اَلْمُعْجَمُ العَرَبِي الحَدِيثُ

ARAPÇA -TÜRKÇE SÖZLÜK

SERDAR MUTÇALI

DAĞARCIK

KISALTMALAR

ALF.BKZ,	Alfebetik bakınız.	İS.	isim
ANAT.	anatomi	İSL.HUK.	İslam Hukuku, Fıkıh
ASTR.	astronomi	İt..	İtalyanca
b-de	birinde	JEO.	jeoloji
b-den	birinden	KIP.	Kıpti
b-e	birine	KİM.	kimya
b-i	birini	KNŞ.	konuşma dili
b-ile	biri ile	kul.	kullanım
b-nin	birinin	LİB.	Liba'ya mahsus
bbe·	birbirine	LÜB.	Lübnan lehçesi; Lübnan'a mahsus
bbi	birbirini	MAĞR.	Kuzey Afrikaya mahsus
BİY	biyoloji	MAL.	maliye
BOT.	botanik	MAN.	mantık
GEO.	geometri	mas.	mastar
bşde	bir şeyde	MAT.	matematik
bşden	bir şeyden	meb.	mebni
bşe	bir şeye	MIS.	Mısıra mahsus; Mısır lehçesi
bşi	bir şeyi	MİM.	mimarlık
bşin	bir şeyin	MTB.	matbaacıllık
cin.is.	cins isim	mud.	mudaf, tamlanar
ç.	çoğul	müe.	müennes
çoğ.	çoğul kullanım	müz.	müzekker, eril
DİLB.	dilbilim	MZK.	müzik
DİPL	diplomasi	na't	gen. sıfat tamlamasını sıfatı
ECZ.	eczacılık	özl.	özellikle
EDB.	edebiyat	s.	sıfat
edil.	meçhul, edilgen	SİY.	siyasi
EKO.	ekonomi	SUR	Suriye'ye mahsus; Suriye lehçesi
ELK.	elektrik	SUUD.	Suudi Arabistana mahsus
ELO.	elektronik	T.	Türkçe
ESK.	eskiden	tek.is.	teklik ismi
Far.	Farsça	TIP.	tıp
FELS.	felsefe	TİY.	tiyatro
FİL.	Filistin'e ait, Filistin lehçesi	TUN	Tunus'a ait; Tunus lehçesi
FİZ.	fizik	YAH	Yahudilik
FOT.	fotoğrafçılık	YEM.	Yemen'e mahsus; Yemen lehçesi
Fr.	Fransızca	YEN.	yeni
gen.	genellikle	ZOO.	zooloji
HAD.	hadis	⇑	yukarı bakınız
HRİ.	Hristiyanlık	≈	yaklaşık olarak

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖNSÖZ

Arapça, Sami dil ailesinin asırlardır var olan, bugün de yaşayan ve en yaygın kullanımı olan üyesidir. İslam'ın egemen olduğu bir kültürün üç büyük dilinin en önemlisi olma niteliğini muhafaza ederek, yüzyıllar süren taşıyıcılığını halen başarıyla sürdürmektedir. Lisan canlı bir unsurdur ve tüm canlılar gibi bir değişim içindedir, Arap Dili de bu genellemenin bir istisnası olmamış ve sürekli değişmiştir. Aynı kültürün üyesi olan dilimize klasik metinlerden sayısız tercümeler yapılmış, zamanla modern metinlerin tercümesi de yadsınamayacak bir ihtiyaç olarak belirmiştir. İşte bu ihtiyacın karşılanması yolunda bu sözlük, mütercimlerin, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümleri ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin, iletişim araçlarında, kitap, gazete, dergi vb.deki metinleri çözümlerken karşılaştıkları zorlukları aşmalarında yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma, bir kısmı iki lisanlı ve bir kısmı tek lisanlı, ikincil kaynaklara da başvurmakla birlikte, H. Wehr'in , A dictionary of Modern Written Arabic (1961) isimli çalışmasını temel almıştır. İkincil kaynaklarımız ise şunlardır: المُعْجَم الوَسِيط, Macma' al-luğat al-arabiyya, لِسَان العَرَب Lisân al-arab, İbni Manzûr, مُحِيط المُحِيط Muhît al-muhît, Butrus al-Bustânî ve musannifleri doğulu veya batılı olan, daha az başvurulan diğer referans kitapları.

Arapça gibi muazzam kelime dağarcığı bulunan, zengin bir lisana ait bir sözlüğün amaca uygun maddelerinin seçiminin kolay olmadığı kabul edilmelidir, bizim tercihlerimizi belirleyen asli kriter: sözcüklerin yaşayan fasih Arapçaya ait olmasıdır (kullanımının yaygınlığı sebebiyle yazı dilinde de karşılaşabildiğimiz, lehçelere ait kelimeler de sözlüğümüzde yer almıştır). Sözlüğün en önemli, ayırdedici nitelikleri şunlardır:

1. Kelimelerin uğradıkları **anlam genişlemeleri**ne yer verilmiştir, örneğin: ظَاهِرَة kelimesinin sonradan kazandığı "fenomen, olgu" anlamı belirtilmiştir.

2. **Deyimler, atasözleri** Türkçedeki en uygun karşılığın bulunmasına, anoloji ve linguistik zevkin muhafaza edilmesine çalışılmıştır.

3. Arapça sözdiziminde son derece önemli olan; fiil, isim ve sıfatlar ile birlikte kullanılan **harfi cerler** itinalı bir şekilde belirtilmiştir.

4. Karşılıklar, **Türkçe sentaksa uygun** ve başvuran kişiyi **bütünlükten ayırmayacak bir akıcılık** içinde verilmiştir.

5. **Bitki isimleri**nin halk arasında **yaygın** ya da **yöresel** karşılıkları imkan nisbetinde verilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında hizmeti geçenlere müteşekkirim. Başarı Allah'tandır.

العِصْمَةَ لِلَّهِ وَحْدَه

Serdar MUTÇALI

DÜZENLEME ve KULLANIM

Sözlük, geleneksel kök tertibiyle ve kökler de kendi içinde alfabetik sırayla düzenlenmiştir. Yabancı dilden giren kelimeler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Harfleri aynı olup, farklı sesleri olan kelimeler ayrı madde olarak ele alınmıştır, örneğin: "كَرُمَ "den türeyen "كَرِيم kerim, cömert" ilgili kök altında incelenirken, Fransızcadan alınan "كِرِيم krem" ayrı bir madde olarak ele alınmaktadır.

Aynı köke ait maddeler şu tertip içindedir:

Köke ait ilk paragraf, mücerret sülasi fiilin III. tekil şahıs müzekker mazi yapısı (kırmızı harflerle, satır başlangıcının bir az daha solunda) yer almaktadır. Mazi fiili, mücerret muzari yapısındaki kök harflerinden ikincisinin harekesini belirtmek üzere: ـُ yi temsilen *"u"*, ـَ yerine *"a"*ve ـِ ya işaret etmek üzere *"i"* izlemektedir. Daha sonra parantez içinde mastarlar bulunmaktadır.

Kökten türeyen fiiller mücerret sülasi ve birleşik kullanımlarını izleyecek şekilde ve şu sıra ile başlangıç paragrafında yer almaktadır: فَعَّلَ, فَاعَلَ, اَفْعَلَ, تَفَعَّلَ, تَفَاعَلَ, اِنْفَعَلَ, اِفْتَعَلَ, اِسْتَفْعَلَ.

Başlangıç paragrafını izleyen her paragraf aynı kökten türeyen tek bir maddeye aittir.

Fiillerin ve isimlerin yalın anlamlarından sonra, eğer varsa, ¶ sembolünün peşi sıra birleşik kullanımlara yer verilmiştir.

Türkçe karşılıklarda yakın anlamlılar birbirinden virgül ile, yakın anlamlı kümeleri ise " ; " ile ayrılmıştır.

Siyak içinde alternatif olarak kullanılabilecek ifadeler karışıklığı önlemek için ("," ile değil) "/" sembolü ile verilmiştir

"Meful bih"ler , parantez içinde italik olarak, "Meful bih gayrı sarihler" birlikte kullanılacağı harfi cer, zarf vb. ile birlikte verilmiştir. Açıklayıcı ifadeler köşeli parantez içinde verilmiştir ve bu ifadeler şöyle bir mahiyet taşımaktadır: Fiilin belli bir özne ile kullanılması; karşılığın Türkçede bir çok şeye göndermede bulunmasından kaynaklanan karışıklığın giderilmesi; Arapçanın kendi anlam çatısını yansıtmaya çalışan, fakat yazı dilimizde kullanılması rahat olmayan karşılıklar gibi.

Lehçe veya ülkeye mahsus kullanımlar ait oldukları ülkeye ait kısaltma ile verilmiştir.

اهداء

الى اللّي تدّي بلا بدل و الى اللّي يدّي بلا ليه

Dağarcık Yayınları: 1

Referans Kitapları : 1

Aralık 1995

İç düzen

Dağarcık

Baskı - Cilt : Çalış Ofset

Tel: (0.212) 482 11 0 4

© Her hakkı mahfuzdur.

Hiç bir şekilde: elektronik, mekanik, optik, film vb. yöntemle, matbu veya bir başka formda çoğaltılamaz

ISBN 975 - 95011- 04

Dağarcık Yayın, Eğitim ve Reklamcılık Hizmetleri Şti.

Telefon: (0212) 5224561

Yazışma Adresi: Hamidiye cad. No: 18/3

Sirkeci/ İSTANBUL

بهج a (بهج) (ب bşe) sevinmek, (ب bşden) hoş-

lanmak; بهج u (بَهْجان, بَهاجة) güzel olmak,

görünmek; ابهج (b-i) sevindirmek, mutlu

etmek; ابتهج (ب bşe) sevinmek, (ب bşden)

hoşlanmak;

Mazi , muzari fiilin ikinici harfinin harekesini temsil eden harf:بَهَجَ , mastar

Kök

عين ⇒ عَيَّنَ (bşi) belirlemek, özellikle belirle-

mek, belirli kılmak; (bşi) belirlemek,

kararlaştırmak, (bş için) kesin zaman vakit

vermek, tayin etmek; (b-i, ...olarak ya

da في ...e) atamak , tayin etmek,

görevlendirmek; (bşi, bş için) ayırmak,

tahsis etmek, seçmek ; (bşi ل b-e) ayırmak.

tahsis etmek; ¶ عين سببا sebep, neden

ileri sürmek; عاين (b-i, bşi) bizzat görmek;

(bşi) yoklamak, muayene etmek, gözden

geçirmek; تعين (b-i, bşi) görmek; ayrılmak,

tahsis edilmek; atanmak, tayini çıkmak,

tayin olmak; (على ...e) zorunlu olmak,

(على ...ile) yükümlü görevli olmak; (على

...yapması) gerekmek; «يتعين عليك ان

تهتم بمظهرك görünüşüne dikkat etmeli / özen göstermelisin.»;

Mef'ul bih sarih

Yakın anlamlı ayrac:

Yakın anlamlı kümesi ayracı

Birleşik kullanım ayıracı

Mezid fiil

Birlikte kullanılan harfi cer

Arapça metin okuma yönii

Alternatif ifade ayracı

Alt madde

معين su kaynağı, menba, pınar;

تعيين belirleme, mahsus kılma; tayin,

atama [yine gün, zaman, randevu vb.];

şart, madde; ayırma, tahsis etme (ç. -آت)

tayin, [yiyecek] istihkak ¶ مراقب تعيين ASK.

≈ iaşe çavuşu MIS.; صول تعيين ⇑ MIS.;

Açıklama

Kullanım alanına ilişkin kısaltma

dili [kör ve sağırlar için]; أَبْجَـدِيَّات [çoğ.] temel meseleler, asıllar;

أَبَدَ *i* (أُبُود) (بِالْمَكَانِ *bir yerde*) ikamet etmek, kalmak, oturmak; أَبَدَ *i, a* (أَبَدًا) [hayvan] ürkmek, kaçmak; [kişi] yabanlaşmak, yabanileşmek; أَبَّدَ (*b-i, bşi*) ebedileştirmek, sonsuzlaştırmak, ölümsüz kılmak; تَأَبَّدَ sonsuz, ebedi, ölümsüz olmak; [yer, mekan] ıssız olmak, insanlar tarafından terk edilmek;

أَبَد ¶ أُبُود, آبَاد ç. آبِدَة sonsuzluk, ebediyet; إِلَى(عَلَى) الأَبَدِ veya إِلَى الدَّهْرِ sonsuza dek, ebediyyen; إِلَى أَبَدِ الأَبِدِين veya أَبَدَ الأَبِدِين ilelebet, sonsuza kadar, ebediyyen; أَبَدًا ⇑; [olumsuz ifadede] asla, kesinlikle, ölsem!, dünya yıkılsa, hiç bir zaman;

أَبَدِي ebedi, sonsuz, baki;

أَبَدِيَّة ebediyet, sonsuzluk;

آبِد yabani, vahşi, yaban;

آبِدَة ç. أَوَابِد görülmemiş, alışılmamış şey [kelime, olay vb.]; harika; ¶ أَوَابِد الدُّنْيَا Dünyanın Yedi Harikası; أَوَابِد الطَّيْرِ yaz ve kışı aynı yerde geçiren kuşlar;

مُؤَبَّد sonsuz, ebedi ¶ سِجْن مُؤَبَّد müebbet hapis, « حُكِمَ بِالأَشْغَالِ الشَّاقَّةِ الْمُؤَبَّدَةِ ömür boyu ağır hapse mahkum edildi»;

أَبَرَ *u* (إِبَارَة, إِبَارًا, أَبْرًا) النَّخْلَ *hurma ağacını*

... mi? «أَ قَرَأْتَ هَذِهِ الْمَجَلَّةَ bu dergiyi okudun mu?», «أَ لَمْ أَقُلْ ذَلِكَ bunu söylemedim mi?, böyle demedim mi?»; seçenekli sorularda: «أَ كِتَابٌ هَذَا ...mi, yoksa ...mi? أَ... أَمْ... أَمْ قَلَمٌ؟ bu kitap mı yoksa kalem mi?», seçenekler arasındaki farksızlığın ifade edilmesinde ise genellikle سَوَاء ve لاَ أُبَالِي ifadeleri ile birlikte kullanılır. «أُحِبُّ قِرَاءَةَ الشِّعْرِ أَ كَانَ قَدِيمًا أَمْ حَدِيثًا gerek klasik gerek yeni şiiri severim, şiirin klasiğini de yenisini de severim.» «هُوَ لاَ يُبَالِي أَ ذَهَبْتُ أَمْ بَقِيتُ O benim gittiğime de, kaldığıma da aldırmaz»; أَوْ تَشُكُّ şüphe ifade eden yapılarda «أَوْ... فِي ذَلِكَ»;

أَلاَ ya da أَمَا gerçekten doğrusu; hey, beni dinleyin, bana kulak verin;

آب Ağustos SUR., IR.;

أَب ç. آبَاء bkz. ابو;

أَبَّ *u* (أَبَابَة, إِبَابَة, إِبَبَ) لِلسَّيْرِ *yola*) hazırlanmak (...*i* الى) özlemek, (...*in*) hasretini çekmek;

يَا أَبَتِ bkz. ابو

أَبْجَد alfabe;

أَبْجَدِيّ alfabe sırası ile, alfabetik «قَامُوس مُصَنَّف حَسَبَ النِّظَامِ الأَبْجَدِي alfabetik olarak düzenlenmiş sözlük»;

أَبْجَدِيَّة alfabe ¶ أَبْجَدِيَّة الضَّمِّ وَ الْبُكْمِ işaret

aşılamak; [arı, akrep] (…*i*) sokmak; *(b-nin)* dedikodusunu, gıybetini yapmak; (بَيْنَ النَّاسِ *insanlar arasında*) laf getirip götürmek;

إِبْرَة ç. اِبَر iğne, dikiş iğnesi; ibre, iğne; enjektör, şırınga, iğne; [arı, akrep vb.] iğne; ¶ حَقَنَهُ اِبْرَةً *b-e* iğne yapmak; اَخَذَ الْمَرِيضُ اِبْرَتَيْنِ hasta iki iğne oldu; اِبْرَةُ الْمِحْقَنِ şırınga iğnesi; اِبْرَةُ مَغْنَاطِسِيَّةٌ pusula; اِبْرَةُ الرَّاعِي ıtır, sardunya çiçeği BOT;. شُغْلُ الإِبْرَةِ iğne işi; بَيْتُ الإِبْرَةِ pusula; اَلْعِلاَجُ بِالإِبَرِ akapunktur tedavisi; وَخْزُ الإِبَرِ iğneleme;

مِشْبَرَة kovucu, laf taşıyan;

آبار bkz. بئر;

اَبْرُوشِيَّة, اَبْرَشِيَّة ç. آت piskoposluk ruhani dairesi; bir papazın idaresindeki bölge;

اَبْرَمِيس, اَبْرَامِيس çipura, karagöz, mercan türü balıkların ortak adı ZOO. Abramis brama;

اِبْرِيز [saf] altın;

اِبْرِيزَة [saf] altın parçası;

اِبْرِيزِي [na't] altından, altın…;

اِبْرِيسَم ipek;

اِبْرِيق ç. اَبَارِيق testi; sürahi; ibrik; çaydanlık;

اَبْرِيل Nisan MIS.;

اِبْزِن ç. اَبَازِين lavabo;

اِبْزِيم ç. اَبَازِيم toka, kopça, kemer tokası;

أَبْض ç. آبَاض diz boşluğu;

مَأْبَض ç. مَآبِض diz boşluğu;

اِبَاض ç. أُبُض halat, ip; hayvanların iç dizi, diz arkasındaki iki büyük kirişten biri;

تَأَبَّطَ ⇒ ابط (*bşi*) koltuk altına almak veya koltuk altında taşımak; kucaklamak, kucağına almak; الثَّوْبَ *elbiseyi*) sağ koltuk altından alıp, sol omzun üzerine atmak; «تَأَبَّطَ الْمَرْأَةُ الطِّفْلَ kadın çocuğu bağrına bastı.»;

اِبْط ç. آبَاط [müz. ve müe.] koltukaltı;

اِبَق *i* (اِبَاق) kaçmak, savuşmak [özl. köle, efendisinden];

آبَق kendir, kenevir;

آبِق ç. اَبَّاق kaçan, firar eden [özl. efendisinden]; firari, kaçak [is.];

اِبِل [top.is.] deve;

اِبَالَة ve اِبَّالَة demet, balya;

اِبْلِيس ç. اَبَالِيس şeytan;

أَبَّنَ (*ölen birini*) anmak, hayırla yadetmek;

أُبْنَة pasif luti, oğlan; ayıp; kin, düşmanlık;

فِي اِبَّانِ… veya اِبَّانَ… …olurken, …esnasında; اِبَّانَ الأَمْرِ bir işin başı, evveli; تُوُفِّيَ فِي اِبَّانِ شَبَابِهِ ömrünün baharında vefat etti;

اِبْن bkz. بني;

مَأْبُون pasif luti, oğlan; karaktersiz, kişiliksiz kişi; bir ayıp/ noksan ile suçlanan kişi;

تَأْبِين [ölüyü] anma töreni : حَفْلَةُ التَّأْبِين شَارَكَ عَدَدٌ مِنَ الشُّعَرَاءِ فِي تَأْبِينِ الرَّئِيسِ الرَّاحِلِ «Vefat eden başkanı anma törenine bazı şairler katıldı.»;

اَبْنُوس abanoz;

اَبَهَ *a* (اَبْه) dikkatini (ل veya ب …*e*) vermek, yöneltmek; ¶ لاَ يُؤْبَهُ لَهُ önemsiz, kayda değmez, ehemmiyetsiz, sudan; تَأَبَّهَ büyüklenmek, kibirlenmek; (عن *b-den*, *bşden*) [kibirden] uzak durmak, kendini büyük görmek;

أُتْرُنْج ve أُتْرُنْج [cin.is.; tek. is. ة] turunç, ağaç kavunu;

مَأْتَم ç. مآتِم matem, cenaze töreni; ⇒ اتم

أُتُن ç. آتُن ve آتان dişi eşek;

أَتَاتِين, أُتُون ç. أَتُّون, أَتُون ocak, fırın;

أَتَاوِي ç. اتاوة vergi, resim; gümrük resmi;

اتوبس Fr.> otobüs;

أُوتُومَاتيك ve أُتُومَاتيك otomatik KNŞ.;

⇑ أُتُومَاتيكي KNŞ.;

أُتُومُبيل ç. آت- araba, otomobil; ve أُتُومُوبيل

أَتَى *i* (مَأْتَاة, اِتْيَان, أَتْي) (*bir yere, b-e*, على ya da الى *bir yere, b-e*) gelmek, varmak; (ب *bşi*) getirmek; (ب ...*i*) ortaya çıkarmak; (ب ...*i*) vermek; (ب *görevi, vazifeyi*) başarmak, yerine getirmek, becermek; (على ...*i*) dikkatle, ayrıntılarıyla işlemek; أُتِيَ [edil.] (...مِنْ قِبَلِ *...tarafından*) yokedildi; ¶ كَمَا يَأْتِي aşağıda geçtiği gibi, şekilde; أَتَى عَلَى آخِرِهِ tüketmek, sonunu getirmek [dibini görmek]; أَتَى عَلَى الأَخْضَرِ وَ اليَابِس her şeyi, ne var ne yoksa her şeyi yok etmek; آتَى (*b-e*, *bşi*) vermek, sunmak, sağlamak, tedarik etmek; *(b-e)* uymak, münasip, elverişli olmak; *(b-nin)* lehine olmak, işine gelmek; تَأَتَّى (عن ...*den*) doğmak, kaynaklanmak, çıkmak; (الى ...*e*) varmak; (*yapması*) kolay olmak, kolay gelmek; elde edilebilir, erişilebilir olmak; iyi gitmek, yolunda olmak; اسْتَأْتَى gelmesini istemek;

مَأْتَى ç مَآتٍ kaynak, çıkış, doğuş yeri, orijin: [çoğ.] iş güç, meşgaleler; başlangıç veya sonuç;

أُبَّهَة şaşaa, ihtişam, debdebe, görkem; kibir, gurur; tafra, kendini beğenmişlik; gösteriş; تَبْدُو عَلَيْهِ أُبَّهَةُ السُّلْطَانِ [sanki] üzerinde sultan azameti var;

أَبُو : أَب ç. آبَاء baba; dede, ata; tanrı HRİ.; peder HRİ.; bir şeyin mucidi ya da ilk ortaya atanı, babası; ¶ ابو البيتِ evisahibi; ابو اللِحية sakallı; أَبُو الكَرَمِ kerem sahibi; أَبُو سُعْنٍ büyük Güney Afrika leyleği; أَبُو النَّوْمِ haşhaş, afyon; أَبُو horoz; أَبُو اليَقَظَان Sfenks; أَبًا عَن الجَدِّ babadan oğula (geçen); يَا أَبَتِ ey babacığım!;

الأَبَوَيْنِ ebeveyn, ana baba;

أُبُوَّة baba olma, babalık;

أَبَوِي [nat] babaya, babalığa ilişkin, babalıkla ilgili; babacan;

أَبَوِيَّة pederşahilik, ataerkillik;

أَبُونَا Aziz peder! HRİ;

أَبَى *i* (اِبَاءَة, اِبَاء) (*bşi*) yapmayı reddetmek, *(b-i)* kabul etmemek, *(b-i)* tanımamak, *(b-e)* karşı çıkmak; küçümsemek, (*bşe*) tenezzül etmemek; (*b-i*, *bşi*) inkar etmek; ¶ أَبَى الأَ اَنْ... ...yapmakta ısrar etmek, dayatmak; تَأَبَّى kabul etmemek, reddetmek;

اِبَاء ve اِبَاءَة red, red cevabı; isteksizlik, gönülsüzlük; küçümseme, hor görme; kibir;

أَبِيّ küçümseyen, kibirli; tahkir edici, hakaret dolu; hor gören;

آب ç. أُبَاة çekingen; isteksiz, gönülsüz, hevessiz, iştahsız;

أَبِيقُورِي epikürist;

أَبِيقُورِيَّة epikürizm;

mikleri; ¶ عِلْم الآثار arkeoloji, antika eserler müzesi; لا أَثَرَ لَهُ etkisiz, tesirsiz, faydasız, boş; بِأَثَرٍ رَجْعِيّ makabline şamil, geçmişi de kapsayan HUK.; أَصْبَحَ أَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ tamamen yok olup sadece izi, emaresi kalmak; أَعَادَهُ أَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ bir şeyi tamamen yok etmek; عَلَى أَثَرِهِ veya فِي أَثَرِهِ izinde, peşinde, yolunda; hemen arkasından, peşi sıra; عَلَى الأَثَرِ hemen sonra, peşi sıra peşinden; مِنْ أَثَرِهِ sebebi ile; neticesi olarak; «تُوُفِّيَ مِنْ أَثَرِ الجَرْحِ الَّذِي أُصِيبَ بِهِ aldığı yara sebebiyle vefat etti»;

أَثَرَهُ hemen akabinde, hemen sonra;

أَثَرِيّ arkeolojik; arkeolog [yine أَثَرِيّ]; eski, antik, kadim; ¶ عَالِم أَثَرِيّ arkeolog; لُغَة أَثَرِيَّة ölü dil, bugün kullanılmayan dil;

أَثَر egoist, bencil, enani, hodbin;

أَثَرَة bencillik; egoizm FELS.;

أَثِير tercih edilen, üstün tutulan, iltimas geçilen; asil, ince, soylu, seçkin;

آثَارَة kalıntı, döküntü, geriye kalan;

مَأْثَرَة ç. مَآثِر başarı; kahramanlık, yiğitlik;

تَأْثِير etki, tesir (عَلَى, فِي üzerinde) tesirlilik, etkililik; FİZ. indüksiyon;

تَأْثِرِيّ indüktif, indüklenmiş FİZ.;

إِيثَار tercih, yeğleme; diğerkamlık, özgecilik FELS.; sevgi, aşk;

تَأَثُّر etkilenme, tesir altında kalma, heyecanlanma, duygulanma; hassaslık; سَرِيع التَّأَثُّر çabuk etkilenen, aşırı duygusal, hassas;

اَلْمَذْهَب التَّأَثُّرِيّ empresyonizm, izlenimcilik;

تَأَثُّرِيَّة izlenimcilik, empresyonizm;

آت gelen; sonraki, gelecek; ¶ كَالآتِي aşağıdaki gibi;

مُؤَات ve مُوَات uygun, münasip, elverişli;

أثر *u*, *i* (أَثْر, أَثَارَة) iletmek, nakletmek; (*bşi*, عن *...den*) [duyup, öğrenip vb.] haber vermek;

أثَّر (*b–i* ya da ل *b-i*, *bşi*, فِي) etkilemek, üzerinde etkisi olmak; أثر (*bşi*, عَلَى *...e*) tercih etmek, yeğlemek; (*bşe karşı*) sevgisi olmak, meyli olmak; (أَنْ *...yapmayı*) yeğlemek; (*b-i*, *bşi*) çok sevmek; ¶ آثَرَ نَفْسَهُ بِالْخَيْرِ iyisini, güzelini kendine ayırmak seçmek; تَأَثَّرَ (ب *...den*) etkilenmek, (ب *in*) etkisi altında kalmak; (مِنْ ya da ل ya da ب *...den*) müteessir olmak, duygulanmak; (ب *den dolayı*) heyecanlanmak; (ب *...den*) etkilenmek, (ب *...e karşı*) hassas olmak [malzemelerin yapısı ile ilgili olarak, demirin asitten etkilenmesi gibi]; *(b-nin)* izinde, yolunda olmak, *(b-i)* kendine örnek kabul etmek; (*sorunun*, *meselenin*) peşinde olmak, üzerinde uğraşmak; (*bşi*) hissetmek, algılamak; اِسْتَأْثَرَ (*bşi*) kendine ayırmak; (*bşde*) ayrıcalık elde etmek; (ب*bşi*) tekeline almak, tekelinde bulundurmak; (بِهِ) اِسْتَأْثَرَ اللَّهُ فُلَانًا vefat etmek, ruhunu teslim etmek, Allah emri vaki olmak;

أَثَر ç. آثَار iz, emare, eser, alamet; işaret, rumuz; izlenim, intiba; tesir, etki (فِي ...üzerinde); sünnet İSL.HUK.; [sanat, edebiyat alanında] eser, çalışma; eski eser, anıt, abide; tarihi yapı; آثَار [çoğ.] eski eserler, asarı atika; parça, artık; azizlerin, din büyüklerinin ke-

اِسْتِئْثَار tekelleşme; haddi aşma; ayrıcalıklı olma;

مَأْثُور nakledilen, nakledilegelen; ¶ قَوْل مَأْثُور ya da كَلِمَة مَأْثُورَة atasözü, mesel; مَأْثُورَة شَعْبِيَّة halk deyişleri;

مُؤَثِّر etki tesir; etkili; acıklı, dokunaklı, etkileyici; (ç. -ات) etki tesir;

اَثِير ALF.BKZ.;

اُثْفِيَّة ç. اَثَافِي üç ayak (eskiden ateş üzerinde kabın ısıtılmak için üzerine konduğu üç taş); ثَالِثَة الأَثَافِي bütünün son parçası;

اَثَّلَ *i* (*bşi*) sağlamlaştırmak, takviye etmek; اَثَلَ zengin olmak, zenginleşmek; تَأَثَّلَ takviye edilmek, güçlendirilmek; zenginleşmek;

اَثْل, اُثُول [cin.is.; tek.is. ة] ç. اَثَلَات ılgın BOT. Tamarix;

اَثِيل ve مُؤَثَّل köklü; asil, şerefli;

تَأْثِيل etimoloji;

اَثِمَ *a* (مَأْثَم, اَثَم, إِثْم) günah işlemek; تَأَثَّمَ istiğfar etmek, tövbe etmek; günahtan kaçınmak;

اِثْم ç. آثَام günah, masiyet, kötülük, suç;

مَأْثَم ç. مَآثِم günaha girme, günah işleme;

آثِم ç. اُثَمَاء, اَثَمَة ve اَثِيم ç. آثِمُون günahkar, suçlu, kötü;

اِثْمِد antimon, rastık taşı;

اَثِير eter;

اَثِينَا Atina;

اَثْيُوبِيَا Etiyopya;

اَثْيُوبِي Etiyopyalı (ç. -ون);

اَلْبِلَاد الأَثْيُوبِيَّة Etiyopya;

اَجَّ *i, u* (اَجِيج) [alev, sesli] yanmak, tutuşmak; اَجَّجَ ateş yakmak; تَأَجَّجَ [alev, sesli] yanmak;

مَاء أُجَاج acı [tuzlu] su;

اَجَّاج yanan, alevlenmiş, tutuşmuş, sıcak; اَجَّاج = مُتَأَجِّج;

اَجَرَ *u* (اَجْر) emeğinin karşılığını vermek, mükafatlandırmak اَجَّرَ *(b-i)* ücretle tutmak; (نَفْسَهُ) ücretle çalışmak; اِجَّر (*bşi*) kiraya vermek; *(b-i)* işe almak; iş vermek; اِسْتَأْجَرَ (*bşi*) kiralamak; *(b-i)* ücret karşılığı çalıştırmak;

اَجْر ç. أُجُور ödeme, maaş, aylık; mükafat, karşılık; ¶ أُجُور السَّفَرِ yol parası;

أُجْرَة kira; ücret, fiyat; sabit fiyat, paha; posta ücreti; masraf; أُجْرَة الْبَرِيد posta masrafı; أُجْرَة النَّقْلِ taşıma, nakliyat masrafı;

اَجِير ücretle çalışan; işçi, emekçi, gündelikçi [ecir]; memur, müstahdem;

اَجِيرَة çalışan/ işçi kadın; kadın memur;

تَأْجِير kiraya verme, kiralama; ¶ مَشْرُوع التَّأْجِير وَ الإِعَارَة Borçlar ve Kiralar hukuku;

اِيجَار ç. -آت kira; kiraya verme; لِلإِيجَار kiralık;

اِيجَار = اِيجَار ç. -آت;

اِسْتِئْجَار kira; kiralama;

مؤجور ücretli, maaşlı; memur, müstahdem; satın alınabilen, rüşvettçi, paragöz;

مُؤَجِّر mal sahibi; e/ sahibi; mucir HUK.;

مُسْتَأْجِر kiracı; memur;

آجُر pişirilmiş tuğla (tek.is. ة);

اَجْزَاجِي ç. اَجْزَاجِيَّة eczacı;

اَجْزَاخَانَة ç. -آت eczahane;

اِجَّاص armut;

أَجَلَ a (أَجَل) gecikmek, oyalanmak; أَجَّلَ (...i, الَى ...e kadar) geciktirmek, tehir etmek, tecil ettirmek, oyalamak ; تَأَجَّلَ (الَى ...e kadar) tehir edilmek, ertelenmek; اِسْتَأْجَلَ (bşin) geciktirilmesini, tehirini istemek;

أَجَل evet!, kesinlikle evet! kabul!;

مِنْ أَجْلِ ...için, sebebiyle, ve لآجلِ hasebiyle, ...den dolayı, ...in uğruna; لأَجْلِ bundan dolayı, مِنْ أَجْلِ هَذَا ...diye; أَنْ ... bu yüzden, bu sebeple;

أجَل ç. آجَال belirlenmiş, verilmiş, tayin edilmiş an, vakit; ani, ölüm; gecikme; mühlet; بِالأَجَلِ taksitle, veresiye TİC.; قَصِير الأَجَلِ kısa vadeli; kısa ömürlü, ömürsüz; إِلَى أَجَلٍ غَيْرِ مُسَمًّى vakit belirtmeksizin, belirli olmayan bir zamana kadar; ikinci bir ihbara kadar;

تأجيل geciktirme, tehir; vakit tayin etme, randevu verme;

آجل gecikmeli, tehirli; ertelenmiş; daha sonra, ileride; ¶ عَاجِلاً أَوْ آجِلاً ve فِي عَاجِلِهِ وَ آجِلِهِ eninde sonunda, er ya da geç; فِي الْعَاجِلِ وَ الآجِلِ şimdi ve gelecekte;

الآجلة istikbal, gelecek, ati;

مُؤَجَّل ertelenmiş, geciktirilmiş, tehir edilmiş; vakit tayin edilmiş, müddeti olan;

أَجَم ç. آجَام, أُجُم, -آت إجمة sık çalılık, ağaçlık, orman, cangıl; sazlık, kamışlık;

أجمية sıtma; ¶ بَعُوضَة الأَجَمِيَّة anofel ZOO.;

آجن hafif tuzlu, acı [su];

أجندة ajanda;

أَحَّ u (أَحٌّ) öksürmek;

أَحَّدَ birleştirmek, bağlamak; أتَّحَدَ bkz. ⇒ احد وحد;

أَحَد [müennesi إِحْدَى] ç. آحَاد bir; biri, herhangi biri; hiç kimse; الأَحَد Vahit, Tek, [Allah]; الآحَاد üniteler MAT. ¶ يَوْم الأَحَد Pazar günü; أَحَدُهُم (onlardan) biri; أَحَد السَّعَف Paskalyadan evvelki pazar günü; آحَاد الآلاَف binlerce; حَدِيث (خبر) الآحَادِ Ahad haber, sade-ce bir kişiden rivayet edilen hadis HAD;

أَحَدِي [na't] pazar gününe ilişkin, pazar...; HRİ. İsa günü;

أَحَدِيَّة birlik, birleşme, ittifak;

أُحَادِي birer birer; tek; ¶ أُحَادِي اللُّغَة tek dilde, ikinci bir dil kullanılmayan;

أَحَنَ a (أَحَن) (على b-den) nefret etmek, (على ...i) hiç sevmemek;

إِحَنَة ç. إِحَن kin, köklü nefret; kan davası;

آحِين bkz. اوح;

اخ bkz. اخو;

اخت bkz. اخو;

أَخَذَ u (أَخْذ) (بِ bşi, مِنْ ...den) almak; (...i) beraber götürmek; (ب bşi veya...i) elde etmek, ele geçirmek; (ب bişi veya ...i) sert bir şekilde veya aniden kapmak; (...i) görmek, seçmek; (bşi مِنْ bir yerden) almak, toplamak, anlamak, çıkarmak; (bşi من ...den) sonuç olarak çıkarmak, istihrac etmek; büyülemek, etkilemek, cezbetmek; (ب b-i) çok etkilemek, büyülemek; [b-nin] (ب metodu, yöntemini) almak, kazanmak, benimsemek; (ب bş)

mak; اَخَذَ عَلَيْهِ عَهْدًا *b-e* sorumluluk vermek, yüklemek; أُخِذَ عَلَى (حِينِ) غِرَّةٍ gafil avlanmak; اَخَذَ بِالْمُقَابَلَةِ aynısıyla karşılık vermek; شَيْءٌ يَأْخُذُ الْقُلُوبَ büyüleyici, akıl alan şey; اَخَذَنَا الْمَطَرُ yağmura yakalandık; اَخَذَ بِنَاصِرِهِ yardım etmek, yanında olmak, göz kulak olmak, bakmak; اَخَذَ نَفَسَهُ nefes almak, nefesini içine çekmek; اَخَذَ عَلَيْهِ اَنْفَاسَهُ insanın nefesini kesmek, heyecan uyandırmak اَخَذَهُ النَّوْمُ uyku basmak, gözlerini tutamamak; اَخَذَ بِيَدِهِ elini uzatmak, [yardım için]; *(b-i)* büyülemek; آخَذَ azarlamak, kızmak (*b-i*, ب veya على *...için*); (*b-i* veya على *...için*); (*b-i* ب veya على *için*) cezalandırmak; ¶ لاَ تُؤَاخِذْنِي özür dilerim, kusura bakmayın, mazur görün, bağışlayın; اتَّخَذَ (*bşi*) almak; (*bşi*) kabul etmek; zaptetmek, meşgul etmek; kabul etmek, müsamaha göstermek; (*birini*, *...olarak*) hatırında, akılında kalmak; (*bşi*) kullanmak; (*bşi*) taklit etmek, benzetmek (örn. *birinin konuşmasını*); (*bşi*, مِنْ *bşden* ya da *bşden*) yapmak, elde etmek, imal etmek; ¶ اتَّخَذَ شَكْلاً şekillenmek, şekil almak; اتَّخَذَ التَّدَابِيرَ اللاَّزِمَةَ gerekli tedbirleri almak; اتَّخَذَ مَوْقِفًا yer edinmek, اتَّخَذَ قَرَارًا karar almak [meclis, heyet]; اتَّخَذَ الْمَوَاقِعَ الْجَدِيدَةَ yeni mevziler ele geçirmek; اتَّخَذَ فُلاَنًا زَوْجَةً لَهُ falan kişiyi kendine eş olarak seçmek, ...ile evlenmek;

اَخْذ kabul; zabtetme; götürme,alıp götürme; ¶ اَخْذ الرَّأْيِ oylama; اَخْذ وَ رَدّ tartışma,

kabul etmek, benimsemek, benzerini, taklidini; (*b-i*, الى *bir yere*) götürmek, alıp götürmek; (*b-i*, ب *bş yapmaya*) yönlendirmek, sevk etmek; (*b-e*, ب *bşi*) zorla yaptırmak; (*b-den*, على *bşi*) almak, (*b-i bşden*) mahrum/yoksun bırakmak; (*b-i*, على *bş için*) azarlamak, ayıplamak, sitem etmek, serzenişte bulunmak; (*b-e*, على ب *bş*) yapmak; *(b-i)* suçlamak; (*b-i* ب على *bş yapmaya*) zorlamak; (*b-den*, عن على *bşi*) öğrenmek, bilgi olarak almak; ¶ اَخَذَ الْعِلْمَ عَنْهُ ondan ilim tahsil etti, onun yanında ders gördü ; (*bşe*, في ب) başlamak, (kendisini muzari bir fiil izlerse) ...yapmaya hazır olmak, neredeyse yapacak olmak; اَخَذَ اُهْبَتَهُ hazırlanmak, hazirlığını yapmak; اَخَذَ مَأْخَذَ فُلاَنٍ falanı kendine örnek aldı, yolundan gitti; اَخَذَ مَجْرَاهُ olması gerektiği gibi oldu; اَخَذَ مَجْلِسًا yerini aldı, oturdu; اَخَذَهُ حَذْرَهُ koruma- sı altına girdi; اَخَذَ بِالْحُسْنَى *b-e* iyi, nazik davranmak; اَخَذَ بِخَاطِرِهِ birini hoşnut etmeye çalışmak; اَخَذَ بِذَنْبِهِ *b-i* suçu sebebiyle cezalandırmak; اَخَذَ رَأْيَهُ *b-nin* görüşünü almak, istişare etmek; اُخِذَ الرَّأْيُ عَلَيْهِ ...hakkında oylama yapıldı; اَخَذَ بِأَسْبَابِ ... ...i kabul etmek, benimsemek; اَخَذَ بِأَسْبَابِ الْحَضَارَةِ الأُورُبِّيَّةِ Avrupa kültürünü kabul etmek; اَخَذَهُ بِشِدَّةٍ *b-e* karşı sert davranmak; اَخَذَ عَلَيْهِ طَرِيقَهُ birinin bir şeyi yapmasına engel olmak; اَخَذَهُ عَلَى عَاتِقِهِ ...in sorumluluğunu, mesuliyetini yüklenmek; اَخَذَ الْعُدَّةَ لِ... ...yapmaya hazırlanmak;

münakaşa; müzakere, tartışma; شَيْء لاَ يَقْبَلُ اَخْـذًا وَ لاَ رَدًّا tartışılmaz, hilafsız, üzerinde ihtilaf olmayan; اَخْذ وَعَطَاء elbirliği; alışveriş, ticaret; iş güç, meşgale; tartışma, münakaşa, müzakere; dövüş; قَـرِيب الأَخْـذ kolay kullanımı olan, kolay kullanımlı;

أُخْذَة sihir, büyü;

آخِيذ savaş esiri;

اَخِيذَة yağma, çapul; kadın esir;

اَخَّاذ sihirli, büyüleyici, çarpıcı;

مَأْخَـذ ç. مَآخِـذ kaynak, bir şeyin alındığı yer; duvar prizi ELK.; ödünç vermek, ödünç olarak verilen; مَآخِـذ [çoğ.] kaynakça, referanslar, bibliyoğrafya: kusurlar, ayıplar,, yanlışlar, hata, noksan, eksiklikler; ¶ اَلْمَأْخَذ الأَقْرَب en basit/ temel yaklaşım, başlangıç; اَخَـذَ مِنْهُ مَأْخَـذًا [his] *b-nin* tüm vücudunu kaplamak, sarmak; لاَ مَأْخَذَ فِيـهِ (عَلَيْـهِ) bir kusuru, ayıbı bulunmamak;

مُؤَاخَـذَة itiraz; azar; yergi; ¶ لاَ مُؤَاخَـذَةَ bağışlayın!, kusruma bakmayın!, özür dilerim!; بِدُونِ مُؤَخَذَةٍ ⇑;

مَأْخُوذ (ب ...*tarafından, ...ile*) zaptedilmiş, tutulmuş; şaşırmış, afallamış; büyülenmiş; مَأْخُوذ بِهِ geçerli, yürürlükte; مَأْخُوذَات [çoğ.] öncel FELS.;

مَأْخُوذَات [çoğ.] hasılat TİC.;

اخر ⇒ اَخَّرَ (*bşi*) geciktirmek, ertelemek, tehir etmek; (*b-e*, *bşe*) engel olmak, mani olmak, engellemek, yavaşlatmak; (*bşi*, عَنْ ...*den*) öteye almak, daha ileri bir tarihe almak; (*sati*) geriye almak; (*b-i işinden*) atmak, çıkarmak; تَأَخَّرَ gecikmek; ertelenmek, (عن) geri kalmak; (عن) yasal bir zorunluluğu yerine getirememek; hizmet dışı bırakılmak, işten çıkarılmak ¶ لَمْ يَتَأَخَّرْ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْ اَنْ.. bunun üzerine, hiç tereddüt etmeksizin...;

آخِر ç. آخِرُون, -ـآت sonuncu, nihai; son; nihayet; sonuç, netice; [sayfa] alt, son; اَلدَّار ¶ اَلآخِرَة ve اَلآخِرَة öbür dünya, ahiret; اَلآخِرَة ahiret diyarı, yurdu; اِلَى آخِرِهِ vesaire; آخِرَ الأَمْرِ sonunda; آخِرَ الدَّهْرِ ilelebet; اَلزَّمَـانِ ahir zaman, kıyametin beklendiği, yakın olduğu günler عَنْ آخِرِهِ başından sonuna, tamamen, büsbütün, دُمِّرَ عَنْ آخِرِهِ tamamen yok edilmek, haritadan silinmek; مِنْ آخِرِهِ geriden, arkadan; مَا لَـهُ آخِر sonsuz; فِي اَوَاخِرِ hepsinden/ herşeyden sonra اَوَاخِرِ الشَّهْرِ ayın son günleri, son on günü; اَخِيرًا وَ لَيْسَ آخِرًا şimdiye kadar olanların sonuncusu ama en son değil آخِرَ الطِّرَاز en yeni, en son;

آخَر [müe. اُخْرَى] ç. اُخَر, آخَرُون, اُخْرَيَات diğer, başka, اَلآخَـر diğer(i); مَـرَّةً اُخْـرَى bir daha, tekrar, yine, gene; ¶ هُوَ الآخَـر o da [müz.]; هِيَ الأُخْرَى o da[müe.]; اَنَا الآخَر ben de; اِنْ كَانَـتِ الأُخْرَى aksi taktirde; مِنْ آنٍ اِلَى آخَر arasıra, bazen; مِن سَنَةٍ اِلَى اُخْرَى seneden, seneye بَيْنَ فَتْرَةٍ وَ اُخْرَى bazen, arada bir;

اَلأُخْرَى öbür dünya, ahiret;

اُخْرَوِي gelecekle, ahiretle ilgili;

اَخِير son; en son; en arkadaki; ikinin ikincisi; اَخِيرًا son olarak, nihayet; geçenlerde;

اَخَوِيkardeşlik [dini çağrışımla]:

اَخَوِيَّةkardeşlik;

اِخَاءkardeşlik;

اِخَاوَةkardeşlik, kardeş olma hali;

اَخِرahır;

اَدُبَ *u* (اَدَب) terbiyeli, edepli, kibar, medeni, uygar, kültürlü *(b-i)* yemeğe, çağırmak, davet etmek, (*b-i*) çağırmak, davet etmek, (*b-i*) ağırlamak, misafir etmek ¶ اَدَبَ مَأْدُبَةً ziyafet, yemek vermek; اَدَّبَ*(b-i)* eğitmek, terbiye etmek; [terbiye için] cezalandırmak آدَبَ = اَدُبَ; تَأَدَّبَiyi bir eğitim almak; terbiyeli, öğrenim görmüş, kültürlü olmak; kibar, medeni olmak; (ب …*ile*) terbiye edilmek, yetiştirilmek; تَأَدَّبَ بِأَدَبِه ...in ahlakı ile ahlaklandı;

اَدَبç. آدَاب incelik, kibarlık, edep, terbiye; edebiyat, yazın; ¶ بَيْت الأَدَبِ tuvalet; عَدِيم الأَدَبِ veya قَلِيل الأَدَبِ edepsiz, kaba, usul, yol yordam bilmez; الأَدَب العَامِّي halk edebiyatı; رِجَال الأَدَبِ münevverler, aydınlar sınıfı, edipler; كُلِّيَّة الآدَابِ edebiyat fakültesi; آدَاب adap, töre, usul, yol; آدَاب السُّلُوك görgü kuralları, adabı muaşeret الآدَاب adab, görgü;

اَدَبِيahlaki, etik; edebi ¶ وَاجِب اَدَبِي ahlaki zorunluluk/ görev; اَدَبِيًّا وَ مَادِّيًّا manen ve madden; الفَلْسَفَة الأَدَبِيَّة etik, ahlak felsefesi;

اَدَبِيَّةedebiyat;

اَدَبْخَانَةç. ـآت tuvalet;

اَدِيبç. اُدَبَاء kültürlü, eğitim, öğrenim görmüş; terbiyeli, kibar, nazik; edebiyatçı yazar;

اَوَّلاً وَ اَخِيراًher halukarda;

مِشْخَارkışa kadar meyvası olan hurma ve ağacı;

تَأْخِيرtehir, geciktirme; engel, mani olma; bir kenara koyma;

تَأَخُّرgecikme; oyalanma; yavaş, ağır davranma; [ülke] geri kalma, gelişmeme;

مُؤَخَّرarka kısım, art, kuyruk, son; [gemi] kıç; kalan, bakiye; مُؤَخَّرًا son zamanlarda; sonunda;

مُؤَخَّرَةart, artçılar [orduda]; ASK. geri hat; [gemi] kıç;

مُتَأَخِّرgeç, gecikmiş; (عن *den*) daha sonra olan; arkada olan; geri kalmış, gelişmemiş; geride, arkada duran; [resmi işini] zamanında gerçekleştiremeyen; اَلْمُتَأَخِّرُون yeniler, sonraki alimler vb., mutaahhirun; اَلْمُتَأَخِّرَات kalan, bakiye; اَلْبُلْدَان الْمُتَأَخِّرَة gelişmemiş ülkeler;

اُخْطُبُوتahtapot;

آخَى ⇒ اخو*(b-ile)* kardeş olmak, kardeş gibi olmak; تَأَخَّى(مَعَ *b-ile*) kardeş gibi olmak, (مع *b-e*) kardeş gibi davranmak =تَآخَى; تَأَخَّى

اَخç. اِخْوَان, اِخْوَة (erkek) kardeş; yakın arkadaş; (ç. اِخْوَان) kardeş, bir cemaat üyesi ¶ يَا اَخِي arkadaş! kardeşim!; اَخو ثِقَة emin, güvenilir, itimada layık اَخ شَقِيق öz kardeş;

اُخْتç. اَخَوَات kız kardeş; DİLB. benzer; eş, benzer; ¶ اُخْتُهَا eşi, benzeri;

خُوَيِّküçük (erkek) kardeş;

أَدَوَات احْتِيَاطِيَّة yedek malzemeler, parçalar; أَدَوَات مَنْزِلِيَّة ev aletleri, cihazları;

أَدَّى ⇒ ادى (*b-i, bşi* ya da ب *b-i, bşi,* الى *...e*) götürmek; (الى *bşe*) sebep olmak; (الى *bşe, sonuca*) vesile, sebep olmak, yol açmak; (الى *...e*) varmak, ulaşmak; (الى *...e*) bakmak, dikkat etmek; (*bşi*) icra etmek, yerine getirmek; (*görevini vazifesini*) yerine getirmek; (*yemini, sözü*) tutmak; (*imtihana, sınava*) girmek; (الى ya da ل *b-e bir hizmeti*) sunmak; ¶ يُؤَدِّي البُطُولَةَ başrolü ...oynamak, başrolde ...olmak; أَدَّى السَّلاَمَ selamlamak, selam vermek; تَأَدَّى (الى *...e*) sebep olmak; icra edilmek, yerine getirilmek, gerçekleştirilmek; (الى *...e*) varmak (*b-den, bşi*) istemek, (*hakkını*) talep etmek;

أَدَاء ç. ـآت (*hizmet*) sunma; yerine getirme, icra etme, uygulama; (*müzik parçasını*) sunma, okuma, seslendirme, icra etme; ödeme; ¶ حُسْن الأَدَاء (*sanat eserinin, müzik parçasının*) sunulması, seslendirilmesi, icrası;

تَأْدِيَة [*hizmeti, görevi*] tamamlama, başarıyla bitirme, yerine getirme; icra etme, gerçekleştirme; ödeme; [*sözü, yemini*] tutma;

مُؤَدًّى görev, vazife, iş; anlam, imge;

إِذْ [fiil cümlesinden önce] o halde, öyleyse; إِذْ ذَاكَ o vakit, zaman; [zaman ve sebep ifadelerinde bağlaç]; ...dığında, ...dığı vakit; çünkü, zira; ... إِذْ أَنَّ ...dığı için, sebebiyle;

إِذَا [isim cümlelerinden sonra] ve daha sonra, bir anda, birden; birden var oldu, birden bire

أَدِيبَة [kadın] edebiyatçı, yazar;

مَأْدُبَة ç. مَآدِب ziyafet, yemek daveti;

تَأْدِيب eğitim; disiplin; cezalandırma; disiplin cezası; مَجْلِس تَأْدِيبٍ disiplin kurulu;

تَأْدِيبِي disiplin, terbiye amacını güden; ceza kabilinden, cezai; ¶ قَضِيَّة تَأْدِيبِيَّة disiplin uygulaması;

تَأَدُّب terbiyelilik, kibarlık, nezaket;

آدِب yemek sahibi, ziyafet veren;

مُؤَدِّب ç. ـون mürebbi, terbiye eden, eğitimci; TUN [Kuran öğretimi yapılan okulda] hoca;

مُؤَدَّب terbiyeli, kibar; medeni, uygar;

اَلأَدْرِيَاتِيك ve اَلأَدْرِيَتِيك Adriyatik Denizi;

أَدَمَ[1] *i* (أَدْم) (*bşi*) katık etmek, ekmekle beraber yemek;

إِدَام katık; yağ, yağlı parça;

أَدَمَ[2], أَدَمَة deri, cilt;

أَدِيم cilt, deri; yüzey; [malzeme] deri; أَدِيم الأَرْضِ yeryüzü; أَدِيم اللَّيْلِ gecenin karanlığı; أَدِيم النَّهَارِ gündüzün aydınlığı;

أَدَّام deri tabaklayan;

آدَم[3] Adem (as.) ¶ اِبْن آدَم Adem oğlu;

آدَمِي insan; beşeri; zavallı, zayıf; nazik, kibar; ç. ـون, أَوَادِم beşeriyet, insanlık;

آدَمِيَّة insanlık, insan olma;

أَدَاة ç. أَدَوَات alet; cihaz; araç; edat DİLB.; ¶ أَدَاة الحُكْم yönetim mekanizması; أَدَاة التَّعْرِيفِ harfi tarif, belirli artikel, belirlilik takısı DİLB.; أَدَاة تَنْفِيذِيَّة yetkili ajans; أَدَوَات [çoğ.] teçhizat, أَدَوَات حَرْبِيَّة savaş aletleri, harp teçhizatı

أُذُن ve أُذْن müe. ç. آذَان kulak; fincan sapı; اِلْتِهَاب الأُذُن الوُسْطَى orta kulak iltihabı;

أَذَان ezan;

أُذَيْنَة kulakçık; kulak memesi;

مَأْذَنَة, مَآذِن ç. مَئْذَنَة minare;

إِيذَان (...ب *i*) duyurma; ilan; إِيذَانًا بِانْتِهَاء الحَدِيث konuşmanın bittiğini duyurarak;

مَأْذُون isimli, yetkili; sınırlı kanuni haklara sahip köle İSL.HUK.; مَأْذُون شَرْعِي nikâh memuru; مَأْذُونِيَّة sıla izni ASK.; izin, ruhsat SUR.;

مُؤَذِّن müezzin;

اِذَن bkz. اِذًا;

أَذِيَ *a* eziyet, acı çekmek; آذَى *(b-e)* acı çektirmek, eziyet vermek; (*b-nin*) canını sıkmak, rahatsızlık vermek; ¶ لاَ يُؤْذِي zararsız, zararı olmayan; تَأَذَّى acı çekmek;

أَذِيَّة, أَذَاة, إِذًى eziyet, zarar; kaza; sıkıntı, kusur, kabahat; acı, sızı;

اِذَايَة zarar, hasar; kötülük, şer, muzırlık;

إِيذَاء zarar, hasar; kusur, kabahat; acı, sızı; keder veren şey;

مُؤْذٍ zararlı, incitici; ıstırap veren sıkıcı, bıktırıcı, usandırıcı;

آرَامِي Arami ya da eski Suriyeye ait;

أَرِبَ *a* (أَرَب) (ب *bşde*) becerikli; mahir olmak; أَرَّبَ *(b-i)* aklıyla yenmek; أَرَّبَ *i* (*düğümü*) sıkmak;

أَرَب ç. آرَاب (في *bşe*) istek, ihtiyaç; hedef, amaç;

إِرْب ç. آرَاب organ; ¶ مَزَّقَهُ (قَطَعَهُ) إِرْبًا onu parça parça yaptı;

...oldu; [bağlaç] ...dığı zaman, ...dığında; eğer ...se; [dolaylı sorularda] ...mı yaptı, yoksa...; اِذَا مَا ...dığında; اِلاَّ اِذَا eğer yapmazsa, olmazsa; ...olması, yapması hariç...;

اِذًا [yine اِذَن] o halde, öyleyse, bu durumda;

آذَار Mart SUR, LÜB., ÜRD., IR.;

أَذِنَ *a* (الى *b-i*) dinlemek, *(b-e)* kulak vermek; (ل *b-e*, *bşe*, في *...için*) izin vermek; (ب *bşi*) duymak, öğrenmek, (ب *bş hakkında*) bilgilenmek; أَذَّنَ (ب ...*e*) çağırmak, seslenmek; (بِالصَّلاَة *namaz için*) ezan okumak; [horoz] ötmek; آذَنَ duyurmak, bildirmek, anons etmek (*b-e*, ب *bşi*) bildirmek; ezan okumak; (*b-e*, ب *bşi*) öğütlemek; (*b-e*, ب *bşi*) tavsiye etmek, salık vermek; (*b-e*, ب *bşi*) haber vermek, duyurmak; (ب ...*i*) ima etmek, dolaylı ifade etmek, dokundurmak; tam (أَنْ...) ...yapmak/ olmak üzere olmak, ...yapayazmak, ...olayazmak ¶ آذَنَ بِالسُّقُوط (بِالزَّوَال) çöküş alametleri göründü; آذَنَ اللَّيْلُ بِانْتِصَاف gece yarısı olmak üzereydi; تَأَذَّنَ duyurmak anons etmek,, ilan etmek, huzura çıkarmak (ب); اِسْتَأْذَنَ (في veya ب *bşi yapmak için*) izin istemek; (على *b-nin evine*, *yanına*) girmek için izin istemek; (على *b-nin yanına*) girmek için teşrif ettirmek; (مِنْ *b-den*) ayrılmak için izin istemek; (مِنْ *b-e*) Allah'a ısmarladık diyerek gitmek;

اِذْن izin, yetki; بِاِذْنِ اللَّه Allah'ın izniyle; ç. اِذْن البَرِيد (ç. أُذُون, أُذُونَات) posta havalesi أُذُونَات البَرِيد posta havaleleri; اِذْن البُوسْتَة

اَرْخَبِيل takım adalar grubu;

الأُرْدُن Ürdün nehri; Ürdün

أُرْدُنِي Ürdüne ait; الْمَمْلَكَة الأُرْدُنِيَّة Ürdün Krallığı;

اَرْز [cin.is.; tek.is. ة] sedir, erz ağacı BOT. Cedrus;

اُرُز pirinç;

اَرِسْتُوقْرَاط aristokrat;

اَرِسْتُوقْرَاطِيَّة aristokrasi;

اَرِسْطُو Aristo;

اَرْش tazminat, para cezası; diyet;

اَرْض müe. ç. اَرَاضٍ, اَرْضُون yer; toprak, arazi; bölge, alan, saha; ¶ الأَرْض السُّفْلَى cehennem; الأَرْض الْمُقَدَّسَة Filistin, Mukaddes Toprak;

اَرْضِي arza, yere ait; yere yakın [s.]; dünyaya ait, dünyevi; yeraltı ile ilgili; ارْضِي شوكِي enginar BOT.;

اَرَضِي [cin.is.; tek. is. ة] beyaz karınca, kanatlı karınca;

اَرْضِيَّة ç. ـآت yer, zemin; yer döşemesi TUN; stok;

اُرْطَة (اُورْطَة) ç. اُرَط tabur, müfreze ESK. MIS. ASK.; topluluk, grup SUR.;

اُرْغُن ç. اَرَاغِن org, erganun MZK.;

اَرَّق *(b-i)* uyutmamak, uyumasına engel olmak;

اَرَق uykusuzluk, uyuyamama;

اَرِيكَة ç. اَرَائِك koltuk, divan; taht;

اَرْكِيلَة ç. اَرَاكِيل SUR. nargile;

اِرْلَنْدَا ve اِرْلَنْدَة İrlanda;

اِرْلَنْدِي İrlandaya ait;

اَرَم *i* ısırmak;

اُرْبَة kabiliyet, maharet, ustalık;

أُرْبَة ç. أُرَب düğüm;

أَرِيب kabiliyetli, maharetli, usta;

مَأْرَب ç. مَآرِب istek, talep; hedef amaç;

اَرْتُوَازِي artezyen [kuyu];

اَرَّث (بَيْنَ ... *in arasına*) fitne, fesat sokmak;

اِرْث miras, mal mülk;

أُرْثُدُوكْسِي Ortodoks; dindar;

أُرْثُدُكْسِيَّة Ortadoks Kilisesi;

اَرِج *a* (اَرِيج, اَرَج) güzel kokmak, güzel kokusu olmak; تَأَرَّج = اَرِجَ;

اَرَج güzel, hoş koku, rayiha;

اَرِج güzel, hoş koku;

اَرِيج güzel, hoş koku, rayiha;

تَأَرْجُح ⇒ ارجح sallanmak, salınmak; مُتَأَرْجِح düzensiz bir şekilde değişen; istikrarsız;

الأَرْجَنْتِين Arjantin;

اَرْجُوَان [is.] mor, eflatun, erguvan rengi;

اَرْجُوَانِي [s.] mor, eflatun renkli;

اَرَجُوز [yaygın olan قَرَهجُوز] Karagöz oyunu;

اَرَّخ ⇒ ارخ (*bşe*, *mektuba*) tarih atmak, tarih düşmek, (*bşi*, ... بِ) ...tarihiyle kaydetmek; bir şeyin tarihçesini yazmak;

تَأْرِيخ ç. تَوَارِيخ tarih [mektup vb.de]; zaman; tarih [bilim]; kayıt, vakayıname, günlem; تَارِيخ الحَيَاة biyografi; özgeçmiş; عُلَمَاء التَّأْرِيخ genel tarih; عَامّ tarihçiler;

تَأْرِيخِي tarihi, tarihsel;

مُؤَرِّخ ç. ـون tarihçi; vakanüvis;

مُؤَرَّخ (ب...) ...tarihli;

أُرْم azı dişi; ¶ حَرَّقَ الأُرَمَ dişlerini [sinirinden] gıcırdatmak;

أُرُومَة kök, kaynak, orijin; omça [omaca];

مِئْرَم diş kökü;

الأَرْمَن Ermeniler;

ارمني Ermeni [s. ve is.];

ارمنيا Ermenistan;

الأُرْنَاوُط Arnavutlar;

ارناوُطي Arnavut [s. ve is.];

أَرْنَب müe ç أَرَانِب yabani tavşan ZOO.; tavşan أَرْنَب هِنْدِي kobay, hintdomuzu ZOO.;

أَرْنَبَة [dişi] yabani tavşan; ¶ أَرْنَبَة الأَنْفِ burnun ucu; [hayvanın] burun kısmı;

أُورُبا Avrupa;

أُورُبِّي [na't] Avrupa..., Avrupa ile ilgili, Avrupa'ya ait; (ç. ـون) Avrupalı;

آري Ari, Hint-Avrupalı, Hint-Avrupa dilini konuşan;

أَزَّ *u, i* (أَزِيز) yavaş yavaş kaynamak, cızlamak, vızıltı benzeri sesler çıkarmak; ıslık sesi çıkarmak; tıslamak;

أَزِيز vızıltı, cızırtı; tıslama;

أَزَّبَ *i* (أَزْب) [su için] kanal açmak;

مِئْزَاب ç. مَآزِيب ve مِيزَاب ç. مَيَازِيب kanal, mecra, su yolu;

أَزَبّ tıknaz, bodur; ufak tefek adam;

الأُزْبَك Özbekler;

أَزَرَ *i* (أَزْر) *(b-i)* çevrelemek, kuşatmak; (*b-i*) peştemal, izar, futa ile sarmak; (*b-i, bş ile*) örtmek, sarmak, dolamak; (*b-i, bşi*) kuvvetlendirmek, takviye etmek; *(b-e)* yardım etmek; *(b-i)* desteklemek; ائْتَزَرَ ve تَأَزَّرَ izar, peştemal tutunmak; تَآزَرَ yardımlaşmak; kuvvetlerini birleştirmek;

أَزْر güç kuvvet; شَدَّ أَزْرَهُ ya da شَدَّ مِنْ أَزْرِهِ *(b-e)* yardım etmek, desteklemek, cesaretlendirmek; شَدَّهُ أَزْرُهُ cesaret kazanmak, kendine güveni gelmek;

إِزَار [müz. ve müe.] ç. أُزُر izar, peştemal; şal, omuz atkısı, örtü;

مِئْزَر ç. مَآزِر önlük; örtü;

مُؤَازَرَة destek, yardım;

تَآزُر yardımlaşma;

أَزَفَ *a* (أَزَف) [vakit] gelmek, yaklaşmak;

أَزِقَ *a* (أُزُوق, أَزَق) dar olmak; تَأَزَّقَ= أَزَقَ;

مَأْزَق ç. مَآزِق dar geçit, boğaz; kriz, bunalım; ikilem, kritik durum;

أَزَل ç. آزَال ezel;

أَزَلِي ezeli;

أَزَلِيَّة sonsuzluk, ebediyet;

تَأَزَّمَ ⇒ أزم kritik/ zor/ bunalımlı duruma düşmek, zor durumda kalmak;

أَزْمَة ç. أَزَمَات aniden ortaya çıkan güç durum; bunalım, kriz ¶ أَزْمَة وزَارِيَّة kabine krizi; تَأَزُّم الحَالَةِ : تأزم kritik gelişme, durumun kötüleşmesi;

أِزْمِير İzmir;

أِزْمِيل ç. أَزَامِيل keski;

آزُوت azot;

آزُوتِي azotlu;

آزَى bir şeyin hizasında, karşısında durmak;

إِزَاء [meb. mud. kul.] ...in karşısına, ...ile

karşı karşıya; ...in önüne; بِـازَاءِ ...in karşısına, hizasına, önüne; عَـلَـى اِزَاءِ... ...karşısında;

آس mersin BOT.;

أس ç. ـآت- as, birli;

اسّ ⇒ أَسَّسَ (*bşi*) kurmak, tesis etmek, temelini atmak; تَأَسَّسَ kurulmak;

أُسّ temel, esas, asıl; MAT. üs, kuvvet;

أَسَاس ç. أُسُس temel [yapılar için de kullanılır], asıl, esas, kök; MZK. ana nota, baş nota; ¶ عَلَى أَسَاسِ... ...e göre, ...kabulü ile, ...varsayılarak; لاَ أَسَاسَ لَهُ مِنَ الصِّحَّةِ doğru değil, ne aslı ne astarı var, doğruluktan eser yok [haberler, söylentiler için];

أَسَاسِي ana, temel; ilk, başlangıç; önemli; başta gelen, asli;

أَسَاسِيَّات prensipler, kaideler;

تَأْسِيس kuruluş, tesis, müessese, teşkilat;

تَأْسِيسَات [çoğ.] teşekküller, kurumlar;

تَأْسِيسِي temel, esas, asli; مَجْلِس تَأْسِيسِي kurucu meclis, anayasayı değiştirmeye yetkili meclis;

مُؤَسِّس kurucu;

مُؤَسَّسَة ç. ـآت- müessese, kuruluş, tesis; firma, şirket TİC.; kurum; örgüt, teşkilat;

الأَسْبَان İspanyollar;

اِسْبَانِي [na't] İspanyol...; (ç. ـون-) İspanyol [is.];

اِسْبَنَخ ıspanak;

اِسْبَانْيَا İspanyol;

اِسْبِيدَاج ç. اِسْبِيدَاجَات üstübeç;

اِسْبِيرْتُو İt.> alkol, ispirto;

اِسْبَلِيطَة apolet;

اِسْتْ bkz. سِتّ;

اِسْتَاتِيكِي statik ELK.;

اِسْتَاد Fr.> stadyum;

أُسْتَاذ ç. أَسَاتِذَة üstat; öğretmen, hoca; profesör [akademik ünvan]; [hitap ifadesi olarak] üstat [avukatlar, gazeteciler, yazarlar, şairler vb. için]; ana hesap defteri, defteri kebir TİC.; ¶ الأُسْتَاذ الأَعْظَم üstazı azam; الأُسْتَاذ الأَكْبَر Ezher Üniversitesi Rektörünün ünvanı; أُسْتَاذ كُرْسِي MIS. [yine SUR. أُسْتَاذ بِكُرْسِي] profesör; أُسْتَاذ بِلاَ كُرْسِي doçent SUR.; أُسْتَاذ غَيْر مُتَفَرِّغ MIS. yarım gün çalışan profesör, üniversite dışında bürosu bulunan profesör; أُسْتَاذ مُسَاعِد asistan MIS., SUR.; أُسْتَاذ زَائِر ders veren ziyaretçi profesör MIS. SUR.; هُم أَسَاتِذَة فِي الجَدَلِ onlar cedel ustasıdır, onlar tartışmanın piridir;

أُسْتَاذِيَّة hocalık, ustalık; profesörlük;

اِسْتَانْبُول İstanbul [yine اِسْطَنْبُول];

اِسْتَانْبُولِي [na't] İstanbul..., İstanbul ile ilgili;

الأَسْتَانَة ve الآسْتَانَة Asitane, İstanbul;

اِسْتَبْرَق brokar, bir yüzü kabartma kumaş;

اِسْتْرَاتِيجِي stratejik;

أُسْتْرَالِي [na't] Avusturalya...i; Avusturalya ile ilgili;

أُسْتْرَالْيَا Avusturalya;

اِسْتَرْلِينِي sterlin ¶ جُنَيْه اِسْتَرْلِينِي paund, sterlin;

اِسْتِمَارَة bkz. اِمر;

اِسْرَائِيلِي İsraili [s. ve is.]; اِسْرَائِيلِيَّات İsrailiyyat;

اِسْرَافِيل İsrafil;

أُسْرُب kurşun;

اِسْطَنْبُول İstanbul [yine اِسْتَانْبُول];

اِسْطَبْل ç. آت- ahır;

أُسْطَبَّة İt.> üstüpü;

أُسْطُرْلاَب usturlap;

أُسْطُوَانَة ç. آت- kolon, sütun MİM.; silindir MAT.; plak; اَسَاطِين [çoğ.] meşhur, mühim şahsiyetler; şöhretler, ustalar, söz sahipleri ¶ اَسَاطِين الفَنّ sanat alanındaki önemli kişilikler;

أُسْطُوَانِي [s.] silindir şeklinde, silindir;

أُسْطُورَة ç. اَسَاطِير masal, efsane, mit, destan;

أُسْطُورِي inanılmaz, efsanevi, destansı;

أُسْطُول ç. اَسَاطِيل donanma, filo; hava filo;

أُسْطَى ç. أُسْطَوَات KNŞ.["أُسْتَاذ"dan] hoca; usta [is.] MIS; şef, formen; [taksi şöförü, arabacı vb.e seslenirken MIS..] Usta! , Şoför bey!;

اسِفَ *a* (اَسَف) (على ya da ل *bşe*) üzülmek, tasalanmak; = تَأَسَّفَ اَسِفَ

اَسَف gam, tasa; ¶ وَا اَسَفَاه! ne yazık! ne kötü!; وَيَا لِلأَسَف [veya sadece لِلأَسَف] maalesef; بِكُلِّ الأَسَفِ ve مَعَ الأَسَفِ

اَسِف ve اَسِيف mahzun, üzüntülü, gamlı, tasalı, kederli;

تَأَسُّف üzülme;

آسِف üzgün; ¶ تَرَكْتُهُ غَيْرَ آسِفٍ onu terk ettiğime üzülmüyorum;

مَأْسُوف عَلَى... (özl. ölmüş olan kişiler için ve ölüm ilanlarında) acı kaybımız...;

أُسْتُوبَة İt.> üstübü;

اِسْتُودِيُو ç. اِسْتُودِيُوهَات İt. İng.> stüdyo; imalathane, atölye;

اِسْتُكْهُلْم Stokholm;

اِسْتِيَانِيَت sabuntaşı;

اسوج ALF.BKZ.;

اسد ⇒ اِسْتَأْسَدَ (على ...*e karşı*) [aslan gibi] cesaret göstermek;

اَسَد ç. أُسْد, أُسُود, آسَاد aslan; Aslan burcu ASTR.; ¶ دَاء الأَسَدِ bir nevi cüzzam hastalığı;

اَسَرَ *i* (اَسْر) *(b-i)* zincire vurmak, zincir ile bağlamak; esir etmek, esir almak; *(b-i)* büyülemek;

اِسْتَأْسَرَ teslim olmak;

اَسْر kayış, şerit; esir; esaret; tutkunluk ¶ شِدَّة الأَسْرِ kuvvet, dinçlik, gayret, enerji;

أُسْرَة ç. أُسَر, آت- aile; hanedan; kabile, boy, akraba, hısım; اَسِرَّة bkz. سَرِير ;

بِاَسْرِهِ tamamen, büsbütün; جَاءوا بِاَسْرِهِم hepsi geldiler;

اِسَار kayış, şerit; esaret; etkisinden kurtulamama; وَقَعَ فِي اِسَارِهِ ...in etkisi altında kalmak, etkilenmek, etkisinden kendini kurtaramamak tutkunu olmak;

أَسِير ç. أُسَرَاء, أَسْرَى esir, tutuklu, savaş esiri;

أَسِيرَة ç. آت- [kadın] esir, tutuklu;

آسِر büyüleyen, sihirli; esir alan;

مَأْسُور بِه (ب ...*tarafından*) büyülenmiş, sihirli; tesiri altında kalmış;

اَسِرَّة bkz. سرير;

اِسْرَائِيل İsrail ¶ بَنُو اِسْرَائِيل İsrail oğulları;

أَسَالَة elips şeklinde, oval;

مُؤَسَّل ucu sivriltilmiş, sivri uçlu;

اِسلامبُولِي İstanbul ile ilgili;

اِسْلَانْدَا İzlanda;

اِسْم bkz. سمى;

اِسْمَنْجُونِي gök mavisi;

اَسْمَرة Asmara (Eritre'nin başkenti);

اَسْمَنت [is.] çimento;

اَسْمَنتِي [s.] çimento;

اَسَنَ *u*, *i* ve اَسِنَ *a* [su] hafif tuzlu, acı olmak;

آسِن [su] hafif tuzlu, acı;

اَسَى *u* (اَسًا, اَسْوًا) (اسى ve اسو) (*yarayı*) tedavi etmek, (*yaraya*) bakmak; (بَيْنَ ...*aralarında*) barışı sağlamak, aralarında barışı tesis etmek;

اَسِيَ *a* (اَسًا, اَسًى) üzgün olmak, üzülmek, tasalanmak; اَسَّى *(b-i)* teselli etmek, avundurmak; (*hastayı*) tedavi etmek, bakmak; آسَى (*b-e karşı*) yardımsever olmak; (*b-ile malını, mülkünü*) paylaşmak; *(b-e)* destek vermek, yardımcı olmak; *(b-i)* teselli etmek, yatıştırmak; tedavi etmek; تَأَسَّى teselli bulmak;

تَآسَى malını paylaşmak; yardımlaşmak;

أَسًى elem, gam, keder, üzüntü, acı, dert, sıkıntı, ıstırap;

أُسْوَة örnek, model, numune; ...بِ أُسْوَةً ...in yolunu, izleyerek, ...i örnek alarak;

مَأْسَاة ç. مَآسٍ trajedi, dram;

تَأْسِيَة teselli;

مُوَاسَاة teselli; iyilik, hayır, lütuf, ihsan;

اَسَاوِرَة, اَسَاوِر ç. اَسْوَار, أَسْوَار halka, bilezik, halhal;

مُؤَسِّف üzücü, hazin;

مُتَأَسِّف üzgün, mahzun; !مُتَأَسِّف kusura bakmayın! üzgünüm!;

اِسْفَانَاخ ve اِسْفَانَخ ıspanak;

أَسْفَلْت asfalt;

اِسْفَنْج sünger;

اِسْفَنْجِي sünger gibi, süngersi; gözenekli;

اِسْفِنْدَان isfendan, akça ağaç; BOT. Acer;

اِسْفِيدَاج üstübeç;

اِسْفِين ç. اَسَافِين kıskı, takoz;

اِسْقَرْبُوطِي ve مَرَض اِسْقَرْبُوطِي TIP. iskorbüt ;

أُسْقُف ç. اَسَاقِف, اَسَاقِفَة رَأْس الأَسَاقِفَة piskopos; başpiskopos;

أُسْقُفِي piskoposlara ait; piskoposlar tarafından yönetilen;

أُسْقُفِيَّة [is.] piskoposluk [makam , bölge]

أُسْقُمْرِي uskumru ZOO.;

اِسْكَتْش İng.> skeç, kısa hikaye veya müzikli gösteri;

اِسْكُتْلَنْدَا İskoçya;

اِسْكُتْلَنْدِي İskoç [s.]; İskoçyalı;

اِسْكَلَة ç. اَسَاكِل liman;

اِسْكَمْلَة iskemle, tabure;

اِسْكَنْدَرُونَة İskenderun;

الإِسْكَنْدَرِيَّة İskenderiye;

اِسْكَنْدِنَافِيَا İskandinavya;

اَسَلَّ (*bşi*) sivriltmek; ⇒ اسل

اَسَل saz, hasırotu, kofa BOT.;

اَسَلَة ç. آت- sivri uç, sivri şey; dilin ucu;

الحُرُوف الأَسَلِيَّة "ز, س, ص" harfleri;

اَسِيل düz; خَدّ اَسِيل pürüzsüz yanak;

اَسْوَان Esvan MIS.;
اَسُوج İsveç;
اَسُوجِي İsveçli; [na't] İsveç...;
اسى bkz. اسو;
آسِيَا Asya; آسِيَا الصُّغْرَى Küçük Asya;
آسِيَوِي Asya'ya özgü, Asya ile ilgili, Asyalı [s. ve is.];
اَسْيُوط Asyut [Mısır'da bir şehir];
اشب ⇒ تَأَشَّبَ [kalabalık, topluluk] farklı kişilerden oluşmak, karışık olmak;
أُشَابَة ç. أَشَائِب [is.] karışık, farklı kesimlerden oluşan topluluk;
اشْبِيلِيَّة Sevil İsp.;
اشْبِين ç. أَشَابِين bkz. شبن;
اَشَرَ *u* (أَشْر) (*bşi*) bıçkı ile biçmek, testere ile biçmek; اَشَرَ *i* (*bşi*) eğelemek, törpülemek, eğe ile inceltmek; اَشَّرَ *(b-i)* işaretlemek, kaydetmek, girişini yapmak; vizeyi onaylamak; vize vermek; (على *bşe* örn. *evrağa*) onay işareti koymak, parafe etmek;
اَشَر canlılık, zindelik, coşkunluk; hoyratlık, arsızlık; küstahlık, terbiyesizlik; kibirlilik, mağrurluk;
أَشِر canlı, zinde, coşkun; hoyrat, arsız; küstah, terbiyesiz; kibirli, mağrur;
مِئْشَار ç. مَوَاشِير eğe, törpü;
تَأْشِير vize; resmi onay; imza; paraf;
تَأْشِيرَة ç. ـآت vize ¶ تَأْشِيرَة مُرُور ya da تَأْشِيرَة امجْتِيَاز geçiş vizesi, transit vize;
مُؤْشِر [ölçü aletinde] ibre, iğne;
مُؤَشَّر dişli, testere dişi gibi kenarları olan, tırtırlı; (ب *tarafından*) onaylı, imzalı, parafe [edilmiş];
اشْفَى ç. اَشَافٍ biz [alet];
أُشْنَان potas, kalya taşı; üşnan, çorak; dikenli çöven, BOT. Salsola kali;
أُشْنَة yosun;
اشور [is.] Asur;
اَشُورِي Asur.., Asurlar ile ilgili [s. ve is.];
اَصِيص ç. أُصُص saksı;
اصد ⇒ اَصَدَّ (*kapı* vb.i) kapatmak;
اصر ç. آصَار sözleşme, sözlü anlaşma, akit, ahit, mukavele; yük, ağırlık; günah; آصَار bağlar;
آصِرَة ç. أَوَاصِر bağ, rabıta (MEC. "أَوَاصِر الوَلَاء dostluk bağları" gibi); zorunluluk, yaptırım;
اصْطَبْل ç. ـآت ahır;
اَصُلَ *u* (أَصَالَة) sağlam kökü olmak; yapısı, kuruluşu sağlam olmak; asil olmak, şerefli bir soyu olmak; أَصَّلَ (*bşi*) kurmak, yapısını sağlamlaştırmak, temelini atmak; تَأَصَّلَ sağlam, güçlü kökü bulunmak, kökleri derinlerde olmak; sağlam yapısı bulunmak; kökü (مِن ...*e*) dayanmak, (مِن ...*den*) kaynaklanmak; اسْتَأْصَلَ (*ağacı*, *bitkiyi*) kökünden çıkarmak; (*bşi*) yok etmek; (*organı*) ameliyat ile almak; ¶ اسْتَأْصَلَ شَأْفَتَهُ kökünden söküp atmak, defetmek, ≈ köküne kibrit suyu dökmek, kökünü kurutmak;
أَصْل ç. أُصُول kök; [ağaçta] gövde; kaynak, orijin; sebep, illet; soy, nesil, nesep, soy ağacı (özellikle asil birinin); temel, esas,

asıl; [kitap vb.ile ilgili] asıl, orijinal; أُصُول [çoğ.] usül, prensipler, kaideler, [bir bilimin] temel prensipler, ilkeler; kurallar; temel, asli kurallar; mülk, gayri menkul mal; emval, servet, aktif varlık MAL.; أَصْلاً temel olarak, aslen; [olumsuz ifadede] asla, hiç bir şekilde; ¶ فِي الأَصْلِ gerçekte, aslında; أُصُول الفِـقْـه Fıkıh Usulü; İslam Hukukunun dört temeli, edillei şer'iyye [Kuran, Sünnet, kıyas, icma]; أُصُول وَ خُصُوم varlıklar ve borçlar; أُصُول مُضَـاعَفَـة حَـسَبَ çift defter tutma usulü; الأُصُول kurallara göre;

أَصْلِي orijinal, ilk; saf, asli, aslına uygun, bozulmamış, otantik; temel, esas, asıl, ana; ¶ الثَّمَن الأَصْلِي maliyet fiyatı; الجِهَات الأَصْلِيَّة [pusula da] anayönler; عَـــدَد أَصْـلِي sayma sayısı; عُضْو أَصْلِي asli üye;

أُصُولِي asla uygun, kurallarla uygun; geleneksel, alışılmış; kanuna saygılı, itaatkar, kanun şinas, hukukşinas;

أَصِـيل ç. أُصَـلاَء asil; saf; orijinal aslına uygun, yozlaşmamış; doğru, gerçek; sağlam; makul, akla uygun; sapmaz, değişken olmayan, sağlam karakterli, metin; köklü; yerli, doğuştan gelen; الأَصْل الأَصِيل gerçek sebep; اصِيل الرَّأْيِ şaşmaz, yanılmaz hüküm;

أَصِيل ç. آصَال, أَصَائِل ikindi ile akşam arasındaki vakit, gurup vakti;

أَصَالَة sağlamlık, metanet, güçlülük [şahsiyet]; asalet, soyluluk; أَصَـالَةً şahsen, bizzat, asalaten; ¶ أَصَالَة الرَّأْيِ net karar verme, inisiyatif kullanabilme; basiretlilik, sağ görüşlülük; بِالأَصَالَةِ عَنْ نَفْسِهِ kendiliğinden, kendinden kaynaklanarak [karşıtı بِالنِّيَـابَـةِ عَنْ غَيْرِهِ]; أَصَالَةً وَ نِيَابَةً dolaylı veya dolaysız;

تَأْصِيلَة nesep, şecere, soy; nesep tetkiki;

تَأَصُّل köklü, sağlam olma;

اِسْتِئْصَال tüketme, yok etme, kökünü kazıma; organın ameliyat ile alınması;

مُتَأَصِّل köklü [inanç]; kronik [hastalık];

أَطِيط devenin böğürtüsü iniltisi;

أَطَرَ *u, i* (أَطْر) ve أَطَّرَ (*bşi*) bükmek, eğmek;

إِطَار ç. أُطُر, -آت çerçeve [gözlük vb.]; tekerlek çemberi veya lastiği; çember; ¶ فِي إِطَارِ هَذَا الْمَوْضُوعِ bu konu çerçevesinde, bu bağlamda; إِطَار فِكْرِي dünya görüşü, hayata bakış açısı;

إِطَارَة tekerlek çemberi, ispit;

إِطَارِي çerçeve, çember şeklinde;

اطرية bkz. طرى;

أُطْرُغُلَّة bir güvercin türü;

أَطْرُون = نطرُون;

الأَطْلَنْتِيق, الأَطْلَنْتِيك Atlas Okyanusu;

أَطْلَنْتِيقِي Atlas Okyanusu ile ilgili;

أَطْلَس saten, atlas; (ç. أَطَالِس) atlas [harita];

أَطْلَسِي Atlas Okyanusu ile ilgili;

أَطْلَنْتِي Atlas Okyanusuna ilişkin, ait, Atlantik;

¶ الْحِلْف الأَطْلَنْتِي Atlantik Paktı;

أَطُوم deniz kaplumbağası;

أَغَا, آغَا ç. أَغَوَات ağa, bey, efendi;

الأَغَارِقَة ve الإِغْرِيق Yunanlılar;

إِغْرِيقِي Yunan, Yunanlı [s. ve is.];

ضَرَبَ في الآفَاقِ çok uzaklara kadar ulaşmak; ضَيِّق الافقِ ya da ذُو أُفُق مَحْدُودٍ sınırlı görüşü olan, ufku dar; وَاسِع الافقِ ya da ذُو أُفُقٍ وَاسِعٍ geniş ufuklu; جَوَّاب آفَاقٍ gezgin, seyyah;

أُفُقِي yatay, ufki;

آفَاقِي uzak bir ülke ya da bölgeden gelen;

أَفَّاق gezgin, seyyah;

أَفَكَ *i* (أَفْك) ve أَفِكَ *a* (أَفْك, إِفْك, أُفُـوك) iftira atmak, kara çalmak, yalan söylemek;

أَفْك ve أَفِيكَة ç. أَفَائِك yalan, iftira;

أَفَّاك yalancı, iftiracı, müfteri;

أَفَلَ *u, i* (أُفُول) [yıldız] batmak, görünmez olmak;

أُفُول [yıldız] batma, görünmeme;

آفِل geçici, sonlu;

أَفْلاَطُون Eflatun;

أَفَن aptallık, ahmaklık;

أَفِين ve مَأْفُون aptal, ahmak; saf, ebleh;

أَفَنْدِي ç. ـة- efendi [Avrupalı olmayıp batılı kıyafeti ve fes giyen kişi için]; [isimden sonra] bir saygı ünvanı MIS.; أَفَنْدِم! bey! beyefendi! bayım!; MIS. efendim? ne demiştiniz?;

أَفُوكَاتُو İt.> avukat;

أَفْيُون afyon; ¶ رُوح الأَفْيُون ECZ. afyon tentürü;

أُقَّـة ç. ـآت- ağırlık ölçüsü, okka MIS. = 1.248 kg., SUR. = 1.282 kg.;

مُؤَقَّت bkz. وقت;

أَقَـحُـوَان ç. أَقَـاحِي papatya, ilkbahar çiçeği, margarit, BOT. Bellis perennis;

أَقْرَبَاذِين karışım ilaç; عِلْم الأَقْرَبَاذِين farmakoloji;

أَقْرَبَاذِينِي eczacılıkla ilgili;

أَقِط süzme peynir;

أَغُسْطُس Ağustos;

أَفَّ ⇒ تَأَفَّفَ (مِنْ *bş hakkında*) söylenmek, homurdanmak;

أُفّ kir [kulak veya tırnakta];

أُفّ! üff!; off!;

أَفَـف memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk; homurtu, söylenme;

أَفَّف = تَأَفَّف;

الإِفْـرَنْج Frenkler, Avrupalılar; ¶ بِلاَد الإِفْـرَنْج Avrupa;

أَفْرَنْجِي Frenk, Avrupalı;

إِفْرَنْسِي [na't] Fransız; (ç. ـون-) Fransız;

الإِفْرَنْسِيَّة Fransızca;

إِفْرِيز ç. أَفَارِيز yapılarda, taban kirişi ile çatı arasında kalan üzeri boydan boya kabartmalarla süslü bölüm; kenar, uç; kaldırım; ¶ إِفْـرِيز الْمَحَطَّة peron; إِفْرِيز الحَائِط tiriz, pervaz MİM.;

إِفْرِيقِـيَا müe. [yine إِفْـرِيقِـيَـا] Afrika; ¶ إِفْرِيقِيَا الشَّمَالِيَّة Kuzey Afrika;

إِفْرِيقِي Afrikalı; (ç. ـون-, أَفَارِقَة) Afrikalı;

آفِرِين aferin, bravo;

أَفْسَنْتِين apsent, pelin otu, acı pelin BOT. Artemisia absinthium;

أَفْشِين ç. أَفَاشِين HRİ. mukabele ile okunan dua;

الأَفْغَان Afganistanlılar; Afganistan;

أَفْغَانِسْتَان Afganistan;

أَفْغَانِي Afgan [s. ve is.];

أُفُـق ç. آفَـاق ufuk; görüş alanı, menzili; [çoğ.] uzak ülkeler; taşra; ¶ آفَـاق الأَرْضِ dünyanın en uzak bölgeleri; آفَـاق الـبِـلاَد ülkenin sınır bölgeleri; شُذَّاذ الآفَاق gezginler, seyyahlar;

اقْلِيد alf. bkz;

أَقْلَم (*bşi, b-i*) bir yerin iklimine alıştırmak;

تأَقْلَم bir iklime alışmak;

اقْلِيم ç. أَقَـالِيم iklim; bölge, yöre; taşra; vilayet (MIS. مُدِيرِيَّة); الأَقَالِيم taşra;

اقْلِيمِي iklimsel; bölgesel, mahalli;

اقْلِيد ç. أَقَالِيد anahtar;

اقْلِيدِس Öklit;

أُقْنُوم ç. أَقَـانِيم asıl, temel; HRİ. teslis de ilahi olan; asli unsur, esas, uknum;

اقُونَة Yun.> ikon HRİ.;

أَقْيُونِيسِيَّة Okyanusya;

أَكَّادِي Akatlar ile ilgili;

أَكَادِيمِيَّة akademi;

أُكْتُوبِر Ekim;

أَكَّدَ ⇒ اكد (*b-e*, أَنَّ ل ...*dığını*) temin etmek, inandırmak; (*b-i, bir görüşü*) desteklemek; تأَكَّد (مِنْ *bşe*) kanaat getirmek, emin olmak; (مِنْ *bşden*) emin olmak; zorunlu olmak;

تأْكِيد ç. -آت temin; teyid, destek; tekit, vurgu; بِالتَّأْكِيد şüphesiz, kesinlikle;

تأَكُّد temin;

أَكِيد emin, şüphesi olmayan; sağlam, sabit [karar, niyet]; zorunlu, kaçınılmaz [ihtiyaç]; أَكِيدًا kesinlikle, şüphesiz;

مُؤَكَّد kesin, emin, şüphesiz; tekid edilmiş, pekiştirilmiş, kuvvetlendirilmiş;

مُتَأَكِّد (مِنْ ...*den*) emin, kani;

أَكَرَ *i* (أَكْـر) (*toprağı*) sürmek, toprağı işlemek, çift sürmek;

أَكَّار ç. أَكَرَة saban süren kişi;

أُكْرَة ç. أُكَر top [oyun için];

أَكْزِيمَا TIP. egzama;

أَشِعَّة اكْس X ışınları;

أُكْسِجِين oksijen;

أَكْسَدَ oksitlenmeye, paslanmaya bırakmak; paslanmak, oksitlenmek;

أُكْسِيد ç. أَكَاسِيد oksit, pas;

اكْسِير iksir;

أَكُفَّ bkz. كَفَّ;

أَكَلَ *u* (مَأْكَل, أَكْل) (*bşi*) yemek; yiyip bitirmek, tüketmek; (*bşi*) aşındırmak; (*bşi*) kanunsuz harcamada kullanmak; zenginleşmek, küpü doldurmak; ¶ أَكَلَ عَلَيْهِ الدَّهْرُ وَ شَرِبَ zamanla eskimek, [zaman] yıpratmak; أَكَلَ الرِّبَا faiz yemek, faiz almak; يَعْلَمُ مِنْ أَيْنَ تُؤْكَلُ الكَتِف neyi nasıl yapacağını gayet iyi bilmek; أَكَلَهُ جِلْدُهُ çok kaşınmak أَكَلَ فِي الصَّحْنِ tabaktan yemek; أَكَلَ حَقَّهُ *(b-nin)* hakkını yemek, hakkını almak; أَكَّلَ ve آكَلَ (*b-e, bşi*) yedirmek, beslemek; آكَلَ *(b-ile)* birlikte yemek yemek; تأَكَّلَ bitmek, tükenmek; aşınmak, yenmek; eskimek, yıpranmak, pörsümek; aşına aşına yok olmak; تآكَلَ = تأَكَّلَ;

أَكْل yiyecek; öğün; yem; غُرْفَة الأَكْل yemek odası; أَكْل البَحْر MIS. denizin veya Nil'in taşıp toprağa yayılması [karşıtı طَرْح البَحْر];

أُكُل yiyecek; meyve; ¶ أَتَى أُكُلَهُ meyve vermek, ürün vermek;

أَكْلَة ç. أَكَلَات öğün;

أُكْلَة lokma, ısırık, ısırım;

أُكَال TIP. kaşıntılı bir deri hastalığı;

linde]; اِلاَّ اِذَا ...yapmaması, olmaması ha-
linde; ancak ... yaptığında, olduğunda; وَ اِلاَّ
aksi takdirde, olmazsa; اِلاَّ وَ هُوَ [öncesinde
olumsuz ifade ile] eğer yapmaz, olmaz ise
ancak ...yapması, olması halinde; وَ مَـا هِيَ
اِلاَّ اَنْ... ...yapması, ...olması fazla sürmedi
ki..., hemen; وَ مَـا هِيَ اِلاَّ اَنْ... حَـتَّى pek
geçmemişti ki...; فَمَا هِيَ اِلاَّ اَنْ هَمَّ حَتَّى فَعَلَ
niyetine girdikten az sonra, düşündüğünü
gerçekleştirdi;

اَلاَسْكَا Alaska;

اَلاَي, اَلاَيْ ç. آلاَي -آت alay ASK.;

اَلَبَ[1] *u, i* (اَلْب) [insanlar] toplanmak, birleşmek, kuvvetlerini birleştirmek; اَلَبَ (على *b-i, bşe*) karşı kışkırtmak, tahrik etmek; تَأَلَّبَ (على *bşe karşı*) kuvvet oluşturmak, birleşmek;

جِبَال الاَلْب[2] Alpler;

اَلأَلْبَان Arnavutlar;

اَلْبَانِيَا Arnavutluk;

اِلَخ "ve diğerleri, ve saire" için kısaltma;

اَلَّذِي müe. اَلَّتِي ç müz. اَلَّذِينَ ç. müe. اللاَّتِي, اللاَّئِي, اللَّوَاتِي [Türkçede yoktur, "...ki o " lu yapı ile karşılanabilir: marife isimlerin bir cümle ile nitelenmesi gerektiğinde ya da sıfat cümlesinin isim görevi üstlenmesi halinde kullanılır. ¶ بَعْدَ اللَّتَيَّا وَ الَّتِي uzun tartışmalardan, müzakerelerden sonra;

اَلَّسَ ⇒ السَ (على *b-i*) küçük düşürmek, alçaltmak;

اَلْف[1] ç. اُلُوف, آلاَف bin; bin yıllık zaman dilimi; عَشَرَة آلاَف مُؤَلَّفَة veya اُلُوف مُؤَلَّفَة binlerce;

اَكُول, اَكِيل, اَكَّال doymak bilmez, obur; aç gözlü kimse;

مَأْكَل ç. مَآكِل yiyecek;

تَأَكُّل aşınma, yıpranma, eskime; yenme; erozyon;

اِنْتِكَال erozyon;

آكِل obur;

آكِلَة kangren olmuş yara;

مَأْكُول yenilebilir; مَأْكُولاَت [çoğ.] yiyecekler;

مُؤَاكِل yemek arkadaşı;

مُتَأَكِّل ve مُتَآكِل aşınmış, yenmiş; eskimiş, yıpranmış; eski, kırık dökük; paslı, pastan çürümüş;

اِكْلِيرُوس HRİ. ruhban sınıf; rahipler zümresi;

اِكْلِيرُوسِيَّة politikada kilisenin nüfuzu;

اِكْلِيرُوسِيّ kilisenin politikada yeri olmasını savunan;

اِكْلِينِكِي klinik;

اَكَمَة ç. آكَام, أُكْم, اِكَام, اَكَمَات tepe; resif, kayalık; yığın, küme; ¶ وَرَاءَ الأَكَمَةِ مَا وَرَاءَهَا göründüğü gibi değil, kimbilir arkasında, içinde ne var!;

اَلْ muahede, pakt, antlaşma; kan akrabalığı,;

اَلاَ[1] ve اَمَّا için bkz. اَ;

اَلاَ[2] bkz. [1]الو;

اَلاَّ[3] [اَنْ + لا] yapmaması, olmaması;

اِلاَّ[4] [اِنْ + لاَ] eğer yapmaz, olmaz ise olmaması, yapmaması halinde ; ...sı hariç; ...müstesna; (olumsuzluktan sonra) ancak, sadece; ¶ اِلاَّ اَنْ ...yapması, olması hariç, bununla birlikte, maalesef, [ana cümleden önce gelmesi ha-

الآلاف onbinlerce; مئات الآلاف yüzbinlerce;

الْفي : عيد الْفي birinci yıldönüm;

الف[2] "ا" harfinin ismi ¶ من الْفه الى يائه başından sonuna kadar, tepeden tırnağa, A'dan Z'ye;

يعْرِفُ الفَهُ و يائَهُ (*bşi*) çok iyi bilmek, ≈ bir şeyin piri olmak ; الف باء alfabe;

الف *a* (الْف) (*bşe*) aşina, tanıdık, bildik olmak; *(b-ile)* samimi, senli benli olmak; (*bşe*) alışmak, alışkın olmak; (*bşi*) sevmek, (*bşden, b-den* hoşlanmak; evcilleşmek; الّف (*b-i, bşe*) alıştırmak; (*hayvanı*) evcilleştirmek, ehlileştirmek; (*heyet, hükümet*) oluşturmak, kurmak; (بين *farklı, şeyleri*) birleştirmek; (*kitap*) derlemek, yazmak, telif etmek; تألف من) ...*den*) oluşmak; birleştirilmek; تألف مع) *b-ile*) uyum içinde olmak, uyum sağlamak; ائتلف birleşmek, bağlanmak; (ب *b-ile*) samimi, senli benli olmak; SİY. koalisyona gitmek; (مع *bş* ...*e*) uymak, uyum sağlamak; استألف *(b-ile)* samimiyet, yakınlık kurmayı istemek;

الف ç. الأف teklifsiz dost, candan arkadaş; aşık, yar;

الفة samimiyet, ülfet, dostluk; arkadaşlık, sevgi, muhabbet; birlik, uyum;

اليف samimi, candan; evcil, ehli; dostane, dostça; (ç. الائف) teklifsiz dost, candan arkadaş, refik;

الوف dost; arkadaş; evcil, ehli; sadık, bağlı;

مألف alışılmış, yadırganmayan şey;

تأليف (*hükümet*) kurma; (بين ...*arasını*) birleştirmek; edebi çalışma; [kitap makale] yazma, hazırlanma; (. تآليف, تأليف) kitap, eser, çalışma;

تآلف uyum, insicam, harmoni; aşinalık, yabancı olmama; dostluk;

ائتلاف uyum, insicam, harmoni; (مع *bşe fikre, görüşe*) katılma; birlik; koalisyon SİY.; وزارة ائتلافية ¶ ائتلافي [na't] koalisyon... koalisyon kabinesi;

مألوف tanıdık, bildik, aşina; genel, mutad, alışılmış; itiyat, alışkanlık;

مؤلف ç. ـون- yazar, müellif;

مؤلف من ...*den*) oluşan, mürekkep; yazılmış, telif edilmiş; (ç. ـات-) kitap, yayın;

متآلف uygun, uyumlu, insicam içinde;

ألق *i* (ألق) parlamak, ışıldamak, ışın saçmak; ألق = ائتلق ve تألق;

ألق parlaklık;

ألق parlak, parlayan; kıvılcımlar saçan, parlayan;

تألق parlaklık, parıltı;

متألق parlak, parlayan;

عقل الكتروني ¶ الكتروني elektronik beyin, kompütür;

ألم *a* (ألم) acı duymak, acı çekmek; (ب *bşden dolayı*) üzülmek, acı çekmek; ألم ve آلم *(b-e)* acı vermek, acı çektirmek, üzüntü vermek; تألم = ألم; şikayet etmek;

ألم ç. آلام acı, elem; keder, tasa, gam, hüzün; ¶ آلام نفسانية ruhi bunalım; أسبوع

مُتَأَلِّه [is.] semavi, ilahi;

لاَهُت bkz. اللاَّهُوت;

اَلَّ (اَلُّ) *u* (في *bşi*) ihmal etmek, yapmamak; (الو) لاَ يَأْلُو جَهْدًا فِي ¶ ...için parmağını bile kıpırdatmamak; آلَى yemin etmek; آلَى عَلَى نَفْسِهِ ¶ kendi kendine ...yapacağına söz verdi;

ايلاَء yemin;

آلُو اَلُّو Alo!;

اَلُومِنْيُوم ve اَلُومِنْيُوم alüminyum;

اِلَى [harfi cer] ...e, ...ye; ...e doğru; ...e kadar; اِلَى آخِـرِهِ ¶ ...yapıncaya kadar; اِلَى اَنْ... vesaire, ve diğerleri; اِلَى ذَلِكَ bunun yanında, ilaveten, bir de; اِلَى غَـدٍ yarına kadar; اِلَى اللِّقَاء Allah'a ısmarladık!, görüşmek üzere; الام (= اِلَى + ما) nereye kadar, (yol) ne kadar; اِلَى مَتَى ne zamana kadar; ne kadar [zaman, süre]; اِلَيْكَ عَنِّي uzaklaş benden! git!; اِلَى هَذَا جَانِب ذَلِكَ bunun yanında, ilaveten; اِلَى اَنْ... buna ilaveten, bir de, daha da..., üstelik; اِلَى غَيْرِ ذَلِكَ ve benzerleri; وَمَا اَلَيْهِ ve diğerleri, vesaire; (اَلَيْهِم) وَمَنْ اَلَيْهِ ve böyle olan diğer insanlar, ve bu tipdeki insanlar; اَلَيْكَ (Okuyucuya hitaben) evet şimdi burada; burada ise ...dır; şimdi ...gelecektir; اُسْلُوب عِبْرَانِي الى عَرَبِي Arapçaya yakın bir İbranice üslub; لا اِلَى هَذَا وَ لاَ اِلَى ذَلِكَ ne böyle ne de öyle, öyle de değil böyle de; اَلاَمْرُ اَلَيْكَ karar senin kararın, buna sen karar vereceksin;

آلاَء ("اِلَى"in çoğulu) hayır dua; şükran, hamd;

اَلْيَـة ç. اَلْيَـات kuyruk [koyun için]; but,

الآلاَم Paskalyadan bir önceki hafta HRİ.;

اَلِيم acı, elim; kederlendirici, üzücü;

تَأَلُّم acı, ağrı;

مُؤْلِم acı; keder veren, üzücü;

مُتَأَلِّم acı çeken; ağrılı; eziyet çeken;

اِلَى bkz. الاَمّ;

اَلْمَاس elmas;

اَلْمَان Almanlar;

اَلْمَانِي Alman [na't]; (ç. اَلْمَان, ـون) Alman;

اَلْمَانْيَا Almanya;

اَلْمَانِيَّة Alman [s.]; Alman karakteristik özelliklerini taşıyan;

اله ⇒ اَلَّهَ *(b-i)* ilah, tanrı kabul etmek, tanrılaştırmak; تَأَلَّهَ kendini tanrı kabul etmek, ilahlık iddiasında bulunmak;

اِلَه ç. آلِهَة ilah, tanrı, mabut;

اِلَهَة ç. ـآت- ilahe, tanrıça, dişi mabut;

اِلَهِي ilahi, tanrısal; ilahi, teolojik; عِلْم الإِلاَهِيَّات ilahiyat ilmi, teoloji;

اَللّه Allah, Tanrı;

اَللَّهُمَّ Ey Allahım! اَللَّـهُمَّ اِلاَّ ...olmaması halinde, (olumsuz ifadeden sonra) olması hariç; اَللَّـهُمَّ اِذَا en azından ...yaparsa, yaptığında; keşke; اَللَّهُمَّ نَعَم Allah'a yemin ederim ki evet, doğru! kesinlikle;

اُلُوهِيَّة uluhiyet, tanrılık, ilahlık vasfı;

تَأْلِيه tanrılaştırma, ilah derecesine çıkarma;

آلَه put, mabut;

آلِهَة ç. ـآت- tanrıça, ilahe, dişi mabut;

آلِهِي tanrısal, ilahi;

kaba, kalça, kıç;

أَمْ[1] yoksa!;

أَمَة[2] ç. إِمَاء, أَمَوَات cariye, şakayık;

أَمَّ[3] *u* (أَمّ) (*bir yere*) gitmek, (*b-i* görmeye) gitmek; _(إِمَامَة) önde gitmek, başı çekmek, imam olmak; *(b-e)*; _(أُمُومَة) anne ol-mak; أَمَّمَ (*bşi*) millileştirmek; تَأَمَّمَ gitmek; *(b-i)* görmeye gitmek; ائتَمَّ (ب *b-i*) örnek olmak; (ب *b-i*) imam, önder kabul etmek;

أُمّ ç. أُمَّهَات anne; kaynak, orijin; temel, asıl, orijinal [kitap]; öz, cevher, asıl; أُمَّهَات [matbaacılıkda] hurufat kalıbı, matris; أُمّ الْحِبْرِ mürekkep balığı ZOO.; أُمّ الْحَسَنِ FAS. bülbül ZOO.; أُمّ الْقُلُوبِ ırmak midyesi; أُمّ الرَّأْسِ beyin; أُمّ أَرْبَعٍ و أَرْبَعِين beyin zarı kırkayak ZOO.; أُمّ شَمْلَة dünya hayatı, dünya zevkleri; بِأُمِّ الْعَيْنِ ya da بِأُمِّ عَيْنِه kendi gözüyle; أُمّ الْقُرْآن ve أُمّ الْكِتَابِ Fatiha suresi; أُمّ الْقُرَى Mekke; أُمّ الْكِتَابِ Levhi Mahfuz; أُمّ الوَطَنِ başkent أُمَّهَات الْحَوَادِث mühim hadiseler, mühim olaylar; أُمَّهَات الْحُرُوفِ [matbaacılık] hurufat kalıbı, matris; أُمَّهَات الْمَسَائِل temel problemler أُمَّهَات الْفَضَائِل gerçek erdemler/ faziletler;

أُمَّة ç. أُمَم millet; nesil; الأُمَم الْمُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler;

أُمِّي [s.] temel, asli; öğrenim görmemiş, ümmi; (ç. -ون) ümmi, öğrenim görmemiş [is.];

أُمِّيَّة cahillik , öğrenim görmemiş, okumamış olma; habersiz olma, duymamış olma;

أُمَمِي uluslararası, beynelmilel;

أُمُومَة annelik;

أَمَام [meb. mud. kul.] ...in önünde; [sıralamada] ...in önünde ¶ إِلَى الأَمَام ileriye, öne doğru; لَمْ يَكُنْ أَمَامَهُ إِلاَّ أَنْ... önündeki tek seçenek ...yapması, ...olması idi; وَقَفَ أَمَامَهُ karşısına, önüne çıkmak, engel olmak;

أَمَامِي [s.] ön..., önceki, ilk; ¶ نُقْطَة أَمَامِيَّة ileri karakol mevki;

إِمَام ç. أَئِمَّة imam; önder, lider, imam; alim, üstat; şakul sicimi, şakul;

إِمَامَة imamet, imamlık; önderlik liderlik; öncelik;

تَأْمِيم ç. -آت millileştirme;

أَمَا bkz. إِمَا;

أَمَّا [genellikle فَ den sonra] fakat; bununla beraber, diğer taraftan; أَمَّا بَعْدُ [konuşmaya ya da kitabın mektubun asli konusuna girmeden önce dikkati toplamak için] imdi; mesele şudur; şöyle ki...;

إِمَّا eğer; إِمَّا ... وَإِمَّا ya ... ya da [yine ... أَوْ...];

إِمْبَرَاطُور imparator

إِمْبَرَاطُورِي [na't] imparatorluk..., imparatorluğa mahsus;

إِمْبَرَاطُورِيَّة imparatorluk; imparatorluk;

أَمْبِير ç. أَمَابِير amper ELK.;

إِمْبِيق = إِنْبِيق;

أَمْت eğrilik, bükülme, kavislenme; zayıflık;

أَمَد ç. آمَاد son, nihayet; zaman periyodu; مُنْذُ أَمَدٍ بَعِيدٍ uzun zamandır; قَصِير الأَمَدِ kısa vadeli; az zaman süren, kısa ömürlü;

أَمَرَ *u* (أَمْر) emretmek, komut vermek, talimat

vermek (*b-e*, ب *bşi yapması için*); آمَـرَ *u* (أَمَـار) başkan, lider, emir olmak; أَمَّـرَ (*b-e*, *...i*) yönetme yetkisi vermek, salahiyet vermek; آمَرَ *(b-den)* öğüt istemek, *(b-e)* danışmak; تَآمَرَ iktidara gelmek, başa geçmek; başkan gibi davranmak; zorba bir tutum almak; zalimleşmek; تَآمَرَ toplanıp karar almak; gizli karar almak (على *bşe karşı*) ائْتَمَرَ mütalaa etmek, istişare etmek; gizli karar almak; plan yapmak (ب *...e karşı*) komplo kurmak , entrika çevirmek; ¶ ائْتَمَرَ بِأَمْرِهِ birinin söylediğini yapmak;

أَمْر ç. أَوَامِر emir, buyruk, komut, talimat (ب *bş ...yapmak için*); resmi emir, irade, kararname; güç, otorite; DİLB. emir; ¶ أَمْـر عَالٍ buyruk, irade MIS.; أَمْر عَالِي kararname, irade ESK. TUN.; ferman; أَمْـر قَـانُونِيّ kanun mahiyetindeki emir TUN.; ç. اَلْأَمْـر وَ النَّـهْي اَلْأَوَامِر وَ النَّوَاهِي (lafzen; emirler ve yasaklar) hakim kuvvet, en yüksek otorite; أَمْـر تَوْرِيد teslim alma emri TİC.; تَحْتَ أَمْـرِكَ emrine amadedir, emrindedir;

أَمْر ç. أُمُور iş, güç, ¶ أَمْر وَاقِع gerçek olay, vakıa, realite; أَمْر مَعْرُوف herkes tarafından bilinen, malum; فِي أَوَّلِ الأَمْرِ her şeyden önce, evvela; لأَمْـرٍ مَـا herhangi bir sebeple; أَلَيْسَ مَهْمَا يَكُنْ مِنْ أَمْرٍ ;الأَمْر كَذَلِكَ öyle değil mi?; ne olursa olsun; başka bazı şeyler de olsa; هُوَ بَيْنَ أَمْـرَيْنِ onun iki alternatifi/ seçeneği var; قُضِيَ أَمْرُهُ işi bitti;

أَمْر aptal;

أُمْرَة güç, nüfuz, otorite ¶ تَحْتَ إِمْرَتِهِ emrinde, emrine amade;

أَمَارَة ç. آت.- أَمَائِر emare, işaret, remiz;

إِمَارَة emirlik, emir konumu; prenslik; otorite, güç; ¶ إِمَارَة الْبَـحْرِ deniz komutanlığı; إِمَارَات سَاحِل عُمَّان Umman Krallığı;

أَمِير ç. أُمَرَاء komutan, emir; prens; kabile reisi; ¶ أَمِيـر اَلاَي MIS. alay komutanı [ESK. MIS. Albaya yakın, donanmada kaptan]; أَمِير الأُمَرَاء TUN. Tuğgeneral; أَمِيـر الْبِـحَار [MIS. 1939] amiral; أَمِير الْبَحْرِ amiral [bu mevkideki Arap olmayan kişi için kullanılırdı ESK.]; MIS. koramiral; أَمِيـر اللِّوَاء (1933 den beri IR.) tuğbay, albay ile tuğgeneral arasında rütbe; أَمِير اللِّوَاء الْعَسَّة Bey'in saray muhafızlarının komutanı ESK. TUN.; أَمِير الْمُؤْمِنِين Halife;

أَمِيرَة ç. آت.- emire, prenses;

أَمِيـرِي [s.] resmi, hükümet ile ile ilgili, [KNŞ. مِيرِى]; ¶ أَرْض أَمِيـرِي hükümet toprağı SUR.; الْمَطْبَعَة الأَمِيرِيَّة devlet yayını/ baskısı;

أَمَّار (ب *b-i*) çok isteyen, isteyip duran; kışkırtıcı, tahrik edici ¶ النَّفْس الأَمَّارَة بِالسُّوءِ kötülüğü emreden nefis, nefsi emmare;

تَأَمُّـور ruh, can; ANAT. perikard, kalp dış zarı, dış yürek zarı ¶ اِلْتِهَاب تَأَمُّور TIP. perikard iltihabı kalp dış zarının iltihabı;

مُؤَامَرَة ç. آت.- görüşme, mütalaa; fesat tertibi, entrika;

تَأَمُّر istibdat, tahakküm; mütehakkim, zorba, müstebit davranış, hareket;

تَآمُر mütalaa, müzakere, görüşme; fesat

tertibi, entrika;

ائْتِمَار görüşme; entrika;

اسْتِمَارَة form, istenilen bilgileri doldurmak üzere hazırlanmış belge;

آمِر amir, şef, üst; komutan; ¶ الآمِر النَّاهِي mutlak, kayıtsız hükümdar;

مَأْمُور memur, görevli, vazifeli, sorumlu mühim bir işe tayin edilen memur; sivil memur [özl. idari konumda]; şube, kısım müdürü MIS.; مَأْمُور البُولِيس polis memuru, polis; مَأْمُور التَّفْلِيس icra, haciz memuru HUK.; مَأْمُور الحَرَكَة (demiryolunda) trafik memuru; HUK. مَأْمُور التَّصْفِيَة tasfiye veya icra, haciz memuru; مَأْمُورِيَّة ç. -آت emir, buyruk; memur edilme, bir yere bir görev için gönderilme; vazife, görev; nakil, atanma; personel müdürlüğü; مَأْمُورِيَّة قَضَائِيَّة adli, hukuki memuriyet;

مُتَآمِرُون entrikacılar;

مُؤْتَمِرُون entrikacılar, gizli toplantı yapanlar; kongrenin, görüşmenin üyeleri;

مُؤْتَمَر ç. -آت konferans, konuşma; kongre, toplantı ¶ مُؤْتَمَر الصُّلْح barış kongresi;

أَمْرِيقَا Amerika

تَأَمْرَكَ Amerikanlaşmak, Amerikan hayatını ve kültürünü benimsemek;

تَأَمْرُك Amerikanlaşma;

أَمْرِيكَا Amerika; أَمْرِيكَا الجَنُوبِيَّة Güney Amerika;

أَمْرِيكِي Amerikan; (ç. -ون) Amerikalı;

الأَمْرِيكَان Amerikalılar;

أَمْرِكَانِي Amerikan; (ç. -ون) Amerikalı;

مُتَأَمْرِك Amerikanlaşmış;

أَمْس dün; geçen gün; أَمْسِ dün; yakın zaman içinde; ¶ الأَمْس dün; geçen gün; أَمْس الأَوَّل iki gün önce;

أَمْسِيَّة ç. -آت akşam; أَمَاسِي

أَمْسْتَرْدَام Amsterdam;

أَمْشِير Kıpti takviminin altıncı ayı;

أَمْعَ ve امَّعَة karaktersiz, zayıf ahlaklı kişi; fırsatçı, çıkarcı; eyyamcı;

أَمَّلَ u (أَمَل) (*bşi* ya da ب *bş hakkında*) ümit beslemek, umutlu olmak; أَمَّلَ (مِن *bşi, b-den*) ummak, beklemek, beklentisi olmak; *(b-e)* ümit vermek, beklenti doğmasına sebep olmak; ¶ أَمَّلَهُ خَيْرًا birine ümit vermek; تَأَمَّلَ (*bşe veya* في *bşe*) dikkatle bakmak; düşünceye dalmak; (*bşi* veya في *bş hakkında*); düşünüp taşınmak, tefekkür etmek;

أَمَل ç. آمَال umut, ümit, beklenti; ¶ أَمَل كَاذِب boş ümit;

مَأْمَل ç. مَآمِل umut;

تَأَمُّل ç. -آت (في ve ب ...*i*) derin düşünme, tefekkür, dikkat ile bakmak; تَأَمُّلَات [çoğ.] derin düşünceler;

آمِل uman, ümitli, ümitvar;

مُؤَمِّل = آمِل;

مَأْمُول umulan, beklenen;

مُتَأَمِّل derin düşüncelere dalan, çok düşünen; dalgın, düşünceli MIS.;

أَمِنَ *a* (أَمْن, أَمَان) (مِن *bşden* ya da *bşden*) emniyette olmak

أَمَّنَ u (أَمَانَة) emin, doğru olmak; أَمَّنَ güven vermek, güvenini tazelemek; (*bşi*

أَمَانَة eminlik, güvenilirlik; dürüstlük; sadakat; vekillik, emanet; (ç. -آت) depozit, kapora; müdüriyet; ¶ أَمَانَة الصُّنْدُوق haznedarlık; أَمَانَة عَامَّة genel sekreterlik; مَخْزَن الأَمَانَات bagaj kontrol bölümü;

مَأْمَن güvenilir, emin yer;

تَأْمِين koruma, himaye; güven, itimat; yeniden temin etme, güveni yineleme; sigorta; garanti; güvenlik; ¶ تَأْمِين اجْتِمَاعِي sosyal güvenlik; تَأْمِين ضِدَّ الحَرِيق yangına karşı sigorta; تَأْمِين ضِدَّ السَّرِقَة hırsızlık sigortası; تَأْمِين عَلَى الحَيَاة hayat sigortası

إِيمَان (ب *bşe*) iman, inanç;

ائْتِمَان güven, itimat; kredi;

اسْتِئْمَان güven, itimat;

آمِن barış içinde, huzurlu;

مَأْمُون güvenilir, emin;

مُؤَمَّن عَلَيْه sigortalı, sigortası olan;

مُؤْمِن inanan, inançlı; mümin;

مُوتَمَن (على *bşe*) vekil; itimat edilen, mutemet; kamulaştırılmış;

أَمَوِي cariyeler ile ilgili;

أُمَوِي Ümeyye;

بَنُو أُمَوِيَّة Ümmeyye oğulları;

أَمِيرَال amiral;

أَمِيرِيكَة ,أَمِيرِيكَا Amerika;

أَمِيرَالِيَّة Amirallik;

أَنْ[1] [edat] muzariden önce gelir ve onu nasb eder , masdar anlamı verir: يَسُرُّنِي أَنْ أَرَاكَ seni görmek beni memnun ediyor;

إِنْ [bağlaç] eğer, ...olursa; ... وَإِنْ ...yap-

veya على *bşi*) garanti altına almak, desteklemek; sigortalamak (ضِدَّ الحَرِيقِ *yangına karşı*); (*b-i* على *bşde*) vekil tayin etmek, vekalet vermek; (على *duaya*) amin demek; آمَنَ (ب *bşe*) inanmak, doğrulamak, tasdik etmek, *(b-e)* güveni olmak; doğrulamak, tasdik etmek, *(b-e)* güveni olmak; (*b-i*, على *bşi*) vekil tayin etmek اسْتَأْمَنَ = ائْتَمَنَ; (*b-nin*, *bşin*) korunmasını, koruma altına alınmasını istemek;

أَمْن emniyet, güvenlik; barış, huzur, sükun; ¶ الأَمْن العَامّ umumi emniyet; رِجَال الأَمْنِ polis, emniyet kuvvetleri;

أَمَان emniyet, güvenlik; barış huzur; koruma, himaye; ASK. aman [eman]; kefalet, temi-nat; ¶ فِي أَمَانِ اللَّه [lafzen: Allah'a emanet olun!] güle güle!;

أَمِين ç. أُمَنَاء emin, güvenilir, dürüst; emniyette, tehlikeden uzak; yetkili temsilci, ajans; vekil, mutemet, mütevelli; kefil, garantör kişi, firma (على *bşi*); şef, başkan, müdür; muhafız, nezaretçi; muhasebeci, haznedar; birlik, dernek başkanı, lonca ustası TUN.; ASK., MIS. iaşe görevlisi subay, çavuş ¶ الأَمِين الأَوَّل Başmabeyinci ESK. MIS.; أَمِين كَبِير الأُمَنَاء tören başkanı; أَمِين الْمَخْزَن depo yetkilisi, sorumlusu; أَمِين سِرّ الدَّوْلَة ve أَمِين السِّرّ Sekreter, Devlet Sekreteri SUR.; أَمِين الْمَال veya أَمِين الصُّنْدُوق haznedar, veznedar; kasiyer; أَمِين عَامّ [özl. IR.] genel sekreter;

آمِين amin! Allah kabul etsin!;

masına/ olmasına rağmen, karşın; ...اِنْ ...ister ...olsun, ister ...olsun; [edat, وَاِنْ... لَيْس nin ameliyle] değil; اِنْ هُوَ اِلاَّ o ancak ...dır.;

اَنَّ [bağlaç, اِنَّ'nin ameliyle amel eder, özl. nesne konumundaki yan cümleyi ana cümleye bağlar.] ...olduğunu, yaptığını; بِمَا اَنَّهُ zira o...; عَلَى اَنَّهُ O ...yaparken, yaptığı yerde; ana cümle başında: bununla beraber; وَ ذَلِكَ اَنَّهُ yani, demek ki...;

اِنَّ gerçekten , doğrusu [edat isim cümlesinden önce kullanılır, genelde tercüme edilmeyebilir, son zamanlarda daha çok üslup için kullanılıyor.];

اِنَّمَا sadece; fakat, lakin, bununla beraber, aksine;

اَنَّ3 *i* (تَأَنَّان ,اَنِين) (مِنْ *bş sebebiyle*) inlemek;

اَنَّة ç. -ـآت inilti ¶ اَنَّات وَ آهَات ahlar vahlar, ağlayıp sızlamalar;

اَنِين feryat; inilti;

اَنَا ben;

اَنَانِي egoist, bencil, hodbin [is.]; bencil egoist, hodbin [s.];

اَنَانِيَّة egoizm, bencillik;

الأَنَادُول Anadolu;

اَنَانَاس ananas;

اَنَّبَ ⇒ انب *(b-i)* azarlamak, suçlamak;

تَأْنِيب azar;

اَنَّبَا piskopos [Kıpti kilisesinde] HRİ.;

اَنْبَار ç. اَنَابِر ,اَنَابِير anbar, depo;

اُنْبَاشِي T.> onbaşı MIS.;

اُنْبُوبَة ,انبوب bkz. نب;

اِنْبِيق imbik;

اَنْتَ müe. اَنْتِ sen;

اَنْتُم siz;

اَنْتُنَّ [müe.] siz;

اَنْتُمَا siz [ikiniz];

اَنْتِيكخَانَة müze;

اَنْتِيكَة ç. -ـآت MIS. eski modası geçmiş;

اَنْتِيمُون antimon;

اَنَّثَ *u* (اُنُوثَة) kadın veya dişi olmak; اَنَّثَ dişileştirmek, DİLB. müennes yapmak; kadınımsı hale sokmak; تَأَنَّثَ kadın, dişi olmak; müennes olmak DİLB.;

اُنْثَى ç. اِنَاث ,اَنَاثِى kadın; dişi; الأُنْثَيَان husyeteyn, testisler;

اُنْثَوِي dişi... [na't]; kadınımsı;

اُنُوثَة dişilik;

تَأْنِيث müenneslik, te'nis, dişillik DİLB.;

مُؤَنَّث DİLB. müennes, feminin, dişil.;

اَنْثُرُوبُولُوجِي antropoloji;

اَنْجَاص armut SUR., BOT.;

اِنْجِلْتَرَا İt.> İngiltere;

اِنْجِلِيز İngiliz;

اِنْجِلِيزِي [na't] İngiliz...; İngiliz [is.];

اِنْجِيل ç. اَنَاجِيل İncil;

اِنْجِيلِي İncile ait, özgü; gezici vaiz HRİ.;

اِنْجِيلِيَّة İncil inancı;

الأَنْدُلُس Endülüs;

اَنْدُونِيسِيَا Endonezya;

اَنِسَ *a*(اُنْس) cana yakın, samimi olmak; girişkin, sosyal olmak; اَنِسَ بِهِ birinin arkadaşlığından

hoşlanmak; (ب ya da الى *b-ile*) samimi, senli benli olmak; (الى *bşe*) alışkın, alışmış olmak; (*bir niteliğin* مِـنْ veya فـي *birinde*) bulunduğunun farkına varmak, idrak etmek; (*de* ...فِي, *bşi*) fark etmek, anlamak; ¶ اَنِسَ لِحَدِيثِهِ (*bşi*, في ...*de*) birinin sohbetinden hoşlanmak; اَنَّسَ rahatlatmak; evcilleştirmek, ehlileştirmek; آنَسَ (*b-e karşı*) kibar, nazik olmak; (*b-i*) eğlendirmek, hoş vakit geçirmesini sağlamak; *(b-nin)* dostluğunu sürdürmek; *(b-i)* eğlendirmek; (*bşi göz ile*) fark etmek, ayırt etmek; (*bşi*) anlamak; görmek, müşahede etmek, gözlemlemek; ¶ آنَسَ فِيهِ الكِفَايَةَ onun yetenekli bir kişi olduğunu farketti; تَأَنَّسَ HRİ. insan olarak ortaya çıkmak, insan olmak; اِستَأنَسَ girişkin, sosyal olmak; samimi, candan olmak; evcilleşmek; (*b-e karşı*) nazik olmak; kendini alıştırmak; (ب veya الى *bşe*) tanıdık, aşina olmak; (ب veya الى *bşi*) yadırgamamak; (ب *hakkında*) bilgilenmek, bilgi edinmek; (ب *bşi*) göz önüne almak, hesaba katmak; (ل *bşi*) dinlemek, (ب *görüşe*) kulak vermek;

أُنْس canayakınlık; girişkinlik, sosyallik; tanıdıklık, aşinalık;

كَعْب أُنْسَى : أُنْسَى aşık kemiği ANAT.;

اِنْس insanlık, beşeriyet;

اِنْسِي insan, insanoğlu;

نَاس ve أُنَاس insanlar;

أُنَاس bir grup insan;

نَاسُوت insanlık, bereşiyet;

اَنَاسِي insanlar, insan, ademoğulları;

اَنِيس yakın, samimi, teklifsiz; dost; kibar, nazik, zarif, centilmen;

اِنْسَان insan; ¶ اِنْسَان العَيْنِ gözbebeği;

اِنْسَانَة kadın;

اِنْسَانِي [na't] insan ile ilgili, insan ...i; müşfik, insancıl; hayırsever;

اِنْسَانِيَّة insan, beşeri; insanlık, şefkat, merhamet; zariflik, kibarlık, nezaket; insanlık, beşeriyet;

مُؤَانَسَة samimiyet; girişkinlik, sosyallik; eğlence;

اِيْنَاس neşe, canlılık; samimiyet; dostluk; sosyallik;

تَأَنُّس tecsim HRİ.;

اِئْتِنَاس sosyal hayat, toplumsal hayat;

اَوَانِس ,-آت .ç آنِسَة genç kız, hanım;

مُسْتَأْنَس tanıdık, aşina, bildik;

مَأْنُوس evcil, ehli;

اِنْش İng.> inç;

اَنْشُوجَة İt.> MIS. hamsi balığı ZOO.;

اَنْطَاكِيَّة Antakya;

اَنْطُولُوجِي ontolojik FELS.;

اَنَف *a* (اَنَف) (مِنْ *bşe*, اَنْ *bş yapmaya*) tenezzül etmemek; (*bşi*) büyüklenerek reddetmek;

اِسْتَأْنَفَ (*bşi*) yeniden başlamak; (*bşe*) kaldığı yerden devam etmek «صَمَتَ لَحْظَةً ثُمَّ اِسْتَأْنَفَ الحَدِيثَ»; (*hükmü*) istinaf etmek, temyiz yoluna gitmek HUK.;

اَنْف ç. آنَاف, أُنُوف burun; [dağ] zirve, doruk; gurur, kibir; ¶ رَغْمَ اَنْفِهِ bir şeyi göze

alarak, zorluğuna rağmen; كَسَرَ أَنْفَهُ kibrini kırmak, utandırmak; شَامِخ الأَنْفِ gururlu, kibirli;

أَنْفِي burun ile ilgili;

أَنَفَة gurur; ret; tenezzül etmeme (مِنْ *bşe*);

أَنُوف kibirli, gururlu, müstekbir;

اِسْتِئْنَاف yeniden başlama; kaldığı yerden devam etme; istinaf; قَدَّمَ اِسْتِئْنَافًا temyize gitmek HUK.;

اِسْتِئْنَافِي istinafi, temyiz [na't]; اِسْتِئْنَافِيًّا istinaf ederek, temyiz yolu ile;

آنِف biraz önceki, yukarıdaki; آنِف الذِّكْرِ bahsi/ adı geçen; آنِفًا geçmişte, daha önceleri;

مُؤْتَنَف başlagıçta olan, ilk;

اِنْفْلُونْزَا grip;

أَنَقَ *a* şık, zarif, zevkli, biçimli olmak; (ب *bşe*) sevinmek, (ب *bş ile*) eğlenmek; آنَقَ *(b-i)* memnun etmek; ¶ يُؤْنِقُهُ الشَّيْءُ onu her şey memnun edebilir; تَأَنَّقَ (فِي *bş hakkında*) çok titiz/ hassas olmak; titiz davranmak; şık/ zarif olmak;

أَنَاقَة şıklık;

أَنِيق zevkli, biçimli, zarif; şık;

أَنُوق Mısır akbabası ZOO. Neophron percnpterus; أَعَزُّ مِنْ بَيْضِ الأَنُوق [lafzen: akbaba yumurtasından daha az rastlanır.] çok nadir, anka gibi, binde bir rastlanır;

تَأَنُّق şıklık;

مُؤَنَّق ,مُونَق zarif, kibar;

مُتَأَنِّق şık;

أَنْقَرَة Ankara;

أَنْقَلِيس yılanbalığı ZOO.;

أَنُوك kurşun [metal];

أَنْكَشَارِي ç. ـة- yeniçeri;

أَنْكَلْتَرَا ve أَنْكَلْتَرَة <İt.> İngiltere;

اَلأَنْكْلُوسَاكْسُون Anglosaksonlar;

اَلإِنْكْلِيز İngiliz;

اَلإِنْكْلِيزِي İngiliz [s.ve is.];

أَنْكَلِيس yılan balığı ZOO.;

اَلآنَام ve اَلأَنَام [cin.is.] beşer, insanoğlu;

أُنْمُوذَج numune, örnek; kalıp, model; tip, cins;

أَنْمُون anemon BOT.;

أَنَى[1] *i* (أَنْيٌ) olgunlaşmak, olmak, ermek; [özl. zaman] gelmek, girmek, yaklaşmak; ¶ آنَ لَهُ ...yapmasının tam zamanıdır; [özellikle olumsuz ifadelerde] ...yapmasının zamanı, sırası değil mi?; تَأَنَّى telaşsız davranmak, acele davranmamak; اِسْتَأْنَى (فِي ...*ile*) oyalanmak, vakit geçirmek; beklemek; أَنَى ç. آنَاء süre, zaman; ¶ فِي آنَاءِ اللَّيْلِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَ أَطْرَافَ النَّهَارِ bütün gece, gece boyu; gece gündüz, gündüzün aydınlığında ve gecenin karanlığında;

أَنَاة tedbirlilik, acele etmeme; sabır, tahammül; ¶ طُولُ الأَنَاةِ tahammülü yüksek olma, sabırlılık; طَوِيلُ الأَنَاةِ sabırlı, tahammülü yüksek;

إِنَاء ç. أَوَان, آنِيَة kap, koyacak; آنِيَةُ الطَّعَامِ kap kacak, yemek kapları;

تَأَنٍّ acele etmeme, telaşsızlık, teenni;

مُتَأَنٍّ sakin, telaşsız;

أَنَّى [edat] nereden?; nasıl oldu da...?; bununla

beraber, yine de;

آنِيسُون ve أَنِيسُون anason;

أَنِيمِيَاء anemi;

آه ve آهَا ah!;

اهب ⇒ أَهَّبَ (*b-i, bşi,* ل *...e, ...için*) hazırlamak;

تَأَهَّبَ hazır olmak; hazırlanmak; (ل *...için*) hazırlanmak, teçhizatını vb.i hazırlamak;

أُهْبَة ç. أُهَب hazır olma, hazırlık; teçhizat, donanım; ¶ أُهْبَة الحَرْب savaş teçhizatı; عَلَى أُهْبَةِ الرَّحِيلِ yola çıkmaya, sefere hazır; على أُهْبَةِ الاِسْتِعْدَادِ tamamen hazır durumda; teyakkuz halinde, tetikte ASK.; أَخَذَ أُهْبَتَهُ hazırlığını yapmak, tamamlamak;

اهَاب hayvan derisi, post;

تَأَهُّب hazır olma, hazırlık; (ç. -آت) hazırlık;

مُتَأَهِّب hazır;

أَهَلَ *u, i* (أُهُول) evlenmek; أَهِلَ *a* (أَهَلاً) (ب *...ile*) cana yakın olmak; أُهِلَ [edil.; bölge, mekan] meskun olmak, [bölgede] insan yaşamak; أَهَّلَ (*b-i,* ل *...e*) ehil kılmak, (*bşi,* ل *...için*) mümkün kılmak, (ل *b-nin, bşi*) yapmasına imkan tanımak; (ب *b-i*) hoş karşılamak; تَأَهَّلَ (ل *...e, ...için*) uygun, müsait olmak; ehil olmak; evlenmek; اِسْتَأْهَلَ (*bşe*) layık olmak, (*bşi*) hakketmek;

أَهْل ç. أَهَالٍ, ـُون aile, yakınlar; akrabalar, hısımlar; eş, zevce, hanım; [mud.kul.] ...in ahalisi, halkı; ...taraftarları; ...sahipleri; sakinler, [bir yerde] yaşayanlar; (ل *...e*) layık, (*...i*) hakeden; (ل *...için*) ehil; الأَهْلُون ve الأَهَالِي [çoğ.] sakinler, yerliler, ahali; ¶ أَهْل البَيْت aile; Hz. Peygamber'in (sav.) ailesi, Eh-li Beyt; أَهْل الدَّار ev sakinleri; أَهْل الحِرْفَة bir mesleği yürütenler, meslek erbabı; أَهْل الحِلْف and içenler, anlaşmada yemin edenler; أَهْل الخِبْرَة uzmanlar, mütehassıslar, ustalar; أَهْل السُّفْسَطَة Sofistler; أَهْل السُّنَّة Ehli Sünnet, Sünniler; أَهْل المَدَرِ وَ الوَبَرِ göçebeler ve yerleşik hayat sürenler; أَهْل الوَجَاهَة şerefli, say-gın kişiler; أَهْلاً وَ سَهْلاً hoş geldin(iz)!; ≈ لَهُ فِي دَارِنَا أَهْلٌ وَ سَهْلٌ أَهْلاً بِكَ hoşgeldin; ona kapımız her zaman açıktır, onun başımız üzerinde yeri var;

أَهْلِي evcil, ehli; yerli ["yabancı" karşıtı]; sakinlere ilişkin; milli, ulusal; ¶ حَرْب أَهْلِيَّة sivil savaş; مَحْكَمَة أَهْلِيَّة sivil mahkeme MIS.; القَضَاء الأَهْلِيّ medeni hukuk; الاِنْتَاج الأَهْلِي yer-li üretim;

أَهْلِيَّة layıklık, uygunluk; ehillik; ¶ الأَهْلِيَّة القَانُونِيَّة medeni haklar; كَامِل الأَهْلِيَّة ruhsatlı, kanunen yetkili; عَدِيم الأَهْلِيَّة ruhsatsız, resmi izni bulunmayan;

مَأْهُول ve آهِل meskun, insanların yaşadığı [bölge, yer];

مُؤَهِّلات yetenekler, kabiliyetler, maharetler, hünerler;

مُتَأَهِّل evli;

مُسْتَأْهِل layık, hakkeden; yetkili;

اهْلِيلَج halile, karahalile BOT.; elips GEO.;

اهْلِيلَجِي elips [na't];

أَوْ ya da, veya; [muzari fiilden önce] ...olmaz

ise, ...olması hariç;

آبَ (اوب)[1] *u* (اِيَاب, اَوْبَة, اَوْب) geri dönmek; ...e yakalanmak, tutulmak; مِنْ ...آبَ ب... dört bir yandan; مِنْ كُلِّ اَوْبٍ وَ صَوْبٍ veya كُلِّ اَوْبٍ

اَوْبَة dönüş;

اِيَاب dönüş ¶ ذَهَابًا وَ اِيَابًا ileri geri, aşağı yukarı; تَذْكِرَة ذَهَابٍ وَ اِيَابٍ gidiş-geliş bileti; ذُهُوب وَ مَآب ¶ مَآب dönüş yeri; dönme; gidiş geliş;

آب ALF.BKZ.;

اُوبَرا ve اُوپِرَا It.> opera; opera binası;

اُوبِرِيت Fr.> operet;

اُتُوبِيس Fr.> otobüs;

اُوتُوجْرَاف ç. آت- Fr.> el yazısı, otograf;

اُتُوقْرَاطِي müstebit;

اُوتُومَاتِيكِي Fr.> otomatik;

اُوتُومُوبِيل Fr.> otomobil;

اُوتِيل ç. آت- Fr.> otel;

اَوْج zirve, doruk, tepe, en yüksek nokta; ASTR. bir gök cisminin [özl. ay için] yörüngenin yeryüzünden en uzak noktası, MEC. [ün, şöhrette] zirve;

آح albümin, yumurta akı;

اَحِين albümin;

آدَ (اود) *u* (اَوْد) (*bşi*) eğmek, bükmek; *(b-e)* yüklenmek, sıkıştırmak; اَوِدَ *a* (اَوَد) bükmek, eğmek; bükülmek تَأَوَّدَ bükülerek eğilmek; başını eğmek;

اُوْدَة yük, ağırlık;

اَوَد : قَامَ بِاَوَدِهِ *b-nin* ihtiyacını karşılamak, ihtiyaç anında yanında bulunmak; اَقَامَ اَوَدَهُ birinin ihtiyacını karşılamak; birinin geçimini sağlamasına yardımcı olmak;

اُوَار ısı; susuzluk;

اُورُبَّا Avrupa;

اُورُبِّي Avrupa... [na't]; (ç. ـون) Avrupalı;

اُورُشَلِيم Kudüs, Yeruşelim;

اُورْطَة ç. اُرَط tabur, müfreze ESK. MIS. ASK.;

اُورُغْوَاي [g] Uruguay;

اَوَّزَ ⇒ اوز MIS. (على *b-ile*) istihza, alay etmek;

اِوَزّ [cin.is.] kaz ZOO;

آس mersin BOT. Myrtus communis; ALF.BKZ.;

اُوسْتُرَالِيَا Avusturalya;

اُوسْتُرِيَا İt.> Avusturya;

اُوسْلُو Oslo;

اُوسْطَى bkz. اُسْطَى;

اُوشِيَة ç. اَوَاشٍ vaaz KIP. HRİ.;

آفَة ç. آت- zarar, ziyan, hasar; salgın hastalık;

مَؤُوف bulaşıcı hastalıklı;

اُوفْرُول İng.> tulum;

آقَ (اوق)[1] *u* (على *b-e*) kötü şans getirmek, sıkıntı, eziyet vermek; اَوَّقَ *(b-e)* sıkıntı vermek, meşakkat vermek;

اوقَة bkz. اقَّة;

اَوِيقَات kısa zaman aralıkları; hoş vakitler;

اُوقْيَانُوس ve اُوقْيَانُس okyanus;

اُوقِيَّة ç. آت- bir ağırlık birimi [Mıs: 37.44; Halep 320; Kudüs 240; Beyrut 213.3 gr.];

اُوقَازْيُون Fr.> takas satışı;

اُوكْرَنِيَا Ukrayna;

اُكْسِجِين Fr.> oksijen;

آليَّة mekanik;

آلاَتِي ç. آلاَتِيَّة müzisyen; şarkıcı MIS.;

أَوَّل [müe. أُولَى] ç müz. -ون, أَوَائِل ilk; temel, ilk kısım, başlangıç; الإِنْسَان الأَوَّل ilkel insan; طَبِيب أَوَّل başhekim; الأَوَائِل, الأَوَّلُون [çoğ.] atalar, dedeler, ecdat; أَوَائِل الشَّهْر ayın ilk on günü, ayın ilk günleri; لِلْمَرَّةِ الأُولَى veya مِنْ أَوَّلِه ya da مِنْ أَوَّلِه ilk kez olarak; مِنْ أَوَّلِه إِلَى başlangıcından itibaren; أَوَائِلِه başından sonuna, tepeden tırnağa; أَوَّل آخِرِه herşeyden önce, ilk olarak; الأَوَّل فِي الأَمْرِ ilk fırsatta; أَوَّل مَا ...dığında; iyice başlarda أَكْثَر مِنْ الأَوَّلِ öncekinden daha fazla;

أَوَّلاً evvelen, her şeyden önce, ilk olarak; başlangıç olarak; ¶ أَوَّلاً بِالأَوَّلِ ve أَوَّلاً فَأَوَّلاً tedrici olarak, tek tek; أَوَّلاً وَ أَخِيراً ancak ve ancak, sadece, bir defaya mahsus olarak;

أَوَّلِي başlangıçta olan, ilk, orijinal; temel, esas, asıl; başlangıç; ilkel, eski ¶ مَدْرَسَة أَوَّلِيَّة ilkokul; مَوَادّ أَوَّلِيَّة ham maddeler; عَدَد أَوَّلِي asal sayı; فَاتُورَة أَوَّلِيَّة proform fatura;

أَوَّلِيَّة ç. آت- asli, aksiyom; unsur, temel öğe, eleman; öncelik;

أَيَّل, أَيِّل ç. أَيَائِل erkek geyik;

أَيَالَة ç. آت- vilayet, il; eyalet;

أَيْلُولَة HUK. tapu senedi;

آل (اول) u (مَآل, أَوْل) dönmek, geri gitmek (الى *bşe*); (الى *bşe*) dayandırılmak, isnat edilmek, atfedilmek; (الى ...*den*) kaynaklanmak, türemek; (الى *bşe*) sebep olmak; (الى *b-e*) (sonunda) dönmek, (*b-nin*) eline geçmek ¶ آلَ الأَمْرُ إِلَى... bu olay, bu iş sonunda ...e geldi, geldi ...e dayandı; آلَ بِهِ الْمَضَافُ إِلَى... sonunda ...e ulaşabildi; أَوَّلَ (*bşi*) şerh etmek, açıklamak, yorumlamak, tevil etmek;

آل aile, hısım, akrabalar, kabile; taraftarlar, yandaşlar; serap, ılgın, yalgın;

آلَة ç. آت- cihaz; alet; techizat; araç; makina ¶ آلاَت الحِسّ duyu organları; آلَة الجَرّ traktör; آلَة جَهَنَّمِيَّة suikast bombası; آلَة حَرْبِيَّة harp teçhizatı; آلَة التَّحْرِيك motor; آلَة حَاسِبَة hesap makinesi; آلَة الحِيَاكَة tezgah [tekstil]; آلَة الخِيَاطَة dikiş makinesi; آلَة الرَّدْيُو radyo; آلَة رَافِعَة vinç, maçuna; pompa, tulumba; آلَة التَّصْوِير ısıtıcı; آلَة مُسَخِّنَة ve التَّسْخِين fotoğraf makinesi; آلَة الطِّبَاعَة matbaa makinesi; آلَة الغَسْل çamaşır makinesi; آلَة التَّخْرِيج bulaşık makinesi آلَة الإِسْتِقْبَال alıcı (radyo); آلَة مُقَطِّرَة imbik; damıtma düzeni; آلَة كَاتِبَة ve daktilo makinesi; آلَة اللَّعْب القِمَار para, jeton ile oynanılan kumar makinesi; آلَة التَّنْبِيه müzik aleti, enstrüman; آلَة مُوسِيقِيَّة alarm, siren; korna;

آلِي mekanik; makinalaşmış; enstrümental; organik ¶ مِحْرَاث آلِي motorlu saban; حَرَكَة آلِيَّة motorize birlikler; القُوَّات آلِيَّة mekanik hareket;

مَآل son; netice, sonuç; çıkarım ¶ فِي الحَال وَ المَآل şimdiki zamanda ve gelecekte;

تَأْوِيل ç. آت- tevil, yorum;

أُولاَئِك, أُولاَء bunlar; şunlar ["ذا" ve "ذَلِكَ"

أُنْبَاشِي onbaşı, bkz. أُونْبَاشِي;

آوَى (اوه) *u* ve آهَ ve أَوَّهَ inlemek; تَأَوَّهَ inlemek; (ل *bşe*) iç geçirmek, ah demek;

آه أُوَّاه, آهَا ah!;

آهَة ç. آت- inilti; ç. آهَات hayranlık ünlemleri ya da kendinden geçme önlemi;

تَأَوُّه inleme; şaşkınlık ifade etme; çığlık;

آوَى *i* ((الى *bir yere*) sığınmak; (الى *yatağa*) yatmak; (الى *bir yere*) kendini çekmek; آوَى *(b-i)* korumak, barındırmak, ağırlamak; آوَى (الى *bir yere*) sığınmak; (الى *bir yere*) çekilmek;

ايوَاء barındırma;

مَأْوَى ç. مَآوٍ sığınak, barınak; ev, ikametgah, mesken; mola/ istirahat yeri; مَأْوَى لَيْلِي gece konak yeri;

ابْن آوَى ç. بَنَات آوَى çakal;

آيَة[1] [cin.is. آي] ç. آت işaret, iz; mucize; harika; örnek, model; ayet; آيِ الذِّكْرِ الحَكِيم Kur'an ayetleri; (bir kitaptaki) bölüm, kısım, ifade;

أَيْ[2] yani;

اِيْ evet; [genellikle bir yemin ifadesi kelimeyi izler] اِيْ وَاللَّهِ evet, gerçekten;

أَيّ [müe. أَيَّة] [mud.kul.] hangi? ne? ne çeşit ...? kim olursa olsun; her hangi , ne olursa olsun; (olumsuzlukla) hayır; أَيُّمَا ne olursa olsun; أَيَّةً كَانَت ya da أَيًّا كَانَ kim olursa olsun; ¶ عَلَى أَيٍّ kim olursa olsun; أَيُّ مَنْ كَانَ herhangi bir; أَيُّ وَاحِدٍ her halukarda; بِأَيِّ حَالٍ çok büyük ehemmiyeti var; لَهُ شَأْنًا أَيَّ شَأْنٍ nasılda hayran kaldı; أُعْجِبَ بِهِ أَيَّمَا اعْجَابٍ ona çok büyük ilgi gösterdi; أَقْبَلَ عَلَيْهِ أَيَّمَا إِقْبَالٍ

nin çoğulu];

أُولَمْبِي Olimpik ¶ الأَلْعَاب الأُولَمْبِيَّة Olimpiyat Oyunları;

أُولَمْبِيَاد Olimpiyat;

أُولُو ("ذُو"nun çoğulu) sahipler [mud.kul.]; أُولُو الحَلِّ kanunu uygulayanlar; أُولُو الأَمْرِ ¶ idareciler, yöneticiler; أُولُو الشَّأْنِ و العَقْد yetkili, sorumlu kişiler;

أُوَام susamış;

أُوم ohm ELK.;

آن an, zaman; الآن şimdi; ¶ فِي آنٍ وَاحِد aynı anda gerçekleşen, mütezamin; مِن مَا بَيْنَ آنٍ وَآخَرَ arasıra, bazen; آنَ الَى آخِرَهِ ve آنًا بَعْدَ آنٍ bazen, arasıra; آنًا فَآنًا yavaş yavaş, tedrici olarak; آنًا... وَآونَةً... bazen..., bazen...; لِلآنِ daha önceleri; قَبْلَ الآنِ ve بَعْدَ الآنِ şimdiye kadar; حَتَّى الآنِ bundan, şimdiden sonra; مِنَ الآنِ فَصَاعِدًا bundan sonra;

آنَئِذٍ o vakit, o zaman;

آنَذَاكَ o zaman;

أَوْن sükunet, huzur;

آوَان ç. آوِنَة vakit, zaman; ¶ قَبْلَ أَوَانِهِ vaktinden evvel, erken; فِي اوَانِه vaktinde, mevsiminde; فِي غَيْرِ أَوَانِه yanlış zamanda, zamansız; بَيْنَ الآوِنَةِ وَ بَيْنَ الآوِنَة arasıra; آوِنَةً بَعْدَ أُخْرَى ve الأُخْرَى arasıra bazen; فَاتَ آوِنَةً... وَ أُخْرَى... bazen..., bazen...; آنَ الأَوَانُ (ل *bş için* ya da *bş yapmanın*) vaktidir, vakti gelmiştir;

ايوان ALF.BKZ.;

آمَ مِنْ زَوْجَته *i* آمَ (ايم) eşini yitirmek, dul kalmak, آمَت مِنْ زَوْجِهَا kocası ölmek, dul kalmak; تَأَيُّم ve أُيُوم ve أَيْمَة dulluk; أَيَامَى ,أَيَائِم ç. أَيِّم dul; يوم bkz. أَيْوَم

أَيُّمَا bkz. أَيّ;

[1](اين) آنَ *i* [zaman] yaklaşmak, girmek; ¶ آنَ الأَوَانُ vakit geldi; ...آنَ لَهُ اَنْ ...yapmasının zamanıdır;

آن bkz. اون;

أَيْنَ nerede? neresi? ¶ مِنْ أَيْنَ nereden, اِلَى أَيْنَ nereye; ... أَيْنَ نَحْنُ مِنْ .. biz .. den, ne kadar uzaktayız?; ... nerede biz nerede!; أَيْنَ هَذَا مِنْ ذَاكَ bu nerede, o nerede!;

الأَيْن neresi; boşluk FELS.;

أَيْنَمَا neresi olursa olsun;

أَيَّانَ ne zaman;

اين ⇒ أَيَّنَ (*bşi*) iyonlaştırmak; تَأَيَّنَ iyonlaşmak;

اِيُون ç. آت- iyon;

تَأْيِين iyonlaştırma;

مُتَأَيِّن iyonlaşmış;

أَيْهَ! iyi! güzel! sonra! başka!;

أَيُّهَا müe. kelime ile; أَيُّهَا Ey...;

أَيُّوب Eyyüp (as);

الأَيُّوبِيُّون Eyyübiler;

أَيُوم bkz. يوم

ايون bkz. اين;

اِيوَان ç. آت- bir çeşit oturma odası;

اِيَّا meful bih konumundaki bitişik zamirden önce kullanılır: ¶ ... اِيَّاكَ اَنْ sakın ...yapma, ...yapmamaya dikkat et!; ... اِيَّاكَ مِنْ ve ...dan sakın, dikkat et; ... اِيَّاكَ وَ

اِيْر bkz. اِيَار;

أَيَّد ⇒ اِيد (*b-i, hakkı, isteği*) desteklemek; (*habe-ri, hükmü*) teyit etmek, kuvvetlendirmek, pekiştirmek; أُيِّدَ = تَأَيَّدَ;

تَأْيِيد teyit, kuvvetlendirme, destek;

اِيدرُوجِين Fr.> hidrojen;

قُنْبُلَة اِيدرُوجِين hidrojen bombası;

اَيْر ç. أُيُور erkeklik organı;

أَيَّار Mayıs SUR., LÜB., IR., ÜRD.;

اِيرَان İran;

اِيرَانِي [na't] İran...; (ç. ون) İranlı (kişi);

اِيرْلَنْدَا İrlanda;

اِيرْلَنْدِي [na't] İrlanda...; (ون-) İrlandalı;

اَيْرِيَال İng.> anten;

اَيِس *a* (اِيَاس) (مِنْ *bşden*) ümidi kırılmak, ümitsiz olmak;

اِيَاس yeis, ümit kırıklığı;

آضَ (ايض) *i* (الى *bşe*) dönmek; (الى ..*e*) dönüşmek;

ايضا dahi, da; yine, gene; bir de;

اِيطَالِيَا İtalya;

اِيطَالِي [na't] İtalyan; (ç. ون-) İtalyan;

اِيقُونَة ve اِيقُونِيَّة ç. آت- ikon HRİ.;

أَيْك [cin.is.; tek.is. ة] cangıl, orman;

ايل ve ايالة bkz. اول;

أَيْلُول Eylül SUR., LÜB., IR.ÜRD.;

أَيْلُولَة tapu senedi HUK.;

ب

ب“بَاب bölüm” kelimesi için kısaltma;

بِ (harfi cer) …de [yer ve zaman]; …ile [ilişki, bağıntı, birliktelik]; …vasıtasıyla, sayesinde; [edilgen kullanımda] …tarafından; [fiyat için] …e: بِثَلاَث رِيالاَتٍ üç riyale; yemin için بِاللَّه Allah'a yemin ederim ki; بِاللَّيْلِ geceleyin; بِالنَّهَارِ gündüz vakti بِشَمَالاً بِشَرْقٍ kuzey doğu-ya; لَيْسَ بِي فَبِهَا و نَعِمَتْ o halde tamam; بِي niyetim, amacım …yapmak değlidi; بِأَنْ... هَذَا بِذَاكَ şimdi ödeştik; قَبْلَ مَجِيئِه بِسَاعَةٍ gel-mesinden/ varmasından bir saat önce; fiilleri müteaddi yapar: بَلَّغَ بِه الى... *b-i* bir yere ulaştırmak; بِلاَ ...siz; بِمَا اَنْ... …yap-ması/ olması karşısında; …dığı için;

بَاء“ب” hafinin adı;

بَابَا ç. بَابَوَات ,بَابَاوَات baba KNŞ.; rahip;

بَابَوِي ve بَابَاوِي papaya ya da papalığa ait;

بَابَوِيَّة papalık sistemi;

بؤبؤ kaynak, menşe, orijin; gönül, kalp; yürek; gözbebeği aynı zamanda; بُؤْبُؤ العَيْنِ ¶ gözbebeği;

بَابِل Babil;

بَابِلِي [na't] Babil;

بَابَه Kıpti takviminin ikinci ayı;

بَابُوج ç. بَوَابِيج terlik KNŞ.;

بَابُور ç. آت-, بَوَابِير lokomotif; buharlı gemi;

بَابُونَج sarıpapatya, öküz gözü BOT.;

باتستة batist, ince ve renkli patiska;

بَاثُولُوجِي patolojik;

بَاثُولُوجِي patoloji;

بَاذِنْجَان ve بَيْذِنْجَان [cin.is.; tek. is. ة] ç. آت- patlıcan BOT.;

بَار ç. آت- bar, basınç ölçü birimi; meyhane, bar;

بَأَرَ *a* (بَأْر) kuyu kazmak;

بِئْر müe. ç. آبَار, بِئَار kuyu;

بؤرة ç. بؤر merkez ; yer, mevki; çukur; sonsuz, çok derin çukur;

بَارَاشُوت Fr.> paraşüt;

بَارَاغُوَاي Paraguay;

بَارَابُونِي bkz. بربوني;

بَارْكِيه Fr.> parke, parke döşeme;

بَارْنَامَج bkz. بَرْنَامَج;

بَارَة ç. آت- para [madeni];

بارود güherçile; barut;

بَارُودَة ç. بَوَارِيد tüfek;

بَارِيس Paris;

بَارِيسِي Parisli;

بَاز ç. بِيزَان şahin, sungur, doğan;

بَأْز ç. بُؤُوز ,بِئْزَان şahin, sungur, doğan;

بازار ç. بَازَارَات pazar, çarşı;

بَازَلْت bazalt, siyah mermer;

بَؤُسَ *u* (بأْس) yiğit olmak; şiddetli , ağır olmak; بَئِسَ *a* (بُؤْس) muhtaç duruma düşmek, acınacak halde olmak; تَبَاءَسَ dertli, sıkıntlıymış gibi yapmak; اِبْتَأَسَ üzülmek, üzgün olmak; بِئْسَ الرَّجُلُ ne kötü bir adam; بَأْس güçlülük, yiğitlik, cesaret; zarar, ziyan, hasar; ¶ لاَ بَأْسَ بِهِ شَـدِيد البَـأْسِ cesur; zararsız, kabul edilebilir; bir şey denilemez; pek kötü değil; önemlice, göz önüne alınabilir, kayda değer; لاَ بَأْسَ بِهِ كَمِّيَّات epey, küçümsenemeyecek miktar; لاَ بَأْسَ boşver!, aldırma!, önemli değil!; لاَ بَأْسَ اَنْ... ...yapmasında bir beis yok, ...yapılabilir; اَيُّ بَأْسٍ ne önemi var ki? ne olur ki?; لَيْسَ عَلَيْـهِ بَأْسٌ ...den ona hiç bir kötülük gelmez: لا ... مِن بَأْسَ عَلَيْكَ korkma!, senin için korkacak bir şey yok!; بَأْسٍ بَنَات belalar, felaketler; بُؤْس, بَأْسَـاء, بُؤُوس, بُؤْسَى ç. اَبْؤُس dert, ıstırap, sıkıntı; بَئِيس ç. بُؤَسَاء dertli, ıstırap çeken;

بَاسْتِيل Fr.> Bastil;

بَاسِيل basil;

بَاش T.> baş MIS.;

بَاشْجَاوِيش veya بَاشْجَاوِيش başçavuş ESK., MIS.;

بَاشْحَكِيم başhekim MIS.;

بَاشْرَيِّس başreis [rütbe, DNZ., MIS.];

بَاشْكَاتِب başkatip MIS.;

بَاشْمُفْتِي başmüftü MIS.;

بَاشْمُفَتِّش başmüfettiş MIS.;

بَاشْمُهَنْدِس başmühendis MIS.;

بَاشَا ç. بَاشَوَات paşa;

بَاشَق ç. بَوَاشِق başak·

بَاشْكِير bkz. بَشْكِير;

بَاص ç. آت- İng> otobüs;

بَاطُون beton;

بَاغَة selüloit; bağa, kaplumbağa kabuğu;

اَلْبَاكِسْتَان Pakistan;

بَاكِسْتَانِي Pakistanlı [s. ve is.];

بَال balina;

بَالَة ç. بَالاَت bale;

بَالْطُو ç. بَالْطُوَات, بَلاَطِي palto;

بَالُو İt.> balo;

بَالُون balon;

بَالِيَة bale, danslı oyun;

بَامِيا ve بَامِية bamya BOT.;

بَان bkz. بون;

شَاشَة بَانُورَامِيَّة sinemaskop ekran;

بَؤُونَة Kıpti takviminin onuncu ayı;

بَاي müe. بَايَة ç. بَايَات ESK., TUN. Bey ailesi üyelerinin isimlerinden sonra söylenen ünvan;

¶ دَار البَايِ ESK. Tunus Hükümeti;

بِبْر ç. بِبُور kaplan MIS.;

بَبَّغَاء ya da بَبْغَاء ç. بَبْغَاوَات papağan;

بَتَّ *u*, *i* (بَـتّ) (*bşi*) kesmek koparmak; (*bşi*) tamamlamak, yerine getirmek; (*bşi*) ayarlamak, kurmak, (*bşe* في *bir mevzuda*) karar vermek; بَتَّت (*bşe*) karar vermek; اِنْبَتَّ ayrılmak, kopmak, kesilmek; tamamlanmak, sona ermek; karara bağlanmak; ¶ قَدْ اِنْبَتَّ الاَمْرُ بينه و بينهم aralarında hiç bir ilişki kalmadı;

بَتّ karar, hüküm; بَتًّا kesinlikle;

بتّة ç. آت- karar verme; nihai karar, son karar; البتّة ve بتّةً katiyetle , kesinlikle;

بتّي kesin, kati, nihai;

بتّية ç. بتّاتي büyük tahta fıçı; boru, tüp;

بتّاتًا mutlaka, muhakkak, kesinlikle;

تبتيت hükme, karara bağlama;

بات kesin, kati; ¶ منع بات kati yasak;

بتر *u* (بتـر) kesmek, koparmak (*bşi*, *bir uzvu*) kesmek; (*metni*) parça parça tercüme etmek;

ابتتر kesilmek, koparılmak, alınmak;

بتر kesilme, koparılma, ayrılma; [organ] alınma;

أبتر budanmış, kırkılmış, kısaltılmış, tam olmayan, eksik; evladı olmayan, dölsüz;

بتّار kesici, keskin;

باتر keskin;

مبتور birbirini tutmayan, ilintisiz; parça parça, kısım kısım;

بترك cet, ata, dede;

بترول petrol;

أبتع hepsi, tamamı, bütünü;

باتع bütün, tüm;

بتك ⇒ بتّكَ (*bşi*) kesmek, koparmak;

بتل *u*, *i* (بتـل) (*bşi*) kesmek, koparmak; (*bşi*) bitirmek, sonuna varmak; تبتّل insanlardan uzaklaşıp kendini (إلى الله *Allah'a*) vermek; iffetli/ namuslu olmak; namuslu bir yaşam sürmek; انبتل kesilmek, kırpılmak;

بتول bakire; البتول Bakire Meryem;

بتولي bakirelikle ilgili;

بتولية bakirelik, bekaret;

متبتّل münzevi; namuslu, iffetli;

بتولا huş ağacı BOT. Betula;

بثّ *u* (بَثّ) (*bşi halıyı*, *tomarı*) yaymak, açmak; (*bşi*) dağıtmak saçmak; (*bşi ideolojiyi*, *doktrini*) yaymak, propagandasını yapmak; (*bşi*, *bş üzerine*) serpmek; (*b-e* veya ل *b-e*) (*bşi*, örn. *sırrı*) açmak; [radyo televizyon ile] yayın yapmak; ¶ بثّ عيونه casuslarını göndermek; بثّ الألغام mayın yerleştirmek; ابتثّ (*b-e*,*sırrı*) açmak; انبثّ yayılmak; saçılmak;

بثّ yayılma, serpilme, [fikir vb.] yayılma; keder, ızdırap, elem, acı;

بثر *i* ve بثِر *a* (بثْر) (*deriyi*) sivilceler kaplamak; تبثّر ⇑;

بثر [cin.is.] ç. بثور sivilce;

بثرة [tek.is.] ç. بثرات sivilce;

بثير ve بثر sivilceli;

بثق *u*, *i* (بثْق) (النهر) taşması için nehrin setlerini açmak; انبثق [su] kaynamak, yerden fışkırmak, taşmak; (*den* ...عن, من) kaynaklanmak;

انبثاق fışkırma, taşma; kaynaklanma;

بجح *a* (بَجَـح) (ب *bşe*) sevinmek, hoşlanmak, memnun olmak; تبجّح (ب *bş ile*) övünmek, gösteriş yapmak;

تبجّح övünme;

متبجّح övüngen kişi, gösterişçi;

بجدة kök, kaynak, asıl, temel; هو عالم ببجدة الأمر o bu konunun piridir ; هو ابن بجدتها o tam bu işin adamıdır, bu iş için biçilmiş kaftandır;

بجر *a* (بَجَر) obur, pisboğaz olmak; (*hayvanın*)

iç organlarını boşaltmak KNŞ.;

أَبْجَر şişman, etli;

بَجَس *u, i* (بَجْس) ve بَجَّس [su için] kanal, yol açmak; (*suyun*) akmasını sağlamak; تَبَجَّس ve اِنْبَجَس serbestçe akmak, taşmak;

بَجْس serbestçe akma;

بَجَع [cin.is.; tek. is. ـَة] pelikan ZOO.;

بَجَّلَ ⇒ بجل hürmet etmek, saymak *(b-e)* saygı göstermek; (*b-e* veya *bşe* على *bşde*) öncelik tanımak; تَبَجَّلَ şeref bulmak, onurlanmak;

بَجَل frengi, sifilis TIP.;

تَبْجِيل onurlandırma, şereflendirme; saygı, hürmet;

مُبَجَّل saygılı, muhterem; saygın;

بَجَم *i* (بُجُوم, يَجْم) hayretler içinde kalmak, dili tutulmak;

بَجَم ahmak, aptal; sığ, basit; güruh;

بَجَّنَ ⇒ بجن (*çiviyi*) perçinlemek;

بَحَّ *a* (بَحّ) [ses] boğuk, kısık olmak veya kısılmak; بَحَّحَ ve أَبَحَّ [çığlık, bağırma] (*b-nin*) sesinin kısılmasına sebep olmak, sesinin boğulmasına neden olmak;

بَحَاحَة, بُحُوحَة, بَحَاح, بُحُوح, بَحّ [ses] boğukluk, kısıklık;

أَبَحّ boğuk/ kısık sesli;

مُبَحَّح boğuk/ kısık sesli;

بَحْبَحَ *(b-i)* refah içinde yaşatmak; تَبَحْبَحَ refah içinde yaşamak, müreffeh bir hayat sürmek; eğlenmek, hoşca vakit geçirmek;

بَحْبُوح şen, keyifli, neşeli;

بَحْبُوحَة orta, merkez; müreffehlik, hali vakti yerinde olma; ¶ ... فِي بَحْبُوحَةِ مِنْ ortasına, arasına, ...in ortasında, arasında;

مُبَحْبَح rahat; geniş, ferah; müreffeh, hali vakti yerinde

بَحْت saf, arı, katışıksız; ayrıcalıklı; بَحْتًا sadece, ancak;

بُحْتُر tıknaz, bodur;

بُحْتُرِي tıknaz, bodur;

بَحَثَ *a* (بَحْث) (*bşi* veya عن *bşi*) aramak; araştırma yapmak; incelemek; (*bşi* veya عن *bşi* [daha nadir olarak] في veya على bşi) soruşturmak; (*bir konuyu* veya *meseleyi*) müzakere etmek, tartışmak; بَاحَثَ (*b-ile* في ...*hakkında*) tartışmak; تَبَاحَثَ tartışmak, müzakere etmek; (*b-ile*, مَعَ *bş hakkında*, في) konuşmak, sohbet etmek;

بَحْث ç. أَبْحَاث, بُحُوثَات, بُحُوث (*b-i* عن) arama, araştırma; etüt; tetkik; tahkik, teftiş; müzakere, tartışma; bilimsel inceleme, tez; (*konusunda* في) bilimsel rapor; (ç. أَبْحَاث)

بَحَّاث ç. ـون araştırmacı;

بَحَّاثَة titiz/ tecessüs sahibi araştırmacı;

مَبْحَث ç. مَبَاحِث konu, mevzu, tema, araştırma alanı veya tartışma konusu; araştırma; tahkik, tetkik;

مُبَاحَثَة ç. ـآت görüşme, toplantı, mükaleme; müzakere, tartışma;

بَاحِث ç. ـون, بُحَّاث araştırmacı; müfettiş; imtihan eden;

بَحْثَرَ (*bşi*) saçmak, dağıtmak; (*bşi*) israf etmek boş yere harcamak; تَبَحْثَرَ = بُحْثُر

بَحْثَرَة israf, ziyan;

مُبَحْثِر müsrif;

بَحِرَ[1] *a* (بَحَر) [korkuyla] şaşırmak; çok susamak;

بَحِرَ[2] ⇒ بَحَرَ deniz yolculuğu yapmak; اَبْحَرَ ⇑; gemiye binmek; [gemi] seyretmek, yola çıkmak; [gemi] akıntı yönünde gitmek; تَبَحَّرَ (في ...*e*) dalmak; (في ...*konusunda, alanında*) kapsamlı/ engin bilgisi olmak, çok bilgili olmak; = اِسْتَبْحَرَ;

بَحْر ç. اَبْحَار, بُحُور, بِحَار deniz; büyük nehir; ulu kişi; [şiir] ölçü, vezin; ¶ فِي ...esnasında, ...süresi içinde; فِي بَحْرِ ... iki sene içinde; بَحْرِ سَنَتَيْنِ الْبَحْر الأَبْيَض Akdeniz [yine بَحْر]; الْمُتَوَسِّط Baltık Denizi; بَحْر الجَنُوب Güney Denizi; بَحْر الأَحْمَر Kızıldeniz [yine الْبَحْر]; بَحْر الخَزَر Hazar Denizi [yine الْبَحْر]; الْقُلْزُم البَحْر الأَسْوَد Akdeniz; بَحْر الرُّوم; [الكَسْبِيَاتِي] Karadeniz; بَحْر الظُّلُومَات Atlantik Okyanusu; بَحْر لُوط ya da الْبَحْر الْمَيِّت Lut Gölü veya Ölü Deniz; بَحْر النِّيل MIS. Nil Nehri; الْبَحْرَيْن Bahreyn Adaları;

بَحْرَانِي Bahreyn Adaları ile ilgli; بَحَارِنَة Bahreyn Adaları'nın sakinleri, Bahreynliler;

بَحْرِي [na't] deniz... , deniz kenarında; denizciliğe ya da denizcilere ait; Kuzey(li); kuzey MIS.; (ç. ـون, ـة) denizci; بَحْرِي مَاهِر miço MIS.; القُوَّات البَحْرِيَّة Deniz Kuvvetleri; نَبَاتَات بَحْرِيَّة su bitkileri;

بَحْرِيَّة denizcilik, bahriye;

بَحْرَة ufak göl, havuz;

بَحَّار ç. ـون, بَحَّارَة denizci; بَحَّارَة [çoğ., uçak, gemi vb.de] mürettebat, personel;

بُحَيْرَة ç. ـآت, بُحَيْرَات göl; TUN. sebze ekili tarla, bahçe, bostan;

بُحْرَان [hastalık] kriz, nöbet; zirve, doruk;

تَبَحُّر derine dalma; (في *bş hakkında*) derinleşme, kapsamlı bilgi sahibi olma;

مُتَبَحِّر (في *bşde*) oldukça bilgili, (في ...de) engin bilgisi olan; engin, çok geniş;

بَحْلَقَ (في *b-e, bşe*) gözünü dikip bakmak;

بَخْ بَخْ! aferin! çok iyi! bravo!;

بَخَّ *u* (بَخّ) horlamak; (*bşi*) fışkırtmak, kuvvetle dışarıya atmak; (*bşin* üzerine, ب *bş*) sıçratmak; (عَلَى ...*in üzerine*, *sıvı bş* veya بِ *sıvı bş*) sıkmak, püskürtmek;

بَخَّاخَة hortum başı;

بَخِيخَة MIS. şırınga;

مَبَخَّة hortum başı;

بَخْت şans; bir çeşit lotarya ¶ قَلِيل البَخت şanssız, kötü şanslı; سُوء البَخْت kötü şans, şanssızlık;

بَخِيت şanslı;

مَبْخُوت şanslı;

بَخْتَرَ çalımla/ caka satarak yürümek;

بَخَّرَ ⇒ بخر (*bşi*) buharlaştırmak, (*bşi*) buharla dezenfekte etmek; (*bşi*) dezenfekte etmek; (*bşi*) güzel koku ile buğulamak; تَبَخَّرَ [su] buharlaşmak; dumanlaşmak; güzel koku ile kendini buğulamak;

بُخَار ç. ـآت, اَبْخِرَة duman; buhar;

بُخَارِي [na't] buharlı, buharla çalışan;

بُخُور günlük, buhar, tütsü; ¶ بُخُور مَرْيَم

siklamen, tavşan kulağı, buhuru meryem çiçeği ZOO. Cyclamen;

أَبْخَر nefesi kötü kokan;

مِبْخَرَة ç. مَبَاخِر, -آت buhurdan, buhurluk; buhar ile dezenfekte eden kişi;

تَبْخِير buhar ile dezenfekte etme; تَبَخُّر buharlaşma;

بَوَاخِر ç. بَاخِرَة buharlı gemi;

بُوَيْخِرَة küçük, buharlı gemi;

بَخَسَ a (بَخْس) (*bşin değerini*) azaltmak, küçültmek, düşürmek; (*bşi*) ihmal etmek;

بَخْس [haddinden fazla] küçük, düşük; çok düşük [fiyat];

بَاخِس ufak, küçük; önemsiz;

بَخْشِيش ç. بَخَاشِيش bahşiş;

بَخَعَ a (بَخْع) [kızgınlık, üzüntü, sebebiyle] kendini öldürmek;

بَخِلَ a (بَخَل) ve بَخُلَ u (بُخْل) cimri, pinti, olmak; (ب *bşi*, على ,عن *b-den*) sakınmak, vermemek; ¶ بَخِلَ عَلَيْهِ بِالْمَعْلُومَاتِ الْمُتَوَافِرَةِ لَدَيْهِ bildiklerini ona söylemedi, ondan sakındı; تَبَاخَلَ (عن, على ب *b-e bşi*) gönülsüz/ isteksiz vermek;

بُخْل cimrilik;

بَخِيل ç. بُخَلَاء cimri; tamahkar;

مَبْخَلَة tamahkarlık veya cimriliğin sebebi;

بُخْنُق ç. بَخَانِق başörtüsü, eşarp;

بَدَّ u (بَدّ) yaymak, saçmak; بَدَّدَ (*bşi*) bölmek, taksim etmek, dağıtmak, tevzi etmek; (*bşi*) çıkarmak, ayırmak; israf etmek, boş yere harcamak; تَبَدَّدَ bölünmek, dağılmak; اِسْتَبَدَّ bağımsız olmak, bağımsız davranmak; (ب *görüşünde*, *fikrinde*) başına buyruk davranmak; (ب *bşi*) tekeline almak, tek başına sahip olmak; (ب *b-i*) yenmek, alt etmek; (ب *hisse*, *duyguya*) hakim olabilmek; (ب *bşi*) rastgele kullanmak; (ب ...) istibdat ile, başına buyruk bir şekilde yönetmek;

بُدّ kaçış ¶ ... اِذَا لَمْ يَكُنْ بُدٌّ مِنْ اَنْ muhakkak olması gerekiyorsa; لَا بُدَّ kaçınılmaz , muhakkak; kesinlikle, şüphesiz; لَا بُدَّ مِنْ... kaçınılmaz, muhakkak; لَا بُدَّ لَهُ مِنْهُ bu-nu yapmalı, başka çaresi yok; مِنْ كُلِّ بُدّ her halukarda, muhakkak, ne olursa olsun;

أَبَادِيد [çoğ.] darma dağınık;

تَبْدِيد dağıtma, saçma; çıkarma, ayırma; israf teme, harcama;

اِسْتِبْدَاد keyf/, indi davranış; istibdat;

اِسْتِبْدَادِيَّات [çoğ.] indî, keyfî davranışlar;

اِسْتِبْدَادِيّ otokratik, despotça, istibdadi;

مُبَدِّد dağıtım yapan; müsrif, israf eden;

مُسْتَبِدّ diktatör, müstebit, despot [is. ve s]; مُسْتَبِدّ بِرَأْيِهِ başına buyruk, bildiğini yapan;

بَدَأَ a (بَدْء) (ب veya في *bşe*, *bşe*) başlamak, birden meydana çıkmak; بَدَأَ (*bşi*, على *başka bir şeyin önüne*) almak, takdim etmek, öncelik vermek; بَادَأَ (*bşe* ب ...*ile*) yapmaya başlamak, adımını atmak; بَادَأَهُ بِالْكَلَامِ yaklaşıp konuşmaya başladı; اَبْدَأَ (*bşi*) ilk kez yapmak, ortaya çıkarmak; (*yeni bş*) yapmak; اِبْتَدَأَ (ب *bşe*) başlamak;

بَدْء başlangıç; ¶ مُنْذُ الْبَدْءِ başlangıçtan

itibaren; فَعَلَهُ عَوْدَهُ وَ بَدْءً veya فَعَلَهُ عَوْدًا وَ بَدْءً (عَوْدًا اِلَى بَدْءٍ) بَدْءَهُ tekrar, yeni baştan yapmak; فَعَلَهُ بَدْءَ ya da فَعَلَهُ اَوَّلَ بَدْءٍ bir şeyi ilk defa yapmak;

بِدَايَة, بَدِيئَـة, بَدْءَة başlangıç; ¶ فِي بِدَايَةِ الأَمْرِ başlangıçta, işin başında;

بَدَاءَة başlangıç; ilk adım; بَدَاءَةَ بَدْئٍ en başında;

بُدَائِي ilkel;

مَبْدَأ ç. مَبَادِئُ başlangıç, başlangıç noktası; temel, esas; prensip; buluş, icat; [çoğ., kişinin] inançları, prensipleri, ilkeleri; ideoloji; asli unsurlar, temel kavramlar; كُتُب الْمَبَادِئُ temel kitaplar;

مَبْـدَئِي ilk, aslına uygun, özgün; temel, asıl, asli; مَـبْـدَئِـيًـا aslına uygun bir şekilde; prensip olarak, prensip itibariyle;

اِبْتِدَاء başlangıç; HRİ. papaz adaylığı devresi; ¶ اِبْتِـــدَاءً مِنْ ... ...den itibaren, ...den başlamak suretiyle, ..den başlayacak şekilde;

اِبْتِدَائِي ilk; temel, esas, asıl, hazırlık aşamasında HUK; orjinal; ¶ مَحْكَمَة اِبْتِدَائِيَّة asliye mahkemesi; اَلتَّعْلِيم الاِبْتِدَائِي temel öğretim; مَدْرَسَة اِبْتِدَائِيَّة ilkokul; شَهَادَة اِبْتِدَائِيَّة ilkokul diploması;

بَادِئ başlangıç فِي بَادِئِ الأَمْرِ veya فِي بَادِئِ الأَمْـــرِ başlangıçta, ilk aşamada; بَادِئَ ذِي بَدْءٍ her şeyden önce; اَلْبَادِئُ ذِكْرُهُ zikri/ bahsi geçen, daha önce anılan;

مُبْتَدِئ başlangıç; başlayan; HRİ. rahip veya rahibe adayı;

مُبْتَدَأ başlangıç; DİLB. isim cümlesinin öznesi, mübteda;

بَدَرَ *u* (بُدُور) ansızın meydan gelmek, olmak; kaçmak, [özellikle heyecan anında kelimeler] (مِن *b-nin*) aklına gelmemek, (مِن) söyleyecek söz bulamamak; بَادَرَ [düşünce vb.] *(b-nin)* aklına gelmek, [his] (*b-nin*) içine doğmak; (اِلَى ...*e*) girişmek, kalkışmak; (اِلَى ...*için*) acele etmek; (*bşi*) çabuk yapmak; بَادَرَ اِلَى اَنْ ... gecikmeden, hemen ...yapmak; (*b-e*. بِ ...*ile*) saldırmak, dil uzatmak, sataşmak; ¶ بَادَرَهُ بِكَلَامٍ غَلِيظٍ kaba sözlerle saldırmak; (اِلَى *bşe*) tepki vermek, cevap vermek; بَادَرَ اِلَى اِنْجَازِ الوَعْدِ sözünü yerine getirmek, sözünü tutmak için girişimde bulundu; (اِلَى الذِّهْنِ *zihinde*) netlik/ açıklık kazanmak; ilk bakışta (اَنَّ) ...duğu görünmek; تَبَادَرَ اِلَى ذِهْنِي اَنَّ ... birdenbire ...dığı aklıma geldi veya ...dığının farkına vardım; تَبَادَرَ اِلَى الفَهْمِ anlayıvermek; اِبْتَدَرَ (*için*) acele etmek; ¶ اِبْتَـــدَرَهُ قَـــائِلاً ağzını açar açmaz/ daha bir kelime söylemeden ...demeye başladı;

بَدْر ç. بُدُور dolunay;

بَدْرَة ç. بَدَرَات büyük miktarda para (eskiden 10.000 dirhem); ¶ بَدَرَات الأَمْوَالِ çok büyük miktarda para;

بَدَارِ! çabuk ol! acele et!;

مُبَادَرَة teşebbüs, girişim;

بَادِرَة ç. بَوَادِر haberci, müjdeci, ilk işaret;

önceden görülmemiş olay; heyecanlandıran, şiddetli, kuvvetli [öfke vb.]; yanlış; بَوَادِر [çoğ.] birden doğan duygular, istekler, düşünceler; بَادِرَة خَيْر iyilik yapma hissi, isteği; بَيْدَر ç. بَيَادِر harman yeri; بَدْرُوم ve بَدْرُون ç. آت- bodrum;

بَدَعَ *a* (بَدْع) (*bşi*) ilk kez yapmak, türetmek, ortaya çıkarmak; (*bşi*) ilk yapan olmak; türetmek; (*bşi*) icat etmek; بَدَّعَ *(b-i)* aykırı davranmakla, muhalif olmak ile suçlamak; أَبْدَعَ = بَدَعَ; (*bşi*) yaratmak; (في *bşde*) çok iyi, usta olmak; (في *bşde*) müthiş olmak, çok önemli bir yeri olmak; اِبْتَدَعَ (*bşi*) icat etmek, bulup çıkarmak; اِسْتَبْدَعَ (*bşi*) yeni, görülmemiş saymak;

بَدْع yenilik; yaratılış; بَدْعًا وَ عَوْدًا ¶ tekrar tekrar;

بِدْع ç. أَبْدَاع yenilik çıkaran kişi, yeni; görülmemiş ¶ لاَ بِدْعَ şaşıracak bir şey yok; لا بِدْعَ أَنْ... ...ması gayet tabii, normal; بِدْعٌ مِنْ... ...den başka bir şey; ...den ayrı, farklı;

بِدْعَة ç. بِدَع yenilik; karşıt doktrin; [çoğ.] moda, kreasyon; ¶ أَهْل بِدَع bidat ehli;

بَدِيع, بُدْع görülmemiş, benzersiz, harika, hayret veren; yaratıcı عِلْم البَدِيع mecaz sanatı;

بَدِيعَة ç. بَدَائِع hayret veren şey; ilk yaratılış, hilkat;

بَدِيعِي mecazi, retorik;

أَبْدَع daha çok hayranlık veren; daha yeni;

اِبْدَاع kreasyon, moda; benzeri olmama; eşsizlik; yaratma kudreti; harika eser;

اِبْدَاعِي romantik EDB.;

اِبْدَاعِيَّة romantizm. EDB.;

مُبْدِع yaratan, yaratıcı; yaratma kudreti, kabiliyeti olan; müstesna, tek, eşsiz [sanatçı];

مُبْتَدِع yenilik ortaya koyan, yenileyen müceddit; bidatçı;

بِيدُو ALF.BKZ.;

بَدَلَ *u* (بَدْل) (*bşi* ب *bş ile*) değiştirmek, yerine vermek/ almak; بَدَّلَ (*bşi*, *bşe*) dönüştürmek; (*bşi*, ب ya da من *bş ile*) değiştirmek, yerine koymak; بَادَلَ (*bşi*, *...ile*) değiştirmek, yerine koyarak değiştirmek; أَبْدَلَ (*bşi* ب *bş ile*) değiştirmek; (*bşi* ب *bş ile*) telafi etmek, karşılamak; تَبَدَّلَ değiştirilmek; تَبَادَلَ değiştirmek, (*sözü*, *görüşleri*, *selamlaşmaları*) karşılıklı yapmak; اِسْتَبْدَلَ (*bşi* ب *bş ile*) değiştirmek, alıp vermek; (*bşin* ب *bş ile*) yerini değiştirmek;

بَدَل ç. أَبْدَال bedel, karşılık; telafi edici şey; ödeme; harçlık, tahsisat; masrafı iade; fiyat, bedel; DİLB. bedel ¶ بَدَل الجِرَايَة yemek harçlığı; بَدَل السَّفَرِيَّة yol harçlığı, harcırah; بَدَل الاشْتِرَاك abone ücreti; بَدَل التَّمْثِيلِ masraf, gider hesabı;

بَدَلَ ... [mud.kul.] ...yerine, ...e bedelen, ...e karşılık;

بَدَلاً مِنْ... ⇑;

بِدْل, بِدْلَات ç. بِدْلَة takım elbise; kostüm; üniforma; بِدْلَة تَشْرِيفَاتِيَّة resmi ¶ بِدْلَة رَسْمِيَّة elbise;

بَادِن şişman;

بَدَهَ a (بَدْه) (*b-nin yanına*) aniden gelmek, çıkagelmek (*b-i*, ب *bş ile*) şaşırtmak; بَادَهَ (*b-nin önüne*, ب *bş ile*) aniden çıkmak; اِبْتَدَهَ irticalen/ hazırlıksız/ o anda yapmak/ söylemek;

بَدَاهَة kendiliğinden olan, oluş; normal, tabii yol; بَدَاهَةً ve بِالْبَـدَاهَة kendi kendine, kendiliğinden;

بَدِيهَة ani ya da beklenmedik şey; irticalen söylenen; sezgi, ilham; sezgi/ ilham yolu ile öğrenme, anlama ¶ عَلَى البَدِيهَةِ tamamen kendiliğinden; düşünmeden, ön hazırlıksız, gelişine, irticalen; حَاضِر البَدِيهَةِ zeki, hazır cevap; بَدِيهَة حَاضِرَة soğukkanlılık;

بَدِيهِي ve بَدَهِي sezgisel; aşikar, açık, belli; apriori, önsel [s.]; مِنْ البَـدِيهِي apaçık, gün gibi ortada, «مِن الْبَـدِيهِي اَنَّ دُعَاة الاَقْلِيـمِيَّـة يُعَارِضُونَ اَيَّ مَشْرُوعٍ لِتَوْحِيدِ العَرَبِ bölgecilik propagandası yapanların herhangi bir Arap Birliği planına muhalefet ettiği gayet açık olarak görülebilir.»;

بَدِيهِيَّة ç. آت- aksiyom, şüphe götürmez, temel doğru; herkesce bilinen hakikat, doğruluğu kabul edilmiş önerme;

بَدَائِه temel, tartışılmaz doğrular;

بَدَا (بدو) u (بُدُوّ) (ل *b-e*) görünmek, belirmek; يَبْـدُو اَنَّ... ¶ iyi, doğru, makul görünmek galiba..., görünüşe bakılırsa..., ...olacağa benzer; ...dığı, olacağı gayet açık; بَادَى açıkça göstermek, belirtmek; ¶ بَادَى بِالعَدَاوَةِ açık bir düşmanlık göstermek; اَبْدَى (*bşi*)

بَدَلِيَّة tazminat;

بَدَّلَ [mud.kul.] ve ... بَدَّلَ مَا ...yapmak yerine;

بَدِيل ç. بُدَلَاء (عن veya من *bşin*) alternatifi, yerini alacak, dolduracak şey; TİY. dublör; (müe. ـة-) yedek ¶ مفْرَزَة بَدِيلَة yedek tim ASK;

بَدَّال bakkal; sarraf;

بَدَّالَة mecra, ark; telefon hattı; petrol hattı;

مُبَادِل bkz. بذل;

تَبْدِيل değiştirme;

مُبَادَلَة ç. ـآت- karşılıklı değiştirme, mübadele; ¶ مُبَادَلَات تِجَارِيَّة ticari ilişkiler;

اِبْدَال (*bş ile*) karşılıklı değiştirme, (ب *bşin*) yerine koyma, geçirme; ibdal DİLB.;

تَبَدُّل değişme; sıra değişme, sırası gelme; transformasyon, geçiş; evrilme, dönüşme;

تَبَادُل karşılıklı olarak alıp verme; تَبَادُل السَّلَامِ selamlaşma; تَبَادُل الخَوَاطِر uza duyum, telepati; تَبَادُل سِعْر التَّبَادُلِ döviz kuru, kur; تَبَادُل الأَسْرَى esir takası;

اِسْتِبْدَال [karşılıklı] değiştirme, yerine koyma;

مُبْدِل : مُبْدِل الأُسْتُوَانَات otomatik çalışan bir düzen ile plak değiştiren teçhizat;

مُتَبَادَل karşılıklı;

بَدُنَ u (بَـدُنْ) ve بَدَنَ u (بَدَانَة) şişmanlamak; بَدُن ç. بَدَن, اَبْدَان, اَبْدُن beden, vücut;

بَدَنِي vücutla ilgili, bedeni, fiziksel;

بَدَانَة şişmanlık;

بَدِين ç. بُدُن şişman;

بُدُونَة şişmanlık;

بَذَخَa (بَذْخ) ve بَذُخَu (بَذَاخَـة) kibirli, gururlu olmak;

بَذَخlüks, tantana, debdebe; gurur, büyüklenme;

بَوَاذِخç. بَاذِخ yüksek; kibirli, gururlu;

بَذَرَu, i (بَـذْر) (*bşi tohumu*) ekmek, saçmak; MEC. yaymak; (*bşi*) israf etmek, gerekenden fazla harcamak;

بَذْرç. بُذُور, بِـذَار çekirdek, tohum; fide; بُذُور [çoğ.] meyva çekirdekleri [şeftali, elma, armut benzeri];

بَذْرَة[tek.is.] çekirdek, tohum tanesi; meyva çekirdeği; öz, nüve; temel taş [hükümetin vb.nin MEC.];

بَذَارekin vakti;

تَبْذِيرisraf etme, saçıp savurma;

مُبَذِّرmüsrif;

بيذقALF.BKZ.;

بَذَلَu, i (بَـذْل) (*bşi*) bol vermek/ harcamak; (*bşi*) ifade etmek, kurban etmek; (*bşi*) sarfetmek; (*bşi*) ihsan etmek, bahşetmek, karşılıksız vermek; ¶ بَذَلَ جُـهْدَهُ gayret sarfetmek, özen göstermek; ⇑ بَذَلَ مَـجْـهُـودًا; بَذَلَ كُلَّ مُسَاعَدَةٍ bütün gücüyle yardım etmek; بَذَلَ الْمَسَاعِيَ gayret sarfetmek, çaba harcamak; بَذَلَ الطَّاعَـةَ لـ... *b-e* itaat etmek, boyun eğmek; بَذَلَ كُلَّ الغَـالِي وَ ve بَذَلَ كُلَّ غَـالٍ yolunda herşeyini الرَّخِـيصِ فِي سَـبِـيلِ... vermek; بَذَلَ نَفْـسَـهُ دُونَ فُـلَانٍ (عَنْ فُـلَانٍ) kendini biri için feda etmek; بَذَلَ وُسْـعَـهُ yapabileceğinin en iyisini yapmak; تَبَذُّلçok

açmak, göstermek; işaret etmek, açıklığa kavuşturmak ¶ أَبْدَى رَأْيَهُ فِي... hakkındaki görüşünü bildirdi, açıkladı; أَبْدَى رَغْـبَـةً bir isteğini ifade etmek; بَدَا=تَبَدَّى; çölde yaşamak; تَبَادَىbedevi gibi davranmak;

بَدْوçöl; bedeviler;

بَـدَوِىbedeviler; kırsal, köylü [şehirli karşıtı]; bedevi;

بَدَوِيَّةç. -آت bedevi [kadın, kız];

بَدَاوَةç. بَدَوَات kapris; huysuzluk;

بِدَاوَةve بَدَاوَة çöl hayatı; bedevilik;

بَيْدَاءçöl, step;

إِبْدَاءifade, beyan, manifesto;

بَادaçık, aşikar, görünen; çölde yaşayan; بُدَاة bedeviler;

بَادِيَةçöl, yarıçöl, step; köylüler; (ç. بَوَادٍ) bedeviler;

بِدَائِيَّة=بِدَايَة;

بَذَّu (بَذّ) (*b-i*) geçmek, yaptığından daha iyisini yapmak;

بَذّve بَاذّ intizamsız, şapşal, pejmürde, kılıksız;

بَذَاذَةintizamsızlık, şapşallık, pejmürdelik;

بَذَأa (بَـذْء) (على *b-e*) sövmek, küfür etmek; بَذِئَa ve بَذُؤَu (بَذَاءَة) (على *b-e*) dil uzatmak; بَذِيْءtiksindirici, iğrenç, mide bulandırıcı, müstehcen, açık saçık, ayıp;

بَذَاءve بَذَاءَة müstehcenlik; iğrenme, tiksinme;

fazla vermek, cömert olmak; [kadın] kendini satmak; bayağı/ adi/ sıradan olmak; اِبْتَذَلَ (*bşi*) [gereksiz yerlerde kullanarak] eskitmek, olur olmaza kullanmak, sokak arabası gibi her şeye kullanmak; bayağı davranışlarda bulunmak; (*bşi*) kötüye kullanmak; اِبْتَذَلَ نَفْسَهُ kendini alçaltmak, rezil etmek, küçük düşürmek;

بَذْل verme, harcama; feda etme, feragat; masraf, harcama; bahşetme;

بَذْلَة takım elbise;

مِبْذَل ç. مَبَاذِل terlik; مَبَاذِل [çoğ.] günlük elbiseler; فُلَان فِي مَبَاذِله ...günlük yaşamında;

اِبْتِذَال bayağılık, basmakalıp, klişeleşmiş, sıradan olma; aşağılık/ düşük olma;

بَاذِل müsrif;

مُتَبَذِّل adi, bayağı, sıradan;

مُبْتَذَل basma kalıp, klişe, bildik, sıradan; hergünki [s.]; ¶ كَلَام مُبْتَذَل basma kalıp, sıradan, klişeleşmiş sözler; أُسْلُوب مُبْتَذَل orijinalliği bulunmayan, sıradan üslup; نُكْتَة مُبْتَذَلَة müstehcen/ edebe aykırı espri;

بَرَّ (بَرَرْتُ) *a, i* (بِرّ) hürmetkar/ saygılı/ sadık/ bağlı olmak, görevini bilmek; (*b-e karşı* veya ب *b-e karşı*) kibar/ nazik davranmak; (ب *b-e*) lütufkar, davranmak; (*b-e* özl. *Allah'a*) itaat etmek, boyun eğmek; (ب *b-e* veya *ebeveyne*) hürmetkar, saygılı davranmak; [yemin, ant] geçerli olmak; (ب *sözünü, yeminini*) tutmak; بَرَّ (*b-nin, bşin*) suçsuzluğunu ispat etmek, temize çıkarmak, haklı çıkarmak; (*b-i, bşden*) temize çıkarmak, beraat etmesini sağlamak; ¶ لاَ يُبَرُّ haklı görülemez, kabul edilemez; بَرَّرَ وَجْهَهُ بِـ... ...*ile*, ...yaparak kendini temize çıkarmak; أَبَرَّ (*sözü, yemini*) tutmak, gereğini yapmak; تَبَرَّرَ kendini temize çıkarmak, beraat etmek;

بِرّ hürmet, saygı; doğruluk, dürüstlük, dindarlık, züht; kibarlık, nezaket; sadaka;

بَرّ ve بَارّ ç. بَرَرَة, أَبْرَار (ب *bşe*) bağlı, sadık, hürmetkar; doğru dürüst; dindar; nazik, kibar;

مَبَرَّة ç. مَبَارّ, مَبَرَّات hayır, iyilik; hayır kurumu;

تَبْرِير temize çıkma; beraat;

بَارّ hürmetkar, sadık, bağlı;

مَبْرُور Allah katında makbul; mübarek; merhum;

مُبَرِّر ç. -آت beraat; özür ¶ لاَ مُبَرِّرَ لَهُ affedilemez, bağışlanmaz;

بَرّ ["deniz" karşıtı] toprak, kara; بَرًّا dışarısı, dışarı, dış ¶ بَرًّا وَ بَحْرًا karada ve denizde;

بَرِّيّ [na't] kara..., kara ile ilgili; yaban [hayvan ve bitki]; ¶ سَيَّارَة بَرِّيَّة بَحْرِيَّة amfibi, yüzer gezer araç;

بَرِّيَّة ç. بَرَارِيّ step, çöl; bkz. برأ;

بَرَّانِيّ dış, harici [na't]; yabancı, ecnebi;

بُرّ buğday;

[1]بَرَأَ *a* (بَرْء) [Allah] (*bşi*) yaratmak;

بَرْء yaratış;

بَرِيَّة ç. بَرَايَا, -آت yaratış, yaratma; mahluk, yaratık; bkz. [2]بر;

الْبَارِئُ Yaratıcı, Halik [Allah];

بَرِءَ² *a* (بَـرَاءَة من *bşden suç, ayıp, kusur, kabahatten*) uzak olmak, arınmak, temizlenmek; (من *hastalıktan*) kurtulmak, iyileşmek; بَرَّأَ (*b-i* من *bşden suç, ayıp, günahtan*) temizlemek, kurtarmak, arıtmak; ¶ بَرَّأَ سَاحَةَ رَجُلٍ kişiyi temize çıkarmak; اَبْرَأَ *(b-i)* suçsuz/ temize çıkarmak; *(b-i)* iyileştirmeye, tedavi etmeye çalışmak; ¶ اَبْرَأَ ذِمَّتَهُ *b-i* veya kendini bir suçtan arındırmak; تَبَـرَّأَ (من *bir zandan, suçlamadan*) temizlenmek; (من *sorumluluk, mesuliyetten*) kurtulmak; masum, suçsuz olduğunu beyan etmek; beraat etmek; اِسْتَبْرَأَ *(b-i)* tedavi etmek, sağlığına kavuşturmak; kendini (من *bşden*) kurtarmak, (من *...den*) uzak olduğunu ifade etmek;

بُرْء ve بُرُوءَة nekahet, iyileşme;

بَرِىء ç. بُرَاء, اَبْرِيَاء (من *bşden*) muaf, ayrı tutulan; suçsuz, masum; riyasız samimi; sağlıklı, sıhhatli, esen;

بَرَاء (من *bşden*) muaf, ayrı tutulan; ذِمَّتُهُ بَرَاءٌ مِنْ... ...da suçsuz, masum;

بَرَاءَة muaf, özgür olma; ret, tekzip inkar; masumluk, suçsuzluk; dürüstlük; (ç. -آت) izin, ruhsat; lisans, diploma, patent; ¶ بَرَاءَةُ اخْتِرَاع ihtira beratı, patent; بَرَاءَةُ التَّنْفِيذ bir devletin diğer bir devletin konsolosunu tanıdığını gösterir belge; بَرَاءَةُ الثِّقَةِ TUN. kimlik kartı/ vekaletname/ itimatname gibi evrak DİPL.; عَلَى الْبَرَاءَةِ zararsız; suçsuz, masum;

تَبْـرِئَة özgür, muaf tutma; berat ettirme, suçsuz olduğunu gösteren;

مُبَارَاءَة mubaraat İSL.HUK.;

اسْتِبْرَاء Aşayı Rabbani ayini KIP. MIS.;

بَرَاجُوَاي [g] Paraguay;

اَلْبَرَازِيل Brezilya;

بَرَاسِيرِي Fr.> meyhane, bar;

بَرَاغ Prag;

بَرَافُو [v] bravo, aferin!

بَرَاهْمَا Brahma;

بَرَابِي eski Mısır'da tapınak MIS.; ç. بِرَبّى ve بِرْبِة labirent;

بَرَابِخ ç. بَرْبَخ kanal, mecra;

بَرْبَر anlaşılmaz, gürültülü sesler çıkarmak; [örn. topluluk] anlaşılmaz seslerle konuşmak;

اَلْبَرْبَر Berberiler;

بَرْبَرِي [na't] Berber; barbar, medeni olmayan; (ç. بَرَابِرَة) Berberi kişi; barbar kişi [is.];

بَرْبَرِيَّة barbarlık, zalimlik;

مُتَبَرْبِر barbar, medeni olmayan;

بَرْبِيس ALF.BKZ.;

بَرْبِيش SUR. boru, tüp kısmı [nargilenin, lavmanın];

بَرْبَطَ etrafa su sıçratarak suya dalmak;

بَرْبُونِي ve بَرْبُون tekir balığı ZOO. Mugil surmulletus;

بربى bkz. بربة;

بُرْتُغَال Portekiz;

بُرْتُغَالِي [na't] Portekiz...; Portekizli ;

بُرْتُقَال ve بُرْتُقَان portakal;

بُرْتُقَالِي [na't] portakal...i; portakal renkli;

بُرْثُن ç. بَرَاثِن pençe;

[1] برج ⇒ بَـرَّجَ [kadın] cazibesini, çekiciliğini göstermek; [kadın] süslenmek, kendini güzelleştirmek;

[2] بُرْج ç. أَبْرَاج, بُرُوج kule; kale, hisar; burç ASTR. ¶ بُرْج الحَمَامِ güvercinlik; بُرْج الْمِيَاه yüksek su deposu;

[3] بَارِجَة ç. بَوَارِج zırhlı harp gemisi; mavna, salapurya;

لَعْب البُرْجَاس cirit, at üstünde oynanan mızrak oyunu;

البِرْجِيس Jüpiter ASTR.;

بَرْجَل ç. بَرَاجِل pergel;

بَرْجَمَة ç. بَرَاجِم boğum [parmakta];

بَرِحَ *a* (بَرَاح) (*bir yerden* veya من *bir yerden*, الى *bir yere*) [bırakıp] gitmek; [olumsuzluk edatı ile birlikte kullanıldığında] devam etmek, sürmek, hâlâ ...olmak, yapmak; ¶ مَا بَرِحَ فِي... o hâlâ ...dadır.; مَا بَرِحَ غَنِيًّا o hâlâ zengin; بَرِحَ الخَفَاءُ bilinmek, aşikar olmak; غَدَا وَ بَرِحَ gelip gitmek; بَرَّحَ (ب *b-i*) rahatsız etmek, taciz etmek; بَارَحَ (*bir yerden*, الى *bir yere*) gitmek;

بَرَاح gidiş, ayrılış; durma, kesilme; ara; geniş, boş arazi; براحا açıkça, aşikar olarak;

تَبَارِيح sıkıntılar, eziyetler, elemler;

مُبَارَحَة ayrılış, gidiş;

بَارِح uğursuz, meşum; [سَانِح karşıtı];

البَارِح dün;

البَارِحَة dün; ¶ اللَّيْلَة البَارِحَة dün gece; اَوَّل البَارِحَة evvelki gün;

مُبَرِّح şiddetli, elim [özl. ağrı]; incinmiş; مُبَرَّج بِه kırgın;

[1] بَرَدَ *u* (بَـرْد) soğumak, soğuk hale geçmek; serinletmek; sakinleştirmek, yatıştırmak; üşümek MEC.; (*bşi*) dondurmak; (*acıyı*) dindirmek, yatıştırmak, teskin etmek; بَرَّدَ *u* (بَرْد) soğumak; بَـرَّدَ (*bşi*) soğutmak; (*bşi*) buzdolabında dondurmak; (*acıyı*) dindirmek, yatıştırmak; تَبَـرَّدَ yatışmak, sakinleşmek; اسْتَبْرَدَ soğumak;

بَرْد soğukluk, soğuk olma hali; soğutma; (*ağrı, sızıyı*) dindirme; nezle TIP.;

بَرَد dolu;

بَرَدَة [tek. is.] dolu tanesi;

بَرُود TIP. göz damlası;

بُـرُود soğukluk, serinlik; [duygusal] soğukluk, cansızlık;

بُـرُودَة soğukluk, serinlik; duygusal soğukluk; بُرُودَة الدَّم soğukkanlılık;

بَرْدِيَّة TIP. sıtma, malarya;

بُرْدَاء sıtma, malarya;

بَرَّادَة buzdolabı, dondurucu, soğutucu; soğuk hava deposu;

تَبْرِيد soğutma; soğuk hava deposu; (*ağrıyı, acıyı*) yatıştırma, dindirme; ¶ جِـهَـاز التَّبْرِيد soğuk hava deposu, buzdolabı; غُرْفَة التَّبْرِيد soğuk hava deposu/ bölümü;

بَارِد soğuk; serin; zayıf; aptalca, saçma; ahmak, kalın kafalı; ¶ الحَرْب البَارِدَة soğuk savaş; غَنِيمَة بَارِدَة kolay elde edilen av; عَيْش بَارِد rahat yaşam; تِبْغ بَارِدَة hafif tütün;

مُبَرِّد soğutucu; مُبَرِّدَات [soğuk] yiyecek,

içecek şeyler;

مُبَرَّد soğutulmuş;

[2] بَرَدَ *u* (بَرْد) (*metal parçası* vb.i) eğelemek, törpülemek;

بَرادَة boruculuk (بَرَّاد ın mesleği);

بُرادَة eğe talaşı, metal talaşı;

مِبْرَد ç. مَبارِد eğe, törpü;

[3] بُرْد ç. أَبْراد giysi, elbise;

بُرْدَة Rasulullah'ın (sav) cübbesi;

بُرْدِيَّة perde;

[4] بَرَدَ ⇒ برد (*bşi mektubu*) posta ile göndermek;

بَرِيد posta; البَرِيد الجَوِّي hava yolu postası;

بَرِيدِي posta ile ilgili; haberci, kurye, ulak;

postacı;

[5] بارُود ALF.BKZ.;

بَرْدِي papirüs BOT. Cyperus papyrus;

بَرْدِيَّة ç. ات- papirüs;

بَرادِق ç. بَرادِق testi;

لَعِب البِرْدج briç oyunu;

بَرْدَخ (*bşi*) cilalamak, parlatmak;

بَرْدَعَة = بَرْذَعَة;

بَرْدَقُوش ya da مَرْدَقُوش mercanköşk, güveyotu BOT. Marjorana hortensis;

بَرْدُورَة kaldırım taşı;

بَرْذَعَة ç. بَرَاذِع [deve, eşek için] semer;

بَرَاذِعِي semerci;

بَرْذُون ç. بَرَاذِين beygir;

[1] بَرَزَ *u* (بُرُوز, بَرْز) ortaya çıkmak, görünmek; çıkıntı yapmak; meşhur olmak, göze batmak MEC.; (*b-i* على) geçmek, (*b-den*) üstün olmak; بَرَّزَ (*bşi*) alenen göstermek, dikkati (*bşin üzerine*) çekmek; (*b-i*, *bşde* على, في) geçmek; (*bşde* في) temayüz etmek, sivrilmek; بارَزَ *(b-ile)* mübareze, düello etmek; *(b-ile)* müsabakada bulunmak; اِبْرَزَ göstermek, beyan/ibraz etmek; (*kitap* vb.i) yayınlamak, basmak; (*kimlik kartı* vb.) göstermek; تَبَرَّزَ büyüğünü yapmak, büyük aptest bozmak; تَبارَزَ çekişmek, rekabet etmek;

بُرُوز çıkıntı, sundurma, fırlak yer;

بِرَاز dışkı, pislik; müsabaka, karşılaşma, maç SPO.; düello; eskrim;

بُرَيْزَة (بِرَيْزَة; MIS.) on kuruşluk demir para, metelik;

أَبْرَز daha fazla dikkat çeken; daha tanınmış;

مُبارَزَة müsabaka, karşılaşma, maç; düello, mübareze; eskrim;

اِبْراز ibraz, beyan etme; gösterme [kimlik kartı vb.]; ibraz HUK.;

بارِز çıkıntılı, fırlak; süslü, kabartmalı; meşhur;

مُبَرِّز (*b-e* على) üstün gelen; galip, muzaffer;

مُبارِز yarışmacı; savaşçı, kavgacı kişi; eskrimci;

[2] بُرِيز ç. آت Fr.> priz, elektrik prizi SUR.;

بَرائِز ç. بَرِيزَة priz MIS.;

[3] ابريز ALF.BKZ.;

[4] بَرْزان borazan, trampet;

بَرْزَخ ç. بَازِخ berzah, aralık, fasıla, mani, mania; kıstak;

بُرْزُوق yaya kaldırımı;

بِرْسَام zatülcenp;

ابريسم ALF.BKZ.;

برسيم yonca BOT. Trifolium;

[1] بُرْش ç. أَبْرَاش leke, benek;

أَبْرَش benekli, çilli;

[2] ابرشية ALF.BKZ.;

بيض بِرِشْت : بِرِشْت rafadan yumurta KNŞ.;

بَرْشَلُونَة Barselona;

بَرْشَمَ (الى *bşe*) dik dik bakmak, gözünü dikmek; (*bşi*) perçinlemek;

بَرْشَمَة perçinleme;

بُرْشَام ve بُرْشَان [tek.is. ة] ç. -آت ince bisküvi; Okunmuş Ekmek HRİ;

بُرْشَامَة perçin;

بُرْشَامْجِي perçinci;

بُرْشَمْجِيَّة perçincilik;

بَرِصَ *a* (بَرَص) abraş, derisi lekeli olmak;

بُرْص bir cins kertenkele ZOO. Tarentola mauritanica;

بَرَص abraşlık, deride leke bulunması;

أَبْرَص abraş; abraşlık ile ilgili; ¶ سَام أَبْرَص = بُرْص;

[2] بُرْصَة borsa;

بَرَضَ *u* (بُرُوض) [bitki] sürmek, filiz vermek;

بَرْطُوز : بَرْطُوز البَحْرِيَّة baş kasarası DNZ.;

بَرْطَعَ dörtnala gitmek, seğirtmek;

بَرْطَلَ (بَرْطَلَة) *(b-e)* rüşvet teklif etmek, vermek;

تَبَرْطَلَ rüşvet almak;

بِرْطِيل ç. بَرَاطِيل rüşvet;

[1] بَرْطَمَ çılgınca bağırıp çağırmak, hezeyanda bulunmak, mantıksız konuşmak;

بَرْطُوم fil hortumu;

[2] بَرْطَمَان ç. -آت (petrol vb. için) uzun toprak ya da cam boru SUR., MIS.;

بَرَعَ *a* (بُرُوع) *(b-e)* galip/ üstün gelmek; [yine بَرَعَ *u* (بَرَاعَة)] (فى ...*de*) kabiliyetli/ becerikli, mahir/ hünerli olmak; تَبَرَّعَ bağışlamak, teberrü etmek (ب *bşi*), yardım amacıyla vermek; (ب *bşe*) gönüllü olmak, (ب *bş için*) istekli olmak, (ب *bşi*) yapmayı istemek, yapmaya hazırlanmak, (ب *bşe*) hazır olmak;

بَرَاعَة kabiliyet, yetenek; beceri, maharet, hüner; kapasite;

بُرُوعَة üstün kabiliyet;

تَبَرُّع ç. تَبَرُّعَات teberrüler, bağışlar; bağış olarak verme, teberrü;

بَارِع kabiliyetli, yetenekli; usta, mahir; çok parlak, muhteşem [eser];

بَرْعَمَ tomurcuklanmak, sürmek;

بُرْعُم ç. بَرَاعِيم ve بُرْعُوم ç. بَرَاعِم tomurcuk, filiz; çiçek;

بُرْغُوث ç. بَرَاغِيث pire ZOO.; بَرَغِيث [çoğ.] küçük gümüş paralar SUR.; ¶ بُرْغُوث البَحْرِ karides, deniz tekesi ZOO.;

بَرْغَش [cin.is.; tek. is. ة] titrersinek, sivrisinek bulutu;

بُرْغُل bulgur;

بُرْغِي ç. بَرَاغِي <T. vida, burgu;

بَرْفَان paravan;

بروفه ALF.BKZ.;

بَرَقَ *u* (بَرْق) parlamak, ışıldamak; ¶ بَرَقَت

مُبَرْقَش alaca, rengarenk;

بَرْقَعَ peçe ile örtmek, üstünü örtmek, (*bşi*, *b-i*) kumaş, perde ile örtmek; تَبَـرْقَعَ peçe ile örtünmek, peçe takmak;

بُرْقُع ç. بَرَاقِع peçe;

بَرَقُوم [cin.is.; tek.is ة] erik;

بَرَكَ[1] *u* (بُـرُوك) dizi üzerine çökmek; بَرَّكَ ve اَبْرَكَ (*deveyi*) ıhdırmak, dizleri üzerine çöktürmek; بَرَّكَ (على veya في *bş için* ل *b-e*) hayır dua etmek; بَارَكَ (في *b-e* veya *b-e*, veya على ve ل *b-e*) dua etmek; (*bşi*) tasdik, tasvip etmek; تَبَرَّكَ inayet edilmek; kutsanmak; (ب *bş ile*) teberrük etmek, (ب *bşden*) bereket beklemek; (ب *bşden*) hoşlanmak, zevk almak; (ب *b-nin*) hayır duasını istemek; تَبَارَكَ övülmek; kutsanmak; . . . تَبَارَكَ Allah (cc) …i mübarek kılsın, etsin; اِسْتَبْرَكَ (ب *bşin*) bereketli olmasını beklemek, ummak;

بِرْكَة ç. بِرَك küçük göl, havuz; su birikintisi; ¶ بِرْكَة السِّبَاحَة yüzme havuzu;

بَرَكَة ç. بَرَكَات bereket, rahmet; takdis قِلَّة البَرَكَة bereketsizlik, kısmetsizlik;

اَبْرَك daha bereketli; daha hayırlı;

تَبْـرِيك ç. -آت tebrik, iyi dilek; bereket; takdis, kutsama;

مُبَارَك mübarek, bereketli; kutlu, uğurlu;

بَرَارِيك[2] kışla FAS.;

بَرْكَار pergel;

بُرْكَان ç. بَرَاكِين volkan;

بُرْكَانِي volkanik;

بَرْلَمَان parlamento;

بَرَقَ = اَبْرَقَ; [bulut] şimşek çakmak; السَّمَاءُ şimşek parıltılarını yaymak; parlamak; [yüz] parlamak, aydınlık olmak; (الى *bir yere*) telegraf çekmek;

بَرْق ç. بُرُوق şimşek, yıldırım; [şimşek] parlama, çakma; telegraf ¶ بَرْق خُلَّب [lafzen: ardından yağmur gelmeyen şimşek] bir çok sözler, prensipler dile getirip bunlara bağlı kalmadan yaşayan kişi için kullanılır, ≈ kuru gürültü;

بَرْقِي [na't] telegraf…, telegraf ile ilgili;

بَرْقِيَّة ç. -آت telegraf ile gönderilen haber, telegraf;

بَرِيق ç. بَرَائِق parıltı, ışıltı ¶ ذُو بَرِيق مَعْـدِنِي metalik [parıltılı]; بَرِيق الاَمَلِ umut parıltısı;

بُرَاق Burak;

بَرَّاق parlak, parlayan, pırıltı;

مَبْرَق parıltı, ışıltı; ¶ فِي مَبْرَق الصُّبْحِ sabah aydınlığında, güneşin ilk ışınlarıyla;

بَارِق : بَارِق الاَمَلِ umut pırıltısı;

بَارِقَة ç. بَوَارِق parıldayan, pırıltılı;

مُبْرِق : مُبْرِق كَاتِب teleks;

اَبْرِيق[2] ALF.BKZ.;

اِسْتَبْرَق[3] ALF.BKZ.;

بَرْقَشَ (بَرْقَـشَـة) (*bşi*) rengarenk, alaca yapmak; süslemek, tezyin etmek, (*bşi*, *sözü*) güzelleştirmek, süslemek; تَبَرْقَشَ süslenmek; rengarenk olmak;

بِرْقِش ispinoz kuşu;

بَرْقَشَة alaca, rengarenk olma;

بَرْلَمَانِي parlemento ile ilgili;

بَرْلَمَانِيَّة

بِرْلِنْتِي İt.> elmas;

بِرْلِين Berlin;

بَرِمَ[1] *a* (بَرَم) (ب *bşden*) bıkmak, usanmak, (ب *bşe*) doymak, artık istememek; تَبَـــرَّمَ (ب *bşden*) sıkılmak, bıkmak, usanmak; (ب veya من *bşden*) bıkmak, usanmak; hoşnut olmamak, memnun olmamak, aradığını bulamamak; kederlenmek, esef etmek;

بَرِم (ب ...*den*) bıkmış, usanmış; memnun olmayan, sıkıntılı;

تَبَرُّم bıkkınlık, sıkılmışlık; memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk; rahatsızlık, huzursuzluk;

مُتَبَرِّم üzgün, canı sıkkın;

بَرَمَ[2] *u* (بَـرْم) (*lifi*) bükmek, eğirmek; (*bşe*) yuvarlak, uzun şekil vermek; (*kolları*) sıvamak; (*bşi*) kurmak; أَبْرَمَ (*lifi*) bükmek, eğmek; (*bşi*) kurmak, tesis etmek; anlaşmayı, sözleşmeyi bitirmek; (*yargıyı*, *hükmü*) teyit etmek, kesinleştirmek; (*faturayı*, *hesabı*, *anlaşmayı*) onaylamak; اِنْبَـــرَمَ kurulmak, tesis edilmek; bükülmek, sarılmak;

بَرَّامَة ç. آت- matkap; tirbuşon;

بَرِيم ip, sicim; kordon;

بَرِّيمَة ç. آت- matkap, burgu, delgi, tirbuşon;

بَرِيمِيَّة spiril, burgu biçimideki mikrop TIP;

اِبْرَام tesis, kurma; teyid; son (anlaşma için); onaylamak; مَحْكَمَة النَّقْضِ وَ الاِبْرَامِ ¶ temyiz mahkemesi MIS.; اِبْرَام الْمُعَاهَدَةِ antlaşma imzalama;

مِبْرُوم : سِلْك مِبْرُوم kablo, tel;

مُبْرَم sağlam, metin; geri alınamaz, feshedilemez; onaylı; ¶ قَضَاء مُـبْـرَم kaçınılmaz sonuç; بِصُورَة مُبْرَمَةٍ değiştirilemez, geri alınamayacak şekilde;

بُرْمَة[3] ç. بُرَم ve بِرَام toprak kap/ kavanoz;

بُرْمَا Burma;

بَرْمَائِي [بَرِّي +مَائِي] amfibi; ¶ دَبَّابَة بَرْمَائِيَّة amfibi tank ASK.;

بَرْمَائِيَّة amfibi uçak;

بَرْمَانَنْت İng.> permanent, bozulmayan ondüle;

بَرْمَق ç. بَرَامِق parmaklık demiri, çubuğu; tekerlek parmağı;

بَرْمُهَات Kıpti takviminin yedinci ayı;

بَرْمُودَة Kıpti takviminin sekizinci ayı;

بَرْمِيل ç. بَرَامِيل varil; küçük fıçı; büyük fıçı;

بَرَنِيَّة ç. بَرَانِي toprak, kil kap;

بَـرْنَامَج ç. بَرَامِج program, plan, şedül; liste, indeks; müfredat programı, öğretim programı; [radyo, tv] program ¶ بَرْنَامَج الاِنْمَـاء kalkınma programı; بَرْنَامَج التَّـقَـشُّف kemer sıkma politikası;

بُرْنُس[1] ç. بَـرَانِـس bornoz; papazların başlıklı giysisi; ¶ بُرْنُس الْحَمَّامِ bornoz;

بُـرْنُوس bornoz;

بَـرَّانِـسِي ç. ة- bornozcu [imalatçı veya satıcı];

بُرْنُس[2] prens;

بُرْنُسِيَّة prenses;

بُرُونْز Fr.> bronz;

الْعَصْر الْبُرُونْزِي ¶ بُرُونْزِي [na't] bronz Bronz Çağı;

بَرَى *i* (بَرْي) (*bşi*) budamak kesip düzeltmek; (*kurşun kalemi*) açmak; (*bşi*) kazıyarak silmek; *(b-i)* gevşetmek, moralini bozmak, cesaretini kırmak; *(b-nin)* takatini kesmek; بَارَى *(b-ile)* yarışmak, rekabet etmek; تَبَارَى yarışmak, rekabet etmek; karşılaşmak, (*müsabakada*) birbirini yoklamak; اِنْبَرَى budanmak, kesilerek şekil verilmek, sivriltilmek; (ل *b-e*) karşı koymak, direnmek; (ل *bşi*) ele almak, uğraşmak; (من ...*den*) ayrılmak; [kızgınlık veya heyecandan dolayı] patlamak;

بَرْيًا toz, toprak;

بَرَّايَة القَلَم ve بَرَّاية kalemtraş;

مِبْرَاة çakı;

مُبَارَاة ç. مُبَارَيَات karşılaşma, maç; rekabet;

بَارِ : اَعْطِ الْقَوْسَ بَارِيهَا [lafzen: yayı ustasına ver!] işi ehline ver!;

مُتَبَارٍ taraf, rakip; rekabetci;

بَرِيَّة bkz. برا ve بر[2];

بِرِيطَانِيا الْعُظْمَى Büyük Britanya;

بَرِيطَانِي Britanyalı; Britanya'ya mahsus;

بَزَّ[1] *u* (بَزّ) (*b-den, bşi*) zorla almak, gasbetmek; *(b-i)* yenmek; اِبْتَزَّ (*parayı* من *b-den*) zorla almak, gasbetmek; *(b-i)* soymak;

اِبْتِزَاز hırsızlık; soygun;

بَزَّ[2] *u* tomurcuklanmak, filizlenmek;

بَرْنَطَ ⇒ تَبَرْنَطَ şapka giymek;

بَرَنِيط ç. ـآت, بَرَانِيط şapka; abajur;

بُرْهَة ç. بُرَه, بُرَهَات müddet, süre; kısa zaman, an; dakika, lahza; بُرْهَةً an; بَعْدَ بُرْهَتَيْنِ ¶ iki dakika sonra, biraz sonra;

بَرْهَمَ [SUR.] = بَرْهَمَ;

بَرْهَمِن ç. براهِمَة Brahman;

بَرْهَمِيَّة Brahmanizm;

بَرْهَنَ (عَلَى veya عَنْ *bşi*) ispat etmek, kanıtlamak, göstermek;

بُرْهَان ç. بَرَاهِين delil, kanıt, burhan;

بَرْهَنَة ispat etme, kanıtlama;

بَرُوَة artık, kırıntı;

بُرُوتُسْتَانْت Protestan; الْبُرُوتُسْتَانْت Protestanlar;

بُرُوتُسْتَانْتِي Protestan [na't]; (ç. ون) Protestan

الْبُرُوتُسْتَانْتِيَّة Protestanizm;

بُرُوتِسْتُو İt.> [faturada] protesto; ¶ سَحَبَ عَلَيْهِ مَصَارِيف çek vb.i protesto etmek; بُرُوتِسْتُو عَمَلَ الْبُرُوتِسْتُو protesto giderleri;

بُرُوتُوبْلَازْم protoplazma;

بُرُوتُوكُول protokol;

بُرُوتُون proton;

بُرْجُرَام [g] program;

بُرُوجِيّ ç. بُرُوجِيَّة T.> trampetçi;

بُرُوز çerçevelemek;

بُرْوَاز ç. بَرَاوِيز çerçeve, pervaz;

بُرُوسِيَا İt.> Prusya;

بُرُوسِي Prusyalı;

بُرُوفَة ç. ـآت İt.> [v] prova, deneme, test; piyes ve musiki provası; deneme, prova baskı;

بِزْمُوت bizmut;

بِزَنْطِي [na't] Bizansa ait, Bizans...;

بَاز ç. بُوَاز, بُزَاة şahin, sungur;

بَسّ ç. بِسَاس ve بَسَّة kedi;

بَسَأَ *a* (بَسْء) (ب *b-e*) dostça davranmak; (ب *b-ile*) samimi, senli benli olmak;

بسباس ve بسباسة MIS. FAS. rezene, raziyne BOT. Foeniculum Vulqare;

بَسْتِيلِيَّة Fr.> TIP. pastil;

بُسْتَان[1] ç. بَسَاتِين bostan, bahçe;

بُسْتَانِي bostancı, bahçıvan; bahçe... [na't]; bahçecilik, bahçıvanlık ile ilgili;

بَسْتَنَة bahçecilik, bahçıvanlık;

بِسْتُون[2] ve بِسْتَن ç. بَسَاتِن piston;

بِسْتِي[3] it.> [iskambilde] maça;

بَسْخَة Paskalya Yortusu HRİ.;

بسر *u* (بُسُور) kaşlarını çatmak, hiddetle bakmak;

بسر *u* (بَسْر) ve ابْتَسَر (*bşe*) önceden başlamak, sabırsız olmak, vaktinden önce yapmak;

بُسْر (tek.is ة) ç. بِسَار ham hurma;

بَاسُور ç. بَوَاسِير basur, hemeroit;

بَسَطَ *u* (بَسْط) (*bşi*) yaymak, açmak, sermek; (*bşi*) düzlemek; (*bşi*) genişletmek, büyütmek; (*bşi*) uzatmak; [dürülü, rulo halindeki] (*bşi*) açmak; (*bşi*) sunmak, arz etmek; (*bşi*, ل veya على *b-e*) açıklamak izah etmek; *(b-i)* dövmek, kamçılamak; *(b-den)* hoşlanmak; ¶ بَسَطَ ذِرَاعَيْه kollarını/ kucağını açmak; بَسَطَ يَدَ الْمُسَاعَدَة birine yardım elini uzatmak; بَسَطَ الْمَائِدَةَ sofra kurmak; بَسُطَ *u* (بَسَاطَة) samimi/ candan olmak; بَسَّطَ *bşi* yay-

بُزّ ç. بِزَاز, أَبْزَاز [kadın için] meme ucu, meme, emcik;

بَز[3] ç. بُزُوز keten, mensucat, kumaş;

بِزَّة elbise; üniforma; ¶ بِزَّة رَسْمِيَّة resmi elbise, üniforma;

بَزَّاز kumaş tüccarı;

بزازة kumaş ticareti;

بزر *i* (بَزْر) tohum ekmek;

بَزْر ç. بُزُور tohum; أَبْزَار ve أَبَازِير [çoğ.] baharat, bahar;

بَزْرَة [tek.is.] tohum; meyve çekirdeği;

بَزَّار tohumcu;

بُزَيْرَة ç. ـآت- spor BOT.;

بزغ *u* (بُزُوغ, بَزْغ) yarıp çıkmak, dışarı çıkmak; [güneş] yükselmek; [gün] ışımak, doğmak;

بُزُوغ [güneş] görünme; yükselme;

بَزَقَ *u* (بَزْق) tükürmek;

بُزَاق tükürük; salya;

بَزَّاقَة salyangoz, sümüklü böcek ZOO.; kobra yılanı ZOO.;

مِبْزَقَة ç. مَبَازِق tükürük hokkası;

بَزَلَ *u* (بَزْل) (*bşi*) ortasından yarmak; (*bşi*) delmek, delip geçmek; (*bşi*, *varili*, *fıçıyı*) delmek, delerek veya tıpayı açarak sıvıyı akıtmak; (*sıvıyı*) temizlemek; süzmek;

بَزْل [iğne deliği gibi] delik TIP.;

بُزَال fıçı deliği;

مِبْزَال ç. مَبَازِل fıçı musluğu, tapası; musluk;

بِزْلَة[2] ve بِزْلاً İt.> bezelye;

أَبْزِيم ç. أَبَازِيم toka, kopça;

mak, açmak; (*bşi*) düzlemek; (*bşi*) basitleştirmek; (*b-e* ب *bş. hakkında*) açıklamada bulunmak, (*b-e* ب *bş hakkında*) samimi itirafta bulunmak; تَبَسَّطَ açılmak, yayılmak; (في *bş hakkında*) uzun uzun konuşmak; (في *bir konuda*) gereksiz ayrıntıya girmek; ¶ تَبَسَّطَ فِي الحَدِيثِ rahat/ serbest konuşmak; انْبَسَطَ genişlemek, büyümek, açılmak; memnun/ mutlu olmak;

بَسْط açılma, büyüme; açıklama, izah; hoşlanma; eğlenme; [kesirde] pay MIS.; ¶ بَسْطُ اليَدِ hırs, tamah, açgözlülük;

بَسْطَة büyüme; büyüklük; kabiliyet, yetenek; bolluk, bereket; (ç. -آت) açıklama, izah; (ç. بِسَاط) merdiven sahanlığı; kürsü, platform MIS.;

بِسَاط ç. -آت, بُسُط, أَبْسِطَة halı, kilim, sergi; ¶ بِسَاط الرَّحْمَةِ kefen [lafzen: rahmet örtüsü]; طَرَحَ (وَضَعَ) الْمَسْأَلَةَ عَلَى بِسَاطِ البَحْثِ konuyu tartışmaya açmak; عَلَى بِسَاطِ الْمُنَاقَشَةِ müzakere edilmek, tartışılmak üzere; طَوَى الْبِسَاطَ بِمَا فِيهِ bir işi bir kez de alıp bitirmek, bir defada tüm işi bitirmek;

بَسِيط ç. بُسَطَاء basit, kolay; karmaşık olmayan; önemsiz, ehemmiyetsiz; الْبَسِيط bir şiir vezni; بُسَطَاء [çoğ.] sade hayat süren insanlar; بَسِيط اليَدَيْنِ (ç. بُسُط) cömert eliaçık;

الْبَسِيطَة yer, arz, dünya;

بَسَائِط [çoğ.] elementler; şifalı otlar, basit ilaçlar; temel olaylar;

بَسَاطَة basitlik, karmaşık olmama;

أَبَاسِيط ç. أُبْسُوطَة ispit, tekerlek jantı;

أَبْسَط daha basit; daha geniş;

تَبْسِيط basitleştirme;

انْبِسَاط [is.] genişlik; büyüklük; mutluluk, neşe;

عَضَلَة بَاسِطَة açıcı kas, ekstensor ANAT.;

مَبْسُوط açılmış, genişlemiş; yayılmış; büyük, geniş; kapsamlı, geniş, mufassal [kitap]; neşeli, sevinçli, sıhhatli, sağlıklı; zengin, hali vakti yerinde TUN.;

مُنْبَسَط yayılmış, açılmış; neşeli, mutlu; düz yüzey;

بَسْطُرْمَة T.> pastırma MIS.;

البَسْفُور İstanbul Boğazı, Karadeniz Boğazı;

بَسَقَ *u* (بُسُوق) yüksek olmak; (*b-i* veya على *b-i*) geçmek, *(b-e)* üstün/ galip gelmek;

بَاسِق yüksek, uzun, kule gibi;

بَاسِق = مُبْسِق;

بَسْكَلِيت Fr.> bisiklet;

بَسْكُوِيت İt.> bisküvi;

بَسْكَوِيت bisküvi;

بَسَلَ *u* (بَسَالَة) korkusuz, cesur olmak; تَبَسَّلَ kaşlarını çatarak veya dik dik bakmak; اسْتَبْسَلَ kendini tehlikeye atmak;

بَسَالَة cesaret;

اسْتِبْسَال ölüme meydan okuma;

بَوَاسِل, بُسَلَاء ç. بَاسِل cesur, korkusuz;

مُسْتَبْسِل yiğit, kahraman;

بَسْلَة bezelye;

بَسَمَ *i* (بَسْم) gülmek, tebessüm etmek; تَبَسَّمَ ve ابْتَسَمَ gülmek, tebessüm etmek;

بَسمَة ç. بَسمَات tebessüm, gülücük;

بَسَّام güler yüzlü;

مِبسَم ç. مَبَاسِم ağız; [sigara vb.] ağızlık;

اِبتِسَام ve اِبتِسَامَة ç. ـآت gülüş, tebessüm;

بَسمَلَ besmele çekmek;

بَسمَلَة besmele; besmele çekme;

بَسِينَة yavru kedi, kedicik;

بَسِيكُولُوجِي psikolojik;

بَشَّ *a* (بَشَاشَة, بَشّ) sevinçli/ neşeli edası/ tavrı olmak; gülmek; (ل *b-e*) samimi davranmak, (ل *b-e*) güler yüzlü davranmak;

بَشُوش, بَشَّاشَة güleryüzlü, samimi, dostane;

بَشَاشَة tebessüm, gülüş; neşeli eda/ tavır;

باش güleryüzlü/ mutlu görünen; nazik;

بُشت bir çeşit palto Bahreyn, IR.;

بِشتَة Mısırlı köylülerin yünlü bir giyeceği MIS.;

[1] بَشَرَ *i* ve بَشِرَ *a* (بِشَارَة, بُشْرَى) (ب *bşe*) sevinmek, (*bş sebebiyle*) mutlu olmak (*b-e*, ب *bşi*) müjdelemek, muştulamak; (*b-e*, ب *bşin*) haberini getirmek; (ب *bşi*, *dini*, *doktrini*, *ideolojiyi*) yaymak, propagandasını yapmak; اَبشَرَ (*müjdeye*) sevinmek; اِستَبشَرَ (ب *bşe müjdeye*) sevinmek; (ب *bşi*) hoş bulmak; (ب *bşi*) iyiye işaret kabul etmek; ¶ اِستَبشَرَ الشَّيْءَ خَيْرًا bir şeyi hayırlı, uğurlu saymak;

بِشر sevinç, neşe;

بُشر iyi havadis, müjde, muştu;

بُشرَى iyi haber, müjde, muştu;

بِشَارَة ç. ـآت, بَشَائِر iyi havadis, müjde; müjde verme; iyi şeyler olacağını söyleme; İncil; بَشَائِر [çoğ.kul] iyi alametler, müjde habercileri ¶ عِيد الْبِشَارَة HRİ. Cebrail vasıtasıyla Hz. Meryem'e İsa (as) ya hamile kalacağının bildirilişinin kutlandığı yortu;

بَشِير ç. بُشَرَاء müjdeci; HRİ. gezici vaiz;

تَبشِير müjdeyi duyurma; İncilden vaaz verme; geçici vaizlik, misyonerlik;

تَبشِيرِي misyoner [na't];

تَبَاشِير [çoğ.] iyi haber emareleri, müjde alametleri; tan, fecir vakti; تَبَاشِير الفَجْرِ fecir, tan vaktinin ilk ışınları;

مُبَشِّر ç. ـون müjdeci, iyi haberler getiren; gezici vaiz HRİ.; vaaz veren; HRİ. misyoner;

مُستَبشِر mutlu, neşeli;

[2] بَشَرَ *u* (بَشْر) (*bşi*) kabuğunu soymak, derisini almak; (*bşi*) kazıyarak silmek; (*bşi*) ufak parçalara ayırmak, kıymak; بَاشَرَ (*bşe*) dokunmak, temas etmek; *(b-ile)* cinsel ilişkide bulunmak; kendini (*bşe* ya da ب *bşe*) vermek; (*bşi* ya da ب *bşi görev, vazife, görüşmelere, müzakerelere,faaliyete*) başlamış bulunmak, başlamak;

بَشَر beşer, insan [özl. ilahi varlık karşıtı]; beşeriyet insanlık, insanlık alemi;

بَشَرِي [na't] insan; insani; deri ile ilgili, deri...; ¶ طَبِيب بَشَرِي cildiye, deri hastalıkları mütehassısı, dermatolog;

بَشَرَة deri, ten; cilt; görünüş, sima;

بَشَرِيَّة insanlık, beşeriyet;

مِبشَرَة ç. مَبَاشِر kazıma aleti; greyder;

بِشْمَار TUN. dantel;

بَشْمَارِي dantel işi yapan TUN.;

بَشْنَة MAĞR. süpürgedarısı BOT. Sorghum;

بَصَّ *i* (بَصِيص, بَصّ) parlamak, kıvılcım çıkarmak, ışıldamak; بَصُّ *u* bakmak MIS.;

بَصَّة sönmek üzere olan ateş, köz;

بَصِيص parıltı, ışıltı; ışık [yine ümit ışığı]; parlak;

بَصَّاص parlak; casus, ajan ;

بَصْبَصَ (بَصْبَصَة) بِذَنْبِه (*kuyruğunu*) sallamak; (*kadına*) süzerek bakmak MIS.;

بَصَرَ *a* (بَصَر) , بَصُرَ *u* bakmak, görmek; (ب *bşi*) anlamak, idrak etmek; بَصَّرَ *(b-nin)* görmesini sağlamak; (*bşi* veya ب *bşi*) idrak etmek; *(b-i)* (*bşden* ya da ب *bşden*) haberdar etmek; (*b-i bş hakkında* ya da *b-i*, ب *bş hakkında*) aydınlatmak; (*b-i bş* hakkında veya *b-i* ب *bş hakkında*) bilgi sahibi yapmak, bilgi vermek, أَبْصَرَ (*b-i*, *bşi*) görmek; (*b-e*, *bşe*) dikkat etmek, ihtimam göstermek; (*b-e*, *bşe*) gözlerini dikmek; (*b-i*, *bşi*) tanımak, çıkarmak, hatırlamak; (ب *bşi*) zihninde tartmak; ölçüp biçmek; تَبَصَّرَ (*bşe*) bakmak; (في *bş hakkında*) derinlemesine düşünmek, tefekkür etmek; اِسْتَبْصَرَ görebilmek; makul, mantıklı olmak; (في ...*hakkında*) iyice düşünmek;

بَصَر ç. أَبْصَار görüş, görme; gözatış; vukuf, bir şeyin iç yüzünü kavramak; basiret, feraset, sezgi; ¶ قَصِير البَصَرِ miyop; فِي (كَ) لَمْحِ البَصَرِ ya da فِي أَقَلَّ مِنْ (دُونَ) لَمْحِ البَصَرِ göz açıp kapayıncaya kadar, bir anda; عَلَى مَدَى

مُبَاشَرَة uygulama; direkt, dolaysız;

مُبَاشَرَةً dolaysız, direkt olarak;

جُبْنَة مَبْشُورَة : مَبْشُور şerit şeklindeki peynir;

مُبَاشِر direkt, dolaysız, doğrudan; işleten, çalıştıran; yönetici; müdür MIS.; [mahkemede] mübaşir SUR.; ¶ غَيْرُ مُبَاشِر dolaylı, indirek(t); اِصَابَات مُبَاشِرَة tam isabet;

بَشِعَ *a* (بَشَاعَة) çirkin/ sevimsiz olmak; بَشَّعَ (*bşi*) çirkinleştirmek, (*bşin*) şeklini/ biçimini bozmak; (*bşi*) vermek, kötülemek, aleyhinde söylemek; اِسْتَبْشَعَ (*bşi*) çirkin saymak;

بَشِع çirkin; iğrenç, berbat, tiksindirici; nahoş, hoş olmayan;

بَشِيع = بَشِع;

بَشَاعَة çirkinlik;

أَبْشَع daha çirkin; çok iğrenç;

بَاشَاق ALF.BKZ.;

بَشَقَة T.> MIS. farklı;

اِبْتَشَكَ ⇒ بَشَك yalan söylemek;

بَشَّاك yalancı, yalan söylemeyi adet edinmiş olan;

اِبْتِشَاك yalan, hile;

[1] بَشْكُور maşa, fırıncı küreği;

بَشْكِير ç. بَشَاكِير Far.> peştemal; büyük havlu;

بَشْلَة ç. آت- basil;

بَشِمَ *a* (بَشَم) (من *bşden*) iğrenmek, tiksinmek, bunalmak; أَبْشَمَ *(b-den)* iğrenmek, nefret etmek;

بَشَم (من *bşden, yemekten*) bıkmak, bıkkınlık gelmek;

بَصَمَ *u* (بَصْم) (*bşi*) damgalamak, mühürlemek; (*bş üzerinde*) iz bırakmak;

بَصْمَة ç. بَصَمَات baskı, tab ¶ بَصْمَةُ الخَتْمِ damga, mühür; بَصْمَةُ الأَصَابِع parmak izi;

بَصُوَة kor; köz;

بَضّ nazik, yumuşak derisi olan;

بَضَعَ *a* (بَضْع) (*bşi*) yarmak, yarık açmak; (*bşi*) parça parça kesmek, doğramak; (*uzvu*) kesmek, almak TIP.; بَضَّعَ doğramak; بَاضَعَ (*kadın ile*) yatmak; اَبْضَعَ (*bşi*) sermayeye dahil etmek; تَبَضَّعَ doğranmak; ticaret yapmak; alış veriş yapmak; اِسْتَبْضَعَ ticaret yapmak;

بَضْع [uzuv için] alınma, kesilme;

بِضْع bir kaç [müennes isimlere mudaf; müzekker isimlere ise بِضْعة mudaf olarak ve üç ile on arası için kullanılır; klasik Arapçada ise müzekker ve müennes isimlerde müştereken بِضْع şekliyle kullanılır.];

بِضْعَة ç. بِضَع parça [et]; et;

بُضْع ANAT. ferç, vulva;

بِضَاعَة ç. بَضَائِع mal, mülk, emtia, ticari eşya; kişinin vasıfları, nitelikleri; قِطَار بِضَاعَة yük treni; أَخْرَجَ مَا عِنْدَهُ مِنَ البِضَاعَة söylemek istediği herşeyi söyledi;

مِبْضَع ç. مَبَاضِع ufak düz bıçak;

اِبْضَاع emirname İSL.HUK.; [limitet] şirkette ortaklık;

مُبْضِع ç. ـون- hissedar, ortak TİC.;

مُسْتَبْضِع yönetici, idareci;

بَطّ [cin.is.; tek. is. ة] ördek;

بَطَّة kırba; (ç. آت) ördek; بَطَّةُ السَّاقِ baldır;

لَهُ بَصَرٌ البَصَرِ görüş alanı, menzili içinde; بَصَرٌ ...ب hakkında oldukça bilgili olmak;

بَصَرِي optik, görme duyusu ile ilgili;

بَصَرِيَّات optik;

بَصَارَة görme hissi, kabiliyeti; basiret;

بَصِير ç. بُصَرَاء görebilen; (ب *...in*) farkında, idrakinde, şuurunda olan; (ب *bş hakkında*) bilgili olan;

بَصِيرَة ç. بَصَائِر derin görüşlü olma, basiret, ileriyi görme ¶ عَنْ بَصِيرَةٍ bilerek, kasten; كَانَ عَلَى بَصِيرَةٍ مِنْ... ...hakkında oldukça bilgili olmak, *bşe* vakıf olmak; نَافِذ الْبَصِيرَة derin görüş sahibi, basiret sahibi, ileri görüşlülük; نَفَاذُ البَصِيرَة ileri görüşlülük, ince anlayış;

أَبْصَر daha ince düşünen;

تَبْصِرَة ilim, irfan, aydınlatma; bilgi;

تَبَصُّر idrak, ince kavrayış; derin düşünme, tefekkür;

بَاصِرَة ç. بَوَاصِر göz;

بَصْرَة Basra;

بَصَقَ *u* (بَصْق) (على *b-nin yüzüne*) tükürmek;

بَصْقَة tükürme; tükürük, balgam; salya;

بُصَاق tükürük;

مِبْصَقَة tükürük hokkası;

بَصَل [cin.is.; tek. is. ة] soğan; çiçek soğanı ¶ بَصَلُ الفَار ada soğanı BOT. Urginea maritima ya da Scilla verna, Maritima;

بَصَلِي soğan gibi kökü olan ya da soğan şekilli;

بُصَيْلَة ç آت ve بُصَيْلَةُ الشَّعْرِ soğancık ANAT.;

بَطُؤَ *u* (بَطَاءَة, بِطَاء, بُطْء) yavaş olmak, ağır hareket etmek; oyalanmak; بَطَّأَ (على *b-nin*, ب*bşde*) gecikmesine sebep olmak; أَبْطَأَ (*bşi*) geciktirmek; yavaş hareket etmek/ gitmek/ davranmak; (عن *bşe* örn. *toplantıya*) geç kalmak; (*b-i* عن) bekletmek; تَبَطَّأَ yavaş, ağır davranmak; تَبَاطَأَ sakin olmak, acele etmemek; yavaş hareket etmek, çalışmak; ağırkanlı olmak; hızını kesmek, yavaşlamak; اِسْتَبْطَأَ (*b-i*, *bşi*) yavaş bulmak/ saymak; (*bşi*) beklemek zorunda olmak; *(b-i)* bekletmek;

بُطْء yavaşlık, ağır davranma; ¶ بِبُطْءٍ yavaşça, sakin bir şekilde, acele etmeden;

بَطِيء ç. بُطَاء sakin; ağırkanlı, ağırcanlı; geç kalan; tembel, haylaz; tedrici, aşamalı;

¶ بَطِيء التَّرَدُّد alçak frekans ELO.;

أَبْطَأ daha yavaş;

اِبْطَاء yavaşlama, hızı düşürme; geciktirme; yavaşlık; ¶ دُونَ اِبْطَاءٍ gecikmeksizin;

تَبَاطُؤ yavaşlık, ağırlık; hızı düşünme;

بَطَّارِيَّة ç. آت- İt.> Fr.> ELK. pil, üreteç; batarya ASK.;

بَطَاطَا ve بَطَاطَة patates;

بَطَاطِس patates;

بَطَاقَة bkz. بطق;

بَطْبَطَ [ördek] vakvaklamak, vaklamak;

بَطَحَ *a* (بَطْح) (*bşi*, *b-i*) yere sermek/ yıkma/, atmak; تَبَطَّحَ ve اِنْبَطَحَ yere serilmek, yatmak; yüzükoyun yatmak; açılmak, uzamak;

اَبْطَح düz; (ç. اَبَاطِح) geniş yataklı vadi; düz, engebesiz arazi; TUN. şehir meydanı;

بَطِيحَة ç. بَطَائِح geniş yataklı vadi; durgun, sığ su;

مُنْبَطِح yüzükoyun yatmış; düz; düz arazi;

بَطِّيخ [cin.is.; tek. is. ة] karpuz BOT.; kavun BOT.; tekerlek poyrası/ göbeği SUR.;

مَبْطَخَة kavun dilimi;

بَطِرَ *a* (بَطَر) taşkın davranışları olmak, şımarık olmak; mağrur olmak; (*bşden*) hoşnut olmamak; أَبْطَرَ *(b-i)* şımartmak;

بَطَر kibir, mağrurluk;

اَبَاطِرَة [çoğ.] avare takımı, eyyamcılar;

اَلْبَطْرَاء Petra şehri;

بَطْرَخ ç. بَطَارِخ balık yumurtası;

بَطْرُس Peter;

بَطْرَشِيل ve بَطْرَشِين HRİ. piskoposun ipek atkısı;

بَطْرِيق ç. بَطَارِيق, بَطَارِقَة asilzade; Romalı general; penguen ZOO.;

بَطْرَك ç. بَطَارِكَة, بَطْرِيك, بَطْرِيك Patrik;

بَطْرَكِيَّة ve بَطْرِيكِيَّة HRİ. patriklik;

بَطَشَ *u, i* (بَطْش) şiddetle saldırmak; (ب veya في *b-i*) yenmek; *(b-i)* vurarak yıkmak; (ب *bşe*) atıp vurmak;

بَطْش güç, kuvvet, şiddet; cesaret; zulüm, gaddarlık;

بَطْشَة vurma, vuruş;

بَطَاقَة ç. بَطَائِق, بِطَاقَات ince uzun [kağıt], fiş; kart; bilet; etiket ¶ بِطَاقَة الزِّيَارَة ziyaretçi kartı; بِطَاقَة التَّعْرِيف ve بِطَاقَة شَخْصِيَّة kimlik kartı; بِطَاقَة التَّمْوِين ve بِطَاقَة الْمَوَادّ الغَذَائِيَّة yemek karnesi; بِطَاقَة الْمُعَايَدَة tebrik kartı;

بَطَلَ[1] *u* (بُطْلاَن, بُطْل) geçersiz olmak; eskimek, hükmü kalmamak, ilga edilmek; durmak, yarıda kesilmek; بَطَّلَ (*bşi*) kaldırmak, hükmünü kaldırmak, geçersiz kılmak; (*bşi*) ilga etmek, iptal etmek, feshetmek, kaldırmak; اَبْطَلَ = بَطَّلَ; boş konuşmak, gevezelik etmek; (*düşmanı*) felce uğratmak, yerinden kıpırdayamayacak hale getirmek;

بُطْل hükümsüzlük; kullanılmamak, gerçeğe aykırılık; çalışmama, işlememe;

بَطَالَة tembellik; tatil, boş zaman; işsizlik;

نِسْبَةُ البِطَالَة işsizlik oranı;

بَطَّال ç. ـون- tembel, haylaz; işsiz;

بُطْلاَن geçersizlik, hükümsüzlük; beyhudelik, faydasızlık, abes;

اِبطال hükümsüz kılma, bozma, kaldırma; harap etme, yıkma; ilga, iptal etme;

بَاطِل boş, nafile, abes; batıl, doğru olmayan; saçma, asılsız; değersiz, kıymetsiz; hükümsüz, geçersiz; yalan, hile; بِالْبَاطِل veya بَاطِلاً haksız ya da gerçeğe uymayan bir şekilde; boş yere, beyhude; اَبَاطِيل [çoğ.] yalanlar; saçmalıklar; ıvır zıvır, önemsiz şeyler;

مُبْطِل çenesi düşük, geveze, çalçene; yalancı;

مُبْطَل abes, boş;

مُبَطَّل işsiz;

بَطُلَ[2] *u* (بَطَالَة, بُطُولَة) kahraman olmak;

بَطَل ç. اَبْطَال kahraman, yiğit; cesur; öncü, önder; [olayın, romanın,] kahraman, yıldız; SPO. şampiyon; بَطَلُ العَالَمِ dünya şampiyonu;

بَطَلَة kahraman [kadın]; kadın yıldız, kadın kahraman [oyun, film]; SPO. şampiyon;

بَطَالَة kahramanlık, yiğitlik;

بُطُولَة kahramanlık; [tiyatro, film vb.de] başrol; SPO. şampiyonluk; ¶ اَلْبُطُولَة العَالَمِيَّة ve بُطُولَة العَالَم SPO. dünya şampiyonluğu; دور البطولة başrol;

بُطُم, بُطُوم BOT. sakız, yabani fıstık ağacı BOT. Pistacia terebinthus;

بَطَنَ *u* (بُطُون, بَطْن) gizlenmek, saklanmak; بَطُنَ *u* (بَطَانَة) [koca] göbekli olmak; بَطَّنَ (*elbiseye*) astar yapmak; (*bş ile* ب *bir şeyin içini*) kaplamak, doldurmak; اَبْطَنَ (*bşi*) gizlemek; (*bşe*) dalmak, çok uğraşmak; اِسْتَبْطَنَ = اَبْطَنَ; (*bşi*) iyice anlamaya çalışmak; (*bşi*) iyice anlamak, künhüne varmak; (*bş hakkında*) kapsamlı bilgiye sahip olmak; (*bşe*) vakıf olmak;

بَطْن ç. اَبْطُن, بُطُون karın; rahim, döl yatağı; iç, içyüz, iç kısım; derinlik ¶ بَطْنُ القَدَمِ ayak tabanı; بَطْنُ الكَفِّ aya, avuç içi; رَقْصُ البَطْنِ göbek atma; ... فِي بَطْنِ ve ... فِي بُطُونِ ...in içinde; ...içinde; وَلَدَتْ بَطْناً لِظَهْرٍ bir kez doğurdu; بَطْناً وَاحِداً tersini yüzüne, içini dışına; اِبْنُ بَطْنِهِ obur, pisboğaz;

بَطْنِي [na't] karın..., karna ait; karında olan;

بَطِين [kòca] göbekli;

بَطَنَة oburluk; haddinden fazla yeme;

بَطَان ç. اَبْطِنَة kolan, deve için;

بِطَانَة ç. بَطَائِن iç, dahil; [elbisede] astar;

maiyet, çevre, arkadaşlar;

بَطِين ç. بِطَان göbekli; obur;

مِبْطَن göbekli; obur

بُطَيْن ANAT. karıncık;

بَطَّانِيَّة ç. -آت, بَطَاطِين örtü; battaniye;

بَاطِن ç. بَوَاطِن iç, dahil, iç kısım, iç yüz; gizli, sır; الْبَاطِنَة Umman'ın batısında bir sahil bölgesi; بَاطِنًا gizli olarak, ¶ بَاطِنِ الكَفِّ avuç içi, aya; فِي بَاطِنِ بَاطِن القَدَم ayak tabanı; بَوَاطِن الأَمْر aslında, gerçekte; بَوَاطِن الأَمْرِ bir şeyin/ işin/ olayın görünmeyen asıl sebepleri; بَوَاطِن الأَرْضِ yerin bilinmeyen derinlikleri;

بَاطِنِي dahili, iç, batıni; ¶ مَرَض بَاطِنِي dahili, iç hastalık; الطِّبّ البَاطِنِي dahiliyye;

الْبَاطِنِيَّة Batınilik;

مَبْطُون mide veya bağırsaklarla ilgili rahatszlığı bulunan;

مُبَطَّن astarlı; (ب *bş ile*) doldurulmuş;

بَطَّنَ (*bşi*) çırpmak TUN.;

بَطَّان İsp.> çırpıcı dibeği;

بَاطِيَة ç. بَوَاطٍ testi, sürahi, ibrik;

بَظَّ *u* (بَظّ) fışkırmak etmek, (*yerden*) kaynamak;

بَظْر ç. بُظُور ANAT. klitoris, bızır, dılak;

بَعْبَعَ anlaşılmayacak şekilde konuşmak;

بَعْبَع ç. بَعَابِع anlaşılmayan sözler;

بَعَثَ *a* (بَعْث) (*b-i, bşi* veya ب *b-i, bşi* الى *bir yere*) göndermek; (*bşi* veya ب *bşi* الى *bir yere*) göndermek, sevk etmek; (*b-i* veya ب *b-i* الى *bir yere*) elçi, delege olarak göndermek; (*bşi* veya ب *bşi*) çıkarmak, ihraç etmek; (*bşin*) ortaya çıkmasına sebep olmak; (*bşi*) husule getirmek, sebep olmak; (*bşi*) diriltmek, ihya etmek, canlandırmak; yeniden can vermek, unutulmuş veya kaybolmuş şeyi yeniden meydana çıkarmak; (*b-i*, مِنْ الْمَوْتِ *ölümden sonra*) diriltmek; (على *bş*) kışkırtmak, tahrik etmek, sevk etmek; (على *bş hakkında*) şaşkınlığa sebep olmak ¶ بَعَثَ الَيْه هَزَّة الخَوْفِ *b-i* korkutmak ≈ tir tir titretmek; بَعَثَ رُوحَ الحَيَاة *bşe* veya *b-e* can vermek; اِنْبَعَثَ gönderilmek; elçi gönderilmek; (مِنْ الْمَوْتِ *ölümden sonra*) diriltilmek, tekrar can verilmek; yönlendirilmek, kışkırtılmak; (من *bşden*) kaynaklanmak; [hoş koku] yayılmak; (من *bir yerden*) fışkırmak, kaynamak; (اَنْ *yapmaya*) koyulmak; اِبْتَعَثَ *(b-i)* göndermek;

بَعْث gönderme; elçi seçme; diriltme, ba's; بُعُوث [çoğ.] delegasyon, murahhas heyeti, temsilciler heyeti; حِزْب البَعْثِ Baas Partisi; يَوْم البَعْثِ Diriliş, Ba's Ba'delmevt Günü;

بَعْثَة ç. بَعْثَات temsilciler heyeti; keşif heyeti; öğrenci mübadelesi; yenilenme, diriliş ¶ بَعْثَة عَسْكَرِيَّة askeri heyet; بَعْثَة دِبْلُومَاسِيَّة diplomatik heyet; بَعْثَة اَثَرِيَّة arkeoloji heyeti; رَئِيس البَعْثَة heyet başkanı DİPL.;

بَاعُوث HRİ. Paskalya Yortusu;

مَبْعَث gönderme, iletme; yayma; ortaya çıkarma; (ç. مَبَّاعِث) sebep; etken, faktör;

بَوْعِث ç. بَاعِث teşvik, sevk, tahrik, yönlendirme, sebep, illet;

مَبْعُوث mebus, delege; elçi; temsilci;

مَنْبَعِث kaynak, menba;

بَعْثَرَ (بَعْثَرَة) (*bşi*) dağıtmak, saçmak, yaymak; (*bşin*) düzenini/ sırasını bozmak; (*bşi*) israf etmek; تَبَعْثَرَ dağılmak; bozulmak; boşa gitmek;

مُبَعْثَر saçılmış, dağılmış, darmadağın;

بَعَجَ *a* (بَعْج) (*karnı*) yarmak; (*bşe*) çentik atmak; اِنْبَعَجَ çentikli olmak; engebeli olmak; aşınmak, yıpranmak;

مُنْبَعِج çentikli;

بَعُدَ *u* (بُعْد) uzak, ırak olmak; (عن *bşden*) uzak durmak, mesafe bırakmak, (عن *bşden*) uzaklaşmak; ihtimali olmamak; olanaksız olmak; ¶ بَعُدَ به عن... *b-i* ...den uzak tutmak; لَا يَبْعُدُ أَنْ... ...olması, yapması normaldir, tabiidir; *(b-i)* öldürmek, yok etmek; بَاعَدَ بَيْنَ فُلَانٍ وَ... (بين ...in arasını) açmak; بَاعَدَ بَيْنَ *b-i bşden* soğutmak; بَاعَدَ بَيْنَ شَيْءٍ وَشَيْءٍ اَجْفَانَه şaşkın şaşkın/ gözlerini faltaşı gibi açarak bakmak; اَبْعَدَ ve بَعَّدَ (*bşi*) yok etmek; (*bşi*) uzaklaştırmak; (*bşi*) çıkarmak, hariç tutmak; *(b-i)* işten çıkarmak; *(b-i)* sürmek, sürgüne göndermek; (*bşi*) gerçekleştirilemez kılmak; تَبَاعَدَ uzaklaşmak, arada mesafe bırakmak; konudan uzaklaşmak; (عن *bşden*) uzaklaşmak, ayrılmak; (عن *bşi*) bırakmak, terk etmek; düzenli aralıklarla devam etmek, sürmek; اِبْتَعَدَ uzaklaşmak; (عن *bşden*) kendini çekmek, uzak durmak; (عن *bşi*) terk etmek; (عن *bşi*) hariç tutmak, hesaba katmamak; اِسْتَبْعَدَ (*bşi*) ayırıp seçmek, bir tarafa koymak; (*bşin*) tabii/ normal olmadığını, zorlama olduğunu düşünmek; (*bşin*) olanaksız/ imkansız olduğunu düşünmek; *(b-nin)* yetkisini elinden almak;

بُعْد uzaklık; (ç. اَبْعَاد) mesafe; boyut; MZK. enterval, aralık; ¶ عَلَى بُعْدٍ ya da عَلَى الْبُعْدِ uzaktan; عَلَى بُعْدِ مِئَةِ مِتْرٍ yüz metre mesafede; ذُو ثَلَاثَةِ اَبْعَادٍ uzaktan; مِنْ بُعْدٍ ya da عَنْ بُعْدٍ üç boyutlu; قِيَاس الاَبْعَاد uzunluk, boy ölçüsü; بُعْدُ الهِمَّة yüce/ ulvi hedefler; بُعْدُ الشُّقَّةِ mesafenin uzunluğu veya aranın eni; بُعْدُ الصِّيتِ şöhret; بُعْدُ الصَّوْتِ şöhret; بُعْدُ النَّظَرِ ileri görüşlülük, feraset; بُعْدًا لِ... ...uzak olsun;

بَعْد sonra; daha sonra, bundan sonra, henüz [cümle sonunda kullanılır.] ¶ فِي بَعْد daha sonra; اَمَّا بَعْد bkz. اَمَّا; هُوَ بَعْدُ صَغِيرٌ o daha çocuk; لَمْ يَصِلْ بَعْد henüz gelmedi ya da varmadı; بَعْدُ [mud.kul.] ...dan sonra; ...e ilaveten; ...den başka, bir de; ¶ بَعْدَ كَوْنِه ...olmasından, yapmasından başka; بَعْدَ اَنْ... daha sonra, bundan sonra; ذَلِكَ بَعْدَ اِذْ veya بَعْدَ مَا veya ...yaptıktan sonra; مِنْ بَعْدِ مَا ...yaptıktan sonra; مِنْ حَمَاقَةٍ مَا بَعْدَهُ ahmaklığın, budalalığın dik alası;

بَعْدَئِذٍ sonra, daha sonra, bundan sonra;

بَعِيد ç. بِعَاد, بُعْدَان, بُعَد, بُعَدَاء (عن ...*den*) uzak, ırak; sapa, zor ulaşılan; şumullü, geniş kapsamlı, imkansız, muhal; alışılmamış, garip, acayip; (عن *bşe*) uyumayan, (*bş ile*) uyuşmayan; مِنْ بَعِيدٍ uzaktan; ¶ مُنْذُ عَهْدٍ بَعِيدٍ çok önceleri; بَعِيدُ الاَثَرِ çok yönlü etkileri olan; بَعِيدُ التَّأْرِيخِ çok eski, kadim; بَعِيدُ الشَّأْوِ ali-

بَعَّضَ ⇒ بعض bir şeyi parçalara, kısımlara ayırmak; تَبَعَّضَ kısımlara, parçalara ayrılmak;

بَعْض kısım, bölüm; bir; bir kısım, birkaç; بَعْضُ العُلَمَاء ¶ bazı alimler; رَفَعْنَا بَعْضَهُم فَوْقَ بَعْضٍ biz onların bir kısmını bir kısmına üstün kıldık; بَعْضُهُم بَعْضًا birbirlerine, bir kısmı bir kısmına; بعض فِي بعضٍ biri birinin içinde, içiçe; بَعْضَ الشَّيْءِ biraz, bir miktar; مَاثَلَهُ بَعْضَ المُمَاثَلَةِ biraz ona benzemiş/ çekmiş; مُنْذُ قَرْنٍ وَ بَعْضِ قَرْنٍ son bir kaç yüzyıldır;

بَعُوض [cin.is.; tek. is. ة] sivrisinek;

تَبْعِيض bölümlere, parçalara ayırma;

بُعْكُوكَة dernek, kurum, kulüp;

بَعْل Ba'l putu; tabii su kaynakları bol olan yer; (ç. بُعُولَة, بُعُول) efendi; koca;

بَعْلَة eş, karı, zevce;

بَعْلِي sulanmamış [yer veya bitki];

بَعْلَبَك Ba'lebek [Lübnan'da bir köy];

بَغَتَ *a* (بَغْت, يَغْت) (على *b-e*) beklenmeyen bir zamanda gelmek, gafil avlamak, baskın atmak; بَغَتَ; *(b-i)* şaşırtmak; بَاغَتَ = انْبَغَتَ tutulup kalmak; şaşırmak, donakalmak;

بَغْتَة şaşırtıcı olay, sürpriz; عَلَى بَغْتَةً veya بغتةٍ birdenbire, apansız, aniden;

مُبَاغَتَة şaşırtıcı olay, sürpriz; ani saldırı, atak, baskın;

بُغَاث ç. بِغْثَان küçük kuşlar;

بغادة bkz. بوغادة;

تَبَغْدَدَ ⇒ بغدد kuvvetini hissettirmek, kabadayılık yapmak;

بَغْدَاد Bağdat;

cenap, yüce gönüllü; بَعِيد الغَوْرِ derin; derinliklerine varılamaz, anlaşılamaz, kavranmaz; بَعِيد المَدَى şumullü, kapsamlı; بَعِيد النَّظَرِ ileriyi gören, basiret sahibi; uzağı iyi gören; بَعِيد المَنَالِ zor ulaşılan, elde edilmesi zor;

بَعِيد [mud.kul.] ...den hemen sonra, biraz sonra;

أَبْعَد ç. أَبَاعِد daha uzak, öte; daha geniş/ kapsamlı; ihtimali daha düşük; أَبَاعِد [çoğ.] uzak akrabalar; الشَّرْق الأَبْعَد Uzakdoğu; الأَبْعَد sözkonusu kişi [konuşma ortamında bulunmayan, hakkında suçlamalarda bulunulabilen kişiye hitaben kullanılan kibar ifade];

تَبْعِيد sürgüne gönderme; uzaklaştırma;

بِعَاد mesafe;

مُبَاعَدَة soğuma, arkadaşlığın/ dostluğun bozulması;

اِبْعَاد ayırma, izale etme, tecrit etme; seçip ayırma; sürme, sürgüne gönderme;

تَبَاعُد soğuma, uzaklaşma [manevî];

مُبْعَد sınır dışı edilmiş kişi;

مُتَبَاعِد ayrı; فِي فَتَرَاتٍ مُتَبَاعِدَةٍ ¶ aralıklı, uzun aralıklarla; فِي فَتَرَاتٍ مُتَبَاعِدَةٍ مِن الزَّمَنِ uzun aralarla, aralıklı, pek sık olmayan aralıklarla;

مُسْتَبْعَد imkansız, olanaksız;

بَعَر[1] gübre, hayvan tersi;

بَعِير[2] ç. أَبَاعِر, بُعْرَان, أَبْعِرَة deve;

بَعْزَقَ (بَعْزَقَة) (*bşi*) dağıtmak, saçmak, israf etmek;

مُبَعْزِق müsrif, çarçur eden;

بُغْـيَـة istenilen şey, istek; isteme, talep;
بُغْيَةَ... [mud.kul.] ...için, ...amacıyla;
بِغَاء fuhuş;
بَغَاء istek, talep, emek, çaba, gayret;
مَبَـاغٍ ç. مَبَّـاغٍ randevuevi, genelev;
[çoğ.] aranılan vasıflar, istenilenler;
اِبْتِـغَـاء istek, talep; ... اِبْتِغَاءَ [mud.kul.] ...için, amacıyla;
بَاغٍ ç. بُغَاة isteyen, talep eden; haddi aşan, zalim; tiran, diktatör;
مُبْتَغًى arzu, istek, işteyak, özlem; hedef, amaç, gaye;
بَفْتَة pamuklu bez, basma;
بِفْتِيك biftek;
بَقّ[1] [cin.is.; tek. is. ة] tahtakurusu ZOO.; ¶ شَجَرَ الْبَقّ karaağaç BOT. Ulmus;
بَقَّ u (بَقّ) çok konuşmak, geveze olmak; (*bşi*) bol bol vermek, saçmak; [su] fışkırmak;
بَقَّاق çok konuşan, geveze; çalçene;
بُقّ ağız KNŞ.; ağız dolusu KNŞ.;
بَقْبَقَ [su] kaynamak, fokurdamak; çok konuşmak, gevezelik yapmak;
بَقْبَاق geveze;
بَقْبُوقَة [derideki] kabarcık;
بُقَاج ç. بُقْجَة paket;
بَقْدُونَس maydanoz BOT.;
بَقَرَ u (بَقْر) (*bşi*) yarmak, boyuna, uzunlamasına kesmek; = أَبْقَرَ يَبْقَرَ
بَقَر [cin.is.] sığır;
بَقَرَة [tek.is.] ç. ـآت inek;
بَقَرِي [na't] sığır...i;

بَغْدَادِيّ ç. بَغْدَادِيُّون ـ, بَغَادِدَة Bağdatlı;
بَغَشَ a : بَغَشَتِ السَّمَاءُ hafif yağmur yağmak;
بَغْشَة hafif yağmur;
بُغَـاشَـة MIS. içinde yumurtta, et bulunan hamur işi yiyecek;
بَغُضَ a, بَغُضَ u (بَغَاضَة, بُغْض) sevimsiz olmak, sevilmemek; بَغَّضَ (...*i*, الى *b-e*) sevimsiz göstermek, tiksindirmek; بَاغَضَ *(b-den)* tiksinmek; iğrenmek, hiç sevmemek; أَبْغَضَ *(b-i)* sevmemek; تَبَـاغَضَ karşılıklı nefret etmek;
بُغْض, بِغْضَة, بَغْضَاء nefret, tiksinme;
بَغِيض (الى ...*için*) iğrenç, sevimsiz;
تَبَاغُض giderek nefret etme;
مَبْغُوض iğrenç, menfur;
مُبْغِض ç. ـون nefret eden;
مُبْغَض iğrenç;
بَغْل ç. بِغَال, أَبْغَال katır; ¶ بِغَـال القَنْطَرَة köprü ya da kemer payandaları;
بَغْلَة ç. بَغَلَات dişi katır;
بَغَّال ç. ـون katır binicisi;
بَغَى i (بُغَاء) (*bşi*) istemek, (*bşin*) peşinde olmak; (بَغْي) (على *b-e*) yanlış, haksız davranmak; (على *b-e*) zulmetmek; zina etmek; اِنْبَغَى [daha çok muzari يَنْبَغِي olarak] gerekli olmak; uygun, münasip olmak; ... يَنْبَغِي لَهُ أَنْ ...yapması yakışık alır, ...yapmalı; يَنْبَغِي عَلَيْهِ ...yapmalı [tavsiye mahiyetinde]; اِبْتَـغَى (*bşi*) istemek, arzulamak;
بَغْي haksızlık, zulüm;
بَغِيّ ç. بَغَايَا fahişe;

بَقَّار ç. ة- sığır çobanı;

بَقْس şimşir BOT. Buxus sempervirens;

بُقْشَة Yemen bakır parası;

بَقْشِيش ç. بَقَاشِيش para verme; bahşiş;

بَقَّع ⇒ بقع (*bşi*) lekelemek, kirletmek; تَبَقَّع kirlenmek, lekelenmek; benekli olmak;

بُقْعَة ç. بُقَع, بِقَاع leke, benek, iz; yer, mevki, mahal; parsel, arazi parçası;

أَبْقَع benekli, lekeli;

بَاقِعَة ç. بَوَاقِع dahi; kurnaz kişi;

بَقَل *u* (بَقْل) [bitki] sürgün, filiz vermek;

بَقْل [cin.is; tek.is. ة] ç. أَبْقَال, بُقُول ot, ot cinsinden bitkiler, yeşillikler; baklagillerden bitki, bakla; ¶ اَلْفَصِيلَة البَقْلِيَّة baklagiller; اَلْبَقْلَة الحَمْقَاء semizotu, pirpirim BOT.; اَلْبَقْلَة الذَّهَبِيَّة karapazı, koyun sarmaşığı BOT. atriplex hortensis; بَقْلَة الخَطَاطِيف kırlangıçotu BOT. Chelidonium majus; بَقْلَة المَلِك şahtere BOT. Fumaria officinalis;

بَقَّال ç. بَقَّالُون manav; bakkal;

بَقَالَة bakkallık mesleği;

بَقْلَاوَة ve بَقْلَاوَا baklava;

بَقَّم bakkam ağacı BOT. Hematoxylon campechianum;

بَقِيَ *a* (بَقَاء) (على *bir hal* veya *durumda*) kalmak, (على *durumunu*) muhafaza etmek; ertelenmek, tehir edilmek; devam etmek; (*bşi yapmayı*) sürdürmek; ¶ لَمْ يَبْقَ طِفْلاً o artık çocuk değil; بَقَّى (*bşi*) geciktirmek; أَبْقَى (*b-nin*) kalmasını/ ikamet etmesini sağlamak; (*bşi*) muhafaza etmek, değişmemesini sağlamak, bakımını yapmak; (*bşi*, *b-i*) geciktirmek; (على *b-i*, *bşi* örn. *b-nin hayatını*) kurtarmak; تَبَقَّى (على *durumu*) muhafaza etmek; tehir edilmek; اِسْتَبْقَى (*b-den*) kalmasını istemek, (*b-i*) alıkoymak; (*b-i*, *bşi*) korumak; (*bşi*) muhafaza etmek; (*bşi*) değişmemesini/ bozulmamasını sağlamak; saklamak, bir tarafa koymak;

بَقِيَّة ç. بَقَايَا kalan, artan; bakiye, kalıntı; ¶ بَقِيَّة الدُّوَل diğer devletler; اَلْبَقِيَّة البَاقِيَة en sona kalan;

بَقَاء kalma, gitmeme; sürme, devam etme, devam; ölümden sonraki hayat; sonsuz hayat, ölümsüzlük; varlık; sebat, istikrar; دَار البَقَاء ahiret, ahiret yurdu, darülbeka;

أَبْقَى daha uzun süren, var olan; daha iyi koruyan, koruyucu, muhafazalı;

اِبْقَاء devam etme; koruma, bakım; اِبْقَاء الحَالَة عَلَى مَا كَانَت عَلَيْه var olan durumun korunması, statükonun muhafazası;

اِسْتِبْقَاء devam etme, sürme; bakım;

بَاقٍ var olmayı sürdüren; kalan; geriye kalan; kalan MAT.; süren, devam eden; yaşamını sürdüren; Ebedi [Allah]; ¶ اَلْبَاقِيَات الصَّالِحَة (geriye kalan) salih ameller;

مُتَبَقٍّ kalan, artan, kalıntı;

بَك ç. بَكَوَات, بَهَوَات bey [hürmet saygı ifadesi olarak; bey [Mısır'da "bey", Suriye'de, "bek, beg"];

بَكَوِيَّة beylik;

بَكِيّ ç. بُكَاء az konuşan;

بُكْرَة sabahleyin erkenden; yarın; ertesi gün;

بَكِير erkenci; erken, vaktinden önce olan; vaktinden önce gelişmiş, inkişaf etmiş; = بَكِير ve باكُور;

بُكُور erkenlik;

بَكَارَة bekarlık;

بَكَّارَة makara; ¶ بَكَّارَة مُرَكَّبَة makara takımı, palanga;

بُكُورَة ve بُكُورِيَّة ilk evlatlık;

بَوَاكِير ç. باكُور ilk sonuçlar; ilk ürünler; doğuş, tan; ilk; بَوَاكِير [çoğ.] ilk işaretler; emareler; MEC. müjdeciler ¶ بَاكُورَة الفَوَاكِه ilk hasat; كَانَتْ بَاكُورَةُ أَعْمَالِه... yaptığı ilk şey ...idi;

أَبْكَر daha erken kalkan;

مِبْكَر vaktinden önce gelişmiş;

ابْتِكَار ç. ـآت yenilik, yenilenme; buluş, icat; ilklik, orijinallik; kreasyon; اِبْتِكَارَات [çoğ.] moda kreasyonları;

بَاكِر erken; vaktinden önce olan; باكِرًا sabahleyin; erkenden; ¶ فِي الصَّبَاحِ البَاكِرِ sabahleyin erkenden; اِلَى بَاكِرٍ yarına kadar;

بَوَاكِر ç. بَاكِرَة ilk doğan, ilk ürün, hasat; بَوَاكِر [çoğ.] alametler, emareler;

مُبَكِّر erken yapan, erkenci; erken; مُبَكِّرًا sabahleyin erkenden;

مُبْتَكِر ilk yapan; mucit, buluş sahibi;

مُبْتَكَر yeni yapılmış, yeni; (ç. ـآت) yenilik, kreasyon özl. moda kreasyonu ¶ ثَوْب مُبْتَكَر orijinal modelli/ tasarımlı elbise;

بَكَاسِن su çulluğu, yelve, bekasin ZOO.;

بَكَالُورِيَا Fr.> lise diploması;

بَكَالُورِيُوس lisans;

بَكْبَاشِي binbaşı ASK. ESK. MIS.;

بَكَّتَ ⇒ بكت *(b-i)* azarlamak;

تَبْكِيت azar, ayıplama, tekdir; تَبْكِيت الضَّمِير pişmanlık, nedamet;

بَكْتَرِي mikrobik, bakteri ile ilgili;

بَكْتَرِيَا bakteriler;

بَكَرَ *u* (بُكُور) sabahleyin, erken kalkmak; (اِلى ...*e*) erken gelmek; (بِ veya فِي) = بَكَّرَ; ...*i*) erken/ zamanından önce yapmak; بَاكَرَ *(b-i)* geçmek, *(b-den)* önce davranmak; = بَكَّرَ; اِبْتَكَرَ (*bşi*) ilk yapan, alan olmak; = أَبْكَرَ (هَا *kızın*) kızlığını bozmak, bikrini izale etmek; (*bşe*) niyet etmek; (*bşi*) başlatmak;

بَكْر ç. بُكْرَان, أَبْكُر genç deve;

بِكْر ç. أَبْكَار ilk doğan, büyük olan; ilk doğan çocuk; yeni, ilk, daha öncesi olmayan; bakire; bakir, el değmemiş;

بِكْرِي ilk doğan;

بِكْرِيَّة ilk evlat olma;

بَكَرَة ve بَكْرَة ç. بَكَر, ـآت makara; makara MEK.; kangal, halka, vinç, bocurgat ¶ خَيْط البَكْرَة makara ipi;

بَكْرَة : عَلَى (عَنْ) بَكْرَةِ أَبِيهِم ve yine عَنْ بَكْرَتِهِم ve herkes, istisnasız herkes, hep birlikte; خَرَجَت الجَمَاهِيرُ عَنْ بَكْرَتِهِم kalabalık yek vücut olarak ileriye atıldı, makaradan boşanmış gibi fırladı;

بُكْرَة ç. بُكَر sabahın erken vakitleri;

بَلَلٌ ıslak, nemli; nem, rutubet;

بَلٌّ iyileşme, sağalma;

بَلَّة rutubet, nem; زَادَت الطِّينُ بِلَّةً daha kötü oldu, yapılanlar durumu daha da kötüleştirdi;

بَلَل nem, rutubet; ıslaklık;

بَلِيل rutubet taşıyan, serin rüzgar;

بَلِيلَة MIS. pişirilmiş mısır ve şekerden yapılan bir çeşit yemek;

اِبْلَال iyileşme, hastalıktan kalkma;

تَبَلُّل nem, rutubet;

مُبْتَلّ, مُبَلَّل, مَبْلُول rutubetli, nemli;

بِلاَ ...siz; ¶ بِلاَ بَدَل karşılıksız;

بْلاَتِين platin;

بْلاَج pilaj;

بْلاَسْتِيك Fr.> plastik;

بلاط bkz. بلط;

بْلاَك İng.> buji IR.;

بلان, بلانة bkz. بلن

بَلْبَطَ çağıldamak, çağıldayarak akmak;

بَلْبَلَ[1] (*b-i, bşi*) rahatsız etmek, endişe vermek, huzursuz etmek, karışık hale getirmek; تَبَلْبَلَ huzursuz/ endişeli olmak; karışmak, karman çorman olmak;

بَلْبَلَة ç. بَلاَبِل rahatsızlık, huzursuzluk, endişeli olma; karışıklık, kaos;

بَلْبَال huzursuzluk, endişelilik;

بَلاَبِل [çoğ.] evham, vesvese, kuruntu(lar);

تَبَلْبُل karışıklık ¶ تَبَلْبُل الاَلسِنَة dillerin karıştırılması [Babil'de];

بُلْبُل ç. بَلاَبِل bülbül ZOO;

بَلَجَ *u* (بُلُوجَة) parlamak; tan ağarmak, şafak sök-

بَكْرَج ç. بَكَارِج çaydanlık ya da cezve;

بكسماد ve بكسماط bkz. بقسمات;

بَكَّلَ ⇒ بكل (*bşi*) düğmelemek, iliklemek, toka, kopça ile tutturmak; (*kollarını*) kavuşturmak, çatmak;

بُكْلَة ç. بُكَل, ـآت toka, kopça;

بَكَلاه İt.> morina balığı ZOO. Gadus marrhua

بَكَلَرْيُوس lisans;

بَكِمَ *a* (بَكَامَة, بَكَم) dilsiz olmak; بَكُمَ *u* (بَكَامَة) dili tutulmak; اَبْكَمَ *(b-i)* susturmak; تَبَكَّمَ dili tutulmak; dilsiz olmak;

بَكَم dilsizlik;

اَبْكَم müe. بَكْمَاء ç. بُكْم dilsiz;

بَكَوَات ve بَكَوِيَّة bkz. بك;

بَكَى *i* (بُكَاء, بُكًى) (على *bşe*) ağlamak; (*...için*) yas tutmak, mateme girmek; بَكَّى ve اَبْكَى *(b-i)* ağlatmak; اِسْتَبْكَى *(b-i)* ağlatmak;

بَكَّاء sık sık ağlayan [sulugöz];

حَائِط الْمَبْكَى Ağlama Duvarı;

بَاكِيَة ç. بَوَاكٍ feryat ve figan eden kadın; MIS. kemer MİM.;

بَاكٍ ç. بُكَاة ağlayan; feryat eden, yaslı;

مُبْكٍ ağlatan; üzücü, elim;

بكين Pekin;

[1] بَلْ sadece bu değil, bir de; bilakis; hatta; fakat, bununla beraber;

[2] بَلَّ *u* (بَلّ) (*bşi, b-i*) ıslatmak, nemlendirmek;

بَلَّ *i* (من *hastalıktan*) kurtulmak, iyileşmek;

بَلَّلَ (*bşi, b-i*) ıslatmak; اَبَلَّ (من *hastalıktan*) iyileşmek, şifa bulmak, sağalmak; تَبَلَّلَ ve اِبْتَلَّ nemlenmek; ıslanmak;

mek; بَلِجَ *a* (بَلَج) (ب *bşe*) sevinmek, (ب *bşden*) hoşlanmak; اِبْلَجَّ [güneş] parlamak, ışık saçmak; تَبَلَّجَ ve اِنْبَلَجَ = بَلِجَ;

اَبْلَج neşeli, şen, keyifli; parlak, canlı;

اِنْبِلاَج الفَجْرِ tan/ şafağın söküşü;

بَلْجِيكَا Belçika;

بَلْجِيكِي Belçikalı [s. ve is.];

بَلَح [cin.is.; tek. is. ة] hurma BOT.;

بَلُدَ *u* (بَلاَدَة) ahmak, budala, aptal olmak; بَلَّدَ (*bşi*,) bir yerin iklimine alıştırmak; تَبَلَّدَ alıştırılmak, uyum sağlamak; aptallaşmak, aptal durumuna düşmek; ahmak/ aptalmış gibi davranmak; تَبَالَدَ kendini aptal göstermek;

بَلَد müz ve müe. (ç. بِلاَد) ülke; şehir kasaba; köy; بِلاَد ülke; بُلْدَان ülkeler ¶ بِلاَد الحَبَش Etiyopya, Habeşistan; بِلاَد الصِّين Çin; بِلاَد الهِنْد Hindistan;

بَلْدَة şehir, kasaba; belde, köy, yöre; taşra; koza, ilçe;

بَلَدِي yerli ["yabancı" karşıtı]; vatandaş; yöre halkından; hemşehri; belediyeye ait; مَجْلِس بَلَدِي ¶ belediye encümeni;

بَلَدِيَّة ç. آت- kaza, ilçe; bölge, mıntıka; belediye;

بَلِيد ve اَبْلَد aptal, ahmak, budala;

بَلاَدَة ahmaklık;

تَبَلُّد aptallık, ahmaklık;

مُتَبَلِّد ahmak, budala;

ابليز ALF.BKZ.;

ابليس ç. ابالسة ALF.BKZ.;

بَلَسَان belesan; pelesenkağacı BOT.;

بَلَسَم ç. بَلاَسِم belesan, pelesenk;

بَلْشَفَ bolşevikleştirmek; تَبَلْشَفَ bolşevikleşmek;

بَلْشَفَة bolşevikleştirme;

بَلْشَفِي ç. بَلاَشِفَة Bolşevik; [is. ve s.];

بَلْشَفِيَّة Bolşevizm;

بَلْشُون balıkçıl ZOO.;

بَلَصَ *u* (بَلْص) ve بَلَّصَ (*b-den* من *bşi*) zorla almak, gaspetmek; her şeyi alıp geride bir şey bırakmamak; *(b-e)* şantaj yapmak;

بَلْص *bşi* zorla alma; zoraki vergi koyma;

بَلاَّص ç. بَلاَلِيص toprak kavanoz MIS.;

بَلَطَ ⇒ بلط (*yeri, taş ile*) döşemek, düzeltmek;

بَلاَط asfalt, taş, çakıl zemin; zemin kaplama malzemeleri; saray; اَبَالِطَة [çoğ.] döşeme malzemeleri; اَلْبَلاَط المَلَكِي hükümdar, kral sarayı;

بَلاَطَة yer döşemesi; taş, karo; döşeme taşı;

تَبْلِيط döşeme [fiil];

مُبَلَّط döşenmiş;

بَلُّوط meşe ağacı BOT.; meşe palamudu;

بَلْطَة ç. آت-, بُلَط T.> balta;

بَلْطَجِي ç. بَلْطَجِيَة ASK. lağımcı, istihkam eri; gangster, şaki; muhabbet tellalı, pezevenk; asalak, tufeyli;

بَالْطُو ç. آت-, بَلاَطَى Fr.> palto;

البَلْطِيق Baltık ülkeleri ¶ بَحْر البَلْطِيق Baltık Denizi;

بَالُوظَة MIS. limon suyu, bal vb.lerinden yapılan bir krem;

بَلَعَ *a* (بَلْع) (*bşi*) yutmak; (*bşi*) yutup yok etmek; (*bşe*) tahammül etmek, çekmek, dayanmak, katlanmak ¶ بَلَعَ رِيقَهُ [lafzen: tükürüğünü yutmak] ara, mola vermek; kendini tutmak; بَلَّعَ ve بَالَعَ (*b-e, bşi*) yutturmak; ¶ بَلَّعَ رِيقَـهُ *b-e* soluk alma fırsatı vermek; اِبْتَلَعَ = بَلَّعَ;

بَلْعَة büyük yudum, lokma, ısırık;

بَلاَّعَة, بَلُّوعَة ç. -آت, بَلاَلِيع lağım, kanalizasyon, geriz;

بَالُوعَة ç. -آت, بوَالِيع lağım, kanalizasyon, geriz;

بُلْعُم ç. بَلاَعِـيم ve بُلْعُـوم ç. بَلاَعِـم farinks, yutak ANAT.;

بُلْعُم boğaz, gırtlak ANAT.;

بَلَغَ *u* (بُلُوغ) (*b-e, bşe*) ulaşmak, yetişmek, (*bir yere*) varmak; (*...e*) varmak, toplamı (*...e*) ulaşmak, [toplamı] ...i bulmak; *(b-e)* haberi ulaşmak, [çocuk] yetişkin olmak, rüşdüne ermek; [meyve vb.] olmak, ermek; (...) yaşına varmak; (مِن *b-i*) bitirmek; yorgun düşürmek, *(b-i)* etkilemek; (مِنْ ,في *bşde*) yüksek dereceler elde etmek; ¶ بَـلَـغَ بِـهِ ...i bir yere, bir noktaya getirmek; ...إِلَى... بَلَغَ بِهِ التَّرَنُّحَ ان... öyle bir şiddetle dönmeye başladı ki...; بَلَغَ الأَمْرُ مَبْلَغَ الجِدِّ iş ciddileşti, ciddiye bindi; بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبَى haddi aşmak, aşırı olmak; بَلَغَ مَبْلَغَ الرِّجَالِ adam oldu, adam sınıfına girmek; بَلَغَ أَشُدَّهُ buluğa ermek; en yükseğe varmak; بَلَغَ فِي (مِنْ) الشَّيْءِ مَبْلَغًا oldukça ilerleme katetmek, bir yere varmış olmak; بَلَّغَ مُنْتَهَاهُ sonuna varmak; بَلَّغَ (*b-nin*, *bşe*) ulaşmasını sağlamak; (*bşi* إلى *b-e*) götürmek; (*b-e, bir haberi*) iletmek; (*b-i, bş hakkında*) bilgilendirmek, tebliğ etmek; (عَن *bş hakkında*) rapor vermek; (عَن *b-nin aleyhine*) bilgi vermek; ¶ بَلَّغَ رِسَالَةً görevini yeri-ne getirmek; بَلِّغْـهُ سَـلاَمِي Ona benden selam söyle, ilet; بَالَغَ (فِي *bşde*) mübalağa yapmak; (مِن *bşi*) yaparken aşırıya kaçmak; اَبْلَغَ (*b-i, bşe*) ulaştırmak; (*bşi bir miktara*) tamamlamak; (*b-i*, ب ya da عَـن *bşden*) haberdar etmek; (*bşi*) duyurmak; (عَن *b-nin aleyhine*) bilgi vermek, (عَن *b-i*) ispiyonlamak ¶ اَبْلَغَ البُـولِيسَ بِ... ...i polise ihbar etmek; تَبَلَّغَ (بِ *bşden*) hoşnut/ razı olmak; açlığını (بِ *bş ile*) gidermek, yatıştırmak; tebliğ edilmek;

بَلَّغ: سَمْعًا لاَ بَلْغًا Allah korusun!, Hafazanallah!, Mazallah!;

بُلْغَة ve بَلاَغ yeterlik, yeterlilik;

بَلاَغ ç. بَلاَغَات haberleşme, mesaj, rapor; anons, duyuru; resmi tebliğ, bildiri; takrir, beyanat, demeç; ihbar ¶ بَلاَغ أَخِير ultimatom;

بَلِيغ ç. بُلَغـاء hatip; beliğ, derin [ifade]; ciddi, önemli [hasar vb.];

بُلُوغ varış, ulaşma; buluğ, ergenlik;

بَلاَغَـة belagat; hitabet; edebiyat; ¶ عِلْـم البَلاَغَة belagat ilmi;

اَبْلَغ daha derin; daha ciddi, önemli;

مَبْلَغ ç. مَبَـالِغ miktar, meblağ; had, sınır; مَـبْلَغ اسْـمِي nominal değer, anma değeri; لِيَتَبَيَّنَ مَبْلَغُ قَوْلِي مِن الْمَبْلَغ الْمُودَعَة mevduat;

الجِدّ sözümün ne kadar ciddi olduğunun anlaşılabilmesi için;

تَبْلِيغ ç. تَبْلِيغَات (الى *b-e*) tebliğ, duyuru, bildiri; (عن ...*hakkında*) bilgi; (عن *bşi*) ihbar;

مُبَالَغَة ç. آت- mubalağa;

اِبْلاَغ bildiri;

بالِغ kapsamlı; önemli, hatırı sayılır; ciddi [yara]; derin, şiddetli [duygular]; erişkin; reşit; ¶ بَالِغ مِن العُمْرِ . . . عَامًا ...yaşındaki;

مُبَلِّغ tebliğ eden, mübelliğ; muhbir;

بُلْغَارِيَا Bulgaristan;

بُلْغَارِي Bulgar [is. ve s.];

بَلْغَم balgam; (ç. بَلاَغِم) salya, tükürük;

بَلْغَمِي [na't] balgam..., sümüksü;

بَلَفَ *i* (بَلْف) blöf yapmak; = بَلَّفَ يَبْلَفُ

بَلْفَة blöf;

اَبْلَق alaca, benekli;

بِلْقِيس Belkıs;

اَلْبَلْقَان Balkanlar;

بَلْقَانِي Balkan [na't];

بَلْقَع, بَلْقَعَة ç. بَلاَقِع metruk arazi;

بلك bkz. بلوك;

بَلْكُون balkon;

[1] بَلَم hamal/ tırhas balığı ZOO.;

[2] بَلَم ç. اَبْلاَم seyir halindeki gemi IR.;

[3] بلم ⇒ اَبْلَمَ sessiz olmak, konuşmamak;

بَلاَّن hamamda çalışan kişi; durgun sular çevresindeki bitkiler;

بَلاَّنَة hamam hizmetçisi [kadın]; nedime;

بَلَنْسِيَة Valensiya şehri;

بَلَهَ *a* (بَلاَهَة, بَلَه) ahmak/ budala olmak; تَبَالَهَ ahmak/ budala gibi davranmak; اِسْتَبْلَهَ (*b-i*) ahmak/ budala kabul etmek;

بَلَه ve بَلاَهَة ahmaklık, budalalık; bönlük; safdillik, saflık; ¶ بَلاَهَة مُبَكِّرًا erken bunama, demans prekos;

بَلْهَ bırak!, ilgilenme!;

ابله ahmak, ebleh, budala; geri zekalı, saf; safdil, saf;

بُلْهِنِيَّة [tabii zenginlik açısından] bolluk, bereket;

بلهوان bkz. بهلوان;

[2] بُلْهُون ç. بَلاَهِين [= اَبو الهَوْل] MIS. Sfenks;

بَلاَ *u* (بَلاَء, بَلْو) (بلو ve بلي) (*b-i*, *bşi*) denemek, sınamak, teste tabi tutmak; (*bşi*) uzun tecrübeler sonunda tanımak; (*b-nin*) başını belaya, sıkıntıya sokmak; بَلِيَ *a* (بَلاَء, بِلًى) eskimek [elbise vb.]; gözden koybolmak, zeval bulmak; kötüleşmek, yıpranmak; çürüme, bozulma; بَالَى (*bşde*, ب *bşde*, *b-i* hakkında) dikkatli olmak, itina etmek, düşünceli olmak; (*bşe* veya ب *bşe*) dikkat etmek, (*bşi*) hesaba katmak, dikkate almak; (ب *bşin*) farkına varmak; ¶ مَا اُبَالِي veya لاَ اُبَالِي beni ilgilendirmez, aldırmam!, benim için hepsi bir! لاَ يُبَالِي aldırmaz, umursamaz; اَبْلَى (*b-i*) denemek, sınamak; (*b-e*) tecrübe kazandırmak; (*bşi*) yıpratmak ¶ اَبْلَى بَلاَءً حَسَنًا imtihana, zorluğa dayanabilmek; (*savaşta*) cesaret göstermek; اِبْتَلَى (*b-i*) imtihan etmek, denemek, sınamak; (*b-i* ب *bş. ile*) sınamak, istila etmek; اُبْتُلِيَ [edil.] (ب *bş ile*) imtihan edilmek, sınanmak, (ب *sıkıntı* vb.e) uğramak, (ب)

başına gelmek;

بِلًى kötüleşme, bozulma; çürüme; aşınma, yıpranma; [elbise] eskimişlik;

بَلِيٌّ eski, yıpranmış, aşınmış; çürümüş;

بَلِيَّةٌ ç. بَلَايَا imtihan, müsibet, dert, hüzün, keder, felaket, afet;

بلاء imtihan, musibet, dert; afet, felaket; kahramanlık yiğitlik; ¶ بَلَاءٌ حَسَنٌ [Allah'ın] lutfu, keremi, teveccühü;

بَلْوَى imtihan; musibet, bela, dert, afet; ihtiyaç ¶ عَمَّتِ الْبَلْوَى بِهِ bu (artık) genel bir ihtiyaç oldu;

مُبَالَاةٌ dikkat, ihtimam; لاَ مُبَالَاةَ aldırmama, önemsememe;

ابْتِلَاء imtihan, bela, dert;

بَالٍ eski, yıpranmış, bitkin, yorgun; harap; çürümüş; modası geçmiş;

غَيْرُ مُبَالٍ (ب *bşe*) dikkat eden, dikkatli; مُبَالٍ بِ... ...e aldırmayan, ...i umursamayan;

مُبْتَلًى (ب *bşden dolayı*) üzüntülü, kederli, üzgün, tasalı;

تَبَلْوُر ⇒ بلور iyonlaşmak; kristalleşmek; kristalleşmek; kristallerle kaplanmak;

بِلَّوْر, بِلُّور ç. بِلَّوْرَات- kristal; kristal [malzeme türü]; ¶ بِلَّور صَخْرِي neceftaşı;

بِلُّورَة [tek.is.] ç. بِلُّورَات- kristal; kristal [malzeme]; [teyp] kristal; [SUR. بُلُّورَة] negatif FOT.;

بِلُّورِي [na't] kristal..., parlak, şeffaf; kristal;

بِلُّورِيَّة ç. بِلُّورِيَّات- mercek, lens;

مُبَلْوَر : فَوَاكِه مُبَلْوَرَة meyvalı şekerlemeler;

بِلُّوز ç. بِلُّوزَة, بِلُّوزَات- Fr.> bluz;

بُلُّوك ç. بُلُّوكَات- T.> bölük ASK., MIS.; ¶ بُلُّوك أَمِين iaşe sorumlusu ASK., MIS.;

بَلُّون balon;

بَلَى evet, gerçekten öyle ["değil mi?" gibi olumsuz soruya cevap olarak];

بلى bkz. بلو;

بَلْيَاتْشُو İt.> palyaço;

بِلْيَارْدُو İt.> bilardo;

بَلِيسَة pli, plise;

بِلْيُون ç. بِلَايِين milyar; trilyon;

بُمْيَاغ, بُمْبَاغ papyon;

بُمْبَايْ Bombay;

بَامِيَة ALF.BKZ.;

بُنّ kahve taneleri, kahve;

بُنِّي kahverengi;

بَنَان parmak uçları ¶ يُشَارُ إِلَيْهِ بِالْبَنَان parmakla gösterilmek; أَنَا طَوْعُ بَنَانِكَ emrinize amadeyim, hizmetinizdeyim;

بَنَادُورَة SUR. domates;

بَنْبَاشِي bkz. بكباشي;

بنت bkz. بن;

بَنْتُو yirmi frank değerindeki altın para;

بَنَّج ⇒ بنج *(b-i)* uyuşturmak; *(b-e)* anestezi yapmak;

بَنْج banotu [dağdağan, batbat, bengildek, çömlek otu, diş otu, gâvur haşhaşı] BOT. Hyoscyamus niger; eter, anestetik, uyuşturucu;

تَبْنِيج anestezi تَبْنِيج مَوْضِعِي lokal anestezi;

الْبَنْجَاب Pencap;

بَنْجَر kırmızı pancar BOT.;

بَنْد ç. بُنُود (kanun, sözleşme vb.de) bent, paragraf, cümle; büyük başlıklar, manşet;

بَنْدَر ç. بَنَادِر liman; ticaret merkezi;

بُنْدُق [cin.is.; tek. is. ة] ç. بَنَادِق fındık; fındık bitkisi; بُنْدُقَة fındık; mermi, kurşun;

بُنْدُقِيَّة ç. بَنَادِق tüfek ¶ بُنْدُقِيَّةُ الرَّشِّ av çiftesi;

اَلْبُنْدُقِيَّة Venedik;

اَلْبُنْدُقَانِي ç. -ون ,بَنَادِقَة Venedikli kişi;

بَنْدُوق ç. بَنَادِيق piç;

بَنْدُورَة İt.> domates SUR.;

أَحْمَر بَنْدُورِي domates kırmızısı;

بَنْدُول Fr.> rakkas, sarkaç;

بَنْزِين benzin;

بَنْس İng.> pens;

بَنْسِلِين penisilin;

بَنْسِيَة Fr.> hercai, alaca menekşe; BOT.;

بَنْسِيُون ç. ـآت pansiyon; yurt;

بَنْصَر müe. ç. بَنَاصِر yüzük parmağı;

بَنْط ç. بُنُوط puan MAL.;

بَنْطَلُون ç. ـآت- İt.> pantolon;

بَنْغَازِي Bingazi;

اَلْبَنْغَال Bengal;

بَنْفَسَج [cin.is.; tek. is. ة] menekşe;

بَنَفْسَجِي [s. ve is.] menekşe rengi, mor; فَوْقَ بَنَفْسَجِي morötesi; وَرَاء الْبَنَفْسَجِي veya اَلْبَنَفْسَجِي

بُنْك öz, en iyi kısım; بُنْكُ الْعُمْرِ ömrün en güzel yılları;

بَنْك ç. بُنُوك banka; banka binası; بَنْكُ الدَّمِ kan bankası;

مُبَنَّك karaya oturmuş;

مُبَنَّك مُحَنَّك zeki, akıllı, kurnaz;

بَنْكْنُوت İng.> banknot;

بَنُوَة bkz. بن ve بنون;

بَنَى *i* (بُنْيَان, بِنَاء) ve اِبْتَنَى (*bşi*) dikmek, dik hale getirmek; (*bşi*, على *bş üzerine*) bina etmek, kurmak; (عَلَيْهَا veya بِهَا *kadın ile*) zifafa girmek; بَنِي ve اِبْتَنِي [edil.] (على *bşe*) dayanmak, (*bşi*) temel almak; ¶ بَنَى كَلِمَةً عَلَى... bir kelimeyi mebni kılmak DİLB.;

تَبَنَّى bkz. بن;

بِنَاء bina etme, yapı kurma, yapılanma; dikme, yükseltme; (ç. أَبْنِيَة) yapı, bina; bünye; ¶ اِعَادَةُ الْبِنَاءِ yeniden yapılanma; اَلْبِنَاء الْحُرّ farmasonluk; ...e binaen, بِنَاءً عَلَى... ...kabulüyle; بِنَاءً عَلَى هَذَا bu sebeple;

بِنَائِي [na't] yapısal; mimari;

بِنْيَة ç. بُنًى yapı; بِنْيَة bünye; ¶ ضَعِيف الْبِنْيَة zayıf bünyeli; سَلِيم الْبِنْيَة ve صَحِيح الْبِنْيَة sağlıklı, sıhhatti; قَوِيُّ الْبِنْيَة sağlam bünyeli, sağlıklı;

بَنَّاء ç. ـون yapıcı, bina yapan; mason; yapıcı, müsbet; ¶ بَنَّاء حُرّ farmason;

بِنَايَة ç. ـآت- bina, yapı;

بُنْيَان yapı, bina; boy, endam;

مَبْنًى ç. مَبَانٍ yapı, bina; yapı, şekil, form; temel, asıl; ¶ الرَّأْيُ وَ الْمَبْنَى içerik ve şekil;

بُن bkz. بن;

بَان ç. بُنَاة yapıcı, bina yapan;

مَبْنِيّ bina edilmiş, yapılmış; kurulu (على *bş üzerine*); mebni, cümle içinde farklı görevleri üstlenmesine rağmen sonunda harf

değişimi, düşmesi, hareke değişimi meydana gelmeyen kelime ["mu'rab" karşıtı] DİLB.;

تَبَنَّى ⇒ بن *(b-i)* oğul ediṇmek; (*bşi*) benimsemek;

اِبْن ç. أَبْنَاء, بَنُون oğul, evlat; torun, neseb; soy, döl; ¶ اِبْن آدَم ç. بَنُو آدَم ademoğlu; اِبْن آوِي çakal; اِبْن البَلَد yerli; hemşehri; أَبْنَاء البِلَاد yöre halkı; اِبْن الحَرْب asker; dövüşken, mücadeleci; اِبْن السَّبِيل yolcu; اِبْن خَمْسِين elli yaşında; اِبْن سَاعَته geçici; اِبْن صُلْبِه kendi oğlu; بَنُو مَاء ; اِبْن عِرْس gelincik Araplar; السَّمَاء

اِبْنَة ç. بَنَات kız evlat; ¶ اِبْنَة العَمّ amca kızı; zevce, eş, hanım; اِبْنَة عَمّك karın, eşin; اِبْنَة الفِكْر ç. بَنَات kız; kız evlat; ¶ بَنَات الأَفْكَار ç. بِنْت düşünce; بَنَات بِئْس felaket, afetler; بَنَات الدَّهْر felaketler; بِنْت الشَّفَة kelime; بَنَات الصَّدْر tasalar, endişeler; بَنَات وَرْدَان solucan;

بُنَيَّ ! oğulcuğum!;

بُنُوَّة evlatlık, oğulluk;

بُنَوِي evlatlıkla ilgili;

تَبَنٍّ benimseme [fikri, prensibi vb.];

بِنِي ve پِنِي İng.> peni;

بِنْيُو İt.> banyo;

بَهِتَ *a* ve بَهُتَ *u* (بَهْت) şaşırmak, afallamak, şaşakalmak; بُهِتَ [edil.] ⇑; بَهِتَ *a* [renk] solmak, atmak; بَهَتَ *a (b-i)* şaşırtmak; _(بُهْتَان) *(b-e)* iftira atmak; بَاهَتَ *(b-nin yanına)* ansızın çıkıp gelmek; şaşırtmak, afallatmak; أَبْهَتَ *(b-i)* şaşırtmak; اِنْبَهَتَ =

بهت;

بُهْت ve بُهْتَان iftira, suçlama; yalan;

بُهْتَة şaşkınlık, hayret, sersemleme;

بَاهِت solmuş, solgun [renk]; çok şaşırmış, dona kalmış;

مَبْهُوت şaşkın, şaşırmış;

بَهِجَ *a* (بَهَج) (ب *bşe*) sevinmek, (ب *bşden*) hoşlanmak; بَهُجَ *u* (بَهَاجَة, بَهْجَان) güzel olmak, görünmek; أَبْهَجَ *(b-i)* sevindirmek, mutlu etmek; اِبْتَهَجَ (ب *bşe*) sevinmek, (ب *bşden*) hoşlanmak;

بَهْجَة parlaklık, şaşaa, görkem; sevinç, keyif, neşe ¶ بَهْجَة الأَنْظَار gözlerdeki sevinç parıltısı;

بَهِج ve بَهِيج ihtişamlı, görkemli, güzel; mutlu, neşeli; hoş, latif, şirin;

مَبْهَجَة sevinç anı;

مَبَاهِج mutluluklar, sevinçler; zevkler, eğlenceler; gösterişli, görkemli şeyler; parlaklık, şaşaa, görkem;

اِبْتِهَاج (ب *bşden*) hoşlanma;

مُبْهِج hoş, şirin, latif;

مُبْتَهِج mutlu, neşeli, sevinçli;

بَهْدَلَ (*bş*) hor görmek, tahkir etmek; *(b-e)* kötü davranmak; *(b-ile)* alay etmek, istihza etmek; بُهْدِلَ = تَبَهْدَلَ;

بَهْدَلَة hakaret, kötü muamele/ davranış; sıradan olma; kötü muamele; yanlış kullanım;

مُبَهْدَل mağdur, mazlum; eski(miş);

بَهَرَ *a* (بَهْر) ve أَبْهَرَ parlamak, ışık saçmak, parlak

olmak; *(b-i)* hayrette bırakmak, (*b-nin gözlerini*) kamaştırmak, gözünü almak; ¶ شَيْء يَبْهَرُ الأَبْصَارَ gözleri kamaştıran, herkesi hayran bırakan bir şey; بَهِرَ [edil.] nefesi kesilmek, nefes nefese kalmak; اِبْتَهَرَ gözleri kamaşmak, göremez olmak; parlaklıktan dolayı görememek; nefessiz kalmak; اِبْتَهَرَ (ب *bş ile*) göste-riş yapmak;

بَهْر (ب *bş ile*) hile, düzen, dolap aldatma;

بُهْر nefes darlığı, zor nefes alma;

بَهْرَة [göz için] kamaşma;

بُهْرَة orta, merkez; ...فِي بُهْرَةِ... ...ın ortasında;

أَبْهَر aort ANAT.;

بَهَار ç -آت- bahar, baharat;

اِبْتِهَار (ب *bşi*) gösterişli olarak sunmak;

بَاهِر parlak, göz alıcı;

مَبْهُور nefessiz kalan, nefes darlığı çeken;

بَهْرَجَ (بَهْرَجَة) Hin.> Far.> süslemek, donatmak; (*bşe*) aldatıcı bir parlaklık vermek; (*bşi*) meşhur etmek, şöhret kazandırmak, bayraklaştırmak; (*masum bi*) suçlu diye reddetmek; (*bşin*) sahtesini yapmak; تَبَهْرَجَ süslenmek, takıp takıştırmak; sahte olmak;

بَهْرَج sahte, yapma, suni, kalp para; değersiz süs, cici bici; çerçöp;

بَهْرَجَة boş gösteri;

بَهْرَجَان cici bici, değersiz süs;

مُبَهْرَج gösterişli, ucuz ve cafcaflı, dikkati çekmek amacında olan; çerçöp;

بَهْرِيز MIS. bir çeşit çorba;

بَهَظَ *a* (بَهْظ) (işi, yükü, *b-e*) yüklemek, *(b-e)* yüklenmek; اَبْهَظَ = بَهَظَ;

بَاهِظ ağır, yorucu; fazla, aşırı, anormal; pahalı, ücretli;

بَهَق BOT. bir çeşit liken; mayasıl gibi bir deri hastalığı; bir cüzzam hastalığı türü TIP;

بَهَلَ *a* (بَهْل) *(b-i)* lanetlemek; تَبَهَّلَ ve تَبَاهَلَ lanetleşmek; اِبْتَهَلَ (*Allah'a*) yalvarmak, dua etmek;

اَبْهَل karaardıç BOT. Juniperus sabina;

اِبْتِهَال dua;

بُهَّل, بُهْل ç. بَاهِل özgür, bağımsız;

بُهْلُول soytarı, palyaço;

بَهْلَوَانِيَّة, -آت ç. بَهْلَوَان akrobat; ip cambazı;

بَهْلَوَانِي akrobatik, cambaz gibi ¶ حَرَكَات بَهْلَوَانِيَّة cambazlık hareketleri; طَيَرَان بَهْلَوَانِي hava akrobatları;

بَهِمَ ⇒ اَبْهَمَ (*bşi*) karışık, anlaşılmaz hale getirmek; تَبَهَّمَ ve اِسْتَبْهَمَ (على *b-e*) anlaşılmaz karışık gelmek;

بَهْمَة koyun;

بُهْم ç. بَهِيم koyu renk;

بَهِيمَة ç. بَهَائِم hayvan; [çoğ.] evcil hayvanlar, mal, çiftlik hayvanları;

بَهِيمِي hayvani; zalimane;

بَهِيمِيَّة zulüm, zalimlik;

اِبْهَام karmaşıklık, anlaşılmazlık; karışıklık; belirsizlik;

اِبْهَام ç. أَبَاهِيم baş parmak [yine ayak için];

بَاهِيم ayak baş parmağı;

مُبْهَم müphem, kapalı, anlaşılmaz; ¶ عَدَد

تَبَوُّء العَرْشِ : تَبَوُّء tahta çıkma, cülûs;

بَوَّبَ (*bşi*) ⇒ بوب bölümlere/ fasılalara ayırmak; (*bşi*) guruplara ayırmak, tasnif etmek, sınıflamak;

بَاب ç. أَبْوَاب, بِيَان kapı; geçit; giriş; bölüm, fasıl, bab; grup, sınıf, kategori; alan, ihtisas, saha MEC.; sınır kapısı; ¶ البَاب العَالِي Babıali; عَلَى الأَبْوَابِ yakında, eli kulağında, ha oldu ha olacak; فَتَحَ بَابًا جَدِيدًا yeni bir çığır açmak; قَفَلَ بَابَ شَيْءٍ *bşi* bitirmek, sona erdirmek; مِنْ بَابِ الفَضْلِ fazilet, erdem kabilinden; مِنْ بَابٍ أَوْلَى tercihe şayan olan; فِي لَيْسَ هَذَا مِنْ bu konuda, bu alanda; هَذَا البَاب bu bir tesadüf olamaz; كَانَ مِنْ بَابِ الصُّدْفَةِ ...ler cümlesinden دَخَلَ فِي بَابِ . . . ve بَابِ . . . olmak; yeri ...olmak; فَرِيد فِي بَابِهِ konusunda tektir.;

بَابَة ç. بَابَات çeşit, sınıf, kategori;

بَوَّاب ç. ـون muhafız, bekçi; kapıcı;

بَوَّابَة [kapıdaki] muhafız odası, kulubesi;

بَوَّابَة القَنْطَرَةِ ¶ [büyük] kapı ç. ـآت- baraj, kanal kapağı;

تَبْوِيب bölümleme, taksim; tasnif, sınıflama, gruplama;

مُبَوَّب tasnif edilmiş, sınıflanmış;

بُوبْلِين poplin;

بُوبِينَة Fr.> bobin, makara;

بُوَيْت bkz. بيت;

بُوتَاس, بُوتَاسَا İt.> potas, kalyataşı;

بُوتَقَة ç. ـآت- pota, eritme potası; ¶ فِي بُوتَقَةِ الزَّمَانِ zamanın sonsuzluğunda;

مُبْهَم soyut sayı, mücerret adet MAT.; الْعَصَب الْمُبْهَم ANAT. onuncu kafa siniri; الاِسْم الْمُبْهَم işaret zamiri DİLB.;

بَهَا (بهو) بَهَا *u* (بَهْوَة) ve بَهِيَ *a* (بَهَاء) güzel olmak; بَاهَا (*b-ile* ب *bşde*) yarışmak, rekabet etmek; (ب *bş ile*) övünmek; تَبَاهَا (*b-ile*) yarışmak, rekabet etmek; (ب *bş ile*) övünmek, gurur duymak;

بَهْو ç. أَبْهَاء koridor, hol; oturma, odası, salon; kabul salonu;

بَهِيّ güzel, hoş; parlak;

بَهَاء güzellik, letafet; parlaklık;

بَهَائِي Bahai [s.]; (ç. ـون) Bahai [kişi];

أَبْهَى çok güzel, çok parlak;

مُبَاهَاة ve تَبَاهٍ mağrur, kibirli;

بَهْوَات bkz. بك;

بَاءَ (بوء) بَاءَ *u* tekrar gelmek, dönmek; (ب *bşi*) geri getirmek; بَاءَ بِالْفَشَلِ ya da بَاءَ بِالْخَيْبَةِ başaramamak, başarısız olmak; بَوَّأَ (*b-e* veya ل *b-e bir yerde*) kalacak yer vermek, hazırlamak; misafir etmek, ağırlamak; ¶ بَوَّأَ مَكَانًا *bir yere* yerleşmek; أَبْوَأَ (*b-i, bir yerde*) misafir etmek; (ب *bir yere* veya *bir yere*) yerleştirmek; تَبَوَّأَ (*bir yere*) yerleşmek, (*makamı, mevkiyi*) doldurmak, işgal etmek; تَبَوَّأَ مَكَانًا yer edinmek; genel kabul görmek; تَبَوَّأَ الْعَرْشَ tahta çıkmak; تَبَوَّأَ الْحُكْمَ hakim olmak, gücü ele geçirmek;

بِيئَة ç. ـآت- ev, konut, mesken; konum; çevre, muhit; bir şeyin doğal yeri, vatanı;

مَبَاءَة bir şeyin vatanı; ikamet, oturma;

بُوجيه ç. آت.- Fr.> MIS. buji;

بَاحَ (بَوْح) *u* (بَوْح) [sır] ortaya çıkmak, bilinmek; (*bşi* ب *bşi*, *sırrı*, الى *b-e* ya da ل *b-e*) açmak; أَبَاحَ (*bşi* ya da ب *bşi*, ل *b-e*) açmak; (*bşi*) umuma açmak, kamuya duyurmak; (*bşi*, ل *b-e*) bırakmak; (*bşi*) garanti etmek; اِسْتَبَاحَ (*bşi*) umuma açmak, duyurmak, bildirmek; (*bşi*) mubah, olabilir, caiz, kanuni görmek; (حُرْمَتَهُ *b-nin saygınlığını*) zedelemek; (*bşe*) sahip olmak; (*bşi*) zorla almak, gasp etmek; ¶ اِسْتَبَاحَ دَمَهُ kanını dökmek;

بَوْح (*sırrı*) açığa vurma, ifşa; itiraf;

بُوح boşluk; salon; avlu, iç bahçe;

بَاحَة ç. بَاحَات boşluk, meydan, alan; avlu; salon;

اِبَاحَة (*sırrı*) ifşa, açığa vurulma; yetki verme; ruhsat verme;

اِبَاحِي yasak olmayan, mubah; anarşist; serbest düşünen;

اِبَاحِيَّة serbest düşünme; anarşizm;

اِسْتِبَاحَة zorla alma, gasp; yağma, çapul;

مُبَاح izin verilen, yasak olmayan; kanuni, legal; umumi, kamuya ait; mubah, caiz; (ç. آت) mubah fiil;

بَاخَ (بَوْخ) *u* (بَوْخ) azalmak, eksilmek, inmek; (بوخ) (بُوخ) [ateş] sönüp gitmek; solmak, ağarmak; [et vb.] çürümek; بَوَّخَ (*bşi*) bozmak, yıkmak;

بُوَاخ buhar;

بَايِخ aptalca; bayat, modası geçmiş [nükte, espri] KNŞ.;

بُوخَرْست Bükreş;

بُودْرَة Fr.> pudra;

بُودِقَة ç. بَوَادِق pota, eritme potası;

بُوذَا Buda;

بُوذِي Budist [na't]; Budist kişi [is.];

بُوذِيَّة Budizm;

بَارَ (بور) *u* (بوار, بور) ölmek, yok olmak; [toprak] işlenmemiş olmak; [iş] sonuç vermemek, başarısız olmak; [mal] satılmamak, elde kalmak; بَارَتِ الْبِنْتُ [kız] evlenememek, evde kalmak; (*toprağı*) işlememek; (*bşden*) faydalanmamak; أَبَارَ yok etmek;

بُور işlenmemiş ¶ أَرْض بُور ç. أَرَاضٍ بُور çorak toprak, işlenmemiş arazi;

بَوَار helak, ruhun yok olması, yokluk; دَارُ الْبَوَار Cehennem;

بَائِر işlenmemiş [arazi];

بُورَانِي bir sebze yemeği MIS.;

بُورْتُغَال Portekiz;

بُورْصَة ç. آت.- borsa;

بَوْرَق boraks;

بُورْمَا Burma;

بُورِي has kefal ZOO. Mugil cephlus;

بُورِيه Fr.> püre, ezme;

بَوَّزَ ⇒ بوز somurtmak, surat asmak;

بُوز ç. أَبْوَاز [hayvan] burun ve ağzın birlikte bulunduğu kısım;

تَبَوُّزَة asık suratlılık;

مُبَوِّز somurtkan;

[2] بُوزَة, بُوز dondurma;

[3] بُوزَة bir içki;

بُوفِيه Fr.> büfe; bar; büfe, kontrbüfe;

بَوَّقَ ⇒ بوق (*nefesli çalgıyı*) çalmak, üflemek;

بُوق ç. أَبْوَاق, -آت boru, nefesli çalgı; korna; düdük; ses yayan alet; megafon; hiyanet hainlik; ¶ بُوق الصَّوْت ve بُوق الرَّدْيُو hoparlör; بُوق رَحِمِي dölyatağı borusu ANAT.;

بوّاق boru çalan;

بَاقَة paket, bohça; demet, tutam, buket;

بَائِقَة ç. بَوَائِق kısmetsizlik, felaket, afet;

بُوكَر İng.> poker;

بَالَ (بَوْل) *u* ve تَبَوَّلَ işemek; أَبَالَ idrar getiri-ci/ müdrir etkisi bulunmak; اِسْتَبَالَ idrar getirmek, idrar getirici etkisi olmak;

بَوْل ç. أَبْوَال sidik, bevl, idrar; ¶ مَرَض البَوْل السُّكَّرِي şeker hastalığı;

بَوْلِي [na't] bevli, idrar..., idrar ile ilgili; ¶ المَسَالِك البَوْلِيَّة idrar yolları; الأَمْرَاض البَوْلِيَّة idrar yolu hastalıkları; تَسَمُّم بَوْلِي TIP. üremi;

بوَالَة umumi tuvalet;

مَبْوَلَة ç. مَبَاوِل idrar kabı, ördek; tuvalet, klozet, pota; idrar getirici;

مِبْوَلَة lazımlık; idrar kabı, ördek; tuvalet, klozet;

اِسْتِبْوَال TIP. üremi; اِسْتِبْوَال الدَّم:

بَال[2] durum, hal; akıl; önem, ihtimam ¶ ذُو بَالٍ önem arzeden, önemli, ciddi; فَرَاغ البَالِ boşluk, işsizlik; sıkıntısı bulunmama, rahatlık, tasasız olma; مَشْغُول البَالِ dalgın; طَوِيل البَالِ sabırlı, tahammüllü; مَا بَالُهُ [fiil ile] ona ne oluyor ki..., niçin...; مَا بَالُكَ ...hakkında

بَاز şahin; بِيزَان, أَبْوَاز ç.

بُوس otobüs;

بَاسَ (بَوْس) *u* (بوس) *(b-i)* öpmek;

بُوسَة öpücük; بُوسَة

بُوسْتُو İt.> korse;

بُوسْتَة İt.> pasta; بُوسْتَة

البوسفور İstanbul Boğazı;

بَاشَ (بُوش) *u* (بَوْش) [kalabalık] gürültü, uğultu çıkarmak; بُوش ⇑;

بُوش ç. أَبْوَاش düzensiz, kalabalık, halk yığını;

بُوص [cin.is.; tek. is. ة] kamış, saz;

بُوصَة pus, inç, bir kademlik uzunluğun on ikide biri; (ç. أَبْوَاص) keten ya da ipekli kumaş, dokuma;

بُوصَلَة İt.> pusula;

بُوطَة pota, eritme potası;

بُوظَة dondurma; boza;

بُوع[1] ANAT. ayak tarak kemiği ¶ لاَ يَعْرِفُ الكُوعَ مِن البُوعِ elifi görse mertek sanır;

بَاع ç. أَبْوَاع kulaç [MIS. ≈ 3m.]; ¶ طَوِيل البَاعِ kuvvetli, güçlü, zorlu; ...e kadir, (yapabilecek kadar) güçlü; bilgili; cömert; قَصِير البَاعِ güçsüz, zayıf, cılız, aciz; hasis, cimri; قصور البَاعِ zayıflık, güçsüzlük; acizlik (عن *bşde*); بِالْبَاعِ وَ الذِّرَاعِ var gücüyle;

بوغ ⇒ بَوَّغَ şaşırmak;

باغَة selüloit; kaplumbağa;

بُوغَادَة ve بُوغَاضَة külsuyu, boğada;

بُوغَاز ç. بَوَاغِيز geçit, boğaz; liman; ¶ بُوغَاز الدَّرْدَنِيل Çanakkale Boğazı;

ne düşünüyorsun?, ...e ne dersin; niçin; خَلَّى بَالُهُ başı rahat olmak, üzüntüsü/ tasası olmamak; خَطَرَ بِبَالِه aklına gelmek; أَعْطَى أَلْقَى/جَعَلَ) بَالَهُ إِلَى (لِ)... zihnini, dikkatini bir şeye vermek, yöneltmek; لَمْ يُلْقِ لِقَوْلِي بَالاً sözüme itibar etmedi, sözümü kale almadı; لاَ يَقِلُّ عَنْهُ بَالاً ondan daha az önemli değildir, en az onun kadar önemlidir.;

بُول[3] posta pulu;

بَال[4] balina ZOO.;

بَالَة[5] ALF.BKZ.;

بولصة bkz. بولسة;

بُولاَق Bulak, Kahire'de bir semt;

بُولَنْدَة Polonya;

بُولَنْدِي [na't] Polonya..., Polonya'ya mahsus; [is.] Polonyalı;

بُولُو polo, çevgen benzeri bir oyun;

بُولُونْيَا İt.> Polonya;

بُولُونِي [na't] Polonya..., Polonya'ya mahsus; [is.] Polonyalı;

بُولِيس[1] Fr.> polis; ¶ بُولِيس الآدَاب ahlak zabıtası; البُولِيس الجِنَائِي cinayet masası; البُولِيس الحَرْبِي jandarma; البُولِيس السِّرِّي gizli polis; بُولِيس المُرُورِ trafik polisi;

بُولِيسِيَّة : رِوَايَة بُولِيسِيَّة polisiye roman;

بُولِيسَة ve بُولِيصَة ç. بَوَالِص, بَوَالِس poliçe, sigorta mukavelenamesi; بُولِيسَة الشَّحْنِ konşimento;

بُولِيفِيا Bolivya;

بُولِيفِي [na't] Bolivya...; [is.] Bolivyalı;

دَاء البُولِينَا üremi;

بُوم [cin.is.; tek. is. ة] ç. أَبْوَام baykuş;

بُون[1], بَوْن fark; aralık, fasıla;

بَان [cin.is.; tek. is. ة] bonağacı, sorkun ağacı BOT. Maringa aptera; Mısır söğüdü BOT. Salix aegyptiaca;

بُونس أَيْرِس Boenes Ayres;

بُونِي ç. بَوَانِي İng.> midilli;

بَاه cinsel münasebet; çiftleşme; iktidar, cinsi birleşme kuvvetine sahip olma; meni;

بُوهِيمِيَا Bohemya;

بُوهِيمِي Bohemya(lı) [s. ve is.];

بُوهِيمِيَّة Bohem hayatı;

بَؤُونَة Kıpti takviminin onuncu ayı;

بُوَيَة T.> boya; ayakkabı boyası;

بُوَيَاجِي, بُوَيْجِي boyacı; ayakkabı boyacısı, lostracı;

بَايَة = بَيَّة ALF.BKZ.;

بِيئَة bkz. بوء;

بِيَادَة piyade MIS.;

بِيَادِي piyade asker;

بِيَانَات ç. بِيَانُو, بِيَانَة, بِيَان piyano;

بِيب boru, tüp; [su deposunun, tankının] valf, musluk; بِيبَة pipo;

بَاتَ (بيت) i (مَبِيت) geceyi geçirmek, gecelemek; bütün gece kalmak, gitmemek; olmak; (في *bir durumda*) olmak; *bşi* yapmayı sürdürmek; بَيَّتَ (فـي *bş hakkında*) derin derin düşünmek; (ل *b-e karşı, komplo*) kurmak; *(b-i)* geceleyin ağırlamak/ misafir etmek; أَبْيَتَ *(b-i)* geceleyin ağırlamak/ misafir etmek;

بَيْت ç. بُيُوت, بُيُوتَات ev, mesken; çadır; oda;

بِـَخِيلٌ»; için, sebebiyle, zira; bununla birlikte;

بَيْدَاوَات ,بِيد .ç بَيْدَاء çöl;

اِبَادَة yok etme, helak etme, ortadan kaldırma;

بَائِد geçici, kalıcı olmayan; geçmiş, geçip gitmiş;

مُبِيد yıkıcı, tahrip edici, yok edici, öldürücü; (ç. ـآت) yok edici/ öldürücü vasıtalar; مُبِيدَات حَشَرِيَّة ¶ böcek ilaçları;

بِيَادَة ALF.BKZ.;

بَيْدَر ç. بَيَادِر harman yeri;

بَيْدَق (ve بيذق) ç. بَيَادِق [satrançta] piyon;

بِيذِنْجَان bkz. باذنجان;

بَيَّارَة[1] ç. ـآت- FİL. sulama çarkı ; koru, fidanlık.;

بِيرَا[2], بِيرَة İt.> bira ¶ مَصْنَع البِيرَا bira fabrikası;

بَيْرَق ç. بَيَارِق T.> bayrak;

بَيْرَقْدَار T + Far.> bayraktar;

بِيرُو[1] Peru;

بِيرُو[2] ç. ـآت Fr.> büro, ofis;

بَيْرُوت Beyrut;

بَيْرُوتِي ç. بَيَارِتَة ,بَوَارِتَة Beyrutlu;

بِيرُوقْرَاطِي bürokratik;

بِيرُوقْرَاطِيَّة bürokrasi;

بِيزَنْطِيَّة Bizans;

بِيسُون bizon;

بَاضَ (بيض) *i* (بَيْض) yumurtlamak; (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek; بَاضَ بِالْمَكَانِ وَفَرَّخَ ¶ bir yere yerleşip orayı yurt edinmek; بَيَّضَ (*bşi*) beyazlatmak, beyaza boyamak, ağartmak; (*bşi çamaşırı*) temizlemek, ağartmak; kalaylamak; teneke ile kaplamak; (*bşin*) oku-

daire; aile, yuva; kabuk, kılıf; بُيُوتَات [çoğ.] büyük binalar; (ç. اَبْيَات) beyit; بَيْت الإِبْرَة ¶ [gemi] pusula; اَهْل الْبَـيْت ehli beyt; اَهْل بُيُوتَات الْبُيُوتَات saygıdeğer, seçkin aileler; بُيُوتَات تِجَارِيَّة ticaret merkezleri; الْبَيْت الحَرَام Beyti Haram; بَيْت الأَدَب ve بَيْت الخَـلاَء tuvalet, hela; بَيْت الدَّاء hastalığın merkezi; بَيْت رِيفِي sayfiye evi, yazlık; بَيْت ve بَيْت القَـصِيـدَة القَصِيد kasidenin en önemli beyti, *bşin* özü, esası; can alıcı nokta; en önemli öğe; بَيْتَلَحْم Beytelehm şehri; الْبَيْت المَالِك hükümet binası; بَيْت الْمَـالِ Beytülmal; hazine dairesi; TUN. müslümanların sahipsiz malları ile ilgilenen kuruluş;

بَيْتِي özel, yurt ile ilgili, iç, dahili; evcil; evde yapılan, imal edilen;

بُوَيْت ç. ـآت- küçük ev; küçük çadır, pansiyoner;

بَيَّات ç. ـون- ve بَيَّـاتَة yatılı [öğrenci]; (ç ـون-) yatılı öğrenci TUN;

بَيُّوت bayat, eski;

مَبِيت geceleme, geceyi geçirme; geceyi geçirecek yer, barınak;

بَائِت bayat, eski; (فِي الصَّـفِّ) başarısız, sınıfta kalan MIS.;

مُبَيِّت entrikacı, dalavereci;

بِيجَامَا ve بِيجَامَة pijama;

بَادَ (بيد)[1] *i* (بُيُود, بَيَاد, بَيْد) ölmek, geçip gitmek, nesli tükenmek, telef olmak; اَبَادَ (*b-i*, *bşi*) ortadan kaldırmak, yok etmek;

اِنَّهُ غَنِيٌّ بَيْـدَ اَنَّهُ « ne var ki; بَيْـدَ اَنْ . . .

بَيَّـاض ¶ ürünler; SUR. süt, yağ ve yumurta بَيَـاض الْبَيْضِ yumur-ta akı; بَيَـاض العَـيْنِ göz akı; بَيَاض النَّهَارِ gün ışığın(da), gündüz vakti(nde); بَيَاض نَهَارِه وَ سَوَادُ لَيْلِه gece gündüz; بَيَّاض iyi, iyi karekterli, temiz; عَلَى بَيَـاضٍ الوَجْـهِ yazılmamış, boş [kağıt];

بِيـض ,بيض .ç بيـوض yumurta veren, yumurtlayan;

أَبْيَض müe. بَيْـضَاء ç. بِيض beyaz; parlak; temiz, pırıl pırıl; masum, suçsuz, asil, samimi [kişilik]; boş, yazılı olmayan [kağıt yaprağı]; الْبِيضَان [çoğ.] beyaz ırk; الأَبْيَض yumurta akı; ثَوْرَة بَيْضَاء çıplak, çorak arazi; أَرْض بَيْضَاء ¶ kansız devrim; الخَيْط الأَبْيَض fecrin ilk beyazlığı; الذَّهَب الأَبْيَض platin; بالسِّـلاَح الأَبْيَض bıçak/ kılıç benzeri silahlarla; صحيفته بيضاء adı temizdir, lekesizdir; onun geçmişinde leke yoktur.; صُـحُف بَيْـضَـاء asil, yüce, ulvi işler; أُكْذُوبَة بَيْضَاء küçük yalan, beyaz yalan [zararsız olduğu düşünülerek söylenilen yalan]; لَيْلَة بَيْـضَـاء uykusuz geçirilen gece; الْمَوْت الأَبْيَض tabii ölüm; يَد بَيْـضَـاء iyilik yapan; bahşeden, ihsanda bulunan;

مبيض ,مبيض ANAT. yumurtalık;

تَبْيِيضَة net kopya, okunaklı kopya;

اِبْيِضَاض TIP. lösemi, kan kanseri;

بَوَائِض .ç بائِض yumurta veren, yumurtlayan;

مُبَيِّض ç. ـون badanacı; beyazlatıcı; kalaycı; kopya eden, nüsha çıkaran;

مُبَيَّضَة temiz/ net kopya;

naklı, net bir kopyasını çıkarmak; بَيَّـضَ ¶ بِالآنِيَة kapları kalaylamak; بَيَّضَ الجِدَارَ duvarı [kireçle] badanalamak; بَيَّضَ وَجْهَهُ *b-nin* suçsuzluğunu, masumluğunu göstermek; *b-e*, saygı göstermek; بَيَّضَ اللَّهُ وَجْـهَـهُ Allah *b-i* şerefli kılmak; لاَ يُبَيِّـضُهُ مِنْ صَحِيـفَةٍ bu onun suçsuz olduğunu göstermez.; تبـيض = بيض; اِبْيَضَّ beyazlaşmak, ağarmak;

بَيْـض [cin.is.] ç. بُيُـوض yumurta; بَيْـض بَيْـض جَـامِـد rafadan yumurta; بَيْـض مَسْلُوق) katı pişmiş yumurta;

بَيْضَة [tek.is.] ç. ـآت- yumurta; husye, yumurta; miğfer, tolga; kask; asıl malzeme, öz, çekirdek; ¶ بَيْـضَـة الدِّيك [lafzen: horoz yumurtası] minare gölgesi, davul tozu, göğe direk, denize kapak, imkansız şey; بيـضـة البَـلَد toplum içinde muteber olan kişi; فِي بَيْـضَة açık, güneşli bir havada; بَيْـضَة النَّهَارِ yazın en sıcak zamanı; بَيْضَة الاِسْلاَم İslam toprakları; الدِّفَاع عَنْ بَيْـضَـةالدِّينِ din savaşı/ müdafaası; الدِّفَـاع عَنْ بَيْـضَـة الوَطَنِ vatan savunması; بَيْضَة الخِدْرِ iffetli, namuslu, zahide kadın;

بيضِي ,بيـضـاوِي ve بيـضـوِي yumurta şeklinde, eliptik, oval, beyzi;

بُوَيْضَة ve بُيَيْضَة ç. بُوَيْضَات küçük yumurta; BİY. yumurtacık;

بَيَاض beyaz, ak, beyazlık; (ç. ـآت) çorak, çıplak arazi; (metinde) boşluk; boş; TIP. gözün kornea tabakasında meydana gelen beyaz leke; keten بَيَـاضَات [çoğ.] keten işi

مَبِيع ve مُبَاع satılmış, satılan;

مُبْتَاع satın alan, müşteri;

بِيَع, -آت ç. بيعة HRİ. Kilise; Sinagog;

بَيْكَوَات ç. بَيْك bey [saygı ünvanı];

بَيْكَوِيَّة beylik, bey makamı;

بيكَار pergel;

بيكَبَّاشِي bkz. بكبَاشَى;

بيكَة Fr.> pike kumaşı;

بيل Fr.> bilye ¶ كُرْسِي بِيل bilyeli yatak;

بيلَة bkz. بول;

بيلَسَان mürver ağacının bir türü;

بيلْهَارْسِيَا TIP. kandaki bir kurdun meydana getirdiği bir hastalık türü;

بيلِيَة ç. -آت Fr.> bilye;

بَان (بين) *i* (بيـان) ortaya çıkmak, görünmek; (ل من) (بُيُـون, بَيْن)_ ...*için*) açık, vazıh olmak; بَيَّن (*bşi*) açığa çıkarmak, görünür yapmak; (*bşi*) duyurmak, ilan etmek; (*bşi*) ifade etmek, dile getirmek; (*bşi*) göstermek, işaret etmek; (*bşi*) açıklamak, izah etmek, şerh etmek; بَايَن (*b-den*) uzaklaşmak, ayrılmak; (*bşe*) benzememek, (*b-nin bşi*) farklı olmak; (*bşe*) karşı olmak; (*bşde*) ihtilafa düşmek; أبَان (*bşi*, ل *b-e*) açıklamak, izah etmek; (*bşi*, من *bşden*) ayırdetmek, temyiz etmek; açık, aşikar olmak; تَبَـيَّن (ل ...*için*) açık, anlaşılır gelmek, olmak; sonuna gelip açıklığa kavuşmak; (من ...*tarafından*) açıklığa kavuşturulmak; (من ...*den*) bariz şekilde ayrılmak, (*bşin*) doğrusunu bulmak için aramak; (*b-i*, *bşi*) iyice incelemek, eleştirel bir

بَيْطَرَ veterinerlik öğrenimi görmek; (*atı*) nallamak;

بَيْطَار ç. بَيَاطِرَة veteriner; baytar; nalbant;

بَيْطَرِي veterinerlik ile ilgili, veteriner...; طَبِيب الطِّبّ البَيْطَرِي veteriner hekimlik; ¶ بَيْطَرِي veteriner;

بَيْطَرَة veterinerlik bilimi; nalbantlık;

بَاعَ (بيع) *i* (مَبِيع, بَيْع) (*bşi*, *b-e* ya da ل *b-e*, ب ...*karşılığında*) satmak; بَايَع (*b-ile*) kontrat yapmak; (*b-e*) biat etmek; (*b-i*) lider kabul ettiğini açıklamak; أبَاع (*bşi*) satılığa çıkarmak; تَبَايَع satışta anlaşmak, pazarlığı bitirmek; اِنْبَاع satılmak; satılık olmak; اِبْتَاع (*bşi* من *b-den* veya *bşi*, *b-den*) satın almak; ¶ لاَ ابتاع مِنه و لا ابايعه ona hiç bir şey hakkında güvenmem;

بَيْع ç. بُيُوع, بُيُوعَات satış; ¶ لِلْبَيْعِ satılık; بَيْع بِالْجُمْلَة toptan satış; بَيْع (بُيُوع) جَبْرِيَّة mecburi satış; بَيْع لآخِرِ رَاغِبٍ müzayede, açık artırma ile satış;

بَيْعَة anlaşma; ticari anlaşma; satış; alış; biat; ¶ عَلَى البَيْعَة üstüne, bir de;

بَيَّاع satıcı, tüccar, bayi;

مَبِيع satış; مَبِيعات [çoğ.] satışlar [özl. market gibi büyük iş yerlerinde];

مُبَايَعَة ç. -آت [sözleşme vb.de] anlaşma; biat; önderliğini tanıma; iş, muamele;

اِبْتِيَاع satın alma;

بَائِع ç. بَاعَـــة satıcı; tüccar; bayi; satış memuru;

بَائِعَة satıcı kadın;

gözle bakmak; (*bşe*) tecessüs ile bakmak; aralığından bakmak, net olarak görmek, anlamak; (*bşi*, من ...*den*) ayırdetmek; تَبَايَنَ farklı olmak, ayrı olmak; karşıt olmak, muhalefet etmek; büyük oranda değişmek; sınırları (بَيْنَ ...*arasında*) düzensiz bir şekilde değişmek; اِسْتَبَانَ açık, görünür olmak; (*bşi*) görmek, bilmek, algılamak; اُسْتُبِينَ [edil.] (من ...*den*) açıkça görülmek;

بَيْن ayrılma, bölünme; fasıla, aralık; fark ¶ ذَاتُ الْبَيْنِ [topluluk arasındaki] yakınlık; [topluluk arasındaki] soğukluk, düşmanlık; فِي الْبَيْنِ bu arada;

بَيْنَ [mud. kul.] veya فِيمَا بَيْنَ arasında; ¶ ... بَيْنَ ... وَ ... ...ya ...ya; ...ile ...arasında; كَانَ الْقَوْمُ بَيْنَ صَامِتٍ وَ مُتَكَلِّمٍ kalabalık, toplu-luk konuşanlar ve susanlar olarak ayrıldı; ... بَيْنَ يَدَيْ ...in önünde, huzurunda; yanında, üzerinde; لاَ سِلاَحَ بَيْنَ يَدَيْهِ silahsız, yanında silah yok(tur); فِيمَا بَيْنَ bu arada, bu süre zarfında; فِيمَا بَيْنِي بَيْنَ ذَلِكَ gönlümde, içimde; بَيْنَ ذِرَاعَيْهِ و بَيْنَ نَفْسِي kollarında, kollarının arasında; مِنْ بَيْنِهِمْ aralarından; بين بين ne iyi ne kötü, normal; بَيْنَ فَتْرَةٍ وَأُخْرَى ya da بَيْنَ وَقْتٍ وَ آخَرَ bazen, arasıra;

بين ALF.BKZ.;

بَيْنَمَا, بينما [bağlaç] ...iken;

بَيِّن açık, vazıh, anlaşılır, net; (ç. أَبْيِنَاء) açık ve düzgün [ifade];

بَيَان ç. ـآت açıklık, anlaşılırlık, vuzuh; anlama beyanat; beyanname açıklama, izahat; haber; [resmi] rapor; indeks, liste; belağat, fesahat; اَلْبَيَان Kur'anı Kerim; ALF.BKZ.; ¶ غَنِيٌّ عَنِ الْبَيَانِ tashih HUK.; بَيَان الْحَقِيقَةِ aşikar, belli, açık; عِلْمُ الْبَيَانِ belagat ilmi, retorik; عَطْفُ الْبَيَانِ DİLB. atfi beyan;

بياني açıklayıcı, izah niteliğinde; beliğ;

بَيِّنَة ç. بَيِّنَات apaçık, karşı konulmaz delil; delil; delil olarak kullanılan belge İSL.HUK.; ¶ بَيِّنَة ظَرْفِيَّة ikinci derece delil; كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ... ...in tamamen farkında, bilincinde olmak;

أَبْيَن daha açık/ net/ vazıh;

تِبْيَان açıklama, izahat, şerh;

تِبْيِين ve اِبَانَة açıklama, izahat, şerh;

تَبَايُن farklılık, benzememe;

تَبَايُنِي farklı; muhalif;

بَائِن açık, net, vazıh; son, nihai, kati [boşanma] İSL.HUK.; çok uzun; ¶ بَائِن الطُّولِ çok uzun, anormal uzun [kişi];

بَائِنَة çeyiz;

مَبْيُونَة mesafe;

مُبِين açık, net, kapalı olmayan; ¶ اَلْكِتَاب الْمُبِين Kur'anı Kerim;

بابي farklı, ayrı, başka;

بيان, بيانة ALF.BKZ.;

بيباشي bkz. بكباشي;

بينتو bkz. بنتو;

بيه = بيك

بِيُورِيه İng.> püre;

بِيُورِيه Fr.> TIP. bir nevi dişeti hastalığı, piyore;

ت

ت telefon için kısaltma;

ت [harfi cer.] yemin için kullanılır;

تَاللّٰه Allah'a andolsun ki!;

تَاء "ت" harfinin adı;

تَابُوت ç. تَوَابِيت kutu, sandık; tabut;

تَأْتَأَ kekelemek, pepelemek;

تَاج bkz. توج;

تَؤَدَة bkz. وأد;

تَأَرَ ⇒ اَتْأَرَ البَصَرَ gözünü (*b-e* veya الى *b-e*) dikmek;

تَارَة bkz. تور;

تَازَة (= طَازَة) taze;

تَاكَ [meb. müe.] bu;

تَانِكَ bunlar [bu ikisi]; [mansub ve mecrur hali için] تَيْنِكَ;

تَاكْسِي taksi;

تَوْأَم ve تَوْءَم [müe. ة ile] ç. تَوَائِم ikiz;

تَبَّ *i* (تَبَاب, تَبَب, تَبّ) yok olmak, helak olmak; اِسْتَتَبَ kararlı olmak; düzenli sıralı olmak; iyi işlemek, iyi gitmek; ¶ اِسْتَتَبَّ الأَمْرُ onun için her şey yolunda(ydı), yolunda gitti;

تَبًّا لَهُ helak olsun! kahrolsun!;

اِسْتِتَاب normallik, düzenlilik; istikrar, kararlılık; olumlu gelişme;

التِّبْت Tibet;

تَبَرَ *a* (تَبْر) (*bşi*) yok etmek, yıkıp mahvetmek; تِبْر ham metal; altın tozu, filiz;

تَبَار çürüme, bozulma;

تِبْرِيَّة kepek, konak;

تَبْرِيز Tebriz;

تَبِعَ *a* (تَبَاعَة, تَبَع) (*b-i*, *bşi*) izlemek, peşi sıra gitmek; (*b-nin*, *bşin*) izini sürmek; *(b-nin)* arkasından gitmek; (*b-nin*) peşine düşmek; (*bşe*) yapışmak, bağlanmak; (*bir yolu*) izlemek, takip etmek; (*bşe*) uymak; *(b-e)* ait, mahsus olmak; (*b-e*) tabi kılmak, (*b-nin*) emrine vermek; ¶ تَبِعَ الدُّرُوسَ derslere düzenli olarak devam etmek; تَابَعَ (*b-i*, *bşi*, *bir gelişmeyi*) izlemek, gözünü ayırmamak; (*b-ile* على *bş üzerinde*) anlaşmak; (*b-nin*, *bşin*) peşine düşmek, kovalamak; (*bşi*) sürdürmek, devam etmek; اَتْبَعَ (*vakit*, *sıralama* vb.de) peşi sıra gelmek; (*b-i b-nin*) komutasına vermek, tabi kılmak, (*bşi*) ikinci dereceye koymak; تَتَبَّعَ izlemek (özl. *tartışmayı*, *gelişmeyi*, *haberleri*); (*bşin*, *b-nin*) peşi sıra gitmek, kovalamak; (*bşi*, *yazıyı*) [kalem vb. ile] izlemek, takip etmek; *(b-e)* tabi olmak; تَتَابَعَ peşi sıra, ardısıra gelmek; kesintisiz bir sıralama, düzen oluşturmak; اَتْبَعَ (*b-i*, *bşi*) izlemek; (*bşi* ب *başka bşin*) peşi sıra, ardından göndermek; *(b-nin)* aleyhine dava açmak,

kanuni takipte bulunmak; tabi olmak, boyun eğmek; (*bşi*) kovalamak; (*bşi*) etüt etmek, araştırmak; اُتُّبِع [edil.] (على *bş*, *doktrin*, *fikir*) taraftar/ takipçi/ tabiler bulmak; ¶ اِتَّبَعَ سِيَاسَةً bir politika izlemek; اِتَّبَعَ يَمِينَهُ sağ kolu izlemek, sağdan gitmek; اِسْتَتْبَعَ *(b-nin)* peşinden gelmesini istemek; (*bşi*) hasıl etmek, sonucunu getirmek, doğurmak; *(b-i)* kendine boyun eğdirmek, köle yapmak, emri altına almak;

تَبَع izleme, peşi sıra gelme; tabi olma, uyma; bağlılık; taraftarlar, tabi olanlar (ل *bşe*): بِالتَّبَعِ peşpeşe, ardı sıra, ardarda; تَبَعًا لِـ... ...e göre; ...in neticesinde, ...sebebiyle; (ç. أَتْبَاع) partizan, bağlı, taraftar; vatandaş; bağlı, ait, merbut;

تَبَعِي feri;

تَبِعَة ç. ـآت sonuç, netice, akibet, sorumluluk; أَلْقَى التَّبِعَةَ عَلَى ¶;

تَبِيع ç. تَبَّاع izleyen, sonra gelen; (ç. تَبَائِع) taraftar, izleyici; yardımcı, hizmetçi, uşak;

تَبَعِيَّة ç. ـآت tabi olma, uyma; bağlılık sadakat; vatandaşlık; بِالتَّبَعِيَّةِ sonradan; bu yüzden, netice olarak;

تِبَاعًا ardısıra, peşi sıra, peş peşe;

مُتَابَعَة izleme, takip etme; kovuşturma HUK.; sürme, devam etme;

اِتِّبَاع DİLB. bazı harflerin değiştirilip lafzen tekrarı ile yapılan ,"عَشِير بَشِير" gibi, tekid;

تَتَبُّع izleme (özl. *tartışmayı*, *gelişmeyi*); takip, peşinden koşma; kavuşturma; ardışıklık; silsile ¶ اَلتَّتَبُّعُ التَّأْرِيخِي tarihin seyri; تَتَبُّعَات عَدْلِيَّة adli kovuşturma;

تَتَابُع ardarda, peşpeşe olma; bayrak değiştirme SPO.; بِالتَّتَابُعِ sıra ile, ardışıl olarak, peş peşe, seri halinde;

اِتِّبَاع izleme, takip; izleme, bir yol izleme [siyaset vb.]; (ل *bşe*) bağlılık, sadakat; اِتِّبَاعًا لِـ... ...e uymak için; ...e uygun olarak;

اِتِّبَاعِي klasik, geleneksel;

اِتِّبَاعِيَّة klasizm, gelenekçilik;

تَابِع ç. تُبَّاع, تَبَعَة izleyen, peşi sıra gelen; bağımlı; ikincil, tali; (ل *b-nin*) emri altında olan, ast; (ل ...*e*) ait; (ل ...*e*) göre, bağlı; (ل *b-e*, *bşe*) tabi olan, uyan; (ç. أَتْبَاع) taraftar, partizan; vatandaş; hizmetçi, uşak; kahya, her işi gören memur; (ç. تَوَابِع) tabi DİLB.; ek, ilave, lahika; fonksiyon MAT.; ¶ اَلدُّوَل التَّابِعَة uydu devletler, bağımlı devletler;

تَابِعَة ç. تَوَابِع kadın tabi, taraftar; kadınlara yardım eden kişi; bağlılık; netice, sonuç; sorumluluk; تَوَابِع [çoğ.] bağımlı bölgeler; SİY. uydu devletler [yine اَلدُّوَل التَّوَابِع];

تَابِعِيَّة vatandaşlık, tabiiyet;

مَتْبُوع (ب ...*tarafından*) izlenen, tabi olunan; kendisine hizmet edilen, lider, önder;

مُتَتَابِع birbirini izleyen, silsile halinde, müteakip;

مُتَّبَع [bir kanuna; uygulamaya] tabi olan, uyan; izlenen, tutulan [yol];

تَبْغ ç. تُبُوغ tütün;

تَبَّلَ *i* (تَبْل) [aşk, sevgi] *(b-i)* harap etmek, bitirip

[akışı] , alışveriş; شَرِكَة تِجَارِيَّة ticari şirket; اتِّفَاق تِجَارِي ticari anlaşma;

مَتْجَر ç. مَتَاجِر iş, alışveriş; mal, ticari eşya; dükkan, ticarethane;

مَتْجَرِي ticari;

اتَّجَار (ب *bşin*) ticaretini yapma;

تَاجِر ç. تِجَار, تُجَّار tüccar, işadamı; ¶ تَاجِر الجُمْلَة toptan satıcı, toptancı; تَاجِر تَجْزِئَة ve تَاجِر القِطَاعِي perakende satış yapan; بِضَاعَة تَاجِرَة ticari mal;

تُجَاه [mud. kul.] ...in karşısında, ...ile yüz yüze;

تَحْتَ [mud. kul.] ...in altında; aşağısında; ¶ تَحْتَ التَّجْرِبَة deneme aşamasında; deney aşamasında; تَحْتَ التَّحْضِير hazırlık aşamasında; تَحْتَ الحِفْظ koruma altında; تَحْتَ التَّسْدِيد veya تَحْتَ السَّدَاد ödenmemiş, açık, kapatılmamış TİC.; تَحْتَ السِّلَاح silah altında, silahlı kuvvetlerde; تَحْتَ التَّسْوِيَة ödenmemiş, açık, kapanmamış. TİC.; تَحْتَ اِشْرَاف ...in gözetiminde; تَحْتَ الشُّعُور bilinç altında, şuur altında; تَحْتَ تَصَرُّفه emrine amade, hizmetinde; تَحْتَ الطَّبْع baskıda, baskı aşamasında, basımda; تَحْتَ عُنْوَان adıyla ünvanı ile; تحت اعيننا gözümüzün önünde; تَحْتَ التَّمْرِين eğitimde, eğitim aşamasında; تَحْتَ اليَد hazır, elde; تَحْتَ يَدِه ipleri elinde; مِنْ تَحْت ...in altından, ...in aşağısından;

تَحْت [zarf] aşağıda, altta;

تَحْتَانِي [na't] alt..., alt ile ilgili; ¶ مَلَابِس تَحْتَانِيَّة iç çamaşırları;

اَتْحَفَ ⇒ تحف (*b-e, bşi* ya da *b-e* ب *bşi*) hediye

تَبَّل ve تَوَبَّل (*bşe*) baharat katmak, çeşni vermek;

تَابَل ç. تَوَابِل kişniş BOT. Coriandrum sativum; yemeğe çeşni veren şeyler [tuz, biber, salça]; baharat;

تَبُّول SUR., LÜB. bulgur, soğan, nane, maydanoz, limon suyu, zeytinyağı, baharat ile yapılan bir çeşit salata;

مَتْبُول karasevdaya düşmüş, sevdalı;

مُتَبَّل baharatlı; SUR., LÜB. pirinç, et ve muhtelif baharat ile doldurulmuş [na't olduğunda: ...dolması]; بَاذِنْجَان مُتَبَّل patlıcan dolması;

تَبْلُو ç. آت- tablo [resim];

تِبْن saman;

تِبْنِي saman rengi;

تَبَّان saman satıcısı;

دَرْب التَّبَّانَة ASTR. samanyolu, samanuğrusu, hacılaryolu;

مَتْبَن ç. مَتَابِن samanlık;

التَّتَر[1] Tatarlar [yine التَّتَار];

تَتَرِي [na't] Tatar; Tatar [is.];

تَتَرَى[2] ardışık, silsile halinde, müteselsil;

تَتَك T.> tetik;

تَتَن T.> tütün;

تَتَنُوس tatanoz TIP;

تَجَر *u* (تِجَارَة, تَجْر) ve اتَّجَر ticaret yapmak, iş yapmak; (في veya ب *bşin*) ticaretini yapmak;

تَاجَر *(b-ile)* alış veriş, ticaret yapmak;

تِجَارَة ticaret; alış veriş; mal, ticari eşya;

تِجَارِي ticari, ticaret ile ilgili; ¶ بَيْت تِجَارِي ticarethane, iş yeri; الحَرَكَة التِّجَارِيَّة iş

etmek, ithaf etmek;

تُحْفَة ç. تُحَف hediye; MEC. mücevher, kıymetli taş; sanat eseri; ¶ تُحْفَة فَنِّيَّة eşsiz sanat eseri;

مَتْحَف ç. مَتَاحِف müze ¶ مَتْحَف الشَّمْعِ balmumundan yapılmış eser;

تخ *u* (تخوخة) ekşimek, mayalanmak;

[1]تَخْت ç. تُخُوت yatak, döşek; sıra, bank; oturak; divan; kutu, sandık; gardırop; kürsü; bando, orkestra; taht; ¶ تَخْت الْمُلْك taht; krallık, başkent; تَخْت الْمَمْلَكَة başkent;

تَخْتَة tahta; sıra; levha; karatahta;

[2]تَخْتَخ çürümek, bozulmak;

[1]تخم *a* hazımsızlık çekmek, hissetmek; أَتْخَم *(b-e)* tıka basa yedirmek; *(b-e)* hazımsızlığa sebep olmak; (*mideyi*) haddinden fazla, tıka basa doldurmak; اتَّخَم = تَخِمَ;

تُخَمَة, تُخْمَة ç. آت-, تُخَم hazımsızlık;

مُتَخَوِّم hazımsızlık çeken;

[2]تخم *i* (*bşi*) sınırlamak; تَاخَمَ (*bşe*) komşu, sınır komşusu olmak;

تَخْم, تَخُم ç. تُخُوم sınır, hudut;

مُتَاخِم birbirine sınır, komşu, bitişik;

تَدْرُج, تُدْرُجَة sülün ZOO. Phasianus colchicus;

تَدْمُر ya da تُدْمُر Palmira [Suriye'de eski bir şehir];

تَدْمُرِي [herhangi] biri ¶ لا تَدْمُرِي hiç kimse, hiçbir canlı;

ترابيزة ç. آت- masa MIS.;

تراخما trahoma TIP.;

تراس Fr.> taras;

تَرَامْوَاي, تِرَام tramvay;

تَرِبَ *a* (مَتْرَب, تَرَب) tozlanmak, toza bulanmak, üstü başı toz toprak olmak; تَرَّبَ ve أَتْرَبَ (*b-i*,*bşi*) toprak ile örtmek; تَارَبَ *(b-ile)* aynı yaşta, akran olmak; تَتَرَّبَ tozlanmak, toza bulanmak;

تِرْب ç. اتراب akran, yaşıt;

تَرِب tozlu;

تُرَبَة ç. تُرَب toz; toprak; yer; kir; türbe; mezar;

تُرْبِي ç. ة- mezarcı;

تُرَاب ç. تِرْبَان, أَتْرِبَة toz; toprak; kir;

تُرَابِي tozlu; toz gibi; toprak... [na't]; gri, toz rengi;

تُرَابَة çimento;

تَرِيبَة ç. تَرَائِب ANAT. göğüs;

تَتْرِيبَة yoksulluk, fakirlik, yokluk, mahrumiyet; (ç. مَتَارِب) tozlu yer;

مُتْرِب tozlu, toz içinde;

تَرْبَسَ [دَرْبَسَ] (*kapıyı*) kilitlemek, sürgülemek;

تِرْبَاس ç. تَرَابِيس, تَرَابِس kilit, sürgü;

تَرْبَنْتِين neftyağı, terebentin;

تَرْبِيزَة masa MIS.;

تُرْبِين ç. آت- türbin;

تُرَاث bkz. ورث;

تَرْتَر gümüş veya altın pul, payet;

تَرْجَم (*bşi* عن *bir lisandan* الى *başka bir lisana*) tercüme etmek; (*bşi*) şerh etmek; (*bşi*) açıklamak; (*b-nin* ل) hayat hikayesini, biyografisini, hal tercümesini yazmak;

تَرْجَمَة ç. تَرَاجِم tercüme, çeviri; şerh, yo-

تُرْغُل ve تُـرْغُلَة kumru, yusufcuk ZOO.;

تَرِفَ a (تَـرَف) bolluk, refah içinde yaşamak;

اَتْرَفَ *(b-e)* bol bol vermek; *(b-e)* rahat içinde, müreffeh bir yaşam sürdürmek; تَتَـــرَّفَ = تَرِفَ;

تُرْفَة ve تَرَف müreffehlik, bolluk; lüks;

تَرِف refah içinde olan, müreffeh, rahat;

مُتْرَف rahatlık, bolluk içinde yaşayan; tutumsuz, masraflı; (ب *bş ile*) aşırı süslenmiş, abartılmış;

تِرْفَاس MAĞR. yermantarı BOT. Tuber;

تَرْفَلَ çalımla, caka satarak yürümek;

تُرْقُوَة ç. تَرَاقٍ ANAT. köprücük kemiği;

[1]تَرَكَ *u* (تَرْك) (*bşi*) bırakmak, terk etmek; (*bşden*) vaz geçmek, çekilmek; (*b-den, bir yerden*) ayrılmak; (*bşi*) hesaba katmamak, ihmal etmek; (*bşi*, ل veya الى ...*e*) bırakmak; (*bşi*, ل *b-e*) miras bırakmak; ¶ تَرَكَ الْبَابَ مَفْتُوحًا açık kapı bırakmak; تَرَكَ الْحَبْلَ عَلَى الْغَارِبِ işleri gidişatına bırakmak; تَرَكَهُ (غَارِبَه) يَفْعَلُ... *b-nin* ...yapmasına izin vermek; تَرَكَ مَكَانًا اِلَى... bir yeri bırakıp [başka bir yere] gitmek; تَرَكَ فِي ذِمَّتِه *bşi b-nin* korumasına, zimmetine bırakmak; تركه على حاله ...i yalnız bırakmak; تَرَكَهُ وَ شَأْنَهُ *b-i* yalnız, kendi haline bırakmak; تَارَكَ *(b-i)* bırakmak, terk etmek; *(b-i)* yalnız başına bırakmak; (*b-e karşı*) düşmanlığı bırakmak;

تَرْك ihmal, göz önüne almama; terk, bırakma; geriye [miras olarak] bırakma;

تِرْكَة ve تَرِكَة ç. آت-, miras [yine MEC.]

rum; hal tercümesi, hayat hikayesi, biyografi [yine تَرْجُمَةُ الحَال]; önsöz, mukaddime, giriş;

تُرْجُمَان ç. تَرَاجِيم, تَرَاجِمَة mütercim, çevirmen; biyografi derleyen, yazan kişi;

مُتَرْجَم tercüme edilen, [bir dile] çevrilen;

¶ مُتَرْجَم عَلَى الفِلْم senkronize [film];

مُتَرْجِم mütercim;

تَرِح a (تَرَح) ve تَتَرَّح üzülmek, mahzun olmak;

تَرَّح ve اَتْرَح *(b-i)* üzmek, mahzun etmek;

تَرَح ç. اَتْرَاح hüzün, üzüntü, tasa, gam;

تَرْزِي ç. تَرْزِيَة MIS. terzi;

تَرْزِيَة terzilik;

[1]تراس ALF.BKZ.;

[2]ترس ⇒ تَرَّسَ *(b-e)* kalkan ya da zırh vermek, zırhlandırmak;

تُرْس ç. اَتْرَاس, تُرُوس kalkan; [güneş] kurs;

¶ سَمَكُ التُّرْسِ kalkan balığı ZOO.;

تُـرُوس ç. تُرْس dişli çark; ¶ صُنْـدُوق التُّرُوس dişli çark muhafazası, kutusu;

مِتْرَس ç. مَتَارِس ve مَتَارِيس ç. مِتْرَاس kapı kilidi; sur, kale duvarı, siper; مَتَارِيس [çoğ.] barikat;

تَرْسَانَة ve تَرْسَخَانَة tersane; tophane ASK.; teçhizat deposu;

تَرَسِينَة İt.> balkon;

تَرِع a (تَرَع) [kap. vb.] dolmak; اَتْرَع (*bşi*, *kabı*) doldurmak;

تُرْعَة ç. تُرَع, آت- kanal; suni ark ¶ تُرْعَةُ الإِيرَادِ besleme kanalı; تُرْعَةُ التَّصْرِيف MIS. arı-tım kanalı; التُّرْعَةُ الشَّرِيفَة Fas Kralının Sarayı;

تَشْرِين الأَوَّل Ekim ayı; تَشْرِين الثَّانِي Kasım SUR., IR., LÜB., ÜRD.;

تْشكُوسلُوفَاكِيَا Çekoslavakya;

تْشِيلِي Şili;

تع için kısaltma, bkz. علو "تَعَالَى";

تَعِب *a* (تَعَب) çok çalışmak, kendini yormak; yorulmak; (من *bşden*) usanmak, bıkmak; (*bşi*) rahatsız etmek, zahmet vermek; *(b-i)* bıktırmak, usandırmak;

تَعَب ç. أَتْعَاب zahmet, meşakkat, sıkıntı; yorgunluk, bitkinlik; أَتْعَاب [çoğ.] ücretliler;

تَعِب ve تَعْبَان yorgun, bitkin;

مَتَاعِب güçlükler, zorluklar, problemler, meseleler; harcanan gayretler, çabalar; acılar, şikayetler [hastalıkla ilgili]; eza, cefa;

مُتْعِب sıkıcı, bunaltıcı; rahatsızlık, meşakkat veren, problemli; yorucu;

مُتْعَب yorgun; bıkkın, usanmış;

تَعْتَع pepelemek, kekelemek; (*bşi*) hareket ettirmek, yerinden oynatmak; اِتْعَتَع yerinden oynamak, hareket etmek;

تَعِس *a* yok olmak, telef olmak; perişan olmak, sefilleşmek; تَعَّس *a* ve اِتْعَس *(b-i)* üzmek, mutsuz, perişan etmek;

تَعَس ve تَعَاسَة perişanlık, sefalet;

تَعْسَاء ç. تُعْس ve تَعِيس mutsuz, üzgün, perişan, bahtsız;

مَتَاعِيس ç. مَتْعُوس mutsuz, perişan;

تَفَّ *a* (تَفّ) tükürmek; تَفَّف tüh demek;

تُفْ tırnak altındaki kir;

تُفًّا لَك tüh, yazıklar olsun sana!;

«خَلَّفَ الإِسْتِعْمَارُ تَرِكَةً ثَقِيلَةً مِنَ الفَسَادِ وَ الفُرْقَةِ»;

تَرِيكَة ç. تَرَائِك evde kalmış kız, kalık;

مُتَارَكَة ateşkes, mütareke;

مَتْرُوك ç. آت- miras;

تَرَّكَ *(b-i)* Türkleştirmek; اِسْتَتْرَكَ Türk olmak, Türkleşmek, Türk gelenek ve törelerini benimsemek; ⇒ ترك[2]

التُّرْك ve الأَتْرَاك Türkler;

تُرْكِي Türk [na't]; التُّرْكِيَّة Türkçe;

تُرْكِيَا Türkiye;

تَتْرِيك Türkleştirme;

تُرْكِسْتَان Türkistan;

التُّرْكُمَان Türkmen(ler);

تُرُومْبِيط ç. آت- davul, trampet SUR.;

تُرُمْبِيطَة ç. آت- davul; büyük davul MIS.;

تُرُمْبِطْجِي trampet çalan; bando çalgısı ASK., MIS.;

تُرْمُس, تُرْمُوس acıbakla BOT. Lupinus;

تَرْمُومِتْر termometre;

تُرُنْج, أُتْرُنْج, أُتْرُجّ bkz. تُرُنْج;

تَرَّه *a* (تَرَه) saçma, faydasız işlerle ilgilenmek;

تُرَّهَة ç. آت- batıl; yalan, hile;

تْرُوَادَة Fr.> Truva;

تِرْيَاق panzehir, tiryak;

تْرِيكُو Fr.> triko;

تِسْع [müe. تِسْعَة] dokuz;

تِسْعَة عَشَر [müe. ma'dud ile تِسْعَ عَشْرَة] on dokuz;

تُسْع ç. أَتْسَاع dokuzda bir, 1/9;

تِسْعُون doksan;

التَّاسِع dokuzuncu;

تَفَّافَة tükürük hokkası;

تَفتَاه تَفتَا tafta;

تُفَّاح [cin.is.; tek. is. ة] elma;

تُفَكَة ç. تُفَك silah, tüfek IR.;

تَفَلَ *u* (تَفْل) tükürmek;

تَفَال ve تُفْل tükürük, salya;

تَفِل fena, kötü kokulu;

تَفِه *a* (تُفُوه, تَفَاهَة, تَفَه) değersiz, önemsiz olmak; tatsız tuzsuz olmak, lezzetsiz, yavan olmak;

تُفُوه ve تَفَه önemsizlik, değersizlik;

تَفَاهَة önemsizlik; lezzetsizlik; ahmaklık;

تَافِه ve تَفَه önemsiz, küçük; kıymeti olmayan; sıradan, olağan, alelade; tatsız, lezzetsiz; herkesçe bilinen, malum;

تَوَافِه ç. تَافِهَة kıymetsiz şey; önemsiz şey;

تقاوى bkz. قوى;

تقلية bkz. قلى;

تقن ⇒ اتقن (*bşi*) tamamlamak, hakkından gelmek, iyi bilmek [örn. *bir lisanı*]; (*bşde*) yetenekli, kabiliyetli, mahir olmak;

تَقِن kabiliyetli, mahir;

تَقَانَة sağlamlık, metanet; kemal, mükemmellik;

اتقن daha iyi, daha kapsamlı;

اِتْقَان mükemmellik, iyi yapma; kapsamlı olma, genişlik; vukuf, vakıf olma [özl. lisana]; ¶ فِي غَايَةِ الإِتْقَانِ mükemel işçilik ile; mükemmel bir şekilde;

مُتْقَن tam, kamil; tam doğru, yanlışsız, eksiksiz;

تَقِى *i* (...*den*) korkmak, çekinmek; (özl. *Allah'tan*); اتَّقَى bkz. وقى

تَقِيّ ç. اَتْقِيَاء Allah'tan korkan, müttaki, dindar;

اَتْقَى daha müttaki; daha fazla sakınan;

تُقَى ve تَقْوَى Allah'dan korkma, takva, dindarlık;

تَكَ[1] *u* (تَكّ) (*bşi*) ayağının altına almak, çiğnemek; [içki] *(b-i)* sarhoş etmek; mest etmek;

تَكَّ [saat] tiklemek;

تِكَّة ç. تِكَك [saat] tikleme, tik tik sesi;

تِكَّة[2] ç. آت- elbise, pantolon beli;

تَكِيَة ALF.BKZ.;

تَكْتَكَ[1] (*bşi*) ayağının altına alıp çiğnemek;

تَكْتَكَ[2] ateşte ağır ağır kaynamak;

تَكْتَكَ[3] [saat] tiklemek;

تَكْتَكَة [saat] tikleme, tıklama;

تَكْتِيك[4] taktik;

تَكِيَة ç. تَكَايَا tekke; darülaceze;

تَلّ[1] ç. تُلُول, اَتْلَال, تِلَال tepe; yüksek yer; ¶ تَلْ اَبِيب Tel Aviv;

تُلّ[2] tül;

تَلَاتِيل zorluk(lar), güçlük(ler), meşakkat;

تَلِيد, تَالِد ç. تِلَاد eskiden beri uygulanan, kadim, eskiliğinden dolayı muteber; klasik;

تَلِيدِي klasik

تِلِسْكُوب teleskop

تلع ⇒ اتلع uzun boyunlu olmak; (*boynunu*) uzatmak;

تَلْعَة ç. تِلَاع tepe, yükselti; sel;

تَلِيع uzun, uzatılmış; yüksek;

تِلِيغْرَاف ç. آت- telegraf [sistem]; telegraf [çeki-

len mesaj]: ¶ ... اَرْسَلَ تَلِيغْرَافًا اِلَى ...e telegraf çekmek;

تَلِيغْرَافِي telegraf ile ilgili; telegraf vasıtası ile;

تَلِف *a* (تَلَف) yok/ telef olmak; eskiyip, çürüyüp telef olmak; تَلَّف (*bşi*) yok etmek, telef etmek; *(b-i)* yıpratmak, bitirmek; اتلف (*bşi*) yok etmek, mahvetmek; (*bşi*) müsrif bir şekilde harcamak, israf etmek;

تَلَف telef olma; zarar, hasar, tahrip; kayıp;

تَلْفَـان zarar, hasar görmüş olan; viran, yıkık;

مَتْلَف ve مَتْلَفَة ç. مَتَالِف çöl;

مِتْلَاف müsrif, savurgan; harap eden, telef eden;

اِتْلَاف ç. -آت yok etme; zarar, kayıp, hasar;

تَالِـف zarar, hasar görmüş olan; viran, yıkık;

مَتْلُوف = مُتْلَف ve تَالِف

تَلْفَزَ televziyon yayını yapmak;

تَلْفَزَة televizyon yayını, televizyon;

اِذَاعَة تَلْفَزِيَّة televizyon yayını;

تِلْفَاز televizyon [alıcı, alet];

تلفزيون Fr.> televziyon [yayın];

تَلْفَنَ telefon etmek;

تِلِفُون ve تِلِيفُون ç. -آت telefon [cihaz];

تِلْقَاء bkz. لقي;

تِلْك [müe.] o; şu;

تَلَم ç. اَتْلَام saban izi, karık;

تَلْمَذَ *(b-i)* öğrenci olarak kabul etmek; (ل veya على *b-nin*) öğrencisi, çırağı olmak; تَتَلْمَذَ (ل veya على يدِ *b-nin yanında*) öğrencilik veya çıraklık yapmak, (ل veya على *b-nin* veya *b-nin yanında*) öğrencilik, çıraklık yapmak;

تَلْمَذَة okul, öğrencilik günleri, yılları; çıraklık; deneme, sınama dönemi, staj;

تَلْمَاذ öğrenim;

تِلْمِيذ ç. تَلَامِذ, تَلَامِيذ öğrenci, çırak; stajyer, deneme döneminde olan; öğrenim gören kişi; taraftar, mürit; havari;

تِلْمِيذَة ç. -آت [kız] öğrenci;

تِلِمْسَان Tilimsan şehri;

تَلْمُود Talmut;

تَلَه *a* (تَلَه) şaşırmak, donup kalmak;

تَالِه ve مُتَلِّه [bir şeyi kaybettiği için] şaşırmış kalmış, hayret içinde kalan ¶ تَالِه العَقْل aklı başından gitmiş;

تَلَى *i* (تُلُوّ) izlemek, peşi sıra gelmek, yapmak; birbirini takip etmek; تَلَّى (تِلَاوَة) (*bşi*, على *b-e*) [yüksek sesle] okumak; (*bşi*) ...den okumak; تَتَالَى birbirinin ardısıra gelmek;

تَلْوَ ... [mud. kul.] ...in arkasından, peşi sıra; ¶ اَرْسَلَ كِتَابًا تَلْوَ كِتَابٍ mektup ardına mektup göndermek;

تِلَاوَة okuma; *(b-e)* okuma; ezbere okuma;

تَالٍ izleyen, gelen, bir sonraki; بِالتَّالِي sonra, daha sonra; bu yüzden, bu sebeple;

مُتَتَالٍ izleyen, sonra gelen;

تَلِّي TUN. tül;

تِلِيبَاثِي telepati [is.]; telepati yoluyla [s.];

تِلِيفِزْيُون Fr.> televizyon [yayın];

تَلِيفُون ç. -آت telefon;

تَمْرَجِي تُومُورْجِي ,تَيْمُورجِي ,تُمُورجِي ç. ة- T.> erkek hemşire, pansumancı MIS.; تَمْرَجِيَّة hemşire;

تَمُّوز ALF.BKZ.;

تِمْسَاح ç. تَمَاسِيح timsah;

تُمْن pirinç;

تَمُّوز Temmuz SUR., IR., LÜB., ÜRD.;

تُنّ tonbalığı ZOO.;

تِنِّين ç. تَنَانِين deniz yaratığı; ejderha; [denizde] hortum;

تُنْبَاك ve تُنْبُك tömbeki;

تَنْبُر ç. تَنَابِر pul MAĞR.;

مُتَنْبِر damgalı;

تَنْبَل ç. تَنَابِلَة T.> tembel;

تَنْجِسْتِين Fr.> tungsten;

تَنْدَة İt.> tente, güneşlik, sayvan;

تَنُّور ç. تَنَانِير fırın;

تَنُّورَة SUR., LÜB. etek;

تَنِس tenis;

تَنَك T.> teneke;

تَنَكْجِي tenekeci;

تَنَكَة teneke kap; bidon;

تَانَك bkz. تاك;

تَنِيس tenis;

تَنِّين tanen, mazı tozu;

تَهْتَه kekelemek, pepelemek;

تُهْمَة ç. تُهَم töhmet, suçlama; zan; ima, üstü kapalı söz;

تِهَامَة Tihame bölgesi;

تَوًّا aniden, apansız; (tam) şimdi; ¶ لِتَوٍّ hemen; aniden; لِتَوِّهِ veya لِتَوٍّ şimdi yaptı; birden;

تَلِيفُونِي [na't] telefon...; telefon ile;

تَمّ *i* (تُمَام, تَـمّ) tamamlanmak, bitmek, tam olmak; (ل ...*tarafından*) yerine getirilmek, başarılmak; sonuna gelmek, bitirmek; olmak, vaki olmak; (*bir yerde*) bulunmak; (على *bşde*) ısrar etmek, derin olmak; (على *bşe* veya *bşi yapmaya*) devam etmek وَ أَتَمَّ (*bşi*) تَمَّمَ tamamlamak, bitirmek, neticeye bağlamak; (*bşi*) [ekleyip, doldurup] bitirmek; (*bşi*) icra etmek, infaz etmek, yerine getirmek; اِسْتَتَمَّ tamamlamak, bitirmek;

تَمَام kemal, tamamlık, bütünlük; dolu, tam; ayrı, bağımsız; تَمَامًا tamamen, hepsini; eksiksiz; ¶ بَدْرٌ تَمَام ya da قَمَرٌ تَمَام dolunay; فِي تَمَامِ السَّاعَةِ السَّادِسَة saat tam altıda; بِتَمَامِ مَعْنَى الكَلِمَة kelimenin tam anlamıyla; بِالتَّمَامِ tamamen;

تَمِيمَة ç. تَمَائِم muska, nazarlık, tılsım;

أَتَمّ daha kamil, tama daha yakın;

تَتِمَّة ek, ilave; eklenen; tamamlama;

تَتْمِيم tamamlama; yapma, bitirme, neticelendirme; icra, uygulama, gerçekleştirme, yerine getirme; =اتمام;

اِسْتِتْمَام bitirme, sona erdirme;

تَامّ tam, tamam; eksiksiz,

تُمْبَاك tömbeki;

تَمْتَم kekelemek; (ب *bşi*) çabuk çabuk söylemek;

تَمْر [cin.is.; tek. is. ة] ç. تُمُور, تَمَرَات hurma özl. kuru hurma; ¶ تَمْرُ هِنْدِي demirhindi BOT. Tamarindus indica;

تُوَالِيت Fr.> tuvalet;

توام bkz. تأم;

تَابَ (توب) *u* (مَتَاب, تَوْبَة, تَوْب) [günahdan] pişman olmak; (عن *günahı*) terketmek, tövbe etmek; (على *b-i*) affetmek, tövbesini kabul etmek; ¶ تَابَ اِلَى اللّٰه Allah'a tövbe etmek, pişmanlığını ifade etmek; تَوَّبَ *(b-i)* tövbeye ikna etmek, sevk etmek; اِسْتَتَابَ *(b-i)* tövbeye davet etmek;

تَوْبَة tövbe; pişmanlık (günah işlemiş olmaktan dolayı);

تَوَّاب tövbe eden, pişman eden; tövbeleri çok kabul eden [Allah];

تَائِب tövbe eden, pişman;

توبل bkz. تبل;

تُوبُوغْرَفِيَا topografi;

تُوت dut ağacı; dut [meyva]; ¶ تُوت اَرْضِي veya تُوت شَوْكِي ve تُوت اِفْرَنْجِي çilek; تُوت العُلَّيْق ağaç çileği, ahududu BOT. Rubus ideus;

تُوت Kıpti takviminin birinci ayı;

تُوتِيَا, تُوتِيَة, تُوتِيَاء çinko;

تَوَّجَ *(b-e)* taç giydirmek, (*bşi*, *bşi* ya da ب *bşi*) taç yapmak; ⇒ توج

تَتْوِيج taç giymek;

تَاج ç. تِيجَان taç; piskopos tacı; تَاج العَمُود sütun başı;

تُوَيْج küçük taç;

تَتْوِيج taç giyme töreni;

تَاحَ (توح) bkz. تيح;

تَارَةً birkez; bazen, arasıra ¶ تَارَةً ... تَارَةً bazen... bazen...;

تَوْرَاة Tevrat; eski ahit;

تُورْبِيد, تُورْبِيل torpil [su altı];

تُورْبِين ç. -آت türbin;

تَاقَ (توق) *u* (تَوَقَان, تَوْق) (الى ...*e*) özlem duymak, istemek, arzulamak;

تَوَقَان, تَوْق özlem, arzu, istek;

تَوَّاق (الى ...*i*) isteyen, merak duyan; istekli;

تَوَّاق = تَائِق;

تُول tül;

تُون ve تُونَة ton balığı;

تُونْج T.> tunç, bronz;

تُونُس Tunus;

تُونُسِي Tunus...i, Tunus'a ait; ç. -ون, تَوَانِسَة Tunuslu [is.];

تِيَاتْرُو İt.> tiyatro;

تِيتَانُوس TIP. tetanoz;

تَاحَ (تيح) *i* (تَيْح) [Allah tarafından, başarı vb.] (ل *b-e*) ihsan edilmek, bahşedilmek; (ل *b-e*) verilmek, bağışlanmak; (ل *b-e*, *bşi*) takdir etmek, nasib etmek; (ل *b-e*, *bşi*) vermek, bağışlamak, hibe etmek; اُتِيحَ [edil.] (ل *b-e*) takdir edilmek, verilmek; ¶ اُتِيحَ لَهُ التَّوْفِيق Ona başarı bahşedildi; اُتِيحَتْ لَهُ الفُرْصَة bir fırsat geçti;

تَيَّار ç. -آت akış, akım, akıntı; meyil, eğilim; [hava] cereyan, akım; ELK. akım; تَيَّار مُبَاشِر doğru akım; تَيَّار مُتَنَاوِب ve تَيَّار مُسْتَمِرّ ve تَيَّار مُتَغَيِّر alternatif akım;

مَتَّار SUR. dinamo, jeneratör;

تِيس ç. تُيُوس, اَتْيَاس teke, erkek keçi;

الحُمّى التِّفُودِيّة tifo nöbeti;

تِيفُوس tifo;

تِيك bu;

[1] تَيَّلَ ⇒ تِيل T.> telegraf çekmek, göndermek SUR.;

[2] تِيل kenevir, kendir; keten;

[3] تِيلَة lif, iplik, tel;

تَامَ (تيم) *i* (تَيْم) [sevgisinden]*(b-nin)* kulu kölesi olmak ; [aşktan] gözü başkasını görmemek;

تَيَّم [aşk] *(b-nin)* gözünü kör etmek, *(b-nin)* aklını başından almak;

مُتَيِّم kara sevdalı, aşık, divane;

تَيْمَاء Taşma;

تِين [cin.is.; tek. is. ة] incir; ¶ تِين شَوْكِي Hint inciri;

تَيْنَك bkz. تَاكَ;

تَاهَ (تيه) *i* (تِيه) kaybolmak, yolunu kaybetmek; [düşünce] sapmak, aykırı olmak; (من *b-den*) kaçmak; (من *hafızasından*) gitmek, silinmek; yok olmak, ortadan kaldırılmak; şaşırmak; mağrur, kibirli olmak; (على *...ile*) övünmek, iftihar etmek, gurur duymak, göğsü kabarmak; ¶ تَتِيهُ عَلَى وَجْهِه ابْتِسَامَةٌ yüzü gülmek, yüzünde hoşnutluk emaresi belirmek [ağzı kulaklarına varmak]; تَيَّه*(b-i)* yanlış yola iletmek/ yöneltmek; yolunu şaşırtmak; *(b-nin)* ilgisini başka yöne çekmek; *(b-nin)* kafasını karıştırmak; أَتَاه = تَيَّه;

تِيه çöl; labirent; kibir;

تَيَّاه sapmış, yoldan çıkmış; mağrur, kibirli;

تَيْهَان sapmış, şaşırmış; kayıp, yolunu kaybetmiş; mağrur, kibirli;

تَيْهَاء ve مَتَاهَة metruk, ıssız bölge;

مَتَاهَة labirent;

تَائِه şaşkın; sapmış; maceraperest, gezgin; dalgın, aklı başında olmayan; yolunu kaybetmiş, kayıp; kibirli, mağrur;

ث

ثَاء "ث" harfinin adı;

ثَئِبَ *a* (ثَأَب) ve تَثَاءَبَ esnemek;

ثُؤَبَاء esneme; bezginlik, usanç;

ثَأَرَ *a* (ثَأْر) (*b-nin* ya da ب *b-nin*) intikamını, öcünü almak; kanının bedelini almak; (*kanlısından*) intikamını almak; اَثْأَرَ ve اَثَّأَرَ *b-nin* öcünü, intikamını almak;

ثَأْر ç. آثَار, آثَار intikam, öç; kan borcu; misli ile mukabele etme, aynı karşılığı verme; ¶ اَخَذَ ثَأْرَهُ ya da اَخَذَ بِثَأْرِه öcünü, intikamını almak; مُبَارَاة الثَّأْرِ rövanş maçı, rövanş karşılaşması SPO.;

ثَائِر intikam alan, öç alan;

ثُؤْلُول ve ثُؤْلُولَة ç. ثَآلِيل siğil;

ثَبَتَ *u* (ثُبُوت, ثَبَات) metin/ sağlam/ hareketsiz/ sarsılmaz bir şekilde durmak; (ل *b-e* veya *bşe karşı*) sebat göstermek, metin olmak, yılmamak; [hadise] gerçek, vaki, sabit olmak; (ب *bir yerde*) kalmak; (على *bşi anlaşmadaki kararını*) değiştirmemek; (على *bşde*) ısrar etmek; ¶ ثَبَتَ فِي جَهْدِه *b-e* karşı direnmek, mukavemet göstermek, karşı çıkmak; ثَبَّتَ *bşi* sabit kılmak; (*bşi*) güçlendirmek, sağlamlaştırmak; (*bşi*) istikrarlı bir hale getirmek, kararlılığa kavuşturmak; (*bşi*), doğrulamak; (*b-i bölüme*) kalıcı olarak atamak kadroya almak, asaletini onaylamak; (*bşi*) ispat etmek; (بِأَنَّ ...*dığını*) göstermek, ispatlamak; (على *davalıyı*) suçlu bulmak; ¶ ثَبَّتَ بَصَرَهُ بِ... gözlerini ...e dikmek; ثَبَّتَ قَدَمَيْه konumunu güçlendirdi; اَثْبَتَ (*bşi*) belirtmek, kesinleştirmek; (*bşi*) geçerli, doğru ve aslına uygun bulmak; (*bşi*) teyit etmek; (على *b-e, bşi*; ل *b-e*, اَنَّ ...*dığını*) ispat etmek; (*bşi*) göstermek; (*bş için*) gerekli delilleri sağlamak; tanıklık etmek; şahit olmak; (على *davalıyı*) suçlu bulmak, mahkum etmek; (*bşi, kitaba, listeye*) kaydetmek, girmek; ¶ اَثْبَتَ *bşi* فِي الْوَرَقِ kağıda, yazıya geçirmek; اَثْبَتَ الشَّخْص bir kimsenin kimliğini tayin etmek, belirlemek; اَثْبَتَ شَخْصِيَّتَهُ kimliğini tesbit etmek; تَثَبَّتَ (في *bşin* ... هَلْ ...*olup olmadığını*) araştırmak; (في *bş hakkında*) dikkatli düşünmek, davranmak; اِسْتَثْبَتَ kararlılığını göstermek; (*bşin*) doğruluğunu araştırmak; (*bşi*) doğru, gerçek, aslına uygun bulmak;

ثَبْت sağlam, sıkı; boyun eğmez; gözü yılmaz, cesur;

ثَبْت güvenilir, inanılır;

ثَبَت ç. اَثْبَات liste;

ثَبَات sağlamlık; sabitlik, istikrar; kesinlik; sebat, azim; (على *bşde*) devam, süreklilik;

ثُبُـوت değişmezlik, sabit olma; istikrar; kesinlik; ¶ ثُبُوت الشَّهْرِ kameri ayın başlangıcının belirlenmesi;

اَثْبَت daha sağlam, daha dayanıklı;

تَثْبِيت takviye, güçlendirme; kararlılığa kavuşturma, stabilize etme, teyit; doğrulama;

اِثْبَات belirleme; iddiasını, hakkını ispat etme; teyit; şehadet; tasdik; ispat; kaydetme; dahil etme [liste, vb.e]; doğruluk, asla uygunluk ¶ شَاهِد اِثْبَات davacı tanığı;

اِثْبَاتِي olumlu, doğrulayan, pozitif;

تَثَبُّت soruşturma, tahkik; tetkik, doğruluğu araştırma; kontrol; dikkatlilik, hassaslık;

ثَابِت sağlam, sabit, kavi; hareket etmeyen, yerinden oynamayan; dayanıklı, sağlam; ispat edilmiş; ¶ ثَابِت الجَأْشِ korkmayan, korkusuz, gözü yılmaz; ثَابِت العَـزْمِ kararlı, gözü kara; اَمْوَال ثَابِتَة ve اَمْلاَك ثَابِتَة gayrimenkul mallar;

ثَابِتَة ç. ثَوَابِت durağan yıldız, sabite;

مَثْبُوت teyit, tasvip edilmiş, doğrulanmış; kesin, kati, doğru; ispat edilmiş;

ثَبَر *u* (ثَبْـر) *(b-i)* öldürmek, yok etmek; _(ثُبُـور) ölmek; ثَابَر (على *bşe*) azim ve sabırla devam etmek, (على *bşde*) ısrarcı olmak;

ثُبُـور yok olma; ¶ نَادَى (دَعَـا) بِالـوَيْلِ وَ الثُّبُور ya da feryat figan etmek, dövünmek;

مُثَابَرَة ısrar, devamlılık; çalışkanlık, gayret;

ثَبَط *u* (ثَبْـط) ve ثَبَّـطَ *(b-i,* عن *bş yapmaktan)* alıkoymak, engel olmak; *(b-nin, bşin)* yavaşlatmak, hızını kesmek;

ثُبَّنَة ç. ثُبَن elbisenin eteği;

ثُبَّنَة = ثِبَان;

ثِبْتِل ALF.BKZ.;

ثَجَّ *u* (ثُجُوج, ثَجّ) bol bol akmak;

ثَجَّاج bol bol akma;

ثَخُن *u* (ثَخَـانَة, ثَخُـونَة, ثِخَن) kalın olmak; [sıvı] pekleşmek, koyulaşmak ya da koyu olmak; sağlam, sıkı, sert olmak; اَثْخَنَ *(b-i)* yıpratmak, yorup bitirmek ¶ اَثْخَنَهُ ضَرْبًا *(b-i)* pataklamak, adam akıllı dövmek; اَثْخَنَ فِي العَـدُوِّ düşmanı kırıp geçirmek; اَثْخَنَهُ بِالجِرَاحِ *b-i* silahla yaralayarak bitkin düşürmek;

ثِخَن ثُخُونَة, ثَخَانَة yoğunluk; kıvam, koyuluk; sıkılık;

ثُخَنَاء ç. ثُخْنِيّ kalın; yoğun;

ثَدْي [müz. ve müe.] ç. اَثْدَاء [kadın için] meme, göğüs; inek memesi, yelin;

ثَرّ [müe. ثَرَّة] suyu çok olan ¶ ثَرَّة مِنَ الدَّمْعِ dolu dolu alan göz;

ثَرَّب *i* (ثَرْب) ve ثَرَّبَ (*b-i* ya da على *b-i*) azarlamak;

تَثْرِيب azar;

ثَرْثَر (ثَرْثَـرَة) çok [gerekli gereksiz] konuşmak, gevezelik etmek;

ثَرْثَار geveze;

ثَرْثَرَة gevezelik (etme);

ثَرَدَ *u* (ثَرْد) ve اَثْرَدَ (*ekmeği*) ufalayıp sulamak;

ثَرِيد ve ثَرِيدَة tirit yemeği;

مِثْرَد kase;

ثَرَمَ *i* (ثَرْم) *(b-e)* vurarak dişini dökmek, kırmak;

ثَرِمَ *a* (ثَرَم) dişi düşmek ya da iki dişin arasında boşluk oluşmak;

ثَرِيَ *a* (ثَرَاء) zengin olmak, varlıklı olmak; ثرى ve ثرو) أَثْرَى (ب ya da من *bşden*) zenginleşmek; *(b-i)* zenginleştirmek;

ثرى rutubetli, nemli toprak; toprak ¶ اَبْن الثَّرَى الثُّرَيَّاءِ bunlar birbirinden çok uzak iki şeydir; يَبِسَ الثَّرَى بَيْنَهُم birbirlerine düştüler, birbirlerine düşman oldular; طَيَّبَ اللهُ ثَرَاهُ = toprağı, bol olsun;

ثَرِيّ ç. أَثْرِيَاء zengin, varlıklı ¶ ثَرِيُّ الحَرْبِ harp zengini;

ثَرِيَّات [çoğ.] koru, fidanlık;

ثَرْوَة ve ثَرَاء zenginlik, servet, ¶ أَهْل الثَّرْوَةِ zenginler, varlıklı olanlar; ثَرْوَة قَوْمِيَّة milli servet, ulusal zenginlik; ثَرْوَة مَائِيَّة su kaynakları açısından zenginlik;

ثُرَيَّا Süreyya yıldızı (ثَرِيَّةnin çoğulu); ثُرَيَّات [çoğ.] avize;

مُثْرٍ zengin, varlıklı;

ثُعْبَان ç. ثَعَابِين yılan; ¶ ثُعْبَان الْمَاءِ yılan balığı ZOO. Anguilla;

ثعباني yılan gibi, yılankavi;

مَثْعَب ç. مَثَاعِب lağım, kanal, mecra;

ثُعَال [müe. ثُعَالَة] tilki;

ثَعْلَب ç. ثَعَالِب tilki; ¶ دَاء الثَّعْلَبِ kellik hastalığı TIP;

ثَعْلَبِي tilki gibi, tilki… [na't];

ثَعْلَبَة dişi tilki; mayasıl gibi uçurcuklu bir hastalık TIP;

ثَغَرَ *a* (ثَغْر) (*bşde*) gedik açmak;

ثَغْر ç. ثُغُور ön diş; ağız «بَدَتْ عَلَى ثَغْرِهِ ابْتِسَامَةٌ سَاخِرَة»; koy, küçük körfez;

ثُغْرَة ç. ثُغَر, ثُغْرَات gedik; yarık, çatlak, rahne; açıklık, ayrılık; boşluk, oyuk; [dağlar arasındaki] geçit; ¶ سَدَّ ثُغْرَةً فِي… …de bir gedik kapatmak, açık, zayıf noktayı gidermek «نَفْتَقِرُ إِلَى الهَيْآتِ القَادِرَةِ عَلَى سَدِّ ثُغْرَاتٍ فِي حَيَاتِنَا العِلْمِيَّة»;

ثَغَام beyaz, ak, beyazlık;

ثَاغِم beyaz, ak;

ثَغَا *u* (ثَغَاء) [koyun] melemek; (ثغو)

ثُغَاء meleme;

ثَاغٍ meleyen; مَا لَهُ ثَاغِيَة وَ لاَ رَاغِيَة çok fakir, ne malı ne mülkü var;

ثَفَر ç. أَثْفَار küskün;

ثُفْل tortu, posa, telve, çökel; kalan şey, artık, fazla;

اثفية ALF.BKZ.;

ثقة bkz. وثق;

ثَقَبَ *u* (ثَقْب) (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) delmek, delip geçmek; ثَقَّبَ = ثَقَبَ; اِنْثَقَبَ ve تَثَقَّبَ tutuşmak; تَثَقَّبَ ve اِنْثَقَبَ delinmek;

ثَقْب delik;

ثُقْب ç. ثُقُوب, أَثْقَاب delik; matkap deliği;

ثُقْبَة ç. ثُقَت delik;

عُود الثِّقَابِ ve ثِقَاب kibrit çöpü; kibrit;

ثُقُوب keskinlik [zeka için];

مِثْقَب ç. مَثَاقِب matkap, burgu, deliği; delme makinası;

اِثْقَاب tutuşturma;

temek; (على *b-e*, ب *bş ile*) rahatsızlık vermek, canını sıkmak, (*b-i*) bezdirmek; (*b-e*) bıkkınlık vermek, usandırmak; ¶ ثَقَّلَ كَاهِلَهُ ve اَثْقَلَ كَاهِلَهُ *b-e* kaldırabileceğinden fazlasını yüklemek; اَثْقَلَ (*b-e*, *bşe*) fazla yüklenmek; *(b-i)* sıkıntıya sokmak, ezmek; *(b-e)* ağır gelmek ¶ اَثْقَلَ كَاهِلَهُ bkz. ثَقَّلَ; تَثَاقَلَ ağırlaşmak, ağır olmak; (على *b-e*) tahammülü zor, ağır, katlanılmaz gelmek; ağır kanlı, ağır canlı olmak; hırçın, huysuz olmak ya da huysuzlaşmak; (عن *bşden*) yılmak, gözü yılmak, korkmak; (عن *bşde*, *bşi yapmakta*) ağır kalmak; اِسْتَثْقَلَ (*bşi*) ağır, zor bulmak; (*b-i*, *bşi*) sıkıcı bulmak ¶ اِسْتَثْقَلَ ظِلَّهُ *b-e* tahammül edememek;

ç. اَثْقَال ağırlık [yine MEC.]; yük; ağır olma; kaldırması zor olma; ¶ رَفْع الأَثْقَالِ halter; الثِّقْل النَّوْعِي özgül ağırlık;

ثِقَل ağır olma; ağırkanlı olma;

ç. ثِقَل اَثْقَال yük; الثَّقَلاَن insanlar ve cinler, sakaleyn;

ثَقْلَة güçlük, sıkıntı, rahatsızlık;

ثَقَالَة ağırlık, ağır olma; ağırkanlılık, ağırcanlılık; ahmaklık;

ç. ثُقَلاَء ,ثِقَال ثَقِيل ağır; önemli, ciddi; sıkıcı, hoşlanılmayan [kişi]; ¶ ثَقِيل السَّمْع ağır işiten; صِنَاعَة ثَقِيلَة ağır sanayi; مَاء ثَقِيل KİM. döteryum oksidi, ağır su;

اَثْقَل daha ağır;

ç. مَثَاقِيل مِثْقَال ağırlık [yine iki ağırlığın denkleştirilmesinde kullanılan]; bir ağırlık

ثَاقِب keskin [göz, zeka]; ¶ ثَاقِب النَّظَرِ gözü keskin, kartal gözlü; ثَاقِب الفِكْرِ keskin zekalı, çabuk kavrayan, cin gibi;

ثَاقِبَات beslenmek için diğer balıkların etine gömülen bir balık türü;

ثَقَفَ *a* (ثَقْف) *(b-e)* rastlamak, *(b-ile)* karşılaşmak; ثَقُفَ *a* (ثَقَف) ve ثَقُفَ *u* (ثَقَافَة, ثَقَف, ثُقُوف) mahir, becerikli olmak; ثَقَّفَ (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek; (*bşin*) yanlışını bulup doğrultmak, tashih etmek; *(b-i)* eğitmek, öğretimini yapmak; *(b-i)* tutuklamak; (*bşi*) haczetmek; ثَاقَفَ *(b-den)* daha becerikli, eli yatkın olmak; [çit vb. ile] etrafını çevirmek;

تَثَقَّفَ eğitim görmek, öğrenim yapmak;

ثَقَافَة kültür; eğitim; (ç. ـآت) medeniyet, uygarlık;

ثَقَافِي öğretim ile ilgili; entellektüel; kültürel ¶ مُلْحَق ثَقَافِي kültür ateşesi;

تَثْقِيف zekayı geliştirme; eğitim; bilgilendirme;

مُثَاقَفَة eskrim;

تَثَقُّف kültür, eğitim;

مُثَقَّف kültürlü; öğrenim görmüş; eğitilmiş;

ثَقُلَ *u* (ثَقَالَة, ثِقَل) ağır olmak; (*bşi* ب ...ile) yüklemek, ağırlaştırmak; (على *b-e*) ağır, zor, gelmek; yavaş, ağır kanlı, ağır canlı olmak; (عن *bşde*, *bş yapmakta*) çok ağır olmak, yavaş kalmak; (عن *bş hakkında*) endişesiz, meraksız olmak; ثَقَّلَ (*bşi*) ağırlaştırmak; (على *b-e*, *bş ile*) yüklenmek, (على *b-den*) fazla şey is-

birimi, miskal [MIS. da = 24 قِـرَاط = 4.68 gr.]; ¶ مِـثْـقَـال ذَرَّةٍ zerre ağırlığınca; azıcık; مِثْقَالٍ مِنْ... bir parça..., azıcık...;

تَثْقِيل ağırlaştırma, yükleme; taciz;

تَثَاقُل ağır kanlılık;

مُثْقَل ve مُثْقَال haddinden faza yüklenilen [sorumluluk, mesuliyet vb.]; çok yüklü, (ب *bş ile*) ağırlaştırılmış; (ب *bş ile*) sıkıştırılmış; ağır;

مُتَثَاقِل ağır kanlı; hırçın, huysuz;

ثَكِلَ *a* (ثُكْل, ثَكَل) (*çocuğunu, çok sevdiği birini*) yitirmek, kaybetmek [ölüm, elinden almak];

أَثْكَلَ (*anneyi, çocuğundan*) ayırmak;

ثَاكِل ve ثَكْلَان ç. ثَكَالَى yakınını kaybetmiş kişi; sevdiği bir kişinin yasını tutan;

ثَكْلَان çocuğunu yitiren;

ثَـكَـالٍ, ثَوَاكِـل ç. ثَكْـلَى, ثَـاكِـلَة çocuğunu yitiren [anne];

ثُكْنَة ç. ثُكَن, -آت ASK. kışla;

ثَلَّ *u* (ثَلّ) (*bşi*, özl. عَرْشًا *tahtı*); devirmek, altüst etmek, harap etmek; اِنْثَلَّ [taht] devrilmek;

ثُلَّة ç. ثُلَل grup, topluluk, büyük cemaat; tim. kol, müfreze ASK.

ثَلَّبَ *i* (ثَلْب) *(b-i)* eleştirmek; zem ve iftira ile *(b-nin)* itibarını zedelemeye çalışmak, iftira, bühtan etmek, karalamak;

ثَلْب iftira, bühtan, lekeleme;

مَثْلَبَة ç. مَثَالِب ayıp, leke, kusur, eksiklik, noksan;

ثَالِب iftiracı, lekeleyen, iftira, lekeleme kabilinden;

ثَلَّثَ ⇒ ثلث (*bşi*) üç misli yapmak; (*bşi*) üç kez yapmak;

ثُلُث ç. أَثْلَاث üçte bir;

ثُلُث sülüs [hat];

ثَلَاث üç [müe. ثَلَاثَة]; ثَلَاثًا üç kez;

ثُلَاثِي üçüncü dereceye ait; JEOL. üçüncü zamana ait; ¶ مَا قَبْلَ الثُّلَاثِي üçüncü zaman öncesi JEOL.;

ثَلَاثَة عَشَر [müe. ma'dud için ثَلَاث عَشْرَة] onüç;

الثَّالِث üçüncü; ثَالِثًا üçüncü olarak;

ثَالِثَة salise;

ثَلَاثُون otuz;

يَوْم الثُّلَثَاء ve الثُّلَثَاء salı günü;

مُثَلَّث ve ثُلَاث üçer üçer;

ثُلَاثِي üçlü; DİLB. sülasi, üç kök harfi olan; [s.] üç ...lü; MZK. üçlü, triyo; ¶ ثُلَاثِي الزَّوَايَا üçgen; ثُلَاثِي الوَرَقَات üç yapraklı BOT.;

ثَالُوث Teslis, Üçleme inancı; üçlü; üç ayaklı; زَهْرَة ثَالُوث hercai, alaca menekşe BOT. Viola tricolor;

تَثْلِيث Teslis inancı; Teslis;

تَثْلِيثِي trigonometrik;

مُثَلَّث üçlü; üç noktalı harf; üç köşesi olan; üçgen (ç. -آت); ¶ اَلرَّايَة الْمُثَلَّثَة الأَلْوَان ve العَلَم üç renkli; الْمُثَلَّث الحَاد dar açılı üçgen; الْمُـثَلَّث الزَّوَايَا الْمُـثَلَّث üçgen şeklinde ikizkenar üçgen; الْمُثَلَّث الْمُتَسَاوِي السَّاقَيْنِ eşkenar üçgen; الْمُثَلَّث القَائِم الْمُسَاوِي الأَضْلَاعِ dik açılı üçgen;

حِسَاب الْمُثَلَّثَاتِ ve الْمُثَلَّثَات trigonometri;

مَثْلُوم lekelenmiş, kirletilmiş [şeref vb.];
مُثَلِّم kör, kesmez; kısık [ses];
مُثَلِّم الصِّيت kötü şöhreti olan; adı çıkmış;
ثَمَّ orada, orası; ¶ مِنْ ثَمَّ bu yüzden, bu sebeple;
ثُمَّ sonra, daha sonra; üstelik, bundan başka, bir de; ve yine, tekrar; ¶ كَلاَّ ثُمَّ كَلاَّ hayır!, asla!; مِنْ ثُمَّ sonra;
ثَمَّة orası, orada; orada(dır.); لَيْسَ ثَمَّةَ orada değil(dir);
ثُمَام ot ¶ عَلَى طَرَفِ الثُّمَامِ kolaylıkla, rahatlıkla; جَعَلَهُ عَلَى طَرَفِ الثُّمَامِ onu herkesin anlayabileceği hale getirdi;
اثمد ALF.BKZ.;
ثَمَرَ *u* (ثُمُور) meyve vermek; اَثْمَرَ = ثَمَّرَ; اِسْتَثْمَرَ (*bşden*) kâr etmek; (*bşi*) işletmek, kullanmak, (*bşden*) istifade etmek; (*parayı*) kâr getirecek şekilde harcamak;
ثَمَر ç. اَثْمَار, ثِمَار meyve [cin.is.]; netice sonuç, kâr, kazanç, semere;
ثَمَرَة [tek.is.] ç. -آت meyve; netice, sonuç; kâr, kazanç;
اِسْتِثْمَار kendi çıkarına kullanma; işletme, istifade etme;
مُثْمِر kâr getiren, verimli;
مُسْتَثْمِر ç. -ون SİY., EKO. istismarcı; müstefid, faydalanan kimse;
ثَمِلَ *a* (ثَمَل) sarhoş olmak, esrimek; اَثْمَلَ *(b-i)* sarhoş, mest etmek;
ثَمَل sarhoşluk;
ثَمِل = ثَمْلَة;
ثَمِل sarhoş;

ثَلَجَ *u* ثُلُوجَ السَّمَاءُ kar yağmak; ثَلِجَ *a* (ثَلَج) [kalp/ gönül] (ب *bşden*) hoşlanmak, ferahlık duymak; ثَلَّجَ (*bşi*) buz ile soğutmak; (*bşi*) dondurmak; اَثْلَجَتِ السَّمَاءُ kar yağmak; (*bşi*) soğutmak, ıslatmak; ¶ اَثْلَجَ صَدْرَهُ *b-i* sevindirmek; تَثَلَّجَ buzlaşmak; donmak;
ثَلْج ç. ثُلُوج kar; buz; suni buz; ¶ نَدْفَة ثَلْجَة kar tanesi;
ثَلْجِي [na't] karlı, kar gibi ; buzlu ;
ثَلِج buzlu;
ثَلاَّج ç. -ون buz satan;
ثَلاَّجَة ç. -آت buzdağı, aysberg; buzdolabı, soğutucu;
مَثْلَجَة ç. مَثَالِج buzdolabı, soğutucu; soğuk hava deposu;
مَثْلُوج buzlu, buzlanmış; kar kaplı;
مَثْلُوجَات [çoğ.] dondurulmuş yiyecekler; buzlu içecekler;
مُثَلَّج buzlu, buz gibi; donmuş;
ثَلَمَ *i* (ثَلْم) (*bşi*) körletmek, ucunu kırmak; (*duvarda*) yarık açmak; (*şerefi, saygınlığı*) leke sürmek; ثَلِمَ *a* (ثَلَم) kör, kesmez olmak; körleşmek; ثَلَّمَ (*bşi*) körletmek; تَثَلَّمَ körleşmek, kesmez olmak, körelmek; اِنْثَلَمَ [şeref] lekelenmek, iki paralık olmak;
ثَلْم çentik; aralık, yarık; çatlak; ¶ ثَلْمُ الصِّيت iftira, lekeleme;
ثُلْمَة ç. ثَلَم = ثَلْم; ¶ ثُلْمَةٌ لاَ تُسَدُّ kapatılması mümkün olmayan boşluk; telafisi mümkün olmayan kayıp hasar;
ثَالِم kör, kesmez;

ثُمَـالَة kalıntı, artık, tortu, telve; kadeh artığı; köpük;

ثَمَّنَ ⇒ ثمن (*bşe*) değer, paha biçmek, kıymet takdir etmek; (*bşe*) fiyat koymak; ¶ لاَ يُثَمَّن paha biçilmez, karşılığı, ödenemez, satın alınamaz;

ثمن ç. أَثْمِنَة, أَثْمَان fiyat, paha; değer, kıymet; ¶ الثَّـمَن الأَصْلِي maliyet fiyatı; الثَّـمَن الأَسَاسِي [senet ve kıymetli kağıtların] itibari değeri;

ثَمِين kıymetli, değerli;

أَثْمَن daha kıymetli, daha değerli;

تَثْمِين paha biçme, değer takdir etme;

مَثْمُون değer sahibi, değerli şey;

مُثَمِّن fiyat belirleyen, kıymet takdir eden; ¶ خَبِير مثمن vergi tahakkuk memuru;

مُثْمِن değerli, kıymetli;

مُثْمَن kıymetli, değerli şey;

ثَمَانِيَة[2] [müz. ثَمَان] sekiz;

ثَمَانِيَـة عَشَـر [müz. ma'dud ile]; ثَمَانِي عَشْرَة [müe. ma'dud] onsekiz;

ثُمْن ç. أَثْمَان sekizde bir, 1/8;

ثُمْنَة ç. آت- kuru şeylere mahsus hacim ölçü birimi [MIS. = 1/8 قَدَح; FIL. ≈ 2.25 lt.];

ثَمَانُون seksen;

الثَّامِن sekizinci;

مُثَمَّن sekizkenarlı; sekizli;

ثُنَّة ç. ثُنَن atın topuğu;

ثُنْدُوَة ç. ثُنَّاد [kadın için] göğüs, meme;

ثَنَّى *i* (ثَنْي) (*bşi*) iki katını almak, çift yapmak; (*bşi*) katlamak, bükmek; (*b-i* عن *bşden*) sakındırmak, engellemek, önlemek; ¶ ثَنَّى عِنَانَ فَرَسِه dörtnala gitmek; ثَنَّى (*bşi*) iki kat yap-mak; (*bşi*) tekrarlamak, ikinci kez yapmak; (*bşi*) kıvırmak, pile yapmak; (*kelimenin*) tesniyesini, ikilisini oluşturmak; اثْنَى (على *b-i*) övmek, methü sena etmek; ¶ اثْنَى عَلَيْـه عَـاطِرَ الثَّنَاء *b-i* öve öve bitirememek;

تَثَنَّى ikilenmek; iki kat olmak; tekrarlamak, ikinci kez olmak; katlanmak, bükülmek; bükülmek; katlanabilir olmak; (عن *bşi*) terk etmek, sürdürmemek, devam etmemek; (الى ...*e*) yönelmek; (الى ...*e*) meyletmek; (اَنْ ...*yapmaya*) kalkışmak, niyetlenmek;

اسْتَثْنَى (*b-i* veya *bşi*, من *bşden*) istisna etmek, hariç tutmak, ayrıcalık tanımak;

ثَنْي bükme, eğme; katlama; men, engel olma;

ثنى ç. أَثْنَاء kıvrım, büküm, pile; bükülme ¶ ثَنْيًا بَعْدَ ثَنْيٍ arasıra, bazen;

أَثْنَـاء ... [mud.kul.] ...esnasında, zarfında; ...dığı sırada ¶ ... فِي أَثْنَاءِ ; ı فِي هَذِه أَثْنَاءِ ذَلِكَ ya da الأَسْنَاءِ bu sürede, bu süre zarfında, bu esnada;

ثَنِيَّة ç. ثَنَايَا kıvrım, büküm, pile;

ثَنِيَـة ç. ثَنَايَا ön orta kesici diş; dar yol, boğaz, geçit; patika, keçiyolu ¶ ... فِي ثَنَـايَا içinde, arasında ["فِي"li kullanıma nisbetle daha beliğ bir kullanım] örn. فِي ثَنَايَا نَفْسِـه içinde, gönlünde, yüreğinde; فِي ثَنَايَـا الكُتُبِ kitaplarda; ... بَيْنَ ثَنَايَـا ...arasında; طَلاَّع الثَّنَايَا yüksek emelleri olan ve onlara ul-

aşabilmek için sabır ve tahammül gösteren;

ثَنَاء övgü, medih; takdir, değerlendirme;

ثُنَاء ve مثنى ikişer ikişer;

ثَنَوِي dualist FELS.;

ثَنَوِيَّة dualizm FELS.;

ثَنَائِي övücü, methedici nitelikte;

ثُنَائِي ikili; iki kat; ikili sistem ELK.; iki köklü DİLB.; MZK. düet, düetto;

ثُنَائِيَّة dualizm; MZK. düet;

اثْنَان [müe. اِثْنَتَان] iki;

اثنا عشر [müe. madud ile اِثْنَتَا عَشْرَةَ] oniki;

يوم الإِثْنَيْنِ ve الإِثْنَيْنِ pazartesi;

الثَّانِي ikinci; sonraki, sonra gelen; ثَانِيًا ve ثَانِيَةً ikinci olarak; ikinci kez, tekrar, yine;

ثَانِي اِثْنَيْنِ ¶ ikinin ikincisi, tamamlayıcı;

ç. ثوانٍ ثانية saniye;

ثانوي [na't] lise...; ikincil, tali; أُمُـــور ثَانَوِيَّة tali, ikincil işler, şeyler; مَدْرَسَة ثَانَوِيَّة lise; تَسْوِيغ ثَانَوِي kiraeının başkasına kiraya vermesi;

تَثْنِية tekerrür, tekrar yapma, söyleme; kıvırma; bükme; çift yapma, tesniye, müsenna, ikili DİLB.; medih, sena, övme;

انثناء bükülme; katlanma; ¶ قَابِل لِلانْثِنَاء katlanabilen, katlanır;

ç. آت انْثِنَاءَة büküm, kıvrım, eğim;

استثناء istisna; ¶ ...ın istisnasıyla, hariç, ...in dışında, ...dan gayrısı, maada; بِدُونِ اسْتِثْنَاءٍ istisnasız, herkes ya da herşey;

استثنائي istisnai, müstesna; اِسْتِثْنَائِيًّا istisna olarak; جَلْسَة اسْتِثْنَائِيَّة olağanüstü toplantı;

مُثَنًّى katlanmış; kıvrılmış; çift katlı; müsenna, ikili DİLB.; مُـثَنَّى iki katlı; müsenna olarak;

مُثَنَّى (من *bşden*) müstesna;

ثُوَة bkz. ثوى;

ثَابَ (ثوب) *u* (ثَوْب) [durum, hal] (ل veya الى *b-e*) geriye gelmek, dönmek; ; (ب *bşi* الى *b-e*) geri götürmek; ¶ ثَابَ اِلَى نَفْسِه kendine gelmek; ثَابَ اِلَيْه رُشْدُهُ şuurunu bilincini tekrar kazanmak; ثَوَّبَ [Allah] *(b-i)* mükafatlandırmak; اَثَابَ (*bşi*, *bş ile*) ödemek; (*b-i*, على *bş için*) mükafatlandırmak; اِسْتَثَابَ mükafatlandırılmayı istemek, beklemek;

ç. اَثْوَاب, ثِيَاب ثَوْب elbise; kumaş; MEC. dış görünüş, kılık, kıyafet, üst baş; kisve; ثِيَاب [çoğ.] giysi, esvap ¶ ثَوْب السَّهْرَة gece elbisesi; فِي ثَوْبٍ بَسِيطٍ sade, giysiler içinde, her günki kıyafetiyle; طَاهِر الثِّيَابِ hakkında söylenecek söz olmayan, kusursuz;

ثَوَاب karşılık, mükafat, ödül; İSL.HUK. sevap;

مَثُوبَة sevap; mükafat, karşılık;

مثاب ve مَثَابَة dönüş yeri; toplanma; buluşma yeri; barınak, sığınak; insanların sık gittikleri yer, uğrak yeri;

مثابة... [mud.kul.] *bşin* tekrarlandığı, göründüğü yer; moda; yine bkz. önceki madde;

بِمَثَابَةِ... ...olarak, ...gibi; ...yerine; ¶

تَثَاءَبَ (bkz. ثأب) esnemek =تثاوب

ثَارَ (ثور) *u* (ثَوَرَان) harekete geçmek, kımıldamak;

heyecanlanmak; [toz] kalkmak, anafor oluşturmak; [problem, zorluk] çıkmak, belirmek, patlak vermek; (على *...e karşı*) ayaklanmak, isyan çıkarmak, devrim yapmak; şiddetle meydana gelmek; hiddetlenmek, köpürmek; ثَارَ ثَائِرُهُ ¶ tepesi atmak, çılgına dönmek, kan beynine sıçramak; اثار (*b-i, bşi*) kışkırtmak, tahrik etmek; (*b-i, bşi*) uyarmak, teşvik etmek, harekete geçirmek; (*b-i, bşi*) sinirlendirmek, kızdırmak; (*bşi,, b-nin duygularını*) harekete geçirmek, canlandırmak; (مَسْأَلَةً *mesele, problem, zorluk*) çıkarmak; ¶ أَثَارَ ثَائِرَتَهُ *(b-i)* sinirlendirmek, tepesini attırmak, çileden çıkarmak; استثار (*bşi, hırsları, tutkuları*) hareketlendirmek, uyandırmak; (*bşi*) kaldırmak; (*duyguları, hisleri*) uyandırmak; (*b-i,* على *...e karşı*) kışkırtmak, tahrik etmek; اسْتَثَارَ غَضَبَه *b-i* kızdırmak, sinirlendirmek;

ثَوْر ç. ثِيرَان öküz; iğdiş edilmiş; boğa burcu;

ثَوْرَة kışkırtma, heyecanlandırma, ajitasyon; patlama, tepesi atma; [volkan, yanardağ] patlama, püskürme, indifa; (ç. ثَوَرَات) isyan, ayaklanma, devrim, ihtilal; ¶ ثورة أَهْلِيَّة iç savaş;

ثَوْرِي devrimci [s. ve is.];

ثَوْرِيّ devrimci [s. ve is.];

ثوران heyecanlandırma, harekete geçirme; patlama; indifa; toz girdabı, burgacı, anafor;

مُثَار dürtü, saik; motivasyon; ¶ مُثَارُ الجَدَلِ ve مُثَارُ النِّزَاعِ tartışma konusu;

اثَارَة hareketlendirme; kışkırtma; provokasyon; sinirlendirme;

ثَائِر heyecanlı, sinirlenmiş, sinirleri tepesinde; asi, ayaklanan; sinir, asab; ثَائِرُهُ ثَارَ bkz. ثَارَ; (ç. ثُوَّار) devrimci, isyancı;

ثَائِرَة ç. ثَوَائِر yaygara, velvele, kargaşa; heyecanlandırma, kışkırtma; öfke, hiddet, gazap;

مُثِير heyecan veren; kışkırtıcı; sinir bozucu; uyarıcı, canlandırıcı; kışkırtıcı; provokatör; ajan; مُثِيرَات [çoğ.] uyarıcılar;

ثُورِيُوم toryum KİM.;

ثَوْل ve ثَوْلُ النَّحْلِ arı kovanı;

ثُوم [cin.is.; tek.is. ة] sarımsak;

ثَوَى *i* (مَثْوَى, ثُوِي, ثَوَاء) (ب *bir yerde*) yaşamak, oturmak, ikamet etmek; (ب *bir yere*) yerleşmek; ثُوِيَ [edil.] gömülmek; اثْوَى yaşamak, ikamet etmek; *(b-i)* misafir etmek, ağırlamak;

ثَوِي misafir odası;

ثُوَّاة ç. ثُوًى işaret direği, gönder;

مَثْوَى ç. مَثَاوٍ mesken, ev; istirahat evi;

ثَيَّبَ, ثَيِّبَ ⇒ ثيب [kadın] dul olmak veya dul kalmak;

ثَيِّب ç. آت- dul [kadın];

ثَيْتَل ç. ثَيَاتِل bir yaban keçisi türü ZOO. Capra jaela;

ج

جَاه şan, nam; şöhret; mevki, makam;

جَاوَه Java;

جَاوِي [na't] Java...; aselbent BOT.; (ç. -ون) Javalı;

جَاوِيش T.> çavuş [شَاوُوش, شَاوِيش];

جُبّ ç. جِبَاب, أَجْبَاب sarnıç, su deposu, kuyu;

جُبَّة ç. جُبَب, جِبَاب, أَجْبَاب cübbe; üstlük;

جَبْح ç. جِبَاح, أَجْبُح, أَجَبَّاح arı kovanı;

جَبْخَانَة cephane; baruthane; cephanelik [yine جَبْه خَانَة, جَبْخَان];

جَبَرَ *u* (جَبْر, جُبُور) (*karık kemiği*) tedavi etmek, (*çıkığı*) yerine oturtmak; (*bşi*) eski haline koymak, onarmak; *(b-e)* yardımcı olmak, hacetini gidermek; (*b-i*, على *bşe*) zorlamak, (*b-e*) zorla (على ...*i*) yaptırmak; (*kesiri*) tam sayıya çevirmek MAT.; ¶ جَبَرَ خَاطِرَهُ *b-i* teselli etmek, avunmasını sağlamak; *(b-e)* kibar, yumuşak davranmak; جَبَّرَ (*kırık kemiği*) tedavi etmek; جَابَرَ *(b-e)* kibar, nazik yumuşak davranmak; أَجْبَرَ (*b-i* على *bşe*) zorlamak; تَجَبَّرَ büyüklenmek; çalımla yürümek, afili yürümek; gücünü, kuvvetini göstermek; [kemiği kırılan kişi] iyileşmek; ¶ تَجَبَّرَ اللّٰهُ بِابْنِكَ senin oğlunun canını alan Allah'tır; اِنْجَبَرَ onarılmak, eski haline getirilmek;

جَبْر [kırığın, çıkığın] tedavi, iyileştirme;

جَأْجَأَ (عَن ...*den*) kaçınmak, uzak durmak; ⇑ تَجَأْجَأَ;

جُؤْجُؤ ç. جَآجِي göğüs; [gemi] baş, pruva;

جَأَرَ *a* (جُؤَار, جَأْر) böğürmek; (اِلَى *Allah'a*) yalvarmak, niyaz etmek;

جَأْر ve جُؤَار böğürme;

جَارْسُونِيرَة ç. -ات bekar odası;

جَاز[1] ç. -ات [g] gaz;

جَاز[2] caz;

جَأَشَ *a* (جَأْش) [korku ya da acı sebebiyle] sarsılmak;

جَأْش [duygusal] sarsıntı; ruh, can; ¶ رَبَطَ جَأْشَهُ sakin olmak, sükunetini muhafaza etmek kendine hakim olmak, dehşete düşmemek, metanetle karşılamak; رَابِط الجَأْشِ veya ثَابِت الجَأْشِ sakin, soğukkanlı, kendine hakim, metin; بِجَأْشٍ رَابِطٍ metanetle, soğukkanlılıkla; رَبَاطَة الجَأْشِ metanet, soğukkanlılık وَاجَهَ الْمَصَائِبَ بِرَبَاطَةِ الجَأْشِ« uğradığı belaları metanetle karşıladı.»;

جَاكِيت, جَاكِتَة ve جَاكِتِيَّة ceket;

جَالُون [g] galon [hacim birimi];

جَالِيرِي [g] galeri TİY.;

جَامُوس [cin.is.; tek.is. ة] ç. جَوَامِيس camız, manda, su sığırı, kömüş;

جَانِرِك T.> canerik SUR.;

zorlama, cebir, baskı, tazyik; güç; takdir, kaçınılmaz kader; جبراً zorla, cebren, zor kullanarak; ¶ علم الجبر cebir MAT.; يوم جبر البحر Kahirede mahalli bir tatil günü;

جبري zoraki, zor kullanarak; تسعير جبري narh; ...de zorunlu اقامة جبرية في... ikamet, ...den ayrılma yasağı;

جبرية Cebriye;

جبار ç. جبابرة, جبابر, ـون dev, dev gibi olan şey; zorba, tiran; her şeye gücü yeten, Mutlak Kudret Sahibi, Kadir [Allah]; iri, kocaman; Oriyon ASTR; ¶ جبار الخطوة ayaklarını yere sağlam basan; geniş adımlar atarak yürüyen; مجهود جبار aşırı çaba, gayret;

جبارة kırıkçılık; çıkıkçılık;

جبيرة ve جبارة ç. جبائر TIP. kırık kemik sarmaya mahsus ince tahta, süyek, cebire;

جبروت gücü her şeye yetme; güç, kuvvet; zorbalık;

جبرياء büyüklenme, kibirlenme;

تجبير : تجبير العظام TIP. ortopedi;

اجبار zorlama, zor kullanma, icbar;

اجباري zorla, zor kullanarak, zorunlu, mecburi; ¶ التجنيد الاجباري silah altına alma; mecburi, zorunlu askerlik;

جابر ve مجبر kırıkçı; çıkıkçı;

مجبور ve مجبر zorunlu;

جبرائيل ve جبريل Cebrail;

جبس[1] ⇒جبّس (*kırık kemiği*) alçıya almak; (*bşi*) sıvamak;

جبس alçı;

جباسة alçı ocağı;

جبس[2] [cin.is.; tek.is. ة]; karpuz BOT. SUR;

جبل *u, i* (جبْل) (*bşi*) yoğurmak; (*bşe*) şekil vermek, (*bşi*) şekillendirmek; (*bşi, b-i*) yaratmak; جُبِل [edil.] yaratılışında, fıtratında, tabiatında ...olmak, bulunmak; ¶ جبله الله على... Allah *b-i, bşi* ...olacak şekilde yaratmak;

جبلة ve جبلّة ç. ـآت yaratılış, hilkat, fıtrat;

جبل[2] ç. أجبال, جبال dağ; sıradağlar ¶ جبل الألب Alpler; جبل جليد buzdağı, aysberg; جبل سيناء Sina Dağı; جبل نار yanardağ, volkan; الجبل الأخضر Umman'ın en yüksek tepelerinin bulunduğu bölge; Libya'nın kuzeyinde kalan bölgeler; Libya'da bir şehir;

جبلي [na't] dağ...; dağlık; dağlarla ilgili; dağlarda yaşayan (ç. ـون) dağlı kimse; dağcı;

جبلاوي MIS. dağlı;

جبلاية ç. ـآت mağara MIS.;

جبن *u* (جبانة, جُبْن) (عن *bşden*) korkmak, ürkmek; korkak olmak; جبّن (*sütü*) kesilmeye bırakmak, kesilmesini sağlamak; (*bşi*) peynirleştirmek, peynir yapmak; [süt] kesilmek; *(b-i)* korkaklıkla suçlamak, korkak olarak nitelemek; تجبّن [süt] kesilmek;

جبن ve جبانة korkaklık;

جبن ve جبنة peynir;

جبان ç. جُبَناء korkak; korkak;

جبّان peynirci, peynir satan;

جبين ç. جُبُن, أجبنة, أجبن alın; ön cephe, yüz; ¶ من جبيني yalnız ben; على جبين السماء

gökte; الْمَكْتُوب على الجَبِين alın yazısında, yazgısında olan; مَا كُتِبَ عَلَى الجَبِينِ تَرَاهُ العَيْنُ alınyazısında olan illa ki gerçekleşir, yazgıda olan değişmez;

جبيني [na't] ön, cephe, yüz;

أجبن daha korkak;

جبانة ç. آت- mezarlık, kabristan;

تجبين peynir yapma, peynirleştirme;

جبه *a* (جبه) *(b-ile)* karşı karşıya, yüz yüze gelmek; جابه (*..le*) karşılaşmak, (*zorluklarla*) karşı karşıya gelmek; *(b-e)* karşı koymak;

جبهة ç. جِبَاه, جبهات alın; ön, yüz, cephe; ön hat, cephe, ön saf;

مجابهة karşılaşma, yüzleşme, yüz yüze gelme;

جبه خانة ALF.BKZ.;

جبى *i* (جِبَاية) (*vergileri, alacakları*) toplamak, tahsil etmek; جبى yere yüzüstü kapanıp ellerini yere koymak; rüku eder gibi ellerini dizlerine koyup eğilmek; اجتبى (*bşi, b-i*) [üstün vasfından dolayı] seçmek;

جِبَاية (*vergi* vb.i) toplama, tahsil etme; tahsildarlık; (ç. آت) vergi; gümrük resmi;

جبائي [na't] vergi; mali;

مجبى ç. مَجَابٍ vergi;

جاب ç. جَبَاة vergi tahsildarı; [otobüs, tren vb.de] kondüktör IR.;

جابية ç. جوَاب havuz;

جَيْب التَّمَام "kosinüs"için kısaltma;

جث *u* (جَثّ) ve اجتث (*ağacı*) köklemek, kökünden sökmek; MEC. kökünü kazımak, tamamen yok etmek;

أجْثَاث, جُثَث ç. جُثَّة vücut, gövde; ceset, kadavra; leş «تَنَاثَرَت جُثَث القَتْلَى مِن الفَرِيقَيْنِ على أَرْض الْمَعْرَكَة her iki tarafa ait cesetler savaş alanına dağılmıştı.»;

مُجْتَثّ kökünden koparılmış [yine MEC.];

جثل sık, yoğun [özl. saç için];

جَثَالِق ç. جَثَالِيق, جِثْلِيق [Ermeni Kilisesinde] başpiskopos;

جثم *u, i* (جُثُوم, جَثْم) [kuş] konmak, tünemek, tüneklemek; çömelmek, yere çökmek; yüzü koyun yatmak; (على *bşin üzerine*) çullanmak;

جثمة hareket etmeden yatma, oturma;

جَاثُوم ve جُثَام kabus;

جُثْمَان ç. آت vücut, beden;

جُثْمَانِي bedensel, fiziki;

جَاثِم ç. جُثَّم çömelen, yere çöken; tüneyen; yüzü koyun yatan;

جثو *u* (جُثُوّ) جثًا dizleri üzerine çökmek; dizlerini bükmek; dizleri üzerine düşmek, çöküp kalmak;

جُثُوّ diz üzerine çökme;

جُثْوَة tepecik, tümsek yer, toprak yığını; mezar üzerindeki toprak yığını;

مَجْثًى [üzerine oturulan] minder;

جَاث diz çökmüş; الجَاثِي kuzey burçlarından biri, Herkül ASTR.;

جحد *a* (جَحْد, جُحُود) (*bşi*) inkar etmek; (*bşi*) reddetmek, tanımamak, tekzip etmek, yalanlamak; (*bşi*) kabul etmemek; (*bir inancı*) terketmek; (*b-e hakkını*) vermemek, kısıtlamak;

¶ جَحَدَ جَمِيلَهُ *b-e* nankör davranmak, iyiliğinin kadri kıymetini bilmemek;

جَحْد inkar; küfür; ret, kabul etmeme;

جُحُود inkar; [ahlaki bir yaptırımı] umursamama; nankörlük, iyilik bilmeme; ret, tekzip, yalanlama; küfür [din];

جَاحِد inkar eden; münkir, kafir;

اِنْجَحَرَ ⇒ جحر inine ya da yuvasına saklanmak, yuvasına, inine girmek;

جُحْر ç. جُحُور, أَجْحَار in, yuva; oyuk;

جَحْش ç. أَجْحَاش, جِحْشَان, جِحَاش sıpa;

جَحْشَة dişi sıpa;

جَحِظَ *a* (جُحُوظ) [göz] pırtlak, patlak olmak;

جُحُوظ العَيْن lokma gözlülük;

جَحَفَ *a* (جَحْف) (*bşi*) kazıyarak silmek; (*bşi*) süpürerek temizlemek; kazımak; (مَعَ *b-nin*) tarafını tutmak; أَجْحَفَ (ب ...*e*) çok zarar. hasar vermek; (ب ...*i*) yok etmek, helak etmek, öldürmek; (ب *b-e*) zulmetmek;

اِجْحَاف zulüm, adaletsizlik; taraf tutma, tarafgirlik;

مُجْحِف zalim; adil olmayan; taraf tutan, yanlı, tarafgir;

جَحْفَل ç. جَحَافِل büyük, ordu; ordu birlikleri; kalabalık; seçkin, mümtaz, üstün kişilik;

جَحِيم [müe.] ateş, cehennem;

جَحِيمِي cehennem gibi, cehennemi;

جَخَّ böbürlenmek, kendini beğenmek MIS.; SUR. takıp takıştırmak, süslenip püslenmek MIS.;

جَخَّاخ kendini (çok) öven MIS.;

جَدّ[1] ç. جُدُود, أَجْدَاد büyükbaba, dede; ata, cet;

جَدَّة ç. جُدُود, أَجْدَاد nine, büyükanne;

جَدَّ[2] *i* (جِدَّة) yeni olmak; son zamanlarda meydana gelmek; ilave olmak, eklenmek; [yeni bir şey olarak] ilk kez ortaya çıkmak, görünmek; ciddi, olmak, ciddileşmek; önemli, değerli olmak; (في *bşde*) ciddi olmak; (في *bş için*) bütün çabasını sarfetmek, elinden geleni yapmak; acele acele yürümek; جَدَّدَ (*bşi*) yenilemek; (*bşi*) yeniden yapmak; (*bşi*) modernize etmek; (*bşi*) [temizleyerek] yeni gibi yapmak; restore etmek; (*iznin, ruhsatın*) süresini uzatmak; müceddit olmak; yeni bir şey üretmek; (*bşe*) canlılık getirmek, canlandırmak; (*bşe*) yeniden başlamak, tekrarlamak; (*bşi, şansını* حَظَّهُ) yeniden denemek; (*kuvvetini* القُوَى) toplamak; أَجَدَّ çabalamak, zahmet çekmek; (في *bşe*) ciddi bir şekilde girişmek; (في *bşde*) acele davranmak; (*bşi*) yenilemek; تَجَدَّدَ yenilenmek, yenilikler ilave olmak; canlanmak; اِسْتَجَدَّ yeni olmak, yenilik olarak dahil olmak, yeni çıkmak; (*bşi*) yenilemek;

جَدّ ç. جُدُود iyi şans, kısmet; ¶ أَصْحَاب الجَدّ varlıklılar;

جِدّ ciddilik; ihtimam, özen, azimle çalışma; جِدّاً çok, fazlaca ¶ بِجِدّ ve مِنْ جِدّ cidden, ciddiyetle; جِدّ بَاهِظ çok yüksek [fiyat]; جِدّ عَالِم çok bilgili, alim; جِدّ عَظِيم çok yüce, ulu; يَخْتَلِفُونَ جِدَّ الاِخْتِلَاف (onlar) tamamen apayrılar, birbirinden çok farklılar; وَقَفَ عَلَى سَاقِ الجِدّ bütün gücünü ...e vermek, elinden geleni ...için yapmak;

جِدّي ciddi; جِدّيًا ciddi olarak;

جِدّيّة ciddilik; tehlikelilik; [durum için] vehamet;

جِدّة yenilik; modernlik; yenilik, teceddüt, rönesans;

جُدّة Cidde;

جَديد ç. جُدُد yeni, son zamanlarda olan meydana gelen; modern; ilk; ¶ الجَديدان gece ve gündüz; مِنْ جَديدٍ yeniden, tekrar; جَديد لَنْج yepyeni, gıcır gıcır MIS.;

أَجَدّ daha önemli; daha yeni;

تَجْديد yenileme [yine izin için]; *bşin* ilk çıkışı; ilk kez arz edilen oyun TİY.; yenilik; reform; restorasyon, yeni gibi yapma; yeniden gençleştirme, ihya; تَجْديدآت [çoğ.] yenilik hareketleri; yeni başarılar;

تَجَدُّد yenilenme, teceddüd;

جادّ önemli; ciddi;

جادّة ç. جَوادّ, -آت cadde; ana cadde;

مَجْدود şanslı;

مُجَدِّد müceddit; yenilik; reformist, yenilikçi;

مُجَدَّد yenilenmiş, elden geçirilmiş; restore edilmiş; gençleşmiş; yeni, yakın zamanlarda olan;

مُجِدّ gayretli, çaba sarfeden;

مُسْتَجِدّ yeni; henüz, yeni başlayan, acemi; ¶ جُنْدي مُسْتَجِدّ acemi er;

جَدُبَ *u* (جُدُوبة) [toprak] kurumak, kuru, çorak olmak; أَجْدَبَ kuraklık, yokluk, kıtlık sebebiyle sıkıntı çekmek; verimsiz, kısır olmak; uçup gitmek, hiç bir netice vermemek, beklenen elde edememek SUR.; [mermi] varili patlatmak ASK.;

جَدْب çoraklık, verimsizlik; verimsiz;

جَديب ve أَجْدَب müe. جَدْباء verimsiz;

مُجْدِب kısır, verimsiz; kıraç; ürün vermeyen, meyve vermeyen, semeresiz;

جَدَث ç. أَجْداث mezar, kabir, gömüt;

جُدْجُد ç. جَداجِد cırcır böceği; küçük çekirge ZOO. Ryllidae;

جَدُرَ[1] *u* (جَدارَة) (ب *b-e*, *bşe*) uymak, oturmak, yakışmak; (ب *b-e*, *bşe*) uygun, münasip, denk olmak; (ب ...*e*) layık, müstahak olmak, değmek; (ب ...*de*) ehil, liyakat sahibi, değimli olmak ¶ يَجْدُرُ بِالذِّكْرِ ve يَجْدُرُ ذِكْرُهُ şunu da söylemek zikretmek gerekir ki;

جِدْر duvar;

جَدير ç. -ون, جُدَراء (ب *bşe*) layık, hakeden, değen; (ب ...*de*) liyakat sahibi, değimli; (ب *bşe*) uyan, denk gelen; uygun, münasip, doğru; ¶ جَديرٌ بِالذِّكْرِ ve مِنَ الجَديرِ بِالذِّكْرِ veya مِنَ الجَديرِ ذِكْرُهُ ...dan söz edilmesi gerekir, ...e değinilmeden geçilemez< مِن الجَديرِ بِالذِّكْرِ اَنَّ اليَابَانَ قَدْ حَقَّقَ تَفَوُّقًا صِنَاعِيًّا في مُدَّةٍ قَصيرَةٍ Japonya'nın kısa bir zaman zarfında endüstriyel ilerleme gerçekleştirmesi dikkat çekicidir»;

أَجْدَر daha layık; daha doğru; daha uygun; daha çok hakeden;

جَدارَة liyakat, hakketme; uygunluk, denklik; doğruluk; ¶ شَهادَة الجَدارَة liyakat belgesi;

جَدَّال tartışmacı, cedelci;

جَدِيلَة ç. جَدَائِل örgü; saç lülesi, bukle;

مِجْدَال ç. مَجَادِل iri ve yassı kaldırım taşı;

مِجْدَل tartışmacı, cedelci;

جِدَال ve مُجَادَلَة ç. -آت tartışma, cidal; müzakere; ¶ لاَ يَقْبَلُ الجِدَال tartışılmaz, su götürmez; بِلاَ جِدَالٍ ve لاَ جِدَالَ tartışmaksızın, çekişmeye düşmeden;

مَجْدُول gergin, sıkıca gerili; örülü; kıvrılmış [saç lülesi]; ince ve düz [örn. bacak];

مُجَادِل tartışmacı, taraf;

جَدْوَل[2] ç. جَدَاوِل çay, dere; kanal; sütun; liste, isim listesi; indeks, dizin; tablo, grafik, şema; جَدْوَل دِرَاسِي müfredat programı; جَدْوَل البُورْصَة borsa cetveli; خَارِجَ جَدْوَلِ البُورْصَة borsa harici; جَدْوَل الأَعْمَالِ ajanda; çalışma, iş planı;

جَدَا (جدو) *u* (جَدْو) (على *b-e*) hediye vermek; أَجْدَى (على *b-e*, ب *bşi*) hediye vermek; kullanışlı, faydalı olmak; ¶ أَجْدَى نَفْعًا faydalı olmak; هَذَا لاَ يُجْدِيكَ bunun sana bir faydası olmaz; = لاَ يُجْدِي فَتِيلاً ; ⇑ مَا يُجْدِي عَنْكَ هَذَا bkz. فَتِيل ; لاَ يُغْنِي فَتِيلاً ; اِسْتَجْدَى sadaka dilenmek; (*b-den*, *bş*) dilenmek;

جِدَاء (عن ...*için*) avantaj, kazanç;

جَدْوَى hediye, armağan; avantaj, kâr; ¶ عَلَى غَيْرِ جَدْوَى ve بِلاَ جَدْوَى nafile, faydasız, boş, abes;

أَجْدَى daha faydalı; daha avantajlı;

جَدْيٌ ç. جِدْيَان, جِدَاء oğlak; Oğlak burcu; الْجَدْي Kuzey Yıldızı;

جِدَار ç. جُدْرَان, جُدُر duvar; perde, mania, fasıla;

جِدَارِي duvar gibi; duvara asılan;

جُدَرِيّ[2] (جَدْر) ve جُدْرِيّ [edil.] çiçek hastalığına yakalanmak;

جُدَرِيّ çiçek hastalığı TIP;

مَجْدُور ve مُجَدَّر çiçek hastalığına yakalanmış olan; çiçek bozuğu, çopur;

مُجَدَّرَة SUR. ve MIS. pirinç, bulgur, soğan, yağ ve baharat ile yapılan bir çeşit yemek;

جَدَعَ *a* (جَدْع) (*bşi*, özl, *vücudun bir bölgesini*) kesip koparmak;

بِجَدْعِ الأَنْفِ ne kadar olursa olsun; karşılığına ne verildiğine bakmadan;

اِجْدَع kötürüm, bir organı alınmış;

جَدَع[2] (= جَذَع) ç. جِدْعَان delikanlı, genç erkek; yiğit SUR. MIS.;

جَدَّفَ[1] ⇒ جدف (على *b-e*, özl. *Allah'a*) küfretmek, sövmek;

تَجْدِيف küfür, lanet, beddua;

جَدَّفَ[2] *i* ve جَدَّفَ (*sandalla*, *kayıkla*) gezinti yapmak;

جَدَلَ[1] *u*, *i* (جَدْل) (*ipi*) germek, gerginleştirmek; (*bşi*, *saçı*) örmek; جَدَّلَ (*bşi*) örmek; جَادَلَ tartışmak, (*b-ile*) münakaşa etmek; *(b-ile)* mücadele etmek; (في *bş hakkında*)çekişmek; تَجَادَلَ tartışmak, tartışma yapmak, münakaşa etmek; kavga etmek;

جَدَل tartışma, cedel; müzakere; فَرْضَ جَدَلاً tartışma [konusu] açmak;

جَدَلِيّ ihtilaflı, çekişmeli, tartışmalı;

جَذَّ *u* (جَذّ) (*bşi*) kırpmak, kesmek;

جُـــذَاذَة ç. جُـــذَاذَات kağıt kırpıntısı;

جُذَاذَات [çoğ.] küçük parçalar, kırpıntılar;

جَذَبَ *i* (جَذْب) (*bşi*) çekmek; (*bşi*) cezbetmek; [silah vb.i] çekip çıkarmak, dışarıya almak; *(b-i)* cezbetmek, çekmek, büyülemek, (اِلَيْـه *kendisine*) çekmek; جَاذَبَ (*bşi*) [karşılıklı] çekiştirmek; ¶ جَاذَبَهُ الحَبْلَ *(b-ile)* rekabet etmek, yarışmak; *b-e* kendini göstermek, ispat etmek; جَاذَبَهُ الحَدِيثَ ve جَاذَبَهُ الكَلَامَ veya جَاذَبَهُ أَطْرَافَ الحَدِيثِ *b-i* konuşma, tartışma içine çekmek; جَاذَبَهُ أَطْرَافَ الحَضَارَةِ *b-ile* medeniyet konusunda tartışmak; تَجَاذَبَ *b-i* itip kakmak; (*b-ile*, *bş için*) mücadele etmek; birbirini çekiştirmek; تَجَاذَبُوا أَطْرَافَ الحَدِيثِ konuşmaya, tartışmaya dalmak; انْجَـــذَبَ çekilmek; (اِلَى *bşe doğru*) yerçekimi ile hareket etmek , sürüklenmek; اجْتَذَبَ (*b-i*, *bşi* اِلَيْـهِ *kendine doğru*) çekmek; [manyetik bir kuvvetle] çekmek; *(b-i)* ayartmak, (*b-nin*) aklını başından almak, meftun etmek; (*b-i*, اِلَيْـهِ *kendinden yana*) çekmek, kazanmak; (*bşden sigaradan*) nefes çekmek;

جَذْب çekim; yerçekimi; cezbetme, aklını başından alma, ayartma ¶ أَخَذَ جَـذْبًا zorla götürmek; الْجَذْبُ الجِنْسِي cinsel çekicilik;

جَذَّاب çekici; manyetik çekim; mıknatıslı; emici, yapışıcı (uzvu olan); alımlı; büyüleyici insanı çarpan, meftun eden;

أَجْذَب daha kuvvetli çeken; daha cazip;

اِنْجِذَاب çekim (çekilme) meyil, temayül, eğilim;

اجْتِذَاب çekim; cazibe, çekicilik;

جَـاذِب çeken, çekici; manyetik; alımlı; büyüleyici MEC.;

جَاذِبِيَّة yerçekimi; çekim kuvveti; çekim; büyü; manyetizma; çekicilik MEC.; ¶ جَاذِبِيَّة الثِّقْلِ yerçekimi kuvveti; جَاذِبِيَّة مَغْنَطِيسِيَّة manyetizma kuvveti; جَاذِبِيَّة الجِنْسِ cinsel çekicilik, cazibe;

مَجْذُوب çekilen; kaçık deli; (ç. مَجَاذِيب) çılgın; ¶ مُسْتَشْفَى الْمَجَاذِيبِ akıl hastanesi;

مُتَجَاذِب yavaş yavaş çeken; ayrılmaz, birbirine ait;

مُنْجَذِب çekilen (اِلَى ...*e*) meyilli, eğilimi olan;

جَذَر *u* (جَذْر) (*bşi*) kökünden söküp çıkarmak;

جَـذَرَ ⇑; (*sayının*) kökünü almak MAT.; kök salmak, tutunmak;

جَذْر ç. جُذُور kök; kök MAT.; kaynak, asıl, başlangıç; (ç. أَجْذَار) [makbuz, fiş defteri vb.] dip koçanı; ¶ جَذْر تَرْبِيعِي karekök MAT.;

جَذْرِي [na't] kök...i, kök ile ilgili; radikal, köktenci;

تَجْذِير kök alma MAT;

جَذَع ç. جُذْعَـان delikanlı, genç (adam); yeni, henüz, başlayan; ¶ عَادَتِ الحَرْبُ جَذَعَةً harp yeniden başladı; أَعَادَ الأَمْرَ جَذَعًا bütün işi başladığı yere döndürdü;

جِذْع ç. جُـذُوع, أَجْذَاع kök, asıl; kütük, çotak; gövde [kol kafa bacak hariç];

جِذْعِي gövde ile ilgili;

جَذْف ⇒ جَذَفَ (*kayıkla*) gitmek; kürek çekerek gitmek;

مِجْذَاف ç. مَجَاذِيف kürek, kayık küreği;

جَذَلَ *a* (جَذَل) neşeli, şen olmak; أَجْذَلَ *(b-i)* mutlu etmek, neşelendirmek;

جَذْل ç. جُذُول, أَجْذَال [ağaç için] gövde;

جَذَل mutluluk, sevinç, neşe;

جَذِل ç. جُذْلَان neşeli, mutlu, sevinçli;

جَذْلَان = جَذِل;

جَذَمَ *u, i* (جَذْم) (*bşi*, özl. *uzvu*) kesip koparmak, ayırmak; (*ekleri, ilaveleri*) çıkarmak, dışarda, hariç tutmak; جُذِمَ [edil.] cüzzam hastalığına yakalanmak;

جِذْم ç. جُذُوم, أَجْذَام kök;

جُذَام cüzzam hastalığı;

جُذَامَة ekin dibi, anız;

أَجْذَم ç. جَذْمَى kötürüm [organı, kesilmiş, alınmış]; cüzzamlı;

مَجْذُوم cüzzamlı;

جِذْمُور ağaç gövdesi;

جَذْوَة, جُذْوَة ç. جُذًى alevli odun parçası; meşale, öksü;

جَرَّ *u* (جَرّ) (*bşi*) çekmek; (*bşi*) sürüklemek, çekerek götürmek; (*bşi*) yedeğe alıp çekmek; (*bşi*) arkası sıra sürüklemek; (*bşi* على *b-nin üzerine*) (الى *bşe*) sebep olmak, husule getirmek; (*kötü bir şeyi*, على *birinin*) başına getirmek, üstüne çekmek; DİLB. mecrur yapmak; ¶ جَرَّ كُلٌّ يَجُرُّ جَرِيرَةً (على *b-e karşı*) suç işlemek; النَّارَ إِلَى قُرْصِهِ ≈ herkes kendi küpünü doldurmaya çalışıyor veya nalıncı keseri gibi herkes kendine yontuyor; لَا يَجُرُّ لِسَانُهُ كَلِمَةً ağzından tek bir kelime bile kaçırmaz; أَجَرَّ geviş getirmek; انْجَرَّ çekilmek; sürüklenmek; ¶ انْجَرَّ إِلَى الوَرَاءِ geri çekilmek, geri alınmak; bitkin düşerek çekilmek اجْتَرَّ geviş getirmek, gevmek; ¶ اجْتَرَّ آلَامَهُ acılarını, dertlerini derin derin düşünmek;

جَرّ çekme, sürükleme; çekerek götürme (traktör, lokomatif vb. gibi); yedeğe alıp çekme; başa getirme; mecrurluk DİLB.; ¶ حَرْف الْجَرّ harfi cer; هَلُمَّ جَرًّا ve saire, ve diğerleri;

جَرَّة ç. جِرَار testi;

جَرَّة ve جُرَّة iz, yol; tekerlek izi; ¶ بِجُرَّةِ القَلَمِ bir kalem oynatması ile;

جِرَّة geviş;

جَرَّى : مِنْ جَرَّى ...sebebiyle; ¶ جَرَّاكَ senin için, senin iyiliğin için, senden dolayı;

جَرَّاء : مِنْ جَرَّاء ...yüzünden, sebebiyle; مِنْ جَرَّاءِ أَنَّ zira;

جَرَّار çok büyük, muhteşem [ordu]; çömlekçi; (ç. جَرَّارَات) traktör; römorkör, çekici;

جَارُور ç. جَوَارِير SUR. çekmece [masa vb.de];

جَارُورَة LÛB. tırmık, tarak;

جَرِيرَة ç. جَرَائِر suç; günah; ... مِنْ جَرِيرَةِ yüzünden;

جَرَّارَة ç. -آت bir çeşit akrep; traktör;

مَجَرّ kayış [koşum takımında];

مَجَرَّة gök ada, galaksi;

انْجِرَارِيَّة MIS. deniz taşıtlarına yedek ücre-

أجْرَب [müe. جَرْبَاء] ç. جُرْب, جِرْبان pis, iğrenç; uyuz(lu);

جِرَاب ç. جُرُب, أَجْرِبَة çanta, seyahat çantası, sırt çantası, torba; kın, mahfaza;

جُرَاب ç. آت- çorap;

جَرِيب ekilebilir, dikilebilir arazi parçası;

تَجْرِبَة ç. آت- deneme, test; prova yapma; kalkışma, yeltenme; [bilimsel] deney; deneme süresi; [imtihan niteliğinde] dert, keder; deneyim; pratik; تَجْرِبَة مَطْبَعِيَّة tashih çıkışı;

تَجْرِيب deneme, test, tecrübe etme; dert, keder;

تَجْرِيبِي [na't] deneme..., deneme mahiyetinde [s.]; deneysel, tecrübi, ampirik; ¶ عِلْم النَّفْسِ التَّجْرِيبِي deneysel psikoloji;

تَجْرِيبِيَّة FELS. deneycilik;

مُجَرِّب deneyen, tecrübe eden; sınayan, imtihan eden;

مُجَرَّب denenmiş; kontrolden geçmiş; alışmış, deneyimli, tecrübeli kişi;

جورب ALF.BKZ.;

جربذة = جربزة;

جُرْبُز ç. جَرَابِزَة dolandırıcı, sahtekar, hilekar;

جَرْبَزَة hile, dolap;

جَرْبُوع [=يَرْبُوع] ç. جَرَابِيع aktavşan, Arap tavşanı ZOO. Jaculus jaculus ya da Daculus daculus;

جِرَابِنْدِيَّة (ve جَرَابَنْدِيَّة) sırt çantası;

جُرْثُوم ve جُرْثُومَة ç. جَرَاثِيم kök; kaynak, orijin; mikrop, bakteri; ¶ عِلْم الجَرَاثِيم bakteriyoloji;

جُرْثُومِي mikrobik; ¶ حَرْب جُرْثُومِيَّة biyolojik harp;

ti;

مَجْرُور çekilen, sürüklenen; mecrur DİLB.; (ç. مَجَارِير) MIS. lağım, kanalizasyon, kanal;

مُجْتَر geviş getiren [s. ve is.];

جَرُؤ *u* (جَسَارَة, جُرْأَة) (على *bşe*) cesaret etmek, (*bş için*) tehlikeye, riske atılmak, (على *bş için*) cesareti olmak; جَرَّأَ (*b-i*, على *bşe*) cesaretlendirmek; تَجَرَّأَ (على *bşe*) cesaret etmek; kalkışmak; اِجْتَرَأَ cesur olmak; (على *b-e*) cesaret vermek; (على *bş yapmaya*) cesareti olmak;

جَرِيء ç. أَجْرِيَاء cesur, gözüpek; (على, ب *bşde*); küstah, terbiyesiz, arsız; cüretkar; kendini tehlikeye atan, delice cesur;

جُرْأَة ve جَرَاءَة cesaret, arsızlık, cüret, terbiyesizlik;

مُجْتَرِئ cesur; cüretkar;

جَرَاج ç. آت Fr.> garaj MIS.;

جِرَام [g] gram MIS.;

جِرَانِيت [g] granit MIS.;

جِرَانِيتِي [g] granit [s.];

جَرِبَ *a* (جَرَب) uyuz olmak; [renk] solmak MIS., SUR.; جَرَّبَ (*bşi*) denemek, sınamak, test etmek; (*bşi*) tecrübe etmek; (*bşi*) örnek olarak denemek; (*bşin*) provasını yapmak; (*bşin*) uygulamasını, pratiğini yapmak; (*bşe*) kalkışmak, yeltenmek; *(b-i)* sınamak, imtihana çekmek; ¶ جَرَّبَ نَفْسَهُ فِي... ...de kendini denemek; جَرَّبَ الأَيَّام tecrübe kazanmak;

جَرَب uyuz hastalığı; ayıp, kusur;

جَرِب uyuz;

جراج ALF.BKZ.

جرجر (جَرْجَرَة) gargara yapmak, çalkalamak; tartaklamak, sert bir şekilde itip çekmek; (*bşi*) sürümek, çekmek; (*bşi*) yedeğe alıp [ip, zincir vb.ile] çekmek ¶ جَرْجَرَ خُطَاهُ ayağını sürümek; تجرجر = جُرْجُر;

جرجر gargara yapma; gurultu; gümbürtü;

جِرْجِر fasulye [iri];

جِرْجِير su teresi BOT. Nasturtium officinale MIS. SUR.;

جرح *a* (جَرْح) *(b-i)* yaralamak, yaralanmasına sebep olmak; (*b-nin*; *duygularını*) kırmak, incitmek; (*b-nin)* şahitliğini geçerli saymamak, *(b-i)* cerh etmek, adlinin veya zabtının iyi olmadığını söylemek HAD.; اجترح suç işlemek; اجْتَرَحَ السَّيِّئَات kötü işlerle uğraşmak;

جُرْح ç. جِرَاح, جُرُوح, جُرُوحَات, أَجْرَاح yara, bere;

جرَّاح ç. ـون cerrah; ¶ جَرَّاحُ الأَسْنَانِ diş hekimi;

جرَّاحِي cerrahi; ¶ عَمَلِيَّة جَرَّاحِيَّة ameliyat;

جريح ç. جَرْحَى yaralı;

تجريح operatörlük, cerrahlık; aleyhinde bulunma, kötüleme;

جارِح yaralayıcı; kıran, zarar veren, kırıcı, zedeleyici; yırtıcı [hayvan];

جارِحة ç. جَوَارِح yırtıcı hayvan ya da kuş; ¶ جَوَارِحُ الطَّيْرِ yırtıcı kuşlar;

جوارِح kol ve bacak gibi vücuda eklemle bağlı uzuvlar ¶ بِكُلِّ جَوَارِحِهِ bütün, var gücüyle;

مَجْرُوح ç. مَجَارِح yaralı;

جرَّد *u* (جَرْد) (*bşin*) kabuğunu soymak; (*bşin*) kabuğunu çıkarmak; (*bşi*) soymak, açmak; TİC. stoktaki malı kontrol etmek; (البَضَائِعَ *eldeki malların*) listesini çıkarmak; جرَّدَ (*bşin*) kabuğunu soymak; (*bşin*) kabuğunu çıkarmak; (*b-i* ya da *bşi* من *...den*) tecrit etmek, soyutlamak; (*b-den* من *bşi*) sakınmak, vermemek, kısıtlamak; (السَّيْف *kılıcını*) çekmek, kınından çıkarmak; (*birlikleri* على veya ضِدَّ *...e karşı*, *...in üstüne*) göndermek ASK.; (*b-i* veya *bşi* من *...den*) kurtarmak, kurtulmasını sağlamak; (*bşi*) izale etmek, soyutlamak, tecrit etmek; (*bşi*) çıkarmak, ayırmak; (*b-i* من vatandaşlık, mevki, haktan) yoksun bırakmak, mahrum etmek ¶ جَرَّدَهُ مِن السِّلَاحِ *b-nin* silahlarını almak; جَرَّدَ نَفْسَهُ من... kendini ...den kurtarmak, *bşi* (*alışkanlığı* vb.i) bırakmak; تجرَّد = جُرِّد; (من veya عن *...den*) kurtulmak (من veya عن *...den*, ل *bir vazife için*); ayrılmak; (من ve عن *bşi alışkanlığı*) bırakmak, terk etmek; kendini soyutlamak, kendini (ل *...e*) hasretmek;

جَرْد eski, püskü yıpranmış; TİC. envanter; stok kontrolü;

جَرِد çıplak, çorak (arazi);

أَجْرَد müe. جَرْدَاء ç. جُرْد çıplak, çorak; kel, saçsız; eski püskü [elbise]; açık, korumasız [sınır, hudut];

جَرَاد [coll.is.; tek.is. ة] çekirge; ¶ جَرَادُ البَحْرِ kerevides, kerevit ZOO.; بِجَرَادِهَا tama-

جَرَّسَ [olaylar, zaman] *(b-e)* tecrübe kazandırmak, *(b-i)* deneyimli yapmak [pişirmek]; (ب *b-i*) itibardan, gözden düşürmek;

جَرْس ses, ton; çınlama;

جَرَس ç. أَجْرَاس çan, zil;

جُرْسَة suçlama, lekeleme; skandal;

جُرْسَايَة[2], جُرْسِيَة ç. ـآت yün süeter, yün atlet;

جَرَشَ *u* (جَرْش) *(bşi)* ufalamak, dövmek; *(bşi, deriyi)* sürterek yumuşatmak, ovalamak;

جَرْش ovalama, sürtme, sesi;

جَرِيش dövme, ezme (havan vb.de); dövülmüş hububat, tohum; kabuğu soyulmuş ve iri çekilmiş hububat;

جَارُوشَة ç. جَوَارِيش el değirmeni;

جَرِضَ *a* (جَرَض): جَرِضَ بِرِيقِه [lafzen: heyecan, üzüntü vb. sebebiyle tükürüğünü yutamamak] öyle kalakalmak, taş kesilmek; جَرَضَ *u* (جَرْض) *(b-i)* boğmak, nefesini kesmek; أَجْرَضَ *b-i* korkutmak, ödünü patlatmak; أَجْرَضَ بِرِيقَه : patlatmak;

جَرِيض ≈ حَالُ الجَرِيضِ دُونَ القَرِيضِ : can boğaza dayandığında kafiye düşünülmez;

جَرَعَ *a* (جَرْع) *(bşi)* yutmak, yutup mideye indirmek; (*içeceği*) içivermek, yuvarlamak; جَرَّعَ (*b-e, bşi*) yutturmak; yutuvermek; تَجَرَّعَ (*bşi*) yutmak; اِجْتَرَعَ (*bşi*) yutuvermek;

جُرْعَة yudum; TIP. doz;

جَرَفَ *u* (جَرْف) ve اِجْتَرَفَ (*bşi*) süpürerek temizlemek; (*bşi*) yıkayarak temizlemek; (*bşi*) çıkarmak, atmak; (*bşi*) kapıp götürmek, kaçırmak; (*bşi, b-i*) sürükleyip götürmek; اِنْجَرَفَ men, bütünü ile;

جَرِيد yapraksız hurma dalı; cirit [sopası]; جَرِيدَة ç. جَرَائِد ["جَرِيد"için tek.is.] yapraksız hurma, liste, kayıt, indeks, dizin; gazete; ¶ جَرِيدَة يَوْمِيَّة günlük gazete; جَرِيدَة الْمَسَاء akşam gazetesi; الجَرِيدَة النَّاطِقَة ve الجَرِيدَة السِّينَمَائِيَّة sinemada dünya haberlerini veren film;

مِجْرَد ç. مَجَارِد diş temizleme aleti;

تَجْرِيد kabuk soyma; soyunma; soyulma, çıplak kalma, açılma; yoksunluk, mahrumiyet; tecrit etme, silah bıraktırma; [birlikleri] sevk, hareket; ayrılma, bırakma; izolasyon, tecrit; soyutlama ¶ تَجْرِيد مِن السِّلَاح silahsızlanma;

تَجْرِيدَة ç. ـآت, تَجَارِيد müfreze, tim;

تَجَرُّد (عن ve من ...*den*) ayrılık, bağlı olmama; izolasyon; bağımsızlık; mutlaklık; soyutluk;

مُجَرَّد çıplak, çorak (عن ve من *bşden*) uzak, soyutlanmış, safi, katkısız; biricik, yegane, tek; soyut; bencil, başkasını umursamayan; DİLB. mücerret, sadece kök harflerinden oluşan fiil (bkz. مَزِيد); [mud.kul.] sadece, yalnız, sırf: مُجَرَّد لَهْو sadece oyun, sadece şaka (başka bir şey değil); بِالعَيْنِ المُجَرَّد çıplak göz ile; ...بِمُجَرَّد مَا ...yapar yapmaz.;

جَرْدَل ç. جَرَادِل kova, gerdel;

جُرَذ ç. جِرْذَان sıçan, keme ZOO.;

جُرْذُون ç. جَرَاذِين sıçan, keme ZOO.;

جَرَسَ[1] *i* (جَرْس) çınlamak, zil, çan sesi çıkarmak;

sürüklenmek, sürüklenip götürülmek;

جُرْف, ç. جُرُف, جُرُوف, أَجْرَاف altı oyulmuş sahil, kıyı; uçurum, yar, sarp kayalık; sarp, dik; ¶ جُرْف جَلِيدِي çığ;

جَرَّافَة ç. ـآت, جَرَارِيف tırmık; tapan, kesek kırma makinası;

مَجْرَف ç. مَجَارِف sel, çok hızlı akıntı;

مِجْرَفَة bel SUR.; kazma; deplantuvar, fideleme kaşığı, dikme kaşığı, el küreği;

مَجْرَاف ç. مَجَارِيف bel;

جَارِف sel gibi; şiddetli, kuvvetli [tutku, duygu];

الْجَرْكَس Çerkez(ler) kavmi;

جَرْكَسِي ç. جَرَاكِسَة Çerkez [s. ve is.];

جرم *i* (جرْم) (اللَّحْم *etin*) kemiklerini ayırmak; (على veya الى *b-e karşı*) suç; günah işlemek; (على veya الى *b-e*) zarar, hasar vermek; جَرَّمَ (على veya الى *b-e*) suçlamak, itham temek SUR.; أَجْرَمَ (على veya الى *b-e karşı*) günah, suç işlemek, (على veya الى *b-e*) zarar vermek; اِجْتَرَمَ = أَجْرَمَ;

جرم ç. جُرُم, أَجْرَام MIS. uzun, düz tabanlı gemi DNZ.;

جرم ç. جُرُوم, أَجْرَام vücut; cirim, hacim, oylum; الأَجْرَام الفَلَكِيَّة semavi varlıklar;

جرم ç. جُرُوم, أَجْرَام suç, günah;

لا جرم kesinlikle, muhakkak;

جَرِيم kocaman, devasa;

جَرِيمَة ç. جَرَائِم suç; günah; kabahat; جَرِيمَة كُبْرَى ya da جَرِيمَة عُظْمَى ölüm cezasını gerektiren suç; قَانُون الجَرَائِم ceza hukuku;

اجْرَام suç; kabahat, kusur, suçluluk;

اجْرَامِي [s.] suç, suç ile ilgili;

لَحْم مَجْرُوم kemiksiz et, fileto;

سَنَة مُجَرَّمَة bir tam, bütün yıl;

مُجْرِم suçlu; (ç. ـون) suçlu; kötü, kötü işler yapan; ¶ مُجْرِم عَائِد sabıkalı, sabıkası olan suçlu;

جَرَامِز ve جَرَامِيز vücut azaları kollar, bacaklar ; ¶ ضَمَّ جَرَامِيزَهُ ≈ arkasına bakmadan kaçmak;

الْجَرْمَان Germen kabileleri;

جَرْمَانِي Germen [s.];

جَرَنَ[1] *u* (جُرُون) [elbise] iyice eskimek; [taneyi, hububatı] ezmek, dövmek;

جُرْن ç. أَجْرَان (taş) havuz; havan, dibek; MIS. ahır, çiftlik ambarı, harman yeri; ¶ جُرْن الْمَعْمُودِيَّة vaftiz kurnası;

جَرَان[2] devenin boynunun ön kısmı; ¶ ضَرَبَ أَلْقَى عَلَيْهِ جِرَانَهُ iyice oturmak, yerleşmek; جِرَانَهُ *bşi* itiyat, adet, alışkanlık edinmek;

جُرْنَال ç. جَرَانِيل gazete MIS.;

جُرَانِيت granit;

جُرَانِيتِي granit [na't];

جرو ç. أَجْرُؤ, أَجْرِيَة, جِرَاء enik, encik, yavru;

جُرُوسَة oniki düzine, yüz kırkdört adet;

جَرَى *i* (جَرْي) [su] akmak; [kişi] koşmak; acele etmek; [rüzgar] esmek; vaki olmak, yer almak, ortaya çıkmak, olmak; işler halde olmak, işlemek, [iş] yürümek; (ل *b-nin*) başına gelmek; deveran etmek, dolaşmak; (الى ...*e*) yönelmek, yola çıkmak; (على ...*e göre*, *uygun olarak*) usul izlemek, yol tutmak; (مع

(*işi, eylemi*) yapmak, yerine getirmek; (*projeyi*) uygulamak, işletmek; (*bşi, teşebbüs ü*) başlatmak; (*bşi,* لِ veya عَلَى *...e*) sevketmek, yöneltmek; (*bşi,* عَلَى veya لِ *...e*) ihsan etmek; (عَلَى *...e,*) eza, cefa vermek, çektirmek; أَجْرَى تَجْرِبَةً ¶ deneyim, tecrübe kazanmak; أَجْرَى تَحْقِيقًا araştırmayı/ incelemeyi/ tahkikatı yürütmek/ başlatmak; أَجْرَى لَهُ إِعَانَةً *b-e* yardımda bulunmak; أَجْرَى مُجْرَى... *b-i*, ...yerine koymak, *b-e* ...mış gibi davranmak;

جَرْيٌ koşma; akma; جَرْيًا عَلَى... ...e göre; مِنْ جَرَّائِكَ ve مِنْ جَرَائِكَ senin için, senin yüzünden;

جَرَّاء atlet (yarışması);

جِرَايَة ç. -آت- günlük tayın; ücret;

جِرْيَان akış, cereyan; akım; koşu;

مَجَارٍ ç. مَجْرًى su akımı, akıntı, sel ve yağmur suyu açılmış dere; sel; petrol hattı; kanal, mecra; lağım; kanalizasyon sistemi; güç hattı ELK.; akım elk; [hava] cereyan, akım; TEKN. kılavuz rayı, sevk yatağı; [olaylar] akış, seyir, cereyan; مَجْرَى الْبَوْلِ ¶ idrar yolları ANAT.; مَجْرَى التَّنَفُّسِ solunum, tenefüs yolları ANAT.; مَجْرَى الْهَوَاءِ hava akımı, cereyan; أَخَذَ مَجْرَاهُ tabii gidişini sürdürmek; مَجْرَى الْحَدِيثِ konuşmanın seyri, sözün akışı, konu; «غَيَّرَ الْجَالِسُونَ مَجْرَى حَدِيثِهِمْ» konuşmacılar konuyu, konuşmanın seyrini değiştirdiler; bkz. جَرَى ve أَجْرَى;

مَاجَرِيَات olaylar, hadiseler dizisi;

bşe isteğe) izin vermek, müsaade etmek; serbest bırakmak; (ب *bşi*) gerektirmek; (وَرَّاءَ *bşin*) peşinde olmak ¶ جَرَى لَهُ حَدِيثٌ مَعَ... ...ile konuşmak, konuşma yapmak; جَرَى مَجْرَاهُ *b-nin* yolunu aynen izlemek, aynı şekilde davranmak; جَرَى مِنْهُ الشَّيْءُ مَجْرَى الدَّمِ = onun yediği ekmeği, içtiği suyu oldu; جَرَى عَلَى الأَلْسُنِ [söylenti] dilden dile dolaşmak; جَرَى عَلَى كُلِّ لِسَانٍ herkesin dilinde, ağzında olmak; جَرَى عَلَى قَلَمِ... ...tarafından yazılmak; جَرَى عَلَى خُطَّةٍ bir plan izlemek, bir plan dahilinde hareket etmek; مَا يَجْرِي عَلَيْهِ الْعَمَلُ şimdiye kadar olduğu gibi, şimdiye kadar nasıl yapıldıysa; جَرَى بِهِ الْعَمَلُ [kanun] yürürlükte olmak, [gelenek] uygulanmakta, geçerli olmak; جَرَتِ الْعَادَةُ بِ... ...genelleşmek, moda olmak, yaygınlık kazanmak; جَرَى بِالْعَادَةِ عَلَى... ...alışkanlık olarak yapmak, yapma alışkanlığında, itiyadında olmak; جَرَتْ بِذَلِكَ عَادَتُهُمْ bu onların her zaman yapageldiği bir şey idi; جَرَّى akıtmak ¶ جَرَّ رِيقَهُ birinin ağzını sulandırmak, imrendirmek; ağzının suyunu akıtmak; جَارَى (*b-ile* فِي *...hakkında*) anlaşmak, anlaşmaya varmak; *(b-den)* geri kalmamak, başabaş gitmek; *(b-i)* izleyebilmek, peşi sıra gidebilmek; (*bşe*) uymak; (*bşe*) intibak etmek, kendini (*bşe*) uyarlamak, adapte etmek; أَجْرَى (*bşi*) akıtmak; *(b-i)* koşturmak; (*bşi*) ortaya koymak; (*kanun, kural, düzenlemeyi*) icra etmek, uygulamak, uygulamaya geçirmek;

مُجَارَة... [mud.kul.] ...ile başa baş; ...e uygun, ...ile uyumlu ¶ مُجَارَةً لِ... ...e uygun olarak, ...e göre;

اجْرَاء ç. -آت- (bir eylemi, işi) yerine getirme; icra, uygulama; tatbik; yürürlüğe koyma, işlerlik kazandırma; اجراءات [çoğ.] aşamalar; اتَّخَذَ اجْرَاءَاتٍ tedbir almak, hazırlıklı bulunmak; اجْرَاءَات قَانُونِيَّة dava muameleleri, kanu-ni uygulamalar;

جَارٍ akan; koşan; deveran eden; şimdiki, yürürlükte olan, cari; ¶ الشَّهْر الجَارِي bu ay, şu (içinde bulunduğumuz) ay;

جَارِيَة ç. -آت kız çocuğu; cariye; hizmetçi, uşak (kadın); gemi;

جَزَّ *u* (جــز) (*bşi*) kesip koparmak; (*bşi*, özl. *koyunun yününü*) kırkmak, kırpmak;

جَزَّة ç. جِزَاز, جِزَز kırpıntı yün, kırpıntı;

جُزَازَة ç. -آت- kağıt kırpıntısı; yafta, pusula, fiş, etiket;

جَزَّاز ç. -ون- kırpan kişi, koyun yünü kırkan kişi;

مِجَزّ yün kırpma aleti;

جَزْءاً *a* ve اجْتَزَأَ (ب *bş ile*) yetinmek, iktifa etmek, kanaat etmek; جَزَّأَ (*bşi*) bölmek, parçalarına ayırmak; تَجَــزَّأَ bölünmek; kısımlara ayrılmak; (عن *bşden*) ayrılabilir olmak;

جُزْء ç. أَجْزَاء kısım, parça, bölüm, cüz; tamamlayıcı parça; ayırım; bölge, kesin; Kuran Kerim'in otuz bölümünden biri;

جُــزْئِي kısmi, bölüm ile ilgili; değersiz, önemsiz; جُزْئِيًّا kısmen; جُزْئِيَّات [çoğ.] detaylar, tafsilat; saçmalıklar, tali, ikincil kısımlar; bölgeler; حَــادِثَة جُــزْئِيَّــة önemsiz bir olay; تَسْــوِيَة جُزْئِيَّــة kısmi çözüm; الْجُزْئِيَّات و الكُلِّيَّات asli ve tali konular vb.;

اجْزَائِي ç. -ون- eczacılık ilmini tahsil eden, eczacı;

اجْزَاجِي ç. -ة ⇑;

اجْزَاخَانَة ve اجْزَائِيَّة ç. -آت- eczane;

تَجْزِئَة bölme; kısımlara ayırma; çözme; (sınıflara, kategorilere) ayırma; parçalanma ¶ قَابِل للتَّجْزِئَة bölünebilir; bölünmesi mümkün; قَابِلَة للتَّجْزِئَة bölünebilirlik; تَاجِر التَّجْزِئَة perakende satış yapan, perakendeci;

جُزْدَان ç. -آت- cüzdan; bozuk para çantası;

جَزَرَ *u* (جزر) (*hayvanı*) kesmek, boğazlamak;

جَزَرَ *u, i* (جَزْر) [su, deniz] çekilmek;

جَزْر boğazlama; (kasaplık olarak) kesme; cezr, çekilme [deniz];

جَزْرَة kan akıtma (kurban etme);

جُزُور ç. جُزُر kesimlik deve;

جَزَّار ç. -ة-, -ون kasap;

جَزِيرَة ç. جُزُر, جَزَائِر ada; ¶ شِبْه جَزِيرَةٍ yarımada; الْجَــزِيرَة Elcezire, (Kuzeydoğu) Mezopotamya; الْجَــزَائِر Cezayir; Cezayir [başkent]; جَــزِيرَة العَــرَب Arap Yarımadası الْجَزَائِر الخَالِدَات Kanarya Adaları;

جَزَرِي [na't] ada...i, adaya ait, adaya özgü; (ç. -ون) ada sakini, adalı;

جَزَائِرِي ç. -ونَ- [s. ve is.] Cezayir(li); adalı, ada sakini;

مَجْزِر ç. مَجَازِر mezbahane, salhane; kasap

dükkanı;

مجزرة ç. مَجَازِر kasap dükkanı; katliam;

جَزَر[2] [cin.is.; tek.is. ة] havuç;

جَزِعَ a (جُزُوع, جَزَع) kaygılanmak, endişelenmek, tasalanmak, (من ...*hakkında*) üzülmek; (على ...*için*) tasalanmak; (على *b-e*) acımak; (على ...*için*) matem, yas tutmak; تجزع koparmak [şiddet ile];

جَزْع damarlı akik;

جُزْع dingil, mil; şaft tekn.;

جَزَع merak, endişe, kaygı; korku; üzüntü, keder, gam, yeis;

جَـزِع sabırsız, tahammülsüz; endişeli, kaygılı, vesveseli;

جَزُوع ve جَازِع sabırsız ⇑; rahatsız; endişeli ⇑;

مُجَزَّع damarlı, hareli; benekli;

جَازَفَ ⇒ جزف rastgele, gelişine, kör dövüşüne davranmak; spekülasyon yapmak; genel olarak konuşmak; (ب *bşi*) tehlikeye sokmak, riske atmak; ¶ جَازَفَ بِنَفْسِه hayatını tehlikeye atmak; جَـازَفَ بِهِ فِي... (*maceraya, tehlike* vb.e) atılmak, dalmak;

جُزَافًا rastgele, gelişigüzel;

مُجَازَفَة cüretkarlık, delice cesaret, çılgınlık; risk, tehlike; macera;

مُجَازِف çılgın; maceracı; atak, atılgan;

جَزُلَ u (جَزَالَة) bol, çok, mebzul, bereketli olmak; أَجْزَلَ لَهُ العَطَاءَ *b-e* bol bol, cömertçe vermek;

اجْتَزَلَ stenografi ile yazmak;

جَزْل ve جَزِيل ç. جِزَال bol, çok, mebzul; açık ve düzgün, net; ¶ جَزْل الرَّأْي yanılmaz, şaşmaz görüş; شَكَرَهُ شُكْرًا جَزِيلاً *(b-e)* çok teşekkür etmek; شُكْرًا جَزِيلاً çok teşekkürler;

جَزْلَة parça, dilim;

جَزَالَة bolluk; [belağat] net, açık;

مُجْتَزِل stenograf;

جوزل ALF.BKZ.;

جُزْلَان = جزدان ;

جَزَمَ[1] i (جَـزْم) (*bşi*) kırpmak; yargılamak; (*bşe*) karar vermek; (ب *bş hakkında*) emin olmak; (ب *bşi*) güçlü bir şekilde ifade etmek; (على *bş yapmaya*) karar vermek; (*bşi* على *b-e*) zorla kabul ettirmek, empoze etmek; DİLB. cezmetmek;

جَزْم kırpma, kesme; karar; azim; kesin, müsellem yargı; hüküm; DİLB. cezm;

جَزْمَة " ْ " sükun alameti;

جَـازِم kesin, kati; nihai, son; (ب *bşde*) emin, şüphesi olmayan; جَوَازِم [çoğ.] cezm edici edatlar;

مَجْزُوم kesilmiş, kırpılmış; karara bağlanmış; DİLB. meczum;

مُنْجَزِم meczum DİLB.;

جَـزْمَة[2] ç. -آت ,جِـزَام ayakkabı; bot; çizme; جَزْمَة بِالرِّبَاط bağcıklı bot; ¶ جَزْمَة لَمَّاعَة rugan ayakkabı;

جَزْمَجِي MIS. ve جَزْمَاتِي MIS.;

جَزْمَاتِي SUR. ç. ة- ayakkabıcı;

جَزَى i (جَزَاء) (*b-e* ب veya على *bşin*) karşılığını vermek, mükafat ya da ceza vermek; *(b-i)* doyurmak, yetecek kadar vermek; (*bşi*, ب

...*ile*) telafi etmek; (عن *bşi*) karşılamak; ¶ جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا Allah karşılığını sana iyilik, hayır olarak versin!; جَزَاهُ جَزَاءَ سِنِمَّار o iyiliğe kötülükle karşılık verir; جازى (*bşe* ب *bş ile*; *b-e* ب *bş ile*) karşılık vermek; telafi etmek; (*b-i* على veya ب *bş ile*) mükafatlandırmak; (*b-i*, على ya da ب *bş ile*) cezalandırmak; ¶ جَازَاهُم خَيْرًا Allah onları mükafatlandırdı; اَجْزَى (*b-e*) yetmek, yetişmek, elvermek (عن *bşin*, *b-nin*) yerini almak, (*bşin*) yerine iş görmek, yerini doldurmak;

جَزَاء karşılık; karşılık olarak verilen şeyi telafi; tazminat; ceza ¶ جَزَاء نَقْدِي para cezası;

جَزَائِي ceza niteliğinde;

جِزْية ç. جِزَاء, جِزًى vergi; haraç, baç; cizye;

تَجْزِية mükafat;

مُجَازَة cezalandırma; karşılık, layığını verme;

جَسَّ *u* (مَجَسَّة, جَسّ) (*bşe*) [el ile] dokunmak, temas etmek; (*bşi*) eli ile yoklamak; (*bşin*) derinliğini yoklamak, sonda yapmak; (*bş hakkında*) bilgi elde etmeye çalışmak; (*bşi*) bulup çıkarmaya çalışmak; (*bşi*) belli etmeden anlamaya çalışmak, gizli gizli izlemek; ¶ جَسَّ نَبْضَهُ nabzını yoklamak MEC.; جَسَّ نَبْضَ الشَّيْءِ *bşi* bulup çıkarmaya çalışmak; تَجَسَّسَ (*bş hakkında*) bilgi elde etmeye çalışmak; (*bşi*) bulmaya çalışmak; keşif yapmak, keşfe çıkmak, incelemek, tetkikte bulunmak; casusluk yapmak, ispiyonlamak; (على *b-i*) gözetlemek; ¶ تَجَسَّسَ لَهُ اَخْبَارًا biri için haber toplamak, casusluk, ajanlık yapmak; اجْتَسَّ (*bşe*) el ile dokunmak, temas etmek; (*bşi*) gizlice gözetlemek;

طَرِيُّ الجَسِّ taze narin yüzeyi olan; جَسّ ç. جَوَاسِيس casus; جَاسُوس kadın casus; جَاسُوسَة casusluk ile ilgili [na't]; جَاسُوسِي casusluk; جَاسُوسِيَّة casusluk; جَوَسَة dokunulan yer, mahalli; dokunma hissi; ¶ خَشِنُ الْمَجَسِّ sert , pürüzlü olan; مِجَسّ sonda TIP.; تَجَسُّس casusluk; جَسَّدَ ⇒ جسد (*bşe*) vücut ithaf etmek; cisimleştirmek; تَجَسَّدَ vücuda gelmek; cisimleşmek; üç boyutlu olmak;

جَسَد ç. اَجْسَاد vücut; جَسَدِي vücut, [s.] beden ile ilgili; جُسْدَانِي bedenen; تَجَسُّد vücutlaşmak; maddileşme; مُتَجَسِّد vücut bulmuş;

جَسَرَ *u* (جَسْر) (*bşi*) bir baştan bir başa geçmek; (على *bşe*) (جُسُور ve جَسَارَة)- (*bşden*) korkmamak; جِسْر köprü, set inşa etmek; (*b-i* على *bş yapmaya*) cesaretlendirmek; تَجَاسَرَ (على *bşe*, *bş yapmaya*) cesareti olmak, (على *bşden*) korkmamak; (على *b-e karşı*) küstah, arsız, cüretkar olmak; اجْتَسَرَ (*bşi*) karşıdan karşıya veya boydan boya geçmek;

جُسُور, اَجْسُر ç. جِسْر köprü; baraj, set,

bent; جِسْر ç. جُسُورَة kiriş, hatıl, putrel; mil, dingil; ¶ جِسْر مُتَحَرِّك açılır kapanır köprü; جِسْر مُعَلَّق asma köprü; جِسْر عَائِم dubalar üstünde kurulu köprü, yüzen köprü; dubalı köprü;

جَسُور cesur, ⇑ cesaretli; arsız, cüretkar;

جَسَارَة cesaret, korkmazlık; arsızlık, utanmazlık;

تَجَاسُر ⇑;

جَسُور = مُتَجَاسِر;

جسطن bkz. جصطن;

جَسُمَ *u* (جَسَامَة) büyük, kocaman, iri olmak;

جَسَّمَ (*bşi*) cisimleştirmek; (*bşe*) şekil vermek, şekillendirmek; (*bşi*) maddileştirmek; (*bşi*) ortaya, ileriye çıkarmak; [mikroskop] (*bşi*) büyük göstermek; (*bşi*) kocaman, iri yapmak; (*bşi*) abartmak, mübalağa etmek;

تَجَسَّمَ maddeleşmek; vücut bulmak; şekillenmek, şekle girmek; hacmi artmak, kabarmak;

جِسْم ç. جُسُوم, أَجْسَام vücut; kasa [otomobil]; malzeme, madde; kütle; şekil, form;

جِسْمِي cismen, fiziki, maddi;

جَسِيم ç. جِسَام büyük; iri; kocaman; çok büyük; geniş; şişman, etli; önemli, mühim;

جُسَيْم ç. ـات partikül FİZ.; BİY. hücre;

أَجْسَم daha iri; daha şişman;

جَسَامَة büyüklük, hacim; şişmanlık;

جُسْمَان vücut, kütle;

جُسْمَانِي fiziksel; bedensel; ¶ التَّأْدِيب الجُسْمَانِي bedensel ceza;

تَجْسِيم tecsim, cisimleştirme; kabartma, rölyef [güzel sanatlar]; büyütme;

مُجَسَّم bedeni; MAT. cisim; üç boyutlu; maddi; kabartma; kabartma harita [yine خَرِيطَة مُجَسَّمَة]; rölyef, kabartma; ¶ فِلْم مُجَسَّم üç boyutlu filim;

جَسَا (جسو) *u* katılaşmak, sertleşmek;

جَشَّ *u* (جش) (*bşi*) dövmek, ezmek, rendelemek;

جَشَّة boğukluk, kısıklık (ses);

جَشِيش dövülmüş, ezilmiş (hububat vb.);

أَجَشّ müe. جَشَّاء kısık, boğuk [ses];

جَشَّأَ ve تَجَشَّأَ ⇒ جشأ geğirmek;

جُشَاء ve جُشْأَة geğirme;

جُشَار çiftlik hayvanları, mal;

جَشِعَ *a* (جَشَع) ve تَجَشَّعَ hırslı olmak;

جَشَع hırs, tamah; açgözlülük;

جَشِع hırslı, tamahkar;

جَشُمَ *a* (جَشَامَة, جَشْم) (*zorluğu*, *güçlüğü*) yüklenmek; جَشَّمَ (*zorluğu*, *b-nin*) sırtına yüklemek; تَجَشَّمَ (*zorluk* vb.e) katlanmak tahammül etmek;

جَشْي örnek alma; örnek, çeşni MIS.;

جَصَّصَ ⇒ جص (*bşi*) kireçlemek, kireç sıvamak;

جِص kireçtaşı; alçı;

تَجَصْطَنَ ⇒ جصطن tembelce uzanmak, yatmak;

جَفَة bira;

جَعَّبَ ⇒ جعب (*bşi*) kırıştırmak, buruşturmak;

جَعْبَة ç. جِعَاب ok kılıfı, sadak; boru; namlu [top ya da tüfek]; ¶ جَعْبَة أَخْبَار dedikoducu;

جَعْجَعَ (جَعْجَعَة) bağırmak, feryat etmek; takırdatmak, ses çıkarmak; [kızgınlık sebebiyle] gürültü patırtı çıkarmak;

جعجعة bağırma, feryat, gürültü; takırtı, tıkırtı; patırtı, yaygara;

جعجاع gürültülü; ağzı kalabalık kişi;

جعد *u* (جعادة, جعودة) ve تجعد [saç] kıvır kıvır olmak; kıvırcıklaşmak; dalgalı, dalga dalga olmak; buruşmak, kat kat olmak; جعد (*bşi*, *saçı*) kıvır kıvır, kıvırcık yapmak; (*bşi*, *saçı*) dalgalandırmak, ondüle yapmak; (*elbiseyi*) katlamak; (*deriyi*) buruşturmak;

جعد cimri, eli sıkı, pinti [yine جَعْد اليَد ya da جَعْد الكَفّ];

جعدة saç lülesi, kıvrım;

أجعد ve جعدي kıvırcık;

جعيدى MIS. aylak, boş gezen işe yaramaz kişi;

تجاعيد [yüzde bulunan] kırışıklıklar, buruşukluklar;

تجاعُدات ⇑;

مجعد kıvırcık, kıvır kıvır; dalgalı; katlanmış, bükülmüş; kırışık, buruşuk;

جعدنة LÜB. dedikodu, boş konuşma;

جعر *a* (جَعْر) [hayvan] pislemek pisliğini bırakmak;

أبو جعران eski Mısırlıların kutsal saydığı bokböceği ZOO. Scarabarus sacer; bokböceği ZOO. Geotrupes stercorarius;

جعفر dere, çay;

جعل *a* (جَعْل) (*bş*) yapmak; (*bşi*) yerine koymak, yerleştirmek; (*bşi*) yaratmak; (*bşe*) sebep olmak, hasıl etmek; (*bş*, *kanun*, *prensip*) koymak; (*b-i*, *kral*, *melik* vb.) yapmak, (*b-i*, *bir yere*) atamak, memur kılmak; (*bşe fiyat*) koymak, paha biçmek; (*b-i* ب *bşe*) inandırmak, ikna etmek; (*bşi*, فِي صُورَةِ ...*olarak*) göstermek; (*bşi* ...*için*) ayırmak, tutmak; (*bşi*, *bir avantajı*, ل *b-e*) vermek, bırakmak; (*bşin*) (ل *b-e*) ait olduğunu ifade etmek; (*bşi*, الى *b-e*) emanet etmek, güvenli (*b-i*, *bşi*, *özel bir duruma konuma*) getirmek; [muzari fiil ile birlikte] ...yapmaya başlamak, ...yapar olmak; ¶ جَعَلَهُ يَفْعَلُ *b-i*, ...yapmaya ikna etmek; *b-e bş* yaptırmak; ... جَعَلَهُ بِمَنْزِلَةِ *b-i* ...yerine koymak, *b-e* ...*mış* gibi davranmak; جَعَلَهُ فِي مُتَنَاوَلِ يَدِهِ *bşi b-nin* elinin altına koymak; جاعل (*b-i*, ب *bşde*) yenmeye çalışmak;

جُعْل ç. أَجْعَال ücret, ödeme; taksit; ödül, mükafat;

جُعْلِيّ : اتِّفَاق جُعْلِيّ parça başı iş anlaşması;

جُعَل ç. جِعْلان bkz. أَبُو جعران ;

جَعَالَة ç. جَعَائِل ücret, ödeme; izin ruhsat; mukafat, ödül; rüşvet;

جغرافيا ve جُغْرَافِيَة coğrafya ¶ جُغْرَافِيَة طَبِيعِيَّة fiziki coğrafya;

جغرافي coğrafi; coğrafya bilgini;

جفف (جَفَفْت) *i* (جُفُوف, جَفَاف) kurumak, kurulaşmak; جفّف (*bşi*) kurutmak;

جفاف kuruluk; tamamen kurumak; (meyvayı, yiyeceği) kurutma;

تجفاف ç. تَجَافِيف koruyucu zırh;

تجفيف kurutma; (meyva vb.) kurutma; suyunu alma, çıkarma;

جَافّ kuru ¶ قَلَم حِبْر جَافُّ tükenmez kalem;

مُجَفَّف kuru; kurutulmuş; suyu alınmış; مُجَفَّفَات [çoğ.] kurutulmuş yiyecekler;

جَفَاء boş, nafile, abes, faydasız; ذَهَبَ جُفَاءً işe yaramamak, fayda etmemek, boşa gitmek;

جَفْتَلِك T.> çiftlik; hükümet arazisi FIL.;

جَفْر ve عِلْم الجَفْرِ cifr ilmi;

جُفْرَة ç. جُفَر çukur;

جَفَلَ *u, i* (جُفُول, جَفْل) ve اَجْفَلَ korkuyla sıçramak; [at] ürkmek; جَفَّلَ (*b-i, bşi*) korkutup, ürkütüp kaçırmak;

جَفْل ve جُفُول alarm, uyarı; korkutma; ürkütme;

جَفْن ç. جُفُون, اَجْفَان göz kapağı;

جَفْنَة ç. جَفَنَات, جِفَان kase; asma;

جَفَا (جفو) *u* (جَفَاء, جَفْو) kaba olmak, kabalaşmak; *(b-e)* kaba davranmak; (*b-den*) sakınmak, kaçınmak; جَافَى (*b-e karşı*) kaba davranmak; (*b-e karşı*) zalim olmak; *(b-e)* darılmak, kırgın olmak; *(b-nin)* uykusu kaçmak; (*şan, şerefine karşı*) suç işlemek; تَجَافَى عن ...*den*) geri çekilmek, (*b-den*) sakınmak; (*b-den*, *bşden* عن) nefret etmek, hiç sevmemek, iğrenmek; kabalık etmek;

جَفْو kabalık, haşinlik, sertlik;

جَفْوَة kabalık; yabancılaşma; münakaşa, anlaşmazlık;

جَفَاء kabalık; nefret, sevgisizlik, iğrenme; yabancılaşma; sertlik, müsamahasızlık;

اَجْفَى (*bşe* ل), daha karşı,muhalif, istek-siz;

جُفَاة ç. جَافّ kaba, sert, müsamahasız; zalim, ince olmayan;

جَافِكَة ALF.BKZ.;

جَاكَرَ ⇒ جَكَرَ *(b-i)* kızdırmak deli etmek, rahatsız edip durmak SUR.;

جَلّ *i* (جلال) yüce, ulu, ali celil, yüksek olmak; (عن ...*den*) çok [karşılaştırılamayacak kadar] büyük olmak; ¶ جَلَّ عَن الحَصْرِ sayılamaz, pek çok, sayısız olmak; جَلَّلَ *(b-i)* yüceltmek, şereflendirmek; [kar, bitki örtüsü vb.] (*bşi*, *yeri*) kaplamak, sarmak; örtmek, sarmak, kaplamak; (*bşi*, ب ...*ile*) çevrelemek, kuşatmak sınırlamak; اَجَلَّ *(b-i)* yüceltmek, ululuğunu tanımak; (عن *bşden*) [karşılaştırılamayacak kadar] ulu, büyük, olmak; تَجَالَّ kendini (عن ...*den*) çok yüce, büyük, karşılaştırılamaz görmek, kabul etmek; اِسْتَجَلَّ yüce ulu olmak;

جَلّ büyük, ulu, yüce; cüsseli, hacimli, yer kaplayan;

جُلّ büyük kısım, parça, çoğunluk, ana bölüm, kısım; ¶ جُلُّه büyük bir kısmı; جُلّ الأُمَّة insanların pek çoğu; جُلُّ مَا فِيه içindeki önemli parçalar, unsurlar vb.; وَ جُلُّ مَا يُقَالُ اَنَّه ... en azından ...dığı söylenebilir;

جَلَل önemli mühim;

جُلَّى ç. جُلَل çok önemli madde; önemli başarı, kahramanlık, maharet isteyen iş;

جِلَّة (hayvanlar için) pislik, ters; gübre;

جُلَّة ç. -آت bomba; gülle; süslü, gösterişli

elbise, kıyafet; (الْكَهَنُوتِيَّة) الجُلَّة الحَبْرِيَّة HRİ. piskoposlara ait cüppe;

جَلِيل ç. جَلاَئِل, اَجِلَّة, اَجِلاَّء önemli, mühim; ulu, yüce, ali, celil; şerefli, onurlu; görkemli, debdebeli;

جَلاَل ululuk, yücelik, cehal; parlaklık, ihtişam;

جَلاَلَة ululuk; haşmet, şevket, ¶ صَاحِب جَلاَلَة الجَلاَلَة haşmetmap veya Majeste; الْمَلِك Majeste, Kral;

اَجَلّ daha ulu,yüce, daha görkemli, parlak, debdebeli;

مَجَلَّة ç. -آت dergi, mecmua; edebiyat ve fikir mecmuası; ¶ مَجَلَّة أُسْبُوعِيَّة haftalık dergi; مَجَلَّة شَهْرِيَّة aylık dergi; . . . مَجَلَّة خَاصَّة بِ için özel dergi; مَجَلَّة القَوَانِين ve مَجَلَّة الاَحْكَامِ kanunname;

تَجِلَّة ve اِجْلاَل şeref, onur; saygı, hürmet, ihtiram; ulu sayma;

جُلاب Far.> T.> gülsuyu [yine جُلاَّب]; ilaca karıştırılan tatlı bir sıvı;

جِلاَتِين Fr.> jelatin;

جِلاَسِيَّة Fr.> MIS. oğlak derisi;

جَلَبَ *u, i* (جَلْب) (*bşi*) [kendine doğru] çekmek; (*bşi*, ل *b-e*) alıp getirmek; (*malı*) dışarıdan getirtmek, ithal etmek; (*bir duruma*, *bşe*) sebep olmak; (*bşi*; *zararı*, *belayı* على *b-nin*) başına getirmek; (*bşi*) kazanmak, elde etmek; (*bşi*) haketmek; (جُلُوب) [yara] iyileşmek, şifa bulmak; جَلَّبَ bağırmak, haykırmak; gürültü çıkarmak; اَجْلَبَ (*bşi*) kazanmak, elde etmek, ele geçirmek; = جَلَبَ ; = اِنْجَلَبَ اِجْتَلَبَ (*bşi*) alıp getirmek; (*malı*) جُلِبَ getirtmek ithal etmek; اِسْتَجْلَبَ (*malı*) dışarıdan getirtmek, ithal etmek; *(b-i)* çağırtmak, emirle getirtmek, celp etmek; (*b-i*, *bşi*) çekmek; (*b-i*, *bşi*) elde etmeye çalışmak; (*bşi*) tedarik etmek, edinmek;

جَلْب getirme; edinme, tedarik etme; elde etme; ithalat; sebep olma, icap ettirme;

جَلَب ithal (malı); yerli olmayan, yabancı;

جَلَب ve جَلَبَة feryat, haykırma, yaygara; kargaşa, karışıklık;

جُلْبَة şifa, iyileşme;

جَلِيب ithal, yerli değil; (ç. جَلْبَاء , جَلْبَى) yabancı köle;

جَلاَّب çekici, büyüleyici, göz alıcı; ithalatçı; ALF.BKZ. ; ¶ جَلاَّب العَبِيد köle tüccarı;

جَلاَّبِيَّة ç. -آت, جَلاَلِيب [g] Mısır'da erkeklerin giyindiği, gömlek benzeri geniş elbise, cellabiye;

جَلْبَاب bkz. جَلْبَبَ ;

اَجْلَب daha çekici, büyüleyici;

مَجْلَبَة ç. مَجَالِب sebep, etken, faktör;

اِسْتِجْلاَب elde etme, ele geçirme, tedarik etme; ithalat; çekim;

جَالِب etken, sebep, neden;

جُلاَّب[2] ve جُلاَّب gülsuyu;

جَلَبَا çalba, ballık otu BOT. Exogonium purga;

تَجَلْبَبَ ⇒ جلبب (ب *bş ile*) örtünmek; (ب *bşe*) sarınmak;

جِلْبَاب ç. جَلاَبِيب elbise; kadın elbisesi;

çarşaf [örtü];

جَلْجَل aksetmek, yansımak; çınlamak, yankı-lanmak; takırdamak, tıkırdamak; (*bşi*) sarsmak, sallamak;

جُلْجُل ç. جَلَاجِل (küçük) zil, çan, çıngırak; ineklerin boynuna asılan çıngırak; çın çın sesi;

جَلْجَلَة çıngırak sesi; tiz, keskin ses;

مُجَلْجَل tiz; yankılanan, çınlayan;

جُلْجُلَة Golgota;

جُلْجُلَان ya da جِلْجِلَان susam BOT.;

جَلَحَ *a* (جَلَح) kel olmak, kelleşmek;

اَجْلَح müe. جَلْحَاء ç. جُلْح kel kafalı, kel;

جَلَخَ *a* ve جَلَّخَ (*bşi*) sivriltmek; (*bşi bıçağı*) bilemek; (*usturayı*) kayışa sürterek bilemek; (*metali*) haddeden geçirmek;

جَلْخ bileğitaşı;

جَلَدَ *i* (جَلْد) *(b-i)* [*sopa, kamçı.ile*] dövmek, dayak atmak; جَلَدَ *a* donmak; جَلُدَ *u* sabırlı, metin olmak; جَلَّدَ (*kitabı*) ciltlemek; (*bşi*) dondurmak; جَالَدَ *b-ile* dövüşmek; اَجْلَدَ dondurmak; تَجَلَّدَ durmak; donmak, buz ile kaplanmak; cesur olmak, cesaretlenmek; şikayet etmeden tahammül göstermek, sabretmek; katlanmak; تَجَالَدَ kılıç ile dövüşmek;

جَلْد [sopa, kamçı vb.ile] dövme;(ç. اَجْلَاد) metin, sağlam; kuvvetli, dayanıklı;

جِلْد ç. جُلُود, اَجْلَاد deri, cilt; tabaklanmış deri, meşin, ¶ جِلْد سُخْتِيَان maroken; جِلْد لَمَّاع rugan;

جِلْدَة deri, cilt; tabaklanmış deri parçası; kişinin aşireti; ¶ اِبْن جِلْدَتِنَا hemşehrimiz, kabile, aşiretimizden kişi [çoğ. بَنُو جِلْدَتِنَا];

جِلْدِي [na't] deri ile ilgili, cild..., deri...; ¶ اَمْرَاض جِلْدِيَّة cilt hastalıkları;

جُلَيْدَة ç. آت- ince deri, zar, membran [sıvılar arasında]; film FOT;

جَلَد dayanma, katlanma, sabır; tahammül; sağlamlık, metanet;

جَلْدَة sopa ile vuruş, celde;

جَلِيد ç. جُلَدَاء metin; güçlü, kuvvetli;

جَلِيد buz ¶ حَبَل جَلِيد buzdağı; قِطْعَة مِنْ الجَلِيد denizde yüzen buz kütlesi;

جَلِيدِي [s.] buzlu, buz kaplı; kar kaplı; ¶ العَصْر الْجَلِيدِى Buz Çağı;

جَلُود sabırlı;

جَلَّاد ç. ـون deri tüccarı; cellat;

جَلَادَة ve جُلُودَة sabır, tahammül;

مَجْلَدَة kamçı darbesi, kırbaç, kamçı;

تَجْلِيد dondurma işlemi; ciltleme;

جِلَاد dövüş, kavga;

تَجَلُّد sabır, tahammül;

مُجَلِّد: مُجَلِّد الكِتَاب ciltçi, mücellit;

مُجَلَّد donmuş, buzlu; kitabın cildi (ç. ـآت) [kitap] cilt;

مُجَالِد ç. ـون- savaşçı, gladyatör;

مُتَجَلِّد sabırlı;

جُلَّوز [cin.is.; tek.is. ة] fındık; fındık ağacı BOT.;

جَلَسَ *i* (جُلُوس) (الى *b-ile* veya الى *masaya*, على *sandalyeye*) oturmak; (الى *b-ile* veya *masaya*, على *sandalyede*) oturuyor olmak; ¶ جَلَسَ الى الرَّسَّامِ ressama poz vermek; جَالَسَ (*b-ile*

yanyana) oturmak; *(b-ile)* arkadaşlığını, dostluğunu sürdürmek; اَجْلَس *(b-nin)* oturmasını istemek, oturtmak;

جَلْسَة ç. آت- oturum, celse [meclis, komite, mahkeme]; toplantı, parti; ¶ عَقَدَ جَلْسَةً oturum yapmak; جَلْسَة عَامَّة genel oturum;

جِلسة oturum;

جَلِيس ç. جُلَسَاء toplantıya katılan; masada yanda oturan kişi; mesai arkadaşı; yoldaş, dost; جَلِيسه [toplantı, partide] yanındaki kişi;

جَلِيسَة kadın arkadaş; [جَلِيس in müe.];

جُلُوس oturma [hareket]; oturur halde olma; cülus, tahta çıkma; جَالِس in çoğulu;

مَجْلِس ç. مَجَالِس oturulan yer; oturum, konferans odası; toplantı, panel; oturum; konsey toplantısı; konsil; komite, komisyon; idari heyet; mahkeme ¶ فِي مَجْلِسِه birinin yanında, biri ile beraber iken; مَجْلِس التَّأْدِيب ya da مَجْلِس تَأْدِيبِي disiplin kurulu; مَجْلِس آفَاقِي kurucu meclis; مَجْلِس تَأْسِيسِي mahalli mahkeme; مَجْلِس الأُمَّة IR. parlamento; meclis; مَجْلِس الأَمْنِ Güvenlik Konseyi; مَجْلِس بَلَدِي ve مَجْلِس الْبَلَدِيَّة belediye encümeni, meclisi; مَجْلِس الحَرْب Divanı Harp; مَجْلِس حِسْبِي [MIS. müslümanlar için] veraset mahkemesi; مَجْلِس الدِّفَاعِ müdafaa heyeti; مَجْلِس الادَارَة idari heyet, idare kurulu; مَجْلِس الْمُدِيرِيَّة MIS. ihtiyar heyeti مَجْلِس الدَّوْلَة MIS. Anayasa Mahkemesi; مَجْلِس شُورَى الدَّوْلَة danıştay, devlet şurası; مَجْلِس الشُّيُوخ MIS. senato; مَجْلِس عَدْلِي SUR. [Adli] mahkeme; مَجْلِس عُرْفِي (عَسْكَرِي) askeri mahkeme; مَجْلِس عُصْبَة الأُمَم Milletler Cemiyeti Konseyi; مَجْلِس العُمُوم Avam Konseyi; مَجْلِس الأَعْيَان Senato Meclisi; مَجْلِس الاقْتِرَاع ASK. askere kayıt işlemlerini yürüten kurul; مَجْلِس قَرَوِي ihtiyar heyeti; مَجْلِس اقْتِصَادِي ekonomik konsey; مَجْلِس قَوْمِي Millet Meclisi; مَجْلِس قِيَادَة الثَّوْرَة MIS. Yüksek Devrim Mahkemesi; الْمَجْلِس الكَبِير ya da الْمَجْلِس الأَكْبَر TUN. Yüce Kurul; مَجْلِس النُّوَّاب temsilciler heyeti; مَجْلِس النِّيَابِي parlemento; مَجْلِس الجِهَة TUN. ihtiyar heyeti; مَجْلِس الوُزَرَاء bakanlar kurulu;

مُجَالَسَة sosyal ilişki;

جَالِس ç. جُلَّاس, جُلُوس, -ون oturan; جُلَّاس [çoğ.] toplantıya katılanlar;

جَلَط *i* (جَلْط) (*deriyi, cildi*) zedelemek; (الرَّأْسَ *başı*) tıraş etmek;

جُلْطَة pıhtı; top top olan şey; ¶ جُلْطَة دَمَوِيَّة kan pıhtısı;

جِلْف ç. أَجْلَاف kaba, medeni olmayan;

جَلْفَطَ (جَلْفَطَة) (*gemiyi*) kalafatlamak;

جَلْفَنَ galvanizle kaplamak MIS.;

جَلْفَنَة galvanizasyon;

مُجَلْفَن galvaniz kaplı;

جَلَم *i* (جَلْم) (*bşi*) kırpmak;

جَلَم ç. أَجْلَام kırpıntı;

جلمد ⇒ تَجَلْمَدَ taşlaşmak;

جَلْمَد ç جَلَامِد ve جَلَامِيد ç جَلْمُود taş, kaya;

جَلَا *u* (جَلَاء, جَلْو) (*bşi*) temizlemek, (جلي, جلو) (*bşi*) parlatmak, tertemiz, yapmak; (*bşi*) göz

önüne koymak, açığa çıkarmak, ifşa etmek; (*b-i, bşi* عن *...den*) çıkarmak, dışarı atmak, kovmak; (في *bşde*) temayüz etmek, göze çarpmak, dikkat çekmek; aşikar, belli, açık olmak; (عن *bir yerden*) ayrılmak, taşınmak; جَلَى *i* (*bşi*) cilalamak, parlatmak; جَلَّى (*bşi* veya عن *bşi*) göz önüne koymak, açığa çıkarmak; (*b-i* veya *bşi*) göstermek, arz etmek, görüşe sunmak; اَجْلَى (*b-i, bşi*) dışarı atmak, kovmak, defetmek; (*b-i,* عن *bir yerden*) uzaklaştırmak [örn. tehlike vb.den korumak için]; (عن *bir yerden*) ayrılmak, taşınmak, uzaklaşmak; تَجَلَّى aşikar, açık, belli olmak, belirmek; açığa çıkmak, ortaya çıkmak, görünmek; ifade edilmek, ifadesini bulmak; انْجَلَى ortaya çıkmak; (عن *bir yerden*) uzaklaştırmak, (عن *bir yeri*) tahliye temek, boşaltmak; [sıkıntı, zorluk, bunalım] bitmek, geçmek; gözden kaybolmak; zail olmak; görünmek; [gelin] duvağını, peçesini kaldırmak, açmak; aşikar belli, belirgin olmak; açık, vazıh olmak; (عن *bşin*) örtüsünden kurtulmak, açılmak; (عن *...e*) (عن *bş*) sonucu olmak; مَا يَنْجَلِي عَنْهُ الأَمْرُ ¶ bu işin, meselenin neticesi, sonucu; اجْتَلَى (*bşi*) açığa, ortaya çıkarmak; (*bşe*) bakmak; اسْتَجْلَى (*bşin*) net, açık olmasını istemek; (*bşi*) aydınlatmak, açıklamak; (*bşi*) ortaya çıkarmak, bulup çıkarmak, keşfetmek;

ابْنُ جَلا meşhur, şöhretli kişi, şöhret;

جَلِيّ açık, net, vazıh, ayan beyan; جَلِيًّا açık olarak, net bir şekilde;

جَلِيَّة ç. جَلايَا kesin, net olan şey ¶ جَلِيَّةُ الأَمْرِ olayın, işin gerçek yüzü;

اَجْلَى daha açık, net;

جِلْوَة duvak açma ¶ لَيْلَةُ الجِلْوَة düğün gecesi;

جَلاء açıklama, izah; vücuh, açıklık, netlik; (عن *...den*) göç, ayrılma; (عن *bölgenin*) tahliyesi, boşaltılması ASK.; بِجَلاءٍ açık, net bir şekilde;

جَلَيَان HRİ. vahiy; görünme;

مَجَال ("مَجْلَى"nın çoğulu) tezahürler, görüntüler;

تَجْلِيَة tezahür, görünüm HRİ; Tanrının tecellisi;

تَجَلٍّ tezahür, görünme;

اجْتِلاء tefekkür, düşünme, tasarlama;

اسْتِجْلاء izah etme, açıklama;

جَالِيَة ç. جَوَالٍ, -آت koloni, sömürge, müstemleke; göçmen kolonisi, yabancı bir ülkede yaşayan, aynı milletten insanlar topluluğu;

الْمُجَلَّى (yarışı) kazanan, şampiyon;

مُتَجَلٍّ açık, aşikar, vazıh, belli;

جَلُون ç. -آت [g] galon MIS.;

مُجَلْوَن MIS. galvaniz kaplı;

جُلَّى bkz. جلّ

جِلْيُوتِين [g] MIS. giyotin;

ج م "جُنَيْه مِصْرِي Mısır cüneyhi" için kısaltma;

جَمَّ *u, i* (جَمّ) toplamak, derlemek; düşüncelerini, kafasını toplamak; dinlenip kendine gelmek, kuvvetini toplamak; جَمَّم ve تَجَمَّم [bitki]

büyümek ve yayılmak; استجمّ dermek, derlemek, toplamak; (من ...*den*) kafasını dinlemek; [yer] bitki ile kaplanmak;

جمّ bol, çok; büyük miktarda; çok sayıda; çok, birden fazla; kalabalık, insan topluluğu; ¶ جمّ الأثر etkin, sonuç getirici, etkili, tesirli; أحبّه حبًّا جمًّا birini çok sevmek; فوائد جمّة sayısız faydalar; جمّ غفير büyük kalabalık;

جمام dinlenme, gücünü yeniden toplama; مجمّ *bşin* toplandığı yer ¶ مجمّ هذا الرأي و مستجمعه bu görüşe göre;

استجمام toplanma; zihnini toplama, konsantrasyon [fikir vb.]; nezaket, incelik; dinleme, toparlanma, gücünü toplama;

جمباز ve جمبازي için bkz. جنباز ;

جمبري, جمّري İt.> MIS. karides, deniz tekesi ZOO.;

[1]جمجم ve تجمجم جمجم الكلامُ : (جمجمة) pepelemek, kekelemek; meramını anlatamamak, kötü bir şekilde, tutarsız bir şekilde konuşmak; sözü gevelemek, mırıldanmak;

[2]جمجمة ç. جماجم kafatası;

جمجمي kafatası ile ilgili;

جمح *a* (جموح, جماح, جمح) [at] azmak, azgın olmak; inatçı, serkeş, asi olmak, baş kaldırmak, itaat etmemek; karşı gelmek, küstahlaşmak; kapris yapmak; [kadın] evden kaçmak, kadın kocasını terk etmek;

جماح inat, dikbaşlılık; kasten yapma;

جموح inat; kasten yapma;

جموح dikbaşlı, itaatsiz, asi;

جامح = جموح ; evcilleştirilemez, yılmaz;

جمد *u* , جمد *u* (جمود, جمد) donmak; sertleşmek, katılaşmak, koyulmak, pekleşmek; pıhtılaşmak; [düşüncelerinde] katı, müsamahasız, ödünsüz olmak; [su] durgun olmak; soğuk, ilgisiz, kayıtsız olmak ¶ جمدت نفسه ... على ...e sesini çıkarmamak; جمدت يده cimrileşmek, eli sıkı olmak; جمّد (*bşi*) dondurmak; (*bşi*) pıhtılaştırmak; (*bşi*) sertleştirmek, katılaştırmak, pekiştirmek; (*malı mülkü*, *serveti*) dondurmak; تجمّد donmak, buzlaşmak, buz bağlamak; soğuktan ölmek, donarak ölmek; [kan] pıhtılaşmak; katılaşmak; [çimento vb.] sertleşmek; انجمد donmak, buzlaşmak;

جمد donma; katılaşma; ¶ درجة جمدٍ donma noktası;

جمد buz;

جماد ç. -آت (herhangi bir) katı; inorganik cisim; mineral; cansız, ruhsuz, ölü; eşya; nötr DİLB.;

جمود donmuşluk; hali katı hal; katılık, tavizsiz olma, ölümsüzlük, inorganiklik; sertlik; esnek olmama; çıkmaz; hareketsizlik; uyuşukluk, tembellik;

جمودة katılık, sertlik;

تجميد katılaştırma, sertleştirme; birleştirme; takviye; ¶ تجميد الأموال mal varlığının dondurulması;

تجمّد donma; pıhtılaşma; katılaşma;

انجماد buzlanma; buz tutma, bağlama,

donma;

جامد katı, sert, pek; eğilmez, bükülmez, ödünsüz, tavizsiz, katı; hareketsiz, donuk; cansız; DİLB. camit; [kitap vb.] sıkıcı; yeniliğe karşı, tutucu, kemikleşmiş, aşırı derecede muhafazakar; ç. جَوَامِد cansız şeyler, inorganik maddeler, mineraller;

متجمد donmuş, buzlu; pıhtılaşmış; eğilmez, bükülmez, katı;

منجمد [s.] donmuş, donuk; buzlu; arktik; ¶ الْمُحِيط الْمُنْجَمِد Kuzey Buz Denizi;

جُمَادَى[2] : جُمَادَى الأُولَى hicri takvimin beşinci ayı; جُمَادَى الآخِرَة hicri takvimin altıncı ayı;

جمر ⇒ جَمَرَ (*eti, ekmeği*) kızartmak; اجتمر buhur yakmak;

جَمْر kor; ¶ كَانَ عَلَى أَحَرَّ مِنَ الجَمْرِ endişe içinde olmak; sabırsızlıkla beklemek;

جَمْرَة (جَمْر için tek.is.) kor tanesi, alevli odun parçası; (ç. -آت) çıban TIP.; ¶ الجَمْرَة الخَبِيثَة çıban, şirpençe TIP.;

جُمَّار hurma ağacının özü;

مجمرة ç. مَجَامِر mangal, maltız; buhurdan, buhurluk;

جمري ; bkz. جمبري

جُمْرُك ç. جَمَارِك [g] gümrük resmi, vergisi MIS.; gümrük, gümrük denetiminin yapıldığı yer ¶ رَسْم الجُمْرُك gümrük resmi, tarifesi;

جُمْرُكِي [na't] gümrük, gümrüğe ilişkin; ¶ اتِّحَاد جُمْرُكِي gümrük birliği;

مُجَمْرَك [g] gümrük vergisi ödenmiş MIS.;

جُمَّيز [cin.is.; tek.is. ة] firavun inciri BOT. Ficus sycomorus;

جَامُوس ALF.BKZ.;

جَمَشَ *u, i* (جَمْش) (*bşin*) tüyünü, kılını yolmak; جَمَّشَ okşamak, sevmek; kucaklamak;

جمع *a* (جَمْع) (*bşi*) toplamak, dermek, derlemek; (*para* vb.i) toplamak; birleştirmek; (*harfleri*) dizmek, dizgiye koymak, tertip etmek MATB.; (*kitap*) derlemek, tasnif etmek; (*bşi*) özetlemek, hulasa etmek; (*insanlarla*) birlik oluşturmak; (*bşi*) yığmak, biriktirmek; (*bir kaç kişiyi*) bir araya getirmek; (*toplantıya*) çağırmak davet etmek; (*sayıyı*) toplamak, (*listeye*) ilave etmek; (*kelimeyi*) cem, çoğul yapmak; (بَيْن *bir kaç şeyi* ya da *kişiyi*) birleştirmek, bir araya getirmek; (بَيْن ... و ...*ve* ...*nın her ikisini* ...*de*) kendinde bulundurmak, [güç ve cesaret vb. gibi]; (*bşi*) içermek, ihtiva etmek; ¶ جَمَعَ أَطْرَافَ الشَّيْءِ *bşi* özetlemek; genel bakış açısını vermek; جَمَعَ البَرَاعَةَ مِنْ أَطْرَافِهَا işinde çok usta olmak, işinin ehli olmak; جَمَعَ شَمْلَ القَطِيعِ sürüyü toplamak; يَجْمَعُ الكِتَابُ بَيْنَ صَفَحَاتِهَا kitap ...ı içeriyor; يُجْمَعُ بَيْتٌ عَلَى بُيُوتٍ "بيت" kelimesi "بيوت" ile çoğul yapılır, "بيت"in çoğulu "بُيُوت"dur.; جَمْع (*bşi*) yığmak, biriktirmek; (*bir şeyleri*) toplamak; (*makine parçalarını*) birleştirmek, monte etmek; جامع (*kadın ile*) cinsel ilişkide bulunmak, cima etmek; أَجْمَعَ (على *bş üzeri-ne*, *bşin yapılmasında*) anlaşmak; (على *bş üzerinde*) ittifak etmek, icmaya varmak; (على ...*için*) genel bir karar almak;

أَجْمَعُوا أمرهم ¶ ortak bir karara vardılar; تجمّع toplanmak; toplantı yapmak; [insanlar] bir araya gelmek; yığılmak; birikmek; yığın, kitle oluşturmak; salkım haline gelmek; pıhtılaşmak; اجتمع yakınlaşmak; toplanmak; (ب *bş ile*) birleşmek, bütünleşmek; (*komite* vb.) oluşturmak, (*toplantı*) yapmak; (ب veya مع *b-ile*) bir araya gelmek, konuşmak; (ب, مع *b-ile*) buluşmak; (على *bşde*) ittifaka, anlaşmaya varmak; اسْتَجْمَعَ (*bşi*; أفْكَارَهُ *düşüncelerini*) derlemek, toplamak; (*bşi*) özetlemek; (*bşe*) sahiplenmek;

جَمْع derleme, toplama; bir araya getirme; birleştirme, katma; temas kurma; biriktirme; MAT. toplama işlemi; (بَيْنَ *...ler arasındaki*) birleşim, birlik, integrasyon; (بَيْنَ *ayrı şeyleri*) bir arada tutma; (ç جُمُوع) kalabalık, izdiham; birlik ASK.; DİLB. çoğul ¶ جَمْع الشَّمْلِ birleştirme, birlik kurma; الْجَمْع الْمُكَسَّر veya التَّكْسِير kırık çoğul DİLB.; جَمْع السَّالِم kurallı çoğul; اِسْم الجَمْعِ topluluk ismi DİLB.; ; جَمْع اليَد yumruk;

جُمْع ve جُمْع الْيَد ya da جُمْع الكَفّ yumruk ¶ بجمع يديه iki yumruğuyla;

جُمُعَة ç. ـآت, جُمَع hafta; Cuma günü; يَوْم الجُمُعَة Cuma günü; جُمُعَة الآلام HRİ. Paskalyadan bir önceki hafta; الْجُمُعَة العَظِيمَة veya يوم الجُمُعَة الحَزِينَة HRİ. Paskalya yortusundan önceki cuma günü;

جَمْعِيَّة ç. ـآت- dernek, cemiyet, kurum; kuruluş, teşkilat, tüzel kişilik; toplantı, kongre; ¶ جَمْعِيَّة الأُمَم Milletler Cemiyeti; جَمْعِيَّة خَيْرِيَّة hayır cemiyeti, derneği; جَمْعِيَّة الإسْعَاف sivil cankurtaran servisi; جَمْعِيَّة تَشْرِيعِيَّة yasama meclisi; جَمْعِيَّة عُمُومِيَّة ve جَمْعِيَّة عَامَّة genel toplantı; genel meclis; üyelerin hepsinin hazır bulunduğu toplantı; جَمْعِيَّة تَعَاوُنِيَّة yardımlaşma cemiyeti, kooperatif;

جَمِيع [mud kul..] ...nın tamamını; hepsini; جَمِيع النَّاسِ herkes; الجَمِيع herkes, bütün insanlar; جَمِيعًا hep beraber, hepsi(ni) birden, toptan; bütün halinde;

أجْمَع ç. ـون müe. جَمْعَاء ç. جُمَع tüm, bütün ¶ العَالَم الإسْلامِي أجْمَع bütün İslam alemi, dünyası; الدَّار جَمْعَاء bütün ev ahalisi; بِأَجْمَعِهِ tamamen; en uç noktasına kadar; جَاءوا بِأَجْمَعِهِم hepsi geldiler;

جُمَّاع toplam, yekun; toptan, toplu olarak; جُمَّاع كَهْرَبَائِي akümülatör;

جَمَاعَة ç. ـآت topluluk, grup, cemaat; zümre, takım, ekip; toplum, cemiyet; halk; müfreze, tim ASK., MİS. ESK.; ¶ جَمَاعَاتٍ وَ أفْرَادًا toplu halde ve birer birer;

جَمَاعِي topluluk ile ilgili, toplumsal [فَرْدِي karşıtı];

مَجْمَع ç. مَجَامِع toplantı,buluşma,birleşme yeri; toplantı, kongre [yine مَجْمَع عِلْمِي] (bilimsel) akademi; fakülte [dini öğretim yapan]; kilise meclisi; ¶ أخَذَ بِمَجَامِعِ القُلُوب kalpleri büyülemek; بِمَجَامِعِ عَيْنِه dikkatle, dört gözle, gözünü dört açarak, ;

مجمعي akademi üyesi, akademisyen;

تجميع [makina parçaları için] birleştirme, montaj;

جماع cima, cinsel ilişki; tamamlayıcı veya ek, ilave unsur; ¶ الخمر جماع الإثم = içki kötülüklerin anasıdır, başıdır;

اجماع (veya اجماع الرأي) anlaşma, görüş birliği; (على *bş yapma konusunda*) ittifak, genel kabul; İSL.HUK. İcma; ¶ بالاجماع icma ile, çoğunlukla;

اجماعي genel kabul gören; uluslararası, beynelmilel;

تجمع ç. -ات toplanma, bir araya gelme; derlenme; birliklerin toplanması; kalabalık, güruh; yığın, bir araya toplanmış şeyler; aplütinasyon, ayrı kısımları birleştirme TIP., KİM.;

اجتماع ç. -ات (ب *b-ile*) buluşma; [meclis, şirket vb.] toplantı; kongre; tekrar kavuşma, yine birleşme; ASTR. takım yıldız, burç; iki akarsuyun birbirine karıştıkları nokta; toplumsal hayat, içtimai hayat; الاجتماع toplum; ¶ اجتماع الطرق kavşak, çatal; علم الاجتماع toplumbilim, sosyoloji; علماء الاجتماع toplumbilimciler, sosyologlar;

اجتماعي [na't] toplumsal, içtimai, sosyal; topluluğu ilgilendiren; sosyalist; toplum bilimsel; ¶ الحالة الاجتماعية medeni hal; الخدمة الاجتماعية sosyal hizmet; المساواة الاجتماعية sosyal eşitlik; الهيئة الاجتماعية toplumsal yapı; الاشتراكية اجتماعية sosyalizm [yine];

جامع geniş, genel, kapsamlı; toplayan, toplayıcı; derleyen; mürettip, dizgici; (ç. جوامع) cami; ¶ مسجد جامع büyük, cuma namazı kılınan cami;

جامعة ç. -ات birlik, cemiyet, kuruluş; toplum; federasyon; cemaat, dini topluluk; [ilgi, takım vd.de] hemfikirlik, anlaşma, ortaklık; üniversite ¶ جامعة كهرباء akümülatör; جامع الأمم Milletler Cemiyeti; الجامعة الإسلامية İslam birliği; جامعة الدول العربية ve الجامعة العربية Arap Birliği; جامعة شعبية halk üniversitesi, akşam kursları, yetişkin kursları;

جامعي akademik, yüksek okul seviyesinde; üniversite mezunu;

مجموع toplu, toplanmış, derlenmiş; bütünlük, tam olma; MAT. toplam, yekun; الحروف المجموعة baskıya hazır harfler MATB; مجموع أراضي القطر ülke topraklarının tümü; مجموع طوله toplam uzunluğu; المجموع العصبي sinir sistemi;

مجموعة ç. -ات, مجامع (pul, sanat eserleri vb. için) kolleksiyon; [hikaye] derleme; liste; [ağaç, ada] grup, takım, ekip; (makale vb.) dizi; pil, batarya ELK.; pakt, ittifak, blok; birleştirici kurum; toplam, yekun; [binalar vb.] küme, blok; sistem; dergi, mecmua, belleten, bülten; ¶ المجموعة الشمسية Güneş Sistemi; مجموعة الصناعية sendika;

مجمع TEKN. kollektör, toplayıcı; akümülatör;

مجمع عليه hakkında icma olan;

مُجتمع ç. -آت- toplantı, kongre yeri; randevulaşılan yer; buluşma yeri; toplanma, buluşma; insan topluluğu; toplum;

جمكيه = جَامكيه ALF.BKZ.;

جَمَلَ *u* (جَمْل) (*bşi*) özetlemek, (konuyu) toplamak; جَمُلَ *u* (جَمَال) güzel olmak; yakışıklı, hoş, latif olmak; (ب *b-e*) uygun, münasip olmak; uymak; جَمَّلَ (*bşi, b-i*) güzelleştirmek, süslemek, tezyin emek, donatmak; جَامَلَ *(b-e)* kibar, nazik, hoş davranmak; أَجْمَلَ *(b-i)* ilave etmek, katmak; (*bşi*) bir bütün olarak ele almak, bütüncül yaklaşmak; (*bşi*) özetlemek; iyi, terbiye ölçüleri içinde davranmak; تَجَمَّلَ güzelleşmek, süslenmek; تَجَامَلَ birbirine kibar davranmak;

جُمَلَة ç. جُمَل toplam, bütün, yekun; grup, birlik; kalabalık; toptan satış; DİLB. cümle; yan cümle; جُمْلَةً tamamen, hep beraber, hep birlikte; ¶ جُمْلَةً وَاحِدَةً hep birden, bir anda; جُمْلَةُ الكَائِنَات kainattaki her şey; كَانَ مِنْ جُمْلَةِ أَصْحَابِه Onun arkadaşlarından biriydi; قَالَ فِي جُمْلَةِ مَا قَالَه söyledikleri arasında …da vardı; وَ جُمْلَةُ الأَمْرِ veya وَ جُمْلَةُ القَوْلُ أَنَّ . . . أَنَّ hasılı kelam, yani kısacası, sözün özü; عَلَى الجُمْلَة kısaca, özet olarak; بِالجُمْلَة hep birden, hep beraber, birlikte; TİC. toptan; تَاجِر الجُمْلَة toptancı; سِعْر الجُمْلَة toptan fiyatı; جُمْلَة اسْمِيَّة isim cümlesi; جُمْلَة فِعْلِيَّة fiil cümlesi; جُمْلَة خَبَرِيَّة veya جُمْلَة اخْبَارِيَّة açıklama cümlesi; جُمْلَة انْشَائِيَّة nida ifadesi; جُمْلَة حَالِيَّة hal cümlesi; جُمْلَة شَرْطِيَّة şart cümlesi; جُمْلَة مُعْتَرِضَة parantez cümlesi; حِسَاب الجُمَّلِ ebcet hesabı;

جَمَال güzellik ¶ عِلْم الجَمَالِ estetik bilimi;

جَمِيل güzel, hoş, latif, yakışıklı, canayakın; samimi, arkadaşça davranış; nezaket, kibarlık ¶ مَعْرِفَة الجَمِيل ve اعْتِرَاف بِالجَمِيلِ ya da عِرْفَان بِالجَمِيلِ şükran, kadir bilme, kadirşinaslık; نُكْرَان الجَمِيلِ nankörlük, iyilik bilmeme; نَاكِر الجَمِيلِ nankör; حَفِظَ لَهُ جَمِيلاً *b-i* hayırla yad etmek;

أَجْمَل daha güzel;

تَجْمِيل güzelleştirme, süsleme, tezyin; kozmetik;

مُجَامَلَة ç. -آت kibar/ nazik davranış; nezaket, kibarlık; dalkavukluk; مجاملة dostça; ¶ زِيَارَة مُجَامَلَة nezaket, hoş geldin ziyareti; قَوَاعِد الْمُجَامَلَاتِ adabı muaşeret;

اجْمَال özet; özetleme, (konuyu) toplama; اجْمَالاً لِذَلِكَ أَقُولُ . . . genel olarak; اجمالاً özet olarak diyebilirim…; فِي اجْمَالِه bütünü ile, tamamen; عَلَى الاِجْمَالِ ve بِالاجْمَالِ genelde; اجْمَالاً = بِوَجْهِ الاِجْمَالِ genel olarak;

تَقْرِير ¶ اجْمَالِي özet olarak, genel, icmali; اجمالي genel rapor; غَرَامَة اجْمَالِيَّة toplu cezalandırma; نَظْرَة اجْمَالِيَّة genel görünüş;

مُجْمِل ç. -ون toptancı;

مُجْمَل özet; toplam ¶ بِالْمُجْمَلِ toptan;

جَمَل[2] ç. جِمَال, أَجْمَال erkek deve ¶ جَمَل اليَهُود bukalemun ZOO;

جَمَّال ç. -ون deve binicisi;

جُمَان [cin.is.; tek.is. ة] inci;

جَمْهَر (*bşleri*) toplamak, bir araya getirmek, derlemek; تَجَمْهَر (kalabalık) toplanmak;

جَمْهَرَة kalabalık, grup, küme, güruh; halk, avam;

جُمْهُور ç. جَمَاهِير kalabalık; halk, ahali, kitle; izdiham, halk yığını; الجَمَاهِير kitleler, insanlar;

جُمْهُورِيّ cumhuriyetçi [s. ve is.];

جُمْهُورِيَّة ç. -آت cumhuriyet ¶ الْجُمْهُورِيَّة العَرَبِيَّة المُتَّحِدَة Birleşik Arap Cumhuriyeti; الْجُمْهُورِيَّة الاتِّحَاد الأَلْمَانِيَّة Batı Almanya; الْجُمْهُورِيَّة الدِّيمُوقْرَاطِيَّة الأَلْمَانِيَّة Doğu Almanya;

تَجَمْهُر toplanma bir araya gelme (insanlar için); kalabalık;

جَنَّ *u* (جَنّ, جُنُون) (*bşi* veya على *bşi*) gizlemek, saklamak; [gece] çökmek, her yeri kaplamak, karanlık basmak; جُنَّ [edil.] delirmek, çıldırmak; جَنَّ جُنُونُه deli gibi heyecanlanmak, kendini kaybetmek, çılgına dönmek [zıvanadan çıkmak]; جَنَّن *(b-i)* delirtmek, çılgına çevirmek; أَجَنَّ (*bşi*) gizlemek, saklamak; bkz. جَنَّن ; تَجَنَّن delirmek, çıldırmak; اِسْتَجَنَّ örtülmek, gizlenmek; *(b-nin)* deli olduğunu düşünmek;

جِنّ [top.is.] cin;

جِنِّيّ [na't] cinni, cinler ile ilgili; cin;

جِنِّيَّة dişi cin;

جَنَّة ç. -آت, جِنَان bahçe; cennet; ¶ جَنَّات النَّعِيم Naim Cenneti; سَاكِن الجَنَان cennet mekan, rahmetli, merhum;

جُنَيْنَة ç. -آت, جَنَائِن küçük bahçe; bahçe;

جَنَائِنِيّ bahçıvan;

جِنَّة delilik, çılgınlık;

جُنَّة ç. جُنَن sığınak, korunak, barınak; kalkan, siper;

جَنَان ç. أَجْنَان kalp, ruh, can;

جَنَّان bahçıvan;

جَنِين ç. أَجِنَّة, أَجْنُون cenin; tohumdaki hayati nüve;

جُنُون delilik, çılgınlık; aptallık, ahmaklık; köpürme, çılgına dönme; kendinden geçme, vecde gelme; ¶ الجُنُونُ فُنُونٌ birbirleri arasında bağıntı bulunmayan şeyleri birbirine karıştıran kişi için kullanılır; ≈ Allah Allah!, şu dünyada ne garip şeyler oluyor;

جُنُونِيّ deli; çılgın, kendinden geçmiş;

مِجَنّ ç. مَجَانّ kalkan, siper;

مَجَنَّة delilik;

جَانّ cin;

مَجْنُون ç. مَجَانِين cin musallat olmuş; deli; çatlak; aptal;

جَنَبَ *u* (جَنْب) (*b-den*, *bşden*) düşüncelerini, gözlerini uzak tutmak; جَنَّبَ (*b-i*, *bşden*) sakındırmak, uzak tutmak; جَانَبَ *(b-nin)* yanında yürümek; (*bş*) boyunca, paralelinde koşmak, yanında, boyunca, paralelinde koşmak , (*bşin*) yanında kenarında olmak; (*bşe*) engel, olmak; تَجَنَّبَ (*b-e*, *bşe*) engel olmak; (...*den*) uzak durmak, sakınmak; تَجَانَبَ ve اِجْتَنَبَ = تَجَنَّبَ ; اِجْتَنَبَ (*bşin*) yanında/ kenarında olmak, (*bş*) boyunca koşmak;

جَـانِبِـهِ ona, adresine; yanına, bitişiğine; بِجَـانِبِـهِ yanına; ... اِلَى جَـانِبِ ve ...بِجَانِبِ ...ile yanyana; ...e ilaveten; ...den ayrı olarak; وَضَعَهُ جَانِبًا *bşi* bir kenara koymak, ayırmak; وَدَعَهُ جَانِبًا *bşi* kenara [geri almak üzere] bırakmak, koymak; ... فِي جَانِبِ ile karşılaştırıldığında; ...e nazaran; مَـا بَيْنَ جَوَانِبِهِم gönülleri جَانِبَـا الفَمِ ağzın iki ucu; جَانِبِ مِنْ ... önemli derecede, belli bir miktar, epey; ... جَانِبٍ كَبِيرٍ مِنْ çok miktarda; كَانَ هُوَ عَلَى جَانِبٍ كَبِيرٍ مِنْ ...o çok ...dur; عَلَى جَانِبٍ عَظِيمٍ مِنَ الكَرَمِ çok cömert olmak; عَلَى جَانِبٍ عَظِيمٍ مِنَ الأَهَمِّيَّةِ çok önemli; فِي اَعْظَمِ جَانِبٍ مِنَ الخُطُورَةِ çok çok önemli; خَفَضَ لَهُ كُلَّ جَانِبٍ her yerde, dört bir yanda; جَانِبَه *b-e* karşı, alçak gönüllülük göstermek, yumuşak davranmak; اَمِنَ جَانِبَهُ biri(nin kötülüğü)nden emniyette olmak; لَمْ اُعِرْهُ جَانِبَ اهْتِمَامٍ gözümün ucuyla bile bakmadım, zerre kadar tenezzül etmedim; خَافَ (رَهِبَ/هَابَ) جَانِبَهُ *b-den* korkmak; مُلْكُ الجَانِبِ hükümdara ait arazi emlak; جَانِبُ الْمِيرِي MIS. devlet veya hükümdar hazinesi; لَيِّنُ الجَانِبِ kibar; uysal, halim selim; لِينُ الجَـانِبِ kibarlık; yumuşak huyluluk; رَحْبُ الجَوَانِبِ geniş; kuşatılma, engin, uçsuz bucaksız; رَقِيقُ الجَانِبِ kibar; canayakın, sevecen; مَرْهُوبُ الجَانِبِ korkmuş, ürkmüş; عِزَّةُ الجَانِبِ güçlü, sağlam; عَزِيزُ الجَانِبِ güç, kuvvet; مُهِيبُ الجَانِبِ saygı duyulan, saygın; فِي جَوَانِبِ الدَّارِ evin her yanında;

جانبي [na't] yan, kenar;

جنب ç. جُنُـوب, اَجْنَـاب kenar, yan; ...جَنْبَ [mud. kul.] ...in yanında, yakınından; ¶ جَنْبًا لِجَنْبٍ ve جَنْبًا اِلَى جَنْبٍ yanyana; بَيْنَ جَنْبَيْهِ içinde, arasında, sınırları dahilinde; مَا بَيْنَ جَنْبَيْهِ muhtevası, içeriği,; عَلَى جَنْبٍ bir yana, bir tarafa, bir kenara, ayrı bir şekilde; ذَاتُ الجَنْبِ göğüs zarı iltihabı, zatülcenp;

جنبة ç. جَنَبَـات kenar, yan, taraf; bölge, alan; ¶ فِي جَنَبَاتِهِ ...içinde, sınırları dahilinde; ضَـمَّـهُ بَيْنَ جَنَبَـاتِهِ içermek, ihtiva etmek; جَنَبَاتُ الغُرْفَةِ odanın her yanı, dört bir yanı; بَيْنَ جَنَبَـاتِ الغُـرْفَةِ oda(nın ortasın)da; زَاخِرٌ الجَنَبَاتِ tıka basa dolu; ağzına kadar dolu;

جنبي yan, kenar [na't];

جنب cünüp; kabileden ya da akraba olmayan ¶ جَارُ الجَنْبِ akraba olmayan komşu;

جناب (saygı ifadesi) cenap; جَنَابُكُم siz, zatınız;

جنابة ISL.HUK. cünüplük;

جُنَاب zatülcenp [yine ذَاتُ الجَنْبِ veya دَاءُالجَنْبِ];

جَنُوب güney; جَنُوبًا güneye;

جنوبي güney [s.]; ¶ جَنُوبِي اَفْرِيقِيَا Güney Afrika;

جَـانِب ç. جَـوَانِب yan taraf; yan taraf, bölüm; kenar; kanat, cenah; GEO. yan; kısım, parça, bölüm; kısmi görünüm (مِنْ *resim vb.nin*); miktar, çokluk; bir miktar (مِنْ *bşe*) birkaç, bir az ¶ مِنْ جَـانِبِـهِ onun tarafından, ondan kaynaklanan; مِنْ جَانِبٍ...مِنْ جَانِبٍ bir taraftan..., bir taraftan...; اِلَى آخَـرَ ...

اَجْنَبِي [s.] yabancı, ecnebi; (ç. -ون, اَجَانِب) [is.] yabancı ¶ اَلبِلاَد الاَجْنَبِيَّة yabancı ülkeler, فِرْقَة الاَجَانِب lejyon birliği;

جَنَابِيَّة ç. -آت MIS. kaldırımtaşı; set; yan kanal, kanal (savak vb. için);

تَجَنُّب sakınma, tecennüp;

اجْتِنَاب sakınma;

مُجَنَّبَة yan, cenah [ordunun];

جنبري bkz. جمبري ;

جُنْبَاز ve جُمْبَاز bedeneğitimi; jimnastik;

جُنْبَازِي ve جُمْبَازِي [s.] beden eğitimi ile ilgili, jimnastik; اَلاَلْعَاب الجُمْبَازِيَّة beden eğitimi, jimnastik hareketleri;

جَنَحَ *a* (جُنُوح) (ل veya الى ...*e*) meyletmek, meyli olmak; (ل veya الى ...*e doğru*) eğilmek; (الى ...*e*) geçmek, katılmak; [gemi] (على veya الى *karaya*) oturmak; (عن ...*den*) ayrılmak, sapmak, çıkmak; (عن ...*den*) vazgeçmek, ilgisini kesmek; جَنَّحَ (*bşi*) kanatlandırmak, hızlandırmak;

جَنَح yan taraf;

جُنْح karanlık; yan taraf ¶ فِي جُنْحِ اللَّيْلِ gece karanlığında; بَيْنَ جُنْحَيِ الكَرَى [lafzen: uykunun iki yarısı arasında] gece herkes uykudayken;

جُنْحَة ç. جُنَح hafif suç (HUK. da cinayetten küçük, muhalefetten büyük suç.);

جَنَاح ç. اَجْنَاح, اَجْنِحَة [kuş, uçak] kanat; [ordu, bina] cenah; yan, taraf; kenar; ¶ اَنَا فِي جَنَاحِه onun koruması, himayesi altındayım; عَلَى جَنَاحِ الاَثِير radyo yayınları ile, uzayı iletişim ortamı olarak kulanarak; عَلَى جَنَاحِ السُّرْعَة uçarak, şimşek gibi;

جُنَاح HUK. hafif suç; günah ¶ لاَ جُنَاحَ عَلَيْه ...اَنْ ...yapmasında, bir mahzur yok.;

اَجْنَح (الى ...*e*) daha fazla meyilli;

جُنُوح (الى *bşe*) meyli olan;

جُنُوح (الى ...*e*) eğilim, meyil; bükülme, eğilme;

جَانِح kenar, yan, taraf, cenah, kanat;

جَانِحَة ç. جَوَانِح kaburga kemiği; iç, gönül, ruh; ¶ بَيْنَ جَوَانِحِي içimde, gönlümde, yüreğimde; طَفَرَت جَوَانِحُهَا coşmak, içi içine sığmamak;

مُجَنَّح kanatlı;

جَنَّدَ ⇒ جند *(b-i)* zorunlu askerlik hizmetine almak ASK.; (*ordıyu*, على ...*e karşı*) seferber etmek, harekete geçirmek; askere alınmak, kaydedilmek;

جُنْد müz. ve müe. ç. جُنُود, اَجْنَاد asker; ordu;

جُنْدِي ç. جُنُود asker, er; ¶ جُنْدِي اَوَّل IR. ve SUR. er, rütbesiz, asker; جُنْدِي مُسْتَجِدّ IR. ve SUR. acemi asker, er; اَلجُنْدِي المَجْهُول Meçhul Asker [Anıtı];

جُنْدِيَّة askeri işler; ordu, askerler; askerlik hizmeti;

تَجْنِيد askere alma, kaydetme ASK.; seferberlik; ¶ اَلتَّجْنِيد الاِجْبَارِي zorunlu askerlik [hizmeti];

تَجَنُّد askerlik hizmeti;

مُجَنَّد acemi er;

جندآري MIS. bayraktar, alemdar;

جندب ç. جنادب bir çeşit çekirge ZOO.;

جندرمة jandarma kuvvetleri;

جندرمي jandarma [s. ve is.];

جندفلي istiridye ZOO.;

جندل[1] *(b-i)* yere vurmak, yere atmak, yıkmak; ç. جنادل taş; ç. جنادل MIS. çağlayan, çavlan, şelale;

جندول[2] MIS. ç. جناديل gondol;

جنرال MIS. general ASK.;

جنز ⇒ جنّز *(biri için)* cenaze töreni düzenlemek HRI.;

جنازة ç. جنائز tabut; cenaze işlemleri;

جنّاز ç. جنانيز cenaze işlemleri;

جنزفيل (=زنجفيل) zencefil;

جنزير [=زنجير] ç. جنازير zincir; (tank, traktör vb. için) iz; bir uzunluk birimi (= 5 قصبة = 17.75 m; yine MIS. = 20 m.) ¶ طارة جنزير zincir dişlisi;

مجنزر geride iz bırakan [araç];

جنس ⇒ جنّس *(bşi)* benzer yapmak, benzetmek; *(b-i)* vatandaşlığa kabul etmek, *(b-e)* vatandaşlık hakkı vermek; *(bşi)* sınıflara bölümlere, katogorilere ayırmak; جانس *(b-e, bşe)* benzer olmak, andırmak; aynı cinsten, yapıdan olmak, andırmak; تجنّس (ب . . .) ...vatandaşlığını kabul etmek, vatandaşlığına girmek; vatandaşlığa kabul edilmek تجانس benzer,/ yakın/ aynı cins/ yapıda olmak;

جنس ç. أجناس cins, çeşit, tür; kategori, sınıf; cinsiyet; eril,dişil, müzekker, müennes olma DILB.; ırk, soy; millet; ¶ اسم الجنس cins isim; الجنس البشري insan cinsi; ابناء جنسنا vatandaşlarımız, hemşehrilerimiz; هو مصري الجنس o Mısır vatandaşıdır, Mısırlıdır.; الجنس اللطيف kadın(lar), cinsi latif; الجنس الخشن erkek(ler); الجنس الناعم ya da

جنسي cinsi, cinsel; cinse ait; cins fasıla ile ilgili; soy ile ilgili;

لاجنسي cinsiyetsiz, eşeysiz;

جنسية ç. -آت vatandaşlık, tabiiyet;

تجنيس vatandaşlığına girme; cinas;

جناس kelime oyunu, cinas;

مجانسة benzerlik, andırma; ilişkili, bağlantılı olma;

تجنّس vatandaşlığa kabul;

تجانس homojenlik; benzerlik;

مجانس benzer; bağlantılı; homojen

متجنس vatandaşlığa geçen;

متجانس benzer, aynı cinste; homojen;

تجانف ⇒ جنف (عن ...*den*) sapmak, dönmek, uzaklaşmak; (الى veya ل *bşe*) meyletmek;

جنيف ALF.BKZ.;

جنفاص ve جنفيص çuval bezi, çul;

جنك ç. جنوك (müz.) harp;

جنوة Cenova;

جنى *i* (جني) *(bşi, meyveyi)*; toplamak, devşirmek; (من ...*den*) kazanç elde etmek; (*avantaj, kâr*) ele geçirmek; (*cezaya, zarara, kötü bir durıuma*) maruz kalmak, yakalanmak, tutulmak, uğramak, hedef olmak; (*bşe*) sebep olmak; جنى (جناية) (على ...*e karşı*) suç işle-

mek; ¶ جَنَى ذَنْبًا ya da جِنَايَةً (علَى, [bazen] الى ...*e karşı*) suç kabahat işlemek; (على *b-e ağrı, acı, ceza*) vermek; (على *b-e, bşe*) zarar vermek; تَجَنَّى (على *b-i*) suçlamak, itham etmek, (على *b-i*) azarlamak; alçakça davranmak; اِجْتَنَى (*bşi*) devşirmek, hasat etmek, mahsul devşirmek;

جَنْي mahsul, hasat; biçme; جَنًى [cin.is.] semere, mahsul;

جِنَاية ç. آت- suç işleme, irtikap; suç HUK.: ¶ مَحْكَمَة الجِنَايَاتِ ağır ceza mahkemesi;

جِنَائِي suç ile ilgili ¶ اَلْمَحْكَمَة الجِنَائِي ağır ceza mahkemesi; اَلقَانُون الجِنَائِي ceza hukuku;

مَجْنًى ç. مَجَانٍ mahsul, hasat; kâr, fayda, semere;

تَجَنٍّ (على *b-i*) suçlama, itham; alçakça sinsi, hileli davranış;

جَانٍ ç. جُنَاة suçlu, suçu işleyen; kabahatli;

مَجْنًى عَلَيْه (suç) kurban(ı); zarar güven, mağdur; zarar gören taraf HUK.;

جُنَيْه İng.> MIS. cüneyh, pound; ¶ جُنَيْه اِنْجِلِيزِي (اِسْتَرْلِينِي) Paund, Sterlin; جُنَيْه مِصرِي Mısır cüneyhı [kısaltma. ج م];

جِهَة bkz. وَجْه;

جَهْبَذ ç. جَهَابِذ uzman, mütehassıs; büyük alim; zeki, akıllı;

جَهَدَ *a* (جَهْد) gayret etmek, çaba sarfetmek, zahmet çekmek; *(b-i)* çok çalıştırmak, bitirmek, tüketmek; جَاهَدَ çabalamak, gayret etmek; (... فِي سَبِيلِ *bş* için) canını, malını ortaya koymak; cihadetmek; اِجْتَهَدَ (*bşi*) sarfetmek, harcamak; *(b-i)* yıpratmak, yormak, bitirmek; ¶ اِجْتَهَدَ نَفْسَهُ فِي ... ...için elinden geleni yaptı; اِجْتَهَدَ فِكْرَهُ فِي ... dikkatini, zihnini ...de toplamak; اِجْتَهَدَ فِي (*bş için*) çok çalışmak; İSL.HUK. ictihat etmek;

جَهْد ç. جُهُود çaba, gayret, ceht; güç, kuvvet, emek; güçlük zorluk, sıkıntı; meşakkat; voltaj, gerilim ELK.; ¶ جَهَدَ جَهْدَهُ ve yine tüm gücünü sarfetmek; عَمِلَ (حَاوَلَ) جَهْدَهُ büyük meşakkat ile; بِجَهْدٍ جَهِيدٍ bütün güçlüklerden sonra; بَعْدَ جَهْدٍ جَهِيدٍ yüksek gerilim ELK.;

جُهْد çaba, gayret; ... جُهْدَ [mud.kul.] .....e kadar ¶ جُهْدَ الطَّاقَة mümkün olduğu kadar, mümkün olduğu kadar çok; جُهْدَ طَاقَتِه yapabildiği, yapabileceği kadar, gücü yettiği kadar; جُهْدَ اِمْكَانِه ⇑; جُهْدَ مَا ... ...miktarınca, ...miktarında; جُهْدِي yapabildiğim kadar;

جَهِيد bkz. جَهْد;

جِهَاد savaş; cihat;

جِهَادِي savaşçı;

مُجَاهَدَة mücadele, çekişme;

اِجْتِهَاد çalışma, çabalama; aşırı çalışma, çabalama;

اِجْتِهَاد çaba, gayret, çalışma; meşakkat, zahmet; sebatlı çalışma; İSL.HUK. içtihat; kişisel yargı, şahsi karar;

مَجْهُود ç. آت- çaba, gayret; zahmet, meşakkat; voltaj, gerilim ELK.; ¶ بَذَلَ مَجْهُودَاتِه bütün gücünü sarfetmek;

مُجاهِد ç. ـون mücahit; savaşçı, muharip; MIS. çavuş;

مُجـهِد gayret, isteyen, çok yorucu, bitap düşürücü;

مُجهَد yorgun, bitkin;

مُجتهِد çok çabalayan, gayret sarfeden, faal; (ç. ـون-) İSL.HUK. müctehit;

جهَر *a* (جهَـار, جَـهْـر) açığa çıkmak, görünmek, ortaya çıkmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) açıkça ilan etmek; (ب *bşi*) açıkça söylemek, ilan etmek, duyurmak; (*sesi*) yükseltmek; جهُر *u* (جَهارَة) [ses, duyulacak kadar] yüksek olmak; جاهَر (ب *bşi*) açıkça, yüksek sesle söylemek; جهَر ve جِهار alenilik, aleniyet, herkes tarafından bilinme;

جِهْرًا ve جِهارًا alenen;

جهرة açık bir şekilde, alenen;

جهري herkes tarafından bilinen, meşhur;

جهير yüksek [ses];

اجهر daha yüksek [ses];

جهوري yüksek [ses];

مجهر gür sesli;

مجهر ç. مَجاهِر mikroskop;

مجهري mikroskobik;

مجهار yüksek sesle konuşan; hoparlör;

مجاهرة samimiyet;

جهز *a* (جهْز) (على *yaralıyı*) öldürmek; جهّز (*bşi*) hazırlamak, hazır etmek; (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak; (*bşi* veya *b-i*, ب *...ile*) donatmak, techiz etmek; اجهز (على *yaralıyı*) öldürmek; (على *b-i*); yok etmek; تجهّز donanmak, süslenmek, tedarik edilmek; kendini donatmak; hazırlanmak, hazır olmak; kendini hazırlamak, hazırlanmak;

جِهاز ç. أَجْهِزَة, ـآت teçhizat, takım; çeyiz; mekanizma; alet, cihaz, gerek sistem ANAT.: جِهاز لاسِلْكي ¶ telsiz veya radyo; جِهاز اِستِقبال ve جِهاز مستقبِل radyo; جِهاز مُذيع ve جِهاز إرسال da verici, istasyon; جِهاز تِلِيفِزْيُون televizyon [cihaz]; جِهاز الحَفْرِ matkap [kazı işleminde]; petrol kuyusu kazımında kullanılan bir çeşit matkap düzeni; جِهاز دَوْرِي dolaşım sistemi ANAT.; جِهاز لِتَسْجِيل الاهْتِزازات جِهاز قِياس الهِزّات الأَرْضِيَّة ya da sismograf, deprem yazar; جِهاز سِرِي gizli, yeraltı teşkilatı, örgüt; جِهاز الاِسْتِماع İşitme sistemi; الْجِهاز العَصَبِي sinir sistemi; جِهاز الهَضْم sindirim sistemi;

تَجْهِيز donatma, teçhiz etme; hazırlanma, hazırlık; تَجْهِيزات teçhizat;

تَجْهِيزِي [na't] hazırlık niteliğinde; hazırlık [sınıfı];

جاهِز hazır; hazır halde; amade donatılmış; ¶ الملبوسات الجاهِزة hazır elbiseler;

مُجَهَّز (ب *...ile*) donatılmış, mücehhez (ب *silahlarla*) donatılmış [tank, gemi vb.];

اجْهَش ⇒ جهش içini çekerek, hıçkırarak, hüngür hüngür ağlamak; ¶ اجْهَشَ بِالبُكاء hıçkararak ağlamak;

جَهْشَة ç. ـآت hıçkırık; [gözyaşı] boşanma;

اجْهاش [gözyaşları] boşanma;

أَجْهَضَ ⇒ جهض [kadın] vaktinden önce, erken doğurmak; [kadın] düşük yapmak, çocuğunu düşürmek; ¶ أَجْهَضَت نَفْسَهَا [kadın] çocuğunu düşürmek; [doktor] (حَامِلَ *hamile kadına*) düşük yaptırmak; ¶ أَجْهَضَ الشَّيْءَ *bşi* olgunlaşmadan, gelişmeden yok etmek;

جَهِيض düşük (çocuk);

جَهِيض düşük;

اجْهَاض çocuk düşürme; kürtaj;

جَهِلَ *a* (جَهَالَة, جَهْل) cahil olmak; (*bşi* ya da ب *bşi*, *nasıl yapacağını*) bilmemek; gerçek dışı, aptalca olmak; (عَلَى *bşe karşı*) aptalca davranmak; تَجَاهَلَ (*bşi*) görmezden, bilmezden gelmek; (*bşe*) aldırmamak, (*bşi*) önemsememek, (*bşe*) gözlerini kapatmak; bilmiyormuş gibi yapmak; اسْتَجْهَلَ *(b-nin)* cahil olduğunu düşünmek;

جَهْل ve جَهَالَة cehalet, bilgisizlik; aptallık, ahmaklık; ¶ عَنْ جَهْلٍ bilmeden;

جَهُول cahil; aptal, ahmak;

مَجْهَل ç. مَجَاهِل bilinmeyen, keşfedilmemiş bölge;

تَجْهِيل aptallaştırma;

تَجَاهُل bilmezden gelme;

جَاهِل ç. جُهَلَاء, جُهَّل, جُهَّال, جَهَلَة (ب *bşi*, *nasıl yapılacağını*) bilmeyen; cahil, öğrenim görmemiş; aptal;

جَاهِلِي [s.] putperest; İslamdan önceki devreye ait, cahilî;

جَاهِلِيَّة cahillik; İslamdan önceki putperestlik, cahiliye, İslam öncesi devre;

مَجْهُول bilinmeyen, meçhul; [ve مَجْهُول الاِسْم] anonim, isimsiz; [çoğ] مَجَاهِيل meçhuller, bilinmeyen şeyler; ¶ صِيغَة الْمَجْهُولِ edilgen yapı, meçhul, pasif DİLB.;

مَجْهُولِيَّة bilinmezlik;

جَهَمَ *u* (جُهُومَة, جَهَامَة) kaşlarını çatmak; (*b-e* veya ل *b-e*) dik dik bakmak, (*b-e* veya *bşe*, ل *b-e* ya da *bşe*) kötü davranmak; kaşlarını çatmak, yüzünü asmak; (*b-e*, *bşe* veya ل *b-e*, *bşe*) gaddarca, soğuk bir şekilde bakmak; [yüz] asık, somurtkan olmak;

جَهِم somurtkan, asık, soğuk (yüz);

جَهَام bulutlar;

جَهَامَة ve جُهُومَة soğuk bakış, somurtuk ifade; düşünceli, dalgın, suskunluk, sessizlik;

جَهَنَّم müe. cehennem;

جَوّ ç. أَجْوَاء, جِوَاء hava; atmosfer; gök; hava (durumu); çevre; جَوًّا hava yolu ile; telegraf ile ¶ بَرِيد الجَوّ hava postası; طَبَقَات الجَوّ hava katmanları; فِي جَوٍّ مُمْطِرٍ yağmurlu bir havada;

جَوِّي [na't] hava..., hava ile ilgili; atmosfer...; meteorolojik; ¶ الضَّغْط الجَوِّي hava (atmosfer) basıncı; طَبَقَات جَوِّيَّة hava katmanları; أُسْطُول جَوِّي hava filosu; غَارَة جَوِّيَّة hava akını; القُوَّات الجَوِّيَّة hava kuvvetleri; المَلَاحَة الجَوِّيَّة havacılık (mesleği); مِينَاء جَوِّيَّة havaalanı; أَرْصَاد جَوِّيَّة meteorolojik gözlemler; حَجَر جَوِّى meteor;

جَوَّانِي iç, dahili;

جُوَال ç. آت- T.> çuval MIS.;

جوانتي İt.> MIS. eldiven;

جُوب Fr.> etek;

جَابَ (جوب) *u* (جَوْب) (*ülkeyi* vb.i) baştan başa gezmek, dolaşmak; (*bşi*) delmek,delip geçmek, baştan başa geçmek; (*bir yerde*) gezinmek, dolaşmak; جَاوَبَ (*b-e* veya على *bşe*) cevap, karşılık vermek, mukabelede bulunmak; (*bşde*) uymak, muvafakat göstermek;

أَجَابَ (*b-e* veya الى *b-e*, عن veya على *bşin*) cevabını vermek, cevaplamak; (*bşe*, *rica*, *istek* vb.e) uymak, muvafakat göstermek; *(b-e)* kulak vermek, isteğini,talebini dinlemek; (*bir isteği*) yerine getirmek; (الى *bşe*) razı olmak, karşı çıkmamak, (الى *bşde*) aynı fikirde/ mutabık olmak, uyuşmak; ¶ أَجَابَ الى طَلَبِهِ isteğini yerine getirmek, isteğine karşılık vermek; تَجَاوَبَ bbe karşılıklı cevap vermek; (*bşden*, ب *bşden*) yansımak, aksetmek; (giderek) uyumlu, ahenkli hale gelmek; [durum, hal, vaziyet] (مَعَ *b-nin*) lehine, avantajına olmak, işine gelmek; اِنْجَابَ [bulutlar] dağılmak, yayılmak; açılmak; [üzüntü, keder, tasa] geçmek, bitmek, zail olmak; [karanlık] dağılmak, aydınlanmak اِسْتَجَابَ (*duaya*) karşılık vermek, icabet etmek, (*isteği*) yerine getirmek, (ل *b-nin*) talebine karşı çıkmamak, razı olmak, uymak; (ل *bşe*, ب *bş ile*) karşılık vermek; (ل *bşe*) ihtimam, ilgi göstermek; yansımak, aksetmek; (ل *bşe* ya da الى *bşe*) çarpıp yansımak, titreşmek FİZ.; اِسْتَجْوَبَ *(b-i)* sorgulamak, sorguya çekmek; (*b-e*) kulak vermek, dinlemek; (*...için*; *meclisde*) gensoru açmak, vermek;

جَوْب (yabancı ülkeleri vb.i) gezme, dolaşma, turalama; delip geçme;

جُوبَة ç. ـآت, جُوب yarık, açıklık; delik;

جَوَاب ç. أَجْوِبَة cevap, yanıt; oktav sekizlik perde tertibi MZK.; (ç. ـآت) mektup, mesaj MİS.; ¶ جَوَابُ الشَّرْطِ ceza cümlesi, cevap cümlesi [şart cümlelerinde] DİLB.;

جَوَابِي [na't] cevap niteliğinde;

جَوَّاب gezgin, seyyah;

اِجَابَة cevap(lama), karşılık (verme); rıza, muvafakat, uyma; (bir talebi, dileği) yerine getirme; kabul; ¶ اِجَابَةً لِطَلَبِكُم isteğinize uygun olarak; isteğinizin karşılığı olarak;

تَجَاوُب uyma, muvafakat, anlaşma; uygunluk, ahenk;

اِسْتِجَابَة (*duaya*) karşılık verme, icabet etme; (*isteği*, *talebi*, *dileği*) yerine getirme; rezonans; ¶ اِسْتِجَابَةً لِ... ...e uygun olarak, mucibince;

اِسْتِجْوَاب ç. ـآت sorma, cevap isteme; sorgulama; dinleme; röportaj; gensoru;

مُتَجَاوِب uyumlu, ahenkli;

مُسْتَجِيب duyan, [çağrıya, soruya, duaya vb.e] karşılık veren, [isteği, dileği, talebi] yerine getiren; titreşen, salınan; hassas, çabuk etkilenen;

جُوت İng.> jüt, muhliye BOT. Corchorus capsu;

جَاحَ (جوح) *u* ve أَجَاحَ yok etmek, mahvetmek; (*araziyi*) sel, su basmak; اِجْتَاحَ ⇑; [fırtına] (*b-i*,*bşi*) sürüklemek, süpürüp götürmek; *bşi*;

örn. *ayaklanmayı*) bastırmak, yatıştırmak;

اجاحة yok etme, mahvetme; ürün hasarı;

اجتياح yoketme; (*ayaklanmayı*) bastırma;

جائح yakıp yıkan, harap eden; felaket getiren, feci;

جائحة ç. جوائح afet, felaket; salgın hastalık; hasar(a uğrayan ürün);

جُوخ ç. أجْوَاخ ince pamuklu kumaş;

(جود) جَادَ *u* (جُودَة) iyi olmak, iyileşmek; (جُود) (ب *bşi*) bol bol vermek, (... ب ...*yapacak kadar*) cömert olmak; (ب *bşi* على *b-e*) bol bol vermek; (ب *bir miktar parayı* vb.i) bağışlamak, iane vermek; ¶ جَادَ بِنَفْسِهِ kendini feda etmek; ölmek, ruhunu teslim etmek; جَادَتْ عَيْنَاهُ بِالدَّمْعِ gözlerinden yaşlar boşandı; جَادَتِ السَّمَاءُ bol bol yağmur yağdı;

جَوَّدَ (*bşi*) iyi yapmak, güzelleştirmek; (*bşi*) iyileştirmek, ıslah etmek, düzeltmek; (Kuranı Kerimi) tecvid ile okumak; أَجَادَ (*bşi*) çok iyi, mükemmel yapmak, (*bşin*) ustası olmak; (*bşde*) uzman, mütehassıs olmak; (*bşi*) iyi, mükemmel yapmak, söylemek; çok iyi netice almak; çok iyi olmak, temayüz etmek, sivrilmek [örn. şiirde]; ¶ أَجَادَ لُغَةً bir dile vakıf olmak, ilişkin olmak; أَجَادَ العَزْفَ عَلَى البِيَانُو iyi, güzel piyano çalmak; اِسْتَجَادَ (*bşi*) iyi, güzel, mükemmel bulmak; (*bşi* ل ...*e*) uygun münasip görmek;

جُود eliaçıklık, cömertlik;

جُود bol/ sağanak yağmur;

جَادَة bkz. [2]جد ;

جَوْدَة iyilik, mükemmellik;

جَيِّد ç. جِيَاد iyi, tam, eksiksiz, noksansız; mükemmel, olağanüstü, muhteşem; iyi [imtihan notu]; جَيِّدًا çok iyi, mükemmel; iyice, kapsamlı olarak; ¶ جَيِّد جِدًّا çok iyi; [sınav] pekiyi;

أَجْوَد daha iyi,güzel;

جَوَاد ç. أَجْوَاد, أَجَاوِد, أَجَاوِيد جُود eliaçık, cömert; جَوَاد ç. جِيَاد, أَجْيَاد yarış atı, yarışçı; süvari atı, savaş atı ¶ اِبْن الجَوَاد soylu kişi;

تَجْوِيد tecvit;

مُجِيد usta, mahir; uzman, mütehassıs;

جَوْدَار ALF.BKZ. جَوَادِر ;

جَارَ *u* (جَوْر) (عن ...*den*) (*doğru yoldan*) çıkmak, şaşmak; (على ...*e*) zulmetmek, (على *b-e*) baskı yapmak; (على *b-i*) kasıp kavurmak; (على *başkasının hak, mal, toprağına*) el uzatmak; جَاوَرَ (*b-ile*) komşu olmak; (*bşde*) yanyana, bitişik olmak; (*b-e, bşe*) çok yakın olmak; (...*e*) sınır komşusu olmak; أَجَارَ (*b-i*) barındırmak, sığındırmak; (*b-i* عن *bşden*) korumak, himaye etmek; (*b-e*) yardım etmek; تَجَاوَرَ komşu olmak; bitişik olmak; ortak sınırı bulunmak; اِسْتَجَارَ (ب *b-e* من ...*den*) sığınmak, (*b-den* من ...*e karşı*) yardım istemek;

جَوْر zulüm, adaletsizlik; baskı, tazyik; haddi aşmak;

جَار ç. جِيرَان komşu, mülteci, sığınma hakkı isteyen; himaye altında olan kişi;

جَارَة ç. -آت [kadın] komşu;

جيرة komşuluk;

جُورة ç. جُور delik, gedik;

جُوري ALF.BKZ.;

جِوار komşuluk, yakınlık; ...بِجِوارِ ...civarında, yakınında;

مُجاورة komşuluk, yakınlık;

جائر ç. جورة, جارة haksız, adaletsiz; despotça, zalimane; zalim, tiran, despot;

مُجاوِر komşu, bitişik; yakın; (ç. -ون) öğrenci (özl. Ezher üniversitesi çevresinde oturan);

مُجير koruyan, himaye eden, sığınma hakkı veren;

مُتجاوِر ortak sınırı olan; bitişik;

جورب çorap;

جاز (جوز)[1] *u* (مَجاز, جَوَان) (...boyunca) seyahat etmek, (...*den*) geçmek; (*imtihanı, sınavı*,) vermek, geçmek; izinli olmak; mümkün olmak; (عَلَيْه *b-i*) kandırmak; ¶ جازَتْ عَلَيْهِ الحِيلَةُ tuzağa düştü, hileyi yedi, yuttu; جوّز (*bşe*) izin vermek, cevaz vermek; (*bşi*) tasdiklemek, onaylamak, tasvip etmek; جاوز (*bşin yanından*) geçmek, geçip gitmek; (*bşi*) aşmak, geride bırakmak, geçmek; ¶ جاوَزَ ثَلاثِينَ مِن العُمْرِ otuz yaşını geçti; (*bşi*) aşmak; (عن *bşi*) görmezden gelmek, itibar etmemek, önem vermemek; umursamamak (عن *bşi*) cezasız bırakmak; (عن *bşi*) terk etmek, bırakmak; أجاز (*bşi*, الى ...*e*) geçirmek; (ل *b-e*, *bş için*) izin vermek; (ل *b-nin*, *bş yapmasını*) onaylamak; (*bşe*) ruhsat vermek; (*kararı, yargıyı*, *hükmü*) tasvip etmek; تجوّز katlanmak, tahammül etmek, dayanmak; تجاوز = جاوز ; (عن *bşe*) aldırmamak, önem vermemek; (*bşi*) terk etmek, bırakmak; (عن ...*den*) kendini çekmek,tutmak, sakınmak; اجتاز (...boyunca) gitmek, koşmak, geçmek, boydan boya geçmek; (*sınırı*, *caddeyi*) geçmek; (*dağın zirvesine*) ulaşmak; (*ülkeyi*, *denizi*) dolaşmak; (*mesafeyi*) katetmek; [düşünceler, fikirler] (*akıldan*) geçmek; (*zor zamanları*, *bunalımları*) geçirmek; (*bunalımı*) yenmek, atlatmak; استجاز caiz, yapılabilir, mümkün görmek; izin, cevaz istemek;

جَوْ ç. أجْواز orta, merkez (büyük bir alan veya çölün); ¶ ...فِي أجواز ...ın ortasında; فِي أجْوازِ الفَضاءِ uzayın derinliklerinde;

جواز cevaz, izin; kanuni olma; ruhsat resmi izin; mümkünlük, olabilirlik; ihtimal; geçme, başarılı olma [imtihan için]; ¶ جَوازُ السَّفَرِ pa-saport;

مَجاز karşıdan karşıya geçiş; pasaj, geçit; mecaz; ¶ مَجازاً ve عَلَى سَبِيلِ الْمَجازِ mecazen;

مجازي mecazi;

اجازة ç. ـات izin, yetki; tasvip; ruhsat; lisans (akademik derece); tatil; ¶ اجازة الحَصْرِ patent verme; patent; اجازة قُنْصُلِيَّة DİPL. bir devletin diğer bir devletin konsolosunu tanıdığını gösterir belge; اجازة مَرَضِيَّة hastalık iz-ni, hava değişimi, tebdili hava; الاجازات الْمَدْرَسِيَّة tatil; غائب الاجازة tatilde, izinde;

تجاوُز ve مُجاوزة karşıdan karşıya geçiş;

جُوْع, جِيَاع ç. جَائِع aç;

اجَاعَة = تَجْوِيع açlıktan öldürme;

جَوَّف ⇒ جوف (*bşin*) içini boşaltmak;

جَوْف ç. أَجْوَاف oyuk, içi boş; iç, dahil; karın; kuzey MAĞR.: ¶ ... فِي جَوْفِ ...içinde, ortasında; جَوْفَ اللَّيْلِ veya فِي جَوْفِ اللَّيْلِ gece yarısı;

جَوْفِي iç, dahili; yeraltı; kuzey [s.] MAĞR. ¶ مِيَاه جَوْفِيَّة yeraltı suyu;

أَجْوَف müe. جَوْفَاء ç. جُوف ortası, içi boş, oyuk; boş; nafile, abes, anlamsız;

تَجْوِيف ç. تَجَاوِيف içi boş, oyuk;

مَجْوُف ortası,içi boş olan;

جَوْق ç. آت- birlik, grup, takım; [tiyatro] trup; koro müz.; orkestra (yine جَوْقَة مُوسِيقِيَّة); ¶ مُدِير الجَوْق koro, orkestra şefi; جَوْقَة الشَّرَف Şeref Nişanı;

[1] جَالَ (جول) *u* (جَوَلَان, تَجْوَال, جَوْلَة, جَوْل) dolaşmak, gezmek, avare dolaşmak; (فِي *bş ile*) meşgul olmak; devriye gezmek; dolaşmak; (*akıldan* ب, فِي) geçmek ¶ جَالَ بِرَأْسِهِ *b-nin* كَذَا يَجُولُ kafasını,zihnini meşgul etmek; مَا يَجُولُ فِي (بِ) خَاطِرِهِ zihnini meşgul eden şey, aklındaki şey; جَالَ الدَّمْعُ فِي عَيْنَيْه gözleri dolu dolu oldu; أَجَالَ (*bşi*) döndürmek, çevirmek; أَجَالَ الرَّأْيَ فِي... ¶ ...hakkında düşünüp taşınmak, ...i zihninde tartmak; أَجَالَ النَّظَر bakışlarını gezdirmek; çevreye göz gezdirmek, göz atmak; تَجَوُّل gezmek, avare dolaşmak; devriye gezmek; seyahat etmek;

جَوْلَة ç. آت- dolaşma; devriye atma; gezin-

haddi aşma; hesap mevcudundan fazla para çekme; (عن *bşe*) itibar etmeme, önem vermeme; (عن *bşi*) terk, feragat;

اجْتِيَاز karşıdan karşıya geçiş; transit geçiş; (*mesafeyi*) kat etme; (*imtihanı*) geçme, verme; (*zorlukları*) yenme, atlatma;

جَائِز caiz; kanuni, resmi; olabilir, makul;

جَائِزَة ç. جَوَائِز ödül, mükafat, hediye; ¶ جَائِزَة دِرَاسِيَّة burs;

مُجَاز ruhsatlı; lisansı olan;

[2] جَوَّز = زَوَّج ⇒ جوز evlendirmek MIS., SUR.;

جَوْز ç. أَجْوَاز = زَوْج çift MIS., SUR;

[3] الجَوْزَاء İkizler burcu, Cevza astron.;

[4] جَوْز [cin.is.; tek.is. ة] ç. آت ceviz; ¶ جَوْز الطِّيب küçük hindistan cevizi ağacı BOT; جَوْز القَيْء kargabüken BOT. Strychnos muxvanica; جَوْز هِنْدِي ve جَوْز الهِنْد büyük hindistancevizi BOT. Cocos nucifera; جَوْز القَزّ koza;

جَوْزَة MIS. nargile;

جَوْزِي [nat] ceviz; ceviz rengi;

[5] جَاز ALF.BKZ.;

جَوْزَل ç. جَوَازِل yavru güvercin;

جَاسَ (جوس) *u* (جَوْس) (خِلَال ...*in arasından*) gözetlemek, tecessüs etmek; (*bşi*) araştırmak, incelemek, tetkik etmek; اجْتِيَاس ⇑;

جَاعَ (جوع) *u* (مَجَاعَة, جَوْع) acıkmak; çok açlık çekmek, açlıktan ölmek; جَوَّعَ (*b-i*) açlıktan öldürmek, (*b-i*) aç bırakmak; أَجَاعَ ⇑;

جُوع açlık ¶ مَاتَ جُوعًا açlıktan ölmek;

جُوعَان müe. جَوْعَى ç. جِيَاع aç;

مَجَاعَة ç. آت- kıtlık, açlık;

جوال ALF.BKZ.;

جُولْف golf MIS.;

جام ALF.BKZ.;

جاه ALF.BKZ.;

جوهر (*bşi*) değerli taşlarla süslemek;

جوهر ç. جَوَاهِر öz, cevher, temel; cevher [şekil karşıtı] FELS.; madde; atom; kıymetli taş, cevher; mücevher(at) ¶ الزَّيْف وَ الجَوْهَر sahte ve gerçek;

جَوْهَرَة kıymetli taş, cevher;

جَوْهَرِي hakiki; yapısında, yaradılışında bulunan; ana, temel, baş; malzeme; kuyumcu;

جَوْهَرْجِي kuyumcu;

مُجَوْهَرَات mücevherat MIS.; kıymetli taşlar;

جَوِيَ *a* (جَوًى) hüzün ya da sevinç sebebiyle heyecanlanmak, heyecanlı davranmak;

جَوًى aşırı sevgi, muhabbet; tasa;

جَاءَ (جِيء) يَجِيءُ, جَاءَ (*...e*) gelmek; (*bir yere*) varmak, ulaşmak; (ب *bşi*, *b-e*) getirmek; (ب *bşi*) üretmek, meydana getirmek; (ب *bşi*) beyan etmek; yapmak, başarı ile tamamlamak; (*fena bir şey*) yapmak, işlemek; (فِي *yazıda, makalede*) geçmek, zikrolunmak; [muz. fiil ile] ...yapmak üzere olmak; ¶ جَاءَ فِي جَرِيدَةِ الأَهْرَام أَنَّ... El-Ehram gazetesinde ...dığı yazıyor; جَاءَ مِنْ بَارِيس أَنَّ... Paristen gelen bir raporda ...denilmektedir; جَاءَتْ نَتَائِجُهُ مُطَابِقَةً لِ... sonuçları ...e uygun olmuştur, ...i tasdikler

ti; tur; turne; deniz yolculuğu; uçuş, seyir; raunt;

جَوَّال gezgin, seyyah; seyir halinde olan; seyahat eden; seyyar, gezici; turist; ALF.BKZ.

¶ رَمَّاة جَوَّال ç. رَام جَوَّال tüfekli er, şişhane eri ASK., SUR.;

جَوَّالَة sık sık seyahat eden; yolcu, yaya yolu; motorsiklet; kruvazör;

تَجْوَال gezme, seyahat, dolaşma; göçebe hayatı, göçebelik;

جَوَلَان = تَجْوَال ¶ جَوَلَان اليَدِ zimmete geçirme;

مَجَال ç. -آت (ل *bş* için) boş yer, oda; alan, saha, ihtisas; kapsam; sınır, had; rahat hareket edilebilen yer, geniş yer; açıklık; [manyetik] alan; ¶ مَا تَرَكَ مَجَالاً لِلشَّكِّ en ufak bir şüphe bile bırakmamak; لاَ مَجَالَ لِلطَّعْنِ فِيه bu su götürmez, itiraz kabul etmez, bilinen bir şeydir; فِي هَذَا المَجَال bu alanda; وَدَعَ المَجَالَ أَمَامَهُ فَسِيحًا *b-e* sınırlama getirmemek, *b-i* serbest bırakmak; مَجَال العَمَل iş alanı, sahası; مَجَال مَغْنَطِيسِي manyetik alan; شِدَّة المَجَال manyetik alan şiddeti

تَجَوُّل dolaşma, gezme; dışarı çıkma; devriye gezme; tur; seyahat etme; ¶ مَنْع التَّجَوُّل [özl. geceleri] sokağa çıkma yasağı;

بَائِع جَائِل ç. بَاعَة جَائِلُون seyyar satıcı;

مُتَجَوِّل gezgin, seyyah; seyyar, gezici; seyahat eden; yolcu ¶ وَكِيل مُتَجَوِّل satış temsilcisi; بَيَّاع مُتَجَوِّل seyyar satıcı; قِسِّيس مُتَجَوِّل gezici vaiz;

mahiyettedir;

جِيئَة geliş, varış; ¶ جِيئَةً وَ ذَهَابًا gidiş ve geliş; ذَهَبَ جِيئَةً وَ ذَهَابًا bir aşağı bir yukarı gidip gelmek;

مَجِيء geliş, varış;

الْجَائِيَات gelecek olan şeyler;

جَيْب1 ç. جُيُوب göğüs, sine, bağır; sinüs MAT.; delik, oyuk; cep; bozuk para çantası; تَمَّام الْجَيْبِ ve سَاعَة جَيْب التَّمَام cosinüs MAT.; الْجَيْبِ cep saati; مَصْرُوف الْجَيْبِ cep harçlığı; الْجُيُوب الأَنْفِيَّة burun sinüsleri ANAT.; الْمُقَاوِمَة ASK. (hâlâ) direnen cepheler;

جَيْبِي [na't] cep...i; cep boy...;

جَيْب2 veya سَيَّارَة جيب jip;

جِيد ç. اجياد, جيود boyun;

جَيِّد bkz. جود ;

جِيَاد , اجياد bkz. جواد ;

جَيْرِيً1 gerçekten, hakikaten;

جَيْر2 kireç;

جَيْرِي kalkerli, kireçli;

جَيَّار sönmemiş kireç;

جَيَّارَة kireç ocağı;

جير3 ⇒ جَيَّر ciro etmek MAL.;

جِيرو İt.> ciro MAL.;

جِيرَة , جيران bkz. جور ;

جِيزَة Giza şehri;

جَاشَ (جيش) i (جَيَشَان) heyecanlanmak; hiddetlenmek, sinirlenmek; ağır ağır kaynamak; جَيَّشَ birlikleri harekete geçirmek; (*topluluğu*) coşturmak; اِسْتَجَاشَ orduyu harekete geçirmek, ya da (أَنْصَارًا *taraftarları*) ayaklandırmak;

جَيْش ç. جُيُوش ordu, birlikler, silahlı kuvvetler; ¶ جَيْش الاِحْتِلَال işgal kuvvetleri; جَيْش اِحْتِيَاطِي yedek kuvvetler; جَيْش مُرَابِط alacakaranlık, akşam karanlığı; جَيْش الْمَسَاء

جَيَّاش ateşli, heyecanlı, kabına sığmaz; taşkın, çoşkun, neşeli, canlı;

جَيَشَان heyecanlanma; öfke;

جَافَ (جيف) i ve جَيَّفَ , تَجَيَّفَ [ceset, leş] çürümek, bozulmak;

جِيفَة ç. جِيَف, اَجْيَاف kadavra, ceset; leş;

جِيل ç. اَجْيَال insanlar, kabile, millet; nesil; yüzyıl, asır; devir, çığır, çağ;

جِيلَاتِي İt.> dondurma;

جِيم "ج" harfinin adı;

جِيُوغْرَافِيَا coğrafya ¶ الْجِيُوغْرَافِيَا الْبَشَرِيَّة beşeri coğrafya;

جِيُوفِيزِيَا jeofizik;

جِيُوفِيزِيَائِي jeofizik [na't];

جِيُوفِيزِيقِي jeofiziki;

جِيُولُوجِيَا jeoloji;

جِيُولُوجِي [na't] jeolojik;

ح

حَاء "ح" harfinin adı;

حَاخَام haham; ¶ الحَاخَام الأكْبَر başhaham;

حؤول bkz. حول ;

حَامِي Hami;

حَانُوت bkz. حنو ;

حَبَّ[1] *i* (حُبّ) *(b-i)* sevmek, *(b-den)* hoşlanmak;

حَبَّبَ (ل *b-e, bşi*) sevdirmek, çekici, kabul edilebilir kılmak; (*bşi*, الى *b-e*) önermek;

أَحَبَّ (مَحَبَّة, حُبّ) (*b-i, bşi*) sevmek, hoşlanmak; (أنْ ...*yapmayı*) istemek, (أنْ ...*yapmaya*) gönüllü olmak; ¶ أُحِبُّ أنْ ... ...yapmayı arzu ederim; أُحِبُّ لَهُ أنْ ... ...için ...olmasını temenni ederim; لا يُحِبُّ الخَيْرَ لَهُ onun iyi olmasını istemez, ondan herşeyi kıskanır;

تَحَبَّبَ (الى *b-e*) sevgisini göstermek; kendini (الى ...*e*) sevdirmek (الى *kadına*) kur yapmak;

تَحَابَّ birbirlerini sevmek; اِسْتَحَبَّ (*bşden*) hoşlanmak; (*bşi*) güzel bulmak; (*bşi* عَلى ...*e*) tercih etmek;

حُبّ sevgi; muhabbet, dostluk; ¶ حُبّ الذَّات kendini beğenme; حُبّ اسْتِطْلاَع meraklılık, öğrenme aşkı; حُبّ الوَطَن vatanseverlik; حُبًّا لِ... ...i isteyerek, umarak;

حُبِّي [na't] sevgi..., sevgi ile ilgili; dostça, sevecen; حُبِّيًّا sevgiyle, dostça;

حِبّ ç. أَحْبَاب sevgili, biricik;

حَبَّاب amaç, hedef, gaye;

حَبِيب ç. أَحْبَاب, أَحِبَّة, أَحِبَّاء sevgili; tutkun; arkadaş; (الى ...*için*) sevimli; popüler, sevilen; الأَحْبَاب [çoğ.] dostlar; kişinin sevdikleri;

حَبِيب ç. حَبَائِب [kadın] sevgili;

أَحَبّ daha çok sevilen, istenilen tercih edilen, (الى *b-e*) daha sevimli;

حَبَّذَا ne güzel, ne hoş...!; ¶ حَبَّذَا لَوْ... ...olsaydı ne güzel olurdu; حَبَّذَا لَوْ فَعَلَ... (eğer) ...yapsaydı ne hoş olurdu; يَا حَبَّذَا الحَالُ bu harika bir şey;

مَحَبَّة aşk; sevgi, muhabbet, yakınlık, dostluk; ¶ مَحَبَّة الوَطَن vatan sevgisi;

تَحَبُّب kur yapma;

تَحَابُب karşılıklı sevgi, uygunluk;

مَحْبُوب sevilen, aşık olunan, yar; sevgili; istenilen; popüler; gözde; aşık; (ç. مَحَابِيب) [Osm. zamanında] altın sikke MIS.;

مَحْبُوبَة [kadın] sevgili;

مُحَبَّب (الى *b-e*) sevimli gelen, kabul edilebilir; hoş, güzel, makbul;

مُحِبّ ç. ـون- seven; aşık; amatör, bir işi zevk için yapan; arkadaş; ¶ مُحِبّ النَّاسِ insancıl, sokulgan; مُحِبُّنَا العَزِيز sevgili dostumuz; مُحِبّ لِذَاتِه egoist, bencil; مُحِبّ الآثَارِ antika düşkünleri;

تَحْبِيذ tasvip; alkışlama;

حَبَّرَ *u* (حَبْر) *(b-i)* eğlendirmek, mutlu etmek, neşelendirmek; حَبِرَ *a* (حُبُور) mutlu olmak, eğlenmek; *(bşi)* geliştirmek, usta işi yapmak; *(bşi)* mükemmel bir şekilde yapmak, oluşturmak; *(bşi)* yazmak, tasnif/ telif etmek;

حِبْر mürekkep; ¶ أُمّ حِبْر mürekkep balığı ZOO.; حِبْر عَلَى وَرَقٍ etkisiz, sadece kağıt üzerinde kalan [anlaşma, ittifak];

حِبْر ç. أَحْبَار müslüman olmayan dini otorite bilge; rahip; haham; ¶ الْحَبْر الأَعْظَم papa;

حِبْرِي papaya ait;

حِبْرِيَّة piskoposluk [özellikle makam, yetkisi veya hizmet süresi];

حِبَرة ç. -ات (kadınların giydiği) ipek şal, omuz atkısı;

حَبَار ç. -ات iz, eser, kamçı, dayak izi;

حُبُور sevinç, keyif, haz, neşe;

حُبَارَى ç. حُبَارَيَات toy ZOO. Otis tarda;

يَحْبُور toy kuşunun yavrusu;

مَحْبَرَة ç. مَحَابِر mürekkep hokkası;

حَبَسَ *i* (حَبْس) *(bşi)* tıkamak, kapamak (*bşi*, عَنْ *olmasına*) tutmak, hakim olmak, engel olmak (örn. *gözyaşına, gülmeye* vb.e); (عَنْ *b-den bşi*) sakınmak, vermemek; *(b-i)* engellemek, durdurmak, *(b-e)* mani olmak; (*b-i*, *bşi*) hapsetmek, tutuklamak; (*bşi*, عَلَى ...*için*) ayırmak, ayırıp bir kenara koymak; (*sermayeyi*) dondurmak, sabitleştirmek; ¶ حَبَسَ نَفْسَهُ عَلَى kendini ...e adamak; حَبَسَ يَدَهُ عَنْ ...*i b-nin* kontrolünden kurtarmak; حَبَسَ عَلَيْهِ

مُتَحَابّ birbirini seven;

مُسْتَحَبّ müstehap İSL.HUK.; tutulan, rağbet gören; popüler;

حَبَّ² ⇒ حَبَّبَ [bitki] tohum vermek, tohumlanmak; tanelenmek; (*bşi*) tanelemek; أَحَبَّ tohum vermek;

حَبّ [cin.is.; tek.is. ـَة] tohum; çekirdek; (ç. حُبُوب) tahıl, hububat; tohum; çekirdek; tanecik, habbe; topak; hap; pastil; sivilce TIP. ¶ حَبّ الْمُلُوك kiraz MAĞR.; حَبّ الهَال ve حَبّ الهَان kakule, hamame BOT.. Ammomum cardamomum.; حَبّ الغَمَام dolu tanesi;

حَبَّة [tek.is.] ç. -ات tane; tohum; çekirdek; pastil, hap; tohumlu yumuşak meyva [çilek vb. gibi]; sivilce; az miktar, cüzi şey; alan birimi [MIS. = 58.345 m^2]; حَبَّات [çoğ.] tespih taneleri; ¶ حَبَّة شَعِير uzunluk ölçüsü birimi (Mıs'da, 0.205 cm); حَبَّة سَوْدَاء çörek otu BOT.; حَبَّات الرِّمَال kum taneleri; حَبَّة الْعَيْن göz küresi; göz bebeği; حَبَّة الْقَلْب sevgili, biricik;

حَبَب kabarcık, su kabarcığı;

حَبِيبَة ç. -ات küçük tohum, çekirdek; küçük sivilce;

حَبِيبِي [na't] taneli ¶ الرَّمَد الْحَبِيبِي trahoma TIP;

حَبْحَب [cin.is.] karpuz;

حُبَاحِب ateş böceği, yıldız kurdu, kandil böceği ZOO. Zampyris noctiluca;

حَبَذَ ⇒ حَبَّذَ *(bşi)* iyice düşünmek; *(b-i, bşi)* alkışlamak, *(b-e , bşe)* alkış tutmak;

حَبَّذَا bkz. حَبَّ¹;

أَنْفَاسَهُ *b-nin* soluğunu, nefesini kesmek (korkutarak ya da şaşırtarak); حَبَسَ أَنْفَاسَهُ soluğunu tutmak; حُبِسَ مَعَ الشُّغْلِ ağır hapse mahkum edildi; حبّس (*yatırımları,* عَلَى ...*sebebiyle*,) dondurmak; (*bşi,* عَلَى ...*e*) vakfetmek; انحبس kesintiye uğramak; kendini tutmak, zaptetmek, sınırlamak; احتبس (*bşi*) tıkamak, kapamak, tutmak; (*b-i, bşi*) durdurmak, engellemek, mani olmak; engellenmek, tutulmak; hapsedilmek; [ses] kesilmek; [nefes, soluk] kesilmek;

حَبْس engelleme, tutma, bırakmama, tıkama, kapama, durdurma; meydana gelmesini önleme; muhafaza, nezaret, alıkoyma; hapis, tutuklama; (ç. حُبُوس) cezaevi, hapishane; ¶ حَبْس اِحْتِيَاطِي gözaltı; حَبْس اِنْفِرَادِي hücre hapsi; حَبْس شَدِيد ağır hapis cezası;

حِبْس ç. أَحْبَاس büğet, bağlağı, set;

حَبْس ç. أَحْبَاس [TUN., CEZ., FAS. = وَقْف] vakıf; حُبْسْ خَاصّ özel vakıf; حُبْسْ عَامّ genel vakıf; كَانَ حُبْسًا (عَلَى) tamamen ..e bağlı;

حُبْسَة konuşamama, tutulma;

حَبِيس tıkalı, kapanmış; kilitli; tecrit edilmiş, mahfuz, saklı; tutulan, bırakılmayan [nefes]; boğuk [ses]; (ç. حَبَسَاء) münzevi;

مَحْبَس ç. مَحَابِس bir şeyin kapalı tutulduğu yer, kilitlendiği yer; hapishane, tutukevi; [hapis] hücre; nezaret;

مِحْبَس kapayan, tıkayan şey, tıkaç;

مَحْبَسَة inziva yeri; zaviye;

اِنْحِبَاس ayrılma, tecrit edilme, tutulma; kesinti, inkita; fasıla, ara;

اِحْتِبَاس kendini tutma; alıkoyma, durdurma, kesintiye uğratma; ¶ اِحْتِبَاس البَوْلِ idrar tutulması;

مَحْبُوس (çevresinden) tecrit edilmiş, ayrılmış, kapalı; mahpus [s.]; dondurulmuş [nakit para, hesap]; (ç. محابيس) mahpus;

مُحَبِّس vakfeden, vakıf sahibi;

مُحَبَّس عَلَيْهِ [vakıftan] faydalanan kişi;

مُنْحَبِس münzevi; kapak;

الحَبَش Habeşistan; (ç. أَحْبَاش) Habeş(li);

الحَبَشِيَّة (ve بِلَاد الحَبَشِيَّة) Habeşistan;

حَبَشِي ç. أَحْبَاش Habeş(i) [na't. ve is.];

حَبَطَ *i* (حُبُوط) ve حَبِطَ *a* başarısızlığa uğramak, sonuç vermemek, boşa çıkmak, ters gitmek, işe yaramamak; احبط (*bşi*) boşa çıkarmak, başarısızlığa uğramasına neden olmak; (عَلَى *b-nin*, ها *bşini*, *çabasını*, *emeğini*) boşa çıkarmak;

حَبَط bere, yara, dayak izi;

حُبُوط başarısızlık;

اِحْبَاط başarısızlığa uğratma, bozma;

حَبَق fesleğen, reyhan BOT.; yavşanotu veronika MIS. BOT. Veronica anagollis aquatica;

حَبَكَ *i, u* (حَبْك) (*bşi*) iyi ve sıkı dokumak; (*bşi*) örmek; (*bşi*) bükmek, sarmak, burmak; (*bşi*) sıkı sıkıya bağlamak, iyice düğümlemek; [plan vb.] tasarlamak, tertip etmek, kurmak; حَبَّكَ (*bşi*) bükmek, burmak; (*bşi*) düğümlemek, bağlamak; احتبك birbiriyle kesişmek, birbiri üzerinden geçmek;

حَبْكَة dokuma, kumaş; bünye yapı;
حُبُك النُّجُوم : حُبُك yörünge;
حِبَاكَة dokuma; dokuma mesleği;
مَحْبُوك sıkı dokunmuş; sıkı, gergin; sağlam, dayanıklı;
مُحْتَبِك kesişen, birbiri üzerinden geçen;
[1] حبل ⇒ احتبل (*b-i, bşi*) tuzağa düşürmek;
حَبْل ç. حِبَال, أَحْبَال, أَحْبُل, حُبُول ip, sicim; iplik; kaytan, kordon; (ç. حِبَال) ışın, hüzme; damar ANAT.; veter, kiriş ANAT.; ¶ حَبْل الْوَرِيد şahdamarı; حَبْل السُّرِّي göbek kordonu; حَبْل الشَّوْكِي omurga, belkemiği; حِبَال صَوْتِيَّة ses telleri; حَبْل الْمَسَاكِين sarmaşık BOT.; أَلْقَى (أَطْلَقَ) الْحَبْلَ عَلَى الْغَارِبِ sınırlama koymamak; اِرْتِخَاء الْحَبْلِ ipleri gevşetme; yumuşama, acıma, merhamet etme; اِضْطَرَبَ حَبْلُهُ düzensizleşmek, düzeni bozulmak, kontrolsüz kalmak; لَعِبَ عَلَى الْحَبْلَيْنِ ikili oynamak;
أُحْبُولَة ç. أَحَابِيل tuzak, ağ; ilmikli ip; أَحَابِيل [çoğ.] (*bşi* elde etmek için) hile, oyun;
حِبَالَة ç. حَبَائِل tuzak, ağ;
حَابِل : اخْتَلَطَ الْحَابِلُ بِالنَّابِلِ herşey karıştı, karman çorman; حَابِلُهُم وَ نَابِلُهُم hepsi, [cümbür cemaat] çoluk çocuk; ثَارَ الْحَابِلُ عَلَى النَّابِلِ başımıza taş yağacak;
[2] حبل *a* (حَبَل) hamile olmak, gebe kalmak; حَبَّلَ ve أَحْبَلَ (*kadını*) hamile bırakmak;
حَبَل hamilelik, gebelik; gebe kalma;
حُبْلَى ç. حَبَالَى ve حُبْلَانَة hamile, gebe;
حُبَّان (حُبّ الْهَان) kakule, hamame BOT.;
حَبَا (حبو) *u* (حَبْوًا) sürünmek, emeklemek; (*b-e, bşi*) vermek, mükafat, ödül olarak vermek;
حَابَا *(b-e)* iyi niyetini göstermek; *(b-e)* müsamaha göstermek; *(b-i)* kayırmak, (*b-e*) iltimas geçmek, *(b-nin)* tarafını tutmak; *(b-e)* saygı, ihtiram göstermek; اِحْتَبَى ayaklarını toplayıp elbisenin içine alarak oturmak;
حِبْوَة hediye, ödül, mükafat;
حِبْوَة = حِبَاء ;
مُحَابَاة iltifat, kompliman, taraf tutma, kayırma, iltimas geçme;
حَتَّ *u* (حَتّ) (*bşi*) silerek, kazıyarak çıkarmak;
اِنْحَتَّ ve تَحَاتَّ aşınmak, yıpranmak;
حِتَّة ç. حِتَت MIS. parça;
حَتَّى [harfi cer] ...e kadar; [muzari fiilden önce] ...yapıncaya, oluncaya kadar; amacıyla; hatta; حَتَّى لَوْ . . . hatta ...olsa, ...yapsa bile; [öncesinde olumsuzluk edatı ile] ancak;
حُتَات kazıntı, silintiler; kırıntılar;
تَحَاتّ bozunma, aşınma;
حَتِد *a* (حَتَد) soylu olmak;
مَحْتِد asıl, kök; asli yapı, tabiat;
حُتَيْرَة küçük parça, cüzi şey;
حِتَار ç. حُتُر sınır, uç, çevre;
يَبْحَثُ عَنْ (يَسْعَى إِلَى) ¶ حَتْفَه بِظِلِّه ç. حُتُوف ölüm; حَتْفه kendi mezarını kazıyor, [o] ölümüne susamış; مَاتَ حَتْفَ أَنْفِه eceliyle öldü, tabii bir ölüm ile ölmek;
حَتَم *i* (حَتْم) (*bşi*, عَلَى *b-e*) zorunlu kılmak, vacip kılmak, (عَلَى *b-e*, *bşi*) emretmek, buyurmak, vazife olarak vermek; (*bşi*, عَلَى *b-e*) zorla kabul ettirmek, emri vaki yapmak; (ب *bşi*)

kesinlikle belirlemek, karar vermek; حَتَّمَ (*bşi*, عَلَى *b-e*) zorunlu kılmak ÎÎ; تَحَتَّمَ gerekmek, zorunlu olmak; (عَلَى *b-nin*) vazifesi, görevi olmak, sorumluluğunda olmak;

حَتْم ç. حُتُوم emir, buyruk; nihai karar; حَتْماً kaçınılmaz surette, zorunlu olarak;

حَتْمِي son, nihai, kesin, değişmez;

حَتْمِيَّة kesinlik, kararlılık, belirlenmişlik; zorunluluk; لاَ حَتْمِيَّة belirlenmezcilik, indeterminizm FELS.;

مَحْتُوم empoze edilen, zorla kabul ettirilen; belirli, kesin, değişmez; kısmet, nasip, takdir edilmiş;

مُحَتَّم = مَحْتُوم;

مُتَحَتِّم zorunlu [hizmet];

حَتَّى bkz. حَتَّ;

حَثَّ *u* (حَثّ) teşvik etmek, harekete getirmek; حَثَّ خُطَاهُ ¶ (*b-i*, عَلَى *bş yapmaya*) zorlamak حَثَّ الطَّرِيقَ (الى *bir yere*) alelacele gitmek; حَثَّ قَدَمَيْه acele gitmek; حَثَّ = اِسْتَحَثَّ ve اِحْتَثَّ;

حَثِيث hızlı, çabuk, seri;

حَاثَّة hormon;

حِثِّي Hitit [s. ve is.];

حُثَالَة tortu, telve, posa, çökel; MEC. kaynayan veya damlayan şeyin yüzeyindeki köpük; kazıntı, süprüntü, çer çöp;

حَثَا (حثو) *u* (حَثْو) (*bşi*) dağıtmak, saçmak, serpmek;

حَجَّ *u* (حَجّ) (*b-i*; *tartışarak, delil ile*) yenmek, susturmak; *(b-i)* ikna etmek, inandırmak; haccetmek; حَاجَّ *(b-ile)* tartışmak, münakaşa etmek; تَحَاجَّ birbirleri ile tartışmak, münakaşa etmek, çekişmek; müşavere, istişare etmek; اِحْتَجَّ (ب *bşi*) özür, mazeret, bahane, sözde sebep olarak ileri sürmek; (ب *bşi*) delil getirmek, delil olarak sunmak; (لِ *bşe*) taraftar olmak, (لِ ...*i*) desteklemek; (على ...*e*) itiraz etmek, karşı çıkmak, protesto etmek;

حَجّ ve حِجَّة ç. -آت, حِجَج hacı; ذُوالحِجَّة zilhicce, hicri takvimin son ayı;

حُجَّة ç. حُجَج delil, hüccet; bahane, özür, mazeret; ispat; döküman, servet; ¶ بِحُجَّةِ اَنَّ ...dığı bahanesi ile, mazereti ile;

مَحَجّ varılacak yer;

مَحَجَّة ç. مَحَاجّ hac yeri; varılacak yer, hedef; yol; demiryolu; [davaya bakma] usul yöntem;

حِجَاج tartışma, çekişme, münakaşa;

تَحَجُّج delil getirme; mazeret gösterme, bahane gösterme; özür beyan etme;

اِحْتِجَاج ç. -آت tartışma, münakaşa; bahane; mazeret, özür; (على *bşe*) karşı çıkma, itiraz;

حَجِيج, حُجَّاج ç. حَاجّ hacı;

حَجَبَ *u* (حَجْب) (*bşi* عَنْ ...*den*) korumak için örtmek, muhafaza etmek; (*bşi*, عَنْ *bşden*) gizlemek, saklamak, görünmesine engel olmak; *(b-i)* gölgede bırakmak, (...*den*) üstün çıkmak; (*bşi* عَنْ ...*e*) görülemez, sezilemez, hissedilemez yapmak; (*bşi*, عَنْ *b-den*) gizlemek; (...بَيْنَ ... وَ بَيْنَ ...*ile ...in arasını*) ayırmak, (...بَيْنَ *aradaki*) farkı vermek,

vurgulamak; حَجَّبَ üstünü kapamak, gizlemek; (*kadını*) gözlerden uzak tutmak; (*bşi*, ب *bş ile*) gizlemek, örtmek; تَحَجَّبَ (عن ...*den*) gizlenmek, saklanmak; اِنْحَجَبَ saklanmak, gizlenmek; üstü örtülmek, kapanıp gizlenmek; اِحْتَجَبَ görünmez olmak; gizlenmek; (عن ...*den*) saklanmak; çekilme, geri alınmak; gözden, dikkatten kaçırmak; [gazete, dergi] kapanmak;

حَجْب inziva, köşeye çekilme; [perde] kapanış; uzak durma, yaklaşmama;

حِجَاب ç. حُجُب, أَحْجِبَة örtü, kılıf; perde, örtü [kadın için]; bölme, duvar tahta perde; set, bariyer, barikat; diyafram [yine ANAT.]; muska, tılsım; الْحِجَاب الحَاجِز

حِجَابَة muhafız odası, giriş kontrol odası;

اِحْتِجَاب gizlenme, saklanma; inziva; perdelik kumaş;

حَاجِب gizleyen, himaye eden, koruyan; (ç. حُجَّاب, حَجَبَة) kapı muhafızı, kontrol memuru; kahya; emir eri SUR., ASK.; (ç. حَوَاجِب) kaş; ¶ حَاجِب الهَوَاء hava geçirmeyen;

مَحْجُوب gizli, saklı, örtülü;

I حَجَرَ *u* (حُجْرَان, حَجْر) (عَلَى *b-nin*) malını kullanımına kanunen engel olmak; (عَلَى *b-i*) durdurmak, engellemek; (*bşi* عَلَى *b-e*) yasaklamak, menetmek; (عَلَى *b-i*) kanunen yetkisiz, ehliyetsiz kılmak;

حَجْر (عَلَى *bşi*) kısıtlama, sınırlama, tahdit, blokaj, bloke etme, mani olma; kapatma, engelleme [kanunen, talimat ile]; tevkif, hapis; alıkoyma; zaptetme, kontrol altında tutma; yasak, menetme; (عَلَى *b-nin*) kanuni ehliyetini, yetkisini sınırlama; حَجْر صِحِّي karantina;

حِجْر yasak, kucak; (ç. أَحْجَار, حُجُور, حِجَارة) kısrak;

حُجْرَة ç. حُجَر, حُجَرَات oda; hücre; kompartıman; dernek, birlik, oda; ¶ حُجْرَة الإنْتِظَار bekleme odası, salonu; حُجْرَة النَّوْم yatak odası; الْحُجْرَة الفَلاَّحِيَّة çiftçiler birliği;

مَحْجَر ç. مَحَاجِر revir; hücre, zindan; ¶ مَحْجَر صِحِّي karantina odası, yeri;

مِحْجَر ç. مَحَاجِر, مَحْجَر (مَحْجَر العُيُون) göz çukuru, yuvası; bkz. حجر[2];

تَحْجِير yasaklama, men etme; bkz. حجر[2];

مَحْجُور ç. مَحَاجِير [ve مَحْجُور عَلَيْه] *b-nin* himayesinde olan; reşit olmayan; vesayet altındaki çocuk;

حجر[2] ⇒ حَجَّرَ (*bşi*) taşlaştırmak; (*bşi*) taş gibi sert yapmak; تَحَجَّرَ taşlaşmak;

حَجَر ç. أَحْجَار, حِجَارَة, حِجَار taş; ağırlık [terazi kefesindeki dengeleme için kullanılan]; ¶ الْحَجَر الأَسَاسِي bir binanın inşa edilme tarihinin yazılı bulunduğu taş; وَضْعُ الحَجَر الأَسَاسِي ⇑ söz konusu taşın yerleştirilmesi; حَجَر البَلاَط kaldırım taşı; حَجَر جَهَنَّم cehennem taşı, gümüş nitratı; حَجَر الجِير kireçtaşı; حَجَر السُّمَّاقِي veya الحَجَر السُّمَّاقِي somaki, porfir, kayaç; الْحَجَر الأَسْوَد Haceri Esved taşı; حَجَر الشَّادِنَة hematit (min.); حَجَر الثِّرَة

engel, mani, ket, aksa, çaparız; حَـجَـر الفَلاَسِفَة [simyada] iksir, başka madenleri altına çevirdiği kabul edilen tılsımlı taş; حجَر كَرِيم şeffaf alçı taşı, selenit; حَجَر القَمَر ve حَجَر ثَمِين mücevher, değerli taş; طَبْع عَلَى حَجَر taşbaskı; طِبَاعَة الحَجَرِ taşbasması, litegrafi, litografya;

حَجَرِي [na't] taş...; ¶ العَصْر الحَجَرِي Taş Çağı; العَصْر الحَجَرِي الحَدِيث Neolitik Çağ, Cilalı Taş Devri; العَصْر الحَجَرِي القَدِيم Yontma Taş Çağı;

حَجَر taşlı; taşlaşmış;

حَجَّار taş işi ile uğraşan;

مَحْجَر ç. مَحَاجِر taşocağı;

تَحْجِير taşlaştırma; [ocaktan] taş çıkarma;

تَحَجُّر taşlaşma, taş kesilme;

مُتَحَجِّر taşlaşmış, taş kesilmiş;

مُسْتَحْجَر = taşlaşmış.;

حَجَزَ *u, i* (حَجْز) (*bşi* عن ...*e*) bırakmamak, engel olmak; (*bşi* عن ...*den*) uzak tutmak; tıkamak, kapamak, kesmek, önünü kesmek; ayırmak, izole etmek; ulaşılamaz yapmak; ayrı koymak; (بَيْن ...*in arasını*) ayırmak, (بَيْن ...*in arasında*) perde olmak; alıkoymak, gözaltına almak; (*bşi* veya عَلَى *bşi*) haczetmek, el koymak; (*bşi*) istimlak etmek, kamulaştırmak; (*bşi*) ayırtmak, (*bş için*) rezervasyon yapmak; (*bşi*) rezerve etmek, biriktirmek; اِحْتَجَزَ *bşi* kendine ayırmak;

حَجْز engelleme, mani olma, tutma, bırakmama; ayrı durma, izolasyan, tecrit; (عَلَى *bşi*) alıkoyma, tutma, haczetme; rezervasyon [yer, koltuk, bilet]; ¶ حَجْز الحُرِّيَّة özgürlüğün kısıtlanması; cebir, icbar, baskı, tazyik HUK.; أَلْقَى الحَجْزَ عَلَى... ...i haczetmek, alıkoymak;

الحِجَاز Hicaz, Arap Yarımadasının batısında, Kızıldeniz sahilindeki bir bölge;

حِجَازِي Hicaz...i, Hicaz ile ilgili; (ç. ـون) Hicaz sakinlerinden;

حَاجِز ve حَاجِزَة ç. حَوَاجِز engel, mania; perde, duvar bölme; blok, taş set, barikat; çit, korkuluk, parmaklık; [yarış vb. için] engel; ¶ الحِجَاب الحَاجِز diyafram (ANAT.); حَاجِز الأَمْوَاج dalgakıran; الحَوَاجِز القُمْرُقِيَّة ya da الحَوَاجِز الجُمْرُكِيَّة [g] gümrük bariyerleri; حَاجِزَة الصَّوَاعِق yıldırımsavar, paratoner; مُوَظَّف حَاجِز ≈ haciz icra memuru;

حَجَلَ *u, i* (حَجَلاَن, حَجْل) sıçramak, hoplamak, fırlamak; sekmek, sıçrayarak gitmek;

حَجْل ç. حُجُول, أَحْجَال halhal;

حَجَل [cin.is.; tek.is. ة] ç. حِجْلاَن;

حِجْلِي keklik ZOO. bıldırcın ZOO.;

حَجَلَة ç. حِجَال kameriye ¶ رَبَّات الحِجَال hanımlar; لَعِبَة الحَجَلَة seksek oyunu;

مُحَجَّل halhal giymiş olan [kadın], akseki li [at]; parlak, pırıl pırıl; tek, yegane;

حَجَمَ *u* (حَجْم) *(b-e)* şişe çekmek, hacamat yapmak TIP.; اِحْتَجَمَ (عن ...*den*) çekinmek, ürkmek; (عن ...*den*) kendini, zaptedip çekmek, alabilmek, (عن *bşi*) bırakmak, terketmek; geri çekilmek;

حَجْم ç. أَحْجَام, حُجُوم büyüklük, hacim;

çap [silah, top]; ¶ كَبِير الحَجْم oldukça, hayli, epey büyük;

حَجَّام şişe çeken, hacamat eden;

حِجَامَة hacamat; deriyi tarayıp kanatma;

مِحْجَم ve مِحْجَمَة ç. مَحَاجِم kan alma aleti, şişesi;

اِحْجَام kendini tutma, zaptetme; kendini uzak tutma, araya mesafe koyma;

حَجَنَ *i* (حَجْن) (*bşi*) eğmek, bükmek; اِسْتَحْجَنَ (*bşi*) kapmak, kabaca almak, zorla almak;

أَحْجَن kıvrık, eğik, bükülmüş;

مِحْجَن ç. مَحَاجِن ucu eğik çubuk, sopa; çengel;

(حجو) حَجَا بِهِ خَيْرًا: حَجَا biri hakkında iyi, müspet düşünmek; حَاجَى *(b-e)* galip gelmek, *(b-i)* yenmek, altetmek, bastırmak [zeka kıvraklığı ile];

حِجَى, حِجًا ç. أَحْجَاء anlayış, zeka kavrayış, zihin, akıllılık;

حَجِيّ (ب ...*e*, ...*için*) uygun, münasip;

أَحْجَى daha uygun; daha doğru, iyi;

أُحْجِيَّة ç. أَحَاجِ, أَحَاجِي bilmece, bulmaca;

خَحَام = حَخَام ALF.BKZ.;

حَدَّ *u* (حَدّ) (*bşibıçak*) bilmek, keskinleştirmek; (*toprağa, araziye* من ...*den*) sınırı olmak يَحُدُّ سُورِيَة مِنْ الشَّرْق العِرَاق وَ يَحُدّ مِن الغَرْب البَحْر الأَبْيَض المُتَوَسِّط وَ لُبْنَان »; (*bşi*) sınırlamak, tahdit etmek, (*bşe*) sınır koymak; (من *bşe* veya *bşe*) engel olmak; _*i* (حِدَّة) (عَلَى ...*e*) hiddetlenmek, köpürmek, kızmak; _*u, i* (حِدَاد) (عَلَى *mevta için*) yas tutmak, mateme girmek; حَدَّدَ (*bıçak* vb.i) bilemek, keskinleştirmek; (*bşi*) ocakta kızdırıp işlemek, dövmek SUR.; (*bşi*) sınırlamak; (...*e*, *için*) sınırlarını belirlemek, koymak; (*bşi* ya da من *bşi*) kısıtlamak; (*bşi*) belirlemeye, zamanını tasarlamak, plan cetvelini, programı yapmak; (*bşi fiyatları*), belirlemek; (*bşi*) tarif, tasvir etmek; ¶ حَدَّدَ بَصَرَهُ bakışlarını (فِي *bşe, bir yere*) çevirmek, dikkatle bakmak, iyice incelemek; gözleri ile delecekmiş gibi bakmak; حَادَّ (*b-e bşe*) karşı çıkmak, zıt gitmek, muhalefet etmek; (*bşi*) ihlal etmek, bozmak; أَحَدَّ (*bşi*) bilemek ¶ أَحَدَّ النَّظَرَ اِلَى ...e gözlerini dikip bakmak; أَحَدَّ بَصَرَهُ = حَدَّدَ بَصَرَهُ; أَحَدَّ مِن بَصَرِهِ sert sert bakmak; matem elbiselerini giymek; تَحَدَّدَ (*vakti, günü*) sınırlanmak; belirlenmek, tayin edilmek; tarif, tavsif edilmek; اِحْتَدَّ kızmak, kızmaya başlamak; (عَلَى ...*e*) köpürmek, hiddetlenmek, öfkelenmek; kışkırtılmak;

حَدّ ç. حُدُود [bıçak, kılıç vb. için] yüz; uç, kenar, kıyı; sınır, hudut; son, en üst sınır; nihayet, en son nokta; (belli bir) ölçü, derece, birim; [denklem] taraf MAT; terim MAT.; ilahi, kutsal emir, kanun; had, şeri ceza İSL.HUK.; ¶ لَحَدٌّ ... veya لَحَدٌّ ... اِلَى حَدٍّ ...e kadar; اِلَى حَدٍّ مَا şimdiye kadar; اِلَى حَدِّ الآن ve الآن belli bir sınıra, dereceye, noktaya kadar; اِلَى oldukça, epey(i); اِلَى حَدٍّ كَبِيرٍ ve حَدٌّ بَعِيد اَيُّ حَدٍّ ne kadar, nereye kadar, ne derecede; لاَ حَدَّ لَهُ sınırsız, uçsuz bucaksız; بِلاَ حَدٍّ ve

حَدِيدِيَّة demiryolu;

حَدَّاد demirci;

حِدَادَة demircilik mesleği;

تَحْدِيد ç. -آت- sınırlama; sınır oluşturma; kısıtlama; belirleme, tayin etme, ayarlama; tasvir, tavsif etme; ¶ عَلَى التَّحْدِيد veya عَلَى وَجْهِ التَّحْدِيد tamamen ...ile sınırlı, sadece...;

حَادّ keskin [bakış için de] [zeka]; yüksek perdeli [ses tonu]; sinirli, öfkeli, şiddetli, hiddetli; açık, net, bariz; vahim, ağır [hastalık]; ¶ حَادّ الطَّبْعِ ve حَادّ المِزَاجِ asabi, huysuz, çabuk kızan; زَاوِيَة الحَادّ dik açı;

مَحْدُود (ب ...*ile*) sınırlı, çevrelenmiş; az, fazla değil, mahdut [miktar, bilgi]; belirli, muayyen; ¶ مَحْدُود الْمَعْنَى açık, net, muğlak değil; مَحْدُود الضَّمَان sınırlı sorumluluğu olan; شَرِكَة مَحْدُودَة (الْمَسْؤُلِيَّة) limitet şirket;

مُحَدَّد keskin; (ل *için*) ayarlanmış, tayin edilmiş, muayyen, belli;

مُحْتَدّ kızgın, öfkeli, hiddetli;

حِدَأَة ç. حِدْآن, حِدَاء, حِدَأ çaylak ZOO.;

حَدَأَة ç. حِدَاء iki ağzı keskin balta;

حَدَبَ *a* (حَدَب) dışa doğru bükülmek, kubbe gibi olmak, konveks, dışbükey olmak; kambur olmak; (عَلَى veya ب *b-e karşı*) yumuşak, iyi, şefkatli davranmak; (عَلَى veya ب *b-i*) gözetmek, korumak, bakmak; حَدَّبَ (*bşi*) eğmek, bükmek, kabartmak; kemer yapmak; تَحَدَّبَ ve اِحْدَوْدَبَ kambur olmak, kamburlaşmak, dışa doğru bükülmek;

حَدَب sevgi, muhabbet, yakınlık; şefkat

عَلَى حَدٍّ سَوَاء ya da عَلَى حَدٍّ سَوَاء اِلَى غَيْرِ حَدٍّ sınırsız; عَلَى حَدٍّ سَوِيّ aynı şekilde; eşit olarak; بِحَدِّ ذَاتِه ve فِي حَدِّ ذَاتِه bizzat ...e göre; حَدّ... kendisi, böyle olmak sıfatıyla, bu sıfatla; الْحَدّ الأَقْصَى ve الْحَدّ الأَعْلَى azami, en çok, büyük maksimum; الْحَدّ الأَدْنَى asgari, en az, en düşük, küçük, minimum; حَدّ عُمْرِي yaş sınırı; ذُو حَدَّيْنِ iki yüzü keskin; فِي بَلَغَ ...de, ...sınırları arasında; حُدُود... اَقْصَى حُدُودِه elinden geleni yapmak; حُدُود اللَّه Allah'ın koyduğu sınırlar, hükümler;

حِدَّة keskinlik [bıçak vb.]; perde MZK.; ayırdedilme, göze çarpma, başkalık; hiddet, şiddet; kızgınlık, köpürme; huysuzluk;

حِدَة bkz وحد ;

حِدَاد yasak;

حِدَاد (عَلَى *biri için*) yas tutma; ¶ ثَوْب الْحِدَاد matem elbisesi;

حَدِيد demir; ç. حَدَائِد demir aksam [yapının]; madeni eşya; ¶ حَدِيد خَام ham demir; demir filizi; حَدِيد غُفْل işlenmemiş, ham demir; حَدِيد الظَّهْرِ ve ظَهْر الحَدِيد dökme demir; سِكَّة الحَدِيد demiryolu; ضَرَبَ فِي حَدِيدٍ بَارِدٍ bkz. ضرب ;

حَدِيد ç. حِدَاد, اَحْدَاد, اَحِدَّة keskin [bıçak, kılıç; dil; göz; zeka];

اَحَدّ daha keskin; daha öfkeli;

حَدِيدَة ç. حَدَائِد demir parçası; demir alet, nesne ¶ حَدِيدَة الحَرْث saban demiri, kulağı; عَلَى الحَدِيدَة MIS. ekonomik açıdan sıkıntıda;

حَدِيدِي [na't] demirden, demir...; ¶ سِكَّة

iyi davranma; himaye gözetim; (ç. حِـدَاب ve أَحْدَاب) yüksek yer, tepe, bayır; ¶ مِنْ كُلِّ مِنْ كُلِّ صَوْبٍ وَ حَدَبٍ veya حَدَبٍ وَ صَوْبٍ her yönden, taraftan; فِي كُلِّ صَوْبٍ وَ حَدَبٍ her yerde, dört bir yanda;

حدب konveks, [dışadoğru] eğik, bükülmüş; kambur; şefkatli, iyi;

حَدَبَة kambur [sırttaki]; bükülme, kavislenme, kabartı, kemer;

أَحْدَب müe. حَدْبَاء ç. حُدْب kambur [kişi]; daha müşfik, iyi kalpli;

مُحَدَّب kabartma; tümsek, dışa bükümlü;

حَدَث *u* (حُدُوث) olmak, ortaya çıkmak, belirmek; حَدُثَ *u* (حَدَاثَة) yeni, son zamanlarda olmak; genç olmak; حدث (*b-e bşi* ya da ب *bşi*, في, عن *hakkında*) bildirmek, haber vermek, anlatmak; (*b-ile*, عن ya da في *hakkında*) konuşmak ¶ حَدَّثَتْهُ نَفْسُهُ ya da حَدَّثَهُ قَلْبُهُ ب) *bşi*) kalbi, vicdanı, içi söylemek; حَدَّثَ نَفْسَهُ ب *bşin* gerçek olduğuna veya gerçekten gördüğüne inanmaya çalışmak; bir şey yapmaya karar vermek; حَدَّثَ نَفْسَهُ أَنَّ . . . kendi kendine …diyerek söylendi, konuştu; حادث (*b-ile* عن ya da في *hakkında*) konuşmak; (*b-ile* عن ya da في *hakkında*) tartışmak; (*b-e*) danışmak, *(b-ile)* görüşmek; *(b-e)* hitap etmek; *(b-ile)* telaffuzda konuşmak; أَحْـدَث (*bşi*) ilk kez yapmak, oluşturmak, başlatmak, ihdas etmek; (*bşi*) kurmak, tesis etmek; (*bşi*) icap ettirmek, (*bşe*) sebep olmak; pislik bırakmak; bozmak, iş çıkarmak; [özellikle kötü] bir şeye sebep, neden olmak; تَحَدَّثَ (*b-ile* عن, ب ya da في …*hakkında*, …*den*) konuşmak, muhabbet etmek; تحادث karşılıklı konuşmak; اِسْتَحْدَثَ (*bşi*) yenilemek; (*bşin*) yenisini almak; (*bşi*) ilk kez yapmak, ortaya koymak, başlatmak; *(b-i)* genç saymak, genç görmek;

حَدَث ç. أَحْدَاث yeni, yeni meydana gelen; olay, hadise; fenomen, görüngü ve olay; kötü emare, belirti; kötü ve ahlaksızca hareket; bidat; pislik, dışkı; (ç. أَحْدَاث, حُدْثَان) delikanlı, genç erkek; أَحْدَاث [çoğ.] gençler;

حَدِيث ç. حِدَاث, حُدْثَان yeni, yeni ortaya çıkan; son zamanlarda olan; modern; ¶ حَـدِيث الْبِنَاء yeni inşa edilmiş; حَـدِيـث السِّنّ genç; حَدِيث العَهْد yeni vuku bulmuş, yeni; حَدِيث عَـهْدٍ بِـ . . . ve الْعَـهْد بِـ . . . …i yeni kabul etmiş olan; …de yeni, acemi, deneyimsiz olan [çiçeği burnunda …]; …e alışkın olmayan حَدِيث عَهْد بِالوِلاَدَة yeni doğmuş»; حَـدِيث العَهْـد بالزَّوَاج yeni evlenmiş»; كَانَ حَدِيث الْعَهْد بِأُورُبَّا Avrupa'da daha önceden bilinmiyordu, tanınmıyordu;

حَدِيث ç. أَحَادِيث حِدْثَان konuşma; kısa süren konuşma, iki çift laf; müzakere, diyalog; röportaj; dedikodu; hadis; ¶ حَـدِيث خُـرَافَـة hurafe, aslı astarı olmayan hikaye; حَدِيث قُدْسِي Kutsi Hadis;

حُـدُوث ortaya çıkma, meydana gelme, oluş; olma, ortaya çıkma;

حَدَاثَة yenilik; gençlik;

أَحْدَث daha yeni;

حِدْثَان الدَّهْر terslikler, kısmetsizlikler;

أُحْدُوثَة ç. أَحَادِيث konuşma; müzakere, diyalog; boş konuşma, gevezelik; uydurma, yalan söyleme; konu, mesele, tartışma konusu; dedikodu (*bş hakkında*) ¶ حُسْن الأُحْدُوثَة ödül; سُوء الأُحْدُوثَة iftira, bühtan;

مُحَادَثَة ç. konuşma; tartışma, müzakere;

اِحْدَاث ilk olarak ortaya çıkarma, icat, meydana getirme; sebep olma;

اِحْدَاثِيَّات [çoğ.] koordinatlar MAT.; ¶ اِحْدَاثِيَّات أُفُقِيَّة ordinat MAT; اِحْدَاثِيَّات عَمُودِيَّة apsis MAT.;

اِسْتِحْدَاث icat, ilk defa yapma;

حَادِث ortaya çıkan, meydana gelen, yer alan; yeni, son zamanlarda olan; (ç. حَوَادِث, -آت) olay, vakıa, hadise; dava HUK.; kaza, aksilik, talihsizlik; ¶ حَادِث تَزْوِير sahtekarlık, dolandırıcılık davası; مَكَان الحَادِث olay yeri, suç mahalli;

حَادِثَة ç. حَوَادِث olay, vaka; [hikayenin] mevzu, konu; hadise; koz, talihsizlik mevzu; ¶ حَادِثَة المرور trafik kazası;

مُحَدِّث ç. ـون konuşmacı; spiker; sözcü; konuşmaya dahil olan kişi; anlatan; ravi; muhaddis HAD.;

مُحْدَث yeni, son zamanlarda vuku bulan; modern, çağdaş; sonradan görme, yeni zengin olmuş kişi; اَلْمُحْدَثُون Yeniler, Çağdaş edebiyatçılar, Alimler;

مُتَحَدِّث sözcü;

مُسْتَحْدَث yeni, yeni çıklan; (ç. ـآت) yenilik, reform; yeni ürün; yeni türetilen kelime;

حَدَّجَ i ve حَدَجَ (*b-e, bşe*) [genellikle بِبَصَرِهِ ya da بِنَظَرِهِ] dik dik bakmak;

حِدَج ç. أَحْدَاج, حُدُوج yük, ağırlık;

أَبُو حُدَيْج leylek ZOO.

حِدَاجَة ç. حَدَائِج hevdeç;

حَدَرَ ve حَـدُرَ *u* (حَـدَارَة, حَـدْر) [göz, deri vb.] şişmek, şişme yapmak; حَدَرَ *u, i* (حُدُور, حَدْر) (*bşi*) damlatmak; ¶ حَـدَرَتِ العَـيْنُ الدُّمُـوعَ gözyaşları akmak; حَدَرَ حَدْرًا (*bir fikri, sözü*) söyleyivermek; ezbere söylemek; ـ (حَـدْر) aşağı gelmek, inmek; kayarak, süzülerek gitmek; حَدَّرَ eğmek, alçaltmak; تَحَدَّرَ tedrici, aşama aşama alçalmak; kaymak, kayıp gitmek; inmek; [göz yaşları] akmak, süzülmek; اِنْحَدَرَ (مِنْ *...den*) kaynaklanmak, doğmak; اِنْحَدَرَ alçalmak, inmek; batmak; eksilmek, azalmak; [göz yaşları] akmak, süzülmek; [arazi, toprak] meyilli olmak; (اِلَى *bir yere*) varmak, ulaşmak;

حَدْر Kur'anı Kerim'in hızlı okunuşu;

حُدُور eğim, meyil; meyilli arazi;

تَحَدُّر eğim, meyil;

اِنْحِدَار eğim, meyil; düşme; azalma; dökülme [akarsu vb. için]; küçülme; harap olma, zeval, batma, çökme;

حَادِر şişkin, şişme yapmış [göz, deri vb.]

مُتَحَدِّر eğimli, eğik;

مُنْحَدِر alçalan; batan; eğimli, eğik, meyilli

احتدام feveran, galeyan;

محتدم sinirli, öfkeli;

حدة bkz. وحد ;

حدوة[1] at nalı;

حدو[2] ve حدى) حَدَا *u* (حُدَاء, حَدْو) (*develeri*) şarkı söyleyerek sürmek; (*b-i* veya ب *b-i*, الى *bşe, bş yapmaya*) teşvik etmek, sürmek, yönlendirmek; حَدَا بِ... ...i tahrik etmek; [binici, deve] salınmak; salına salına gitmek; غَرَض تَحْدَا söz ...e geldi; حَدَ بِهِم الحَديثُ ¶ اِلَيْه الرَّكَائب uğrunda çaba sarfedilen gaye; تحدّى (*b-ile*) yarışmak, rekabet etmek; (*b-e*, *bşe*) meydan okumak; (*b-e*, *bşe*) karşı çıkmak, direnmek, dayanmak, mukavemet göstermek; (*bşi*; ذَكَاءَهُ *b-nin zekasını*) uyandırmak, canlandırmak; (*bşe*, *bşi yapmaya*) niyeti olmak, (*bşi yapacak gibi*) olmak;

حِداء kervan başının söylediği nağme, (*hayvanları*) harekete geçiren şarkı;

حَدَّاء deve binicisi, sürücüsü;

أُحْدُوَة, أُحْدُوثَة deve sürücülerinin şarkısı, nağmesi;

تحدّ ç. تَحَدِّيَات meydan okuma, kışkırtma, tahrik, provokasyon;

حَادٍ ç. حُدَاة kervanbaşı [develere şarkı ile yol aldıran]; deve binicisi, sürücüsü; başkan, şef, lider;

متحدّ meydan okuyan; tahrik eden, kışkırtan;

حَدِيَ *a* (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek;

حادي عشر bkz. أَحَد ;

[arazi]; azalma, düşme; bezgin, bitkin, hayatta yenilgiye uğramış, perişan;

منحدر ç. آت- kasvet, keder, hüzün, can sıkıntısı; eğim, meyil; [akarsu] dökülme yeri;

حَدَسَ *u*, *i* (حَدْس) (*bşi*) farzetmek, varsaymak, tahmin etmek;

حدس tahmin, kabul, varsayım; içine doğma, sezgi;

حدق[1] *i* (حَدْق) (ب *b-i*, *bşi*) çevrelemek, sarmak, kuşatmak; (بعَيْنه *b-e*) bakmak, bakış atmak; حدق (الى veya في veya ب ...*e*) bakmak, gözünü dikmek; حَدَّقَ النَّظَرَ فِي... ¶ bakışlarını ...e dikmek; احْدَقَ (ب *b-i*, *bşi*) sarmak, kuşatmak, çevrelemek; (...*e* ,ب ,الى ,في) bakmak bakışlarını dikmek; اَحْدَقَ النَّظَرَ ¶ ...فِي bakışlarını ...e çevirip dikmek;

حدقة ç. آت-, حِدَاق, حَدَق, أَحْدَق gözbebeği; أَحْدَاق [çoğ.] bakışlar;

حَدِيقَة ç. حَدَائِق bahçe; حَدِيقَة الحَيَوَان hayvanat bahçesi;

احْدَاق (ب *bşi*) sarmak, kuşatma;

خَطَر مُحْدِق [olması, gerçekleşmesi] yakın tehlike;

حدل *i* (حَدْل) (*bşi*) düz yapmak, pürüzsüzleştirmek; (حُدُول, حَدْل) (عَلى *b-e*) zulmetmek, adil davranmamak;

محدلة ç. محادِل [yol işlerinde kullanılan] silindir;

حدم ⇒ احتدم yanmak, tutuşmak; yanıp bitmek, yok olmak; [kavga, dövüş] çıkmak; (عَلى *bşe*) sinirlenmek, patlamak, [yine اِحْتَدَمَ غَيْظًا];

حَذَايَة = حَذَأَة KNŞ.;

حَذِرَ *a* (حَذَر, حِذْر) (*bşi*, من *bşi*, *b-i*) merak etmek, (*...için*) tasalanmak, endişelenmek, kaygılanmak; (*bşe*, *b-e*, من *...e karşı*) uyanık, tetikte, hazırlıklı omak; حَذَّرَ (*b-i*, من *bş hususunda*) uyarmak, ikaz etmek; حَاذِر dikkatli, uyanık, tetikte olmak; (*b-e karşı*) uyanık, tetikte olmak; (*b-e karşı*) uyanık/ tetikte olmak; (من *bşe*) dikkat etmek, (من *bşe karşı*) gözünü dört açmak; احْتَذَرَ = حَذِرَ;

حِذْر ve حَذَر uyanık olma hali, teyakkuz, alarm durumu; tedbir, önlem; ¶ أَخَذَ حِذْرَهُ hazırlıklı, tedbirli, uyanık olmak; عَلَى حَذَرٍ dikkatle; (من *...e karşı*) hazırlıklı;

حَذِر dikkatli, uyanık, ihtiyatlı, açıkgöz;

حَذَارِ! (أَنْ ... *olmasına*, من *...e*) dikkat et! ...için gözünü dört aç!;

تَحْذِير (من *...e karşı*, *...için*) uyarı, ikaz, tembih;

مُحَاذَرَة dikkat, ihtiyat, tedbir;

مَحْذُور tekin, güvenilir olmayan, netameli; sakınılan şey; (ç. -آت) tehlike; zorluk, meşakkat, aksilik;

حَذَفَ *i* (حَذْف) (*bşi* ya da من *bşi*) kesmek, kırpmak, kısaltmak; (من *bşden*) kesip koparmak, ayırmak; (*bşi*) iptal etmek, atmak, bırakmak, itibar etmemek; hazfetmek DİLB.; (*b-e*, ب *bşi*) atmak; (ب *bşi*) kullanıp, işini bitirip atmak; حَذَّفَ (*bşi*) budamak, kırkmak; keserek düzeltmek, şekil vermek;

حَذْف kesme, kırpma; iptal etme, bırakma, kullanmama; atma, ihmal; hazf DİLB.;

حَذَافِير : أَخَذَ بِحَذَافِيرِ herşeyini, pılını pırtısını toplamak;

حَذَقَ *a* ve حَذِقَ *i* (حَذَاقَة, حِذْق) (في *bşde*, *bşde*) usta, mahir, kabiliyetli, profesyonel olmak; (*bşi*) iyi yapmak, (*...e*) vakıf olmak; حَذَّقَ *i* (حَذْوَق) [süt] ekşimek; تَحَذْلَقَ ustalık, mahirlik, zekilik taslamak, tavrı takınmak;

حِذْق ve حَذَاقَة kabiliyet, maharet, ustalık; el yatkınlığı, zeka; anlayış/ nüfuz kabiliyeti;

حُذَّاق ç. حَاذِق kabiliyetli, usta, marifetçi, zeki, anlayışlı; ekşi;

تَحَذْلُقَ ⇒ حَذْلَقَ zeki, mahir, bilgili gibi davranmak; bilgiçlik taslamak;

حَذْلَقَة kabiliyet, maharet;

حَذَا حَذْوَهُ : حَذَا (حَذْو) *u* *b-nin* tuttuğu yolu tutmak, *b-i* örnek kabul etmek; حَاذَى (*bşe*) paralel olmak, (*bş*) boyunca uzamak; تَحَاذَى paralel, hizasında olmak, karşı karşıya olmak; احْتَذَى (ب veya عَلَى *b-i*, *bşi*) taklit etmek, izlemek, peşinden gitmek; örnek olarak benimsemek; ayakkabı edinmek; (*bşi*) ayağına geçirmek, ayakkabı olarak giymek;

حَذْو... [mudaf kul.] ...hizasına, karşısına, ...ile karşı karşıya; ¶ حَذْوَكَ النَّعْلَ بِالنَّعْلِ aynı durumda, bir elmanın iki yarısı gibi, tıpa tıp benzer;

حِذَاء ç. أَحْذِيَة ayakkabı; sandalet; صِنَاعَة الأَحْذِيَة ayakkabıcı (imalatçı);

بِحِذَاءِ... [mud. kul.] ve ...in hizasına, ...karşısına;

حَرِير ipek; ç. حَرَائِر (حَرَايِر) ipekli kumaşlar, işler, ipekliler; ¶ حَرِير صَخْرِي amyant, asbest, dağ keteni, yeşil taş pamuğu; حَرِير صِنَاعِي suni ipekli;

حَرِيرِي ipekli, ipek;

حَرَائِرِي [na't] ipek, ipekli; ipek giyiniş olan;

حَرَّار ipekli giyen;

حَرَارَة ısı; sıcaklık; hararet, ateş; ısı derecesi; gayret, şevk, ateş; istek, arzu, heves; hiddet; [deri] yanma;

حُرَيْرَة ç. -آت kalori;

حَرَارِي termal, ısıl; ısı ile ilgili; ¶ وَحْدَة حَرَارِيَّة kalori, ısı birimi;

حَرَارِيَّة ç. -آت kalori;

حرور müe. ç. حَرَائِر sıcak rüzgar;

حَرَّان müe. ç. حَرَارَى, حِرَار susuz; MEC. hiddetli, köpürmüş;

أَحَرّ daha sıcak; ¶ عَلَى أَحَرَّ مِنَ الْبَحْرِ çok heyecanlı, heyecan içinde ya da diken üstünde olmak, tedirgin, müteredditi olmak;

مُحَرّ ısıtma sistemi;

تَحْرِير serbest bırakma; azat etme, hürriyetini verme; yazma, kaydetme; redaksiyon, tashih; editörlük; (ç. -آت, تَحَارِير) döküman, yazma, kayıt; ¶ رَئِيس التَّحْرِير yazı işleri müdürü; إِدَارَة التَّحْرِير yayın kurulu;

تَحْرِيرِي özgürlükçü; liberal; yazılı, matbu;

حَارّ sıcak; sinirli, hiddetli;

مَحْرُور sinirli, hiddetli; öfkeli;

حَذَّاء ayakkabıcı (imalatçı);

عَلَى (فِي) مُحَاذَاة ...boyunca;

اِحْتِذَاء örnek alma, örnek kabul etme;

مُحَاذٍ karşı karşıya, ...e bakan;

حَرَّ *u, i* (حَرَارَة, حَرّ) sıcak olmak; حَرَّرَ *(b-i)* özgür, hür bırakmak; (*b-i*) serbest bırakmak; *(b-i)* azat etmek; (*...i*) Allah yoluna vermek, vakfetmek; (*bşi*) temizlemek, arındırmak; (*bşi*) tam olarak tanımlamak, kesin olarak tanımlamak, belirtmek; (*kitabı*) gözden geçirip düzeltmek, tashih etmek; (*derginin, kitabın*) hazırlığını kontrol etmek ve yazı ile katılmak; (*bşi*) yazmak, yazıya dökmek, telif etmek; تَحَرَّرَ özgürleşmek, hür olmak (*...den* من) kurtulmak, bağıntısı kalmamak; azat edilmek; اِحْتَرَّ parlamak, tutuşmak;

حَرّ ısı;

حُرّ müz.ç. أَحْرَار müe.ç. حَرَائِر özgür, hür; saf, som, katışıksız [mücevher vb.]; serbest; köle olmayan adam; bağımsız; bağımsız; kısıtlı olmayan; liberalist SİY.; اَلْأَحْرَار [çoğ.] Liberaller; (عَلَى *b-e karşı*) samimi, candan davranan; yatırım yapılmamış [para]; ¶ مِنْ حُرِّ مَالِه kendi parasıyla;

حَرَّة ç. -آت taşlık arazi; volkanik bölge, arazi;

حُرِّيَّة ç. -آت hürriyet, özgürlük; bağımsızlık, kısıtlanmama; ¶ حُرِّيَّة الْعِبَادَة ibadet hürriyeti; حُرِّيَّة الْفِكْر düşünce özgürlüğü; حُرِّيَّة النَّشْرِ konuşma özgürlüğü; حُرِّيَّة الْكَلَامِ (الصِّحَافَة) basın özgürlüğü;

حَرَثَ *i, u* (حَرْث) (*toprağı*) sürmek; (*yeri*) ekip biçmek, işlemek;

حَرْث (*toprağı*) sürme, ekme, biçme işleme; işlenmiş toprak;

حِرَاثَة toprağı işleme, çiftçilik, ziraat;

حَرَّاث toprağı süren kişi, saban süren;

مَحَارِث ç. مِحْرَاث saban;

أَبُو الحَارِث ¶ حُرَّاث .ç حَارِث saban süren; aslan;

حَرِجَ *a* (حَرَج) sıkı, birbirine yakın olmak; sıkışmak, sıkıştırılmak, preslenmek; [kalp, göğüs] sıkışmak; (عَلَى *b-e*) yasak(lanmış) olmak; حَرَّجَ (*bşi*) daraltmak, sıkıştırmak; (*bşi*, عَلَى *b-e*) yasaklamak; (فِي *bşde*) üstelemek, ısrar etmek; أَحْرَجَ (*bşi*) daraltmak, sıkıştırmak, engel, mani olmak, sınırlamak; (*bir durumu*) zorlaştırmak, güçleştirmek; *(b-e)* sıkıntı vermek, sıkmak; (*b-i*, الى ...*e*) zorlamak, mecbur tutmak; (*bşi*, عَلَى *b-e*) yasaklamak; تَحَرَّجَ günahtan sakınmak, kaçınmak; (مِن *bşden*) sakınmak, geri durmak, imtina etmek; çıkmaza girmek, köşeye sıkışmak; sıkışmak, daralmak; [durum] zorlaşmak, güçleşmek, (*b-nin durumu*) tehlikeye girmek; ¶ تَحَرَّجَ صَدْرُهُ مِنْ (بِ) ... *bş* sebebiyle sıkılmak, sıkıntı duymak; تَحَرَّجَ بِهِ النَّاسُ bu insanlara pek çok sıkıntılar getirdi;

حَرَج yakınlık, darlık, sıkılık; sıkışma; kısıtlama, sınırlama; zorluk, güçlük; kritik durum; yasak; yasaklanan şey; ¶ لاَ حَرَجَ itiraz

مُحَرِّر ç. ـون özgür, hür bırakan, özgürlük taraftarı; yazar; [dergi, gazetede] editör, muharrir;

مُحَرَّر Allah'a adanmış, hasredilmiş; yazılı, kayıtlı; deftere kaydedilmiş; مُحَرَّرَات [çoğ.] kayıtlar;

مُتَحَرِّر azat edilmiş;

حَرِبَ *a* (حَرَب) sinirlenmek, kızmak; حَارَبَ *(b-ile)* dövüşmek, kavga etmek; (*b-e karşı*) savaş açmak; تَحَارَبَ savaşmak; birbiri ile dövüşmek; اِحْتَرَبَ = تَحَارَبَ;

حَرْب müe. ç. حُرُوب savaş, harp; dövüş, kavga; (عَلَى ya da لـ *b-nin*) düşman(ları); ¶ حَرْب أَهْلِيَّة sivil savaş; حَرْب صِحَافِيَّة basın rekabeti; الْحُرُوب الصَّلِيبِيَّة Haçlı savaşları; الْحَرْب ya da الْحَرْب العَالَمِيَّة ve الْحَرْب الْعُظْمَى العَامَّة 1. Dünya (Cihan) Savaşı; كَشَفَت الحَرْب عَلَى سَاقِهَا ve قَامَت الحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا savaş şiddetlendi;

حَرْبِي [na't] savaş ile ilgili; savaşçı, cengaver; dövüşken, kavgacı; askeri; (ç. ـون-) asker; ¶ البُولِيس الحَرْبِي askeri polis, ≈jandarma;

حَرْبَة ç. حِرَاب mızrak, kargı; mızrak ucu; süngü, kasatura;

حِرْبَاء ç. حَرَابَى bukalemun ZOO.;

وَا حَرْبَاه eyvah! yazık!;

مِحْرَاب mihrap;

مُحَارَبَة dövüş, kavga; muharebe;

اِحْتِرَاب savaşma;

الْمُتَحَارِبُون muharip sınıflar;

حَرْبُوثَة ç. حَرَابِث TUN. hap, pastil;

yok; لاَ حَرَجَ عَلَيْكَ seni engelleyecek bir şey yok, bu hususda serbestsin;

حَـرَج [cin.is.; tek.is. ـَة] ç. ـَات-, حِـرَاج, sıklık; sık orman; ormanlık arazi;

حَرِج dar, sıkı, yakın; sıkıştırılmış, preslenmiş; kritik, riskli [durum];

أَحْرَج daha sık, daha yoğun; daha kritik;

حَرَاج MIS. mezat, müzayede ile satış;

حَرَاجَة [durum] kritiklik, zorluk;

تَحْرِيج ağaçlandırma;

تَحَرُّج kendini uzak tutma, arada mesafe bırakma; utangaçlık, çekingenlik, mahcubiyet; [durum] kritik, riskli olma;

مُحْرِجَات الأَيْمَانِ : مَحَارِجَات geri dönüşü olmayan yeminler;

مُحْرِج sıkıntı veren;

مُتَحَرِّج الصَّدْرِ : مُتَحَرِّج canı sıkılan; sıkıntılı;

حَرِد *a* (حَرَد) (عَلى ...*e*) canı sıkılmak, bozulmak, kızmak;

حَارِد, حَرِد ve حَرْدَان canı sıkkın, kızgın;

حِرْذَوْن ç. حَرَاذِين kertenkele ZOO.;

حَرَز *u* (حَرْز) (*bşi*) korumak, muhafaza etmek, bakmak; حَرُز *u* (حَرَازَة) iyi korunmak, zaptedilememek, ele geçirilememek; اَحْـرَز (*bşi*) korumak, muhafaza etmek; (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; ¶ اَحْرَزَ نَصْرًا (اِنْتِصَارًا) zafer kazanmak; اَحْرَزَ قَصَبَ السَّبْقِ büyük bir başarı elde etmek; تَحَـرَّز (مِن ...*den*) sakınmak; اِحْتَرَز (مِن ...*den*) sakınmak; (مِن ...*e karşı*) dikkatli olmak, tedbirli olmak;

حِـرْز ç. اَحْـرَاز ele geçirilmesi güç yer; sığınak, melce, barınak; muhafaza (ç. اَحْرَاز, حُرُوز) muska, tılsım, nazarlık;

حَرِيز iyi korunan, muhafazalı; ulaşılmaz, zaptedilemez, ele geçirilemez;

اِحْرَاز elde etme, ele geçirme, kazanma;

اِحْتِرَاز ç. ـَات dikkat, uyanıklık; kendine saklama, ayırma; ¶ بِكَامِلِ الإِحْـتِـرَازِ sıkı bir koruma, muhafaza ile;

حَارِزَة sigorta ELK.;

مُحْـرِز kazanan, elde eden, ele geçiren; (عَلى *bşin*) sahip, malik;

حَرَس *u* (حِرَاسَة, حَرْس) (*bşi*, *b-i*) izlemek, kontrol etmek; (*b-i*, *bşi*) yönetmek, gözetmek, bakmak, nezaret etmek; (*b-i*, *bşi*) korumak, kollamak, himaye etmek; (عَلى ...*e*) göz kulak olmak; اِحْـتَـرَس ve تَحَرَّس (مِن ...*e*) dikkat etmek, (مِن ...*e karşı*) uyanık, tetikte olmak;

حَرَس gözetme, kollama; koruma, himaye etme; muhafız; ¶ اَلْحَرَس السَّيَّار milis SUR.; حَرَس الشَّرَف saygı nöbetçisi; اَلْحَرَس الْمَلَكِي Saray Koruması, ≈ hassa askeri [ESK. MIS. ve IR.]; حَرَس الْمُلُوكِي Bey'in muhafızları TUN. ESK.; اَلْحَرَس الوَطَنِي Milli Savuma;

حِرَاسَة gözetme, kollama; koruma, muhafızlık; yönetme, nezaret etme; koruma, himaye; himaye, nezaket refakat etme; idare, yönetim; HUK. kayyumluk; el koyma, müsadere etme; ¶ حِرَاسَة السَّوَاحِل sahil koruma;

اِحْتِرَاس dikkat, uyanıklık; (ç. ـَات) tedbir, önlem; ¶ اِحْتِـرَاسًا مِنْ ...*den*, ...e karşı

koruma amacı ile;

حَارِس ç. حُرَّاس, حَرَسَة uyanık, tetikte, ihtiyatlı [s.]; bekçi; nöbetçi, nöbetçi asker, gözcü; nezaret eden, gözeten; yönetici, idareci; koruyucu; ¶ حَارِس التَّرِكَة mirasa geçici olarak vekalet eden kişi, kayyum; حَارِس الْمَرْمَى kaleci SPO.; مَلاَك حَارِس koruyucu melek HRİ; حَارِس اللَّيْلِ gece bekçisi;

مَحْرُوس korunan, muhafaza edilen; muhafazalı, emin, emniyette olan Allah tarafından özl. şehir, kent isimlerinden sonra kullanılır; الْمَحْرُوسُون [çoğ.] aile, evlatlar;

مُحْتَرِس dikkatli, uyanık;

حَرْش i (حَرْش) (*b-i, bşi*) tırmalamak; حَرْش *(b-i)* kışkırtmak, tahrik etmek; (بين *aralarını*) açmak, aralarına fitne fesat sokmak; تحرش (ب *b-ile*) münakaşa, kavga etmek, ağız dalaşına girmek;

حُرُوش, أَحْرَاش ç. حُرْش orman, ağaçlık;

أَحْرَش ve حَرِش pürtüklü, sert, pürüzlü;

حَرَاشَة, حُرْشَة, حَرش sertlik, pürüzlülük;

تَحْرِيش teşvik etme, kışkırtma;

تَحَرُّش usandırıcı derecede ısrar, başkasının işine burnunu sokma, izinsiz veya haksız girme; davetsiz katılma;

حَرَاشِف ç. حَرْشَف [balıkta] pul;

حَرِص i ve حَرِص a (حِرْص) (عَلَى *bşi*) istemek, arzulamak; imrenmek, (عَلَى *bşe*) gıpta etmek; (عَلَى *bşe*) niyeti, meyli olmak; (عَلَى ...*için*) çabalamak;

حِرْص hırs, tamah, aç gözlülük; istek, arzu; (عَلَى ...*için*) çabalama, emek sarfı;

حِرْصًا عَلَى... ...ı arzulayarak, isteyerek, tamah ederek; حِرْصًا عَلَى الأَرْوَاحِ Ölüm Tehlikesi! [uyarı işaretlerinde];

حَرِيص ç. حُرَصَاء, حِرَاص (عَلَى ...*e*) hırslı, tamahkar, meraklı; (عَلَى ...*e*) niyetli, meyilli, istekli;

أَحْرَص daha hırslı, istekli;

حَرَّض ⇒ حرض (*b-i*, عَلَى *bşe*, *bş yapmaya*) teşvik etmek, yöneltmek, yönlendirmek; (*b-i*, عَلَى *bşe karşı*) kışkırtmak tahrik etmek; (...*i*) indüklemek ELK.;

تَحْرِيض teşvik, sevk, yönlendirme; (على *bşe karşı*) kışkırtmak, tahrik etmek; (على *b-nin*) kötü propgandasını yapma, adını çıkarma; indüksiyon ELK.;

تَحْرِيضِي teşvik edici, özendirici, sevk eder mahiyette; kışkırtıcı, tahrik edici;

حَارِض kötü, şerli;

مُحَرِّض ç. ـون teşvik eden, özendiren; kışkırtan, tahrikçi; demagoji yapan; provokatör;

مُتَحَرَّض indüklenmiş ELK.;

حَرَّف ⇒ حرف (*bşi*) eğmek, meyilli yapmak; (*bşi*) [arkaya, öne] döndürmek; (*bşin*) biçimini bozmak, eğri büğrü yapmak; tahrif etmek, çarpık anlam vermek; ¶ حَرَّف عَنْ مَوْضِعِهِ ...in anlamını tahrif etmek, (*sözü*) çarpıtmak;

تَحَرَّف dönmek, sapmak; (عن ...*den*) sapmak, yoldan çıkmak, dönmek, konudan ayrılmak, dışına çıkmak; (عن *bşden*) çekinmek, uzak durmak, sakınmak; bozulmak, eğri büğrü

حُرَفَـاء ç. حَرِيف müşteri, daimi müşteri TUN.;

حَرِيف kokusu sert, tadı acı, keskin, sert;

حَرِيفَات lezzetli, çeşnili yiyecek;

حَرَافَة keskinlik, sertlik [tat];

تَحْرِيف ç. -آت değişme, değişiklik; bozulma [şekilde, biçimde]; saptırma, çarpıtma;

اِنْحِـرَاف tahrif olma, bozulma; eğilme, dönme; inhiraf, meyil ASTR.; rahatsızlık, hastalık [yine اِنْحِرَاف الْمِزَاج];

اِحْتِرَاف mesleki meşguliyet;

مُحَرَّف tahrif edilmiş, muharref [kelime];

مُنْحَـرِف eğik, eğimli, meyilli; [biçimi] bozulmuş, deforme; sapmış; yamuk GEO..;

مُحْتَرِف (ب *bşi*) meslek olarak icra eden, profesyonel; profesyonel SPO.; [s.] profesyonel; صَحَافِي مُحْتَرِف profesyonel gazeteci;

حَرَقَ *i* (حَرْق) (*bşi*) yakmak; acıtmak, yakmak; حَـرَقَ قُلُوبَهُم ç. حَـرَقَ قَلْبَـهُ ¶ *b-i* çileden çıkarmak, öfkelendirmek; حَرَقَ *u* (حَرْق) (*bşi*) sürtmek, ovalamak; حَـرَّقَ (*bşi*) yakmak; حَرَّقَ اَسْنَانَهُ dişlerini gıcırdatmak; اَحْرَقَ (*bşi*) yakmak; (*bşi*) yakarak yok etmek; (*bşi*) alazlamak, hafifçe yakmak, ütülemek; (*bşi*) haşlamak, kaynar su veya buhardan geçirmek; (*bşi*) ateşe vermek, tutuşturmak; اَحْرَقَ فَحْمَـةَ لَيْلِه فِي... geceyi (gecesini) ...in başında, ...yaparak geçirmek, ...ile sabahı etmek; تَحَرَّقَ yanmak, tutuşmak; [tasa vb.den dolayı] acı çekmek, eriyip gitmek; تَحَرَّقَ شَـوْقًـا ¶ çok özlemek, özlemini, hasretini

olmak, biçimi bozulmak; tahrif edilmek; اِنْحَرَفَ ikiye ayrılmak; (عَـن ...*den*) sapmak ⇑; [arazi] meyilli, eğimli olmak; (اِلَى ...*e*) dönüşmek; [şekli, biçimi] bozulmak; eğilmek; yan, yamuk olmak; (بِ ...*ile*; *bşi*) eğik, yatık göstermek, görüntüsü kazandırmak;, doğru yoldan sapmak; اِنْحَـرَفَ بِهِ ¶ عَنْ... *b-i* ...den caydırmak, vaz geçirmek; اِنْحَرَفَ مِزَاجُهُ rahatsız olmak, hastalanmak; اِحْتَـرَفَ (*bşi*) meslek olarak icra etmek, seçmek; başarı için çaba sarfetmek, çabalamak;

حَـرْف ç. حِـرَف keskin yüz, taraf [bıçak vb.]; sivri uç; sınır, uç, hudut, kenar;

حَرْف (ç. اَحْرُف, حُرُوف) harf; sessiz harf; edat DİLB.; hurufat, basma harf veya harfler [matbaacılık]; ¶ عَلَى حَرْفٍ kararsız, müteredditi, ikircikli, ikircimli; اَلْفَاظُهُ بِحُرُوفِهَا kelimesi kelimesine dedikleri; بِالْحَـرْفِ veya بِالْحَرْفِ الوَاحِد harfi harfine, kelimesi kelimesine; وَقَّعَ بِالأَحْرُف الأُلَى ⇑; حَرْفًا بِحَرْفٍ parafe etmek; اَلْحُرُوف الأَبْجَدِيَّة alfabe harfleri; حُرُوف مَجْمُوعَة matris [matbaacılık]; اَلْحُرُوف الشَّمْسِيَّة Şemsi Harfler; اَلْحُرُوف القَمَرِيَّة Kameri Harfler; حَرْف الجَرّ harfi cer; حَـرْف التَّعْـرِيف harfi cer; حَـرْف الْخَـفْضِ belirlilik takısı, harfi tarif, artikel; حَـرْف atıf harfi; حَرْف الإِسْتِفْهَام soru edatı; حَرْف القَسَم kasem harfi dilb;

حَرْفِي [na't] kelimesi kelimesine;

حَرْف su teresi, cırcır BOT. ;

حِرْفَة ç. حِرَف meslek, iş;

çekmek, hasretiyle yanmak; احْتَرَقَ yanmak, tutuşmak, yanıp, kül olup gitmek;

حَرْق yanma; yakma, tutuşturma, ateşe verme; kundakçılık, kasten yangın çıkarma;

حُرُوق [çoğ.] yanık(lar) TIP.;

حَرَق büyük yangın, yangın felaketi;

حُرْقَة yakma; (acı) yakma, burma; büyük sıkıntı, eza, eziyet, elem, azap; işkence;

حُرَاق ve حُرَّاق kav, kuru ve yanıcı şey;

حَرَّاق yakıcı; (çok) sıcak;

حَرِيق ve حَرِيقَة ç. حَرَائِق ateş; büyük yangın, yangın felaketi;

حَرَّاقَة torpil;

حَرَقَان yanma, acıma;

مَحْرَق ç. مَحَارِق odak, mihrak;

تَحَارِيق Nil'in su seviyesinin en düşük olduğu mevsim, yılın en sıcak mevsimi MIS.;

اِحْرَاق yakma;

تَحَرُّق yanma; (الى *bş için*) yanıp tutuşma;

اِحْتِرَاق yakma; ateş, büyük yangın; قَابِل الإِحْتِرَاق yanabilir, tutuşabilir;

حَارِق kundakçı;

مَحْرُوق yanmış; kırmızımsı, bronz renkli;

مَحْرُوقَات [çoğ.] yakacak; ¶ فَخَّار مَحْرُوق pişirilmiş toprak, çamur;

قُنْبُلَة مُحْرِقَة : مُحْرِق yangın bombası;

مُحْرَق krematoryum;

مُحْرَقَة yanmış kurban;

حَرْقَدَة ç. حَرَاقِد Adem elması;

حرك ⇒ حَرَّكَ (*bşi*) hareket ettirmek, harekete geçirmek; (*bşi*) kıpırdatmak, yerinden oynatmak; (*bşe*) başlamak; (*bşi*) hareket ettirmek, çalıştırmak, (*b-i* عَلَى *bş yapmaya*) teşvik, sevk etmek, (*bşi*) kaldırmak, kıpırdatmak; (*harfi, kelimeyi*) harekelemek DİLB.; ¶ حَرَّكَ مَشَاعِرَهُ *(b-i)* heyecanlandırmak; *(b-e)* heyecan vermek; حَرَّكَ العَوَاطِف hislerine dokunmak, duygulara hitap etmek; لاَ يُحَرِّكُ سَاكِنًا kılını bile kıpırdatmamak, parmağını bile oynatmamak «لَمْ يُحَرِّكْ الأُمَمِ الْمُتَّحِدَة لِمَا ارْتَكَبَهُ الصِّرْبُ مِنْ عُدْوَانٍ فِي بُوسْنَا Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Sırpların Bosna'da işledikleri düşmanca fiillere karşı en ufak bir faaliyette bulunmadı.»; حَرَّكَ سَاكِنَهُ *b-i* heyecanlandırmak; تَحَرَّكَ hareket etmek, kıpırdamak; harekete geçmek, başlamak; [yolcu] yola çıkmak; [tren] hareket etmek; [donanma, filo] seyre çıkmak, açılmak; hareket halinde, çalışır durumda olmak; heyecanlanmak; tahrik olmak, kışkırtılmak;

حَرِك canlı, aktif, çevik, atik;

حَرَكَة ç. -آت hareket; karışıklık, ayaklanma; [fiziksel] eksersiz, alıştırma; ani hareket; tavır, eda, davranış; el atma, teşebbüs, girişme; askeri operasyon; süreklilik devam; trafik, seyrüsefer; hareket, eylem [sosyal vakıa olarak]; hareke DİLB.; ¶ فِي حَرَكَاتِهِ وَ سَكَنَاتِهِ tüm davranışlarında; her halukarda; حَرَكَة الْمُرُور trafik; حَرَكَة الْمَرَاكِب deniz trafiği; حَرَكَة الْبَضَائِع eşya tebadülü, devir TİC.; حَرَكَة الأَمْوَالِ sermaye tedavülü, sermaye

mak; احْتَرَمَ (*b-e*, *bşe*) ihtiram, saygı göstermek; ¶ احْتَرَمَ لِنَفْسِهِ kendine saygısı olmak, izzeti nefis sahibi olmak; اِسْتَحْرَمَ (*bşi*) kutsal, mukaddes saymak; (*bşi*) haram ya da gayri kanuni addetmek;

حِرْم afaroz HRİ;

حَرَم ç. أَحْرَام haram, yasak; tabu; kutsal, mukaddes; kutsal nesne; zevce, eş; kutsal yer, girilmesi yasak oda; الْحَرَمَان Mekke ve Medine; ¶ ثَالِث الْحَرَمَيْنِ Kudüs;

حُرْمَة ç. -ـآت, حُرُمَات kutsallık, mukaddes olma, ilahi dokunulmazlık; saygı, hürmet; kutsal şey; (ç. حُرَم) kadın, hanım; zevce, eş;

حَرَام ç. حُرُم haram, yasak; haram, yasak nesne, şey; tabu; kutsal, mukaddes; lanetli, melun ¶ اِبْن حَرَام veledi zina, piç; الأَرَاضِي الحَرَام insan eli değmemiş topraklar; tarafsız bölge; الْبَيْت الحَرَام Kabe; الشَّهْر الحَرَام Muharrem ayı; حَرَام عَلَيْكَ bunu yapmamalısın, söylememelisin, bu sana yakışmaz; بِالْحَرَام haram yoldan;

حِرَام ç. -ـآت, أَحْرِمَة bir tür yünlü örtü [başı ve vücuda örten bir elbise olarak kullanılır];

حَرِيم ç. حُرُوم kutsal, mukaddes yer; harem; ailenin hanımları; hanım, eş;

حَرِيمِي [na't] kadın...si, kadınlara ait;

حَرُوم ç. -ـآت afaroz HRİ;

حَرَامِي ç. -ـة hırsız, soyguncu, eşkiya;

حِرْمَان (*b-i* من *bşden*) mahrum etme, yoksun bırakma; (من *bşden*) menetme; afaroz HRİ.; mahrumiyet, ihtiyaç, sıkıntı; ¶ حِرْمَان

devri; الْحَرَكَة النِّسَوِيَّة feminist hareket; خَفِيف الْحَرَكَة çevik, atik, canlı, seri; ثَقِيل الْحَرَكَة ağır (hareket eden), yavaş, ağır kanlı, eli ağır;

حَرَكِي kinetik FİZ.;

حَرَاك hareket;

مَحْرَك mermi yolu;

مَحْرَاك maşa;

تَحْرِيكِي hareketle ilgili, dinamik;

تَحَرُّك ç. -ـآت hareket; ileriye doğru hareket, ilerleme; [tren vb.] hareket, ayrılış, [donanma, filo] seyre çıkma;

مُحَرِّك hareket ettiren, muharrik; tahrik eden, kışkırtan; provokatör; (ç. -ـآت) etken, muharrik faktör, sebep; motor TEKN.;

مُتَحَرِّك hareketli, hareket halinde; harekeli harf DİLB.; ¶ صُوَر مُتَحَرِّك sinema, film;

حَرُمَ *u* , حَرِمَ *a* (حَرَام) (عَلَى *b-e*) yasak(lanmış) olmak, (عَلَى *b-e*) izin verilmemek حَـــرَّمَ *i* (حِرْمَان, حِرْم) (*b-i*, *bşden* veya *b-i* من *bşden*) yoksun, mahrum bırakmak; (*b-e bşi* veya *b-e* من *bşi*) vermez olmak, kesmek; *(b-i)* afaroz etmek, ayinlere kabul etmemek HRİ.; حَرَّمَ (*bşi*) kutsamak, kutsal olduğunu beyan etmek, tabulaştırmak; (*bşin*) kanuna aykırı, haram, yasak olduğunu ifade etmek; (*bşi* عَلَى *b-e*) yasaklamak; (*b-e*, من *bşe karşı*) bağışıklık, kazandırmak; ¶ حَرَّمَهُ عَلَى نَفْسِهِ kendine bir şeyi haram kılmak; أَحْرَمَ *(b-i)* afaroz etme ⇑ HRİ.; ihrama girmek; تَحَـــرَّمَ yasak, haram olmak; kutsal, mukaddes ol-

مِنَ الإِرْث mirastan mahrumiyet İSL.HUK.;

مَحْرَم ç. مَحَارِم yasaklanan, haram olan şey; tabu; kutsal, mukaddes; kişinin evlenemeyeceği kişi(ler);

مَحْرَمَة ç. مَحَارِم mendil;

تَحْرِيم yasaklama, haram kılma;

اِحْرَام İhram; İhram giyeceği;

اِحْتِرَام ç. ـَات ihtiram, saygı, hürmet;

مَحْرُوم (مِن ...*den*)) yoksun, mahrum; (من) yasaklanmış, haram olan; yokluk çeken, ihtiyaç içinde olan (مَرْزُوق karşıtı); afaroz HRİ;

مُحَرَّم haram kılınmış, yasak; Muharrem ayı, Hicri takvimin birinci ayı; مُحَرَّم الحَرَام Mukaddes Muharrem ayı;

مُحْرِم ihrama girmiş olan;

مُحْتَرَم şerefli; saygın, muhterem; [mektup başlarında] Sayın...; önemli, dikkat çeken;

حَرْمَل üzerlik BOT. Peganum hrmala;

حَرْمَلَة [yine çoğ. حَرَامِل] aba [dervişler tarafından giyilir]

حَرَنَ ve حَرُنَ *u* (حُرَان) inatçı, dikkafalı olmak;

حَرُون ç. حُرُن inatçı, dikkafalı, serkeş, asi;

حَرُورَة yakma; öfke, gazap, hiddet; [tat] acı, yakan, buruk; sert; keskin, sert tahammül edilmez koku;

حرى ⇒ تَحَرَّى (*bşi*) aramak, elde etmeye çalışmak; (*bşe*) talip olmak, göz dikmek; (*bşi*) denemek, sınamak, imtihan etmek; (عن veya *bş hakkında*) soruşturma yapmak, sorular sormak; (*bşe*) dikkat etmek, dikkatli davranmak; (اَنَّ ...*duğunu*) kontrol etmek, bakmak;

بِالْحَرِي ancak, güç bela, zarzor;

حَرِيّ ç. اَحْرِيَاء (ب ...*e*) müsait, münasip, uygun, yakışır, yaraşır, değimli; ¶ حَرِيٌّ بِالذِّكْرِ önemli, anılmaya değer; اَوْ بِالْحَرِيِّ التَّصْدِيق mümkün, inanılabilir; daha doğrusu;

اَحْرَى daha doğrusu; ¶ اَوْ بِالأَحْرَى daha doğrusu, aslında;

تَحَرٍّ ç. تَحَرِّيَات araştırma; soruşturma, tahkikat; شُرْطَة التَّحَرِّي veya مَصْلَحَة التَّحَرِّي sivil polis;

حَزَّ *u* (حَزّ) (في *bşi*) çentmek, diş diş yapmak, kertmek, (*bşde*) yarık oluşturmak; حَزَّزَ ve احْتَزَّ = حَزَّ;

حَزّ ç. حُزُوز çentik, kertik, yarık, diş; tam zamanı, uygun vakit, doğru zaman;

حَزَّة çentik, kertik, yarık; zaman, vakit; uygun vakit; kötü durum, bela;

حِزَاز mantar TIP.; baş kepeği, konak; kızartı, kabarık, mayasıl gibi hastalık TIP.;

حَزَازَة şiddetli kin, hınç, nefret;

مَحَزّ çentik, kertik; ¶ اَصَابَ الْمَحَزَّ isabet ettirmek, onikiden vurmak, tam üstüne basmak;

حَزَبَ *u* (حَزْب) (*b-nin*) başına gelmek, çatmak; حَزَبَ الأَمْرُ ¶ iş (artık) ciddileşti; حَزَّبَ (*b-e*) takılmak, (*b-ile*) şakalaşmak; parti kurmak, grup oluşturmak; حَازَبَ (*b-i*) kayırmak, (*b-nin*) tarafını tutmak; تَحَزَّبَ taraf tutmak, tarafgir olmak; parti, grup oluşturmak;

lılık; basiret, sağduyulu olma;

حُزْمَة ç. حُـزَم bağlı, sarılı şey; demet, buket; hüzme, ışın demeti; demet; paket;

حِزَام ç. ـآت ,حُزُم ,اَحْزِمَة kemer, kayış, kuşak; kılıç kayışı; ¶ حِزَام الأَمْنِ emniyet kemeri;

اَحْزَم daha kesin; daha fazla basiret sahibi;

حَازِم ç. حَزَمَـة ve حَزِيم ç. حُـزَمَاء kesin, kararlı; basiretli, uzağı gören;

حَزَنَ *u* (حُزْن) *(b-i)* üzmek, kırmak, kederlendirmek; حَزِنَ *a* (حَـزَن, حُـزْن) (ل veya عَلَى *bşe*, *bşden dolayı*) üzülmek; (عَلَى *için*) yas tutmak; حَزَّنَ ve اَحْزَنَ *(b-i)* üzmek ⇑;

حَزَن ç. اَحْزَان üzüntü, keder, gam, tasa;

حَزَن ç. اَحْـزَان düz olamayan, engebeli arazi;

حَزِين üzüntülü, kederli;

حَزَانَى ,حِزَان ,حُزَنَاء ç. حَزِين üzgün; yaslı; üzücü, elim; ¶ حَزَنَان çok üzgün, yaslı;

حَزَايِينِي [yine حَـزَائِنِي] üzgün KNŞ.; [na't] yas ile ilgili; ¶ قُـمَاش حَـزَايِنِي yas elbisesi kumaşı;

تَحَزُّن üzülme; matem hali

مَحْزُون üzgün, dertli;

مُـحْـزِن üzücü, elim; üzüntü; kasvetli; مُحْزِنَات [çoğ.] tasalar, dertler ; ¶ قِصَّة تَمْثِيلِيَّة رِوَايَة مُحْزِنَة ve مُحْزِنَة trajedi TİY.;

حَسَّ (حَـسَسْتُ) *u* (حَسّ) (*hayvanı*) kaşağılamak, tımar etmek; (*bşi*) hissetmek, duymak; sezmek; حَسَّ (حَـسَسْتُ) *i* ve حَسّ (حَسِسْتُ) *a*(ل *bşe*) yakınlık duymak, sevecenlik, merha-

حِزْب ç. اَحْزَاب grup, birlik, takım, ekip; parti SIY.; Kuranı Kerim'in altmışta biri; هُوَ مِنْ اَحْزَابِهِ onun avanesindendir;

حِزْبِي [na't] parti, grup ile ilgili;

حِزْبِيَّة parti faaliyetleri; partizanlık; ihtilaf;

حِيزَبُون yaşlı kadın, kocakarı;

تَحَزُّب fitne, fesat, ihtilaf, bozgunculuk, bölücülük;

حَـزَبَهُ حَـازِبٌ : حَازِب başına bir aksilik gelmek;

مُتَحَزِّب taraftar; parti taraftarı;

حَزَرَ *u, i* (مَحْزَرَة, حَزْر) (*bşe*) kıymet takdir etmek, paha, değer biçmek; (*bş hakkında*) tahmin yürütmek, tahminde bulunmak;

حَـزْر taktir edilen kıymet, değer biçme; tahmin, varsayım, kabul;

حَزُورَة bilmece, bulmaca;

مَحْزَرَة paha biçme ⇑; tahmin ⇑;

حَزِيران Haziran ayı SUR., LÜB., IR., ÜRD.;

حَزَمَ *i* (حَزْم) (*bşi*) [bağ vb. ile] bağlamak, demet, buket yapmak, sarmak, ambalaj yapmak; (*hayvana*) kayış bağlamak; (*bşi*) bağlamak, sabit, bağlı yapmak; ¶ حَزَمَ اَمْـرَهُ ya da رَأْيَهُ işini kesinleştirmek, görüşünü, düşüncesini yerine oturtmak; حَزُمَ *u* (حَـزْم, حَـزَامَـة, حُزُومَة) azimli, kararlı, sabırlı, metine olmak;

حَزَّمَ *(b-i)* kayışla bağlamak, sarmak; تَحَـزَّمَ ve اِحْـتَـزَمَ kayış ile bağlanmak; kemer bağlamak;

حِزَام sarma, paket yapma; kesinlik, karar-

met, acımak, şefkat hissi beslemek; حَسَّسَ el yordamı ile yürümek, aramak; اَحَسَّ (*bşi* ya da ب *bşi*) algılamak, sezmek, hissetmek, içinde duymak; (*bşe* ya da ب *bşe*) dikkat etmek; (*ses, gürültü* vb.i) duymak; *(b-nin)* farkına varmak, varlığını hissetmek; تَحَسَّسَ (*bşi*) el yordamı ile aramak, eli ile yoklamak; çevresini eli ile yoklmak; (من *hakkında*) bilgi toplamak, araştırma, soruşturma yapmak; (*bşi*, veya ب *bşi*) algılamak, sezmek, hissetmek; (ب *bşden*) çok etkilenmek;

حَسّ algı(lama); sezgi;

حِسّ sezme, sezgi; algı; his, duygu; ses; gürültü;

حِسّي his, duygu ile ilgili; duyusal; sezen, algılayan; algılanabilen, sezilebilen; dokunulabilir ¶ اَلْمَذْهَب الحِسّي duyumculuk FELS.;

حِسِّيَّات duyular;

حَسِيس hafif gürültü;

حَسَّاس sezici, algılayıcı, hissedebilen; çabuk etkilenen, hassas; duyusal [zevk];

حَسَّاسَة duyu organı;

حَسَّاسِي alerjik; ¶ اَمْرَاض حَسَّاسِيَّة alerjik hastalıklar TIP.;

حَسَّاسِيَّة duyarlık, hassasiyet; seziş, hassa, duyusal algılama kabiliyeti; hassasiyet çabuk müteessir olma; duyarlık; مَرَض حَسَّاسِيَّة alerji

مَحَسَّة kaşağı;

اِحْسَاس ç. -آت, اَحَاسِيس his, duygu, hissetme; (ب *bşi*) sezme; (ب *bşi*) algılama; duyarlık, hassasiyet; اِحْسَاسِيَّات [çoğ.] duygular, fikirler, düşünceler; ¶ اِحْسَاس بِالنُّورِ ışığa duyarlılık; شَدِيد الإِحْسَاس çok duyarlı, hassas; اِحْسَاس مُشْتَرَك birlik, ittifak duygusu; قِلَّة الإِحْسَاس hissizlik, duygusuzluk; اَلطَّائِفَة الإِحْسَاسِيَّة izlenimciler, empesyonistler;

حَوَاسّ ç. حَاسَّة algılama, sezme; duyu, algı, sezgi; ¶ اَلْحَوَاسّ الخَمْس beş duyu;

مَحْسُوس hissedilen; algılanan, sezilen; dokunulur; tefrik edilebilir, önemli, hatırı sayılır [kayıp vb.]; اَلْمَحْسُوس duyular ile algılanabilen; düşünülebilir, makul, mümkün; اَلْمَحْسُوسَات duyular ile hissedilebilen şeyler;

حَسَبَ *u* (حِسْبَان, حِسَاب, حَسْب) hesap etmek, hesaplamak; saymak; (*bşi* عَلَى *b-nin*) zimmetine hesabına geçmek; (*bşi*, ل *b-nin*) borcuna, hesabına yazmak; ¶ حَسَبَ حِسَابَهُ *bşi* veya *b-i* de hesaba katmak, düşünmek, ihmal etmemek; ... حَسَبَ حِسَابًا لِ ⇑; *b-e* veya *bşe* ehemmiyet vermek, önemsemek; حَسَبَ اَلْفَ حِسَابَ لِ ...hakkında defalarca düşünmek; حَسِبَ *a* (مَحْسِبَة, حِسْبَان) (*b-i, ...olarak*) düşünmek, addetmek, tasavvur etmek; zannetmek, kabul etmek, sanmak; (من *b-nin* ...*e*) ait, dahil olduğunu düşünmek, kabul etmek; حَسُبَ *u* (حَسَب, حَسَابَة) asil olmak, şerefli nesebi olmak; itibarlı, değerli olmak; حَاسَبَ *(b-ile)* hesaplaşmak; *(b-i)* hesaba çekmek; *(b-i)* sorumlu tutmak ¶ حَاسَبَ عَلَى نَفْسِه dikkatli, tetikte olmak; تَحَسَّبَ tetikte olmak; tedbir, önlem almak; (*bşi*) bulmaya

çalışmak; تحاسب hesaplaşmak; احتسب zimmete, matluba geçirmek TİC; (*bşi* ya da ب *bşi*) hesaba katmak, göz önüne, dikkate almak; (*bşi* veya ب *bşi*) hesaplamak; sevabını Allah'dan ummak, karşılığını ahirette beklemek örn. akraba vb.nin ölümü üzerine sabır edip karşılığını ahirette beklemek; اِحْتَسَبَ وَلَدًا عِنْدَ اللّٰه الشَّيْءَ *bşi* Allah'a adamak, Allah için vermek, kurban etmek; zannetmek, kabul etmek, addetmek; (ب ...*e*) sevinmek; (ب *bş sebebiyle*) memnun, hoşnut olmak; (عَلَى ...*hakkındaki*, *bşi*) reddetmek, kabul etmemek; (عَلَى *b-i*) hesaplaşmaya çağırmak;

حَسْب hesaplama; rey, görüş, düşünce; yeterlilik, kifayet ¶ حَسْبُكَ (بِحَسْبِكَ) دِرْهَم sana bir dirhem yeter; حَسْبُكَ اَنْ... sana ...yeter; ...dığını duymak senin için yeterlidir; senin, ihtiyacın sadece ...dir; بِحَسْبِكَ اَنْ... seni ikna etmek için ...olması yeterlidir; حَسْبُكَ بِهٰذَا كُلَّه شَرًّا bu kadar bela yetti artık!; فَحَسْب hepsi bu kadar, yeter;

مَجَالِس حَسْبِيَّة ç. مَجْلِس حَسْبِي : حسبي veraset mahkemesi MIS.;

حَسَب ç. اَحْسَاب ölçü, derece, miktar; değer; hürmet, saygı; asil soy; ...حَسَبَ [mud. meb. kul.] ya da ...بِحَسَبِ ve عَلَى ...e göre, ...uyarınca, gereği; ...حَسَبَ

حَسَبَمَا [bağlaç] ...a göre; ¶ حَسَبَمَا اتَّفَقَ rastgele;

حِسْبَة [aritmetik] problem;

حَسِيب ç. حُسَبَاء saygıdeğer, muhterem; asil, şerefli;

حُسْبَان hesaplama, hesap etme; ¶ كَانَ فِي الْحُسْبَان hesapta olmak, göz önüne alınmak, hesaba katılmak; beklenmek, umulmak; كَانَ فِي الْحُسْبَانِ اَنَّ... hesapta ...olması vardı; حُسْبَانِي اَنْ... ...olmasını bekliyorum, umuyorum;

حِسَاب hesap, hesaplama, işlem; tahmin, paha biçme; hesap göme; dikkat, uyanıklık; (ç. حِسَابَات) fatura; hesap raporu, beyanı; hesap [banka]; حِسَابَات [çoğ.] muhasebecilik; ¶ حِسَاب الْجُمَّل ebcet hesabı; عِلْم حِسَاب التَّفَاضُلِ الْحِسَاب aritmetik bilimi; diferansiyel hesap [türev işlemleri]; حِسَاب التَّكَامُلِ integral hesap; كَانَ فِي حِسَابِه *bş b-nin* hesabında olmak, *bşi* bekliyor olmak; عَمِلَ حِسَابًا لَهُ *b-i* ya da *bşi* göz önüne almak; *b-ile* hesaplaşmak; دَعَاهُ اِلَى الْحِسَاب onu hesaplaşmaya çağırdı; يَوْم الْحِسَاب Hesap Günü; اَقَامَ حِسَابًا لِ... *b-e* hesap vermek, açıklamada bulunmak; بِلَا حِسَاب sınırsız, ucu başı olmayan, hesapsız; مِنْ غَيْرِ حِسَاب [önceden] düşünmeden, ölçüp biçmeden; عَلَى لِحِسَاب فُلَان *b-nin* hesabına lehine; لَقِيَ حِسَاب فُلَان *b-nin* aleyhine, borcuna; حِسَاب سُوءَ الْحِسَاب kötü muamele görmek; حِسَاب جَارٍ cari hesap; حِسَاب مَوْقُوف bloke hesap; حِسَابَات دُبِّيَّة her işlemin iki defa gösterildiği defter tutma usulü; الْحِسَاب الشَّرْقِي Milattan 46 sene önce Jül Sezar tarafından meydana

getirilen ve Gregoryen takviminden şimdiki durumda 13 gün geride olan bir takvim; الْحِسَاب الغَرْبِي Gregoryen Takvimi; حِسَابِي sayısal, aritmetik, hesap ile ilgili; مُحَاسَبَة ç. -آت muhasebe, hesap işleri, hesap çıkarma; muhasebecilik; hesaplaşma talebi; nefis muhasebesi; ¶ قِسم المحاسبة muhasebe bölümü, kısmı; kliring odası; احْتِسَاب hesaplama; tasarlama, hesabını yapma; borçlanma; hesaba geçme; halinden memnunluk, hoşnutluk; değer, paha biçme; حَاسِب hesap yapan, sayan; مَحْسُوب ç. -ون, مَحَاسِيب birinin himayesinde olan kişi, sevgili, gözde; (عَلَى *b-e*) muti, söz dinleyen, yumuşak başlı, uysal; مَحْسُوبِيَة hamilik, himaye, koruma; taraf tutma, taraftarlık; مُحَاسِبجِي , مُحَاسِب MIS. muhasebeci; hesap kontrol memuru, murakıp, kontrolör; مُحْتَسَب karşılığı, sevabı ahirette verilmesi beklenen [acı, keder vb.];

حَسَدَ *u* (حَسَد) (*b-nin bşini* veya عَلَى *bşini*) kıskanmak, günülemek, haset etmek, çekememek; ¶ فِي مَوْقِفٍ لاَ يُحْسَدُ kötü durumda; تَحَاسَدَ birbirini kıskanmak, çekememek; حَسَد haset, kışkançlık, çekememezlik; حُسُود ç. حُسُد kıskanç ⇑; تَحَاسُد karşılıklı, iki taraflı kışkançlık; حَاسِد ç. حُسَّاد, حَسَدَة kıskanç; haset eden; مَحْسُود kıskanılan; nazar değmiş;

حَسَرَ *u, i* (حَسْر) (*bşi, örtü, peçe,* عَن *...den*) kaldırıp, açmak, çekip çıkarmak, açmak; (حُسُور) [görüş] kapalı olmak, net olmamak; حَسِرَ *a* (حَسْرَة, حَسَر) (عَلَى *bşe*) üzülmek, tasalanmak, kederlenmek, (عَلَى *bşden dolayı*) acı duymak; حَسِرَ *i*, حَسِرَ *a* (حَسَر) yorgun/ bitkin düşmek; حَسَّرَ *(b-i)* yorgun/ bitkin düşmek, zayıflatmak, *(b-nin)* takatini kesmek, tüketmek; *(b-i)* üzmek, kederlendirmek, hüzünlendirmek; (örtü vb.i, عَن *...den*) kaldırmak, açmak; تَحَسَّرَ (عَلَى *bşe*) üzülmek; انْحَسَرَ (عَن *...den*) açmak, çıkarıp almak; [yen, elbisenin kolu] kıvrık, kıvrılmış olmak; (عَن *...den*) ansızın yok olmak;

حَسَر bitkinlik, yorgunluk, zayıflık; حَسَر البَصَر miyopluk, uzağı iyi görememe; حَسِر üzgün, kederli, mahzun; bitkin yorgun, zayıf;

حَسْرَة ç. حَسَرَات üzüntü, keder, hüzün, tasa; hasret; يَا لَلْحَسْرَة ne yazık!; يَا حَسْرَتِي ve وَا حَسْرَتَاه ne yazık!, ne kötü!;

حَسِير ç. حَسْرَى yorgun ⇑; bulanık gören, net görmeyen [göz] ¶ حَسِير البَصَر miyop;

حُسُور miyopluk;

حَسْرَان üzgün, mahzun, kederli;

تَحَسُّر hasret çekme; keder;

حَاسِر ç. حَوَاسِر açık olan, örtüsüz, çıplak; ¶ حَاسِر البَصَر miyop; حَاسِر الرَّأْسِ kel;

حَسَك [cin.is.; tek.is. ة] diken; iğne; kılçık, sorguç BOT.; bazı dikenli bitkilerin ortak adı;

حَسَكِي dikenli;

حَسَمَ *i* (حَسْم) (*bşi*) kesip koparmak, ayırmak;

(*bşi*) bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek; (*sorunu*) karara bağlamak, çözmek, (*tartışmayı*) bitirmek, halletmek (*bir miktar*) indirim yapmak; انحسم kesilip ayrılmak, koparılmak; sona erdirilmek, bitirilmek; [tartışma] bitirilmek, sonuca bağlanmak;

حسم bitirme, sona erdirme; karar; çözüm, sonuç; kesilme, inkıta, (*fabrika* vb.i) kapa(t)ma; indirim;

حُسام kılıç;

حُسُوم yorucu, bitab düşürücü [günler, geceler, yıllar];

حاسم kesin, kati; son, nihai;

حسُن *u* (حُسْن) güzel/ yakışıklı/ hoş/ latif olmak; uygun/ münasip/ muvafık olmak; istenilen durumda/ şartlarda olmak; ¶ اِنْ حَسُنَ لَدَيْكَ eğer hoşuna giderse, senin için uygunsa; يَحْسُنُ بِكَ اَنَّ... ...olması senin lehine/ iyiliğine/ avantajınadır; ...yapmalısın [bence]; حَسُنَ اِسْتِعْدَادُهُ لِ... ...yapmaya hazır; حسّن (*bşi*) güzelleştirmek; (*bşi*) süslemek, dekore etmek; (*bşi*) daha iyi bir konuma getirmek, iyileştirmek, (*bşi*, ل *b-e*) güzel göstermek, sevdirmek; (*sevilmeyen, hoş olmayan bşi*) sevdirmek, makbul hale getirmek; حاسن (*b-e*) kibar/ zarif davranmak; اَحْسَنَ doğru/ iyi yapmak; (*bşi*) nasıl yapacağını bilmek, (*bşi*) yapabilmek; (*bşe*) vakıf/ hakim olmak; (*bşi, lisanı, sanatı, el sanatını*) profesyonelce yerine getirmek; salih amel işlemek, iyilik yapmak; ihsan etmek; (الى veya ب *b-e*) iyilik yapmak, (الى ya da ب *b-e karşı*) iyi davranmak; (الى *b-e*) sadaka, yardım vermek ¶ مَا اَحْسَنَهُ ne kadar iyi ya da yakışıklı; اَحْسَنْتَ! aferin, bravo (sana)!; اَحْسَنَ الأَلْمَانِيَّةَ Almancaya vakıf/ hakim olmak; اَحْسَنَ التَّسْدِيدَ iyi nişan almak; اَحْسَنَ الظَّنَّ iyi öğüt vermek; اَحْسَنَ مَشُورَتَهُ ...hakkında hüsnü zan beslemek, ...hakkında olumlu/ müspet düşüncesi/ görüşü olmak; اَحْسَنَ مُعَامَلَتَهُ *b-e* iyi davranmak, hoş tutmak; تحسّن daha hoş, yakışıklı, güzel olmak, güzelleşmek; iyileşmek, daha iyi bir duruma gelmek; اِسْتَحْسَنَ (*bşi*) iyi/ hoş/ güzel bulmak, addetmek; (*bşi*) münasip/ uygun görmek/ bulmak; (*bşi*) tasdik/ tasvip etmek, onaylamak; (*bşi*) hoş/ zevkli bulmak, (*bşden*) hoşlanmak; اِسْتَحْسَنَ الإِنْجِلِيزِيَّةَ İngilizceye vakıf/ hakim olmak; أُسْتُحْسِنَ [edil.] beğenilmek, güzel bulunmak;

حُسْن güzellik, hoşluk, yakışıklılık; mükemmelik, eksiksizlik ¶ لِحُسْنِ الظَّنِّ iyi ki..., çok şükür..., Allah'tan..., bereket versin; حُسْنُ السُّلُوكِ iyi/ hoş tavır/ eda; iyi ilişki; mükemmel hayat, yaşam; حُسْنُ التَّصَرُّفِ inisiyatif; حُسْنُ الظَّنِّ hüsnü zan, olumlu yaklaşım; حُسْنُ التَّعْبِيرِ hüsnü tabir, kaba veya ağır söz; حُسْنُ القَصْدِ (النِّيَّةِ) hüsnüniyet, iyi niyet; حُسْنُ يُوسُفَ yapıştırma ben; سِتُّ الحُسْنِ bir çeşit boru çiçeği BOT. güzelavratotu, belladon BOT. Atropa belladonna;

حَسَن ç. حِسَان güzel, yakışıklı; hoş, latif,

zarif; iyi, makbul; mükemmel, kusursuz; حَسَنًا iyi!, peki! güzel!; الحِسَان hanımlar; yüksek kum tepesi;

الحَسَنِيُّونَ Hasaniler, Hasan'ın (ra.) nesli, torunları;

أَحْسَن ç. أَحَاسِن daha iyi; daha güzel, hoş; daha mükemmel ¶ هو أحسن حالاً مِنهم onlardan daha iyi durumda(dır); بِالَّتِي هِيَ أَحْسَن daha iyi bir şekilde;

حَسْنَاء ç. حِسَان [kadın] güzel;

الحُسْنَى ç. -آت, ["أَحْسَن"in müennesi] mutlu, iyi sonuç; dostça davranış; بِالْحُسْنَى dostça, dostane, arkadaşça; الأَسْمَاء الْحُسْنَى Esma-i Hüsna, Allah (cc)ın 99 ismi;

حَسَنَة ç. -آت iyilik, hayır, iyi amel, hasene; sadaka; حسنات iyi işler, faydalı şeyler;

حَسُّون ç. حَسَاسِين saka kuşu ZOO.;

مَحْسَنَة güze/, hoş şey; yarar, fayda, çıkar; مَحَاسِن [çoğ.] güzellikler, iyilikler, hayırlar, salih işler, ameller;

تَحْسِين güzelleştirme; iyileştirme, daha iyi yapma; (ç. تَحَاسِين) dekorasyon; ziynet, süs; تَحْسِين النَّسْلِ ¶ insan ırkının soyaçekim yoluyla ıslahına çalışma;

مُحَاسَنَة dostça davranma;

إِحْسَان ihsan, iyilik yapma, hayır işleme; sadaka verme;

تَحَسُّن iyileşme, düzelme ¶ في التَّحَسُّن iyileşme yolunda, düzeliyor;

اسْتِحْسَان uygun bulma, onama; övgü; şahsi karar verme yetkisi, istihsan İSL.HUK.;

مُحَسِّنَات [çoğ.] güzellik/ makyaj malzemeleri; مُحَسِّن güzelleştiren, iyileştiren;

مُحْسِن iyilik yapan, ihsan eden;

مُسْتَحْسَن onaylı, tasdik edilmiş, makbul;

احْتَسَى (*bşi*) ve تَحَسَّأَ ve حَسَا (حسو) *u* (حَسْو) yudumlamak, yudum yudum içmek;

حَسْو ve حَسَاء çorba;

حَسْوَة ç. حَسَوَات yudum;

حُسْوَة ç. حُسْوَان, أَحْسِيَة (bir) yudum; çorba; et suyu çorbası;

حَشَّ *u* (حَشّ) (*bşi*) tırpan veya orak ile biçmek;

حَشَّشَ esrar içmek;

حَشِيش [cin.is.] ç. حَشَائِش ot, yabani ot, zararlı ot; saman, kuru ot; kenevir, kendir BOT.; ölü doğmuş çocuk; حَشِيش الدِّينَار ¶ şerbetçi otu BOT. Humulus lupulus;

حَشِيش [tek.is.] yeşillik, ot;

حَشَّاش ç. ـون haşhaş içen veya çiğneyen, haşhaş bağımlısı;

حُشَاش, حُشَاشَة son nefes;

حَشِيش MIS. yeşil zeytin renginde;

مِحَشّ, مَحَشَّة ç. مَحَاشّ orak; maşa;

مَحْشَّة ç. -آت- MIS. zararlı otları temizleme aleti;

مَحْشَش, مَحْشَشْخَانَة keş yatağı; keşhane;

مَحْشَشَة ç. مَحَاشِش aynı ⇑;

حَشَدَ *i, u* (حَشْد) (*birlikleri* vb.i) toplamak, bir araya getirmek, (*orduyu*) sevk etmek, hareket ete geçirmek; (*bşi*, الى *bir yere*) yığmak, biriktirmek; حَشَّدَ (*bşi*) biriktirmek, yığmak; (*birlikleri*) toplamak; تَحَشَّدَ ve احْتَشَدَ

toplanmak, grup oluşturmak; [birlikler] toplanmak; [birlikler] saf düzenine geçmek;

حَشْد ç. حُشُود toplanma ⇑; topluluk, kalabalık; (*birliklerin*) toplanma; (*ordıyu*) sevk, harekete geçirmek;

تَحَشُّد ç. -ات [birliklerin] toplanması;

احتشاد ç. -ات topluluk, kalabalık; [birlikler için] toplanma;

حَاشِد [gösteri yapan] kalabalık, güruh, topluluk;

حَاشِدَة aks, pil, ELK.;

حشر *u, i* (حَشْر) (*insanları*) bir araya getirmek, toplamak; sıkışmak, izdiham olmak; (*bşi* في veya بين *...e, ...arasına*) sıkıştırmak, tıkmak;

يَوْم الحَشْر Haşir Günü, Diriliş Günü;

حَشَرَة ç. حَشَرَات böcek, haşere; [çoğ.] zararlı hayvanlar; haşarat; ¶ عِلْم الحَشَرَات entomoloji, böcekbilim;

حَشَرِي [na't] böcek..., böcekler ile ilgili; böcek bilimi ilgilendiren, entomolojik;

حشرج ve تحشرج hırıltı çıkarmak;

حَشْرَجَة hırıltı;

تحشّف ⇒ حشف kılıksız olmak, eski püskü ya da pejmürde giyinmek;

حَشَف kötü cins hurma [olgunlaşmadan kuruyan]

حَشَفَة erkek üreme organının baş kısmı;

حشك *i* (حَشْك) (*bşi* في *...e, ...in içine*) tıkmak, sıkıştırmak, doldurmak;

حشم *i* (حَشْم) *(b-i)* utandırmak; حَشَّم ve أَحْشَم ⇑; تحشّم ve احتشم (عن ya da من *b-den*) utanmak; suskun/ mütevazi/ mahcup/ utangaç olmak; (*bşden*) çekinmek;

حَشْم maiyet;

حَشْمَة utangaçlık, mahcubiyet, çekingenlik; tevazu, alçak gönüllülük; terbiye, edep, nezaket;

حَشِيم ç. حشماء mütevazi, çekingen, mahcup, utangaç;

مَحَاشِم tenasül, üreme organları;

تَحَشُّم ve احْتِشَام utangaçlık, mahcubiyet;

مُحْتَشِم utangaç, çekingen; mütevazi; terbiyeli, edepli;

حشو *u* (حَشْو) (*bşi*, ب *bş ile*) içini doldurmak; (*bşin*) içini doldurmak; (*bşi, silahı*, vb.i *bş ile*) doldurmak; (*dişi*) doldurmak; (*bşi*) araya sokmak, sıkıştırmak; حَشَّى (*bşi*) iki şeyin arasına sokmak; (*bşin*) arasına sıkıştırmak; (*bşin*) kenarlarını çevrelemek; (*elbisenin*) kenarını kıvırarak bastırmak; (*kitaba*) dipnot düşmek, haşiye yazmak; حَاشَا (*bşi* من *...den*) istisna etmek, dışarda tutmak; تَحَشَّى (من *bşden*) kaçınmak, sakınmak, (من *...e karşı*) dikkatli/ tetikte olmak; تحاشى (من veya عن *den*) uzak durmak, sakınmak; (*bşe*, من veya عن *bşe*) dikkat etmek;

حَشْو doldurulmakta kullanılan şey, dolgu maddesi; dolgu [diş]; ekleme, ilave parantez DİLB.; araya sokma;

حَشْوَة ç. حَشْوَات [*yastık* vb.i] doldurma [*şarjör* vb.] doldurma; [kapı] aynalık tahtası;

حَشَا ç. أَحْشَاء bağırsaklar; iç, dahil(i); في

...in içinde, ...de; اَحْشَاء...

حَشًا = حَشًى ;

yastık; şilte, uzun minder, yatak; ç. حَشَايَا ,-آت حَشِيَة

حَاشَا , حَـاشَى [mud. kul. ya da "ل" ile] müstesna, hariç; ¶ حَاشَى لِلّٰه , حَاشَا لِلّٰه Allah korusun!, etmesin!; حَاشَا لَكَ اَنْ... sakın ha ...olmasın, yapmayasın; حَاشَا = حَاشَ لَكَ ; حَاشَا لِلّٰه = حَاشَ لِلّٰه , لَكَ

eklenme, ilave etme; araya sokma, sıkıştırma; تَحْشِيَة

sakınma, ictinab; تَحَاشٍ

sınır, hudut; dikiş yeri, dikiş; uç; [sayfanın kitabın] marjin, yazı bulunmayan yerleri; dipnot; haşiye, açıklama; bir kitaptaki belli kelimelerdeki, bölümlerdeki yorumlar, seçmeler; maiyet; taraftarlar; رَقِيق الحَوَاشِي ve رَقِيق الحَاشِيَة dost canlısı, sevecen, candan; رِقَّة الحَاشِيَة kibarlık, canayakınlık, sevecenlik; ç. حَوَاشٍ حَاشِيَة

doldurulmuş; dolma; dolu [tüfek vb.]; مَحْشُوَّات dolu tabaklar; مَحْشُوّ

dolma, doldurulmuş [özl. yemek]; doldurulmuş şey; مَحْشِيّ

u (حَصّ) *(b-nin)* payına düşmek; حَصَّصَ net olmak ya da netleşmek; [gerçek] ortaya/gün yüzüne çıkmak; حَاصَّ (*bşi, b-ile*) paylaşmak; اَحَصَّ *(b-e)* payını vermek; حَصّ

safran BOT. Crocus sativus; حُصَّ

pay, hisse; hisse senedi MAT; kontenjan, kontenjan, kota; an, kısa süre; ders saati; ç. حِصَص حِصَّة

¶ حِصَّة فِي الرِّبْح kâr payı MAL.; نِظَام الحِصَصِ kota sistemi; فِي حِصَّةٍ وَجِيزَةٍ kısa bir zaman zarfında;

kota sistemi; تَحْصِيص

paylaştırma; *(b-ile)* paylaşma, bölüşme; مُحَاصَّة

bkz. حصى ; حَصْبَان

u, i (حَصْب) (*yere*) çakıl döşemek, (*yeri*) çakıl taşı ile kaplamak; (*yeri*) şose yapmak [makadam yöntemi ile]; حَصَب *a* ve حُصِبَ [edil.] kızamık olmak; حَصَّبَ = حَصَبَ ;

çakıl, yol malzemesi; حَصَب

[cin.is.] çakıl taşı; ufak, yuvarlak taşlar; حَصْبَاء

kızamık TIP.; حَصْبَة

fırtına, kasırga, bora; حَاصِبَة

açık/ net olmak ya da netleşmek; [gerçek] ortaya çıkmak; حَصْحَصَ

u, i (حَصْد, حِصَاد) (*bşi*) ürün olarak almak, devşirmek; (*bşi*) orak vb. ile biçmek; اَحْصَدَ, اِسْتَحْصَدَ, اِحْتَصَدَ olgunlaşmak, olgunluk derecesine varmak;

ve حُصَاد hasat etme, mahsul, devşirme, hasat; حِصَاد hasat zamanı; حَصْد

ç. حَصَائِد ürün, semere, mahsül ¶ قَائِم وَ حَصِيد istisnasız herşey; حَصِيد, حَصِيدَة

hasadı toplayan; orak veya biçer döğer; حَصَّاد

ç. مَحَاصِد orak; مِحْصَد

ve مِحْصَدَة [ürün] biçme makinası; حَصَّادَة ¶ حَصَّادَة دَرَّاسَة biçer döğer makinası;

حَاصِد biçen, biçici;

حَاصِدَة biçme makinası;

مَحْصُود biçilmiş, hasat edilmiş;

مُحْصِد ve مُسْتَحْصِد olgun, olmuş;

حصر *u, i* (حَصْر) (*bşi*) çevrelemek, kuşatmak, sarmak (*bşi*) ablukaya almak; (*kelimeyi*) parantez, içine almak; (*b-i, bşi*) durdurmak; (*b-i, bşi*) muhasara etmek; *(b-i)* geciktirmek, oyalamak, mani olmak; (*bşi* ya da *bşi* بِ في *...de*) sınırlı/ mahdut kılmak; (*bşi*) özetlemek, kısaltmak; (*bşi* في *...e*) hasretmek; (*bşi*, في *...de*) toplamak, derlemek, [başlığı altında]; (*bşi* في *listeye* vb.e) dahil etmek, almak, katmak; (*bşi*) birer birer saymak ve söylemek; (*bşi*) içermek, ihtiva etmek; حصر *a* (حَصَر) müşkül/ zor durumda/ çıkmazda olmak; حاصر (*b-i, bşi*) sarmak, etrafını çevirmek, kuşatmak; (*bşi*) bir yere kapatmak, ayırmak, tecrit etmek; (*bşin*) önünü kapamak/ kesmek; (*b-i, bşi*) kuşatmak, muhasara etmek; *(b-i)* geciktirmek, oyalamak; انحصر daralmak; (ب veya في *...ile*) sınırlı olmak; kendini (ب veya في *...ile*) sınırlamak; (في *bşde*) yoğunlaşmak, konsantre olmak; (özl. تَحْتَ حُكْمِه *b-nin hükmü altında*) birleşmek; (في *...ile*) ifade edilmek;

حصر çevreleme, kuşatma, sarma; parantez alma; engel olma, oyalama, geciktirme; tahdit, sınırlılık, daraltma; (*bşi*) toplama, bir araya getirme, derleme; tek tek söyleme/ sayma; yoğunlaşma, konsantre olma; [tütün için] tekel; عَلَى سَبِيلِ الحَصْرِ etraflıca, ayrıntılı olarak, teferruatıyla; حَصْرُ التَّمْوِين vesika, karne ile dağıtmak; عَلَامَةُ الحَصْرِ parantez işareti; لاَ حَصْرَ لَهُ veya لا يَدْخُلُ تَحْتَ الحَصْرِ sınırsız, hadsiz hudutsuz; ⇑ يَفُوقُ الْحَصْرَ; إدَارَةُ حَصْرِ التَّبْغِ وَ التَّنَابِك patent; اجَازَةُ الحَصْرِ Tütün Tekel İdaresi SUR.;

حُصْر idrar tutulması; kabızlık, peklik;

حَصِر kendini ifade edememe;

حَصِير ç. حُصُر hasır;

حَصِيرَة ç. حَصَائِر hasır;

حِصَار blok, blokaj, barikat, set; hisar;

مُحَاصَرَة mas. ⇑;

انْحِصَار sınırlama, tahdit; [tütün] tekel;

مَحْصُور muhasara edilmiş, kuşatılmış; engellenmiş, önü kapalı; (في *...de*) kapalı, mahsur; dar;

حِصْرِم [cin.is.; tek.is. ة] ham üzüm, koruk SUR.;

حَصُف *u* (حَصَافَة) iyi görüşlü, aklı selim sahibi olmak;

حَصِيف aklı selim sahibi, mantıklı;

حَصِيف = حَصِف ;

حَصَافَة aklı selim sahibi, sağgörüşlülük;

حصل *u* (حُصُول) ortaya çıkmak, meydana gelmek; neticelenmek, sonuçlanmak; yer almak, olmak; (ل *b-nin*) başına gelmek; (من *...den*) kaynaklanmak, hasıl olmak; (عَلَى *bşi*) ele geçirmek, elde etmek, almak; (عَلَى *bşin*) sahibi olmak; (عَلَى *para, borç*) toplamak, tahsil etmek; حصّل (*bşin*) olmasına sebep olmak, başlatmak; (*bşi*) elde etmek; (*bşi, bil-*

giyi) ele geçirmek, kazanmak (*bşi*) anlamak, çıkarmak, istihraç etmek; (*para*, *borç*, *vergi* vb.i) toplamak; (*bşi*) özetlemek, hülasa etmek, toplamak; تَحَصَّلَ (من *bşin*) neticesinde gerçekleşmek; elde edilmek, ele geçmek; istenmek, talep edilmek; [vergi, taksit, ödeme] tahsil edilmek; (على *bşi*) tedarik etmek, bulmak; (عَلَى *bşi*) elde etmek; اِسْتَحْصَلَ (عَلَى *bşi*) tedarik etmek; (عَلَى *bşi*) ele geçirmek;

حُصُول olma, ortaya çıkma, vuku bulma, husule gelme; (عَلَى *bşi*) elde etme; (عَلَى *bşi*) ele geçirme, kazanma;

حَصِيلَة ç. حَصَائِل [geriye] kalan; toplanan miktar, hasılat; gelir, irat, varidat; حُوَيْصِلَة ve حَوْصَلَة, حَوْصَلَة ALF.BKZ.;

حِصَّالَة sadaka, yardım kutusu, kumbara;

مَحْصُول netice, sonuç;

تَحْصِيل ç. -آت elde etme, ele geçirme; kazanma, [*bilgi* vb.i] tahsil, okuma, kazanma; para, hasılat toplama, tahsilat; gelir, irat, varidat; [konuşma] özet, hülasa; مِنْ تَحْصِيلِ الْحَاصِلِ اَنْ يُقَالَ özet olarak, sözün kısası denilebilir ki...;

تَحْصِيلِجِي MIS. = مُحَصِّل;

حَاصِل ç. حَوَاصِل olan, ortaya çıkan, meydana gelen; netice, sonuç, toplam [yine MAT.] kazanç; gelir, irat, varidat; hasat, ürün; depo, ambar; [konuşman] ana tema, öz; الْحَاصِل kısaca; حَاصِلَات [çoğ.] ürünler, semere, hasılat;

مَحْصُول ç. -آت, مَحَاصِيل netice, sonuç; kazanç; ürün, semere; hayat;

مُحَصِّل tahsildar; veznedar, kasadar, kasiyer; [otobüs, trende] kondüktör;

مُتَحَصِّل (من ...*den*) hasıl olan, elde edilen;

حَصُنَ *u* (حَصَانَة) ulaşılmaz olmak, korunmak; [kadın] iffetli, namuslu olmak; حَصَّنَ (*bşi*) ulaşılmaz, erişilmez yapmak; (*bşi*) güçlendirmek, takviye etmek; (*bşi*) sağlam, muhkem yapmak; (ضِدَّ ...*e karşı*) bağışıklık kazandırmak, korumak; أَحْصَنَ (*bşi*) erişilmez yapmak; (*bşi*) sağlam, dayanıklı yapmak; [kadın] namuslu, iffetli olmak; تَحَصَّنَ durumunu sağlamlaştırmak, kendini korumak; takviye edilmek; korunmak;

حِصْن ç. حُصُون kale, hisar; muhkem; sağlamlaştırma; koruma, himaye;

حِصَان ç. حُصُن at; aygır ¶ حِصَانُ الْبَحْرِ suaygırı; حِصَان بِخَارِي lokomotif; قُوَّة حِصَان [veya sadece حِصَان] beygir gücü;

حَصِين erişilemez, ulaşılamaz; sağlam; dayanıklı muhafazalı; (ضِدَّ ...*e*) dayanıklı; الْحِصْن الْحَصِين kale [örn. belli bir fikri savunanların kalesi] MEC.; أَبُو الْحِصَان tilki;

حَصَانَة iyi korunma güçlülük, sağlamlık, zorla ele geçirilememe, ulaşılmazlık; iffet, namus; korunma; [milletvekillerinin, diplomasi] dokunulmazlık; [hastalığa] bağışıklık;

تَحْصِين ç. -آت sağlamlaştırma, güçlendirme; tahkim etme, yapıyı güçlendirme; bağışıklık kazandırma; dokunulmazlık verme;

geçirmek;

حَضَرَ *u* (حُضُور) (*bir yere*) gelmiş, hazır olmak, *(b-nin)* huzuruna varmak; (*bşe, derneğe, okula*) katılmak, devam etmek; (*b-nin*) aklında olmak; (مَجْلِساً *toplantı* vb.e) katılmak, dahil olmak; (*bşe, b-e* veya الى ...*e*) varmak, ulaşmak; (*bir yeri*) ziyaret etmek, (*bir temsile, gösteriye*) gitmek; (أَمَامَ ...*e*, الى القَاضِي yargıç önüne) çıkmak; (مِن ...den الى ...*e*) gitmek; ـ(حَضَارَة) yerleşik hayat sürdürmek, göçmenlik karşıtı; حَضَّرَ (*bşi, ilacı*) hazırlamak, üretmek; (*dersi*) hazırlamak, etüd etmek; (*b-i, bşi*) alıp getirmek, tedarik etmek, edinmek; *(b-i)* yerleşik hayata geçirmek; حَاضَرَ konferans vermek, *bşi* konferansta anlatmak; *(b-e)* ders vermek; أَحْضَرَ (*b-i, bşi*) getirmek, (*bşi*) tedarik, temin etmek, edinmek; (*bşi*) sunmak, arzetmek; (...*i,* الى *bir yere*) götürmek, getirmek ¶ أَحْضَرَهُ مَعَهُ (*bşi*) yanında getirmek; تَحَضَّرَ (...*e, için* ل) hazırlanmak; hazır olmak; yerleşmek, yerleşik hayat sürdürmek; şehirleşmek, şehirli hayatı yaşamak; اِحْتَضَرَ *(b-nin)* yanına gelmek, katına, huzuruna çıkmak; şehir hayatı yaşamak, yerleşik hayat sürdürmek; أُحْتُضِرَ [edil.] ölmek; اِسْتَحْضَرَ (*bşi, bş* ya da *biri için*) getirtmek, *(b-i)* çağırtmak, emirle davet etmek, celp etmek; (*bşi*) getirmek; (*ruh*) çağırmak; (*bşi*) gözünde canlandırmak, tahayyül etmek; (*bşi*) yanında getirmek; (*ilaç karışımını*,) hazırlamak;

اِحْصَان temizlik, namusluluk İSL.HUK.;

تَحَصُّن korunma;

مُحَصَّن güçlü, kuvvetli; sağlam; (ضِدَّ ...*e karşı*) direnç; bağışıklık;

مُحْصَنَة korunan, iyi korunan; namuslu, afif, iffetli;

أَحْصَى ⇒ حصى (*bşi*) tek tek saymak, okumak; (*bşin*) hesabını yapmak, hesaplamak; (*bşi* عَلَى *b-nin*) hesabına/ zimmetine geçmek; لاَ يُحْصَى sayısız, pek çok;

حَصَى [cin.is.] çakıl taşları, ufak taşlar;

حَصَاة, ç. حَصَوَات حَصَيَات küçük taş; çakıl taşı; safra kesesi taşı veya böbrek taşı TIP. ¶ حُصَاة بَوْلِيَّة حُصَاة صَفْرَاوِيَّة safra kesesi taşı;

حَصَا لُبَان ve حَصَا الْبَان biberiye BOT. Rosmarinus officinalis;

حَصَوِي taşlı, yapısında taş bulunan;

إِحْصَاء ç. -آت- sayma; tek tek okuma, söyleme [örn. listeyi]; hesaplama; istatistik ¶ إِحْصَاء السُّكَّان nüfuz sayımı;

إِحْصَائِي istatistik; (ç. -ون) istatistikçi;

إِحْصَائِيَّة ç. -آت- istatistik;

حَضَّ *u* (حَض) (*b-i* عَلَى *bşe*) kışkırtmak, (*b-i,* عَلَى *bşe*) teşvik etmek, yöneltmek;

حَضّ kışkırtma; teşvik, yönlendirme;

حَضِيض ç. أَحِضَّة, حُضُض dağ eteği; düz arazi; ova; ay yörüngesinin yer yüzüne en yakın noktası, hadid noktası ASTR; derinlik; çöküş ¶ نَزَلَ الَى الحَضِيض batmak MEC.; دَكَّهُ الَى الحَضِيض *bşi* yerle bir etmek, yerin dibine

حَضَر yerleşim bölgesi, alanı, [çöl karştı]; yerleşik nüfus, sakin, yerli [nüfus] (göçebe karşıtı);

حَضَري yerli, yerleşik, göçebe olmayan; şehirli; medeni, uygar; sakin;

حَضْرَة bulunma, var olma, huzur; في ¶ ...ın huzurunda; الحَضْرَة العَلِيَّة ...حَضْرَة... saygıdeğer, şevketli [ESK. Tunus'da, Bey'e hitaben]; حَضْرَتُكُم [özl. mektuplarda ihtiram saygı ifadesi] Sayın!; اِسْمُ حَضْرَتِكَ؟ isminiz? [nedir]?; حَضْرَة الدُّكْتُور Doktor bey!;

حُضُور bulunma, huzur, var olma; ziyaret etme, katılma, bulunma; ("حَاضِر"ın çoğulu) gelenler; ¶ بِحُضُورِه onun huzurunda, katında; حُضُور الحَفْلَة kutlamaya/ törene katılma; حُضُور الذِّهْن [zihinsel] uyanıklık; وَرَقَة حُضُور celp pusulası;

حُضُورِي: الْحُكْم الحُضُورِي birinin önünde/ varlığında verilen hüküm [gıyabi hüküm karşıtı]; حُضُورِيًّا varlığında [gıyabi karşıtı] HUK.;

حَضَارَة medeniyet, uygarlık; kültür; yerleşik yaşam;

حَضِيرَة ç. حَضَائِر 6-12 kişilik insan topluluğu; tim, müfreze ASK., SÜR.;

مَحْضَر bulunma, hazır olma; birinin yanına gelme, [*b-nin*] önüne çıkma; toplantı, kongre; (ç. مَحَاضِر) toplantı tutanağı; مَحْضَر الجَرْد envanter; بِمَحْضَرٍ مِنْهُ *b-nin* yanında, huzurunda, varlığında;

تَحْضِير hazırlama; (ç. -آت) (ل ...*e*, veya *imtihana*) hazırlık;

تَحْضِيرِي [na't] hazırlık aşamasında olan, الْمَدَارِس التَّحْضِيرِيَّة لِلْمُتَعَلِّمِينَ ¶ ...; hazırlık... Öğretmen Okulu, Enstitüsü MIS.;

مُحَاضَرَة ç. -آت konferans;

اِحْضَار getirme;

تَحَضُّر medeni yaşam [tarzı];

اِحْتِضَار ölüm, vefat;

اِسْتِحْضَار imal, üretim; hazırlama; çağırtma, emirle getirtme, celb etme; ¶ اِسْتِحْضَار الأَرْوَاح ruh çağırma;

حَاضِر ç. -ون, حُضَّر, حُضُور var, gelmiş, mevcut; devam eden, müdavim [okula, derneğe vb.] (ل ...*için*, ...*e*) hazır(lanmış);

الْحَاضِر şimdi [ki zaman]; (ç. حُضَّار, حضرة) yerli, yerleşik; şehirli; ¶ في الحَاضِر veya في الوَقْتِ الحَاضِر şimdi, şu van; حَاضِر الفِكْر kıvrak zekalı, hazır cevap; نَقْد حَاضِر peşin para;

حَاضِرَة ç. حَوَاضِر başkent; şehir [medeniyet merkezi];

مَحْضُور içine cin girmiş olan;

مُحْضِر üretici, imalat yapan;

مُحَاضِر konferans, ders veren;

محضر mubaşir;

مُتَحَضِّر medeni, uygar;

مُحْتَضَر ölmek üzere, son nefesinde, ölüm döşeğindeki kişi; ölmekte olan kişi; içine cin ya da kötü ruhun girdiği kişi;

مُسْتَحْضَر ç. -آت- hazırlama ilaç KİM., ECZ.;

حَضْرَمَوْت Hadramevt;

حَضْرَمِي ç. حَضَارِم [is.] Hadramevt

ahalisinden olan; [s.] Hadramevt ile ilgili;

حَضَنَ *u* (حِضَانَة, حَضْن) *(b-i)* kucaklamak, kucağına almak; (*çocuğu*) büyütmek, yetiştirmek; _ (حُضُون, حِضَانَة, حَضَان, حَضْن) [kuş] (*yumurtanın üzerine*) oturmak, kuluçkaya yatmak; تَحَاضَنَ kucaklaşmak, birbirini kucaklamak; اِحْتَضَنَ (*b-i, bşi*) kucaklamak, kucağına almak; (*bir hissi*) içinde saklamak, beslemek; (*çocuğu*) yetiştirmek, büyütmek; (*bşi*) kurmak, düşünmek, tertip etmek; اِحْتَضَنَتِ الحَرَكَةُ النَّاسَ bir hareket, eylem insanlara, herkese seslenmek; «كَانَتْ دَعْوَتُهُ تَحْتَضِنُ القَبَائِلَ لأَنَّهُ قَامَتْ تَحْتَ شِعَارِ التَّوْحِيدِ daveti, tevhit, birleşme mesajı taşıdığından, çeşitli kabilelere hitap ediyordu.»;

حِضْن ç. أَحْضَان göğüs, sine, bağır; kucak; قَبَّلَهُ بِالحِضْنِ ¶ kucak dolusu ona kucak açtı; بَيْنَ أَحْضَانِ . . . veya فِي أَحْضَانِ . . . ...arasında, ...arasına; ...ortasında, ortasına; فِي أَحْضَانِ الصَّحْرَاءِ çölün ortasında; اَخَذَتْنِي بَيْنَ أَحْضَانِهَا o beni kucakladı, beni kollarına aldı;

حَضَانَة [çocuğu] yetiştirme, büyütme; دَارُ الحَضَانَةِ ¶ kreş, anaokulu;

حَضِين kucaklanan, kucak;

مَحْضَن ç. مَحَاضِن kreş, anaokulu;

اِحْتِضَان kucaklama;

حَاضِنَة ç. حَوَاضِن dadı;

مُحْتَضِن kucaklayan; sevgi gösteren, sevgi dolu, sevecen;

حَطَّ *u* (حَطّ) (*bşi*) koymak, yerleştirmek; (*bşi yükkü*) indirmek, boşaltmak; (*bşi* ya da مِنْ *bşi*) azaltmak, indirmek, küçültmek, düşürmek; (مِنْ قِيمَتِهِ veya مِنْ قَدْرِهِ *bşin kıymetini*) değeri-ni düşürmek ¶ حَطَّ الرِّجَالَ [at, deve sırtında yolculuk yaparken] durmak, mola vermek; _*u* (حُطُوط, حَطّ) batmak, dibe inmek; [kuş] konmak; [uçak] inmek, iniş yapmak; [fiyat] düşmek; حَطَّطَ (*yükü*) indirmek, boşaltmak; اِنْحَطَّ batmak, dibe inmek, çökmek; azalmak, küçülmek; çürümek; zeval bulmak; alçalmak, adileşmek; اِسْتَحَطَّ (*bşi*) aşağı indirmek, koymak, almak;

حَطّ aşağı indirme; (مِن *bşi*) kıymetten düşürme, küçültme; azaltma, indirme;

حَطَّة hafifletme, azaltma; [rütbe, derece] düşme, alçalma; hakaret, rezil etme;

أَحَطّ daha alçak;

حَطِيطَة fiyat indirimi, tenzilat;

مَحَطّ bşin bırakıldığı/ konulduğu yer; durma yeri, mola yeri; mola; ara durak MZK.; مَحَطّ الآمَال ¶ beklenilen/ umulan şey; كَانَ مَحَطّ الأَنْظَار bütün dikkatler üzerinde olmak, bütün dikkatleri üzerine çekmek; مَحَطّ الكَلَامِ sözün özü, asıl söylenilmek istenen;

مَحَطَّة ç. -آت mola yeri, mola, durulan yer, durak; istasyon; tren istasyonu; [radyo, televizyon vb.] verici, yayın istasyonu; مَحَطَّة تَحْوِيلِ التَّيَّار ¶ trafo; مَحَطَّة الإِذَاعَة (اللاَ سِلْكِيَّة) verici, yayın istasyonu; مَحَطَّة رَئِيسِيَّة ana istasyon; مَحَطَّة الإِرْسَال verici istasyon (radyo, vb.); مَحَطَّة لِلأَرْصَادِ الجَوِّيَّة meteoroloji istasyonu; elektrik santrali;

تَحْطِيم الجَلِيد buzkıran DNZ.;

تَحَطُّم parçalanma, bölünme, dağılma; kaza [uçak, gemi için]; [bina] çökme;

حَاطِمَة الجَلِيد : حَاطِمَة buzkıran DNZ.;

مُحَطِّم çatırtı, gümbürtü [patlama vb.];

مُحَطَّم kırık, bozuk [dil, lisan];

مُحَطِّمَة ثَلْجِيَّة : مُحَطِّمَة buzkıran DNZ.;

حَظَّ *a* (حَظّ) şanslı olmak; أَحَظّ = حَظَّ ;

حَظّ ç. حُظُوظ pay, hisse; kısmet, kader, takdir; (iyi) şans; ¶ لَا حَظَّ لَهُ مِنَ العِلْمِ o hiç bir şey bilmez ¶ ذُو حَظٍّ مِن . . . ...i bulunan, ...e malik, haiz; مِنْ حُسْنِ الحَظّ ve لِحُسْنِ الحَظّ Allah'dan, şansına, kısmetine; سُوء الحَظّ şanssızlık, kötü şanslı olma; سَيِّئ الحَظّ şanssız, şansı kötü; لِسُوء الحَظّ ne yazık ki, malesef; مِنْ حُسْنِ حَظِّي şansıma, Allah'dan; كَانَ مِنْ حُسْنِ حَظِّه أَنْ . . . şansı varmış ki; لَيْسَ أَحْسَنَ مِنْهَا حَظًّا ondan daha şanslı değil;

حَظِيظ şanslı, kısmetli;

مَحْظُوظ şanslı; memnun, razı, hoşnut;

حَظَرَ *u* (حَظْر) (*bşi*) parmaklık, çit vb. ile çevirmek; (عَلَى *b-e*, *bşi*) yasaklamak;

حَظْر yasak; ambargo;

حِظَار duvar, bölme; paravan; çit, parmaklık;

حَظِيرَة ç. حَظَائِر çit, parmaklık; çit, parmaklık vb. ile çevrili yer; ağıl, kümes; hangar; alan, saha, dal MEC.; ¶ . . . فِي حَظِيرَةِ . . . ...in içinde, ...in sınırları arasında; جَذَبَهُ إِلَى حَظِيرَتِه birini etkisi altına almak; حَظَائِر حَظِيرَة القُدْسِ الطَّائِرَاتِ uçak hangarları;

مَحَطَّة كَهْرَبَائِيَّة ve مَحَطَّة تَوْلِيدِ الكَهْرَبَائِي elektrik santrali;

اِنْحِطَاط düşüş, çökme, bozulma; kıymetçe düşük olma, aşağılık, bayağılık; اِحْسَاس الإِنْحِطَاط aşağılık kompleksi, duygusu;

اِنْحِطَاطِي klasik devir sonrası yazarı;

مُنْحَطّ düşük, alçak, bayağı, adi; rezil, kötü yola düşmüş [kadın]; kötü, şeni, kaba;

حَطَبَ *i* (حَطْب) odun toplamak; ¶ حَطَبَ فِي حَبْلِه *b-e* destek olmak/ vermek; اِحْتَطَبَ = حَطَبَ ;

حَطَب ç. أَحْطَاب odun;

حَطَّاب odun toplayan; [odun için] ağaç kesen; odun ticareti yapan, oduncu;

حَاطِب odun toplayan; odun kesen; odun ticareti yapan; ¶ كَحَاطِبِ اللَّيْلِ [lafzen: "geceleyin odun toplayan kişi gibi"] pervasızca, dikkatsiz, başını sonunu düşünmeden;

حَطَّمَ *i* (حَطْم) (*bşi*) kırmak, parçalamak, kırıp parçalamak; تَحَطَّمَ = حَطَّمَ ; تَحَطَّمَ kırmak, parçalara ayırmak; kırılmak, parçalara ayrılmak, dağılmak; [uçak] parçalanmak, [gemi] kaza geçirmek, [bina] yıkılmak, çökmek; اِنْحَطَمَ = تَحَطَّمَ ;

حُطَمَة ç. حِطَم parça, küçük parça, şerit şeklindeki parça; kırık nesne;

حُطَام moloz, yapı döküntüsü, döküntü, yıkıntı; kırık parçalar; enkaz ¶ حُطَامُ الدُّنْيَا geçici şeyler, dünyalıklar;

حَطِيم kırık, parça parça;

تَحْطِيم kırma, parçalama, dağıtma; سَفِينَة

الحَرْب yıkılmak üzere;

حَفِيد ç. أَحْفَاد ,حَفَدَة [erkek] torun; döl, nesil;

حَفِيدَة [kız] torun;

حَفْر *i* (حَفْـر) (*bir yeri*) kazmak; [petrol için] kuyu açmak; kazı yapmak; (*bşi*) oymak; (*metali* vb.i) hakketmek, işlemek ¶ حَـفَـرَ خَنَادِقَ çukur/ hendek kazmak; حَفَرَ حُفْرَةً pusu kurmak, tu-zak hazırlamak; انْحَفَرَ = حُفِرَ ;

احْتَفَرَ kazmak;

حَفْر kazma eylemi, kazı; kazı ile meydana çıkarma; [petrol için] kuyu kazma; oyma, kakma (örn. *harfleri*); oymacılık; ¶ جِـهَـاز الحَفْرِ petrol kuyusu teçhizatı; petrol kuyusu teçhizatını taşıyan iskele;

حُفْرَة ç. حُفَر çukur, hendek;

حَفِيرَة kazı, kazma eylemi; hafriyat; [matbaacılık] tifdruk;

حَفَّار kazma işini yapan, kazan; hakkeden, kalemle işleyen; sondaj işçisi, kazan kişi veya cihaz; taşçı, duvar ustası; ¶ حَفَّار القُبُورِ mezar kazıcı;

حَفِير kazılmış; kazılıp bulunmuş;

حَفِيرَة ç. حَفَائِر = حَفِير ; [çoğ.] kazılar;

أُحْفُور ç. أَحَافِير kazı; fosil; [çoğ.] kazılar;

مِحْفَر ç. مَحَافِر bahçıvan beli;

حَافِر ç. حَوَافِر toynak; ¶ وَقَعَ الحَافِرُ عَلَى الحَـافِـر tıpa tıp uymak, tekabül etmek, tam karşılamak; عَلَى الْحَافِر hemen, derhal;

حَافِرِي toynak gibi, toynağa benzer;

حَـافِـرَة başlangıç, ibtida ¶ عِنْدَ الحَـافِـرَة hemen, derhal; رَجَعَ الى حَافِرَتِه aslına dönmek,

Cennet;

مَحْظُور (عَلَى *b-e*) yasak, yasaklanmış; ambargo uygulanmış; مَحْظُورَات [çoğ.] yasaklar, sınırlamalar;

حَظِيَ a حَظًى (حِظْوَة, حُظْوَة) (عِنْد ve حظو ve حظى ...*katında, nazarında*) kıymeti olmak, sevilmek, iyi [olarak] bilinmek; (ب *bşi*) kazanmak, ele geçirmek, elde etmek;

حُظْوَة önemli, iyi konum, mevki; öncelik; [biri katındaki] kıymet, itibar; iyilikseverlik; hürmet, saygınlık, itibar, prestij; ¶ نَالَ حظْوَةً عِنْدَ (لَدَى) ... ...nazarında muteber olmak, değeri bulunmak;

حَظِيَّة ç. حَظَايَا metres, kapatma; odalık, cariye;

مَحْظِيَّة ç. -آت ⇑;

حَفَّ *u* (حَفّ) (*b-i, bşi* ب *bş ile* ya da حَوْلَ *b-i, bşi* ب *bş ile*) sarmak, çevrelemek, (*bşe*, ب ...*i*) sınır koymak; (*vücudun bir bölgesinin, derinin*) tüylerini, kıllarını almak; (*sakalı*) kırpmak, kısaltmak; (*bşi*) ovmak, ovarak çıkarmak; ¶ تَحُفُّ بِه العُيُونُ bütün gözler üstünde olmak; _*i*(حَفِيف) hışırdamak; حَفَّفَ ve احْتَفَّ (..*i* ب *bş ile*; حَوْلَ ...*i* ب *ile*) sarmak, kuşatmak;

حَفَاف taraf, yan;

حَفِيف hışırtı;

مَحَفَّة ç. -آت sedye; tahtırevan;

حَافّ : خُبْز حَافٌّ kuru ekmek MIS.;

حَافَّة ç. -آت sınır, uç; (bardak vb.nin) ağız; sınır, kıyı, kenar; elbise kenarı; ¶ عَلَى حَافَّة

rücu etmek;

مَحْفُور kazılmış; oyulmuş, el işi;

حَـفَـزَ *i* (حَـفْـز) (*b-i*, ب *bıçak, kargı*, vb. ile) yaralamak; (*b-i*, الى veya عَلى *bşe*) sevketmek, teşvik etmek, yönlendirmek; *(b-i)* arkasından itmek; تَحَفَّزَ (ل veya الى ...*e*) hazır olmak, hazırlanmak; koşmaya/ atlamaya hazır olmak; dinlemek, dikkat etmek; اِحْتَفَزَ (ل ...*için*) hazır olmak, (...ل) ...yapmak üzere olmak, (ل ...e) hazırlıklı olmak;

تَحَفُّز hazır olma, hali;

حَـوَافِـز ç. حَافِـز (عَلى *bşe*) [yönelten, yapmaya iten] saik, dürtü, muharrik unsur ;

مُتَحَافِز (ل ...*e*) hazır, amade;

حَفَظَ *a* (حِفْظ) (*bşi*) korumak, muhafaza etmek; *(b-i)* himaye etmek, korumak, savunmak; (*bşe*) uymak; itaat etmek; (*bşe*) bakmak, bakımlı tutmak, iyi durumunu sürdürmek; (*bşi*) saklamak, depo etmek, (*bşin*) bozulmamasını sağlamak; (*bşi*) hatırlamak, aklında tutmak; hıfzetmek [özl. Kur'anı Kerimi]; (*bşi*, لِنَفْسِه *kendine*) ayırmak; (التَّـحْـقِـيق *tahkikatı*) durdurmak HUK.; ¶ حَفَظَهُ اللّٰهُ Allah esirgesin, Allah onu korusun!; حَفَظَ الوَفَاءَ ل... birine sadık, bağlı olmak; حَـفَّـظَ (*b-e*, *bşi*) ezberletmek; حَافَظَ (عَلى *bşi*) korumak, devam ettirmek; (عَلى *bşi*) kontrol etmek, teftiş etmek, (عَلى ...*e*) (عَلى *bşi*) gözetmek, bakmak, dikkat etmek; (عَلى *bşe*) itaat etmek, saymak; (*bşi*, عَلى *bşi* veya عن *bşi*) korumak, himaye etmek, savunmak; تَحَفَّظَ (ب *bşi*) korumak, muhafaza etmek; (ب *bşi*) akılda tutmak, unutmamak; tetikte/ uyanık/ meraklı olmak; ayrılmış olmak, rezervasyonu yapılmak; rezervasyon yaptırmak; اِحْتَفَظَ (*bşi* veya ب *bşi*, بِحُقُوقِه *hakkını*) korumak, savunmak; (*bşi* veya ب *bşi*, örn. *durumunu, vaziyetini,*) bozmamak, muhafaza etmek; (ب *b-i*) korumak, savunmak, himaye etmek; (ب *bir mülkiyeti*) [haksız olarak ele geçirmeye karşı] korumak; (ب *bşi*) sürdürmek, muhafaza etmek; (ب *bşi*) elde tutmak, elden çıkarmamak; (ب *bşin*) iyi durumunu/ halini muhafaza etmek, bakımını yapmak; اِحْتَفَظَ لِنَفْسِه (*bşi* ya da ب *bşi*) kendine ayırmak; (*bşin*) bütün sahipliğini/ mülkiyetini eline geçirmek; اِسْتَحْفَظَ (*b-den*, عَلى *bşi* veya *bşi*) korumasını istemek, (*b-e* عَلى *bşi* veya *bşi*) emanet etmek;

حِفْظ koruma; muhafaza etme; savunma, himaye; bakma, bakımını yapma; uyma, itaat etme; ezberleme, hıfz; hafıza, bellek; HUK. tahkikatı/ soruşturmayı kesme/ durdurma/ iptal; ¶ حِفْظ الآثَارِ eski eserleri koruma MIS.; رِجَال الحِفْظ sağlık bilgisi, hıfzısıhha, hijyen; رِجَال الحِفْظ polis;

حِفْظَة kızgınlık, öfke, gazap, hiddet;

حِفَاظ ç. آت- sargı; aşağıya bkz. ¶ حِفَاظ الحَيْض kadın bağı, hijyenik pet;

حَـفِـيظ kolay unutmayan, hafızası iyi olan; (عَلى *bşi*) koruyan, himaye eden, kollayan;

حَفِيظَة ç. حَفَائِظ kin, haset, diş bileme;

مَحْفَظَة ç. آت-, مَحَافِظ çanta; cüzdan;

fuzdur.;

مُحَافِظ kontrol/ teftiş eden; (عَلَى ...*e*) uyan, itaat eden, karşı çıkmayan; tutucu, muhafazakar SİY.; الْمُحَافِظُونَ muhafazakarlar; muhafız, koruyucu; müfettiş; belediye reisi; vali; genel müdür, başkan;

مُتَحَفِّظ dikkatli, tetikte; ayrılmış, rezervasyonu yapılmış; ağır başlı, vakarlı, sakin;

مُسْتَحْفَظ ç. آت- yedek ASK.;

حَفَلَ *i* (حَفْل) birleşmek, bir araya gelmek; gür akmak; (ب ...*den*) pek çok olmak, her yerde ...bulunmak; dikkatini, kendini (ب...) veya ل *bşe*) vermek; حَفَّلَ (*bşi*, ب *bş ile*) süslemek; اِحْتَفَلَ toplanmak, bir araya gelmek; (ب *bşi*) kutlamak; dikkatini/ kendini, aklını (ب ya da ل *bşe*) vermek; (ب *b-i*) hoş/ iyi/ nazik karşılamak;

حَفْل toplanma, buluşma; toplantı, kongre; gösteri, temsil; kutlama, festival; لاَ حَفْلَ بِهِ önemli olmayan, göz önüne almaya değmez;

حَفْلَة ç. حَفْلاَت toplantı, kongre; parti, gösteri, temsil; konser; kutlama, festival; tören; ¶ حَفْلَة التَّأْبِين mevtayı anma merasimi; الْحَفْلَة الأُولَى bir oyunun ilk kez oynanması, gala; حَفْلَة حَافِلَة büyük kongre; حَفْلَة خَيْرِيَّة yardım gösterisi; حَفْلَة الدَّفْنِ cenaze, defin merasimi; حَفْلَة دِينِيَّة dini tören; حَفْلَة سَاهِرَة ve حَفْلَة سَمَر gece partisi; حَفْلَة سِينِمَائِيَّة sinema/ film gösterisi; حَفْلَة الشَّاي çay partisi; حَفْلَة الْعُرْسِ düğün töreni; حَفْلَة الإِسْتِقْبَال karşılama töreni; حَفْلَة مُوسِيقِيَّة müzik göste-

مَحْفَظَة kapsül;

تَحْفِيظ ezber çalışması [özl. Kuranı Kerim için, hafızlık];

حِفَاظ koruma, muhafaza etme [özellikle mukaddes şeyler için]; (عَلَى ...*i*) sürdürme devam ettirme; sadakat, bağlılık;

مُحَافَظَة koruma; himaye, emniyetini sağlama; muhafaza etme; savunma; (عَلَى *bşde*) devamlılık; muhafazakarlık SİY.; (عَلَى *bşe*) itaat etme, uyma; (مِن *şanssızlığa, kötülüğe karşı*) koruma; garnizon ASK.; (ç. -آت) vilayet, il; vali makamı; الْمُحَافَظَة عَلَى النَّفْسِ kendine hakim olma; مَذْهَب الْمُحَافَظَة muhafazakar hareket, düşünce;

تَحَفُّظ dikkat, tedbirlilik; (ç. -آت) tedbir; HUK. sözleşmeye ihtiraz kaydı, koşulan şart;

تَحَفُّظِي koruyucu, tedbir önlem mahiyetinde olan ¶ اِجْرَاءَات تَحَفُّظِيَّة önlemler;

اِحْتِفَاظ koruma, himaye etme; sürdürme, devam ettirme, muhafaza etme;

حَافِظ koruyucu, hami, muhafız; (ç. حَفَظَة, حُفَّاظ) hafız;

حَافِظَة hafıza; (ç. حَوَافِظ) cüzdan; posta havalesi MIS.;

مَحْفُوظ koruma altında olan, korunan; ezberde olan; konserve [yiyecek]; ayrılmış, rezerve edilmiş; güvenlikde olan; مَحْفُوظَات [çoğ.] kutulanmış eşyalar; arşiv; ezberde olan bilgiler ¶ دَار الْمَحْفُوظَات الْمِصْرِيَّة Mısır Genel Arşivi; مَأْكُولاَت مَحْفُوظَة konserve yiyecekler; جَمِيع الْحُقُوق مَحْفُوظَة [her] hakkı mah-

risi, konser;

حَفِيل gayretli, çalışkan; çok sayıda;

مَحْفَل ç. مَحَافِل toplantı, kongre [parti]; [politik, siyasi] çevre; loca; ¶ مَحْفِل مَاسُونِي Mason locası; الْمَحَافِل الرَّسْمِيَّة resmi çevreler; الْمَحَافِل السِّيَاسِيَّة siyasi çevreler;

احْتِفَال ç. -آت kutlama, tören, festival;

حَافِل ç. حَوَافِل, حُفَّال (ب ...*ile*) dolu; bol, pek çok, mebzul; [ziyaretçisi, iştirak edeni] pek çok; seramik, tören niteliğinde;

حَافِلَة ç. -آت, حَوَافِل otobüs;

مُحْتَفِل : الْمُحْتَفِلُونَ kutlamaya katılanlar/ iştirak edenler;

مُحْتَفَل toplantı yeri; parti; ... مُحْتَفَل ب kutlanan;

حَفَنَ *u* (*bşi*) avuçlamak ya da (ل *b-e*) az vermek;

حَفِيَ[1] (حفى ve حفو) *a* (حَفَاوَة) iyi/ hoş/ hürmetle karşılamak (*b-i*); تَحَفَّى (ب ...*e*) sevecen/ cana yakın davranmak; احْتَفَى (ب ...*e*) cana yakın davranmak; (ب *olayı, bayramı* vb.i) kutlamak; حَفِيَ (ب *b-i, bşi*) güleryüzle/ hoş karşılamak;

حَفَاوَة (ب *b-i*) güler yüzle karşılama;

احْتِفَاء (ب *b-i*) güler yüzle karşılama; kutlama;

حَفِيَ[2] *a* (حَفَاء) yalın ayak gitmek, yürümek;

حَافٍ ç. حُفَاة yalın ayak, çıplak ayaklı;

حَقَّ *u, i* (حَقّ) hak, gerçek olmak, çıkmak; doğru olmak, hatalı/ yanlış olmamak; [yine حُقَّ edil.] (عَلَى *b-e, biri için*) zorunlu/ kaçınılmaz olmak; (عَلَى *b-e*) uymak, münasip olmak; (ل *b-nin*) hakkı olmak; يَحِقُّ لَه (bu) onun hakkıdır; حَقَّ عَلَيْه [bu ceza] ona müstahaktır, o bunu haketti; (*bşden*) emin olmak, (*bşin*) doğrusunu anlamak; *(b-i)* tanımak, çıkarmak; حَقَّقَ (*bşi*) gerçekleştirmek; (*umudu, emeli*) gerçekleştirmek, uygulamak, başarmak; (*kararı, anlaşmayı*) uygulamak, uygulamaya koymak, yerine getirmek; (*sonuç, netice*) vermek; (*bşi*) bulmak, kesin olarak belirlemek; (*bşi*) ispat etmek, doğrulamak, kanıtlamak; onaylamak, teyit etmek, tasdik etmek; (*bş yaparken*) hassas/ aşırı dikkatli olmak, örn.: حَقَّقَ النَّظَرَ iyice, yakından bakmak; (*bşi*) incelemek, araştırmak, etüt etmek, soruşturmak; (*bşi* ya da في *bşi*) kontrol etmek, onaylamak; [polis] (في *bş hakkında*) soruşturma yapmak; [mahkeme] *bş için*) tahkikat yürütmek HUK.; (مَعَ *b-i*) sorgulamak, sorguya çekmek; حَاقَّ *(b-ile)* hak konusunda çekişmek, iddialaşmak, (*b-e karşı*) hak iddiasında bulunmak; أَحَقَّ gerçeği söylemek, dile getirmek; (في *bşde*) doğru/ isabetli olmak; (*bşi*, örn. *kanuni bir hakkı*) zor ile ele geçirmek; تَحَقَّقَ doğruluğu/ geçerliliği ispat edilmek, onaylanmak; gerçeğe dönüşmek; gerçekleşmek; incelenmek; (*bşe* من *bşe*) kesinlik kazandırmak, (*bşden*) emin olmak; (*bşi* veya من *bşi*) kontrol etmek, gözden geçirmek; (ب *bş hakkında*) ciddi olmak; اسْتَحَقَّ (*bşi*) hakketmek, (*bş*) hakkı olmak; (*bşe*) sahip çıkmak, sahiplenmek;

(*bşi*) hakketmek, (*bşe*) müstahak olmak; (*bşe*) muhtaç olmak, (*bşin*) zaruriyetini hissetmek; vadesi/ ödenme zamanı gelmek; (ل ...*e*) layık olmak; لاَ يَسْتَحِقّ عَلَيْه الرَّسْمُ vergiye tabi değildir; يَسْتَحِقّ الذِّكْر anmaya değer; حَقّ gerçek; doğruluk, sıhhat; mülkiyet; hak; münasip durum; aslına uygun; makul, doğru, sahih; الحَقّ Hakk; (ç. حُقُوق) (في *bş hakkında*) hak, hak talebi; الحُقُوق hukuk; حَقًّا gerçekten, hakikaten; doğrusu; ¶ أَ حَقًّا öyle mi! gerçek mi!; بِحَقّ doğrusu; ذَلِكَ بِالْحَقّ gerçekten; uygun/ münasip bir şekilde; في حَقّ... veya بِحَقّ... ...konusunda, ...e gelince; هُوَ عَلَى حَقّ o haklı; الحَقّ مَعَك haklısın, doğrusun; الحَقّ عَلَيْك hatalısın, dediğin/ yaptığın doğru değil; هُوَ حَقّ عَلَيْك bu senin vazifen, sana düşüyor; هَذَا حَقّي عَلَيْكُم bu benim sizin üzerindeki hakkımdır, siz bunu bana borçlusunuz; عَرَفْنَا لِحَقّهَا عَلَيْه (onun) üzerindeki hakkını bilerek/ tanıyarak; مِنْ حَقّه hakkıdır; كَانَ مِنْ حَقّه أَنْ... ...yapmak onun en tabii hakkı idi, tabii ki ...yapacaktı, ...yapmalıydı; لَهُ الحَقّ في... ...da hakkı var; وَ لِلْحَقّ يُقَال gerçek gizlenmemelidir; عَرَفَ حَقّ الْمَعْرِفَة iyice/ kesin bir şekilde bilmek [yine عَلِمَ حَقّ العِلْم]; فَهِمَ حَقّ الفَهْم iyice anlamak/ kavramak; السَّعَادَة الحَقَّة gerçek saadet/ mutluluk; كُلِّيَّة الحُقُوق hukuk fakültesi;

حُقّ boşluk; mafsal boşluğu; [yine حُقَّة];

حُقَّة ç. حُقَق, حِقَاق, أَحْقَاق küçük kutu; hokka, kap; (ç. -آت, حُقَق) [SUR. FİL. = أُقَّة];

حُقَّة اسْتَانْبُولِي = 1.280 kg IR;

أَحَقّ (ب *bşi*) daha fazla hakeden; (ب ...*e*) daha layık uygun, yaraşır;

أَحِقَّاء ç. حَقِيق (ب ...*e*) reva uygun, layık; (ب ...*i*) hakkeden;

حَقَائِق ç. حَقِيقَة hakikat, gerçek; gerçekler, hakikatler; doğru/ gerçek anlam; حَقِيقَةً hakikaten, gerçekten, doğrusu ¶ رَأَيْتُهُ عَلَى حَقِيقَته onun gerçek yüzünü gördüm; فِي حَقِيقَة الأَمْر aslında; لَيْسَ لَهُ حَقِيقَة doğru değil, aslı yok;

حَقِيقِي gerçek; hakiki, önemli mühim; hakiki, orijinal;

حُقُوقِي hukuki; (ـون) hukukçu, avukat;

أَحَقِّيَّة hak, kanuni hak;

حَقَّانِي doğru, gerçek, geçerli, kanuni;

حَقَّانِيَّة kanun, adalet ¶ وِزَارَة الحَقَّانِيَّة Adalet Bakanlığı ESK. MIS.;

تَحْقِيق gerçekleştirme, gerçeğe dönüştürme; (*isteği, talebi, emeli*) yerine getirme; icra etme, uygulama; belirleme; onaylama, tasdik, teyit etme; araştırma, tahkik; doğruluk; تَحْقِيق النُّطْق doğru telaffuz; kontrol, gözden geçirme; araştırma; resmi, hukuki tahkikat; ¶ التَّحْقِيق أَنَّ... ...dığı bir gerçektir, kesindir; عَلَى التَّحْقِيق doğrusu, işin gerçeği; tam olarak, eksiksiz bir şekilde; muhakkak; kesinlikle; تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik tesbiti/ belirlenmesi; شَهَادَة تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik kartı; قَلَم تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik tespit bölümü; تَحْقِيق الذَّاتِيَّة kimlik tesbiti; قَاضِي التَّحْقِيق sorgu hakimi;

احْتِقَاق hakkın yerini bulması, ihkakı hak;

تَحَقُّق eminlik, kesinlik; kontrol, gözden geçirme;

اِسْتِحْقَاق ç. -آت hak etme, layıklık; hak, pay; vadesi gelme [para]; hak iddiasında bulunma, hakkını isteme; doğrulama; عَنْ اِسْتِحْقَاقِه haklı olarak; بِدُونِ اِسْتِحْقَاقِه haksız olarak; تَارِيخ الإِسْتِحْقَاق vade tarihi [senet]

مُحَقِّق araştırmacı; soruşturmayı yürüten; sorgu hakimi;

مُحَقَّق kesin, kati, şüphesiz, muhakkak kabul görmüş, tanınmış, makbul; مِنَ الْمُحَقَّق أَنْ... ...dığı, olacağı kesin, şüphesiz, muhakkak, gerçektir;

محق gerçeği gösteren, dile getiren;

مُتَحَقَّق kesin, muhakkak, mutlak;

مُسْتَحَق hakkeden; hak iddia eden; faydalanan kişi, müstefit [bir vakıfdan]; layık, hak eden, müstehak ¶ مُسْتَحَقّ الدَّفْعِ vadesi gelmiş [borç, senet vb.];

حقب ⇒ اِحْتَقَبَ (*hşi*) çantaya koymak/ atmak;

حُقْب ç. حِقَاب, أَحْقَاب uzun zaman dilimi;

حِقْبَة ç. حِقَب uzun zaman dilimi; çağ, devre, dönem ¶ حِقْبَةٌ مِنَ الزَّمَانِ bir süredir, bir süreden beri;

حَقَب ç. حُقُب ve ç. حِقَب أَحْقَاب bir tür süs kayışı veya kuşağı;

حَقِيبَة ç. حَقَائِب valiz, seyahat çantası, bavul; deri çanta; ¶ حَقِيبَة دِبْلُومَاسِيَّة diplomatik çanta, diplomatik haberleşmede kullanılan, teftiş edilemeyen özel çanta; حَقِيبَة النُّقُودِ bozuk para çantası; حَقِيبَة الْيَدِ kadınların bozuk para çantası, el çantası;

حَقَدَ *a*, حَقَّدَ *i* (حِقْد, حَقْد) (عَلَى ...*e karşı*) hislerini/ nefretini gizlemek, kin beslemek; اَحْقَدَ *(b-e)* kin aşılamak; تَحَقَّدَ = حَقِدَ; تَحَاقَدَ bir birine karşı kin beslemek;

حِقْد ç. أَحْقَاد, حُقُود nefret, kin, garez;

حَقِيدَة ç. حَقَائِد = حِقْد;

حَقُود nefret, kin dolu;

حَاقِد ç. حَقَدَة = حُقُود kötü niyetli/ hain, insanlar;

حَقَرَ *i* (حَقْر) (*b-i, bşi*) küçük/ hakir görmek, küçümsemek, (...*e*) tepeden bakmak; (*b-i, bşi*) hor görmek; حَقُرَ *u* (حَقَارَة) hakir olmak; aşağılık/ alçak/ rezil olmak; حقر *(b-i)* kötülemek, zemmetmek, kınamak; küçük görmek, düşürmek, alçaltmak; (*b-i, bşi*) küçümsemek, hor görmek; اِحْتَقَرَ (*b-i, bşi*) küçümsemek ⇑; اِسْتَحْقَرَ (*b-i, bşi*) horgörmek ⇑;

حَقِير ç. حُقَرَاء düşük, adi, bayağı; küçük, önemsiz, hakir, hor görülen; alçak, adi;

أَحْقَر daha adi, daha bayağı;

حَقَارَة adilik, bayağılık; küçüklük, önemsizlik; alçaklık, rezillik; şenaet, kepazelik;

تَحْقِير tahkir, hor görme, küçümseme;

اِحْتِقَار = تَحْقِير ¶ نَظَرَ إِلَيْهِ بِعَيْنِ الإِحْتِقَار *b-e* küçümseyerek bakmak;

مُحْتَقَر zelil, rezil; hakir, hor görülen;

حَقْل ç. حُقُول tarla; alan, saha, dal; kolon ¶ حَقْلُ الزَّيْتِ petrol alanları; حُقُولُ الْبَتْرُولِ ya da حَقْلُ النِّفْطِ petrol bölgesi; حُقُول

التَّجَارِب tecrübe, deneyim alanları;

حَقْلِي [na't] tarla;

حَقَنَ *u, i* (حَقْن) (*bşi*) bırakmamak, alıkoymak; (*bşe*) bastırmak, kuvvet uygulamak; (*sırrı*) söylememek, açmamak; (*canını, kanını*) bağışlamak; *(b-e)* iğne yapmak, enjekte etmek TIP.; اِحْتَقَنَ [kan vb.] toplanıp tıkanmak; idrar zorluğu sebebiyle acı çekmek; tenkıye, lavman yapmak; enjekte/ şırınga edilmek;

حَقْن alıkoyma, bırakmama, tutma, bağışlama, verme; feda etme; enjekte etme, enjeksiyon ¶ حَقْنًا لِدِمَائِهِم kan dökmemek için; حَقْن في الوَرِيد damardan enjeksiyon TIP.;

حُقْنَة ç. حُقَن enjeksiyon TIP.;

مِحْقَنَة ç. مَحَاقِن şırınga, enjektör;

اِحْتِقَان [kan vb.] toplanma; ¶ اِحْتِقَان الدَّم kan toplanması; اِحْتِقَان البَوْل idrar tutulması; اِحْتِقَان الرِّئَوِي akciğerlerde kan toplanması;

مُحْتَقِن kan toplanması sebebiyle kızarmış, kıpkırmızı kesilmiş;

حَكَّ *u* (حَكّ) çitilemek, sürterek ovmak; kazımak; keskin bir şeyle kazıyarak yüzeyini bozmak; (*bşi*) kazıyarak silmek ¶ حَكَّ في صَدْرِه onu etkiledi; اِحْتَكَّ kaşınmak; تَحَكَّكَ (ب *bşe*) sürtünmek; (ب *b-ile*) kavga etmek, sürtüşmek, çekişmek; اِحْتَكَّ (ب *bşe*) sürtünmek; (ب ...*ile*) temasta olmak ¶ اِحْتَكَّ في صَدْرِه *b-i* etkilemek, *b-e* dokunaklı gelmek;

حَكّ kazıma, sürtme; ovalama; kazıyarak yüzeyini bozma;

حَكَّة kaşıma; kaşıntı TIP.;

حَكَّاك hakkak, oymacı;

مِحَكّ denektaşı, mihenk taşı; deney, testi; ¶ ثَبَتَ عَلَى مِحَكِّ النَّظَر önemli bir deneyim geçirmek;

مِحَكَّة kaşağı;

تَحَاكّ (karşılıklı) ovalama;

اِحْتِكَاك ç. -آت ovalama; yakın temas; tartışma, münakaşa, çekişme MEC.; ¶ مِنْ غَيْرِ اِحْتِكَاك tartışmadan, ihtilafa düşmeksizin, arada sürtüşme olmaksızın;

مُحَكَّك aşınmış;

اِحْتَكَرَ ⇒ حكر (*malın*) tümünü almak [kapatmak]; (*malı*), ihtikar etmek, (*malın*) tekelini eline geçirmek; tekelcilik suretiyle piyasayı ele geçirmek; (*bşin*) tekelini elinde tutmak; (*bşin*) mülkiyetini eline geçirmek;

حُكْر ve أُجْرَة الحُكْر toprak rantı;

حُكَر stok, biriktirilmiş mal;

حُكْرَة [mal] biriktirme; tekelcilik;

حَاكُورَة küçük sebze bahçesi, sebzelik;

اِحْتِكَار ç. -آت [malın] tamamını alma [kapatma]; ihtikar, tekelcilik; tasallut, hegemonya; ¶ اِحْتِكَار تِجَارَة البُنّ kahve ticareti tekeli; اِحْتِكَار السُّكَّر şeker tekeli;

اِحْتِكَارِي haris, tamahkar, açgözlü;

مُحْتَكِر tekelci;

مُحْتَكَر tekel altında bulundurulan;

حَكَمَ *u* (حُكْم) (عَلَى veya فِي *bş hakkında*) yargı, görüş belirtmek, ifade etmek; (عَلَى *hakkında* ب ...*ile*) hükmetmek; (عَلَى ...*e*) kararını vermek; hükmünü vermek; [hakim] (عَلَى

b-i, ب *cezaya*) mahkum etmek, cezaya çarptırmak; (ل *b-nin*) lehine hüküm vermek, karar almak; (ل *b-e*, ب *bşin*) verilmesini emretmek; (ب *bşi*) standart veya norm olarak kabul etmek; (...*üzerine* veya عَلى ...*e*) hakim olmak, hükmedici, (علـي ...*in üzerine*) otoriter yetkisi olmak; (*b-i* ya da عَلى *b-i*) yönetmek, kontrol etmek; (ب *bşi*) emretmek, buyurmak; (*bşi*, *b-e*) engel olmak, yasaklamak, (*b-e*, *bşde*) kısıtlama getirmek/ koymak; ¶ حُكِمَ عَلَيْـه بالإعْـدَام [edil.] idama mahkum edildi; حُكِمَ بِإدَانَتِـه suçlu bulundu, suçluluğuna karar verildi; حُكِمَ بِبَرَائَتِه suçsuzluğuna, masumluğuna hükmedildi»; حكّم *(b-i)* hakim/ yönetici olarak atamak; *(b-i)*, (في *bir konuda*, *meselede*; بَيْنَ ...*arasında*) hakem seçmek; حاكَم *(b-e)* dava açmak, (*b-i*) mahkemeye vermek; (*b-i*) mahkemeye çağırmak, suçlamak, itham etmek; *(b-i)* sorgulamak; احكَـم (*bşi*) sağlam/ metin/ dayanıklı yapmak, ustaca, mahirane yapmak; ¶ أَحْكَمَ أَمْـرَهُ *bşi* dikkatle/ özenerek/ iyi bir şekilde yapmak; أَحْكَمَ قُفْلَ البَاب kapıyı iyice/ sıkı kapamak; أَحْكَـمَ لُغَـةً bir lisana hakim olmak, bir lisanı iyi bilmek; تَحَكَّم (في *bşde*) isteği gibi davranmak, bağımsız hareket etmek; (في *bş hakkında*) bağımsız karar alabilmek, inisiyatif kullanabilmek; (عَلى ...*e*) kendini hakem tayin etmek, (عَلـى ...*e*) hükmetmek; (ب ...*e*) karar vermek; (في ...*de*) hüküm sürmek, hükümetmek; (في *bşi*) kontrol etmek, yönetmek, yönlendirmek; (في ...*in*) kontrolünde, gözetiminde olmak; تَحَاكَمَ (الى الحَاكِم) biri ile mahkemelik olmak, yargıç önüne çıkmak; (الى ...*e*) daha yüksek bir makama başvurmak, temyize gitmek; [mahkemede] ifadesi alınmak, sorgulanmak; اِحْتَكَمَ (في *bşde*) istediği gibi/ keyfi davranmak, bağımsız hüküm verebilmek; (في ,عَلى ...*de*) hüküm sürmek, hüküm vermek; (عَلى ...*in*) kontrolünde/ gözetiminde olmak; (الى ...*e*) [daha yüksek bir makama] başvurmak, temyize gitmek; (الى ...*e*) hakemlik etmesi için baş vurmak; اِسْتَحْكَمَ sağlam/ dayanıklı/ metin olmak; güçlenmek, kuvvetlenmek; [his, duygu] kökleşmek, yerleşmek;

حُكْم ç. أَحْكَام görüş, rey değerlendirme; karar; hüküm, yargı HUK.; kanun; yargılama hakkı; nizam; hüküm İSL.HUK.; emir, kural, sağgörüşlülük, basiretlilik; hakimlik, yargıçlık; yetki, güç, otorite, hükümet, rejim; أَحْكَام [çoğ.] emirler, kanunlar, ahkam, kurallar, prensipler; حُكْمًـا kanunen, yasal olarak ¶ ... بِحُكْمِ ...yetkisiyle, ...e binaen, ...den dolayı; etkisiyle; ... في حُكْمِ ...mış gibi, sanki ...mış; هُوَ في حُكْمِ العَدَمِ yokmuş gibi, sanki yok; أَصْبَحَ في حُكْمِ المُقَرَّرِ neredeyse kararlaştırıldı, karar aşamasında; نَزَلَ عَلَى حُكْمِـه görüşünü/ kararını kabul etmek; حُكْمُ البَـرَائَةِ suçsuzluk, beraat kararı; حُكْمٌ حُضُـورِي tarafların huzurunda alınan karar HUK.; الحُكْمُ بِالإعْدَامِ idam kararı; حُكْمٌ غِيَابِي

gıyabi hüküm, karar HUK.; الحُكْم الذَّاتِي self determinasyon; özerklik, muhtariyet SİY.; الْحُكْم الجُمْهُورِي cumhuriyet idaresi, rejimi; الحُكْم النِّيَـابِي mutlakiyet; الحُكْم الْمُطْلَق parlementer idare, yönetim, rejim; لَجْنَة الحُكْم karar heyeti; الأَحْكَام العُرْفِيَّة sıkıyönetim, örfi idare; اَحْكَام انْتِقَالِيَّة geçici/ muvakkat talimatlar/ uygulamalar HUK.; اَحْكَام خِتَامِيَّة nihai uygulama, talimatlar; اَحْكَام خَاصَّة özel talimatlar; لِكُلِّ سِنٍّ حُكْمُهُ her yaşın kendine ait kuralları vardır, dolayısıyla şartları gözönünde bulundurulmalıdır; لِلضَّرُورَةِ اَحْكَام ≈ zorluklar, haramları mubah kılar, ihtiyaç sahibinin gözü kördür;

حُكْمِي kanuni;

حِكْمْدَار MIS. komutan; polis şefi;

حِكْمْدَارِيَّة komutanın makamı;

حَكَم ç. حُكَّام hakem; bilirkişi, eksper;

حِكْمَـة ç. حِكَم sağgörüşlülük, feraset sahibi olma; ariflik, bilgelik; felsefe; vecize, mesel; hikmet, asli sebep; ...لِحِكْمَـةِ ...sebebiyle, yüzünden;

حِكْمِي vecize; mesel türünden; hikmetli;

حَكَمَة ç. ـآت gem;

حَكِيم ç. حُكَمَاء alim, bilgin, bilge; feraset/ sağgörüş sahibi; filozof; hekim, doktor;

حُكُومَة ç. ـآت hükümet;

حُكُومِي [na't] hükümet ile ilgili; resmi; devlet kontrolünde, devletle ilgili;

أَحْكَم daha bilgili; daha hikmetli;

مَحْكَمَة ç. مَحَاكِم mahkeme; ¶ مَحْكَمَة الإِسْتِئْنَاف istinaf mahkemesi; مَحْكَمَة اَهْلِيَّة mahalli mahkeme, [MIS., sadece yerli vatandaşlara bakan mahkeme]; مَحْكَمَة ابْتِدَائِيَّة asliye mahkemesi; مَحْكَمَة ابْتِدَائِيَّة كُلِّيَّة MIS. önemli olaylara bakan sivil mahkeme ve aynı zamanda "مَحَاكِم جُزْئِيَّة" nin temyiz mahkemesi; مَحْكَمَة جُزْئِيَّة Mıs.da, مَحَاكِم اَهْلِيَّة ve مَحَاكِم شَرْعِيَّة ...in astı bir mahkeme; acil vakalara bakan mahkeme; مَحْكَمَة الجِنَايَات ceza mahkemesi; مَحَاكِم الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة özel mahkeme; مَحْكَمَة مُخْتَلَطَة karma mahkeme; [yabancıların davalarına da bakan]; مَحْكَمَة شَرْعِيَّة şer'i mahkeme, müslümanların aile davalarına bakan mahkeme مَحْكَمَة مَرْكَزِيَّة MIS. merkezi mahkeme, küçük suçlara bakan bir mahkeme; مَحْكَمَة القَضَاء الإِدَارِي idari mahkeme; مَحْكَمَة النَّقْضِ وَ الإِبْرَام temyiz mahkemesi; مَحْكَمَة التَّمْيِيز. temyiz mahkemesi SUR., LÜB; سَاحَة الْمَحَاكِم yetki alanı [mahkeme];

تَحْكِيم hakem tayini; hakemlik; karar; هَيْئَة التَّحْكِيم hakem heyeti; gücü; ASK. uzman heyeti; SPO. hakem heyeti; لَجْنَة تَحْكِيمِيَّة ⇑;

مُحَاكَمَة yargılama; adli işlem;

اِحْكَام tam/ eksiksiz/ mükemmel olma; mükemmel, eksiksiz uygulama; ¶ بِالإِحْكَامِ tamamen, eksiksiz olarak; بَالِغ في الإِحْكَامِ çok mükemmel;

تَحَكُّم hakemlik; istibdat, despot yönetim, egemenliği altına alma; (في ...*i*) kontrol etme;

تَحَكُّمِي istibdadi; hakem olarak;

(...*ile*) uyum içinde olmak, bağdaşmak;

حِكَايَة ç. ـآت-hikayet, rivayet;

مُحَاكَاة taklit; benzerlik, andırma; uyum, ahenk;

حَاكٍ anlatan, hikaye eden, ravi; pikap;

مَحْكِي taklit [s.];

حَلَّ *u* (حَلّ) (*düğümü*) çözmek; (*bşi*) açmak, sökmek; (*problemi, sorunu, bilmeceyi*) çözmek, içinden çıkma; (*bşin*) şifresini çözmek; (*bşi*) suda eritmek, çözmek KİM.; (*bşi*) bileşenlerine/ unsurlarına ayırmak, tahlil/ analiz etmek; (*bşi*) [bir bütünü] ayırmak, dağıtmak; (*partiyi, kuruluşu, parlemento* vb.i) kapatmak, dağıtmak, feshetmek; (*pakedi* vb.i) açmak; (*bşi*) gevşetmek; (*b-i, bşi*) serbest bırakmak; (*b-i*, من ...*den*) beraat ettirmek, temize çıkarmak; حُلَّ [edil.] serbest olmak; gevşemek; _*u, i* (حُلُول) (ب *bir yerde*) oturma izni/ ikamet izni bulunmak; azalmak, aşağı inmek; (عَلى *b-e*) [öfke, gazap] gelmek, uğramak; (عَلى *b-i*) uyku basmak, (عَلى *b-nin üzerine*) uyku çökmek; [bela] (ب veya عَلى *b-nin*) başına gelmek; [özl. bazı inanışlarda Tanrı](في ...*de*) insan şeklinde, görünmek; [sezon, mevsim] başlamak, girmek; çözünmek; [renk] solmak; _*i* (حِلّ) izin verilmek, ruhsatlı olmak, kanuni olmak; [borç] vadesi gelmek; ¶ حَلَّ في مَنْصِبٍ bir makamı doldurmak, mevkiye geçmek; حَلَّ مَحَلَّهُ doğru yerinde olmak, olması gereken yerde olmak; حَلَّ مَحَلَّ فُلانٍ *b-nin* yerine geçmek; حَلَّ مَحَلَّ

اسْتِحْكَام güçlendirme; sağlamlaştırma; istihkam; اِسْتِحْكَامَات [çoğ.] sağlamlaştırma faaliyetleri;

حَاكِم hükmeden, hakim; kesin; (ç. ـون-, حُكَّام) hükümdar; yönetici, vali; hakim, yargıç; ¶ حَاكِم بِأَمْرِهِ diktatör, müstebit [s. ve is.]; حَاكِم عَامّ genel vali; حَاكِم الْمُبَارَاةِ hakem SPO.; حَاكِم الصُّلْحِ SUR. Sulh hakimi; حَاكِم النَّاحِيَة mıntıka bakımı TUN.;

حَاكِمِيَّة hakimiyet; yöneticilik; hükümdarlık; hakimlik, adalet mekanizması IR.;

مَحْكُوم عَلَيْهِ (ب ...*e*) mahkum, (ب *cezasına*) çarptırılan; ¶ الْمَحْكُوم عَلَيْهِم بِالإِعْدَام ölüme mahkum edilenler, ölüm cezasına çarptırılanlar; مَحْكُوم عَلَيْهِم بِالْفَشَلِ başarısızlığa mahkum olanlar;

مُحَكَّم ç. ـون- hakem; (في) ...uzmanı, (في ...*de*) bilir kişi;

مُحْكَم güçlü, sağlam; dayanıklı, metin; sıkı; tam, mükemmel, usta işi [usta elinden çıkma]; isabetli [atış]; tam, eksiksiz, doğru, kusursuz ¶ مُحْكَم التَّدْبِيرِ iyi planlanmış;

مُسْتَحْكَم güçlü, sağlam; takviye edilmiş; köklü, yerleşmiş [alışkanlık, huy, özellik vb]; مُسْتَحْكَمَات [çoğ.]korunaklar;

حكمدار, حكمدارية bkz. حكم;

حَكَى *i* (حِكَايَة) (*bşi*) anlatmak, söylemek, demek; SUR., LÜB. konuşmak, (*bşi*) taklit etmek; (*b-e, bşe*) benzemek, (...*i*) andırmak;

حَاكَى (*bşi*) taklit etmek, kendini (*bşe*) benzetmek; (*bşe*) benzemek, (*bşi*) andırmak,

lerini/ işlerini üstlenmek; اِسْتَحَلَّ *bşin* helal, kanuni olduğunu/ yapılabileceğini düşünmek; (*bşi*) zorla almak, el koymak;

حَلّ ç. حُلُول (*düğümü*) açma, çözme; (*problemi, bilmeceyi, meseleyi*) çözme, içinden çıkma, çözüm, halletme; açıklama, izah; çözünme KİM.; [kuruluş, parti vb.] kapanma, fesholma; serbestlik, hürriyet; engeli kaldırma [örn. bloke edilmiş parayı]; temize çıkarma; Katolik kilisesinde papazın günahların affolunduğunu bildirmesi HRİ.; ¶ اَلْحَلّ الطَّيْفِي çözülebilir, قَابِل لِلْحَلّ spektrum analizi; اَهْل الحَلّ وَ عَقْد veya أَهْل نُفُوذ الحَلّ وَالرَّبْط nüfuzlu, etkili, güçlü kişiler; في حَالَه وَ تَرْحَالَه her şeyinde, yaptığı her şeyde; ...yapmak كَانَ فِي حِلٍّ مِنْ (عَنْ)... : حِلّ da özgürdü, yapabilirdi, ...i engelleyici bir şey yoktu; اَنْتَ فِي حِلٍّ مِنْ... ...yapmakta özgürsün;

حِلَّة durak, konak yeri, kamp yeri;

حُلَّة ç. حُلَل elbise; cüppe; takım elbise; ¶ حُلَّة رَسْمِيَّة üniforma; حُلَّة السَّهْرَة resmi elbise;

حَلال izin verilmiş olan şey; helal; kanuni, resmi; resmi mülkiyet; ¶ اِبْن حَلال kanuni evlat; saygıdeğer kişi [helal süt emmiş kişi];

حُلُول durma, kalma; başa gelme, çatma; cesede girme; hulûl; [vakit] girme, gelme; yerine geçme;

حَلِيل ç. اَحْلاء koca;

حَلِيلَة ç. حَلائِل eş, hanım;

حَلَّ في قَلْبِـه الشَّيْء *bşin* yerine geçmek; onun gönlünde iz bıraktı, yer etti; حَلَّ مَحَلاً مَحَلَّ التَّقْدِير لَدَيْه *b-nin* takdirini kazanmak; حَلَّ مِنْ نُفُوسِ القُرَّاء مَحَلَّ الإِسْتِحْسَان okuyucularının büyük beğenisini kazandı; حَلَّلَ (*bşi*) parçalarına/ öğelerine ayırmak; kimyasal analiz tahlil yapmak; (*bşi*) eritmek, çözmek TIP.; *(b-i)* temize çıkarmak; (تَحلِّلَة) kefaret ödemek; (*bşi*) resmileştirmek, kanunileştirmek; (*bşi*) helal kılmak; (*bşin*) resmi/ kanunî/ helal olduğunu ilan etmek, (*bşe*) izin vermek; أَحَلَّ (*b-den*, في ...*i*) kaldırmak, (*b-i* في ..*den*) muaf tutmak; (*bşe*) izin/ ruhsat vermek, (*bşin*) resmi/ kanuni olduğunu ilan etmek; (*bşin*) ortaya çıkmasına/ meydana gelmesine sebep olmak, (*bşi*) kökleştirmek, sağlamlaştırmak; (*bşi* bir *yere*) yerleştirmek, dahil etmek; (*bşi* بَيْنَ ...*in arasına*) koymak; ¶ اَحَلَّهُ مَحَلَّهُ (...*i başka biri* ya da *bş ile*) yerlerini değiştirmek; اَحَلَّ الشَّيْءَ مَحَلَّ العِنَايَة bir şeye dikkat etmek; تَحَلَّلَ çözünmek, erimek, dağılmak; (من ..*den*) kurtulmak, (من ...*ile*) ilişkisini kesmek; اِنْحَلَّ [düğüm] çözülmek; [problem, mesele] çözülmek, hallolmak; [parti, kurum] kapanmak, fesholmak; çözünmek, erimek; gevşemek, zayıflamak; bütünlüğü bozulmak; eriyip gitmek; اِحْتَلَّ bir yerde konaklamak; (*bölgeyi*) işgal etmek ASK.; (*bir mevkiye, rütbeye, makama*) geçmek ¶ اِحْتَلَّ الْمَكَانَ الأَوَّل en öndeki yeri işgal etmek, almak; اِحْتَلَّ اَعْمَالَهُ *b-nin* görev-

اِحْلِيل dış idrar yolu, siyek çıkışı; idrar yolu, siyek ANAT.;

مَحَلّ ç. -آت, مَحَـالّ yer, mahal, mevki, konum, merkez; ikamet yeri; iş; iş yeri, dükkan sebep, illet; arka [otomobil]; ¶ مَحَلَّهُ yerine; كَانَ فِي مَـحَلِّه (doğru) yerinde olmak; uygun, münasip olmak; فِي غَيْـرِ مَحَلِّه hatalı; gayri münasip; olması gereken yerde değil; صَادَفَ مَحَلَّهُ çok elverişle olmak, tam uygun olmak; لاَ مَحَلَّ لـ . . . için boş yer yok; مَحَلّ العَمَلِ iş yeri; مَحَلّ الإِقَامَة adres, ikamet yeri; مَـحَلّ تِـجَـارِي iş yeri, ticarethane, dükkan; الْمَحَلاَّت العُمُومِيَّة وَ التِّجَارِيَّة ≈ çarşı pazarı; مَـحَـلاَّت مَـحَلّ رُهُونَات rehineci dükkanı; مَحَلّ اللَّهْو السِّيَاحِيَّة seyahat, acenteleri; veya مَحَلّ الْمَلاَهِي (ç. . . . مَحَالّ) eğlence merkezi; مَـحَلّ النِّزَاعِ tartışma noktası; لاَ أَرَى مَـحَـلاً لِلْعَـجَبِ şaşırılacak bir şey yok; مَـحَلّ النَّظَرِ dikkat edilecek, önemli nokta;

مَحَلِّي lokal, mahalli, yerel; yerli; مَحَلِّيَّات [çoğ.] yerel haberler, bu haberlere ilişkin gazete sayfası;

مَحَلَّة ç. -آت durak, istasyon, konak yeri; kamp yeri; kamp; mahalle, bölge;

تَحْلِيل çözümleme, tahlil, analiz, ayrıştırma; (ç. تَحَالِيل) analiz KİM.; ¶ بِالتَّحْلِيل detaylı olarak; مَعْمَل التَّحْلِيل kimyasal analiz laboratuarı; التَّـحْلِيل كَـهْـرَبَائِي elektroliz; التَّحْلِيل النَّفْسِي (النَّفْسَانِي) psikanaliz;

تَحْلِيلِي analitik;

تَحَلُّل çözülme; ayrılma; ilişkisi kesilme; انْحِلاَل çözülme; bütünün dağılması; çürüme; gevşeme, zayıflama;

اِحْتِلاَل işgal ASK. ¶ جُيُوش الإِحْتِلاَلِ işgalci kuvvetler;

اِحْتِلاَلِي [na't] işgalci; işbirlikçi;

مَحْلُول çözülmüş; dağılmış, ayrılmış; bitkin; çözelti [sıvı; KİM.]; مَحْلُول الشَّعْرِ darmadağınık saç;

مُحَلِّل analiz eden;

مُنْحَلّ çözümlenmiş; dağılmış; feshedilmiş; zayıf, güçsüz, takatsiz; ruhsatlı, yasal;

جُيُوش مُحْتَلَّة işgal kuvvetleri;

حِيلُولَة bkz. حول;

حَلَبَ[1] *u, i* (حَلْب) (*hayvanı*) sağmak; ¶ الدَّهْرَ اشْطُرَهُ iyi günleri de, kötü günleri de gördü; تَحَلَّبَ damlamak, sızmak; ağzı sulanmak; ¶ تَتَحَلَّبُ لَهُ الأَفْوَاهُ görenin ağzının suyu akmak; تَحَلَّبَ اللُّعَـابُ فِي فَـمِي ağzım sulandı, ağzımın suyu aktı; اِحْتَلَبَ (*hayvanı*) sağmak; اِسْتَحْلَبَ ⇑; (*bşin*) [sıkarak] suyunu çıkarmak;

حَلْب sağma;

حَلَب süt;

حَلَبَة ç. حَلَبَات yarış hattı; arena; dans pisti; yarış atı; ¶ حَلْبَةَ الرَّقْصِ dans pisti; اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ تِلْكَةَ الحَلْبَةِ bunun yeri burası [orası] değildir; فَارِس حَلْبَةِ بِ . . ...de oldukça mahir, ...ın piri;

حُلْبَة çemen otu BOT. Triganella foenum graecum; kadının doğumu yaklaştığında verilen kuvvetlendirici bir ilaç MIS., SUR.;

حَلِيب süt ¶ لَبَن حَلِيب ineksütü MIS.;

حَلُوب süt veren; ¶ بَقَـرَة حَلُوب sağmal inek; اَلْمَاشِيَة الحَلُوب süt hayvanları;

حلاّب süt sağan;

حَـلاّبَة süt sağan kadın; sütçü kadın; süt veren inek;

مَحْلَب mahlep BOT. Prunus mahaleb;

حالِب idrar yolu, siyek, üretra;

مُسْتَحْلَب emülsiyon;

حَلَب[2] Halep;

حَلْتِين şeytan tersi, çadıruşağı otu BOT.;

حَلَج *u, i* (حَلِيج, حَلْج) pamuk atmak;

حَلْج hallaçlık, pamuk atma;

حَلِيج ⇑; atılmış pamuk;

حِلاّجَة hallaçlık;

حَلاّج hallaç;

مِحْلَج, مِحْلَجَة ç. مَحَالِج pamuk atma aleti; çırçır;

حَلْحَل [diş vb.] yerinde sallanmak,oynamak;

تَحَلْحَل yerinden oynamak; sallanmak;

حَلَزُون salyangoz, sümüklüböcek; helezon;

حَلَزُونِيَّة [tek.is.] aynı;

حَلَزُونِي helezonik, sarmal;

حَلِس *a* (ب *bir yerde*) kalmak, (ب *bir yerden*) ayrılmamak; (ب *bir yere*) bağlanıp kalmak;

حِلْس ç. اَحْلاَس [mud. kul.] bir şeyin tutkunu, bağlısı, tiryakisi, düşkünü; ¶ اَحْـلاَس اللَّهْوِ eğlence, zevk müptelaları, düşkünleri;

حِلْس ç. اَحْلاَس, حُلُوس haşa, yapık;

اَحْلَس müe. حَلْسَاء doru [at donu];

حَلَف *i* (حَلْف, حِلْف) (بِاللّٰه *Allah adına*) yemin etmek; ¶ حَلَفَ يَمِـينًا ant içmek; حَلَّفَ *(b-e)* yemin ettirmek; yemin ederek istemek;

حَالَف *(b-ile)* anlaşmak, ittifak etmek, antlaşma yapmak; اَحْلَف (عَلَى *için*) antlaşmak; اِسْـتَـحْلَف *(b-e)* (مَعَ *ile*) antlaşma yapmak; *(b-den)* yemin ettirmek, söz almak;

حِلْف yemin, ant; حَلَفَ اليَمِينَ ant içmek;

حِلْف antlaşma, ittifak, pakt; federasyon; (ç. اَحْلاَف) müttefik; ¶ حِلْف عَسْكَرِي askeri ittifak; الْحِلْف الأَطْلَنْطِي Atlantik Paktı;

حَلِيف ç. حُلَفَـاء müttefik; ¶ الْحُلَفَـاء müttefikler SİY.;

حَلِيفَة ç. آت- "حَلِيف"in müennesi;

حَلُوف ç. حَلاَلِيف yaban domuzu SUR., MIS.;

حَلْفَاء ve حَلْفَة halfa otu BOT.;

تَحْلِيف ant içme ¶ لَجْنَة التَّحْلِيف jüri;

مُحَالَفَة antlaşma, ittifak;

تَحَالُف antlaşma, ittifak hali; ittifak;

مُـحَلَّف yeminli, üzerine ant içilmiş; (ç. -ون) jüri üyesi;

مُتَحَالِف müttefik;

حَلَق *i* (حَلْق) (*başı, yüzü*) tıraş etmek; (*sakalı*) kesmek; حَلَّق havada dönmek, takla atmak; [kuş, uçak], (عَلَى ya da فَوْقَ *...in üzerinde*) uçmak, süzülerek uçmak; (*bşi*) halka [şeklinde] yapmak; (على *...i*) sarmak, çevrelemek, ihata etmek; تَحَلَّق daire/ çember/ halka oluşturmak, halkaya katılmak; (عَلَى *b-nin çevresinde*) halkalanmak, halka oluşturmak;

حَلْق tıraş olma; (ç. حُلُوق, اَحْلاَق) boğaz;

حَلْقِي [na't] boğaz..., gırtlak...si, gırtlağa ait; boğazdan telaffuz olunan;

حَلَك bkz. حالك;

حَلَم u (حُلْم) (ب veya عن bşi; اَنَّ ...olduğunu, ...yapacağını) rüya(da) görmek; (ب bşin) düşüncesine dalmak, (ب bşi) derin derin düşünmek; _u (حُلُم) buluğa ermek, ergenlik çağına gelmek; حَلُم u (حِلْم) yumuşak huylu, halim selim olmak; اِحتَلَم buluğa ermek, ergenlik çağına gelmek;

حُلْم ç. اَحْلاَم rüya, düş; hülya;

حُلْمي [na't] rüya gibi, rüya...;

حُلُم cinsi erginlik, ergenlik; ¶ بَلَغَ الحُلُمَ ergenlik çağına gelmek;

حِلْم ç. اَحْلاَم, حُلُوم yumuşak huyluluk; müsamaha, hoşgörü, göz yumma; sabır, tahammül, kendini tutma; vukuf, anlayış; صِغَار الأَحْلاَمِ sıradan insanlar;

حَلَم [cin.is.; tek.is. ة] kene; meme başı;

حَلَمي [na't] parazit; meme başı şeklinde;

حَلِيم ç. حُلَمَاء halim, yumuşak huylu; sabırlı, tahammüllü;

حَالُوم, حِلُّوم bir peynir çeşidi MıS.;

حَالِم ç. حَالِمُونَ rüya gören;

مُحتَلِم ergin, buluğa ermiş, erin;

حَلِي a, حلا u (حلاوة, حلوان) tatlı olmak; حلو u , حَلِي a (ل biri için) kabul edilebilir/ makbul olmak ¶ حَلاَ لَه الشَّيْءُ onun hoşuna gitti; حَلاَ لَه اَنْ... ...dığı, olması/ yapılması hoşuna gitti; حَسَبَمَا يَحلُو لَهُ nasıl dilerse, ne zaman/ nasıl isterse; حَلَّى i süslemek, donatmak, tezyin etmek; حَلِيَ a (ب ...ile) donanmak, süslenmek; حَلَّى (bşi) tatlandırmak, şeker koymak;

حَلْقَة ç. حَلَقَات, حَلَق halka; yüzük; küpe; [zincir] halka; çember; halka [insan topluluğu]; ders halkası; ders [saati]; [seri veya dizinin] bölüm; disk, kurs; on senelik süre, müddet; piyasa, pazar; ¶ حَلْقَةُ النَّجَاة can(kurtaran) simidi; [حَلْقَة الإتِّصَال ve حَلْقَة الوصلِ bağ; حلقة المفقودة bulunamayan rabıta, eksik bağlantı; في الْحَلْقَة السَّادسَة مِنْ عُمْرِه elli kusur yaşında; حَلْقَة الأَسْمَاكِ balık piyasası; حَلْقَة القُطْنِ pamuk piyasası;

حَلَقي halka şeklinde;

حَلاَّق ç. ـون berber;

حَلِيق tıraş edilmiş, tıraşlanmış;

حِلاَقَة tıraş; berberlik; ¶ صَابُون الحِلاَقَة tıraş sabunu; صَالُون الحِلاَقَة berber salonu/ dükkanı; مَاكِينَة الحِلاَقَة ve آلَة الحِلاَقَة ⇑; قَاعَة الحِلاَقَة tıraş makinesi;

مَحلَق ç. مَحَالِق ustura;

تَحلِيق uçuş, seyir [uçak]; [uçak] (عَلى veya فَوْقَ ...*in üzerinde*); uçma, uçuşta olma;

مِنْ حَالِق yukarıdan, üst taraftan;

حُلْقُم ç. حَلاَقِيم boğaz, gırtlak; ¶ رَاحَة الحُلْقُومِ şeker, mısır nişastası, şam, fıstığıyla yapılan bir tatlı türü MıS.;

حَلِك a (حَلَك) simsiyah, kapkara olmak; احْلَوْلَكَ ⇑;

حَلَك aşırı siyahlık;

حُلْكَة aşırı siyahlık;

حَلِك simsiyah, kapkara; karanlık, kasvetli;

حُلُوكَة karanlık; siyahlık;

¶ حَمَّ لَهُ ذٰلِكَ bu onun kaderi, alın yazısı, yazgısı böyleymiş; حَمَّمَ (*bşi*) ısıtmak; (*b-i, bşi*) yıkamak; أَحَمَّ (*bşi*) ısıtmak; اِسْتَحَمَّ yıkanmak, banyo yapmak;

حَمَّة [sıcak su] kaynak;

حُمَّة siyahlık, koyuluk; ateş;

حُمَم [tek.is. ة] mangal kömürü; kömürleşmiş şey; kül; lav;

حُمَّى [müe.] ç. حُمَّيَات ateş sıcağı, hararet; ¶ حُمَّى التِّيفِيَّة ve الحُمَّى التِّيفُودِيَّة tifo; الدَّقّ iltihaplı bir hastalıktan meydana gelen humma; حُمَّى الرُّبْع nöbet periyodu dört gün olan sıtma; الحُمَّى الرَّاجِعَة Borelia gurubuna ait şiddetli ve bulaşıcı humma; الْحُمَّى الصَّفْرَاوِيَّة veya الحُمَّى الصَّفْرَاء sarı humma; حُمَّى الغَبّ günaşırı tutan sıtma nöbeti; الحُمَّى الفَحْمِيَّة antraks, şarbon; الحُمَّى القِرْمِزِيَّة kızıl hastalığı; حُمَّى القَشّ saman nezlesi; الحُمَّى الْمُخِّيَّة الشَّوْكِيَّة aft humması القُلاَعِيَّة beyni ve omuriliği etkileyen menenjit; الحُمَّى الْمُتَمَوِّجَة Malta humması TIP.; الحُمَّى النِّفَاسِيَّة doğumdan gelen humma; الحُمَّى النَّفَشِيَّة lekeli humma, tifüs TIP.;

حُمِّيّ [na't] ateşli, hummalı;

حَمَّام [cin.is.; tek.is. ة] ç. حَمَّامَات, حَمَائِم ; سَاق الحَمَام ¶ حَمَّام الزَّاجِل güvercin posta güvercini; öküzdili BOT. Anchusa officinalis;

حِمَام ölüm;

حَمَّام ç. ـَات banyo; hamam; yüzme havuzu; ılıca, kaplıca; حَمَّام الشَّمْس güneş banyosu; حَمَّامَات بَحْرِيَّة sahil tesisleri;

(...*i* ب *bş ile*) donatmak, tezyin etmek, süslemek, döşemek; اِسْتَحْلَى (*bşi*) güzel, bulmak;

حَلاَ tatlılık;

حُلْو tatlı; hoş, güzel, makbul, sevimli; ¶ حُلْو الحَدِيث tatlı dilli, hoş sohbet;

الغُدَّة الحُلْوَة pankreas ANAT.;

حَلْي ç. حُلِي yüzük veya düğme gibi süs.;

حِلْيَة ç. حُلًى süsleme, dekorasyon; ziynet, süs;

حَلْوَى ç. حَلاَوَى şeker, şekerleme;

حَلْوَاء = حَلْوَى ;

حَلْوَيَات [MIS. حَلَوِيَات] tatlılar; hamur işi tatlı, tatlı pasta; şekerlemeler;

حَلاَوَة tatlılık; şekerlemeler; süs, ziynet; espri kabiliyeti, nükteli söz söyleme; bahşiş; fidye; ¶ حَلاَوَة حُمُوصِيَّة leblebiden yapılan bir çeşit tatlı; حَلاَوَة طَحِينِيَّة susamlı bir tatlı; حَلاَوَة لَوْزِيَّة bir çeşit badem tatlısı;

حَلْوَان bahşiş;

حَلْوَانِي ve حَلْوَائِي tatlıcı; pastacı;

مَا أَحْلَى ne güzel!; مَا أَحْلاَه ne kadar iyi, hoş biri!

تَحْلِيَة süs, ziynet, dekorasyon;

مُحَلًّى tatlılaştırılmış; tatlı; (ب *bş ile*) süslenmiş, donatılmış;

حَم[1] ç. أَحْمَاء kayınpeder; kadının koca tarafından akrabaları;

حَمَاة ç. حَمَوَات kayınvalide; bkz. حَمًى ve حَم ;

حَمَة[2] bkz. حمو

حَمَّ[3] *u* (حَمّ) (*bşi*) ısıtmak; حُمَّ [edil.] ateşi olmak;

حَمِيم ç. اَحِمَّاء yakın arkadaş; çok yakın, samimi; sıcak su;

اَحَمّ müe. حَمَّاء ç. حُمّ siyah;

مِحَمّ kazan, güğüm;

اِسْتِحْمَام banyo yapma, yıkanma;

مَحْمُوم ateşi olan, hummalı; çılgın gibi, çileden çıkmış;

I حَمَأَ *a* (حَمْأ) (*kuyunun*) dibini taramak, temizlemek, arıtmak;

حَمْأ, حَمْأَة çamur, batak;

حَمِئَ *a* (عَلى *b-e*) kızmak, asabı bozulmak, sinirlenmek;

حَمْحَمَ (حَمْحَمَة) [at] kişnemek;

حَمْحَمَة kişneme;

حَمْحَم öküzdili BOT. Anchusa officinalis.

حَمِدَ *a* (حَمْد) (*b-i*, عَلى *bş sebebiyle*) övmek, methetmek; حَمَّدَ *(b-i)* çok övmek;

حَمْد hamd, övme, övgü;

حَمِيد övülmeye/ methedilmeye değer; selim, tehlikesiz, iyicil [tümör, hastalık];

حَمُود övülen, övgüye/ methe layık;

اَحْمَد övgüye daha layık;

مَحْمَدَة ç. مَحَامِد övülecek amel/ iş;

مَحَامِد [çoğ.] övgüler, methiyeler;

مَحْمُود övülen; övgüye layık;

مُحَمَّد = مَحْمُود ;

مُحَمَّدِي Muhammed (sav.) ile ilgili;

حَمْدَلَ "اَلْحَمْدُ لِلّه" lafzını zikretmek, anmak;

حَمْدَلَة "اَلْحَمْدُ لِلّه" lafzı;

حَمَّرَ ⇒ حمر (*bşi*) kırmızıya boyamak, rengini kırmızı yapmak; (*bşi*) fırında kızartmak; (*bşi*) tavada kızartmak; اِحْمَرَّ kırmızılaşmak, kırmızıya dönmek;

حُمَر asfalt;

حُمَرِي [na't] asfalt ya da katran ile ilgili;

حُمْرَة kırmızı, kırmızı renk; allık; tuğla tozu/ talaşı; yılancık TIP.;

حِمَار ç. اَحْمِرَة, حُمُر, حَمِير eşek; ¶ حِمَار الْوَحْشِ ve حِمَار وَحْشِي yabaneşeği ZOO. Equus onaper; سَمّ الحِمَار zakkum, ağıağacı, gül defnesi BOT. Nerium oleander;

حِمَارَة ç. حَمَائِر dişi eşek;

حُمُور kırmızı, kırmızı renk;

حُمَيْرَة kızıl kuyruk ZOO. Phoenicurus phoenicurus;

حَمَّار ç. ة- eşeğe binen;

اَحْمَر müe. حَمْرَاء ç. حُمْر kırmızı, kızıl; pembe; ¶ تَحْتَ الأَحْمَر ve دُونَ الأَحْمَر kızılötesi; اَلْبَحْر الأَحْمَر Kızıl Deniz; اَلْجَيْش الأَحْمَر Kızıl Ordu; اَلْهِلَال الأَحْمَر Kızılay; اَلصَّلِيب الأَحْمَر Kızılhaç; اَلْمَوْت الأَحْمَر ani ölüm; اَلْهَوَى الأَحْمَر cinsel ilişki; اَلأَحْمَرَان şarap ve et; اَلأَسْوَد وَ الأَحْمَر tüm beşer ≈ yetmişiki millet; اَحْمَر الشَّفَاة dudak boyası, ruj; اَلْهُنُود الحُمر kızılderililer

حَمْرَاء pas hastalığı, bitkilerde mantar hastalığı; اَلْحَمْرَاء Elhamra; bkz. اَحْمَر ;

يَحْمُور kırmızı; erkek karaca ZOO.;

اِحْمِرَار kırmızılaşma, kırmızılık;

مُحَمَّر kızarmış; ¶ بَطَاطِس مُحَمَّرَة kızarmış patates;

حَمِسَ *a* (حَمَاسَة) heves, istek, şevk, gayretle,

coşkuyla çalışmak, çoşkulu olmak; تَحَمَّسَ = حَمِسَ ; (في *bşde*) aşırı gayretli, hevesli olmak; (ل *bşi*) hararetle savunmak, fanatik olmak;

حَمِس ve أَحْمَس gayretli ⇑; ateşli taraftar, tutucu, fanatik;

حَمَاس ve حَمَاسَة heves; tutku, hamaset; fanatiklik; şevk, gayret;

حَمَاسِي [s.] aşırı gayretli, hevesli; canlandırıcı, heyecan verici; tutucu;

تَحَمُّس (ل *bşe*) aşırı taraftar olma (ل *bş için*) tutuculuk, fanatiklik, hamaset;

مُتَحَمِّس aşırı taraftar, gayretli, şevkli, tutucu; fanatik;

حمص ⇒ حَمَّصَ fırında kızartmak; (*bşi*) tavada kızartmak;

حِمَّص [cin.is.; tek.is. ة] leblebi KNŞ;

حُمْص[2] Humus şehri;

حَمُضَ *u* (حُمُوضَة) ekşi olmak; حَمَّضَ (*bşi*) ekşitmak; (*bşi*) asitleştirmek; (*fotoğraf filmini* vb.i) banyo etmek, yıkamak; (*bşin*) paslanmasına sebep olmak;

حَمْض ç. أَحْمَاض asit KİM.; ¶ حَمْض بَوْلِي üre asidi;

شجر حمضي turunçgillerden olan ağaç;

حَمْضِيَّة ç. -آت turunçgil meyva;

حُمُوضَة ekşilik, ekşi olma; asitlilik, asitli olma; ¶ مُوَلِّد الحُمُوضَة oksijen KİM.;

حُمَّيْض, حُمَّاض kuzu kulağı BOT. Rumex acetosa;

تحميض ekşitme; asitleştirme; [FOT. filmi] banyo, yıkma;

احْمَاض şaka yollu söz, hareket;

حَامِض ekşi, asit; asitli; (ç. حَوَامِض) asit KİM.; ¶ حَامِض اللَّحْم karbonik asit; حَامِض كِبْرِيتِي sülfirik asit;

حَمُقَ *u*, حَمِقَ *i* (حَمَاقَة, حُمْق) ahmak/ saf olmak; kızmak, sinirlenmek, köpürmek; حَمَّقَ ve أَحْمَقَ (*b-nin*) ahmak/ aptal olduğunu düşünmek; تَحَامَقَ ahmakmış gibi davranmak, kendini saf göstermek; انْحَمَقَ sinirlenmek, kızmak; اسْتَحْمَقَ (*biri*) [birinin] gözünde ahmak/ aptal olmak;

حُمْق aptallık, ahmaklık;

حَمَاقَة ahmaklık, aptallık; kızgınlık;

حُمَاق çiçek hastalığı TIP.;

أَحْمَق müe. حَمْقَاء ç. حَمَاقَى, حَمْقَى, حُمْق ahmak, aptal; saf;

حَمْقَان ahmak, aptal; kızgın, sinirli;

حَمَلَ *i* (حَمْل) (*bşi*) taşımak, yüklenmek; (*bşi*) [taşımak için] kaldırmak; yüklenmek; (*bşi*) [elinde] tutmak; (*bşi*) beraberinde götürmek, yanına almak; (*bşi* الى ya da ل *b-e*) getirmek, götürmek; (عن *b-nin*, *bşini*, *yükünü*) almak, taşımak; (*duygusunu*, *hissini* ل *b-e*) açmak, açığa vurmak, göstermek, belli etmek; (من *b-den*) hamile kalmak, olmak; [ağaç] meyve vermek; (*b-i*, على *bş yapmaya*) teşvik etmek, sevk etmek, (*b-i* على *bşe*) yaptırmak; (*b-i*, عَلَى رَأْيِهِ *kendi görüşünü*) benimsetmek, (*b-i*, عَلَى عَلَي رَأْيِهِ *kendi görüşüne*) ikna etmek, inandırmak;

taşımak, yüklenmek; (*bşi*) kaldırıp götürmek; (*bşe*) tahammül etmek, sabır göstermek, katlanmak; (*bşe*) müsamaha göstermek, hoşgörülü davranmak; (*bşi*) kaldırabilmek, kaldırabilecek kapasitesi olmak; (*bşe*) ihtimal vermek, mümkün olduğunu, yapılabileceğini söylemek; يُحْتَمَلُ ve يَحْتَمِلُ [edil..] tahammül edilebilir, katlanılabilir; ...muhtemel, olasıdır, olabilir, mümkündür;

حَمْل taşıma, kaldırma; (عَلَى *bşe*) sevketme, teşvik etme, cesaretlendirme; teslimat; nakil, nakliyat; nakliye, masrafları; ç. حُمُول, أَحْمَال cenin; hamilelik, gebelik; عَدَمُ الحَمْلِ kısırlık, hamile kalamama [kadın];

حَمْل ç. أَحْمَال yük, kargo; ¶ حَمْلُ حَيَ ticari yük, hareketli yük; حَمْلُ مُوَازِنٌ mukabil ağırlık, dengeleyen ağırlık;

حَمَل ç. أَحْمَال, حُمْلَان kuzu; koç burcu;

حَمْلَة ç. حَمَلَات (عَلَى ...*e*) saldırı, hamle, atak; saldırı, hücum; atılım; kampanya; hamile; askeri keşif; keşif birliği; ¶ حَمْلَةٌ اِسْتِكْشَافِيَّةٌ keşif saldırısı ASK.; حَمْلَةٌ مِيكَنِيكِيَّةٌ motorize saldırı ASK.; حَمْلَةٌ اِنْتِخَابِيَّةٌ seçim kampanyası;

حَمْلِي ç. ـة- sucu, seyyar su satıcısı;

حَمِيل buluntu bebek; kefil; cenin; حَمِيلٌ عَلَى... tamamen ...e bağımlı;

حَمُول sabırlı; halim, yumuşak huylu;

حَمَّال ç. ـون, ـة- hammal;

حَمَالَة hammallık;

(عَلَى *b-nin üzerine*) saldırmak, hamle/ atak yapmak, حَمَلَ حَمْلَةً عَلَيْهِ üzerine doğru bir hamle yaptı, atakta bulundu; (*bir kitabı*) ezberlemiş olmak, (*kitap*) ezberinde olmak; (*bşin* عَلَى ...*ile*) bağlantısını/ ilişkisini kurmak, (*bşi,* عَلَى ...*e*) yormak; (*bşin*) aslında (عَلَى ...*de*) olduğunu söylemek; (*bşi* عَلَى *birine*) hamletmek, atfetmek; (*bir kelimeyi* عَلَى *bir diğerine*) atfetmek; ¶ حَمَلَ فِي نَفْسِهِ (çok) sıkılmak, ruhu daralmak; حَمَلَ عَلَى نَفْسِهِ kendine gelmek, kendine hakim olmak; حَمَلَهُ عَلَى مَحْمَلِ... *bşi* ...anlamına almak, *bşe* ...anlamı vermek; حَمَلَهُ عَلَى غَيْرِ مَحْمَلِهِ *bşe* yanlış anlam vermek, yanlış anlamak; حَمَلَهُ مَحْمَلَ الجِدِّ *bşi* ciddiye almak; حَمَلَ شَهَادَةً diploma almak; تَحْمِلُ الكَلِمَةُ مَعْنًى جَدِيدًا kelime yeni anlam kazanmak, anlam genişlemesine uğramak; حَمَلَ الإِسْلَامَ İslam'ı kabul edip, gereğini yerine getirmek; حَمَّلَ (*b-e, bşi*) yüklemek, taşıtmak; (*b-e, bşi*) sorumluluk olarak vermek; تَحَمَّلَ (*bşi, harcamaları, sorumluluğu*) yüklenmek, üstlenmek; (*bşe*) tahammül etmek, sabır göstermek, çekmek, katlanmak; *(b-e)* tahammül etmek, katlanmak; yola çıkmak, koyulmak; ayrılmak, yola çıkmak; تَحَامَلَ (عَلَى *b-e*) adil davranmamak, önyargılı/ peşin hükümlü davranmak, (عَلَى *b-e karşı*) tarafgir olmak, taraf tutmak; büyük gayret/ çaba sarf ederek kalkmak, yükselmek; تَحَامَلَ عَلَى نَفْسِهِ cesaretini toplamak; اِحْتَمَلَ (*bşi*)

مَحْمُول taşınmış, götürülmüş; tahammül edilebilir; kargo, yük; tonaj, istiap haddi; yüklem, mahmul MAN.; ¶ مُشَاة مَحْمُولَة motorize birlik ASK.; جُنُود مَحْمُولُونَ جَوًّا hava birlikleri ASK.

مُحَمَّل (ب *bş ile*) yüklenmiş, dolu; اَخَذَ الشَّيْءَ عَلَى مَحْمَلِ الجِد bkz. مَحْمَل *bşi* ciddiye almak;

مَحْمَل ç. مَحَامِل hevdeç [KNŞ. مَحْمُل];

تَحْمِيل yükleme; yükü yükleme; zorla kabul ettirme; nakletme, gönderme;

تَحْمِيلَة ç. تَحَامِيل fitil, supozituvar TIP.;

تَحَمُّل yükünü alma, yüklenme; tahammül, katlanma; dayanıklılık, mukavemet; [malzemede] sağlamlık, sertlik;

تَحَامُل önyargılı olma, taraf tutma; hoşgörüsüz olma;

اِحْتِمَال katlanma, tahammül etme, hoşgörülü davranma; ihtimal, olasılık, mümkünlük ¶ صَعْب الإِحْتِمَال katlanılmaz, dayanılmaz;

حَامِل ç. حَمَلَة hammal; hamil [çek vb.]; diploma/ sertifika sahibi; tutan/ yakalayan cihaz tekn.; (على ...*e karşı*) savaşan, dövüşen; (ç. حَوَامِل) hamile; ¶ حَامِل البَرِيد kurye; حَمَلَة الأَقْلَام yazarlar, yazar-çizerler; حَمَلَة الأَسْهُم hisse sahipleri; حَامِل كَلَامِ اللّٰه Kur'anı Kerim hafızı [lafzen: Allah kelamının taşıyıcısı; تَيَّار حَامِل taşıyıcı akım ELK.; مَوْجَات حَامِلَة taşıyıcı işaret ELO.;

حَامِلَة ç. حَوَامِل taşıyıcı cihaz; حَامِلَة خَرِيطَة harita kılıfı; حَامِلَة طَائِرَات uçak gemisi;

حَمْلَقَ (حَمْلَقَة) (في ya da ب...*e*) gözlerini dikerek, bakmak;

حَمِيَ *a* (حمى ve حمو)[1] ısınmak, sıcak olmak; [metal] kor haline gelmek, ısıdan kızarmak; parlamak, birden alevlenmek; (عَلَى ...*e*) köpürmek, kızmak, sinirlenmek ¶ حَمِيَ الوَطِيس harp/ savaş/ kavga/ olay kızışmak;

حَمَّى (*bşi*) ısıtmak; (*metali*) kor haline getirmek; (*sobayı*) yakmak; (*bşi*) alevlendirmek, harekete geçirmek; اَحْمَى (*bşi*) ısıtmak;

حَمْو ısı; ¶ حَمْو النِّيل isilik MIS.;

حُمُوّ ısı, sıcaklık;

حُمَّة ç. -آت, حُمًى iğne [böcekteki]; diken;

حَمِيّ sıcak; kor halinde, heyecanlı hareket geçirilmiş;

حُمَّى bkz. حمّ ;

حَمِيَّة gayret, şevk, ateş; hamiyet, tutuculuk, fanatizm; hiddet, şiddet; kuvvetli öfke, gazap, köpürme; heyecan ateşi; terslik, huysuzluk; ¶ الْحَمِيَّة القَوْمِيَّة şovenizm, ırkçılık;

حَمَاوَة ısı, sıcaklık;

حَامٍ sıcak; kızgın, kızışmış [harp]; ateş kesilmiş, kor halinde; yanmakta olan;

devlet SİY.;

مُحَامٍ ç. مُحَامُون savunma tarafı; avukat;

مُحَامِيَة [kadın] avukat;

مُحْتَمٍ koruma talep eden; koruma altındaki;

حَمَا, حِمَا[2] Hama;

حَنَّ *i* (حَنِين) (الى ...*in*) hasretini/ özlemini çekmek, (الى ...*i*) özlemek, çok istemek, arzulamak; _ (حَنَّان, حَنَّة) (عَلَى *b-e*) yakınlık duymak, meyli olmak, sempatisi olmak; (على ...*in*) duygularını acılarını paylaşmak, dert ortağı olmak (عَلَى *b-e*) acımak, merhamet etmek, şefkat göstermek; حَنَّنَ (قَلْبَهُ *kalbini*) yumuşatmak, şefkat ile doldurmak; [ağaç] çiçek açmak, bahar vermek; تَحَنَّنَ (على *b-nin*) derdini/ acısını paylaşmak; sevgi göstermek;

حَنَّة sevgi, meyil, sempati; acıma, şevkat; elverişli durum, avantaj;

حَنَان sevgi, meyil, muhabbet, sempati; acıma, şefkat, merhamet; حَنَانَيْكَ bize acı! bize rahmet et!;

حَنَانَة acıma, şevkat;

حَنِين özlemini/ hasretini çeken, arzulayan;

حَنُون sevgi duyan, muhabbet besleyen, merhamet eden, acıyan; yumuşak huylu, yumuşak kalpli, acıklı, dokunaklı [söz, ses];

حَنَّان sevgisi/ muhabbet i olan; şefkatli;

تَحَنَّان dostluk, sadakat;

تَحَنُّن şefkat, yumuşak yüreklilik;

حَنَّأَ ⇒ حنأ (*bşi*) kına ile boyamak; (*bşe*) kına

حَمَى[2] *i* (حِمَـايَة, حَمْي) (*b-i, bşi* من ...*den*, ...*e karşı*) korumak, savunmak, muhafaza etmek, sakınmak; (*hastaya*) (*bşi*) perhiz olarak vermek, diyet uygulamak; (*b-e* اَنْ ...*yapmasını*) yasaklamak; حَامَى (*b-i, bşi* من) savunmak [yine mahkemede avukat olarak]; (*b-nin, bşin* عن) yanında yer almak, tarafını tutmak, desteklemek, koruyuculuğunu yapmak; (*bşden*) kaçınmak, sakınmak, uzaklaşmak; احْتَمَى [kendini] (*b-den, bşden*) muhafaza etmek, korumak, sakınmak; (*bş* ب *ile*) korunmak (ب veya عن *b-e*, من ...*den*) sığınmak;

حِمًى koruma; müdafa, savunma; melce, sığınak;

حِمْيَة korunan şey; perhiz, diyet;

حِمَـايَة ç. -آت koruma, muhafaza etme, himaye, nezaret, bir hükümetin daha kuvvetli bir hükümet tarafından kontrol ve idaresi SİY.;

مُحَامَاة savunma HUK.; avukatlık; هَيْئَة الْمُحَامَاة baro;

احْتِمَاء korunmaya talebi; koruma;

حَامٍ ç. حُمَاة koruyucu; hami, veli; ¶ الدُّوَل الحَامِيَة koruyucu/ hami devletler;

حَامِيَة ç. -آت velayet, hamilik, koruyuculuk; garnizon ASK.;

مَحْمِيّ (ب *tarafından*) korunan, koruma altında; himaye/ manda altındaki devlet, hükümet ¶ مِنْطَقَة مَحْمِيَّة koruma altındaki bölge;

مَحْمِيَّة ç. -آت manda/ himaye altındaki

yakmak;

حِنَّاء kına; ¶ أَبُو الحِنَّاء kızıl gerdan, nar bülbülü ZOO. Erithacus ruberuola; تَمْر الحِنَّاء kına bitkisi KNŞ. BOT;

حانِية ALF.BKZ.;

حَنْبَلِي Hanbelî, Ahmet ibn Hanbel'in (ra.) mezhebine mensup; tavizsiz, taviz vermeyen;

حَنَابِلَة Hanbeliler;

حَانُوت, حَانُوتِي bkz. حنو ;

حَنَثَ a (حِنْث) : حَنَثَ فِي (ب) يَمِينِه yeminini bozmak; تَحَنَّث ibadet etmek; inzivaya çekilmek; günah işlememek, günahtan kaçınmak;

حِنْث ç. أَحْنَاث yalan yere yemin; günah;

حَنَجَرَة ç. حَنَاجِر boğaz, gırtlak; حَنْجُور ç. حناجِير boğaz, gırtlak;

حَنْجَلَ [at] şaha kalkmak; sıçramak, zıplamak, hoplamak; تَحَنْجَلَ sıçramak, sekmek;

حِنْدِس ç. حَنَادِس karanlık gece;

حَنْدَقُوق kokulu yonca, sarı yonca BOT.;

حَنَش ç. أَحْنَاش yılan;

حَنَطَ ⇒ حَنَّطَ (*cesedi*) mumyalamak; (*cesedin*) içini doldurmak;

حِنْطَة buğday;

حَنَاطَة mumyalama;

تَحْنِيط mumyalama;

مُحَنَّط mumya;

حَنْظَل [cin.is.; tek.is. ة] acı elma, acıhıyar, ebucehil karpuzu BOT. Citrullus colocynthis;

حَنَفَ *i* yanına dönmek veya eğilmek; (عَن *bşe*) meyletmek;

حَنِيف ç. حُنَفَاء hanif; doğru inanç sahibi; doru, hak [din]; ¶ الدِّين الحَنِيف Hak Din ve yine الحَنِيفَة السَّمْحَاء ;

حَنَفِي hanefi, Ebu Hanife'nin (rha)mezhebine mensup (ç. -ون); HRİ. putperest;

حَنَفِيَّة Hanefi mezhebi; (ç. -آت) musluk; yangın musluğu; HRİ. putperestlik;

الْحَنِيفِيَّة Hak Din;

أَحْنَف ayağındaki eğrilikten rahatsızlık çeken;

حَنِقَ a (حَنَق) kızgın/ çılgın gibi olmak, kızmak; (عَلَى veya مِن *bşe*) canı sıkılmak, sinirlenmek, kırılmak, bozulmak; أَحْنَقَ *(b-i)* sinirlendirmek, kızdırmak, deli etmek;

حَنَق kızgınlık, sinirlenme, öfke, hiddet;

حَنِق kızgın, öfkeli, sinirli; canı sıkkın, küsmüş, bozulmuş, kırgın;

حَانِق = حَنِق ; ¶ حَانِق عَلَى الحَيَاة hayata küskün, meyus, mahzun; حَانِق عَلَى النِّسَاء kadınlardan nefret eden, kadın düşmanı;

مُحَنَّق sinirlendirilmiş, kızgın;

حَنَكَ *u, i* ve حَنَّكَ ve أَحْنَكَ [olaylar, seneler vb.] tecrübe kazandırmak, pişirmek, bilgili kılmak;

حَنَك ç. أَحْنَاك damak;

حَنَكِي [na't] damak…, damak ile ilgili;

حِنْكَة ve حُنْكَة tecrübe, deneyim deneyim sonucu elde edilmiş bilgi; incelikli düşünce ve davranış;

مُحَنَّك deneyimli, tecrübeli, gün görmüş geçirmiş, bilgili, kültürlü; ¶ مُحَنَّك وَمُبَنَّك akıllı, açıkgöz, zeki; أَطْرَاق مُحَنَّكَة mahir,

maharetli, tecrübeli;

(حنو ve حنى) حَنًا *u* ve حنّى *i* (حِنَايَة) eğilmek, bükülmek, kıvrılmak; (عَلى ya da الى *b-e*) meyli olmak, meyyal olmak; (عَلى *b-e*) şefkat beslemek, acımak; (*bşi*) eğmek, bükmek, kıvırmak; أَحْنَى (*bşi*, رَأْسَهُ *başını*) eğmek; (عَلى *b-e*) acımak ⇑; اِنْحَنَى eğilmek ⇑; [yol] eğri büğrü/ engebeli olmak, (عن *...den*) kıvrılarak uzamak; sapmak, dışına çıkmak; yolda başını eğerek selam vermek; عَلى veya الى *bşe* ya da فَوْقَ *bşe*, üzerine, الى *b-e*) eğilmek, meyli olmak; kendini (عَلى *bşe*) adamak, hasretmek; tamamını (عَلى *bşe*) vermek; (عَلى *bşi*) içinde tutmak/ beslemek ¶ اِنَّ ضُلُوعِي لاَ تَنْحَنِي عَلَى ضِغْنٍ içimde kinden, hasetten, kötülükten, dargınlıktan eser yok;

حَنْو eğilme, eğim, bükülme, zikzak;

حِنْو ç. أَحْنَاء eğim, kıvrım, büküm, zikzak; [çoğ.] kaburga kemikleri; yan; ¶ بَيْنَ أَحْنَائِهَا içinde;

حَنْو şefkat, merhamet, acıma;

حَنِي eğimli, eğik, kıvrımlı;

حَنِيَة eğim, kıvrım;

حَنِيَة ç. حَنَايَا kemer, ark; yay ¶ فِي حَنَايَا صَدْرِهِ içinde, gönlünde; فِي حَنَايَا نَفْسِهِ kalbinin derinliklerinde;

حَنَايَة eğik, eğimli;

حَانُوت aşağıya bakınız;

مَحَانٍ ç. مَحْنًى gri ⇑;

اِنْحِنَاء eğri; kemer, ark; eğim; eğilerek selam verme; revesans;

اِنْحِنَاءَة eğilerek selam verme; reverans;

اَلْحَوَانِي en uzak kaburga kemiği; göğüs, sine ¶ بِمِلْءِ حَوَانِيهِمْ var gücüyle [bağırdılar];

مَحْنِي eğik, eğilmiş (baş); bükülmüş, kıvrılmış;

مُنْحَنٍ bükülmüş, eğilmiş, kıvrık; meyilli, eğimli;

مُنْحَنًى ç. مُنْحَنَيَات eğim, kıvrım; kıvrılma, acı; eğri [yol; yine MAT.];

حَانُوت ç. حَوَانِيت dükkan; içki satan, dükkan, meyhane;

حَانُوتِي ç. حَانُوتِيَّة ölü yıkayıcı; mezarcı, cenaze işleriyle uğraşan kişi;

حَوَّاء Hz. Havva;

تَحَوُّب ⇒ حوب günahtan kaçmak, sakınmak; mütedeyyin, dindar bir hayat sürmek; (من *bşden*) kaçınmak, sakınmak;

حَوْبَة günah, suç; kusur;

حَوْبَاء ruh, can;

حُوت ç. أَحْوَات, حِيتَان büyük balık; balina; Balık burcu ASTR.; ¶ حُوت سُلَيْمَان som balığı ZOO.;

احْوَجَ ⇒ حوج (الى *bşe*) ihtiyaç duymak, muhtaç olmak, (الى *bşe*) gereksinim duymak; (*b-i*, الى *bşe*) muhtaç etmek, (*b-e* الى *bşi*) zorunlu kılmak; (*b-i*, الى *bşe*) zorlamak; (*b-i*) fakirleştirmek, fakir duruma düşmek; ¶ ما احوجه الى ...e öyle muhtaçtır ki!; اِحْتَاجَ (الى ... veya ل ...*e*) ihtiyacı olmak, muhtaç olmak, gereksinim duymak;

حَوْج ihtiyaç, istek, eksiklik, yetersizlik, kifayetsizlik;

(عَلَى *bşin*) hakkından gelmek; (عَلَى ...*i*) ele geçirmek; ¶ اسْتَحْوَذَ عَلَى الإعْجَابِ beğeni kazanmak, «اِسْتَحْوَذَتِ الآثَارُ الإسْلاَمِيَّةُ فِي الأنْدَلُس عَلَى اِعْجَابِ الغَرْبِيِّيْن»;

حَوْذِي arabacı, araba süren;

حَوْذِيَّة arabacılık;

حَارَ (حور) *u* (حَوْر) (الى ...*e*) dönmek; (الى ...*e*) düşürtmek, indirmek, azaltmak; (*bşi* ya da من *bşi*) değiştirmek, yeniden düzenlemek; (*hamuru*) açmak, oklava ile açmak; (*bşi*) beyazlatmak, ağartmak; حَاوَرَ *(b-ile)* konuşma yapmak, diyaloğu sürdürmek, gerçekleştirmek; müzakere etmek, tartışmak; اَحَارَ: اَحَارَ جَوَابًا ret cevabı vermek; تَحَوَّرَ değişmek, yeniden düzenlenmek, çevrilmek; تَحَاوَرَ müzakereyi, tartışmayı sürdürmek;

حَوَر, حَوَر akçakavak, akkavak BOT. Populus alba; gözün siyah ve beyazındaki fark;

حَارَة ç. آت- havali, semt, mahalle, civar; getto, azınlık mahallesi TUN.; (ç. حَوَارِي) dar sokak, yol ¶ حَارَة السَّدّ çıkmaz sokak;

اَحْوَر müe. حَوْرَاء ç. حُور gözün siyah ve beyazı arasındaki kontrastın, yüksek olması;

حَوَّارَة tebeşir taşı; tebeşir;

حَوَارِي Havari; yardımcı, taraftar;

حُوَّارَى tebeşir taşı; tebeşir;

حُور, -آت ç. حُورِيَّة huri; peri; (ç. -آت) çekirge yavrusu; ¶ حُورِيَّة الْمَاء su perisi;

حَوْرَان Havran, güneybatı Suriye ve kuzey Ürdünde bulunan dağlık bölge;

مِحْوَر ç. مَحَاوِر eksen, mihver; mil dingili;

حَاجَة ç. آت (الى veya ب ...*e*) ihtiyaç, hacet, gereksinim; zorunluluk; tabii ihtiyaç, vücut gereksinimi; fakirlik, zaruret, ihtiyaç duyulan şey; istek, dilek; iş, uğraşı; şey nesne; حَوَائِج [çoğ.] ihtiyaçlar; günlük ihtiyaçlar, şahsi eşyalar; elbise, giyim giyecek; ¶ ... كَانَ فِي حَاجَةٍ الى (لِ) ...e ihtiyacı, gereksinimi olmak, muhtaç olmak, ...i istemek; ... لاَ حَاجَةَ الى (لِ) ...e ihtiyaç, hacet, gerek yok; لاَ حَاجَةَ لِي بِهِ ona ihtiyacım yok; عِنْدَ الحَاجَة gerekmesi halinde, ihtiyaç anında; فِي غَيْرِ الحَاجَة gereksiz olarak; مَا بِهِ الحَاجَة asıllar, temeller; مَحَلَّ الحَاجَة meselenin esası/ özü, kri-tik nokta, can alıcı nokta; سَدَّ حَاجَتَهُ *b-nin* ihtiyacını karşılamak, sıkıntısını gidermek; قَضَى حَاجَتَهُ *b-nin* isteğini yerine getirmek; قَضَى الحَاجَةَ hacet gidermek;

حَاجِيَات günlük ihtiyaçlar YEN.;

اَحْوَج (الى ...*e*) daha muhtaç; daha gerekli;

اِحْتِيَاج istek, gereksinim, zorunluk, ihtiyaç; ihtiyaçlar, gereksinimler;

مَحَاوِيج ["مُحْوِج"in çoğulu] fakir, ihtiyaç sahibi, yoksul, mahrum;

مُحْتَاج (الى ...*e*) muhtaç, gereksinimi olan; fakir, yoksul ⇑;

حَوْجَلَة ç. حَوَاجِل ufak şişe

حَادَ (حود) *u* (حَوْد) (عن ...*den*) dönmek, sapmak, yönünü değiştirmek; حَوْد dönmek, sapmak;

حَوْدَة dönme, dönüş;

حَاذَ (حوذ) *u* (حَوْذ) (*hayvanı*) mahmuzlamak;

اَحْوَذ ⇑; اِسْتَحْوَذَ (عَلَى *b-i*) yenmek, altetmek,

merkez; kutup;

مَحَار [cin.is.; tek.is. ة] istiridye ZOO.; midye, kara kabuk midye ZOO.; sedef;

مَحَارَة [tek.is.] ⇑; mala, sürgü;

تَحْوِير değiştirme, düzenleme, dönüştürme, yeniden düzenleme;

حِوَار karşılıklı konuşma, diyalog; tartışma; metin [oyun]; senaryo [sinema];

مُحَاوَرَة diyalog; tartışma;

تَحَاوُر müzakere, tartışma;

حَازَ *u* (حِيَاز, حَوْز) (*bşe*) sahip olmak, haiz olmak; (*bş*, *başarı*, *zafer*) kazanmak, elde etmek; (*bşin*) kontrolünü ele geçirmek, (*bşin*) tekelini, eline geçirmek; حَازَ *i* (حَيْز) (*deveyi*) sürmek; تَحَوَّزَ ve تَحَيَّزَ kangal olmak, kıvrılmak, veya sarılmak, [yılan] çöreklenmek; تَحَيَّزَ (عن ...*den*) kendini uzaklaştırmak, çekmek; (الـى ...*e*) eğilmek, meyletmek; (الى veya ل ...*e*), taraf olmak (الى veya ل ...*in*) tarafını tutmak; اِنْحَازَ (عن veya من ...*den*) uzak durmak, yaklaşmamak, arada mesafe bırakmak; (الى *b-e*, *bşe*) katılmak, ilave olmak; (الى ...*ile*) birleşmek; (الى veya ل ...*in*) tarafını tutmak; احتاز (*bşe*) sahip haiz olmak, (*bşi*) bulundurmak; (*bşi*) ele geçirmek; (*b-i*, عن ...*den*) sakındırmak, (*b-i* عن ...*e*) bırakmamak;

حَوْز sahiplik, elde tutma; elde etme, kazanılan şey; işgal, zorla alma, kiracılık HUK.; (ç. أَحْوَاز) kapalı alan; il sınırı, sınır;

حَوْزِي zilyete ve zilyetliğe ait;

حَوْزَة elde tutma, sahiplik; bölge, mülk, mülkiyet; ¶ في حَوْزَتِه veya في حَوْزَةِ يَدِه eli altında; الدِّفَاع عَنْ حَوْزَةِ مِصْر Mısır savunması;

حَيِّز, ç. حَيِّز أَحْيَاز menzil, mesafe, saha, alan, çevre; küre ¶ لاَ يَدْخُلُ فِي حَيِّزِ الْمَعْقُولِ makul değil, akla yatmıyor; بَرَزَ الى حَيِّزِ الْمَعْقُولِ gerçekleşmek, gerçeğe dönüşmek; فِي حَيِّزِ الإِمْكَانِ oldukça muhtemel, mümkün;

حِيَازَة sahiplik, elde tutma, zilyetlik; zorla elde tutma, işgal; mülkiyet hakkı;

تَحَيُّز taraf tutma, taraftarlık;

اِنْحِيَاز uzak durma, kendini soyutlama; taraf tutma, taraftarlık;

حَائِز sahip; kazanan, muzaffer;

مُتَحَيِّز taraftar, önyargılı;

مُنْحَاز (عن ...*den*) kendini çekmiş, uzak duran; (عن ...*e*) yabancı, garip;

حَاشَ[1] *u* (حَوْش) (*avı*) tuzağa düşürmek, (*avın*) çevresini sarmak; (*bşi*) durdurmak, engellemek (*bşin*) yolunu kesmek; (*bşin*) meydana gelmesini önlemek, (*bşi*) engellemek; حَوَّشَ (*bşi*) toplamak, biriktirmek, yığmak, stok etmek; (*para*) biriktirmek; (*bşi*) bulmak;

حَوْش ç. أَحْوَاش, حِيشَان kapalı bölge, çevrili alan; avlu, iç bahçe;

حَوَش güruh, halk yığını

حُوشِي yadırganan, garip, tuhaf;

اُسْبُوع الحَاشِ HRİ. Paskalyadan önceki hafta;

حَاشَا, حَاشَى bkz. حشو; حَاشَى لِلّٰه ve حَاشَ لِلّٰه ;

حَوَص [ışıktan rahatsız olarak] gözlerini kısma; أَحْوَص müe. حَوْصَاء ç. حُوص çekik gözlü; حَوْصَلَة [kuş] kursak; mesane, sidik torbası ANAT; pelikan, kaşıkçı kuşu ZOO.; الحَوْصَلَة الْمَرَارِيَّة öd, safra ANAT.; حُوَيْصِل kabarcık [deride oluşan]; حُوَيْصِلَة ç. آت kabarcık ⇑; حَوْض ç. حِيَاض, حِيضَان, أَحْوَاض havuz; su havuzu, tekne, yalak, su deposu; deniz veya nehrin döküldüğü yer; ufak göl; pelvis, leğen ANAT.; dok; (ç. حِيَاض) [kutsal] yer, bölge; حَوْض جَافّ boş dok; حَوْض حَمَّام küvet; حَوْض عَوَّام yüzer havuz; ذَادَ عَنْ حِيَاضِهِ *b-nin* koruyucusu olmak, savunuculuğunu yapmak; kendini savunmak, müdafaa etmek; ذَبَّ عَنْ حِيَاضِ الدِّين dini, inancı müdafaa etmek, korumaya çalışmak;

حَوَّطَ (حوط) *u* (حِيَاطَة, حِيطَة, حَوْط) (*b-i*, *bşi*) korumak, muhafaza etmek, (*bşe*, *bşi*) gözetmek, kollamak, nezaret etmek; (*bşe*) bakmak, bakımını yapmak; (*b-i*, *bşi*) kuşatmak, sarmak, ihata etmek; حَوَّطَ (*bşin*) çevresini duvarla çevirmek, duvar örmek; (*bşi*) sarmak, ihata etmek, dört bir yanını tutmak; حَاوَطَ (*b-i*) daha akıllı davranıp yenmek; (*b-i*) aldatmak kandırmak; أَحَاطَ (...*i* veya ب *b-i*, *bşi*, ب ...*ile*) çevirmek, sarmak, ihata etmek, (ب *bşi* ve *bşi*) içermek, (ب *bşi*) iyice/ tam olarak/ kapsamlı bir şekilde bilmek, anlamak; أَحَاطَ بِهِ عِلْمًا *bşi* iyice bilmek; dikkat etmek, göz önünde bulundurmak, önem vermek; أَحَاطَهُ عِلْمًا بِ... *b-e* ...i bildirdi, bilgi olarak verdi; ...e dikkatini çekti; تَحَوَّطَ (*b-i*, *bşi*) korumak, muhafaza etmek; (...*hususunda*) tedbirli olmak; dikkatli/ tetikte/ uyanık olmak; اِحْتَاطَ (لـ *için*) önlemler, tedbirler almak; dikkatli/ uyanık olmak; (*b-i*, *bşi*) sarmak, ihata etmek; (ب ...*i* عَلَى ...*den*,...*e karşı*) korumak, muhafaza etmek; nezaret etmek, bakmak, gözetmek;

حَوْطَة ve حِيطَة dikkat, tetikte olma, uyanıklık, açık gözlülük; ¶ أَخَذَ حِيطَتَهُ tedbirli olmak, tetikte bulunmak; بِلاَ حِيطَة düşünmeden, düşünmeksizin;

حِيَاطَة koruma, himaye, muhafaza, bakım gözetim;

تَحْوِيط çevresini sarma, ihata, kuşatma;

اِحَاطَة kuşatma, ihata; (ب *bşi*) anlama, kavrama, vukuf; (ب *b-i*) bildik olma, tanıdık olma, aşinalık;

تَحَوُّط tedbir, önlem; تَحَوُّطَات [çoğ.] önlemler;

اِحْتِيَاط dikkat, dikkatlilik; ihtiyatlılık, tedbirlilik; ihtimam, özen; اِحْتِيَاطَات [çoğ.] önlemler, tedbirler; ¶ عَلَى سَبِيل الإِحْتِيَاط önlem, tedbir olarak;

اِحْتِيَاطِي [na't] tedbir/ önlem niteliğinde; koruyucu TIP.; önleyici, engelleyici; yedek; rezerve; yedek; ihtiyat akçesi; yedek..., ihtiyat... ASK.; ¶ حَبْس اِحْتِيَاطِي gözaltı; تَدَابِير اِحْتِيَاطِيَّة önlem uygulamalar; قُوَّات اِحْتِيَاطِيَّة yedek/ ihtiyat kuvvetler ASK.; اِحْتِيَاطِي الزَّيْت

الخَام ham petrol rezervleri;

حَائط ç. حَوَائط, حِيَاط, حِيطَان duvar; set; اَلْقَى(ضَرَبَ) حَائط المَبكَى Ağlama Duvarı; بِهِ عُرْضَ الحَائِطِ *bşi* küçük/ hakir görmek, küçümsemek; *bşi* bozmak, şaşırtıp bozmak, engel olmak, karıştırmak;

حَوِيط MIS. zeki, açıkgöz, uyanık;

مُحِيط (ب *bşi*) saran, çevreleyen, kuşatan; geniş/ kapsamlı bilgisi olan; (ب ...*i*) tanıdık, bildik; (ç. مُحِيطَات) çevre; alan, saha, mesafe, menzil; muhit, kapsam; okyanus; مُحِيطَات [çoğ.] çevreler ¶ اَلْمُحِيط الأَطْلَنْطِي Atlantik Okyonusu; اَلْمُحِيط الهَادِئ Pasifik Okyanusu;

مُحَاط (ب ...*ile*) çevrili;

مُتَحَوِّط dikkatli, ihtiyatlı, tedbirli;

حَوْف uç, sınır, kenar; sınır, hudut;

حَافَة ç. حَوَاف sınır, uç, kenar, eşik; hudut ¶ بَيْنَ حَوَافِيه içinde, arasında;

(حوق) حَاقَ *u* (حَوْق) (ب *b-i*, *bşi*) kucaklamak, sarmak, kucağına almak, bağrına basmak;

حَوَّقَ = حَاقَ (عَلَى *b-i*);

حَوْقَل[1] (حَوْقَلَة) "لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ الاَّ بِاللَّه" lafzını zikretmek; bkz. حَوْل;

حَوْقَلَة[2] ç. حَوَاقِل küçük şişe KİM.;

(حوك) حَاكَ *u* (حِيَاكَة, حِيَاك, حَوْك) (*bşi*) dokumak; (*bşi*) dokuyarak birbirine birleştirmek; (*bşi*) düğümlemek, (*bşe*) düğüm atmak, (*bşi*) örmek; (*bş*, *hile*, *düzen*, *bahane*, *hayal*) tertip etmek, kurmak, icat etmek, uydurmak;

حِيَاكَة dokuma; düğüm atma, örme;

حَائِك ç. حَاكَة dokumacı; başı ve bedeni örten, yünlü bir dış elbisesi;

(حول ve حيل) حَالَ *u* (حَوْل, حُؤُول) değişmek, değişikliğe uğramak, dönüşmek; (الى *bşe* ya da *bşe*) dönmek, dönüşmek; (عن ...*den*, örn. *karardan*) dönmek, vazgeçmek; (عن ...*den*) kaçınmak, kaçamak yol aramak, atlatmak; (حَيْلُولَة) [vakit] geçmek, geçip gitmek; _ (دُونَ ...*e*) engel/ mani olmak; (بَيْنَ ...*in arasına*) girmek, (بَيْنَ ...*leri*) ayırmak ¶ حَالَ عَنِ العَهْدِ anlaşmadan/ kontrattan vazgeçmek; حَالَ بَيْنَ فُلاَنٍ وَ بَيْنَ الأَمْرِ bir şeyi engellemek ≈ yoluna taş koymak; حَالَ بَيْنَ نَفْسِهِ وَ بَيْنَ الإِشْفَاقِ kendisine gösterilen ilgiyi, şefkati reddetmek; حَوَّلَ (*bşi* الى *başka bir şeye*) dönüştürmek, tahvil etmek, çevirmek; (*bşi*) başka bir yere yerleştirmek; (*bşi*) transfer etmek; (*bşin*) tersini/ konversini/ evriğini almak MAT.; (*elektrik akımının*) yönünü değiştirmek, evirmek ELK.; (*akımı*) dönüştürmek, transforme etmek ELK; (*katar veya vagonu*) yan yola geçirmek; (*bşi*, *havaleyi*, الى *b-e*) göndermek, iletmek, yollamak; (*bşi*, الى *b-e*) uzatmak; (*bşi*, الى *b-e*, *bir adrese*) sevketmek, göndermek; (*bono*, *çek*, *poliçe* vb.i) ciro etmek, arkasını imzalamak; (*bşi*, *bakışını* الى ...*e*) çevirmek, yöneltmek; (*b-nin*, *bşin*) ilgisini/ dikkatini (عن ...*den*) ayırmak, (بَصَرَهُ) gözlerini (عن ...*den*) uzaklaştırmak; (*akımı*) kesmek, kapatmak ELK.; ¶ حَوَّلَ الدَّفَّةَ yönü/ rotayı değiştirmek; حَوَّلَ اِتِّجَاهَهُ veya حَوَّلَ خَطَّ السَّيْرِ gidişatını,

farklı *bşe*) dönüşmek; (عَلـى *biri için*) imkansız olan; saçma/ gayri makul olmak; حَال [müz. ve müe.] ç. اَحْوَال durum, hal, vaziyet; pozisyon; konum; şimdiki [gelecek karşıtı]; hal DİLB.; [çoğ.] ahval, durumlar; işler, uğraşılar; ...حَالَ ...boyunca, süresince; tam ...de; ...den hemen sonra, halinde, durumunda; حَالاً hemen, derhal, şimdi, hâlâ; عَلَى كُلٍّ hemen, derhal; لِلْحَال ve فِي الحَال hemen, derhal; عَلَى اَيِّ حَالٍ ve حَالٍ her halukarda, ne olursa olsun; يَبْقَى عَلَى حَاله olduğu gibi kalır; في حَالٍ مِنْ الأَحْوَال öyle veya böyle, herhangi bir durumda, bir şey olursa; [olumsuz ifadelerde]; hiçbir şekilde, asla, kati surette; بِأَيِّ حَـال ve عَلَى حَـالٍ بِحَـالٍ [olumsuz ifadelerde]: hiç bir şekilde, kati surette; كَذَالِكَ الحَالُ في... ...da da böyledir, durum farklı değildir; كَـمَـا هُوَ الحَـالُ في... ...da olduğu gibi, ...e benzer şekilde; كَيْفَ حَالُكَ nasılsın?; شَيْء بِحَاله ayrı, bağımsız bir şey; مَحَاكِم الأَحْوَال الجَوِّيَّة hava durumu; قَانُون (نِظَام) الشَّـخْـصِيَّة özel mahkemeler; صَاحِب الأَحْوَالِ الشَّخْـصِيَّة personel kanunu; لِسَان الحَال ve لِسَانَ الحَال sahibulhal DİLB.; حَاله lisanı hal;

حَالَمَا [bağlaç] yapar yapmaz, derhal,

حَالَة ç. حَالَات durum, hal; vaziyet; ...حَالَةَ [mud.kul.]; ¶ ...حَالَةَ اَنْ ...olması halinde, ...kabuluyle; وَ الحَـالَـة هَذِه bu durumda, bu şartlar altında; ...في حَالَةِ ...olması halinde; في حَـالَةِ غِـيَـابِه yokluğu halinde, gelmemesi

seyrini değiştirmek; حَـوَّلَ عُنْـوَانَهُ soyadını değiştirmek; حَاوَلَ (*bşi* veya اَنْ ...*yapmayı*) denemek, başına geçmek, kal-kışmak, çabalamak, uğraşmak; اَحَالَ (*bşi, başka bşe* veya الى *başka bşe*) dönüştürmek, çevirmek; (*bşi*) transfer etmek; (*bşi* عَلَى veya الى *b-e*) göndermek; (*b-i*, الى veya عَلَى ...*e*) atamak; (*b-i, bşi* عَلَى ...*e*) teslim etmek, devretmek (*borcu* عَلَى *b-e*) devretmek HUK.; ¶ اُحِـيلَ اُحِـيلَ الى التَّقَاعُد ve عَلَى الْمَعَاش emekli aylığı bağlayıp işten çıkarmak; اُحِيلَت الكَمْبِيَالَةُ الى الْبُـرُوتَسْـتُـو poliçe, çek protesto olmak MAL.; تَحَـوَّلَ değişmek; (الى ...*e*) dönüşmek, dönmek, tahavvül etmek; (الى ..) ...laşmak; (من ...*den*, الى ...*e*) dönüşmek,; ayrılmak, uzaklaşmak; (الى ...*i*) taşınmak; (عـن ...*e*) sırt çevirmek; (عـن ...*den*) dönmek, caymak, vazgeçmek; (عَن الطَّـرِيقِ *yoldan*) ayrılmak, dışına çıkmak; kurnazca bir yol izlemek, usul takip etmek; ¶ تَحَوَّلَ كُلَّ حِيلَةٍ mümkün olan her oyunu oynamak; تَحَيَّلَ ustalıkla, mahirane iş yapmak; (ل *sonucu, bşi*) iyice düşünmek, düşünüp taşınmak; تَحَاوَلَ (عَلى *bşi yapmak için*) çabalamak, gayret sarfetmek, emek vermek; تَحَايَلَ ve احْتَالَ (عَلى *b-e karşı*) hile yapmak, oyun kurmak, kurnazca davranmak; (عَلى *b-i*) kandırmak, oyuna getirmek; (عَلى *bşi*) hile/ dolap/ kurnazlıkla elde etmek, ele geçirmek; احْتَـالَ kendi için/ kendi hesabına çalışmak; اِسْـتَـحَـالَ şaşı olmak; اِحْوَلَّ (الى ...*e*) dönüşmek, dönmek; (الى yeni veya

حِيلَة ç. حِيَل, حِـيَل, اَحَـابِيل hile, dolap, oyun; kandırma; yol, çare, çıkar yol; ¶ مَا لِلْحِيلَةِ ne yapılmalı?; ... لاَ حِيلَةَ لِي فِي... i yapamam, ben ... yapacak durumda değilim; مَـا بِيَـدِي حِـيلَةٌ benim elimde bir şey yok, ben hiç bir şey yapamam; لَمْ يَجِدْ حِيلَةً الاَّ ... onun için ...den başka çıkar yol yoktu, tek seçeneği ...idi; أَعْيَتْهُ الحِيلَةُ çaresiz kalmak ≈ eli ayağı bağlanmak;

حِيلِي kurnazca, zekice; hileli;

أَحْيَل daha hilekar, daha kurnaz;

حَوَل şaşılık;

أَحْوَل müe. حَوْلاَء ç. حُول şaşı;

حُـــؤُول değişiklik, dönüşüm; (دُونَ *bşe*) engel olma;

حِوَال engel mali; bölme, perde;

حِـيَـال... [mud.kul.] ...önünde, karşısında;

حَوَالَة ç. -آت feragat, havale senedi HUK.; bono, poliçe; حَوَالَة بَرِيدِيَّة ve حَوَالَة البَرِيد posta havalesi; حَوَالَة السَّفَرِ seyahat çeki;

حَوَالَى [mud.kul.] ...in çevresinde, ...in civarında; [sayıya mudaf] ...kadar, kabaca..., yaklaşık..., takriben...;

حَيْلُولَة kesme, kesintiye uğratma, ayırma; önlem, engel (دُونَ *bşe*);

لاَ مَحَالَةَ = لاَ مَحَال ;

مَحَالَة kuyu çıkrığı; لاَ مَحَالَةَ مِنْهُ bunda en ufak bir şüphe yoktur; bundan kaçınılamaz; mutlak, kesinlikle, muhakkak [yine لاَ مَحَالَةَ];

تَحْوِيل (الى *bşe*) dönüştürme, çevirme; değişiklik, dönüşüm; (الى *bşe*) engel olma;

حَوْل [mud.kul] çevresinde, civarında [sayıya mudaf] takriben, yaklaşık; kabaca; hakkında [özl. gazete başlıklarında]; ¶ مِنْ حَـــوْلَهُ = حَـــوْله çevresinde, hakkında; مِنْ حَوْلَيْهِمَا onların (ikisinin) arasında; hakkında; onların çevresinde, civarında;

حَوْلِي belli aralıklarla olan, periyodik; bir yaşında olan [hayvan]; genç hayvan; kuzu;

حَوْلِيَّات yıllık [özl.bilimsel yayınlarda];

حَـيْل güç, kuvvet, kudret ¶ عَلَى حَـــيْلِه dimdik; لاَ قُوَّةَ لَهُ وَ لاَ حَيْلَ tamamen güçsüz; durumunda; فِي حَالَةِ الوَفَاة vefat/ ölüm durumunda; لِحَـالَة bu durumda; فِي هَذِهِ الحَـــالَة olması halinde; ...اِنْ... فِي حَـالَةِ مَـا اِذَا... eğer; ...da olduğu gibi, كَمَا هِيَ الحَالَة فِي... ...e benzer şekilde; حَالَة اِجْتِمَاعِيَّة medeni hal; حَالَة الجَوِّيَّة hava durumu; حَالَة الخَطَرِ alarm durumu; حَالَة الطَّوَارِئ statüko; حَالَة الرَّاهِنَة acil durum; فِي حَـالَةِ التَّلَبُّسِ suçüstü/ cürmü meşhut halinde HUK.; حَالَة الْمَـدَنِيَّـة medeni hal; سُوء الْحَالَة kötü durum, bela;

حَالِي şimdiki, şu andaki, günlerdeki; ani; حَالِيًا şimdi; ¶ صُورَة حَالِيَة enstantane fotoğraf;

حَالِيَة güncel, günün meselerine değinen;

حَوْل ç. اَحْوَال yıl; güç, kuvvet; ¶ لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ الاَّ بِاللَّه Allah'tan başkasında güç ve kudret yoktur; لاَ حَـــوْلَ لَه وَ لاَ حِـيلَةَ onun gücü kuvveti yok!, o hiçbir şey yapamaz;

حِوَل değişiklik [biri bir diğerinin yerini alma şeklinde] ¶ لاَ يَبْتَغُونَ عَنْهُ حِوَلاً ondan başkasını istemiyorlar;

ğişiklik, değişme; yerini değiştirme, atama, transfer etme; (döviz) bozma, mübadele, [ELK. akımın] transformasyon, evirme ELK.; devir (örn. تَحْوِيلِ الدَّيْنِ) MAL.; [para] gönderme, havale çıkarma; poliçe, bono, tahvil TİC.; ciro TİC.; ödemeli; ¶ قَابِلِيَّة العُمْلَة للتَّحْوِيلِ الى العُملاَت الأجْنَبِيَّة konvertibilite;

تَحْوِيل ç. تَحَاوِيل dal, branş; [demiryolu] yan hat; [sulama] yan kanal MIS.; makas [demiryolu];

مُحَاوَلَة ç. -آت deneme; çaba, efor, gayret; çıkar yol/ çare arama; ¶ مُحَاوَلَة عَلَى حَيَاتِهِ *b-nin* canına kastetmek, öldürmeye teşebbüs;

اِحَالَة atama, transfer; gönderme; (الى veya عَلى *ehil bir makama*) gitme; devir MAL.; tutarsızlık, saçmalık; ¶ بِالإِحالَة على... ...ile ilgili olan; اِحَالَة الى (عَلَى) الْمَعَاشِ veya اِحَالَة اِلَى التَّقَاعُدِ emekliye ayırma;

تَحَوُّل değişim, dönüşüm; ani değişiklik; geçiş, (عن *...den*) ayrılma; ferağat etme (عن *bşden*); ¶ نُقْطَة التَّحَوُّلِ dönüm noktası;

تَحَيُّل hile yapma;

تَحَايُل ve اِحْتِيَال hile yapma; kurnazlık, açıkgözlük; hıyanet, hainlik; dolandırıcılık, sahtekarlık;

تَحَايُلِي ve اِحْتِيَالِي düzmece, asılsız, hileli, sahte; اِفْلاَس اِحْتِيَالِي düzmece iflas;

اِسْتِحَالَة değişim, dönüşüm; Katolik ve Ortodoks kilisesinin inanışına göre Aşai Rabbani ayininde kullanılan ekmek ve şarabın Hz. İsa'nın et ve kanına dönüşümü; imkansızlık, mümkün olmama;

حَائِل ç. حَوَائِل engel mani (دُونَ *bşin yolu üzerinde*ki veya ... بَيْنَ *arasındaki*) barikat, bariyer; bölme, paravan; (ç. حُوَّل) değişken, sık sık değişen; zayıf, dermansız, bitkin;

مُحَوِّل ç. -آت transformatör; ciro eden;

مُحَوِّلَة [demiryolu] makası;

مُحَوَّل عَلَيْهِ ödemeli, teslimatta ödemesi yapılan; مُحَوَّل بِهِ teslim anında tahsil edilen;

مُحَال saçma, gayrı makul, muhal, mümkün değil; ulaşılamaz, elde edilemez;

مُتَحَوِّل değişken, değişen;

مُحْتَال hileli, sahte; dolandırıcı, hilekar, sahtekar; alçak, adi, hain;

مُسْتَحِيل imkansız, olanaksız, saçma; مستحيلات [çoğ.] imkansızlıklar;

حَامَ (حوم) *u* (حَوَمَات, حَوْم) [kuş, helikopter vb.] havada daireler çizerek, yavaş yavaş, süzünerek uçmak; (حَوْل veya عَلى ...*in çevresinde*) uçmak, dönmek ¶ حَامَتِ الشُّبْهَةُ ضِدَّهُ şüpheler *b-nin* çevresinde dolaşmak; حَوَّمَ havada dönmek; [düşünceler vb, *b-nin* kafasında] dönüp, dolaşmak; (في *kitabı*) gözden geçirmek;

حَوْمَة ç. -آت savaşın çetin olduğu kızıştığı yer; gövde, asıl kısım; TUN. mahalle, semt;

حَان ve حَانَة bkz. حين ;

حَانُوت bkz. حنو ;

حَوَى *i* (حَوَايَة) (*bşi*) toplamak, bir araya getirmek, birleştirmek; (*bşi*) içine almak, ihtiva etmek, içermek; (*bşe*) sahip olmak; [el] (*bşi*)

sıkıca kavramak; تَحَوٍّى kangal olmak, sarılmak; [yılan] çöreklenmek; اِحْتَوَى (*bşi* ya da على *bşi*) içermek, ihtiva etmek, kapsamak; (*bşe* ya da عَلَى *bşe*) sahip olmak;

حَوِيَة helezon, kıvrım, bukle; (ç. حَوَايَا) bağırsaklar;

حاوٍ ç. حواة yılan oynatan; sihirbaz;

مُحتَوَيات [kitap vb.] içerik, muhteva, kapsam; ¶ مُحتَوَيَاتُ النُّفُوسِ en derin gizli düşünceler, duygular;

يَحْيَى حَيِيَ ,حَيِيَ (حَيَاة) ve (حيو حيى) yaşamak, yaşam sürmek; حَيِيَ (*bşi*) görmek, yaşamak, tecrübe etmek ¶ لِيَحْيَى الْمَلِكُ kral, melik, padişah çok yaşa!; يحيي حيي (من ...*den, sebebiyle*) utanmak, haya etmek; حيّى *(b-i)* uzun süre yaşatmak, *(b-e)* uzun ömür vermek; "حَيَّكَ اللّٰهُ" ifadesini *(b-e)* söylemek; *(b-i)* selamlamak, selam göndermek; احيى (*b-e, bşe*) hayat/ can vermek (*bşi*) canlandırmak, (*bşi*) doğurmak, meydana getirmek, kaynağını teşkil etmek; (*bşe*) yeniden can vermek, canlandırmak, hayata kavuşturmak, ihya etmek; (*bşi, tiyatro oyununu, kutlamayı*) düzenlemek, tertip etmek, sahneye koymak; (*bayram* vb.i) kutlamak; ¶ اَحْيَى الذِكْرَى [ölmüş birisini] anmak; اَحْيَا اللَّيْلَ geceyi çalışma yaparak geçirmek; geceyi faydalı bir şekilde geçirmek; اَحْيَى اللَّيْلَ صَلَاةً geceyi namaz kılarak geçirmek; اَحْيَى السَّهْرَةَ [sanatçı] geceleyin sahneye çıkmak; اَحْيَى حَفْلَةً bir gösteri/ temsil hazırlamak; [sanatçı] bir kutlama da sahneye çıkmak; قَدْ اَحْيَت الفِرْقَةُ ثَلَاثَةَ لَيَالٍ tiyatro grubu üç gece sahneye çıktılar/ oyunlarını sundular; اِسْتَحْيَى *(b-nin)* hayatını kurtarmak, yaşamını sürdürmesini sağlamak; اِسْتَحْيَا ve اِسْتَحْيَى (*b-den,* من *bşden dolayı*) utanmak; (من *b-nin yanında*) mahçup olmak, utanmak, sıkılmak; sıkılgan/ mahçup/ çekingen olmak;

حَيّ ç. اَحْيَاء canlı, hayatta, yaşayan; hayat dolu, aktif, enerjik, atılgan; [s.] canlı, organizma; kabile; blok [apartman]; mahalle, semt; ¶ عِلْمُ الأَحْيَاءِ biyoloji; حَيُّ العَالَمِ damkoruğu, kayakoruğu BOT.;

حَيَّ اِلَى كَذَا! ya da حَيَّ عَلَى كَذَا!: buna/ şuna gelin!, acele edin!, hadi!;

حَيَّة ç. حَيَّات yılan;

حَيَائِي biyolojik; (ç. -ون) biyolog; كِيمِيَاء biyokimya; اِحْيَائِيَّة biyokimya;

حَيِيّ utangaç, mahcup, çekingen;

حَيِيّ haya, utanma, mahçubiyet, utangaçlık; çekingenlik ¶ قَلِيلُ الحَيَاءِ utanmaz, edepsiz, hayasız; قِلَّةُ الحَيَاءِ edepsizlik, hayasızlık;

حَيَاة ç حَيَوَانَات hayat, yaşam, ömür; canlılık, zindelik; ¶ حَيَاةُ الرِّيفِ taşra, köy hayatı; الحَيَاةُ العَامَّة sosyal hayat; الحَيَاةُ العَائِلِيَّة aile hayatı; مُسْتَوَى الحَيَاةِ hayat standardı, yaşam seviyesi; عِلْمُ الحَيَاةِ biyoloji;

حَيَوِي hayat dolu; hayati;

حَيَوِيَّة dinçlik, kuvvet, enerji, dinamizm;

حَيَوِيَّات: مَوَادُّ مُضَادَّ الحَيَوِيَّة antibiyotikler;

حَيَوَان ç. -آت hayvan; ¶ حَيَوَانَات ثَدْيِيَّة

memeli hayvanlar; حَيَوَانَات مُجْتَرَّة geviş getiren hayvanlar; حَيَوَان طُفَيْلِي parazit [hayvan]; عِلْم الحَيَوَان hayvanbilim, zooloji;

حَيَوَانِي [na't] hayvani, hayvana mahsus; hayvan bilim ile ilgili;

حَيَوَانِيَّة hayvanlık; hayvan yapısı;

حُوَيْن ç. -آت mikroorganizma;

اَحْيَى daha canlı; daha fazla hayati önemi olan;

تَحِيَّة ç. -آت, تَحَايَا selamlaşma; selam; Allah'tan uzun ömür dileği; ¶ تَحِيَّةً لِذِكْرَاهُ onu anmak/ hatırasını canlı tutmak için/ amacıyla; التَّحِيَّة العَسْكَرِيَّة asker selamı;

اِحْيَاء can, hayat verme; canlandırma, ihya etme; yeniden canı verme; düzenleme, tertip etme, sahneye koyma [kutlama, piyes vb.]; ¶ اِحْيَاء الذِّكْرَى anma, yadetme [ölüyü]; اِحْيَاءً لِذِكْرَى [mud.kul.] ...i anmak için, hatırasına; اِحْيَاء المَوَات işlenmemiş toprağı işlemek;

اِسْتِحْيَاء utanma; utangaçlık, mahçubiyet; çekingenlik;

مُحَيًّا yüz, çehre, sima, görüş;

السُّنَّ المُسْتَحِيَّة küstümotu BOT.;

حَيْثُ [bağlaç] madem ki; ¶ ... حَيْثُ اَنَّ zira, çünkü, ...ması sebebiyle; öyle ki; حَيْثُ كَانَ bulunduğu/ olduğu yerde; hangi durumda olursa olsun; her halukarda; ... اِلَى حَيْثُ ...dığı yere; ... مِنْ حَيْثُ ...dığı yerden, göz önünde bulundurarak; [mud. kul.] ...e gelince, ...i sorarsanız, ...hakkında, ...ile ilgili olarak, ...konusunda, ...e göre, ...sebebiyle, ...yüzünden; مِنْ حَيْثُ الثَّقَافَة kültür hususunda; مِنْ حَيْثُ يَدْرِي وَ لاَ يَدْرِي bilerek ya da bilmeyerek; ister bilsin ister bilmesin; مِنْ حَيْثُ لاَ ... [muzari fiil ile] ...yapmaksızın, ...olmaksızın; مِنْ حَيْثُ هُوَ böyle olmak sıfatı ile, bu sıfat ile; haddi zatında; لِلْعَالَم مِنْ حَيْثُ هُوَ dünya böyle olduğu için; مِنْ حَيْثُ اَنَّ... madem ki..., ...i göz önünde bulundurarak; بِحَيْثُ ... madem ki..., ...i göz önünde bulundurarak; öyle ki ...; ... gibi, mesela, örneğin; ...yapacak şekilde; بِحَيْثُ ... ...olmayıncaya/ ...yapmayıncaya kadar; بِحَيْثُ اَنْ . yapacak şekilde;

حَيْثُمَا nerede olursa (olsun); nereye olursa olsun [yön] ¶ حَيْثُمَا اتَّفَقَ nerede olursa, rastgele, gelişi güzel;

حَيْثِيَّة ç. -آت bakış acısı, yaklaşım; bakış, görüş; düşünce; haysiyet, şeref, onur; (çoğ. olarak da kullanılır) yargının temel kabul ettiği kanuni sebepler HUK.; ¶ ذَوُو الحَيْثِيَّات اَصْحَاب الحَيْثِيَّات (الحَيْثِيَّة) ve (البَارِزَة) şerefli, saygın kişiler; مِنْ الحَيْثِيَّة الحَيَوَانِيَّة zoolojik bir açıdan (bakıldığında);

الحِيثِيُّون Hititler;

حَادَ (حيد) *i* (عَنْ ...*den*) (مَحِيد, حَيَدَان, حُيُود, حَيْد) sapmak, çıkmak, dönmek, vaz geçmek, çekilmek, ayrılmak; (عَـن *bşi*) terk etmek, bırakmak, (عَنْ ...*den*) elini çekmek; حَادَ بِهِ عَنْ... ...den caydırmak, vazgeçirmek, ...in aksine ikna etmek; (نَحْـوَ ...*e* ya da اِلَى

meyletmek, temayülü/ meyli olmak, حَيْدَة (*bşi*) bir tarafa/ yana/ kenara koymak; حَايَدَ (*b-den, bşden*) kaçınmak, uzak durmak; اِنْحَادَ (عن *den*) sapmak, çıkmak, vazgeçmek; حَيْد, حَيَدَان ayrılma, çekilme, vazgeçme, bir yana sapma;

حَيْدَة ⇑; tarafsızlık; taraf oluşturmama عَلَى حَيْدَةٍ ayrı bir yana;

مَحِيد (عن *bşden*) sakınma, kazanma; لاَ مَحِيدَ عَنْهُ kaçınılamaz, bertaraf edilemez;

حِيَاد tarafsızlık SİY.; ¶ عَلَى الحِيَادِ tarafsız; حِيَاد عَنْ الخَطِّ raydan çıkma, fırlama;

حِيَادِي tarafsız SİY.;

مُحَايَدَة tarafsızlık SİY.;

حَائِد tarafsız SİY.;

مُحَايِد SİY. tarafsız; الْمُحَايِدُون bağımsızlar

مُتَحَايِد tarafsız SİY.;

حَيْدَرَابَاد Haydarabat;

حَارَ (حير) *a* (حِرْتُ) (حَيَرَان, حَيْرَة) [akıl] karışmak, bulanmak; (فِي ...*de, hakkında*) şaşırmak, ne yapacağını bilememek; (بَيْنَ ... وَ ... بَيْنَ ...*ile ...arasında*) kalmak, tereddüt etmek ¶ حَارَ فِي أَمْرِهِ şaşırmak, afallayıp kalmak, sersemlemek, ne yapacağını bilememek; tereddüt etmek; حَيَّرَ (*b-nin*) kafasını karıştırmak, (*b-i*) şaşırtmak; تَحَيَّرَ karışmak, karışık olmak; (فِي ...*de*) tereddüdü olmak, şaşkın bir durumda olmak; (بَيْنَ ...*ler arasında*) tereddüte düşmek ¶ تَحَيَّرَ فِي أَمْرِهِ şaşkına dönmek, kafası karışmak; اِحْتَارَ = تَحَيَّرَ;

حَيْر çit vb. ile çevrili bahçe, kapalı alan; ¶ حَيْرُ الحَيَوَان hayvanat bahçesi;

حَيْرَة karıştırma, hayret etme, şaşkına dönme, ¶ فِي حَيْرَةٍ şaşkın; kafası karışmış;

حَيْرَان müe. حَيْرَى ç. حُيَارَى şaşkın, hayret içinde, sersemlemiş, afallamış; müterreddit, tereddüt içinde, şaşkın, aptalca [sırıtma]; çelişkili, tutarsız [sözler vb.];

تَحَيُّر karışma, içinden çıkamama, şaşkınlık; sıkılma, mahçubiyet;

حَائِر karışık, şaşkın; (فِي *hakkında*) tereddüt içinde kararsız; yolunu kaybetmiş; sapmış; ¶ حَائِر فِي أَمْرِهِ kafası karışmış, ne yapacağını bilmeyen, müterreddit;

مُحَيَّر kafası karışmış, tereddüt içinde;

مُتَحَيِّر ve مُحْتَار = حَائِر;

حيز bkz. حوز;

حيزبون bkz. حزب;

حَاصَ (حيص) *i* (عن *den*) (مَحِيص, حَيْصَة, حَيْص) kaçınmak, uzaklaşmak; اِنْحَاص ⇑;

حَيْصَة kaçış; ¶ وَقَعَ فِي حَيْصِ بَيْصٍ kötü duruma düşmek, zorlukla karşılaşmak;

حياصة bkz. حوص;

مَحِيص kaçış; sığınak, melce; مَا عَنْهُ مَحِيصٌ kaçınılmaz, bertaraf edilemez, savuşturulamaz; لَمْ يَكُنْ لَهُم مَحِيصٌ مِنْ أَنْ ... yapmaktan başka çareleri yoktu;

حَاضَتْ (حيض) *i* (مَحَاض, مَحِيض, حَيْض) adet görmek, hayızlı olmak;

حَيْض [tek.is. ة] ve حِيَاضَة adet görme, hayız;

حَائِض [müe.] ve حَائِضَة hayızlı;

حَوط bkz. ; حياط, حيطان, حياطة, حيطة

حَافَ (حيف)[1] i (حَيْف) (عَلى b-e) zulmetmek, adil davranmamak, hakkını vermemek; (على bşi) sınırlamak, kısaltmak, azaltmak; تَحَيَّفَ (bşi, veya من bşe) el koymak, haksızlıkla, zorla ele geçirmek, gasbetmek;

حَيْف yanlış, hatalı, gayri adil; zarar, ziyan, haksız hüküm veya karardan gelen zarar; ¶ حَيْفٌ عَلَيْهِ ne yazık! ne kötü!; لاَ حَيْفَ بِهِ tam yerinde bir davranış! pek münasip!;

حَيْفَا[2] Hayfa limanı;

حَاقَ (حيق) i (حُيُوق, حَيْق) (b-nin) her yanını sarmak, çepe çevre sarmak; (ب b-nin) başına gelmek, [ceza, bela vb.]; (في ...i) delmek, delip geçmek [kılıç vb.]; (في b-nin, bşin) içine işlemek, nüfuz etmek; أَحَاقَ (ب b-i) sarmak, çevrelemek; (bşi, ب b-nin) başına getirmek, musallat etmek, sarmak;

حَيْق akibet, ceza;

حَيَّكَ ⇒ حيك dokumak;

حِيَاكَة bkz. ; حوك

حَيِّك = حَائِك; bkz. ; حوك

حِيل[1] bkz. ; حول حِيلُولَة, حِيَال, احيل, حِيلَة, تَحيِيل

احيلى[2] bkz. ; حلو

حَانَ (حين) i (حَيْن, حَيْنُونَة) [vakit] gelmek, girmek, yaklaşmak; tesadüfen olmak, vuku bulmak ¶ حَانَ الوَقْتُ şimdi tam zamanı(dır); vakti geldi; ...حَانَ لَهُ أَنْ ...yapmanın tam zamanıdır; أَمَا حَانَ لَهُم أَنْ يَفْهَمُوا hala anlamaya-caklar mı?; حَانَت مِنِّي الْتِفَاتَةٌ (الى ...e) döndüm, baktım, tam kafamı (الى ...e) çevirdim; حَيَّنَ (...için) vakit tayin etmek; أَحَانَ (b-i) yıkmak, mahvetmek; تَحَيَّنَ (fırsatını, zamanını) beklemek, kollamak; ¶ تَحَيَّنَ الفُرْصَةَ fırsatını beklemek/ kollamak; اِسْتَحْيَنَ zamanını beklemek;

حَان bar, gece kulubü;

حَانَة ç. آت bar, meyhane;

حَيْن ölüm, yok oluş;

حِين ç. أَحْيَان, أَحَايِين zaman; uygun, doğru zaman, fırsat; ...حِينَ [mud. meb kul.] ...anda,; [bağlaç] ...dığı zaman, ...dığında; ...yapar yapmaz, olur olmaz; حِينًا bir süre; bir kez, bir gün; أَحْيَانًا arasıra, bazen; حِينًا ... حِينًا bazen; فِي الأَحَايِين bazen, arada bir; فِي بَعْضِ الأَحْيَانِ ve (الأَحَايِين) بَعْضَ الأَحْيَانِ arasıra, bazen, arada bir; فِي أَغْلَبِ الأَحْيَانِ genellikle, çoğunlukla; اِلى حِينٍ bir süre; bu arada; فِي حِينِهِ o zaman, zamanı gelince; tam zamanında; ذَا الحِينَ hemen, şimdi; şu vakit(te); مِنْ ذَلِكَ الحِينِ o zamanki; الى ذَلِكَ الحِينِ şu vakte kadar, şimdiye kadar; ...فِي حِينِ [fiilden önce] ...yaparken; ...عَلَى حِينِ أَنْ ... ve حِينَ أَنْ ...e göre; عَلَى حِينٍ هُم يَزْعُمُونَ iddialarına göre; بَيْنَ حِينٍ وَ حِينٍ ya da مِنْ حِينٍ الى حِينٍ, بَيْنَ حِينٍ وَ ve مِنْ حِينٍ لِلآخَرِ ve حِينَ بَعْدَ حِينٍ آخَرَ arasıra, bazen, arada bir;

حِينَئِذٍ o vakit, o zaman;

حِينَذَاكَ o vakit, o zaman;

حِينَمَا [bağlaç] ...iken; yaptığında

خ

خَاء " خ " harfinin adı;

خَاخَام (= حَاخَام)

خَاقَان ç. خَوَاقِين hakan, imparator;

خَاكِي haki renk, toprak rengi;

خُؤُول, خُؤُولَة bkz. خول ;

خَام ham, işlenmemiş; tabaklanmamış; keten; basma, pamuklu bez; (ç. خَامَات) hammadde; tecrübesiz, eğitilmemiş, kaba; خَامَات [çoğ.] hammaddeler; ¶ جُلُود خَام ham, tabaklanmamış deri(ler); خُيُوط خَام ham lif(ler); زَيْت خَام ham petrol; سُكَّر خَام ham şeker; الْمَوَاد الْخَام hammaddeler;

خَان ç. آت- han, otel, kervansaray; meyhane, içki yeri;

خَانَة ç. آت- sütun [gazete]; kare [satranç tahtası vb.]; sayı hanesi MAT.;

خَبَّ *u* (خَبِيب, خَبَب, خَبّ) [hayvan] eşkin gitmek, [at] tırıs gitmek; [insan] avare avare gezmek, başıboş dolaşmak; (فِي *kuma*) batmak; _ (خَبّ) [deniz] dalgalanmak, kabarmak; تَخَبَّبَ ve اِخْتَبَّ [hayvan] eşkin gitmek; [at] tırıs gitmek;

خَبَب eşkin gidiş; tırıs gidiş;

خَبّ dalgalı deniz;

خَبّ sahtekar, hilekar, dolandırıcı kişi;

خَبَأَ *a* , خَبْأً (*bşi*) gizlemek, saklamak; تَخَبَّأَ gizlenmek, saklanmak; اِخْتَبَأَ ⇑; görünmemek, görünmez olmak;

خَبْء [is.] gizlenen, saklanan şey;

خَبِيئَة ç. خَبَايَا ⇑; sır; define, gömü; ¶ خَبَايَا الأَرْضِ define, gömü; tabii kaynaklar;

مَخْبَأ ve ç. مَخَابِئ gizlenilen yer; barınak, sık sık gidilen yer, sığınak, yatak;

خِبَاء ç. اَخْبِيَة, اَخْبِئَة çadır, otağ; [hububat vb.nin] işe yaramayan dış kısmı;

خَابِئَة, خَابِيَة ç. خَوَابِيء, خَوَابٍ büyük kap, varil, fıçı;

مَخْبَآت [çoğ.] gizli, saklı şeyler; sırlar;

مُخْتَبِئ gizli saklı;

خَبُثَ *u* (خَبَاثَة, خُبْث) kötü olmak; kötü kişilikli/şerli olmak; تَخَابَثَ kötü davranmak; kötüymüş gibi davranmak; sıkılmak, kendini kötü hissetmek;

خُبْث kötülük, şerlilik; iyi olmama, kötü durum [hasta vb.];

خَبَث süprüntü, artık;

خَبِيث ç. خُبَثَاء, خُبُث, اَخْبَاث, خَبَثَة kötü, şerli; garezkâr, kinci, hain; zararlı, muzır; ciddi [hastalık], iğrenç, mide bulandıran [koku];

أَخْبَث daha kötü; daha berbat;

خَبَاثَة kötülük; garez, kin vb.;

خبر *u* (خِبْرَة, خُبْس) (*bşi*) denemek, test etmek; (*bşi*) tecrübe etmek; (*bşde*) deneyimli/ tecrübeli olmak; (*bşi*, *b-i*) iyi bilmek, tanımak;

خُبْر *u* (*bşi*, veya ب *bşi*) iyice/ kapsamlı olarak bilmek; uzman olmak; خبر (*b-e*, ب *bş hakkında*) bilgi/ haber vermek, bildirmek; خَابَر *(b-e)* yazmak, mektup göndermek, mektupla temasa geçmek; *(b-ile)* anlaşma koşullarını gözden geçirmek, müzakere etmek, anlaşma masasına oturmak; أَخْبَر (*b-e*, ب *bşi*) haber vermek, bildirmek; (*b-ile* ب *bş hakkında*) konuşmak; (*b-e*, ب *bşi*) iletmek, rapor etmek, ihbar etmek; تَخَبَّر *(b-i)* soruşturmak; تَخَابَر birbirini haberdar etmek, haberleşmek; yazışmak, mektuplaşmak; (مَعَ *b-ile*, في ...*hakkında*) anlaşmak için görüşmek, müzakere etmek; اِخْتَبَر (*bşi*) incelemek, tetkik etmek; (*b-i*, *bşi*) denemek, sınamak, imtihan etmek; *(b-i)* deneyerek öğrenmek, tecrübe edinmek; (*bşi*) iyice bilmek; اِسْتَخْبَر (*b-e*, عن ...*ile*);

خَبَر ç. أَخْبَار haber; bilgi, malumat, mesaj, rapor; söylenti, dedikodu; DİLB. haber; [çoğ.] tarihi olaylar ¶ سَأَلَهُ عَنْ أَخْبَارِهِ birini bir başkasına *birini* sormak; كَانَ فِي خَبَرِ كَانَ veya دَخَلَ فِي خَبَرِ كَانَ geçmişte kalmak, mazi olmak;

خُبْر, خِبْرَة deneyim, tecrübe; bilgi;

خَبِير (ب ...*de*) tecrübeli, deneyimli, usta; (ب *bşi*) bilen, tanıyan, aşina, yadırgamayan, (ب ...*den*) haberdar, farkında; اَلْخَبِير Habir [Allah (cc.)]; (ç. خُبَرَاء) uzman, mütehassıs;

مَخْبَر asıl, hakiki anlam; (ç. مَخَابِر) laboratuar;

مِخْبَار ç. مَخَابِير deney tüpü KİM.;

مُخَابَرَة ç. -آت yazışma, mektuplaşma; [özl yazılı] bildirme, haber verme; ¶ اَلْمُخَابَرَة ب... lütfen ...e yazınız, yazışma adresi [ilanlarda]; مُخَابَرَة تِلِفُونِيَّة telefon ile konuşma, haberleşme; مُخَابَرَة خَارِجِيَّة harici konuşma; مُخَابَرَة سِرِّيَّة gizli haberleşme; قَلَم اَلْمُخَابَرَات istihbarat bürosu; اَلْمُخَابَرَات حُضُورِيًّا şahsen başvuru [ilanlarda];

إِخْبَار bildirme, haber verme, haberleşme, not, mesaj; rapor; ihbar;

إِخْبَارِي [na't] haber;, haber verici;

تَخَابُر anlaşma için bir araya gelme, müzakere; mektuplaşma;

اِخْتِبَار ç. -آت tetkik, araştırma, inceleme; deneme; deney, test, test imtihanı; teste tabi tutma; [bilimsel] araştırma, deney; deneysel, ampirik bilgi; ¶ اِخْتِبَارَات تَحْرِيرِيَّة yazılı sınavlar, imtihanlar; عَلَى سَبِيلِ الإِخْتِبَارِ deneyerek, tecrübi olarak; تَحْتَ الإِخْتِبَار deneme/ test aşamasında; حُقُول الإِخْتِبَار tecrübi alanlar;

اِخْتِبَارِي deneysel, tecrübi; ampirik;

اِخْتِبَارِيَّة deneycilik, ampirizm FELS;

اِسْتِخْبَار ç. -آت tetkik, inceleme, araştırma; ¶ دَائِرَة الإِسْتِخْبَارَات istihbarat bürosu;

مُخْبِر ç. -ون rapor eden, ihbarcı, muhbir; detektif;

مُخْتَبَر ç. آت- laboratuar;

خبز *i* (خَبْز) (*ekmeği*) fırında pişirmek; اختبز ⇑;

خُبْز ç. أَخْبَاز ekmek;

خُبْزَة ekmek, somun;

خَبَّاز ç. خَبَّازَة, ون- ekmekçi, fırıncı;

خُبَّازَى, خُبَّيْز, خُبَّاز ebegümeci BOT. Malva sylvetris;

خَبَازَة ekmekçilik, fırıncılık (mesleği);

مَخْبَز, مَخْبَزَة ç. مَخَابِز fırın;

خبص *i* (خَبْص) (*bşi* ب *bş ile*) karıştırmak, karmak; خَبَّص (*bşi*) karmak, karıştırmak; (*bşi*) yüzüne gözüne bulaştırmak, karıştırmak, berbat etmek, batırmak;

خَبِيص, خَبِيصَة karmakarışık şey; خَبِيصَة meyva jöleli tatlı;

خَبَّاص herşeyi karmakarışık eden, karıştıran, berbat eden; sorumsuz, davetsiz kişi;

خبط *i* (خَبْط) (*bşe*) vurmak, (*bşi*) dövmek , çalmak [davul vb.i]; (البَابَ *kapıya*) vurmak, çalmak; (*ayağını* الأَرْضَ *yere*) vurmak [hayvan]¶ يَخْبِطُ خَبْطَ عَشْوَاءِ rastgele, gelişi güzel davranmak; *(b-e)* vurmak, darbe indirmek; *(b-i)* vurarak yere yıkmak, devirmek; (*bşe*) vurmak, çarpmak, çarpıp sendelemek, tökezlemek; kaybolmak, yolunu kaybetmek; el yordamı ile aramak, eli ile yoklamak; direnmek, mukavemet/ direnç göstermek; [at] dörtnala gitmek, koşmak, seğirtmek; اختبط (*bşe*) vurmak, çarpmak; direnmek, direnç/ mukavemet göstermek; el yordamı ile aramak, el ile yoklamak; kaybolmak, yolunu kaybetmek; telaş/acele etmek, koşuşturmak;

خَبْطَة darbe, vuruş; çalma, çalış [kapı];

خُبَاط delilik, çılgınlık, dengesizlik;

خبل *u* (خَبْل) (*bşi*) karma karışık hale sokmak, karıştırmak; *(b-i)* engellemek, mani olmak, durdurmak; *(b-nin)* kafasını karıştırmak, *(b-i)* şaşırtmak, sersemletmek; *(b-i)* çıldırtmak; خَبِل *a* (خَبَال, خَبَل) karışmak, karmakarışık olmak; delirmek, çıldırmak; خَبَّل (*b-i*) şaşırtmak, zihnini karıştırmak; (*bşi*) karmakarışık hale getirmek, kompleks hale getirmek; *(b-i)* çılgına çevirmek; اختبل [akıl] karışmak, dağılmak;

خَبَل karışıklık; zihin bozukluğu, delilik;

خَبِل deli çılgın; ahmak, budala, alık; اخبل ⇑; ⇑;

اخْتِبَال zihin karışıklığı;

مَخْبُول deli, çılgın, aptal; ahmak, alık;

مُخَبَّل karma karışık, karman çorman; allak bullak, karışık;

خبو (خَبَا) *u* (خُبُوّ, خَبْو) [ateş] sönmek; خَبَايَا ve خَبَاء ç. أَخْبِيَة bkz. خَبْأ ;

خَابِيَة ç. خَوَابٍ bkz. خبأ ;

خِيَار havyar;

ختر *i* (خَتْر) *(b-e)* ihanet etmek, sadık kalmamak, vefasız olmak (*b-i* kandırmak, dolandırmak, oyuna getirmek;

خَتْر ihanet, hainlik, vefasızlık, sadakatsizlik, kandırma, dolandırma;

خَتَّار vefasız, hain, sadakatsiz; üç kağıtçı, dolandırıcı;

[kitap]; خَوَاتِم son safha, bölüm, sahne;

مُخَتَّم yüzüklü, yüzük takılı [el];

مُخْتَتَم son, nihayet, bitiş;

خَتَنَ *i* (خَتْن) [çocuğu vd.i] sünnet etmek; اِخْتَتَنَ sünnet olmak;

خَتْن sünnet;

خَتَن ç. اَخْتَان damat [akrabalık ilişkisi]; damat, güvey [düğünde];

خِتَانَة, خِتَان sünnet;

خَثَرَ *a* (خَثْر), خَثِرَ *a*, خَثُرَ *u* sertleşmek, yoğunlaşmak, pekleşmek; ağdalı, yapışkan olmak veya yapışkanlaşmak; [sıvı] pıhtılaşmak, top top olmak; kesilmek [süt]; خَثَّرَ ve اَخْثَرَ (*sıvıyı*) koyultmak; pıhtılaştırmak; [sütün] kesilmesine sebep olmak; تَخَثَّرَ = خَثَرَ;

خَثْرَة tromboz, damarda veya kalpte kanın pıhtılaşması TIP.;

خُثَار tortu, telve, posa, çökel; döküntü, süprüntü; ayak takımı;

خُثَارَة tortu, telve, posa, çökel;

تَخَثُّر pıhtılaşma, top top olma; ¶ تَخَثُّر فِي الْمُخ beyin trombozu TIP.;

خَاثِر pek, koyu; ağdalı, yapışkan; pıhtılaşmış, top top; kesilmiş sütün katı kısmı;

مُخَثِّر ⇑; ⇑; ⇑;

خَجِلَ *a* (خَجَل) (من *bşden, ...den, dolayı*) mahçup olmak; sıkılmak, sıkıntı duymak; خَجَّلَ ve اَخْجَلَ (*b-i*) utandırmak; (*b-i*) sıkmak, mahçup etmek;

خَجَل (من *den*) utanma; çekingenlik, utangaçlık, mahcubiyet; ¶ يَا لِلخَجَلِ ne ayıp!;

خَاتِر hain, vefasız, sadakatsiz;

خَتَلَ *u, i* (خَتْل, خَتَلَان) *(b-i)* aldatmak, kandırmak, oyuna getirmek, dolandırmak; خَاتَلَ ⇑; münafıkça, ikiyüzlü davranmak; اِخْتَتَلَ = خَتَلَ;

خَتْل ve مُخَاتَلَة kandırma, oyun, hile;

مُخَاتِل hilekâr, düzenbaz, kurnaz;

خَتَمَ *i* (خَتْم, خِتَام) (*bşi*) mühürlemek, damgalamak; (*bşi* على *kalpleri*) mühürlemek, kapatmak, etkilenmez, tesir edilmez yapmak; [Allah] (*bşi*) bitirmek, sona erdirmek, (*bşi*) bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek; [yara] kapanmak, iyileşmek, kabuk bağlamak, onmak; تَخَتَّمَ (بِالخَاتِم) yüzük takmak; ¶ تَخَتَّمَ بِالذَّهَبِ altın yüzük takmak; اِخْتَتَمَ (*bşi*) bitirmek; (*bşi*) tamamlamak;

خَتْم mühür; (ç. خُتُوم, اَخْتَام) mühür, damga; damga izi; = خَتْمَة; ¶ خَتْم البَرِيد posta damgası; شَمْع الخَتْم mühür mumu, kırmızı balmumu;

خَتْمَة ç. خَتَمَات hatim;

خَاتِم ç. خَوَاتِم [daha çok üzerinde mühür bulunan] yüzük; mühür; damga; ¶ خَاتَم الزَّوَاجِ evlilik yüzüğü خَاتَم النَّبِيِّينَ Hz. Muhammed, Son Peygamber (sav);

خَاتَام ç. خَوَاتِيم [mühür] yüzük;

خِتَام mühür mumu, son, bitiş, sona erme; ¶ فِي الخِتَامِ sonunda; son olarak, ergeç, ilerde;

خِتَامِي [na't] son, nihai; ¶ كَلِمَة خِتَامِيَّة son söz;

اِخْتِتَام son, bitiş, netice, nihayet;

خَاتِمَة ç. خَوَاتِم, خَوَاتِيم ⇑; son söz, hatime

خَجِل sıkılgan; çekingen, utangaç;

خَجُول utangaç; sıkılgan, mahçup, çekingen;

خَجْلان ⇑; ⇑;

مَخْجُول utangaç;

مُخْجِل utanç verici; alçakça; namussuzca

¶ الأعْضَاء الْمُخْجِلَة edep yerleri;

خَدَّ *u* (خَدّ) (*toprağı*) saban ile işlemek, sürmek;

تَخَدَّد [toprak] saban ile sürülmek; [deri] buruşmak, kırışmak;

خَدّ ç. خُدُود yanak; yan, taraf; ¶ صَعَّرَ خَدَّهُ hakir,/hor gören bir tavır takınmak;

خَدّ ve خَدَّة ç. خُدَد sabanın açtığı iz, karık;

أُخْدُود ç. أَخَادِيد saban izi ⇑; çukur, hendek;

مِخَدّ ç. مَخَادّ yastık; minder;

خَدِيج vaktinden önce doğan çocuk, prematüre;

خِدَاج çocuk düşürme;

خَدِر *a* (خَدَر) [kol, bacak] uyuşmak, karıncalanmak; felç olmak/ geçirmek; خَدِر *u* (*kızı*) hareme almak; (*b-i*, *bşi*) uyuşturmak, hissizleştirmek; (...*e*) anestezi uygulamak, narkoz vermek TIP; أَخْدَر (...*i*) uyuşturmak, hissizleştirmek; تَخَدَّر uyuşmak, hissizleşmek, karıncalanmak; rahatlamak, sakinleşmek;

خِدْر ç. أَخْدَار, أَخَادِير, خُدُور perde; çadırın kadınlar bölmesi, harem; [kadına] özel oda;

خَدَر ve خُدْرَة uyuşma, karıncalanma; uyuşukluk, cansızlık, hareketsizlik;

خَدِر uyuşmuş, karıncalanan [uzuv]; cansız, hareketsiz, uyuşturulmuş;

تَخْدِير anestezi, narkoz verme; uyuşturma;

خَادِر organ, uzuv; uyuşmuş, hareketsiz; ininde gizlenen [aslan];

خَادِرَة krizalit ZOO.;

مُخَدِّر [s.] anestezik, ağrı dindirici; [is.] (ç. -آت) anestezik, ağrı dindirici; uyuşturucu;

مُخَدَّر uyuşmuş, hissetmeyen; sarhoş MIS.;

مُخَدَّرَة haremde tutulan kız;

خَدَش *i* (خَدْش) (*bşi*) tırmalamak; (*bşi*) yaralamak, berelemek, yırtmak, hırpalamak, parça parça etmek; (*edep kaidelerini*, *b-nin saygınlığını*) tanımamak, bozmak, çiğnemek, ihlal etmek; (*barışı*) bozmak; (سُمْعَتَهُ *b-nin şerefini*) lekelemek, leke sürmek, karalamak; = خَدَّشَ;

خَدْش ç. أَخْدَاش, خُدُوش tırmalama, tırmalama izi; sıyrık;

خَدَع *a* (خَدْع) (*b-i*, عن ...*de*) oyuna getirmek; *(b-i)* kandırmak, aldatmak, خُدِعَ [edil.] (عن ...*de*) aldanmak, hatalı/ yanlış davranmak; (عن *hakkında*) yanlış izlenim edinmek;

خَادِع *(b-i)* kandırmak, aldatmak; *(b-i)* aldatmaya/ dolandırmaya çalışmak/ uğraşmak;

انْخَدَعَ (ب *tarafından*) aldatılmak, kandırılmak; hatalı olmak;

خَدْعَة ç. hile, dolap, oyun; سَوَّى أَخْدَعَهُ kibrini kırmak, karşısında eğilmeye mecbur tutmak;

خَدِيعَة ç. خَدَائِع hile, düzen, dolap, hilekarlık, düzenbazlık, dolandırıcılık;

خَدَّاع hilekar, düzenbaz; aldatıcı, asılsız, hayali;

خَيْدَع hayal; serap, ılgım, yalgın;

أَخَادِيع [çoğ.] hileli, dalavereli işler, elaltından yürütülen işler; hayaller, seraplar;

مَخْدَع ç. مَخَادِع küçük oda, kabin; yatak odası;

خِدَاع hile, oyun, düzen, ihanet, dolandırıcılık; ikiyüzlülük;

خِدَاعِي hilekar, aldatıcı, hileli, sahte; boş, yanlış, çürük, esası olmayan, yanıltıcı, temelsiz, asılsız, hayali;

مُخَادِع hileli, aldatıcı, sahte, yalancı;

خَدِلَ *a* sertleşmek, pekişmek; uyuşmak, karıncalanmak;

خَدَمَ *u, i* (خِدْمَة) hizmet etmek/ vermek; işi, görevi bulunmak; çalışmak; *(b-e)* hizmetçilik yapmak, hizmet etmek; (*birinin*) tarafını tutmak, taraftarı olmak ¶ خَدَمَ الأَرْضَ toprağı işlemek; خَدَمَهُ خَدَمَاتٍ كَثِيرَةً ona çok hizmet etti; خَدَمَ رِكَابَ فُلَانٍ = *b-nin* emrine amade olmak; خَدَمَ مَصَالِحَ فُلَانٍ *b-nin* şahsi faydası/ menfaati için çalışmak; خَدَمَ القُدَّاسَ Aşai Rabbani ayinini kutlamak HRİ.; خَدَّمَ *(b-i)* ücretle çalıştırmak, hizmetinde kullanmak; *(b-e)* iş vermek; *(b-e)* iş sağlamak; اِسْتَخْدَمَ (*b-i*, ل *için*) işe almak, iş vermek; (*bşi kamu hizmet kurumlarını*) çalıştırmak, işletmek; (*bşi*, ل *için*) kullanmak, (*bşden*) ل *amacıyla*) yararlanmak, istifade etmek;

خَدَم hizmetçiler, hizmetçiler;

خِدْمَة ç. ـَات hizmet; çalışma; iş, görev, vazife; çalışma, iş eylem; ¶ فِي خِدْمَةِ الشَّيْءِ *bşin* hizmetinde; فِي خِدْمَتِهِم emrinize amade, hizmetinizde; خِدْمَةً لِلْحَقِيقَةِ gerçekler ortaya çıksın diye; الخِدْمَة العَسْكَرِيَّة askerlik hizmeti; الخِدْمَة الإِجْبَارِيَّة mecburi hizmet;

خَدَّام ç. ـَة hizmetçi, uşak; [kadın] uşak;

خَدَامَة hizmetçilik; servis; iş, görev;

تَخْدِيم iş bulma/ sağlama; ¶ مَكْتَبُ التَّخْدِيمِ iş bulma bürosu; iş ve işçi bulma kurumu;

اِسْتِخْدَام (*hizmete*) açma; kullanma, istihdam; iş verme, iş sağlama; hizmet, görev, vazife;

خَادِم ç. خَدَمَة, خُدَّام [ev içi] uşak, hizmetçi, işçi, çalışan; garson;

خَادِمَة [kadın] hizmetçi, uşak; dadı; garson;

خَادِمِيَّة hizmetçilik;

مَخْدُوم ç. مَخَادِيم iş veren, patron, iş sahibi;

مَخْدُومَة ev sahibesi; [kadın] iş veren;

مَخْدُومِيَّة patronluk, işverenlik;

مُخَدِّم ç. ـُون iş bulma bürosu, iş ve işçi bulma kurumu;

مُسْتَخْدِم ç. ـُون iş veren, patron;

مُسْتَخْدَم (KNŞ. مُسْتَخْدِم) ç. ـُون çalışanlar, işçiler;

خَادَنَ ⇒ خَدَنَ *(b-ile)* arkadaş/ dost olmak, dostluk kurmak;

خَدَن ç. أَخْدَان arkadaş, dost, sırdaş;

خِدِّين arkadaş, dost, sırdaş;

خِدِيوِ, خُدَيْوِي hidiv;

خديوي hidiv ile ilgili;

استخذأ ⇒ خذأ kendini teslim etmek;

مستخذئ itaatkar, uysal, boyun eğen;

خذف i (خذف) (*bşi* ya da ب *bşi*) hızla atmak, savurmak, fırlatıp atmak;

مخذفة sapan; mancınık;

خذل u (خذلان, خذل) (*b-i* ya da عن *b-i*) [güç bir zamanda] terk etmek, bırakıp gitmek; arkada kalmak; *(b-i)* memnun/ hoşnut edememek; خُذِلَ [edil.] başaramamak, aksilik çıkmak, ters gitmek, problem çıkmak; خاذل *(b-i)* terk etmek, yardımsız bırakmak; تخاذل takati kesilmek, halsiz düşmek; انخذل güç bir zamanda terk edilmek; yardımsız kalmak; yenilmek, mağlup düşmek; terslik, aksilik, problem çıkmak;

خذلان aşırılık;

تخاذل yorgunluk, bitkinlik, kuvvetsizlik; rahatlama, sakinleşme; ayrılık, ihtilaf, aksilik, terslik;

انخذال bırakma; mağlubiyet, yeniigi;

متخاذل yorgun, bitkin, halsiz, bitap;

استخذى ⇒ خذو kendini teslim etmek;

استخذاء itaatkarlık, uysalık;

مستخذ itaatkar, uysal;

خرّ u, i (خرير) [akarsu] şırıldamak, ses çıkarmak; horlamak; خرّ (خرور, خرّ) düşmek, yere kapaklanmak; secdeye kapanmak; ¶ خرّ على الأرض yere kapaklanmak; خرّ بين يديه önünde secdeye varmak; خرّ تحت قدميه ayaklarına kapanmak;

خرير [su] şarıltı;

خرئ a (خرء) sıçmak;

خرء ve خراء dışkı; bok;

خراسان Horasan;

خرب[1] i (خرب) (...*i*) yıkmak, harap etmek, yerle bir etmek; خرب a (خراب) yıkılmak, harap olmak, أخرب ve خرّب yıkmak; تخرّب yıkılmak, harap olmak;

خرب mahvolma, yıkılma;

خُرب delik; iğne deliği; anüs;

خرب harap, yıkık, viran; bakımsızlıktan yıkılıp dökülen, yıkılacak gibi, kırık dökük; bozuk, hizmet harici;

خربة ç. خرب harabe, virane; yıkıntı;

خَرْبة dinsizlik, kanunsuzluk;

خُرْبة ç. خُرب delik; iğne deliği; anüs;

خربة yıkıntı, moloz;

خراب harap, viran; kırık dökük (ç. أخربة) yıkıntı, harave, virane;

خرائب ,ات .ç خرابة harabe, virane, yıkıntı;

خربان yıkık, dökük, harap, viran; bozuk, hizmet dışı, hizmet harici;

تخريب ç. ات- yıkma, harabeye çevirme; sabotaj; عمل تخريبي sabotaj eylemi;

خارب yok edici, muhrip, destroyer;

مخرّب ç. ون- ⇑; sabotajcı;

مُخْرِب yok edici, muhrip, destroyer;

خرّوب [cin.is.; tek.is. ة] keçiboynuzu, harrup BOT.;

خربش tırmalamak; kötü bir şekilde yazmak,

karalamak, yazıvermek; hışırdamak SUR.; خَرْبَط (*bşi*) karıştırmak, düzenini bozmak; خَرْبَق (*bşi*) bir baştan bir başa delmek; (*bşi*)delik deşik etmek, kalbura çevirmek; (*bşi*) bozmak, sakatlamak, zarar vermek;

خَرَتَ *u* (خَرْت) (*bşi*) delmek, delip geçmek; خَرْت ç. خُرُوت, أَخْرَات delik; halka, bilezik [delik etrafındaki];

خِرِّيت deneyimli, tecrübeli, kalifiye; rehber;

خِرْتِيت gergedan ZOO.;

خَرَجَ *u* (خُرُوج) çıkıp gitmek, (من *...den*) çıkmak, hasıl olmak, doğmak; [dışarı] akmak, sızmak; ayrılmak, uzaklaşmak; çıkıntı yapmak, meydana getirmek, dışarı çıkmak; (من *bşi*) terk etmek; (من *...den*) [araçtan, binekten] inmek, çıkmak; (من *...den*) hasıl olmak, kaynaklanmak, doğmak, (من *bşin*) neticesi olmak; (عن *...den*) çekilmek, kendini çekmek, ayrılmak; (عن *...i*) bırakmak, (عن *...ile*) ilişkisini kesmek; (عن *...ile*) anlaşamamak, ihtilafa düşmek; (عن *bir anlaşmadan, prensipten*) dönmek, sapmak; (عن *...in*) istisnasını teşkil etmek, istisna olmak, (عن *...de*) ayrıcalıklı olmak; (عن *konunun*); dışına çıkmak; (عن *...e*) yabancı olmak, ait olmamak; (عن *...e*) dahil olmamak; لاَ يَخْرُجُ ...ile sınırlıdır, sadece ...dır; (عَلَى ... عَنْ *...e*) saldırmak, üstüne atlamak, (على *...e*) dövüşmek; (على *...e*) isyan etmek, ayaklanmak; (على *kanunu kuralı*) çiğnemek, bozmak, tanımamak, saymamak; خَرَجَ عَلَيْهِ ... ب *b-i* ...ile yüz yüze getirmek, karşı karşıya bırakmak; (ب *b-i*) dışarı çıkarmak, getirmek; (ب *b-i*) dışarı atmak, kovmak, defetmek, yerinden çıkarmak; (ب *b-i*, عن *...den*) caydırmak, vaz geçirmek; (ب *bşi*) bulup çıkarmak, keşfetmek; ¶ خَرَجَ عَنِ الخَطِّ [tren] raydan çıkmak; خَرَّجَ (*b-i*, *bşi*) yerinden çıkarmak, dışarı çıkarmak; (*b-i*, *bşi*) dışarı atmak, kovmak, defetmek; (*b-i*, *bşi*) elemek, dahil etmemek; (*bşi*) müstesna/ hariç tutmak; (*b-i* في *işe, mesleğe*) alıştırmak, öğretmek, talim ettirmek; (*b-i*) eğitmek, yetiştirmek; (*bşi*) damıtmak, imbikten çekmek; (*bşi*) çekip çıkarmak, zorla sökmek; (*bşi*) anlamak, mantıki sonuç çıkarmak, istihraç etmek; (*bşi*) açıklamak, şerh etmek, tefsir etmek, izah etmek; أَخْرَجَ (*b-i*, *bşi*) dışarı çıkarmak, getirmek; (*bşi*) boşaltmak, tahliye etmek [özl. *birlikleri*]; (*b-i*) defetmek, kovmak; (*bşi*, örn. *elektrik dalgalarını*) yaymak, saçmak; (*bşi*, örn. *dili*) dışa doğru çıkarmak, çıkıntı yaptırmak; (*bşi cepten*) çıkarmak; (*bşi*) ortaya koymak, meydana çıkarmak; (*bşi*) hariç tutmak; (*b-i* من *ülkeden*) atmak, dışarıya sürmek, sürgüne yollamak; (*b-i* من *işten*) atmak, çıkarmak; أَخْرَجَهُ مِنْ ثَرْوَتِهِ *b-nin* mal veya mülküne el koymak, istimlak etmek, tahliye etmek; (*bşe*) ses vermek, çıkarmak [enstr]; (*bir görüşü*) ileri sürmek, beyan etmek, ortaya atmak; (رِيحًا *koku*) yaymak, çıkarmak [ağız-

dan. mideden]; *(b-i)* eğitmek, yetiştirmek; *(b-i)* alıştırmak, talim yaptırmak; (*oyunu*) sahneye koymak TİY.; (*filmi*) hazırlamak, yönetmek, (*filmin*) yönetmenliğini yapmak; (*bşi*, عن *...den*) hariç/ müstesna tutmak/ kılmak; (*bşi*) çekip çıkarmak, zorla almak; (*bşi*) seçmek; تَخَرُّج öğrenim görmüş olmak; (في veya من *okulda, üniversitede*; في *...alanında*) yetiştirilmiş tahsil görmüş olmak; (في veya من *...den*) mezun olmak; تَخَـارُج ayrılmak, birliği bozmak; aralarındaki ilişkiyi koparmak, bağlantıyı kesmek; (عن *bşi*, ل *...e*) devretmek, bırakmak; اِسْتِخْرَج (*bşi* من *...den*) çıkarmak, dışarıya almak; (*bşi* من *...den*) zorla/ çekip almak, çıkarmak; (*maden* vb.i) kazarak çıkarmak, işe yaramayacak madenden değerli olan kısmını ayırmak; (*bşi* من *...den*) elde etmek; (*bşi*, من *bir kitap* veya *dökümandan*) almak, iktibas etmek, alıntı yapmak; (*bşi*, من *...den*) sonuç olarak çıkarmak, anlamak; (*bşi*) bulup çıkarmak, keşfetmek;

خَرْج masraf, harcama, gider; toprak vergisi; *b-nin* ihtiyacına/ isteğine uygun, münasip olan, yakışan şey; MIS. karne ile verilen miktar, tayin [yiyecek]; (ç. خُرُوجَات) süsleme; şerit, kenar süsü, dantel, su taşı; [çoğ.] süslemeler; ¶ هَـٰذَا خَـــرْجُكَ senin istediğin bu; خَرْج الْمَشْنَقَة kendini astıracak işler yapan;

خُرْج ç. خُرُجَة heybe, sırt çantası;

خُرْجَة ç. خُرَجَات çıkış, çıkış kapısı; çıkıntı, şiş, tümsek, yumru gibi, fırlak kısım; MIS. cenaze töreni veya defin;

خَرَاج vergi; toprak vergi si İSL.HUK.;

خَرَاجِي toprak vergisi ile alakalı; vergiye bağlı veya ekili arazi ile ilgili;

خُرَاج [cin.is.; tek.is. ة] ç. آت- [derideki] kabarcık; tümör, yumru;

خُرُوج çıkış; doğma, kaynaklanma; hareket, ayrılma; göç; (على *...e karşı*) saldırı, hamle, atak; ¶ خُرُوج عَنْ الخَطّ raydan çıkma;

خَرِيج ç. ون- mezun;

مَخْرَج ç. مَخَارِج çıkış yeri; çıkış yolu, çare, son çare, özür, bahane; mahreç, harflerin çıkış yeri; katot ELK.; ¶ عِلْم مَخَارِج الحُرُوف fonetik bilimi;

تَخْرِيج öğrenim, eğitim, talim, yetiştirme; [çocuk] büyütme, yetiştirme; zorla/ kuvvetle sökme/alma; meydana gelme, kaynaklanma; tercüme, izah, şerh;

اِخْرَاج dışarı çıkarma, yerinden çıkarma; boşaltma, yükü indirme; boşaltma, tahliye etme; yayımlama, yayın; zorla çıkarma; eleme, indirgeme; [*işten*] çıkarma; [*ülkeden*] sürme, uzaklaştırma; sürgün; salgı, ifrazat : bulup çıkarma, keşfetme; eğitim, öğrenim, talim; sahneye koyma; ¶ تَوَلَّى الإِخْرَاجَ [filmi, tiyatro oyununu] yöneten ...[dir], ...yönetti; مِنْ اِخْرَاجِ... yöneten ...[dir.];

تَخَرُّج mezun olma, mezuniyet, bitirme;

تَخَـارُج ayrılık, ilişkileri kesme, bağları

koparma; [yavaş yavaş] çekilme;

اِسْتِخْرَاج çıkarma, çekip alma, çekilme, boşaltma; [endüstriyel ürünleri] üretim imal; [maden vb.] koşarak çıkarma; özet çıkarma ⇑; alıntı, iktibas etme; netice çıkarma, sonuç elde etme; [problem, sorun] çözüm, çare;

خَـارِج dış, dış yüzey, hariç [s.]; harici, dış, yabancı; [is.] dışarı, hariç; dış, yabancı ülkeler; bölüm MAT.; ... خَـارِجَ [mud. kul.] ...dışı; خَارِجًا dışarıdan ¶ ... خَارِجًا عَنْ ...den ayrı, ...den başka; فِي الخَارِجِ yabancı ülkelerde; dışarıda; اِلَى الخَارِجِ dış/ yabancı ülkelere; dışarıya;

الخَارِجَة el-Harice kasabası [Mısır'da];

خَارِجِي [na't] dış, harici, yabancı; ¶ عِيَادَة خَارِجِيَّة poliklinik; وِزَارَة الخَارِجِيَّة dışişleri bakanlığı; تِلمِيذ خَارِجِي yatılı olmayan öğrenci;

خَوَارِج Hariciler; muhalifler, asiler;

مُخْرِج ç. ـون- yönetmen [sahne, film];

مُخْرَج özet, hülasa [kitaplar]

مُخْرَجَات salgılar, ifrazat;

مُتَخَرِّج ç. ـون- (فِي ya da مِن ...*den*) mezun;

مُسْتَخْرَج ç. ـآت- (مِن ...*in*) özet; (مِن ...*den*) iktibas, alıntı;

خَرْخَر horlamak;

خَرِدَ *a* bakire/ dokunulmamış/ masum/ saf/ bozulmamış olmak;

خَرِيدَة ç. خَرَائِد, خُرُد bakire; inci;

خُرْدَة ç. ـآت- hurda demir, metal; خُرْدَات [çoğ.] tuhafiye; ufak tefek eşyalar;

خُرْدَجِي tuhafiyeci;

خُرْدَق küçük kurşun;

خَرْدَل [cin.is.; tek.is. ـة] hardal tohumu; hardal;

خَرَزَ *u, i (bşi)* burgu/ matkap ile delmek;

خَرَز [cin.is.; tek.is. ـة] inci;

مِخْرَز ç. مَخَارِز saraç veya kunduracı bizi; zımba, delgi, matkap;

مِخْرَاز ⇑; ⇑;

خَرِسَ *a* (خَرَس) dilsiz olmak; ses çıkarmamak, konuşmamak; أَخْرَسَ *(b-i)* susturmak;

خَرَس dilsizlik, konuşamama özürü;

أَخْرَس müe. خَرْسَاء ç. خُرْس, خُرْسَان dilsiz;

خَرْسَان dilsiz;

خُرْشُوف [cin.is.; tek.is. ـة] ç. خَرَاشِيف enginar;

خَرَصَ *u* (خَرْص) (*bşi*) tahmin etmek; (*bşi*) zannetmek, farzetmek, tasavvur etmek; yalan söylemek, gerçeği söylememek; تَخَرَّصَ (عَلَى *b-e karşı*) yalanlar uydurmak, عَلَى ...*hakkında*) asılsız sözler yaymak; (عَلَى ...*hakkında*) asılsız, suçlamalarda bulunmak;

خُرْص ç. خُرْصَان küpe;

خَرَّاص yalancı; iftiracı;

خَرَطَ *u, i* (خَرْط) (*yaprakları*) sıyırmak; (*tahtayı, metali*) torna tezgahında biçimlendirmek; abartmak, büyütmek, atmak; _*u* MIS. küçük parçalara ayırmak; (*et, sebze*) küçük küçük doğramak; خَرَّطَ MIS. (*bşi*) küçük küçük doğramak, dilimlere ayırmak; اِنْخَرَطَ torna tezgahında şekillendirilmek, tornadan geçirmek; (فِي ya da ... فِي سِلْك *bir kuruluşa, teşkilata, topluluğa*) katılmak, dahil olmak, (فِي سِلْك

kuruluş vb. ile) sıkı/ yakın bir ilişki kurmak; (في *bşin*) içine işlemek/ girmek; (في *bşe*) düşünmeden girmek, hemen girivermek, başlamak, pat diye dalmak; uğraşmak, didinmek, zahmet çekmek; ¶ اِنْخَرَطَ في الْبُكَاءِ hüngür hüngür ağlamak, gözyaşları boşanmak;

خَرْط [yaprakları] sıyırma; tornadan geçirme; ¶ دُون ذلِكَ خَرْط القَتَاد ≈ bunu yapmak için bir fırın ekmek yemek lazım;

خَرَّاط ç. ـون tornacı; yüksekten atan, kuru sıkı atan, mübalağacı;

خَرَاطَة tornacılık;

خَرْاطَة etek SUR.;

خَرِيطَة ç. ـآت harita;

مَخْرَطَة ç. مَخَارِط torna tezgahı;

خَارِطَة ç. ـآت harita;

مَخْرُوط koni MAT.; koni şeklinde;

مَخْرُوطِي koni şeklinde;

خَرْطُوش ç. خَرَاطِيش kartuş; [kalem] kurşun; eski abidelerde kral ismini gösteren kabartma MİM.; günlük defteri;

خَرْطَال yulaf BOT.;

خَرْطُوم ç. خَرَاطِيم [fil, tulumba] hortum;

الخَرْتُوم Hartum [Sudan];

خَرَاطِين bir çeşit solucan;

خَرَاطِينِي [na't] solucan şeklinde, kurta benzeyen;

خَرْطِيط gergedan ZOO.;

خَرُعَ *u* (خَرَاعَة, خُرْع) ve خَرِعَ *a* (خَرَع) halsiz olmak, kuvvetten düşmek, takati kesilmek, canlılığını kaybetmek; cesareti kırılmak, gevşemek; اِخْتَرَعَ ⇑ انْخَرَعَ (*bşi*) kurmak, tasarlamak; (*bşi*) icat etmek, çıkarmak, türetmek;

خَرِع ve خَرِيع gevşek, yorgun, bitkin zayıf, güçsüz, dermansız; gözü yılmış, bezmiş;

خَرُوع keneotu BOT. Ricinus communis;

اِخْتِرَاع ç. ـآت icat;

مُخْتَرِع ç. ـون mucit;

مُخْتَرَع ç. ـآت icat;

خَرِفَ *a* (خَرَف) bunamak; saçmalamak, abuk sabuk konuşmak;

خَرَف bunaklık; ikinci çocukluk, çocuk gibi davranma [yaşlı kişi];

خَرِف ve خَرْفَان bunak;

خَرِيف sonbahar;

خَرِيفِي sonbahar ile ilgili;

خَرُوف ç. خِرَاف, اَخْرِفَة, خِرْفَان kuzu, genç koyun; iğdiş koç;

خُرَافَة ç. ـآت batıl itikat, boş inanç, hurafe; perimasalı, fabl;

خُرَافِي uydurma; masal türünden; kurgu;

مَخْرَفَة saçma sapan/ abuk sabuk konuşma, saçmalık, boş laf, zırva;

تَخْرِيف vehim, kuruntu; = مَخْرَفَة;

مُخَرِّف çocukça, aptalca; (ç. ـون) geveze, saçma sapan/ abuk sabuk konuşan; şarlatan, sahtekar;

خَرَقَ *u, i* (خَرْق) (*bşi*) yırtmak, yırtarak koparmak; (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) delmek; (*bşi*) delik deşik etmek, kalbura çevirmek; (*bşi*) delip geçmek, arasından/ içinden geçmek; (*bşi, ülkeyi*) bir yandan bir yana/ bir baştan

bir başa geçmek; (*bşi, kanunu, kuralı*) bozmak, ihlal etmek, çiğnemek, tanımamak, saymamak, karşı gelmek; (*yemini, adağı*) bozmak; alışılmışın dışına çıkmak, garip/acayip/görülmemiş/ duyulmamış olmak; ¶ خَـرْق العَـادَة alışılmışı bozmak, geleneği değiştirmek; اَخْرَق pusuya yatmak; تَخَرَّق ve اِنْخَرَق yırtılmak, delinmek; اِخْتَـرَق (*bşi*) delmek; (*bşi*) delip geçmek, arasından geçmek; (*bşi*) bir baştan bir başa geçmek, katetmek; (*sınırı, bşi*), aşmak; ¶ اِخْتَرَقَ مَسَامِعَهُ birinin kulak zarını patlatmak;

خَـرْق yırtma, delme, delik deşik etme; bir baştan bir başa geçme, kat etme; yarıp geçme; delip, arasından geçme; çiğneme, bozma, hürmetsizlik, tanımama, saymama, ihlal etme [kanunu, töreyi] (ç. خُرُوق) delik, yarık, gedik, çatlak ¶ خَرْق الأَمْنِ العَامّ kamu huzurunu/ emniyetini bozma; خَرْق العَادَاتِ adetleri, gelenekleri, örfü çiğnemek; اِتَّسَعَ الخَرْق عَلَى الرَّاقِعِ delik büyük, yama küçük; خُـرْق ve خُـرْقَـة beceriksizlik, elden iş gelmeme, hantallık; aptallık; ¶ خُـرْق فِي مِنَ الْخُـرْقِ الرَّأْيِ aptallık; delilik, çılgınlık; فِـي الـرَّأْيِ اَنْ... ...yapmak son derece saçmadır, akıl kârı bir iş değil;

خِرْقَة ç. خِـرَق çaput, paçavra; [kağıt vb.] kırpıntı; silgi bezi; üstüpü;

اَخْـرَق müe. خَـرْقَـاء ç. خُـرْق beceriksiz; acemi; aptal; kural dışı; konu dışı; töreye/örfe aykırı; illegal, kanunsuz;

مَخْرَقَة el çabukluğu, hile;

مَخَارِق bir çeşit pasta TUN.;

اِخْتِرَاق delerek geçme; delme; bozulma, [*kanunu, töreyi, geleneği*] çiğneme; katetme, bir baştan bir başa, boydan boya geçme;

خَارِق (لِلْعَادَةِ) ya da خَارِق العَادَةِ görülmemiş, duyulmamış garip, acayip, anormal, alışılmışın dışında; خَوَارِق [çoğ.] olağanüstü olaylar; gerçeküstü şeyler; ¶ خَارِق الطَّبِيعَة doğa üstü, tabiat üstü; خَوَارِق الْمُصَادَفَاتِ mucize kabilinden, olağanüstü olaylar;

مُخْتَرَق geçiş yeri, kanal, geçit, tünel;

خَرَمَ *i* (خَرْم) ve خَـرَّمَ (*bşi*) delmek, (*bşde*) delik açmak; (*bşi*) delik deşik etmek, kalbura çevirmek; اِنْخَـرَمَ delinmek, yırtılmak; düzeni bozulmak, karışmak, birbirine girmek; tükenmek bitmek, son bulmak; اِخْتَرَمَ *(b-i)* yormak, bitirmek, yıpratmak; [ölüm] *(b-i)* alıp götürmek; (الصُّفُوفَ *safları*) yarıp geçmek, (*bşin*) içinden/ arasından geçmek;

خَرْم ç. خُرُوم boşluk, fasıla [metin vb.de]; خُرْم delik ¶ خُرْمُ الإِبْرَةِ iğne deliği;

خُرَّامَة matkap, delgi, burgu; delme makinası, delgi, zımba;

تَخْـرِيم delme, delip geçme, delik açma; delik deşik etme; zımba; dantel;

تَخْرِيمَة dantel; işlemeli süs, telkari iş;

اِنْخِـرَام düzensizlik, karışıklık; ¶ اِنْخِرَامُ فِي التَّوَازُنِ dengelerin bozulması;

مَخْرُوم eksik, yarım [metin];

مُخَرَّم delikli, kalbur gibi; telkari, işlemeli;

خَرْمَاشَة ç. آت- tapan, kesek kırma makinası IR.;

خُرْنُوب keçiboynuzu, harnup BOT.

خِرْنِق ç. خُرَانِق tavşan yavrusu;

خِرُوع çeneotu BOT. Ricinur commvnis;

خَزَّ[1] *u (b-i)* bıçaklamak, sivri uçlu şeyi batırmak; (*b-i* ب *bş ile*) yaralamak; اِخْتَزَّ (*b-i* ب *ile*) yaralamak, (*b-e*, ب *bşi*) batırmak, sokmak;

خَزّ[2] ç. خُزُوز ipek, ipek kumaş;

خَزَرَ[1] *u* (*b-e*) gözucu ile/ yan göz ile bakmak;

بَحْرُ الخَزَرِ[2] Hazar Denizi;

خَيْزُرَان ç. خَيَازِر kamış BOT.; benekli hint kamışı BOT. Calamus rotang; bambu BOT.;

خَيْزُرَانَة kamış;

خَزَعَ *a* (خَزْع) (*bşi*) kesmek, koparmak;

خُزَعْبَل boş/ saçma sapan/ abuk sabuk konuşma;

خُزَعْبَلَة ç. آت- ⇑; küçük yalan, uydurma; uydurma laf, kurt masalı;

خَزَف çanak, çömlek, toprak işi; porselen (eşya), çini, seramik eşya;

خَزَفِي [na't] porselen, çini;

خَزَّاف çömlekçi, çini işi yapan;

خَزَافَة çömlekçilik mesleği/ sanatı;

خَزَقَ *i* (خَزْق) (*b-e*, *bşi*) batırmak sokmak; (*bşi*, فِي الأَرْضِ *yere*) çakmak, sokmak, dikmek; (*bşi*) yırtmak, yarmak, kesmek; خَـزَّقَ (*bşi*) yırtmak, yarmak, çekip koparmak; تَخَزَّقَ ve خُزِقَ ve خُزِّقَ = اِنْخَزَقَ ;

خَزِق [elbisede] sökük, delik, yırtık;

خَازُوق ç. خَوَازِيق kazık; oyun, dolap, hile; هَذَا خَازُوق ¶ ≈ bu üçkağıtçılıktır. KNŞ.; أَخَذَ خَازُوقًا kazık yemek KNŞ.;

خَوْزَق ALF.BKZ.;

خَزَلَ *i* (خَـزْل) (*bşi*) kesip koparmak, ayırmak; (*b-i* عَنْ *den*) sakındırmak, (*bşin* عَنْ ...*e*) engel olmak; اِخْتَزَلَ (*bşi*) kısa/ aniden kesmek, kesip atmak; (*bşi*) kısaltmak, (*bşde*) kısaltma yapmak;

اِخْتِزَال kısaltma, ihtisar; stenografi, steno;

مُخْتَزِل stenograf, steno ile yazan;

خَزَمَ *i* (خَزْم) (*inci taneleri*) ipe dizmek, geçirmek ¶ خَزَمَ نَفْسَهُ ≈ *b-i* yola getirmek;

خِزَام, خِزَامَة ç. خَزَائِم burun halkası;

خُزَامَى lavanta çiçeği;

خَزَنَ *u* (خَزْن) stok yapmak, yığmak, biriktirmek; (*sırrı*) saklamak, muhafaza etmek; خَـزَّنَ ve اِخْتَزَنَ (*bşi*) yığmak, biriktirmek, stoklamak, depo etmek, ambara koymak; (*bşi*) kapamak, bırakmamak; (*bşi*) saklamak, himaye etmek;

خَزْن depolama, stok; biriktirme, yığma;

خَزْنَة hazine dairesi; kasa; kilitli çekmece, dolap; dolap, yüklük;

خِزَانَة ç. آت-, خَزَائِن hazine dairesi; kasa; maliye bölümü; kilitli çekmece; dolap, yüklük; kütüphane; ¶ خِزَانَةُ الدَّوْلَة ve خِزَانَةٌ عَامَّة devlet hazinesi; خِزَانَةُ الثَّلْجِ buzdolabı; خِزَانَةُ الكُتُبِ kitaplık; kütüphane; خِزَانَةٌ خُصُوصِيَّة özel kütüphane; خِزَانَةُ المَلَابِسِ elbise dolabı;

خَـزِينَة ç. خَـزَائِن hazine dairesi; [devlet] hazine; maliye bölümü; vezne; kasiyer bölümü; kasa; para çekmecesi; ¶ الخَـزِينَةُ الخَاصَّـة Hükümdar Hazinesi ESK., IR.; خَـزِينَـةُ الدَّوْلَة

[devlet] hazine;

خَزّان ç. -آت, خَزَازِين baraj, set; su haznesi/deposu, sarnıç; havuz; tank, depo [sıvı yakacak için]; (ç. -وِن) ambar, depo bekçisi;

مَخْزَن ç. مَخَازِن ambar, ardiye, depo; emanet yeri; اَلْمَخْزَن Mahzen, Fas Hükümeti [eski devlet hazinesi]; ¶ مَخْزَن اَدْوِيَة ilaç deposu; مَخْزَن الإصْدَار paketleme ve sevk dairesi TIC.; مَخْزَن العَفَشِ bagaj [otomobil];

مَخْزَنِي [na't] devlet...si, devlete ait FAS.; ¶ اَمْلاَك مَخْزَنِيَّة devlet arazisi FAS.;

مَخَازِن : مَخَازِن الطَّرِيقِ en kısa, kestirme, yakın yol;

مَخْزَنْجِي depocu;

خَزْنَدَار, خَزْنْدَار haznedar, veznedar;

تَخْزِين depolama, stoklama, biriktirme; [bilgisayarda] kaydetme;

خَازِن ve خَزَّان, خَزَنَة hazinedar, veznedar, kasiyer;

مَخْزُون depolanmış, stok edilmiş; (ç. -آت) stok;

خَزِيَ *a* (خَزًى, خَزْي) değersiz, aşağılık, adi, aşağılık olmak; _(خَزَايَة) (مِن ...*den*) utanmak, haya etmek; خزى *i (b-nin)* şerefine leke sürmek, *(b-i)* rezil etmek, utandırmak; *(b-i)* mahçup etmek, bozmak, zor duruma düşürmek; اَخْزَى *(b-nin)* şerefine leke sürmek ⇑; *(b-i)* utandırmak; اِسْتَخْزَى utanmak;

خِزْي, خَزًى utanç, ayıp, rezalet; يَا لَلْخَزَى ne ayıp! ne utanç verici!

خَزْيَان ç. خَزَايَا müe. خَزْيَا utanan, utangaç; ayıp, utanç verici, çirkin, yüzkarası;

مَخْزَاة ç. مَخَازٍ utanç verici şey ⇑; utanç sebebi; [çoğ.] rezalet(ler) utanç verici şeyler, skandal;

مَخْزَى utangaç; sıkılgan; اَلْمَخْزِى şeytan;

مُخْزٍ utanç verici ⇑;

مُخْزِيَة ç. -آت rezalet;

خَسَّ (خَسِسْتُ) *a* (خَسَاسَة, خِسَّة) aşağılık olmak; azalmak, alçalmak, değer kaybetmek; خسّ *u (bşi)* küçültmek, azaltmak, alçaltmak; خسّس ⇑;

خَسّ marul[yine خَصّ] BOT.;

خَسَّة [tek.is.] marulun baş kısmı;

خِسَّة ve خَسَاسَة bayağılık, adilik;

خَسِيس ç. اَخِسَّاء adi, aşağılık, bayağı;

خَسِيسَة ç. خَسَائِس rezalet, adilik, şenaet;

خَسَأَ *a* (خَسْء) *(b-i)* kovalamak, peşine düşmek, arkasından koşmak; خَسِئَ kovulmak, defedilmek; ¶ خَسِئْتَ defol! اُخْسَأْ اِلَيْكَ defol!;

اَخْسَأ daha adi, rezil, aşağılık; daha zayıf;

خَاسِئ kovulan, reddedilen, toplum dışına itilen; adi, rezil, şerefsiz, aşağılık; utanç verici, ayıp; boş, nafile, abes [girişim, gayret]; zayıf güçsüz;

خَسِرَ *a* (خُسْرَان, خَسَارَة, خَسَار, خُسْر) kayba uğramak, zarar etmek, zararlı çıkmak; (*bşi*) kaybetmek, ceza olarak kaybetmek; kaybolmak, yolunu kaybetmek; telef, zail, yok olmak; خسّر *(b-i)* zarara, ziyana, hasara uğratmak; *(b-e)* zarar vermek; *(b-i)* mahvetmek, yok etmek; *(b-i)* ayartmak, bozmak, baştan çıkar-

mak; أَخْسَرَ (*b-nin*) zarar etmesine sebep olmak, *(b-e)* zarar ettirmek; (*bşi*) kısaltmak, azaltmak; اِسْتَخْسَرَ (على ya da في *b-nin*, *bşini*) çekememek, haset etmek, kıskanmak;

خُسْر kayıp, zarar, ziyan, hasar;

خُسْرَان ⇑; batma, zeval, inhitat, fenalaşma, bozulma, çürüme; ahlak bozukluğu, azgınlık, ahlaksızlık;

خَسَارَة ç. خَسَائِر kayıp, zarar, ziyan, hasar; (في ...*deki*) kayıplar ASK ¶ يَا خَسَارَة ne yazık, ne kötü!;

خَسْرَان kaybeden; zarar eden taraf MIS.;

خَاسِر yolunu kaybetmiş; kaybeden taraf; ayartan, baştan çıkaran, bozan; ahlaksız, serseri, düşük kişi;

مُخْسِر zarar veren, zararlı, fena;

خَسَفَ *i* (خُسُوف, خَسْف) batmak, görünmez olmak; [ay] tutulmak; _*i* (خَسْف) (*bşi*) batırmak, batmasına sebep olmak; خَسَفَ اللَّهُ بِهِمْ الأَرْضَ Allah onları yerin dibine geçirdi [veya "...geçirsin!"]; اِنْخَسَفَ batmak, batıp kaybolmak;

خَسْف ayıp, rezalet, adilik, aşağılık; سَامَ خَسْفًا *(b-i)* rezil etmek, utandırmak, kibrini kırmak, küçük düşürmek;

خُسُوف [gök cisminin önüne geçip] gizleme ASTR.; ay tutulması;

خَشَّ *u* (في ...*in içine*) girmek;

خَشَاش böcekler, haşarat;

خَشَبَ ⇒ خَشَّبَ odunlaşmak, tahta yapısı kazanmak; (*bşi*) tahta ile çevrelemek, kaplamak, lambri kaplamak; تَخَشَّبَ odunlaşmak, tahtaya benzemek; sert/ katı/ dayanıklı olmak; [korku vb.den] donup kalmak;

خَشَب ç. أَخْشَاب tahta; kereste; ¶ خَشَبُ الأَنْبِيَاء peygamber ağacı BOT. Guaicaum officinale;

خَشَبَة ç. أَخْشَاب tahta, odun parçası; kereste; kazık, kalın tahta, kalas; ¶ خَشَبَةُ الْمَيِّت tabut; خَشَبَةُ الْمَسْرَح sahne [tiyatro]; عَلَى خَشَبَةِ الْمَسْرَحِ [hâlâ] gösterimde;

خَشَبِي [na't] tahta, tahtadan, ahşap;

خَشَّاب ç. ة- kereste tüccarı;

تَخْشِيب tahta kaplama, lambri kaplama;

تَخْشِيَة ç. تَخَاشِيب baraka;

تَخَشُّب sertlik, katılık; hareketsizlik, donma [korku vb. nedenden];

مُتَخَشِّب donmuş, sert; sağlam, metin;

خَشْخَاش [cin.is.; tek.is. ة] ç. خَشَاخِيش afyon;

خَشْخَشَ madeni ses çıkarmak, şakırdamak; ses çıkarmak, tıkırdamak; hışırdamak;

خَشْخَشَة gürültü; tıkırtı; şakırtı; hışırtı; çarpışma sesi;

خَشْخَشِيَّة çıngırak, zırzır [oyuncak];

خَشَارَة artık, artan [yemek]; süprüntü; çerçöp, değersiz şey, ıvır zıvır;

خَشَعَ *a* (خُشُوع) itaatkar/ uysal/ muti olmak, boyun eğmek; [ses] kesilmek; ¶ خَشَعَ بِبَصَرِهِ başını öne eğmek; خَشَّعَ *(b-e)* boyun eğmek, itaat etmek; تَخَشَّعَ mütevazi davranmak, tevazu göstermek;

خُشُوع tevazu, alçak gönüllülük;

cu, korku, kaygı uyandıran;

خَشْيَان müe. خَشْيَا ç. خَشَايَا korkak, ürkek, tedirgin, kaygılı;

خَاشٍ ç. ـون- edirgin, kaygılı, ürkek, korkak, ödlek;

خَصَّ u (خُصُوصَة, خُصُوص, خَصّ) *(b-i)* ayrı tutmak, *(b-e)* ayrıcalık vermek, tarafını tutmak; (*b-e*, ب *bşi*) bahşetmek, ihsan etmek, lutfetmek; (*b-e*, ب *bşi*) pay olarak ayırmak, tahsis etmek; خَصَّ بِهِ نَفْسَهُ veya خَصَّ لِنَفْسِهِ (*bşi*) kendine ayırmak, kendi için istemek; *(b-ile)* ilgili olmak, *(b-nin)* özelliği olmak, *(b-e)* mahsus olmak; (*bşe*) mahsus olmak, sadece (*bş için*) geçerli olmak; (*b-i*, *bşi*) ilgilendirmek, (*bş ile*) özellikle ilgisi olmak; ¶ خَصَّهُ بِعِنَايَتِهِ bütün dikkatini *b-e* vermek; خَصَّهُ وَ اَخُصُّ بِالذِّكْرِ ...den özellikle bahsetmek; مِنْهُم [ve onlardan] özellikle ...den bahsediyorum; هَذَا لا يَخُصُّنِي bu beni ilgilendirmiyor, bu benim işim değil; خَصَّصَ (*bşi*) kesinlikle belirtmek, ayrı ayrı belirtmek; ayrıntıları konuşmak/ yazmak; (*bşi* ل ...*ile*) sınırlamak, daraltmak; (*b-i*, *bşi*, ل *bir amaç vb. için*) seçmek, ayırmak, bir yana koymak, tahsis etmek; (*bşi* ل ...*için*) ayırmak, almak, alıkoymak; (*b-i* ب *özel bir alan ile*) sınırlamak; تَخَصَّصَ (ل, في veya ب *bilimsel, bir alanda*) ihtisas yapmak; tüm dikkatini/ mesaisini (ل *bşe*) vermek; (ل *bşin*) meraklısı olmak, (ل *bş ile*) ilgilenmek; (ب ...*e*) mahsus/ özel olmak; (ل ...*için*) seçilmek, ayrılmak;

خَشِنَ u (خُشُونَة) kaba/ sert olmak; kaba saba olmak; خَشَّنَ (*bşi*) sertleştirmek; (*b-e karşı*) kaba/ sert/ müsamahasız olmak; تَخَشَّنَ sert tabiatlı görünmek; kaba, pürüzlü olmak; اِخْشَوْشَنَ kaba/ sert olmak;

خَشِن ç. خِشَان sert; pürüzlü, kaba; kaba saba, inceliksiz; zorlu [hayat]; boğuk, kısık [ses]; ¶ خَشِنُ اللَّمْسِ sert; pürüzlü, buruşuk, kırışık; خَشِنُ الخُلُقِ kaba, kaba saba; خَشِنُ القِشْرَةِ kalın kabuklu; الجِنْسُ الخَشِن erkekler;

اَخْشَن [müe.] خُشْنَاء ç. خُشْن sert; kaba, inceliksiz;

الخُشْنَاء kaba, görgüsüz kişiler;

خُشُونَة sertlik, düz olmama; kabalık, kaba saba olma;

خَشِيَ a (خَشْيَة, خَشْي) (*b-den*, *bşden*) çekinmek, korkmak; (على ...*için*) endişelenmek; اَخْشَى *(b-i)* korkutmak, endişeye düşürmek; tedirgin etmek; اِخْتَشَى ; خَشِيَ = تَخَشَّى sıkılmak, mahçup olmak; utanç duymak;

خَشْيَة korku, tedirginlik, endişe, kaygı, tasa; ¶ خَشْيَةً مِنْ... ...dan çekinerek, korkarak; ...dan korktuğu için;

اَخْشَى daha korkak, ürkek; daha korkutu-

اخْتَصَّ (*b-e* ب *bşde*) özel davranmak, ayırmak; (*b-e*, ب *bşi*) bahşetmek, lutfetmek; (*b-e*, ب *bşi*) bahşetmek, lutfetmek; (*b-e*, ب *bşi*) [hizmetine] vermek, tahsis etmek; (*bşi*) (لِنَفْسِه *kendine*) almak, ayırmak, eline geçirmek, [yine اخْتَصَّ بِهِ نَفْسَهُ] (ب *bş ile*) ayırdedilmek, seçilmek, temyiz edilmek, temayüz etmek; (ب *bşe*) tek başına sahip olmak, (ب *bşde*) rakipsiz/ tekel olmak; (ب ...*ile*) avantajı olmak; (ب ...*e*) mahsus olmak; (ب *bşi*) ilgilendirmek; (ب *bş ile*) ilgili/alakalı olmak; (ب ...*de*) yetkili/ söz sahibi olmak; (ب *bşde*) özel görevi veya işlevi/ fonksiyonu olmak;

خَصّ [= خَسَّ] marul BOT.;

خُصّ ç. خُصُوص, أَخْصَاص, خِصَاص kulube, baraka;

خَصَاص aralık, açıklık, yarık, fasıla, çatlak;

خَصَاصَة ⇑;

خَصِيصَة ç. خَصَائِص özellik, hassa, hususiyet; mahsus olma;

خَصِيصًا özellikle, hassaten;

خُصُوص özellik; خُصُوصًا özellikle, bilhassa, hassaten; ¶ ... بِخُصُوص veya فِي ...e gelince, ... مِنْ خُصُوصِ veya ... خُصُوصِ hakkında, ...i sorarsanız, ...e dair, ...ile ilgili olarak; مِنْ هَذَا الخُصُوصِ ve بِهَذَا الخُصُوصِ bununla, bu konu mevzu ile ilgili olarak, bu bağlamda; عَلَى وَجْهِ الخُصُوصِ ve عَلَى الخُصُوصِ hassaten, özellikle, hususiyetle;

خُصُوصِي özel, şahsi hususi; mahsus;

خَصَاصَة yoksunluk, mahrumiyet, ihtiyaç sıkıntı;

أَخَصّ daha özel, mahsus; ¶ عَلَى الأَخَصّ özellikle; فِي الأَخَصّ özellikle;

أَخِصَّاء samimi, candan arkadaşlar, dostlar;

اخْصَائِي bkz. خَصِيّ;

تَخْصِيص mahsus, kılma, tahsis etme; ayrıntıya girme, tafsilata inme; [belli bir amaç için] ayırma; rezervasyon, ayırtma; (ç. -آت) mali tahsisat/ ödenek; kredi; عَلَى التَّخْصِيص ya da عَلَى وَجْهِ التَّخْصِيصِ özellikle, hassaten;

تَخَصُّص ihtisas [özl. bilimsel alanda];

اخْتِصَاص ç. -آت yetkinlik otorite; özel alan/ saha, ihtisas alanı; [çoğ.] öncelikler, ayrıcalıklar, tekel(ler); devlet tarafından tanınan imtiyaz HUK. ذُو (ذَوَات) الإِخْتِصَاص yetkili, sorumlu; دَائِرَة الإِخْتِصَاص yetki alanı;

اخْتِصَاصِي ç. -ون uzman;

خَاصّ özel, hususi; mahsus; (ب ...*ile*) ilgili, alakalı, ilintili, (ب ...*için*) ayrılmış, bir tarafa ayrılan; (ب ...*e*) özgü, mahsus, has; (ب *için*) geçerli, uygun, doğru; göze çarpan, ayırdedilen, belirgin; ayrıcalıklı, özellik taşıyan; ¶ جَرِيدَة خَاصَّة özel gazete; الخَاصّ وَ العَامّ özel ve genel; herkes, tüm insanlar; الطَّبِيب الخَاصّ özel doktor;

خَاصَّة ç. خَوَاصّ özel mal/ mülk; özel mülkiyet; özellik, hususiyyet; vasıf, nitelik; mahiyet; hassa, yaratılıştan gelen özellik; önde gelenler; الخَاصَّة üst sınıf, öğrenim görmüş

kişiler; خَاصَّةً ve بِخَاصَّةٍ özellikle, hassaten; في خَاصَّةِ اَنْفُسِهِم ¶ kalplerinin derinliklerinde, yüreğinde;

خَاصِّيَّة ç. -آت, خَصَائِص özellik, hususiyet; karekteristik, hususiyet, özel vasıf, nitelik; imtiyaz, ayrıcalık; otorite, yetki, ehliyet; خُوَيْصَة özel iş; يَدْخُلُ فِي خُوَيْصَةِ اَمْرِي ¶ benim (kendi) işime karışıyor; özel (işler)ime burnunu sokuyor;

مَخْصُوص mahsus, özel;

مُخَصَّص (ل ...*için*) ayrılmış, seçilmiş, tahsis edilmiş; مُخَصَّصَات [çoğ] tahsisat, ödenek; krediler; gündelik [harçlık]; [yiyecek] tayin; مُخَصَّصَاتُ الْمَلِكِ prim; مُخَصَّصَاتٌ اِضَافِيَّةٌ ¶ kral korumalarının harçlığı;

مُخْتَص (ب ...*ile*) ilgili, ilişkili, alakalı; yetkili, sorumlu, ehil; özel; مُخْتَصَّات [çoğ.] [geçim için gerekli] gelir; اَلْمَقَامَاتُ الْمُخْتَصَّةُ yetkili makamlar; اَلدَّوَائِرُ الْمُخْتَصَّةُ ilgili çevreler;

خَصْب *i* , خَصُبَ *a* (خِصْب) [toprak] verimli olmak خَصَّبَ (*bşi*) verimli kılmak; (*bşi*) ürün verir hale getirmek, mümbitleştirmek, kuvvet ve bereketini artırmak; اَخْصَبَ = خَصَّبَ;

خِصْب verimlilik, mümbitlik, bereket; bolluk, çokluk;

خَصْب ve خَصِيب verimli, bereketli, üretken;

خُصُوبَة verimlilik, mümbitlik, bereket;

تَخْصِيب verimli hale getirme, mümbitleştirme;

اِخْصَاب verimlilik, bereket, mümbitlik;

مُخَصَّبَات gübre;

مُخْصِب verimli, bereketli, üretken;

خَصَر *a* (خَصْر) soğumak; soğuktan rahatsız olmak; خَاصَرَ *(b-i)* belinden sarmak, kavramak, yakalamak; اِخْتَصَرَ (*bşi*) kısaltmak, özetlemek, hülasa etmek, ihtisar etmek;

خَصْر ç. خُصُور kalça, bel;

مِخْصَرَة ç. مَخَاصِر değnek, sopa, baston, asa, çubuk;

اِخْتِصَار kısaltma; özetleme, hülasa etme; بِاخْتِصَارٍ veya بِالاِخْتِصَارِ ¶ kısaca, özetle;

مُخْتَصَر kısaltılmış, özetlenmiş; kısa, özet; az ve öz, muhtasar, veciz, özlü; (ç. -آت) özet, hulasa;

خَاصِرَة ç. خَوَاصِر bel, kalça; شَوْكَةٌ فِي خَاصِرَتِه ¶ başının belası;

خَصَف *i* (خَصْف) (*ayakkabıyı*) onarmak, tamir etmek, dikmek;

خُصْلَة ç. خُصَل küme, öbek, top; salkım, demet, deste; [saç] lüle, tutam;

خَصْلَة ç. خِصَال özellik, hususiyet, haslet, hassa; [tabii] huy, mizaç, tabiat;

خَصْم *i* (خَصْم) tartışmada (*rakibini*) yenmek, mağlup etmek (*bşi*, مِن ...*den*) çıkarmak [sonucunu vb.]; خَاصَمَ *(b-ile)* tartışma yapmak, münakaşa etmek; (*b-e karşı*) dava açmak; اِخْتَصَمَ *(b-ile)* münakaşaya girmek, kavga etmek, (مَعَ *b-ile*) mahkemelik olmak, (مَعَ *b-i*) mahkemeye vermek, (مَعَ *b-e*) dava açmak;

انْخَصَمَ [netice sonuç] çıkarılmak; اخْتَصَمَ tartışmak, münakaşa etmek;

خَصْم ç. خُصُوم, أَخْصَام muhalif, düşman, hasım, rakip; karşı taraf [mahkemede]; خَصْم istintac, netice çıkarma çıkarsama; خُصُوم [çoğ.] borçlar toplamı, pasif MAL.; ¶ سِعْر الخَصْم indirim oranı, banka iskonto haddi, faiz oranı; خَصْم الكَمْبِيَالَات iskontolu senet;

خَصِيم ç. خُصَمَاء, خُصْمَان düşman, rakip, hasım, muhalif;

خُصُومَة tartışma, münakaşa, kavga, düşmanlık, husumet, kin; mahkeme;

خِصَام ⇑; ⇑;

مُخَاصِم rakip, karşı taraf [mahkemeden]; düşman, hasım; davacı;

[1] خَصَى *i* (خِصَاء) *(b-i)* hadım/ iğdiş etmek, burmak;

خَصِيّ ç. خِصْيَان, خِصِيَّة hadım;

خُصْيَة ç. خِصًى erbezi, testis, husye, haya, yumurta;

مَخْصِي iğdiş, hadım; ¶ فَرَس مَخْصِي iğdiş edilmiş beygir;

[2] اخصائِي ç. ـون uzman; mütehhassıs;

خَضَّ *u* (خَضّ) (*bşi*) sarsmak, dürtmek, itmek; (*bşi*) sallamak; *(b-i)* korkutmak, ürkütmek; لَبَن خَضّ yayık ayranı; خَضَّة sarsma, dürtme, sarsıntı; korkutma, korku;

خَضَبَ *i* (خَضْب) (*bşi*) boyamak, (*bşe*) renk vermek; خَضِبَ *i* ve خَضُبَ *a* (خُضُوب) [bitki] yeşermek, yeşillenmek; خَضَّبَ (*bşi*) renklendirmek (*bşe*) renk vermek; (*bşi*) boyamak; اخْضَوْضَبَ [bitki] yeşermek, yeşillenmek; خَضْب klorofil BİY.;

خِضَاب boya, boya malzemesi; ¶ خِضَاب الدَّم hemoglobin BİY.;

خَضُوب yeşil, yeşil olma hali, yeşil renk;

خَضِيب boyalı;

خَضْخَضَ (خَضْخَضَة) (*bşi*) harekete geçirmek, sallamak;

خَضَدَ *i* (خَضْد) [dikeni] koparmak; ¶ خَضَدَ شَوْكَتَه birini dize/ hizaya/ yola getirmek;

خَضِرَ *a* (خَضَر) yeşil renkli olmak; خَضَّرَ (*bşi*) yeşertmek, yeşil yapmak, yeşile boyamak; ¶ خَضَّرَ الأَرْضَ araziye tohum ekmek, اخْضَارّ yeşil renkli olmak veya yeşermek; اخْضَوْضَرَ = اخْضَارّ;

خَضِر yeşil, taze; bitki yeşilliği; çimen; الخَضِر, الخَضْر Hızır;

خُضْرَة yeşil, yeşillik; (ç. خُضَر) yeşillikler, çayır; خُضَر [çoğ.] sebzeler;

خُضَرِي manav;

خَضَار yeşil, yeşillik; ot;

خَضِير yeşil;

خُضَارَة yeşillikler, ot;

خَضَّار manav;

أَخْضَر müe. خَضْرَاء ç. خُضْر yeşil; أَتَى عَلَى الأَخْضَرِ وَ اليَابِسِ herşeyi yok etmek;

الخَضْرَاء Tunus'un lakabı; gök, sema;

خَضْرَوَات [çoğ.] sebzeler; ot, yeşillik;

الخُضَيْرَاء Cennet;

يَخْضُور klorofil BİY;

مَخْضَرَة çayır, yeşillik, çimenlik;

مُخَضَّرَات [çoğ.] sebzeler;

خَضَعَ *a* (خُضُوع) (ل *b-e*, ل *bşe*) itaat etmek, uymak, kararı (ل *b-e*) bırakmak, kararı (ل *b-nin*) iradesine bırakmak; (ل *b-e*, *bşe*) tabi olmak; boyun eğmek; (ل veya الى *kanunun, kuralın, gücün, otoritenin*) tasarrufu/ buyruğu altında olmak; خَضَّعَ ve أَخْضَعَ *(b-i)* hükmü altına almak, boyun eğdirmek, tabi kılmak, itat ettirmek;

خُضُوع boyun eğme, itaat etme, söz dinleme; yumuşakbaşlılık;

خَضُوع ç. خُضُع yumuşak başlı, boyun eğen, söz dinleyen;

اخْضَاع boyun eğdirme, itat ettirme; hükmü altına alma;

خَاضِع ç. خُضَّع, خُضْعَان boyun eğen, itaatkar, uysal; tabi, uyan; (ل ...*ile*) mesul, taahhüt altına girmiş, (ل ...*in*) kapsamında;

خَضِلَ *a* (خَضَل) yaş/ ıslak/ nemli olmak, ıslanmak, nemlenmek; خَضَّلَ ve أَخْضَلَ (*bşi*) ıslatmak, nemlendirmek; اخْضَالَّ = خَضِلَ;

خَضِل ıslak, yaş, nemli; özlü, sulu; taze; kaygısız endişesiz, neşeli, şen;

خَضِمَ *i* (خَضْم) (*bşi*) hapur hupur yemek, ağzını doldurarak yemek, ısırmak;

خِضَمّ geniş, engin, vasi [deniz]; deniz, okyanus;

خَطَّ *u* (خَطّ) (على *üzerine*) iz yapmak; çizgi çizmek; (*bşi*) çizmek, kabataslak resmini yapmak, taslak çizmek; (*bşi*) yazıya geçirmek, kağıda dökmek; (*bşi*) kazıyarak/, oyarak yazmak; (ل *b-e*, *bşi*) çizerek anlatmak, tarif etmek, krokisini yapmak; ¶ خَطَّ سَطْرًا (خَطًّا) çizgi çizmek, çekmek; خَطَّهُ الشَّيْبُ saçı ağarmak; خَطَّطَ çizgiler çizmek; (*bşi*) cetvelle çizmek; (*bşde*) çizgiler oluşturmak; (*bşi*) çizgilerle işaretlemek, yol yol yapmak; (*kaşa*) kalem çekmek; (*bşi*) işaretlemek, alamet koymak, göstermek; (*toprağa*, *araziye*) hudut çizmek/ tayin etmek, (*arazinin*) haritasını çizmek, mesaha etmek, (*araziyi*) kadastrolamak, (*yolların*) planını tertip etmek, haritasını çıkarmak; اخْتَطَّ (*yolu*) tarif etmek, göstermek, salık vemek; öğütlemek; (*arazi, şehir alanı* vb.nin) ĵ; (*plan*) yapmak, tasarlamak; (*bşi*) planlamak;

خَطّ ç. خُطُوط çizgi; çubuk, yol, çizgi [desen vb. gibi]; [tren] yol, hat; haberleşme hattı; telefon hattı; cephe ASK.; [saban vb.] iz; el yazması; el yazısı; hat sanatı; ¶ خَطّ الإسْفِينِي أَرْضِي toprak hattı/ bağlantısı; خَطّ الأَمَامِيَّة çivi yazısı; خُطُوط cephe ASK.; خَطّ بَارِز kabartma yazı; خَطّ تِلِيفُونِي telefon hattı; خُطُوط جَوِيَّة hava yolları; خَطّ حَدِيدِي ve خَطّ سِكَّة الحَدِيد demiryolu; خَطّ الزَّوَال meridyen; [yine خَطّ نِصْف النَّهَار]; الخَطّ المِسْمَارِي çivi yazısı; خَطّ الإسْتِوَاء ekvator çizgisi; خَطّ طُولِي veya خَطّ طُولِي meridyen COĞR.; خَطّ الأَرْض veya خَطّ أَرْضِي paralel COĞR.; خَطّ الهَاجِرَة meridyen COĞR.; خَرَجَ عَن الخَطّ [tren]

raydan çıkmak; عَلَى خَطِّ الْمُسْتَقِيم dosdoğru; tamamen, tamamıyle; عَلَى طُولِ الخَطِّ bütün yol, hat boyunca;

خُطَّة [şehir] bölge, kesim, semt;

خَطِّي el yazması, düz; (ç. خَطِيَّة) mızrak,

خُطَّة iş, husus, mesela; durum, hal; fonksiyon, işlev;

خُطَّة ç. خُطَط arsa; arazi parçası, parsel; mıntıka, bölge, havali, semt; parselleri gösteren harita; plan, proje, tasarım, dizayn; plan niyet; izlenecek yol, siyaset, politika, strateji, kural, temel prensip; ¶ خطَّةالعَمَلِ çalışma, iş planı; طِبْقًا لخطَّةٍ مَرْسُومَة planlandığı gibi, plan uyarınca, kararlaştırıldığı gibi;

خطَّاط ç. ـون hattat, ¶ فَـشْك خَطَّاط ya da قَذِيفَة خَطَّاطَة izli mermi ASK.;

تَخْطِيط çizme, çizgi çekme; üzerine çizgiler çekme; işaretleme; yer ölçme, mesaha koyma; planlama; (*yolları, şehirleri*) haritaya geçirme, krokisini, planını çıkarma, kadastrolama; plan, tasarım, dizayn; رَسْم تَخْطِيطِي taslak, karalama;

مَخْطُوط el yazısı; metin;

مَخْطُوطَة ç. ـآت metin;

مُخَطَّط çizgili, çizgi çizgi, şerit şerit, yol yol; saban izi olan; işaretli, alametli; üzerine notlar düşülmüş; programlı, kontrollü, planlı; (ç. ـآت) plan, program, tasarım, dizayn, [şehir vb.] kroki, harita, plan;

خَطِئَ *a* (خَطَـاء) yanılmak, hata yapmak, hatalı olmak; günah işlemek; خَطَّأَ *(b-i)* suçlamak, töhmet altına sokmak; *(b-i)* bir hata ya da yanlış ile itham etmek; أَخْطَأَ *(b-i)* para cezasına çarptırmak TUN.; (في ..*de*) yanılmak, hata yapmak, yanlışlık yapmak; *(b-i hedefi)* vuramamak, ıskalamak, isabetsiz olmak [atış]; *(b-nin)* dikkatinden, gözünden kaçmak [olay vb.]; ¶ أَخْطَأَ فَأَلَّهُ [lafzen: kehaneti tutmamak] beklentileri gerçekleşmemek, umduğu çıkmamak; İşte burada hata yaptı!; أَخْطَـأَهُ الشَّيْءَ *bşi* eksik olmak; أَخْطَأَهُ التَّوْفِيقُ başarısızlığa uğramak; «أَخْطَأَ في اسْتِنْتَـاجَاته» yanlış sonuca vardı», «أَخْطَأَ بَيْنَ الشَّيْئَـيْن» iki şeyi karıştırdı.»;

خطء yanlışlık, hata, kusur, kabahat;

خَطَاء ve خَطَأ yanlış, hata; kusur, kabahat; خَطَأً yanlışlıkla, hata ile kazara; ¶ مِنْ الخَـطَا ...olması, ...yapmak yanlıştır, doğru değildir; اِصْلَاحِ الخَطَا düzeltme/ tashih cetveli, düzeltme listesi; قَتْل الخَطَاء kasıtsız adam öldürme HUK.;

خَطِيئَة ç. ـآت, خَطَايَا yanlış, hata; kusur, kabahat, yanlışlık, sürçme; suç, günah; para cezası TUN;

خَـــاطِئ yanlış, hatalı; (ç. خُطَاة), müe. خَاطِئَة ç. خَوَاطِئ günahkar;

مُخْطِئ hatalı, yanlış, doğru değil;

خَطَبَ *u* (خِطَابَة, خُطْبَة) konuşma yapmak, hitap etmek; (فِي النَّاسِ veya النَّاسَ *insanlara*) hutbe vermek; vaaz vermek; _ (خِطْبَـة, خَطْب) (*kadına*) evlenme teklif etmek, [aracı, çöpçatan] (*kızı*, ل *biri adına*) istemek; (بِنْتَـهُ *kızını*, ل

b-e veya على *b-e*) evlenmek üzere vermek, nikahlamak; ¶ خَطَبَ مَوَدَّتَهَا ve خَطَبَ وُدَّهَا kadına kur yapmak; خاطب *(b-e)* hitap etmek [söz veya yazı ile] sözlerini *(b-e)* yöneltmek; ¶ خَاطَبَهُ بِالتِّلِيفُون biri ile telefonda konuşmak, birine telefonda söylemek; خَاطَبَهُ بِالكَاف biri-ne adıyla hitap etmek; تَخَـاطَبَ karşılıklı konuşmak; yazışmak; اِسْتَخْطَبَ (*kıza*) evlen-me teklif etmek;

خطب ç. خُطُوب iş, uğraşı; hal, durum, ahval, şartlar; aksilik, talihsizlik, terslik, problem; ¶ مَـا خَطْبُكَ bir aksilik/ problem/ sorun mu var? ne var? ne oldu (sana)?; مَـا خَطْبُهُ فِي... onun ...ile ne işi var? ...onu ne ilgilendiriyor?;

خِطْبَة kur yapma, kur; söz, nişan;

خُطْبَة ç. خُطَب hutbe, genele, umumi ya-pılan konuşma; konuşma, hitap; konferans; nutuk, söylev, hitabe; ¶ خُطْبَةُ الإفْتِتَاح açılış konuşması;

خطاب ç. -آت, اَخْطِبَـــة umuma yapılan konuşma; hitap; nutuk, söylev; mektup, me-saj, not; ¶ خِطَاب تَرحِيب karşılama konuşması خِطَاب العَرْش tahttan verilen söylev; خِطَاب مُسْتَعْجِل acil mektup; خِطَاب تَقْدِمَة takdim mektubu; خِطَاب الخِطَاب netice, sözün özü; karar; فَصْلُ الخِطَاب [mektuplarda] söze baş-lanırken kullanılan "اَمَّـا بَعْـد" ifadesi; son, netice, çıkarım; nihai yargı; بَيْنِي وَ بَيْنَكَ فَصْلُ الخِطَاب seninle tüm ilişkimi kesiyorum;

خطابي [na't] beliğ, belağatlı, konuşma ile ilgili, konferans, niteliğinde;

خَطِيب ç. خُطَبَاء hutbe veren/ irad eden; hatip, konuşmacı, nutuk çeken; konferans veren; nişanlı [erkek]; evlenme teklif eden [erkek];

خَطِيبَة nişanlı [kız];

خَطَابَة hutbe verme;

خِطَابَة hitabe, nutuk, söylev; konuşma, konferans;

خُطُوبَة kur yapma; nişan, nişanlılık;

مُخَاطَبَة ç. -آت hitap etme; umuma konuş-ma; ilan, beyanname, bildiri; karşılıklı konuş-ma, diyalog; konferansı مُخَاطَبَة تِلِيفُونِيَّة tele-fon konuşması;

تَخَاطُب karşılıklı konuşma, diyalog; mü-zakere, tartışma; [telefon vb. ile] haberleşme, iletişim kurma; ¶ لُغَةُ التَّخَاطُب konuşma dili;

خاطب ç. خُطَّاب, خُطَبَاء kız isteyen [erkek]; aracı, çöpçatan, başkası adına kız isteyen;

خاطبة ç. خُطَّاب aracı, çöpçatan, başkası adına kız isteyen [kadın];

مَخْطُوبَة nişanlı [kız];

مخاطب konuşulan, hitap edilen kişi, mu-hatap; 2. şahıs, muhatap DİLB.;

اُخْطُبُوط ALF.BKZ.;

خَطَرَ *i* (خَطَرَان) (ب *bşi*) sallamak, savunmak; sallanmak, salınmak; titremek, sarsılmak; sa-lına salına [böbürlenerek] çalım satarak yürü-mek; *_u, i* (خُطُور) (ل *b-nin*) aklına gelmek, *(b-i)* hatırlamak ¶ خَطَرَ الأَمْرُ عَلَى بَالِه [yine عَلَى قَلْبِه, بِبَالِه, فِي بَالِه] bir şey birinin aklına,

اِخْطَار ihtar etme, uyarma, ikaz etme;
خَاطِر ç. خَوَاطِر fikir, düşünce; zihin, akıl; istek, meyil, temayül; ¶ لأَجْلِ خَاطِرِكَ hatırın için; مِنْ كُلِّ خَاطِرٍ seve seve, tamamen içinden gelerek; عَنْ طِيبَةِ خَاطِرٍ seve seve, gönülden; gönüllü olarak, kendi isteğiyle; عَلَى خَاطِرِكَ istediğin gibi [olsun]; اَخَذَ بِخَاطِرِهِ birini rahatlatmak, rahat ettirmek; اَخَذَ عَلَى خَاطِرِهِ ...e gücenmek, darılmak; صَدَّعَ مِنْ... خَاطِرَهُ birinin başını ağrıtmak, başını şişirmek; طَمْأَنَ الخَوَاطِرَ heyecanı gidermek, ortalığı sakinleştirmek; مَرَّ بِخَاطِرِهِ اَنْ... aklından geçti; اِكْرَامًا لِخَاطِرِكَ hatırın için, gönlün kırılmasın diye; سُرْعَةُ الخَاطِرِ zeka keskinliği; سَرِيعُ الخَاطِرِ kıvrak zekalı, zeyrek;
مُخَاطِر riske giren, tehlikeye/ riske atılan; cesaret eden, cesur; maceracı;
مُخْطِر tehlikeli, riskli;
خَطْرَفَ MIS. saçmalamak, saçma sapan konuşmak;
خَطْرَفَة saçmalama, hezeyan;
خَطِفَ *a, i* (خَطْف) (*bşi*) kapmak, kapıp kaçırmak, zorla elde etmek; (*bşi*) çalıp/aşırıp kaçırmak; *(b-i)* fidye için kaçırmak; (البَصَرَ gözünü)kamaştırmak MEC.; تَخَطَّفَ *(b-i)* kaçırıp götürmek; تَخَاطَفَ (*bşi*) bir başkasından zorla almak, gasbetmek; اِنْخَطَفَ zorla alınmak/ götürülmek; اِخْتَطَفَ (من *b-den, bşi*) zorla/ kuvvet kullanarak almak, gasbetmek; *(b-i)* kaçırmak, fidye almak için kaçırmak; (*bşi*) aşırıp/ çalıp kaçmak; (البَصَرَ) göz kamaştır-

خَطَرَ *u* (خُطُورَة) önemli/ ehemmiyetli/ olmak; ciddi/ tehlikeli/ riskli olmak; خَاطَرَ (ب *bşi*, بِنَفْسِهِ *kendini*) tehlikeye/ riske atmak/ sokmak; (*b-ile* على *bş üzerine*) bahse girmek, bahis tutuşmak; اَخْطَرَ (*b-e*, ب *bşi*) bildirmek, haber vermek, dikkatini çekmek; تَخَطَّرَ çalımla/ caka satarak yürümek; salınmak; (على *bş üzerine, bir şeyine*) bahse girmek;
خَطَر önem, ehemmiyet; ciddiyet; (ç. -آت) (على ...*için*) tehlike, tehdit; tehlikelilik, risk taşıma; risk; (ç. خُطَار) bahis, iddia; ¶ جَلِيلُ الخَطَرِ çok önemli; ذُو خَطَرٍ tehlikeli, emin değil; مُعَرَّضٌ لِلخَطَرِ tehlikeye açık, maruz; اِشَارَةُ الخَطَرِ tehlike işareti;
خَطِر tehlikeli, riskli; ciddi, önemli;
خَطْرَة ç. خَطَرَات çalımlı/ cakalı yürüyüş; fikir, düşünce;
خَطَّار rakkas, sarkaç FİZ.;
خَطِير ç. خُطُر mühim, önemli, ciddi, ehemmiyetli; ¶ خَطِيرُ الشَّأْنِ çok önemli;
خُطُورَة önem, ehemmiyet; ciddiyet;
خَطَرَان sallanma, titreme; titreşme;
اَخْطَر daha tehlikeli/ riskli; daha önemli/ mühim; daha ciddi/ vahim;
مخطرة ALF.BKZ.;
مَخَاطِر [çoğ.] tehlikeler;
مُخَاطَرَة ç. risk, riziko, tehlikeli iş;

خَطْم [hayvanda] çıkıntı oluşturan burun ve ağzın beraber olan kısmı, burun, ağız; en öndeki, ilk kısım, önemli şey; ¶ أَطَلَّ بِخَطْمِهِ [felaket vb.] başlamak, başını göstermek;

خِطْمِي [cin.is.; tek. is. ة] hatmi BOT. Althaea officinalis;

خُطْم ç. خِطَام yuların burun üzerinden geçen kısmı [deve için];

(خطو) خَطَا u (خَطْو) adımlamak, yürümek; ilerlemek, ilerleme kaydetmek; ¶ خَطَا خَطَوَاتٍ وَاسِعَةً büyük adım atmak, MEC. büyük ilerlemeler kaydetmek; خَطَا ve تَخَطَّى geçmek, aşmak, haddini aşmak; (*bşi*) boydan boya geçmek, katetmek; [nehri] yürüyerek geçmek; [nehir] taşmak; (الْبِحَارَ) denizi aşmak/ geçmek; *(b-i)* görmezden/ bilmezden gelmek; (الى ...*e*) ulaşmak, varmak, ermek; *(b-i)* geçmek, *(b-den)* üstün olmak; (*bşin içinden, arasından* الى ...*e*) geçmek; (*bşi*) arkada bırakıp, (الى ...*e*) geçmek; dikkatini (الى ...*e*) vermek için, (*b-i, bşi*) önemsememek, itibar etmemek ¶ تَخَطَّى بِهِ الى الأَمَامِ *bşi* ileriye/ öne almak; اِخْتَطَى adımlamak, yürümek; ilerlemek, ilerleme kaydetmek;

خُطْوَة ç. خُطُوَات ve خَطَوَات ç. خُطُوْات, خُطْوَةً خُطْوَةً birinin peşinden adım ¶ سَارَ فِي خُطَاهُ gitmek, yolunu izlemek; تَقَدَّمَ خُطْوَةً فَخُطْوَةً yavaş yavaş/ adım adım ilerlemek; اتَّخَذَ خُطْوَةً حَاسِمَةً kesin/ kati bir adım atmak; خُطْوَتَانِ وَ قَذْفَةٌ ! ≈ hop bir ki üç [spor];

خَطِيَّة (=خَطِيئَة)

mak, göz alıcı olmak MEC.;

خَطْف gasbetme, zorla alma, zorla alıp götürme; kaçırma, fidye için kaçırma, (*dağa*) kaldırma; خَطْفًا çabucak, göz açıp kapayıncaya kadar;

خَطْفَة ç. خَطَفَات [tek.is.] zorbalık, zor kullanma, zorla alma, ele geçirme; parıltı, parlama; ¶ خَطْفَةَ الْبَرْقِ yıldırım/ şimşek gibi, çok çabuk, bir anda; خَطَفَاتِ الشُّعُورِ aniden doğan duygu/ his;

خَطَّاف yırtıcı; soyguncu, hırsız;

خُطَّاف ç. خَطَّاطِيف [demir] çengel; [cin.is.; tek.is. ة] kırlangıç zoo; خُطَّاف جَبَلِي kılıç kırlangıcı zoo. Apus apus; خُطَّاف الْجُرُوفِ (الشَّوَاطِئ) kum kırlangıcı zoo. Riparia riparia; خُطَّاف الشَّوَاهِقِ kayalık kırlangıcı zoo. Riparia rupestris; خُطَّاف الضَّوَاحِي pencere, şehir kırlangıcı zoo. Delichon urbica;

خَطِيف ç. خَطَّاطِيف demir çengel;

اخْتِطَاف zorla alma, gasbetme; kaçırma, fidye için kaçırmak;

خَاطِف ç. خَوَاطِف yırtıcı; hızlı, seri; ani, anlık; şimşek/ yıldırım gibi, kısa, öz; صُورَة خَاطِفَة enstantane fotoğraf; حَرْب خَاطِفَة yıldırım saldırı;

خَطَّلَ a (خَطَل) saçmalamak; اَخْطَلَ ⇑; تَخَطَّلَ çalımla/ caka satarak yürümek; salına salına yürümek;

خَطَل saçma sapan konuşma, zırva;

خَطِل çok konuşan, geveze, başboğaz; aptal, ahmak;

خُطَاة [خَاطِئ in çoğ.] günahkarlar;

خَفَّ *i* (خِفَّة, خَفّ) hafif olmak; önemsiz/ kıymetsiz olmak; hafiflemek; [renk] açılmak, koyuluğunu kaybetmek; çabuk/ çevik/ atik olmak; خَفَّ لِمُسَاعَدَتِه (الى ...*e, için*) acele etmek; ¶ خَفَّ إِلَى مُسَاعَدَتِه veya birinin yardımına koşmak; خَفَّت حَالُهُ durumu kötüleşmek, sıkıntıya düşmek; مَا خَفَّ حِمْلُهُ وَ غَلَا ثَمَنُهُ yükte hafif, pahada ağır; خَفَّفَ (*bşi*) hafifleştirmek, daha hafif yapmak; (عن *b-e, zor bşi*; على *b-e, bşi*; من *b-nin durumunu*) kolaylaştırmak, basitleştirmek, gevşetmek, yumuşatmak, (*bşi* ya da من *bşi*) küçültmek, azaltmak, indirmek; (*bşi* ya da من *bşi*) hafifletmek, yatıştırmak, dindirmek, teskin etmek; (*bşi*, örn. *sıvıyı*) inceltmek, seyreltmek; harfi şeddesiz okumak DİLB. ¶ خَفِّفْ عَنْكَ keyfine bak!, boş ver!, takma!; خَفِّفْ مِنْ سُرْعَتِكَ yavaşla!, hızını azalt!; خَفَّفَ الآلَامَ عَنْهُ *b-nin* acılarını dindirmek; تَخَفَّفَ hafif giyinmek; [sorumluluktan, yükten] kurtulmak; (من *bşden*) kurtulmak, (مِنْ ...*i*) üzerinden atmak; (عَنْ ...*den*) acele ile/ apar topar ayrılmak; (*bşi*) hafif saymak/ kabul etmek; (ب *b-i*, *bşi*) küçümsemek değer vermemek, hakir görmek; (ب*bşe*) önem vermemek, ciddiye almamak; *(b-i)* kendinden geçirmek [eğlence vb.];

خُفّ ç. أَخْفَاف, خِفَاف terlik; (ç. أَخْفَاف) huf, deve toynağı; ayak [deve kuşu]; taban [ayak] ¶ رَجَعَ بِخُفَّيْ حُنَيْن eliboş dönmek, istediğini elde edememek; başarısız olmak;

خِفَّة hafiflik; önemsizlik; canlılık; çeviklik, ataklık; istikrarsızlık, değişkenlik, dönekllik; ¶ خِفَّة فِي الحَرَكَة ve خِفَّة الحَرَكَة ataklık, çeviklik; خِفَّة الدَّم yumuşak huyluluk, sevimlilik, tatlılık; خِفَّة الرُّوح ↑; خِفَّة اليَد eli çabukluk, hamaratlık, hüner, el yatkınlığı;

أَخَفّ daha hafif; daha az; daha zayıf; أَخَفّ الضَّرَرَيْن iki kötü şıkkın [göreli olarak] iyisi, ehveni şer;

حَجَر الخَفَاف, خَفَاف süngertaşı;

خُفَّان süngertaşı;

خَفِيف ç. أَخِفَّاء, أَخْفَاف, خِفَاف hafif; önemsiz; seyreltik, sulu, koyu olmayan [sıvı]; atak, çevik, süratli; الخَفِيف bir şiir vezni; ¶ خَفِيف الحَرَكَة kolay hareket eden, kolay yer değiştirebilen; atak, çevik, seri; خَفِيف الدَّم sevimli, cana yakın; خَفِيف الرُّوح sevimli, tatlı, cana yakın, çekici; neşeli, şen; خَفِيف الظِّلّ hoş, sevimli [kişi]; خَفِيف العَرِضَيْن seyrek sakallı; خَفِيف العَقْل ebleh, ahmak, aptal; خَفِيف اليَد eli çabuk, hamarat, eli tez; شَاي خَفِيف açık çay;

تَخْفِيف hafifletme; kolaylaştırma; azaltma, indirme, küçültme; dindirme, yatıştırma; cezanın hafifletilmesi HUK.; rahatlama, ferahlama; seyreltme; ظُرُوف التَّخْفِيف hafifletici sebepler HUK.

اسْتِخْفَاف küçük görme, tahkir; hafiflik;

ظُرُوف مُخَفِّفَة hafifletici sebepler HUK.;

مُخَفَّف inceltilmiş, seyreltilmiş; şeddesi kaldırılmış;

خَـفَتَ *u* (خُـفُـوت) [ses] giderek kaybolmak, duyulmaz olmak; sessizleşmek, sesi kesilmek; خَافَتَ بِكَلَامِـهِ (بِصَوْتِهِ) sesini kısmak, alçak sesle konuşmak; أَخْفَتَ *(b-i)* susturmak *(b-nin)* sesini kesmek; خَفَتَ = اخْتَفَتَ ;

خُفُوت giderek kaybolma [ELK. dalga vb. için "sönme"];

خَافِت giderek sesi kaybolan, sönen sessizleşen; işitilmez, duyulmaz; [ses] giderek kaybolan; uçuk, çok açık [renk];

خَفَرَ *u* (خَفْر, خِفَارَة) *(b-i, bşi)* kollamak, gözetmek; خَفِرَ *a* (خَفَر ve خَفَارَة) çekingen, utangaç olmak; خَفَّرَ = تَخَفَّرَ ; خَفِرَ ;

خَفِر gözeten, kollayan;

خَـفَـر koruma birliği; muhafız takımı; maiyyet ¶ خَفَر سَوَاحِل sahil koruma MIS.;

خَفَر çekingenlik, utangaçlık;

خَفِر çekingen, utangaç, mahcup;

خَـفِـير koruma; muhafız; nöbetçi; gardiyan;

خِفَارَة koruma işi; gözetme;

مَخْفَر ç. مَخَافِر askeri karakol; bekçi odası; مَخْفَر الشُّرْطَة ¶ polis karakolu;

خَافِرَة السَّوَاحِل : sahil koruma kruvazörü MIS.;

مَخْفُور koruma altında, korumalarıyla, birlikte; korunan, muhafazalı;

خَفَسَ *u* (خَفْس) *(b-i)* küçük görmek, *(b-ile)* alay etmek; (*evi*) yıkmak yerle bir etmek;

خُفَّاش ç. خَفَافِيش yarasa ZOO.;

خَـفَضَ *i* (خَـفْض) (*bşi*) alçaltmak, azaltmak, küçültmek, indirmek; (*bşi* veya من *bşi*, *sesi*) alçaltmak ; kelimenin son harfini 'i' okumak DİLB.; bir kelimeyi mudaf ileyh/ tamlayan yapmak ¶ خَفَضَ جَنَاحَهُ ل . . . *(b-e)* yumuşak, şefkatli davranmak; خَـفُضَ *u* [hayat] rahat/ müreffeh olmak; batmak, düşmek, dibe çökmek; [ses] alçalmak; خفض (*bşi, fiyatı*) düşürmek, indirmek, azaltmak ¶ خَفِّضْ عَلَيْكَ boş ver!, üzülme!; خَفِّضْ عَلَيْكَ جَأْشَكَ sakin ol!, sakinleş!; أَخْـفَضَ صَـوْتَهُ sesini alçaltmak; تَخَفَّضَ ve اخْتَفَضَ batmak, dibe gitmek, çökmek; [fiyat] düşmek, ucuzlamak; inmek; azalmak; küçülmek;

خَـفْض azalma, küçülme, inme; alçalma, azalma [ses]; sınırlama, azaltma; refah [hayat]; kelimenin son harfini 'i' telaffuz etme خَفْض الْعَيْشِ ¶ devalüasyon; خَفْض الْقِيمَة bolluk, rahat yaşam; «هُوَ فِي خَفْضٍ مِنَ الْعَيْشِ o müreffeh bir hayat sürüyor»; خَـفْـض الصَّوْتِ sesi alçaltma; حَرْف الْخَفْضِ harfi cer;

خَفِيض [ses] alçak, kısık;

تَخْفِيض indirim, tenzilat [fiyat]; küçültme, indirme, azaltma, sınırlama, tahdit uygulama;

اِنْخِـفَـاض batma, çökme, dibe gitme; azalma, düşme; azalma, küçültme; su seviyesi alçalma ¶ اِنْخِفَاض جَوِّي alçak basınç alanı;

مُخَفَّض indirilmiş, tenzilatlı, indirimli;

مُنْخَفَض indirimli, düşük, alçak [fiyat, frekans]; alçak [ses]; ¶ الْأَرَاضِي الْمُنْخَفِضَة Hollanda;

مُنْخَفَض ç. آت alçak arazi;

خَفَقَ *u, i* (خُفُوق, خَفَقَان, خَفْق) titremek, titreşmek; sallanmak, sarsılmak; [kalp] atmak, çarpmak; [bayrak] dalgalanmak, süzülmek; [kuş] kanatlarını çırpmak; çırpınmak; خَـفَـقَ *u, i* (خَفْق) [ışık] parlamak; (*bşi*, *yumurta*yı) çırpmak; ses çıkarmak [ayakkabı]; _(خُـفُـوق) uyuklamak, uykudan dolayı başı önüne düşmek [خَفِقَ خَفْقَةً]; خَفَقَ *i* (خُفُوق) [gök cismi] batmak, görtünmez olmak; خَـفَّقَ (*duvarın*) sıvamak, sıvasını vurmak, (*duvarı*) sıvamak; أَخْفَقَ [kuş] kanatlarını çırpmak; [gök cismi] batmak; bir şey elde edememek, başaramamak; (في *bşde*) başarısız olmak;

خَفْق [kalp] atma, vurma, çarpma; nabız; ayak sesi patırtı;

خَفْقَة ç. خَفَـقَـات [tek.is.] nabız, vuru; vurma, tak tak sesi; tıkırtı, tık tık sesi;

خَفَقَان nabız, vuru; atma, vurma, çarpma [kalp]; çırpınma;

خَـفَّـاق [kalp] çarpan, atan; dalgalanan, süzülen [bayrak];

مِخْفَقَة mikser, yumurta çırpma teli;

اِخْفَاق başarısızlık, fiyasko;

خَـافِق atan, çarpan [kalp]; dalgalanan, salınan, süzülen [bayrak]; الخَافِقَان Doğu ve Batı; الخَوَافِق dört ana yön;

خَافِقِي sıva;

خَفَّان bkz. خَفّ ;

خَفِيَ *a* (خَـفَـاء) gizlenmek, saklanmak; [olay] (على *b-e*) gizli kalmak, (على) *b-nin* [*olaydan*] haberi olmamak; görünmemek, kaybolmak ¶ لاَ يَخْفَى أَنْ... ...olduğu gayet iyi biliniyor; olduğu aşikardır, ...i herkes biliyor; لاَ يَخْـفَى عَلَيْكَ ...senin malumundur, (bunu) gayet iyi biliyorsun; خَفَى *i* (خُفِيّ, خَفْي) (*bşi*) saklamak, gizlemek; (*bşi*) sır olarak saklamak; أَخْـفَى (*bşi*, *b-i*) gizlemek, saklamak; (*bşi*) sır olarak saklamak; (*bşi*, على veya عن *b-den*) gizlemek; ¶ أَخْفَى الصَّوْتَ sesini alçaltmak, alçak ses ile konuşmak; تَخَفَّى kendini gizlemek, saklanmak; kılığını kıyafetini değiştirmek, tebdili kıyafet gezmek; اِخْتَفَى gizlenmek, saklanmak; gözden kaybolmak, görünmemek; bilinmez olmak, meçhule karışmak; eksik olmak, noksanlığı hissedilmek ¶ اِخْتَفَى عَنِ الأَنْظَارِ saklanmak, gözden kaybolmak; اِسْتَخْفَى ⇑; (عن *b-nin*) gözünden kaçmak;

خَفِيّ gizli, saklı; sır, meçhul; görünmez, görünmeyen; gizemli, esrarengiz ¶ خَـفِيّ الإِسْم isimsiz, isim belirtilmemiş;

خُـفْـيَـة gizli olarak, üstü kapalı olarak; خُفْيَةً عَنْه haberi olmadan, bilgisi haricinde;

خَفِيَّة ç. خَفَايَا sır, gizli iş;

خَفَاء gizlilik, saklılık ¶ فِي الخَفَاءِ gizli olarak, üstü kapalı olarak; لاَ خَـفَـاءَ فِي أَنَّ... ...olduğu apaçıktır, gizli bir şey değil;

اِخْفَاء gizleme, saklama; sesi alçaltma;

تَخَفٍّ gizlenme; tebdili kıyafet gezme;

اِخْتِفَاء gözden kaybolma;

خَافٍ gizli, saklı; sır, meçhul; görünmez,

görünmeyen;

خَافِيَة ç. خَوَافٍ sır, giz; اَلْخَوَافِي [kuşun kanadındaki] ikinci mafsaldaki tüyler;

مَخْفِي gizli, saklı;

مُتَخَفٍّ gizlenen; tebdili kıyafet gezen;

مُخْتَفٍ gizli, saklı, sır niteliğinde; görünmez, görünmeyen;

مُخْتَفًى gizlenilen yer;

خَلَّ *u* (خَلّ) (*bşi*) delip geçmek, arasından geçmek; خَلَّلَ ekşimek; ekşitmek; (*bşi*) salamura yapmak, turşusunu kurmak; (*bşi*) tuzlamak, tuza yatırmak; (*dişlerini*) temizlemek; (*parmakları, bşin arasından*) geçirmek [örn. saçın, sakalın, parmakların arasından]; خَالَّ *b-e* arkadaş gibi, dostça davranmak; اَخَلَّ (ب *bşi*) bozmak, ihlal etmek, karşı gelmek; (ب *bşi*, *kanunu*, *kuralı*, *kaideyi*) çiğnemek, bozmak; (ب *anlaşmayı*) gerçekleştirememek, (ب *anlaşmaya*) varamamak; (ب *b-i*, *bşi*) terk etmek, bırakmak; (ب *bşi*) karıştırmak, alt üst etmek, düzenini bozmak; تَخَلَّلَ (*bşin* arasında) olmak, gelmek [yine zaman için]; (*bşin içinden*) geçmek; (*bş ile*) katıp karıştırmak; اِخْتَلَّ kusurlu/ eksik/ noksan olmak; düzensiz olmak; düzensizleşmek; karışmak; dengesiz olmak; karışmak, karışık olmak [düzen, sistem]; اِخْتَلَّتِ الشُّرُوطُ şartlar oluşmadı, gerçekleşmedi; اِخْتَلَّ تَوَازُنُهُ dengesini kaybetmek, dengesi bozulmak; اِخْتَلَّ عَقْلُهُ aklı/ zihni karışmak;

خَلّ sirke;

اَخْلَاّء ç. خُلَّان samimi arkadaş, dost;

خَلَل ç. خِلَال aralık, periyot, fasıla; çatlak, yarık, ayrık, rahne; dengesiz durum, dengesizlik; eksiklik; eksiklik, noksan, eksik; düzensizlik, karışıklık; hasar, zarar, ziyan, kayıp, zayiat, telefat; . . . خِلَالَ [mud. kul.] …süresince, …boyunca, zarfında; …arasında; …esnasında ¶ فِي خَلَلِ . . . ve فِي خِلَالِ . . . …esnasında; zaman diliminde, arasında, zarfında; فِي خِلَالِ ذٰلِكَ bu zaman zarfında, bu arada; مِنْ خِلَالِ . . . …arasından, …içinden, ortasından; …içinden; [karar, yargı, sonuç çıkarmada]

خَلَّة ihtiyaç, talep; (ç. خِلَال) hususiyet, özellik, sıfat, nitelik; tabii, yapıdan kaynaklanan özellik;

خُلَّة ç. خُلَل dostluk, arkadaşlık;

خِلَال delme, delik açma; iğne; şişe benzer şey, şiş; (ç. ـَات, خِلَالَة) kürdan;

خَلِيل ç. اَخِلَّاء, خُلَّان arkadaş, dost; aşık; خَلِيل اللّٰه ¶ İbrahim'in (as.) lakabı;

خَلِيلَة ç. اَخْلَال dost, arkadaş [kadın]; sevgili;

اِخْلَال ç. ـَات- [kanun, kural vb.i] bozma, çiğneme; karşı çıkma, ihlal; [düzeni, nizamı] bozma, karma karışık etme; zarar, hasar, ziyan; hasar; ¶ . . . مَعَ عَدَمِ الإِخْلَالِ بِ …e önyargısız olarak;

اِخْتِلَال noksanlık, eksiklik; tamire ihtiyaç duyma, bakımsızlık; hastalık; eşitliğin, düzenin, dengenin bozulması; karışıklık;

خَلَجَ *i* (خَلْج) ve خالَجَ *(b-nin)* aklını meşgul etmek, aklından çıkmamak, hep aklında olmak [üzüntüler, tasalar]; *(b-i)* sarmak, her yanını kaplamak, [his, duygu] ¶ خَالَجَ قَلْبَهُ birinin kalbinde olmak; تخلّج sallanmak; اختلج titremek, titreşmek, seğirmek; [göz, aza, vücut] seğirmek; (*b-nin kalbini* veya في *kalbini*) kaplamak doldurmak [his, duygu] ¶ اخْتَلَجَ غمًّا [kalp] üzüntü/ keder ile dolmak;

خَلْجَة ç. خَلَجَات his, duygu; şüphe, kuşku, kuruntu, vehim;

خَلِيج ç. خُلُج, خُلْجَان körfez; kanal; الْخَلِيج الفَارِس Fars Körfezi;

خلاج şüphe kuruntu, kuşku, vehim;

اخْتِلَاجَة [tek.is.] ihtilaç, katılma, ıspazmoz, seğirme; titreme, sarsıntı;

خَالِجَة ç. خَوَالِج his, duygu; kuruntu, kuşku, şüphe, vehim; fikir;

خَلْخَلَ (*bşi*) sallamak, sarsmak; (*bşi*) örn. *havayı*) tasfiye etmek, arıtmak KİM.; تَخَلْخَلَ sallanmak, yerinden oynamak; bağlantısı kesilmek, yerinden çıkmak; gevşemek; seyreltmek, inceltmek FİZ., KİM.;

خَلْخَل ç. خَلَاخِل halhal;

خَلْخَال ç. خَلَاخِيل halhal;

تَخَلْخُل seyrelme FİZ., KİM.;

مُتَخَلْخِل ve مُخَلْخَل arıtılmış, seyreltilmiş, seyreltik;

خَلَدَ *u* (خُلُود) sonsuza kadar/ ebediyen kalmak, sonsuz olmak; ölümsüz/ ebedi olmak; (الى veya ب *bir yerde*) sonsuza kadar kalmak,

مُخَلَّل salamura; tuzlanmış, tuza yatırılmış; (ç. -آت) salamura yiyecekler;

مُخِلّ utanç verici, küçük düşürücü; مُخِلّ بِالأَدَب ahlaksız, rezil, utanç verici;

خَلَبَ *u, i* (خَلْب) (*bşi*) pençeleriyle yakalamak, kavramak, (*bşin*) üzerine atlamak, hamle yapmak; خلب u (خِلَابَة) *(b-i)* aldatmak, yüzüne gülerek kandırmak, tatlı sözlerle kandırmak; (*b-i*, عَقْلَهُ *aklını*) çelmek, ayartmak; baştan çıkarmak; *(b-i)* büyülemek, meftun etmek; خَالَبَ *(b-i)* kandırmak, güzel söz/ güler yüzle kandırmak, büyülemek, gözünü boyamak, meftun etmek; اختلب (*bşi*) pençeleriyle kavramak, almak, (*bşin üzerine*) hamle yapmak, aniden saldırmak; *(b-i)* kandırmak ⇑;

خَلْب ç. أَخْلَاب pençe, pençedeki tırnak;

بَرْق خُلَّب ve بَرْق خَلْب yağmur getirmeyen şimşek; aldatıcı durum;

خَلْب ve خَلْب مِنْ بَرْقٍ hayal, illüzyon;

فَشَك خُلَّبِي : mermi kovanı SUR., ASK.;

خَلَّاب büyüleyici, etkileyici, gönül alıcı; cazibeli, çekici; baştan çıkaran, ayartan; hilekar, oyunbaz, düzenbaz; yanıltıcı, aldatıcı;

خلابة çekicilik, cazibe;

مِخْلَب ç. مَخَالِب pençe;

خَلَّاب = خَالِب ;

تَخَلْبُص ⇒ خلبص MIS. soytarılık etmek;

خَلْبُوص ç. خَلَابِيص, خَلَابِصَة MIS. soytarı, palyaço;

خَلْسَةً gizlice, gizli gizli, el altından, hileli; اِخْتِلاَس ç. آت- zimmete [mal, vb.] geçirme; مُخْتَلِس zimmetine [para vb.] geçiren kişi; خَلَصَ *u* (خُلُوص) saf/ arı/ katışıksız/ halis olmak; (ل *b-e*) ait olmak, (ل *b-nin*) olmak; (الى ...*e*) varmak, ulaşmak, gelmek; _(خـلاص) (من ...*den*) ayrı/ serbest/ bağımsız olmak, (من ...*den*) kurtulmak, canını kurtarmak; fidye ile/ bedelini verip kurtulmak; KNŞ. bitirmek, tamamlamak, sonuna gelmek; خَلَّصَ (*bşi*) arıtmak, safileştirmek, katışıksız hale getirmek; (*durumu*) aydınlatmak, açıklamak, izah etmek; (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak, (*b-i*, من ...*den*) bağımsız/ hür hale getirmek; (*b-nin*) canını fidye ile kurtarmak [özl. HRİ.]; (على ...*için*) posta ücretini önceden ödemek; (عَلَى البَضَائِع mal için) vergi ödemek; (على ...*için*) gümrük ödemek, (*faturayı*) ödemek; (*hesabını*) kapatmak; (*bşi*) bitirmek KNŞ; ¶ خَلَّصَ حَقَّهُ hakkını almak/ kurtarmak; خَالَصَ *(b-ekarşı)* doğru/ dürüst davranmak; *(b-ile)* ödeşmek, *(b-den)* intikam almak, اخلص (ل *b-e*, *bşi*) tahsis etmek, vakfetmek; *(b-e)* sadık/ bağlı olmak; (ل *b-e*) vakfedilmiş adanmış olmak; ¶ اَخْلَصَ لَهُ الحُبَّ birini samimi olarak, gerçekten sevmek; اَخْلَصَ لَهُ دِينَهُ Allah'a (cc) ihlas ile bağlanmak; تَخَلَّصَ (من ...*den*) hür/ bağımsız/ serbest olmak, kurtulmak; (من ...*den*) kurtarılmak, canını kurtarmak, kaçabilmek; تَخَالَصَ birbirine dürüst/

خَلَدَ اِلَى الرَّاحَـةِ ¶ oturmak, mukim olmak; خَلَدَ اِلَى النَّوْمِ dinlenmek, istirahat etmek; uykuya yatmak; خَلَّدَ (*bşi*) ebedi/ sonsuz yapmak/ kılmak, *(b-i)* ölümsüz kılmak; (*bşi*) unutulmaz yapmak/ kılmak; (ب *bir yerde*) kalmak, oturmak, ikamet etmek; çok yaşlanmak, uzun bir ömür sürmek; اخلد (*b-i*, *bşi*) ebedi/ sonsuz/ ölümsüz kılmak; (*bşi*) devam ettirmek, sürdürmek; (الى veya ب *bir yerde*) oturmak, kalmak, ikamet etmek; (الى ...*e*) meyli/ temayülü/ eğilimi olmak; تَخَلَّدَ ölümsüz, ebedi, sonsuz olmak; çok uzun zaman olmak, yaşamak;

دَارُ الْخُلْد ¶ sonsuzluk, ebediyet خُلْد ebediyet diyarı, Cennet;

خُلَّد köstebek, kör sıçan, yer göçkeni ZOO.; خَلَد ç. اَخْلاَد kalp, ruh, can, nefis;

خُلُود sonsuzluk, ebediyet; ebedi hayat, ölümsüzlük; kalma, oturma, ikamet etme;

تَخْلِيد ebediyet, sonsuzluk;

خَالِد ebedi, sonsuz; ölümsüz; unutulmayan, hatırlardan çıkmayan; خَـوَالِد [çoğ.] dağlar ¶ الجَزَائِر الخَالِدَات Kanarya Adaları;

مخلد (الى ...*e*) meyli, eğilimi olan;

خَلَّسَ *i* (خَلْس) (*bşi*) çalmak; (*bşi*) aşırmak; خَالِسَهُ النَّظَرَ *b-e* gizlice, sinsi sinsi bakmak; اخْتَلَسَ (*bşi*) çalmak, aşırmak; (*bşi*) hile/ oyun/ düzen ile ele geçirmek; (*bşi*) zimmetine geçirmek ¶ اخْتَلَسَ الخُطَى اِلَى... ...e sinsice yaklaşmak; اخْتَلَسَ النَّظَرَ الى (في)... *b-e* gizlice/ sinsi sinsi bakmak;

doğrulukla davranmak, hesaplaşmak, intikamını almak; اِسْتَخْلَصَ (*bşi* من ...*den*) zorla çıkarmak, almak; (*bşi* من ...*den*) almak, seçmek, iktibas etmek; (*bşi* من ...*den*) derlemek; özet olarak toplamak (*bşi* من ...*den*) türetmek, kaynaklandırmak; (*bşi*) keşfetmek, bulup çıkarmak; (*bşi*) seçmek; (*istenilen ödemeyi* من *b-den*) almak; ¶ اِسْتَخْلَصَ فَائِدَةً مِنْ... ...den faydalanmak, kazanç sağlamak; اِسْتَخْلَصَ مِنْهُ وَعْدًا birinden söz almak;

خَلَاص özgürlük, kurtuluş, hürriyet, bağımsızlık; (من ...*den*) kurtulma, canını kurtarma; kefaret; fidye ile kurtulma HRİ.; [faturayı] ödeme, kapatma;

خُلَاصَة seçme parça, iktibas, pasaj; öz, cevher, asıl; özet, hulasa; HRİ. esans; خُلَاصَةُ عِطْرِيَّة esans; وَ الْخُلَاصَة sözün kısası, kısaca, hasılı kelam, velhasıl;

خَلِيص ç. خُلَصَاء saf, katışıksız, arı, halis; doğru, dürüst, sadık; sadık taraftar;

خُلُوص saflık, temizlik, arılık; samimiyet, dürüstlük, doğruluk;

خَلَّاص vergi tahsildarı FAS.;

مَخْلَص emin, güvenilir yer; kaçma, kurtulma, sığınma;

تَخْلِيص arıtma, tasfiye, saflaştırma, rafine etme; aydınlatma, açıklama; kurtarma, serbest, hür, özgür bırakma; (على *için*) posta ücreti; peşin ödeme; (عَلَى الْبَضَائِع ya da تَخْلِيص الْبَضَائِع) gümrük müsadesi, muayene belgesi, vergi ödemesi;

مُخَالَصَة ç. آت- makbuz;

إِخْلَاص sadakat, bağlılık; (ل ...*e*) samimiyet, içtenlik;

تَخَلُّص (من ...*den*) kurtulma, özgür olma, hür olma, kaçma;

اِسْتِخْلَاص iktibas etme, alıntı yapma; türetme, kaynaklandırma, çıkarma; seçme; tahsil etme, toplama [para];

خَالِص ç. خُلَّص temiz; saf, arı, katışıksız; samimi, doğru, dürüst; (من ...*den*) ayrı, muaf ¶ خَالِص الْأُجْرَة posta ücretine tabi olmayan; خَالِص الرَّدّ peşin ödemesi yapılan [telegraf]; خَالِص مِنَ الْكُمْرُك gümrük vergisinden muaf; خَالِص الضَّرِيبَة vergiden muaf;

مُخَلِّص azat eden, kurtarıcı;

مُخَلَّص (عَلَيْه) posta ücreti önceden ödenmiş;

مُخْلِص (ل *b-e*, *bşe*) sadık, bağlı; samimi, içten; dürüst, doğru; الْمُخْلِص [mektuplarda] ≈ Sizi seven...;

مُسْتَخْلَص iktibas, alıntı, pasaj;

خَلَطَ *i* (خَلْط) (*bşi*, ب *bş ile*) karmak, harmanlamak; karıştırmak; (بَيْنَ *iki şeyi* veya ... بَيْنَ ...*ile* ...*i*) karıştırmak, [yanılmak]; خَلَّطَ (*bşi*) karmak, karıştırmak; karışıklığa, anlaşmazlığa sebep olmak; خَالَطَ (*bşi*) karmak, karıştırmak, harman yapmak; karışıp kaybolmak, birleşmek, eriyip birbiri ile kaynaşmak; (*bşe*) karışmak, burnunu sokmak, araya girmek; *(b-ile)* arkadaşlık kurmak; *(b-ile)* ilişkisi olmak; ¶ خَالَطَ نَفْسَهُ [acı, ağrı] başla-

toplu öğretim; الْمَدْرَسَة الْمُخْتَلَطَة karışık öğretim yapılan okul;

خَلَعَ *a* (خَلْع) (*elbise, şapka, ayakkabıyı*) çıkarmak; (*dişi*) çekmek; (*bağı*) kesmek, koparmak, (*b-i*, من ...*den*, örn. *işten*) atmak, çıkarmak; (*bşi*) bırakmak, terk etmek, artık yapmamak; (عِذَارَهُ *çekingenliğini, tutukluğunu*) üstünden atmak, kurtulmak; (الطَّاعَةَ) itaat etmemek, tanımamak; (اِبْنَهُ *oğlunu*) evlatlıktan çıkarmak, atmak; (*bşi*) başından geçirmek, atlatmak, tecrübe etmek, yaşamak [zor bir günü vb.i]; (*bşi* على ...*e*) vermek, pay vermek; (*bşi*, على *b-e*) vermek, bağışta bulunmak, bahşetmek, lutfetmek; ¶ خَلَعَ ثِيَابَهُ elbisesini çıkarmak; خَلَعَهُ مِنْ الْعَرْش *b-i* tahttan indirmek; خَلَعَ عَلَى نَفْسِهِ حَقَّ... ...de hak iddia etmek; خَلُعَ *u* (خَلَاعَة) ahlaksız/ sefih olmak; خَلَّعَ (*bşi*) yerinden çıkarmak; (*bşin*) bağını koparmak, ayırmak; خُلِّعَ [edil.] parçalanmak, dağılmak, darmadağın olmak; تَخَلَّعَ parçalanmak, dağılmak; [bağ] kopmak, yerinden çıkmak; tatile girmek, çıkma TUN.; ¶ تَخَلَّعَ فِي الشَّرَابِ içki düşkünü/ mübtelası/ bağlısı olmak; اِنْخَلَعَ yerinden çıkmak (من ...*den*) yoksun/ mahrum bırakmak/ etmek (من *bşi*) kaybettirmek; ¶ اِنْخَلَعَ قَلْبُهُ şaşırıp kalmak, afallamak; donup kalmak;

خَلْع ⇑ mas.; tahttan indirme, azil, hal'; yerinden çıkma ¶ خَلْعُ الأَسْنَانِ diş çekimi;

خَلِيع ç. خُلَعَاء işten çıkarılmış; sahip çıkılmayan, istenmeyen, evlatlıktan çıkarılmış;

mak; خُولِطَ فِي عَقْلِهِ kafası karma karışık olmak; اِخْتَلَطَ karışmak, harmanlanmak; çeşitli fark-lı/ değişik kısımlardan meydana gelmek, hetorojen yapıda olmak; (ب ...*ile*) samimi/ arkadaşça bir ilişkisi olmak; karışmak, anlaşılmaz olmak;

خَلْط karışma; birleşme; (ب ...*ile*) harman olma; karışma, anlaşılmaz/ kompleks olma;

خِلْط ç. أَخْلَاط karışım elemanı/ malzemesi; karışım, harman ¶ أَخْلَاطُ الإِنْسَانِ suyuk, hılt, insan vücudunun ait dört salgı (kan, safra, balgam ve sevda salgısı); أَخْلَاطٌ مِنْ النَّاسِ kalabalık, karmakarışık insan topluluğu, güruh; خَلْطٌ مَلْحٌ karışık, farklı unsurlardan oluşan, hetçrojen yapılı;

خَلْطَة karışım;

خُلْطَة arkadaş; karışım;

خَلَّاط ve خَلَّاطَة ç. آت mikser, mikser makinesi;

خَلِيط karışık, karman çorman; heterojen farklı unsurlardan oluşan; karışım; (ç. خُلَطَاء) yoldaş, arkadaş;

تَخْلِيط delilik, cinnet; taşkınlık;

مُخَالَطَة ilişki, dostluk, arkadaşlık;

اِخْتِلَاط ⇑ mas.; (ب ...*ile*) samimi olma, sosyallik, sosyal ilişki; zihinsel karışıklık;

مَخْلُوط ç. مَخَالِيط karışım; alaşım;

مُخَلَّط karışık, düzensiz;

مُخَالَط (ب *bşe, hastalığa*) tutulmuş;

مُخْتَلَط karışık ¶ الْمَحَاكِم الْمُخْتَلَطَة karma mahkemeler; تَعْلِيم مُخْتَلَط kız-erkek karışık,

sefih, ahlaksız;

خَلاَّع utanmaz, sefih, ahlaksız, arsız;

خَلاَعَة ahlaksızlık ÎÎ; yaz tatili TUN.;

خَوَلَّع aptal, ahmak, budala, kalın kafalı;

خَالِع : خَالِع العِذَارِ arsız, yüzsüz, edepsiz;

sefih, hovarda;

مخلوع ÎÎ; sorumsuz, düşüncesiz; çılgın;

خَلَفَ *u* (خِلاَفَة) *(b-nin)* izi/ peşi sıra gitmek, halefi olmak; *(b-i)* izlemek; *(b-nin)* halifesi olmak, yerini almak/ doldurmak; (عن *b-nin arkasında*) bulunmak; kalmak; (عن *...den*) uzakta kalmak; خَلَّفَ *(b-i)* halife, yerine geçecek kişi olarak atamak; (*b-i, bşi*) geride bırakmak, terketmek; torunları olmak; خالف (*bşe*) muhalefet etmek, karşı çıkmak; (*bşe*) karşıt/ zıt olmak; (*bşde*) ayrılığa düşmek, uyuşamamak; (*b-i, bşi*) yalanlamak, tekzip etmek; karşı olmak, tezat teşkil etmek; (*bşden*) ayrı/ farklı/ değişik olmak, ayrılmak; uymamak, uyum göstermemek; (*kurala, kanuna*) aykırı davranmak, çiğnemek, ihlal etmek; أَخْلَفَ geride [nesil] bırakmak; [Allah] (على *b-nin*) yerine başkalarını getirmek; (وَعْدَه) sözünü bozmak/ tutmamak, sözünden dönmek; (الرَّجَاءَ) ümidini yitirmek; تَخَلَّفَ geride kalmak; (عن *b-nin*) peşine düşmek; bir yerde kalmak; görünmemek; okuldan kaçmak; gelmemek, bulunmamak [meclis vb.e]; (عن *...e*) gitmemek, katılmamak; ¶ تَخَلَّفَ عَنْ الْمَجِيءِ gelememek, ulaşamamak; تَخَلَّفَ عَنْ الْعَوْدَةِdönememek; تَخَالَفَ muhalefet, etmek, ayrılmak, ayrılığa düşmek; اخْتَلَفَ (عن *...den*) farklı/ ayrı/ değişik olmak, ayrılmak; (بَيْنَ *...arasında*) değişmek, değişken olmak; (في *hakkında*) anlaşamamak, ihtilafa düşmek, tartışmak, münakaşa etmek; (الى *bir yere*) sık sık gitmek, gidip gelmek; (الى *b-i, bşi*) sık sık ziyaret etmek; (على *b-nin*) başına gelmek, gelip bulmak, çatmak [sıkıntı, bela vb.]; اسْتَخْلَفَ *(b-i)* halife atamak;

خَلْف arka, geri, art; izleyenler, takipçiler, taraftarlar;

خَلْفُ ve مِنْ خَلْف [zarf] geride, arkada; خَلْفَ... [meb.mud.kul.] ...in arkasında, ...in ardında; gerisinde; ¶ جَرَى خَلْفَهَا (*kadının*) peşinde koşmak; مِن خلفٍ geriden, arkadan; الى الخَلْف geriye, arkaya; الى خَلْفِ الشَّيْءِ bir şeyin peşinde; في الخَلْف arkada, geride;

خَلْفِي [na't] geri, art, arka;

خِلْف ç. أَخْلاَف meme, emcik;

خُلْف farklılık, ayrılık, değişiklik, fark;

خَلَف ç. أَخْلاَف halef, birinden sonra gelen; halife; sonraki nesil, nesil;

خَلْفَة ayrılık, farklılık, fark; bir şeyi izleyip yerine gelen (bitkinin sonradan çıkanları, gece ile gündüz vb. gibi);

خَلِيفَة ç. خُلَفَاء, خَلاَئِف vekil; halef; halife; الْمِنْطَقَة الخَلِيفَة Halifelik Bölgesi;

خِلاَفَة vekillik; sonra gelme; halife;

مَخْلاَف ç. مَخَالِيف yerli YEM.;

خِلاَف ç. -آت fark, ayrılık, benzememe;

ayrılma, uzaklaşma, sapma; zıtlık, terslik, karşıtlık; anlaşmazlık, muhalefet, fikir/görüş ayrılığı (في veya على ...*de*, ...*hakkında*) kavga, münakaşa, mücadele; ... خِلاَفَ [mudaf kullanım] bir de, bunun yanında; ¶ خِلاَفَهُ diğeri(ni); öteki(ni) [yine غَيْرَه]; خِلاَفَهُم diğerleri(ni); وَ خِلاَفُهُ ve diğerleri; بِخِلاَف ... bunun yanında, bir de; ayrıca; ...in aksine, tersine, zıttına; خِلاَفًا لِ... ...e ters, zıt, ...in aksine olarak, ...in aksine, hilafına; bundan başka, bir de, ayrıca, diğer taraftan;

خلافي tartışmalı, ihtilaflı;

مُخَالَفَة ç. آت muhalefet; karşı olma; aykırılık, çelişme; [kanun] bozmak, çiğnemek, tanımamak; hafif suç HUK.; para cezası [hafif suç için];

تَخَلُّف bulunmama, gelmeme, devam etmeme, katılmama; okuldan kaçma, firar [yine تَخَلُّف عَنْ الحُضُورِ]; geride/ arkada kalma, bulunmama; mola, konaklama [tren yolu];

اخْتِلاَف ç. آت- farklılık, ayrılık, başkalık, çeşitlilik, benzememe; dönme, değişme; görüş ayrılığı, anlaşamama, ihtilaf; çekişme, münakaşa; عَلَى اِخْتِلاَفِ اَحْزَابِهِم farklı gruplarda olmalarına rağmen, ayrı gruplarda bulunmalarına karşın; الفَوَاكِه عَلَى اِخْتِلاَفِهِم çeşit çeşit meyva;

مَخْلُوفَة ç. آت- deve semeri;

مُخَلَّف bırakılmış, geride kalan; arta kalan; مُخَلَّفَات [çoğ.] tereke, miras; kalıntılar;

مُخَالِف değişik, farklı; uyuşmayan, aykırı, tutarsız, muhalif, karşı, zıt; [emir vb.e] karşı çıkan, uymayan;

مُتَخَلِّف geride kalan; kalıntı; geri, gelişmemiş [zihinsel, bedensel]; (ç. ـون-) geride bırakılan kişi; artçı; مُتَخَلَّفَات [çoğ.]tereke, miras; kalıntılar; süprüntü, döküntüler; اَثَرِيَّة مُتَخَلِّفَة artık toprak, madde, üst tabaka [madencilik]; الْمِياه الْمُتَخَلِّفَة atık, artık su;

مُخْتَلَف (من ...*den*) farklı, değişik ayrı; (في veya على ...*hakkında*) farklı düşünen, katılmayan, muhalif; مُخْتَلَف فِيه (عَلَيْهِ) ihtilaflı, tartışmalı;

خَلَقَ *u* (خَلْق) (*bşi*) yaratmak, yoktan var etmek; (*bşe*) şekil vermek, şekillendirmek; خَلِقَ *a* , خَلُقَ *u* (خَلاَقَة) [elbise] eskimek, yıpranmak; خَلُقَ *u* (خَلاَقَة) uymak, uygun/münasip olmak; خَلَّقَ (*bşe*) güzel koku vermek; اَخْلَقَ (*bşi*) eskitmek, yıpratmak; خُلِّقَ = تَخَلَّقَ ; (ب *kalıba, modele göre*) şekillenmek, şekil almak, değişmek; kızmak, sinirlenmek; اخْتَلَقَ (*bşi*) icat etmek, çıkarmak, türetmek; (*bşi*) tasarlamak, kurmak, tertip etmek, düşünmek,; (على *b-i, bş ile*) yanlış olarak vasıflamak, nitelemek;

خَلْق yaratma; yapma; ilk kez yapma; yaratık, mahluk; mahlukat, yaratıklar; insanlar, beşer; ademoğlu; beden yapısı, bünye;

خُلْق ç. اَخْلاَق huy, yaratılıştan gelen özellik; karakter, yapı, mizaç; اَخْلاَق karekter,

için yeterli, bir kez görmemiz bizi ...e ikna edecektir»;

خَلُوق sağlam karakterli, metin;

أَخْلَق daha uygun/ münasip; daha normal/ tabii;

خَلاَّق Yaratıcı, Halık (Allah);

خَلِيقَة kainat; tabiat; huy, mizaç, doğuştan gelen özellik; mahlukat, yaratıklar; خَـلاَئِق [çoğ.] yaratıklar, mahlukat;

أَخْلاَقِي ahlaki, etik; ahlak bilimci; ¶ جُرْم أَخْلاَقِي ahlak suçu;

الفَلْسَفَة الأَخْلاَقِيَّة ahlak bilimi, felsefesi;

أَخْلاَقِيَّة ahlak bilimi, ahlakiyat;

خُلْقَانِي eskici, eski elbise satan;

خَالِق Halık, Yaratıcı [Allah];

مَخْلُوق yaratılan; (ç. مَـخَـالِيق) yaratık, mahluk;

مُخْتَلِق [asılsız şeyler] uyduran, türeten;

مُخْتَلَق uydurma, kurgu; مُخْتَلَقَات yalanlar, dedikodu, uydurmalar;

خَلَنْج funda, süpürge çalısı, süpürgeotu BOT. Erica;

خَلاَ *u* (خَلاَء, خُلُوّ) (خلو) boş olmak; _ (خُلُوّ) (من veya عن ...*i*) bulunmamak (...siz) olmak (من ...*den*) yoksun olmak (من *bşe*) ihtiyacı olmak, muhtaç olmak, eksikliğini hissetmek; [makam, kadro, mevki] boş olmak; _ (خَلْوَة) (ب, الى veya مَعَ *b-ile*) yalnız kalmak, başbaşa kalmak; kendini tecrit etmek, soyutlamak; (لِلْمُـدَاوَلَة *karar için*) çekilmek, toplanmak [mahkeme, heyet, jüri]; (الى ...*e*) halvete

kişilik; ahlak; ahlak ilmi ¶ سُـوء الخُلُق huysuzluk, kötü huyluluk; سَـيِّئ الخُلُق huysuz, ters, aksi; سَهْل الخُلُق müsamahakar, hoşgörü sahibi, nazik; ضَـيِّق الخُـلُق sabırsız, tahammülsüz, tez canlı, içi tez; عِلْم الأَخْلاَق ahlak bilimi, ahlakiyât, سُمُوّ الأَخْلاَق ahlak yüceliği; مَكَـارِم الأَخْـلاَق yüce ahlaki değerler; شُرْطَة الأَخْلاَق ahlak zabıtası;

خُلُقِي ahlaki, etik ¶ جَرَائِم خُلُقِيَّة ahlak suçları;

خَلَق [müz. ve müe.] ç. أَخْلاَق, خُلُقَان eski, yıpranmış [elbise];

خُلْقَة ç. خِلاَق yaratılış; huy, mizaç; beden yapısı, bünye; dış görünüş; خِلْقَةً [zarf] yaratılıştan;

خِلْقِي [na't] yaratılıştan olan, fıtri, yapıdan kaynaklanan;

خَلَقَة paçavra, çaput, eski bez parçası;

خَلاَق pay, hisse; ¶ لاَ خَلاَقَ لَهُ rezil, alçak, namussuz, adi, değersiz; faydasız;

خَلِيق ç. خُلَقَـاء (ب veya ل ...*e*, أَن ...*yapmaya*) uygun, münasip; (أَن ...*yapma*) eğilimde, niyetinde olan, (أَن ...*yapması*) mümkün, muhtemel, (ب ...*e*) değer, laik, elverişli; ¶ نَحْنُ خَلِيقُونَ أَن... ...yapmamız doğrudur, (bence) ...yapmalıyız; هُوَ خَلِيق أَنْ... o ...yapabilir, ...yapma eğiliminde; ...yapması gayet normaldir, tabiidir, beklenir; خَلِيق بِهَذَا أَنْ يَكُونَ مُؤْلِمًا bu ancak acı, keder verir, getirir; «نَظْرَة يَسِيـرَة خَلِيقَـة أَنْ... ...dığını bir kez görmemiz bizim ...تُقْنِعَنَا بِأَنْ...

يَقُولُ *b-e* dilediği gibi konuşmasına izin vermek; تَخَلَّى (عن ya da من ...*den*) vazgeçmek, bırakmak, terk etmek, istifa etmek, çekilmek; (عن *bşi*, ل *b-e*) bırakmak, devretmek; (عن *görevi, işi*) bırakmak; اِخْتَلَى [bir tarafa] çekilmek, (ب veya مَعَ ...*ile*) yalnız kalmak;

خُلُوّ (من) ...sız, (من ...*den*) hali;

خُلْوَة boşluk [doluluk karşıtı]; (من ...siz) olma, (مِنْ ...*i*) bulunmama;

خَلاَ... [mud.kul. veya mansub isimden önce] ve مَا خَلاَ... [mansub isimden önce] hariç; dışında, müstesna;

خَلاَء boşluk; boş, boş yer, açıklık, açık arazi; ¶ فِي الخَلاَءِ ve تَحْتَ الخَلاَءِ dışarıda, açık havada; بَيْتُ الخَلاَءِ tuvalet;

خَلْوَة ç. خَلَوَات yalnızlık, tek başına olma; uzlet, halvet, uzlet, kendini tecrit etme; halvet yeri, yalnızlık yeri; inziva köşesi, zaviye; kulube; ¶ عَلَى خَلْوَةٍ yalnız olarak; halvette, uzlette; خَلْوَةُ الحَمَّامِ banyo;

خَلَوِي yalnız; inzivada, münzevi; taşralı, köylü ¶ بَيْتٌ خَلَوِي köy evi;

خَلِيّ ç. أَخْلِيَاء (من ...*den*) hali, (من)...sız, (من ...*den*) kimse yok; ¶ خَلِيّ البَالِ kaygısız, dertsiz;

خَلِيَّة ç. خَلاَيَا arı kovanı, hücre BİY.; الخَلِيَّةُ الحَيَوِيَّةُ الأُولَى protoplazma; ... مِنْ خَلاَيَا... [mud. kul.] ...arasından, ...in içinden, dışına;

مِخْلاَة [at] yem torbası;

تَخْلِيَة boşaltma, terketme, tahliye;

اِخْلاَء boşaltma; akaçlama, drenaj; temiz-

çekilmek, maneviyatını yükseltmek için (الى...*e*) çekilmek; kendini/ dikkatini (ل...*e*) vermek, yöneltmek, hasretmek; خَلاَ ب... *b-i* yüzüstü bırakmak, terketmek; *(b-i)* geçmek, *(b-nin)* yanından geçip gitmek; [vakit] geçip gitmek, bitmek ¶ خَلاَ لَهُ الجَوّ istediği gibi davranmak; لاَ يخلو مِن جمالٍ ≈ çirkin denilemez, eli ayağı düzgün; لاَ يَخْلُو مِنْ جَمَالٍ biraz abartılmış, mübalağalı; لاَ يَخْلُو مِنْ فَائِدَةٍ faydasız sayılmaz; خَلَى إِلَى نَفْسِهِ kendi başına kalmak; kendini sorgulamak, kendini hesaba çekmek; مُنْذُ عَشْرِ سَنَوَاتٍ خَلَتْ son on yıldır; خَلَّى (...*i*) boşaltmak, terketmek, bırakmak; *(b-i)* yalnız/ tek başına bırakmak; (*b-i, bşi*) serbest bırakmak; (عن *bşden*) vazgeçmek, çekilmek; ¶ خَلَّى سَبِيلَهُ *b-i* serbest bırakmak, yoluna bırakmak; خَلَّى بَيْنَ فُلاَنٍ وَ بَيْنَ شَيْءٍ *b-i, bşde* serbest/ kendi haline bırakmak; *b-nin bş* yapmasını, *bşe* ulaşmasını kolaylaştırmak, yolunu/ önünü açmak; خَلِّ عَنْكَ هَذِهِ الْمُيُولَ vazgeç bu hevesten, bu isteklerinden; أَخْلَى (*bşi*, من ...*den*) arındırmak, boşaltmak, tahliye etmek; (*bir yeri*) boşaltmak, tahliye etmek, sakinlerini çıkarmak; (*şehri*) boşaltmak; ¶ أَخْلَى سَبِيلَه *b-i* serbest bırakmak, yoluna bırakmak, gitmesine izin vermek; أَخْلَى السَّبِيلَ لِ... ...için yolunu açmak; أَخْلَى طَرَفَهُ *b-i* işten çıkarmak; *(b-i)* beraat ettirmek, temize çıkarmak; أَخْلَى سَمْعَهُ لِ... ...e kulak kesilmek, ...i dikkatle dinlemek; أَخْلَى بَيْنَهُ وَ بَيْنَ مَا

leme, arıtma; tahliye etme; ¶ اِخْلَاءُ سَبِيلِه yoluna bırakma, karışmama;

تَخَلٍّ (عن *bşi*) terk, feragat, vazgeçme; istifa;

اِخْتِلَاء yalnızlık, tek başına olma;

خَالٍ boş; sahibi olmayan boş [mevki, kadro, vazife]; serbest; engelsiz; (من *...den*) muaf; (من) ...sız; ¶ خَالٍ مِنْ الفَائِدَة faydasız, hiç bir faydası olmayan; خَالٍ مِنْ السُّكَّان boş, ikamet edilmeyen, kimsenin oturmadığı; خَالِي الذِّمَّة (من *...den*) bağımsız, muaf, (من) ...zorunluluğuna girmeyen; خَالِي البَالِ kaygısız, başı rahat; (ç. خَوَالٍ) geçmiş, geçip git-miş, mazi; ¶ القُرُون الخَالِيَة geçen asırlarda, mazide; فِي الأَيَّامِ الخَوَالِي eskiden, geçmiş günlerde, mazide;

خَمَّ *u, i* (خُمُوم, خَمّ) kötü koku vermek, salmak, çıkarmak; bozulmak, kokuşmak;

خُمّ ç. أَخْمَام kümes; tüy [kalem];

خَمَّة çürük kokusu, leş kokusu;

خَامّ kötü kokulu, iğrenç, çürük kokulu;

مُخِمّ ⇑;

خَمَدَ *u* (خُمُود) sönmek [ateş], azalmak, hafifle-mek, sakinleşmek, yatışmak; أَخْمَدَ (*ateşi*) söndürmek; (*bşi*) yatıştırmak, sakinleştirmek, dindirmek, teskin etmek, uyuşturmak; (*bşi isyanı, başkaldırıyı*) bastırmak, sindirmek; (*bşi*) boğmak, nefessiz/ havasız bırakmak [yine MEC.];

خُمُود mas. ⇑; batış, inhitat, çökme, bozulma, dejenerasyon; sakinlik, sessizlik, sükun; hareketsizlik, yerinden kıpırdama; çakılıp kalma;

اِخْمَاد mas. ⇑; bastırma, sindirme [isyan];

خَامِد sönen, sönmekte olan; dinmekte/ sakinleşmekte olan; sessiz;

خَمَرَ *u* (خَمْر) ve خَمَّرَ (*bşi*) örtmek, saklamak, gizlemek; (*bşi* örn. *hamuru*) mayalandırmak, maya ile kabartmak; (ل *b-e karşı*) gücenmek, darılmak, kırılmak; تَخَمَّرَ mayalanmak, tahammur etmek; kabarmak; [hamur]; [kadın] peçe ile örtünmek, yüzünü ve başını örtmek; تَخَامَرَ entrika çevirmek, fesat maksadı ile gizli planlar yapmak, dolap çevirmek (على *b-e karşı*); اِخْتَمَرَ mayalanmak, tahammur etmek, [hamur] kabarmak; olmak, ermek, olgunlaşmak [yine MEC. fikir zihinde];

خَمْر [müe ve müz.] ç. خُمُور şarap; [çoğ.] akollü içkiler;

خَمْرَة şarap;

خَمْرِي bronz renkli;

خَمْرِيَّة ç. خُمُر, خِمَار içki alemini konu edinen şiir;

خِمَار ç. خُمُر, أَخْمِرَة başörtüsü, başı ve yüzü örten örtü [kadın];

خُمَار [sarhoşluk sonrası] mahmurluk;

خَمِير hamur; olgun, ergin, olgunlaşmış; maya;

خَمِيرَة ç. خَمَائِر maya; bira mayası; enzim, ferment KİM.; MEC. çekirdek, tohum; temel MEC.;

خَمَّار içki tüccarı, içki satan;

خمّارة meyhane, içki içilen yer;

خمير sarhoş; ayyaş, bekri, akşamcı;

تخمير mayalandırma, fermantasyon işlemi; kabartma [hamur];

اختمار mayalanma, fermantasyon;

مخمور sarhoş, ayyaş, bekri, mest olmuş;

مختمر mayalanmış; alkollü;

خمّس ⇒ خمس (*bşi*) beşlemek, beş misli, beş kat yapmak; (*bşi*) beşgen, beş köşeli yapmak; (*bşi*) beşe bölmek, ayırmak;

خُمُس ç. أَخْمَاس beşte bir; ¶ ضَرَبَ ضَرَبَ أَخْمَاسًا لأَسْدَاسٍ ve أَخْمَاسَهُ فِي أَسْدَاسِهِ bir çare/ çıkış yolu bulmak için çok düşünmek; çözüm yolu bulamamak, içinden çıkamamak; oyun/ plan kurmak, entrika çevirmek;

خمسة [müz. خَمْس];

خمسة عشر [sayılan müzekker] ve خَمْسَ عَشْرَة [sayılan münennes] onbeş;

خمسون elli ¶ عِيد الخَمْسِينَ Hamsin yortusu HRİ.;

خميس ve يَوْم الخَمِيس perşembe;

خمّاس ç. خَمَّاسَة ürünün beşte birini pay olarak alan ortak;

خُمَاسِي beş kat, beşli; beş harften oluşan, humasi DİLB.; ¶ خُمَاسِي الزَّوَايَا beşgen;

خُمَيسة çocuklar ve kadınlar tarafından nazardan sakındırma amacıyla kullanılan, el şeklinde bir takı;

الخَامِس beşinci;

مُخَمَّس beşgen, beş köşeli; beşkat, beşli; beş tefileli mısra;

خمّش u, i (خَمْش) ve خمُش (*yüzü, cildi*) tırmalamak, [tırnak ile] çizmek, cırmalamak;

خُمُوش ç. خمش cırmalama, tırmalama; cırmık, çizik;

خُمَاشَة ç. آت- cırmık, çizik;

خمص u (خمص) , خمِص a [mide] boşalmak, acıkmak;

خَمِيص الحَشَا ve خَمِيص البَطْنِ ,خميص boş mide ile, aç karın ile;

اَخْمَص القَدَم ç. اَخَامِص yağın çukur kısmı ¶ مِنَ الرَّأْسِ الى اَخْمَص القَدَم baştan ayağa, tepeden tırnağa;

خمع a (خُمُوع, خَمْع) topallamak, aksamak;

خمل u (خُمُول) bilinmemek, anlaşılmamak, kapalı kalmak, ayırt edilememek; zayıflamak, gevşemek;

خَمَلَة ve خَمْل [kumaşların vb.nin] tüylü yüz; iplik, lif, tel(ler);

خَمِل gevşek, zayıflamış;

خُمُول kapalılık, net/ vazıh/ açık olmama; zayıflık, halsizlik, bitkinlik, dermansızlık, mecalsizlik; şevksizlik, atalet uyuşukluk;

خميلة ç. خمائِل bol bitkili yer; sık çalılık, ağaçlık, fundalık;

خامِل bilinmeyen, dikkat çekmeyen, önemsiz, küçük; gevşek, zayıf; tembel;

مُخْمَل kadife kumaş;

مُخْمَلِي kadife gibi; ¶ جِلْد مُخْمَلِي güderi;

خمّن ⇒ خمن tahmin etmek/ yürümek, fikir yürütmek, farzetmek, tasavvur etmek; (*bşi*)

kabul/ farz/ tasavvur etmek, varsaymak; (*bşe*) kıymet takdir etmek, paha, değer biçmek;

تَخْمِين takdir edilen kıymet, değer, tahmin, takdir; تَخْمِينًا ve عَلَى تَخْمِين tahminen, kabaca, yaklaşık olarak;

مُخَمِّن paha biçen, değer veren;

خَنَّ *i* (خَنِين) genizden konuşmak;

خُنَّة genizden gelen ses;

خَنِين genizden konuşan;

أَخَنّ müe. خَنَّاء genizden konuşan;

خُنّ (= خُمّ) ç. أَخْنَان kümes;

خَنَثَ *a* (خَنَث) kadın gibi davranmak, kadınsı hareketleri bulunmak; تَخَنَّثَ kadın gibi davranmak;

خَنَث kadınsı;

خُنْثَى ç. خَنَاثَى, خِنَاث hünsa, erselik, iki cinsiyetli;

خُنُوثَة kadınsılık;

تَخَنُّث ⇑;

مُخَنَّث cinsiyetsiz; kadınsı; güçsüz, iktidarsız;

خِنْجَر ç. خَنَاجِر hançer, kama;

خَنْخَنَ genizden konuşmak;

خَنْدَقَ (خَنْدَقًا) hendek kazmak;

خَنْدَق ç. خَنَادِق hendek, ark; çukur;

خُنْزُوَانِيَّة büyüklük kuruntusu, megolomani psik.;

خِنْزَب Şeytan;

خِنْزِير ç. خَنَازِير domuz; خِنْزِير بَرِّي yaban domuzu ZOO.; خَنَازِير sıraca hastalığı TIP.;

خِنْزِيرَة dişi domuz;

خَنَازِيرِي sıracalı, sıraca hastalığına yakalanan;

الخَنَّاس Şeytanın bir lakabı [Allah'ı zikreden kişinin zihnini karıştırmaya çağrışım var.];

أَخْنَس müe. خَنْسَاء ç. خُنْس ucu kalkık, basık, burunlu;

خِنْثَار eğreltiotu BOT.;

خَنَّوص ç. خَنَانِيص küçük domuz;

خِنْصَر ç. خَنَاصِر serçe parmağı ¶ عَقَدَ الخِنْصَرَ (الخَنَاصِرَ) عَلَى... *bşi* mükemmelliği sebebiyle her şeyden üstün tutmak;

خَنَعَ *a* (خُنُوع) (ل ya da الى *b-e*) teslim olmak, kendini (ل ya da الى ...*in*) eline bırakmak, (ل ya da الى ...*in*) boyun eğmek;

خَنُوع mütevazi, alçak gönüllü, itaatkar; boyun eğen; hain, sadakatsiz;

خُنُوع tevazu, alçak gönüllülük itaatkarlık;

خَنَف MIS. genizden gelen ses;

خُنْفُس ç. خَنَافِس pabuçtartan böceği, ve خُنْفُسَاء bok böceği ZOO. Scarabeus sacer;

خَنَقَ *u* (خَنْق) *(b-i)* boğmak; *(b-i)* boğarak öldürmek; (*bşi*) kısmak, (*bşin, gazın, buharın*) geçişini azaltmak TEKN.; (*bşi*) yavaşlatmak, kesmek, durdurmak; خَانَقَ *(b-ile)* kavga etmek, dövüşmek; تَخَانَقَ (مَعَ *b-ile*) dövüşmek; اِنْخَنَقَ boğulmak; اِخْتَنَقَ kesilmek, durmak; sıkılmak, daralmak [boğaz]; boğularak ölmek;

خَنْق boğulma; kesilme, durma; ¶ خَنْق الأَنْوَارِ karartma;

خَنَقَةُ الْيَدِ bilek [el];

خُنَاق boğarak öldürme; anjin, boğaz iltihabı TIP.; خُنَاق ve خَانُوق (ç. خَوَانِق ve خَوَانِيق) bademcik iltihabı, kuşpalazı, difteri TIP.;

خَنَّاق boğucu, nefessiz bırakan;

مِخْنَق boğaz, boyun ¶ اَخَذَهُ بِمِخْنَقِهِ birinin boğazına yapışmak;birini istediği gibi yönlendirmek;

خِنَاق boğarken kullanılan bağ, ip; boğaz, boyun ¶ ضَيَّقَ الخِنَاقَ عَلَى . . . *b-i* çok sıkıştırmak; اَخَذَ بِخِنَاقِهِ *b-nin* boğazına yapışmak;

خِنَاق ve خِنَاقَة dövüş, kavga;

اِخْتِنَاق boğularak ölme; oksijen yokluğundan ileri gelen boğulma, asfersi TIP.;

خَانِق boğucu, boğan; boğarak öldürme; kapatıcı, ayarlayıcı TEKN.; koyak, vadi ¶ غَازٌ خَانِق boğucu gaz; خَانِقُ الذِّئْبِ boğanotu BOT. aconitum;

مَخْنُوق boğulan, kesilen, duran [ses, gülme]; daralan, sıkılan; boğulup ölen; kısılan, azaltılan;

مُخْتَنِق (ب *...ile*) tıka basa dolu;

خَنَا *u*, خَنِيَ *a* (خَنًى) ve خَنِوَ (خَنًى ve خَنَاوَة) müstehcen, açık saçık; edebe aykırı bir şekilde konuşmak; اَخْنَى (عَلَى *b-i*, *bşi*) [kader] yıkmak, kötü vurmak, mahvetmek;

خَنًى müstehcen, açık saçık söz; açık saçık, müstehcen şey; fahişelik; zina;

خَوَاجَة ç. آتْ- bay, bey;

خُوَان ç. اَخْوِنَة, اَخَاوِين masa; ¶ خِوَانُ الزِّينَةِ tuvalet masası;

خُوجَة MIS. öğretmen, hoca;

خَوَخ ⇒ خوخ MIS. çürüme, bozulma;

خَوْخ [cin.is.; tek.is. ة] şeftali MIS.; erik SUR.;

خُوخَة ç. خُوَخ dam penceresi; büyük kapı içindeki ufak kapı; iki cadde arasındaki yol MIS.;

خُوذَة ç. خُوَذ miğfer, tuğ;

خَوِرَ [خور][1] (خُوَار) *u* böğürmek [öküz vb.] *a* (خَوَر) ve خَارَ *u* boyun eğmek; gevşemek, zayıf düşmek, şevki gitmek; [kuvvet, güç] giderek azalmak;

خَوْر ç. اَخْوَار, خِيرَان koy, küçük körfez;

خَوَر zayıflık, yorgunluk, bitkinlik istek-sizlik, mecalsizlik;

خُوَار böğürme;

خَوَّار zayıf, güçsüz, yorgun, bitkin;

خُورِي[2] ç. خَوَارِنَة papaz; bkz. خير ;

خُورُس koro [kilise];

خَوْزَق *(b-i)* kazığa oturtmak; *(b-i)* sıkıştırmak, zor duruma düşürmek;

خَازُوق bkz. خزق ;

وَرَق خَوْشَق ambalaj kağıdı; kurutma kağıdı;

خَوْص [cin.is.; tek.is. ة] hurma yaprağı;

خُوصَة MIS. hurma yapraklarından yapılan bir çeşit şapka;

خَوَاصَة hurma yaprakları ile örme sanatı;

اَخْوَص müe. خَوْصَاء ç. خُوص ; kısık ve çukur gözlü;

خَاضَ *u* (خَوْض, خِيَاض) (*suya*) dalmak; [خوض][1]

(*bşin içine*) girmek, düşüncesizce, birden, cesurca dalmak; (في *bşe* veya *bşe*) kendini kaptırmak, derinine inmek, derinleşmek; (في *konu ile*) ilgilenmek, alakadar olmak; ¶ خَاضَ الْمَعْرَكَةَ çarpışmaya [tereddütsüz] girmek; خَاضَ غِمَارَ الحَرْبِ harbe girmek;

خَوْض [savaşa vb.e] korkusuzca/ cesaretle girme, dalma; kendini kaptırma, iyice verme; في (*...hakkında*) araştırma, etüt, çalışma;

مَخَاضَة ç. مَخَاوِض dalma yeri;

مخاض[2] bkz. مخض;

خَافَ (خوف) (خِفْتُ) *a* (خِيفَة, مَخَافَة, خَوْف) korkmak, ürkmek; (*bşden*, *b-den* veya من *b-den*, *bşden* على *b-i* veya *bş sebebiyle*) korkmak; خَوَّفَ ve أَخَافَ *(b-i)* korkutmak; تَخَوَّفَ = خَافَ;

خَوْف korku (من ...*den*); خَوْفًا (من ...*den* ya da على ...*için*) korkarak;

خِيفَة (من ...*in*) korkusu;

خَوَّاف, خَوِيف korkak, yüreksiz, ödlek;

أَخْوَف daha korkak; daha çok korkulan;

مَخَافَة korku; ¶ مَخَافَةَ أَنْ... olmasından korkarak;

مَخَاوِف ["مَخَافَة" nin çoğulu] korkular, endişeler, tasalar; tehlikeler;

تَخْوِيف ve إِخَافَة korkutma;

تَخَوُّف korku;

خَائِف ç. خُوَّف ürkek, korkak, ödlek; (من ...*den*) korkmuş, ürkmüş; (على *hakkında*) kaygılı, endişeli, tasalı;

مَخُوف kendisinden korkulan; tehlikeli; مُخِيف ürkütücü, korkutan;

خَاكِي ALF.BKZ.;

خَوَّلَ ⇒ خول (*b-e*, *bşi* ve ل *b-e*, *bşi*) vermek, ihsan etmek, lutfetmek, bahşetmek [özl. *bşi yapma hakkını, gücünü, yetkisini*];

خُؤُولَة, خُؤُول, أَخْوَال ç. خَال dayı; (ç. خِيلَان) [yüzdeki] ben;

خَالَة ç. آت- teyze;

خَوَل taşınabilir mal/ mülk/ varlık [köle ve hayvanlar dahil]; uşaklar, hizmetçiler; MIS. dansöz; kadınsı kişi;

خَوَلِي bahçıvan; kahya [çiftlik vb.de];

خُؤُولَة dayılık [akrabalık ilişkisi];

مُخَوَّل (ب ...*e*) yetkili;

خام ALF.BKZ.;

خَانَ (خون)[1] *u* (خِيَانَة, خَوْن) *(b-e)* ihanet etmek, hainlik yapmak, sadakatsizlik göstermek; *(b-i)* aldatmak; kandırmak, oyuna getirmek, (زَوْجَتَه) eşini aldatmak; [hafıza] *(b-i)* yanıltmak; *(b-i)* yüzüstü bırakmak, terk etmek; (*bşi, sözü vaadi*) yerine getirmemek; خَوَّنَ (*b-nin*) hain, olduğunu/ sadık olmadığını düşünmek; *(b-e)* güvenmemek, itimat etmemek, inanmamak; تَخَوَّنَ (*bşi, hakkı*) eksiltmek, azaltmak [yemek]; اِخْتَانَ *(b-i)* kandırmak, aldatmak, oyuna getirmek, tuzağa düşürmek, *(b-e)* ihanet etmek; اِسْتَخَانَ *(b-e)* güvenmemek, itimat etmemek;

خِيَانَة ihanet, hıyanet, sadakatsizlik; emanete hıyanet: kandırma, aldatma ¶ خِيَانَةَ الأَمَانَة emanete hıyanet; خِيَانَةَ خَطِّي hüküm-

haylaz oğlan, kız;

خَائِب kaybeden; başarısızlığa uğrayan, başarısız; umutları boşa çıkan;

خَارَ *i* (خَيْر) iyileşmek, sağlığına kavuşmak; (خِيَرَة) seçimini yapmak, kararını vermek; ـ (*bşi*, على ...*e*) tercih etmek; خَيَّر (*b-e*, بين ...*arasında* veya في ...*den*) seçim yaptırmak, (*b-e*, بين ...*arasında*, في ...*hakkında*) alternatif/ seçenek göstermek/ sunmak; (*bşi* على ...*e*) tercih etmek; خَايَر *(b-ile)* rekabet etmek, yarışmak *(b-e)* alternatif/seçenek göstermek/ sunmak; تَخَايَر (*b-i*, *bşi*) seçmek; اِخْتَارَ seçimini yapmak, kararını vermek; (*b-i*, *bşi*), seçmek, (...*de*) karar kılmak; (*bşi* على ...*e*) tercih etmek ¶ اِخْتَارَ اللّٰهُ الى جِوَارِهِ... Allah (cc) ...i kendi katına aldı; اِسْتَخَارَ *(b-den)* en iyisini kendisi için istemek, talep etmek; istihare etmek ¶ اِسْتَخَارَ اللّٰهَ في... ...için Allah'ın yol göstermesini istemek. istihare etmek;

خَيِّر ç. أَخْيَار, خِيَار iyi; mükemmel, çok iyi; hayranlık uyandırıcı;daha iyi; en iyi (ç. خُيُور) iyi dilek, hayır dua; sağlık, sıhhat; avantaj, kâr, kazanç; iyilik; sadaka; ¶ خَيْرُ النَّاسِ insanların en hayırlısı; أَخْيَار النَّاسِ, خِيَار النَّاسِ mükemmel insanlar, insanların en hayırlıları; هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ o senden daha hayırlıdır, iyidir; هُوَ خَيْرٌ لَكَ bu senin için daha iyi; الْخَيْرُ كُلُّ الْخَيْرِ çoki iyi, mükemmel; الْخَيْرُ الْعَامّ amme menfaati, kamu yararı; لِخَيْرِ أَنْفُسِهِم ...in kârına, iyiliği için; لِخَيْر

dara karşı hıyanet; خِيَانَةُ الوُعُودِ vaadinden, sözünden dönme;

خَؤُون hain, sadık olmayan; alçak; hileli;

خَوَّان hain, alçak; vatan haini;

خَائِن ç. خَوَنَة, خُوَّان hain, alçak, sadık olmayan; vatan haini;

خان[2] ve خانة için ALF.BKZ.;

خوان[3] ALF.BKZ.;

خَوَى[1] *i* (خَوًى, خَوَاء) [mide] boş olmak; acıkmak;

خَوِيَ *a* (خَوَاء) boş, boş olmak;

خَوَاء ve خَوًى boş olma [mide], açlık;

خَاوٍ boş; tenha, metruk; ¶ خَاوٍ عَلَى عُرُوشِهِ tamamen harap, viran olan; خَاوِي الوِفَاض (خَالِي لِلوِفَاضِ) eli boş, hiç bir şey elde edememiş;

خَوَى[2] ⇒ خَاوَى *(b-e)* arkadaşlık, etmek, refakat etmek;

خُوَيّ küçük erkek kardeş;

خُوَّة (أُخُوَّة) kardeşlik;

مُخَاوٍ kardeş gibi davranan, yaklaşan;

خِيَار [cin.is.; tek.is. ة] salatalık, hıyar; ¶ خِيَار قَشَّة badem, ufak turşuluk hıyar;

خَابَ *i* (خَيْبَة) başaramamak, başarısız olmak, kaybetmek, hüsrana uğramak; [umutları] boşa çıkmak, gitmek; خَيَّبَ ve أَخَابَ başarısızlığa uğratmak, sebep olmak; (*bşi*) bozmak, engel olmak, problem/ sorun çıkarmak; (آمَالَهُ *umutlarını*) boşa çıkarmak, yıkmak; تَخَيَّبَ = خَابَ;

خَيْبَة başarısızlık, kaybetme; boşa çıkma, [fiyasko] ¶ بِنْت خَيْبَة ve وَلَد خَيْبَة MIS. hayta,

kendi iyilikleri için; اَعمَال الخَيْرِ hayır işleri; صَبَاحُكَ الخَيْرِ ve صَبَاحُ الخَيْرِ iyi, hayırlı sabahlar, günaydın; ذَكَرَهُ بِالخَيْرِ *(b-i)* hayır ile anmak, *b-den* iyi olarak bahsetmek;

خَيْرِي hayır, iyilik olarak; ¶ جَمْعِيَّة خَيْرِيَّة hayır cemiyeti, kuruluşu, derneği;

خَيِّر hayır kurumu;

خَيْرِيَّة eli açık, cömert, kerim; hayır işleyen, sadaka veren; iyi kalpli, merhametli, şefkatli;

خَيْرَة ç. خَيْرَات iyi iş, salih amel, iyilik; خَيْرَات [çoğ.] zenginlikler, doğal kaynaklar [arazinin, ülkenin], nimetler;

خِيرَة ve خِيَارَة en iyi, seçkin, gözde, en makbul;

خَيْرِي şebboy BOT.;

اَخْيَر müe. خَيْرَى, خُورَى ç. اَخَايِر daha iyi, üstün;

خِيَار seçenek, alternatif; seçim; vazgeçme, ret hakkı; en iyi, en makbul, seçkin; ALF.BKZ.;

خِيَارِي seçimli, ihtiyari, zorunlu değil; isteğe bağlı;

اخْتِيَار seçim [yine SİY.] (ç. -آت) tercih (على ...*e*); seçenek, alternatif; özgür istek; اخْتِيَارًا gönülü olarak, kendi isteği ile;

اخْتِيَارِي seçimlik, tercihli [dersler];

مُخَيَّر seçeneği olan;

مُخْتَار (في ...*de*) seçeneği, alternatifi olan; مُخْتَارًا [zarf] gönüllü olarak, isteyerek; seçim, karar; seçilen, gözde, tercih edilen; مُخْتَارَات [çoğ.] seçmeler, antoloji; (ç. مُخْتَارَات) köy muhtarı SUR., LÜB., IR.;

خزر bkz. ; خيزران

خَاسَ *i* (خَيْس, خَيَسَان) (ب *anlaşmayı, sözleşmeyi, sözü*) bozmak, çiğnemek; (خيس)

خَيْش çuvalbezi, çul;

خَيْشَة çul parçası; (ç. -آت, خِيَش) çuval; ot şilte, minder; Bedevi;

خَاطَ *i* (خَيْط) ve خَيَّطَ (*bşi*) dikmek; (خيط)

خَيْط ç. خُيُوط, اَخْيَاط, خِيطَان iplik; sicim, kaytan, kordon; lif; ¶ خَيْط اَمَل ümit, umut;

خَيْطِي ip gibi; lifli;

خِيَاط iğne [dikiş];

خِيَاطَة dikme; terzilik ¶ آلَة الخِيَاطَة dikiş makinası;

خَيَّاط ç. terzi;

خَيَّاطَة ç. terzi [kadın];

مِخْيَط iğne;

خَائِط terzi;

خَالَ *a* (خَيَلَان, خِيلَة, خَيْل) (اَنَّ ...*dığını*)[1] (خيل) düşünmek, hayal/ tasavvur etmek; farzetmek, varsaymak; (*b-nin* ya da *bşin* ...*olduğunu*) kabul etmek, varsaymak; خَيَّلَ (الى *b-e*, اَنَّ ...*dığı*) izlenimi vermek, (الى *b-e*, اَنَّ ...*mış gibi*) göstermek; ¶ خُيِّلَ اِلَيْهِ اَنَّ... ona ...mış gibi göründü, ...dığını zannetti; عَلَى مَا خَيَّلَت rastgele, nasıl denk gelirse; تَخَيَّلَ اَخَال şüpheli olmak, belirsiz olmak; (*bşi*) gözünde canlandırmak, tahayyül etmek, gözünün önüne getirmek; (ل *b-nin aklına*) gelmek, (ل *b-nin zihninde*) canlanmak;

اخْتِيَال kibirlenme; övünme;

مُخَيِّلَة hayal gücü, muhayyile;

مُخَيِّل şüpheli, belirgin olmayan karışık, net değil; karıştıran, netliği bozan;

مُخْتَال kibirli, mağrur;

خَيَّلَ ⇒ خيل[2] [at sırtında] dörtnala gitmek;

خيل [cin.is.] ç. خيول at; beygir gücü;

¶ سِبَاق الْخَيْلِ at yarışı;

خَيَّال ç. ـة-, ـون at binicisi, atlı; jokey;

خَيَّالَة süvari sınıfı IR., ESK. MIS.;

سِرِّيَّة خَيَّالَة süvari bölüğü;

خال[3] bkz. خول ;

خَيَّم ⇒ خيم çadır kurmak, kamp yapmak; yerleşmek; (على ya da ب veya في *bir yerde*) kalmak, istirahat etmek, yatmak; MEC. [sakinlik, sükunet, barış] (في ya da ب *bir yerde*) hakim olmak, hüküm sürmek; تَخَيَّم çadır kurmak; kamp yapmak;

خَيْمَة ç. خِيَم, خِيَام çadır; katranlı veya boyalı muşamba; çardak, kameriye; büyük çadır, pavyon [sergi vb.de]

خَيَّام çadır kuran;

مُخَيَّم ç. ـآت- kamp, kamp yeri; الْمُخَيَّم الشَّعْب Filistin Halkı;

[2] خِيم huy, tabiat, mizaç, yapı, karakter, kişilik; meyil, temayül, eğilim; ¶ أَخَذَ خِيمَهُ MIS. *b-i* yoklamak, nabzını yoklamak;

[3] خام ALF.BKZ. ;

خَيَّة ç. ـآت ilmik, bağ;

تَخَيَّلَ فِيهِ الْخَيْرَ biri hakkında iyi düşünmek, birinin iyi bir insan olduğunu düşünmek;

تَخَايَلَ (ل *b-e*, ب ...*mış gibi*) davranmak; kendini beğenmek; kibirlenmek; kafasını bir şeye takmak, belli fikirlere takılıp kalmak; hayal meyal/ bulanık görünmek; (على ...*de*) görünmek, göze çarpmak, belirmek; (على *b-nin yüzüne*) vurmak, düşmek [örn. gölge];

اخْتَال kendini beğenmek; kibirlenmek, büyüklenmek;

خَيَال ç. أَخِيلَة hayal; hayalet; imaj; tayf, beli belirsiz görüntü, siluet; gölge, yansıma

¶ خَيَال شَكّ çok hafif şüphe; خَيَال الصَّحْرَاءِ bostan korkuluğu; خَيَال الظِّلّ gölge oyunu;

خَيَالَة ç. ـآت- hayalet; tayf, aldanış, kuruntu;

خَيَالِي hayali, gerçek olmayan; ideal; ütopik;

أَخْيَل daha kibirli, kendini beğenmiş;

أَخْيَل ç. أَخَايِيل, خِيل yeşil ağaçkakan ZOO. Picus viridis;

خُيَلَاء [müe.] kendini beğenmişlik, kibirlilik; الْخُيَلَاء kibirlilik, büyüklenme;

خَيْلُولَة kibirlilik, burnu büyüklük;

مَخِيلَة ⇑; (ç. مَخَايِل) emare, belirti, özellik; مَخَايِل [çoğ.] görüntüler;

تَخْيِيل rol yapma; فَنّ التَّخْيِيل drama sanatı;

تَخَيُّل tahayyül etme, gözünde/ zihninde canlandırma; (ç. ـآت-) vehim, kuruntu, hallüsinasyon;

تَخَيُّلِي hayali;

د

دَأَبَ *a* (دُؤُوب ,دَأَب ,دَأْب) (في *bşde* veya على *bşde*) sebat/ azim göstermek, inatçı olmak, ısrar etmek, bıkmamak, usanmamak, yılmamak; kendini (على *bşe*) vermek, bütün vaktini/ mesaisini (على *bşe*) vermek (على *bşe*) dalmak, (على *bşde*) şevkle çalışmak;

دَأْب ç. اَدْؤُب huy, alışkanlık;

دَأَب, دَأْب ve دُؤُوب azim, sebat, ısrar, yılmama, peşini bırakmama, devam, sürekli-lik; şevk, merak;

دَأْب ve دَائِب (على *bşe*) azimle, sebat ile devam edenİ;

دَؤُوب yorulmayan, bıkmayan, gayretli, ısrarcı, azimli;

اَدْأَب daha ısrarcı İ; daha gayretli;

دَادَة evde ders veren kadın öğretmen, mürebbi-ye;

دَاغ ç. -آت dağlama, dağ, damga [büyükbaş hayvanda];

دَال : "د" harfinin adı;

دَالْيَا dalya, yıldızçiçeği BOT. Dahlia;

دَامَا dama oyunu ¶ لَوْحَة الدَّامَا dama tahtası;

دَامْجَان bkz. دَمْجَانَة ;

دَانْتِيلاً Fr.> dantel, oya;

دَانْمَارْك Danimarka;

دَانْمَارْكِي [na't] Danimarka...si, Danimarka ile ilgili; Danimarkalı [is.];

الدَّوَانِب Tuna nehri;

دَايَة ç. ebe KNŞ.;

دَبَّ *i* (دَبِيب ,دَبّ) [yerde] sürünmek; yavaş yavaş ilerlemek, hareket etmek; emeklemek, dört ayak üzerinde gitmek; (في ...*e*) gelmek, dahil olmak; (في نَفْسِهِ *b-nin kalbine, içine*) girmek, oturmak [his, şüphe]; (في ...*de*) yayılmak, her yeri doldurmak, kaplamak, istila etmek; yer elde etmek, kazanmak; [görüş, düşünce, fikir] (في *biri katında*) önem/ değer/ nüfuz kazanmak, itibar görmek; [duygular vb.] دَبَّ فِيهِ دَبِيبُ ¶ (في *b-nin*) içinden geçmek; الحَيَاة canlanmak, hayatiyet kazanmak; دَبَّبَ (*bşi*) sivriltmek, sivri yapmak;

دُبّ ç. دِبَبَة, اَدْبَاب ayı ¶ الدُّبّ الأَصْغَر Küçük Ayı ASTR.; الدُّبّ الأَكْبَر Büyük Ayı ASTR.;

دُبِّي ayı gibi, ayı cinsinden;

دِبَّة kum tepesi;

دَبِيب mas. İ; [duygular, hayat vb.] akma, depreşme, geçme, çağıldama; sürüngen;

دَبَّاب sürünen; sürüngen;

دَبَّابَة tank; panzer;

مَدَبّ : مِنْ مَدَبِّ النِّيلِ الى مَصَبِّهِ Nil'in kaynağından (döküldüğü yere) sonuna kadar;

دَابَّة ç. دَوَابّ hayvan; binek hayvanı [at,

eşek vb.];

دُوَيْبَة çok küçük organizma;

مُدَبَّب sivri, ince;

دبج ⇒ دَبَّجَ (*bşi*) süslemek, bezemek, tezyin etmek; (*bşi*) güzel bir şekilde vermek, yazıya dökmek, tasnif etmek;

دِيبَاج ç. دَبَابِيج ipek brokar, bir yüzü kabartma ipek kumaş;

دِيبَاجَة ("دِيبَاج" ın tek.is.) brokar, bir yüzü kabartma kumaş; [yazının] giriş kısmı, önsöz, mukaddime; surat, çehre, sima; stil; şan, şöhret, nam, itibar, ün, prestij, saygınlık;

تَدْبِيج süsleme, bezeme, tezyin; [kitap] tasnif;

مُدَبَّجَات süslü sözler, güzel sözler;

دبدب ayak basmak, yürümek, hafifçe vurmak, tıklamak;

دَبْدَبَة ayaksesi; tıkırtı;

دَبْدُوبَة ç. دَبَّادِيب sivri, ince uç KNŞ.;

دبر *u* (دُبُور) arkasını, sırtını dönmek; [zaman] geçip gitmek, çabucak geçmek; دَبَّرَ (*...için*) planlar yapmak, tasarlamak, *bşi*) tasarlamak, tertiplemek, planlamak, kurmak, düzenlemek; (*suikast, hile, düzen*) hazırlamak, kurmak, tertip etmek; (*bşi*) yönetmek, idare etmek, (*bşe*) yön vermek; (*bşden*) mesul olmak; (*bşi*) iyi bir şekilde yönetmek, idare etmek, ihtiyatlı kullanmak, idareli sarfetmek ¶ دَبَّرَ خِطَّةً plan kurmak, tasarlamak, tertip etmek; دَبَّرَ الشُّؤُونَ işleri üstlenmek, sorumluluk altına girmek; أَدْبَرَ (عن ya da على *b-e*) sırtını dönmek, yüzünü çevirmek, kaçmak, firar etmek; kaçamak yapmak, atlatmak; sıvışmak, hissettirmeden çıkıp gitmek; تَدَبَّرَ hazırlanmak, planlanmak, düzenlenmek; (في *hakkında* veya *...hakkında*) tefekkür etmek, düşünüp taşınmak, zihninde tartmak; (في *bşde*) dikkatli davranmak, ihtimam göstermek; تَدَابَرَ ters yönlere bakmak, sırt sırta olmak; zıttı/ tersi olmak; uyuşmaz/ aykırı/ tutarsız olmak; اِسْتَدْبَرَ *(b-e)* sırtını dönmek;

دُبْر ve دُبُر ç. أَدْبَار kalça, kaba et; arka, art; geri; en son kısım, uç, kuyruk; ¶ مِنْ دُبْرِ arkadan, geriden; arkada, geride; وَلَّى دُبْرَهُ sırtını dönmek; arkasını dönmek; kaçmak, tüymek;

دبري arkadan gelen, geçilen;

دبرة tersine dönme, dönüş [kader];

دبور batı rüzgarı;

دَبُّور ç. دَبَابِير büyük eşekarısı ZOO. Vespa crabo; yaban arısı ZOO.;

تَدْبِير ç. ـآت planlama, düzenleme, organizasyon; yöneltme, çekip çevirme, nizam, düzen; tasarruf, kısıtlı harcama; (ç. تَدَابِير) tedbir, önlem; ¶ تَدْبِير الْمَنْزِل ev idaresi; تَدْبِير اِتَّخَذَ التَّدَابِيرَ ve قَامَ بِالتَّدَابِير اللاَّزِمَة ı; منزلي اللاَّزِمَة gerekli önlemleri almak;

اِدْبَار geri çekilme; firar, kaçış;

تَدَبُّر (في *hakkında*) düşünüp taşınma, tefekkür etme;

تَدَابُر farklılık, eşitsizlik, benzememe;

دَابِر geçmiş [vakit]; azami, en çok, en

yüksek, en fazla; en son; kök; قَطَعَ دَابِرَ الشَّيْءِ [lafzen: bşi kökünden söküp atma] yok etmek, kökünü kazımak; بِالأَمْسِ الدَّابِرِ fi tarihinde, bir zamanlar; ذَهَبَ كَأَمْسِ الدَّابِرِ iz bırakmaksızın kaybolup gitmek;

مُدَبِّر yönetici; nizam koyan, düzenleyen; başkan, lider; elebaşı; ¶ مُدَبِّرُ الْمَكَائِد düzenbaz, hilekar;

مُدْبِر: مُدْبِرًا وَ مُقْبِلاً başından, önünden ve sonundan;

دُبَارَة (=دُوبَارَة) ip, sicim, kaytan, kordon; iplik;

[1] دِبْس pekmez [özl. üzüm];

دبس ⇒ دَبَّسَ (الأَوْرَاقَ *evrakları*, الثَّوْبَ *elbiseyi*) iğnelemek, iğne ile tutturmak;

دَبُّوس çoğ. دَبَابِيس toplu iğne; çatal iğne; zımba teli; دَبُّوس أَمَـآن veya دَبُّوس إِنْكِلِزِي çatal iğne; دَبُّوس الشَّـعْـرِ saç tokası; دَبُّوس فِرَانْسَاوِي ataş MIS.;

دَبَش hurda,çer çöp; çöp;

دَبْش moloz, yapı döküntüsü; çakıl [şişe yapımında kullanılan];

دَبَغَ *u, a, i* (دَبْغ) (*deriyi*) tabaklamak;

دِبَاغَة tabaklama [deri];

دَبَّاغ [deri] tabaklama işi yapan;

مَدْبَغَة çoğ. مَدَابِغ tabakhane;

دَبَقَ *a* (دَبَق) (*kuşu*) ökse ile yakalamak; (ب ...*e*) yapışmak; دَبَّقَ (*kuşu*) ökse ile yakalamak; yapışkan ağdalı olmak;

دَبَق ökse;

دَبِق yapışkan, ağdalı;

دَبَكَ *u* (دَبْك) ayağını yere vurmak; halay çekmek;

دَبْكَة halay SUR.;

دَبَكَة gürültü, kargaşa;

دَبَل çoğ. دِبَلَة yüzük;

دِبْلُوم ve دِبْلُومَة çoğ. -آت diploma;

دِبْلُومَاسِي diplomatik; diplomat;

دِبْلُومَاسِيَة diplomasi;

دَثَرَ *u* (دُثُـور) unutulmak, akla gelmemek, hatırlardan silinmek; görünmez olmak, silinmek [iz, rüzgar tarafından]; دَثَّرَ *(b-i)* gizlemek, saklamak; (*bşi*) yok etmek; تَدَثَّرَ (فِي *bşe*) bürünmek, sarınmak; اِنْدَثَرَ silinmek, görünmez olmak, belli olmamak; unutulmak, hatıralardan silinmek, tanınmaz olmak; اِدَّثَرَ (ب*bşe*) bürünmek, sarınmak;

دِثَار çoğ. دِثَر örtü, battaniye;

مَدْثُور geçmiş, eski, mazide kalmış [zaman];

دَجَّ *i* (دَجِيج, دَجّ) yavaş yavaş yürümek; دَجَّجَهُ بِالسِّلَاحِ *b-i* tepeden tırnağa silahlandırmak;

دُجّ ardıç kuşu ZOO. Turdus pilaris SUR.;

دُجَّة zifiri karanlık;

دَجَاج [cin.is.] tavuk;

دَجَاجَة [tek.is.] tavuk; piliç دَجَاجَةُ الْحَبَشِ Afrika tavuğu, beç tavuğu ZOO.;

مُدَجَّج: مُدَجَّجٌ بِالسِّلَاحِ tamamen silahlı, silahla donanmış;

دَجِرَ *a* (دَجَر) sıkılmak, utanmak, mahcup olmak; sarhoş olmak;

دَيَاجِير çoğ. دَيْجُور karanlık;

دَيْجُورِي ⇑;

دَيَاجِي اللَّيْلِ gece karanlığı;
مُدَاجَاة iki yüzlülük; dalkavukluk;
دَاجٍ karanlık;
تَدَحْدُح ⇒ دحدح badi badi, paytak yürümek;
دَحْدَاح ve دَحْدُح bodur, tıknaz;
دَحَرَ a (دُحُور, دَحْر) (*b-i*) kovmak, def etmek; (*b-i*) yerinden çıkarmak; (*orduyu*) yenmek, mağlup etmek, hezimete uğratmak; اِنْدَحَرَ kovulmak; [ordu] bozguna uğramak; göçmek, çökmek;
اِنْدِحَار mas. ⇑; sürgün; (ç. ـآت) bozgun, yenilgi, mağlubiyet, hezimet; çökme, yarılma; felaket ¶ اِنْدِحَارُ الكَوْنِ dünyanın sonu;
مَدْحُور kovulan, kovulmuş; mağlup, bozguna uğramış; üyelikten çıkarılmış, ilişiği kesilmiş; sürgün;
دَحْرَجَ (*bşi*) yuvarlamak; تَدَحْرَجَ yuvarlanmak; yuvarlanıp gitmek;
دَوَاحِس ç. دَوَاحِس dolama [yara] TIP.;
دَحَشَ a (دَحْش) (*bşi*, فِي ...*in*) arasına yerleştirmek, içine koymak, itmek KNŞ.; (*bşi*)kaçak olarak sokmak; اِنْدَحَشَ müdahele etmek, karışmak; karışık olmak, karma olmak;
دَحَضَ a (دَحْوض) [iddia] geçersiz olmak, düşmek; (*iddiayı*) çürütmek, geçersiz kılmak, yanlışlığını ispat etmek, aksini göstermek;
اَدْحَضَ ve دَحَّضَ ⇑;
دَحْض çürütme, aksini ispat etme ⇑;
دُحُوض [iddia, fikir vb. için] zayıflık, çürüklük, tutarsızlık, geçersizlik;
دَعْوَى مِدْحَاض : مِدْحَاض boş iddia;

دَجَلَ[1] u (دَجْل) (على *b-i*) kandırmak, oyuna getirmek; dolandırıcı, düzenbaz olmak; دَجَّلَ (*bşi*) süslemek, tezyin etmek, yaldızlamak, altın kaplamak; (على *b-i*) kandırmak, aldatmak; (على *b-e*) hileyle kabul ettirmek;
دَجْل oyun, hile, düzen, dolap;
دَجَّال ç. دَجَاجِلَة dolandırıcı, üçkağıtçı, düzenbaz, hilekar; Deccal;
تَدْجِيل hile, oyun; dolandırıcılık;
دِجْلَة[2] Dicle Nehri;
دَجَنَ u (دُجُون, دَجْن) [gün] karanlık, bulutlu, puslu olmak; _(دُجُون) kalmak; alışmak, alışkanlık kesbetmek; huy edinmek; evcilleşmek; دَجَّنَ (*hayvanı*) evcilleştirmek, ehlileştirmek; uysallaştırmak munis hale getirmek; دَجَّنَهُ لِخِدْمَةِ فُلَانٍ ¶ birini birinin hizmetine, emrine vermek; دَاجَنَ *(b-e)* dalkavukluk etmek, yüzüne gülerek kandırmak, *(b-i)* tatlı dil ile kandırmak; اَدْجَنَ [gün] karanlık, bulutlu olmak; [gece] karanlık olmak;
دُجْنَة ve دُجُنَّة [is.] karanlık;
اَدْجَن [s.] karanlık;
دَاجِن evcil, ehli ; karanlık; ¶ حَيَوَانَات دَاجِنَة evcil, ehli hayvanlar;
دَوَاجِن [çoğ.] kümes hayvanları;
دَجَا u (دُجُوّ, دَجْو) (دجو) kararmak, karanlık bulutlu olmak; (*bşi*) örtmek, gizlemek, üstünü kapatmak (*bşin üzerine*) yaymak; دَاجَى *(b-e)* samimi dost gibi davranmak; *(b-i)* tatlı sözler vb. ile kandırmak;
دُجَى [is.] karanlık;

(دحو) دَحَا *u* (دَحْو) yayılmak, açılmak [tomar]; مِدْحًى ç. مَدَاحٍ silindir [yol işlerinde kullanılan];

ادُّخَر ve مُدَّخَرَة için bkz. ذخر ;

دُخَس yunus balığı ZOO.;

دَخَل *u* (دُخُول) (*bir yere* veya الى veya في ...*e*) girmek; (*bşe*, في ya da الى ...*e*) girmek, batmak, delip geçmek; *(b-i)* sıkmak, kafasını meşgul etmek [şüphe vb.]; (خِدْمَةً *görevi*) üstlenmek, işe başlamak; (على *b-nin*) evine/ odasına/ yanına girmek; (على *b-i*) görmeye gelmek; (على *b-e*) uğramak; (على *kadın ile*) zifafa girmek; (على ya da ب *kadın ile*) yatmak; (على *bşin*) başına/ önüne gelmek DİLB.; (على *bşin*) peşisıra gelmek, katılmak, ilave olmak [faktör, etken vb.]; (على *bşi*) ele geçirmek, elde etmek; (*bşe* ya da في *bşe derneğe, dini topluluğa*) katılmak, dahil olmak; (*bşe*) iştirak etmek; [vakit, hadise] başlamak; (في ya da تَحْتَ ya da ضِمْنَ ...*den*) sayılmak, (في ya da تَحْتَ ya da ضِمْنَ ...*e*) ait olmak; دُخِلَ ¶ [edil.] rahatsız/ keyifsiz olmak دُخِلَ عَلَى الأَمْرِ تَعْدِيلٌ düzeltme yapılmak; دَخَلَ الخِدْمَةَ işe başlamak; دَخَلَ المَدْرَسَةَ okula girmek; دَخَلَ المِينَاءَ limana girmek; دَخَلَ فِي المَوْضُوعِ mevzuya, konuya girmek, başlamak; دُخِلَ فِي عَقْلِهِ (جِسْمِهِ) zihinsel (bedensel) rahatsızlığı/ özürü bulunmak; دَخَّلَ (*b-i, bşi*) içeri getirmek, sokmak; (*bşi*, في *bşe* ya da *bşe*) sokmak, dahil etmek; [şüphe, zan vb.] (*b-i*) sarmak, *(b-nin)* içini kaplamak;

اَدْخَلَ *(b-i)* içeri almak, getirmek, içeri girmesine izin vermek; (*bşi*, في veya على ...*in içine*) dahil etmek, sokmak, almak; (*bşi* على *bşe*) sokmak, ilk olarak yapmak, başlatmak [*yenilik* vb.i]; ¶ اَدْخَلَهُ المَدْرَسَةَ *b-i* okula başlatmak, göndermek; اَدْخَلَ تَغْيِيرًا عَلَى... ...da bir yenilik, deği-şiklik başlatmak; أُدْخِلَتْ عَلَيْهِ تَعْدِيلَاتٌ onda [bazı] düzeltmeler yapıldı; تَدَخَّلَ (فِي *bşe*) müdahele etmek, karışmak; (فِي ...*de*) araya girmek; (فِي *bşe*) zorla girmek, dahil olmak; birbirine kenetlenmek, birbirine geçmek; تَدَاخَلَ (فِي *bşe*. فِي *b-nin işlerine*) müdahele etmek, karışmak, (فِي الحَدِيثِ *söze*) girmek, burnunu sokmak; birbirine kenetlenmek, geçmek; ilave olmak; eklenmek; بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ veya بِبَعْضٍ) bir kısmı bir kısmının içine yavaşça karışmak; [şüphe, hüzün vb.] *(b-i)* sarmak;

دَخْل gelir, irat; hasılat, kâr, kazanç [خَرْج karşıtı]; müdahele etme, karışma; şüphe, kuşku, kuruntu ¶ ضَرِيبَةُ الدَّخْلِ gelir vergisi; لَا دَخْلَ لَهُ veya لَيْسَ لَهُ أَيُّ دَخْلٍ فِيهِ ona ne oluyor, onun ...ile ilgisi ne, ...onu ne ilgilendirir ki;

دَخَل rahatsızlık, delilik, aklı muvazenesizlik, dengesizlik; kusur, noksan, eksiklik;

دَخْلَة öz; ruh, can; gizli niyet ¶ رَاجَعَ دَخْلَتَهُ kendini sorgulamak;

دُخْلَة : لَيْلَةُ الدُّخْلَة zifaf gecesi;

دُخَّلَة ötleğengillerden bir kuş;

دَخِيل dahili, iç; nüve, öz, esas; (ç. دُخَلَاء)

dıştan gelen, yabancı, ecnebi; yeni; sahte, yapma; (على ...*e*) yeni eklenen, ilave edilen; acemi; [yeni] din vb. değiştirmiş kişi; misafir; himaye altındaki kişi ¶ كَلِمَة دَخِيلَة veya لَفْظ دَخِيل yabancı dilden giren kelime; دَخِيلَك lütfen! SUR. ve FİL.;

دَخِيلَة ç. دَخَائِل iç, öz, cevher, esas, asıl; can, ruh ¶ في دَخِيلَةِ نَفْسِه içinde, ruhunda; دَخَائِل نُفُوسِنَا kalbimizin derinlikleri; دَخَائِل الأُمُورِ olayların, hadiselerin içyüzü; دَخَائِل شُؤُونِه kendi, özel meseleleri, [ülke] iç işleri;

دُخُول giriş; girme; giriş izni; kaydolma, iştirak etme; başlama; nüfuz etme, içine işleme; istila, akın, işgal, zifaf İSL.HUK.;

دُخُولِيَّة şehir sınırında özellikle yiyeceklerden alınan giriş vergisi, oktrua;

مَدْخَل ç. مَدَاخِل giriş (girme yeri); antre, hol; [kanal vb. için] ağız; ELK. anot; [bilgi, bilim alanına] başlangıç, giriş; ¶ مَدْخَلُ السَّيَّارَاتِ garaj ile cadde arasındaki yol; مَدْخَل لِدِرَاسَةِ القَانُونِ hukuk öğrenimine giriş, başlangıç; حُسْنُ المَدْخَلِ iyi tavır/ davranış;

مُدَاخَلَة müdahele etme, karışma; (في ...*e*) katılma, (في ...*ile*) ilgilenme;

اِدْخَال içeri alma, sokma, getirme; dahil etme, karıştırma; araya sokma, içine alma, kapsamına alma;

تَدَخُّل giriş, işgal, akın; (في ...*e*) müdahale etme, karışma; izinsiz ya da haksız girme; ¶ عَدَمُ التَّدَخُّل tarafsızlık SİY.;

تَدَاخُل müdahele etme, karışma; birbirine kenetlenme, geçme; üzerine koyma veya ilave etme; yavaş yavaş birbirine karışma; nüfuz etme, içine geçip yayılma; girişim FİZ.;

دَاخِل (في ...*e*) ait, kapsamında; [s.] dahili, iç; [is.] iç, dahil; ... دَاخِلَ [mud.kul.] içinde, zarfında; دَاخِلاً [zarf] içeri(de); ¶ مِنَ الدَّاخِل içeriden;

دَاخِلَة ç. دَوَاخِل iç, iç yüz, batın; الدَّاخِلَة Dahile Vahası MIS.;

دَاخِلِي iç, dahili; ev/ vatan/ yurt ile ilgili [خَارِجِي karşıtı] yerli; özel; eve ait; دَاخِلِيًّا içeride; ¶ تَلَامِيذ دَاخِلِيَّة yatılı öğrenciler [خَارِجِيَّة karşıtı]; حَرْب دَاخِلِيَّة iç savaş; مَدْرَسَة دَاخِلِيَّة yatılı okul; مَلَابِس دَاخِلِيَّة iç çamaşırı;

دَاخِلِيَّة iç, dahili ¶ دَاخِلِيَّةُ البِلَاد ülkenin iç bölgeleri; وِزَارَة الدَّاخِلِيَّة içişleri bakanlığı; وَزِير الدَّاخِلِيَّة içişleri bakanı;

مَدْخُول hastalıklı, rahatsız, normal değil, anormal; [zihin] özürlü; (ç. مَدَاخِل) gelir, irat, kâr, kazanç;

دَخْمَس (دَخْمَسَة) (على *b-e karşı*) gerçek hislerini gizlemek (على *b-i*) kandırmak; kurnaz, oyunbaz, düzenbaz olmak; (*ışık*) söndürmek MIS.;

دَخْمَسَة aldatma, oyun, hile, düzen;

دَخِنَ *a* (دَخَن) dumanlanmak, dumanlı olmak; dumanı hissetmek, kokusunu almak; دَخَّنَ *a, u* (دُخُون, دَخْن) [ateş] tutmak, duman çıkarmak; دَخَّنَ (*bşi*) buhardan geçirmek, buhar ile dezenfekte etmek; (*yiyecekleri*) tütsülemek; (*sigara, pipo* vb.i) içmek; أَدْخَنَ [ateş]

tütmek, duman çıkarmak; تَدَخَّنَ tütsülenmek, dumandan geçirilmek; duman ile dezenfekte olmak;

دَخَن duman, tütsü; buğu, buhar;

دُخَـان ve دُخَّـان ç. أَدْخِنَة duman, tütsü; buhar, buğu; tütün;

دخنة füme, duman rengi; bir çeşit buhur, tütsü;

دَخِينَة sigara;

دَخَّاخِنِي tütüncü, tütün satıcısı MIS., TUN.;

مَدْخَنَة ç. مَدَاخِن baca;

تَدْخِين buhar ile dezenfekte; (*balık* vb.i) tütsüleme; (*sigara*) içme, (*tütün*) kullanma;

دَوَّاخِنَة ç. دَوَاخِن baca;

مُدَخِّن sigara içen;

دَرَّ *u, i* (دَرّ) bol bol akmak; yerden kaynamak, fışkırmak; (على *b-nin*) hissesine düşmek, (على *b-e*) tahakkuk etmek [kazanç, pay]; çok/ bol/ mebzul/ bereketli olmak; أَدَرَّ akıtmak; (*bşi* على *b-e*) bol bol, fazla fazla vermek, ihsan etmek; (على *b-e kazanç*) vermek; bahşetmek; اِسْتَدَرَّ akmak; bol/ mebzul olmak; (*bşi*) bol bol vermek; *bşi*) elde etmeyi; kazanmayı istemek, (*bş için*) çabalamak;

دَرّ süt; başarı, muvaffakiyet; ¶ لِلّٰهِ دَرُّهُ [lafzen: başarısı Allah'tandır] Maşallah! Aferin, Bravo (ona)!;

دُرّ [cin.is.] inci;

دُرَّة [tek.is.] ç. دُرَر inci; bir çeşit papağan ZOO. Psittacus Alexandri;

دُرِّي parlayan, parlak [yıldız];

دِرَّة ç. دِرَر meme, emcik; inek memesi, yelin;

مِدْرَار bol yağmurlu, sağanak yağmuru taşıyan [gök, bulut]; fışkırtan, dışarı atan ,şiddetle atan;

دَارّ bol bol akan; verimli, zengin; kârlı, kâr getiren;

مُدِرّ idrar söktürücü, müdrir; مُدِرّ لِلْبَوْلِ idrar getiriciler; مُدِرّ لِلْعَرَقِ terletici [ilaç];

دَرَأَ *a* (دَرْأَة, دَرْء) (*bşi*) reddetmek, kabul etmemek; (*bşi.* خَطَرًا *tehlikeyi* عن *...den*) savuşturmak, geri çevrimek; اِدَّرَأَ (في *...için*) mücadele etmek, çarpışmak;

دَرْء engelleme, savuşturma; uç;

دَرِيئَة ç. آت- hedef;

دَرَابَزِين trabzan, korkuluk;

دُرَّاق şeftali SUR.;

دْرَامَا drama;

دْرَامِي dramatik;

دَرِبَ *a* (دُرْبَة, دَرَب) (ب *...e*) alışkın, alışmış, (ب *...de*) eğitim görmüş/ tecrübeli olmak;

دَرَّبَ (*b-i, bşe* veya على ,في ب *...e*) [eğiterek] alıştırmak; (*b-e,* على, في, ب *...de*) eğitim yaptırmak; (*b-i,* في, على, ب *...e*) alıştırmak, eğitmek; تَدَرَّبَ (في veya على *...e*) alışkın/ alışmış olmak; (في veya على *...de*) eğitim görmüş/ tecrübeli/ deneyimli/ kalifiye olmak; eğitim yapmak SPO.;

دَرْب ç. دُرُوب patika, keçiyolu, yol; dar yol, dar sokak, geçit ¶ دَرْب التَّبَّانَة samanyolu;

أَدْرَجَ(*bşi* في ...*in içine*) almak, dahil etmek, kapsamına almak; (*bşi*, في *bşe* örn. *listeye*) dahil etmek, almak, eklemek; تَدَرَّجَ yavaş yavaş, tedrici olarak ilerlemek; (الى ...*e doğru*) adım adım ilerlemek; (في ...*de*) ilerleme kaydetmek; derecelere ayırmak; اِنْدَرَجَ (في ...*in*) kapsamına girmek dahilinde olmak; (في ya da تَحْتَ ...*in altında*) sınıflanmak, tasnif edilmek, gruplanmak, (في ya da تَحْتَ ...) kategorisine girmek; اِسْتَدْرَجَ(*b-i*) tedrici olarak ilerletmek, terfi ettirmek; (*b-i*) cezbetmek, çekmek, aklını başından almak; (*b-i*) ayartmak, kandırmak;

دَرْج girme, kaydolma, dahil olma; katlanmış ya da rulo haline getirilmiş kağıt; rulo ¶ في دَرْجِ الكِتَابِ kitabın içinde; في دَرْجِ الكَلَامِ konuşma esnasında;

دُرْج ç. أَدْرَاج çekmece [masa, sıra vb. için]; sıra [ilkokul öğrencileri vb. için];

دَرَج ç. أَدْرَاج izlenen/ tutulan yol; basamak [merdiven] ¶ عَادَ أَدْرَاجَهُ ya da رَجَعَ أَدْرَاجَهُ izini takip ederek, geriye ya da kaynağına gitmek; geri gitmek/ dönmek; ذَهَبَ أَدْرَاجَ الرِّيَاحِ dikkat çekmeden, kaybolup gitmek; boşa gitmek, faydasız olmak;

دَرَجَة ç. آت- basamak [merdiven]; merdiven; derece, ton [ölçü aleti vb. için]; derece [MAT, GEO., sıcaklık]; oran, nispet; mertebe, seviye, derece; sınıf [tren vb.de]; evre, safha, devre [gelişimin]; not [derslerde] ¶ دَرَجَةُ الحَرَارَةِ sıcaklık derecesi; الدَّرَجَاتُ العُلْيَا maksi-

دُرْبَة huy edinme, huy; alışkanlık, tanıdıklık, bildiklik; deneyim, tecrübe; egzersiz, alıştırma;

تَدْرِيب alışma, huy edinme; egzersiz, pratik; eğitim التَّدْرِيبُ العَسْكَرِي askeri eğitim;

مُدَرِّب ç. ون eğitimci; antrenör SPO; terbiyeci [vahşi hayvanlar için];

مُدَرَّب deneyimli; tecrübeli, kalifiye; eğitim görmüş, eğitilmiş;

دَرْبَزِين bkz. دَرَابِزِين ;

دَرْبَسَ(*kapıyı*) sürmek, kilitlemek;

دَرْبَاس ç. دَرَابِيس sürgü, koldemiri;

دَرْبَكَة MIS. دِرْبَكَّة SUR. ç. آت darbuka;

دَرْبَكَة patırtı, gürültü;

دَرَجَ *u* (دُرُوج) yavaş yavaş ilerlemek, yürümek, hareket etmek; (الى ...*e*) yavaş yavaş/ adım adım yaklaşmak; (على *bş*) uyarınca hareket etmek; uzaklaşmak; (من *huyu*, *alışkanlığı*) zamanla bırakmak, vazgeçmek; [zaman] çabucak geçip gitmek; tedavül etmek, kullanımda olmak, _ (دَرْج) (*bşi*) yuvarlamak, (على *bşin çevresine*, *bşi*) sarmak, dolamak;

دَرِجَ *a* adım adım ilerlemek, yükselmek; دَرَجَ العُرْفُ عَلَى... ...yapmak adet oldu; ¶

دَرَّجَ(*b-i*) yavaş yavaş ya da adım adım yükseltmek, terfi ettirmek; (*bşi*, الى ...*e*) yavaş yavaş yaklaştırmak; (*bşi*) dürmek; (*bşi*) devrettirmek; uygulamaya koymak; (*bşi*) fasılalara, bölmelere ayırmak; (*bşi*, في ...*içine*) sokmak, dahil etmek; دَارَجَ(*bşde*) geri kalmamak [örn. zaman olarak]; izleyebilmek;

mum/ azami sıcaklık dereceleri; الدَّرَجَـات minimum/ asgari sıcaklık dereceleri; السُّفْلَى boylam derecesi COĞR.; دَرَجَـة الطُّولِ akademik derece; دَرَجَة عِلْمِيَّـة (جَامِعِيَّـة) zeka seviyesi; دَفْتَر الدَّرَجَات karne [okul-da]; مِنْ (في) الدَّرَجَـاتِ الأُولَى birinci sınıf; لِدَرَجَةِ أَنْ... üstün kaliteli, kaliteli; ذُو دَرَجَةٍ derecesine sınırına kadar; ...yapıncaya kadar;

دُرَّاج ç. دَرَارِيج Afrika veya Asyada bulunan keklik, çil, turaç ZOO.; ALF.BKZ.;

تَدَرُّج, تَدْرُجَة sülün ZOO.;

دَرَّاجَة ç. آت- bisiklet; ¶ دَرَّاجَة نَارِيَّة motorsiklet;

مَدْرَج ç. مَدَارِج izlenen/ takip edilen tutulan yol; rota; üslup, yol; başlangıç, başlama noktası, çıkma/ doğma yeri; kaynak; asfalt yol, pist [havaalanı için]; [yine مُدَرَّج] amfiteatr, amfi, konferans salonu [amfi şeklinde]; tribün; ¶ مُنْذُ مَـدْرَجِـه başlangıç(ın)dan beri; مَدْرَج نَشْـأَته yetişip büyüdüğü yer; سَـارَ فِي مَـدَارِج الرُّقَى ilerleme (yükselme) yolunda adımlar atmak;

تَدْرِيج derecelendirme; sınıflama, kategorilere ayırma; derece derece alçalma veya yükselme; ¶ عَلَى التَّدْرِيجِ ve مَعَ التَّدْرِيجِ veya مَعَ التَّدْرِيجِ derece derece, tedrici olarak, yavaş yavaş, kademeli/ aşamalı olarak;

تَدْرِيجِي kademeli, aşamalı, tedrici; yavaş yavaş; تَدْرِيجِيًّا tedrici, aşamalı olarak, adım adım;

اِدْرَاج araya sokma, dahil etme; (في *listeye*) alma, dahil etme, ekleme;

تَدَرُّج aşamalı/ tedrici ilerleme; aşamalı olma ¶ بِالتَّدَرُّجِ tedrici/ aşamalı olarak; تَدَرُّجُ اِرْتِقَائِه tedrici kademeli yükselişi;

اِسْتِدْرَاج ikna etme, kandırma kuvveti/ gücü/ yeteneği;

دَارِج kullanımda olan, yaygın, popüler, herkes tarafından bilinen; ¶ الكَلَام الدَّارِج ve اللُّغَة الدَّارِجَة halk dili, konuşma dili;

مُدَرَّج dereceli, kademeli aşamalı; (ç. آت-) merdiven; tribün; amfiteatr, amfi, konferans salonu;

مُدْرَج eklenmiş, araya sokulmuş; kayıtlı, ilave edilmiş; (في veya ب *...de*) bulunan, muhtevi (في veya ب *...in*) kapsamında olan;

دَرِدَ *a* (دَرَد) dişsiz kalmak;

أَدْرَد dişsiz;

دَرْدِي tortu, posa, telve, çökel;

دَرْدَبِيس kocakarı, acuze;

دَرْدَرَة [su] gürültü, gürültüme; saçma sapan, önemsiz konuşma;

دَرْدَار karaağaç BOT. Ulmus;

دَرْدُور girdap, anafor;

دَرْدَش gevezelik etmek, çene çalmak, muhabbet etmek;

دَرَزَ[1] *u* (دَرْز) dikmek, dikiş dikmek;

دَرْز ç. دُرُوز dikiş, dikiş izi [yine TIP.];

دَرْزِي[2] ç. دُرُوز Dürzi;

دَرَسَ *u* (دَرْس) (*bşi*) silmek, imha etmek; bozmak; (*bşi,taneyi, tohumu*) dövmek, ezmek; (*bşi* على *b-den, b-nin yanında*) öğrenmek, tahsil

مَدْرَسَة عَالِيَة (عُلْيَا) yüksek yatılı okul; مَدْرَسَة الفُنُون وَ الصَّنَائِع endüstri meslek okulu; مَدْرَسَة كُبْرَى yüksek okul; الْمَدْرَسَة القَدِيمَة kadim okul, ekol;

مَدْرَسِي okul ile ilgili;

تَدْرِيس öğretim, eğitim; ¶ هَيْئَة التَّدْرِيس öğretim heyeti; öğretim üyeleri;

ç. دَوَارِس دَارِس silinmiş, kazınmış; eski, harap, viran; تَجَدَّدَ دَارِسُه yeniden canlanmak;

مُدَرِّس ç. ـون- öğretmen; konferans veren; ¶ مُدَرِّس مُسَاعِد asistan;

درع ⇒ دَرَّعَ (*bşi*) zırh ile kaplamak; تَدَرَّعَ ve ادَّرَعَ zırh giymek;

دِرْع [müe. ve müz.] ç. دُرُوع, أَدْرُع, أَدْرَاع zırh yelek; zırhlı levha; zırh; (ç. أَدْرَاع) kombinezon.;

دَرَّاعَة ç. ـآت- zırhlı kruvazör;

دُرَّاعَة ç. دَرَارِيع önü açık, bol, kolları olan bir çeşit elbise;

دَارِع zırhlı;

دَارِعَة ç. دَوَارِع zırhlı kruvazör;

مُدَرَّع zırhlı; zırhlı hayvan, armadillo ZOO. Armaddilo ¶ قُوَّة مُدَرَّعَة zırhlı birlikler; سَيَّارَة مُدَرَّعَة zırhlı araç; مُشَاة مُدَرَّعُونَ zırhlı birlik [askerler] ASK.;

مُدَرَّعَة ç. ـآت- zırhlı kruvazör;

دَرْف yan, taraf, cenah, kanat; koruma;

دِرْفَة ç. دِرَف kanat [kapı veya pencerede];

دَرْفِيل yunus bağlığı ZOO.;

دَرَقَة[1] [deri] kalkan, siper;

دَرَق tiroit bezi;

etmek; دَرَسَ العِلْمَ عَلَى... ilmi ...den almak;

دَرَسَ *u* (دُرُوس) silinmek, yok olmak; دَرَّسَ öğretmek; (*b-e*, *bşi*) öğretmek, okutmak öğretmek; دَارَسَ (*b-ile birlikte*) ders görmek, okumak, mütalaa etmek; تَدَارَسَ (*bşi*) dikkatle ve birlikte okumak; اِنْدَرَسَ bozulmak, silinmek, kazınmak;

دَرْس mas. ⇑; (ç. دُرُوس) ders, etüt, çalışma; ünite, ders, bölüm; ders saati, ders süresi; [verilen] konferans, ders; ders, ibret [tecrübe ile öğrenilen] ¶ اَلْقَى دُرُوسًا عَنْ... ...hakkında ders, konferanslar vermek,; اَعْطَى دُرُوسًا ders vermek; دُرُوس مَنْزِلِيَّة ev ödevi;

دِرَاس ezme, dövme [tohum vb.];

دِرَاسَة ç. ـآت- çalışma, ders, ["bugün okul, ders var mı?" ifadesindeki] okul; دِرَاسَة عَالِيَة yüksek öğretim; دِرَاسَة ثَانَوِيَّة orta öğretim; دِرَاسَة مُتَوَسِّطَة orta öğretim SUR.;

دِرَاسِي öğretim, ders ile ilgili; okul veya öğrenci ile ilgili; öğretici, eğitici; ¶ رُسُوم دِرَاسِيَّة okul taksitleri, harçları; سَنَة دِرَاسِيَّة akademik yıl; öğretim yılı; عُمَّال الدَّرْسِيَّة demiryolu işçileri MIS.;

دَرَّاس [şevkli, meraklı] öğrenci;

دَرَّاسَة harman döveni; dövme makinesi; ¶ حَصَّاد دَرَّاسَة biçer döğer makinası;

دَرْوَاس mastı [köpek];

مَدْرَسَة ç. مَدَارِس okul; medrese; ¶ مَدْرَسَة اِبْتِدَائِيَّة ilkokul, ilköğretim; مَدْرَسَة اَوَّلِيَّة ilkokul; مَدْرَسَة ثَانَوِيَّة lise; مَدْرَسَة تِجَارِيَّة ticari lise; مَدْرَسَة حَرْبِيَّة harp akademisi; مَدْرَسَة

دِرَاكًا [zarf] sürekli olarak, devamlı, bite-viye;

اِدْرَاك ulaşma, yetişme; anlama, kavrama; idrak, şuur; ¶ فَقْد الإدْرَاكَ şuur kaybı; zeka, akıl; cinsi erginlik, buluğ; buluğ, ergenlik yaşı; ¶ سِنّ الإدْرَاك temyiz yaşı İSL.HUK.;

تَدَرُّك aşamalı/ tedrici düşüş/ iniş;

اِسْتِدْرَاك telafi, karşılama; düzeltme, doğ-rultma, tashih;

مُدْرِك akıllı, akıl sahibi, makul; ergen bü-luğa ermiş; ergenlik, büluğ yaşı;

مُدْرَكَات [çoğ.] tasavvur edilen, idrak edi-lebilen şeyler; [belirli] kavramlar;

دَرَك İng.> petrol kuyusu açmak için kullanılan teçhizatı taşıyan iskele;

دَرِمَ *a* dökülmek [diş]; دَرَّمَ [tırnakları] kesmek;

دَرِنَ *a* (دَرَن) kirli/ pis olmak; اَدْرَنَ ⇑; تَدَرَّنَ ⇑; tüberkuloz/ verem hastalığına yakalanmak;

دَرَن ç. اَدْرَان kir, pis; yumru, tüberkül; tüberküloz, verem; ¶ دَرَن رِئَوِي akciğer tüber-külozu;

دَرَنَة [tek.is.] ç. -آت yumru, tüberkül; küçük ur, düğüm, bezecik;

دَرَنِي verem ile ilgili, veremli;

تَدَرُّن verem hastalığı ¶ تَدَرُّن رِئَوِي ve تَدَرُّن الرِّئَة akciğer tüberkülozu;

تَدَرُّنِي verem, tüberküloz ile ilgili;

مُتَدَرِّن veremli; yumrulu;

مِدْرَاه ç. مَدَارِه sözcü;

دِرْهَم ç. دَرَاهِم dirhem [IR. 50 paralık metal para]; [ağırlık birimi olarak] dirhem (MIS. اُوقِيَّة nin

لُغْدَة الدَّرَقِي kalkan şeklinde; tiroit; دَرَقِي tiroit bezi;

دراق[2] ALF.BKZ.;

درك ⇒ دَرَّكَ [yağış] sürmek, devam etmek; دَارَكَ (*b-e*, *bşe*) erişmek, ulaşmak, varmak, yakalamak, (*bşi*) sürdürmek, devam etmek; اَدْرَكَ (*bşe*) ulaşmak, varmak; *(b-e)* ansızın/ beklenmeyen bir zamanda gelmek; *(b-i)* ansızın yakalamak [ölüm]; (*bşi*) elde etmek; ele geçirmek; (*bşi*) idrak etmek, kavramak, anlamak; (*bşi*) sezmek, farkına varmak; (*bşi*, *meyveyi*) olgunlaştırmak; [çocuk] buluğa er-mek; تَدَرَّكَ : تَدَرَّكَت الشَّمْسُ الى الْمَغِيبِ güneş; batmaya yakın oldu; تَدَارَكَ birbirine yetiş-mek; [kesintisiz olarak] devam etmek, sür-dürmek; *(b-i)* engellemek, doğrultmak, (*ha-sarı*) telafi etmek; اِسْتَدْرَكَ (*bşi*) düzeltmek, doğrultmak, düzeltme yapmak; (*bşi*) düzene, sıraya koymak; (*zararı*, *yanlışı*) telafi etmek, düzeltmek; (*eksik olan bşi*) ilave etmek, ekle-mek; (*olayı*, *hadiseyi*) [önceden görüp] tedbir almak, engel almak;

دَرَك elde etme, başarı, muvaffakiyet, ulaş-ma, yakalama; polis; (ç. ادراك) en alt seviye, en alçak seviye;

دَرَكِي polis [memuru];

دَرَكَة en alçak seviye; دَرَكَات [çoğ.] inen, alçalan basamaklar (دَرَجَات karşıtı;);

دَرَّاك başarılı, muvaffak;

مَدَارِك [çoğ.] zeka, zihinsel, kabiliyetler; algı, idrak; ¶ الْمَدَارِك الخَمْس beş duyu;

1/ 12'si, takriben = 3.12 g.); دَرَاهِم para;
دُرَيْهِمَات metelik, kuruş, pul;
دِرْوَة koruyucu duvar, paravan; siper;
دِرْوَاس mastı [köpek];
دَرْوِيش ç. دَرَاوِيش derviş;
دَرَى *i* (دِرَايَة) (ب *bşi* veya *bşi*) bilmek, (ب *bşden*) haberdar olmak (ب *bşin* ya da *bşin*) farkında, şuurunda, bilincinde olmak; (ب *bşi* veya *bşi*) anlamak, kavramak, idrak etmek; ¶ وَمَا يَدْرِي الاَّ وَ... birden bire, aniden ...oldu;
دَارَى *(b-e)* yağ çekmek, yaltaklanmak, dalkavukluk yapmak, güzel sözlerle kandırmak; *(b-i)* aldatmak, kandırmak, oyuna getirmek; (*bşi*) örtbas etmek; (*bşi*) saklamak, gizlemek, maskelemek; (*b-e karşı*) siyasi davranmak;
أَدْرَى *(b-e)* (ب *bşi*) bildirmek, haber vermek; ¶ وَمَا أَدْرَاكَ بِ... ya da وَمَا أَدْرَاكَ مَا... ...nedir biliyor musun? ...ı, ...olduğunu nereden bileceksin!;
تَدَارَى gizlenmek;
دِرَايَة algılama, idrak, kavrayış;
أَدْرَى (ب *b-i*, *bşi*) daha iyi bilen, tanıyan, daha bilgili;
مُدَارَة sosyallik, girişkinlik, sıcak kanlılık;
دَارٍ (ب *bşi*) bilen, farkında/ şuurunda/ bilincinde olan;
مِدْرَى, مِدْرَة (= مِرْدًى), ç. مَدَارٍ مِدْرَاة sırık, direk [özellikle kayığı ilerletmek için kullanılan];
دِرْيَاق (تِرْيَاق) tiryak, panzehir;
دِزِّينَة İt.> düzine;
دَسَّ *u* (دَسّ) (*bşi*, في *bşin içine*) koymak, itmek, sürmek, sokmak; (*bşi*, في *bir yere*) gömmek; (*bşi*, في ya da ب *içine*) yavaş yavaş damlatmak, akıtmak; (السَّمَّ *zehiri*, ل *b-e*) gizlice vermek; (*bşi*, في *bşin içine*) zorla/ hile ile sokuşturmak; (*bşi*, في...*e* veya *b-i*, بَيْنَ...*arasına*) gizlice/ kaçak olarak sokmak; (*bşi*) araya sokmak; (على ya da ل *b-e* karşı) entrika, gizli iş çevirmek, dalavere yapmak ¶ دَسَّ الدَّسَائِسَ entrika, gizli işler çevirmek, plan tertip etmek; دَسَّسَ (*bşi*) araya sokmak, sıkıştırmak; (*bşi*) saklamak; تَدَسَّسَ (الى *bşe*) gizlice katılmak; (في ...*de*) gizlenmek, saklanmak; اِنْدَسَّ (بَيْنَ ...*arasına* veya في ...*e*) girmek, gizli gizli yaklaşmak, (في ...*e*) sızmak; kendini (في veya الى *b-e*) sevdirmek; gizlenmek, saklanmak;
دَسِيسَة ç. دَسَائِس hile, kandırma, plan, tertip, komplo; ¶ دَسَّ الدَّسَائِسَ (...ضِدَّ ...*e*) entrika çevirmek, komplo hazırlamak; *karşı*) entrika çevirmek, komplo hazırlamak; suikast/ fesat tertibi;
دَسَّاس ç. ـون- hilekar, komplo hazırlayan, suikastçı; kum yılanı ZOO. Eryx jaculus;
دَسْت[1] ç. دُسُوت şeref mevkii; meclis, konsey, divan, encümen; ¶ دَسْت الحُكْم tahta;
دَسْت[2] ç. دُسُوت bakır kazan MIS., SUR.;
دَسْتَة[3] deste; paket, bağ KNŞ.;
دُسْتُور ç. دَسَاتِير kanun, yasa, nizam; düzenlemeler; talimatname, içtüzük; anayasa; tüzük;
دَسْتُور izin KNŞ.;
دُسْتُورِي yasal, kanuni; النِّظَام الدُّسْتُورِي anayal düzen, sistem;
دُسْتُورِيَّة anayasaya uygunluk, tüzüğe, ya-

saya uygunluk; ¶ عَدَمُ الدُّسْتُورِيَّة anayasaya aykırılık;

دَسَرَ *u* (دَسْر) (*bşi*) itmek, dürtmek;

دَاسِر pervane [vapur, uçak];

دَسْكَرَة ç. دَسَاكِر küçük köy; düz arazi; taverna;

دَسَم şişmanlık; şişman;

دَسِم şişman; yağlı; kirli, pis; zengin, özlü; düşüncelerle dolu, kıymetli, nitelikli [örn. okunacak döküman];

أَدْسَم müe دَسْمَاء ç. دُسْم çok şişman; yağlı, kirli, pis; daha zengin, kıymetli, nitelikli;

دَسَامَة yağlılık, şişmanlık; kirlilik; pislik;

دُسُومَة şişmanlık; zenginlik, nitelikli oluş, [örn. okunacak eser, döküman vb.];

دِسَام tıpa, tıkaç, sibop;

دِيسَم horozibiği çiçeği, yabani kadife çiçeği BOT. Amaranthis triclor;

دِسَمبِر Aralık ayı;

دَسَّ ⇒ دسو (*bşi*) arzetmek, sunmak تَدَسَّسَ gizlenmek, saklanmak; (...إلى *e*) nüfuz etmek, içine işlemek, tesir etmek;

دُش Fr.> duş;

دَشِيش ve دَشِيشَة ezilmiş buğday ve tereyağı ile yapılan bir çeşit lapa;

دَشْت hurda, çerçöp, süprüntü;

دَشَّنَ ⇒ دشن (*bşi*) sunmak arzetmek; (*bşi*) adamak, vakfetmek, hasretmek;

تَدْشِين adama, hasretme; تَدْشِينُ الكَنِيسَة kiliseye vakfedilen;

تَدَشَّى ⇒ دشو geğirmek;

دَعْ ve دَعَةَ bkz. ودع ;

دَعَّ *a* (*fakiri, yetimi*) [hakir görerek] reddetmek, geri çevirmek;

دَعَبَ *a* (دُعَابَة) (*b-ile*) şakalaşmak; دَاعَبَ (*bş ile, b-ile* oynamak, oyalanmak, eğlenmek; *(b-ile)* şakalaşmak, latife yapmak; *(b-e)* şakadan (ب ...*ile*) vurmak/ dokunmak; (*kadın ile*) oynaşmak; (*bşe*) hafifçe dokunmak/ okşamak; [umut vb.] *(b-i)* kandırmak, avutmak; (*müzik aletini*) çalmak ¶ دَاعَبَ البِيَانُو piyano çalmak; تَدَاعَبَ şakalaşmak, şaka, latife yapmak, hoşça vakit geçirmek;

دَعِب şakacı, neşeli, şen, eğlenceli, hoş.;

دُعَابَة ç. ـآت ⇑; şaka, latife;

دَعَّاب şakacı ⇑;

مُدَاعَبَة ç. ـآت- oyalanma, eğlenme; şen, neşeli ⇑; neşe; oynaşma;

دَاعِب şen, neşeli ⇑;

مُدَاعِب ⇑;

دِعْبِل kurbağa yumurtası;

مُدَعْبَل rahatsız, keyifsiz; top şeklinde;

أَدْعَج müe. دَعْجَاء ç. دُعْج karagözlü; iri ve koyu siyah [göz];

دَعَرَ *a* (دَعَــر) ahlaksız/ ahlakı bozuk olmak; ahlaka aykırı olmak;

دَعَر ahlaksızlık;

دَعِر ahlaksız, iffetsiz, sefih, edepsiz;

دَعَارَة ahlaksızlık ⇑ ¶ بَيْتُ الدَّعَارَة genelev [ahlaksızlık evi];

دَاعِر ç. دُعَّار ahlaksız, edepsiz, sefih;

دَعَّسَ *a* (دَعْس) (*bşi*) ayağıyla ezmek; [araba vb.] *(b-i)* ezmek; اِنْدَعَسَ = دُعِسَ ;

دَعْك a (دَعْك) (*bşi*) ovmak; (*bşi*) fırçalamak; (*çamaşırı*) çitilemek, fırçalayarak yıkamak; (*bşi*) ezmek, kırmak; (*kağıdı*) buruşturmak;

دَعْم a (دَعْم) ve دَعَّم (*bşi*) desteklemek, (*bşe*) destek vermek; (*bşi*) sırık/ payanda ile desteklemek; (*bşi*) takviye etmek, güçlendirmek; اِدَّعَم desteklenmek; (على ...*e*) dayanmak, (على ...*i*) temel kabul etmek;

دَعْمَة ç. دَعَم destek;

دِعَامَة ç. دَعَائِم destek, takviye; iskele, rıhtım; payanda, ayak; direk, dayanak (özl. MEC., örn. دَعَائِم السِّيَادَة yetki dayanakları [direkleri];

تَدْعِيم destekleme, takviye, güçlendirme;

دَعَا u (دُعَاء) (*b-i*) çağırmak; (ب ve دَعَا إلى ve دعو *b-i* ya da *b-i*) çağırtmak, emirle davet etmek; (*b-i*, ل *bşe*) davet etmek; (*b-i*, ل veya الى *bşe* ya da *bş yapmaya*) çağırmak, davet etmek; (*b-i* ل veya الى *bş yapmaya*) ikna/ teşvik etmek; (*b-i*, ب ...*ile*) isimlendirmek, (*b-i*, ب ...diye veya ...*olarak*) çağırmak; دُعِيَ [edil.] çağırılmak; (ب ...*ile*) isimlendirilmek; (*Allah'a*) dua etmek, niyazda bulunmak, yalvarmak; (ل *b-e*) [hayır] dua etmek, (ل *biri için*), (ب ...*i*) dilemek, dua etmek; (على *b-e*) beddua etmek, (على *biri için*) kötülük dilemek; (ل ...*e*) çağırmak, (ل ...*in*) propagandasını yapmak; (الى ...*i*) istemek, ihtiyacı olmak; (الى ...*e*) karşı harekete geçirmek, provoke etmek; دُعِيَ لِلإجْتِمَاع ¶ toplantıya çağrılmak; دُعِيَ الى حَمْلِ السِّلَاح askere çağrılmak, silah altına alınmak için çağrıda bulunulmak; رَجُل يُدْعَى ... ...isimli bir adam, ismi ...olan bir kişi (adam); دَعَا لَهُ بِطُولِ العُمْرِ ömrünün uzun olması/ çok yaşaması için ona dua etti; دَاعَى (*b-e*) meydan okumak; (*b-i*) aleyhine dava açmak; تَدَاعَى karşılıklı meydan okumak; [düşünce, hatıra, anı] bir diğerini akla getirmek, çağrışım yapmak; [duvarlar] harap/ viran/ yıkılacak gibi olmak; batmak, çökmek; [kişi] düşmek; çökmek, çöküntüye uğramak, bozulmak, dejenere olmak MEC. [kültürel]; toplanmak, bir araya gelmek, sürü oluşturmak; اِدَّعَى (*bşi* ...diğini اَنَّ) ileri sürmek, iddia etmek; (*bşi*) istemek, (*bşde*) hak iddia etmek; (*bşde*) haksız iddiada bulunmak; ...gibi görünmek; [mahkemede] tanıklık/ şahitlik etmek; (على *b-i*, ب *bş ile* ya da *bş ile*) itham etmek, suçlamak; اِسْتَدْعَى (*b-i*) çağırtmak, (*b-i*) [örn. bir profesörü vb.i] davet etmek; (*b-i*, الى *bşe* veya *bş yapmaya*) davet etmek; (*b-e*, الى *bşi* veya *bş yapmayı*) önermek; (*b-e*, الى *bş yapmayı*) cazip hale getirmek; (*bşi*) gerekli görmek, ihtiyaç saymak;

دَعْوَة çağrı, davet; cezbetme, çekme; istek, talep; (الى ...*e*) zorla/ emirle çağrı; celp kararı; iddia, dava; [inanç vb.e] davet ve bu yolda yapılan hizmet (yine نَشْر الدَّعْوَة) propaganda; (ç. دَعَوَات) dua; iyi/ hüsnü niyet ¶ دَعَوَات صَالِحَات iyi niyet temsilcileri; دَعْوَة بالشَّرّ beddua, lanet; صَاحِب الدَّعْوَة

[davet eden] davet sahibi, ev sahibi [davetli karşıtı];

دَعْوَى ç. دَعَاوٍ, دَعَاوَى iddia; hak iddiası; dava İSL.HUK. ¶ ...بِدَعْوَى اَنْ ...bahanesi ile;

دَعِيّ ç. اَدْعِيَاء evlatlık [erkek]; piç, babasız, çocuk; övünen, yalanla övünen; haksız iddia sahibi;

دُعَاء ç. اَدْعِيَة çağrı; dua; talep, iddia; (ل ...*için*) beddua, lanet;

اَدْعَى (الى veya ل ...*e*) daha fazla yardım eden, sebep/ vesile olan; daha fazla istek uyandıran, daha çekici, davetkar;

دِعَايَة ç. -آت propaganda SİY.;

دِعَائِي propaganda yapan, propaganda ile ilgili;

دِعَايَة propaganda SİY.;

دِعَائِي propaganda ile ilgili;

مَدْعَاة belirleciyi faktör; muharrik unsur, sebep, etken;

تَدَاعٍ beklenilen, yakın çöküş, inhitat, bozulma; meydan okuma; تَدَاعِي الْمَعَانِي çağrışım;

اِدِّعَاء ç. iddia; haksız iddia; talep, hak iddiası; suçlama, itham, töhmet; الإِدِّعَاء dava açma;

اِسْتِدْعَاء çağırtma, celbetme; geri çağırma, alma; resmi çağrı, celp;

دَاعٍ ç. دُعَاة davetçi, davet sahibi; propaganda yapan; evsahibi; sebep, illet, muharrik unsur ¶ لاَ دَاعِيَ لِ ...*in*) gereği yok;

دَاعِيَة (الى ...*e*) davet eden, çağıran; [mud. kul. ya da الى ...in] davetçisi, propagandasını yapan; haberci, müjdeci; (ç. دَوَاعٍ) sebep, illet, neden; ¶ دَاعِيَة حَرْبٍ savaş/ harp çığırtkanı, kışkırtıcısı; لِدَوَاعٍ صِحِّيَّة sağlık nedeniyle; مِنْ دَوَاعِي سُرُورِي ...olması beni çok memnun edecektir;

مَدْعُوّ davetli, misafir; isimli, adında olan;

مُتَدَاعٍ bir birini çağrıştıran, çağrışım yapan [düşünceler, anılar]; zayıf; harap, viran, yıkılacak gibi; neredeyse çökecek/ düşecek; eğik,meyilli;

مُدَّعٍ [الْعُمُومِي] iddia eden, iddia sahibi; davacı [yine HUK.]; böbürlenen, mağrur, kibirli; الْمُدَّعِي الْعُمُومِي savcı; الْمُدَّعِي الْعَامّ savcı FAS.;

مُدَّعًى iddia; dava; الْمُدَّعَى عَلَيْهِ davalı, hakkında dava açılan HUK.; مُدَّعَيَات [çoğ.] davalar;

مُسْتَدْعٍ başvuran, müracaat eden, aday;

دَغْدَغَ *(b-i)* gıdıklamak; (*bşi*) ezmek çiğnemek;

دَغَرَ *a* (دَغْرَى, دَغْر) (على *b-e*) saldırmak, (على *b-nin*) üzerine hücum etmek, hamle yapmak;

دَغِرَ *a* (دَغَر) huysuz/ ters olmak;

دَاغِر kötü, şerli; adi, küçümseyen KNŞ.;

دَغْر saldırı, hamle, hücum;

دَغْرَى ⇑;

دُغْرِي T.> düz [yön]; dosdoğru MIS. SUR.;

تَدَاغَشَ ⇐ دغش اَدْغَشَتِ الدُّنْيَا hava kararmak; birbirine karışmak;

دَغَش karanlık, alaca karanlık;

دَغْشِيَّة ⇑;

دَغَصَ *a* (دَغْص) tıka basa/ ağzına kadar dolmak;

دَاغِصَة ç. دَوَاغِص diz kapağı kemiği, diz ağırsağı;

دَغَل ç. أَدْغَال sık, ağaçlık, orman, cangıl; yanlışlık hata, kusurluluk, noksanlık;

دَغِل sık ağaçlık [pusuya müsait yer]; içinden geçilmez; kusurlu;

مُدْغِل sık ağaçlıklı [yer]; hain, sadık olmayan;

دغم ⇒ أَدْغَمَ ve ادَّغَمَ (*bşi*, في *bşin içine*) koymak, itmek; (*harfi*, في *bir diğerine*) idgam etmek DİLB.; (*bşi*, في *bşin* içinde) eritmek, ayırtedilmez hale getirmek; اِنْدَغَمَ içine sokulmak, bileşmek; idgam edilmek DİLB.;

دَفَّ *i* (دَفِيف) [kuş] kanadını çırpmak;

دَفّ ç. دُفُوف kenar, yan, taraf; yan, yanal, yanda bulunan yüzey;

دُفّ ve دَفّ ç. دُفُوف tef;

دَفَّة taraf, yan, kenar; [kapı,pencere] kanat; kapak [kitap]; الدَّفَّتَانِ [kitabın] ön ve arka kapakları; dümen; ¶ قَائِد الدَّفَّة ve مُدِير الدَّفَّة serdümen, dümenci; قَبَضَ عَلَى دَفَّةِ التَّنْفِيذ dizginleri ele almak; يَد الدَّفَّة dümen yekesi; مِنْ الدَّفَّةِ لِلشَّابُورَةِ MIS. hep birden, istisnasız herkes;

دَفِّيَّة geniş yün palto MIS.;

دَفِئَ *a* (دَفْأ, دُفُوء) ve دَفُؤَ *u* (دَفَاءَة) sıcak olmak, ısınmak; sıcaklığı duymak/ hissetmek, دَفَّأَ ve أَدْفَأَ (*bşi*) ısıtmak; اِدَّفَأَ ve تَدَفَّأَ ve اِسْتَدْفَأَ ısınmak, kendini ısıtmak;

دِفْء ısı, sıcaklık [soğuk karşıtı];

دَفِيء ve دَفِي sıcak;

دَفْآن müe. دَفْأَى sıcak;

دِفَاء ısıtma;

دَفَاءَة sıcaklık [soğuk karşıtı];

دَفَّاية ç. آت- soba, ısıtıcı KNŞ.;

مِدْفَأ ve مِدْفَأَة ç. مَدَافِيء soba, ısıtıcı;

تَدْفِئَة ısıtma, ısı üretme; جِهَاز التَّدْفِئَة ısıtma sistemi;

دَفْتَر ç. دَفَاتِر broşür, küçük kitap; defter; ajanda; ana hesap defteri, defteri kebir TİC.; isim listesi, resmi kayıt ¶ دَفْتَر حِسَابِي işletme defteri, hesap defteri; hesap cüzdanı, banka cüzdanı; دَفْتَر الخِطَابَات mektup, evrak dosyası; دَفْتَر الْمَسَاحَة kadastro kayıt defteri; دَفْتَر مَسْك الدَّفَاتِر الْيَوْمِيَّة günlük, ajanda; defter tutma TİC.; دَفْتَرْخَانَة resmi kayıt arşivi; defterdarlık MIS.; دَفْتَرْخَانَة الأَمْلاَك العَقَارِيَّة kadastro kayıtlarının bulunduğu resmi daire TUN;

دِفْتِيرِيَا kuşpalazı, difteri TIP;

دَفَرَ *u* (دَفْر) *(b-i)* itmek, geri itmek; دَفِرَ *a* (دَفَر) pis kokmak, kokuşmak;

دَفَر kötü koku;

دَفِر kötü, pis kokan;

دَفَسَ (*bşi*) saklamak; itmek;

دَفَشَ *u* (دَفْش) (*bşi*, *b-i*) itmek, ittirmek;

دَفْشَة [tek.is.] itiş;

دَفَّاش araçlardaki motor pervanesi;

دَفَعَ *a* (دَفْع) itmek; (*b-i*, *bşi* عن *...den*) uzaklaştırmak, kovmak, atmak; دَفَعَهُ جَانِبًا bir şeyi bir tarafa bırakmak; (*bşi*, عَنْ نَفْسِه *kendinden*) uzaklaştırmak; defedip kurtulmak;

(*bşi*) reddetmek, kabul etmemek; (*bşi*) deliller ile çürütmek, reddetmek; (*bşi*) ilerletmek, sürmek, itmek; (*b-i* veya ب *b-i*, ل veya الى ...*e*, *bş yapmaya*) sevketmek, yöneltmek, teşvik etmek, zorlamak, yönlendirmek; (ب *b-e* ya da *b-e*, الى ya da ل *bşi*) yaptırmak; (*bşi*, الى veya da ل *b-e*) sunmak, arzetmek; (ل veya ل *b-e* ثَمَنًا *bir ücret, fiyat*) ödemek; دَفَعَ خُطَاهُ إِلى... ¶ ...e doğru yola koyulmak; دَافَعَ (*b-e*, *bşe karşı*) direnmek, direnç göstermek, mukavemet etmek; (*b-i*, عن ...*den*) vazgeçirmek, caydırmak (*b-i*, *bşi*, عن *b-den* ...*e karşı* ل ...e *karşı*, ...*den*) korumak, müdafaa etmek, savunmak; (عن *b-nin*, *bşin*) savunmasını almak, üstlenmek [yine HUK.]; تَدَفَّعَ ileriye doğru hızla hareket etmek, fırlamak, atılmak, fırlayıp gitmek; akmak, boşalmak, fışkırmak [su]; doğmak, kaynaklanmak [fikir, sosyal hareket]; تدافع itişmek, birbirini itmek; (عن ...*den*) uzaklaşmak; belli aralıklarla patlayan, fışkıran; (من ...*den*) çıkmak, dışarı fırlamak; öne sürülmek, götürülmek, itilmek; اندفع fırlamak, fırlayıp/ çıkıp gitmek; aceleyle/ ölçüp biçmeden/ apar topar girişmek, yola koyulmak; aceleci/ düşünmeden hareket etmek; (في *bş içine*) doldurmak, girmek; (الى ...*e doğru*) fırlamak, hızla gitmek, üstüne atılmak, hamle yapmak; (الى ...*e* veya [muzari fiil ile] ...*yapmak için*) fırlamak, atılmak, girişmek; kendini; (من ...*den*) dökülmek, boşalmak, fışkırmak; [su] tazyik ile akmak; kendini (وَرَاءَ *bşin*, örn. وَرَاءَ شَهَوَاتِه *hevasının*) eline bırakmak, (وَرَاءَ شُعُورِه *duygularının*, وَرَاءَ العَاجِلَة *dünyalıkların*) peşinden sürüklenmek; [muz. fiil ile] ...yapmaya başlamak; (...*i* ب ...*ile*) savuşturmaya/ geçiştirmeye çalışmak;

دَفْع itme; geri çevirme, uzaklaştırma; dağıtma, giderme; savuşturma, geri çevirme, püskürtme; reddetme; delillerle çürütme; verme, devretme, teslim etme; ödeme;

دَفْعَة ç. دَفَعَات itiş, itme; saik, güdü; dışarı atma, fışkırtma; ödeme; ödenen meblağ; boşaltma, çıkış [depo];

دُفْعَة ç. دُفُعَات herhangi bir anda çıkan, fışkıran, dışarı çıkan miktar, şey; kere, defa; دُفْعَةً وَاحِدَةً ¶ bir defada; هَذِه الدُّفْعَة bu kez, bu defa; سِتّ دُفُعَات altı kez; عَلى الدُّفُعَاتِ bir çok defa; مُتَفَاوِتَة

دَفَّاع itici, saik, dürten, tahrik eden, süren; piston;

مِدْفَع ç. مَدَافِع top ¶ مَدَافِع بَعِيدَة الْمَرْمَى uzun menzilli silahlar; مِدْفَع رَشَّاش makinalı tüfek; مَدَافِع ضَخْمَة uzun menzili toplar; الْمَدَافِع الْمُضَادَّة لِلطَّائِرَاتِ veya لِمَدَافِع الْمُقَاوِمَة لِلطَّائِرَاتِ uçaksavarlar; مِدْفَع هَاوُن havan topu.;

مِدْفَعِي [na't] top...si, top ile ilgili; topçu;

مِدْفَعِيَّة topçu sınıfı;

دِفَاع koruma; (عن *b-i*, *bşi*) müdafa, savunma [yine HUK.] ¶ خَطّ الدِّفَاعِ savunma hattı; defans/ savunma çizgisi [futbol]; مَجْلِس

الدِّفَـــاعِ savunma/ müdafaa konseyi; وِزَارَة الدِّفَاعِ الوَطَنِي milli savunma bakanlığı; الدِّفَاع الْمُضَادّ للطَّائِرَات uçaksavar savunması; دِفَاع شَرْعِي meşru müdafa;

دِفَاعِي savunma...si, müdafa ile ilgili;

مُدَافَعَة (عن *bşi, b-i*) savunma, müdafa;

اِنْدِفَـاع ç. -آت (في içine) dolma, dalma, girme; patlama, fışkırma, tazyik ile çıkma; acelecilik, düşünmeden acele davranma; heyecanlılık, coşkulu olma, taşkınlık; merak, şevk, gayret; اِنْدِفَاعًا kendiliğinden;

اِنْدِفَاعَة ç. -آت patlama, fışkırma, boşalma [ağlamak için de kullanılmaktadır];

دَافِع defeden, uzaklaştıran; iten itici, sürücü gücü olan; muharrik unsur; püskürten, fışkırtan; ödemede bulunan; دَافِعُوا الضَّرَائِب vergi mükellefleri; (ç. دَوَافِع) saik, dürtü; بِدَافِع... [mud. kul.] ...sebebi ile, yüzünden;

مَدْفُوعَات [çoğ.] ödemeler;

مُدَافِع (عن *b-i, bşi*) savunan müdafa eden;

دَفَقَ *u, i* (دَفْق) (*bşi*) dışarı akıtmak, vermek;

دَفَقَ *u* (دُفُوق, دَفْق) dağılmak, saçılmak; dökülmek; akmak; تَدَفَّقَ (*bşi*) dökmek, şiddetle/ tazyikle akıtmak; hızla akmak; patlamak, patlak vermek; patlamak, yapılmak [atış]; (في veya الى ...*e*) kör dövüşüne girmek, başını sonunu düşünmeden girişmek; (...*e* على) saldırmak; (..*e* على) doluşmak; تَدَفَّقَ = اِنْدَفَقَ;

دَفْق dökülme; dökme;

دُفْعَة = دُفْقَات, دُفَقَات, دُفُقَات ç. دُفْقَة; دُفْعَة وَاحِدَة = دُفْقَة وَاحِدَة ani

esintiler; دُفْقَة مِنْ الْمَاءِ su fışkırması;

دَفَّاق patlayan, fışkıran, tazyikle çıkan;

تَدَفُّق akma, dökülme; patlama, fışkırma; düşüncesizlik; coşkulu olma, taşkınlık;

دَافِق ç. دَوَافِق patlayan, fışkıran, sel gibi;

مُتَدَفِّق düşünmeden hareket eden; coşkun/ taşkın davranışları olan;

دِفْلَى zakkum, ağıağacı, gül defnesi BOT. Nerium oleander;

دَفَنَ *i* (دَفْن) (*b-i*) gömmek, defnetmek; (*bşi*) saklamak gizlemek;

دَفْن gömme, defin;

دَفِين ç. دُفَنَاء gömülü, gömülen, medfun; gizli, saklı;

دَفِينَة ç. دَفَائِن define;

مَدْفَن ç. مَدَافِن, مَدْفَنَة gömülme yeri; mezar;

دِفَايَة bkz. دِفْيء;

دَقَّ *i* (دَقَّـة) ince/ kırılgan olmak; küçük/ ufak/ minik olmak; önemsiz/ ihmal edilebilir olmak; (عن *bşde*) çok usta/ mahir olmak;

دَقّ (دَقّ) (*bşi*) ezmek, kırmak; (*bşi*) dövmek, toz haline getirmek; (*bşi*, MIS. *eti*) dövmek; [saat] tıklamak; [kalp] atmak, çarpmak; (الباب *kapıyı*) çalmak; (*çiviyi*) çakmak; (على *müzik aletini*) [vurarak] çalmak; (على *daktilo, yazı makinesinde*) yazmak; sesi duyulmak, ses çıkarmak [müzik aleti]; ¶ دَقَّ الجَرَسَ zili çalmak; دَقَّ جَرَس الخَطَرِ alarm zilini çalmak; alarm vermek; دَقَّ الجَرَس عَلَى... ...e telefon gelmek; دَقَّ الجَرَسُ zil çalmak; دَقَّت السَّاعَةُ saat tıklamak; دَقَّق (*bşi*) ezmek, dövmek, toz

haline getirmek; (في *bşde*) çok dikkatli/ hassas/ titiz, dikkatli olmak; (*bşi*) iyice incelemek, ince eleyip sık dokumak; (*bşi*) dikkatle/ özenle yapmak; ¶ دَقَّقَ البَحْثَ araştırmayı dikkatle sürdürmek; دَقَّقَ النَّظَرَ (*bşi*) dikkatle seyretmek, iyice incelemek; دَقَّقَ المُلاَحَظَةَ yakından incelemek; دَاقَّ (*b-e karşı*) titiz davranmak; اَدَقَّ (*bşi*) incelemek; اِنْدَقَّ ezik hale gelmek, ezilmek; kırılmak; اِنْدَقَّ عُنُقُهُ boynu kırılmak; اِسْتَدَقَّ ince olmak, incelmek;

دَقّ ezme, dövme; toz haline getirme; öğütme, çekme; [davulu, kapıyı] vurma, çalma; dövme (yaptırma); ¶ دَقّ الجَرَسِ zil sesi, çınlama; دَقّ الحَنَكِ gevezelik etme;

دَقّ ince; küçük, ufak; kırılabilir; ¶ شَجَرَ دِقّ çalılık, fundalık; حُمَّى الدِّقّ verem ya da iltihaplı bir hastalıktan kaynaklanan ateş;

دَقَّة ç. -آت vuru, çalma, vurma; nabız, vuruşu; tıklama sesi [saat]; çekiç sesi; gümleme ¶ دَقَّات القَلْبِ nabız, vuru; دَقَّة الجَرَسِ zil sesi, çınlama;

دِقَّة incelik; hassaslık; ufaklık, küçüklük; ehemmiyetsizlik, önemsizlik, kıymetsizlik; kritik/ hassas durum; doğruluk ¶ بِدِقَّةٍ doğru olarak, hassas bir şekilde, özen/ itina ile; دِقَّة الشُّعُورِ duyarlılık, hassasiyet;

دُقَّة ç. دُقَق ince toz; toz halinde olan şey;

دُقَاق ezilmiş; toz [halinde]; acıbakla unu;

دَقِيقَة ç. دِقَاق, اَدِقَّة ince; kırılabilir; ufak, küçük; hassas; önemsiz ihmal edilebilir; titiz; tam, doğru; meşakkatli, emek isteyen; amansız, merhametsiz, şefkatsiz; kritik, ciddi, önemli [durum]; ¶ دَقِيق الحِسَابِ un hesaplayan, en ufak şeyleri bile kaçırmayan, titiz; دَقِيق الشُّعُورِ duyarlı, hassas, narin; دَقِيق الصُّنْعِ ince işlenmiş; دَقِيق النَّظَرِ ferasetli, ince görüş sahibi, hassas; اَبُو الدَّقِيقِ kelebek; الأَعْضَاء الدَّقِيقَة üreme organları;

دَقِيقَة ç. دَقَائِق parça, parçacık; narinlik, incelik; karışık, kompleks; incelik, detay, tafsilat; dakika ¶ دَقَائِق الأُمُورِ işlerin, meselelerin zor/ anlaşılması güç tarafları;

دَقَّاق ezen, döven; un tüccarı; vuran, çalan [müzik aleti vb.e]; سَاعَة دَقَّاقَة çalar saat [cep];

دَقَّاقَة [kapıdaki] tokmak;

اَدَقّ daha ince; daha hassas; daha ufak/ küçük; daha doğru/ dakik; daha titiz;

مِدَقّ tokmak; döven, ezen şey; havan tokmağı; keçiyolu, patika MIS.;

مِدَقَّة ç. مَدَاقّ ⇑; ⇑; dil [çan];

تَدْقِيق incelik, hassasiyet, doğruluk, duyarlılık; ¶ بِتَدْقِيقٍ dikkatle, hassasiyetle;

مُدَقِّق hassas, titiz, kılı kırk yaran [alim, bilgin, araştırmacı]; sıkı, tavizsiz;

مُدَقَّق hassas, tam, doğru [bilgi];

دَاقِرَة ç. دَوَاقِر toprak/ kil kap TUN.; burs TUN.;

دَقْشُوم moloz, yıkıntı; tuğla parçası MIS.;

دَقِع *a* (دَقَع) sefil/ zavallı/ hakir/ aşağılık olmak; fakirlik, sefalet içinde yaşamak; kul köle olmak; اَدْقَعَ ⇑; [sefalet, fakirlik] *b-i* düşkün kılmak;

اِدْقَاع yoksulluk;

مُدْقِع düşkün; sefalete düşüren [fakirlik];

دَكَّ[1] *u* (دَكّ) (*yeri, toprağı, yolu*) düzleştirmek, düzeltmek, vurarak yerleştirmek, oturmasını/ sıkışmasını sağlamak; ağırlık koyup bastırmak; sıkıştırmak; (*bşi*) harap/ viran etmek, mahvetmek; دَكْدَكَ (*bşi*) karıştırmak, harmanlamak; اِنْدَكَّ ezilmek; düzleştirilmek;

دَكّ ç. دُكُـوك düz arazi, toprak; yıkma, harap/ viran etme;

دَكَّة ç. آت- moloz, kırık/ dökük taş yağını; safra, balast DNZ.;

دَكَّة ç. دَكَك bank; kürsü; bel kuşağı;

دُكَّان ç. دَكَاكِين ; dükkan;

دُكَّانِجِي dükkan işleten;

مدكّ ç. آت- harbi;

دكّ[2] ⇒ دَكْدَكَ (*pantolona*) kemer bağlamak;

دِكَّة (= تِكَّة) bel kuşağı;

دِكْتَاتُور diktatör;

دِكْتَاتُورِي diktatörce; [na't] diktatör...i;

دِكْتَاتُورِيَّة diktatörlük; دُكْتُور ç. دَكَاتِرَة doktor [akademik ünvan] ¶ دُكْتُور فِي الحُقُوق hukuk doktoru; دُكْتُور فِي الطِّبّ [tıp] doktor, tabip;

دُكْتُورَة doktora; ¶ الدُّكْتُورَة الفَخْرِيَّة fahri doktor;

اَدْكَن[1] müe. دَكْنَاء ç. دُكْن siyahımsı [renk], koyu;

دَاكِن koyu [renk] ¶ اَخْضَر دَاكِن koyu yeşil; اَصْفَر دَاكِن sarımsı, sarımtrak;

دُكَّان[2] bkz. دكّ ;

دَلَّ *u* (دَلَالَة) (*b-e*, على *bşi*) göstermek, işaret etmek; (*b-i* على veya الى ...*e*) rehberlik/ kılavuzluk yapmak, götürmek; (على *bşi*) göstermek, ifade etmek, (على ...) ...anlamını taşımak; (على *bşe*) delalet etmek, (على *bşi*) simgelemek, remzetmek; (على *bşi*) belirtmek, açıklamak, ispat etmek; دَلَّ *u* (دَلَالَة) [kadın] (على *b-e*) cilve/ naz/ işve yapmak; دَلَّلَ (على *bşi*) ispat etmek, (على *bşi*, ب ...*ile*) güçlendirmek, sağlamlaştırmak; (على *bşi*) açık artırma/ müzayede ile satmak; (على *b-i*) şımartmak, azdırmak, çok üstüne düşmek; (*çocuğu*) okşamak, sevmek; اَدَلَّ (على *b-e karşı*) küstahlık etmek, şımarıklık yapmak; تَدَلَّلَ (ب *bş ile*) övünmek, böbürlenmek; [kadın] (على *b-e*) naz/ cilve/ işve yapmak; çekingen/ utangaç/ nazlı davranmak; (على *b-e*) küstahça davranmak, hürmetsizlik göstermek; (عـلـى *b-i*) şımartmak, azdırmak; اِسْتَدَلَّ (على *bşin*) gösterilmesini istemek; (على *bş hakkında*) bilgilenmek; (عـلـى *bş hakkında*) bilgisi olmak; (ب ...*e*) uymak, uygun hareket etmek; (على *bşi*, من ya da ب ...*den*) sonuç olarak çıkarmak;

دَلّ cilve, işve, işvebazlık;

دَلَّة ç. دِلَال bir çeşit cezve;

دَلَال işve, naz, işvebazlık; şımartma;

دَلِيل ç. اَدِلَّة, دَلَائِل, اَدِلَّاء (على *bşe*) belirti, delil, kanıt; işaret, alamet; emare, belirti [hastalık için]; (على ...*in*) isbatı, doğruluğunun göstergesi; rehber, yol gösterici; kaptan [gemi]; pilot; el kitabı, telefon rehberi; tren tarifesi; ana ray; ¶ اَقَامَ الدَّلِيلَ عَلَى... ispat etmek, göstermek; دَلِيل ظَرْفِي delil; دَلِيل

قَاطِع kesin, kati delil;

دَلاَّل mezatçı; simsar, komisyoncu, tellal; seyyar satıcı;

دَلاَلَة ç. آت- işaret etme, gösterme; rehberlik; liderlik, başkanlık; (على *bşe*) delalet etme, (على *bşi*) simgeleme; işaret, belirti; anlam, mana;

دِلاَلَة mezat satışı, müzayede, açık artırma; mezatçılık, tellallık, komisyonculuk, simsarlık; komisyon ücreti; bayilik, acentelik;

دَلاَّلَة kadın komisyoncu, tellal;

اَدَلّ (على *bşi*) daha iyi gösteren/ temsil eden; اَدَلّ دَلِيلٍ عَلَى ... ...in en iyi delili, ispatı;

تَدْلِيل gösterme, izah etme; (على *bşi*) ispat etme; doğrulama, onaylama, teyit; şımartma azdırma, üstüne aşırı derecede düşme; okşama, sevme; takma [isim] ¶ اِسْم التَدْلِيل takma ad/ isim; تَدْلِيلاً مِن ... takma ad olarak;

تَدَلُّل cilve, işve, işvebazlık; şımartma;

اِسْتِدْلاَل gösterme, açıklama; netice, sonuç, çıkarım; (على *...in*) ispatı, delili;

دَالَة samimiyet, candan olma; rahatlık, teklifsizlik; küstahlık;

مَدْلُول ispatı yapılmış; (ç. آت) anlam, mana; ¶ مَدْلُولاَت الكَلِمَاتِ kelimelerin sözlük anlamları;

مُدَلَّل şımarık [çocuk];

مُدِلّ küstah, saygısız; مُدِلّ بِنَفْسِهِ mağrur, kibirli, kendini beğenen;

دُلْب çınar BOT.;

دولاب ALF.BKZ.;

دَلْتَا Delta bölgesi MIS.;

اِنْدَلَجَ ⇒ دلج akşam vakti olmak;

دَلْدَلَ sarkmak, [asılı] sallanmak; تَدَلْدَلَ ⇑;

دُلْدُل ve دُلْدُول oklu kirpi ZOO. Hystrix cristatus;

دَلَّسَ ⇒ دلس dolandırmak, dolandırıcılık etmek; (*bşin*) sahtesini/ taklidini yapmak; دَالَسَ *(b-i)* aldatmak, *(b-nin)* hakkını vermemek;

تَدْلِيس hile, kandırma, dolandırma;

تَدْلِيسِي hileli, sahte;

مُدَلَّس sahte, taklit, kalp; نُقُود مُدَلَّسَة kalp para;

دَلَعَ *a* (دَلْع) (لِسَانَهُ *dilini*) çıkarmak; (*dilini*) aşağı sarkıtmak; دَلَّعَ (*çocuğu*) şımartmak, azdırmak, çok üstüne düşmek; اَدْلَعُ : شَيْء يُدْلِعُ النَّفْس mide bulandıran, iğrenç, tiksinti veren şey MIS.; اِنْدَلَعَ [dil] dışarı çıkmak, sarkmak; [ateş, alev] parlamak; [çocuk] şımarmak;

دَلْع : اِسْم الدَّلْعِ takma ad.;

دَلاَّع [cin.is.; tek.is. ة] karpuz FAS.;

دَلْغَان kil, balçık, çamur, toprak;

دَلَفَ *i* (دَلْف, دُلُوف, دَلَفَان) kısa adımlarla yürümek; (*...e* الى) yavaş yavaş gitmek, (*...e doğru* الى) gezinmek; (*...e doğru* الى) ilerlemek; (*...e kadar* الى) varmak, ulaşmak, uzanmak; (*...e doğru* الى) el yordamı ile ilerlemek; [su] sızmak;

دُلْفِين ç. دَلافِين bir çeşit yunus balığı ZOO.;

دَلَقَ *u* (دَلْق, دُلُوق) (*sıvıyı*) dökmek; اِنْدَلَقَ [sıvı]

dökülmek;

دلّك *u* (دَلْك) (*bşi*) ovalamak, sürtmek, çitilemek; (العَجِينَ *hamuru*) yoğurmak; _ *u* (دُلُوك) [güneş] batmak; دلّك (*bşi*) ovalamak, ovmak; yoğurmak; *(b-e)* masaj yapmak;

دَلْك ovma; sürtünme, dokunma, temas;

دَلُوك liniment;

دُلُوك الشَّمْس, دُلُوك güneşin batışı;

تَدْلِيك ovalama; masaj;

مُدَلِّكَة ç. ـآت masajcı kadın

دله ⇒ دَلَّه [aşk, sevgi] *(b-in)* aklını başından almak, çılgına çevirmek; تَدَلَّه [aşk/ sevgiden dolayı] çılgına dönmek; ¶ تَدَلَّهَت في حُبِّه ona delicesine aşık oldu;

مُدَلَّه aşktan çılgına dönmüş;

دلهم ⇒ اِدْلَهَمَّ kararmak, karanlık olmak; koyu siyah olmak;

دَلْهَم karanlık; koyu siyah;

اِدْلِهْمَام koyu siyah;

مُدْلَهِمّ karanlık; koyu siyah;

دلو ⇒ دَلَّى (*bşi*) aşağı sallamak, sarkıtmak; (*bşi*) alçaltmak; (*bşi*) düşürmek; اَدْلَى = دَلَّى ; (*bakışları* الى *b-e*) çevirmek; (بِأَنْظَارِه *bakışları ile*) taramak, süzmek; (ب *bşi*, بِرَأْيِه *görüşünü*) ifade etmek, açıkça söylemek; (بِتَصْرِيحٍ *açıklamada*) bulunmak, beyanat/ demeç vermek SİY.; (بِحُجَّةٍ *delil*) ortaya sürmek; (الى *b-e*, ب *bşi*) bildirmek, haber vermek; (ب *bşi*, الى *b-e*) sunmak, arzetmek; (ب *demeç*) vermek; (في *b-e*) iftira atmak, (في *biri hakkında*) asılsız şeyler söylemek ¶ اَدْلَى دِلْوَهُ بَيْنَ اَدْلَى دِلْوَهُ فِي الدِّلَاءِ veya kendine/ üzerine düşeni yapmak/ yerine getirmek; تَدَلَّى (من ...*den*) sarkmak, sarkıtılmak, sallanmak; aşağı inmek; alçalmak; batmak; ¶ تَدَلَّى لِلسُّقُوطِ neredeyse düşecek olmak;

دَلْو gen. müe., ç. اَدْلٍ, دِلَاء, اَدْلَاء kırba, tulum; kova, gerdel; kova burcu ASTR;

دِلْأَيَة takı;

اِدْلَاء [beyanat, açıklama] yapma; beyanat, açıklama; sunma, arz etme;

دَالِيَة ç. دَوَالٍ bostan dolabı; varis [asmalara destek olan] kafes; varis, varisli damar;

مُتَدَلٍّ sarkan/ asılı olan şey; pandatif; neredeyse düşecek gibi olan;

دالِيا ALF.BKZ.;

دم[1] ç. دِمَاء kan; دِمَاء cinayet davaları HUK.; دَم الأَخَوَيْن ağaç ya da meyvadan çıkan bir cins kırmızı sakız;

دَمِي [na't] kan...si, kan ile ilgili;

دَمَوِي ⇑; kanlı;

دَمَّ *u* (دَمّ) (*bşi*, ب *bş ile*) örtmek, sıvamak, kaplamak; (*bşi*, ب *bş ile*) boyamak, (*bşi* ب *bş ile*) hafifçe renklendirmek; دَمَّم (*bşi*, ب *bş ile*) aralamak, sürtmek, çitilemek;

دَمّ merhem, vücuda sürülen yağ, liniment; boya; boya maddesi, pigment;

دَمَام = دِمَام ;

دَمِيم ç. دِمَام çirkin, deforme, şekli bozulmuş ¶ دَمِيم الخِلْقَة çirkin, göze çirkin gelen;

دَمَامَة çirkinlik; çirkin görünüş;

الدَّمَّام Demmam limanı;

دَمُثَ *u* (دَمَـــاثَة) kibar/ nazik [kişilikli] olmak; (*bşi*) yumuşatmak; دَمِث ç. دِمَاث : دَمِث الأَخْلاَقِ kibar, yumuşak huylu, halim selim; دَمَاثَة yumuşak huyluluk, kibarlık; دَمَجَ *u* (دُمُـوج) (في *bşe*) girmek, (في *arayışına*) girmek, dahil olmak; دمج steno ile yazmak; أَدْمَجَ (*bşi*) sıkıca sarmak/ bükmek; (*bşi*, في ...*e*) dahil etmek, sokmak; (*bşi*, في *araya*) sokmak, ilave etmek; (*bşi*, في ...*e*) ilave etmek, eklemek; اِنْدَمَجَ (في ...*e*) sokulmak, dahil edilmek; (في ...*e*) ilave edilmek, eklenmek; (في *bş ile*) karışıp birleşmek, kaybolmak; erimek, eriyip kaybolmak; تَدْمِيج steno; اِدْمَاج ⇑ mas.; (في ...*e*) dahil olma, kapsama; eriyip/ karışıp yok olma; اِنْدِمَاج ⇑ mas.; مُدْمَج sağlam, sıkı; مُنْدَمِج ⇑; دَمَجَانَة (ve دَامَجَانَة) damacana; دَمْـــدَمَ mırıldanmak; fısıldar gibi konuşmak, (على ...*i*) gözetmek; دَمْدَمَة ç. ـات mırıltı; tıkırtı;

[1] دَمَرَ *u* (دَمَار) yok olmak, mahvolmak; دَمَّرَ (*bşi*) yok etmek, harap/ viran hale getirmek, yerle bir etmek; تَدَمَّرَ yok olmak, harap/ yerle bir olmak, viran olmak; اِنْدَمَرَ yok olmak ⇑; دَمَار yok olma, harap/ viran olma; تَدْمِير mas. ⇑; اِنْدِمَار mas. ⇑;

مُدَمِّرَة ç. ـآت muhrip, destroyer DNZ.; دَمُّور bir çeşit pamuklu bez MIS.; دَمُّورِي "دَمُّور"dan yapılmış MIS.;

[3] دَمِيرَة Nil'in taşma zamanı;

دَمَسَ *u* (دُمُوس, دَمْس) (*bşi*) saklamak, gizlemek; (*b-i*, في الأَرْضِ *toprağa*) gömmek; دَمْس ⇑; دَمْس MIS. kül, [parça şeklinde]; دَمَامَة karanlık; أَدْمَاس [çoğ.] kulubeler, barakalar; دَمُّوس ç. دَمَامِيس mağara; دَيْمَاس, دِيمَاس ç. دَيَامِيس, دَيْمُوس zindan, mahzen; دَامِس zifiri karanlık; karanlık; دِمَشْق Şam SUR.; دِمَشْقِيّ [s.] ; Şama ait; şehirli hayatı yaşayan; Şamlı;

دَمَعَ *a* (دَمْع) ve دَمِعَ *a* (دَمَع, دَمَعَان) yaş akıtmak [göz]; أَدْمَعَ ağlatmak, (*gözleri*) yaş getirmek; دَمْع ç. دُمُوع göz yaşı; دَمْعَة [tek.is.] göz yaşı MIS.; قُنْبُلَة دَمْعِيَّة : دَمْعِي gözyaşı bombası, göz yaşartıcı bomba; دَمْعَة ve دَمِيعَة ç. دَمَائِع, دَمْعَى gözü yaşlı, kolay ağlayan [kadın, sulugöz]; دَمُوع ve دَمَّاع dolu, yaşlı, yaşarmış [göz]; مَدْمَع ç. مَدَامِع göz pınarı;

[1] دَمَغَ *a* haksız suçlamayı çürütmek, aksini ispat etmek; [hak, gerçek] (*yanlışı, yalanı*) yenmek, iptal etmek; دِمَاغ ç. أَدْمِغَة beyin; حُـجَّـة دَامِـغَـة inandırıcı/ ikna edici delil,

kanıt; شَهَادَة دَامِغَة reddedilemez, itiraz kabul etmez şahitlik, tanıklık;

دَمَغ[2] *u* (دَمْغ) (*bşi*) damgalamak, mühürlemek; (*altın* veya *gümüşe*) ayar damgası vurmak; (*hayvanı*) damgalamak;

دَمْغ mas. ⇑ ¶ دَمْغ الْمَصُوغَات [altın veya gümüş için] ayar damgaları;

دَمْغَة damga [yine altın ve gümüş ayarı için], mühür ¶ وَرَق دَمْغَة mühürlü kağıt [hükümet dairelerinde rapor vb. yazılan resmi, matbu form];

مَدْمُوغ damgalı, mühürlü;

دِمُقْرَاطِي demokratik; demokrat;

دِمُقْرَاطِيَّة demokrasi; demokratik düşünce;

دِمَقْس ve دِمْقَاس ham ipek;

دِمَقْسِي ipek, ipekli [na't];

مَدْمُوك ve مُدْمَك sağlam, sıkı;

دَمَلَ *u* (دَمْل, دَمَلَان) (*toprağı*) gübrelemek; دَمِلَ *a* (دَمَل) [yara] iyileşmek, şifa bulmak; اِنْدَمَلَ ve اِدَّمَلَ [yara] iyileşmek, şifa bulmak;

دُمَّل [tek.is. ة] ç. دَمَامِيل, دَمَامِل apse, iltihap; yara; tümör, ur; çıban; hıyarcık TIP.; müzmin, yerleşmiş bela, kötülük;

طَاعُون دُمَّلِي hıyarcıklı veba TIP.;

دُمَّلِج ç. دَمَالِج bilezik;

دَمَنَ[1] *u* (دَمْن) (*toprağı*) gübrelemek; اَدْمَنَ kendini (*bşe* veya على ...*e*) adamak, vakfetmek, hasretmek; (على *bşin*) düşkünü, tiryakisi olmak;

دِمَن [cin.is.; tek.is. ة] ç. دِمَن gübre;

دِمْنَة ç. دِمَن kalıntı; kin, hınç;

دَمَان gübre;

اِدْمَان tiryakilik, tutkunluk, düşkün olma; aşırılık, ifrat; iptila, mani; ayyaşlık, dipsomani ¶ اِدْمَان الْمُسَكِّرَات alkolizm;

مُدْمِن (على *bşin*) tiryakisi, düşkünü, tutkunu, müptelası;

دِمَنْهُور Demenhur şehri MIS.;

دَمَوِي bkz. دَم;

دَمِيَ *a* (دُمِيّ, دَمْي) kanamak; دَمَّى ve أَدْمَى kanatmak;

دَامٍ kanayan, kanlı;

مُدَمًّى müe. مُدَمَّاة kanlı; kan kırmızısı;

دُمْيَة ç. دُمًى statü; imaj, tasvir, şekil; kukla; oyuncak bebek;

دِمْيَاط Dimyat şehri MIS.;

دَنَّ *u* (دَنِين, دَنّ) [böcek] vızlamak; vızıldamak, vızıltı halinde konuşmak;

دَنّ ve دَنِين mas. ⇑;

دَنّ ç. دِنَان şarap testisi;

دَنُؤَ *u* (دَنَاءَة, دُنُوءَة), دَنِئَ *a* alçak/ adi/ aşağılık olmak;

دَنِيء ç. أَدْنَاء, أَدْنِيَاء alçak, adi, aşağılık; düşük, alçak, adi, kalitesiz;

أَدْنَأ daha alçak, adi; daha kötü kalitesi olan;

دَنَاءَة adilik, aşağılık olma, alçaklık; daha kötü [kalitede] olma;

دَنْتِلَّة دِنْتِلاَّ Fr.> dantel;

دِنْجِل ç. دَنَاجِل dingil, mil MIS.;

دُنْدُرْمَة T.> dondurma KNŞ.;

دِنَادِشَة önemsiz, sıradan insanlar;

دَنْدَنَ vızlamak, vızıldamak; vızıltı ile konuşmak; mırıldanmak [şarkı]; homurdanmak;

دِنْدِي hindi MIS.;

دِينَار ç. دَنَانِير ALF.BKZ.;

دَنِس *a* (دَنَس) kirlenmek, lekelenmek, toz toprak olmak; دَنَّس (*bşi*) kirletmek, lekelemek [yine kimyasal, nükleer olarak]; (*bşi*) küçüsemek hakir görmek; (*bşe*) [kutsal bir şeye] hürmetsizlikte bulunmak; تَدَنَّس = دُنِّسَ;

دَنَس ç. أَدْنَاس kir, pislik; leke

دَنِس ç. دُنَسَاء, أَدْنَاس kirli, pis; lekeli;

تَدْنِيس kirletme, kirlilik, pislik, [yine kimyasal, nükleer]; küçük/ hakir görme; [kutsal bir yere] hürmetsizlik, saygısızlık;

دَنَف *a* (دَنَف) çok/ ciddi derecede hasta olmak; أَدْنَفَ = دَنَفَ;

دَنَف ç. أَدْنَاف çok hasta, ciddi hasta;

دَنَف uzun süren hastalık; beden zayıflığı, kaşeksi TIP.;

مُدْنَف çok zayıf, bir deri bir kemik;

دانق ALF.BKZ.;

دِنْكِل = دِنْجِل;

دَنْمَرْك Danimarka;

دَنَا *u* (دَنَاوَة, دُنُوّ) yakın olmak, bulunmak; (من veya ل, الى ...*e*) yaklaşmak, yakınına gelmek; [olay vb.] zamanı/ vakti gelmek ; ... دَنَا به من *b-i* ...e yaklaştırmak; دَنِيَ *a* (دَنَاءَة, دَنًى) alçak/ düşük olmak; adi, aşağılık olmak; دَنَّى (*b-i*, *bşi*, من ...*e*) yaklaştırmak, yakınına getirmek; (في *bşe*) dalmak, kendini vermek; (في ...*ile*) meşgul olmak; دَنَّى نَفْسَهُ kendini alçaltmak, küçük düşürmek; دَانَى (...*e*) yaklaşmak, yakın olmak; (*bş için*) yeterli olmak, karşılamak, [istenilen] nitelikte, seviyede olmak; ¶ شَيْء لاَ يُدَانِي dengi olmayan bir şey; أَدْنَى yakın olmak; (*bşi*, *b-i*, من, ل, الى ...*e*) yaklaştırmak; (*bşi*) indirmek, alçaltmak; (*peçeyi*, *duvağı*) sarkıtmak, baştan aşağıya uzatmak; تَدَنَّى (الى *bşe*) yavaş yavaş/ kademeli olarak yaklaşmak; aşağı batmak, dibe gitmek; kendini alçaltmak, küçük düşürmek; تَدَانَى birbirine yaklaşmak, birlikte yaklaşmak; (من *bşe*) yaklaşmak; اِدَّنَى yaklaşmak; اِسْتَدْنَى daha yakın olmayı istemek, daha yakın olmaya çalışmak; (*bşin*, الى *b-e*) daha yakın olmasını istemek, yakınlaştırmak;

دُنُوّ gelme, gelip çatma, vuku bulma, yaklaşma; [olay, hadise] zamanı gelme;

دَنِيّ ç. أَدْنِيَاء yakın; düşük, alçak; aşağılık, adi; ahlaken bozuk, sefih;

دَنِيّة ç. دَنَايَا adilik, ahlak bozukluğu; küçük, hakir düşürücü, rezil şey;

أَدْنَى müe. دُنْيَا ç. أَدَان, أَدْنَوْن müe. çoğ. دُنًى daha yakın; daha alçak/ düşük; daha aşağı konumda olan; daha küçük, daha önemsiz; daha uygun daha münasip الشَّرْق الأَدْنَى Yakın Doğu; الْمَغْرِب الأَدْنَى Cezayir; أَدْنَى مِن حَبْلِ الوَرِيد çok, pek yakın; eli kulağında; مِنْ أَدْنَاهُ إِلَى الأَقَارِب الأَدْنَوْنَ yakın akrabalar; أَقْصَاهُ bir ucundan diğer ucuna; tamamen; أَدْنَاهُ الْحَدّ الأَدْنَى en az, asgari, minimum;

aşağıda, altta [yazılarda, dökümanlarda] örn.: اَلْمُوَقِّعُونَ اَدْنَاه aşağıda imzası olanlar; لاَ اَدْنَى [mud. kul.] ...ile de kalmıyor, sadece ...de değil;

دُنْيَا [اَدْنَى nın müe.] dünya; yer, arz; dünya hayatı [آخِرَة karşılığı]; dünyalık/ geçici şeyler; yer, arz ile ilgili şeyler; اَلْحَيَاة الدُّنْيَا dünya hayatı [lafzi yakın hayat]; اُمّ الدُّنْيَا Kahire; اَقَامَ الدُّنْيَا وَ اَقْعَدَهُ ortalığı birbirine katmak;

دُنْيَاوِي, دُنْيَوِي dünyaya ait, dünyevi; fani;

دَنَاوَة yakınlık, yakın olma; hısımlık, akrabalık; alçak, düşük olma; adilik;

دَنَايَة alçak, düşük olma; adilik, aşağılık;

تَدَنٍّ batma, dibe gitme, çökme; düşüklük, en aşağı safha, nokta MEC.; ¶ لِتَدَنِّي الأَخْلاَقِي ahlaki çöküntü bozulma;

دَانٍ aşağı, düşük; yakın;

مُتَدَانٍ birbirine yakın;

دَهْر ç. اَدْهُر, دُهُور zaman; uzun zaman, çağ; hayat, ömür, yaşam; sonsuzluk, ebediyet; kader, alın yazısı بَنَات الدَّهْرِ kaderin cilveleri; صُرُوف الدَّهْرِ ve تَصَارِيف الدَّهْرِ şansın dönmesi, kaderin cilveleri; zorluklar, sıkıntılar, güçlükler; دَهْرَ الدَّهَارِين ebediyen, ezelden ebede; اِلَى آخِرِ الدَّهْرِ ı; الدَّهْرَ كُلَّه ... لاَ asla, katiyen;

دَهْرِي dehriye inanışında, akidesinde olan; ateist, tanrı tanımaz;

دُهْرِي çok eski, yaşlı;

دَهَس a (= دَاسَ) (*bşi*) ayağının altına almak, ezmek; *(b-i)* ezmek, üstünden geçmek;

دَهَش a (دُهْش, دَهَش) ve دُهِش [edil.] (من *bşe* ya da ل ...*e*) şaşırmak, hayrete düşmek; (من, ل *bş sebebi bşi*) garip/ şaşırtıcı bulmak; (من, ل *bş sebebi ile*) donup kalmak, kafası karışmak; دَهَّش ve ادْهَش *(b-i)* şaşırtmak, hayrete düşürmek, kafasını karıştırmak; اِنْدَهَش = دُهِش;

دَهَش şaşkınlık, zihin karışıklığı, hayret, korkutma;

دَهِش şaşkın, şaşırmış, hayret içinde; zihni/ kafası karışık, korkmuş, ürkmüş; tutulup kalan, dona kalan;

دَهْشَة şaşkınlık, hayret; zihin karışıklığı; korku;

اِنْدِهَاش ⇑;

مُدْهِش şaşırtan, hayret uyandıran; ç. آت şaşırtan şeyler, harikalar;

مُنْدَهِش ve مُدْهُوش şaşkın, hayret içinde; zihni karışmış, zihni karışık; bunalmış;

دَهَق[1] falaka;

دَهَاق dolu [fincan, tas], ağzına kadar dolu;

دَهْقَان[2] ç. دَهَاقِين, دَهَاقِنَة önemli kişi, lider; ¶ دَهَاقِين السِّيَاسَة siyasi liderler;

دَهَك a (دَهْك) (*bşi*) ezmek, kırmak;

تَدَهْلُز ⇒ دهلز gezinmek, dolaşmak;

دَهَالِيز ç. دِهْلِيز giriş, hol; koridor ¶ اِبْن دِهْلِيز buluntu bebek/ çocuk; اَبْنَاء الدَّهَالِيز ç. الدِّهْلِيز Delhi;

دَهْلِي a (دَهْم) ve دَهِمَ a (دَهَم) *(b-e)* apansız, beklemediği bir anda çıkagelmek; *(b-i)* şaşırtmak; (*bşe*) aniden girmek/ saldırmak; دَاهَم *(b-e)* gelip çatmak, başına gelmek, isabet etmek, gelip bulmak [hastalık, bela

vb.]; *(b-i)* şaşırtmak, beklemediği bir anda yakalamak; *(b-e)* baskın yapmak/ ansızın hamle yapmak, saldırmak; (*bir yeri*) işgal etmek, ele geçirmek; [kader] *(b-i)* yakalamak; اِسْتَدْهَم kararmak, siyah, kara olmak;

دُهْمَة siyahlık, karanlık;

أَدْهَم müe. دَهْمَـــاء ç. دُهْم kara, siyah;

دَاهِيَة دَهْمَاء felaket, afet;

الدَّهْمَـــاء halk, amme, sıradan insanlar, [yine دَهْمَاء النَّاسِ];

مُدَاهَمَة baskın, saldırı; ev arama taraması;

مُدْهَم kara, koyu siyah;

دَهَنَ *u* (دَهْن) (*b-i*, *bşi* ب ...*ile*) yağlamak; (*b-i*, *bşi* ب ...*ile*) yağlamak, meshetmek; (*b-i*, *bşi* ب ...*ile*) örtmek, sıvamak, kaplamak; (*bşi*) verniklemek; دَهَّنَ = دَهَنَ ; دَاهَنَ *(b-e)* nazik/ kibar davranmak; *(b-i)* güzel sözlerle kandırmak [yağlamak]; (*b-e karşı*) ikiyüzlü davranmak; *(b-i)* kandırmak, oyuna getirmek; تَدَهَّنَ = دُهِنَ ;

دَهْن yağlama; boyama, meshetme;

دُهْن ç. أَدْهَان, دُهُون, دِهَـان yağ [yenilen, sıvı, cilde sürülen]; katı yağ [gres yağı gibi];

دُهْنِي [na't] yağlı, yağ ile ilgili;

دُهْنِيَات yağlar; yağlı maddeler;

دَهْنَاء çöl;

دَهَّان boyacı, boyama işi yapan;

دَهِينَة merhem;

دِهَان ç. ـآت krem, merhem; deriye/ cilde sürülen yağ; vernik; boya; ikiyüzlülük, kandırma; boyama; badana yapma; وَرْشَة لِلدِّهَانِ boyacı dükkanı;

مُدَاهَنَة güzel/ yumuşak sözlerle kandırma, yağlama; ikiyüzlülük; kandırma, hile, dolap;

مُدَاهِن yağcı, dalkavuk; ikiyüzlü, mürai;

مُدْهِن yağlı;

دَهْوَر (*bşi*) [toplayıp yukarıdan aşağı] atmak; (*bşi*) devirmek, yıkmak; تدهور = دهوِر ; devrilmek; batmak, çökmek; dibe inmek;

تَدَهْوُر düşüş, çöküş; batma;

دَهِيَ *a* (دَهَاء) zeki/ kurnaz/ becerikli/ akıllı olmak; دَهَى *a* (دَهْي) [şanssızlık, bela, musibet] *(b-e)* gelip çatmak, (*b-nin*) başına gelmek;

تَدَاهَى kurnaz gibi davranmak; دَهَى = دَهَّى ;

دَهَاء zekilik, kurnazlık, akıllılık;

أَدْهَاء daha zeki,/akıllı; daha kurnaz; daha becerikli/ kabiliyetli; daha kötü/ vahim;

دَاهٍ ç. دُهَاة zeki, akıllı, kurnaz, mahir, becerikli;

دَاهِيَة kurnaz, tilki, anasının gözü;

دَاهِيَة ç. دَوَاهٍ felaket, afet; ¶ دَاهِيَـة دَهْوَاء felaket, afet; فَلْيَذْهَب فِي دَاهِيَةٍ ve دَاهِيَة دَهْمَاء Cehenneme kadar yolu var!;

دَاء ç. أَدْوَاء (دوء) hastalık, dert; ¶ دَاء الثَّعْلَب kellik, saç dökülmesi; دَاء الرَّقْص kore TIP.; دَاء الفِيلِ fil hastalığı; دَاء الْمِنْطَقَة zona hastalığı TIP.;

دَوَاء bkz. دوى ;

دَوَّبَ ⇒ دوب (*bşi*) aşındırmak;

دُوبَارَة ip, sicim; iplik, lif;

دُو بَيْت Far.> iki beyitten oluşan şiir;

اِنْدَوَحَ ⇒ دوح yayılmak, açılmak;

دَوْح ağaç dalları;

دَوْحَة çok dalı bulunan uzun ağaç; şecere, soy ağacı;

دَاحَة topaç;

دَاخَ (دوخ) *u* (دَوْخ) (*ülkeyi*) fethetmek, zaptetmek; kendini alçaltmak, küçük düşürmek; başı dönmek, sersemlemek; kendini hasta hissetmek, midesi bulanmak; دَوَّخَ (...*i*) yenmek, yenilgiye uğratmak; *(b-i)* küçük düşürmek; (*b-nin*) başını döndürmek, sersemletmek; *(b-nin)* canını sıkmak, *(b-e)* sıkıntı vermek; *(b-i)* şaşkına çevirmek ¶ دَوَّخَ رَأْسَهُ birinin başını döndürmek;

دَوْخَة başdönmesi, sersemleme; koma; mide bulantısı;

دَائِخ başı dönen;

تَدْوِيخ fetih, zaptetme;

[1]دَوَّدَ ⇒ دود kurtlanmak, kelebeklenmek;

دُود[1] [cin.is.; tek.is. ة] ç. دِيدَان kurt [böcek]; sürfe, kurtçuk, sinek kurdu, peynir kurdu; larva; tırtıl; دُودَة الحَرِيرِ ipek böceği [yine دُودَة القَزّ]; دُود قَرْعِي ve دُود askarit ZOO.; دُود القِرْمِز kırmız böceği ZOO. Coccus ilicis; دُود الْمِشّ peynir kurdu; الدُّودَة الوَحِيدَة bağırsak kurdu, şerit, tenya ZOO.

دُودِي kurt gibi, kurt şeklinde [böcek];

مُدَوَّد, مَدْوُود kurtlu, kurtlanmış;

[2]مَدْوُود = مَذْوُود KNŞ.;

دَارَ(دور) *u* (دَوَران, دَوْر) (على, ب veya حَوْلَ ...*in*) çevresinde dönmek, turalamak, halka çizmek; dönmeye başlamak; dolaşmak, deveran etmek [örn. kanın damarda dolaşması gibi]; yayılmak, gezmek, dolaşmak [söylenti vb.]; çalışmak, işlemek [motor, makine]; çalışmaya başlamak [motor]; gezinmek, çevrede dolaşmak; (على ...*ler arasında*) dönmek, sırayla dolaşmak, sırayla olmak; yüzünü çevirmek, çevresini [gözü ile] taramak; yönünü değiştirmek; (على *b-e*) karşı olmak; (حَوْلَ veya على ...*ile*) ilgilenmek, tahammül etmek, katlanmak zorunda olmak; devam etmek, sürmekte; (بَيْنَ ...*arasında*) tartışılmak, konuşulmak; (ب *bşi*) deveran ettirmek, belli bir mecrada/ yolda dolaştırmak; (ب *b-e*) rehberlik/ liderlik etmek; (بِنَظَرِهِ *bakışını*, بِعَيْنِهِ *gözünü* في ...*in üzerinde*) gezdirmek; دُرْ ¶ geriye dön! ASK; دَارَ رَأْسُهُ başı dönmek; دَارَ مَعَ الفُرَصِ şartlara göre davranmak ≈ işini bilir olmak, nabza göre şerbet vermek; دَارَتْ رَحَى الحَرْبِ savaş çıktı, patlak verdi, الْمَعَارِكُ الَّتِي دارَت رحَاهَا اَمْسِ dün meydana gelen çatışmalar/ çarpışmalar; دَارَ بِنَفْسِهِ içinden geçmek, geçirmek; دَارَ عَلَى الأَلْسُن [üzerinde] çok tartışılmış/ konuşulmuş olmak; دَارَ عَلَى الأَفْوَاهِ وَ اَسْلاَتِ وَ الأَقْلاَمِ yazı ve konuşma dilinde kulanılmak, genel kullanımı olmak [örn. kelimeler, deyimler]; دَارَ بِلاَدًا وَ اَكَلَّت اَعْيَادًا dünyada pek çok yer gezmiş/ görmüş olmak; دَارَ بَالَهُ (على ya da الى ...*e*) dikkat etmek, düşünmek KNŞ.; دَارَت عَلَيْهِم الدَّائِرَةُ başlarına bir felaket / afet geldi;

دَوَّرَ (*bşi*, ب *bşi*) döndürmek, sıra ile yapmak, çevirmek; (*bşi*, ب *bşi*) ters çevirmek; (*bşi*)

çember/ halka oluşturmak; (*bşi*) deveran ettirmek; (*bşi*) harekete geçirmek, başlatmak; (*saat* vb.i) kurmak; (على *bşi*) aramak ¶ دَوَّرَ رَأْسَهُ *b-i* ikna etmek, fikrini değiştirmek; دَاوَرَ *(b-ile)* gezmek, dolaşmak; *(b-i)* tuzağa düşürmek; *(b-i)* tuzağa düşürmeye çalışmak; (*b-i*, على ya da عن *bşde*) kandırmak, oyuna getirmek; uzaklaşmak, kaçmak, firar etmek; أَدَارَ (*bşi*) döndürmek, çevirmek; (رَأْسَهُ *başını* ...*e*) çevirmek; (*bşi*, على ya da الى ...*e*) yöneltmek, doğrultmak; (*bşi*) deveran ettirmek; (*makineyi, aleti*) çalıştırmak, işletmek; (الْمُحَرِّكَ *motoru*) çalıştırmak; (*bşi*) harekete geçirmek, çalıştırmak; (*işi, projeyi*) işler duruma getirmek, uygulamaya koymak; (*b-i*, *bşi*, عن ...*den*) uzaklaştırmak, saptırmak; (*bşi*) yönetmek, idare etmek, işletmek; (*bşden*) sorumlu/ mesul olmak; (*bşi* أَنَّ ...*dığını*) aklından geçirmek, kurmak ¶ أَدَارَ بِوَجْهِهِ إِلَى... yüzünü ...e çevirmek; أَدَارَ رَأْسَهُ *b-i* ikna etmek, fikrini değiştirmek; أَدَارَ الْحَدِيثَ فِي الْمَوْضُوعِ bir konuyu tartışmaya açmak; sözü bir konuya getirmek; تَدَوَّرَ dönmek [halka şeklinde]; çember halka şeklinde olmak; اِسْتَدَارَ [daire, hal-ka, sıra boyunca] dönmek; (الى ...*e*) dönmek; (الى ...*e*) yüzünü çevirmek, yönelmek; dönüp dolaşmak, gezinmek; başını çevirmek, geri bakmak; (حَوْلَ *bşin çevresinde*) dönmek, turalamak;

دَار müe. ç. دُور, دِيَار, دِيَارَات, دِيَرَة ev; bina, yapı; mesken, ikamet yeri; oturak, üstüne oturulan yer; bölge, kesim; yurt, vatan (çoğ. دِيَار) ¶ دَار الآثَارِ eski eserler müzesi; دَار الْبَرِيد postahane; دَار الْبَقَاء ahiret, darulbeka [sonsuzluk diyarı]; ⇑ الدَّار الْبَاقِيَة; انْتَقَلَ لِلدَّارِ الْبَاقِيَة ahirete irtihal etmek, ölmek; دَار الْبَيْضَاء Beyaz Saray; دَار التِّجَارَة ticaret odası; دَار الْحَرْب darulharb; دَار الرِّيَاسَة başkanlık sarayı; دَار السَّعَادَة İstanbul; دَار السَّلْطَنَة İstanbul [2. dünya savaşına kadar]; دَار السَّلَام cennet; Bağdat şehrinin bir ismi; دُور السِّينَمَا sinemalar; دَار الشُّرْطَة polis karakolu; دَار الصِّنَاعَة tophane, askeri teçhizat deposu; دَار الضَّرْب ya da دَار صِينِي tarçın; دَار الدِّيَار العِرَاقِيَّة Irak; دَار السِّكَّة darphane; دَار [الهِنَاء bu dünya, şu üç günlük dünya karşıtı]; دَار الْقَضَاء adliye; دَار الْكُتُب الْبَقَاء genel kütüphane, halk kütüphanesi; دُور اللَّهْوِ eğlence merkezleri; gece kulüpleri; دَار التَّمْثِيل tiyatro; دَار الْمَلِك saray; الدِّيَار الْمِصْرِيَّة Mısır; دَار الْهِجْرَة Medine; دَار الأَيْتَام yetimhane;

دَارَة ç. -آت hale, ağıl, ışık halkası [ay için]; daire, çember; devre ELK.; villa, köşk;

دَارِي yerli; evcil;

دُورِي evcil [hayvan]; عُصْفُور دُورِي ve دُورِي serçe ZOO;

دَوْر ç. أَدْوَار tur, dönüş [devriye gezerken, sporda]; rol; film rolü; periyodik; dönüşüm, münavebeli değişim; ürün değişimi; periyot; [birinin] sıra(sı); kademe, adım, aşama; du-

rum; çağ, devir; nöbet [hastalık]; kat [bina-
da]; bir müzik parçası; ¶ دَوْر تَسَلْسُلٍ kısır
döngü; دَوْر الإنْعِقَاد son tur SPO.; دَوْر نِهَائِي
celse, oturum; الدَّوْر الأَوَّل ya da دَوْر البُطُولَة
başrol; . . . قَامَ بِدَوْرٍ ya da لَعِبَ دَوْرًا bir rolü
oynamak; دَوْر أَرْضِي zemin kat; كَانَ دَوْرُه sıra
ondaydı; الدَّوْرُ لَهُ sıra onda; بِدَوْرِي (أنَا) sıra
bende; بِدَوْرِهِ (هُوَ) sıra onda; بِالدَّوْرِ sıra ile;

دَوْرَة ç. آت- dönüş, dönme; deveran; devir;
devre ELK.; nöbet turu; tur, turne; (*yola*) gir-
me, sapma; periyot [yine ELK.]; oturum, cel-
se; devre, dönem, kurs IR., SUR.; ¶ الدَّوْرَة
الدَّمَوِيَّة kan dolaşımı; الدَّوْرَة الجَوِّيَّة hava deği-
şimi ; دَوْرَة زِرَاعِيَّة ürünün nöbetleşe/ münave-
beli ekimi; دَوْرَة تَشْرِيعِيَّة yasama dönemi;
دورة الفلك gök cisimlerinin bir yörüngeyi
izleyerek dönmesi; دَوْرَة التَّعَارِيف yandan/ ce-
nahtan manevra ASK.; دَوْرَة مَالِيَّة mali yıl;
دَوْرَة الْمِيَاه tuvalet;

دَوْرِي [na't] dönüşümlü, nöbetle, sıra ile
olan, münavebeli; periyodik, belirli aralık-
larda olan; dolaşım ile ilgili; bkz. دَوْر ve
دَوْرَة; ¶ الجِهَاز الدَّوْرِي dolaşım sistemi;

دَوْرِيَّة ç. آت- nöbet, nöbet turu; devriye;
¶ دَوْرِيَّات الإسْتِكْشَاف keşif turları;

داوْرِيَّة = دَوْرِيَّة KNŞ.;

دَيْر ç. دُيُور, دِيَرَة, أَدْيِرَة, أَدْيَار manastır;

دَيْرِي manastır ile ilgili;

دِيرَة bölge, alan, arazi;

دُوَار başdönmesi; mide bulantısı;

دَوَّار hızlı ve sürekli olarak dönen, dola-
şan; bir yörüngede, seyreden; çevrinti, bur-
gaç, eğrim, girdap; seyyah, gezgin; çiftlik
MIS. ¶ بَابٌ دَوَّار döner kapı; بَائِعٌ دَوَّار seyyar
satıcı دَوَّارُ الشَّمْسِ ayçiçeği, güne bakan BOT.;

دَيَّار rahip;

دَيْرَانِي rahip;

دَوَّارَة girdap ⇑; pergel SUR.; دَوَّارَةُ الهَوَاءِ
fırıldak, rüzgargülü;

دِيَارِي evcil; yerli;

دَوَران dönme, dönüş; tur; deveran;

أَدْوَر: أَدْوَرُ عَلَى الأَلْسُن hakkında daha çok
konuşulan, tartışılan;

مَدَار ç. آت- yörünge; devre; çevrim, dön-
gü; aks, dingil; eksen; çevresinde dönülen/
bağımlı olunan şey MEC.; eksen; merkez; [tar-
tışma] konu, mevzu; menzil, sınır; dönence
COĞR.; ¶ مَدَارُ السَّرَطَان Yengeç Dönencesi;
كَانَ مَدَارُهُ ... عَلَى [tartışma, münakaşa] ...hakkında idi;
عَلَى مَدَارِ السَّنَة bütün yıl boyunca,/süresince;

تَدْوِير Kur'an'ın orta [تَرْتِيل ile حَدْر arasın-
da] hızla okunması;

مُدَاوَرَة ç. آت- kandırma, oyuna getirme,
aldatma; daha baskın/ üstün çıkma; tuzak;
tuzağa düşürme;

إدَارَة döndürme; çalıştırma, işletme; sür-
me, kullanma TEKN.; yönetme, idare; yöne-
tim; idari kısım/ bölüm; ¶ إدَارَةُ الأَمْنِ emniyet
amirliği; إدَارَة عُرْفِيَّة örfi idare; sıkıyönetim;
سُوء الإدَارَة kötü/ yanlış yönetim; مَجْلِس
الإدَارَة idari meclis, yönetim kurulu; مَرْكَز

الإدَارَة idare merkezi; karargah;

اِدَارِي idari, yönetimle ilgili; idari görevli;

اِدَارِيًّا idari kanallardan/ yollardan, resmen;

اِسْتِدَارَة dönme [dairesel];

دائِر dönen; deveran eden; bilinen, kullanılan [örn. ibare, ifade]; seyyar gezici; devam etmekte, sürmekte; çalışır/ işler halde; çalışan, işleyen [makine, motor]; yuvarlak;

دَائِرَة ç. دَوَائِر çember, daire; halka; daire çevresi; kapsam, menzil; alan, saha MEC.; resmi daire IR., SUR., LÜB.; ofis, büro; [hukuk mahkemelerinde] bölüm MIS., TUN.; çiftlik MIS.; felaket, afet ¶ ...فِي دَائِرَة ...çerçevesinde; عَلَى شَكْلِ نِصْف دَائِرَة yarım daire şeklinde; نُقْطَة الدَّائِرَة önemli/ kritik nokta, can alıcı nokta; دَائِرَة كَهْرَبَائِيَّة elektrik devresi; دَائِرَة قَصِيرَة kısa devre ELK.; دَائِرَة الْمَعَارِف ansiklopedi; دَوَائِر الْحُكُومَة devlet daireleri; الدَّوَائِر الرَّسْمِيَّة (السِّيَاسِيَّة وَ الْعَسْكَرِيَّة) resmi (siyasi, askeri) daireler; دَائِرَة الإِخْتِصَاص uzmanlık/ ihtisas alanı; دَائِرَة اِسْتِئْنَافِيَّة temyiz mahkemesi; دَائِرَة اِنْتِخَابِيَّة seçim bölgesi; دَارَتْ عَلَيْهِ الدَّوَائِرُ başına belalar gelmek;

دَائِرِي [na't] daire şeklinde, halka gibi;

مُدَوَّر daire şeklinde, yuvarlak;

مُدِير müdür, yönetici; başkan; rektör; (ç. مُدَرَاء) İlçe idari başkanı, ≈kaymakam SUR., LÜB., IR., SUUD.; ¶ مُدِير الجَوْق orkestra şefi;

مُدِيرَة kadın idareci; müdire;

مُدِيرِيَّة yönetim; idarecilik; (ç. -آت) il MIS.; bakanlık binası IR.;

مُؤْتَمَر الْمَائِدَة ¶ مُسْتَدِير yuvarlak; dairesel الْمُسْتَدِيرَة yuvarlak masa toplantısı;

دَوْرَق ç. دَوَارِق sürahiyi andıran, uzun boyunlu bir çeşit cam kap MIS.;

دَوْزَنَ (*müzik aletini*) akort etmek; frekansı, yayın istasyonunu ayarlamak [radyo];

دُوزَان ve دَوْزَنَة akort etme [müzik aletini]; دَوْزَنَة frekans, istasyon ayarı [radyo için];

دُوزِينَة İt.> düzine;

دَاسَ (دوس) *u* (دِيَاس, دَوْس) (*bşe*) ayağı ile basmak; (*bşi*) ayağının altında ezmek, kırmak; (*tohumu* vb.i) dövmek, ezmek; *(b-i)* küçümsemek, hakir görmek; *(b-i)* ezmek [araba vb.]; اِنْدَاسَ = دُوِسَ;

دَوْس ⇑ mas.;

دِيسَة sık ağaçlık, orman, cangıl;

دَوَّاسَة pedal;

مَدَاس ayakkabı, sandalet;

مُدَاس, مَدُوس kırılmış; üstüne basılmış, ezilmiş; çiğnenmiş [araba altında];

دُوسِنْتَارِيَا, دُوسِنْطَارِيَا dizanteri;

دُوسِيَه, دُسِيَه ç. -آت Fr.> dosya;

دُوش[2] ç. -آت Fr.> duş;

دُوطَة İt.> çeyiz;

دَوَّغَ ⇒ دوغ marka basmak, damgalamak;

دَاغ ç. -آت dağ, damga [sığırlarda];

دَافَ (دوف) *u* (دَوْف) (*bşi*, في *bş ile*) karıştırmak, harmanlamak; (*bşi*, في *bşe*) ilave etmek, katıştırmak;

دُوق dük;

دُوقَة düşes;

فَخَامَة رَئِيسِ الحُكُومَة Başbakan, ekselansları; الدَّوْلَة Cumhurbaşkanının ünvanı SUR. LÜB.; الدَّوْلَة العَلِيَّة Devleti Aliye, Osmanlı Devleti; الدُّوَل الكُبْرَى (العُظْمَى) Süper Devletler (Güçler); دَوْلَة مُنْتَدَبَة vekil, mandater devlet;

دَوْلَة [o] cezve (= رَكْوَة);

دَوْلِي devletler ile ilgili;

دُوَلِي uluslararası;

دُوَلِيَّة internasyonallik, beynelmilel, uluslar arası olma;

دُوَيْلَات küçük devletler;

دَوَالَيْك önüşümlü olarak, sıra ile; tek tek; وَ هَكَذَا دَوَالَيْكَ ¶ ve saire, ve benzerleri;

تَدْوِيل uluslararası, beynelmilel yapma;

مُدَاوَلَة ç. -ات toplantı; müzakere; istişare; konsültasyon; مُدَاوَلَةً sıra ile, tek tek;

تَدَاوُل sıra ile, münavebeli olarak değişme, dönüşümlü; deveran etme, belli bir mecrada dönme; tedavül [para]: بِالتَّدَاوُلِ sıra ile;

مُتَدَاوَل cari, deveran eden, tedavülde olan; geçerli; ortak kullanılan; الكَلَام الْمُتَدَاوَل ¶ yaygın kullanımı olan dil;

دوال bkz. دلو;

دُولَاب ç. دَوَالِيب tekerlek; tekerlek çemberi ya da lastiği; dişliler, tekerlekler mekanizma; dolap; دُولَاب لِلمَلَابِسِ ¶ gardırop;

دُولَار ç. -آت dolar;

دَامَ (دوم)[1] *u* (دَوَام, دَوْم) devam etmek, sürmek; sebat etmek, azim göstermek, ısrarcı olmak مَا دَامَ... ¶ ...dığı sürece; zira..., ...dığı için; مَا دُمْتُ مَعَكَ seninle beraber olduğum sürece;

دُولِي düklük ile ilgili;

دُولِيَّة düklük;

دَالَ (دول)[1] *u* (دَوْلَة) dönüşümlü/ münavebeli olarak değişmek, periyodik olarak değişmek; [şans, zaman] değişmek, dönmek; ¶ دَالَت دَوْلَةُ الإِسْتِبْدَاد diktatörlük dönemi kapandı/ sona erdi; دَالَت لَهُ الدَّوْلَةُ şansı [lehine] döndü.

(عَلَيْه *aleyhine*); دَاوَلَ (*b-i, bşi*) sıralı/ nöbetleşe olarak değiştirmek; (الأَيَّام *günleri*) peş peşe yapmak, kılmak [Allah]; (بَيْنَ ...*arasında*) münavebeli/ sıralı olarak değişmek (*b-ile* ...*hakkında* ...في) konuşmak, tartışmak; أَدَالَ (*b-i*, من ...*den*) üstün tutmak; (*b-e*, على ...*de*) zafer kazandırmak, muzaffer kılmak; (*bşi* ya da من *bşi*, ب *bş ile*) karşılıklı değiştirmek, yerine koymak; ¶ أُدِيلَ لِبَنِي الْعَبَّاسِ مِنْ بَنِي أُمَيَّة Yönetim Beni Umeyye'den, Beni Abbas'a geçti; تَدَاوَلَ (*bşi*) değiştirmek, sıra ile yapmak; (*bşi*) elden ele geçirmek/ dolaştırmak; (farklı şeyleri) sıra ile ele almak; (الرَّأْي *görüş, fikir*) alışverişinde/ teatisinde bulunmak; (*bşi*) sık sık kullanmak; tartışmak, müzakere için toplanmak; toplantı yapmak; deveran etmek, dönmek ¶ تَدَاوَلَت الأَيْدِي elden ele geçmek, ellerde dolaşmak; تَدَاوَلَت الأَلْسُنُ insanların dilinde/ ağzında olmak, ağızdan ağıza gezmek;

دُوَل ç. دُوَلَة elden ele geçme, dönme; [zaman, şans] dönme, değişme; hanedan, hükümdar ailesi; devlet; imparatorluk, kraliyet ¶ دَوْلَة صَاحِب الدَّوْلَة Başbakanın ünvanı;

دَوَّمَ dönmek, bir daire boyunca hareket etmek; (*bşi*) döndürmek, çevirmek; دَاوَمَ (على *...de*) sebat etmek, azim göstermek, ısrarcı olmak; devam etmek; أَدَامَ (*bşi*) devam ettirmek, sürdürmek; اِسْتَدَامَ (*bşi*) devam ettirmek, sürdürmek; (*bşe*) devam etmek;

دَوْم devam, devamlılık, sürme; دَوْمًا hep, daima, her zaman;

دِيَمَة ç. دِيَم, دُيُوم sürekli yağmur;

دَوَام devam, süreklilik; kesintisiz/ sürekli başarı, muvaffakiyet; azim, sebat, kararlılık; (في *bir yerde*) oturma, kalma; دَوَامًا ve عَلَى دَوَامٍ daima, her zaman ¶ سَاعَات الدَّوَامِ ya da أَوْقَات الدَّوَامِ ya da وَقْت الدَّوَامِ iş, çalışma saatleri IR., SUR.;

دَوَّام = دَيْمُومَة

دُوَّامَة topaç; girdap, çevrim, burgaç;

مُدَاوَمَة azim, sebat, kararlılık; devam, süreklilik;

دَائِم devam eden, süren; sonsuz, ebedi; devamlı, sürekli; değişmez, sabit; دَائِم التَّقَدُّمِ وَ النُّمُوِّ sürekli ilerlemekte ve gelişmekte olan;

دَائِمًا daima, her zaman; دَائِمًا أَبَدًا her zaman, ebediyen;

دَائِم = دَائِمِي

مُدَام şarap;

مُسْتَدِيم sürekli, devamlı, kesintisiz;

دُومَان dümen;

دُومَنْجِي dümenci;

دَوَّنَ ⇒ دون[1] (*bşi*) kaydetmek, yazıya geçmek; (*bşi*) kaydetmek, sicile almak; (*şiirleri* vb.i) toplamak, derlemek, tedvin etmek; ¶ دَوَّنَ شَرْطًا şart koşmak, şarta bağlamak; تَدَوَّنَ kaydedilmek, yazıya geçilmek;

دَوَاوِين ç. دِيوَان [eskiden İslami idarelerde] hazineye ait hesap defterleri; [şiir] divan; hükümet ofisi, idari bölüm; ofis, büro; kabine, devlet konseyi; yönetim heyeti, konsil; hükümet; mahkeme; resmi veya umumi toplantılara mahsus bina; kanepe, sedir, divan; kompartman [tren] ¶ لُغَة الدَّوَاوِينِ resmi dil; دِيوَان التَّفْتِيشِ soruşturma mahkemesi;

دِيوَانِي resmi, idari; bir hat, Divani;

تَدْوِين yazıya geçme, kaydetme, tedvin; listeye/ sicile alma; kayıt;

مُدَوَّنَات ç. مُدَوَّنَة kayıt, kayıtlı; [tek tek kaydedilen] madde; مدونات [belli bir konudaki] dökümanlar, literatür;

دُون[2] alçak, düşük; kötü, adi; az; عَامَلَهُ بِالدُّونِ birini hiçe saymak, küçümsemek, hakir görmek; ...دُونَ [meb. mud. kul., seviye, değer vb.de] ...in altında; ...den az, yetersiz; ...den önce; ...siz; ...den daha çok; ...in istisnası ile, ...hariç; ¶ دون ذلك [mud.kul] bunu yapmadan, başarmadan önce, دُونَ ذَلِكَ خَرْط القَتَاد ≈ bunun için, bir fırın ekmek yemek lazım.; ...دُونَ (بِ) مِنْ ...siz, ...sız; ...hariç; ...in dışında; ...بِدُونِ انْ ya da مِنْ دُونِ ...دُونَكَ ...yapmadan, yapmaksızın; ...اَنْ [bitişik zamirden önce] ...den sakın!, ...e dikkat et!; هُوَ دُونَهُ onun ayarı değildir, (ondan

دَوَاء ç. أَدْوِيَة ilaç, deva;

دَوَائِي tedavi ile ilgili, ilaç niteliğinde;

دَاء bkz. دوء ;

دَوَاء tedavi, terapi TIP.;

مُدَاوَاة ⇑;

تَدَاوٍ tedavi;

دُوِي Fr.> duy ELK.;

دِيَالُوج ç. آت- diyalog;

دِيبَاج ve دِيبَاجَة bkz. دبج ;

دَيُّوث (دَيُّوس) karısı tarafından aldatılan erkek; pezevenk, deyyus; ötleğengillerden bir kuş;

دِيجُور bkz. دجر ;

دِيَاجِي bkz. دجو ;

دِيَادَبَة ç. دَيْدُبَان, دَيْدَبَان koruma, gardiyan; nöbetçi, gözcü; دَيْدُبَان الْمَرَاكِب gemi kaptanı;

دِيدَن bkz. ددن ;

دِير, ديرة, اديار, اديرة, ديري, ديار, ديراني bkz. دور ;

دِيسم bkz. دسم ;

دِيه bkz. دو ;

دَيُّوس bkz دَيُّوث ;

دِيسمبر Aralık ayı;

دِيك ç. دِيكَة, دُيُوك, أَدْيَاك horoz ¶ دِيك الحَبَش hindi; دِيك رُومِي hindi; وَزَن الدِّيك horoz siklet SPO.; السُّعَال الدِّيكِي boğmaca öksürüğü;

دِيكْتَاتُورِي bkz. دِكْتَاتُورِي ;

دِيكُور ç. آت- Fr.> dekor;

دَيْمَاس ç. دَيَامِيس zindan;

دِيمُومَة, ديم, قَدِيمَة bkz. دوم ;

دِيمُوطِيقِي umuma ait, genel [yazılar];

دِيمُوقْرَاطِي, دِيمُقْرَاطِي demokratik; demokrat;

aşağıdır); كَانَ دُونَهُ أَهَمِّيَّةً ...den daha az önemliydi; اثْم دُونَهُ كُلُّ اثْمٍ günahların en büyüğü; الَّذِينَ هُم دُونَ السِّنِّ عَسْكَرِيَّةٍ askerlik yaşının altında olanlar; دُونَ مَا نَظَرَ الى... ...e itibar etmeksizin, ...i göz önüne almadan; دُونَ مَا نَظَرَ الَى ...e itibar etmeksizin, ...ı göz önüne almadan; دُونَ مَا فَائِدَة hiç bir fayda bulunmaksızın; tamamen faydasız; تَخْشَى اَنْ يَسْعَدْنَ دُونَهَا onların, kendisinden daha mutlu olmalarından korkuyor.; تِلْكَ الكُتُبُ دُونَ غَيْرِهَا sadece şu kitaplar; اَنَا مُتَعَجِّب مِنْ فَضْلِكَ دُونَ عَلَيْكَ senin ilminden çok kredi veren/ erdemine hayranım; اِذَا كَانَ الغُصْنُ دُونَ مَا يَحْتَمِلُهُ eğer dal onu taşıyamayacaksa; وَصَلَ دُونَهُم الى الغَايَة Onlar olmadan hedefe ulaştı; اشاحت بِوجهِها دونه yüzünü onun göremeyeceği bir şekilde çevirdi; حَالَ دُونَ الشَّيْء *bşe* engel olmak; الأَشِعَّة دُونَ الحَمْرَاء mor ötesi ışınlar; المَوْجَات دُونَ القَصِيرَة mikro dalga ELO.;

دُونُم bir alan ölçüsü, birimi (Ir ≈? 2500 m^2; FİL. ≈ 900 m^2);

دَوَى[1] ve دَوِّى ses çıkarmak; vızıltı halinde ses çıkarmak, vızıldamak; yankılanmak, aksetmek; دَاوَى (*hastayı, hastalığı*) tedavi etmek, iyileştirmek; تَدَاوَى [ilaç ile] tedavi olmak; tedavi görmek;

دَوَى ç. أَدْوَاء hastalık, illet, dert;

دَوِي ses, gürültü, çınlama, vızırtı; yansıma, akis, eko;

دَوَاة [KNŞ. دَوَايَة] ç. دَوَايَات, دُوِي divit;

دِيمُقْرَاطِيَّة, دِيمُوقْرَاطِيَّة ç. -آت demokrasi;

دَانَ (دين)[1] *i* (دَيْن) ödünç almak; borçlanmak; (ب *bşi*, ل *b-e*) borçlu olmak, örn. دَانَ لَهُ بِالشُّكْرِ *b-e* şükran borcu olmak; (بِالحَيَاةِ *hayatını*, ل *b-e*) borçlu olmak; (ل *b-e*, ب *bşi*) borçlu olmak; (ل *b-e*) itaat etmek, boyun eğmek, *(b-e)* borç para vermek; *(b-e)* boyun eğdirmek; *(b-i)* yargılamak; دَايَنَ *(b-e)* borcu olmak; *(b-e)* kredi açmak «دَايَنَ بِمَبْلَغِ خَمْسَةِ قُرُوشٍ»; أَدَانَ *(b-e)* borç para vermek; *(b-e)* taksitle satış yapmak; *(b-i)* mahkum etmek, suçlu bulmak; تَدَيَّنَ borçlu olmak, borcu bulunmak; (ل ...*e*) itaat etmek, boyun eğmek; تَدَايَنُوا بِدَيْنٍ bbe borçlanmak; اِسْتَدَانَ borç almak, borca girmek;

دَيْن ç. دُيُون borç; maddi zorunluluk, yaptırım; ¶ بِالدَّيْنِ veresiye; رَبُّ الدَّيْنِ kredi veren, açan; دُيُون الحَرْب savaş borçları; دَيْن مُوَحَّد tazminat altındaki borç; مَضْمُون konsolide;

دَيْنُونَة yargı, hüküm; kıyamet;

الدَّيَّان Yargılayıcı (Allah (cc));

مَدِينَة ç. مُدُن, مَدَائِن şehir kasaba; الْمَدِينَة Medine; bkz. مدن ;

صَدَرَ ¶ ادَانَة suçlu bulma; mahkum etme; اَلحُكْمُ بِادَانَتِهِ mahkum edildi, suçlu bulundu;

اِسْتِدَانَة borçlanma, borca girme;

دَائِن kredi açan, borç veren;

مَدْيُون borçlu; yaptırım altında olan;

مَدْيُونِيَّة borçluluk;, yaptırım altında olma;

مَدِين borçlu; ¶ مَدِين بِالشُّكْرِ şükran borcu olan; كَانَ مَدِينًا لَه *b-e* borcu olmak;

مُدِين borç veren, kredi açan;

مُدَان suçlu bulunan, mahkum, hüküm giymiş; yargılanmış;

دَانَ (دين)[2] *i* (دِيَانَة, دِين) (*dini, inancı*) benimsemek, ikrar etmek; ¶ دَانَ بِالإِسْلَامِ İslam'ı kabul etmek; دَانَ بِعَادَتِهِ alışkanlıklarını sürdürmek; تَدَيَّنَ (ب *dini*) kabul etmek, ikrar etmek;

دِين ç. أَدْيَان din, inanç; يَوْم الدِّينِ Kıyamet Günü;

دِينِي dini; manevi ¶ لاَ دِينِي din dışı;

دَيِّن dindar, mütedeyyin;

دِيَانَة ç. -آت din; fırka, mezhep;

دَيَّان dindar, mütedeyyin;

تَدَيُّن dindarlık;

مُتَدَيِّن dindar, mütedeyyin;

مُتَدَيِّنَة dini cemaat/ topluluk;

دِينَار ç. دَنَانِير dinar, bir para birimi IR., ÜRD.; ç. دَنَانِير para;

دِينَارِي karo [İskambil kartlarında];

دِينَامُو dinamo, jeneratör;

دِينَامِيت dinamit;

دِيَة bkz. ودى ;

دِيوَان ç. دَوَاوِين ve دِيوَانِي bkz. دون ;

ذ

ذَبَّ *u* (ذَبَبَ) (*b-i, bşi*) kovmak, defetmek; (عن) *b-i, bşi*) savunmak, müdafa etmek, korumak;

ذُبَاب [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَذِبَّة, ذِبَّان sinek;

¶ ذُبَاب قَارِض atsineği ZOO.;

ذُبَابَة ç. ـَات- [ذُبَاب ın tek.is.] sinek; uç, burun [kılıç vb.nin];

ذُبَّابَة sinek; arpacık [silahda];

مِذَبَّة sineklik, cibinlik;

ذَبَحَ *a* (ذَبْح) boğazlamak, boğazını keserek öldürmek; katliam yapmak; cinayet işlemek; (*hayvanı*) kurban etmek; ذَبَّحَ ⇑;

ذَبْح boğazlama;

ذِبْح kurban;

ذُبْحَة anjin, boğak TIP.; difteri ¶ الذُّبْحَة الصَّدْرِيَّة anjin TIP.;

ذَبَّاح öldüren; boğazlayan; kasap;

ذَبِيح boğazlanmış;

ذَبِيحَة ç. ذَبَائِح kurbanlık; kurban edilen hayvan; kurban [etme]; adak;

مَذْبَح ç. مَذَابِح mezbahane;

مَذْبَحَة katliam, kırım;

ذَبْذَبَ (*bşin*) salınmasına sebep olmak, (*bşi*) sallamak; تَذَبْذَبَ sallanmak, salınmak; salınmak, osilasyona girmek ELK.; [manyetik iğne] sapmak; titreşmek; kararsız bir şekilde değişmek; kararsız olmak, tereddüt etmek;

ذَا[1] ç. أُولاَء bu; بِذَا bununla, bu münasebetle; لِذَا bu sebeple; كَذَا böyle, bu şekilde; هٰكَذَا böylece, bu şekilde; لِمَاذَا niçin; مَاذَا ne ?; هَا ذَا müe. هِيَ ذَا şunu, bunu; şuna bak!; هُوَ ذَا İşte ben , ç. هَا نَحْنُ أُولاَء ; هَا ذَاكَ müe تَاكَ ; أَنَا ذَا bu, bunu; اذْ ذَاكَ o vakit; o günlerde; أُولاَئِكَ ç. تِيكَ , ذٰلِكَ müe تِلْكَ ç. أُولاَئِكَ şu; بِذٰلِكَ bununla, bu suretle, böylece; لِذٰلِكَ bu yüzden, bu, sebeple; بَعْدَ ذٰلِكَ Ondan sonra; وَ ذٰلِكَ اَنْ... bununla beraber; بَعْدَ ذٰلِكَ ...anlamına gelmektedir; وَ ذٰلِكَ لأَن... bu ...olması sebebiyledir; ذٰلِكَ بِأَن... bu ...sonucudur; كَذٰلِكَ böyle, bu şekilde; benzer şekilde, yine; أُولاَئِكُم ç. تِلْكُم müe ذٰلِكُم şu, o; هٰذَا müe. هٰذِه ç. هٰؤُلاَء [müsenna هٰذَان müennes müsenna هَتَان] bu;

ذَا[2] bkz. ذُو ;

ذَأَبَ ⇒ تَذَأَّبَ ve اِسْتَذْأَبَ zalim olmak, zalimleşmek; kurt gibi olmak;

ذِئْب ç. ذِئَاب , ذُؤْبَان kurt; afrika çakalı ZOO. Canis anthus ¶ مَرَض الذِّئْب الأَحْمَر bulaşıcı olmayan bir deri hastalığı;

ذُؤَابَة ç. ذَوَائِب [saç için] kahkül, perçem;

ذَات , ذَاتِي ve ذَاتِيَّة bkz. ذو ;

ذَاك bkz. ذا ;

ذَال "ذ" harfinin adı;

ma; biriktirme, yığma; toplama, derleme;

مُذَّخَر ç. ون- topçu yardımcısı ASK., SUR.;

مُذَّخَر ç. آت- erzak, levazım;

مُذَّخَرَة ç. آت akü SUR.;

ذَرَّ[1] *u* (ذَرّ) (*bşi*) yaymak, neşretmek, saçmak; (*bşi*, ب *bşin üzerine*) serpmek, saçmak ¶ ذر الرَّمَادَ في عَيْنَيْهِ *b-i* yanıltmak, gerçeği görmesine engel olmak; ذَرَّ *u* (ذُرُور) ufukta giderek belirmek, yükselmek [güneş] ¶ ذَرَّ قَرْنُهُ görünmeye başlamak, ucu görünmek;

ذَرّ yayma, saçma, serpme; [top.is.] parçacıklar, taneler, zerreler, atomlar;

ذَرَّة [tek.is.] ç. آت atom; küçük parçacık, partikül; zerre ¶ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ zerre ağırlığınca; çok az; مِقْدَار ذَرَّةٍ zerre kadar, azıcık; ذَرَّة مِنْ الشَّكّ en ufak bir şüphe;

ذَرِّي atom ile ilgili; قُنْبُلَة الذَّرِّيَّة atom bombası; طَاقَة ذَرِّيَّة ve النَّشَاط الذَّرِّي atom enerjisi;

ذُرُور toz; pudra;

ذُرُورِي [na't] toz, pudra halinde;

ذَرِيرَة ç. ذَرَائِر pudra;

ذُرِّي soy, nesil ile ilgili;

ذُرِّية ç. ذَرَارِي soy, nesil, zürriyet;

يَذَرَ[2] bkz. وذر;

ذَرِبَ *a* (ذَرَب) keskin olmak, keskinleşmek;

ذَرَب ishal, amel, iç sürmesi, diyare TIP.;

ذَرِب ç. ذُرْب keskin, kesici; ¶ جَرْح ذَرِب kötü/ acı veren yara;

ذُرَاح [cin.is.; tek.is. ة] ç. ذَرَارِيح kuduz mikrobu ZOO. Cantharis; [منفط] ذَرَاح İspanyol sineği ZOO. Lytta vesicatora;

ذَبْذَبَة ç. آت- sallanma; salınım osilasyon ELO.; titreşim; frekans;

تَذَبْذُب sallanma hareketi; salınım, osilasyon ELO.; sapma [manyetik iğne];

مُذَبْذِب osilatör ELO.;

مُذَبْذَب değişen, kararsız bir şekilde değişen; kararsız, tereddüt içinde;

تَيَّار مُتَذَبْذِب : مُتَذَبْذِب osilasyon akımı ELO.;

ذَبَلَ *u* (ذُبُول, ذَبْل) solmak, kurumak; renk atmak, rengi uçmak; kurumak; yavaş yavaş eriyip gitmek; [göz] parlaklığını, ferini kaybetmek;

ذَبْل sedef;

ذُبَالَة fitil [lamba, mum];

ذَابِل ç. ذُبُل solmuş, solgun; kuru, kurumuş; solgun, uçuk [renk]; mat, parlak olmayan; yorgun halsiz;

ذَحْل ç. ذُحُول, اَذْحَال kızma, gücenme, içerleme, darılma; kindarlık, kin tutma, kan davası;

ذَخَرَ *a* (ذَخْر) (*bşi*) ayırmak, saklamak; (*bşi*) yığmak, biriktirmek; اِدَّخَرَ (*bşi*) saklamak, bir yere ayırıp koymak; (*bşi*) biriktirmek, yığmak; toplamak, tasarruf etmek (*bşi*, örn. *gücünü, kuvvetini*) ¶ . . . ل اِدَّخَرَ حُبًّا *b-e karşı* muhabbeti olmak, sevgi beslemek; لاَ يَدَّخِرُ جُهْدًا en ufak bir çaba sarfetmiyor;

ذُخْر ç. اَذْخَار saklanan/ biriktirilen şey; stoklar; biriktirilmiş değerli şey, hazine;

ذَخِيرَة hazine; stoklar; zahire, erzak; mühimmat, cephane; mukaddes emanet;

اِدِّخَار ayırıp koyma, saklama, kilere koy-

ذَرْق [kuş] pislik, dışkı;

ذَرَا (ذَرْو) *u* (*bşi*) saçmak, dağıtmak, serpmak; [rüzgar] (*toz*) kaldırmak; (*buğday tanelerini*) ayırmak; ذَرَى (ذَرْي) *i* ⇑; ذَرَّى ⇑; ذَرًا = أَذْرَى ; (*b-den, bşden*) kurtulmak, (*b-i, bşi*) başından atmak; ¶ أَذْرَتِ الْعَيْنُ الدَّمْعَ [göz] yaş dökmek, [ağlamak]; تَذَرَّى [buğday taneleri] ayrılmak; (*bşe*) çıkmak, yükselmek, tırmanmak; (ب *...de, altında*) gölgelemek; (ب *...e*) sığınmak, kaçmak; اِسْتَذْرَى (ب *...e*) sığınmak, (ب *b-nin*) himayesi altına girmek;

ذُرَة darı, mısır ¶ ذُرَة شَامِي MIS. mısır, darı BOT.; ذُرَة صَفْرَاء ⇑ SUR.; ذُرَة بَيْضَاء akdarı BOT. Panicum miliaceum SUR.;

ذُرًى siper; barınak, sığınak;

ذُرْوَة ç. ذُرًى doruk, zirve; tepe; uç; en yüksek nokta;

مِذْرًى ve مِذْرَاة ç. مَذَارٍ harman savurma küreği, yaba, tırmık;

ذَعَرَ *a* (ذَعْر) (*b-i*) korkutmak, ürkütmek; ذُعِرَ [edil] (ل *...ile*) korkutulmak; ذَعِرَ *a* (ذَعَر) ürkmek, korkmak; أَذْعَرَ (*b-i*) korkutmak, ürkütmek; تَذَعَّرَ ve اِدَّعَرَ korkmak, ürkmek;

ذُعْر korku, panik, ürkme;

ذَعَر ⇑;

ذُعَاف öldürücü, ani ölüme sebep olan [zehir];

مَوْت ذُعَاف ani ölüm;

ذَعَقَ *a* (ذَعْقَة) (*b-i*) bağırarak/ sesle korkutmak;

ذَعَنَ *a* (ذَعَن) ve أَذْعَنَ (ل *b-e, b-e, emire*) itaat etmek, uymak; (ل *b-e*, ب *bşi*) gönüllü olarak vermek;

ذَرَعَ *a* (ذَرْع) (*bşi*) ölçmek; (*bşin*) ölçüsünü almak; (*mesafeyi*) yürümek; (*ülkeyi*) baştan başa/ boydan boya geçmek; (ل *b-ile* بَيْنَ *bir başkası arasında*) aracılık yapmak; تَذَرَّعَ (بِذَرِيعَةٍ ya da بِوَسِيلَةٍ *bir vasıta, vesile*) kullanmak, (ب *bşi*) bahane/ mazeret olarak ileri sürmek; (ب *bşi*) (الى *için*) vasıta olarak kullanmak; اِنْذَرَعَ ilerlemek, ilerleme kaydetmek; araya girmek;

ذَرْع (ب *bşi yapabilme*) güç, kabiliyet; ¶ ضَاقَ عَنْهُ ذَرْعًا ve ضَاقَ ذَرْعًا ب... bir şeyi yapamamak, başaramamak; *bşden* bıkmak, *bşe* tahammülü/ sabrı kalmamak;

ذِرَاع müe. ve müz. ç. أَذْرُع , ذُرْعَان kol; kolun dirsekten orta parmak ucuna kadar olan kısmı; arşın [SUR. = 68 cm. MIS. ذِرَاع بَلَدِي = 58 cm., ذِرَاع هِنْدَازَة = 66.5, ذِرَاع اِسْطَنْبُولِي = 65.6 cm; ذِرَاع مِعْمَارِي (mimarlıkta)= 75 cm; ذِرَاع مِعْمَارِي مُرَبَّع = 5625 cm^2; Irak'da; ذِرَاع بَلَدِي ya da ذِرَاع بَغْدَادِي, ذِرَاع حَلَبِي ≈ 68 cm, = 80 cm; makine kolu; güç, kuvvet;

ذَرِيع çabuk yürüme; hızlı, seri; sel gibi; çabuk yayılan [ölüm]; harap/ viran eden, yıkan; aracı;

ذَرِيعَة ç. ذَرَائِع vasıta, vesile; özür, bahane;

ذَرَفَ *i* (ذَرْف, ذَرِيف, ذُرُوف, ذَرَفَان) [göz yaşları] akmak, boşanmak; [göz] (*yaş*) akıtmak; اِسْتَذْرَفَ (على *bir yaşı*) geçmek, bitirmek; [göz] (yaş) akıtmak;

ذَرَقَ *u, i* (ذَرْق) [kuş] pislemek, dışkısını bırakmak; أَذْرَقَ ⇑;

اذْعَان boyun eğme, itaat etme;

مُذْعِن muti, itaatkar, boyun eğen;

مِذْعَان ⇑;

ذَفَر ağır/ kötü koku [havasız yer, koltuk altı];

ذَقَن ç. اَذْقَان , ذُقُون çene;

ذَقْن [müe.] ç. ذُقُون sakal ¶ ذَقْنُ الشَّـيخِ pelin [acı pelin, acı yavşan, yavşan otu, ak pelin] BOT. Artemisia absinthium; خَـرُّوا لأذْقَانِهم yüzü koyun yere kapandılar; غَرِقَ ¶ في العَـمَلِ حَـتَّى الذَّقَن başını kaldıracak hali olmamak; ضَحِكَ عَلَى ذَقْنِه ç. عَلَى ذُقُونِهِم *b-ile* (ب *bş hakkında*) alay etmek MIS., SUR.; (*b-i* ب .. *hususunda*) aptal yerine koymak; *b-nin* taklidini yapmak; ضَحِكَ في ذَقْنِه *b-nin* yüzüne gülerek alay etmek;

ذَكَرَ *u* (تِذْكَـار ,ذِكْر) (*bşi*) hatırlamak, [bş] akla gelmek; (*bşi*) akılda tutmak; _ (ذِكْـر) (*bşi*) anmak, (*bşden*) bahsetmek, (*bş hakkında*) konuşmak; (*bşin*) adını anmak, zikretmek, sözünü etmek; (*bşi*) ifade etmek, dile getirmek; (*bilgi*) vermek; (*bşe*) işaret etmek, referansta bulunmak; (*bşi*, ل *b-e*) anlatmak, söylemek; ¶ تَقَدُّم يُذْكَر önemli/ mühim ilerleme; لاَ يُذْكَر önemsiz, muteber değil; ذَكَرَهُ بِخَيْرٍ (بِالخَيْرِ) *b-ile* iyi, güzel anıları olmak; biri hakkında olumlu/ müsbet konuşmak; ذَكَرَهُ بِشَرٍّ *b-ile* kötü anıları bulunmak; biri hakkında kötü konuşmak; ذَكَّرَ (*b-e*, ب *bşi*) hatırlatmak, (*b-nin*) dikkatini (ب *bşe*) çekmek; kelimeyi müzekker yapmak DİLB.;

ذَاكَرَ (*b-ile*) konuşmak, müzakere yapmak, toplantı için bir araya gelmek; (*notlarını, derslerini*) gözden geçirmek, çalışmak; ذَاكَرَ دَرْسَهُ dersini çalışmak; اَذْكَرَ (*b-e, bşi*) hatırlatmak, anımsatmak; تَذَكَّرَ (*bşi*) hatırlamak, [*bş*] akla gelmek; تَذَاكَرَ (*bşi*) birbirine hatırlatmak; toplanıp konuşmak, müzakere etmek; تَذَكَّرَ = اِذْكُرْ ; اِسْتَذْكَرَ (*bşi*) hatırlamak, anımsamak, [*bş*] aklına gelmek;

ذِكْر hatırlama, anma; ad, şan, şöhret; anma,bahsetme, zikretme, anlatma; Allah'ı zikretme, anma; ¶ عَلَى ذِكْـرِ ... [mud.kul] ...ile ilgili olarak; وَعَلَى ذِكْرِ ذَلِكَ sırası gelmişken ve yine bu konuda; الذِّكْـر الحَكِيم Kuran Kerim; سَالِف الـذِكْرِ yukarıda anılan, daha önce zikredilen; سَعِيـد الذِّكْر rahmetli, merhum; أَشَادَ بِذِكْرِه (*b-i, bşi*) övmek, kutlamak; مَا زَالَ عَلَى ذِكْرٍ مِن . . . o hala unutmadı, hatırlıyor;

ذَكَر ç. ذُكُـور ,ذُكُـورَة ,ذُكْـرَان erkek; (ç. ذُكُور) erkeklik organı;

ذُكْرَة ad, şan, şöhret;

ذِكْرَى ç. ذِكْرِيَات hatıra, anı; [çoğ.] anılar, hatıralar, hatırat;

ذَكِير çelik;

تَذْكَـار hatırlama; anımsatan, hatırlatan şey; anı; yadigâr, hatıra, andaç; anısı olan gün, hatırası bulunan gün; ¶ تِذْكَـار جَمِـيعِ القِدِّيسِين Bütün Azizler Yortusu HRİ.;

تِذْكَارِي [na't] anımsatan, hatırlatan; anı, hatıra niteliğinde;

تَذْكِرَة hatıra, yadigar, andaç;

şifahi (sözlü) karar HUK.;

ذَكَا u ذُكُوّ, ذَكًا, ذَكَاء) [ateş] parlamak, tutuşmak; güzel koku yayılmak; ذَكِيَ (ذكى ve ذكو) (ذَكَاء) zeki/ keskin zekalı/ kıvrak zekalı olmak; أَذْكَى ve ذَكَّى (*ateşi*) tutuşturmak, yanmaya başlamak; (*bşi*) yakmak; تَذَكَّى (*hayvanı*) boğazlamak; اِسْتَذْكَى = ذَكَا;

ذَكَاء zeka, akıllılık, keskin zekalılık;

ذُكَاء güneş;

ذَكِيّ ç. أَذْكِيَاء zeki, akıllı; güzel/ hoş kokulu; tadı hoş, leziz;

ذَلَّ i (مَذَلَّة, ذِلَّة, ذَلَالَة, ذُلّ, ذَلّ) alçak/ düşük olmak, itaatkar olmak; hakir olmak, hor görülmek;

ذَلَّلَ (*b-i, bşi*) küçük/ hakir görmek, küçümsemek; (*b-e*) boyun eğdirmek, itaat ettirmek; (*zorlukları* vb.i) yenmek, hakkından gelmek;

أَذَلَّ (*b-i, bşi*) küçümsemek, hor/ hakir görmek; (*b-e*) boyun eğdirmek itaat ettirmek;

تَذَلَّلَ (*birinin önünde* ل ya da الى) kendini hor/ hakir/ küçük görmek; son derece itaatkar muti/ uyumlu olmak; اِسْتَذَلَّ (*b-i*) hakir görmek, kabul etmek, küçümsemek; (*b-e*) itibar etmemek; (*b-ile*) alay etmek, istihza etmek, (*b-e*) gülüp geçmek;

ذُلّ düşüklük, değersizlik, kıymetsizik; rezalet, rezillik, kepazelik, ahlaksızlık; boyun eğme, itaat etme, yumuşak başlılık;

ذِلَّة adilik, alçaklık, ahlak bozukluğu, sefahet, zillet; itaat, boyun eğme;

ذَلِيل ç. أَذِلَّاء alçak; hakir; itaatkar, muti; boyun eğen, yumuşak başlı; mütevazi alçak

تَذْكِرَة ç. تَذَاكِر mesaj, not; geçiş izin kağıdı; kart; bilet; giriş bileti ¶ تَذْكِرَة بَرِيد kartpostal, posta kartı; تَذْكِرَة اثْبَات الشَّخْصِيَّة kimlik kartı; تَذْكِرَة ذَهَاب وَ اِيَاب gidiş-dönüş bilet; تَذْكِرَة الرَّصِيف tramvay bileti MIS.; تَذْكِرَة اشْتِرَاك abonman bileti; تَذْكِرَة طِبِّيَّة tıbbi doktor reçetesi; تَذْكِرَة مُرُور geçiş kartı; pasaport; تَذْكِرَة النُّفُوس SUR. kimlik kartı; (yine بِطَاقَة شَخْصِيَّة MIS.); تَذْكِرَة الإِنْتِخَاب seçim pusulası;

تَذْكَرْجِي, تَذْكَرِي biletçi, bilet satan görevli; kondüktör;

تَذْكِير (ب *bşi*) hatırlatma; yadiğar, hatıra, andaç; not [hatırlatıcı]; dölleme, tozaklama [çiçeklerde];

مُذَاكَرَة ç. -آت toplantı, konferans, müzakere, konsültasyon; öğrenme, çalışma; etüt;

تَذَكُّر hatırlama, anma;

اِسْتِذْكَار hatırlama, aklına getirme;

ذَاكِرَة hatıra, anı;

مَذْكُور sözü edilen, anılan; yukarıda adı geçen, mezkur; kutlanan; لَمْ يَكُن شَيْءٌ مَذْكُورًا önemli bir şey değildi, anılmaya değmez(di);

مُذَكَّر müzekker, eril DİLB.;

مُذَكِّرَة ç. -آت hatırlatan, anımsatan; not, mesaj; alamet, iz; not defteri; muhtıra, memorandum; nota; irade, karar, hüküm; bilimsel inceleme, rapor; [çoğ.] hatırat, hatıralar, anılar; مُذَكِّرَة الإِتِّهَام ithamname suçlama yazısı HUK.; مُذَكِّرَة الجَلْب celp kararı; مُذَكِّرَة شِفَاهِيَّة

gönüllü;

ذَلُول ç. ذُلُل uysal [hayvan]; dişi binek devesi;

مَذَلَّة itaatkarlık, boyun eğme; rezillik, küçük düşme;

تذْلِيل küçük düşürme, rezil etme; [zorlukları, güçlükleri] yenme, hakkından gelme;

اذْلاَل küçük düşürme, rezil etme;

تَذَلُّل ⇑ mas.;

ذُلْذُل ç. ذَلاَذِل bir şeyin en alt kısmı; [elbisenin] etek ¶ ذَلاَذِل النَّاسِ ayaktakımı;

اَذْلَف müe. ذَلْفَـاء ç. ذُلْف küçük, kısa ve ince burunlu;

ذَلْق uç; dilin ucu;

الحُرُوف الذَّلْق, الحُرُوف الذُلْقِيَّة ve الحُرُوف الذَّوْلَقِيَّة "ر, ل, ن" harfleri;

ذَلْق , ذَلِيق güzel konuşan, hitabeti güzel [dil];

ذَلاَقَة hitabet, güzel konuşma [dil];

ذَلِكَ bkz. ذَا.

ذَمَّ *u* (ذَمّ, مَذَمَّة) (*b-i*) yermek, eleştirmek, azarlamak, zemmetmek; ذَمَّم (*b-i*) azarlamak, paylamak, tekdir etmek;

ذَمّ yerme, eleştirme, paylama;

ذِمَّة ç. ذِمَم koruma, himaye; himaye/ koruma anlaşması/ akdi; sorumluluk, mesuliyet; mali/ ekonomik yaptırım, zorlama, zimmet; dokunulmazlık; vicdan ¶ بِالذِّمَّة gerçek mi?, sahi mi? doğru mu?; عَلَى ذِمَّتِي ve فِي ذِمَّتِي vallahi! yemin ederim ki!; بِذِمَّتِه ve فِي ذِمَّتِه *b-nin* borcuna, hesabına; عَلَى ذِمَّتِه *b-nin* koruması altında; *b-nin* hizmetinde, emrine amade; *b-nin* zimmetine, hesabına; هِيَ عَلَى ذِمَّتِه O [kadın] mali açıdan ona bağımlı, ona [kadına] bakmakla yükümlü; أَهْل الذِّمَّة ehli zimmet, zimmiler, İslam ülkelerinde yaşayan, hür, koruma altındaki gayri müslimler; بَرَّأَ ذِمَّتَهُ طَاهِر الذِّمَّة dürüst, temiz vicdanlı; vicdanını rahatlatmak, gönlünü ferahlatmak;

ذِمِّي zımmi;

ذِمَام ç. أَذِمَّة hak, tasarruf hakkı; himaye, koruma; dokunulmazlık ¶ فِي ذِمَام اللَّيلِ gecenin [örtüsü] karanlığında;

ذَمِيم paylanan, azarlanan; azarlanmayı hak eden, itiraz edilebilir; çirkin, hoşa gitmeyen, nahoş;

ذَمِيمَة ç. ذَمَائِم azar, paylama;

مَذَمَّة ç. آت ⇑;

مَذْمُوم azarlanan, paylanan; itiraz edilebilir, karşı çıkılabilir;

تَذَمَّرَ ⇒ ذمر (على, من ...*den, hakkında*) şikayette bulunmak, şikayetçi olmak, homurdanmak;

ذِمَار korunması gereken şeyler, mukaddes şeyler; şeref, onur;

تَذَمُّر ç. آت homurdanma, şikayet etme;

ذَمِيَ *a* (ذَمَاء) ölüm döşeğinde olmak, ölmek üzere olmak;

ذَمَاء son nefes ¶ ذَمَاء مِنَ الحَيَاةِ son nefes;

اَذْنَبَ ⇒ ذنب günah/ suç/ kabahat işlemek; suçlu olmak; اِسْتَذْنَبَ (*b-i*) [bir günah, suç, kabahatin] sorumlu(su) tutmak;

ذَنْب ç. ذُنُوب suç, günah;

ذَنَب ç. أَذْنَاب kuyruk; son, uç; taraftar, izleyici SİY.;

ذَنَبِي [na't] ek, kuyruk mesabesinde; ilave, ek, zeyil, mülhakat; bağlı, bağımlı;

ذُنَيْب yaprak sapı, petiol;

مُذَنَّب kuyrukluyıldız;

مُذْنِب suçlu; günahkar; kötülük işleyen;

ذَهَبَ a (مَذْهَب, ذَهَاب) (الى ...e) gitmek; (الى ...e) yolculuğa çıkmak; ayrılmak, çekip gitmek; gözden kaybolmak, ölmek, yok olmak; (ب b-i, الَى ...e) götürmek; (الى) ...görüşünde, düşüncesinde olmak, (الىَ) ...kanaatine varmak; (عن b-den) kaçmak; (عن aklından) uçup gitmek; ذَهَبَ عَنْهُ أَنْ... ...dığı aklından ucup gitmek, ...i unutmak; (عن bşi) görmezden gelmek, ihmal etmek, atlamak; [mud. fiil ile beraber] ...yapmak üzere olmak ¶ ذَهَبَ وَ جَاءَ bir aşağı bir yukarı/ bir öyle bir böyle gitmek; ذَهَبَ الى أَبْعَد مِن... ...i aşmak, geçmek MEC.; أَيْنَ يَذْهَبُ بِكَ! bunu kastetmiş olamazsın!; ذَهَبَ سُدًى boşa gitmek, işe yaramamak; ذَهَبَ أَدْرَاجَ الرِّيَاحِ hiçbir iz bırakmadan, dikkat çekmeden gitmek; hiç bir işe yaramamak, boşa gitmek; ذَهَبَ كَأَمْسِ الدَّابِرِ hiç bir iz bırakmaksızın kaybolup gitmek; ذَهَبَ بِبَهَائِه bir şeyin çekiciliğini, cazibesini yok etmek, gidermek; ذَهَبَ بِنَفْسِه [korku, neşe vb.] b-i öldürmek; ذَهَبَ بِخَيَالِه kişinin hayal alemi (الى ...e kadar) uzanmak; ذَهَبَ مَذْهَبَه bir kişinin mezhebini, görüşünü benimsemek; b-nin politikasını, davranışlarını izlemek; ذَهَبَ كُلَّ مَذْهَبٍ bir çok şeye el uzatmak, hemen her şey ile ilgilenmek;

ذَهَّبَ (bşi) altın kaplamak, yaldızlamak, tezhip etmek; أَذْهَبَ (bşi) gidermek, yok etmek, çıkarmak, (bşi عن b-den) uzaklaştırmak;

تَمَذْهَبَ : مَذْهَب (ب bir dini, öğretiyi, mezhebi) izlemek, benimsemek;

ذَهَب [müz. ve müe.] altın; altın para, altın parçası ¶ ذَهَب أَبْيَض platin;

ذَهَبِي [na't] altın; mükemmel, muhteşem, çok kıymetli [öğüt, söz];

ذَهَبِيَّة ç. آت Zehebiye, Nil'de kullanılan, uzun bir kayık çeşidi;

ذَهَاب gitme, gidiş; geçiş, iniş, gözden kaybolma; ayrılma; tur, yolculuk; gidiş [إِيَاب dönüş karşıtı] (أَنَّ ...dığı) düşünce(si), görüş(ü) ¶ ذَهَابًا وَ إِيَابًا gidiş-dönüş; bir aşağı bir yukarı, bir öyle bir böyle; تَذْكِرَة ذَهَابٍ وَ إِيَابٍ gidiş-dönüş bileti;

ذُهُوب gidiş ¶ ذُهُوب وَ مَآب gidiş geliş, dönüş; فِي جِيئَةٍ وَ ذُهُوبٍ bir gidip bir gelen, bir iyi bir kötü;

مَذْهَب ç. مَذَاهِب gidiş, ayrılış, gitme, ayrılma; (عن ...den) kaçış, kaçma; izlenilen, tutulan yol, tavır, usûl, politika; görüş, düşünce, kanı; ideoloji; öğreti, doktrin; hareket, meyil, eğilim SİY.; ekol, okul, mezhep; mezhep İSL.HUK.; dini inanç; مَذْهَبُهُ فِي الحَيَاة onun hayat felsefesi; المَذْهَب المَادِّي materyalist ideoloji, hayat geçişi; ذَهَبَ مَذْهَبًا بَعِيدًا çok

uzaklaşmak, aşırı gitmek, aşırı bir yol tutmak;

مَذْهَبِي mezhebi, mezhep ile ilgili;

مَذْهَبِيَّة fırka ve mezhep usulü veya aşırı taraftarlık, mezhepçilik;

ذَاهِب ذاهب اللَّوْن : rengi solmuş, uçmuş; مَذْهُوب العَقْلِ ve مَذْهُوب بِه deli, kaçık;

مُذَهَّب ya da مُـذْهَب yaldızlı, altın süslemeli;

ذَهَلَ *a* (ذُهُول , ذَهْل) (عن *bşi*) unutmak, atlamak, ihmal etmek; ذَهِلَ *a* (ذُهُول) korkmak, ürkmek; şaşırmak, hayrete düşmek, korkutmak, ürkütmek, çekinmek, kaçınmak; dalgın olmak; (عن *bşe*) dikkat etmemiş olmak, (عن ...*i*) gözden kaçırmak, (عن *bşi*) atlamak;

أَذْهَلَ (*b-i*) şaşırtmak, hayrete düşürmek; (*b-nin* عن ...*den*) dikkatini ayırmak, (*b-e*, عن ...*i*) unutmamak; اِنْذَهَلَ = ذَهِلَ ;

ذُهُول şaşkınlık; zihin karışıklığı; korku, endişe; sürpriz; (عن ...*i*) gözden kaçırma, görememe, dikkatinden kaçırma;

ذَاهِل unutkan, dalgın, zihni dağınık; şaşkın, şaşırmış, hayret içinde;

مَذْهُول şaşırmış, şaşkın, hayrete düşmüş; ürkmüş; dalgın, unutkan, zihni dağınık;

مُذْهِل şaşırtan, hayranlık uyandıran;

مُنْذَهِل şaşkın, hayret içinde; ürkmüş korkmuş; dalgın, zihni dağınık, karışık;

ذِهْن ç. أَذْهَان zihin, akıl; zeka;

ذِهْنِي [na't] zihin ile ilgili; zihin...;

ذِهْنِيَّة zihniyet, düşünüş;

ذُو [mecrur, ذِي; mansub, ذَا] müe. ذَات müz.ç. ذَوُو ,أُولُو müe. ç. ذَوَات [mud.kul.] ...sahibi, bulunduran, içeren, ...li ¶ ذُو عَقْلٍ akıllı; zeki, akıl sahibi; ذُو مَـالٍ mal sahibi, zengin; ذُو صِحَّةٍ sıhhatli, sağlıklı; ذُو شَأْنٍ önemli, mühim; ذُو القُرْبَى akraba, [yakınlık sahibi]; غَيْر ذِي زَرْعٍ ekili olmayan [arazi]; مِنْ ذِي قَـبْلُ önceden, eskiden; مِنْ ذِي نَفْسِه kendiliğinden; ذَوُو الْمَـوَدَّة وَ ذَوُوه tanıdıkları, yakınları; ذَوُو الْمَعْرِفَة dost-lar tanıdıklar; ذَوُو الشُّبُهَات şüpheli kişiler; şüpheliler; ذَوُو الشَّأْن ileri gelenler, nüfuz sahibi kişiler; yetkili/ ehil kişiler; أُولُو الأَمْـرِ yöneticiler, liderler; ululemir ISL.HUK.; أُولُو الحَلِّ وَ العَقْـدِ nüfuzlu/ güçlü kişiler;

ذَات ç. ذَوَات öz, cevher, asıl; kendi, zatı; kişi, kişilik; الذَّوَات ekabir; itibar sahibi kişiler; ileri gelenler; ذَاتًا bizzat, şahsen ¶ ذَات البَيْنِ birlik, bütünlük; ذَات الجَنْبِ göğüs zarı iltihabı, zatülcenp TIP.; ذَات الرِّئَة akciğer iltihabı, zatürre TIP.; ذَات الصَّدْرِ göğüs hastalığı; ذَات اليَـدِ zenginlik, servet; ذَات إِيدِينَا sahip olduklarımız, varlığımız; ذَات اليَـمِين sağa; ذَات اليَـسَارِ sola ya da ذَات الشَّمَال sola; فِي ذَاتِ مَرَّةٍ bir kez, bir defa (da); ذَاتَ مَرَّةٍ bir kez, bir defa (da); فِي ذَاتِ يَوْمٍ bir gün; فِي ذَاتِ غَدٍ gelecekte bir zamanda; فِي ذَاتِ... [mud.kul.] ...ile ilgili olarak; بِالذَّاتِ özellikle şahsen, bizzat; أَنَا بِالذَّاتِ özellikle ben; فِي لَنْدَنَ بِالذَّاتِ Londra'da, her yerde; السَّـعَادَة بِالذَّاتِ gerçek mutluluk; ذَاتَ نَفْسِه kendisi,

أَذَابَ ذَوَّبَ (*bşi*) eritmek, sıvı hale getirmek; sıvı hale getirmek [örn. hap tabletlerinin suda] erimesini sağlamak; (*metali*) eritmek, kaletmek; (*bşi*) kullanıp bitirmek, tüketmek, harcamak; ¶ أَذَابَ جُهْدَهُ gücünü, enerjisini tüketmek, bitirmek; ... أَذَابَ عُصَارَةَ مُخِّهِ في ...için çok kafa yormak;

ذَوْب çözünme; eriyik, çözelti;

ذَوَبَان çözünme, erime, sıvı haline geçme;

قَابِل للذَّوَبَان eriyebilir, çözünebilir;

تَذْوِيب eritme, çözme, sıvı hale getirme;

اِذَابَة ⇑;

ذَائِب eriyen, erimiş; çözünen; çözünebilir;

ذَوَات ve ذَات bkz. ذو ;

ذَادَ (ذود) *u* (ذِيَاد, ذَوْد) dağıtmak, yaymak, saçmak, serpmek; (*b-i*, *bşi*, عن ...*den*) çıkarmak; ذَادَ النَّوْمُ عَنْ عَيْنِهِ ¶ (عن *b-i*, *bşi*) korumak; *b-nin* uykusu dağılmak;

ذَوْد (عن *bşi*) savunma, koruma, himaye;

ذِيَاد ⇑;

مِذْوَد ç. مَذَاوِد yemlik;

ذَائِد ç. ذَادَة koruyan, savunan, hami;

ذَاقَ (ذوق) *u* (مَذَاق, ذَوَاق, ذَوْق) (*yiyeceği*) tatmak, tadına bakmak; (*bşi*) bir denemek, tecrübe etmek; (*bşi*) başından geçirmek, yaşamak; اِذَاقَ (*b-e*, *bşi*) tattırmak, tadına baktırmak; تَذَوَّقَ (*bşin*) yavaş yavaş/ tekrarlı olarak/ iyice tadına bakmak, tadına varmak, tatmak; (*bşi*) algılamak, hissetmek; (*bşden* veya من *bşden*) çok hoşlanmak, tadına var-

هُوَ بِذَاتِهِ ve هُوَ ذَاتُهُ kendileri; ذَاتُ أَنْفُسِهِم kendisi; ذَاتُ الشَّيْءِ aynı şey; ذَاتُ الأَشْيَاء aynı şeyler; لِذَاتِهِ kendi kendine, yalnız olarak; böyle olmak sıfatı ile, haddi zatında; kendi güvenliği/ iyiliği için; فِي ذَاتِهِ haddi zatında, bu sıfat ile; فِي حَدِّ ذَاتِهِ haddi zatında, bu sıfat ile; قَائِم بِذَاتِهِ bağımsız; الثِّقَة بِالذَّات kendine güven; حُبّ مَحَبَّة الذات ve الذَّات bencillik, egoizm; صَرِيح الإِعْتِقَاد عَلَى الذَّات kendine güven; بِذَاتِهِ aşikar, açık, belli, ortada, meydanda; مُنَاقِض ذَاتَهُ kendisiyle çelişen, çelişkili; اِبْن الذَّوَات asil/ şerefli bir aileden gelen;

ذَاتِي kendine ait; kendiliğinden olan, ortaya çıkan, meydana gelen; kişisel; otomatik; kendi kendine işleyen; öznel FELS.; ذَاتِيًا kendisi ile ilgili; şahsen, bizzat; ¶ الحُكْم الذَّاتِي özerklik, muhtariyet, kendi kendini idare etmek hakkı;

ذَاتِيَة kişilik; öznelcilik FELS.; kimlik, hüviyet; ¶ تَحْقِيق ذَاتِيَّة kimlik tesbiti;

لاَ ذَاتِيَة kişisel olmama;

ذَوَاتِي umumi olmayan, özel; kaliteli, lüks;

[1] ذوابه bkz. ذأب ;

[2] ذَابَ (ذوب) *u* (ذَوَبَان, ذَوْب) erimek; çözünmek; erimek; eriyip gitmek; yavaş yavaş azalmak/ küçülmek; (حَسْرَةً و أَسًى *üzüntüden*) zayıflamak; ¶ ذَابَ حَيَاءً utancından ölmek, yerin dibine geçmek; ذَابَتْ أَظْفَارُهُ فِي ... için boş yere çaba sarfetmek, boşa kürek çekmek;

mak, beğenmek;

ذَوْق ç. أَذْوَاق tat, lezzet; zevk (في *bşi*); idrak kabiliyeti, anlayış, algılama; algılama, hissetme; tatlı dillilik, nezaket, naziklik, kibarlık; meyil, eğilim; ¶ الذَّوْق السَّلِيم lezzet;

ذَوْقِي tat, lezzet ile ilgili;

ذَوَاق tat, lezzet;

ذَوَّاق zevk sahibi, ağzının tadını bilen kişi; lükse düşkün kişi;

مَذَاق tat, lezzet;

ذَائِقَة tat alma duyusu;

ذَوَى *i* ve ذَوِيَ *a* solmak, rengini kaybetmek; kurumak; أَذْوَى soldurmak, kurutmak;

ذَاوٍ solgun, solmuş;

ذي bkz. ذو;

ذَاعَ (ذيع) *i* (ذُيُوع) yayılmak, saçılmak, dağılmak; herkes tarafından bilinmek, duyulmak; أَذَاعَ (*bşi* veya ب *bşi*) yaymak, saçmak, dağıtmak; (*bşi* veya ب *bşi*) duyurmak, herkese yaymak; (*bşi* veya ب *bşi*) ifşa etmek, açığa vurmak; (*elektrik dalgalarını*) yaymak; (*bşi*, على kamuya) yayınla bildirmek, yayın yapmak [radyo]; ¶ أَذَاعَ بِالتِّلْفَزَةِ televizyon yayını yapmak, (*bşi*) televizyonda yayınlamak;

ذُيُوع herkes tarafından bilinme, duyulma; yayma, saçma, neşretme, difüzyon; yayılma; [haberler]

مِذْيَاع ç. مَذَايِيع ağzında bakla ıslanmayan, boşboğaz; yayın istasyonu; mikrofon; radyo;

إِذَاعَة yayma, saçma; ifşa etme, duyurma; ilan etme; banda alındıktan sonra sesi tekrarlama; yayın [radyo] yapma; (ç. -آت) yayın [radyo]; إِذَاعَة الأَخْبَارِ haberler [radyo]; إِذَاعَة تِلْفَزِيَّة televizyon yayını; إِذَاعَة لاَسِلْكِيَّة ve إِذَاعَة رَادْيُوفُونِيَّة telsiz yayını; إِذَاعَة البُولِيسِ polis yayını; مَحَطَّة الإِذَاعَة yayın istasyonu;

ذَائِع yaygın, genel; deveran eden, dolaşan; bilinen, malum; ذَائِع الصِّيت meşhur, şöhretli, pek çok bilinen;

مُذِيع yayan, saçan, yayımlayan; [na't] yayın yapan, yayında olan; radyo; spiker;

مُذِيعَة ç. -آت [kadın] spiker [radyo];

ذَيَّلَ ⇒ ذيل (*bşe*, örn. *kitaba*) ek koymak, ilave olarak vermek; (*bşi* ب ...*in*) sonunda vermek;

أَذَالَ (*bşi*) ayağının altına almak, rezil etmek;

ذَيْل ç. أَذْيَال, ذُيُول bir şeyin en alt ya da en arka kısmı; kuyruk; etek [elbisenin]; [sayfanın] alt, dipnot kısmı, zeyli; ek, ilave, mülhak; [kitabın] ek, ilave; maiyet; asılı, sarkan; netice, sonuç, çıkarım ¶ في ذَيْلِه tam arkasında; طَاهِر الذَّيْلِ masum, dürüst; طَهَارَة الذَّيْلِ masumluk, dürüstlük, doğruluk; طَوِيل الذَّيْلِ uzun, geniş, uzatılmış; تَعَلَّقَ (تَمَسَّكَ) بِأَذْيَالِه [kurtulmak için] *b-nin* peşini bırakmamak, ≈ *b-nin* eteğine yapışmak; جَرَّ عَلَيْه ذَيْلَ العَفَاء (*bşi*) silmek unutturmak; لاَذَ بِأَذْيَالِ الشَّيْءِ *bşi* başka çare kalmayınca kullanmak, müracat etmek, başvurmak; ذُيُول المُشْكِلَة problemin, zorluğun geriye kalan kısımları; رَجَعَ يَجُرُّ أَذْيَالَ الخَيْبَة amacına ulaşamadı, peşinde koştuğu şeyi elde edemedi;

ر

رَاء"ر" harfinin adı;

رِئَة ç. رِئَات akciğer;

رِئَوِي[na't] akciğerler ile ilgili, pulmanar;

رَأَبَ *a* (رَأْب) (*yırtığı, yarığı*) kapatmak, yamamak; (*bşi*) düzeltmek, doğrultmak;

رُؤْبَةyama;

مَرَائِب ç. مَرْأَبtamirhane;

رَابُور ç. آت- Fr.> rapor;

رَابُورتَاج ç. آت röportaj;

رَاتِينَجreçine, çam sakızı;

رَاتِينَةbkz. رِتِينَة ;

رُؤْدnarin, ince; فَتَاة رُؤْد narin genç kız;

رِئْد ç. أَرْآد akran;

رَادَارradar;

رَادِيكَالradikal, köktenci;

رَادْيُوradyo;

رَدْيُولُوجِيradyoloji;

رَدْيُومradyum; ¶ ذُو رَدْيُوم فَـــاعِل radyoaktif;

الْمُعَالَجَة بالرَّدْيُوم radyoterapi;

رَأْرَأَ: رَأْرَأَ بِعَيْنِه gözlerini oynatmak, dört döndürmek [gözleri parlamak];

رَأَسَ *a* (رِئَاسَة) (*bşin*) başkanı olmak, başkanlık etmek; (*bşin*) sorumlusu olmak; (*bşe*) nezaret etmek; (*bşi*) yönetmek; رَأَّسَ *u* (رُؤُوس) başkan/ lider/ reis olmak; رَأَّسَ (*b-i*) başkan/ reis/ yönetici olarak atamak; تَرَأَّسَ= رَأَّسَ ;

ارْتَأَسَ başkan, lider, reis olmak;

رَأْس [müz. ve müe.] ç. أَرْؤُس, رُؤُوس baş, kafa; şef, başkan, lider; üst kısım/ bölüm; uç; zirve, en üst kısım; tepe; sınır, had; burun, çıkıntı COĞR.; ana bölüm/ kısım; başlangıç; رَأْسًا doğrudan; aniden, apansız; ¶ بِرَأْسِه kendi başına, kendi kendine, bağımsız; عَلَّمَ بِرَأْسِه kendi kendine öğrenme; رَأْسًا بِرَأْسٍ benzer şekilde, eşit olarak, farksız; عَلَى رَأْسِ... [mud. kul.] başında; ucunda; ...dan önce, evvel; عَلَى الرَّأْسِ وَ الْعَيْنِ baş üstüne, nasıl isterseniz; canı gönülden; عَلَى رُؤُوس الأَشْهَاد alenen, açıkça, herkesin gözü önünde, ortalık yerde; رَأْسًا عَلَى عَقْب tepe taklak, baş aşağı, «قَلَبَهُ رَأْسًا عَلَى عَقْبٍ ...i tepe taklak etti, başaşağı çevirdi.»; مِنْ الرَّأْسِ الى الْقَدَمِ veya مِنْ الرَّأْسِ الى اَخْمَص القَدَمِ tepeden tırnağa; رَفَعَ بِهِ رَأْسًا dikkatini ...e yöneltmek, çevirmek; رَأْس الآفَات kötülüklerin anası, başı; رَأْس ثُوم sarımsak başı veya bir baş sarımsak; رَأْس الجِسْر köprübaşı; رَأْس حَامِيَة çabuk öfkelenen kişi; رَأْس السَّنَة Yılbaşı; رَأْس العَمُود sütun başı; رَأْس الكِتَاب [mektupta] başlık; رَأْس مَال çoğ رُؤُوس أَمْوَال kapital, anamal; مَسْقَط الرَّأْسِ doğum yeri; سَمْت الرَّأْسِ başucu, sem-türreis ASTR.; البَلَد الرَأْس baş-

kent; رُؤُوس الأصَابِع ayak ucu;

رَأْسِي [na't] baş...; asli, başa ait, baş ile ilgili; ana, temel; dik, amudi;

رَأْسمَالِي [na't] kapitalist; (ç. -ونَ) kapitalist [is.];

رَأْسمَالِيَّة kapitalizm;

رَئِيس ç. رؤساء başkan, sorumlu; şef, reis; kabile reisi; lider; patron; yönetici; özel okul müdürü; vali; devlet başkanı; idare müdürü; şef MZK; üst ("مَرْؤُوس ast" karşıtı); ¶ رَئِيس الأسَاقِفَة başpiskopos; رَئِيس البَلَدِيَّة belediye başkanı; رَئِيس التَّحْرِير yazı işleri müdürü; رَئِيس اَرْكَان الحَرْب genel kurmay başkanı; رَئِيس التَّشْرِيفَات protokol başkanı ESK. IR.; رَئِيس عُرَفَاء başçavuş IR., SUR.; رَئِيس النُّوَّاب meclis, parlemento başkanı; رَئِيس هَيْئَة اَرْكَان الحَرْب genel kurmay başkanı; رَئِيس الوُزَرَاء ve رَئِيس الوِزَارَة başkan;

رَئِيسَة [kadın] başkan, yönetici;

رَئِيسِي temel, ana, baş; ¶ دَوْر رَئِيسِي başrol; سَبَب رَئِيسِي asli sebep/ neden; شَارِع رَئِيسِي anacadde; مَقَالَة رَئِيسِيَّة başyazı, başmakale;

رَيِّس (= رَئِيس) ikinci kaptan DEN. MIS.;

رِئَاسَة , رِيَاسَة [aynı zamanda رِآسَة] liderlik, başkanlık; yönetim, idare; devlet başkanlığı; idarecilik; ¶ رِئَاسَة الوِزَارَة başbakanlık; دَار الرِّيَاسَة başbakanlık sarayı, binası;

تَرَؤُّس yönetim, idare;

مَرْؤُوس ast [s.]; (ç. -ونَ) ast [is.];

رَأَفَ a , رَؤُفَ u (رَآفَة, رَأْفَة) (ب *b-e*) acımak, merhamet etmek, şefkat göstermek; تَرَأَّفَ ⇑;

رَأْفَة ve رَآفَة acıma, merhamet; şefkat, yumuşak davranma;

رَؤُوف çok acıyan, merhameti pek çok olan; şefkatli, yumuşak kalpli;

اَرْأَف (ب ...*e*) daha şefkatli;

رَأَمَ[I] *a* (رَأْم) (*bşi*) onarmak, tamir etmek;

رَئِمَ *a* (رِئْمَان) (*bşi*) sevmek, (*bşden*) hoşlanmak; (*bşe*) nazik, yumuşak davranmak;

رِئْم ç. اَرْآم beyaz ceylan;

رَؤُوم şefkatli, sevecen;

رَام اللَّه Ramallah [Ürdün'de bir kasaba];

رَاوَنْد ravent BOT. Rheum officinale;

رَأَى , يَرَى (رُؤْيَة, رَأْي) görmek; (*bşi*) gözlemlemek; çıkarmak, anlamak, farkına varmak, sezmek, idrak etmek; (*bşi, ...olarak*) görmek, düşünmek, saymak, kabul etmek; karar vermek, hükmüne varmak; (اَنَّ ...*diği*) görüşünde olmak, (اَنَّ ...*diğine*) inanmak; düşüncesini/ görüşünü ifade etmek, dile getirmek (*bşe*, اَنَّ ...*dığına*) karar vermek; ¶ اَرَأَيْتَ؟ hakkında ne düşünüyorsun? görüşün nedir?; رَأَى رَأْيَ العَيْن gözüyle görmek; رَأَى رُؤْيَا rüya görmek; رَأَى مِنْهُ العَجَب *bşe* şaşırmak; رَأَى لِلشَّيْءِ فَائِدَةً *bşi* yararlı, faydalı görmek, *bşde* fayda görmek; رَأَى مِنْ وَاجِبِه *bşi* vazifesi, görevi addetmek, saymak; رَأَى لَهُ اَنْ... ...yapmanın biri için doğru, menfaatine olduğunu düşünmek; رَأَى رَأْيَهُ *b-nin* görüşünü paylaşmak; رُؤِيَ اَنَّ... ...olmasına/ ...yapılmasına karar verildi; رُؤِيَ الشَّيْءُ *bşin* doğru/ uygun/ münasip olduğu görüşüne varıldı;

رَأَيَة ç. ـآت sancak, bayrak;

رُؤْيَة görme, bakma; gözden geçirme, kontrol etme;

رُؤْيَا ç. رُؤًى görüntü; rüya, düş; رَأَى رُؤْيًا rüya görmek;

مَـرْأًى görüntü, görünüş; görüş, görme; عَلَى مَـرْأًى مِن... ¶ ...in gözünün önünde; عَلَى مَرْأًى وَ مَسْمَعٍ مِنْ... ...in gözünün önünde; tamamen bilgisi dahilinde;

مِرْآة ç. مَرَاء , مَرَايَا ayna; yansıyan, akseden görüntü;

مِرَايَاة ayna KNŞ.;

رِئَاء ve رِيَاء [mürailik] gösteriş için iş yapma; riya, ikiyüzlülük; (ب *bşin*) benzerini/ taklidini/ sahtesini yapma;

⇑ مُرَاءَة , مُرَآة;

رَاءٍ bakan, gözlemci, nezaretçi;

مَرْئِي görünen, görülen; görünür, görülebilen; الْمَرْئِيَّات görünen şeyler;

مُرَاؤُون ç. مُرَاء mürai, ikiyüzlü;

رِئَة[2] bkz. ر ء ;

رَاي[3] MIS. da bir çeşit som balığı;

رَايَة[4] bkz. رَأَى ;

رَبَّ *u* (رِبَابَة ,رَبّ) (*bşin*, *b-nin*) sahibi/ efendisi olmak, (*...üzerinde*) yetki/ otorite sahibi olmak; رَبَّ *u* (رَبّ) ve رَبَّبَ (*çocuğu*) büyütmek, yetiştirmek; (*b-i*, *bşi*) ilahlaştırmak;

رَبّ ç. أَرْبَاب sahip; efendi; rab; الرَّبّ Rab (Allah); ¶ رَبّ العَائِلَة (الدَّارِ/البَيْت) aile reisi; أَرْبَاب السُّلْطَان (الدَّوْلَة) idareciler, yöneticiler; أَرْبَاب الْمَـــــال mal sahipleri;

رَأَى gösterişle iş yapmak/ davranmak, çalım satmak; görsünler diye iş yapmak; (*b-e*) münafıkça/ iki yüzlüce davranmak; أَرَى (*b-e*, *bşi*) göstermek ¶ يَا تُرَى acaba; مَـتَى يَا تُرَى acaba ne zaman?; أَ تُرَى هَا جَـاءَت acaba o geldi mi?; أَ تُرَى نِي أَعُود acaba tekrar gelebilir miyim?; تَرَأَّى kabul etmek, saymak, addetmek; تَرَاءَى kendini (ل *b-e*) arzetmek; (ل *b-e*) ...gibi gelmek, ...zannını vermek; (ل *b-e*) uygun/ münasip/ doğru görünmek; birbirini görmek; aynada kendine bakmak; ikiyüzlü davranmak; (ب *bşin*) sahtesini/ taklidini/ benzerini yapmak; اِرْتَأَى (*bşi*) düşünmek; (أَنَّ ...*dığı*) düşüncesinde olmak, (أَن...) ...kararında olmak ¶ اِرْتَأَى رَأْيًا bir görüşü/ düşüncesi olmak; اِرْتَأَى رَأْيَهُ *b-nin* görüşüne katılmak, *b-nin* görüşünü paylaşmak;

رَأْي ç. آرَاء görüş, düşünce; fikir, anlayış, düşünce, telakki, kavrayış; teklif, öneri; rey İSL.HUK.; ¶ عِنْدَ رَأْيِي ve فِي رَأْيِي bence, benim görüşüm ...dir; أَنَا مِنْ هَذَا الرَّأْيِ ben de bu düşüncedeyim, bence de böyle; مِنْ رَأْيِـه düşüncesi ...dir; أُخِـذَ الرَّأْيُ عَلَى... أَنْ... ...oylamaya koyuldu; لَمْ يَكُنْ عِنْدَ رَأْيِهِم onların düşündüğü/ beklediği/ umduğu gibi çıkmadı; «لَمْ يَكُن لَهُ فِيه رَأْيٌ onun söz hakkı yoktu.»; الرَّأْيِ العَام genel kanaat; ذُو الرَّأْيِ ç. ذَوُو الآرَاءِ akıllı, tedbirli, iyi düşünen; feraset sahibi; bilgili, bilge; تَبَـادُل الآرَاء görüş alışverişi; صُلْب الرَّأْيِ sabit fikirli, inatçı; قِسْم الرَّأْيِ [bakanlığa bağlı] uzman heyeti MIS.;

sıvazlamak; رَبَّتَ نَفْسَهُ kendini beğenmek, kendini beğenmiş olmak;

رَبِحَ *a* (رَبْح, رِبْح) (*bşi*, من *bşden*) kazanmak, elde etmek; (من ...*den*) kazanç olarak elde etmek; (*maçı, oyunu*) kazanmak; ¶ رَبِحَتْ تِجَارَتُهُ kar etti, kazanç sağladı; رَبِحَ ve أَرْبَحَ (*b-i*) kazandırmak, (*b-e*) kar ettirmek;

رِبْح ç. أَرْبَاح kazanç, kâr; fayda, yarar; faiz; [çoğ.] gelirler; kâr payları; ¶ رِبْح بَسِيط basit faiz; رِبْح مُرَكَّب bileşik/ mürekkep faiz;

رَبَّاح ç. رَبَابِيح maymun;

أَرْبَح daha kârlı, daha kazançlı;

رَابِح kazanan, kazançlı olan, kâr eden; faydalanan, kazançlı, kâr getiren, kârlı (iş);

مُرْبِح kazançlı, kâr getiren, kârlı;

تَرَبَّدَ ⇒ ربد [hava, gök] kararmak, bulutlanmak; [yüz, sinirden] bembeyaz/ kireç gibi olmak;

اِرْبَدَّ [yüz] bembeyaz olmak [sinirden];

مُرْبَدّ bulutlu; asık [yüz, surat];

رَبَصَ *u* (رَبْص) (ب *bşi*) [olmasını] beklemek;

تَرَبَّصَ (ل *b-i*) pusuda beklemek (ل *biri için*) pusuda yatmak, tuzak kurmak; tuzağa, pusuya düşmek; mevzilenmek ASK.; (*bşi* veya ب *bşi*) beklemek ¶ تَرَبَّصَ الفُرْصَةَ fırsat kollamak, fırsatını beklemek; تَرَبَّصَ بِهِ الأَمْرُ bir iş birinin başına gelecek olmak; تَرَبَّصَ بِهِ الدَّوَائِرُ birinin başına kötü şeyler gelecek olmak;

تَرَبُّص deneme süresi/ müddeti;

مُتَرَبِّص aday, namzet;

رَبَضَ *i* (رُبُوض, رَبْض) yatmak, uzanmak; [hayvan] diz çökmek, yatmak; (ل *biri için*) pusuya

الْمَعَاشَات emekliler أَرْبَاب السَّوَابِق sabıkalılar, sabıkası bulunanlar; أَرْبَاب الفُنُون sanatkarlar;

رَبَّة ç. -آت sahibe; ev hanımı ¶ رَبَّة الْمَنْزِل ev sahibesi; رَبَّة الْبَيْت ev sahibesi; ev kadını; رَبَّات الْحِجَال şiire ilham veren şey; رَبَّة شِعْرِه hanımlar;

رُبّ ç. رِبَاب, رُبُوب meyvanın koyu şurubu, özlü suyu; meyva peltesi, reçel;

رُبَّ [mud.meb.kul] nice, pek çok; رُبَّ رَجُلٍ pek çok kişi; رُبَّ مَرَّةٍ pek çok kere;

رُبَّمَا bazen, ara sıra; belki, muhtemelen;

رَبَاب ve رَبَابَة Rebeb, bir çeşit kemençe;

رَبِيب ç. أَرِبَّاء evlatlık [erkek] babalık, dost, arkadaş;

رَبِيبَة ç. رَبَائِب evlatlık [kız]; analık; bakıcı [kadın];

رُبُوبِيَّة rablık, ilahlık;

رَبَّان ç. -ـَة رَبَّابِنَة kaptan;

رَبَّانِي ilahi; Allah ile ilgili; الرَّبَّانِيَّات kutsal, mukaddes şeyler;

مُرَبَّى MIS. (= مُرَبًّى) reçel;

رَابّ üvey baba;

رَابَّة analık, üvey anne; üvey kız;

رَبَأَ *a* (رَبْء) (ب *b-e*) hürmet etmek, itibar etmek, saymak; ¶ رَبَأَ بِهِ عَنْ... *b-e bşi*, ...yapmayı yakıştıramamak; رَبَأَ نَفْسَهُ بِـ... *bşi* kendine yakıştıramamak;

رَبِيء, رَبِيئَة ç. رَبَايَا gözcü;

رَبَتَ *i* (رَبْت) (*b-e*) hafifçe vurmak, bu şekilde okşamak, tapışlamak; رَبَّتَ ⇑; ¶ رَبَّتَ عَلَى خَدِّهِ yanağını okşamak; رَبَّتَ عَلَى كَتِفِهِ sırtını

yatmak, tuzak kurmak;

رَبَض ç. أَرْبَاض varoş, civar, dış mahalleler; ağıl;

مَرْبِض ç. مَرَابِض ağıl;

رَبَطَ *u, i* (رَبْط) (*bşi*) bağlamak, sabit hale getirmek, demir atmak; (الى *bşe*) bağlamak; (*bşi*, الى *bşe*) temas ettirmek, bağlantısını kurmak; (*bşi*) belirlemek, muayyen kılmak; (*bşe*) kıymet takdir etmek, paha biçmek; (*bşi*, الى *bşe*) ilave etmek, eklemek; (*bşi* الى *bşin içine*) sokmak; (*bşi*; ... بَيْنَ ... و بَيْنَ ...*ile* ...*in arasını*) birleştirmek; bandaj yapmak; yarayı sarmak; (...e ya da على ...*e*) gem vurmak, dizginlemek, durdurmak; ¶ رَبَطَ لِسَانَهُ *b-i* susturmak, ağızını kapatmak; رَبَطَ عَلَى قَلْبِه [Allah] birini güçlü kılmak, kalbine kuvvet vermek, sabırlı kılmak; رَبَطَ جَأْشَهُ kendine hakim olmak, soğukkanlı olmak, sakinliğini muhafaza etmek; رَبَطَ الطَّرِيقَةَ yol kesmek; رَابَطَ [birlik-ler] saf tutmak, saf düzenine geçmek; mevzilenmek, mevzi almak; [gemi] demir atmak; ¶ رَابَطَ فِي قَضِيَّتِه gayesi/ amacı için savaşmak, savaşım vermek; اِرْتَبَطَ kendini adamak, hasretmek; (ب *zorunluluk, yaptırım tarafından*) engellenmek, sınırlanmak, (الى ...*e*) bağlı olmak; (ب ...*ile*) bağlantılı/ ilişkili olmak; (ب *b-e*) bağımlı olmak; birleşmek, kuvvetleri birleştirmek;

رَبْط bağlama; [bir sayı, bir miktarı] belirleme, tayin; paha/ değer biçme; ¶ رَبْط مَالِي mali ödenek, tahsisat; أَهْل الحَلّ وَالرَّبْط nüfuzlu kişiler, ekabir; مَكَان الرَّبْطِ bağlantı yeri TEKN.;

رِبَط semt, ilçe;

رِبَاط ç. -آت, رِبَاط sargı, bandaj; buket, bağ, demet; paket ¶ رِبَاطَة الرَّقَبَة kravat, boyun bağı; رِبَاطَة السَّاقَة jartiyer; رِبَاطَة النُّقُود metal, bozuk para çantası;

رُبُط ç. رُبُط , أَرْبِطَة , رُبُط , -آت رِبَاط şerit, bant; bağ, rabıta; bandaj, sargı; zincir, pranga, bukağı; (ç. رُبُط) büyük yolcu hanı veya oteli, kervansaray; misafirhane [fakirler vb. için]; رِبَاط الجَزْمَة çorap bağı, jartiyer; رِبَاط الأَجْرِبَة ayakkabı bağı; رِبَاط الرَّقَبَة boyunbağı, kravat;

رِبَاط الفَتْح : رَبَاط Rabat şehri;

رَبَاطَة الجَأْش sakinlik, soğukkanlılık;

مَرْبَط ç. مَرَابِط hayvanların bağlandığı yer;

مَرْبِط ç. مَرَابِط palamar, yoma, kablo DNZ.; halat, ip; terminal ELK.;

اِرْتِبَاط bağlantı, temas, bitişme; (ب ...*e*) bağ; bağlayıcılık, anlaşma, akit; (ب ...*ile*) ilişki, bağıntı; ilgi, alaka; birlik; ittifak, birleşme; ¶ بِدُون اِرْتِبَاطٍ bağlayıcılığı olmaksızın, zorunlu olmadan TİC.;

رَابِط الجَأْشِ sakin, kendine hakim, soğukkanlı;

رَابِطَة ç. رَوَابِط bant, şerit; bağ; temas, ilişki, rabıta; birlik, konfedarasyon; رَوَابِط الصَّدَقَة arkadaşlık bağları;

مَرْبُوط bağlı; ilintili, ilişkili; (الى ...*e*) bağlı [rabtedilmiş]; belirli, muayyen; sabit fiyatlı; tahmini [bütçe];

مُرَابِط bir yere yerleştirilmiş, tayin edilmiş; yerleşik [birlikler]; [Kuzey Afrika'da] derviş;

مُرْتَبِط (ب ...*ile*) ilişkili, ilintili, bağıntılı; (ب ...*e*) has, hasredilmiş; (ب ...*e*) bağımlı;

ربع *a* (رَبْع) [at] dörtnala gitmek; oturmak; çömelmek; yaşamak, ömür sürmek; رَبَّع (*bşi*) dört kat yapmak, dört ile çarpmak; (*sayının*) karesini almak; تَرَبَّع bağdaş kurmak; oturmak; تَرَبَّع عَلَى العَرْشِ tahta çıkmak, oturmak;

رَبْع ç. اَرْبُع, اَرْبَاع, رِبَاع, رُبُوع ev, ikametgah; (ç. رُبُوع) bölge, alan, arazi;

رِبْع insan topluluğu; حُمَّى الرِّبْعِ dört günde bir olan [ateş, nöbet];

رُبْع ç. اَرْبَاع dörtte bir; bir hacim birimi [MIS.= 4 قدح = 8.25 lt.]; 25 kuruş SUR. ¶ رُبْع سَنَوِي üç aylık;

رُبْعِي üç aylık;

رِبْعَة : رِبْعَة القَوْمِ ve رِبْعَة القَامَةِ orta büyüklükde, boyda;

رُبْعَة rub'a, hacim birimi [MIS. = 14 قَدَح];

رِبَّاع atlet SPO.;

رَبِيع bahar, bahar mevsimi; dörtte bir;

اَرْبَعَة [müz. madud ile] dört; ذَوَات الأَرْبَعِ dört ayaklılar;

اَرْبَعَة عَشَر [müz. madud ile] ondört;

اَرْبَعُونَ kırk; الأَرْبَعُونَ 40. gün;

رُبَاعِي dörtlü; dört kat; dörtgen; dört açılı; rubai, dört kök harfli DİLB.; (ç. ـآت) dörtlük, rubai [şiir] ¶ رُبَاعِي الأَضْلَاعِ dörtkenarlı, dörtgen; رُبَاعِي الأَرْجُلِ dört ayaklı; مُحَرِّك رُبَاعِي الْمِشْوَارِ dört zamanlı motor;

الأَرْبِعَاء ve يَوْم الأَرْبِعَاء çarşamba günü;

يربوع aktavşan, Arap tavşanı ZOO. Jaculus jaculus;

مَرْبَع ç. مَرَابِع çayır;

تَرْبِيع ilk dördün; (ç تَرَابِيع) dört açılı; meydan, alan [binalarla çevrili]; ¶ تَرْبِيع الدَّائِرَة dairenin dörtte biri;

تَرْبِيعَة ç. تَرَابِيع kare; alan, meydan; yer döşemesi [kare şeklinde, tuğla vb.];

تَرْبِيعِي dörtkenarlı, kare;

الرَّابِع dördüncü; رَابِعًا dördüncü olarak;

مَرْبُوع orta boy, büyüklükte;

مُرَبَّع dört kat; dört açılı; dört kenarlı; kare (ç. -آت) kare şeklindeki parça; ¶ مِتْر مُرَبَّع met-re kare; مُرَبَّع الأَضْلَاعِ dörtgen MAT.;

مُرَبَّعَة ç. ـآت bölge, semt, alan;

مُرَابِع [gelir dörtte birini alan] ortak;

جَلَسَ مُتَرَبِّعًا bağdaş kurmak;

رَابِغ hoşnutluk veren, rahat;

رِبَق kement;

رِبْقَة ç. رِبَق, رِبَاق, اَرْبَاق ilmik; bağ;

رَبَك *u* (رَبْك) (*bşi*) karıştırmak, karmaşık hale getirmek; (*b-i*, *bşi*) karışıklığa sokmak, itmek; رَبِك *a* (رَبَك) karmaşık bir duruma düşmek, şaşırmak; اِرْتَبَك karışmak, kargaşaya düşmek; (في ...*e*) [adı] karışmak;

رَبَك şaşkınlık, kargaşa, karışık durum;

رَبِك karışık, şaşkın; zor durumda, sıkıntıda, belaya düçar olmuş;

اِرْتِبَاك ç. ـآت- kargaşa, karmaşık durum;

şaşkınlık; alt üst olma [mide];

مُرَبِّك karıştıran, şaşırtan, sersemleten;

مُرْتَبِك karışık, dolambaçlı; şaşkın, kafası karışmış; (في ...*e*) girmiş, katılmış;

رَبِل şişman, yağlı [kişi];

رَبْلَى yağlı, şişman;

رَبْلَة ç. رَبَلات et kütlesi [lop lop];

رَبِيل şişman;

رَبَالَة şişmanlık;

رُبَّمَا bkz. رُبَّ;

رَبَا (ربو) رَبَوْ, رَبَاء) *u*) artmak; büyümek, gelişmek; gelişmiş/ yetişkin olmak; (على veya عن *bir sayıyı, miktarı*) aşmak, geçmek; (على ...*den*) daha çok olmak; ¶ مَا يَرْبُو عَلَى الْمائَة yüzden fazla, yüzü geçkin; رَبَّى (*b-i, bşi*) yetiştirmek, büyütmek; eğitmek, terbiye etmek; (*hayvan* vb.) yetiştirmek; (*metot, yöntem*) geliştirmek; (*sakal*) bırakmak; رَابَى tefecilik yapmak; أَرْبَى (*bşi*) artırmak, büyütmek; (*adedi, ölçüyü, yaşı*) geçmek, aşmak; تَرَبَّى yetişmek, büyümek; yetiştirilmek, büyütülmek;

رِبْو nefes darlığı, astım;

رِبْوَة, رُبْوَة ç. رُبًى tepe, tümsek;

رِبْوَة ç. ـات- on bin;

رِبًا faiz, riba;

رِبَوِي [na't] faiz..., faizle ilgili; faizli;

رِبَاء artan, fazla/ aşırı gelen; (على *b-e*) üstünlük;

تَرْبِيَة eğitim, yetiştirme, büyütme, terbiye; öğretim; pedagoji; [hayvan] yetiştirme, besleme; ¶ سَيِّء التَّرْبِيَة terbiyesiz; قَلِيل التَّرْبِيَة terbiyesiz, kaba; عِلْم التَّرْبِيَة pedagoji; تَرْبِيَة الأَطْفَال çocuk büyütme, yetiştirme; التَّرْبِيَة البَدَنِيَّة beden eğitimi, beden terbiyesi; تَرْبِيَة الحَيَوَان hayvancılık, hayvan besleme; تَرْبِيَة السَّمَك balık yetiştirme; تَرْبِيَة الدَّجَاج tavukçuluk; تَرْبِيَة النَّبَاتَات bahçecilik;

تَرْبَوِي ve تَرْبِيَوِي pedagojik, terbiye ile ilgili;

رَوَابٍ ç. رَابِيَة tepe, tümsek;

مُرَبُّونَ ç. مُرَبٍّ eğitimci, terbiyeci; pedagog; [çiftlik hayvanı] yetiştiren, besleyen;

مُرَبِّيَة ç. ـآت- hanım eğitimci, mürebbiye; dadı;

مُرَبًّى yetişmiş, eğitilmiş; eğitim/ öğrenim görmüş; terbiyeli, ahlaklı; reçel, marmelat; مُرَبَّيَات marmelatlar;

مُرَابٍ tefeci;

مُتَرَبٍّ terbiyeli, ahlaklı;

رِبُورْتَاج ç. ـآت- Fr.> röportaj;

أَرْت müe. رِتَاء ç. رُتَ peltek, pepe, tutuk;

رَتَّبَ (*bşi*) düzene/ sıraya koymak, dizmek, düzenlemek; (*vitrini*) düzenlemek; (*bşi*) ayarlamak, düzene bağlamak; (*bşi*) hazırlamak, tertip etmek, (ل *b-e*, *ücret*) takdir etmek; (على ...*den*, *bşi*) çıkarmak, neticesine/ sonucuna varmak; تَرَتَّبَ bir sırada bulunmak; düzenlenmek, tertip olmak; bir yana ayrılmak, koyulmak; (على *bşin*) neticesi/ sonucu olmak, (على ...*den*) kaynaklanmak, doğmak, (على ...*den*) sebeplenmek; ¶ تَرَتَّبَ بِذِمَّتِه birine borç vermiş olmak;

رتب ⇒

رُتْبَة ç. رُتَب derece, kademe seviye; mevki, makam; sınıf, kalite; rütbe; dini tören HRİ;

رَتَابَة tekdüzelik, monotonluk, yeknesaklık;

رَتِيب tekdüze, monoton, yeknesak;

رُتَبَاء onbaşı ve çavuşlar SUR., ASK;

مَرْتَبَة ç. مَرَاتِب basamak; basamak benzeri yükselti; mertebe, derece, seviye, kademe; ¶ فِي الْمَرْتَبَةِ الأُولَى ilk, birinci [ipotek];

تَرْتِيب ç. -آت düzen, düzenleme, tertip; silsile, dizi, sıra; dizgi; plan, tertip [ev]; organizasyon; hazırlık; بِالتَّرْتِيبِ tek tek, düzen ile; مِنْ غَيْرِ تَرْتِيبٍ karışık, düzensiz olarak;

تَرْتِيبِي [na't] sıralı, sıra ¶ عَدَد تَرْتِيبِي sıra sayıları;

رَاتِب tekdüze, monoton; (ç. رَوَاتِب) maaş, ücret, ödeme; [çoğ.] رَوَاتِب nafileler;

مُرَتَّب düzenlenmiş, düzenli; organize, tertipli; (ç. -آت) maaş, ücret;

رَتَجَ *u* (رَتْج) (*kapıyı*) sürmek, kilitlemek; رَتِجَ *a* (رَتَج) dili tutulmak, konuşamamak, kekelemek; اِرْتَجَ ⇒ أُرْتِجَ [edil.] dili tutuldu, ne diyeceğine bilemedi, dondu kaldı;

رِتَاج ç. رُتُج, رَتَائِج kapı; ¶ مُحْكَم الرِّتَاجِ sıkı sıkıya kapalı [kapı];

رِتِينَج (= رَاتِينَج) reçine;

رَتَعَ *a* (رِتَاع, رُتُوع, رَتْع) çayırda otlamak; oburca, aşırı yemek; (فِي *bşe*) düşkünlük göstermek, müptela olmak; اَرْتَعَ (*hayvanı*) otlatmak, otlamaya bırakmak;

مَرْتَع ç. مَرَاتِع otlak, çayır; (لِ ...*için*) MEC. bereketli arazi; yatak, ocak, bir şeyin kaynağı olan yer [kötü huy, kötülük vb.];

رَتَقَ *u, i* (رَتْق) (*bşi*) yamamak, dikerek/ örerek kapatmak;

رَتَق ç. رُتُوق yama; yama yeri;

رَتَكَ *u, i* (رَتَكَان, رَتَك, رَتْك) kısa adımlarla koşmak;

رَتَلَ *a* (رَتْل) düzenli/ tertipli olmak; رَتَّلَ (الكَلَامَ *kelimeleri*) güzel söylemek, telaffuz etmek; makamlı okumak; [ilahi vb.] söylemek HRİ.;

رَتْل ç. اَرْتَال tren; رَتْل آلِي motorize birlik;

رُتَيْلَاء İtalyan örümceği, tarantula ZOO. Lycosa tarentula; örümcek;

تَرْتِيل Kur'anı Kerîm'in yavaş olarak okunması, tertil; makam ile okuma; [ilahi vb] söyleme HRİ.; (ç. تَرَاتِيل) ilahi HRİ.;

تَرْتِيلَة ç. تَرَاتِيل ilahi;

مُرَتِّل kilisede ilahi söyleyen, şarkıcı kişi;

رَتَمَ *i* (رَتْم) [genellikle olumsuz kullanım] (بِكَلِمَةٍ *bir kelime*) söylemek; اَرْتَمَ (ب *parmağına*) [hatırlama için] ip bağlamak;

رَتْمَة ve رَتِيمَة ç. رَتَائِم, رِتَام bir şeyi hatırlamak için parmağa dolanan iplik;

رَتَا *u* ve رَتَّى (*bşi*) yamamak; (رتو)

رِتُوش Fr.> rütuş;

رِتِينَج reçine;

رَثَّ *i* (رُثُوثَة, رَثَاثَة) [elbise] eskimek, yıpranmak;

رَثّ ç. رِثَاث eski, yıpranmış; ¶ رَثَّ الْهَيْئَةِ bitkin görünüş;

رِثَّة demode, modası geçmiş şeyler; eski elbiseler;

رَثِيث eski, yıpranmış;

رَثَاثَة eskilik, yıpranmışlık;

رُثُوثَة kılıksızlık; pejmürdelik;

رَثَا u (رَثْو) (*ölüyü*) anmak, yadetmek, (رثى ve رثو) iyiliklerini sayıp dökmek; رَثَّى i (رِثَاء, رَثْي, مَرْثَاة, مَرْثِيَة) (*ölüye*) ağıt yakmak, mersiye yazmak; (*ölüyü*) anmak, onun için tören düzenlemek; (ل *b-i* veya *bş için*) yas tutmak, yasa/ mateme girmek; (ل *b-e*) acımak, (ل *...çin*) üzülmek; رَثَاهُ بِمَرْثَاةٍ ¶ (*ölüyü*) anmak, yadetmek; شَيْءٌ يُرْثَى ل . . . üzüntü verici şey;

رَثْي ⇑ mas.;

رِثَاء ⇑ mas; üzüntü, tasa; mersiye, ağıt;

رَثْيَة ç. رَثْيَات mafsal iltihabı, artetit;

مرثية ve مرثاة ç. مراث mersiye, ağıt; [çoğ.] مَرَاث cenaze için yapılan konuşmalar;

رَجَّ u (رَجّ) (*bşi*) şiddetle sarsmak, sallamak; رُجَّ [edil.] sallanmak, sarsılmak; titremek; اِرْتَجَّ sallanmak, sarsılmak, titremek;

رَجّ ⇑ mas.;

رَجَّة sarsma; sarsıntı;

رَجَّاج titreyen; sallanan, sarsılan;

اِرْتِجَاج sarsıntı; titreme; ¶ اِرْتِجَاج لِلْمُخِّ beyin sarsıntısı TIP.;

رجأ ⇒ أَرْجَأَ (*bşi*) geciktirmek, ertelemek, tehir etmek, geriye atmak;

إِرْجَاء erteleme, tehir, geciktirme;

رَجَب a (رَجَب), رَجِب u (رَجَب) (من ya da عن *...den*) korkmak, ürkmek, huşu duymak;

رَجَب Recep ayı, hicri takvimin yedinci ayı;

رَجَح a, u , i (رُجْحَان, رُجُوح) [terazi kefesi] ağır basmak, ağmak; daha ağır olmak; üstün olmak, baskın çıkmak; (*b-i*) yenmek, (*b-den*) üstün olmak; (أَنْ *...olması*) muhtemel/ olası olmak; رَجَحَ عِنْدَهُ أَنْ . . . birine ...oldukça mümkün/ olabilir gelmek; (*bşi*, بِيَدِه *elinde*) tartmak; رَجَّحَ (*bşi*, على *diğerine*) yeğlemek, yeğ tutmak, tercih etmek; (*bşi*, عَلَى *...den*) üstün tutmak, görmek; (*bşin*) daha ağır olduğunu düşünmek; (*bşi*, على *...e*) tercih etmek; (*bşin*, أَنْ *...olmasına*) daha fazla ihtimal vermek; تَرَجَّحَ ağır basmak, daha ağır gelmek; salınmak; sallanmak; اِرْتَجَحَ salınmak; sallanmak; bir o yana bir bu yana ağmak;

رَجَاحَة yumuşaklık, yumuşak huyluluk; sükunet, huzur, dinginlik;

رُجْحَان (على *...e*) üstünlük, yeğlik;

أَرْجَح daha ağır; yeğrek, daha çok tercih edilen; üstün; tercihe şayan; daha olası, muhtemel ¶ الأَرْجَح أَن . . . ...olması daha muhtemel, ihtimali daha yüksek; muhtemelen; عَلَى الأَرْجَحِ muhtemelen, büyük bir olasılıkla

أَرْجَحِيَّة yeğlik, yeğinlik, üstünlük;

أُرْجُوحَة ç. أَرَاجِيح salıncak; tahtıravelli; beşik;

رَاجِح daha ağır; daha çok kabul gören; tercihe şayan; muhtemel, mümkün, olası;

مُرْجُوحَة ç. مَرَاجِيح tahtıravelli; salıncak;

مُرَجَّح yeğrek, tercih edilen; üstün gelen, ağır basan; mümkün, olası;

رجرج ve ترجرج titremek; sarsılmak; titreşmek;

رَجْرَاج titreyen; titreşim; الرَّجْرَاج deniz;

رجز[1] *u* (رَجْز) recez ölçüsü ile şiir söylemek; ⇑; تَرَجَّزَ [dalgalar] şiddetli ses çıkarmak; اِرْتَجَزَ recez ölçüsü ile şiir söylemek; [deniz] dalgalanmak, kabarmak; [bulutlar] yavaş yavaş hareket etmek;

رِجْز ceza [Allah tarafından verilen]; kir, pislik, murdarlık;

رَجَز bir şiir ölçüsü, vezni;

اَرْجَاز recez beyitleri; kısa şarkı;

اُرْجُوزَة ç. اَرَاجِيز recez ölçüsündeki şiir;

ارجوز[2] ALF.BKZ.;

رَجِس *a* (رَجَس) ve رَجُس *u* (رَجَاسَة) kirli, pis olmak; utanç verici, rezil bir şey yapmak;

رِجْس ç. اَرْجَاس pislik, kir; pis, kötü iş, hareket, şenaat, rezalet;

رَجَس ç. اَرْجَاس pislik, kir;

رَجِس pislik, kir;

رَجَاسَة pislik, kirlilik, bakımsızlık, sefalet;

رَجَّاس azgın, dalgalı, kabaran [deniz]; gümbürdeyen, gürleyen;

رَجَعَ *i* (رُجُوع) geri dönmek, gelmek, yine, tekrar gelmek; tekrar olmak, tekrarlamak; (الى ...*e*) dönmek; (الى ...*e*) yeniden başlamak, devam ettirmek; (الى *bşe*, *kitaba*) bakmak, müracaat etmek; (اَنْ ...اِلَى ...*e*, ...*olmasına*) bağlanmak, sebebi dayanmak, (الى ...*den*) kaynaklanmak, doğmak; رَجَعَ بِهِ الى ... *bşi* bileşenlerine/ unsurlarına indirgemek; (الى ...*e*) bağımlı olmak; (الى ...*e*) ait, hakkı olarak; (ل *b-nin hükmüne*) kalmak, (ل *b-nin*) ihtisas alanına girmek HUK.; (عن ...*den*) vazgeçmek, çekilmek, ayrılmak; (عن veya في *sözünden, kararından* vb.den) dönmek, caymak, vazgeçmek; (على *b-nin aleyhine*) olmak, dönmek, (على *b-e*) karşı olmak; رَجَعَ بِهِ عَلَى فُلَانٍ *b-e*, *bşin* tazminatı için dava açmak, *b-den bşin* telafisini istemek; (على ,ب *bşi* ,ب *b-den*) istemek, talep etmek; (ب *bşi neticeyi*) icap ettirmek, gerekli kılmak, tabii kılmak; رَجَعَ عَلَى عَقِبِهِ ¶ (في ...*de*) başarılı olmak (في ...*de*) geldiği yere/ yöne dönmek; رَجَعَ الى الصِّحَّة sağlığına tekrar kavuşmak; رَجَعَ الى صَوَابِهِ kendine gelmek; رَجَعَ الى نَفْسِهِ kendini sorgulamak; يَرْجِعُ ذَلِكَ الى اَنْ ... bunun sebebi ...dir, bu ...yüzündendir; يَرْجِعُ السَّبَبُ الى ... bunun nedeni ...dir, bu ...den kaynaklanmaktadır. ⇑; رَجَعَت بِهِ الذَّاكِرَةُ الى ... hatırlamak, aklına getirmek; رَجَعَ فِي كَلَامِهِ sözünden dönmek; رَجَّعَ döndürmek, geri getirmek; geri döndürmek, vurmak; (*bşi*) geri göndermek; (*b-i*, عن ...*den*) çevirmek; sesi titreterek şarkı söylemek, nağmeli ses çıkarmak; (*bşi*) yansıtmak ¶ رَجَّعَ صَدَاهُ *bşi* yansıtmak, aksettirmek; راجع (*bşe*, *b-e*) dönmek, geri gelmek; (*bşi*) tekrarlamak, yinelemek, yeniden yapmak; (*bşe*, *sözlüğe*) [bilgi için] müracaat etmek, baş vurmak, bakmak; (*b-e* في *bşi*) danışmak; yeniden kontrol etmek, gözden geçirmek; رَاجَعَ عَقْلَهُ ¶ kendine gelmek; رَاجَعَ نَفْسَهُ zihni-ni toplayıp herşeyi yeni baştan düşünmek; يُرَاجَعُ bakınız! [gönderme,

referans ifadesi]; اَرْجَعَ döndürmek; (*b-i*, الى *bşe*) geri döndürmek; (*birini*) geri dönmeye zorlamak; (*bşi*, الى ...*e*) bağlamak, (*bşin*, الى ...*ile*) ilişkisini kurmak; تَرَجَّعَ geri dönmek/ gelmek; yansımak, aksetmek; تَرَاجَعَ birbirine dönmek, tekrar birleşmek; geri çekmek; ricat etmek; gerilemek; (عن ...*den*) yavaş yavaş ayrılmak; geride kalmak; [kendi] fikrini/ kararını değiştirmek; اِسْتَرْجَعَ (*bşin*) iadesini istemek; (*bşi*) tekrar elde etmek, kazanmak; (*bşi*, وَعْدًا *sözü, vaadi*) geri almak/ çekmek; (*kararından*) vazgeçmek, caymak, dönmek; "اِنَّا لِلّٰه وَ اِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُون" Allah'a aitiz ve yine ona döneceğiz" demek; ¶ اِسْتَرْجَعَهُ الى حَافِظَتِه hatırlamak, hatırlamaya çalışmak;;

رَجْع geri dönüş; (الصَّدَى) رَجْعُ الصَّوْتِ yankı; كَرَجْعِ البَصَرِ göz açıp kapayıncaya kadar, bir dakikada;

رَجْعِي [na't] tepkime veren, reaksiyoner; makabline şamil HUK.; geri alınabilir, feshedilebilir İSL.HUK. ¶ بِاَثَرٍ رَجْعِي makabline şamil olarak HUK.;

رَجْعِيَة tepkicilik, reaksiyonizm, tepkime;

رَجْعَة dönüş; tekrar; vazgeçme, fesih, hükmünü iptal etme; cayma; makbuz;

رَجْعَة boşandığı karısına dönme; yeniden evlenme İSL.HUK.;

رُجْعَى tepkicilik, reaksiyonizm, tepkime;

رُجُوع dönüş; (الى ...*e*) geriye dönme, dönüş; (الى ...*e*) müracaat; sebebi (الى ...*e*) dönme; (عن ...*den*) geri çekilme, vazgeçme, caymа; iade etme; بِرُجُوعِ البَرِيدِ taahhütlü olarak;

رَجِيع dışkı;

مَرَاجِع ç. مَرْجِع dönüş; merci, başvurulacak mevki; geri çekilecek, sığınılacak yer; otorite, yetkin makam, yetkili mevki; sorumlu ajans; kaynak [bilimsel]; başlangıç, çıkış noktası; rücu etme HUK.; ¶ مَرْجِعِ النَّظَرِ yetkili makam, yetkin kişi/ kurum vb.; اَلْمَرْجِع اِلَيْه kendisine başvurulacak kişi; اَلْمَرْجِع في ذٰلِكَ الى... bu hususta başvurulaca yer ...dir; كَانَ مَرْجِعُ هٰذَا الشَّيْءِ الى... bunun sebebi ...idi, bu ...yüzündendi; اِلَيْهِم مَرْجِع الفَضْلِ fazilet/ erdem onlara aittir;

مَرْجِعِيَّة yetkinlik, salahiyet;

مُرَاجَعَة tekrarlama, tekrar; inceleme, etüd; istişare, istek; başvuru, müracaat; [*b-e*] fikir sorma, danışma; kontrol; hesapların kontrolü; [metin] tashih, düzelti;

اِرْجَاع iade, geri verme; sebebini (الى ...*e*) bağlama;

تَرَاجُع geri çekilme, geri alma; fikir değişikliği; bozulma, gerileme;

اِرْتِجَاع gericilik, irtica, tepkicilik, reaksiyonizm;

رِجْعِي , اِرْتِجَاعِي gerici, mürteci;

اِسْتِرْجَاع geri dönmeyi isteme; tekrar ele geçirme, kazanma; geri çekme, geri alma;

رَاجِع geri dönen; (الى *ile*) ilgili, rucu eden; (الى ...*e*) ait; (الى ...*e*) tabi, bağlı; (الى ...*e*) bağımlı; ¶ اَلْحُمَّى الرَّاجِعَة aralıklı gelen nöbet;

مُرَاجِع kontrol, teftiş eden; tekrar gözden geçiren; ¶ مُرَاجِع الحِسَابَات mali müfettiş;

رَجَفَ *u* (رَجْف, رَجَفَان) şiddetle sarsılmak, sallanmak; titremek; (*b-i*) sarsmak; أَرْجَفَ (*b-i*) titretmek, ürkütmek; (*bşi*) şiddetle sarsmak, sallamak; (ب) söylenti/ asılsız haberler çıkarmak; yaymak, türetmek; örn.: أَرْجَفَ بِافْتِرَاءٍ iftiralar atmak; ارْتَجَفَ titremek; ürpermek;

رَجْفَة titreme; sarsılma; sarsıntı ürperme, ürperti;

رَجَّاف titreme; kıyamet; çok sarsan;

اِرْجَاف ç. أَرَاجِيف iftira, söylenti, dedikodu;

رَجَلَ *a* (رَجَل) yaya gitmek, yürümek; رَجَّلَ (*saçı*) taramak; (*saçı*) salmak, bırakmak; تَرَجَّلَ = رَجِلَ; [binici] (عن veya من ...*den*) inmek; erkek gibi davranmak; ¶ تَرَجَّلَ فِي طَرِيقَةٍ bütün yolu yürümek; ارْتَجَلَ (*konuşmayı*) irticalen/ doğaçtan söyleme; اِسْتَرْجَلَ adam olmak, yetişkin olmak; erkek gibi davranmak;

رِجْل müe. ç. أَرْجُل ayak; bacak;

رِجْل ç. أَرْجَال sürü [özl. çekirge];

رَجِل yaya, yaya yürüyen;

رَجُل ç. رِجَال adam; [çoğ.] رِجَالَات önemli/ büyük insanlar, mühim şahsiyetler; ¶ رِجَال الدَّوْلَة devlet adamları; رِجَال السَّنَد haber,/malumat verenler; senet ricali HAD.;

رِجَالِي [na't] erkek..., erkekler ile ilgili;

رُجُولَة erkek olma, erkeklik;

رُجُولِيَّة ⇑;

مِرْجَل tencere, kazan; buhar kazanı;

اِرْتِجَال irticalen söyleme, doğaçlama;

اِرْتِجَالِي [na't] hazırlanmadan, hazırlıksız, o an akla gelip ifade edilen, irticali, doğaçtan söylenen;

رَاجِل ç. رَجْل, رَجَّالَة, رُجَّال, رُجْلَان yaya, yaya giden, yürüyen;

مُرْتَجَل irticalen, o an akla gelip söylenen/ ifade edilen, doğaçtan söylenen;

رَجَمَ I *u* (رَجْم) (*b-i*) taşlamak; (*b-i*) lanetlemek; (*b-e*) hakaret etmek; ¶ رَجَمَ بِالغَيْبِ bilmediği bir şey hakkında konuşmak, atıp tutmak; zannetmek, tahmin yürütmek; gelecekten haber vermek; رَجَّمَ : رَجَمَ بِالغَيْبِ ⇑;

رَجْم recim İSL.HUK.; taşlama; (ç. رُجُوم) mermi; ¶ رَجْم الغَيْبِ tahmin, varsayım, kabul; gelecekten haber verme; ⇑;

رُجُم meteor, göktaşı;

رُجْمَة ç. رُجَم, رِجَام mezartaşı;

رَجِيم taşlanmış; lanetli, kovulmuş; yine ALF.BKZ.;

ترجمة, ترجم ALF.BKZ.;

رَجَا *u* (رَجَاء, رَجَاة, مَرْجَاة) (رجو) ummak; (*bşi*) beklemek, ummak, ...beklentisi içinde olmak; (*bşi*, ل ...*için*) istemek, dilemek [örn. *başarıyı*]; (*bşi*, ya da أَنْ ...*yapmasını*, *b-den* ya da من *b-den*) istemek, rica etmek ¶ رَجَاهُ فِي الْحَاحٍ *b-e* yalvarmak, niyaz etmek, istirham etmek; أَرْجُو عَدَمَ الْمُؤَاخَذَة kızmamanızı/ müsamaha ile/ hoşgörü ile karşılamanızı rica ederim; تَرَجَّى (*bşi*) beklemek ummak; (*b-den*) rica etmek; dilemek; ارْتَجَى (*bş*)

ummak, (bşin) beklentisi içinde olmak; (*bi-rinen*) kaygı/ endişe duymak, endişesi olmak; (*b-i, bşi*) beklemek;

رَجًى ve رَجَاء ç. أَرْجَاء taraf, yön; bölge; (ç. أَرْجَاء) genişlik, büyüklük [arazi için]; çevre, civar; ¶ فِي أَرْجَائِه dahilinde, içinde, tümünde örn.: فِي أَرْجَاءِ الغُرْفَةِ bütün odada; فِي أَرْجَاءِ البِلَادِ ülke dahilinde, tüm ülkede; تَجَاوَبَت أَرْجَاء الرَّدْهَةِ بِالتَّصْفِيقِ bütün salon alkış ile inledi وَاسِعِ الأَرْجَاءِ ve شَاسِعِ الأَرْجَاءِ çok geniş, uçsuz bucaksız;

رَجَاء [فِي ,ب' ile ya da mud.kul.) umut; beklenti, umma; rica, talep; ¶ ... عَلَى رَجَاءِ ...i umarak, ...beklentisiyle; رَجَاءَ العِلْمِ [mektuplar vb.de] bilgilerinize...; رَأْسُ الرَّجَاءِ الصَّالِحِ bir takke çeşidi;

رَجَاة umut, beklenti;

رَجِيَّة kendisinden umut edilen; umut;

مَرْجَاة umut;

رَاجٍ uman, umut içinde;

مَرْجُوّ umulan, beklenen; rica edilen, talep edilen ¶ ... اَلْمَرْجُوّ مِنْ فَضْلِكَ اَنْ ...yapmanızı istirham ederim; ... اَلْمَرْجُوّ مُرَاعَاةُ اَنْ lütfen ...e dikkat ediniz, ihtimam gösteriniz;

رَجِيَ *a* sessiz kalmak, konuşmamak; sessiz kalmak; رُجِيَ عَلَيْهِ [edil.] dili tutulmak, ses çıkaramamak;

رِجِيم Fr.> perhiz, rejim;

رَحِبَ *a* (رَحَب) geniş/ ferah olmak; رَحُبَ *u* (رَحَابَة , رُحْب) ve رَحَّبَ (ب *b-i, bşi. haberi*) hoş karşılamak, (*b-e*) "مَرْحَبًا merhaba" demek; تَرَحَّبَ (ب *b-i*) hoş karşılamak, (ب ...*e*) "مَرْحَبًا" demek;

رَحْب geniş, bol, ferah; kuşatılmamış, açıklık, çevresi kapatılmamış; ¶ رَحْبُ الصَّدْرِ cömert, eliaçık; açık fikirli, hür düşünceli, liberal; samimi, içten, candan, kaygısız, dertsiz, başı rahat; صَدْر رَحْب cömertlik ⇑; açık fikirlilik ⇑; samimiyet; رَحْبُ البَاعِ cömert, eli açık ⇑; رَحْبُ الذِّرَاعِ ⇑;

رُحْب genişlik, ferahlık; kuşatılmamışlık; ¶ اَتَى عَلَى الرُّحْبِ وَ السَّعَة hoş karşılanmak; وَجَدَ رَحْبًا وَ سَعَةً güzel karşılanmak;

رَحَب cömertlik ⇑; ¶ رَحَبُ الصَّدْرِ ⇑ رَحَبَة ve رَحْبَة ç. آت- alan, meydan [binalar ile çevrili]; (ç. رَحَبَات ve رِحَاب) genişlik, ferahlık; رِحَابُ الفَضَاءِ ve رِحَابُ الكَوْنِ kainatın, uzayın sonsuzluğu;

رَحْب = رَحِيب ;

رَحَابَة genişlik, bolluk, ferah, kuşatılmamışlık ¶ رَحَابَةُ الصَّدْرِ cömertlik, eli açıklık;

مَرْحَبًا بِك hoşgeldin [safa getirdin];

تَرْحَاب selamlaşma; ¶ قَابَلَهُ بِتَرْحَابٍ birine kollarını açmak, buyur etmek;

تَرْحِيب selamlama; hoşgeldin deme;

رَحْرَح : رَحْرَحَ بِالْكَلَامِ iki anlama gelecek söz söylemek, müphem veya kaçamaklı dil kullanmak;

رَحْرَح ve رَحْرَاح geniş düz; kaygısız, tasasız, dertten uzak [hayat];

رَحَضَ *a* (رَحْض) çalkalamak, hafifçe yıkamak;

مَرْحَلَة ç. مَـرَاحِـيل günlük yolculuk; rota; durak, mola yeri; aşama, merhale,safha; يَزِيدُ عَلَيْهِ بِمَرَاحِيلٍ onu hayli hayli aşar, geçer; في مَرَاحِلِ حَيَاتِهَا hayatının her safhasında; تَرْحَال yola çıkma; ¶ حَيَاة التَرْحَال göçebe hayatı;

تَرْحِـيل göç; zorla göç ettirme; sürgüne gönderme, sürme; yer değiştirme; yeniden yerleştirme; nakil, transfer; taşıma; ¶ تَرْحِيل الحِسَابَات hesapları defteri kebire geçme;

اِرْتِحَال yola çıkma, kovulma; göç; vefat, irtihal, ölüm;

رَاحِل ç. رُحَّل ayrılan, terk eden; seyahate, yola çıkan; (ç. ـونَ) merhum, rahmetli, özl. الفَقِيد الرَّاحِل merhum;

رَاحِلَة ç. رَوَاحِل dişi binek devesi; ¶ شَـدَّ رَاحِلَتَهُ yolculuğa hazırlanmak;

مُرَحَّل ç. ـآت hasılat bakiyesi, nakli yekûn; ¶ مَجْمُوع مُرَحَّل nakli yekûn;

رَحِمَ *a* (مَرْحَـمَة, رَحْمَة) (*b-e*) acımak, merhamet etmek; (*b-i*) bağışlamak, cezasını affetmek; رَحَّمَ عَلَيْـه merhametli/ çok şefkatli olmak; *b-e* "رَحَّـمَكَ اللّٰهُ Allah sana rahmet etsin." demek; (*biri için* على) Allah'dan bağışlanma/ rahmet dilemek; تَرَاحَم; رَحَّمَ = تَرَحَّم karşılıklı sevgi saygı göstermek اِسْتَرْحَم (*b-nin*) bağışlamasını/ affını istirham etmek;

رَحْم , رَحِم müe. ç. اَرْحَام rahim, döl yatağı; akrabalık, yakınlık; ذَوُو الأَرْحَام anne tarafından akrabalar; قَرَابَة رَحْمٍ anne tarafından akrabalık;

مِرْحَاض ç. مَرَاحِيض tuvalet;

رَحِيق keskin şarap; nektar; leziz içeçek;

رَحَلَ *a* (رَحِيل) yola çıkmak, koyulmak; ayrılmak, bırakıp gitmek; göçmek; ¶ رَجُلٌ يَـرْحَـلُ وَ يُقِيمُ durduğu yerde durmayan/ hareketli kişi;

رَحَّلَ (*b-i*) ayrılmaya zorlamak; (*b-i*, الى ...*e*) aktarmak, yeniden yerleştirmek; (*b-i* الى ...*e*) sürmek, sınır dışı etmek; (*b-nin*) göçmesine izin vermek; (*b-e*) seyahat izni vermek; [gemi vb.] (*yolcuları*) taşımak (*bşi*) nakletmek; (*bşi*) göndermek, sevk etmek; (*hesabı*) nakletmek, aktarmak [muhasebecilik]; (*bakiyeyi*) yeni devre/ yeni hesaba geçmek [banka];

تَرَحَّلَ göçmek, göçebe hayatı sürmek; bir yere yeniden yerleştirmek; اِرْتَحَلَ ayrılmak, bırakıp gitmek; göçmek, ¶ اِرْتَحَلَ الى رَحْـمَـةِ رَبِّهِ rahmetli olmak, ahirete irtihal etmek, ölmek, [lafzen: Rabbının rahmetine gitmek];

رَحْل ç. رِحَـال deve semeri; eğer, semer; bagaj; [çoğ.] konaklama yerleri, durak ¶ شَدَّ القَى رِحَـالَهُ yolculuğa hazırlanmak; الرِّحَال (في ...*de*) konaklamak, duraklamak;

رِحْلَة yolculuk; tur; bir seyahat hakkındaki film ya da konferans;

رُحْلَة gidilecek yer, hedef, mahal;

رَحِـيل yola çıkma, ayrılma; göç; vefat, ahirete irtihal, ölüm;

رَحَّال ç. رُحَّل göçebe; (ç. رَحَّـالَة) seyyah, gezgin; göçebe; الطُّيُور الرَّحَّالَة göçmen kuşlar; الأَعْرَاب (الْعُرْبَان) الرُّحَّل göçebe bedeviler;

رَحَّالَة seyyah, gezgin; göçebe;

رَحْمَة şefkat, acıma; anlayışlılık; merhamet ¶ كَانَ تَحْتَ رَحْمَتِه kaderi birinin elinde olmak birinin hükmü altında olmak; جَعَلَهُ تَحْتَ رَحْمَتِه ...i hükmü altına almak; بِسَاط الرَّحْمَة tabut örtüsü; عَدَم الرَّحْمَة merhametsizlik; عَدِيم الرَّحْمَة merhametsiz, acımasız, insafsız, katı yürekli;

رَحِيم ç. رُحَمَاء ve رُحُوم merhamet sahibi, rahim, acıyan, şefkatli;

الرَّحْمَن Rahman (Allah), rahmeti çok olan;

مَرْحَمَة ç. مَرَاحِيم şefkat, acıma; rahmet, merhamet;

اِسْتِرْحَام rahmet isteme;

مَرْحُوم merhum, rahmetli;

رَحَى müe. ç. أَرْحَاء el değirmeni; دَارَت رَحَى الحَرْب (القِتَال) savaş [çarpışma] başladı; savaş [çarpışma] sürüyordu;

رَحَوِي dönen, devreden;

رَحَّاي ç. ـونَ öğütücü;

رَخَّ u (رَخ) (*şarabı*) su ile karşıtırmak;

رَخّ hafif sağanak MIS.;

رُخّ anka kuşu; (ç. رِخَاخ , رِخَخَة) kale [satranç];

رَخَاخ gevşek, yumuşak [arazi, toprak]; rahat, kolay [yaşam];

رَخُصَ u (رُخْص) ucuzlamak ya da ucuz olmak; رَخَّصَ (رَخَاصَة) yumuşamak; رَخَّصَ (*b-e*, في ya da ب *bş için*) izin vermek; (*b-e*, ل في ya da ب ...*için*) ruhsat vermek; (*b-i*, ل) yetkili kılmak, güç vermek; (*bşin*) fiyatını düşürmek, (*bşde*) indirim yapmak, ucuzlatmak; أَرْخَصَ (*bşi*) ucuzlatmak, (*bşde*) indirim yapmak; تَرَخَّصَ (مَعَ *b-ile*, في ...hakkında) (ب ya da في ...*için*) ayrıcalık tanımak; (في *b-ile*) samimi, senli benli olmak; اِسْتَرْخَصَ (*bşi*) ucuz bulmak, ucuz görmek; (*b-den*) izin istemek;

رَخْص yumuşak, taze;

رُخْص ucuzluk;

رُخْصَة ç. رُخَص izin; ruhsat, imtiyaz; yetki; müsaade, mezuniyet, icazet; lisans, ruhsat; رُخْصَة قِيَادَة السَّيَّارَة ¶ ehliyet, sürücü belgesi;

رَخِيص yumuşak, taze; ucuz; adi, düşük; değersiz şey;

تَرْخِيص ç. تَرَاخِيص izin verme; izin; yetki; vekalet; imtiyaz, ayrıcalık; ruhsat, lisans; tenzilat, indirim;

مُرْتَخَص ucuz ¶ كُلَّ مُرْتَخَصٍ وغَالٍ varını yoğunu katarak;

رَخُمَ u (رَخَامَة) ve رَخِمَ u [ses] yumuşak, nazik olmak; رَخَمَت بَيْضَهَا (عَلَى بَيْضِهَا) kuluçkaya yatmak; رَخَّمَ (*sesi*) yumuşatmak, inceltmek; (*kelimeyi*) sonundan bir kaç harfi düşürmek; (*yeri*) mermer döşemek, kaplamak;

رَخَم [cin.is.; tek.is. ة] Mısır akbabası ZOO. Meaphron percnopterus;

رُخَام mermer;

رُخَامَة ç. آت- mermer dilimi;

رَخِيم yumuşak, nameli, ince, kadife gibi [ses];

تَرْخِيم terhim, kelimenin sonundan harf

düşürme DİLB.;

(رَخَاء ,رَخَاوَة) رَخُوَ u ve رَخِيَ a ve رخى ve رخو gevşemek, ya da gevşek olmak; رَخَا u (رَخَاء): رَخَا عَيْشُهُ rahat bir yaşam sürmek, bolluk içinde yaşamak; أَرْخَا (*bşi*) gevşetmek; (*fiyatları*) indirmek; (*bşi*) gitmeye bırakmak, salmak; تَرَاخَا gevşemek, zayıflamak; (عن ...*de*) gevşek davranmak; [fiyatlar] düşmek; [borsa] düşmek, gerilemek, değer kaybetmek; azaltmak, küçültmek; (عن ...*den*) vazgeçmek, çekilmek; [perde] inmek; gecikmek; اِرْتَخَى gevşemek, sarkmak; bollaşmak; yumuşamak; rahatlamak, rahavet çökmek; azaltmak, indirmek; kuvvetini kaybetmek; اِسْتَرْخَى = اِرْتَخَى;

رِخْو bol, gevşek; sarkık, pörsümüş; güçten düşmüş, zayıf; yumuşak;

رَخَاء bolluk, refah, rahat; saadet, ikbal; iyi hal, afiyet; düşük olma [fiyatlar];

رُخَاء hafif rüzgar;

رَخَاوَة sarkıklık, pörsümüşlük; gevşeklik; ¶ رَخَاوَة العُودِ karakter zayıflığı;

رَخِيّ zayıf, güçsüz; rahat, bolluk içinde; samimi, candan, sıcak;

تَرَاخٍ sarkıklık, pörsümüşlük; gevşeklik; güçsüzlük, zayıflık;

اِرْتِخَاء gevşeme, kendini bırakma; gevşeklik; rahatlık, bolluk; rahatlama; zayıflık, güçsüzlük;

اِسْتِرْخَاء = اِرْتِخَاء;

رَاخٍ sarkık;

مُتَرَاخٍ kıvamını kaybetmiş, gevşemiş; sarkık; zayıf, güçsüz; ihmalkâr;

رَدَّ u (رَدّ) geri göndermek; (*b-i*, *bşi* الى ...*e*) geri getirmek, almak; (*bşi*, الى *eski yerine*) koymak, geri koymak; (*b-i*) reddetmek, geri çevirmek;(*b-e*) karşı çıkmak, mukavemet göstermek; (*bşi*, *isteği*) reddetmek, kabul etmemek, (هُجُومًا *saldırıyı*) püskürtmek, (تُهْمَةً *suçlamayı*) reddetmek; (*bşi*, الى *b-e*) iade etmek, geri vermek; (السَّلَامَ *selamı*) almak, karşılık vermek; (على *b-e*) cevap vermek; (*ışığı*) yansıtmak; (*sesi*) aksettirmek, yankılanmasına sebep olmak; (على *bşi*) çürütmek, yanlış olduğunu göstermek; (*b-i*, عن *bşden*) vazgeçirmek, caydırmak; (*b-i*, عن ...*den*) sakındırmak, engel olmak; (*bşi*, الى *aslına*) döndürmek, götürmek; (*bşi*, على *b-e*) karşılık olarak vermek; (*b-i*, ...*olarak* örn.: قَاضِيًا *hakim olarak*) yeniden atamak, görevlendirmek; ¶ رَدَّ البَابَ *kapıyı* kapamak; رَدَّ الجَوَابَ cevap vermek; مَا يَرُدُّ هَذَا عَلَيْكَ شَيْءٌ bunun sana hiçbir faydası olmaz; لاَ يُرَدُّ reddolunamaz; رَدَّهُم عَلَى أَعْقَابِهِم çoğ. رَدَّهُ عَلَى عَقِبَيْهِ birini geldiği yere, geri göndermek; رَدَّ عَيْنَهُ عَنْهُ *bakışlarını gözünü ...den* uzaklaş-tırmak, çevirmek; رَدَّدَ (*bşi*) uzak-laştırmak, mani olmak; (*b-i*, *bşi*) reddetmek, uzaklaştırmak; [sabit bir şekilde, sık sık] tekrarlamak; ¶ رَدَّدَ الصَّدَى [ses] yankılanmak, eko yapmak; رَدَّدَ النَّظَرَ فِي... *bşe* tekrar tekrar bakmak; رَدَّدَ طَرْفَهُ بَيْنَ... gözünü/ bakışını bir oraya

bir buraya çevirmek; تَرَدَّد [ses] yankılanmak; ses çıkarmak; vınlamak [silah atışı]; [rüzgar] dönmek; (على *b-nin evine*) gelip gitmek [bazen الى ile]; sık sık uğramak; dönmek; (في *bşde*) tereddüt etmek, karar verememek; (في *bşden*) emin olamamak, şüphesi olmak ¶ تَرَدَّدَ عَلَى الأَلْسِنَة [mesele, konu] pek çok kez tartışılmak; اِرْتَدَّ geri çekilmek, geri gelmek; geriye gitmek; (الى ...*e*) dönmek; (عن *bşden*) uzaklaşmak, (*bşi*) terketmek, bırakmak, vazgeçmek; (عن *inancını, prensiplerini*) terk etmek, bırakmak; ¶ اِرْتَدَّ عَلَى عَقِبَيْه çoğ. اِرْتَدُّوا عَلَى أَعْقَابِهِم gerisin geri dönmek, eskiye dönmek; اِسْتَرَدَّ (*bşin*) iadesini/ geri veril-mesini istemek; (*b-i*, الى ...*e*) geri getirmek; (*bşi*) geri almak; (*bşi*) yeniden kazanmak; (*bşi*, örn. *elini*) geri çekmek, [yine MEC. اِسْتَقَالَتَهُ *istifasını*]; (*parayı*) [bankadan, hesaptan] çekmek ¶ اِسْتَرَدَّ أَنْفَاسَهُ nefesini, soluğunu tutmak;

رَدّ ç. رُدُود dönüş; iade, geri vermek; masrafı iade, ödeme; karşılık, mukabele; kabul etmeme, ret; [saldırıyı] püskürtme; cevap, yanıt; yansıma; çürütme, yanlış olduğunu kanıtlama, (الى ...*e*) bağlama [sebebi vb.] ¶ رَدَّ الفِعْلِ reaksiyon, tepkime; رَدَّ الإِعْتِبَار iadei itibar; رَدًّا عَلَى ... ...e cevaben;

اَخَذَ و رَدَّ bkz. اخذ ;

رَدَّة çirkinlik; yankı, akis: un kepeği;

رِدَّة irtidat [عَنِ الإِسْلَامِ İslam'dan];

اَرَدَّ (على ...*e*) daha faydalı/ avantajlı;

مَرَدّ asli sebep/ illet, gerçek neden; ret, kabul etmeme; ¶ لاَ مَرَدَّ لَهُ mukavemet edilemez, dayanılmaz; مَرَدُّهُ الى ... asli sebep, gerçek neden ...dir; لاَ مَرَدَّ لَهُ اِلاَّ بَرَاعَتُهُ bu sadece ve sadece onun kabiliyeti, ustalığı ile alakalıdır; كَانَ عَلَى مَرَدٍّ لِسَانِه birinin dilinden düşmemek, iki lafından biri ...olmak;

تَرْدَاد sık tekrar; sık sık tekrarlama;

تَرْدِيد tekrar;

تَرَدُّد sık sık gelip gitme; frekans ELK.; tereddüt; gönülsüzlük, rızasızlık;

اِرْتِدَاد geri çekilme; geri alma; terk etme, bırakma; irtidat (عَنِ الإِسْلَامِ İslam'dan) çıkma; ¶ كَإِرْتِدَادِ الطَّرْفِ göz açıp kapayıncaya kadar, kaş ile göz arasında;

اِسْتِرْدَاد geri alma, geri isteme; istirdad İSL. HUK.; tekrar elde etme; geri çekme; masrafı iade/ ödeme; [parayı, hesaptan] çekme;

مَرْدُود iade edilen;

مُرْتَدّ mürtet;

1 رَدَأَ *a* (رَدْء) (*duvarı*) desteklemek, takviye etmek, destek vermek (*b-i*, *bşi*);

رِدْء ç. أَرْدَاء destek; yardımcı;

2 رَدُؤَ *u* (رَدَاءَة) kötü olmak; تَرَدَّأَ kötüleşmek;

رَدِيء ç. أَرْدِيَاء kötü; adi; kötü, şerli; kötü niyetli ¶ رَدِيءُ السُّمْعَة adı çıkmış;

أَرْدَأ daha kötü; daha şerli;

رَدَاءَة kötülük; şerlilik; kötü niyetlilik;

اِرْدَبّ ve أَرْدَبّ ç. أَرَادِب erdeb, bir hacim birimi [MIS. 198 lt.];

اِرْدَبَّة lağım çukuru;

رَدَحَ uzun süre; رَدَحًا مِنَ الدَّهْرِ uzun zamandır;

رَدَسَ *u, i* (رَدْس) (*bşi*) ezmek, dövmek; (*bir yeri*) düzlemek, silindirle düzlemek;

رَدَعَ *a* (رَدْع) (*b-i*, عن *bşden*) alıkoymak, mani olmak, engellemek; اِرْتَدَعَ (عن ...*den*) engellenmek, alıkonmak;

رَادِع caydırıcı; yıldıran; (ç. رَوادِع) engel, mani; elverişsiz durum, handikap; sınırlama; çevre tesirinden dolayı meydana gelen çekingenlik psiko.;

رَدْغَة, رَدَغَة çamur, batak;

رَدَفَ *u* (رَدْف) ve رَدِفَ *a* (رَدْف) (*b-i* veya *bşin*) peşinden gitmek, arkasından gelmek, (*b-i*, *bşi*) izlemek; رَادَفَ (*b-nin*) terkisine binmek; (*b-nin*) halefi olmak, (*b-nin*, *bşin*) yerine geçmek; (*bşin*) eş anlamlısı olmak; اَرْدَفَ (*b-i*) terkiye almak; (*bşi*, ب *başka bir şeyin*) ardı sıra getirmek; (*bşi*, ب *bş ile*) tamamlamak; تَرَادَفَ birbirini izlemek, peşi sıra gelmek; kat kat/ tabaka tabaka olmak; tek bir hat ya da çizgi oluşturmak; (على ...*e*) toplanmak, üşüşmek; eş anlamlı olmak;

رِدْف ç. اَرْدَاف terkide oturan; arkadan gelen, sonraki; sağrı, terki; çift, ikili; اَلرِّدْفَان gece ve gündüz;

رِدَاف sağrı, terki;

رَدِيف terkideki kişi; [sırada] sonra gelen kişi;

رَدِيفَة [رَدِيف'in müennesi];

تَرَادُف sonra gelme, izleme; eşanlamlılık;

مُرَادِف eşanlamlı; مُتَرَادِفَات eşanlamlılar;

رَدَمَ *u, i* (رَدْم) (*çukuru, hendeği*) toprak ile doldurmak; رَدَّمَ onarmak, tamir etmek; اَرْدَمَ (على *b-i*) terk etmemek, (على *b-nin*) yakasını bırakmamak [hastalık]; تَرَدَّمَ onarılmak, tamir edilmek; (*bşi*) onarmak, tamir etmek; eskimek, yıpranmak;

رَدْم [hendeği, çukuru] doldurma; moloz, yıkıntı;

رَدِيم eski, yıpranmış [elbise];

رَدَنَ *i* (رَدْن) eğirmek, bükmek; [kedi] mırlamak; (على ...*e*) söylenmek, şikayet etmek;

رُدْن ç. اَرْدَان yen, elbise kolu;

رَدِينِي bir mızrak çeşidi;

مِرْدَن ç. مَرَادِن iğ, kirmen;

رَدْهَة hol; büyük oda, oturma odası; lobi; giriş رَدْهَةُ الْمُحَاضَرَةِ ¶ رَدْهَةُ الإِسْتِقْبَالِ kabul odası; konferans salonu;

رَدِيَ *a* (رَدًى) yok olmak, helak olmak; رَدَّى (*b-i*) yere düşürmek; اَرْدَى (*b-i*) yere düşürmek; (..*i*) yok etmek; öldürmek; ¶ اَرْدَاهُ قَتِيلاً *b-e* öldürücü darbe vurmak; تَرَدَّى düşmek; kötüleşmek; aşağı inmek; (ب *ile*) örtünmek, (ب *elbise*) giymek; اِرْتَدَى (*elbiseyi* vb.i) giymek; (*elbiseyle*) örtünmek; اِرْتَدَى مَلَابِسَهُ elbiselerini giyinmek;

رَدًى yok etme, mahvetme;

رِدَاء ç. اَرْدِيَة bol dış elbise, üstlük; kadın elbisesi; kıyafet, elbise; rida; kıyafet; ¶ رِدَاءُ الْمَسَاء gece kıyafeti;

مُتَرَدٍّ giyinik, giyinmiş;

مَرَازِب ç. مِرْزَبَّة demir çubuk;

مَرَازِيب ç. مِرْزَاب su yolu, oluk [çatı];

رَزَحَ *a* (رَزَاح, رُزُوح) çökmek, yerin dibine geçmek, göçmek; [örn. sessizlik] çökmek, havaya hakim olmak;

رَزَقَ *u* (رَزْق) [Allah] (*b-i*) rızıklandırmak, rızkını vermek; [Allah] (*b-e*, *bşi*) ihsan etmek, karşılıksız vermek; (*b-e*, *bşi* özl. مَوْلُودًا *çocuk*) bağışlamak; رُزِقَ [edii.] (*bş ile*) rızıklandırılmak; yaşamak; اِرْتَزَقَ hayatını/ yaşamını kazanmak/ sürdürmek, geçinmek; (من *bş ile*) geçinmek; lejyonerlik yapmak; اِسْتَرْزَقَ hayatını kazanmaya/ geçimini sağlamaya çalışmak; rızık aramak;

رِزْق ç. اَرْزَاق rızık; gıda, yemek; maişet, geçim; nimet, lütuf, iyilik [Allah'tan]; mal, mülk, servet; gelir; ücret; ¶ اَرْزَاق نَاشِفَة kuru gıda, erzak ASK.;

الرَّزَّاق Rezzâk, çok rızık veren [Allah];

اِسْتِرْزَاق geçimini sağlama;

مَرْزُوق [Allah'ın] ihsan ettiği, bağışta bulunduğu; talihli, bahtiyar, başarılı;

مُرْتَزِق ücretli, ücretle çalışan kişi, uşak; işçi; lejyoner;

مُرْتَزِقَة ücretle çalışan kişiler; paralı asker; lejyonerler;

مُرْتَزَق erzak,rızık;

رَزَمَ *u*, *i* (رَزْم) (*bşi*) sarmak, paketlemek, ambalaj yapmak; bağlamak, buket yapmak;

رِزْمَة buket; paket; balya; [kağıt] top(u);

رَزُنَ *u* (رَزَانَة) ciddi/ sakin/ ağır başlı/ vakur ol-

رَذَّ *u* رَذَّت السَّمَاء ve اَرَذَّ yağmur ince ince yağmak, çiselemek;

رَذَاذ ince yağan yağmur;

رَذَلَ, رَذُلَ *u* (رَذَالَة) alçak, rezil, şerefsiz olmak; رَذَلَ *u* (رَذْل) (*b-i*, *bşi*) reddetmek; kabul etmemek, sahiplenmemek; (*b-i*, *bşi*) hakir görmek, küçümsemek; (*b-i*, *bşi*) beğenmemek, uygun görmemek; اَرْذَلَ (*b-i*, *bşi*) reddetmek, kabul etmemek, sahiplenmemek; اِسْتَرْذَلَ (*b-i*, *bşi*) hakir, küçük görmek, küçümsemek;

رَذْل kabul etmeme, reddetme, sahiplenmeme; (ç. اَرْذَال, رُذُول) adi, şerefsiz, rezil;

رَذِيل ç. رُذَلَاء adi, alçak ⇑;

رَذَالَة alçaklık, adilik, şerefsizlik, rezalet;

رَذِيلَة ç. رَذَائِل ayıp, kusur; ahlaksızlık;

مَرْذُول adi, alçak, şerefsiz, rezil, sefil;

رُزّ[1] pirinç;

رَزَّ[2] *u* (رَزّ) (*bşi*) içeri sokmak, çakmak (örn. *çiviyi duvara*); رَزَّزَ (*bşi*) parlatmak; اَرَزَّ telefon etmek;

رَزَّة ç. ـَات iki başlı [U şeklinde] çivi; yuvalak vida;

اِرْزِيز telefon;

رَزَأَ *a* (رَزْء) (*b-i*, *bşden* ya da فى *bşden*) yoksun, mahrum bırakmak, (*b-e bşi* veya في *bşi*) kaybettirmek; رُزِئَ [edil.] kayba uğramak; (ب *bşe*) üzülmek, (ب ...*den*) hüzünlenmek;

رُزْء ç. اَرْزَاء ağır kayıp, ciddi hasar; felaket, afet;

رَزِيئَة ve رَزِيَّة ç. رَزَايَا ⇑; ⇑;

رَزَبَ *u* (رَزْب) (*bşe*) yapışmak, tutunmak;

mak; تَرَزَّنَ ⇑; ciddi tavır takınmak, kendini ağır başlı göstermek;

رَزِين ciddi, ağırbaşlı, vakur; sakin;

رَزَانَة ağır başlılık, ciddiyet, vakar, sakinlik, kendine hakimiyet;

رُزْنَامَة bkz. رُوزْنَامَة;

رَزِيَّة ç. رزايا bkz. رزيئة;

رَسَبَ *u* (رُسُوب) aşağıya çökmek, batmak [özl. suda]; kalmak, başarısız olmak [sınavda];

رَسَّبَ (*bşi*) [sıvının içine] batırmak; (*bşi*,*tortuyu*, *posayı*) çöktürmek; (*bşin*) tortusunu ayırmak, çökeltmek KİM.; تَرَسَّبَ çökmek, dibe inmek; çökelmek KİM.;

رُسُوب tortu, çökel, posa; çökelti KİM.; başarısızlık, kalma [sınavda];

تَرْسِيب dibe indirme; çökeltme KİM.;

رَاسِب ç. رَوَاسِب = رُسُوب;

رُسْتَامِيَة papaz cübbesi;

رَسْتَقَ (*bşi*) düzeltmek, düzene koymak KNŞ;

رُوسْتُو, رُسْتُو İt.> rosto [s. ve is.];

رِسْتُورَان Fr.> restoran, lokanta;

مَرْسَح ⇒ رسح (= مَسْرَح) ç. مَرَاسِح tiyatro; parti, toplantı;

رَسَخَ *u* (رُسُوخ) (في *bşde*) iyice yerini bulmak, kökleşmek, kök salmak; sağlam/ metin olmak; (في *bşde*, *bir alanda*) geniş/ kapsamlı bilgi sahibi olmak, sözü geçmek; (في *kumaşın*) içine işlemek, nüfuz etmek; içine sızmak; [renkler, boyalar, kumaşta] çıkmaz/ bozulmaz olmak; رَسَّخَ ve أَرْسَخَ (*bşi*) köklü, yapmak/ kurmak; (*bşi*) dikmek, ekmek; (*bşi*) yere sağlamca oturtmak, çakmak, sabitlemek; ¶ أَرْسَخَ الشَّيْءَ فِي ذِهْنِه *bşi*, *b-e* iyice anlatmak, kafasına sokmak;

أَرْسَخ daha köklü, daha sağlam; رَسَخَ قَدَمًا ⇑;

رَاسِخ sağlam, kökleri derinde, sıkı, sabit; (في *bşde*) bilgili, iyi bilen, yakından tanıyan;

رِسْرَاس tutkal yapışkan [özl. deri yapıştırmakta kullanılan, sarı bir bitkiden yapılan] MIS.;

رُسْغ ç. أَرْسَاغ ve أَرْسُغ bilek;

رَسَفَ *u*, *i* (رَسْف) zincire, prangaya vurulmak; bağlanmak; [gemi] demir atmak; أَرْسَفَ (*b-i*, *bşi*) bağlamak, zincirlemek;

رَسِلَ *a* (رَسَل) [saç] uzun ve düz olmak; رَاسَلَ (*b-ile*) mektuplaşmak; (*b-ile*) temasa/ ilişkiye geçmek; أَرْسَلَ (ب *b-i*, *bşi* veya *b-i*, *bşi* الى veya ل ...*e*) yollamak, uğurlamak, uzaklaştırmak; (ب *bşi*, الى veya ل ...*e*) sevketmek, nakletmek; yayın yapmak [radyo]; (*bşi*) gitmesi için bırakmak, serbest bırakmak; (*kelimeleri*) ağızdan çıkarmak; (*gözyaşları*) akıtmak; (*saçı*) على ...*in üzerine*) salmak, bırakmak; ¶ أَرْسَلَ فِي طَلَبِه *b-i* aratmak, çağırtmak; أَرْسَلَ الْكَلَامَ إِرْسَالاً serbest/ sınırlama olmadan konuşmak; ارسل نفسه مع طبيعته rahat durmamak; أَرْسَلَهُ عَلَى سَجِيَّتِه kendini rahat hissetmesini sağlamak; أَرْسَلَ نَفْسَهُ عَلَى سَجِيَّتِهَا rahat davranmak; تَرَسَّلَ (في *bşde*) yavaş yavaş/ sükunet ile ilerlemek; [saç] uzun ve dalgalı olmak, sarkmak; تَرَاسَلَ mektuplaşmak; (ب *bşi*) karşılıklı değiştirmek, birbirine gönder-

ma; nakliyat; davet;

تَرَسُّل mektup yazma sanatı;

اِسْتِرْسَال rahatlık, serbestlik; terk etme, bırakma; inceden inceye işleme, ihtimam;

مُرَاسِل ç. ـون- muhabir; مُرَاسِل حَرْبِي savaş muhabiri; مُرَاسِل خَاصّ özel muhabir; مُرَاسِل رِيَاضِي spor muhabiri;

مُرْسِل gönderen [mektup]; mal gönderen; istasyon [radyo];

مُرْسِلَة yayın istasyonu;

مُرْسَل gönderilen; sevk edilen; elçi; yayınlanmış [radyo]; uzun ve düz [saç]; (ç. ـون) misyonerlik HRİ.; mürsel HAD.; ¶ مُرْسَل اِلَيْه alıcı, gönderilen; كَلَام مُرْسَل düzyazı, nesir;

مُرْسَلِيَّة misyon, davet HRİ;

مُسْتَرْسِل düz ve uzun [saç]; samimi, içten, candan; sevecen; sempatik; (في *bşe* ya da *bşe*) vakfedilmiş, hasredilmiş;

رَسَمَ *u* (رَسْم) (*bşi*) çizmek; (*bşin*) taslağını çizmek; (*bşi*) tasvir etmek, vasıflamak; (*bşi*) boya ile çizmek; (*bşi*) yazıya geçmek, kaydetmek; (*bşi*) işaretlemek, (*bşe*) alamet koymak; (*bşin*) sınırlarını belirlemek, kabaca resmini çıkarmak MEC.; (*bşin*) resmini çizmek; (خُطَّةً *plan*) çizmek, kurmak; (ل *b-e*, ب *bşi* ya da *bşi*) özetlemek, genel hatlarını vermek; (*b-i*) papaz yapmak HRİ.; ¶ رَسَمَ شَارَةَ الصَّلِيبِ istavroz çıkarmak, haç çizmek HRİ.; رسم (*bşe*) işaret/ alamet koymak, işaretlemek; (*b-i*) bir kamu teşekkülüne atamak TUN.; تَرَسَّم (*bşi*, özl. *b-nin adımlarını, yolunu*) izlemek; bir

mek; اِسْتَرْسَلَ (من *b-den*, *bş*) göndermesini istemek, göndertmek; rahat/ serbest olmak/ davranmak; [saç] uzun ve düz olmak; (الى *b-e*) yakın/ sevimli/ sempatik gelmek; tabii davranmak, yapmacık tavırlar takınmamak; (مَعَ في الكَلَامِ *sözü*) uzatmak, (في *bşi* veya الى *bşe*) vakfedilmek, hasredilmek; (في *bşde*) ısrar etmek, (في *bşi*) sürdürmek;

رَسْل yavaş, sakin [yürüyüş]; gevşek, bol; uzun ve düz [saç];

رِسْل ılımlılık, itidal; ¶ ! عَلَى رِسْلِكَ yavaş ol! ağır ol!;

رَسِيل ç. رُسَلَاء haberci, izci, gözcü ASK.;

رَسُول ç. رُسُل haberci; rasul; elçi, delege; hükümet temsilcisi; havari HRİ; الرَّسُول veya رَسُول اللّٰه Rasulullah (sav), Allah'ın elçisi;

رَسُولِي "رَسُول"ile ilgili; havarilerle ilgili HRİ.;

رِسَالَة ç. ـآت ,رَسَائِل mal gönderme, sevkiyat; [yazılı] rapor; tezkere; mektup; not; mesaj, haber; tez, bilimsel inceleme; radyo yayını; (ç. ـآت) davet, çağrı, رِسَالَة بَرْقِيَّة telegraf; رِسَالَة غَرَامِيَّة aşk mektubu; taahhütlü mektup;

رُسَيْلَات : اَلْقَى الخَبَرَ عَلَى رُسَيْلَاتِه habere aldırmadı [bile], hiç umursamadı;

مِرْسَال ç. ـآت مِرْسَال النُّورِ : ışıldak projektör;

مُرَاسَلَة mektuplaşma; yazışma; not, mesaj; mektup;

اِرْسَال gönderme; sevk etme;

اِرْسَالِيَّة sevkiyat, mal gönderme; postala-

kamu teşekkülüne atanmak, resmen görevlendirilmek TUN; اِرْتَسَمَ ortaya/ meydana çıkmak, görünmek, belirmek; çizilmek, yazılmak; (على *üzerinde*) tesir bırakmak, etkilemek, yer etmek; papaz olarak kabul edilmek HRİ.; haç çizmek, istavroz çıkarmak HRİ.;

رَسْم çizme, resmetme (ç. رُسُومَات ,رُسُوم) resim; taslak; şekil; fotoğraf; açıklayıcı resim; model [örn. kumaş için]; (ç. رسوم) iz, tesir, etki; işaret, alamet; kitabe, yazıt; kayıt; [resmi] döküman; yazı; tasarım; düzenleme, kurala bağlama; resmiyet, formalite; vergi; ¶ بِرَسْمِ... ...için, ...diye, ...niyetiyle; أَخَذَ الرَّسْمَ resmini çekmek; رَسْم بَيَانِي açıklayıcı şekil, diyagram, grafik; رَسْم الدُّخُـول giriş ücreti/ vergisi; رَسْم دُخُولِي gümrük/ ithalat vergisi; رَسْم شَمْسِي fotoğraf; رَسْم عُمُومِي plan; رَسْم تَفْصِيلِي ayrıntılı şekil; رَسْم قَلْبِي kardiyog-ram; رُسُوم قَيْدِيَّة kayıt ücretleri; رَسْم الإِنْتَاجِ vasıtalı vergi; رَسْم قِيمِي nisbi vergi; رَسْم هَزْلِي karikatür;

رَسْمِي resmi; tören ile ilgili, seramonik; resmi memur, devlet memurtu; رَسْمِيًّا resmi olarak, resmen; [çoğ.] رَسْمِيَّات formalite; törenler; düzenlemeler ¶ رِجَال رَسْمِيَّة devlet memurları; مَلَابِس رَسْمِيَّة resmi elbiseler; شِبْه رَسْمِي ve ثِيَاب رَسْمِيَّة üniformalar; بِالرَّسْمِي yarı resmi; نِصْف الرَّسْمِي yarı resmi; غَيْر رَسْمِي gayrı resmi;

رَسَّام ç. ـون- ressam; teknik ressam;

رِسَامَة papazlığa kabul edilme HRİ.;

رَوْسَم ç. رَوَاسِم klişe SUR.;

مَرْسَم stüdyo;

مَرَاسِم [çoğ.] tören, merasim; protokol, teşrifat DİPL.; gelenekler, adetler; prensipler; düzenlemeler; ¶ رَئِيس ve مُدِير اِدَارَة الْمَرَاسِم مَرَاسِم الْمَرَاسِم protokol başkanı DİPL.; مَرَاسِم التَّتْوِيجِ taç giyme töreni/ merasimi; مَرَاسِم التَّشْرِيفَات protokol görüşmeleri;

تَرَسُّم tasarım, planlama;

اِرْتِسَام ç. ـآت ifade [örn. yüzde beliren];

مَرْسُوم çizilmiş, çizgilerle ifade edilmiş; resimle ifade edilmiş; yazılı, yazıya geçilmiş; planlanmış, tasarlanmış; emrolunan, buyrulmuş; (ç. مَرَاسِيم) resmi emir, irade, kararname; emir, ferman, bildiri, tebliğ; (ب) düzenleme; [çoğ.] مَرَاسِيم törenler, merasim; protokol; tüzük, yönetmelik; ¶ مَرْسُوم بِقَانُون kanuna göre, kanun uyarınca MIS.; مَرْسُـوم مُدِير; مَرْسُوم اِشْتِرَاعِي ve تَشْرِيعِي FİL., SUR. ⇑ الْمَرَاسِيم protokol başkanı DİPL.;

رَسْمَال ç. رَسَامِـيل = رَأْس مَال anamal, kapital MIS.;

رَسَن ç. اَرْسِنَة ,اَرْسَان ,اَرْسُن yular;

(رسو) رَسَا *u* (رُسُـو) sağlam/ sıkı/ sabit olmak; (على ...*e*) demirlemek, demir atmak; (على ...*e*, في *limanda*) konaklamak; (ب *b-i*) karaya bırakmak, çıkarmak [gemi]; (على ...*e*) dönmek ¶ رَسَا عَلَيْـه الْمَزَادُ muzayede ile satılan; رَسَتْ عَلَيْـه الْمُنَاقَـصَاةُ ihale birine kalmak;

اَرْسَـا (*bşi*) sağlam/ sabit yapmak; (*gemiyi*) demirlemek;

مَرْسًى ç. مَرَاسٍ demir atılan yer;

مِرْسَاة ç. مَرَاسٍ çapa, demir, leyer;

رَاسٍ ç. رَوَاسٍ sabit, yerinden oynamaz; sağlam, sıkı; demir atmış; رَوَاسٍ, رَاسِيَات [çoğ.] sarsılmaz/ yüksek dağlar;

رَسَى (= رَسَا) demirlemek;

رَشَّ *u* (رَشّ) (*sıvıyı*) serpmek, sıçratmak; (*sıvıyı*) püskürtmek; (*bşi* ب *ile*, على *üzerine*) serpmek; (*bşi* ب *su ile*) sulamak, serpmek; (*bşi*) sulamak;

رَشّ serpme; sulama; saçma; püskürtme, büyük saçma [silah];

رَشَّة hafif/ ince yağmur;

رَشَاش serpinti; hafif/ ince yağmur, damla [özl. MEC.];

رَشَّاش ç. آت- hortum [su]; makineli tüfek ¶ مِدْفَع رَشَّاش makineli tüfek; مُسَدَّس رَشَّاش ç. مُسَدَّسَات رَشَّاشَة hafif makinalı tüfek;

رَشَّاشَة ç. آت- sprey, püskürten alet, püskürgeç; sulama kova süzgeci; duş FAS;

مِرَشَّة süzgeçli sulama kovası;

رَشَّحَ *a* (رَشْح) terlemek, ter dökmek; [kap] sızdırmak; (*sıvıyı*) süzmek, filtreden geçirmek

رَشَّحَ (*çocuğu*) büyütmek, yetiştirmek; (*b-i*) eğitmek, hazırlamak; (*b-i*, ل *bş için*) aday göstermek, (نَفْسَه *kendini* ل *bş için*) aday göstermek, (ل ...*e*) aday olmak, baş vurmak; (*bşi*) süzmek, filtreden geçirmek; تَرَشَّحَ yetiştirilmek, büyütülmek; (ل *bş için*) eğitim görmek, yetiştirilmek; (ل ...*için*) aday olmak, aday gösterilmek; soğuk almak, üşütmek;

رَشْح terleme; sızıntı; süzme, filtreleme; damlama; nezle;

رُشَاحَة sızma, terleme TIP.;

تَرْشِيح eğitim, (*b-i*) yetiştirme; aday gösterme; (= تَرْشِيح نَفْسه) adaylık; seçim, eleme; imtiyaz, ayrıcalık;

تَرَشُّح süzülme, filtrelenme TIP.;

⇑ ارْتِشَاح;

مُرَشِّح ç. آت- filtre; süzgeç; tasfiye/ arıtma düzeni;

مُرَشَّح ç. ونَ- aday, namzet; soğuk almış, nezle(li);

مُتَرَشِّح ç. ونَ- aday, namzet;

رَشَدَ *u* (رُشْد) doğru/ hak yolda olmak [özl. din.]; doğru/ gerçek inanç sahibi olmak; olgunlaşmak, yetişkin olmak; reşit olmak, rüştünü ispat etmek; رَشَّدَ (*b-i*) doğru yola iletmek, (*b-e*) doğru yolu göstermek; أَرْشَدَ (*b-e*) doğru yolu göstermek; (*b-i* الى *bşe*) yönlendirmek, yöneltmek; (*b-nin* اِلَى اَنْ ...*yapmasını*, ...*i anlamasını*, *görmesini*) sağlamak; (*b-nin*) dikkatini (الى ...*e*) çekmek; (*b-e*, الـى *bş yapmasını*) öğretmek, yöneltmek; (*b-e*, الى ...*hakkında*) bilgi vermek, gerçeğini bildirmek; (*b-e*, الى ...*yapmasını*) öğütlemek, salık vermek; (*b-i*, الى *hakkında*) bilgilendirmek; reşit olmak, rüştüne ermek; اِسْتَرْشَدَ (*b-den* veya ب *b-den*) doğru yolu göstermesini istemek, (*b-e*) danışmak, fikir sormak; (ب *tarafından*) yönetilmek, (ب *b-nin*) rehberliğinde olmak;

رُشْد [*b-nin*] tutarlı/ aklı selim ile davranma yeteneği; akıl, feraset; şuur, bilinç; olgunluk, rüşt, erişkinlik [akıl] ¶ سِنّ الرُّشْد erişkinlik, rüşt yaşı; بَلَغَ رُشْدَهُ rüştüne ermek; ضَاعَ رُشْدُهُ kendine gelmek; ثَابَ الى رُشْدِه kendini kaybetmek; ذَهَبَ بِرُشْدِه [acı, ağrı, hadise] birine şuurunu kaybettirmek, birinin aklını başından gidermek;

رَشَد makul/ aklı selim sahibi olma, rüşt;

رَشَاد ⇑; akıl, feraset, doğru düşünce; olgunluk, kemal; tere, bahçe teresi BOT.; رَشَاد بَرِّي su teresi;

رَشِيد doğru/ hak yolu izleyen; gerçek/ saf inanç sahibi; akıl sahibi, mümeyyiz; olgun, erişkin; (ç. رشداء) reşit;

مَرَاشِيد doğru, hak yolun gösterdiği hedef; kurtuluş;

تَرْشِيد yaş beyanı HUK.;

اِرْشَاد rehberlik, kılavuzluk; manevi rehberlik, irşad; öğretme; yöneltme, yönlendirme; direktif, yönerge; bilgi verme, bilgilendirme; öğüt verme, öğüt, nasihat; [çoğ.] اِرْشَادَات direktifler, yönergeler; nasihat[lar] ¶ بِإِرْشَادِه Onun yol göstericiliğiyle; وِزَارَةُ الإِرْشَدِ القَوْمِي Milli Eğitim Bakanlığı MIS.;

شِعْر اِرْشَادِي didaktik şiir;

الخُلَفَاء الرَّاشِدُونَ ¶ رَشِيد = رَاشِد Hulefa Raşidin;

مُرْشِد ç. ـون- rehber, kılavuz; doğru yolu gösteren, mürşit, manevi rehber; öğüt veren; öğretmen, eğitimci; okutman; kaptan; önder;

مُرْشِدَة [kadın] rehber;

رَشَفَ *u, i* (رَشْف) , رَشِفَ *a* (رَشَف) ve تَرَشَّفَ ve اِرْتَشَفَ (*bşi*) emmek, içine çekmek, yudum yudum içmek; (*bşi*) içmek; (*kabı*) [içindekini içerek] boşaltmak;

رَشْفَة [tek.is.] yudum;

رَشَقَ *u* (رَشْق) (*b-e*, ب *bşi*) atmak, (*b-e*, ب *bş ile*) vurmak; (*bşi*, في *bşin içine*) sokmak, oturtmak; رَشُقَ *u* (رَشَاقَة) güzel görünmek, hoş görüntüsü olmak; boylu poslu/ yakışıklı olmak; atik/ çevik olmak; تَرَاشَقَ birbirine vurmak;

رَشِيق hoş görüntülü, güzel görünüşlü, [dış yapı, stil vs]; yakışıklık, boylu poslu; atik, çevik;

رَشَاقَة şıklık, yakışıklılık; hoş/ güzel görünüşlü olma; çabukluk, çeviklik;

رَشَمَ *u* (رَشْم) (*bşe*) işaret etmek, (*bşi*) belirtmek, göstermek; haç işareti koymak; KNŞ. (*bşi*) mühürlemek ¶ رَشَمَ بِصَلِيبٍ عَلَى... *bşin* üzerine haç işareti vurmak/ yapmak; رَشَمَ الصَّلِيبَ istavroz çıkarmak, haç çizmek HRİ.; رَشْم ç. رُشُوم , رُشُومَات haç işareti HRİ. KNŞ.;

رَشْمَة gümüş vb. ile süslü yular;

رَشَن : ç. رُوشُن رَوَاشِين küçük pencere; çatı penceresi;

رَاشِن bahşiş;

رَشَا *u* (رَشْو) (*b-e*) rüşvet vermek; اِرْتَشَى (رشو) rüşvet almak, rüşvetçi olmak;

رَشْو rüşvet yeme; rüşvet;

رُشْى ,رِشًى,رَشَا ç. رَشْوَة ,رِشْوَة [MIS. رَشَاوِي] rüşvet; rüşvetçilik, rüşvet alma;

رِشَاء ip, kuyu kovasının ipi;

اِرْتِشَاء nüfuz ve yetkisini satma; rüşvetçilik, rüşvet alma;

رَصَّ *u* (رَصّ) (*bşi*) sıkıştırmak, pres yapmak; (*bşi yere*) çakmak; (*bşi*) yığmak, biriktirmek; (*bşi*) istif etmek; düzenlemek, sıraya koymak; رَصَّصَ (*bşi*) sıkıştırmak, pres yapmak; (*bşi*) yerine yuvasına [vurarak] oturtmak; (*bşi*) kurşun kaplamak; تَرَاصَّ preslenmek, sıkıştırılmak; sıkı olmak;

رَصَاص kurşun; mermi, kurşun; ¶ قَلَم رَصَاص kurşun kalem;

رَصَاصَة [tek.is.] ufak kurşun, saçma; kurşun, mermi;

رَصَاصِي kurşun, kurşundan yapılmış; kurşun rengi;

رَصِيص preslenmiş, sıkıştırılmış; sık, sıkı;

تَرَاصّ aglütinasyon TIP.;

رَصَدَ *u* (رَصْد) (*...için*) pusuya yatmak; (*bşi*) gözlemek, gözlem yapmak, kontrol etmek; (*ruh, cin*) çağırmak; ¶ رَصَدَ الأَفْلاَكَ yıldızları gözlemlemek; رَصَّدَ (*sermaye, para*) bulmak, sağlamak; (*bşi*) hazırlamak; (الْحِسَاب *hesabı*) denkleştirmek TİC.; أَرْصَدَ (*bşi*) hazırlamak; (*bşi*, özl. *sermayeyi*, ل *...için*) bulmak, sağlamak; (*bşi*) tedarik etmek, elde etmek; تَرَصَّدَ : تَرَصَّدَ الأَفْلاَكَ yıldızları gözlemlemek;

رَصْد ç. أَرْصَاد gözlem, müşahede [rasat]; رَصْد الأَفْلاَكِ ¶ yıldızları gözlemlemek;

أَرْصَاد جَوِّيَّة meteorolojik gözlem; تَقْرِير الأَرْصَاد hava raporu;

رَصَدْخَانَة rasathane, gözlemevi;

أَرْصَاد ç. رَصَد gözcü, bekçi köpeği; casus; gözetleme; tılsım; pusu, tuzak;

رَصَّاد الجَوّ : رَصَّاد meteorolojist;

أَرْصِدَة ç. رَصِيد stok [mal]; sermaye; bakiye TİC.; anamal MAL. ¶ شِيك بِدُون رَصِيد karşılıksız çek;

مَرْصَد ç. مَرَاصِيد rasathane; ¶ مَرْصَد جَوِّي meteoroloji istasyonu;

مِرْصَد teleskop;

مِرْصَاد topçu rasat merkezi, gözetleme/rasat yeri; pusu, tuzak; ¶ وَقَفَ بِالْمِرْصَاد pusuya yatmış; وقف له ve كان منه بِالمِرصادِ بِالْمِرْصَاد birine pusu kurmak;

رَاصِد sicile geçen, kaydeden; (ç. رُصَّاد) gözcü, bekçi köpeği; casus; ¶ خَزِينَة رَاصِدَة peşin veznesi;

رَاصِدَة : رَاصِدَة فَلَكِيَّة teleskop;

مَبْلَغ مَرْصُود teminat MAL.;

رَصَّعَ ⇒ رصع (*bşi*, ب *altın ile mücevher ile*) süslemek, bezemek; (*bşi*, ب *...ile*) süslemek, bezemek; (*bşi*, ب *...ile*) süslemek, dekore etmek;

رَصَفَ *u* (رَصْف) (*bşi, yeri*) taş ile döşemek;

رَصُفَ *u* (رَصَافَة) sıkı bir şekilde birleşmek;

رَصَّفَ (*bşi , yeri*) taş ile döşemek, kaplamak;

رَصْف taş döşeme [yol];

رَصِيف sıkı, sık, sağlam; (ç. أَرْصِفَة) [taş] döşeme; yaya kaldırımı; rıhtım, iskele; peron;

(ç. رُصَفَاء) meslektaş ¶ رَصِيف الْمَحَطَّة peron; رَصِيف لإِعْمَالِ الحَفْرِ في البَحْرِ [petrol kuyusu] iskele; عَوَايِد الرَّصِيف iskele ücreti, rıhtım parası;

رَصِيفَتُنَا ç. -آت [kadın] meslektaş; رَصِيفَة الغَـرَّاء ≈ şerefli meslektaşımız [bir gazete diğerine hitaben];

رَصَافَة sıklık, sıkı olma [gevşek karşıtı];

مَرْصُوف (ب ...*ile*) döşeli, döşenmiş;

رَصُنَ *u* (رَصَانَة) sağlam(sıkı/ yerinden kıpırdamaz olmak; sakin/ ağırbaşlı olmak;

رَصِين sağlam, sıkı, sarsılmaz; sakin ağırbaşlı;

رَصَانَة sakinlik, vakar, ağırbaşlılık;

رَضَّ *u* (رَضّ) (*bşi*) kırmak, ezmek; (*vücuttaki bir yerini*) berelemek, çürütmek; (*gururunu*) incitmek;

رَضّ ç. رُضُوض çürük, bere, iz;

رَضِيض döğülmüş, ufalanmış, kırılmış; ezilmiş, berelenmiş, çürümüş;

رَضَبَ *u* (رَضْب) tükürüğünü yutmak;

رُضَاب tükürük;

رَضَخَ *a, i* (رَضْخ) (*bşi*) kırıp ufalamak, parçalamak; (*çekirdeği*) açmak, kırmak; رَضَخَ *a* (رَضْخ) (*b-e*) küçük bir armağan vermek; (رُضُـوخ) (ل *b-e, bşe*) boyun eğmek, itaat etmek; اِرْتَضَخَ لُكْنَةً : اِرْتَضَخَ yabancı vurgusu ile konuşmak;

رَضْخ küçük değişik hediye;

رَضْخَة, رَضِيخَة ⇑; bahşiş;

رُضُوخ itaat, boyun eğme; razı olma; (ل *bşi*) hüsnü kabul, anlayışla karşılama;

مِرْضَاخ kıskaç, fındık/ ceviz kırma aleti;

رَضْرَضَ (*bşi*) parçalamak, ufalamak;

رَضْرَاض çakıl taşı;

رَضَعَ *a, i* (رَضْع, رَضَاع, رِضَاعَة) (ثَدْيَ أُمِّه *annesinin memesini*) emmek; رَضَّعَ ve أَرْضَعَ (*bebeği*) emzirmek;

رَضِيع ç. رَضَعَاء, رَضَائِع süt emen çocuk, bebek; süt kardeş;

رَضَّاعَة ç. -آت biberon;

رِضَاع sütten dolayı akrabalık;

رَاضِع ç. رُضَّع emen; süt çocuğu; bebek; [s.] bebek, küçük;

مُرْضِع ve مُرْضِعَة ç. مَرَاضِع süt anne;

رضه "رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ" Allah ondan razı olsun" lafzı için kısaltma;

رَضِيَ *a* (مَرْضَاة, رِضْوَان, رِضًى) (*bşden*, ب ya da في *bşden*) hoşnut, memnun olmak; (*bşe*, ب veya في ...*e*) katılmak, rıza göstermek; (*bşi*, ب veya في *bşi*) kabul etmek, razı olmak, kabullenmek; (...*i*) kabul etmek, ikrar etmek; (*bşden*, على ya da عن *b-den*) hoşlanmak; (*bşi*, ل *biri için*) dilemek, istemek; ¶ رَضِيَ لِنَفْسِهِ ب... ...de kendini serbest görmek, ...yapabileceğini düşünmek; مَا رَضِيَ لَهَا الْمَذَلَّةَ onu utandırmak istemedi, istememiştir; رَضِيَ أَوْ أَبَى ister kabul etsin ister etmesin; her halukarda; رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Allah ondan razı/ hoşnut olsun; رَضِيَ عَنِ الْغَنِيمَةِ بِالإِيَابِ döndüğüne [dönebildiğine] şükretmek, canını kurtardığına sevinmek; رَضَّى (*b-i*) memnun/

hoşnut etmek; (*b-e*) bedel/ tazminat ödemek; رَاضَى (*b-i*) memnun etmeye çalışmak; (*b-nin*) gözüne girmek, teveccühünü kazanmak; أَرْضَى (*b-i*) hoşnut/ memnun etmek, (*b-nin*) rızasını kazanmak; تَرَضَّى (*b-i*) memnun/ hoşnut etmeye çalışmak; (*b-nin*) gözüne girmek, teveccühünü kazanmak; تراضى uzlaşmak, anlaşmak; اِرْتَضَى (*bşden*) hoşnut/ memnun olmak; (*bşe*) katılmak, razı olmak, rıza/ muvafakat göstermek; (*bşi*) kabul etmek; اِسْتَرْضَى (*b-i*) memnun/ razı etmeye çalışmak; (*b-nin*) teveccühünü kazanmak; kendini sevdirmeye, çalışmak, teveccüh kazanmak; popüler olmak;

رِضَى hoşnutluk, memnunluk, kabul, muvafakat, rıza; keyif, memnuniyet; lütuf, kerem, teveccüh; ¶ عَنْ رِضًى memnuniyetle, seve seve; سَرِيع الرِّضَى kolayca memnun edilebilen/ rızası alınan;

رَضِيّ ç. أَرْضِيَاء memnun, hoşnut; razı; بِنَفْسٍ رَضِيَّةٍ seve seve, memnuniyetle;

رِضْوَان kabul, rıza, muvafakat; teveccüh, lütuf, kerem; memnuniyet, hoşnutluk;

مَرْضَاة memnuniyet, hoşnutluk; memnuniyet veren şey;

تَرْضِيَة razı etme, memnun etme; bedel/ tazminat ödeme;

رِضَاء memnuniyet, hoşnutluk; kabul, rıza, muvafakat; teveccüh kazanma, göze girme;

بِالْمُرَاضَاةِ canı gönülden, isteyerek, gönüllü olarak;

إِرْضَاء memnun/ hoşnut etme; yerine getirme, gerçekleştirme [amacı, isteği]; ¶ صَعْبُ الإِرْضَاء müşkülpesent, zor beğenen;

تَرَاضٍ karşılıklı/ birbirinden razı olma;

اِسْتِرْضَاء ⇑ mas.;

اِسْتِرْضَائِيّ [na't] razı etmek için yapılan; yatıştırıcı;

رَاضٍ ç. رُضَاة memnun, hoşnut; razı, kabul eden, muvafakat gösteren; istekli, gönüllü; rahat [yaşantı];

مُرْضٍ hoşnutluk, memnuniyet veren; hoş; yeterli, kafi;

رَطَبَ *a* , رَطُبَ *u* (رَطَابَة, رُطُوبَة) nemli/ rutubetli olmak; yaş/ ıslak olmak; (*bşi*) nemlendirmek; (*bşi*) taze tutmak; (القَلْبَ *kalbi*) sakinleştirmek, yumuşatmak; [hurma] taze olmak; أَرْطَبَ (*bşi*) nemlendirmek, rutubetli yapmak; [hurma] taze olmak; تَرَطَّبَ nemlenmek, rutubetlenmek; taze/ canlı muhafaza edilmek; yumuşamak, sakinleşmek;

رَطْب nem, rutubet; ıslak, yaş; taze; kuru olmayan, yeşil [bitki];

رُطَب [cin.is.; tek.is. ة] ç. رِطَاب , أَرْطَاب taze hurma;

رَطِيب ç. رِطَاب nemli, rutubetli; taze; kuru olmayan, yeşil [bitki];

رُطُوبَة rutubet, nem; ıslaklık;

رَاطِب nemli, rutubetli; ıslak, yaş;

مُرَطِّبَات içecekler, meşrubat;

رَطْل ç. أَرْطَال ratl, ağırlık birimi [MIS., = 449.28 gr.; SUR., = 3.202gr.; Beyrut ve Halep'te =

2.566 kg];

رَطَمَ *u* (رَطْم) (*b-i*, في *kötü bşe*) karıştırmak, sokmak, dahil etmek; اِرْتَطَمَ (في ...*e*) düşmek, dalmak; saplanmak; (في *bşe*) karışmak, adı karışmak; [gemi] karaya oturmak; (ب ...*e*) çarpmak, vurmak;

مُرْتَطَم dalga kıran;

رَطَنَ *u* (رِطَانَة) (ل *b-e*) anlaşılmaz şeyler söylemek, karışık söz söylemek;

رِطَانَة anlaşılmaz/ karışık söz;

رَطِين [s.] ⇑;

رَعَاع kalabalık, yığın; ayak takımı, sokak serserileri;

رَعَبَ *a* (رُعْب) korkmak, ürkmek; korkak olmak;

رَعَّبَ ve اَرْعَبَ (*b-i*) korkutmak, ürkütmek;

اِرْتَعَبَ korkmak, korkak olmak, ürkek olmak;

رُعْب korku;

اِرْعَاب korkutma;

رَاعِب korkunç, ürkütücü;

مَرْعُوب korkmuş, ürkmüş;

مُرْعِب korkutucu, korkunç, ürkütücü;

رَعَدَ *a, u* (رَعْد) gök gürlemek; (ب *b-i* ل ...*ile*) dehşete düşürmek, korkutmak; اَرْعَدَ (*b-i*) titretmek; اُرْعِدَ [edil.] (من ...*den dolayı*, örn. *korku ile*) titretmek; اِرْتَعَدَ titremek;

رَعْد ç. رُعُود gök gürültüsü;

رِعْدَة titreme; sarsıntı;

رَعَّاد [cin.is.; tek.is. ة] torpil balığı, uyuşturan balığı ZOO. Torpedo torpedo;

رِعْدِيد ç. رَعَاعِيد [s.] korkak, yüreksiz, ödlek; korkak kişi;

رَعْرَعَ [gençlik] bitip, sona ermek; تَرَعْرَعَ yetişmek, büyümek, serpilmek;

رَعْرَع, رُعْرُع ç. رَعَارِع tamamen çiçek açmış, pürnakil;

رَعَشَ *a* (رَعْش) ve رَعِشَ *a* (رَعَش) sallanmak, sarsılmak; اَرْعَشَ (*b-i*) sarsmak; (*b-i*) ürpertmek; اِرْتَعَشَ = رَعَشَ;

رِعْشَة sarsıntı, titreme; رِعْشَةُ الحُمَّى sıtma nöbeti;

اِرْتِعَاش titreme, sarsılma;

رعص ⇒ تَرَعَّصَ ve اِرْتَعَصَ kıvrılmak, bükülmek;

رَعَفَ *a, u*, رَعِفَ *a* رَعَفَ اَنْفُهُ burnu kanamak;

رُعَاف ve رَعِيف burun kanı;

رَاعِف burnunun ucu;

رُعْلَة çelenk;

رَعِيل ç. رِعَال SUR. IR. zırhlı motorize veya süvari bölüğü ASK.;

رُعَام ruam, sakağı hastalığı;

رَعْمَسِيس Ramses;

رَعَنَ *u* (رُعُونَة) saçmalamak, zırvalamak; رَعَنَ *u* رَعَنَتْهُ الشَّمْسُ : (رَعْن) *b-e* güneş çarpmak;

رَعْن güneş çarpması; (ç. رِعَان) dağın zirvesi, tepesi;

اَرْعَن sersem, ahmak; uçarı; bilir bilmez konuşan, saçmalayan düşüncesiz; kararsız, güvenilmez, dönek;

رُعُونَة ç. آت- düşüncesizlik; münasebetsizlik, söylediğini bilmezlik;

رَعَا *u* (رَعْو, رُعْوَة, رَعْوَة, رَعَوَى, رَعْوَى) ve (رعو) اِرْعَوَى (عن ya da من *günahtan*, *hatadan*) dönmek, yüz çevirmek; pişmanlık duymak,

pişman olmak; ¶ اِرْعَوَى عَنْ غَيِّهِ hatasından dönmek, pişmanlık duymak;

رَعْوَى, رُعْوَى pişmanlık, dönme, rücu;

رَعَى bkz. ve رعوية رَعَوِيّ ;

رَعَى *a* (مَرْعًى, رِعَايَة, رِعْي) (*sürüyü*) gütmek, çobanlık etmek; otlamak; _ (رِعَايَة, رِعْي) (*b-i*) korumak, himaye etmek, kanatları altına almak; (*b-e*, *bşe*) bakmak, (*b-i*, *bşi*) gözetmek; (*bşi*) gözlemek, seyretmek; (*bşe*) itina göstermek; (*bşe*, عَهْدًا ya da مُعَاهَدَة *anlaşma* vb. ile) bağlı olmak; (*bşi*) hesaba katmak; dikkate almak; رَاعَى (*bşi*) kontrol/ teftiş etmek; (*bşi*) gözetlemek; (*bşi*) muhafaza etmek, korumak; (*bşi*) gözlemek, gözlemden geçirmek; (*bşi*) dikate almak, hesaba katmak; ¶ رَاعَى خَاطِرَهُ başkasının fikrine/ isteğine uymak, kararı başkasına bırakmak; أَرْعَيْتُهُ سَمْعِي ona kulak verdim, onu dinledim; أَرْعِنِي سَمْعَكَ bana kulak ver; أَرْعَيْهِ نَظَرَهُ bir şeyi gözleri ile takip etmek; [hayvan] otlamak; اِسْتَرْعَى نَظَرَهُ (*bakışlarını*, اِنْتِبَاهًا *dikkatini*) çekmek, cezbetmek; (*bşi*) gözlemlemek;

رَعْي koruma, himaye, gözetim; muhafaza etme; (ل *kurallara*, *anlaşmalara*) bağlılık, riayet; ¶ رَعْيًا لَكَ Allah yoldaşın olsun!;

رَعِيَّة ç. رَعَايَا sürü, hayvan sürüsü; vatandaşlar, teba, reaya; bir vatandaş;

رَعَوِيّ, رَعَائِيّ ve رَعَاوِيّ çobanlar ile ilgili;

رَعَاوِيَّة vatandaşlık;

مَرْعًى ç. مَرَاعٍ otlak, mera; kır, çayır;

رِعَايَة bakım, gözetim; dikkat, ihtimam; himaye, koruma, hamilik; ¶ تَحْتَ رِعَايَتِ... himayesi, koruması altında; مَرْكَز رِعَايَةِ الطِّفْلِ çocuk sağlık merkezi MIS.; شَرْط مُعَامَلَةِ الدُّوَلِ الأَكْثَر رِعَايَةً bir ülkenin en düşük ithalat vergisini ödeyeceğini belirten özel hüküm;

مُرَاعَاة dikkat, ihtimam, önem; bağlayıcılık, gözetilme, riayet [düzenlemeler, anlaşmalar vb.e ait] ¶ ...لِ مُرَاعَاةً ...uğruna, ...için; ...e uygun olarak; مُرَاعَاةً لِخَوَاطِرِهِم hatırları için, hatırlarını gözetérek; مَعَ مُرَاعَاةِ هَذَا bunu da hesaba katarak, göz önünde bulundurarak;

رَاعٍ ç. رُعَاة, رُعْيَان, رِعَاء çoban; koruyan, himaye eden, hami; efendi;

مَرْعِيّ bağlı;

رَغِبَ *a* (رَغَب, رَغْبَة) (في *bşi*) istemek, dilemek, arzu etmek, hasretini çekmek; (من veya الى *b-den*, في *bşi*, اَنْ *bş yapmayı*) istemek; (في *bşi*, على *bşe* veya ب *bşi*, عن ...*e*) tercih etmek, (في *bşi*, على ...*den* veya ب *bşi*, عن ...*den*) daha çok istemek, sevmek; (عن *bşi*) istememek, arzu etmemek, kaçınmak, sevmemek; (ل *biri için*, ب *bşi*) istemek, arzu etmek, dilemek ¶ ... لا يرغب في arzu edilmeyen, istenmeyen; رَغَّبَ (*b-de*) (في *b-e*) istek uyandırmak; (*b-i*, في *bşe*) teşvik etmek, sevk etmek; (عن ..*den*) uzaklaştırmak أَرْغَبَ = رَغَّبَ;

رَغَبًا وَ رَهَبًا ümit ve korku arasında;

رِغَاب, رَغَبَات ç. رَغْبَة (في ...*için*) istek, arzu, rağbet, hasret;

رَغِيبَة ç. رَغَائِب istenen/ arzu edilen şey,

istek; arzu, istek, dilek;

تَرْغِيب (في ...*e*) istek uyandırma; sevdirme, teşvik; çekicilik;

رَاغِب ç. رَغَبَة isteyen, dileyen, istekli; لآخِرِرَاغِبٍ en yüksek ödeme yapana [satış];

مَرْغُوب : مَرْغُوب فيه hedeflenen, ulaşılmak istenen; arzulanılan, istenilen; غَيْر مَرْغُوب فيه istenmeyen, arzu edilmeyen; شَخْص مَرْغُوب فيه saygıdeğer, makbul kişi; شَخْص غَيْر مَرْغُوب فيه istenmeyen kişi DİPL.; مَرْغُوب عنه istenmeyen, arzu edilmeyen;

مُرَغِّبَات [çoğ.] çekici, cezbedici şeyler; iyi yönler, avantajlar;

رَغَثَ *a* (رَغْث) [yavru] (*annesinin memesini*) emmek;

رَغُوث sütten kesilmemiş hayvan yavrusu;

رَغَدَ *u* (رَغَادَة) ve رَغِدَ *a* (رَغَد) [hayat] rahat, müreffeh, tasasız olmak;

رَغْد rahat, müreffeh [hayat]; ¶ عَيْش رَغْد bolluk içindeki, rahat hayat;

رَغِيد ve عَيْش رَغِيدٍ ⇑;

رَغَد bolluk, rahat [yaşam];

رَغَادَة ⇑;

رَغْرَغ[1] bolluk/ rahat içinde yaşamak;

رَغْرَغ[2] [=غَرْغَر] (*ağzını*) çalkalamak, gargara yapmak;

أُرْغَاطَة ç. ارَاغِيط bocurgat, ırgat, vinç MIS.;

رَغِيف ç. رُغُف, رُغْفَان, أَرْغِفَة düz, yassı ekmek somunu; çörek SUR.;

رغم ⇒ أَرْغَمَ (*b-i* على *bş yapmaya*) zorlamak, mecbur etmek;

رَغْم ... (meb. mud. kul.) ...e rağmen, karşın. ¶ رَغْمَ أَنْ .... yapmasına rağmen, karşın; رَغْمًا عَنْ ...e rağmen, karşın; عَلَى الرَّغْمِ مِنْ أَنْفِه onun inadına, onun isteğinin aksine; بِالرَّغْمِ مِنْ ...e rağmen, karşın; عَلَى الرَّغْمِ مِنْ (عَنْ) ... bütün bunlara rağmen; بِالرَّغْمِ مِنْهُ *b-nin* عَلَى الرَّغْمِ مِنْهُ isteğine rağmen; istemeden, çekinerek, gönülsüz; عَلَى رَغْمٍ مِنِّي istemediğim halde, gönülsüz olarak; بِالرَّغْمِ مِنْ أَنَّ ...olmasına rağmen, karşın; لا ... إلا رَغْمًا ancak büyük bir gayret sarfederek...;

رَغَام toz, kum;

رُغَام balgam;

رُغَامِي nefes borusu ANAT.;

مَرْغَمَة ç. مَرَاغِم zorlama, mecbur bırakma; isteksizlik, hoşlanmama, iğrenme;

إِرْغَام (على ...*e*) zorlama;

رَاغِم isteksiz, istemeyen ¶ وَ أَنْفُهُ رَاغِم [hal cümlesinde] istemeyerek, istemeden;

رَغَا (رَغْو) *u* رَغَى (رغو) köpürmek; أَرْغَى ve رَغَّى ⇑; رَغَى وَ أَزْبَدَ öfke ile köpürmek; ¶

رُغَى, رَغَاوٍ ç. رَغْوَة, رُغْوَة köpük; sabun köpüğü; cürüf, dışık;

رَغْوِي köpüklü;

رَغَّاء geveze, çok konuşan [kişi], boş-boğaz;

رَغَاوَة köpük;

رَاغٍ : مَا لَهُ ثَاغِيَةٌ وَ لاَ رَاغِيَة onun hiç bir şeyi yok, ne malı var ne mülkü var, ne iğnesi

ne ipliği var [lafzen; onun ne meleyeni ne de böğüreni [devesi] var];

رَفَّ *i* (رَفّ, رَفِيف) ışık saçmak, parıldamak; _ *u, i* (رَفّ) titremek, titreşmek, seğirmek; titrek yanmak; [kuş] kanatlarını çırpmak; çırpınmak; dalgalanmak; bir an parlamak; aniden görünmek; _ *u, i* (ل *b-e*) severek/ hevesle hizmet etmek ¶ رَفَّ عَلَى ذَاكِرَتِه birden aklına gelmek;

رَفّ uçuş [kuş];

رَفّ ç. رُفُوف, رِفَاف raf, sergen; ¶ وَضَعَهُ عَلَى الرَّفّ rafa kaldırmak, bir kenara atmak;

رَفَّاف parlayan, ışık saçan;

رَفَأَ *a* (رَفْء) (*bşi, elbise*) yamamak, dikmek; (*kayığı*) kıyıya, sahile çekmek;

رَفَّاء yama diken, yamacı;

رِفَاء [evlilik hayatında] dirlik, düzen, huzur; ¶ بِالرِّفَاءِ وَ البَنِين dirlik/ düzen içinde yaşayın!, ≈ bir yastıkta kocayın!;

مَرْفَأ ç. مَرَافِئ iskele, rıhtım; liman;

رَفَتَ[1] *u, i* (رَفْت) (*bşi*) kırmak, ufalamak; (*bşi*) reddetmek, çekilmek, istememek; (*b-i*) işten atmak, görevden almak, azletmek;

رَفْت işten atma, görevden alma, azletme;

رُفَات [insan] cesedi, vücudu;

رَفْتِيَة[2] transit gümrük resmi; geminin limanı terk etme belgeleri TİC.;

رَفَثَ *u, i* (رَفْث) ve رَفِثَ *a* (رَفَث) açık saçık/ müstehcen söz söylemek;

رَفَث açık saçık söz; açık saçıklık, müstehcenlik;

رَفَدَ *i* (رَفْد) (*b-i*) desteklemek, yardım etmek; (*bşi*) taşımak, tutmak, (*bşe*) destek vazifesi görmek; اَرْفَدَ (*b-i*) yardım etmek; اِسْتَرْفَدَ (*birinin*) yardımını/ desteğini istemek;

رِفْد ç. رُفُود, اَرْفَاد hediye; destek, yardım;

رِفَادَة [yara üzerindeki] sargı, bağ; haşa, belleme, yapık;

رَوَافِد ç. رَوَافِد su kanalı, ark; [nehre karışan] çay; اَلرَّوَافِد Mezopotamya, Irak;

رَوَافِد ç. رَافِدَة destek, ayak, çatı kirişi, kiriş;

رَفْرَفَ [kuş] kanatlarını çırpmak; dalgalanmak [bayrak vb.]; [rüzgar] esmek; [gözlerini] bağlamak;

رَفْرَف ç. رَفَارِف yastık; [şapka] siperliği; [araba] çamurluk;

رَفْرُوف ç. رَفَارِيف göz bağı;

رَفَسَ *u, i* (رَفْس) (*b-i*) tekmelemek;

رَفْسَة tekme;

رَفَّاس vapur; römorkör;

رَفْش kürek;

رفاص [= رفاس] ;

رَفَضَ *u, i* (رَفْض) (*bşi*) terketmek, bırakmak; (*bşi*) çıkarmak, atmak; (*bşi*) kabul etmemek, reddetmek; اَرْفَضَ bitirmek, sona erdirmek; تَرَفَّضَ tutucu(fanatik/ mutassıp olmak; اِرْفَضَّ (*bşi*) dağıtmak, saçmak, serpmek; [acı, ağrı] dinmek, kesilmek; [ter] damlamak;

رَفْض ⇑ mas.;

رَفِيض bırakılmış, terkedilmiş; kabul edilmeyen, reddedilen;

تَرَفُّض tutuculuk, fanatizm;

رَافِضَة ç. رَوَافِض dinden dönenler, dönekler, taraf değiştirenler; liderini yalnız bırakanlar; Rafiziler;

رَافِضِي ç. اَرَافِض dönek; Rafizi; asi, isyancı, sadık olmayan; tutucu, fanatik;

رَفَعَ *a* (رَفْع) (*bşi*) kaldırmak; yukarı çıkarmak, yükseltmek; (*bşi*) yükseltmek [yine MEC. örn. *fiyatı, düşünce seviyesini*]; (*bşi*) yüceltmek, paye vermek; (*b-i*, ل *bir seviyeye*, *mevkiye*) çıkarmak, terfi ettirmek; (*bşi*, örn. *uçurtmayı*) uçurmak; yukarı kaldırmak, çekmek (عَلَمًا *bayrağı*, رَايَةً *sancağı*); (قُبَّعَتَهُ *şapkası ile*) selamlamak; (*bşi*) yukarı koymak, yerleştirmek; bağlamak; (*bşi*) yukarı dikmek [direk vb.i]; (صَوْتَهُ *sesini*) yükseltmek; (*bşi*, من ya da عن *...den*) çıkarmak, dışarı almak; (*bşi*) kaldırmak [örn. *yasağı*]; (*hatayı, yanlışı*) düzeltmek, telafi etmek; (عن *b-i*, *bşden*) kurtarmak, (عن *b-den*, *bşi*) kaldırmak; (*bşi*, الى *b-nin*) önüne koymak, teslim etmek [*raporu* vb.i]; (*bşi*, ل *b-e*) sunmak, arzetmek; (*kurban*) sunmak HRİ., (تَقْرِيرًا *raporu*) teslim etmek; (قَضِيَّةً *dava*) açmak; (*haberi, hadisi*) merfu kılmak, asıl sahibine isnad etmek HAD.; (*kelimeyi*) merfu yapmak DİLB.; رُفِعَ [edil.] (ل *b-e*) görünmek, gözünün önüne gelmek; رُفِعَ عَنْهُ bilincini tekrar kazanmak, kendine gelmek ¶ رَفَعَ شَيْءً فَوْقَ شَيْءٍ *bşi* başka bir şeyin üzerine koymak; رَفَعَ بِهِ رَأْسًا dikkatini *bşe* vermek; رَفَعَ مِنْ شَأْنِهِ *bşin* önemini artırmak, fazlalaştırmak; *bşden* hararetle bahsetmek; رَفَعَ مِنْ مَكَانَتِهِ *bşin* derecesini yükseltmek; رَفَعَ يَدَيْهِ عَنْهُ *bşden* elini çekmek, *bşden* uzaklaşmak; رَفَعَ الدَّعْوَى عَلَيْهِ (اَمَامَ ...*mahkemeye*) dava açmak, (اَمَامَ *mahkemeye*) dava etmek; رَفَعَ بِهِ قَضِيَّةً عَلَيْهِ ya da رَفَعَ قَضِيَّةً عَلَيْهِ *b-e* karşı dava açmak; biri ile mahkemelik olmak; رَفَعَ الإِسْتِئْنَافَ (اَمَامَ ...*mahkemesine*) temyize gitmek; رَفَّعَ (*bşi*) yükseltmek, kaldırmak; bayram yapmak, kutlamak; رَافَعَ (عن *b-i*) savunmak, savunmasını yapmak; müdafa etmek; (*b-i*, الى *mahkemeye*) celbetmek; تَرَفَّعَ kendini (عن ...*den*) yüce görmek, büyüklenmek, (عن *birine*) tepeden bakmak; تَرَفَّعَ بِرَأْسِهِ ¶ başını dik tutmak; تَرَافَعَ (الى *hakime*) çıkmak; dava açmak; اِرْتَفَعَ kalkmak, yükselmek; büyümek, ziyadeleşmek, artmak; [ses, ton] yükselmek; (عن ...*den*) kaybolup gitmek, geçip gitmek;

رَفْع ⇑ mas. ¶ رَفْعُ الأَثْقَالِ ağırlık kaldırma, halter SPO.;

رِفْعَة yükseklik; yüksek mertebe; صَاحِبُ الرِّفْعَةِ ESK. Mısır Başbakanının ünvanı; رِفْعَتُهُ رَئِيسُ الوُزَرَاءِ Sayın Başbakan;

رَفِيع yüksek, yüksek seviyeli; ali, yüce; yüksek [ses]; narin, ince, hassas; sanat değeri olan; ¶ رَفِيعُ الشَّأْنِ ulu, yüce; ESK. Tunus'ta, Bey ailesinin ünvanı; صَاحِبُ الْمَقَامِ الرَّفِيعِ makam mevki sahibi; الفُنُونُ الرَّفِيعَةُ [yine الفُنُونُ الجَمِيلَةُ] güzel sanatlar; الرَّفِيعُ وَالوَضِيعُ küçük büyük [herkes];

(*bşi*, ب *bşe*) eklemek ilave etmek; (*b-e* ,*bşe*) himaye ve nezaket gayesiyle refakat etmek; اَرْفَقَ (*b-e*) faydalı/ yararlı olmak, yardmcı olmak, hizmet etmek; (*bşi*, ب *bş ile*) birlikte/ beraber yapmak; (*bşi*, ب *bşe*) ilave etmek, eklemek; تَرَفَّقَ (ب *b-e karşı* veya مَعَ *b-e*) kibar/ nazik/ yumuşak davranmak; (في bş de) nazik davranmak; تَرَفَّقَ في سَيْرِهِ ¶ yavaş yavaş yürümek; تَرافَقَ birlikte seyahat etmek, yoldaş olmak; اِرْتَفَقَ (ب *bşden*) faydalanmak, yararlanmak, avantajını kullanmak; kollarını (*bşin üzerine*) koyup dinlenmek;

رِفْق yumuşaklık, dostça davranma, nazik-lik; جَمْعِيَّة الرِّفْقِ بِالْحَيَوَان Hayvanları Koruma Cemiyeti;

رُفْقَة ç. رِفَاق ,رِفَق ,اَرْفَاق grup, topluluk, bir-lik [insan]; refakat, eşlik etme; . . . بِرُفْقَةِ ...in eşliği, yoldaşlığı, refakatı ile;

رَفِيق ç. رُفَقَاء , رِفَاق yoldaş, eşlik eden, refik; eskort, himaye veya nezaket için refakatçi; arkadaş, dost; yoldaş [Marksist terminolojide]; eş, ortak; suç ortağı, yandaş; (ب ..*e karşı*) kibar, yumuşak, nazik; رَفِيق الْمَدْرَسَة ¶ okul arkadaşı;

رَفِيقَة ç. آت- [kadın] eşlik eden, yoldaş; kız arkadaş, dost; sevgili; metres, kapatma;

مَرَافِق ç. مِرْفَق ve مَرْفِق dirsek; مِرْفَق ihtiyaçları sağlayan şeylerin her biri; ilave, müştemilat [bir evin mutfak, banyo vb.]; uygarlık/ medeniyet gereği; rahatlığı temin eden şeyler; umumi hizmet müesseseleri

اَرْفَع daha yüksek; daha ulu, yüce; daha ince, daha zarif, daha hassas;

رَفِيعَة dava;

مَرْفَع ç. مَرَافِع bayram, kutlama; karnaval;

مِرْفَعَة ç. مَرَافِع vinç, maçuna;

تَرْفِيع ç. آت terfi; (الى ...*e*) zammı;

مُرَافَعَة ç. آت- savunma/ müdafaa konuş-ması; tutanaklar ¶ يَوْم الْمُرَافَعَة mahkeme tarihi; قَانُون الْمُرَافَعَات [MIS.] ve مَجَلَّة الْمُرَافَعَات TUN. muhakeme usulü;

تَرَفُّع (عن *bşe*) büyüklenme, (عَنْ *bşi*) küçük, hakir görme;

اِرْتِفَاع yükselme, artış; zam; artma, çoğal-ma; irtifa, yükseklik; اِرْتِفَاع عَنْ سَطْحِ ¶ البَحْرِ rakım; عَلَى اِرْتِفَاعِ . . . ...yükseklikten;

رَافِع taşıyan, kaldıran ¶ آلَة رَافِعَة vinç, ma-çuna; tulumba; مِضَخَّة رَافِعَة emme basma tulumba; رَافِعَة هَوَائِيَّة fıskiye;

مَرْفُوع merfu HAD.; merfu DİLB.;

مُرَفَّع : الرَّفِيع الشَّأْن = الْمُرَفَّع شَأْنُهُ bkz. رَفِيع ;

مُرَافِع davacı HUK.;

مُرَفَّع kibirli, büyüklenen, burnu büyük;

مُرْتَفِع yükselen; yüksek; yüksek sesli;

مُرْتَفَع yükseklik, irtifa; yüksek yer; teras; [çoğ.] مُرْتَفَعَات yüksekler, tepeler;

رَفَقَ *u* (رِفْق) ve رَفِقَ *a* (رَفَق) (ب *b-e* karşı ya da عَلى veya لـ *b-e*) yumuşak/ kibar/ nazik davranmak; رَافَقَ (*b-e*) yoldaş/ arkadaş olmak, refakat etmek; (*b-ile*) samimi/ dost/ yakın arkadaş olmak; (*b-e*) eşlik etmek [yine MZK.];

[elektrik, su vb.]; tertibat; tesisat; imkanlar; مَرَافِق الحَياة ¶ hayatın gerekleri; الْمَرَافِق العَامَّة kamu hizmetleri [elktrik, su vb. gibi]; مَرَافِق التَّكْرِير arıtım tesisatı [petrol endüstrisi];

مُرَافَقَة refakat, murafakat, eşlik etme; maiyyetinde yürüme, eskort bkz. رَافَقَ ; arkadaşlık;

اِرْتِفَاق kullanım; fayda, yarar; irtifak hakkı HUK.;

مُرَافِق ç. ـون- yoldaş, refakat eden; eskort, himaye ya da nezaket için eşlik eden; eşlik eden MZK.; yaver, emir subayı IR.;

مُرْفَق به ilişik, ilaveli, ekli, bağlantılı; [çoğ.] مُرْفَقَات ilişikte gönderilen şeyler;

مُرْتَفَق üzerine yaslanılan/ dinlenilen şey; destek; tuvalet, hela [özl. bina dışında];

رَفَلَ *u* (رَفْل) elbiseyi yerlere kadar uzatmak; caka satarak/ çalımla yürümek;

رِفْل yerde sürünen uzun etek;

رَفُهَ *u* (رَفَاه, رَفَاهَة, رَفَاهِيَّة) [hayat] bolluk/ bereket/ rahat içinde olmak; رَفَّهَ (*hayatı*) bolluk/ bereket, içinde yapmak; (*b-e*) rahat bir hayat yaşatmak; (على ya da عن *b-i*) rahat/ bolluk içinde yaşatmak/ yaşamasına sebep olmak; (عن, على *b-i*) rahatlatmak; (عن *b-den*, *bşi*) hafifletmek, azaltmak; (عن *b-nin*) moralini düzeltmek; (عن *b-i*) yatıştırmak, yumuşatmak ¶ رَفَّهَ عَنْ بِنَفْسِه (işten sonra) dinlenmek; رَفَّهَ عَلَى نَفْسِه [işten sonra] dinlendirmek, dinlendirici olmak;

رَفْه ve رَفَاه sağlık, sıhhat; kişisel refah, rahat, konfor; bolluk içinde, refah yaşam;

رَفَاهَة, رَفَاهِيَّة rahat/ konforlu hayat; lüks; refah, bolluk, rahat;

تَرْفِيه bolluk/ rahat sağlama; bolluğa alışkın olma; rahatlatma, bolluk verme; [işten sonra] dinlendirme; [zihni] rahatlatma; تَرْفِيه العَيْشِ müreffeh hayat, bolluk içindeki yaşam; قِسْم التَّرْفِيه dinlenme bölümü;

(رفو) رَفَا *u* (رَفْو) (*bşi*) yamamak, örerek kapamak;

رَقَّ *i* (رِقَّة) ince olmak; yumuşak olmak; [su] saf, temiz, arı olmak; (ل *b-e*) acımak, şefkat göstermek; رَقَّ لَهُ قَلْبُهُ ¶ ona karşı kalbi yumuşak; رَقَّقَ (*bşi*) inceltmek, ince yapmak; (*bşi*) arıtmak, yumuşatmak; (*konuşmasını*) tatlı dilli yapmak, yumuşak bir (*dil*) kullanmak; (*bşi*,. *metali*) haddeden geçirmek; أَرَقَّ (*bşi*) inceltmek, ince yapmak; (*kalbi*) yumuşatmak; تَرَقَّقَ (ل *b-e*) acımak, şefkat göstermek; اِسْتَرَقَّ ince olmak; (*bşi*) yumuşatmak; (*b-i*) köle yapmak/ edinmek, köleleştirmek;

رَقّ ç. رُقُوق kaplumbağa ZOO;

رُقّ kölelik;

رِقّ parşömen; رِقّ MIS. tambur;

رِقَّة incelik; kuvvetsizlik, zayıflık; hassaslık; yumuşaklık; sevimlilik, tatlılık; cana yakınlık; ¶ رِقَّة الحَاشِيَة sevimlilik, tatlılık, cana yakınlık; رِقَّة الشُّعُور [duygulardaki] hassasiyet, incelik; رِقَّة الطَّبْع yumuşak kalplilik; ⇑ رِقَّة الْمِزَاجِ;

رُقَاقَة lavaş;

رَقِيق ç. أَرِقَّاء, رِقَاق köle [tek.is. ve cin.is.];

yassı düz ekmek somunu; ince; zayıf, güçsüz; hassas; yumuşak; kibar, akıllı, ihtiyatlı, temkinli, sağgörülü; ¶ تِجَارَة الرَّقِيقِ köle ticareti; رَقِيق الحَال fakir, muhtaç durumda; رَقِيق الحَاشِيَة (الحَوَاشِي) samimi, içten, candan; رَقِيق الشُّعُورِ hassas, duygusal; رَقِيق الطَّبْعِ yumuşak kalpli, narin, ince ruhlu; رَقِيق المِزَاجِ yumuşak kalpli;

رَقِيقَة ince levha, tabaka;

أَرَقّ daha ince; daha zayıf/, daha hassas;

مِرْقَاق oklava;

مِرْقُوق ince, yayvan pasta;

رَقَأَ *a* (رَقَاء) [göz yaşları] akmaz olmak; أَرْقَأَ (*bşi*) [özl. kanı] durdurmak, kesmek;

رَقَبَ *u* (رَقَابَة, رُقُوب) (*bşi*) gözlemlemek, müşahede etmek, seyretmek; (*bşi*) gözlemek, kontrol etmek; (*bşi*) beklemek; _ (رُقُوب) (*bşi*) kollamak, korumak; (*bşi*) önemsemek, (*bşe*) ehemmiyet vermek; (*Allah'tan*) korkmak; dikkat etmek, dikkatli olmak; ¶ لاَ يَرْقُبُ فِيهِ إِلاًّ وَ لاَ ذِمَّةً birine insafsızca/ acımasız davranmak; رَاقَبَ (*b-i, bşi*) gözlemlemek, seyretmek, gözünü (*b-e, bşe*) dikmek; (*bşi*) fark etmek, farkına varmak [bakarak]; (*bşi, rafiği, baskıyı, işi*) kontrol etmek, gözetmek; (*Allah'tan*) korkmak; ¶ رَاقَبَ اللَّهُ فِيهِ *b-e* Allah korkusundan iyi davranmak; تَرَقَّبَ (*bşi, b-i*) beklemek, ummak, yoluna bakmak, yolunu gözlemek; (*b-i*) pusuda beklemek; اِرْتَقَبَ (*bşi*) ummak, beklemek;

رِقْبَة gözlem, müşahede, seyir; kontrol, gözetim; dikkat; uyanıklık, tetikte olma;

رَقَبَة ç. رِقَاب boyun; (ç. رِقَاب) köle; kişi, şahıs İSL.HUK.; ¶ رَقَبَة الجِسْرِ köprü başı mevzii; صُلْب الرَّقَبَة inatçı; غَلِيظ الرَّقَبَة dikkafalı, inatçı; هَذَا فِي رِقَابِهِم sorumluluk onlara aittir; أَخَذَ بَعْضُهُم بِرِقَابِ بَعْض bbi çok yakından izlemek, takip etmek;

رُقُوب umma, bekleme;

رَقِيب ç. رُقَبَاء tetikte/ teyakkuz halinde olan; koruyan, gözeten; gözleyen; seyreden, müşahede eden; casus; denetleyen, kontrol eden; çavuş SUR., ASK.; رَقِيب أَوَّل onbaşı SUR.;

رُقْبَى vefat sonrasında verilmek üzere yapılan bağış İSL.HUK.;

رَقَابَة denetim, kontrol; sansür;

رَقُوبَة ve رَاقُوبَة MIS. ihtiyat akçesi;

مَرْقَب ve مَرْقَبَة gözlem yeri; nöbetçi/ bekçi kulesi;

مِرْقَب teleskop;

مُرَاقَبَة gözlem; denetim, murakabe; nezaret, gözaltında tutma; teftiş, kontrol; sansür [yayıncılık]; kontrolörlük, teftiş bölgesi;

تَرَقُّب bekleme, umma;

اِرْتِقَاب ⇑;

مُرَاقِب ç. ـُون gözleyen; denetleyen teftiş eden, müfettiş; kontrol eden; sansür eden;

رَقَدَ *u* (رُقَاد, رُقُود, رَقْد) uyumak; yatmak; dinlenmek için yatmak; istirahat etmek; [fırtına vb.] dinmek, yatışmak, sakinleşmek; zayıflamak, az olmak; [piyasa] durulmak; ¶ رَقَدَ عَلَى البَيْضِ [tavuk] kuluçkaya yatmak; رَقَّدَ

(*b-i*) uyutmak; (*b-i*) yatırmak; أَرْقَدَ (*b-i*) uyutmak; (*çocuğu*) yatırmak;

رَقْدَة uyku; yatış, yatma, uzanma;

رُقَاد uyku; uzanma, uzanış;

رُقُود uyku; uzanış; uykuda olan(lar);

رَاقُود ç. رَوَاقِيد büyük testi;

مَرْقَد ç. مَرَاقِد yatak; yatacak yer; istirahat yeri; mozole;

تَرْقِيد MIS. kuluçka; ¶ تَرْقِيد البَيْضِ kuluçka makinası ile civciv çıkarmak;

تَرْقِيدَة MIS. kuluçka;

رَاقِد ç. رُقُود, رُقَّد uyuyan; uyumakta olan; yatan, uzanan; işsiz, durgun [piyasa];

مُرْقِد uyku veren, uyutucu [çoğ.] مُرْقِدَات uyku vericiler; uyuşturucular;

رَقْرَقَ (*şarabı*) su ile karıştırmak; تَرَقْرَقَ [göz] (*yaş*) dolmak, dolu dolu olmak; parıldamak, parlamak; [rüzgar] hafif esmek;

رَقْرَاق yaş dolu, dolu dolu [göz]; parıldayan, parlayan; şaşaalı, gözalıcı;

رُقَارِق sığ, derin olmayan [su];

رَقَشَ *u* (رَقْش) (*bşi*) renk renk, rengarenk yapmak; رَقَّشَ ⇑; (*bşi*) süslemek;

أَرْقَش alaca, rengarenk;

مِرْقَاش ç. مَرَاقِيش [ressam] fırçası;

رَقَصَ *u* (رَقْص) dans etmek; (على *şarkı* vb. ile) dans etmek, oynamak; ¶ رَقَصَ فَرَحًا sevincinden yerinde duramamak, sevincinden göbek atmak; رَقَّصَ (*b-i*) dans ettirmek; (*bşi*) sallamak, salınım hareketi yaptırmak; (*kalbi*) ürpertmek ¶ رَقَّصَ الحَنَاجِرَ [lafzen: gırtlağı titretmek, oynatmak] kahkaha atmak, koparmak;

رَاقَصَ (*kadın ile*) dans etmek; أَرْقَصَ = رَقَّصَ ; تَرَاقَصَ dans etmek; oynayıp zıplamak; [kalp] ürpermek;

رَقْص dans;

رُقْصَة ç. رَقَصَات dans;

رَقَّاص dansçı; rakkas, sarkaç FİZ.;

رَقَّاصَة köçek; dansöz; balerin; dansçı;

مَرْقَص ç. مَرَاقِص dans pisti; dans, balo;

رَاقِص dans eden [is. ve s.] ¶ حَفْلَة رَاقِصَة dans, balo; مُوسِيقَى رَاقِصَة dans müziği; لَيْلَة رَاقِصَة dans partisi;

رَاقِصَة ç. [kadın] dans eden; diz kapağı;

مُرَاقَصَة dansa eşlik eden [kadın], eş;

رَقَّطَ (*bşi*) beneklemek, benek benek yapmak; ⇒ رقط

أَرْقَط benekli; leopar;

رَقَعَ *a* (رَقْع) (*elbiseyi*) yamamak; رَقُعَ *u* (رَقَاعَة) aptal/ ahmak olmak; رَقَّعَ = رَقَعَ ;

رُقْعَة ç. رِقَاع, رُقَع yama; kumaş parçası; arsa, arazi parçası, parsel; alan, saha; satranç tahtası; kağıt parçası; mesaj, not; bilet; kupon; kefalet, teminat; rik'a hattı;

رَقِيع aptal, ahmak; arsız, edepsiz, yüzsüz, küstah, saygısız, utanmaz; (ç. أَرْقِعَة) sema, gök kubbe;

رَقَاعَة ahmaklık, aptallık;

مَرْقَعَة ve مَرْقَعِيَّة yıpranmış giysi;

تَرْقِيع yama vurma, yamama; ¶ تَرْقِيع القَرْنِيَة kornea nakli;

مُرَقَّعَات yıpranmış yamalı giysiler, eski

püskü giysiler;

رَقَمَ *u* (رَقْـم) (*bşi*) yazmak; (*yazı metnine, harflere*) noktalarını koymak [Arap yazısının ilk dönemlerinde harflerin noktaları yoktu]; (*atı*) damgalamak, damga vurmak; (*işareti, damgayı, izi*) basmak, vurmak, koymak; (*kumaşı*) çizgi çizgi/ yol yol yapmak; (*bşi*) numaralamak; رَقَّمَ (*metni, harfleri*) noktalamak; (*bşi*) yol yol/ çizgi çizgi yapmak; (*bşi*) numaralamak;

رَقْم ç. اَرْقَام sayı, rakam; numara, ¶ الأَرْقَام الهِنْدِيَّة Hint rakamları [١,٢,٣...]; الاَرْقَـام العَرَبِيَّة Arap rakamları [1,2, 3 ...]; رَقْم القِيَاسِ veya رَقْم قِيَاسِي rekor spor; سَجَّلَ رَقْمًا قِيَاسِيًّا rekor kırmak, spor;

رَقِيم mektup, mesaj; kitabe, yazıt;

مِرْقَم ç. مَرَاقِم renkli kurşun kalem; [ressam] fırça;

تَرْقِيم noktalama işaretleri koyma; noktalama; numaralama, numara verme;

مَرْقُوم ç. مَرَاقِيم çizgili/ yol yol battaniye;

رَقِيَ *a* (رُقِي, رَقْي) (الى ya da فـي *bşe*) çıkmak, yükselmek; (*bşe*) tırmanmak; terfi etmek, yükselmek; ilerlemek; (الى *eski bir tarihe*) dönmek; رَقِيَ بِهِ *b-i* yükseltmek, ilerletmek; *b-i, bşe* yöneltmek, cesaretlendirmek; رَقَّى *i* (رُقْـيَـة) (*b-e*, ya da من *bşe* karşı) büyü/ sihir yapmak, kullanmak; doğa üstü vasıtalar kullanmak; رَقَّى yükseltmek; (*b-i*) terfi ettirmek, yükseltmek; (*bşi*), ilerletmek, geliştirmek; تَرَقَّى yükselmek, ilerleme kaydetmek, terakki etmek; اِرْتَقَى yükselmek, yukarı çıkmak; (*bşe*, العَرْش *tahta*) çıkmak, yükselmek; (*bşe*, العَـرَبِيَّـة *arabaya*) çıkmak, binmek; (الى مَنْصِب *bir mevkiye*) gelmek, terfi etmek, yükselmek; (الى *sayısına*) çıkmak, ulaşmak; ilerlemek, gelişme kaydetmek; (الى *belli bir zamana*) dönmek;

رُقِيّ yükselme, ilerleme, gelişme; الرُّقِيّ بِه terfi, yükselme; ilerleme; gelişme;

رُقْيَة ç. رُقًى büyü, sihir, efsun;

رُقَّاء büyücü, sihirbaz;

اَرْقَى daha yüksek/ üstün; daha ileri, daha gelişmiş;

مِرْقَاة ç. مَرَاقٍ basamak [merdiven]; asansör;

تَرْقِـيَـة yükseltme; (ç. -آت) terfi; destek, ilerleme; gelişme, büyüme, iyileşme;

تَرَقٍّ ç. تَرَقِّيَات yükselme; çıkma, yükselme; ilerleme; gelişme, iyileşme, terakki;

اِرْتِقَاء üste çıkma, yukarı çıkma, tırmanma; yükselme; çıkış, yükseliş; gelişme, büyüme, terakki ¶ اِرْتِقَاء العَرْشِ tahta çıkma;

رَاقٍ yükselen, çıkan; yüksek seviyeli; üstün, kaliteli, seçkin; eğitim görmüş, eğitimli; ileri, ilerlemiş ¶ الطَّبَقَة الرَّاقِيَة yüksek tabaka, üst sınıf;

رَاقٍ büyücü, sihirbaz;

مُرْتَقٍ yüksek, ileri, terakki etmiş [kültürel olarak];

مُرْتَقًى çıkış, yükseliş;

رَكَّ[1] *i* (رَكَاكَة, رِكَّة, رَكّ) zayıf/ güçsüz olmak; az/

kısıtlı/ yetersiz olmak; رَكَّ u (رَكٌّ) : رَكَّ الشَّيْءَ *bşin* sorumluluğunu *b-e* yüklemek; في عُنُقِه

رِكَّة zayıflık, güçsüzlük;

رَكِيك ç. رِكَاك ,رَكَكَة zayıf, güçsüz; ince, cılız; silik dikkat çekmeyen; az, yetersiz, kısıtlı, sınırlı;

رُكَاك zayıflık, güçsüzlük;

رَكَاكَة ⇑; alçaklık, düşük olma; yetersizlik, kifayetsizlik; silik olma, dikkat çekmeme;

رُكَّة[2] : طِبّ الرُّكَّة kadınlar tarafından büyü vb. ile yapılan tedavi MIS.;

رَكِبَ *a* (رُكُوب) (*hayvana, vasıtaya*) binmek; (*b-i*) takip etmek (*b-nin*) peşine düşmek (ب *bşden dolayı*); (*bşe*) girişmek, kalkışmak, katılmak [MIS. yeni bir işe]; (*suç, günah*) işlemek; [özl hayat] (*bşe*) hakim olmak; رَكِبَ البَحْرَ ¶ deniz yolu ile gitmek; رَكِبَ الخَطَرَ riskli bir işe kalkışmak, katılmak; رَكِبَ خُيُولَهُ الحَرْبِيَّة büyüklük taslamak; رَكِبَ ذَنَبَ الرِّيحِ rüzgar gibi geçmek; رَكِبَ رَأْسَهُ aklına eseni yapmak; aceleci/ sabırsız davranmak; رَكِبَ السَّيَّارَة arabaya binmek, araba ile yolculuk yapmak/ gitmek; رَكِبَ الشَّطَطَ haddi aşmak, aşırı gitmek/ olmak; رَكِبَ الطَّيَّارَةَ uçak ile gitmek; uçağa binmek; رَكِبَ مَرْكَبَ sert davranmak; رَكِبَ مَتْنَ العُنْفِ الخَطَلِ büyük/ aptalca bir hata yapmak, işlemek; saçma sapan/ abuk sabuk bir işe kalkışmak; رَكِبَ مَطِيَّةَ الإِخْفَاقِ yanlış tarafı tutmak, kaybetmek, başarısız olmak ≈ yanlış ata oynamak; رَكِبَ الأَهْوَال korku tanımamak; رَكِبَ مَتْنَ الهَوَاءِ ya da رَكِبَ الهَوَاءَ uçak ile/ hava yolu ile seyahat etmek; رَكِبَ هَوَاهُ aklına eseni yapmak, başına buyruk olmak, kendi isteklerine/ hevasına tabi olmak; رَكَّبَ (*b-i*, عَلَى *bşe*) bindirmek; (*bşi*, على ...*e*) koymak, yerleştirmek, oturtmak, monte etmek; (*bşi*, في ...*e*, ...*içine*) koymak, yerleştirmek, sokmak; (*cihazı*) kurmak, monte etmek; (*bşi*, الجُمْلَةَ *cümleyi*) oluşturmak, terkip etmek; (الدَّوَاءَ *ilacı*) hazırlamak; أَرْكَبَ (*b-i*, ...*e*) bindirmek; ¶ أَرْكَبَ رَأْسَهُ وَ هَوَاهُ birini dilediğini/ canının istediğini yapmaya bırakmak; تَرَكَّبَ (من ...*den*) oluşmak, meydana gelmek; تَرَاكَبَ birikmek, üst üste binmek; (*suçu, günahı*) işlemek, irtikap etmek; (*bşe*) girişmek, kalkışmak; ¶ اِرْتَكَبَ شَطَطًا bir şeyde aşırı gitmek;

رَكْب biniciler, süvariler; kafile; maiyet; [insan] topluluk, alay;

رُكْبَة ç. رُكَب ,-آت diz; ¶ أَبُو الرُّكَبِ dang, şiddetli mafsal ve adele ağrıları veren bir humma türü TIP.;

رِكَاب ç. رُكُب üzengi; (ç. رَكَائِب ,-آت) binek hayvanı (رَكِبَ) ;¶ حَلَّ الرِّكَابَ فِي... ...e varmak; هُوَ فِي رِكَابِه birinin peşini bırakmamak, izinden gitmek; سَارَ فِي رِكَابِه ⇑; birinin gözü kapalı takipçisi olmak;

رَكُوب binek hayvanı;

رَكُوبَة ç. رَكَائِب dişi binek devesi;

رُكُوب binme [hayvana, vasıtaya]; [vasıtayla] seyahat etme, yolculuk etme ¶ رُكُوبُ

مُرْتَكِب [suçu] işleyen, fail, irtikap eden;

رَكَدَ *u* (رُكُـود) hareketsiz/ durgun olmak [yine alışveriş, piyasa];

رُكُود durgunluk; cansızlık, ağır davranma; kesat olma;

رَاكِد durgun; ağır/ cansız davranan, hareketsiz;

رَكَزَ *u, i* (رَكْز) (*bşi*) yere dikmek, çakmak; (*bşi*) sağlam/ sıkı bir şekilde oturtmak, yerleştirmek; رَكَّزَ (*bşi*) yere dikmek, çakmak; (*bşi*) yerleştirmek; (*bşi*) sağlam/ sıkı bir şekilde oturtmak; yerleştirmek; (*bşi, düşüncelerini* ...*de*) yoğunlaştırmak, toplamak, konsantre etmek; تَرَكَّزَ yoğunlaşmak; ¶ تَرَكَّزْ hazır! [atletizmde komut]; اِرْتَكَزَ yere dikilmek/ çakılmak; (في *bir yerde*) sabit kalmak, kalıcı olmak; (على ...*e*) bağlanmak, (على ...*de*) sabit kalmak; (على ...*i*) temel kabul etmek, dayanmak; (في ...*de*) yoğunlaşmak, konsantre olmak; (في ...*e*) çekilmek [örn. yerçekimi kuvveti ile];

رِكْز ton;

رَكْزَة ara, istirahat, mola;

رِكَاز ç. اِرْكِـزَة, رِكْـزَان ender bulunan, mineraller;

رَكِيزَة ç. رَكَائِز define, gömü; dayanak, destek, payanda; direk, sütun, dikme; büyük kaşık [destek];

مَرْكَز ç. مَرَاكِز sağlam yer; istasyon, merkez; karakol, nokta; merkez şube; birinin asıl bulunduğu yer; mevzi; merkez büro;

البَحْرِ denizcilik; رُكُوب الهَوَاءِ havacılık;

رَكَّاب binici, süvari, jokey;

رُكْبَان maiyet; ¶ ذِكْرُهُ سَارَ بِهِ الرُّكْبَانُ veya سَارَت بِذِكْرِهِ الرُّكْبَانُ insanlar arasında meşhur olmak;

مَرْكَب ç. مَرَاكِب gemi; ¶ مَـرْكَب بُـخَارِي buharlı gemi; مَـرْكَب حَـرْبِي savaş gemisi; مَرْكَب دَوْرِي devriye teknesi; مَرْكَب شِرَاعِي yelkenli gemi; مَرْكَب الصَّيْد balıkçı gemisi, teknesi; مَرْكَب النَّقْل şilep, yük gemisi;

مَرْكَبَة ç. -آت araç, vasıta [otomobil vb.] karavan;

مَرَاكِبِي ç. مَرَاكِبِيَّة denizci;

تَرْكِيب ç. تَرَاكِـيب ⇑ mas.; montaj; yapı, oluşum; (ç. تَرَاكِيب) deyim; terkip DİLB.;

تَرْكِيبِي [na't] yapısal, oluşum ile ilgili;

اِرْتِكَاب [günah, suç] işleme, irtikap;

رَاكِب binici; [vasıtadaki] yolcu; (ç رُكَّاب, رُكْبَان) binici, süvari; (ç. رُكَّاب) [vasıtadaki] yolcu ¶ رَاكِب الدَّرَّاجَة bisikletli;

مَرْكُوب ç. مَرَاكِيب binek hayvanı;

مُرَكَّبَات elemanlar, parçalar, unsurlar, bileşenler [özl.KİM.];

مُـرَكَّب (على *üzerine*) kurulu, yerleştirilmiş, oturtulmuş; (في ...*içine*) ⇑; [içinde] kurulu, bina edilmiş; (من ...*den*) oluşmuş, meydana gelen; bileşik; kompleks; bağımlı; (ç. -آت) derleme; bir bileşik KİM.; alaşım, halita, bileşim; kompleks PSİK.; ilaçla tedavi; ¶ رِبْح مُرَكَّب bileşik faiz; مُرَكَّب كِيمْيَائِي kimyasal bileşik; مُرَكَّب نَقْص aşağılık kompleksi;

karargah; santral [telefon]; [daire vb.nin] merkez, odak; [sosyal, eknomik, vb.] statü; konum, mevki; ¶ مَرْكَز اَسَاسِي temel nokta, başlangıç noktası; مَرْكَز البُولِيس polis karakolu, merkezi; مَرْكَز الإدَارَة merkez büro; karargah; مَرْكَز الدَّاء hastalığın merkezi; مَرْكَز الإذَاعَة yayın istasyonu; مركز رئيسي merkez büro; مَرْكَز الرِّيَاسَة yönetim merkezi; مَرْكَز رِيَاسَة الجَيْشِ Genel Kurmay MIS.; مَرْكَز رِعَايَة الطِّفْل çocuk sağlığı merkezi MIS.; مَرْكَز السِّكَّة الحَدِيدَة demiryolu merkezi; مَرْكَز الشُّرْطَة polis karakolu, polis merkezi; مَرْكَز نِيَابِي parlamento, meclis merkezi; مَرْكَز التَّوْلِيد elektrik şebekesi;

مَرْكَزِي [nat] merkezi, merkeze ait; ilçe ile ilgili; لا مركزي merkez kaç, santrifüj [kuvvet]; merkezi olmayan, ademi merkeziyetçi [yönetim];

مَرْكَزِيَّة merkezileştirme; merkez durum, konum; لاَ مَرْكَزِيَّة ademi merkeziyetçi;

تَرْكِيز kurma, yerleştirme, oturtma; yoğunlaştırma, konsantre etme; جِهَاز التَّرْكِيز stabilizatör, dengeleyici TEKN.;

تراكز ortak merkezlilik;

اِرْتِكَاز destek;

مُرَكَّز yoğunlaşmış, bir merkez çevresinde toplanmış, birikmiş; yoğun, konsantre;

مُتَرَاكِز ortak merkezli;

اِرْتَكَس ⇒ ركس aksilik çıkmak, bir şeyler ters gitmek; bozulmak, yozlaşmak, soysuzlaşmak; körelme, zayıflama, büyümeme;

رَكَض *u* (رَكْض) koşmak, acele etmek; koşarak uzaklaşmak; dörtnala koşmak; (*atı*) dörtnala koşturmak; رَاكَض (*b-ile*) yarışmak; تَرَاكَض bir yarışta rekabet etmek; hız ile koşmak;

رَكَّاض yarışçı;

رَكُوض hızlı, ayağına tez;

رَكَع *a* (رُكُوع) eğilmek; rüku etmek; diz çökmek;

اَرْكَع ve رَكَّع (*b-i*) diz çöktürmek;

رَكْعَة ç. رَكَعَات rekat;

رَاكِع ç. رُكَّع yere eğilen; ruku eden;

رَكَل *u* (رَكْل) (*b-i, bşi*) tekmelemek;

رَكْلَة tekme vurma;

رَكَم *u* (رَكْم) (*bşi*) biriktirmek, yığmak; تَرَاكَم birikmek, yığılmak; [bulutlar] toplanmak; = اِرْتَكَم تَرَاكَم;

رَكْم yığın;

رُكَام yığın; küme; bulut yığını;

مَرْكَم ç. مَرَاكِم akü;

تَرَاكُم birikim, yığılma;

رَكَن *u* ve رَكِنَ *a* (رُكُون) (الى ...*e*) yaslanmak, dayanmak; sakinleşmek, sükun bulmak; (الى ...*e*) itimat etmek, güvenmek; (الى ...*e*) dayanmak, bağımlı olmak ¶ رَكَنَ الى الهُدُوء sakinleşmek; اَرْكَنَ (الى *b-e*) güvenmek, itimat etmek; [başka çare kalmayınca] (الى...*e*) baş vurmak, müracaat etmek; ¶ يُرْكَنُ اِلَيْهِ güvenilir, itimat edilir; emniyetli; اِرْتَكَن (الى ...*e* veya على *üstüne*) yaslanmak;

رُكْن ç. اَرْكَان destek, dayak, payanda; köşe; kuytu; temel, asıl, temel prensip; [çoğ.] اَرْكَان kurmaylar ASK.; temel bileşenler, ele-

رَمِدَ a (رَمَـد) [göz] iltihaplanmak, şişmek; رَمَّدَ (*bşi*) yakıp kül etmek; تَرَمَّدَ yanıp kül olmak; رَمَـد göz iltihabı; göz hastalığı; ¶ رَمَـد حُبَيْبِي trahoma; مُسْتَشْفَى الرَّمَد göz kliniği; طَبِيب رَمَدِي ve رَمَدِي göz hastalıkları uzmanı, göz doktoru;

رَمِد gözü iltihaplı;

أَرْمَد gözü iltihaplı;

رَمَاد ç. أَرْمِدَة kül; ¶ نَفْخ في الرَّمَادِ [lafzen: küle üflemek] faydasız, işe yaramayacak bir şeye kalkışmak, ≈abesle iştigal etmek, pire nallamak;

رَمَادِي gri; gri renkli;

تَرْمِيد kül etme; ölüyü yakma;

رَمَزَ u, i (رَمْـز) [özl. el ile] işaret etmek; göz kırpmak; (الى ...*e*) işaret etmek, (الى ...*i*) göstermek; (الى *bşi*) simgelemek, remzetmek, (الى *bşi* veya ل *bşi* ب *ile*) simgelemek;

رَمْز ç. رُمُوز işaret, [hareket vb. ile]; ima; kinaye, ima etme; kinayeli hikaye; bilmece; sembol, amblem, remiz; gizli işaret, şifre;

رَمْزِي sembolik, remiz niteliğinde; şifreli;

رَمْزِيَّات şifre, kot;

رَامُوز ç. رَوَامِيز örnek, nümune, model;

رَمَسَ u, i (رَمْـس) (*b-i*) gömmek, defnetmek; (*izleri*) yoketmek, silmek; اِرْتَمَسَ : اِرْتَمَس في الْمَاءِ (*suya*) batmak, dalmak;

رَمْس ç. رُمُوس , أَرْمَاس mezar, kabir, sin; ⇑ رَامُوس;

رَمَشَ u, i (رَمْش) (*bşi*) parmak uçları ile almak; göz kırpmak;

manlar; ¶ أَرْكَان الحَرْب genel kurmay ASK.; رَئِيس أَرْكَانِ الجَيْشِ ⇑; أَرْكَان الجَيْش genel kurmay başkanı; وَثِيق الأَرْكَان sağlam yapılı;

ضَرْبَة رُكْنِيَّة : رُكْنِي köşe atışı, korner;

رَكِين sağlam, emin, güvenilir; vakur, ağırbaşlı, sakin;

رُكُون itimat, güven;

مِرْكَن ç. مَرَاكِن çamaşır teknesi, leğen;

مُرَاكَنَة nişan, nişanlanma TUN.;

اِرْكَان itimat, güven;

رَكْوَة ç. رَكَوَات küçük bakır cezve SUR.;

رَمَّ u, i (رَمّ, مَرَمَّـة) (*bşi*) onarmak; _ i (رِمَّـة, رَمّ) çürümek; bozulmak: رَمَّم çürümek; bozulmak; tamire/ onarıma girmek;

رَمّ onarım;

رَمّ الأَسْنَان : رَمّ diş çürümesi;

رِمَّة ceset; kadavra;

بِرُمَّتِـه tamamı, hepsi, bütünü; ¶ سُـورِيَّة بِرُمَّتِهَا bütün Suriye;

رَمِـيم çürümüş, bozulmuş; [çoğ.]رَمَـائِم çürümüş kemikler;

رُمَام çürük, çürümüş;

مَرَمَّة ç. -آت onarım; tersane, dok TUN.;

تَرْمِيم ç. -آت onarım, tamirat, tadilat, restorasyon;

رَمَّحَ a (رَمْح) (*b-i*) [mızrakla] dürtmek; [at] dörtnala gitmek;

رُمْح ç. أَرْمَاح, رِمَاح mızrak, kargı; harbe, cirit, sırık, direk, kazık ¶ رَمْي الرُّمْحِ cirit SPO.;

رَمَّاح ç. -ة mızrak taşıyan, mızraklı;

السَّمَاك الرَّامِح Arktarus ASTR.;

رَمَّلَ ⇒ رمل (*bşin üzerine*) [kurutma amacı ile] kum serpmek; اَرْمَلَ dul kalmak/ olmak; اَرْمَلَ = تَرَمَّلَ;

رَمْل ç. رِمَال kum; ¶ عِلْم الرَّمْلِ veya ضَرْب الرَّمْلَ remel, kum falı;

رَمْلِي [na't] kum..., kumlu; ¶ سَاعَة رَمْلِيَّة kum saati;

رَمَل bir şiir vezni;

رَمَّال kum falı bakan;

اَرْمَل ç. اَرَامِل dul [erkek];

اَرْمَلَة ç. اَرَامِلَة ve اَرَامِل dul [kadın];

تَرَمُّل dulluk, dul olma;

رُمَّان[1] [cin.is.; tek.is. ة] nar BOT.; رُمَّانَة topuz, baş [terazi]; رُمَّانَة يَدَوِيَّة el bombası (ç. -آت);

ارمن[2] ve ارمني ALF.BKZ.;

رَمَى[1] *i* (رِمَايَة, رَمْي) (*bşi* ya da ب *bşi*) atmak; (*bşi* veya ب *bşi*) fırlatmak, savurmak; (*bşi* veya ب *bşi*) uzağa atmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) [işe yaramaz diye] ayırmak, ıskartaya çıkarmak; ateşlemek, atış yapmak; (*b-e* ب *bş ile*) vurmak; (*b-i*, ب *bş ile*) suçlamak; (...*i* الى) hedeflemek, (...*in* الى) niyetinde olmak; (*arasına* بَيْن) anlaşmazlık sokmak, kargaşa sokmak; رَمَاهُ بِطَلَقٍ نَارِيٍّ birine ateş açmak; رَمَى بِالغَيْب falcılık yapmak; تَرَامَى birbiri ile atışmak; kendini yere atmak; kendini (...*e*, *üstüne* على) fırlatmak, atılmak; (*bşe* في) atılmak, hemen dalmak, acele etmek; uzaklaşmak; [haber, bilgi vb.] (*b-e* الى) gelmek; ¶ تَرَامَى عَلَى قَدَمَيْهِ *b-nin* ayaklarına kapanmak; تَرَامَى بَيْنَ ذِرَاعَيْهِ *b-nin* kollarına,

رَمَّش konjonktiv iltihabı TIP.;

رَمْشَة göz kırpma;

رُمُوش ç. رِمْش kirpik;

رَمَص çapak;

رَمِض *a* (رَمَض) aşırı sıcak olmak; اِرْتَمَض üzüntü, tasadan dolayı bitkin düşmek; (من ...*den dolayı*, ل *için*) tasalanmak, üzülmek;

رَمَض kavrulma, yanma [özl. aşırı sıcak sebebiyle ve toprak için];

رَمْضَاء [güneşten] yanmış toprak; اِسْتَجَارَ كَالْمُسْتَجِيرِ مِنَ الرَّمْضَاءِ بِالنَّارِ veya مِنَ الرَّمْضَاءِ بِالنَّارِ içine düştüğü kötü durumdan daha kötüsüne kaçmak ≈ denize düşen yılana sarılır;

رَمَضَان Ramazan ayı, 9. hicri ay;

رَمَق, *u* (رَمْق) (*b-i*, *bşi*) [bakışıyla] izlemek, süzmek; رَمَّق (*b-e*, *bşe*) gözlerini dikmek; (*işi*, *vazifeyi*) ihmalkar bir şeklide yapmak; (*b-e*) kıt kanaat geçinecek kadar vermek; تَرَمَّق (*bşi*, *fırsat*) beklemek, kollamak;

رَمَق ç. اَرْمَاق son nefes; ¶ سَدَّ رَمَقَهُ (*b-i*) kıt kanaat geçinecek kadar vermek; (*b-nin*) sade/ süssüz bir yaşam sürmesini sağlamak; (*b-nin*) açlığını bastırmak/ yatıştırmak; عَلَى آخِرِ رَمَقٍ ölüm döşeğinde, ölümün eşiğinde, son nefesinde;

مَرْمُوق [birisinin bakışıyla] izlenen; dikkate alınan; önemli, mühim; gururlu, mağrur;

ارْمَكَّ ⇒ رمك grileşmek;

اَرْمَك müe. رَمْكَاء gri;

رَمَكَة ç. -آت, رِمَاك, اَرْمَاك kısrak, zayıf kişi;

رَمْكَة grilik;

رَنِين feryat eden, bağıran; ses; yankı; çınlama, tınlama;

رَنَّان ve مِرْنَان çınlayan; yankı yapan;

رَنَّانَة diyapazon müz.;

اَرْنَب ve اَرْنَبَة ALF.BKZ.;

رَنَّحَ ⇒ رنح (*b-nin*) başını döndürmek, sersemletmek; (*bşi*) sallamak; ¶ رَنَّحَ اَعْطَافَهُ kanını kaynatmak, coşturmak heyecanlandırmak; تَرَنَّحَ sersemlemek, başı dönmek, yalpalamak, sendelemek, sallanmak; تَرَنَّحَتْ اَعْطَافُهُ kendinden geçmek; coşmak;

مُرَنَّحَة pruva, geminin baş kısmı;

رَنَّقَ ⇒ رنق (*sıvıyı*) bulandırmak; (*gözleri*) ağırlaştırmak, çökmek [uyku]; durmak, kalmak, devam etmemek; (نحو ...*e*) bakmak, bir bakış atmak; ¶ رَنَّقَ النَّظَرَ الى ... ...e gözlerini dikmek; اَرْنَقَ (*suyu*) bulandırmak;

رَنِق bulanık, çamurlu [su];

رَنَّمَ ve تَرَنَّمَ (ب *şarkı*) mırıldanmak; (ب *bşi*) nameli söylemek, terennüm etmek;

تَرْنِيمَة ç. تَرَانِيم şarkı; şükran ve sevinç ilahisi; name; küçük şarkı;

رَنَا *u* (رُنُوّ) (الى *bşe*) bakmak, bakış atmak; (الى *söze*) kulak vermek; (عن ...*i*) görmezden gelmek;

اَرْنَى ve رَنَّى ⇒ رنى (*b-i*) memnun hoşnut etmek;

رَهِبَ *a* (رَهْبَة, رُهْب, رَهَب) (*b-den*) korkmak; korkak/ ürkek olmak; ¶ رَهِبَ جَانِبَهُ bkz. جَانِب ;

رَهَّبَ (*b-i*) korkutmak, ürkütmek; huşu vermek; اَرْهَبَ = رَهَّبَ gözünü korkutmak; yıldırmak; تَرَهَّبَ (*b-i*) tehdit etmek; rahip kucağına atılmak; عَاطِفَة تَرَامَى بِهِ عَهْدُهَا uzun zamandır içinde yatan bir duygu; تَرَامَى اِلَيْنَا ...dığına dair söz, bir şeyler duyduk, اَنَّ ... kulağımıza bir şeyler geldi, çalındı; اِرْتَمَى kendini (على ...*e*) [yatağa, yere vb.e] atmak; (على *b-nin* üzerine) atılmak, fırlamak; (في ...*e*, ...*içine*) atılmak, dalmak; yüzü koyun yatmak; (على *üzerine*) uzanmak ¶ اِرْتَمَى الى الأَرْضِ yere uzanmak;

رَمْي mas ⇑ ¶ رَمْي الحَرْبَة cirit atma; اِعْدَام بِرَمْي الرَّصَاصِ القُرْصِ disk atma SPO.; kurşuna dizilerek idam;

رُبَّ رَمْيَةٍ bir atış, atma; atış [silah]; رَمْيَة مِنْ غَيْرِ رَامٍ beklenmeyen umulmayan bir başarı ile karşılaşma anında söylenir;

رَمِيَّة ç. رَمَايَا av;

مَرْمًى ç. مَرَامٍ amaç, hedef, gaye; kale SPO.; menzil [silah için]; mesafe, uzaklık ¶ حَارِس الْمَرْمَى kaleci SPO.; مَرْمَى النَّظَرِ görüş alanı, görüş menzili;

تَرَام genişlik, büyüklük ¶ تَرَامِي الأَطْرَاف genişlik, büyüklük;

رَامٍ ç. رُمَاة atan, atıcı; nişancı; nişancı er SUR. ASK.; ¶ الرَّامِي Nişancı takımyıldızı ASTR.; رَامِي اللَّهَبِ alev silahı ASK.;

مُتْرَام geniş; مُتَرَامِي الأَطْرَافِ çok geniş, uçsuz bucaksız;

رَامِيَة[2] ALF.BKZ.;

رَنَّ *i* (رَنِين) çığlık atmak, bağırmak, çınlamak; yankılanmak; tınlamak;

رَنَّة çığlık; çınlama; yankı;

olmak, manastır hayatı sürmek;

رَهْبَة korku; huşu, haşyet;

رَهَبِي korku;

رَهَبُوت aşırı korku;

رَهِيب korkutan, ürküten; huşu veren; ciddi, ağır, vahim;

تَرْهِيب ⇑ mas.;

اِرْهَاب korkutma; yıldırma; tehdit etme; terör, terörizm SİY.; sabotaj;

اِرْهَابِي [s.] terörist; (ç. ـون-) terörist; sabotaj, baltalayıcı;

تَرَهُّب manastır hayatı HRİ.;

رَاهِب ç. رُهْبَان manastır hayatı yaşayan kişi, rahip HRİ.;

رَاهِبَة ç. ـات manastır hayatı yaşayan kadın, rahibe HRİ.;

مَرْهُوب korkutan, korku veren;

تَرَهْبَنَ ⇒ رهبن rahip olmak, manastır hayatı sürmek HRİ.;

رَهْبَنَة ve رَهْبَانِيَّة rahiplik, manastır hayatı;

رَهَطَ *a* (رَهْط) (*bşi*) yutuvermek;

رَهْط ç. اَرَاهِيط, اَرَاهِط, اَرْهُط, اَرْهَاط [insan] grup, topluluk, cemaat;

رَهْط ç. رِهَاط deri peştemal;

رَهُفَ *u* (رَهَافَة) ince olmak; [kılıç] keskin olmak;

رَهَّفَ *a* (رَهْف) ve اَرْهَفَ (*bşi*) inceltmek; (*bşi*,) [özl. MEC.] keskin yapmak, bilemek, keskinleştirmek; ¶ اَرْهَفَ الأُذُنَ لِفُلَانٍ ...*in sözlerine*) kulak kabartmak . . . اَرْهَفَ السَّمْعَ لِ(الى) . . . e... kulak vermek, dikkatle dinlemek;

رَهِف ince;

رَهِيف ince; zayıf, narin; keskin;

اِرْهَاف ⇑ mas.;

مُرْهَف ince; keskin; ¶ مُرْهَف الحِسّ hassas, duyarlı;

رَهِقَ *a* (رَهَق) (*b-e*, *bşe*) peşinden yetişmek, (*b-i*, *bşi*) yakalamak; رَاهَقَ (...*yaşına*) basacak olmak; buluğa ermek; delikanlı/ genç olmak;

اَرْهَقَ (*b-i*, *bşe*) zorlamak, (*b-i*, *bşin*) yükümlülüğü altına sokmak; (*b-e*, ب *bş ile*) zulmetmek ¶ اَرْهَقَهُ جِذْبًا *b-i* şiddetle çekmek;

مُرَاهَقَة buluğ, erinlik, ergenlik çağı;

اِرْهَاق zulüm, baskı; sindirme; ağır yük [iş vb.];

مُرَاهِق genç, delikanlı;

مُرْهِق sıkıcı, bunaltıcı [sıcak, yük vb.];

رَهِلَ *a* (رَهَل) yumuşak/ gevşek, lop lop olmak; [vücut] şişman olmak; تَرَهَّلَ ⇑;

رَهَل gevşek/ yumuşak, lop lop olma;

تَرَهُّل şişmanlık, şişlik;

مُتَرَهِّل gevşek, yumuşak; şişman, şiş;

رِهْمَة ç. رِهَام, رِهَم hafif yağmur;

مَرْهَم ç. مَرَاهِم merhem; krem;

رَهَنَ *a* (رَهْن) (*bşi*, عِنْدَ *b-e* ya da *b-e*) rehin, depozit olarak brakmak; (*binayı*, *mülkü*) ipotek etmek; رَاهَنَ (*b-ile*, عَلَى *bşde*) bahse/ iddiaya girmek/ tutuşmak; اَرْهَنَ (*bşi*) rehin/ depozit olarak bırakmak; اِرْتَهَنَ (*bşi*, مِن *b-den*) rehin/ depozit olarak almak; (*bşi*) rehin bırakmak; (*bşi*, ب ...*e*) şart koşmak; اُرْتُهِنَ [edil.] (ب *b-e*, *bşe*) bağlı olmak; اِرْتَهَنَ نَفْسَهُ kendini rehin bırakmak veya kendini ...e

adamak, vakfetmek; استرهن (*b-den*, *bşi*) depozit, güvence/ rehin olarak istemek;

⇑ رَهْن mas.; (ç. رِهَان, رُهُونَات, رُهُون) rehin; depozit; güvence (ب ...*için*); rehine, tutak; ipotek; رَهْـن ...e bağlı, bağımlı; رَهْـن ... [meb. mud. kul.] ...süresince, ...e bağlı.; ...e göre; ¶ مَـحَلّ الرُّهُونَات emanetçi dükkanı; رَهْنَ اِشَـارَتِه birinin emrine amade, birinin emrinde; رَهْنَ سَـيْطَرَتِه *b-nin* hükmü, hakimiyeti altında; هَـذَا رَهْنَ ذَلِـكَ bu şuna bağlı[dır]; اَلْمَسْأَلَة رَهْنَ اهْتِمَامِه o konuyu dikkatle inceliyor وَدِعَ السِّجْنَ رَهْنَ التَّحْقِيق veya أُعْتُقِلَ رَهْنَ التَّحْقِيق soruşturma için göz altına alınmak, hapsedilmek;

رَهْنِيَة ipotek [senedi];

رَهِـين rehin, ipotekli, depozit olarak verilen; (ب ...*için*) güvence; (ب ...*den*) sorumlu, mesul; (ب ...*e*) bağlı [meb. mud. kul.] ...e bağımlı; ¶ كَـانَ رَهِينَهُ birinin yükümlülüğünde olmak; birine bağımlı olmak;

رَهِينَة ç. رَهَائِـن rehine, deposit, güvence; rehine, tutak; ipotek;

رِهَان bahis, iddia; rekabet, çekişme;

مُرَاهَنَة bahis, iddia;

رَاهِن ipotek eden, rehin alan; sabit, muayyen; kalıcı, değişmez; şimdiki, hali hazırda olan, ¶ الظُّرُوف الرَّاهِنَة bu şartlar; الحَـالَة الرَّاهِنَة bu durum; statüko;

مَـرْهُوب rehin, ipotekli, güvence olarak bırakılan; (ب ...*e*) bağlı ¶ الأُمُـور مَـرْهُونَة بِأَوْقَاتِهَا herşeyin bir zamanı vardı;

مُرْتَهِن ipotekli alacak sahibi; tefeci, rehinle ödünç para veren;

رَهَا (رهو) *u* (رَهْو) eşkin, rahvan gitmek;

رَهْو sessiz, sakin, rahat, durgun; sessizlik, huzur, rahatlık; (ç. رِهَاء) turna zoo.;

رَهْوَان eşkin giden [at]; binek atı;

تَرَهْوَنَ ve رَهْوَنَ [at] eşkin, rahvan gitmek;

رَهْوَان bkz. رَهْو;

رَابَ (روب) *u* (رَوْب) [süt] kesilmek; رَوَّبَ ve[1] أَرَابَ (*sütü*) kesilmeye bırakmak;

رَوْب kesilmiş süt;

رَائِب kesilmiş, [süt];

رُوب[2] ç. أَرْوَاب Fr.> robdöşambr;

رُوبِصَة uyurgezerlik;

⇑ تَرَوْبُص;

رُوبِيل ruble;

رُوبِيَة rupi;

الرُّهَا Urfa;

رُوبُوط robot;

رَاثَ (روث) *u* (رَوْث) dışkı bırakmak, terslemek;

رَوْث [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَرْوَاث hayvan dışkısı/ tersi [at, deve, vb.];

رَاجَ (روج)[1] *u* (رَوَاج) yayılmak, yaygınlık kazanmak; [mal] piyasası olmak, iyi satmak, revaçta olmak, talep edilmek; [piyasa] canlı/ işlek olmak; (ل *biri için*) elde edilebilir/ bulunabilir olmak; رَوَّج (*söylentileri, haberleri*) yaymak, çıkarmak; (*bşi*, *para*) tedavüle sokmak; (*bşi*) piyasaya sürmek, satışa çıkarmak; (*bşin* ya da ل *bşin*) satışını artırmak;

رَوَاج tedavül, sirkülasyon; revaç, piyasası

olma; satışlar;

أَرْوَج daha yaygın; daha çok satan, rayiçte olan;

تَرْوِيج yayma, çıkarma; satış, dağıtım; satış artışı, promosyon;

رَائِج cari, tedavülde, hali hazırda kullanılmakta olan; yaygın, bilinen, uluslararası; rayiçte, satışı olan, iyi satan [mal]; canlı, işlek [iş, piyasa];

رُوج[2]* Fr.> ruj;

رَاحَ u (رَوَاح) (روح ve ريح) uzaklaşmak, ayrılmak, gitmek; [kendisinden sonra muzari fiil ile] başlamak; رَوَّحَ [hava] esmek; (*kalbini, ruhunu*) canlandırmak, hayat vermek; رَيَّحَ (*b-i*) istirahat ettirmek, dinlendirmek; (*bşi*; örn. عينيه gözlerini) dinlendirmek; ¶ روح عَنْ نَفْسِه kendini rahatlatmak; *b-i* rahatlamak; رَاوَحَ (*b-e*) geceleyin gitmek; (بين *iki şey arasında*) sıralı/ dönüşümlü/ münavebeli olarak değişmek; أَرْوَحَ kötü koku salmak, kötü kokmak; أَرَاحَ (*b-i*) istirahat ettirmek; (*b-i*, من *...den*) kurtarmak, serbest bırakmak; (*b-i*) yatıştırmak, sakinleştirmek; (*b-i* بِ*vile*) sevindirmek, mutlu etmek ¶ أَرَاحَ نَفْسَهُ مِن... ...den yana rahatlamak; تَرَوَّحَ (بِالْمِرْوَحَة *vantilatör* vb. ile) serinletmek; تَرَاوَحَ (بين *iki şey arasında*) sıralı/ münavebeli olarak değişmek, dönüşümlü olmak; (بين *iki olay, arasında*) yer almak; اِرْتَاحَ (من *...den yana*) rahatlamak; rahatlamak, rahatlığa kavuşmak; (الى *bşden*) memnun/ hoşnut olmak, (الى *bşe*) katılmak, muvafık olmak; (ل veya الى *bşe*) sevinmek; (ل veya الى *bş sebebi ile*) memnun olmak ¶ اِرْتَاحَ لِلْمَعْرُوفِ iyilik yapmaktan/ hizmetten hoşlanmak; اِسْتَرْوَحَ soluk almak; (*bşi*) koklamak; اِسْتَرَاحَ sakin olmak; sakinleşmek; rahatlamak, rahata kavuşmak; mola, ara vermek; (من *den yana*) rahatlamak; (من *...den*) kurtulmak; istirahat etmek; (الى *...e*) güvenmek, itimat etmek; (الى *...e*) sevinmek, (الى *sebebiyle*) mutlu olmak;

رَاحٍ şarap;

رِيح müe. [bazen müz.] ç. أَرْوَاح, رِيَاح, أَرْيَاح rüzgar; yellenme, osuruk; koku ¶ أَبُو الرِّيَاحِ yelkovan, rüzgar fırıldağı; bostan korkuluğu; سَكَتَ رِيحُهُ unutulmak, eskimek; هَبَّتْ رِيحُهُ işleri yolunda olmak; ذَهَبَ مَعَ الرِّيحِ dağılıp kaybolup gitmek;

رِيَّح rüzgarlı;

رُوح [müe. ve müz.] ç. أَرْوَاح can; ruh; silah namlusu; رُوح القُدْسِ veya الرُّوح القُدْس Kutsal Ruh, Ruhul Kudüs; لاَ رُوحَ فيه cansız, sönük; خَفِيف الرُّوحِ sevimli, hoş; ثَقِيل الرُّوحِ can sıkıcı [kişi]; طَوِيل الرُّوحِ sabırlı; حِرْصًا عَلَى الأَرْوَاحِ ölüm tehlikesi! [uyarı işaretlerinde];

رُوحِي [na't] ruhi, ruh ile ilgili; manevi; حَالَة رُوحِيَّة ¶ رُوحِيَّات [çoğ.] manevi şeyler مَشْرُوبَات رُوحِيَّة psikolojik durum, haleti ruhiye; alkollü içkiler;

رَوْحَة gece yolculuğu ya da görevi;

رَاحَة rahat; eğlence; serbestlik, boş vakit,

tatil; konfor; (ç. رَاحٍ,-آت) el ayası ¶ بالرَّاحَة serbest/ rahat bir şekilde, yavaşça; بِكُلِّ رَاحَةٍ acele etmeden, yavaş yavaş; rahatça, rahat bir şekilde; اَسْبَاب الرَّاحَة tuvalet; بَيْت الرَّاحَة lüks şeyler; مُعِدَّات الرَّاحَة konfor; فَتْرَة الرَّاحَة mola, ara, dinlenme; teneffüs; رَاحَة الحُلْقُوم lokum; راحَة اليَد aya; رَاحَة القَدَمِ ayak tabanı;

رِيحَة koku;

رُوحِيَّة ruh durumu; zihin durumu;

رَوَاح ayrılış, terk etme; gitme; dönüş [جِيئَة geliş karştı]; rahat; ¶ في غُدُوِّهِ وَ رَوَاحِهِ [lafzen: her gidişinde ve gelişinde] yaptığı her şeyde;

رِيَّاح ç. -آت- ana sulama kanalı MIS.;

اَرْوَح daha sakinleştirici, yatıştırıcı;

اَرِيحِي cömert, eli açıklık;

اَرِيحِيَّة cömertlik, eli açıklık;

رَيْحَان [cin.is.] fesleğen BOT. cimum basilicum; (ç. رَيَاحِين) kokulu bitkiler; ¶ قَلَم القَلَم الرَّيْحَانِي veya الرَّيْحَان bir hat usulü;

رُوحَانِي manevi, ruhi, tinsel; kutsal, ilahi, mukaddes; (-ونَ) rahip, papaz;

رُوحَانِيَّة ruhiyet, ruh hali; suret veya şekil değişmesi;

مَرَاح geceleyin ziyaret edilen yer; ve yine مُرَاح çayır, otlak, mera;

مِرْوَحَة ç. مَرَاوِح pervane; vantilatör;

مِرْوَاح pervane; vantilatör FAS.;

مِرْيَاح gaz yapan [yiyecek];

تَرْوِيح mas.;

تَرْوِيحَة النَّفْسِ: تَرْوِيحَة yürüyüşe çıkma, gezinti, dolaşma;

صَلَاة التَّرَاوِيح teravih namazı;

تَرْيِيح kurma, tesis etme MIS.;

اِرْتِيَاح hoşnutluk; memnuniyet, neşe, zevk;

اِسْتِرْوَاح havalandırma; havalandırma girişi; teneffüs, solunum; اِسْتِرْوَاح صَدْرِي nefes verme TIP.;

اِسْتِرَاحَة rahat; dinlenme, istirahat; (ç. -آت) mola, ara, teneffüs; MIS. mola yeri;

رَائِح: رَائِح وَ غَادٍ bir aşağı bir yukarı, bir ileri bir geri giderek;

رَائِحَة ç. رَوَائِح koku; parfüm; رَوَائِح [çoğ.] kokular, parfümler; tat veren şeyler;

مُرِيح rahatlatan, rahatlık veren; yatıştıran, sakinleştiren; sıcak, samimi, hoş; rahat, konforlu; gaz yapan ¶ كُرْسِي مُرِيح koltuk;

مُرَاح bkz. مَرَاح;

مُرْتَاح rahat; sakin, huzurlu; memnun, hoşnut; sevinçli, neşeli ¶ مُرْتَاح البَالِ sorunsuz, sakin, huzurlu [kafası rahat]; مُرْتَاح الضَّمِير vicdanı/ gönlü/ içi rahat;

مُسْتَرِيح rahat; sakin;

مُسْتَرَاح tuvalet;

[1] رَادَ (رود) *u* (رَوْد) dolaşmak, gezinmek; (*bşi*) aramak; رَاوَدَ (*b-i*, على *bşe*, *bş yapmaya*) ikna etmek, (*b-e*) yaklaşmak, yaklaşıp hitap etmek; (*b-i*, عن ...*den*) caydırmak, soğutmak; (*b-i*) ayartmak ¶ رَاوَدَتْهُ عَنْ نَفْسِهِ veya رَاوَدَهَا عَنْ نَفْسِهَا *b-i* ayartmak; اَرَادَ (*bşi*) ya da (اَنْ ...*yapmayı*) istemek, niyetinde olmak, dile-

mek; (*bşe*) sahip olmayı istemek/ arzulamak; (*bş ile* ya da من *bş ile*, الى *bşi*) hedeflemek, amaçlamak; (الى *bşi*) hedeflemek, istemek (الى ile ya da *bş ile*) ilgilenmek, elde etmeyi istemek; (ب ...*ile*, ...*i*) kasdetmek; (ب *bş ile*) (*b-i*) hedeflemek; (ب *hakkında*, *bş*) kurmak, taşarlamak; (*b-i* على *bş yapmaya*) sevketmek, kışkırtmak; ¶ ... اَرَادَ بِهِ اَنْ bununla ...yapmayı istedi, kasdetti, bunun ...anlamına geldiğini düşündü; اَرَادَ بِهِ خَيْرًا biri için iyilik/ hayır dilemek; ... اَرَادَهُ عَلَى اَنْ birini, bir şey yapmaya ikna etmeye çalşıtı; اَرَادَ نَفْسَهُ başkent yolunda idi; اَرَادَ العَاصِمَةَ عَلَى الشَّيْءِ kendi kendini bir şeyi yapmaya ikna etmek; اِرْتَادَ (*bir yere*) gitmek; (*bir yerde*) keşfe çıkmak;

رَوَّد keşfe çıkma;

رِيَادَة ⇑;

رُوَيْدًا yavaş, ağır; رُوَيْدًا رُوَيْدًا yavaş yavaş, ağır ağır; رُوَيْدَكَ yavaş ol! ağır ol!;

مِرْوَد ç. مَرَاوِد sürme çekilen mil;

اِرَادَة istek, taleb; dilek; arzu; (ç. ـآت) buyruk, emir, irade [hükümdarın]; irade, istem ¶ حَسَبَ الإِرَادَةِ isteğe göre, istek üzere;

اِرَادِي kasıtlı, isteğe dayalı, iradi, istemli;

اِرْتِيَاد [bir yeri] ziyaret; keşfe çıkma;

رَائِد ç. رُوَّاد ziyaretçi; gözcü; keşfe çıkan; başkan, lider; binbaşı ASK.; ilke prensip;

مُرِيد ç. ـون- mürit; istekli, arzulu; bağlı, izleyici, taraftar;

مُرَاد istenilen, dilenilen, talep edilen, niyet edilen; niyet, amaç, hedef;

رود[2] bkz. رؤد ;

رُوزْنَامَة yıllık, takvim;

روس ⇒ رَوَّسَ KNŞ (*bşi*)keskinleştirmek, bilemek; (*bşi*) sivriltmek; (*kitaba, makaleye*) başlık vermek/ yazmak;

تَرْوِيسَة başlık, ünvan KNŞ.;

مَرَاوِيس yarış atları;

الرُّوس[2] Ruslar;

رُوسِي Rus;

الرُّوسِيَّة Rusça, Rus dili;

رُوسِيَا Rusya ¶ رُوسِيَا البَيْضَاء Beyaz Rusya;

رَوْش ç. رَوَاش dam penceresi;

روض) رَاضَ *u* (رِيَاضَة, رَوْض) (*hayvanı*) evcilleştirmek; (*hayvanı*) eğitmek, yetiştirmek; (*b-i*) eğitmek, yetiştirmek; (*b-i*) yatıştırmak, sakinleştirmek; ¶ رَوَّضَ = رَاضَ ; (*bşi* örn. *nefsi*) sakinleştirmek; رَاوَضَ (*b-i*) uysallaştrmak; تَرَوَّضَ egzersiz yapmak; تَرَيَّضَ yürüyüşe çıkmak; spor yapmak, egzersiz yapmak; تَرَاوَضَ karşılıklı sıkı pazarlık etmek; اِرْتَاضَ egzersiz yapmak; kendini (ب *ile*) eğitmek; yürüyüşe çıkmak; اِسْتَرَاضَ neşelenmek,;

رَوْضَة ç. رَوْض, رِيَاض-آت, رِيضَـان bahçe; çayır ¶ رَوْضَـة الأَطْفَـال (ç. رِيَاض) ana okulu; الرِّيَاض Riyat şehri;

رِيَاضَة ç. رِيَاضَـات egzersiz, alıştırma, idman; jimnastik; spor; yürüyüş; رِيَاضَات riyazet; matematik; رِيَاضَة رُوحِيَّة riyazet; الرِّيَاضَة البَـحْتَـة soyut, teorik matematik; الرِّيَاضَـة التَّطْبِيقِيَّة uygulamalı matematik; رِيَاضَة عَقْلِيَّة

zeka oyunları, zihin egzersizleri;

رِيَاضِي [na't] spor ile ilgili, sportif; matematik ile ilgili; (ç. -ون) sporcu [is.]; ¶ اَخْبَـار رِيَاضِيَّة spor haberleri; مُرْسِل رِيَاضِي spor muhabiri; الأَلْعَاب الرِّيَاضِيَّة spor faaliyetleri;

رِيَاضِيَات matematik;

تَرْوِيض spor faaliyetleri;

رَاعَ *u* (رَوْع) (*b-i*) (روع) ürkütmek, korkutmak; (*b-i*) şaşırtmak; (*b-nin*) hoşuna gitmek, (*b-i*) hayran bırakmak ¶ مَا رَاعَنِي إِلاَّ مَجِيئُكَ senin gelmen beni çok şaşırttı; رَوَّعَ ve أَرَاعَ (*b-i*) [azametiyle vb.ile] ürkütmek, (*b-e*) huşu vermek; تَرَوَّعَ ve اِرْتَاعَ (من ...*den*) ürkmek;

رَوْع korku;

رُوع akıl, gönül, kalp ¶ هَدَّأَ رُوْعَـكَ ve خَطَرَ بِرَوْعِه boş ver! tasalanma!; سَكَّنَ رُوْعَكَ (*b-i*, أن ...*dığına*) inandırmak, ikna etmek, (*bşi*) ilham etmek; خَطَرَ بِرَوْعِه aklına geldi;

رَوْع güzellik;

رَوْعَة [saygı, azamet vb.den dolayı] korku; huşu; şaşkınlık, şaşırma; zihin karışıklığı; güzellik, çekicilik;

أَرْوَع daha mükemmel, daha güzel; daha çekici, daha cazip; daha değerli; daha net;

اِرْتِيَاع korku, şok;

رَائِع harika, muhteşem, muazzam; çekici, cazip, hoş; huşu veren; net, açık ¶ فِي رَائِعَـة النَّهَارِ gün ışığında; فِي رَائِعَـةِ شَبَـابِه ömrünün baharında; الحَقِيقَة الرَّائِعَة apaçık gerçek;

رَائِعَة ç. رَوَائِـع etkileyici şey; ¶ رَوَائِع الفَنِّ sanat harikaları;

مُرَوِّع ürküten, korku veren;

مُرَوَّع korkmuş, ürkmüş;

مُرِيع ürküten, ürküntü veren, korkutucu;

مُرْتَاع korkmuş, ürkmüş;

رَاغَ *u* (رَوَغَان, رَوْغ) (روغ) doğru yoldan sapmak/çıkmak; (عن, من *bşden b-den*) kaçınmak; (الى ...*e*) [ayrılıp] gitmek; رَاوَغَ (*b-i*) aldatmak, (*b-e*) kazık atmak; (*b-ile*) hileli dövüşmek, (*b-e*) hile yapmak;

رَوَاغ oyun, hile;

رَوَّاغ hilekar, hin;

رُوَيْغَة = رَوَاغ;

أَرْوَغ daha hilekar, daha kurnaz;

رَوَغَان ⇑ mas.;

مُرَاوَغَة hile, oyun; yalan; kurnazlık, şeytanlık; [çoğ.] مُرَاوَغَات tahrifat, bahaneler; mazeretler, yalanlar; hileler, oyunlar;

رَاقَ *u* (رَوْق) [sıvı] saf/ arı olmak; (على *b-i*, *bşi*) geçmek, üstün gelmek, baskın çıkmak; (*b-nin* veya ل *b-nin*) hoşuna gitmek (في عَيْنِه *gözüne*) güzel görünmek; رَوَّقَ (*sıvıyı*) süzmek, arıtmak, filtre etmek; ¶ رَوَّقَ دَمَه *b-i* canlandırmak [içki]; *b-i* sakinleştirmek, yatıştırmak; رَوَّقَ البِضَاعَة takas alışverişi yapmak; أَرَاقَ (*sıvıyı*) dökmek; (*bşi*) dökmek, saçmak; (*sıvıyı*) dökmek; (*bşi*) dökmek, saçmak; (*sıvıyı*) akıtmak ¶ أَرَاقَ مَاءَ وَجْهِـه saygınlığını kaybetmek; تَرَوَّقَ kahvaltı etmek;

رَاق ç. -آت kat, tabaka, katman;

رَوْق ç. أَرْوَاق revak, büyük bir binanın kapısı önündeki direkler altı; boynuz;

رُوقَة güzel; yakışıklı;

رُوَاق ç. أَرْوِقَة çadır; perdede; revak ⇑; galeri; veranda SUR.; pavyon [fuar vb.]; yurt; revak [MIS., Ezher için]; ¶ ضَرَبَ رِوَاقَهُ yerleşmek;

رِوَاقِي kolayca ümitsizliğe düşmeyen veya sevince kapılmayan; (ç. ـون) kolayca ümitsizliğe düşmeyen veya herşeye sevinmeyen;

الرِّوَاقِيَّة stoacılık, stoik felsefe;

رَاوُوق filtre, süzgeç;

تَرْوِيق süzme, arıtım, filtre etme;

تَرْوِيقَة kahvaltı SUR.;

اِرَاقَة [sıvıyı] dökme; ¶ اِرَاقَة الدِّمَاء kan dökme;

رَائِق saf, arı, temiz;

مَال الرُّوك kamu malı MIS.;

[1]رول ⇒ رَوَّلَ salya akıtmak;

رُوَال salya;

[2]رُول Fr.> rol;

[1](روم) رَامَ *u* (مَرَام, رَوْم) (*bşi*) istemek, dilemek, arzulamak; (ل *biri için*, *bşi*) dilemek; (*bşi*) aramak; ¶ عَلَى مَا يُرَامُ iyi durumda, yolunda;

رَام الله Ramallah şehri;

رَوْم istek, dilek;

مَرَام ç. ـآت istek, dilek, özlem; yüksek gaye/ hedef;

[2]الرُّوم Rumlar, Bizanslılar; Bizans; [çoğ.kul] الأَرْوَام Yunan Ortadoks Kilisesi [bağlıları]; ¶ بَحْر الرُّوم Akdeniz;

رُومِي ç. أَرْوَام Rum; Yunan Ortadoks [kilise] ¶ دِيك رُومِي hindi MIS.; جُبْن رُومِي bir çeşit peynir MIS.;

رُومَا Roma;

رُومِيَّة Roma;

الرُّومَان Romanlar;

رُومَانِي Romen;

رُومَانِيَا Romanya;

رُومَانْتِزْم İng.> romantizm;

رِوند , روانْد ravent BOT. Rheum officinale;

رَوْنَق parlaklık, şaşaa;

[1]رَوِيَ *a* (رِيّ, رَيَّ) susuzluğunu gidermek; sulanmak, sulaması yapılmak; رَوَى *i* (على veya ل *b-e*) su getirmek, (*b-e*) su vermek; رَوَى *i* (رِوَايَة) (ل *b-e*, *bşi*) anlatmak, rivayet etmek, (عن *bir kaynaktan*) aktarmak, nakletmek; رَوَّى (*b-nin*) susuzluğunu gidermek; (*bşi*) sulamak; أَرْوَى (*b-nin*) susuzluğunu gidermek; (*çiçekleri* vb.i) sulamak; (*bşi*) ıslamak, nemlendirmek; تَرَوَّى (*bşi*, عن ...*den*) elde etmek; (في *bş hakkında*) düşünmek, zihninde tartmak; اِرْتَوَى susuzluğunu gidermek; içecek su verilmek; sulanmak, su verilmek; [bir kaynaktan, haber alma vb. için] beslenmek, alınmak ;

رِيّ [susuzluğu] gitme, [suya] kanma; رَيّ ve رِيّ sulama; nemlendirme, ıslatma;

رَيَّا güzel koku, rayiha;

رَوِيّ susuzluk gideren/ giderici;

رَوِي son harf, kafiyeli harf; kafiye ¶ ذُو رَوِيٍّ وَاحِدٍ aynı perdeden [şarkı];

رَوَاء taze [su];

رُوَاء hoşluk, zerafet, güzel görünüş;

رَوِيَّة düşünme, tefekkür; عَنْ رَوِيَّةٍ bilerek,

kasten; عَنْ غَيْرِ رَوِيَّةٍ düşünmeksizin; rastgele, kasıtsız, kazara;

رِوَايَة ç. آت- hikaye, fıkra; masal; roman; rapor, izahat; oyun, dram; film [sinema]; رِوَايَة مَسْرَحِيَّة trajedi; رِوَايَة مُحْزِنَة tiyatro oyunu; رِوَايَة سِينَمَائِيَّة sinema filmi; رِوَايَة مُضْحِكَة komedi; رِوَايَة غِنَائِيَّة opera; رِوَايَة تَمْثِيلِيَّة tiyatro oyunu; رِوَايَة هَزْلِيَّة komedi;

رِوَائِي roman yazarı; oyun yazarı; yazar;

رَيَّان müe. رَيَّا çoğ. رِوَاء içkiye doymuş; bol/ iyi sulanmış; bereketli bol; dolgun, tombul [yüz]; sulu, taze, körpe;

تَرْوِيَة düşünme, tefekkür;

اِرْوَائِي sulama ile ilgili; sulanmış;

تَرْو düşünme, tefekkür;

رَاوٍ ç. رَوَايَا ve رَاوِيَة ç. رُوَاة, رَاوِيُّون ravi; anlatan, hikaye eden; nakleden;

مَرْوِيَّات hikayeler, masallar;

رَايَة[2] bkz. رای ;

رُؤْيَا[3] bkz. رای ;

رِيّ[1], رَيَّان, رَيَّا bkz. روی;

رِيَة[2] bkz. رء;

رِيَاء[3] bkz. رای ;

رِيَال ç. آت- riyal, gümüş para;

رَابَ (ريب) i (رَيْب) (*b-i, …hakkında*) endişelendirmek; (*b-i*) şüphelendirmek, şüpheye düşürmek; (*bş hakkında*) şüphe etmek; اَرَابَ (*b-i*) şüpheye düşürmek; تَرْيِيب (ب ya da في …*hakkında*) şüphe etmek, şüpheye düşmek, boş zanlara kapılmak; اِرْتَابَ şüphe uyandırmak, şüpheli olmak; (ب veya في *biri, bş hakkında*) şüphe etmek/ beslemek; (بَيْنَ *iki şey arasında*) tereddüt geçirmek [şüphe ile karışık]; اِسْتَرَابَ (في *hakkında*) şüpheli olmak, şüphe uyandırmak, vermek;

رَيْب şüphe; zan; belirsizlik, kesin olmama; ¶ بِلاَ رَيْب şüphesiz, kesinlikle; لاَ رَيْبَ فِيه bunun, onun hakkında en ufak bir şüphe bile yoktur; رَيْبُ الْمَنُون şanssızlık, kötü şans; kaderin cilvesi;

رِيَبَة ç. رِيَب şüphe;

اِرْتِيَاب şüphe, zan, güvensizlik;

مُرِيب şüphe uyandıran, veren, şüpheli;

مُرْتَاب şüpheli; şüpheci; (مُرْتَاب فِيه (بِه şüpheli, hakkında şüphe bulunan; zanlı, zan altında olan ¶ مُرْتَاب فِي اَمْرِهِ zanlı;

مُسْتَرِيب (في hakkında) şüpheli; zanlı;

مُسْتَرَاب (فِيه) zanlı, zan altında olan;

رَاثَ (ريث) i (رَيْث) gecikmek, oyalanmak;

تَرَيَّثَ oyalanmak, gecikmek; (ب ya da في *bşi*) uzun uzadıya/ enine boyuna düşünmek, düşünüp taşınmak; durmak; (في *bir yerde*) kalmak, ayrılmamak; sabretmek, beklemek;

رَيْثَمَا [bağlaç] …iken; …olduğu zaman; …olduğunda; …e kadar;

رِيح, اَرْيَاح, اَرِيحِيَّة , اَرِيح, رِيحَان, رِيَاح, رِيحَة bkz. روح;

رَاشَ (ريش) i (رَيْش) (*bşi*) tüy ile kaplamak; zenginleşmek, küpünü doldurmak; رَيَّشَ (*bşi*) tüy ile kaplamak; [kuş] tüylenmek; تَرَيَّشَ [kuş] tüylenmek; zenginleşmek;

رِيش [cin.is.; tek.is. ة] ç. رِيَاش, اَرْيَاش tüy;

ok yeleği; süslü veya gösterişli elbise/ kıyafet; kıl [fırça];

رِيشَة [tek.is.] ç. آت- tüy; yazı için kullanılan tüy [yine رِيشَة الكِتَابَة]; fırça [ressam]; mızrap; neşter; ¶ وَزْن الرِّيشَة tüy siklet SPO.;

رِيشِي tüylü [na't];

رِيَاش mobilya; cihaz; ev eşyaları;

رِيَاضِيَّات ,رِيَاضِي ,رِيَاض bkz. روض

رَاعَ *i* (رِيَاعَان ,رِيَاع ,رُيُوع ,رَيْع) (ريع) artmak, büyümek, gelişmek; (*bşi*) artırmak;

رَيْع ç. رُيُوع ürün semere; gelir, kazanç; gelir payı/ hissesi; en seçkin parça/ kısım; رَيْع الشَّبَاب gençliğin en güzel devresi;

رَيْعَان en güzel kısım; فِي رَيْعَانِ الشَّبَاب gençliğinin en güzel çağında; فِي رَيْعَانِ النَّهَار günün en aydınlık zamanında;

أَرْض مَرِيعَة verimli toprak/ arazi;

تَارِيع [yine مِسَاحَة تَارِيع] kadastro MIS.;

رَائِعَة : فِي رَائِعَةِ النَّهَارِ gün ışığında; bkz. روع ;

رِيف ç. أَرْيَاف ekili arazi/ toprak; taşra, köy [şehir karşıtı]; الرِّيف veya رِيف مِصْر Aşağı Mısır; deniz sahili;

رِيفِي köy…i, taşra/ köy hayatı ile ilgili [na't]; köylü, rençber; budala, ahmak, hödük;

رَاقَ *i* (رِيق) (ريق) parlamak, pırıldamak; dökülmek; أَرَاقَ (su vb.i) dökmek;

رِيقَة ve رِيقَـة ç. أَرْيَاق salya; tükürük; عَلَى الرِّيقِ aç karnına; بَلَعَ رِيقَـهُ ya da اِبْتَلَعَ رِيقَـهُ [lafzen: tükürüğünü yutmak]; nefes almak, kısa bir mola vermek; kendini tutmak, engellemek [öfke anında]; بَلَّعَ رِيقَـهُ *b-i* soluklandırmak, *b-nin* dinlenmesine izin vermek; ara vermek; أَجْرَى الرِّيقَ ağzını sulandırmak; لاَ يَجِفُّ لَه رِيقٌ [lafzen: tükürüğü kurumak] ağzı kapanmamak, hiç durmadan konuşmak; فِي رَيِّق الشَّبَاب gençliğin baharında;

1رَالَ *i* ve رَيَّلَ (ريل) salya akıtmak;

مَرْيَلَة önlük;

مَرْيُول mama önlüğü;

2رِيَال ALF.BKZ.;

1رَامَ *i* (رَيْم) (ريم) uzaklaşmak; (*bir yeri*) terk etmek ¶ مَا رَامَ مَكَانَهُ yerinden kıpırdamak/ oynamak; رَيَّمَ (بِالْمَكَان *bir yerde*) kalmak; (عَلَى *b-e*) blöf yapmak MIS.;

رِيم köpük;

تَرْمِيم böbürlenmek, şişinmek MIS.;

2رِيم = رئم beyaz antilop;

1رَانَ *i* (رُيُون ,رَيْن) (رين) (عَلَى ,ب *bşi* ya da *bşi*) elde etmek, ele geçirmek, [his, hırs, tutku] (عَلَى ,ب *b-i* ya da *b-i*) eline geçirmek; (عَلَى …*de*) [örn. sessizlik, odada] hüküm sürmek, hakim olmak;

2رَيَّان müe رَيَّا bkz. روى ;

3رَيَّان ALF.BKZ.;

ز

زَاء "z" harfinin adı;

زَاوُوق cıva;

زِئْبَق cıva;

زَاج saç yağı, sülfürik asit, karaboya;

زَأَرَ *a, i* (زَأْر, زَئِير) kükremek; böğürmek;

زَئِير kükreyen; böğüren;

زَأَطَ *a* (زَئَاط) haykırmak, feryat etmek;

زَاغ ç. زِيغَان karga ZOO.;

مَوْت زُؤَام ani ya da şiddetli ölüm;

زُؤَان[1] delice otu [eres, erez, zivan] BOT. Lolium temulentum (graminae);

زَان[2] SUR., MIS. kayın ağacı BOT. ¶ ثَمَر زَان kayın ağacının meyvası;

زَانَة ç. ـآت kargı, mızrak; kazık; ¶ الوَثْب بِالزَّانَة (القَفْز) sırıkla [yüksek] atlama;

زَاوُوق civa;

زَاي "z" harfinin adı;

زُبّ ç. أَزْبَاب erkeklik organı, zeker;

زَبِيب [cin.is.; tek.is. ة] kuru üzüm; MIS. kuru üzümden yapılan bir çeşit içki;

أَزَبّ müe. زَبَّاء ç. زُبّ kıllı, tüylü, saçlı;

زَبَد *u* (زَبْد) (*sütü*) dövmek, çalkalamak [tereyağı yapmak için]; زَبَّد [süt] kaymak kaplamak, kaymaklanmak; أَزْبَد köpürmek; sinirlenmek;

زَبَد ç. أَزْبَاد köpük; maden cürüfü ¶ زَبَد البَحْرِ lületaşı;

زُبْدَة tereyağı; krema; (ç. زُبَد) en önemli, en güzel kısım; öz, esas, asıl; meselenin esası, aslı;

زَبَدِيَّة ç. زَبَادِي tas;

زَبَاد misk; ¶ سِنَّور المِسْك misk kedisi;

زَبَادِي ve لَبَن زَبَادِي kesilmiş süt MIS.;

مِزْبَد ve مِزْبَدَة ç. مَزَابِد yayık;

زَبَر *u, i* (*b-i*) azarlamak, paylamak, tekdir etmek;

زُبْر erkeklik organı, zeker;

زُبُر ç. زُبْر demir parçası;

زَبُور zebur;

زِبْرِج süsleme, dekorasyon;

زَبَرْجَد zebercet, sarı yakut;

زَبَطَ *i* (زَبْط) [ördek] bağırmak, ses çıkarmak, vaklamak;

زَبَط çamur, batak MIS.;

زُبَاطَة hurma salkımı MIS.;

زَوْبَعَة ç. زَوَابِع fırtına, kasırga, bora; جَعَلَ زَوْبَعَةً فِي فِنْجَانٍ ≈ bir bardak suda fırtına koparmak;

زَبَقَ *u, i* (زَبْق) (*saç telini, kılı*) yolmak, kökünden koparmak; اِنْزَبَقَ (فِي ...*in içine*) kayarak düşmek;

زَبَّلَ ⇒ زبل gübrelemek;

زِبْل, زِبْلَة gübre;

زَبَّال çöpçü;

زُبَالَة çöp, süprüntü, çer çöp;

مَزْبَلَة ç. مَـزَابِل çöplük; gübre yığını, çöp tenekesi;

زَبُون tepen [deve]; kızgın, alevli, ateşli [kavga vb.]; aptal, ahmak; aptalca; (ç. زَبَائِن) müşteri; ¶ زَبُون دَائِم devamlı müşteri;

زبون iç çamaşırı IR.;

زَبَانَة müşteri olma, müşterilik;

زُبَانَى kıskaç [akrep vb. için; genellikle müsenna زُبَانَيَا العَقْرَب];

زَبَانِيَة zebaniler;

زُبْيَة ç. زُبًى su seviyesinden yüksekte olan yer ¶ بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبَى sınırı/ haddi aşmak;

زَتَّ atmak SUR.;

زَجَّ (زَجَجْتُ) *u* (زَجّ) (*bşi*) atmak, savurmak, fırlatmak; (*b-i*, *bşi* ya da ب *b-i*, *bşi*) itmek, dürtmek, sürmek; (*b-i*, *bşi* ya da ب *b-i*, *bşi*, في *...e*, *...içine*) sıkıştırmak, zorlamak ¶ زُجَّ بِهِ في السِّجْنِ hapse atılmak; زَجَّجَ (الْحَاجِبَيْنِ *kaşlara*) sürme çekmek; (*bşi*) cam kaplamak; (*bşi*) minelemek, mine kaplamak;

زُجّ ç. زِجَاج demir yüksük, başlık; temren;

أَزَجّ müe. زَجَّاء ç. زُجّ kalem kaşlı;

زجاج cam [cin.is.];

زُجَاجَة [tek.is.] ç. آت- cam parçası; [cam] şişe; [su, içecek] bardak;

زُجَاجِي [na't] cam, camdan;

زَجَّاج cam işi ile uğraşan, camcı;

مُزَجَّج mineli, emaye; [çoğ.] مُزَجَّجَات ya da مَصْنُوعَات مُزَجَّجَة emaye, mineli ürün;

زجر *u* (زَجْـر) ve اِزْدَجَرَ [bağırarak] def etmek, kovmak; (*b-i*, عن) engellemek, mani olmak; (*b-i*) azarlamak, paylamak; اِنْزَجَرَ ve اِزْدَجَرَ = زُجِرَ;

زَجْر engelleme, mani olma; baskı; azar, paylama, tekdir;

زَجْرِي [na't] ıslah edici, ıslah amacına yönelik ¶ مَعْهَد زَجْرِي ıslahevi;

زَاجِر mania, engel;

زَاجِرَة ç. زَوَاجِر kontrol edici unsur, fren; sınırlama, kısıtlama;

زَجَلَ *u* (زَجْل) (*posta güvercinini*) bırakmak, göndermek;

زَجَل ç. أَزْجَـال yaygın bir Arap şiiri türü [genelde fusha olmayan];

زَجَّال "زَجَل" okuyan ⇑;

حَمَام الزَّاجِل posta güvercini;

زَجَا (زجو) *u* (زَجْـو) (*b-i*, *bşi*) [hafifçe] itmek; (*b-i*, *bşi*, في *...e*, *...içine*) sıkıştırmak, zorla sokmak, tıkmak; زَجَّا (*b-i*, *bşi*) [hafifçe] itmek, (*b-i*, *bşi*, الى *...e*) sıkıştırmak, kıstırmak; [zor ile] (*b-i*, *bşi*, الى *...e*) almak ya da getirmek; (*zamanı*) geçirmek; harcamak; أَزْجَى (*bşi*, *b-i*) [hafifçe] itmek, sürmek; (*b-i*, *bşi*, الى *...e*) sıkıştırmak, kıstırmak; (*b-i*, *bşi*, الى *...e*) [zorla] almak, getirmek; (*zaman*) geçirmek; (*bşi* ل *b-e*) göndermek, sunmak, [*tebriği, teşekkürü, selamı*]; (*bşi* ل *b-e*) ihsan etmek, vermek [ödül vb.i] ¶ أَزْجَى الى الذِّهْنِ أَنْ . . . akla ...i getirmek, ...i düşündürmek;

مُزْجًى küçük, önemsiz, basit, değersiz;

زحر *a*, *i* (زُحَار, زَحِير) inlemek, ah etmek;

زَحِير inilti;

زُحَار inilti; dizanteri, kanlı basur;

زَحْزَحَ (زَحْزَحَة) (*bşi*) [yerinden] oynatmak; (*bşi, عن ...den*) yırtmak, koparmak; تَزَحْزَحَ (عن ...*den*) [yerinden] oynamak, hareket etmek;

زَحَفَ *a* (زَحْف) yerde sürünmek; [ordu] ilerlemek; (على ...*e karşı* ya da ...*e doğru*) yürüyüşe geçmek;

زَحْف ilerleme [ordu]; (ç. زُحُوف) askerler, ordu;

زَحَّاف sürünen;

زَحَّافَة ç. آت- sürüngen; yeri düzleyen alet, araç; kayak, ski [ayağa giyilen];

زَاحِف sürünen; [çoğ.] زَوَاحِف sürüngenler;

زَحَلَ *a* (زُحُول, زَحْل) (عن *bir yerden*) uzaklaşmak, geri çekilmak; زَحَّلَ (*b-i, bşi*) yerinden çıkarmak; تَزَحَّلَ = زَحَلَ ;

زُحَل Satürn gezegeni, Zühal;

زَحْلَقَ (*bşi*) yuvarlamak, kaydırmak; تَزَحْلَقَ kaymak;

زَحْلَقَة suni patinaj sahası;

تَزَحْلُق kayma; kayak yapma;

زَحَمَ *a* (زَحْم) (*b-i*) itmek, sıkıştırmak; زَاحَمَ (*b-i*) ⇑; (*b-ile*) yarışmak, rekabet etmek; تَزَاحَمَ birbirini sıkıştırmak, kalabalıklaşmak; (في ...*de*) sık bir şekilde bulunmak; biri ile yarışmak, rekabete girmek; اِزْدَحَمَ (ب ...*ile*) dolup taşmak, [insan vb.] kaynamak; kalabalıklaşmak, izdiham olmak;

زَحْمَة sıkışıklık, kalabalık, izdiham;

زَحَام ⇑; ⇑;

مُزَاحَمَة ç. rekabet; yarışma, boy ölçüşme

¶ لاَ يَقْبَلُ الْمُزَاحَمَةَ rakipsiz;

تَزَاحُم rekabet;

اِزْدِحَام kalabalık, sıkışıklık; izdiham;

مُزَاحِم ç. ون- rakip;

مُزْدَحِم sıkışık, izdiham içinde; (ب ...*ile*) dolup taşan, kaynayan;

مُزْدَحَم kalabalık, sıkışık;

زَخَّ *i* (زَخِيخ, زَخَّة) [yağmur] şiddetli/ sağanak yağmak;

زَخَّة ç. آت- şiddetli yağmur, sağanak;

زَخَرَ *a* (زُخُور, زَخْر) kabarmak, yükselmek [nehir vb.]; (ب ...*ile*) dolmak, dolup taşmak; (ب *bş ile*) övünmek; تَزَخَّرَ yükselmek, kabarmak; (ب ...*ile*) dolu olmak, çok/ mebzul olmak;

زَاخِر ve زَخَّار dolu, ağzına kadar dolu; su ile dolu [denizler vb.]; fazla, aşırı; coşkun, taşkın [duygu, his.];

زَخْرَفَ (*bşi*) süslemek, dekore etmek; تَزَخْرَفَ süslenmek;

زُخْرُف ç. زَخَارِف süs, süsleme, bezeme, dekorasyon; [kitap vb.] mizanpaj, tertip; değersiz, işe yaramaz; زَخَارِف لَفْظِيَّة süslü sözler; زَخَارِف الدُّنْيَا dünyalıklar, bu dünyanın geçici zevkleri;

زَخْرَفَة ç. آت- süsleme, dekorasyon;

زُخْرُفِي [na't] süs..., süs niteliğinde, dekorasyon ile ilgili, dekoratif;

مُزَخْرِف iç mimar;

مُزَخْرَف süslü, süslenmiş;

زَخَمa (زَخْم) (*b-i*) [geriye] itmek; زَخِمa (زَخَم) kötü kokmak, kötü koku salmak;

زَخِمkötü kokan;

اَزْخَمbkz;

زَخْمَةmızrap, çalgıç;

زَخَمَةkötü koku, leş kokusu;

زَرّ u (زَرّ) (*bşi*) düğmelemek, düğmeleyerek kapatmak, iliklemek; (عَيْنَه *gözünü*) kısmak, kısarak bakmak; زَرَّر (*bşi*) düğmelemek;

زِرç. اَزْرَار, زُرُور düğme; çıt çıt; topuz gibi olan kısım; tomurcuk, gonca; püskül [fes];

زَرَبu (زَرْب) (*hayvanı, davarı*) ağıla kapatmak; (*bir yeri*) hatılla/ lata ile çevrelemek; زَرِبa (زَرَب) [su] akmak, dökülmek; زَرَّب= زَرِبَ;

زَرَابِيç. زَرَابِي halı, kilim;

زَرِيبَةç. زَرَائِب ağıl; ahır; [Kuz. Afr.] ağaç dallarından kulube;

زَارُوبç. زَوَارِيب uzun, dar yol;

مِزْرَابç. مَزَارِيب musluk, ağız;

زَرَبُولç. زَرَابِيل ve زَرَبُونç. زَرَابِين bir çeşit ayakkabı;

زَرَدu (زَرْد) (*b-nin boğazını*) sıkmak, (*b-i*) boğmak; (*bşi*) yutmak; اِزْدَرَد (*bşi*) yutmak;

زَرْدَةpirinç ve baldan yapılan bir tatlı çeşidi;

زَرَدç. زُرُود zincirden yapılan zırh; حِمَار الزَّرَد zebra;

زَرَدَةzincir bağ;

زَرَدِيَّةkerpeten;

مَزْرَدboğaz, gırtlak;

زَرْزَرcıvıldamak;

زُرْزُورve زُرْزُورç. زَرَازِير sığırcık kuşu, çekirge kuşu ZOO. Sturnis Vulgaris;

زُوَرْزُورِيgri, beyaz benekli [at];

زَرَعa (زَرْع) (*bşi*) ekmek; (*bşi*) serpmek, saçmak; (*bitki*) yetiştirmek, büyütmek; (الأَرْضَ *toprağı*) sürmek, ekmek, işlemek, ziraat yapmak; (لُغْمًا *fidan*) dikmek; اِنْزَرَع= زُرِعَ; اِزْدَرَع (*tohum*) ekmek;

زَرْعekim; (ç. زُرُوع) tohum; filiz; ekim, dikim, ziraat; tarla; ¶ الزَّرْع وَ الضَّرْع ziraat, ekim dikim;

زِرَاعَةziraat; çift sürme; (*tohumu*) ekme, (*araziyi*) işleme; (*ürün*) yetiştirme; çiftçilik; ¶ زِرَاعَة البَسَاتِين bahçıvanlık, bahçecilik;

زِرَاعِيzirai [na't] ¶ اَرْض زِرَاعِيَّة işlenebilir toprak/ arazi; طَرِيق زِرَاعِي tarla yolu;

زَرِيعَةekin; ürün;

زَرَّاعç. ـون- çiftçi; ekim yapan;

مَزْرَعِ[ekili] arazi, toprak, mezra;

مَزْرَعَةç. مَزَارِع ekili arazi, mezra; çiftlik; ekim dikim;

مَزْرَعَانِيçiftçi;

مُزَارَعَةürün paylaşımı ile ilgili geçici anlaşma İSL.HUK.;

زُرَّاعç. زَارِع tohum eken; çiftçi;

مَزْرُوعekili dikili, işlenmiş;

مَزْرُوعَةç. آت- filiz, yeni yetişen ürün;

مُزَارِعçiftçi;

زَرَافَةç. آت- [insan] topluluk, küme; ¶ زَرَافَاتٍ وَ وُحْدَانًا tek tek ve gruplar halinde;

زَرَافَى, زَرَافَى, زُرَافَى, زُرَافَى ç. زَرَافَة زِرَافَة

Zürafa;

زرق[1] *u, i* (زَرْق) [kuş] çımkırmak, pislemek,;

ززق *u* (زَرْق) (*b-e*, ب *le*) vurmak, (*...i*) dürtmek, (*bşi*) atmak, savurmak, fırlatmak;

زَرْق الإِبَرِ : enjeksiyon, iğne yapma;

مزراق ç. مَزَارِيق cirit, mızrak, kargı;

زرق *a* (زرق) ve ازرق mavi olmak, mavileşmek;

زَرَق mavi, mavi renk;

زُرْقَة mavi, mavi renk;

أَزْرَق müe. زَرْقَاء ç. زُرْق mavi; koyu renkli;

الزَّرْقَاء gök yüzü;

ازْرِقَاق mavi, mavilik;

زورق ALF.BKZ.;

زرقون parlak kırmızı renk;

زركش kabartma süs ile süslemek; (*bşi*) süslemek, bezemek;

زَرْكَش altın ya da gümüş işleme, nakış;

مُزَرْكَش kabartma ile süslü; (ب *altın ya da gümüş iplik*) simli, işlemeli; süslü, süslenmiş ¶ الْقَلَم الْمُزَرْكَش süsleme kalemi;

زرنيخ arsenik, zırnık;

زرى *i* (زِرَايَة) (على *b-i*) azarlamak, paylamak, (على *b-i*, *bşde*) hatalı bulmak; (ب ya da على *b-e*) sövmek, küfür savurmak; (ب *b-nin*, *bşin*) itibarını düşürmek, zedelemek, küçük düşürmek, rezil etmek; ازْدَرَى ; زرى = تزرّى (ب *b-i*, *bşi* veya *...i*) hafif bulmak, küçümsemek, önemsememek; استزرى = ازْدَرَى ;

زري fakir, zavallı, değersiz, küçümsenen;

زِرَايَة küçük görme, hor görme; küçük düşürme;

ازْرَاء küçük görme, hor görme;

ازْدِرَاء ⇑;

مزرى değersiz, küçümsenen;

زعبر (على *b-i*) kandırmak, oyuna getirmek;

زَعَابِيط yünlü dokuma, kumaş; ç. زَعْبُوط ;

زعتر = سعتر ;

زعج *a* (زَعْج) ve أَزْعَجَ (*b-i*) rahatsız etmek, canını sıkmak; (*b-i*) yormak, bizar etmek; (*b-i*, من veya عن *uykudan*) kaldırmak, (*b-nin*, من veya عن *halini, rahatını, durumunu*) bozmak; انْزَعَجَ rahatsız olmak, rahatı bozulmak; (من *...den*) tedirgin olmak;

زَعَج rahat etmeme, tedirginlik;

إِزْعَاج rahatsız etme;

انْزِعَاج güçlük, zorluk, rahatsız olma; karışıklık, kargaşa;

مُزْعِج sıkıcı, sıkıntı veren, bezdiren, nahoş; rahat vermeyen; endişe veren, tedirgin eden; مُزْعِجَات [çoğ] zorluklar, güçlükler, müşkilat;

زَعِر seyrek saçlı; seyrek tüylü;

أَزْعَر müe. زَعْرَاء ⇑; kuyruksuz;

أَزْعَر ç. زُعْرَان eşkiya, haydut LÜB., FİL.; alçak, adi;

زَعَارَة adilik, alçaklık;

زُعْرُور ç. زَعَارِير huysuz, aksi, hırçın;

زعزع (*bşi*) şiddetle sarsmak, sallamak; (*bşi*, *karar*ı, *inancı*) sarkmak; تزعزع sarsılmak; gevşemek; sendelemek, yalpalamak; لاَ يَتَزَعْزَعُ sarsılmaz;

رِيح زَعْزَعَان ve رِيح زَعْزَع kasırga, şiddetli

rüzgar;

زَعْزَعَة ç. زَعَازِع sarsılma, sallantı;

زَعْزَعَان bkz. ⇑;

زَعْزُوع sıska, çok zayıf, cılız;

مُزَعْزَع sarsılmış; düzeni bozulmuş, altüst olmuş; sallanan, istikrarsız;

مُتَزَعْزِع sallanan, istikrarsız; salınan; belirsiz, değişken, kararsız;

زَعَطَ *a* (زَعْط) [eşek] anırmak; (*b-i*) kovmak; (*b-i*) sürüp çıkarmak;

مَوْت زَاعِط : زَاعِط ani ölüm;

زَعَفَ *a* (زَعْف) (*b-i*) ansızın/ beklemediği bir anda öldürmek; اَزْعَفَ ⇑;

سَمّ زُعَاف ani ölüme sebep olan zehir;

زَعْفَرَان safran BOT. Cracus sativus;

زَعَقَ *a* (زَعْق) bağırmak, çığlık atmak, feryat etmek;

زَعْق bağırma ⇑;

زَعْقَة ç. زَعَقَات çığlık, feryat;

زَعِيق bağırma, çığlık, feryat;

زَعِلَ *a* (زَعَل) (من *bşden*) bıkmak, sıkılmak; kızmak, bozulmak, darılmak; زَعَّلَ (*b-i*) kızdırmak, canını sıkmak, küstürmek; اَزْعَلَ (*b-i*) rahatsız etmek, canını sıkmak;

زَعَل sıkılma; kızma, darılma, bozulma;

زَعِل dargın, küs, kızgın;

زَعْلَان ⇑;

زَاعُولَة darılma, küsme, kızma;

زَعَمَ *u* (زَعْم) (اَنَّ ...*dığını*) iddia etmek, ileri sürmek, (ل *b-e*, اَنَّ ...*dığını*) göstermek; zannetmek inanmak; (*b-i* ...*olarak*) görmek, kabul etmek ¶ زَعَمَ لِنَفْسِهِ (*bşi*) sahiplenmek, kendine mâl etmek; تَزَعَّمَ başkanlık/ liderlik iddiasında bulunmak; (*topluluğa, birliğe*) komutan/ şef olmak; başkan gibi davranmak;

زَعْم iddia, ileri sürme; فِي زَعْمِهِم onların iddialarına göre, onların kabulüne göre;

زَعِيم ç. زُعَمَاء önder, şef, başkan; idareci; elebaşı; albay (IR. 1922); ESK. tuğgeneral SUR.; (ب ...*e*) kefil, (ب ...*i*) garanti eden;

زَعَامَة başkanlık, liderlik; iktidar SİY.;

مَزَاعِم iddialar; zanlar, varsayımlar;

مَزْعُوم zannedilen; iddia edilen, sözde;

زَعْنَفَة ç. زَعَانِف kalabalık, güruh; adi, aşağılık, alçak; yüzgeç;

زَغَب hafif tüy, hav;

زَغِب tüylü;

اَزْغَب tüylü;

زَغَبَر [kumaş] tüylü yüz; ¶ اَخَذَهُ بِزَغَبَرِهِ bir şeyin hepsini almak;

زَغَدَ *a* (زَغْد) (*b-i*) dirsek ile dürtmek;

زَغَرَ *a* (الى ya da ل ...*i*) süzmek, bakmak MIS.;

زَغْرَدَ (زَغْرَدَة) ağız içinde dili [titreterek] ses çıkarmak [Arap kadınlarının coşku ifadesi olarak];

زَغَارِيد [kadınların] ağızlarında dillerini titreterek çıkardıkları ses, neşe çığlığı;

زَغْرَطَ = زَغْرَدَ ;

زَغَارِيط = زَغَارِيد ;

زَغْزَغَ (*bşi*) gizlemek, saklamak; (*b-i*) gıdıklamak MIS.;

زُغُطَّة hıçkırık MIS.;

زَغَلa (زَغْل) (*bşi*) dökmek; (*bşin, paranın*) sahtesini, taklidini yapmak, kalp (*para*) basmak KNŞ.;

زَغَلsahte, kalp para;

مزغَلç. مَزَاغِل mazgal deliği;

زغْلَلَ(النَّظَر) gözleri kamaştırmak, KNŞ.;

زُغْلُولç. زَغَالِيل bebek, yavru;

زَغْلُولyavru güvercin MIS.;

زَفَّ(زَفَفْتُ) *i* (زَفّ, زُفُوف) acele etmek; _ (زَفّ, زِفَاف) (*gelini,* الى ya da على *damat evine*) düğün alayı ile götürmek; زُفَّت الى ...e [evlenmek üzere, gelin olarak] verilmek; [gelin] damat evine alay ile götürülmek; (الى *b-e, bşi*) haber vermek, iletmek, yetiştirmek; زَفَّ البُشْرَى الى ... *b-e* sevinçli haber/ müjde getirmek, muştulamak; ¶

زَفَّةgrup, düğün alayı; bir süre; زَفَّةً bir kez; bir kere;

زِفَافdüğün; düğün gecesi, zifaf; لَيْلَة الزِّفَاف zifaf, düğün gecesi;

زَفُوفdeve kuşu ZOO.; süratli, hızlı [deve];

زَفِيفuğultu, uğuldama [rüzgar];

مزَفَّةgelin tahtırevanı;

زفت⇒ زَفَّتziftlemek, zift ile kaplamak; (*yolu*) asfaltlamak; pis olmak ya da kirlenmek SUR.;

زِفْتzift, kara sakız; asfalt; زِفْت وَ قَطْرَان [lafzen: zift ve katran], sıkıcı, nahoş; Allah kahretsin! Tüh! [hayıflanma];

مزفّتةç. مَزَافِت asfalt makinesi;

مُزَفَّتpis, kirli SUR.;

تزفيتasfaltlama;

زَفَرi (زَفِير, زَفْر) [1] iç çekmek, iç geçirmek, ah etmek; nefes nefese kalmak, solumak; (*hava, nefes* vb.) çıkarmak, vermek, üflemek;

زَفْرَةç. زَفَرَات inilti, inleme;

زَفِيرsoluma, soluk alıp verme; iç geçirme, inleme; ALF.BKZ.;

زفر⇒ زَفَّر[2] (*bşi*) yağlamak;

زَفَرyağ, yağlı yiyecek;

زَفِرyağlı; kirli, pis, bulanık;

زِفْرِيyağlı yiyecek;

زَفَنi (زَفْن) horon tepmek, sıçrayıp oynamak; (*b-i*) itmek; [istediğini vermeyip] kovmak, (*b-e*) tekme atmak;

زَقَّu (زَقّ) [kuş] (*yavrularını*) beslemek;

زقّç. زُقَّان, زِقَاق, أَزْقَاق deri kap, tulum, kırba;

زُقَاق[müz. ve müe.] çoğ. أَزِقَّة sokak; geçit, boğaz COĞR.;

زَقْزَقَ(زَقْزَقَة) [kuş] cıvıldamak, [kuş] (*yavrularını*) beslemek; (*çocuğu*) hoplatmak, diz üstünde oynatmak, hoppala yapmak;

زَقْزَاقkış kuşu ZOO. Vanellu vanellus;

زَقَمu (زَقْم) (*yiyeceği*) yutmak; أَزْقَمَ(*b-e, bşi*) yutturmak;

زَقُّومZakkum BOT. Nerium oleander;

زَقَا u (زَقَاء, زَقْو) [bebek] bağırmak, ağlamak; (زقو)

زُقَاء[horoz] ötmek; [kuş] cıvıldamak; ölme, ötüş [horoz];

زَكَبu (زُكُوب) (*bşi, kabı*) doldurmak;

زَكِيبَةç. زَكَائِب çuval MIS.;

زُكْرَةç. زُكَر küçük [şarap] tulumu; TUN. bir

nefesli saz, çalgı;

زُكِمَ soğuk almak, üşütmek;

زُكَام üşütme, soğuk alma;

زُكْمَة üşütme, soğuk alma;

زَكَنَ *a* (زَكَن) farkına varmak; idrak etmek; anlamak;

زَكَـانَة anlayışı, sezgi; hissetme; farkına varma;

زَكَا (زَكَاء, زُكُوّ) *u* زَكَا ve زكى زكو) kuvvet bularak büyümek; artmak, büyümek yetişmek; doğru/ iyi (kalpli) olmak; (ب *b-e*) uymak, yakışık almak; زَكِيَ *a* (زَكًى) yetişmek, büyümek;

زَكَّى (*bşi*) artırmak, büyütmek, yetiştirmek; (*bşi*) arıtmak, ıslah etmek, arındırmak; (*b-i*) temize çıkarmak, masum görmek; (*b-i*) doğrulamak; (*bşin*) doğruluğunu/ geçerliliğini/ inanılırlığını ikrar etmek, onamak; (نَفْسَهُ *kendini*) temize çıkarmak, nefsini tezkiye etmek;

أَزْكَى (*bşi*) yetiştirmek, büyütmek; büyümek yetişmek;

تَزَكَّى arınmak; tasadduk etmek, hayır olarak vermek;

زَكِي ç. أَزْكِيَاء saf, arı; bozulmamış, dokunulmamış; günahsız, masum, suçsuz; [örn.: رَائِحَة زَكِيَّة] hoş, güzel [koku];

زَكَاء yetişme, büyüme; temizlik, dürüstlük, doğruluk;

زَكَاة ç. زَكَـوَات, زَكًـا saflık, arınmışlık; doğruluk, dürüstlük, temizlik; temize çıkarma; sadaka; zekat İSL.HUK.; ¶ زَكَاة الفِطْرِ fıtır sadakası;

أَزْكَى daha saf/ arı; daha doğru, daha uygun, daha münasip; daha iyi;

تَزْكِيَة arıtma, arındırma, safileştirme; birinin doğruluğunun ikrarı; şehadetin geçerliliği ifadesi, tezkiye;

زَلَّ (زَلَل) *a* (زَلِلْت) *i* (زَلّ) ve زَلَّ (زَلِلْتُ) [kazara] kaymak; hata yapmak, yanılmak, yanlış yapmak; [kötülük, عن] birini yoldan çıkarmak;

أَزَلَّ (*b-i*) kaydırmak, kaymasına sebep olmak; (*b-i*) yanıltmak, yanlışa sürüklemek;

زَلّ bir saz türü SUR.;

زَلَّة kayma; hata ¶ زَلَّة لِسَانٍ dil sürçmesi;

زَلَل kayma; yanlış, hata;

زُلَال soğuk su; زُلَال البَـيْضِ yumurtanın beyazı;

زُلَالِي albüminli; زُلَالِيَّات [çoğ.] proteinler; ¶ مَوَادّ زُلَالِيَّة proteinli maddeler;

زَلَّابِيَـة ç. -آت hamurun yağda kızartılıp daha sonra bal içine yatırılmasıyla yapılan bir çeşit tatlı;

زَلِجَ *a* (زُلُوج) ve زَلَجَ *a* kaymak; kayarak/ akarak gitmek; تَزَلَّجَ karda kayak yapmak; ¶ تَزَلَّجَ عَلَى الثَّلْجِ ⇑ تَزَلَّجَ = انْزَلَّجَ;

زَلِج kaygan;

زَلِيج kaygan, kayağan;

مِزَلَّج ç. مَزَالِج paten;

مِزْلَاج ç. مَزَالِيج sürgü, kol demiri;

زُلَّيج fayans, çini;

زُلَّيجِي [na't] fayans, çini;

زَلْزَلَ (*bşi*) sallamak, sarsmak, (*b-i*) korkutmak

زُلْزِلَ [edil] sallanmak, sarsılmak; تَزَلْزَلَ [yer] sarsılmak, zelzele/ deprem olmak;

زَلَّة ç. زَلَّات kayganlık;

زَلَّة ç. زَلَّات büyük kızak; kızak yolu; [özl. çoğ.] tehlikeli, emin olmayan yer; tuzaklar, tehlikeler;

مِزْلَقَان [müsenna] (yükleme) rampa(sı); yokuş, rampa;

مِزْلَق paten; kayak; مِزْلَقَان kayak çifti;

مِزْلَقَة kızak;

بَاب مُنْزَلِق : مُنْزَلِق yana doğru kayarak açılan kapı;

زَلَم[1] ç. أَزْلَام tüy ve temren kısmı bulunmayan, falda kullanılan ok; fal oku;

زَلُومَة, زُلُومَة[2] ç. زَلَالِيم [fil] hortum;

زَمَّ u (زَمّ) (*bşi*) sıkıca bağlamak, sıkmak; (*bşi*) iple bağlamak; ¶ زَمَّ بِأَنْفِه burnu havada olmak, mağrur/ kibirli olmak; (*deveye*) gem vurmak;

زِمَام ç. أَزِمَّة deve gemi; dizgin, yular; TUN. defter; ajanda; sicil; toprak, yer; ¶ بِزِمَامِه kontrolü altında; زِمَام الأَمْرِ işin kontrolü; قَبَضَ عَلَى أَزِمَّة الأَمْرِ işin kontrolünü eline almak, ipleri eline geçirmek; تَوَلَّى زِمَام الحُكْمِ otoriteyi, yetkiyi eline geçirmek;

تَزَمَّتَ ⇒ زمت ciddi tavır takınmak, resmi davranmak, ağırbaşlı/ vakur olmak;

تَزَمُّت ⇑ mas.;

مُتَزَمِّت ağırbaşlı, vakur, sakin [şahsiyet]; ciddi; bağnaz, dar görüşlü;

زَمِيت ⇑; ⇑; ⇑;

زَمْجَر (زَمْجَرَة) bağırıp çağırmak, azarlamak; çılgınca bağırmak; [aslan] kükremek;

زَمَّر[1] u, i (زَمِير, زَمْر) (*nefesli sazı*) çalmak زَمَّر ⇑;

زَلْزَلَة ç. زَلَازِل deprem, zelzele, sarsıntı;

زَلْزَال sarsıntı, sarsılma; deprem, zelzele;

زَلَطَ u (زَلْط) (*bşi*) yutmak; زَلَّطَ (*b-i*) soymak, elbisesini çıkartmak; تَزَلَّطَ soyunmak, elbisesini çıkarmak;

زَلْط çıplaklık;

زَلَط [cin.is.; tek.is. ة] çakıl taşı MIS.; yol malzemesi;

زُلْط çıplaklık KNŞ.; ¶ بِالزُّلْطِ çıplak olarak;

زَلْعَة ç. زِلَع bir çeşit uzun, ortası yuvarlak testi MIS.;

زَلْعُوم ç. زَلَاعِيم boğaz, gırtlak KNŞ.;

زَلَفَ u (زَلْف, زَلَف, زَلِيف) (الى *b-e, bşe*) yaklaşmak, (الى ...*e doğru*) ilerlemek; زَلَّفَ (في ...*de*) aşırı gitmek, mübalağa yapmak; (*b-i, bşi*) yaklaştırmak, yakına getirmek; تَزَلَّفَ (الى *b-e*, ya da ل *b-e*) yaltaklanmak, dalkavukluk etmek; اِزْدَلَّفَ dalkavukluk etmek;

زَلَف dalkavukluk, yağcılık;

زُلْفَة ve زُلْفَى ⇑;

مُتَزَلِّف dalkavuk, yağcı;

زَلَقَ a (زَلَق) ve زَلَّقَ u (زَلْق) kaymak; kayarak gitmek; زَلَّقَ (*bşi*) kaygan yapmak; (*bşi*, في ...*e, içine*) kaydırmak; أَزْلَقَ (*b-i*) kaydırmak; ¶ أَزْلَقَهُ بِبَصَرِه (*b-e*) sert ve beğenmeyerek/ reddederek bakmak; تَزَلَّقَ ve اِنْزَلَقَ (الى ...*e*) kayarak gitmek ; kayak yapmak; ¶ اِنْزَلَقَ عَلَى الثَّلْجِ karda kayak yapmak, اِنْزَلَقَ عَنِ الثَّلْجِ (عن ...*den*) kayıp gitmek;

زَلِق kaygan;

زَلْقَة bir kez kayma, kayış;

زَمْر ⇑ mas.;

زَمْر ç. زُمُور bir çeşit nefesli saz; SUR. korna;

زُمْرَة ç. زُمَر birlik; grup; ¶ زُمْرَة دَمَوِيَّة kan grubu;

زَمَّار nefesli saz çalan;

زَمَّارَة klarnete benzeyen bir çeşit nefesli saz MIS.; siren, canavar düdüğü; زَمَّارَة الإِنْذَارِ alarm;

زَمَّارَة الإِنْذَارِ bir çeşit nefesli çalgı;

مَزْمُور ç. مَزَامِير mezmur;

2 اِزْمِير İzmir;

زُمُرُّد zümrüt;

زُمُرُّدِي [na't] zümrüt rengi; zümrüt…;

زَمْزَم [gök gürültüsü] tekrar tekrar olmak; mırıldanmak; (*elbiseyi*) zemzem suyu ile yıkamak;

زَمْزَم bol, mebzul [özl. su için]; Zemzem kuyusu;

زَمْزَمِيَّة matara; termos;

زَمْزَمَة ç. زَمَازِم gök gürlemesi; titreme;

زَمَطَ *u* (زَمْط) kaçmak, savuşmak;

زَمَعَ ⇒ زمع ve أَزْمَعَ (*bşe, bşi* veya على *bşi yapmaya*) karar vermek, kararlaştırmak;

مُزْمِع karar veren, belirleyen;

مُزْمَع ve مُزْمَع عَلَيْهِ kararlaştırılmış; yakın, yakında vaki olacak; gerçekleşmesi beklenen ¶ اَلْمُؤْتَمَر الْمُزْمَع عَقْدُهُ فِي . . . tarihinde yapılacak, gerçekleştirilecek kongre;

1 زَمَلَ ⇒ زمل (*b-ile*) arkadaşlığı dostluğu sürdürmek, (*b-ile*, في *…de*) meslektaş olmak, aynı mesleği, aynı ortamı paylaşmak; (*b-e*) refakat/ eşlik etmek; تَزَامَلَ çok yakın arkadaş olmak, dost olmak;

زُمْلَة refakat, eşlik; topluluk;

زَمِيل ç. زَمِيل meslektaş; dost, yakın arkadaş; refik, eşlik eden;

زَمِيلَة ç. زَمَائِل [kadın] dost, arkadaş; [kadın] meslekdaş;

زَمَالَة meslektaşlık; iş arkadaşlığı; refakat, arkadaşlık ¶ زَمَالَة دِرَاسِيَّة burs IR.;

2 اِزْمِيل ç. أَزَامِيل keski;

زَمِنَ *a* (زَمَانَة) hastalığı uzun sürmek, müzminleşmek, kronik/ süreğen olmak; أَزْمَنَ (ب *bir yerde*) uzun süre kalmak; uzun sürmek; [hastalık] müzmin, kronik olmak;

زَمَن ç. أَزْمَان zaman, vakit, süre, periyot, müddet; زَمَنًا bir zaman, bir süre;

زَمَنَة bir süre, müddet, zaman aralığı;

زَمِن, زَمِين ç. زَمْنَى müzmin/ kronik hasta;

زَمَان ç. أَزْمِنَة zaman, vakit; süre,müddet; kader ¶ مِنْ زَمَان bir süredir, bir süreden beri; عَلَى الزَّمَانِ daima, hep; أَهْل زَمَانِه çağdaşları, muasırları;

زَمَنِي [na't] zaman…si, zamanla ilgili; vakitli, vakte bağlı; bu dünyalık; geçici; laik, seküler, dini olmayan; ¶ اَلْغَام زَمَنِيَّة zaman ayarlı mayınlar; قُنْبُلَة زَمَنِيَّة saatli bomba; اِتِّفَاق زَمَنِيّ belli bir müddet için yapılan birlik;

زَمَانِي zamana bağlı, zaman ile ilgili; bu dünyalık; geçici; laik, seküler;

زَمَنِيَّة ve زَمَانِيَّة zaman aralığı/ periyodu, süreç;

زَمَانَة kronik, müzmin olma [hastalık];

مُزْمِن uzun süren, devam eden; eski, köklü, kadim; müzmin, kronik, süreğen;

زَمْهَر [göz] kanlanmak, kızarmak; اِزْمَهَرَّ ⇑;

زَمْهَرِير şiddetli soğuk;

زَنَّ *u* (زَنّ) [böcek] vızlamak; (بَوْلَهُ *idrarını*) tutmak;

زَنّ vızıltı;

زَنَأَ sınırlanmak, kısıtlanmak, durdurulmak; زَنَّأَ (على *b-i*) sınırlamak, kısıtlamak, durdurmak, engellemek;

زنبر ⇒ تَزَنْبَرَ (على *b-e karşı*) böbürlenmek, büyüklük taslamak;

زُنْبُور ç. زَنَابِير büyük eşekarısı ZOO. Vespa crabo;

زُنْبُرُك, زَنْبَرَك ç. زَنَابِك [metal] yay; spiral şeklindeki yay; zenberek; horoz [tüfek vb.];

زَنْبَق [cin.is.; tek.is. ة] ç. زَنَابِق zambak BOT.; süsen BOT. İris;

زِنْبِيل ç. زَنَابِيل büyük sepet, küfe, zenbil;

زِنْتَارِي dizanteri;

زِنْج ç. زُنُوج zenci(ler);

زِنْجِي [s. ve is.] zenci;

زَنْجَبِيل zencefil;

زَنْجَرَ[1] [parmaklarla] fırlatmak, fiske vurmak;

زِنْجَار jengar, zencar, bakır pası;

زِنْجَفْر, زَنْجَفَر zincifre, sülüğen

زِنْجِير ç. زَنَاجِير zincir; حِسَاب الزِّنْجِير çift girişli defter tutma;

زَنِخَ *a* (زَنَخ) [özl. et, yağ] kokmak, bozulmak;

زَنِخ kokmuş, bozulmuş;

زَنْد [müz. ve müe.] ç. زُنُود, زِنَاد Arap çakmağının üst, [döndürülen] ağaç kısmı;

زَنْد ç. زُنُود dirsek kemiği, ulna; önkol, kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı;

زِنَاد ç. اَزْنِدَة çakmak; [tüfek vb. için] horoz; ¶ حَجَر الزِّنَاد çakmaktaşı;

زندق ⇒ تَزَنْدَقَ inkarcı/ ateist/ zındık olmak, zındıklaşmak;

زَنْدَقَة inkarcılık, ateizm, zındıklık ⇑;

زِنْدِيق ç. زَنَادِقَة zındık, inkarcı, ateist;

زنر ⇒ زَنَّرَ : زَنَّرَ اِلَيْهِ بِعَيْنِهِ gözlerini *b-e* dikmek;

زُنَّار ve زُنَّارَة zünnar; kemer;

زِنْزَانَة ç. ـَات hücre, zindan MIS.;

زِنْطَارِيَة dizanteri;

زَنَقَ *i* (زَنْق) (*bşi*) sıkmak, sıkıştırmak; (*hayvana*) bukağı vurmak, kösteklemek; زَنَّقَ (على *b-e karşı*) cimri/ pinti/ hasis davranmak;

زَنْقَة ç. زِنَقَة dar yol, patika [FAS. زُنْقَة];

زِنَاق yaka;

زِنْك çinko;

زَنِيم alçak, adi, bayağı; piç; yabancı, el;

زَنَى *i* (زِنًا, زِنًى, زِنَاء) zina etmek, evlilik dışı cinsel ilişkide bulunmak;

زِنًى zina, evlilik dışı cinsel ilişki;

زِنَاء ⇑; ⇑;

زَانٍ ç. زُنَاة zani, evlilik dışı cinsel ilişkide bulunan;

زَانِيَة ç. زَوَانٍ kadın zani, zaniye; fahişe;

زَهَدَ *a*, زَهِدَ *a* ve زَهُدَ *u* (زُهْد) (عن ..., في ...*den* veya *bşden*) vazgeçmek, geri çekilmek ¶ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا, züht hayatı sürmek, dünyalık

zevklerden uzaklaşmak; زَهَّدَ (*b-i* في ...*den*) vazgeçirmek, el çektirmek; (*b-nin*, في ...*e*) olan sevgisini/ rağbetini kırmak; تَزَهَّدَ züht hayatı yaşamak, dünyadan elini eteğini çekmek; اِسْتَزْهَدَ küçük, değersiz saymak;

زُهْد (في ...*den*) elini çekmek; (في ...*den*) uzaklaşma, züht; ¶ الزُّهْد في الدُّنْيَا züht hayatı;

زَهِيد alçak, düşük [özl. fiyat]; değersiz, kıymetsiz, önemsiz; (من . . .) bir az...;

زَهَادَة küçüklük, düşüklük, azlık;

تَزَهُّد ⇑ mas.;

زَاهِد ç. زُهَّاد zahit, züht hayatı süren; perhizde olan, kendini tutan, alıkoyan;

زَهَرَ *a* (زُهُور) parlamak, ışıldamak; أَزْهَرَ ⇑; [bitki, çiçek] çiçek açmak, çiçeklemek; اِزْدَهَرَ parlamak, ışıldamak; çiçek açmak, çiçeklenmek; gelişmek, büyümek;

زَهْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَزْهَار, أَزْهُر, زُهُور, أَزَاهِير, أَزَاهِر زَهْرَة çiçek; dökme demir [yine الحَدِيد] ¶ زَهْر الثَّالُث hercai menekşe, alaca menekşe BOT. Viola tricolor; زَهْر الرَّبِيع çuhaçiçeği BOT. primula veris; زَهْر العَسَل hanımeli BOT. Loniceracaprifolium; زَهْر اللُّؤْلُؤ papatya, margarit BOT. Bellis perennis;

زَهْرَة ç. -آت [tek.is.] çiçek; parlaklık, şaşaa; güzellik;

زُهْرَة parlaklık; güzellik; زُهْرَة الفَسِيل çivit; الزُّهْرَة Venüs gezegeni, Zühre, Çulpan;

زُهْرِي frengi, sifilis ¶ أَمْرَاض زُهْرِيَّة zührevi hastalıklar;

زُهْرِيَّة ç. -آت çiçek vazosu;

زَهْرَاوِي neşeli, şen [kişi];

أَزْهَر parlayan, parıldayan, ışık saçan; daha parlak; ¶ الأَزْهَرَان güneş ve ay;

أَزْهَرِي ç. -ون Ezher öğrencisi;

زَهَّار çiçekçi, çiçek yetiştiren;

مِزْهَر ç. مَزَاهِر eski bir Arap çalgısı, bir çeşit tef [مِزْهَر MIS.];

مِزْهَرِيَّة saksı;

زَاهِر parlayan, ışık saçan, parlak;

مُزْهِر çiçek açmış, çiçekli; parlayan, ışık saçan, parlak;

زَهَفَ *a* (زُهُوف) : زَهَفَ الى الْمَوْت ölüm döşeğinde, son nefesinde olmak; اِزْدَهَفَ الى الْمَوْتِ ⇑;

زَهَقَ *a* (زَهُوق, زَهَق) geçip gitmek, bitmek, hükmü kalmamak; زَهَقَت رُوحُهُ ve زَهَقَت نَفْسُهُ ölmek, ruhunu teslim etmek; (من *bşden*) bıkmak, usanmak, iğrenmek; أَزْهَقَ (*bşi*) yok etmek, أَزْهَقَ النَّفْسَ (الرُّوحَ) tiksinti vermek, iğrenç olmak;

زَهُوق biten, geçip giden, yok olan; hükmü batıl olmak, kalkmak;

زُهْم iğrenç, tiksindirici koku;

زَهِم fena, kötü kokulu;

زُهْمَة iğrenç, tiksindirici koku;

زُهُومَة ⇑;

زَهَا *u* (زَهْو) (زهو) çiçek açmak, çiçeklenmek; büyümek, yetişmek, serpilmek; ışık saçmak, parlamak, ışıldamak; büyüklenmek, kibirlenmek; (ب ...*ile*) övünmek; زُهِيَ [edil.] (ب *bşile*) övünmek; أَزْهَى çiçek açmak, çiçeklen-

mek; büyümek, yetişmek, serpilmek; büyüklenmek, kibirlenmek; ازدهى ve ازدُهِيَ [edil.] kendi halinden memnun olmak, kendini beğenmek, övünmek; ازدهى (ب ...*de*) parıldamak, ışıldamak; (ب ...*ile*) övünmek; زهو ve زُهُوّ çiçeklenme, çiçek açma; parlaklık, şaşaa, ihtişam, övünme, kibir, büyüklenme, övünç vesilesi, kendisi ile övünülen şeyler; oyun, eğlence;

زهي parlak, şaşaalı, ihtişamlı, muhteşem, görkemli, debdebeli, göz kamaştırıcı;

زهاء parlaklık, şaşaa, ihtişam, debdebe;

زُهاء miktar, adet; زُهاء [mud. kul] ...kadar, yaklaşık..., takriben...;

ازهى daha fazla büyümüş, serpilmiş; daha çok övünen;

ازدهاء çiçek açma, çiçeklenme, büyüme; canlılık devresi, en enerjik/ canlı çağ; parlaklık, ihtişam, şaşaa, debdebe; övünme;

زاهٍ parlayan, parlak, ışık saçan; muhteşem, görkemli, göz kamaştırıcı, güzel;

مزهو (ب ...*ile*) övünen; büyüklenen, kibirli, mağrur, gururlu; küstah;

زوبعة bkz. زبع ;

زوّج ⇒ زوج [1] (*bşi*, ب veya من ...*ile*) çift oluşturmak, eşleştirmek, çift meydana getirmek; (*bşi*) iki kat yapmak; (*b-i*, ب veya من *b-ile*) evlendirmek, evermek; زاوج çift oluşturmak, eşleştirmek; (بين ... و بين ...ile ....*i*) evlendirmek, evermek; تزوّج (*b-ile* veya ب, على, من *b-ile*) evlenmek; تزاوج aileler arasında kız alıp vermek; çift oluşturmak, eşleşmek, eş bulmak; ازدوج çift olmak, oluşturmak, iki kere görünmek;

زوج ç. أزواج [çiftin] tek, eş; koca; karı [koca karşıtı]; eşlik eden; çift; ikil; زوجان çift;

زوجة ç. -ات eş, hanım, karı [zevce];

زيجة evlilik;

زوجي [na't] çift, çiftli, tek olmayan; iki kat; evlilik ile ilgili;

زيجي evlilik ile ilgili, evlilik...;

زوجية evlilik hayatı, evlilik;

زواج (من ...*ile*) evlilik; düğün; nikah, izdivaç ¶ وحدة الزواج tek evlilik, monogami;

مزواج sık sık evlenen;

تزويج (من ...*ile*) evlendirme, everme;

زواج iki kat yapma!;

مزاوجة çift olma, eşleşme;

تزوج evlenme, evlilik;

تزاوج aileler arası kız alıp verme;

ازدواج eşleşme, çift oluşturma; kupl ELK.; ازدواج ضريبي ¶ mükerrer vergi;

متزوج evli;

مزدوج çift çift, iki kat;

زاح (زيح) زاح *u* bkz. (روح)

زود ⇒ زوّد (*b-e*) erzak/ zahire sağlamak, (*b-e*, *bşi*) azık/ yiyecek olarak sağlamak; (*b-i*, *bşi*, ب ...*ile*) donatmak, teçhiz etmek (*b-e*, ب *bşi*) bahşetmek, ihsan etmek; (*bşi*, ب ...*ile*) süslemek, tezyin etmek; ازاد (*b-e*) erzak sağlamak; yiyecek vermek; تزوّد erzak temin

edilmek; [yolculuk için] azığı bulunmak; (من *b-den*) öğrenmek; (ب ...*ile*) donanmak;

زَاد ç. اَزْوِدَة ,اَزْوَاد erzak, zahire;

زَوَاد erzak;

زَوَادَة erzak;

مِزْوَد ç. مَزَاوِد ,مَزَائِد erzak çantası;

مِزَادَة erzak çantası;

زَائِدَة ç. زَوَائِد bkz. زيد ;

مُزَوَّد (ب ...*ile*) arz edilen, sunulan, döşeli; (ب ...*ile*) donatılmış, teçhiz edilmiş; (ب *silahlarla*) teçhizatlandırılmış; (ب ...*ile*) bağlantılı, ilintili;

(زور) زَارَ *u* (زَوْر ,زِيَارَة) (*b-i*) ziyaret etmek; زَوَّرَ (*bşin*) sahtesini/ taklidini yapmak; تَزَاوَرَ karşılıklı ziyarette bulunmak; اِزْوَرَّ (عن ...*den*) dönmek, sapmak, vazgeçmek; (عن ...*e*) karşı/ muhalif olmak; اِزْوَرَّ بِهِ *b-den* uzaklaşmak, (عن ...*e*) yabancılaşmak; اِسْتَزَارَ *b-nin* ziyaret etmesini istemek;

زَوْر göğsün üst kısmı; boğaz; ¶ آلَامُ الزَّوْرِ boğaz ağrısı;

زُور zor, kuvvet; yalan, gerçek olmayan; yanlışlık, hata; ¶ بِالزُّورِ zor kullanarak, kaba kuvvet ile; شَهَادَةُ زُور yalancı şahitlik;

زَوَر meyil, eğim; eğrilik, çarpıklık; yanlışlık; vefasızlık, dürüst olmama; şaşılık;

زَوْرَة ç. ـآت ziyaret;

زِيَارَة ç. ـآت ziyaret;

أَزْوَر müe. زَوْرَاء ç. زُور meyilli, eğimli, yatık; eğri, çarpık; şaşı, şaşı gözlü;

مَزَار ç. ـآت- ziyaret yeri; türbe;

تَزْوِير sahtesini, taklidini yapma; تَزْوِيرُ فِي السَّنَدَاتِ sahte döküman düzenleme;

اِزْوِرَار sapma; karşı olma, muhalefet;

زَائِر ç. زُوَّار müe. زَائِرَة ç. زُوَّر ziyaretçi, misafir;

مَزُور ziyaret edilen;

مُزَوَّر taklit, sahte; kalp; hile ile kazanılan;

زَوْرَق ç. زَوَارِق kayık ¶ زَوْرَقٌ بُخَارِي buharlı tekne; زَوْرَقُ الصَّيْدِ balıkçı teknesi; زَوْرَقُ النَّجَاةِ can-kurtaran sandalı;

(زوغ)[1] زَاغَ *u* (زَوْغ ,زَوَغَان) (عن ...*den*) sapmak, ayrılmak; doğru yoldan çıkmak;

زاغ[2] ALF.BKZ.;

زُوفَى ,زُوفَاء zufa otu, çördük BOT. Hyssopus officinalis;

زوق ⇒ زَوَّقَ (*bşi*) süslemek, tezyin etmek; (*hikayeyi*) [hayalinde] canlandırmak, tasavvur etmek;

زَوَاق süsleme, tezyin; dekorasyon; süslü giyim, kıyafet; makyaj malzemeleri;

مُزَوَّق süslenmiş, süslü; cicili bicili, aşırı süslü;

(زول ve زيل) زَالَ (زُلْتُ) *u* (زَوَال) (عن veya من ...*den*) ayrılmak, vazgeçmek, bırakmak; görünmemek, gözden kaybolmak; sona ermek, bitmek, dinmek, giderek yok olmak; batmak [örn. güneş, ay]; _ (زِلْتُ) *a* (زَيْل) devam etmemek, bitirmek; زول'den: ¶ زَالَ مِنْهُ الغَضَبُ öfkesi dinmek, sakinleşmek; زَالَ عَنِ الوُجُودِ (artık) yok olmak; زيل'den ve olumsuzluk edatı ile (لاَ يَزَالُ veya لَمْ يَزَلْ ve مَا زَالَ): hala,

(زوم) زَامَ *u* [köpek] hırlamak MIS.; زَوَّمَ homurdanmak;

زُوم ç. أَزْوَام bitki özü, özsu;

زَانَة, زَان ALF.BKZ.;

زُوَان = زُؤَان ;

زَوَى *i* (زَيَ, زَوِيَ) (*kaşlarını*) çatmak, (*yüzünü*) asmak; (عن *b-e*, *hakkını*) vermemek; (*bşi*) gizlemek, saklamak ¶ زَوَى مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ kaşlarını çatmak, yüzünü gözünü eğmek; زَوَّى ve تَزَوَّى köşeye çekilmek, kendini soyutlamak, tecrit etmek; انْزَوَى köşeye/ inzivaya çekilmek; ¶ انْزَوَى فِي جِلْدِهِ içine kapanmak;

اِنْزِوَاء kendini tecrit etme, soyutlama, inzi-va;

زَاوِيَة ç. زَوَايَا köşe; açı MAT.; zaviye, küçük mescit, inziva yeri ¶ الزَّاوِيَة الحَـادَّة dar açı; مُتَسَاوِي الزَّوَايَا eş açılı; الزَّاوِيَة الخَارِجَة dış açı; الزَّاوِيَة الْمُتَفَرِّجَة geniş açı; الزَّاوِيَة القَائِمَة dik açı; حَجَر الزَّاوِيَة binanın inşa tarihinin yazılı olduğu taş; مِنْ زَوَايَا مُخْتَلِفَة değişik açılardan, farklı yaklaşımlarla;

مُنْزَوٍ kendini tecrit eden, soyutlayan, münzevi; uzak, sapa, zor ulaşılan;

زَيَّا, تَزَيَّا (*b-e*, ب) giydirmek; تَزَيَّى, زَيِّي ⇒ زيي giyinmek; (ب *bşi*) giymek;

زِيّ ç. أَزْيَاء elbise, kıyafet; üniforma; dış görünüş, kostüm; giyiniş, giyim stili; moda; şekil, form; ¶ عَلَى الزِّيِّ الجَـدِيد yeni moda, son moda;

زِيبَق cıva;

زَيَّتَ ⇒ زيت (*bşi*, *makine*) yağlamak; (*yemeğe*) henüz, halen; مَـا زِلْتُ أَفْـعَلُهُ böyle yapmayı kesmedim, hala böyle yapıyorum; مَـا زَالَ لاَ يَزَالُ فِي حَاجَةٍ o hala ayakta duruyor; لاَ يَزَالُ عَلَى قَائِمًا onun hala buna ihtiyacı var; لاَ يَزَالُ إِلَيْهِ hala onu hatırlıyor (ve unutmadı); ذِكْـرِ مِنْهُ

زَوَّلَ (*bşi*) yerinden çıkarmak, gidermek; زَيَّلَ (*bşi*) ayırmak, açmak, dağılmak; زاول kendini (*bşe*) vermek, (*bş ile*) meşgul olmak; (*bşi*, *b-i*) terk etmek, bırakmak; (بين *arasını*) ayırmak, açmak ¶ زَايَلَ الدَّارُ evi terk etmek; أَزَالَ (*bşi*) durdurmak, yok etmek, gidermek; تَزَايَلَ (*bşi*) yerinden çıkarmak, yok etmek; bağlantısı/ irtibatı olmamak; bitmek, sona ermek, geçip gitmek;

زَوْل ç. أَزْوَال kişi, şahıs; siluet, görüntü;

زَوَال [özl. süre] sona erme, bitme, zeval; [güneş] batma, zeval; öğle; ¶ سَـرِيع الزَّوَالِ kısa ömürlü, sonu çabuk gelen, çabuk silinen, unutulan; بَعْـدَ الزَّوَالِ öğleden sonra; عِنْدَ الزَّوَالِ öğleleyin; خَطّ الزَّوَالِ meridyen;

زَوَالِي : فِي السَّـاعَةِ الرَّابِعَةِ زَوَالِيَّـة öğleden sonra saat dörtte;

زُولِيَة ç. زَوَالِي kilim IR., SUUD.;

مَزْوَلَة ç. مَزَاوِل güneş saati;

مُـزَاوَلَة (*bş ile*) ilgilenme, meşgul olma; devamlı/ sürekli/ aralıksız çalışma; uygulama, tatbikat [iş, meslek vb. için];

اِزَالَة yok etme, giderme, izale etme;

زَائِل geçici, sürekli olmayan, kısa ömürlü;

زُولُوجِيا zooloji;

زُولُوجِي zoolojik;

yağ ilave etmek, koymak;

زُيُوت ç. زَيْت zeytinyağı; motor vb. yağı ¶ زَيْت حارّ bezir yağı; زَيْت الحُوت balık yağı; زَيْت السَّمَك balık yağı; زَيْت الخِرْوَع hintyağı; زَيْت التَّشْحِيم makina yağı, motor yağı; زَيْت الغَاز (الكَاز) gaz; الاسْتِصْبَاح akaryakıt; لاَ أَحَدٌ يُنَادِي زَيْتِي عَكِر kimse ayranım ekşi demez;

زَيْتِي [na't] yağlı ¶ صُورَة زَيْتِيَّة ya da لَوْحَة زَيْتِيَّة yağlı boya resim ya da yağlıboya tablo;

زَيَّات yağcı, tüccarı;

زَيْتُون [cin.is.; tek.is. ة] zeytin ağacı; zeytin ¶ حَد الزَّيْتُون Paskalyadan evvelki pazar günü;

زَيْتُونَة [tek.is.] ç. آت- zeytin ağacı; zeytin;

زَيْتُونِي zeytin yeşili, zeytuni;

مَزْيَتَة yağ tenekesi;

مَزْيُوت yağlanmış, yağlı;

زِيج[1] yapı ustasının düzgünlüğü kontrol için kullandığı ip; astronomik takvim;

زِيجَة ve زِيجِي bkz. زوج;

زَاحَ (زيح) *i* (زَيَحَان, زُيُوح, زَيْح) ayrılmak, uzaklaşmak; أَزَاحَ (*bşi*) yerinden çıkarmak; (*perdeyi, örtüyü,* عن *...den, üzerinden*) çekip almak, kaldırmak ¶ أَزَاحَ اللِّثَام عَن... ...den örtüyü kaldırmak; ...i açıklığa kavuşturmak; أَزَاحَ السِّتَار عَن تِمْثَال bir heykelin açılışını yapmak; انْزَاح uzaklaşmak, ayrılmak; [perde] çekilmek, açılmak;

أَزْيَاح ç. زِيح [doğru] çizgi, hat KNŞ.;

زِيَّاح ç. آت- dini alay, topluluk;

إِزَاحَة yerinden çıkarma ¶ إِزَاحَة السِّتَار açılış [heykel için];

زَادَ (زيد) *i* (زِيَادَة) daha çok/ daha büyük/ daha fazla olmak, artmak, çoğalmak, fazlalaşmak; (عن veya على *...den*) daha çok/ daha fazla/ daha büyük olmak; (عن veya على *...i,* ب *...kadar*) geçmek, aşmak; (*bş*) artırmak, büyütmek, çoğaltmak; (*bşi,* من *...den,* الى *...e*) yükseltmek; (*bşi,* على *...e*) eklemek, ilave etmek; (في ya da من *bşi*) büyütmek, ilerletmek, geliştirmek, ilerletmek; (*b-e, bşi, bşden*) daha çok vermek, artırmak ¶ لاَ يَزِيدُ عَلَى... ...i geçmez, ancak ...kadardır; زِدْ عَلَى ذَلِكَ قَائِلاً... ...diyerek devam etti; أَنْ... buna ilaveten, bir de..., bununla da kalmayıp; hatta, bir de; ayrıca, bundan başka; زَادَهُ عِلْمًا *b-e* daha çok ilim vermek, bilgisini artırmak; زَيَّد artırmak, büyütmek, çoğaltmak; زَاوَد (*b-den*) daha çok fiyat vermek; تَزَيَّد artmak; yükselmek, zamlanmak [fiyatlar]; eklemeler yapmak, abartmak, mübalağa etmek; sözü uzatmak; ¶ تَزَيَّدَ مِنَ العِلْمِ (الْمَعْرِفَة) ilmi artmak, bilgisi çoğalmak; تَزَايَد biri ile rekabet etmek; tedrici, kademeli olarak artmak; daha şiddetli olmak; (في *bşi*) çok aşmak; ازْدَاد artmak, büyümek, çoğalmak; ¶ ازْدَادَ بُكَاءً giderek daha çok ağlamak; اسْتَزَاد daha çok istemek; daha fazlasını elde etmeyi istemek; (*b-den*) daha fazla vermesini istemek;

الزَّيْدِيَّة Zeydiyye mezhebi;

الزَّيُود Zeydiler;

زِيَادَة artma, çoğalma, büyüme; ziyade; yükselme, çıkma; şiddetlenme, artma; prim; ilave; زِيَادَةً fazladan, ilaveten, bir de, bunun yanında ¶ زِيَادَةً عَنْ ...den çok, ...in üzerinde; ...e aldırmadan; ...in yanında, bir de; حَمَلَهُ زِيَادَةً عَنْ تَحَمُّلِه ona kaldırabileceğinden fazlasını yükledi; زِيَادَةً عَلَى ذَلِكَ bunun yanında, bir de, hatta; زِيَادَة الْمَوَالِيد doğum oranının yüksekliği; لِزِيَادَةِ الإِيضَاحِ daha iyi açıklamak için;

أَزْيَد daha çok, daha fazla;

مَزَاد ç. ـآت müzayede/ açık artırmayla satış;

مَزِيد (على ...de) artırım; aşma, geçme; yüksek derece; üst sınır, maksimum; [mud. kul.] ...in en uç noktası, en üstü, en fazlası; artırılan, artırılmış; mezid DİLB.; بِمَزِيد الشُّكْرِ çok teşekkürler!; بِمَزِيد الأَسَف büyük bir üzüntü ile; بِمَزِيد الإِرْتِيَاحِ büyük bir memnuniyetle; لَيْسَ لَه مِنْ مَزِيد geçilmez, yenilmez;

مُزَايَدَة ç. ـآت müzayede, açık artırma;

تَزَيُّد abartma, mübalağa, büyütme;

تَزَايُد artma, çoğalma;

اِزْدِيَاد artma, çoğalma; şiddetlenme;

اِسْتِزَادَة daha çok/ daha fazla isteme; لَمْ يَبْقَ لِمُسْتَزِيدٍ اِسْتِزَادَةٌ ilave edilecek bir şey yok, artık bu konuda söylenecek/ yapılacak bir şey kalmadı;

زَائِد artan, çoğalan; (عن *bşi*) aşan, geçen; ilave, fazla, ekstra; زَائِد عَنْ الْحَاجَةِ fazla, ihtiyaç duyulandan çok;

زَائِدَة ç. زَوَائِد uzantı ANAT., ZOO. BOT.; fazlalık TIP; ¶ زَائِدَة دُودِيَّة ve زَائِدَة معَوِيَّة apandisit ANAT.;

مُزَايِد ç. ـون müzayedeye katılan;

مُتَزَايِد yavaş yavaş artan;

[1] زِير ⇒ زَيَّرَ (*düğmeyi*) iliklemek, kapatmak FAS.;

[2] زِير ç. زِيَار, أَزْيَار küp [su için MIS., MAĞR.];

زِيز [cin.is.; tek.is. ـة] ç. زِيزَان ağustos böceği ZOO.; krizalit;

زَيْزَفُون hünnap BOT. Zizyphus jujuba; ıhlamur ağacı BOT.;

زَاغَ *i* (زَيْغ, زَيَغَان) (عن ...*den*) sapmak, ayrılmak; doğru yoldan sapmak; (عن ...*den*) uzaklaşmak, sırtını dönmek; (*gözlerini*) gezdirmek; أَزَاغَ (*bşi*) saptırmak; ¶ أَزَاغَ عَنِّي بَصَرَه bana küçümseyerek baktı;

زَيْغ ve زَيَغَان sapma; (عن ...*den*) sapma, ayrılma ¶ زَيْغ وَ سَدَاد doğrular ve yanlışlar;

زَائِغ sapmış; yanlış, hatalı, ifsad edilmiş, bozulmuş ¶ نَظَرَات زَائِغَة baygın bakış(lar);

زَافَ *i* (زَيْف) sahte/ taklit/ kalp olmak; زَيَّفَ kalp para basmak; (*bşin*) sahte olduğunu beyan etmek;

زَيْف sahtelik, taklit olma; gurur, kibir;

أَزْيَف daha hileli;

زَائِف yanlış; kalp, sahte; ¶ أَخْبَار زَائِفَة asılsız haberler; قُود زَائِفَة kalp para(lar);

مُزَيِّف sahtekar, kalpazan, düzenbaz;

مُزَيَّف kalp, sahte, düzme; yapma, suni;

[1] زَيَّقَ ⇒ زيق çığlık atmak, feryat etmek MIS.;

زِيق[2] ç. أَزْيَاق yaka; [elbise için] kenar;

زَالَ (زيل) ve زَايَلَ, زَيَّلَ, تَزَايَلَ için bkz. زول.;

زَانَ[1] (زين) *i* (زَيْن) (*bşi*) süslemek; زَيَّنَ (*bşi*) süslemek, güzelleştirmek; (*bşi, b-i*) güzelleştirmek; (*b-i*) tıraş etmek; زَيَّنَت نَفْسَهَا [kadın] hazırlanmak, hazır olmak; (*bşi,* الى ya da ل *b-i*) övmek, lehinde konuşmak; (*bşi,* ل *b-nin*) gözleri önüne koymak; (ل *b-i* أَنَّ ...*olduğuna*) inandırmak; (ل *b-e*, أَنْ ...*yapmayı*) önermek, (ل *b-e*, أَنْ ...*yapma*) fikrini vermek; تَزَيَّنَ süslenmek; hazırlanmak, giyinmek, tıraş olmak; اِزْدَانَ süslenmek; güzelleşmek;

زَيْن güzellik; güzel, hoş;

زِينَة ç. آت- süs, ziynet; elbise, kıyafet; süslü elbise ¶ زِينَة الوَجْه makyaj; بَيْت الزِّينَة güzellik enstitüsü, kuaför salonu; أَشْجَار الزِّينَة süs ağaçları; نَبَاتَات الزِّينَة süs bitkileri; خِوَان الزِينَة tuvalet masası; غُرْفَة الزِّينَة giyinme odası;

زَيَّان güzel;

زِيَان süs, süsleme;

زِيَانَة kuaförlük mesleği;

مُزَيِّن kuaför;

مُزَيَّن (ب ...*ile*) süslenmiş, donatılmış;

(ب ...*ile*) güzelleştirilmiş;

مُزْدَان ⇑; ⇑;

زَان[2] ALF.BKZ.;

زِينْكُو çinko;

س

س muzari fiilin önüne gelen, gelecek zaman edatı;

سَاتَان saten, atlas;

سَاج ç. سِيجَان tik ağacı BOT. Tectno grandis;

سَاجَات kastanyet;

سَادَة basit; tek renkli, düz [kumaş], sade; قَهْوَة سَادَة sade kahve;

سَئِرَ *a* (سَأْر) artmak, geriye kalmak [özl. yiyecek ve içecek];

سُؤْر ç. أَسْآر kalıntı, arta kalan, artık [özl. yiyecek, içecek];

سُؤْرَة ⇑; gençlik emaresi;

سَائِر geriye kalan, arta kalan; [mud. kul.] hepsi diğerleri;

السَّاسَانِيُّونَ Sasaniler;

سَأَلَ *a* (سُؤَال, مَسْأَلَة, تَسَآل) (*b-e bşi* veya عن *bşi bş hakkında*) sormak; (عن *...hakkında, ...ile ilgili*) sorular sormak, soruşturmak; (*bşi, b-den* ya da من *b-den*) istemek ¶ سَأَلَه رَأْيَهُ *b-e* danışmak, *b-nin* görüşünü almak, fikrini sormak; سَأَلَهُ سُؤَالاً *b-e* bir soru sormak; يُسْأَل ...den sorumludur/ mesuldür; سَاءَلَ ... عَنْ (*b-e* عن *hakkında*) soru sormak; (*b-i*) hesaplaşmaya çağırmak; اَسْأَلَهُ سُؤْلَهُ : اَسْأَل *b-nin* isteğini/ dileğini yerine getirmek, تَسَأَّل ve تَسَوَّل dilenmek; ... (عَنْ) تَسَاءَلَ هَلْ sormak, birbirine sormak, soruşturmak; تَسَاءَلَ هَلْ ... (عن) kendi kendine ...olup olamayacağını, ...yapıp yapamayacağını sormak; (عن ...*i*) sorular sormak, soruşturmak;

سُؤْل istek, dilek;

سُؤْلَة istek, dilek;

سُؤَال ç. أَسْئِلَة soru, sual (عن *...hakkında*) (عن *...e için*) istek, talep, arzu; (عن *...hakkında*) araştırma;

سَأَّال meraklı, çok soru soran;

سَؤُول meraklı, çok soru soran;

مَسَائِل ç. مَسْأَلَة soru; sorun, problem, mesele; olay, mesele durum, hadise; istek, dilek;

مُسَاءَلَة sorgulama;

تَسَوُّل dilenme;

تَسَاؤُل [kendi kendini] sorgulama; birbirine sorma;

سَائِل ç. سُؤَّال, سَأَلَة soru soran; dilenci; rica eden, dileyen;

مَسْؤُول (عن *...den*) sorumlu, mesul;

مَسْؤُولِيَّة ç. -آت (عن *...den*) sorumlu, mesul olmak, mesuliyet;

مُتَسَوِّل ç. -ون dilenci;

سَام[1] Nuh (as.)'un en büyük oğlu;

سَامِي [s.] Sami; [i.] ç. -ون Sami; اللاَّ سَامِيَّة Yahudi aleyhtarlığı, Antisemitizm;

سَئِمَ *a* (سَآمَة, سَأْم) (من *bşden* veya *bşden*) bıkmak, usanmak, sıkılmak; (أَنْ ...*yapmaya*) karşı olmak; sevmemek, hoşlanmamak; أَسْأَمَ (*b-i*) bıktırmak, usandırmak;

سَئِم sıkan, sıkıntı veren, bıktıran, sıkıcı;

سَئِم bıkmış, usanmış, iğrenmiş;

سَآمَة sıkılma, bıkma, usanma, can sıkıntısı;

سَبَّ *u* (سَبّ) (*b-e*) sövmek, kötü/ ağır sözler söylemek, dil uzatmak; lanet etmek, beddua etmek; سَبَّبَ (*bşe*) sebep olmak; سَابَّ (*b-ile*) karşılıklı sövmek, küfürleşmek; تَسَبَّبَ (عن ...*den*) kaynaklanmak, ortaya çıkmak, doğmak (عن ...*in*) neticesi olmak; (ب ya da فى ...*in*) asıl sebebi/ nedeni olmak; (الى *bş için*) neden, sebep aramak; (الى *bş için*) sebep öne sürmek/ göstermek, açıklamada bulunmak; (ب *bşi*, الى *için*) sebep/ neden görmek; perakende ticaret yapmak KNŞ.; تَسَابَّ karşılıklı sövmek, küfürleşmek; تَسَابَّ = اِسْتَبَّ ;

سَبّ ⇑ mas.;

سَبَّة zaman aralığı, süre, müddet;

سَبَب ç. أَسْبَاب *bşin* elde edilmesi için gerekli, vasıtalar; sebep, neden, faktör (فى ...*in*); [özl. çoğ.] sosyal ilişkiler; ¶ أَسْبَاب الحُكْم اَكْبَر asıl sebep, temel neden; أَسْبَاب الرَّاحَة gerekçe, esbab mucibe HUK.; konfor sağlayan/ rahatlık verici şeyler; بِسَبَب [mud. kul.] sebebi, nedeni ile; بِسَبَبِ ذَلِكَ bu yüzden, bu sebep ile; كَانَ السَّبَبُ فيه *bşin* nedeni olmak, [olumsuz kullanımda] يَرْجِعُ السَّبَبُ الى... *bşin* sorumlusu olmak; bunun sebebi ...dir, bu ...olmasındandır; اَخَذَ بِأَسْبَاب الحَضَارَة الحَدِيثَة yeni/ modern uygarlığı kabullendi/ benimsedi; وَصَلَ اَسْبَابَهُ بِأَسْبَابِه gücünü *b-ile* birleştirmek; تَقَطَّعَت الأَسْبَابُ بَيْنَ ... arasındaki ilişkiler kesildi, aralarında müşterek bir şeyleri kalmadı; شَاطَرَهُ اَسْبَابَ الْمَسَرَّة *b-nin* mutluluğunu paylaşmak;

سَبَبِيَّة nedensellik;

سَبَّاب söven, dil uzatan, kötü söz söyleyen;

سَبَّابَة işaret parmağı;

سَبِيب ç. سَبَائِب saç teli;

سَبَّة ç. -آت yerme, zem, sövme, küfür;

تَسْبِيب sebep olma;

سِبَاب küfür, kötü söz;

مُسَابَّة ⇑;

مُسَبِّب sebep olan, müsebbip, başlatan, ortaya atan; مُسَبِّبَات sebepler, etkin faktörler;

مُسَبَّب (عن ...*den*) doğan, kaynaklanan;

اَلسَّبَبُ وَ الْمُسَبَّب sebep sonuç;

مُتَسَبِّب sebep olan; neden, sebep; perakende satış yapan;

سَبَا ve سَبَأ Sebe devleti; ¶ ذَهَبُوا اَيْدِي (اَيَادِي) سَبَا tekrar bir araya gelmemek üzere dağıldılar;

سَبَانِخ ıspanak BOT.;

سَبَاهِي bkz. سَبَايِس;

سَبَايِس ve سَبَاهِي sipahi; lejyoner, Fransız ordusundaki Cezayirli süvari;

مَسَابِيح ç. مَسْبَح yüzme havuzu;

مَسَابِح ç. مَسْبَحَة tespih;

تَسَابِيح ç. تَسْبِيح سُبْحَانَ اللَّهِ Allahı [... diyerek] tenzih etmek, tespih etmek;

تَسَابِيح ç. تَسْبِيحَة Allah'ı tenzih etme, tespih etme; methiye;

تَسْبِيحَة methiye;

سُبَّاح, سُبَّاح ـون ç. سَابِح yüzücü; denize giren; سَابِح فِي أَفْكَارِهِ ¶ düşüncelere dalmış;

سَابِحَة planör;

سَوَابِح ve سَابِحَات yarış atları için kullanılan lakap ≈ şimşek gibi;

مُسَبِّحَة işaret parmağı;

سَبْحَلَة Allahı [سُبْحَانَ اللَّهِ diyerek] tesbih etmek;

سَبَخ *u* (سَبْخ) uykusu ağır olmak; سَبْخ ⇑;

سَبَخ (الأَرْضَ *toprağı, araziyi*) gübrelemek, verimli hale getirmek;

سَبَخ gübre KNŞ.; سَبَخ بَلَدِي gübre;

سَبِخ tuzlu [toprak];

سِبَاخ ç. أَسْبِخَة gübre;

تَسْبِيخ derin uyku; koma TIP.;

سَبَر *u, i* (سَبْر) (*yarayı*) sonda ile muayene etmek; (*bşi*, örn.: *derinliği*) ölçmek; (*bşi*) araştırmak, incelemek, tetkik etmek; ¶ سَبَرَ أَغْوَارَ الشَّيْءِ *bşi* iyice, derinlemesine incelemek, *bşi* didik didik etmek;

سَبْر [yara için] muayene; tetkik inceleme;

سِبَار ç. سُبُر sonda TIP.;

سَبُّورَة karatahta;

مَسَابِر ç. مِسْبَر sonda TIP.;

مَسَابِير ç. مِسْبَار sonda tıp;

سَبَت[1] *u* istirahat etmek; Sebt [Yah. için cumartesi] gününü beklemek; أَسْبَتَ Sebt gününe girmek;

السَّبُوت ç. السَّبْت Cumartesi günü [yine يَوْمَ السَّبْتِ];

سُبَات uyuşukluk; uyku; dinlenme;

سُبَاتِي uyuşukluk verici, letarjik; الإِلْتِهَاب الْمُخِّي السُّبَاتِي uyku hastalığı;

مُسْبَت uyuşuk, hareketsiz, canlı değil;

سَبَت[2] ç. أَسْبَتَة sepet KNŞ.;

سَبَت[3] dereotu, yabantırak BOT. Anethum graveolens;

سِبْتَمْبِر Eylül ayı;

سَبَج siyah, kara kehribar, kara amber;

سَبَح *a* (سِبَاحَة, سَبْح) (فِي ya da بِ ...*de*) yüzmek; سَبَّحَ (اللَّهَ veya لِلَّهِ *Allah'ı*) [سُبْحَانَ اللَّهِ diyerek] tenzih etmek, her türlü noksan/ ayıp/ kusurdan beri olduğunu anmak; (بِ *bşi*) övmek, yüceltmek;

سَبْحَة [tek.is.] yüzüş;

سُبْحَة ç. سُبَح, سُبُحَات tespih tanesi; tespih; tesbih duası;

سُبْحَة ç. سُبَحَات, سُبُحَات şevket, haşmet, heybet, celal [Allah'ın] ¶ سُبْحَانَ اللَّهِ Allah (عَنْ ...*den*) münezzehtir, uzaktır, beridir; Allah'ı (عَنْ ...*den*) tenzih ederim; [şaşırma esnasınında] Allah Allah!, bak şu işe!;

سَبَّاح yüzücü;

سَبُّوح iyi yüzücü; [at] çevik; hızlı, uçar gibi giden;

سِبَاحَة yüzme, yüzücülük;

تَسَبْسَبَ ⇒ سَبَسَ [saç] düz olmak; [göz yaşıları vb.] akmak;

سَبَسَة ç. سَبَاسِب çöl, çorak toprak; ¶ قَفْر سَبْسَب çöl, çorak toprak, metruk arazi;

سَبَطَ *u* (سَبَاطَة, سُبُوطَة) [parmak, boy, saç] düz ve uzun olmak;

سَبْط ç. اسباط düz [saç] ¶ سَبْط اليدينِ eli açık, cömert; سَبْط القَامَة boylu poslu;

سِبْط ç. أَسْبَاط torun; [Yahudilerde] kabile;

سَبَّاط ç. سَبَابِيط ayakkabı KNŞ.;

سُبَّاطَة salkım;

سَابَاط ç. سَوَابِيط kemerli yol; kemer altı yolu;

سِبَاط ve MIS. سُبَّاط ⇑;

سَبَّعَ ⇒ سبع (*bşi*) yedi tane, yedi kat yapmak; (*bşi*) yediye bölmek;

سَبُع ç. سُبُوعَة, سُبُوع, أَسْبُع yırtıcı hayvan; aslan;

سَبَّاع ç. سَبَّاع ⇑;

سَبْعَة ve سَبْعَة yedi; (سَبْعَ عَشْرَة) سَبْعَةَ عَشَرَ onyedi;

سُبَاع ç. أَسْبَاع yedide bir, bir bölü yedi;

سُبَاعِي yedi parçadan/ bölümden oluşan; yedi harfli;

سبعون yetmiş;

سبعيني yetmişlerde, yetmişinde;

التَّرْجَمَة السَّبْعِينِيَّة Eski Ahit kitabının M.Ö. 270 de başlanılan Yunanca tercüme;

السُّبُوعَات Şavot, Haftalar bayramı YAH.;

أُسْبُوع ç. أَسَابِيع hafta ¶ أُسْبُوع الآلَامِ Paskalyadan bir önceki hafta HRİ.;

أُسْبُوعِي haftalık; أُسْبُوعِيًّا haftada bir;

أُسْبُوعِيَّة haftalık program (radyo, televizyon);

السَّابِع yedinci;

سَبُغَ *u, a* (سُبُوغ) uzun ve geniş olmak; bol/ çok olmak; أَسْبَغَ (*bşi*) genişletmek; (*bşi*) tam/ mükemmel/ eksiksiz yapmak, yerine getirmek; (على *b-e*, *bşi*) ihsan etmek, bol bol vermek, lütfetmek; (على *b-i*, *bazı vasıflarla*) donatmak, bahşetmek ¶ أَسْبَغَ الوُضُوءَ eksiksiz olarak abdest almak;

سَابِغ ç. سَوَابِغ uzun ve bol [elbise]; tam, mükemmel, eksiksiz; bol, çok, mebzul;

سَبَقَ *u, i* (سَبْق) (*b-i, bşi*) geçmek, önüne geçmek, önce gelmek [yer ya da zaman için]; (*b-den*) önce (الى ...*e*) varmak; (*b-i*, *bşi*) geride/ arkada bırakmak; (*bşi*) erken davranıp (*bşin*) önüne geçmek; (الى *bşe*) kendiliğinden/ içgüdüsel olarak dönüvermek; (على *b-i* veya *b-i*) geçmek, (على ...*e*) üstün gelmek; ¶ سَبَقَ لَهُ اَنْ فَعَلَهُ bunu daha önceden yapmıştı; سَبَقَ لَه اَنْ قَابَلَهُ bununla daha önceden karşılaşmıştı; سَبَقَ لَنَا القَوْلُ اَنْ ... daha önceden de ...olduğunu söylemiştik; سَبَقَ الحُكْمُ عَلَيْهِ اَنْ ... daha önce ...den mahkum (olmuş) olmak, ...den hüküm giymek, sabıkalı olmak; سَبَقَ لِي ... bana daha önce ...oldu; لَمْ اَنْ ... ...ile daha önce de karşılaştım; يَسْبِقْ لِي اَنْ ... ben daha önce (hiç) ...yapmadım; لَمْ يَسْبِقْ لَهُ مَثِيلٌ benzeri görülmemiş olmak; سَبَقَ السَّيْفُ العَذَلَ olan oldu, artık

سَابِق ç. ـون سُبَّاق öne geçen, önce gelen, geride bırakan; eski, sabık, önceki; emekli; سَابِقًا önceleri, eskiden ¶ سَابِق لأوَانِه [asıl] vaktinden önce, zamanı gelmemiş olan; في السَّابِقِ eskiden, önceleri, bir ara, bir kez, bir defasında; كَالسَّابِقِ önceki gibi; كَسَابِقِ العَادَةِ adet olduğu üzere; her zamanki gibi; المبلغ السَّابق صَرْفُهُ daha önce ödenen meblağ;

سَابِقَة öncelik, önde bulunma; öncelikli, önceki durum; bir yazarın önceki eserleri; سَوَابِق [çoğ.] önce gelenler; sabıkalar ¶ مِنْ سَوَابِقِ أَصْحَابِ (ذَوِي) السَّوَابِقِ sabıka, sabıkalı; مَنْ لَه سَوَابِق sabıkalı;

سَابِقِيَّة : سَابِقِيَّة القَصْدِ taammüt, önceden tasarlama HUK.; غَيْر مَسْبُوق önceden karşılaşılmamış, benzeri görülmemiş;

مُسَبَّقًا vaktinden önceye alınan; peşin;

مُسَابِق ç. ـون- rakip, rekabet eden; mücadeleci; çekişen; yarışçı, yarışmacı;

مُتَسَابِق rakip; mücadeleci, çekişen;

سَبَكَ *u, i* (سَبْك) (*madeni*) eritmek, kalıba dökmek, döküm olarak dökmek, (*madeni*) kaletmek; (*b-i*) hizaya getirmek; سَبَّكَ (*madeni, maden cevherini*) ⇑; (*bşi*) yavaş yavaş kaynatmak; اِنْسَبَكَ kalıba dökülmek;

سَبْك dökme, kalıba dökme; düzenleme; MEC. (*ifadeyi*) kurma; (*kişiyi*) hizaya getirme ¶ صِنَاعَة سَبْك الْمَعَادِن metalürji endüstrisi; سَبْك وَدِقَّة sıhhat, doğruluk, hassasiyet, duyarlılık;

سَبَّاك kalıba dökme işi yapan, kalıpçı, ma-

yapacak bir şey yo, ≈ geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'yeatı alan Üsküdarı geçti; سَبَقَ ذِكْرُهُ ağzından kaçırmak; سَبَقَهُ لِسَانُهُ yukarıda adı geçen [sıfat cümlesi]; سَبَّقَ (*bşi*) öne geçirmek; (*bşi*) önceden belirtmek (*bşi*) vaktinden zamanından önce yapmak ya da vermek; سَابَقَ (*b-i*) geçmeye, yenmeye çalışmak, çabalamak; (*b-ile*) yarışmak; (*b-ile*) rekabet etmek; تَسَابَقَ birbiri ile yarışmak, rekabet etmek; (الى ...*için*) birbiri ile çekişmek; تَسَابَقَ = اِسْتَبَقَ;

سَبْق önce gelme, geçme; geride bırakma; سَبْق الإصْرَار taammüt, önceden tasarlama ¶ HUK.;

أَحْرَزَ قَصَبَ السَّبْق bkz. أَحْرَزَ;

أَسْبَاق ç. سَبَق [yarıştaki] ödül;

سَبْقَة : سَبْقَة القَلَمِ kalem hatası;

سَبَّاق geçen, geride bırakan; muzaffer, galip ¶ قِطَار سَابِق ekspres tren; (ç. ـون) muzaffer, galip; yarışçı;

أَسْبَق önce gelen, daha önceki; daha eski olan ¶ الْمُقِيم الأَسْبَق önceki oturan, önceki, eski kiracı vb.;

أَسْبَقِيَّة öncelik; kıdemlilik;

سِبَاق yarış [özl. at];rekabet, çekişme; حَلْبَة (مَيْدَان) السِّبَاق yarış atı; حِصَان السِّبَاق yarış alanı, koşu yolu; سِبَاق القَوَارِب yelkenli tekne yarışı; سِبَاق التَّسَلُّح silah yarışı;

مُسَابَقَة ç. ـات yarış [özl. atlar için]; müsabaka, çekişme; rekabet; gayret;

تَسَابُق çabalama, gayret; rekabet;

den tasfiyecisi;

سَبَاكَة dökümcülük; kalıpçılık;

سَبِيكَة ç. سَبَائِك külçe;

مَسْبَك ç. مَسَابِك dökümhane;

تَسْبِيك yavaş yavaş kaynatma;

سَبَّلَ ⇒ سبل (*bşi*) hayrına, hayır olsun diye vermek, dağıtmak; اسبل (*bşi*) aşağı sarkıtmak, bırakmak; (*perdeyi, örtüyü,* على *üzerine*) sarkıtmak, brakmak; (*gözleri*) kapatmak, yummak; (*göz yaşlarını*) bırakmak dökmek; başaklanmak, başak bağlamak, tutmak;

سَبَل [cin.is.; tek.is. ة] başak;

سَبْلَة gübre;

سَبَلَة ç. سِبَال ve سَبَل, سَبَلَة الإِنَاء [su kabının] emzik; «مَلأَ الإِبْرِيقَ الى سَبَلَتِه ibriği, sukabını ağzına kadar doldurdu.»;

سَبِيل [müz ve müe.] ç. سُبُل ve أَسْبِلَة yol; giriş, geçit; (الى *için*) izlenecek yol, çare, çıkar yol; (ç. أَسْبِلَة) halka açık çeşme, sebil; ¶ اِبْن السَّبِيلِ yolcu; serseri, avare; في ... سَبِيلِ [mud. kul.] ...için, ...yolunda, ...uğrunda; بِسَبِيلِ ya da ... عَنْ سَبِيلِ yoluyla, vasıtası ile, ...i kullanarak; فِي سَبِيلِ اللَّه Allah yolunda, fisebilillah; ... عَلَى سَبِيل ...olarak, ...olsun diye; عَلَى سَبِيلِ التَّجْرِبَة deneme olarak, mahiyetinde; عَلَى سَبِيلِ الفُكَاهَة şakadan, şaka olarak; عَلَى سَبِيلِ الْمِثَال örnek olarak; خَلَّى سَبِيلَهُ bkz. خلو ; ضَاقَتْ بِهِ السُّبُل sıkışmak, çıkmaza girmek, düşmek, çıkar yol bulamamak; لَيْسَ عَلَيَّ فِي ذَلِكَ سَبِيلٌ bunu yaptığım için kimse beni ayıplayamaz, bunu yapmakta gayet de haklıyım;

سَابِل : طَرِيق سَابِلَة işlek yol;

السَّابِلَة yoldan gelip geçenler;

مَسْبُول sarkıtılmış, indirilmiş [perde];

الاسبان, اسباني ALF.BKZ. ;

سَبْهَلاً amaç gözetmeksizin, rastgele; öylesine;

سَبْهَل ç. سَباهِلَة işsiz, aylak;

سَباهِي ALF.BKZ.;

سَبَا ALF.BKZ.;

سْبُور Fr.> spor;

سَبَى *i* (سِبَاء, سَبْي) (*b-i*) esir almak; (*b-i, bşi*) kendine esir etmek, bağlamak, büyülemek ; سَبَى = اِسْتَبَى

سَبْي esaret; esir;

سَبِي ç. سَبَايَا esir, tutsak;

سَبِيَة [kadın] esir, tutsak;

سِبِيدَاج üstübeç;

سِبِيذَاج üstübeç;

س ت "سِجِلّ تِجَارِي ticari sicil" için kısaltma;

اِسْت arka, dübür [kelimenin başındaki hemze, vasıl hemzesidir];

سِتّ ve سِتَّة altı; سِتَّة عَشَر (veya سِتَّ عَشْرَة) onaltı;

سِتُّون altmış;

سِتِّينِي altmışlarında, altmışlarda;

السَّاتّ altıncı [yine السَّادِس];

ست[2] ç. آت- bayan KNŞ.;

أُسْتَاذ ç. أَسَاتِذَة ALF.BKZ.;

سَتَر *u, i* (سَتْر) (*b-i, bşi*) örtmek; (*b-i, bşi,* عن *...den*) saklamak, gizlemek; (*bşi,* عن *b-den*); (*b-i, bşi,* عن *...den* veya *...e karşı*) korumak,

himaye etmek; (على *b-nin bşini*) görmemek, görmezden gelmek, örtmek; سَتَرَ = سَتَّرَ ; تَسَتَّرَ örtülmek; örtünmek; gizlenmek, saklanmak; اِسْتَتَرَ örtünmek; (على ...*e*) gizli kalmak; سِتْر ç. سُتُور ,أَسْتَار örtü; perde, paravan; siper; bahane;

سُتْرَة ç. سُتَر ceket;

سُتْرِي palyaço, soytarı MIS.;

سِتَار ç. سُتُر örtü, perde; pencere perdesi; bahane ¶ السِّتَار الحَدِيدِي Demir Perde SİY.; سِتَار مِنَ النَّارِ sinema perdesi; السِّتَار الفِضِّي (النِّيرَان) top ateşi, ile yapılan mania; رَفْعُ السِّتَارِ عَنِ الشَّيْءِ [heykel, eser vb.nin] açılışını yapmak, örtüsünü kaldırmak; مِنْ وَرَاءِ السِّتَارِ perde arkası MEC;

السَّتَّار Settar, Örten, Gizleyen [Allah];

سِتَارَة ç. سَتَائِر örtü; paravan; perde;

تَسَتُّر gizlenme; kamuflaj ASK.;

سَاتِر paravan;

مَسْتُور gizli, saklı; yüzünü örtmüş; iffetli, namuslu,temiz İSL.HUK.; مَسَاتِير [çoğ.] gizlenen şeyler

مُسْتَتِر gizlenen, gizli, saklı; gizli [zamir];

ستف ⇒ سَتَفَ (*bşleri*) istif etmek; düzenlemek;

تَسْتِيف yığma, istif etme;

سته, سته ç. أَسْتَاه arka, kıç; dübür;

سجارة ç. سَجَايِر, سَجَائِر [g] sigara;

أَسْجَح müe. سَجْحَاء güzel, biçimli;

سَجَدَ *u* (سُجُود) secde etmek; (ل *b-nin önünde*) kapanmak, ayaklarına kapanmak; (*Allah'a*) ibadet etmek;

احد السُّجْدَة; ç. سَجَدَات secde; سُجْدَة Paskalyadan sonraki yedinci pazar HRİ;

سُجُود secde etme, secdeye varma, ibadet etme; "ساجد" kelimesinin çoğulu;

سَجَّاد ç. ـون- (*Allah'a*) ibadet eden, çok secde eden;

سَجَّادَة ç. سَجَاجِيد seccade, namazlık; halı, kilim ¶ صَاحِبُ السَّجَّادَةِ veya شَيْخُ السَّجَّادَةِ tarikat şeyhi, ≈ postnişin;

مَسْجِد ç. مَسَاجِد cami, mescit; ¶ مَسْجِد جَامِع büyük cami, cuma namazı kılınan camii;

اَلْمَسْجِدَان İki Mescit (Mescidi Haram ve Mescidi Nebi);

ساجد ç. سجد, سجود secde eden;

[1] سجر *u* (*soba, fırın* vb.i) yakmak, tutuşturmak;

سجر (*suyu*) taşırmak;

مُسَجَّر uzun ve düz [saç];

[2] سجارة ALF.BKZ.;

سجع *a* (سَجْع) [güvercin, kumru] ötmek, ses çıkarmak; seci yapmak, kafiyeli konuşmak;

سجع seci yapmak, kafiyeli konuşmak;

سجع kafiyeli söz, sesi;

سجعة ⇑;

ساجع seci yapan, kafiyeli konuşan;

سَجُف ç. سُجُوف, أَسْجَاف örtü, perde

سُجَاف ç. سُجُف ⇑;

سُجُق T.> sucuk;

سجل ⇒ سَجَّلَ (*bşi*) kaydetmek, girmek, girdiler arasına almak; (*bşi*) deftere not etmek; (*bşi*) tescil etmek, resmi kaydını yapmak; (*bşi*)

belgelerle ispat etmek, tevsik etmek; (*bşin*) delilini, belgesini sunmak; (*bşi* على *b-nin borcuna, hesabına*) yazmak; (*bşi sesi, bilgiyi*) kaydetmek, kaydını yapmak [teyp vb. ile kaset vb.e]; (*manzarayı, görüntüyü*) yakalamak; (*rekoru*) kırmak, elde etmek; (*bşi*) ticari sicile geçmek; (*bşin*) patentini almak, (*bşi*) müseccel hale getirmek; سَاجَلَ rekabet etmek, çekişmeye girmek; (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; سَاجَلَهُ الحَدِيث biri ile konuşma yapmak; biri ile görüşmek, görüşme yapmak;

سِجِلّ ç. سِجِلاَّت liste; kayıt; سِجِلاَّت arşiv, kayıtlar ¶ السِّجِلّ التِّجَارِي ticari sicil; سِجِلّ الزِّيَارَات ziyaretçi defteri; سِجِلّ التَّشْرِيفَات ziyaretçi listesi; سِجِلّ (سِجِلاَّت) الإطْيَان ⇑ السِّجِلّ الْعَقَارِي kadastro;

تَسْجِيل ç. -آت kaydetme, girme; tescil; belge ile ispat etme, belgeleme, tevsik; [kaset vb.] kayıt; ¶ تَسْجِيل عَقَارِي kadastro kaydı; آلَة تَسْجِيل الصَّوْت teyp;

سِجَال rekabet, çekişme; ¶ كَانَت الحَرْبُ سِجَالاً بينهم savaş, tarafların bir lehine bir aleyhine gelişiyordu;

مُسَاجَلَة ç. -آت rekabet, çekişme; tartışma, münakaşa;

مُسَجِّل ç. -ون tescil eden, kayıt yapan; noter; (ç. -آت) teyp ¶ شَرِيط مُسَجَّل ç. شَرَائِط kaset; مُسَجِّلَة مُسَجِّل الكُلِّيَّة fakülte sekreteri;

مُسَجَّل kayıtlı; رِسَالَة مُسَجَّلَة taahhütlü mektup; مُرَاسَلاَت مُسَجَّلَة taahhütlü posta;

سَجَمَ *u* (سَجَام, سُجُوم) [göz yaşı, su vb.] akıp gitmek, akmak; سَجَمَ *u, i* (سُجُوم, سَجْم, سَجَمَان) [tıpır tıpır] (*gözyaşı*) dökmek, (*suyunu*) dökmek [ırmak vb.]; أَسْجَمَ (*gözyaşı*) dökmek; اِنْسَجَمَ [su] akıp gitmek, akmak; [konuşma] akıcı, güzel olmak; ahenkli olmak; (مَعَ ...*ile*) uyum sağlamak;

اِنْسِجَام akıcılık [konuşma]; ahenk; düzen;

مُنْسَجِم ahenkli, düzenli;

سَجَنَ *u* (سَجْن) (*b-i*) hapsetmek, hapse koymak;

سَجْن hapis, hapse koyma;

سِجْن ç. سُجُون hapis, hücre;

سَجِين ç. سُجَنَاء, سَجْنَى mahpus; hapsedilmiş;

سَجِينَة ç. -آت [kadın] mahpus;

سَجَّان gardiyan, bekçi;

مَسْجُون ç. مَسَاجِين mahpus; hapsetme;

سَجَا (سجو) *u* (سُجُوّ, سَجْو) [gece, deniz] sakin olmak; سَجَّى (*ölüyü*) kefenlemek, kefene sarmak; تَسَجَّى (*elbise ile*) örtünmek;

سَجِيَّة ç. سَجَايَا tabiat, seciye, karakter; [çoğ.] özellikler ¶ عَنْ سَجِيَّة kendliğinden;

سَاجٍ sakin [gece, deniz]; karanlık [gece];

مُسَجًّى kefenlenmiş [ceset];

سَحَّ *u, i* (سُحُوح, سَحّ) akmak, akarak gitmek; ¶ سَحَّت السَّمَاءُ şiddetli yağmur yağmak;

عَيْن سَحَّاحَة çok ağlayan göz;

سَحَبَ *a* (سَحْب) (*bşi*) yerde sürüklemek, çekmek; peşi sıra sürümek; (*b-i, bşi*) geri çekmek, almak; (*birlikleri,* عن ...*den*) çekmek; (*bşi,* من ...*den*) almak, mülkiyetinden çıkar-

mak; (*suyu*) çekmek; (*parayı*) [hesaptan] çekmek; (*çek* vb.); çekmek; (*kılıcı*) kınından çekmek; [kanun vb.] (*bşi*, على ...*e*) uygulamak, tatbik etmek; ¶ سَحَبَ العَمَلَ بِهِ عَلَى... *bşin* tatbik, uygulama alanını ...e kadar genişletmek; انْسَحَبَ sürüklenmek, çekilmek; (من ...*den*) geri çekilmek, vazgeçmek, dönmek [özl. birlikleri, kuvvetleri]; [kanun vb.] (على ...*e*) uygulanmak, tatbik edilmek;

سَحْب [birlikleri, parayı, hakkı vb.i] geri alma, çekme; (ç. سُحُوبَات) çekiliş [piyango, kura vb. için];

سَحَاب bulut [cin.is.];

سَحَابَة [tek.is.] ç. سَحَائِب, سُحُوب bulut; (ç. -آت) şemsiye FAS.; ... سَحَابَةَ [meb. mud. kul.] ...boyunca süresince; ¶ سَحَابَةَ النَّهَارِ (الْيَوْمِ) bütün gün boyunca; سِرْنَا سَحَابَةَ يَوْمِنَا bütün gün boyunca yürüdük; أَرْبَعَةَ قُرُونٍ dört asır boyunca, dört asır(dır);

سُحَابَة gözdeki zar, perde;

سَحَّاب SUR., FİL. fermuar;

مَسْحَب: مَسْحَبُ الْهَوَاءِ hava akımının bulunduğu, cereyanlı yer; hava akımı, cereyan;

انْسِحَاب geri çekilme, dönme, vazgeçme [özl. ASK.]; istifa, çekilme; açılma, büyüme, genişleme;

سَاحِب [çek vb.i] çeken;

الْمَسْحُوبُ عَلَيْهِ havale alan kişi;

ç. أَسْحَات yasak, yasaklanan şey; kanunsuz mal, mülk;

سَحَجَ *a* (سَحْج) (*bşi*) kazıyarak silmek; (*deriyi*) sıyırmak, sürtünüp berelemek; سَحَّجَ (*bşi*) kazıyıp silmek; sıyırmak, soymak;

مِسْحَج ç. مَسَاحِج rende, planya;

مِسْحَجَة ç. مَسَاحِج planya tezgahı;

مِسْحَاج ç. مَسَاحِيج rende, planya;

مَسْحُوج sıyrık, sürtünme [deri vb.de];

سَحَرَ *a* (سِحْر) (*b-i*, *bşi*) büyülemek, (*b-e*, *bşe*) büyü, sihir yapmak; سَحَّرَ = سَحَرَ; تَسَحَّرَ sahur yemeği yemek;

سَحْر ç. أَسْحَار, سُحُور akciğerler, solunum organları;

سِحْر sihir, büyü; (ç. أَسْحَار, سُحُور) büyü, sihir; çekicilik, cazibe [kadın için];

سِحْرِي sihir, büyü ile ilgili, sihirli, büyülü; ¶ فَانُوس سِحْرِي projeksiyon makinesi;

سَحَر ç. أَسْحَار seher vakti, tan vakti;

سَحُور sahur yemeği;

سَحَّار ç. ـون- sihirbaz, büyücü; büyüleyen;

سَحَّارَة [kadın] büyücü, sihirbaz, adı;

سَحَّارَة ç. ـآت- mecra, ark; (ç. سَحَاحِير) kutu;

مَسَاحِر: انْتَفَخَتْ مَسَاحِرُهُ göğsü kabarmak [korkudan ya da övünme sebebiyle];

سَاحِر büyüleyici; (ç. سُحَّار, سَحَرَة, ـون-) büyücü, sihirbaz;

سَوَاحِر ç. سَاحِرَة [kadın] büyücü;

سَحَقَ *a* (سَحْق) (*bşi*) ezmek, (*b-i*) öldürmek; (*bşi*) ezmek, parçalamak, toz haline getirmek; (*bşi*, örn. *orduyu*) yok etmek; (*kumaşı*) eskitmek, yıpratmak سَحِقَ *a*, سَحُقَ *u* (سُحْق) uzaklaşmak; سَحَّقَ ezmek; yok etmek, imha

etmek; تَسَحُّق ve اِنْسِحاق ezilmek, parçalanmak, toz haline gelmek;

سَحْق ezme, parçalama, toz haline getirme; سُحُوق [çoğ.] eski elbise;

سُحْق , سُحُق uzaklık; derinlik [çukur vb. için] ¶ سُحْقًا لَهُ uzak olsun!, cehenneme kadar yolu var!;

سَحِيق uzakta, uzak, ırak; derin, dipsiz [çukur, derinlik vb.];

سِحَاق ve مُسَاحَقَة sevicilik, lezbiyenlik;

اِنْسِحَاق القَلْب pişmanlık, nedamet;

سَاحِق ezen, parçalayan; çok kuvvetli karşı konulmaz, ezici [çoğunluk];

مَسْحُوق dövülmüş, ufalanmış (ç مَسَاحِيق) toz (halinde); ¶ مَسْحُوق الفَحْم kömür tozu;

مُنْسَحِق القَلْب pişman, nedamet içinde;

سَحَلَ *a* (سَحْل) (*bşi*) soymak, sıyırmak; (*bşi*) düzlemek; pürüzsüz yapmak; (*bşi*) rendelemek (*bşi*) eğelemek, törpülemek;

سُحَالَة talaş, rende artığı;

سَحْلِيَّة ç. سَحَال kertenkele ZOO. MIS.;

مِسْحَل ç. مَسَاحِل rende, planya; mala; eğe, törpü;

سَاحِل ç. سَوَاحِل sahil, plaj; MIS. nehir kıyısı ¶ حَفَرَ السَّوَاحِل sahil koruma; لاَ سَاحِلَ لَهُ sahili olmayan, denizlere açılmayan, kıyısız;

سَاحِلِي sahil...i [na't]; (ç سَوَاحِلَة) kıyıda, sahilde yaşayan; [is.] Savahili lisanı;

سَحْلَب salep [içecek ve bitkisinden elde edilen toz];

سَحَم siyah renk, siyahlık;

سُحْمَة siyah renkli, siyahlık;

سُحَام ⇑;

أَسْحَم müe. سَحْمَاء ç. سُحْم siyah;

سَحَنَ *a* (سَحْن) (*bşi*) ezmek, parçalamak, öğütmek; (*bşi*) rendeleyerek düzlemek;

سَحْنَة ve سَحَنَة ç. سَحَنَات, سُحُن [dış] görünüş, manzara, görüntü; yüz ifadesi, çehre;

مِسْحَنَة ç. مَسَاحِن havan eli, tokmağı;

سَحَايَة ç. سَحَايَا beyin zarı;

سَحَائِي beyin zarına ait; ¶ مَرَض الإِلْتِهَاب السَّحَائِي menenjit, beyin zarı iltihabı;

مِسْحَاة ç. مَسَاحٍ kürek, bel;

سُخْتِيَان maroken [deri];

سَخِرَ *a* (سَخَر, سَخْر, سُخْرَة, مَسْخَر) (من veya ب ...*e*) gülmek, (ب veya من *ile*) alay, istihza etmek, eğlenmek; سَخَّرَ (*b-i*, *bşi*, ل ...*in*) emrine vermek, hizmetine vermek; (*bşi*, ل ...*in*) kullanımına vermek, kullandırtmak, (*bşi*, ل ...*e*) yarayacak hale getirmek; (*b-i*, *bşi*, ل *için*) kullanmak, işletmek; تَسَخَّرَ (*b-nin*) emrinde olmak, (*b-e*) boyun eğmek; küçümsemek, tahkir etmek;

سُخْرَة alay konusu [olan şey]; zorunlu ve ücretsiz iş ¶ رِجَال السُّخْرَة köleler; أَعْمَال السُّخْرَة zorunlu ve ücretsiz iş;

سُخْرِي alay konusu; ücretsiz ve zorla yaptırılan [iş];

سُخْرِيَة alay, eğlenme, alay konusu;

مَسْخَرَة ç. مَسَاخِر alaykonusu; maskara; tuhaf, gülünç, komik;

تَسْخِير emrine, hizmetine verme;

مُسَخِّر zorlayan, baskıcı;

سَخَطَ *a* (سَخَط) (على ya da *b-e*, *bşe*) canı sıkılmak, kızmak, içermek, gücenmek (على veya *b-den*, *bşden*) memnun olmak; أَسْخَطَ memnuniyetsizliğe sebep olmak, (*b-i*) gücendirmek, darıltmak; (*b-i*) kızdırmak, öfkelendirmek, sinirlendirmek; تَسَخَّطَ = سَخِطَ ;

سُخْط ve سَخَط darılma, gücenme, kızma, sinirlenme; öfke, gazap, hiddet;

مَسْخَطَة ç. مَسَاخِط kızılan, kızgınlık duyulan şey, öfkenin sebebi;

مَسْخُوط tiksindiren, iğrenç; (ç. مَسَاخِيط) MIS. put;

تَسَخُّط öfke, kızgınlık, hiddet;

سَخُفَ *u* (سُخْف, سَخَافَة) [fikir, düşünce, anlayış] zayıf, cılız olmak; aptal, ahmak olmak;

سُخْف bunaklık, geri zekalılık; saçmalık, ahmaklık;

سَخِيف ç. سِخَاف aptal, ahmak; saçma, aptalca; adi, alçak, değersiz; (ç. سُخَفَاء) alık;

سَخَافَة bunaklık; (ç. -آت) saçmalık, saçma sapan ya da çocukça davranış;

سَخَائِف [çoğ.] aptalca, saçma şeyler;

سَخْلَة ç. سَخَال kuzu;

سَخَّمَ ⇒ سخم (*bşi*) karartmak, kara yapmak; سَخَّمَ بَصَرَهُ *b-i* kızdırmak; تَسَخَّمَ (على *b-i*) sevmemek, (على *b-den*) hoşlanmamak;

سَخَم siyahlık;

سُخْمَة siyahlık; nefret, kin;

سُخَام is, kurum;

سَخِيمَة ç. سَخَائِم nefret, kin;

سَخِنَ *a* سَخَن *u* (سُخْنَة, سَخَانَة, سُخُونَة) ısınmak, sıcak olmak; ateşlenmek, ateş basmak;

سَخَّنَ (*bşi*) ısıtmak; أَسْخَنَ = سَخَّنَ ;

سُخْن sıcak;

سَخَانَة ısı, sıcaklık;

سُخُونَة ısı, sıcaklık;

سَخَّانَة الحَمَّام : şofben, kazan, termosifon;

سَخَنَات sıcak su kaynakları;

سَاخِن ç. سُخَّان sıcak;

سَخَا *u* , سَخِيَ *a* (سَخَاء) ve سَخِنَ ve سخى سخو (سَخَاوَة) سَخُوَ *u* (على *b-e*, ب *bşi*) bol bol vermek, (على *b-e*, ب *bşde*) cömert davranmak; (ب *bşi*, على *b-e*) karşılıksız vermek, ihsan etmek, lutfetmek; تَسَخَّى cömert, eli açık davranmak; تَسَاخَى = تَسَخَّى ;

سَخَاء cömertlik, eliaçıklık;

سَخِيّ ç. أَسْخِيَاء eliaçık, cömert; (ب *bşi*) bol bol veren; ¶ أَمْوَال سَخِيَّة bol mal mülk; سَخِيَّ النَّفْسِ عَنِ الشَّيْءِ *bşi* bıraktığı, terkettiği için üzüntü duymayan [memnun];

سَخَاوَة cömertlik, eli açıklık;

سَدَّ *u* (سد) (*bşin*) önünü kapanmış, [durdurmak için] kapamak; (*bşi*) tıkamak; (*bş ile*) barikat, set oluşturmak; (*borçları*, *masrafları*) ödemek, kapatmak; (*ihtiyacı* vb.i) karşılamak, gidermek ¶ سَدَّ ثُغْرَةً bir yarık, gedik kapatmak; سَدَّ خَلَّةً ⇑; سَدَّ ثَلْمَةً bir eksikliği gidermek,telafi etmek; سَدَّ حَاجَتَهُ *b-nin* bir hacetini gidermek, ihtiyacını karşılamak; سَدَّ رَمَقَهُ

birinin ancak ihtiyaçlarını karşılamak; *b-nin* açlığını gidermek; سَدَّ مَسَدَّهُ *b-nin* yerini almak, tutmak, doldurmak; سَدَّ مَطَامِعَهُ birinin ihtiyaçlarını karşılamak; سَدَّ فَرَاغًا bir boşluğu doldurmak; سَدَّ النَّوَاقِصَ eksiklikleri gidermek, kapatmak; سَدَّ *i* (سَدَاد, سُدُود) doğru, uygun, münasip, tam yerinde olmak; isabet etmek, isabetli olmak; سَدَّدَ (*bşin*) önüne barikat çekmek, set oluşturmak; (*masrafları, borçları* vsi) kapatmak, ödemek; (*b-i*, إِلَى ...*e*) rehberliğini yapmak, yolu göstermek; (*b-i*, الى ...*e*) yöneltmek; (الى ...*e*) doğrultmak; (الى ...*e*) nişanlamak; (الى *üzerine*) odaklamak, yoğunlaştırmak FOT.; (نَحْوَ ya da الى *bşe*) nişan almak; ¶ سدد دينا bir borcu kapatmak, ödemek; سَدَّدَ عَجْزًا bir eksikliği, noksanı gidermek; سَدَّدَ اللّٰهُ خَطَاهُ Allah (*b-e*) hidayet etmek; أَسَدَّ isabet etmek, isabetli olmak; [tam] yerinde, uygun, münasip olmak; تَسَدَّدَ (الى ...*e*) yönelmek; اِسْتَدَّ önüne engel, set çekilmek, tıkanmak;

سَدّ önünü kapama, durdurma, tıkama; set çekme, barikat kurma; [borçlar, masraflar için] kapatma, ödeme; [ihtiyaç vb.] giderme, karşılama; سَدّ ve سُدّ ç. سُدُود, أَسْدَاد set, blok, barikat; sur, siper; toprak duvar, bent; baraj; büğet; mania, engel; engel SPO.; حَارَة السَّدّ çıkmaz sokak;

سَدَّة set, blok; barikat; engel, mania; baraj [duvarı]; ¶ السَّدَّة الشَّرْيَانِيَّة amboli; damar tıkanıklığı;

سُدَّة ç. سُدَد kapı; kapı eşiği, eşik; oturak yeri, oturulacak yer; divan;

سَدَد tıkama [boru vb.];

سَدَاد [borç, masraf vb.] kapatma, ödeme; uygun, yerinde olan, isabetli şey; tam yerinde olma, isabetli olma ¶ تَحْتَ السَّدَاد kapanmamış, ödenmemiş [borç] TİC.; بِسَدَاد uygun münasip bir şekilde; سَدَاد الرَّأْي sağ görülü olma, mantıklılık, aklı selim sahibi olma;

سِدَاد ç. أَسِدَّة tıpa, tıkaç;

سِدَادَة tıpa, tıkaç; nişangah [silah için];

سَدِيد hedefi vuran, isabetli [ok vb]; doğru, uygun, münasip, yerinde [cevap, görüş];

أَسَدّ daha doğru ⇑;

تَسْدِيد (*borcu, masrafı* ödeme, kapama; ¶ تَحْتَ التَّسْدِيد açık, ödenmemiş TİC.;

سَادّ engelleyici, mani olan;

مَسْدُود kapalı [devre, ELK.]; سَارَ فِي طَرِيقٍ مَسْدُودٍ sonuç getirmeyecek bir yol izlemek;

سَدَّاب = صَدَّاب MIS.;

سَدِرَ *a* (سَدَارَة, سَدَر) [göz] kamaşmak; şaşırmak, hayret etmek, kafası karışmak; aldatılmak, yanlış yola sevkedilmek;

سِدْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. سُدُور, سِدَر -آت, sedir ağacı, dağ selvisi; hünnap, çiğde BOT. Zizyphus jujuba; بَلَغَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى en büyük isteğine, dileğine ulaşmak, en büyük amacını elde etmek;

سَدَارَة ç. سَدَائِر bir çeşit başlık IR.;

سِدَارَة = -آت ç. سِيدَارَة ;

سَادِر (فى *bşi*) umursamayan;

سَدَّسَ (*bşi*) altıkat yapmak; (*bşi*) altı ile çarpmak; (*bşi*) altıgen şekilli yapmak; ⇒ سدس

سُدْس ç. أَسْدَاس altıda bir;

سُدَاسِي altı kat; altılı, altı parçalı, kısımlı;

السَّادِس altıncı [yine السَّاتَ];

مُسَدَّس altılı; altıgen; altı açılı; (ç. -آت) tabanca [altıpatlar]; ¶ مُسَدَّس اِشَارَةٍ işaret tabancası;

مُسَدَّسَة tabanca, [altıpatlar, piştov];

أَسْدَفَ [gece] kararmak; ⇒ سدف

سَدَف ç. أَسْدَاف karanlık, alacakaranlık;

سُدْفَة ⇑; perde;

سَدَلَ *u, i* (سَدْل) (*bşi*) elbiseyi, perdeyi, sarkıtma; (*bşi*, على *üzerine*) sarkıtmak, bırakmak; سُدِلَ [edil.] (على *üzerinde*) sarkmak; سَدَّلَ ; تَسَدَّلَ sarkmak; انْسَدَلَ ve أَسْدَلَ = سَدَلَ (على üzerine) sarkmak;

سِدْل ç. سُدُول, أَسْدَال örtü, perde;

انْسَدَمَ [kaynak, menba] kurumak, suyu çekilmek; ⇒ سدم

سَدَم hüzün, tasa, üzgünlük;

سَدِيم ç. سُدُم hafif, sis, pus; nebula ASTR.;

سَدِيمِي bulutlu, dumanlı; bulutumsu, nebülöz ASTR.;

سِدَانَة bekçi kulubesi, muhafız odası;

سَادِن ç. سَدَنَة bekçi, koruyucu [özl. Kabe'de]; zangoç HRİ.; muhafız, koruma; سَدَنَة [çoğ.] dişli [silah, tank vb. için];

سَدَّى (*bağışı* الى *b-e*) bırakmak, ihsan etmek; أَسْدَى (*b-e hayrı, kârı, kazancı* الى *b-e*) bağışlamak, hibe etmek; (*bşi*) yapabilmek, hakkından gelmek, becermek; yerine getirmek; ¶ أَسْدَى اِلَيْهِ خِدْمَةً *b-e* bir hizmeti sunmak; أَسْدَى اِلَيْهِ الإِرْشَادَاتِ *b-e* yol göstermek, tavsiyelerde bulunmak; أَسْدَى الشُّكْرَ لَهُ *b-e* şükranını dile getirmek, teşekkürlerini sunmak, arzetmek; أَسْدَى فَائِدَة fayda getirmek, yaramak; أَسْدَى اِلَيْهِ النُّصْحَ (لَهُ) *b-e* nasihat etmek, nasihatta bulunmak; أَسْدَى اِلَيْهِ يَدًا *b-e* yardımda bulunmak;

سَدًا ç. أَسْدِيَة eğrilik, çarpıklık, defo [kumaşta]; sıra, silsile [hikayenin, tartışmanın];

سَدَاة ⇑; ⇑;

سُدًى boşa, boş yere, beyhude, faydasız olarak; ذَهَبَ سُدًى boşa gitmek, (hiç bir) yarar, fayda getirmemek;

سَذَاب sedef otu BOT. Ruta graveolens;

سَذَبِي [na't] sedefotu…si;

سَذَاجَة basitlik, kolaylık; masumluk; sadelik, gösterişsizlik; samimiyet, riyasız olma;

سَاذِج ç. سُذَّج basit; sade, tek renkli; masum, saf; samimi, candan [kişilik]; ilkel;

سَر Far.> baş [eski ve birleşik kul.];

سَرْدَار MIS. başkomutan, serdar; سَرْعَسْكَر ESK. serasker, general; سَرْيَاوَرَان komutana bilgi veren ve emirlerini tebliğ eden general;

سَرَّ *u* (مَسَرَّة, تَسِرَّة, سُرُور) (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek; سُرَّ (سُرُور) [edil.](من veya ل veya ب …*e*) sevinmek; سَرَّرَ (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek; سَارَّ (*b-e*) bir sırrı açmak; ¶ سَارَّهُ فِي أُذُنِهِ *b-nin* kulağına fısıldamak;

سُرُور mutluluk, neşe, eğlenme; şenlik;
سَرَايِر ,اَسِرَّة ,سُرُرٌ سَرِير döşek, yatak; taht;
سَرِيرَة ç. سَرَائِر sır, gizem; gizli düşünce; akıl, gönül ¶ صَفَاء السَّرِيرَة vicdan temizliği, rahatlığı; طَيِّب السَّرِيرَة içi rahat;
سَرَّاء mutluluk, refah, bolluk; فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ iyi ve kötü günde, darlıkta ve bollukta;
سُرِّيَّة ç. سَرَارِي odalık, cariye;
مَسَرَّة ç. mutluluk, neşe, memnuniyet; şenlik, çümbüş;
مَسَارّ ç. مِسَرَّة telefon;
تَسَرٍّ cariyelik, cariye olmak;
⇑ اِسْتِسْرَار;
سَارّ neşeli, şen, sevinçli;
مَسْرُور (ب …den dolayı) mutlu, şen, neşeli; (ب …*den*) memnun, hoşnut;
مُسِرّ sevindirici, mutlu eden;
مُسْتَسَرّ gizlenme, saklanma yeri;
سُرَادِق ç. آت- büyük çadır, otağ;
سِرَاط bkz. صِرَاط ;
سَرَاي büyük bina; saray;
سَرَايَة ç. آت- büyük bina; saray ¶ الصَّفْرَاء akıl hastanesi, tımarhane MIS.;
سَرِبَ[1] *a* (سَرَب) akmak, sızmak, dışarı sızmak; سَرَّبَ (*b-i*, *bşi*, الى …*e*) toplu halde, grup olarak yollamak, göndermek; تَسَرَّبَ akmak; sızmak, sızıntı yapmak; sıvışmak, kaçmak; (الى …*in içine*) işlemek, geçmek, nüfuz etmek; (فى …*e*, …*in arasına*) girmek, sızmak, kayıp, akıp gitmek; [haber] (الى …*e*) sızmak;

أَسَرَّ (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek; (*bşi*) saklamak, sır olarak gizlemek; (الى *b-e*, *bşi* veya ب *bşi*) sır olarak açmak, söylemek; (الى *b-e bşi* veya ب *bşi*) fısıldamak; ¶ أَسَرَّ فِي أُذُنِهِ (*bşi*) *b-nin* kulağına söylemek, fısıldamak; تَسَرَّى ve تَسَرَّرَ (*bir kadını veya* ب *bir kadını* "سُرِّيَّة *odalık, cariye*" olarak) almak; اِسْتَسَرَّ gizlenmeye çalışmak; (عن …*den*) saklanmak; (*kadını*) cariye, odalık olarak almak;
سِرّ ç. أَسْرَار sır; gizli düşünce; bir şeyin özü, içi, ortası; gizlilik; esrarlı, gizemli; gerçek, asli sebep; سِرًّا gizli olarak, gizliden; سِرًّا وَ عَلَنِيَةً ¶ سِرّ اللَّيْلِ gizli ve açık olarak; كَاتِم السِّرِّ parola; كَاتِب السِّرِّ özel sekreter; ⇑; كَلِمَة السِّرِّ parola; بِسِرِّكُم ya da فِي سِرِّكُم sıhhatinize!; فِي سِرِّهِ içinden, gizli olarak; أَتْعَبَ سِرَّهُ *b-i* rahatsız etmek, sıkmak;
سِرِّيّ [na't] sır…; özel; mahrem, gizli; esrarlı; ¶ الأَمْرَاض السِّرِّيَّة zührevi hastlıklar;
سِرِّيَّة gizlilik; sır;
سُرَّة ç. أَسِرَّة göbek kordonu, bağı;
سُرّ ç. سُرُر ,-آت göbek ANAT.; merkez;
سُرِّيّ göbek…si, göbek ile ilgili; الحَبْل السُّرِّيّ göbek bağı, kordonu;
سُرُر ve سِرَر göbek bağı, kordonu;
سُرُر el ayasındaki ya da alındaki çizgiler;
سَرَار : سَرَار الشَّهْرِ [kameri] ayın son gecesi;
سِرَار ç. أَسَارِير ,أَسِرَّة el ayasındaki ya da alındaki çizgi; [çoğ.] çehreler, yüz ifadesi [yine أَسَارِير الوَجْهِ];

[haber] yayılmak, ağızlarda dolaşmak;

انْسَرَبَ [hayvan] saklanmak, inine, kovuğuna girmek;

سَرْب ç. أَسْرَاب sürü; filo; gönül; akıl; ¶ سِرْبٌ مِنَ النَّحْلِ arı oğulu, sürüsü; هَادِئُ السِّرْبِ sakin, kendi halinde;

سَرَب ç. أَسْرَاب in, kovuk; yeraltı geçidi, dehliz; tünel;

سُرْبَة ç. سُرَب sürü, küme;

سَرَاب serap; hayal, aldanış, lağım pisliği;

مَسْرَب ç. مَسَارِب bir şeyin geçtiği yer, yol; dere, nehir yatağı; lağım [kanalı];

سَارِب bariz, aşikar, göze çarpan;

سَارِبَة ç. سَوَارِب sürüngen;

اسرب[2] ALF.BKZ.;

سربل (*b-e*) "سِرْبَال" giydirmek; (*b-e*, ب *bşi*) giydirmek; (*bşi* ب *ile*) sarmak, ambalaj yapmak; تَسَرْبَلَ "سِرْبَال" giymek; (*elbise*) giymek; (ب *ile*) üstünü örtmek, kaplamak; (ب *bşe*) sarınmak;

سِرْبَال ç. سَرَابِيل gömlek; elbise;

مُتَسَرْبِل بِالشَّبَاب : مُتَسَرْبِل gençlik dolu;

سرج *u* (سَرْج) (*saçı*) örmek, bağlamak; سَرَّجَ örmek, bağlamak; (*bşi*) teyellemek, eğreti dikmek; (*hayvana*) semer, eğer vurmak, (*hayvanı*) eğerlemek; أَسْرَجَ ⇑; (السِّرَاجَ *lambayı*) yakmak;

سَرْج ç. سُرُوج eğer;

سِرَاج ç. سُرُج lamba ışık; سِرَاج الحَرَكَة trafik lambası; سِرَاج اللَّيْل ateşböceği ZOO.;

سِرَاجَة semercilik, eğercilik mesleği; sakağı, ruam;

سَرَّاج semerci, eğerci;

سُرُوجِي ⇑;

سُرُوجِيَّة semercilik mesleği;

مِسْرَجَة ç. مَسَارِج lamba;

سيرج[2] ALF.BKZ.;

سرجين[3] gübre;

سرح *a* (سُرُوح) ayrılmak, gitmek, uzaklaşmak; avare avare dolaşmak; [sürü] otlayarak gezinmek; [akıl, zihin] karışmak; سَرِحَ *a* serbest rahat davranmak, olmak ¶ سَرِحَ وَ مَرِحَ istediğini yapmak; سَرَّحَ (*hayvanı*) salmak otlamaya bırakmak; (*b-i*) göndermek; (*b-i*) gitmesine izin vermek, gitmeye bırakmak; (هَا *kadını*) [boşayıp] bırakmak; (*b-i*) ayırmak, çıkarmak; (*b-i*) işten çıkarmak, görevden almak; (*gözlerini*) gezdirmek; (*orduyu, askeri*) dağıtmak, terhis etmek; *b-nin* (عن) sıkıntılarını dertlerini gidermek [yine سَرَّحَ عُمُومَه]; (*saçı*) taramak; ¶ سَرَّحَ شَعْرَهُ saçını taramak; saçını düzeltmek; سَرَّحَ نَظَرَهُ *gözünü, bakışlarını* (الى ...*e*) dikmek; انْسَرَحَ : انْسَرَحَ يُفَكِّرُ düşüncelere dalmak;

سَرَاح kadını [boşayıp] bırakma; serbest bırakma; اطْلَقَ سَرَاحَهُ *b-e* hürriyetini vermek, bağışlamak, serbest bırakmak; اطْلَاق سَرَاحه (*b-nin*) serbest bırakılması; مُنْطَلِق السَّرَاحِ hür, özgür;

بَائِع سَرِيح ve سَرِيح seyyar satıcı;

سِرْحَان ç. سِرَاحِين, سِرَاح kurt [yırtıcı hayvan] ZOO.;

مَسْرَح ç. مَسَارِيح mera, otlak; tiyatro; perde ¶ مَسْرَح التَّمْثِيل tiyatro;

مَسْرَحِي [na't] tiyatro ile ilgili, tiyatro…si;

مَسْرَحِيَّة ç. -آت [tiyatro] oyun;

تَسْرِيح bırakma; işten çıkarma; serbest bırakma; (*orduyu, askeri*) dağıtma, terhis etme; (ç. تَسَارِيح) izin, ruhsat, yetki;

تَسْرِيحَة ç. -آت saç tuvaleti, şekli;

سَارِح مَارِح : سَارِح rahat ve serbest dolaşan; hür ve zorlama altında olmayan, serbest;

سَارِح الفِكْرِ düşüncelere dalmış, dalgın;

مُنْسَرِح bir şiir vezni ¶ مُنْسَرِح الفِكْرِ dalgın, düşüncelere dalmış;

سَارُوخ ç. سَوَارِيخ roket [yine صَارُوخ];

سَرَدَ *u* (سَرْد) (*bşi*) delmek; (*bşi* örn. *konuşmayı*) sürdürmek, (*bşe*) devam etmek; (*hadiseleri, olayları*) tek tek sıralamak, söylemek, zikretmek; (*bşi*) aktarmak, açıkça ifade etmek; سَرَّدَ (*bşi*) delmek;

سَرْد sıra ile söyleme, okuma; zikretme, anma; ayrıntlı ifade; [olayın, hikayenin] ifade, beyan; uygun, ahenkli;

سَرِيدَة : سَرِيدَة الْمَوْلِد Mevlit konuşması [Peygamber (sav) doğum yıldönümü esnasında yapılır] TUN.;

مَسْرَد [kitap için] indeks, dizin;

سِرْدَاب ç. سَرَادِيب, سَرَادِب mahzen; bodrum; tünel;

سِرْدَار başkomutan, başbuğ, serdar ESK., MIS.;

سِرَادِق ALF.BKZ.;

سَرْدِين [cin.is.; tek.is. ة] sardelye, ateşbalığı ZOO.

سَرَطَ[1] *a* (سَرَط, سَرَطَان) ve سَرَطَ *u, i* (*bşi*) yutma. ⇑ اِسْتَرْطَ ve تَسَرَّطَ;

سَرَطَان ç. -آت yengeç; kanser TIP.; yengeç ASTR. ¶ سَرَطَان بَحْرِي ıstakoz ZOO.;

سِرَاط[2] bkz. صِرَاط;

سَرُعَ *u* (سُرْعَة, سَرَاع, سِرَاع) hızlı, çabuk, süratli, seri olmak, tez davranmak; acele etmek; سَرَّعَ (*b-i*) acele ettirmek; (*hayvanı*) sevketmek, sürmek; (*bşi*) hızlandırmak, çabuklaştırmak, sürat kazandırmak; سَارَعَ (*e*... الى) koşmak (*e*... الى) en kısa yoldan, kestirmeden ulaşmak; (*de*... فى) acele etmek, çabuk, tez davranmak; اَسْرَعَ çabuk olmak; (*e*... الى) koşmak; (*de*... ب ya da فى) çabuk davranmak, acele etmek; (*bşi*) hızlandırmak, çabuklaştırmak; تَسَرَّعَ (*e*... الى) koşmak; (*de*... ب ya da فى) acele etmek, çabuk davranmak; تَسَارَعَ (*e*... الى) koşmak;

سُرْع ç. اَسْرَاع gem;

سُرْعَة hız, sürat; hızlılık, süratli olma, çabukluk; acele; vites; ¶ سُرْعَة الخَاطِر anlayış çabukluğu, zeka, zeyreklik; سُرْعَة التَّصْدِيق safdillik, herşeye kanma; سَيَّارَة ذَاتُ خَمْسِ سُرَعَاتٍ beş vitesli araba;

سُرْعَانَ مَا [fiilden önce] ne kadar da çabuk ...! [şaşırma ifadesi];

سَرِيع ç. سِرَاع, سُرْعَان hızlı, çabuk, seri, süratli, çevik; السَّرِيع bir şiir ölçüsü; ekspres [tren]; سَرِيعًا hızla, süratle, hızlı bir şeklide; ¶ سَرِيع التَّأَثُّر çabuk etkilenen, tesir altında kalan, hassas; سَرِيع الخَاطِر zeki, zeyrek, kıv-

الأَنْفَاسَ nefes nefese kalmak;

سَرِقَة çalma; soygun; (ç. -آت) hırsızlık;

سَرَّاق hırsız;

سُرَّاق, سَرَقَة, -ون ç. سَارِق hırsız

سَوارِق ç. سَارِقَة [kadın] hırsız;

مَسْرُوقَات çalıntı mallar;

مُنْسَرِق القُوَّة : مُنْسَرِق bitkin, tükenmiş;

سِرْك Fr.> sirk;

أَسْرَام ç. سِرْم anüs, serç;

سَرْمَد sonsuzluk, ebediyet;

سَرْمَدِي ebedi, sonsuz ya da ezeli;

سَرَنْدِيب Seylan adası;

سَرْو[1] [cin.is.; tek.is. ة] selvi, selvi ağacı BOT.;

سَرَى[2] ⇒ سرو (عَن قَلْبِه ya da عَنْه) (*b-i, b-nin* içini) rahatlatmak [yine, tasaları, üzüntüleri] gidermek; سُرِّيَ عَن نَفْسِه ve سُرِّيَ عَنْه [edil.] (*tasalarından, dertlerinden*, veya *endişe, korkudan*) kurtulmak [kurtarılmak]; sakinleşmek, [kızgınlıkdan, kargaşadan sonra]; tedirginliği gitmek; rahatlamak; morali düzelmek; سُرِّيَ عَنْهُ = اِنْسَرَى عَنْه ;

سَرَاة, اَسْرِيَاء, سُرَوَاء ç. سَرِيّ yüksek seviyeli, yüksek; asil; çeken, önemli [kişilik]; سَرَاة [çoğ.] üst sınıf, ekabir, önde gelenler, elit tabaka; bkz. سرى1 ;

سَرَوَات ç. سَرَاة topuk; arka, baş, şef; bkz. سَرَوَات القَوْمِ ¶ ; سَرِيّ önde gelenler, ekabir, büyükler, asiller;

تَسْرِيَة ç. -آت eğlence;

سَرَاوِيل ç. سروِيل, سِرْوَال pantalon; don;

سَرَى[1] *i* (مَسْرًى, سَرَيَان, سُرًى) gece yolculuğu rak zekalı; hazır cevap; سَرِيع التَّرَدُّد yüksek frekans ELO.; سَرِيع الزَّوَالِ kısa ömürlü; سَرِيع التَّصْدِيق safdil, herşeye inanan, çabucak kanan; سَرِيع الطَّلَقَات veya سَرِيع الطَّلْقِ seri ateşli, seri ateş eden; سَرِيع الْعَطَبِ kolay kırılabilir, kırılgan; سَرِيع التَّنَقُّلِ manevra kabiliyeti yüksek;

أَسْرَع daha hızlı, seri, süratli; مَا أَسْرَعَ أَنْ رَأَيْتُه Onu göreli pek fazla olmadı, az bir zaman önce onu gördüm;

سِرَاعًا çabucak, süratle, seri şekilde;

اِسْرَاع hızlandırma, çabuklaştırma;

تَسَرُّع acele, çabukluk;

مُتَسَرِّع hızlı, çabuk, seri, süratli; acele eden, aceleci, koşuşturan;

سَرْعَسْكَر bkz. سَر ;

سرف ⇒ أَسْرَفَ (فى...*de*) aşırı gitmek, haddi aşmak, (*bşi* veya فى *bşi*) israf etmek, fazla fazla harcamak;

سَرَف ve اِسْرَاف aşırılık, ifrat, taşkınlık; israf;

مُسْرِف aşırı, haddi aşan; müsrif;

سَرَقَ *i* (سَرْقَان, سَرَقَة, سَرِقَة, سَرِقَ) (*bşi*, من *b-den*) çalmak, aşırmak; سَرَّقَ (*b-i*) hırsızlıkla suçlamak, itham etmek; سَارَقَ النَّظَرَ اِلَيْه veya سَارَقَ النَّظَرَ *b-e* gizlice bakmak; سَارَقَ النَّوْم şekerleme yapmak; biraz kestirmek; اِنْسَرَقَ çalınmak; اِسْتَرَقَ (*bşi*, من *b-den*) çalmak; اِسْتَرَقَ ¶ (الى ...*e*) gizli gizli yaklaşmak; اِسْتَرَقَ السَّمْعَ bşi gizlice dinlemek, kulak kabartmak; اِسْتَرَقَ ; سَارَقَ النَّظَرَ اِلَيْه = اِسْتَرَقَ النَّظَرَ اِلَيْه

yapmak, geceleyin yola çıkma; [elektrik akımı] akmak; (من ...*den*) çıkmak, hasıl olmak; yayılmak; (على ...*de*, *için*) geçerli, geçerliliği olmak, (على ...*e*) uygulanır olmak, (على ...*in*) kapsamına girmek; (فى ...*e*) dalmak, derinlemesine girmek; [bir his, duygu] (الى نَفْسِهِ ...*in içine*) işlemek, nüfuz etmek, (الى نَفْسِهِ *b-nin içini*) kaplamak; سَرَى مَفْعُولُهُ yürürlükte olmak, geçerli olmak; اَسْرَى gece yolculuğu yapmak; (ب ...*e*) gece yolculuğu yaptırmak; سَرَّى bkz. تَسَرَّى;

سَرِيّ ç. سُرِيَان, اَسْرِيَة çay, ırmak; bkz. سَرْو;

سَرِيرَة ç. سَرَايَا bölük ASK.; kol, müfreze ASK. ¶ سَرِيَّة خَيَّالَة süvari bölüğü; سَرِيَّة الطَّيَرَان hava filosu;

سَرَيَان yayılma; geçerlilik, uygulanma, tatbik edilme;

اِسْرَاء gece yürüyüşü; اَلإِسْرَاء İsra, Hz. Muhammed'in (sav) Mescidi Aksa'dan yedi kat semaya olan yolculuğu;

سَارٍ ç. سُرَاة gece yolculuğu yapan; gece eğlencesi yapan; bulaşıcı, sari [hastalık]; geçerli, uygulamada; سَارِي المَفْعُولِ geçerli, yürürlükte olan;

سَارِيَة odaya vb.e cereyan, esinti;

سَارِيَة ç. سَوَارٍ, -آت) kolon, sütun; gemi direği;

سَرَايَة[2] ve سَرَايَا ALF.BKZ.;

سُرْيَانِ[3] Suriyeli; Süryani;

سُرْيَانِي Suriyeli; Süryani;

سَرْيَاوَرَان bkz. سر ;

سِيسْبَان ALF.BKZ.;

اِسْطَبَة ALF.BKZ.;

مَسَاطِب ç. مَسْطَبَة seki;

سَطَحَ *a* (سَطْح) (*bşi*) yaymak, açmak, sermek; (*bşi*) düzlemek, düz yapmak; (*b-i*) yere düşürmek, vurmak, çalmak; سَطَحَ ⇑; ⇑; تَسَطَّحَ yayılmak, açılmak; düz hale gelmek, sırt üstü yatmak; اِنْسَطَحَ yayılmak, açılmak; sırt üstü yatmak;

سَطْح ç. سُطُوح yüzey, satıh [yine GEO.]; düzlem GEO.; (ç. اَسْطُحَة, اَسْطُح) [düz] çatı, taras; güverte; سُطُوح taras MIS., SUR.; سَطْحُ البَحْرِ deniz seviyesi; سَطْح مَائِل eğik düzlem;

سَطْحِي [na't] dış, harici; düz; sathi, yüzeysel, üstünkörü; سَطْحِيَّات [çoğ.] zahir;

سَطْحِيَّة düz olma hali, düzlük; sathilik, yüzeysellik;

سَطِيح düz, yayılmış, açılmış;

مِسْطَاح harman yeri;

مُسَطَّح düz, eğik olmayan, (ç. -آت) yüzey ¶ قَدَم مُسَطَّحَة düztaban ayak;

سَطَرَ[1] *u* (سَطْر) ve سَطَّرَ (*bşe*) çizgi çizmek, (*bşe*)cetvelle çizgi çekmek; (*bşi*) yazıy/ kayda geçmek, (*bşi*)yazmak; (*bşi*, örn. *senedi*, *kontratı*) tanzim etmek, yazmak;

سَطْر, اَسْطَار, اَسْطُر, سُطُور ç. سَطَر satır; sıra, dizi;

سَاطُور ç. سَوَاطِير satır [kesici alet];

اُسْطُورَة ç. اَسَاطِير efsane, mit; masal;

اُسْطُورِي efsanevi, mitolojik;

سَعِدَ *a* ve سُعِدَ (سَعَادَة, سَعْد) mutlu, memnun olmak; ... سُعِدَ ب [edil.] ...den memnunluk duymak; سَاعَدَ (*b-e* فى veya على *bşde*) yardım etmek, yardımcı olmak; (*b-e* ب veya عَلَى..*de*) desteklemek, (*b-e*, ب veya عَلَّى ...*de*) arka çıkmak; (فى veya ل, عـلـى ...*e*) yardımda bulunmak; اسعد (*b-i*) mutlu etmek, kılmak; (*b-e*) yardım etmek ¶ ... اَسْعَدَ الحَظُّ ب ...de şansı yaver gitmek;

سَعْد ç. سُعُود baht [iyi] şans;

سَعِيد ç. سُعَدَاء (ب ...*den*) memnun; mutlu; neşe dolu; şanslı; mesut ¶ سَعِيد الذِّكْرِ müba-rek, kutlu;

سَعَادَة mutluluk, saadet; neşe; başarı, mu-vaffakiyet; paşa ünvanı; ... سَعَادَة [isimden önce] yüksek mevkili memurlara hitaben SUR., LÜB. ≈ Sayın..., ...bey; ¶ سَعَادَتُكُم ...Hazretleri [Paşaya hitaben] ESK.; صَاحِب السَّعَادَة saadetli... [paşanın ünvanı] ESK.; دَار السَّعَادَة İstanbul;

سَعُودِي Suudi; الْمَمْلَكَة العَرَبِيَّة السَّعُودِيَّة Suudi Arabistan;

سَعْدَان ç. سَعَادِين [kuyruksuz ya da kısa kuyruklu] maymun;

سَعْدَانَة ç. ـآت meme başı; سَعْدَانَة البَاب kapı tokmağı;

اَسْعَد daha mutlu;

مُسَاعَدَة ç. ـآت yardım, destek;

سَاعِد ç. سَوَاعِد kolun elden dirseğe kadar olan kısmı [ön kol]; ¶ هُوَ سَاعِدُهُ الأَيْمَن (O) onun sağ koludur; اِشْتَدَّ سَاعِدُهُ güçlenmek,

مِسْطَرَة ç. مَسَاطِر cetvel; ALF.BKZ.; مِسْطَرَة الحِسَاب sürgülü hesap cetveli;

مِسْطَار mala, sürgü;

مَسْطَرِين mala, sürgü MIS.;

تَسْطِير kayda, yazıya geçme;

مُسَطَّر döküman, yazılı kağıt;

سِيطَرة ALF.BKZ.;

سَطَعَ *a* (سُطُوع, سَطْع) yükselmek ve [toz , güzel koku vb.] yayılmak, kalkmak; parlamak, ışıldamak, parıldamak; açık, net olmak;

سَطْع parlaklık; ışıldama, parıldama;

سَطَع gümbürtü, güm sesi;

سُطُوع parlaklık; ışıldama;

اَسْطَع daha parlak; daha net, açık;

سَاطِع ç. سَوَاطِع parlak, parlayan, ışılda-yan; açık, net, apaçık [ispat];

[1]سَطَلَ *u* (سَطْل) (*b-i*) zehirlemek; اِنْسَطَلَ zehirlen-mek;

سَطْل ç. سُطُول, اَسْطَال [tahta ya da metal] kova;

[2]اسطول ALF.BKZ.;

سَطَّام tıpa, tıkaç;

سَطَا *u* (سَطْوَة, سَطْو) (ب veya على *bşin*) üzerine saldırmak, atılmak; (على *bir yeri*) soymak, talan etmek;

سَطْو saldırı; soygun, talan;

سَطْوَة ç. سَطَوَات saldırı; nüfuz, etki; gurur, kibir; güç, kuvvet;

أُسْطُوَانَة ALF.BKZ.;

سعة bkz. وسع ;

سعتر, صَعْتَر Yabani kekik BOT.;

kuvvetlenmek; فَتَّ في سَاعِدِهِ *b-nin* gücünü kırmak;

مَسْعُود ç. مَسَاعِيد mutlu; şanslı;

مُسَاعِد yardımcı, yardım eden; yardımcı [s. ve is.]; asistan, muavin;

مُسْعِد şanslı;

سعر *a* (سعر) (*ateşi, harbi*) tutuşturmak, kızıştırmak; سُعِّرَ [edil.] öfkelenmek, parlamak; سَعَّرَ (*bşe*) fiyat, paha biçmek; (*ateşi, savaşı*) tutuşturmak, kızıştırmak; piyasa fiyatını söylemek; سَاعَرَ (*b-ile*) pazarlık etmek, pazarlığa girişmek; أَسْعَرَ (*ateşi, yangını*) tutuşturmak, yakmak; تَسَعَّرَ yanmak, tutuşmak; [öfke] kabarmak; اِنْسَعَرَ çılgına dönmek, öfkelenmek; اِسْتَعَرَ yanmak, tutuşmak; [kavga, dövüş vb.] patlak vermek, çıkmak;

سِعْر ç. أَسْعَار fiyat; kıymet, bedel, paha; سِعْرُ السُّوقِ piyasa fiyatı, cari fiyat; سِعْرُ الخَصْمِ indirimli fiyat; سِعْرُ الفَائِدَةِ faiz oranı; سِعْرُ التَّسْلِيف faiz oranı; سِعْرُ القَطْعِ indirimli fiyat; سِعْرُ القِطْعَةِ parça başı fiyat;

سُعْر çılgınlık; coşkunluk, taşkınlık; cinnet;

سَعَر çılgınlık, coşkunluk, cinnet;

سُعَار açlık;

سَعِير ç. سُعُر alevli ateş; cehennem;

مِسْعَر ç. مَسَاعِر maşa;

مِسْعَار ç. مَسَاعِير maşa;

تَسْعِير fiyat narh koyma, paha biçme;

لَجْنَةُ التَّسْعِيرَةِ ¶ ⇑ تَسْعِيرَة fiyat tespit komitesi;

مَسْعُور çılgın, deli;

اِسْتَعَطَ ⇒ سعط (*bşi, enfiyeyi*) burnuna çekmek;

سَعُوط enfiye, burun otu;

مِسْعَط enfiye kutusu;

سَاعَفَ ⇒ سعف (*b-e*) yardım etmek; أَسْعَفَ (*b-e*, ب *bşde*) uymak, tabi olmak; (*b-e*) yardım etmek;

سَعَف [cin.is.; tek.is. ة] ç. ـآت hurma yaprağı;

إِسْعَاف ç. ـآت yardım; tıbbi yardım, tıbbi hizmet, sağlık hizmeti; الإِسْعَاف ilk yardım; ¶ اِسْعَافُ الْعَجَزَةِ yaşlılar yardım; جَمْعِيَّة الإِسْعَاف ilk yardım derneği; رِجَالُ الإِسْعَاف ilk yardım ekibi; sağlık personeli; سَيَّارَةُ الإِسْعَاف ambulans, ilk yardım arabası;

سَعَلَ *u* (سُعَال, سُعْلَة) öksürmek;

سُعْلَة öksürük;

سُعَال öksürük; ¶ السُّعَالُ الدِّيكِي boğmaca öksürüğü;

سَعْلَى ç. سَعْلَيَات dişi cin;

سَعَال ç. سَعْلاَة ⇑;

سُعْن : أَبُو سُعْنٍ أَفْرِيقِي Batı Afrika ve Hindistan'daki bir çeşit iri leylek zoo. Laptoptilus crumenifer; أبو سعن هندي Laptoptilos dubius: Afrika'da yaşayanının boynunda keseyi andıran şişkin bir kısım bulunmaktadır.;

سَعَى *a* (سَعْي) koşmak, hızlı hareket etmek; [ay] göğü katetmek; (...*e* الى) ilerlemek, (ل ya da الى ya da وَرَاءَ ...*için*) çalışmak, çabalamak, gayret etmek, çaba sarfetmek; (وَرَاءَ *bşin*) peşinden koşmak, elde etmeye çalışmak;

سَفَحَ *a* (سُفُوح, سَفْح) (*bşi*) dökmek, akıtmak [*kanı, suyu*]; (*gözyaşı*) dökmek, ağlamak; سَافَحَ (*b-ile*) geçerli evlilik akdi bulunmadan cinsel ilişkide bulunmak;

سُفُوح ç. سَفْح [dağ için] etek; düz, pürüzsüz yüzey;

سَفَّاح kan döken, katil;

سِفَاح zina, evlilik dışı cinsel ilişki;

سَفَدَ *a*, سَفَّدَ *i* (سِفَاد) (على *dişi ile* ya da ل *dişi ile*) çiftleşmek (على *dişiyi* ya da ل da *dişiyi*) aşmak; (هَا *bir kadın ile*) beraber yaşamak [dost hayatı yaşamak]; سَفَّدَ [eti] şişe dizmek, geçirmek; سَافَدَ (*dişiyi*) aşmak, (*dişi ile*) çiftleşmek; (ل *kadın ile*) birlikte yaşamak [evlilik akdi bulunmadan];

سَفُّود ç. سَفَافِيد kebap şişi;

سَفَرَ *i* (سُفُور) peçeyi (عَنْ وَجْهِهَا *yüzünden*) kaldırmak, yüzünü açmak; سَفَرَ *i* (سَفْر) [tan] ağarmak, sökmek; سَفَّرَ (*bşin*) örtüsünü açmak; (*b-i*) göndermek, yolculuğa çıkarmak, ayrılmaya zorlamak; (*yolcuları*) gemiye bindirmek, almak; سَافَرَ yolculuk yapmak yola çıkmak; seyahat etmek, tura çıkmak; أَسْفَرَ [tan] ağarmak, [yüz] parlamak, güzelliği görünmek; (عن *bşi*) açmak örtüsünü kaldırmak; (عن ...*den*) elde etmek, ürün olarak almak; (عن *ile*) sonuçlanmak, neticelenmek, bitmek; اِنْسَفَرَ [bulutlar, toz] dağılmak, açılmak;

السَّفْر yolcular;

أَسْفَار ç. سِفْر kitap [eski metinlerde كتاب kelimesi daha çok "yazılı şey, mektup" anla-

سَعَى بِهِ ¶ (فى ...*de*) ilerleme kaydetmek; سَعَى فِي ... الَى *b-i, bşi* ...e yöneltmek; سَعَى فِي الأَرْضِ فَسَادًا yeryüzünde kötülüğü yaymaya çabalamak; سَعَى لِحَتْفِه بِظِلْفِه kendi mezarını kazmak; سَعَى فِي خَرَابِ الشَّيْءِ *bşi* yıkmaya, bozmaya çalışmak; سَعَى *a* (سِعَايَة, سَعْي) (ب *b-i*, عِنْد veya الى *b-nin yanında*) küçük düşürmek, güvenini kırmak; تَسَاعَى (الى ...*e*) koşuşmak;

سَعْي koşu, koşma; السَّعْي Sa'y: Safa ile Merve arasında hacıların yedi kez yaptığı koşu; çaba, gayret; çiftlik hayvanı, mal;

سِعَايَة sözle iftira, bühtan;

مَسَاعٍ ç. مَسْعًى çaba, gayret;

سُعَاة ç. سَاعٍ haberci, ulak; ayak işlerine bakan çocuk; iftira atan ¶ سَاعِي البَرِيدِ postacı;

سَغِبَ *a* (سَغَب) (ل ...*e*) aç olmak, açlık duymak, acıkmak;

سَغَب açlık, aşırı açlık;

سَغَابَة ⇑;

سَغْبَة kıtlık, açlık;

سَاغِب aç, açlıktan ölmek üzere;

أَسَفَّ ⇒ سَفَّ çökmek, batmak MEC.; (الى ...*e*) inmek, alçalmak; seviyesizleşmek, bayağılığa varmak; ¶ أَسَفَّ النَّظَرَ اِلَيْهِ *b-e* küçümseyerek bakmak; اِسْتَفَّ (*bşi, kuru bir şeyi, tozu, ilacı*) yutmak, yemek;

سَفُوف toz ilaç;

اِسْفَاف alçalma, küçülme [sözünde, fiilinde] saçmalık, önemsizlik; bayağılık;

سَفَاتِج ç. سَفْتَجَة FAS.> irsaliye TİC.;

mında kullanılıyor, bugün kullandığımız "kitap" anlamını daha çok سفر kelimesi taşıyordu.; özl. Kutsal metinleri içeren]; cilt;

سَفَر ayrılma, yola çıkma; (ç. أَسْفَار) yolculuk, sefer, tur, seyahat;

سَفْرَة ç. سَفَرَات yolculuk, sefer, tur, seyahat;

سَفَرِيَّة ç. -آت = السَّفَر

سُفْرَة ç. سُفَر sofra; sofradaki yemek;

سُفْرَجِي ç. سُفْرَجِيَّة garson MIS.;

سَفِير ç. سُفَرَاء aracı; elçi, sefir DİPL.;

سُفُور peçeyi açma; açılma;

سِفَارَة arabuluculuk, aracılık; elçilik, sefaret DİPL.;

مَسَافِر [çoğ.] yüzün, peçenin örtmediği, kısımları, yüzün görünen bölümleri;

سَافِر yüzü açık, peçesiz; açık, net, bariz; (ç. سَفَرَة) yazıcı, katip;

مُسَافِر ç. ـون- seyahat eden; yolcu; ziyaretçi, yabancı;

سَفَرْجَل [cin.is.; tek.is. ة] ç. سَفَارِج ayva BOT.;

سَفَسَطَة aldatıcı, gerçeğe götürmeyen mantık silsilesi; سَفْسَطَات yanıltmaca, mugalata; أَهْل السَّفْسَطَة Sofistler;

سَفَسَطِي mugalata kabilinden; Sofist;

سَفْسَفَة ç. سَفَاسِف saçmalık, saçma sapan konuşma; bayağılık, adilik;

سَفْسَاف ç. سَفَاسِف saçmalık, bayağılık;

¶ سَفْسَاف الأُمُورِ [ıvır zıvır] önemsiz işler;

سَفَط ç. أَسْفَاط sepet; balık pulu;

سَفَعَ *a* (سَفْع) (*b-nin derisini*) yakmak, kavurmak [sıcak rüzgar]; (*bşi*) esmerleştirmek; [kuş] kanatlarını çırpmak; [*b-i* alnından vb.den] tutup şiddetle çekmek; [güneş] (*b-i*) esmerleştirmek;

سَفْع yanık izi;

سُفْعَة ç. سُفَع siyah nokta, ..;

أَسْفَع müe. سَفْعَاء kızıla çalan kara;

سَفَقَ *u* (سَفْق) (*kapıyı*) hızla çarpmak, kapatmak;

سَفَكَ *u, i* (سَفْك) (*kan*) dökmek, akıtmak;

تَسَافَكَ bbnin kanını dökmek, bbi öldürmek;

اِنْسَفَكَ [kan] dökülmek, akıtılmak;

سَفْك : سَفْك الدِّمَاء kan dökme;

سَفَّاك kan dökücü, bir çok ölüme sebep olan;

سَفَلَ *u* (سَفَال, سُفُول) ve سَفِلَ *a* alçalmak; (*bşin*) altında olmak; سَفُلَ *u* alt üst olmak, ters yüz olmak; سَفَلَ *u* (سَفْل) ve سَفُلَ *u* (سَفَالَة) adi, bayağı olmak; تَسَفَّلَ daha da kötüleşmek; kötüymüş gibi davranmak;

سُفْل en alt kısım; dip;

سُفْلِي [s.] alt; daha alt;

سِفْلَة : سِفْلَة النَّاس ayaktakımı;

سَفَالَة aşağı olma; düşkünlük, sefalet;

سُفَالَة en alt kısım;

أَسْفَل müe. سُفْلَى ç. أَسَافِل daha alt; en alt; en alt ya da daha alt kısım; . . . أَسْفَل [mud. meb. kul.] ...altında, aşağısında;

سَافِل ç. سَفَلَة alt; alçak; adi, sefil;

سَفْلَتَ asfalt kaplamak;

أَسْفَلْت asfalt;

سَفَالَة asalaklık KNŞ.;

[seviye, standart vb.] düşmek, bozulmak; geçersizleşmek, hükmü kalmamak; eksik olmak; (من *b-den*) kaçmak, (من *b-nin aklına*) gelmemek ¶ ... لِيَسْقُطْ kahrolsun...!; سَقَطَ (*b-i, bşi*) düşürmek; سَقَطَ رَأْسُهُ في... ...de dünyaya geldi; سُقِطَ مِنَ الْعُضْوِيَّة üyelikten çıkarılmak; سقط من عينه *b-nin* gözünden düşmek, biri katındaki itibarını kaybetmek; سَقَطَ في الإمْتِحَان imtihan/ sınavda başarısız olmak, kalmak; سُقِطَ في يَدِه şaşırmak, donup kalmak; أَسْقَطَ (*b-i, bşi*) düşürmek; (*b-i*) devirmek, yıkmak; (*b-i*) imtihanda/ sınavda bırakmak; (*uçağı*) vurup düşürmek; (*sayıyı*) çıkarmak, eksiltmek; (*bşi*, من ...*den*) çıkarıp atmak; düşük yapmak; [hayvan] vaktinden önce (*yavrusunu*) doğurmak, yavrulamak; أَسْقَطَهُ مِنَ الجِنْسِيَّة ¶ *b-i* vatandaşlıktan çıkarmak; أَسْقَطَ حَقَّهُ في... ...deki hakkını iptal etmek; أَسْقَطَ دَعْوَى bir davayı düşürmek, bir şikayeti geri almak; أَسْقَطَ الشَّعْرَ saçını dökmesine sebep olmak; = أَسْقَطَ في يَدِه ; سُقِطَ في يَدِه تَسَقَّطَ (*bş hakkında*) bilgiyi (من ...*den*) yavaş yavaş almak, toplamak; تَسَقَّطَ الأَخْبَارَ ¶ bilgi toplamak; تَسَاقَطَ çökmek; yavaş yavaş, kademeli olarak düşmek, inmek, [saç] dökülmek; (الى ...*e*) yavaş yavaş gelmek, varmak; ¶ تَسَاقَطَ عَلَى نَفْسِه çökmek, göçmek; تَسَاقَطَ حُطَامًا çözülmek, parçalarına ayrılmak;

سَقْط çiy, şebnem;

سِقْط düşük çocuk;

سِفْلاق asalak;

سَفِين gemi;

سَفِينَة ç. سُفُن, سَفَائِن gemi; ¶ سَفِينَة مدْفَعِيَّة gambot; سَفِينَة التَّدْرِيسِ veya سَفِينَة تَعْلِيم eğitim gemisi;

سَفَّان gemi yapan;

سَفَانَة gemicilik mesleği;

اسفِين ALF.BKZ.;

سِفِنْج ve اسْفِنْج süngер;

سَفِه *a* (سَفَه) ve سَفُهَ *u* (سَفَاهَة) saçma/ aptalca davranmak; küstah/ terbiyesiz/ arsız olmak; سَفَّهَ (*b-i. bşi*) aptal/ saçma/ tutarsız görmek; (*b-nin*) [yasal olarak] ruhsatsız/ ehliyetsiz olduğunu beyan etmek; ¶ سَفَّهَ نَفْسَهُ kendini aşağılamak, küçük düşürmek; سَفَّهَ وَجْهَهُ *b-i* küçük düşürmek, rezil etmek; تَسَافَهَ aptal, ahmak gibi davranmak;

سَفَه aptallık, saçmalık; rezalet, rezillik, arsızlık, utanmazlık, sefahet;

سَفَى *i* (سَفْي) [rüzgar] (*toz*) kaldırmak; أَسْفَى ⇑;

سَافِيَاء toz;

مَسْفَى dönen, çevrim halindeki şey; oyuncak, eğlence MEC.;

سَفِين kıskı, takoz;

سَقَّالَة İt.> yapı iskelesi;

سَقَر [müe.] Cehennem;

سُقْرَاط Sokrates;

سَقْسَقَة [kanarya vb. için] cıvıltı, şakıma;

سَقَطَ *u* (سُقُوط, مَسْقَط) düşmek; aşağı düşmek; devrilmek, yıkılmak; [saç] dökülmek; (على *bşi*) bulmak; (الى *b-e*) varmak, ulaşmak;

سَقْط çakmaktaşından çıkan kıvılcım;

سَقَط ç. أَسْقَاط değersiz herhangi bir şey; çer çöp, çöp hurda ¶ سَقَط الْمَتَاعِ artık eşya, kendisinden faydalanılamayacak eşya;

سَقَطِي hurdacı;

سَقْطَة ç. سَقَطَات düşme, devrilme, yıkılma; sürçme, hata سَقَطَاة الطَّبَاعَة baskı hataları;

سُقُوط düşme, devrilme; [uçak] düşüş; çökme, göçme; iyi durumunu kaybetme, çökme, çöküş; [hakkın] ilgası, elden alınması, müruru zamana uğrama HUK. ¶ سُقُوط الشَّعَر saç dökülmesi; سُقُوط الأَمْطَارِ yağış miktarı;

سَقِيط dolu [yağış];

سَقَّاطَة kapı kilidi [MIS. سُقَّاطَة];

مَسْقَط ç. مَسَاقِط *bşin* düştüğü yer; çağlayan, çavlan, şelale ¶ مَسْقَط أُفُقِي bir binanın zemin planı, yatay kesit; مَسْقِط رَأْسِي dikey kesit; مَسْقِط الرَّأْسِ doğum yeri, memleket;

اِسْقَاط düşürme; [*uçağı*] vurup düşürme; düşük yapma; eksiltme, çıkarma; indirim, tenzilat ¶ الإِسْقَاط مِنْ الجِنْسِيَّة vatandaşlıktan çıkarma; اَسْقَاط قِيمَةِ الفِرَنْك frankın değerinin düşürülmesi, develüasyonu;

تَسَاقُط [saç] dökülmesi; تَسَاقُط الثُّلُوجِ kar yağışı;

سَاقِط ç. سُقَّاط düşen, düşmüş; adi, rezil; kötü şöhretli [bölge, semt]; eksik, çıkarılmış; unutulmuş, unutulan;

سَاقِطَة (ç. -آت) düşmüş kadın, fahişe;

سُقُطْرَاء Sukutra, S. Arabistan'da bir ada;

سَقَع *a* (سَقْع) (*sert bşe*) [yine sert bir şeyle] vurmak;

مُسَقَّعَة MIS. et ve patlıcandan yapılan [muşakka benzeri] bir yemek,;

سَقَّفَ ⇒ سقف[1] (*bşe*, *bşin üzerine*) çatı yapmak;

سَقْف ç. سُقُف, سُقُوف, أَسْقُف çatı; tavan; سَقْف الحَلْقِ damak;

سَقِيفَة ç. سَقَائِف örtülü geçit, koridor, gölgelik;

تَسْقِيف çatı yapma;

مَسْقُوف (ب ...*ile*) örtülü;

أُسْقُوف[2] ç. أَسَاقِفَة ALF.BKZ.;

سَقَالَة ALF.BKZ.;

سَقْلَبَ *b-i* yere vurmak, çalmak;

سَقْلَبِي ç. سَقَالِبَة Slav; Slavlar ile ilgili;

سَقِمَ *a* (سَقَم) , سَقُمَ *u* (سَقَام , سُقْم) hasta/ hastalıklı olmak; sıska/ bir deri bir kemik olmak; سقم (*b-i*) hasta etmek; أَسْقَمَ = سَقَّمَ ;

سُقْم ç. أَسْقَام hastalık; cılızlık, sıskalık;

سَقَم ç. أَسْقَام hastalık; cılızlık, sıskalık;

سَقَام hastalık; cılızlık, sıskalık;

سَقِيم hasta, hastalıklı; cılız, sıska; bozuk, kırık [lisan];

مِسْقَام sık sık hastalanan, hastalıklı;

سِقَاوَة sakağı, ruam;

سَقَى *i* (سَقْي) (*b-e*, *bşi*) içmek üzere vermek, (*b-e*, *bşi*) içirmek; (*hayvanı*, *bitkiyi*) sulamak, (*hayvanı*) suvarmak; (*bşin*) üzerine su serpmek; سَقَى الفُولاَذ ¶ çeliğe su vermek, tavlamak; سَاقَى (*b-e*, *bşi*) içmesi için vermek; (*b-ile*) suyu ortaklaşa kullanmak için akit yapmak; أَسْقَى (*b-e*, *bşi*) içirmek, içmesi için

vermek; (*hayvanı, bitkiyi*) sulamak, (*hayvanı*) suvarmak; اِستَقَى (من *b-den*) içecek istemek; (من ...*den*) su almak, çekmek; (*bşi bilgiyi haberi* من ..*den*) elde etmek, almak, edinmek; اِستَسقَى (من *b-den, bşi*) içecek olarak istemek; yağmur duasına çıkmak;

سَقْي sulama, suvarma;

سِقَاء ç. اَسْقِيَات, اَسْقِيَة, اَسَاق [süt ve su için] kırba, tulum;

سَقَّاء ç. ـون- su taşıyan, saka; pelikan ZOO;

سِقَايَة sulama; su verme; su taşıyıcılığı sikaye [hacılar için]; sulama yeri;

مَسْقَى ç. مَسَاقٍ sulama kanalı MIS.;

مُسَاقَة müsakat, su hakkı İSL.HUK.;

اِسْتِسْقَاء vücudun herhangi bir yerinde su toplanması; صَلاَة الاِسْتِسْقَاء yağmur için kılınan namaz;

سَاقٍ su toplanması ile ilgili;

سَاقٍ ç. ـآت- içecek su taşıyan, saki;

سَاقِيَة meyhane vb.de içki taşıyan kadın, saki; (ç. سَوَاقٍ) dere, çay; sulama kanalı; su çarkı;

سَكَّ *u* (سَكٌّ) (*kapıyı*) kilitlemek, sürmek; (*para*) basmak; سَكَّ (سَكَكْتُ) *a* (سَكَك) ve اِسْتَكَّ sağır olmak;

سِكَّة ç. سَكَك sikke, demir para; yol; MIS. sokak; ¶ السِّكَّة الحَدِيدَة ve سِكَّة الحَدِيد demiryolu; سِكَّة زِرَاعِيَّة patika, tarla yolu; دَار السِّكَّة darphane;

سُكَّان ç. ـآت dümen, dümen bedeni;

اَسَكّ müe. سَكَّاء ç. سُكّ sağır;

مَسْكُوكَة ç. ـآت- demir, metal para, sikke; عِلْم الْمَسْكُوكَات ¶ nümizmatik, para ve madalya bilimi;

سِكَارَة ç. سَكَائِر [g] sigara;

سَكَارِين sakarin;

سَكَبَ *u* (سَكْب) (*bşi*) [boş, yere] dökmek, saçmak; اِنْسَكَبَ dökülmek, saçılmak;

سَكِيب dökülen, dökülmüş;

مَسْكَب ç. مَسَاكِب pota, maden eritme kabı;

مَسْكَبِيَّة pota, maden eritme kabı;

سَكْبَاج sirke ile pişirilen et;

سَكَتَ *u* (سُكَات, سُكُوت, سَكْت) susmak, bir şey söylememek; sessizleşmek, sakinleşmek, sükun bulmak; (عن *bşe*) ses çıkarmamak, susarak karşılamak; (عن *b-e*) cevap vermemek; سُكِتَ [edilgen.] felç gelmek TIP. ¶ سَكَتَ عَنْهُ الغَضَبُ öfkesi dinmek, siniri geçmek; سَكَّتَ (*b-i, bşi*) sakinleştirmek, yatıştırmak; (*b-i*) susturmak; اَسْكَتَ ⇑; (*bşi*) gizlemek, söylememek;

سَكْت sessizlik; suskunluk; عَلَى السَّكْتِ sessizce, ses çıkarmadan;

سَكْتَة susma, konuşmayı, sesi kesme; inme, nüzul, felç TIP. ¶ سَكْتَة قَلْبِيَّة kalp kriz/sektesi;

سُكَات sessizlik; suskunluk;

سُكُوت ⇑; ⇑; ALF.BKZ.;

سُكُوتِي suskun, sessiz;

سَكُوت ⇑;

سَكِيت çok sessiz, suskun;

سَاكِت sessiz; suskun; sakin; sakin (harf);

سَكَرَ[1] *u* (سَكْر) (*bşi*) kapatmak, kilitlemek; ⇑ KNŞ.; سَكْر

سَكِرَ[2] *a* (سُكْر, سَكَر) sarhoş olmak; اَسْكَرَ (*b-i*) sarhoş etmek; تَسَاكَرَ sarhoş gibi davranmak;

سُكْر sarhoşluk;

سَكِر sarhoş; şarap;

سَكْرَة ç. سَكَرَات sarhoşluk; kendinden geçme; سَكْرَة الْمَـــوْت ölürken gelen kendinden geçme hali;

سَكْرَان müe. سَكْرَى ç. سُكَارَى sarhoş [s. ve is.] ¶ سَكْرَان طِينَة körkütük sarhoş KNŞ.;

سِكِّير çok içen, akşamcı;

مُسْكِر ç. ـآت sarhoş eden içki, sarhoş eden şey;

سَكَّرَ[3] ⇒ سكر (*bşe*) şeker karıştırmak, (*bşi*) şekere bulamak; (*bşi*) şekerleme yapmak, şeker ile karıştırarak muhafaza etmek;

سُكَّر şeker; . سَكَاكِير şekerlemeler; سُكَّر الثِّمَار meyva şekeri, früktöz; سُكَّر الشَّعِير maltoz; سُكَّر الْعِنَب üzüm şekeri; سُكَّر الْقَـصَب sakaroz; سُكَّر اللَّبَن laktoz; قَصَب السُّكَّر şekerkamışı; مَرَض السُّكَّر şeker hastalığı, diyabet;

سُكَّرِيَّة şekerlik;

مُسَكَّرَات şekerlemeler;

سكارة ç. سكائِر ALF.BKZ.;

سيكران ALF.BKZ.;

سِكُرْتَا İt.> sigorta;

سِكْرِتِير Fr.> sekreter; سِكْرِتِير عَامّ genel sekreter;

سِكْرِتِيرَة sekreterlik;

سُكْرُوز sakaroz;

سُكَّرِين sakarin;

سَكْسُونِي Sakson; saksonlar ile ilgili;

سكع ⇒ تَسَكَّعَ (الظُّلْمَـة *karanlıkta*) el yordamı ile yürümek; aylakça dolaşmak, oyalanarak yürümek; amaçsız olarak ilerlemek, vakit geçirmek, ağırdan almak; ¶ طَرَدَهُ الى حَـيْثُ التَسَكُّعِ ≈ *b-i* ortada bırakmak;

سَكَّاف ayakkabıcı;

سَكَافَة ayakkabıcılık;

اَسَاكِفَة ç. اِسْكَافِي ve اِسْكَاف ayakkabıcı;

أُسْكُفَّة eşik; üst eşik, lento;

سَاكِف üst eşik, lento;

اُسْكَلَة ç. اَسَاكِل ALF.BKZ.;

سَكَنَ *u* (سُكُون) sakin, huzurlu olmak; sükun bulmak, sakinleşmek; [harf] sakin olmak, sessiz okunmak; [ağrı, acı, kızgınlık] dinmek, bitmek; (عن *b-nin*) [ağrısı, kızgınlığı] geçmek, dinmek, yatışmak; (الى veya ل ...*e*) güvenmek, dayanmak, itimat etmek; (الى ...*de*) kendini rahat hissetmek; سَكَنَ *u* (سُكْنَى, سَكَن) (*bir yerde* ya da ب, فى *bir yerde*) yaşamak, oturmak, ikamet etmek;

سَكَّنَ (*b-i*, *bşi*) sakinleştirmek, yatıştırmak, huzur vermek, teskin etmek; (*harfi*) sakin, sessiz okumak DİLB.; سَاكَنَ (*b-ile* في ...*de*) beraber yaşamak, oturmak; اَسْكَنَ (*b-e*) beraber yaşayacağı insanlar bulmak; (*b-i*, *bir yere*) yerleştirmek; تَسَاكَنَ beraber, birlikte oturmak;

سَكَن istirahat zamanı, mola vakti; ⇑ mas.; meskun mahal;

len; ruhların, hayaletlerin, cinlerin uğrak yeri; mecnun, deli; الدَّار مَسْكُونَة (bu) ev cinli, perilidir, bu evde iyi saatte olsunlar var;

الْمَسْكُونَة dünya;

مَسْكُونِي Hristiyan kabul edilenler HRİ.;

مُسَكِّن [s.] sakinleştiren, yatıştıran; (ç. -آت) sakinleştirici, yatıştırıcı ilaç vb.;

مُسَاكِن ç. -ون komşu;

مَسَاكِين ç. مِسْكِين ve مَسْكَنَة[2] ALF.BKZ.;

سَكَنْجِين sirkeli bal şerbeti, serkengebin ECZ.;

سَكَنْدِنَاوَة ve سَكَنْدِينَافِيَا İskandinavya;

سَكَنْدِنَافِي İskandinavyalı, İskandinavyaya ait;

سُكُوت <İb.> عِيد السُّكُوت Çardaklar Bayramı YAH.;

سُكِّي ski, kayak;

سَلَّ u (سَلّ) (*bşi*) çekip çıkarmak; سُلَّ [edil.] verem hastalığına yakalanmak; تَسَلَّلَ kaçmak, sıvışmak; (الى ...*e kadar*) yayılmak, uzanmak; (الى ...*içine*) yavaş yavaş girmek; sızmak; (الى ...*e*) [gizli niyetlerle] yaklaşmak; (الى ...*e*) saldırmak, hücum etmek; (فى ...*in içine*) işlemek, nüfuz etmek; اِنْسَلَّ kaçmak, sıvışmak; (الى ...*e, içine*) gizli gizli, yavaş yavaş girmek; (الى *b-nin*) içine işlemek, nüfuz etmek; [birlikler] tek tek veya küçük gruplar halinde ilerlemek ASK.; verem olmak, verem hastalığına yakalanmak; اِسْتَلَّ (*bşi*) hafifçe çekip çıkarmak; (*bşi* örn. كَفَّهُ *elini*, عن ...*den*) geri çekmek; (*kılıcı*) kınından çekmek; (*bşi* من *b-den*) kapmak, zorla almak;

سَكَنِي gri renkli;

فِي حَرَكَاتِهِ وَ سَكَنَاتِهِ yaptığı her şeyde; her durumda, hep, daima;

سَكَنَة ç. آت- ikamet yeri, memleket yurt;

سُكُون sakinlik, huzur; sessizlik; harfin sessiz okunması; sükun işareti DİLB.; سُكُون الطَّائِر ciddiyet, vakar;

سَكَّان bıçakçı;

سُكَّان ç. آت- dümen; bkz. سَاكِن;

سِكِّين [müz. ve müe.] سَكَاكِين bıçak;

سَكِينَة ç. سَكَائِن ruh huzuru, dinginliği; sukunet, sakinlik, huzur;

سِكِّينَة bıçak;

سُكْنَى yaşama, oturma, ikamet etme; konukluk, misafir olma ¶ مَحَلّ السُّكْنَى meskun mahal;

سَكَاكِينِي bıçakçı;

مَسْكَن ç. مَسَاكِن ikamet etme, oturma; ev, mesken; yurt, vatan;

تَسْكِين sakinleştirme, yatıştırma;

اِسْكَان yerleştirme, ikamet ettirme;

سَاكِن ç. -ون, سَكَنَة müe.ç. سَوَاكِن sakin, hareketsiz, durgun; sessiz [harf]; durgun, akmayan [su]; statik [elektrik], (ç. سُكَّان, سَكَنَة) oturan, ikamet, eden, sakin; السُّكَّان sakinler, yaşayan kişiler, nüfus ¶ سَاكِن الْجِنَان cennet mekan, rahmetli, merhum; كَثِير السُّكَّان kalabalık nüfuslu; لاَ يُحَرِّكُ سَاكِنًا parmağını bile kıpırdatmamak; حَرَّكَ سَاكِنَهُ *b-i* tahrik etmek, kışkırtmak;

مَسْكُون meskun, kendisinde ikamet edi-

سَلّ sepet;

سُلّ verem hastlığı, tüberküloz ¶ السُّلّ التَّدَرُّنِي tüberküloz, verem; ⇑ السُّلّ الرِّئَوِي;

سَلَّة ç. سلاَل sepet; سَلَّة الْمُهْمَلاَت çöp sepeti; كُرَة السَّلَّة basketbol;

سَلِيل kınından çekilmiş [kılıç]; evlat, soyundan, neslinden olan çocuk, torun;

سَلِيلَة ç. سَلاَئِل kız torun;

سَلاَّل sepet ören, sepet yapan;

سُلاَلَة ç. آت- torun; soy, nesil, torunlar, sülale;

سُلاَلِي [s.] soydan gelen;

مِسَلَّة ç. آت-, مسَالّ büyük iğne; dikili taş, dört köşeli sütun;

تَسَلُّل sızma, içine girme, nüfuz etme SİY.; ofsayt SPO;

انْسِلاَل nüfuz etme, içine işleme SİY.;

مُسَلُّول veremli, tüberküloz hastası;

مُسْتَلَّة ç. آت- ayrı baskı IR.;

سَلأ *a* (سَلْأ) (*tereyağını*) eritip sızdırmak;

سِلاَء ç. أَسْلِئَة eritip sızdırılmış tereyağı;

سَلاَطَة salata;

سُلاَفِي Slav [s.]; (ç. ـون) Slav [is.];

سلافون kırmızı kurşun tuzu;

سَلاَقِي bkz. سلق ;

سلانيك Selanik;

سَلَب *u* (سَلْب) (*bşi*, من *b-den*) zorla almak, gasbetmek; (*bşi*) talan etmek, (*b-i*) soymak; (*düşmanın silahlarını, elbise* vb.ni) ganimet almak; (*bşi*, *b-den*) sakınmak, (*bşi*, *b-e*) vermemek; سَلِب *a* (سَلَب) mateme girmek, yas tutmak; تَسَلَّب yas tutmak ⇑; اِسْتَلَب = سَلَب;

سَلْب zor ile alma, gaspetme; soyma; olumsuzluk, nefy; ¶ عَلاَمَة السَّلْبِ çıkarma, eksi işareti MAT.;

سَلْبِي negatif [yine ELK.]; olumsuz, menfi; ¶ الدِّفَاع السَّلْبِي veya الْمُقَاوَمَة السَّلْبِيَّة pasif savunma;

سَلْبِيَّة karşı olma, sürekli muhalefet yapma eğilimi; şüphesizlik;

سَلَب ç. أَسْلاَب hırsızlık, gasp malı; sakatat; ip, kablo vb. MIS.;

سِلاَب ç. سُلُب matem elbisesi, [genellikle siyah];

سَلاَّب gaspeden, hırsız, soyguncu;

سَلِيب çalıntı, soygun malı, zorla alınan;

أُسْلُوب ç. أَسَالِيب metot, yol, usul, prosedür; hal; tarz; stil; [yazar için] üslup; أُسْلُوب كِتَابِي yazı/ kitabi üslubu;

اسْتِلاَب gasp, soygunculuk, zorla alma;

سَالِب [s.] olumsuz, menfi; (ç. سَوالِب) negatif [fotoğrafçılıkta];

مَسْلُوب başarısız;

سَلَت *u*, *i* (*bşi*) zorla, kuvvetle çıkarmak, çekip çıkarmak; (*bşi* özl. *vücudun bir kısmını*) asılarak, çekerek çıkarmak, sıyırmak; انْسَلَت sıvışmak, gizlice kaçmak;

سَلَج = سَلَق ;

السَّلاَجِقَة Selçuklular;

سَلْجَم şalgam BOT.; kolza BOT. Brassica napus;

سَلَح *a* (سَلْح) pislemek; [kuş] çımkırmak; سَلَّح (*b-i*, *bş ile*) silahlandırmak; تَسَلَّح silahlan-

mak; تَسَالُح kavgaya, dövüşe vb.e katılmak;

سَلْح ve سُلَاح dışkı, pislik;

سِلَاح ç. أَسْلِحَة silah; [askeri] kuvvetler;

سِلَاح الطَّيَرَان ¶ hava kuvvetleri; سِلَاح الفُرْسَان süvariler; شَاكَ السِّلَاحِ tepeden tırnağa silahlı; سَلَّمَ سِلَاحَهُ silahlarını bırakmak;

تَسْلِيح ç. -آت- silahlandırma, techizat verme; donatım, teçhizat; takviye etme, güçlendirme [betonarme yapı ile];

تَسْلِيح silahlanma;

مُسَلَّح silahlı; zırhlı; betonarme; القُوَّة الْمُسَلَّحَة silahlı kuvvetler;

سُلْحُفَاة ç. سَلَاحِف kaplumbağa;

سُلْحُفَائِيَّة ağır davranan, yavaş;

سَلَخَ *i, u* (*bşi*) çekip çıkarmak; (*hayvanın*) derisini yüzmek, sıyırmak; (*bşi*, عن *...den*) ayırmak; (*zaman aralığını, periyodu, süreci*) bitirmek, sona erdirmek; (*süreyi*, فى *...yaparak, ...ile*) geçirmek; تَسَلَّخَ kabuğu, derisi soyulmak [güneş yanığından dolayı]; اِنْسَلَخَ [deri, yara kabuğu vb.] soyulmak, (من veya عن *...den*) soyulmak, çıkıp gitmek, sıyrılmak; (*bir özelliği*) bırakmak, devam ettirmemek, kesmek; (عن, من *...den*) ayrılmak; (من *...den*) geri çekilmek; [ay] bitmek, geçmek;

سَلْخ ayırma; deri, kabuk değiştirme; yılan gömleği; ayın sonu;

سَلْخ خَشَب : ağacın özlü ve canlı kısmı;

سَلَّاخ ç. -ة, -ون- kasap;

سَلِيخ derisi yüzülmüş, soyulmuş; tatsız, yavan, lezzetsiz [yiyecek];

سَلِيخَة tarçın ağacı BOT.; tarçın kabuğu;

سَلْخَانَة ç. -آت- mezbaha, salhane;

مُسَالِخ ç. مُسَلِّخ ⇑;

مِسْلَاخ yılan gömleği, kabuk;

مُنْسَلَخ ayın sonu;

سَلِسَ *a* (سَلَاسَة, سَلَس) söz dinler, yumuşak başlı, uysal olmak; [üslup] akıcı olmak; أَسْلَسَ (*b-e, bşe*) boyun eğdirmek, uysallaştırmak; (*bşi*) akıcı, rahat yapmak;

سَلَس idrar tutamama;

سَلِس uysal, söz dinler, uyumlu; akıcı [üslup]; ¶ سَلِس القِيَاد uyumlu, söz dinler, uysal;

سَلَاسَة ve سَلَاسَة القِيَاد uyumluluk, uysallık, söz dinleme; akıcılık [üslup];

أَسْلَس daha uyumlu ⇑; daha akıcı;

سَلْسَبِيل Cennetteki bir pınar; pınar, kaynak;

سَلْسَلَ (*bşi* ب *bşe*) eklemek, zincirleme yapmak, peşi peşine getirmek, bağlamak; (*b-i*) zincire vurmak, prangaya vurmak, zincirlelemek; سَلْسَلَهُ الى... ¶ ; (الْمَاءَ *suyu*, فى *...e*) dökmek; *b-nin soyunu ...e* dayandırmak تَسَلْسَلَ peş peşe gitmek; [su] damlamak; sürekli olmak, zincirleme gitmek, silsileler oluşturmak;

سَلْسَل soğuk taze su;

سِلْسِلَة ç. سَلَاسِل demir zincir; zincir [yine MEC.]; [olaylar, makaleler vb.] dizi, seri, silsile ¶ سِلْسِلَة الجِبَال sıra dağlar; سِلْسِلَة الظَّهْر omurga, belkemiği; ⇑ السِّلْسِلَة الفَقَرِيَّة; سِلْسِلَة الأَكَاذِيب peşpeşe yalanlar, bir dizi yalan; سِلْسِلَة النَّسَب soy ağacı, şecere;

تَسَلْسُل ardı ardına gelme, peşpeşe; ardışıklık; بِالتَّسَلْسُلِ sürekli olarak, kesintiye uğramakszın; نَشَرَهُ بِتَسَلْسُلٍ *bşi* seri halinde, seri olarak yayınlamak;

مُسَلْسَل zincirlenmiş; zincirleme; sürekli, devamlı; (ç. -آت) dizi [film vb., televizyon, radyo]; ¶ رَدُّ فِعْلٍ مُسَلْسَلٍ zincirleme reaksiyon; الْمَرْأَةُ الْمُسَلْسَلَةُ Andromeda takımyıldızı;

مُتَسَلْسِل devamlı, sürekli, peş peşe;

[1] سلط ⇒ سَلَّطَ (*b-i* على *üzerine*) hakim, yönetici kılmak, yetki ile atamak; (*bşi*, *b-i* على *...in üzerine*) musallat etmek; (*cezayı* على *b-e*) vermek; (*b-i* على, *bir cezaya*) çarptırmak; (*e zor, baskı* على...) uygulamak; (*bşe*, على *elektrik*) yüklemek; سَلَّطَ عَلَيْهِ الكِلابَ üzerine köpekleri göndermek, salmak; تَسَلَّطَ (على ...*e*) üstün gelmek, baskın çıkmak, hakkından gelmek (على ...*de*) üstünlüğü ele geçirmek, avantajlı duruma geçmek, gelmek; (على ...*de*) kesin hakimiyeti olmak, tasallutu bulunmak; (على *bşi*) yönetmek, kontrol etmek;

سُلْطَة ç. -آت, سُلَط güç, kuvvet; otorite, yetke, sulta; nüfuz, hüküm, idare; (ç. -آت) otorite, salahiyet; ¶ السُّلْطَةُ الأَبَوِيَّة babaya dayalı otorite; pederşahilik, ata erkil; السُّلْطَةُ الرُّوحِيَّة manevi hakimiyet; السُّلْطَةُ التَشْرِيعِيَّة yasama organı; سُلْطَة عَسْكَرِيَّة askeri otorite, sulta; السُّلْطَةُ القَضَائِيَّة yargılama yetkisi; السُّلْطَةُ التَّنْفِيذِيَّة yürütme organı;

سَلْطَة ceket;

سَلِيط sağlam, metin, güçlü; çekinmesiz, arsız, küstah, sert [dil];

سَلَاطَة rahat davranma; kabalık, küstahlık, çekinmeme [konuşurken]; ALF.BKZ.;

تَسَلُّط yönetme; (على ...*de*) hükümranlık; tahakküm, tasallut, otorite; kontrol;

[2] سَلَطَة ve سَلَّاطَة salata;

سَلْطَن (*b-i*) hükümdar, sultan yapmak; تَسَلْطَنَ hükümdar, sultan olmak;

سَلْطَنَة saltanat, sultanlık;

سُلْطَان [müz. ve müe.] güç, kuvvet; hüküm, kanun, yol; otorite, sulta; izin, ruhsat verme; (ب ...*i*) meşru kılma; (ç. سَلَاطِين) sultan; hükümdar ¶ سُلْطَانُ إِبْرَهِيم tekir balığı ZOO. Mullus barbtus;

سُلْطَانَة [kadın] sultan;

سُلْطَانِي sultan ile ilgili, sultan...si; hükümdar tavırlı;

سُلْطَانِيَّة çorba tası, tas; büyük metal kap;

سَلَع *a* (سَلْع) yarılmak, çatlamak; اِنْسَلَعَ yarılmak;

سَلْع ç. سُلُوع çatlak, yarık, gedik;

سِلَع ç. سِلْعَة ticari mal; yağ kisti;

سَلَف *u* (سَلَف) geçip gitmek, bitmek; önce olmak; سَلَّفَ (*b-e*, *parayı*) ödünç vermek; اَسْلَفَ (*bşi*) geçmek, (*bşden*) önce gelmek; ¶ أَسْلَفْنَا (القَوْلَ) daha önce anılmıştı; كَمَا أَسْلَفْنَا daha önce de ifade ettiğimiz gibi; تَسَلَّفَ (*bşi*, من ...*den*) ödünç almak; kira kontratı hazırlamak; تَسَلَّفَ =اِسْتَلَفَ ;

سَلَف ç. أَسْلَاف bacanak;

سَلَفَة elti;

سَلَف ve أَسْلَاف selef, öncekiler, atalar,

dedeler; peşin [ödeme]; faizsiz borç; سَلَفًا önce, önceden; peşin olarak ¶ السَّلَف الصَّالِح selefi salih, iyi amel işlemiş olan eskiler;

سَلَفِيَّة ç. -آت faizsiz borç; peşin [para];

السَّلَفِيَّة Selefilik; Selefi olma;

سُلْفَة ç. سُلَف borç; peşin [para]; ayakkabının astar derisi;

سُلَاف üzümü ezmeden, damlatılarak yapılan şarap;

سُلَافَة = سُلَاف ;

سُلَفَاء selef, dedeler, atalar;

مِسْلَفَة tapan, kesek kırma makinesi;

تَسْلِيف kredi, ödünç ¶ سِعْر التَّسْلِيف faiz oranı; بَنْك التَّسْلِيف ticarî banka;

تَسْلِيفَة kredi, borç تَسْلِيفَة عَقَارِيَّة emlak kredisi;

سَالِف ç. سَلَف, سُلَّاف, سَوَالِف geçmiş, eski, önceki; ata, dede; سَالِفًا önceleri, ilk zamanlarda; daha önce, yukarıda [kitaplarda gönderme ifadesi] ¶ سَوَالِف الأَحْدَاث geçmiş olaylar, hadiseler; سَالِف الذِّكْر daha önce anılan, ifade edilen; سَالِف العَرُوسِ horoz ibiği çiçeği, yabani kadife çiçeği BOT. Amaranthus tricolor; فِي سَالِف الزَّمَان eskiden;

سُلْفَات[1] sülfat ¶ سُلْفَات النَّشَادِر amonyum, sülfat;

سَلْفَتَ[2] (*bşi*) asfaltlamak;

مُسَلْفَت asfalt[lanmış];

سَلَّقَ *u* (سَلْق) [kamçı ile] (*b-nin*) derisini yalamak; (*bşi*) kaynar su ile çıkarmak; (*bşi*) kaynatmak (*b-i*, بِلِسَانِه *söz ile*) yaralamak, incitmek; تَسَلَّقَ (*bşe*) tırmanmak, yükselmek, çıkmak; [bitki] sarmak;

سَلْق [MIS. سِلْق] yapraklarından salata ya da yemek yapılan, pazıyı andıran bir bitki;

سَلَاقَة sert/ kaba konuşma;

سَلِيقَة ç. سَلَائِق şeker, tarçın ve rezene ile yapılan bir yemek SUR.; mizaç, doğuştan gelen yapı, tabiat;

سَلْقُون ve سَلَاقُونَ kırmızı kurşun tuzu;

سَلَاقِي av köpeği;

سَلُوقِي ⇑;

تَسَلُّق çıkış, tırmanma;

مَسْلُوق kaynamış, pişmiş [et, yumurta];

مَسْلُوقَة ç. مَسَالِيق et suyu çorbası;

النَّبَات المُتَسَلِّقَة sarmaşıkgiller;

سَلَكَ *u* (سُلُوكَة, سَلْك) (*bir yolu*) izlemek, (*bir yol boyunca*) gitmek; (*bir yol*) tutmak [yine MEC.]; (نَحْوَ *b-e karşı*) belli bir şekilde davranmak, tavrı içinde olmak; (*bir yere*) ayak basmak, girmek; سَلَكَ (سَلْك) (*bşi*, فِي ...*in arasına, içine*) sokmak; (*ipliği*, فِي الإِبْرَة *iğneye*) geçirmek ¶ سَلَكَهُ فِي السِّلْسِلَة ...i dizi, sıranın içine almak, dahil etmek; سَلَّكَ (*bşi* özl. *kanalı, boruyu*) temizlemek, arıtmak; (*makaraya sarılı ipliği* vb.i) çözmek; (أَمْرًا مُعَقَّدًا *çetrefilli, karmaşık bir işi*) çözümlemek, halletmek, içinden çıkmak; أَسْلَكَ (*bşi*, فِي ...*in içine*) sokmak; (*ipliği*, فِي الإِبْرَة *iğneye*) geçirmek;

سِلْك ç. أَسْلَاك iplik; tel; hat; ray; kurum; meslek; kadro ¶ سِلْك الأَرْضِ veya السِّلْك الأَرْضِي toprak hattı; أَسْلَاك بَحْرِيَّة sualtı

sağ salim/ hasar görmemiş olmak; yanlış yapmamak, azarlanmayı hak etmemek; [olay] kesin, şüphe götürmez olmak; (من ...*den*) bağımsız, hür, ayrı olmak; (من *bir tehlikeden*) kaçmak; سَلَّمَ (*b-i*) zarardan, (من ...*den*) hasardan korumak, himaye etmek; (*bşi*, ل veya الى *b-e*) el değmeden, salim bir şekilde teslim etmek; (*bşi*, *b-i*, ل ya da الى *b-e*) teslim etmek, vermek; (*silahları*) bırakmak; kendini (ل ya da الى ...*e*) bırakmak; (على *b-e*) selam vermek; Peygambere salat selam getirmek; (ب *bşi*) vermek, ihsan etmek; (ب *bşe*) razı olmak, kabul etmek, muvafakat göstermek; ¶ سَلَّمَ اَمْرَهُ الى اللّٰه işini Allah'a havale etmek, bırakmak; سَلَّمَ رُوحَـهُ ruhunu teslim etmek; سَلَّمَ نَفْسَـهُ الاخِيـر son nefesini vermek; سَلَّمَ نَفْسَـهُ للبُولِيس polise teslim olmak; سَلَّمَ اِلَيْهِ عَلَى الحُسْنَى وَ الإِسَاءَةِ kendini *b-nin* insafına bırakmak; سَلَّمَ لِى عَلَيْـهِ Ona benden selam söyle; سَالَمَ (*b-ile*) arasını iyi tutmak, bozmamak; اَسْلَمَ (*b-i*) terketmek, bırakmak; (رَأْسَهُ الى رُكْبَتَيْهِ, *başını dizlerine*) dayamak; (*bşi*, *b-i*, الى ...*e*) teslim etmek; (*bşi*, الى *b-e*) terketmek; [kendini, işini]; (للّٰه *Allah'a*) bırakmak; müslüman olmak, İslam'a girmek ¶ اَسْلَمَ اَمْـرَهُ الى اللّٰه işini Allah'a bırakmak; سَلَّمَ رُوحَهُ ruhunu teslim etmek; تَسَلَّمَ [gönderilen] (*bşi*) teslim almak; (*bşin yönetimini*) üzerine almak, üstlenmek; تَسَلَّمَ مَقَالِيدَ الحُكْمِ hakim olmak, hükmü eline geçirmek; تَسَالَمَ bb ile barış yapmak; اِسْتَلَمَ (*bşe*) dokunmak; (*bşi*)

kabloları; سِلْك السِّلْك السِّيَاسِي siyasi kadro; سِلْك الشُّرْطَة polis (teşkilatı); سِلْك السِّلْك الشَّائك dikenli tel; سِلْك الإنْهِصَار الوَاقِي sigorta ELK.; سِلْك التَّعْلِيمِي öğretmenlik (mesleği); سِلْك القَضَاء Adalet kurumu; سِلْك السِّلْك الْمُقَاوِم direnç, rezistans ELK.; سِلْك السِّلْك الهَـوَائِي anten; اِنْتَظَمَ فِي سِلْك (الى) kurumun bir üyesi olmak, kurumaya katılmak MIS.; اَلإِنْتِظَام الى السِّلْك الْبَحْرِي donanmaya giriş [yine اِنْخَرَطَ فِي سِلْكٍ];

سِلْكِي [s.] telli, tel vasıtası ile;

لاَ سِلْكِي telsiz; yayın [s. ve is.]; radyogram; radyo uzmanı ¶ اِشَارَة لا سِلْكِيَّـة telsiz mesajı; عَامِل لاَ سِلْكِي telsiz operatörü;

سِلَكَة ç. سِلَك tel; iplik; tel [yine çalgıda];

سُلُوك davranış, tavır, hareket; ¶ حُسْن السُّلُوك iyi, müsbet tavırlılık; قَوَاعِد السُّلُوك veya آدَاب السُّلُوك adabı muaşeret;

مَسْلَك ç. مَسَالِك yol; tutulan izlenilen yol, politika; metot, yöntem; prosedür; اَلْمَسَالِك البَوْلِيَّة idrar yolları; مَسَالِك الهَوَاء solunum yolları ANAT.; سِلْك مَسْلَك bir yol takip etmek, izlemek MEC.;

مَسْلَكِي [s.] mesleki;

تَسْلِيك temizleme, arıtma;

سَالِك geçilen, kullanılan [yol]; izlenilen takip edilen [yol, prosedür]; açık, kapalı olmayan, temiz [yine ANAT.]; (ç. ـون-) manevi bir yolun yolcusu, salik, süluku olan;

مَسْلُوك geçilen, kullanılan [yol]; izlenilen, takip edilen [yol, prosedür];

سَلِمَ *a* (سَلاَمَة, سَلاَم) esen/ emniyette/ güvende,

teslim almak; (*bşi*) üstlenmek, mülkiyetini üstlenmek; اِسْتَسْلَمَ teslim olmak; kendini (ل veya الى ...*e*) bırakmak; (ل ...*e*) yenilmek, mağlup olmak;

سِلْم barış;

سِلْم [müz. ve müe.] barış, hazar; İslam dini; ¶ حَسَبَ السِّلْمِ barışseverlik;

سِلْمِي barışsever; barış içinde;

سَلَم peşin satış İSL.HUK.; bir çeşit akasya BOT.;

سُلَّم ç. سَلَالِيم, سَلَالِم merdiven; merdivenler; basamak; ıskala, gam MÜZ.; vasıta, alet, araç MEC. ¶ سُلَّم مُتَحَرِّك yürüyen merdiven;

سُلَّمَة basamak;

سَلَام esenlik, salim olma, zarar gelmemiş, hasara uğramamışlık, selamet; barış, güvenlik, emniyette olma (ç. ـآت) selamlama, selam; askeri selam; milli marş ¶ السَّلَام العَامّ kamu yararı, amme menfaatı; دَار السَّلَام Cennet; Bağdat; مَدِينَة السَّلَام Bağdat; نَهْر السَّلَام Dicle nehri; يَا سَلَام Aman yarabbi!; yok ya! tüh!; ... يَا سَلَام عَلَى mutluluk ya da hüzün için kullanılan bir nida ifadesi: ...e yazık olmuş, ne yazık!; ...için ne iyi, iyi ki...; بَلِّغْ ... سَلَامِي إِلَيْه Ona benden selam söyle!; وَ السَّلَام hepsi bu kadar, vesselam [özl. mektuplarda sonlandırma ifadesi; عَلَى ... السَّلَام ...in işi tamam, ...için yapılacak bir şey yok; سَلَامْلِك selamlık, kabul, oturma odası;

سَلَامَة salim olma, kazadan beladan uzak olma, esenlik; sıhhat, iyilik; güvenlik, emniyette olma; problemsizlik, işlerin düzenli gitmesi; başarı; ¶ السَّلَامَة الإِجْمَاعِيَّة saldırgan tarafa karşı birleşme politikası; سَلَامَة الذَّوْق lezzet; سَلَامَة (اَمْلَاك) البِلَاد ülke bütünlüğü; سَلَامَة النِّيَّة samimiyet, temiz kalplilik; بِسَلَامَة النِّيَّة samimiyetle, temiz kalple, içten; سَلَامَتُك acil şifalar!, geçmiş olsun!; مَعَ السَّلَامَة Allah'a ısmarladık; عَلَى السَّلَامَة Allah yolunu açık etsin! yolun açık olsun!;

سَلِيم ç. سُلَمَاء esen, güvende, emniyette; (من ...*den*) bağımsız, hür; sağ salim, başına bir şey gelmeyen, hasarsız, kazaya belaya uğramayan; tam, eksiksiz; ayıplanacak, kızılacak bir şeyi olmayan; sağlam; sağlıklı; aklı başında, akıllı, makul; kötü durumda (olan kişi, durumunu iyiye yormak için kullanılır) ¶ سَلِيم البُنْيَة sağlıklı, sağlam bünyeli, gürbüz; سَلِيم العَاقِبَة selim [tümör vb.]; سَلِيم العَقْل makul, akıllı, aklı selim sahibi; سَلِيم القَلْب temiz kalpli, içi dışında; ذَوْق سَلِيم lezzet;

سُلَامَى ç. سُلَامَيَات parmak kemiği;

سُلَامِيَّة ç. ـآت ⇑;

أَسْلَم daha güvenli, daha bağımsız, hür; daha sağlıklı;

سُلَيْمَان Süleyman (as.); ¶ حُوت سُلَيْمَان som balığı ZOO. Salmo salar;

تَسْلِيم ⇑ mas.;

مُسَالَمَة uzlaştırma, barıştırma;

اِسْلَام ⇑ mas.; الإِسْلَام İslam dini;

اِسْلَامِيَّة İslamiyet; Müslüman olma;

اِسْلَامْبُول ALF.BKZ.;

تَسَلُّم kabul; ⇑ mas.;

اِسْتِلام ⇑ mas.;

اِسْتِسْلام ⇑ mas.;

سَالِم esen, güvende, emniyette olan; (من …*i*) olmayan, (من …*den*) uzak; salim, hasar, zarar görmemiş, sağlam, ayıbı, kusuru bulunmayan; sağlıklı; tam, eksiksiz; kurallı DİLB.; yapısında illet harfi bulunmayan [fiil] DİLB. ¶ الجَمْع السَّالِم kurallı çoğul, cemi salim DİLB.;

مُسَلَّم salim, zarar, hasar görmemiş, ayıbı, kusuru yok; [yine مُسَلَّم بِهِ] kabul edilen; reddedilmeyen;

مُسَالِم barış taraftarı, barışsever, yumuşak huylu, halim selim, kibar;

مُسْلِم ç. ـون- müslüman;

مُسْتَلِم alıcı, teslim alan [mektup, posta, havale vb.i];

مسلندر Fr.> silindir [otomobil vb. için];

سَلَا (سلو) *u* سَلْوَان, سُلْوَان) (*b-i, bşi* ya da عن …*i*) unutmak, zihninden silmek, artık düşünmemek; سَلَّى (*b-e* عن …*i*) unutturmak; (*b-i* عن …*den dolayı*) teselli etmek, kederini hafifletmek; (*b-i*) eğlendirmek; (*b-nin aklını,* عن *den*) uzaklaştırmak; (*üzüntüleri, tasaları*) yatıştırmak, dağıtmak; تَسَلَّى ; سَلَّى = اَسْلَى (ب *ile*) eğlenmek, neşe bulmak, hoş vakit geçirmek; (عن …*i* ب *ile*) unutup teselli bulmak;

سَلْوَة ve سُلْوَة teselli; rahatlama; eğlenme, oyalanma; eğlence; ¶ هُوَ في سلْوَة مِنْ الْعَيْشِ o müreffeh, rahat bir hayat/ yaşam sürüyor;

سَلْوَى teselli;

سَلْوَى [tek.is. سَلْوَاة] ç. سَلَاوَى bıldırcın ZOO.;

سُلْوَان unutma, unutuş; teselli;

مَسْلَاة ç. مَسَالٍ eğlence, kendisi ile eğlenilen şey; eğlenme, oyalanma; teselli;

تَسْلِية eğlence, eğlenme, oyalanma, meşgul olma; vakit geçirme;

مُسَلٍّ eğlendirici, vakit geçirici; rahatlatıcı, hafifletici, teselli eden;

سْلُوفِينْيَا Slovenya;

سَمْن = مَسْلَى yemekte kullanılan yağ MİS.; ¶ مَسْلَى نَبَاتِي nebati, bitkisel yağ;

سِلِينْيُوم selenyum;

اسم bkz. سمى

سَمَّ *u* (سَمّ) (*bşe*) zehir koymak, karıştırmak; (*b-i, bşi*) zehirlemek; سَمَّمَ (*bşi*) zehirlemek; تَسَمَّمَ zehirlenmek, kendini zehirlemek;

سَمّ ç. سِمَام, سُمُوم zehir, ağı; delik, gedik; ¶ السُّمُوم الْبَيْضَاء iğne deliği beyaz zehir, [eroin, kokain gibi] uyuşturucular;

سَمُوم müe. ç. سَمَائِم sıcak rüzgar, sam yeli;

مسام, مسامات [çoğ.] [derideki] gözenek, mesame;

مَسَامِي gözenekli;

مَسَامِيَّة gözenekli olma, gözeneklilik;

تَسَمُّم zehirlenme; kana mikrop ve toksin karışması, septisemi; ¶ التَّسَمُّم الْبَوْلِي üremi; التَّسَمُّم الدَّمَوِي kan zehirlenmesi;

سَامّ zehirli; zehir üreten, zehirleyici;

مَسْمُوم zehirli, zehirlenmiş;

سَامَّ = مُسِمّ ;

سَمَاذَجُونِي gök mavisi;

سِمْبَاتَوِي sempatik ANAT.;

سَامَتَ ⇒ سَمَتَ (*bşin*) karşısında olmak;

سَمْت ç. سُمُوت yol; tarz, tavır, üslup;

السَّمْت azimut ASTR.; سَمْت الرَّأْس başucu, semturreis ASTR.; سَمْت الشَّمْس ekliptik ASTR.; أَخَذَ سَمْتَهُ نَظِير السَّمْت ayakucu ASTR.; ...e [doğru] yola koyulmak, yollanmak;

سَمَات ["سَمَّة" in çoğulu] bkz. وسم ;

سَمُجَ *u* çirkin, iğrenç olmak, tiksinti vermek;

سَمَّجَ (*bşi*) çirkinleştirmek, iğrenç yapmak;

سَمْج ç. سَمَاجَى ve سِمَاج ç. سَمِج çirkin, iğrenç, tiksindirici;

سَمْج = سُمْجَاء, سَمَاجَى, سِمَاج ç. سَمِيج ;

سَمَاجَة çirkinlik, iğrençlik, tiksindiricilik;

سَمُحَ *u* (سَمَاحَة, سَمَاح, سَمْح) eliaçık, cömert olmak; سَمَحَ *a* (سَمَاح) (ل *b-e*, ب *bşi*) gönülden, sıkıntı duymaksızın vermek, ihsan etmek; (ل *b-e*, ب *bş için* ya da أَنْ ...*yapmaya*) izin vermek, yumuşak karşılamak; (ل *b-e*, ب *bşi yapma*) yetkisi vermek ¶ لاَ سَمَحَ اللَّهُ Allah korusun! Allah etmesin!; سَمَّحَ yumuşak/ müsamahakar/ esnek davranmak; سَامَحَ (*b-e*, فى ya da ب ...*de*) müsamaha göstermek, anlayışla karşılamak, sert davranmamak, bağışlamak; أَسْمَحَ (مَعَ *b-e*, فى ...*de*) müsamahakar/ hoşgörülü davranmak; تَسَامَحَ karşılıklı hoşgörü ile davranmak; اِسْتَسْمَحَ (*b-nin*) iznini istemek; (*b-den*) bağışlanmayı istemek, özür dilemek;

سَمْح eliaçıklık, cömertlik; yumuşak davranma, hoşgörülü olma;

سَمْح ç. سِمَاح eliaçık, cömert; hoşgörülü, müsamahakar;

سَمَاح ⇑ mas.;

سَمَاحَة ⇑ mas.;

سَمِيح ç. سُمَحَاء eliaçık, cömert; hoşgörülü, müsamahakar; الْحَنِيف السَّمْحَاء hak ve hoşgörülü [özl. din için];

مُسَامَحَة müsamaha, affedicilik, bağışlama; (ç. -آت) tatil;

تَسَامُح hoşgörülülük, müsamaha, tolerans, esneklik;

مَسْمُوح بِه izin verilen, serbest, yapılabilir;

مَسْمُوحَات haklar, ayrıcalıklar ve imtiyazlar;

مُتَسَامِح (مَعَ ...*e karşı*) müsamahakar, hoşgörülü, toleranslı, esnek;

سِمْحَاق ç. سَمَاحِيق kemik dış zarı, periyost, simhak ANAT.;

سَمَدَ[1] *u* (سُمُود) başını dik tutmak, başını eğmemek [bazen الرَّأْس ile]; سَمَّدَ (الأَرْض *toprağı*) gübrelemek;

سَمَاد ç. اسمِدَة gübre; سَمَاد صِنَاعِي ¶ kimyevi/ suni gübre; سَمَاد عُضْوِي tabii gübre;

تَسْمِيد gübreleme;

سَامِد الرَّأْس : سَامِد başı dik;

مُسَمِّدَات gübre(ler);

سَمِيد[2] (= سَمِيذ) irmik SUR.; simit MIS.

سَمْدُور ç. سَمَادِير başdönmesi, sersemleme;

سَمِيذ irmik;

سَمُرَ *u* (سُمْرَة) kararmak, esmerleşmek; سَمَرَ *u* (سُمُور, سَمْر) geceleyin konuşmak, gece sohbeti yapmak; سَمَّرَ (*bşi*, الى ...*e*) çivilemek, çivi ile raptetmek; (الْمِسْمَار *çivi*) çakmak; تَسَمَّرَ geceyi (*b-ile*) sohbet ederek geçirmek; sohbet etmek, muhabbet etmek; تَسَامَرَ çivilenmek, çivi ile raptedilmek; yere çakılı/ çivi gibi durmak; اِسْتَسْمَرَ geceyi konuşarak geçirmek; sohbet etmek;

سَمَر ç. أَسْمَار gece sohbeti; sohbet, muhabbet; gece, karanlık;

سُمْرَة esmerlik, karalık;

سَمَّار MIS. hasır yapımında kullanılan bir kamış çeşidi BOT. Juncus spinosus ¶ سَمَّار هِنْدِي صُلْب bir çeşit hint kamışı, bambu;

سَمِير [gece], sohbet[i] arkadaşı; eğlendiren; birlikte eğlenilen kişi [hikaye, şarkı, müzik vb.ni dinlerken];

سَمِيرَة müe. ⇑;

أَسْمَر müe. سَمْرَاء ç. سُمْر esmer; koyu kumral; ["سَمْرَاء" nın çoğulu] سَمْرَوَات esmer tenli kadınlar;

مَسَامِر [çoğ.] gece eğlenceleri [sohbetler, oyunlar vb.ler];

مِسْمَار ç. مَسَامِير çivi; tahta çivi; ufak çivi, pünez, perçin çivisi; [ayak] nasırı; الخَطّ الْمِسْمَارِي çivi yazısı;

مُسَامَرَة gece sohbeti; sohbet, muhabbet;

سَامِر ç. سُمَّار gece sohbeti arkadaşı; eğlendiren, hoş vakit geçirten [sohbet vb ile] kişi; سَوَامِر [çoğ.] eğlence geceleri; gece eğlenceleri [hikayeler, oyunlar vb.];

مُسَمَّر çivilenmiş, çivi ile raptedilmiş; pençeli, pençe vurulmuş;

مُسَامِر [gece] sohbeti arkadaşı;

السَّامِرَة[2] Samiriyeliler;

سَامِرِي Samiriye ile ilgili; (ç. سمرة.-ون) Samiriyeli;

سَمُور[3] ALF.BKZ.;

سَمَرْقَنْد Semerkant;

سَمْسَرَ simsarlık, komisyonculuk yapmak;

سَمْسَرَة simsarlık, komisyonculuk; kervansaray, büyük yolcu hanı;

سِمْسَار ç. سَمَاسِير, سَمَاسِر, سَمَاسِرَة komisyoncu, simsar; سِمْسَار الإِسْم borsa tellalı, mubayaacı;

سَمْسِيرَة aracı, arabulucu IR.;

سِمْسِم susam;

سَمَطَ *u* (سَمْط) (*kesilen hayvanın*) [tüyünü vb.ni gidermek için] sıcak su ya da kimyasal bir maddenin içine daldırmak; (*bşi*) hazırlamak;

سِمْط ç. سُمُوط [gerdanlık, kolye vb.nin] ipi;

سِمَاط ç. -آت, سُمُط, أَسْمِطَة sofra bezi/ örtüsü; öğün;

مَسْمَط [kesilen hayvanın] ⇑ haşlandığı yer;

مِسْمَط ç. مَسَامِط asma sırığı;

سَمِعَ *a* (سَمْع, سَمَاع, سَمَاعَة, مَسْمَع) (*b-i*, *bşi*) duymak, (ب *bş hakkında*) bir şeyler duymak, (*bşi*, من *b-den*) duymak; (من *bşi* الى veya ل

b-den) dinlemek, (ل ya da الى ...*e*) kulak vermek; ¶ لَم يُسمَع بِهِ işitilmemiş, duyulmamış, misli görülmemiş; سَمَّعَ (*b-e, bşi*) duyurmak; (*bşi*) ezberden okumak, söylemek; (*dersini*) vermek, anlatmak; (ب *b-i*) lekelemek, şerefine leke sürmek; أَسْمَعَ (*b-e, bşi*) duyurmak; (*b-e, bşi*) bildirmek [söylemek]; تَسَمَّعَ (الى ya da ل *b-e, bşe*) kulak vermek, dinlemek; [gizlice] dinlemek; تَسَامَعَ: تَسَامَعَ بِهِ النَّاسُ insanlar onun hakkında konuştular; اِسْتَمَعَ (*bşi*) duymak; (*b-e, bşe* veya الى ,ل ...*e*) kulak vermek, dinlemek, iyice kulak vermek, kulak kesilmek; (*bşi*) gizlice dinlemek; (على ...*i*) steteskop ile dinlemek;

سَمْع duyma; duyma hassası, duyusu; (ç. أَسْمَاع) kulak ¶ شَاهِد السَّمْعِ kulak şahidi; سَمْعًا وَ طَاعَةً ve السَّمْع وَ الطَّاعَة başüstüne! hemen! [dediğiniz gibi yapılacaktır]!; اِسْتَرَقَ السَّمْعَ gizli gizli dinlemek; القَى بِسَمْعِهِ اِلَى... *b-e* kulak vermek, مَدَّ سَمْعَهُ kulak kesilmek, kulaklarını dikmek;

سَمْعِي [na't] işitme ile ilgili; akustik; عِلْم السَّمْعِيَّات akustik bilimi;

حَمِيد سُمْعَة saygınlık, itibar, ünvan veya حَسَن السُّمْعَة saygın, muteber, kabul görmüş; سَيِّء السُّمْعَة ya da رَدِيء السُّمْعَة adı çıkmış, namı kötü;

سَمَاع duyma, dinleme; işitme duyusu, işitme kuvveti; yaygın kullanım sebebiyle kabullenme DİLB.;

سَمَاعِي akustik; işitme ile ilgili; yaygın kullanım sebebiyle [kural gereği olmayan] kabullenilen, semai DİLB..; sözlü, şifahi İSL.HUK.;

سَمَاعِيَّات akustik bilimi;

سُمَّاع ç. سُمَعَاء işiten, duyan; سَمِيع [her şeyi] Duyan [Allah];

سَمَّاعَة ç. ـَات ahize; kulaklık [radyo vb. için]; steteskop; kulak borusu; kapı tokmağı;

مَسْمَع işitilecek mesafe, işitme menzili; kulak erimi ¶ عَلَى مَسْمَعٍ مِنْ... ...i duyabilecek uzaklıkta; عَلَى مَسْمَعٍ مِنْهُ onu duyabilecek kadar;

مَسْمَع ç. مَسَامِع kulak; steteskop; ahize; ¶ عَلَى مَسَامِعِهِم dinlemeleri için;

مَسْمَعَة ahize;

سَامِع ç. ـُون- işiten, duyan, dinleyen;

مَسْمُوع duyulabilen, hissedilen; مَسْمُوع الكَلِمَة sözü dinlenir;

مُسْتَمِع ç. ـُون- dinleyen, işiten; اَلْمُسْتَمِعُون dinleyiciler;

سَمَقَ[1] *u* (سُمُوق) uzun, yüksek olmak;

سَمُوق çok yüksek; uzun ve zayıf; sırık gibi;

سَامِق çok yüksek, uzun;

سُمَّاق[2] sumak, somak BOT.;

حَجَر سُمَّاقِي somak; porfir;

سَمَّكَ (*bşi*) kalın, büyük yapmak; ⇒ سمك

سَمْك çatı, tavan;

سُمْك kalınlık;

سَمَك [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَسْمَاك, سِمَاك

سَمَك مُوسَى pisibalığı ZOO; balık

سَمِين ç. سِمَان şişman; yağlı, besili;

سُمَّان [cin.is.; tek.is. ة] bıldırcın ZOO.;

سَمَّان yağ tüccarı, yağ alıp satan;

سَمَانَة الرِّجْلِ : سَمَانَة baldır;

سُمَانَيَات ç. سُمَانَاة [cin.is.; tek.is.] سُمَانَى bıldırcın ZOO.

مُسَمَّن şişman, yağlı, besili;

سَمْهَرِي çok uzun, aşırı uzun, dev gibi, devasa [yine سَمْهَرِي القَامَةِ]; [kargı, mızrak için] sağlam saplı;

سِمَة bkz. وسم;

سَمَا (سمو) سُمُوّ) *u* yüksek/ uzun/ ulu/ yüce olmak; göğe doğru uzayıp gitmek; (عن ...*den*) üstü/, daha üstün olmak; (عن ...*ile*) gurur duymak; (عن *biri için*) çok zor/ anlaşılmaz/ kompleks olmak; (الى ...*e*) yükselmek, çıkmak; (على *üzerine*) çıkmak, aşmak; (على ...*den*) daha yüksek olmak; (الى *için*) çabalamak, gayret sarfetmek; ¶ سَمَا بِهِ (*b-i, bşi,* الى ...*e*) çıkarmak, yükseltmek, yüceltmek; (*b-e*) cesaret vermek, cesaretlendirmek;

سَامَى (*b-i*) geçmeye/ üstün gelmeye/ baskın çıkmaya çalışmak; أَسْمَى (*b-i, bşi*) kaldırmak, yükseltmek; تَسَامَى bb ile şan, şerefte yarışmak, rekabet etmek; yüksek/ uzun/ dik olmak; göğe doğru, uzayıp gitmek; (عن *b-den, bşden*) daha üstün olmak, (عن ...*i*) geçmek; (على *b-i*) geçmeye çalışmak;

سُمُوّ yükseklik; yücelik, ululuk; صَاحِب السُّمُوّ الْمَلَكِيّ Ekselansları; صَاحِبَة السُّمُوّ الْمَلَكِيَّة Ekselansları [hanımlara hitaben];

سَمَكَة [tek.is.] balık; السَّمَكَة Balık burcu ASTR.;

سَمَكِي [na't] balık gibi, balıklar ile ilgili, balık...si;

السِّمَاك : السِّمَاك الرَّامِح Arkturus ASTR.; السِّمَاك الأَعْزَل Başakçı Yıldızı ASTR.; حَلَّقَ الى السِّمَاكِين ulaşamayacağı hedefleri olmak, [lafzen: Arkturus ve Başakçı yıldızına uçarak erişmeye çalışmak];

سَمَّاك balıkçı [satan, avlayan];

سَمِيك kalın;

سَمَاكَة kalınlık;

مَسَامِك balıkçılar, balık dükkanları;

سَمْكَرَة tenekecilik mesleği;

سَمْكَرِي tenekeci;

سَمْكَرِيَّة tenekecilik mesleği;

سَمَلَ *u* (سَمْل) (*b-nin* gözünü) oymak, çıkarmak;

سَمَلَ *u* (سُمُولَة, سُمُول) [elbise] eskimek, yıpranmak; أَسْمَلَ [elbise] eskimek, yıpranmak; اِسْتَمْلَ (*b-nin* gözünü) oymak, çıkarmak;

سَمَل ç. أَسْمَال eski elbise; eskiler, paçavralar; kabın dibinde kalan sıvı; شَرِبَ الكَأْسَ حَتَّى السَّمْلِ bardakta bir şey bırakmamak;

سَمِنَ *a* (سَمَن, سَمَانَة) şişman/ yağlı/ besili olmak;

سَمَّنَ ve أَسْمَنَ (*b-i*) şişmanlatmak;

سَمْن ç. سُمُون eritilmiş yağ;

سَمَن şişmanlık, yağlı/ besili olma hali;

سَمِنَة ⇑;

سُمَّان [cin.is.; tek.is. ة] ç. سَمَانِ bıldırcın ZOO.;

müstear isim, takma ad; اِسْم التَّأْلِيف firma adı TİC.; اِسْم تِجَارِي özel isim; اِسْم عَلَم fiilden türemeyen isim, camid isim; اِسْم جَامِد topluluk ismi; اِسْم الجِنْسِ cins isim; اِسْم الجَمْعِ işaret ismi [işaret sıfatı veya zamiri olabilir]; اِسْم الإِشَارَة küçültme adı [dimunutif]; اِسْم التَّصْغِير sayı; اِسْم العَدَد soyut isim; اِسْم المَعْنَى somut isim; اِسْم العَيْنِ üstünlük ismi, ismi tafdil; اِسْم التَّفْضِيل isim fiil; اِسْم الفِعْلِ etken ortaç [ismi fail, aktif partitzip, nomen agentis]; اِسْم المَفْعُولِ edilgen ortaç [ismi meful, pasif partitzip]; اِسْم المَرَّة ismi merra [nomen vicis]; الأَسْمَاء الحُسْنَى Allah'ın 99 ismi; بِاسْمِ فُلاَن biri adına/ namına; بِسْمِ اللَّه Allah'ın adıyla, bismillah; تُقَدَّمُ الطَّلَبَاتُ بِاسْمِ رَئِيسِ الجَمْعِيَّة başvurular dernek başkanına hitaben gönderilecektir;

اِسْمِي [na't] isim olarak, lakap/ ünvan ile ilgili; isimsi; جُمْلَة اِسْمِيَّة isim cümlesi DİLB.; قِيمَة اِسْمِيَّة anlık değer, nominal değer;

سَمِي adaş;

تَسْمِيَة ç. isimlendirme ⇑; terminoloji; "بِسْمِ اللَّه", "بَسْمَلَة " çekmek, demek;

مُسَمًّى (ب ...*ile*) isimlendirilmiş, isimli, (ب ...*diye*) çağrılan; (ç. مُسَمَّيَات) isim, ad; anlam, mana [kelimenin]; ¶ اِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى belirli bir süre için; اِلَى أَجَلٍ غَيْرِ مُسَمًّى süresiz, vakit belirtmeden, aksi belirtilinceye kadar;

سَنَة, سَنَوَات için bkz. سنو ;

سَنَة bkz. وسن

سُمُوّ الأَخْلاَق şahsiyet, kişilik yüceliği;

سَمَاء [müz. ve müe.] ç. سَمَوَات, سَمَاوَات gök, sema, gökyüzü; ¶ سَمَاء السَّمَاوَاتِ sema-nın en üst katı;

سَمَائِي [na't] gök..., semaî, göksel, sema ile ilgili; göklerden gelen; gök mavisi;

سَمَاوِي [na't] gök..., semaî, göksel, sema ile ilgili; gök mavisi; gökten indirilen; açık havada, dışarıda [kapalı alanda değil]; kutsal, semavi, mukaddes;

سَمِي yüksek; ulu, yüce, aziz;

اَسْمَى daha yüksek; daha yüce; ⇑;

سَام ç. سُمَاة yüksek; yüze ulu, aziz; اَمْر سَام resmi emir, irade;

سَمُّور ç. سَمَامِير samur ZOO.;

سَمَّى ⇒ سمى (*b-i, bşi*, ب ...*ile*, ...*olarak*) isim-lendirmek, çağırmak, adlandırmak; (*b-e, bşe*) isim/ ad vermek; (*bşi*, ب *bş ile* veya *bş olarak*) ünvan vermek; (*b-i*, ل ...*e*) atamak, görevlendirmek; "بِسْمِ اللَّه Allah'ın adıyla" demek, besmele çekmek; ¶ سَمَّى اللَّهَ عَلَيْهِ ya da سَمَّى عَلَيْهِ *bş için* besmele çekmek, "بِسْمِ اللَّه" demek; اَسْمَى ¶ (*b-i, bşi*, ب ...*ile* ya da *bş ile*) isimlendirmek, adlandırmak, çağır-mak, (*b-e*, ...) adını vermek; (*bşe*, ب ya da هَا ...*i*) ünvan olarak vermek; تَسَمَّى (ب *ile*) isimlendirilmek, (ب ...diye çağrılmak تَسَمَّى بِزَيْدٍ Zeyd ismini aldı, Zeyd diye isimlen-dirildi;

اِسْم ç. اَسَامٍ, اَسْمَاء isim, ad; nam, lakap, ünvan; ün, itibar, prestij; isim DİLB.; اِسْم

سَنَّ *u* (سَنّ) (*bşi*) keskinleştirmek, bilemek; (*bşe*) şekil vermek, (*bşi*) biçimlendirmek; (*bir kanun, gelenek*) çıkarmak, koymak; ¶ سَنَّ قَانُونًا kanun çıkarmak; سنّن (*bşi*) keskinleştirmek, bilemek; (*bşi*) çentmek, diş diş yapmak; اَسَنَّ dişi çıkmak, büyümek; yaşlanmak, yaşı ilerlemek; اِستَنَّ misvak kullanarak dişleri temizlemek; (*bir yol*) tutmak, izlemek; (*kanun,adet, gelenek*) çıkarmak, ihdas etmek, başlatmak; ¶ اِستَنَّ سُنَّةَ مُحَمَّد Muhammed'in (sav) yolunu, sünnetini takip etmek;

سَنّ [kanun] çıkarma, koyma;

سِنّ müe. ç. اَسِنَّة, اَسْنَان اَسُنّ diş [yine tarak vb. için]; sivri uç, diş; [fil, domuz, yılan vb.i] diş; [çivi, kalem] uç; kalem içi; (ç. اَسْنَان) yaş; kaba un MIS.; ¶ سِنّ الرُّشْد reşit olma/ rüşt yaşı; سِنّ الفِيل fildişi; صَغِير السِّنّ genç; كَبِير السِّنّ yaşlı, yaşı ilerlemiş; طَعَنَ في السِّنّ yaşı ilerlemek, yaşlanmak; تَقَدَّمَت به السِّنّ yaşlanmak, yaşı ilerlemek;

سُنَّة ç. سُنَن adet, gelenek, töre; اَلسُّنَّة veya سُنَّة النَّبِيّ Sünnet, Peygamberin yolu; اَهْل السُّنَّة Ehli sünnet; سُنَّة الطَّبِيعَة tabiat kanunu;

سُنِّي sünni; (ç. -ون) sünni kişi;

سَنَن adet, gelenek, töre;

سِنَان ç. اَسِنَّة mızrak ucu;

اَسَنّ daha yaşlı;

مِسَنّ ç. -آت , مَسَانّ bileytaşı; ustura, berber kayışı;

مَسْنُون gelenek, adet, töre olarak kabul edilmiş, oturmuş, uygulanmış; geleneksel; Sünnet olarak gelmiş; keskin, bileylenmiş; sivriltilmiş; kokmuş, kokuşmuş [pislik, kir];

مُسَنَّن dişli, diş diş olan; çentilmiş, diş diş yapılmış; keskin sivri; sert [çehre];

مُسَنَّنَة ç. -آت dişli çark;

مُسِنّ ç. مَسَانّ yaşlı, ihtiyar, yaşı ilerlemiş; reşit, rüştünü ispat etmiş;

سَنَّارَة ç. سَنَانِير balıkçı takımı; olta;

سُنْبُل [cin.is.; tek.is. ة] ç. سَنَابِل başak, başakçılık;

سُنْبُلَة Sünbüle burcu ve takım yıldızı ASTR.;

اَلسُّنْبُل الْهِنْدِي Hint sümbülü BOT. Nardostachys jatamansi;

سُنْبُلِي sümbül gibi;

سَنْت sent;

سَنْتِمِتر ç. -ات santimetre;

سَنْجَة ç. سِنَج, سَنْجَات mukabil ağırlık [terazide];

سِنْجَة[2] ç. سِنَج T.> süngü MIS.;

سِنَاج[3] is, kurum;

سِنْجَاب sincap ZOO.; sincap kürkü;

سِنْجَابِي gri, gri renkli;

سَنْجَق ç. سَنَاجِق sancak, bayrak; sancak, vilayetten küçük, idari yerleşim merkezi;

سَنَح *a* (سُنُوح, سَنْح) [fikir, düşünce] (ل *b-nin*) aklına gelmek; [fırsat] (ل *b-nin*) ayağına gelmek, önüne çıkmak; (ل *b-e*, ب *bşi*) sağlamak; (*b-i*, عن *görüşünden, düşüncesinden*) vazgeçirmek, caydırmak;

سَانِح ç. سَوَانِح sağ yanını avcıya dönmüş olan [av veya kuş] uğurlu, hayırlı; uygun, elverişli; iyi, güzel [fırsat]; سَوَانِح [çoğ] uğur-

lu sayılan şeyler, uğurlar; fikirler, düşünceler;

سَانِحَةfırsat, imkan;

سِنْخ ç. سُنُوخ, اَسْنَاخ kök, kaynak, masdar; diş çukuru ANAT.;

سَنَخçürük kokma, kokmuşluk [yağ vb.];

سَنِخçürük kokan, kokmuş;

سَنَاخَةçürük kokma, kokmuşluk;

سَنَدَ[1] *u* (سُنُود) (الى ...*e*) dayanmak, yaslanmak; سَنَّدَ (*bşi*) yaslamak, dayamak; سَانَدَ (*b-i*) desteklemek, (*b-e*) yardımcı olmak; اَسْنَدَ (*b-i, bşi* الى ...*e*) yaslamak, dayamak, (*bşi*, الى *üzerine*) yatırmak; (*bşi*, الى ...*e*) dayandırmak (*bşi*, الى ...*ile*) temellendirmek; (*bşi*, *haberi, görüşü, hadisi* الى ...*e*) isnad etmek, ilk kaynak olarak götürmek; (*kelimeyi, lafzı*) (الى ...*e*) müsned ileyh [fail ya da mübteda] yapmak, özne yapmak DİLB.; (*bşi*, ل ya da الى *b-e*) emanet etmek; (*bşi*, ل ya da الى *b-e*) atfetmek, hamletmek; (الى *b-e*, *bir suçu*) yüklemek, (الى *b-i*, *bir suç ile*) itham etmek; (الى ...*e*) yaslanmak, dayanmak; (الى ...*i*) temel/ baz/ esas almak, asıl kabul etmek; اَسْنَدَ التُّهْمَةَ الى... suçu ...e yüklemek; ¶ اُسْنِدَتْ التُّهْمَةُ الى... ...suçlandı; تَسَانَدَ birbirini desteklemek, destek olmak; güvenmek, itimat etmek; اِسْتَنَدَ (الى, على ...*e*) dayanmak, yaslanmak; (الى, على ...*i*) temel, esas almak, kabul etmek; (الى, على ...*e*) güvenmek, itimat etmek; (على ...*de*) temel kabul edilmek, temel alınmak;

سَنَدç. -آت, اَسْنَاد destek, dayanak; arkalık; (ç. اَسْنَاد) senet, ravi zinciri HAD.; (ç -آت) döküman, vesika, senet, borç senedi; ¶ سَنَدُ شَحْنِ الْبَضَائِع yükleme makbuzu/ fişi; رِجَالُ السَّنَدِ bilgiyi/ haberi aktaranlar; senet ricali HAD.;

سَنَدَانç. سَنَادِين örs;

مَسْنَدç. مَسَانِد destek, dayanak; arka, arkalık; yastık;

اِسْنَادisnad, senet HAD.; اَسَانِيد [çoğ.] vesikalar, dökümanlar, kayıtlar;

اِسْتِنَاد (الى ...*e*) dayanma, yaslanma ; ¶ اِسْتِنَادًا الَى... ...e istinaden, dayanarak;

مُسْنَدç. مَسَانِد müsned haber HAD.; الْمُسْنَدُ اِلَيْهِ müsned, haber, fiil DİLB.; الْمُسْنَدُ müsned ileyh [fail ya da mübteda] özne DİLB.;

مُسْتَنِد (على, الى ...*e*) dayanan; (على, الى ...*e*) güvenen itimat eden;

مُسْتَنَدsebep, neden; saik; (ç. -آت) döküman, vesika; kayıt; makbuz, fiş; [çoğ.] vesikalar, kanuni delil HUK. ¶ دَارُ الْمُسْتَنَدَات arşiv, resmi kayıtların bulunduğu yer; مُسْتَنَدَاتُ الشَّحْنِ yükleme makbuzu; irsaliye;

سَنْدَسastarlık olarak kullanılan ince canfes, ipek brokar;

سَنْدَسِيipek brokardan yapılan;

سَنْدِيَان [cin.is.; tek.is. ة] pırnal BOT. Quercus ileks;

سَنْدِيَانِيmeşe[den]; meşe gibi;

سِنَّوْرç. سَنَانِير kedi;

سِنَّارَةç. سَنَانِير balıkçı takımı, olta;

السَّنسكريتيَّة Sanskrit; Sanskritçe;

سنطُور (= سنطِير) santur, kanuna benzeyen bir çeşit çalgı;

سنطُورس Kentaurus takımyıldızı ASTR.;

سنطِير Mezmurlar kitabı; santur ⇑;

سنغافُورة Singapur;

سنغال Senegal;

سنَف [cin.is.; tek.is. ة] tohum zarfı; çanak BOT.;

سنفرة zımpara;

سنكري ç. سنَاكِرَة tenekeci;

سنكة T.> [g] süngü SUR.;

تسنَّم ⇒ سنم (*bşe*) tırmanmak, çıkmak ¶ تسنَّمَ ذِرْوَةَ الْمَعَالِي çok şerefli, onurlu bir konuma gelmek, önemli bir işi, durumu elde etmek;

سنمة zirve, doruk;

سنَام ç. أَسْنِمَة hörgüç;

تسنُّم tahta çıkma, cülus;

مُسنَّم konveks, iç bükey;

سِنِمَّار Numan el-Halmi için bir saray yapan ve sonra daha güzelini yapmaması için bir sarayın tepesinden aşağı atılan bir Rum mimarı ¶ جَزَاهُ جَزَاءَ سِنِمَّار veya جُوزِيَ جَزَاءَ سِنِمَّار iyiliğe kötülükle karşılık vermek ile ilgili olarak söylenir;

سَنْمُورَة[2] salamura balık;

سنه[1] ⇒ تسنَّه [yiyecek] bozulmak, çürümek;

مُسَانَهَة[2] yılda bir, yıllık;

سَنَا[1], سَنَا مَكِّيّ, سَنَا مَكَّة sinameki BOT. Cassia; sinameki yaprakları;

سَنَا[2] (سنو ve سني) سَنَا *u* (سَنَاء) parlamak, parıldamak, ışıldamak; سَنَّى (*bşi*) kolaylaştırmak; تَسَنَّى (ل *b-e*) kolay gelmek, (ل *biri için*) basit olmak; yükselmek, yücelmek;

سَنَا ve سَنًى parlama, ışıma, ışıldama, parıldama;

سَنَاء ⇑; yücelik, ululuk;

سَنِيّ ulu, yüce, aziz;

أَسْنَى daha parlak, daha fazla ışıldayan;

سَانِيَة ç. سَوَانٍ su çarkı;

مُسَنَّاة ç. مُسَنَّيَات set, mendirek;

سَنَة ç. سَنَوَات, سِنُون yıl, sene; سَنَة كَبِيسَة artık yıl; سَنَة مِيلَادِيَّة miladi yıl; سَنَة هِجْرِيَّة hicri yıl;

سَنَوِيّ yılda bir olan, yıllık;

سَنَوِيًّا yılda bir kez;

مُسَانَهَة yılda bir, yıllık;

سِنُودُس Yun.> kilise meclisi;

سِنُّور kırlangıç ZOO.

سَنَوِيّ bkz. سنو ;

أَسْهَبَ ⇒ سهب (عن ...*hakkında*) uzun uzun, ayrıntılı olarak anlatmak, (عن ...*i*) açmak, genişletmek;

سُهُب ç. سُهُوب ova, düz arazi;

اِسْهَاب tafsilata/ ayrıntıya girme, detaya inme; ¶ بِاسْهَاب ayrıntılı olarak, tafsilatıyla;

مُسْهَب tafsilatlı, ayrıntılı, uzun;

سَهِدَ *a* (سَهَد) uyuyamamak, uykusuzluk çekmek; (*b-i*) uyutmamak, (*b-nin*) uykusunu kaçırmak, uyanık tutmak; تَسَهَّدَ = سَهِدَ;

سُهْد uykusuzluk, uyuyamama;

سُهُد uykusu zor gelen;

سُهَاد = سُهْد ;

(*araziyi, toprağı*) düzlemek, düz hale getirmek; (ل veya على *b-e, bşi*) kolaylaştırmak; (ل ya da على *b-e, biri için, kolaylık*) sağlamak, göstermek); (*kelimeyi*) hemzesiz okumak DİLB.; سَاهَلَ (*b-e*) müsamahakar/ hoşgörülü, hüsnü niyet ile davranmak; ¶ سَاهَلَ نَفْسَهُ çekinmemek, teklifsiz davranmak; أَسْهَلَ [ilaç] (البَطْنَ *karnı*) ishal etmek, (*mideyi*) bozmak; أُسْهِلَ [edil.] ishal olmak; تَسَهَّلَ (ل ...*için*) kolay olmak, gelmek; تَسَاهَلَ (مَعَ veya ل *b-e karşı*) hoşgörülü/ müsamahakar olmak; (فى ...*de*) dikkatsiz/ ihmalkar olmak; اِسْتَسْهَلَ (*bşi*) kolay olduğunu kabul etmek, düşünmek;

سَهْل ve سَهِل düz, engebesiz [arazi]; (على *biri için*) kolay, basit, rahat; basit, sade; akıcı [üslûb]; (ç. سُهُول) düz arazi; basit, sade; ¶ سَهْل الإسْتِعْمَال kullanımı kolay, pratik; سَهْل الهَضْم hazmı kolay, kolay hazmedilen, hafif; عُمْلَة سَهْلَة sınırlı konvertibiliteye sahip para, döviz kontrollü ülke parası; كَانَ مِنَ السَّهْلِ عَلَيْهِ *b-e* kolay gelmek; أَهْلاً وَ سَهْلاً bkz. أَهْل;

سَهُول [s. ve is.] müshil;

سُهُولَة kolaylık, basitlik ¶ بِسُهُولَةٍ kolayca, rahat bir şekilde;

أَسْهَل daha düz, engebesiz; daha kolay; daha uygun/ münasip;

تَسْهِيل ç. تَسْهِيلاَت kolaylık;

اِسْتِهْلاَل ishal;

تَسَاهُل hoşgörülülük, müsamaha, tolerans; ihmal, dikkatsizlik;

سَاهِد uyumayan, uykusu olmayan;

سَهِرَ *a* (سَهَر) geceyi uykusuz geçirmek, gece uyuyamamak [yine اللَّيْلَ]; geceyi (على ...de ya da على ...*ile*) geçirmek; (على ...*i*) kollamak; ¶ سَهِرَ فِي حَفْلَةٍ geceyi bir toplantıda geçirmek; أَسْهَرَ (*b-i*) uyutmamak; uyanık kalmasını sağlamak, uyanık tutmak;

سَهَر uykusuzluk; uyanıklık, uyanık bulunma; tetikte olma, ihtiyat, kollama (على ...*de*) ¶ طَالَ عِنْدَهُ سَهَرِي yanında uzun bir gece geçirdim;

سَهْرَة ç. سَهَرَات gece; gece toplantısı/ gösterisi [yine سَهْرَة لَيْلِيَّة]; (لِبَاس) ثِيَاب السَّهْرَة gece elbisesi;

سَهْرَان uykusuz, uyanık, uyumayan; kollayan, gözeten, tetikte;

سُهَار uykusuzluk; uyanık bulunma uyanıklık;

سَهَّار geceleri geç yatan kişi;

سَهَّارَة ç. -آت gece lambası;

أَسْهَر sperma kanalı ANAT.;

مَسْهَر ç. مَسَاهِر gece kulübü;

سَاهِر uykusuz; uyanık; gözetleyen, kollayan, tetikte; gece, geceleyin olan ¶ حَفْلَة ساهِرة gece toplantısı, gösterisi;

سَهِفَ *a* (سَهَف) çok susamak;

سُهَاف şiddetli susuzluk;

سَهُلَ *u* (سُهُولَة) [arazi, toprak] düz/ engebesiz olmak; (على ...için,...*e*) rahat/ kolay olmak/ gelmek; ¶ لاَ يَسْهُلُ اَنْ ... ...olması oldukça zor; ...olması [pek] kolay değil; سَهَّلَ

مُسْهِل ishal eden; (ç. -آت) müshil;

مُسْهَل ishal olmuş;

مُتَسَاهِل müsamahakar, hoşgörülü, toleranslı;

مُسْتَهَل kolay, basit;

سَهِمَ *u* (سُهُومَة) [yüzü] asılmak, ciddileşmek; üzüntü vb. sebebiyle rengi değişmek, rengi atmak; سَاهَمَ (*b-ile*) kura çekişmek; (فى ...*e*) katılmak, iştirak etmek; (فى *bşi*) paylaşmak; أَسْهَمَ (ل *b-e*, فى ...*de*) hak, pay vermek;

سَهْم ç. سُهُوم, أَسْهُم, سِهَام ok; (ç. أَسْهُم) pay, hak, hisse; ¶ سَهْم نَارِي roket; أَسْهُم حَمَلَة الأَسْهُم katılım payı; نَفَذَ السَّهْمُ hisse sahipleri, ortaklar; ضَرَبَ بِسَهْمٍ مُصِيبَةٍ فِي ... ok yaydan çıktı, olan oldu artık; ضَرَبَ بِسَهْمٍ وَ نَصِيبٍ فِي ... aktif/ faal bir şekilde girişmek ≈ ...e paçaları sıvayıp girmek; ⇑;

سُهُوم ciddilik, asıklık [yüz için]; hüzün, üzüntülü olma;

أَسْهُمِي [na't] pay, hisse mahiyetinde, paylaşımlı;

مُسَاهَمَة (فى ...*e*) katılım, iştirak, (فى ...*i*) paylaşım ¶ شَرِكَة الْمُسَاهَمَة anonim şirket;

سَاهِم yüzü asık, yüzünde ciddi bir ifade bulunan;

مُسَاهِم katılan, iştirak eden, pay alan, pay sahibi, hisse sahibi;

سَهَا *u* (سُهُوّ, سَهْوَة) dalgın, dikkatsiz olmak, gaflette bulunmak; (عن veya فى ...*i*) gözden kaçırmak, unutmak, ihmal etmek; [genellikle "عن" ile, kasıtlı, bilerek, "فى" de ise kasıtsız, bilmeden yanlış yapma anlamına kullanılmıştır.]; سُهِيَ عَلَيْهِ [edil.] dalıp gitmek;

سَهْو dikkatsizlik, dalgınlık, gaflet, ihmalkarlık, unutkanlık; ¶ سَهْوًا dalgınlıkla; yanlışlıkla;

سَهْوَان dikkatsiz, dalgın, unutkan ihmalci;

سَاهٍ ⇑; ¶ سَاهِيًا لَاهِيًا tamamen rahat bir şekilde;

سَاءَ (سوء)[1] *u* (سَوْء) kötü olmak; [durum] daha kötü olmak, kötüleşmek; (*b-i*) kırmak, üzmek, tasalandırmak, mahzun etmek; ¶ سَاءَ سَبِيلاً Ne kadar kötü bir yol(dur bu)!; سَاءَ بِه ظَنًّا biri hakkında kötü zan beslemek; سَاءَ طَالِعُهُ bahtsız olmak, şansı kötü çıkmak/ olmak; يَسُوءُنِي أَنْ ... ...olması, ...yapması beni üzer; ...dığına üzgünüm; سَوَّأَ (*bşi*) kötüleştirmek, bozmak; (على *b-i*, *bşden dolayı*) azarlamak, suçlamak; (*bşi*, على *b-e*) uygun görmemek, münasip bulmamak; أَسَاءَ (*bşi*) kötü yapmak, bozmak; (الى *b-e*) kötü davranmak; (الى *b-e*) kötülük yapmak; (الى ...*e*) zarar vermek; (الى *birine*) acı vermek, çektirmek; ¶ أَسَاءَ التَّصَرُّفَ kötü/ olumsuz tavır takınmak/ davranmak; أَسَاءَ التَّصَرُّفَ فِي ... ...de kötü davranmak/ olmak; أَسَاءَ الظَّنَّ بِه *b-e* karşı suizan-da bulunmak, zan beslemek, biri hakkında pek iyi düşünmemek; أَسَاءَ التَّعْبِيرَ kendini ifade etememek, iyi konuşamamak, ifadelerini doğru düzgün kullanamamak; أَسَاءَ اسْتِعْمَالَهُ *bşi* kötü kullanmak; أَسَاءَ

سَيِّء الى أَسْوَأَ giderek kötüleşerek;

سَيِّئَة ç. آت- günah, suç; [*bşin*] dezavantaj(ı) kötü taraf(ı);

مَسَاوِىء ç. مَسَاءَة kötülük; kötü kabul, zan; [çoğ.] dezeavantajlar, kötü yönler;

اِسَاءَة kötülük, kötü hareket; suç, günah; kusur, kabahat ¶ اِسَاءَةُ الظَّنِّ (ب ...*e*) suizan, kötü zan; اِسَاءَة الْمُعَامَلَة kötü muamele [yine bkz. أَسَاءَ];

اِسْتِيَاء memnuniyetsizlik, hoşnut olmama, can sıkıntısı duyma;

مُسِيء nahoş, memnun edici olmayan; zararlı, dezavantajı bulunan; kabahatli;

مُسْتَاء (من ...*den dolayı*, ...*e*) kızgın, kızmış, gücenmiş; (من ...*e*) razı olmayan (من ...*den*) hoşnut olmayan;

سواء bkz. سوى ;

(سوح) سَاحَ *u* gezmek, dolaşmak;

سَاحَة ç. آت, سَاحٍ açık saha, alan, meydan; boşluk; oyun alanı; saha, dal MEC. ¶ سَاحَة الْحَرْب harp, savaş meydanı; سَاحَة الْقِتَال çarpışma, çatışma bölgesi; سَاحَة الْقَضَاة mahkeme; سَاحَة الأَلْعَاب oyun alanı, saha; بَرَّأَ ساحته *b-i* suçsuz çıkarmak, beraat ettirmek;

سَوَّاح ç. ون- seyahat eden, turist, seyyah; سُوَّاح, سُيَّاح ç. سَائِح seyahat eden, seyyah, turist; gezgin derviş; ruhanî hayat yaşayan kişi HRI;

(سوخ) سَاخَ *u* (سَوْخ) [toprak vb.] yumuşak olmak, yumuşamak, çamurlaşmak, çamur gibi olmak; (فِي الأَرْضِ *yere*, *toprağa*) batmak

مُعَامَلَته *b-e* kötü davranmak, kötü muamelede bulunmak; أَسَاءَ الْفَهْمَ yanlış anlamak; اِسْتَاءَ kötü günler geçirmeye başlamak, zor günler geçirmek; [geçirir olmak]; kötüleşmek; (من ...*den dolayı*) üzülmek, canı sıkılmak, tasalanmak; (من ...*e*) razı (من ...*den*) hoşnut olmamak; (من *bşe*) gücenmek;

سُوء ç. أَسْوَاء kötülük, kötü olmak; zarar, hasar, ziyan; felaket, afet, şanssızlık ¶ سُوء الْبَخْت şanssızlık, talihsizlik, kötü şans, talih; لَسُوء الْحَظّ ⇑; سُوء الْحَظّ [zarf] ne yazık ki, malesef; سُوء الْخُلُق huysuzluk, ters olma; سُوء الْحَال kötü şartlar; سُوء الْحَالَة kötü durum; سُوء الإِدَارَة kötü idare, yöneticilik; سُوء السُّلُوك kötü davranış, yol yordam bilmeme, yanlış tavır; سُوء الظَّنّ suizan; سُوء الْعَلاَقَة kötü ilişkiler; سُوء الْمُعَامَلَة kötü muamele; سُوء الإِسْتِعْمَال kötü kullanım; suistimal; سُوء التَّفَاهُم yanlış anlama; سُوء الْفَهْم [karşılıklı] yanlış anlama; سُوء الْقَصْد kötü niyet; سُوء النِّيَّة kötü niyet; سُوء الْهَضْم hazımsızlık;

سَوْأَة, سوءة ç. آت- ayıp; ayıplanacak iş, eylem, utanılacak davranış; ferç; edep yerleri ¶ سَوْءَةً لَكَ ayıp sana!, hiç yakışmıyor!;

سَيِّء kötü, ¶ سَيِّء الْحَظّ şanssız, kötü şanslı; bahtsız kişi; سَيِّء الْخُلُق huysuz, ters; سَيِّء التَّرْبِيَة terbiye görmemiş, terbiyesiz, kötü yetiştirilmiş; سَيِّء السُّمْعَة adı çıkmış, kötü şöhreti olan; سَيِّء الطَّبْع huysuz, ters; سَيِّء الطَّالِع şanssız, kötü şanslı; şanssız kişi; مِن

[ayak] ¶ سَاخَت رُوحُهُ bayılmak, fenalaşmak, fenalık geçirmek;

[1]سود ⇒ سَوَّدَ (*bşi*) karartmak, siyahlaştırmak; (*mektup* vb.i) kaleme almak, yazmaya başlamak, müsveddesini, taslağını yapmak, oluşturmak; (*sayfaları*) doldurmak, karalamak; ¶ سود وجهه = ...adına leke sürmek, itibarını iki paralık etmek; اسْوَدَّ siyah olmak, siyahlaşmak, kararmak;

سَوَاد siyah, kara, siyahlık; (ç. أَسْوِدَة) siyah/ kara elbise; sürülebilir, işlenebilir toprak; şekil, biçim, form; iç kısım; çoğunluk, ekseriyet; kalabalık, çokluk ¶ السَّوَاد veya سَوَاد العِرَاقِ Irak ülkesinin ekilip dikilen arazileri; السَّوَاد الأَعْظَم ekseriyet, çoğunluk; السَّوَاد الأَعْظَام مِنَ النَّاسِ insanların çoğu, ekserisi; سَوَاد الْمَدِينَة göz küresi; سَوَاد العَيْنِ şehir civarı, banliyö; şehrin kenar mahalleleri, varoşları; سَوَاد اللَّيْلِ uzun, karanlık gece;

أَسْوَد müe. سَوْدَاء ç. سُود siyah; koyu renkli; أَسْوَد ç. سُودَان zenci; ¶ (بِلاَد) السُّودَان Sudan; مَا رَدَّ سَوْدَاءَ وَلاَ بَيْضَاءَ [iyi ya da kötü] hiç bir cevap vermedi; أَسْوَد فَاحِم simsiyah, kuzguni siyah, kapkara;

سَوْدَاء dört suyuk/ hılttan biri, sevda; hüzün, melankoli;

سَوْدَاء karasafrâ; hüzün, melankoli, karasevda; سُوَيْدَاء القَلْبِ kalbin en derinleri;

سَوْدَاوِي kederli, üzüntülü, melankolik;

السُّوْدَان (بِلاَد) Sudan;

سُودَانِي [na't] Sudan...si, Sudana ait; (ç. سُودَانِيُّون) Sudanlı [is.];

تَسْوِيد karalama, taslak;

مُسَوَّدَة karalama, son halini almamış notlar, yazılar; ¶ مُسَوَّدَةُ الطَّبْعِ deneme baskısı, tashih örneği, çıktısı;

[2]سود) سَادَ *u* (سِيَادَة, سُؤْدُد, سُوؤْدَد) (*b-nin, bşin*) sahibi/ efendisi/ lideri, başkanı olmak, (*b-i, bşi*) yönetmek, idare etmek, (*b-e, bşe*) hükmetmek; [görüş, sükûnet vb.] hüküm sürmek; (على ...*de*) baskın olmak, ağırlığını hissettirmek; سَوَّدَ (*b-i*) başkan, lider, efendi yapmak;

سَيِّد ç. سَادَات , سَادَة , أَسْيَاد usta, şef; bay, bey; efendi, sahip; lider, başkan; Hz. Muhammed'in (sav) soyundan gelen; ¶ سَيِّدِي [KNŞ. سِيدِي] beyefendi!, bayım!; السَّيِّد فُلاَن filanca bey; سَيِّدِي فُلاَن filanca bey;

سَيِّدَة ç. سَيِّدَات bayan, hanım; ¶ لِسَيِّدَةَ السَّيِّدَة فُلاَنَة Bayan ...!, عَقِيلَتُهُ hanımı...; filanca hanım!;

سِيَادَة yöneticilik, liderlik; hükmetme, hüküm sürme; üstünlük, yücelik; egemenlik, hakimiyet; papazlara bir hitap tarzı: ...hazretleri ya da Sayın ...! HRİ; سِيَادَتُكُم Siz, [isimden önce saygı ifade eden hitap tarzı];

دَوْلَة ذَات السِّيَادَة egemen devlet;

سُؤْدُد, سُوؤْدُد hakimiyet, hüküm sürme;

سَائِد hüküm süren, hakim olan, baskın olan [görüş, his, duygu, sükunet vb.];

[3]السُّوَيْد, سُوَيْدِي ALF.BKZ.;

سَادَة bkz. سود ;

سَوْدَنَ Sudanlılaştırmak MIS.;

سَوْدَنَة Sudanlılaştırma;

سَوَّرَ[1] ⇒ سور (*bşi*) çit, duvar, sur vb. ile çevirmek, kapatmak; (*birinin üzerine*) atlamak, saldırmak, yürümek; [heyecan, duygu, his] (*b-e*) gelmek, [ya da bir hisse, duyguya kapılmak]; (*duvara* vb.e) çıkmak, tırmanmak;

سُور ç. أَسْوَار duvar; çit, çevreleyen şey;

سُورَة ç. سُوَر sure;

سَوْرَة şiddet, zor, kuvvet; sertlik, şiddet [soğuk için];

سُوَار[2] ç. أَسَاوِر, أَسَاوِرَة, سُور bilezik; pazibent; kolağzı, yen;

سواري[3] ALF.BKZ.;

اسوار[4] ALF.BKZ.;

سُورِيَا[5] Suriye ¶ سُورِيَا الجَنُوبِيَّة Filistin; سُورِيَا الكُبْرَى Suriye; ⇑ الصُّغْرَى

سُورِي Suriye ile ilgili; (ç. ـون) Suriyeli;

سُورِيَة = سُورِيَا ;

سَاسَ (سُوس)[1] *u* (سِيَاسَة) (*b-i, bşi*) yönetmek, idare etmek; (*b-e*) hükmetmek; سَوِسَ *a* kurtlanmak; [diş, kemik] çürümek; سَوَّسَ ve سَوِسَ = تَسَوَّسَ

سُوس [cin.is.; tek.is. ـة] ç. سِيسَان kurtçuk, kurt; güve;

سُوس meyan, meyan kökü BOT.; ¶ عِرْق سُوس meyan kökü; رُبّ السُّوسِ meyan kökü şerbeti;

سِيَاسَة ç. ـآت yönetim, idare; politika, siyaset; سِيَاسَةً maslahat icabı, menfaat gereği İSL.HUK.; ¶ السِّيَاسَة الدُّوَلِيَّة diplomasi, ulusararası siyaset; السِّيَاسَة العَمَلِيَّة kuvvete dayanan politika; سِيَاسَة التَّوَسُّع yayılma politikası, yayılmacı politika;

سِيَاسِي siyasi, politik; diplomatik; (ç. ـون-, سَاسَة) politikacı, siyasetçi, siyasi; diplomat, devlet adamı ¶ الدَّوَائِر السِّيَاسِيَّة politik, siyasi çevreler; السِّلْك السِّيَاسِي siyasi kadro;

تَسَوُّس [diş] çürüme;

سُيَّاس, سُوَّاس, سَاسَة ç. سَائِس seyis; başkan;

السُّوَيْس[2] Süveyş ¶ قَنَال السُّوَيْسِ Süveyş Kanalı;

سواسية[3] bkz. سوى ;

سُوسْتَة fermuar MIS.;

سُوسَن inci çiçeği BOT. Convallaria majaks;

سَاطَ (سَوْط) *u* (*b-i*) kırbaçlamak, kırbaç ile dövmek;

سِيَاط, أَسْوَاط ç. سَوْط kırbaç;

سَاعَة ç. ـآت سَاع, an, süre; saat [zaman olarak]; saat [alet]; السَّاعَة Kıyamet; السَّاعَة şimdi, şu vakitte; hemen, derhal ¶ بَيْنَ سَاعَة وَ أُخْرَى zaman zaman, arada bir; حَتَّى السَّاعَة şimdiye kadar; مِنَ السَّاعَة bundan/ şimdiden sonra; مُنْذُ مِنْ سَاعَتِه bundan, şimdiden sonra; مَاتَ لِسَاعَتِه السَّاعَة bundan/ şimdiden sonra; hemen/ derhal öldü; سَاعَة الجَيْب cep saati; سَاعَة رَمْلِيَّة kum saati; سَاعَة شَمْسِيَّة güneş saati; ابْن سَاعَتِه geçici, kısa ömürlü;

سَاعَتَئِذ vakit;

سَاعَاتِي ç. ـة- saatçi;

سُوَيْعَة ç. ـآت- bir süre, bir an;

سَاغَ (سَوْغ) *u* (مَسَاغ, سَوْغ) [içecek veya yiyecek]

rahat, kolay yutulmak; (ل) ...yapılmasında bir beis olmamak, yapılabilir, mümkün olmak; (*bşe*) izin vermek, toleransl/, hoşgörülü/ müsamaha ile davranmak; (*bşe*) katlanmak, tahammül etmek; سَوَّغَ (*bş için*, ل *b-e*) ruhsat vermek, müsaade etmek; (*bşi* , ب *bşi*) garanti altına almak, garanti etmek; (*bşi*) kiralamak; اَسَاغَ (*bşi*) rahat bir şekilde/ kolayca yutmak, yutuvermek; (*bşi*) kaldırmak, tahammül etmek, çekmek; تَسَوَّغَ (*bşi*) kiralamak; اِسْتَسَاغَ (*bşi*) kolay, rahat yutulur bulmak; (*bşin*) tadını iyi/ lezzetli bulma; (*bşi*) doğru/ uygun/ mümkün görmek, (*bşe*) izin vermek;

مَسَاغ kolay erişilebilen, elde edilen; ihtimal, mümkünlük; izin, müsaade ¶ لَمْ يَسْتَطِعْ مَسَاغًا ل... ...i kaldıramamak, ...e tahammül edememek, ...e katlanamamak, çekememek; لا مَسَاغَ لِلشَّكِّ şüpheye mahal yok;

تَسْوِيغ kiralama, kira tutma; قَانُون القَرْضِ وَالتَّسْوِيغِ Borçlar ve Kiralar Kanunu TUN.;

سَائِغ kolay yutulan; lezzetli, leziz; izin verilen, müsaadeli, caiz;

مُسَوِّغ hak verdiren, gerektiren, iyi sebep;

مُسْتَسَاغ kolay yutulan; leziz;

سَوَّفَ (*b-i*) atlatmak; (*bşi*) geciktirmek, ertelemek, ağırdan almak; ⇒ سوف

سَوْفَ gelecek zaman eki; «سَوْفَ تَنْصُرُ»;

مَسَافَة ç. مَسَاوِف mesafe, uzaklık, ara; aralık MÜZ. ¶ عَلَى مَسَافَةٍ biraz uzakta;

تَسْوِيف ç. -آت atlatma; erteleme, tehir;

تَسْوِيفِي geciktirici, oyalayıcı;

سُوفِسْطَائِي sofist;

سُوفِيِيتِي, سُوفْيَاتِي, سُوفِيت Sovyet; الإتِّحَاد السُّفْيَاتِي ¶ سُوفِيتِي [s.] Sovyetler Birliği;

سَاقَ (سَوْق) *u* (مَسَاق, سِيَاقَة) (...leri) gütmek, sürmek; (لِلْجُنْدِيَّة *askere*) almak, kaydetmek; (*arabayı, otomobili*) sürmek; (*uçak*) kullanmak; (*bşi*) taşımak, nakletmek; (*bşi*, الى *b-e*) göndermek, yollamak; (*bşi*) ileri sürmek, teklif etmek ¶ سَاقَ مَسَاقَهُ *b-nin* yolunu izlemek, tutmak, birinin izinde yürümek; سَاقَ الحَدِيثَ söze devam etmek; سَاقَ الحَدِيثَ اِلَيْه sözü ...e getirmek; اِلَيْكَ يُسَاقُ الحَدِيثُ kasdedilen sensin, mevzu konusu olan sensin [sizsiniz]; سَوَّقَ (*malı*) piyasaya sürmek (*mal için*) piyasa, pazar oluşturmak; سَاوَقَ (*b-e*) eşlik/ refakat etmek; (*b-ile*) anlaşmak, ittifak emek; تَسَوَّقَ pazarda satış yapmak, alıp satmak; تَسَاوَقَ peşpeşe olmak, dizi olmak; uyum/ ahenk içinde olmak; اِنْسَاقَ sürüklenmek; sürülmek; [araba, vasıta] kullanılmak; götürülmek ¶ اِنْسَاقَ بِهِ الى... *b-i*, ...e götürmek, *b-i*, ...e yöneltmek; اِسْتَاقَ (*malı, hayvanı*) sürmek, gütmek;

سَوْق [araba vb.i] kullanma, sürme; (الجُنْدِيَّة *askere*) alma; (*birlikleri, kuvveti, enerjiyi*) toplama ¶ اِجَازَة السَّوْقِ ehliyet, sürücü belgesi;

سَوْقِيَّة strateji;

سَاق müe. ç. سُوق, سِيقَان baldır, incik;

uyluk, but; bacak; kenar GEO.; gövde, beden [ağaç]; [bitki için] sap; ¶ سَاق الحَمَام sığırdili BOT. Anchusa officinalis; رَبْطَة السَّاق çorap bağı, jartiyer; عَظْم السَّاق incik kemiği ANAT. tibia; مُتَسَاوِي السَّاقَيْن ikizkenar GEO.; قَامَت الحَرْبُ عَلَى سَاقٍ savaş, harp kızıştı; كَشَفَت كَشَفَ الأَمْرُ عَنْ سَاقِهَا ;⇑ الحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا iş, mesele zorlaştı [içinden çıkılmaz hal aldı]; وَقَفَ عَلَى سَاقِ الجِدِّ ل... ...için çaba/ emek/ güç/ efor sarfetmek; عَلَى قَدَمٍ وَ سَاقٍ en canlı ve hareketli durumda, tam faliyette; [hazırlıklar vb.]; اَرْسَلَ سَاقَهُ للرِّيحِ rüzgar gibi, hızla gitmek;

سُوق [genellikle müe.] ç. اَسْوَاق pazar, çarşı; piyasa; fuar; ¶ السُّوق الحُرَّة serbest piyasa; السُّوق الأَسْوَد karaborsa; السُّوق الْمُشْتَرَك Ortak Pazar; سُوق النَّقْد para borsası; سُوق اَسْوَاق الْمَحْصُولاَت ürün piyasası; سُوق عُقُود القُطْنِ pamuk piyasası;

سُوقَة sürü; halk yığını, kalabalık;

سُوقِي adi, bayağı, sokak işi, avama ait;

سَوِيق buğday [ya da arpa], hurma ve şekerle yapılan bir çeşit püre, ezme;

سُوَيْق ve سُوَيْقَة kök [bitki için];

سُوَيْقَة küçük pazar;

سِيَاق akış, cereyan, seyir, siyak [konuşma için]; bağlam, siyak sibak, kontekst;

سَوَّاق ç. ـون [hayvanı] süren, binici; şoför, sürücü; makinist;

مَسَاق *bşin* cereyan edişi, akışı, gelişimi;

مَسَاقُهُ الى... varacağı ...dır, olacağı ...dır; مَسَاق مِنْ الدِّرَاسَات ders programı bkz. سَاق ; ¶ [üniversitede]; اَفْضَى بِنَا الْمَسَاقَ الِى... sonunda ...e kadar geldik, olaylar bizi ...e kadar getirdi;

تَسْوِيق [malı] pazara çıkarma, piyasaya sürme, verme;

تَسْوِيقَة pazarlık MIS.;

تَسَاوُق uygunluk, bütünlük, bağlantılı olma; uyumluluk, ahenk;

سَائِق süren, iten; sürücü, itici güç; (ç. سَاقَة, ـون-) [hayvan] güden; sürücü, şoför; pilot;

سَاكَ *u* (سَوْك) (*bşi*) ovmak, ovalamak; (سوك)

سَوَّكَ (*dişleri*) temizlemek, fırçalamak, misvaklamak;

سُوَاك ç. سُوك misvak;

مِسْوَاك ç. مَسَاوِيك misvak;

سَوْكَرَ (*eşya* vb.i) sigorta etmek KNŞ.; (*mektubu*) taahhütlü göndermek;

مُسَوْكَر sigortalı; taahhütlü [mektup];

سَوَّلَ[1] ⇒ سول [şeytan vb.] (ل *b-e*, *bşi*) iyi, güzel göstermek, (ل *b-i*) ayartmak; (ل *b-ile*, *bşi*) konuşmak, tartışmak ¶ سَوَّلَت لَهُ نَفْسُهُ (*bşde*) kendi kendini kandırmak;

تَسَوَّلَ[2] (= تَسَاءَلَ) dilenmek;

تَسَوُّل dilenme, dilencilik;

مُتَسَوِّل ç. ـون- dilenci;

سَامَ[1] (سَوْم) *u* (*eşyayı*) [genellikle istenilen fiyat belirtilerek] satılığa çıkarmak; (*b-e ceza*) vermek, uygulamak, (*b-e, zor bir görev*) vermek, yüklemek; (*b-den* [güç yetire- (سوم)

meyeceği] *bşi*) istemek; ¶ سَامَهُ خَسْفًا *b-e* adil bir şekilde davranmamak; *b-i* utandırmak, rezil etmek; سَام (سِيَامَة) (*b-i*) papazlığa atamak HRİ.; سَوَّمَ (*b-e, zor bir görev, vazife*) vermek, yüklemek, (*b-i, bşe*) zorlamak, mecbur etmek; (*b-den, yapamayacağı bşi*) istemek; (*bşin değerini*) takdir/ tahmin etmek; (*bşi*) işaretlemek, (*bşe*) işaret koymak; سَاوَمَ (*b-ile*) pazarlık yapmak; (*b-ile* ب, على veya فى ...*de*) pazarlığa oturmak; أَسَامَ (*hayvanı*) otlamaya bırakmak; (*gözünü*) sağa sola çevirmek; تَسَاوَمَ (فى ...*de*) pazarlık yapmak; اِسْتَامَ (ب, على, فى ...*de*) pazarlık yapmak;

مُسَاوَمَة ç. pazarlık;

سَائِمَة ç. سَوَائِم otlayan hayvan;

سَامِي, سَام[2] ALF.BKZ.;

مِسَام[3], مسامات bkz. سَمّ ;

سُومَر Sümer;

سُمَطْرَة Sumatra;

اسْوَان ALF.BKZ.;

سَوِيَ *a* (...*e*) eşit, eşdeğer olmak; سَوَّى (*bşi*) düz yapmak, düzlemek, tesviye etmek; (مِنْ ثِيَابِه *b-nin elbisesindeki, kırışıklıkları, buruşuklukları*) gidermek; (*bşi* ب*bş ile*) eşitlemek, aynı seviyeye getirmek; سَوَّى بَيْنَهُمَا ikisine de eşit davranmak, aralarında fark gözetmemek; (*bşi*) düzeltmek, düzenli hale getirmek; (*bşi*) doğru bir şekilde pişirmek; (*kargaşayı, tartışmayı, münakaşayı*) gidermek, halletmek; ¶ سَوَّى اخدعه *b-nin* gururunu kırmak; سَوَّى بَيْنَهُمَا [ikisini] eşit kılmak; aralarını bulmak; سَاوَى (*bşe*) eşit, denk, eşdeğer olmak; (*bşi,* ب *bşe*) eşitlemek, denk yapmak, (*bşi,* ب *bş ile*) aynı seviyeye getirmek; (بَيْنَ ... وَ بَيْنَ ...*ile ...arasında*) eşitlik, denklik kurmak; سَاوَى بَيْنَهُم bblerine eşitlemek, onları eşit görmek, aralarında fark gözetmemek; (*münakaşayı, tartışmayı*) gidermek, halletmek; سَوَّى بَيْنَهُمَا = سَاوَى بَيْنَهُمَا ; تَسَاوَى eşit/ denk ya da benzer olmak; dengeli olmak, dengede kalmak, dengeyi korumak; اِسْتَوَى düz olmak; (*bşe*) eşit/ denk/ eşdeğer olmak; aynı seviye/ düzeyde olmak; düz hale gelmek, doğrulmak, dik durmak, dikilmek; (على *üzerine*) yerleşmek, kurulmak, oturmak; (على *hayvanın üzerine*) sağlam bir şekilde binmek; iyi pişmek; olmak, olgunlaşmak;

سِوًى eşitlik, ayni olma; [mud. kul.] ...den başka, ...hariç, ...den gayrısı; ¶ عَلَى حَدٍّ سَوَاء benzer, aynı şekilde, yine; فَضَّلَهُ عَلَى سِوَى onu herkesdan üstün tuttu/ tercih etti; لَيْسَ ... سِوَى veya لا ... sadece, tek...;

سَوَاء eşit; eşitlik, aynı olma; ... سواء [mud. meb. kul.] ...den başka, hariç, ...den gayrısı; سَوَاء لَدَيْهِ كُلُّ شَيْءٍ ¶ Onun için herşey aynı; سَوَاءً بِسَوَاءٍ aynı şekilde, tamamen benzer bir şekilde; birlikte, hep beraber; عَلَى السَّوَاءِ benzer şekilde, aynı şekilde, farksız olarak, yine; hiç bir fark yok, hepsi aynı; سَوَاء عَلَى... ...için hepsi aynı;

مُسَاوٍ [الْمُسَاوِي] eşit, eş, denk, benzer; مُتَسَاوٍ [الْمُتَسَاوِي] eşit, eş, benzer, aynı; مُتَسَاوِي denk, eşit; dengeli, eşit ağılıkta; ¶ مُتَسَاوِي الأَبْعَاد eşit uzaklıkta, aynı mesafede; مُتَسَاوِي السَّاقَيْنِ eş açılı GEO.; مُتَسَاوِي الزَّوَايَا ikizkenar GEO.; مُتَسَاوِي الأَضْلاَعِ eşkenar GEO.; مستوٍ [المستوِي] dik, ayakta duran; düz, pürüzsüz; iyi pişmiş; olmuş, olgunlaşmış; مُسْتَوًى seviye, düzey; standart ¶ مُسْتَوَى الْمَاءِ su seviyesi; الْمُسْتَوَى العِلْمِي bilimsel/ ilmi seviye; مُسْتَوَى الحَيَاتِ hayat/ yaşam standardı; فِي مُسْتَوَى... [mud.kul.] ...seviyesinde, düzeyinde

السُّوِيد Fr.> İsveç;

سُوِيدِي [na't] İsveç...i, İsveç'e ait; İsveçli;

السُّوَيس Süveyş limanı;

قَنَاة (قَنَال) السُّوَيس Süveyş Kanalı;

سُوِيسرَا İt.> İsviçre;

سُوِيسرِي İsviçreli [is.]; İsviçre [na't];

سِي "سيِّد" ve "سيِّدي" kelimeleri için kısaltma [özl. FAS.];

سِيَّان bkz. سوى;

سِيَام Taylant;

سَابَ (سِيْب) *i* (سَيْب) [su] akmak; bir şey boyunca gitmek, hareket etmek, koşmak; sürünmek; acele ile yürümek, koşmak; (*bşi*) bırakmak, terk etmek MIS.; (*b-i*, *bşi*) ihmal etmek MIS.; MIS. (*b-i*, *bşi*) serbest bırakmak; سَيَّبَ (*bşi*) bırakmak, terk etmek; (*b-i*, *bşi*) ihmal etmek; (*b-i*, *bşi*) serbest,hür bırakmak; انْسَابَ [su] akmak; (الى ...*içine*) akmak, dö-

سَوَاء ...ile ...arasında hiç bir fark yok, ...ile ...birdir; (الْمَحَجَّة) سَوَاء السَّبِيلِ dosdoğru yol;

سَوِي ç. اسْوِيَاء doğru, düz; doğru, hak, hakikat; sağlam, zarar, hasar görmemiş; düzenli, uyumlu, ahenkli; سَوِيًّا birlikte, hep beraber;

سَوِيَة ç. سَوَايَا eşitlik; سَوِيَّةً hep beraber, birlikte;

سِيّ [müz. ve müe.] ç. أَسْوَاء eşit, benzer, denk ¶ هُمَا سِيَّان onlar bbnin aynı; عِنْدِي bunların her ikiside benim için aynı; aralarında fark gözetmiyorum;

لاَ سِيَّمَا özellikle, hassaten;

سَوَاسِيَة [çoğ.] eşit, denk; هُمْ سَوَاسِيَة onlar aynıdır;

تَسْوِيَة düz yapma, düzleme, tesviye; [tartışmayı] giderme, halletme; eşitleme; [faturayı, hesabı] kapatma ¶ تَحْتَ التَّسْوِيَة açık, kapatılmamış, henüz ödenmemiş TİC.;

مُسَاوَاة eşitlik; [kanun önünde] eşitlik, adalet; [fatura, hesap vb.i] kapatma TİC.;

تَسَاوٍ eşitlik, denklik aynılık; [kanun nazarında] eşitlik, adalet; عَلَى التَّسَاوِي veya بِالتَّسَاوِي benzer şekilde, aynı şekilde, yine, düzenli olarak;

اسْتِوَاء doğru, düz olma, [eğri olmama]; düzlük [yüzey olarak]; eşitlik, denklik, düzenlilik; istikrar; خَطّ الإسْتِوَاء ekvator çizgisi; اسْتِوَائِي ekvatoral ¶ الْمِنْطَقَة الإسْتِوَائِيَّة veya الْمَنَاطِق الإسْتِوَائِيَّة tropikal bölgeler;

külmek; (الى ...*e*) girmek; hızı azalmak, bitmek, tükenmek; bir şey boyunca gitmek, koşmak, hareket etmek; (بَيْـنَ ...arasında) kayarak gitmek, süzülmek; aceleyle gitmek, koşmak; [muz. fiilden önce] bş yapmaya başlamak, ilk kez yapmak;

سائب kayıp, kaybolmuş, yitik; özgür, hür rahat bırakılmış, serbest;

سيبيريا Sibirya;

سيج[1] ⇒ سَيَّجَ (*bşi*) çit ile çevirmek; تَسْيِيج = سِيَّج;

سِيَاج ç. اَسْيِـاج, اَسْوِجَة çit; mania, engel (saran, ihata eden); kalkan MEC.;

ساج[2] ALF.BKZ.;

سيجار [g] puro MIS.;

سِيجَارَة ç. سَجَائِر, سَجَايِر [g] sigara MIS.;

سَاحَ (سيح) *i* (سَيَحَان, سَيْح) [su] akmak; [kar, metal vb.] erimek; _ (سِيَاحَة, سَيْح) seyahat etmek, yolculuk yapmak; dolaşmak, görmek; سَيَّحَ (*nehri* vb.i) akmaya bırakmak, akıtmak; (*metali* vb.i) eritmek, eriyik haline getirmek; (*yağı*) eriterek; اَسَاحَ (*bşi*) akıtmak, akmasına sebeb olmak;

سِيَاحَة ç. -آت yolculuk, seyahat; turizm;

سَيَّاح ç. -ون turist; seyahat eden, yolculuk yapan;

سَائِح ç. سُيَّاح, -ون yolculuk yapan, sehayat eden; turist;

مُسَيَّح sıvı; çizgili, yol yol;

سَاخَ (سيخ)[1] *i* (سَيَخَان, سَيْخ) yere, çamura batmak; erimek;

سِيخ[2] ç. اَسْيِـاخ [sivri alet olarak] şiş; dar ve uzun kılıç, meç; demir çatal;

سِيَادَة ve سِيَّد bkz. سود;

سَارَ (سير) *i* (تَسْيَار, مَسِيرَة, مَسِير, سَيْرُورَة, سَيْر) harekete başlamak, kıpırdamak; yürümek, harekete geçmek; yürüyüşe geçmek; seyahat etmek, yolculuk yapmak; vasıta ile gitmek, seyretmek; ayrılıp; gitmek, ayrılmak; [tren] (بَـيْـنَ ...وَ... ..*ile* ...*arasında;* ..., ...*hattında*) çalışmak; gidip gelmek; [ELK. akımı] akmak; [makina vb.] çalışmak, işlemek; [iş] ilerlemek, yürümek; (الى *bşe*) yönelmek, yaklaşmak; [atasözü] dilden dile, kulaktan kulağa dolaşmak, kullanılır olmak; (على *bşde* سَيْرًا *bir tavır*) içine girmek, takınmak; (على *bşde*, سَيْرًا *bir yol*) tutmak; (على ya da ... بِمُقْتَضَى ...*gereği, ...e göre*) davranmak ¶ سَارَ بِهِ *b-i* yönlendirmek; سَارَ وَرَاءَهُ birinin izinde olmak, peşinden gitmek; سَارَ جِيئَةً وَ ذِهَابًا bir aşağı bir yukarı gitmek; سَارَ فِي سَبِيلِ التَّحْسِينِ iyileşme yolunda olmak, giderek iyileşmek; سَارَ فِيهَا الخُطَّة الَّتِي izlemiş olduğu yol, uygulamış olduğu plan; سَـــارَ سِيرَةً حَسَنَةً iyi davranmak; سَارَ عَلَى قَدَمَيْهِ hala unutulmamak, ölmemek, yaşamak; سَـــيَّـــرَ (*bşi*) harekete geçirmek; (*arabayı, otomobili*) sürmek, kullanmak; (*makinayı*) çalıştırmak, işletmek; (*işi, görevi*) yapmak, yürütmek, idame ettirmek, sürdürmek; (*arabayı* vb.i) sürmek, kullanmak; (*b-i, bşi*) göndermek, yollamak; (*bşi*) döndürmek,

[çevrim boyunca] (*elbise* vb.i) yol yol, çizgi çizgi yapmak; سَايَرَ (*b-den*) geri kalmamak, (*b-ile*) beraber yürümek; (*bşin*) peşine düşmek; (*b-nin*) yoluna gitmek, hoşuna gidecek şekilde davranmak; (*bşde*) geri kalmamak, (*b-ile*) beraber yürümek; (*bşin*) peşine düşmek; (*b-nin*) yoluna gitmek, hoşuna gidecek şekilde davranmak; (*bşde*) ittifak etmek, (*b-ile*) samimi olmak, yakınlaşmak; (*olaylara, şartlara*) uyum sağlamak, intibak etmek, adapte olmak; أَسَارَ (*bşi*) çalıştırmak, harekete geçirmek, sürmek; (*b-i, bşi*) göndermek, yollamak;

سَيْر yürüyüş, gezi, tur, seyahat, toplu yürüyüş; hareket; kalkış, ayrılış; ilerleme; yol alma; davranış, hal tavır; (على *bşin*) peşinden gitme; ¶ حُسْنُ السَّيْرِ وَ السُّلُوكِ gelenek görenek ile/ yasalarla ters düşmemek uyum içinde olmak; فِي السَّيْرِ وَرَاءَ غَرَضِهِ amacını yerine getirmeye çalışırken, hedefine ulaşma yolunda; قَانُونُ السَّيْرِ trafik kanunu;

سُيُور ç. سَيْر kayış [deri] kemer; ¶ سَيْر مُتَحَرِّك hava alanlarında çantaların naklinde kullanılan döner düzen;

سَيْرَة yürüyüş; gidiş;

سِيرَة ç. سِيَر davranış, hal, tavır; biyografi, hayat hikayesi; [çoğ.] seferler; السِّيرَة veya السِّيرَةُ النَّبَوِيَّة Hz. Muhammed'in (sav) hayat hikayesi, siyret;

سَيَّار sürekli, sık sık yolculuk yapan, hareket eden, hareket halinde olan; gezinen, dolaşan; dönen, devri daim halinde olan; gezegen ¶ صُحُف سَيَّارَة veya جَرَائِد سَيَّارَة günlük gazeteler;

سَيَّارَة ç. آت- araba, otomobil ¶ سَيَّارَة الأُجْرَة taksi; سَيَّارَة مُدَرَّعَة zırhlı araba, panzer; سَيَّارَة دَوْرِيَّة devriye arabası; سَيَّارَة الإِسْعَاف ambulans; سيارة مصفحة panzer, zırhlı araba; سَيَّارَة النَّقْلِ kamyonet, nakliye işi yapan araba; سَائِق السَّيَّارَةِ sürücü, şöfor;

مَسَار ç. آت- gidilip gelinen yer, yol;

مَسِير yolculuk, seyahat, tur; yürüyüş ASK.; kalkış, hareket ayrılış; uzaklık, mesafe;

مَسِيرَة yolculuk, seyahat, tur; ayrılış, hareket, kalkış; mesafe, uzaklık;

تَسْيِير gönderme, yollama; tahrik, ileri sürmek, itme TEKN. ¶ التَّسْيِير النَّفَّاثِي jetli sürüş, jet tepkimeli çalışma;

مُسَايَرَة intibak, uyum sağlama;

سَائِر yürüyen, giden; yaya(n); çok bilinen, meşhur [özlü söz vb.]; bkz. سَيْر ; خَدَمَة سَائِرَة mevsimlik, sezonluk işçiler MIS.;

مُسَيَّر (ب ...*ile*) yönlendirilen, kontrol edilen; güdümlü; serbest olmayan, zorunlu, mecburi [FELS. مُخَيَّر karşıtı];

سِيرَج susam yağı, tahin;

سِيرِك Fr.> sirk;

سِيسِي ç. سِيسِيَات, سَيَاسِي MIS. midilli; genç fare;

سَيْطَر (على *bşe*) hakim olmak, kontrolu altına almak, (على *b-nin*) efendisi/ sahibi olmak; (على *bşi*) zorla almak, elde etmek; تَسَيْطَرَ = سَيْطَرَ ;

سَيْطَرَة (على ...*de, üzerine*) hakim olma, otorite, güç, hakimiyet; (على ...*de*) mutlak nüfuz; (على ...*de*) kontrol;

مُسَيْطِر hükümdar, efendi, sahip, hakimiyeti altında tutan;

سَيْف ç. أَسْيُف, أَسْيَاف, سُيُوف kılıç;

سِيف ç. أَسْيَاف sahil;

سَيَّاف cellat;

سِيقَارَة = سِيكَارَة ;

سِيكَارَة ç. سَكَائِر sigara SUR.;

سَيْكَرَان banotu BOT. Hyoscyamus niger;

سِيكُورْتَاه İt.> sigorta ¶ سِيكُورْتَاه الحَرِيقِ (الحَيَاة) yangın (hayat) sigortası;

سَيْكُولُجِي, سِيكُولُجِي psikolojik;

سَالَ (سِيل)[1] *i* (سَيَلَان, سَيْل) akmak; sıvı olmak, sıvıya dönüşmek; erimek, ergimek ¶ سَالَ لُعَابُهُ عَلَى... ...i elde etmeyi istemek, ...için ağzının suyu akmak, ...e içi gitmek; سَيَّلَ (*bşi*) akıtmak, akıcı hale getirmek, eritmek; سَيَّلَ = أَسَالَ ;

سَيْل ç. سُيُول sel; akıntı; ¶ سَيْل عُرَام büyük, şiddetli, karşı konulmaz sel; بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبَى iş/ mesele son haddine varmak, tahammül edilmez olmak, çizmeyi aşmak;

سَيْلَة akıntı;

سَيَّال akan, akar halde olan; [s. ve is.] sıvı; akıntı; akıcı; قَلَم سَيَّال akıcı [yazı, üslub];

سَيَّالَة dere, çay;

سَيَلَان akış, akma, akıntı; koşma; sıvılaşma; bel soğukluğu TIP.;

مَسِيل ç. مَسَايِل dere yatağı;

سَائِل sıvı, akar, mayi; (ç. سَوَائِل) [is.] sıvı; ¶ عِلْم السَّوَائِل hidroiik bilimi;

سَائِلِيَّة sıvılık, sıvı olma hali FİZ.;

سَيَلَان[2] Seylan;

سَيَلَان[3] grena, lal taşı;

لاَ سِيَّمَا[1] و bkz. سوى ;

سِيمَا[2], سِيمَى ç. سِيَم, سِيمَة, سِيمَاء, سِيمَا alamet, işaret, özellik; sima, çehre, yüz ifadesi;

سِمَانْتِيك anlambilim, semantik DİLB. [yine عِلْم الدَّلاَلَة];

سِين "س" harfinin adı;

سِينَا, سِينَاء Sina;

سِينَمَا Fr.> sinema [salonu] ¶ سِينَمَا صَامِتَة (صَامِت) sessiz film; سِينَمَا نَاطِقَة (نَاطِق) sesli film;

سِينَمَائِي [s.] sinema, film ile ilgili, sinematografik; film yıldızı, aktör رِوَايَة سِينَمَائِيَّة film;

سِينَمَاتُوغْرَاف Fr.> film oynatma makinası, film makinası;

سِينَمَاسْكُوب Fr.> sinemaskop;

سِينُودُس Yun.> kilise meclisi;

ش

ش "شَارِع cadde" kelimesi için kısaltma;

شاء [cin.is.; tek.is. شاة] ç شِوَاه, شِيَاه koyun;

شُؤْبُوب ç. شَآبِيب şiddetli yağmur, sağanak;

شَادِر T.> çadır; ambar, ardiye, depo;

شَاذَرْوَان fıskiye; şadırvan;

شَاسِي şasi;

شَأْفَة kök ¶ اِسْتَأْصَلَ شَأْفَتَهُ bir şeyin kökünü kazımak, yok etmek;

شَاكُوش ve شَكُوش ç. شَوَاكِيش T.> çekiç; ¶ أَبُو شَاكُوش çekiç balığı ZOO.;

شَال ç. شِيلاَن şal, omuz atkısı;

شَالِيَة ç. آت- Fr.> [plaj] kabin; [atış] kabin;

شَأَم ⇒ تَشَاءَم (من veya ب *bşi*) uğursuz saymak, kabul etmek; (من veya ب *bşden*) felaket geleceği kehanetinde bulunmak; batıl itikat sahibi olmak; kötümser olmak; اِسْتَأْشَمَ (ب *bşi*) uğursuzluk alameti saymak; (ب *..sebebi ile*) felaket geleceği kehanetinde bulunmak;

الشَّأْم veya الشَّام Kuzey, Kuzey bölgesi, Suriye; Şam şehri; شَامًا وَيَمَنًا kuzeye ve güneye;

شَامِي [na't] Suriye..., Suriye ile ilgili, Suriye'ye ait; (ç. شُوَام, ـون) Suriyeli [is.];

شَآمِي [is. ve s.] Suriyeli;

شُؤْم uğursuzluk, şanssızlık; [uğursuzluk] alamet;

اَشْأَم müe. شُؤْمَى uğursuz, şanssızlık getiren, meşum; felaket habercisi; lanetli, melun;

تَشَاؤُم kötümserlik;

مَشْؤُوم ve مَشُوم ç. مَشَائِيم uğursuz, felaket getiren, meşum; şansız, kötü şanslı; ¶ عَدَد مَشْؤُوم uğursuz sayı;

مُتَشَائِم kötümser;

شَأْن ç. شُؤُون iş, husus, mesele, konu; ahval, durum(lar), hal, şerait; yapı, karakter, özellik, nitelik, değerlilik, kıymet, ehemmiyet, önem; mertebe, mevki, rütbe, saygınlık, prestij; kafatası kemiklerinin eklem yerleri; ç شُؤُون gözyaşı kanalları; شَأْنَ ... ...gibi, ...olarak; ¶ بِشَأْنِ ... [mud. kul.] ...e gelince, ...hakkında, hususunda, ile ilgili olarak; جَلَّ شَأْنُهُ [Allah (cc) anıldığında tazim için kullanılan ifade] O'nun şanı çok yücedir.; قَالَ اللَّهُ جَلَّ شَأْنُهُ Allah (celle şa'nuhu) teala, şanı çok yücedir, buyurdu ki; وِزَارَة الشُّؤُون الإِجْتِمَاعِيَّة Sosyal Yardım Bakanlığı; الشُّؤُون الخَارِجِيَّة dış işleri; ذُو الشَّأْن müe. ذَات الشَّأْن sorumlu/mesul; ذَوُو الشَّأْنِ veya أُولُو الشَّأْنِ nüfuzlu kişiler, ekabir; sorumlular; شُؤُون الحَيَاة dünyalık işler; خَطِير الشَّأْنِ çok mühim, hayati; ذُو الشَّأْنِ önemli, mühim; رَفِيع الشَّأْنِ yüksek mevki sahibi; ESK. TUN. Bey ailesinin üyeleri-

var, daha onunla paylaşılacak kozumuz var; ذَهَبَ لِبَعْضِ شَأْنِه bir işi için gitmek, bazı işlerini yapmaya gitmek; اِنْصَرَفَ الى شَأْنِه işini yapmak için gitmek; صَلَحَت من شَأْنِهَا [kadın] makyaj yapmak, اَهْمَلَ شَـأْنَهُ kendini ihmal etmek; ذَلِكَ شَـأْنُهُ bu onun adeti, huyudur; هَذَا شَأْنُهُ دَائِمًا O hep böyle yapar, bu onun huyudur; شَأْنَهُ في... ...da yaptığı gibi; مَعَ مَنْ... ...yapan insanlara davrandığı gibi; كَانَ مِنْ شَأْنِه ... ...adetiydi, ...i huy edinmişti; مِنْ شَأْنِهِ اَنْ... ...yapmak onun adetidir, ...yapmak onun huyudur; ...yapmak onun işi, görevidir; لَيْسَ مِنْ شَأْنِه اَنْ... ...yapmak ona yakışmaz, uymaz; ...e yaramaz, ...e fayda getirmez, etmez; اِنَّ لِهَـذَا الرَّجُلِ شَـأْنًا bu kişi önemli biridir, önemli bir adamdır; bu adam da bir şeyler var!; لِلّٰهِ في خَلْقِـهِ شُؤُون [garipsenen, acayip bulunan, veya beklenmeyen şeyler ile karşılaşıldığında söylenir, lafzen: Allah'ın yarattıklarında çeşit çeşit şeyler var] ≈ bu dünyada olmayacak şey yok!;

شَاه şah, padişah; şah [satranç]; شَاه بَلُوط kestane ağacı BOT.;

شَاه مَات şah mat [satranç];

شَاهَانِي şahlara layık; اِرَادَة شَاهَانِيَة Padişah buyruğu [Osm. zamanında];

شَاهِين ç. شَوَاهِين şahin zoo;

(شَأَى) شَآى (*b-i*) yarışta, koşuda geçmek, yenmek;

شَأْو zirve, tepe; hedef, gaye amaç ¶ بَعِيد الشَّأْوِ ulaşılması, elde edilmesi zor olanı hedefle-

nin lakabı ≈ صَاحِب الشَّأْن sorumlu, mesul kişi; اَصْحَاب الشَّأْن sorumlu kişiler; nüfuz sahibi kişiler, ekabir; مُكَلَّف بالشُّؤُون masla-hatgüzar, sefir vekili DİPL.; شَـأْنُهُ في ذَلِكَ شَـأْنَ... onun durumu tıpkı ...ınki gibidir, aynı ...ın durumu gibidir; رَجُلٌ هَذَا شَأْنُهُ bu durumda bulunan biri...; وَ شَأْنَكَ veya اَنْتَ شَأْنَكَ sen bilirsin! nasıl istersen!; وَ مَا تُرِيدُ nasıl istersen!, istediğin gibi olsun!, sen bilirsin!; دَعْنِي وَ شَـأْنِي beni yalnız bırak!; تَرَكَهُ وَ شَأْنَهُ *b-i* yalnız bırakmak, *b-nin* gitmesine izin vermek, gitmeye bırakmak; *b-ile* ilgilenmemek, *b-i* kendi haline bırakmak; هَذَا شَـأْنُهُ o sorumlu, mesuldur; هُوَ في شَأْنٍ işte onun durumu bu!; مَا شَأْنُكَ ne oldu sana! evet, söyle bakalım ne oldu!; مَا شَأْنُكَ وَ هَذَا sana ne oluyor! sen ne diye karışıyorsun!, bu senin üzerine vazife değil!; مَـا شَـأْنُهُ وَ [bu durumda] o ne yapmalı?; مَا شَأْنِي الأَمْرَ ne yapmam gerekiyor, ne yapmalıyız?; مَا شَأْنِي في ذَلِكَ senin ile ilgisi ne bunun; اَيّ شَـأْنٍ لَكَ في هَذَا buna, bu işe o da katıldı, [olumsuz anlam var ise] bu işe o da karıştı, bu işte onun da parmağı var; لَهُ شَـأْنٌ في ذَلِكَ bu işe o katılmadı, bu hususta onun bir dahili yok; [olumsuz anlam var ise] bu işte onun parmağı yok; لاَ شَأْنَ لَه في ذَلِكَ bu benim işim değil, bu benim üzerime vazife değil, bu beni ilgilendirmiyor; لاَ شَأْنَ لِي بِهِ ⇑; لِي لَه شَـأْنٌ آخَـر daha onunla işim bitme-di, daha onunla görülecek hesabım

yen, gözü yukarda; tamahkar, muhteris, hırslı; بَلَغَ شَأْوَهُ في ...de *b-e* yetişmek, ...de onun kadar olmak; بَلَغَ الشَّأْوَ البَعِيدَ isteğini elde etmek;

شَاوُرْمَة (yine شَوِرْمَة) T [çevirme]> döner [yiyecek] SUR.;

شَاوُش ç شُوَّاش TUN. çavuş; usta, mahir, becerikli kişi; bekçi;

شَاوِيش çavuş ASK., MIS.;

شَاي çay;

شَبَّ *i* (شَبِيبَة, شَبَاب) genç olmak, delikanlı olmak; شَبَّ *u, i* (شَبِيب, شَبَاب) [at] şahlanmak; şaha kalkmak; شَبَّ *i* (شُبُوب) [ateş] tutuşmak; [savaş, yangın] çıkmak, patlak vermek شَبَّ *u* (شَبّ, شُبُوب) (*ateş*) yakmak, (*ateşi*) tutuşturmak ¶ شَبَّتْ نِيرَانُ الحَرْبِ savaş çıkmak/ patlak vermek; شَبَّ عَنِ الطَّوْقِ büyümek, çocukluktan çıkmak; [olumsuz, ifade] hâlâ çocuk olmak, büyümemek; شَبَّبَ (بِهَا *kadına*) iltifatta bulunmak; تَشَبَّبَ (بِهَا *bir kadın için*) şiir yazmak; aşk şarkıları söylemek; yanmak, tutuşmak;

شَبّ (= شَابّ) genç adam, delikanlı;

شَبّ şap;

شَبَّة (= شَابَّة) genç kadın/ kız;

شَبَّة sap;

شَبَاب gençlik, genç olma; gençler, delikanlılar ¶ تَجْدِيد الشَّبَابِ gençleştirme;

شَبَابِي genç;

شُبُوب çıkma, patlak verme [savaş];

شَبَّابَة kaval;

شَبِيبَة gençlik, genç olma hali; الشَّبِيبَة gençlik, [top.is.], gençler;

شَابّ ç. شُبَّان, شَبَاب, شَبَّة [s. ve is.] genç, delikanlı;

شَابَّة ç. -آت, شَوَابّ, شَبَائِب genç kız;

مَشْبُوب tutuşmuş, yanan; güzel;

شَبَّت dereotu, yabantırak BOT.;

شَبَثَ[1] *a* (شَبْث) ve تَشَبَّثَ (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak, sıkıca sarılmak;

شَبَث ç. شِبْثَان [KNŞ. أَبُو شَبَث ve MIS. أَبُو صُوفَة] bir örümcek türü; örümcek; ESK. kırkayak, çıyan;

تَشَبُّث yapışkanlık; tutunma; inatçılık;

مُتَشَبِّث yapışan; asılı duran, tutunan; inatçı;

شِبِّث[2] dereotu, yabantırak [börek otu, darak otu, dor otu, hadimala, hezertere, hukar, sakal/ samit/ tarak otu, tarhana otu] BOT. Anethum graveolens;

شَبَح, شَبْح ç. شُبُوح, أَشْبَاح açıkça görülemeyen, net olmayan şekil, görüntü, tayf, siluet; hayal, aldanış; hayalet; kabus;

شَبَر *u, i* (شَبْر) (*bşi*) karışlamak, karış ile ölçmek; شَبَّرَ ⇑; el ile hareket yapmak, konuşurken elini kolunu hareket ettirmek;

شِبْر ç. أَشْبَار karış ¶ شِبْرًا فَشِبْرًا karış karış, milim milim; شِبْر مِنَ الأَرْضِ bir karış toprak; قَلَّدَهُ (تَبِعَهُ) شِبْرًا بِشِبْرٍ وَ ذِرَاعًا بِذِرَاعٍ *b-i, bşi* aynen izlemek, her şeyi ile *b-e, bşe* tabi olmak, uymak, benzemek, *b-i* taklit etmek;

شَبُّور[2] ç. شَبَابِير trampet;

شَبُّورَة[3] ve شَابُورَة MIS. sis, duman, pas;

شَبْرَقَ (*bşi*) parçalamak, parçalara ayırmak;

شَبْرَقَة cep harçlığı;

شَبْشَب ç. شَبَاشِيب terlik;

شَبَطَ[1] (في ...*e*) tutunmak, aşılmak;

شُبَاط[2] Şubat ayı SUR., IR., LÜB., ÜRD.;

شَبُّوط[3] bir balık türü ZOO.;

شَبِعَ *a* (شِبَاع, شَبْع) (*bşi* ya da في ..*ile*) doyurmak, açlığını gidermek; (من ...*ile*, *bş ile*) doymak; (من *bş ile* ya da *bş ile*) dolu olmak; (من ...*den*) bıkmak, usanmak; شَبَّعَ (*b-i*, ب *bş ile* ya da *bş ile*) doyurmak; (*b-nin açlığını*) gidermek, (*b-nin isteğini*, *ihtiyacını*) karşılamak; (*bşi*, ب *elektrik ile*) yüklemek; أَشْبَعَ (*b-i*, ب *b-ile*) doyurmak; (*b-nin ihtiyacını*, *isteğini*) karşılamak, gidermek; (*bşi*) doyma noktasına getirmek [örn. tahtayı verniğe, boyaya, çayı şekere; iyice yedirmek]; (*bşi*, ب *elektrik ile*) yüklemek; (*bşe*) iyice girmek, içine dalmak; أُشْبِعَ [edil.] (ب ...*ile*) tamamen, iyice dolmak; ¶ ... أَشْبَعَ الكَلَامَ في ...de tafsilata, ayrıntıya girmek, detaya inmek, ...hakkında uzun uzadıya konuşmak; أَشْبَعَهُ ضربا *b-i* iyice/ adam akıllı dövmek, patlamak; تَشَبَّعَ (ب ...*e*) doymak; (ب ...*ile*) dolmak, dolu olmak; (ب ...*ile*) yüklenmek ELK.;

شَبْع doyma; dolma;

شِبَع, شَبَع doyuran, açlığı gideren şey;

شِبَع doyma noktasına gelme KİM.;

شِبْعَة bir kez doldurma;

شِبَاع, شَبَاعَى ç. شَبْعَى müe. شِبْعَان tok; dolu;

اشْبَاع doyurma, doldurma; memnun etmek, karşılama, giderme [açlık vb.i];

مُشْبَع, مُشَبَّع (ب ...*e*) doymuş, doyma noktasına gelmiş; مُشَبَّع بِالْكَهْرَبَاء (ب *ile*) dolu elektrik yüklü;

شَبِقَ[1] *a* (شَبَق) [hayvan] azmak, kızışmak, şehveti artmak;

شَبَق şehvet;

شَبِق şehvetli, kızgın, azmış, azgın;

شُبُّق[2] T.> çubuk;

شَبَكَ[1] *i* (شَبْك) (*bşi*) bbe ağ gibi geçirmek, kenetlemek, «شَبَكَ أَصَابِعَهُ parmaklarını kenetledi.»; (*bşi*, ب veya في ...*e*) bağlamak, kenetlemek; شَبَّكَ (*bşi* veya بين *bşleri*) karıştırmak, bbe geçirmek; tığ ile işlemek; تَشَبَّكَ bbe bağlanmak, ağ gibi birleşmek; kenetlenmek; karışmak, karmakarışık hale gelmek; تَشَابَكَ bbe bağlanmak, ağ gibi birleşmek,bbe geçmek; karışmak; اشْتَبَكَ birbirine bağlanmak, ağ gibi birleşmek, kenetlenmek; [dallar] bbe girmek, [eller] kenetlenmek; karışmak, çapraşmak; (في ...*e*) karışmak, bulaşmak, katılmak, adı karışmak; (ب ya da مَعَ *b-ile*) kavga/ dövüş etmek; [durum, olay, mesele] karmaşık bir hal almak, içinden çıkılmaz olmak; (ب ...*ile*) birleşmek, bütünleşmek, karışıp birleşmek; [gözler, bakışlar] karşılaşmak [göz göze gelmek]; ¶ اشْتَبَكَ فِي حَدِيثٍ bir söze katılmak, bir tartışmaya girmek, katılmak; اشْتَبَكَ فِي حَرْبٍ bir harbe/ savaşa girmek;

شَبَكَةç. شُبُكَات ,شِبَاك ,شَبَك ağ; örme, dokuma [ağ]; tuzak; ¶ شَبَكَة لاَ سِلْكِيَّة telsiz çevrimi/ ağı;

شَبَكِي ağ gibi, ağsı; retina, ağtabaka ile ilgili; çevrim, ağ ile ilgili;

شَبَكِيَّةretina, ağtabaka;

شِبَاكç. شَبَابِيك örme, örgü işi; ızgara [şeklindeki alet, sistem vb.]; pencere; gişe [postahane vb.de]; ¶ شُبَّاك العَرْضِ vitrin, camekan;

مِشْبَكç. مَشَابِك çengel; toka, kopça; saç tokası, firkete ¶ مِشْبَك الوَرَقِ ataş;

تَشَابُكkarışıklık, anlaşılmazlık;

اِشْتِبَاك(في ...*e*) katılma, karışma, bulaşma; karmaşıklık, anlaşılmazlık; (مَعَ *ile*) dövüş, kavga; (ب *ile*) münakaşa; çatışma; ¶ عَدَم الإشْتِبَاكِ في القِتَالِ [savaşda] çatışma meydana gelmeme;

مُشَبَّكörülmüş, örgü işi; (ç. -آت) [ağ, örgü vb. gibi birşey ile örtülü] kapı veya pencere;

مُشْتَبِك[adı] karışan, bulaşan; katılan; karışık;

مُشَبَّكörgü, örgü işi; sık, [çalı veya dallarla] örtülü;

[2] شُبَّكT.> çubuk;

[3] شُوبَكALF.BKZ.;

اَشْبَلَ ⇒ شبل(على *b-e*) bakmak, gözetmek;

شِبْلç. اَشْبَال aslan yavrusu;

شَبَّهَ ⇒ شبه(*bşi, bşe* ya da ب *bşe*) benzetmek, benzer yapmak; شُبِّهَ(على ...*hakkında*) şüphelenmek; olmak, (على *b-den*) emin olmamak; شَابَهَ(*b-e, bşe*) benzemek, (*b-i, bşi*) andırmak; ¶ وَمَا شَابَهَ ذَلِكَ ve benzerleri, ve saire.; اَشْبَهَ(*b-e bşe*) benzemek, (*b-i, bşi*) andırmak; ¶ وَمَا اَشْبَهَ ذَلِكَ ve benzerleri; تَشْبِيهَ(ب ...*ile*) benzerlik gösterme, benzemek; (ب *b-i, bşi*) taklit etmek, kopyası olmak; تَشَابَهbbe benzemek, benzeşmek; müphem/ kapalı olmak; net/ açık olmamak; اِشْتَبَهbirbirine benzemek, benzeşmek; (في ...*hakkında*) şüphe etmek, emin olmamak; (في ...*hakkında*) zan/ şüphesi olmak/ beslemek; (على *b-den*) şüphelenmek; ¶ اِشْتَبَهَ في الأَمْرِ işin içinden çıkamamak mesele, konu garip gelmek, meseledenşüphelenmek;

شِبْهç. اَشْبَاه benzerlik; imaj; benzer; [mud. kul.] ...i andırır, ...a benzer, ...imsi, yarı... ¶ شِبْه جَزِيرَة yarımada; شِبْه المُنْحَرِف ikizkenar yamuk GEO.; شِبْه رَسْمِي yarı resmi DİPL.; شِبْه الظِّلّ yarı gölge; اَشْبَاهُه benzerleri; وَشِبْهِهِم ve onlar gibiler, böyle insanlar; فِي شِبْهِ عُزْلَةٍ تَامَّة neredeyse tamamen aynı şekilde;

شَبَهç. اَشْبَاه = شِبْه ⇑; pirinç [altına benzediği için];

شُبْهَةç. شُبُهَات şüphe; zan; müphemlik, belirsizlik, kapalılık; safsata, faydasız tartışma; اَصْحَاب الشُّبُهَات veya ذَوُو الشُّبُهَات zanlılar şüpheliler; تَحْتَ الشُّبْهَةِ şüpheli, zanlı;

شَبَهَانpirinç [madeni alaşım];

شَبِيهç. شُبَاه (ب ...*e*) benzer, benzeyen, andıran ¶ شَبِيه بِالْمُنْحَرِف ikizkenar yamuk

GEO.; شَبِيه بِالرَّسْمِي yarı resmi dipl.;

اَشْبَه daha çok benzeyen, andıran (ب ...*e*)

هُوَ اَشْبَه ب... ¶ ...e daha çok benziyor;

مَشَابِه benzerlikler;

تَشْبِيه benzetme; kinaye, teşbih;

مُشَابَهَة ç. -آت benzerlik;

تَشَبُّه (ب ...*e*) kendini benzetme, taklit;

تَشَابُه benzerlik; kapalılık, müphemlik, anlaşılmazlık, ayırdedememe;

اِشْتِبَاه benzerlik; şüphecilik, şüphe etme; şübhe, zan;

مَشْبُوه şüpheli, zanlı; şüphe uyandıran; adı çıkmış, dile düşmüş; sanık, zanlı kişi;

مُشَابِه benzer;

مُتَشَابِهَات müteşabih ayetler;

مُشْتَبَه فِيه ya da مُشْتَبَه فِي اَمْرِهِ şüphelenilen, şüpheli; sanık, zanlı; ...hakkında kendisinden şüphelenilen, ...den sanık; مُشْتَبَه فِيهِ ب...

شَبّا uç; ¶ فَلَّ مِنْ شَبَاهِ *b-i* zayıflatmak;

شَبَاة ç. شَبَوَات uç; iğne;

شَتَّ *i* (شَتِيت, شَتَات, شَتّ) dağılmak, saçılmak; (*kalabalığı, grubu, bşi*) dağıtmak, birliğini bozmak ¶ شَتَّ شَمْلَهُم topluluklarını dağıtmak, birliklerini bozmak; شَتَّتَ (*kalabalığı*) dağıtmak; ¶ شَتَّ شَمْلَهُم = شَتَّتَ شَمْلَهُم ; تَشَتَّتَ dağılmak, saçılmak, bozulmak; شَتَّتَ = اَشَتَّ ;

شَتّ ç. اَشْتَات dağılmış, saçılmış, dört bir yana dağılmış; ç اَشْتَات türlü türlü, çeşit çeşit, pek çok; (من ...*in*) dağınık parçaları;

شَتَات dağılmış, saçılmış;

شَتِيت ç. شَتّى ayrılmış, dağılmış, saçılmış, darmadağın; ç شَتّى değişik, çeşit çeşit, türlü türlü ¶ شَتَّى بَيْنَهُمَا ne kadar da farklılar!, aralarında dağlar kadar fark var!;

شَتَّانَ : شَتَّانَ بَيْنَهُمَا ya da شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا ve شَتَّانَ بَيْنَ ... وَ... aralarında dağlar kadar fark var!, ne kadar da farklılar!;

تَشْتِيت dağıtma, saçma; yarma, çatlatma;

شَتَرَ[1] *i* (*bşi*) kesip koparmak, yırtıp almak; (*bşi*) yırtmak;

شَتْرَات[2] asit sitrik tuzu;

شَتَلَ *i* (*fideyi*) dikmek, ekmek;

شَتْلَة ç. شَتَائِل, شُتُول filiz, fidan;

مَشْتَل ç. مَشَاتِل fidanlık;

شَتَمَ *u* , *i* (شَتْم) ve شَاتَمَ (*b-e*) sövmek, küfür etmek, (*b-i*) yermek, kötülemek; تَشَاتَمَ karşılıklı küfretmek, birbirine sövmek, atışmak;

شَتْم sövme, küfretme;

شَتَّام çok söven, küfreden, ağzı bozuk; küstah, terbiyesiz, arsız;

شَتِيم sövülen, kendisine küfredilen;

شَتِيمَة ç. شَتَائِم küfür, kötü söz, iftira;

مُشَاتَمَة küfretme, sövme;

شَتَا *u* (شَتْو) kışı (ب *bir yerde*) geçirmek; kış uykusuna yatmak; شَتَى = شَتَا ; yağmur yağmak; تَشَتَّى kışı (ب *bir yerde*) geçirmek, kuş uykusuna yatmak;

شِتَاء ç. شُتِيّ , اَشْتِيَة kış; yağmur mevsimi;

شَتَوِيّ [na't] kış..., kış ile ilgili;

مُشْتًى ç. مَشَاتٍ kışlık, kışın geçirildiği yer;

شَاتٍ kışlık, kış ile ilgili;

مُشْتًى kışlık, kışın geçirildiği yer;

شَتًّ ; شَتَّى "شَتِيت"in çoğulu bkz.

شَجَّ *u* , *i* (شَجّ) (*bşi kafatasını*) yarmak, çatlatmak, kırmak;

شَجَّة ç. شِجَاج başdaki yarık, çatlak;

شَجَبَ *u* (شَجْب) ve شَجُبَ (*b-i*) yok etmek, helak etmek; (*bşe*) sert bir şekilde karşı çıkmak, eleştirmek; أَشْجَبَ (*b-i*) kederlendirmek, üzmek, hüzünlendirmek;

شَجْب yok etme, helak etme;

شَجَب üzüntü; hüzün, tasa;

شَجَاب ç. شُجُب elbise askısı;

مِشْجَاب ç. مَشَاجِب ⇑;

شَجَرَ *u* (شَجْر) almak, vuku bulmak, ortaya çıkmak; [rahatsızlık] ortaya çıkmak, zuhur etmek; شَاجَرَ (*b-ile* veya مَعَ *b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; تَشَاجَرَ ve اِشْتَجَرَbb ile tartışmak, münakaşa etmek, (مَعَ *ile*) tartışmak;

الحُرُوف الشَّجَرِيَّة : ج, ش, ض harfleri;

شَجَر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَشْجَار ağaç; çalılık;

شَجَرَة ç. أَشْجَار, آت- ağaç; çalı ¶ شَجَرَةُ النَّسَبِ soyağacı, şecere;

شَجَر ormanlık, ağaçlık;

شَجِير ç. شُجَرَاء kötü arkadaş;

شُجَيرَة ç. آت- çalı;

شَجَار (tahta) sürgü;

أَشْجَر müe. شَجْرَاء ormanlık, ağaçlık;

تَشْجِير ormanlaştırma, ağaç dikme;

شِجَار kavga; münakaşa, tartışma;

مُشَاجَرَة kavga, dövüş; münakaşa;

مُشَجَّر ağaç resimli/ süslemeli [elbise];

مُشْجِر ağaçlıklı, ormanlık;

شَجَرَان[2] telatin, sahtiyan, sığır derisi;

شَجُعَ *u* (شَجَاعَة) cesur, yiğit, atılgan, cesaretli olmak; شَجَّعَ (*b-i*, على ...*e karşı*) cesaretlendirmek, yüreklendirmek; (*b-i*, *bşi*) desteklemek, (*b-e*, *bşe*) destek olmak, arka çıkmak;

تَشَجَّعَ cesur olmak; cesaret kazanmak; cesur gibi davranmak;

شُجَاع ç. شُجْعَان, شَجَعَة cesur, yiğit, atılgan, gözü pek; kahraman;

شَجِيع ç. شُجْعَان, شُجَعَاء ç. müe., شَجَائِع, شِجَاع cesur ⇑;

شَجَاعَة cesaret, cesurluk, yiğitlik, gözüpeklik, atılganlık;

أَشْجَع müe. شَجْعَاء cesur ⇑;

تَشْجِيع (على ...*e karşı*) cesaretlendirme, yüreklendirme; destekleme, destek olma;

مُشَجِّع cesaretlendirici, cesaret veren; destekleyen, destek olan, arka çıkan, taraftar;

شَجَنَ *a* üzülmek, tasalanmak, kederlenmek; [güvercin, kumru] ötmek شَجَنَ *u* (شُجُون, شَجْن) (*b-i*) üzmek, kederlendirmek, tasalandırmak; شجن = أشجن ve شجن ;

شَجَن ç. شُجُون , أَشْجَان keder, tasa, tedirginlik, endişe; üzüntü, hüzün; ince dal, sürgün ¶ الحَدِيث ذُو شُجُونٍ veya الحَدِيث شُجُون ≈ söz sözü, laf lafı açarmış;

شَجَا *u* (شَجْو) (شجى ve شجو) (*b-i*) üzmek, tasalandırmak, endişelendirmek; شَجِيَ *a* (شَجًا) üzülmek, tasalanmak, endişelenmek; شَجِيَ

(*b-e*) tesir, etki etmek; أَشْجَى (*b-i*) tasalandırmak, endişelendirmek;

شَجٍ müe. شَجِيَّة üzüntülü, tasalı, mahzun, endişeli;

شَجْو üzüntü, tasa; endişe, kaygı; heyecan; hüzünlü, dokunaklı [şarkı, melodi vb.];

شَجْوِي üzüntülü, tasalı, üzgün, mahzun;

شَجًا ve شَجًى boğazı tıkayan nesne;

شَجْو etkilenme, heyecanlanma;

شَجِيّ üzüntülü, tasalı, mahzun; kaygılı, endişeli; dokunaklı, hüzünlü [melodi, şarkı];

مُشْجٍ hüzünlü, dokunaklı;

شَحَّ (شَحَحْتُ) *u, i* (شُحّ) cimri/ eli sıkı/ pinti olmak veya cimrilik, pintilik yapmak; (على *b-e*, ب veya على *bşi*) kısıtlamak, az vermek, (على *b-i*, ب veya على *bşde*) tasarrufa yönlendirmek; (على veya ب *...de, için*) hırslı, tamahkar, açgözlü olmak; azalmak, kısalmak; شَاحَ cimri olmak; (ب *b-den*, على *bşi*) sakınmak; (ب *b-e*, على *bşi*) vermemek;

شُحّ cimrilik, pintilik, elisıkılık; tamahkar, hırslı, açgözlü; kıtlık; nadirlik, az bulunma;

شَحِيح ç. أَشِحَّاء, شِحَاح ç. müe. شَحَائِح (على veya ب *...de* veya على *...e karşı*) cimri, pinti, elisıkı; kıt, nadir, seyrek bulunan; (على *...de*) tamahkar, hırslı, açgözlü;

الأَيَّام الشَّحَائِح kuraklık mevsimi;

مُشَاحَّة: لاَ مفشَاحَّةَ في ذَلك bu inkar edilemez, şüphe götürmez, itiraz kabul etmez; لاَ مُشَاحَّةَ اَنَّ... ...dığında şüphe yoktur, ⇑; وَ لاَ مُشَاحَّة itiraz kabul etmez/ etmeyecek şekilde;

شَحَبَ *u, a* (شُحُوب) ve شَحُبَ *u* (شُحُوب) ve شَحِبَ [edil.] solgun/ soluk/ benzi atmış/ sararmış/ hasta/ bitkin görünmek;

شُحُوب solgunluk, sararmışlık;

شَاحِب ç. شَوَاحِب solgun, sararmış, benzi atmış, sararmış; bitkin, hastalıktan zayıf düşmüş gibi; zayıf, parlak olmayan [örn. ışık]; mat, donuk, soluk [renk];

شَحَذَ *a* (شَحْذ) (*bşi*) bilemek keskinleştirmek; (*zekayı, kuvveti*) işletmek, kullanmak, [kullanarak] artırmak, ilerletmek; (*b-den*) dilenmek, sadaka istemek;

شَحَّاذ [ısrarla isteyen] dilenci; ¶ شَحَّاذ العَيْنِ arpacık, it dirseği TIP;

شَحَاذَة dilencilik, dilenme;

مِشْحَذَة, مِشْحَذ bileği taşı;

شَحَرَ ⇒ شحر (*bşi*) is ile karartmak KNŞ.;

شُحَر is KNŞ.;

شُحْرُور ç. شَحَاجِير karatavuk ZOO.;

مُشْحَر isli, karaya bulanmış; şanssız SUR.;

شَحَطَ *a* (شَحْط) (*..den*) uzak olmak, [yer] uzakta kalmak, uzak düşmek; (*kibrit*) yakmak, çakmak; [gemi] karaya oturmak; yakacağı kalmayıp, işlememek, çalışmamak; شَحَّطَ [gemi] karaya oturmak; (*gemiyi*) kıyıya çekmek; yakıtsızlıktan işlememek, çalışmamak;

شَحْطَة ç. آت- [üniformadaki] şerit;

شَحَّاطَة ç. آت- kibrit SUR.;

شُحَيْطَة kibrit SUR.;

شَاحِط uzak, ırak, ötede; karaya oturmuş;

شَحْم *u* (شَحَامَة) şişman, yağlı olmak; شَحْم (*bşi*) yağlamak, yağa bulamak;

شَحْم ç. شُحُوم, شُحُومَة içyağ; [gres] yağ(ı); donyağı; meyva eti;

شَحْمَة [tek.is.] yağ parçası ⇑; ¶ شَحْمَة الأُذُن kulak memesi; شَحْمَة الأَرْض domalan, yermantarı BOT.; شحمة العينِ göz küresi;

شَحْمِي yağlı, et yağı gibi, yağ ile ilgili;

شَحِم etli [meyva];

شَحِيم şişman, yağlı;

مَشْحَمَة ç. مَشَاحِم yağdanlık;

تَشْحِيم [makine] yağlama; ¶ زَيْت تَشْحِيم [makine] yağ(ı);

تَشَحُّم şişmanlık, yağlılık;

مُشَحَّم yağlı, şişman;

مُشْحَم etli [meyva];

شَحَن *a* (شَحْن) (*bşi*, ب *...ile*) doldurmak, yüklemek; (*malları*) göndermek, sevk etmek; (*bşi*, ب *elektrik ile*) yüklemek; (*b-i*) kovmak, def etmek; شَاحَن (*b-den*) hoşlanmamak, (*bşi*) sevmemek; (*b-ile*) münakaşa etmek, tartışmak, kavga etmek; اَشْحَن (*bşi* ب *...ile*) doldurmak, yüklemek; تَشَاحَن bbden hoşlanmamak; tartışmak, münakaşa etmek;

شَحْن yükleme, doldurma; gönderme, nakletme, sevketme; kargo, yük; ¶ بُولِيسَة الشَّحْن konşimento, taşıma senedi, hamule senedi; سِيَاسَة الشَّحْن kamyon, nakliye aracı;

شَحْنَة ç. شَحْنَات kargo, yük; yük ELK.;

شَحْنَة polis;

شَحْنَاء kin, haset, diş bileme, düşmanlık;

مُشَاحَنَة ç. ـآت ⇑; tartışma, münakaşa, çekişme, ihtilaf;

شَاحِن yüklü, dolu [özl. gemi]; ¶ شَاحِن الْمُرَكَّم batarya şarjörü, akım yükleyici, batarya şarj tertibatı;

شَاحِنَة ç. ـآت kamyon;

مَشْحُون yüklü, dolu [özl.gemi]; dolu, yüklü, şarj edilmiş ELK.; مَشْحُونَات yük, kargo;

شَحُور (*bşi*) is ile karartmak KNŞ.;

شَحُور karatavuk ZOO. Turdus merula;

شَحُور is, kara;

شَخَّ *u* (شَخّ) işemek, çişini yapmak;

شَخّ sidik, çiş;

شَخَّاخ ⇑;

مِشْخَخَة pisuvar;

شَخَب *u, a* (شَخْب) akmak, [özl. süt, kan];

شَخْبَط kötü bir şekilde, alelacele yazmak;

شَخْتُور, شُخْتُورَة ç. شَخَاتِير büyük, altı düz mavna, salapurya; altı düz sandal;

شَخَر *i* (شَخِير) horuldamak, hırıldamak; kişnemek; anırmak;

شَخْشَخ şıkırdamak, şakırdamak [para, silah];

شُخْشِيخَة ç. شَخَاتِير çıngırdak [zır zır, zırıldak]; oyuncak; dam penceresi;

شَخَص *a* (شُخُوص) yükselmek, yukarı doğru ağmak; [yıldız] doğmak; (ل *b-e*) görünmek; [gözünü bakışlarını] (الى *...e*) dikmek; [ölünün gözleri] dikilmek; (الى *...i*) görmeye gitmek; (الى *b-nin yanına*) gitmek; (من *bir durumdan, halden,* الى *bir diğerine*) geçmek; ¶ شَخَصَ بَصَرُهُ (بِبَصَرِهِ) (الى *b-e*) dik dik

bakmak, gözlerini dikmek; شَخَّصَ (*bşe*) kişilik vermek, muşahhas kılmak; (*bşi, b-i*) belirlemek; [aktör, artist] (...*i*) oynamak, canlandırmak; ¶ شَخَّصَ مَرَضًا hastalığı teşhis etmek, tanılamak; أَشْخَصَ (*b-i*) göndermek, yollamak; تَشَخَّصَ (ل *b-e*) görünmek; belirginleşmek;

شَخْص ç. شُخُوص , أَشْخَاص şahıs, kişi, birey; şekil, imaj; karakter [oyunda]; biri, herhangi biri;

شَخْصِي şahsi, özel, kişisel; شَخْصِيًّا kişisel, şahsi; bizzat, şahsen; قَانُون (نِظَام) الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة şahısları ilgilendiren kanun;

شَخْصِيَّة ç. آت-ferdiyet; kişiiik, karekter; kimlik, hüviyet; ¶ تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik belirlenmesi/ tespiti; kimlik kartı; قَلَم تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik tespit bölümü/ dairesi;

شَخْصَاتِي komedyen KNŞ.;

تَشْخِيص şahıs özelliği verme; belirleme, belirli kılma; ayırt etme; teşhis, tanı; canlandırma, oynama [artist, aktör];

تَشْخِيصِي teşhis niteliğinde, teşhis ile ilgili, tanıya ilişkin; طَبِيب تَشْخِيصِي teşhis müteHassısı;

شَاخِص bir yere sabit bakan, takılıp kalan, boş boş bakan [göz]; MIS. sırık, kazık;

مُشَخِّص aktör, oyuncu; temsilci;

مُشَخِّصَة ç. آت- aktris, [kadın] oyuncu;

مُشَخِّصَات belirleyici özellikler, karekteristik özellikler;

شَحَطَ (في *b-e*) bağırmak, çıkışmak MIS.;

شَدَّ *i* (شِدَّة) sağlam/ sert/ sıkı/ şiddetli/ kuvvetli olmak; شَدَّ *u, i* (شَدّ) (*bşi*) sağlam/ sert/ sıkı yapmak, (*b-i, bşi*) güçlendirmek, takviye etmek; (*bşi*) sıklaştırmak, sıkı yapmak; (*bşi,* على veya الى ...*e*) bağlamak; (على *hayvana*) semer vurmak, (على *hayvanı*) eyerlemek; (عَلَى كَلِمَة *kelimeyi*) vurgulamak; (*b-i* من *elbisesinden*) çekmek; (على *b-e, bşe*) saldırmak, hamle yapmak; (على *bşi*)sıkıştırmak, (على *bşe*) baskı yapmak; (في *bşde*) ısrar etmek, ısrarcı olmak ¶ لَشَدَّ مَا ve شَدَّ مَا [fiilden önce] ne kadar, ne de çok/ sık; çok, fazla, had safhada; لَشَدَّ مَا كَانَ سُرُورُنَا إِذْ... ...dığında sevincimiz ne kadar da muhteşemdi!; شَدَّ أَزْرَهُ ya da شَدَّ مِنْ أَزْرِه *b-e* yardımcı/ destek olmak, arka çıkmak; شُدَّ أَزْرُه cesur, atılgan olmak; شَدَّ الزِّمَام duruma hakim olmak, ipleri eline geçirmek; شَدَّ مِنْ عَزَائِمه *b-i* kararında desteklemek; شَدَّ عَضُدَه *b-i* desteklemek, yardımcı olmak; شَدَّ عَلَى رَاحِلَتِه [lafzen: dişi devesine semer vurmak] yolculuğa başlamak, çıkmak; شَدَّ الرِّحَالَ (...*için* الى) ayrılıp gitmek, ayrılmak; شَدَّ وِثَاقَهُ *b-i* bağlamak; ... شَدَّ يَدَهُ عَلَى *bşe* tutunmak, yapışmak; شَدَّ عَلَى يَدَيْه bbe kenetlemek; شَدَّد (*bşi*) takviye etmek, güçlü/ sıkı/ sağlam/ sert yapmak; (*harfi*) 'şedde' ile okumak veya yazmak, şeddelemek DİLB.; (...*e* عَلَّى) baskı uygulamak; (على *b-e* ...*de* في) sert/ sıkı/ tavizsiz olmak, davranmak; (على *b-e*, ب ...*ile*) baskı yapmak,

uygulamak ¶ شَدَّدَ في طَلَبِه *bşi* ısrarla istemek; شَادَّ kararını kesinleştirmek; شَدَّدَ مِنْ عَزِيمَتِه (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; تَشَـدَّدَ (على ...*e*) sert/ katı/ tavizsiz davranmak; (على ...*i*) sıkmak; güçlü/ sağlam/ kuvvetli olmak; kendini sertt/tavizsiz/ müsamahasız göstermek; تَشَادَّ bb ile tartışmak; اِشْتَدَّ sert/ sıkı/ güzçlü/ şiddetli/ zorlu olmak; sertleşmek, daha güçlü olmak; büyümek, artmak; şiddetlenmek, daha kritik olmak, ciddileşmek; (على *biri için*) dayanılmaz, tahammül edilmez olmak, [hastalık] (على ...*de*) ilerlemek; [vakit] geç olmak, ilerlemek; ¶ اِشْتَدَّ سَاعِدُهُ güçlenmek, kuvvetlenmek;

شَدَّ : شَدَّ الحَبْل halat çekme oyunu;

شَدَّة güçlendirme, kuvvetlendirme; vurgu; çekme, sürüme; sıkılık; gerilim, stres; şedde işareti DİLB.; ¶ شَدَّةُ وَرَقِ اللَّعْبِ iskambil kağıt takımı, deste;

شِـدَّة güç, kuvvetli, kuvvetlilik, şiddet, zor; (ç. شَدَائِد) zorluk, felaket, afet;

شَدَاد ç. أَشِدَّة deve semeri;

شَـدِيد ç. شِـدَاد , أَشِـدَّاء güçlü, kuvvetli, şiddetli; katı, sıkı, tavizsiz; ağır, ciddi [örn. hastalık, ağrı] ; (على ...*için*) belalı; [mud.kul.] çok; شَدِيد الإعْتِنَاء çok itinalı, dikkatli, titiz; ¶ أَرْض شَدِيدَة sert toprak; شَدِيد البَأْسِ cesur, gözüpek, yiğit; شَدِيد الشَّكِيمَة inatçı, kararından dönmez, azimli; شَـدِيد اللَّهْـجَـة sert [bir dil, ifade] «خِطَاب شَدِيد اللَّهْجَة sert bir ifade tarzı»; شَدِيد الوَطْأَة zalim;

ç. شَدَائِد zorluk, bela, afet, felaket; شَدِيدَة daha güçlü, sert, ciddi, kötü [nekra isimlerden önce kullanıldığında] daha...; أَشَدّ daha siyah, أَشَدّ سَوَادًا daha kızgın; أَشَدّ غَضَبًا çok fazla, aşırı derecede أَشَـدّ مَـا يَكُونُ «رُوحُهُم أَشَدّ مَا يَكُونُ تَعَطُّشًا إِلَى العِلْم onlar bilgiye daha fazla susamışlardır.»

أَشُدّ fiziksel erişkinlik; بَلَغَ أَشُدَّهُ erginlik çağına gelmek; zirveye varmak;

مِشَدّ ç. -آت korse;

تَشْدِيد ⇑ mas.;

مُشَادَّة tartışma, münakaşa, çekişme, ihtilaf, kavga;

اِشْتِدَاد artma, çoğalma, büyüme; fenalaşma, kötüleme, bozulma;

مَشْدُود gergin, sıkı;

ظُرُوف مُـشَـدِّدَة : مُـشَـدِّد zorlayan, zor duruma düşüren şartlar;

مُشَدَّد şeddeli DİLB.; sıkı, tavizsiz, katı;

مُتَشَدِّد ç. -ون tutucu, fanatik, aşırı taraftar;

شَادِر ç. شَوَادِر T.> çadır; depo, ardiye;

تَشَدَّقَ (ب *bşi*) ⇒ شَدْق avurdunu şişirerek söylemek, (ب *bşi*) avurdunu şişirerek konuşarak övünmek; muhabbet etmek, sohbet etmek; تَشَدَّقَ بِالكَلَام yapmacık tavır ile konuşmak;

شِـدْق ç. أَشْـدَاق avurt içi; çene kemiği; ¶ ضَحِكَ بِمِلْءِ (مِلْءَ) شِـدْقَيْـهِ sırıtmak, ağzı kulaklarına varacak şekilde gülmek;

أَشْدَق müe. شَدْقَاء geniş ağılı, ağzı büyük;

مُتَشَدِّق ç. -ون övünen [şişinen];

شَدَنَ *u* [hayvan] sütten, memeden kesilmek;

شَوَادِن ç. شَادِن geyik, ceylan yavrusu;

شَدَهَ *a* (*b-nin*) kafasını karıştırmak, şaşırtmak;

مَشْدُوه zihni karışık, şaşırmış, şaşkın;

شَدَا *u* (شَدْو) şarkı söylemek; (*bşi*) terennüm etmek, makam ile/ nağme ile okumak; (في ...*de, alanında*) eğitim görmüş olmak, eğitilmek ¶ شَدَا شَيْئٌ مِنَ الْعَرَبِيَّةِ az Arapça bilmek/ öğrenmiş olmak;

شَدْو şarkı; nağme, makam;

شَادٍ ç. شَادُون eğitim, tahsil görmüş, eğitilmiş [örn. لُغَة في lisan eğitimi] ¶ لَيْلَة شَادِيَة gece konseri;

شَادِيَة [kadın] şarkıcı;

شَذَّ *u, i* (شُذُوذ, شَذّ) kendini (عن ...*den*) uzak tutmak, soyutlamak, tecrit etmek; yalnız olmak; (على veya عن ...*in*) istisnası olmak; (على veya عن ...*den*) hariç olmak, kapsamına girmemek; eksik olmak, eksikliğini duymak; azalmak, düşmek;

شَذّ (عن ...*için*) kural dışı, istisna, [kuraldan] sapma;

شُذُوذ (عن ...*için*) ⇑; tuhaflık, yabancılık;

شَاذّ ç. شُذَّاذ, شَوَاذّ ayrı, yalnız; kuraldışı, anormal, alışılmışın dışında, istisnai, tuhaf, garip, yabansı; genel kabul görmeyen; شَوَاذّ [çoğ.] istisnalar ¶ شَاذّ الأَخْلاَق sapık; شَاذّ الأَطْوَارِ ve الطِّبَاعِ tuhaf, garip, kaçık; شَذَاذ الآفَاق yabancılar;

شَوَاذّات hususiyetler, özellikler;

شَذَبَ *u, i* (شَذْب) (*bşi*) kesip koparmak; budamak; شَذَّبَ ⇑;

تَشَذَّرَ ⇒ شَذَرَ dağılmak, saçılmak; dağıtmak, saçmak;

شَذْرَة ç. شُذُور, شَذَرَات parça, küçük hafif parça; kırılmış parça;

تَفَرَّقُوا شَذَرَ مَذَرَ dört bir yana dağıldılar;

شَذْو misk kokusu;

شَذًا güzel koku, rayiha;

شَذِيّ güzel kokan, kokulu;

شَرَّ (شَرِرْتُ) a, (شَرُرْتُ) *u* (شَرّ, شِرَّة) kötü/ şerli, kötü niyetli olmak;

شَرّ ç. شُرُور kötülük, şer; felaket, afet; haksızlık, adaletsizlik; zarar, hasar, tahribat; kötü niyetlilik; günah; (ç. أَشْرَار) kötü, kötü niyetli, şerli; mücrim, suçlu; «هَزَمَهُم شَرَّ هَزِيمَة onları tam anlamı ile hezimete uğrattı.»;

شَرَّانِي kötü, kötü niyetli;

شِرَّة kötülük; felaket, afet; haksızlık, adaletsizlik; hasar, zarar, ziyan, tahribat; günah; kötü niyetlilik; enerji, canlılık, ateş [gençlikten vb.den];

شَرِير ç. أَشْرَاء kötü, kötü niyetli;

شِرِّير çok kötü, kötü niyetli; alçak, adi; الشِّرِّير Kötü [Şeytan];

شَرَر [cin.is.; tek.is. ة] kıvılcım;

شَرَرِي kıvılcım, kıvılcım gibi [na't];

شَرَار [cin.is.; tek.is. ة] kıvılcım;

شَرَارَة ç. -ات kıvılcım ¶ شَمْعَة الشَّرَارَة buji; مِفْتَاح الشَّرَارَة kontak anahtarı;

شَرَارِي [na't] kıvılcım, kıvılcım gibi;

شَرَّار kıvılcım saçan/ çıkaran;

اشْرَأَبَّ *bşi* görmek için boynunu (الى veya ل

…*e*) uzatmak; kafasını dikmek [kibir vbden];

(الى …*e*) yan gözle bakmak;

شُرَّاب ç. آت- çorap;

شِرَاس tutkal;

شَرِبَ *a* (مَشْرَب, شُرْب) (*bşi*) içmek; (*bşi*) yudumlamak ¶ شَرِبَ في حُبِّه *b-nin* sağlığına içmek; شَرِبَ نَخْبَهُ *b-nin* sağlığına, şerefine içmek; شَرِبَ الدُّخَانَ sigara içmek; شَرَّبَ (*b-e*, *bşi*) içirmek, (*b-e*) içecek (*bş*) vermek; (*bşe*, ب *bşi*) yedirmek, doyma noktasına getirmek; (*b-e*, *bşi*) tekrarlayarak, öğretmek, kafasına sokmak, aşılamak; شَارَبَ (*b-ile*) birlikte içmek; أَشْرَبَ (*b-e*, *bşi*) içirmek, (*b-e*) içecek (*bş*) vermek; (*bşe*, *bşi* ya da ب *bşi*) yedirmek, emdirmek doyma noktasına, işba noktasına getirmek; (*b-e*, *bşi*) tekrarlayarak kafasına sokmak, telkin etmek, aşılamak; أُشْرِبَ [edil.] (*bş ile*) dolu olmak, dolmak, (*bş ile*) aşılanmak, telkin edilmek; ¶ أَشْرَبَهُ مَا لَمْ يَشْرَبْ *bşi* *b-e* tamamen yanlış tanıtmak; أَشْرَبَنِي مَا لَمْ أَشْرَبْ yapmadığım *bşi* bana yüklüyor/ atfediyor; تَشَرَّبَ (*bşi*) emmek, içine almak, absorbe etmek; (ب *ile*) [duygu vb.ile] dolu olmak;

شُرْب ⇑ içme; emme, içine alma;

شَرْبَة ç. شَرْبَات bir kez içme, içiş; yudum; doz [şurup ilaç]; müshil, ishal edici ilaç;

شُرْبَة içme; yudum; doz;

شَرَاب ç. أَشْرِبَة içecek; şarap; meyva suyu, şerbet ¶ شَرَاب التُّفَّاح elma suyu; شَرَاب البُرْتُقَال portakal suyu;

شَرَّاب ayyaş;

شَرِيب içilebilir;

شَرَّابَة ç. شَرَارِيب püskül; ¶ شَرَّابَةَ الرَّاعِي çobanpüskülü BOT. Ilex aquifolium;

شَرِّيب ayyaş;

مَشْرَب içme; (ç. مَشَارِب) çeşme, pınar; meyhane, bar; tat, lezzet; ekol, okul, akım;

مَشْرَبَة ç. مَشَارِب çeşme, pınar;

مَشْرَبِيَّة ve مَشْرَبَة cumba, çıkma; مَشْرَبِيَّة bir çeşit içecek kap; vazo;

تَشَرُّب emme, içine alma, absorbe etme;

شَارِب ç. ـون , شَرْب , شُرُوب içen [is. fail] ; (ç. شَوَارِب) bıyık [gen. müsenna شَارِبَان];

مَشْرُوب ç. آت-içecek; ¶ مَشْرُوبَات رُوحِيَّة alkollü içkiler;

شُرْبَة çorba [شُورْبَة MIS. شُورْبَا SUR.];

شُرَّاب[2] ç. آت- çorap;

شَرْبَك (*bşi*) karmaşık hale getirmek KNŞ.;

شَرَج ç. أَشْرَاج halka; düğme deliği; anüs;

شَرَجِي anüs ile ilgili; anal;

شَرَحَ *a* (شَرْح) (*bşi*) kesmek, dilmek; (*bşi*) kesip yarmak; (*bşi*) açmak, net/ görülebilecek hale koymak; (*bşi*) açıklamak, izah etmek, şerhetmek; (*bşi*) yorumlamak, (*bş hakkında*) yorum yapmak; ¶ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ ل… Allah *b-e*…*i* sevdirmek; شَرَحَ خَاطِرَهُ (*b-i*) sevindirmek, memnun etmek, gözünü gönlünü açmak, sevindirmek; شَرَّحَ (*bşi*) parça parça kesmek, dilimlemek; (*cesedi*, *kadavrayı*) teşrih etmek, uzuvlarını bedenden ayırmak; اِنْشَرَحَ [gönül, kalp] açılmak; rahatlığa ermek; mutlu

olmak, sevinmek ¶ اِنْشَرَحَ ve اِنْشَرَحَ صَدْرُهُ ...e sevinmek, memnun olmak; خَاطِرُهُ

شَرْح şerh, açıklama, izah; yorumlama; شُرُوح [çoğ.] yorum;

شَرْحِي açıklayıcı, izah edici [nitelikte];

شَرْحَة uzun, ince dilim;

شَرِيحَة ç. شَرَائِح ince dilim; kolan;

تَشْرِيح teşrih, uzuvları vücuttan ayırma; anatomi; otopsi ¶ عِلْم التَّشْرِيح anatomi bilimi;

تَشْرِيحِي [na't] teşrih ile ilgili; anatomik;

اِنْشِرَاح rahatlama; sevinç, neşe;

شَارِح ç. شُرَّاح izah eden, şerh eden, açıklayan, yorum getiren, şarih;

مُشَرِّح anatomi bilgini;

شَرَخَ *u* (شُرُوخ) genç olmak, erişkin olmak;

شَرْخ gençliğin baharı;

شَرَدَ *u* (شُرُود, شِرَاد) [at] elden kaçmak; kaçıp gitmek, dolaşmak, gezinmek; [düşünceler, fikirler] dağılmak, ¶ شَرَدَ ذِهْنُهُ dalmak, dalıp gitmek شَرَدَ فِكْرُهُ ⇑; شَرَدَ نَظَرُهُ bakışları dalmak; dalgın dalgın bakmak; شَرَدَ بِهِ الفِكْرُ düşüncelere dalıp gitmek; شَرَّدَ (*b-i*) kovmak, defetmek; (*b-i*) korkutmak, paniğe sokmak, telaşa düşürmek; اَشْرَدَ (*b-i*) kovmak, def etmek; تَشَرَّدَ avare gezmek, amaçsız dolaşmak;

شُرُود ç. شُرُد elden kaçma; uzaklaşan, kaçan, sapan, yoldan ayrılan, yabancı;

شَرُود gezen, dolaşan, avare; شَرُود الفِكْرِ zihni dalgın;

شَرِيد kaçak, firari, sürgünde olan; aylak, boş gezen, serseri;

تَشْرِيد kovma, çıkarma; avare gezme, serserilik ¶ حَيَاة التَّشْرِيد gezgin hayatı;

تَشَرُّد aylaklık, avarelik, serserilik;

شَارِد ç. شَوَارِد , شُرَّد [s.] kaçak, kaçkın, firari; korkmuş, ürkmüş; [is.] kaçak; serseri, aylak, avare ¶ شَارِد الفِكْر dalgın, aklı başında değil; شَوَارِد اللُّغَة lisandaki kural dışılıklar; شَارِد النَّظَرَات ya da شَارِد النَّظَرِ boş boş bakan; dalgın dalgın bakan, gözü dalıp giden;

شَارِدَة ç. شَوَارِد istisna, anormal, normal dışı ¶ لاَ تَفُوتُهُ شَارِدَةٌ وَ لاَ وَارِدَة onun gözünden hiçbir şey kaçmaz;

مُشَرَّد kaçan, iltica eden, sığınan; ¶ مُشَرَّد البَال zihni/ kafası karışık;

مُتَشَرِّد ç. ـون serseri, avare; maceracı;

شَرْذَمَة ç. شَرَاذِم, شَرَاذِيم küçük grup/ topluluk;

شَرِسَ[1] *a* (شَرَاسَة, شَرَس) huysuz/ ters olmak;

تَشَارَسَ (*ile* ...مَعَ) münakaşa etmek, tartışmak;

شَرَاسَة = شَرَس ;

شَرِس kötü, kötü niyetli ⇑; vahşi, yırtıcı;

شَرِيس = شَرِس ;

شَرَاسَة kötülük, kötü niyetlilik, şerlilik, adilik, alçaklık; uyuşamama topluluktan kaçma, anti sosyallik, huysuzluk, terslik;

شَرْشَرَ ⇒ شرش kök salmak;

شِرْش ç. شُرُوش kök ¶ شَرِشَ اللَّبَنِ kesilmiş sütün suyu;

شَرَطَ *u, i* (شَرْط) (*bşi*) yırtmak; (*bşi*) yarmak, deşmek; (على *b-e* , *bşi*) şart koşmak, kılmak; (*bşi*) maddeler halinde beyan etmek/ vermek

شَرَّطَ (*bşi*) parça parça yapmak; (*bşi*) yarmak,

سِينَمَائِي] ; kaset, bant; شَرِيط القِيَاسِ mezura, metre şeridi; شَرِيط مُصَغَّر mikrofilm; شَرِيط شَرَائِط نَاطِقَة ç. نَاطِقَة sesli film; ses bandı; شَرِيط النَّارِ sigorta [ELK.]; دُودَة الشَّرِيط barsak kurdu, şerit, tenya ZOO.

شَرِيطَة şart, koşul ¶ ... عَلَى شَرِيطَة ...yapmak, olmak şartı ile;

مَشْرَط program;

مِشْرَط ç. مَشَارِط neşter;

تَشْرِيط yarma, deşme;

مُشَارَطَة anlaşma [ya varma];

اِشْتِرَاط ç. -آت şart; anlaşma, kontrat maddesi, şartı;

شَرَعَ a (شُرُوع, شَرْع) (فِي ...e) girmek; (فِي veya ب ...e veya [muzari fiilden önce] ...*yapmaya*) başlamak; (*silahı*) (عَلَى *b-e*) doğrultmak; (*bşin*) bağını çözmek, açmak; (*süngüyü*, عَلَى *tüfeğe*) takmak; شَرَعَ a (شَرْع) (*kanun*) çıkarmak, vazetmek, koymak; (ل *b-e*, *bşi*) kural/ kanun olarak koymak ¶ شَرَعَ مَشْرُوعًا plan yapmak, tasarlamak; شَرَّعَ (*silahı*) (عَلَى *b-e*) doğrultmak; kanun koymak, vazetmek, çıkarmak; أَشْرَعَ (*silahı*, عَلَى *b-e*) doğrultmak, yöneltmek; ¶ ... أشرع عينيه الى bakışlarını, gözlerini ...e çevirmek, yöneltmek; أَشْرَعَ قَلَمَهُ kalemi eline almak, yazmaya hazırlanmak; اِشْتَرَعَ (*kanun*) koymak, çıkarmak, vazetmek; (ل ...*için*, *kanun*) çıkarmak;

الشَّرْع Şeriat ¶ شَرْعًا وَ فَرْعًا tamamen haklı olarak; هُم فِي هَذَا شَرْعٌ وَاحِدٌ onlar bu kanun önünde eşittir;

شَارَطَ karşılıklı olarak ya da bbe deşmek; karşı şartlar ileri sürmek; anlaşmaya varmak; (*b-ile*) bahse girmek, bahis tutuşmak; تَشَرَّطَ bazı şartlar ileri sürmek, koymak ¶ تَشَرَّطَ فِي عَمَلِه işinde titiz olmak, kılı kırk yarmak; اِشْتَرَطَ (عَلَى *b-e*, *bşi*) şart koşmak; (*bşi*) maddeler halinde beyan etmek; أُشْتُرِطَ [edil.] (ل ...*in*) ön şartı olmak;

شَرْط ç. شُرُوط [derideki] yarık; şerit; şart, koşul; sözleşme şartı, kayıt, madde; anlaşma maddesi; ¶ عَلَى شَرْطِ اَنْ... ve شَرْطًا اَنْ... ve ...şartı ile, ...kaydı ile, بِشَرْطِ اَنْ... مِنْ دُونِ (بِدُونِ) شَرْطٍ kayıtsız şartsız, herhangi bir koşul bulunmaksızın; بِلاَ شَرْطٍ اَوْ قَيْدٍ kayıtsız şartsız olarak; herhangi bir sınırlama olmaksızın; شَرْط الخِيَارِ geri çekilme/ vazgeçme/ dönme hakkına ilişkin madde [kontrat];

شَرَط ç. اَشْرَاط alamet; ¶ اَشْرَاط السَّاعَةِ Kıyamet Alametleri;

شَرْطِي şart niteliğinde ¶ جُمْلَة شَرْطِيَّة şart cümlesi DİLB;

شَرْطِيَّة anlaşma, kontrat;

شُرْطَة ç. شُرَط [kalem, fırça] vuruşu; tire işareti;

شُرْطَة polis; ¶ دَار الشُّرْطَة karakol; تَقْرِير الشُّرْطَة polis raporu;

شُرْطِي, شُرَطِي polis;

شَرِيط ç. شَرَائِط, اَشْرِطَة bant, şerit; kordon; hat, çizgi; tel; sırım, ince kösele şerit; şerit, sutaşı; koldaki rütbe işareti, sırma; kurdela; tren hattı; film şeridi; film [yine شَرِيط

izinli, ruhsatlı; (ç. مَشَارِع) plan, proje; tasarı, taslak; ¶ مَشْرُوع قَانُون kanun layihası;

مَشْرُوعِيَّة kanuni, meşru olma, meşruluk;

مُشَرِّع ç. ـون kanun koyucu;

مُتَشَرِّع ⇑; kanuna/ hukuka saygılı;

مُشْتَرِع ç. ـون ⇑; ⇑;

شَرُفَ *u* (شَرَافَة,شَرَف) asil, şerefli, saygın olmak;

شَرَّفَ (*b-i*) şereflendirmek, onur vermek, yüceltmek; (*b-i*, ب *ile*) şereflendirmek; شَارَفَ (*b-ile*) şerefte üstünlük için rekabet etmek; (*bşin*) görüş alanına, menzili içine girmek; (*bşe*) yukarıdan bakmak, hakim olmak; (*bşi*) seyretmek, gözetmek, kontrol etmek; أَشْرَفَ yüksek, uzun olmak; (على *…üzerinde*) uzayıp gitmek, yükselmek; (على *bşe*) yukarıdan, tepeden bakmak; (على *çevreye, civara*) hakim [konumda] olmak; [kapı, pencere vb.] (على *…e*) açılmak; [bina, oda vb.] (عَلَى *…e*) nazır olmak; (على *bşi*) kontrol etmek, gözetmek, yönetmek, (على *…den*) sorumlu olmak; (على *..e*) yakın olmak; (على *iflasın, çökmenin*) tam eşiğinde olmak; تَشَرَّفَ (ب *…ile*) şereflenmek, (ب ...şerefine nail olmak; تَشَرَّفْنَا onur duyduk, müşerref olduk; اِسْتَشْرَفَ (الى *…e*) doğru bakışlarını çevirmek, yükseltmek;

شَرَف yüksek yer;

شَرَف şeref, onur, saygınlık, ¶ عَلَى شَرَفِهِ (onun) şerefine;

شَرَفِي [na't] şeref ...si, onur…;

شُرْفَة ç. شُرَف, شُرَفَات balkon; loca [tiyatro, sinema]; kale burcundaki mazgallı siper;

شَرْعِي kanuni, hukuki, yasal; meşru;

شَرْعِيًّا kanunen, hukuki olarak; الطِّبّ الشَّرْعِي adli tıp; القَضَاء الشَّرْعِي Şer'i hukuk; المَحَاكِم الشَّرْعِيَّة şeriat mahkemeleri;

شَرْعِيَّة kanunilik, hukukî olma, meşruluk;

شَرْعَة tel [müzik aletinde];

شَرِيعَة kanun; الشَّرِيعَة Şeriat, İslam Hukuku;

شِرَاع ç. أَشْرِعَة,شُرُع yelken, çadır tentesi; سَفِينَة شِرَاعِيَّة [na't] yelkenli; ¶ شِرَاعِي yelkenli gemi; طَائِرَة شِرَاعِيَّة planör;

شَرَّاعَة gözetleme deliği [kapıda];

شُرُوع (في veya ب …*e*) başlama, (في veya ب …*in*) başlangıcı; (في …*için*) teşebbüs, deneme, girişim; الشُّرُوع في سَرِقَة (قَتْل) hırsızlık (cinayet) teşebbüsü;

شَرِيعَة ç. شَرَائِع su yolu, içme yeri; kanun; الشَّرِيعَة Şeriat, İslam Hukuku; ¶ نَهْر الشَّرِيعَة Ürdün nehri;

مَشْرَعَة ç. مَشَارِع su yolu, içme yeri;

تَشْرِيع kanun koyma, yasama; ¶ سُلْطَة التَّشْرِيع teşri/ yasama yetkisi;

تَشْرِيعِي yasama/ teşri ile ilgili; الجَمْعِيَّة التَّشْرِيعِيَّة yasama meclisi; دَوْرَة التَّشْرِيعِيَّة yasama dönemi; السُّلْطَة التَّشْرِيعِيَّة yasama yetkisi; teşri meclisi;

اِشْتِرَاعِي teşri/ yasama ile ilgili;

شَارِع ç. ـون- kanun, hüküm koyan, şari;

شَارِع (ç. شَوَارِع) cadde; ¶ شَارِع رَئِيسِي ana cadde; شَارِع عَامّ ana cadde;

مَشْرُوع kanuni, resmi, meşru, hukuki;

güneşte kurutmak; [bkz. غَرَّبَ] [güneş] doğmak; ışıldamak; أَشْرَقَ doğulu olmak, doğuda oturmak; تَشَرْقَ⇑; doğuyu kültürünü incelemek, oryantalist/ müsteşrik olmak; شَرْق güneşin doğuşu; doğu; شَرْقًا doğuya الشَّرْق الأَدْنَى ¶ Yakın Doğu; الشَّرْق الأَقْصَى Uzak Doğu; الشَّرْق الأَوْسَط Ortadoğu; شَرْقِي [na't] doğu, doğulu; ç ـون- doğulu [is.] ; ¶ شَرْقِي أُورُبَّا Doğu Avrupa; شُرُوق [güneş için] doğuş; شَرَاقِي MIS. Nil nehrinin sularının ulaşamadığı kurak topraklar; شَرَّاق emici alet; tulumba parçası; مَشْرِق ç. مَشَارِق güneşin doğduğu yer; doğuş yeri; Doğu; الْمَشْرِقَان doğu ve batı; الْمَشْرِقَان وَ ya da مَشَارِق الأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا ¶ tüm dünya; فِي الْمَشْرِقَيْنِ وَ الْمَغْرِبَيْنِ الْمَغْرِبَانِ tüm düyada, dünyanın dört bir yanında; مَشْرِقِي [na't] doğu ile ilgili, doğulu, doğu...; [is.] (ç. مَشَارِقَة) doğulu; الْمَشْرِقِيَّات oryantalist çalışmalar, şarkiyat incelemeleri; تَشْرِيق doğululaştırma; yerli üretimi geliştirme, [ekonomik] bağımsızlık isteği; ¶ أَيَّام التَّشْرِيق Kurban bayramının iki, üç ve dördüncü günü; اِشْرَاق parlama, ışıldama; ışın yayma, radyasyon; الإِشْرَاقِيُّون İşrâkiyye düşüncesini benimseyenler; الإِسْتِشْرَاق oryantalist çalışmalar, şarkiyat incelemeleri;

شُرْفَة ç. ـآت- balkon;

شَرِيف ç. أَشْرَاف, شُرَفَاء şerefli, asil, saygın; yüce, ulu; onurlu ; Hz. Muhammed'in (sav) torunlarının lakabı; الشَّرِيف [Osmanlı zamanında] Mekke şerifi;

شَرِيفِي "الشَّرِيف" e ait⇑;

مَشْرَف yüksek, hakim konumda; مَشَارِف [çoğ.]tepeler, yükseklikler;

تَشْرِيفَة ç. تَشْرِيفَات teşrif etme, şeref verme; تَشْرِيفَات [çoğ.] protokol, teşrifat DİPL.; رَئِيس التَّشْرِيفَات protokol başkanı; كِسْوَة مَلَابِس التَّشْرِيفَة tören, gösteri kıyafetleri; مُدِير التَّشْرِيفَة bayram, şenlik kıyafetleri; التَّشْرِيفَات protokol başkanı;

تَشْرِيفَاتِي gösteri ile ilgili; gösteri sorumlusu; protokol başkanı; ¶ بَدْلَة تَشْرِيفَاتِيَّة gösteri kıyafeti;

مُشَارَفَة (على ...*i*) denetleme, gözetme;

اِشْرَاف (على ...*i*) denetleme, kontrol, teftiş; himaye, nezaret ¶ تَحْتَ اِشْرَافِهِ ...in kontrolünde, nezaretinde, himayesinde;

شَارِف ç. شَوَارِف yaşlı [erkek deve];

مُشْرِف müfettiş; ¶ مُشْرِف عَلَى الْمَوْت ölüm döşeğinde, son nefesinde, ölmek üzere;

مُسْتَشْرَف taras;

شَرَقَ *u* (شُرُوق, شَرْق) [güneş] doğmak; parlamak, ışıldamak; شَرِقَ *a* (شَرَق) (بِالْمَاءِ *su*) boğazına kaçmak, (ب *bş*) boğazını tıkamak, (ب *yüzünden*) nefes alamamak; شَرَقَ *u* (*bşi*) yudumlamak, dil ile yalayıp yutmak; شَرَّقَ doğuya gitmek; (et vb.i) parça parça kesip,

مُشْرِق parlayan, parıldayan, ışın saçan; مُسْتَشْرِق doğulu, doğulu nitelikleri bünyesinde bulunduran; (ç -ون) oryantalist, müsteşrik, şarkiyat uzmanı;

شَرِكَ *a* (شِرْك, شِرْكَة, شَرِكَة) (*b-ile* في *bşi*) paylaşmak, bölüşmek, ortaklaşa kullanmak; شَارَكَ (*b-ile*, *bşi* ya da في *bşi*) paylaşmak ⇑; (*b-ile*, في *bşde*) ortaklığa girmek, (*b-i*) ortaklığa almak; (*b-e*) katılmak; ¶ شَارَكَهُ رَأْيَهُ *b-ile* aynı görüşte olmak, *b-e* katılmak, *b-nin* görüşünü paylaşmak; اَشْرَكَ (*b-e* في ...*de*) ortaklık, pay, hisse vermek, (*b-i*, في ...*de*) ortak olmak; (*bşi*, ب *bşe*) yakın olarak bağlamak, tuttурmak; ¶ اَشْرَكَه بِاللّٰه *b-i*, *bşi* Allah'a ortak koşmak [hakimiyetinde, yaratıcılığında...]; اَشْرَكَ بِاللّٰه Allah'a ortak koşmak, müşrik olmak; تَشَارَكَ (مَعَ *b-ile*) ortaklık yapmak, ortaklığa girmek; (في ...*de*) hisse edinmek, ortak olmak, pay almak; اِشْتَرَكَ (مَعَ *b-ile*) ortaklık yapmak, (مَعَ *b-ile* في *bşde*) beraber/ birlik olmak, iştirak etmek; (في ...*e*) abone olmak;

شِرْك şirk, Allah'a [yaratıcılık, hükümranlık vd.de] ortak koşma; ¶ اَهْل الشِّـرْكِ müşrikler, Allah'a ortak koşanlar;

شَرَك ç. شِرَاك, شُرُك, اَشْرَار ağ; tuzak, kapan ¶ نَصَبَ لَهُ شَرَكًا *b-e* tuzak kurmak;

شُرُك sahte, taklit, yapma, düzme;

شَرِكَة, شِرْكَة ortaklık; Aşai Rabbani, komünyon HRİ.; (ç. -آت) birlik; şirket, firmatic.; ticari yatırım, teşebbüs İSL.HUK.; ¶ شَـرِكَـة التَّأْمِين sigorta şirketi; شَرِكَة تِجَارِيَّة ticari şirket, firma; شَـرِكَـة الإِذَاعَة yayın şirketi; شَرِكَة سِهَامِيَّة ⇑; شَرِكَة الْمُسَاهَمَة anonim şirket; شَرِكَة الشَّرِكَات tröst TİC.;

شِرَاك ç. شُرُك, اَشْرُك, اَشْرَاك bağcık, ayakkabı bağı;

شَرِيك ç. شُرَكَاء, اَشْرَاك ortak; pay/ hisse sahibi, hissedar; müttefik, yardımcı; suç ortağı; ¶ شَرِيك مُوصٍ teşebbüse para yatıran ve yönetime karışmayan ortak;

شُرَيْك simit MIS.;

شَـرِيكَة ç. شَـرَائِك kadın ortak vb. ⇑⇑ شَرِيك;

تَشْرِيك : سِيَاسَة التَّشْرِيك birlik politikası;

مُشَارَكَة (في ...*de*) birlikte yapma; Aşai Rabbani, Komünyon HRİ.; suç ortaklığı HUK.;

اِشْتِرَاك ortaklık; (في ...*de*) paylaşım, bölme, hissedarlık; (في ...*e*) karışma, katılma, (في ...*e*) abone; müşterek tasarruf, ortak mülkiyet; Komünyon HRİ.; (ç. -آت) abone ücreti; aidat ¶ بِالإِشْتِرَاك (مَعَ...*in*) katılımıyla, birlikte; اِشْتِرَاك شَـهْرِي aylık abone; aylık aidat;

اِشْتِرَاكِي [na't ve is.] sosyalist (ç. -ون);

اِشْتِرَاكِيَّة sosyalizm;

مُشْرِك ç. -ون müşrik;

مُشْتَرِك ç. -ون ortak [kişi]; abone [kişi];

مُشْتَرَك ortak, müşterek; الْمُشْتَرَك الأَمْن kamu güvenliği بَلاَغ مُـشْـتَـرَك ortak bildiri; السُّوق الْمُشْتَرَك Ortak Pazar; الشُّعُور الْمُشْتَرَك milli şuur, ulusal bilinç; الضَّمَان الْمُشْتَرَك ortak sigorta;

شَرْكَسِي [na't] Çerkez..., Çerkezler ile ilgili;
[is.] (ç. شَرَاكِسَة) Çerkez;
شرم *i* (شَرْم) (*bşi*) yarmak;
شَرْم ç. شُرُوم çatlak, yarık, ayrık; koy COĞR.;
اَشْرَم müe. شَرْمَاء burnu yarık olan; yarık dudaklı, tavşandudaklı;
شَرْنَقَة ç. شَرَانِق ipek kozası; [böcek] krizalit; yılan gömleği;
شَرَانِق kenevir, kendir bitkisi BOT. ; kenevir tohumu;
شَرِه *a* (شَرَه) (الى veya على ...*e*) iştahı çok olmak; çok fazla yemek, oburluk etmek;
شَرَه oburluk; hırs, açgözlülük;
شَرِه (على ...*e*) çok fazla iştahı olan, obur; açgözlü; çok aç, doymaz;
شَرَاهَة oburluk; açgözlük;
شِرْوَال pantolon;
شروة, شروى bkz. شرى ;
شَرَى *i* (شِرَاء, شِرًى) (*bşi*, ب ...*e*) satmak; (*bşi*) satın almak; (الْمَتَاعِب *zorlukları, belaları*) üstüne çekmek, davet etmek; شَرَى *i* (شِرًى) (*bşi*) kuruması için güneşe koymak; اِشْتَرَى (*bşi*) satın almak, (*bşi*) satmak; اِسْتَشْرَى kötüleşmek;
شَرِي [cin.is.; tek.is. ة] acı elma, acı hıyar, ebucehil karpuzu BOT. Citrillus colocynthis;
شِرًى ç. اَشْرِيَة satın alma, alış veriş;
شَرًى derideki kaşıntılı, şiş bölge;
شِرَاء satın alma ¶ رَاغِب الشِّرَاء satın almak isteyen; قُوَّة الشِّرَاءِ الْمَقْدِرَة عَلَى الشِّرَاء ya da alım gücü;
شِرْوَة satın alma;
شَرًى : لاَيَمْلِكُ شَرًى نَقِيرٍ [sahip olduğu] hiç bir şeyi bulunmamak; لاَ يُجْدِي شَرًى نَقِيرٍ ...hiçbir şeye yaramaz, faydasız; الْحُمَّى الشَّرَوِيَّة ürtiker, kurdeşen TIP.;
شَرَايِين ç. شَرْيَان atardamar; تَصَلُّب الشَّرَايِين damar sertliği, arterioskıleroz;
شَرْيَانِي [na't] atardamar...; ¶ السُّدَّة الشَّرْيَانِيَّة amboli, damar tıkanıklığı;
اِشْتِرَاء satın alma;
شَارٍ ç. شُرَاة satıcı; satın alan, müşteri;
مُشْتَرٍ (الْمُشْتَرِي) alıcı, müşteri;
الْمُشْتَرِي Jüpiter, Müşteri ASTR.;
مُشْتَرَى ç. مُشْتَرَيَات satın alınan şey; satın alma, alım;
شَزْرًا : نَظَرَ اِلَيْهِ شَزْرًا *b-e* göz ucuyla bakmak;
عَيْن شَزْرَاء yan bakan göz [şüphe, kızgınlık eseri] نَظْرَة شَزْرَاء yan bakış, şüpheci bakış;
شَاسِع uzak, uzakta, ırak; geniş, uzun [mesafe]; müthiş, büyük, anormal [farklılık];
شَشْمَة[2] T. [çeşme]> tuvalet MIS.;
شِصّ ç. شُصُوص olta iğnesi;
شَطَّ *u, i* (شَطَط) (في ...*de*) aşırı gitmek, sınırı aşmak; (عن ...*den*) sapmak, uzaklaşmak [örn. عَنْ الْمَوْضُوعِ *konudan*]; اِشْتَطَّ (في ...*de*) aşırı gitmek, haddi aşmak;
شَطّ ç. شُطُوط kıyı, sahil;
شَطَّة bir biber çeşidi BOT.;
شَطَط aşırı, haddi, sınırı aşan; akın, saldırı, haddi tecavüz, baskın;

شَطْرَ... [meb. mud. kullanım] ...e doğru, ...yönüne; ¶ قَصَدَ شَطْرَهُ *b-e* doğru yaklaşmak; وَلَّى أَنْظَارَهُ شَطْرَهُ bakışlarını *b-e* yöneltmek; وَلَّى وَجْهَهُ شَطْرَهُ yüzünü *b-e* çevirmek; حَلَبَ شَطْرَ الدَّهْرِ veya الدَّهْرَ أَشْطُرَهُ tecrübe sahibi olmak, hayat tecrübesi artmak; هٰذَا حلب لك شطره bunda her iki taraf için de fayda var;

شَطْرَة yarı; taraf, yan;

شَطَارَة kurnazlık, zekilik, maharet, beceriklilik; hilekarlık, düzenbazlık;

شَطِيرَة sandöviç; külbastı, biftek;

مُشَاطَرَة paylaşma, bölüşme, paylaşım;

اِنْشِطَار bölünme, ayrılma, ikiye ayrılma;

شَاطِر ç. شُطَّار kurnaz, zeki; becerikli, mahir; hilekar, düzenbaz;

شَطْرَنْج satranç ¶ لَوْحَةُ الشَّطْرَنْج satranç tahtası;

شَطَفَ *u* (شَطْف) (*bşi*) su ile çalkalmak, çalkalayarak yıkamak;

شُطْفَة parça, küme; (ç. شُطَف) çakmak parçası/ kısmı [çakmaklı silah için] MIS.;

شَطَفَة kıymık;

شَطَنَ[1] *u* (شَطْن) (*bşi* ب *ip ile*) bağlamak; الدَّارُ ev] uzakta olmak, uzak düşmek;

شَيْطَان[2] ve تَشَيْطَنَ bkz. شيطن ;

شَظَفَ *u* (شَظْف) [hayat] zor/ zorlu olmak;

شَظَف ç. شِظَاف sertlik, zorluk [hayat]; geçim sıkıntısı; ¶ قَامَ عَلَى شَظَفِ الْعَيْشِ sıkıntılı/ çetin bir hayat sürmek;

شَظِف sert, kaba, şiddetli, acımasız [hayat, kişilik];

شَطِيطَة = شَطَّة ⇑;

شُطَط aşırı;

شَاطِئ ç. شُطْآن , شَوَاطِئ kıyı, sahil;

شَطَبَ *u* (شَطْب) (*bşi*) yarmak, uzunlamasına kesmek; (*bşi* veya على *bşin*) üstünü çizmek, kazımak, (*kelimeyi*,) silmek; (*ipoteği* veya على *ipoteği*) kaldırmak; (دعوى *mahkeme davasını*) düşürmek; شَطَّبَ (في *bşi*) yarmak, şerit şerit kesmek; ⇑; ⇑; ⇑; (*maddeyi, girdiyi*) kaydetmek, eklemek, girmek; (على *bşi*) bitirmek, sona erdirmek;

شَطْب ç. شُطُوب uzun boylu, iriyarı; gürbüz;

تَشْطِيب : تَشْطِيب الحِسَابِ hesapların [büyük deftere] nakli;

شَطَرَ *u* (شَطْر) (*bşi*) ikiye bölmek, ortadan ikiye ayırmak; (*bşi*) kesip koparmak, budamak; شَطَرَ بَصَرَهُ *u* (شُطُور) şaşı olmak; شَطَرَ *u* (شَطَارَة , شُطُورَة , شُطُور) (عن ...*den*) çekilmek, ayrılmak, (عن ...*ile*) ilişkisini kesmek, bağını koparmak; شَطُرَ *u* (شَطَارَة) kurnaz/ zeki/ uyanık/ becerikli/ mahir olmak; hilekar/ düzenbaz olmak; شَطَرَ (*bşi*) ikiye bölmek, ortadan ikiye ayırmak; شَاطَرَ (*b-ile, bşi*) bölüşmek, eşit olarak paylaşmak; (*bşe*) katılmak, (*bşi*) paylaşmak; ¶ شَاطَرَهُ آرَاءَهُ (فَرَحَهُ) *b-nin* (*sevincini*) *düşüncelerini* paylaşmak; تَشَطَّرَ zekiliğini/ uyanıklığını/ becerikliliğini izhar etmek/ göstermek; اِنْشَطَرَ (...*e*) bölünmek;

شَطْر ⇑⇑ mas.; (ç. أَشْطُر , شُطُور) yarım, yarı; yarım mısra; pay, hisse, hak; yön.;

شَظِيَ *a* (شَظًى) yarılmak; تَشَظَّى ⇑;

شَظَايَا , شَظِيّ ç. شَظِيَة kıymık; incik kemiği

ANAT. tibia; kemik;

شَعَّ *i* (شِعَاع, شَعّ) saçmak, yaymak, dağıtmak; ışın saçmak/ yaymak; أَشَعَّ (*bşi*) dağıtmak, saçmak; [ateş, güneş] ısısını/ ışığını yaymak; تَشَعَّع ışın saçmak, yaymak;

شُعَّ ışın;

شَعَاع karışık, dağınık; طَارَ فُؤَادُهُ (رُوحُهُ) شَعَاعًا aklı/ kafası karışmak, şaşırmak; طَارَ نَفْسُهُ شَعَاعًا korkmak, ürkmek;

شُعَاع [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَشِعَّة ışın; hüzme; ¶ الأَشِعَّة فَوْقَ البَنَفْسَجِيَّة ultraviyole ışınlar, morötesi ışınlar; الأَشِعَّة الَّتِي تَحْتَ الأَحْمَرِ enfra-ruj, kızılötesi ışınlar; صُورَة أَشِعَّة röntgen fil-mi; فَاعِلِيَّة الأَشِعَّة radyoaktivite;

اِشْعَاع ç. ـَات ışın saçma, radyasyon;

اِشْعَاعِي ışın saçan, radyoaktif; ¶ ذُو نَشَاط اِشْعَاعِي radyoaktif;

تَشَعُّع ışın saçma, radyasyon; ¶ التَّشَعُّع الحَرَارِي ısı yayma; التَّشَعُّع الشَّمْسِي güneş ışınlarının yayılması;

مُشِعّ ışıldayan; ışın saçan; radyoaktif;

مُشِعَّة ışık ya da sıcaklık saçan şey;

شَعَّبَ *a* (شَعْب) (*insanları, bşi*) toplamak, bir araya getirmek; (*insanları, bşi*) dağıtmak, ayırmak, birliğini dağıtmak; شَعَّبَ dallanmak; (*bşi*) kısımlara/ bölümlere ayırmak; تَشَعَّبَ dallanmak; bölümlere/ kısımlara ayrılmak; birliği/ topluluğu/ düzeni/ bütünlüğü ayrılmak, dağılmak, bozulmak; (...*den* عن)

kaynaklanmak; اِشْتَعَبَ dallanmak;

شَعْب ç. شُعُوب insanlar, halk; ulus; kabile;

شَعْبِي [na't]millî; [na't] halk..., halka ait ¶ الجَبْهَة الشَّعْبِيَّة halk cephesi; دِيمُوقْرَاطِيَّة شَعْبِيَّة halk demokrasisi [Marksist terminolojide];

شَعْبِيَّة popülarite;

شُعُوبِي "الشُّعُوبِيَّة" taraftarı;

الشُّعُوبِيَّة Halkçılık [Arapların İslam nezdindeki konumunu reddeden, eşitlikçi düşünce];

شِعَب ç. شِعَاب dağ yolu, patika; dar ve derin dere; çok derin çukur; resif, döküntü;

شِعْبَة resif, döküntü;

شِعَاب , شُعَب ç. شِعْبَة dal; ince dal, filiz, sürgün; boynuz çatalı; dal, bölüm, kısım; alan, branş [örn. üniversitede]; parça, kısım;

اِلْتِهَاب الشُّعَب bronşit; (ç. شُعَب) bronş;

شُعَبِي bronşlar ile ilgili;

شَعِيب karışık, dağınık, saçılmış, yayılmış, düzensiz;

شَعْبَان Şaban ayı, hicri takvimin sekizinci ayı ;

أَشْعَب hikayelerde geçen cimri bir kahramanının adı, genele alınarak çok cimri kişiler için de kullanılır; أَطْمَع مِنْ أَشْعَب [lafzen: Aşab'dan daha cimri] çok cimri;

أَشْعَبِي çok cimri, pinti, varyemez; (ç. ـون) cimri, pinti kişi ¶ طَمَع أَشْعَبِي açgözlülük ve cimrilik;

تَشَعُّب ⇑⇑ dallanma; dağılma, birliğin

bozulması ⇑⇑;

انْشِعَاب ⇑; ⇑;

مُتَشَعِّب dallı, dallanan; pek çok, çeşit çeşit, farklı farklı; çok yönlü (yine مُتَشَعِّب الجِنَايَات);

شَعْبَذَة sihirbazlık, göz bağıcılık,;

شَعْبَذَة sihirbazlık, gözbağıcılık, elçabukluğu;

شَعِثَ *a* (شَعَث) [saç] bozuk/ dağınık/ karışık olmak; شَعَّثَ (*saçını*) dağıtmak, karmakarışık etmek; تَشَعَّثَ [saç] dağınık, karmakarışık olmak; [bina] çökmek, göçmek;

شَعَث : لَمَّ شَعَثَهُ *b-nin* kötüye giden işleri düzelmek; iyileşmek, eski (iyi) durumuna kavuşmak;

شَعَث darmadağın, karmakarışık [saç];

أَشْعَث müe. شَعْثَاء ç. شُعْث ⇑;

شعوذ ALF.BKZ.;

شعر *u* (شُعُور) (ب *bşi* ya da أَنَّ ...*diğini*) bilmek, (ب *bşin*, veya أَنَّ ...*dığının*) farkında, bilincinde, idrakinde olmak; (ب *bşi*, أَنَّ ...*dığını*) hissetmek, algılamak, idrak etmek; (شِعْر) şiir yazmak, söylemek ¶ لَمْ يَشْعُرْ الأَّ ب... ya da مَا شَعَرَ الأَّ وَ... ve لَم يَشْعُر الأَّ وَ... da ...olduğunu anlar anlamaz, farkına varır varmaz; hemen sonra, birden ...; أَشْعَرَ (*b-e*, ب *bşi* ya da أَنَّ ...*dığını*) haber vermek bildirmek (*b-i*, ب ...*den* veya أَنَّ ...*dığından*) haberdar etmek; اسْتَشْعَرَ (ب *bşi* veya *bşi*) farkına varmak, hissetmek, fark etmek, farkına varmak; (*duy-gu ile*) içi dolmak, [*duygu*] içini kaplamak;

شَعْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَشْعَار, شُعُور saç; kıl; tüy; شَعَار

شَعْرَة [tek.is.] ç شَعَرَات kıl; ¶ لا ... قَدْرَ شَعْرَةٍ kıldan ince; قِيدَ شَعْرَةٍ kıl kadar;

شَعْرِي saçı olan, kıllı [s.];

شَعْرِيَّة ç. آت- örgü, kafes ¶ شَعْرِيَّة الشُّبَّاك pencere kafesi, jalüzi;

شَعْرِيَّة tel şehriye;

شَعْرَانِي kıllı; saçı olan; kaba tüylü;

شِعْر bilgi ¶ لَيْتَ شِعْرِي nasıl olur böyle bir şey!; (ç. أَشْعَار) şiir;

شِعْرِي şiir ile ilgili; şiirsel;

شِعْرِي Siryüs, Şuarayı Yemani Yıldızı, Akyıldız ASTR.;

شِعَار ç. شعر, أشعِرة parola; slogan; düstur, vecize; iz, işaret, nişan, alamet; şiar, arma; شِعَار تِجَارِي ticari marka; ¶

شَعِير [cin.is.] arpa BOT. [tek.is. ة] arpa tanesi ¶ شَعِير لُؤْلُؤِي frenk arpası; شَعِيرَة الجَفْنِ arpacık, itdirseği TIP;

شَعِيرَة SUR., ASK. [silah] arpacık; شَعِيرَات دَمَوِيَّة kılcal damarlar BİY.;

شَعِيرِيَّة tel şehriye;

شُعُور bilgi, malumat; şuur, bilinç; idrak, algılama; hissetme; his, duygu; sezgi; haleti ruhiye, ruh durumu ¶ عَلَى غَيْرِ شُعُورٍ مِنْهُ farkına varmaksızın; غَابَ عَنْ الشُّعُورِ şuurunu, bilincini yitirmek; فَاقِد الشُّعُورِ şuursuz, bilinçsiz, şuurunu kaybetmiş, hissetmeyen; الشُّعُور دِقَّة الشُّعُورِ ⇑; بِالذَّاتِيَّة duyarlılık, hassasiyet;

الشُّعُور الْمُشْتَرَك topluluk bilinci, dayanışma;

عَدِيم الشُّعُورِ hissiz, duyarsız;

شُعُورِي şuur, bilinç ile ilgili; hissi, duygular ile ilgili ¶ لاَ شُعُورِي bilinçsiz, bilinç altı;

شَعَارَى keçiler;

شَعِيرَة ç. شَعَائِر dini tören; [çoğ.] ibadet yerleri;

أَشْعَر saçlı; kıllı; tüylü;

شُعْرُور kötü şair;

شُوَيْعِر ⇑;

مَشْعَر ç. مَشَاعِر hac ibadetinin yerine getirildiği yerler; hisseler; algılayan organ; [çoğ.] duyular, hisler;

إِشْعَار ç. -آت (ب hakkında) bilgi verme, ikaz, uyarı;

شَاعِر hisseden, içinde duyan, idrak eden; (ç. شُعَرَاء) şair;

شَاعِرِيَّة ç. -آت şiir; şairlik;

شَوَاعِر iftira, lekeleme, şiddetli tenkitler;

مَشْعُور yarık, çatlak; kaçık, çatlak;

مُشْعَرَانِي saçı olan; tüylü, kıllı;

شَعْشَعَ (*içeceği*) su ile karıştırmak, seyreltmek; ışıldamak, ışık saçmak, yaymak;

مُشَعْشَع yarı sarhoş, çakır keyif;

شَعَلَ *a* (شَعْل) , شَعَّلَ , أَشْعَلَ (*bşi*) tutuşturmak, yakmak, ateşe vermek; (*bşi*) kızıştırmak;

اشْتَعَلَ tutuşmak, alev almak, yanmaya başlamak; ¶ اشْتَعَلَ غَضَبًا öfkeyle parlamak, sinirlenivermek; اشْتَعَلَ رَأْسُهُ شَيْبًا saçı ağarmak;

شُعْلَة ç. شُعَل ateş, alev; meşale;

مَشْعَل , مِشْعَلَة ç. مَشَاعِل meşale;

مِشْعَال meşale;

مَشَاعِلِيّ ç. مَشَاعِلِيَّة meşale taşıyan; cellat;

إِشْعَال yakma, tutuşturma, ateşe verme;

اشْتِعَال yanma, alev alma, tutuşma;

مُشْتَعِل yanan, yanmakta olan, tutuşmuş;

شَحْوَاء [na't örn. حَمْلَة, حَرْب, غَارَة] yaygın, geniş bir alanı kapsayan, ilgilendiren, kapsamlı;

شَعْوَذَ sihirbazlık, gözbağcılığı yapmak;

شَعْوَذَة sihirbazlık ⇑; sihir; hile, dümen;

مُشَعْوِذ [müe. ـَة-] sihirbaz, gözbağcı, elçabukluğu yapan; hilekar, düzenbaz;

شَغَبَ *a* (شَغْب) huzursuzluk çıkarmak , isyan çıkarmak; (ب, على veya بَيْنَ ...*arasında*) fikir ayrılığı/ fitne/ anlaşmazlık çıkarmak; شَاغَبَ huzuru kaçırmak, problem çıkarmak; (على ...*e karşı*) ayaklanmak, isyan etmek;

شَغْب huzursuzluk, ihtilaf, kargaşa, fitne, anlaşmazlık; isyan, ayaklanma; dövüş, münakaşa, ağız dalaşı, velvele;

شَغَّاب huzursuzluk çıkaran, ayartan, kışkırtan, bozguncu;

شَغُوب geçimsiz, kavgacı;

مَشَاغِب [çoğ.] düzensizlikler, kargaşalar, gürültü patırtı, hır gür;

مُشَاغَبَة ç. -آت düzensizlik, hır gür, dalaş; isyan, ayaklanma (على ...*e karşı*); kavga, münakaşa, tartışma;

مُشَاغِب ç. -ون kavgacı, şamatacı, huzursuzluk çıkaran, kışkırtan;

شَغَرَ *u* (شُغُور) korunmasız olmak, saldırılara açık bulunmak [ülke]; boş olmak [yer, mevki];

شَغْور boşluk [mevki vb. için];

شاغِر boşluk veya korunmasız olma [bölge, ülke vb.]; boş [yer, mevki]; شَواغِر [çoğ.] boşluklar, boş mevkiler;

شَغَف *a* (شَغْف) (*b-nin*) gönlünü çelmek; شُغِفَ بِه (حُبًّا) (*b-i*) çılgın gibi, delicesine sevmek; = اِنْشَغَفَ بِه;

شَغَف dış kalp zarı, perikard; aşırı sevgi, muhabbet, kara sevda; tutku, ihtiras;

شَغَف (ب ...*e*) delicesine aşık, tutkun, kara sevdalı, (ب ...*i*) çok seven;

شَغَاف dış kalp zarı, perikard;

شَغُوف (ب ...*için*) yanıp tutuşan, (ب ...*i*) çok seven, (ب ...*e*) tutkun;

مَشْغُوف ⇑;

شَغَلَ *a* (شُغْل) (*b-i*, ب ...*ile*) meşgul etmek, oyalamak, vaktini almak; (*b-i*), عن ...*den*) ayırmak, uzak kalmasına sebep olmak; (*bir yeri, mevkiyi, makamı*) doldurmak, işgal etmek; شُغِلَ [edil.] (ب *ile*) meşgul olmak, vaktini doldurmak, geçirmek; (ب *ile*, [yer], binalar ...*ile*) dolmak; شَغَلَ بِهِ عن ... *bş* sebebiyle ...den uzak kalmak, ...ile ilgilenememek شَغَلَ نَفْسَهُ بِ ... ...ile ilgilenmek, çalışmak, meşgul olmak شَغَلَ البَالَ aklına takılmak, zihnini meşgul etmek, شَغَلَ الوَقْتَ ل ... vaktini ...e hasretmek, ayırmak; شَغَّلَ (*b-i*) meşgul etmek; (*b-i*) çalıştırmak, (*b-e*) iş vermek; (*bşi*) işletmek, çalıştırmak [örn. *makineyi*]; (*bşi*) üretmek; (*parayı*) kullanmak, işletmek, çalıştırmak; شاغَلَ [oyunda] (*b-i*) tutmak; (*b-i*) uğraştığı şeyden alıkoymak; اَشْغَلَ (*b-i*) meşgul etmek; (*mevkiyi, makamı*) doldurmak, işgal etmek; (*boşluğu, alanı*, ب ...ile örn. binalar, evler ...*ile*) doldurmak, kaplamak; (*vakti*) geçirmek, doldurmak; (*rakip kuvvetleri*) oyalamak; (*b-i*, عن ...*den*) alıkoymak, dikkatini, ilgisini başka yöne çekmek; اَشْغَلَ البَالَ zihni meşgul etmek, aklına takılmak; تَشاغَلَ (ب ...*ile*) meşgul olmak, vaktini geçirmek, ilgilenmek; meşgul gibi görünmek; اِنْشَغَلَ (ب ...*ile*) meşgul olmak; (ب ...*ile*) ilgilenmek; اِشْتَغَلَ (ب veya في ...*ile*) meşgul olmak, vaktini geçirmek; çalışmak; (على ..*ile*) çalışmak; çalışır, işler durumda olmak, işlemek [makine] ¶ اِشْتَغَلَ قَلْبُهُ huzursuz olmak, üzgün olmak; اِشْتَغَلَ به عن ... bir şey sebebi ile ...den uzak kalmak, bir şeyden dolayı ...ile ilgilenememek;

شُغْل meşgul etme; (عن ...*den*) alıkoyma, dikkatini/ ilgisini uzaklaştırma; (ç. اَشْغال, شُغُول) meşguliyet, aktivite; iş, görev, vazife; شُغْل شاغِل ¶ insanın aklını en fazla meşgul eden şey, (عن ...*den*) alıkoyan şey, meşgale edindiği fikir, düşünce اَشْغال شاقَّة ağır işler; اَشْغال عُمُومِيَّة ya da اَشْغال عامَّة genel işler; شُغْل يَدَوِي elişi, el ile yapılmış; el ile çalışmayı gerektiren; شُغْل يَد elde yapılmış; في شُغْلٍ ...ile meşgul; ... في شُغْلٍ ب (من ...*ile*) meşgul; ... كانَ في شُغْلٍ عن (ب ...*ile*) son derece fazla meşgul olmak; اِلْزَم شُغْلَك kendi işin ile ilgilen! kendi işine bak!;

شَغَّال çok meşgul, işi başından aşkın; çalışkan, çok çalışan, hamarat, işcen; [makine] işler, çalışır durumda; (ç. -ون) işçi;

شَغِّيل ç. ة - işçi SUR.;

مَشْغَل ç. مَشَاغِل işyeri, dükkan;

مَشْغَلَة ç. مَشَاغِل iş, görev, vazife, çalışma, aktivite, meşgale, meşguliyet; gayret, çaba, emek; alıkoyma, dikkatini, ilgisini ayırma;

تَشْغِيل çalıştırma; iş verme, işe alma; gündelik işçi olmak; çalıştırma, işletme [makine vb.]; üretim; imalat, yatırım, para çalıştırma;

اِنْشِغَال meşguliyet, meşgul olmak; fazla, aşırı çalışma; ilgilenme, uğraşma;

اِشْتِغَال meşguliyet, meşgul olmak; (ب veya في ...*ile*) çalışma, ilgilenme, meşguliyet; iştigal: fiilin, kendinden önceki bir isme ait olan bir zamiri (veya bu zamire mudaf bir ismi) mef'ul bih olarak alması örn. سَمِعْتُهُ ضَرْبَتَه DİLB.;

شَاغِل ç. شَوَاغِل insanı meşgul eden şey, vaktini alan/ dolduran şey; meşguliyet, meşgale; endişe veren, zihni meşgul eden şey; شَوَاغِل [çoğ.] insanı alıkoyan, meşgul eden şeyler ¶ ; ... هُوَ فِي أَلْفِ شَاغِلٍ عَن onun ...den başka binlerce düşünecek şeyi var; كَانَ أَكْبَرَ شَاغِلٍ لَهُ onu en çok meşgul eden şeydi;

مَشْغُول (ب ...*ile*) meşgul; ¶ (عن ...*den*) alıkonmuş, dikkati/ ilgisi başka şeye kayan; tutulmuş, sahibi olan, boş olmayan [yer, koltuk vb.]; meşgul [telefon hattı vb.]; halen üzerinde çalışılan; ¶ مَشْغُولُ البَال dalgın, düşünceli; المَشْغُولاَت الذَّهَبِيَّة و الفِضِّيَّة altın ve gümüş işçiliği, işi;

مَشْغُولِيَّة tedirginlik, endişe, tasa;

مُشْتَغِل işçi, çalışan;

مُشْتَغِل (ب ya da في ...*ile*) meşgul; çalışır, işler durumda [makine, cihaz];

شَفَة ç. شِفَاه , شَفَوَات dudak; kenar, ¶ الشَّفَة العُلْيَا üst dudak; الشَّفَة السُّفْلَى alt dudak; شَفَة الأَرْنَب tavşan dudağı; بِنْت الشَّفَة kelime; مُشَافَهَة ve شَفَهِي , شَفَاهِي , شَفَاهًا bkz. شفه;

شَفَوِي bkz. شفة ;

شَفَايِف , شَفَائِف[1] dudaklar;

شَفَّ[2] *i* (شَفَف, شَفِيف, شُفُوف) şeffaf olmak; yarı şeffaf olmak, ışığı geçirmek; (عن *bşi*) içinden geçirmek; اِشْتَفَّ (*bşi*) içip bitirmek, boşaltmak; (*bşi*) yiyip bitirmek; اِسْتَشَفَّ (*bşin*) arasından, içinden bakmak [örn. kumaşın kalitesini anlamak için]; (*bşi*) görüvermek, (*bş*) gözüne ilişmek; (*bşin içinden*) görmeye çalışmak; (*bşi*) sezmek, farkına varmak; (عن ...*arasından, ...içinden*) görünmek; kendini göstermek, sezilir/ algılanabilir olmak;

شَفّ ç شُفُوف şeffaf kumaş;

شَفَف yarı şeffaflık, ışığı geçirme;

شَفِيف şeffaf;

شُفُوف şeffaflık, ışığı geçirgenlik;

شُفَافَة bardakta arta kalan içecek;

شَفَّاف şeffaf;

شَفَّافِيَّة şeffaflık;

شَفْت ç. شُفُوت T. [çift]>kerpeten, pense, cımbız

MIS.;

شَفْتَر somurtmak, surat asmak;

شَفْتُورَة kalın dudak;

شَفْر ç. اَشْفَار kirpiğin bittiği yer veya kökü; uç, kenar;

شُفْر ç. اَشْفَار ⇑; ⇑; dudak [kadın tenasül uzvunda] ANAT.;

شَفْرَة ç. شَفَرَات , شِفَار büyük bıçak; [kılıç, bıçak vb.] keskin taraf, yüz; (ç. شِفَار) kenar, uç; ¶ على شَفْرَة الهَاوِيَة [cehennem] çukurunun eşiğinde, kenarında;

شَفِير = شَفْر ;

شِفْر[2] Fr.> şifre, kot;

شِفْرِي şifreli, kotlanmış;

شِفْرَة şifre, kot;

شَفْشَف (*bşi*) kurutmak [soğuk, sıcak, rüzgar];

شَفَطَ (*bşi*) emmek, içine çekmek;

شَفَّاطَة ç. ـآت pipet, kağıt veya plastikten sıvıyı içine çekmeye yarayan boru; ¶ شَفَّاطَة الغُبَارِ elektrik süpürgesi;

شَفَعَ *a* (شَـفْع) (*bşi*) çift yapmak; (*bşi* ب *bşe*) ilave etmek, eklemek; (*b-e* ب *bşde*) öncelik tanımak, şufa hakkı vermek; _ (شَـفَاعَـة) (ل veya في *biri için, yararına, lehine,* الى *bir başkasına*) aracılık etmek, araya girmek, şefaat etmek, şefaatçi olmak; اِسْتَشْفَعَ ⇑;

شَفْع ç. اَشْفَاع ,شِفَاع [çift olan şeyin] eş, tek; çift sayı;

شَفْع gözün cisimleri çift görmesi TIP;

شَفْعِي çift [sayı];

شُفْعَة öncelik; ön alım , şufa hakkı;

شَفِيع ç. شُفَعَاء aracı, şefaatçi, şufa hakkı ⇑ sahibi;

شَفَاعَة aracılık, şefatçilik, araya girme;

شَافِع aracı, araya giren şefaatçi; şufa hakkını elinde bulunduran;

الشَّافِعِي Muhammed b. İdris, Şafii mezhebinin imamı; شَافِعِي şafii; (ç. ـون , شَوَافِع) şafii mezhebine mensup;

مَشْفُوع (ب *...ile*) ilave edilen, eklenen;

اَشْفَقَ (على *b-e*) acımak, şefkat göstermek; (*...dığından,* على *...hakkında*) endişelenmek, tasalanmak, tedirgin olmak (*...den dolayı*); (عن *...e karşı*) hazırlıklı olmak; ⇒ شفق

شَفَق şafak, alaca kararlık;

شَفَقَة acıma, şefkat, merhamet; ¶ عَدِيم الشَّفَقَة şefkatsiz, merhametsiz;

شَفُوق şefkatli, merhametli, acıyan;

اِشْفَاق acıma, şefkat; yumuşaklık, iyi davranma; merak, endişe, tasa, tedirginlik;

شَافَهَ (*b-ile*) [karşı karşıya] konuşmak; ⇒ شفه

شَفَة ç. شَفَاه , شَفَوَات bkz. شَفَة ;

شَفَهِي [na't] dudak ile ilgili; sözlü, şifahi;

الشَّفَهِيّ sözlü imtihan; شَفَهِيًّا sözlü olarak, şifahen [yazılı karşıtı]; ¶ الحُرُوف الشَّفَهِيَّة dudak harfleri [و , ف , م , ب] DİLB.;

شَفَاهًا sözlü olarak, şifahi;

شَفَاهِي sözlü [yazılı karşıtı], şifahi;

الشَّفَاهِي sözlü sınav, imtihan; شِفَاهِيًّا sözlü olarak, şifahi olarak;

مُشَافَهَة sözlü, şifahi olarak;

اَشْفَى (على *bşe*) çok yakın, eşiğinde ⇒ شفو

yum; ¶ مُسْتَشْفَى المَجَاذِيب akıl hastanesi;

شَقَّ *u* (شَقّ) (*bşi*) yarmak, deşmek; (*bşi*) kırmak; (*araziyi, yeri*) saban ile sürmek; (*bir yeri, bölgeyi*) geçmek, aşmak; [şafak] sökmek, göz ağarmak; _ (شُقُوق) [filiz, sürgün] yarıp çıkmak; _ (مَشَقَّة, شَقّ) (على *b-e*) çok ağır/ zor/ dayanılmaz/ tahammül edilmez gelmek; (على *b-i*) üzmek, hüzünlendirmek; (على *b-e*) rahat vermemek, (على *b-i*) rahatsız etmek; sıkmak; (على *b-e*) bir uğramak, kısa bir ziyaret yapmak; شَقَّت جِيبَهَا [kadın] yasının belirtisi olarak elbisesinin önünü yırtmak; شَقَّ سَبِيلاً kendine yol açmak; شَقَّ السُّكُونَ sessizliği bozmak; شَقَّ شَارِعًا (طَرِيقًا) cadde [yol] açmak, yapmak; شَقَّ طَرِيقَه kendine yol açmak; شَقَّ طَرِيقًا جَدِيداً yeni bir yol tutmak, başka bir çareye yönelmek MEC.; شَقَّ القَوْمِ topluluktan ayrılmak, topluluğa muhalefet etmek; شَقَّ عَصَا الطَّاعَة ayrılık çıkarmak, isyan bayrağını çekmek; شَقَّ عَصَا القَوْمِ insanlar arasında ayrılığa sebep olmak; ما شَقَّ غُبَارَهُم onlar kadar olamadı; لا يُشَقُّ غُبَارُه kimse onu geçemez, onun gibi olamaz ≈ kimse onun eline su dökemez; شقق (*bşi*) yarmak; (*bşi*) yırtıp/ yarıp aralamak; تَشَقَّقَ yarılmak, çatlamak, çatlayıp açılmak; yarık olmak; اِنْشَقَّ yarılmak; çatlamak; yarılıp, çatlayıp ayrılmak, (عن *...den*) kopmak; dinde mezhep ayrılığı yapan HRİ.; [şafak] sökmek ¶ اِنْشَقَّت عَصَاهُم birbirlerine düşmek, birlikleri dağılmak; اِنْشَقَّت مَرَارَتُه tepesi atmak, öfkelenmek;

olmak; ¶ اشْفَى به على حَافَّة اليَأس *b-i* sıkıntıya sokmak;

شَفًا ç. أَشْفَاء uç, sınır, eşik, kenar.;

شَفَوِي [na't] dudak..., dudak ile ilgili; sözlü [yazılı karşıtı], şifahi; شَفَوِيًّا sözlü olarak, şifahen; ¶ الحُرُوف الشَّفَهِيَّة 'dudak harfleri' [ب, ف, م, و] DİLB.;

مُشْفٍ ölüm döşeğinde, ölmek üzere, son nefesinde;

شَفَى *i* (شِفَاء) (*b-i*, عن *...ini*) tedavi etmek, iyi etmek, sağaltmak, (*b-nin*, عن *...yarasını*) iyileştirmek, (*b-i*) iyileştirmek; شُفِيَ [edil.] iyileşmek, şifa bulmak, sağlığına kavuşmak; [yara] iyileşmek; ¶ شَفَى غُلَّتَهُ (غَلِيلَه) intikamını, öcünü almak; شَفَى غَيْظَه من... ...e olan hıncını çıkarmak, intikamını almak; اِشْتَفَى (ب *...ile, ...sayesinde*) ve تَشَفَّى iyileşmek, şifa bulmak; (عن *...den*) intikamını, öcünü, hıncını almak; اِسْتَشْفَى iyileşmeyi istemek, şifa aramak, şifa beklemek;

شِفَاء şifa, iyileşme, sıhhat bulma, sağlığına kavuşma; (ç. أَشْفِيَة, أَشَافٍ) tedavi, şifa, ilaç; ¶ قَابِل لِلشِّفَاء tedavisi mümkün;

شِفَائِي iyileştirici, şifalı, şifa veren;

مَشْفًى ç. مَشَافٍ hastane;

تَشَفٍّ intikam alma;

اِسْتِشْفَاء şifa arama, iyileşmeyi dileme; tedavi, sağaltım;

شَافٍ iyileştiren, şifalı, şifa veren; net, açık, anlaşılır [cevap];

مُسْتَشْفَى ç. مُسْتَشْفَيَات hastane; sanator-

اِنْشِقَاق ayrılma, çatlama;

اِشْتِقَاق [kelime için] türeme, etimoloji;

شَاقّ zor, sıkıcı, meşakkatli, yorucu, bıktıran, usandıran ¶ اَشْغَال الشَّاقَّة ağır işler;

مُشْتَقّ ç. (من ...*den*) türeyen, türemiş DİLB;

شَقَرَ *a* (شَقَر)• ve شَقُرَ *u* (شُقْرَة) kumral tenli olmak; kumral saçlı olmak;

شَقَر kumral tenlilik, kumrallık;

شُقْرَة kumrallık; kumral tenlilik; kızıllık;

اَشْقَر müe. شَقْرَاء ç. شُقْر kumral tenli; kumral saçlı; kızıl;

شَقْشَقَ bağırmak, ötmek; [şafak] sökmek, [tan] ağarmak; شَقْشَقَ بالحَدِيث عن... ...den söz etmek, öylesine bahsetmek;

شَقْشَقَة ç. شَقَاشِق bağırma, ötme; [aptalca, saçma sapan] konuşma; شَقَاشِق [çoğ.] saçma sapan konuşma; شَقْشَقَة اللِّسَان [aptalca] konuşma, zırvalama; شَقْشَقَة النَّهَار şafağın söküşü, günün ağarması;

شَقَاشِق ç. شِقْشِقَة devenin boynundaki heybe; [deve] köpük, salya;

شَاقُول çekül, iskandil kurşunu;

شَقْلَبَ (*bşi*) devirmek; تَشَقْلَبَ devrilmek, takla atmak;

شَقْلَبَة ç. -آت-takla(k);

شَقَى *u* (شَقْو) ve شَقِيَ *a* (شَقَاء, شَقِي, شَقَو) (*b-i*) sıkıntıya sokmak, güçlüğe düşürmek;

اَشْقَى mutsuz, kötü durumda, sıkıntıda olmak; (ب...*de*) zorluk, sıkıntı çekmek;

شَقَاء ve شَقًا sıkıntı, zorluk, meşakkat, acı;

اِشْتَقَّ (*bir kelimeyi* عن ...*den*) türetmek;

شَقّ ç. شُقُوق yarık, çatlak, gedik; yarı, yarım; bölünme, yarılarak ayrılma; ¶ شَقّ الذَّرَّة atomun parçalanması, fizyon;

شِقّ yarı, yan, kısım, taraf, bölüm; zorluk, zahmet, meşakkat ¶ شِقّ المُعَارَضَة muhalif taraf; بِشِقّ الأَنْفُس veya لا ... إلاَّ بِشِقّ الأَنْفُس büyük bir çaba ile, pek çok zorluğa katlanarak;

شَقَّة yarık, çatlak, gedik;

شَقَّة ç. شِقَاق, شِقَق [is.] yarı, yarım; parça, kısım; kıymık; güçlük, zorluk, meşakkat, eziyet, zahmet; zahmetli yolculuk; yolculuğun hedefi; uzaklık, mesafe;

شَقَّة ç. شِقَاق daire, apartman katı; kompartman [trende];

شُقَّة ç. شُقَق zorluk; yarım; daire, apartman katı; ¶ بُعْد الشُّقَّة (ya da شِقَّة) uzak mesafe; بَعِيد الشُّقَّة uzakta, uzak mesafede;

شَقِيق yarım, yarı; (ç. اَشِقَّاء, اَشِقَّة) öz kardeş, [ana baba bir] kardeş; [na't] kardeş; anemon çiçeği, Manisa lalesi BOT. Anemone; ¶ القُطْر الشَّقِيق kardeş ülke; الدُّوَل الشَّقِيقَة kardeş devletler [Arap devletlerine hitaben];

شَقِيقَة ç. شَقَائِق öz [kız] kardeş; migren, yarım başağrısı TIP.; ا شَقَائِق النُّعْمَان kırmızı anemon BOT.;

اَشَقّ daha zor, sıkıntılı, meşakkatli;

مَشَقَّة ç. -آت ,مَشَاقّ zorluk, sıkıntı, meşakkat, zahmet;

شِقَاق birliğin dağılması, ayrılık, ihtilaf;

re layık, ödüllendirilecek, mükafatlandırılacak; تَشَكَّرَ (ل *b-e*, *bş için*) teşekkür etmek, müteşekkir kalmak, teşekkür borçlu olmak; شُكْر ç. شُكُور şükür, şükran borcu, teşekkür; ¶ شُكْرًا لك teşekkür ederim!; شَكَرَ شُكْرًا جَزِيلاً *b-e* sonsuz teşekkürlerini bildirmek, çok teşekkür etmek;

شُكْرِيّ şükür mahiyetinde, niteliğinde;

شُكْرَان teşekkür borcu, şükür; teşekkür;

شَكُور çok şükreden;

شَاكِر şükreden;

مَشْكُور teşekkürü gerektiren, şükre değen, mükafatlandırılması gereken;

شَكَسَ *u* (شَكَاسَة) ve شَكِسَ *a* (شَكَس) ters, huysuz, geçimsiz olmak; شَاكَسَ (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; تَشَاكَسَ birbiri ile tartışmak, problem çıkarmak; uyuşamamak, ayrı olmak;

شَكِس ç. شُكْس geçimsiz, huysuz, ters;

شَكَاسَة terslik, huysuzluk; kabalık;

مُشَاكَسَة ç. -آت tartışma, münakaşa; uyuşmazlık, aykırılık; asık suratlılık;

تَشَاكُس uyuşmazlık, anlamsızlık;

شَكُوش, شَاكُوش ALF.BKZ.;

شَكَلَ *u* (شَكْل) (*hayvana*, بِشِكَالٍ *bukağı*) vurmak; (*metni*) harekelemek, seslilerini belirtmek; zor, karmaşık, anlaşılmaz, kapalı, müphem olmak; شَكَّلَ = شَكَلَ; (*bşi*) teşkil etmek, şekle sokmak, düzenlemek, kurmak; (*bşi*) değiştirmek, değişik bir hale sokmak; شَاكَلَ (*bşe*) benzemek, andırmak; اَشْكَلَ (على *b-e*) شَقِيّ ç. اَشْقِيَاء mutsuz, şanssız, kötü durumda, sıkıntıda; hain, cani, kötü, suçlu;

شَقْوَة kısmetsizlik, kötü şans, kader;

شَقَاوَة şanssızlık, bedbahtlık, kötü şans, kader; kötülük, kötü niyetlilik;

شَكَّ *u* (شَكّ) (*b-i*, ب ...*ile*) kemiğe kadar yaralamak; (*bşi*) delmek; (في veya ب *b-i*, *hakkında*) şüphe etmek, şüpheye düşmek, şüphelenmek; شَكَّكَ (*b-i*, في ...*de*) şüpheye düşürmek, şüphelenmesini sağlamak, huylandırmak; تَشَكَّكَ (ب veya في...*den*) şüphelenmek;

شَكّ ç. شُكُوك şüphe, emin olmama; بلا شَكّ veya لاشَكّ veya وَلا شَكّ veya من دُون شك şüphesiz, şüphe götürmez, kesin, kati;

لا سَبِيلَ الى انْشَكّ في... ...den kesinlikle şüphe edilemez, ...kesin; ⇑ لا يَتَطَرَّقُ اليْه الشَكّ;

شَكَّة saplama, batırma [mızrak vb. i];

تَشَكُّك şüphe; şüphecilik;

شَاكّ şüphe eden, şüpheci ¶ شَاكّ السِّلاح ve شَاكّ في السِّلاح tepeden tırnağa silahlı, silahlarını kuşanmış;

مَشْكُوك فيه şüpheli, kesin olmayan, hakkında şüphe bulunan, şaibeli; مَشْكُوك في اَمْره zanlı, şüpheli;

شَكَّكَ MIS. taksit ile alışveriş yapmak; ödünç almak;

شَكّ ç. شَكَّات Fr.> çek;

شَكَرَ *u* (شُكْرَان, شُكْر) (*b-e* veya ل *b-e*, *bş için* veya على ,ل *bş için*) müteşekkir olmak, şükretmek, teşekkür borçlu olmak; (*b-i* veya ل *b-i*) övmek, methetmek, ¶ يُشْكَرُ عَلَيْه teşekkü-

مُشْكِل [sıvı] bulanık; kapalı, anlaşılmaz, karmaşık, problemli; problem, sorun, mesele, müşkül; zorluk;

مُشْكِلَة ç. -آت, مَشَاكِل problem, sorun, mesele, müşkül; zorluk;

شَكَمَ u (شَكْم) (*hayvanı*) dizginlemek; (*b-e*) rüşvet vermek; (*b-nin*) ağzını kapatmak, (*b-i*) susturmak;

شَكِيمَة ç. شَكَائِم, شُكُم gem; (ç. شَكَائِم) fren; boyun eğmeme, direnme; küçük görme, tahkir; قُوَّة الشَّكِيمَة dinçlik; قَوِيّ الشَّكِيمَة enerjik, aktif, faal;

شَكَا (شكو) u (شَكْوَى, شَكْوَة, شِكَايَة, شَكِيَّة) (*b-i, bşi* veya في *b-den, bşden*, veya الى ل *b-e*) şikayet etmek, şikayetçi olmak; (*bşden*) ağrı, acı çekmek, şikayeti olmak; تَشَكَّى = شَكَا; تَشَاكَى (*bş hakkındaki*) şikayetlerini bbe söylemek; اِشْتَكَى = شَكَا ;

شَكْوَة şikayet; (ç. شَكَوَات , شِكَاء) küçük deri tulum [süt, su için];

شَكْوَى ç. شَكَاوِي şikayet; suçlama; acı, ağrı çekme; [ağrıdan] şikayet;

شَكَاة bkz. شَكْوَى

شِكَايَة bkz. شَكْوَى

شَكِيَّة bkz. شَكْوَى

شَكَّاء çok şikayet eden;

مِشْكَاة ç. مَشَاكٍ, مِشْكَاوَات [kandil için] duvardaki oyuk; kandil;

شَاكٍ şikayetçi, davacı HUK.;

مَشْكُوّ (منه kendisinden) şikayet edilen, suçlanan, sorumlu; davalı, müddealeyh HUK.;

zor/ anlaşılmaz/ karmaşık/ kapalı/ müphem gelmek; تَشَكَّل teşekkül etmek, oluşmak, şekillenmek, düzenlenmek, şekle girmek, şekil almak; şekil değiştirmek, değişik şekillere girmek; (*b-e* ل) görünmek; ¶ تَشَكَّلَ بِشَكْلِه şekil olarak, bir şeye benzemek, *b-i* andırmak; اِسْتَشْكَلَ (*bşi*) zor/ içinden çıkılmaz bulmak/ karşılamak; = أَشْكَلَ ;

شَكْل ç. أَشْكَال ç. شُكُول benzerlik, andırma; şekil, dış görünüş/ yapı; algılama şekli FELS.; kalıp, kesim; tip; hal; çeşit, cins; شَكْلاً harekeleme; şekil olarak; ¶ هُم وَ أَشْكَالُهُم onlar ve onlar gibi olanlar;

شَكْلِي şekil...; ç. شَكْلِيَّات formaliteler;

شَكْلِيَّة şekilcilik;

شَكْل işve, cilve;

شَكْلَة işveli kadın, cilveli kadın;

شُكْلِي ters, huysuz, aksi, geçimsiz;

شِكَال ç. -أَت, شُكُل ayak zinciri, bukağı, halka [hayvanı bağlamak için];

تَشْكِيل ç. تَشْكِيلات düzene sokma; şekillendirme; yürüme emri ASK.; تَشْكِيلات [çoğ.] düzenlemeler; kurumlar, teşkilatlar;

تَشْكِيلَة sınıflandırma, gruplandırma;

مُشَاكَلَة benzerlik, andırma;

اِشْكَال anlaşılmazlık, zorluk, problem;

تَشَاكُل benzerlik, andırma;

شَاكِلَة yol, yüntem; (ç. شَوَاكِل) yan, yan taraf ¶ ... على شَاكِلَة gibi, ...e benzer şekilde

كَانَ على شَاكِلَتِه *bş ile* aynı, benzer olmak;

مُشَكَّل farklı, çeşit çeşit,; harekeli;

مُشْتَك (المُشْتكِي) davacı, şikayetçi;

مُشْتَكَى عَلَيْه hakkında şikayet bulunan; zanlı; davalı, müdde aleyh;

شَكُورِيَّة hindiba, frenk salatası, güneğik BOT. Cichorium intybus;

شُكُلاتَة mıs, [şikolata, SUR.] çikolata;

شَلَّ a (شَلَل, شَلّ) [insan] sakat, kötürüm olmak, [organ] felçli olmak, felç olmak, sakat kalmak; شَلّ u (...i) felce uğratmak, ¶ شَلَّ حَرَكَتَهُ b-i yenmek, b-e galip gelmek; أَشَلَّ (b-nin elini) kurutmak, felç etmek; (bşi) felç etmek; (bşi) işlemez hale getirmek; اِنْشَلَّ felç olmak, sakat kalmak [felç sebebi ile];

شَلَّة varılacak yer, hedef mahal;

شَلَّة ç. شَلَل [yün vb.] çile; makara; grup;

شَلَل felç [yine MEC.]; ¶ شَلَل الأَطْفَال veya الشَّلل الطُّفْلِي çocuk felci; الشَّلل الإهتِزَازِي Parkinson hastalığı;

شَلَّال ç. -آت şelale, çavlan;

أَشَلّ müe. شَلَّاء felçli [organ, kişi];

مَشْلُول felçli;

شَلَبِي T. [çelebi] > züppe; züppece; yakışıklı, zarif FİL.;

شلت ⇒ شَلَت tekmelemek, tekme vurmak;

شَلْتَة ç. شِلَت şilte, yatak, uzun minder, döşek;

شَلَح a (شَلْع) (ثِيَابَه elbisesini) çıkarmak; شَلَّح (b-i) soymak, elbiselerini çıkarmak; (b-nin) parasını almak, soymak;

تَشْلِيح soygun, soyma eylemi;

مُشَلَّح giyinme odası [hamamda];

شَلَق u (شَلْق) (bşi) yarmak, kesmak;

شَوْلَقِي tatlıya düşkün kişi;

شِلِن ç. -آت <İng.> şilin;

شِلْو ç. أَشْلاء leş, ceset [kokmak üzere]; kesik organ; kesilmiş, kopuk parça; kalıntı;

شَمّ (شَمِيم, شَمّ) a ve (شَمَمْتُ) u (شَمِمْتُ) (bşi) koklamak; (من ...den) çıkmak, yayılmak, dışarı sızmak; ¶ شَمَّ النَّسِيمَ (الهَوَاءَ) hava almaya çıkmak KNŞ.; شَمَّ (شَمِمْتُ) a (شَمَم) kibirli, mağrur davranmak; شَمَّمَ (b-e, bşi) koklatmak, koklaması için vermek; أَشَمَّ = شَمَّمَ; تَشَمَّمَ (bşi) koklamak; تَشَمَّمَ الأَخْبَارَ haber peşinde olmak; اِشْتَمَّ (bşi) koklamak; (bşi, من ...den) okumak;

شَمّ koklama; koku alma duyusu;

شَمَّة bir kez, koklama; koku; esinti;

شَمِّي koklama ile ilgili;

شَمَم büyüklenme, mağrurluk;

شَمَّام ç. -ونَ iyi koku alan

شَمَّام [cin.is.; tek.is. ة] kantalop kavunu, çizgili, küçük bir cins kavun;

أَشَمّ müe. شَمَّاء ç. شُمّ hassas bir burnu olan, iyi koku alan; kibirli, mağrur; gururlu, onurlu; asil; en şerefli;

الإشْمَاء harfin ince ["u"nun "ü" okunması gibi] okunması DİLB.;

شَامَّة koku alma duyusu;

مِشْمُوم misk;

اِشْمَأَزَّ (شمأز) (من ...den) tiksinmek, iğrenmek, midesi bulanmak;

اِشْمِئْزَاز iğrenme, tiksinme;

مُشْمَئِزّ (من ...den) iğrenen, tiksinen, mide-

si bulanan;

شَمْبَانْيَا Fr.> şampanya;

شَمَتَ *a* (شَمَاتَة, شَمَات) • (ب ...*ile*) (başına gelen kötü iş sebebiyle] alay etmek; شَمَّتَ (*b-i*) üzmek, müteessir etmek, (*b-i*, بِعَدُوِّهِ *düşmanının*) diline düşürmek; (*hapşıran kişiye*) [يَرْحَمُكَ اللّٰه diyerek] hayır dua etmek; اَشْمَتَ (*b-i*, ب *b-nin diline*) düşürmek;

شَمَات alay, istihza [kötü durumu ile];

شَمَاتَة ⇑;

شَامِت ç. شُمَّت , ç. müe. شَوَامِت [başkasının kötü durumu ile] alay eden, eğlenen;

شَمَخَ *a* (شُمُوخ, شَمْخ) [bina, dağ] yüksek, olmak; شَمَخَ بِأَنْفِهِ (أَنْفَه) ¶ (على *bşi*) küçümsemek; kibirlenmek; تَشَامَخَ yüksek olmak [dağ, bina]; çalım satmak; kibirlenmek;

تَشَامُخ kibir, mağrurluk, büyüklenme;

شَامِخ ç. شُمَّخ , شَوَامِخ yüksek, göğe doğru uzayıp giden; kibirli, mağrur. ¶ شَامِخ الأَنْف kibirli, mağrur;

مُتَشَامِخ yüksek [bina, dağ]; kibirli, mağrur; göğe doğru uzayıp giden;

مُشْمَخِرّ yüksek, gökdelen gibi [bina];

شَمَرَ ⇒ شمر (*kolunu, paçasını*) sıvamak, yukarı doğru katlamak; hazırlanmak, hazır olmak; ¶ شَمَّرَ لِلأَمْر işe ciddiyetle girişmek ≈ kelleyi koltuğa alıp yürümek; شَمَّرَ عَنْ سَاعِدِه ve شَمَّرَ عن سَاقِه bir işe başlamak girişmek, kolları, paçaları sıvayıp girişmek; شَمَّرَ عن سَاعِدِ الجِدّ bir işe ciddiyetle girmek, ≈ kelleyi koltuğa alıp yürümek,; تَشَمَّرَ bir işe canla başla başlamak, girmek;

شَمَر rezen, raziyane BOT. ;

شُمْرَة ⇑;

شَمَّار ⇑;

مُشَمِّر bir faaliyet ile canla başla uğraşan;

شَمَسَ *u* (شِمَاس, شُمُوس) [at vb.] yürümemek, yürümekte inat etmek; شَمِسَ *u, i* ve شَمُسَ *a* [gün] güneşli, açık olmak; شَمَّسَ (*bşi*) güneşe koymak/ bırakmak; اَشْمَسَ [gün] güneşli, açık olmak; تَشَمَّسَ güneşlenmek;

شَمْس müe., ç. شُمُوس güneş; ¶ سَمَتْ الشَّمْس ekliptik ASTR.; شُرُوق الشَّمْس güneşin doğuşu; ضَرْبَة الشَّمْس güneş çarpması; عَبَّاد الشَّمْس ayçiçeği, gündöndü, gündoğdu, günebakan çiçeği BOT.; غُرُوب الشَّمْس gurup;

شَمْسِيّ [na't] güneş ile ilgili, güneş...; الحُرُوف الشَّمْسِيَّة şemsi harfler [kendisinden önceki, harfi tarife ait "ل" harfi telaffuz edilmeden, kendisi şeddeli okunan harfler] DİLB.; صُورَة شَمْسِيَّة fotoğraf; التَّصْوِير الشَّمْسِي fotoğrafçılık;

شَمْسِيَّة ç. ـآت [KNŞ. شَمَاسِيّ] güneşlik, güneş şemsiyesi; şemsiye; perde; ¶ شَمْسِيَّة الشُّبَّاك [pencere] perde; شَمْسِيَّة الطَّيَّار paraşüt;

شَمُوس ç. شُمُس inat eden, inatçı [at vb.];

شَامِس güneşli, açık [gün];

مُشْمِس güneşli, açık [gün];

شَمْشَمَ (*bşi*) koklamak;

شَمِطَ ağarmak, beyazlamak [saç];

اَشْمَط müe. شَمْطَاء ç. شُمْط , شُمْطَان saçları beyazlamış/ ağarmış;

شمع⇒ شَمْعٌ (*bşi*) mumlamak, mum kaplamak; شَمَّعَ الفَتْلَ sıvışmak, hissettirmeden ayrılıp gitmek;

شَمْع , شَمَع [cin.is.; tek.is. ة] ç. شُمُوع mum ¶ الشَّمْع الأَحْمَر mühür mumu, kırmızı balmumu; شَمْع الخِطَام ⇑;

شَمْعَة [tek.is.] mum ¶ شَمْعَة الشَّرَارَة buji;

شَمْعِي [na't] mumlu, mumdan;

شَمَّاع mumcu, mum satan;

مُشَمَّع su geçirmez [s.]; (ç. -آت) su geçirmez malzeme; su geçirmez örtü, kumaş; muşamba; ¶ مِعْطَف مُشَمَّع yağmurluk;

شَمْعَدَان ç. شَمَاعِدِين , شَمَاعِد şamdan; يَشْمَق ALF.BKZ.;

شَمِل *a* (شَمْل) ve شَمَل *u* (شُمُول , شَمْل) (*bşi*) kapsamak, içine almak; (*bşi*) içine almak, dahil etmek; [his, duygu] (…*in*) içini doldurmak, kaplamak, sarmak; genelleşmek, umuma şamil olmak ¶ شَمَلَ بِعِنَايَتِه *b-i* himayesi, koruması, kanatları altına almak; تَشَمَّلَ ⇑; تَشَمَّلَ بِالشَّمْلَة pelerin, üstlük vb.e sarınmak; اِشْتَمَلَ ⇑; (*bşe* veya ب *bşe*) sarınmak, sarınarak örtünmek; (على *bşi*) içine almak, kapsamak, içermek, (على …*e*) şamil, müştemil olmak; ¶ اِشْتَمَلَه السَّوَادُ kapkara, simsiyah oldu;

شَمْل birleştirme, bir araya getirme, birlik, bütünlük; ¶ جَمْع الشَّمْل yeniden birleşme; اِجْتِمَاع الشَّمْل ⇑; birlik; مَزَّقَ شَمْلَهُ *bşi* bölmek, parçalara ayırmak, dağıtmak; *bşi* parça veya hisselere ayırmak;

شَمْلَة ç. شَمْلَات kendisine sarılıp örtünülen şey, pelerin, vb. ¶ أُمّ شَمْلَة dünya [hayatı], geçici eğlenceler;

شَمَائِل [çoğ.] karakter, kişilik; iyi, hoş, seçkin hususiyetler;

اَشْمَل daha kapsamlı, geniş; daha genel, daha umumi;

شَامِل kapsayan, içeren, şamil, şümullü; genel, umumi, bütün ile ilgili;

مَشْمُول kapsanılan, içerilen, kapsam içine giren, muhteva, içerik ¶ مَشْمُول بِرِعَايَتِه *b-nin* gözetimi altında; مَشْمُولَات الوَظِيفِيَّة görev kapsamına giren işler;

مُشْتَمِل (على …*i*) kapsayan, içeren, içine alan, (على …*e*) müştemil, şamil;

مشتمل [kiralık] küçük ev;

مُشْتَمَلَات muhteva, içerik;

شَمَال[2] kuzey; kuzey rüzgarı;

شِمَال sol el; sol taraf; sol; الشِّمَال sol sıy.; شِمَالَ . . . …in kuzeyinde; شِمَالاً sola, sol trafa; kuzeye, kuzeye doğru; ¶ شِمَال غَرْبِي kuzeybatı; شِمَال شَرْقِي kuzeybatı; اليَد الشِّمَال sol el; كَوكَب الشِّمَال Kuzey yıldızı;

شِمَالِي [s.] kuzey, kuzey ile ilgili; solda bulunan; الشِّمَالِيُّونَ sol partiler, solcular sıy.; ¶ الشَّفَق الشِّمَالِي kuzey yarım kürede geceleri görülen renkli ışıklar;

شَمَنْدَر pazı BOT.;

شَمَنْدُورَة şamandıra;

شَنَّ *u* (شَنّ) : شَنَّ غَارَةً saldırmak, akın düzenlemek; (عَلَى …*e karşı, üzerine*) hamle yapmak,

saldırmak; شَنَّ = اَشَنَّ ;

مِشَنَّة sepet;

اشنان ALF.BKZ.;

شَنَأَ *a* (شَنْآن) sevmemek, nefret etmek;

شَنْآن kin;

شَنَب bıyık [yeni];

شَنِجَ *a* (شَنَج) kasılmak [felç vb. gibi] = تَشَنَّجَ شَنِجَ ; seğirmek;

تَشَنُّج kasılma, büzülme [deri]; seğirme, kramp, ihtilaç, ıspazmoz;

تَشَنُّجِي felçli, ıspazmozlu, spazmatik, felç benzeri, kramp gibi;

شَنَّرَ (على *b-i*) azarlamak, kınamak, tenkit etmek, ⇒ شنر

شَنَار şerefsizlik, utanç verici durum;

شَنَارِق BKZ شرانق.;

شَنْشَنَة [kağıt] hışırtı; kırılma, çatlama;

شِنْشِنَة ç. شَنَاشِن mizaç, tabiat; huy, alışkanlık, adet;

شُنَيْطَة[1] düğüm; ilmik;

شَنْطَة[2] ç. شُنَط çanta; bavul, valiz; el çantası;

¶ شَنْطَةُ اليَد el çantası;

شَنَعَ *u* (شَنْع, شَنَاعَة) çirkin/ kötü/ iğrenç/ pek çirkin/ şerefsiz/ iğrenç olmak; شَنَّعَ *a* (شَنْع) (ب *b-i* veya *b-i*) zemmetmek, gözden/ itibardan düşürmek; شَنَّعَ (على *b-e*) iftira etmek, atmak, kara çalmak; (على *b-i*, *bşi*) teşhir etmek, ifşa etmek, ne mal olduğunu göstermek;

شَنِيع çirkin, iğrenç, şerefsiz, menfur;

شَنَاعَة çirkinlik, iğrençlik;

شَنِع = شَنِيع ;

شُنْعَة = شَنَاعَة

شَنِعَ müe. شَنْعَاء = اَشْنَع ;

شَنَفَ الآذَانَ [ses] kulağa hoş gelmek; ⇒ شنف

شُنُوف ç. شَنْف küpe;

شَنَقَ *u* (شَنْق) (*b-i*) [darağacına] asmak, asarak öldürmek; [kırbayı] asmak;

شَنْق [asarak] idam, asma;

شَنَق ip;

مِشْنَقَة ç مَشَانِق darağacı; darağacı platformu, idam cezası infaz yeri; مَشْنَقَة darağacı;

مَشْنُوق asılan, idam edilen;

شُنْقُب çulluk ZOO.. Scolopax rusticola شُنْقُب مُعْتَاد bataklık çulluğu ZOO. Capella galinapo galinapa; شُنْقُب صَغِير balçık culluğu ZOO.;

شَهِقَ [eşek] anırmak;

شَهَب gri, kurşuni renk;

شُهْبَة ⇑;

شُهْبَان , شُهُب ç. شِهَاب gri; الشَّهْبَاء Halep şehrinin lakabı;

شَهِدَ *a* (شُهُود) (*bşe*) şahit, tanık olmak; (*bir yerde, kutlamada*) bulunmak, (*kutlamaya*) katılmak; (*bşi*) görmek; - (شَهَادَة) şahitlik, tanıklık etmek; - (ب *bşi*, *...dığını*) tasdik etmek, onaylamak, tekit etmek; (على *b-e* karşı, ل *b-nin lehine*) delil, tanık, şahit olmak; (على *dökümana*) tanık, şahit olarak imza atmak, (ل *biri lehine*, ب *...ile*) hüküm vermek;

¶ شَهِدَ بِاللَّه Allah'ın adı ile yemin etmek;

شَهِدَ قَانُونِيًّا noterde tasdik ettirmek; شَاهَدَ (*bşi*) bizzat görmek, şahit, tanık olmak;

اَشْهَدَ (*b-i* على *...e, için*) şahit tutmak, göster-

ramanca ölüm; şehitlik;

شَاهِدç. شُهُد , شُهُود [bir yerde] var olan, mevcut, bulunan; (ç. شُهُود, اشْهَاد) (على ...*e*) şahit; noter; - (ç. شَوَاهِد) (على ...*e*) delil, kanıt; belge, vesika; ¶ شَاهِد الإثْبَات sanık aleyhindeki tanık; شَاهِد السَّمْع sadece duymuş olan [görmemiş]; شَاهِد العَيْن veya شَاهِد العِيَان veya شَاهِد النَّفْي görgü tanığı, şahit; شَاهِد عِيَانِي savunma tanığı; عَلَى رُؤُوس الأشْهَاد alenen, herkesin gözü önünde;

شَاهِدَةç. شَوَاهِد büyük mezartaşı; işaret, şehadet parmağı; nüsha;

شَاهِدَةarz, yer;

مَشْهُودşahitler/ tanıklar önünde meydana gelen; katılımı fazla, izleyicisi çok; anılmaya/ hatırlanmaya değer [gün, olay]; ¶ بالجُرْمِ المَشْهُود suç üstü, suç işlenmekte iken, cürmü meşhut halinde; اليَوْم المَشْهُود Kıyamet Günü; Cuma günü;

مُشَاهِدç. ونَ- gözleyen, nezaret eden/ müşahit, gözlemleyen

مُشَاهَدَاتçç görülebilen مُشَاهَدَات görülen şeyler, algılanabilen şeyler.

شَهَرَ*a* (شَهْر) (*b-i, bşi*) meşhur etmek, herkese tanıtmak; (*bşi*) yaymak, ilan etmek; (*silahı*) kınından çıkarmak; (ب ...*ile*, ...*olarak*, ...*ismi ile* yada ...*sebebiyle*) meşhur olmak, bilinmek, tanınmak, şöhret bulmak; ¶ شَهَرَ الحَرْبَ عَلَيْه *b-e* savaş ilan etmek, açmak; شَهَرَ البُنْدُوقِيَّة (*tüfeği* على *b-e*) doğrultmak, nişanlamak; شَهَّرَ (*b-i, bşi*) meşhur etmek,

mek; اُسْتُشْهِدَşehit olmak; اسْتَشْهَدَ(*b-i* ya da ب *b-i*, على ...*e karşı*, في ...*de*) şahit göstermek/ tutmak; delil göstermek/ getirmek [örn. على مَعْنَى كَلِمَة بِبَيْت kelimenin anlamı ile ilgili olarak bir beyti]; اُسْتُشْهِدَ[edil.] şehit olmak;

شَهْدç. شِهَاد bal; bal peteği;

شَهْدَةçıban;

شَهِيدç. شُهَدَاء tanık, şahit; şehit;

شَهِيدَة[kadın] şehit;

شَهَادَةç. آت- şahitlik, tanıklık; sertifika, diploma; yeminli beyan; tasdik; kimlik kartı, ehliyet vb. gibi, itimatname türünden evrak; iman ikrarı, şehadet; şehitlik ¶ شَهَادَة takibat için gerekli delil شَهَادَة حُسْن الإثْبَات iyi hal belgesi; شَهَادَة خُلُوّ السَّيْر و السُّلُوك işten ayrıldığını gösteren belge; شَهَادَة الدِّرَاسَة الثَّانَوِيَّة lise diploması; شَهَادَة زُورٍ yalancı şahitlik; شَهَادَة عَالِيَة diploma; شَهَادَة النَّفْي savunma tanıklığı; شَهَادَة الوِلاَدَة doğum belgesi;

مَشْهَدç. مَشَاهِد toplantı yeri; şehit olunan yer; meşhed, türbe; cenaze alayı; alay [yürüyüş], kortej; görüş, görme, görüş alanı; ilgilenilen yer veya nesne; görüntü, manzara; sahne, perde, fasıl, bölüm [tiyatro]; ¶ شَهِدَ المَشَاهِدَ كُلَّهَا Rasulullah ile birlikte tüm seferlere katıldı;

مُشَاهَدَةgörme, tanıklık etme, gözlem, müşahededе; (ç. آت-) görüş; görüntü;

اشْهَادç. آت- yazılı belge;

اسْتِشْهَادşahitlik, tanıklık; şehit olma; kah-

(*b-e,bşe*) şöhret kazandırmak; (*bşi*) yaymak, ilan etmek; (*b-nin*) itibarını zedelemek, gözden düşürmek; شَاهَرَ (*b-i*) aylık ile çalıştırmak, (*bşi*) aylık olarak kiralamak; اَشْهَرَ (*bşi*) ilan etmek, yaymak; (*silahı*) kınından çıkarmak, çekmek; ve yine اشْهَرَ الْمَزَادَ *bşi* mezat ile, açık artırma ile satmak; ¶ اشْهَرَ مَزَدَ بَيْعَ شَيْءٍ *bşi* açık artırmaya çıkarmak; اشْتَهَرَ (ب *ile, olarak, ...adı altında*) meşhur olmak, şöhret bulmak, bilinmek, tanınmak; (عن *b-nin*) [özelliği, hususiyeti] bilinmek; yaygınlaşmak, yaygınlık kazanmak;

شَهْر ç. اَشْهُر, شُهُور ay; ¶ شَهْرُ الْعَسَلِ balayı;

شَهْرِي aylık, ay ile ilgili;

شَهْرِيًّا aylık, ayda bir ¶ اِشْتِرَاكٌ شَهْرِي aylık abone; aylık abone ücreti, ödeme; نِصْفُ شَهْرِي onbeş günlük;

شَهْرِيَّة aylık ücret;

شُهْرَة şöhret, tanınmışlık, ün; kötü nam, şöhret; adı çıkmışlık; aile lakabı SUR., LÜB.; ¶ شُهْرَةٌ عَالَمِيَّة dünyaca tanınmışlık;

شَهِير meşhur, bilinen, tanınan (ب *...ile, ...olarak*); kötü namı olan, adı çıkmış;

اَشْهَر daha meşhur, daha çok bilinen;

مُشَاهَرَة ç. -آت aylık ücret; [çoğ.] aylıklar; مُشَاهَرَةً aylık olarak, ayda bir;

اِشْهَار duyurma, ilan etme; mezat, müzayede ile satış; tanıtım, reklam; ¶ اِشْهَارُ الإفْلاس iflas beyanı;

اشْتِهَار şöhret [olumlu ve olumsuz];

مَشْهُور ç. مَشَاهِير meşhur, ünlü; adı çıkmış, kötü namlı; yaygın, yaygınlaşmış; meşhur şahsiyet; kabul görmüş, makbul, benimsenmiş [tercüme, şerh] ¶ عَلَى الْمَشْهُور genel kanaate göre , yaygın kanaate , düşünceye göre;

شَهِير = مُشْتَهَر

شَهَقَ *a, i* (شَهِيق) anırmak; شَهِقَ *a, i* ve شَهَقَ *a* (شَهِيق, شُهَاق, تَشْهَاق) nefes almak; iç çekmek; hırlamak; اَشْهَقَ بِالْبُكَاء hıçkırığa boğulmak, birden ağlamaya başlamak;

شَهْقَة zırıltı;

شَهِيق anırma [sesi]; boğazdaki hırıltı; nefesi içine çekme, alma;

شَاهِق yüksek [dağ, bina]; ¶ عُلُوٌّ شَاهِق çok aşırı yükseklik;

شَوَاهِق yüksekler;

شَهَّلَ ⇒ شَهِلَ (*bşi*) hızlandrmak, çabuklaştırmak; (*b-i*) acele ettirmek;

شَهِل çabuk, hızlı, süratli;

شُهْلَة ela rengi;

اَشْهَل müe. شَهْلاَء ela gözlü;

شَهِم ç. شِهَام keskin zekalı, anlayışlı; yürekli, gözü pek; kibar; asil; çevik;

شَهَامَة keskin zekalılık, anlayışlılık; yüreklilik, gözüpeklik; çeviklik; saygınlık;

شَاهِين ç. شَوَاهِين ALF.BKZ.

شَهَا *u* ve شَهِيَ *a* (شَهْوَة) (*bşi*) (شَهِيَ ve شَهِوَ) çok istemek, arzulamak, canı çekmek; شَهَّى (*b-i*) istekli, arzulu kılmak; (*b-i,bşe*) iştahlandırmak; [yiyecek] (*b-de*) yeme isteği uyandırmak; تَشَهَّى ve اشْتَهَى (*bşi*) istemek, arzulamak, iştahı olmak ¶ شَيْءٌ لا يُشْتَهَى arzu edile-

meyen bir şey;

شَهْوَة ç. شَهَوَات istek, arzu; ihtiras, şehvet; iştah;

شَهْوِي şehvani, şehvete ait;

شَهْوَان müe, شَهْوَى ç. شَهَاوَى aşırı isteyen, arzulayan; şehvet düşkünü;

شَهْوَانِي [na't] ⇑; ⇑; şehvani, kösnül;

شَهِي istenilen, arzu edilen; lezzetli, leziz, tadı hoş;

شَهِيَّة iştah; فَاتِح veya مَا يَفْتَحُ الشَّهِيَّة iştah açıcı; قِلَّة الشَّهِيَّة لِلطَّعَام iştahsızlık; الشَّهِيَّة istek, arzu, iştiyak; اِشْتِهَاء ve (التَّشَهِّي) تَشَهٍّ ⇑; şehvet; iştah;

مُشَهٍّ iştah açıcı; مُشَهِّيَات ordövr, meze;

مُشْتَهٍ arzulayan, ihtiraslı; şehvetli;

مُشْتَهَى istenen, arzulanan; (ç. مُشْتَهَيَات) istenilen, arzulanılan şey;

شَاء [cin.is.; tek.is. شَاة] ç. شِيَاء , شِوَاء koyun;

شُوَال ç. آت- çuval;

1 شَابَ (شوب) *u* (شِيَاب , شَوْب) (*bşi*, ب ...*ile*) karmak, karıştırmak; (*bşi*) lekelemek, (*bşin saflığını*) bozmak; ¶ لاتَشُوبُهُ شَائِبَة lekesiz, tertemiz, pak, saf, kusursuz;

شَوْب karışım; saf/ arı olmayan; kendisinde ayıp/ kusur bulunan; sıcak rüzgar;

شَائِبَة ç. شَوَائِب leke, ayıp, kusur; zan, şüphe, şüphe uyandıran şey;

مَشُوب karışık; bozuk, saflığı bozulmuş olan; مَشُوب بالهُمُوم sıkıntılı, dert tasa içinde;

شَابَة ALF.BKZ.;

شَوْبَق ç. شَوَابِق oklava;

شَوْبَك ç. شَوَابِك oklava;

1 شَوْح [cin.is.; tek.is. ة] çam ağacı;

2 شُوحَة çaylak ZOO.

3 مُشَاحَة bkz.

شَوْر ⇒ (الى *b-e*) işaret vermek, el ile işaret etmek; (الى *bşe*) işaret etmek; شَاوَرَ (*b-den*) öğüt, nasihat istemek, (*b-e*)) fikrini sormak danışmak, (*b-ile*) müşavere etmek; شَاوَرَ نَفْسَهُ kendi kendine düşünmek; أَشَارَ (ل veya الى *b-e*, ب *ile*, *yapmasını*, ب ...*yaparak*) işaret etmek; (الى ...*e*) işaret etmek, (الى veya على ...*i*) göstermek; (ل *b-nin*) dikkatini (على ...*e*) çekmek; (ل *b-e* على *bşi*) işaret etmek; (على *b-e*, ب *bşi* veya ...*yapmasını*) tavsiye etmek, salık vermek, öğütlemek, önermek; (ب *bşi*) göstermek, (ب *bşin*) ifadesi olmak ¶ يُشَار اليه بالبَنَان ≈ parmak ile gösterilmek, insanlar tarafından tanınmak ve sayılmak; مَا أَشَارَ بِطَرْفٍ hislerini belli etmemek, açık vermemek; تَشَاوَرَ (مَعَ *b-ile* في ...*hakkında*) görüş alışverişinde bulunmak, müşavere etmek; اِسْتَشَارَ (*b-den*) nasihat istemek, (*b-e*) danışmak, (*b-ile*) iştişare etmek;

شَارَة ç. -آت işaret, alamet, iz; ¶ الشَّارَة الصَّلِيبِيَّة haç işareti;

شُورَة istişare etme, fikir alışverişi; şura; öğüt ¶ مَجْلِس شُورَى الدَّوْلَة ve مَجْلِس الشُّورَى istişare heyeti danışma kurulu

شُورِي [na't] şura/ meclis..., danışma ...;

مَشَاوِير ç. مَشْوَار iş, [birinden istenen] hizmet veya görev]; gezinti; devir TEKNO.;

مَشُورَة , مَشْوَرَة ç. آت- istişare, görüş alışverişi, meşvere, konsültasyon; öneri; öğüt; مُشَاوَرَة ç. آت- ⇑; müşavere; إِشَارَة ç. آت– işaret, hareket; jest; sinyal; ima; remz, sembolik ifade; öğüt, nasihat, öneri; talimat, somut, emir; ¶ إِشَارَة بَرْقِيَّة telegraf (haberi); إِشَارَة الخَطَر ⇑; إِشَارَة تَلَغرَفِيَّة alarm işareti; tehlike işareti; إِشَارَة الصَّلِيب haç işareti; وَحَدَات إِشَارَة لاسِلْكِيَّة telsiz mesajı; رَهْنَ إِشَارَتِه الإِشَارَة işaret alayı birlikleri ASK.; *b-nin* emri altında;

تَشَاوُر (مَعَ ...*ile*) müşavere;

اِسْتِشَارَة ç. آت- istişare etme; öğüt, nasihat;

اِسْتِشَارِي istişare, öğüt vb. niteliğinde;

مُشَاوِر kendisi ile istişare edilen;

مُشِير (الى ...*e*) işaret eden, (الى ...*i*) gösteren, danışman, müşavir; mareşal ASK.;

المُشَار اليه sözü./adı/ bahsi geçen, söz konusu, mevzu bahis;

مُسْتَشَار danışman, müsteşar; müşavir kançılar; ¶ مُسْتَشَار السِّفَارَة elçilik müsteşarı; مُسْتَشَار المُفَوَّضِيَّة hukuk müsteşarı; دَار المُسْتَشَار kançılarya;

شُورِيَّة MIS. شُورِبَة SUR. ve شُورِبَا;

شَاوُرْمَة bkz. شَوْرِمَة ;

أَشَاوِس , شُوس ç. شَوْسَاء müe. أَشْوَس gururlu; cesur; شُوس الحَرْب savaş kahramanları;

! شوش ⇒ شَوَّشَ (*bşi*) karıştırmak, düzenini bozmak, karma karışık etmek; karmaşık hale getirmek; تَشَوَّشَ karışmak ⇑; rahatsızlan-

mak;

شَاش muslin [kumaş]; beyaz kumaş;

شَاشَة beyaz kumaş; ekran; الشَّاشَة ve الشَّاشَة البَيْضَاء [sinema] perde; الشَّاشَة الصَّغِيرَة televizyon;

شَاشِيَّة ç. شَوَاشِي kep, kasket, başlık;

شُوشَة saç lülesi, püskül; ibik, taş [kuşda];

شَوَاش karışıklık, düzensizlik [örn. zihinsel, duygusal]

شَوَّاشِي ç. شَوَّاشِيَّة , "شَاشِيَّة" yapan;

تَشْوِيش karışıklık, düzensizlik; rahatsız etme; rahatsızlık, hastalık;

مُشَوَّش karışık, karmakarışık; rahatsızlık, düzensizlik, karışıklık [zihni, duygusal]; hasta, rahatsız ¶ مُشَوَّش الفِكْر şaşırmış, şaşkın;

شاوش ç. شواش ALF.BKZ.;

شَاوِيش ALF.BKZ.;

شَوط ç. أَشْوَاط tur; devre, hal, aşama; raunt, devre, yarı [oyunlarda, sporda]; hedef, gaye ¶ قَطَعَ شَوْطًا كَبِيرًا (بَعِيدًا) فِي التَّقَدُّم (الرَّقْي) büyük ilerlemeler kaydetmek/ kat etmek; قَطَعَ فِي مَيْدَان الرُّقِي أَشْوَاطًا ve يَفُوقُهُ أَشْوَاطًا ⇑; أَشْوَاطًا شَاسِعَة *b-den* kat kat üstün olmak;

شُوَاظ alev; şevk, gayret;

شوف ⇒ شَوَّفَ (*bşi*) parlatmak; (*kadını*) süslemek; تَشَوَّفَ (الى ...*in*) yolunu gözlemek, özlem ile beklemek, ummak;

شَوَّف tapan, kesek kırma makinası;

الشَّوْف Lübnan'ın idari bir semtinin adı;

شَوْفَة KNŞ. görüş, bakış, bozma;

شَوْفَان yulaf BOT.;

شَاقَ (شَوْق) *u* (شَوْق) (*b-i*) memnun etmek, hoşnut etmek, eğlendirmek; (*b-i*) gayrete getirmek, şevklendirmek, (*b-nin*) içini istekle doldurmak; شَوَّقَ (*b-i*) gayrete getirmek ⇑; اشْتَاقَ ve تَشَوَّقَ (الى *b-nin bşin* ya da *b-nin, bşin*) özlemini, hasretini çekmek, özlemek;

شَيِّق özleyen, arzulayan, özlemini duyan; parlak, debdebeli, göz alıcı;

تَشْوِيق teşvik etme, gayrete getirme; heyecanlandırma, merak uyandırma;

تَشَوُّق özleme, arzulama, iştiyak;

اشْتِيَاق özlem, iştiyak, hasret;

شَائِق özlem duyuran, şevk, gayret veren; parlak, muhteşem, debdebeli;

مُشَوِّق teşvik eden, şevk, gayret veren; heyecanlandıran, tahrik eden, ilgi çekici, cazip, büyüleyici; مُشَوَّق (الى ...*e*) arzu duyan, iştiyakı, özlemi aşırı olan; istekli, meraklı;

مُشْتَاق özleyen, özlemini duyan; hasretini çeken, arzulayan;

شَاكَ (شَوْك) *u* (شَوْك) (*b-e*, ب *bşi* örn. *iğne, diken* vb.i) batırmak; شَوَّكَ dikenli olmak; (*bşi*) dikenler veya çivilerle donatmak; (*b-e*, ب *bşi*,) batırmak; أَشَاك sokmak, batırmak;

شَوْك [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَشْوَاك diken; kılçık; çatal ¶ عَلَى الشَّوْك endişe içinde, sabırsızlıkla bekleyen; لا تَجْنِي من الشَّوْكِ العِنَبَ ne ekersen onu biçersen;

شَوْكَة [tek.is.] diken; çatal; çatal dişi; mahmuz; kılık; yiğitlik, cesaret; güç, kuvvet;

شَوْكِي dikenli; belkemiğine ait; ¶ التِّين الشَّوْكِي hint, frenk/ firavun inciri [meyva] BOT.; الحَبْل الشَّوْكِي omurilik ANAT.; الحُمَّى الشَّوْكِيَّة المُخِّيَّة beyin ve omuriliği etkileyen menenjit hastalığı TIP.; العَمُود الشَّوْكِي belkemiği, omurga; النُّخَاع الشَّوْكِي omurilik, murdarilik;

شَوِك dikenli;

شَائِك dikenli; nazik, hassas, zor سِلْك شَائِك ya da أَسْلاك شَائِكَة dikenli tel;

شَوْكَران baldıran, ağıotu BOT. ;

[1] شَالَ (شَوْل) *u* (شَوْل) yükselmek; (*bşi*, ب *bşi*) kaldırmak; yükseltmek; (ب *bşi* ya da *bşi*) taşımak ¶ شَالَت نَعَامَتُهُ uzaklaşmak, ayrılıp/ çekip gitmek; öldü, göçtü; شَوْل azalmak, kıtlaşmak; شَاوَل (*b-e*) saldırmak; أَشَال (*bşi*) kaldırmak, yükseltmek; (*bşi*) taşımak;

شَوِل acar, eliçabuk, mahir, hamarat;

شَوَّال ç. ـآت , شَوَاوِيل الشَّوَّال Şevval ayı, 10. hicri ay;

مَشَال taşıma, hammaliye, nakliye [yük]; navlun, hammaliye ücreti;

[2] شَال ç. شِيلان ALF.BKZ.;

[3] شوال ALF.BKZ.;

[1] شَأْم ç. شَوَام, مشوم bkz. اَلشَّأْم, شَامِي ;

[2] شُومَة çomak, kısa kalın sopa;

شَوْنَدَر pazı BOT.;

[1] شَوِهَ *a* (شَوَه) ve شَاهَ *u* (شَوْه) çirkin olmak, çirkinleşmek, şekli, görünüşü bozulmak, deforme olmak; شَوَّهَ (*b-i bşi* özl. *yüzü*) şeklini. bozmak, çirkinleştirmek, sakatlamak;

(...*e*) sövmek, küfretmek, yermek; (اذَاعَة *yayını*) bozmak, (اذَاعَةً *yayını*) bozmak, parazit karıştırmak ¶ شَوَّهَ وَجْهَ الحَقِيقَة gerçekleri, hakikatleri saptırmak; شَوَّهَ وَجْهَ وَظِيفَته görevini kötüye kullanmak; شَاهَ, شَوِهَ =تَشَوَّهَ

شَوَه çirkinlik; şekil bozukluğu, deforme olma; parazit, distorsiyon;

اَشْوَه müe. شَوْهَاء ç. شُوه çirkin, şekli, görünüşü bozuk, deforme; çarpıtılmış;

تَشْوِيه ⇑; mas.; kötürümlük;

تَشَوُّه çirkinlik, şekil, görüntü bozukluğu, deformasyon, çarpıklık, çarpıtılma; bozulma, distorsiyon, parazit ELO.;

شَائِه çirkin, görünüşü şekli bozuk, deforme; çarpıtılmış, tahrif edilmiş; parazitli;

مُشَوَّه şekli, görünüşü bozuk, deforme; çirkin; kötürüm; çarpıtılmış tahrif edilmiş; parazitli; ¶ مُشَوَّهُ الحَرْب savaşa aktif bir şekilde katılamayacak olan, çürük;

[2] شَاه ALF.BKZ.;

[3] شَاة [tek.is.] bkz. شَوْء ;

[4] شواه "شَاة"ın çoğulu bkz. شوء;

شوى *i* (شَيّ) (*eti*) kızartmak;

شُوَاء kızartma [et vb.];

شَوِيّ kızartma;

شَوَّايَة ızgara [araç];

مَشْوَاة ç. مَشَاوٍ ⇑;

[1] شَيّ bkz. شوى

[2] شَية, شيات bkz. وشي

شَاءَ *a* (مَشِيئَة) (*bşi, ... أنْ ...yapmayı, ...olmasını istemek*) dilemek; مَا شَاءَ الله Allah'ın dilediği kadar! [belirsiz bir çokluğu, adedi süreyi ifade için kullanılır]; pek çok çeşit, çeşit çeşit ne kadar olduğunu Allah bilir!; şaşırma veya övgü ifadesi: maşallah!, çok iyi! gerçek mi!; الى مَا شَاءَ اللّٰه sonsuza kadar, ilelebet; لَفَّقَ مَا شَاءَ له التَّلْفِيق bol keseden atmak;

شَيْء ç. اَشْيَاء ; [olumsuz cümlede] hiç bir şey ¶ شَيْء من... bir parça..., bir az..., bir miktar...; شَيْء من النَّشَاط biraz hareket, canlılık; شَيْء من القَلَق bir az tedirginlik; بِدُون شَيْء من الجَهْد en ufak bir gayret sarfetmeksizin; هَذَا شَيْء و ذَاك شَيْء آخَر bu başka o başka; فِي الأَمْر شَيْء küçük bir sorun, problem var(dı); بَعْض الشَّيْء bir miktar, bir az; فِي شَيْء , بِشَيْء [olumsuz cümlelerde] hiç bir şekilde, asla; على شَيْء كَثِير من... oldukça, epey örn. على شَيْء كَثِير من البَسَاطَة oldukça basit; الشَّيْء الكَثِير en çok; اَشْبَه شَيْء ب... ...e en çok benzeyen [şey]; شَيْئًا فَشَيْئًا ya da شَيْء بَعْد شَيْء azar azar, yavaş yavaş, tedrici olarak, sıra ile; لا شَيْء hiçbir şey; puan yok (sporda); لا ... غَيْر pek az, gayet az; لَيْس بِشَيْء الشَّيْء اليَسِير bir şey değil) önemi yok!;

شُيَيْء küçücük, azıcık bir şey;

شُوَيَّة KNŞ. bir az, bir parça, azıcık;

مَشِيئَة isteme; istek, dilek; ¶ بِمَشِيئَة الله inşallah, Allah isterse, dilerse!;

[1] شَابَ *i* (شَيْب, شَيَبَة, مَشِيب) saçı ağarmak (شيب) beyazlamak; [saç] ağarmak; yaşlanmak; saçı

ağartmak; (*bşi*) beyaz yapmak, beyazlatmak, ağartmak; شَـيَّب [üzüntü, keder vb.] (*b-nin saçını*) ağartmak; شَيَّبَ = اَشَابَ ;

شَيْب beyaz saç; yaşlılık;

اَشْيَب müe. شَيْبَاء ç. شِيب beyaz, ağarmış [saç]; aksaçlı; yaşlı, kocamış; yaşlı kişi;

مَشِيب saçın beyazlığı; ak saç; yaşlılık, kocamışlık;

اَشْيَب = شَائِب;

2 شَابَة ALF.BKZ.;

شُيُوتَات ç. شِيت basma, pamuklu MIS.;

1 شيح ⇒ شَـيَّحَ (*bşi*) kurutmak TUN; اَشَاحَ (ب *gözlerini, yüzünü* عن *...den*) çevirmek;

شَيَّاح kurutma kağıdı TUN;

2 شِيح bir pelin cinsi BOT;

شَاخَ (شيخ) *i* (شَيْخ, شُيُوخَة, شَيْخُخَة) yaşlanmak, ihtiyarlamak, kocamak;

شَيْخ ç. شُيُوخ, اَشْيَاخ, مَشْيَخَة, مَشَايِخ, مَشَائِخ saygı duyulan yaşlı kişi, ihtiyar adam; reis, şef, başkan [kabilede]; şeyh; üstat; senatör; شَيْخ البَلَد muhtar; مَجْلِس الشُّيُوخ senato;

شَيْخَة ç. -آت yaşlı kadın; müdire;

شَيَاخَة şeyh olma, şeyhlik;

شَيْخُوخَة ihtiyarlık;

شَيْخُوخِي ihtiyarlık ile ilgili;

مَشْيَخَة ç. -آت, مَشَايِخ şeyhlik, şeyh olma ⇑⇑; Şeyhlik [körfezde, Arap yarımadasında bağımsız, yarı bağımsız bölgeler];

شَادَ (شيد) *i* (شَيْد) (*bina* vb.) dikmek, inşa etmek; اَشَادَ veya اَشَادَ به ; شَادَ = اَشَادَ , شَادَ = شَيَّدَ بِذِكْرِه (*b-i, bşi*) kutlamak, övmek;

شِيد sıva; alçı;

تَشْيِيد (*bina*) dikme, inşa etme;

اِشَادَة (ب ...*i*) övme, kutlama;

مُشَيَّد yüksek [yapı];

شِيرج tahin;

شِيزُوفْرِينْيَا şizofreni;

1 شِيش dar ve uzun kılıç, meç; jaluzi; لُعبَة شِيش eskrim, kılıç dövüşü;

2 شِيشَة nargilenin cam kısmı; nargile;

شَاطَ (شيط) *i* (شَيْط) [özl. yemek] yanmak; شَيَّطَ (*bşi*) hafif yakmak, ütülemek, alazlamak; شَاطَ = اَشَاطَ ; شَيَّطَ = تَشْيِيط ; اِسْتَشَاطَ = شَاطَ ; اِسْتَشَاطَ غَضَبًا çılgına dönmek, çok kızmak;

شيطن ⇒ تَشَيْطَنَ şeytanlaşmak;

شَيْطَان ç. شَيَاطِين Şeytan, ifrit, iblis;

شَيْطَانِي şeytani, şeytana mahsus; cin veya şeytanlara ait;

شَيْطَنَة şeytanlık; oyun yapma;

شَاعَ (شيع) *i* (شُيُوع, شَيْع) [haber] (في ...*de*) yayılmak, duyulmak; ağızlarda dolaşmak; [duygu] (في *b-e, bşe*) hakim olmak, içini sarmak, doldurmak; شَاعَ في ... ...de yaygın olmak; شَاعَ ب ... *bşi* yaymak, herkese duyurmak; شَيَّعَ (*b-e*) eşlik etmek, refakat etmek; (b-i) uğurlamak, geçirmek; (*merhum için*) son görevleri yerine getirmek; (*b-i, bşi*) göndermek; (*cemaate, hizibe*) bağlanmak; شُيِّعَت الجَنَازَة cenazesi kalkmak, cenaze töreni yapılmak, cenazesi kaldırılmak; شَايَعَ (*b-i,* على ...*de*) izlemek; (*b-e,* على ...*de*) uymak; (على ...*de b-i bşi*) tutmak, (على *bşde, b-den*

) yana olmak; اَشَاعَ (*bşi* veya ب *bşi*) yaymak, dillere düşürmek, ağızdan ağıza gezmesine sebep olmak; تَشَيَّعَ (في ...*de*, ل *b-den*) yana olmak, (ل ...*e*) katılmak [bir gruba vb.e]; Şii olmak; Şii'imiş gibi davranmak; تَشَـايَعَ (على ...de, ...*üzerinde*) bir anlaşmaya varmak;

شِيعَة ç. شِيَع taraftarlar, izleyenler, hizip, grup; شِيعَة Şia; اَشْيَاع [çoğ.] izleyenler, taraftarlar, partizanlar;

شِيعِي Şii [s.]; (ç. -ونَ) Şii [is.];

شِيَاع ortak mal sahipliği HUK.;

شُيُوع [haber] yayılma, duyulma, ağızlarda gezme, şayiası çıkma; عَلَى الشُّيُوع müştereken, ortak olarak;

شُيُوعِي (ç. -ونَ) komünist [na't ve is.];

شُيُوعِيَّة komünizm;

تَشْيِيع الجَنَازَة : تَشْـيِيع cenaze töreni;

مُشَايَعَة grupçuluk, hizipçilik, partizanlık;

اشَاعَة yayılma, ağızdan ağıza geçme [haber]; söylenti, dedikodu; haber, bilgi;

اشَاعِيَّة kollektivizm SİY.;

تَشَـيُّع (ل ...*için*) hizipçilik, grupçuluk, partizanlık;

شَائِع yaygın; bilinen, meşhur; genel, umumi; ortak, müşterek ¶ الشَّـائِع أَنَّ... ...dığı söyleniyor, ...dığı söylentisi ağızlarda dolaşıyor; شَـائِع الذُّيُوع yaygın, meşhur, herkes tarafından bilinen malum; شَـائِع الإسْتِعْمَـال yaygın kullanımı olan, kabul görmüş; مِلْك شَائِع ortak mülkiyet;

شَائِعَة ç. شَوَائِع söylenti, dedikodu, şayia;

مُشَايِع taraftar, hizipçi, partizan;

مُشَـاع yaygın; bilinen, meşhur, malum; genel, umumi; ortak, müşterek; müşterek mülkiyet;

مُتَشَيِّع partizan, taraftar; hizipçi;

مُشْتَاع eş, ortak;

شِيك ç. -آت Fr.> çek; شِيك السِّيَاحَة seyahat çeki;

شِيكُولَاتَة çikolata SUR.;

[1] شَـالَ (شِـيل) *i* (*bşi*) taşımak, nakletmek; (*bşi*) kaldırmak;

شَيْلَة ç. -آت yük;

شِـيَالَة [yük] taşımacılık, ... maliye, nakliye; hammaliye, nakliye ücretleri;

شَيَّال ç. -ونَ, شَيَّالَة taşıyan; hammal;

شَيَّالَة pantalon vb. askısı;

شَيَّالَة= مَشَال ⇑;

[2] شَال alf.bkz;

شَامَ (شِيم) *i* (*bşi*) beklemek, yolunu gözlemek; (*bşi*) ummak;

شِيمَة ç. شِيَم yapı, mizaç, tabiat; huy;

شَامَة ç. شَام ben, leke;

مَشِيمَة ç. مَشَايِم, مَشِيم plasenta;

[1] شَانَ (شَيْن) *i* (شَيْن) (*b-e*, *bşe*) halel/ kusur getirmek ¶ شَانَ سُمْعَتَه *b-nin* itibarını zedelemek, adına leke sürmek: شَيَّنَ = شَانَ ;

شَيْن ⇑ mas; ayıp, kusur, leke;

شَائِن ayıp, kusur; itibar zedeleyici;

مُشَيِّن ⇑;

[2] شِين "ش" harfinin adı;

شَاي ALF.BKZ.;

شِيَاه , "شَاء" ın çoğulu, bkz. شوء ;

ص

ص sayfa” için kısaltma;

صُنْدُوق البَـــرِيد posta kutusu” için ص. ب. kısaltma;

صُؤاب [cin.is; tek.is ة] ç. صِئْبَان , صِئْبَات sirke, bit yumurtası;

صَابُورَة bkz. صبر;

صَابُون bkz. صبن;

صَـاج T.> sac [plaka]; sac [ekmek yapımında kullanılan] ¶ صَاج مُضَلَّع oluklu demir levha;

صَـاغ doğru, yerinde, kuralına uygun; orduda ve polis teşkilatında [binbaşı ile yüzbaşı arasında] bir rütbe MIS.; غِرْش صَاغ kuruş;

صَالَة ç. -آت İt.> hol, büyük oda;

صَالُون salon, kabul odası ¶ عَرَبَة الصَّالُونِ rahat koltuklarla döşenmiş vagon;

صَامُولَة bkz. صَمُولَة;

صَأى *a, i* (صَئْي) [kuş yavrusu] ötmek, ciklemek;

صَبَّ *u* (صَـبّ) (*bşi* في ...*e/ içine*) boşaltmak, dökmek; صَبَّ عليْه بَلاَء *b-i* sınamak, imtihana çekmek; ¶ صَبَّ الغَـارَة saldırı düzenlemek/ yapmak; صَبَّ *i* (صَبّ) (في *içine*) dökülmek, akmak; (على *b-nin*) başına gelmek, rastlamak; _(صَبَبْت) , _(صَبَابَة) (الى ...*i*) çok sevmek, özlemek; تَصَبَّبَ yüksekten dökülmek, (...*ile*) dolup taşmak; çözünmek, erimek; ¶ تَصَـبَّبَ عَرَقًا veya تَصَبَّبَ العَرَقُ من جَبِينِه veya تَصَبَّبَ وَجْهُهُ عَرَقًا sırılsıklam terlemek, çok terlemek; utanmak; انْصَبَّ dökülmek, (على veya الى *bş*) yapmaya/ olmaya çalışmak, gayret etmek; (على ...*e*) yönelmek;

صَبّ ⇑ mas; [metal] dökme; döküm; akış, dökülme, dışa dökülme; çok seven, özlemini çeken, aşık;

صَبَب ç. أَصْبَاب iniş; eğim, meyil;

صَبِيب dökülmüş, dökülen; kan; ter;

صَبَابَة aşk, kuvvetli sevgi, özlem;

صَبَابَة kalan, artan, artık;

مَصَبّ ç. -آت , مَصَابّ çıkış, dökülme, yeri; [nehir vb.] ağız; oluk, suyu dışarıya atan boru; huni;

مَصْبُوب kurşun [metal]; مَصْبُوبَات [çoğ.] dökümeşyalar, malzemeler

صَبَأ *a* (صُبُوء) [diş, tırnak] çıkmak, [bitki] bitmek;

صَبَأ *a* (الى ...*e*) dönmek; [kişi] dinini terkedip başka dine girmek;

صَابِئَة , -ونَ ç. صَابِئِي dinini terkedip başka dine giren; Sabi, Harran'da yerleşik, yıldızlara tapan bir topluluk;

صَبَح *a* (صَبْح) (*b-e*) sabahleyin gelmek; صَبُح *u* (صَبَاحَة) güzel, yakışıklı, hoş olmak; [yüz] parlak olmak, nurlu olmak; صَبَّح (*b-e*) sabahleyin gelmek; (*b-e*, veya على *b-e*) hayırlı

sabahlar dilemek; صَابَحَ : يُصَابِحُهُ وَ يُمَاسِيهِ *bşe* gece gündüz devam etmek, bir yerde bulunmak gitmek; *b-nin* yanından ayrılmamak; أَصْبَحَ sabahlamak; uyanmak; net, açık olmak veya netleşmek; sabah vaktinde olmak, vuku bulmak; (في ...*e*, *durumuna*) varmak, ulaşmak; [halde değişiklik] dönüşmek, olmak; olmak; ¶ أَصْبَحَ الصَّبَاحُ sabah oldu; تُصْبِحُ عَلَى خَيْرٍ iyi geceler!; يَفْعَلُهُ إِذَا أَصْبَحَ وَ إِذَا أَمْسَى daima/ hep/ gece gündüz bunu yapıyor; أَصْبَحَ الْحَقُّ gerçek ortaya/ gün yüzüne çıkmak; لَمْ يُصْبِحْ يَفْعَلُهُ [artık] böyle yapmaz oldu; لَمْ يُصْبِحْ لَهُ وُجُودٌ artık/ bundan böyle o yok; böyle bir şey söz konusu değil; اصْطَبَحَ [lamba] (*bşi*) aydınlatmak; (ب *bşi*) aydınlatmada kullanmak; اِسْتَصْبَحَ güne başlamak;

صُبْح ç. أَصْبَاح tan vakti; sabah;

صُبْحَة sabahın erken vakti; kahvaltı;

صَبَاح sabah; صَبَاحًا sabahleyin; ¶ صَبَاحَ مَسَاءَ gece gündüz, akşam sabah; صَبَاحَ الْيَوْمِ bu sabah; صَبَاحُكَ بِالْخَيْرِ ve صَبَاحَ الْخَيْرِ günaydın; ⇑ عَمَّ صَبَاحًا;

صَبَاحِيّ [na't] sabah..., sabah ile ilgili;

صُبَاح ve صُبْحَان müe. صُبْحَى güzel, yakışıklı, hoş;

صَبَاحَة güzellik;

صَبِيحَة sabah;

صُبُوح sabah yiyeceği, kahvaltılık; parlak, pırıl pırıl;

مِصْبَاح ç. مَصَابِيح lamba; ışık, nur, ziya; far; ¶ مِصْبَاح الإِضَاءَة ampul; مِصْبَاح كَشَّاف ışıldak, projektör; مِصْبَاح كَهْرَبَائِي lamba, ampul; مِصْبَاح كَهْرَبَائِي يَدَوِي el feneri;

اِصْبَاح sabah;

اِسْتِصْبَاح aydınlatma;

مُصْبِح sabah;

صَبْر *i* (صَبْر) sabırlı olmak, sabretmek; (على ...*e*) sabretmek, sukunetle karşılamak; (عن ...*den*) sakınmak, imtina etmek, geri durmak (ل ...*e*) dayanmak, dayanabilmek; صَبَّرَ (*b-den*) sabretmesini istemek; (*b-e*) sabrı tavsiye etmek; (*b-nin gönlünü*) avundurmak, (*içini*) rahatlatmak; (*bşi*) dayanıklı yapmak; (*bşi* örn. *yiyeceği*) konserve yapmak, muhafaza etmek [özl. FAS.] ¶ صَبَّرَ بَطْنَهُ atıştırmak MIS.; صَابَرَ (*b-ile*) sabırda yarışmak; iyi sabretmek; تَصَبَّرَ sabretmek, tahammül etmek; اِصْطَبَرَ = تَصَبَّرَ;

صَبْر ⇑ mas; sabır, tahammül, çıdam; sükunet, huzur, dinginlik; sebat, metanet; kendine hakim olma, kendini tutma; قَتَلَهُ صَبْرًا *b-i* bir yere hapsederek öldürmek; لَا صَبْرَ لِي tahammülüm/ sabrım kalmadı, artık dayanamıyorum.; قِلَّةُ الصَّبْرِ sabırsızlık; قَلِيلُ الصَّبْرِ sabırsız, aceleci; قَلَّ صَبْرُهُ sabrı tükenmek, لَمْ يَبْقَ فِي قَوْسِ صَبْرِي مَنْزَعٌ bende sabırdan eser kalmadı, sabrım tükendi;

صِبْر sarısabır, ödağacı BOT.;

صِبْرَة şiddetli soğuk;

صُبْرَة yığın, küme; صُبْرَةً bütün olarak, bütün halinde, toptan;

صَبَّار çok sabırlı, tahammülü fazla;

صُبَّار veya صُبَّار hint, frenk, firavun inciri [kaynanadili, kaynanayumruğu, mandadili, tahta yemişi] BOT. Opuntia ficus indica;

صُبَيْرَة ⇑;

صَبُور ç. صُبُر çok sabırlı;

صَبَّارَة ya da صَبَّارَة şiddetli soğuk;

تَصْبِير MIS. hafif yemek, atıştırma;

مُصَابَرَة sabretme, tahammül, dayanma;

اِصْطِبَار ⇑;

صَابِر sabırlı, dayanan, tahammül eden;

مُصَبَّرَات konserve yiyecekler;

صَابُورَة balast, safra [gemi];

صَبَّعَ *a* (صَبْع) (على veya ب ...*e*) parmakla işaret etmek, göstermek; (*tavuğu*) el ile [yumurtayı] yoklamak;

اِصْبَع ç. أَصَابِع parmak; uzunluk birimi, parmak [MIS. = 3.125 cm] ¶ اِصْبَع الأَحْمَر ruj; أَصَابِع السُّجُق bir çeşit sosis; بَصْمَة parmak izi; طَابِع الإِصْبَع ⇑; له إِصْبَع onun bu işte parmağı var; في هَذَا الأَمْر

صُبَّاع MIS. parmak;

أُصْبُوع ç. أَصَابِيع parmak;

مِصْبَع ızgara [şekil];

صَبَغَ *a* (صِبْغ, صَبْغ) (*bşi, elbiseyi kumaşı*) boyamak; (*bşe*, ...ب) ...havası, görüntüsü vermek, (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; ¶ صَبَغَه صِبْغَةً أُخْرَى *b-i* değiştirmek, değişik hale getirmek;

اِصْطَبَغَ boyanmak; vaftiz edilmek HRİ.;

صِبْغ ç. أَصْبَاغ boya; renk, boya maddesi; duvar boyası; makyaj boyası;

صِبْغَة boya, renk; renk, boya maddesi; ruh, mahlul ECZ.; açık renk, renk tonu; görüntü, hava, imaj; yapı, karakter; [duvarda] boya; vaftiz HRİ.; din; ¶ صِبْغَة الأَفْيُون afyon ruhu, tentürü; صِبْغَة اليُود tentürdiyot; صِبْغَة مَحَلِّيَّة yerel görünüm; أَخْرَجَه من صِبْغَتِه *b-i, bşi* değiştirmek, değişikliğe uğratmak;

صِبْغِيَات [çoğ.] kromozomlar;

أَصْبِغَة ç. صِبَاغ boya, renk; yemeğe çeşni veren şey [salça, sos, baharat];

صَبَّاغ boyacı;

صِبَاغَة boyacılık mesleği, sanatı;

مَصْبَغَة boyahane;

صَابِغ boyacı; vaftiz eden kişi HRİ.; يُوحَنَّا الصَّابِغ Yahya peygamber HRİ.;

مَصْبُوغ boyalı, renkli, boyanmış; (ب) ...havası/ özelliği taşıyan; (ب ...*den*) etkilenen; (ب *fikir vb. ile*) doldurulmuş HRİ.;

صَبَّنَ (*bşi*) sabunlamak, sabunla silmek; ⇒ صِين

صَابُون sabun ¶ حَجَر الصَّابُون sabuntaşı;

صَابُونَة [tek.is.] [bir] kalıp sabun;

صَابُونِي [na't] sabunlu, sabun gibi, sabun...;

صَبَّان sabuncu;

مَصْبَنَة sabunculuk;

صَبَأَ (صبو) *u* صَبْأ (صَبَاء, صِبًا, صُبُوّ, صَبْو) çocuk gibi olmak; صَبَا (صَبْوَة, صُبُوّ) (الى ...*e*) meyli, temayülü, eğilimi olmak; (الى ...*için*) çalışmak, gayret etmek, uğraşmak;

صَبِيَ *a* (صَبَاء, صِبًا) çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak; صَبَّى gençleştirmek; تَصَبَّى

çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak; genç-
leşmek canlılık gelmek; (*kadına*) kur yap-
mak; (*b-i*, *b-nin kalbini*) ayartmak, baştan
çıkarmak, cezbetmek; اِسْتَصْبَى ve تَصَابَى ço-
cuklaşmak, çocuk gibi davranmak;

صِبَا ç. اَصْبَاء, صَبَوَات saba rüzgarı;

صِبَا, صِبًى çocukluk; gençlik; meyil,
eğilim, temayül; özlem, iştiyak;

صِبَاء çocukluk; gençlik;

صَبْوَة gençlik duygusu; çocukça davra-
nışlar; çocukluk

صَبُوٌ ⇑; ⇑;

صَبُوَّة çocukluk; gençlik;

صَبِيّ ç. صِبْيَة, صِبْيَان, اَصْبِيَة [erkek] çocuk;
çırak, çömez;

صَبِيَّة ç. صَبَايَا [kız] çocuk;

صِبْيَانِيّ çocuk gibi, çocuksu; çocuklar için,
çocuklara mahsus/ ait;

صَابٍ toy, düşüncesiz;

صَحَّ *i* (صَحَاح, صِحَّة) sıhhatli, sağlıklı olmak;
[her şey] tamam, eksiksiz olmak; (عن ...*den*)
iyileşmek, kurtulmak, sıhhatine kavuşmak;
[yara] iyileşmek; doğru çıkmak; sabit olmak,
doğru olmak; [çözüm] kesinleşmek; kabule
şayan olmak; aslı olmak/ çıkmak, doğru ol-
mak; (على ...*için*) doğru/ yerinde/ uygun/
münasip olmak; (عن ...*den*) kaynaklanmak,
(عن ...*in*) neticesi olmak; (ل ...*için*) doğru
olmak; gerçekleşmek; (ل ...*için*) iyi olmak,
gitmek; (ل *b-nin payına*) düşmek, صَحَّ عَزْمُهُ
ya da ... صَحَّ عَزِيمَتُهُ عَلَى *bşe* azmetmiş olmak,
bşi kafasına takmış olmak, aklı fikri ...de
olmak; يَصِحُّ الإِعْتِمَاد عَلَيْه temel alınabilir,
kabul edilebilir; ... يَصِحُّ اَنْ يُقَال فيه onun
hakkında ...denilebilir, ...demek yanlış ol-
maz; صَحَّ في الأَذْهَان doğru gelmek, görün-
mek, makul olmak, gelmek; صَحَّحَ (*b-i*) iyi-
leştirmek, sıhhatine kavuşturmak; (*bşi*) dü-
zeltmek; (*metni*) tashih etmek; (*dökümanın*)
doğru, geçerli olduğunu ifade etmek, onayla-
mak; imzalatmak; تَصَحَّحَ düzeltilmek;
اِسْتَصَحَّ iyileşmek, sıhhatine kavuşmak; (عن
...*den*) kurtulmak, kendini toparlamak;

صِحَّة sağlık, sıhhat; sağlık bilgisi, doğru-
luk, geçerlilik, asla uygunluk; hukuken ge-
çerlilik, resmen kabul edilme; وِزَارَة الصِّحَّة
العُمُومِيَّة sağlık bakanlığı;

صِحِّيّ sıhhi, sağlığa uygun, sağlıkla ilgili;
¶ اَلْمَحْجَر الصِّحِّيّ karantina;

صَحِيح ç. صِحَاح, صِحَّاء, اَصِحَّة sağlığa
uygun, sıhhi; tam, eksiksiz; bütün, bölünme-
miş; doğru; gerçek; aslına uygun, inanılabi-
lir; geçerli; resmen, hukuken makbul; sahih,
yapısında illet harfi bulunmayan DİLB.; عَدَد
صَحِيح tamsayı MAT.; ... صَحِيح اَنه ...olduğu,
yaptığı doğru (dur.);

اَصَحّ daha sağlıklı, daha sıhhatli; daha
doğru ¶ اَوْ عَلَى الأَصَحّ doğrusunu söylemek
gerekirse, daha doğrusu;

اَصْحَاح [Kitabı Mukaddes'te] bölüm;

مَصَحّ ç. ـآت sanatoryum;

مُصَحَّة sanatoryum; sağlığa uygun şey;

MIS.; صَاحِب السَّعَادَة paşanın lakabı ESK.; صَاحِب السَّمَاحَة [müftüye hitaben] Sayın...; صَاحِب السُّمُوّ الْمَلَكِي Majesteleri!; اَصْحَاب الشَّأْن önemli/ nüfuzlu kişiler; ilgililer, ilgili kişiler; اصْحَاب الشُّبُهَات şüpheliler, zanlılar; صَاحِب الطَّابِع mühürdar TUN., ESK. صَاحِب الْعِزَّة 'Bey'in lakabı; صَاحِب الْعَظَمَة Majeste!, Haşmetmeap!; صَاحِب الْمَعَالِي kabine başkanının lakabı; صَاحِب الْعَمَل işveren, patron; صَاحِب الْفَضِيلَة alimlerin, şeyhlerin lakabı; صَاحِب الْفِكْرَة bir fikri ortaya atan, bir fikrin babası;;

ç. صَاحِبَة -آت, صَوَاحِب , صَوَاحِبَات [صَاحِب kelimesinin müe.] arkadaş vb. ⇑; صَاحِب الْعِصْمَة toplumda saygın yeri olan hanımların lakabı ≈ şerefli, saygıdeğer;

صُوَيْحِب küçük arkadaş;

مَصْحُوب (ب ...*ile beraber*); (ب ...*le*) ilişkisi olan; (ب ...*ile*) birlikte sunulan, verilen;

اَصْحَر müe. صَحْرَاء çöl gibi; çöl kumu renginde; metruk, ıssız, tenha;

ç. صَحَارَى , صَحَارٍ , صَحْرَوَات صَحْرَاء çöl;

صَحْرَوِي çöl, çorak; ¶ اَرَاضٍ صَحْرَوِيَّة çöl, çorak bölgeler;

ç. صَحَاجِير صَحَّارَة kutu, sandık;

صَحَّفَ ⇒ صحف (*kelimeyi*) yanlış okumak, yanlış harekelemek; (*haberi*, *raporu*) tahrif etmek, saptırmak; تَصَحَّفَ [kelime] yanlış harekelenmek, yanlış okunmak;

ç. صِحَاف صَحْفَة tabak;

صُحَيْفَة fincan tabağı, çay tabağı;

تَصْحِيح düzeltme; tashih;

مُصَحِّح tashih eden; imzalayan; ¶ اسفله aşağıda imzası olan;

صَحِبَ *a* (صَحَابَة, صُحْبَة) (*b-nin*) arkadaşı/ dostu/ refakatçisi/ yoldaşı olmak, (*b-ile*) arkadaşlık etmek; (*b-e*) refakat etmek; (*b-ile*) samimi olmak; صَاحَبَ = صَحِبَ; (*b-ile*) arkadaşlığını sürdürmek; اَصْحَبَ (*b-i*, *başka b-ile*, *bş ile*) birlikte, yanında göndermek; تَصَاحَبَ (مَعَ *b-ile*) arkadaşlık yapmak; اِصْطَحَبَ (*b-e*) eşlik etmek, refakat etmek; (*b-i*) yanına, refakatine almak; (..*i*) beraberine almak; اِسْتَصْحَبَ (*b-i*) yanına, beraberine, refakatine almak;

صُحْبَة arkadaşlık, dostluk; eşlik, refakat etme; sosyallik, sosyal ilişkide bulunma; eş dost; çiçek demeti MIS.; ... صُحْبَةَ ...ile beraber; ¶ صُحْبَةَ هَذَا [zarf vb.nin] bunun içinde; صُحْبَةَ فُلَان ...ile birlikte;

اَلصَّحَابَة Hz. Muhammed'i (sav.) gören, iman eden ve sohbetinde bulunanlar,

صَحَابِي ashaba ait; ashaptan ...; sahabi;

مُصَاحَبَة eşlik etme, maiyetinde bulunma, refakat etme;

اصطحاب ⇑;

ç. صَحَابَة, صَحْب, اَصْحَاب, صَاحِب صَاحِب arkadaş, dost; taraftar, izleyici; صُحْبَة, صُحْبَان [mud. kul.] ...sahibi; emanetçi; ¶ صَاحِب الأَمْرِ hükmeden, efendi; صَاحِب الْجَلَالَة Haşmetmeap!, Majesteleri!; صَاحِب الدَّوْلَة başbakanın lakabı; صَاحِب الدَّيْن kredi, borç veren; صَاحِب الرَّفْعَة başbakanın lakabı ESK.

صَحِيفَة ç. صُحُف , صَحَائف sayfa; [kitap vb.i için] yaprak; gazete; beşere, üstderi; yüzey; dış yüzey; ¶ صَحِيفَة البَيْضَاء şeref, onur, şeref payesi;

صُحُفِي [na't] basın...; [is.] (ç. ـون) muhabir, gazeteci; مُؤْتَمَر صُحُفِي basın toplantısı;

صِحَافَة gazetecilik [meslek]; basın;

صِحَافِي gazete ile ilgili; gazeteci, muhabir;

صِحَافِيَّة [kadın] muhabir, gazeteci;

مُصْحَف ç. مَصَاحف bölüm; kitap; mushaf [yine مُصْحَف شَرِيف];

تَصْحِيف yanlış harekeleme; kalem sürçmesi,; [dilbilgisi] hata[sı]; tahrif etme;

صَحَل boğuk, kısık ses;

صَحْن ç. صُحُون , أَصْحِنَة tabak; sahan; öğün; avlu, iç bahçe, hayat; yüzey, düzlem, satıh; disk; (ç.أَصْحِنَة) plak TUN.; ¶ صَحْن الدَّار avlu; صَحْن السَّجَايِر kül tablası; على صَحْنِ الخَدِّ yüzünde, yanağında;

مَصْحُون ezilmiş, kırılmış, parçalanmış;

صَحْنَاة sardalye, ateşbalığı ZOO. ;

صَحِيَ ve صَحِيَ a (صَحْو) ve صَحَا u (صَحْو) (صَحًا) [gün, gökyüzü] açık, bulutsuz olmak; _ (صُحُوّ, صَحْو) kendine gelmek, [bilincini tekrar kazanmak]; (من ...*den*) iyileşmek, şifa bulmak; (من *uykudan*) uyanmak; (الى ...*e karşı*) uyanık, tetikte olmak; صَحَّى (*b-i*) uyandırmak; أَصْحَى [gökyüzü, gün] açık, bulutsuz olmak; (*b-i*) uyandırmak;

صَحْو açıklık, bulutsuz olma [hava]; bilinç hali, şuur; açık, güneşlik, bulutsuz [hava];

صَحْوَة bilinç hali, şuurluluk; kendine gelme; uyanma;

صَاحٍ açık, bulutsuz, güneşli [hava]; (ç صُحَاة, ـون-) uyanık; uyanık, tetikte; bilincinde olan, şuurlu; kendinde [olan];

صَخِبَ *a* (صَخَب) bağırmak, çığlık atmak, haykırmak; (على *b-i*) azarlamak, paylamak; gürültü çıkarmak; اصْطَخَبَ hep birden bağrışmak, bağırıp çağırmak;

صَخَب ⇑ mas; haykırma çığlık; gürültü;

صَخِب bağıran, haykıran, çığlık atan, gürültü çıkaran;

صَخَّاب yaygaracı, velveleci; şirret;

اصْطِخَاب gürültü, yaygara, velvele;

صَاخِب gürültülü;

مُصْطَخَب gürültülü;

صَخْر [cin.is.; tek.is. ة] ç صُخُور , صُخُورَة , صَخَرَات kaya;

صَخْرَة [tek.is.] kaya ¶ قُبَّة الصَّخْرَة Taş Kub-be [Kudüs, Ömer Camii'nde];

صَخْرِي taşlı, taşlık, kayalık;

صَخِر ⇑;

صَدَّ *u* (صَد) (*b-i*, عن ...*den*) uzaklaştırmak, kaçırmak, yüz geri etmek, cesaretini kırmak; (*b-i* عن *isteğinden*) çaydırmak, vazgeçirmek; (*bşi*, örn. *saldırıyı*) savuşturmak, bertaraf etmek; (*b-i* عن ...*den*) alıkoymak, (*b-nin*, عن ...*yapmasını*) engellemek, mani olmak; (*b-e*) karşı koymak, mukavemet etmek; ¶ لَا يَصُدُّ النَّظَر göze hoş gelir, itici değildir; _ *u*, *i*

صَدَحَات [müzik] makam, nağme;

صَادِح şarkıcı;

مِصْدَاح mikrofon;

صَدَرَ *u, i* (صُدُوْر) (عن ya da عن ...*den*) dışarı çıkmak; (عن veya عن ...*den*) doğmak, kaynaklanmak, sadır olmak; [düzenleme, kanun] resmen ilan edilmek; [kitap] yayınlanmak, basılmak; [posta] yola çıkmak; (الى ...*e*) gitmek; meydana gelmek; صَدْر göğsünden rahatsız olmak ¶ صَدَرَ عن الجِدّ ciddi olarak işe koyulmak, girişmek; صَدَرَ عن إرَادَتِه kendi isteği ile oldu, yaptı, iradesi dahilinde oldu; صَدَّرَ (*bşi*) göndermek, yollamak; (*bşi*) ihraç etmek; (*kitabı*) yayınlamak; (*kitaba*) önsöz, mukaddime yazmak; (*kitaba*, ب ...*ile*) giriş yapmak; صَادَرَ (*bşi*) haczetmek; (*b-i*) zorlamak, sıkıştırmak; أَصْدَرَ (*bşi*) göndermek, yollamak; (*bşi*) ihraç etmek; [kurum, müessese] (*çek, pasaport* vb.i) vermek; (*bşi kitabı*) yayınlamak; (*resmi hükmü, yargıyı*) ilan etmek; (*görüş, düşünce* vb.i) açıklamak, ifade etmek; تَصَدَّرَ gönderilmek; (*gruba*) liderlik, başkanlık etmek; (*toplantıda*) önlerde bulunmak; (ل *b-e*) karşı çıkmak, mukavemet göstermek, (ل *b-nin önüne*) engel koymak; اِسْتَصْدَرَ (*bşi, hükmü*) açıklamak, ilan etmek, beyan etmek, duyurmak; (مَرْسُوْمًا *emir, kanun*) çıkarmak;

صَدْر ç. صُدُوْر göğüs, sine; ön, ön kısım, yüz; kısım, bölüm; birinci mısra; şef, başkan, reis, komutan; başlangıç; ilk zamanlar, önce-

(صُدُوْد, صَدّ) (عن ...*den*) yüz çevirmek, (عن ...*e*) sırtını dönmek; (عن ..*den*) uzak durmak; صَدَّدَ cerahat toplamak; أَصَدَّ ⇑; تَصَدَّدَ ⇑; (ل *b-e*) yönelmek, (ل *b-ile*) ilgilenmek;

صَدّ uzaklaştırma; durdurma; kabul etmeme, reddetme; engelleme, mani olma; direnme, mukavemet gösterme;

صَدَد yaklaşıklık, yakınlık; niyet, gaye, hedef, amaç; ilgi, ilişki, bağlantı; konu [tartışmanın]; . . . صَدَدِ [mud. kul.] ...in civarında, ...in yakında, ...in çevresinde [karşısında önünde]; ¶ . . . صَدَدِ (بِ) على ve في صَدَدِ . . . ...ile ilgili olarak, hakkında; هَذَا الصَّدَدِ bununla ilgili olarak, bu bağlamda, konu ile ilgili olarak; هو بِصَدَدِ أمرٍ şu anda bir işle meşgul, ilgileniyor olmak; نَرْجِعُ الى مَا نَحْنُ بِصَدَدِه kaldığımız yere dönelim; [asıl tartıştığımız] konuya dönelim;

صَدِيد irin, cerahat;

صَدِيدِي [na't] irin ile ilgili, cerahatli;

صَدِئَ *a* (صَدَأ) ve صَدُؤَ *u* (صَدَاءَة) paslı olmak ya da paslanmak; oksitlenmek; أَصْدَأَ ⇑; (*bşi*) paslandırmak, paslanmasına sebep olmak;

صَدَأ pas; oksitlenme; pas hastalığı [bitkilerde];

صَدَاءَة paslılık, paslanma;

صَدِيء paslı, paslanmış; kirli, adi, şerefsiz;

مُصْدَأ paslı, paslanmış;

صَدَحَ *a* (صُدَاح, صَدْح) terennüm etmek, nağme ile söylemek; (*şarkı* vb.) söylemek;

leri ¶ صَدْرُ الدَّار evin reisi, evin direği; صَدْر رَحْب cömertlik, eliaçıklık; açık fikirlilik; samimiyet, açık kalplilik; صَدْرُ الإسْلام İslam'ın ilk devirleri; صَدْرُ الْمَكَانُ bir odanın , yerin önde bulunan kısmı; صَدْرُ النَّهَارِ günün erken vakitleri; أَبُو صَدْر Algerdan, Kızılgerdan, Narbülbülü ZOO. Erithacus rubecula; بَنَات الصَّدْر [çoğ.] üzüntüler, tasalar, kaygılar; بَاب الصَّدْرِ ön kapı; ذَات الصَّدْر göğüs hastalığı; içte saklanılan düşünceler, gizli niyet; رَحْب الصَّدْر cömert, eliaçık; açık fikirli, liberal; içi/ gönlü rahat; رَحِيب الصَّدْر ⇑; ضَيِّق الصَّدْر (ب ...*e*) kızgın, canı sıkılmış; üzgün, sıkıntılı; مُنْقَبِض الصَّدْر meyus, yılgın, boynu bükük; kederli, mahzun; مَكَانَة الصَّدْر öncelik صَدْر من الزَّمَان ; رَحْب الصَّدْر, وَاسِع الصَّدْر [kısa] bir süre; سَخَّمَ في الصَّدْرِ ön tarafta; بِصَدْرِهِ *b-i* kızdırmak; انْشَرَحَ صَدْرُهُ rahatlamak, sıkıntıları dağılmak;

صَدْرِي [na't] göğüs ile ilgili ¶ نَزْلَة صَدْرِيَّة bronşit hastalığı;

صُدْرَة yelek; kadın iç gömleği; kaşkorse;

صُدَيْرِي ve صُدَيْرِيَّة ç. -آت ⇑; ⇑;

صَدَارَة ⇑; ⇑;

صَدَارَة öncelik; başkanlık; üstünlük; sadaret FAS.;

صُدُور çıkma, yayınlanma [kitap]; [kanun] çıkarma, koyma;

مَصْدَر ç. مَصَادِر başlangıç noktası; kaynak, orijin MEC.; mastar DİLB.;

تَصْدِير gönderme, yollama; ihracat; mukaddime, önsöz; verme [pasaport vb.];

مُصَادَرَة haciz, müsadere;

اِصْدَار ihraç etme; ihracat; yayınlama yayın; verme [pasaport, belge vb.] | مَصْرِف الإصْدَار emisyon bankası;

اِسْتِصْدَار [pasaport, belge vb.] verme;

صَادِر çıkan, doğan, kaynaklanan; yayınlanan; ihraç malı; ürün, hasılat, mahsül, rekolte; صَادِرَات ihraç malları;

مَصْدُور göğüs hastalığı bulunan;

مُصَدِّر ihracatçı, ihracat işi yapan

صَدَعَ *a* (صَدْع) (*bşi*) yarmak; (*bir nesneyi*) çatlatmak; (*zorlukları, güçlükleri*) aşmak, yenmek, atlatmak; صَدَعَ بالحَقِّ ¶ gerçeği bütün çıplaklığı ile söylemek, açıklamak; صُدِعَ بِأَمْرِ bir emri yerine getirmek; صُدِعَ [edil.] başı ağrımak; صَدَّعَ (*b-nin*) başını ağrıtmak; (خَطْرَهُ *b-i*) rahatsız etmek, sıkıntı vermek; صُدِّعَ [edil.] başı ağrımak; تَصَدَّعَ yarılmak, çatlamak; parçalanmak; titremek; (عن ...*den*) [parçalanarak] ayrılmak, kopmak; اِنْصَدَعَ yarılmak; ayrılmak; kabaca sözü kesilmek; [şafak] sökmek, atmak [gün] ağarmak;

صَدْع ç. صُدُوع yarık, çatlak, rahne;

صُدَاع başağrısı;

مَصْدُوع yarılmış, çatlamış, çatlak;

صُدْغ ç. أَصْدَاغ şakak; zülüf, saç lülesi [yine قُصَّة الصُّدْغ];

صُدْغِي [na't] şakak ile ilgili, şakak ...;

صَدَفَ *u, i* (صُدُوف, صَدْف) (عن ...*den*) uzaklaşmak, kaçınmak, sakınmak; صَدَفَ *i* (صَدْف)

(*b-i*, عن *...den*) uzaklaştırmak, uzak tutmak, vaz geçirmak; rasgele vuku bulmak, meydana gelmek; صَادَفَ (*...ile*) karşılaşmak, (*...e*) rastlamak; (*b-i*, *bşi*) bulmak; (*bş ile*) aynı vakitte olmak; aynı zamana rastlamak; (*belli bir tarihe*) rastlamak, tesadüf etmek, denk gelmek, (*belli bir tarihte*) olmak; (... أَنَّ *...olduğu zamana*) rastlamak, denk gelmek صَادَفَ uygun bulmak; صَادَفَ الإِسْتِحْسَانَ ¶ مَحَلَّهُ elverişli/ uygun/ münasip olmak/ gelmek; تَصَدَّفَ (عن *...den*) kaçınmak, sakınmak; تَصَادَفَ rastgelmek, tesadüf etmek,

صَدَف [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَصْدَاف sedef; ¶ صَدَفَةُ الأُذُن kulak kepçesi;

صَدَفِي [na't] sedef, sedefden, sedef...; sedefli, sedef işi; مَرَضُ الصَّدَفِيَّة sedef hastalığı;

صُدْفَة ç. صُدَف tesadüf, rastgele olma, gelişigüzellik; صُدْفَةً tesadüfen; ¶ بِالصُّدْفَة ya da بِطَرِيقِ الصُّدْفَةِ tesadüfen, kazara; rastgele, gelişigüzel;

مُصَادَفَة ç. ـآت karşılaşma; şansa, rastgele olma; مُصَادَفَةً tesadüfen, kazara;

مُصَادِف (ل ...*e*, *tarihine*) rastlayan, denk gelen, musadif, (ل ...*de*) vuku bulan, meydana gelen;

صَدَقَ *u* (صِدْق, صَدْق) gerçeği söylemek, (*b-e*, عن *hakkında*) gerçeği, doğruyu söylemek; doğru, gerçek olmak, aslı çıkmak; hak, hakikat olmak; (على *b-e*, *bşe*) tam uymak, صَدَقَ وَعْدَهُ (على *bşi*) doğrulamak; (في *sözünü; vaadini* وَعْدِهِ) tutmak, yerine getirmek; صَدَقَهُ النَّصِيحَةَ *b-e* samimi, iyi niyetle öğüt vermek; صَدَقَهُ الحُبَّ *b-i* gerçekten, hakikaten sevmek; صَدَّقَ (*b-i*, *bşi*) doğrulamak, doğru kabul etmek, inanmak; (ب ...*e*) iman etmek, inanmak; (على *bşe*) razı olmak, muvafakat göstermek, (على *bşi*) kabul etmek, tasdik etmek, onamak, onaylamak; ¶ لا يُصَدَّق inanılmaz, kabul edilemez, gerçek dışı; صَدِّقْ أَوْ كَذِّبْ ister inan, ister inanma!; صَادَقَ (*b-e*) arkadaşça, davranmak; (*b-ile*) arkadaşlık yapmak; arkadaşlığını sürdürmek; (على *bşe*) rıza, muvafakat göstermek, (على *bşi*) tasdik etmek, onamak, onaylamak; (على *bşi*) kanunen geçerli saymak, aslına uygun olduğunu kabul etmek; أَصْدَقَ (هَا *kadına*), mihir tayin etmek ya da vermek; (على *b-e*) sadaka vermek, tasaddukta bulunmak; (على *b-e*, ب *bşi*) sadaka/ yardım olarak vermek;

صِدْق doğruluk; samimiyet, içtenlik; hakikat, gerçek; صِدْقًا gerçekten, hakikaten;

صَدَقَة ç. ـآت sadaka; ¶ صَدَقَةُ الفِطْر fitre İSL.HUK.;

صِدَاق ç. صُدُق , أَصْدِقَة mihir; (ç. أَصْدِقَة) evlilik akdi TUN.;

صَدَاقَة ç. ـآت arkadaşlık;

صَدِيق ç. أَصْدِقَاء , صُدَقَاء , صُدُقَان arkadaş;

صَدُوق dürüst, doğru, samimi, içten;

صِدِّيق çok dürüst;

الصِّدِّيق Hz. Ebu Bekir'in (ra) lakabı;

أَصْدَق daha doğru , daha dürüst; ¶ أَصْدَق

بُرْهَان عَلى... (...*in*) en iyi delili, ispatı; önemli, geçerli; اصْدَق صدِيق en iyi, candan arkadaş, can yoldaşı; dost;

مِصْدَاق onaylama, onama, tasdik; denektaşı, mihenktaşı;

تَصْدِيق (ب...*e*) iman, inanç;(على ...*e*) rıza, onay, tasdik, muvafakat; ¶ سُرْعَة التَّصْدِيق safdillik, herşeye inanma; سَرِيع التَّصْدِيق saf, safdil, herşeye inanan;

مُصَادَقَة (على ...*e*) muvafakat, rıza, kabul, hemfikirlik; (على *bşi*) onaylama, tasdikleme; (على *bşi*, *belgeyi*) onama, kanunen tasdik;

تَصَادُق (على *belgeyi*) onay, tasdik;

صَادِق doğru, gerçek, hakiki, içten, samimi; güvenilir, emin, muteber; hak;

مُصَدَّقَة belge, vesika;

مُصَدَّق inanılabilir, muteber, ¶ غَيْر مُصَدَّق inanılmaz, kabul edilemez; مُصَدَّق عليه رَسْمِيًّا resmi olarak onaylanmış;

صَيْدَلِي ALF.BKZ.

صَدَم *i* (صَدْم) (*b-e*, *bşe*), vurmak, çarpmak; (*bş ile*) çarpışmak, tokuşmak, (ب *bşe*) bindirmek; (ب ...*e*) [araba vb.] vurmak, çarpmak; صَادَم (*b-e*, *bşe*) vurmak, çarpmak; (*b-e*, *bşe karşı*) direnmek, mukavemet göstermek; çarpışmak, tokuşmak; صُودِم (ب *bşden*) mütees-sir olmak, etkilenmek, (ب ...*den dolayı*) sarsılmak; تَصَادَم [trenler, arabalar, ordular vb.] çarpışmak; [farklı görüşler, düşünceler] çekişmek; اصْطَدَم (ب ya da مَعَ ...*ile*) çarpışmak, vuruşmak; (ب *bşe*) çarpmak, vurmak; (ب *bşe*. örn. *yanlışlara*) itiraz etmek, karşı çıkmak; (ب...*ile*) karşılaşmak, yüz yüze gelmek «اصْطَدَمَ الطَّالِب بِصُعُوبَات في دِرَاسَتِه öğrenci tahsilinde zorluklar ile karşılaştı»; = تَصَادَم;

صَدْمَة ç. صَدَمَات vurma, itme, çarpma, darbe, sadme; sarsma, sarsıntı; zorluk, engel;

صِدَام çarpışma, vuruşma; çökme; göçme; ¶ صِدَام وِجْدَانِي zihinsel çöküntü;

مُصَادَمَة ç. -آت- çarpışma, vuruşma;

تَصَادُم çarpışma, vuruşma; şok, sarsıntı; ¶ طَاسَة التَّصَادُم tampon [demiryolu];

تَصَادَم = اصْتِدَام;

صَدِي *a* (صَدًى) çok, aşırı derecede susamak;

اَصْدَى yansımak, aksetmek; yankılanmak, eko yapmak; تَصَدَّى (ل veya الى ...*ile*) meşgul olmak, ilgilenmek, (ل veya الى ...*e*) başlamak, girişmek; (ل *b-e*) karşı olmak/ çıkmak, engel teşkil etmek, (ل *b-nin*) yolunda durmak;

اَصْدَاء ç. صَدًا , صَدَى yankı, aksiseda, eko;

تَصْدِيَة el çırpma, alkışlama;

صَرَّ *i* (صَرِير, صَرّ) [cırcır böceği] kesik kesik ötmek, cır cır etmek; [kapı, diş] gıcırdamak; cızırdamak; (*bşi*) bağlamak; (*parayı*, في ...*e*) koymak; (*kulaklarını* veya ب *kulaklarını*) dikmek; اَصَرَّ (على ..*de*) ısrar etmek, diretmek; (على ...*e*/*yapmaya*) karar vermek, ...kararına varmak; (*kulaklarını* veya ب *kulaklarını*) dikmek;

صُرَّة ç. صُرَر [para] kese(si), çanta(sı); demet; صُرَّة الحَرَمَيْن veya الصُّرَّة Mekke ve Medi-

nat; izin, ruhsat, lisans;

صَرَخ *u* (صَرِيخ, صُرَاخ) bağırmak, haykırmak, çığlık atmak; yardım istemek için bağırmak; (ب *b-e*) seslenmek; (على *b-e*) bağırmak, (في ya da في وَجْهِه *b-e*, *b-nin yüzüne*) bağırmak, bağırıp çağırmak, ¶ صَرَخَ صَرْخَةً çığlık atmak; اِسْتَصْرَخ (*b-i*) yardıma çağırmak, (...*e*)yardım için bağırmak;

صَرْخَة ç. آت- çığlık, bağırma, haykırma; yardım için bağırma;

صُرَاخ çığlık, yardım isteme sesi, imdat sesi;

صَرِيخ ⇑; ¶ عَبْد صَرِيخُه اَمَة = bozacının şahidi şıracı;

صَرَّاخ bağıran, çığlık atan; tavus kuşu zoo.;

صَارُوخ ç. صَوَارِيخ füze, roket; ¶ صَارُوخ عَابِر القَارَّات kıtalar arası balistik füze;

قُنْبُلَة صَارُوخِيَّة güdümlü füze, roket;

صَارِخ parlak, göz alıcı [renk, ışık]; göze batan; gürültülü, yüksek sesli olan; bağıran, seslenen;

صرد şiddetli soğuk;

صُرَّاد yağmursuz bulut, sirus, saçak bulut; ⇑صُرَيِّد;

صَرْصَر kesik kesik, tiz bir sesle ötmek;

رِيح صَرْصَر sert, şiddetli rüzgar;

صُرْصُر ç. صَرَاصِر bir hamamböceği türü zoo. Blatta segyptiaca; cırcır böceği zoo.;

صَرَاصُور ç. صَرَاصِر cırcır böceği; sur. hamamböceği zoo.;

ne'ye dağıtılmak üzere İslam ülkelerinin gönderdiği yardımlar; اَمِير الصُّرَّة "الصُّرَّة"nın ⇑ teslimininden sorumlu kişi; صُرَّة النُّقُود para kesesi;

صَرِير cır cır sesi [cırcır böceği için]; cızırtı

صَرَّار ya da صَرَّار اللَّيْلِ cır cır böceği zoo;

صُرَيْرَة kese içindeki paralar;

اِصْرَار (على ...*de*) ısrar, diretme; ¶ سَبْق الإِصْرَار kasıt, tasarlama, teammüt huk.

مُصِرّ ısrar eden, direten; azimli, kararlı;

الصُّرْب Sırbistan; Sırp(lar);

صُرْبِي Sırp; [na't] Sırp...;

صَرُحَ *u* (صُرُوحَة, صَرَاحَة) saf, arı, katışıksız olmak;

صَرَّحَ *a* (صَرْح) (*bşi*) açıklamak, netliğe kavuşturmak; صَرَّحَ (*bşi*) açıklamak, (*bşe*) açıklık, netlik getirmek, izah etmek; (ب *bşi*) ilan, beyan etmek; (ب ya da عن ...*hakkında*) açık/samimi olarak konuşmak, (عن ,ب *bşi*) bildirmek, duyurmak; (ل *b-e*, ب *için*) izin, vermek, ruhsat vermek; صَارَحَ açıkça, samimi olarak konuşmak; (ب *hakkında*); (*b-e*, اَنَّ ...*dığını*) beyan etmek, ...açıklamasında bulunmak;

صَارَحَ (*bşi*) açıklamak, izah etmek; تَصَارَحَ açıklığa kavuşmak, açığa çıkmak; اِنْصَرَحَ açıklığa kavuşmak, açığa kavuşmak;

صَرْح ç. صُرُوح köşk, saray; yüksek bina;

صُرَاح saf, arı, katışıksız; açık, belli, net;

صَرِيح ç. صَرَائِح, صُرَحَاء ⇑; ⇑; samimi, içten; açık kalpli;

اَصْرَح daha saf, arı; daha samimi, içten;

تَصْرِيح ç. تَصَارِيح beyan, açıklama, beya-

صِرْصَار cırcır böceği ZOO.;

صِرَاط yol;

صَرَعَ *a* (مَصْرَع, صَرْع) (*b-i*) yere vurmak/ çalmak/ atmak; صُرِع saralı olmak; delirmek, çıldırmak; صَارَعَ (*b-ile*) güreşmek, dövüşmek [yine spor olarak]; تَصَارَعَ birbiri ile güreşmek; اِنْصَرَع delirmek, çıldırmak; =تصارع اِصْطَرَع;

صَرْع sara, yilbik, tutarık, tutarak;

صُرْع dizgin;

صَرِيع ç. صَرْعَى yere atılmış, vurulmuş, çarpılmış; saralı; deli, çılgın; [mud.kul.] ...e yenik, mağlup düşen; ...kurbanı ¶ سَقَطَ صَرِيعًا [kavgada] öldürülmek; صَرِيع الشَّرَاب içki müptelası, tutkunu; صَرِيع الكَرَى uykusuzluğa dayanamayan;

مَصْرَع ç. مَصَارِع dövüş yeri, mekanı; çürüme, yok olma, ölüm; ölümcül kaza; hayati organ;

مِصْرَاع ç. مَصَارِيع kapı kanadı; mısra, dize صَفَائِح الْمِصْرَاع ¶ kapı aynalık tahtası «البَاب مَفْتُوح على مِصْرَاعَيه kapının her iki kanadı da açıktır veya kapı ardına kadar açık»;

صِرَاع güreş, güreş karşılaşması; dövüş; ⇑; ⇑; مُصَارَعَة

اِصْطِرَاع dövüş, kavga, mücadele, çekişme;

مَصْرُوع yere çalınmış, vurulmuş; saralı; deli, çılgın;

مُصَارِع güreşen; güreşçi; kavgacı;

صَرَفَ *i* (صَرْف) (*b-i*, *bşi*, عَن ...*den*) uzaklaştırmak; (*b-nin*) dikkatini (عن ...*den*) ayırmak, başka bir şeye çekmek; (*bşi*, örn. *bakışlarını*, *dikkatini*, الى ...*e*) çevirmek, çekmek; (*b-e*) yol vermek, (*b-i*) gitmeye bırakmak, göndermek; (*parayı* على ...*e*, ...*de*) harcamak, sarfetmek; (على *bş için*) ödeme yapmak; (*parayı*, ل ...*e*) harcamak; (*bşi* örn. *biletleri*, *izini*) [resmen] çıkarmak, vermek; (*zamanını*, *gayretini*, ل, الى, في ...*e*) vermek, harcamak, sarfetmek; (*vakti*, *zamanı* في ...*de*, ...*ile*, ...*yaparak*) geçirmek; (*parayı*) küçük birimlere çevirmek, bozmak; (*kelimenin*) çekimini yapmak DİLB.; ¶ صَرَفَ النَّظَرَ عن... bakışlarını, yüzünü ...den çevirmek, dikkatini ...den ayırmak; _i (صَرِيف) gıcırdamak; صَرَّفَ (*suyu*) dışarı akıtmak, akaçlamak; (*araziyi*) kurutmak; (*işi*) tasfiye etmek, kapatmak, likide etmek; (*para*) bozdurmak; (*malı*) pazara, piyasaya sürmek, dağıtımını yapmak; *bşi* devri daim ettirmek, sirkülasyonunu sağlamak; (*b-i*, في ...*de*) serbest bırakmak; (*kelimenin*) tasrifini yapmak, (*fiilin*) çekimini yapmak; تَصَرَّفَ bağımsız/ hür/ serbest davranmak, hareket etmek; (في ...*de*) idare/ tasarruf hakkına sahip olmak; (في *bşde*) serbest davranmak; çekilmek, çekimi yapılmak DİLB.; ¶ تَصَرَّفَ تَصَرُّفًا كَيْفِيَّةً في... ...de rastgele, gelişi güzel, keyfi davranmak; اِنْصَرَفَ (عن ...*den*) yüzünü çevirmek; (عن *b-i*, *bşi*) terketmek, bırakmak, (عن ...*den*) vazgeçmek, elini çekmek; [birikmiş su] akı-

kanalı; banka; vezne, [bankada];

تَصْرِيف [suyunu] alma, akaçlama, süzme; satış, dağıtım, piyasaya verme, sürme; değiştirme; çekim, tasrif DİLB. ¶ تَصَارِيف الدَّهْر kaderin cilveleri; تَصْرِيف الشُّؤُون iş(lerin) yönetimi/ idaresi;

تَصَرُّف ç. -آت (في ...*de*) tasaruf hakkı, serbest davranma; intifa, yararlanma hakkı HUK.; yönetim, idare; davranış, tavır, hareket; çıkış [pompa vb.nin sıvı çıkış kapasitesi ile ilgili]; [çoğ.] تَصَرُّفَات düzenlemeler, kurallar, uygulamalar; مُطْلَق التَّصَرُّف sınırsız tasarruf hakkı olan, istediği şekilde davranabilen; بِتَصَرُّفٍ serbest olarak; تَحْتَ تَصَرُّفه *b-nin* emri altın-da; وَضَعَ شَيْءٍ تَحْتَ تَصَرُّفِه *bşi* emri, kontrolü altına almak; تَصَرُّفَات الزَّمَن kaderin cilveleri;

اِنْصِرَاف ⇑⇑ mas.;

مَصْرُوف (الى *bşe*) ayrılan, hasredilen, giden, masraf, harcama; -آت, مَصَارِيف [çoğ.] masraflar, harcamalar, giderler; ¶ مَصْرُوف البَرِيد ve مَصَارِيف البَرِيد posta(lama) giderleri; خَالِص المَصَارِيف cep harçlığı; مَصْرُوف الجَيْبِ posta(lama) giderinden muaf; وَفَى المَصَارِيف giderleri karşılamak, masrafları, harcamaları ödemek; مَصْرُوف من الخِدْمَة işten çıkarılmış, uzaklaştırılmış;

مُتَصَرِّف Arap ülkelerindeki Türk yönetici ESK.;

مُتَصَرِّفِيَّة otorite, yetki;

مُتَمَكِّن tam çekimi olan DİLB.; اَلْمُنْصَرِف

tılmak, akaçlanmak, boşaltılmak; (الى ...*e*) yönelmek; (الى *bir faaliyete*, *bş yapmaya*) başlamak, yönelmek; kendini (الى *bşe*) vermek, hasretmek; [para] harcanmak, sarf edilmek; [resmi olarak] verilmek, çıkarılmak [bilet vb.]; [kelime] tenvin ve kesra kabul etmek DİLB. ¶ اِنْصَرَفَ الى نَفْسه içine kapanmak; اِنْصَرَفَ يَفْعَلُ *bş* yapmaya başlamak;

صَرْف uzaklaştırma, yüz çevirme; harcama; [zaman, çaba vb.] harcama, sarfetme; [resmi olarak] çıkarma verme [bilet vb.]; masraf, harcama para; döviz bozma; mübadeleli alış veriş İSL.HUK.; süzülme, çekilme , drenaj; çekim DİLB.; (ç. صُرُوف) felaketler, afetler [ve صُرُوف الدَّهْر]; ¶ مَحَطَّة الصَّرْف elektrik şebekesi, ELK.; su dağıtım merkezi; سِعْر الصَّرْف dö-viz kuru; عِلْم الصَّرْف şekil-bilgisi, morfoloji; مَمْنُوع من الصَّرْف çekimsiz DİLB.; بِصَرْفِ النَّظَرِ عن... ...i göz önüne almaksızın, aldırmadan, dikkat etmeksizin;

صِرْف saf, arı, katkısız;

صِرْفِيَّات ödemeler, masraflar;

صَرِيف gıcırdayan;

صَرَّاف döviz bozan; veznedar, kasa memuru; maaş katibi, banker;

صَرَّافَة [kadın] veznedar; ¶ صَرَّافَة التَّذَاكِر bilet satan memure;

صَيْرَف ç. صَيَارِف döviz bozan; veznedar;

صَيْرَفِي ç. صَيَارِفَة , ⇑; ⇑;

صَرِيفَة ç. صَرَائِف hasır kulübe;

مَصْرِف ç. مَصَارِف drenaj, akaç, lağım

harcanan para, gider, masraflar;

لا مُنْصَرَفَ ¶ مُنْصَرَف ayrılma, uzaklaşma عنه zaruri, zorunlu, çok gerekli; مُنْصَرَفُهُم ayrıldıklarında, gittikleri zaman; في مُنْصَرَف النَّهَار gün bitiminde;

صَرُمَ[1] *u* (صَرَامَة) keskin olmak; katı, sert, tavizsiz olmak; صرم *i* (صُرْم, صَرْم) (*bşi*) kesip koparmak, kırpmak, budamak; (*b-i*) terketmek, (*b-i*) bırakmak, (*b-den*) ayrılmak; صرّم (*bşi*) kesmek, kırpmak, budamak; تصرّم azalmak, küçülmek; [zaman vb.] geçmek, akmak, hızla geçmek; انْصَرَمَ [zaman vb.] geçmek, geçip gitmek;

صَرْم ayrılma, uzaklaşma;

صِرْمَة ç. صِرَم deve sürüsü;

صَرَامَة keskinlik; katılık, tavizsizlik;

صَرِيمَة gem;

مُصَارَمَة yabancılaşma, husumet, bozuşma; soğukluk;

صَارِم keskin; seri, katı, tavizsiz,

مُنْصَرِم geçip giden, geçmiş olan [zaman];

صُرْم bkz. سُرْم;

صُرْمَة ç. صُرُم MIS. ayakkabı;

صُرْمَايَة ç. -اَت, صَرَامِي SUR. sarı ya da kırmızı deri ayakkabı; ayakkabı;

مصارين bkz. مصر;

صَارٍ ve. صَارِيَة.. ç صَوَارٍ direk; صَارِي العَلَم ¶ bayrak direği;

مَصْطَبَة ç. مَصَاطِب seki;

مَصْطُول ahmak, budala;

صَعُبَ *u* (صُعُوبَة) (على ...*e*) zor, ağır gelmek; (على ...*için*) sıkıcı gelmek, hoş olmamak;

صَعَّبَ (ل *b-e*, *bşi*) zorlaştırmak; تصعّب zorlaşmak; (*bşi*) zor hale getirmek; تصاعب her şeyi beğenmemek, müşkülpesent olmak; استصعب (*bşi*) zor bulmak, saymak;

صَعْب ç. صِعَاب zor; [çoğ.] zorluklar, güçlükler ¶ صَعْب الإحْتِمَال tahamül edilmez, dayanılmaz, katlanılmaz; صَعْب الرَّأْس müşkülpesent; inatçı, dikkafalı;

صُعُوبَة zorluk, güçlük ¶ صُعُوبَة الرَّأْسِ inatçılık, dikkafalılık;

مَصَاعِب zorluklar, güçlükler;

صَعْتَر yabani keklik BOT. Thymus serpyllum;

صَعَدَ *a* (صُعُود) yüksek olmak, yükselmek; yukarı çıkmak; (*bşe*) çıkmak, tırmanmak; [uçak] kalkmak; صعد به الى ... *b-i*, ...e çıkarmak;

صَعَّدَ yukarı çıkmak, tırmanmak; ırmağın yukarısına doğru gitmek; Mısır'ın kuzey bölgelerine gitmek MIS.; (*b-i*) yukarı göndermek; (*bşi*) yükseltmek, yukarı çıkarmak; (*inilti, ah* vb.i) çıkartma [inleme]; (*bşi*) buharlaştırmak, buhar haline getirmek; (*bşi*) süblimleştirmek KİM. ¶ صَعَّدَ الزَّفَرَات derin derin nefes almak; أصعد (*b-i*) ilerletmek ya da yükseltmek; (الى *yüksek araziye*) çıkmak; nehrin yukarısına doğru gitmek; تصعّد buharlaşmak; تصاعد yükselmek, yukarı çıkmak;

صُعْد yüksek olma, yükseklik;

صَعَدَات ç. صَعْدَة yokuş; meyil, eğim;

صُعُود yükselme, yukarı çıkma; havalanma, kalkış [uçak]; yokuş, bayır; (الى ...e

صَوَاعِق ç. صَاعِقَة yıldırım;

مَصْعُوق yıldırım çarpmış; şaşkın, hayretler içinde kalmış; harap;

صَعْلَكَة avarelik; muhtaçlık, fakirlik;

صُعْلُوك ç. صَعَالِك çok yoksul, fakir muhtaç; dilenci; aylak, avare;

صَغُرَ *a* (صِغَر) ve صَغِرَ *u* (صَغَارَة, صِغَر) küçük/ ufak olmak, küçülmek, ufalmak; azalmak; genç olmak; صَغَرَ *u* (صَغْر) (*b-den*, ب ...*kadar*) küçük/ genç olmak ¶ مَا صَغَرَنِي الاَّ بِسَنَة o benden sadece bir sene küçüktür. [daha gençtir.]; صَغَّرَ (*bşi*) küçülmek azaltmak; (*b-i*, *bşi*) küçük/ hakir/ aşağı/ basit görmek; (*ismi*) küçültme ismi veznine sokmak; تَصَاغَرَ kendini küçük/ aciz/ zavallı göstermek; اِسْتَصْغَرَ (*b-i*, *bşi*) küçük bulmak/ addetmek, (*b-e*, *bşe*) değerinden aşağı değer vermek; ¶ اِسْتَصْغَرَ نَفْسَه aşağılık duygusuna, kompleksine kapılmak, kendini küçük görmek;

صِغَر küçüklük, ufak olma; önemsizlik; gençlik, gençlik zamanı [yine صِغَر السِّن]

صِغْرَة : هُوَ صِغْرَةَ اَبَوَيْه anne babasının en ufak çocuğudur;

صَغِير ç. صُغَرَاء , صِغَار ufak, küçük; önemsiz; minicik, ufacık; genç; ¶ صَغِير السِّنّ genç, yaşı ufak; صَغِير النَّفْس mütevazi, alçak gönüllü; صِغَار الْمُوَظَّفِين küçük memurlar; الصَّغِير Şevval ayının 1. günü; و كُلّ صَغِيرَة وَ كَبِيرَة küçük büyük herşey, bütün detaylar;

صَغِيرَة ç. صَغَائِر küçük günah İSL.HUK.; صَغَائِر [çoğ.] önemsiz, küçük hata, yanlış;

doğru) ilerleme

صَعُود dik yokuş;

صَعِيد مِصْر ve الصَّعِيد plato; صَعِيد ç. صُعُد Üst Mısır, Sa'id ¶ فِي صَعِيد وَاحِد fark gözetmeksizin, ayırım yapmadan; عَلَى صَعِيدٍ وَاحِد hemfikir, mutabakata varmış;

صَعِيدِي ç. صَعَايِدَة Üst Mısır, Sa'id ile ilgili;

صُعَدَاء [derin] nefes alma; تَنَفَّسَ الصُّعَدَاء derin nefes almak;

مَصْعَد ç. مَصَاعِد yükselme noktası;

مِصْعَد ç. مَصَاعِد asansör; anot;

مِصْعَدَة asansör;

صَاعِد ç. صَوَاعِد yükselen, yukarı çıkan; ve fazlası, ve yukarısı, dahası; ¶ فَصَاعِدًا مِن ... ve dahası, daha bir sürü; مِن الآن فَصَاعِدًا bundan sonra, şu andan itibaren;

مُتَصَاعِد yükselen, yukarı çıkan;

صَعِرَ *a* (صَعَر) [yüz] çarpık olmak; صَعَّرَ : صَعَّرَ خَدَّهُ kibirli bir ifade ile bakmak, kibirli bir ifade ile bakmak, kibirli bir tavır takınmak;

صَعِقَ *a* (صَاعِقَة) [yıldırım] (*b-e*) çarpmak, صَعَقَ *a* ve صُعِقَ (صَعْقَة, صَعَق) [edil.] yıldırım çarpmak; bilincini/ şuurunu kaybetmek; ¶ صَعِقَ فِي مَكَانِه donup kalmak; hemen ölmek;

اَصْعَقَ [ışık, ışın] (*b-e*) çarpmak; (*b-e*) şuurunu/ bilincini kaybettirmek, (*b-i*) kendinden geçirmek; اِنْصَعَقَ yıldırım çarpmak;

صَعِق yıldırım, şimşek;

صَعِق yıldırım çarpmış; şaşkın, hayret kimse kalmış;

ufak tefek, önemsiz şeyler;

صَغَارَة küçüklük; önemsizlik;

اَصْغَر müe. صُغْرَى ç. müz. اَصَاغِر daha küçük, daha ufak; daha genç; ¶ اَصْغَرَ الشَّرَّيْنِ ehveni şer, iki kötü seçenekten göreli olarak iyi olanı; آسِيَا الصُّغْرَى Küçük Asya; الدُّوَل الصُّغْرَى küçük devletler; سُورِيَا الصُّغْرَى Filistin; النِّهَايَة الصُّغْرَى alt, en küçük sınır, minimum, asgari;

تَصْغِير azaltma; küçültme; ¶ اِسْم التَّصْغِير küçültme ismi, ismi tasgir DİLB.;

اِصْغَار küçümseme, hakir görme;

تَصَاغُر ⇑⇑ mas.;

صَاغِر uysal, alçak gönüllü; hakir, aşağılık; (ل ...*e*) tabi, uyan;

مُصَغَّر azaltılmış, küçültülmüş; فِي صُورَة مُصَغَّرَة küçültülmüş olarak; فِلْم مُصَغَّر mikrofilm;

صَغَا *u* (صُغْو, صَغْو). (الى ...*e*) صَغِيَ *a* (صَغًى, صَغِيّ) (الى ...*e doğru*) ⇑; (ل ...*i*) dinlemek; (الى veya ل *b-e*, *bşe*) اَصْغَى kulak vermek, dikkatle dinlemek, dikkat kesilmek; (صغي ve صغو *doğ-ru*) meyletmek, eğilmek;

صَغْو ve صَغَا eğim, meyil; temayül, eğilim;

اِصْغَاء dikkat kesilme, kulak verme;

صَاغٍ dinleyen, kulak veren; meyilli, eğimli; dikkat kesilmiş;

مُصْغٍ ⇑; dikkat kesilmiş;

[1] صِفَة bkz. وصف;

[2] صَفَّ *u* (صَفّ) (*bşi*) sıralamak, sıraya koymak, dizmek, (...*den*) dizi oluşturmak; (*bşin*) dizgisini yapmak MATB.; (*bşi*) şerit şerit kesmek; (*b-i*, مَعَ ...*lerin*) arasına katmak, koymak; صَفَّفَ (*bşi*) sıralamak, sıraya koymak, dizmek; (*saçı*) düz taramak; تَصَافَّ sıraya geçmek, dizi, saf, sıra oluşturmak; اِصْطَفَّ = تَصَافَّ ; safta durmak ASK.; ¶ اِصْطَفَّ الى جَانِب الطَّرِيق kordon oluşturmak [polisler, askerler vb.];

صَفّ sıra oluşturma ⇑⇑; (ç. صُفُوف) sıra, dizi, saf; kuyruk; sınıf, dershane; bölüm, grup ¶ صَفّ الدَّم kan grubu; آلَة صَفّ الحُرُوف dizgi makinası; صَفّ ضَابِط (ya da ç. صَفّ ضَابِط صَفّ ضُبَّاط) astsubay; اِنْتَظَمَ صُفُوفًا saf, sıra, dizi, kuyruk oluşturmak;

صُفَّة ç. صُفَف [taş] tırız, pervaz, silme; çardak; seki;

صَفَّاف الحُرُوف ve صَفَّاف dizgici MATB.

مَصَفّ ç. مَصَافّ mevzi; saf, dizi, sıra; tertip cetveli, kumpas MATB.; ¶ رَفَعَه الى مَصَافّ ... ...ile aynı konumda görmek, ...mesabesine koymak; sınıfına katmak;

صَفَّحَ *a* (صَفْح) (*bşi*) yaymak, açmak, plaka haline getirmek; (عن *b-i*, *bşi*) bağışlamak, affetmek, kusurunu görmemek; صَفَّحَ yaymak, açmak; (*bşi*) haddeden geçirmek; (*bşi*) [zırh vb. ile] kaplamak; صَافَحَ (*b-ile*) tokalaşmak, el sıkışmak; (*b-ile*) selamlaşmak; (*bşe*) hafif ya da nazikçe dokunmak, (*bşi*) sıyırmak, yalayıp geçmek [rüzgar, soluk vb.] ¶ صَافَحَ سَمْعَه *b-nin* kulağına gelmek; تَصَفَّحَ (*kitap* vb.nin) sayfalarını çevirmek; (*bşi*) incelemek,

الصَّفِير "s. z, ş, j" harfleri [telaffuzları, ıslığı andırdığı için]; aşağıya bkz.;

صَفَّارَة ç. -آت düdük; ıslık; siren; ¶ صَفَّارَة الإنْذَار alarm;

صَفَّرَ² (*bşi*) sarıya boyamak; اصْفَرَّ sararmak, sarılaşmak; beti benzi atmak; ¶ اِصْفَرَّ وَجْهُهُ ⇑;

صُفْر pirinç, sarı [madeni alaşım]; para;

صَفَر sarılık hastalığı;

صُفْرَة sarı renk, sarılık; [yüz] solgunluk, sarılık, rengi uçma;

صَفَار sarı renk, sarı şey; solgunluk; صَفَار البَيْضَة yumurta sarısı;

صَفَّار ç. صَفَّارَة pirinç dökümcü;

أَصْفَر müe. صَفْرَاء ç. صُفْر sarı; solgun, uçuk ¶ ضِحْكَة صَفْرَاء zoraki gülüş; نُحَاس أَصْفَر pirinç, sarı [metal alaşım];

صَفْرَاء safra, öt;

صَفْرَاوِي safra, öt kesesi ile ilgili; çabuk kızan, asabi ¶ الحُمَّى الصَّفْرَاوِيَّة sarı humma; ضِحْكَة صَفْرَاوِيَّة acı gülüş;

اصْفِرَار sararma; solgunluk [yüz];

مُصْفَرّ sararmış; solgun, beti benzi atmış;

صَفِرَ *a* (صُفُور, صَفَر) (عن ...*siz*) olmak, içinde (عن) ...olmamak; ¶ صَفِرَت يده عن شيءٍ *bşi* kaybetmek; صَفَّرَ (*bşi*) boşaltmak; أَصْفَرَ = صَفَّرَ;

صِفْر ...siz, (عن) أَصْفَار, صُفُر ç. صَفِر, içinde ...olmayan; ¶ صِفْرُ اليَدَيْن elinde avucunda bir şey olmayan;

صِفْر sıfır; hiç (bir şey);

أَصْفَر boş;

dikkatle bakmak; تَصَافَحَ tokalaşmak, el sıkışmak; اِسْتَصْفَحَ (*b-den, bş için*) özür dilemek, bağışlamasını istemek;

صَفْح affetme, bağışlama; (ç. صِفَاح) yüzey, yüz ¶ ضَرَبَ (اِضْرَبْ) عَنْهُ صَفْحًا *b-e, bşe* aldırmamak, görmezden gelmek;

صَفْحَة ç. صَفَحَات dış taraf, bölge, yüz; yüzey, yüz; sayfa; [defter, kitap] yaprak; devre, dönem, evre, safha;

صَفِيح geniş taraf, yüzey; tabaka, demir plaka; teneke plaka;

صَفِيحَة ç. صَفَائِح [metal, tahta vb.] plaka; teneke plaka; teneke kutu; ¶ صَفَائِح المِصْرَاع kapı aynalık tahtası;

صَفُوح bağışlayan, affeden;

صَفَّاح ç. -آت, صَفَافِيح plaka, yaprak; iri ve yassı kaldırım taşı;

تَصْفِيح plaka haline getirme;

تَصَفُّح inceleme, tahkik etme;

مَصَفَّح plaka halinde; zırhlı, zırh, metal kaplı; ¶ خَشَب مُصَفَّح kontrplak; سَيَّارَة مُصَفَّحَة zırhlı araba;

مُصَفَّحَة ç. -آت panzer;

صَفَدَ *i* (صَفْد) (*b-i*) bağlamak; صَفَد ve أَصْفَدَ = bağlamak;

صَفَد ç. أَصْفَاد bağ;

صِفَاد kelepçe; ¶ صِفَاد اليَدَيْن ⇑

صَفَرَ¹ *i* (صَفِير) ıslık çalmak, [kuş] ıslıksı ses çıkarmak; [yılan] tıslamak; [kuş vb.] ötmek; [alarm, siren] çalmak; صَفَّرَ = صَفَرَ;

صَفِير ıslık çalan; ince ses tuşu; ¶ حُرُوف

مُصْفَر çok fakir, elinde avucunda bir şey bulunmayan ¶ مُصْفِر اليَد elleri boş olan; مُصْفِر اليَد من كُلِّ شَيْءٍ elinde avucunda hiç bir şey bulunmayan, çok fakir;

صَفَر ç. أَصْفَار safer ayı, ikinci hicri ay;

صَفْصَاف[1] [cin.is.; tek.is. ة] bir cins sögüt ağacı;

صَفْصَف[2] düz, müstevi; çıplak, boş alan, metruk arazi ¶ قَاع صَفْصَف çorak toprak, metruk arazi; جَعَلَهُ قَاعًا صَفْصَفًا *bşin* terkedilmesine sebep olmak;

صَفَعَ *a* (صَفْع) (*b-e*) hafifçe vurmak, şaplakla-mak; (*b-e*) [yüzüne yanağına] tokat vurmak; (*kuralı* vb.i) bozmak ihlal etmek, çiğnemek; تَصَافَعَ birbirini tokatlamak;

صَفْعَة [tek.is.] şaplak; tokat, şamar;

صَفَّاع ç. ـُونَ bir kukla türü;

صَفَقَ *i* (صَفْق) (*b-e, bşe*) şamar, tokat atmak, vurmak; (*bşi*) harekete geçirmek; alkışla-mak, el çırpmak; (*kapıyı*) çarpmak, vurmak, hızla kapamak; صَفُقَ *u* (صَفَاقَة) [kumaş] kalın, ağır olmak; صَفَّقَ tokatlamak; صَفَّقَ بِيَدَيْهِ (*b-i*) alkışlamak; (ب *kanatlarını*) çırpmak;

صَفْقَة ç. صَفَقَات el sıkışma, tokalaşma [alışveriş, anlaşma sonunda]; anlaşmaya varma İSL.HUK.; alışveriş; ¶ صَفْقَة خَاسِرَة kötü alışveriş; صَفْقَة رَابِحَة karlı alışveriş, iyi alışveriş; صَفْقَةً وَاحِدَةً hep birden, tamamı, hepsi birden; bütün olarak; أَعْطَى صَفْقَةً ya da عَقَدَ صَفْقَةً alışveriş yapmak alışverişi bitir-mek, sonuçlandırmak; عَادَ (رَجَعَ) بِصَفْقَةِ الْمَغْبُون eli boş dönmek, bir şey elde edeme-den dönmek; كَانَت له الصَّفْقَة الخَاسِرَة ⇑;

صِفَاق ç. صُفُق alt deri; karınzarı, periton;

صَفِيق ç. صِفَاق sık, dokunmuş, ağır [kumaş]; ¶ صَفِيق الوَجْه arsız, yüzsüz, küstah;

صَفَاقَة arsızlık, ⇑;

تَصْفِيق alkışlama, el çırpma; ¶ تَصْفِيق الاسْتِحْسَان alkış;

صَفَاقِس Safakis limanı TUN.

صَفَن ç. أَصْفَان torba derisi, slcrotum ANAT.;

صَفَا (صفو) *u* (صَفَاء, صُفُوّ, صَفْو) arı, saf, temiz, berrak, duru olmak; bulutsuz açık olmak; صَفَا ل . . . [akıl, kalp, gönül] samimi/ içten/ temiz kalpli olmak; صَفَّى (*bşi*) saf/ duru/ berrak, temiz yapmak, arıtmak; (مَسْأَلَة *meseleyi, problemi, sorunu*) gidermek, halletmek; [genellikle yemek pişirilen] (*bşin*) suyunu boşaltmak [yine صَفَّى من المَاء]; (*bşi*) kurutmak, nemini almak; (*bşin*, عن *...ini*) arıtmak; tasfiye, rafine etmek; (*bşi*) süzmek, filtrelemek; (*bşi*) ödeyip tasfiye etmek; (*bşi*) paraya çevirmek, [*mal varlığını*] nakde çevir-mek; صَافَى (*b-e karşı*) dürüst/ samimi/ içten olmak/ davranmak; أَصْفَى = صَافَى ل (*b-nin veya b-nin bşi*)*ni* ceza olarak elinden almak; [şair] şiir söylemeyi bırakmak ¶ أَصْفَى دُون فُلَان ...*den üstün görerek, başkalarına nisbetle*); تَصَافَى bbe karşı dürüst, samimi içten olmak; اصْطَفَى (*b-i*) seçmek; اسْتَصْفَى = اصْطَفَى ; (*bşi*) temiz/ saf/ berrak saymak ¶ اسْتَصْفَى مَالَه bütün varlığını nakde, paraya çevirmek;

b-nin malını haczetmek;

صَفْو saflık, duruluk, berraklık, temizlik; bulutsuz olma; neşe, mutluluk; temiz, berrak; saf, arı;

صَفْوَة en iyi kısım;

صَفًا [cin.is.; tek.is. ة] ç صَفَوَات taş, kaya;

صَفْوَان taş, kaya;

صَفُوَة dost, iyi, candan, yakın;

صَفَاء duruluk, berraklık; bulutsuz olma, açıklık; saflık, arlık; mutluluk, neşe; samimiyet, dürüstlük ¶ سَاعَة صَفَاء hoş vakitler;

صَفِيّ açık, berrak, bulutsuz net; (ç. أَصْفِيَاء) dost, yakın arkadaş;

صَفِيَّة ç. صَفَايَا ganimet, çapul vb.den reise düşen pay, ≈ aslan payı;

مَصْفًى rafineri;

مِصْفًى kalbur, kevgir, elek;

مِصْفَاة ç. مَصَافٍ filtre, süzgeç; elek, kevgir; rafineri; ¶ مِصْفَاة القَهْوَة kahve süzgeci;

تَصْفِيَة ç. -آت arıtım, temizleme [yine MEC.]; süzme, filtreleme; eleme [yine SPO.]; [*sorunu*] giderme, halletme; kliring TİC.; tasfiye etme TİC.; takas satışı; تَصْفِيَة الحِسَابَات hesabın kapatılması; مَأْمُور التَّصْفِيَة tasfiye memuru;

مُصَافَاة ahenk, uyum; iyi niyet, hüsnü niyet;

تَصَافٍ (... بَيْنَ ...arasında) anlaşma, dostluk ifadesi;

اِصْطِفَاء : اِسْتِصْفَاء الأَمْوَال seçme; seleksiyon, eleme BİY.;

اِسْتِصْفَاء malların haczi;

صَافٍ temiz, berrak; saf, arı, katkısız; net; açık ¶ صَافِي النِّيَّة samimi, içten, dürüst, açık kalpli; صَافِي الحَمُولَة net tonaj, ağırlık; صَافِي الأَرْبَاح net kazanç, kâr;

مُصَفٍّ tasfiye memuru; tasfiye ajansı;

مُصَفًّى saf, duru, berrak, açık, bulutsuz;

مُصْطَفًى seçilmiş, seçkin;

صَفِير safir;

صَقَبَ ⇒ صَاقَبَ (*b-e*) yaklaşmak; yakınlaşmak; (*b-ile* ya da *bşe*) komşu, yanyana olmak;

صَقْر[1] ç. صُقُور , أَصْقُر şahin;

صَاقُور[2] taş balta;

صَقَعَ *a* (صُقَاع, صَقْع) [horoz] ötmek; صُقِعَ [yere] kırağı düşmek [edil.]; صَقَّعَ buz tutmak, donmak [su];

أَصْقَاع ç. صُقْع bölge, arazi; ¶ الأَصْقَاع المُتَجَمِّدَة الجَنُوبِيَّة Antarktika, Antarktik kara;

صَقْعَة şiddetli soğuk;

صَقِيع kırağı; buz; don;

أَصْقَع daha güzel, beliğ konuşan;

مِصْقَع ç. مَصَاقِع gür sesli; beliğ, güzel konuşan, konuşması güzel;

صَقَلَ[1] *u* (صَقْل , صَقَال) (*bşi*) parlatmak, cilalamak, perdahlamak; اِنْصَقَلَ (*üslubu, lezzeti*) ince, hassas ya da zarif yapmak;

صَقْل ⇈⇈ mas ¶ صَقْل الأَذْهَان zihinsel eğitim;

صَقِيل parlatılmış ⇈⇈; düz, pürüzsüz,

صَقَّال parlatıcı, cilalayıcı;

مِصْقَلَة ç. مَصَاقِل mühre, perdah kalemi;

مَصْقُول parlak, parlatılmış, cilalı; ince hassas, keskin [zeka vb.]

صَقْلَب ç. صَقَالِبَة Slav;

صَقِلِّيَّة Sicilya;

صَكَّ[1] *u* (صَكّ) [sürekli, darbeli] vurmak; (*kapıyı*) kapatmak; ¶ صَكَّت به الآذَان kulakları çınlamak; صَكَّ سمعه [gürültü] *b-nin* kulaklarını tırmalamak; kulaklarında uğuldamak; اصْطَكَّ [dişler, dizler] birbirine çarpmak, tir tir titremek, [dizler] bağı çözülmek;

صك[2] ç. صُكُوك , صِكَاك , اَصُكّ kontrat, anlaşma [metni] İSL.HUK.; resmi belge, vesika; çek;

صلة[1] bkz. وصل;

صَلَّ[2] *i* (صَلِيل) çın, çın etmek; şıngırdamak; şakırdamak;

صِلّ ç. اَصْلَال , صِلَال engerek yılanı ZOO.

صَلِيل şıkırtı, şangırtı, çın çın sesi, madeni ses [silah, para vb.]

صَلُبَ *u* (صَلَابَة) ve صَلِبَ *a* sert, sıkı, sağlam olmak; صَلَّبَ (*b-i, bşi*) sertleştirmek, katı, sıkı yapmak; (*bşi*) desteklemek, destek görevi görmek; (*kalbini*) katılaştırmak; تَصَلَّبَ = صُلِّبَ; sert tavır takınmak;

صلب sert, katı, eğilmez, bükülmez; çelik; (ç. اَصْلَاب) omurga; bel; metin, tekst [kitap]; ¶ صُلْب الرَّأْي inatçı, dik kafalı, sabit fikirli; صُلْب العُود güçlü, sağlam yapılı, bünyeli; inatçı, dikkafalı, katı; هُوَ ابْنِ دِرْهَمَة babasının oğlu; هُوَ من صُلْبِه ve صُلْبِه gerçek hayattan alınmış bir dram; مُسْتَخْرَجَة من صُلْبِ الحَيَاة ...in içinde, yüreğinde;

صُلَّبَة : صُلَّبَة العَيْنِ gözakı, sklera ANAT.;

صَلِيب sert, katı, sağlam;

صَلَابَة sertlik, katılık; sertleşme; eğilmezlik, bükülmezlik; inatçılık; müsamahasız olma, hoşgörüşüzlük, katılık; ¶ صَلَابَة العود katılık, tavizsizlik; inatçılık;

تَصَلُّب sertlik, katılık; ¶ تَصَلُّب الشَّرَايِين damar sertliği;

مُتَصَلِّب katı, sert, tavizsiz;

صَلَّبَ[2] *i* (صَلْب) (*b-i*) çarmıha germek; صَلَّبَ (*b-i*) çarmıha germek; (على *bş üzerine*) haç işareti yapmak; istavroz çıkarmak; (*kollarını*) çapraz yapmak;

صَلْب çarmıha gerilme;

صَلِيب ç. صُلُب , صُلْبَان haç; put; çarmıh, salib; الصَّلِيب الأَحْمَر Kızılhaç; الصَّلِيب المَعْقُوفَة gamalı haç; اشَارَة (شَارَة) الصَّلِيب haç işareti HRİ; عَود الصَّلِيب şakayık BOT. Paeonia officinalis;

الحُرُوب الصَّلِيبِيَّة ¶ haçlı صَلِيبِي haçlı savaşları; الصَّلِيبِيُّون haçlılar;

صَلُبُوت haç üstünde Hz. İsa'nın (as.) resmi ya da heykeli;

مُصَلَّب kavşak;

صَلُتَ *u* (صَلُوتَة) düz, parlak olmak; اَصْلَتَ (السَّيْف *kılıcı*) [kınından] çekmek; اُصْلِتَ [kılıç] çekilmek [edil.];

صُلَّج[1] [cin.is.; tek.is. ة] ç آت- koza, ipekböceği krizaliti;

صلجون[2] ALF.BKZ.;

صَلَحَ *u, a* (مَصْلَحَة, صُلُوح, صَلاَح) ve صَلُحَ *u* (صَلاَحِيَّة, صَلاَح) doğru, isabetli, yerinde olmak; iyi gitmek; (ل ...*için*) uygun, münasip, kullanışlı olmak, (... مَعَ *bş ile, b-ile*) uyumlu olmak, uyum sağlamak; (مَعَ ...*de*) kabul edilebilir, kabule şayan olmak; (ل *için*) geçerli olmak; صَلَّحَ (*bşi*) düzeltmek, ayarlamak, yeniden düzene koymak; (*bşi*) onarmak, tamir etmek; صَالَحَ (*b-ile*) anlaşma yapmak; (... بين *arasını*) bulmak; اَصْلَحَ من (*bşi* veya *bşi*) ayarlamak, eski düzenine getirmek, düzene koymak; (من *bşi* ya da *bşi*) düzeltmek, telafi etmek; (من *bşi* ya da *bşi*) onarmak, tamir etmek; (*bşi*) ayarlamak, uygun hale getirmek; (*bşe* ya da من *bşe*) yeniden şekil vermek; (*bşin* ya da من *bşin*) çaresini bulmak; (*araziyi*) işlemek, ekilir/ dikilir hale getirmek; (*b-i*) cesaretlendirmek, gayrete getirmek, teşvik etmek; (... بَيْنَ *aralarını*) bulmak, birleştirmek, (بين *insanların*) anlaşmaya varmasını sağlamak; تَصَالَحَ barış yapmak, anlaşma yapmak [karşılıklı]; اِنْصَلَحَ düzeltilmiş/ doğru hale getirilmiş olmak; اِصْطَلَحَ = تَصَالَحَ (على ...*de*) anlaşmaya varmak, anlaşmak; (على *bşi*) kabul etmek, razı olmak; اِسْتَصْلَحَ (*bşin*) iyi/ uygun/ doğru/ münasip/ yerinde, işe yarar/ çözüm/ çare olduğunu düşünmek; (*araziyi*) işlenir hale getirmek;

صُلْح barış, sulh; anlaşma, uyum, ittifak; ¶ حَاكِم الصُّلْح sulh hakimi SUR.; قَاضِي الصُّلْح ⇑; قَضَوِيَّة الصُّولح sulh hakimliği;

صُلْحِي [s.] barış ile ilgili, barış; hakem vasıtası ile halledilecek olan; ¶ لَجْنَة صُلْحِيَّة hakemler komitesi;

صَلاَح doğru, yerinde olma; uygunluk, münasiplik, uygulanılabilirlik, kullanılabilirlik;

صَلاَحِيَّة uygunluk, münasip, yerinde olma; kifayet, ehliyet; uygulanabilirlik, kullanılabilirlik; [makina] kullanılabilir/ çalışır durumda olma; yetki, salahiyet; geçerlilik; (ç. -آت) tam yetkili, [yine صَلاَحِيَّة تَامَّة]; جِهَات ذَات الصَّلاَحِيَّة مُطْلَق otoriteler الصَّلاَحِيَّة tam yetkili [elçi] DİPL.

صَلاَحِيَّة = صُلْحِيَّة

اَصْلَح daha iyi, daha doğru; takvaya daha yakın; daha uygun, daha münasip;

مَصْلَحَة ç. مَصَالِح iş; zorunluluk; zaruret; yardımcı/ faydalı olan; avantaj, kâr, kazanç; idare, daire, kurum [özl. MIS.] ¶ مَصْلَحَة الآثَار Mısır Eserleri İdaresi; مَصَالِح الأُمَّة المِصْرِيَّة insanlığa hizmet niteliğinde olan işler; مَصْلَحَة البَرِيد posta idaresi; مَصْلَحَة الحُدُود MIS. ekili arazi dışındaki bölgelerin idaresinden sorumlu kurum; المَصَالِح الحُكُومِيَّة devlet daireleri; مَصْلَحَة الصِّحَّة sağlık ocağı; المَصْلَحَة العَامَّة kamu yararı, amme hizmeti; في مَصْلَحَة فلان *b-nin* faydasına lehine; في المَصْلَحَة و المَفْسَدَة iyi ve kötü zamanda; لمَصْلَحَة فلان *b-nin* lehine, menfaatine, avantajına; خَدِمَ مَصَالِحَ فلان biri için çalışmak;

مَصْلَحِي idari, hükümet ile ilgili;

تَصْلِيح ç. آت- düzeltme, ayarlama, tamir etme, onarma; restorasyon;

مُصَالَحَة ittifak; anlaşma; barış;

اِصْـــلاَح ç. آت- restorasyon; düzeltme; ıslah, reform; onarma, tamir; yenileme; tasfiye ile düzene koyma; barış kurma; (*top-rağı*) ekilir hale getirme; (. . . بين *...lerin ara-sını*) bulma, birleştirme;

اِصْـلاَحِي reform niteliğinde, ıslah edici; reformcu, reformist, ıslahat taraftarı; ¶ مَعْهَد اِصْلاَحِي ıslahevi;

اِصْلاَحِيَّة revizyonizm, reformizm, ıslahatçılık; (ç. آت-) ıslahevi;

تَصَالُح anlaşma;

اِصْطِلاَح ç. آت- anlaşma, ittifak; uygulama, kullanım; ıstılah; terim;

اِصْـطِلاَحِي [na't] ıstılahi, terim [niteliğinde]; geleneksel;

اِسْتِصْلاَح tarıma elverişli hale getirme;

صَـالِح doğru, yerinde; faziletli, erdemli, takvaya uygun; (ل ...*için*) uygun, münasip, kullanışlı; (ç. صَـوالِح) avantaj, kâr, kazanç, fayda ¶ السَّلَف الصَّالِح selefi salih, faziletli/ erdemli atalar/ büyükler; صَالِح السَّيْر kullanıma açık [yol], kullanılan; صَالِح لِلعَمَل amaca/ işe uygun, iş için kullanışlı; (ل ...*için*) geçerli; الصَّالِح العَام amme hizmeti, kamu yararı; فِي(لِ) صَـــالِحِ... ...yararına, menfaatine; كَانَ من صَالِحه Onun menfaatine idi; صَوَالِح شَخْصِيَّة şahsi/ kişisel menfaatler;

الصَّالِحَات salih ameller, iyilikler, hayırlar;

مُصَالِح barış yapan;

مُصْلِح ⇑; reformcu, ıslahatçı;

مُصْطَلَح ve مُصْطَلَح عَلَيْه genel kabul görmüş, geleneksel; (ç. آت-) terim, ıstılah;

صَلَدَ *i* (صَلَادَة ,صُلُودَة) [yer] sert/ sıkı/ pek olmak; = صلد اصلد;

صَلْد ç. اَصْـــلاَد sert, pek, kuru [toprak]; hareketsiz, cansız;

صُلُودَة sertlik, peklik [toprak];

صَلْصَة İt.> ç آت- ve صَلَص sos, salça ¶ صَلْصَـة مَايُونِيز mayonez;

صَلْصَلَ şıngırdamak, çın çın etmek; tıkırdamak; ⇑ تَصَلْصَلَ;

صَلْصَلَة şıngırtı, çın çın sesi; tıkırtı;

صَلْصَال kuru balçık;

مُصَلْطَح = مُسَلْطَح sığ yer;

صَلَعَ *a* (صَلَع) kel olmak;

صَلَع kellik;

صَـلْعَة kel kafa;

اَصْلَع müe. صَلْعَـاء ç. صُلْع, صُلْعَـان kel [kafalı];

صلعم " صَلَّى الله عليْـهِ وَ سَلَّم " lafzının kısaltılmışı;

صَلَفَ *a* (صَلَف) övünmek, kendini beğenmek, kasılmak; = تصلّف صَلِفَ;

صَلَف övünme, kendini beğenme;

صَلِف ç. صُلَفَاء övünen, kendini metheden, kasılan [s. ve is.]

صَلَّف = تصلّف ;

صَلِف = مُتَصَلِّف ;

planlamak; أَصَمَّ sağır olmak ya da sağırlaşmak; (*b-i*, عن ...*e karşı*) sağır yapmak, تَصَامَّ (عن *bşi*) duymazdan gelmek;

صِمَّة kapak, tıpa;

صَمَم sağırlık ¶ كَان في صَمَم عن... *bşe* kulaklarını tıkamak;

صِمَام ç. -آت kapak, tıpa; kapakçık, valf; صِمَام الأَمَان (الأَمْن) ¶ emniyet kapakçığı, valfi; رُفِعَ الصِّمَامُ عن... kontrol tamamen kaybedilmek; صِمَّامَة amboli TIP.;

صَمِيم iç, yürek; iç, nüve, öz; gerçek, hakikat ¶ من صَمِيم القَلْب bütün kalbimle, bütün samimiyetimle, gönülden; ...من صَمِيم ...in tam ortasında, göbeğinde; ضَرَبَه في الصَّمِيم birini can evinden vurmak;

صَمِيمِي samimi, yürekten, candan;

أَصَمّ müe. صُمَّاء ç. صُمّ ;

صُمَّان sağır; sert [kaya]; الأَصَمّ Recep ayının bir adı; ¶ فِعْل أَصَمّ ikinci ve üçüncü kök harfi aynı olan fiil, mudaaf fiil DİLB.; جَذْر أَصَمّ duvar gibi sağır; أَصَمّ أَصَمّ irrasyonel sayı MAT.;

تَصْمِيم (على ...*e*) karar vermiş olma, kararlılık; karar; planlama, tasarlama; projelendirme; (ç. تَصَامِيم) plan; tasarım; taslak; ¶ من تَصْمِيم فلان *b-nin* tasarımı, ...tarafından tasarlanmış;

مُصَمِّم (على *bş yapmaya*) kararlı ¶ مُصَمِّم الأَزْيَاء moda tasarımcısı, modacı;

صَمَتَ *u* (صُمُوت, صَمْت) susmak, konuşmamak, sesini kesmek; صَمَّتَ (*b-i*) susturmak, konuş-

صَلَّى ⇒ صلو namaz kılmak; ¶ صَلَّى بِالنَّاس insanlara namaz kıldırmak, imam olmak; صَلَّى لِـ biri için hayır dua etmek; [Allah] صَلَّى... birini hayırlar/ iyiliklerle kuşatmak; صَلَّى اللهُ عليْهِ وَ سَلَّم Allah onu hayırlar ile kuşatsın ve onu huzurdan ayırmasın, salat ve selam onun üzerine olsun;

صَلَوَة ya da صَلَاة ç. صَلَوَات dua; namaz; [Allah'ın] rahmeti, bereketi; صَلَاة السَّتَار akşam duası HRİ.;

مُصَلٍّ namaz kılan;

مُصَلًّى namaz kılınan yer;

صَلُّون salon, kabul odası;

صَلَّى *i* (صَلْي) (*bşi*) kızartmak; صَلِيَ *a* (صَلًى, صِلَاء, صُلِيَ) (...*de* ya da ب ...*de*) yanmak; (...*de* ya da ب ...*de*) alazlanmak, ateşe tutulmak; صَلَّى (*bşi*, ب ...*de*, ب) ısıtmak; أَصْلَى (*bşi*, *bşde*) ısıtmak; (*b-i*, النَّار *ateşe*) atmak, [ateşte] yakmak; *b-i* أَصْلَاه نَارًا من الغَيْرَة ¶ kıskançlıktan kıvrandırmak; *bşi* أَصْلَاه نَارًا ateşe koymak; (...*e*, *doğru*) ateşlemek ASK.; تَصَلَّى (...*ile* ب) [بالنَّار ateşle] ısınmak; لا يُصْطَلَى بِنَارِه ¶ تَصَلَّى = اصْطَلَى yenilgi bilmez, sırtı yere gelmez;

مُصْطَلَى şömine, ocak;

صَمَّ (صَمَم, صَمَم) *a* (صَمَمْت) sağır olmak; صَمَّ (صَمّ) *u* (صَمْمْت) (*bşi*, örn. *şişeyi*) kapamak, tıkamak, tıpalamak, ağzını bağlamak; صَمَّمَ (*b-i*) sağırlaştırmak, sağır yapmak; (على *bş yapmaya*) iyice karar vermek; (على ...*de*) ısrar etmek, ısrarcı olmak; (*bşi*) tasarlamak;

turmamak; صَمَّتَ = أَصْمَتَ ;

صَمْت sessizlik; ¶ في صَمْتٍ sessizce, ses çıkarmadan;

صُمُوت sessizlik; aşağı bkz.;

صَمُوت konuşmayan, sessiz;

صَامِت ç. صُمُوت konuşmayan, ses çıkarmayan, susan ¶ سِينِما صامِتة sessiz film;

مُصْمَت sade [renk]; düz şatafatsız, sade; boş, yazısız [duvar]; tek bir malzemeden yapılmış; keşif, sık;

صِمَاخ ç. أَصْمِخَة işitme kanalı;

صَمَدَ *u* (صَمْد) (*b-e, bşe* ya da ل, على ...*e*) yönelmek, gitmek; kendini (*bşe*, ل ya da الى *bşe*) vermek; _ (صُمُود) (*b-nin* ل ya da فِي وَجْهِهِ *karşısına*) durmak, (ل *b-e*) meydan okumak, karşı olmak, direnmek, mukavemet göstermek; صَمَدَ *i* (*bşi*, örn. *şişeyi*) tıkamak, ağzını kapamak; صَمَّدَ (*b-e, bşe*) yönelmek; (*bşi, şişeyi*) tıkamak ağzını kapamak; [para] birikmek; صَامَدَ (*b-ile*) dövüşmek;

صَمَد ebedi; Samed, Ebedi, [Allah];

صَمَدَانِي ebedi, sonsuz;

صِمَادَة IR. [erkeklerin giydiği] baş örtüsü;

صَمْصَمَ (فِي ...*de*) ısrar etmek;

صَوْمَعَة ç. صَوَامِع rahip hücresi, uzlet yeri; ambar [tahıl için]; minare FAS.

صَمَّغَ ⇒ صمغ (*bşi*) zamklamak; (*bşi*) yapıştırmak; أَصْمَغَ [ağaç] sakız sızdırmak;

صَمْغ ç. صُمُوغ zamk; reçine; ¶ صَمْغ سَائِل bitkilerden sızan yapışkan sıvı, sakız; صَمْغ عَرَبِي arap zamkı; صَمْغ مَرِن kauçuk; شَجَرَ الصَّمْغ kauçuk ağacı; ⇑ صَمْغ هِنْدِي

صَمْغِي zamklı, zamk gibi, yapışkan;

⇑⇑ تَصْمِيغ mas.;

صَمَلَ[1] *u* (صَمْل) sağlam/ sıkı olmak, yerinden oynamamak;

صَمْل sertlik, katılık ¶ صَمْل جِيفِي ölümden sonraki katılaşma;

صَمُولَة[2] ç. صَوَامِل ve صَامُولَة ç. صَوَامِيل perçin, perçin cinsi;

صَنَّارَة ç. صَنَانِير olta iğnesi;

صُنْبُور ç. صَنَابِير musluk;

صُنُوبَر ALF.BKZ.;

صَنْتِيم ç. ـآت santim, frankın yüzde biri;

صَنْج ç. صُنُوج büyük zil MZK.;

صَنْجَة = سَنْجَة ;

صَنَّجَات kastanyet, İspanyol çalparası;

صَنْجَقِيَّة bkz. صَنْجَق ;

صَنْدِيد ç. صَنَادِيد cesur, yürekli;

صُنْدُوق ç. صَنَادِيق kutu; sandık; mahfaza; kasa; vezne, kasa; fon, sandık ¶ صُنْدُوق البَرِيد posta kutusu; صُنْدُوق المَكَاتِيب posta kutusu; صُنْدُوق النَّقْد الدَّوَلِي Uluslararası Para Fonu, IMF; صُنْدُوق التَّوْفِير tasarruf bankaları; أَمِين الصُّنْدُوق kambur MIS.; دَفْتَر الصُّنْدُوق veznedar, kasadar; صَنْدَل sandal ağacı tahtası; çarık; (ç. صَنَادِل) mavna, salapurya;

صَنَادِل alf.bkz;

صَنَعَ[1] *a* (صَنِيع, صُنْع) (*bşi*) yapmak; (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak; (*bşi*) üretmek, imal etmek; (*bşi*) çalıştırmak, işletmek ¶ صَنَعَ اليه

صَنَعَ مَعَهُ جَمِيلاً *b-e* bir iyilik yapmak; صَنَعَ مَعْرُوفًا *b-e* bir iyilik yapmak; صَنَعَ بِهِ صَنِيعًا *b-e bş* yapmak; صَنَعَ بِهِ شَيْءً ⇑; صَنَّعَ (*bşi*) *b-e* kötü bir oyun oynamak; قَبِيحًا sanayileştirmek, endüstri haline getirmek; صَانَعَ (*b-ile*) beraber çalışmak; (*b-i*) yüzüne gülerek kandırmak; (*b-e*, ب *bşi*) rüşvet olarak vermek; تَصَنَّعَ (*bşin*) sahtesini/ taklidini yapmak/ çıkarmak; suni/ yapmacık tavır takınmak; [kadın] allanıp pullanmak; اِصْطَنَعَ (*bşi*) emretmek; (*bşi*) sentetik olarak imal etmek; (*bşi*) üretmek, imal etmek; (*bşin*) sahtesini/ taklidini yapmak; (*bşi*) icat etmek; (*bşi*, ل ...*için*) kullanmak; اِسْتَصْنَعَ (*b-e*, *bşi*) yaptırmak;

صُنْع üretim, imal, yapım ¶ صُنْعُ الْيَدِ el işi; بَدِيعُ الصُّنْعِ mükemmel işçilik;

صُنْعِي suni, yapay, sentetik;

صُنْع menfaat, fayda;

صَنْعَة üretim, imal, yapım, çalışma; sanat; beceri, yetenek; zenaat; meslek ¶ صَاحِبُ الصَّنْعَةِ zenaatkar; uzman, mütehassıs, eksper;

صَنَّاعُ الْيَدِ : صَنَّاع usta, becerikli, hünerli;

ç. صَنَائِع, -آت صِنَاعَة iş, meslek; el sanatı; zenaat; maharet, hüner; sanat; sanayi, endüstri; [çoğ.] endüstri dalları ¶ صِنَاعَةٌ شَرِيفَةٌ şerefli/ onurlu meslek; أَرْبَابُ الصَّنَاعَةِ zenaatkarlar, meslek erbabı; رَجُلُ الصَّنَاعَةِ sanayici; أَصْحَابُ الصَّنَائِعِ وَ الْحِرَفِ esnaf ve sanatkarlar;

صِنَائِعِي yapay, suni, sentetik; iş/ meslek/ sanat ile ilgili; sanayi ile ilgili, endüstriyel; zanaatkar; sanatkar;

صِنَاعِي suni, yapay, sentetik; sanat ile ilgili [s.]; endüstriyel; ¶ سِرُّ صِنَاعِي endüstriyel sır;

صَنِيع eylem, fiil; yapılan şey, iş; olay; menfaat, fayda; ürün, mamül, imal edilen şey; öğün, yemek;

ç. صَنَائِع .صَنِيعَة eylem, iş; menfaat, kâr; fayda, kazanç; ürün, mamül;

ç. مَصَانِع .مَصْنَع fabrika, atölye; مَصَانِعُ أَرْبَابِ (أَصْحَابِ) ¶ [çoğ.] büyük yapılar; الْمَصَانِع sanayiciler, fabrikatörler;

مَصْنَعِيَّة ücret, maaş;

تَصْنِيع sanayileştirme;

تَصَنُّع tasannu, yapmacık hareket, söz;

اِصْطِنَاع üretim, imal;

اِصْطِنَاعِي suni, yapay, sentetik;

ç. صُنَّاع .صَانِع imal eden, üreten; zenaatkar; işçi; hizmetkar;

مَصْنُوع ürün, mamül; مَصْنُوعَاتٌ [çoğ.] (sanayi) ürünleri, mamüller;

مُتَصَنِّع sahte tavır takınan; yapmacık;

مُصْطَنَع suni, yapay, sentetik; sahte tavır, yapmacık davranış ¶ مِفْتَاحٌ مُصْطَنَعٌ aynı cinsten kilitleri açan ana anahtar;

صَنَّفَ ⇒ صنف (*bşi*) sınıflamak; gruplara/ kategorilere ayırmak; (*kitap*) tasnif etmek, derlemek, yazmak;

ç. أَصْنَاف .صِنْف cins, çeşit; [kalite], sınıf TİC.; sınıf, kategori, grup; cinsiyet; صِنْفًا eşya vb. ile [para ile değil] ödeme;

تَصْنِيف sınıflama, gruplama, kategorilere ayırma; [kitap] derleme, yazma; تَصَانِيف

[çoğ.] yazılı eserler, edebi çalışmalar;

تَصْنِيفَة seçme, ayırma, sınıflama;

مُصَنِّف yazar, musannif;

مُصَنَّف ç. آت- yazılı eser, edebi çalışma;

صَنْفَرَ (*bşi*) zımparalamak;

صَنْفَر ve صَنْفَرَة zımpara;

صَنَم ç. أَصْنَام put;

صِنْو ç. أَصْنَاء, صِنْوَان ikizlerin biri;

صَنَوْبَر fıstık çamı BOT. Pinus pinea; حَبّ الصَّنَوْبَر çam kozalağı;

صَنَوْبَرِي [na't] çam ile ilgili, çamlık; kozalağımsı; ¶ الغُدَّة الصَّنَوْبَرِي [kozalağımsı] beze, gudde;

صَهْ! sss! hişş! konuşma! sessiz ol!;

صَهِبَ ⇒ أَصْهَبَ ve اِصْهَابّ kızarmak, kırmızımsı olmak;

أَصْهَب müe. صَهْبَاء ç. صُهْب kırmızımsı, kızıl; الصَّهْبَاء şarap;

صَهَدَ *a* (صَهْد) (*b-i*, *bşi*) [özl. güneş] kavurmak, yakmak;

صَهْد ısı, sıcaklık;

صَهِيد yakıcı/ kavurucu sıcaklık;

صُهُود ⇑;

صَهَرَ *a* (صَهْر) (*bşi*) eritmek; صَاهَرَ (*b-ile* ya da في *b-ile*) [evlilik sebebiyle] akraba olmak; أَصْهَرَ (الى ya da ب *b-ile*) ⇑; تَصَاهَرَ ⇑; اِنْصَهَرَ ⇑ eritmek; eriyip kaybolmak;

صِهْر evlilik sebebi ile meydana gelen] akrabalık; (ç. أَصْهَار) [akrabalık derecesi] damat;

صَهِير erimiş, ergimiş;

مَصَاهِر [çoğ.] maden eritme ocakları;

مَصْهَر ç. آت sigorta ELK.;

مُصَاهَرَة [evlilik yolu ile] akrabalık; dünürlük;

اِنْصِهَار eritme, ergitme; سِلْك الإِنْصِهَار الوَقِي sigorta ELK.;

صَهْرِيج ç. صَهَارِيج sarnıç, su deposu, su tankı;

صَهَلَ *a, i* (صَهِيل) [at] kişnemek;

صَهِيل kişneyen;

صَهْوَة ç. صَهَوَات, صِهَاء [at için] sırt;

صَهْيَوْن ya da صِهْيَوْن Siyon, İsrail kavmi;

صَهْيَوْنِي ya da صِهْيَوْنِي Siyonist;

صَهْيَوْنِيَّة ya da صِهْيَوْنِيَّة Siyonizm;

صَابَ (صَوْب) (صَيْبُوبَة, صَوْب) (*bşi*, *hedefi*) [1] *u* vurmak, isabet ettirmek; [görüş, düşünce] doğru/ yerinde/ isabetli olmak ¶ صَابَ أَمْ أَقْلَعَ her hâlûkârda; صَوَّبَ (*bşi*, *bakışlarını* الى *b-e*) yöneltmek, çevirmek; (*b-i*, *bşi*) doğrulamak, onaylamak, (*b-i*) tasvip etmek; (*bşe*) razı olmak, rıza göstermek; أَصَابَ (*hedefi*) vurmak, isabet ettirmek; (*bşe*, *amaca*, *sona*, *neticeye*) ulaşmak, elde etmek; [el] (*bşe*) uzanıp almak; (*bşi*) kazanmak, elde etmek; (*bş*) atıştırmak; (*b-nin*) başına gelmek, isabet etmek; (*b-e*, ب *bşi*) pay olarak vermek, payını vermek; (من *b-e*) hasar verdirmek; (*bşi*) doğru/ yerinde yapmak [özl. mastar kullanımı ile]; doğru sözü/ kelimeyi kullanmak/ söylemek; أُصِيبَ (ب) [hastalık, sıkıntı vb.] uğramak, yakalanmak; öldürülmek ¶ أَصَابَ اِصَابَات gol atmak; أَصَابَ في

مَحَلّ الإصَابَات kaza mahalli, yeri;

اِسْتِصْوَاب tasvip, onaylama, doğru bulma;

صَائِب doğru, yerinde, isabetli; uygun;

مُصِيب ⇑; ⇑;

مَصَائِب ,ç. -آت مُصِيبَة musibet, bela, felaket, afet;

مُصَاب başına (ب) gelmiş; uğramış, (ب ...*e*) tutulmuş, yakalanmış; yaralı; hasta; kazazede; yaralı kişi; bela, afet; ¶ مُصَاب أَلِيم üzücü olay, hadise, felaket, ölüm;

صُوبَة T.> soba SUR.;

صَاتَ *u* (صَوْت) ses çıkarmak, gürültü yapmak; bağırmak, sesini yükseltmek; (صوت)

صَوَّتَ= صَاتَ [seçimde] oylama yapmak;

صَوْت ç. أَصْوَات ses; ton; gürültü; şöhret; ün; oy; رَجْع الصَّوْت şöhret, ün; بُعْد الصَّوْت eko, yankı, akis; عِلْم الأَصْوَات fonetik, sesbilim; قُوَّة الصَّوْت ses şiddeti; بِصَوْتٍ مَسْمُوعٍ işitilebilecek sesle, sesli; بِصَوْتٍ عَالٍ yüksek sesle, bağırarak; بِصَوْتٍ وَاطِئ alçak sesle, bağırmadan;

صَوْتِي ses ile ilgili, vokal, akustik; fonetik; tınlayan, yankılı;

صَوْتِيَة sesbilim, fonetik;

صَوَّات bağırma, haykırma, feryat;

صِيت hürmet, itibar, saygı, prestij; ün, şöhret; şöhretlilik ¶ بُعْد الصِّيت ün, şöhret; ذَائِع الصِّيت meşhur, ünlü;

صَيِّت gür sesli; hoparlör SUR.;

مِصْوَات mikrofon;

تَصْوِيت oylama, reye sunma;

عَمَلَه doğru olanı yapmak, isabetli davranmak; أُصِيبَ بِجَرَاحٍ yaralanmak, yara almak; أُصِيبَ بِخَسَارَة hasara uğramak; أُصِيبَ إِصَابَةً شَدِيدَةً kötü durumda olmak; kötü yaralanmak; ağır yaralanmak; اِسْتَصْوَبَ (*bşi*) doğru bulmak, tasvip etmek, onaylamak;

صَوْب yön, cihet, istikamet, taraf; doğru, yerinde, isabetli; . . . صَوْبَ [meb. mud. kul] yönünde, ...cihetine; ...e doğru ¶ مِنْ كُلِّ صَوْبٍ veya مِنْ كُلِّ فَجٍّ وَ صَوْبٍ veya مِنْ كُلِّ صَوْبٍ وَ حَدَبٍ her yönden, dört bir yönden/ yandan/ taraftan/ her yerden; فِي كُلِّ صَوْبٍ وَ حَدَبٍ her yerde;

صَيِّب yağmur bulutu;

صَوَاب doğru, isabetli, yerinde olan; doğru, yerinde; doğruluk, isabetli/ yerinde olma; şuur, bilinç; ¶ هُوَ عَلَى صَوَابًا haklı olarak سَلَكَ طَرِيقَ الصَّوَاب و الحَقّ .; صَوَابٍ [o] haklı dosdoğru bir şekilde davranmak, doğru olanı yapmak; رَجَعَ (فَاءَ) اِلَى صَوَابِه kendine gelmek, ayılmak; فَقَدَ صَوَابَه veya أَضَاعَ صَوَابَه kendini kaybetmek; غَابَ عَنْ صَوَابِه şuurunu/ bilincini kaybetmek; غَائِب عَنْ صَوَابِه şuursuz, bilinçsiz;

أَصْوَب daha doğru, yerinde, isabetli;

أَصْوَبِيَّة uygunluk, yerinde, münasip olma;

تَصْوِيب doğrultma, yöneltme; (ç. -آت) düzeltme, tashih;

إِصَابَة ç. -آت [hedefi] vurma; gol SPO.; yara[lanma]; [hastalığa] yakalanma, kapılma, tutulma; kaza ¶ إِصَابَة العَمَل iş kazası;

صَائت sesli ¶ سِينَمَا صَائتَة sesli film;

مُصَوِّت oylamaya katılan, seçmen,

صَاج ALF.BKZ.;

صَوَّحَ ⇒ صوح (*bşi*) kurutmak;

مُصَوَّح kuru, kurutulmuş [ot vb.]

صَاخَ (صوخ)[1] *u* bkz. سَاخَ *u*;

اَصَاخَ ⇒ صوخ[2] (الى veya ل ...*e*) kulak vermek, dinlemek;

صَاد "ص" harfinin adı;

صُودَا soda;

صُودِيُوم L.> sodyum;

صَوَّرَ[1] ⇒ صور (*bşi*) şekillendirmek, (*bşe*) şekil vermek; (*b-nin*, *bşin*) resmini yapmak/ çizmek; şekil ve resimlerle açıklamak; [*b-nin*, *bşin*) fotoğrafını çekmek; (*bşi*) tarif/ tasvir etmek ¶ صُوِّرَ له gözüne görünmek, ...mış gibi gelmek; صَوَّرَ = تَصَوَّرَ ; (*bşi*) tasavvur etmek, gözünde canlandırmak, gözünün önüne hayalini getirmek; (*b-i*, *bşi*, başka *b-i*, *bş olarak*) düşünmek, tasavvur etmek; (*b-e* ل) [...mış gibi] görünmek, ¶ لا يَتَصَوَّرُه العَقْلُ akla hayale sığmaz, akıl almaz;

صُوَر boynuz, boru [eskiden haberleşme için kullanılan]; aşağı bkz.;

صُورَة ç. صُوَر şekil, form, suret, biçim; resimli ifade, açıklama; resim; heykel; nüsha, kopya; hal, tavır, eda; صُورَةً şekil olarak, formalite gereği; ¶ صُورَة جَامعَة boy resmi; صُورَة مُتَحَرِّكَة film; الصُّوَر المُتَحَرِّكَة sinema; صُورَة فُوتُوغرَافِيَّة fotoğraf; صُورَة طِبْقَ الأصْل aslı gibi nüsha; صُورَة مُكَبَّرَة büyütülmüş resim; بِصُورَة جَلِيَّة insan şeklinde; في صُورَة آدَمِيَّين açık/ net olarak; بِصُورَة مَحْسُوسَة hissedilecek şekilde; بِصُورَةٍ خَاصَّة özellikle, hassaten; بِصُورَةٍ عَامَّة genellikle, genel olarak, umumiyetle; بِصُورَة مُكَبَّرَة giderek büyüyerek; بِصُورَة مَلْحُوظَة önemli derecede, dikkat çekecek kadar; على صُورَة كِيمْيَائِيَّة kimyasal olarak; في صُورَة ما اذَا ... ...olması halinde, durumunda; في صُورَة مُصَغَّرَة azaltılmış olarak;

صُورِي ve صُوَرِي [na't] şekil ile ilgili, biçimsel; sathi, yüzeysel; sahte, yapmacık, suni; hayali; imaj niteliğinde;

تَصْوِير resmetme, çizme; resim ile ifade etme; resim yapma; fotoğrafa alma, fotoğraf çekme التَصْوِير الشَّمْسِي ⇑; filme alma; fotokopisini alma; ¶ آلَة التَصْوِير fotoğraf makinası, kamera;

تَصَاوِير ç. تَصْوِيرَة resim, içinde resim bulunan ifade;

تَصَوُّر ç. -آت tasavvur, göz önüne getirme, hayal etme; fantazi; kavram, mefhum FELS.

تَصَوُّرِي tasavvur edilen, hayali, gözde canlandırılan ¶ المَذْهَب التَّصَوُّرِي idealizm FELS.;

مُصَوِّر ç. -ون şekil, biçim veren, tasarlayan; ressam; fotoğrafçı; kameraman; teknik ressam ¶ مُصَوِّر الكَائنَات Musavvir, Evrenin Yaratıcısı [Allah]; المُصَوِّر الكَهْرَبَائي للقَلْب elektrokardiyograf;

مُصَوِّرَة kamera, fotoğraf makinesi, fotoko-

pi makinesi;

مُصَوَّر resimli, açıklayıcı resimleri bulunan; (ç. -آت) fotoğraf stüdyosu; film stüdyosu; ¶ مُصَوَّر الجُغْرَافِيَا atlas;

[2]صور Sur şehri [Güney LÜB.]

[1]صُوص ç. صِيصَان piliç SUR.;

[2]صُوصِي ince ses çıkaran, gıcırdayan MIS.;

انصاع ⇒ صوع topuklarının üzerinde dönmek;

(ل *b-e, bşe*) boyun eğmek, itaat etmek;

صَاع ç. صِيعَان, اَصْوُع, اَصْوَاع sa', bir hacim birimi ¶ صَاعًا بِصَاعٍ kısasa kısas, misli ile mukabele; رَدَّ له الصَّاعَ صَاعَيْن veya كَالَ له صَاعًا بِصَاعَيْن *b-e* iki kat karşılık vermek;

صَاغَ (صوغ) *u* (صِيَاغَة, صَوْغ) (*bşi*) şekillendirmek, biçimlendirmek, oluşturmak; (*bşi*) formül ile ifade etmek; (*kelime*) türetmek; (*yalan*) uydurmak, çıkarmak; ¶ صَاغَ الذَّهَبَ وَ الفِضَّة kuyumculuk yapmak, altın vb. alıp satmak;

صَوْغ şekillendirme, biçimlendirme, oluşturma; kalıba dökme;

صِيغَة ⇑; (ç. صِيَغ) şekil, form; biçim; [mektup vb.nin] yazılış tarzı, üslup; formül; mücevher, altın gümüş; sıyga, kip, yapı DİLB. ¶ صِيغَة الفَاعِل etken, aktif, malum; صِيغَة المَفْعُول edilgen, pasif, meçhul DİLB.; بِصِيغَةٍ حَاسِمَة kesin bir şekilde, ifade ile;

صِيَغَة şekillendirme, şekle sokma, oluşturma; formüle etme; kuyumculuk;

مَصَاغ mücevherler, altın/ gümüş takılar;

صَاغ ç. صُوَّاغ, صَاغَة, صُيَّاغ kuyumcu;

مَصُوغَات altın gümüş mücevherat,;

[2]صَاغ ALF.BKZ.

صُوف ç. اَصْوَاف yün.

صُوفِي [na't] yün, yünlü; [is.] Sufi;

صُوفِيَّة sufilik; sufi hayat tarzı;

صُوفَان kav, صُوفَانَة kav;

صَوَّاف yün alıp satan, yün tüccarı;

التَّصَوُّف tasavvuf, sufilik;

المُتَصَوِّفَة sufiler, mutasavvıflar;

صُوفِيَا Sofya;

[1]صَالَ (صُول) *u* (صِيَال, صَوْلَة, صَوْل) (على *üzerine*) sıçramak, atlamak, atılmak, hamle yapmak, saldırmak, atakta bulumak; صَوَّلَ (*altını, vb.i*) [suyla] eleyerek ayırmak; صَاوَلَ (*b-ile*) çekişmek, rekabet etmek;

صَوْلَة ç. ـآت hamle, saldırı, atak; kuvvet, zor; despotluk, istibdat, tiranlık;

[2]صُول T. [sol]> başçavuş MIS. ¶ صُول تَعْلِيم eğitim çavuşu; صُول تَعْيِين iaşe çavuşu ASK.

صَوْلَجَان ç. صَوَالِجَة kıvrık uçlu değnek, kral asası;

صَامَ (صوم) *u* (صِيَام, صَوْم) (عن ..*den*) geri durmak, kendini tutmak; oruç tutmak; perhiz yapmak;

صَوْم geri durma, kendini tutma, kendini alıkoyma; oruç; الصَّوْم الكَبِير Paskalyadan önceki uzun süreli perhiz HRİ.; عِيد صَوْم الغُفْرَان Kefa-ret Günü YAH.;

صِيَام oruç, oruç tutma;

صِيَامِي etsiz yemek, perhiz yemeği;

صَائِم ç. ـون صِيَام, صُيَّم, صُوَّم oruçlu; oruçlu kişi;

الصُّومَال Somali;

صُومَالِي [is.] Somalili; [na't] Somali …i;

صومعة bkz. صمع ;

صَانَ *u* (صَوْن, صِيَانَة) (*bşi*) korumak, muhafaza etmek; [iyi durumunu sürdürmek için]; (*arabanın makinenin* vb.nin) bakımını yapmak; (*b-i, bşi,* عن *..den*) korumak, himaye etmek; (*b-i, bşi,* عن *..e karşı*) savunmak, müdafaa etmek; تَصَوَّنَ [kadın] iffetli/ namus-lu bir yaşam sürmek; korunmak, kendini muhafaza etmek;

صَوْن koruma, muhafaza, himeye; bakım; savunma, müdafaa etme; ifetlilik, namusluluk, saygınlık; صَاحِبَة الصَّوْن [hanımlar için bir şeref lakabı] saygıdeğer [afife];

صُوَان ç. أَصْوِنَة fincan;

صُوَّان [cin.is.; tek.is. ة] çakmaktaşı; granit;

صُوَّانِي : آدَوَات صُوَّانِيَّة çakmaktaşından imal edilen eşyalar;

صَوْن = صِيَانَة ;

صَائِن koruyan, muhafaza eden, bakımını yapan; koruyucu;

مَصُون iyi korunan, muhafaza edilen; iffetli, namuslu; kadın [namuslu çağrışımı ile];

صُوَّة ç. صُوًى yol gösteren taşlar;

صَوِيَ *a* (صَوًى) ve صَوَى *i* (صُوِيّ) solmak, kurumak;

صيت bkz. صوت ;

صَاحَ *i* (صِيَاح, صَيْح) (صيح) bağırmak, haykırmak; çığlık atmak; [horoz] ötmek; (صَيْحَة في *..e karşı*) (*b-i, bşi,* على, ب veya في *çığlık*) atmak, koparmak; *b-e*) bağırmak, bağırıp engellemek; صَيَّحَ yüksek sesle bağırmak; تَصَايَحَ birbirine bağırmak; bağrışmak;

صِيَاح bağırma, haykırma;

صَيْحَة [tek.is.] ç -آت- çığlık, haykırma sesi; ارسل صيحات ¶ صيحة الحرب savaş narası; صَاحَ صَيْحَةً haykırmak, çığlık koparmak; على صَيْحَةٍ çığlık koparmak/ atmak; sesleni-lebilecek [bağırsan duyulacak] mesafede; ذَهَبَ صَيْحَةً فِي وَادٍ kendisinden hiç bir iz kalmamak;

صَيَّاح bağırış, haykırma, çığlık; ötüş, ötme sesi [kuş];

صَيَّاح bağırıp çağıran, velveleci; yüksek sesle konuşan kişi;

تَصَايُح bağrışma, gürültü, velvele;

[1] صَادَ (صيد) *i* (صَيْد) (*kuşu*) yakalamak; (*bşi*) avlamak; تَصَيَّدَ beslenmek için avlanmak; (*bşi*) avlayıncaya kadar peşini bırakmamak, اِصْطَادَ فِي ¶ صَادَ = اِصْطَادَ (*bşi*) yakalamak; الْمَاء العَكِر bulanık suda balık avlamak;

صَيْد avlama; balık tutma [ve صَيْد السَّمَك]; av; ¶ مِنْ صَيْدِ خَيَالِه hayalinin ürünü [hikaye vb.];

صَيَّاد ç. ون avcı; balıkçı; ¶ صَيَّاد السَّمَك balıkçı; yalıçapkını, iskele kuşu, emircik ZOO. Alcedo atthis;

صَيْدَاء Sayda şehri LÜB.;

مَصِيدَة ç. مَصَايِد tuzak; ağ; avcılık silahı;

مَصْيَدَة ç. مَصَايِد balık tarlası, dalyan [yine

صِيصِيَة ç. صَيَاصٍ horoz mahmuzu;

صِيغَة bkz. صوغ ;

صَافَ (صيف) *i* (صَيْف) yaz gelmek; yazı (*...de* veya في *...de*) geçirmek ¶ صَافَ الزَّمَانُ امْ شتى her zaman, daima, herhâlûkârda; صَيَّفَ = صَافَ ; اصْطَافَ, تَصَيُّف, صَيْف ç. أَصْيَاف yaz mevsimi;

صَيْفِي [na't] yazlık, yaz ile ilgili; تَوْقِيت صَيْفِي yaz saati uygulaması;

مَصِيف ç. مَصَايِف yazlık, sayfiye yeri; dinlenme/ tatil yeri/ kampı;

اصْطِيَاف yaz tatiline çıkma;

صَائِفَة yaz [mevsimi];

مُصْطَاف yazlık, sayfiye yeri; [ç ـُون] yaz tatilinde olan, yaz tatilini geçiren;

الصِّين Çin; Çinliler ¶ بِلاد الصِّين Çin;

صِينِي Çinli [is.]; Çin... [na't]; çini, porselen;

صِينِيَّة ç. صَوَانِي sini; plağın altındaki döner tabla [yine صِينِيَّة مُتَحَرِّكَة]; صَوَانِي [çoğ.] çini, porselen vazo;

صِيوَان ç. ـَات , صَوَاوِين [büyük] çadır;

مَصِيدَة الأَسْمَاك];

صَاد[2] "ص" harfinin adı;

صَيْدَلَة eczacılık bilimi; eczacılık mesleği;

صَيْدَلِي ç. صَيَادِلَة ecza tahsili görmüş olan, eczacı; eczahane işleten, eczacı;

صَيْدَلَانِي ⇑; ⇑;

صَيْدَلِيَّة ç. ـَات- eczacılık [bilim dalı]; eczahane;

صَيْدَلِيَّات eczacılık malzemeleri; ilaçlar;

صَارَ (صير) *i* (صَيْر, صَيْرُورَة, مَصِير) (*bşe*, *...e*) dönüşmek, (*bş*) olmak; [muz. fiil öncesi kullanım] ...yapmaya başlamak, ...olacak, yapacak duruma/ noktaya gelmek/ varmak; meydana gelmek, vuku bulmak, yer almak; (*b-nin* ل) başına gelmek/ gelip bulmak/ çatmak, (*b-nin yanında* عِنْد) veya (*...e* الى) varmak; (*...ile* الى) sonuçlanmak, neticelenmek; صَارَ بِه الى *b-i*, *bşi*, *...e*, ...durumuna, ...haline getirmek; يُصَارُ الى [edil.] eninde sonunda ...olacak, ...e varacak, ...ile neticelenecek, ...sonucunu getirecek; صَيَّر (*b-i*, *...e*) dönüştürmek, haline sokmak;

صَيْر [kapı] gıcırtı; küçük balık; salamura;

صَيْرُورَة oluşma, dönüşme; sonuçlanma, neticelenme, netice, sonuç;

مَصِير gelişme, ilerleme, gidişat (ç. مَصَايِر) varılacak/ ulaşılacak yer; son netice, sonuç; hedef; hayat; bkz. مصر ; ¶ تَقْرِير الْمَصِير halkın kendi geleceğini saptaması, self determinasyon SİY.;

تَصْيِير mülkiyetin, hakkın devri HUK.;

ضْ

ضَاد "ض" harfinin adı; اَهْل الضَّاد Arapça konuşanlar, Araplar; اَقْطَار الضَّـاد ;اِ اَبْنَاء الضَّـاد Arapça konuşan ülkeler; لُغَــة الضَّـــاد veya لِسَان الضَّادق Arap Dili;

ضَؤُل *u* (ضَآلَة, ضُؤُولَة) küçük/ ufak tefek olmak; zayıf/ cılız olmak; küçülmek, ufalmak, azalmak; تَضَاءَلَ = ضَؤُلَ ;

ضَآلَة (ضِئَالَة) küçüklük; zayıflık, cılızlık; küçülme, ufalma, azalma; çekme payı;

ضَآلَة = ضُؤُولَة ;

ضَئِيل ç. ضِئَـال , ضُؤَلَاء , küçük, ufak, az; zayıf, cılız;

ضَآلَة = تَضَاؤُل ;

ضَامَة dama;

ضَأْن [cin.is.; tek.is. ة];

ضَأْنِي koyun et;

ضَائِن koyun;

ضَبَّ *i* (ضَبّ) (على *bşi*) ele geçirmek; (على *bşi*) kiit altında tutmak, korumak, dikkatlice/ itina ile muhafaza etmek; ضَبَّبَ = ضَبَّ; (*kapıyı*) sürgülemek, kilitlemek; اَضَبَّ [gün, hava] sisli olmak;

ضَبّ ç. ضِبَاب , اَضُبّ , ضُبَّان kertenkele;

ضَبَّة ç. ـَات , ضِبَاب sürgü, tahta kilit;

ضَبَّح *a* (ضَبْح) [ateş] (*bşi*) karartmak, isle karartmak; [at] sesli sesli solumak;

ضَبَر *u* (ضَبْر) toplamak, bir araya getirmek; اَضَابِير ç. اِضْبَارَة ve ضِبَارَة dosya;

اُضْبُور dosya;

ضَبَط *u, i* (ضَـبْط) (*b-i, bşi*) sıkıca yakalamak/ tutmak/ kavramak; (*b-i*) tutuklamak; (*bşi*) korumak, muhafaza etmek; (*bşe*) tam olarak hakim olmak; kontrolü altına almak; (*b-i, bşi*) kontrol etmek, durdurmak, zabtetmek; (*bşi*) zorla almak, haczetmek; (*bşi*) doğru/ hatasız/ yanlışsız bir şekilde yapmak; (*bşi*) doğru bir şekilde ifade etmek; (*bşi*) ayarlamak, (*bşin*) ayarını yapmak; (كَلِمَة *kelimeye*) doğru hareke vermek; (*vakti*) doğru/ tam göstermek; (*bşi*) düzene koymak; (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek, tashih etmek; (*bşi*) kaydetmek, zabtını tutmak, zabta geçmek; (*bşi*) doğru ölçmek, doğru miktar almak; اِنْضَبَطَ tutuklanmak; ayarlanmak, düzene girmek, disipline bağlanmak; belirlenmek vb. bkz. ضُبِطَ;

ضَبْط tutuklama; kontrol altına alma, zaptetme; kontrol; zorla alma, haciz; doğruluk; harekeleme, hareke verme; düzeltme, tashih; ayarlama tekno.; (ç. ضُبُوط) zabıt, zabıtname tutanak; zabıt maddesi, kayıt maddesi; ضَبْطًا tam, tamam; dakik olarak; ¶ بِالضَّبْط

ضَجَّاج şiddetli gürültüsü olan; bağırıp çağıran, velveleci;

ضَجِرَ a (ضَجَر) (عن ya da ب ...*hakkında*) kızgın olmak, rahatsız olmak, canı sıkılmak; (عن veya ب ...*den*) hoşnut/ memnun olmamak; أَضْجَر (*b-i*) kızdırmak, canını sıkmak, rahatsız etmek, sinirlendirmek; تَضَجَّر = ضَجِرَ;

ضَجَر kızgınlık, sinirlenme; memnuniyetsizlik; tasalanma, hüzün, sıkıntı;

ضَجِر kızgın, sinirlenmiş; somurtkan, suratsız; memnun, hoşnut olmayan, rahatsızlık duyan; tasalı, kaygılı, üzüntülü;

مُضْجِر sinirlendirici, asap bozucu, kızdıran; sıkıcı, bunaltıcı;

مُتَضَجِّر = ضَجِرَ;

ضَجَع a (ضُجُوع, ضَجْع) yanı üzere yatmak, yan yatmak; yatmak, uzanmak; uyumak; ضَاجَع (*kadın ile*) yatmak, cinsel ilişkide bulunmak; ضَجَّعَ = اِضْجَعَ ve اِضْطَجَعَ; اِنْضَجَع = ضَجَعَ;

ضَجْعَة yatış, uzanma; uyuma;

ضُجَعَة uykucu, geç kalkan; tembel;

ضُجْعِي ⇑; ⇑;

ضَجِيع yatak arkadaşı; dost, refik;

مَضْجَع ç. مَضَاجِع yatak, döşek; ¶ اَخَذَ مَضْجَعَهُ yatağa girmek [uyumak için]; اَقَضَّ اَقْلَقَ ya da اَقَضَّ عليه الْمَضْجَعَ ya da مَضْجَعَهُ مَضْجَعَهُ *b-i* uykusuz bırakmak, uykudan mahrum etmek;

مُضَاجِع yatak arkadaşı;

مُضْطَجَع yatak, döşek;

ضَحْضَح [serap] belli belirsiz görünmek, titreş-

ضَبْطًا = ضَبْطًا tamamen; ضَبْط الأَرَاضِي kadastro, arazi ölçümü; ضَبْط الحِسَابَات hesap tutma, defter tutma; ضَبْط الشَّهْوَة perhiz; ضَبْط الأَمْلاَك العَقَارِيَّة kadastro; ضَبْط النَّفْس kendine hakim olma, kendini zabtetme, tutma; جِهَاز الضَّبْط kontrol cihazı, mekanizması; عَارٍ عن الضَّبْط harekesiz;

ضَبْطِيَّة polis karakolu; polis;

مَضْبَطَة ç. مَضَابِط tutanak, zabıt;

اِنْضِبَاط disiplin; لَجْنَة الإِنْضِبَاط disiplin kurulu;

ضَابِط kontrol düzeni, regülatör vb. TEKN.; (ç. ضُبَّاط) subay, zabıt; (ç. ضَوَابِط) kural, kanun, töre; ¶ ضَابِط آمِر üst amir [subay]; ضَابِط مَأْمُور ast; ضَابِط الصَّفّ astsubay (ç. ضُبَّاط الصَّفّ); ضَابِط الصَّوْت ses ayar düğmesi, vb.; صَفّ ضَابِط ç. صَفّ ضُبَّاط astsubay; بِغَيْرِ ضَابِط وَلا رَادِع tamamen kontrolsüz, sınırsız;

ضَابِطَة polis; (ç. ضَوَابِط) zorlayıcı kuvvet, nizam;

مَضْبُوط doğru, tam, isabetli;

ضَبُع müe, ç. ضِبَاع, اَضْبُع sırtlan;

اِضْطَبَنَ ⇒ ضَبَنَ (*bşi*) koltuğunun altına almak;

ضَبَن koltukaltı;

ضَجَّ i (ضَجِيج, ضَجّ) gürültülü olmak; gürültü çıkarmak, bağrışmak; أَضَجَّ = ضَجَّ;

ضَجَّة bağırma, haykırma, çığlık; gürültü, yaygara, velvele, patırtı;

ضَجِيج ⇑; ⇑;

ضَجُوج gürültücü, velveleci, bağırıp çağıran;

ضَحْل sığ [su]; sığlık;

ضَحَا (ضحي ve ضحو) *u* ضَحًا (ضُحُوّ, ضَحْو) görünmek; ضَحَّى ⇑; güneş çarpmak; ضَحِيَ *a* (ضَحًى) (ب *bşi*) kurban etmek, vermek, ¶ ضَحَّى بالنَّفْسِ kendini kurban etmek; ضَحَّى بنَفْسِه والنَّفِيس varını yoğunu vermek, malını canını feda etmek/ vermek; اضحي [yardımcı fiil] olmak, dönüşmek; [muz. fiil öncesi kullanım] *bş yapmaya* başlamak; *...yapacak, olacak* dereceye, noktaya gelmek;

ضَحْوَة ç. ضَحَوَات kuşluk vakti; sabah;

ضُحًى [müz ve müe.] kuşluk vakti ¶ بينَ عَشِيَّةٍ وَ ضُحَاهَا birden, çok kısa bir sürede;

ضَحِيَّة kuşluk vakti; (ç. ضَحَايَا) kurban, kurbanlık hayvan; [kaza vb. de] kurban; ذَهَبَ (وَقَعَ) ضَحِيَةً *bş* kurban gitmek;

اَضْحًى [cin.is.; tek.is. ة] kurban, kurbanlık hayvan ¶ عيد الأضْحَى Kurban Bayramı; يَوْم الأضْحَى Kurban Bayramının birinci günü;

أُضْحِيَة ç. اَضَاحِي kurban[lık hayvan];

تَضْحِيَة kurban etmek; (ç. آت) kurban;

ضَاحٍ للشَّمْس : ضَاحٍ [s.] güneşli;

ضَاحِيَة ç. ضَوَاحِي çevre, civar; varoş, dış mahalle;

مُضَحًّى kahvaltı yeri;

ضَخَّ *u* (ضَخّ) (*suyu*) fışkırtmak, kuvvetle dışarı atmak;

مِضَخَّة ç. آت- fıskiye, su tulumbası; مِضَخَّة جَذَّابَة ¶ emme basma tulumba; مِضَخَّة الحَرَائِق (الحَرِيق) yangın tulumbası; مِضَخَّة رَافِعَة emme basma tulumba;

تَضَحْضَحَ [serap] titreşmek, titreyerek görünmek;

ضَحْضَاح sığ [su];

ضَحِكَ *a* (ضَحِك, ضَحْك) (ب veya على ...*e*) gülmek; (ب, على veya من *ile b-ile*) alay/ istihza etmek, eğlenmek, dalga geçmek; ¶ ضَحِكَ مِلْء شِدْقَيْه ya da بِمِلْءِ شِدْقَيْه kahkaha atmak; ضَحِكَ عَنْ دُرٍّ مُنَضَّدٍ dişlerini göstererek gülmek; sırıtmak; ضَحِكَ على ذَقَنِه [ç. على ذُقُونِهِم] (ب *ile*) *b-e* oyun oynamak, dalga geçmek (ب *b-i*) işletmek, (ب *b-ile*) gırgır geçmek MIS., SUR.; ضَحِكَ في ذَقَنِه *b-i* küçümsemek; ضَحَّكَ (*b-i*) güldürmek; ضَاحَكَ (*b-ile*) şakalaşmak, (*b-ile*) eğlenmek; اَضْحَكَ ve اسْتَضْحَكَ (*b-i*, من ...*ile*) güldürmek; ¶ ما يُضْحِكُ الثَّكْلَى [lafzen çocuğunu yitiren kadını dahi güldüren] çok komik, ölüyü bile güldüren; تَضَاحَكَ gülmek;

ضَحْك gülme, gülüş;

ضَحْكَة ç. آت gülüş;

ضُحْكَة gülünen şey, alay konusu;

ضَحُوك çok sık gülen; güleç;

ضَحَّاك ⇑; ⇑; şakacı, nüktedan;

أُضْحُكَة ç. اَضَاحِيك alay konusu; gülünen şey, şaka, latife;

اَضْحَك daha komik, gülünç;

مَضْحَكَة alay konusu; gülünen şey;

ضَاحِك ç. ضَوَاحِك gülen; ضَاحِكُ السِّنّ neşeli, şen;

مُضْحِك komik, gülünç; komedyen, palyaço; şakacı ¶ قِصَّة تَمْثِيلِيَّة مُضْحِكَة komedi;

ضَخُمَ *u* (ضَخَامَة) büyük/ iri/ hacimli, cüsseli/ kocaman olmak; ضَخَّمَ (*bşi*) büyütmek, şişirmek; تَضَخَّمَ şişmek, kabarmak, büyümek; genişlemek, açılmak;

ضَخْم ç. ضِخَام büyük, iri, hacimli, aşırı büyük, kocaman, muazzam; muteber, saygın [isim, nam]; büyük [itibar]; şişman, etli; muhteşem, görkemli, debdebeli; الْمِدْفَعِيَّة الضَّخْمَة uzun menzilli toplar;

ضَخَامَة büyüklük, irilik; şişmanlık; ihtişam, azamet;

تَضْخِيم şişirme, kabartma, büyütme;

تَضَخُّم şişme, büyüme, kabarma; genişleme, açılma; enflasyon; [تَضَخُّم مالِي (نَقْدِي)] ¶ تَضَخُّم الطِّحَال dalak büyümesi TIP;

مِضَخ ç. -ات kuvvetlendirici ¶ مِضَخ الصَّوْت hoparlör;

ضَادَّ ⇒ ضَدَّ ters/ zıt/ aksi olmak; (*b-e*, *bşe*) ters davranmak, aksine gitmek, (*b-ile*) zıtlaşmak;

تَضَادَّ zıtlaşmak, birbirine zıt gitmek;

ضِدّ ç. أَضْدَاد zıt, ters, aksi; iki zıt anlama gelen kelime; muhalif, hasım, rakip; [na't] panzehir; anti...; ضِدَّ... [mud. meb. kul.] ¶ كَانَ على الضِّدِّ من ذَلِكَ ...e karşı bunun karşısındaydı, bunun tersi bir konumdaydı;

ضِدِّيَّة karşıtlık, zıtlık; husumet, kötü niyet;

مُضَادَّة zıt, ters, aksi, karşıt;

تَضَادّ zıtlık, terslik, tezat;

مُضَاد zıt, ters, aksi; anti...; مُضَادَّات [çoğ.] panzehirler; ¶ مُضَادَّات للحَبَل doğum kontrol ilaçları; مُضَادَّات حَشَرِيَّة haşere ilaçları; مُضَادَّات للفَسَاد antiseptikler;

مُتَضَادّ zıt, ters, karşıt;

ضَرَّ *u* (ضَرّ) (*b-e*, *bşe*) zararlı olmak, zarar/ hasar vermek; ضَرَّرَ zarar vermek ⇑; ضَارَّ ⇑; آضَرَّ = اَضَرَّ (ب *b-i*, *bşe* veya *b-i*, *bşe* veya *b-i*, على *bşe*) zorlamak, icbar etmek; (*b-e*) baskı yapmak; ikinci hanım ile evlenmek; تَضَرَّرَ zarar, hasar görmek, yaralanmak; kaybı/ hasarı bulunmak; (من ...*den*, ...*hakkında*) şikayet etmek, şikayette bulunmak, yakınmak; اِنْضَرَّ zarar/ hasar görmek, yaralanmak; kaybı/ hasarı bulunmak; اِضْطَرَّ (*b-i*, الى ...*e*) zorlamak, mecbur kılmak, icbar etmek; اُضْطُرَّ (الى ...*e*) zorlanmak, mecbur kalmak; zor durumda kalmak, zorunluluk halinde bulunmak, sıkışık durumda olmak; (الى *bşe*) ihtiyacı olmak, gereksinim duymak;

ضَرّ hasar, zarar, ziyan, kayıp;

ضُرّ ikinci hanım ile evlenme;

ضَرَّة ç. ضَرَائِر, -آت birinci hanımdan sonraki hanımlar; inek memesi, yelin;

ضَرَر ç. أَضْرَار zarar, hasar, ziyan; kayıp; ¶ مَا الضَّرَر ne zararı var; أَخَفَّ الضَّرَرَيْن ehveni şer, iki kötü seçeneğin [göreli olarak] iyisi;

ضَرَّاء darlık, sıkıntı; ¶ فِي السَّرَّاء وَ الضَّرَّاء iyi ve kötü günde, darlıkta ve bollukta;

ضَرِير kör;

ضَرُورَة ç. -آت ihtiyaç hali, zorunluluk, zaruret; darlık, sıkıntı, zor durum; ضَرُورَةً zarureten, zorunlu olarak; ¶ بِالضَّرُورَة zorunlu

olarak; عِنْدَ الضَّرُورَة ihtiyaç/ zorunluluk/ zaruret halinde; لِلضَّرُورَةِ القُصْوَى fazla ihtiyaç bulunması halinde; لِلضَّرُورَةِ اَحْكَامٌ veya الضَّرُورَاتُ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ zorunluluklar haramları mubah kılar;

ضَرُورِي gerekli, zorunlu, zaruri, kaçınılmaz; ضَرُورِيَّات [çoğ.] ihtiyaçlar; كَانَ من ¶ ضَرُورِيَّاتِ الضَّرُورِي gerekli/ zorunlu olmak; ضَرُورِيَّات الحَيَاة hayatın gereksinimleri; ضَرُورِيَّات الأَحْوَال durumun gerekleri;

مَضَرَّة ç. -آت مَضَارّ , (على) zarar, hasar; ziyan, kayıp;

اِضْطِرَار zorlama, icbar, mecbur etme; ihtiyaç, gereksinim; zorunluluk hali; ¶ عِنْدَ الإِضْطِرَار zorunluluk, ihtiyaç halinde;

اِضْطِرَارِي zorunlu, zorlayıcı, mecburi;

ضَارّ zararlı, kötü;

مُضِرّ (ب ...*e*) zararlı; sıhhate dokunan; dezavantajlı, avantajsız;

مُضْطَرّ (الى ...*yapmak*) zorunda, (الى ...*e*) mecbur olan,; çok fakir; (الى ...*i*) isteyen, ihtiyacı olan;

ضَرَبَ *i* (ضَرْب) (*b-e*, *bşe*, ب ...ile veya على ...*e*, ب ...*ile*) vurmak, dövmek; (*b-e*, *bşe*) ateş etmek; (على veya هَا *müzik aletini*) çalmak; [daktilo gibi tuşlu bir cihaz ile] yazmak; [akrep] sokmak; (بَيْنَ ... *insanları*) ayırmak, bölmek; (على *b-e*, *bşi*) zorla kabul ettirmek, yaptırmak, empoze etmek; ضَرَبَ عَنْ ... *b-i* , *bşi* terketmek, bırakmak; _(ضَرْب, ضَرَبَان) [kalp, nabız] atmak, vurmak, çarpmak; [yara, diş vb.] çok, şiddetle ağrımak; harekete geçmek; (في ...*de*) gezinmek, dolaşmak; [gemi] seyrine başlamak, yolculuğa çıkmak; [kuş] göç etmek; (الى *rengine*) çalmak; (*dişi deveyi*) aşmak; ¶ ضَرَبَ له اَجَلاً biri için tarih tayin etmek; ضَرَبَ الأُرْزَ pirincin kabuğunu çıkarmak; ضَرَبَ فِي الأَرْض seyahat etmek, yolculuk yapmak; ضَرَبَ بُوَيْه على ...e boya vurmak KNŞ.; ضَرَبَ البَابَ kapıyı çalmak; ضَرَبَ حَقْنًا iğne vurmak; ضَرَبَ خَطًّا çizgi çekmek; ضَرَبَ اَخْمَاسَه في اَسْدَاسِه ve ضَرَبَ اَخْمَاسًا لأَسْدَاسٍ kara kara düşünmek, çıkar yol için uzun uzun düşünmek; içinden çıkamamak, çözüm yolu bulamamak; plan yapmak, tertip düzenlemek; hayal kurmak; ضَرَبَ خَيْمَةً çadır kurmak; ضَرَبَ الرَّقْمَ القِيَاسِي rekor kırmak; ضَرَبَ السَّلام [askerî] selam vermek [çakmak]; ضَرَبَ ضَرِيبَةً (على *b-e*) vergi koymak; ضَرَبَ اَطْنَابَه في kök salmak; ضَرَبَ اَطْنَابَه في ...de yerleşmek; ضَرَبَ عَدَدًا في ... عَلَى bir sayıyı bir diğeriyle çarpmak; ضَرَبَ عُنُقَه boynunu vurmak, başını kesmek; ضَرَبَ قَالَبَه *bşi* taklit etmek; ضَرَبَهُ كَفًّا *b-nin* yüzüne tokat vurmak; ضَرَبَ مَثَلاً ل ... ...ile ilgili atasözü söylemek; ضَرَبَ لَهُ مَثَلاً ...*e* örnek getirmek/ göstermek/ vermek; ضَرَبَ مَثَلاً örnek vermek; (*bşi*, ل ya da على ...*e*, ...*ile ilgili*) örnek göstermek; ضَرَبَ الأَمْثَال bilgece/ hikmetli sözler söylemek; örnekler sunmak; ضَرَبَ نُقُودًا para basmak; ضَرَبَ

olmak; ضَرَبَ صَفْحًا عن... ...den kaçınmak, çekinmek; اَضْرَبَ (عن العَمَل) işi durdurmak, grev yapmak, greve gitmek; اَضْرَبَ عن الطَّعَام açlık grevine gitmek; تَضَارَبَ birbiri ile yumruklaşmak, dövüşmek; [görüşler, düşünceler] ayrılmak, farklı olmak, birbirine zıt olmak; اِضْطَرَبَ [dalgalar] çarpışmak, kabarmak; heyecanlanmak, rahatsızlık duymak; telaşlanmak, koşuşturmak; ileri geri sallanmak, sendelemek; rahatsız/ karışık/ düzensiz/ tedirgin olmak; titremek;

ضَرْب vurma; ateş etme; çarpma MAT.; para basma; (ç ضُرُوب) çeşit, cins, grup; ikinci mısranın son tefilesi.; (ç. اَضْرَاب) benzer, eş; ¶ دَار الضَّرْب ve ضَرْبخَانَة darphane; ضَرْب الرَّمْل remil falına bakma; ضَرْب النَّار ateş açma; bombardıman وَضَعَ السِّلَاحَ تَحْتَ الضَّرْبِ silahı ateşlemek için doğrultmak, nişanlamak; هُوَ وَ اَضْرَابُهُ o ve onun gibiler;

ضَرْبَة ç. ضَرْبَات darbe; itme, dürtme; [silah] atış; bela, musibet, ceza ¶ ضَرْبَة الشَّمْس güneş çarpması; ضَرْبَة قَاضِيَة (على ...e) öldürücü darbe; ضَرْبَة جَزَاء penaltı [futbol];

ضِرَاب [dişi hayvanı] aşma;

ضَرِيب vurulan, çarpılan; benzer;

ضَرِيبَة ç. ضَرَائِب gümrük vergisi; vergi; karekter, mizaç, yapı; ¶ ضَرِيبَة الدَّخْلِ gelir vergisi; ضَرِيبَة كَسْب العَمل kazanç vergisi; ضَرِيبَة الْمَلَاهِي giriş ücreti;

مَضْرِب ç. مَضَارِب kamp; yer, mahal, mevki; yol; büyük çadır; ¶ كَانَ مَضْرِب المَثَل ضَرَبَ الى الْحُمْرَةِ randevulaşmak; مَوْعِدًا (الصُّفْرَةَ) kırmızıya (*sarıya*) çalmak, kırmızımtrak olmak; ضَرَبَ به الأَرْض *b-i*, *bşi* yere vurmak, çalmak; ضَرَبَ في الْخَيَال bulutlar üstünde gezmek, hayal kurmak; mümkün olmayan şeyi istemek; ضَرَبَ بِسَهْمٍ مُصِيب ...e aktif/ faal olarak katılmak; ضَرَبَ في... ...e katılmak, iştirak etmek; ضَرَبَ بِسَهْمٍ وَ نَصِيبٍ في... ضَرَبَ به عُرْضَ الْحَائِط hiç önem vermemek, umursamamak; *bşi* küçük görmek, reddetmek; hafifletme amacıyla [gemiden] ağırlık atmak; ضَرَبَ بِنَظَرِه الى... bakışlarını ...e çevirmek, yöneltmek; ضَرَبَ بِوَجْهِ صَاحِبِه [kötü] iş tasarlayanının kendi başına gelmek; ضَرَبَ على كَلِمَة kelimeyi silmek; ضَرَبَ عنه صَفْحًا *b-den* ya da *bşden* yüz çevirmek; *b-i*, *bşi* umursamamak, önem/ ehemmiyet vermemek, itibar etmemek; ضَرَبَ في حَدِيدٍ بَارِد fayda/ sonuç getirmeyecek iş yapmak, havanda su dövmek; «ضَرَبَ لِنَفْسِه سَبْعَةَ اَيَّام yedi gün kalmaya karar verdi»; «ضَرَبَ بيني و بينه الأَيَّام kader bizi ayırdı»; ضَرَّبَ (*bşi*, ب ...*ile*) karıştırmak, karmak; (بين... *arasında*) karışıklığa, huzursuzluğa sebep olmak; (*kumaşın içini*) pamuk vb. doldurmak; ضَارَبَ (*b-ile*) çekişmek, dövüşmek; spekülasyon yapmak TİC; اَضْرَبَ (عن ...*den*) yüz çevirmek, (عن ...*i*) bırakmak, terk etmek, ayrılmak; (في ...*de*) kalmak, bulunmak; ¶ اَضْرَبَ ...e hazırlanmak, ...için hazırlıklı جَأْشًا ل...

ضَرَّجَ u (ضَرْج) (*bşi*, بِالدَّمِ *kana*) bulamak; ضَرَّجَ = ضَرَّجَ; تَضَرَّجَ kırmızı olmak, kızarmak; مُضَرَّج الْيَدَيْن : مُضَرَّج elleri kanlı, elleri kana bulanmış; suç üstü [yakalanan]; ضَرِيح ç. ضَرَائِح , أَضْرِحَة mezar; mozole; ضَرِسَ i (ضَرْس) (*bşi*) iyice/ sıkıca ısırmak; ضَرِسَ a (ضَرَس) [diş] kamaşmak; ضَرَّسَ (*b-i*) [savaş için] eğitmek, eğitim yaptırmak; أَضْرَسَ (الأَسْنَان *dişleri*) kamaştırmak; (الأَسْنَان dişleri) ⇑; ضِرْس ç. ضُرُوس , أَضْرَاس azı dişi; ضِرْس الْعَقْل akıl dişi, yirmi yaş dişi; حَرْب ضَرُوس şiddetli savaş, harp; تَضَارِيس الأَرْض : تَضَارِيس bölgeleri; تَضَارِيس الْوَجْه yüzdeki buruşukluklar/ kırışıklıklar; ضَرَطَ i (ضُرَاط, ضَرِيط, ضَرْط) yellenmek, osurmak; ضَرْط [tek.is. ة] yellenme, osuruk; ضُرَاط ⇑; ضَرَعَ a , ضَرُعَ u (ضَرَاعَة) ve ضَرِعَ a (ضَرَع) (الى *b-e*) boyun eğmek, itaat etmek; (الى *b-e*) yalvarmak, niyaz etmek, (الى *b-den*) rica etmek, istirham etmek; ضَارَعَ (*biri, bş*) gibi olmak, benzemek; اضْطَرَعَ ve تَضَرَّعَ (الى *b-e*) itaat etmek, boyun eğmek; (الى *b-e*) yalvarmak, niyaz etmek, (الى *b-den*) rica etmek, dilemek; ضَرْع ç. ضُرُوع , ضِرَاع hayvan memesi; ¶ الزَّرْع وَ الضَّرْع ziraat ve hayvancılık; ضَرْع benzer, andıran; ضَرَاعَة itaatkarlık, boyun eğme; yalvarma,

(الأَمْثَال) örnek teşkil etmek, darbı mesel olmak; مَضْرِب ç. مَضَارِب büyük çadır; tenis raketi [oyunlarda topa vurmak için kullanılan araçlar]; çırpma işleminde kullanılan aletler, yumurta teli; sineklik; piyano; مِضْرَاب raket [top oyunlarında vb. de]; مُضَارَبَة ç. -آت spekülasyon TİC.; limitet ortaklık, rekabet; اضْرَاب ç. -آت grev; تَضَارُب [görüşler, düşünceler vb.] ihtilaf, ayrılık, zıtlık, çekişme; اضْطِرَاب ç. -آت düzensizlik, kargaşa; karışıklık; huzursuzluk, ayaklanma, isyan, başkaldırı SİY.; sabırsızlık; ¶ اضْطِرَابَات عَصَبِيَّة asabi, sinirsel bozukluklar; ¶ الْعُرُوق ضَوَارِب [ضَارِب 'in çoğulu]: ضَوَارِب atardamarlar, arterler; طَيْر الضَّوَارِب göçmen kuşlar; مَضْرُوب tayin, tespit edilmiş, belirlenmiş, kararlaştırılmış [zaman, tarih, yer]; çarpılan ¶ مَضْرُوب فيه çarpan MAT.; مُضَرَّبَة içine pamuk vb. doldurulmuş; مُضَارِب ç. -ون spekülatör; مُتَضَارِب ayrılık içinde, çekişen, zıtlaşan, ihtilaflı [düşünceler, görüşler]; مُضْطَرِب düzensiz, oturmamış; karışık; düzenlenmemiş, organize olmayan; tedirgin, telaşlı, tasalı; zayıf; مُضْطَرَب oyun sahası; ضَرْبَخَانَة bkz. ضرب;

çürük; itaatkar, muti, uysal;

ضَعُفَ[1] *u* (ضَعْف) zayıf/ kırılgan/ dayanıksız olmak; zayıflamak, azalmak, küçülmek; عن ...*için*) çok zayıf olmak; أضعف (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) zayıflatmak, zayıf düşürmek; استضعف (*bşi*) zayıf görmek/ kabul etmek; (*b-e karşı*) küstahça davranmak;

ضَعْف zayıflık, kırılganlık, dayanıksızlık; zayıflama, güçsüzlük, zaaf ضعف الإرادة zayıf iradelilik, irade zayıflığı; لضعف العصبي sinir zayıflığı/ argınlığı, nevrasteni; ضعف التناسل cinsel zayıflık, iktidarsızlık;

ضَعِيف çoğ. müz. ضِعَاف , ضُعَفَاء , ضَعَفَة çoğ. müe. ضَعَائِف zayıf, dayanıksız; kırılgan, güçsüz, cılız; zayıf [ders notu]; ¶ ضعيف الإرادة zayıf iradeli, ضعيف العقل ahmak, alık, budala; ضعيف القلب korkak, yüreksiz, ödlek; ضعيف القلب [tevazu ifadesi olarak] acizane, hakkı olmayarak ben , şu aciz...;

اضعاف zayıflatma; bozulma;

مستضعف zayıf kabul edilen, sayılan; zayıf; mazlum, zulme uğramış, mustadaf;

ضعف[2] ⇒ ضَعَّفَ (*bşi*) iki kat yapmak; (*bşi*) çoğaltmak, kat kat yapmak; ضاعف ⇑ (*bşi*, من *bşi*) ⇑; تضاعف iki kat olmak, kat kat olmak;

ضِعْف ç. أَضْعَاف iki kat; kat (sayı olarak); elbise kıvrımı/ katı; aralık, yarık ¶ مِئَة ضِعْفَة ...in yüz katı, yüz kat...; ثَلاثَة أَضْعَافه ...in üç katı, üç kat... أَضْعَافًا أَضْعَافه kat kat ⇑; هَذَا المَبْلَغُ مُرَتَّبٌ أَضْعَافَ أَضْعَافِه bu meblağ onun

niyaz etme, rica etme;

مُضَارَعَة benzerlik, benzeme;

تَضَرُّع yalvarma, niyaz etme, rica etme;

ضَارِع alçak gönüllü, mütevazi;

مُضَارِع benzer, andıran; muzari [fiil] DİLB.

ضِرْغَم ç. ضَرَاغِم aslan;

ضِرْغَام ç. ضَرَاغِمَة aslan;

ضَرِمَ *a* (ضَرَم) tutuşmak, ateş almak, yanmaya başlamak; [savaş] başlamak, patlak vermek, çıkmak; ضَرَّمَ (*ateş*) yakmak ¶ ضَرَّمَ النَّارَ ...i tutuşturmak, ateşe vermek; أضرم في... alevlenmek, yanmak, tutuşmak =ضَرَّمَ; تضرم [duygular, hisler için de] =ضَرِمَ; اضطرم

ضِرَام tutuşma, ateş alma; yangın;

اضْطِرَام ⇑; ⇑;

مضطرم tutuşmuş, yanmakta olan;

ضرو ⇒ ضَرَّى (*köpeği*, ب ...*in peşine*) yollamak, göndermek, (ب ...*in üzerine*) salmak; (*b-i*, ب ...*ile*) [dövüşmesi için] kışkırtmak;

ضِرْو ç. ضِرَاء, أَضْرٍ av köpeği;

ضَرَاوَة hırs, tamah, aç gözlülük;

ضَارٍ tamahkar, açgözlü, hırslı;

ضعضع (*bşi*) yıkmak, yerle bir etmek, harap etmek; تضعضع çürümek, telef olmak; zayıflamak, zayıf düşmek; dağılmak, birliği bozulmak [nizam, organizasyon vb.]

ضَعْضَعَة yıkılma, harap/ viran olma; zayıflatma; zayıflık, çürüklük; ¶ ضَعْضَعَة [yaşlılıktan] zaafiyet, elden ayaktan düşme;

متضعضع bozulmuş, çürümüş; zayıflamış, takati kalmamış; zayıf, kırılgan, dayanaksız,

maaşını kat kat aşıyordu.»; اَضْعَاف مُضَـاعَفَةً pek çok kez, yüzlerce defa;

تَضَاعِيف muhteva, içerik, metin [yazının]; katlar; satır aralarındaki boşluk; فِي تَضَاعِيفِه içinde, arasında;

مُضَـاعَفَة kat kat yapma, ikiye katlama; مُضَاعَفَات [hastalığın] komplikasyonlar;

تَضَاعُف ikiye katlama, kat kat yapma;

مُضَعَّف iki kat; kat kat yapılmış, artırılmış;

مُضَاعَف ⇑; ⇑; bkz. ضِعْف;

ضَعَة bkz. وَضع;

ضَـغَثَ *a* (ضَـغْث) (*hikayeyi*) birbirine katmak/ karıştırmak;

ضِغْث ç. اَضْغَاث demet, deste, karışıklık, birbirine girme; içinden çıkılamayan, labirent ¶ اَضْـغَاث اَحْـلَام karmakarışık rüyalar; زَادَ ضِغْثًا عَلَى اِبَّالَة *bşi* daha da kötüleştirmek, iyice batırmak;

ضَغَط *a* (ضَغْط) (*b-i, bşi*) sıkıştırmak; (عَلَى *üstüne*) bastırmak, tazyik uygulamak; (عَلَى *b-e, bşe*) baskı uygulamak, yüklenmek; اِنْضَـغَطَ sıkışmak, tazyik altında kalmak, preslenmek;

ضَـغْط basınç; vurgu; baskı, zor; voltaj, gerilim ELK. ¶ الضَّغْط الجَوِّي atmosfer basıncı; لضَّـغْط الدَّمَـوِي ve ضَـغْط الدَّم tansiyon, kan basıncı; ضَـغْط الـهَـوَاء hava basıncı; تَحْتَ ضَغْط الرَّأْي العَامّ genel kabulün zorlamasıyla;

ضَغْطَة basınç;

ضَغْوَطِيَّة basınç;

ضَاغُوط kabus;

مَضَاغِط هَوَائِيَّة : مَضَاغِط kompresörler;

تَضَاغُط tazyik, sıkıştırma [تَخَلْخُل karşıtı];

اِنْضِغَاط sıkıştırılabilirlik;

ضَاغِط : آلَة ضَاغِطَة kompresör;

مَضْغُوط : هَوَاء مَضْغُوط sıkıştırılmış hava;

ضَغَنَ *a* (ضَغَن) (عَلَى *b-e karşı*) kin duymak/ beslemek, (عَلَى *b-e*) içerlemek; تَضَـاغَنَ birbirine karşı kin beslemek;

ضَغْن ç. اَضْغَان kin, gizli nefret, hınç, garez;

ضَغِن kin besleyen, hıncı olan; garezkar;

ضَغِينَة ç. ضَغَائِن kin ⇑ ⇑;

ضَفَّة kalabalık, topluluk [insan];

ضِفَّة ç. ضِفَاف sahil, kıyı; kumsal;

ضَفَف fakirlik, yoksulluk;

ضِـفْـدَع ç. ضَـفَـادِع kurbağa; ¶ ضِـفْـدَع بَشَـرِي kurbağaadam ASK.;

ضَفَرَ *i* (ضَفْر) (*saçı*) örmek; (*bşi*) örmek, dokumak; (*sicimi, ipi*) bükmek; ضَـفَّـرَ = ضَـفَـرَ;

تَضَافَرَ (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak;

ضَافَرَ (عَلَى *bşde*) yardımlaşmak; (مَعْ *ile*) sıkı sıkıya bağlı/ sık dokunmuş olmak; peş peşe gelmek, sıralanmak;

ضَفْر ç. ضُفُور kolan, yular;

ضَفَّار ç. ضُفُر ⇑;

ضَـفِـيرَة ç. ضَـفَـائِر örgü; örgülü kuyruk; örme, örgü işi; ipek veya altın sırma şerit; çile [yün ipek vb.]; sinir ağı, örgü, pleksus;

ضَفَا *u* (ضَفْو) (ضفو) bol/ çok/ mebzul olmak; dolup taşmak [havuz vb.]; اَضْـفَى (*bşi*, عَلَى ...*e*) bol bol vermek, ihsan etmek; (عَلَى *bşi, bş ile*) doldurmak; عَلَى *bşi, bş ile*) sarmak, (عَلَى *bşin üzerine, bşi*) yaymak, açmak;

ضَفْوَة العَيْش :ضَفْوَة rahat, müreffeh, hayat; ضَاف çok, bol, mebzul; tafsilatlı, ayrıntılı; ضَلَّ *i* (ضَلَال, ضَلَالَة) kaybolmak, yolunu kaybetmek; (*bşden* ya da عن *...den*) sapmak; yanılmak, hata etmek ¶ ضَلَّ سَعْيُهُ emekleri boşa gitmek; ضَلَّلَ (*b-i*) yanıltmak, yoldan çıkarmak; (*b-i*) aldatmak; أَضَلَّ = ضَلَّلَ; *b-e* yolunu kaybettirmek; (*bşi*) kaybolmaya bırakmak;

ضُلّ yanılgı, hata, yanlış;

ضَلَال yoldan/ haktan ayrılma/ sapma; hata, yanılgı ¶ ضَلَال الأَلْوَان renk körlüğü;

ضَلَالَة yanılgı; sapkınlık, dalalet;

أُضْلُولَة ç. أَضَالِيل yanılgı;

مَضَلَّة kaybolma, yolunu kaybetme;

تَضْلِيل yanıltma, yanlış yola sürükleme, yolunu kaybettirme;

اِضْلَال ⇑;

ضَالّ ç. ضُوَّال yolunu kaybetmiş; aylak, başıboş gezen; hatalı, yanlış;

ضَالَّة azimli/ ısrarlı çalışmanın hedefi/ amacı; ¶ ضَالَّة المَنْشُودَة ⇑;

مُضَلِّل yanıltan, yanıltıcı, aldatıcı;

مُضِلّ ⇑;

ضلع *a* (ضلع) (مع *b-ile* taraf olmak, (مع *b-nin* tarafında olmak; ضَلُع *u* (ضَلَاعَة) güçlü/ sağlam/ gürbüz/ dayanıklı/ metin olmak; ضَلِع *a* (ضَلَع) eğik/ bükük/ kıvrık olmak; ضَلَّعَ (*bşi*) eğmek, bükmek, kıvırmak; تَضَلَّعَ (من *...ile*) sıkıştırılmak; (من *...de, alanında*) bilgili/ otorite/ yetkin olmak; اِضْطَلَعَ (ب *...de, alanında*) ⇑; (ب *bşi, görevi, masrafları, vaz-ifeyi*) üstlenmek, sorumluluğu üstüne almak; اِسْتَضْلَعَ (من *...hususunda*) iyi bilgisi olmak, (من ...e) vakıf olmak;

ضَلَع sevgi, muhabbet; ¶ ضَلَعُهُ مَعَه ondan yana;

أَضْلُع, أَضْلَاع, ضُلُوع ç. ضِلْع kaburga kemiği; pirzola, külbastı; [üçgende] kenar; الأَضْلَاع göğüs; ضِلْع البِرْمِيل fıçı tahtası; مُتَسَوِي الأَضْلَاع eşkenar GEO.; «كَانَ لَه ضِلْع في الأَمْر [bu] işte onun parmağı var.»;

ضَلِيع güçlü, dayanıklı, sağlam; bilgili, derin, tecrübeli;

ضَلَاعَة güçlülük, dayanıklılık, gürbüzlük [vücut ile ilgili];

مُضَلَّع kaburgası bulunan, kaburga gibi iskeleti, çatısı bulunan; [is.] çokgen; [s.] çokgen ¶ صَاج مُضَلَّع oluklu demir levha;

مُتَضَلِّع (من *...de*) bilgili, derin; (من *...de*) uzman, mütehassıs;

ضُلْمَة T.> dolma;

ضَمّ *u* (ضَمّ) (*bşi*) bir araya getirmek, birleştirmek; (*bşi*) eklemek, ilave etmek; (*bşi*) toplamak, yığmak; (هُم *insanları*) birleştirmek; (*b-i*) kucaklamak, bağrına basmak; (*bşi*, *b-i*, الى *...e*) ilave etmek, katmak, dahil etmek, eklemek; (*farklı şeyleri*) kendi yapısında toplamak; dudaklarını büzmek ['u' sesi çıkarırken aldığı şekil gibi]; [kader] (*b-i* belaya vb. sürüklemek; (*sessiz harfi*) 'u' seslisi veya ـُـ ile okumak DİLB. ¶ ضَمّ الصُّفُوف saf/ sıra/ dizi oluşturmak; ضَمَّه الى صَدْرِه (*b-i*)

bağrına basmak; ضَمَّ اَلَيْه زوْجَتَه karısını kucaklamak, karısına sarılmak; تَضَـامَّ birleşmek, kuvvetleri bir araya getirmek; اِنْضَمَّ bir araya gelmek, toplanmak, (الى ...*e*) eklenmek, ilave olmak, katılmak; (الى ...*ile*) ilişkili olmak; (الى *kuruma, kuruluşa*) girmek, dahil olmak, katılmak; (الى *bşi*) içermek, kapsamak;

ضَمّ toplama, ilave; toplanma, bir araya gelme, birleşme; girme, katılma; kayıt olma; damme, 'u' sesini temsil eden ‘ـُـ ‘işareti DİLB.;

ضَمَّة damme, ötre işareti; bağır, kucak;

ضَمِيمَة ç. ضَمَائم ekleme, ilave; zam, artış;

تَضَامّ : تَضَامّ مَعَ ... ile beraber, birlikte;

اِنْضِمام (الى ...*e*) katılma, (الى ...*ile*) birleşme, (الى ...*e*) yakınlaşma; (الى *kuruluşa* vb.e) katılma, dahil olma, girme;

مَضْمُوم sıkı, iyice kapalı, büzülmüş [ağız];

مُنَضَّمَة aksesuar tekno.;

اُضْمُحِلَّ [edil.] yavaş yavaş eriyip/ sönüp gitmek, gözden kaybolmak; azalmak;

اِضْمِحْلَال ⇑; giderek hissedilmez olma;

مُضْمَحِلّ giderek kaybolan, hissedilmez olan; sönümlü [dalga, titreşim FİZ.];

ضَمَخَ *u* (ضَـمْخ) ve ضَـمَّخَ (ب ...*ile*) yağlamak, sıvamak;

ضَمَدَ *u, i* (ضَمْـد, ضِمَـاد) ve ضَـمَّدَ (*b-i, bşi*, ب ...*ile*) yağlamak, sıvamak;

ضِمَاد bandaj, sargı [yara için]; sarma [yara vb.i]; [kadın] dost hayatı yaşayan;

ضِمَادَة [yarayı] sarma;

مُضَمِّد IR. [erkek] hastabakıcı;

مُضَمِّدَة kompres, tampon TIP.; hemşire;

ضَمُرَ *u* (ضُمُور, ضُمْر) zayıflamak, incelmek; çok zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak; küçülmek, büzülmek, fire vermek; ضَمَّرَ (*bşi*) inceltmek, zayıflatmak; اَضْمَرَ = ضَمَّرَ; (*bşi*, في ...*içinde*) gizlemek, saklamak, içine atmak, (ل ...*e karşı*) [bir hissi, duyguyu] beslemek; ¶ اَضْمَرَ له الشَّرَّ birine karşı kin beslemek, biri-ne hıncı olmak; تَضَمَّرَ incelmek, zayıflamak; اِنْضَمَرَ kurumak, kuruyup buruşmak;

ضُمْر zayıflama, incelme; zayıflık;

ضُمُور ⇑; ⇑; dumur, atrafi, körelme tıp;

ضِمَار : دَيْن ضِمَار batak borç;

ضَمِير ç. ضَمَائِر kalp; gönül, yürek; akıl; zamir, adıl DİLB.; vicdan ¶ تَأْنِيب الضَّمِير vicdan azabı, pişmanlık; حَيّ الضَّمِير vicdanlı, vicdan sahibi, insaflı; مُرْتَاح الضَّمِير vicdanı temiz, gönlü rahat; فَاقِد الضَّمِير vicdansız, insafsız;

مِضْمَار ç. مَضَامِير yarış alanı; arena; faaliyet alanı, saha, dal, branş;

اِضْمَار [düşünce vb.i] gizleme, saklama; cümlenin anlamını bozmadan öğelerden birinin atılması [belagat];

ضَامِر ince, zayıf; çok zayıf, cılız, bir deri bir kemik;

مُضْمَر gizli, saklı, sır niteliğinde; kişi zamiri DİLB.;

ضَمِنَ *a* (ضَمَان) (*bşe*) veya (ب *bşe*) garanti vermek, kefil olmak (ل *b-e*, *bşi*) temin etmek,

garanti etmek; (*bşi*, من ...*e karşı*) sigortalamak; ¶ ضَمِنَ لِنَفْسِهِ شَيْئًا *bşden* son derece emin olmak; ضَمَّنَ (*bşi* من ...*e karşı*) sigortalamak, tazmin etmek; (*bşi*, *başka bşin*) içine sokmak/ almak; تَضَمَّنَ (*bşi*) kapsamak, içermek, ihtiva etmek, yapısında bulundurmak; تَضَامَنَ (*bşde*) sorumluluğu/ mesuliyeti paylaşmak; dayanışma içinde olmak;

ضِمْنَ iç, dahil; ...ضِمْنَ [meb. mud. kul.] ...in içinde, ...in arasında; ضِمْنًا [zarf] hepsi içinde olarak, kapsayarak, zımnen, söylenmeden anlaşılacak şekilde; ¶ مَفْهُومٌ ضِمْنًا zımnen anlaşılan; ...مِنْ ضِمْنِ [mud. kul.] ...in içinde , ...in kapsamında olan, ...e ait olan; مِنْ ضِمْنِهِمْ onların arasından; مُبَاشَرَةً وَ ضِمْنًا dolaysız ve dolaylı;

ضِمْنِيّ içerilen, kapsamı dahilinde olan; gizli; zımni, söylenmeden anlaşılan;

ضَمَان garanti, emniyet, sorumluluk; sigorta; ضَمَان جَمَاعِيّ toplu güvenlik; الضَّمَان الْمُشْتَرَك ⇑; مَحْدُود الضَّمَان limitet, Ltd.; شَرِكَة الضَّمَان sigorta şirketi;

ضَمِين ç. ضُمَنَاء (ب ...*den*) sorumlu, mesul; garantileyen, garanti eden, kefil;

ضَمَانَة garanti, emniyet, kefalet, tazminat;

أَضْمَن daha emin, garantili;

تَضَامُن karşılıklı olma, karşılıklı münasebet; karşılıklı sorumluluk; dayanışma, tesanüt, birlik;

ضَامِن sorumlu, mesul; garanti eden, veren, kefil, tazminatı ödeyen, ödeyecek olan;

مَضْمُون garantili, garantide; sigortalı [nesne]; (ç. مَضَامِين) içerik, muhteva, kapsam [mektup vb.nin]; ¶ مَضْمُون الْوُصُول taahhütlü [mektup vb.]; دَيْن مَضْمُون senetli borç, karşılığı olan;

مُضْمَن içerilen, kapsam dahilinde olan;

مُتَضَامِن karşılıklı, karşılıklı ilişkiye dayanan; dayanışma, birlik içinde olan;

ضَنَّ (ضَنَنْتُ) *a* ve ضَنَّ (ضَنَنْتُ) *a* (ضَنًّا) (ب *bşi*) vermemek, (على *b-den*, ب *bşi*) sakınmak, (على *b-e*, ب *bşi*) [yeteri kadar] vermemek, kısmak; ¶ ما ضَنَّ بِمَشَقَّةٍ على .. ≈ ...için kılını kıpırdatmamak, parmağını bileoynatmamak;

ضَنَّ : ...ضَنًّا ب ...den tasarruf etmek amacıyla;

ضَنِين sakınan, cimri, pinti; tasarruflu/ ekonomik davranan; fakir, ihtiyaç sahibi;

ضَنُكَ *u* (ضَنَاكَة, ضَنْك) [şartlar, ahval] sıkıntılı/ sıkışık olmak ; bitkin/ zayıf düşmek;

ضَنْك fakirlik, darlık, sıkıntı; عَيْش ضَنْك zor, sıkıntılı hayat, yaşam;

مَضَانِك zorluklar, sıkıntılar;

مُضْنَك bitkin/ zayıf düşmüş;

ضَنِيَ *a* (ضَنًى) gevşemek, zayıf düşmek ya da yıpranmak; [üzüntüden] bitkin düşmek;

أَضْنَى (*b-i*) zayıf düşürmek, zayıflatmak, bir deri bir kemiğe çevirmek; (*b-i*) yıpratmak; (*sağlığını, sıhhatini*) yitirmek, kaybetmek; [üzüntü, tasa vb.] (*b-i*) yıkmak, bitirmek;

ضَنًى zayıf düşmüş, yıpranmış, eskimiş; bitkin; yıkılmış [üzüntüden]

ضَنًى bitkinlik, halsizlik; üzüntü, tasa;

مُضْنًى zayıf; eskimiş, yıpranmış; bitkin; [üzüntüden] yıkılmış;

ضَهَدَ *a* (ضَهْد) (*b-e*) baskı uygulamak, zalimce davranmak, adilane davranmak; اِضْطَهَدَ = ضَهَدَ;

اِضْطِهَاد baskı, zulüm;

مُضْطَهِد zalim, baskıcı, tiran, despot;

ضَهْر ç. ضُهُور zirve, tepe noktası;

ضَهِيَ ⇒ضَاهَى benzer olmak; (*b-e*, *bşe*) benzemek, uymak, andırmak; (*bşi* ب veya على ...*ile*; بَيْنَ ... بَيْنَ ...*ile* ...*i*) karşılaştırmak; (*b-i bşi*) taklit etmek;

ضَهِيّ benzer, andıran;

مُضَاهَاة benzerlik, andırma, benzeme; uygunluk (على ...*ile*) karşılaştırma;

مُضَاهٍ benzer, andıran, uyan;

ضَاءَ *u* (ضَوْء) (ضوء) parlamak, parıldamak, ışımak, ışıldamak; أَضْوَأَ [lamba] (*bşi*) aydınlatmak; (*bşi*, örn. *evi*) aydınlık yapmak, ışıklandırmak; أَضَاءَ = ضَاءَ (على *üzerine*) ışık vermek, (*bşi*, *aklı* vb.i) aydınlatmak MEC; اِسْتَضَاءَ;ضَاءَ = تَضَوَّأَ aydınlanmak; ışığı aramak, (ب ...*ile*, *vasıtası ile*) aydınlanmayı/ bilgilenmeyi [münevverliği] istemek, bilgilenmek;

ضَوْء ç. أَضْوَاء ışık; parıltı, ışıltı; ¶ ضَوْء الشَّمْسِ güneş ışığı, ışını; ضَوْء القَمَر ayışığı; ضَوْء كَاشِف ışıldak, projektör; ضَوْء النَّهَارِ gün ışığı; على ضَوْءِ ... [mud. kul.] ...e göre; ...in ışığında;

ضَوْئِيّ [s.] ışık ile ilgili, ışın ¶ سَنَة ضَوْئِيَّة ışık yılı;

ضِيَاء ışık, parlaklık, ışıltı;

إِضَاءَة aydınlatma; ışık verme; ¶ مِصْبَاح الإِضَاءَة المُقَيَّدَة karartma; elektrik ampülü;

مُضِيء ışık veren, parlayan, aydınlatan;

ضَاد "ض" harfinin adı;

ضَارَ *u* (ضَوْر) (ضور) (*b-e*, *bşe*) zarar/ hasar/ ziyan vermek; çok acıkmak, açlıktan ölmek;

تَضَوَّرَ acıdan, ağrıdan kavranmak; (acıdan/ açlıktan) kıvranmak;

ضَوْر şiddetli açlık;

ضَوْضَاء gürültü, patırtı, yaygara;

ضَوْضَى ⇑;

ضَاعَ *u* (ضَوْع) (ضوع) [güzel koku] yayılmak, saçılmak; güzel/ mis gibi kokmak; تَضَوَّعَ = ضَاعَ;

ضَامَة dama [oyun];

ضَوِيَ *i* (...*e* الى) katılmak; ضَوِيَ *a* zayıf/ cılız olmak; أَضْوَى (...*i*) zayıflatmak; (...*e*) hasar/ zarar vermek; اِنْضَوَى (...*e* الى) katılmak, iltihak etmek; (*b-nin* تَحْتَ لِوَائِهِ veya الى *çevresinde*) toplanmak, bir araya gelmek;

ضَاوٍ zayıf, arık, cılız;

ضَارَ *a* (ضَيْر) (ضير) (...*e*) hasar/ zarar vermek;

ضَيْر zarar, hasar, ziyan; yanlış, hata, kabahat;

قِسْمَة ضِيزَة eşitlik gözetilmemiş, adil olmayan paylaşım, bölüşüm;

ضَاعَ *i* (ضَيَاع, ضَيْع) (على ...*için*) kayıp/ (ضيع)

yitik olmak; görünmez olmak, kaybolmak; yok olmak, telef olmak; ضَيَّعَ ve اَضَاعَ (*b-i, bşi*) mahvetmek, yok etmek, harap etmek; (*bşi*) kaybetmek, ceza olarak kaybetmek; (*bşi*) israf etmek; (*bşi*) ihmal etmek; (*bşi*, örn. *fırsatı, imkanı*) elden kaçırmak; ¶ اَضَاعَ الصَّيْفُ ضَيَّعْتِ اللَّبَنَ حَقَّهُ hakkını kaybetmek; [sadece II. şahsa hitaben] atı alan Üsküdarı geçti, geçti Bor'un pazarı sür eşeği Niğde'ye, bu fırsatı kaçırdın; اَضَاعَ صَوَابَه aklını kaybetmek; اَضَاعَ عَلَيْه الفُرْصَة b-e fırsatı/ imkanı kaçırtmak; اَضَاعَ الوَقْتَ vakit kaybetmek, vakti boşa geçirmek;

ضَيْع kayıp/ kaybedilen şey;

ضِيعَة ç. ضِيَاع arazi; küçük köy;

ضِيَاع kayıp; mahvolma, telef olma, yok olma ¶ ضِيَاع الوَقْتِ vakit kaybı; يَا ضِيعَانَهُ ne büyük kayıp!;

مِضْيَاع müsrif, israf eden, yayıp saçan;

تَضْييع israf etme, boşa harcama, ihmal;

اِضَاعَة ⇑; ⇑; ¶ اِضَاعَةَ الوَقْت vakit kaybı;

ضَائِع ç. ضُيَّع , ضُيَّع kayıp, kaybolan; fakir, garip, zavallı;

مَضِيعَة kayıp; yok olma, harap olma; مَضِيعَةٌ لِلوقتِ : vakit kaybı;

مُضِيع müsrif, israf eden;

ضَافَ (ضيف) *i* (ضِيَافَة) misafir olmak, kalmak; ضَيَّفَ (*b-i*) ağırlamak, misafir etmek; اَضَافَ = ضَيَّفَ; (*bşi*, الى ...*e*) eklemek, ilave etmek, katmak; (*bşi*, الى ...*e*) katıp karıştırmak; (*bşin*, الى ...*ile*) ilgisini/ bağıntısını kurmak; (*b-i*, *bş ile*, الى) vasıflamak, nitelemek; اَضَافَ اسْمًا الى اسْمٍ bir ismi bir diğerine tamlayan/ mudaf yapmak DİLB.; اَضِفْ الى ذَلِكَ ...ı da ilave et, ekle, bir de...; اِنْضَافَ اَنْ ... (الى ...*e*) ilave edilmek, eklenmek, dahil olmak; اِسْتَضَافَ *b-i* misafir olarak davet etmek;

ضَيْف ç. ضُيُوف , اَضْيَاف , ضِيفَان misafir; ziyaretçi;

ضِيَافَة ağırlama, misafir etme; konukseverlik, misafir perverlik; اَنْتَ فِي ضِيَافَتِي sen benim misafirimsin;

مِضْيَاف konuksever, misafirperver; [misafirperver] evsahibi;

مَضَافَة misafirhane;

مَضِيفَة misafir odası; misafirhane;

اِضَافَة ekleme, ilave; katma, dahil etme; atama, tayin; (الى ...*e*) izafe etme, vasıflama; isim tamlaması, izafet terkibi DİLB. ¶ اِضَافَةً الى اَجَلٍ vakit sınırlaması koyma İSL.HUK.; بِالإِضَافَةِ الى... ...ile ilgili olarak; ...e nazaran, ...e bakınca; ...in yanında, ...e ilaveten; ...e gelince, hususunda; بِالإِضَافَةِ الى ذَلِكَ bunun yanında, ilaveten, bir de;

اِضَافِي [s.] ilave, ek niteliğine, ek; fazladan, ekstra(dan); yan, asli olmayan, aksesuar niteliğinde; izafi, bağıl, göreceli FELS.;

اِضَافِيَّة izafiyet, rölativite, görecilik FELS.;

مُضِيف evsahibi;

مُضِيفَة evsahibesi; hostes;

مُضَاف ilave edilen, eklenen; mudaf, tamlanan DİLB.; ¶ الْمُضَافُ اليه mudaf ileyh,

tamlayan DİLB.; مُضَافًا الى ذَلِكَ bunun yanında, bir de, ek/ ilave olarak;

ضَاقَ i (ضِيق, ضَيْق) dar olmak; (ب ...e) (ضيق) çok dar gelmek/ olmak, darlaşmak; (ب *sebebiyle, yüzünden,...için*) tedirgin olmak, endişelendirmek; (ب *b-den, bşden*) bıkmak, usanmak; ¶ ضَاقَت به الأَرْضُ çok sıkılmak, zor duruma düşmek; ضَاقَت به الحَيَاةُ hayat ona zor/ ağır gelmeye başladı; ضَاقَت به السُّبُلُ ⇑; ضَاقَ ذَرْعًا ب... ...i yapamamak, ...in hakkından gelememek, beceremememek; dayanamamak, tahammül edememek, canına tak demek, iyice bıkmak/ usanmak; ضَاقَ صَدْرُهُ canı sıkılmak, kızmak; ⇑ عنه ذَرْعًا ضَاقَ يَدُهُ عن... ...i yapamayacak/ ...e güç yetiremeyecek durumda olmak; için çok fakir olmak; ضَيَّق (*bşi*) daraltmak, küçültmek sınırlamak; (على *b-e*) baskı yapmak, rahat vermemek (على *b-i*) sıkıştırmak, tedirgin etmek; (على *b-e, bşi*) [yeterince] vermemek, kısıtlamak ¶ ضَيَّقَ على نَفْسِه kendine sınırlamalar koymak; ضَايَق (*b-i*) kızdırmak, canını sıkmak; (*b-i*) sıkıştırmak, rahat vermemek, tedirgin etmek; [(*b-e*) zorluk/ problem çıkarmak; تَضَايَق-daralmak; canı sıkılmak, bozulmak; (من ...*e*) kızmak;

ضِيق darlık; sıkılık; sınırlılık, sınırlama; kıtlık; baskı; tasalanma, tedirginlik; ihtiyaç, talep, yoksulluk; üzüntü, tasa, endişe; can sıkıntısı; ¶ ضِيق ذَات اليَد fakirlik, sıkıntı, yokluk; ضِيق المَقَام yer darlığı, yokluğu; ⇑ ضِيق النِّطَاق; sınırlı olarak, belli bir derece(de); sayılı; ضِيق اليَد fakirlik, eldarlığı; ضَيِّق dar; sıkı; kıt, nadir; sınırlı; ¶ ضَيِّق الخُلُق sert, müsamahasız, katı; sabırsız, canı sıkkın; ضَيِّق الصَّدْر (ب ...*e*) canı sıkkın, kızgın, tasalanan; ضَيِّق العَقْل dar görüşlü, dar kafalı; ضَيِّق النِّطَاق yetersiz, sayılı, belli oranda, az sayıda, ; sınırlı, mahdut;

ضِيقَة sıkıntı, zor şartlar; can sıkıntısı;

أَضْيَق daha dar;

مَضِيق ç. مَضَايِق dar boğaz, geçit; kanyon; daralma;

تَضْيِيق daraltma; sınırlama, sınır koyma; baskı, tazyik; تَضْيِيق الخِنَاق boğarak öldürme;

مُضَايَقَة ç. -آت- üzülme, tasalanma, tedirginlik, sıkıştırma, rahatsızlık verme; sıkıntı, zor durum; kızgınlık, kızma;

ضَائِقَة ç. ضَوَائِق zorluk, sıkıntı; kritik durum, kriz, bunalım; ضَائِقَة العَيْش hayatın zorluk/ sıkıntıları; ضَائِقَة مَالِيَّة ekonomik/ mali sıkıntı;

مُضَايِق can sıkıcı, rahatsız eden, sıkıntı veren; bela, illallah dedirten [kişi];

مُتَضَايِق kızgın, canı sıkkın, bozulmuş; iyi sıkıştırılmış;

[1]ضَامَ i (ضيم) (*b-e*) hasar/ zarar/ ziyan vermek; (*b-e*) haksızca davranmak, adil davranmamak; ضَامَ = اِسْتَضَامَ;

ضَيْم ç. ضُيُوم haksızlık, adaletsizlik; zarar, ziyan, hasar;

[2]ضَامَة ALF.BKZ.;

ط

ط "قيرَاط" için kısaltma;

طَاء "ط" harfinin adı;

طَابَة ç. آت- top;

طَابُور ç. طَوَابِير tabur, kıta; MIS. saf, sıra [askerler vb.]; kuyruk, sıra;

طَابِيَة ç. طَوَابٍ kale, hisar; [kale] burç; [satrançta] kale;

طَاجِن ç. طَوَاجِن tava; MIS. testi;

طَار ve طَارَة için bkz.طور;

طَارِمَة ç. آت- [gazete vb. satılan] kulube, [fuar vb. de] satış pavyonu, kabin, stand;

طَازَة taze, yeni;

طَاس bkz. طَاسَة;

طَاؤُوس , طَاوُوس ç. طَوَاوِيس tavus kuşu ZOO.;

طَأْطَأَ (رأْسَه *başını*) eğmek [mefulsüz olarak da kullanılır.];

مُطَأْطِئ başı önüne eğik;

مُطَأْطَأ الرَّأس : مُطَأْطَأ başı önüne eğik;

طَاق ç. آت-, طِيقَان tak MİM.; (ç. آت-) katman, tabaka;

طَاقَة ç. آت- pencere;

طَاقِيَة ç. طَوَاقِي beyaz, pamuklu bir başlık [genellikle fes altına giyilir, Mısır'da عَرَقِيَّة]; kep MIS.;

طَاوِلَة İt.> masa, sehpa ¶ لُعْبَة الطَّاوِلَة tavla; تَنِس الطَّاوِلَة masa tenisi;

طَبَّ *u, i* (طبّ) (*b-i, bşi*) tedavi etmek, iyileştirmek; طَبَّبَ (...*i*) tedavi etmek; تَطَبَّبَ tedavi olmak, tedavi görmek; doktorluk yapmak; اِسْتَطَبَّ (*doktora*) danışmak, sormak, (*b-nin*) tıbbi tavsiyesini almak;

طِبّ tıbbi tedavi; hekimlik, tıp, doktorluk; ¶ طِبّ الأَسْنَان diş hekimliği; الطِّبّ البَيْطَرِي veteriner hekimlik; الطِّبّ الشَّرْعِي adli tıp; عِلْم الطِّبّ psikiyatri; الطِّبّ النَّفْسَانِي tıp [bilimi]; كُلِّيَّة الطِّبّ tıp fakültesi;

طِبِّي tıbbi, tıp bilimi ile ilgili; ¶ لاَئِق طِبِّيًّا sağlıklı, sağlam [örn. askerlik hizmeti için];

طِبَّة ç. آت- MIS. tampon, yastık; tapa, sibop;

طَبِيب ç. اَطِبَّاء , اَطِبَّة doktor, hekim ¶ طَبِيب بَيْطَرِي veteriner hekim; طَبِيب سَاحِر büyücü, büyü ile tedavi eden; طَبِيب الأَسْنَان diş doktoru; طَبِيب شَرْعِي adli tabip HUK.; طَبِيب الأَمْرَاض الجِلْدِيَّة cildiyeci, dermatolog;

طَبِيبَة [kadın] doktor;

طِبَابَة tıbbi tedavi; doktorluk, hekimlik [mesleği];

تَطْبِيب doktorluk, hekimlik;

مُتَطَبِّب sahte doktor, doktor gibi davranan;

طَبَخَ *a* (طَبْخ) (*bşi*) pişirmek; اِنْطَبَخَ pişmek, pişirilmek;

طَبْخ ↑; mas.; [pişmiş] yiyecek, selüloit;

طَبْخَة [tek.is.] [pişmiş] yiyecek, öğün;

طَبَّاخ ahçı;

طَبِيخ pişmiş yiyecek, yemek;

طَبَاخَة ahçılık [mesleği, sanatı];

مَطْبَخ ç. مَطَابِخ mutfak; ayak üstü yemek yenilen yer, büfe;

مِطْبَخ ç. مَطَابِخ yemek pişirmek için kullanılan alet, mangal, ızgara;

[1] طَبَر ufak balta, el baltası;

طَبَرْدَار istihkam neferi, kazmacı, ASK.;

[2] طَابُور ALF.BKZ.;

[3] طَبَرِيَّة Taberiye şehri [FİL.];

طَبْشُورَة tebeşir SUR.;

طَبَاشِير tebeşir;

طَبَاشِيرِي [na't] tebeşirli, tebeşirle dolu;

طَبْطَبَ [su] çağıldamak, çağıldayarak akmak; (عَلَى *b-i*) şaplaklamak, (على *b-i*) tapışlamak;

طَبْطَبَة tapışlama, şaplak vurma; raket;

طَبَعَ *a* (طَبْع) (*bşi*) damgalamak, mühürlemek, (على *bşin üzerine*) damga basmak/ vurmak; (*bşi* على *üzerine*) baskılamak, (*bşin* على *üzerine*) baskı yapmak; (*para*) basmak; (*bşin*) baskısını yapmak, basımını yapmak; طُبِعَ (على *için*) [edil.] yeteneği/ istidadı bulunmak, (على ...e) yatkın olmak; (على ...*e*) meyli/ temayülü bulunmak [(على) kanında olmak]; طَبَعَهُ بِطَابِعِه *bşe* damgasını/ mührünü vurmak, *b-i* etkilemek, ...*e* kendi kişiliğini yansıtmak/ vermek; طُبِعَ عَلَيه *b-nin* yapısında/ karakterinde/ mizacında bulunmak/ var olmak; (*hayvanı*) eğitmek, ehlileştirmek; تَطَبَّعَ : تَطَبَّعَ عَلَيْه *b-nin* huyunu almak, kişilik/ mizaç olarak birine benzmek/ çekmek, biri gibi olmak;

اِنْطَبَعَ damgalanmak, baskılanmak, mühürlenmek; (في *de*) tesir/ iz bırakmak; (على ...*i*) yapısında/ mizacında bulundurmak, taşımak;

طَبْع baskı [kitap]; (ç. طِبَاع) damga, mühür, nişan; yapı, özellik, karekter, kişilik, huy, mizaç; ¶ طَبْعُ الحَجَر taşbasması, litografi; طَبْعُ الحُرُوف matbaacılık; تَحْتَ الطَّبْع baskıda [olan], basımı süren MATB; مُسْوَدَّةُ الطَّبْع prova, deneme baskısı MATB.; اِعَادَةُ الطَّبْع yeniden basım; طَبْعًا ya da بالطَّبْع tabii ki!, şüphesiz!, kesin!; tabiatıyla, normal olarak; سَيِّءُ الطَّبْع kötü huylu, ters, geçimsiz; شَاذّ tuhaf, garip, acayip; شَاذُّ الطِّبَاع ya da الطَّبْع

طَبْعَة ç. -آت baskı, basım; [kitap] basma;

طَبَّاع matbaacı, baskı işi yapan;

طِبَاعَة matbaacılık; ¶ آلَةُ الطِّبَاعَة baskı makinesi;

طِبَاعِي baskı ile ilgili, matbaacılık ile ilgili;

طَبِيعَة ç. طَبَائع tabiat, doğa; tabiat, yapı, mizaç; kişilik, karakter; normal durum, normallik hali; fizik bilimi; ¶ بِطَبِيعَةِ الحَال tabii olarak, normal olarak; عَالِمُ الطَّبِيعَة fizik bilgini; doğa bilimci; فَلْسَفَةُ مَا وَرَاءَ (بَعْدَ) الطَّبِيعَة metafizik felsefe; فَوْقَ الطَّبِيعَة doğaüstü; طَبَائِعُ الأَشْيَاء eşyanın tabiatı;

طَبِيعِي tabii, natürel, doğal; doğuştan gelen; normal, alışılmış, tabii; fiziksel; doğa bilimci; fizik bilgini; natüralist; عَالِمٌ طَبِيعِي

hale getirmek; (*b-e, bşe*) uymak, uygun gelmek; (*b-ile bş ile*) uyuşmak, anlaşmak, hem fikir olmak, (*b-e*) [fikrinde vb.de] katılmak, mutabık olmak; اَطْبَق (*bşi*, örn. *ağzı, gözü*) [üst üste getirerek] kapatmak; (*bşi*, على *üzerine*) kapaklamak; (*b-i* على) sarmak, kuşatmak, çember içine almak; (*hak-kında, ...de* على) anlaşmaya varmak, mutabakata varmak, mutabık olmak ¶ اَطْبَقَ عَلَى يَدِي elimi sıkıştırdı; [iki bölme, kısım vb. üst üste gelerek] kapa(kla)nmak; اِنْطَبَق ⇑; (*e*... على) uygulanmak, tatbik edilebilir olmak; (*e*..على) uygun olmak/ düşmek, uyum içinde olmak; طِبْقَ... [meb. mud. kul.] ...e uygun olarak ...e göre; ¶ ... طِبْقًا ل ⇑; صُورَة طِبْق الأَصْل aslı gibi kabul edilen nüsha, kopya;

طَبَق ç. اَطْبَاق kapak [genellikle hareketli, çift örn. göz kapağı]; tabak; tepsi, sini; kültablası; (ç. اَطْبَاق ve طِبَاق) kat, tabaka; katman; [çoğ.] طِبَاق [mud. kul.] kat kat...;

يَد طَبَقَة kapalı el;

طَبَقَة ç. -آت tabaka, kat; katman, tabaka [hava, toplum vb.]; kat [bina]; sınıf, kategori; nesil, kuşak; الطَّبَقَة النَّجِسَة aşağı tabaka; الطَّبَقَة الْمُتَوَسِّطَة orta sınıf/ tabaka; حَرْب طَبَقَات sınıf çatışması; عِلْم طَبَقَات الأَرْض jeoloji; مَعْدُود في الطَّبَقَة الثَّالِثَة üçüncü sınıf sayılan;

طَابَق ç. طَوَابِق büyük tuğla; [binada] kat; لطَّابِق الأَرْضِي ¶ zemin kat;

طَابَاق ç. طَوَابِيق büyük tuğla;

fizik bilgini; doğa bilimci; الطَّبِيعَات fizik bilimi; doğa bilim;

مَطْبَع matbaa;

مَطْبَعَة ç. مَطَابِع matbaa; ¶ حُرِّيَّة المَطَابِع basın özgürlüğü;

مَطْبَعِي baskı..., baskı ile ilgili خَطَأ مَطْبَعِي ve غَلْطَة مَطْبَعِيَّة baskı hatası, matbaa hatası;

مَطْبَعجِي matbaacı MIS.

مَطْبَعَة ç. مَطَابِع baskı makinesi;

طَابِع basım işi yapan, matbaacı; mizaç; (طَوَابِع) mühür, işaret, nişan; damga; baskı; pul; hap ¶ طَابِع بَرِيدِي post pulu; طَابِع تَذْكَارِي ⇑; طَابِع الأَصَابِع hatıra pulu; طَابِع الأَصَابِع parmak izi; صَاحِب الطَّابِع mühürdar; طَبَعَه بِطَابِعه bkz. طَبَع ;

مَطْبُوع basılı, matbu; ; مَطْبُوعَات [çoğ.] matbuat, basılı materyal; ¶ مَطْبُوع بِطَابِعِهِ *b-nin* ya da *bşin*, mührünü/ damgasını/ izini taşıyan, özelliğini yansıtan.; مَطْبُوع عَلَى... ⇑; yapısında bulunduran/ taşıyan; مَطْبُوع دَوْرِي süreli yayın, periyodik yayın;

طَبَّق ⇒ طبق (*bşin*) üstünü örtmek; kapatmak; (بَيْن *iki şekli*) üst üste koymak, çakıştırmak GEO.; (*bşi*) kat kat yapmak; (*atı*) nallamak, [ayağına] nal çakmak; (*bşi*, على ...*e*) uygulamak, tatbik etmek; yaygınlaşmak, yayılmak; (...*ile*) yayılmak, (...*i*) kaplamak; طُبِّق uygulanmak, geçerli olmak; طَبَّقَتْ شُهْرَتُهُ الآفَاق ünü/ şöhreti dört bir yana yayıldı; طَبَّقَه صِيتُهُ الخَافِق ⇑; طَابَق (بَيْن...بَيْن... ...*ile*) karşılaştırmak; (*bşi*) uydurmak, uygun

طَبَاق... [mud. kul.] uygun olan, uyan, uyum içinde olan; birbirine zıt iki kelimeyi birlikte kullanma [belagat ilminde];

طَبِيق... [mud.kul.] ⇑;

تَطْبِيق uyarlama, uygun hale getirme, uydurma, adapte etme, olma; uygulama, pratik; عُلُوم تَطْبِيقِي uygulamalı, tatbiki; pratik; تَطْبِيقِيَّة uygulamalı, tatbiki bilimler;

مُطَابَقَة anlaşmaya varma, hemfikirlik, mutabakat; uyum, benzerlik;

تَطَابُق benzerlik GEO.;

مُطَابِق uyan, uyum içinde olan; mutabık, hemfikir, aynı fikirde olan; ¶ مُطَابِق لِلْحَقِيقَة gerçeğe uygun, gerçek, doğru;

مُطْبَق tam, eksiksiz;

مُطْبَق sıkıştırılmış; (بالذَّهَب altın) kaplama; zindan, yeraltı hücresi ¶ الحُرُوف الْمُطْبَقَة : ظ, ط, ض, ص harfleri;

[2] طُبَاق tütün;

طَبَّل *u* (طَبْل) davul çalmak; طَبَّل = طَبَّلَ (ل *için*) çığırtkanlık yapmak, (ل ...*in*) propagandasını yapmak;

طَبْل ⇑ mas; (ç. طُبُول , اَطْبَال) davul; طَبْلَة الأُذُن ¶ davul kulak zarı;

طَبْلَة ç. -آت, طُبَل MIS. asma kilit;

طَبْلَى davul şeklinde;

طَبَّال ç. -ون davulcu, davul çalan;

مُطَبَّل nemli [toprak];

[2] طَبْلَة ç. -آت masa;

طَبْلِيَّة ç. -آتَ, طَبَّالِي alçak yuvarlak masa, sehpa; yuvarlak levha; tabla;

طَابُونَة, طَبُونَة ç. -آتَ ekmek fırını;

[3] طَبَّان ç. -آتَ tekerlek;

طَبَنْجَة ç. -آت tabanca;

طَابِيَة ç. طَوَابٍ ALF.BKZ.;

طَاجِن ç. طَوَاجِن tava;

طَحْطَح (*bşi*) kırmak, parçalamak;

طَحَل tortu, posa, çökel;

طَحَال ç. طُحُل dalak;

طَحَالِي dalak ile ilgili;

طُحَال dalak büyümesi; iltihabı;

مَطْحُول dalağından hasta/ rahatsız olan;

طُحْلُب [cin.is.; tek.is. ة.] ç. طَحَالِب yosun;

طَحَنَ *a* (طَحْن) (*bşi* özl. *tahılı*) öğütmek, ezmek, un haline getirmek; (*bşi*) yok etmek, harap etmek, kırmak; [yıllar] (*b-i*) yıpratmak, kocatmak; تَطَاحَنَ birbirine zıt gitmek;

طَحْن un;

طَحِين ⇑;

طَحِينِي [na't] un gibi, toz...;

طَحِينِيَّة susam çekirdeğinin unundan yapılan bir tür şekerleme MIS.;

طَحِينَة tahin [salata, sebze vb. ile birlikte verilir] SUR. MIS.;

طَحَّان uncu, un yapan, satan;

طَاحُون ve طَاحُونَة ç. طَوَاحِين değirmen; ¶ طَاحُونَة الهَوَاء yeldeğirmeni;

مَطْحَنَة ç. مَطَاحِن değirmen;

مَطْحَنَة ç. مَطَاحِن değirmen; un değirmeni;

طَاحِن azı dişi;

طَاحِنَة ç. طَوَاحِن azı dişi;

الطَّبَقَة الطَّخْرُورِيَّة statosfer;

طَرَّ *u* (طُرُور, طَرّ) (*bşi*) bilemek, keskinleştirmek; bitmek, büyümek, çıkmak [bıyık, saç vb.];

طُرًّا [zarf] hep birlikte, hep beraber;

طُرَّة ç. طُرَر perçem; [elbise vb.nin] saçak; uç, yan; kumaş yolu, çizgi; monogram, ismin baş harflerinden oluşan şekil];

طَرَأَ *a* (طُرُوء, طَرْء) (على *b-nin*) başına gelmek, gelip çatmak, bulmak; [düşünce, fikir] (على veya ل *b-nin*) aklına gelmek ¶ مَاذَا طَرَأَ عليْه ne oldu ona böyle birden; طَرَأَ عَلَيْه فكْرَةً *b-nin* aklına [bir] fikir gelmek; لمْ يَطْرَأْ على الحَالَة تَبَدُّلٌ يُذْكَر kayda değer/ önemli bir değişiklik olmadı; اَطْرَأَ (*b-i*) övmek; methetmek;

طَرِيء taze, yeni, yeni bitmiş;

طَارِيء yabancı, garip, acayip, alışılmamış; beklenmeyen, aniden olan, tesadüfi; aniden meydana gelen gelişme/ olay, raslantı; beklenmeyen misafir; heyecanlanma;

طَارِئَة ç. طَوَارِيء garip, acayip, görülmemiş durum, olay; yenilik, gelişme; tesadüf, rastlantı; ¶ حَالَة الطَّوَارِيء acil durum;

طُرَّآنِي kaynağı belli olmayan;

طَرَابُلُس : طَرَابُلُس الشَّام Trablusşam LÜB.; طرابلس الغرب Trablusgrap LİB.;

طَرِبَ *a* (طَرَب) [sevinç, neşe vb.den] çoşmak, içi içine sığmamak; طَرَّبَ (*b-i*) sevindirmek, coşturmak; şarkı söylemek, terennüm etmek, mırıldanmak; اَطْرَبَ (*b-i*) ⇑; ⇑; (*...için*) şarkı söylemek, müzik çalmak;

اَطْرَاب ç. طَرَب neşe, sevinç; eğlence; hoş vakit geçirme, eğlenme [müzik vb. ile]; müzik; ¶ آلَة الطَّرَب müzik aleti, enstrüman;

طَرِب ç. طِرَاب [sevincinden] coşmuş, kendinden geçmiş; [üzüntüden] kendini kaybetmiş; mutlu, içi içine sığmayan, neşeli;

طَرُوب neşeli, şen, canlı;

اَطْرَب daha zevkli/ neşeli/ mutlu; daha iyi müzik yapan, müzisyen; daha ahenkli, kulağa daha hoş gelen;

اَطْرَاب sevinç, neşe, haz, zevk;

مُطْرِب zevkli, eğlendirici, hoşça vakit geçirten; ahenkli, kulağa hoş gelen, kulağı okşayan; müzisyen; şarkıcı;

مُطْرِبَة [kadın] şarkıcı;

طَرَابِيزَة masa MIS.;

طَرَبُوش ç. طَرَابِيش fes;

طَرَابِيشِي fes satıcısı;

مُطَرْبَش fesli, fes giymiş olan;

مُتَطَرْبِش ⇑; tahsil görmüş orta sınıftan kişi;

طَرَحَ *a* (طَرْح) (*bşi* veya ب *bşi*, على *...in üzerine*) atmak, savurmak; (*bşi* veya ب *bşi*) savurup atmak, fırlatıp atmak; (*b-i*, *bşi* veya ب *b-i*, *bşi*) reddetmek, kabul etmemek, tanımamak, kovmak; (*elbiseyi* على *b-e*) giydirmek; (على *b-nin*, *...in üzerine*) geçirmek; (*bşi* على *b-e*) sunmak, arzetmek; (*bşi*, *besteyi* على *b-e*) öğretmek; (*bşi*, ل *b-e*) bırakmak, devretmek; çocuk düşürmek, düşük yapmak; (*bşi* من *den*) çıkarmak, azaltmak; ¶ طَرَحَه في المُنَاقَصَة العَامَّة *bşi* ihaleye açmak/ sunmak; طَرَحَ عَلَيْه سُؤَالاً *b-e bir soru* yöneltmek; طَرَحَ مَسْأَلَةً على بِسَاط البَحْث bir konuyu/ meseleyi tar-

tışmaya açmak/ sunmak; طَرَّحَ(*kadına*) düşük yaptırmak; طَرَّحَ شَيْءٌ اطْرَاحًا *bşi* savurup/ fırlatıp atmak; طَارَحَ (*...ile, bşi*) [karşılıklı] değiştirmek, değiş tokuş etmek; ¶ طَارَحَهُ الكَلاَمَ *b-ile* [bir süre, bir az] konuşmak, ≈ iki çift laf etmek; طَارَحَه الحَدِيث karşılıklı sohbet/ muhabbet etmek, iki laf etmek; طَارَحَهُ الأَسْئِلَةَ karşılıklı sorular sormak; تَطَرَّحَ yere düşmek; تَطَارَحَ (*bş, fikir*) teatisinde, alışverişinde bulunmak; اِنطَرَحَ atılmak, savrulmak; kabul edilmemek; kendini savurup [örn عَلَى الأَرْضِ *yere*] atmak; atılmak, düşmek; اِطَّرَحَ (*bşi*) savurup/ fırlatıp atmak;

طَرْح kabul etmeme, reddetme; düşük yapma, çocuk düşürme; çıkarma, azaltma, indirme [yine MAT.]; ¶ طَرْح البَحْرِ alüvyonlu, lığlı tabaka/ tortu MIS.;

طُرْح düşük [cenin ile ilgili];

طُرْحَة ç. طُرَح [Arap kadınlarının giydiği] bir çeşit başörtüsü; başörtü;

طَرِيح ç. طَرْحَى [işe yaramaz diye, geri alınmamak üzere] atılan, atılmış; yüzü yere yatmış, uzanmış; reddedilmiş, kabul edilmemiş, ¶ طَرِيح الفِرَاش yataalak;

طَرِيحَة atama, tayin, vazife شُغْل بالطَّرِيحَة parça başı iş MIS.;

طَرَّاحَة ç. طَرَارِيح yatak, şilte; puf;

اُطْرُوحَة tez, inceleme, araştırma SUR.;

مَطْرَح ç. مَطَارِح bir şeyin atıldığı/ bırakıldığı yer; mahal, mekan, bölge; [toplantı salonunda] yer;

اِطْرَاح reddetme, kabul etmeme;

مَطْرُوح atılmış, savrulup/ fırlatılıp atılmış yüzü koyun yatan; çıkan MAT.; الْمَطْرُوح منه çıkarılan MAT.;

مُنْطَرِح savrulup/ fırlatılıp atılan, atılmış; reddedilen, kabul edilmeyen;

طَرْخُون tarhun BOT. Artemisia dracunculus;

طَرَدَ *u* (طَرْد) (*b-i, bşi,* من *...den*) çıkarmak, atmak, defetmek, kovmak, kapı dışarı etmek, reddetmek, dışarı atmak; (*bşi*) [alet, köpek vb. ile] avlamak; ¶ طَرَدَهُ من مَنْصِبه *b-i* işten çıkarmak, mevkisinden atmak, azletmek; طَارَدَ (*b-e, bşe*) saldırmak, saldırıda bulunmak; (*hayvana, ava*) sezdirmeden yaklaşmak; (*b-nin, bşin*) izine/ peşine düşmek; اِطَّرَدَ (*hayvanları*) toplamak, bir araya getirmek; peşpeşe/ kesintisiz olmak; [nehir] sürekli akmak; [girişim, teşebbüs] iyi gitmek, ilerlemek; اِسْتَطْرَدَ (*bşi, konuşmayı*) sürdürmek, devam ettirmek; [konuşmada] (من *...den*, الى *...e*) geçmek, atlamak; konu/ mevzu dışına çıkmak [konuşma esnasında] ¶ اِسْتَطْرَدَ من ذَلِكَ الى قَوْلِه ان . . . daha sonra ...hakkında konuşmaya başladı, ...konusuna değindi;

طَرْد kovma, çıkarma, kabul etmeme, reddetme, sürerek çıkarma, tardetme; [av vb.nin] peşine düşme, kovalama; arı oğulu; (ç. طُرُود) posta pakedi; ¶ بَحَثَ مَسْأَلَة طَرْدًا و عَكْسًا bir sorunu/ meseleyi/ konuyu bütün yönleriyle incelemek, iyice incelemek;

طَرْدِي [s.] paket;

طَرْدَة kovma, reddetme, [bir kez] kovma;

طَرِيد kovulmuş, reddedilmiş, sürülüp çıkarılmış; korkak, ödlek; sürgün; الطَّرِيدَان gece ve gündüz;

طَرِيدَة ç. طَرَائِد av hayvanı; av;

طَرَّاد kruvazör; set, bent [özl. Nil 'de] MIS.;

طَرَّادَة kruvazör;

طِرَاد peşine düşme, kovalama MIS.;

مُطَارَدَة peşine düşme, kovalama; ¶ طَائِرَة الْمُطَارَدَة avcı uçağı;

اِطِّرَاد süreklilik, devamlılık;

اِسْتِطْرَاد ç. -آت konu değiştirme, konudan konuya geçme; konu dışına çıkma, ara söz;

مُطَارِد kovalayan, peşine düşen; ¶ طَائِرَة مُطَارِدَة avcı uçağı;

مُطَّرِد sürekli, devamlı, kesintisiz; istikrarlı, değişken olmayan, sabit; genel ¶ قَاعِدَة مُطَّرِدَة genel kaide, kural; مُطَّرِد النَّفْسِ [s.] değişmeyen, aynı şekilde seyreden; مُطَّرِد النَّغْم monoton, hep aynı tempoda olan [şarkı];

طَرَّزَ ⇒ طرز (*bşe*) nakış işlemek, nakışla süslemek; (*hikayeyi*) abartmak; (*bşi, yemeği,* ب *...ile*) süslemek, garnitür olarak vermek;

طَرْز ç. طُرُوز tip, model, cins, çeşit, nevi; tarz, usûl, stil;

طَرْزِي usul, tarz ile ilgili;

طِرَاز ç. طُرُز, اَطْرِزَة tıp, model, cins, çeşit, nevi, sınıf; tarz, usul, stil; mimari tarz; nakış, işleme; ¶ مِن الطِّرَاز القَدِيم eski usûl; modası geçmiş; مُسَلَّح بِأَحْدَث طِرَاز ⇑; القَدِيم الطِّرَاز en yeni silahlar ile kuşatılmış; ن الطِّرَاز الأَوَّل birinci sınıf, birinci kalite;

تَطْرِيز nakış; süsleme, işleme, nakış;

طِرْس ç. طُرُوس, اَطْرَاس [kağıt] yaprak; kağıt;

طَرِشَ[I] *a* (طَرَش) sağır olmak, sağırlaşmak; طَرَّشَ *u* kusmak, istifrağ etmek; طَرَّشَ (*b-i*) sağır etmek;

طَرْش ç. طُرُوش hayvan sürüsü SUR.;

طَرَش sağırlık;

طُرْشَة ⇑;

اَطْرَش müe. طَرْشَاء ç. طُرْش sağır; ¶ اَطْرَش اَسَكّ duvar gibi sağır;

مُطَرِّش kusturucu, istifrağ ettirici;

طُرْشِي[2] turşu;

طَرْطَرَ övünmek, kendini methetmek;

طُرْطُور ç. طَرَاطِير külah [şapka];

طَرْطُور ve طَرَاطُور "طَحِينَة"maydanoz, limon, yağ, süt, sarımsak ve fındık ile yapılan bir çeşit sos SUR., MIS.;

طَرْطَشَ (*b-nin*) üzerine çamur vb. sıçratmak; (*binayı, duvarı*) sıvamak;

طَرْطُوفَة uç; yerelması BOT.;

طَرْطِير şarap tortusu;

طَرَفَ *i* (طَرْف) (بِعَيْنَيْهِ *gözlerini*) kırpmak, kirpiklerini kırpıştırmak; طَرُفَ *u* (طَرَافَة) yeni olmak, [mal] babadan kalmamak; اَطْرَف yeni/ duyulmamış/ görülmemiş/ orijinal bir şey söylemek; (*b-e* ب *yeni bir şey*) vermek, getirmek; تَطَرَّفَ aşırı gitmek/ olmak; radikal olmak;

açıp kapayıncaya kadar;

طُرْفَـة ç. طُرَف yenilik, nadir olan/ pek rastlanmayan şey; seçilmiş şey/ parça; şaheser; latife, nükte, ilgi çekici olay;

طَرْفَاء [cin.is.; tek.is. ة] ılgın BOT. Tamarix;

طَرِيف ilgi çeken, garip, acayip; yeni, daha önce görülmemiş, bilinmeyen;

طَرِيفَة ç. طَرَائف nadir olan şey; pek bilinmeyen şey; ç طَرَائف ilgi çekici/ garip şeyler;

طَرَافَة yenilik, daha önceden görülmemiş/ bilinmemiş olma, orijinallik, acayiplik [genellikle olumlu çağrışım ile];

مُطَرْف şal, omuz atkısı;

تَطَرُّف aşırılık, aşırı gitme;

طَارِف yeni ortaya çıkan, peyda olan;

مُتَطَرِّف [s. ve is.] aşırı, aşırı giden, uç; radikal; ¶ جِهَة مُتَطَرِّفَة uç semtler;

طَرَقَ *u* (طَرْق) (*bşi*, özl. *kapıyı*) çalmak, dövmek; (*bşi*, özl. *metali*) dövmek, çekiçlemek; [duygu, his] (ب *b-nin*) içini kaplamak, (ب *b-e*) gelmek; [olaylar] (*b-i*, *bşi*) gelip bulmak, çatmak, (*b-nin*, *bşin*) başına gelmek; (*bşe*) ulaşabilmek; geceleyin gelmek; ¶ طَرَقَ أُذُنَه *b-nin* kulağına kadar gelmek; طَرَقَ بِبَالِه *b-nin* aklına gelmek; طَرَقَ سَمْعَه ve طَرَقَ مَسَامِعَه *b-nin* kulağına gelmek; طَرَقَ طَرِيقًا bir yolu izlemek, takip etmek; طَرَقَ مَوْضُوعًا konuyu tartışmak, müzakere etmek; konuyu ele almak, *bşi* konu olarak işlemek; طرق (*bşi* özl. *metali*) dövmek, çekiçlemek; اطرق başını eğip susmak ¶ أَطْرَقَ رَأْسَه ya da بِرَأْسِه

طَرْف göz; bakış; ¶ مَا أَشَارَ بِطَرْفٍ gözünün ucu ile bile bakmamak; مِن طَرْفٍ خَفِيٍّ gizli olarak, gizlice; كَارْتِدَادِ الطَّرْف göz açıp kapayıncaya kadar, hemen, kaş ile göz arasında;

طَرَف ç. أَطْرَاف uç, sınır, en uç nokta, limit, hudut; yan, taraf; bölge, kesim; طَرَفَ ... من bir az, bir miktar para; [anlaşmada, tartışma] taraf; ... طَرَفَ [meb. mud. kul.] ...tarafında, ...ile de; ç أَطْرَاف [kol, bacak vb. gibi] uzuvlar; طَرَفَيِ النَّهَار akşam ve sabah, akşamları ve sabahları «كَانُوا على طَرَفَي نَقِيض çift taraflı oynuyorlardı»; «كَانَ وَ اِيَاهُ على طَرَفِي نَقِيض birbirine taban tabana zıt durumda/ görüşteydiler»; أَطْرَاف البَدَن organlar, vücut azaları; أَطْرَاف الأَصَابِع parmak uçları; عَلَى أَطْرَافِ الأَصَابِع parmak uçlarında, ayak parmak uçlarına basarak; أَطْرَاف المَدِينَة şehrin varoşları/ civar mahalleleri; الأَطْرَاف المُتَعَاقِدَة [anlaşma] taraflar[ı]; ... بِطَرَف ...tarafında, ...de, ...ile; ... مِن طَرَف tarafından; مِن طَرَفٍ الى طَرَفٍ bir uçdan bir uca, bir taraftan bir tarafa; أَحْزَاب طَرَف اليَمِين sağ kanat partiler; جَاذَبَ أَطْرَاف الحَدِيث konuşmak, sohbet etmek; جَمَعَ البَرَاعَةَ من اطْرَافِهَا usta/ mahir/ işinin ehli olmak; جَمَعَ أَطْرَافَ الشَّيْءِ (*bşi*, *konuyu*) toparlamak, özetlemek « قَصَّ عَلَيْه طَرَفًا (أَطْرَافًا) من حَيَاتِه hayatının bir kısmını ona anlattı»;

طَرْفَة عَيْن : فِي طَرْفَةِ عَيْنٍ ve بِطَرْفَةِ عَيْن göz açıp kapayıncaya kadar, hemen, aniden; مَا طَرَفَةَ عَيْن bir dakika bile geçmeden , göz

مَطْرُوق işlek, çok kullanılan, geleni geçeni çok olan [yol] ¶ مَوْضُوع مَطْرُوق üzerinde çok konuşulmuş, çok tartışılmış konu;

مُطْرِق ve مُطْرِق الرَّأس başı öne eğik;

طُرُمْبَة ç. -آت tulumba;

طَرِيّ a (طَرَاوَة) taze/ yaş/ yumuşak olmak; طَرَّى (*bşi*) yumuşatmak; (*bşi*) ıslamak, nemlendirmek; (*bşi*) kokulandırmak; اطْرَى (*b-i*) övmek, methetmek;

طَرِيّ taze, yeni; yaş; yumuşak;

طَرَاوَة tazelik, yaşlık; yumuşaklık; طَرَاوَة الخُلُق kibarlık; yumuşak huyluluk;

اطْرِيَّة tel şehriye;

اطْرَاء övme, methetme;

طَرْوَادَة Fr.> Truva;

طَازَج ALF.BKZ.;

طَسْت ç. طُسُوت lavabo;

طَشْت ç. طُشُوت ⇑; ⇑;

طَعِم a (طَعْم) (*bşi*) yemek; (*bşin*) tadına bakmak; (*bşden*) hoşlanmak, zevk almak (*bşin*) tadına varmak; طَعَّم (*bşi*) aşılamak [*ağacı* vb.i], (*b-i*, ب ...*ile*) aşılamak, aşı yapmak; (*bşi*, ب ...*ile*) kaplamak; اطْعَم (*b-i*, *bşi*) doyurmak, (*b-e*, *bşe*) yedirmek, yiyecek vermek ¶ اطعمه من جُوعٍ *b-nin* açlığını gidermek; تَطَعَّم (*bşin*) tadına bakmak; اسْتَطْعَم ⇑; yiyecek istemek;

طَعْم ç. طُعُوم tat, lezzet; zevk;

طَعْمِيَّة soğan, sarımsak ve maydanoz katılmış bezelye köftesi MIS. [فَلَافِل SUR.];

طُعْم kakma; [tuzak, kapan vb. için] yem; (ç. طُعُوم) aşı;

باشını önüne eğmek; تَطَرَّق (...*e* الى) erişmeyi istemek; (..*e* الى) varmak, ulaşmak; [konuşma vb. de] (*konuya* الى) değinmek ¶ لا يَتَطَرَّقُ اليه شَكٌّ en ufak bir şüphe bulunmakszın;

طَرْقَة ç طَرَقَات dövme, çalma, vurma [kapı vb.e] darbe; bir kere, bir defa, bir sefer; طرقتين iki kere, iki defa, iki sefer;

طُرْقَة yol; koridor, geçit yeri;

طَرِيق müz. ve müe. ç طُرُق , طُرُقَات yol; patika, metot, yol, usül ¶ طَرِيق الجَوّ havayolu; طَرِيق البَحْر denizyolu; طَرِيق رَئِيسِي ana yol; طَرِيق عَامّ [anayol, cadde] umuma açık yol; طَرِيق عُمُومِيَّة ⇑; ...عن طَرِيق ...yolu ile, ...yolunu izleyerek; ...vasıtası ile; عن طَرِيق الجَوّ havayolu ile; ...من طَرِيق ...vasıtası ile; عَابِر الطَّرِيق yolcu, gezinen/ dolaşan kişi; قُطَّاع الطُّرُق ç. قَاطِع الطَّرِيق eşkiya, yol kesme; قَطْع الطَّرِيق yol kesmek, eşkiyalık etmek; كَانَ فِي طَرِيقِه normal, olmak;

طَرِيقَة ç. طُرُق , طَرَائِق yol, metot, usül, prosedür; sistem; inanç, din; (ç. طُرُق, -آت) tarikat ¶ طَرِيقَة الإسْتِعْمَال kullanım talimatı;

طُرُقِي ç. -ون tarikat mensubu, ehli;

مِطْرَقَة ve مِطْرَق ç. مَطَارِق çekici;

مِطْرَاق çok yönlü, bir çok mahareti/ marifeti olan;

اطْرَاقِيَّة [baş] öne düşme, eğilme;

اسْتِطْرَاق geçiş izni;

طَارِق ç. طُرَّاق [kapı vb.i] döven, çalan; geceleyin gelen ziyaretci, misafir;

طَارِقَة ç. طَوَارِق felaket, afet;

طَعِم leziz, lezzetli;

طُعْمَة ç. طُعَم yiyecek; [tuzak, kapan vb.] yem; [şahin, atmacanın] av; ¶ اَصْبَحَ طُعْمَةَ النِّيرَان yanıp kül olmak; yanarak yok olmak; طُعْمَةَ لِمَدَافِعِ الحَرْب [ölme ihtimali yüksek olarak] savaşa giden askerler;

طَعَام ç طَعَام , اَطْعِمَة yiyecek, yemek; öğün ¶ اَضْرَبَ عن الطَّعَام açlık grevi yapmak;

مَطْعَم ç. مَطَاعِم lokanta, restoran; yemek odası; yiyecek; ¶ مَطْعَم الشَّعْب veya مَطْعَم شَعْبِي aşevi; مَطْعَم الخِدْمَة الذَّاتِيَّة self servis lokanta;

تَطْعِيم aşılama; kakma [işi]; ¶ تَطْعِيم القَرْنِيَة kornea nakli;

اطْعَام doyurma, yedirme;

مَطْعُوم tadına bakılmış olan; daha önceden bilinen, malum;

طَعَن *a* , *u* (طَعْن) (*...i*, ب *bş ile*) delmek, (*...e*, ب *...i*) batırmak, sokmak; (*b-i* [sivri bir aletle] yaralamak; (*b-i*) [söz ile] yermek, ayıplamak, karalamak, incitmek; (في veya على *hakkında*) kötü konuşmak; (في حُكْمٍ *hükme, yargıya*) karşı çıkmak, yanlış bulmak (في *bşi*) delil ile çürütmek, aksini ispat etmek; (في *...in içine*) nüfuz/ tesir etmek, işlemek; ¶ طَعَنَ في السِّنّ yaşça ilerlemek; طَعَنَ في قَوْل doktrini/ teoriyi çürütmek; تَطَاعَن birbirini [kesici silah ile] yaralamak; birbiri ile kavga etmek, birbirine saldırmak;

طَعْن [kesici silah ile] yaralama, delme, yerme, ayıplama; (في *...e*) karşı koyma, karşı çıkma, itiraz huk; طُعُون [çoğ.] iftiralar, asılsız sözler; karalamalar; saldırılar;

طَاعُون ç. طَوَاعِين taun, veba; ¶ الطَّاعُون الطَّاعُون الْمَاشِيَة ve البَقَرِي sığır vebası;

مَطَاعِن (في *...hakkındaki*) kötü sözler, hakaretler, ağır sözler;

طَاعِن ve طَاعِن في السِّنّ yaşlı, ihtiyar, yaşı geçkin, yaşı ilerlemiş; ¶ رِسَالَة طَاعِنَة , hicivli sözler içeren mektup;

مَطْعُون vebalı;

طِغَار 2000 kg.lık bir ağırlık birim IR. [Basra da 1537 kg];

طَغَام amme, avam; değersiz, kıymetsiz;

طُغْمَة birlik, grup;

طَغَى *a* (طَغْي) ve طَغِيَ *a* ve طَغَى *u* , ve طَغِيَ (طُغْيَان, طَغًى) sınırı/ haddi aşmak/ geçmek; [deniz] dalgalanmak, köpürmek; [nehir] taşmak; (على *bşi*) sel basmak, su kaplamak; (على *b-nin*) başına gelmek, (على *b-e*) zulmetmek, eziyet etmek, despotça/ zalimce davranmak; طَغَى *a* (على *...de*) üstün olmak, galip gelmek, baskın gelmek, ağır basmak, baskın çıkmak;

طَغَوَان sel/ su baskını;

طُغْيَان sel/ su baskını; zulüm, baskı, despotluk, tiranlık;

طَاغٍ ç. طُغَاة tiran, despot, zalim;

طَاغِيَة ⇑; zorba, kabadayı;

طَاغُوت put, putlaştırılmış şey; ayartan, kötü yola sürükleyen;

طَفَّفَ ⇒ طفف (*bşi*) eksiltmek, noksan yapmak;

(على *b-e karşı*) cimrilik yapmak, cimrice davranmak;

طَفِيفeksik, noksan; küçük, ufak, değersiz, önemsiz;

تَطْفِيفcimrilik, pintilik;

طَفِئَ *a* (طُفُوء) [ateş, ışık] giderek kaybolmak, sönmek; [ateş, lamba] sönmek; أَطْفَأَ (*ateşi*) söndürmek; (*ışığı*) kapatmak, söndürmek; (*hararet ateşi, susuzluğu*) gidermek, bastırmak ¶ أَطْفَأَ جَذْوَةَ يَوْمِهِ وَ أَخْرَجَ فَحْمَةَ لَيْلِهِ gece gündüz demeden çalışmak, gecesini gündüzüne katıp çalışmak; اِنْطَفَأَ=طَفِئَ

طَفَّايَةyangın söndürme cihazı; kül tablası MIS.;

مِطْفَأَةç. مَطَافِيء yangın söndürücü; رِجَال المَطَافِيء itfaiye[ciler]; مِطْفَأَة السَّجَائِر kültablası;

اِطْفَاءء[yangın, ateş] söndürme; ¶ جِهَاز اِطْفَاء الحَرِيق yangın söndürme cihazı; رِجَال الإِطْفَاء itfaiyeciler; عَمَلِيَّة الإِطْفَاء yangın söndürme faaliyetleri/ çalışmaları;

اِطْفَائِيitfayeci, itfaiye memuru;

اِطْفَائِيَّةitfaiye [teşkilatı]

مُطْفَأsönmüş, yanmayan;

طَفَحَ *a* (طُفُوح, طَفْح) (ب *...ile*) dolup taşmak [yine MEC. kalp, *cömertlikle*]; (ب *bşi*) taşmak; طَفَّحَ (*kabı*) [ağzına kadar] doldurup taşırmak; (*bşi*) haddinden fazla doldurmak; اَطْفَحَ=طَفَّحَ ;

طَفْحaşırı bolluk; ekzantem, kabarcık TIP.;

طَفْحَةekzantem, kabarcık TIP.;

طَفْحِيkabarcık [na't] TIP.;

طُفُوحaşırı bolluk, fazlalık;

طُفَاحَةköpük;

طَفْحَانmüe. طَفْحَى dolup taşan, ağzına kadar dolu;

مِطْفَحَةkevgir, köpük alacak alet;

طَافِحdolup taşan, ağzına kadar dolu;

[1]. طَفَرَ *i* (طَفْر) zıplamak, sıçramak; (*bşin*) üzerinden atlamak, atlayıp geçmek;

طَفْرَةzıplama, sıçrama; tez canlılık, acelecilik; yükseliş, ilerleme; başarılı adım; طَفْرَةً bir sıçrayışta;

طَفْرَانfakir kişi, yoksul kişi;

[2] طَفَرkuskun, eyer kayışı KNŞ.;

طَفَشَ *i* (طَفْش) kaçmak MIS.;

طَفَقَ *a* (طَفَق) [muzari öncesi kullanım] *bşi* yapmaya başlamak; yapıvermek, edivermek;

طَفَّلَ (على *b-e*) kendini zorla kabul ettirmek; (على *b-den, b-nin sırtından* ya da عَلَى مَائِدَتِهِ *b-den, b-nin sırtından*) geçinmek, yaşamak; تَطَفَّلَ=طَفَّلَ ; davetsiz gelmek; istenilmediği halde gelmek; asalak olarak yaşamak; ⇒طفل

طَفَلkibar; kil, balçık;

طِفْلç. أَطْفَال [küçük] çocuk;

طِفْلَةَ[kız] çocuk;

طِفْلِيّ[na't] bebek..., çocukl..., çocuklara ait; çocukça; ¶ الطِّبّ الطِّفْلِي çocuk bakımı ve tedavisi bilimi;

طُفُولَةçocukluk, bebeklik;

طَفْلَةkil, balçık;

طُفَالkil, balçık;

طَفَالَة çocukluk, bebeklik; başlangıç, ilk anlar, ilk evreler;

طُفُولَة çocukluk, bebeklik; başlangıç, ilk anlar, zamanlar;

طُفُولِيَّة ⇑; ⇑;

طُفُولِيّ [na't] çocuk…i, çocuklara, bebeklere ait; çocukça;

طُفَيْلِي davetsiz misafir; asalak, tüfeyli, başkalarının sırtından geçinen; ç طُفَيْلِيَّات parazitler TIP., BİY.; عِلْم الطُّفَيْلِيَّات parazit bilimi;

مُتَطَفِّل [s.] asalak; [is.] parazit, asalak, tüfeyli; parazit BİY.;

طَفَا (طفو) طَفَا *u* (طُفُوّ, طَفْو) [su yüzeyinde] yüzmek; meydana çıkmak, zuhur etmek [MEC.]; ¶ طَفَا به الى السَّطْح *bşi* meydana çıkarmak;

طَفَاوَة [su yüzeyinde] yüzen şey; [güneş ya da ay çevresindeki] hale, ağıl, ışık halkası;

طَافٍ yüzeysel, sathi; yüzeyde bulunan;

طَافِيَة [yüzen] buzdağı;

طَفَّايَة bkz. طفىء ;

طَقَّ *u* (طَقّ) tak diye ses çıkarmak; patlamak; çatırdamak, takırdamak;

طقس ⇒طَقَّسَ papazlık hizmetine başlamak HRİ.; تَطَقَّس ayin yapmak;

طَقْس hava durumu; iklim; (ç. طُقُوس) ayin; dini adet, gelenek; papazlık mevki HRİ.;

طَقْسِيّ ayinle ilgili;

طَقْطَقَ çatlamak, yarılmak, pat diye ses çıkarmak; (*parmaklarını*) kıtlatmak;

طَقْطُوقَة çatlama, yarılma; patırtı, takırtı; (ç. طَقَاطِيق) hafif müzik şarkı; KNŞ. çıngırdak;

طقم ⇒طَقَّمَ [atın] kayış takımlarını bağlamak;

طَقْم ç. طُقُوم , طُقُومَة , أَطْقُم takım; seri; takım elbise; [alet vb.] set, takım; [at için] kayış takımı; [çay, seramik] takım; ¶ طَقْم الأَسْنَان protez, takma diş;

طَاقِم = طَقْم ; mürettebat ¶ طَاقِم الأَسْنَان protez, takma diş;

طَلَّ *u* (طَلّ) [gök] (*bşler*) yağdırmak, serpiştirmek, çiselemek; طَلَّ *u* meydana çıkmak, zuhur etmek, görünmek, belirmek; (على *bşe*, örn. *belli bir bölgeye*) hakim konumu olmak; [oda, pencere] أَطَلَّ (على …*e*) açılmak, görmek, nazır olmak; (عن *bşi*) gözetlemek, gizlice bakmak; görünmek; belirmek;

طَلّ ç. طِلَال çiy, şebnem; çiseleme;

طَلَل ç. أَطْلَال , طُلُول [genellikle çoğ.] [ev vb.nin] kalıntı, yıkıntı; [kamp, ordu vb.nin] geride kalan izleri, kalıntılar;

مَطْلُول : دَم مَطْلُول öcü alınmamış kan;

طَلَبَ *u* (طَلَب, مَطْلَب) (*b-i*, *bşi*) aramak; (*bir yerin*) yolunu tutmak; (*bşi*) rica etmek, istemek; (*bşi* من …*den*) elde etmeyi/ ele geçirmeyi istemek; (الى *b-den*, *bş*) talebinde bulunmak; (*bşi*, من *b-den*; الى *b-den* ان …*almasını*, *yapmasını*) istemek, dilemek; (الى *b-e*) yalvarmak (من ..*e*, *bşi*) ısmarlamak; (*b-nin*, *bşin*) peşinde olmak; (*bşi*) incelemek; طَالَبَ (*b-den*, *bşi* veya ب *bşi*) yeniden istemek, geri istemek; (*b-den*, *bşi* veya ب *bşi*) talep etmek; تَطَلَّبَ (*bşi*) ihtiyaç görmek, istemek; اِنْطَلَبَ = طُلِبَ ;

مُتَطَلَّبَات ihtiyaçlar, gereksinimler;

طَلَحَ *u* (طَلَاح) kötü/ kötü niyetli/ şerli olmak;

طَلْح [cin.is.; tek.is. ة] ç. طُلُوح bir çeşit akasya ağacı BOT. Acacia gummifera; muz ağacı; muz;

طَلْحِيَّة ç. طَلَاحِيّ kağıt yaprağı;

طَلِيحَة kağıt topu SUR.;

طَالِح kötü, kötü niyetli, şerli;

طَلَّسَ[1] *i* (طَلْس) (*bşi, yazıyı*) silmek, kazımak;

طَلْس silme, kazıma;

طَلِس silinmiş, kazınmış [kitabe, yazıt]; silik, okunamaz;

أَطْلَس[2] saten, atlas; (ç. أَطَالِسَة) [harita] atlas;

طَلَاسَة duvar tepeliği veya üstlüğü MIS.;

طِلَسْم ç. طَلَاسِم tılsım; büyülü/ sihirli sözler; طلاسِم [çoğ.] şifreli işaretler;

طَلَعَ *u* (مَطْلَع, طُلُوع) doğmak, yükselmek, yukarı çıkmak [özl. gök cisimleri]; görünür olmak, meydana çıkmak, zuhur etmek; [diş, bitki, sürgün] bitmek, yarıp çıkmak; (من *..den*) çıkmak, doğmak; (على *...n üzerine*) birden çıkıp gelmek; طَلَعَ عَلَيْهِ ب ... *b-e, bşi* getirmek; طَلَعَ *a , u* (طُلُوع) ve طَلِعَ *a* tırmanmak, (*bşin*) üstüne çıkmak; (*otobüse, trene, arabaya*) binmek; طَالَعَ (*bşi*) dikkatle okumak, mutalaa etmek; (*bşi*) incelemek; (*bşi*) gözden geçirmek; (*b-nin, bşe*) vakıf olmasını sağlamak, iç yüzünü anlatmak (*b-e,* ب *bşi*) açıklamak, iyice anlatmak; [güneş] (*bşin*) üzerine vurmak; أَطْلَعَ [diş] yarıp çıkmak, [bitki] sürgün vermek, bitmek; (*b-i,* على *...ile*) bilgi-

طَلَب arama; (ç. -آت) istek, talep; rica, istirham, niyaz; sipariş; talep TİC.; etüt, inceleme; ¶ تَحْتَ طَلَبِه emrinde, hizmetinde; عِنْدَ لَدَى الطَّلَب ve الطَّلَب ihtiyaç halinde, istenmesi halinde; لَحِينِ الطَّلَب ibrazında, gösterilince TİC.; العَرْض و الطَّلَب arz ve talep; طَلَب عَدَم الثِّقَة güvenoyu talebi;

طَلْبَة mukabele ile okunan dua HRİ.;

طَلَبَة ve طَلْبَة istek, talep; rica,

طَلَبِيَّة ç. -آت sipariş TİC; davet [yurt dışından gelecek misafir için];

طَلَّاب ısrarcı, inatçı, kolay pes etmeyen;

مَطْلَب arama, peşine düşme; (ç. مَطَالِب) talep, istek; arzu, dilek; mesele, sorun, konu; مَطَالِب [çoğ.] vergiler;

مَطْلَبَة istek; [mud. kul. ve ب *...için*) rica, niyaz, yalvarma;

طَالِب ç. طَلَبَة, طُلَّاب arayan; peşine düşen; talepte/ istekte bulunan; başvuruda bulunan; aday; öğrenci; طُلَّاب الحَاجَات müracaat sahibi, başvuruda bulunanlar, adaylar; طَالِب الزَّوَاج [kız için] talip; طَالِب العِلْم talebe, öğrenci;

طَالِبِيّ [na't] öğrenciler ile ilgili, öğrencilere ait, öğrenci ...si;

مَطْلُوب [ilanlarda] aranıyor, alınacaktır; borç [para]; bilinmeyen MAT.; (ç. مَطَالِب) istek, dilek, arzu; مَطْلُوبَات [çoğ.] borçlar toplamı, pasif; مَطَالِب [çoğ.] talepler;

مُطَالِب talepte bulunan, talep eden;

مُطَالَب (ب *...den*) sorumlu, mesul;

lendirmek, (*b-i* على ...*i*) duyurmak (*b-e* من ya da على *hakkında*) malumat/ bilgi vermek, (*b-i*, عن ..*hakkında*) bilgilendirmek, haberdar etmek; (*b-e*, على *bşi*) göstermek, işaret etmek; (*b-e*, على *bşin*) iç yüzünü anlatmak, (*b-nin*, على *bşe*) vakıf olmasını sağlamak; تطلّع (الى ...*i*) beklemek, kollamak, gözlemek; (الى *için*) çabalamak, gayret etmek (الى *b-e*) bakmak, dikkat etmek; (ب veya في ..*e*) dikkatlice ya da gözlerini dikerek bakmak; اطّلع görünmek; (على *bşi*) görmek; (على *bş hakkında*) bilgisi/ malumatı olmak (على ...*den*) haberdar olmak, (على ...*in*) farkında/ bilincinde olmak; (على *bşi*) teftiş etmek, denemek, kontrol etmek; (على *bşe*) vakıf olmak, (على *bşi*) iyice anlamış olmak, iç yüzünü bilmek; kavramak; (على *bşi*) bulup çıkarmak, ortaya çıkarmak, keşfetmek; استطلع (*bşi*) görmeye/ keşfe çıkmak; (*bşi*) soruşturmak; (*b-i*) meraklandırmak ¶ استطلعه رأيه *b-nin* düşüncesini/ fikrini sormak, görüşünü almak; استطلع خبره (*hakkında*) bilgi/ malumat toplamak;

طلع [yine cin.is.] hurma, ilk meyvası ya da meyva tomurcuğunun kapçığı; çiçek tozu;

طلعة dış görünüş, zahir, görünüm;

طلاعة meraklı, çok soru soran;

طلّاع gayretli, çabalayan, emelleri bulunan; طلّاع الثنايا و الأنجُد canlı, kıpır kıpır, enerjik; طلّاع الى التعرّف meraklı, meraklı taze;

طلوع doğma, yükselme, [özl. gök cisimleri için]; görünme, meydana çıkma, zuhur etme; tırmanma, üstüne çıkma [dağa vb.e]; طَلِيعَة ç. طَلَائِع en ön saf/ sıra; طَلَائِع [çoğ] haberciler, müjdeciler; emareler, alametler, belirtiler; ilkler; ¶ في الطَّلِيعَة önde, başta;

مَطْلَع ç. مَطَالِع doğuş, doğma zamanı [gök cisimleri için]; yükselme noktası; başlangıç yeri/ noktası; tan vakti; başlangıç; giriş; mukaddime; başlangıç, ilk beyitler; peşrev MZK.; prelüt MZK.; gözetleme yeri; merdiven;

مُطَالَعَة dikkatle okuma, mutalaa, inceleme; (ç. -آت) [resmi] ilan, duyuru, tebliğat; قَاعَة المُطَالَعَة okuma salonu;

تَطَلُّع çabalama, gayret etme, hedefleme, hedef; meraklılık, tecessüs;

اطّلاع ç. -آت inceleme, etüt etme, kontrol etme; dikkatle okuma, mütalaa; bilgi, malumat; dikkat etme, farkında olma; bilgisi malumatı olma;

اسْتِطْلَاع inceleme, araştırma; keşif; muallakta/ askıda kalma; ¶ حُبّ الإسْتِطْلَاع meraklılık, meraklı tazelik; حُبًّا في الإسْتِطْلَاع meraktan dolayı; طَائِرَة الإسْتِطْلَاع keşif/ gözcü uçağı;

استطلاعي [na't] araştırma, inceleme niteliğinde; [na't] keşif..., gözcü...;

طَالِع ç. طَوَالِع doğan, yükselen [özl. gök cisimleri]; talih; ¶ طَوَالِع iyi şans, kısmet; لِحُسْنِ طَالِعِي kısmetime, şansıma, Allah'tan; سَيِّء الطَّالِع şanssız, kısmetsiz, talihsiz, bahtsız; سَاءَ طَالِعُهُ şansı kötü gitmek;

طَالِعَةbaşlangıç;

مُطَالِع[dikkatle] okuyan, okuyucu;

مُتَطَلِّع meraklı, mütecessis, hevesli; (الى *bşi*) bekleyen, gözleyen, kollayan;

مُطَّلِعgözlemleyen; gören; (على hakkında) bilgili, bilgisi olan, (على ...*e*) vakıf, (على ...*den*) haberdar, (على ...*in*) farkında;

طَلُقَ *u* (طَلاَقَة) [yüz, çehre] mutlu, şen, güleç olmak طَلُقَت *u* ve طَلُقَت *u* (طَلاَقَة) [kadın] boşanmak; طُلِقَت doğum sancısı çekmek; طَلَّقَ (*b-i, bşi*) serbest bırakmak, hürriyetleri vermek; (*b-i, bşi*) terketmek, bırakmak; (زَوْجَتَه *karısını*) boşamak, (*karısından*) boşanmak; [hakim] (على *kadını*) boşamak, kocasından ayırmak; ¶ طَلَّقَت نَفْسَهَا [kadın kocasından] boşanmak, ayrılmak; طَلَّقَت عَلَيْه [kadın] ondan boşandı [hukuken]; اَطْلَقَ [yaptığı] (*bşi*) bozmak, geri almak; (*b-i, bşi*) serbest/ hür bırakmak; (*b-i, bşi*) göndermek, yollamak; (*silahı*, على ...*e*) boşaltmak, (*silahı*, على ...*e doğru*) ateşlemek, (على ...*e*) ateş açmak; (*sesini*) engellememek, (*ses*) çıkarmak; (*kahkaha*) koparmak; (زَوْجَتَه *karısını*) boşamak; (*bşi*) genelleştirmek, umuma şamil etmek; (*bşi*, *ifadeyi*, *tasarımı*, على ...*e*) uygulamak; ¶ اَطْلَقَ عَلَيْه اسْمَ ... *bşi*, ...*ile* isimlendirmek, *bşe* ...ismini vermek; يُطْلَقُ على ... işinde geçerlidir, ...e hamledilir, ıtlak olunur [edilir]; اَطْلَقَ الحَبْلَ عَلَى الغَارِب tamamen serbest bırakmak, sınırlama koymamak, getirmemek; اَطْلَقَ حَرْبًا من عِقَالِه savaş açmak; « اَطْلَقَ الدَّوَاءُ بَطْنَه ilaç kabızlığını giderdi.»; اطْلَقَ الرَّصَاصَ على ... ...e ateş açmak; اَطْلَقَ رِجْلَيْه (سَاقَيْه) الى kaçmak, [tüymek, tabanları yağlamak]; اَطْلَقَ الرِّيْح (*b-e*, في ...*de* ل) serbestlik vermek, (*b-i*, في ...*de* ل) serbest bırakmak; اطلق سبيله birini serbest bırakmak; اطلق سَرَاحَهُ ¶ [tutukluluktan] kurtarmak, serbest bırakmak, hürriyetini bağışlamak; اَطْلَقَ له العنَان ...e karışmamak, müdahale etmemek; اَطْلَقَ لِسَانَه فيه sakal bırakmak; اَطْلَقَ لحْيَتَهُ اِطْلاَقًا شَنِيعًا birinin arkasından/ biri hakkında ileri geri konuşmak, birinin gıyabında atıp tutmak, söz söylemek; اَطْلَقَ اَلْسِنَتَهُم ب ... topluluğu/ kalabalığı kışkırtmak/ provoke etmek; اَطْلَقَ النَّفْسَ على سَجِيَّتِهَا canının istediği/ çektiği gibi davranmak; اَطْلَقَ النَّارَ على ... ...e ateş açmak; اَطْلَقَ النَّارَ في ... *bşi* tutuşturmak, ateşe vermek; اَطْلَقَ يَدَه ب ... *bşde* cömert, eliaçık davranmak; اَطْلَقَ يَدَهُ ...de sınırlama koymamak, ...(ل) في *b-e* ...de serbest brakmak; اَطْلَقَ اَيدِيَهُم في البِلاَد ülkede canlarınn istediğini yaptılar.; تَطَلَّقَ وَجْهُهَا [sevinçten] parlamak ¶ «بِابْتِسَامَة »; اِنْطَلَقَ serbest/ hür olmak; çıkmak, yayılmak; (الى ...*e*) acele etmek; dışarı atılmak, fırlatılmak; [ateşli silah] ateşlenmek; patlamak; [ses, çığlık vb.] kopmak, birden çıkmak; (من ...*den*) ayrılmak; [tren, araç] yola çıkmak, harekete geçmek; devam etmek; uzağa gitmek, terk etmek; [saatler, yıllar]

geçip gitmek; [yüz, çehre] parlamak; [dil] (ب *ile*) telaffuz etmek; [muz. fiilden önce] ...yapmaya koyulmak, başlamak; ¶ اِنْطَلَقَ يَجْرِي acele etmeye başladı; اِنْطَلَقَ مُسْرِعًا çabucak uzaklaşmak, fırlayıp gitmek; اِنْطَلَقَ وجهه yüzü parladı, neşelendi; اِسْتَطْلَقَ بطنه ishal olmak;

طَلْق talk maddesi; zahmet, meşakkat; serbest, hür, sınırlamasız; (مِن ...*den*) bağımsız ¶ طَلْقُ الْمُحَيَّا güler yüzle, gülerek; طَلْقُ اللِّسَان ⇑; طَلْقُ الوَجْه açık, anlaşılır ve düzgün [ifade]; في الهَوَاء الطَّلْق açık havada; طَلْق اليَدَيْن cömert, eliaçık;

طَلْق izin verilebilir, izinli;

طَلَق ç. أَطْلاَق koşma, kaçma, yarış; (ç. أَطْلاَق) atış, ateş [ateşli silah]; سَرِيع الطَّلَق seri atış [tüfek vb.]; لِسان طَلِق akıcı, düzgün, açık konuşma;

طَلْقَة ç. طَلَقَات ayrılma, boşama; طَلْقَة بالثَّلاَثَة kesinleşmiş boşanma, üç talak ile boşanma;

طَلاَق boşanma, talak ¶ طَلاَق بالثَّلاثَة kesin boşanma/ üç talak ile boşanma; طَلاَق رَجْعِي dönülebilir, kesinleşmemiş boşanma; كتاب الطَّلاَق boşanma belgesi; حَلَفَ بِالطَّلاَقِ karısını boşamak üzerine yemin etmek;

طَلِيق ç. طُلَقَاء serbest, hür; azatlı köle; الطُّلَقَاء Mekke şehri teslim oluncaya kadar müslüman olmayan Mekkeliler;

طَلاَقَة rahatlık; serbestlik, serbestiyet; neşelilik; ¶ طَلاَقَة اللِّسَان dilin/ konuşmanın akıcılığı/ düzgünlüğü/ açıklığı; طَلاَقَة الوَجْه yüzdeki parlaklık [sevinç belirtisi];

طَلِيقَة boşanmış kadın;

طَلُوقَة ç. طَلاَئِق aygır, damızlık at;

اِطْلاَق serbest/ hür bırakma; gevşetme; gönderme, sevketme; (على ...*e*) uygulama; genelleştirme, umuma şamil etme; اِطْلاَقًا mutlak olarak ¶ عَلَى الإِطْلاَق mutlak olarak, istisnasız, en genel anlamıyla;her halukarda, mutlaka; اِطْلاَق الرَّصَاص على... ...e ateş açma; اِطْلاَق السَّرَاح [hapis] serbest bırakma, azat etme; اِطْلاَق النَّار (النِّيرَان) ateş açma, bombardıman; وَقْف اِطْلاق النَّار ateşkes;

اِنْطِلاَق patlama, fırlama [kuvvet, enerji]; özgürlük ¶ نُقْطَة الإِنْطِلاَق başlangıç noktası, ayrılış noktası;

طَالِق [kadın] boşanmış; ¶ هِيَ طَالِق ثَلاَثًا kesin, üç talakla boşanmıştır;

مُطْلَق serbest, hür; sınırsız; mutlak; genel; مُطْلَقًا mutlak olarak; istisnasız, herhalukarda, mutlaka; ¶ الدُّوَل ذات الحُكْم المُطْلَق mutlakiyet ile yönetilen devletler; مُطْلَق السَّرَاح serbest [brakılmış], özgür, hür;

مُتَطَلِّق mutlu, neşeli [yüz];

مِطْلَمَة oklava;

طُلُمْبَة ç. آت- tulumba KNŞ;

طَلَى *i* (طَلْي) (*bşi*, ب ...*ile*) sıvamak, sürüp kapatmak (*bşi*, ب ...*i*) sürmek; (*bşi*, ب ...*ile*) kaplamak; طَلَى شَيْئًا بالذَّهَب *bşi* altın kaplamak; طَلَى شَيْئًا بالكَهْرَبَاء *bşi* elektroliz yöntemi ile kaplamak; طَلَى شَيْئًا بالمِينَاء (طلي ve طلو)

bşi minelemek, mine kaplamak; انطَلَى: «لم تَنْطَلِ عَلَيْـه هَذِه الحِـيلَة o bu oyuna gelmez, buna kanmaz»;

طِلاَء kaplama [maden, şeker, çikolata vb]; [boya, sıva] kat; makyaj; الطِّلاَء بالكَهْرَبَاء galvanizleme işlemi;

طَلِيّ güzel, hoş;

طَلاَوَة güzellik, zerafet, şıklık;

الطَّلْيَان İtalyanlar;

طُلَيْطِلَة Toledo şehri [İsp.];

طَمَّ *u* (طَمّ, طُمُـوم) (*bş*) sel, su baskını altında kalmak; (*bşi*) sel basmak; انْطَمَّ = طُمَّ [*bş*] sel altında kalmak;

طَمّ çok fazla, aşırı miktarda, büyük oranda; deniz ¶ الطَّمّ و الرَّمّ büyük servet;

طَامَّة ç. آت- felaket, afet;

طُمَاطِم domates;

طَمَاطِم [cin.is.; tek.is. ة] domates;

طَمْـأَنَ ve طَأْمَنَ (*b-i, bşi*) sakinleştirmek, teskin etmek, rahatlatmak; (*b-nin* الى ...*e*) güven duymasını sağlamak; تَـطَامَـنَ bkz. طـمـن ; اطْمَـأَنَّ (فـي ...*de*) sessizce durmak, kalmak; rahatlamak; sukunet bulmak, sakinleşmek, güven gelmek, mutmain olmak, gönlü yatmak; (من ya da الى *bşden*) emin olmak, şüphesi olmamak; (الى ...*e*) güvenmek, itimat etmek, dayanmak; (على *bşden*) emin olmak; şüphesi olmamak; (على *bşe*) [güveni, inancı] tazelenmek; (الى...*e*) gönlü yatmak, kanmak;

طُمَـأْنِينَة sükunet, huzur; gönül rahatlığı, iç huzuru; gönlü kanma/ yatma, mutmain olma; güven, itimat;

اطْمِئْنَان ⇑; ⇑; ⇑; ⇑;

مُطْمَئِنّ alçak, basık [arazi]; sakin, sükunette, rahat, huzurlu, güvende; emin, kesin; güvenç; gönlü yatmış, kanmış, mutmain;

طَمَثَ *u*, *i* طَمِثَ *a* (طَمْث) adet görmek; طَمَثَ (طمث) (*kızın*) bikrini, kızlığını bozmak;

طَمْث hayız, adet; hayız kanı, adet kanı;

طَمَحَ *a* (طُمُوح) [gözler, bakışlar] (الى ...*e*) çevrilmek, yönelmek; (الى *bşi*) çok istemek, arzulamak, özlemini/ hasretini çekmek; (ب *bşi*) çıkarmak, uzaklaştırmak;

طُمُوح ⇑ mas.; hırs, ihtiras; tamah, umut;

طَمُوح hırslı, tamahkar; istekli, arzulu, özlemini çeken, meraklı;

طَمَّاح ⇑; ⇑;

مَطْمَح ç. مَطَامِح tamah; tamah edilen şey; hırs; amaç, hedef, gaye;

طَامِح hırslı, tamahkar; özlemini çeken, çok isteyen, meraklı;

طَمَرَ *u*, *i* (طَمْر) (*bşi*, özl. *cesedi*) gömmek; طَمَرَ *i* (*bşi, kuyuyu*) kapatmak, örtmek;

طِمْر ç. أَطْمَار eski, yıpranmış giyecek;

طَمِر yarış atı;

مِطْمَر şakul sicimi;

مَطْمُور yeraltı ¶ عِلْم المَطْمُورَات eskivarlık bilim, paleontoloji;

مَطْمُورَة ç. مَطَامِير yeraltı tahıl deposu;

طَمَرَ[2] ⇒ طمر (*atı*) tımarlamak, kaşağılamak MIS.;

طُمَار kaşağı;

طُومَار ç. طَوَامِير ALF.BKZ.;

طَمَسَ u, i (طُمُوس, طَمْس) silinmek, kazınmak, silinip yok olmak; [göz, bakış] canlılığını/ ferini yitirmek; طَمَسَ i (طَمْس) (*bşi* veya على *bşi*) silmek, kazımak, silerek yok etmek;

اِنْطَمَسَ silinmek, kazınmak;

طَمْس silme, kazıma;

اِنْطِمَاس anlaşılmazlık, muğlaklık;

طَامِس sönük, sönmüş, cansız; bulanık, net olmayan; anlaşılmaz, kapalı, muğlak;

طَمَاطَة domates;

طَمَاطِم [cin.is.; tek.is. ة] domates;

طُمْطُمَانِي kaba, kötü [konuşma, telaffuz];

طَمِعَ a (طَمَع) (ب veya في ...*in*) özlemini çekmek, çok istemek, arzulamak; (ب *bşi*, من ...*den*) beklemek; (في *bşi*) ummak; hırslı olmak;

طَمُعَ u (طَمَاعَة) aşırı istekli/ hırslı/ tamahkar olmak; طَمَّعَ (*b-i*, في *bşe*) teşvik etmek, yöneltmek; (*b-i*) cezbetmek, aklını başından almak; (*b-i*, في ...*de*) umutlandırmak, (*b-e*, في *hususunda*) cesaret vermek, cesaretlendirmek;

أَطْمَعَ = طَمَّعَ ;

طَمَع ç. أَطْمَاع istek, arzu, özlem; hırs, tamah; istenilen şey;

طَمَّاع çok istekli; hırslı, tamahkar;

طَمَاعِيَة aşırı istek, arzu; hırs, tamah;

مَطْمَع ç. مَطَامِع istek, arzu; umut, beklenti; istenilen şey; مَطَامِع [çoğ.] hırslar, umutlar, hayaller;

مَطْمَعَة aklını başından alma, cezbetme;

مِطْمَاع istek dolu, heveslı; çok hırslı, haris, tamahkar;

طَمَّنَ ⇒ طمن (*b-i*, *bşi*) sakinleştirmek, teskin etmek, yatıştırmak; bkz. طأمن ; تَطَامَنَ alçak/ basık olmak;

طُمَأْنَان sükunet, sakinlik, huzur; gönül rahatlığı, iç huzuru, mutmain olma; güven;

تَطْمِين sakinleştirme, yatıştırma;

مُتَطَامِن alçak, basık;

طَمَى u (طُمُوّ) , i (طَمْي) (طمو ve طمي) taşmak;

طَمْي alüvyon, mil MIS. SUR.;

طُنّ [1] ç. أَطْنَان ton;

طَنَّ [2] i (طَنِين) [zil] çalmak, çınlamak, çın çın etmek [böcek] vızlamak, vız vız etmek; [kulak] çınlamak; طَنَّنَ = طَنَّ ;

طَنِين zil sesi, çınlama; vızıltı [böcek]; [kulak] çınlama;

طَنَّان çınlayan, çın çın eden; yankılanan, vzıldayan [böcek]; [tencere vb.nin] düdük; meşhur, ünlü;

طَنَّبَ ⇒ طنب (ب *bir yere*) yerleşmek, (ب *bir yerde*) kalmak; أَطْنَبَ (في *bşde*) mübalağa etmek, abartmak; övünmek;

طُنُب ç. أَطْنَاب çadır ipi; veter, kiriş; شَدَّ ضَرَبَ أَطْنَابَه geçici olarak kalmak; ضرب اطنابه في... ...de yerleşmek; ...على ...de yaygın/ adet olmak, yaygınlaşmak;

اِطْنَاب mübalağa etme, abartma; sözü uzatma, uzun uzun anlatma;

طُنْبُور ç. طَنَابِير tambur; sulama işinde, suyu yükseltmek için kullanılan bir alet, silindir TEKN.;

طُنْبُورِي tambur çalan;

طُنْبُوثَة ç. -آت davlumbaz;

طَنْجَرَة ç. طَنَاجِر [bakır] tencere;

طَنْطَنَ [zil] çalmak, çınlamak, çın çın etmek; [böcek] vızıldamak; gümbürdemek, gürüldemek; (ب *bşi*) üfleyip öttürmek;

طَنْطَنَة [zil] çınlama, çın çın sesi; [böcek için] vızıltı; gümbürtü, patırtı;

طَنْف , طَنَف ç. اَطْنَاف , طُنُوف [dağ] zirve, doruk, tepe; raf gibi düz çıkıntı;

طَنْفَسَة , طَنْفَسَة ç. طَنَافِس kadife gibi halı;

طَهُرَ *u* (طَهَارَة , طُهْر) temiz/ arı olmak; طَهُرَت [kadın] hayızdan çıkmak, [حَاض , طمث karşıtı]; طَهَّرَ (*b-i*, *bşi*) temizlemek, arıtmak; (*bşi*) dezenfekte etmek, sterilize etmek; (*kanalı* vb.i) [tarak vb. ile] temizlemek; (*b-i*) sünnet etmek; طَاهَرَ (*b-i*) sünnet etmek; تَطَهَّرَ temizlenmek, arınmak, abdest almak;

طُهْر temizlik; saflık, aralık; iffet;

طَهُور sünnet; temizleyici, arıtıcı; temizlik, arılık;

طَهَارَة temizlik, arılık, safiyet; iffet; taharet İSL.HUK.; kutsallık, mukaddes olma; [çocuğu] sünnet; ¶ طَهَارَة الذَّيْل masumluk; doğruluk, dürüstlük;

مَطْهَر günahların bağışlanması için; sınırlı zaman diliminde azap çekilen yer HRİ;

مَطْهَرَة ç. مَطَاهِر tuvalet;

تَطْهِير temizleme, arıtma; dezenfekte etme; barsakları temizleme; sünnet;

تَطْهِيرِي temizleyici, arıtıcı;

طَاهِر ç. اَطْهَار temiz, arı, pak; iffetli, namuslu; ¶ طَاهِر الذِّمَّة hakşinas, doğru, dürüst;

طَاهِر الذَّيْل masum, saf, dürüst, doğru;

مُطَهِّر ç. آت deterjan; temizlik malzemesi; dezenfekte edici, antiseptik;

مُطَهَّر saf, arınmış;

طِهْرَان Tahran;

مُطَهَّم dolgun; çok güzel, mükemmel [özl. asil atların ünvanı olarak];

(طَهَايَة , طُهِي , طهو) يَطْهَى , *u* طَهَا (طهي ve طهو) (*bşi*) pişirmek;

طُهْي yemek, [pişmiş] yiyecek;

طَهَايَة aşçılık;

مَطْهَى mutfak;

طَاه ç. طُهَاة aşçı;

طَوَاشِي ç. طَوَاشِي hadım;

طَوَايَة tava;

طَابَة[1] ALF.BKZ.;

طَوَّبَ ⇒ طوب (*b-nin*) ruhunu takdis etmek HRİ.;

طُوبَى takdis HRİ;

طُوب[2] [cin.is; tek.is. ة] tuğla; طُوب اَحْمَر [kırmızı] tuğla; طُوب مُفَرَّغ kiremit; طُوب نَيّ güneşte kurutulmuş tuğla;

طَوَّاب tuğla; kiremitçi;

طُوبْجِي ç طُوبجيَّة T.> topçu, topçu neferi KNŞ.;

طوبجية topçu sınıfı;

طُوبَة Kıpti takviminin beşinci ayı MIS.;

طَاحَ *u* (طَوْح) ölmek; yolunu kaybetmek, kaybolmak; düşmek; (ب *b-i*, veya *bşi*) fırlatmak, savurmak, atmak; طَوَّحَ (*b-nin*,veya ب *b-nin*) helak olmasına sebep olmak; (ب *bşi*) fırlatmak, savurmak; (ب *b-i*, الى ...*e*) savurmak; (ب ...*i*, الى ...*e*) taşımak, nakletmek;

(*b-i*, الى ...*e*, ...*yapmaya*) teşvik etmek, yönlendirmek; ¶ طَوَّحَت به الطَّوَائِحُ başına pek çok şeyler geldi; اَطَاح (*b-i*, *bşi*) ıskartaya çıkarmak, ihraç etmek, diskalifiye etmek; (*bşi*) [satırla vb. ile] kesip koparmak; تَطَوَّحَ düşmek, atılmak, ıskartaya çıkmak; kaybolmak; sendelemek, sersemlemek;

طَوَائِح kaderin cilveleri, oyunları;

مُطَوِّحَة ç. آت- macera;

طود ⇒ اِنْطَاد süzülerek yürümek;

طَوْد ç. اَطْوَاد [yüksek, yüce] dağ;

مِنْطَاد ç. مَنَاطِيد balon; zeplin;

[1]طور ⇒ طَوَّرَ (*bşi*) geliştirmek, ilerletmek; تَطَوَّرَ gelişmek, inkişaf etmek, evrim geçirmek; değişmek; [motor] hızlanmak;

طَوْر ç. اَطْوَار defa, kere; hal, durum; sınır, limit; kademe; devre, evre; faz. FİZ. ve ELK. ¶ طَوْرًا بَعْدَ طَوْرٍ tekrar tekrar; طَوْرًا ... طَوْرًا ya da حِينًا ... طَوْرًا bazen, arasıra; خَرَجَ عن طَوْرِهِ kendini kaybetmek, ne yaptığını bilmemek; اَخْرَجَهُ عن طَوْرِهِ *b-i.* sinirlendirmek, tepesini attırmak; غَرِيب الأَطْوَار garip, tuhaf;

طُور ç. اَطْوَار dağ; طُور سِينَاء veya سِينَا Sina dağı;

طُورِي vahşi, yabani;

طِوَار yaya kaldırımı;

طُورَانِي yabani, vahşi;

تطور ç. آت- gelişme, ilerleme; evrim; [çoğ.] تَطَوُّرَات gelişmeler, ilerlemeler; قَابِل التَّطَوُّر gelişebilir, geliştirebilir;

تطوري gelişme/ ilerleme ile ilgili, evrim ¶ نَظَرِيَّة تَطَوُّرِيَّة evrim teorisi;

[2]طَار (=اِطَار) ve طَارَة halka; tekerlek; tekerlek çemberi; gerger; tef.;

[3]اطار bkz. اطر;

[4]طُورِيَة ALF.BKZ.;

طُورِبِيد ç. طَرَابِيد torpido;

طُورِيَة ç. طَوَارِي kazma, çapa MIS.;

طوس ⇒ طَوَّسَ (*b-i*, *bşi*) süslemek;

طَاس ç. آت- tas; el tası;

طَاسَة ç. آت- tas; طَاسَة التَّحْمِير [kızartma] tavası;

طَاوُوس ç. طَوَاوِيس tavus kuşu ZOO.;

مُطَوَّس çok süslü, şatafatlı;

طوش ⇒ طَوَّشَ (*b-i*) hadım/ iğdiş etmek;

طَوَاشِي ç. طَوَاشِيَّة hadım, iğdiş;

(طوع) طَاعَ *u* (طَوْع) (*b-e* ya da ل *b-e*) itaat etmek; boyun eğmek; طَوَّعَ (*b-e*) boyun eğdirmek, itaat ettirmek ¶ طَوَّعَت له نَفْسُهُ [lafzen: nefsi ona boyun eğdirdi] *bş* yapmakta tereddüt etmedi/ geçirmedi, *bşi* yapmaktan [hiç] çekinmedi; طَاوَعَ (*b-e*, على ya da في hakkında] itaat etmek, boyun eğmek, isteklerine göz yummak; [maharet, kabiliyet, ustalık] (*b-nin*) elinde olmak; (في ...*e*) muvafakat etmek, rıza göstermek, kabul etmek; اطاع (*b-e*, *bşe*) uymak, tabi olmak, boyun eğmek, itaat etmek (*b-nin isteklerini*) kabul etmek; تطوع (*bşi* veya ل veya ب *bşi*) gönüllü olarak yapmak, gönüllü olmak; gönüllü olarak askere kaydolmak, gönüllü olmak ASK.; ¶ تَطَوَّعَ خَيْرًا bir hayır işini içinden gelerek/ gönlünden

koparak yapmak; انْطَاعَ (ل *b-e*, *bşe*) tabi olmak, uymak, itaat etmek, boyun eğmek, rıza göstermek, kabullenmek; اسْتَطَاعَ (*bşi*) yapabilmek, becermek, (*bşin*) hakkından gelebilmek (*bşe*, *...yapmaya*) güç yetirmek, (...أنْ *...yapacak*) kapasitesi olmak;

طَوْع itaat, boyun eğme; gönüllülük, içinden gelme; [müz. ve müe.] boyun eğen, itaat eden, rıza gösteren, kabullenen; طَوْعًا isteyerek, gönüllü olarak, içinden gelerek, zorlama olmaksızın; ¶ طَوْعًا اوْ كَرْهًا isteyerek ya da istemeyerek, gönüllü gönülsüz; طَوْع العِنَان uysal, yumuşak başlı, söz dinler; طَوْع يَدَيْه birinin emrinde, emrine amade; «طَوْع يَدَيْه o bizim emrimize amadedir»; طَوْع أَمْرِكَ hizmetinizde, emrinize amade;

طَوْعًا gönüllü olarak, kendi isteği ile, içinden gelerek;

طَيِّع itaatkar, boyun eğen;

طَاعَة itaat, boyun eğme; (ç -آت) taat, salih amel İSL.HUK.; ¶ بَيْت الطَّاعَة koca evi; السَّمْع وَ الطَّاعَة emredersiniz! başüstüne! hemen!; ⇑ سَمْعًا وَ طَاعَةً;

طَوَاعِيَة itaat, boyun eğme ¶ عَنْ طَوَاعِيَةٍ gönüllü olarak, isteyerek, içten gelerek;

مِطْوَاع itaat eden, boyun eğen, itaatkar;

تَطْوِيع Büyük Cami'den alınan diploma TUN.;

اطَاعَة itaat, boyun eğme;

تَطَوُّع gönüllülük, içten gelerek yapma; (في ..*dalında*) gönüllü hizmet ASK.; gönüllü [ücretsiz] eğitimcilik;

اسْتِطَاعَة beceri, malumat, kapasite, kadir olma, güç getirme; mümkünlük;

طَائِع itaat eden, boyun eğen, rıza gösteren, kabullenen ¶ طَائِعًا او كَارِهًا isteyerek ya da istemeyerek, gönüllü ya da gönülsüz;

مَطْوُع ç. ون- Büyük Cami mezunu [TUN.];

مُطَوِّع gönüllü; ücretsiz eğitimci;

مُطَاوِع itaatkar, boyun eğen, rıza gösteren, kabullenen; mülayim, yumuşak huylu, uysal; الْمُطَاوِع dönüşlü, refleksiv DİLB.;

مُطِيع itaatkar, boyun eğen;

مُتَطَوِّع ç. ة- gönüllü [yine ASK.]; gönüllü [ücretsiz] eğitimci;

مُسْتَطَاع mümkün, muhtemel, yapılabilir; ¶ قَدْرَ الْمُسْتَطَاع olabildiği kadar olabildiğince; ⇑ بِقَدْرِ (عَلَى قَدْرِ) الْمُسْتَطَاع;

طَافَ (طوف) *u* (طَوَفَان, طَوَاف, طَوْف) (*bşin*) çevresinde dönmek/ dolaşmak/ tur atmak/ koşmak, (*bşi*) tavaf etmek, (حَوْلَ veya بِ ...*in çevresinde*) dolaşmak, koşmak, ⇑; (على *insanlar arasında*) dolaşmak, gezinmek; (حَوْلَ ya da ب *bşi*) çevrelemek, kuşatmak; (ب ...*i*) gezmek; (ب *b-i*) gezdirmek, dolaştırmak, (ب ...*ile*) aşina olmak; (ب ...*ile*) bilgilenmek, (ب ...*hakkında*) bilgi sahibi olmak; _(طَوْف) (ب *b-e*) rüyasında görünmek; (على *b-nin*) başına gelmek, gelip bulmak, çatmak; [nehir, ırmak] taşmak; yüzmek, yüzeyde yüzmek; طَوْف (في ...*de*, *çevresinde*) dolanmak, tavaf etmek, dolaşmak, gezin-

mek; (ب ...*de, çevresinde*) ⇑; (*b-i* veya ب *b-i*) gezdirmek, dolaştırmak; (ب *bşi*) döndürmek, dolaştırmak; Kabe'yi tavaf etmek; أَطَافَ (ب ...*i*) çevrelemek, kuşatmak, sarmak, ihata etmek; تَطَوَّفَ dolaşmak, gezinmek;

طَوْف tur; çit; (ç. أَطْوَاف) devriye turu; çevrim;

طَوَاف tur, tur atma; [seyahat olarak] tur, gezi; [Kabe'yi] tavaf;

طَوَّاف seyyar, gezici; turalayan, tur atan, dönen; (ç. ـة-) tatar, ulak, kırsal bölge postası Mıs; ¶ مَحَطَّة الطَّوَّافَة ⇑; tatar istasyonları;

طَوَّافَة ç. ـآت- devriye teknesi MIS.;

طُوفَان sel, su baskını, tufan;

مَطَاف gezme, turalama, dolaşma, tur atma; tur; ¶ آلَ (اِنْتَهَى) بِه الْمَطَافُ الى... gezisi ...ile sonlanmak/ tamamlanmak, ...de son bulmak; خَاتِمَة الْمَطَاف işin/ meselenin sonu;

تَطْوَاف dolaşma, tur atma, gezgin hayat;

طَائِف seyyar, gezici, dolaşan, göçmen, tur atan, dönen, tavaf eden; Kabe'yi tavaf eden ¶ طَافَ بِه طَائِفُ aniden bir problem vb. çıkmak, başa gelmek; طَافَ بِه طَائِف مِن الْقَدَرِ الْقَاسِي kaderin sillesini yedi;

الطَّائِف Taif şehri;

طَائِفَة ç. طَوَائِف kısım, bölüm; bir miktar; birlik, grup, takım; sürü; topluluk, taife; sınıf; fırka, mezhep; grup, hizip; [dini] azınlık, ekalliyet; ¶ الطَّائِفَة الإِحْسَاسِيَّة izlenimciler, empresyonistler; مُلُوك الطَّوَائِف prenslikler;

طَائِفِي grup, fırka ile ilgili;

طَائِفِيَّة grupçuluk, hizipçilik;

مُطَوِّف ç. ـون- hac rehberi, delil;

طَاقَ *u* (طَوْق) (*bşi*) yapabilmek, yapacak kapasitede/ durumda olmak; (*bşe*) tahammül gösterme, katlanmak, dayanabilmek; طَوَّقَ (طَوْقًا *b-e, b-nin boynuna kolye vb.*) takmak; (*b-i, bşi,* ب *ile*) çevirmek, çevrelemek, sarmak, kuşatmak, ihata etmek, çembere almak; ¶ طَوَّقَه بِذِرَاعَيْه *b-i* kucaklamak, bağrına basmak, kollarına almak; ... طَوَّقَ عُنُقَه بِ birine, bir şey sunmak, ihsan etmek = طَاقَ أَطَاقَ (على *bşi* veya *bşi*) yapabilmek; [usulü, yöntemi, metodu] iyi uygulamak, hakkını vermek; ¶ لم يطِق صبرا tahammül edemedi, dayanamadı, katlanamadı; شَيْء لا يُطَاق katlanılmaz, tahammül edilmez bir şey;

طَوْق güç, kudret, kadir olma, potansiyel, kapasite; sabır, tahammül, katlanma, dayanma; (ç. أَطْوَاق) kolye; yaka[lık]; çember, halka; ¶ طَوْق لِلنَّجَاة can simidi; «أَخْرَجَه الْحُزْنُ عَن طَوْقِه üzüntü ona kendini kaybettirdi.»;

طَوْقِي [na't] yaka gibi, halka şeklinde; çember..., halka...;

طَاق ç. ـآت , طِيقَان kemer, ark; (ç. ـآت) kat, tabaka, katman;

طَاقَة ç. ـآت- pencere;

طَاقَة ç. ـآت- güç, kudret, güç yetirme, kuvvet, kapasite, potansiyel; enerji; kapasite [teknik cihaz]; demet; buket ¶ في الطَّاقَة [mastar öncesi kul.] ...yapması/ olması mümkün,

muhtemel, olasıdır; قَدْر الطَّاقَة mümkün olduğu kadar, olanca, mümkün en iyi şekilde; على قَدْرِ الطَّاقَة kapasitesine göre, gücü kadar; طَاقَة مُدَّخَرَة akümüle, biriktirilmiş enerji; potansiyel enerji FİZ.; الطَّاقَة الذَّرِّيَّة atom enerjisi; طَاقَة انْتَاجِيَّة üretim kapasitesi/ gücü; طَاقِيَّة ALF.BKZ.;

تَطْوِيق ç. -آت kuşatma, sarma, çevreleme, ihata etme, çember içine alma;

اطَاقَة güç yetirme, kadir olma, kudret, kapasite, potansiyel;

مُطَوَّق boynu halkalı güvercin, tahtalı güvercin ZOO. Streptopelia risoria;

مُطَاق katlanılabilir, tahammül edilebilir, dayanılabilir, çekilebilir;

طُوكِيُو Tokyo;

[1] طَالَ (طول) *u* (طُول) uzun olmak veya uzamak; uzun sürmek; (*b-i*, veya على *b-i*) geçmek, (*b-e* veya على *b-e*) üstün gelmek ¶ طَالَ بِـه الزَّمَنُ حَتَّى ... çok zaman önceydi ki o...; يَطُول بِي هَذَا bu benim çok zamanımı alabilir; طَالَ الزَّمَانُ او قَصُرَ er geç, eninde sonunda; طَوَّلَ (*bşi*) uzatmak; ayrıntıya/ tafsilata girmek, sözü uzatmak; (ل *b-e*) mühlet vermek, süre tanımak; ¶ ... طَوَّلَ بَالَه علَى ...e sabretmek, katlanmak, tahammül etmek; طَاوَلَ (*b-i*, في ...*için*) bekletmek; (*b-ile*) rekabet etmek, yarışmak, çekişmek, güç vb. de üstün gelmeye çalışmak; اطَالَ (*bşi* ya da من *bşi*) uzatmak, sürdürmek; çok uzun sürmek, bir türlü bitmemek ¶ اَطَالَ عَلَيْه birini çok bekletmek; اَطَالَ لِسَانَه ileri geri konuşmak, dili uzamak, küstahça konuşmak; اَطَالَ النَّظَرَ اليه bir şeye uzun uzun bakmak; اَطَالَ الوُقُوف uzun süre kalmak; تَطَاوَل uzamak; uzun sürmek; (الى) boynunu uzatıp bakmak (على ...*e*) saldırmak; (على *b-e*) küstah/ şımarık davranmak; (ل ...*yapmaya*) cüret etmek; (ب *bşi yapmaya*) cesaret etmek, kalkışmak, yeltenmek; (الى *mevkiye*) kendini [haksız olarak] atamak; تَطَاوَلَ بِرَأْسِه ¶ [gururdan] başını dik tutmak; اسْتَطَالَ uzun olmak, uzamak; (على ...e *karşı*) küstah/ arsız bir tavır takınmak/ göstermek; لَطَالَمَا ve طَالَمَا [fiil cümlesinden önce] طَالَمَا اَنَّ . . . ! ne kadar şık ...! ne kadar çok ...yapar/ olur iken;

طَوْل güç, kuvvet; صَاحِب الحَوْل وَ الطَّوْل Kadiri Mutlak, Allah;

طُول ç. اَطْوَال uzunluk; boy,uzunluk; طُول الأَنَاة sabır katlanma, dayanma; طُول النَّظَر hipermetropluk; خَطّ الطُّول meridyen çizgisi; طُولاً وَ بِالطُّول uzunluğuna, uzunlamasına; طُولَ . . . [mud. meb. kul.] boyunca, süresince; طُولَ هَذِه المُدَّة bu müddet, süre zarfında, içinde; طُولَ النَّهَار gün boyu, bütün gün; طُولَ مَا . . . ...dığı müddetçe, ...süresince; على طُول . . . ...boyunca; على الطُّول [zarf] dosdoğru, direk MIS.; sonunda, son olarak; MIS.; فِي طُول البِلَاد وَ عَرْضِهَا bütün ülkede, ülkenin dört bir yanında; اَنَا فِي طُولِك MIS. Allah rızası için! [dilenci];

طُولِي uzunluk olarak, uzunluk, açısından,

uzunluk ile ilgili ¶ خَطّ طُولِي meridyen;

طَوَالَ... [mud. meb. kul.] ...esnasında, süresince; boyunca;

طَوِيل ç. طِوَال uzun; büyük; الطَّوِيل [şiir] tavil vezni; طَوِيلاً [zarf] uzun süre ¶ طَوِيل الأَجَل uzun vadeli; طَوِيل البَاعِ güçlü, nüfuzlu; cömert, eliaçık; طَوِيل الرُّوح sabırlı, tahammülü yüksek; طَوِيل القَامَة uzun boylu; طَوِيل اللِّسَان küstah, arsız, şımarık;

طُوَال uzun;

طُوَالَة ç. ـآت ahır;

طِيلَةَ... [mud. meb. bul.] ...süresince;

طُولاً uzunluk olarak;

أَطْوَل müe. طُولَى daha uzun, daha büyük; çok uzun;

تَطْوِيل uzatma; süresini uzatma; sözü uzatma, tafsilata/ ayrıntıya girme;

تَطْوِيل = اطَالَة ;

اِسْتِطَالَة gururlu, kibirlenme, küstahlık, haddini bilmeme;

طَائِل uzun; çok, bol [mal, para]; yarar, fayda; güç, kuvvet; ¶ طَائِل الصَّوْلَة güçlü, kuvvetli; دُونَ طَائِلٍ ve (فيه) لا طَائِلَ تَحْتَه faydasız, nafile, boşuna; مَا فَازَ بِطَائِل hiç bir şey elde edememek, eli boş dönmek, başarısız olmak;

طَائِلَة güç, kuvvet, intikam, öç, misilleme; ¶ وَقَعَ تَحْتَ طَائِلَة قَانُون kanuni ceza hükmüne girmek, kapsamında olmak; تَحْتَ طَائِلَة المَوْتِ ölüm cezası altında;

مُطَوَّل tafsilatlı, ayrıntılı;

مُتَطَاوِل uzun; uzanarak bakan; küstah;

مُسْتَطِيل uzun, uzatılmış; dikdörtgen; küstah, arsız, haddini bilmez kişi;

طَاوِلَة[2] ALF.BKZ.;

طُولْكَرْم Tulkerm şehri ÜRD.;

طُومَار ç. طَوَامِير tomar, rulo;

طَوَى *i* (طَيّ) (*bşi*) katlamak, dürmek; (*kitabı*) kapatmak; (*bşi*) [*haberi, sırrı*] gizlemek, saklamak, açıklamamak; (*bşi*) içine almak; [gecenin karanlığı] (*b-i*) sarmak, kuşatmak; [geçmişte yapılmış] (*bşi*) unutmak, gömmek; (*bşi*, özl. *ülkeyi*) bir baştan bir başa geçmek; (الى ...*e olan yolu*) çabucak almak, katetmek; (*müddeti, süreyi*) geçirmek, harcamak; (*bşin*) sahibi olmak; ...طُوِيَ على ...i içine almak, ihtiva etmek; ¶ طَوَى الأَرْضَ طَيًّا baştan bir başa geçmek, katetmek; طَوَى البِسَاطَ بِمَا بِسَاطَه bitmek, sona ermek طَوَى فِيه işi başlayıp bitirmek, halletmek ...جَوَانِحَهُ على ...i içinde/ kalbinde saklamak, gizlemek; طَوَى كَشْحَه (كَشْحًا) ...طَوَى صَدْرَه على ve ...على ..i sır olarak saklamak, hiç kimseye söylememek, kimseye açmamak; طَوَى صَفْحَتَه *bşi* terk etmek, bırakmak; ...طَوَى الطَّرِيقَ الى ...e acele gitmek; طَوَى المَاضِيَ طَيَّا السِّجِلِّ المَكَاتِب geçmişin, olmuşun üzerine sünger çekmek, olan oldu deyip geçmişi unutmak; طَوِيَ *a* (طَوًى) acıkmak, açlık çekmek; اِطْوَى ↑; تَطَوَّى [yılan] çöreklenmek; اِنْطَوَى katlanmak, dürülmek; [kitap] kapanmak; [vakit] geçmek; kaybolmak, görünmemek; [mesafe] katedilmek;

طَاوِي البَطْن ¶ aç طاوٍ aç;

مَطْوِيّ katlanmış, dürülmüş; ¶ مَطْوِيّ على ... ...i içinde bulunduran, içeren, havi, muhtevi; مَطْوِيّ الضُّلُوع على ... ...i içinde sır olarak saklayan;

مُنْطَوٍ علي نَفْسه içe dönük, içine kapanık, dünyaya küs;

طَابَ (طيب)[1] *i* (طِيبَة, طِيب) hoşnut eden/ memnun edici/ makbul olmak; lezzetli, leziz olmak; (ل *b-i*) memnun, hoşnut etmek; olgunlaşmak, olmak, ermek; iyileşmek, sıhhatine kavuşmak ¶ طَابَت لَيْلَتُكُم iyi geceler!; طَابَ نَفْسُهُ neşeli/ havasında olmak, kendini iyi hissetmek; طَابَ نَفْسًا عن ... *bşi* isteyerek bırakmak, terk etmek; طَيَّب (*bşi*) iyi/ güzel/ makbul/ leziz/ lezzetli veya tatlı yapmak; (*b-e*, *bşe*) koku vermek, (*yiyeceğe*, *şaraba*) baharat katmak; (*havayı*, *içme suyunu*) sıhhi hale getirmek; (*b-i*) tedavi etmek; (*b-e*) mesaj yapmak ¶ طَيَّبَ خَاطِرَه *b-i* yatıştırmak; sakinleştirmek, rahatlatmak; طَيَّبَ اللهُ ثَرَاه ≈ Allah toprağını bol etsin!, toprağı bol olsun!;

طَايَب (*b-ile*) şakalaşmak, (*b-e*) şaka yapmak;

اطيب (*bşi*) hoş/ güzel/ makbul yapmak; leziz/ tatlı yapmak; تَطَيَّب koku sürmek, kokulanmak; اسْتَطْيَب ve اسْتَطَاب [edil.] (*bşi*) hoş/ güzel/ makbul saymak; leziz/ tatlı saymak; (*bşden*) hoşlanmak;

طِيب iyilik, hoşluk; (ç. طُيُوب) güzel koku, parfüm ¶ طَيِّب العِرْق asalet; جَوْز الطَّيِّب küçük hindistan cevizi BOT.;

(تَحْت *altına*) gizlenmek, saklanmak, (تَحْتَ *içine*) görmek; (على ...*i*) içermek, ihtiva etmek, kapsamak; (*duyguları*, *nefreti*, *sevgiyi*) içinde saklamak; انْطَوَى على نَفْسِه ¶ içine kapanmak, içine dönük olmak;

طَيّ gizleme, saklama; (ç. أَطْوَاء) kat, pli, plise ¶ طَيَّه ve طَيَّ هَذَا [mektubun] içeriği, muhtevası; في طَيِّ الغَيْب gizli olarak; تَحْتَ في طَيِّ الكِتْمَان (في) gizli tutmak kaydı ile; في أَطْوَاء... [mud.kul.] ...in içinde;

طَيَّة ç. -آت kat, pli, plise; ¶ حَمَلَ بَيْنَ طَيَّاتِه ihtiva etmek, içermek, kapsamak;

طِيَّة niyet, tasarı; مَضَى (ذَهَبَ) لِطِيَّتِه düşündüğünü yapmak için ayrılmak; kendi yoluna gitmek;

طَوَى açlık; kilim; ¶ على الطَّوَى aç karnına, hiç bir şey yemeden;

طَوِيَّة ç. طَوَايَا kat, pli; en gizli/ saklı düşünceler, niyetler; hakiki, iman, inanç; niyet, tasarı; vicdan; ¶ سَلِيم الطَّوِيَّة saf, samimi; في ... طَوَايَا [mudaf kullanım] ...de., ...in içinde, ...in arasında;

طَوَّايَة ç. -آت tava;

مطوى ç. مطاوٍ çakı; [çoğ.] katlar; ¶ في مَطَاوِي... [mud. kul.] ...de,...in içinde, ortasında, göbeğinde; في مَطَاوِيه gönlünde, kalbinde, yüreğinde, içinde;

مِطْوَاة çakı;

انْطِوَاء içedönüklük PSKO.; الإنْطِوَاء على النَّفْس ⇑;

انْطِوَائي içedönüklük ile ilgili PSKO.;

طَيِّب iyi; hoş; makbul; leziz, lezzetli; şen, neşeli; samimi, candan; sağlıklı, sıhhatte, esen; ¶ طَيِّب الخُلُق iyi huylu, geçimli; طَيِّب الرَّائحَة hoş/ güzel kokulu; طَيِّب العِرْق asil; طَيِّب النَّفْسِ şen, neşeli, keyfi yerinde;

طَيِّبات hoş, güzel şeyler; damak zevki ile ilgili şeyler

طِيبَة iyilik, hoşluk; iyi huyluluk, geçimli olma ¶ عن طِيبَة خَاطِر seve seve, memnuniyetle, canı gönülden;

طُوبَى kutluluk, mukaddeslik;

طَيَّاب kuzey rüzgarı;

طَيَّاب ç. ـون masör ;

أَطْيَب daha iyi; أَطَايِب [çoğ.] en iyi, en güzel kısımlar; zevkler, lezzetler;

مَطَايِب rahat, konfor;

مُطَايَبَة ç. ـآت şaka, şakalaşma;

طَائِب (ل ...*için*) hakkında helal veya haram olduğuna dair bir şey söylenmeyen, mubah İSL.HUK.;

مُطَيَّب demet, paket;

طَاحَ (طيح) *i* (طَيْح) helak olmak, ölmek; طَيْح (*bşi*) kaybetmek;

طَارَ (طير) *i* (طَيَرَان) uçmak; uçup gitmek; (الى ...*e*, ...*için*) acele etmek; coşmak, çok sevinmek; طَارَ ب... (*b-i*, *bşi*) hemen götürmek; طَارَ بِخَيَالِه الى... ...i hayal etmek, ...in hayalini kurmak; ¶ طَارَ له صِيت في النَّاس« şöhreti insanlar arasında yayıldı, meşhur oldu.»; طَارَ طَائِرُهُ köpürmek, küplere binmek, kızmak; طَارَ عَقْلُهُ çılgına dönmek, aklını kaybetmek; طَارَ فُؤَادُهُ (رُوحُهُ) شَعَاعًا kafası karışmak; طَارَ بِلُبِّه *b-i* çıldırtmak, çılgına çevirmek; طَارَ فَرَحًا sevinçten [sevincinden] uçmak; طَارَ بِصَوَابِه *b-e* bilincini/ şuurunu kaybettirmek; طَيَّر (*b-i*, *bşi*) uçurmak; (*bşi*, *haberi*, *mesajı*, الى ...*e*) zamanını geçirmeden, zamanında yollamak, göndermek; (*bşi*, *gözü*, *dişi*) vurarak çıkarmak ¶ طَيَّرَ رَأْسَه birinin başını uçurmak, kesmek; أَطَار (...*i*) uçurmak; [rüzgar] (*bşi*) uçurmak, sürükleyip götürmek; *bşi*) bir anda yok etmek; تَطَيَّر (في veya ب *bşde*) uğursuz-luk görmek; تَطَايُر saçılmak, dağılmak, yayılmak; [güzel koku] dağılmak, yayılmak, her yeri kaplamak; [özl. kıvılcımlar] uçuşmak; görünmemeye başlamak, gözden kaybolmak; اِسْتَطَار (*bşi*) uçurmak; (*bşi*) birinin eline vurup düşürmek; (*b-i*) telaşlandırmak, telaşa düşürmek, (*b-i*,) heyecanlandırmak; = تَطَايَر ; اُسْتُطِير kork[utul]mak ¶ اُسْتُطِيرَ عَقْلُه [korku, şaşkınlıktan] aklı başından gitmek;

طَيْر [cin.is; tek.is. ة] ç. طُيُور , أَطْيَار kuş; uğursuzluk; طُيُور kümes hayvanları; ¶ طُيُور جَارِحَة yırtıcı kuşlar; عِلْم الطُّيُور kuşbilim, ornitoloji; كَأَنَّ عَلى رُؤُوسِهِم الطَّيْر tamamen hareketsiz ya da sessiz, çıt çıkarmadan;

طَيْرَة [kızgınlık vb.den] heyecan, telaş; uçuş; dişi kuş;

طَيَّار uçan; akılda kalmayan, çabuk unutulan; uçucu [sıvı]; [havada, rüzgarda] uçan, uçuşan; (ç. ـون-) pilot; ¶ زُيُوت طَيَّارَة uçucu

ket]; saçılmış, dağınık; yayılmış; yaygın; kötümser;

طَاشَ (طيش) *i* (طَيَشَان, طَيْش) değişken/ kararsız/ tereddütlü/ tutarsız/ istikrarsız olmak;[ok vb.] (عن الغَرَض *hedefi*] ıskalamak, vuramamak; طَاشَ سَهْمُه tutturamamak, ıskalamak, başarısız olmak; (عقله) طاش صوابه paniğe kapılmak, paçaları tutuşmak;

طَيَش kararsızlık, tutarsızlık; tereddüt etme; düşüncesizlik; istikrarsızlık;

طَيْش = طِيشَان ;

طِيَاشَة ⇑;

طَائِش kararsız, tutarsız; istikrarsız, sebatsız; düşüncesiz; tereddüt eden; amaçsız;

طَافَ (طيف) *i* (طَيْف) (ب *b-e*) uykusunda görünmek, rüyasına girmek;

طَيْف ç. أَطْيَاف, طُيُوف hayal; gökkuşağı; tayf, spektrum;

طَيْفِي tayf ile ilgili;

مِطْيَاف spektroskop;¶ مِطْيَاف مُصَوِّر spektrograf;

طَيْلَة bkz. طول ;

طَيْلَسَان ç. طَيَالِسَة baş ve omuzları örten bir örtü;

طَيَّن ⇒ طين (*bşi*) çamura bulamak;

طِين ç. أَطْيَان çamur, balçık; toprak; temel ¶ زَادَ الطِّينَ بَلَّةً ve زَادَ الطِّينَ الخَزَفِي arıkil, kaolin; زَادَ في الطِّين بَلَّةً ; durumu dahada kötüleştirmek, iyice batırmak;

طِينَة çamur, balçık; malzeme, madde yapı, mizaç;

طَيَّان sıvacı; çamur ile iş yapan;

yağlar; طَيَّار أَوَّل teğmen [hava kuvvetleri]; MIS. üstteğmen;

طَيَّارَة ç. [kadın] pilot; uçak, tayyare; uçurtma ¶ طَيَّارَة قَذَّافَة bombardıman uçağı; طَيَّارَة مَائِيَّة planör, deniz uçağı;

طَيَران uçma, uçuş; havacılık; ¶ طَيَرَان بَهْلَوَانِي gösteri uçuşu; طَيَرَان شِرَاعِي planör uçuşu; خُطُوط الطَّيَرَان havayolları; [yine خُطُوط الجَوِّيَّة]; سِلاَح الطَّيَرَان hava kuvvetleri; وَزِير الطَّيَرَان havacılık bakanı;

مَطَار ç. آت- havaalanı; ¶ مَطَار عَائِم yüzer [seyyar] havaalanı;

مَطَارَة havaalanı;

مِطْيَر ⇑;

تَطَيُّر uğursuzluk görme; kötümserlik;

طَائِر uçan; pilot; (ç. آت- , طُيُور) kuş; uğursuzluk; ¶ سُكُون الطَّائِر vakar, ağırbaşlılık; عَلَى الطَّائِر المَيْمُون! [uğurlar ola!] yolun açık olsun!; طَارَ طَائِرُه bkz. طار;

طَائِرَة ç. آت- uçak; ¶ عَلَى مَتْنِ الطَّائِرَة uçakta; uçak [yolculuğu] ile; طَائِرَة بَحْرِيَّة deniz uçağı; طَائِرَة شِرَاعِيَّة keşif/ gözcü uçağı; طَائِرَة دَوْرِيَّة planör; طَائِرَة المُطَارِدَة avcı uçağı; طَائِرَة عَمُودِيَّة helikopter; طَائِرَة القِتَال hafif bombardırman uçağı, savaş uçağı; طَائِرَة الإنْقِضَاض ya da طَائِرَة المُقَاتِلَة ⇑; طَائِرَة مَائِيَّة انْقِضَاضِيَّة bombardıman uçağı; طَائِرَة النَّقْل deniz uçağı; طَائِرَة نَفَّاثَة jet uçağı; حَامِلَة الطَّائِرَات nakliye uçağı; uçak gemisi;

مُتَطَيِّر kötümser, şom ağızlı;

مُسْتَطِير korkulan, yakın, beklenen [fela-

ظ

ظَاء "ظ" harfinin adı;

ظِئْر ç. آظَار sütanne; sütannenin kocası;

ظَبِي ç. ظِبَاء geyik, ceylan zoo;

ظَبْيَة ç. ظَبَيَات dişi geyik, ceylan;

ظَرِبَان , ç. ظِرِبَـان , ظَرَابِـن ظَرَابِين kokarca, kır sansarı zoo. Mustela putorius;

ظَرُفَ *u* (ظَرَافَة, ظَرْف) zarif/ şık olmak; kurnaz/ zeki olmak; ظَرَّفَ (*b-i*, *bşi*) süslemek, güzelleştirmek; (*bşi*) sarmak, paketlemek, ambalajlamak; تَظَرَّفَ zarif olmak, nazik olmak, şık/ alımlı olmak; kurnaz/ kıvrak zekalı olmak; اسْتَظْرَفَ ; تَظَارَفَ = تَظَارَفَ (*b-i*, *bşi*) şık, alımlı/ zarif/ ince bulmak/ kabul etmek;

ظَرْف şıklık, alımlılık, zerafet; marifetlilik, beceriklilik; nükteli oluş, kıvrak zekalı olma, incelik; (ç. ظُرُوف) kap, zarf; [saran, dış yüzeyi örten] kap, kapak, ambalaj malzemesi; [mektup için] zarf; kapsül; zarf DİLB.; ظُرُوف [çoğ.] ahval, durumlar; ¶ ... بِظُرُوف ...süresi içinde, zarfında; ظُرُوف ... فِي ظُرُوف veya ظُرُوف مُخَفِّفَة ve التَّخْفِيف ظُرُوف hafifle-tici şartlar [sebepler]; ظُرُوف مُشَدِّدَة ağırlaştırıcı sebepler; بِحَسَبِ الظُّرُوف duruma göre, şartlara uygun olarak;

ظَرْفِي zarf niteliğinde; ¶ بَيِّنَة ظَرْفِيَّة ya da دَلِيل ظَرْفِي dolaylı ispat kuvvetini haiz delil, ikinci derecede delil;

ظَرِيف ç. ظُرَفَـاء müe. ظَرَائِف zarif, şık, alımlı; nükteli, ince[likli], esprili;

ظَرَافَة şıklık, zerafet, alımlılık; ince zekalılık, nükteli olma;

تَظْرِيف nüktelilik, espri kabiliyeti, hazırcevaplık;

تَظَرُّف zerafet, alımlı olma, şıklık, nükteli olma, incelik, kıvrak zekalılık;

مَظْرُوف ç. مَظَارِيف zarf [mektup];

مُتَظَرِّف züppe, kibarlık budalası;

مُسْتَظْرَف şık, alımlı; أَصْنَاف مُسْتَظْرَفَة lüks eşyalar;

ظَعَنَ *a* (ظَعْن) ayrılmak, ayrılıp gitmek;

ظَعْن ayrılma, yola çıkma, harekete geçme [özl. kervan için];

ظَعِينَة ç. ظُعُون , أَظْعَان mahfe; mahfe içindeki kadın;

ظَاعِن geçici;

ظَفِرَ *a* (ظَفَر) başarılı olmak, muzaffer olmak; (على veya ب ...*i*) yenmek, mağlup etmek, (على veya ب ...*den*) daha iyisini yapmak; (على veya ب *b-i*, *bşi*) zorla ele geçirmek; (على veya ب *bşi*) elde etmek, ele geçirmek;

ظَفَّرَ (*b-e*, على ya da ب ...*e karşı*) galibiyet kazandırmak, zafer bahşetmek, muzaffer kıl-

mak; اَظْفَرَ = ظَفَّرَ (على ...*e karşı*) ittifak etmek, birlik oluşturmak, birleştirmek;

اَظَافِير , اَظَافِر , اَظْفَار ç. ظِفْر , ظُفُر tırnak; pençe [yırtıcı kuş için] مِنْ (مُنْذُ) نُعُومَةِ الظُّفْرِ çocukluğundan/ gençliğinden beri; نَاعِم الظُّفْر terbıyık, çiceği burnunda, genç;

ظَفَر zafer, galibiyet;

ظَفِر başarılı, galip, muzaffer; (ç. ظُفْرَان) genç delikanlı; genç;

أُظْفُور ç. اَظَافِير tırnak; pençe [yırtıcı kuş için];

ظَافِر muzaffer, galip; başarılı; fatih;

مُظَفَّر muzaffer, galip, başarılı;

ظَلَّ (ظَلِلْتُ) *a* (ظَلّ, ظُلُول) olmak; hal değiştirmek, dönüşmek; [muz. fiil öncesi kul., ismi fail ile veya على ...ile]; *bşi* yapmaya devam etmek, sürdürmek, bir şeyi ısrarla sürdürmek örn. ظَلَّ يَسْكُنُ البَيْتَ evde ikamet etmeyi sürdürdü; ظَلَّ صَامِتًا sessizliğini sürdürdü, konuşmamakta ısrar etti; ظَلَّ على مَوْقِف bir durumu sürdürmek; ظَلَّلَ (*b-i, bşi*) gölgelemek; (*b-e, bşe*) gölge yapmak; (*b-i, bşi*) perdelemek, (*b-e, bşe*) paravan germek, perde oluşturmak; (*bşi*) korumak, muhafaza/ himaye etmek; تَظَلَّلَ (ب ...*in*) gölgesinde olmak, ظَلَّلَ = اَظَلَّ; (ب ...*de*) gölgelenmek; اِسْتَظَلَّ ⇑; (ب *b-nin*) koruması/ himayesi altına girmek;

ظِل ç. اَظْلَال , ظُلُول , ظِلَال gölge; koruma, himaye; renk tonu; (*bşin*) göze ilişmesi, bir anlık görünmesi; tanjant MAT. ¶ ... فِي ظِلّ ...in koruması/ himayesi altında; egemenliği/ hakimiyeti altında; ...in تَحْتَ ظِلّ ...; تَقِيل الظِّلّ tahammül edilmez, katlanılmaz, iğrenç [kişi]; خَفِيف الظِّلّ hoş, sevimli, sempatik [kişi]; اِسْتَقَلَّ ظِلُّهُ ...*e* tahammül edememek, katlanamamak, ...*den* hiç hoşlanmamak; قَلَصَ ظِلُّهُ veya تَقَلَّصَ ظِلُّهُ otoritesi/ prestiji sarsılmak, küçük düşmek azalmak, küçülmek;

ظُلَّة ç. ظُلَل tente, güneşlik, sayvan; [derme çatına] kulube; [gazete vb. satılan] kulübe;

ظَلِيل gölgeli, gölgede;

مَظَلّ , -آت ç. مَظَلَّة şemsiye, güneş şemsiyesi; abajur; tente, güneşlik, sayvan; veranda, taraça YEN.; ¶ عِيد المَظَلَّة Çardaklar Bayramı YAH.; مَظَلَّة هَابِطَة paraşüt; مَظَلَّة وَقِيَة ⇑; جُنْدِي المَظَلَّة (ç. مَظَلَّات) جُنُود المَظَلَّات paraşütçü asker; مَظَلِّي ç. -ون paraşütçü asker; [çoğ.] paraşütçü kıtası, hava birlikleri;

مُظَلِّل gölgeli, gölge veren, yapan;

مُظِلّ ⇑;

ظَلَعَ *a* (ظَلْع) topallamak, aksayarak yürümek, aksamak;

ظَالِع topal, aksak;

ظَلَمَ *i* (ظَلْم) (*b-e*) zulmetmek, haksız/ adaletsiz davranmak, hakkını vermemek; ظَلِمَ *a* ve اَظْلَمَ kararmak; تَظَلَّمَ (من ...*den, hakkında*) şikayet etmek, hayıflanmak; اِنْظَلَمَ ve اِظَّلَمَ zulme/ haksızlığa uğramak, mağdur olmak, adil olmayan bir muamele görmek;

ظُلْم zulüm, haksızlık; baskı, despotluk; ظُلْمًا haksızlık olarak, zulüm olarak;

بَحْـر ظُلَـم , ظُلُمَـات ç. ظُلْمَـة karanlık; الظُّلُمَات Atlantik Okyanusu;

ظَلْمَـاء karanlık; لَيلَة ظَلْمَـاء çok karanlık gece;

ظَلاَم karanlık;

ظَلاَّم zalim, zulmeden, kötülük yapan, despot, tiran, diktatör;

ظَلِيم ç. ظِلْمَان erkek devekuşu;

ظُلْمَـان ç. -آت haksızlık, zulüm, adaletsizlik, günah;

اَظْلَم daha karanlık/ koyu; daha aşağılık, daha iğrenç;

مَظْلَمَة ç. مَظَالِم zulüm, kötü muamele, haksız davranış, zalimane davranış, haksızlık;

اِظْلاَم karanlık;

ظَالِم ç. -ون , ظُلاَّم , ظَلَمَة haksızlık yapan, zulmeden, adaletsiz davranan; zalim, diktatör, tiran, despot; haksız, zalim; günahkar;

مَظْلُوم mazlum, mağdur, zulme/ haksızlığa uğramış, adaletsiz davranışa maruz kalmış;

مُظْلِم karanlık;

ظَمِئَ *a* (ظَمَأ, ظَمَاء, ظَمَـاءَة) susamak, ağzı kurumak; ظَمَّأَ (*b-i*) susatmak;

ظَمْء , ظَمَاء ve ظَمَأَة susama, ağzı kuruma;

ظَمْآن müe ظَمْأَى susamış;

ظَامِىء ⇑;

ظَنَّ (ظَنَنْت) *u* (ظَنّ) (*bşi*) zannetmek, kabul etmek, saymak; (*b-i, bşi başka biri, bş olduğunu*) zannetmek, düşünmek; (ب *b-den*) şüphelenmek, şüphesi olmak ¶ ظَنَّـه يَفْـعَل *b-nin bşi* yapabileceğini/ becerebileceğini düşünmek/ zannetmek; «لاَاَظُنُّ اَحَـدٌ يُنـكِرُ هَذَا herhangi bir kişinin bunu inkar edeceğine inanmıyorum»; «لا اَظُنُّكَ تَخَالِفُنِي bana karşı çıkacağını zannetmiyorum»; «... ظَنَّ فِـيه القُـدْرَة على onun ...i yapabileceğini/ becerebileceğini zannetti ya da inanıyordu. »; ظَنَّ به الـظُّنُونَ biri hakkında şüphesi bulunmak, *b-e* karşı zan beslemek; ظَنَّ به الـغَبَـاء birinin ahmak olduğunu/ kafasının çalışmadığını düşünmek; اَظَنَّ (*b-den*) şüphelenmek, (*...hakkında*) şüphesi bulunmak; تَظَنَّنَ varsayımda/ tahminde bulunmak;

ظَنّ ç. ظُنُون zan, şüphe; kanaat; düşünce, görüş, kabul, varsayım ¶ حُسْن الظَّنّ iyi niyet, hüsnü zan; سُوء الظَّنّ suizan, menfi düşünce olumsuz yaklaşım; في اَغْلَب الـظَّنّ veya في اَكْثَر الظَّنّ büyük olasılıkla, kuvvetli ihtimalle; اَكْثَـر الظَّنّ اَنّ... ...olması oldukça muhtemel[dir], büyük olasılıkla ...dır.; ظَنًّا مِنـهُ مـا ظَنُّكَ اَنَّ... ...olduğunu zannettiği için; ...ب ...için ne düşünülebilir/ ne söylenilebilir; حَسُـنَ ظَنُّهُ به biri hakkında hüsnü zan beslemek, müsbet [olumlu] düşüncesi olmak; ... اَحْسَنَ الظَّنَّ ب ⇑; ما سَاء به ظَنًّا biri hakkında suizanda bulunmak, birinin doğru davranmadığını düşünmek; . اَسَاء الظَّنَّ ب ⇑;

ظَنِّي zanna dayalı, farazi, kabule dayalı, kesin olmayan;

ظِنَّة ç. ظِنَن zan, şüphe;

ظَنِين zanlı, zan altında olan; (على ...*e*

nazaran) güvenilmez, itimat edilmez; sanık; ظَنُون şüpheli, hakkında zan bulunan, güvenilmeyen;

مَظَنَّة ç. مَظَانٌّ bir şeyin beklendiği yer/ zaman; [mud. kul.] bir şeyin muhtemelen bulunduğu yer; zan, şüphe; اَلْتَمَسْتُهُ فِي مَظَانِّهِ bulunabileceği her yerde onu aradım; فِي غَيْرِ مَظَانِّهِ bulunması muhtemel/ olası olmayan bir yerde;

مَظْنُون zanlı, şüpheli, hakkında zan bulunan; tahmini/ kabule dayanan, varsayılan;

ظُنْبُوب ç. ظَنَابِيب incik kemiği;

ظَهَرَ *a* (ظُهُور) (ل *b-e*) açık/ net/ belirgin olmak, görünmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek; [hastalık] belirmek; [kitap, süreli yayın] çıkmak, basılmak; (من *...den*) kaynaklanmak, değmek; (من *...in*) neticesi olmak; (*bşe*) çıkmak, tırmanmak [dağa vb.e]; (على *...i*) yenmek, (على *...e*) üstün gelmek, galip gelmek; (على *bşi*) öğrenmek, bilgisini edinmek, (على *bşden*) haberdar olmak, (على *bşin*) farkına varmak; ظَهَّرَ [çek vb.i] ciro etmek; ظَاهَرَ (*b-e*) yardım etmek, destek olmak; أَظْهَرَ (*bşi*) göstermek, açığa çıkarmak, ilan etmek, beyan etmek; (*filmi*) tab etmek; gösteri yapmak; (*b-e*, على *...de*) zafer kazandırmak, bahşetmek; (*b-i*, على *...de*, hakkında) bilgilendirmek, aydınlatmak, (*b-e* على *...hakkında*) açıklama yapmak; (*b-i*, على *...e*) vakıf kılmak, (*b-i*, على *...de*) derin bilgi sahibi yapmak; (*b-e*, على *bşi*) göstermek; bütün açıklığı ile beyan etmek; تَظَاهَرَ (ب *bşi*) açıkça göstermek, açıklamak, beyan etmek, dışa vurmak; beyanatta bulunmak; (على *...e karşı*) birleşmek, yardımlaşmak; اِسْتَظْهَرَ (*bşi*) göstermek, beyan etmek; (*bşi*) ezberlemek; (*bş*) ezberinde olmak; (ب *...in*) yardımını istemek, desteğini istemek; (على *b-i, bşi*) yenmek, (على *b-e*, *bşe*) galip kılmak, üstün gelmek;

ظَهْر döküm, dökme demir ¶ ظَهْرُ الحَدِيد ve حَدِيد الظَّهْر bkz. زَهْر ;

ظَهْر ç. ظُهُور , أَظْهُر sırt; arka, art; kitabın başında ya da sonundaki boş yaprak; güverte; üst, üst kısım, yüzey; [tamlayan, mudaf ileyh kul.] geçici, eğreti, muvakkat MIS. ¶ سِلْسِلَة الظَّهْر omurga, belkemiği; ظَهْرًا لِبَطْنٍ tepe taklak, altını üstüne; ظَهْرًا عَلَى عَقِبٍ tepeden tırnağa, tamamen; بِظَهْرِ الغَيْبِ perde arkasında, sinsice; gizli olarak, gizlice; بَيْنَ اظْهُرِهِم aralarında, içlerinde; مِن بَيْنِ اَظْهُرِنَا içimizden, bizden; عَلَى ظَهْرِ ... üzerinde [deniz de, karada vb.]; عَلَى ظَهْرِ البَاخِرَة vapurda, veya vapur ile; عَن ظَهْرِ (قَلْبٍ) القَلْب veya عَن ظَهْرِ مُسْتَخْدَم ezbere, ezberden; ظَهْرِ الغَيْب geçici/söz-leşmeli personel MIS.;

ظُهْر ç. أَظْهَار öğle; [müe.] öğle namazı; قَبْلَ الظُّهْرِ ¶ بَعْدَ الظُّهْرِ öğleden sonra; öğleden önce;

ظِهْرِيّ : ظِهْرِيًّا (طَرَحَه) نَبَذَه bir şeye aldırmamak, umursamamak;

ظَهِير yardımcı olan, yardım eden, destekleyen; taraftar, yandaş, partizan; bek [fut-

bol.]; emir, tebliğ, ferman FAS;

ظُهُور görünüş, görünme; ortaya çıkma, belirme, zuhur etm; gösteri, geçit töreni, şov; gösteriş; ¶ حُبّ الظُّهُور gösteriş meraklılığı;

الظَّهْرَان Zahran şehri;

بينَ ظَهْرَانيهم …in arasında, …içinde;

ظِهَارَة [elbisenin] yüzü; haşa, yapık;

ظَهِيرَة öğle, öğle sıcağı;

اَظْهَر daha net, daha açık, daha belirgin;

مَظْهَر ç. مَظَاهِر dış görünüş, görüntü; davranış, tavır; suret, şekil, biçim; fenomen, olgu; belirti, emare TIP.; [çoğ.] açıklamalar, beyanat ¶ في المَظْهَر zahiren, görünüşte, dıştan bakıldığında, görünüşüne bakılırsa;

تَظْهِير ciro, ciro etme TİC.;

ظِهَار zıhar, cahiliyye devrinde, kişinin karısınının vücudunun herhangi bir kısmını, annesininki gibi olduğunu söyleyerek, karısını kendine haram kılması;

مُتَظَاهِر ç. ـون- gösterici;

مُظَاهَرَة destekleme, destek verme, yardıma koşma; (ç. -آت) [halk, toplu] gösteri[si];

اِظْهَار sunma, arzetme, gösterme, ilan etme, beyan etme; tab etme FOT.

تَظَاهُر mahsusdan davranma, tasannuda bulunma; ikiyüzlülük; (ç. -آت) [halk, toplu-luk] gösteri;

ظَاهِر (على *bşi*)[iç yüzünü] çok iyi bilen [Allah]; açık, aşikar, görünen, net, ayan beyan, apaçık; harici, dış; dışarı, dış yüzey; dış semt, varoş; (ç. ظَوَاهِر) zahir/ lafzi/ mana, metinden anlaşılan [Kur'an ayetleri, Sünnet ile ilgili]; ظَاهِرًا dışardan, dış görünüş itibarı ile; harici olarak; ¶ ظَاهِر اللَّفْظ bir ifadenin sözlük anlamı; الظَّاهِر اَنَّ… göründüğü kadarıyla ...dır, …gibi görünüyor; حَسَبَ الظَّاهِر dış görünüş itibarı ile, dışarıdan bakıldığında; في الظَّاهِر apaçık olarak, açıkça; في ظَاهِر الأَمْرِ ve في الظَّاهِر göründüğü kadarıyla, dışarıdan bakıldığında; من الظَّاهِر dışarıdan;

ظَاهِرِي dış, harici, zahiri, yüzeysel, sathi;

ظَاهِرَة ç. ظَوَاهِر fenomen, olgu; emare, belirti ¶ ظَوَاهِر الحَيَاة biyolojik fenomen, olgu; عِلْم ظَوَاهِر الجَوِّيَّة meteroloji;

ع

عَبَّ *u* (عَبّ) (*bşi*) lıkır lıkır içmek, büyük yudumlarla içmek; (*bşı*) içivermek;

عُبّ göğüs cebi;

عُبَّاب seller, su baskınları; dalgalar;

يَعْبُوب deli akan nehir;

عَبَأَ *a* (عَبْء) [olumsuzluk edatı ile]: مَا عَبَأَ ب.. ...i hiç umursamamak, ...i hiç dikkate almamak, önem vermemek ¶ لَا يُعْبَأُ به önemsiz, mühim değil; عَبَّأَ (*bşi*) hazırlamak, düzenlemek; (*bşı*) dizmek, sıraya koymak; (جَيْشًا *ordıyu*) harekete geçirmek, sevk etmek; (*bşi*, ب ...*ile*) doldurmak; (*bşi*, ب ...*ile*) yüklemek; (*bşi*, في ...*e, içine*) boşaltmak, dökmek;

غَيْر عَابِئ ilgisiz, alakasız, kayıtsız, umursamaz, önemsemeyen;

عِبْء Ç أَعْبَاء yük (على*e*) عِبْء الإِثْبَات beyyine külfeti, ispat mecburiyeti HUK.; يَنْهَضُ بالأَعْبَاء كُلِّهَا (قَامَ) bütün yükü omuzlamak;

عَبَاء ç. أَعْبِئَة aba;

عَبَاءَة ç. آت- aba;

تَعْبِئَة [orduyu] harekete geçirme; askere çağırma/ alma; doldurma, şişeye boşaltma;

عَبِثَ *a* (عَبَث) aylaklık, hoyratlık yapmak; (ب ...*ile*) oyalanmak, eğlenmek, boşa vakit geçirmek; (ب *b-ile*, *bş lie*) alay etmek; (ب *bşi*) kötüye kullanmak; *i*(ب ...*e karşı*) suç/ kabahat işlemek, kötü davranmak; (ب *bşe*) zarar vermek; عَابِثَ (*b-ile*) eğlenmek, alay;

عَبَث saçmalık, [anlamsız] oyun; eğlenme, oyalanma; şaka; alay, istihza; عَبَثًا faydasız boşuna, boş yere; ¶ مِنَ العَبَثِ أَنْ... ...yapmak boşunadır, abes ile iştigaldir;

مُعَابَثَة ç. آت- [birine oynanan] oyun, şaka; şaka yapma; takılma, alay;

عَابِث şakacı; alay eden, alaycı; boş, abes, saçma; aylak, avare, kötü; kabahat/ suç işleyen, günahkar;

عَبَدَ *u* (عُبُودِيَّة, عُبُودَة, عِبَادَة) (*b-e*) ibadet etmek, tapınmak, kulluk etmek; (*b-i*) rab/ ilah/ tanrı edinmek; عَبَّدَ (...*i*) köleleştirmek, esir olarak almak, itaat ettirmek, boyun eğdirmek; (yolu) kullanıma/ trafiğe açmak, hizmete sunmak; تَعَبَّدَ kendini Allah yoluna adamak, vakfetmek; اِسْتَعْبَدَ (*b-i*) köle/ esir almak, köleleştirmek, boyun eğdirmek;

عَبْد ç. عَبِيد, عَبْدَان köle, esir; hizmetkar; (ç. عِبَاد) kul; العِبَاد kullar, insanlar; العَبْدُ لِلّٰه ben fakir!, ben aciz [tevazu ifadesi]; العَبْدُ الضَّعِيف ⇑, ben aciz!; عَبْد اللَّاوِي ve عَبْد لَاوِي bir kavun çeşidi MIS.;

عَبْدَة ç. آت- cariye, kadın köle;

عَبَّاد(ـة) الشَّمْس : عَبَّاد ayçiçeği,

gündöndü, gündoğdu BOT.;

عِبَادَة ibadet, kulluk; [çoğ. ـآت] ibadetler;

عُبُودَة kulluk, ibadet; kölelik, esirlik; hizmetkarlık, hizmet;

معبد ç. مَعَابِد ibadet yeri; mabet;

تعبيد köle/ esir alma, köleleştirme, boyun eğdirme; yol döşeme, yol tamiratı; ¶ تعبيد الطَّرِيق yol yapımı;

تَعَبُّد ibadet etme, kendini Allah yoluna adama, vakfetme; azizlere tapma HRİ.;

اسْتِعْبَاد köle/ esir alma, köleleştirme, itaate zorlama;

عَابِد ç. عَبَدَة , عُبَّاد ibadet eden, tapan, abit;

معبود ibadet edilen; mabut, ilah, tanrı;

مُعَبَّد düz, kullanılır, iyi durumda [yol];

مُتَعَبِّد kendini ibadete adayan, abit;

عَبْدَان Abadan şehri;

عبر *u* (عُبُور, عَبْر) (*bşi*) boydan boya geçmek, katetmek; (*bşi*) atlayıp geçmek; عَبَرَ به شَيْء *b-i*, *bşi* bir baştan bir başa/ karşıdan karşıya geçirmek; [zaman] geçmek, akmak; ölmek, [göçmek]; عبر *a* (عَبْر) gözyaşı dökmek; عَبَّر (*rüyayı*) yorumlamak; (عن *bşi*) açıkça ifade etmek, (عن *bşi, bir ifadeyi*) dile getirmek, tabir etmek, (عن *bşi* ب ..*ile*) ifade etmek, dile getirmek; (bşi, *altın parayı*, *sikkeyi*) tartmak; اعْتَبَر ders almak, ibret almak; (ب ...*den*) ibret/ ders almak; (*bşi*) hesaba katmak, dikkate almak, gözönüne almak; (ل *b-nin*, *bir özelliğinin*) farkına varmak; (*b-i*, *bşi*, ...*ola-rak*) algılamak, kabul etmek, saymak; (*b-e*) itibar etmek, saygı göstermek, saygı duymak, önem vermek; اسْتَعْبَر gözyaşı dökmek;

عَبْر karşıdan karşıya geçme; atlayarak geçme; عَبْرَ ... [meb. mud. kul.] ...den, üzerinden; ...in ardında, ötesinde;

عَبُور karşıdan karşıya geçme; atlayarak geçme;

عَبِير güzel koku, ıtır, rayiha; demet, buket;

عِبْرِي İbrani; (ç. ـون-) İbrani; العِبْرِي ve العِبْرِيَّة İbraniler; İbranice, İbrani dili;

عِبْرَة ç. عِبَر , عَبَرَات gözyaşı;

عِبْرَة ç. عِبَر tembih, ihtar, ikaz; ibret, ders; öğüt, nasihat, ahlaki kural [dikkate alınacak, tutulacak]; önem, ehemmiyet; önemli şey, mühim miktar; ¶ مَوْطِن العِبْرَة dikkat çeken/ göze çarpan nokta; لَاعِبْرَةَ به önemsiz, ehemmiyeti yok; ... (في) العِبْرَة ب can alıcı nokta, en önemli nokta ...dır.;

عِبَارَة ç. ـآت- açıklama, yorum, şerh; ifade, ibare; kelime; cümle, yan cümle, deyim, tabir ¶ بِعِبَارَةٍ أُخْرَى başka bir deyişle, ifadeyle ...; عِبَارَةً فَعِبَارَةً kelimesi kelimesine; عِبَارَةٌ عَنْ ... ...den ibarettir; ...kadardır; ...i içine alan;

عِبْرَانِي İbrani [na't]; İbrani kişi; العِبْرَانِيَّة İbraniler, İbrani dili, İbranice;

مَعْبَر ç. مَعَابِر geçit, geçiş yeri; [ırmakta yürüyerek geçilen] sığ yer; dehliz, koridor;

معبر ç. مَعَابِر feribot; köprü;

تَعْبِير [rüya] tabir, yorum; (عن *bir duygu-*

dile getiren, açıklayan; anlamlı, manalı;

عبّرود çakmaklı tüfek knş;

عبّس *i* (عُبُوس, عَبْس) kaşlarını çatmak; sert/ hiddetle bakmak ¶ عَبَسَ في وَجْهِه *b-e* sert bir şekilde bakmak; عَبَّسَ = عَبَسَ;

عَبُوس çatık kaşlı, sert bakışlı; kederli, neşesiz; tavizsiz, katı, sıkı; meşum, uğursuz;

عُبُوس keder, neşesizlik, sıkıcılık, kasvet; katılık, sıkılık, tavizsizlik;

عُبُوسَة kaşlarını çatma, yüzünü buruşturma, hiddetle bakma; sert bakış, somurtkan ifade, sert çehre;

عَبَّاسي Abbasiler; (ç. -ون) Abbasilere mensup kişi, Abbasi;

عابِس kaşlarını çatan, yüzünü buruşturan; hiddetle bakan; sert ,tavizsiz; somurtan;

عَبِيط ç. عُبَطَاء aptal, ahmak, kalın kafalı KNŞ.;

اعْتِباطًا tesadüfen, rastgele, gelişi güzel;

عَبِق *a* (عَبَق) [güzel koku] (ب *üzerine*) sinmek; koku vermek, kokmak;

عَبِق güzel kokan, güzel koku veren;

عَبَقَة [göğüste] daralma, sıkıntı;

عابِق güzel kokan, güzel koku veren;

عَبْقَر cinlerin bulunduğu/ oyalandığı yer; harikalar diyarı, periler ülkesi;

عَبْقَري rengarenk halı; dahi, çok zeki; mükemmel, enfes, çok iyi; (Ç. عَبَاقِرَة , -ون) deha, dahi;

عَبْقَرِيَّة dahilik, çok zekilik;

عَبَا *u* (عَبْو) [yüz] parlamak, parlak olmak; عَبَّأَ (عبو) ⇒ عَبَّى (*bşi*, ب ...*ile*) yüklemek, doldurmak;

mun) ifadesi, dile getirilmesi; (ç. -آت) ifade, söz, tabir; (ç. تَعَابِير) deyim, tabir; بِتَعْبِير آخَر başka bir deyişle/ ifadeyle;

تَعْبِيري [na't] ifade, ifadelendirme ile ilgili;

اعْتِبَار saygınlık, itibar, hürmet; (ç. -آت) dikkate alma, önem verme, düşünme, tasarlama; yaklaşım, bakış açısı, görüş ¶ اعْتِبَارًا لِـ ... (عن) itibarıyla, ...e nazaran, kabulüyle, düşüncesi ile; اعْتِبَارًا من ... ...den itibaren, ...den başlayarak [zaman ifadesine mudaf kul.]; بِاعْتِبَار... ...e nazaran, ...itibari ile, ...açısından, ...düşüncesi ile; ..olarak; بِاعْتِبَار أَنْ... ...kabulüyle, ...olduğu düşünülerek; ...şartı, kaydı ile; بِاعْتِبَارِه ...olarak, ...olması itibari ile, « وَزِير الخَارِجِيَّة بِاعْتِبَارِه أَقْدَم الوُزَرَاء en kıdemli bakan olarak [olması itibarı ile] dışişleri bakanı...»; بِهَذَا الاعْتِبَار bu bakış açısı ile, bu itibarla; عَلَى اعْتِبَار أَنْ... ...olduğu düşüncesi/ kabulü/ itibarı/ yaklaşımı ile; عَلَى هَذَا الإعْتِبَار bu düşünce/ itibar/ yaklaşım ile; فِي كُلِّ اعْتِبَار her halukarda, hangi açıdan bakarsanız bakın;

اعْتِبَارِي öznel, sübjektif; bağıl, göreceli, izafi, rölatif; ¶ شَخْصِيَّة اعْتِبَارِيَّة tüzel kişilik, hükmi şahsiyet;

عَابِر karşıdan karşıya geçen; [yol vb.den] geçen[yine bkz. عَبَر;] çabuk kaybolan, biten [gülüş]; geçici, muvakkat; geçen, akıp giden [zaman]; (ç. -ون) yoldan geçen; صَارُخ عَابِر القَارَّات kıtalararası balistik füze;

مُعَبِّر (عن duyguları, hisleri) ifade eden,

عُبْوَة ç. آت- ambalaj; paket kısmı; kap [içi dolu]; [mud. kul.] …miktarınca;

عَبَاية = عَبَاءة bkz. عَبَاءة;

عَتَبَ *u, i* (مَعْتَب, عَتْب) (على *b-i*) azarlamak, paylamak, tekdir etmek; عَتَبَ بَابَه kapısından içeri adımını atmak «ما عَتَبْتُ بَابَ فُلَانٍ falanın kapısından içeri adımımı atmadım»;

عَتَّبَ ağırdan almak, oyalanmak, geçirmek;

عَاتَبَ (*b-i* على …*den dolayı*) azarlamak, paylamak, ayıbını yüzüne vurmak;

عَتْب azar, paylama, tekdir;

عَتَبَة ç. أَعْتَاب , عَتَب kapı eşiği; [kapı] üst söve, üst eşik, lento [yine العَتَبَة العُلْيَا]; basamak; ¶ الأَعْتَاب السَّنِيَّة ESK. TUN. Şevketli! [Bey]; رَفَعَه لأَعْتَاب المَلِك *bşi* [*hediyeyi*] krala itaatin bir işareti olarak sunmak/ arzetmek;

عِتَاب azar, paylama, tekdir, itab;

مُعَاتَبَة ⇑;

عَتَدَ *u* (عَتَاد) hazırlanmak, hazır olmak; أَعْتَدَ (*bşi*) hazırlamak;

عَتَاد ç. أَعْتِدَة , أَعْتُد cihaz; [savaş] malzeme, mühimmat, cephane; [yine عَتَاد حَرْبِي]

عَتِيد hazır, hazırlanmış; gelecek, müstakbel; muhterem, saygıdeğer; saygın;

مُعَتَّر [مُعَثَّر] KNŞ. şapşal, intizamsız, pejmürde; aptal, ahmak; kısmetsiz, şanssız;

عَتَقَ *u* (عَتَاقَة) ve عَتُقَ *i* (عَتْق) eski olmak ya da eskimek; [şarap] yıllanmak; عَتَقَ *i* [köle] hür/ serbest olmak; أَعْتَقَ (*köleyi*) azat etmek, (*köleye*) hürriyetini bağışlamak; اِنْعَتَقَ (من …*den*) kurtulmak, kendini kurtarmak;

عِتْق [şarap için] yıllanma; eskime; köle almama, azatlık, hürriyet [kölelik zıttı]; azat etme, hürriyetini bağışlama;

عَتِيق eski; antik; yıllanmış [şarap]; kadim, eskiden beri süregelen; demode, modası geçmiş, antika; hür, serbest,[artık köle olmayan]; asil, soylu; ¶ عَتِيق الطِّرَاز eski usül;

عَتَاقَة yıllanma [şarap için];

اِعْتَاق [köle] azat etme, serbest bırakma, hürriyetini verme;

عَاتِق ç. عَوَاتِق omuz; ¶ أَخَذَه على عَاتِقِه bir şeyi üstlenmek, sorumluluğunu almak; أَلْقَى المَسْؤُولِيَّةَ على عَاتِقِ فلان sorumluluğu birine vermek/ yüklemek; وَقَعَ على عَاتِقِ فُلان birinin sorumluğunda olmak; üzerine düşmek;

مُعَتَّق yıllanmış [şarap]; eski, antik;

مُعْتِق [köleyi] azat eden, serbest bırakan;

عَتَكَ *i* (عَتْك, عُتُوك) saldırmak, hücum etmek;

عَاتِك berrak [özl. şarap için];

عَتَلَ *i* , *u* (عَتْل) (*bşi*) taşımak;

عَتَّال hammal;

عَتَلَة ç. عَتَل manivela, kol demiri;

عَتَالَة hammallık mesleği; hamallık ücreti;

عَتَمَ *i* (عَتْم) gecikmek; عَتَّمَ (*bşi*) karartmak, karanlık yapmak; gecikmek [özl. olumsuzluk edatı ile]; لَمْ يُعَتِّمْ أَنْ … ve مَا لَمْ يُعَتِّمْ أَنْ … veya لَا يُعَتِّمُ أَنْ … عَتَّمَ أَنْ … hemen …yaptı, …yapıverdi; اِعْتَمَ gecikmek, oyalanmak;

عُتُم [cin.is.; tek.is. ـَة] yabani zeytin ağacı, yaban zeytini;

عَتَمَة karanlık, karartı;

عَتْمَة gecenin ilk üçte biri;

عَتَامَة ışık geçirmeme; (ç. -آت) karanlık;

تَعْتِيم karartma, kapalı, karanlık yapma; [تَعْتِيم الأَنْوَار] karartma [saldırıya tedbir];

مُعْتِم [s.] karanlık;

عَتَهَ (عَتَاهَة, عَتَه, عُتْه) [edil.] bunamak, hafızası zayıflamak; delirmek, çıldırmak [özl. KNŞ.];

عُتْه , عَتَه, عَتَاهَة bunaklık, bunama; ahmaklık;

مَعْتُوه ç. مَعَاتِيه deli, çılgın [özl. KNŞ.]; bunak, bunamış, ahmak, hafızası zayıf kişi;

عَتَا *u* (عُتِيّ, عُتُوّ) [fırtına, rüzgar] şiddetli/ kuvvetli olmak; boyun eğmemek, inat edip haddi aşmak; تَعَتَّى ⇑; ⇑;

عُتُوّ inat ile karşı koyma, serkeşlik, boyun eğmeme; küstahlık, büyüklenme,

عُتِيّ ⇑; ⇑; ¶ بَلَغَ من العُمْر عُتِيًّا çok yaşlanma, yaşı çok ilerleme;

عَتِيّ ç. أَعْتَاء büyüklenen, küstah, burnu büyük; serkeş, inatçı, inatla karşı gelen, yola gelmez, azılı;

عَات ç. عُتَاة büyüklenen, küstah, burnu büyük; şiddetli, kuvvetli çılgın [fırtına vb.];

عُثّ (cin.is.; tek.is. ـَة) ç. عُثّ güve;

مَعْثُوث güve yemiş, güve elemiş, güveli;

عَثَرَ *i* , *u* (عِثَار, عَثِير, عَثْر) tökezlemek, ayağı sürçmek, sendelemek; عَثَّرَ به (*b-i*) düşürmek, tökezletmek, itip devirmek; عَثَرَ *u* (عُثُور) (ب veya على ...*e*) vurmak, çarpmak; (ب veya على *b-nin*, *bşin*) farkına varmak, (...*i*) anlamak, öğrenmek; عَثَّرَ (*b-i*) düşürmek, tökezletmek; أَعْثَرَ ⇑; (*b-i*, على *bşden*) haberdar etmek, (*b-i*, على *bş ile*) bilgilendirmek; (*b-i*, على *bşe*) yöneltmek, teşvik etmek; تَعَثَّرَ tökezlemek, ayağı sürçmek, sendelemek; pepelemek, kekelemek ¶ تَعَثَّرَ بِأَذْيَال الخَيْبَة başarısızlığa uğramak, muvaffak olamamak;

عَثْرَة ç. عَثَرَات tökezleme, sendeleme; ayak sürçmesi; ¶ حَجَرَ عَثْرَة engel; وَقَفَ عَثْرَةً في سَبِيلِه birinin yolunda engel teşkil etmek;

عُثُور (على *bşin*) farkına varma, öğrenme;

عَثِير toz;

عَاثُور ç. عَوَاثِير zorluk, güçlük; gizli tehlike;

عَاثِر tökezleyen; [bir dili] kırık konuşan; kırık [dil, konuşma];

عُثْمَانِي [s. ve is.] Osmanlı;

عُثْنُون ç. عَثَانِين sakal;

عَثَا *u* (عُثُوّ) , عَثِيَ *i* , *a* (عُثِيّ) ve عَثَوَ kötülük yapmak/ işlemek;

عَجَّ *i* (عَجِيج, عَجّ) bağırmak sesini yükseltmek; (...*i* الى) yardıma çağırmak; (...*ile* ب) yankılanmak, çınlamak; (...*ile* ب) kaynamak, pek çok (ب . . .) ...bulunmak; عَجَّجَ [rüzgar] (*toz* الغبار) kaldırmak;

عَجّ sesi yükseltme, bağırma; gürültü, patırtı;

عُجَّة omlet, kaygana;

عَجِيج bkz. عجّ ;

عَجَاج [kalkmış] toz; duman;

عَجَاجَة ç. آت toz bulutu; duman dalgası, bulutu;

عَجَّاج bağıran, çağıran, gürültülü; azgın,

köpürmüş, çılgın [deniz vb.];

عَجِبَ a (عَجَب) (من ya da ل ...e) şaşırmak (من veya ل ..i) garip bulmak, garipsemek; عَجَّبَ (b-i) şaşırtmak, şaşkınlığa uğratmak; اعـجب ⇑; (b-nin) hoşuna gitmek; أُعـجب [edil.] (ب b-e, bşe) hayran olmak, hayran kalmak, (ب ...den) çok hoşlanmak; (ب ...ile) gurur duymak, onurlanmak ¶ أُعْجِبَ بِنَفْسِهِ övünmek, kendi ile gurur duymak; [olumsuz bağlamda] böbürlenmek; تَعَجَّبَ (من ...e) çok şaşırmak, (من ...i) garipsemek, garip karşılamak; اِسْتَعْجَبَ ⇑;

عُجْب (ب ...ile) gururlanma, gurur duyma, onurlanma;

عَجَب şaşırma, afallama (ç. أَعْجَاب) şaşkınlık uyandıran şey; عَجَبًا ne kadar garip! ne kadar da ilginç!, şaşırtıcı!; يَا لَلْعَجَب ne kadar harika!; لاَ عَجَبَ tabii!, gayet tabii, şaşılacak ne var ki!; أَمْرٌ عَجَبٌ harika, büyüleyici bir şey; عَجَب عُجَاب müthiş, muazzam;

عُجَاب harika, mükemmel, şaşırtıcı, büyüleyici; bkz. عَجَب ;

عَجِيب harika, mükemmel, müthiş; şaşırtıcı, garip, ilginç, acayip, tuhaf;

عَجِيبَة ç. عَجَائِب harika, mucize, görülmemiş duyulmamış şey [olumlu]; çoğ. عَجَائِب gariplikler, tuhaflıklar, acayip şeyler ¶ مِن عَجَائِبِ الأُمُورِ أَنْ... yine [bu meseledeki] ilginç bir şey ki ...; işin tuhafı şu ki...

أَعْجَب daha harika/ mükemmel; daha garip, daha ilginç, daha tuhaf;

أَعَاجِيب ç. أُعْجُوبَة harika, mucize, görülmemiş duyulmamış şey; «نَجَا رَئِيسُ الدَّوْلَةِ مِنْ مُحَاوَلَةِ الاِغْتِيَالِ بِأُعْجُوبَةٍ Devlet Başkanı suikast girişiminden mucize eseri kurtuldu.»

تَعْجِيب hayrete düşürme, şaşırtma;

اِعْجَاب (ب ...e) hayranlık; (ب ...den) hoşlanma; gururlanma, şeref duyma, onurlanma; kendini beğenme;

تَعَجُّب şaşırma, şaşkınlık duyma;

اِسْتِعْجَاب ⇑;

مُعْجِب hayran bırakan, hayranlık uyandıran, çarpıcı;

مُعْجَب (ب ...in) hayran(ı); (ب ..den) gurur duyan ¶ مُعْجَبٌ بِنَفْسِهِ kendini beğenmiş;

مُتَعَجِّب hayrete düşmüş, şaşkın, şaşırmış;

عَجْر yumru, beze, ur;

عَجَر gök, yeşil MIS.;

عُجْرَة ç. عُجَر yumru, beze, ur; ¶ عُجَرُهُ وَ بُجَرُهُ gizlisi saklısı; gizli açık neyi varsa;

عَجُّور acur BOT. MIS.;

تَعَجْرَفَ ⇒ عجرف kibirli/ burnu büyük olmak;

عَجْرَفَة kibirlilik, burnu büyüklük;

عَجَزَ i (عَجْز) ve عَجُزَ a (عن ...den) aciz kalmak/ olmak, (عن ...e) gücü yetmemek; عَجُزَ u (عُجُوز) ve عَجِزَ [kadın] yaşlanmak, ihtiyarlamak ¶ مَا عَجِزَ عَنْ أَنْ... ...i yapabilmek, ...in altından kalkmak; أَعْجَزَ (b-i) aciz bırakmak; (b-i) sakatlamak, sakat bırakmak; (biri için) imkansız olmak; kimsenin konuşamayacağı gibi konuşmak ¶ أَعْجَزَهُ عَنِ اللَّعْبِ وَ الْمَشْيِ ≈ b-i iyice köşeye sıkıştırmak; اِسْتَعْجَزَ

(*b-i*, عن ...*den*) aciz görmek;

عجز (عن *bşi*) yapamama, başarısızlık, becerememe, acizlik; hesap açığı;

اَعْجَاز ¶ kaba, kıç, but ç. أَعْجَاز عجز النَّخْل hurma ağacı kütükleri; رَدَّ العَجْزَ على الصَّدْر şartları değiştirmek;

عجوز yaşlılık, ihtiyarlık;

عَجُوز ç. عُجُز , عَجَائِز yaşlı kişi [özl. kadın]; yaşlı, ihtiyar, kocamış;

عَجِيزَة kaba, kıç [kadında];

اِعْجَاز benzersizlik, eşsizlik, benzeri yapılamama [Kur'an kerim için];

عاجز ç. عَوَاجِز (عن ...*den*) aciz, (عن ...*e*) güç yetiremeyen; güçsüz; (ç. عَجَزَة) fiziksel olarak zayıf/ güçsüz; sakat, özürlü; kocamış; اسْعَاف العَجَزَة ¶ düşkünlere yardım;

مُعْجِز mucize [özl. peygamber elinden];

مُعْجِزَة ç. -آت ⇑;

عَجْعَجَة gürültü;

أَعْجَف müe. عَجْفَاء ç. عِجَاف ince, narin; sıska;

عجل *a* (عَجَلَة, عَجَل) acele etmek, koşuşturmak, hızlı hareket etmek; (الى ...*e*) acele etmek, gitmek; عَجَّل acele etmek, hızlı hareket etmek; (ب *bşi*, ل ...*e*) çabucak getirmek; (*b-i*) acele ettirmek, telaşa düşürmek; (*bşi*) hızlandırmak, (*bşe*) sürat vermek; (ل *b-e*, *bşi*) peşin ödemek; عَاجَل [ölüm] (*b-i*) yakalamak, gelip bulmak; (ب *bşde*, *b-den*) önce davranmak; أَعْجَل (*b-i*) acele ettirmek, süratli davranmaya zorlamak ¶ ... عَجَّلَه الوَقْتُ عَنْ ...yapmak için zaman çok azdı; تَعَجَّل acele etmek; acele edip başa geçmeye çalışmak; (*b-i*, الى ...*için*) acele ettirmek; (*b-i*, *bşi*) geçmek, geride bırakmak; (*bşin*) önünde olmak; (*bşi*, *parayı*) hemen teslim almak, peşin almak; ¶ تَعَجَّلَه الجَوَابَ *b-den* acil cevap beklemek; اِسْتَعْجَل acele etmek/ davranmak; (*bşin*) çabuk olmasını istemek; (*b-i*) acele ettirmek; (bşi) hızlandırmak (*bşe*) sürat kazandırmak;

عِجْل ç. عُجُول , عِجَالَة buzağı, dana; عِجْل البَحْر fok, ayıbalığı ZOO.;

عَجَل acele ¶ علي عَجَلٍ aceleyle, hızlı olarak, süratli bir şekilde;

عَجِل hızlı, seri, süratli, çabuk;

عَجَلَة acele; telaş, koşuşturma;

عَجَلَة ç. -آت tekerlek; bisiklet; ¶ عَجَلَة القِيَادَة direksiyon; عَجَلَة نَارِيَّة motorsiklet; سَيَّارَة motorsiklet YEN.;

عَجِيل ç. عِجَال hızlı, seri, süratli çabuk;

عُجُول ç. عُجُل ⇑; telaşlı, pür telaş;

عُجَالَة aceleye getirilen, çabucak, apar topar yapılan iş; skeç EDB.;

عَجَال , عَجَالَى ç. عَجْلَى müe عَجْلَان çabuk, hızlı, sürekli; aceleci; telaşlı;

أَعْجَل müe. عُجْلَى ç. عُجْل daha çabuk, süratli, hızlı; daha çabuk yapılan;

تَعْجِيل hızlandırma, çabuklaştırma;

اِسْتِعْجَال acele; telaş; على وَجْهِ الإِسْتِعْجَال acele olarak, süratle çabucak;

اِسْتِعْجَالِي acele, ivedi; geçici, muvakkat;

عَاجِل bu dünyaya ait dünyalık; geçici, muvakkat; acil, ani; عَاجِلاً hemen, acilen,

vakit geçirmeden; ¶ حُكْم عَاجِل kesinleşmemiş karar HUK.; عَاجِلاً او آجِلاً er ya da geç, eninde sonunda; فى العَاجِل والآجِل şimdi ve gelecekte; فِي عَاجِلِه و آجِلِه er ya da geç, eninde sonunda; فِي القَرِيبِ العَاجِلِ en yakın zamanda;

عاجلة ekspres [tren]; العاجِلة dünya hayatı, geçici, fani dünya [üç günlük dünya];

مُعَجَّل acil, sıkıştıran; [asıl, normal] vaktinden önce olan/ meydana gelen, prematüre [posta vb.] peşin ödemeli; ¶ مُعَجَّل الرَّسْم حُكْم بالنَّفَاذ المُعَجَّل kesin olmayan karar HUK.; دَفَع مُعَجَّلاً peşin ödemek, ödeme yapmak;

متعجل acele eden, aceleci, telaşlı;

مستعجل acelesi olan, acele;

مستعجل acil, sıkıştıran; acele; [asıl] vaktinden önce olan, prematüre; قَاضِي الأُمُور الْمُسْتَعْجَلَة geçici mahkeme yargıcı;

عجم *u* (عَجْم) (*b-i*) sınamak, denemek, imtihana tabi tutmak ¶ عجم عُودَه (*b-i*) sınamak, denemek; اعجم (*harfi, yazıyı*) [hareke ve nokta koyarak] açıkça ifade etmek; انعجم [lisan, ifade] (على *b-e*) zor/ anlaşılmaz/ kapalı gelmek; استعجم Arap[lardan] olmamak;

عجم [cin.is.] Arap olmayanlar; Fars, Acem; بِلاَد العَجَم veya العَجَم Fars Ülkesi;

عجم [cin.is.; tek. is. ة] [meyve] çekirdeği;

عجمي ç. أَعْجَام Arap olmayan, yabancı; Acem, Fars [s. ve is.];

عجمة [Arapça konuşmada] yanlışlık, hata;

عَجْمَاوَات ç. عَجْمَاء hayvan;

أعجم müe. عَجْمَاء ç. أَعَاجِم Arap dilini doğru konuşamayan; dilsiz;

أعجمي Arapça olmayan; Arap olmayan, [Araplara nisbetle] yabancı, ecnebi; Acem;

معجم anlaşılmayan, kapalı, müphem [ifade, söz]; noktaları belirtilmiş [harf, yazı]; (ç. مَعَاجِم) sözlük, lugat; حُرُوف المُعْجَم alfabe;

عجن *u, i* (*bşi*) yoğurmak; ¶ لَتَّ وَعَجَنَ فِي مَسْأَلَة bir meseleyi/ konuyu sürekli yineleyip durmak, aynı şeyleri söyleyip durmak ≈ temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp önüne koymak;

عجان apış arası, perine ANAT.;

عَجَّان , müe. ة- hamur yoğuran;

عجين hamur;

عجينة hamur parçası; hamur; macun; [çoğ] عَجَائِن plastik malzemeler;

عجيني hamur gibi, hamurumsu;

معجن ç. مَعَاجِن hamur teknesi; hamur yoğurma makinası;

معجون ç. مَعَاجِين krem [kozmetik]; macun; elektuvar [eczacılık]; kenevir yaprağı, banotu, tatula [tatala] tohumu; afyon tohumu, bal ve yağ ile yapılan uyuşturucu etkisi olan bir karışım ¶ مَعْجُون الأَسْنَان diş macunu;

معجنات pasta vb. hamur işi tatlılar;

عجوة hurma ezmesi; أَقْرَاص عَجْوَة badem, hurma ezmesi ile yapılan bir çeşit hamur işi SUR.;

عد *u* (عَدّ) (*bşi*) saymak; (*bşi*) tek tek okumak; (*bşi*) hesaplamak; (*b-i, bşi*) …saymak, kabul etmek; عد [edil.] (*...olarak*) kabul görmek/

edilmek, sayılmak; (ب ...*e*) ulaşmak, baliğ olmak (ب) ...adedini bulmak; ¶ عَدَّ الأَنْفَاسَ علَيْه *b-nin* peşinden ayrılmamak, birini yakın takibe almak; عَدَّ شَيْءً على . . . bir şeyi birinin aleyhine kabul etmek; لا يُعَــدُّ sayısız, pek çok عدّد(*bşi*) tek tek saymak, okumak; (*bşi*) çoğaltmak, pek çok yapmak; ¶ عَـدَّدَ الْمَـيِّتَ ölünün hayır hasenatını saymak/ anmak; اعدّ (*b-i, bşi*, ل ...*e, için*) hazırlamak; (*bşi*, ل *için*) tertip etmek, düzenlemek, ayarlamak; (*dersini*) hazırlamak; ¶ . . . أَعَدَّ عُدَّتَهُ لِ ...için hazırlıklarını yapmak, tamamlamak; تعــدّد çok sayıda, kat kat olmak; artmak, üremek; اعتدّ (*b-i, bşi, ...olarak*) düşünmek, saymak, kabul etmek; (ب ...*e*) güvenmek; (*bşi* veya ب *bşi* ل *b-nin lehine*; على *b-nin aleyhine*) kaydetmek, almak; (على *b-e karşı*; ب *bş sebebiyle*) itiraz etmek, karşı çıkmak; (ب ...*ile*) donanmak, kendini donatmak; [kadın] "عِدَّة" i içinde bulunmak; استعدّ hazırlanmak; hazır bulunmak, hazır durumda olmak; (ل ...*için, ...yapmaya*) hazır/ istekli olmak;

عَدّ sayma; tek tek okuma, sayma; hesaplama;

عُدَّة hazır bulunma, hazır olma; (ç. عُدَد) teçhizat, donanım; alet; planga, takım; kayış takımı [at için]; ¶ . . . أَخَـذَ (أَعَـدَّ) عُـدَّتَه ل için hazırlıklarını tamamlamak/ bitirmek; أَخَذَ عُدَّةَ الشَّيْءِ *bş için* hazırlık yapmak;

عِـدَّة sayı; [birleşik kul.] pek çok, örn. رِجَال عِدَّة pek çok adam; عِدَّة مَرَّات defalarca, kaç kez!; iddet, dul kalan ya da boşanan kadının yeniden evlenebilmek için beklemek zorunda olduğu süre İSLHUK.;

عَدَد ç. أَعْدَاد sayı, adet; rakam; hane [sayı] basamak; çokluk, kemiyet; tiraj ¶ عَدَد خَاص [dergi, süreli yayın vb. için] özel sayı;

عَدَدِي sayısal, nümerik;

عَـدِيد [mud. kul.] ...in arasında sayılan; pek çok sayıda...; fazla miktarda...; ...e eşit ¶ عَدَد عَدِيد çok fazla miktar; هَذَا عَدِيد ذَلِكَ bu ona eşittir;

عَدَّاد ç. -آت- sayaç, saat [elektrik, gaz vb.];

مَعَادِيد ç مِعْدَاد abaküs;

تَعْدَاد sayma; [liste vb.derki maddeleri tek tek] okuma sayma; hesaplama; تَعْدَاد الأَنْفُسِ nüfus sayımı;

عِـدَاد sayı, miktar ¶ لا عِـدَادَ له sayısız, çok fazla, milyonlarca; . . . في عِدَاد arasında, içinde, örn. هُوَ في عِـدَادِهِم onların arasında sayılır, onlardandır;

اعْـدَاد hazırlama, kurma, ayarlama, tertipleme, düzene koyma;

اعْـدَادِي hazırlık mahiyetinde ¶ شَـهَـادَة اعْدَادِيَّة ilkokul diploması;

تَعَـدُّد çok sayıda olma, çokluk; ¶ تَعَدُّد الزَّوْجَات çoktanrıcılık; تَعَدُّد الآلِهَة birden fazla hanım ile evlenme, çok evlilik;

اعْتِـدَاد (ب ...*e*) güvenme ¶ الإِعْتِدَاد بِنَفْسِه kendine güven;

اسْتِعْـدَاد hazır olma, hazır bulunma; (ç. -آت) temayül, eğilim, istidat; (ل *hastalığa*)

tutulmaya/ yakalanmaya müsait; [çoğ.] konfor; hazırlıklar; ¶ كَانَ علي اِسْتِعْدَادٍ ل... ...için hazır olmak; ...için istekli olmak; اِسْتِعْدَادِي hazırlık mahiyetinde;

مَعْدُود sayılabilir, hesaplanabilir; sayılı, bir kaç, bir miktar;

مِعْدَدَة [para karşılığı] dövünen/ ağlayan kadın, ağıtçı kadın;

مُعَدّ (ل ...*için*) tahsis edilmiş, ayrılmış; (ل ...*e, ...yapmaya*) hazır, istekli;

مُعِدَّات teçhizat; takımlar, aletler¶ مُعِدَّات حَرْبِيَّة (عَسْكَرِيَّة) askeri teçhizat; مُعِدَّات الحَرِيق yangın söndürme teçhizatı;

مُتَعَدِّد pek çok, çok sayıda; muhtelif, envai çeşit; ¶ مُتَعَدِّد الخَلَايَا çok hücreli BİY.; مُتَعَدِّد النَّوَاحِي çeşit çeşit, türlü türlü;

مُسْتَعِد (ل ...*e, için*) hazır; (ل ...*yapacak*) durumda, (ل ...*yapmaya*) müsait; (ل ...*e, hastalık kapmaya*) müsait, yatkın;

عدس [cin.is., tek.is. ة] mercimek;

عَدَسَة ç. آت mercek; lens; [mikroskop, teleskop vb.] objektif;

عَدَسِي mercek şeklinde;

عدل *i* (عَدَالَة, عَدْل) adil olmak, eşit davranmak, hak yememek; ¶ عَدَلَ بينهم aralarında ayırım gözetmemek, adaleti gözetmek; عَدَلَ *i* (*bşe, b-e*) denk olmak, (*bşi*) dengelemek; (*b-i*, ب *başka b-ile*) eş/ denk görmek, denk tutmak; عدل i (عُدُول) (عن ...*den*, الى ...*e*) dönmek, sapmak; (عن ...*den*) sapmak, ayrılmak; (عن ...*i*) terketmek; ¶ عَدَلَ به عن... birini, ...den vazgeçirmek, ...i bıraktırmak; عَدَلَ بِبَصَرِهِ بakışlarını ...e çevirmek;عدّل (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek, sıraya koymak; (*bşi*) dengelemek, ayarlamak; düzenlemeye tabi tutmak; (*bşi*) değiştirmek, değişikliğe uğratmak, tadil etmek; (*akımı* vb.i) modüle etmek ELK.;عادل (*b-e*, *bşe*) denk olmak, eşit olmak, (*bşi*) dengelemek; (بين و بين ...*ve* ...*leri*) denk tutmak, aralarında eşitliği gözetmek; أعْدل (*bşi*) düzeltmek, doğrultmak;تعدّل değişmek, değişikliğe uğramak, [özl. şekil değişikliği]تَعَادَل dengelenmek; denk/ eşit olmak; birbirini dengelemek; berabere kalmak;اعْتَدَل dik durmak/ oturmak; dengeli/ düzgün olmak; normal/ orta/ vasat/ mutedil olmak;

عَدْل doğruluk, düzgünlük; adaleti/ hakkı gözetme; dürüstlük, adalet; eşitlik; (ç. عُدُول) hak, doğru; dürüst; adil, şehadetine güvenilen kişi İSLHUK.; hakim yardımcısı FAS.; عَدْلاً eşit olarak, adilane; ¶ وَزِير العَدْل adalet bakanı;

عَدْلِي adli, hukuki, kanuni;

عِدْل eşit, denk, müsavi; (ç. عُدُول, أعْدَال) tay [yük]; heybe, çanta;

عَدِيل eşit, denk, muadil; [mud. kul.] (*b-e*) denk, misil, benzer; (ç. عَدَائِل) bacanak;

عُدُول (عن ...*den*) sapma, ayrılmak, (عن ...*i*) bırakma, vazgeçme;

عَدَالَة adalet, hak gözetme; şehadeti kabul edilme, doğruluk İSLHUK.;

الْمِنْطَقَة الْمُعْتَدِلَة ¶ ılıman bölge, dönenceler ile kutuplar arasındaki bölge;

عَدَم a (عَدَم, عُدْم) (*bş ile*) mahrum/ yoksun olmak, (*bşi*) olmamak; (*bşi*) eksik olmak, yetmemek; (*b-i*, *bşi*) kaybetmek, elden kaçırmak; عُدِم [edil.] eksik olmak, bulunmamak, kalmamak; kaybolup gitmek; görünmez olmak, görünmemek; أَعْدَم (*b-i*) yakalayamamak, kaçırmak; (*bşi*) eksik olmak, yetmemek; (*b-i*, *bşden*) mahrum/ yoksun bırakmak; (*b-*, *bşi*) yok etmek, imha etmek; (*b-i*) idam etmek; fakir olmak veya fakirleşmek, fakirliğe düşmek; yoksullaşmak; انْعَدَم = عُدِمَ ;

عَدَم yokluk, olmama, bulunmama; hiçlik; eksiklik, yetmeme; yoksunluk, mahrumiyet; [mud. kul.] …sizlik, …den yoksunluk; yapmama (أَعْدَام) önemsiz şey; ¶ عَدَم الإِهْتِمَام dikkatsizlik, ihtimam göstermeme; عَدَم الإِخْتِصَاص yetkisizlik, salahiyetsizlik; عَدَم الْوُجُود bulunmama, var olmama, yokluk;

عَدَمِي nihilist, nihilizm taraftarı FELS.;

عَدَمِيَة yokluk, adem; nihilizm FELS.;

عَدِيم eksiği/ ihtiyacı olan; (…*den*) yoksun, mahrum; …siz; [mud. kul.]; ¶ عَدِيم الْحَيَاة yaşam bulunmayan; عَدِيم النَّظِير benzersiz, eşsiz, yegane;

اعْدَام yok etme, imha etme; idam; الْحُكْم بالإِعْدَام idam/ ölüm kararı;

اعْدَامِيَّة [yas/ matem alameti olarak giyilen] bağı bulunmayan bir çeşit başörtüsü;

انْعِدَام yokluk, var olmama, bulunmama,

عَدْلِيَة adalet, hukuk; وَزِير الْعَدْلِيَّة adalet bakanı;

أَعْدَل daha düzenli/ düzgün/ kurallı; daha dengeli; daha doğru, doğruya daha yakın; daha dürüst;

تَعْدِيل doğrultma, düzenleme, düzgün hale getirme; (ç. ـآت) değişiklik, düzenleme, tadilat; ayarlama, uygun hale getirme; iyileştirme, iyi bir hale getirme; [kabineyi] yeniden düzenleme; modülasyon ELO..; تَعْدِيل وِزَارِي bakanlıkların yeniden dağıtımı;

مُعَادَلَة düzenleme, ayarlama, dengeleme, denkleştirme; denge; eşitlik; eşdeğerlik, muadil olma; orantılılık; eşitlik, denklem MAT.;

تَعَادُل denklik, eşitlik; eşdeğerlik, muadil olma, karşılama; orantılılık; berabere kalma SPO.; ¶ تَعَادُل الأَصْوَات oyların eşitliği, eşit sayıda oy;

اعْتِدَال dik durma, dikilme; orantılı olma [gelişim, büyüme vb.]; normallik, itidal, ılımlılık, vasatlık; ekinoks, gün-tün eşitliği;

اعْتِدَالِي ekinoksal, gündüz ve gecenin birbirine eşit olduğu zamana ait;

عَادِل adil, hak gözeten; dürüst, doğru;

مُعَدَّل vasati, ortalama; ortalama miktar ; ¶ مُعَدَّل السُّرْعَة ortalama hız; بِمُعَدَّل [zarf] ortalama olarak;

مُعَادِل muadil, karşılayan, denk;

مُتَعَادِل dengeli, nötür;

مُعْتَدِل orantılı, simetrik, nisbete uygun; normal, vasat, orta, ılımlı, mutedil; ılık [hava]

eksiklik, noksanlık;

عَادِم ç. عَـوَادِم yok, var olmayan; gayri mevcut; yeri doldurulamaz, telafisi imkansız; artık, atık [na't] ; [çoğ.] artıklar, çöpler, atıklar ¶ الْمِيَاه العَادِمَة atık sular; عَوَادِم الأَقْطَار pamuk artıkları; أُنْبُوبَة العَوَادِم egzoz borusu;

مَعْدُوم yok, var olmayan, mevcut değil; eksik; kayıp; gitmiş ortalıkta olmayan;

مُعْدِم yoksun, mahrum; fakir;

عَدْن Cennet; عَدَن Aden şehri;

مَعْدِن ç. مَعَادِن filiz; maden; mineral; maden damarı; sahipsiz define MEC.; kaynak, bir şeyin doğduğu çıktığı yer; ¶ عِلْم المَعَادِن mineraloji;

مَعْدَن MIS. [مَعْدِن SUR.] çok iyi!, çok güzel!, aferin!;

مَعْدِنِي metal ile ilgili, mineral;

مَاء مَعْدِنِي ¶ maden suyu;

تَعْدِين madencilik; maden endüstrisi;

مُعَدِّن madenci;

عَدَا (عدو) *u* (عَدْو) koşmak, seğirtmek; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) geçmek, yanından geçmek; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) terketmek, bırakmak; (*b-i*) atlamak, ihmal etmek, geçmek, (*b-i*, ب *...den*) istisna etmek; (*bşin*) üzerinden geçmek, (*bşi*) atlamak; sınırı/ haddi aşmak; (الى *b-e*) bulaşmak, sirayet etmek; عَدَا *u* (عَدْو, عُدُوّ, عَدَاء, عِدْوَان) (على ...*e karşı*) düşmanlık etmek, düşmanca/ saldırgan tavır almak; (على ...*e*) zulmetmek; (على *b-e, bşe*) saldırmak, saldırıda bulunmak; عَدَا *u* (عَدْو) (*b-e*, عن ...*de*) engel olmak, çıkarmak; (*b-i*, عن ...*de*) engellemek, (*b-nin*, عن *yapmasına*) mani olmak ¶ عَدَا طَوْرَه haddini aşmak, çizmeyi aşmak; لاَ يَعْـدُو اَنْ يَفْـعَلَه *bşi* yapması kaçınılmaz olmak, *bşi* kesin yapacak olmak; لا يَعْـدُو اَنْ يَكُون ...den çok/ fazla değildir, olsa olsa ...dır, en fazla ...dır; عَدَّى geçmek, aşmak, atlamak; (*b-e*) [nehri vb.i] geçirmek; (*fiili*) müteaddi, geçişli yapmak DİLB.; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) terketmek, bırakmak; (*bşi*, örn. *nehri*) geçmek; عَادَى (*b-e*) düşmanca davranmak, saldırgan tavırlar sergilemek; (*b-ile*) kavga etmek, bozuşmak; (*b-e, bşe*) karşı çıkmak, itat etmemek, muhalif olmak, zıt gitmek; أَعْدَى (*b-e*, من *bir hastalığı*) bulaştırmak, sirayet ettirmek, تَعَدَّى (*bşi*) [karşıdan karşıya] geçmek; (*bşi*) aşmak, üstünden geçmek; (*bşi*) aşıp (الى ...*e kadar*) dallanmak, uzanmak; (*bşi*) arkada/ geride bırakmak, geçmek; (*bşi, problemi, bunalımı, krizi*) yenmek, aşmak, hakkından gelmek; (الى ...*e kadar*) yaymak, uzatmak; (*bşi*, *kanunları*) çiğnemek, tanımamak; (على ...*e karşı*) saldırıda bulunmak, düşmanlık etmek; (عـلـى *b-e*) zulmetmek; (على ...*e*) akın/ baskın düzenlemek; ¶ تَعَـدَّى عليْـه بالـضَّـرْب *b-ile* yumruk yumruğa birbirine girmek; تَعَادَى karşılıklı düşmanlık/ saldırgan tavır içinde olmak; biribirinin düşmanı olmak; اِنْعَـدَى (ب *hast-*

alığa) tutulmak, yakalanmak, (من ...*den yüzünden*) hasta olmak, (...den) hastalık kapmak, اعتدى(*bşi*) geçmek, aşmak; (على ...*e*) zulmetmek, adil bir şekilde davranmamak; (على ...*e karşı*) aşırı gitmek, çizmeyi aşmak; (على ...*e karşı*) saldırıda bulunmak; (على ...*e*) haksızlık yapmak; (على *kadına*) tecavüz etmek; (على ...*e*) baskın/ saldırı düzenlemek, (على *b-nin*) hayatına kasdetmek; استعدى(*b-i* على ...*e karşı*) kışkırtmak;

عدا ya da ... مَا عَدَا (في) مَا عَدَا [mansub ya da mecrur bir isimden önce] ...den başka, ...hariç, ...den gayrısı, ...in istisnası ile; فيمَا عَدَا ذَلِكَ buna ilaveten, bir de, ek olarak;

عدو koşu [yine SPO.];

عُدْوَة yan, taraf [vadi], kıyı, sahil [nehir];

عَدُوّ müe. أَعْدَاء ,عُدَاة ,أَعَادٍ ,عُدًى ç. عدو düşman, hasım; ¶ عَدُوّ لَدُود (لَدِيد ،أَلَدّ) baş düşman;

عُدْوَة ⇑;

عدي düşmanca davranan; saldırgan;

عداء düşmanlık; saldırganlık;

عدائي düşman; saldırgan;

عداء koşucu, yarışçı, atlet;

أَعْدَى: أَعْدَى الأَعْدَى can düşmanı;

عدوى yayılma, bulaşma, sirayet;

عدوى düşmanca davranış;

عداوة ç. -آت düşmanlık, husumet;

عُدَاوَاء engel, mani; rahatsızlık, sıkıntı, güçlük; ذُو عُدَاوَاء pürüzlü; zıt, muhalif, rahatsız edici, sıkıntı veren; zayıf [binek];

عُدْوَان düşmanlık, saldırganlık;

سِيَاسَة عُدْوَانِي saldırganlık politikası;

معدى kaçış, kaçma; لا مَعْدَى عنْه kaçınılmaz, elinden kurtulunmaz;

مِعَادٍ ç. مِعْدِيَة feribot;

تَعْدِيَة feribot seferi, sahil servisi; bir fiili müteaddi [geçişli] yapma DİLB.;

تعد aşma, geçme; yanından geçme [örn. arabayı sollama]; (ç. تَعَدِّيَات) [kanunu] çiğneme, bozma; günah işleme; saldırı, baskın;

اعْتِدَاء ç. (على ...*e*) saldırı, baskın, akın, (على ...*e*) suikast; (على ...*e*) saldırganlık [özl. SİY.]; عَدَمِ الإِعْتِدَاءِ (اتِّفَاق) مُعَاهَدَة saldırmazlık anlaşması;

عَادٍ ç. عَوَادٍ saldırgan; (ç. عُدَاة) düşman, hasım ¶ عَوَادِي الوُحُوش yırtıcı hayvanlar;

عادية ç. -آت عَوَادٍ suç, kabahat, günah; zıtlık, muhalefet, terslik; engel, mani; [çoğ.] gelişmeler, [gelişen] olaylar ¶ عَلَيْهِم دَتْ çok kötü günler gördüler, başlarına pek çok felaket geldi;

مُعَادٍ hasım, düşman;

مُعْدٍ bulaşıcı, sari ¶ أَمْرَاض مُعْدِيَة bulaşıcı hastalıklar;

مُتَعَدٍّ müteaddi, geçişli, DİLB.; saldırgan;

مُعْتَدٍ ç. -ون saldırgan, mütecaviz SİY.; suikastçi;

عَذُبَ *u* (عُذُوبَة) tatlı/ hoş/ makbul olmak; عَذَّبَ *i* (*b-e*) engel olmak/ çıkarmak; عَذَّبَ (*b-e*) acı vermek, çektirmek, eziyet etmek; تَعَذَّبَ (*b-i*) cezalandırmak, azaba uğratmak;

cezalandırılmak, cezasını çekmek; acı çekmek, azap görmek; اِسْتَعْذَبَ (*bşi*) tatlı/ hoş/ makbul bulmak; (*bşi*) güzel bulmak/ saymak; عَذْب ç. عِذَاب tatlı; hoş, makbul ¶ مِيَاه عَذْبَة tatlı su; عَذْب الحَدِيث tatlı dilli, hoş sohbet;

عَذَاب ç. -آت, أعذِبة acı, eziyet, elem; ceza, azap;

عُذُوبَة tatlılık;

أَعْذَب daha tatlı, hoş, makbul;

تَعْذِيب acı verme/ çektirme, eziyet etme; cezalandırma, azaba uğratma;

عَذَرَ *i* (عُذْر, مَعْذِرَة) (*b-den*, عن veya في ...*için*) özür dilemek, affını dilemek ¶ لَمْ يَعْذِرْنِي bana herhangi bir özür beyan etmedi, ileri sürmedi;

عَذَرَ *i* (*b-i*) sünnet etmek; = أَعْذَرَ ; özürü/ mazereti bulunmak ¶ أَعْذَرَ مَنْ أَنْذَرَ uyaran/ ikaz eden kişi, artık özür kabul etmez; تَعَذَّرَ (على *için*) çok zor/ imkansız olmak, yapılamamak; اِعْتَذَرَ (*bş* من, *b-den* الى ya da ل *için*) özür dilemek; (*bşi*, عن veya من *için*) özür/ mazaret göstermek, bahane olarak ileri sürmek; اِسْتَعْذَرَ bağışlanmayı dilemek; özür di-lemek, mazeret beyan etmek;

عُذْر ç. أَعْذَار özür, mazeret; ¶ أَبُو عُذْر [mud. kul.] ...den sorumlu, mesul; هُوَ أَبُو عُذْرِ هَذَا التَّطَوُّر bu gelişmenin müsebbibi, gelişmeyi meydana çıkaran/ sebep olan o dur.;

عُذْرَة bekaret; bir Arap kabilesinin adı; أَبُو عُذْرَةِ الْمَرْأَة ⇑; أَبُو عُذْر = أَبُو عُذْرَة ¶ kadının bekaretini bozan kişi ESK.;

عُذْرِي "عُذْرَة" kabilesine mensup; الحُبّ العُذْرِي (الهَوَاء) platonik aşk;

عُذُر ç. عِذَار yanak; ilk çıkan sakal; koşum takımının çeneyi tutan kısımı [at]; ¶ خَلَعَ عِذَارَهُ ≈ ar damarı çatlamak, haya perdesi, yırtılmak; خَالِع العِذَار arsız, utanmaz, ≈ ar damarı çatlamış, haya perdesi yırtılmış;

عَذْرَاء ç. عَذَارَى bakire; العَذْرَاء Sünbüle burcu ve takımyıldızı ASTR.; Hz. Meryem, HRİ. ¶ فَتَاة عَذْرَاء bakire;

مَعْذِرَة ç. مَعَاذِر özür, mazeret;

مَعْذَار ç. مَعَاذِير özür, mazeret;

تَعَذُّر imkansızlık, yapılamama;

اِعْتِذَار özür, mazeret;

مَعْذُور özrü/ mazereti kabul edilen; bağışlanabilir;

مُتَعَذِّر çok zor, imkansız, yapılamaz;

عِذْق ç. أَعْذَاق [hurma, üzüm] salkım;

عَذَلَ *u* (عَذْل) (*b-i*) azarlamak, paylamak, tekdir etmek; ⇑;

عَذْل azar, paylama, tekdir;

عَذُول çok azarlayan eleştiren;

عَاذِل ç. عُذَّال müe. عَاذِلَة ç. عَوَاذِل azarlayan, paylayan, eleştiren;

عَذَا (عذو ve عذى) *u* ve عَذِيَ *a* [ülke vb. havası, iklimi açısından] sağlığa uygun olmak;

عَرَّ *u* (...*için*) ayıp/ utanç verici olmak, (*b-i*, *bşi*) lekelemek, rezil etmek;

عُرَّة uyuz hastalığı; hayvan tersi, gübre: utanç verici şey, ayıp;

عَرّ uyuz hastalğı;

اِعْرَاب açıklama, beyan etme, açıkça söyleme; (عن *hissi*) ifade etme; irab DİLB.;

مُعْرِب Arapçaya tercüme eden/ çeviren;

مُعَرَّب Araplaşmış; Arapçaya uyarlanan;

مُعْرَب murab; terkip, cümle içinde görev üstlenmesi halinde sonunda harf ya da hareke değişikliğini kabul eden kelime;

مُسْتَعْرِب Arap taraftarı

عَرْبَدَ [özl. sarhoş] huzursuzluk/ kavga çıkarmak; kavgacı/ belalı/ [kadın] şirret olmak;

عَرْبَدَة kavga; gürültü, patırtı;

عَرْبِيد gürültülü; kavgacı; belalı;

مُعَرْبِد ⇑; ⇑;

عَرْبَسَ (*b-nin*) zihnini/ kafasını karıştırmak;

عَرْبَنَ (*b-e*) peşinat vermek, kapora vermek;

عُرْبُون ç. عَرَابِين peşinat, kapora; rehin;

عَرَجَ *u* (عُرُوج) yukarı çıkmak, yükselmek; عَرِجَ *a* (عَرَج) topal olmak, topallamak, aksamak; عَرَّجَ (على ...*e*) dönmek; (على ...*de*) durmak; عن ...*den*) sapmak; (عن *b-i*) topal/ sakat bırakmak; (*bşde*) zik zaklar çizmek; أَعْرَجَ (*b-i*) topal/ sakat bırakmak تَعَرَّجَ zikzak çizmek, zikzak çizerek gitmek; اِنْعَرَجَ bükülmek, kıvrılmak; dalgalı/ bükümlü olmak;

عَرَج topallık;

أَعْرَج müe. عَرْجَاء ç. عُرْج, عُرْجَان topal, aksak; vale, bacak;

مَعْرَج ç. مَعَارِج yukarı çıkılan, yükselinen yer; yükseliş [yolu];

مِعْرَج ç. مَعَارِج merdiven;

مِعْرَاج ç. مَعَارِيج merdiven; اَلْمِعْرَاج veya

مَعَرَّة ayıp, leke, rezalet; utanç;

مُعْتَرّ perişan, sefil; alçak, adi;

عَرَّبَ ⇒ عرب (*b-i, bşi*) Araplaştırmak; (*bşi*) Arapçaya tercüme etmek; (عن *bşi*) açık/ net, bir şekilde ifade etmek; peşinat vermek, kapora vermek; اعرب (...*i*) Araplaştırmak; (*bşi* veya عن *bşi*) açıkç/ net olarak ifade etmek; (عن *bşi*, özl. *hissi, duyguyu*) açıklamak, açmak; (*kelime/ cümlenin*) irabını yapmak DİLB.; تعرب Araplaşmak; استعرب ⇑;

ç. عُرُوب, عُرْبَان, اَعْرَاب Araplar; gerçek Araplar, çöl Arapları;

عَرَبِيّ [na't] Arap; [is.]Arap; اَلْعَرَبِيَّة Arapça, Arap dili;

عَرَبَة hızlı akan nehir; (ç. ـات) karavan, vagon; fayton, at arabası; ¶ عَرَبَة الأُجْرَة kiralık atlı araba, fayton; عَرَبَة الأَكْل vagon restoran; عَرَبَة رَشّ arozöz; عَرَبَة الرُّكُوب fayton, at arabası; عَرَبَة الشَّحْن yük arabası; yük vagonu; عَرَبَة مَطْعَم vagon restoran; عَرَبَة الأَطْفَال bebek arabası; عَرَبَة النَّقْل yük arabası; yük vagonu; عَرَبَة النَّوْم yataklı vagon; عَرَبَة يَد el arabası;

عَرَبِيَّة ç. آت- vagon, karavan; at arabası; bkz. عَرَبِي;

عَرَبْجِي at arabası sürücüsü, arabacı;

عَرَّاب manevi baba, vaftiz babası HRİ.;

عَرَّابَة vaftiz annesi HRİ.;

اَعْرَابِي ç. اَعْرَاب bedevi [kişi];

عُرُوبَة Araplık; Arapçılık [akım];

تَعْرِيب Araplaştırma; Arapçaya tercüme etme; [yabancı kelimeyi] Arapçaya alma;

الْمَـعَـارِج Hz. Muhammed'in (sav) Recebin 27sinde Kudüs'ten yedi kat semaya ve Sidre-tu'l-Müntehaya yükselişi; لَيْلَة الْمَعَارِج Miraç gecesi;

تَعَـارِيج [çoğ.] eğrilikler, bükümler, kıvrımlar; zikzaklar, yılankavi, şekiller;

تعرُّج zikzak;

متعرِّج bükümlü, kıvrımlı; yılankavi, zikzak şeklinde, virajlı;

منعرِج dalgalı, kıvrımlı, bükümlü, yılankavi, virajlı [yol vb.];

منعرَج ç. آت- kıvrımlı, [yol]

عِرزَال [gen. ağaç veya çatıdaki] bekçi kulubesi

عرس ⇒ عَرَّسَ düğün yapmak; أَعْـرَسَ (ب ...*ile*) gerdeğe, zifafa girmek;

عُرْس ve عُرُس ç. عُرْسَـات,أَعْـرَاس evlilik; düğün;

عِـرْس ç. أَعْـرَاس koca; karı, hanım; ابْن بَنَات عِرْس çoğ. عِرْس gelincik, samur ZOO.;

عِرْسَة gelincik, samur;

عَرُوس ç. عُرُس güvey, damat [düğünde]; müe. ç. عَرَائِس gelin;

العَرُوسَان gelin ve damat; عَـرَائِـس النِّيل nilüfer çiçeğinin bir cinsi BOT.;

عَرُوسَة ç. عَرَائِس gelin; [oyuncak] bebek;

عَرِيس damat [düğünde];

عَرِيس aslan ini;

عَـرَش *u, i* (عَـرْش) [asmalar için] kafes/ çardak yapmak; عَرَّش (*bşe*) çatı yapmak;

عَرْش ç. أَعْرَاش,عُرُوش taht; kabile, aşiret, boy;

عَـرَائِش,عُرُش .ç عَرِيش çardak, kameriye; ince dallardan yapılan kulube; derme çatma kulube; çardak, kafes [asmalar için]; sırık, kazık [fidan için];

العَرِيش Ariş şehri [Mısır];

تَعْرِيشَة ç. تَعَـارِيش kafes [asma için]; çardak, kameriye;

عَرِض *a* (عَرَض) neşeli/ şen/ hayat dolu olmak;

عَرْصَة ç. أَعْرَاص,عَرَصَـات boş arazi, arsa; avlu, iç bahçe;

مُعَرِّص muhabbet tellalı, pezevenk; karısı tarafından aldatılan erkek;

عَرُض *u* (عَرَاضَة, عِرَض) geniş/ enli olmak; genişlemek; عَـرِض *i* (عَـرْض) (ل *b-e*) görünmek; (ل *b-nin*) başına gelmek; (ل *b-nin*) aklına gelmek; (ل *bşe*) dönmek; dikkatini (ل ...*e*) vermek; (*bşi*, على *b-e*) göstermek, sunmak, arzetmek; (*bşi*, على *b-e*) önermek, teklif olarak götürmek; (...*i* على *imtihana , teste*) tabi tutmak (*bşi*) teftiş etmek; (*birlikleri*) teftiş için görüşe çıkarmak عُرِض [edil.] delirmek, çıldırmak ¶ عَرَضَ له عَارِض yoluna engel/ mani çıkmak; عَـرَضَ له خَـاطِر aklına bir düşünce/ fikir gelmek; عَرَّض (*bşi*) genişletmek, açmak; (*b-i*, *bş*, ل *bşe* özl. *riske, tehlikeye*) maruz bırakmak, karşı karşıya getirmek, (*bşi*, ل *güneşe*) koymak; (ل ya da ب *bşi*) ima etmek, üstü kapalı söylemek ¶ عَـرَّضَـهُ لِلنُّـور *bşi* ışığa tutmak, maruz bırakmak; عَارَض (*b-e*, *bşe*) direnç göstermek, mukavemet etmek; (*b-e*, *bşe*) karşı çıkmak, itiraz

gözden geçirmek; (*bşi*) izah etmek, açıklamak; insafsızca ilerlemek (*düşmanı*) kırıp geçirmek;

عَرْض ç. عُرُوض en, genişlik, geniş olma; sunma, arzetme, arz; gösterme, açığa koyma; teklif, öneri; gösteri; alay, tören, geçit resmi; teftiş; ticaret malı, arz ¶ بالعَـرْض enine, genişliğine العَـرْض وَ الطَّلَب arz ve talep; عَرْض الأَزْيَاء moda gösterisi; عَرْض حَـال ya da عَرْضحَال başvuru formu, dilekçe, arzuhal; خَطّ (دَرَجَـة) العَـرْض enlem derecesi; شُبَّـاك العَرْض vitrin; يَوْم العَرْض Kıyamet Günü;

عَرْضِي [s.] enine, en olarak; ufki, yatay; خَطّ عَرْضِي ¶ enlem çizgisi;

عِرْض ç. أَعْرَاض şeref, onur; itibar, kıymet ¶ أَنَا فِي عِـرْضِك [bana] merhamet et!, bana acı!, sana yalvarıyorum!;

عُرْض yan; orta ¶ فِي عُرْض البَحْر denizde, denizin ortasında; أَلْقَى (ضَـرَبَ) بِهِ عُـرْضَ الحَـائِط [özl. اِضْـرِب emir kipi ile] *bşe* boş vermek, ihmal etmek, küçümsemek; *bşe* engel olmak, bozmak; نَظَرَ إِلَيْهِ عَن عُرْض *b-e* göz ucuyla bakmak [küçümseyerek, hakir görerek]; فِي عُرْضِ النَّاس insanların içinde, herke-sin içinde; هُوَ مِن عُرْض النَّاس o sıradan birisi-dir, alelade birisidir;

عَرْضَانِي enine, karşıdan karşıya; çapraz ölçülen;

عَرَض ç. أَعْرَاض araz, ilinek FELS.; kayda şarta bağlı, asli olmayan, özden kaynaklanmayan, özellik; özden kaynaklanmayan şey; emare,

etmek, (*b-i*, *bşi*) protesto etmek; (*b-nin*, *bşin*) karşısında olmak; (*b-den bşden*) sakınmak, kaçınmak; (*bşi*, ب ...*ile*) karşılaştırmak; أَعْرَضَ (عن *bşden*) yüz çevirmek, uzaklaşmak, (*bşi*) bırakmak, terk etmek; (عن *bşe*)dikkat etmemek, (عن *bşi*) umursamamak; اَعْـرَضَ عن *bşden*, ...e yönelmek; تعرض ... الى... (ل *b-e*, *bşe*) karşı koymak, itiraz etmek, direnç göstermek, mukavemet etmek; (ل *bş ile* özl. *sorun ile*) karşılaşmak, (ل *bşe*) maruz kalmak; (ل *bşe*) maruz kalmak; (ل ...*e*) karışmak, müdahele etmek, burnunu sokmak; dikkatini/ ilgisini (ل *bşe*, özl. *tartışma konusuna*) çevirmek; (ل *bşi*) üzerine almak, (ل *bşe*) girişmek, kalkışmak (ل ...*e*) maruz kalmak, karşı karşıya gelmek; (ل *bşin*) tehlikesini/ riskini üstlenmek, riskine katlanmak; تَعَـارَض birbirine karşı, muhalif olmak; (مع ...*ile*) çekişmek, mücadele etmek; اِعْتَـرَضَ (*b-e*) kendini arzetmek; (على ..*e*) karşı çıkmak, itiraz etmek, (على ...*i*) protesto etmek; (على ...*i*) veto etmek; (على ...*e*) direnmek, mukavemet/ direnç göstermek; (*b-e*, *bşe* ya da ل ...*e*) engel teşkil etmek; (*b-nin*) başına gelmek, (*bir şeye*) uğramak; اِعْتَرَضَ سَبِيلَه *b-nin* yolunu kapatmak; اِسْتَعْرَضَ (*b-e*, *bşe*) gösterilmesini/ arzedilmesini istemek; (*bşi* özl. *b-nin hayalini*) gözünde canlandırmak, gözünün önüne getirmek, hayal etmek, tasavvur etmek; (*bşi*) tefekkür etmek, derin bir şekilde düşünmek; (*birlikleri*) teftiş etmek,

belirti [hastalık için]; بالْعَرَض ve عَـرَضًـا kasıtsız, tesadüfi, kazara;

عَرَضِي arazi FELS,; asıldan kaynaklanm..-yan; tesadüfi, kasıtsız; عَرَضِيَّات asli olmayan ikincil, tali vakalar; tesadüfler, raslantılar; ¶ خَطِيئَة عَرَضِيَّة affedilebilir günah HRİ.;

عَـرَضَـة hedef; niyet, tasarlanan hedef/ amaç; (ل ...*in*) amacı; (ل ...*e*) maruz, açık, korumasız; [mud. kul.] için uygun, münasip, yerinde;

عَرُوض aruz, vezin tekniği; (ç. أَعَـارِيض) birinci mısranın son tefilesi; عِلْم العَرُوض aruz sanatı;

عَرُوضِي ölçülü; vezne ait;

عَرِيض ç. عَرَاض geniş, enli; vasi, kapsamlı, şumüllü;

عَرِيضَة ç. عَرَائِض dilekçe, arzuhal;

مَعْرِض ç. مَعَارِض bir şeyin gösterildiği/ görüşe açıldığı yer; sahne; görüşe açma, arzetme; gösteri, şov; fuar TİC.; [mud. kul.] tamam; ¶ فِي مَعْرِضِ ... [mud. kul.] şeklinde, tavır ile; olması/ görülmesi halinde; ¶ [mastara mud. kul.] yapmanın yeri değildir, yapmanın alemi yok; لَسْنَا فِي مَعْرِضِ الكَلَامِ عَن şimdi ...den bahsetmeyelim, ...den bahsetmenin yeri değildir, ne yeri ne zamanı; مَـعْـرَض الأَزْيَاء moda gösterisi; defile;

مِعْرَض düğün elbisesi, gelinlik;

مِعْرَاض: قَالَ فِي مِعْرَاضِ كَلَامِه bir şeyi söz arasında söylemek;

تَعْرِيض engelleme, engel çıkarma; بالْعَرَض ve عَـرَضًـا belirti [hastalık için]; kasıtsız, tesadüfi, kazara;

عَرَضِي arazi FELS,; asıldan kaynaklanm..-yan; tesadüfi, kasıtsız; عَرَضِيَّات asli olmayan ikincil, tali vakalar; tesadüfler, raslantılar; ¶ خَطِيئَة عَرَضِيَّة affedilebilir günah HRİ.;

عَـرَضَـة hedef; niyet, tasarlanan hedef/ amaç; (ل ...*in*) amacı; (ل ...*e*) maruz, açık, korumasız; [mud. kul.] için uygun, münasip, yerinde;

عَرُوض aruz, vezin tekniği; (ç. أَعَـارِيض) birinci mısranın son tefilesi; عِلْم العَرُوض aruz sanatı;

عَرُوضِي ölçülü; vezne ait;

عَرِيض ç. عَرَاض geniş, enli; vasi, kapsamlı, şumüllü;

عَرِيضَة ç. عَرَائِض dilekçe, arzuhal;

مَعْرِض ç. مَعَارِض bir şeyin gösterildiği/ görüşe açıldığı yer; sahne; görüşe açma, arzetme; gösteri, şov; fuar TİC.; [mud. kul.] tamam; ¶ فِي مَعْرِضِ ... [mud. kul.] şeklinde, tavır ile; olması/ görülmesi halinde; ¶ [mastara mud. kul.] yapmanın yeri değildir, yapmanın alemi yok; لَسْنَا فِي مَعْرِضِ الكَلَامِ عَن şimdi ...den bahsetmeyelim, ...den bahsetmenin yeri değildir, ne yeri ne zamanı; مَـعْـرَض الأَزْيَاء moda gösterisi; defile;

مِعْرَض düğün elbisesi, gelinlik;

مِعْرَاض: قَالَ فِي مِعْرَاضِ كَلَامِه bir şeyi söz arasında söylemek;

تَعْرِيض engelleme, engel çıkarma;

مُعَارَضَة muhalefet [özl. SİY.]; direnme, kar-şı koyma; muhalefet, direnç gösterme, itiraz, protesto; direnç, rezistans ELK.;

اِعْرَاض uzaklaştırma, uzak tutma, sakındırma; gönülsüzlük, isteksizlik, rızasızlık; فِي اِعْرَاضٍ istemeyerek, gönülsüz olarak;

تَعَارُض çekişme, ihtilaf, aykırılık; çelişme, tezat;

اِعْتِرَاض direnç, mukavemet, karşı koyma, itiraz, protesto; ¶ حَقّ الإِعْـتِـرَاض veto, itiraz hakkı SİY.;

اِسْتِعْرَاض teftiş, yoklama, tetkik, muayene; gösteri, tören; müzikal gösteri, şov;

اِسْتِعْرَاضِي [na't] gösteri, şov ile ilgili, gösteri...; ¶ فِرْقَـة اِسْتِعْرَاضِـيَّة gösteri grubu; فِلْم اِسْتِعْرَاضِي müzikal film;

عَارِض ç. ـُون- [fuar vb.de] sergi açan [malını vb.i] arzeden; (ç. عَـوَارِض) engel, mani; geçici rahatsızlık, anormal durum [fiziksel]; [hastalık] nöbet; asli olmayan, özden kaynaklanmayan; yanak; العَارِضَان yanaklar; خَفِيف العَـارِضَـيْن seyrek sakallı; فِي عَـارِض الطَّرِيق yolun ortasında;

عَارِضَة ç. ـَات- [kadın] gösterici, sergi açan; (ç عَـوَارِض) yanak; kapı pervazı; kiriş [binada]; anot ELK.; manken [yine عَـارِضَـة الأَزْيَاء]; قُوَّة العَارِضَة belağat, fesahat;

عَارِضِي arızi, belli zaman ve şartlara bağlı;

مَعْرُوض ç. مَعَارِيض rapor, açıklama; dilekçe, arzuhal; مَعْرُوضَات [çoğ.] teklifler, öneriler; arzedilen, teşhir edilen eşyalar;

[kişi] hoş/ rahatlatıcı olmak; اِسْتَعْرَفَ (*bşi*) tanımak;

عَرْف güzel koku, rayiha, ıtır;

عُرْف örf, adet, gelenek; resmi uygulama; örf HUK.; (ç. أَعْرَاف) ibik; [at için] yele; ¶ في عُرْفِه adeti olduğu üzere, her zamanki gibi; العُرْف السِّيَاسِي protokol;

عُرْفِي geleneksel, adetleşmiş, yaygın, müşterek; örf ile ilgili; özel, gayrı resmi; الْحُكْم العُرْفِي sıkı yönetim, örfi idare; مَحْكَمَة عُرْفِيَّة ⇑; الأَحْكَام العُرْفِيَّة askeri mahkeme;

عَرِيف ç. عُرَفَاء (ب *bşi*) bilen/ farkında/ bilincinde olan; uzman, mütehassıs, otorite; Kuran öğretimi yapılan okullarda öğretmene yardımcı eski öğrenci IR.; onbaşı.; رَئِيس نائب عَرِيف ≈ başçavuş IR. SUR.; عُرَفَاء ≈ onbaşı IR.;

عَرَّاف kahin, falcı;

عَرَّافَة [kadın] ⇑;

عِرَافَة kahinlik; kehanet;

عَرَفَات Arafat;

عِرْفَان vukuf, derin bilgi, irfan; tanıma, bilme ¶ عِرْفَان الجَمِيل (الفَضْل) minnettarlık, şükran borcu;

أَعْرَف (ب *bşi*) daha iyi/ çok bilen, daha bilgili; (ب ...*de*) daha ehil; (müe. عَرْفَاء) yele, ya da ibiği olan;

مَعْرِفَة ç. مَعَارِف bilgi; kabiliyet, maharet, marifet; marifet [tasavvuf]; vukuf, derin bilgi; bilge, bilgili kişi; marife, belirli isim

مُعَارِض muhalif, karşıt; tezat, çelişen;

مُعْتَرِض yatay; muhalif, karşıt; tezat, zıt, çelişen; direnç ELK.; ¶ جُمْلَة مُعْتَرِضَة prantez içi cümle, açıklayıcı cümle;

عَرَف *i* (عِرْفَان, مَعْرِفَة) (*b-i*, *bşi*) tanımak, çıkarabilmek, bilmek; (*bşin*) farkında/ şuurunda olmak; (*bşi*) bulup çıkarmak, keşfetmek; (*bşi*, ب ...*olarak, hak olarak*; *bşi*, ...*olarak*) tanımak, bilmek, (*bşin*, ب ...*olduğuna*) kanaat getirmek, kabul etmek; (*bşi*, ل *b-e*) bildirmek; (*b-i*, *bşi*, من ...*den*) ayırdetmek, temyiz etmek; عُرِفَ [edil.] (ب ...*olarak*) isimlendirilmek, anılmak, bilinmek ¶ عُرِفَ حَقَّ المَعْرِفَة *bşden* emin olmak, *bşi* kesin olarak bilmek; عَرَفَ له الجَمِيلَ birinin hoşuna gitmek, birine iyi hizmet etmek; عَرَّفَ (*b-e*, *bşi*) bildirmek, duyurmak, haber vermek; (*b-i* الى veya ب *b-ile*) tanıştırmak; takdim etmek; (*bşi*) tanımlamak, tarif etmek; (..*i*) belirlemek; (*ismi*) marife yapmak DİLB.; (*b-nin*) itiraflarını [günah çıkarırken] dinlemek HRİ.; تَعَرَّفَ (ب veya الى veya على *b-ile*) tanışmak; kendini (الى *b-e*) tanıtmak; (على veya الى *bşi*) öğrenmeye/ anlamaya başlamak; (*bşi*) incelemek; (*bşi*) keşfetmek, çıkarmak; marife olmak veya marifeleşmek DİLB.; تَعَارَفَ birbirini tanımaya başlamak; (ب *bşden*) haberdar olmak; (*bşi*) öğrenmek; اِعْتَرَفَ (*bşi*) itiraf etmek; (ب *b-i*, *bşi*) tanımak, çıkarabilmek; (ب *bşi*, ل *b-e*) duyurmak, bildirmek; itiraf etmek, günah çıkarmak HRİ.; اِعْتَرَفَ بالجَمِيل

DİLB.; ç. الْمَعَارِف öğrenim, eğitim, marif, kültürel faaliyetler ¶ بِمَعْرِفَةِ [meçhul fiilden sonra] yoluyla, vasıtasıyla; مَعَ الْمَعْرِفَةِ bilerek, bile bile, kasıtlı olarak, teammüden huk; وَزِير الْمَعَارِف الْعُمُومِيَّة [Milli] Eğitim Bakanı; «لَمْ يَكُن مَعْرِفَةً فِي قَوْمِه kendi insanları arasında tanınmıyordu.»;

مَعَارِف çehre, yüz ifadesi; ⇑ bkz.;

تَعْرِيف ç. ـآت, تَعَارِيف bildirme, duyurma, haber verme; talimat, yönerge; tanıtım, tanıtma; belirleme, tanımlama, tarif etme; tanım, tarif; marife yapma DİLB.; اَدَاة التَّعْرِيف veya حَرْف التَّعْرِيف belirlilik takısı "ال"; بِطَاقَة التَّعْرِيف kimlik kartı;

تَعْرِيفَة bildirme, haber verme; (ç. ـآت, تَعَارِيف fiyat listesi, tarife; gümrük tarifesi;

تَعَرُّف (ب veya الى ...*i*) idrak etme, derin anlama, vukuf; etüt, inceleme;

اعْتِرَاف itiraf; kabullenme; tasdik, ikrar; اِعْتِرَافًا ب... ...i kabul ederek; الإعْتِرَاف بالجَمِيل minnettarlık, şükran, teşekkür borcu; اَبُو الإعْتِرَاف günah çıkaran papaz HRİ.; سِرّ الإعْتِرَاف itiraf edilen günahın gizlenmesi HRİ.; مُعَلِّم الإعْتِرَاف günah çıkaran papaz HRİ.; من الإعْتِرَاف انْ.. kabullenmek gerekir ki...;

عَارِف (ب...*i*) bilen (ب...*e*) vâkıf; uzman, mütehassıs; usta, şef. TUN;

عَارِفَة [kabile ya da köyün] bilge kişi, hikmet sahibi kişi;

مَعْرُوف bilinen, meşhur; genel kabul görmüş; iyi, faydalı, yararlı; doğruluk, tarafsızlık, hakkaniyet; dostluk, yakınlık; fayda, iyilik; dostluk göstergesi/ alameti; aktif, malum, etken yapı DİLB. ¶ بِالْمَعْرُوف veya بِمَعْرُوفٍ doğrusu, doğruyu söylemek gerekirse; iyilikle, güzellikle; اَكِر الْمَعْرُوف nankör, iyilik bilmez; الْمَعْرُوف اَنَّ... gayet iyi bilinmektedir ki ...dır, ...dığı gayet iyi biliniyor;

مُتَعَارَف ya da مُتَعَارَف عَلَيْه genel, bilinen, alışılmış, sıradan, adi, bayağı;

مُعْتَرَف بِه onaylı, yetkili, izinli, ruhsatlı;

عَرِقَ *a* (عَـرَق) terlemek; عَرَّقَ (*b-i*) terletmek; (*içeceğe*) su katmak, karıştırmak, ilave etmek; kök salmak, kökleşmek; (*bşi*) harelemek, ebrulamak, damar damar yapmak; اَعْرَقَ kök salmak, kökleşmek; تَعَرَّقَ ⇑;

عِرْق ç. عُـرُوق kök; damar BOT., ANAT.; huy, damar; soy, nesil; ¶ عِرْق الذَّهَب ipeka BOT. Cepheelis ipecacuqnha; عِـرْق سُـوس meyan, meyan kökü BOT. Glycyrrhiza glabra; عِرْق النَّسَا siyatik TIP.; طِيب العِرْق asil/ soylu olmak; طَيِّب العِرْق asil, soylu; العِرْق دَسَّاس insanın yapısında olan/ soydan gelen davranış şekilleri/ huylar eninde sonunda ortaya çıkar; ضَرَبَ فِيه بِعِرْقٍ bir şeye katkıda bulunmak, ≈ çorbada tuzu bulunmak;

عَرَق ter; rakı SUR. [زبيب MIS.] عَرَق القِرْبَة zahmet, meşakkat;

عَرْقَة iki taş ya da tuğla tabakası arasındaki kiriş;

عَرَقِيَّة [genellikle fes altına giyilen] beyaz pamuklu bir çeşit takke;

mak, haczetmek TUN.; تَعْرُقَل zorluklar/ güçlükler/ problemler/ sorunlar/ engeller ile karşı karşıya kalmak, karşılaşmak; engellenmek;

عَرْقَلَة zorluk/ problem/ sorun çıkarma; engelleme, mani olma; (ç. عَرَاقِيل) engel, mani; zorluk, problem, güçlük, sorun;

عَرَكَ *u* (عَرْك) (*bşi*) ovmak, ovalamak; (*bşi*, *radyo düğmesi* vb.i) döndürmek, çevirmek; ayarlamak; (*bşi*) harap etmek, yerle bir etmek;

عَرِكَ *a* [kavga, dövüşte] çetin/ çetinceviz olmak; عَارَكَ (*b-ile*) savaşmak; çatışmaya girmek; تَعَارَكَ = اعْتَرَكَ savaşmak;

عَرْك deneyim, tecrübe;

عَرْكَة kavga, dövüş;

عَرِيكَة huy, tabiat, yapı, mizaç;

مَعْرَكَة ç. مَعَارِك,مَعْرُوكَة dövüş/ çatışma yeri; dövüş, kavga; çatışma;

عِرَاك savaş; çatışma; kavga;

⇑ مُعَارَك;

مُعْتَرَك dövüş/ kavga yeri; çatışma yeri;

عَرَّمَ ⇒ عرم (*bşi*) toplamak, istif etmek, dizmek;

اعْتَرَمَ şiddetli/ sert olmak; inatçı/ dikkafalı olmak;

عَرِم şiddetli; güçlü, kuvvetli; set, bent; ¶ جَيْش عَرِم büyük/ muazzam ordu;

عُرَام sert [karakter, yapı]; şiddet ¶ سَيْل عُرَام sel, büyük/ azgın su baskını,;

عُرْمَة ç. عُرَم yığın; büyük kütle, miktar;

⇑ عَرَم ç عَرَمَة;

عَارِم sert; şiddetli, kuvvetli, azgın; çok

عِرَاقَة asalet, soyluluk, eski, köklü aile; ¶ عَرَاقَة فِي النَّسَب asalet;

⇑ عَرِيق = عَرَاقِيَّة;

عَرِيق köklü, kökleri derinde; ¶ عَرِيق فِي القَدَم antik, kadim; asırlık; عَرِيقَة مِن عَائِلَة köklü bir aileden, soylu; asil/ saygın bir aileye mensup; عَرِيق النَّسَب soylu, asil;

العِرَاق Irak; العِرَاقَان Basra ve Küfe;

عِرَاقِي Iraklı, Irak ile ilgili; (ç. -ون) Iraklı kişi;

أَعْرَق daha köklü, asil;

مَعْرُوق kuru, zayıf, bir deri bir kemik [el, yüz vb.];

مُعَرِّق terletici [ilaç];

مُعَرَّق damarlı, damarlar ile örülmüş; çok zayıf, bir deri bir kemik;

مُعْرِق iyice kök salmış, ¶ مُعْرِق فِي القِدَم kadim, çok eski, asırlık;

عَرْقَبَ (*hayvanı*) [dizlerinin arkasındaki kirişlerini keserek] sakatlamak;

عُرْقُوب ç. عَرَاقِيب ökçe veteri, aşil kirişi; diz arkasındaki kirişler; darbı mesellere geçmiş meşhur bir yalancı; ¶ أَكْذَب (أَخْلَف) مِن عُرْقُوب [lafzen: 'Urkub'dan daha yalancı] müthiş yalancı; مَوَاعِيد عُرْقُوب ya da عُرْقُوبِيَّة tutulmayacak/ yerine getirilmeyecek sözler/ vaatler;

عُرْقُوبِي yerine getirilmeyecek, tutulmayacak, boş [söz, vaat], yalan;

عَرْقَلَ (..*e*, *çalışmalara*) engel olmak, (...*de*) problem/ sorun/ zorluk çıkarmak; (*bşi*) zorla al-

büyük, muazzam;

عَرَمْرَم kuvvetli, şiddetli ¶ جَيْش عَرَمْرَم muazzam, çok büyük ordu;

عَرِين ç. عُرُن in; çalılık, ağaçlık;

عَرِيسَة ç. عَرَائِن in;

عَرَانِين ç. عَرَانِين burun kemiği;

عِرْنَاس ç. عَرَانِيس öreke; عِرْنَاس ذُرَة mısır kalyanı SUR.;

عَرَا (عرو) *u* (عَرْو) ve اعْتَرَى (*b-nin*) başına gelmek, (*b-e*) [...] olmak, gelip bulmak, çatmak; (*b-e*) musallat olmak, sarkmak [üzüntü vb.];

عُرْوَة ç. عُرًى ilik, düğme deliği; *bşin* tutulduğu yer, askı, sap, kol; bağ, عُرَى الصَّدَاقَة arkadaşlık bağları; destek, ayak, payanda; الْعُرْوَة الوُثْقَى ¶ kendisine yapışılacak, güvenilir/ sağlam bağ;

عَرِيَ *a* (عُرْيَة, عُرْي) çıplak olmak, soyunmak; (عن ...*i*) olmamak, (عن ...siz) olmak ¶ عَرِيَ عن ثِيَابِه soyunmak, elbisesini çıkarmak; عَرِيَ عن كُلِّ أَسَاسٍ tamamen asılsız olmak, aslı astarı olmamak;

عُرْي çıplaklık; eğersizlik [at];

عُرْيَة çıplaklık;

عَرَاء ⇑; açık hava; kendini örten şeyden soyutlanma; ¶ في العَرَاء açık havada, dışarıda; مَسْرَح في العَرَاء açık hava tiyatrosu;

عُرْيَان ç. عَرَايَا çıplak, elbisesiz; ¶ عُرْيَان الْمَلْط anadan doğma, çırılçıplak, MIS.; عُرْيَانِيَّة çıplak dolaşma alışkanlığı/ merakı;

الْمَعَارِي vücudun örtülmeyen/ açıkta kalan bölgeleri [eller, yüz vb.];

عَارٍ ç. عُرَاة çıplak, elbisesiz, örtüsüz; (من veya عن ...*den*) soyunmuş, arınmış, kurtulmuş, ...siz; boş [oda], sade, [hikaye]; عَارِي الأَقْدَام yalın ayak;

عَزَّ *i* (عَزَازَة, عِزَّة, عِزّ) muteber/ şerefli/ saygın olmak; nadir olmak, az bulunmak, pek rastlanmamak, (على *b-e*, *biri için*) kıymetli/ değerli olmak, sevgili olmak; عَزَّ عليه أَنْ... *b-e* güç/ zor/ ağır/ meşakkatli gelmek; (على *b-e*) acı/ ağrı vermek; عَزَّزَ (*b-i*, *bşi*) kuvvetlendirmek, güçlendirmek, desteklemek, takviye etmek; (*bşi*) pekiştirmek, sağlamlaştırmak; (*b-i*) şereflendirmek, onurlandırmak; (*b-i*) yüceltmek; (*b-i*) sevdirmek; ¶ عَزَّزَ جَانِبَه *bşi* kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, takviye etmek; أَعَزَّ (*b-i*, *bşi*) güçlendirmek, kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak; (*b-i*, *bşi*) hoş tutmak, sevmek; (*b-i*, *bşi*) şereflendirmek, onurlandırmak; (*b-i*, *bşi*) övmek; تَعَزَّزَ güçlü/ kuvvetli/ metin/ sağlam olmak; (ب ...*ile*) övünmek, gurur duymak; اعْتَزَّ (ب ...*sebebiyle*, *yüzünden*) güçlü/ kuvvetli olduğunu hissetmek, (ب ...*ile*) övünmek, gurur duymak; اسْتَعَزَّ (على *b-i*) yenmek, (على *b-e*) galip gelmek; güçlü/ kuvvetli/ saygın/ şerefli olmak; (*b-e*) çok kıymet vermek, (*b-i*) aziz tutmak;

عِزّ kudret, izzet, güç, kuvvet; saygınlık, hürmet, itibar, şöhret, ün ¶ في عِزِّ شَبَابِه ömrünün baharında, çiçeği burnunda iken;

عِزَّة güç, kuvvet; kudret, izzet, şeref, onur,

مُعَزَّب emir, şeyh [Necd.];

عَزَرَ *i* (عَزْر) (*b-i*) kınamak, azarlamak, paylamak; (*b-ile*) bir şey yapmayı reddetmek; عَـزَرَ *i* (*b-nin kibrini* vb.i) *kırmak*; عَزَّرَ (*b-i* kınamak, azarlamak, paylamak; (*b-ile*) bir şey yapmayı reddetmek;

عزر kınama, azar, paylama;

تعزير ⇑; döverek cezalandırma, tazir;

اعتزار oto kontrol, kontrollülük;

عزرائيل Azrail;

عَزَفَ *i* (عَزْف) (*melodi* vb.i على *bir müzik aleti ile*) çalmak; (ل *b-e*, *biri için*) müzik çalmak;

عَزَفَ *i, u* (عُزُوف, عَزْف) (عن *...den* ya da اَنْ *...yapmaktan*) kaçınmak, sakınmak, (... اَنْ *...yapmayı*) istememek;

عزوف (عن *...e*) isteksiz, gönülsüz, (عن *bşden*) kaçınan;

معزف ç. مَعَازِف telli çalgı; piyano;

عازف müzik aleti çalan, müzisyen;

معزوفة ç. آت- müzik parçası;

عَزَقَ i (عَزْق) (عَزْقَ الأَرْضَ *toprağı*) havalandırmak, bellemek;

معزقة ç. مَعَازِق çapa, bel;

عَزَلَ *i* (عَزْل) (*b-i*, *bşi* عن *...den*) uzaklaştırmak, ayırmak, (*b-nin*, *bşin* عن *...ile*) ilişkisini kesmek; (*b-i* عن مَنْصِبِه *mevkisveya, görevinden*) almak, atmak, azletmek; اَعْزَلُ مَنْصِبَهُ görevini/ mevkini/ makamını/ bırakmak, istifa etmek; اِنْعَزَلَ (*...den*) ayrılmak, bağını/ ilişkisini kesmek اِعْتَزَلَ geri/ uzak durmak, çekip gitmek; (*b-den*, *bşden* veya عن *b-den*, *bşden*)

عِزَّة güç, kuvvet; عِزَّة الجَانِب şöhret, ün; gurur ¶ الْعِزَّة القَوْمِيَّة milli şeref; عِزَّة النَّفْس izzeti nefis, kendine saygı; صَاحِب العِزَّة 'Bey'in ünvanı [TUN vb.de];

عَزِيز ç. اَعِزَّاء, اَعِزَّة kudretli, aziz, şerefli, saygın itibarlı; güçlü; asil, soylu; saygıdeğer; şeref verici; nadir, az bulunan/ rastlanan; (على *...e*) zor, güç, meşakkatli; değerli, kıymetli; (على *...e*) sevimli, (على *...katında*) el üstünde tutulan; dost, arkadaş; hükmeden, efendi; عَـزِيزِي sevgili [özellikle mektupta başlangıç ifadesi]; عَـزِيز الجَـانِب kudretli, güçlü, kuvvetli;

اَعَزّ daha güçlü/ kudretli; daha kuvvetli; daha sevgili, daha kıymetli;

معزة itibar, saygınlık, sevgi;

تَعْزِيز ç. -آت davetiye, güçlendirme, sağlamlaştırma, destekleme;

اعْزَاز ⇑; sevme, sayma, itibar;

اعْتِزَاز (ب *...ile*) övünme, gurur duyma;

مُعْتَزّ gururlu; kudretli, aziz;

عَزَبَ *u, i* (عُزُوب) (عن *...den*) uzak/ ırak/ ötede olmak; (عن *aklından*) gitmek, (عَنْ *hafızadan*) silinmek; ¶ عَـزَبَ عَـن الأَذْهَانِ zihinlerden, hafızalardan silinmek, unutulmak; عَزَبَ *u* (عُزُوبَة, عُزْبَة) bekar/ evlenmemiş olmak;

عَزَب ç. عُزَّاب, اَعْزَاب bekar, evlenmemiş;

عَزَبَة çiftlik MIS; kır evi MIS;

عُزْبَة bekarlık;

عُزُوبَة ⇑;

اَعْزَب bekar [müe. عَزْبَاء];

ayrılmak, ilişkisini/ bağını kesmek, kendini soyutlamak; tahttan indirilmek, azledilmek اِعْتَزَلَ العَمَلَ veya اِعْتَزَلَ الخِدْمَةَ işinden emekli olmak, emekliye ayrılmak;

عَـزْل ayırma, uzaklaştırma, tecrit etme [özl. bulaşıcı hastalık halinde]; azletme, yerinden/ görevinden alma; ¶ حَائط عَزْلِ الحَرْقَة ateşten duvar; غَـيْر قَـابِل لِلْعَـزْلِ azledilemez, yerinden, görevinden alınamaz;

عَزْل korunmasız olma, müdafaasız olma;

عُزْل korunmasız, müdafasız;

عُزْلَة inzivaya çekilme, uzlet; ayrılma, ilişkiyi/ bağı kesme; soyutlama, tecrit etme; tecrit, soyutlama; yalnızlık; ¶ فِي عُـزْلَة عن... ...den ayrı, uzakta, ilişkisi olmaksızın, tecrit edilmiş olarak;

عِـزَلَة ç. عِـزَل 'nahiye' ...den daha küçük yerleşim birimi YEM.;

عَزَال mobilya, ev eşyası MIS.;

أَعْـزَل müe. عَـزْلاَء ç. عُـزْل savunmasız, müdafaasız;

مَعْزِل ç. مَعَـازِل inzivа yeri, uzlet mahalli; tecrit, soyutlanma; [hastanede] tecrit odası; ¶ بِمَعْزِل عن... ...den ayrı, ...ile ilişkisi olmaksızın, tecrit edilmiş, soyutlanmış olarak;

اِنْعِـزَال inzivaya çekilme, uzlete/ köşeye çekilme; tecrit, soyutlanma, izolasyon;

اِنْعِزَالِيَّة tecrit/ izolasyon politikası;

اِعْتِزَال inzivaya/ köşeye çekilme; اِعْتِزَالُ الخِدْمَةِ işten emekliye ayrılma;

عَازِل izolatör ELK.;

عَوَازِل ç. عَازِلَة ⇑;

مَعْزُول (عن ...*den*) uzak, ırak, ötede; -dan izole edilmiş, tecrit edilmiş, soyutlanmış;

مُنْعَزِل inzivaya çekilmiş uzlette, münzevi, köşeye çekilmiş; yalnız;

مُعْتَزَل ç. -آت inziva yeri, yalnız kalınan yer;

عَزَم *i* (عَزِيمَة, عَزْم) (على *bşe*, ...*yapmaya*) azmetmek, kesin karar vermek, gözünü karartmak; (على *b-den*) rica/ istirham etmek; (*b-i*, على veya أَنْ *bş yapmaya*, *bşe*) çağırmak, davet etmek; عَـزَّم (*b-i*, *bş ile*) gözünü bağlamak, büyülemek; اعتزم (على *bşe* ya da *bşe*) azmetmek, kesin karar vermek, gözünü karartmak, (على *bşi*) azim/ istikrar ile sürdürmek;

عَزْم azim, kesin karar, sağlam niyet, istek; enerji, çaba;

عَـزْمَـة azim, kesin karar; (ب ...*yapmak için*) kati emir;

عَزُوم kararlı, azimli;

عُزُومَة davet, çağrı; ziyafet;

عَـزِيمَة kesin karar, kati niyet; (ç. عَـزَائِم) (على ...*yapma*) kararı; sihir, büyü; farz;

عَـازِم (على ...*yapmaya*) kararlı, azimli, (على ...*yapmayı*) kafasına koymuş;

مُعْتَزِم (على ...*yapmaya*) ⇑;

عَزَى *i* (عَزْي) ve عَـزَو *u* (عَـزْو) ve عَـزَا (عـزى ve عزو) (*bşi*, الى veya ل *bir kaynağa*) götürmek, dayandırmak, isnat etmek; (*bşi*, ل veya الى *b-e*) yüklemek, atmak, üstüne yıkmak, (..*den*, الى ...*i*) sorumlu tutmak; عَزِيَ *a* (عَـزَاء) ve

(*bşi*) zorlaştırmak; (على *b-e karşı*) düşmanca davranmak; (على *b-e*) baskı yapmak, (على *b-i*) sıkıştırmak; عاسر (*b-e*) sert/ kaba davranmak; أعسر sıkıntıda/ zor/ sıkışık durumda olmak; çok fakirleşmek, geçimini zor sağlamak, karnını zor doyurmak; تعسر (على *b-e*) güç/ zor gelmek; ⇑تعاسر; ⇑استعسر; *bşi* güç/ zor bulmak, görmek, addetmek;

عُسر güçlük, zorluk; sıkıntılı durum; fakirlik, yokluk, darlık;

عَسِر zor, güç; yorucu, uğraştırıcı;

عُسرة bkz. عُسْر;

عَسير zor, güç, sert, kaba;

أعسر solak; daha zor, güç;

معسرة bkz. عُسْر;

إعسار fakirlik, yoksulluk; ekonomik/ maddi kriz, bunalım, darlık;

تعسر zorluk;

معسور sıkıntılı/ zor bir hayat süren, karnını zor doyuran;

⇑مُعسِر; fakir, yoksul;

متعسر zor, güç meşakkatli;

عسعس karanlık basmak/ çökmek, kararmak;

عسف *i* (عسف) (في ...*de*) kaba/ sert/ düşüncesiz davranmak; (*b-e*) zulmetmek, adil davranmamak, (*b-nin*) hakkını vermemek; عسّف (*b-e*) fazla görev/ aşırı sorumluluk vermek, çok yüklenmek; تعسّف= أعسف; (*bşi*) rastgele/ tesadüfi/ gelişigüzel yapmak; (عن ...*den*) sapmak; اعتسف (*bşi*) gelişi güzel/ rastgele yapmak; [kötü, yanlış yola] sapmak; (عن ...*den*)

عزا *u* (عَزَاء) avunmak, teselli bulmak; عزّى (*b-i*, من veya عن için, ...*den dolayı*) [özl. عن, من *b-nin ölümünden, bşinyitirilmesinden dolayı*] teselli etmek, içini rahatlatmak (*b-e*) baş sağlığı dilemek, taziyede bulunmak; تعزّى (عن ...*ile*) teselli bulmak; sabretmek; انعزى (ب ...*ile*) teselli bulmak, rahatlamak; اعتزى (*bşi*, الى ...*e*) isnat edilmek, dayanmak;

عزو isnat etme, dayandırma; suçlama, suçu birinin üstüne yıkma;

حَسَن العِزْوَة asalet, soyluluk, şerefli bir aileden gelme;

عزاء huzur, dinginlik; teselli bulma, rahatlama [dert vb.den sonra]; matem merasimi;

تعزية ç. تَعَازٍ teselli etme, rahatlatma; taziye, başsağlığı; ¶ رفع تعزيته taziyede bulunmak, başsağlığı dilemek; ⇑ قَدَّمَ التَّعَازِيَ;

معز teselli eden, başsağlığı dileyen;

عسّ *u* (عَسّ) [geceleyin] devriye atmak/ gezmek;

عسس gece devriyesi;

عسة muhafız, koruma; العَسَّة المَصُونَة 'Bey'in korumaları ESK. TUN.;

عسب [atta] kuyruk kemiği; (ç. عُسُب) yapraksız hurma dalı;

يعسوب ç. يَعَاسِيب erkek arı; şef, başkan;

عسجد altın;

عسجدي altın[dan] [s.]

معسجد altın kaplama;

عسر *u* (عُسْر) ve عسِر *a* (عَسَر) (على ...*için*) zor/ çetin/ uğraştırıcı olmak; عسر *u, i* (عَسْر) (*b-i*, على ...*e*) zorlamak, mecbur bırakmak; عسّر

sapmak; (*b-e*, ب ...*e*) zorlamak, mecbur bırakmak;

عَسْف zulüm, addetsizlik;

عَسُوف zalim, despot, tiran;

تَعَسُّف rastgele, tesadüfi olma; bir lisanı yalan yanlış konuşma; doğru yoldan ayrılma/ çıkma; sapma;

تَعَسُّفِي rastgele, tesadüfi, gelişigüzel; zalimce, despotça;

اعْتِسَاف doğru yoldan sapma/ çıkma; zorlama, mecbur etme;

عَسْكَر ç عَسَاكِر ordu, birlikler;

عَسْكَرِي askeri [na't]; ç. العَسْكَرِيُّون askerler [zümre olarak]; (ç. عَسَاكِر) asker; nefer, er; polis; [çoğ.]. ordu, askerler;

عَسْكَرِيَّة askerlik hizmeti/ görevi; militarizm, savaşçı siyaset; asker olma, askerlik

مُعَسْكَر ç. آت- ordugah, karargah; kamp; ¶ مُعَسْكَرُ الإعْتِقَال toplama kampı;

عَسَّل ⇒ عسل (*bşe*) bal karıştırmak/ koymak; (*bşi*) tatlılaştırmak;

عَسَل ç. عُسُول, أَعْسَال bal ¶ عَسَلٌ سُكَّر melas; شَهْدُ العَسَل ⇑; عَسَل أَسْوَد balayı; بينهما سمن على عسلٍ aralarından su sızmıyor;

عَسَلِي ela renk, bal rengi;

عَسَّال bal toplayan; arıcı, arıcılık yapan;

عَسَّالَة arı kovanı;

عَيْسَلان sümbül BOT.;

مَعْسَلَة arı kovanı;

تَعْسِيلَة kestirme, şekerleme MIS.;

مَعْسُول ballı;

دُخَان مُعَسَّل : مُعَسَّل hafif bir çeşit tütün [hazırlanışında melas, gliserin, esanslar kullanılmaktadır];

عُسَّلِج ç. عَسَالِج [ağaçtaki] sürgün;

عُسْلُوج ç. عَسَالِيج ⇑ sürgün;

عَسَى [أَنْ . . .] ...olabilir, ...olması mümkün, muhtemel, olası, ihtimal dahilidir, belki de ...dır; مَاذَا عَسَى أَنْ ما عسى انْ يكُونَ ¶ ne olabilir!; مَا عَسَى يَنْفَعُ أَفْعَلُ [sizce] ne yapmalıyım?; مَاذَا هَذَا bunun ne gibi bir faydası olabilir? عَسَاهُ يَقُولُ muhtemelen o ne söyleyebilir?;

عَسِيّ [şahsiyete, kişiliğe] uygun, münasip, ¶ هُوَ عَسِيٌّ ب(أَنْ) . . . veya هُمْ عَسِيُّونَ . . . ب . . . ...ona (onlara) uyar, uygundur, ...tam onun (onların) işidir;

عَشَّش ⇒ عَشَش yuva yapmak; kökleşmek, kök salmak, yerleşmek; اعْتَشَّ yuva yapmak;

عُشّ ç. عِشَّة, أَعْشَاش, عِشَاش yuva;

عُشَّة ç. عُشَش derme çatma kulübe; çardak, kameriye;

عَشَبَ *a* عُشُوبَة (عَشَابَة) *u* [yer] yeşermek atlanmak, عَشَّبَ ⇑;

عُشْب [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَعْشَاب [yeşil] ot; çayır, otlak, mera;

عُشْبَة ot [yeşil];

عُشْبِي ot..., bitkisel;

مَجْمُوعَة عُشْبِيَّة kurutulmuş bitki kollek-siyonu;

عَشِبَ otu bol;

عَشَابَة bol otlu olma;

مُعْشِب otu bol;

عَشْتَرُوت Kibele;

عَشَرَ *u* (عَشْر) (*b-den*, *bşin*) onda birini, öşür olarak almak; عَشَّرَ ⇑; (*bşi*) ona bölmek, on parçaya ayırmak; عَاشَرَ (*b-ile*) samimi olmak, yakınlık kurmak, toplu halde yaşamak; تَعَاشَرَ ⇑ cemiyet hayatı sürdürmek, toplum içinde yaşamak;

عُشْر ç. عُشُور, أَعْشَار onda bir; öşür; مِعْشَار yüzde bir;

عُشْرِي ondalık, onluk [s.];

أَعْشَارِي ⇑;

عِشْرَة yakın ilişki, birlikte yaşama, toplum hayatı, sosyal yaşam; aile hayatı;

عَشَرَة [müz. madud ile] on;

ثَلَاثَة عَشَر on üç;

عَشْر [müe. madud ile] on;

عَشَرَات onlar; onlu katlar;onlarca…;

عَشَار ve عُشَرَاء genç, gebe hayvan KNŞ.;

عَشَّار öşür tahsildarı/ toplayıcısı;

عَشِير ç. عُشَرَاء arkadaş, dost, refik;

عَشِيرَة ç. عَشَائِر aşiret, klan; kabile; العَشَائِر [çoğ.] bedeviler SUR.; ¶ حَرَس العَشَائِر [göçebelerin nezaretinden sorumlu] polis;

عَشَائِرِي Bedevi [s.] SUR.; العُرْف العَشَائِرِي bedevi örfü; عَاشُورَاء, عَشُورَاء لَيْلَة , يَوْم عَاشُورَاء ya da عَاشُورَاء Aşure günü;

عِشْرُون yirmi;

مَعْشَر ç. مَعَاشِر grup, birlik, topluluk, cemaat [özl. ortak bir niteliği bulunan]; aşiret; ¶ يَا مَعْشَرَ الشَّبَاب Gençler!;

مِعْشَار onda bir;

مُعَاشَرَة sosyal ilişki, toplum hayatı, muaşeret; topluluk, toplum;

مُعَاشِر dost, arkadaş, refik;

عَشِقَ *a* (عِشْق) (…*i*) çok sevmek, aşık olmak, vurulmak; عَشَّقَ (*bşe*) tam uymak, denk gelmek; (*bşi*) bağlamak, monte etmek TEKN.; تَعَشَّقَ (*kadına*) kur yapmak; aşık olmak;

عِشْق aşk, sevgi;

عَشِيق aşık, sevgili [müz.];

عَشِيقَة aşık, sevgili [müe.];

عَشِيق aşık;

تَعْشِيق yerine oturtma, denk getirme, tam uydurma; bağlama, montaj TEKN.;

عَاشِق ç. عُشَّاق, -ون aşık; …in tiryakisi/ meraklısı/ hastası; (ç. عَوَاشِق) aşık kemiği; aşık oyunu;

مَعْشُوق sevgili [müz.];

مَعْشُوقَة ⇑ [مَعْشُوق ‘ın müe.];

عَشَا *u* (عَشْو) ve عَشِيَ *a* (عَشًا) (عَشِي ve عشو) bulanık görmek; gece körü/ tavuk karası olmak; عَشَّى (*b-nin*) bulanık görmesine neden olmak, net görmesini engellemek; (*b-e*) [akşamleyin] yemek yedirmek; أَعْشَى (*gözlerini*) buğulandırmak, net görmesine engel olmak; تَعَشَّى yemek yemek [akşam];

عَشًا bulanık görme; gece körlüğü, tavuk karası;

عَشِيّ akşam;

عِشَاء ç. أَعْشِيَة akşam yemeği;

عِشَاء akşam; [müe.] akşam namazı;

عَشْوَة karanlık; akşam yemeği;

عَشَاوَة bulanık görme; tavuk karası, gece körlüğü;

عَشِيَّة ç. -آت, عَشَايَا akşam[ın geç saatleri] ¶ عَشِيَّةَ اَمْس dün gece; بَيْنَ عَشِيَّة وَ ضُحَاهَا vakit geçirmeden, hemen;

عَشْوَاء karanlık; bkz. اَعْشَى, müe. عَشْوَاء bulanık gören; gece körü/ tavuk karası olan; öylesine rastgele, amaçsız, hedefsiz; يَخْبِطُ خَبْطَ عَشْوَاء düşüncesiz, aklına estiği gibi;

عَصَّ *a* (عَصَص, عَصّ) sert olmak ya da sertleşmek;

عُصَّص kuyruk sokumu, paldım kemiği, koksiks ANAT.;

عَصَبَ *i* (عَصْب) (*bşi*, على ..*in çevresine, etrafına*) dolamak; (*bşi*) sararak bağlamak, sarmak; (*bşi*) katlamak; (*başı*) örtmek; ¶ عَصَبَ الرِّيقُ فَاهُ (بِفِيه) ağzı kurumak, dili damağı kurumak; عَصْب (*bş*) sarmak, dolamak; (*bşi*) sargı ile sarmak, sararak bağlamak, (*başı*) örtmek, (*başa*) dolamak; تَعَصَّبَ başını örtmek, örtü ile sarmak; kendini [sargı ile] sarmak; (مَعَ ya da ل ...*in lehine*; على ...*in aleyhine*) taraf tutmak; (ل ...*in*) tutucu/ mutaassıp taraftarı olmak; fanatik/ tutucu/ mutassıp olmak; grup/ takım/ hizip oluşturmak, cemaatleşmek, çete kurmak; (على ...*e karşı*) entrika çevirmek, kötü niyetli planlar yapmak, gizlice anlaşmak; اِعْتَصَبَ grup/ çete kurmak; cemaatleşmek, birlik kurmak; grev yapmak;

عَصَب ç. اَعْصَاب sinir; veter, kiriş;

عَصَبِيّ sinirleri bulunan, sinirli; sinirler ile ilgili [na't]; sinirli, asabi ¶ عَصَبِيّ الْمِزَاج sinirli, asabi; اَلْجِهَاز الْعَصَبِيّ sinir sistemi; اَلضُّعْف الْعَصَبِيّ sinirlilik hali; اَلْحَالَة الْعَصَبِيَّة sinir zayıflığı, sinir argınlığı, nevrasteni;

عَصَبِيَّة sinirlilik, asabiyet; (ç. -آت) tutuculuk, taassup, fanatiklik; hizipçilik, partizanlık, cemaatçilik; kabilecilik, milliyetçilik, kavmiyetçilik;

عَصَبَة ç. عُصُب kırmızı ya da sarı çevrimi olan siyah başörtüsü MIS.;

عَصَبَة ç. -آت ve عُصْبَة ç. عُصُب birlik, federasyon, kurum; cemiyet, grup, takım, hizip, çete; عَصَبَة baba tarafından akrabalık, akrabalar ¶ عُصْبَة الأُمَم Milletler Cemiyeti; عُصْبَة التَّآمُر suikast grubu, suikast çetesi;

عَصِيب kritik, nazik [zaman, hal, durum];

عِصَاب sargı, bant;

عِصَابَة ç. عَصَائِب ⇑; baş örtüsü,[başa sarılan] bant; alın bağı; (ç. -آت) birlik, cemiyet, federasyon, dernek; hizip, çete; ¶ عِصَابَات حَرْب الْعِصَابَات soygun[cu] çeteleri; الْخَطْف gerilla savaşı;

تَعَصُّب taassup, tutuculuk, fanatiklik; partizanlık, hizipcilik; kavmiyetçilik, kabilecilik, aşiretçilik;

اِعْتِصَاب ç. -آت grev;

مُتَعَصِّب (ل ...*in*) fanatik, mutaassıp, tutucu [taraftarı] [is. ve s.];

عَصِيدَة yağ ve un ile yapılan lapa;

عَصَرَ *i* (عَصْر) (*bşi*, *zeytini*, *üzümü*) sıkmak, ezmek, sıkma suyunu çıkarmak; (*bşi*, özl. *ıslak*

elbiseleri) sıkmak; (*bşi*) sıkmak, sıkıştırmak; عَاصَرَ (*b-nin*) muasırı/ çağdaşı olmak; (*...ile*) akran/ yaşıt olmak; تَعَصَّرَ [suyu çıkması için] sıkılmak ¶ اِعْتَصَرَ جَبِينَه kaşlarını çatmak; kara kara düşünmek;

عَصْر sıkıp/ ezip suyunu çıkarma; (ç. أَعْصُر عُصُور أَعْصَار) asır, çağ, yüzyıl; devre, periyot, fasıla; ikindi; devir, çığır; [müe] ikindi namazı ¶ العَصْرُ الحَجَرِي Taş devri; العَصْرُ الحَاضِر (الحَدِيث) çağımız, içinde bulunduğumuz çağ/ asır; كُلَّ عَصْرٍ وَ مِصْرٍ her yerde ve her zamanda;

عَصْرِي çağdaş, modern, asri; (ç. ـون) muasır, çağdaş;

عَصِير sıkılınca çıkan su/ öz/ yağ [yine MEC.] usare; bir şeyin en iyi kısmı, özü;

عَصِيرَة ⇑⇑;

عُصَار ⇑⇑;

عُصَارَة ç. ـآت ⇑;

عَصَّارَة ç. ـآت ⇑; pres, sıkıp suyunu çıkaran şey; meyva sıkacağı; çamaşır mengenesi;

عَصَارِي يَوْم bir ikindi vakti;

اِعْصَار ç. أَعَاصِير kasırga, hortum;

مِعْصَرَة ç. مَعَاصِر bkz. عَصَّارَة;

مِعْصَرِي bir çeşit kandil yağı TUN.;

مُعَاصِر muasır, çağdaş [s. ve is.];

عُصْعُص ç. عَصَاعِص kuyruk sokumu, paldım kemiği, koksiks;

عَصَفَ *i* (عُصُوف, عَصْف) [rüzgar] şiddetle esmek; عَصَفَ بِه [rüzgar] *bşi* sürükleyip götürmek; (*b-i*) iyice sarsmak;

عَصْف şiddetli esme; hububat sapı ve yaprakları;

عَصْفَة şiddetli esinti;

عُصَافَة hububat kabuğu; tahılın kuru sapı;

عَاصِف şiddetle esen; رِيح عَاصِف veya رِيح عَاصِفَة şiddetli rüzgar;

عَاصِفَة ç. عَوَاصِف şiddetli rüzgar, fırtına;

[1] عُصْفُر aspur, yalancı safran, papağan yemi BOT. Carthamus tinctorius; bu bitkinin çiçeklerinden elde edilen kırmızı boya maddesi;

مُعَصْفَر 'عُصْفُر' ile boyanmış;

[2] عُصْفُور ç. عَصَافِير serçe ZOO.; küçük kuş ZOO.; عُصْفُورالجَنَّة kırlangıç ZOO.; عُصْفُور دُورِي serçe ZOO; عُصْفُور كَنَارِي kanarya; ضَرَبَ عُصْفُورَيْنِ بِحَجَرٍ (أَصَابَ) bir taşla iki kuş vurmak; عُصْفُور في اليَدِ خَيْرٌ من أَلْفٍ عَلَى شَجَرَة insanın sahibi olduğu şey az bile olsa, sahip olmadığı çok şeyden yeğdir;

عُصْفُورَة dişi serçe; taha çivi;

عُصْفُورِيَّة akıl hastanesi, tımarhane SUR.;

عَصَلَ *u* (عَصْل) (*bşi*) bükmek, kıvırmak; عَصِلَ *a* (عَصَل) bükülmek; (tahta) eğrilmek;

عَصَمَ *i* (عَصْم) (*...i*) önlemek, (*b-e bşe*) engel olmak, mani olmak; (*b-i, bşi*) korumak, himaye etmek; (*b-e*) bağışıklık kazandırmak TIP.;

اِعْتَصَمَ (*...e* ب) yapışmak, tutunmak; (*...e* ب) sığınmak; (*bşi* ب بِالصَّمْتِ *sessizliği*, بِرَبَاطَةِ الجَأْشِ) korumak, muhafaza etmek, sürdürmek; اِسْتَعْصَمَ bkz. اِعْتَصَمَ; (*günaha*) direnmek, kendini günaha girmekten alıkoymak;

عُصْمَة gerdanlık, kolye;

عِصْمَة engelleme, durdurma; koruma, himaye etme; savunma; saflık, [günahtan] korunmuşluk; ismet, günahsızlık; ¶ صَاحِبَة العِصْمَة [saygın hanımlara hitaben], Sayın!; عِصْمَة النِّكَاحِ evlilik bağı; فِي عِصْمَةِ فُلَانٍ birinin korumasında, himayesinde; biri ile evli; جَعَلَتْ عِصْمَتَهَا فِي يَدِهَا [kadın, evlilik konusunda] bağımsız davranabilmek فَكَّ عِصْمَتَهَا مِن زَوْجِهَا kadın kocasından boşamak HUK.;

عِصَام ç. أَعْصِمَة, عُصُم, عِصَام kayış;

عِصَامِي seçkin, mümtaz, güzide [kendi erdemleri sebebiyle, عِظَامِي karşıtı]; kendini yetiştirmiş; (ç. -ون) kenidini yetiştirmiş kişi

عِصَامِيَّة kendi kendine, kendi çaba/ marifetiyle elde edilen başarı;

أَعْصَم müe. عَصْمَاء ç. عُصْم ayakları sekili [hayvan]; kıymetli, değerli; أَنْدَر مِن الغُرَاب الأَعْصَم [lafzen; beyaz ayaklı kargadan daha az bulunur] çok nadir, az bulunan;

مِعْصَم ç. مَعَاصِم kol bileği;

مِعْصَم ç. مَعَاصِم [trafik] ada, çevrim;

اِعْتِصَام (ب ...*e*) yapışma, sımsıkı tutunma; muhafaza, himaye;

عَاصِم muhafaza eden, koruyucu;

عَاصِمَة ç. عَوَاصِم başkent;

مَعْصُوم koruma altında, dokunulmaz; varılmaz, masum, günahsız ¶ مَعْصُوم مِن الزَّلَلِ yanılmaz, hatadan uzak;

عَصًا (عصو) müe. ç. أَعْصٍ, عُصِيّ değnek, sopa, çomak; asa; baston; topuz ¶ عَصَا المَارَشَالِيَّة ; تَخْطِيب العَصَا MIS.] tahta kılıçlar ile oynanan bir oyun; شَقّ العَصَا topluluğa muhalefet etmek, topluluktan ayrılmak; شَقَّ عَصَا الطَّاعَة isyan etmek, başkaldırmak; عَصَا القَوْمَ insanlar arasında ayrılık çıkarmak; اِنْشَقَّت عَصَاهُم birbirine düşmek/ girmek; فَعَلَ كَذَا بِعَصًا صُلْب العَصَا sert tabiatlı; سِحْرِيَّة bir şeyi daha önceden bilinmeyen/ şaşırtıcı bir şekilde yapmak; لَيِّن العَصَا yumuşak huylu, halim selim;

عَصَاة değnek, sopa, çomak; asa; baston; ⇑; ⇑ عُصَايَة knş;

عُصَيَّة küçük asa, sopa vb.; basil ¶ إِنَّ العَصَا مِن العُصَيَّة küçük şeyler büyük şeylere sebep olur; çocuk babasına çeker;

عَصَى *i* (عِصْيَان, مَعْصِيَة, عَصْي) (*b-e, bşe ...den dolayı*) karşı çıkmak, itaat etmemek, (*b-e*) isyan etmek, baş kaldırmak; عَاصَى ⇑; تَعَصَّى [iş, mesele] zor olmak veya zorlaşmak, karmaşık/ içinden çıkılmaz olmak; تَعَاصَى (على *biri için*) çok zor/ güç/ imkansız olmak; (عن *bş yapmayı*) reddetmek, karşı çıkmak; اِسْتَعْصَى (على *b-e, bşe*) isyan etmek, baş kaldırmak, direnmek; asi/ isyankar olmak; (على *b-e*) zor, güç gelmek; [hastalık] amansız/ devasız/ dermansız olmak; (عن ...*den*) kaçmak, kurtulmak; [makine, alet] (على *b-nin elinde*) çalışmamak, işlememek, arıza yapmak; اِعْتَصَى bkz. تَعَصَّى ;

عَصِيّ ç. أَعْصِيَاء, -ون isyancı, asi; isyankar, inatçı, serkeş ¶ عَصِيّ النُّطْق konuşamayan;

عِصْيَان isyan, ayaklanma; boyun eğmeme,

itaat etmeme, isyankarlık, serkeşlik;

مَعْصِيَة ⇑; ⇑; (ç. مَعَاصٍ) günah;

اِسْتِعْصَاء başkaldırma, direnme, isyan etme; kavranılmazlık, künhüne varılamama; zorluk, güçlük; [hastalık için] amansızlık, dermansız olma, devasızlık; bozulma, çalışmama, arıza yapma; [silah] ateş almama;

عَاصٍ ç. عُصَاة asi, isyancı, direnişçi, başkaldıran; isyankar, serkeş; günahkar;

مُتَعَصٍّ zor, güç, anlaşılmaz, içinden çıkılmaz; amansız, devasız, çaresiz;

مُسْتَعْصٍ ⇑; ⇑;

عَضَّ (عَضِضْتُ, عَضَضْتُ) *a* (عَضِيض, عَضّ) (...*i* veya على veya ب ...*i*) ısırmak; (ب *bşe*) yapışmak, sıkıca tutunmak; [açlık vb.] (*b-e*) eziyet çektirmek; عَضَّهُ الدَّهْرُ بِنَابِهِ veya عَضَّهُ الزَّمَانُ [zaman, kader] *b-e* çok çektirmek; عَضَّضَ (*b-i*, *bşi*) hiddetle veya arkası arkasına ısırmak;

عَضّ bodur, dikenli çalı;

عَضَّة ısırık;

عَضَّاض çok ısıran; huysuz, ters; iğneli;

عَضُوض ⇑;

عَضْب keskin, iğneleyici, [dil];

عَضَدَ *u* (عَضْد) (*b-i*, *bşi*) desteklemek, (*b-e*, *bşe*) yardım etmek, destek olmak; عَضَّدَ ve عَاضَدَ ⇑; تَعَاضَدَ yardımlaşmak, birbirine yardımcı/ destek olmak; elele vermek, ;

عَضْد yardım, destek; yardımcı, destekçi;

عَضُد [müz. ve müe.] ç. أَعْضَاد pazu; güç, kuvvet; شَدَّ عَضُدَهُ *b-e* yardımcı olmak, destek vermek; yanında olmak; هُوَ عَضُدُهُ الْمَتِينُ onun en önemli yardımcısıdır, sağ koludur;

تَعْضِيد yardım destek;

مُعَاضَدَة ⇑;

تَعَاضُد dayanışma, yardımlaşma;

تَعَاضُدِي karşılıklı yardımlaşmaya dayalı;

مُعَضِّد yardımcı, destek olan, destekleyici;

عَضَلَ *a* (عَضَل) adaleli/ kaslı olmak ya da kaslanmak; عَضَلَ *u*, *i* (عَضْل) (*kadını*) evlenmeye bırakmamak; أَعْضَلَ (ب *b-e* ...*için* veya da *b-e*, ...*için*) esrarlı/ gizemli olmak; أَعْضَلَ الدَّاءُ الأَطِبَّاءَ ¶ hastalık doktorları yendi, doktorlar hastalığa çare bulamadı; تَعَضَّلَ : ⇑ تَعَضَّلَ الدَّاءُ الأَطِبَّاءَ;

عَضَل kaslı, adaleli;

عَضَلَة ç. عَضَل kas, adale; ¶ عَضَلَة بَاسِطَة ekstensor TIP.; عَضَلَة قَابِضَة fleksör, bükülme hareketini yaptıran kas;

عَضَلِي adele, kas ile ilgili [na't];

عُضَال tedavisi mümkün olmayan, amansız [hastalık];

مُعْضِل içinden çıkılmaz, esrarlı, gizemli;

مُعْضَلَة ç. مَعَاضِل güçlük, problem, sorun, ikilem;

عِضَاه orta boylu dikenli çalı;

عُضْو ç. أَعْضَاء uzuv, organ; üye [kuruluş vb.de]; ¶ عُضْو أَصْلِي asil üye; عُضْو التَّأْنِيث pistil, dişi organ BOT.; عُضْو احْتِيَاطِي yedek üye; عُضْو التَّذْكِير erkek organ, ercik BOT. عُضْو فَخْرِي fahri üye; أَعْضَاء التَّنَاسُل ya da عْضَاء الدَّقِيقَة üreme organları, tenasül uzuvları; أَعْضَاء الدُّوَل üye devletler; عِلْم وَظَائِف

الأَعْضَاء fizyoloji;

عُضْوَات kadın üyeler;

عُضْوِي organik; لا عُضْوِي ya da غَيْر عُضْوِي inorganik ¶ كُتْلَة عُضْوِيَّة organizma;

عُضْوِيَّة ç. ـآت üyelik;

عَطِبَ *a* (عَطَب) yok olmak, telef olmak; bozulmak; عَطَّبَ (*bşi*) yok etmek, (*bşe*) zarar/ hasar vermek, bozmak, yıkmak; (*bşe*) baharat, çeşni katmak; تَعَطَّبَ zarar/ hasar görmek; اعْتَطَبَ = عَطِبَ;

عَطَب mahvolma; harap olma, kaza, batma [örn. gemi]; çürüme; hasar, ziyan;

تَعْطِيب hasara uğratma, harap etme;

تَعَطُّب hasara uğrama, harap olma;

عَطِرَ ⇒ عَطَّرَ (*b-i, bşi*) güzel kokuyla kokulamak; تَعَطَّرَ güzel koku sürünmek, kokulanmak;

عِطْر ç. عُطُور, عُطُورَات güzel koku, rayiha, ıtır; esans ¶ عِطْر الوَرْد gül yağı;

عَطِر güzel, hoş kokulu; سُمْعَة عَطِرَة iyi nam, ün, şöhret;

عِطْرِي güzel, hoş kokulu [s.];

عِطْرِيَّة ç. ـآت güzel, hoş koku, rayiha, parfüm;

عَطَّار koku alıp satan, kokucu;

عَطَّارَة attarlık, aktarlık [meslek]; kokucular; aktar, attar ilaçları;

عاطِر hoş kokulu, güzel kokulu; أَثْنَى عَلَيْه عَاطِرَ الثَّنَاء *b-i* göklere çıkarmak, çok övmek;

مُعَطَّر kokular, kokular sürünmüş;

عُطَارِد Merkür, Utarit;

عَطَسَ *i, u* (عُطَاس, عَطْس) hapşırmak, aksırmak; عَطَّسَ (*b-nin*) hapşırmasına sebep olmak;

عَطْسَة hapşırık, aksırık;

عُطَاس hapşırık, aksırık;

عَاطُوس enfiye;

مِعْطَس ç. مَعَاطِس burun;

عَطِشَ *a* (عَطَش) susamak, susuz kalmak; (الى ...*e*) özlem duymak, (الى ...*in*) hasretini çekmek; عَطَّشَ (*b-i, bşi*) susuz bırakmak, (*b-i*) susatmak; ⇑ اعْطَشَ; تَعَطَّشَ (الى ...*e*) özlem duymak, (الى ...*in*) hasretini çekmek;

عَطَش susuzluk, susama;

عَطِش susamış, susuz, kuru [toprak];

عَطْشَان müe. عَطْشَى ç. عِطَاش susuz, susamış; (الى ...*e*) özlem duyan, (الى ...*in*) hasretini çeken;

عَاطِش ⇑; ⇑;

عَطَشْجِيَّة ç. عَطَشْجِي T.> ateşçi;

عَطْعَطَ bağrışmak, çağrışmak, çığlıklar atmak; çok gürültülü olmak;

عَطَفَ *i* (عَطْف) (*bşi*) eğmek, bükmek; (الى ...*e*) meyletmek, eğilmek; (على *b-e*) şefkatle davranmak, sevgi göstermek; (عن ...*den*) yüz çevirmek; عَطَفَ به *b-nin* (على ...*e*) şefkat göstermesini sağlamak, *b-e* (على ...*i*) sevdirmek, *b-nin* (على ...*ile*) ilgilenmesini sağlamak; عَطَفَ به على ... *b-nin* kalbini ...e ısındırmak; عَطَفَ به عَنْ ... *b-i*, ...den soğutmak, vazgeçirmek, caydırmak; عَطَّفَ (*bşi*) katlamak, dürmek; (*b-nin*) kalbini yumuşatmak; (*b-e*, على ...*i*) sevdirmek, (*b-i*, على ...*e*) ısındırmak, (*b-nin* على ...*e*) şefkat duymasını

sağlamak; (*b-i, b-nin kalbini* على ya da نَحْوَ ...*e*) ısındırmak; تَعَطَّفَ (على *b-e*) şefkat duymak, sevgi beslemek; (ب ...*e*) tenezzül etmek, (ب ..*i*) lütfen yapmak ¶ تَعَطَّفَ بالعِطَاف paltosunu vb. sırtına, omzuna atmak vb. ...e sarınmak, giymek; تَعَاطَفَ birbirine karşılıklı sevgi beslemek; انعطف eğilmek, bükülmek, kıvrılmak; (الى ...*e, yoluna*) sapmak, girmek, yönelmek; (الى veya على ...*e*) şefkat duymak/ beslemek, acımak, müşfik olmak; sapmak, dönüp gitmek; اعْتَطَافَ : اعْتِطَاف bkz. اعْتَطَافَ بالعِطَاف ; اسْتَعْطَفَ *b-den* sevgi/ şefkat beklemek; (*b-e*) yalvarmak, istirham etmek; şefkatli olmak; (*b-nin*, خَاطِرَهُ *b-nin*) teveccühünü kazanmaya çalışmak; (*b-ile*) dostluk kurmaya çalışmak; (*bşi*) elde etmeye/ cezbetmeye uğraşmak;

عَطْف eğilme, bükülme; sapak, köşe; (على *e*) şefkat, acıma, sevgi, yakınlık duyma; أَدَاة (حَرْف) العَطْف ¶ bağlaç, atıf harfi DİLB.; لَيِّن ¶ [vücutta] taraf ç. أَعْطَاف عِطْف الأَعْطَاف تَرَشَّحَت uysal, muti; coşmak, kendinden geçmek; ضَمَّ بينَ أَعْطَافِه *bşi* içine almak, kapsamak;

عَطْفَة sapma, dönme, kıvrılma, eğrilme; (ç. -آت , عُطَف) çıkmaz sokak MIS.;

عِطَاف ç. عُطُف , أَعْطِفَة palto; pelerin; şal; rida, iki parçalı elbisenin üste sarınılanı;

عَطُوف şefkatli, sevecen;

عُطُوفَة şefkat, sevecenlik, yakınlık;

مِعْطَف ç. مَعَاطِف palto; şal; rida; önlük, iş gömleği; مِعْطَف مُشَمَّع [muşamba] yağmurluk; مِعْطَف فَرْو kürk manto;

اِنْعِطَاف eğilme, eğrilme, bükülme, kıvrılma; şefkat, sevecenlik; sevgi bağı;

اِسْتِعْطَاف yalvarma, istirham etme; şefkat gösterme; göze girme, teveccüh kazanma;

عَاطِف şefkat gösteren, acıyan sevecen; حَرْف عَاطِف ¶ atıf harfi, bağlaç DİLB.;

عَاطِفَة ç. عَوَاطِف aşka/ sevmeye/ sevgiye meyil; şefkat, sevecenlik, yakınlık, sıcaklık; his, duygu;

عَاطِفِي [na't] hissi, duygusal; sevgisel; heyecan ile ilgili; şefkat;

عَاطِفِيَّة duygusallık, hissilik; çabuk heyecana kapılma;

مُنْعَطَف ç. -آت viraj; kıvrım, zikzak, bükülme; dar yol, dar sokak, dar geçit;

مُسْتَعْطِف yalvaran, niyaz eden; şefkatli, sevecen;

عَطِلَ *a* (عَطَل) (من ...*den*) yoksun/ mahrum olmak, (من ...*e*) ihtiyaç duymak; çalışmamak, faaliyet göstermemek; işsiz olmak; عَطَّلَ (*b-*, *bşi*) ihmal etmek (*bşe*, *b-e karşı*) ihmalkar davranmak; (*bşe*) engel olmak, (*bşi*) engellemek; (*bşi*, özl. *bir faaliyeti*) kesintiye uğratmak, kesmek, durdurmak; (*bşi*, özl. gazete *yayını*) geçici olarak iptal etmek, durdurmak; (*bşi*) hasara uğratmak [kasıtlı olarak], bozmak, işlemez hale getirmek; (*bşi motoru*) durdurmak, istop etmek; تَعَطَّلَ (*bşi*, örn. *işyerini*, *dükkanı*) kapatmak;

işsiz kalmak, çalışmamak; [yine تَعَطَّلَ عن العَمَل]; tembel olmak, tembellik yapmak; engellenmek, durdurulmak, oyalanmak, kesintiye uğramak; [motor, makine] durmak, istop temek; [alet vb.] bozulmak, işlememek; [dükkan vb.] kapanmak, kapalı olmak; [kanun vb.] hükmü kalmamak, [artık] geçerli olmamak, yürürlükten kalkmak;

عُطْل (من ...*den*) yoksunluk, mahrumiyet; bozukluk, zarar/ hasar görme; zarar, hasar, ziyan;

عَطَل işsizlik;

عُطْلَة ⇑; yine عُطْلَة من الشُّغْلِ ; tatil, izin; عُطْلَة رَسْمِيَّة ¶ (ç. -آت, عُطَل) tatil, tatil günü resmi tatil; يَام العُطْلَات الرَّسْمِيَّة resmi tatil günleri; عُطْلَة الأُسْبُوع hafta sonu tatili; عُطْلَة نِهَايَة الأُسْبُوعِ hafta sonu tatili;

عَطَالَة işsizlik, çalışmama;

تَعْطِيل engelleme, mani olma; [*faaliyeti*] kesintiye uğratma, kesme; [gazete yayınında] geçici yasak, kapama; hasara uğratma; felce uğratma, hareket edemez hale getirme [örn. trafik için]; [motoru, arabayı] durdurma, istop etme; [dükkanı] kapatma; Tanrı'nın tüm sıfatlarını inkar etme [تَشْبِيه karşıtı]; تَعْطِيل حَرَكَة الْمُرُور trafik sıkışıklığı/ tıkanıklığı;

تَعَطُّل işsizlik, çalışmama; haylazlık, tembellik, faaliyet yokluğu; bozukluk, işlememe; paydos; ¶ تَعَطُّل عن العَمَلِ işsizlik;

عَاطِل (من ...*den*) yoksun, mahrum; işsiz, çalışmayan; tembel, haylaz; işsiz kişi; kullanılamayan, faydalanılamayan; عُضْوٌ عَاطِلٌ ¶ işlevi bulunmayan, kör organ BİY.;

عَوَاطِل tatiller, izinler;

مُعَطِّل Tanrı'nın tüm sıfatlarını inkar eden, 'muattıl';

مُعَطَّل işsiz, çalışmayan; tembel; faaliyet göstermeyen, hizmet dışı, bozuk; istop etmiş, çalışmayan [motor vb.]; kapalı [dükkan];

عَطَن *u* , *i* (عَطْن) (الجِلْدَ *deriyi*) [tabaklamak için] suya yatırmak, suda bırakmak; (الكَتَّانَة *keteni*) suya basıp/ yatırıp yumuşatmak; عَطِن *a* (عَطَن) [deri vb. tabaklama işlemi esnasında] çürümek, telef olmak; عَطَّن bkz. عَطَنَ ;

عَطَن develerin su kaynağı yakınındaki dinlenme yeri ¶ ضَيِّق العَطَن dar fikirli, kısır görüşlü; رَحْب العَطَن açık fikirli;

عَطِن çürümüş, kokmuş;

عَطِين ⇑;

عَطَان meşe kabuğu;

عَاطَى ⇒ عطو (*b-e, bşi*) vermek; أَعْطَى (*b-e* veya ل *b-e ...i*) vermek; (*b-e , bşi*) sunmak, arzetmek; (*b-e, bşi*) lutfetmek; ihsan etmek; أُعْطِي (*bşi*) elde etmek ¶ أَعْطَى دُرُوسًا ders vermek; اعطى اقواله ifade vermek, tanıklık etmek; أَعْطَى له الكَلِمَةَ *b-e* söz [hakkı] vermek; تَعَطَّى (*b-den*) sadaka istemek; dilenmek; تَعَاطَى (*ilaç*) almak; (*görevi*) üstlenmek; (*bş ile*) meşgul olmak, ilgilenmek, yürütmek [örn. *faaliyetle* vb.]

تَعَطَّى bkz. اِسْتَعْطَى ;

عَطًا hediye;

عَطَاء ç أَعْطِيَــة hediye; (ç. -آت) verilen/ teklif edilen şey; قَدَّمَ عَطَاءً bir teklif sunmak/ getirmek;

عَطِيَّة ç. عَطَايَا hediye;

مُعَاطَاة [bir faaliyetle] uğraşma, uygulama; اِعْطَاء hediye verme, ihsan etme;

تَعَاطٍ [faaliyetle] uğraşma, meşgul olma; اِسْتِعْطَاء dilenme;

مُعْطٍ veren, hediye eden, hibe eden

مُعْطًى verilen; (ç. -آت) veri, bilinen MAT.;

مُسْتَعْطٍ dilenci;

عَاظَلَ الكَلَامَ: عَاظَلَ ⇒ عظل sözü anlaşılmayacak bir şekilde söylemek; sözü gereksiz/ anlamayı engelleyecek şekilde tekrarlı söylemek, lafı ağızında gevelemek;

عَظُمَ *u* (عِظْم, عَظَامَة) ulu/ yüce/ büyük/ azametli/ güçlü/ kudretli olmak; çok büyük/ kocaman/ dev gibi olmak; (على *b-e*) zor/ tahammül edilmez/ dayanılmaz/ eziyetli gelmek; عَظَّمَ (*b-i*, *bşi*) büyütmek, daha büyük yapmak, yüceltmek, ululamak, tazim etmek; (*bşi*) büyütmek, genişletmek; اَعْظَمَ ⇑; (*bşe*) daha fazla önem vermek, atfetmek; (*bşin*) çok büyük/ muazzam/ kocaman/ muhteşem olduğunu düşünmek; (*bşi*) gözünde büyütmek; تَعَظَّمَ (ب ...*ile*) gurur duymak, gururlanmak; (ب ...*ile*) övünmek; تَعَـاظَمَ gururlu/ kibirli olmak; büyük/ ulu/ yüce/ muazzam/ muhteşem olmak; (*bşe*) ağırlık, kıymet veya önemce denk olmak; (...*için*) ciddi/ ağır/ tehlikeli olmak ¶ لا يَتَعَاظَمُهُ شَأْنُ العَدُوِّ düşmanın gücü [durumu] onun gözünü yıldıramaz; اِسْتَعْظَمَ gururlu/ kibirli olmak; (*bşi*) önemli/ kıymetli saymak/ addetmek,

عَظْم ç. عِظَام, أَعْظُم kemik; عَظْمُ السَّاقِ incik kemiği; مَسْحُوقُ العِظَامِ kemik tozu; لَيِّنُ العِظَامِ kemik erimesi;

عَظْمِيّ [na't] kemik...i, kemik ile ilgili; kemikli;

عُظْم, عِظَم ululuk, yücelik, azamet, kudret; önem, ehemmiyet;

عَظْمَة kemik parçası; kemik;

عَظَمَة azamet, büyüklük, ululuk; gurur, kibir, büyüklenme; ¶ صَاحِبُ العَظَمَةِ Yüce! Şevketli!; عَظَمَةُ السُّلْطَانِ Yüce Sultan!;

عَظَمُوت büyüklük, ululuk, yücelik, azamet, kudret;

عَظِيم ç. عِظَام, عَظَمَاء عَظَائِم büyük, kocaman; güçlü, kuvvetli; kudretli; önemli, mühim; muhteşem, muazzam; ulu, yüce, aziz; çok büyük, çok iri, dev gibi; zor, güç, ağır, ezici ¶ فُرْصَـة عَظِيـمَة büyük fırsat; عَظَائِمُ الأُمُور çetin/ zor işler,

عَظِيـمَة ç. عظـائم çetin, ağır, tahammülü zor şey; büyük felaket, afet;

عَظَامِيّ asil, soylu; [is.] soylu kişi; aristokrat;

اَعْظَم müe. عُظْمَى اَعَاظِمُ daha büyük; daha önemli/ mühim ¶ اَعَاظِمُ رِجَالِ مِصْرَ Kahire'nin ileri gelenleri; جَرِيمَةٌ عُظْمَى ölüm cezasını gerektiren suç; الحَـرْبُ العُظْمَى I. Dünya

Savaşı; السَّواد الأَعْظَم [insanların] çoğunluk, büyük kısım, ekseriyet; الصَّـدْر الأَعْظَم ESK. sadrazam;

تَعْظِـيم yüceltme, ululama, tazim; askeri selamlama;

مُعَظَّم ulu, yüce; muazzam, muhteşem; şaşaalı; kemikli, kemikleşmiş;

مُعْظَم çoğunluk, ekseriyet, büyük kısım, azami, maksimum, en fazla; في مُعْظَمِه büyük kısmında, çoğunlukla;

مُتَعَاظِم gururlu, kibirli, mağrur;

عِظَة bkz. وَعظ ;

عَفَّ *i* (عَـفَـاف, عِـفَّـة) (عن *bşden*) [yasak ya da örfe aykırı] sakınmak, kaçınmak, uzak durmak; namuslu/ erdemli/ iffetli/ temiz olmak

تَعَفَّفَ = ⇑; (عن ...*den*) utanmak çekinmek;

عَفّ saf, bozulmamış, iffetli, namuslu; terbiyeli, nezih; dürüst;

عِفَّة namusluluk, erdemlilik, iffet(lilik), terbiyelilik, saflık; dürüstlük;

عَفَاف ⇑;

عَفِيف ç. أَعِفَّة, أَعِفَّاء temiz; namuslu, iffetli; terbiyeli, nezih; dürüst;

أَعَفّ daha namuslu, daha dürüst; daha terbiyeli;

تَعَفُّف namusluluk, iffet, saflık; kendini tutma, kendine hakim olma;

مُتَعَفِّف namuslu, iffetli, saf; temiz, nezih; dürüst;

عَفَّرَ *i* (عَفْـر) (...*i*) [bazen بالتُّرَاب] toza/ toprağa bulamak; عَـفَّـرَ ⇑; (*bşi*) [özl. *böcek ilacını*] püskürtmek KNŞ.; (*ekini*) ilaçlamak;

عَفَر ç. أَعْفَار toz;

عُفَار toz MIS.;

عَفَّارَة ç. ـآت sprey, püskürteç;

عَـفْـرَاء müe. أَعْفَـر toz toprak olmuş, toza bulanmış;

يَعْفُور ç. يَعَافِير boz ceylan;

تَعْفِير ç ـآت toza bulama; [ilaç] püskürtme;

تَعَفْرَتَ ⇒ عفرت şeytanlaşmak;

عِفْـرِيت ç. عَفَـارِيت çok kötü, şerli, şerir; hilekar, düzenbaz; şeytan, ifrit; [is. ve. s.] yaramaz, haşarı [çocuk] MIS.;

عَفْرِيتَة kriko;

عَفْرَتَة oyun, hile, düzen dolap;

عَفَارِم aferin, bravo MIS.;

عَفَّشَ *i* (عفش) (*bşi*) toplamak, derlemek, yığmak, istif etmek;

عَـفْـش çerçöp, süprüntü, döküntü; bagaj yükü; mobilya, eşya;

عُـفَـاشَـة من النَّاسِ: عُـفَـاشَـة insanların işe yaramayanları, ayak takımı;

عَفَص mazı, yaş mazı;

عَفِص kekre, buruk; acı [salatalık vb.]

عَـفـوصَـة kekrelik, burukluk; [salatalık vb.deki] acı;

عَفِنَ *a* (عَفَن, عُـفُـونَة) çürümek, kokmak, bozulmak; küflenmek veya küflü olmak تَعَفَّنَ bkz. عَفِنَ;

عَفَن bozulma, çürüme, kokma;

عَفِن bozulmuş, çürümüş, kokmuş; küflü, küflenmiş; mikroplu, mikrop bulaşmış;

عَفَن > عُفُونَة;

⇑ تَعَفُّن;

مُعَفَّن çürük, bozulmuş, kokmuş; küflü; mikroplu, mikrop bulaşmış;

⇑ مُتَعَفِّن;

عَفَا *u* (عَفْو, عَفَاء) (عفو) silinmek, silinerek görünmez olmak veya silinmiş/ kazınmış olmak; عَفَا *u* (عَفْو) (*bşi* veya عن *bşi*) silmek kazımak, kazıyarak görünmeyecek hale getirmek; (عن *b-i*) affetmek, bağışlamak; (عن *b-i*, ل *...den*) muaf tutmak, (عن *b-den* ل *...in*) sorumluluğunu kaldırmak; (عن *...den*) vazgeçmek, çekilmek; عَفَّى (*bşi* ya da على *bşi*) silmek, kazımak, görünmeyecek, okunmayacak hale getirmek; عَافَى ve أَعْفَى (*b-i*) iyileştirmek, tedavi etmek; (*b-i*, عن veya من *...den*) korumak, himaye etmek; (*...i*, عن veya من *...den*) sorumlu tutmamak, istisna etmek, muaf tutmak; أَعْفَى (*b-i*) görevden almak, işten çıkarmak; تَعَافَى iyileşmek, hastalıktan kalkmak; اِعْتَفَى (*b-e*, *bş*) almak için uğramak; اِسْتَعْفَى (*b-den*) affını/ bağışlanmasını dilemek/ istemek; (*b-nin*, من *..den*) muaf tutulmasını talep etmek; (من *işten*) istifa etmek; (من *işten*) [kendi] istifasını talep etmek;

عَفْو silme, kazıma, görülmeyecek hale getirme; af, affetme; cezalandırmanın kaldırılması İSL.HUK.; (عن *...den*) genel af; lütuf, iyilik; fazla, artan miktar; عَفْوًا özür dilerim! kusura bakmayın!; [" شُكْرًا teşekkür ederim"in cevabı] bir şey değil!; içten gelen, kendi isteği ile; dikkat etmeden; kazara, kasıtsız olarak ¶ عَفْو عَامّ (شَامِل) genel af (من *...için*); حَقّ العَفْو عَنِ العُقُوبَة cezanın affı hakkı HUK.; عَفْو الخَاطِر hazırlıksız olarak, önceden tasarlamaksızın, gelişine;

عَفْو ç. عَفَاء sıpa;

عَفْوِي kendiliğinden olan;

عَفِيّ güçlü, sağlam, gürbüz, dinç;

عَفَاء silme, kazıma, okunmaz hale getirme; doz ¶ أَدْرَكَه العَفَاءُ kullanılamaz duruma gelmek; عَلَيْه العَفَاء onun işi bitti/ tamam;

مُعَافَاة muaf tutma;

اِعْفَاء muaf tutma; cezayı kaldırma; [işten] çıkarma, atma;

اِسْتِعْفَاء af talebi, affedilmeyi isteme; özür, mazeret, mazurat; (من *işten, görevden*) istifa;

عَافٍ silinmiş, kaybolmuş, görünmeyen;

عَافِيَة sıhhat, sağlık, afiyet; zindelik, dinçlik, canlılık;

مُعَافًى (من *...den*) muaf; sağlıklı, sıhhatli;

عَقّ *u* (عُقُوق) (*bşi*) yarmak, bölmek; عَقّ *u* (عُقُوق) [evlat, çocuk] (وَالِدَهُ ya da أَبَاهُ *babasına*) itaat etmemek, karşı çıkmak;

عَقّ itaatsiz, karşı çıkan, isyankar, söz dinlemeyen [evlat];

عَقِيق [cin.is.; tek.is. ة] ç. عَقَائِق akik taşı; (ç. أَعِقَّة) koyak; vadi;

عَقِيقِيّ akik kırmızısı;

عُقُوق itaatsizlik, karşı çıkma, söz dinlememe [evlat için];

أَعَقّ daha az itaat eden, daha saygısız/

küstah; ¶ مَا اَعَقَّكَ ne kadar da saygısızsın!;

عَاقّ itaatsiz, söz dinlemeyen, karşı çıkan, yaramaz, haşarı [çocuk];

عَقَبَ *u* (عَقْب) (*b-i, bşi*) izlemek, peşi sıra gelmek, (*b-nin bşin*) ardından gelmek; sonra gelmek; devam etmek, devamlı olmak; عَقَّبَ (*b-i, bşi*) izlemek, peşinden/ ardından gelmek; (*b-nin, bşin*) peşine düşmek, takip etmek; (*b-e* على) kusurlarını/ hatalarını göstermek; ıslah etmek, doğrultmak; (*bşi* على) eleştirmek; ¶ عَقَّبَ آثَارَه *b-nin* izinden/ peşinden gitmek; عَاقَبَ (*b-ile*) dönüşümlü/ nöbetleşe olmak/ yapmak; (*b-i*, على ya da ب *sebebiyle*) cezalandırmak; اَعْقَبَ (*b-i, bşi*) izlemek, peşinden/ ardından gitmek; sonra gelmek; geride (*oğul*) bırakmak; iyileşmek, ıslah olmak, düzelmek; başarmak, becermek; تَعَقَّبَ (*b-i, bşi*) izlemek, peşine düşmek; تَعَاقَبَ birbirinin peşi sıra gelmek, ardarda olmak; (على ...*e*) başarılı saldırılarda/ atak-larda bulunmak; (في ...*i*) nöbetleşe/ sıra ile yapmak «تَعَاقَبَ الجُنُودُ في الحَرَاسَةِ اللَّيْلِيَّة gece nöbetini askerler sıra ile yaptılar»;

عَقِب ç. اَعْقَاب topuk; son, son kısım; [mud. kul.] peşinden/ ardından gelen; [erkek] torun; nesil, soy; ... عَقِبَ [meb. mud. kul.] ...in akabinde, hemen ardından, peşi sıra; ¶ جَاء عَقِبَه veya جَاء بِعَقِبِه veya جَاء في عَقِبِه akabinde, peşi sıra geldi; ... على عَقِبِ aka-binde, peşi sıra; رَجَعُوا (عَادُوا) على اَعْقَابِهِم ya da رَجَعَ (عَادَ) على عَقِبِه gerisin geri dön-mek; رَدَّهُم على اَعْقَابِهِم ya da رَدَّهُ على عَقِبِهِ *b-i* geldiği yere göndermek, gerisin geri çevirmek; اِرْتَدَّ على عَقِبَيْه ç. اِرْتَدُّوا على geri çekilmek; رَأْسًا على عَقِبٍ altını üstüne; kökünden, temelinden; عَقِب على ayın sonunda; في اَعْقَابِ الشَّهْرِ ⇑ ظهر; اَعْقَاب الصَّلَوَات nafile namazlar; عَقِب اللَّفَافَة izmarit; في اَعْقَابِ اللَّيْلِ tan vakti;

عُقْب ç. اَعْقَاب son; sonuç, netice, çıkarım; kalan, kalıntı; her şeyin kalan kısmı: [sigara] izmarit, [mum, kalem] artık, [çek vb.] koçan;

عَقَبَة ç. عِقَاب dağ yolu,keçi yolu, patika; قَلْعَةَ العَقَبَة ve العَقَبَة Akabe [Ürdün]; (ç. عِقَاب) engel, mani; zorluk, güçlük; ¶ وَقَفَ عَقَبَةً دُونَ ...in önünde durmak; ...i engellemek;

عَقِيب *bşin* peşinden/ ardından gelen; izle-yen ¶ عَقِيبَ ذَلِكَ daha sonra, bunun akabinde;

عُقَاب [gen. müe.] ç. عِقْبَان, اَعْقُب kartal; العُقَاب Kartal takım yıldızı ASTR..;

عُقَابِي kartal ile ilgili [nat];

عُقَيِّب küçük kartal;

عُقُوبَة ç. آت- cezalandırma, ceza; [çoğ.] عُقُوبَات اقْتِصَادِيَّة müeyyideler, yaptırımlar; قَانُون العُقُوبَات ekonomik yaptırımlar, müeyyideler; ceza kanunu;

عُقُوبِي cezai, ceza niteliğinde;

عُقْبَى son; netice, sonuç, çıkarım;

يَعْقُوب Yakup peygamber (as.); ¶ لِحَاجَةٍ في نَفْسِ يَعْقُوبَ bilinmeyen nedenlerden dola-yı, gizli bir şeyler sebebiyle;

يَعَاقِبَة ç. يَعْقُوبِي Yakubî HRİ.;

عَلَى... her şeyden üs-tün tutmak/ görmek; عَقَدَ evlenmek, nikahlanmak, عَقَدَ زَوَاجًا ...yapmaya azmetmek, ...yapmayı kafasına koymak; عَقَدَ العَزْمَ (العَزِيمَةَ) على... عَقَدَ *b-i* susturmak; عَقَدَ لِسَانَه *bşe* başlamak, *bşi* ilk kez yapmak, *bşi* başlatmak; عَقَدَ نَاصِيَتَهُ حَوْلَهُ) عَقَدَ نِطَاقًا kaşlarını çatmak; ...*i*) sarmak, çevrelemek, kuşatmak, عَقَدَ النِّيَّةَ على... ...kararına varmak, ...e niyetlenmek, niyetinde olmak; عُقِدَ له لِوَاءُ الْمَجْدِ (النَّصْرُ) ≈ ona şan şöhret (zafer) takdir edildi; عَقَدَ على الْمَرْأَةَ bir kadın ile nikahlanmak; عَقَّدَ (*bşi*) düğümlemek, bağlamak; [akıntı, rüzgar] (*bşleri*, *bulutları*) bir araya getirmek/ toplamak; (*bşi*) kompleks/ karmaşık/ zor/ içinden çıkılmaz yapmak; عَقَّدَ ve اَعْقَدَ (*bşi*, *sıvıyı*) [özl. kaynatarak] pelteleştirmek, [süt için] kesilmesine sebep olmak, katılaştırmak; تَعَقَّدَ düğümlenmek, düğüm ile bağlanmak; karmaşık/ kompleks/ içinden çıkılmaz olmak; pelteleşmek, katılaşmak, kesilmek; [bulutlar vb.] toplanmak, bir araya gelmek; تَعَقَّدَ لِسَانُه kendini ifade etmekte zorluk çekmek; konuşamamak, dili tutulmak; تعاقد bbe bağlanmak, düğüm düğüm bağlı olmak; anlaşma yapmak; (على ...*de*) anlaşmaya varmak; اِنْعَقَدَ düğümlenmek; [kaşlar vb.] toplanmak, buruşmak, büzülmek; [dil] tutulmak; pelteleşmek, katılaşmak; [satış işlemi, anlaşma, nikah] tamamlanmak, gerçekleştirilmek, sonuçlanmak; [komite, kongre, konsey,

تَعْقِيبç. آت- takip, peşine düşme; teftiş etme; eleştirel yorum; temyiz HUK. ¶ دَائِرَةُ التَّعْقِيبِ temyiz mahkemesi;

مُعَاقَبَةcezalandırma, ceza; مُعَاقَبَات [çoğ.] müeyyideler, yaptırımlar SİY.;

عِقَابcezalandırma, ceza;

عِقَابِيcezai, ceza ile ilgili;

تَعَقُّبç. آت- tahkikat, peşine düşme; teftiş;

تَعَاقُبpeşi sıra gelme, ardarda/ peş peşe olma; ¶ تَعَاقُبُ العُصُورِ على asırlardır;

عَاقِب: عَلَى العَاقِبِ ardarda, peşpeşe [zarf];

عَاقِبَةç. عَوَاقِب son, akibet; netice, sonuç; ¶ سَلِيمُ العَاقِبَةِ iyicil, selim;

مُعَاقِبcezalandıran; peşi sıra gelen;

مُتَعَاقِبpeşpeşe, ardı ardına, sürekli, kesintisiz;

عَقْدi (عَقْد) (*bşi*) bağlamak, düğümlemek; (*ellerini* vb.i) bbe geçirmek, kenetlemek; (*kaşlarını* vb.i) çatmak, buruşturmak; (*gözlerini*, ب...*e*) dikmek; (*yapıya*) kemer yapmak, [üstüne] kemer çevirmek; (*toplantı, kongre, oturum*) yapmak « سَيَعْقِدُ الْمُعْتَمَرُ العَامُّ فِي الشَّهْرِ القَادِمِ genel kongre gelecek ay yapılacak, toplanacak, icra edilecek»; (*anlaşmayı, satış işlemini, nikah işlemini*) sonuçlandırmak, icra edilmek; ¶ عَقَدَ آمَالاً على... ...e ümit bağlamak; عَقَدَ جَبْهَتَه kaşlarını çatmak; عَقَدَ مُحَادَثَةً konuşmaya dalmak; عُقِدَتْ خِطْبَتُهَا على... [kadın] ile nişanlanmak, sözlenmek; عَقَدَ الخِنْصِرَ (الخَنَاصِرَ)

toplantı] icra edilmek, toplanmak, icra edilmek; لم يَنْعَقِدْ له زَهْرٌ وَ لاَ ثَمَر hiç bir fayda/ sonuç getirmedi; اِعْتَقَدَ (ب *bşe*) inanmak, (ب ...*e*) inancı/ imanı olmak, itikat sahibi olmak;

عَقْد düğümleme; bbe bağlama; [toplantı vb. için] toplanma, icra edilme; [anlaşma, satış işlemi vb.] tamamlanma, [müsbet olarak] sonuçlanma; (ç. عُقُـود) akit, anlaşma, kontrat; resmi sözleşme; vesika, belgit; kemer [binada]; onlu grup, onluk; on yıl; عَقْـد الْفِي birinci yıldönümü; عَقْـد الزَّوَاج evlilik bağı; nikah belgesi, evlilik cüzdanı; عَـقْـد القرَان evlilik bağı; عَقْـد الْمِلْكِيَّة tapu senedi; اِنْفَرَدَ عَقْدُهُم yolları ayrıldı, ayrıldılar;

عِقْد ç. عُقُود gerdanlık, kolye, [boyna geçirilen] çelenk; ¶ وَاسِطَة العِقْد merkez, odak;

عُقْدَة ç. عُقَد düğüm; deniz mili; inç; eklem ANAT.; eklem yeri; yumru; budak; düğüm, ned; [olumlu] sonuçlandırma, neticelendirme; problem, müşkül, sorun; bilmece; kompleks, karmaşa PSKO.;

عَقَّاد bağ, bağcık, bant, kurdele vb. yapan, satan; ç ـون- çok "عَقْد" yapan ⇑⇑;

عِقَادَة bağ, bant, kurdele vb. üretimi;

عَقِـيد ç. عُقَـدَاء [anlaşmada, sözleşmede] taraf; yarbay IR.; albay B.A.E.;

عَقِيدَة ç. عَقَائِد akide, inanç; doğma; doktrin; kanaat, kanı; ideoloji; عَقِيدَة خُرَافِيَّة batıl inanış, hurafe; فِي عَقِيدَتِي bence, bana göre, benim kanaatime göre;

عَقَائِدِي ideolojik; akide, inanç ile ilgili;

أَعْـقَـد fazla düğümlü; daha karmaşık, kompleks;

أَعْقَد müe. عَقْدَاء düğümlü;

مِعْقَد ç. مَعَاقِد düğüm yeri; eklem, ek yeri ¶ مِعْقَد آمَالِه *b-nin* umutlarının odak noktası; لاَ يَأْخُذُ الكَرَى بِمِعْقَدِ جَفْنِه hiç uyumamak;

تَعْقِيد karıştırma, kompleks, karmaşık hale getirme; kararsızlık; تَعْقِيدَات [çoğ.] içinden çıkılmaz karmaşık sorunlar;

تَعَقُّد karmaşıklık, komplekslik, içinden çıkılmazlık;

اِنْعِقَاد [konsey, kongre vb. için] toplanma ¶ دُور الاِنْعِقَاد celse, oturum [parlamentoda];

اِعْتِقَاد kesin inanç, itikat; (ç. -آت) itikat; itikat edilen/ inanılan şey; prensip, öğreti, doktrin; doğma;

اِعْتِقَادِي itikadi, inanç ile ilgili; (ç. ـون) kesin inançlı kişi; الْمَذْهَب الاِعْتِقَادِي dogmatizm, inancılık;

عَاقِد [anlaşma vb.de] taraf;

مَعْقُود düğümlü; kesilmiş [süt]; ¶ مَعْقُـود كَانَ الأَمَلُ مَعْقُودًا أَنَّ ... dili tutulmuş; ...olması bekleniyordu/ umuluyordu;

مُـعَـقَّـد düğümlü; karmaşık, kompleks, içinden çıkılmaz, çetrefilli;

مُعَاقِد [anlaşma, sözleşme vb.de] taraf;

الْمُتَعَاقِدَان : مُتَعَاقِد her iki taraf [anlaşma vb.de] taraflar;

مُعْتَقَد inanılan; iman edilen; الْمُعْتَقَـد

عَقَائِرِيç عَقِيرَة ses;

عَاقِر müe. kısır [kadın];

عَقْرَب ç. عَقَارِب akrep, [saat] akrep; [hayvan] iğne; saç lülesi; اَلعَقْرَب Akrep takımyıldızı ASTR.;

مُعَقْرَب kıvrık, helezon şeklinde;

عقص i (عقص) (*saçını*) örüp topuz yapmak;

عَقِيصَة ç. عَقَاص, عَقَائص [saç] topuz;

عَقْعَق ç. عَقَائِق saksağan ZOO;

عَقَف i (عَـقْف) (*bşi*) bükmek, eğriltmek, kıvırmak; عَقَّف ⇑;

عُقْفَة ç. آت- [düğme, bağ vb.nin geçtiği] çengel, halka, ilmek;

اَعْقَف müe. عَقْفَاء eğri, kıvrık, bükülmüş;

مِعْقَف köşeli parantez;

مَعْقُوف eğri, kıvrık, bükülmüş; pala bıyık; مَعْقُوفَان köşeli parantez; ¶ اَلصَّلِيب اَلْمَعْقُوف gamalı haç;

مُنْعَقَف köşeli parantez; ¶ بَيْن مُنْعَقَفَيْن köşeli parantez[ler] arasına;

عَقَل i (عَقْل) (اَلبَعِير *deveyi*) [çökmüş halde kalsın diye ayağından] bağlamak; (*b-i*) hapsetmek, gözaltına almak, tutuklamak; (*rakibini*) [çelme ile] düşürmek; (اَلقَتِيل *öldürülen kişinin*) diyetini ödemek; akıl baliğ olmak, aklı ermek, doğruyu yanlışı ayırdedecek yaşa gelmek; kendinde olmak, şuurlu olmak; (*bşin*) hakikatini anlamak, (*bşi*) kavramak, idrak etmek; ¶ عَقَلَ لِسَانَه konuşamaz hale düşürmek; عَـقَّل (*b-nin*) anlamasını sağlamak; تَعَقَّل akıllı/ zeki/ makul olmak, akıllanmak;

...اَنَّ ...dığına inanılmaktadır; (ç. آت) inanılan/ iman edilen şeyler, prensipler; doktrin; doğma, inanç; itikat; görüş, düşünce, kanaat; اَلإِجْمَاع اَلْمُنْعَقِد على ... : مُنْعَقِد ...olduğuna dair genel bir kanaat var, ...dığı düşüncesi yaygın, hakim;

عقر *i* (عقـر) (*b-i, bşi*) yaralamak; (*...i*) ısırmak, (*hayvanı*) boğazlamak, (*deveyi*) [ayaklarından birini keserek yere düşürüp] boğazlamak; [köpek] (*b-i*) ısırmak; عَقُر *u* ve عَقِر *i* (عُقْر, عَـقْر, عَقَارَة) kısır olmak; çocuğu olmamak; عَاقِر (*içki vb.nin*) müptelası/ tiryakisi/ bağımlısı olmak; اَعْقَر (*b-i*) sersemletmek, şaşırtmak;

عُـقْر kısırlık; orta, merkez, göbek; ¶ فِي عُـقْرِ دَارِه evin, içinde; فِي عُـقْرِ دَارِه kendi evinde; فِي عُـقْـرِ دِيَارِهِم kendi ülkelerinde, yurtlarında;

عُقْر cariyeyle gayrı meşru ilişkiye girme tazminatı ISL.HUK.; kısır adam;

عَقَار ç. آت- gayrı menkul mal, akar;

عُقَار artık, fazla;

عَـقَـارِي gayrı menkul, akar niteliğinde; gayrı menkul mallardan oluşan; بَنْك عـقَارِي emlak komisyonu ile ilgilenen banka, emlak bankası; رَهْن عَقَارِي ipotek; اَلقِسْم العَقَارِي emlak dairesi, müdürlüğü TUN.; مُلْك عَـقَارِي gayrı menkul;

عَقُور yırtıcı, azgın [hayvan];

عَقَّار ç. عَقَاقِير ilaç;

عَقَّارَة kısırlık;

(*bşi*) idrak etmek, kavramak; اِعْتَقَلَ (*b-i*) tutuklamak, gözaltına almak; (*bşi*) tutmak, bırakmamak;

عَقْل diyet; (ç. عُقُول) akıl, zeka, kavrayış, idrak ¶ مُخْتَلّ العَقْلِ akıl hastası, deli; سَلِيم العَقْل البَاطِن] aklı başında; [صَحِيح) العَقْلِ (اللاشعورِي) ya da العقل غير الواعِي bilinçaltı الْعَقْل الشُّعُورِي (الوَاعِي، الْظَاهِر) ¶ şuur, bilinç; العَقْل الْمُمَيِّز şuur, bilinç;

عَقْلِي akıl ile ilgili; makul; akli; muhakemeye dayanan; zihni, zihinsel; entellektüel; (ç. —ون) rasyonalist; entellektüel [is.]; لْمَذْهَب العَقْلِي rasyonalizm; الأمْرَاض العَقْلِيَّة akıl hastalıkları;

عَقْلِيَّة zihniyet, düşünüş;

عُقْلَة ç. عُقَل düğüm, boğum; [kamışta, dalda vb.]; eklem yeri; [parmakta] boğum yeri; tabaka, katman, bahçecilik; trapez;

عِقَال ç. عُقُول devenin ayağını bağlamakta kullanılan ip; "كُوفِيَّة" nin yerinde durmasını sağlayan, deve tüyünden bağ ¶ اَطْلَقَ حَرْبًا من عِقَالِهَا savaş açmak, harp başlatmak;

عَقُول akıl sahibi, akıllı; kabız/ peklik ilacı; [ve عاقول] yandık BOT. Alhagi maurorum;

عَقِيلَة ç. عَقَائِل en iyi, en güzel; hanım, eş [özl. resmi ifadelerde] ¶ السَّيِّدَة عَقِيلَتُه hanımı...; عَقَائِل الصِّفَات çok üstün nitelikler;

اَعْقَل daha zeki/ akıllı;

مَعْقِل ç. مَعَاقِل sığınak, melce; kale, müstahkem yer; barınak, yeraltı sığınağı ASK.; sağlam, güçlü konum, pozisyon;

مَعْقِلَة ç. مَعَاقِل diyet;

تَعَقُّل anlayış, kavrama, idrak; بِتَعَقُّلٍ makul bir şekilde;

اعْتِقَال tutuklanma; gözaltı; kramp; مُعَسْكَر الإعْتِقَال toplama kampı;

عَاقِل ç. ـون ,عُقَّال,عُقَلاَء akıl sahibi, anlayabilen, idrak sahibi, akıllı, basiret sahibi, makul; aklı başında;

عَاقِلَة maktulün diyetini ödemekle sorumlu katilin akrabaları;

مَعْقُول akla uygun, makul, anlaşılabilir, mantıklı; gerçek, realiteye uygun; idrak etme, anlama kavrama, muhakeme gücü; sağduyu; غَيْر مَعْقُول makul olmayan, akla uymayan, saçma;

مَعْقُولِيَّة akıl sahibi olma, muhakeme kabiliyeti, idrak; makulluk, mantıklılık,

مُعْتَقَل ç. ـآت toplama kampı; tevkifhane, nezaret;

عَقَم *u* , عُقْم *u* (عُقْم, عَقَم) [kadın, rahim] kısır olmak, doğurgan olmamak; عَقَّم *i* (عَقْم) (*rahmi*) kısırlaştırmak; عَقَّم (…*i*) kısırlaştırmak; (*bşi*) pastörize etmek; تَعَقَّم kısırlaştırılmak;

عَقْم, عُقْم kısırlık;

عُقَامَة ⇑;

عَقِيم ç. عُقُم, عِقَام kısır; semeresiz, sonuç/ netice/ fayda getirmeyen [çaba, gayret, iş];

تَعْقِيم kısırlaştırma; pastörize etme; dezenfekte etme;

مِعْقَم dezenfekte işinde kullanılan alet;

zıt; ¶ على عَكْسِ ذلِكَ ve عَكْسَ ذلِك bunun aksine; كَانَ على العَكْسِ من... ...ile ters/ zıt/ aksi konumda olmak; بالعَكْسِ aksine, tersine; وَ الْعَكْسِ بالعَكْسِ karşılıklı olarak; طَرْدًا وَ عَكْسًا iyice, eni konu;

عَكْسِيzıt, ters, karşıt, tezat;

عَكِيسfiliz sürgün;

مُعَاكَسَةçآت- düzensizlik, rahatsızlık; sinirlendirme, kızdırma; dövüş; مُعَاكَسَةَ الجَوِّيَّة hava muhalefeti;

اِنْعِكَاسyansıma; aksetme; (ç. -آت) akis, yansı; refleks;

اِنْعِكَاسِي[na't] yansıma ile ilgili, yansıma..; حَرَكَةَ اِنْعِكَاسِيَّة refleks, yansı, tepke FİZ.

عَاكِسekran, perde; yansıtıcı, reflektör, ayna;

عَاكِسَةreflektör, yansıtıcı, ayna; abajur;

مُعَاكِسkarşı, karşıt ¶ هَجْمَةَ مُعَاكِس karşı saldırı;

مُتَعَاكِسzıt, tezat, karşıt;

مُنْعَكِسyansıyan, akseden; صُورَةَ مُنْعَكِسَة yansı, akis, yansıyan görüntü; اَفْعَال مُنْعَكِسَة refleks davranışlar, reflektörler;

عَكَاشَةbeceriksizlik, eli işe yakışmama;

عُكَّاشَة, عُكَاشَة örümcek, örümcekağı;

عَكَفu, i (عُكُوف) (على ...*e*) yapışmak, tutunmak, (على ...*den*) ayrılmamak; kendini (على *bşe*) vermek, hasretmek, vakfetmek; (على ...*ile*) meşgul olmak, vaktini (على ...*ile*) doldurmak; (في ...*de*) sürekli kalmak; (في ...*de*) inzivaya çekilmek; عَكَفu, i (عَكْف) (*b-i*,

مُعَقَّمkısırlaştırılmış, pastörize; dezenfekte edilmiş;

عَكَّi (عَكّ) [hava] boğucu/ bunaltıcı olmak;

عَكِيك عَكّ boğucu, bunaltıcı, sıkıntılı;

عَكَّرa (عَكَر) bulanık/ çamurlu olmak; عَكَّرi (*bşi* veya على *bşi*) bulandırmak; (*bşi* veya على *bşi*) rahatsız etmek (...*de*) düzensizlik yaratmak ¶ عَكَّرَ الصَّفْوَ düzeni bozmak, ortalığı bulandırmak; عَكَّرَ عَلَيه الصَّفْوَ ve عَكَّرَ صَفْوَهُ *b-nin* iyi huylarını yok etmek, birinin kişiliğini [olumsuz] değişikliklere uğratmak; تَعَكَّرçamurlaşmak; [durum] kötüleşmek, daha berbat , daha kötü olmak;

عَكَرbulanıklık, çamurluluk; çökel, tortu;

عَكِرçamurlu, bulanık; rahatsız;

عَكَارَةçöküntü, çökel, tortu MİS.;

تَعْكِيرbulandırma; düzensizlik yaratma;

مُعَكَّربulanık, çamurlu; düzensiz, karışık;

تَعَكَّزi (على *bastona, asaya*) dayanmak; ⇒ عكز

عُكَّازç. عَكَاكِيز, عُكَّازَة asa, sopa, değnek; koltuk değneği;

عَكَسi (عَكْس) (*bşi*) ters çevirmek; (*bşi*) yansıtmak, aksettirmek عَاكَسَ(*b-e, bşe*) karşı koymak, aksine davranmak, tezat teşkil etmek; (*b-i, bşi*) rahatsız etmek, sıkıntı vermek; (*b-i*) kızdırmak, sinirlendirmek, (*b-nin*) canını sıkmak; تَعَاكَسَters dönmek, çevrilmek; yansımak, aksetmek; اِنْعَكَسَters dönmek, çevrilmek; (على ...*e*) sırtını/ ardını dönmek; (على ya da عن ...*den*) yansımak, aksetmek;

عَكْسters dönme, tersine çevrilme; ters,

عن ...*den*) alıkoymak, (*b-i*, عن ...*e*) bırakmamak; عكَّفَ (*b-i*, عن ...*den*) ⇑; تَعَكَّفَ (*bir yerde*) sürekli kalmak, (*bir yerden*) ayrılmamak; (في ...*de*) inzivaya çekilmek, (في ...*de*, عن ...*den*) kendini soyutlamak/ uzak tutmak; (عن ...*den*) ayrı/ uzakta yaşamak, münzevi hayatı yaşamak; اعْتَكَفَ = تَعَكَّفَ; kendini (الى *bşe*) vermek, hasretmek, tüm vakitlerini (الى ...*ile*) doldurmak;

عَاكِف ç. -ون, عُكَّف, عُكُوف (على ...*e*) tutkun, tiryaki, düşkün; (على ...*ile*) meşgul, kendini (على ...*e*) adamış;

عَكَمَ *i* (عَكْم) (*bşi*) [kumaş, bez vb. ile] sarmak, paketlemek;

عَلَا bkz. علو

عَلَّ² لَعَلَّ, belki, umulur ki; ¶ ... مَنْ يَدْرِي لَعَلَّ kim bilir belki de ...;

عَلَّ *i* ve عُلَّ [edil.] hastalanmak, hasta olmak;

عَلَّلَ (*b-i*, ب ...*ile*) meşgul etmek, oyalamak; (*bşi*, ب ...*ile*) açıklamak, haklı çıkarmak, ispat etmek, nedenini ortaya koymak ¶ عَلَّلَ نَفْسَه (النَّفْس) ب... umuduna bağlanmak, ...den umudu olmak; عَلَّلَ نَفْسَهُ بِآمالٍ boş ümitler beslemek, boş ümitleri olmak; عَلَّلَ الآمَالَ ب... ...için/ hakkında ümitlerini kaybetmemek; عَلَّلَه بالوُعُود *b-i* vaatlerle oyalamak; تَعَلَّلَ (*bş ile*) oyalanmak, vakit geçirmek; özür/ mazeret beyan etmek/ göstermek; (ب ...*i*) mazeret göstermek; (ب ...*i*) yol/ çare olarak göstermek ¶ تَعَلَّلَ بِعِلَّة özür/ mazeret göstermek; اعْتَلَّ hastalanmak; kusurlu olmak; özür/ mazaret göstermek/ beyan etmek; (على ...*için*, ب *bşi*) sebep veya mazeret göstermek; (ب *bşi*) bahane olarak ileri sürmek;

عِلَّة ç. عِلَل hastalık, illet, dert; noksanlık, kusur, zayıflık; [kelime] 'illetli' olma; ا, و, ى harflerinden brini yapısında bulundurma; kural dışılı, [şiir]; (ç. عِلَل) sebep, neden; özür, mazeret; ¶ حُرُوف العِلَّة 'illet harfleri; ا, و, ى DİLB.; عَلَى عِلَّاتِه onu olduğu gibi, her şeyiyle نَقْبَلُه عَلَى عِلَّاتِه«: onu her şeyiyle kabul ediyoruz; العِلَّة وَ المَعْلُول sebep sonuç; العِلَلِ فِي... ...in asıl nedeni, sebebi;

عَلَّة ç. -آت erkeğin eşlerinden biri; بَنُو العَلَّات farklı annelerden olan erkek çocuklar [bkz. بَنُو الأَخْيَاف];

عَلِيل ç. أَعِلَّاء hasta, rahatsız; [is.] hasta kişi; nazik, yumuşak huylu, kibar;

عِلِّيَّة nedensellik;

عِلِّيُّونَ ve عُلِّيَّة, عَلِيَّة bkz. علو;

عُلَالَة teselli; kalan, artık;

تَعْلِيل ç. -آت oyalanma, avunma; sebebe bağlama, sebep gösterme ve bu şekilde açıklama;

تَعِلَّة ç. -آت özür, mazeret; bedel;

اعْتِلَال hastalanma, hastalık; illetlilik DİLB.;

مُعَلَّل hasta, rahatsız; neden, sebep; العِلَّة وَ المُعَلَّل sebep sonuç; اتَّخَذَ المُعَلَّلَ عِلَّةً sebep sonucu birbirine karıştırmak;

مُعَلَّل hasta, rahatsız;

مُعْتَلّ ⇑; illet [harfi], illetli kelime DİLB.;

tutunmak; (ب ya da في ...*den*) kurtulamamak, (ب ya da في ...*e*) yakalanmak; (ب ...*e*) eklenmek, ilave olmak; _(عَلاَقَة, عُلُوق) (*b-i*) sevmek, (*b-den*) hoşlanmak; [muz. fiilden önce] ...e, ...yapmaya başlamak; [kadın] hamile olmak/ kalmak; عَلَّقَ (*bşi*, ب ya da على ...*e*, ...*in üstüne*) asmak, geçirmek; (*bşi*) muallakta/ askıda/ sallantıda bırakmak; (*bşi*, ب ya da على ...*e*) bağımlı kılmak ya da şart koşmak; (على *bşe*) not düşmek, (على ...*için*) yorum yapmak, yorumda bulunmak; (*bşi*) not almak, not olarak kaydetmek; عَلَّقَ الآمَـالَ عَـلَى... umutlarını ...e bağlamak; عَلَّقَ أَهَمِّيَّةً (خُطُورَةً) على... *bşe* önem/ ehemmiyet vermek, önem atfetmek; أَعْلَقَ (*bşi*, ب ...*e*) asmak, geçirmek, takmak; sülük kullanmak; تَعَلَّقَ (ب ...*e*) asılmak, asılı olmak; (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak; (ب ...*e*) tutulmak, (ب ...*den*) hoşlanmak, (ب ...*i*) sevmek; (ب veya على ...*e*) bağlı olmak; (ب ...*e*) ait olmak, (ب ...*ile*) ilgili/ ilintili olmak ¶ تَعَلَّقَ فِيمَا يَتَعَلَّقُ ب... بِحُبِّهَا *b-i* sevmek, tutulmak; ...ile ilgili olarak;

عَلْق ç. أَعْلاَق kıymetli/ değerli şey;

عَلَق [cin.is.; tek.is. ة] ç. آت- sülük; [pıhtılaşmış] kan;

عَلْقَة vuruş, darbe; dayak, falaka; dövme, vurma; MIS.;

عَلِيق ç. عَلاَئِق hayvan yemi;

عُلَّيْق sarmaşıkgillerden ya da saran/ dolanan bitkiler; boru/ kahkaha/ çadır çiçeği, gün-

عَلَّبَ ⇒ علب (*bşi*) kutulamak, kutulara koymak; (*bşi*) konserve yapmak;

عُلْبَة ç. عُلَب kutu; teneke kutu;

عَالَجَ ⇒ علج (*b-i*) muayene etmek; (...*i*) tedavi etmek; (*hastalığı, bir konuyu*) gözden geçirmek; (...*ile*) ilgilenmek; (*bşe*) başlamak, girişmek; (*bşin*) sorumluluğunu almak; (*bş ile* , örn. *bir yazın türü ile*) ilgilenmek; (*bşi*) işletmek; (أَنْ ...*yapmak için*) çaba/ gayret sarfetmek; (*b-i*) etkilemek [tartışarak veya ikna ederek] ¶ عَالَجَ الرَّمَقَ الأَخِـيـر son nefesinde/ ölüm döşeğinde/ ölmek üzere olmak;

تَعَالَجَ tedavi olmak; اِعْتَلَجَ dövüşmek, kavga etmek; çarpmak, küt küt vurmak, «اِعْـتَـلَجَ الهَمُّ فِي صَدْرِه »;

عِلْج ç. عُلُوج dinsiz, münkir; kaba adam; yabani eşek;

مُـعَـالَجَـة tedavi, bakım [hasta]; ilgilenme[sanat ile]; [malzemeyi] işleme;

عِلاَج tedavi; ilaç;

عِلاَجِي tedavi ile ilgili, tedavi amaçlı;

تَعَالُج tedavi;

عَلَفَ *i* (عَلْف) (*hayvana*) yem vermek;

عَلَف ç. عُلُوفَة , عِلاَف , أَعْلاَف yem, [daha çok saman];

عَلاَّف ç. ة- hayvan yemi satıcısı;

عَـلُـوفَـة ç. عَـلاَئِف ahırda büyütülmüş hayvan; (ç. عُلُف) hayvan yemi;

مِعْلَف ç. مَعَالِف [ahırda] yemlik;

مَعْلُوف [ahırda] semizleşmiş hayvan;

عَلِقَ *a* (عَلَق) asılı olmak; (ب ...*e*) yapışmak,

düz sefası BOT. Convlvulus arvensis; böğürtlen çalısı, kaba diken BOT. Rubus fruticosus; ağaççileği, ahududu BOT. Rubus idaeus;

عَلاَّق elbise askısı;

عَلاَقَة tutulma, sevme, bağlanma; (ç. -آت, عَلاَئق) (ب ...*ile*) ilgi, alaka, bağlantı, ilişki; ذُو عَلاَقَة العَلاَقَات العَامَّة ¶ genel ilişkiler; السُّلْطَة ب ... ile ilgili/ bağlantılı/ alakalı; قَطَعَ العَلاَقَات ذَات العَلاَقَة yetkili makamlar; تَوَتُّر العَلاَقَات (العَلاَئق) ilişkileri kesmek/ koparmak; العَلاَقَات (العَلاَئق) ilişkilerdeki gerginlik;

عَلاَقَة ç. عَلاَئق askı;

عَلاَّقَة elbise askısı;

اَعْلَق : اَعْلَق بالذِّهْنِ akla daha yatkın;

مَعَالِيق ç. مِعْلاَق sakatat;

تَعْلِيق asma, asılı hale getirme; askıya alma, muallakta bırakma; hat sanatında bir usül; (ç. -آت, تَعَالِيق) yorum, açıklayıcı not, şerh; vize; تَعْلِيق الطَّلاَق ¶ şartlı boşama lafzı, İSL.HUK.; تَعْلِيق عَلَى الأَنْبَاء haberlerin yorumu; [radyo, tv]; مِصْبَاح التَّعْلِيق avize;

تَعْلِيقَة ç. -آت, تَعَالِيق not; dipnot, haşiye;

تَعَلُّق (ب ...*e*) sevme, tutulma; (ب ...*ile*) bağ, ilinti, ilişki, alaka;

مُعَلِّق yorumcu [radyo, basın tv.];

مُعَلَّق asılı, askıda; muallakta, askıda, sallantıda, akibeti meçhul; (ب *e*) asılı; (ب veya على ...*e*) bağımlı, bağlı; جِسْر مُعَلَّق asma köprü; حِسَاب مُعَلَّق geçici/ muvakkat hesap; مَسَائِل مُعَلَّقَة ilgili/ bağlantılı konular/ meseleler; رَغْبَتُهُ مُعَلَّقَة ب ... onun isteği/ dileği ...ile ilgilidir; ...hakkındadır

مُعَلَّقَة ç. -آت yafta, afiş, ilan levhası, askı, poster; المُعَلَّقَات Muallakât, kadim Arap kasidelerinin en eski derlemesi;

مُتَعَلِّق (ب ...*e*) tutulmuş, (ب ...*i*) seven; (ب ...*ile*) ilgili, alakalı, ilişkili, ilintili, (ب ...*e*) ait ¶ مُتَعَلِّق بحُبِّه sevgisi ile yanıp tutuşan; مُتَعَلِّقَاته من (*b-e*, *bşe*) bağımlı, bağlı;

عَلْقَم ç. عَلاَقِم acıelma, acıhıyar, ebucehil karpuzu BOT. Citrullus colocynthis ¶ ذَات العَلْقَم من) ...*den*) acı çekmek, (من ...den dolayı) canı sıkılmak;

عَلَك[1] *u*, *i* (عَلْك) (*bşi*, özl. [at] *gemi*) gevelemek, ağzında çiğnemek;

عَلَك[2] *u*, *i* (عَلْك) gevezelik etmek, çok konuşmak; geveze olmak KNŞ.;

عَلِم *a* (عِلْم) (*b-i*, *bşi* ya da ب *b-i*, *bşi*) bilmek, tanımak (...*hakkında*) bilgisi bulunmak; (*bşi* ya da ب *bşi* من ...*den*) öğrenmek, anlamak; (*bşi*, من ...*den*) ayırdetmek; عَلَّم (*b-e*, *bşi* ya da ب *bşi*) öğretmek, bildirmek; (*b-i*) eğitmek; (على *bşe*) işaret/ alamet/ nişan koymak; اَعْلَم (*b-e*, *bşi* ya da ب *bşi*) bildirmek, duyurmak, haber vermek; öğütlemek; تَعَلَّم (*bşi*) öğrenmek, tahsil etmek; (*bşi*) bilmek; اِسْتَعْلَم (من ...*hakkında*) sorular sormak, bilgi toplamak, (*b-i*) soruşturmak;

عِلْم bilgi; öğrenme; bilgilenme; anlayış, idrak; (ç. عُلُوم) ilim; bilim; العُلُوم Fen Bilimleri ¶ عِلْمًا وَ عَمَلاً teori ve pratik olarak/ nazari ve tatbiki, teori ve uygulama olarak;

yonal; dünyaca meşhur, bilinen; evrensel;

عَالَمِيَّة evrensellik;

عَالَمَانِي , عَلْمَانِي [عِلْمَانِي daha yaygın] laik, seküler; (ç. ـون) laik, sekülerist [is.];

عَلِيم ç. عُلَمَاء bilen; bilgili; öğrenim görmüş, tahsilli; العَلِيم (her şeyi) Bilen, Alîm [Allah];

عَـلاَّم [mud. kul.] ...i çok iyi bilen, ...hakkında kapsamlı bilgisi olan;

عَلاَم bkz. علو ve.على [harfi cer].;

عَلاَّمَة çok bilgili, alim, allame;

عَلاَمَة ç. ـآت -, عَلاَئِم işaret, alamet, iz, nişan; amblem; marka; ayırdedici özellik, alamet [-i farika]; emare, belirti; ¶ عَـلاَمَـةَ هَذَا bunun alameti olarak; عَـلاَمَـة تِجَارِيَّة ticari marka, alameti farika; عَـلاَمَـة الرُّتْبَـة rütbe [işareti]; عَلاَمَة التَّعَجُّب ya da عَلاَمَة التَّأَثُّر ünlem işareti; عَلاَمَة الإِسْتِفْهَام soru işareti; عَلاَمَات التَّرْقِيم tırnak işareti; عَلاَمَة التَّنْصِيص و النُّقَط noktalama işaretleri;

عَـيِّـلَم nazik, yumuşak huylu; (ç. عَـيَـالِم) deniz; suyu bol kuyu;

أُعْلُومَة ç. أَعَالِم yol gösteren işaret;

تِعْلاَمَة çok bilgili, alim, allame, ulema;

مَعْلَم ç. مَعَالِم mesken, ikametgah; iz; alamet, alameti farika, nişan, ayırdedici özellik; yol gösterici işaret; hususiyet, özellik; [çoğ.] emareler, alametler; ayırtedici özellikler; [vücudun] hatlar[ı], [yüz] çehre, hatlar;

مَعْلَمَة ç. ـآت - ansiklopedi;

تَعْلِيم ç. ـآت -, تَعَالِيم öğretme, eğitme; öğre-

لِيَكُنْ فِي عِلْمِه bilgisi olması için, haberi olsun diye; كَـانَ على عِلْمٍ تَامٍّ ب... ...i iyice, içini dışını; ...in girdisini çıktısını bilmek; *bşi* iyice kavramak, idrak etmek; عِلْم الجَـرَاثِـيم bakteriyoloji; عِلْم الإِجْتِمَاعِ sosyoloji, toplumbilim; عِلْم الحِـسَـاب aritmetik; عِلْم الحَـيَـاة biyoloji; عِلْم الحَـيَـوَان zooloji, hayvanbilim; عِلْم الأَخْلاَق ahlak bilimi; عِلْم الإِحْيَاء biyoloji; عِلْم الذَّرَّات nükleer fizik; عِلْم التَّرْبِيَة eğitimbilim, pedagoji; عِلْم الصِّـحَّـة sağlık bilgisi; عِلْم الأَصْوَات fonetik, sesbilim; عِلْم الْمَـعَادِن mineraloji; عِلْم اللُّغَـة dilbilim; عِلْم النَّبَـاتَات botanik; عِلْم وَظَـائِف psikoloji; عِلْم النَّـفْسِ fizyoloji; كُلِّيَّة العُلُوم Fen Fakültesi; الأَعْضَاء

عِلْمِي bilimsel; ilmi; mesleki; akademik;

عَلَم ç. أَعْلاَم işaret, alamet, iz, nişan, emare; tavşandudağı; yol işareti, yolu gösteren direk; bayrak; meşhur/ ünlü kişi; önemlii/ mühim şahsiyet, ; seçkin, güzide, otorite; özel isim DİLB.; أَشْـهَـر من نَار على عَلَم çok meşhur, dillere destan; اِسْم عَـلَـمٌ ç. اِسْم özel isim DİLB.; عَلَم الوُصُول makbuz, alındı; أَعْلاَم [çoğ.] bir yerin, ...in meşhurları [insanları, yerleri vb.];

عَـالَم ç. عَـوَالِم dünya; kainat, evren; العَـالَـمَـان [İki Alem] Avrupa ve Amerika; عَـالَم الحَـيَـوَان hayvanlar alemi; عَـالَم النَّبَـات bitkiler alemi; عَالَم الوُجُود bu dünya, dünya hayatı;

عَالَمِي [s.] dünyalık, dünyaya ait, dünya ile ilgili; uluslararası, beynelmilel, internas-

tim; eğitim, talim; çıraklık; تَعْلِيمَات [çoğ.] talimatlar, yönergeler, direktifler; duyurular, ilanlar; ¶ تَعْلِيم مُخْتَلِط karma öğretim; تَعْلِيم عَال yüksek tahsil, öğrenim; ≈ مُرَقِّب تَعْلِيم başçavuş MIS.; ⇑ صُول تَعْلِيم; فَنّ تَعْلِيم pedagoji; تَعْلِيمِي öğretim ile ilgili, eğitim amaçlı; اِعْلام bildirme, haber verme; bilgilendirme; [televizyon vb. ile] yayın; تَعَلُّم öğrenme, tahsil etme; öğrenim, eğitim; اِسْتِعْلام (عن ...*hakkında*) danışma, (...*i*) soruşturma; (ç. -آت) araştırma, inceleme, tahkik; ¶ مَكْتَب الإِسْتِعْلامَات danışma bürosu/ bölümü, haber ajansı;

عَالِم bilen; (ب ...*hakkında*) bilgili; uzman, mütehassıs; (ç. عُلَمَاء) öğrenim görmüş, tahsilli; alim; bilgin; ¶ عَالِم طَبِيعِي fizikçi; اَلْعُلَمَاء الْمُخْتَصُّونَ uzmanlar, mütehassıslar; عَالِمَة [kadın] alim, bilgin; şarkıcı MIS.; عَالِمِيَّة bilginlik, alimlik; اَعْلَم daha bilgili; ¶ اللّٰه اَعْلَم Allah (cc) en iyi bilendir;

مَعْلُوم bilinen; belirli, malum; [olumlu cevap olarak] tabi! şüphesiz! kesinlikle!; verilen, bilinen, veri MAT.; اَلْمَعْلُوم malum, etken DİLB.; (ç. مَعَالِيم) [muayyen] meblağ, miktar [para]; sabit gelir; vergi; toplam, miktar; مَعْلُوم الحَيَوَانَات çiftlik hayvanlarından alınan vergi TUN.; مَعْلُومَات [çoğ.] malumat; bilinen gerçekler; haberler, havadis;

مُعَلِّم ç. -ون öğretmen, hoca; usta, üstat; مُعَلِّم الإِعْتِرَاف itirafları dinleyen papaz HRİ.; مُعَلِّمَة ç. -آت [kadın] öğretmen; مُعَلَّم öğrenim/ tahsil görmüş; eğitilmiş kalifiye; مُعَلَّم عَلَيْه üzerinde alamet bulunan, işaretli مُعَلَّم عَلَيْه بالأَحْمَر üzeri kırmızı [kalemle] işaretli, işaretlenmiş;

مُتَعَلِّم çırak; öğrenim gören; tahsilli, öğrenim görmüş;

عَلَنَ *u* عَلُنَ *u* (عَلَانِيَّة) bilinmek, açık olmak; عَالَنَ (*b-e*, ب ...*i*) göstermek, bildirmek; اَعْلَنَ (*bşi*) bildirmek; duyurmak; (*bşi*) ilan etmek, beyan etmek; (الى *b-e*, *bşi*) dürüstlükle/ açıklıkla ifade etmek; (اَنَّ ...*dığını*) ilan etmek; (الى ...*için*) celp, resmi davet çıkarmak; (عن ...*i*) [önceden] haber vermek; (عن ...*için*) [gazeteye] ilan vermek; (عن ...*i*) açıklamak, göstermek, ilan etmek ¶ اَعْلَنَ الحَرْبَ عَلَيْه *b-e* savaş ilan etmek; اِعْتَلَنَ = عَلَنَ; اِسْتَعْلَنَ = عَلَنَ; (*bşi*) açığa çıkarmayı istemek; (*bşi*) meydana çıkarmak;

عَلَنًا alenen, herkes tarafından duyulacak/ bilinecek şekilde;

عَلَنِي aleni, açık;

عَلَن apaçık, aleni; herkese açık, anlaşılır;

عَلَانِيَة alenilik, herkes tarafıdan bilinme, duyulma; عَلَانِيَةً [zarf] aleni olarak; gizlemeden, açıkta;

اِعْلَان ç. -آت ilan; beyan, gösterme; duyuru, anons; (عن *için*) ilan verme; ilan; afiş, yafta; ¶ اِعْلَان حُضُور celp, resmi davetiye; اِعْلَان الحَرْب harp ilanı; اِعْلَان عَدَمِ الثِّقَة [güven

oylamasında] ret oyu; اِعْلاَنَات مُبَوَّبَة küçük ilanlar; اِعْلاَنَات ضَوْئِيَّة ışıklı tabelalar;

مُعْلِن sunucu; ilan eden, duyuran;

مُعْلَن : مُعْلَن عَلَيْه kendisine celp kararı gönderilmiş, çıkarılmış;

عَلاَ (عَلَى ve عَلُوَ) *u* (عُلُوّ) yüksek olmak; yükselmek; [ses] giderek yükselmek; [göğüs] şişmek, kabarmak; (*b-den, bşden* veya عَن *...den*) daha yüksek/ uzun olmak, daha yüksekte olmak (*b-i, bşi* ya da عَن *b-i, bşi*) [boyca] geçmek; (*b-i, bşi* ya da عَن *b-i, bşi*) geçmek, geride bırakmak, aşmak; (*...için, bş için* veya عَن *...için*) çok [haddinden fazla] yüksek olmak; (*b-i* ya da عَلَى *b-i*) yenerek; yukarıya dönmek; (*bşe*) tırmanmak, [üstüne] çıkmak; (*bşi*) sarmak, örtmek; (ب *b-i*) övmek; ¶ عَلاَ بِهِ ...i yükseltmek; عَلَتْ بِهِ السِّنُّ çok yaşlanmak, kocamak, yaşı ilerlemek; عَلاَ صَوْتُهُ بِ... bağırmak, sesini yükseltmek; عَلِيَ *a* (عَلاَء) yüksek olmak, yukarı çıkmak; ileri/ üstün olmak; عَلَّى *i* (عَلْي) (السَّطْحَ *çatıya*) çıkmak ¶ عَلاَ الأَدَاةَ الصَّدَأُ alet paslanmak, aleti, pas kaplamak; عَلَتْ وَجْهَهُ صُفْرَةُ الأَمْوَاتِ yüzü [ölü gibi] bembeyaz kesilmek; عَلَتْهُ السَّأْمَةُ bitkin düşmek; [yorgunluğa yenilmek]; عَلَتْ شَفَتَيْهِ رَغْوَةٌ ağzından köpükler çıkmak; عَلَّى (*b-i, bşi*) kaldırmak, yükseltmek; اَعْلَى = عَلَّى; ¶ اَعْلَى شَأْنَه *bş üzerinde* önemle durmak, *bşe* önem atfetmek; (*bşi*) ilerletmek; (*b-nin*) itibarını/ saygınlığını artırmak; تَعَلَّى yükselmek; تَعَالَى yükselmek, yukarı çıkmak; sesi yükselmek; yüce/ ulu olmak [özl. Allah (cc) için]; kendini (عَلَى *...den*) üstün/ yüce görmek; (عَلَى *...e*) tepeden bakmak; (عَن *...den*) uzak olmak/ durmak; تَعَالَ [erkeğe hitaben] (buraya) gel! hadi! [müe. تَعَالَيْ, müsenna için تَعَالَيَا, çoğ. hitaben تعالوا]; اِعْتَلَى yükselmek, yukarı çıkmak; yukarı doğru yükselip gitmek; (*bşe*) tırmanmak, [üstüne] çıkmak; (*bşin*) üstüne [ayağı ile] basmak/ çıkmak; (*bşin*) üzerine tünemek; (*bşin*) üzerine kule vb. dikmek; tahta çıkmak; yükselmek, terfi etmek; اِسْتَعْلَى (عَلَى *...üzerine*) çıkmak; (عَلَى *...i*) kontrolü/ hakimiyeti altına almak; (عَلَى *...i*) eline geçirmek, sahip olmak;

مِنْ عَلُ : عَلُ yukarıdan;

عُلُوّ yükseklik; yücelik, ululuk; büyüklük عُلُوّ الصَّوْتِ ¶ ses şiddeti, volüm; عُلُوّ الكَعْبِ yüksek seviyede nüfuz [lu];

عُلْوِيّ üst, yukarı; ulvi, semavi, kutsal;

عَلَوِيّ ⇑; ⇑;

عُلَّى yükseklik, boy; ulviyyet, yücelik, ululuk; üst sınıf, seviye;

عَلَى [harfi cer] ...de, ...in üstünde, ...in üzerinde; ...halinde, ...durumunda; ...in üstüne, ...e ilaveten; ...aleyhine, ...zararına, ...dezavantajına; ...e rağmen ...den dolayı, ...nedeniyle; ...tarafından, ...vasıtasıyla; ...e göre, ...e uygun olarak; ...esnasında, ...zarfında; ¶ مِنْ عَلَى... ...üstünden, yukarısından; عَلَى اَنْ... ...olması şartı/ kay-

olmaksızın; ...عَلَـيْـكَ ب ...e yapışmak, bırakmamak, «عَلَيْكَ بالصَّبْر sabrı elden bırakma!», عَلَيَّ به o benimdir!, عَلَيْنَا به o bizimdir!; عَلَيْـه اَنْ... yapmalı, yapmak zorunda, yapmak ile yükümlüdür; لاَ عَلَيْـكَ üzülme! لاَ عَلَيْـهِ önemli değil! boş ver! [affetmeyi/ hoşgörüyü ifade için]; مَا عَلَيْنَا ne önemi var?, unutalım gitsin!; ... مَا عَلَيْكَ من ...e boşver!, ...e artık üzülme!, ...i düşünme artık!; مَـا ...e, ...olmasına aldırmıyor bile; عَلَيْـه اَن... ...olmasının onun için hiç bir önemi yok; عَلَيْه دَيْنٌ o borçludur, عَلَى حِسَابِه biri hesabına; onun borcu var; عَلاَمَ [عَلَى + مَا] ne üzerine, ne için, hangi nedenle; «اِسْتَيْقَظَ عَلَى الأَذَان ezan ile uyanmak»; ... قِيلَ عَلَى لِسَانِه مَا onun ağzından ...dığı söylendi; عَلَى يَدِه onun sayesinde, vasıtası ile; عَلَى ذَلِكَ böylece, bu sebeple; عَلَى مَا يُقَالُ söylenilenlere/ söylendiğine göre; ... عَلَى حَسَبَ ...e göre, nazaran, ...e bağlı olarak; عَلَى طَوْعٍ مِنْهَا onun [kadının] rızası ile; عَلَى عَادَتِه adeti olduğu/ her zaman yaptığı gibi; عَلَى غَيْرِ عَادَتِه adeti olmayarak/ hiç yapmadığı bir şekilde; عَلَى غَـفْلَةٍ ya da عَلَى حِيْنِ غَفْلَةٍ gafil olarak, beklenilmediği bir anda, ansızın; ... عَلَى عَهْدِ ...zamanında, devrinde;

عَلِيّ yüksek, böyle uzun; ulu, yüce; العَلِيّ [en] Yüce, Aliyy [Allah]; الدَّوْلَة العَلِيَّـة Osmanlı Devleti;

عِلْيَـة النَّاسِ ¶ ve عَلِيّ [...in çoğulu]; عِلْيَة القَوْمِ [insanların] ileri gelenler(i);

dıyla; gerçi, her ne kadar, ...ise de; bununla birlikte, fakat, diğer taraftan; عَلَى اَنَّه (اَنَّهَا) ...dığı için, ...olması sebebiyle; عَلَى ظَـهْـرِ at sırtında; عَلَى ظَـهْـرِ الـقَلْبِ gemi ile; عَلَى الرَّأْسِ وَ الْعَيْن seve seve! memnuniyetle! emriniz olur!; عَلَى رُؤُوسِ الأَشْـهَـادِ her kesin gözü önünde, alenen; «جَلَسَ عَلَى النَّار ateşin yanına oturdu»; عَلَى يَمِينِه *b-nin* sağına; عَلَى كُلٍّ veya عَلَى كُلِّ حَـالٍ ne olursa olsun her halukarda; عَلَى الخُصُوص özellikle, hassaten, hususiyetle; عَلَى الإِطْلاَق mutlaka, her halukarda, ne olursa olsun; mutlak olarak, istisnasız; عَلَى التَّـقْـرِيب yaklaşık olarak, takriben, üç aşağı beş yukarı; عَلَى التَّـوَالِي sürekli, kesintisiz olarak; عَلَى ضَـــوْءِ... ya da عَلَى ...in ışığında; كَـانَ عَلَى الحَقِّ ya da كَـانَ عَلَى حَقّ haklı/ doğru olmak; كَـانَ عَلَى خَطَأٍ ya da كَانَ عَلَى بَاطِل yanlış/ hatalı olmak; هُوَ عَلَى احْـسَنِ مَـا يُرَامُ o en iyisi, en uygunu; هُوَ عَلَى شَيْءٍ مِن ...e sahiptir, ...vasfı onda vardır; هُوَ عَلَى شَيْءٍ مِن الذَّكَاءِ oldukça zekidir; لَيْسَ هَذَا عَلَى شَيْءٍ bu önemsizdir; لَيْسَ مِن هَذَا كُلُّهُ عَلَى شَيْءٍ bunların hepsi onun için yabancı; o bun(lar)dan hiç bir şey anlamıyor; كَـــانَ عَلَى دِينِ ...dinine mensuptur, ...dinindendir; كَـانَ عَلَى عِلْمٍ ب ...hakkında [iyi] bilgisi bulunmak, bilgili olmak; كَانَ عَلَى انْتِظَارِه *b-i, bşi* beklemek; عَلَى غَـيْرِ شَيْءٍ sebepsiz/ nedensiz olarak; عَلَى بَصِـيرَةٍ عَلَى غَـيْرِ مِن الأَمْرِ olayı/ meseleyi bilerek; عَلَى غَـيْرِ مَعْرِفَةٍ مِنْه bilmeksizin, bilmeden, hiçbir bilgisi

عَـالِيَـهُ ELK.; تَوَاتُر عَـالٍ yüksek frekans ELK.; [mektuplarda, özl. iş mektuplarında] yukarıda anılan, adı geçen, mezkur; مَـذْكُور بِعَـالِيَـه ⇑; عَالِي العَالِ birinci sınıf, en iyi kalite MIS.; مُـتَـعَـال yüksek, yüce; yüksek sesli; الْمُتَعَالِي En Yüce [Allah (cc)'ın isimlerinden]

علون bkz. عنون ;

علوان bkz. عُنْوَان ;

علية, عليون, علاية bkz. على ;

عم[1] : "عَلَيْهِ السَّلاَم" lafzı için kısaltma;

عَمَّ[2] bkz. عَمَّا= (عن+ما)

عَمَّ[3] *u* (عُمُوم) genel/ umumi/ yaygın olmak; (*bşi*) içermek, kapsamak, içine almak, (*bşe kadar*) uzanmak, yayılmak; عَـمَّت الْبَلْوَى بِه genel/ umumi ihtiyaca dönüşmek; عَمَّم (*bşi*) genelleştirmek, umumileştirmek; (*bşi*) yaygınlaştırmak, (*bşe*) yaygınlık kazandırmak; (*bşi*) umuma/ herkesin hizmetine/ kullanımına açmak; (*b-e*) sarık sarmak; اِعْتَمَّ ve تَعَمَّمَ sarık sarınmak, sarmak;

عَمّ ç. عُمُوم , اَعْمَام amca; ¶ اِبْن العَمّ amca oğlu, بِنْت العَمّ amca kızı;

عَمَّة ç. آت- hala;

عِمَّة sarık;

عَمِيم genel, umumi; geniş, kapsamlı;

عُمُـوم genellik, umumiyet; bütüncüllük; العُمُوم amme; عُـمُومًـا genelde, genel olarak, umumen, umumiyetle; عَلَى العُمُوم genellikle, umumiyetle; بِوَجْه العُمُوم genelde, genel olarak konulursa; فِي عُـمُـومِ الْقُطْرِ baştan başa tüm ülke; مَجْلِس العُمُوم Avam Kamarası; [ida-

عُلِّيَّة ç. عَلاَلِي yukarı oda;

عُلُّـيُّـونَ çok yüksekler, en yüksek yerler; semanın en yüksek katı;

عَلاَء yüksek sınıf, derece;

عَلاَة ç. عَلاَ örs;

عَلْيَـاء yücelik, ululuk; büyük yükseklik; sema, gök[ler]; اَهل العَلْيَـاءِ yüksek sınıftan insanlar;

عَـلاَوَة ekleme, ilave; artırma; çoğaltma; ¶ ... عِلاَوَةً عَلَى ...e ek/ ilave olarak;

عَلاَيَة yükseklik;

اَعْلَى müe. عُلْيَاء ç. عُلًى ; اَعَالٍ daha yüksek, en yüksek; en üst; en yukarıda; اَعَـالٍ *bşin* tepesi; yüksekler, zirveler MEC. ¶ اَعْلاَهُ [daha] üstte; مَذْكُور اَعْلاَه yukarıda söz edilen, anılan, geçen, zikredilmiş olan; عَلَى (مُنْعَقِد) مُؤْتَمَر zirve toplantısı; بِاَعْلَى صَوْتٍ avazı çıktığı kadar/ olanca gücüyle bağırarak; سَفِينَة اَعَالِي البَحْرِ açık deniz gemisi;

مَعَال ç. : مَعَالِي الأُمُورِ şerefli/ onurlandırıcı şeyler; صَاحِب مَعَاليه ya da صَاحِب المَعَالِي Ekselansları, Sayın...!; مَعَالِي الوَزِير Sayın Bakan;

تَعْلِيَة yükseltme, yukarı çıkarma [yine ses]

اِعْلاَء ⇑⇑ yükseltme; ¶ اِعْـلاَء شَـأْنِ الشَّيْءِ bir şeyin değerini yükseltme, daha önemli bir konuma getirme;

اِعْتِلاَء üstüne çıkma, tahta, çıkma, cülûs;

عَـالٍ yüksek; uzun boylu; yüksek [ses]; yüksek, ileri [temel, başlangıç karşıtı]; ulu, yüce; üst kalite/ sınıf; üst tabakadan ¶ البَاب العَالِي Babı Ali; ضَـغْط عَـالٍ yüksek gerilim

عَنْ bkz.; عَنْ + مَا = عَمَّا

عَمَدَ *i* (عَمْد) [*bşe*] destek olmak, [sırık vb.ile] desteklemek; (*bşe* veya ل veya الى *bşe*) niyetli olmak, niyet etmek, (*bşi*) amaçlamak, kasdı (...) olmak; (*bşi*) kasıtlı yapmak; (...*e*, ل ya da الى ...*e*) gitmek [belli bir amaçla]; (ل ya da الى *bşe*) başlamak, (ل ya da الى *bşi*) girişmek, üstlenmek; عَمَّدَ *i* (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; عَمَّدَ (*bşi*) [sırık vb. ile] desteklemek; (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; تَعَمَّدَ (*bşi*) bilerek/ kasten/ teammüden yapmak; (*bşe*) [belirli bir amaçla] yaklaşmak; (*b-i*, *bşi*) kasdetmek, hedeflemek; vaftiz edilmek HRİ. ¶ «مَا تَعَمَّدَهَا بِإِهَانَةٍ (kadını) kırmayı istememişti/ amaçlamamıştı»; اعْتَمَدَ = تَعَمَّدَ ; (على ...*e*) yaslanmak, dayanmak; (على *bşi*) destek olmak; (*b-e*, *bşe* veya على *b-e*, *bşe*) itimat etmek, güvenmek; (*bşi* ya da على *bşi*) temel almak, asıl kabul etmek; (*bşi*,. *yeni bir metodu*) kullanmak, uygulamak; (*bşi*) onaylamak, tasdik etmek; (*bşi*) tasvip etmek, onamak; ل *b-e*, *bir miktar parayı*) ödünç/ borç vermek;

عَمْد niyet, maksat; kasıt, teammüt HUK.; عَمْداً bilerek, kasten; teammüden, kasıtlı HUK. ¶ شِبْه العَمْد yarı kasdi, kasıt benzeri İSL.HUK.;

عَمْدِي bilerek, kasti [yine HUK.];

عُمْدَة destek, ayak, payanda; asıl/ temel husus, konu, mevzu; (ç. عُمَد) [topluluğun, köyün] şef, başkan; belediye başkanı;

عِمَاد ç. عَمَد destek, ayak, payanda; [yine

ri terimlerde عُمُوم kelimesi عُمُومِي kelimesinin yerini almaktadır] örn: إِدَارَة عُمُوم الجَمَارِك Gümrük Genel Müdürlüğü; MIS.; دِيوَان عُمُومِ الْمَالِيَّة Maliye Genel Müdürlüğü MIS.;

عُمُومِي umumi, genel; evrensel; kamuya ait; ortak, müşterek; ¶ جَمْعِيَّة عُمُومِيَّة genel toplantı; دَار الكُتُب العُمُومِيَّة Genel Kütüphane; أَشْغَال عُمُومِيَّة kamu hizmeti, amme hizmeti; الصُّنْدُوق العُمُومِي devlet hazinesi;

عُمُومَة amcalık; عَمّ kelimesinin çoğulu;

عِمَامَة ç. عَمَائِم sarık;

تَعْمِيم genelleştirme, umumileştirme, yaygınlaştırma; adi/ sıradan/ bayağı kılma;

عَامّ genel, umumi; yaygın; bilinen; الأَمْن العَامّ kamu güveni; مُدِير عَامّ genel müdür; الرَّأْي العَامّ kamuoyu; الصَّالِح العَامّ ve الْمَصْلَحَة العَامَّة kamu yararı, amme menfaati; الخَاصّ وَالْعَامّ her tabakadan insan, herkes ≈ yediden yetmişe herkes [yine العَامّ وَ الخَاصّ];

عَامَّة genellik, umumilik, umumiyet; ortak/ müşterek olmak; avam, halk; عَامَّةً genelde, genel olarak; hep beraber, birlikte, toplu-luk; عَامَّة النَّاسِ avam, halk; العَامَّة وَ الخَوَاصّ her tabakadan insanlar, herkes;

العَوَام [عَامَّة nin çoğulu] avam, halk;

عَامِّي sıradan, bayağı; yaygın; sıradan birisi, sokaktaki adam; العَامِّيَّة konuşma dili, yaygın kullanımı olan dil, halkdili [yine لُغَة دَارِجَة];

مُعَمَّم sarıklı, başında sarık olan;

معتمد kendisine güvenilen, itimat edilen; üzerine yaslanılan, destek alınan; onaylanmış, onanmış, tasdikli; itimatnamesi kabul edilmiş [diplomatlar ile ilgili]; yetkili memur, mutemet, vekil; elçi mümessil; المعتمد السَّامي büyük elçi dengi temsilci; مُعتَمَد قنصل fahri konsolos DİPL.;

مُعتَمَدِيَّة temsilcilik, mümessillik; elçilik [dairesi veya görevi]; vilayetten küçük yerleşim birimi TUN.;

عَمَر *u, i* (عُمْر, عَمْر) ömrü uzun olmak, çok yaşamak; عَمُر *u* , *i* ve عَمِر *u* (عَمَارَة) bayındır olmak; ikamet edilmek, insan yaşamak; dolmak; عَمَّر *u* mamur/ bayındır yapmak; (*...de*) yaşamak, (*bir yere*) yerleşmek; (جَوَانِحَه *kalbini*) kaplamak, doldurmak; (*bşi*) dikmek, bina etmek, kurmak, restore etmek; عَمَّر (*b-i*) yaşamını sürdürmesini sağlamak; yaşatmak; [Allah] (*b-i*) çok yaşatmak, (*b-e*) uzun ömür vermek; (*bir yeri*) meskun kılmak, yerleşim merkezi haline getirmek; (*binayı*) dikmek, kurmak, bina etmek, restore etmek; (*bşi*, ب *...ile*) doldurmak, (*bşe* ب*bş*) koymak [*fenere gaz, kadehe içki* vb.]; (*silahı*) doldurmak; (*pipoyu*) doldurmak; (*formu, boş yeri*) [yazı ile] doldurmak TUN.; أَعْمَر (*bir yeri*) meskun/ yerleşim merkezi kılmak; ümre yapmak; اِعْتَمَر (*b-i, bşi*) ziyaret etmek; ümre yapmak; اِسْتَعْمَر (*b-i*, في *...de*) yerleştirmek; [kendine ait olmayan] (*bir yere*) yerleşmek; (*bir ülkeyi*) sömürge yapmak; (*...i*) sömürmek;

أَهْل asil; رَفِيع العِمَاد Bedeviler; العِمَاد

عِمَاد vaftiz HRİ.;

عَمِيد ç. عُمَدَاء destek, ayak; başkan, şef; dekan; [ortaokulda] müdür; en kıdemli üye [kordiplomatikte]; tuğgeneral MIS.; yarbay B.A.E.;

عَمِيدَة [ortaokulda] müdire;

عَمُود ç. أَعْمِدَة , عُمُد direk, sütun; kazık; lamba direği; [telefon, telegraf] direk; sütun; [bardak vb.de] sap; (ç. أَعْمِدَة) sütun [gazete]; العَمُود الشَّوْكِي ¶ belkemiği, omurga; العَمُود الفِقْرِي ⇑; عَمُود كَهْرَبَائِي elektrot;

عَامُود ç. عَوَامِيد bkz. عَمُود ;

عَمُودِي sütun şeklinde; dikey; طَائِرَة عَمُودِيَّة ¶ helikopter;

تَعْمِيد vaftiz HRİ.;

تَعَمُّد niyet, maksat; tasarlama, kasıt, teammüt; تَعَمُّدًا teammüden, kasıtlı, bilerek; بِتَعَمُّدٍ ⇑;

تَعَمُّدِي kasıtlı, bilerek;

اِعْتِمَاد (على ...*e*) yaslanma, dayanma; (على ...*e*) itimat etme, güvenme; tasdikleme, tasvip etme, onama; [diplomatların verdiği] itimatname; (ç. ـآت) kredi, borç; الإِعْتِمَاد عَلَى النَّفْسِ ¶ kendine güven; كُتُب الإِعْتِمَادِ veya أَوْرَاق الإِعْتِمَادِ itimatname [diplomatların];

مَعْمُودِيَّة vaftiz, vaftiz töreni HRİ.;

مُعَمَّد vaftiz edilen HRİ.;

مُتَعَمَّد kasdi, teammüdi; bilerek isteyerek yapan;

عُمْر [yeminlerde عَمْر] ç. أَعْمَار ömür, yaşam; yaş; لَعَمْرِي hayatım üzerine yemin ederim!; لَعَمْرُ اللّٰه Allah'a yemin ederim!; ذَات العُمْرَيْنِ amfibi canlı; عُمْرُهُ عِشْرِينَ سَنَة o yirmi yaşındadır;

عَمْرَة başlık [sarık]; onarım, tamirat MIS.;

عُمْرَة ümre;

عُمْرَى [toprağı] işleme; hayat boyu geçerli/ kaydı hayat hibe İSL.HUK.;

عَمَارَة [deniz] filo, donanma;

عِمَارَة ç. -آت , عَمَائِر bina, yapı, apartman; gayri menkul mülk; فَنّ العِمَارَة ya da العِمَارَة ya da هَنْدَسَة العِمَارَة mimarlık;

عُمْرَان imar etme, bayındır [خَرَاب kaşıtı] kılma; meskun hale getirme; (ülkenin) imarı; kültür, medeniyet; bina, yapı;

عُمْرَانِي kültürel, medeniyet ile ilgili;

عَمْرِيَّة hevdeç;

أَعْمَر daha kalabalık; daha fazla nüfuslu olan; daha gelişmiş; daha mamur, bayındır;

مِعْمَار mimar; yapı ustası;

مِعْمَارِي mimarlık ile ilgili; (çoğ. مِعْمَارِيَّة) mimar; yapı ustası ¶ مُهَنْدِس مِعْمَارِي mimar; الفَنّ الْمِعْمَارِي mimarlık;

تَعْمِير [bina, yapı] dikme, kurma, bina etme; restorasyon, onarım, tadilat; doldurma bkz. عَمَّرَ ;

تَعْمِيرَة ⇑;

اِسْتِعْمَار sömürgeleştirme, kolonicilik; yayılmacılık; emperyalizm, sömürgecilik;

اِسْتِعْمَارِي [na't] sömürge ile ilgili; sömürgeci; emperyalist;

اِسْتِعْمَارِيَّة emperylizm, sömürgecilik;

عَامِر meskun; mamur, bayındır; dolmuş, dolu; (ب...*ile*) iyice doldurulmuş, sıkıştırılmış; iyice döşenmiş; mamur, abat; sürülmüş, ekime elverişli [arazi]; العَامِر saraylar/ kaleler için sıfat olarak kullanılır ¶ عَامِر بِالأَمَلِ umut, ümit dolu; عَامِر الجَيْبِ cebi dolu; عَامِر الذِّمَّة ...e borçlu; ... عَامِر النَّفْسِ ب ... ل tarafından ele geçirilmiş; أُمّ عَامِر sırtlan ZOO.;

مَعْمُور oturulan, masken; الْمَعْمُور ya da الْمَعْمُورَة dünya; فِي كُلّ أَنْحَاء المَعْمُور(ة) dünyanın dört bir yanında;

مُعَمِّر ç. -ون sömürgeci;

مُعَمِّر ç -ون uzun ömürlü; kıdemli [sporda];

مُسْتَعْمِر sömürgeci, emperyalist, [s. ve is.]; işgalci, saldırgan;

مُسْتَعْمَرَة ç. -آت sömürge, müstemleke, koloni; مُسْتَعْمَرَة مُسْتَقِلَّة ¶ dominyon;

أَعْمَش müe. عَمْشَاء ç. عُمْش gözü iyi görmeyen [çoğu zaman gözyaşı ile birlikte];

عَمِص ⇒ عَمَص [göz] çapaklanmak MIS.;

عُمَاص çapak MIS.;

عَمُق *u* (عَمَاقَة, عُمْق) derin olmak ya da derinleşmek; عَمَّق (*bşi*) derinleştirmek; أَعْمَق ⇑; تَعَمَّق (*bşde* veya فِي *bşde*) derinleşmek, (*bşin* veya فِي *bşin*) iyice içine girmek;

عُمْق ç. أَعْمَاق derinlik; dip ¶ من أَعْمَاق قَلْبِه ruhunu derinliklerinden; من أَعْمَاقِ النَّفْسِ ⇑;

عَمِيق derin [yine duygu, hisler için];

عَمِلَ *a* (عَمَل) yapmak, işlemek, çalışmak [yine في ...*alanında*]; (*bşi*) imal etmek, üretmek, (*bşi*) icra etmek, yerine getirmek; (ب ...e göre, ...*uyarınca*) davranmak hareket etmek; (ب *bşi*) çalıştırmak; işletmek, (على *bşi*) kurmak, tertip etmek, planlamak, (ل ya da على ...*i*) hedeflemek; (على ...*için*) çabalamak; (في ...*de*) iş yapmak, çalışmak; (في *bşi*) etkilemek, tesir etmek; (في ...*de*) amel etmek, fonksiyonunu ilgili kelime üzerinde gerçekleştirmek DİLB.; ¶ يُعْمَلُ به geçerli, yürürlüktedir; عَمِلَ تَرْتِيبَات düzenlemeler ya da hazırlıklar yapmak, tertip almak; عَمِلَ لأَعْمَالِه biri gibi davranmak; لاَ يُعْمَلُ بِه وَ لا itibar edilmez, değer verilmez, gayri muteber, hükümsüz; عَمَّلَ (*b-i*, على ...*e*) vekil ya da idareci olarak atamak; [yara] iltihaplanma, azma; عَامَلَ (*b-e*; ب ...*ile*, *edası*, *tavrı ile*) davranmak, muamele etmek; (*b-ile*) iş, ticaret yapmak ¶ عَامَلَه بالْمِثْل *b-e* misilleme yapmak, misli ile/ aynısı ile mukabelede bulunmak, karşılık vermek; أَعْمَلَ (*bşi*) çalıştırmak, işletmek, çalışır hale getirmek; kullanmak; ...ile, *bş* أَعْمَلَ شَيْءٌ في (ب) ... üzerinde çalışmak, iş yapmak; أَعْمَلَ الفِكْرَ zihnini ...ile ya da ... في أَعْمَلَ ذِهْنَهُ في ... meşgul etmek, aklını ...e vermek; أَعْمَلَ السَّيْفَ في رِقَابِهِم (فِيهِم) ...leri kılıçtan geçirmek, katliam yapmak; تَعَمَّلَ çok çaba/ gayret sarfetmek; تَعَامَلَ birbiri ile çalışmak, iş/ ticaret yapmak; (مَعَ ...*ile*) çalışmak, iş/ ticaret yapmak; إِسْتَعْمَلَ çalışmak, işlemek; اِعْتَمَلَ (*b-i*) kullanmak, çalıştırmak (*b-e*) iş vermek; (*bşi*) çalıştırmak, işletmek; *b-i*, على ...*e*, *bir yerin sorumluluğuna)* geçirmek, yerleştirmek ¶ اِسْتَعْمَلَ مَعَهُ وَسَائِلَ القَسْوَةِ ona karşı sert önlemlere başvurdu;

عَمَل yapma, etme; hareket, eylem, iş; iş, çalışma; uygulama; (على ...*için*) çalışma, hizmet etme; imal, üretim; icra etme, yerine getirme; işçilik; (çoğ. أَعْمَال) eylem, hareket, iş; operasyon ASK.; iş, görev, vazife; ticaret, alışveriş; mıntıka, bölge; nahiye; idari bölge MIS. TUN.; ...in geçerliliği, العَمَل ب ... uygulanabilirliği, yürürlükte oluşu ¶ اِجْرَاء العَمَل ب ...in yürürlüğe/ uygulamaya koyulması; ما العَمَلُ الآنَ şimdi ne olacak? şimdi ne yapılacak?; عَمَلاً ب ...uygulanarak; uygulanması/ tatbiki ile; أَعْمَال حَرْبِيَّة askeri uygulamalar, tatbikatlar; الأَعْمَال dört temel işlem [MAT.]; أَعْمَال مَنْزِلِيَّة ev işleri; أَعْمَال يَدَوِيَّة elişi; صَاحِب العَمَلِ işveren, patron;

عَمَلِي iş ile ilgili, işe ait [na't]; pratik, uygulama amaçlı; uygulamalı, tatbiki; عَمَلِيًّا uygulama ile, pratik olarak; الحَيَاة العَمَلِيَّة iş dünyası; المَذْهَب العَمَلِي pragmatizm; السِّيَاسَة العَمَلِيَّة kuvvete dayanan politika;

عَمَلِيَّة ç. -آت- iş, görev; faaliyet, eylem, aktivite, hareket, iş; imalat, üretim; teknik, metot, usül; operasyon ASK., ameliyat TIP.; işlem ¶ عَمَلِيَّة قَيْصَرِيَّة sezeryan ameliyatı;

تَعَامُل ticari ilişkiler; iş/ mal alıp verme; (ç. -آت) reaksiyon, tepkime KİM;

اِسْتِعْمَال kullanma; çalıştırma, işletme [makine vb.i] ¶ سَهْل الإسْتِعْمَال kullanımı kolay; سُوء الإسْتِعْمَالِ yanlış ya da kötü kullanım; شَائِع الإسْتِعْمَال yaygın, genel kabul görmüş; اساء استعماله bir şeyi kötü ya da yanlış bir şekilde kullanmak;

عَامِل aktif, faal; etkin, erimli; (ç. عَوَامِل) faktör, etken, amil; amil, ilgili kelimeyi irab açısından etkisi etkileyen, fonksiyonunu yerine getiren kelime DİLB.; (ç عُمَّال) imal eden, üreten; yapan, icra eden; işçi, emekçi; ücretle çalışan, gündelikçi; vali; "عَـمَل" yöneticisi TUN.; ¶ الجَـيْش العَـامِل düzenli ordu; تَحْتَ عَامِلِ الغَضَبِ köpürmüş, çileden çıkmış, çok öfkelenmiş; حِزْب العُـمَّال işçi partisi; عُضْو عَامِل aktif üye; عَامِل عَادِي vasıfsız işçi;

مَعْمُول به geçerli, yürürlükte, uygulamada; kendisi ile amel edilen; kullanılan;

الْمَعَامِيل kahve teçhizatı [bedevilerde]

مُعَامِل katsayı, çarpan MAT.;

مُسْتَعْمَل kullanılmış, elden düşme, mustamel; kullanılan, uygulanan;

عَمْلَاق ç. عَمَالِقَة Amalikalar; kocaman, dev gibi; dev; [bilim dalı, edebiyat vb.de] zirve, yıldız, üstat; عَمَالِقَة البِحَارِ büyük, okyanus gemileri;

عَمَّنْ[1] = عَنْ + مَنْ bkz. مِنْ;

عُمَّان[2] Umman Sultanlığı;

عُمَّانِي Umman'a ait [na't];

عَمَّان[3] Amman şehri;

عَمْلَة kötü iş, kötülük; بِعَـمْلَتِـهِ suçüstü, cürmü meşhut halinde;

عُـمْلَة ödeme; ücret; döviz; tedavüldeki para; para [kağıt, madeni] ¶ عُمْلَة زَائِفَة kalp/ sahte para; عُمْلَة سَهْلَة sınırlı konvertibiliteye sahip para, döviz kontrollü ülke parası; عـملة صـعبـة konvertibl para; مَزِيف العُملة kalpazan; تَهْرِيب العُمْلَة döviz kaçakçılığı;

عَمِيل ç. عُمَلَاء çalışan, işçi; karşı/ rakip taraf için çalışan, casus [aynı zam. SİY.]; komisyoncu TİC.; [daimi] müşteri; müvekkil;

عَمِيلَة [kadın] müşteri, [kadın] müvekkil;

عُمَيْلَة ç. -آت erg FİZ.;

عَمَالَة ç. ücret, ödeme; komisyon; bölge, mıntıka, nahiye, idari bölge CEZ.;

عُمُولَة komisyon;

عُمَّالِي [na't] işçilere ait, işçi...; ¶ صَحِيفَة عُمَّالِيَّة işçi bülteni/ gazetesi;

مَعْمَل ç. مَعَامِل imalathane, atölye, fabrika; işyeri, dükkan; bilimsel kurum; enstitü; laboratuar; çoğ. مَـعَـامِل sanayi atölyeleri, fabrikalar; مَعَامِل البَحْث araştırma kurumu/ enstitüsü; مَـعْـمَـل التَّكْرِير rafineri; مَـعْـمَـل اللَّبَنِ mandıra;

مُـعَـامَلَة ç. -آت davranış, tavır, muamele; prosedür, işlem sosyal ilişki, sosyallik; iş; [özl. çoğ.] karşılıklı ilişkiler, iş ilişkileri, muameleler; çoğ. مُـعَـامَـلَات işlemler, muameleler [bagajlar vb. için]; الْمُـعَـامَـلَة بِالْمِثْلِ mütekabiliyet ilişkisi [uluslararası ticarette];

تَعَمُّل etkilenme, tesir altında kalma;

ile, hüsnü niyet ile; عَنْ حَقٍّ haklı olarak; عَنْ korkudan; عَنْ دِرَايَةٍ ya da عَنْ عِلْمٍ kesin/ sağlam bir bilgi ile; عَنْ سُرُورٍ (رِضًى) seve seve, sevinçle, neşeyle; عَنْ قَنَاعَةٍ وِجْدَانِيَّةٍ vicdan rahatlığıyla, içi tamamen rahat olarak; عَمَّا (عَنْ) قَلِيلٍ ya da عَمَّا (عَنْ) قَرِيب yakında, birazdan, biraz sonra; عَنْ وَسَاطَةِ فُلَانٍ *b-nin* vasıtası, aracılığı ile; يَوْمًا عَنْ يَوْمٍ günden güne; قُتِلُوا عَنْ آخِرِهِم tek kişi kalmayıncaya kadar öldürüldüler; مَاتَ عَنْ ثَمَانِينَ سَنَةً seksen yaşında öldü; مَاتَ عَنْ تَرِكَةٍ كَبِيرَةٍ büyük bir servet bırakarak öldü;

عَنَّ[2] *i, u* (عَنَن, عَنّ) (لِ *b-e*) kendini göstermek, arzetmek, gelmek; [fikir] (لِ *b-nin aklına*) gelmek, (لِ *b-ninzihninde*) şekillenmek, ortaya çıkmak; [لِ ...*e*, ...*in önüne*) çıkmak, görünmek ¶ ... عَنَّ لَهُ أَنَّ ...olduğu aklına geldi.;

عُنَّة iktidarsızlık [cinsel];

عَنَان [cin.is.; tek.is. ة] bulut;

عِنَان ç. أَعِنَّة dizgin, yular; gem ¶ أَطْلَقَ لَهُ الْعِنَانَ serbest bırakmak, *b-e* [artık] karışmamak; جَرَتْ الأُمُورُ فِي أَعِنَّتِهَا işler planlandığı gibi/ yolunda/ normal seyrinde gitti;

عُنِّين iktidarsız;

عِنَب [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَعْنَاب [taze] üzüm; عِنَبُ الذِّئْبِ ¶ itüzümü, köpeküzümü BOT. Solanum nigrum;

عُنَّاب [cin.is.; tek.is. ة] hünnap BOT. Zizyphus jujuba; bu bitkinin meyvesi;

عَنْبَر[1] esmeramber; (ç. عَنَابِر) ispermeçet balinası, kadırgabalığı, kaşalot ZOO. Physeter ctdan;

عَمِهَ *a* (عَمَه) gezinmek, amaçsız dolaşmak; (عَنْ ...*den*) sapmak, [doğru yoldan vb.den];

عَمِيَ *a* (عَمًى) kör olmak ya da körleşmek; (عَنْ *bşi*) görememek; (عَلَى *b-e*) karmaşık/ anlaşılmaz gelmek; عَمَّى (*b-i*) kör etmek; (*b-nin*) gözlerini bağlamak; (*bşi*) anlaşılmaz/ esrarlı/ gizemli hale getirmek; أَعْمَى (*b-i*) kör etmek; (*b-nin*) gözlerini bağlamak; (*b-nin*, ...*i*, ...*gerçeğini*) görmemesini sağlamak; تَعَامَى kör olmak; تَعَامَى (عَنْ *bşi*) görmemiş gibi yapmak, görmezden gelmek; körmüş gibi davranmak;

عَمًى körlük;

عَمِيَة cahillik, budalalık;

عَمَاء kara bulutlar;

عَمَاية cahillik, budalalık;

أَعْمَى müe. عَمْيَاء ç. عُمْيٌ ya da عُمْيَان kör, âmâ;

مَعْمَاة ç. مَعَامٍ yolları olmayan arazi, çöl;

تَعَامٍ körlük; hayal hali;

مُعَمًّى ç. مُعَمَّيَات bilmece, muamma;

عَنْ[1] [harfi cer] ...den uzakta, ırakta; ...den; ...hakkında; ...e göre, ...uyarınca; ...e güvenerek; ...için; ...yerine ...den bedel olarak ¶ عَنْ يَمِينِهِ sağına, sağ tarafında, sağında; عَلَى ارْتِفَاعِ أَلْفِ قَدَمٍ عَنْ سَطْحِ الأَرْضِ deniz seviyesinden 1000 fit yükseklikte; عَنْ طَرِيقِ ..., ...yolu, metodu, usulü ile; ...vasıtası ile; عَنْ أَمْرِهِ *b-nin* emri ile, ...in üzerine; عَنْ بَصِيرَةٍ bile bile, ≈ göz göre göre; عَنْ حُسْنِ نِيَّةٍ iyi niyet

عَنْبَرِي amber kokulu; likör [yine نَبِيذ عَنْبَرِي]; bir güvercin türü; عَنْبَرَة الشِّتَاء kışın şiddeti;

عَنْبَر[2] ç. عَنَابِر ambar, depo; [hastanede] yatakhane, koğuş; tayfa, mürettebatın yeri; kışla;

عَنَّتَ a (عَنَت) sıkıntıya düşmek, çetin günler geçirmek, zorluk görmek; günah işlemek [özl. zina için]; عَنَّتَ (b-i) zor/ çetin bir işi yapmaya zorlamak; أَعْنَتَ (b-i) zorluğa/ sıkıntıya düşürmek; (b-e) sert/ kaba davranmak; تَعَنَّتَ (b-nin) canını sıkmak ya da (b-i) sıkıntıya sokmak, (b-e) baskı yapmak; (b-i) sorular ile kargaşaya düşürmeye çalışmak; (مَعَ b-ile) tartışmaya girmek; inat etmek, terslik yapmak, inatla ısrar etmek;

عَنَت sıkıntı, güçlük, zorluk; çile, bela, dert; tazyik, zorlama, baskı;

اِعْنَات eziyet, cefa, taciz, baskı, zorlama;

تَعَنُّت inatçılık, dikkafalılık;

مُتَعَنِّت inatçı, dikkafalı;

عَنْتَر kahramanlık yapmak; [sinek] vızlamak;

عَنْتَر meşhur bir Arap şair ve kahramanı; Anter hikayesinin kahramanı; sinek;

عَنَاتِرَة ç. عَنْتَرِي korse;

عَنْتَرِي kahramanlık ile ilgili, kahramanca; (ç. عَنْتَرِيَّة) Anter'in hikayesini anlatan kişi;

عَنْتَرَة vızıltı; kahramanlık; gurur;

عُنْجُهِيَّة kibir, gurur, kendini beğenmişlik; «كَانَ ذَا عُنْجُهِيَّةٍ فَهَجَرَه أَصْحَابُهُ burnu büyüyünce arkadaşları onu terketti.»;

عَنَدَ[1] u, i (عُنُود) ve عَنِدَ a (عَنَد) ve عَنُدَ u (عن ...den) sapmak, ayrılmak; inatla karşı çıkmak; inatçı, dikkafalı olmak; عَانَدَ (b-e) inatla karşı çıkmak, direnmek; اِسْتَعْنَدَ (bşe) sıkıca yapışmak, tutunmak;

عَنِيد ç. عُنُد (ل b-e, bşe) inatla karşı çıkan; inatçı, dikkafalı; ısrarcı;

عِنَاد direnme, mukavemet, direnç; inatçılık, dikkafalılık, ısrarcılık;

مُعَانَدَة ⇑; ⇑;

مُعَانِد (ل b-e, bşe) inatla karşı çıkan, direnen; inatçı, dikkafalı, ısrarcı;

عِنْدَ[2] [zarf, mud.kul.] ...de, ...yanında, ...yakınında [yer, zaman ya da sahiplik için]; ...olduğunda; مِنْ عِنْدِ ... ...den, ...katından; ...evinden; مِنْ عِنْدِه kendinden, kendi payına; أَضَافَ شَيْئًا مِنْ عِنْدِه kendinden bir şey(ler) ilave etti; عِنْدَهَا o zaman, o vakit; عَلَى عِنْدِي bana karşı; عِنْدَ البَيْتِ evde; عِنْدَ التَّحْقِيق tamı tamına, eksiksiz/ tam olarak; عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ güneş doğarken; عِنْدِي دِينَار وَاحِد [yanımda] sadece bir dinarım var; عِنْدَ ذَلِك o vakit, o zaman; عِنْدِي bence, benim görüşüme göre; مَا عِنْدَكَ ne diyorsun? senin fikrin/ görüşün nedir?; لَمْ يَكُنْ عِنْدَ رَأْيِهِم onların umdukları/ bekledikleri gibi değildi; كَانَ عِنْدَ حُسْنِ ظَنِّه birine karşı iyi niyetli/ hüsnü zan ile davranmak; كَانَ عِنْدَ نُصْحِه birinin öğüdünü tutmak;

عِنْدَمَا yapar yapmaz; olduğunda, olduğu vakit;

عِنْدَئِذٍ o zaman, o vakit; bu münasebetle,

b-i) azarlamak, paylamak; أَعْنَفَ (*b-e*) sert, kaba davranmak;

عُنْف sertlik, kabalık; hoşgörüsüzlük; terslik, huysuzluk; gücendirme, darıltma, kırma; zorbalık, zor kullanma;

عَنِيف sert, kaba; tavizsiz, hoşgörüsüz; ters, huysuz; güç, ağır, emek isteyen;

عُنْفُوَان kuvvet, dinçlik, en güzel devre, zaman; فِي عُنْفُوَانِ شَبَابِهِ gençliğinin baharında;

أَعْنَف ters, kaba, huysuz;

تَعْنِيف sert tavır, çıkışma, azarlama;

عَنَقَ a (عَنَق) uzun boyunlu olmak; عَنَّقَ (*b-nin*) boğazına yapışmak, boynunu kavramak; عَانَقَ (*b-e*) sarılmak, (*b-i*) kucaklamak; (*b-ile*) yakınlık kurmak; تَعَانَقَ birbirine sarılmak; اِعْتَنَقَ (*b-e*) sarılmak; (*bşe, dine, inanca, ideolojiye*) bağlanmak, intisap etmek; (*...ile*) birleşik oluşturmak KİM.; birbirine sarılmak;

عُنُق ç. أَعْنَاق boyun;

عَنَاق ç. عُنُوق , أَعْنُق [dişi] oğlak; عَنَاق الأَرْضِ karakulak ZOO. Felis caracal, Caracal melanois;

عَنْقَاء Anka kuşu;

عِنَاق kucaklaşma, sarılma;

مُعَانَقَة ⇑;

اِعْتِنَاق [*dini, ideolojiyi*] kabul etme, benimseme;

عُنْقُود ç. عَنَاقِيد demet, salkımı; üzüm salkımı;

عُنَّاش seyyar satıcı;

عَنْكَبُوت ç. عَنَاكِب örümcek; بَيْت العَنْكَبُوتِ örümcek ağı; bu suretle;

مِنْ عِنْدِيَّاتِه kendi aklından, kendi buluşu, fikri; kendi rızası ile;

عَنْدَلَة [bülbül] şakıma;

عَنْدَلِيب ç. عَنَادِل bülbül;

عَنْدَم bakkam ağacı, kızıl ağaç; [ve bu ağaçtan elde edilen] kırmızı boya;

عَنْدَمِي koyu kırmızı;

عَنْز ç. أَعْنُز , عُنُوز dişi keçi;

عَنْزَة [tek.i] ⇑;

عَنَزَة kısa, temreni demir bir mızrak çeşidi;

عَنَسَ u (عُنُوس , عَنْس) [kız] evde kalmak; عَنَّسَ ⇑; (*kızı*) evlenmeye bırakmamak;

عُنْصُر ç. عَنَاصِر soy, sop, köken «فُلاَن كَرِيم عُنْصُرُ (طَيِّب) filan soylu, temiz ailedendir»; kaynak; etnik köken, unsur; element KİM; unsur; [çoğ.] etnik unsurlar ¶ العَنَاصِرِ الأَرْبَعَة dört temel madde; hava, ateş, su toprak FELS.;

عُنْصُرِي soy ile ilgili; etnik; elementlere ait, elementler ile ilgili; ¶ التَّبَاغُض العُنْصُرِي ya da اَلأَحْقَاد العُنْصُرِيَّة ırk düşmanlığı; اَلْمَسْأَلَة عُنْصُرِيَّة azınlık problemi;

عُنْصُرِيَّة ırkçılık; ırkçılık felsefesi;

عُنْصُل ç. عَنَاصِل adasoğanı, ölüsoğanı [Hatay] BOT. Urginea maritima, Scilla maritima;

عَنْعَنَ (عَنْعَنَة) [ravi] 'عن' lafızları ile rivayet etmek, muanan olarak, nakletmek;

عَنْعَنَات [çoğ.] gelenekler, ananeler;

مُعَنْعَن geleneksel olarak gelen;

عَنَّفَ ⇒ عنف (*b-e* veya ب *b-e* ya da على *b-e*) kötü/ kaba/ sert davranmak; (*b-i* veya ب

cek ağı;

(عنو) عَنَا u (عُنُوّ) (ل *b-nin önünde, huzurunda*) eğilmek, (ل *b-e*) boyun eğmek, itaat etmek; عَنَا u (*b-i*) rahatsız etmek, endişelendirmek, zihnini meşgul etmek, aklına takılmak; (*b-i*) ilgilendirmek; (*b-ile*) ilgili olmak; عَنَا u (عَنوة) (*bşi*) zorla elde etmek;

عَنْوَة zorbalık; zorlama; عَنْوَةً zorla, zorbalıkla, kaba kuvvetle;

مَعْنَى bkz. عنى;

عَانٍ boyun eğen, itaat eden; esir, tutsak; sıkıntıda, zor durumda;

عَنْوَنَ (*bşe*) adres yazmak ya da ünvan koymak;

عُنْوَان ç. عَنَاوِين başka birisine tarif etmek, referans vermek için kullanılan isimler: adres; alamet, işaret, nişan; ünvan; başlık; soyadı ¶ ... (على) عُنْوَانًا ل ...in alameti, ...in işareti olarak;

مُعَنْوَن (الى ...*e*) adres belirtilmiş, referans verilmiş; (ب) ...isimli;

عَنِيَ i (عِنَايَة) (*b-nin*) zihnini meşgul etmek, aklına takılmak; (*b-i*) tedirgin etmek, endişelendirmek; (*b-i*) ilgilendirmek; عَنِيَ a (عَنَاء) tedirgin/ endişeli olmak; (في ...*ile*) çok uğraşmak, çabalamak; عَنِيَ i (عَنْي) (ب ...*ile*, *b-i*, *bşi*) kasdetmek, hedeflemek, demek istemek; يَعْنِي yani..., ...anlamına geliyor; أَعْنِي demek istiyorum ki...; عُنِيَ [edil.] (ب ...*e*) ihtimam gösterilmek; (ب ...*ile*) ilgilenilmek; عَنَّى (*b-e*) eziyet/ cefa çektirmek, sıkıntıya düşürmek; عَانَى aklı (*bşde*) olmak; (*bş için*) çabalamak, çaba/ gayret sarfetmek; (*bşi*) çekmek, katlanmak عَانَى مِنْ تَجَارِبٍ مَرِيرَةٍ «acı tecrübeler yaşadı»; (*bş için*) tasalanmak; تَعَنَّى didinmek, çok uğraşmak, çabalamak «تَعَنَّى الرَّجُلُ مِن أَجْلِ تَحْقِيقِ أَعْلَامِه adam hayal-lerini gerçekleştirmek için elinden geleni yaptı»; اِعْتَنَى (ب ...*hakkında, ...için*) endişelenmek, tasalanmak, tedirgin olmak; (ب ...*e*) bakmak, gözetmek, [çocuğa, yaşlı kişiye]; (ب ...*e*) özen göstermek, itinalı davranmak;

عَنَاء zorluk, eza, cefa, sıkıntı;

عِنَايَة ihtimam, ilgi; (ب ...*için*) endişelenme, tasalanma; (ب ...*e*) itina gösterme, titizlik gösterme; (ب ...*e*) dikkat, özen; (ب) عِنَايَة طِبِّيَّة tıbbi gözetim, bakım; العِنَايَة الإلهِيَّة ¶ ilahi takdir; ilgi

مَعَانٍ ç. مَعْنَى mana, anlam; fikir, düşünce, kavram; [sanat eseri vb.nin] taşıdığı anlam; اِسْم مَعْنَى ¶ [kişinin] iyi vasıfları الْمَعَانِي soyut, manevi isim DİLB.; عِلْم المَعَانِي belagat ilmi; semantik, anlambilim YEN; ذُو مَعْنَى anlamlı; لامَعْنَى له anlamsız, bir şey ifade etmeyen; وَ نَظَرَات كُلُّهَا ما في مَعْنَاه ve benzerleri, vb.; شَخْص حَسَنُ المَعَانِي anlamlı bakışlar; مَعَانٍ güzel özellikleri/ vasıfları bulunan bir kişi; عِلْم الْمَعْنَى (الدَّلَالَة) anlambilim, semantik;

مَعْنَوِي anlam ile ilgili, manaya ait [لَفْظِي karşıtı]; soyut, manevi; kavramlar ile ilgili mefhum nitcliğinde; zihinsel; ¶ شَخْص مَعْنَوِي tüzel kişi;

مَعْنَوِيَّات maneviyat, maddi olmayan şeyler; idealler; moral [ordu vb. de];

مُعَانَاة çaba, gayret;

تَعَنٍّ çabalama, didinme, uğraşma; sızıntı, zorluk;

اعْتِنَاء (ب...*e*) itina, özen; (ب *için*) bakım, gözetim; (ب...*e*) ilgi, ihtimam;

عَانٍ zorluk çeken, sıkıntıda;

مُعَنًّى ölçüsüz ve kafiyeli şiir SUR.;

مُعْتَنٍ dikkatli, özen gösteren, itinalı; düşünceli;

عَهِدَ *a* (عَهْد) (*b-i*, *bşi*) [eskiden] tanımak, bilmek; «لاَيَزَالُ هٰذَا الْمَكَانُ كَمَا عَهِدْتُه bu yer hâlâ bildiğim [eskisi] gibi [hiç değişmemiş]; (*bşi*) gözetmek, (*bşe*) bakmak; (ب ...*den*, الى *b-i*) sorumlu tutmak, mükellef tutmak, «عَهِدَ الرَّئِيسُ اِلَيْه بِتَأْلِيفِ حُكُومَةٍ جَدِيدَة başkan onu yeni hükümeti kurmakla görevlendirdi»; (الى *b-i*, ب ...*ile*) görevlendirmek; (الى *b-i*, ب ...*ile*) yetkili kılmak, yetkilendirmek; فِيمَا أَعْهَدُ ¶ bildiğim kadarıyla, herhalde ...; عَهِدَ وَعْدَه sözünü/ ahdini tutmak/ yerine getirmek; عَاهَدَ (*b-i*le على ...*için*) sözleşmek, sözleşme yapmak; (على, ب ya da ب ...*için*) söz vermek; تَعَهَّدَ (*bşi*) desteklemek, (*bşe*) taraftar olmak; (*bşe*) bakmak, gözetmek, kollamak, (*bşin*) bakımını yapmak, [işler, çalışır, olumlu halini korumasını] sağlamak; (ب *bşi*) üstüne almak, taahhüt etmek; (ل *b-e*, ب veya على ...*için*, ...*yapacağına dair*) söz vermek; اِسْتَعْهَدَ (من *b-den*) sözleşme belgesi/ kontrat vb. talep etmek; (من *b-e*) kontrat/ sözleşme imzalatmak;

عَهْد bilgi (ب ...*e dair*) malumat; meşhur [kişi]; [sözüne] sadakat, bağlılık; (الى *b-i*, ب ...*ile*) mükellef/ sorumlu tutma ⇑⇑; (ç. عُهُود) vaat, söz, taahhüt; sorumluluk, mesuliyet; yemin; sözleşme, kontrat, anlaşma; zaman, devir, çağ; ¶ بَعْدَ الْعَهْدِ çok eskiden olma; حَدِيثُ الْعَهْدِ son zamanlarda olmuş, yeni; genç; حَدِيثُ الْعَهْدِ ⇑ قَرِيبُ الْعَهْدِ; حَدِيثُ عَهْدٍ ب... veya ب... yeni, bir şeyi yeni kabullenmiş ya da kazanmış, elde etmiş olan [çiçeği burnunda, taze]; acemi, deneyimsiz, tecrübesiz, alışmamış, yeni; حَدِيث عَهْدٍ بِعِرْسٍ yeni/ çiçeği burnunda evli; حَدِيثُ الْعَهْدِ بِالْوِلاَدَة ye-ni doğmuş; كَانَ حَدِيثُ عَهْدٍ بِأَوْرُبَّا Avrupa [henüz] yeni idi, son zamanlara kadar tanınmıyordu; قَدِيم الْعَهْدِ eski, uzun süredir olan; قَدِيمُ الْعَهْدِ ب... ...de tecrübeli, deneyimli, ...e aşina; قَرِيبُ عَهْدٍ ب... ya da قَدِيمُ الْعَهْدِ ب... bkz. قَرِيب عَهْدٍ بِالْفِطَامِ; حَدِيث عَهْدٍ ب... memeden yeni kesilmiş; مِنْ عَهْدٍ قَرِيبٍ [kısa] bir süredir; yeni, yakınlarda olan; مُنْذُ عَهْدٍ بَعِيدٍ uzun zaman önce, çok zaman önce, uzun süredir; لاَ عَهْدَ لَه ب... *bşi* bilmemek, tanımamak, tecrübesiz olmak; عَهْدُنَا بِهٰذِه الْمَسْأَلَة bu meseledeki kadim/ köklü/ bilgimiz; أَخَذَ وَعْدًا عَلَيْه *b-den* söz almak; قَطَعَ عَهْدًا söz vermek; sözleşme/ kontrat yapmak; قَطَعَ نَفْسَهُ عَهْدًا على... ...i taahhüt etmek, vaat etmek; قَطَعَ نَفْسَه عَهْدًا ب... ...i

yapacağına yemin etmek, ant içmek; العَـهْـد الجَديد Yeni Ahit; لعَهْـد القَديم Eski Ahit; وَلِيّ العَهْد veliaht; عَلَى عَـهْـده ...devrinde, zamanında; في عَهْد فُلاَن ...in zamanında, devrinde; ...in sağlığında; عَهْـدُهُ onun bilinen/ tanınan yapısı, kişiliği; ظَلَّ كَعَهْده nasıl bilindi/ tanındı ise öyle kaldı, hiç değşimedi; عـهـدهم بِه [onların] onu tanıdıkları hal, alışık oldukları hal; كَعَهْدهم به onu tanıdıkları/ alışık oldukları gibi; ما زِلْـتَ انْتَ كَعَهْـدي بِك [sen] hala aynısın!, hiç değişmemişsin!; مَـــا زَالَ عَلَى عَهْده değişmemek, hep aynı olmak/ kalmak; طَالَ به العَهْدُ üstünden çok zaman geçmek;

عُهْدَة uhde, taahhüt bağlayıcılığı İSL.HUK.; sorumluluk, mesuliyet; bakım, himaye, gözetim; kefalet ¶ في عُهْدَته birinin himayesinde korumasında, sorumluluğunda; عُـهْدَتُهُ عَلَيْـه bundan o mesuldür.;

عَهِيد müttefik;

مَعْهَد ç. مَعَاهِد [daha önceden bilinen veya gelinmiş olan] yer, enstitü; akademi; semire ¶ مَـعَاهِد الذِّكْـرَيَات hatıralarla dolu yer[ler]; مَعْهَد اصْلاَحِي ıslahevi;

مُعَاهَدَة ç. anlaşma, sözleşme; ittifak, pakt ¶ مُـعَـاهَدَة السَّـلاَم (الصُّلْح) barış anlaşması, paktı; مُـعَـاهَدَة عَـدَم الإعْـتِـدَاء saldırmazlık anlaşması;

تَعَـهُّد ⇑⇑ mas.; bakım; himaye, koruma, [mud. kul.] vasilik; (ب *bşi*) üstüne alma, taahhüt etme, vaat etme; (ç. -آت) söz, vaat taahhüt;

مَعْهُود meşhur; . . . الْمَعْهُود sözkonusu ...;

مُتَعَهِّد ç. ـون taahhüt eden; müteahhit, bir şeyin sorumluluğunu üzerine alan; temsilci, bayi ¶ مُتَعَهِّد فَنِّي menajer;

مُتَعَاهِد : الْمُتَعَاهِدَان taraflar [anlaşmada, kontratta vb. de];

عَهَر *a* (عِهْر) ve عَهِر *a* (عَهَر) (الى *kadınla*) zina etmek, gayrı meşru ilişkide bulunmak; عَاهَر (هَا *kadınla*) ⇑;

عِهْر zina; fahişelik;

عَهِر zina yapan;

عَهَارَة zina; fahişelik;

عَاهِر zina eden, gayrı meşru ilişkide bulunan; (ç. عُهَّار) zina eden, zani [i.];

عَاهِرَة ç. عَوَاهِر [kadın] zani, zaniye, gayri meşru ilişkiye gire, kadın; fahişe;

عَاهِل ç. عَوَاهِل hükümdar, padişah;

عِهْن [renkli] yün;

عَوَاهِن [عَـاهِن in çoğulu] uzuvlar; hurma dalları ¶ اَلْقَى (رَمَى) الكَلاَمَ عَلَى عَوَاهِنه düşünmeden söz söylemek, konuşmak;

عَوِجَ *a* (عَـوَج) eğri/ kıvrımlı/ bükümlü olmak; kıvrılmak, bükülmek; عَاجَ *u* [seyir esnasında] yoldan sapmak/ ayrılmak; (على *bir yerde*) durmak, konaklamak; عَـوَّجَ (*bşi*) bükmek, kıvırmak; تَعَوَّجَ ve اِعْوَجَّ bkz. عَاجَ ;

عَوَج kıvrıklık, eğirilik; pürüz; sapma, ayrılma [doğru vb.den];

عَاج fildişi;

عَاجِي [na't] fildişi[nden] ;

أَعْوَج müe عَوْجَاء ç. عُـوج kıvrık, zikzak

şeklinde, yılankavi; eğik; çarpık; garip, tuhaf.;

اِعْوِجاج eğrilik, kıvrıklık; pürüzlülük; sapma, ayrılma [doğrudan]; zikzak şeklindeki, virajlı yollar;

مِعْوَجَة ç. ـآت imbik KİM.;

مَعْوَج eğri, zikzak şeklinde, yılankavi, kıvrımlı; eğik; garip, tuhaf; çarpık;

عَادَ *u* (مَعَاد, عَوْدَة, عَوْد) (ل ya da الى ...*e*) geri dönmek; (الى ...*e*) dönmek, götürülmek, isnat edilebilmek; (على ...*ile*) ilgili/ ilgisi olmak, bulunmak; (الى *b-nin*) payına düşmek; (الى ya da ل ...*e*) ait olmak; (عن *bşi*) terketmek, bırakmak, geri çekilmek; (ب *b-i*, *bşi*) geri getirmek/ götürmek; عَادَ عَلَيْهِ birine (ب ...*i*) netice/ sonuç olarak getirmek; [mansub isimle ya da haber olarak gelen sıfat ile] ...e dönüşmek; [muz.fiil öncesinde ya da الى ile] yinelemek, yeniden yapmak, yeniden yapmaya başlamak; [olumsuz ifade ve muz. fiil öncesinde] bir şeyi artık yapmamak, yapmayı bırakmak; عَادَ *u* (عِيَادَة) (*hastayı*) ziyaret etmek, [doktor] (*b-i*) tedavi altına almak ¶ عَادَ الى نَفْسِه kendine gelmek, ayılmak; kendini sorgulamak, kendi kendini hesaba çekmek; عَادَتْ الْمِيَاهُ الى مَجَارِيهَا herşey normale döndü, normalleşti; عَادَ الى رَأْسِ اَمْرِه *bşe* yeniden/ [yeni] baştan başlamak; عَادَ اَدْرَاجَه geldiği yerden dönmek; geri gitmek, dönmek; عَادُوا عَلَى عَقِبَيْه ç. عَادَ عَلَى عَقِبَيْه; ⇑ اَعْقَابِهِم لَمْ اَعُدْ اَسْتَطِيعُ صَبْرًا artık ona sabredemezdim; لَمْ يَعُدْ لَه طَاقَةٌ بِه onun için hiç bir gücü kalmamıştı artık; لَمْ يَعُدْ الَيْهِ سَبِيلٌ bunun için artık hiçbir ihtimal kalmadı; عَادَ يَقُولُ[bir sürelik susmadan sonra] konuşmasına devam etti; عَوَّدَ (*b-i*, *bşe* veya على *bşe*) alıştırmak, adet edinmesini sağlamak; عَاوَدَ (...*e*) geri dönmek; (*bşe*) yeniden başlamak; tekrar (*bnin*) başına gelmek; اَعَادَ (*b-i*, *bşi*, الى ...*e*) geri getirmek, döndürmek; içinden atmak (*b-i*, *bşi*, الى ...*e*) geri göndermek, iade etmek (*bşi*, الى مَحَلِّه *yerine*) [geri] koymak; (*bşi*, *sözü* على *b-e*) tekrarlamak, tekrar etmek; (*bşi*) yeniden/ tekrar yapmak, yinelemek, tekrarlamak; (*bşi*) yeniden imar etmek, restore etmek, tadilattan geçirmek; (*bşi*) bir kere daha yapmak ¶ اَعَادَ بِنَاءَ مَسْجِدٍ camiyi yeniden inşa etmek; اَعَادَ ذِكْرَيَات maziyi anmak, hatıraları yadetmek, anılarını tazelemek; اَعَادَ طَبْعَ الكِتَاب bir kitabı yeniden basmak; يُعِيدُ القَوْلَ وَ يَبْدَأُه sürekli bir şeyden söz etmek, sözü hep aynı konuya getirmek; اَعَادَ النَّظَرَ في ...i temcit pilavı gibi...; ... yeniden gözden geçirmek, ...i yeniden düşünmek/ gözden geçirmek; اَعَادَ النَّظَرَ في الدَّعْوَى davayı yeniden açmak/ incelemek HUK.; تَعَوَّدَ (*bşe* ya da على *bşe*) alışmak, huy/ adet edinmek; ⇑ اِعْتَادَ; اِسْتَعَادَ (*b-i*, *bşi*) geri çağırmak; (*bşi*, من ...*den*) geri istemek, iadesini talep etmek; (*bşi*) yeniden kazanmak, elde etmek, geri alabilmek; (*bşi*) hatırlamak; (*birinden*, *bşi*) tekrarlamasını istemek;

عُود ç. عِيدَان , أَعْوَاد tahta parçası; sopa, değnek, dayak; dal; kamış; ut; yapı, fizik; güç, şiddet ; çoğ. أَعْوَاد şiddet [hastalık vb. için] ¶ عُود الصَّلِيب kibrit çöpü; عُود الثِّقَاب şakayık BOT.; عُود الكِبْرِيت kibrit çöpü; صُلْب العُود karakter/ kişilik zayıflığı; عُود güçlü, yapılı, gürbüz; inatçı, boyun eğmeyen, serkeş; صَلَابَة العُود sertlik, inatçılık, boyun eğmeyen, serkeş; لَدْن العُود kıvrak, çevik; ثَقَّفَ عُودَه (*b-i*) eğitmek; عَجَمَ عُودَه birini sınamak, imtihana çekmek; كَسَرَ عُودَه birinin direnme gücünü kırmak, moralini çökertmek;

عَوْد dönüş; tersine dönüş; tekerrür etme, yinelenme; mükerrer suç işleme HUK.; tekrarlama; فَعَلَه عَوْدَه ya da فَعَلَه عَوْدًا و بَدْءً bir şeyi yeniden/ baştan almak, tekrarlamak; فَعَلَه عَوْدًا الى بَدْءٍ ve عَلَى بَدْئِه

عَوْدَة dönüş ¶ بِعَوْدَة البَرِيد iadeli [posta]; الى غَيْرِ عَوْدَة geri dönmemek üzere, bir daha asla dönmemek üzere; gidişin olsun, dönüşün olmasın!;

عَادَة ç. -آت , عَوَائِد adet, huy, alışkanlık; gelenek, adet; عَادَةً genellikle, adeten; çoğ. عَوَائِد vergiler; ücretler, ödemeler ¶ فَوْقَ العَادَة alışılmamış, pek görülmemiş, yapılmamış; olağanüstü, acil [toplantı vb.]; عَلَى عَادَتِه adeti olduğu üzere, her zaman yaptığı gibi; كَسَابِق العَادَة eskiden olduğu gibi; جَرَت بذلك adet olmak; جَرَت العَادَةُ ب... عَادَتُهُم [işte] bu onların adetiydi, onlar hep böyle yaparlardı; العَادَة السِّرِّيَّة istimna, masturbasyon; عَوَائِد الجُمْرُك gümrük vergileri; عَوَائِد الأَمْلَاك emlak vergileri; عَوَائِد مَبَانٍ gayri menkul vergileri; عَادِيَات الأُمُور sıradan işler;

عَادِي alışılagelmiş, normal, sıradan; bayağı, alelade; olağan [toplantı vb. için]; basit, sıradan [kişi]; kadim, antika; عَادِيات antika[lar];

عِيَاد tekrarlama, yineleme;

عِيَادَة [hastayı] ziyaret, [doktor için] vizit; (ç. -آت) klinik; muayenehane; عِيَادَة خَارِجِيَّة polikinik;

عَوَّادَة ç. -آت [kadın] ud;

مَعَاد dönüş; dönülecek yer; varılacak yer, hedef [yer]; الْمَبْدَأ وَ الْمَعَاد ahiret ¶ الْمَعَاد can alıcı/ en kritik nokta;

تَعْوِيد (على ...*e*) alıştırma, (على ...*i*) huy/ alışkanlık olarak kazandırma;

اِعَادَة iade etme, geri verme, götürme, gönderme; eski konumuna/ haline getirme; tekrarlama, yineleme; yeniden başlama, baştan alma; yeniden kurma, onarma, restorasyon ¶ اِعَادَة البِنَاء yeniden kurma, bina etme; اِعَادَة الحُقُوق hakların iadesi; اِعَادَة التَّسَلُّح yeniden silahlanma; اِعَادَة التَّكْوِين yeniden yapılanma; ...i اِعَادَة النَّظَرِ في... gözden geçirme, ...in üzerinde bir az daha düşünme; اِعَادَة النَّظَرِ في دَعْوَى bir davanın dosyasını yeniden açma HUK.; اِعَادَة التَّنْظِيم yeniden düzenleme;

تَعَوُّد alışma, huy edinme;

(*b-i*) koruması için dua etmek; عَاذَ = تَعَوَّذَ ; (ب ...*vasıtası, aracılığı ile*) عَاذَ = اِسْتَعَاذَ korunmak;

عَوْذَة himaye altına alma; sığınmasına izin verme;

عَوْذ sığınak, barınak, sığınılan, tehlikeden sakınılan yer;

عُوْذَة ç. عُوَذ muska; tılsım; büyülü, sihirli söz;

عِيَاذ sığınma; sığındırma; عِيَاذَ اللّٰه veya العِيَاذ باللّٰه Allah etmesin! Allah korusun!;

مَعَاذ sığınma; sığınak, barınak, sığınılan yer; ¶ مَعَاذَ اللّٰه Allah etmesin! Allah korusun!;

تَعْوِيذ ç. تَعَاوِيذ muska; tılsım; büyülü, sihirli söz;

اَلْمُعَوِّذَتَان Felak ve Nas sureleri;

عَوِرَ[1] *a* (عَوَر) tek gözlü olmak; عَوَّرَ (*b-nin*) bir gözünü kör etmek; (*bşi*) hasara uğratmak, bozmak; (*tartıların, ölçülerin*) doğruluğunu kontrol etmek; اَعَارَ (*b-e*, *bşi*) borç/ ödünç vermek; تَعَاوَرَ (*bşi*) sırayla/ nöbetleşe yapmak; (*b-e*, *bşe*) [dönüşümlü ya da peşpeşe] gelip çatmak, bulmak; اِعْتَوَرَ (*b-e*) sıra ile/ dönüşümlü olarak başına gelmek; [farklı faktörler, etkenler] (*bşi*) oluşturmak, meydana getirmek, hazırlamak; (*bşe*) engel teşkil etmek, olmak; اِسْتَعَارَ (*bşi*, من ...*den*) ödünç almak;

عَوْرَة eksiklik, noksanlık, kusur; (ç. -آت) avret, edep yeri; avret mahalli; zayıflık;

عَوَّار eksik, noksan, kusurlu;

اِعْتِيَاد ⇑; itiyat edinme;

اِعْتِيَادِيّ sıradan, alelade; adet niteliğinde, alışkanlık ile ilgili; normal; basit, özelliği olmayan, sıradan, alelade [kişi];

اِسْتِعَادَة ⇑ mas.;

عَائِد dönen, geriye dönen, giden; işlemekte olan [faiz, kâr]; (ل veya الى ...*e*) ait; (ç. -ون) geri dönen göçmen; (ç. عُوَّاد) [hasta] ziyaretçi; çoğ. عَائِدَات gelirler, varidat; عَائِدُ الأَرْبَاحِ net kazanç;

عَائِدَة ç. عَوَائِد kâr, kazanç (على *b-nin*);

عَائِدِيَّة ait olma, aitlik; üyelik;

مُعْتَاد (على ...*e*) alışmış, alışkın (على ...*i*) huy edinmiş;

مُعِيد ç. -ون tekrarlayan; özel öğretmen; [üniversitede]uygulama yapan;

مُعَاد تَصْدِيرِيَّة : مُعَاد ileride teslim edilecek [posta];

مُتَعَوِّد (عَلَى ...*e*) alışmış, alışkın, (عَلَى ...*i*) huy edinmiş;

مُعْتَاد (على ...*e*) ⇑; alışılmış, normal, her zamanki, mutat; ¶ كَالْمُعْتَاد her zamanki gibi, mutat olduğu gibi; مُعْتَاد الجَرَائِم itiyadi suçlu HUK.;

عَاذَ *u* (مَعَاذ, عِيَاذ, عَوْذ) (ب *b-e* ...*den* من) (عوذ) ,) sığınmak; (من ...*e karşı*, ب *b-den*) korunma istemek, himaye dilemek ¶ اَعُوذُ بِاللّٰه Allah korusun! Allah etmesin!; عَوَّذَ (*b-i*, من ...*den*) korumak (*b-i*; من ...*e karşı*) koruması altına almak; (*b-e*) sihirli/ büyülü şeyler okumak, (*b-e*) muska takmak; اَعَاذَ = عَوَّذَ ; Allah'ın

عُوَّار bir kırlangıç türü ZOO.;

عِيرَة yapma, suni [saç, diş] MIS.;

أَعْوَر müe. عَوْرَاء ç. عُور tek gözlü ¶ الْمَعْيُ الأَعْوَر körbağırsak ANAT.;

اعَارَة ödünç verme;

اعَارِي: مَكْتَبَـة اعَـارِيَّة ödünç kitap veren kütüphane;

تعَاوُر ⇑ mas.;

اسْتِعَارَة ödünç alma; mecaz;

اسْتِعَارِي mecazi;

عَارِيَة ç. عَوَارٍ ödünç alınan şey; borç;

مُعِير ödünç veren;

مُعَار ödünç verilen;

مُسْتَعِير ödünç alan;

مُسْتَعَار ödünç alınan; mecazi olarak kullanılan; suni, yapma [saç vb.]; اِسْم مُسْتَعَار müstear isim, takma ad; وُجُوه مُسْتَعَارَة maskeli yüzler; ikiyüzlüler;

عَار[2] bkz. عرى ;

عَوِزَ *a* (عَوَز) fakir/ yoksul olmak; عَازَ *u* (عَوْز) (*bşe*) ihtiyacı olmak, muhtaç olmak; أَعْوَزَ fakir olmak ya da fakirleşmek; ¶ أَعْوَزَه الشَّيْء *bşe* muhtaç olmak;

عَوَز ihtiyaç, gereksinim; fakirlik, yoksulluk;

عَوِز fakir, yoksul, muhtaç;

عَازَة ihtiyaç, eksiklik; fakirlik;

أَعْوَز fakir, yoksul, muhtaç;

أَعَاوِيز çoğ.kul. fukara, fakirler, yoksullar;

أَعْوَاز eksiklik, ihtiyaç; fakirlik;

عَائِز fakir, yoksul;

مُعْوِز fakir, yoksul, muhtaç; (ç. -ون) fakir, yoksul kişi;

عَوْسَج tekedikeni BOT. Lycium europaeum ve Lycium arabicum;

عَوِصَ *a* (عَوَص, عِيَاص) zor/ güç olmak; [söz] zor anlaşılmak, kapalı olmak, muğlak olmak;

اعْتَاصَ = عَوِصَ (على *b-e*) zor/ çetin gelmek;

عَوِيص zor, güç; muğlak, kapalı [söz];

اعْتِيَاص zorluk, güçlük;

عَاضَ *u* (عَوْض, عِوَض, عَوَض, عِيَض) (*b-e, bşi*, من veya عن *...için*) karşılık/ ücret/ bedel olarak vermek; (*b-e, bşi*, من veya عن *in yerini*) alması, telafi etmesi, doldurması; (*b-e*, ب *bşin*) kaybını karşılaması için vermek, (*bşi*, ب *bş ile*) değiştirmek; *b-nin* (على *kaybını, zararını*) karşılamak, telafi etmek; عَوَّضَ = عَاضَ ; ¶ لا يُعَاوَّضُ telafi edilemez, yeri doldurulamaz; عَاضَ = عَوَّضَ ; عَاضَ = اعَاضَ ; تَعَوَّضَ (*bşi*, من *...yerine*) karşılık olarak almak, kullanmak; (ب *...i*, من *...in*) yerini doldurmak için ya da telafi etmek için istemek; اعْتَاضَ (*bşi*, عن veya من *...için, ...yerine*) karşılık/ bedel olarak almak; اسْتَعَاضَ (ب *bşi*, عن *...e*) karşılık tutmak, (من *bşi*, ب *...ile*) [karşılıklı] değiştirmek, (عن *b-e*, ب *bşi*) karşılık/ bedel olarak vermek; (من *...e karşı*) bedel, tazminat, (من *...için*) karşılık almak, (عن *bş*, ب *...ile*) karşılanmak, telafi edilmek;

عِوَض bedel, karşılık, tazminat; عِوَضَ . . . عِوَضًا عَنْ (مِنْ) . . . e ... [meb. mud. kul.] ve karşılık, ...yerine; ...in telafisi için;

mak, ağlamak ya da çığlık atmak; أَعَالَ (*b-e, aile fertlerine*) bakmak, geçimini sağlamak; kalabalık ailesi olmak;

عَوْل bağırma, çığlık atma ya da yüksek sesle ağlama; [ailenin] geçim[i], bakım[ı]; yardımcı;

عَوْل güven, itimat; onaylama, doğrulama;

عِيَّل aile, ev ahalisi, ehlü iyal; bebe, küçük çocuk MIS.; çoğ. عِيَال, عَالَة geçimini sağlamak zorunda olduğu kişiler, aile fertleri ¶ عِيَال ...in baktığı, geçimini sağladığı kişi[ler]; tamamen ..e bağımlı; ...e yük;

عَالَة çatı gibi yağmurdan koruyan bir çeşit örtü vb.; bkz. عِيَّل ;

عَوِيل bağıran, çığlık atan ya da yüksek sesle ağlayan; parazit, tufeyli, başkalarının sırtından geçinen MIS.;

مِعْوَل ç. مَعَاوِل kazma; çapa; [kötüye kullanılan] alet MEC. ¶ مَعَاوِل هَدَّامَة yıkıcı unsurlar; مَعَاوِل الإضَادَّ وَ التَّقْوِيضِ yıkıcı/ bölücü unsurlar;

اِعَالَة [aile] geçindirme, bakımını sağlama;

عَائِل [aile vb.] geçimini sağlayan, bakan;

عَائِلَة ç. عَوَائِل ev ahalisi, aile;

عَائِلِي ailevi, aile ile ilgili;

مُعَوَّل (على ...*e*) karar vermiş, niyetli;

مُعَوَّل güven, itimat ¶ لَيسَ عَلَيْهِ مُعَوَّلٌ ona güven olmaz, ≈ onun ipi ile kuyuya inilmez;

مُعِيل aile vb.nin] geçimini sağlayan, aileye bakan;

⇑ تَعْوِيض mas.; (عن ...*in yerine*) karşılık/ telafi/ bedel vermek; (ç. -آت) bedel, karşılık; telafi edici şey, tazminat; kompanze etme FİZ.; [çoğ.] savaş tazminatı;

تَعْوِيضِي telafi edici, karşılayıcı;

مُعَاوَضَة ç. -آت takas usulü alışveriş akdi İSL.HUK.; اِستِعَاضَة (عن *bir şeyin yerine*, ب ...*i*) koyma; (عن *bşi*, ب ...*ile*) değiştirme, takas etme, bedel olarak verme;

عَاقَ (عوق) *u* (عَوْق) (عن *bşe*) engel olmak, engellemek, mani olmak, imkan vermemek; (*b-i, bşi*) geciktirmek, oyalamak; عَوَّقَ ve تَعَوَّقَ (عن *yapması*) engellenmek; عَاقَ = أَعَاقَ; geciktirilmek, oyalanmak; اِعْتَاقَ = عَاقَ ;

⇑ عَوْق mas.;

⇑ اِعَاقَة mas.;

عَائِق engel, mani; (ç. عُيَّاق) züppe, gösteriş düşkünü MIS.;

عَائِقَة engel, mani;

عَالَ (عول) *u* (عَوْل) doğru yargıdan/ haktan sapmak/ ayrılmak, haksızlık yapmak; (*b-e*) zulmetmek; عَالَ صَبْرُهُ veya عِيلَ صَبْرُهُ sabrı tükenmek; عَالَ *u* (عَوْل, عِيَالَة) (*b-e*, özl. *aileye*) bakmak (*b-nin*) bakımını/ geçimini sağlamak; عَوَّلَ çığlık atmak, bağırmak veya yüksek sesle ağlamak; [köpek] [kesik kesik] havlamak; (على ...*e*) güvenmek, itimat etmek هُوَ رَجُلٌ يُعَوَّلُ عَلَيْهِ» o [kendisine] güvenilen bir kişidir»; (على *bş yapmaya*) karar vermek, niyetlenmek ¶ لا به يُعْمَلُ وَ لا عَلَيْهِ يُعَوَّلُ gayrı muteber, önemsiz, kıymetsiz; أَعْوَلَ bağır-

[1](عوم) عَـامَ *u* (عَـوْم) yüzmek; [sıvı yüzeyinde] durmak, yüzmek; عَـوَّمَ (*gemiyi* vb.i) suya/ denize indirmek; (*bşi*) sel/ su basmak MIS.;

عَوْم ⇑ mas.;

عَام ç. أَعْوَام yıl, sene;

عَامَئِذ o yıl;

عَوَّام usta/ iyi yüzücü; ¶ حَوْض عَوَّام yüzer havuz;

عَوَّامَة ç. ـآت-samandıra; sal; duba, tombak; can yeleği/ simidi; [su üzerinde] yüzer ev;

عَائِم yüzen/ [su yüzeyinde] duran ¶ جِسْر عَائِم yüzen, dubalı köprü;

عَامَّة ve عَوَام bkz. [3]عَمّ ;

عَـاوَنَ ⇒ عون (*b-e*, في ya da على ...*de*) yardım etmek, yardımcı olmak; أَعَـانَ ⇑; (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak, serbest bırakmak; تَعَاوَنَ yardımlaşmak; işbirliği yapmak; اِسْتَعَـانَ (*bden*, veya ب *b-den*, على ...*için*, ...*e karşı*) yardım[ını] istemek, (*b-e*, *bşe* ya da ب *b-e*, *bşe*) başvurmak zorunda kalmak; (*bşi* ya da ب *bşi*, على ...*e*) kullanmak;

عَـوْن yardım, destek, arka çıkma; (ç أَعْـوَان) yardımcı; hizmetçi, uşak; koruma, muhafız; küçük memur TUN.; [mahkemede] teşrifatçı TUN. ¶ أَعْوَان الْمَطَافِىء itfaiye[ciler];

عَوْنَة zorunlu/ mecburi hizmet/ iş;

عَانَة kasık tüyleri, kasık bölgesi;

عَـوَان orta yaşlı; (...بَيْـنَ ...lerin) arası/ ortası ¶ حَرْب عَوَان bitmeyen, fasılalarla süren savaş;

عُوَيْنَات bkz. عين ;

مَعَاوِين ç. مِعْوَان her zaman yardıma koşan, yardımsever; yardımcı; yardım;

مَعُونَة yardım, destek; مَدَّ يَدَ الْمَعُونَةِ (ل *b-e*) yardım elini uzatmak;

مُـعَـاوَنَة yardım, destek ¶ مُـعَـاوَنَة ذَاتِيَّـة kendine yetme, yeterlilik;

اِعَانَة yardım; destek; (ç.) imdadına yetişme, para yardımı/ desteği;

تَعَاوُن yardımlaşma; işbirliği; ¶ بِالتَّـعَاوُن ...ile işbirliği yaparak; مَعَ ... شَرِكَة التَّعَاوُن kooperatif, birlik;

تَعَاوُنِي yardımlaşma ile ilgili; işbirliğine dayalı; جَمْعِيَّة التَّعَاوُنِيَّة kooperatif, birlikte yardımlaşma/ dayanışma derneği; هَيْـئَة تَعَاوُنِـيَّة kooperatif;

تَعَـاوُنِـيَّة yardımlaşma/ dayanışma ruhu/ hissi; yardımlaşma;

اِسْتِعَانَة (ب ile, ...*den*) yardım isteme, yardım talep etme; (ب *bşi*) kullanma;

مُـعَـاوِن yardımcı, destekleyen, asistan; muavin; yaver, emir subayı;

مُعَاوِنِيَّة karakol If.;

مُعِين ç. ـون- yardımcı; muavin; asistan;

عَـاهَة ç. ـات- hastalık, zayıflık, zaaf; [vücuttaki] özür, kusur, noksanlık;

مَعْوُوه küflü;

مَعْيُوه ⇑;

عَوَى *i* (عُـوَاء) ulumak, [köpek, kurt vb.]; kesik kesik bağırmak; عَـاوَى (*b-e*) havlamak;

اِنْعَوَى bükülmek;

عُوَاء uluma;

عَوْاء uluyan; köpek, kurt vb.;

مُعَاوِيَة köpeklere uluyan dişi köpek; erkeğini arayan dişi; tilki yavrusu;

عَيِيَ, عَيَّ [muzarisi يَعْيَا veya يَعْيِي] (عِيّ) doğru yolu/ usulü bulamamak; (عن ya da ب ...*e*) güç yetirememek; kendini ifade edememek, isteğini dile getirememek; hastalanmak; ¶ يَعْيَا بِأَمْرِهِ bir işin içinden çıkamamak; أَعْيَى yorulmak, yorgun/ bitkin düşmek; (*b-i*) yormak, bitkin bırakmak/ düşürmek (*b-i*) [bir şey yapamayacak hale] getirmek, güçsüz bırakmak; (*b-nin*) tüm çabalarını/ emeklerini boşa çıkarmak; (*b-i*) başarısızlığa uğratmak; ¶ أَعْيَا الدَّاءُ الأَطِبَّاء hastalık doktorların tüm çabalarını boşa çıkarmak, hastalık doktorların iki elini bağlamak; أَعْيَتْهُ الحِيلَةُ çaresiz/ iki eli bağlı kalmak, çıkar yol bulamamak;

عِيّ derdini/ meramını anlatamama; bitkinlik, yorgunluk;

عَيِيّ ç. أَعْيِاء güçsüz, kuvvetsiz, bitkin; kendini ifade edemeyen, meramını anlatamayan;

عَيَاء yapamama, becerememe; zayıflık, bitkinlik; [tedavisiz, amansız] hastalık [yine دَاء عَيَاء];

عَيَّان yapamayan, güçsüz; yorgun, bitkin; hasta MIS.;

اعْيَان bitkinlik; zayıflık, güçsüzlük;

مُعْيٍ yorgun, bitkin;

عَابَ (عَيْب) *i* (عَيْب) kusurlu/ sakat/ noksan olmak; (*bşin*) şeklini bozmak, (*bşe*) kusur getirmek; (*b-i, bşi*) bir kusur ya da ayıp ile suçlamak, itham etmek; (*b-i, bşi*) lekelemek, şerefine/ onuruna leke sürmek; (*b-i*, على ...*den dolayı*) kınamak, zemmetmek, kötülemek; عَيَّبَ (*bşi*) kusurlu hale getirmek; (*bşin*) şeklini bozmak; (*b-i, bşi*) bir kusurla itham etmek; suçlamak, ayıplamak; (*b-i*) kınamak, zemmetmek, kötülemek;

عَيْب ç. عُيُوب kusur, noksan, hata, eksiklik; zaaf; ayıp, utanç verici şey; defo ¶ عَيْبٌ عَلَيْكَ جِسْمِي bedensel kusur/ özür; ne kadar ayıp! bu yaptığından utanmalısın! MIS.;

عِيَاب, عِيَب, -آت ç. عَيْبَة deri çanta, valiz; kusur, noksan, ayıp;

مَعَاب ç. مَعَايِب kusur, noksan; zaaf; ayıp;

مَعَابَة ç. مَعَايِب ⇑; ⇑; ⇑;

مَعِيب kusurlu, noksan, eksiği bulunan; utanç verici;

مُعَيَّب ⇑; ⇑;

مُعَيِّب ayıplayan, kusur bulan, eleştiren;

عَاثَ (عَيْث) *i* (عَيْث في ...*de, arasında*) bozgunculuk yapmak, kargaşa çıkarmak; ¶ عَاثَ فَسَادًا في ... ⇑; عَاثَ في مَالِهِ malını/ servetini boş yere harcamak, israf etmek; عَيْث karanlıkta el yordamı ile hareket etmek;

عَيَّدَ ⇒ عيد bayram kutlamak; (على *b-nin*) bayramını kutlamak/ tebrik etmek; عَايَدَ (على *b-nin*) ⇑;

عِيد ç. أَعْيَاد bayram; bayram günü; العِيد الصَّغِير Ramazan Bayramı; عِيد الأَضْحَى Kurban Bayramı; عِيد الفِطْرِ Ramazan Bayramı; العِيد الكَبِير Kurban Bayramı; عِيد القِيَامَة Pas-

kalya yortusu HRİ.; عيد الكِسْوَة Kisve Bayramı, Kahire'de Kabe örtsünün, Mekke'ye taşınması ile ilgili olarak yapılan kutlamalar MIS.; عيد كُلّ القدّيسين Bütün Azizler Yortusu HRİ.; عيد الميلاد Noel kutlamaları;

عيدية bayram hediyesi; Noel hediyesi;

مُعايدة bayramlaşma; (ç. ـآت) tebrik/ bayramlaşma/ kutlama ifadeleri;

عَارَ (عيـر)[1] *i* (عَيْر) gezinmek, dolaşmak; (*b-i*) kınamak, «عَارَه أَصْحَابُهُ بِفِرَارِهِ من الْمَعْرَكَة» çatışma-dan kaçtığı için arkadaşları onu ayıpladılar»; عَيَّر (*b-i, bş için* veya ب veya على *...için, ...den dolayı*) kınamak, ayıplamak [kendi kusuru ile]; (*b-i*) yermek; عايَر (*ölçüleri, ağırlık-ları*) [doğruluğunu] kontrol etmek, ölçmek; ayar yapmak, kalibre etmek (*bşi* ب *...ile*) ölçmek, tartmak; تعايَر birbirinin ayıplarını/ kusurlarını söylemek;

عَار ç. أَعْيَار (على *b-nin*);ayıp, kusur, noksan, utanç verici şeyleri;

عَيْر ç. أَعْيَار yaban eşeği ZOO.;

عِير ç. عِيرَات kervan ¶ لاَ في العِيرِ وَ لاَ في النَّفِيرِ ne orada ne burda; hiç bir şekilde, hiç bir surette; önemsiz, sıradan;

عِيَار ç. أَعِيرَة ayar, standart ölçü; [altında, gümüşte] ayar; çap, kalibre; (ç. ـآت, أَعِيرَة) [tüfek için] atış [yine عِيَار نَارِي];

عَيَّار ç. ـون- başı boş adam; aylak kişi, serseri, derbeder; (ç. ـآت) vinç;

مِعْيَار [ölçü aletini] ayarlama, kalibrasyon, standart ölçüye getirme; (ç. مَعَايِير) asıl/ standart ölçü; standart; örnek, norm; ¶ مِعْيَار العَيْش hayat standardı; مِعْيَار الذَّهَب altın ayarı; مَعَايِر ç. kusurlar, noksanlar;

مُعَايَرَة الْمَوَازِين وَ الْمَكَايِيل : ölçü ve tartıların [standardı belirleyen kurum tarafından] onaylanması;

عِيرَة bkz. عور ;

أَعْيَس müe. عَيْسَاء ç. عِيس sarı beyaz arası renkli [deve]; عِيس iyi cins deve[ler];

عِيسَى İsa (as.);

عِيسَوِي Hristiyan; [na't] Hristiyanlık ile ilgili, Hristiyan...;

عَاشَ (عيش) *i* (مَعَاش, مَعِيش, عِيشَة, عَيْش) ömür sürmek, yaşamak, ¶ عَاشَ المَلِكُ ya da لِيَعِشْ الْمَلِكُ yaşasın Kral!, kralımız çok yaşa!;

عَيَّش (*b-i*) yaşamaya bırakmak, yaşamasına izin vermek; ya da canlı tutmak; (*b-e*) bakmak, geçimini sağlamak عَايَش (*b-ile*) birlikte yaşamak «أَعْرِفُهُ حَقَّ الْمَعْرِفَة لأَنَّنِي عَايَشْتُهُ زَمَنًا طَوِيلا onu iyi tanırım; zira uzun zaman [onunla] birlikte yaşadım»; تَعَيَّش ; عَيَّش = أَعَاش güçlükle/ zar zor geçinmek, iki yakası bir araya gelmemek; yaşamını/ hayatını (ب ya da من *...den*) kazanmak, geçimini (ب ya da من *...den*) kazanmak; تَعَايَش dostluk/ birlik içinde yaşamak; اِعْتَاش ⇑;

عَيْش yaşam, yaşam tarzı; geçinme, hayatını kazanma; ekmek [daha çok MIS.] مُسْتَوَى العَيْش hayat/ yaşam standardı/ seviyesi; عَيْش غُرَاب mantar MIS.;

عِيشَة yaşam, hayat tarzı, yaşam;

عَيَّاش ekmekçi [satıcı];

مَعَاش hayat, yaşam, ömür, hayat tarzı; geçim; geçim vasıtası; gelir, varidat; (ç. -آت) emekli aylığı/ maaşı; fon, yardım [kamu kuruluşu vb.den] ¶ ذُو الْمَعَاشِ emekli aylığı alan; اَرْبَاب الْمَعَاشَات emekliler; اُحِيلَ الى المعاشِ (على) emekliye ayrılmak, emekli olmak;

مَعِيشَة ömür, yaşam, hayat, yaşam tarzı; geçim; ev ahalisi ile fertleri [evde ekmek bekleyenler] ; مَعِيشَة الرِّيف köy/ taşra hayatı;

مَعِيشِي yaşam ile ilgili; الحَالَة المَعِيشِيَّة yaşam standardı/ seviyesi;

مُعَايَشَة iki toplumun bir arada yaşaması SİY.;

اعَاشَة geçim, ¶ بِطَاقَة الإعَاشَة [yiyecek] karnesi, iaşe kartı;

تَعَايُش = مُعَايَشَة ;

عَائِش ömür süren, yaşayan; hali vakti yerinde;

عَيَّط ⇒ عَيط çığlık atmak, haykırmak; (على *b-e*) seslenmek, (على *b-i*) çağırmak; ağlamak YEN.;

عِيَاط çığlık; seslenme; ağlama YEN.;

عَاف (عيف) *i, a* (عَيَافَان, عِيَاف, عَيْف) (*bşden*) tiksinmek, iğrenmek «عَافَ التَّدْخِينَ فَاَقْلَعَه عَنْهُ sigaradan tiksindi ve sigarayı bıraktı.»;

عَيْف iğrenme, tiksinme;

عَيَّاف kuşların uçuşunda uğursuzluk belirtisi gören;

عَيُّوف kibirli, gururlu;

عَيَفَان tiksinme, iğrenme, tiksinti;

عَيُّوق [s.] züppe gibi; [is.] züppe;

عَالَ (عيل) *i* (عَيْلَة) fakir olmak, yoksul olmak veya fakirleşmek, yoksullaşmak; عَيَّل ve اَعْيَل kalabalık ailesi olmak;

عَيِّل , عِيَال ve عَالَة ; bkz. عول;

عَائِل fakir, yoksul, muhtaç ve bkz. عول ;

مُعِيل aile reisi, baba; kalabalık bir aileye bakan;

عَيَّن ⇒ عين (*bşi*) belirlemek, özellikle belirlemek, belirli kılmak; (*bşi*) belirlemek, kararlaştırmak, (*bş için*) kesin zaman/ vakit vermek/ tayin etmek; (*b-i*, *...olarak* ya da في ...*e*) atamak, tayin etmek, görevlendirmek; (*bşi ...için*) ayırmak, tahsis etmek, seçmek; (*bşi* ل *b-e*) ayırmak, tahsis etmek; ¶ عَيَّنَ سَبَبًا sebep/ neden ileri sürmek; عَايَن (*b-i*, *bşi*) bizzat görmek; (*bşi*) yoklamak, muayene etmek, gözden geçirmek; تَعَيَّن (*...i*) görmek; ayrılmak, tahsis edilmek; atanmak, tayini çıkmak, tayin olmak; (على ...*e*) zorunlu olmak, (على ...*ile*) yükümlü görevli olmak; يَتَعَيَّنُ عَلَيْكَ اَنْ (على ... *yapması*) gerekmek; «تَهْتَمَّ بِمَظْهَرِكَ görünüşüne dikkat etmeli, özen göstermelisin.»;

عَيْن müe., ç. اَعْيَان , اَعْيُن , عُيُون göz; nazar, kem göz; pınar, kaynak, menba; gözcü, keşfe çıkan, casus; delik; ağ; bir şeyin en güzel yanı; (ç. اَعْيُن) [özl. çoğul olarak] ekabir, ileri gelen kişi[ler]; öz; herşeyin kendisi, zatı; maddi; peşin para; "ع" harfinin

adı; ¶ عَيْن السَّمَكَة [ayak parmaklarındaki] nasır; سَوَاد العَيْنِ gözbebeği; شَاهِد عَيْنٍ görgü şahidi; ما لَحَظَة (طَرْفَة) عَيْنٍ göz açıp kapayıncaya dek; اسْم العَيْن somut isim, madde ismi DİLB.; مَجْلِس الأَعْيَان senato, IR.; فَرْض عَيْن 'farzı ayn, her kesin bizzat yapması gerekən farz İSL. HUK.; بأُمِّ عَيْنِه kendi gözü ile, iki gözü ile; بِعَيْنِه ⇑; بِعَيْنِي رَأْسِه şahsen, bizzat; tamamen aynısı, ta kendisi; هُوَ بِعَيْنِه sadece o [başkası değil.]; هُوَ هُوَ بِعَيْنِه işte o! [başkası değil]; لِلسَّبَبِ عَيْنِه aynı sebep/ neden ile nedenden dolayı; عَلَى العَيْنِ وَالرَّأْسِ hemen! canı gönülden! tabi ki! başımız gözümüz üstüne! emriniz olur!; عَلَى عَيْنِك يَا تَاجِر KNŞ. açıktan açığa, herkesin gözü önünde; hiç utanmadan; رَأَى رَأْسَ العَيْنِ kendi gözleri ile görmek; أَعَادَهُ أَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ *bşi* tamamen harap etmek/ yıkmak; مَلأَ عَيْنَهُ *b-i* memnun/ hoşnut etmek; نَزَلَ من عَيْنِي gözümden düştü; نَظَرَ إِلَيْه بِعَيْنِ الإِحْتِقَار *b-e* küçümseyerek bakmak; وَقَعَت العَيْنُ عَلَى العَيْنِ kavga çıkmak, insanlar birbirine girmek; عُيُون الشِّعْرِ en güzel/ seçme şiirler; اِشْتَرَيْتُه بِالْعَيْنِ لاَ بِالدَّيْنِ onu taksitle değil, peşin para ile aldım;

عَيْنِي [na't] göz ile ilgili, göz…; gerçek, hakiki; maddi HUK.;

عَيْنِيَّة aynılık; (ç. -آت) akler, [teleskop vb.] göz merceği;

عَيْن sulugöz, çabuk ağlayan;

عَيِّنة ç. -آت örnek, nümune;

عَيِّنِي örnek niteliğinde, örnek;

عُوَيْنَات gözlük; kıskaç, kelebek gözlük;

مَعِين su kaynağı, menba, pınar;

تَعْيِين belirleme, mahsus kılma; tayin, atama [yine gün, zaman, randevu vb.]; şart, madde; ayırma, tahsis etme (ç. -آت) tayin, [yiyecek] istihkak ¶ مُرَاقِب تَعْيِين ASK. ≈ iaşe çavuşu MIS.; صُوَل تَعْيِين ⇑ MIS.;

مُعَايَنَة muayene, yoklama, kontrol, teftiş; gözlem;

عِيَان görgü şahitliği; apaçık olan, ayan beyan ¶ شَاهِد العِيَان görgü şahidi; بَدَأَ لِلعِيَان ortaya/ meydana/ gün yüzüne çıkmak;

عِيَانِي : شَاهِد عِيَانِي görgü şahidi;

مُعَيَّن belirli, muayyen, kararlaştırılmış; tayin edilmiş, atanmış; eşkenar dörtgen; (ç. -آت) belirli, sabit miktar [para]; مُعَيَّن الكِرَاء kira;

مُعَايِن muayene eden, kontrolör, müfettiş;

غ

غَابَانِي keşmir yününden yapılmış kumaş;

غَار bkz. غور ;

غَاز ç. آت- gaz; petrol MAĞR.; الغَـازَات السَّامَـة zehirli gazlar;

غَازِي gazlı, ¶ مِيَاه غَازِيَّة maden suyu;

غَازُوزَة İt.> gazoz;

غَال[1] ç. آت- asma kilit;

الغَال[2] Galya;

الغَالِي [na't] Galya'ya ait, (ç. -ون) Galyalı;

غَانَة ve غَانَا Gana;

غَبَّ [sıtma, nöbet] (*b-e* ya da على *b-e*) iki günde bir gelmek, gün aşırı olmak;

غِبّ son, netice, akibet, sonuç; ... غِبَّ [meb. mud. kul.] ...den sonra; ¶ زَارَه غِبًّا (*b-i*) uzun aralıklarla ziyaret etmek; arada bir uğramak; حُمَّى الغِبّ gün aşırı tutan sıtma;

غَبَب ç. أَغْبَاب [hayvanda] gerdan;

مَغَبَّة sonuç, netice, akibet;

غَبَّ[2] *u* [عَبّ u] (*bşi*) lıkır lıkır içmek, büyük yudumlar ile içmek;

غُبَّة büyük yudum;

غَبَر *u* (غُبُـور) yanından geçip gitmek; geçmiş olmak; غَبَّر (...*i*) toza bulamak; toz kaldırmak ¶ غَبَّرَ فِي وَجْهِهِ birini geçmek, yenmek, *b-e* üstün gelmek; اغْبَرّ ⇑; تغبر tozlanmak;

غَبِر nükseden [yara], müzmin;

غُبَرَة toz rengi;

غَبَرَة toz;

غُبَار toz; (ç. أَغْبِرَة) toz bulutu; ¶ لاَ غُبَارَ عَلَيْهِ açık, net; itiraz edilmez, itiraz kaldırmaz; temiz, masum, lekesiz; لاَ يُشَقُّ غُبَارُهُ veya لاَ يُشَقُّ لَهُ غُبَارٌ o yenilmez, onu kimse geçemez, altedemez; [kimseye] yenilmez, sırtı yere gelmez; جَرَى فِي غُبَارِهِ *b-e.* sadakatle bağlanmak;

أَغْبَر müe. غَبْرَاء ç. غُبْر tozlu, toz kaplı; toz rengi; الأَغْبَر yer, yeryüzü; الغَبْرَاء ⇑;

اغْبِرَار (على ...*e*) [duyulan] kin, nefret;

غَابِر geçmiş, mazi; geçen; الأَزْمَان الغَابِرَة veya da القَدِيم الغَابِر eskiden, geçmişte; eski zamanlarda;

غَبَش ç. أَغْبَـاش karanlık; alaca karanlık; hafif, ölü ışık;

غَبَش karanlık [gece]; mat, soluk;

غُبْشَة alacakaranlık [tan vakti];

أَغْبَش müe. غَبْشَاء ç. غُبْش karanlık [gece]; parlak olmayan, soluk;

غَبَاشَة görmede zayıflık;

غَبَطَ *i* (غَبْط) (*b-e* على ...*den dolayı*) özenmek, gıpta etmek; غُبِطَ [edil.] mutlu olmak; غَبَّطَ (*b-i*) özendirmek; (*b-e*) gıpta etmek; اغْتَبَطَ (...*e* ب) çok memnun olmak, çok sevinmek;

(ب ...*e*) rızası olmak;

غِبْطَة mutluluk, neşe, sevinç; mutlak saadet; ¶ كَانَ مَحَلَّ غِبْطَةٍ özenilecek/ gıpta edilecek durumda olmak;

اغْتِبَاط mutluluk; hoşnutluk, rıza;

مَغْبُوط mutlu, gıpta edilecek durumda olan, şanslı;

مُغْتَبِط (ب ...*e*) sevinen, (ب ...*den*) mutluluk duyan (ب ...*den*) hoşnut;

غَبَنَ *i* (غَبْن) (*b-i*, في ...*de*) kandırmak, aldatmak, dolandırmak;

غَبْن ç. غُبُون aldatma, dolandırma, kandırma; [haksızlık sonucu ortaya çıkan] zarar, ziyan; ¶ غَبْن فَاحِش dolandırıcılık;

غَبَن aptallık;

تَغَابُن karşılıklı aldatma; ¶ يَوْمُ التَّغَابُن Kıyamet Günü;

مَغْبُون aldatılmış, dolandırılmış, kandırılmış; mağdur, haksızlığa uğramış olan; رَجَعَ بِصَفَةِ الْمَغْبُونِ (عَادَ) eli boş/ hiç bir netice alamadan dönmek;

غَابَانِيّ[2] ya da غَبَانِي keşmir yününden kumaş;

غَبِيَ *a* (غَبَاوَة) (*bşi* ya da عن *bşi*) (غَبِيَ ve غَبِيَ) anlamamak, bilmemek; (على *b-i*) tanımamak; تَغَابَى (عن *den*) haberi olmamak; ahmak gibi davranmak veya bilmezden gelmek;

غَبِيّ ç. أَغْبِيَاء cahil, bilgisiz; aptal, ahmak, kalın kafalı;

غَبَاء cahillik; aptallık;

غَبَاوَة ⇑; ⇑;

غَبُوَة bilmece, bulmaca;

أَغْبَى daha ahmak, aptal;

غَتَّ *u* (غَتّ) (*b-i*) boğmak; (...*i*, في ..*e*, *içine*) daldırmak, batırmak; غَتَّ الضَّحِكُ güleceğini tutamamak, kendini gülmekten alamamak;

غَثَّ *a*, *i* (غُثُوثَة, غَثَاثَة) zayıf/ cılız/ arık olmak veya cılızlaşmak, zayıflamak; غَثَّ *i* (غَثّ, غثيث) [yara] iltihaplanmak, azmak;

غَثّ zayıf, cılız, arık; fakir, yoksul;

غَثِيث zayıf, cılız; cerahat, irin;

غَثَاثَة cılızlık, zayıflık;

غَشَى *i* (*bşi*) karıştırmak, karma karışık etmek;

غَثَتْ (غَثِيَتْ) نَفْسُهُ *i* غَثِيَ kusacak gibi olmak. midesi kaldırmamak;

غَثْي mide bulantısı; rahatsızlık;

غَثَيَان ⇑; ⇑;

غُثَاء [kaynayan şeyin üzerindeki] köpük;

غجر ⇒ غَجَّرَ küfretmek, sövmek, ağzını bozmak MIS.;

غَجَرَ ç غَجَرِي çingene

تغجير 1 MIS.;

غد bkz. غدو ;

غَدَد bulaşıcı bir sığır hastalığı;

غُدَّة ç. غُدَد beze, gudde; الغُدَّة الدَّرَقِيَّة tiroit bezi; غُدَّة صَمَّاء iç salgı bezleri; الغُدَد الصُّنْبُرِيَّة beyin epifizi; الغُدَّة النَّكْفِيَّة kulakaltı tükürük bezi;

غُدَدِي beze, gudde ile ilgili; bezemsi;

غَدَرَ *u*, *i* (غَدْر) (*b-e* veya ب veya في *b-e*) ihanet etmek, aldatmak (*b-ile olan anlaşmasına*) aykırı davranmak; غَادَرَ (*b-i*, *bşi* veya *bir yeri*, الى ...*e doğru*) terketmek, (ب *bir yerden*

يُرَاوِحُهَا وَ يُغَادِيهَا ¶ sabah akşam ona uğrar; تَغَدَّى kahvaltı etmek; öğle yemeği yemek; غَد ertesi gün; غَـداً yarın; yarın bir gün, daha sonraki bir günde ¶ في غَـد yarın; في الغَد ⇑; yarın bir gün; بَعْدَ غَدٍ yarından sonraki gün, ertesi gün; في ذَاتِ غَدٍ bkz. ذَات; غَدَاء ç. أَغْدِيَة kahvaltı; öğle yemeği; غَدَاة ç. غَـدَوَات sabah erken vakitler, sabah; الغَدَاة bu sabah; غُدْوَة ç. غُدًى sabahın erken vakitleri; غَدْوَة ç. غَدَوَات öğle yemeği; sabah turu; في غَدْوَتِهِ وَ رَوْحَتِهِ ¶ her gidiş gelişi, gelirken giderken; مَغْدًى وَ ¶ sabahları uğranılan yer مَرَاح sürekli gidilip gelinen yer, uğrak yeri; غَذَّ (غَذّ) [yara] iltihaplanmak, azmak; أَغْذَى ⇑; hızlanmak, hızlı hızlı yürümek; ¶ أَغْذَى السَّيْرِ (في) hızlanmak, acele ile yürümek; غَذَا (غَذْو) *u* غَذْوًا (*b-i*, ب *ile*) beslemek, (*b-i* ب *ile*) doyurmak; غَذَّى ⇑; (*b-e*, *bşe*, ب *ile*) tedarik etmek, sağlamak, (*bşi*, ب *ile*) yeniden doldurmak; تَغَذَّى (ب *ile*) beslenmek; (ب ...*i*) yemek; (ب *ile*) yaşamak, yaşamını sürdürmek; (ب ...*ile*) beslenmek [örn. elektrik ile vb.]; اِغْتَذَى beslenmek;

غِذْو ⇑ mas., beslenme;

غِذَاء ç. أَغْذِيَة yiyecek, besin, gıda; [çoğ.] besinler;

غِذَائِي gıda, besin kabilinden, besleyici; مَوَادّ غِذَائِيَّة ¶ besinler, besin maddeleri;

تَغْذِيَة besleme, doyurma, yedirme; besle-

...*e doğru*) الى yola çıkmak;

غَدْر vefasızlık, sadakatsizlik, ihanet;

غَدِير ç. غُـدُر , غُـدْرَان gölet, küçük göl; dere, çay;

غَدِيرَة ç. غَدَائِر [saç] örgü, kuyruk;

غَدَّار vefasız, sadık olmayan, ihanet eden, aldatan; hileli, sahte;

غَـدَّارَة ç. ـآت- piştov, tabanca; ¶ سَرِيعَة الطَّلْقِ hafif makinalı tüfek;

غَادِر vefasız, sadık olmayan, ihanet eden, aldatan; sahte, aldatıcı;

غُدَفَة ç. غُدَف başörtüsü;

غُدَاف kuzgun ZOO.;

غَدِق *a* (غَـدَق) [yağmur] sağanak/ şiddetli yağmak; أَغْدَقَ ⇑; (على *b-e*, *bşi*) bol bol vermek, ihsan etmek;

غَدَق bol, çok [yağmur];

مُغْدِق ⇑;

اِغْدَوْدَنَ ⇒ غدن [saç] uzun ve dalgalı olmak;

غُـدَن dermansızlık, halsizlik, bitkinlik, yorgunluk;

غُدُنَّة ⇑;

غُدَّان elbise askısı; çamaşır mandalı;

مُغْدَوْدِن uzun ve dalgalı [saç];

غَدَا (غَدْو) *u* غَدْوًا (غَدْوَة, غَدْو, غُدُوّ) sabahleyin erkenden olmak/ yapmak; koşmak; (*bşe*) dönüşmek, dönmek; ...leşmek; ¶ غَـدَا وَ رَاحَ bir ileri bir geri yapmak; bir gidip bir gelmek;

غَدِيَ *a* (غَدًى) kahvaltı etmek; غَدَّى (*b-e*) kahvaltı vermek/ yedirmek; (*b-e*) öğle yemeği yedirmek; غَادَى (*b-e*) sabah erken gitmek;

me, yükleme tekno.;

غَرَّ *u* (غُرُور) (ب *b-i*) yanıltmak, aklını çelmek; (*b-i*) aldatmak; غـرَّرَ (ب *b-i*) ⇑; ⇑; (ب *b-i*) ayartmak, cezbetmek, aklını başından almak; (ب *b-i*, *bşi*) tehlikeye atmak/ sokmak, riske sokmak ¶ غَرَّرَ بِنَفْسِه kendini/ hayatını tehlikeye atmak/ riske sokmak; اغْتَرَّ (ب ...*e*) aldanmak, (ب ...*tarafından*) aldatılmak, kandırılmak, yanıltılmak, (ب ..*de*) hatalı olmak; gururlu/ kibirli olmak veya gururlanmak, kibirlenmek; اسْتَغَرَّ (*b-e*) ansızın/ beklemeyen bir anda gelmek, (*b-i*) gafil avlamak, şaşırtmak;

غِرّ [kılıç için] keskin tarafı, yüzü;

غِرّ ç. أَغْرَار deneyimsiz, acemi, toy; dikkatsiz, ihmalkar;

غُرَّة ç. غُرَر atın alnındaki beyazlık; (*bşin*) en iyi/ en güzel/ en makbul kısmı; ilgi çekici bölüm [kitapta, toplantı vb. de]; الغُرَر [çoğ.] ayın ilk üç günü; غُرَّة الشَّهْرِ ¶ ayın ilk günü; في غُرَّة العَامِ senenin başında;

غِرَّة dikkatsizlik; gaflet/ dikkatsizlik anı; عَلَى حِينِ غِرَّةٍ ya da عَلَى غِرَّةٍ ¶ hiç ummadığı bir anda; أُخِـذَ على حِينِ غِـرَّةٍ gafil yakalanmak;

غَرَر tehlike, risk;

غُرُور aldatma; yanılma; gurur, kibir; ucuz/ adi şeyler; tehlike; الغُرُور بِنَفْسِه kendi kendini aldatma;

غَرُور aldatıcı, kandırıcı, yanıltıcı;

غَـرِير yanıltılmış, aldatılmış; (ç. أَغِـرَّاء, أَغِرَّة) toy, acemi, tecrübesiz, deneyimsiz;

غِرَار [kılıcın] keskin taraf, yüz; غِرَارًا acele ile, alelacele, apar topar; ¶ عَلَى غِـرَار... ⇑; عَلَى (مِنْ) غِرَارِ ... gibi, ...e benzer, andırır, ...yapısında; عَلَى هَذَا الْغِـرَار bu durumda; عَلَى غِرَارٍ وَاحِدٍ aynı/ benzer şekilde;

غَرَّار aldatıcı, kandırıcı, yanıltıcı;

غَـرَارَة düşüncesizlik, dikkatsizlik; ¶ على غَرَارَة ...şeklinde, halinde; غَرَارَة ...

غِرَارَة ç. غَرَائِر çuval [tahıl vb.için]

اَغَرّ müe. غَـرَّاء ç. غُـرّ alnında beyaz olan [at]; güzel, yakışıklı; cömert, eli açık; asil, soylu; onurlu, saygın [özl. gazetenin ismi ile birlikte anılan övücü lakap] ¶ اَغَرّ مُحَجَّل tek, yegane;

مَغْـرُور kandırılmış, yanıltılmış; doğruyu göremeyen; kibirli, gururlu, mağrur;

غِرَام ç. -آت gram;

غَرَبَ *u* (غَرْب) (عن ...*den*) ayrılmak, uzaklaşmak;

غَـرَبَ *u* (غُـرُوب) [güneş] batmak, gözden kaybolmak; غَرُبَ *u* (غَـرَابَة) yabancı olmak; garip/ acayip/ tuhaf olmak; zor anlaşılmak; لا يَغْرُبُ عَنْكَ اَنَّ... ¶ ...olduğunu gayet iyi biliyorsun; ...den/ olduğundan bihaber olamazsın; غَرَّبَ uzaklara gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak; batıya gitmek; (*b-i*) yurdundan/ memleketinden uzaklaştırmak/ sürmek, sürgüne yollamak ¶ غَرَّبَ وَ شَرَّقَ bütün dünyayı dolaşmak, çok yer görmek; اَغْرَبَ garip/ tuhaf bir şey yapmak veya söylemek; (في ...*de*) aşırı gitmek, haddi/sınırı aşmak; تَغَـرَّبَ kahkaha atmak; غَرَّبَ في الضَّـحِكِ ¶

yabancı bir ülkeye gitmek, göç etmek; yurdundan uzak/ gurbette olmak; batılılaşmak, Avrupalılaşmak; اِغْتَرَبَ yabancı bir ülkeye gitmek, göç etmek, yurdundan uzak/ gurbette olmak; اِسْتَغْرَبَ (*bşi*) garip/ acaip/ tuhaf bulmak, garipsemek; (*bşi*) saçma/ abes/ anlamsız bulmak; (*bşi*) yadırgamak; batılılaşmak, Avrupalılaşmak; ¶ اِسْتَغْرَبَ فِي الضَّحِكِ kahkaha atmak;

غَرْب batı; şiddetlilik, fırtınalı olma; الغَرْب Batı; غَرْبًا batıya; ¶ فَلَّ غَرْبَهُ birini zorla itaat ettirmek, birine boyun eğdirmek; غَرْبًا بِجَنُوبٍ güney batıya;

غَرْبِي [na't] batı…, batıya ait, batılı; Avrupalı, Avrupa'ya mahsus, Batılı; Batılı kişi;

غُرْبَة yurttan/ memleketten uzaklık, gurbet; sürgün, sürülme, uzaklaştırılma; yuvadan uzaktaki yaşam; gurbet hayatı yaşanılan yer [gurbet eli];

غُرَاب ç. اَغْرِبَة , اَغْرُب , غِرْبَان karga; kuzgun; artkafa ANAT.; balta ağzı, yüzü;

غَرِيب ç. غُرَبَاء (على ya da عن *b-e*) yabancı, tanıdık olmayan, el; garip, acaip, tuhaf, alışılmamış; şaşırtıcı, ilgi çekici; anlaşılması zor, kapalı, muğlak [dil]; nadir, az kullanılan [kelime]; (ç. غُرَبَاء, اَغْرَاب) yabancı, el, tanıdık olmayan kişi; اَغْرَاب [çoğ.] vatanından uzakta yaşayanlar, gurbetçiler; ¶ غَرِيب الأَطْوَارِ garip, acayip, garip tavırlı, tuhaf; مَادَّة غَرِيبَة yabancı cisim, madde;

غَرِيبَة ç. غَرَائِب acayiplik; garip/ tuhaf/ acayip şey;

غُرُوب [güneş, yıldız için] batış gurup;

غَرَابَة gariplik, acayiplik; yabancılık, gurbet hayatı;

اَغْرَب daha yabancı; daha garip, daha tuhaf, daha acayip, daha alışılmadık;

مَغْرِب ç. مَغَارِب gurup vakti ya da yeri; batı; müe. akşam namazı [yine صَلاَة الْمَغْرِب]; الْمَغْرِب Fas; Afrika'nın kuzeybatısı; بِلاَد الْمَغْرِب Afrika'nın kuzeybatısı; مَشَارِق الْمَشْرِقَان وَ مَغَارِبِهَا bütün dünya; فِي الْمَغْرِبَيْنِ وَ الْمَشْرِقَيْن ⇑ الْمَغْرِبَان bütün dünyada; dünyanın dört bir yanında;

مَغْرِبِي [s.] Kuzey Afrikalı, Kuzey Afrikaya mahsus; Faslı, Fas ile ilgili, Fas…; (ç. مَغَارِبَة) Kuzey Afrikalı kişi; Faslı kişi;

مَغْرِبَة ALF.BKZ.;

تَغْرِيب sürgün, sürme, uzaklaştırma;

تَغَرُّب vatanından ayrılma, gurbetçilik; göç; göç hayatı; Batıcılık, Batılılaşma;

اِسْتِغْرَاب şaşırma, tuhaf bulma, garipseme;

غَارِب ç. غَوَارِب [atın, devenin] iki kürek kemiği arası; [çoğ.] zirveler, doruklar [dalgalı] ¶ اَلْقَى (رَكَ *b-i* kendi حَبْلَهُ عَلَى غَارِبِهِ yoluna bırakmak; حَبْلُكَ عَلَى غَارِبِكَ canının istediği yere git!;

مُغَرَّب uzaklaştırılmış, sürülmüş, sürgün [s. ve is.];

مُغْتَرِب yabancı, el; gurbetçi, vatanından uzakta yaşayan;

مُسْتَغْرَب Batılılaşmış, Avrupalılaşmış;

مُسْتَغْرَب garip, tuhaf, acayip, alışılmamış;

غَرْبَلَ (غَرْبَلَة) (*bşi*) elemek, kalburdan geçirmek;

غَرْبَال ç. غَرَابِيل elek, kalbur, kevgir;

غَرَابِلِي ç. غَرَابِلِيَّة elekçi, kalburcu;

غَرَّدَ *a* (غَرْد) [kuş] ötmek, şakımak; تَغَرَّدَ ve غَرَّدَ ötmek, şakımak;

غَرْد [kuş] ötme, şakıma;

غُرُود ç. غُرُد [rüzgarın yığdığı] kum tepesi, kumul;

غَرِّيد şakıyan, öten [kuş];

أُغْرُودَة ç. أَغَارِيد [kuş] ötüş, şakıma;

تَغْرِيد ötme, şakıma;

مُغَرِّد öten, şakıyan; طَائِر مُغَرِّد ötücü kuş;

غَرَزَ *i* (غَرْز) (*bşe*, ب ...*i*, iğneyi) batırmak; (*bşi*, في ...*e*) saplamak, sokmak, batırarak dikmek; غَرَزَ العُودَ في الأَرْضِ «çomağı/ sopayı yere dikti.»; (*bşi*, في ...*e*) [ekin, bitki olarak] dikmek; غَرَّزَ (*bşi*, في ...*e*) sokmak, saplamak, batırıp dikmek; اِغْرَوْرَزَ ⇑; تَغَرْغَرَ (في *bşe*) iyice batmak/ girmek; اِنْغَرَزَ (في ...*e*) batmak/ girmek; اِغْتَرَزَ (في ...*e*) iyice batmak, girmek [örn. ince sivri bir şey *toprağa*] ¶ اِغْتَرَزَ السَّيْرَ gelmesi ile gitmesi bir oldu, ayağından, ayakkabısının bağını çözmeden gitti;

غَرْز üzengi kayışı;

غُرْزَة ç. غُرَز iğnenin bir kez geçişi; esrar içilen küçük yer, ocak MIS.;

غَرِيزَة ç. غَرَائِز huy, mizaç; temayül, eğilim, meyil, içgüdü;

غَرِيزِي doğuştan gelen; içgüdüsel;

مَغْرِز [tüy, diş] kök;

غَرَسَ *i* (غَرْس) (*bşi*, ...*e*) [*ağacı* vb.i] dikmek; (*bşi*, في ...*e*) sokmak; أَغْرَسَ (*ağacı* vb.i) dikmek; اِنْغَرَسَ dikilmek [ağaç vb.]; batmak;

غَرْس dikili; (ç. أَغْرَاس , غِرَاس) filiz, fidan;

غِرْس ç. أَغْرَاس filiz, fidan;

غِرْسَة ⇑;

غِرَاس ⇑; dikim zamanı;

غِرَاسَة [ağaç] büyütme yetiştirme; غِرَاسَة الزَّيْتُونِ (الزَّيَاتِين) zeytincilik; غِرَاسَة العِنَبِ bağcılık;

غَرِيسَة ç. غَرَائِس , غِرَاس fidan, fide, filiz;

مَغْرِس ç. مَغَارِس *bşin* sokulduğu/ saplandığı/ batırıldığı yer; [ağaç vb.] dikim yeri;

مُغَارَسَة ç. -ات bir meyva bahçesinin bakımını üstlenen kişiye bahçenin [meyva vermeye başlamasından sonra] yarısının sahipliğini tanıyan kira kontratı TUN.;

مَغَارِسِي ç. مَغَارَسَة "مُغَارَسَة" ⇑ kontratı yapmış kişi TUN.;

غُرُوش ç. غِرْش bkz. قِرْش;

اِغْتَرَضَ ⇒ غَرَضَ amacına, hedefine ulaşmak; غَرَضَ الغَرَضَ (ل ...*in*) tarafını tutmak, (ل ...*den*) yana olmak;

أَغْرَاض ç. غَرَض hedef; niyet, amaç, gaye; amaçlanan şey; istek, heves, meyil; önyargı, peşin hüküm; [çoğ.] günlük ihtiyaçlar;

غَرَضِي bir hedefe/ amaca yönelik, kasıtlı;

أَغَارِيض ç. غَرِيض taze;

تَغَرُّض önyargı, peşin hüküm; tarafgir/ yanlı tutum, yanlı davranış;

batırmak; (*b-i*) [su vb.de] boğmak; (*bşi*) su/ sel basmak; (السُّوقَ *piyasaya*) bol miktarda (ب ...) sürmek; غَـرَّقَ =اَغْـرَقَ ; (في ...*de*) aşırı gitmek, sınırı aşmak; ¶ اَغْـرَقَ فـي الضَّحِكِ kahkaha ile gülmek; تَغَرْقَ tamamen batmak [sıvıda]; اسْتَغْرَقَ dalmak, (في ...*de*) derinlere gitmek; (*b-i, bşi*) tamamen meşgul etmek, tüm vaktini almak; [belirli bir süre] devam etmek, sürmek; ¶ اسْتَغْرَقَ في الضَّحِكِ kahkaha ile gülmek; اِغْرَوْرَقَت عَيْنَاه بالدُّمُوعِ gözleri dolu dolu olmak;

غَرْقَى ç. غَرِيق [suda] boğulmuş, boğulan [s.]; boğulmuş kişi [is.]; (في ...*e*) iyice dalmış, derinlerine inmiş;

غَرْقَان [suda] boğulmuş, boğulan;

تَغْـرِيق [suda] boğma; [gemiyi] batırma; su/ sel basma;

اِغْـرَاق [suda) boğma; [gemiyi] batırma; su, sel basma; aşırılık, haddi aşma; mübalağa, abartma [belağat];

غَارِق [suda] boğulmuş; batmış; (في ...*e*) iyice/ derinlemesine dalmış (في *içinde*) kaybolmuş; غَارِق في الدَّهْشَة son derece şaşırmış;

مُغْرَق (في ...*e*) iyice dalmış, (في ...*içinde*) kendini kaybetmiş;

مُسْتَغْرَق (في ...*e*) ⇑;

غَرِمَ *a* (مَغْـرَم, غَرَامَة, غُرْم) (*cezayı* vb.i) ödemek; zarara/ ziyana uğramak; غَرَّمَ (*b-e*) para cezası vermek; اَغْـرَمَ =غَـرَّمَ ; اُغْـرِمَ [edil.] (ب ...*i*) çok sevmek, (ب ...*in*) tutkunu olmak; تَغَـرَّمَ para cezasına çarptırılmak;

مُغْرِض taraf tutan, tarafgir, yanlı; (ç. -ون) taraf tutan kişi; önyargılı/ peşin hükümlü kişi; şahsi çıkarları tarafından yönlendirilen kişi;

غَـرْغَـرَ (غَـرْغَـرَة) (ب ...*ile*) gargara yapmak; çağıldamak; [çaydanlık vb.] fokurdamak; تَغَرْغَرَ (ب ...*ile*, ...*i*) gargara yapmak; çağıldamak; [göz] yaş dolmak, dolu dolu olmak [yine تَغَرْغَرَت عَيْنَاهُ بالدَّمْعِ];

غِرْغِر [cin.is.; tek.is. ة] Afrika tavuğu, beç tavuğu ZOO. Numida meleagris;

غَرْغَرَة gargara; çağıldama; fokurdama;

غَرَفَ *u, i* (غَرْف) (*bşi*) kepçe ile, kaşık ile ya da avuç ile almak; (yemeği) [tencereden, tabağa kepçe vb. ile] almak; (*yemeğin*) servisini yapmak; اغْتَرَفَ (*bşi*, من ...*den*) kepçe ile almak;

غَرْفَة ç. غِرَاف bir avuç su; avuç dolusu, avuç miktarı; (ç. عُرَف) oda; üst kattaki oda; [idari organ, bölüm vb. olarak] daire; dernek, oda, ocak; ¶ غُرْفَة الأَكْلِ yemek odası; غُرْفَة الغُـرْفَـة التِّـجَـارِيَّة ya da الأَكْلِ ticaret odası; الغُرْفَة الصِّنَاعِيَّة sanayi odası; غُرْفَة السُّفْرَة kaptan köprüsü DNZ; غُرْفَة النَّوْمِ yatak odası;

غَـرَّاف ç. غَـرَارِيف nehirdeki su ile tarla sulamak için, atlar ya da öküzler ile döndürülen düzen, bu şekilde işleyen değirmen SUR;

مِغْرَفَة ç. مَغَارِيف kepçe;

غَرِقَ *a* (غَـرَق) (في ...*e*) dalmak, (في ...*e*) batıp gitmek, gözden kaybolmak; (في ...*de*) batıp boğulmak; iyice/ derinlemesine (في ...*e*) girmek; kendini (في ...*e*) kaptırmak, kendini tamamen (في ...*e*) vermek; غَـرَّقَ (*b-i, bşi*)

غُرْم zarar, ziyan, hasar;

غَرَام (ب ...*e*) aşırı sevgi; tutkunluk, tiryakilik; para cezası; ALF.BKZ.;

غَـــرَامِي [na't] aşk..., tutku ile ilgili;

غَرَامِيَّات aşk hikayeleri/ maceraları/ oyunları;

¶ رِسَالَة غَرَامِيَّة aşk mektubu;

غَرِيم ç. غُرَمَاء borçlu; hasım, rakip;

غَرِيمَة kadın hasım, rakip;

غَرَامَة ç. -آت para cezası; hasar tazminatı;

مَغْرَم ç. مَغَارِم kayıp, hasar; borç; para cezası; mali/ ekonomik yaptırım;

مُغْرَم (ب ...*e*) tutkun, (ب ...*in*) tiryakisi [hastası]; (ب ...*i*) çok seven;

غَرِين [alüvyonlu, liğlı] çamur;

غَرْنَاطَة Granada şehri;

غُرْنُوق ç. غَرَانِيق turna ZOO;

غُرْنِيق ç. غَرَانِيق ⇑;

غَرَا (غرو) *u* (غَرْو) (*bşi*) tutkallamak, tutkal ile yapıştırmak; غَرًّى ⇑; اَغْرَى (*b-i*, ب ...*e*, *yapmaya*) teşvik etmek, sevketmek, yönlendirmek; (*b-i*, ب ...*e*) kışkırtmak, ayartmak, (*b-i*, ب ...*yapmakla*) kandırmak, aklını çelmek; (*b-i* veya *köpeği*, ب *in*) peşine göndermek/ salmak; (*bşe*) sebep olmak; أُغْرِيَ [edil.] (ب *bşe*) düşkün/ tutkun/ (ب ...*in*) tiryakisi olmak, (ب ...*siz*) yapamamak; ¶ اَغْرَى العَدَاوَةَ بَيْنَ ... arasında düşmanlık meydana çıkarmak, husumet doğmasına sebep olmak, ...in aralarını açmak;

لا غَرْوَ ne var bunda!, şaşılacak ne var!;

غَرًا tutkal, zamk, kola;

غِرَاء ⇑;

غِرَائِي tutkalımsı, yapışkan;

غَرَوِي ⇑; kaloidal, kaloidimsi KİM.;

لا غَرَوَى bkz. لا غَرْوَ ⇑⇑;

غَرَّايَة kola kabı, tutkal kazanı MIS.;

مِغْرَاة ⇑;

اِغْـــرَاء ⇑; mas.; dürtü, saik; kışkırtma, ayartma (ب ...*ile*)

مُغْرٍ kışkırtıcı, ayartan, akıl çelici; teşvik edici, yönelten, şevk veren;

مُغْرِيَات tuzak yem[ler]i;

غَزَّ[1] (غَزَزْتُ) *u* (غَزّ) (*b-e*, ب ...*i*) hafifce batırmak YEN.; اَغَزَّ dikenli olmak; اِنْغَزَّ (في ...*e*) batmak;

غَزُرَ[2] *u* (غَزَارَة, غَزْر) bol olmak, çok olmak;

غَزْر bolluk, çokluk;

غَزِير ç. غِزَار bol, çok; çok, her yerde biten, yetişen; (ب ...*açısından*) zengin, (ب ...*i*) bol;

¶ غَزِير المَوادِّ çok okumuş, bilgili; غَزِير المَادَّة pek çok bilgiyi kapsayan, kapsamlı [kitap];

غَزَارَة bolluk, çokluk;

غَزَارِي[2] çok küçük gagalı, bir çeşit güvercin;

غَزَلَ *i* (غَزْل) (*bşi*, *yünü*) eğirmek; غَزِلَ *a* (غَزَل) (ب *kadına*) kur yapmak, güzel sözler vb. ile sevgisini kazanmak; (ب *kadına*) güzel duygularını şiir ile ifade etmek; غَـازَلَ (*kadına*) kur yapmak; تَغَـزَّلَ (ب *kadına*) ⇑; (ب *kadına*, في *b-e*) aşk şiirleri yazmak; (ب *bşi*) övmek, methetmek; تَغَازَلَ birbirine kur yapmak; اِغْتَزَلَ (*bşi*) eğirmek, bükmek;

غَزْل (*yün* vb.i) eğirme; (ç. غُزُول) eğrilmiş, bükülmüş iplik مَصْنَع الغَزْلِ yün eğrilen yer;

غَزَل kur yapma, kur; aşk; aşkı dile getiren sözler; cilve; aşk şiiri;

غَزَلِي [na't] aşk, sevgi ile ilgili, aşk...;

غَزَال ç. غِزْلَان , غِزْلَة ceylan, karaca;

غَزَّال [*yünü* vb.i] eğiren, büken kişi;

غَزَالَة dişi ceylan; doğmakta olan güneş; [güneş] kurs;

غَزَّالَة örümcek;

مَغْزَل ç. مَغَازِل [yün vb.] eğirme/ bükme yeri;

مِغْزَل ç. مَغَازِل eğirmen, kirmen, iğ; أَبُو مِغْزَل leylek MIS.;

مُغَازَلَة ç. -ات kur; flört;

تَغَزُّل ⇑;

غَزَا (غزو) *u* (غَزْو) (*bş*) istemek, (*bş için*) çalışmak, çabalamak; (*bşi*) kasdetmek, (*bş*) demek istemek; غَزَا *u* (غَزْو, غَزَوَان) (*b-e, bşe*) saldırı düzenlemek, baskın yapmak; (*b-i, bşi*) yenmek; (*b-i, bşi*) zaptetmek; ¶ غَزَا السُّوقَ piyasayı ele geçirmek TİC;

غَزْو saldırı, baskın; zaptetme, fetih;

غَزْوَة ç. غَزَوَات askeri saldırı; saldırı, baskın; zaptetme, fetih; fetih seferberliği;

غَزَاة ⇑; ⇑; ⇑; ⇑;

مَغْزَى ç. مَغَازٍ anlam, mana; [hikaye vb.den alınacak] ibret, düstur, vezine; ehemmiyet, önem ¶ مَغْزَى دَقِيق incelik, ince anlam/ nokta; ذُو مَغْزَى anlamlı;

مَغْزَاة ç. مَغَازٍ askeri sefer, saldırı, baskın; الْمَغَازِي Hz. Peygamber'in (sav) seferleri;

غَازٍ ç. غُزَاة sefere çıkan; fethe çıkan; غَوَازٍ ç. غَازِيَة dansöz;

غُسْ [çoğ. ve tekil] önemsiz, kıymetsiz;

غَسَق akşam karanlığı; gece karanlığı;

غَسَلَ *i* (غَسْل) (...*i* ب *ile*) yıkamak; (*bşi. dişleri*) temizlemek; (*bşin*, من ...*ini*) gidermek, arıtmak; غَسَّلَ (*b-i, bşi*) iyice arıtmak; اِغْتَسَلَ yıkanmak, banyo yapmak; gusletmek;

غُسْل ç. أَغْسَال yıkama; bütün bedeni yıkama; gusül;

غَسْلَة bir kez yıkama;

غَسِيل yıkanmış; çamaşır;

غَسُول yıkama işinde kullanılan su; temizlik maddesi; deterjan;

غَاسُول sabun; kül, boğada suyu;

غَسَّال çamaşır yıkayan, çamaşırcı;

غَسَّالَة [kadın] ⇑; çamaşır makinesi;

غُسَالَة atık, bulaşık su;

مَغْسِل ç. مَغَاسِل yıkama yeri : banyo; lavabo; çamaşır teknesi, leğen;

مَغْسَلَة ç. مَغَاسِل çamaşırhane; salacak, üzerinde ölü yıkanan kerevet, teneşir tahtası;

مُغْتَسَل gusülhane, yıkanılan yer; [kendisi ile] yıkanılan su;

غَسْلِين [elbise vb.i] yıkayınca çıkan kir; الْغَسْلِين Cehennemdekilerin kanları, irinleri;

غَشَّ *u* (غَشّ) (*b-e*) dürüst davranmamak; (*b-i*) aldatmak, kandırmak, dolandırmak; [*bşi*, özl. *yiyecek maddelerini*] saflıklarını bozmak, katkılamak [*süt, un; altın*]; غَشَّشَ (*b-i*) aldatmak, dolandırmak, kandırmak; اِنْغَشَّ ve اِغْتَشَّ aldatılmak, kandırılmak; اِسْتَغَشَّ (*b-*

nin) dürüst, samimi olmadığını düşünmek;

غَشّ saflığı bozma, katkılama, değerini düşürme [süt, un; altın vb.de]; aldatma, kandırma, dolandırma;

غِشّ ihanet, sadık olmama; aldatma, hile; dolandırma;

غَشّاش hilekar, dolandırıcı, düzenbaz; sahte, aldatıcı;

مَغْشُوش aldatılmış, dolandırılmış, kandırılmış; katkılı, saf olmayan [yiyecek, altın vb.];

غَشِمَ *i* (غَشْم) (*b-e*) zulmetmek, (*b-nin*) hakkını yemek, (*b-e*) zalimlik yapmak; (*bşde*) düşüncesizce/ rastgele davranmak; تَغَاشَم acemi, veya cahil gibi davranmak; اِسْتَغْشَمَ (*b-i*) ahmak/ aptal/ cahil veya acemi/ deneyimsiz görmek, acemi kabul etmek;

غَشْم zulüm, haksızlık;

غَشُوم zalimane, adaletsiz, haksız; zalim, tiran, despot; القُوَّة الغَشُوم zorba kuvvet, zor;

غَشِيم ç. غُشَمَاء cahil, ahmak, aptal; acemi, toy; kaba, bön, hodul; terbiye görmemiş, eğitimsiz; kabiliyetsiz, beceriksiz; ham, işlenmemiş;

غَشُومَة bönlük;

غَاشِم zalim, haksız; zalim, despot; kaynayan şey üzerindeki köpük, [maden için] cürüf ¶ قُوَّة غَاشِمَة zorba kuvvet, zor;

غَشَا *u* (غَشْو) (*b-e, bir yere*) (غَشِيَ ve غَشِيَ) gelmek; غَشِيَ *a* (غَشَاوَة) (*b-i, bşi*) sarmak, kaplamak; [uyku vb.] gelmek, basmak, üstüne çökmek, [gece] kararmak غَشِيَ *a* (غَشَيَان, غِشْيَان) (*b-e, bir yere*) gelmek; (*b-i, bşi*) görmeye gelmek, (*b-e, bşe*) uğramak; (*kadınla*) yatmak, cima etmek; [hayvan] (*dişiyi*) aşmak; (*suç vb.*) işlemek, irtikap etmek; (*bir arzuya, isteğe*) teslim olmak, kendini bırakmak; غُشِيَ عَلَيْه [edil.] bayılmak, kendinden geçmek; غَشَّى (*b-i, bşi*) örtmek, sarmak, kaplamak; (*b-nin, bşin üzerine*) örtü vb. yapmak, (*bşi*) kaplamak, plakalamak; أَغْشَى [gece] kararmak; (*…i* veya على*…i*) örtmek, kaplamak; تَغَشَّى (ب *…ile*) örtünmek, (ب *..e*) bürünmek, sarınmak; اِسْتَغْشَى: اِسْتَغْشَى ثِيَابَهُ elbisesini [duymamak, görmemek için] başından aşırmak;

غَشْي bayılma, kendinden geçme;

غَشْيَة baygınlık;

غِشَاء ç. أَغْشِيَة örtü, saran şey, kap, kılıf; kaplama; kabuk, gömlek; zar; kapakçık, valf; الغِشَاء الأَنْفِي ¶ burun mukozası, sümüksü tabaka; غِشَاء البَكَارَة kızlık zarı; الغِشَاء المُخَاطِيّ mukoza, sümüksü tabaka;

الغَشَائِي: الخُنَاق الغشَائي kuşpalazı, difteri;

غِشَاوَة örtü, kaplayan şey;

غِشْيَان, غَشَيَان bayılma, kendinden geçme, baygınlık;

مَغْشًى varılacak yer, ziyaret edilecek şey;

غَاشِيَة ç. غَوَاشٍ kalp dış zarı, perikard; felaket, afet; baygınlık; uyuşma; hizmetkarlar, maiyet; الغَاشِيَة Kıyamet;

غَصَّ (غَصِصْتُ) *a* (غَصَص) (ب *su* vb.) boğazında

أَغْصَنَ ve غَصَّنَ ⇒ غصن [ağaç] dallanmak, dalları büyümek;

غُصْن ç. غُصُون, أَغْصَان dal;

غُصَّة sürgün, filiz;

غَضَّ (غَضِضْتُ) *i* , (غَضَضْتُ) *a* غُضُوضَة, غَضَاضَة) [bitki] taze/ yumuşak olmak; [kadın] cildi yumuşak ve parlak olmak; غَضَّ *u* (غَضَاضَة, غُضُوضَة) (*gözlerini, bakışlarını, sesini* ya da من ...*i*) alçaltmak, indirmek; (من *b-nin, bşin değerini, saygınlığını*) azaltmak, düşürmek küçültmek; ¶ غَضَّ طَرْفَه müsamaha/ hoşgörü ile karşılamak; غَضَّ النَّظَرَ عَنْه (الطَرْفَ) *bşi*, görmezden gelmek, önemsememek, (*bşe*) göz yummak, (*bşi*) alttan almak;

¶ غَضَّ النَّظَرِ (الطَّرْفِ) عَنْه ⇑ mas غَضّ *bşe* göz yumma, hoşgörülü davranma, alttan alma; بِغَضِّ النَّظَرِ عَنْ... ...i bir tarafa bırakarak, ...e aldırmadan, ...i hesaba katmadan;

غَضّ taze, yumuşak; bol, çok [bitki];

غُضَّة eksiklik, noksan;

غَضِيض taze, yumuşak, sulu;

غَضَاضَة tazelik, yumuşaklık; eksiklik, noksan; leke, ayıp, kusur; ما وجد غضاضة في... ...de en ufak bir kusur, ...e söyleyecek söz bulamamak;

غُضُوضَة tazelik, yumuşaklık;

غَضِبَ *a* (غَضَب) (من ya da على ...*e*) gazaba gelmek, kızmak; (ل *b-e*) arka çıkmak, destek vermek savunmak; ¶ غَضِبَ من لاَ شَيْءٍ sebepsiz/ yok yere kızmak/ sinirlenmek; kalmak, (ب ..*i*) yutamamak; her yer (ب ...*ile*) kaynamak, (ب *ile*) dolu olmak, dolup taşmak; ¶ غَصَّ بِهِ الْمَكَانُ yer çok kalabalıktı; أَغَصَّ (*b-i*) nefessiz bırakmak; اِغْتَصَّ çok kalabalık/ sıkışık olmak;

غُصَّة ç. غُصَص boğazda düğümlenip kalan, yutulamayan lokma; şiddetli eziyet, cefa, sıkıntı; [nefes alamayınca çıkan hırıltı]; غُصَّةُ الْمَوْتِ ölüm acısı;

غَاصَّ (ب ...*ile*) dolup taşan, kaynayan;

غَصَبَ *i* (غَصْب) (*bşi*, *b-den* veya من veya على *b-den*) gasbetmek, zorla almak, (*bşi*) kanunsuz olarak/ gayrı meşru bir şekilde ele geçirmek; (*b-i*, على ...*e*) zorlamak, mecbur tutmak; (*kadına*) tecavüz etmek, ırzına geçmek; (*kadını*) zorla kaçırmak, kaldırmak; (على *b-i*) zorla boyun eğdirmek, (على *b-e*)itaat ettirmek; غَصَبَ = اغْتَصَبَ;

غَصْب gasp, gayri kanuni, kanunsuz sahip olma; gayrı meşru keyfi davranış İSL.HUK.; zorlama, icbar, mecbur kılma ¶ غَصْبًا ya da بِالْغَصْبِ zorla, haksız olarak, kaba kuvvetle; غَصْبًا عَنْه istemeden, rızası aksine;

اغْتِصَاب gasp, zorla alma, soygun; kanunsuz sahiplenme; [kadına] tecavüz, ırza geçme; zorlama, icbar, mecbur kılma;

غَاصِب ç. غُصَّاب gaspeden kişi, gasıp;

مَغْصُوب gaspedilmiş, gasp sonucu, kanunsuz olarak, zorla elde edilmiş; mecbur edilmiş, zorlanmış;

مُغْتَصِب suçlu, zalim; işgalci;

غَاضَبَ (*b-ile*) bozuşmak, (*bşe*) kızıp terketmek; birbirine kızmak; أَغْضَبَ (*b-i*) kızdırmak, çok sinirlendirmek; تَغَضَّبَ = غَضِبَ;

غَضَب gazap, hiddet, öfke; sinirlenme, kızma; غَضَبًا ل... ...i korumak için, ...i sa-vunmak için;

غَضِب öfkeli, hiddetli, gazaba gelmiş; sinirli, kızgın;

غَضْبَة hiddetle çıkışma, patlama;

غَضُوب asabi, huysuz, ters;

غَضَابِي ⇑; somurtkan, suratsız;

غَضْبَان müe. غَضْبَى ç. غِضَاب ;

غَضَابِي öfkeli, kızgın;

اِغْضَاب öfkelendirme, kızdırma; sinirlendirme, canını sıkma; kışkırtma;

غَاضِب öfkeli, kızgın; sinirli, canı sıkılmış;

مَغْضُوب عَلَيْه : مَغْضُوب kendisine kızılan öfkelenilen;

غَضَر *i* (غَضْر) (عن *...den*) sapmak, ayrılmak; (على *b-e karşı*) olmak; غَضَر *a* (غَضَر) darlıktan sonra bol miktarda (ب *...e*) kavuşmak, (ب *...açısından*) zenginleşmek;

غَضِر bol;

غَضِير taze, yeşil [bitki];

غَضَارَة tazelik; bolluk, refah;

غَضَرِيف ç. غَضَارِيف kıkırdak;

غَضَن ⇒ غَضَّنَ (*bşi*) buruşturmak, kırıştırmak;

غَاضَنَ (*kadına*) göz kırpmak; تَغَضَّنَ buruşmak, kırışmak;

غَضَن ç. غُضُون buruşukluk, kırışıklık;

[sadece tekil olarak] zorluk, güçlük, sıkıntı; ¶ ... فِي غُضُونِ ...süresince, ...esnasında, zarfında; فِي غُضُونِ ذَلِكَ bu esnada, bu süre zarfında;

غَضَنْفَر aslan;

أَغْضَى ⇒ غَضَو gözlerini kapatmak [yine عَيْنَهُ]; (*bşe*, ya da عن *bşe*) göz yummak, önememek; (عن *...e*, على *...e*) sabretmek, ses çıkarmamak, (على *...i*) yumuşaklık/ hoşgörü ile karşılamak; تَغَاضَى (عن *bşi*) görmezden/ bilmezden gelmek;

عَلَى أَحَرَّ مِن جَمْرِ الغَضَى : (غَضًّا) غَضَا tahammül edilemeyecek bir durumda;

اِغْضَاء aldırmama, görmezden gelme, göz yumma; sabretme, ses çıkarmama;

تَغَاضٍ ⇑; ⇑;

غَطَّ *u* (غَطّ) (*b-i*, *bşi*, فِي *...e*, *içine*) batırmak, daldırmak; غَطَّ i (غَطِيط) horlamak; أَغَطَّ (*b-i*, *bşi*, فِي *...e*, *içine*) daldırmak, batırmak; اِنْغَطَّ (فِي *...e*) batmak, dalmak;

غَطِيط horultu, horlama ¶ سَمِعْتُ غُطُوطَهُ« فَأَيْقَنْتُ قَدْ نَامَ horultusunu duydum da uyumuş olduğuna emin oldum.»;

غَطِيطَة sis, pus;

غُطْرَة = كُوفِيَّة veya Necd ve Bahreyn'de "عِقَال" altına giyilen bir başörtüsü;

غَطْرَس büyüklenmek, büyüklük taslamak, üstünlük taslamak; تَغَطْرَس ⇑ ¶ تَغَطْرَسَ فِي مِشْيَتِهِ çalımla/ büyüklenerek yürümek;

غَطْرَسَة büyüklenme, kibirlenme, büyüklük taslama, kendini beğenme;

vb.i) kapatmak, karşılamak; (على ..*i*) gölgede bırakmak «غَطَّت بِجَمَالِهَا سَائِرَ النِّسَاءِ güzelliği ile diğer kadınları gölgede bıraktı»; (على *bşi*, *sesi*) bastırmak, duyulmaz yapmak «غَطَّت ضَوْضَاءُ الأَطْفَالِ صَوْتَه çocukların gürültüsü onun sesini bastırdı»; (على ...*den*) daha güçlü olmak; تَغَطَّى (ب *ile*) örtünmek, (ب ...*e*) sarılı olmak; اِغْتَطَى ⇑;

غِطَاء ç. أَغْطِيَة örtü, saran, kaplayan şey; kapak; ¶ غِطَاءُ الرَّأْسِ başörtüsü;

تَغْطِيَة [giderleri vb.i] karşılama, kapatma; [futbol vb.de] atılan golü/ sayıyı karşılama; tedavüldeki parayı karşılama;

غَفَّ *i* (على *b-i*) gafil avlamak, kandırmak MIS.; غَفَرَ *i* (غُفْرَان, مَغْفِرَة, غَفْر) (ل *b-i*) bağışlamak, affetmek, (ل *b-nin*, ذَنْبَه *günahını*) bağışlamak; ¶ لاَ يُغْفَرُ bağışlanmaz, affedilmez, özür kabul edilmez; اِغْتَفَرَ (ل *b-i*) bağışlamak, (ل *b-nin*, *bşini*, *günahını*) affetmek; ¶ لاَ يُغْتَفَرُ bağışlanmaz, affedilmez; اِسْتَغْفَرَ (*b-den*, *bş* için veya من veya ل *için*) bağışlanmak, af dilemek, mağfiret dilemek ¶ اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ Allah'dan bağışlanma/ aff dilerim!;

غَفْر bağışlama, affetme; غُفْرًا affedersiniz!, özür dilerim!;

غَفُور Çok Bağışlayan, Gafur [Allah];

غَفَّار ⇑;

غُفْرَان bağışlama, affetme; ¶ عِيد صَوْم عِيد الغُفْرَان ya da عِيد الغُفْرَانِ Kefaret Günü YAH.;

مَغْفِرَة bağışlama, affetme;

مَغْفُور : الْمَغْفُور لَه merhum, rahmetli;

غَطَارِيس ç. غَطْرِيس büyüklenen, kibirli, kendini beğenmiş;

مُتَغَطْرِس ⇑;

غَطْرِيف ç. غَطَارِف , غَطَارِفَة büyük yetki/ otorite sahibi kişi; büyük/ meşhur adam;

غَطَس *i* (غَطْس) (في ...*e*, *içine*) dalmak, batırmak; (في الْمَاء *suda*) kaybolmak; (*b-i*, *bşi*, في الْمَاء *suya*) batırmak, daldırmak; (في الإِنَاء *kaba*) ağzını dayayıp içmek; غَطَّس (...*i* في الْمَاء *suya*) daldırmak, batırmak; (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; تَغَطَّس dalmak; (في ...*de*) yıkanmak;

غَطْس daldırma, içine sokma; dalma; batma, batırma;

غَطَّاس vaftiz HRİ.; الغِطَّاس Ortodoks kilisesinde, İsa'nın (as.) vaftizine remiz olarak hacın suya atılma yortusu HRİ.;

غَطَّاس dalgıç, dalıcı [kuş, insan];

مَغْطَس ç. مَغَاطِس banyo küveti; dalma havuzu; ¶ عِيد الْمَغْطِس bkz. الغِطَّاس

تَغْطِيس [suya] daldırma, sokma, batırma; vaftiz;

غَاطِس geminin su içinde kalan kısmı;

غَطَش *i* (غَطْش) [gece] karanlık olmak, ya da kararmak; غَطِش *a* (غَطَش) [göz] bulanmak, bulanık görmek; [göz] net görememek; تَغَطَّش ⇑;

غَطَش bulanık görme;

غَطَم büyük, çok geniş [okyanus];

غَطَا *u* (غَطْو) (*bşi*) örtmek; (...*i*, ب *ile*) örtmek, sarmak, etrafını kaplamak; (*bşi*, ب ...*in üzerine*) geçirmek; (*masrafları*, *açığı* (غطو)

غُفْل من التَّوْقِيعِ tarih düşülmemiş, tarihsiz; (الإمْضَاء) imzasız, üzerinde imza bulunmayan; حَدِيد غُفْل ham demir, pik, külçe demir;

غَفْل gaflet, dikkatsizlik;

غَفْلَة gaflet; önemsememe, umursamama; ahmaklık, aptallık ¶ مَوْت الغَـفْلَة ani ölüm; على حِينِ غفلةٍ veya على غفلةٍ birden, aniden, apansız, hiç beklenmeyen bir anda;

غَفْلان gafil, ihmalkar, dikkatsiz; uyku sersemi, uyku mahmurluğu üstünde olan;

اغْفَال ihmal, gaflet; atlama, geçme, üstünde durmama;

تَغَافُل ⇑⇑ mas.; gaflet;

غُفَّل ، غُفُول ç. غَافِل gafil, gaflette, dikkat etmeyen, gözden kaçıran;

مُغَفَّل kolay aldatılan, saf; ahmak, budala; ilgisiz, kayıtsız, duygusuz;

مُغْـفَل isimsiz, ismi geçmeyen, anonim; شَرِكَة مُغْفَلَة ¶ anonim şirket;

مُتَغَفِّل kalın kafalı; ahmak;

غَفَا *u* (غُفُوّ, غَفْو) (غفى ve غفو) kestirmek, şekerleme yapmak, hafif bir uyku çekmek; uykuya dalmak, birden uyku basmak; غَفِيَ *a* (غَفْيَة) ⇑; اَغْفَى ⇑;

غَفْوَة ç. -آت şekerleme, kestirme;

اغْفَاءَة ⇑;

غَلَّ *u* (غَلّ) (*bşi*, في ...*e*, *içine*, *arasına*) sokmak; (*bşe*, *bşin içine*) girmek, işlemek, (*b-nin*) boynuna bukağı geçirmek ya da (*b-e*) [eline] kelepçe vurmak; [arazi, vb.] ürün vermek, verimli olmak ¶ غَلَّ يَدَه الى عُنُقِـه [lafzen:

غَفَّر² ⇒ غفر (على *b-i*, *bşi*) korumak, kollamak, gözetmek;

غُفْرَة örtü; kapak;

غَفِير kalabalık [topluluk], çok, fazla [miktar], büyük [sayı]; (ç. غُفَرَاء) nöbetçi, gözcü; جَمْع غَفِير veya جَمّ غَفِير ¶ çok sayıda, çok miktarda; kalabalık topluluk;

غَفَارَة ç. غَفَائِر haşörtüsü;

مِغْفَر ç. مَغَافِر miğfer;

غَفْقَة şekerleme, kestirme;

غَفَلَ *u* (غُفُول, غَـفْلَة) (عن *bşden*) gafil/ gaflette olmak/ bulunmak, (عن ...*e*) dikkat etmemek, dikkatsiz davranmak, (عن ...*i*) ihmal etmek;

غَفَّلَ (*b-i*) gaflete düşürmek, dikkatsiz/ ihmalkar davranmasına sebep olmak; غَـافَلَ (*b-i*) gafil avlamak, (*b-nin*) dikkatsizliğinden, ihmalinden faydalanmak; اَغْفَلَ (*bşi*) ihmal etmek, (*bşe*) gereken önemi vermemek; (*bşi*) atlamak, geçmek, göz önüne almamak; (*bşi*) belirsiz/ müphem bırakmak; تَغَـفَّلَ = غَـافَلَ; تَغَـافَلَ bilmiyor/ farkında değilmiş gibi yapmak, bilmezden gelmek; (عن ...*e*) dikkat etmemek, dikkatsiz davranmak, (عن ...*i*) ihmal etmek, (عن ...*ile*) ilgilenmemek; اسْتَغْـفَلَ = غَافَلَ; (*b-i*) aptal/ ahmak görmek/ olduğunu düşünmek; (*b-i*) oyuna getirmek, [(*b-ile*) dalga geçmek];

غُفْل dikkatsiz, ihmalci; işaretsiz, alametsiz, belirsiz; isimsiz, üzerinde isim bulunmayan; (من) ...siz, (من ...*i*) bulunmayan; غُفْل من التَّارِيخ ¶ üzerinde tarih bulunmayan,

ellerini boynuna bağlamak] cimri davranmak; يَدُهُ مَغْلُولَةٌ الى عُنُقِهِ cimri, pinti; غَلٌّ *i* (غِلٌّ) [göğüs] kin/ nefretle veya hinlik ile dolu olmak; غُلَّ [edil.] (غُلَلٌ , غُلَّةٌ) susuzluk çekmek, çok susamak; غَلَّلَ (*b-nin*) boynuna bukağı geçirmek ya da eline kelepçe vurmak; أَغَلَّ [arazi] ürün vermek, verimli olmak; تَغَلَّلَ (في على *b-e, bşi*) ürün olarak vermek; انْغَلَّ (*bşe, bşin içine*) işlemek, nüfuz etmek; اسْتَغَلَّ ⇑; (*bşi*) eline geçirmek, kazanmak, elde etmek; (*b-den, bşden*) faydalanmak, istifade etmek, fayda/, kâr elde etmek; (*bşi*) sermayeye katmak/ dahil etmek;

غِلٌّ nefret, kin, garez;

غُلٌّ şiddetli susuzluk; (ç. أَغْلَال) bukağı; kelepçe; [çoğ.] zincirler, bukağılar;

غُلَّةٌ şiddetli susuzluk;

غَلَّةٌ ç. -آت , غِلَال ürün, mahsul; tahıl;

غَلِيلٌ şiddetli susuzluk; kin, nefret; ateşli, hararetli istek; (ç. غِلَال) dili damağı kurumuş, susuzluktan takatsiz kalan;

غِلَالَةٌ ç. غَلَائِل şeffaf ince elbise; غِلَالَةُ النَّوْمِ gecelik;

اسْتِغْلَال faydalanma, istifade; [maden vb.] işletim; intifa, yararlanma hakkı HUK.; kötüye kullanma, suistimal;

اسْتِغْلَالِيّ kullanıma, istifadeye yönelik;

مَغْلُول bukağı ya da kelepçe vurulmuş; susuzluktan bitkin düşmüş; ¶ مَغْلُولُ الْيَدِ iş yapmayan, faal olmayan;

مُغِلّ verimli [toprak];

مُسْتَغِلّ faydalanan, istifade eden, faydalanma/ intifa hakkını elinde bulunduran;

مُسْتَغَلّ ç. -آت ürün sağlayan, mahsul/ kâr getiren; ürün, mahsul; kâr;

غَلَبَ *i* (غَلَبَة, غَلْب) (*b-i, bşde* ya da على *bşde*) yenmek, galip gelmek; (*b-e, bşde* ya da على *bşde*) üstünlük sağlamak, altetmek; (*bşe* ya da على *bşe*) hakim olmak; (*bşi* ya da على *bşi*) ele geçirmek; (*b-den*, على *bşi*) kapmak, zorla almak; (على ...*de*) baskın/ üstün olmak, gelmek; ¶ غَلَبَ على الظَّنِّ muhtemel/ olası olmak; تَغْلِبُ عَلَيْهِ الكَآبَةُ genellikle/ çoğu zaman keyifsiz/ üzgündür; يَغْلِبُ عَلَيْهِ الْكَرَمُ onun en önemli özelliği cömertliğidir; غَلَّبَ (*b-i*, على ...*e*) üstün/ muzafffer kılmak (*b-nin*, على ...*de*) yenmesini/ kazanmasını sağlamak; غَالَبَ (*b-i*) yenmeye çalışmak; (*b-ile*, *bş ile* örn. الْمَصَاعِبَ *zorluklarla*) mücadele etmek, çekişmek; (*b-e*) [uyku] basmak; تَغَلَّبَ (على ...*e*) hakim olmak, (على ...*de*) üstünlüğü ele geçirmek; (على *direnci*, *mukavemeti*) kırmak; (على *bşde*) daha ağır gelmek; ¶ تَغَلَّبَ عَلَيْهِ النُّعَاسُ *b-i* uyku basmak, *b-nin* üzerine uyku çökmek; تَغَالَبَ birbiri ile çekişmek, mücade-le etmek;

غَلَب galip gelme, yenme, kazanma;

غَلَبَة zafer, kazanç, galebe; saçma sapan, önemsiz konuşma MIS.;

غَلَّاوِيّ geveze MIS.; konuşkan MIS.;

غَلَّاب muzaffer, galip [yenilgi bilmez];

أَغْلَب [mud.kul. veya marife kul.] çoğun-

luk, büyük kısım ¶ في الأَغْلَب çoğunlukla, genellikle; في اَغْلَب ⇑; في الأَغْلَبِ وَ الأَعَمِّ büyük olasılıkla, ihtimalle; اَغْلَب اَمْرِهِ الظَّنِّ veya اَغْلَب الأَمْرِ ekseriyetle, çoğunlukla; büyük olasılıkla, ihtimalle;

اَغْلَبِيَّة çoğunluk; اَغْلَبِيَّة خَاصَّة kısmi çoğunluk; اَغْلَبِيَّة مُطْلَقَة mutlak çoğunluk SİY.;

غلاَب çekişme, mücadele; dövüş, kavga; مُغَالَبَة ⇑; ⇑;

تَغَلَّب (على *bşe*) üstün gelme, baskın olma; غَالِب baskın; [mud. kul.] …in çoğu, çoğunluğu, ekseriyeti; (ç. غَلَبَة) galip, muzaffer, kazanan; غَالِبًا ve في الغَالِب çoğunlukla, bir çok durumda; genelde, genellikle; büyük olasılıkla, ihtimalle; وَ الغَالِب اَنَّ… çoğunlukla ...dır, genellikle …dir;

غَالِبِيَّة çoğunluk, ekseriyet;

مَغْلُوب mağlup, yenilmiş; kaybetmiş; çekingen, resesif BİY.; مَغْلوب على اَمْرِهِ eli kolu bağlı;

مُغَلَّب mağlup, yenik;

غَلَس gecenin sonundaki, sabahın ışıkları ile karışık karanlık;

غلصمة ç. غلاصم gırtlak kapağı, epiglot;

غَلَط *a* (غَلَط) hata/ yanlış yapmak, yanılmak; غَلَّط (*b-i*) hatalı bulmak/ görmek; (*b-i*) yanlış yapmaya sürüklemek, yanılmasına sebep olmak; غَالَط (*b-i*) yanıltmaya çalışmak; (*b-i*) kandırmak; اَغْلَط (*b-i*) yanıltmak; تَغَالَط birbirini kandırmak, yanıltmak;

غَلَط ç. اَغْلاَط hata, yanlış; غَلَط الحِسِّ algıda yanılma, illüzyon; في الأَمْرِ غَلَط bu işte bir yanlışlık/ terslik var;

غَلْطَة ç. غَلَطَات , اَغْلاط hata, yanlış; غَلْطَة مَطْبَعِيَّة matbaa/ baskı hatası;

غَلْطَان hatalı/ yanlış yapan; hatalı, yanlış;

اُغْلُوطَة ç. اَغَالِيط yanıltıcı soru; مُغَالِط ç. مَغَالِط ⇑;

مُغَالَطَة ç. ـآت yanıltma; kandırmaca, tahrif; safsata, MAN.; demogoji;

غَلُظَ *u* ve غَلِظَ *i* (غِلاَظَة, غِلْظَة, غِلْظ) kalın/ kaba olmak ya da kalınlaşmak; [sıvı vb.] yapışkan/ ağdalı/ yapış yapış olmak; (على *b-e*) sert, kaba davranmak; غَلَّظَ (*bşi*) kalınlaştırmak; ağır yemin etmek; اَغْلَظَ : اَغْلَظَهُ القَوْلَ veya اَغْلَظَهُ في القَوْلِ *b-e* [karşı] kaba/ kötü konuşmak, *b-e* ağır sözler söylemek; اِسْتَغْلَظَ kalınlaşmak, kalın/ kaba olmak; (*bşi*) kalın/ kaba bulmak;

غِلْظ kalınlık; sertlik, kabalık;

غِلْظَة ⇑; ⇑;

غَلِيظ ç. غِلاَظ kalın, kaba, [kumaş vb.]; şişman, iri [kişi, vücut]; yapışkan, ağdalı [sıvı]; katı, pek [yiyecek]; kaba, ince olmayan [kişi, söz]; engebeli [toprak, arazi]; sert, kaba, dağlı; ağır [yemin vb.] ¶ غَلِيظ الرَّقَبَة inatçı, dikkafalı; الْمِعَى الغَلِيظ kalın barsak; يَمِين غَلِيظَة ağır yemin;

غِلاَظَة kabalık, kabalık, kaba oluş; işlenmemişlik, hamlık;

اَغْلَظ daha kalın; daha az işlenmiş; daha kaba [daha az kibar];

مَغْلَظ : يَمِين مُغَلَّظَة ağır yemin;

غَلْغَل (في *bşe, bşin içine*) girmek, nüfuz etmek, işlemek; (في ...*e*) zorlukla girmek; تَغَلْغَلَ [gece] çökmek; (في *bşe, ...in içine*) işlemek, nüfuz etmek; (في ...*e*) dalmak; (في ...*e*) iyice/ derine yerleşmek/ oturmak; müdahale etmek, karışmak;

مُتَغَلْغِل (في ...*e*) iyice nüfuz etmiş, işlemiş; yaygın, iyice yayılmış [bağlantılar];

غلف ⇒ غَلَّف (*bşi*) sarmak, paketlemek, ambalajlamak; (*bşi*, ب ...*ile*) sarmak, kaplamak;

غُلْفَة sünnet derisi, gulfe;

غِلاَف ç. غُلُف sarma/ kaplama malzemesi; kutu; zarf; kapak [dergi, kitap];

اَغْلَف müe. غَلْفَاء ç. غُلْف sünnetsiz, sünnet olmamış; kaba, medeni olmayan;

مُغَلَّف sünnetsiz; sünnet olmamış; (ç. -ون) kapak; zarf; sarılan şey;

غَلَق *i* (غَلْق) (*bşi, kapıyı*) kapatmak; (*bşi, kapıyı*) kilitlemek; غَلِقَ *a* (غَلَق) : غَلِقَ الرَّهْنُ rehin geri alınamamak; [kapı vb.] açılmayacak ya da zor açılacak şekilde kapanmak «اِنْهَارَت جِدْرَانُ البِئرِ وَ غَلِقَت »; غَلَّق (*bşi, kapıyı*) kapatmak; (*bşi, kapıyı*) kilitlemek; اَغْلَق = غَلَّقَ ; (رَهْنًا *rehin alınan şeyi, ipotekli malı*) geri alınamayacağını/ kurtarılamayacağını beyan etmek; أُغْلِقَ [edil.] (على *biri için*) kapalı/ anlaşılmaz/ muğlak olmak; اِنْغَلَقَ [kapı vb.] kapanmak, kilitlenmek, sürülmek; kapalı/ muğlak/ anlaşılmaz olmak; اِسْتَغْلَقَ kapalı/ muğlak/ anlaşılmaz olmak; zor/ karmaşık olmak ¶ اِسْتَغْلَقَ عَلَيْهِ الكَلاَمُ dili tutulmak, konuşamamak;

غَلَق kilit, asma kilit;

غَلِق kapalı, muğlak, anlaşılması zor;

غَلاَقَة kapatılmamış bakiye;

مَغَالِيق ç. مَغَالِق kilit; asma kilit; [silah] emniyet; kapama işinde kullanılan mekanizma; kapak, kilit vb.

اِغْلاَق kapatma; (*rehinin, ipotekli malın*) geri alım hakkını kaldırma;

اِنْغِلاَق anlaşılmazlık, kapalılık;

مُغْلَق kapalı; kilitli, sürülü; anlaşılması zor;

مُسْتَغْلَق muğlak, anlaşılması zor;

غَلِمَ *a* (غُلْمَة, غَلَم) şehvetle uyarılmak, cinsel ilişki için istek duymak; اِغْتَلَمَ ⇑;

غَلِم şehvetli, kızışmış;

غُلْمَة şehvet, cinsel istek; kızışmışlık [hayvan];

غُلاَم ç. غِلْمَان , غِلْمَة genç çocuk; köle; uşak, hizmetçi;

غُلاَمِيَّة gençlik;

غَيْلَم erkek kaplumbağa;

غَيْلَم gençlik;

غَلاَ *u* (غُلُوّ) (في ...*de*) aşırı olmak/ gitmek, sınırı aşmak; غَلاَ *u* (غَلاَء) [fiyat] yüksek olmak; [mal] pahalı olmak veya pahalılanmak; غَلَّى (*bşin*) fiyatını artırmak, (*bşe*) zam yapmak; غَالَى (في ...*de*) aşırı gitmek, olmak; (ب ...*için*) çok para/ fiyat istemek; (ب *bşe*) çok/ fazla değer vermek; اَغْلَى = غَلَّى; (*bşin*) çok kıymetli/ değerli olduğunu beyan etmek;

⇑ غلو

(*bşi*) övmek, methetmek; تَغَالَى (في ...*de*) aşırı gitmek, haddi aşmak; (ب ya da في ...*de*) ifrat derecesine varmak; اِسْتَغْلَى (*bşi*) pahalı bulmak, pahalı olduğunu düşünmek;

غُلُوّ aşırı gitme, haddi aşma;

غَلاَء pahalılık; yüksek fiyat;

غلواء ya da غلواء aşırı gitme, haddi aşma

¶ خَفَّقَ من غَلْوَائِه *b-nin* aşkını/ şevkini kırmak;

اَغْلَى daha pahalı; daha değerli;

مُغَالاَة aşırı gitme, haddi aşma;

اِغْلاَء övme, methetme; hayranlık;

اَغْلاَء pahalı; değerli; sevgili; (ç. غُلاَة) aşırı [uç, taraftar]; radikal; fanatik, tutucu;

غَلَى *i* (غَلَيَـان, غَلْي) kaynamak; [sıvı] mayalanmak, tahammür etmek; غَلَّى (*bşi*) kaynatmak; ⇑ اَغْلَى;

غَلْي kaynama;

غَلَيَان ⇑;

غَلْيُون ç. غَلاَيِين nargile; pipo; aşağı bkz.

غَلاَّيَة ç. -آت kazan; آلَة غَلاَّيَة buhar kazanı;

غَالِيَة misk ve amberden yapılan bir koku;

مَغْلِي et ya da balık suyu; kaynatarak elde edilen öz ECZ.;

غليون ç. غلاوِين kalyon; yine bkz. غلايين ;

غَمَّ *u* (غَمّ) (*bşi*) örtmek; (*b-i*) üzmek, tasalandırmak; غُمَّ [edil.] (على *b-e*) anlaşılmaz/ muğlak/ kapalı gelmek; غَمَّمَ (*bşi*) örtmek; اِنْغَمَّ [gökyüzü] bulutlanmak; (*b-i*) üzmek, tasalandırmak; اِغْتَمَّ üzülmek, tasalanmak; ⇑;

غَمّ ç. غُمُوم gam, üzüntü, tasa, kader;

غُمَّة ⇑;

غَمَام [cin.is.; tek.is. ة] ç غَمَائِم bulut; حَبّ الغَمَام dolu tanesi;

غِمَامَة ç. غَمَائِم at gözlüğü, göz siperi; [hayvanın yem yemesine engel olmak için kullanılan] ağızlık;

اَغَمّ müe. غَمَّاء sık tüylü/ kıllı; sık [bulut kümesi];

غَامّ üzüntü veren, tasalandıran; sıkıntılı, sıcak ve rutubetli [gece, gün];

مَغْمُوم tasalı, kederli, üzüntülü;

غَمَدَ *u*, *i* (غَمْـد) [kılıcı] kınına sokmak; (*kılıcı*) [*b-nin* göğsüne] saplamak; [Allah (cc)] (*b-i*, بِرَحْمَتِه *rahmet edip, acıyıp*) korumak; غَمَّـدَ (*b-nin*) hatalarını/ kusurlarını örtmek; اَغْمَـدَ (*kılıcı*) kınına sokmak تَغَمَّدَ [Allah (cc)] (*b-i* بِرَحْمَتِه *acıyıp*) korumak, himaye etmek;

غِمْد ç. غُمُود, اَغْمَاد [kılıç için] kın;

غَمُرَ *u* (غُمُـورَة, غَمَـارَة) [su] bol olmak; taşmak;

غَمَرَ *u* (غَمْـر) (*bşi*) [ب ...ile] kaplamak, basmak, örtmek; (*bşin*) üzerine (ب *sıvıyı*) dökmek; (...*i*, في ...*e*) sokmak, yerleştirmek [özl. MEC. çevreye, havaya]; (*b-i*, *bşi*) gömmek; (*b-e*, ب *bşi*) bol bol vermek, ihsan etmek; (*b-i*, *b-nin gönlünü*) [his, duygu] kaplamak, doldurmak; غَامَرَ (*bşe*, veya في *bşe*) [düşünmeden] atılmak; riske girmek, tehlikeye atılmak; (ب *bşi*) riske/ tehlikeye atmak ¶ غَامَرَ بِنَفْسِه hayatını tehlikeye atmak; اِغْتَمَرَ (*bşi*) gömmek, üstünü örtmek, yutup içine almak;

غَمْـر [su] basma, kaplama; (ç. غِمَـار, غُمُور) tufan, sel [yine MEC.]; med; eli açık;

mak; kendini (في ...*e*) atmak, (في ...*e*) atılmak; انغمس =اغتمس

غموسkötülük, felaket getiren;

مغموس(ب veya في ...*e*) dalmış;

غمضi (غَمْض) (*b-i*, *bşi*) küçümsemek, kadrini düşürmek;

أغمضmahmur, uykulu;

غمضu ve غمضu (غُمُوض) saklanmak, gizlenmek; [göz] kapanmak; anlaşılması zor/ muğlak/ kapalı olmak; غمّض(*bşi*) anlaşılmaz/ karmaşık hale getirmek; (عينيه عن . . . *gözlerini ...in önünde*) kapatmak; uykuya dalmak; ¶ غمّض جفونه على القذى acıya tahammül göstermek, ≈ bağrına taş basmak; أغمض(عينيه عن . . . *b-nin gözlerini ...için*) kapattırmak; (عن *bşi*) görmemiş gibi yapmak, görmezden gelmek «أغمضت عيني عن عيوبه و اساءته الي» onun kusurlarını ve bana karşı olan kötü muamelesini görmezden geldim.»; (على veya من *bşe*) tahammül göstermek, katlanmak; ¶ أغمض من عينيه gözlerini görmemek için kapatmak; اغتمض⇑; uyumak;

غمضuyku;

غمضةgöz kırpma ¶ في غمضة عين göz açıp kapayıncaya kadar, birden;

غماضgöz kırpma;

غموضkapalılık, anlaşılmazlık, gizem, esrar; belirsizlik, net olmama; kesin olmama;

غموضةkapalılık, anlaşılmazlık;

أغمضdaha anlaşılmaz, daha esrarlı;

غمرacemi, toy, deneyimsiz, (ç. أغمار);

غمرç. غمرات ,غمار tufan, sel; [hissi] taşkınlık, coşkunluk; غمار [çoğ.] sel, akın [özl. MEC. örn. olaylarla ilgili]; [hayat, savaş vb.de] cilve, iyi ve kötü durumlar; çokluk [örn. bilgi ile ilgili olarak] ¶ غمرات الموت ölüm acıları; غمار الحياة hayatın cilveleri, iyiden kötüye ya da kötüden iyiye değişim;

غمرç. أغمار kucak dolusu;

غمارrisk, tehlike;

مغامرةç. -ات delice cesur, atılgan; macera; tehlike, ışık;

غامرtaşan, herşeyi kaplayan [sel. vb.]; bol, mebzul, pek çok; boş, metruk [arazi];

مغمورbilinmeyen, anlaşılmayan;

مغامرdelice cesur, atılgan; maceracı, maceraperest; riske giren;

غمزi (غَمْز) (*b-i*, *bşi*, ب ...*ile*) yoklamak, dokunmak; (*b-e*, ب ...*ile*) işaret vermek; (*b-e*) göz kırpmak; (ب *gözlerini*) kırpıştırmak; (على veya ب *b-e*) iftira etmek; ¶ غمز الجرس zile basmak, zili çalmak; غمز قناته *b-i* denemek, sınamak, tepkisini ölçmek; تغامزbirbiri ile işaretleşmek, bbe göz kırpmak; اغتمز(*bşi*) kötülemek, itibarını sarsmak;

غمزةgöz işareti, göz kırpma; alay, istihza;

غمازةgamze;

غميزة[kişilikdeki] noksan, kusur; alay;

مغمزç. مغامز⇑; alay konusu, zaaf;

غمسi (غَمْس) (*b-i*, *bşi*, في ...*e*, ...*in içine*) batırmak, daldırmak; انغمس⇑; غمّس dalmak, bat-

غَامِض ç. غَوَامِض gizli, saklı; kapalı, zor anlaşılan, muğlak; esrarlı, gizemli;

غَامِضَة ç. غَوَامِض çözülmemiş problem, muamma, sır; ¶ غَوَامِض اَفْكَارِهِ en gizli/ saklı/ mahrem düşünceler;

غَمَطَ *i* ve غَمِطَ *a* (غَمْط) (*b-i*) küçük görmek, küçümsemek; (*hakkı, doğruyu*) bildiği halde inkar etmek; (*bşe*) nankörlük etmek ¶ غَمَطَهُ حَقَّهُ *b-e* hakkını vermemek/ yemek;

غَمْغَمَ homurdanmak;

غَمْغَمَة ç. غَمَاغِم savaş narası; homurtu;

غَمِقَ *a* (غَمَق), غَمُقَ *u* nemli/ rutubetli/ ıslak olmak;

غَامِق koyu [renk];

غَمْلَج kararsız, müteredditt;

غَمِيَ *i* (غَمْي) (*eve*) çatı yapmak; غُمِيَ عَلَيْهِ [edil.] bayılmak, baygınlık geçirmek; غَمَّى gözlerini bağlamak; أُغْمِيَ عَلَيْهِ [edil.] bayılmak, baygınlık geçirmek;

غَمْي baygınlık, kendinden geçme;

اِغْمَاء ⇑;

لُعْبَة اسْتِغْمَائِيَّة körebe oyunu MIS.;

مُغْمًى عَلَيْهِ ya da مَغْمِيّ baygın;

غَنَّ (غَنَنْت) *a* (غَنّ, غُنَّة) genizden konuşmak;

غَنّ genizden telaffuz;

غُنَّة ⇑; (ç. -آت) genizden gelen ses;

أَغَنّ müe غَنَّاء genizden gelen; ahenkli, hoş [ses]; ağaçlıklı, bol ağaçlı [bahçe ile ilgili];

غَنَجَ *a* (غُنْج) [kadın] kur yapmak, cilve yapmak;

تَغَنَّجَ ⇑;

غُنْج kur yapma, cilve yapma;

غَنِجَة cilveli [kadın];

مِغْنَاج kur yapan, cilve yapan, cilveli;

غَنِمَ *a* (غَنِيمَة, غَنَم, غُنْم) ganimet elde etmek; (*bşi*) ganimet olarak ele geçirmek, kazanmak; (*bşi*) yağmalamak; غَنَّمَ (*b-e*, ..*i*) ihsan etmek, lutfetmek; أَغْنَمَ (...*i*) ganimet olarak vermek; اِغْتَنَمَ (*bşi*) ganimet olarak almak, ele geçirmek; ¶ اِغْتَنَمَ الفُرْصَةَ eline fırsat geçirmek; اِسْتَغْنَمَ : ⇑ اِسْتَغْنَمَ الفُرْصَةَ;

غُنْم ganimet; yağma, çapul; kazanç, kâr, istifade, avantaj;

غَنَم [cin.is. tek. is. ة] ç. أَغْنَام koyun, küçük baş hayvan;

غَنَام koyun çobanı ya da sahibi;

غَنِيمَة ç. غَنَائِم ganimet; yağma, çapul; ¶ غَنِيمَةٌ بَارِدَةٌ kolay av; رَاضٍ مِنَ الغَنِيمَةِ بِالإِيَابِ [lafzen; ganimet olarak geri dönebilmeye razı] canını kurtardığına minnet; اِقْتَنَعَ مِنَ الغَنِيمَةِ بِالإِيَابِ başarısız, hiç bir şey elde edemeden dönmek;

مَغْنَم ç. مَغَانِم ganimet; yağma, çapul; kazanç, kâr, fayda, avantaj;

غَانِم başarılı, muvaffak ¶ عَادَ سَالِمًا غَانِمًا ≈ sağ salim dönmek;

غَنِيَ *a* (غَنَاء, غِنًى) zengin olmak; (عن ...*e*) ihtiyaç duymamak, (عن ...*siz*) yapabilmek; (ب ...*ile*) yetinmek «غَنِيَتِ الْمَرْأَةُ بِوَلَدٍ وَاحِدٍ kadın bir tek çocuk doğurdu, bir çocukdan başka doğurmadı.»; غَنَّى (*bşi* ya da ب *bşi*) (*b-e*, *bşi*) nağme ile söylemek, terennüm etmek,

; ما له عَنْه غِنًى bkz. ما له عَنْه غُنْيَة : غُنْيَة

غَنِيّ ç. اَغْنِيَاء (ب ...*açısından*) zengin, bolluk içinde, (ب ...*i*) bol; ¶ غَنِي الحَـرْبِ harp zengini; غَنِيّ عن البَيَانِ aşikar, apaçık, ortada, açıklamaya hacet olmayan; (اَنَّ ...*olduğu*, ...*diği*) aşikar, ortadadır;

غَنَاء zenginlik, servet; ihtiyaç duymama, muhtaç olmama; yapabilmek, yeterlilik, gün yetirme; (عن *için*) fayda, kullanışlılık ¶ لا غَنَاءَ عَنْه faydasız, işe yaramaz; yetersiz, ihtiyacı karşılamayan; هُوَ فِي غَنَاءٍ عَنْه ya da لَهُ غَنَاء عَنْه ona ihtiyacı yok, ona muhtaç değil;

غِنَاء şarkı, terennüm;

غِنَائِي nağmeli, müzikli, şarkılı [na't]; ¶ حَفْلَة غِنَائِيَّة konser;

غُنَّاء bkz. غَنَّ ;

اُغْنِيَة ç. اَغَانٍ şarkı, melodi;

مَغْنًى ç. مَغَانٍ mesken, ev; villa, köşk MIS.;

غَانِيَة ç. غَوَانٍ güzel kadın, kız [süse ihtiyacı olmayan]; dansöz;

مُغَنٍّ [erkek] şarkıcı;

مُغَنِّيَة [kadın] şarkıcı, şantöz;

غَيْهَب ç. غَيَاهِب karanlık; kasvet;

اغَاثَ ⇒ غوث (*b-nin*) imdadına yetişmek, yardımına koşmak; اِسْتَغَاثَ (*b-i* veya ب *b-i*, على ...*için*, ...*e karşı*) imdada/ yardıma çağırmak; yardım istemek;

غَوْث yardım çağrısı; yardım, imdat;

غِيَاث yardım, imdat;

اغَاثَة ⇑ ¶ وَكَالَة اِغَاثَة اللاَجِئِينَ Yakın Doğuda-ki Filistinli göçmenler için kurulan

şarkı olarak söylemek; (ب *b-i*) terennüm ile övmek/ methetmek; اَغْنَى (*b-i*) zenginleştirmek; (*b-e* veya عن *b-e*) fayda sağlamak yardımcı olmak, yerini almak, boşluğunu doldurmak, vekalet etmek; (*b-i*, عن *bşden*) kurtarmak, (*b-i* عن .*e*) muhtaç olmaktan kurtarmak, (*b-nin*, عن *sıkıntısını, ihtiyacını*) gidermek; (*b-i*, عَن *bşe* karşı) korumak; ¶ اَغْنَى مَا اَغْنَى (عن) شَيْء (*b-e* hiç bir fayda sağlamamak, hiç bir işine yaramamak; لاَ يُغْنِي فَتِيلاً (عَن . . .) (*b-nin*) hiç bir işine yaramamak, (*b-e*) kılın ucu kadar faydası dokunmamak; تَغَنَّى (ب *bşi*) nağme ile söylemek, terennüm etmek; (ب *b-i*, *bşi* ya da *b-i*, *bşi*) terennüm ile övmek, methetmek; (ب *b-i*) övmek; اغْتَنَى (ب ...*ile*, ...*sayesinde*) zenginleşmek; اِسْتَغْنَى zenginleşmek; (عن ...*e*) ihtiyacı olmamak, (عن ...*siz*) yapabilmek, (عن ...*e*) muhtaç olmamak; (ب ...*ile*) idare etmek, yapabilmek, yetinmek ¶ لا يُسْتَغْنَى عَنْه zaruri, elzem, zorunlu; اِسْتَغْنَى عَن فُلاَنٍ birinin işine son vermek «اِسْتَغْنَت الشَّرِكَةُ عن عَدَدٍ من الْمُوَظَّفِينَ وَ العُمَّال şirket memur ve işçilerden bir kısmını işden çıkardı.»;

غِنًى zenginlik servet ¶ لا غِنًى عَنْه (ل...*için*) zorunlu, elzem, feragat edilememek; ما له غِنًى عَنْه Onsuz yapamaz, ondan feragat edemez; هُوَ فِي غِنًى عَنْه ona ihtiyacı yok, ondan feragat edebilir; كَانَ فِي غِنًى عَن . . . ...e ihtiyacı olmamak, ...siz yapabilmek, ...den feragat edebilmek;

B.M. yardım teşkilatı, UNRWA;

اِسْتِغَاثَة yardım isteme; imdat çağrısı;

مُغِيث imdada gelen, yardıma koşan;

غَارَ (غور) *u* (غَوْر) (في ...*de*) iyice derine gitmek, batmak; غَار *u* (غَوْر) [göz, içeri çökerek] kör olmak; [kaynak] kurumak, [su] çekilmek; غَوَّرَ [göz vb.] batmak, kaybolup gitmek, yeri boşalmak; [su] çekilmek; أَغَارَ düz arazide yolculuk yapmak; (على ...*e*, *b-e*) saldırmak, akın düzenlemek; (على *topluluğa, kabileye*) saldırılar düzenlemek;

غَوْر ç. أَغْوَار dip, en alttaki kısım; derinlik ¶ بَعِيد الغَوْرِ derin; engin, vakıf olunmaz;

غَار ç. أَغْوَار , غِيرَان mağara; [cin.is.; tek.is. ة] defne ağacı BOT.;

غَارَة ç. آت- hücum saldırı, akın, baskın ¶ غَارَة جَوِّيَّة hava saldırısı; غَارَات (على ...*e*); مُتَوَالِيَة/مُتَوَاصِلَة sürekli/ aralıksız saldırılar; شَنَّ غَارَةً على... ...e saldırıya/ hücuma geçmek, ...e akın/ saldırı düzenlemek;

مَغَار mağara; suni mağara;

مَغَارَة ç. مَغَاوِر mağara;

مِغْوَار ç. مَغَاوِير hızlı koşan, süratli [at]; saldırgan; saldıran, hücum eden; cesur, yürekli; مَغَاوِير [çoğ] komandolar, tim ASK., SUR.;

اغَارَة ç. (على ...*e*) hücum, saldırı;

غَائِر içeri gitmiş, yeri boşalmış [göz]; normalden biraz daha aşağıda;

مُغِير saldıran, hücum eden;

غُورِيلاَّ goril;

غَار , غَازِي ALF.BKZ.;

غُوَيْشَة ç. غَوَايِش cam bilezik, MIS.;

غَاصَ (غوص) *u* (غَوْص, مَغَاص, غِيَاص, غِيَاصَة) (في ...*e*, *içine*) dalmak, (على ...*e*, في ...*için*) dalmak [ve MEC.]; غَاصَ في المَوْضُوع bir konuda derinleşmek, kapsamlı bilgi sahibi olmak; inci avcılığı yapmak; غَوَّصَ (في *b-i*, ...*e*) daldırmak, sokmak;

غَوِيص derin;

غَوَّاص ç. ون- dalan, dalgıç; inci avcısı;

غَوَّاصَة ç. آت- denizaltı;

مَغَاص dalınan yer; مَغَاص اللُّؤْلُؤِ inci avcılığı;

غَوَّطَ ⇒ غوط[1] (*kuyuyu*) derinleştirmek; تَغَوَّطَ büyüğünü yapmak, defi hacet etmek, büyük abdest bozmak;

غَوْط ç. أَغْوَاط , غِيَاط oyuk, boşluk;

الغُوطَة Şam şehrinin güneyinde bir vaha;

غَوِيط derin;

غَائِط dışkı;

غُوطِي Gotik;

غَاغَة kalabalık, yığın, güruh; gürültü; yaygara;

غَوْغَاء ⇑; ⇑;

غَالَ (غول) *u* (غَوْل) (*b-i*) gafil avlamak, gafletini yakalamak, (*bşi*) kapmak, gizlice almak, çalmak; اغْتَالَ (*b-i*) mahvetmek, helak etmek; غَالَ = ; (*b-i*) öldürmek, suikast ile öldürmek;

غَال ç. آت- asma kilit SUR.;

غُول [gen. müe.] ç. أَغْوَال , غِيلاَن cin; şekilden şekle giren çöl yaratığı; insan yiyen dev; insanı hiç beklemediği şekilde yakalayıp öldüren her şey; felaket; afet;

hazırlanmak; في غَايَةِ الأَهَمِّيَّة çok mühim/ önemli;

غَيْ ve غية bkz. غوى;

غَائِيَّة sonuçsuzluk FELS.;

غَابَ *i* (غَيْب, غَيْبَة, غِيَاب, غَيْبُوبَة, مَغِيب) [bir yerde, odada, evde, vb.de] bulunmamak; (عن *...den*) çekilmek, ayrılmak; (عن *b-e*) [gözüne] görünmemek, [gözünden] kaçmak; (في *...de, ...içinde*) kaybolup gitmek; görünmez olmak; (عن *...den*) gizlenmek, saklanmak, gizli kalmak; غَاب *i* (مَغِيب) [güneş vb.] batmak, görünmez olmak ¶ غَابَ الشَّيْءُ عَنْ بَالِه *bşi* unutmak, *bş* aklından gitmek; لاَ تَغِيبُ عَنْ صَوَابِه bilincini kaybetmek; عَنْهُ الشَّمْسُ o hep aydınlıktır/ aydınlıktadır; غَيَّبَ (*b-i, bşi*) uzağa götürmek; (*b-i, bşi,* عن *...den*) gizlemek; (*b-i*) defnetmek; (*b-e*) her şeyi unutturmak; غَيَّبَهُ الثَّرَى toprak onu örttü; غَيَّبَه غِيَابُهُ kabrine gömülmek; تَغَيَّبَ (عن *b-den, bşden*) uzakta olmak, yanında/ huzurunda olmamak (عن *...de*) bulunmamak [bir yerde, odada okulda, vb.de] olmamak; (عن *okuldan*) kaçmak; اغْتَابَ (*b-nin*) gıybetini yapmak, (*b-i*) çekiştirmek; (*b-nin*) arkasından ayıplarını sayıp dökmek; اِسْتَغَابَ ⇑; (*birinin*) arkasından konuşmak;

غَيْب (*bir yerde, evde, okulda* vb.de) bulunmama, katılmama; gizli, saklı, görünmeyen; (ç. غُيُوب) gizli, görünmeyen şey; fizikötesi, metafizik; ilahi, kutsi sır; ¶ غَيْبًا veya عَنْ ظَهْرِ الغَيْبِ aklından, hafızasından, ezbere;

غِيلَة suikast, öldürme ¶ قَتَلَه غِيلَةً *b-i* suikast ile öldürmek;

اغْتِيَال suikast, cinayet;

غَوَائِل ç. غَائِلَة felaket, afet; tahribat, hasar, ziyan; şer, kötülük;

غَوَى *i* (غَوَايَة, غَيّ) doğru yoldan sapmak, sapıklık içine girmek; (*b-i*) yanlış yola sevketmek/ yönlendirmek; (*b-i,* ب *...e, ...yapmaya*) kışkırtmak, tahrik etmek; غَوِيَ fazla istemek/ arzulamak; غَوَّى (*b-i*) sapkınlığa/ yanlış yola sürüklemek, yoldan çıkarmak; اَغْوَى ⇑; اِسْتَغْوَى (*b-i*) ⇑; (*b-i,* ب *...ile*) aldatmak, aklını çelmek, cezbetmek, kandırmak;

غَيّ günah; haddi aşma, suç; ⇑ mas.;

غَيَّة ç. آت- günah, suç; meyil, temayül, eğilim;

غَوَايَة günah, suç; ⇑ mas;

أُغْوِيَة ç. أَغَاوِي tuzak;

اِغْوَاء kışkırtma, yoldan çıkarma;

غَاوٍ kışkırtan, yoldan çıkaran, ayartan, aklını çelen; (ç. غُوَاة) amatör;

مُغْوَاة ç. مُغْوِيَات tuzak;

غَيَّ ⇒ غَيِيَ (*bayrağı*) göndere/ direğe çekmek;

غَايَة ç. آت- uç, en son, sınır, limit; amaç, hedef, gaye, maksat, erek, niyet; varılacak yer, hedef ¶ لِغَايَة ... [mud. kul.] ...e kadar, ...oluncaya kadar; لِلْغَايَة çok fazla, mümkün olduğu kadar çok, fazla; had safhada; كَانَ الغَايَةَ فِي الجَمَال son derece güzel olmak; تُبَرِّرُ الْوَاسِطَةَ (الوَسِيلَة) hedefler vasıtaları meşrulaştırır; اِنْطَلَقَ لِغَايَتِه yolculuk için

عَالَم الغَيْبِ ve عَلاَّم الغَيْبِ Gaybı Bilen, Allah (cc); görünmeyen dünya, gayp alemi; بِظَهْرِ الغَيْبِ *b-nin* arkasından, gizlice, sinsice; نَظَرَ بِعَيْنِ الغَيْبِ الى... ...i önceden bilmek, ...hakkında kehanette bulunmak;

غَيْبِي gizli, görünmeyen; gayp ile ilgili;

غَابَة ç. آت- [غَاب cin.is.] orman; cangıl, sık ağaçları bulunan büyük orman;

غَيْبَة [evde, binada, toplantıda] bulunmama, gelmemiş olma; gizlilik, görünmeme;

غِيبَة gıybet, çekiştirme;

غِيَاب [bir yerde] bulunmama, gelmemiş olma; [güneş vb. için] batma;

حُكْم غِيَابِي : غِيَابِي gıyabi karar;

غِيَابِيًا gıyaben, yokluğunda, HUK.;

غَيَابَة ç. آت- [kuyu, zindan vb.nin] dip, en alt kısım;

غَيْبُوبَة kendinden geçme, bayılma; baygınlık; esrime, vecit hali;

مَغِيب [okulda, toplantıda vb.de] bulunmama, katılmama; [güneş vb.] batış, batma;

تَغَيُّب [bir yerde, okulda, işte] bulunmama, gelmeme, yok olma;

اغْتِيَاب gıybet etme, çekiştirme; [mud. kul.] hakkında dedikodu;

غَائِب ç. ون- , غُيَّب [bir yerde] mevcut olmayan, gelmemiş; gizli, saklı, görünmeyen; üçüncü şahıs DİLB.;

مُغَيِّبَات uyuşturucular, anestezi ilaçları;

مُغَيَّب gizli, saklı, görünmeyen; [çoğ.] الْمُغَيَّبَات gizli şeyler;

مُغِيبَة ve مُغِيب kocası yanında olmayan kadın;

مُتَغَيِّب (عن ...*de*) bulunmayan, mevcut olmayan, (عن ...*e*) katılmamış;

مُغْتَاب gıybet eden kişi;

غِيتُو getto, azınlık mahallesi;

غَاثَ (غَيْث) *i* (غَيْث) [Allah] (*bir yere*) yağmur yağdırmak, yağmur vermek; أَغَاثَ [Allah] (*b-nin*) duasını kabul etmek;

غَيْث ç. غُيُوث , أَغْيَاث [bol] yağmur;

تَغَايَد (غِيد) ⇒ [kadın] salınarak, nazik bir şekilde yürümek;

غِيَد zerafet, incelik, nezaket yumuşaklık [kadın için];

غَادَة ç. آت- genç kız;

أَغْيَد müe. غَيْدَاء ç. غِيد genç ve zarif; genç hanımlar;

غَارَ (غِيرَة) *a* (من ...*i*) kıskanmak; (على ...*için*) gayrete gelmek, gayret etmek; (على *b-i*, من ...*den*) kıskanmak; غَيَّرَ (*bşi* ya da من *bşi*) değiştirmek; غَايَرَ (*b-e*, *bşe*) benzememek, farklı olmak, ayrılık göstermek; (*bşi*, *elbiseyi*) değiştirmek; (بين ...*leri*) karşılıklı değiştirmek; (*b-ile*) [sıkı] pazarlık etmek; (*b-ile*) yarışmak, rekabet etmek; أَغَارَ (*b-i*) kıskandırmak; تَغَيَّر değişmek, değişiklik göstermek; تَغَايَرَ farklı olmak, farklılık göstermek;

غَيْر [mud. kul.] ...den başkası, değil, ...olmayan, gayrı...; غَيْرَ .. [meb. mud. kul.] ...den başka, ...hariç, ...müstesna, ...den gayrısı;

غَاضَ (غيض) *i* (مَغَاض, غَيْض) giderek azalmak; ¶ غَاضَ لَوْنُهُ beti benzi atmak, [yüzünün] rengi uçmak;

غَيْض vaktinden önce doğan çocuk;

اَغْيَاض . غِيَاض . -آت ç. غَيْضَة cangıl, sık ağaçlıklı büyük orman;

غَيْط ç. غِيطَان tarla;

غَاظَ (غيظ) *i* (غَيْظ) (*b-i*) kızdırmak, öfkelendirmek, sinirlendirmek; غَيَّظَ ve اَغَاظَ = غَاظَ; تَغَيَّظَ (من *b-e*, *bşe*) öfkelenmek, sinirlenmek; تَغَيَّظَ = اغْتَاظَ ve انْغَاظَ;

غَيْظ öfke, hiddet, sinir, kızgınlık;

اغْتِيَاظ ⇑;

مُنغَاظ öfkeli, kızgın;

مُغْتَاظ ⇑;

غَال , غِيل[1] sık çalılık, ağaçlık;

غَال ç. -آت asma kilit SUR.;

غَوْل bkz. غِيلَان ve غِيلَة[2];

غَامَ (غيم) *i* (غَيْم) [gökyüzü] bulutlanmak; sis kaplamak; غَيَّم ⇑; bulut oluşturmak; [duman] bulut halinde yükselmek; اَغَام ve اَغْيَم = غَامَ;

غَيْم [cin.is.; tek.is. ة] ç. غُيُوم , غِيَام bulut; sis, pus;

غَائِم bulutlu; bulut halinde;

مُتَغَيِّم bulutlu;

غَيْن[1] ç. غُيُون , اَغْيَان "غ" harfinin adı;

غَيْنَة gamze;

غِينِي[2] : خِنْزِير غِينِي kobay ZOO. Cavia coboya;

غِينِيَا Gine ¶ غِينِيَا الجَدِيدَة Yeni Gine;

غَيْهَب bkz. غهب;

الغَيْر ¶ ve diğerleri; وَغَيْرُهُ ve وَغَيْرُ ذَلِكَ ve benzerleri, ve saire; ve diğerleri; لَا غَيْر ve لَيْسَ غَيْر sadece, yalnız, topu topu, en çok; غَيْرَ أَنَّ . . . bununla beraber, ne var ki...; غَيْرَ وَاحِدٍ birkaç; غَيْرَه مَرَّة bir çok kez, sık sık; مِن غَيْرِ . . . siz [olarak]; في . . . بِغَيْرِ veya . . . غَيْرِ (ما) . . . [genellikle soyut bir isim öncesinde] ...siz, ...olmadan; في غَيْرِ تَرَوٍّ hiç tereddütsüz, düşünmeksizin; في غَيْرِ ما تَهَيُّب korkusuz, korkmadan; عَلَى غَيْرِ مَعْرِفَةٍ مِنْه veya مِنْ غَيْرِ عِلْمٍ مِنْه ...den habersiz, ...den bihaber, ...hakkında bir bilgisi olmaksızın;

غَيْرِي fedakar, başkalarını düşünen, diğerkâm, özgeci;

غَيْرِيَّة fedakarlık, başkalarını düşünme;

غَيْر ve غِيَر الدَّهْرِ kaderin cilveleri;

غَيْرَة [kişiler için] kıskançlık, (على ...*için*, ...*e*) istek, şevk, gayret, heves; kendine saygı, izzetinefis;

غَيُور ç. غُيُر [çok] kıskanç; (على ...*e*) hevesli, istekli, meraklı;

غَيْرَان müe. غَيْرَى ç. غَيَارَى ⇑;

تَغْيِير ç. -آت değişiklik; değiştirme;

تَغْيِيرَة ç. تَغَايِير değiştirme; değiş tokuş;

غِيَار değiştirme [karşılıklı]; (ç. -آت) [yara için] sargı ¶ قِطَع الغِيَار yedek parça;

تَغَيُّر ç. -آت değişme, değişiklik;

مُغَايِر : مُغَايِر لِلآدَاب edebe aykırı, muğayir, gayrı ahlaki

مُتَغَيِّر değişken, değişmeye müsait ¶ تَيَّار مُتَغَيِّر alternatif akım ELK.;

ف

ف "فَدَّان" [alan ölçü birimi] için kısaltma;

فَ [bağlaç] sonra, daha sonra; böylece, bu sebeple; ama, ne var ki; zira; ¶ يَوْمًا فَيَوْمًا gün be gün, günden güne; شَيْءً فَشَيْءً adım adım, yavaş yavaş; اَمَرَ فَقَتَلَهُ Onun öldürülmesini emretti; فَاِنَّ [bitişik zamir veya mansub isimden önce] zira, çünkü;

فَاء "ف" harfinin adı;

فأت ⇒ اِفْتَأَتَ (على ...*hakkında*) yalanlar uydurmak; iftirada bulunmak; (على ...*e karşı*) sert tedbirler almak; (على *kuralı*) bozmak, ihlal etmek, çiğnemek; اُفْتُئِتَ [edil.] aniden ölmek; ¶ اِفْتَأَتَ بِرَأْيِهِ بِأَمْرِهِ [sadece] kendi kararını uygulamak [idareci, istibdat ile yönetmek];

اِفْتِئَات istibdat; başına buyrukluk;

فاتُورَة ç. فَوَاتِير İt.> fatura;

الفَاتِيكَان Vatikan;

فُؤَاد ç. اَفْئِدَة gönül, yürek; Fuat [özel isim]

فؤادية fuadiye, Mısır hava kuvvetlerinin yazın kullandığı kep [1939]

فَأْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. فِئْرَان fare; sıçan;

فَار [cin.is.; tek.is. ة] فِيرَان ⇑; ⇑;

فَارَة [= فَأْرَة] fare; (ç. -آت) rende, planya;

فَارِس , بِلَاد الفَارِس İran'ın eski ismi;

فَارِسِي Fars; Farsça; İranlı;

فَارُوز firuze, türkuvaz;

فَازْلِين vazelin;

فَأْس müe., ç. فُؤُوس , اَفْؤُس küçük balta, nacak; çapa;

فاس[1] bkz. فَأْس ;

فَاس[2] Fas şehri;

فَاشِي ve فَاشِيسْتِي , فَاشِسْتِي [s. ve is.] faşist;

فَاشِسْتِيَّة faşizm;

فَاشِي [s. ve is.] faşist;

فَاشِيَّة faşizm;

فَاصُولْيَا fasulye MIS., SUR.;

فَأْفَأَ kekelemek, pepelemek;

تَفَاءَلَ ⇒ فأل iyimser olmak; (ب *bşi*) iyiye/ hayra yormak;

فَأْل ç. فُؤُول , اَفْؤُل uğur, iyiye yorulan işaret; iyimser görüş/ bakış açısı; [iyiye, hayra, şansa yorulan] alamet, belirti; قَرَأَ الفَأْلَ fal bakmak;

تَفَاؤُل iyimserlik;

متفائل [s.] iyimser; [is.] iyimser kişi;

فَالْس Fr.> vals;

فَالُوذَج un ve baldan yapılan bir tatlı;

فِئَام [insan] grup, topluluk;

فَانِلَّة ve فَانِلاَّت ç. فَانِلاً fanila; pazen; فَانِلاَّت [çoğ.] iç çamaşırları;

فَانُوس ç. فَوَانِيس fener, gemici feneri; فَانُوس سِحْرِي slayt projektörü;

فِئَة ç. ـآت grup, sınıf; takım, topluluk, [vergide] derece;

فَاوَرِيقَة ç. فَاوَرِيقَة fabrika;

فَبْرَايِر Şubat;

فَبْرِكَة ç. فَبَارِك fabrika;

فَتَّ *u* (فَتّ) (*bşi*) bölmek, kesmek; parçalamak; فَتَّ فِي سَاعِدِهِ ve فَتَّ فِي عَضُدِهِ ¶ takatini kesmek, gücünü kırmak; (*b-nin*) cesaretini kırmak; فَتَّت (*bşi*) parça parça etmek, paralamak, parçalamak; ¶ يُفَتِّتُ القَلْبَ (الأَكْبَاد) yürekler paralayan; تَفَتَّت parçalanmak, parça parça olmak; اِفْتَتَّ ⇑;

فَتَّة tirit yemeği;

فُتَات kırıntılar;

فُتَيت parça, ekmek parçaları;

فُتَيتَة tirit;

فَتَأَ *a* ve فَتِئَ *a* [başında olumsuzluk edatı ile] hala …dır, …ı sürdürüyor; فَتِئَ *a* (فَتْء) (عن *bşi, bş yapmayı*) kesmek, bırakmak; مَا فَتِئَ يَفْعَلُ …yapmayı sürdürüyor, hala yapıyor;

فَتَح *a* (فَتْح) (*bşi, kapıyı, musluğu, televizyonu, radyoyu, kanalı, yolu*) açmak; (*bşi*) başlatmak, ilk yapan olmak, öncüsü olmak; (على *b-e, bşi*) göstermek, keşfetmesini sağlamak; [Allah] (على *b-e, bşi, zaferi, başarıyı*) ihsan etmek, vermek; [Allah] (على *b-e*) kazanç vermek, (على *b-i*) rızıklandırmak; [Allah] (على *b-e, bşi* ya da ب *bşi*) ilham etmek; (*harfi*) fetha ile okumak DİLB. ¶ فَتَحَ البَخْتَ kehanette bulunmak; فَتَحَ عَيْنَيْهِ عَلَى آخِرِهَا gözlerini iyice açmak; فَتَحَ الشَّهِيَّةَ iştah açmak; فَتَحَ البَابَ عَلَى مِصْرَاعَيْهِ bir iş için birine hiç bir sınırlama getirmemek; فَتَحَ صَفْحَةً جَدِيدَةً şimdiye kadar izlediği yolu/ tavrı değiştirmek; فَتَحَ اِعْتِمَادًا فِي الْمَصْرِف bankadan teminat almak; فَتَح (*bşi*) açmak; [çiçek] açmak; فَاتَحَ [ilk olarak] (*b-e*) konuyu açmak, (*b-ile*) konuşmak; (*b-ile*, في *…için, hakkında*) konuşmak; (*b-e, bşi* veya ب *bşi*) göstermek, görmesini sağlamak; تَفَتَّح [dürülü, katlı bir şey, yavaş yavaş] açılmak; (عن *bş*) giderek anlaşılır olmak, açıklık kazanmak; اِنْفَتَحَ açılmak; اِفْتَتَحَ (*bşe*) başlamak; (*bşe* ب *ile*) başlamak; (*bşi*) fethetmek, zaptetmek, ele geçirmek; اِسْتَفْتَحَ (*bşe*) başlamak, ilk kez yapmak [siftah, istiftah etmek]; (على *…e karşı*) Allahtan yardım dilemek/ zafer istemek;

فَتْح açma; başlama, ilk kez yapma; فَتْح الإِعْتِمَاد kredi açmak; teminat belgesi vermek; (ç فُتُوح) zafer, fetih; [çoğ] فُتُوحَات bağışlar, yardımlar [tekke için TUN.]; sadakalar;

فَتْحَة fetha, üstün DİLB.;

فَتْحَة ç. فُتَح delik, açıklık, yarık, gedik; savak;

فَتَّاح çok yardım eden, darlıkları/ sıkıntıları gideren; الفَتَّاح Fettah [Allah];

فَتَّاحَة ç. ـآت- [konserve vb. için] açacak;

مِفْتَاح ç. مَفَاتِيح anahtar; [piyano, daktilo vb.de] tuş; anahtar ELK.; [araçta] kol, manivela, pedal; makas [demiryolu]; [radyo vb. için] düğme; akort anahtarı;

مِفْتَحِجِي demiryolu makasçısı;

مُفَاتَحَة konuşmaya başlama;

اِفْتِتَاح başlama, ilk kez yapma; لَيْلَة اِفْتِتَاح gala;

اِفْتِتَاحِي ilk, başlangıç, ön hazırlık, başlangıca ilişkin; açılış ile ilgili; ¶ مَبْلَغ اِفْتِتَاحِي [müzayede, açık artırmada] açılış/ başlangıç fiyatı; مقالة veya فصل (مقال) اِفْتِتَاحِي başmakale, başyazı; لَيْلَة اِفْتِتَاحِيَّة gala;

اِفْتِتَاحِيَّة başmakale, başyazı; uvertür, [peşrev] MZK.;

اِسْتِفْتَاح başlama, ilk kez yapma, istiftah [siftah]; teminat, pey akçesi;

فَاتِح açan; başlayan; fatih, fetheden; açık [renk] ¶ فَاتِح البَخْت kahin; أَزْرَق فَاتِح açık mavi;

فَاتِحَة ç. فَوَاتِح başlangıç, siftah; giriş, önsöz;

مَفْتُوح açık; ¶ البَاب مَفْتُوح عَلَى مِصْرَاعَيْه kapı ardına kadar açık;

مُفَتِّح iştah açıcı; (ç. -آت) aperatif, iştah açıcı yiyecekler;

مُفْتَتَح başlangıç, giriş;

فَتَر *u* (فُتُور) sakinleşmek, yatışmak, dinmek; durgunlaşmak, durulmak; [su] ılımak; (عن *...de*) ihmalkar/ ağır davranmak; (*bşi*) sakinleştirmek, yatıştırmak; (*b-i*, *bşi*) zayıflatmak, takatini/ gücünü kesmek; أَفْتَر ⇑; تَفَتَّر ⇑; [su] ılımak;

أَفْتَار ç. فِتْر karış; köşe;

فَتْرَة sakinlik, durgunluk, yatışmış olma [yine his, duygu için]; (ç. فَتَرَات) fasıla, ara; süre, devre ¶ فَتْرَة الإِنْتِقَال geçiş devresi, بَيْنَ بَيْن geçiş devresi, فِي الفَتْرَةِ بَعْدَ arasıra, bazen; فَتْرَةً وَ أُخْرَى arada bir, ara sıra;

فُتُور sakinlik, durgunluk; ılıklık;

فَاتِر gevşek, zayıflamış, kesilmiş; kesat, durgun [alış veriş]; ılık;

مُتَفَتِّر aralıklı, aralıklarla meydana gelen;

فَاتُورَة ç. فَوَاتِير ALF.BKZ.;

فَتَّشَ ⇒ فتش (*bşi*) iyice incelemek, araştırmak; (عن *bşi*) soruşturmak, kovuşturmak; (*b-i*, *bşi* veya على *b-i*, *bşi*) teftiş etmek, denetlemek; (على *...den*) sorumlu/ mesul olmak, (على *...i*) kontrol etmek;

فَتَّاش iyice inceleyen, kılı kırk yaran;

تَفْتِيش ç. تَفَاتِيش araştırma, inceleme; soruşturma; teftiş, denetleme; kontrol; muayene, yoklama; teftiş heyeti; sorgulama;

تَفْتِيشِي teftiş/ kontrol/ muayene ile ilgili;

مُفَتِّش müfettiş, denetleyen;

مُفَتِّشِيَّة müfettişlik;

فَتْفَتَ (الى *...ile*) gizlice konuşmak; (*bşi*, özl. ekmeği) ufalamak;

فَتَافِيت ç. فَتَفُوتَة ; [özl.ekmek için] parça, kırıntı;

فَتَقَ *u* (فَتْق) (*elbisenin*) dikişlerini sökmek, (*bşin*) dikişlerini söküp ayırmak; ¶ فَتَقَ الذِّهْنَ *b-nin* olayları vb.i net/ açık bir şekilde görmesini sağlamak; فُتِقَت له حِيلَةٌ aklına bir kurnazlık/ hile gelmek; تَفَتَّقَ ; فَتَّقَ = فَتَقَ [elbise vb.] dikişleri sökülüp ayrılmak; (عن *bşi*) üretmek, doğurmak, çıkarmak, (عن *bşi*) [aklında] kur-

kadar faydası olmaz; ⇑ لاَ يُجْدِي فَتِيلاً;

فَتِيلَة ç. فَتَائل fitil; lamba teli, flaman;

فَتَّال halat ya da fitil imal eden;

مِفْتُول kuvvetli, dayanıklı, sağlam; gözetleme kulesi; ¶ مِفْتُول السَّاعِد güçlü pazulu;

فَتَنَ *i* (فَتْن, فُتُون) (*b-i*, من ...*den*) saptırmak, ayırmak; (*b-i*) ayartmak, aklını çelmek; (*b-nin*) aklını başından almak, (*b-i*) büyülemek, meftun etmek; (*b-i*) sınamak, denemek, imtihana tabi tutmak; فَتَنَ *i* (فَتْن) (*b-e* [fikrinden, inancından dönmesi için] eziyet/ işkence etmek; (على *b-i*) ihbar etmek; فُتِنَ [edil] (ب ...*ile*) büyüklenmek, (ب ...*e*) meftun olmak, tutulmak, aşık olmak; (ب ...*için*) deli divane olmak; أَفْتَنَ (*b-i*) büyülemek, meftun etmek, aklını başından almak; اِفْتَتَنَ (*b-i*) günaha sürüklemek, teşvik etmek; büyülenmek, aklı başından gitmek; اُفْتُتِنَ [edil., günaha, yanlış yola girmesi için] kandırılmış olmak; اُفْتُتِنَ bkz. فُتِنَ ;

فِتْنَة ç. فِتَن denenme, imtihan; cazibe, çekicilik; tutkunluk, büyülenme, meftun olma; delicesine sevdaya tutulma; entrika, hile; kargaşa, ayrılık, ihtilaf, fitne;

فَتَّان büyüleyici, çekici, cazibeli; muhbir, ispiyoncu; fitne çıkaran, bozgunculuk yapan; baştan çıkaran, ayartan;

أَفْتَن daha çekici, cazibeli, büyüleyici;

مَفَاتِن [çoğ.] cazibe, çekici, büyüleyici özellikler; sihirli, büyülü şeyler; sihirli, büyülü güçler;

mak, planlamak, tertip etmek; اِنْفَتَقَ [elbise] dikişleri sökülüp ayrılmak; yarılmak; (عن *bşi*) üretmek, çıkarmak [fikir vb.i];

فُتُوق ç. فَتْق [dikiş] sökük, yarık; delik [çorap vb.]; fıtık, depelik TIP.; ¶ مُصَاب بِالفَتْقِ fıtıktan muzdarip, fıtığı olan;

فَتَاق fıtık TIP.;

فَتِيق sökük, yırtık, delik; keskin;

مِفْتَوق sökük, yırtık; fıtık hastası;

فَتَكَ *u, i* (فَتْك) (ب *b-i*) öldürmek, suikast ile öldürmek, (ب *bşi*) kırıp geçirmek, yok etmek; (ب *b-e*) aniden saldırmak; ¶ فَتَكَ بِهِم فَتْكًا ذَرِيعًا kırıp geçirmek [özl. hastalık];

فَتْك suikast, cinayet; yok etme, kırıp geçirme, helak etme;

فَتْكَة ç. -آت harap etme, viran etme;

فَتَّاك öldürücü, ölümcül; (ب ...*i*) kırıp geçiren, harap eden;

أَفْتَك daha çok harap edici, daha öldürücü;

فُتَّاك ç فَاتِك suikastçi; cinayet işleyen, katil;

فَتَلَ *i* (فَتْل) (*ipi*) eğirmek, bükmek, sarmak; (*bşi*) övmek; فَتَّلَ (*ipi*) eğirmek, sarmak; تَفَتَّلَ [ip] eğirilmek, bükülmek; ⇑ انفتل; (عن ...*den*) uzaklaşmak, (من ...*e*) yüz çevirmek; ¶ انْفَتَلَ مِن البَابِ [hemen] kapıdan savuşuvermek;

فَتْلَة bir kez sarma, eğirme; (ç. فَتَال) iplik MIS.; ¶ شَمَّعَ الفَتْلَةَ kaçmak, sıvışmak;

فَتِيل eğirilmiş, bbe sarılmış; (ç. -آت, فَتَائِل) fitil; patlayıcı madde fitili ¶ لاَ يُغْنِي فَتِيلاً (من *b-e*) hiç faydası olmaz, kılın ucu

فَـاتِن ç. فَـوَاتِن aldatan, büyüleyen, aklı başından alan; ayartan, yoldan çıkaran;

مَفْتُون (ب ...*tarafından*) büyülenmiş; (ب ...*e*) aşık, tutkun, meftun; çılgın;

فَتِيَ *a* (فَتَاء) genç olmak, delikanlılık çağında olmak; أَفْتَى (*b-e* في *için, hakkında*) fetva vermek İSL.HUK.; (*b-e*, في *hakkında*) açıklama/ izahda bulunmak; (في ...*için, hakkında*, ب *lehinde* ya da بِأَنَّ ...*olduğuna*) hüküm vermek, yargısında bulunmak; اِسْتَفْتَى (في *için*) fetva istemek; (*b-nin*, في *hakkında*) görüşünü almak/ sormak, (*b-e*, في ...*i*) danışmak, (*b-e*, في ...*konusunda*) görüşünü almak/ sormak, (*b-e*, في ...*i*) danışmak, (*b-e*, في ...*i*, *konusunu*) açmak;

فَتًى ç. فِتْيَة , فِتْيَان delikanlı; hizmetçi, uşak, yardımcı; yiğit, bahadır; [çoğ.] gençler, delikanlılar;

فَتَاة ç. فَتَيَات genç kız;

فَتَاء gençlik, gençlik çağı;

فَتِيّ genç, delikanlılık çağında;

فَتِيَّة gençlik, genç olma;

فَتْوَى ç. فَتَاوَى , فَتَاوٍ fetva İSL.HUK.;

فُتْيَا fetva İSL.HUK.;

فُتُوَّة gençlik [çoğ.]; delikanlılık, yiğitlik; bazı Arap ülkelerindeki bazı gençlik derneklerinin adı [yine نِظَام الفُتُوَّة]; (ç. آت) kabadayı, zorba MIS.; haraç alan kişi MIS.;

اِفْتَاء fetva verme İSL.HUK.; müftülük; karar alma, hükme varma;

اِسْتِفْتَاء fetva isteme İSL.HUK.; görüş alma, istişare etme; referandum, halk oylaması [yine اِسْتِفْتَاء الشَّعْبِ ve اِسْتِفْتَاء شَعْبِي];

مُفْتٍ ç. ـُون- müftü, fetva veren; müftülük, fetva makamı; سَمَاحَة الْمُفْتِي [müftünün lakabı] ≈ müftü efendi;

فَتَأَ *a* (فُتُوء) (*bşi, açlığı, susuzluğu*) yatıştırmak, gidermek [yine MEC.];

فَجَّ *u* (فَجّ) : فَجَّ رِجْلَيْهِ ayaklarını açmak/ ayırmak; اِفْجَجَّ uzun adımlar atmak;

فَجّ ç. فِجَاج dağlar arasındaki [geniş] yol ¶ مِنْ كُلِّ فَجٍّ وَصَوْبٍ veya مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ her yandan, her yönden, dört bir yandan;

فِجّ ham, olgunlaşmamış [meyva]; pervasız, sakınılmadan sarfedilen [söz vb.];

فَجَأَ *a* (فُجَاءَة, فَجْأَة, فَجْء) ve فَاجَأَ (*b-i*) ansızın, hiç beklemediği bir anda yakalamak/ gelmek, gafil avlamak; (*b-e*) ansızın saldırmak; (*b-i*) şaşkına çevirmek;

فَجْأَة aniden, apansız, ansızın, hiç beklemediği bir anda;

فُجَاءَة ⇑;

فُجَائِي ani, ansızın olan/ meydan gelen;

مُفَاجَأَة ç. مُفَاجَآت aniden vuku bulan olay, sürpriz;

فَاجِئ aniden meydana gelen, sürpriz [s.];

مُفَاجِئ ⇑; ç. مُفَاجِئَات şaşırtıcı beklenmedik olaylar, sürprizler;

فَجَرَ *u* (فَجْر) (*bşi, yeri*) kazmak, (*kanal, yol*) açmak; _ (فُجُور) [aldırmayıp, önemsemeyip] günah işlemek, günahkar/ ahlaksız bir hayat sürmek; zina etmek; فَجَّرَ [su vb. için] kanal/

geçit açmak ve [su vb.] akaçlamak; (*bşi*) yarmak, ayırmak; (*bşi*) patlatmak; اَفْجَر zina etmek; تَفَجَّر yarılıp çıkmak; patlamak, infilak etmek; اِنْفَجَر boşanmak [kahkaha, gözyaşı]; yarılıp çıkmak; (ب *ile*) dolup taşmak; bkz. بَغْتَةً (على ..*e*, ...üzerine) birden/ aniden üstüne çullanmak, saldırmak;

فَجْر tan vakti; başlangıç, doğuş MEC.; [müe.] sabah namazı;

فُجُور ahlaksızlık, günahkarlık, sefahet, bu şekilde sürdürülen hayat; zina, fahişelik;

تَفَجُّر patlama; yarılma, yarılıp çıkma;

اِنْفِجَار ç. آت- yarılıp çıkma; deşilme; patlama, infilak; مَوَاد الإنْفِجَارِ patlayıcı maddeler;

اِنْفِجَارِي patlayıcı [na't];

فَاجِر ç. فَجَرَة , فُجَّار günahkar, sefih; zina yapan, zani; yalancı; utanmaz, şerefsiz, rezil;

فَاجِرَة ç. فَوَاجِر zina yapan [kadın], zaniye; fahişe;

مُتَفَجِّر patlayıcı;

مُنْفَجِر ⇑;

فَجَع *a* (فَجْع) (*b-e*) acı vermek, (*b-i*) kederlendirmek, üzmek; (*b-i*, ب *b-nin mahrumiyeti*, *yokluğu ile*) perişan etmek; فُجِعَ بِوَلَدِه oğlunun ölümü ile yıkıldı/ perişan oldu; فَجَّع (*b-e*) eziyet etmek, acı çektirmek, acı vermek; تَفَجَّع acı duymak, kederlenmek; اِنْفَجَع oburlaşmak, aşırı yemek yemek KNŞ.;

فَجْعَة oburluk KNŞ.;

فَجَاعَة ⇑;

فَجُوع üzen, üzüntü/ keder veren, acı, elim;

فَجِيعَة ç. فَجَائِع feci olay, facia, felaket;

فَجْعَان obur, doymak bilmez KNŞ.;

تَفَجُّع ⇑⇑ mas.; üzüntü, tasa, elem, keder;

فَاجِع acı, elim, acı veren, üzücü;

فَاجِعَة ç. فَوَاجِع felaket, afet, facia, feci olay; dram, trajedi;

مُفَجِّعَات korkulu olaylar;

تَفَجْعَن ⇒ فجعن aşırı yemek, oburluk yapmak KNŞ.;

فَجْعَنَة oburluk knş;

فَجْفَج geveze, boş boğaz, çalçene; abartarak konuşan;

فَجْفَاج ⇑; ⇑;

فُجْل [cin.is.; tek.is. ة] ç. فُجُول turp BOT;

فَجَا *u* (فَجْو) (*kapıyı*) açmak aralamak; (فجو)

فَجْوَة ç. فَجَوَات , فِجَاء aralık, yarık, gedik, açık; [yatay] mezartaşı;

فَحَّ *u* , *i* (فَحِيح, فَحّ) [yılan] tıslamak, [rüzgar] ıslık çalmak;

فُحْش *u* (فُحْش) çok çirkin/ kötü/ iğrenç/ rezil olmak; haddi aşmak, aşırı gitmek; اَفْحَش müstehcen/ edebe aykırı/ açık saçık ifadeler kullanmak; zulmetmek, mezalim uygulamak; اَفْحَشَ ve فَحَشَ = تَفَاحَشَ;

فُحْش zalimlik, canavarlık, gaddarlık; ahlaksızlık, rezalet, sözde veya fiildeki çirkinlik; açık saçık, ahlaksız söz;

فَحْشَاء iğrenç, tiksindirici eylem, söz; zina; fahişelik;

فَحَّاش rezil, utanç verici, açık saçık; müstehcen söz ya da eylem ¶ تَأْلِيف فَحَّاش müstehcen neşriyat, pornografi;

تَفَاحُش [fiil veya sözde] iğrençlik, rezillik;

فَاحِش zalim, gaddar; aşırı; saçma, akla/ mantığa sığmaz; iğrenç, tiksindirici; açık saçık müstehcen; rezil, şerefsiz;

فَاحِشَة fahişe; (ç. فَوَاحِش) iğrenç/ tiksindirici eylem, söz; zina; fahişelik;

مُفْحِشَة fahişe;

فَحَصَ *a* (فَحْص) (*b-i*, *bşi*) muayene/ kontrol/ tetkik etmek, incelemek [yine tıbbi olarak]; (عن *bşi*) araştırmak, soruşturmak; تَفَحَّصَ (عن *bşi*) araştırmak, soruşturmak; (*b-i*, *bşi*) [tıbbi olarak] muayene etmek;

فَحْص ç فحوص deneme, test etme; kontrol, muayene [genel, tıbbi olarak]; [okulda] sınav, imtihan; teftiş, tetkik; araştırma;

أُفْحُصَة ç. أَفَاحِيص kuşun yumurtalarını bıraktığı yerdeki çukur, yuva;

فحل ⇒ اِسْتَفْحَلَ [mesele, olay] (على *b-e*) güç/ zor/ ağır/ ürkütücü gelmek, (على *b-nin*) gözünü yıldırmak; [hasar] çok fazla/ telafi edilemez olmak;

فَحْل ç. فُحُولَة , فُحُول her hayvanın güçlü/ erkek olanı; [at] aygır; üstat, usta, bir sanatın vb.nin büyüğü; timsal, mükemmel örnek; ¶ الشُّعَرَاء الفُحُول büyük şairler;

فُحُولَة mükemmellik;

اِسْتِفْحَال korkma, yılma; vehamet, ciddiyet; güçlük, ağırlık;

مُسْتَفْحِل korkutan, yıldıran; güç, ağır; ezip geçen; tehlikeli bir şekilde yayılan;

فَحُمَ *u* (فُحُومَة, فُحُوم) siyah/ kara olmak ya da kararmak; فَحِمَ *a* (فَحْم) şaşıp kalmak, baka kalmak, ağzını bile açamamak, cevap vermemek; فَحَّمَ (...*i*) [kömürle] karartmak; (*bşi*, *ağacı*) kömürleştirmek, kömüre dönüştürmek; اَفْحَمَ (*b-nin*) ağzını açık bırakmak, ağzını açtırmamak; (*b-i*) başından atmak/ savmak; (*b-i*) delil vb.ile susturmak;

فَحْم [cin.is.; tek.is. ة] kömür; ¶ فَحْم حَجَرِي taş kömürü; فَحْم حَطَب odun kömürü; فَحْم كُوك kok kömürü; فَحْم قَوَالِب biriket; فَحْمَة ç. فَحَمَات kömür parçası فَحْمَة اللَّيْل çok karanlık gece; (ç. فُحُوم , فِحَام) siyahlık, karalık;

فَحْمِي koyu siyah;

فَحِيم siyah, kömür rengi;

فَحَّام kömürcü; madenci;

فَاحِم siyah; فَاحِم اَسْوَد ve فَاحِم السَّوَادِ koyu siyah, simsiyah;

فَحْوَى ve فَحْوَاء anlam, mana; [mektup, sohbet, konuşma vb.nin] konu, mevzu;

فَخ ç. فِخَاخ , فُخُوخ tuzak, kapan;

فَخَتَ *a* (فَخْت) (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) delmek;

فَخِذ ç. أَفْخَاذ [müe.] baldır; but [koyun vb.de]; [müz.] kabilenin/ aşiretin kolu;

فَخَرَ *a* (فَخَار, فَخْر) (ب ...*ile*) iftihar etmek, övünmek; (ب ...*ile*) gurur duymak; فَخِرَ *a* (فَخَر) kibirli olmak; فَاخَرَ (*b-ile*) şan/ şeref yarışına girmek; (ب ...*ile*) gurur duymak, (*b-nin ya-*

mek; (*sessiz harfi*) vurgulu telaffuz etmek; فَخْم yüce, ulu, muhteşem, muazzam; فَخَامَة ihtişam, haşmetli görünüş; yüksek mevki, yücelik, itibar; monarşi ile yönetilmeyen devlette başkanın ünvanı; yabancı devlet adamlarının ünvanı; Ekselans ...; [Haşmetli ...], [yine صَاحِب الفَخَامَة] ¶ فَخَامَة الدَّوْلَة Cumhurbaşkanının ünvanı SUR., LÜB.; فَخَامَة ⇑ SUR., LÜB.; فَخَامَة الرَّئِيس رَئِيسِ الدَّوْلَة yabancı dev-let başkanının ünvanı ≈ Ekselansları, Sayın;

تَفْخِيم [ظ, ط, ض, ص harflerinden bir] harfin vurgulu telaffuzu; ¶ آلَة التَّفْخِيم kuvvetlendirici, amplifikatör ELO.;

مُفَخَّم onurlu, şerefli, saygın ¶ الحُرُوف الْمُفَخَّمَة vurgulu harfler;

فَدَح *a* (فَدْح) (*b-e*) yük olmak, ağır gelmek;

اِسْتَفْدَح (*bşi*) ağır ya da acı verici olarak görmek/ telakki etmek;

فَدَاحَة ağırlık yapma, yük olma;

أَفْدَح daha ağır; daha ciddi, daha vahim;

فَادِح ağırlık yapan, yük olan; ağır, ciddi [hata, hasar, kayıp, tahribat]

فَادِحَة ç. فَوَادِح felaket, afet;

فَدَخ *a* (فَدْخ) (*bşi*) kırmak, parçalamak;

فَدَر ç. فُدُور dağ keçisi;

فَدْفَد ç. فَدَافِد metruk arazi, boş arazi;

فَدَم *i* (*ağzı, deliği*, vb.i) [bez vb. ile] kapatmak, tıkamak;

فَدَم ç. فِدَام [kusur derecesinde] çok ağır konuşan; aptal, ahmak;

nında, ب ...*ile*) iftihar etmek; تَفَخَّر kibirli/ gururlu olmak; فَخَرَ = تَفَاخَرَ ve اِفْتَخَرَ ; اِسْتَفْخَرَ (*bşi*) mükemmel/ çok iyi olduğunu düşünmek;

فَخْر övünme, gurur duyma, iftihar etme; gurur; şeref, onur; ¶ وَ لاَ فَخْرَ veya غَيْرَ فَخْرٍ övünmek için söylemiyorum;

فَخْرِي şeref, fahri [na't];

فَخْرَة iftihar, övünme;

فَخَّار ⇑;

فَخُور övünen, iftihar eden; (ب ...*ile*) gururlanan, gurur duyan;

فَخِير iftihar eden;

فَخَّار [pişirilmiş] çamur, kil; [toprak] çanak, çömlek;

فَخَّارِي çömlekçi dükkanı; çömlekçi;

أَفْخَر daha görkemli, muhteşem;

مَفْخَرَة ç. مَفَاخِر övünç vesilesi, iftihar sebebi; kahramanlık, yiğitlik;

مُفَاخَرَة övünme, iftihar etme;

تَفَاخُر ⇑;

اِفْتِخَار ⇑;

فَاخِر övünen, iftihar eden, gururlu; mükemmel, şahane, muhteşem, süper; lüks;

مُفْتَخِر ⇑; ⇑; ⇑;

مُفَاخِر övünen, gururlu, iftihar eden;

فَخْفَخَ övünmek, iftihar etmek;

فَخْفَخَة debdebeli gösteri; gösteriş;

فَخُمَ *u* (فَخَامَة) yücelmek, kadri/ kıymeti/ saygınlığı artmak; فَخَّمَ (*bşin*) şiddetini artırmak; (*b-e*) saygılı davranmak, saygı göster-

فدن ⇒ فَدَّنَ (*hayvanı*) [ahırda] semirtmek;

فَدَّان ç. فَدَادِين boyunduruk [hayvan için];

(ç. أَفْدِنَة) alan ölçü birimi [≈ 4200 m^2 MIS.]

فادن ç. فَوَادِن çekül, şakül kurşunu;

فَدَى *i* (فِـدَاء, فِـدًى) (...*i*, ب ...*e*) feda etmek/ kurban etmek; (*b-i*, *bşi*, ب *için*) fidye olarak vermek; فَـادَى (ب *bşi*) feda etmek, kurban etmek; تَفَادَى (من ...*den*) sakınmak, (من ...*e karşı*) tetikte durmak, uyanık olmak; (من ...*den*) kurtulmak (من *bşi* veya *bşi*) başından atabilmek; (*bşi* veya من *bşi*) engellemek önünü almak, اِفْتَدَى = فَدَى ; (*bşi* ب *karşılığında, ...i vererek*) elde etmek; kendini (ب ..*e*) feda etmek; kendini (من *den*) kurtarmak; ¶ اِفْتَدَاه بِالنَّفْس kendini/ hayatını/ canını biri için feda etmek;

فِدًى fidye verme; fidye; [mud. kul.] [...e] kurban/ feda olan ¶ جُعِلْتُ فِـدَاكَ kurban[ın] olayım!; مَاتَ فِـدًى لِلْوَطَنِ vatanı için canını verdi/ feda etti;

فِدْيَة ç. فِدًى, فِدْيَات fidye; [ibadetleri için] kefaret;

فِـدَاء fidye; fidye verme; kurban ¶ جَعَلَ كُلَّ شَيْءٍ فِدَاءَهُ onun için herşeyini feda etti;

فِدَائِي kendini feda eden kişi [özl. ülkesi için]; [özl. çoğ.] فِدَائِيُّونَ fedailer, kendini feda etmeye hazır askerler; komandolar, MIS.;

فِدَائِيَّة kendini feda edebilme;

مُفَادَاة feda etme;

مُفْدِي [vatan, kral, arş] kelimeleri ile birlikte ≈ Sadık;

فَذّ ç. فُذُوذ , أَفْذَاذ yalnız, tek başına, tek, müfret; alışılmamış, benzersiz;

فَذْلَكَة özet, hulasa;

فَرَّ هَارِبًا *i* (فَرّ, فِرَار, مَفَرّ) (...*den* من) kaçmak; فَرَّ arkasına bakmadan kaçmak; أَفَرَّ (*b-i*) kaçırmak; (رَأْسَهُ *başını*, بِسَيْفِهِ *kılıcıyla*) hızla kesmek [uçurmak]; اِفْتَرَّ [gülerek] (عن *dişlerini*) göstermek; parıldamak; ışımak;

فِرَار kaçma;

فُرَار : عَيْنُهُ فُرَارُهُ dış görünüşü onun içini belli ediyor, onun ne düşündüğünü/ aklından geçeni anlamak için ona bir bakman yeterli;

فَرَّار [s.] kaçmış, firar etmiş, [is.] kaçak, firari; cıva;

فُرَيْرَة fırıldak [özl. kumarda kullanılan] MIS.; salgın hastalık MIS.;

مَفَرّ kaçış, kaçma ¶ لَا مَفَرَّ مِنْهُ [kendisinden] kaçınılamaz;

فَارّ ç. فَارَّة [s.] kaçan; kaçak, firari [is.];

فَرَا ç. أَفْرَاء yaban eşeği ZOO.;

فَرَّاء yaban eşeği ¶ كُلُّ الصَّيْدِ فِي جَوْفِ الفَرَاءِ bir kişinin, bir topluluktan daha üstün/ iyi nitelikleri bulunduğunu ve kendinden başkasına muhtaç olmadığını ifade eder ≈ Kimse onun eline su dökemez;

فَرَاك Fr.> ç. -آت frak KNŞ.;

فَرَاوْلَة İt.> çilek MIS.;

الفُرَات Fırat nehri; فُرَات tatlı [su];

فَرَّجَ *i* (فَـرْج) ve فَـرَّجَ (*bşi*) ayırmak, aralamak, açmak, yarmak; (*bşi, üzüntüyü, tasayı*) gidermek, uzaklaştırmak; (عـن *b-nin*) gönlünü

rahatlatmak, kederini hafifletmek, içini rahatlamak; فَرَّجَ (*b-e*, على *bşi*) göstermek KNŞ.; (*bşi*) genişletmek; (بَيْنَ ...*arasını*) açmak, aralamak; اَفْرَجَ (عن *bir yeri*) terk etmek, bırakmak; (عن *b-i*, *bşi*) serbest bırakmak; تَفَرَّجَ aralanmak, açılmak, yarılmak; [kalabalık, grup vb. ...den] ayrılmak, bölünmek; [üzüntü, tasa] gitmek, dağılmak; (في veya على ...*sayesinde*, *sebebiyle*) rahatlamak, içi açılmak, ferahlamak; (على *b-i*, *bşi* veya ب *b-i*, *bşi*) [özl. vakit geçirmek, eğlenmek üzüntü gidermek için] seyretmek, izlemek تَفَرَّجَ الأَطْفَالُ, «تَفَرَّجْتُ على الْمَسْرَحِيَّة», «بالسِّيرْك»; اِنْفَرَجَ yarılmak; (عن) *bş* açılmak, görünmek; (عن *bşi*) [gen. açarak] göstermek; [buhran, bunalım, kriz] atlatılmak; [üzüntü, tasa] açılmak, dağılmak; içi ferahlamak;

فَرْج ç. فُرُوج yarık, gedik; vulva, ferç; edep yerleri;

فَرَج üzüntü/ tasa/ keder vb.den kurtulma; rahatlama; iç rahatlaması, ferahlık; hayırlı/ iyi son, akibet;

فُرْجَة mutluluk, neşe hali [özl. üzüntü/ sıkıntıdan sonra] ferahlama; (ç. فُرَج) yarık, gedik; [özl. eğlenme, sıkıntı gidermek için] seyretme, bakma, izleme [temaşa]; bakış, görüş;

فَرُّوج [cin.is.; tek.is. ة] ç. فَرَارِيج piliç;

فَرَّارْجِي piliç satan MIS.;

مَفْرَج ç. مَفَارِج rahatlama, feraha kavuşma [sıkıntı vb.den sonra]; hayırlı, iyi son, akibet;

اِفْرَاج (عن *b-i*, *bşi*) serbest bırakma, (عن *b-den*,) sınırlamayı/ kontrolü vsi kaldırma [karneli yiyecek, mal vb. için];

تَفَرُّج görme, bakma, izleme [özl. eğlenme, sıkıntıdan kurtulma için];

اِنْفِرَاج [sıkıntı vb.den sonra] rahatlama, feraha kavuşma;

مُتَفَرِّج ç. [özl. eğlence için] izleyen, seyreden, bakan, izleyici;

مُنْفَرِج aralık, yarık; (içi) rahatlamış, ferahlamış; neşeli, şen; ¶ زَاوِيَة مُنْفَرِجَة geniş açı;

فَرْجَار pergel;

فَرْجُون fırça;

فَرِحَ *a* (فَرَح) (ب veya ل ...*e*) sevinmek; فَرَّحَ (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek;

فَرَح neşe, mutluluk; düğün; [çoğ.]; افراح festival, kutlamalar; düğün [eğlencesi]; رَدْهَة الأَفْرَاح dans, balo salonu;

فَرْحَة sevinç;

فَرِح neşeli, şen, sevinçli, mutlu;

فَرْحَان ⇑;

مَفَارِح mutluluk veren olaylar;

تَفْرِيح eğlendirme, sevindirme;

فَارِح neşeli, şen, mutlu, sevinçli; içi ferahlamış;

مُفْرِح sevindirici, eğlendirici;

فَرَّخَ ⇒ فرخ [kuş] yavruları olmak; [yumurtalar] yavru çıkarmak; [*bşi*] kuluçkaya yatırmak; [ağaç] filiz vermek, filizlenmek; sürgün vermek; اَفْرَخَ = فَرَّخَ; ¶ اَفْرَخَ رَوْعُهُ korkusu yatışmak;

فِرْخَان , فِرَاخ , فُرُوخ , اَفْرَاخ ç. فَرْخ hayvan ve bitkilerin küçüğü, yavru; filiz, sürgün; فَرْخ وَرَق kağıt parçası MIS.;

فَرْخَة ç. فِرَاخ dişi yavru kuş; piliç; ¶ فَرْخَة رُومِي dişi hindi MIS.;

فِرَاخ [فرخة'nın çoğulu] kümes hayvanları; تَفْرِيخ آلَة التَّفْرِيخ ¶ kuluçkaya yatırma kuluçka makinası;

فَرَّدَ[1] *u* (فُرْدَة) yalnız, tek olmak; bir/ tek/x yegane olmak; فَرَدَ *u* (فُرُود) (عن *...den*) ayrılmak, kendini çekmek; فَرَّدَ *i* (*bşi*, *hamuru*, *halıyı*, *kolları*) yaymak, açmak MIS.; (*katlı bşi*) açmak MIS.; اَفْرَدَ (*b-i*, *bşi*) ayırmak, ayrı tutmak; (*bşi*, ب veya ل *...için*, *...e*) tahsis etmek; تَفَرَّدَ yalnız olmak; (ب *bşi*) yalnız/ tek başına yapmak; (ب *bşe*) [tek kişi olarak] sahip olmak; benzersiz/ eşsiz/ yegane olmak; اِنْفَرَدَ = تَفَرَّدَ ; (ب veya في *...de*) eşi olmamak, tek olmak; (عن *...den*) uzak durmak, kendini çekmek, tecrit etmek, ayrı tutmak; اِسْتَفْرَدَ (*b-i*, *bşi*) tek görmek ya da tecrit edilmiş bulmak; (*bşi*) izole etmek KİM.;

فَرْد ç. فُرَادَى , اَفْرَاد tek; biricik, yegane; yalnız; eşsiz, benzersiz; [is.] bir tane; tek sayı; اَلْفَرْد Recep ayının lakabı; (ç. فِرَاد) [çiftin] tek, eş; (ç. فُرُودَة , فُرُود) piştov; tekil, müfret DİLB.; فَرْدًا فَرْدًا tek tek, sıra ile;

فَرْدَة [çiftin] tek, eş;

فَرْدِي tek; tek kişilik; tek başına [na't]; sol müz.; [tenisde] tekler; ferdi, kişisel; ferdiyetçi; tek [sayı];

فَرْدِيَّة ferdiyetçilik;

فَرِيد tek, yanlız; yegane, benzersiz, eşi olmayan; رِيد فِي بَابِهِ (نَوْعِهِ) cinsinin tek örneği;

فَرِيدَة ç. فَرَائِد kıymetli mücevher, tek taş mücevher;

فُرَادًا tek tek, sıra ile;

تَفْرِيدِي ayrıntılı, tafsilatlı;

اِنْفِرَاد tek olma, yalnızlık; kendini tecrit etme ¶ عَلَى اِنْفِرَادٍ kendini tecrit etmiş olarak, münzevi; tek başına, yapayalnız; gizlice; اَلإِنْفِرَاد بِالسُّلْطَة otokrasi, mutlakiyet;

اِنْفِرَادِي ferdi; ferdiyetçi; otokratik, mutlakiyetçi; tecridi, soyutlayıcı;

مُفْرَد tek; yalnız; tekil, müfret DİLB.; basit, tek bir parçadan meydana gelen [ifade] DİLB.; (ç. ـآت) [kitap, yazı vb.deki] kelime; [çoğ.] terimler, ıstılahlar; deyimler, kelimeler; detaylar, ayrıntılar, tafsilat; مُفْرَدَات خَاصَّة özel, teknik, ıstılahi terimler; بِمُفْرَدِهِ kendi, tek başına, yalnız olarak; بِالْمُفْرَدَاتِ ayrıntılı/ detaylı olarak; perakende olarak;

مُنْفَرِد ayrı, tecrit edilmiş; yalnız, tek başına; solo müz.;

فَرْدَة (= فُرْضَة) ç. فِرَد , şahıs başına ödenen vergi KNŞ.;

اَلْفِرْدَوْس müe., çoğ. فَرَادِيس Cennetin katlarından biri, Firdevs;

فَرَزَ[1] *i* (فَرْز) ve اَفْرَزَ (*bşi*) ayırmak, ayırarak çıkarmak; (*bşi*) salgılamak, ifraz etmek; (*bşi*) tasnif etmek, sınıflamak; (*b-i*, *bşi*) yoklamak

[elemek için] sınavdan geçirmek; (*bşi*) seçerek ayırmak, (*bşi*, من ...*den*) ayırdetmek;

فَرْز ayırma; ifraz etme, salgılama; sınıflama; sınayıp eleme; seçerek ayırma; ¶ فَرْز عَسْكَرِي askerlik yoklaması ASK;

فَرَّازَة : فَرَّازَة آلِيَّة çekirdek çıkarma makinası, tohum ayırma makinası;

مَفْرَزَة ç. مَفَارِز grup, birlik; tim;

اِفْرَاز ç. salgı, ifrazat;

فَارِزَة virgül;

الْمُفْرَزَات الدَّاخِلِيَّة ifrazat, salgılar مُفْرَزَات iç salgılar;

فريز[2] ç. أَفْرِزَة bkz. افريز;

فيروز[3] فَيْرُوزَج , فَيْرُوز ve فَارُوز ALF.BKZ.;

افريز[4] ç. أَفَارِيز ALF.BKZ.;

فرزن ⇒ تَفَرْزَنَ > [piyon, satranç oyununda] vezir olmak;

فِرْزَان ç. فَرَازِين vezir [satrançta];

فرس[1] *u* , *i* (فَرْس) [hayvan] (*avını*) parçalamak;

تَفَرَّسَ (...*e* veya في *b-e*, *bşe*) araştırıcı bir gözle bakmak/ incelemek; (في *birindeki, bir özelliği*) görmek, tesbit etmek; اِفْتَرَسَ = فَرَسَ; (*kadına*) saldırmak, tecavüz etmek;

فَرَس müz. ve müe. (ç. أفراس) at; at [satrançta] ¶ فَرَس الْبَحْرِ suaygırı; فَرَس الرِّهَانِ yarışatı;

فَرَاسَة binicilik;

فِرَاسَة feraset, ince görüş; yüz/ el vb.nin dış görünümünden insanların kişilikleri ile ilgili bilgiler çıkaran veya bunun konu edinen bilim yine ¶ فِرَاسَة الْيَدِ el falı; عِلْم الْفِرَاسَةِ ⇑;

فَرِيسَة ç. فَرَائِس [vahşi hayvan] av(ı);

فُرُوسَة binicilik; şövalyelik;

فُرُوسِيَّة ⇑; ⇑; kahramanlık;

فَارِس ç. فُرْسَان , فَوَارِس binici, atlı; süvari; kahraman; [çoğ.] süvariler; لَسْتُ من فُرْسَانِ ذَلِكَ الْمَيْدَان ben bu konuda iddialı değilim;

فَارِسَة ç. ـآت [kadın] binici, atlı; kadın savaşçı, Amazon;

مُفْتَرِس yırtıcı [hayvan]; حَيَوَان مُفْتَرِس yırtıcı hayvan;

الفُرْس[2] Persler; Pers ülkesi [yine بِلاَد الفُرْسِ] ; ve yine [بِلاَد فَارِس] ⇑;

فَارِس İranlı, İran ile ilgili, İran...i;

فَارِسِي Farsça; İranlı kişi;

فَرْسَاي [v] Versay;

فَرْسَخ ç. فَرَاسِخ fersah;

فَرْسُوفِيَا [varsuviya] Varşova;

فرش[1] *u* (فِرَاش, فَرْش) (*bşi*) yaymak, sermek;

فَرَش *u*, *i* (فَرْش) (*araziyi, yeri, zemini, odayı* ...*ile* ب) kaplamak, döşemek; فَرَّش (*zemini* vb.i, ب ...*ile*) kaplamak, döşemek; (*bşi*) mobilya/ eşya ile donatmak/ döşemek; (*bşe*) asfalt/ taş vb. döşemek; اِفْتَرَش (*bşi*) yaymak, sermek; (*bş üzerine*) yatıp serilmek; (*kadın ile*) yatmak; ¶ اِفْتَرَشَ لِسَانَهُ aklına eseni söylemek, konuşmada pervasız davranmak;

فَرْش ç. فُرُوش döşeme eylemi; eşya, mobilya; halı, kilim; temel MİM.;

فَرْشَة yatak; şilte;

فَرَاش çark; [cin.is.; tek.is. ة] kelebek; pervane;

فَرَاشَة [tek.is.] pervane; kelebek; dönek, kararsız kişi;

فِرَاش ç. أَفْرِشَة , فُرُش yastık; yaygı, sergi; battaniye, örtü; yatak; döşek, şilte, minder;

فَرَّاش halıları seren kişi; uşak, hizmetçi; ayak işlerine bakan çocuk;

مِفْرَش ç. مَفَارِش masa örtüsü; yatak örtüsü, çarşaf;

مِفْرَشَة ç. مَفَارِش eğer örtüsü;

مَفْرُوش (ب *ile*) örtülü; döşeli; مَفْرُوشَات eşya, ev eşyası;

فرش² ⇒ فَرْش (*bşi*) fırçalamak;

فُرْشَة ç. فُرَش fırça; ¶ فُرْشَة البُودْرَة toz alma fırçası; فُرْشَة الأَسْنَان dişfırçası;

فُرْشَاة fırça;

فُرْشَايَة ⇑ SUR.;

فَرْشَح (فَرْشَحَة) bacaklarını açmak;

فَرْشَخ ⇑ KNŞ.;

فرص ⇒ فَرَّص tatil yapmak;

فُرْصَة ç. فُرَص fırsat, imkan, şans, kısmet; tatil; ¶ فُرْصَةً من الزَّمَنِ kısa bir süre; اِنْتَهَزَ الفُرْصَةَ ya da اِغْتَنَمَ الفُرْصَةَ fırsatını/ imkanını ele geçirmek;

فَرِيصَة ç. فَرَائِص [korku anında titreyen] omuz ile göğüs arasındaki etli kısım ya da kaslar ¶ اِرْتَعَدَتْ فَرَائِصُهُ (فَرِيصَتُهُ) çok korktu, korkudan tir tir titredi;

مُفَرِّص tatil yapan/ tatilde olan kişi;

فِرْصَاد dut; dut ağacı;

فَرَض *i* (فَرْض) karara varmak; (*bşi*) emretmek, buyurmak; (*b-e* ل *b-e*, *bşi*, *para*) ayırmak tahsis etmek; (على *b-e*, *bşi*) zorunlu/ yükümlü kılmak; (على *bşe*, الحِصَارَ *sınırlama, ambargo, kota* vb.) koymak; (*bşi*, ... أَنَّ ...*olduğunu*) kabul etmek, farzetmek, saymak: ¶ فَرَضَ إِرَادَتَهُ عَلَيْهِ *b-i* kendi isteği doğrultusunda hareket etmesini sağlamak; فَرَّض (*bşe*) çentik atmak; اِفْتَرَض (على *b-e*, *bşi*) zorunlu tutmak, şart kılmak; (*bşi*) emretmek; (*bşi*, ... أَنَّ ...*olduğunu*) kabul etmek, farzetmek;

فَرْض ç. فُرُوض çentik; vazife, görev, emir; farz İSL.HUK.; hisse, pay İSL.HUK.; kabul farzetme, faraziye, hipotez; فُرُوض التَّحِيَّة salavatlar; فَرْض عَيْن farzı ayn; فَرْض كِفَايَة farzı kifaye; عَلَيَّ فَرْضِ أَنَّ ... ...e binaen; ... على فَرْضِ ...kabulü/ varsayımı ile, ...olduğunu farzederek, ;

فَرَضِي farazi, varsayılan;

فَرْضِيَّة hipotez, faraziye, varsayım;

فُرْضَة ç. فُرَض çentik; yarık, gedik, çatlak; liman;

فَرِيضَة ç. فَرَائِض farz İSL.HUK.; Allah'ın buyruğu, emri İSL.HUK.; farz ibadet; [çoğ., mirasın paylaşımında] pay, hisse İSL.HUK.; ¶ ذوو الفرائضِ [mirastaki] pay sahipleri; عِلْم الفَرَائِض miras hukuku;

اِفْتِرَاض kabul, varsayım; faraziye, hipotez;

اِفْتِرَاضِي farazi, varsayıma dayalı;

فَارِض yaşı ilerlemiş;

مَفْرُوض varsayılan, farzedilen; مَفْرُوضَات [çoğ.] görevler, yükümlülükler;

من ...*den*) türetmek, çıkarmak; تَفَـرُّع [dal, yol vb.] çatallanmak, birkaç kola ayrılmak; dallanıp budaklanmak, her yöne yayılmak; اِفْتَرَعَ (من ...*den*) doğmak, türemek, çıkmak; (*kızın*) bekaretini bozmak, bikrini izale etmek; (*işi*) ilk kez yapmak;

فَرْع ç. فُرُوع , أَفْـرُع dal [aynı zamanda, dallar]; alt bölüm, grup, şube, temsilcilik; türev, türemiş şey; besleme kablosu ELK.; besleyici hat ¶ عِلْم الفُرُوعِ ya da الفُرُوع fıkıh; شَرْعًا وَ فَرْعًا haklı olarak;

فَرْعِي [na't] alt, ikincil, tali, fer'i;

أَفْرَع müe. فَرْعَاء uzun [saç];

تَفَرُّع çok yönlülük, (ç. -آت) şube, alt bölüm; [çoğ] teferruat, ikincil/ tali faktörler;

فَارِع uzun ve yüksek; ince, zayıf; güzel, yakışıklı ¶ فَارِع الطُّولِ uzun boylu, fidan gibi; فَارِع القَامَةِ uzun ve zayıf;

مُفَرَّع dallanıp budaklanan, pek çok konuya uzanan; dallanmış;

مُتَفَرِّعَات teferruat, ikincil, tali önemdeki konular, etkenler vb.;

فَرْعَن büyüklenmek, zalimleşmek [firavunlaşmak]; (*b-i*) zalim/ zorba yapmak; تَفَرْعَن azmak, zalimleşmek [firavunlaşmak];

فِرْعَوْن ç. فَرَاعِنَة Firavun; zalim, zorba;

فَرَغَ *a* (فَرَاغ, فُرُوغ) boş olmak; münhal/ açık olmak [kadro, görev yeri]; bitmek, tükenmek; (من *bir işi, faaliyeti* vb.i) bitirmek, tamamlamak; kendini (الى ya da ل ...*e*) hasretmek, adamak, vermek; ¶ فَرَغَ الى نَفْسِهِ

فَرَطَ *u* (فُرُوط) (*b-nin*) önünde olmak; [söz] (من *b-nin*) ağzından kazara çıkmak; (من *b-nin*) elinden kaçmak; (من *b-den*) hata/ kusur sadır olmak, (من) biri hata yapmak [(من) birisi çam devirmek, pot kırmak]; (في ...*de*) ihmalkar gevşek davranmak; (*meyvayı*) soymak; فَرَطَ مِنْهُ الشَّيْءُ *bşi* elinden kaçırmak [bir şey elden kaçmak]; فَرَّطَ (*b-i* ya da في *bşi* ya da *bşi*) terketmek, bırakmak; (*bşden* ya da في *bşden*) feragat etmek, peşini bırakmak; (*b-den* ya da عن *b-den*) ayrılmak; (في ...*de*) ihmalkar/ gevşek davranmak; (في ...*de*) aşırı gitmek, haddi aşmak; (في *bşi*) israf etmek, gereksiz yere harcamak; أَفْرَطَ (في *bşde*) aşırı gitmek, sınırı aşmak, ifrat derecesine varmak; اِنْفَرَطَ (من ...*den*) ayrılmak, kurtulmak; koparak dağılmak [tesbih vb.]; ¶ اِنْفَـرَطَ عِقْدُهُم toplulukları dağıldı, bölündüler;

فَرْط aşırılık, haddi aşma, ifrat; [soyut isme mud. kul.] aşırı ..., yüksek...;

فَرَاطَة bozuk para;

تَفْرِيط ihmal etme, gevşek davranma;

اِفْرَاط aşırılık, ifrat;

فَارِط geçen, geçmiş; ¶ يَوْم الأَحَد الفَارِط geçen pazar günü;

مُفْرِط israf eden, müsrif;

مُفْرِط aşırı, müfrit, ifrat derecesinde;

فَرْطَح (*bşi*) açmak, yaymak genişletmek;

مُفَرْطَح geniş; açılıp düz hale getirilmiş;

فَرَعَ *a* (فُـرُوع, فَـرْع) (*b-i*) yenmek, (*b-e*) üstün gelmek, (*b-i*) geçmek; فَرَّعَ dallanmak; (*bşi*,

zihnini toparlamak; فَـرَّغَ (*bşi*) boşaltmak; (*yükü*) indirmek, boşaltmak [*makamı, kadro-yu, şişeyi, kabı*]; أَفْرَغَ (*yükü*) boşaltmak, indirmek; (*bşi*, على *üzerine*, في *içine*) dökmek, boşaltmak; ¶ أَفْرَغَهُ فِي قَالَب *bşi* kalıba dökmek; أَفْرَغَ جُهْدَهُ (مَجْهُودَه) bütün gücünü (في ...*e, için*) harcamak, (في *için*) elinden geleni yapmak; تَفَرَّغَ boş olmak [meşgul, dolu olmamak]; bütün vaktini (ل veya الى ...*e*) vermek, kendini (ل veya الى ...*e*) hasretme; اِسْتَفْرَغَ (*kabı*) boşaltmak; kusmak, yediğini çıkarmak, istifrağ etmek ¶ اِسْتَفْرَغَ مَجْهُودَهُ (في *için*) elinden gele-ni yapmak, tüm gücünü sarfetmek;

فَـرِغ boş; münhal, boş [mevki, makam vb.];

فَـرَاغ boş olma, boşluk; açıklık, ayrılık; (ل *bş* ya da *bş için*) boş mekan; boş vakit;

فَرَاغِي [na't] boşluk ile ilgili;

فُرُوغ boşluk; meşgul/ dolu olmama, boş olma hali; [bir işi vb.] bitirme, tamamlama ¶ فُرُوغ الصَّبْرِ sabırsızlık;

اَفْرَغ daha boş;

تَفْرِيغ boşaltma; deşarj; (yükü) indirme;

اِفْرَاغ boşaltma; dökme;

اِسْتِفْرَاغ boşaltma; kusma [istifrağ];

فَارِغ ç. فُرَّاغ boş; münhal boş [mevki vb.]; meşgul/ dolu olmayan; boşta; anlamsız, faydasız boş; dara TİC. ¶ بِالفَارِغ isabetsiz, ıska, karavana; بِفَارِغ الصَّبْرِ sabırsız bir şekilde;

مَفْرُوغ مِنْهُ çözülmüş, kapanmış [problem, sorun vb.]; bitirilmiş, sona erdirilmiş [tartışma konusu vb.];

مُفَرِّغ boşaltan; boşluk meydana getiren; ¶ آلَة مُفَرِّغَة hava pompası;

مُفَرَّغ boşaltılmış; havası alınmış, vakumlanmış; içi boş;

مُفْرَغ kalıp ¶ حَلْقَة مُفْرَغَة fasit daire MEC.;

فرفر [hayvan, özl. kuş] silkinmek;

فُرْفُر küçük kuş;

فُرْفُور ⇑;

فرفير mor renk, eflatun;

فَرَقَ *u* (فُرْقَان, فَرْق) (*bşi*) ayırmak, bölmek; (بَيْنَ ...*arasını*) ayırdetmek, temyiz etmek; فَرَقَ *u* (فَرْق) (*saç:*) [bir yerinden] ayırmak; فَرِقَ *a* (فَرَق) (مِنْ ...*den*) korkmak, ürkmek; dehşete düşmek; فَـرَّقَ (*bşi*) ayırmak, bölmek;(*bşi*) yapmak, saçmak, dağıtmak; (بَيْنَ ...*arasını*) ayırdetmek, temyiz etmek, (*b-i*, عن ...*den*) ayırdetmek; (*bşi*, في veya عـلى *arasında*) dağıtmak, bölüştürmek; (*b-i*) korkutmak, dehşete düşürmek; ¶ فَرِّق تَسُد böl yönet!; فَـارَقَ (*b-den*, *bşden*) ayrılmak, uzaklaşmak (*b-i*, *bşi*) bırakmak; تَفَرَّقَ bölünmek, parçalanmak, dağılmak, saçılmak; birliği/ bütünlüğü bozulmak; اِنْفَرَقَ (عن ...*den*) ayrılmak, kopmak; اِفْتَرَقَ = تَفَرَّقَ ; ¶ اِفْتَرَقَ طَرَائِقَ قِدَادًا iyice dağılmak, bölünmek;

فَرْق ayrılma, bölünme; ayırdetme, (*saçı*) ayırma; (ç. فُرُوق) fark, ayırım; bozuk para;

فِرْق bölüm; ünite; grup, takım; sürü;

فَرَق korku;

فَرِق korkak, ürkek, ödlek;

فِرقَة ç. فِرَق bölüm, kısım, ünite; grup, bir-lik; zümre, sınıf; sınıf, [okulda]; trup, grup [tiyatro, müzik vb.]; takım, tim; tümen ASK; fırka, mezhep; ¶ الفِرْقَة الأَجْنَبِيَّة lejyon birliği; فِرْقَة مُصَفَّحَة zırhlı tümen; فِرْقَة الإِطْفَاء (الْمَطَافِئ itfaiye birliği; فِرْقَة الإِعْدَام idam mangası; فِرْقَة اِسْتِعْرَاضِيَّة gösteri toplu-luğu; فِرْقَة مُوسِيقِيَّة orkestra; فِرْقَة مُوسِيقى bando takımı;

فُرْقَة ayrılık, bölünmüşlük;

فَرِيق ç. أَفْرِقَاء , أَفْرِقَة , فُرُوق grup, birlik; parti; hizip, bölüntü; takım [spor]; tuğgeneral MIS.; tümamiral MIS.; فَرِيق أَوَّل tuğgeneral IR.; فَرِيق ثَان tümgeneral IR.;

فَــرُّوق çok korkak/ ödlek; Kostantina-pol'ün lakabı;

فَارُوق çok korkak; الفَارُوق doğruyu yan-lıştan ayırt eden; Ömer'in (ra.) lakabı;

فُرْقَان ispat, delil; الفُرْقَان 'Furkan', Kuranı Kerim: hak ile batılı/ yanlış ile doğruyu ayırt eden her şey;

مَفْرِق ç. مَفَارِق kesişim noktası; [saç] ayrım yeri; kavşak, çatal, yol ayrımı [yine مَفْــرِق الطُّرُق]; قَلْعَة الْمَفْرِق ya da الْمَفْرَق Mefrak şehri [Ürdünde];

تَفْرِيق ayırma, bölme; dağıtım; ayırdetme; dağıtma, yayma; تَفَارِيق [çoğ.] ayrı bölümler ¶ بِالتَّفْرِيق detaylı/ tafsilatlı olarak; kısımlar/ bölümler halinde; perakende olarak TİC.;

تَفْرِقَة ayırma, bölme; dağıtma; ayırdetme; dağıtma, [düzenli] yayma; ¶ بِالتَّفْرِقَة tafsilatlı/ detaylı olarak, mufassalan; kısımlar/ bölüm-ler halinde; perakende olarak TİC.;

مُفَــارَقَة ayrılma, bırakma, çekip gitme; farklılık, fark;

فَرَاق ⇑; ⇑;

تَفَرُّق bölünme, parçalanma; saçılma, da-ğılma; [plan gereği, bölgede] dağılma, yayıl-ma ASK.;

اِفْتِرَاق bölünme, parçalanma;

فَارِق ayırt edici, ayırıcı; (ç. فَوَارِق) ayırt edici faktör, etken; ayırdedici özellik, alameti farika; fark, farklılık; ¶ مَعَ بُعْدِ الفَارِق aradaki büyük farka/ farklılığa rağmen;

مُفَرِّق perakende satış yapan;distribütör, mümessil firma, ana bayi; postacı;

مُفَــرَّق [s.] perakende; ¶ تَاجِــر الْمُفَــرَّق perakende satış yapan tüccar, perakendeci; بِالْمُفَرَّق perakende [olarak];

مُتَفَرِّق dağılmış, saçılmış; ayrı, münferit; مُتَفَرِّقَات muhtelif eşya, çeşitli şeyler;

مُفْتَرَق kesişim noktası/ yeri/ merkezi; kav-şak, çatal ağzı [yine مُفْتَرَق الطُّرُق];

افريقيا ALF.BKZ.;

افريقي ç. افارقة ALF.BKZ.;

فَرْقَد buzağı; kutup yıldızı;

الفَرْقَدَان Küçükayının iki parlak yıldızı;

فَرْقَعَ (فَرْقَعَة) çıtırdamak, çat etmek; (*bşi*) çıtlat-mak, kıtlatmak, kütletmek; (*bşi*) patlatmak فَرْقَعَ الأَصَابِعَ ¶ parmakları kıtlatmak; تَفَرْقَعَ = فَرْقَعَ;

فَرْقَعَة ⇑ mas.; çıtırtı, çat sesi; patlama sesi; مُفَرْقِع [s.] patlayıcı; مُفَرْقَعَات [çoğ.] patlayıcılar, patlayıcı maddeler; kağıt fişek, torpil; donanma fişekleri;

فَرْقَلَة ç. آت- hayvanın sürülmesinde kullanılan deri kamçı MIS.;

فَرَكَ *u* (فَرْك) (*bşi*) ovalamak, sürtmek; فَرَّكَ ⇑; تَفَرَّكَ ovalanmak, sürtülmek; اِنْفَرَكَ ⇑; فَرِيك ovalanmış, sürtülmüş; olgunlaşmasından hemen sonra kavrulup kurumaya bırakılan daha sonra da pişirilen buğday;

فراك ALF.BKZ.;

فَرْكَشَ (*bşi*) karma karışık etmek, düzenini bozmak;

فَرَمَ *i* (فَرْم) (*eti, tütünü*) kıymak, ince şeritler/ haline getirmek; فَرَّمَ ⇑;

مِفْرَمَة kıyma makinesi/ aleti;

فَرَّامَة ⇑;

دُخَان مَفْرُوم : مَفْرُوم ince kıyım tütün;

لَحْم مَفْرُوم kıyma [et];

فُرْمَة İt.> ç. فُرَم kalıp;

فَرْمَان ç. فَرَامِين ferman, buyruk, emirname; bildiri, tebliğ;

فرمبواز Fr.> ağaççileği, ahududu BOT.;

فرْمَسُون Fr.> farmason MIS.;

فَرْمَلَة ç. فَرَامِل fren;

فَرْمَلْجِي ç. فَرْمَلْجِيَّة frenci MIS.;

فُرْن ç. أَفْرَان fırın;

فَرَّان fırıncı;

تَفَرْنَجَ ⇒ فرنج Avrupalılaşmak, Batılılaşmak, [Frenkleşmek];

الإفْرَنْج Avrupalılar, Batılılar [Frenkler];

بِلَاد الإفْرَنْج ¶ Avrupa [Frenk diyarı];

اِفْرَنْجِي Avrupalı, Batılı [Frenk];

الافْرَنْجِي frengi, sifilis;

فرَنْجَة Avrupa, [Frenk diyarı];

تَفَرْنُج Avrupalılaşma, [Frenkleşme];

مُتَفَرْنِج Avrupalılaşmış, Batılılaşmış;

فَرَنْدَة ["f" ve "v" telaffuzu ile] ç. آت- veranda;

فَرْنَسَ (فَرْنَسَة) (*bşi, bir yeri*) Fransızlaştırmak;

تَفَرْنَس Fransızlaşmak; Fransız olmak;

فَرَنْسَا [yine فَرْنَسَة] Fransa;

فَرَنْسِي [na't] Fransız; (ç. ـون) Fransız [is.];

فَرَنْسَاوِي [yine فَرَنْسَوِي] Fransız [s.];

فِرَنْك ve فِرَنْكَة ç. آت- frank;

فَرِه canlı, hareketli;

فَرَاهَة [hayvan için] atiklik, çeviklik, canlılık; maharet;

فَارِه canlı, atik, çevik [hayvan]; güzel yüzlü; iri; mahir, usta;

فَرْو [cin.is.; tek.is. ة] ç. فِرَاء kürk, post;

فَرْوَة [tek.is.] kürk; post; deri ¶ فَرْوَة الرَّأْسِ kafatası derisi; أَبُو فَرْوَة fındık MAĞR.; şeftali LÜB.; kestane MIS.;

فَرَّاء kürkçü;

فَرَى *i* (فَرْي) (*bşi*) uzunlamasına kesmek; (*bşi*) ince ince doğramak/ kıymak MIS.; (*bşi*, على ...*e karşı*) asılsız olarak uydurmak, türetmek; ¶ فَرَى كِذْبًا عَلَى ...*e karşı*) yalan uydurmak, türetmek; فَرَّى (*bşi*) uzunlamasına/ boyuna kesmek; اَفْرَى ⇑; اِفْتَرَى (على ...*aleyhinde*, *bir şey*) uydurmak, türetmek; (على *b-e*) iftira

تَفَـزَّعْتُ من نَوْمِي فَـحَـمِـدْتُ اللَّهَ اَنَّـه لم يَكُنْ» سِوَى الحُلْم »;

فَزَع ç. اَفْزَاع korku, ürkme, panik, endişe;

فَزِع korkmuş, ürkmüş, panik içinde;

فَزْعَان ⇑;

فَزَّاعَة korku veren şey; bostan korkuluğu;

مَفْزَع sığınak, barınak;

مَفْزَعَة ⇑; korkuluk;

مُفْزِع korkunç, korkutan;

مُفْزَع korkmuş, ürkmüş;

فُسْتَان ç. فَسَاتِين [kadın için] elbise, fistan;

فُسْتُق fıstık;

فَسُحَ u (فَسَاحَة, فُسْحَة) geniş/ ferah olmak; فَسَحَ a (فَسْح) (*bşde* ya da ...de في, *için* ل) yer açmak, boşluk oluşturmak; فَسَّحَ (*bşi*) genişletmek, büyütmek; (*için* ل) yer açmak, yer ayırmak; ¶ فَسَّحَ مَجَالاً لَه *b-e, bşe* yer açmak; *b-e* bir fırsat tanımak; *b-e* bir imkan vermek; فَسَّحَ لَه الطَّرِيقَ *b-e* yol açmak; اَفْسَحَ (*için* ل) yer açmak; (*yolu* vb. ...*için* ل) açmak/ açık tutmak; تَفَسَّحَ geniş/ ferah olmak; yürümek, yürüyüşe çıkmak; اِنْفَسَحَ geniş/ ferah olmak; genişlemek, büyümek, açılmak; [vakit] bol/ müsait olmak ¶ اِنْفَسَحَتْ لي الأَوْقَاتُ yeterince vaktim vardı;

فُسْحَة [yeterli] genişlik, ferahlık; geniş imkanlar/ fırsatlar; (*için* ل) yeterli [zaman]; (ç. فُسَح, -آت) boş, müsait; tatil; yürüyüş, gezinti; ما زَالَ في الوَقْتِ فُسْحَة henüz yeterince zaman var, süre bitmiş değil;

فَسَاحَة ç. -آت giriş, hol, antre MIS.; evler

atmak/ etmek;

فِرْيَة ç. فِرًى yalan, asılsız söz; iftira;

فَرِيّ : فَرِيًّا شَيْءٌ (جَاءَ) اَتَى daha önceden olmamış/ görülmemiş bir şey yapmak;

مِفْرَاة kıyma makinesi MIS.;

اِفْتِرَاء yalan, asılsız söz; iftira;

مُفْتَرٍ iftiracı, iftira eden;

مُفْتَرِيَات yalanlar, iftiralar, dedikodular;

فَرِيز ç. اَفْرِزَة = افريز ALF.BKZ.;

فَزَّ *i* (فَزّ) fırlamak; korkmak, ürkmek; (*b-i, bşi*) korkutmak, ürkütmek, (*b-nin, bşin* عن ...*den*) kaçmasını sağlamak; اَفَزَّ ⇑; تَفَـزَّزَ rahatsız/ tedirgin olmak; اِسْتَفَزَّ (*b-i*) tedirgin/ rahatsız etmek, endişeye sokmak; (*olayı*) tahrik etmek, körüklemek, kışkırtmak; (*b-i*, عن ...*den*) ürkütüp kaçırmak; (*b-i*, من *için*) harekete geçirmek; (...*den dolayı*) ayaklandırmak;

فَزَّة fırlama, sıçrama;

اِسْتِفْزَاز ç. -آت kışkırtma, harekete geçirme, provoke etme;

اِسْتِفْزَازِي kışkırtıcı, ayartıcı, ayaklanmaya iten, provokatif;

فَزَرَ u (فَزْر) (*bşi*) yırtmak; تَفَزَّرَ yırtılmak, yarılmak; اِنْفَزَرَ ⇑;

فَزَارَة dişi leopar;

فَزُّورَة ç. فَوَازِير bilmece, bulmaca MIS.;

فَزِعَ a (فَزَع) ve فَزَعَ a (فَزْع) (من ...*den* ya da ل ...*den*) ürkmek, korkmak; فَـزِعَ a (الى ...*e*) sığınmak, kaçmak; فَـزَّعَ (*b-i*) korkutmak; اَفْزَعَ ⇑; تَفَـزَّعَ korkmak, ürkmek; ¶ تَفَـزَّعَ من نَوْمِـه [birden] uykudan [korkup] uyanmak,

arasındaki boşluk alan MIS. ve SUR.; avlu;

فَسِيح ç. فِسَاح geniş, ferah,

اِنْفِسَاح genişlik, ferahlık; genişleme, büyüme, yayılma;

مُنْفَسَح genişlik, ferahlık; yüzey, düzlem;

فَسَخَ *a* (فَسْخ) (*uzvu*) ekleminden çıkarmak; (*bşi*) yırtmak; (*bşi*) iptal etmek, bozmak, geçerliliğini kaldırmak, feshetmek [yine HUK.];

فَسُخَ *a* (فَسَخ) rengi solmak; renksizleşmek;

فَسَّخَ (*bşi*) parçalamak, parçalara ayırmak; (*balığı*) tuzlamak MIS.; تَفَسَّخَ bölünmek, parçalara ayrılmak; اِنْفَسَخَ bozulmak, hükmü kalmamak, fesholmak [yine HUK.];

فَسْخ bozma, feshetme, iptal etme, geçersiz kılma;

فَسْخِي fesih kararı ile ilgili, iptal ile ilgili, hükümsüz bırakan, iptal eden;

فَسْخَة kıymık, [tahta];

فَسِيخ tuzlanmış küçük balık MIS.;

مُتَفَسِّخ bozulmuş, dejenere;

فَسَدَ *u, i* (فُسُود, فَسَاد) bozulmak, çürümek; [anlaşma, abdest vb.] bozulmak; [durum, gidişat] kötüleşmek; [kişi] kötü yola sapmak;

فَسَّدَ (*b-i, bşi*) bozmak, kötüleştirmek, doğru yoldan ayırmak; (*b-i, bşi*) alçaltmak, rezil etmek, lekelemek; فَسَّدَ (*b-i, bşi*, ya da على *bşi, b-i*) bozmak, kötülüğe sevketmek, doğrudan ayırmak; (*bşin*) değerini (على *b-nin*) gözünde düşürmek/ lekelemek; (*bşi*) zayıflatmak, yıkmak; (على *b-i, bşden, b-den*) uzaklaştırmak, (على *b-i, ...e*) yabancılaştırmak; (بَيْنَ ...*aralarını*) açmak, bozmak kötülük yaymak, bozgunculuk yapmak; ¶ أَفْسَدَ عَلَيْهِ أَمْرَهُ *b-nin* işini bozmak; اِنْفَسَدَ = فَسَدَ;

فَسَاد çürüme, bozulma; kötülük, kötü yola sapma, bozulma, fesat; zayıflama; yalnışlık;

مَفْسَدَة ç. مَفَاسِد bozulmanın/ fesadın sebebi, kaynağı; utanç verici eylem; مفاسد [çoğ.] hileler, düzenbazlıklar; ¶ فِي الْمَصْلَحَةِ وَالْمَفْسَدَةِ iyi ve kötü zamanda;

اِفْسَاد bozma, ifsad etme, sabote etme;

فَاسِد ç. فَسْدَى bozuk, çürümüş, çürük; kötü, gayri ahlaki; yanlış, hatalı, abes; uygulanamaz, tatbik olunamaz ¶ دَوْر فَاسِد fasit daire, kısır döngü;

فَسَّرَ ⇒ فسر (*bşi*) açıklamak, şerhetmek, (*bş hakkında*) yorumda bulunmak, tefsir etmek;

تَفَسَّرَ açıklanmak, şerhedilmek, hakkında yorum yapılmak; (ب ...*ile*) bir açıklaması bulunmak, açıklanabilmek; اِسْتَفْسَرَ (*b-den*, عن ...*için*) açıklama/ yorum istemek, (*b-e*, عن ...*i*) sormak; (عن ...*için*) açıklama beklemek;

تَفْسِير ç. تَفَاسِير açıklama, yorum, şerh, tefsir; yorum;

تَفْسِيرِي açıklayıcı, şerheden;

تَفَسُّرَة üre örneği [hastanın];

اِسْتِفْسَار ç. -آت (عن ...için) soruşturma;

مُفَسِّر yorumcu; tefsir eden, müfessir;

فُسْطَاط ç. فَسَاطِيط [büyük] kıldan çadır; çadır, otağ; الفُسْطَاط bugünkü Kahire'nin güneyinde bulunan antik bir şehir;

فُسْطَان ç. فَسَاتِين bkz. فستان;

فُسْفَات fosfat;

فَسْفَرَ ve تَفَسْفَرَ fosfor gibi ışıldamak;

فُسْفُور fosfor;

فَسْفَس [cin.is; tekis. ة] ç فَسَافِس tahtakurusu;

فَسْفُوسَة ç. فَسَافِيس püstül, kabarcık;

فُسَيْفِسَاء mozaik, mozaik işi;

فَسَقَ u, i (فُسُوق, فِسْق) ve فَسُقَ u doğru yoldan sapmak; (عن ...*den*) sapmak, ayrılmak; günahkar olmak, fasık olmak, günah içinde bir hayat sürmek; (ب ...*ile*) zina etmek; فَسَّقَ (*b-nin*) fasık olduğunu beyan etmek İSL.HUK.;

فِسْق fısk, günahkarlık; ¶ دَوْر الفِسْقِ batakhaneler, kerhaneler, genelevler;

فُسُوق ⇑ mas.; zulüm, adaletsizlik;

مَفْسَقَة ç. -آت genelev, kerhane;

فَاسِق ç. فَسَقَة , فُسَّاق fasık, günahkar, kötü yolda; kabahatli, suçlu; zina eden, zani; fasık, adil olmayan adalet vasfını haiz olmayan İSL.HUK.;

فَسْقِيَّة ç. فَسَاقِي fıskiyeli havuz;

فَسْل ç. فُسُول alçak, şerefsiz; adi, değersiz; sahte, hileli;

فُسُولَة alçaklık, adilik; zayıflık;

فَسِيل ç. فسائل hurma fidesi;

فَسُولِيَّة bkz. فَصُولِيَا;

فَسَا u (فُسَاء, فَسْو) (فسو) sessizce yellenmek;

فَاسِيَاء pabuçtartan böceği, bokböceği;

فِسْيُولُوجِيَا fizyoloji;

فِسْيُولُوجِي fizyolojik; fizyolog;

فَشَّ u (فَشّ) (*şişlik* vb.i) indirmek; [şişlik vb.] inmek; ¶ فَشَّ خُلْقَه (غِلَّه) في... öfkesini ...den çıkarmak, hıncını ...den almak MIS.; اِنْفَشَّ [şiş. vb.] inmek;

فِشَّة ç. فِشَش akciğer [hayvan için] MIS. SUR.;

فَاشِيَة ve فَاشِي ALF.BKZ.;

فَشَخَ a (فَشْخ) bacaklarını açmak, adımlarını büyük atmak;

فَشْخَة ç. -آت büyük adım;

فَشَرَ u övünmek, böbürlenmek;

فَشْر böbürleme;

فُشَار ⇑;

فِشَار patlamış mısır MIS.;

فَشَّار böbürlenen, övünen;

فَشْفَاش [hayvanın] akciğer;

فَشْك [cin.is.; tek.is. ة] fişek ¶ فَشَك خُلَبِي boş fişek SUR.;

فَشِلَ a (فَشَل) cesaretini kaybetmek, gözü korkmak, yılmak; ümitleri kırılmak, ümitsizliğe düşmek; (في ...*de*) başarısız olmak; boşa çıkmak, sonuç getirmemek; فَشَّلَ ve أَفْشَلَ (*bşi*) bozmak, başarısızlığa uğratmak; تَفَشَّلَ başarısız olmak;

فَشَل başarısızlık, muvaffak olmama, sonuç getirmeme [fiyasko];

فَشِل yılmış, umudunu yitirmiş;

فَاشِل başarısız, başarısızlığa mahkum; kıymetsiz, değersiz, kötü;

فَشَا u (فُشِيّ, فُشُوّ, فَشْو) (فشو) yayılmak; açılıp ortaya çıkmak; أَفْشَى (*bşi*, *sırrı*) haberi (*bşi* veya ب *bşi*) yaymak, herkese söylemek; ifşa etmek; تَفَشَّى [hastalık vb.] yayılmak;

تَفَشٍّ yayılma;

فص ⇒ فَصَّصَ (*bşin*) kabuğunu çıkarmak MIS.;

فَصّ ç. فُصُوص yüzük taşı; [sarımsakta] diş; [portakal] dilim; lop, yuvarlak kısım ANAT., BOT.; öz, asıl; mafsal, eklem; ¶ فَصَّ مِلْح tuz topağı MIS.; بِنَصِّهِ وَ فَصِّهِ kelimesi kelimesine, harfiyyen, tam olarak;

[1] فَصُحَ *u* (فَصَاحَة) sözü açık/ anlaşılır/ net olmak; فَصَّحَ fasih konuşmak, edebi Arapça ile konuşmak, dili fasih olmak; أَفْصَحَ ⇑; (عن *...i, isteğini, muradını*) açık/ net bir şekilde dile getirmek, (عن *hakkında*) talebini doğru ifadelendirmek; تَفَصَّحَ [giderek daha] fasih bir lisana sahip olmak; (في كَلَامِهِ *konuşmasında*) fasih olmak için kendini zorlamak; تَفَاصُح ⇑;

فَصِيح ç. فُصُح , فِصَاح , فُصَحَاء fasih, arı Arapça; arı Arapça kullanan, fasih; net, açık, anlaşılır [söz, ifade]; akıcı [lisan];

فَصَاحَة dilin doğru ve açık bir şekilde kullanımı; akıcılık;

أَفْصَح müe. فُصْحَى daha fasih/ açık/ daha beliğ; اللُّغَة العَرَبِيَّة الفُصْحَى fasih Arapça, klasik/ edebi Arapça; الفُصْحَى ⇑;

إِفْصَاح (عن *...in*) açık/ net bir şekilde ifadelendirilmesi/ beyanı; açık ifade;

مُفْصِح açık, net, anlaşılır; güneşli, açık [gün];

[2] أَفْصَحَ ⇒ فصح Paskalya'yı kutlamak HRİ.; Fısıh bayramını kutlamak YAH.;

فِصْح ç. فُصُوح Paskalya yortusu HRİ.; Fısıh bayramı YAH.;

فَصَدَ *i* (فِصَاد, فَصْد) (*damarı*) yarmak, açmak; (*b-den*) [tedavi amacı ile] kan almak; تَفَصَّدَ [yüz, alın; عَرَقًا] ter dökmek; اِنْفَصَدَ [burun] kanamak; kanı alınmak;

فَصْد damardan kan alma;

فِصَاد ⇑;

فِصَادَة ç. -آت ⇑ ¶ أَبُو فِصَادَة kuyruksallayan ZOO. Motacilla MIS.;

مِفْصَد ç. مَفَاصِد neşter;

فُصْفَات fosfat;

فُصْفُور fosfor;

فُصْفُورِي [na't] fosforlu ¶ ضِيَاء فُصْفُورِي fosfor ışığı;

فَصَلَ *i* (فَصْل) (*b-i, bşi*, عن *...den*) ayırmak, kesmek, ayrı tutmak; (بين *aralarını*) ayırmak; (*bşi*) tecrit etmek, izole etmek; (*b-i*, عن ya da من *işten*) çıkarmak, atmak, (*b-nin*) işine son vermek; (في *için, hakkında*) karar vermek, bir karara varmak; (*bş için*) fiyat vermek, paha biçmek; _ (فِصَال) (*yavruyu*, عَن الرَّضَاعَة *memeden, sütten*) ayırmak, kesmek; فَصَلَ *u* (فُصُول) (من ya da عن *...i, bir yeri*) terketmek, bırakmak; فَصَّلَ (*bşi*) gruplara/ sınıflara ayırmak; sınıflamak, kategorilere ayırmak; (*bşi*) ayrıntılar ile anlatmak, mantıki bir düzen içinde sunmak/ vermek; (*bşi*) açık/ net hale getirmek; (*elbiseyi*) biçmek, biçimini yapmak; فَاصَلَ (*b-den*) ayrılmak, (*bile*) ilişkisini kesmek/ koparmak; (*b-ile*, على *için*) pazarlık etmek; اِنْفَصَلَ (عن *...den*)

تَفْصِيل detaylı, ayrıntılı ifade; incelik, hassasiyet, ayrıntılı ifade; incelik, hassasiyet, ayrıntıları verme; [elbisenin] biçki; (ç. تَفَاصِيل) detay, ayrıntı, tafsilat ¶ تَفْصِيلاً ve بالتَّفْصِيل detaylı/ ayrıntılı olarak, tafsilatıyla, ayrıntılı bir şekilde; ثِيَاب التَّفْصِيل terzi elinden çıkmış, terzi işi elbise; مَحْبُوك التَّفْصِيلِ iyi dikilmiş [elbise];

تَفْصِيلِي detaylı, ayrıntılı, tafsilatlı, teferruatlı; çözümleyici, analitik; تَفْصِيلِيًّا ayrı, tek olarak; ¶ الْمِسَاحَة التَّفْصِيلِيَّة yüzölçümü,;

انْفِصَال ayrılma; ilişkiyi kesme, koparma; uzaklaşma; kesintiye uğrama; اَنْصَار الإنْفِصَال ayrılıkçılar, ayrılık taraftarları;

انْفِصَالِي [s.] ayrılıkçı, bağımsızlık taraftarı; [is.] (ç. ـون) bağımsızlık taraftarı [is.];

انْفِصَالِيَّة ayrılıkçılık;

فَاصِل ayıran, ayırıcı; bölen, izole eden, izolatör; can alıcı, çok önemli; kati, son, nihai; bölünme, ayrılık, kesinti ¶ بِلاَ فَاصِل aralıksız, sürekli, kesintiye uğratmadan; فَاصِل الحَرَارَة ısı izolatörü FİZ.; مُبَارَاة فَاصِلَة final maçı/ karşılaşması; خَطّ فَاصِل sınır çizgisi;

فَاصِلَة ç. فَوَاصِل bölüm; ara, fasıla; virgül; tire çizgisi;

مُفَصَّل tafsilatlı, ayrıntılı, detaylı, teferruatlı; terzi elinden çıkma; مُفَصَّلاً detaylı/ ayrıntılı olarak;

مُفَصَّلَة ç. آت- menteşe;

مُنْفَصِل ayrı;

ayrılmak, (عن ...*ile*) ilişkisini kesmek, ilişiği kalmamak; (عن ...*ile*) ilişiği kesilmek, (عن ...*e*) devam etmek; işten atılmak, çıkarılmak; (من veya عن işten *siyasi partiden*) ayrılmak, istifa etmek, çıkmak;

فَصْل ayırma, kesme, koparma; ayrılma; bölünme; (عن ya da من *işten*) azil, çıkarılma, atılma; karar, hüküm, (ç. فُصُول) bölüm, kısım; fasıl; perde [oyun bölümü]; [müzik parçasını] usul ve ölçü; makale [gazetede]; [okulda] sınıf; mevsim ¶ فَصْل الخِطَاب [mektuplarda] selam ifadelerinin " اَمَّا بَعْدُ" lafzı ile sonlandırılması; bitirme, sona erdirme, karar; kesin/ doğru yargı; بَيْنِي وَ بَيْنَكَ فَصْل الخِطَاب seninle benim aramda hiçbir şey kalmamıştır, seninle olan tüm ilişkimi kesiyorum; القَوْل الفَصْل son söz, son karar; يَوْم الفَصْلِ Kıyamet Günü;

فَصْلَة virgül ¶ فَصْلَة مَنْقُوطَة noktalı virgül;

فَصْلَة yeni baskı;

فَصِيل ç. فِصَال , فُصْلاَء sütten kesilmiş deve;

فَصِيلَة ç. فَصَائِل sınıf, familya BOT., ZOO; manga, tim.; müfreze; loca SİY.: ¶ فَصِيلَة الدَّم kan grubu; فَصِيلَة الإعْدَام idam mangası; فَصِيلَة الإسْتِكْشَاف gözcü manga, keşif kolu;

فَيْصَل kıstas, kriter, ölçüt; hakem;

فَيْصَلِيَّة Irak ordusunun eskiden giydiği kep IR.;

مَفْصَل ç. مَفَاصِل mafsal, eklem, oynak yeri;

مَفْصَلِي eklem, mafsal ile ilgili;

فَصَمَ *i* (فَصْم) (*bşi*) çatlatmak, çatlamasına sebep olmak; (*bşi*) yarmak; فُصِمَ [ev] harap olmak [edil.]; اِنْفَصَمَ çatlak olmak; yarılmak;

فَصْم ç. فُصُومَات [duvarda, bir şey koymak için] oyuk MİM.;

اِنْفِصَام yarık; şizofreni;

فَصُولِيَا ve فَصُولِيَّة fasulye;

تَفَصَّى ⇒ فصى (من ...*den*) kurtulmak, sıyrılmak [et, kemikten; kişi, borcundan vb.];

فَضَّ (فَضَضْتُ) *u* (فَضّ) (*mührü*) açmak; (*bşi*) yaymak, saçmak, bozup dağıtmak; (*inciyi*) delmek; (*toplantıyı, oturumu*) kapatmak, sona erdirmek; (*meclisi, parlementoyu*) feshetmek; (*anlaşmazlık, ihtilaf* vb.i) çözmek, halletmek; (*gözyaşı*) dökmek; ¶ فَضَّ بِكَارَتَهُ kızın bekaretini bozmak, bikrini izale etmek; لاَ يَفْضُضِ اللَّهُ فَاكَ ve لا فُضَّ فُوكَ [söz sahibini övmek için söylenir, lafzen: dişlerin dökülmesin!, Allah dişlerini dökmesin!] ≈ hay, ağzın dert görmesin! ağzına sağlık! ne güzel söyledin!; فَضْفَضَ (*bşi*) gümüş kaplamak; اِنْفَضَّ (*mührü* vb.i) açmak, bozmak; dağılmak, saçılmak; saçmak, dağıtmak; birliği bozmak; [tartışma, ihtilaf vb.] kapanmak; اِفْتَضَّ (*kızın*) bekaretini bozmak, bikrini izale etmek;

فَضّ (*mühür* vb.i) açma, bozma; yayılma, dağılma, saçılma; (*tartışmayı*) bitirme; (*kargaşayı, sorunu*) çözme, halletme; فَضّ الْبَكَارَة bekareti bozma;

فِضَّة gümüş;

فِضِّي [na't] gümüş, gümüşden; فِضِّيَّات gümüş işi ¶ الْجُمْهُورِيَّة الْفِضِّيَّة Arjantin; السِّتَار الْفِضِّي beyaz perde;

مِفَضّ ve مِفَضّ الْخِطَابَات mektup açacağı;

اِنْفِضَاض dağılma, bütünlüğü bozulma; [tartışma vb.] kapanma, sona erme;

اِفْتِضَاض kızlığı/ bekareti bozma;

فَضَحَ *a* (فَضْح) (*b-nin*) ayıbını/ kusurunu [kirli çamaşırlarını] göstermek, ortaya çıkarmak, dökmek, (*b-i*) rezil etmek; (*bşi*) gölgede bırakmak; (*kadının*) ırzına geçmek, tecavüz etmek; (*bşi*) açıklamak, göstermek, gün yüzüne çıkarmak; اِفْتَضَحَ [ayıplar, kusurlar] ortaya çıkmak, meydana çıkmak;

فَضْح ⇑ mas; küçük düşürme, rezil etme;

فَضِيح rezil; utanç verici, küçültücü;

فَضِيحَة ç. فَضَائِح rezalet, rezillik, küçük düşürücü/ onur kırıcı durum; skandal;

فَضَّاح ayıpları/ kusurları [açıklanmamış, gizli kalmış, utanç verici şeyleri] ifşa eden, açıklayan, yayan;

اِفْتِضَاح utanç duyma/ hataları kusuları ortaya çıkma;

فَاضِح utanç veren, onur kırıcı, küçük düşürücü;

مَفْضُوح rezil olan, utanan, onuru kırılmış; utanç veren, kendisinden utanılan;

فَضْفَاض bol, geniş [elbise]; bol; şişman [kız]; abartılı, yüksekten atılan [konuşma, söz];

فَضَلَ *u* ve فَضِلَ *a* (فَضْل) artmak, fazla/ artık gelmek; geride kalmak; فَضَلَ *u* (فَضْل) (*b-i*,

konuşmak yersiz, çene yormaktan başka işe yaramaz, bir faydası yoktur;

فَضَلَات ç. فَضْلَة fazla, artan; geride kalan bakiye; atık, kullanılmaz; [çoğ.] dışkılar;

فُضُول meraklılık, olur olmaza karışma;

فُضُولِي meraklı; her işe karışan, burnunu sokan [meraklı taze]; lüzumsuz konuşmalar yapan; vekil olmayan, veli olmayan, pay almayan kişi İSL.HUK.;

فُضُولِيَّة meraklılık [meraklı tazelik]; her işe burnunu sokma, karışma;

فُضَلَاء ç. فَضِيل çok iyi, üstün, mükemmel; kültürlü, [mürekkep yalamış]; mümtaz, ayırdedilen, göze çarpan, hemen dikkat çeken;

فُضَالَة ç. -آت artan, kalan; fazla, fazlalık; çerçöp, süprüntü;

فَضِيلَة ç. فَضَائِل fazilet, erdem; mükemmellik; avantaj, üstünlük; صَاحِبُ الْفَضِيلَة alimlerin lakabı ve فَضِيلَةُ الشَّيْخِ ⇑; sayın, üstat...;

أَفْضَل [müe فُضْلَى] çoğ. müz. أَفَاضِل çoğ. müe. فُضْلَيَات daha iyi; daha üstün, tercihe şayan; أَفَاضِل üstün nitelikli kişiler, büyük insanlar; öğrenim görmüş kişiler; فُضْلَيَاتُ السَّيِّدَات faziletli erdemli hanımlar;

أَفْضَلِيَّة (على ...*de*, ...*e*) üstünlük, öncelik; tercihte bulunma;

مُفَضَّل çok erdemli, faziletli, çok cömert;

مُفَضَّلَة ç. مَفَاضِل *günlük elbise*;

مِفْضَال çok erdemli, faziletli; çok cömert;

تَفْضِيل tercih etme, üstün bulma; itibar,

bşi veya على ...*i*) geçmek, üstün olmak; mükemmel/ çok iyi/ daha iyi olmak; فَضَّلَ (*b-i*, *bşi*, على ...*e*) tercih etmek, (*b-i*, *bşi* على ...*den*) daha çok sevmek/ beğenmek; (*b-e*, *bşe*, على ...*de*) öncelik vermek, üstün tutmak; فَاضَلَ (*b-ile*) üstünlük yarışına girmek, üstünlük için çekişmek; ¶ فَاضَلَ بَيْنَ شَيْئَيْنِ iki şeyi [hangisinin daha üstün olduğunu tayin için] karşılaştırmak; أَفْضَلَ (على *b-e*) iyilikte bulunmak; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, lutfetmek; تَفَضَّلَ = أَفْضَلَ; [ب veya في edatını izleyen fiil ile, ...*yapma*] nezaketini/ kibarlığını göstermek, (ب ...*yaparak*) lütufta bulunmak; ev elbiselerini giymek, her zamanki elbiselerini giymek; ¶ تَفَضَّلْ buyrun!

فَضْل ç. فُضُول artık, fazla; geride kalan; ikincil, tali önemi olan şey; fazlalık; atık, kullanılmayan; dışkılar, gübreler; فَضْل (على ...*de*) üstünlük, öncelik; (على ...*e*) iyilik, lütuf, ihsan; kibarlık, nezaket; (ç. أَفْضَال في) (...*için*, ...*adına*, على ...*e*) fazilet, erdem; hikmet; ¶ فَضْلاً عَن... ...i bir tarafa bırak, hatta...; فَضْلاً عن ذَلِكَ bunun yanında, bir de; üstüne üstelik; ... بِفَضْلِ ...in sayesinde; يَرْجِعُ الفَضْلُ في ذَلِكَ إِلَيْه lütfen!; مِن فَضْلِك ya da الفَضْلُ في ذَلِكَ عَائِدٌ عَلَيْه bu hususda kendisine teşekkür edilmesi gereken odur, bu iş onun sayesinde oldu; لَيْسَ بِالفَضْلِ أَنْ... ...olması gereklidir, ...olması hiç de lüzumsuz değildir; فُضُول الأَحَادِيث boş sözler; ... مِن فُضُولِ الكَلَامِ أَنْ... ...hakkında

hürmet; اسْم التَّفْضِيل karşılaştırma yapısı, ismi tafdil DİLB.;

مُفَاضَلَة üstünlük çekişmesi;

تَفَضُّل nezaket, incelik, lütuf, ihsan ¶ لِبْنَة التَّفَضُّل eviçi, günlük giyim;

تَفَاضُل üstünlük çekişmesi/ rekabeti; nicel üstünlük ¶ حِسَاب التَّفَاضُلِ diferansiyel hesap, türev matematiği;

تَفَاضُلِي [na't] diferansiyel MAT.;

فَاضِل kalan, artan, (ç. فَوَاضِل) [is.] kalan, artık, fazla; (ç. فُضَلاَء, -ونَ) çok iyi/ üstün, mükemmel; mümtaz, seçkin; kültürlü, okumuş; kibar ve kültürlü kişi;

مُفَضَّل tercih edilen, tercihe şayan;

فَضَى u (فَضَاء, فُضُوّ) [yer] geniş/ büyük olmak; boş olmak, içinde kimse olmamak; فَضَّى (*bşi*) boşaltmak; أَفْضَى (*e*... الى) ulaşmak; (*b-i*, ب ... *e*, *sonucuna*) getirmek; (*b-e*, الى *bşi*) bildirmek, duyurmak; تَفَضَّى (*için*... ل) vakti olmak/ bulunmak;

فَضَاء feza, uzay; boşluk FİZ.; gökyüzü, sema; سَفِينَة الفَضَاء uzay gemisi; رَمَى به في الفَضَاء bir şeyi havaya atmak, savurmak; (ç. افضية) açık arazi;

فَضَائِي : سَفِينَة فَضَائِيَّة uzay gemisi;

فَاضٍ boş; münhal, açık;

فَطَحَ *a* (فَطْح) ve فَطَّحَ (*bşi*) yaymak, açmak;

أَفْطَح ve مُفَطَّح basık, geniş [burun, kafa];

فَطَاحِل [فُطْحُل in çoğulu] ileri gelenler, büyükler, üstatlar;

فَطَرَ *u* (فَطْر) (*bşi*) yarmak, ayırmak; (فُطور) orucu açmak, iftar etmek; kahvaltı etmek; _(فَطْر) [Allah] (*bşi*) yaratmak, vücuda getirmek; [Allah] (*b-e*, على ...*i*) bahşetmek; فُطِرَ [edil.] (على) yapısında/ fıtratında olmak; فُطِرَ على ... ...onun tabiatında vardır, ...huyudur;

أَفْطَرَ iftar etmek, orucunu açmak; kahvaltı etmek; تَفَطَّرَ yarılmak, kırılmak;

انْفَطَرَ بالبُكَاءِ birden bire ağlamaya ⇑; انْفَطَرَ başlamak;

فَطْر ç. فُطُور yarılma, çatlama;

فِطْر oruç açma, iftar etme; عِيد الفِطْرِ Ramazan Bayramı;

فُطْر [cin.is.] mantar;

فُطْرِي [na't] mantar, mantarı; فُطْرِيَات mantarlar; mantar türü bitkiler; الْمَرَض الْفُطْري mantarlı hastalık;

فِطْرَة fıtrat, yaratılış; (ç. فِطَر) mizaç, yapı, tabiat, fıtrat; فِطْرَةً yapısından/ mizacından kaynaklanarak;

فِطْرِي doğuştan; tabii, doğal, fıtri; لإِنْسَان الدِّيَانَات الفِطْرِيَّة tabii/ doğal insan; الفِطْرِي tabii/ insanın doğasına uygun dinler;

فَطُور kahvaltı;

فَطِير mayasız; ham, olmamış; taze, yeni, yeni yapılmış; mayalanmamış ekmek;

فَطِيرَة ç. فَطَائِر [mayalanmamış] ekmek; pasta; [yumurtta ve yağ ile yapılan] bir ekmek türü MIS.;

فَطَايِرِي ç. فَطَايِرِيَّة TUN. "فَطِيرَة" ⇑ satan, yapan;

فَطَاطِرِي ç. فَطَاطِرِيَّة ⇑ MIS.;

Odobenus rosmarus;

فَظَاظَة kabalık, kırıcılık, densizlik;

فَظُعَ *u* (فَظَاعَـة) çok kötü/ tahammül edilmez/ iğrenç/ nefret uyandırıcı/ korkunç/ ürkütücü olmak ya da iğrençleşmek, giderek çirkinleşmek/ kötüleşmek; اِسْتَفْظَعَ (*bşi*) iğrenç, çok kötü bulmak; (*bşin*) iğrençliğini/ dayanılmazlığını dile getirmek;

فَظِع çok kötü, iğrenç, tiksindirici, had safhada çirkin, korkunç, menfur;

فَظِيع ⇑;

فَظَاعَة ç. فَظَائِع iğrençlik, tiksindiricilik, dayanılmazlık, çok kötü/ çirkin olma, canavarlık; [çoğ.] mezalim, iç parçalayıcı zulüm;

مُفْظِع = فَظِع;

فَعَلَ *a* (فِـعْل) (*bş*) yapmak; (في ya da ب ...*de*) etkisi olmak, (في ya da ب ...*i*) etkilemek; فَعَلَ فِـيهِ فِعْلاً كَرِيهًا ¶ (ب *b-e*, bş) yapmak ...üzerinde olumsuz/ menfi etkisi olmak; فَعَّلَ (*şiir* vb.i) vezne göre okumak; تَفَـاعَلَ birbirini etkilemek; bileşik oluşturmak, birbiri ile reaksiyona girmek KİM.; (مَعَ *ile*)birleşmek; (مَعَ الحَـدَث *olaydan*, vb.den) etkilenmek, etkisinde kalmak; اِنْفَـعَلَ yapılmak; (ل ...*den*, *tarafından*) etkilenmek, (ل ...*in*) etkisinde kalmak; heyecanlanmak, heyecana kapılmak; اِفْتَـعَلَ (...in aleyhine كَـذِبًا عَلَى...) *yalan*) uydurmak, çıkarmak, türetmek; (*bşi*, *el yazısı*, *imza*) taklit etmek; (*bşi*) icat etmek, ilk kez yapmak;

فِعْل faaliyet, fiil, eylem; işlev, fonksiyon;

اِفْطَار iftar etme; kahvaltı; iftar öğünü;

اَلْفَاطِر Yaratıcı, Allah;

فَطَسَ *i* (فُطُوس) [görünen bir sebep olmaksızın] ölmek; فَطَّسَ (*b-i*) öldürmek; (*b-i*) boğmak, nefessiz bırakarak öldürmek; اِنْفَطَسَ [burun] basık olmak;

فَطِيس boğulmuş;

فَطِيسَة ceset; leş;

اَفْطَس basık burunlu;

فَطَمَ *i* (فَطْم) (*bebeği*, *yavruyu*) sütten/ memeden kesmek; اِنْفَطَمَ sütten/ memeden kesilmek; (عن ...*den*) geri durmak, imtina etmek;

فِطَام sütten/ memeden kesme/ ayırma;

فَطِيم ç. فُطْم sütten/ memeden kesilmiş;

فَطَنَ *a*, فَطُنَ *u* (فِطْنَة) kıvrak zekalı/ zeki/ zeyrek olmak veya zekileşmek, kavrayışı artmak; (ب veya ل veya الى *bşi*) anlamak, kavramak, idrak emek; (ب, ل, الى *bşin*) farkında olmak, veya farkına varmak, bilincinde olmak; (اَلَى *bşi*) düşünmek, aklından geçirmek; فَطَّنَ (*birinin*) zekasını geliştirmek; (*b-nin*. ب, ل, الى *bşi*) anlamasını sağlamak, (*b-e*, ب ـل, الى *bşi*) açıklamak; (*b-e*, ب- ل, الى *bşi*) hatırlatmak; تَفَطَّنَ (ل *bşi*) anlamak, kavramak;

فَطِن kıvrak zekalı, zeki, zeyrek;

فِطْنَة ç. فَطَن kıvrak zekalılık, zekilik, zeka;

فَطِين ç. فُطَنَاء = فَطِن;

فَطَانَة zekilik, kıvrak zekalılık;

تَفَطُّن ⇑; idrak, anlayış;

فَظّ ç. اَفْظَاظ kaba, sert, yontulmamış, sözünü bilmez, dağlı; çiğ, densiz, kırıcı; mors ZOO.

(ç. أَفْعَال , فِعَال) eylem, iş, hareket; etki, tesir; (ç. أَفْعَال) fiil, yüklem DİLB.; [çoğ.] أَفَاعِيل kahramanlıklar, yiğitlikler; entrikalar, oyunlar; ¶ فِعْلاً veya بِالفِعْلِ gerçekten, hakikaten; uygulamalı; . . بِفِعْلِ ..in sayesinde, sebebiyle; فِعْلِي gerçek, hakiki; etkileyici, etkili; pratik, uygulamalı; bil fiil, fiilen, fiili; [na't] fiil…, fiilsi DİLB.;

فَعْلَة : ـآت fiil, eylem, hareket;

فَعَّال etkili; aktif, faal [yine KİM.];

فَعَالِيَّة etkileme, etkinlik; faaliyet, aktivite;

أَفْعَل daha etkili;

تَفْعِيل ç. تَفَاعِيل vezin, ölçü [şiirde];

تَفَاعُل ç. ـآت- birbirini etkileme/ tesir altında bırakma; kimyasal reaksiyon, tepkime;

اِنْفِعَال etkilenme; uyarılma BİY.; (ç. ـآت-) tedirginlik, heyecanlanma;

اِنْفِعَالِي duyarlı, çabuk reaksiyon gösteren, tahrik olan BİY.; hissi, dokunaklı;

اِنْفِعَالِيَّة duyarlılık, uyarılma BİY;

فَاعِل etkili, verimli, sonuç getiren; (ç. ـون) eylemi yerine getiren, fail; (ç. فَعَلَة) işçi; özne, fail DİLB. ¶ اِسْم فَاعِل ismi fail, etken ortaç, aktif partitzip; ذو راديوم فاعِل radyoaktif;

فَاعِلِيَّة etkililik, sonuç getirme; faaliyet, aktivite;

مَفْعُول tümleç, mef'ul DİLB.; ⇑ مَفْعُول به; (ç. مَفَاعِيل) etki, tesir; geçerlilik, ¶ اِسْم مَفْعُول ismi mef'ul, edilgen ortaç, pasif partitzip DİLB.; سَرَى مَفْعُولُهُ (على …*de*, …*için*) geçerli olmak, (على ..*de*) etkili olmak; سَارِي الْمَفْعُول geçerli, yürürlükte [kimlik kartı, kanun, vb.]; مَفْعُول رَجْعِي makabline şamil, evvelce olanı kapsayan [kanun] HUK.;

مُنْفَعِل heyecanlanmış, heyecanlı; çabuk kızan, alıngan;

مُفْتَعَل sahte, taklit [imza vb.]; uydurma, asılsız [yalan, söz];

أَفْعَمَ ⇒ فعم (*bşi*, ب …*ile*) iyice doldurmak;

مُفْعَم (ب …*ile*) ağzına kadar/ iyice dolu;

أَفْعَى müe. ç. أَفَاعٍ engerek yılanı, sağır yılan;

⇑ أُفْعُوَان;

فَغَرَ *a* , *u* (فَغْر) [özl. şaşkınlıktan] (*ağzını*) açmak;

اِنْفَغَرَ [ağız] açılmak;

فُغْرَة vadi ağzı, vadi girişi;

فَغْفُورِي ince porselen;

فَاغِيَة kına çiçeği;

فَقَأَ *a* (فَقْء) (*gözü*) oymak, çıkarmak; (*çıbanı, apseyi*) deşmek; ¶ فَقَأَ عَيْنَهُ *b-e* (*düşmanına, rakibine*) ağır bir darbe indirmek [canına okumak]; تَفَقَّأَ yarılmak, deşilmek [yara, apse], [göz] çıkmak;

فُقْحَة ç. فُقَاح anüs;

فَقَدَ *i* (فُقْدَان, فَقْد) (*b-i, bşi*) kaybetmek; (*bşi, fırsatı*) elinden kaçırmak; (*bşden*) yoksun/ mahrum kalmak; (…*in*) yokluğunu hissetmek; ⇑ فَقَدَ; فَقَدَ صَوَابَه çıldırmak; ¶ فَقَدَ عَقْلَهُ أَعْصَابَهُ kontrolünü kaybetmek, öfkesini dışa vurmak; فَقَدَ حَيَاتَهُ yaşamını yitirmek; فَقَدَ ذَاكِرَتَهُ hafızasını kaybetmek; فَقَدَ صَبْرَهُ sabrı tükenmek, tahammül edememek; فَقَدَ شُعُورَه bilincini kaybetmek; أَفْقَدَ (*b-e, bşi*) kaybettir-

فِقَر , فِقَرَات ç. فِقْرَة omur, vertebra ANAT.; paragraf; makale, fıkra;

فِقْرِي omurga kemikleri ile ilgili; vertebral; العَمُود الفِقْرِي veya السِّلْسِلَة الفِقْرِيَّة omurga, belkemiği; حَيَوَانَات الفِقْرِيَّة omurgalılar;

فَـقَـار [cin.is.; tek.is. ة] omur, vertebra; omurga, belkemiği;

فَـقَـارِي vertebral, omurga kemikleri ile ilgili; ¶ السِّلْسِلَة الفَقَارِيَّة omurga, belkemiği;

فَقِـيـر ç. فُقَـرَاء fakir, yoksul; (الى ...*e*) muhtaç;

اِفْتِقَار (الى ...*e*) ihtiyaç duyma, (الى ...*in*) eksikliğini duyma;

فَقُّوس bir cins büyük salatalık MIS.; bir kavun çeşidi SUR.;

مِفْقَس ç. مَفَاقِس kuluçka makinası;

فَـقَـش *i* (فَـقْـش) (*yumurtayı, cevizi*) [içindeki çıkarmak için] kırmak;

فَقَّش : لَوْز فَقْش ince kabuklu badem;

فَقَّص ⇒ فقص [yine فَقَّسَ] [kuş, yavrunun çıkması için] (*yumurtayı*) kırmak;

فَقُّوص bkz. فَقُّوس;

تَفْقِيص ⇑ mas.; ¶ آلَة لِتَفْقِيص البِيضِ ya da آلَة التَّفْقِيص kuluçka makinası;

فَقَّطَ الحِسَابَ : فَـقَّـط ⇒ فقط faturanın sonuna; "فَقَط yalnız ...dır", ifadesini eklemek; faturadaki malzemeleri ayrıntılı olarak belirtmek;

فَقَط [özl. cümle sonunda] sadece; [fatura sonunda] yalnız;

فَقَع *a* [şişkin, içinde hava olan *bşi*] patlatmak;

فَـقَّـع (*bşi, eklemleri*) çıtlatmak, kıtlatmak;

mek; (*bşi, b-nin*) elinden almak; تَفَـقَّـد (*bşi*) aramak, bulmaya çalışmak; (*bşi*) kontrol etmek, incelemek; (*bşi, bilirlikleri*) gözden geçirmek, teftiş etmek; اِفْتَـقَـد = تَفَـقَّـدَ ; (*b-nin, bşin*) yokluğunu hissetmek; اِسْتَفْقَد ⇑;

فَقْد ⇑ mas;

فَقِيد kayıp, yitik, eksik; merhum, rahmetli; acı kayıp; ölü; ¶ فَـقِـيـد العِلْمِ ilmin büyük kaybı; الفَقِيد الرَّاحِل merhum, rahmetli;

فُـقْـدَان ⇑ mas.; mahrum, yoksun kalma; فِـقْـدَان الصَّـوَاب ¶ delilik, çılgınlık; فِـقْـدَان الذَّاكِرَة hafıza kaybı;

تَفَقُّد ç. -آت kontrol, inceleme; [birlikleri vb.i] teftiş, gözden geçirme; ziyaret etme;

اِفْتَقَاد = تَفَقُّد ;

فَاقِد [mud. kul.] (*bşden*) yoksun, mahrum; ...siz; kaybeden, yitiren ¶ فَاقِد الشُّعُور bilincini kaybetmiş, baygın; hissiz, hissetmeyen; فَـاقِـد الضَّـمِـيـر vicdansız, insafsız; فَـاقِـدُوا التَّهْذِيب terbiye/ eğitim görmemiş insanlar;

مَفْقُود kayıp, yitik; eksik, mevcut olmayan; acı kayıp, merhum;

مُتَفَقِّد inceleyen, gözden geçiren;

فَـقَـر *u* , *i* (فَـقْـر) (*bşi*) kazmak, delmek; فَـقُـر *u* (فَقَارَة) muhtaç/ fakir olmak veya fakirleşmek, yoksullaşmak; فَـقَّـر (*bşi*) kazmak, delmek; اَفْـقَـر (*b-i, bşi*) fakirleştirmek, yoksullaştırmak; (*b-i* الى ...*e*) muhtaç kılmak; اِفْـتَـقَـر fakirleşmek, yoksullaşmak; (الى ...*e*) muhtaç olmak, (الى ...*in*) eksikliğini hissetmek;

فَقْر fakirlik; yoksunluk, ihtiyaç duyma;

انفَقَع patlamak [top, balon vb.];

فُقَاعَة ç. فَقَاقِيع [su vb. yüzeyindeki] baloncuk, kabarcık;

فَاقِع canlı, parlak sarı; canlı, parlak [renk];

فَاقِعَة ç. فَوَاقِع kabarcık; sivilce;

فَقَمَ *a* (فُقُوم, فَقْم) ve فَقُمَ *u* (فَقَامَة) ve اَفْقَمَ tehlikeli olmak ya da ciddileşmek, kötüleşmek, tehlikeli boyutlara ulaşmak; dayanılmaz olmak;

فُقْم, فُقَم [cin.is.; tek.is. ة] ayıbalığı, fok;

تَفَاقُم ciddileşme, giderek kötüleşme; dayanılmaz hal alma;

فُقَنَّس Anka kuşu;

فَقِهَ *a* (فِقْه) (*bşi*) idrak etmek, iyice anlamak, kavramak; فَقُهَ *a* (فِقْه) ve فَقُهَ *u* (فَقَاهَة) bilgili/ anlayış sahibi olmak; (في الدِّينِ) dinin ahkamını iyi bilmek, alim olmak; فَقَّهَ (*b-e, bşi* ya da في *bşi*.) [iyice] öğretmek; اَفْقَهَ ⇑; تَفَقَّهَ ⇑ (*bşi*) iyice anlamak, idrak etmek, kavramak; fıkıh öğrenimi görmek, okumak; kendini (في ...*e*, في ...*i öğrenmeye*) vermek, adamak, bütün çalışmalarını (في ...*e*) yöneltmek; bilgi edinmek, net bir fikir edinmek;

فِقْه kavrama, idrak etme; derin bilgi; الفِقْه fıkıh; ¶ فِقْه اللُّغَة filoloji;

فِقْهِي hukuki; fıkhi; İslam hukukuna dair;

فَقِيه ç. فُقَهَاء hukuk bilgini; fakih, fıkıh alimi; Kur'an öğretmeni ve hafızı MIS.; ilkokul öğretmeni MIS.;

فَكَّ (فَكَكْتُ) *u* (فَكّ) (*bşi*) ayırmak, çözmek, açmak; (*bşi, mühürü, elini*) açmak; eklem yerinden çıkarmak; (*toplu, bütün bşi*) dağıtmak, düzenini/ birliğini bozmak; (*bşi, düğümü*) çözmek, bağını açmak; (*bşi,* من ...*den*) ayırmak; (*bşin*) düğmesini çözmek; (*bşin*) vidasını sökmek/ açmak; (الحَجْزَ عن *bşden, hacizi, ipoteği*) kaldırmak; (*problemi, sorunu*) çözmek, halletmek; (*parayı*) bozmak MIS.; فَكّ (فَكّ, فِكَاك) *u* (فُكُوك) (*b-i*) serbest bırakmak, azat etmek, (*b-e*) hürriyetini vermek, (*b-nin*) fidyesini ödeyip kurtarmak; فَكَّ *u* (فَكّ, فُكُوك) (*rehini* vb.i) karşılığını ödeyip kurtarmak; فَكَّكَ (*bşin*) bağını/ düğümünü çözmek; (*bşi*) parçalarına, ayırmak, içini açmak [*radyoyu, cihazı vb.i*]; (*bşi*) kırarak ayırmak, darmadağın etmek; تَفَكَّكَ [bütün, toplu olan şey] parçalarına ayrılmak, montajından ayrılmak; parçalanmak, darmadağın olmak, ayrılmak, bölünmek; اِنْفَكَّ çözülmek, açılmak; bağı/ düğümü/ vidası, düğmesi açılmak; (من ...*den*) ayrılmak, ilişkisini kesmek, koparmak ¶ لَمْ يَنْفَكَّ [muz. fiilden önce veya mansub isimden önce] ...i sürdürmek, ...yapmaya devam etmek; اِفَّكَّ (*bşi, düzeni, nizamı*) dağıtmak, bozmak, imha etmek; (*bşi, rehini* vb.i) [karşılığını verip] kurtarmak; (*bşi* من *b-den*) kapmak, kaçırmak;

فَكّ [rehini] kurtarma, geri alma; (ç. فُكُوك) çene kemiği, çene; ¶ الفَكّ الأَسْفَل alt çene; الفَكّ الأَعْلَى üst çene;

فَكَّة bozuk para;

فِكَاك serbest bırakma, azat etme; fidye, azatlık ücreti; uyarılma;

مِفَكّ ç. آت- tornavida;

تَفْكِيك [cihazı vb.i] dağıtmak, parçalarına ayırmak; ¶ تَفْكِيك الذَّرَّة nükleer bölünme;

تَفَكُّك açılma, bölünme, parçalanma; parçalarına ayrılma;

انفكاك ilgiyi kesme;

افتكاك [rehin] kurtulma, [ipotek] kalkma;

مَفْكُوك gevşek, çözük;

مُفَكَّك ilgisiz, bağlantısız, ilişkisiz [söz]

فَكَرَ *u, i* (فِكْر) (في ...*de, ...için, ..hakkında*) düşünmek; فَكَّرَ ⇑; (*b-e, bşi* ya da في *bşi*) hatırlatmak; اَفْكَرَ = فَكَّرَ; تَفَكَّرَ (في ...*için, ...hakkında*) iyice düşünmek, tefekkür etmek; اِفْتَكَرَ (*b-i, bşi*) hatırlamak, anımsamak;

فِكْر ç. اَفْكَار düşünme; fikir, düşünce; görüş, rey ¶ شَارِد الفِكْرِ dalgın; مُشَوَّش الفِكْرِ zihni karışık, şaşkın, kafası karışmış;

فِكَر ç. فِكْرَة fikir, düşünce; ¶ صَاحِب الفِكْرَة bir fikrin/ düşüncenin sahibi/ babası/ ortaya atanı; ... عَلَى فِكْرَة sırası gelmişken..., akla gelmişken... MIS.;

فِكْرِي [na't] fikri, düşünce ile ilgili, entellektüel; tasavvuri;

فِكِّير düşünceli, kara kara düşünen;

تَفْكِير düşünme; düşünce;

تَفَكُّر tefekkür etme, iyice düşünme;

مُتَفَكِّر düşünür; düşünceli, düşüncelere dalmış; düşünen;

مُفَكِّرَة not defteri ¶ مُفَكِّرَة يَوْمِيَّة günlük; ajanda;

مُفَكِّرَات düşünceler;

فَكَّشَ *u* (*ayağını* vb.i) burkmak; اِنْفَكَّشَ burkulmak SUR.;

فَكَهَ *a* (فَكَاهَة, فَكَه) neşeli/ şen şakrak/ şakacı olmak veya neşelenmek; فَكَّهَ şaka/ nükte ile (*b-i*) güldürmek, eğlendirmek; فَاكَهَ (*b-ile*) şakalaşmak; (*b-e*) takılmak; تَفَكَّهَ (ب ...*ile*) eğlenmek, hoşça vakit geçirmek; şaka yapmak;

فَكِه neşeli, şen, şen şakrak, şakacı, nüktedan; eğlendirici [şey];

فُكَاهَة şaka, latife, nükte; gülünçlük, komiklik;

فُكَاهِي gülünç, komik, şaka, latife kabilinden; şakacı, nüktedan; komedi yazarı;

اُفْكُوهَة ç. اَفَاكِيه [çoğ.] şakalar, latifeler; maskaralık;

تَفْكِهَة güldürme, eğlendirme;

مُفَاكَهَة şakalaşma, şaka yapma;

تَفَكُّه eğlenme, hoşça vakit geçirme; şaka, latife, takılma;

فَاكِه neşeli, şen, şakacı; komik, gülünç;

فَوَاكِه ç. فَاكِهَة meyva;

فَاكِهَانِي ç. ـون- meyva satan;

فَلَّ[1] *u* (فَلّ) (*bıçağı, kılıcı* vb.) körletmek; kaçmak, kaçarak gitmek MIS.; فَلَّ (فَلَلْتُ) *a* (فَلَلاً) [kılıç vb.] körelmek ¶ فَلَّ من حِدَّتِه ya da فَلَّ غَرْبَهُ ve فَلَّ حَدِيدُهُ *b-i* zayıf düşürmek; *b-e* boyun eğdirmek; فَلَّ من شَبَاه *b-i* zayıf düşürmek; فَلَّلَ (*kılıcı, bıçağı*) körletmek;

فَلّ ç. فُلُول çentik; bir şeyin yayılan/ saçılan parçası [ateşten yayılan kıvılcım vb.];

فَلَ [tekil ve çoğ.] ç. فُلُول , اَفْلاَل , فُلاَّل yenilmiş; ordunun dağılmış kalıntıları;

مَفْلُول kör, körleşmiş [kılıç vb.];

فُلّ[2] Arap yasemini Ful. BOT. Jasminum Sambac

MIS.;

فُلّ[3] mantar, tıpa;

فِلّة[4] [villa] villa;

فلامَنكي bkz. فلمنكي;

فَلَتَ *i* (فَلْت) (من ...*den*) kaçmak, (من ...*den*) kurtulmak; özgür/ serbest kalmak; (*b-i*, *bşi*) serbest bırakmak; تَفَلَّتَ ; فَلَتَ = اَفْلَتَ (من ...*den*) kaçmak; (من ...*den*) kurtulmak; özgür/ serbest olmak; اِنْفَلَتَ (من ...*den*) kaçmak; (من ...*den*) kurtulmak; kendini kurtarmak; (من ...*ile*) işi bitmek, işi kalmamak; hür/ serbest olmak;

فَلْت çıkış;

فَلْتَة ç. فَلَتَات beklenmeyen olay; aşırılık, ifrat; sürçme, hata; dikkat çeken [sivri] hadise, durum; فَلْتَةً aniden, birden;

فَلاَتِي ç. فَلاَتِيَّة ahlaksız, sefih, şehvet düşkünü [s. ve is.] MIS.; hiçbir işe yaramaz, beceriksiz;

اِفْلاَت kaçış, bağından kurtulma;

اِنْفِلاَت ⇑;

فَالَت serbest, bağlı değil; kaçak; (ç. فُلتاء) = فَلاَتِي ;

فَلَجَ[1] *u* , *i* (فَلْج) (*bşi*) yarmak; فُلِجَ [edil.] felç(li) olmak; فَلَّجَ (*bşi*) yarmak; اِنْفَلَجَ felç(li) olmak;

فَلْج ç. فُلُوج çatlak, yarık, gedik;

فَالِج felçli;

مَفْلُوج ⇑;

فَالِج[2] ç. فِيلج ALF.BKZ.;

فَلْجَان ⇒ فَنْجَان ;

فَلَحَ *a* (فَلْح) (*bşi*) yarmak; (الأَرْضَ *araziyi*) sürmek; اِنَّ الحَدِيدَ بالحَدِيد يُفْلَحُ çivi çiviyi söker;

اَفْلَحَ ve اِسْتَفْلَحَ (في ...*de*) başarılı olmak ya da işi iyi gitmek; istediğini elde etmek;

فَلاَح başarı, muvaffakiyet; kurtuluş; refah, afiyet;

فِلاَحَة [araziyi] sürme, işleme; çiftçilik; ziraat;

فَلاَّح ç. ـون , فَلاَّحَة toprağı süren, işleyen; çiftçi, rençber;

فَلاَّحَة ç. ـآت rençber [kadın];

فَلاَّحِي çiftçilik, ziraat, köy hayatı ile ilgili;

فَالِح şanslı, başarılı;

مُفْلِح ⇑; işi iyi giden;

فِلْذَة ç. فِلْذَات , فِلَذ , اَفْلاَذ [et] parça(sı) ¶ فِلْذَة كَبِده kendi kanı(ndan), kendi çocuğu;

فُولاَذ ve فُلاَذِي ALF.BKZ.;

فلور ALF.BKZ.;

فِلِزّ ç. ـآت- maden filizi;

فَلَّسَ ⇒ فلس (*b-nin*) iflasını beyan etmek; اَفْلَسَ iflas etmek ya da etmiş olmak; başarısızlığa uğramak, batmak;

فَلْس ç. فُلُوس 'dinarın binde biri olan para birimi IR., ÜRD.; فُلُوس [çoğ.] para MIS.; balık pulu MIS.;

تَفْلِيس iflas beyanı; (ç. تَفَالِيس) iflas, başarısızlık ¶ مَأْمُور التَّفْلِيس tasfiye memuru MIS.;

اِفْلاَس iflas başarısızlık;

مُفْلِس ç. مَفَالِيس iflas eden;

فِلَسْطِين Filistin;

فِلَسْطِينِي [na't] Filistin... (ç. -ون) Filistinli [is.];

فَلْسَفَ (*bşin*) felsefi açıklamasını yapmak;

تَفَلْسَفَ filozofmuş gibi davranmak;

فَلْسَفَة felsefe;

فَلْسَفِي felsefi;

فَيْلَسُوف ç. فَلَاسِفَة filozof, düşünür;

مُفَلْسِف ç. -ون ⇑;

مُتَفَلْسِف filozof; filozof gibi davranan;

فُلْط [volt] ç. أَفْلَاط volt ELK.;

فَلْطَح (*bşi*, *hamuru*) yaymak, açmak;

فَلْطَاح açık, açılmış, yayılmış;

مُفَلْطَح ⇑;

فَلَع *a* (فَلْع) (*bşi*) yarıp ayırmak, yarmak; فَلَّع ⇑;

فَلَع ç. فُلُوع yarık, çatlak;

فَلْفَلَ (*yemeğe*) biber koymak, katmak;

فُلْفُل [cin.is.; tek.is. ة] biber; فَلْفَلَة tane, çekilmemiş biber; ¶ فُلْفُل أَخْضَر yeşil biber;

فُلْفُلِي biber gibi; biberli;

مُفَلْفَل biberli, acılı;

فَلَق *i* (فَلْق) (*bşi*) yarmak, yarıp ayırmak; [Allah] (*sabahı*) başlatmak; فَلَق (*bşi*) yarmak, yarıp ayırmak; تَفَلَّق yarılmak, yarılıp ayrılmak; yarık/ çatlak dolu olmak ya da her yanı çatlamak; تَفَلَّقَ = اِنْفَلَقَ ; patlamak; [gün] ağarmak, [şafak] sökmek; اِنْفَلِقْ! cehennemin dibine kadar yolun var!, MIS.;

فَلْق ç. فُلُوق çatlak, yarık;

فَلَق tan vakti, şafak;

فَلْقَة ç. فِلَق [yarılan şeyin] yarı(sı);

فَلَقَة falaka sırasında ayakları sabit tutmaya yarayan düzenek;

فَلَّاق ç. ة- eşkiya, yol kesen;

فَيْلَق ç. فَيَالِق büyük askeri birlik, ordu;

فَلَّك [kız] yuvarlak göğüslü olmak; فلك[1] ⇒ kehanette bulunmak, gelecekten haber vermek SUR.;

فَلَك ç. أَفْلَاك gök cismi, yıldız; yörünge; ¶ عِلْم الفَلَك astronomi; astroloji;

فُلْك [müz ve müe.] büyük gemi [yine cin.is.];

فَلَكِي astronomi ile ilgili; astroloji ile ilgili; (ç. فَلَكِيَّة, ـون) asronomi bilgini; astrolog; ¶ عَالِم فَلَكِي astronomi;

مَفْلُوك şanssız, kötü talihli;

مُفَلَّك yuvarlak göğüslü kız;

فُلُوكَة[2] ç. فَلَائِك şalupa; kayık;

فَلَائِكِي ya da فَلَايِكِي kayıkçı;

فُولْكْلُور ve فُلْكْلُور folklor, halk kültürü;

فَلْكَنَ (*bşi*) kükürt ile sertleştirmek;

فِلْم ç. أَفْلَام film; sinema filmi; ¶ فِلْم مُجَسَّم üç boyutlu film; فِلْم مُلَوَّن renkli film; فِلْم نَاطِق sesli film;

فَلَمَنْدِي Flamanlara ait, Flaman...; Flaman [is.];

فَلَمَنْكِي Hollandalı; Hollanda ile ilgili;

فُلَان müe. فُلَانَة filan, falan, falanca; ¶ فِي السَّاعَةِ الفُلَانِيَة falan saatte; ⇑ [s.] فُلَانِي

فلين ALF.BKZ.;

فَلَنْكَة ç. -آت demiryolu traversi MIS.;

فَلْو ç. أَفْلَاء ve فُلُوّ ç. أَفْلَاء tay; sıpa;

الفَنّ ¶ (ç. فُنُون) sanat; teknik alan, saha
الفُنُون الجَمِيلَة güzel sanatlar; فَنّ (الرَّفِيعَة/ المُسْتَطْرَفَة)
الفَنّ المَكْتَبَات kütüphanecilik [bilimi];
الفَنّ الصُّحُفِي gazetecilik bilimi; gazetecilik;
فَنِّي uzman, mütehassıs; teknik; sanat ile ilgili, stratejik; sanatçı;
فَنِّيَّة sanatçılık;
فَنّ ç. أَفْنَان dal;
عُمَّال ç. عَامِل فَنَّان ¶ فَنَّان ç. ـون- sanatçı
فَنَّانُون sanatı ile para kazanan;
فَنَّانَة [kadın] sanatçı;
أَفْنَان ç. أَفَانِين dal;
تَفَنُّن çeşitlilik, farklılık, başkalık; (في ...*de*); çeşitli alanlarda faaliyet gösterme; usta-talık, maharet;
اِفْتِنَان çeşitlilik, farklılık; (في ...*de*) farklı üslupları ustaca kullanma; çeşitli/ farklı alanlardaki faaliyet; ustalık, maharet;
مُتَفَنِّن çok yönlü, bir çok alanda faaliyet gösteren;
مُفْتَنّ usta, mahir, bir alanda söz sahibi;
فَنَار Yun.> ç. ـآت- ışık, fener kulesi;
فُنْجَان bkz. فَنَاجِيل ç. فَنْجَال ;
جَعَلَ زَوْبَعَةً فِي فِنْجَان ¶ فَنَاجِين ç. فِنْجَانَة ve فَنْجَان fincan
bir bardak suda fırtına koparmak;
فَنْجَرَ عَيْنَيْهِ : فَنْجَرَ فِي (*b-e, bşe*) gözlerini dikmek;
فَنَخَ *a* (*bşi*) ezmek, toz haline getirmek; (*bşi*) geçersiz kılmak, iptal etmek; (*anlaşmayı*) bozmak;
فَنَّدَ ⇒ فَنَّدَ (*b-i*) yalancı çıkarmak, (*bşin*) aksini

فَلَوَات ç. فَلَاة [cin.is.; tek.is. فَلَاوَى] çöl; açık arazi, açıklık; boşluk alan;
أَفْلَاء çayırlar, otlaklar;
الْمَفَالِي flor KİM;
فِلُور floresan, flüoresan;
مُفَلْوِر *i* (فَلْي) (*bşin*) bitlerini ayıklamak; (*bşi*) incelemek, tetkik etmek; فَلَّى (*bşin*) bitlerini ayıklamak; تَفَلَّى [kendi] bitlerini ayıklamak;
فَالِيَة benekli bokböceği zoo; eski toplarda falya deliği;
فُلَيَّة = فُلْيَا ;
الفِلِبِّين Filipin adaları;
فَلِّين ve فَلِّينَة mantar, tıpa;
فُلَيَّة yarpuz, habak, yaban fesleğeni BOT. Mentha pulegium MIS.;
فَم ç. أَفْوَاه ağız; delik, menfez; nehir ağzı; kanal ağzı; ağızlık [sigara için]; uç, ağaza giren kısım [sigara, pipo vb.de]; ¶ آلَة الفَم nefesli çalgılar, sazlar;
فَنَّ ⇒ فَنَّ (*bşi*) değişik bir hale sokmak, (*bşe*) farklılık getirmek; (*bşi*) karıştırmak; تَفَنَّنَ değişik/ çok yönlü/ envai çeşit olmak; farklı cinsleri kullanmak; (فِي *bşde*) uzman/ mütehassıs olmak; تَفَنَّنَ = اِفْتَنَّ ;
فَنّ ç. أَفَانِين , أَفْنَان , فُنُون cins, tür, çeşit; أَفَانِين من [çoğ.] birşeyin farklı yönleri; ...in tüm çeşitleri; الجُنُون فُنُون [lafzen; delilik çeşit çeşittir] garipsenen bir şeyle karşılaşınca söylenir ≈ [Allah, Allah] ne garip şeyler var şu dünyada!; ilgisi olmayan şeyleri sözünde, beraber kullanan kişi için söylenir;

ispat etmek, (*bşi*) çürütmek; (*bşi, fatura vb. maddelerini*) gruplamak, sınıflamak; (*bşi*) ayrıntılı/ detaylı olarak vermek; أَفْنَدَ (*b-nin*) hatalı olduğunu ispat etmek; (*…i*) çürütmek, aksini ispat etmek;

فُنْدُق ç. فَنَادِق otel;

فانوس ç. فوانِيس ALF.BKZ.;

فنط ⇒ فَنَّطَ (*bşi*) ayrıntılı olarak/ tek tek belirtmek, ifade etmek;

فِنْطَاس ç. فَنَاطِيس su deposu, su tankı; [sıvı muhafazası için] tank;

فَنْطِيس ç. فَنَاطِيس basık burunlu;

فَنْطِيسَة ç. فَنَاطِيس [domuz için] burun;

فُنُغْرَاف ç. آت fonograf, pikap;

فنق ⇒ تَفَنَّقَ bolluk/ refah içinde yaşamak;

فَنَك[1] Far.> yumuşak tüylü, gri, uzun kulaklı küçük bir tilki cinsi, çöl tilkisi, fennek ZOO. Fennecus zerda;

فَنِيك[2] ALF.BKZ.;

فِنْلَنْدَا Finlandiya;

فِنْلَنْدِي Finlandiya'ya özgü; Fin;

فَنِيَ *a* (فَنَاء) son bulmak, sona ermek; yok olmak; sönmek; bitmek, tükenmek; fena bulmak, (فِي *…de*) tamamen kaybolmak, erimek TASV.; ¶ لاَ يَفْنَى yok olmaz, bitmez; أَفْنَى (*b-i , bşi*) yok etmek; (*b-i, bşi*) tüketmek; bitirmek; (*bşi, …in içinde*) yok etmek, yutulmasını sağlamak; تَفَانَى bbi yok etmek; (فِي *…in içinde*) kaybolmak, eriyip gitmek; kendini [ruhunu] (فِي *…e*) adamak, vermek;

فَنَاء son bulma; yok olma; bitme, tükenme; sönme; yokluk, var olmama; fena TASV.; فِنَاء ç. أَفْنِيَة avlu, iç bahçe; رَحَبَة الفِنَاء misafirperverlik; سَارَ يَخْطُو فِي فِنَاءِ الغُرْفَةِ odada bir o yana bir bu yana yürüdü;

اِفْنَاء yok etme;

تَفَانٍ yavaş yavaş yok etme; fedakarlık; feragat etme;

فَانٍ geçici, fani; biten, tükenmiş; çok yaşlı;

فِنِيقِي Fenikeli;

فِنِيقِيَة ya da فِنِيقِيا Fenike;

فَهَاهَة acizlik, güç yetirememe;

فَهْد ç. فُهُود, أَفْهُد çita ZOO. Acinonyx jubatus; pars, panter; vaşak, karakulak;

فَهْرَس (فَهْرَسَة) (كِتَابًا *kitaba*) dizin/ indeks/ fihrist/ içindekiler bölümü hazırlamak, derlemek, indeks çıkarmak, fihrist hazırlamak;

فِهْرِس ve فِهْرِست ç. فَهَارِس fihrist, içindekiler; dizin, indeks; katalog; liste;

فَهِمَ *a* (فَهْم) (*bşi*) anlamak; (*bşi*) farketmek, (*bşin*) farkına varmak; (*bşi,* مِن *…den*) öğrenmek; فَهِمَ عَنْهُ *b-i* [ne dediğini, neyi kasdettiğini] anlamak ¶ يُفْهَمُ أَنَّ …olduğu anlaşılmaktadır; فَهَّمَ (*b-e, bşi*) anlatmak; أَفْهَمَ ⇑; تَفَهَّمَ (*bşi*) anlamak ya da idrak etmek, kavramak; (*bşi*) anlamaya başlamak, yavaş yavaş anlamak; (*bşi*) anlamaya çalışmak, uğraşmak; تَفَاهَمَ birbirini anlamak; birbiri ile iletişim kurabilmek, (مَعَ *…ile,* على *…hakkında*) anlaşabilmek, anlaşmaya varabilmek; anlaşılmak; اِفْتَهَمَ (*bşi*) anlamak; اِسْتَفْهَمَ (*b-e, bşi*

veya في *bş hakkında*) sormak, soru sormak;

فَهْم ç. أَفْهَام anlama; idrak, kavrayış; algılama; zeka, zihin; ¶ سُوء الفَهْم yanlış anlama;

فَهِم keskin/ ince zekalı, zihni açık;

فَهِيم ç. فُهَمَاء zeki, akıllı, anlayışlı;

فَهَّامَة çok anlayışlı;

تَفْهِيم anlatma;

تَفَهُّم yavaş yavaş anlama; anlama; idrak etme;

تَفَاهُم (مَعَ ile على hakkında) anlaşma; karşılıklı anlaşma, uyum; (مَعَ *...ile*) karar birliği, ittifak ¶ سُوء التَّفَاهُم yalnış anlama;

اِسْتِفْهَام (عن ya da على *...hakkında*) sorma; soru, sual; ¶ عَلَامَة الإسْتِفْهَام soru işareti;

اِسْتِفْهَامِي [s.] soru/ sual niteliğinde DİLB.;

مَفْهُوم anlaşılmış olan; anlaşılabilir, makul; bilinen; anlam, mana; (ç. مَفَاهِيم) kavram, mefhum ¶ بِالْمَفْهُومِ lafzen/ açık/ net olarak; الْمَفْهُوم اَنَّ ...olduğu bildirildi/ nakledildi; ...

فو bkz. فم;

فُوَال Fr.> vual, ince pamuklu veya yünlü kumaş;

فُوَّة boya kökü, kök boya, kızıl kök BOT. Rubia tinctorum MIS.;

فات *u* (فوت, فوات) [vakit vb.] geçmek; geçmişte/ mazide kalmak, geçip gitmek; (*birini*) geçmek; (*b-den*) kaçmak; (*b-den*) erken davranmak, (*b-i*) geçmek; (*b-den*, ب *...de*) üstün çıkmak/ olmak; ¶ فَاتَ الوَقْتُ zamanı geçdi, [artık] çok geç; ...فَاتَهُ اَنْ ...i, ...yapmayı ihmal etmek ya da unutmak, ...i elinden kaçırmak; ...in farkına varmamak, ...i atlamak, ...dikkatini çekmemek; لَمْ يَفُتْهُ فَاتَتْهُ الفُرْصَةُ ...i elinden kaçırmamak; ... اَنْ fırsat elinden kaçmak [fırsatı elinden kaçırmak]; فَاتَهُ القِطَارُ [tren kaçtı] treni kaçırdı, trene yetişemedi; فَوَّتَ (على *b-nin, bşi*) kaçırmasına sebep olmak; (*b-nin*) geçmesine izin vermek; (*bşi*) devretmek, elden çıkarmak TUN.; أَفَاتَ (*b-e, bşi*) kaçırtmak, (*b-nin, bşi*) kaçırmasına sebep olmak; تَفَاوَتَ farklılık göstermek, ayrılmak; düzensizlik göstermek, çelişki bulunmak; اِفْتَاتَ (على *...in aleyhine*) söz çıkarmak, yalan uydurmak, iftirada bulunmak; (في *..de, ...konusunda*) kimseye danışmamak, kendi bildiğini yapmak [işlemek] ¶ فُلَانٌ لاَ يُفْتَاتُ عَلَيْهِ falan, görüşü muhakkak alınması gereken birisidir;

فَوْت geçme; kaçma; (ç. أَفْوَات) ara, mesafe; fark, ayırım;

فَوَات [vaktini] geçirme; ¶ فَوَاتُ الأَجَلِ randevu vaktini/ sözleşilen saati geçirme; بَعْدَ فَوَاتِ الوَقْتِ (الأَوَان) iş işten geçtikten sonra, çok geç; قَبْلَ فَوَاتِ الوَقْتِ (الأَوَان) iş işten geçmeden önce, çok geç olmadan;

فَوِيت [müz. ve müe.] sadece kendi bildiğini yapan, burnunun doğrultusuna giden;

تَفْوِيت ç. -آت satış, elden çıkarma, devretme, devir TUN.;

تَفَاوُت farklılık, ayrılık, değişiklik, zıtlık; aykırılık, tezat, düzensizlik;

اِفْتِيَات (على *...e*) hiyanet, hainlik;

فَائِت geçmiş, mazide kalan; [vakit];

geçen; geçici; yoldan geçen kimse;

مُتَفَاوِت farklı; aykırı; çelişkili;

فُوتُوغْرَافِيَا İt.> fotoğrafçılık;

فُوتُوغْرَافِي fotoğraf ile ilgili; fotoğrafçı;

فُوتَيه Fr.> ç. آت- koltuk;

فَوْج ç. أَفْوَاج grup, topluluk, kalabalık; müfreze, birlik; [maden ocağı vb.de] vardiya; tabur, kıta SUR. LÜB. [1922'ye kadar IR.]; alay [1922'den sonra IR.]; أَفْوَاجًا gruplar/ kümeler halinde ¶ تَبَدُّل الفَوْج vardiya değişimi;

(فوح) فَاحَ u (فَوَحَان ,فَوْح) hoş/ güzel koku çıkarmak, yaymak; [hoş, güzel koku] yayılmak; ¶ فَاحَ مِنْهُ شَذَا القَدَاسَة kutsal bir insan olarak kabul edildi;

فَوْحَة güzel koku [esintisi];

فَوَّاح yayılan, saran [güzel koku];

فَوْد ç. أَفْوَاد şakak; şakakların üzerindeki saçlar ¶ جَعَلَ الصَّحِيفَةَ فَوْدَيْنِ sayfayı ikiye katlamak;

(فور) فَارَ u (فَوَرَان ,فَوْر) [su vb] kaynamak, kabarcıklar çıkarmak, [tencere] fokurdamak; kaynayıp taşmak; köpürmek, sinirlenmek, galeyana gelmek MEC.; köpürmek, köpük çıkarmak; [su, yerden] fışkırmak, kaynamak; فور (*bşi*) kaynatmak [yine *birinin kanını* MEC.]; (*bşi*) harekete geçirmek; أَفَارَ (*bşi*) kaynatmak;

فَوْر ⇑ mas; فَوْرًا hemen, derhal, anında; فَوْر... [meb. mud. kul.] ...den hemen sonra; ¶ عَلَى الفَوْرِ ve مِنْ فَوْرِهِ ya da مِنَ الفَوْرِ hemen, derhal, peşi sıra;

فَوْرِي ani, hemen [meydana gelen];

فَوْرَة patlama, köpürme, hiddetlenme;

فَوَّار kaynayan; köpükler çıkaran, fokurdayan; [kaynak vb.]; köpüklü; çabuk kızan, öfkelenen;

فَوَّارَة kaynak, menba; kaynak suyu;

فَوَرَان kaynama, köpürme; hiddetlenme, galeyana gelme;

فَائِرَة telaş, kargaşa;

فَار ç. فِيرَان ve فَارَة için ALF.BKZ.;

فُورْشَة bkz. فُرْشَة ;

فُورْشِينَة İt.> toka, kopça;

فَاوُرِيقَة ⇒ فوريقة ALF.BKZ.;

(فوز) فَازَ u (فَوْز) başarılı olmak; (ب *bşi*) kazanmak, elde etmek, (ب *bşde*) kazançlı çıkmak; (على *rakibini*, ب ...*de*) yenmek kurtulmak; [yine SPO.]; (من ...*den*) ¶ فَازَ بِطَائِلٍ hiç bir şey becerememek, en ufak bir başarı gösterememek; فَوَّزَ çölü geçmek;

فَوْز başarı, muvaffakiyet, zafer; kurtuluş; elde etme, ele geçirme;

مَفَازَة ç. مَفَاوِز çöl; kurtuluş, necat;

فَائِز muzaffer, galip; başarılı, kazanan, muvaffak olan;

فَائِزَة muzaffer, galip [kadın];

فَاس bkz. فَأْس ;

فُوسْفَات fosfat;

فَاشِي ve فَاشِيَة ALF.BKZ.;

فُوسْفُور fosfor;

فَوَّض ⇒ فوض (ل veya الى *b-e*, *bşi*) teslim/ tevdi/ emanet etmek; (*bşin sorumluluğunu*, ل *b-e* veya الى *b-e*) devretmek, bırakmak; (ل veya

الى *b-e*) yetki vermek, (ل veya الى *b-e*) yetki vermek, (ل veya الى *b-i*) yetkili kılmak; فَاوَضَ (*bşi*) müzakere etmek; (*b-ile*, في *hakkında*) [anlaşmaya varmak, düzenlemeye gitmek için] fikir teatisinde bulunmak, görüşme/ toplantı yapmak; تَفَاوَضَ (في ...*için, hakkında*, مع ...*ile*) görüşme/ toplantı yapmak, (في *bşi*) müzakere etmek;

فَوْضَى karışıklık, düzensizlik, kaos, kargaşa; anarşi;

فَوْضَوِي anarşik, anarşiye ait; karışık, nizamsız;

فَوْضَوِيَّة anarşizm;

تَفْوِيض teslim/ tevdi/ emanet etme, sorumluluğunu devretme; yetki verme; yetki; manda, vekillik, vekalet ; ¶ تَفْوِيض مُطْلَق (تَامّ) sınırsız yetki; وَثِيقَة التَّفْوِيض vekillik belgesi, vekaletname;

مُفَاوَضَة ç. آت- görüşme, toplantı, konferans; ortaklık İSL.HUK. ¶ فَتَحَ بَابَ الْمُفَاوَضَاتِ görüşmeleri başlatmak;

مُفَوَّض ç. ون- vekil, temsilci, elçi; komisyon üyesi ¶ وَزِير مُفَوَّض orta elçi, tam yetkili elçi DİPL;

مُسْتَشَار ç. آت- ortaelçilik; مُفَوَّضِيَّة الْمُفَوَّضِيَّة elçilik danışmanı, müsteşarı;

فُوطَة ç. فُوَط peştemal, peştemal gibi alta tutunulan örtü; peçete; havlu;

فَوْعَة : فَوْعَة الشَّبَابِ gençliğin baharı;

فُوف ince zar;

فُوقَة ⇑;

ثَوْب مُفَوَّف : مُفَوَّف beyaz çizgili elbise;

فَاقَ (فوق) *u* (فَوَاق, فَوْق) (...*i*) geçmek, (*b-den, bşden*) üstün olmak; daha ağır gelmek; (*bşi*) aşmak, geçmek; _ (فُوَاق, فُوُوق) (على *bşi*) hatırlamak ¶ فَاقَ بِنَفْسِه ölmek, ruhunu teslim etmek; فَوَّقَ (*silahı*, الى ...*e*) doğrultmak, çevirmek; *b-i*) uyandırmak, kendine getirmek, KNŞ; (*b-e*) hatırlatmada bulunmak [*b-i* uyandırmak] KNŞ.; أَفَاقَ (من ...*den*) iyileşmek, yağa kalkmak, (من ...*i*) atlatmak; (من ...*den, uykudan, baygınlıktan, sarhoşluktan, gaflet-ten*) uyanmak, ayılmak kendine gelmek; (*b-i*, من ...*e karşı*) uyarmak, تَفَوَّقَ (على ...*den*) üstün olmak, (على *b-i*) geçmek; (ب ...*ile*, ...*de*) çok mükemmel, muhteşem bir beceri, göstermek; (في *sınavda*) yüksek not almak, (في *sınıfta*, ...*de*) çok başarılı olmak; اِسْتَفَاقَ (من ...*den*) iyileşmek, ayağa kalkmak, (من ...*i*) atlatmak;

فَوْقَ [zarf] yukarısı, üst; ...فَوْقَ [meb. mud. kul.] ...in üstünde; ...in üzerinde; ...den daha çok [fevkinde] ¶ فَوْقَ الْحَدِّ sınırsız, sonsuz; aşırı; فَوْقَ ذَلِكَ bunun yanında, bir de, ilave-ten; فوق البنفسجي morötesi, ultraviyole; فَوْقَ الطَّبِيعَة doğaüstü, olağanüstü; فَوْقَ الْعَادَة alışılmamış, görülmemiş, duyulmamış, fevkalade, anormal; acil [toplantı vb.]; ...فَوْقَ أَنَّهُ olmasının yanında ...e ilaveten; فَمَا فَوْقَه ve dahası, ve fazlası, ve üstü; مِنْ فَوْقِهِ ...in üzerinde; ...in üzerinden, üst tarafından;

فَوْقَانِي [na't] üst..., üst ile/ yukarı ile ilgili;

فَاقَة ihtiyaç, yoksunluk;

فُـوَاق hıçkırık, hıçkırık tutması; ölmek üzere olan kişinin soluğu/ nefesi;

اَفَارِيق ["فِـيقَـة"ın çoğulu] [iki sağım arasın-da memede toplanan] süt; lütuf, nimet, ihsan; ¶ اَرْضَـعَنِي اَفَـاوِيقُ بِرِّهِ bana çok iyiliği dokundu;

افـاقَـة iyileşme, [hastalıktan] kurtulma, ayağa kalkma; ayılma, uyanma, kendine gelme; [yine MEC.];

تَفَوُّق üstünlük; baskınlık, herkesten üstün olma; kabiliyet, beceri ¶ تَشْجِيع التَّفَوُّقِ genç kabiliyetleri destekleme;

فـائق üstün; mükemmel, çok iyi, birinci sınıf; göze çarpan, dikkat çeken; mümtaz, seçkin; alışılmamış, duyulmamış, anormal; (sınırı vb.i) çok aşmış, geçmiş; ayık, kendinde;

مُفِيق uyanık, ayık, kendinde;

مُتَفَوِّق üstün; mükemmel, çok iyi, birinci sınıf, göze çarpan, dikkat çeken; seçkin, mümtaz; muzaffer, galip;

مُسْتَفِيق uyanık, ayık, kendinde;

فُـول [cin.is.; tek.is. ة] ç. آت- bakla; fasulye; ¶ فُول مُدَمَّس pişmiş bakla ve yağ ile hazırlanan meşhur bir yemek MIS., SUR.; فُـول سُودَانِي yerfıstığı BOT. Arachis hypogaea;

فَوَّال fasulye, bakla satcısı;

فُولاَذ çelik;

فُولاَذِي ve فُلاَذِي [na't] çelik, çelikden; çelik gibi [sert];

فُولْت [volt] volt ELK.;

فُوم bkz. ثُوم ;

فُونُوغْرَاف ç. آت- fonograf, gramafon, pikap;

فَاهَ u (فَوْه) (ب bşi) telaffuz etmek, söylemek; تفوه ⇑;

اَفْوَاه ["فَم"in çoğulu]; ve اَفَاوِيه baharatlar, koku veren şeyler;

فُوَّة boya kökü, kök boya, kızıl kök BOT. Rubia tinctorum MIS.;

فَـوَاتِه , اَفْـوَاه ç فُـوَة ağız; delik, menfez; krater; çok derin çukur; yangın musluğu SUR.;

اَفْوَه geniş ağızlı;

مُفَوَّه açık düzgün [ifade];

فِي [harfi cer] ...de, ...in içinde; ...de, üstünde; ...yakınında; ...zarfında, ...süresince; ...arasında; ...hakkında; ...konusunda, ...ile ilgili olarak; ...i ele alan, işleyen, konu edilen [kitap başlıklarında]; ...in sayesinde, ...yüzünden; ...e göre; ...e nispetle, ...e nazaran, ...ile karşılaştırıldığında; ¶ هَلْ لَكَ فِي ... ...istermiydiniz?, ...dan hoşlanır mısınız?; خَمْسَة فِي ثَلاَثَة beş kere üç; خَمْسَة اَمْتَـار فِي عَـشْـرَة beşe on, beş çarpı on metre [boy ve en]; كَـذِب فِي كَـذِب yalan üstüne yalan, peş peşe yalan; كَلاَم فِي كَلاَم laf üstüne laf; فِيمَا مَضَى مِن الزَّمَنِ veya فِيمَا مَضَى eskiden, geçmişte; önceleri; فِيمَا يَلِي veya فِيمَا بَعْدُ aşağıda, gelen; فِيمَا اَعْتَقِدُ inancıma göre, bende hasıl olan kanaate göre; فِيمَا بَيْنَهُم onların arasında, aralarında; تَبَسَّمَ فِي خُبْث sinsi sinsi

[pis pis] güldü;

فيمَا [bağlaç] …iken, …olduğu esnada; فيمَا اذَا ¶ …olduğu taktirde, eğer …olursa;

فَاءَ (فَيْء) *i* geri dönmek; [gölge] batıdan doğuya meyletmek; فيَّأَ [ağaç] gölge yapmak/ vermek; اَفَاءَ (على *b-e, bşi*) ganimet olarak vermek; (على *b-e, bşi*) ihsan etmek, lütfetmek, bağışlamak; تَفَيَّأَ (*bş ile* veya في *bş ile*) gölgelenmek, (…*de* veya في …*de, altında*) gölgelenmek;

فَيْء ç. اَفْيَاء , فُيُوء [öğleden sonraki] gölge;

فئة bkz. فيء;

فيتامين ç. آت- vitamin;

فيتنام [v] Vietnam;

اَفْيَح müe. فَيْحَاء güzel/ hoş kokulu, aromatik; geniş, kapsamlı; الفَيْحَاء Şam;

فيَّاح kokulu;

فيد ⇒اَفَادَ (.*e*) faydalı/ yararlı olmak, yaramak, (*biri için*) avantajlı olmak (*b-nin*) işine gelmek; (*b-e, bşi*) öğretmek; (*b-e, bşi* ya da ب *bşi*) bildirmek, haber vermek; (*bşi* ya da ب *bşi* ya da بِاَنَّ ya da اَنَّ …*olduğunu*) [polise vd.e] ihbar etmek, rapor etmek; (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek, kazanmak; (من …*den*) faydalanmak, istifade etmek, kazanç sağlamak; (من *bş ile*) üstünlüğü elde etmek; tam bir anlam ifade etmek DİLB.; اِسْتَفَادَ (*bşi*) elde etmek, ele geçrimek; (*bşin*) haberini almak (*bş hakkında*) bilgi edinmek, (*bşi*) öğrenmek; (من ya da ب …*den*) istifade etmek, faydalanmak; (من ya da ب *bşi*) kullanmak; (من …*den*) mantıki sonuç çıkarmak;

اِفَادَة faydalılık, kullanışlılık; kâr, kazanç, avantaj; (ç. -آت) bildirme, bilgi verme, mesaj, haber; ifade [mahkemede] اِفَادَة الإِسْتِلاَمِ alındı [teslimat ibaresi];

اِسْتِفَادَة istifade, kullanım;

فَائِدَة ç. فَوَائِد fayda avantaj; kazanç, kâr; faiz; ibret; (ilaç vb. için) kullanım;

مُفِيد faydalı, avantajlı; kâr getiren, kârlı, kazançlı; öğretici;

مُفَاد içerik, muhteva, konu [makale vb. için] ¶ … اِشَاعَةٌ مُفَادُهَا اَنْ …diye bir söylenti, …dığına dair bir söz, dedikodu;

فيدرَالي federal ¶ دَوْلَة فِيدرَالِيَّة federal devlet;

فَيْرُوز ve فَيْرُزَج firuze, türkuvaz;

فَيْرُوس [v] ç. آت- virüs;

فيزَا [v] İn.> vize;

فِيزِيَاء fizik bilimi;

فِيزِيَائِي fiziksel;

فِسْيُولُوجيَا fizyoloji;

فِيش ç. آت- Fr.> fiş SUR.;

فَيَّاش yüksekten atan, [kendisinde olmayan, gerçek olmayan şey ile] övünen;

فيصل bkz. فصل;

فَاضَ (فَيْض) *i* (فَيَضَان, فَيْض) dolup taşmak; (على *bşi*) sel/ su basmak; [dışarı] akmak, dolup taşmak; _ (فَيْض) [haber] yayılmak; _ (فَيْض, فُيُوض) ruhunu teslim etmek ¶ فَاضَ صَدْرُهُ بالسِّرِّ (فَيْضًا) sırrı daha fazla saklayamamak;

اَفَاضَ (*bşi*) doldurup taşırmak, (*bşi*) taşıncaya kadar doldurmak; (*bşi*, على …*in üzerine*)

فَيْلُولَة ,فُيُولَة) *i* فَالَ (فيل)[1] [görüş, düşünce] hatalı/ yanlış/ zayıf/ tutarsız olmak; (في *görüşünde*) hatalı olmak, yanılmak, isabetsiz olmak;

فِيل[2] ç. فُيُول , فِيلَة , أَفْيَال fil [ayn zam. satrançta] ¶ سِنّ الفِيلِ fildişi;

فِيلاّ [v] ç. فِيلاَّت villa, yazlık ev;

الفِيلِبِّين Filipin adaları;

فَيْلَج ve فَيْلَجَة ç. فَيَالِج ipek kozası;

فَيْلَسُوف ç. فَلاَسِفَة filozof;

فَيْلَق ç. فَيَالِق büyük ordu birliği, askeri birlik;

فِلْم = فِيلْم film;

فِيلُولُوجِي filoloji;

فِيم [(soru) ما +في] niçin, ne diye?

فِيمَا bkz. في ;

فَيْنَة ç. an, vakit, zaman ¶ الفَيْنَةَ بَعْدَ الفَيْنَة veya بَيْنَ الفَيْنَةِ وَ الفَيْنَةِ ve الفَيْنَة بَعْدَ الأُخْرَى ya da فِي الفَيْنَةِ بَعْدَ الفَيْنَة arasıra, bazen, arada bir;

فِينَان güzel, uzun saç; güzel, uzun [saç];

فِينَّا ve فِيِينَّا ["v" ve " f " telaffuzu ile] Viyana;

فِينُوس [v] Venüs;

فِينِيسِيَا Venedik;

فِينِيقِي Fenikeli [na't]; (ç. ـون) Fenikeli [i.];

تَفْيِهَق ⇒ فَيْهَق sözü uzatmak, ayrıntıya girmek;

فَيْهَقَة lafı/ sözü/ konuyu uzatma;

الفَيُّوم Feyyum kasabası;

dökmek, (*bşi*, özl. *gözyaşı*) dökmek; (في *sözü*) uzatmak; kendini tamamen (في *bşe*) vermek, kaptırmak; (ب *hakkında*) çok/ uzun uzun/ ayrıntılı konuşmak; (على *b-e*, ب *bşi*) uzun uzun anlatmak; (ب *kelimeyi*) net/ açık bir şeklide telaffuz etmek; اِسْتَفَاضَ (على ...*in üzerine*) dökmek; [haber] yayılmak; bol/ mebzul olmak; (في *sözü*) uzatmak, (في ...*de*) ayrıntılara girmek;

فَيْض sel, su baskını; dışarı akma, doğma; taşma; bolluk, çokluk (ç. فُيُوض) nehir;

فَيَّاض taşkın, coşkun; ayrıntılı, tafsilatlı [konuşma]; cömert, eli açık; ¶ فَيَّاض الخَاطِر bilgili, akıllı ≈ dağarcığı yüklü, kırkambar;

فَيَضَان sel, su baskını, taşma;

مَفِيض çıkış yeri,/deliği; çıkış, kaçış ¶ لَيْسَ لَنَا مِنْهُ مَفِيض bundan kaçınamayız, bunu yapmaktan başka çaremiz yok; لاَ يَجِدُ مَفِيضاً مِنْ... her halukarda yapmak zorunda; لاَ يَجِدُ مَفِيضاً الي الكَلاَمِ serbestçe konuşma fırsatı bulamıyor;

اِفَاضَة ayrıntılı/ tafsilatlı/ detaylı olma, teferruata girme;

اِسْتِفَاضَة bolluk, dolup taşma;

فَائِض bol, mebzul; fazla, artan; (ç. فَوَائِض) faiz;

مُسْتَفِيض detaylı, ayrıntılı, tafsilatlı, teferruatlı, kapsamlı;

فَايِظ [=فَائِض] faiz MIS.;

فَايِظِجِي faizci,tefeci MIS.;

فَيْفَاء ç. فَيَافٍ çöl;

ق

ق dakika için kısaltma;

قَازُوزَة İt.> [g] gazoz SUUD.;

قَاشَانِي porselen, çini; fayans;

قَاف "ق" harfinin adı;

قَاقُلَّة kakule, hemame BOT. ;

قَاقُلَّى bir tür tuzcul bitki BOT. Salsola fruticosa;

قَاقُم as, kakım ZOO. Mustela erminea, Putorius ermineus;

قَالَب ç. قَوَالِب şekil; kalıp; model; matris, hurufat kalıbı MATB; ayakkabı kalıbı ¶ قَالِب جبن peynir kalıbı; قَالِب سُكَّر [küp şeker için] tane; قَالِب صَابُون sabun kalıbı; قَالِبًا وَ قَلْبًا her şeyiyle, bütün ruhuyla; gizli ve açık olarak;

قَالُوش ç. آت- Fr.> [g] galoş, kısa çizme;

قَامُوس ç. قَوَامِيس okyanus; sözlük, lugat [Kamus el-muhît' isimli eserin adındaki "kamus" kelimesinin genellik kazanmasıyla bu anlamda kullanılmaya başlanmıştır.];

قَان : أَحْمَر قَان kan kırmızısı, koyu kırmızı renk;

قَانِي koyu kırmızı renkli;

قَانُون bkz. قَنَ

قَاوُرْمَة T.> soğan ve domates ya da kabak ile birlikte pişirilen yemek;

قَاوُق ve قَاوُوق ç. قَوَاوِيق kavuk;

قَاوُون T.> kanun;

قَايِش T.> kayış; ustura, berber kayışı;

قَبَّ *u* (قَبّ) (*bşi*) kesip koparmak; dikilmek, doğrulmak; yükselmek; [saç] diken diken olmak;

قَبّ ç. أَقُبّ poyra; terazi kolu;

قُبَّة ç. قُبَب , قِبَاب kubbe; kubbe şeklindeki yapı; türbe ¶ قُبَّة الجَرَسِ çan kulesi; قُبَّة الإِسْلَامِ Basra şehrinin lakabı;

مُقَبَّب kubbeli; konveks, dışbükey;

قَبَّة ç. آت yaka;

قَبُحَ *u* (قَبَاحَة, قُبح) [maddi ya da manevi] çirkin/ menfur olmak; utanç verici/ onur kırıcı olmak;

قَبَّحَ (*b-i, bşi*) çirkinleştirmek veya iğrenç hale getirmek; (عَلَيْهِ فِعْلَهُ *b-e, yapmış olduğu şeyin*) çirkin/ menfur/ kötü olduğunu söylemek; (عَلَيْهِ فِعْلَهُ *b-i, yapmış olduğu şeyden dolayı*) azarlamak, tekdir etmek;

اِسْتَقْبَحَ (*b-i, bşi*) çirkin/ iğrenç bulmak; hiç beğenmemek, (*b-den, bşden*) hoşlanmamak;

قُبْح çirkin [maddi, manevi]; rezalet, şerefsizlik, adilik ¶ قُبْحًا لَه ayıp ona! utansın!;

قَبِيح ç. قِبَاح , قَبَاحَى çirkin, kötü [maddi veya manevi] şeni, utanç verici, rezil, adi, şerefsiz, alçak; utanmaz, arsız;

قَبِيحَة ç. قَبَائِح iğrenç, utanç verici şey, rezalet;

قَبَاحَة çirkinlik [maddi veya manevi];

قَـبْـضَـةtutam;

قَبَضi (قَـبْـض) (*b-i*, *bşi* ya da ب ya da على *b-i*, *bşi*) kavrayarak tutmak, kavramak, sıkıca tutmak; (على *b-i*) yakalamak, tutuklamak; (*bşi*, *parayı*) tahsil etmek; teslim almak (*bşi*) azaltmak, kısmak; (البَـطْـنَ *mideyi*) kabız etmek; (*b-nin*) keyfini kaçırmak; قُبِـضَ veya قُبِـضَتْ رُوحُهُ ruhu kabzolunmak, ruhunu teslim etmek; ¶ قَبَضَ اللَّهُ رُوحَهُ ya da قَبَـضَه اللَّهُ Allah *b-nin* canını almak; قَـبَـضَ يَدَهُ عَنْ ... elini ...den uzak tutmak; ...e cimri davranmak; قَبَضَ الصَّدْرَ (النَّفْسَ) *b-i* sıkmak, *b-nin* keyfini kaçırmak; قَبَّضَ (*bşi*) kısmak, azaltmak; (*bşi*, *b-e*) [sahibi olsun diye] vermek; (*fiyatı*) ödemek ¶ قَبَّضَ النَّفْسَ (الصَّدْرَ) *b-nin* canını sıkmak, *b-nin* keyfini kaçırmak; تَقَـبَّـضَküçülmek, çekmek; kısılmak, azalmak; [الْبَطْنُ] kabız olmak; تَقَبَّضَ = انْقَبَضَ ; teslim alınmak [para vb.]; (عن ...*ile*) ilgisini kesmek; içine kapanmak; (عن *insanları*) terketmek; keyifsiz olmak, keyfi kaçmak [yine انْقَبَضَ صَدْرُهُ]; قَـبْـضelin tamamıyla tutma, kavrama; (على *b-i*) yakalama, tutuklama; [para] teslim alma; kısma, azaltma ¶ القَبْضُ وَ الدَّفْعُ gelirler ve giderler; أَلْقَى القَبْضَ عَلَيْهِ *b-i* tutuklamak; قَـبْـضَـةç. قَبَضَـات tutma, kavrama; avuç dolusu; yakalama, zapt; MIS. 12.5 cm uzunluğunda, uzunluk ölçüsü; _(ç. قَبَـاض) kabza yumruk; قَـبْـضَةَ الـيَـدِ elinde, eli altında; فِي قَـبْـضَـتِـه ⇑; وَقَعَ فِي قَـبْـضَـتِـه *b-nin* eline düşmek;

rezillik, adilik, şerefsizlik;

اَقْـبَـحdaha çirkin; daha adi, daha kötü, daha çok rezil eden; daha iğrenç/ menfur;

مَقَابِحkötü yanlar, çirkin vasıflar;

[1] قَبَّارkebere BOT. Capparis spinca;

[2] قَبَرu, i (قَبْر, مَقْبَر) (*b-i*, *bşi*) gömmek;

قُبُورç. قَبْر kabir, mezar;

مَقَـابِرç. مَقْـبَـر bir şeyin gömüldüğü yer; mezarlık;

مَقَابِرç. مَقْبَرَة ⇑; ⇑;

مَقْـبَـرِيmezar kazıcı; mezarlık bakımı ile ilgilenen kişi; mezarlık bekçisi;

[3] قُبَّرtarlakuşu [cin.is.; tek.is. ة] ZOO. Alavda;

قُبْرُصve قُبْرُس Kıbrıs;

قُـبْـرُصِـيKıbrıs...i, Kıbrısa mahsus; Kıbrıslı [is.]; القَبَارِصَة Kıbrıslılar;

قَبَسi (قَبْس) (*bşi*, من ..*den*) almak; (*bşi* من ...*den*) ödünç almak MEC.; (*bşi* من ...*den*) iktibas etmek, alıntı yapmak; اقْـتَـبَـسَ (من ..*den*, نَارًا) (من ...*den*) [aydınlanmak için] ateş almak/ istemek; اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنْ ...den bilgi almak; (*bşi*) öğrenmek; (*bşi* عن veya من ..*den*) iktibas etmek, alıntı yapmak, iktibasta bulunmak;

قَبَسmeşale; yanan kömür;

قَـبْـسَـةmeşale;

قَابُوسkabus;

اقْتِبَاس[bilgiyi] alma, edinme, öğrenme; iktibas, alıntı;

مُقْتَبَسَاتalıntılar;

قَبَصi (قَـبْـص) (*bşi*) parmak uçları ile tutmak; (*bşden*) bir tutam almak;

قُبْضَة ç. قُبَض avuç [dolusu];

قَبَاضَة (*para, vergi*) toplama, tahsil etme;

مَقْبَض ç. مَقَابِض kabza;

مِقْبَض ç. مَقَابِض sap, tutamak; kabza;

انْقِبَاض kısılma, azalma; çekme, büzülme, kabızlık; keyifsizlik, can sıkıntısı, moral bozukluğu [yine انْقِبَاض الصَّدْرِ];

قَابِض kabız; üzücü, moral bozucu, keyif kaçırıcı; [para vb.i] teslim alan; mengene, kıskaç TEKN.; (ç. قُبَّاض, -ون) [vergi] tahsildar; عَضَلَة قَابِضَة fleksör kas; ¶ قَابِض عَلَى الأَمْرِ bir işi tamamen kontrolünde bulunduran;

مَقْبُوض: مَقْبُوض عَلَيْه tutuklu; (ç. مَقَابِيض) gelir;

مُنْقَبِض canı sıkılmış, morali bozuk, keyifsiz ¶ مُنْقَبِض الصَّدْرِ (النَّفْسِ) ⇑;

قبط[1] ⇒ قَبَّطَ وَجْهَه kaşlarını çatmak, yüzünü buruşturmak;

القِبْط ç. الأَقْبَاط Kıptiler;

قِبْطِي Kıpti [s. ve is.];

قُبْطَان ç. قَبَاطِنَة, قَبَاطِين [gemide] kaptan TUN.;

قَبَعَ *a* (قُبُوع) [kirpi, başını gizlemek için] kapanmak, top olmak; çömelmek, yere çökmek; (قِبَاع, قبع_) [domuz] homurdamak; [fil] ses çıkarmak, bağırmak; (قَبْع_) peş peşe yudumlamak, yuvarlamak MIS.;

قُبَّعَة ç. -آت şapka; kep; fötr şapka SUR.;

مُقَبَّع şapkalı, başında şapkası olan;

قَبْقَبَ şişmek, kabarmak MIS.;

قَبْقَاب ç. قَبَاقِب takunya, nalın ¶ قَبْقَاب الإِنْزِلاَق paten;

قَبَاقِيبِي: مِسْمَار قَبَاقِيبِي küçük çivi MIS.;

قَبِلَ *a* (قَبُول) (...*i* veya ب *b-i, bşi*) kabul etmek; (*b-i, bşi*) hüsnü kabul ile karşılamak, hoş karşılamak; (*bşe* veya ب *bşe*) razı olmak muvafakat göstermek; (*bşi* veya ب *bşi*) uygun bulmak; (...*e*, في ...*için*) izin vermek, müsaade etmek; (من *b-e, emirlerine*) itaat etmek, boyun eğmek; قَبِلَ *a* ve قَبَلَ *u, i* (قَبَالَة) (ب ...*için*) kefil olmak, garanti vermek; قبل mansup masdar ile çoğu zaman, "...i, ...olması/ ...yapması mümkün, muhtemel [kabil]" ifadeleriyle karşılanabilir, örneğin: دَاء يَقْبَلُ الشِّفَاءَ iyileşmesi/ mümkün hastalık; بَضَائع تَقْبَلُ الإِلْتِهَاب tutuşabilir [tutuşması mümkün] malzemeler; اثمان لا تقبل قَبِلَ الْمُزَاحَمَة rekabeti kaldırmayan fiyatlar; شَكًّا şüphe götürmek; قَبَّلَ (..*i*) öpmek; güneye gitmek MIS.; قَابَلَ (*bşin, b-nin*) karşısında/ (*bş ile, b-ile*) yüz yüze/ karşı karşıya olmak; (...*i*, ب *ile*) karşılamak; (*b-ile*) karşılaşmak; (*b-e*) uğramak; (*b-ile*) bir araya gelmek, buluşmak [bir meseleyi konuşmak için]; (*b-ile*) röportaj yapmak; (*b-i*) huzura kabul etmek, (*b-ile*) resmi görüşme yapmak; (*b-i, bşi,* ب ...*ile* على veya) karşılaştırmak, mukayese etmek ¶ قَابَلَهُ عَلَى الرَّحْبِ وَ السَّعَةِ *b-i, bşi* hoş/ hüsnü kabul ile karşılamak; قَابَلَه بِالْمِثْلِ *b-e* aynı ile mukabele etmek, *b-e* aynı şekilde karşılık vermek; أَقْبَلَ ön tarafa yönelmek; (...*e* على) yaklaşmak; (...*e doğru* على) ilerlemek; (...*e* على) dönmek; (...*e* على) girmek;

runda; …e doğru, …yönüne; . . . لا قِبَلَ له ب …için hiç bir şey yapamamak, ...için yapacak bir şeyi olmamak; …i yapamamak …e güç yetirememek; . . مِنْ قِبَلِ [mud. kul.] ...tarafından; مِنْ قِبَلِ نَفْسِه kendi rızası/ isteği ile, kendiliğinden; لِي قِبَلَه دَيْنٌ onun bana borcu var;

قُبَل, قُبْلات ç. قُبَلَة öpücük;

قِبْلَة kıble; mihrap; قِبْلَةُ الأَنْظَارِ dikkatlerin odak noktası; ⇑ قِبْلَةُ الإهْتِمَامِ;

قِبْلي güney [s.] ¶ الْوَجْه القِبْلِي Yukarı Mısır;

قَبُول hüsnü kabul, hoş karşılama; kabul; rıza gösterme, muvafakatta bulunma, izin verme; masdara mudaf olarak, yapılabilirlik, olabilirlik anlamlarına gelir: عَدَمُ قَبُولِ التَّفْرِقَة bölünemezlik, bölünmeme;

قَبِيل kefil; cins, sınıf; kabile topluluk; nesil ¶ مِنْ هَذَا القَبِيل bu cins(den), böyle; yine bu münasebetle; مِنْ قَبِيلِ الإيضَاح açıklama olarak [izah kabilinden]; مِنْ كُلِّ قَبِيلٍ وَ دَبِيرٍ her türden; لَيْسَ مِنْ هَذَا الأَمْرِ فِي قَبِيلٍ وَ لاَدَبِيرٍ onun bu meselede yapacağı hiç bir şey yok, bu konuda en ufak bir katkısı bile olamaz;

قَبِيلَة ç. قَبَائِل kabile;

قَبَلِي kabile ile ilgili;

قَبَالَة kontrat, sözleşme; kefalet, kefillik, garanti, sorumluluk;

قَبَالَة gebelik ve doğumla uğraşan tıp dalı; ebelik;

قُبَالَةَ . . . [meb. mud. kul.] …in karşısında, …ile karşı karşıya, yüz yüze;

تَقْبِيل öpme;

dikkatini (على …e) yöneltmek, (على *ile*) ilgilenmek, meşgul olmak; (الى …e) gitmek, gelmek; [ürün] bol olmak; [mud. fiil öncesi kullanım] yapmaya başlamak ¶ اَقْبَلَ عَلَيْهِ şans yüzüne ya da اَقْبَلَت عَلَيْهِ الدُّنْيَا الدَّهْرُ gülmek, talihi yaver/ yolunda gitmek; تَقَبَّلَ (*bşi*) kabul etmek; [Allah] (اَلدُّعَاء *duayı*) kabul etmek [ihsanen]; تَقَابَلَ karşı karşıya olmak; yüz yüze olmak; [iki kişi vb.] karşılaşmak; bir araya gelmek, toplantı/ görüşme yapmak, (مَعَ …*ile*) buluşmak; karşılaştırılmak, mukayese edilmek; اِقْتَبَلَ (*b-i, bşi*) teslim almak; (*bş ile*) severek/ isteyerek ilgilenmek; اِسْتَقْبَلَ (*b-e, bşe*) yüzünü çevirmek; (*b-i*) karşılamak; (…*ile*) karşılaşmak; (*bşi*) üzerine almak, sorumluluğunu yüklenmek; (*misafiri*) kabul etmek; (*radyo, televizyon yayınını*) almak, çekmek;

قَبْلُ [zarf] ya da مِنْ قَبْلُ ve قَبْلاً önceleri, eskiden; عَنْ ذِي قَبْلُ veya مِنْ ذِي قَبْلُ [ismi tafdilden sonra] öncekinden, eskisinden daha…; . . . قَبْلَ [mud. kul.] …den önce; كُلَّ شَيْءٍ قَبْلَ her şeyden önce; . . . مِنْ قَبْلِ …den önce; . . . قَبْلَ اَنْ [bağlaç] …olmasından önce;

قَبْلَئِذٍ önceleri, eskiden;

قَبِيلَ [meb. mud. kul.] …den az bir zaman önce; . . . قُبَيْلَ اَنْ …olmasından az önce;

قُبُل [is.] ön kısım, ön bölüm, ön; مِنْ قُبُلٍ önden; önde;

قِبَل yapabilirlik, kudret, güç; . . . قِبَلَ [mud.kul.]; ...in yanında, yakınında, huzu-

(ç. قَوَابِل) kap [çoğ.] قَوَابِل esaslar;

قَابِلِيَّة yetenek, kabiliyet; (ل için) mümkün/ uygun/ yerinde olma; (...e ل) istidadı olma, yeteneği bulunma; (ل) yapılabilirlik; iştah; ¶ قَابِلِيَّة لِلتَّوْصِيل iletkenlik [iletebilirlik]; قَابِلِيَّة القِسْمَة bölünebilirlik;

مَقْبُول kabul edilebilir, makul; geçer [sınav derecesi] MIS.; hoş, cana yakın, nazik; sevilen, makbul, yaygın, hoş karşılanan;

مُقَبِّلَات iştah açıcı yiyecekler; aperatif;

مُقَابِل karşıda olan, karşı; karşılık ¶ مُقَابِلَ ذَلِكَ veya فِي مُقَابِلِ ذَلِكَ buna mukabil/ karşılık, buna göre; مُقَابِلَ تَقْدِيمِ الكُوبُون kupon[ların teslimi] karşılığında; مِائَة سَفِينَةٍ مُقَابِلَ خَمْسِينَ فِي العَامِ السَّابِقِ geçen seneki elli gemiye karşılık yüz gemi; بِدُونِ مُقَابِل veya مُقْبِل karşılık beklemeden, karşılıksız;

مُقْبِل gelecek, sonraki, izleyen [hafta vb.];

مُقْتَبِل : فِي مُقْتَبِلِ العُمْرِ ömrünün baharında; مُقْتَبِلَ اللَّيْلِ gecenin ilk saatlerinde, gece erken vakitlerde;

مُسْتَقْبِل alıcı cihaz [radyo];

مُسْتَقْبَل ön kısım/ bölüm/ yüz, ön; gelecek, müstakbel [s. ve is.];

قَبَّنَ ⇒ قَبَن [el kantarı ile] (*bşi*) tartmak;

قَبَّان el kantarı; terazi skalası; kantar;

[1]قَبَاء ç. أَقْبِيَة bol yenli [üstlük] elbise;

[2](قبو) قَبَا u (*bşi*) bükmek, büküp kavis oluşturmak; (binayı) kemerli yapmak;

قَبْو ç. أَقْبِيَة tonoz, kemer, çatı kemeri; kemerli çatı; mahzen; tünel, geçit; suflör kabini;

قَبَّال [meb. mud. kul.] = قُبَّالَة;

مُقَابَلَة karşılaşma, rastgelme; buluşma, bir araya gelme, toplantı; konuşma, müzakere; röportaj; resmi kabul, huzura kabul; karşılaştırma, mukayese ¶ فِي مُقَابَلَةِ ذَلِكَ veya ذَلِكَ buna karşılık, buna mukabil; تَشْرِيح المُقَابَلَة karşılaştırmalı anatomi; بِالْمِثْلِ misilleme, aynen karşılık verme, mukabele bilmisil; أَخَذَ بِالْمُقَابَلَة karşılık olarak almak;

اِقْبَال yaklaşma, ilerleme; ulaşma varma; (...ile على) ilgilenme, (...e على) ihtimam gösterme; baht açıklığı, iyi talih ¶ وَ قْبَالاً اِدْبَاراً bir ileri bir geri, bir aşağı bir yukarı;

تَقَبُّل ⇑ mas.; hassaslık, duyarlılık;

اِقْتِبَال kabul;

اِسْتِقْبَال ç. -آت kabul; karşıtlık, [iki cisimin] ASTR.; dolunay; gelecek, istikbal; اِسْتِقْبَالاً gelecekte, istikbalde; ¶ آلَة الإِسْتِقْبَال alıcı cihaz; غُرْفَة الإِسْتِقْبَال misafir odası; kabul salonu; كَانَ فِي اِسْتِقْبَالِه onu karşılamaya gelmişti;

قَابِل ebe, doğum yaptıran kişi; izleyen, bir sonraki, gelecek [ay, gün, yıl]; (...olması ل) mümkün, muhtemel, (ل) ...yapılabilir; alıcı [radyo] ¶ قَابِل لِلْمَوْتِ ölümlü; قَابِل لِلشِّفَاءِ tedavisi mümkün; قَابِل لِلِالْتِهَاب yanıcı, yanabilir; قَابِل لِلتَّوْصِيل iletken [s.] ELK.; غَيْرُ قَابِلِ الرُّجُوعِ geri dönülmez, dönüşü olmayan; «يَكُونُ جَوَاز السَّفَرِ قَابِلاً لِلتَّجْدِيدِ أَرْبَعَ مَرَّات» pasaport [ancak] dört kez yenilenebilir.»;

قَابِلَة ç. -آت , قَوَابِل ebe, doğum yaptıran;

bir konuyu/ meseleyi iyice/ kapsamlı bir şekilde incelemek [konuyu didik didik etmek]; قَتَلَ الدَّهْرَ خِبْرَةً hayatta çok tecrübeler edinmek, gün görmüş/ görmüş geçirmiş olmak; قَتَّلَ (*insanları*) katletmek, kırıp geçirmek; قَاتَلَ (*b-ile, b-e karşı*) savaşmak, mücadele etmek; قَاتَلَهُ اللّٰهُ [Allah onu öldürsün] ≈ Allah belasını versin!, lanet olsun!; اِقْتَتَلَ ve تَقَاتَلَ savaşmak, mücadele etmek, savaş halinde olmak; اِسْتَقْتَلَ hayatını tehlikeye atmak;

قَتْل öldürme; cinayet; ¶ قَتْل الخَطأ kasıtsız öldürme HUK.; القَتْل العَمْدي veya القَتْل العَمْد ya da القَتْل عَمْدًا ya da القَتْل العَمْد مَعَ سَبْقِ الإصْرَار teammüden adam öldürme, cinayet;

قَتَّال ç. أَقْتَال düşman, hasım;

قَتِيل ç. قَتْلى öldürülen, maktul; savaş/ çarpışmada öldürülen [s. ve is.]; [savaş] kurbanı; قَتِيل الحَرْبِ savaş kurbanı, harpte öldürülmüş;

قَتَّال öldürücü;

أَقْتَل daha öldürücü;

مَقْتَل cinayet; ölümcül çatışma, harp; (ç. مَقَاتِل) hayati organ; ökçe veteri; ¶ ضَرَبَهُ في مَقْتَلِه veya أَصَابَ مِنْهُ الْمَقْتَلَ *b-i* can alıcı yerinden vurmak veya öldürmek;

مَقْتَلَة ç. آت- katliam, kırım;

تَقْتِيل ⇑;

قِتَال savaşma, harbetme, mücadele etme; çarpışma; ¶ سَاحَة القِتَالِ savaş meydanı;

مُقَاتَلَة savaş harp; çarpışma;

تَقَاتُل bb ile savşama;

قَاتِل öldüren; öldürücü, ölüme sebebiyet

¶ قَبْوَ الوِقَايَةِ من الغَارَاتِ الجَوِّيَّةِ hava saldırısından korunma sığınağı;

قَبْوَة tonoz, kemer;

قِبَاء aralık, mesafe;

قَابُودَان kaptan;

قَتَّ *u* (قَتّ) (*bşi*) kötü, yanlış bir şekilde ifade etmek, sunmak; yalan söylemek; قَاتَّ (*b-i, bşi*) kökünden yok etmek, sökmek;

قَتَّات iftira eden, karalayan;

قَتَب ç. أَقْتَاب kambur [sırttaki] MIS.;

مُقَوْتَب kambur [kişi];

قَتَاد geven ağacı BOT. Astragalus ¶ جَلَسَ عَلَى قَتَادٍ diken üstnde oturmak; دُونَهُ خَرْطُ القَتَادِ pek çok zorluk çekildikten sonra söz konusu amaca ulaşılabilir, ≈ bu işi yapmak için bir fırın ekmek yemek lazım;

قَتَرَ *u, i* (قَتْر, قَتُور) ve قَتَّرَ (على *b-e karşı*) cimri davranmak, az vermek; اِقْتَتَرَ ⇑; zor şartlar altında yaşamak, fakir olmak, fakirleşmek;

قَتْر (على ...*e*) cimri davranma, cimrilik;

قَتَرَة toz;

قُتَار [kızarmış veya pişmiş bir şeyin] koku;

تَقْتِير (على ...*e*) cimri davranma;

قَاتِر (على ...*e*) cimri, pinti davranan;

مُقْتِر ve مُقْتَر (على ...*e*) ⇑;

قَتَلَ *u* (قَتْل) (*b-i*) öldürmek; (*bşi, açlığı*) bastırmak, yatıştırmak, gidermek; (*bşi*, ب ...*ile*) karıştırmak, seyreltmek; (*bşi*) iyi bilmek (*bşin*) ustası olmak; ¶ قَتَلَه خُبْرًا (عِلْمًا) ya da قَتَلَه دَرْسًا وَ بَحْثًا bir alanda iyi bilgisi olmak, üstat, usta olmak; قَتَلَ المَوضُوعَ بَحْثًا

veren; (ç. قُتَّال , قَتَلَة) katil, cinayet işleyen;

قَاتِلَات (ل ...*i*) öldürücü etkenler/ amiller;

مُقَتَّل denenmiş, tecrübe edilmiş;

مُقَاتِل savaşan, harbeden, savaşçı;

مُقَاتَلَة [cin.is] savaşçılar, muharip birlikler;

مقاتلة ç. ات- savaş uçağı;

مُقْتَل savaş alanı/ meydanı;

مُسْتَقْتِل kendini tehlikeye atan, kahraman;

قَتَمَ *u* (قُتُوم) [toz] kalkmak; اِقْتَمَّ kararmak, koyu renkli olmak;

قَتَمَة , قُتْمَة koyu, siyahımsı renk, siyahlık;

قَتَام ⇑;

اَقْتَم koyu renkli, siyahımsı;

قَاتِم ç. قَوَاتِم siyah, koyu ¶ اَسْوَد قَاتِم koyu siyah;

قَثَّ *u* (قَثّ) ve اِقْتَثَّ (*bşi*) kökünden sökmek;

قِثَّاء [cin.is.; tek.is. ة] salatalık; sonda, akaç;

قَثَّائِير sonda, akaç;

قَثْطَرَة sonda, akaç;

قَحَّ *u* öksürmek;

قُحّ ç. اَقْحَاح saf, arı, katışıksız; hakiki, gerçek;

قَحْبَة ç. قِحَاب fahişe, kahpe;

قَحِطَ *a* (قَحَط, قُحُوط) ve قَحَطَ *a* (قَحْط) [yağmurlar] yağmaz olmak, yağmamak; قَحَّطَ ve قُحِّطَ [edil.] [yıl] yağmursuz/ kurak olmak; قَحَّطَ (النَّخْلَةَ *hurma ağacını*) tozaklamak; (*bşi*) kazıyarak silmek; اَقْحَطَ [yıl] yağmursuz/ kurak olmak/ geçmek;

قَحْط yağmur yağmama; kuraklık; kıtlık, açlık; yokluk, muhtaç olma;

قَحْطَان güney Araplarının atalarından biri;

قَحَفَ *a* (قَحْف) (*bşi*) yutmak; [nehir] (*bşi*) sürükleyip götürmek; اِقْتَحَفَ = قَحَفَ ;

قِحْفَة , اَقْحَاف , ç. قُحُوف قحف kafatası;

قُحَاف sel gibi, azgın akan [nehir];

قَحِلَ *a* ve قُحِلَ [edil.] kurumak ya da sıcaktan çatlamak;

قَحَل kuruluk, kıraçlık;

قَحِل kuru, sıcaktan çatlamış;

قُحُولَة kuruluk, kıraçlık;

قَحْلاَء müe. kuru;

قَاحِل kuru, sıcaktan çatlamış, kıraç;

اَقْحَمَ ⇒ قحم (*b-i*, في ...*e*) karışmasına sebep olmak, sürüklemek; (*bşi* في ..*e*) zorla sokmak/ tıkmak ¶ اَقْحَمَ نَفْسَهُ بَيْنَهُم onların arasına [zorla] girdi; اَقْحَمَ نَفْسَهُ فِيمَا لاَ يَعْنِيه kendisini ilgilendirmeyen işlere burnunu sokmak, böyle işlerde akıl vermeye kalkmak; اِقْتَحَمَ (*bşe*) hızla atılmak, fırlamak; (*bir yere*) zorla/ izinsiz girmek; (*bşi*) zorla içeri sokmak; (*bşe*) dalmak, birden girmek; (*bşe doğru*) atmak; (*bşi*) ani ve şiddetli bir saldırı ile ele geçirmek; (*bşe*) girişmek, atılmak; (*tehlikeye, zorluklara*) meydan okumak, karşı koymak;

قُحَمَة ç. قُحَم riskli/ tehlikeli iş;

مُقْحَم ç. مَقَاحِم kendini düşünmeden tehlikeye atan, gözüpek, deliduman, delifişek;

اِقْحَام katılma, karışma;

اِقْتِحَام zorla/ izinsiz içeri girme; akın, hücum, saldırı; zorla ele geçirme;

اَفَاحِي , اَفَاحٍ ç. اُفْحُوَان sarı papatya, öküz-

gözü BOT. Anthemis nabiliş; papatya BOT.;

قَدْ mazi fiil öncesinde eylemin/ fiilin kesin olarak yerine getirildiğini ifade eder; şimdiden, zaten; mişli geçmiş zamanı ifade eder; [muzari fiil öncesinde] bazen, arasıra, belki, ...olabilir, ...yapabilir;

قَدَّ *u* (قَدّ) (*bşi*) uzunlamasına şerit gibi kesmek; (*bşi*) kesip koparmak; (*bşi*) parçalara bölmek; قُدَّ [edil.] karnı ağrımak; ¶ قُدَّ قَلْبُهُ مِنْ جَفَرٍ taş kalpli olmak; قَدْدَ = قَدَّ; (*eti, meyvayı*) kurutmak; اِنْقَدَّ yarılmak; birden gülmeye veya ağlamaya başlamak; اِقْتَدَّ = قَدَّ;

قَدّ ç. أَقُدّ deri kayış, şerit;

قِدَّة ç. قِدَد ray; bina yapımı ve sıvacılıkta kullanılan büyük tahta cetvel; تَفَرَّقُوا طَرَائِقَ قِدَدًا ayrılığa düşmek, hiziplere bölünmek;

قَدِيد ince ince kesilip, tuzlanmış/ kurutulmuş et;

قَدّ ç. قُدُود şekil, biçim, boy, fizik, yapı; büyüklük, hacim MIS.; ¶ عَلَى قَدِّهِ eşit, aynı boyda/ büyüklükte;

قَدَحَ *a* (قَدْح) (*bşi*) delmek; (في *b-i*) yermek, kötülemek; (في *b-i*) azarlamak, paylamak; (في *b-e*) serzenişte bulunmak, (في *b-i*) kınamak, ayıplamak; (في *b-nin şahitliğini, tanıklığını*) geçersiz saymak, saymamak, tanımamak, kabul etmemek; (ب veya في *bşi*) küçültmek, değerini düşürmek, itibarını zedelemek, (في *bşe*) karşı çıkmak; (في ...*i*) çiğnemek, ihlal etmek; [النَّارَ مِنَ الزَّنَدِ *çakmaktaşından*] ateş/ kıvılcım çıkar(t)mak; ¶ قَدَحَ زِنَادُ الفِكْرِ iyice düşünmek, tartmak; قَدَحَ شَرَرًا ⇑; فِكْرَهُ kıvılcım çıkarmak; قَدَحَ فِي نَتَائِجِ الإِنْتِخَابَاتِ seçim sonuçlarının hileli olduğunu düşünmek/ saymak; اِقْتَدَحَ [yine النَّارَ] çakmaktaşından ateş çıkarmak; (*bşi*) iyice düşünmek;

قَدْح karalama, yerme, iftira, leke; azarlama, paylama; kıymetini düşürme, itibarını zedeleme;

قَدْح ç. أَقْدَاح, قِدَاح, أَقْدُح, أَقَادِحِيح ok; fal oku ¶ القِدْحُ المُعَلَّى cahiliye Araplarının "مَيْسِر" oklarının yedincisi ve en iyisi [bu oku çeken kişi kesilen devede yedi hisse sahibi olurmuş]; ... لَهُ القِدْحُ المُعَلَّى فِي... de çok önemli olmak, asli etken/ amil olmak;

قَدَح ç. أَقْدَاح bardak, içmek için kullanılan kap; kadeh; fincan; hububat için bir hacim ölçüsü [Mısır'da = 1, 96 أَرْدَبّ = 2.062 litre];

قَدَّاح ve قَدَّاحَة ç. ـآت çakmaktaşı; çakmaktaşından ateş çıkarmakta kullanılan demir çubuk vb.; çakmak [sigara vb. için];

مِقْدَحَة çakmaktaşından ateş çıkarmakta kullanılan demir çubuk vb.;

قَدَرَ *u, i* (قَدْر) [Allah] (*bşi*) takdir etmek; قَدِرَ *i* (قَدَر) ve قَدُرَ *a* (مَقْدُرَة, قُدْرَة) güçlü olmak ya da kadir olmak; (على *bşe*) gücü yetmek; (على *bşi*) yapabilmek, (أَنْ ...) ...yapabilmek, (على ...*e*, أَنْ ... *...yapmaya*) güç yetirebilmek, muktedir olmak; قَدَّرَ [Allah] (على *b-e*, *bşi*) takdir etmek, uygun görmek; [Allah] (*bşi*) [kaderde] yazmış olmak; (*bş için*)

tahminde bulunmak, (*bşi*) değerlendirmek, değerini ölçmek (*bşi*, ب ...*ile*) ölçmek, (*bşi*, ب...*e*) kıyas etmek; (*bşi*) sezmek, geleceğini görmek; (... اَنْ ...*olacağını*) tahmin etmek, zannetmek; (*b-i*, *bşi*; ل *b-nin*, *bşini*) takdir ile karşılamak; (*bşe*) değer tayin etmek, kıymet takdir etmek; (*b-nin*, على ...*yapmasını*) mümkün kılmak, (*b-i* على ...*yapacak*) duruma getirmek; (*bir ifade için veya* ل *bir ifade için*, ب ...*in* veya ...*in*) takdiren var olduğunu ifade etmek DİLB.; ¶ لاقَـدَّرَ اللّٰهُ Allah korusun! Allah etmesin!; قُـدِّرَ فَكَانَ takdiri ilahi!, Allah böyle takdir etmiş!; قَـدَّرَهُ حَقَّ قَـدْرِهِ *bşe* gerçek değerini/ hakkını vermek; لاَ قَـدَّرَ اللّٰهُ لَكَ الشَّـرَّ [hayır dua] ≈ Allah korusun!, Allah başına bir şey/ kaza bela vermesin!; لاَ يُقَدَّر çok büyük, ucu başı yok; kıymet biçilemez [bilinen var olan kıstaslarla değerlendirilemez]; أَقْدَرَ (*b-i*, على ...*e*) güç yetirecek konuma getirmek, kadir/ muktedir kılmak; تَقَدَّرَ takdir edilmek, değerlendirilmek; mukadder/ kaderde yazılı olmak [vb. bkz. قَدَّرَ dan dönüşlülük anlamı]; =اِقْتَدَرَ قَدَرَ *i*; اِسْتَقْدَرَ (Allah'tan) güç/ kudret istemek; اَقْـدَار ç. قَـدْر miktar; çokluk, kemiyet; derece, mertebe; değer, kıymet; takdiri ilahi ¶ لَيْلَةَ القَـدْرِ Kadir Gecesi; قَـدْرَ مِنْ... bir parça, bir miktar; ... قَدْرَ veya عَلَى قَدْرِ veya بِقَدْرِ ...miktarınca, ...kadar; ...e göre; بِقَدْرِ ... مَا ...kadar, ...ile aynı oranda; عَلَى قَدْرِ ... مَـا nisbeten, belli bir oranda; (بِ /

قَدْرَ الطَّاقَةِ ve عَلَى)قَدْرَ الْمُسْتَطَاعِ imkan dahilinde, yapılabildiği kadar, elden geldiğince, mümkün olduğu kadar; اَغْلَبِـيَّـة قَـدْرِهَا مِـائَة ذَوُو قَـدْرٍ yüz oy üstünlüğü/ fark ile; صَوْتٍ önemli kişiler, büyükler, ekabir;

اَقْدَار ç. قَدَر kader; takdir [-i ilahi], kısmet; ¶ مَذْهَب القَدَرِ kadercilik, fatalizm; Cebriyye; بِالْقَضَاءِ وَ القَدَرِ القَضَاء وَ القَدَر kaza ve kader; قَضَاءً وَ قَدَرًا veya جَاءَ عَلَى قَدَرٍ kaza ve kader sonucu; tam zamanında gelmek;

القَدَرِيَّة Kaderiyye, kaderin yokluğunu savunan itikadi mezhep;

قُدُور müz. ve müe. ç. قِدْر tencere;

قَدُورَة küçük şişe;

قُـدْرَة (على ...*e*) güç yetirme, (على için) kudret, güç; iktidar, yetenek, yapabilme gücü; [Allah için] mutlak kutret; القُـدْرَة عَلَى العَـمَلِ güç, kapasite TEKN., FİZ.; القُـدْرَة عَلَى الإِنْتِقَاءِ [kanal, frekans] seçicilik ELO.;

قَـدِير güçlü; (على *bşe*) kadir, güç yetiren (على ...*i*) yapabilecek olan; Kadir [Allah];

اَقْدَر daha güçlü; (على *bşi*) daha iyi yapan, beceren;

مَقْدُرَة, مَقْدِرَة (على ..*e*) güç yetirme, (على için) güç, kudret, kuvvet; kabiliyet, yetenek, yapabilecek durum [kapasite] ¶ الْمَـقْـدِرَة الحَرْبِيَّة harp kaynakları, askeri potansiyel;

مَقْدَار ç. مَقَادِر ; miktar; çokluk, kemiyet; derece, mertebe ¶ مِقْـدَار اَدَبِي asgari miktar, minimum, en az; مِقْـدَار اَقْصَى azami miktar, maksimum, en çok; ... بِمِقْـدَارِ مَا ...mikta-

rınca, …kadar; بِهَـذَا الْمِقْـدَارِ bu kadar, bu miktar(da); بِمِقْدَارٍ bir miktar, az bir şey;

تَقْدِير ç. تَقَادِير [değer] takdir etme; tahmin yürütme; zannetme; takdir ile karşılama; bir ifadenin asılda var olup düşürüldüğünü ifade etme, takdir etme DİLB.; (ç. -آت) [başarı durumu ile ilgili] değerlendirme, not [okulda]; تَقْـدِيراً takdiri olarak, var sayılarak, ima ile, kapalı bir şekilde; ¶ تَقْدِيـراً لِهَذَا bunu takdir etmek için, takdiren; عَلَى اَقَلِّ التَّـقْـدِير en az, en düşük [olarak]; عَلَى اَكْثَرِ تَقْدِيرٍ en çok, en fazla, olsa olsa; عَلَى مَـبْلَغِ تَقْـدِيرِي görebildiğim/ anladığım kadarıyla; فِي تَـقْـــدِيرِي bence, bana göre, bana kalırsa, ⇑;

اِقْتِدَار güç, kuvvet, kudret; yapabilme, güç yetirme, muktedir olma, yapabilecek durumda/ konumda olma;

قَـادِرٌ gücü olan, güç yetiren; (على …*e*) kadir, muktedir, (على) …yapabilir; kabiliyetli, [kapasiteli], maharetli;

مَقْدُور (على …*in aleyhine*) takdir edilmiş, (ç. مَقَادِير) takdir [i ilahi]; (ç.) kabiliyet, yetenek [kapasitelilik]; potansiyel, aktif durumda olmayan kaynaklar ¶ … فِي مَـــقْـــدُورِهِ اَن …yapabilecek durumda olmak, yapabilir durumda olmak, yapma fırsatı elinde olmak;

مُقَدِّر değer/ biçen, kıymet takdir eden;

مُقَدَّر takdir edilmiş, mukadder, alın yazısında olan; takdiri, var olduğu kabul edilen DİLB.; مُقَدَّرَات mukadderat, takdiri ilahi; tahmini hesaplar;

مُقْتَدِر güç yetirebilen, güçlü; (على *bşi*) yapabilen, (على …*e*) kadir, muktedir, kabiliyetli, yetenekli, maharetli [kapasiteli];

قَدُسَ *u* (قُـدْس) temiz, arı/ kutsal/ mukaddes olmak; قَدَّس (*b-i*, *bşi*) kutsallaştırmak, kutsamak, takdis etmek; (*bşi*) adamak, vakfetmek; (*Allah'ın*) yüceliğini/ noksandan, eksiklikten uzak/ münezzeh olduğunu ikrar etmek;

تَقَدَّس kutsal/ mukaddes sayılmak;

قُدْس, قُدُس kutsallık, kudsiyet, (ç. اَقْدَاس) kutsal yer, mabet; القُدْسِ Kudüs; رُوح القُدْسِ ya da الرُّوح القُدْس Ruhulkudüs, Cebrail;

قُدْسِي kutsal, mukaddes; aziz/ kutsal kabul edilen kişi; azizlere yaraşır;

قُدَّاس ç. قَدَّاديس Aşai Rabbani ayini HRİ;

قَدَاسَة kutsallık, mukaddes olma; azizlik; ¶ قَدَاسَة الْبَابَا Kutsal Papa;

قُـــدُّوس çok kutsal, çok mukaddes; القُدُّوس Kuddüs [Allah];

قَدِّيس ç. -ون kutsal, mübarek; aziz;

اَقْدَس daha kutsal;

بَيْت الْمَقْدِس Kudüs;

تَقْدِيس ⇑ mas.; hürmet, saygı;

مُقَدَّس hürmetkar, saygıda kusur etmeyen;

مُقَدَّس kutsal, mukaddes; kutsanmış;[çoğ] mukaddesat ¶ الأَرْض (البِلاَد) الْمُقَدَّسَة Kutsal Topraklar, Filistin; بَيْت الْمَقْدِس Kudüs;

مُتَقَدِّس kutsanmış; kutsal, mukaddes;

قَوَادِيس ç. قَادُوس ALF.BKZ.;

قَدَمَ *u* (قُـدُوم, قَـدْم) (*b-den*) önce gelmek; قَدِمَ *a* (مَقْـدَم, قِدْمَـان, قُدُوم) (*b-e*, على veya الى *b-e*;

bir yere) varmak, gelmek, ulaşmak; قَـدُمَ *u* (قِدَم) eskimek, üstünden çok vakit geçmek; قَدَّمَ (*b-i, bşi*) öne geçirmek, öne almak; (*b-i, bşi*) önceden göndermek, yollamak; *bşi*, ل için) giriş/ başlangıç yapmak, (*bşi*, ل ...*in*) önüne koymak; (*bşi*) yerleştirmek; (*saati*) ileri almak; (*b-i, bşi*, على ...*in*) önüne geçirmek, öncelik vermek/ tanımak; (*b-i, bşi* على ...*e*) tercih etmek; (*b-i*, عـلـى ...*e*) resmi koruma olarak atamak TUN.; (*bşi*, ل için) ayırmak, tahsis etmek, hazırlamak; (ل için) önceden hazırlık yapmak; (الى ya da ل *b-e*, *bşi*) sunmak, arzetmek, takdim etmek; (*bşi*, الى ya da ل *b-e*) teslim etmek; (*bşi*, الى ya da ل *b-e*) götürmek, onayına açmak, reyine sunmak; (*bşi*, ل ya da الى *b-e*) hediye etmek; (*bşi*, ل *b-e*) ithaf etmek, armağan etmek, (*bşi*, ل *b-nin*) adına sunmak; (*bşi, raporu, formu, vesikayı şikayeti*, الى *b-e veya* ل *b-e*) iletmek; takdim etmek; (*cevap*) vermek; (*sınava, imtihana*) girmek; (الـى veya ...أَمَـامَ ...*e, mahkeme heyeti önüne*) çıkarmak; (*b-i*, الى veya ل *b-e*) takdim etmek, (*b-i*, الى ya da ل *b-ile*) tanıştırmak; önce gelmek; [saat] ileri gitmek ¶ قَـدَّمَـهُ بَـيْنَ يَدَيْهِ *bşi, bşin* başına koymak, *bşi, bşin* önüne geçirmek, koymak; قَدَّمَ لَهُ الثَّمَنَ *b-e* ödemeyi yapmak, *b-e* peşin ödemek; قَـدَّمَ خِـدْمَـةً bir hizmeti sunmak, yerine getirmek; قَدَّمَ خُطْوَةً bir adım ilerlemek; قَـــدَّمَ الـشُّـكْرَ لَـهُ *b-e* teşekkürlerini sunmak; قَدَّمَ نَفْسَهُ الى الْبُولِيس polise teslim olmak; مَا قَدَّمْتُ وَ مَا اَخَّرْتُ ne yaptıysam, yaptığım yapacağım her şey; مَا قَـدَّمَـتْ يَدَاكَ yapmış oldukları, işledikleri; يُقَدِّمُ رِجْلاً وَ يُؤَخِّرُ اُخْرَى kararsız davranmak; لاَ يُقَـدِّمُ وَ لاَ يُـؤَخِّـرُ fayda da getir-mez zarar da, ne faydası dokunur ne zararı; فَرْقُ شُهُورٍ لاَ يُقَـدِّمُ وَ لاَ يُـؤَخِّـرُ bir kaç aylık süre hiç bir şey ifade etmez.; اَقْـــدَمَ cesur davranmak; (على *bşe*) cesaretle girişmek, girmek; (عـلـى *bşe*) atılmak, cüret etmek, (على *için*) riske girmek; (على ...*e, üzerine*) cesaretle saldırmak, atılmak; تَقَدَّمَ (*b-den, bşden* ya da على ya da عن ...*den*) önce gelmek/ olmak [yer ya da zaman olarak]; (هُمْ ya da على *birilerine*) başkanlık etmek, başlarında olmak; daha eskiye/ önceki zamanlara ait olmak; (نَحْـوَ ...*e doğru*) ilerlemek; gelişmek, ilerlemek, gelişme göstermek; (الى ...*e*) yaklaşmak; kendini (الى ya da بَيْنَ يَدَيْهِ ...*e*) takdim etmek, arzetmek; (ل ya da الى *karşı takımla, rakiple*) karşılaşma yapmak SPO; (ل ya da الى *b-e*, ب *ricayı, şikayeti*) arzetmek, iletmek; (الى *b-den*, ب ...*yapmasını*) istemek, ısmarlamak ¶ تَقَدَّمَ بِهِ *bşi* ilerletmek, geliştirmek, iyileştirmek; تَقَدَّمَتْ بِهِ السِّنُّ yaşı ilerlemek, yaşlanmak; كَـمَـا تَقَـدَّمَ daha önce geçtiği/ ifade edildiği gibi; غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِـهِ وَ مَا تَأَخَّـرَ Allah onun tüm günahlarını bağışlamıştır; تَقَدَّمَ نَـحْوَهُ *b-e* doğru yürümek; تَقَدَّمَ مِنْهُ *b-e* yaklaşmak; تَقَدَّمَ لِلإِمْتِحَانِ sınava tabi tutulmak; تَقَادَمَ eskimek, üstünden çok zaman

geçmek, kullanılmaz olmak ¶ تَقَادَمَ الزَّمَنُ [üstünden] çok zaman geçmek; تَقَادَمَ عَهْدُهُ bu çok zaman önce oldu, bu eskidendi; اِستَقدَم (*b-nin*) gelmesini istemek, çağırtmak;

قِدْم eski/ geçmiş zamanlar; قِدْمًا eskiden, geçmişte;

قَدِيم eski/ geçmiş zamanlar; çok/ hatırlanamayacak kadar eski olma; ezeli olma [Allah için]; kıdem, kıdemlilik; ¶ مُنْذُ القِـدَمِ çok eskiden beri [süregelen]; قِدَمُ عَـهْـدِهِ بِـ... ...e eskilere dayanan aşinalığı;

قَدَم [gen. müe.] ç. أَقْدَام ayak [yine uzunluk ölçüsü]; adım; ¶ قَدَم مُكَعَّبَة kübik kadem, 28.317 cm^3; سَمْت القَدَم ayak ucu ASTR.; عَلَى قَدَمَيْه [ç. عَلَى أَقْدَامِهِم] yaya olarak, yayan; عَلَى أَطْرَافِ قَدَمَيْه parmak uçlarına basa basa/ üzerinde; عَلَى قَدَمِ الحَذَرِ tedirgin, diken üstünde; عَلَى قَدَمِ الأُهْبَةِ وَ الإِسْتِعْدَاد gözünü dört açarak veya açmış bir halde; جَرَى عَلَى قَدَمٍ وَ سَاقٍ koşuşturmak; ... لَيْسَ لَهُ قَدَمٌ فِي onun ...da parmağı yok, onun ...ile hiç bir ilgisi yoktur;

قَدَم : قَدْمًا (سَارَ) مَضَى ileri ya da dosdoğru gitmek;

قَدِيم ç. قُدَمَاء , قُدَامَى , قَدَائِم eski; kadim, antik; çok eski, başlangıcı hatırlanamayacak kadar eski; القَدِيم Kadîm, Ezelî Olan [Allah]; ¶ قَدِيمًا veya فِي القَدِيمِ eskiden, eski zamanlarda, geçmişte; مُنْذُ القَدِيمِ ya da مِنْ قَدِيمٍ çok uzun süredir, çok uzun zamandan beri; قَدِيم ...e uzun süreli bir tanışıklığı/ aşinalığı bulunan; ...de çok tecrübeli, ...de saç sakal ağartmış, ...e yıllarını vermiş;

قُدُوم varma, gitme;

قَدُوم ç. قُدُم cesur, atılgan, yürekli;

قَدُوم ve قَدُوم ç. قَدَائِم ve قُدُم keser;

قُدَّام ön kısım/ bölüm, ön; ... قُدَّامَ [mud. kul.] ...in önünde;

قَيْدُوم pruva, geminin başı;

أَقْدَم daha eski; eskiler, geçmiştekiler;

أَقْدَمِيَّة kıdem;

مَقْدَم gelme; varış;

مِقْدَام cesur, yürekli, atılgan;

تَقْـدِيم ⇑ mas.; takdim, sunma, arzetme; iletme [*evrağı, isteği, şikayeti*];; (ç. تَقَـادِيم) resmi koruma, muhafızlık TUN.;

تَقْدِمَة arzetme, sunma; ithaf, takdime; tanıştırma, tanıtma; (ç. ـآت, تَقَـادِم) hediye, armağan, takdime, sungu;

إِقْدَام ⇑ mas.; cesurluk, yiğitlik, atılganlık, gözüpeklik;

تَقَدُّم öncelik; avantaj, önde olma; ilerleme, gelişme, gelişme kaydetme;

تَقَدُّمِي ilerleme/ gelişme yanlısı, ilerici;

تَقَادُمُ العَهْدِ (الزَّمَنِ) : تَقَادَمَ müruru zaman; مَعَ تَقَادُمِ الزَّمَن zamanla;

قَادِم ç. قُدَّام , قُدُوم gelen, varan, yeni gelen; gelen, izleyen, gelecek, sonraki [ay, gün, yıl];

مُقَدِّم takdim eden, veren, sunan; ¶ مُقَدِّمُ الطَّلَبِ başvuruda bulunan, aday;

مُقَدَّم (على *bşin*) önüne geçirilmiş, konmuş, (على *bşden*) önce olan [yer veya zaman];

ön kısım/ taraf, ön, yüz; pruva, geminin baş kısmı; [uçak vb.nin] burnu; kontrolör, gözetmen; ustabaşı; ASK. rütbe ≈ binbaşı IR., B.A.E.; resmi muhafız TUN.; bir vakıf vb. kurumun idarecisi/ müdürü TUN; مُقَدَّم عَلَيْه ast [koruma] TUN.; مُقَدَّمًا peşin; önceden;

مُقَدِّمَة ve مُقَدَّمَة ç. ـآت ön kısım/ bölüm; ön taraf, yüz; pruva, geminin baş kısmı; ön plan; sıra vb.nin başı, en ön; ileri, öncü kol; mukaddime, önsöz, giriş yazısı; peşrev, fasıl başlangıcı, prelüd; öncül, terim [mantık];

مُتَقَدِّم [yer ya da zaman olarak] önce gelen/ olan; ilerleyen; çok ileri; önde, ön kısımdaki; en başta, en önde; daha önce sözü geçen, zikredilen; ileri; «وَقْتُ بَغْدَادَ مُتَقَدِّمٌ سَاعَتَيْنِ عَنْ وَقْتِ أُورُوبَّا الوُسْطَى Bağdat saati, Orta Avrupa saat sisteminden iki saat daha ileridir.»; الْمُتَقَدِّم ذِكْرُهُ yukarıda/ daha önce anılan, zikrolunan; مُتَقَدِّم في السِّنِّ (في العُمْرِ) yaşı ilerlemiş, ihtiyar; مُتَقَدِّم ابَّانه vaktinden önce olan; الْمُتَقَدِّمُونَ وَ الْمُتَأَخِّرُونَ öncekiler ve sonrakiler, [konu ile ilgili] herkes;

قَدَا u (قَدْو) ve قَدِيَ a (قَدًى, قَدَاوَة) (قدى ve قدو) [yiyecek] lezzetli/ leziz olmak; اقْتَدَى (ب) *b-i, bşi*) taklit etmek, (ب *b-i*) kendine rehber edinmek, uyulacak kişi seçmek;

قُدْوَة [uyulacak, taklit edilecek] örnek, model;

اقْتِدَاء leziz, lezzetli;

اقْتِدَاء [*b-i*] taklit etme, (ب *...in*) tuttuğu yolu izleme, (ب *...i*) kendine örnek alma;

حَذْوَ القُذَّةِ بِالقُذَّةِ ¶ tıpa tıpa ok tüyü قِذَاذ , قُذَذ ç. قُذَّة tıp, aynı;

قَذِرَ a (قَذَر) ve قَذُرَ u (قَذَارَة) kirlenmek, pislenmek; (*b-i, bşi*) kirletmek pisletmek; اسْتَقْذَرَ (*b-i, bşi*) kirli/ pis bulmak/ saymak;

قَذَر kirlilik, pis olma; (ç. أَقْذَار) kir; pislik, atık; dışkı, pislik ¶ أَقْذَارُ الْمَعَامِلِ fabrika atıkları;

قَذِر kirli, pis;

قَذُور çabuk tiksinen, iğrenen;

قَذَارَة pislik, kirlilik;

قَاذُورَة ç. ـآت pislik, kir; çöp; [manevi] kirlilik;

مَقَاذِر [çoğ.] pis/ kirli şeyler;

قَذَعَ a (قَذْع) (*b-i*) yermek, kötülemek, (*b-e*) iftira atmak, kara çalmak;

قَذَفَ i (قَذْف) (*bşi* veya ب *bşi*) atmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) devre dışı bırakmak, ıskartaya çıkarmak; (*bşi* veya ب *bşi*) savurmak, fırlatıp atmak; (... veya ب *...i*) itmek; (*bşi* veya ب *bşi*) dışarı vermek/ çıkarmak; (*b-i, bşi* veya ب *...i*) kovmak, sürmek; (*b-i* veya ب *b-i*) tahliye etmek; (*b-i, bş ile* veya ب *ile*) topa tutmak, (*...i* veya ب *bşi*) arkası arkasına atmak; (*b-e*) iftira atmak; (*b-i* ب *ile*) suçlamak; kusmak, istifrağ etmek, çıkarmak ¶ قَذَفَ بِالْقَنَابِلِ *bşi* bombalamak, bombardıman etmek; قَذَفَ عَلَيْهِ الشَّتَائِمَ *b-e* sövmek, küfretmek; قَذَّف kürek çekmek SUR., LÜB.; تَقَاذَفَ bbe (ب *ile*) hakaret etmek, sövmek; (*bşi* veya ب *bşi*) karşılıklı atmak «تَقَاذَفَ الجَيْشَانِ

قَرَّ ve (قَرَارٌ) a (قَرِرْتُ) i (قَرَرْتُ) ..de, في veya ب) bir yerde) yerleşmek, yaşamak, ömrünü geçirmek; ¶ قَرَّ الرَّأْيُ عَلَى... ...e karar verildi, ...kararına varıldı; قَرَّ رَأْيُهُ عَلَى ... yapmaya karar vermek, ...için bir karara varmak; لاَ يَقُرُّ لَه الحَالُ kararsız davranmak, istikrarsız olmak; لاَ يَقُرُّ لَهُ قَرَارٌ kararsız olmak; قَرَّ a, i (قَرّ) soğuk/ serin olmak ¶ قَرَّ عَيْنًا gönlü rahatlamak, içi ferahlamak; قَرَّتْ عَيْنُهُ içi ferahlamak, sevinmek (ب ...e); قَرَّرَ (b-i, في ...e) yerleştirmek ikamet ettirmek; (bşi) tayin etmek, belirlemek [vakti, yeri vb.i]; (bşe) karar vermek; (bşi) saptamak; (bşi) anlatmak; (bş عن *hakkında*) rapor vermek; (b-e, على ya da ب ...i) itiraf ettirmek ya da kabul ettirmek; أَقَرَّ (b-i, عن ...e) yerleştirmek, ikamet etmesini sağlamak; (bşi, في ...e) kurmak, tesir emek; (b-i, في ...e) oturtmak; (bşi) kurmak, tesis etmek; (b-i, في *bir makama, işe*) getirmek, yerleştirmek; (bşi) saptamak, tespit etmek; (bşe ya da ب bşe) muvafakat etmek, rıza göstermek; (b-i veya ب bşi) doğrulamak, onaylamak, tanımak; (ب bşi) itiraf etmek, kabul ve tasdik etmek; (ل b-e, bşi ya da ب bşi) ihsan etmek, bahşetmek, ¶ أَقَرَّ عَيْنَهُ b-i [içini] rahatlatmak, ferahlatmak; تَقَرَّرَ kararlaştırılmak, tayin edilmek, karara bağlanmak; اِسْتَقَرَّ (ب veya في ...e) yerleştirmek, (ب veya في ...de) ikamet etmek, oturmak; (ب veya في ...de) seyrine/ hareketine son vermek, konaklamak; (في veya ب ...de, الى بالصَّوَارِيخِ »; (b-i veya ب b-i) itip kakmak; تَقَاذَفَتْ به الأَمْوَاجُ ¶ dalgalar arasında bir o yana bir bu yana savrulmak; اِقْتَذَفَ atılmak; savrulmak, fırlatılmak;

قَذْف iftira, kara,leke; [özl. zina ile ilgili] iftira atma; kürek çekme SUR., LÜB.; القَذْف بالْقَنَابِل bombardıman; طَائِرَة قَذْفِ القَنَابِلِ bombardıman uçağı;

قَذْفِي lekeleyici, karalayıcı, ifitira gibi;

قَذَّاف: طَيَّارَة قَذَّافَة bombardıman uçağı;

قَذِيفَة fırlatılan şey; gülle, mermi, kurşun, taş; bomba; kabuk; fünye, fitil; ¶ قَذِيفَة نَسَّافَة torpil; قَذِيفَة يَدَوِيَّة el bombası;

مِقْذَف ç. مَقَاذِف [sandal] kürek;

مِقْذَاف ç. مَقَاذِيف ⇑;

تَقْذِيف kürek çekme SUR. LÜB.;

قَاذِفَات القَنَابِل ç. قَاذِفَة القَنَابِل: قَاذِفَة bombardıman uçağı; قَاذِفَة اللَّهَبِ ve قَاذِفَة النَّارِ yangın bombası ASK.;

مَقْذُوف ç. مَقْذُوفَة ve مَقَاذِيف ç. -آت mermi; gülle;

قَذَّال ç. أَقْذِلَة, قُذُل artkafa ANAT.;

أَقْذَى عَيْنَهُ: ⇐قذى (b-nin) canını sıkmak, (b-i) üzmek;

قَذًى (cin.is.; tek.is. قَذَاة) göze kaçan toz vb.; gözdeki yabancı cisim ¶ ≈ قَذًى فِي عَيْنِه göze batan/ çirkin görünen şey; أَغْمَضَ عَلَى القَذَى tahammül etmek, (sıkıntıya, zülme) katlanmak, sineye çekmek; غَمَّضَ جُفُونَهُ ⇑; قَذًى ç. أَقْذَاء ince toz; [çoğ.] أَقْذَاء [havada uçuşan] toz toprak;

b-ile) yaşamak, ömür sürmek; (في ...*e, içine*) iyice gömülmek; sağlam/ metin/ dayanıklı olmak; [hal, durum, şartlar] istikrara kavuşmak, kararlı bir hal almak; sonunda (على *bir duruma, hale*) erişmek, ulaşmak, (على ...*de*) karar bulmak; sonunda (على ...*e*) dönüşmek; (على ...e) kurulmak, tesis edilmek; ≈ اِسْتَقَرَّ خَاطِرُهُ عَلَى... ¶ sabit/ kararlı olmak hep aklında ...olmak; aklı ...e takılmak; اِسْتَقَرَّ الرَّأْيُ عَلَى... ...e karar alındı/ verildi; اِسْتَقَرَّ رَأْيُهُ عَلَى... ...e karar vermek; اِسْتَقَرَّ لَهُ الأُمُـــورُ işleri bir karara bağlanmak; لاَ يَسْتَقِرُّ له قَرَار sürekli karar değiştirmek; لمْ نَسْتَقِرَّ بَعْدُ عَلَى حَالٍ he-nüz bir karara varamadık; اِسْتَقَرَّ أَمْرُهُ عَلَى... sonunda ...oldu; اِسْتَقَرَّ فِي نَفْسِهِ *b-den* şüphesi olmamak; اِسْتَقَرَّ بِهِ الْمَقَامُ (الْمَكَانُ) oturmak; yerinden kalkmamak, [bir yere] kalıcı/ sürekli olarak yerleşmek/ geçmek; اِسْتَقَرَّ بِهِ الْمَجْلِسُ oturmak, yerini almak; اِسْتَقَرَّ بِهِ الْحَالُ iyice oturmak, yerleşmek; güvenli bir durumda olmak;

قَرّ soğuk, serin;

قُرّ soğuk, soğukluk, serinlik;

قُرَّة ⇑;

قُرَّةُ الْعَيْنِ insanın içini ferahlatan/ sevindiren şey, kişi [gözümün nuru ifadesindeki anlam]; şenlik, eğlence; tere BOT.;

قَرَار [bir yerde] yerleşme, kalma; sabitlik; sağlamlık; süreklilik, devamlılık, sübut; ikamet; duraklama yeri; [deniz] derinlik; [havuz vb.] dip, taban; (ç. ـآت) karar; ¶ لاَ قَـرَارَ لَه değişken, kararlı, istikrarlı olmayan; dipsiz, ucu başı bilinmez, ölçülemeyecek kadar derin, çok derin; دَار الْقَـرَارِ Ahiret; قَـرَارَات التَّعْدِيلِ değişiklikler, düzenlemeler;

قَرَارَة dip, en alt kısım; taban, derinlik; ¶ فِي قَرَارَةِ النَّفْسِ ruhun/ kalbin derinliklerinde;

قَرِير : قَرِير الْعَينِ mutlu, içi rahat, ferah;

قَارُورَة ç. قَوَارِير uzun boyunlu, yanlarından iki kulpu bulunan şişe, testi;

مَقَرّ ç. مَقَار yerleşilen/ oturulan yer, mesken, ikametgah, depo; merkez; istasyon; yer, mahal ¶ مَقَرّ الْعَمَلِ işyeri; مَقَرّ الْقِيَادَةِ karargah; مَقَرّ الْوَظِيفَةِ görev yeri;

تَقْرِير kurma, tesis etme; sabitleştirme; düzenleme, belirleme, tayin etme; karar verme; (ç. تقَارِير) rapor, takrir; ¶ تَقْـرِير الْمَصِـيرِ self determinasyon, kendi geleceğini belirleme hakkı SİY.; ⇑ حَقّ الشُّعُوبِ فِي تَقْرِيرِ مَصِـيرِهَا; تَقْرِير الشُّرْطَةِ hava raporu; تَقْرِير الْحَالَةِ الْجَوِّيَّةِ polis raporu;

اِقْرَار [göçmenleri] yerleşik hayata geçirme; kurma, tesis; [*b-i, işe mevkiye*] getirme, yerleştirme; ikrar; onama, tasdik; itiraf;

اِسْتِقْرَار yerleşiklik, yerleşme; [bir yerde] kalma; kurulma; süreklilik, devamlılık; kararlılık, istikrar; durma, konaklama;

قَارّ yerleşik, mukim; kalıcı; sabit; soğuk, serin ¶ الأَدَوَات الْقَـــارَّة vasıtasız vergi, الأَدَوَات غَيْرُ الْقَارَّة vasıtalı vergi MAĞR.; لَجْنَة قَارَّة daimi heyet;

قَارَّة ç. ـآت kıta, anakara;

مُقَرِّر ç. ون- rapor eden; muhabir, gazeteci;

مُقَرَّر kurulu, tesis edilmiş; kararlaştırılmış, belirlenmiş, tayin edilmiş, muayyen; (ç. -آت) müfredat, program; مُقَرَّرَات [alnan] kararlar; ¶ حَقِيقَة مُقَرَّرَة doğruluğu kabul edilmiş, kabullenilen gerçek; أَمْوال مُقَرَّرَة vasıtasız vergiler;

مُسْتَقِرّ yerleşik; kökleri derinde, sağlam kurulmuş; sabit, yerinden oynamaz, kıpırdamaz; sert, dayanıklı; metin;

قَرَأَ *a* (قِرَاءَة) (*bşi*, على veya ل *b-e*) okumak; (على *b-e*, *Kur'an*) okumak, kıraat etmek; (*bşi*) dikkatle okumak, mütalaa etmek; (*bşi*, على *b-nin*) gözetiminde/ yanında okumak; ¶ قَرَأَ عَلَيْهِ السَّلَامَ birine selam vermek; birine selamlarını göndermek; قَرَأَ حِسَابَهُ لَ ...*i* de hesaba katmak; أَقْرَأَ (*b-e*, *bşi*) okutmak; (*b-e*, *bşi*) nasıl okuyacağını öğretmek; ¶ أَقْرَأَهُ السَّلَامَ birine selam yollamak; اِسْتَقْرَأَ (*b-den*) okumasını istemek; (*bşi*) incelemek, araştırmak;

قُرُوء ç. قُرُوء hayız, adet örme;

قِرَاءَة ç. آت- [Kur'anı Kerim için] kıraat; okuma [yine, skaladaki değeri vb.i] ¶ قِرَاءَة الكَفّ el falı;

القُرْآن Kur'anı Kerim;

قُرْآنِي Kur'an ile ilgili;

اِسْتِقْرَاء ç. آت- inceleme, tahkik, tetkik; yine bkz. قرو;

اِسْتِقْرَائِي bkz. قرو;

قَارِئ ç. قُرَّاء, ون- [Kur'anı] kırat eden; okuyucu ¶ قَارِئ الكَفّ elfalı bakan;

مَقْرُوء okunan; okunaklı; okumaya değer;

مُقْرِيء Kur'an okuyan;

قَرَاج ç. آت- garaj SUUD.;

قَرُبَ *u* (قُرْب, مَقْرَبَة) (الى veya من ...*e*) yakın olmak veya yakınlaşmak, yaklaşmak; [çokluk, kemiyet olarak] (الى ya da من ...*e*) yaklaşmak, (الى ya da من ...*i*) bulmak; قَرَّبَ *a* (*b-e*, *bşe*) yakın olmak ya da yaklaşmak, yakınlaşmak; [çokluk, kemiyet olarak] (*b-e*, *bşe*) yaklaşmak, (*bşi*) bulmak, (...*kadar*) olmak; ¶ مَا يَقْرُبُ مِنْ ... yakınlarda yakın olmak ...kadar, yaklaşık olarak ...kadar; قَرَّبَ (*b-i*, *bşi*, الى veya من *bşe*) yaklaştırmak veya yaklaşmaya bırakmak; (*b-i*, من *kendine*) çekmek, yaklaştırmak ya da taraftar/ yandaş yapmak; (*bşi*, *konuyu*) açmak, (*bşe*) açıklık getirmek; (*bşi*, ل *Allah'a*) kurban olarak vermek, sunmak; (*kılıcı*) kınına koymak; ¶ قَرَّبَ بَيْنَهُم onları birbirine yaklaştırmak, anlaşmalarına yardımcı olmak; قَارَبَ (*b-e*, *bşe*) yakın olmak veya yaklaşmak; [çokluk olarak] (*bşe*) yakın olmak/ bulmak, (...*kadar*) olmak; (*bşe*) neredeyse denk/ aynı olmak; neredeyse (...*yapacak*) olmak, (اَنْ ...*yapmasına*) ramak kalmak, (اَنْ) ...yapayazmak; (بَيْنَ .. وَ ... ...*ile* ...*in arasını*) yakınlaştırmak; تَقَرَّبَ (من veya الى ...*e*) yaklaşmak; (الى *b-e*) yakın olmaya/ gözüne girmeye çalışmak; تَقَارَبَ bbe yaklaşmak; اِقْتَرَبَ (من ...*e*) yaklaşmak; اِسْتَقْرَبَ (*bşin*) yakın olduğunu düşünmek, (*bşi*) yakın bulmak;

قُرْبَ yakınlık, yakın olma; . . . قُرْبَ [mud. kul.] yakın, …in civarında, …in yakınında; بِقُرْبِ . . . ya da öğleye doğru; قُرْبَ الظُّهْرِ ¶ بالقُرْبِ من . . . …in yakınında, civarında …e yakın; عَنْ قُرْبٍ yakından, yakın mesafeden; قِرْبَة ç. -آت, قِـرَب kırba, su tulumu; (ç. قِرَب) gayda, tulum [çalgı];

قُرْبَى akrabalık, yakınlık; ¶ ذُو القُـرْبَى ç. ذَوُو القُرْبَى akraba, yakın, hısım;

قَرِيب yakın [zaman ve yer olarak]; (من veya الى …e) yakın, civarında; kolayca anlaşılan, açık, basit; (ç. أَقْرِبَاء) akraba, yakın, hısım; قَـرِيبًـا yakında, çok geçmeden; son zamanlarda, geçenlerde ¶ مِنْ قَرِيبٍ veya عَمَّا قَـرِيبٍ yakında, çok geçmeden; لاَ . . . مِنْ قَرِيبٍ أَوْ بَعِيدٍ ile hiç/ uzaktan yakından alakası yok; فِي القَرِيبِ العَاجِلِ en kısa zaman içinde; قَرِيب العَهْدِ ≈ iyi [ders notu]; قَرِيب من الحَسَنِ son zamanlarda olmuş, yeni; مِنْ عَهْدٍ قَرِيبٍ son zamanlarda, yakın zamanlarda; yeni, geçenlerde; قَرِيب العَهْدِ بِ . . . …i bir süredir, az bir zamandır bilen ya da kabullenen; …e yabancı, …in acemisi; قَـرِيب التَّنَاوُلِ kolay anlaşılan, anlaşılır;

قِرَاب ç. أَقْرِبَة , قُرُب [kılıç için] kın; kap, mahfaza vb.;

قَرَابَة akrabalık, hısımlık;

قُرَابَة ثَلاَثَة أَعْوَامٍ : قُرَابَة yaklaşık üç yıldır;

قُرْبَان ç. قَرَابِين kurban, adak; Kuddas Ayini HRİ.; Aşai Rabbani Ayini HRİ;

أَقْرَب daha yakın; daha olası/ muhtemel; أَقَارِب, أَقْرِبُون [çoğ.] olası, muhtemel; akrabalar, yakınlar, hısım akraba ¶ أَقْرَب الى الفَهْمِ daha kolay anlaşılan, daha açık; هُوَ أَقْـرَبُ الى الصِّحَّةِ (الصَّوَابِ) oldukça doğru, doğruya epey yakın, doğruya bayağı yakın; بِأَقْرَبِ وَقْتٍ (مُمْكِن) en kısa zamanda; mümkün olduğu kadar çabuk; ⇑ ما يُمْكِنُ

مَقْرَب ç. مَقَارِب kestirme yol;

مَقْرُبَة , مَقْرَبَة yakınlık; (ç. مَقَارِب) kestirme yol ¶ عَلَى مَقْرُبَةٍ مِنْ . . . yakınında; عَلَى مَقْرَبَةٍ مِنْ . . . …in civarında, yakınında;

تَقْرِيب yaklaşıklık; ¶ تَقْرِيبًا veya بِالتَّقْرِيبِ عَلَى التَّقْرِيبِ ya da وَجْهِ التَّقْرِيبِ ya da takriben, yaklaşık olarak, akraba, üç aşağı beş yukarı, hemen hemen; مَحْسُوس تَقْرِيبًا zar zor, zorlukla hissedilen, algılanabilen;

تَقْرِيبِي yaklaşık, takribi, kabaca;

تَقَرُّب yaklaşma; (من …e) yaklaşıklık;

تَقَارُب karşılıklı yaklaşma; uzlaşma;

اقْتِرَاب yaklaşma; yaklaşık olma;

مُقَـرَّب ç. ـون- yakın dost, maiyetindeki kişi, yakın çevreden olan kişi;

مُقَارِب yaklaşık, tahmini; orta, orta boy;

مُتَقَارِب bbi yakın aralıklarla izleyen; peş peşe; الْمُتَقَارِب bir şiir vezni;

قَـارِب ç. قَـوَارِب kayık, hafif sandal ¶ قَـارِب الزُّبْدَةِ [eritilmiş tereyağı için] kayık tabak MIS.; قَارِب مُسَلَّح gambot; قَارِب النَّجَاةِ cankurtaran sandalı; قَارِب التَّنْقِيبِ عَنِ الأَلْغَامِ mayın tarama gemisi; قَـارِب نَارِي motorlu sandal, motorbot;

قُرَيْدِس karides, deniz tekesi SUR.;

قَرِسَ a (قَرَس) [soğuk] şiddetli olmak, kavurmak, kesmek; قَرَّسَ [soğuk] (*b-i, bşi*) sızlatmak, uyuşturmak;

قَارِس keskin, şiddetli; [soğuk]; çok soğuk, dondurucu;

قَرَشَ u, i (قَرْش) (*b-nin dişini*) kamaştırmak; (*bşi*) ağzında çiğnemek; قَرَشَ i (قَرْش) ve قَرْشَ ve اِقْتَرَشَ (لِعِيَالِه *ailesi için*) para kazanmak;

قِرْش köpekbalığı; (ç. قُرُوش) kuruş; قِرْش صَاغ kuruş MIS.; قِرْش تَعْرِيفَة yarım kuruş MIS.;

قُرَيْش Kureyş kabilesi;

قُرَشِي Kureyş'e ait; Kureyş kabilesinden;

قَرِيش, قَرِيشَة ekşi peynir, ekşimik;

مقرش zengin, bolluk içinde, refah içinde;

قَرَصَ u (قَرْص) (*b-i, bşi*) çimdiklemek, burmak, çimdik atmak; (*b-i, bşi*) tırmalamak; [pire, bit vb.] (*b-i*) ısırmak, dalamak, [yılan] sokmak ¶ قَرَصَ بِلِسَانِه *b-e* söz ile eziyet vermek;

قَرَّصَ (*b-i, bşi*) çimdiklemek, burmak; (*hamuru*) açmak; (*b-i, bşi*) tahriş etmek, dalamak;

قُرْص ç. أَقْرَاص yuvarlak ekmek; [daire şekilli, düz] tabaka, disk; plak; kasnak, makara TEKN.; hap, tablet, pastil; ¶ قُرْص الأَرْقَام kadran [telefon]; أَقْرَاص عَجْوَة içi hurma ve badem ile doldurulmuş, yuvarlak bir pasta çeşidi SUR.; قُرْص عَسَلٍ bal peteği; جَلَبَ النَّارَ لِقُرْصِه ≈ kendine pay çıkarmasını bilmek;

قُرْصِي disk şeklinde, yassı ve yuvarlak;

قُرْصَة ç. قُرَص çimdik; [bit, pire] ısırık;

قَوَارِبِي kayıkçı;

قَرَبُوس ve قَرْبُوس ç. قَرَابِيس eyer kaşı;

قَرَبِينَة ç. -آت karabina, kısa tüfek;

قَرَحَ a (قَرْح) (*b-i*) yaralamak; قَرِحَ a (قَرَح) iltihaplanmak; her tarafını yaralar kaplamak;

قَرَّحَ (*b-i*) yaralamak; تَقَرَّحَ iltihaplanmak; her tarafını yaralar kaplamak; اِقْتَرَحَ (*bşi*) ilk kez ortaya atmak, düşünmek; (sözü) irticalen söylemek, hazırlıksız olarak sarfetmek; (على ...*i* veya ب *bşi*) kaba veya küstah bir tavırla sunmak; (على ...*i* veya ب *bşi*) önermek, teklif etmek, sunmak;

قَرْح ç. قُرُوح yara;

قَرِح her tarafını yara kaplamış; yaralayan, yaralanmaya sebep olan;

قَرْحَة ç. قِرَح yara; apse; çıban;

قَرَاح saf, temiz [özl.su];

قَرِيح ⇑;

قَرِيحَة ç. قَرَائِح mizaç, yapı; kabiliyet, yetenek; sezgi;

تَقَرُّح yara çıkma;

اِقْتِرَاح [bir fikri vb.i] ilk kez ortaya atma, çıkarma; (ç. -آت) öneri, teklif; önerge, takrir;

مُقَرَّح her tarafını yaralar kaplamış, yaralı;

مُتَقَرِّح ⇑; yaralayan, yara açan;

مُقْتَرَح ç. -آت öneri, teklif; önerge, takrir;

قَرْد ç. قُرُود, قِرَدَة maymun;

قُرَّاد [cin.is.; tek.is. ة] kene, sakırga ZOO;

قُرَّاد [cin.is.; tek.is. ة] ç. قِرْدَان ¶ أَبُو قِرْدَان küçük beyaz balıkçıl ZOO. MIS.;

مَقْرُود bitmiş, tükenmiş;

[yılan] sokma; manivela, kol demiri, kaz-ayağı;

قُرَّيْص ısırgan BOT. Urtica urens;

قَرَّاصَة kerpeten;

قَرَاصِيَة bir tür küçük, siyah erik SUR.; erik kurusu, kuru erik MIS.;

قَـــارِص ısıran; sokan; acı veren, yakan [soğutan] ¶ قَوَارِص الكَلِمَاتِ iğneleyici sözler;

قَرْصَنَة korsanlık;

قُرْصَان ç. قَرَاصِين , قَرَاصِن korsan;

قَرَضَ *i* (قَرْض) (*bşi*) kırpmak, ucundan kesmek; (*bşi*) kemirmek, ısıra ısıra yemek, çiğnemek; (*bşi*) [uçlarından] aşındırmak; ¶ قَـرَضَ رِبَاطَهُ ölmek; قَـرَضَ الشِّـعْـرَ şiir yazmak; قَـرْض = اقـرض; قرض (*b-e*) borç para vermek; (*b-e, bşi*) ödünç vermek; تَقَارَضَـوا الثَّنَاءَ : تَقَارَض övgüde birbirleriyle yarıştılar; انْقَرَض gide-rek tükenmek/ yok olmak; nesli tükenmek; ölmek; اقْـتَـــرَض (من ...*den*) borç almak; اسْتَقْرَض (من *b-den*) borç/ ödünç istemek;

قَرْض ç. قُـرُوض borç kredi; ¶ قَرْض حَـسَن vadesiz, faizsiz borç; قَـرْض مَـالِي mali borç; اَسْهُم القَرْضِ borç senetleri, bonolar;

قَرِيض şiir;

قُرَاضَة ç. -آت soyulan ya da yontulan şeyin artıkları, kırpıntlar;

قَرَّاضَة güve;

مِقْرَاض ç. مَقَارِيض makas;

اِنْقِرَاض giderek kaybolma, yok olma, sön-me; neslin tükenmesi;

اِقْتِرَاض ödünç alma;

اسْتِقْرَاض kredi alma; borç alma;

اَلْقَوَارِض kemiriciler;

مُقْـرِض faizci, tefeci; borç veren, kredi açan;

مُنْقَرِض yok olmuş, telef olmuş; nesli tü-kenmiş;

قَرَطَ *u* (قَرْط) (*bşi*) doğramak, keserek parçalara ayırmak; قَـرَّطَ ⇑; (*mumun* vb.nin) fitilinin ucunu esmek, (على *bşi*, *kemeri*) sıkmak, sı-kıştırmak, (عـلـى *b-e*) ısrarcı davranmak, (على *b-i*) sıkıştırmak; (على *b-e*) sert, tavizsiz davranmak; (عـلـى *b-e*) rahat vermemek; (على *b-e*) cimri davranmak, az az vermek;

قُرْط ç. اَقْرَاط , قُرُوط küpe;

تَقْـرِيطَة ç. تَقَـــارِيط [kadınların giydiği] sabahlık TUN.;

قِيرَاط ç. قَرَارِيط ALF.BKZ.;

قَرْطَجَنَّة bkz. قرطاجنة;

قِـرْطَاس ç. قَـرَاطِيس kağıt; kağıt yaprağı; kağıt çanta, poşet;

قُرْطُبَة Kurtuba;

قَرْطَاجَنَّة ve قَرْطَجَنَّة Kartaca şehri;

قَرْطَس kağıt; kağıt yaprağı;

قَرْطَمَ (*bşi*) kırkmak, ucunu kesmek;

قُـرْطُم : قِـرْطِم aspur, yalancı safran, pa-pağan yemi, haspir, kurtum BOT. ;

قُرْطُمَان yulaf;

قَـرَّظَ ⇒ قـرظ (*b-i*) övmek, methetmek; (*bşin*) iyi, güzel yönlerinden bahsetmek;

قَرَظ kendisinden zamk elde edilebilen bir akasya cinsi BOT. Acacia nilotic;

قَرِيظ methiye, kaside;

تَقْرِيظ ç. تَقَارِيظ methiye, övgü;

قَرَعَ a (قَـرْع) (*bşe*) [ses çıkarsın diye] vurmak, (*bşi*) çalmak; [sürekli, devamlı] (*bşe* ب *ile*) veya (ب *ile*, على ...*e*) vurmak; قَرِعَ a (قَـرَع) kel olmak veya kelleşmek, saçı dökülmek; [yer] boş olmak, meskun olmamak, sakini bulunmamak; قَرَعَ الجَرَسَ ¶ zili çalmak; قَرَعَ سَمْعَهُ *b-nin* kulağına gitmek, çalınmak; قَـرَعَ سِنُّ النَّدَمِ dişleri kamaşmak; قَرَعَهُ ضَمِيرُهُ ...e pişman olmak; ...ل(على) vicdan azabı duymak; قَرَعَ الكَأْسَ kadeh kaldırmak, *b-nin* sıhhatine/ şerefine içmek; قَرَّعَ (*b-i*) azarlamak, paylamak; (*saçı*) kazımak; قَارَعَ (*b-le*) dövüşmek, kavga etmek; (*b-ile*, عن *için*) güreşmek; (*b-ile*) kura çekişmek; تَقَارَعَ bb ile çarpışmak, (على için) kura çekişmek; اقترع (على *için*); (على *için*) oylama yapmak; (على *b-i*) kura ile seçmek; (*b-i*) askere almak ASK.; (*b-i bşi*) [topluluk veya adaylar arasından] seçmek;

قَرْع [sürekli ya da ses çıkarma için] vurma; zil çalma; ⇑ mas.;

قَـرْع [cin.is.; tek.is. ة] kabak BOT.; قَـرْع ضَرُوف su kabağı BOT. MIS.;

قَرَع kellik, saç dökülmesi; boş olma, meskun olmama;

قَرْعَة vuruş, darbe; [tek.is.] kabak; kafa, baş [kelle];

قَرْعِي [na't] kabak; kabaklı;

قُرْعَة ç. قُرَع kura; oy pusulası; kura çekme; قُرْعَةُ عَسْكَرِيَّة ¶ askere alma, çağırma; اَنْفَارُ القُرْعَة acemi erler;

قُرَاع : مَرَضُ القُرَاعِ mantar hastalığı TIP.;

قَرِيع seçkin, üstün, mümtaz قَرِيعُ الدَّهْرِ ¶ devrinin en büyüğü;

أَقْرَع kel; kel kafalı; boş, çıplak, meskun olmayan; kepekli, kabuklu;

مِقْرَعَة ç. مَقَـارِع [kapıya vurulan] kapı tokmağı; kamçı, kırbaç; sopa;

تَقْرِيع azarlama, paylama, kızma;

مُقَارَعَة [mud. kul.] ...ile dövüş, kavga;

اِقْـتِـرَاع ç. -آت [kura ile] askere alma; (عَلَى ...*için*) oylama; seçim;

قَارِعَة ç. قَوَارِع [ani] felaket, afet; zorluk, sıkıntı; القَـارِعَـة Kıyamet [vakti] ¶ قَـارِعَـةُ الطَّرِيقِ yolun ortası, vasıta geçen kısmı; yol; عَلَى قَارِعَةِ الطُّرُقِ yol ortasında;

قَرَفَ i (قَرْف) (*bşin*) kabuğunu soymak; قَرِفَ a (قَـرَف) (*bşden*) iğrenmek, tiksinmek; قَـرُفَ (*bşin*) kabuğunu soymak; iğrenç olmak, tiksinti vermek; قَارَفَ (*günahı, hatayı*) işlemek, kendini (*arzusunun, nefsinin isteğine*) bırakmak; اقْتَرَفَ (*suç*) işlemek;

قَرَف iğrenme, tiksinme;

قِرْفَة ç. قِرَف kabuk, zar, deri; kepek; tarçın;

قَرَافَة mezarlık [özl. Kahire'deki] MIS.;

قَرِيفَة kötü huy;

قَرِفَان tiksinmiş, midesi bulanmış MIS.;

اقْتِرَاف [suç] işleme, irtikap etme;

مُقْرِف iğrenç, tiksinti veren;

مُقْتَرِف [suçu] işleyen, fail;

قَرْفَصَ [ayaklarını karnına çekip, elleri ile onları sararak] oturmak;

قُرْفُصَاء ⇑ [ayaklarını karnına çekip, elleri ile onları sararak] oturma; ¶ جَلَسَ (قُعُودَ) القُرْفُصَاءَ bkz. قَرْفَصَ;

قَرَقَ *u* (قَرْق) [tavuk] gıdaklamak;

قَرْقَذَان sincap;

قَرْقَرَ (قَرْقَرَة) [mide] guruldamak; [güvercin] ["gu gu guk" sesiyle] ötmek; [deve] böğürmek; [kedi] mırıldamak;

قَرْقَرَة ⇑ mas.;

قَرْقُوش ç. قَرَاقِيش kıkırdak;

قَرْقُوشَة ç. قَرَاقِيش bir çeşit bisküvi MIS.;

مُقَرْقَش gevrek, gevremiş, çıtır çıtır MIS.;

قَرْقَصَ (*bşi*) [ağızda] çiğnemek; ¶ قَرْقَصَ عَلَى أَسْنَانِهِ dişi kamaşmak;

قَرْقَعَ gürültü çıkarmak; gıcırdamak; şaklamak; çatırdamak قَرْقَعَ ضَاحِكًا (بِالضَّحْك) kahkaha atmak; قَرْقَعَ بِسَوْطِه kırbacı şaklatmak;

قَرْقَعَة gürültü; gıcırtı; şaklama; çatırdama; gurultu;

قَرْقُوز T.> Karagöz oyunu;

قرقول bkz. قَرَه قُول;

قَرَمَ[1] *i* (قَرْم) (*bşi*) kemirmek;

قَرْم ç. قُرُوم efendi, sahip, [ağa]; aygır;

مِقْرَم ç. مَقَارِم çarşaf;

قُرْمَة[2] ç. قُرَم dal MIS.; ağaç gövdesi, kütük MIS.;

القَرْم ve القِرِيم Kırım;

قَرْمَدَ (*bşi*) sıva ile kaplamak, sıvamak; (*bşi*) tuğla, kiremit kaplamak;

قَرْمَد [cin.is.] sıva; kireç;

قِرْمِيد [cin.is.; tek.is. ة] ç. قَرَامِيد kiremit; kireç;

قِرْمِز kırmızböceği;

قِرْمِزِي koyu kırmızı; al kırmızı ¶ الحُمَّى القِرْمِزِيَّة kızıl hastalığı;

قَرْمَشَ (*bşi*) kıtır kıtır yemek MIS.;

مقرمش gevrek, çıtır çıtır;

قَرْمَطِي Karmati, Şii mezhebinin bir koluna mensup; [çoğ.] قَرَامِطَة Karmatiler;

قَرَنَ *i* (قَرْن) (*bşi* ب veya الى *ile*) ilişkisini kurmak, (*bşi*, ب ya da الى ...*e*) bağlamak; (*bşi*, الى ...*e*) ilave etmek; (*bşi*) birbirine geçirmek;

قَارَنَ (*b-ile*) birleşmek, kuvvetlerini birleştirmek; (...*ile*) aynı zamanda olmak, (...*i* ب ile; بين ... بين ile...i; بين شيئين *iki şeyi*) karşılaştırmak, aralarında benzerlik bulmak;

اَقْرَنَ (بين شيئين *iki şeyin arasını*) bağlamak, birleştirmek; اقْتَرَنَ (ب *ile*) ilgili olmak; (ب *ile*) birleşmek; (ب *ile*) bağlantılı olmak; (ب *b-ile*) evlenmek; birbirine bağlanmak;

اسْتَقْرَنَ [çıban] cerahat toplamak, büyümek;

قَرْن ç. قُرُون boynuz; boru, boynuz MZK.; duyarga, lamise, anten ZOO.; [dağ için] zirve, tepe; doğan güneşin ilk olarak görünen kısmı; kapsül BOT.; asır, yüzyıl ¶ أُمّ القَرْن gergedan; ذُو القَرْنَيْنِ ⇑; وَحِيد القَرْن Kur'an'da adı geçen adil bir kralın lakabı; Büyük İskenderin lakabı; قَرْن البَحْرِ mercan; قَرْن سَمْعِي ağır işiten kişilerin kullandığı kulak borusu [boynuz şeklinde]; القَرْن الوُسْطَى Orta Çağ;

قَرْنِي boynuz gibi, boynuzumsu, boynuz

مُقَارِن karşılaştırmalı, mukarin [bilim, edebiyat, dilbilgisi vb.];

قَرْنَبِيط karnabahar;

قَرَنْفُل [cin.is.; tek.is. ة] karanfil [çiçek]; karanfil [baharat];

قره جوز T.> [g] Karagöz;

قَرَه قُول polis karakolu; nöbetçi [polis, asker vb.]; ¶ قَرَه قُول الشَّرَف saygı nöbetçisi;

تَقَرَّى ⇒ قرو (*bşi*) araştırmak, peşine düşmek; (*bşi*) kontrol etmek, gözden geçirmek; اسْتَقْرَى (*bşi*) izlemek; (*bşin*, örn. *problemin*) peşini bırakmamak; (*bşi*) incelemek, araştırmak; (*bşi*) bulup çıkarmak, keşfetmek;

قُـرُوّ ç. قَـرْو su çıkarma, kuyu kazma; خَشَب قَرْو meşe [ağacından elde edilen tahta];

اسْتِقْرَاء [genel] sonuca ulaşma; tümevarım, endüksiyon FELS.; bkz. قَرَأَ ;

اسْتِقْرَائِي tümevarım ile elde edilen;

قَرْوَاطِيا Hırvatistan;

قَرْوَاطِي Hırvat [s. ve is.];

قَرْوِي bkz. قرى ;

قَرَى *i* (قَـرًى) (*b-i*) ağırlamak, misafir etmek;

اقْتَرَى bkz. قَرَى;

قِرًى misafirperverlik, [misafir] ağırlama; misafire sunulan yemek;

قُـرًى ç. قَـرْيَة köy; küçük kasaba; taşra semti; القَـرْيَتَـان Mekke ve Taif; Mekke ve Medine; ¶ أُمّ القُرَى Mekke;

قَرَوِي [na't] köy, kırsal, taşra; köylü [s.]; جَـامِع القَـرَوِيِّين (ç. قَـرَوِيُّون) köylü, taşrada yaşayan; وِزَارَة Karaviyyin Medresesi FAS.;

ile ilgili; baklagil; asırlık, yüzyıllık;

قَرْنِيَة kornea ANAT.;

قَرْن ç. أَقْـرَان [denk] rakip; akran, denk, küfüv, emsal; dost; benzer;

قُرْنَة ç. قَـرَانِي , قُـرَن uç, yükselen kenar; kuytu kenar, köşe KNŞ.;

قَرِين ç. قُرَنَاء bağlı, birleşik; ilgili, bağıntılı; dost; koca, eş;

قَرِينَ . . . [meb. mud. kul.] …ile ilgili olarak, …bağlamında ¶ مُنْقَطِع القَـرِينِ tek, yegane, akranı, dengi bulunmayan;

قَرِينَة ç. آت- eş, karı, hanım, zevce, refika; her kadının yanında bulunduğuna inanılan cin; loğusalık humması TIP.; (ç. قَرَائِن) ilişki, bağ, ilinti; [anlam ya da sözdizimi olarak] söz akışı, bağlam, siyak, kontekst; belirti, delil, karine; ¶ السَّيِّدَة قَرِينَتُه hanımı… [resmi ifade]; قَرَائِن الأَحْوَال belirtiler,

أَقْرَن [müe. قَرْنَاء] boynuzu olan, boynuzlu; kaşları bitişik; ¶ حَيَّة قَرْنَاء boynuzlu mısır engereği ZOO. Cerastes (aspis) cornutus;

قِـرَان yakın ilişki, bağ; konjonksiyon ASTR.; evlilik [bağı];

مُقَارَنَة ç. آت- karşılaştırma, [özl. benzerlikleri görmek için]; ¶ مُقَارَنَة اللُّغَات karşılaştırmalı dilbilim;

اقْتِرَان ⇈ mas.; bağ, ilişki, benzerilk; konjonksiyon ASTR; dolunay.; evlilik, düğün;

مَقْرُون (ب *ile*) bağlı, (ب …*e*) bağlanmış; (ب *ile*) ilintili, ilgili; مَقْرُون الحَاجِبَيْنِ kaşları bitişik;

شُؤُونِ البَلَدِيَّةِ وَ القَرَوِيَّة ≈ Köyişleri Bakanlığı;

قَرَوِيَة köylü [kadın];

مِقْرَى çok misafirperver;

مِقْرَاء ⇑;

قَار köylü;

قَرِيدِس karides SUR.;

قَزِزَ (قَزِزت) *a* …*den* veya عن *den*) nefret etmek, tiksinmek, iğrenmek; قَزَّزَ (*bşi*) camlaştırma; (*bşe*) cam takmak, (*bşi*) cam kaplamak; تَقَزَّزَ (عن veya من …*den*) tiksinmek, iğrenmek, nefret etmek;

قَزّ ç. قُزُوز ipek; ham ipek;

قَزَاز cam MIS.;

قَزَّاز ipek tüccarı;

قَزَازَة ç. قَزَائِز, -آت şişe MIS.;

قَازُوزَة ALF.BKZ.;

تَقَزُّز iğrenme, tiksinme, nefret etme;

قَزَان T.> ç. آت- kazan;

قَزَّحَ ⇒ قزح (*sözü*) [abartarak] güzelleştirmek,

قَوْس قُزَح gökkuşağı;

قُزَحِيَّة iris tabakası ANAT.;

قَزَعَ *a* (قُزُوع) zik zak çizerek koşmak;

قَزَع [cin.is.; tek.is. ة] [hızla seyreden, dağınık] bulut; saç püskülü;

قُزْعَة cüce MIS.;

قَزِيعَة saç püskülü;

قَزْقَزَ (*fındığı, cevizi*) kırmak MIS.;

قَزَل topal(layan);

قَزَم ç. أَقْزَام cüce, bodur; cüce;

قُزْمُوغْرَافِيَا kozmografi;

قُزْمُغْرَافِي kozmografik;

قَزَان ALF.BKZ.;

بَحْرُ قَزْوِين Hazar Denizi;

قَسَّ *a* (قَسّ) (*bşi*) istemek, (*bşin*) peşinde olmak;

تَقَسَّسَ ⇑;

قَس ç. قُسُوس papaz, rahip, karabaş;

قَسّ [= قص] göğüs kemiği;

قَسَّاس iftiracı, iftira eden, karalayan;

قِسِّيس ç. -ون, قَسَاوِسَة, قُسَّان, أَقِسَّة, قُسَّاء rahip, papaz, karabaş HRİ;

قُسُوسَة papazlık, rahiplik;

قَسَرَ *i* (قَسْر) (*b-i*, على …*e*) zorlamak; (*b-i, bşi*) [zorla] ele geçirmek; اقْتَسَرَ = قَسَرَ;

قَسْر zorlama, icbar, mecbur etme; قَسْرًا zorla, zorlayarak; zorunlu olarak, ihtiyaçtan;

اقْتِسَار [zorla] ele geçirme, elde etme;

قَسَّطَ ⇒ قسط (*bşi*) kısımlara bölmek, ayırmak; (*bşi*) taksitle ödemek; اَقْسَطَ adil davranmak, hakkı gözetmek;

قِسْط adalet, eşitlik, hak gözetme; [tek. ve çoğ.] adil, eşit davranan, hakkı gözeten; (ç. أَقْسَاط) kısım, parça; pay, hisse; taksit; miktar, meblağ; ölçü ¶ عَلَى أَقْسَاطٍ parç parça, taksitle; كَانَ عَلَى قِسْطٍ كَبِيرٍ مِنْ . . . büyük miktarda, büyük oranda ..i olmak, bulunmak;

قَسَط eklem katılaşması, ankiloz TIP.;

أَقْسَط daha adil; daha doğru;

تَقْسِيط taksitle ödeme ¶ بِالتَّقْسِيط taksitle;

مُقَسِّط adil, hakkı gözeten;

قَسْطَرَ [metal paranın] sahteliğini kontrol etmek;

قُسْطَاس ç. قَسَاطِيس terazi;

قَسْطَل[1] ç. قَسَاطِل yeraltı su borusu;

قَسْطَل[2] kestane MIS.;

القُسْطَنْطِيَّة Konstantiniye;

قَسَّمَ *i* (قَسْم) (*bşi*) bölmek, yarmak; (*bşi* على ...*e*, ...*ler arasında*) bölüştürmek, dağıtmak, pay etmek; (*b-e*, في ل ...*de*) pay, hisse vermek; (*bşi* الى ...*e*) ayırmak, sınıflamak; (*bşi*) bölmelere ayırmak; [Allah, kader] (على ya da ل *b-e*, *bşi*) nasip, kısmet etmek; (*sayıyı*, على *başka bir sayıya*) bölmek; قَسَّمَ (*bşi*) bölmek, parçalara ayırmak; (*bşi* ... بَيْنَ *arasında*) bölüştürmek taksim etmek, dağıtmak; (*bşi*, *bşe* veya الى ...*e*) ayırmak, sınıflamak; (*bşi*) bölmelere, kısımlara ayırmak; (*b-i*) takdis etmek HRİ.; (على *b-den*) [dua ile] cin çıkarmak; قاسَمَ (*b-ile bşi*) paylaşmak, bölüşmek; اَقْسَمَ (*b-e* على ...*için*) yeminle söz vermek; اَقْسَمَ (ب ...*adına*; ل *b-e*, على ...*için*; اَنْ *yapacağına*) yemin etmek ¶ قَسَّمَ عَلَيْهِ الأَّ فَعَلَهُ *b-e*, *bşi* yapmaması için yalvarmak veya *b-den bşi* yapmasını Allah rızası adına istemek; اَقْسَمَ جُهْدَ اَيْمَانِهِم en büyük yeminlerini ettiler; اَقْسَمَ بِمُقَدَّسَاتِهِ tüm kutsal bildiği şeyler adına yemin etmek; تَقَسَّمَ bölünmek, parçalara ayrılmak; bölüştürülmek; (*bşi*) paylaşmak, bölüşmek; (*bşi*) dağıtmak, saçmak; (*bşi*) gidermek, defetmek; (*b-i*) fena bir şekilde rahatsız etmek, taciz etmek ¶ تَقَسَّمُوهُ ضَرْبًا وَجِيعًا ona ağır bir darbe indirdiler; تَقَاسَمَ (*bşi*) paylaşmak, bölüşmek; [düşünceler, sıkıntılar tasalar vb.] (*b-i*) sarmak, rahat bırakmamak sıkıştırmak; اِنْقَسَمَ bölünmek, yarılmak; dağılmak, yayılmak; (الى ...*e*) ayrılmak, bölünmek; اِقْتَسَمَ (*bşi*) bölmek ya da bölüşmek; اِسْتَقْسَمَ kısmetini, nasibini istemek;

قِسْم ç. اَقْسَام pay, hisse; kısmet, nasip; bölme; kısım, bölüm; sınıf, grup; mıntıka, yöre; [polis vb.] sorumluluk bölgesi MIS.; "مُحَافَظَة" dan küçük yerleşim birimi MIS.; alt komite; cins, çeşit, tür;

قِسْمَة bölme, ayırma, dağıtma; (على ...*e*) bölme MAT.; (ç. قِسَم) pay, hisse kısmet, nasip;

قَسَم ç. اَقْسَام yemin; قَسَمًا and olsun! yemin ederim! yemin ederim!; ... بِ قَسَمًا ...in üzerine yemin ederim, ...e and olsun!;

قَسَمَات yüz hatları;

قَسَامَة ve قَسَام güzellik, şıklık;

قَسِيم ç. اَقْسِمَاء , قُسَمَاء pay/ hisse sahibi, hissedar, ortak; (ç. اَقْسِمَاء) pay, hisse; suret, nüsha;

قَسِيمَة ç. قَسَائِم kupon; makbuz, fiş;

تَقْسِيم cin çıkarma [dua ile]; (ç. تَقَاسِيم) bölme, ayırma; dağıtma; paylaştırma; kısımlara ayırma; [çoğ.] yapı, bünye [vücut vb.]; taksim MZK.;

تَقْسِيمَة ç. تَقَاسِيم taksim MZK.;

مُقَاسَمَة paylaşma, ortaklık;

اِنْقِسَام bölünme, ⇑ mas.; hizip;

اِقْتِسَام bölme; bölüşme;

قَاسِم bölen; dağıtım yapan, bölüştüren; bölen, payda MAT.;

مَقْسُوم bölen MAT.; مَقْسُوم عَلَيْهِ bölünen;

مُقَسِّم bölüştüren; distribütör, mümessil;

مُقَاسِم hissedar, pay, hisse sahibi, ortak;

قُسَنْطِينَة Konstantin şehri [Cezayir'de];

قَسَا(قسو) u (قَسَاوَة, قَسْوَة) (على b-e) sert/ acımasız/ merhametsiz davranmak; (على ...e karşı) sert acımasız olmak; قَسَّى (kalbi) katılaştırmak; قَاسَى (bşe) katlanmak; (bşin) acısını/ sıkıntısını çekmek; اَقْسَى = قَسَّى ;

قَسْو sertlik, acımasızlık, katılık;

قَسْوَة ⇑; merhametsizlik, zalimlik;

قَسَاوَة ⇑; ⇑;

قَسِيّ sert, katı;

اَقْسَى daha sert, katı; daha zalim, acımasız; daha zor, çetin;

مُقَاسَاة [acı vb.] çekme, katlanma;

قَاس ç. قُسَاة sert, katı; zalim, acımasız, merhametsiz; zor, çetin;

[1] قَسِيّ bkz. قسو ;

[2] قُسِيّ "قَوْس"in çoğulu;

قَشَّ u, i (قَشّ) [dağınık şeyi] toplamak; (bşi) şuradan buradan toplamak, derlemek, [özl. bitki] kurumak; قَشَّشَ bir ondan bir bundan almak; sofrada ne varsa yemek;

قَشّ [cin.is.; tek.is. ة] saman ¶ قَشّ الحَدِيد çelik tel elyafı; حُمَّى القَشّ saman nezlesi;

قَشَّة [tek.is.] saman [çöpü]; ¶ قَشَّة الثُّقَاب kibrit çöpü; خِيَار قَشَّة ufak salatalık;

قَشِيش çöp; artık;

مِقَشَّة çalı süpürgesi MIS.;

قَشْب, قَشَب ç. اَقْشَاب zehir;

قَشِيب ç. قُشُب yeni; temiz; parlak;

قَشَدَ u (قَشْد) (kaymağı) almak, sıyırmak; قَشْدَة kaymak;

قَشَرَ u, i (قَشْر) (bşin) kabuğunu soymak, çıkarmak; قَشَّرَ ⇑; تَقَشَّرَ kabuğu/ derisi/ üst yüzeydeki örtüsü çıkmak, soyulmak; [deri vs] pul pul dökülmek, kalkmak; اِنْقَشَرَ = تَقَشَّرَ ; ç. قُشُور örtü, örten şey; kabuk; zar; deri; kepek; dış kabuk; balık pulu; [yılan] gömlek, deri; [çoğ.] قُشُور çöp; önemsizlik; formaliteler; kepek, konak [yine قِشْر الرَّأْس]

قِشْرَة kabuk [yumurta, meyva, kabuklu meyva için]; kabuk BOT.; deri; pişmiş şeyin kabuğu; yara kabuğu; baş kepeği, konak; balık pulu; [yılan] deri, gömlek;

قِشْرِي kepekli, pullu, pul pul; kabuklu ZOO.; ¶ الأُكْزِيمَة القِشْرِيَّة sedef hastalığı; الحَيَوَانَات القِشْرِيَّة kabuklu hayvanlar ZOO.;

تَقْشِير [kabuk, deri vb.i] çıkarma, soyma;

قَشَطَ i (قَشْط) (bşi, عن ...den) çıkarıp atmak; (kaymağı) sıyırmak; (bşi) aşındırmak, yemek; قَشَّطَ (bşi) çıkarıp atmak; (b-i, bşi) soymak [soygun];

قِشْطَة MIS., قَشْطَة SUR.; kaymak; kaymak ağacı BOT. Annona squamosa MIS.;

قَشَاط kayış [deri]; kamçı ucu; kemer;

قُشَاط ç. ـآت fiş, marka, MIS.;

مِقَشَّط ç. مَقَاشِط kazıma için kulanılan alet;

مِقَشَّطَة ç. مَقَاشِط değirmen makinası;

قَشَعَ a (قَشْع) (b-i, bşi) saçmak, dağıtmak; (bşi) defetmek, gidermek; اِقْشَعَ = قَشَعَ ; (kalabalığı, topluluğu) dağıtmak, (bulutları,

karanlığı) gidermek, açmak; انْقَشَعَ ve تَقَشَّعَ dağılmak, saçılmak; [topluluk] dağılmak, birliği bozulmak, [bulutlar, karanlık] açılmak, dağılmak;

قَشْعَر ⇒ اِقْشَعَرَّ tüyleri ürpermek, diken diken olmak [soğuktan, korkudan]; شَيْءٌ تَقْشَعِرُّ منه الجُلُودُ (الأَبْدَانُ) tüyler ürpertici bir şey; قَشْعَرِيرَة titreme; [tüyler] ürperme, diken diken olma; sıtma nöbeti;

قَشْعَم ç. قَشَاعِم aslan; أُمَّ قَشْعَم sırtlan; felaket, afet;

قَشَفَ *a* (قَشَف) ve قَشُفَ *u* (قَشَافَة) bakımsızlık, pislik, sefalet içinde yaşamak; pis vücudu olmak; temizliğine dikkat etmemek; قَشَّفَ [soğuk vb.] (*deriyi, elleri*) sertleştirip; çatlatmak, MIS.; تَقَشَّفَ = قَشَفَ; az tüketmek, zorunlu ihtiyaçlar ile idare etmek; züht hayatı yaşamak, dünya zevklerinden uzak yaşamak; [soğuk vb.] (*deriyi*) sertleştirip çatlatmak;

قَشْفَة ç. قَشَف ekmeğin kabuğu MIS.;

تَقَشُّف zahit, münzevi hayatı yaşama; iptidai hayat şekli; zorunlu ihtiyaçlarla idare etme «دَعَتْ الحُكُومَةُ الْمُوَاطِنِينَ الى التَّقَشُّفِ في الاِسْتِهْلاَكِ»; ¶ بَرْنَامَجُ التَّقَشُّفِ kemer sıkma politikası;

مُتَقَشِّف münzevi, zahit; kurumuş, çatlamış [deri] MIS.; zahitler, züht sahibi insanlar;

قَشْقَشَ (*b-nin*, من *çiçek hastalığını, uyuzunu*) iyileştirmek; (*bşi*) sürükleyip götürmek;

تَقَشْقَشَ [yara] kabuk bağlamak;

قَشَلَ[1] (قَشَل) ve قَشِلَ parasız, meteliksiz kalmak ya da olmak MIS.;

قَشْلَة[2] ç. قَشَل T.> kışla SUR.; hastane MIS.;

قُشْلاَق ç. -آت T.> kışla;

قِشْمِش çekirdeksiz bir üzüm cinsi;

قَاشَانِي ALF.BKZ.;

قَصَّ *u* (قَصّ) (*bşi*) [ucundan] kesmek, kırpmak; (*bşi*) makasla kesip koparmak; (*bşi*) budamak; _ (قَصَص, قَصّ) : قَصَّ أَثَرَهُ *b-nin* izinden gitmek; _ (قَصَص) (على *b-e*, *bşi*) anlatmak, hikaye etmek; قَصْقَصَ (*bşi*) kesmek, kırkmak, budamak; قَاصَّ (*b-e*) aynı karşlığı vermek, misilleme yapmak; (*b-den*) öç/ intikam almak; (*b-i*) cezalandırmak; (*b-ile*) hesabını kapatmak TİC.; تَقَصَّصَ : تَقَصَّصَ أَثَرَهُ *b-nin* izinde olmak; اِقْتَصَّ ⇑; (*bşi*) tam olarak anlatmak; (من *b-e*) misillemede bulunmak; (من *b-den*) öç almak; (من *b-i*) cezalandırmak;

قَصّ kırıntı, kırpık, kesilmiş, budanmış artıkları; göğüs kemiği;

قُصَّة ç. قِصَاص , قُصَص perçem; saç lülesi;

قِصَّة kesim, kesme; (ç. قِصَص) hab..; hikaye, kıssa; hikaye EDB.; ¶ قِصَّةُ هَذَا الشَّيْءِ ... اَنْ bunun hikayesi ...dir, olay vb. ...olarak ifade edilebilir;

قَصَص kırpıntı, kesilen artıklar; hikaye;

قَصَصِي hikaye türünden, destansı, epik; (ç. قَصَصِيُّون) kıssacı; hikaye yazarı; romancı; ¶ الشِّعْرُ القَصَصِي destansı, epik şiir;

قُصَاصَة [cin.is. قُصَاص ve قُصَاصَة] ç. -آت parça, kırpıntı, kesilmiş, budanmış artık; [kağıt] kırpıntı; [kağıt] şerit; gazete küpürü;

قُصَّابَة kamış düdük;

مُقَصَّب altın, gümüş işlemeli, simli;

قُصَاج ALF.BKZ.;

قَصَدَ *i* (قَصْد) (*b-e, bşe* ya da الى ...*e doğru*) ilerlemek, yönelmek; (*b-e* ya da الى *b-e*) uğramak; (*b-e, bir yere* ya da الى ...*e*) gitmek yolunu tutmak (*bşi* ya da الى *bşi*) aramak, istemek, (*bşe* ya da الى *bşe*) talip olmak, göz dikmek; (*bş* ya da الى *bş*) niyetinde olmak, aklında olmak; (*bşi* ya da الى *bşi*) kasdetmek, amaçlamak; (*...ile* ya da من ...*ile*, ب *bşi*) kasdetmek, demek istemek; ekonomik, tutumlu olmak; tasarruf etmek; ¶ قَصَدَ قَصْدَهُ *b-e* doğru ilerlemek; *b-i* taklit etmek, *b-nin* yolunu tutmak; اَقْصَدَ (*b-i.* الى ...*e*) gitmeye ikna etmek; kaside yazmak; تَقَصَّدَ kırılmak; (*b-e*) kızmak MIS.; sürekli (*b-ile*) uğraşmak MIS.; اِنْقَصَدَ kırılmak; اِقْتَصَدَ (في ...*de*, بَيْنَ ...*arasında*) orta bir yol izlemek; (بَيْنَ ...*arasında*) uzlaştırıcı, arabulucu olmak; iktisatlı, tutumlu, ekonomik olmak; (في ...*de*) ekonomik davranmak, tasarrufa gitmek; (*para* vb.) biriktirmek; kaside yazmak;

قَصْد maksat, kasıt, amaç; niyet; hedef; tasarruf, idare, tutum ¶ قَصْدًا ya da عن قَصْدٍ kasten, kasıtlı olarak, önceden düşünerek; bilerek, bile bile, mahsus; عَنْ غَيْرِ قَصْدٍ kasıtsız, farkında olmadan, bilmeden; حُسْنُ الْقَصْدِ iyi niyet; سُوءُ الْقَصْدِ kötü niyet; هُوَ عَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ o senin rakibindir; «قَصْدُكَ Hakka ulaştıracak olan yolu, ancak

قَصَّاص [makasla] kesen; iz süren; hikayeler anlatan, kıssacı; hikaye yazarı, romancı;

اُقْصُوصَة ç. اَقَاصِيص kısa hikaye, öykü; hikaye, kıssa;

مِقَصّ ç. مَقَاصّ makas; makas [arabada] SUR. ¶ اَبُو مِقَصّ kulağakaçan ZOO.; bir deniz kuşu türü ZOO. Rhyncos flavirostis;

قِصَاص kısas, misilleme; [misilleme olarak] cezalandırma; hesabı kapatma;

مُقَصَّة hesabı kapatma, alacak ile vereceği denkleştirme; dengeleme, telafi etme; غُرْفَةُ الْمُقَاصَّةِ takas odası, kliring odası;

مَقْصُوص ç. مَقَاصِيص kâkül, zülüf MIS.;

مَقْصُوصَة kevgir [kepçe];

قُصَاج ç. -آت kerpeten;

قَصَّ *i* (قَصْب) (*kesilmiş hayvanı*) parçalarına ayırmak; قَصَّبَ (*saçı*) kıvrık yapmak; (*bşi*) sim vb. ile süslemek;

قَصَب [cin.is] şeker kamışı; [tahıl bitkilerinin] sap; altın ya da gümüşlü iplik, sim; brokar ¶ قَصَبُ السُّكَّرِ şeker kamışı; اَحْرَزَ قَصَبَ السَّبْقِ (الْغَلَبِ) büyük, üstün başarı göstermek, sergilemek; الْقَصَبُ الْهِنْدِي bambu;

قَصَبَة [tek.is,] ç. -آت kamış; ince boru, tüp; pipo sapı; kamış kalem; nefes borusu; kamış düdük; bir uzunluk birimi [MIS. 3.55 m.]; hisar; başkent ¶ قَصَبَةُ الرِّئَةِ nefes borusu; قَصَبَةُ الْمَرِيءِ yemek borusu;

قَصَابَة kasaplık mesleği;

قَصِيبَة yulaf MIS.;

قَصَّاب kasap; kadastro memuru MIS.;

kısalaşmak, kısalmak; yetmemek, yeterli olmamak; قَصَرَ *u* (قُصُور) (عن *bşe*) yetişememek, ulaşamamak, (عن *…için, …e*) kısa gelmek; (عن *bşi*) yapamamak, (عن *bşe*) güç yetirememek; (عن *bşi*) ele geçirememek; (*bş ile*) başa çıkamamak; (عن *…den*) vazgeçmek, (عن *…i*) bırakmak [acziyet sebebi ile]; قصر *u, i* (قَصْر) (*bşi*) kısaltmak, azaltmak; قَصَرَ *u* (قَصْر) (*b-i, bşi*) tutmak, zaptetmek, sınırlamak; (*b-i, bşi*) kontrol, gözetim altında tutmak; (*b-i, bşi*) kilitlemek, kilit altına almak; (*bşi, b-i,* على *…ile*) sınırlamak; قَصَرَ نَفْسَهُ عَلَى شَيْءٍ kendini *bş ile* sınırlamak; قَصَرَ *u* (قِصَارَة, قَصْر) (*rengi*) açmak, ağartmak; (*elbiseyi*) beyazlatmak; قَصَّرَ (*bşi*) kısaltmak, azaltmak; (عن *bşe*) ulaşamamak, varamamak (örn. *ok, hedefe*); (عن *bşi*) yapamamak, güç yetirememek; (عن *bşi*) elde edememek, (عن *bşde*) başarısız olmak; (عن *bş ile*) baş edememek, aşık atamamak; yetersiz olmak, yetmemek; (في *…de*) geri kalmak, ağır davranmak; (في *…de*) ihmalkarlık etmek, (في *…i*) ihmal etmek; (في *…de*) dikkatsiz davranmak; (عن *…den*) vazgeçmek, (عن *…i*) bırakmak [acziyet sebebi ile] ¶ لَمْ يُقَصِّرْ في… için elinden geleni yaptı, hususunda bütün gayretini sarfetti; اَقْصَرَ (*bşi*) kısaltmak, azaltmak; (عن *…den*) vazgeçmek عن *…i*) bırakmak [acziyet sebebiyle]; تقاصر kısalmak, çekmek, küçülmek; (عن *…e*) güç yetirememek; (عن *…den*) vazgeçmek, (عن *…i*) bırak-

Allah gösterir.»; … فَعَلَ شَيْئًا قَصْدَ …için, …sebebiyle …yapmak; فُلاَن عَلَى قَصْدٍ falanca doğru yoldadır;

قَصْدي kasdi, kasıtlı;

قُصَادَ … [meb. mud. kul.] ...in karşısında MIS.;

قَصِيد istenilen, hedeflenen, maçlanan; hatasız [şiir]; = بَيْت القَصِيد ¶ قَصِيدَة [bazen kasidenin en önemli beyti] en önemli, can alıcı, en mühim nokta;

قَصِيدَة ç. قَصَائِد kaside ¶ = بَيْت القَصِيدَة ; بَيْت القَصِيد

اَقْصَد daha doğru, düz;

مَقْصِد ç. مَقَاصِد varılacak yer; hedef; niyet; amaç, maksat; anlam, mana, maksat ¶ سَيِّء الْمَقَاصِد kötü niyetli;

اقْتِصَاد iktisat, ekonomi; tutumluluk, iktisat, ekonomiklik; tasarruf; ¶ عِلْم الإقْتِصَاد veya عِلْم الإقْتِصَاد السِّيَاسِي ekonomi, iktisat bilimi; اقْتِصَادًا في الْوَقْت vakit kazanmak için, zamandan tasarruf için;

اقْتِصَادي ekonomik, iktisadi; iktisatçı, ekonomi uzmanı; tutumlu, ekonomik, iktisatlı; الإقْتِصَادِيَّات [ülke vb.nin] ekonomi;

قَاصِد düz, doğru [yol.]; kısa, rahat, eziyetsiz [yolculuk];

مَقْصُود hedeflenen, kasdedilen; kasıtlı, mahsus yapılan; maksat, amaç, (sözden) kasıt, denilmek istenen;

قَصْدِير teneke;

قَصُرَ *u* (قَصَارَة, قَصْر, قِصَر) kısa olmak ya da

mak [acziyet sebebi ile]; (عن ...*den*) geri durmak, kaçınmak; اِقْتَصَرَ (على *ile*) sınırlanmak, sınırlı kalmak veya kendini (على ...*ile*) sınırlamak; اِسْتَقْصَرَ (*bşi*) kısa veya eksik, yetersiz bulmak;

قَصْر kısalık; küçüklük; güç yetirememe, yapamama; yetersizlik; ihmalcilik, gevşeklik; tembellik, ağır davranma; kısaltma, aza indirgeme; (على ...*ile*) sınırlama; *b-nin* yapabileceği, elinden gelen, en fazla yapabileceği; قَصْرُكَ اَنْ تَفْعَلَ كَذَا en fazla ...i yapabilirsin, yapsan yapsan, ...yaparsın; den fazlasını yapmamalısın, kendini ile sınırlamalısın;

قَصْر ç. قُصُور köşk, kasır; saray ¶ قَصْر العَدْلِيَّة adliye sarayı, binası, adliye FAS.;

قَصْرِيَّة ç. قَصَارٍ topraktan yapılma yuvarlak kap; saksı; lazımlık;

قِصَر kısalık; küçüklük قِصَرُ النَّظَرِ miyopluk;

قُصُور gevşeklik, ihmalcilik; tembellik, ağırdan alma;

قَصَارَاكَ اَنْ = قَصَرُكَ اَنْ تَفْعَلَ هَذَا : قُصَارَى تَفْعَلَ كَذَا bkz.;

قَصَار çamaşır suyu;

قُصُور güç yetirememe, yapamama; yetersizlik, yetmeme; eksiklik; [miktarı] düşürme, azaltma; ihmalcilik, gevşeklik; ağır davranma, tembellik; [kanunen] küçüklük, reşit olmama; قُصُور البَاعِ (عن *bşe*, *bş yapmaya*) güç yetirememe, (عن ...*i*) yapamama;

قَصِير ç. قِصَار kısa; alçak, küçük ¶ قَصِير الأَجَلِ kısa ömürlü; قَصِير البَاعِ güçsüz, güç yetiremeyen, [*bşi*] yapamayan; cimri, pinti; قَصِير اليَدِ cimri, pinti; güçsüz ⇑;

قُصَارَى birinin gücünün son haddi, sınırı, en fazla yapabileceği ¶ قُصَارَاكَ اَنْ تَفْعَلَ كَذَا en fazla ...yaparsın, yapsan yapsan ...yaparsın; ...den fazlasını yapmamalısın; kendini ...ile sınırlamalısın; بَذَلَ قُصَارَهُ ya da بَذَلَ قُصَارَاهُ (ب ...*e*, *için* veya ل *için*) elinden geleni ardına koymadı, elinden gelenia yaptı; قُصَارَى القَوْلِ ya da قُصَارَى الأَمْرِ kısaca, özetle;

اَقْصَر daha kısa;

الأَقْصَر Aksur kasabası MIS.;

تَقْصِير kısaltma, azaltma; sınırlama; güç yetirememe, yapamama; yetersizlik, yetmeme; (في ...*de*) ihmalkarlık, gevşek davranma, ağır davranma; ihmal; hata, noksan kusur;

قَاصِر (عن ...*e*) güç yetiremeyen, (عن ...*i*) yapamayan; (على ...*ile*) sınırlı; (على ...*için*) ayrılmış, tahsis edilmiş; geçişsiz [fiil] DİLB.; (ç. قُصَّر, -ون) reşit olmayan, rüştünü ispat etmemiş; [s. ve is.]; ¶ قَاصِرَة الطَّرْفِ namuslu, iffetli, [başını yerden kaldırmayan, kadın]; قَاصِر اليَدِ güçsüz, elinden bir şey gelmeyen, aciz, zayıf; cimri, pinti;

مَقْصُور (على ...*ile*) sınırlı; ¶ اَلِف مَقْصُورَة : قَاصِرَة الطَّرْفِ = الطَّرْف "a, e, æ" sesi veren, kelime sonundaki elif رَمَى" de olduğu gibi DİLB.;

مَقْصُورَة ç. مَقَاصِير saray; küçük kapalı oda; bölme; camide, mihrabın yanında hükümdar

için ayrılmış odacık; [sinema, tiyatroda] loca; [tutuklu için] hücre;

مُقَصِّر gevşek, ihmalkar;

مُقْتَصِر (على ...*ile*) sınırlı;

مُقْتَصَر kısa, özet, hülasa;

[2] قَيْصَر ALF.BKZ.;

قَصَعَ *a* (قَصْع) (*suyu*) [lıkır lıkır] büyük yudumlarla içmek; (*susuzluğu*) gidermek, yatıştırmak; (*bşı*) aşmak, çiğnemek, kırmak;

قِصَاع , قِصَع , قَصَعَات ç. قَصْعَة [bakır ya da tahta] büyük tas; kazan IR.;

قَصَفَ *i* (قَصْف) (*bşi, kalemi, tırnağı, sopayı*) kırmak; (*b-i*) sıkıştırmak, (*b-e*) baskı uygulamak; (*bir yeri*) bombalamak; [gök gürültüsü vb.] gürlemek; [top silahı] gümlemek, patlamak; قَصَفَ *u* (قَصْف, قُصُوف) [ziyafette] yiyip içip eğlenmek; sefih bir hayat sürmek;

قَصُفَ *a* (قَصَافَة) kırılmak; kırılacak gibi zayıflamak ya da kırılgan olmak; تَقَصَّفَ ve اِنْقَصَفَ kırılmak;

قَصْف [top silahı vb. için] gümleme; alem, eğlenti, şenlik;

قَصِف ince, kırılgan; kılık;

قَصِيف ⇑; ⇑;

قُصُوف alem, şenlik, eğlenti;

مَقْصَف ç. مَقَاصِف büfe, büvet; kantin; gazino; bar; üzerinde yiyecekler bulunan masa, tezgah;

قَصْقَصَ (*bşi*) kırmak; (*bşi*) budamak, uçlarını kesmek MIS.;

قَصَلَ *i* (قَصْل) (*bşi*) süratle kesmek, [uçurmak]; اِقْتَصَلَ ⇑;

قَصَل [bitkide] kabuk; [tek.is. ة] bitki sapı;

قَصَّال sivri, çok keskin;

مِقْصَل çok keskin, sivri;

مِقْصَلَة ç. مَقَاصِل giyotin;

قَاصِل keskin;

قَصَمَ *i* (قَصْم) (*bşi*) kırmak; ¶ قَصَمَ ظَهْرَهُ *b-e* öldürücü darbeyi vurmak ≈ *b-nin belini* kırmak ; تَقَصَّمَ kırılmak; اِنْقَصَمَ ⇑;

قَصِم kırılgan, çabuk kırılan;

قَصِيم ⇑;

قَاصِمَة ç. قَوَاصِم kıran, kırıcı; ¶ قَاصِمَةُ الظَّهْرِ öldürücü darbe, felaket, afet; ضَرَبَاتٌ قَوَاصِم öldürücü darbeler;

قَصَا *u* (قَصْو, قُصُوّ, قَصَاء) ve قَصِيَ (قَصَو ve قَصِيَ) *a* (قَصًا, قَصًى) (عن ...*den*) [çok] uzak, ırak olmak; (عن ...*den*) uzaklaşmak; اَقْصَى (*b-i bşi*, عن ...*den*) uzağa göndermek, uzaklaştırmak; (*b-i*, عن ...*den*) çıkarmak, atmak; (*b-i*, عن ...*den*) sürmek, sürgün etmek; (*b-i*, عَنِ الخِدْمَة *hizmetten*) uzaklaştırmak; (*bşin*) sonuna sınırına, limitine ulaşmak; ¶ لاَ يُقْصَى البَصَرُ görüş alanının dışında, görülemez;

تَقَصَّى (عن ...*den*) uzaklaşmak; (*bir sorunu, meseleyi*) iyice araştırmak; incelemek, (*bşin*) kökenine inmek; (*bşi*) sonuçlandırmak, sonuna kadar sürdürmek; (*bşi*) el ile yoklamak;

اِسْتَقْصَى (*bşi, problemi, konuyu*) iyice araştırmak, incelemek, (*bşin*) temeline, kökenine inmek; (عن ...*hakkında*) soruşturma yapmak;

قَصَا ve قَصَاء uzaklık;

çökmek üzere olmak, yıkık dökük olmak; yıkılmak, devrilmek, göçmek;

قَضّ [cin.is.] ufak taş; çakıl ¶ جَاء القَوْمُ قَضَّهُم [kavimden, kabileden] herkes geldi;

قَضَّة ufaktan; çakıl;

قَضِيض ufak taş; çakıl ¶ جَاء القَوْمُ قَضِيضَهُم herkes geldi; (بِقَضِيضِهِم)

اِنقِضَاض [uçak, kuş; avı için] aniden dalma, pike yapma saldırma; saldırı; ¶ طَائِرَة الإِنْقِضَاضِ bombardıman uçağı; طَائِرَة مُنْقَضَّة bombardıman uçağı;

قَضَبَ *i* (قَضْب) (*ağacı*) buldamak; (*bşi*) kesip koparmak; قَضَبَ = قَضَّبَ ; اقتضب = قَضَبَ ; (*bşi*) özetlemek, (*bşin*) özetini vermek; (*sözü*) gelişine, doğaçtan, irticalen söylemek;

قَضْب yenilebilir bitkiler;

قَضِيب ç. قُضُبَان budanmış dal; değnek, çubuk; erkeklik organı, penis; ray [demir-yolu]; sevk yatağı, ray;

قُضَابَة budanmış ya da ucundan kesilmiş şey; [ağaçların] budanmış kısımları;

مِقْضَب [budamak için] orak, makas;

اِقْتِضَاب özetleme; özet; kısa, özlü, veciz olma; irticalen, gelişine, doğaçtan söyleme;

مُقْتَضَب kısa, özet; özlü, veciz; irticalen, doğaçtan söylenen; الْمُقْتَضَب bir şiir vezni; [çoğ.] مُقْتَضَبَات özet haberler [gazetede];

قَضَع karın ağrısı;

قُضَاع ⇑;

قَضَفَ u : ince, dar olmak ya da dar olmak;

قَضَمَ *a* قَضَمَ *i* (قَضْم) (*bşi*) [ağzında] çiğnemek;

قَصِي ç. أَقْصَاء uzakta, uzak;

أَقْصَى müe قُصْوَى ç. أَقَاصٍ daha uzak(ta); had safhada, en fazla, en uç; azami, maksimum; en uzak kısım; son; ¶ الْمَسْجِدُ الأَقْصَى Mescidi Aksa; الشَّرَف الأَقْصَى Uzak Doğu; الْمَغْرِب الأَقْصَى Fas; ...الغَايَة القُصْوَى من... in maksimumu, en fazla; أَقَاصِي الأَرْضِ dünyanın en uzak yerleri, dünyanın öbür ucu; عِنْدَ الضَّرُورَة القُصْوَى aşırı zorunluluk halinde; الَى أَقْصَى حَد son sınıra kadar; mümkün olduğu kadar; مِنْ أَدْنَاه الى أَقْصَاهُ veya مِنْ أَقْصَاه الى أَقْصَاه bir uçtan öbür uca; istisnasız herşey;

تَقَصٍّ ince, hassas, detaylı inceleme, araştırma, tetkik;

اِسْتِقْصَاء ⇑; (عن ...*hakkında*) soruşturma;

قَاصٍ ç. أَقْصَاء, قَاصُون uzakta, uzak, ırak; ¶ القَاصِي وَ الدَّانِي [uzak yakın, ≈ duyduk duymadık] herkes; فِي القَاصِيَة وَ الدَّانِيَة uzak ve yakın;

قَضَّ *u* (قَضّ) (*bşi*) delmek (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) paramparça, un ufak etmek, toz haline getirmek; (*duvarı*) şiddetli bir şeklide yıkmak, yerle bir etmek; (*bşi*, *çiviyi*, *kazığı*) sökmek, çekip çıkarmak; قَضَّ *a* (قَضّ) [yatak] sert, rahatsız olmak; أَقَضَّ ⇑; (*döşeği*) sertleştirmek; ¶ أَقَضَّ مَضْجَعَهُ ya da أَقَضَّ عَلَيْهِ مَضْجَعَهُ *b-ni* uyutmamak, uykusunu kaçırmak; اِنْقَضَّ [uçak, kuş, avı için] aniden dalmak, dalışa geçmek; [şimşek, yıldırım] (على *bşe*) çarpmak; (على ...*in üzerine*) aniden çullanmak, atılmak; (على *b-e*) saldırmak;

(*bşi*) kemirmek;

قُضَامَة tuzlu leblebi SUR.; fıstık, fındık gibi çerez karışımı SUR.; kuş yemi SUR.;

الْحَيَوَانَات الْقَاضِمَة kemiriciler;

قَضَى *i* (قَضَاء) (*bşi*) bitirmek, sonuçlandırmak, tamamlamak; (*bşi*, *isteği*, *vazifeyi*) yerine getirmek, eda etmek; (*bşi*) icra etmek, uygulayarak yapmak; (*borcu*) ödemek; (*ihtiyacı*) karşılamak, cevap vermek; (*vakti*) geçirmek; [yine قَضَى أَجَلَهُ]; ölmek, eceli gelmek; (ب *bşe*, بِأَنَّ ...*olduğuna*, *yapmaya*) karar vermek; [Allah] önceden takdir etmek, tayin ve tertip etmek; (بَيْنَ ...*arasında*) hüküm vermek; (ل *b-nin lehine*; على *b-nin aleyhine*) hüküm vermek, yargıda bulunmak; (على *b-i*, ب ...*e*) mahkum etmek, çarptırmak, (على ...*hakkında*, ب ...) ...kararına varmak; (على *b-i*, ب ...*e*) zorlamak, mecbur emek; (ب *bşe*) ihtiyaç duymak, (ب *bşi*) istemek; (على *b-i*, *bşi*) yok etmek, (على *b-i*) öldürmek [işini bitirmek]; (على *bşe*) engel teşkil etmek, (على *bşi*) bozmak ¶ قَضَى أَجَلَهُ eceli gelmek, ölmek; ... قَضَى الْعَجَبَ مِنْ ...e çok şaşırmak, ...e aklı hayali durmak; قَضَى نَحْبَهُ adağını yerine getirmek; ölmek, eceli gelmek; قَضَى وَطَرَهُ amacına ulaşmak, istediğini elde etmek; قُضِيَ الأَمْرُ ok yaydan çıktı, olan oldu; قُضِيَ أَمْرُهُ veya قُضِيَ عَلَيْهِ işi bitmek [bağlamına göre, kişinin söz konusu eyleme artık devam edemeyeceğini ifade ifade eder.]; ölmek; قَضَّى (*bşi*) yapmak, icra etmek, uygulamak, fiile dökmek; قَاضَى (*b-e*) dava açmak, (*b-i*) mahkemeye vermek; (*b-i*) mahkemeye celbetmek; (*b-den* ب *alacağı*) istemek; تَقَضَّى bitmek, tamamlanmak, sona ermek; [vakit] geçmek, geçip gitmek; تَقَاضَى (*bşi*; *b-den* ya da من *b-den*, *bşi*, *alacağı*) istemek; dava açmak; (على ...*için*, *karşılık*, *mükafat*) talep etmek; (*b-den* veya من *b-den*, *bşi*, *alacağı*) teslim almak; اِنْقَضَى bitmek, sona ermek, tamamlanmak; [vakit] geçmek; [vakit] kalmamak, geçmiş olmak; اِسْتَقْضَى (*b-den*, *bşi*) istemek; (*bşi*) gerektirmek, icap ettirmek; اِسْتَقْضَى (*b-den*, *bşi*) istemek, talep etmek;

قَضَى hüküm, yargı;

قَضَاء bitirme, ⇑ mas.; fiilen yapma ⇑ mas.; [isteği, ihtiyacı] karşılama, yerine getirme; [borcu] ödeme; [bir zaman periyodunu] geçirme; kaza, önceden takdir etme, hüküm, yargı, karar; hukuk sistemi, adalet sistemi; hakimlik, kadılık; hüküm verme, yargılama; (على ...*hakkında*) hüküm verme; (على *b-i*, *bşi*) yok etme, (على *b-i*) öldürme; (ç. أَقْضِيَة) kaza, nahiye, sancak, bölge SUR., IR., LÜB., SUUD., YEM.; ¶ قَضَاء اللَّه Allah emri, ölüm; القَضَاء الشَّرْعِي Şeriat Hukuku; Şeriat kanunu; دَار القَضَاء mahkeme; مَحْكَمَة القَضَاء الإِدَارِي İdare Hukuku mahkemesi; بالقَضَاءِ وَ الْقَدَرِ [قَضَاءٌ وَ قَدَرًا] kaza ve kader sonucu gereği; قُضِيَ القَضَاءُ takdiri ilahi!, kaderde yazılı olan başa gelir.;

قَضَائِي hukuki; mahkeme [kararı] ile ilgili

عِنْدَ مُقْتَضَيَات ...e uyarak, gereği, ...icabı; الأَحْوَال durumların ihtiyaç göstermesi halinde, [eğer] durumlar gerektirirse;

قَطّ[1] [cümle sonunda, geçmiş zaman için] hiç;

قَطَّ[2] *u* (قَطّ) (*bşi*) parça parça kesmek, dilmek; (*bşi*) kırkmak, budamak; (*kalemi*) [yontarak] ucunu açmak, sivriltmek; قَطَّطَ (*tahtayı*) oymak; اِقْتَطَّ (*kalemin*) ucunu açmak, sivriltmek [yontarak];

قَطّ kısa ve kıvırcık [saç];

قَطَّاط tornacı;

قِطّ[3] ç. قِطَطَة , قِطَاط [erkek] kedi; ¶ قِطّ الزَّبَاد misk kedisi;

قِطَّة [dişi] kedi;

قُطَيِّطَة yavru kedi;

قَطْ[4] sadece, yalnız;

قَطَبَ *i* (قَطْب) (*bşi*) toplamak; _ (قُطُوب, قَطْب) قَطَبَ ¶ [قَطَبَ حَاجِبَهُ kaşlarını çatmak [yine جَبِينَهُ yüzünü asmak; قَطَّبَ kaşlarını çatmak; yüzünü aşmak; (*bşi*) dikip birleştirmek MIS.; تَقَطَّبَ [yüz, çehre] asılmak; اِسْتَقْطَبَ (*bşi, ışını*) polarmak FİZ.;

قُطْب ç. أَقْطَاب eksen, mihver; kutup ASTR., ELK., COĞR.; mil; reis, lider, başkan; [daha çok çoğul olarak] büyük, önde gelen şahsiyet; ¶ قُطْب الرَّحَى eksen MEC.; القُطْب الجَنُوبِي güney kutbu; القُطْب الشَّمَالِي kuzey kutbu; قُطْب سَالِب negatif kutup; katot; قُطْب مُوجَب pozitif kutup, anot;

قُطْبِي kutupsal;

قُطْبَة dikiş MIS.;

¶ حُرَّاس قَضَائِيُّونَ ç. حَارِس قَضَائِي yedi emin HUK.;

قَضَوِيَّة الصُّلْح sulh hakiminin yargılama yetkisi;

قَضِيَّة ç. قَضَايَا dava; dava açma; dava konusu; vaka, olay, hadise; problem, sorun, mesele; teorem MAT.;

مُقَاضَاة celse, oturum;

اِنْقِضَاء [süre, vakit] geçme, bitme, sona erme; [zorunluluk] kaldırılma;

اِقْتِضَاء zorunluluk, gereklilik, lüzum; ¶ عِنْدَ الإِقْتِضَاء gerekmesi, ihtiyaç halinde;

قَاضٍ kesin, kati; öldürücü, ölüme sebebiyet veren; (ç. قُضَاة) kadı, hakim; [çoğ.] قَوَاضٍ ihtiyaçlar, ¶ سَمّ قَاضٍ öldürücü zehir; ضَرْبَة قَاضِيَة öldürücü darbe, (على ...*e*); nakavt [boks karşılaşmasında]; (على ...*e*) nihai, sonuç getirecek darbe; أَى مِنْ قَوَاضِي الذِّمَّة ...yapmayı kendi vazifesi olarak görmek, kabul etmek; قَاضِي البَحْث keşif hakimi TUN.; قَاضِي الإِحَالَة ⇑ MIS.; قَاضِي التَّحْقِيق mahkeme hakimi, yargıcı MIS.; قَاضِي الصُّلْح sulh hakimi;

مَقْضِي bitirilmiş, tamamlanmış, yerine getirilmiş, eda edilmiş; الأَمْرُ المَقْضِي tamamlanmış, bitmiş, yerine getirilmiş iş;

مُتَقَاضٍ ç. مُتَقَاضُونَ davacı; الْمُتَقَاضِيَان davacılar [taraflar];

مُقْتَضَى gerekli, zorunlu; ihtiyaç duyulan; (ç. مُقْتَضَيَات) ihtiyaç, gereklilik; ¶ بِمُقْتَضَى ... [meb. mud. kul.] ...e göre, mucibince,

[aynı zam. ilaç olarak];

قُطَيْرَة ç. قطَار damlacık;

قُطُر ç. قُطُرَات deve kataru; tren; demiryolu; saf ASK. MIS.; ¶ قِطَار البِضَاعَة yük treni; قِطَارالرُّكَّاب yolcu treni; قِطَارحَدِيدِي tren; قِطَار وَقَّاف ekspres tren; قِطَار سَبَّاقٍ (سَرِيعٍ) banliyö treni; فَاتَهُ القِطَار fırsatı kaçırmak, atı alan Üsküdarı geçti;

قَطَّارَة pipet;

قَطِرَان , قَطْرَان katran;

مِقْطَر ç. مَقَاطِر buhurdan, buhurluk;

مِقْطَرَة ç. مَقَاطِر ⇑; tomruk [cezalandırma aleti];

تَقْطِير filtreleme, süzme; arıtım, arıtma; damıtma, damıtım;

اِسْتِقْطَار damıtma, damıtım;

قَاطِرَة ç. -آت lokomotif; dizel motor;

مَقْطُورَات römork, vagon vb.;

مُقَطِّرَات alkollü içkiler;

قَطْرَمِيز [büyük] cam şişe ya da testi;

قَطَّرِي (*bşi*) katranlamak;

قَطْرَان , قَطْرَان katran;

قَطَعَ *a* (قَطْع) (*bşi*) kesmek; (*bşi*) kesip koparmak; (*bşi*) ikiye ayırmak, yarmak; (*bşi*) ikiye bölmek; (*ağacı*) kesip devirmek; (*ilişkileri*)kesmek, koparmak; (*b-ile*) bozuşmak; (*b-i, bşi*) durdurmak, yolunu kesmek; (*b-i*) susturmak, (*b-nin*) *sözünü* kesmek; (*elektrik akımını*) kesmek; (*b-ni* عن ...*den*) alıkoymak; (*b-nin,* عن ...*yapmasını*) yasaklamak; (*b-i,* عن ...*den*) alıkoymak; (*b-nin,* عن ...*yapmasını*)

قَطُوب asık yüzlü, çatık kaşlı;

اِسْتِقْطَاب polarma FIZ.;

قَاطِبَةً hep beraber, hep birden;

قَطَرَ *u* (قَطَرَان, قَطْر) damlamak; قَطَّرَ (*bşi*) damla damla akıtmak; (*bşi*)süzmek, filtre etmek; (*bşi*) arıtmak; (*bşi*) damıtmak; (*develeri*) dizi halinde bağlamak, (*deve*) kataru oluşturmak; (*araçları*) dizi haline sokmak; katar oluşturmak; (*araçları*) dizi haline sokmak, katar oluşturmak; (*gemiyi*) yedeğe alıp çekmek; تَقَطَّرَ damlamak, damla damla akmak; (الى ...*in içine*) süzülmek; damıtılmak, filtre edilmek; تَقَاطَرَ (الى veya على *b-e, bir yere*) akın akın, grup grup, diziler halinde gelmek; اِسْتَقْطَرَ (*bşi*) damlatmak; (*bşi*) damıtmak;

قَطْر damlama; [cin.is.; tek.is. ة] ç. قِطَار damla; yağmur;

قُطْر ç. قُطُرَات tren MIS.;

قَطَرْجِيّ ç. قَطَرْجِيَّة [demiryolu] makasçı MIS.;

قُطْر ç. اَقْطَار bölge; mıntıka; nahiye, arazi parçası; yöre; taşra; çap [dairenin]; köşegen; kalibre, çap [tüp için] ¶ ; القُطْر المصْرِي Mısır; اَرْبَعَة اَقْطَار الدُّنْيَا yarıçap; نِصْف قُطْرِ الدَّائِرَة dünyanın dört bir yanı; الرَّوْعَة التِي تَأْخُذُنِي مِنْ جَمِيعِ اَقْطَارِي her tarafımı saran endişe/korku;

قُطْرِي bölgesel; çapla ilgili;

قَطَر Katar;

قُطُر ödağacı BOT. Aquliaria agallocha.;

قَطْرَة ("قَطْر" için tek.is.) ç. قَطَرَات damla

yasaklamak; (*b-i*, عن ...*den*) mahrum bırakmak; (*b-i*) afaroz etmek HRİ; derin, büyük etkisi olmak [manevi olarak]; (في ...*de*) derin etkisi bulunmak, (في *b-i*) çok etkilemek; (*bşi*, *nehri*, *okyanusu*, *ülkeyi*) bir baştan başa, bir taraftan bir tarafa geçmek, katetmek; (*mesafeyi*) almak, katetmek; (*bşi*, *tehlikeyi; zorluğu*) yenmek, hakkından gelmek, atlatmak; (*süreyi*, في ...*ile*, ...*de*) geçirmek; (*yiyeceği*) tüketmek; (*bşe* ya da ب *bşe*) karar vermek; (ب *bşi*, بِأَنَّ ...*olduğunu*) kesin olarak ifade etmek, iddia etmek ileri sürmek; (بِأَنَّ *olduğunu*) ispat etmek; قُطِعَ kesilmek, kesilip kopmak [ip vb.] ¶ قَطَعَ الأَمَلُ (الرَّجَاءُ) umudu, ümidi kesmek; قَطَعَ الثَّمَنُ fiyatı belirlemek; قَطَعَ عَلَيْهِ تَذْكِرَةً (بِطَاقَةً) bilet almak; قَطَعَ حَدِيثَهُ *b-nin* sözünü kesmek; قَطَعَ دَوْرًا bir dönemi, devreyi geçmek, aşmak; قَطَعَ بِرَأْيٍ kesin bir görüşü ifade etmek; bir görüşe taraftar olmak; قَطَعَ بِرَأْيِهِ *b-nin* görüşleri ya da kararları ile hareket etmek; قَطَعَ الرَّحِمَ akrabalık ilişkilerini koparmak, sılayı rahimi kesmek; قَطَعَ أَشْوَاطًا [büyük] ilerleme kaydetmek; قَطَعَ شَوْطًا كَبِيرًا (بَعِيدًا) فِي التَّقَدُّمِ (الرُّقِيِّ) ilerleme (yükselme) yolunda büyük bir adım atmak; قَطَعَ فِي مَيْدَانِ الرُّقِيِّ أَشْوَاطًا ⇑; قَطَعَ عَلَيْهِ الطَّرِيقَ *b-nin* yolunu kesmek, durdurmak, *b-nin* yolunu kesmek, *b-i* soymak; لاَ يَقْطَعُ عَقْلَهُ شَيْءٌ *bşi* aklı kesmemek, almamak; قَطَعَ عَهْدًا anlaşma yapmak, sözleşmek; (ل *b-e*) söz vermek; قَطَعَ عَلَى نَفْسِهِ ب... ve عَهْدًا ب... ...için, ...yapmak için kendi kendine söz vermek; قَطَعَ الكَمْبِيَالَةَ senedi kırmak; قَطَعَ لِسَانَهُ *b-i* susturmak, ağzını kapatmak, açtırmamak; قَطَعَ الوَقْتَ vakit öldürmek, geçirmek; قَطَّعَ (*bşi*) parçalamak, parça parça etmek; (*bşi*) parçalarına ayırmak; (*bşi*) yırtıp koparmak; (*bşi*, *b-nin elini*) derin kesmek; (*bşi*) kesmek, devam etmemek; (*şiiri*) veznini tahlil etmek ¶ يُقَطِّعُ القَلْبَ [sıfat cümlesi] yürek parçalayıcı, çok açıklı; قَاطَعَ (*b-den*) ayrılmak, (*b-ile*) arkadaşlığı bozulmak, bozuşmak; (*b-i*, *bşi*) boykot etmek; (*b-i*, *bşi*) durdurmak, kesmek; *b-nin* sözünü kesmek [yine قَاطَعَهُ الحَدِيثَ]; أَقْطَعَ (*bşi*, *b-e*) kestirmek; (*b-e*, *bşi*, *nehri*) geçirmek veya geçmesine izin vermek; (*b-e*, *bşi*) tımar olarak vermek; (*b-e*, *bşi*) [pay, hisse olarak] vermek, ayırmak; (*b-ile*) ilişkisini kesmek; (عن *b-ile*) arkadaşlığını, dostluğunu kesmek; (عن *b-ile*) bozuşmak; تَقَطَّعَ kesilmek, ayrılmak, ilişkisi kesilmek; kopmak, parçalanmak; [elektrik akımı] kesinti ile uygulanmak; [söz, ifadeler] çelişkili, tutarsız olmak; [heyecan vb.den] bayılmak ¶ تَقَطَّعَتْ بِهِ الحِبَالُ yardım umudu kalmamak; تَقَطَّعَتْ بِهِ الأَسْبَابُ çaresiz kalmak, kuvveti ve sabrı tükenmek; هَدَفٌ تَتَقَطَّعُ دُونَهُ الأَعْنَاقُ [lafzen: yolunda boyunların vurulduğu gaye] ulaşılması zor, tehlikeli hedef; تَقَاطَعَ ayrılmak; bbden ayrılmak; karşılıklı ilişkileri kesmek; [yollar, çizgiler

قُطُوع) kesit, dilim, parça GEO; قَطْعاً kesinlikle, kesin olarak, şüphe bırakmayacak şekilde; [olumsuz ifadede] katiyetle, asla, hiç bir şekilde; ¶ قَطْع الحِسَابَات hesabı kapatma; قَطْع الطَّرِيقِ yol kesme; ... قَطْع الطَّرِيقِ عَلَى *bşe* zor ile, kaba kuvvetle engel olma; قَطْع سِعْر (مُعَضَّل) الْمَاهِيَّة maaş kesintisi; القَطْع indirim oranı; قَطْع كُتُب الجَيْب cep kitabı boyunda, büyüklüğünde; قَطْع مَخْرُوط ve قَطْع مَخْرُوطِي koni kesitli; قَطْع زَائِد hiperbol GEO; قَطْع مُكَافِيء parabol GEO.; قَطْع نَاقِص elips GEO.; قَطْعًا لِلْوَقْت [sadece] vakit geçirmek, öldürmek için; ...e بِقَطْعِ النَّظَرِ عَنْ... bakmadan, ...i düşünmeksizin, göz önüne almadan; ...den ayrı olarak; همزة القطع kelimenin başında gelen [kelimenin aslından veya değil] her zaman telaffuz edilen hemze DİLB.;

قَطْعِي kesin, kati; nihai, son; قَطْعِيًّا kesinlikle; [olumsuz cümlede] katiyyen;

قَطْعِيَّة kesinlik, katiyet;

قِطْعَة ç. قِطَع kesilmiş parça; kısım, bölüm; dilim; segment, parçacık GEO.; madeni para; birlik ASK.; القِطْعَة الدَّائِرِيَّة veya قِطْعَة الدَّائِرَة daire parçası GEO.; قِطْعَة التَّرْكِيب [makine, cihaz vb.nin] parça; قِطْعَة مَسْرَحِيَّة [tiyatro oyunundan] bölüm; قِطْعَة غِنَائِيَّة müzik parçası; قِطْعَة غِيَار veya قِطْعَة التَّغْيِير yedek parça; قِطْعَة فَنِّيَّة sanat eseri; القِطْعَة الكُرَوِيَّة küre parçası; قِطْعَة تَمْثِيلِيَّة [tiyatro] oyun; قِطْعَة مُوسِيقِيَّة müzik parçası; العَمَل بِالقِطَع parça başı iş;

vb.] (مَعَ ...*ile*) kesişmek; انْقَطَع (عَن ya da مِن ...*den*) ayrılmak; yırtılmak, kopmak, kesilmek; kesintiye uğramak, [yine elektrik akımı için], bağlantısı kesilmek, durmak; kopmak; bitmek, sona ermek; (عَن *bşi*, *bş yapmayı*) durdurmak; (عَن *bşi*) bırakmak vazgeçmek; (عَن *bşe*) devam etmemek; (عَن ...*den*) geri, uzak durmak; kendini (لِ ya da إِلَى ...*e*) vermek, (لِ ya da إِلَى ...*e*) yönelmek, (لِ ya da إِلَى ...*ile*) ilgilenmek; (لِ veya إِلَى ya da ..*de*) yoğunlaşmak, dikkatini (لِ ya da إِلَى ...*de*) yoğunlaştırmak; bütün vaktini (لِ veya إِلَى ...*e*) harcamak; اقْتَطَع (مِن ...*den*) bir parça, az bir şey almak; (*bşi*, مِن ...*den*) [seçip] almak, toplamak (örn. *bir kitaptan bir hikayeyi*); (*bşi* مِن *den*) yırtıp almak, çıkarmak [örn. *defter vb.den, bir yaprağı*]; (*bşi*) kendine almak, ayırmak; elde etmek, ele geçirmek; اسْتَقْطَع (*b-e*, *araziyi*) tımar olarak almasını istemek; (مِن مُرَتَّب *maaştan*) kesinti yapmak; (*bir miktarı*) [hesaptan] düşmek, inmek MIS.;

قَطْع kesip koparma, ayırma; kesme; ilişkiyi, bağı koparma; (*ağacı*) kesip devirme; durdurma, ambargo koyma; kesintiye uğratma; elektrik akımını kesme; (...*e* عَن) engel olma, (...*den* عَن) alıkoyma; mahrum bırakma; afaroz etme HRİ.; [nehri, okyanusu, ülkeyi vb.] bir baştan bir başa geçme, katetme; [bir mesafeyi] alma, katetme; [vakti] geçirme, harcama; tüketme; [hesaptan] düşme, indirme; (ç. أَقْطَاع) [kitap] boy, ebat; (ç.

قُطْعَة ç. قُطَع , قُطُعَـات [kesilmiş] parça, dilim; parsel, arazi parçası; çotuk;

قَطْعَة ç. ـآت قَطَع , çotuk;

قِطْع ç. ـآت bölüm, parça; kesim; dire dilimi GEO. ¶ قِطَـاع عَـــرْضِي kesit; القِـطَاع الدَّائِرِي dire dilimi GEO.; القِطَاع الكُرَوِي küre parçası;

قَطَّاع [odun, taş] kesici alet;

بالقَطَّاعِي taksitle;

قَطِيع ç. قِطَاع , قُطْعَان , أَقْطَع sürü;

قَطِيعَة ilişkilerin kopması, ayrılma, yabancılaşma; akraba arasındaki husumet, düşmanlık [ve قَطِيعَة الرَّحِم]; (ç. قَطَائِع) tımar, zeamet;

أَقْطَع daha iyi sonuca ulaştıran, etkili, sonuçlandırıcı [delil]; [müe. قَطْعَـــاء] kesilmiş organ; tek kollu; dilsiz;

مَقْطَع ç. مَـقَـــاطِع geçit, pasaj; kesişim noktası; kesit; bölüm; hece; cümle MZK.; sürü; taş ocağı ¶ مَقْطَع الرَّأْيِ karar, yargı;

مِقْطَع ç. مَقَاطِع kesici alet;

تَقْطِيع parçalara ayırma, parça parça kesme; kesintiye uğratma, devam etmeme; bölme; sancı, karın ağrısı; (ç. تَقَاطِيع) biçim; şekil; [çoğ.] bölümler, parçalar, aksam; تَقَاطِيع الوَجْه çehre, yüz hatları;

مُقَاطَعَة ayrılma; (*b-i*) bırakma; duygusuzluk, soğukluk; boykot; kesintiye uğratma; (ç. -آت) alan, bölge, kesim;

إِقْطَاع ve إِقْطَاعَـــة ç. -آت tımar, zeamet; feodal sistem, derebeylik; tımar sistemi, zeamet sistemi; ¶ ذُو الإِقْطَاعِ toprak ağası, derebeyi; tımar sahibi;

إِقْطَاعِي tımar ile ya da derebeylik ile ilgili; (ç. -ون) toprak ağası, derebeyi; tımar sahibi;

الإِقْطَاعِيَّة feodalizm, derebeylik; إِقْطَاعِيَّة tımar sistemi; feodal sistem, derebeylik;

تَقَطُّع ç. -آت kesintiye uğrama, kesilme; تَقَاطُع ilişkilerin kesilmesi; kesişim;

انْـقِـطَـاع kesilme ayrılma, kesintiye uğrama; ilişkisi kalmama; bitirme, sona erdirme; durma; (عن ...*den*) vazgeçme; mevcut olmama; انْقِطَاع التَّيَّار elektrik kesintisi; بِدُونِ انْقِطَاعٍ (من غَيْرِ) aralıksız, sürekli, kesintisiz;

انْقِطَاعِيَّة ayrılıkçılık, parti vb. den ayrılma taraftarlığı;

اسْتِقْطَاع ç. -آت [ücret, maaş vb.den] kesinti, indirim;

قَاطِع kesici, keskin; kesen; sonuç getiren, önemli, sonuçlandıran [delil vb.]; kesin, kati; nihai, son; ekşi [süt]; sekant GEO; (ç. قَوَاطِع) bölme, perde vb. ¶ قُطَّاع ç. قَـــاطِع الطَّرِيقِ yol kesen eşkiya; بِصِفَة قَاطِعَة şüphe götürmeyecek bir şeklide; سِنّ قَـاطِعَة kesici diş; طَيْر قَـوَاطِع göçebe kuşlar; قَـاطِع التَّذْكَـار [otobüs vb.de] biletçi;

قَاطِعَة röle ELK.; kesici diş; [قَاطِع in müe.];

مَقْطُوع kesilmiş vb. ⇑; مَقْطُوع بِهِ karara bağlanmış, bitirilmiş, sona erdirilmiş, halledilmiş [mesele, sorun]; (ç. مَقَاطِيع) umutsuz; kısa şiir ¶ مَقْطُوع النَّظِيرِ benzersiz, eşsiz, dengi olmayan;

مَقْطُوعَة ç. مَقَـاطِيع müzik parçası [yine

مَقْطُوعَة مُوسِيقِيَّة];

مَقْطُوعِيَّة pay, hisse; tüketim ¶ بِالْمَقْطُوعِيَّة toptan MIS.;

مُقَطَّع parça parça kesilmiş;

مُقْطِع tımar sahibi; derebeyi, toprak ağası;

مُقْطَع derebeyinin tebasında olan kişi;

مُتَقَطِّع kesilmiş; kesintiye uğrayan,sürekli olmayan; fasılalı, aşamalı [hareket]; bağlantısız, tutarsız [sözler, kelimeler] ¶ تَيَّار مُتَقَطِّع alternatif akım;

مُنْقَطِع kesilmiş; kopmuş, ayrılmış; [yerinden] kesilmiş; yırtılmış, yarılmış; kesintiye uğramış, durmuş; kesik [elektrik akımı]; uzak [bölge]; kendini (ل ya da الى ...*e*) vermiş, hasretmiş, bütün zamanını (ل ya da الى ...*e*) harcayan ¶ مُنْقَطِع النَّظِير veya القَرِينِ eşi olmayan, benzersiz, tek, yegane, yeri doldurulmaz; غَيْر مُنْقَطِع sürekli, devamlı, kesintisiz, aralıksız;

مُسْتَقْطَع [ücretten] kesinti;

قَطَفَ *i* (قُطُوف, قَطْف) (*çiçek, meyva*) koparmak; (*meyva*) toplamak, devşirmek; (*bşi, yaprakları*) yolmak, koparmak; _ (قَطْف) (*b-i*) tırmalamak; قَطَّفَ = قَطَفَ ; اقْتَطَفَ (*bşi*) koparmak [meyvayı, çiçeği]; (*meyvayı*) devşirmek, toplamak; (*bşi*) yolmak; (*bşi,* من ...*in içinden, arasından*) seçmek;

قَطْف [meyva, çiçek] toplama, devşirme; (ç. قُطُوف) tırmalama;

قِطْف toplanmış meyva;

قِطَاف (meyva) devşirme, toplama; [meyva için] toplanma mevsimi, bağbozumu;

دَانِي القُطُوف elinin altında, yakında; kullanımı kolay, pratik;

قَطُوف ç. قُطُف ağır, yavaş hareket eden;

قَطِيفَة kadife; pelüş;

قَطَائِف [çoğ.] içine fındık, fıstık doldurulup yağda kızartıldıktan sonra bal veya şekerle yenilen hamur işi yiyecek;

مِقْطَف ç. مَقَاطِف meyva toplayan; asma bıçağı;

مِقَطَّف ç. مَقَاطِف selpet;

اقْتِطَاف [meyva, çiçek] koparma, saplama; seçerek alma, toplama;

مُقْتَطَف ç. -آت seçme, seçilen parça; seçim;

قَطَقُوطَة genç kız;

قَطَمَ *i* (قَطْم) (*bşi*) kesip ya da kırıp koparmak;

قَطْمَة parça; lokma;

قِطْمِير hurma çekirdeğinin üzerindeki ince zar; önemsiz şey; ¶ لاَ يَمْلِكُ قِطْمِيراً onun ne malı var ne mülkü, o hiç bir şeye sahip değil;

قَطَنَ[1] *u* (قُطُون) (*bir yerde* ya da ب ya da في ...*de*) yaşamak, ikamet etmek, oturmak; قَطَّنَ (*b-i,* ب ...*e*) yerleştirmek;

قَطَن sırtın alt kısmı;

قُطْن ç. أَقْطَان pamuk ¶ قُطْن خَام ham pamuk; حَطَب القُطْنِ talaş, ince yonga; مِحْلَج القُطْنِ çırçır [alet];

قُطْنِي pamuk(lu) [na't];

قُطْنِيَّة ç. قَطَانِي baklagillerden bitki [fasulye, bakl vb.];

قُطَانِيَّة mısır, darı TUN.;

قَطَّان pamuk üreticisi, pamuk tüccarı;

يَقْطِين [cin.is.; tek.is. ة] bir kabak cinsi;

مَقْطَنَة pamuk ekimi;

قَاطِن ç. قُطَّان [bir yerde] kalan, yerleşen; sakin, mukim, oturan;

قِيطَان[2] ç. قَيَاطِين ipek ya da pamuktan örgü ip, bağ;

قَطَا (cin.is.; tek.is. قَطَاة) kaya kuşu ZOO. Pterocles arenarius;

قَعَدَ *u* (قُعُود) oturmak; oturuyor olmak; kalmak; (ل ...*için*) pusuya yatmak; (عن ...*den*) vazgeçmek, (عن ...*i*) bırakmak, geri dönmek (عن *bşden*) feragat etmek ¶ قَعَدَ بِهِ *b-i* oturtmak; *b-nin* elini ayağını bağlamak, *b-i* çaresiz duruma sokmak; ... قَعَدَ بِهِ عَنْ *b-nin*, ...e olan cesaretini, şevkini kırmak, *b-i*, عن ...den vazgeçirmek ya da *b-nin* عن ...yapmasına engel olmak, قَعَدَ عَنِ الذَّهَابِ gitmemeye karar verdi, gitmekten vazgeçti; قَامَ وَ قَعَدَ çok tedirgin olmak (ل için); أَقْعَدَ (*b-i*) oturtmak; (*b-nin*) kalmasına sebep olmak ya da ikna etmek; (*b-e*) oturacak yer temin etmek; (*b-i*, عن ...*den*) soğutmak, şevkini, cesaretini kırmak veya alıkoymak, (*b-i*, عن ..*den*) vazgeçirmek; (من *bşi*) küçültmek, azaltmak; أُقْعِدَ [edil.] sakat, kötürüm olmak, kalmak; أَقَامَهُ وَ أَقْعَدَهُ ¶ *b-i* çok tedirgin etmek; اقْعَدَ مِنْ هِمَّتِهِ *b-nin* hevesini, şevkini kırmak; تَقَعَّدَ (عن *bşi*) canı istememek; (عن ...*den*) vazgeçmek, (عن ...*i*) brakmak; تَقَعُّد = تَقَاعُد ; (عن ...*den*) kaçınmak, geri durmak; emekli olmak; اقْتَعَدَ (*bşi*) oturak olarak kullanmak; (*bşe*) oturmak; [bir durumda, halde] kalmak;

قَعَد savaş zamanında savaştan kaçanlar, gevşek davrananlar;

قَعْدَة oturma; üstüne oturulan bölge, kaba, kıç, makat; oturulan yer ¶ ذُو الْقَعْدَةِ Zilka'de ayı, hicrî onbirinci hicri ay;

قِعْدَة oturuş [şekli]; oturulan yer;

قُعْدَة sürekli oturan; iyice oturmuş; tembel, haylaz;

قُعْدَة = قُعْدِي ⇑;

قَعُود ç. قَعَائِد, قِعْدَان, قُعُود, أَقْعِدَة genç deve;

قُعُود oturma; (عن ...*den*) geri durma, kaçınma; feragat etme, hakkından vazgeçme;

قَعِيد dost, arkadaş; sohbet arkadaşı; bekçi, muhafız; kontrol eden; müfettiş; kötürüm, rahatsız, zayıf ¶ قَعِيدُ الْمَنْزِلِ evine hapsolmuş, evden çıkmayan;

قَعِيدَة ç. قَعَائِد [kadın] dost, arkadaş; eş [refika];

مَقْعَد ç. مَقَاعِد oturak, üzerine oturulan şey, oturma yeri [genel olarak, sinemada vb.de] sandalye, koltuk, yer; divan; sandalye [mecliste]; sıra, bank; ¶ مَقْعَدٌ طَوِيل şezlong; مَقْعَدٌ مُرِيح koltuk;

مَقْعَدَة ç. مَقَاعِد kıç, makat, oturak;

تَقَاعُد geri durma, kendini uzak tutma; emeklilik ¶ مَعَاشُ التَّقَاعُدِ emeklilik maaşı; أُحِيلَ الى التَّقَاعُدِ emekliye ayrılmak, emekli

olmak;

قَاعِد ç. قُعَّاد , قُعُود oturan; aktif, faal olmayan, tembel, haylaz [yine قَـاعِـدٌ عن العَـمَلِ] قَـاعِـدُون savaş zamanı savaştan kaçanlar ya da gevşek davrananlar;

قَاعِدَة ç. قَوَاعِد temel, esas; taban GEO.; üs ASK; destek, ayak, payanda; [yapıyı tutan] alt iskelet, şasi; kaide, kural; prensip ilke; formül; yöntem, metot, üslup; model, kalıp; ¶ قَاعِدَة الأُسْطُول veya قَاعِدَة بَحْرِيَّة deniz üssü; قَاعِدَة البِلاَد başkent; قَاعِدَة جَوِّيَّة hava üssü; قَاعِدَة حَرْبِيَّة karargah; قَاعِدَةُ الْمُلْك hükümet merkezi; مِسَاحَة القَاعِدَة taban, taban yüzeyi;

مُقْعَد durdurulmuş; kötürüm; yatalak;

مُتَقَاعِد emekli [s. ve is.];

قَعُر *u* (قَعَارَة) derin olmak; قَعَّر (*bşi*) derinleştirmek; (*bşi*) oymak, açmak; bağırmak; ¶ قَعَّرَ فِي كَلاَمِه konuşurken harfleri gırtlaktan çıkarmak; اِقْعَنْسَر (*bşi, kuyuyu*) derinleştirmek; تَقَعَّر derinleşmek, oyulmak; dibe inmek, çökmek;

قَعْر ç. قُعُور dip, taban; derinlik; gemi omurgası; çukur, delik, oyuk; ¶ مِنْ القَعْرِ صَاعِدًا baştan aşağı, tepeden tırnağa;

قَعْرَة çukur, oyuk, delik;

قَعُور derin;

قَعِير ⇑;

مُقَعَّر çukur, etrafındakilerden daha aşağıda, basık; oyuk, içi boş; konkav, içbükey; eğik, kıvrık; çapraşık, anlaşılması zor [ifade];

قَعِسَ *a* (قَـعَس) çıkık göğüslü olmak [doğuştan ve kamburluğun zıttı]; تَقَـاعَسَ (عن ...*den*) kaçınmak, uzak, geri durmak; (عن *bşi yapmakta*) tereddüt etmek, çekingen davranmak; (عن *bşi*) ihmal etmek, gereken ihtimamı göstermemek; (عن ...*ile*) ilgilenmemek; اِقْعَنْسَسَ = قَعِسَ;

أَقْعَس çıkık göğüslü [doğuştan, "kambur" tersi];

تَقَاعُس ihmal;

مُتَقَاعِس tereddüt eden, çekinen; ihmalkar, gevşek, dikkatsiz, ağırdan alan;

قَعْقَعَ (قَعْقَعَـة) hareketi esnasında ses çıkarmak; takırdamak, çatırdamak; şakırdamak;

قَعْقَع ya da قُعْقُع saksağan;

قَعْقَعَة takırtı; çatırtı; şakırtı; gürültü; [çoğ.] قَعَاقِع gürültülü sesler;

قَفَّ *u* (قُفُوف) kurumak; [kuruduktan sonra] fire vermek; [saç korkudan] diken diken olmak;

تَقَفَّفَ (من ...*den*) tüyleri ürpermek;

قُفَّة ç. قِـفَف büyük sepet; bir kayık türü IR.;

قَـفْقَة sıtma nöbeti;

قَفَرَ *u* (قَفْر) : قَفَرَ أَثَرَهُ *b-nin* izini sürmek, peşine düşmek; اِقْفَرَ [yer] hayat olmamak; terk edilmek, meskun olmamak, (من ...*den*) yoksun, mahrum olmak; (*bir yerde*) hayatı öldürmek; (*evi, ülkeyi*) terk etmek, harap, viran bir şekilde bırakmak; (*kemiği*) çiğnemek, gevelemek, üzerinde et bırakmamak; اِقْتَفَرَ (*b-nin*) peşinde olmak, izini sürmek;

قَفْر ç. قِفَـار çöl, çorak arazi; hayat bulunmayan, ölü, metruk; (من ...*den*) mahrum,

yoksun ¶ (قِفَار) أَرْض قَفْر çorak arazi, çöl; (قَفَار) خُبْز قَفْر kuru etmek;

قَفْرَة ç. قَفَرَات çöl, çorak, arazi;

قَفِير ç. قُفْرَان arı kovanı;

بَادِيَة قَفْرَاء kuru kıraç arazi;

اقْفَار [yer için] hayat yokluğu, viran olma; terkedilme, metruk, meskun olmama;

مُقْفِر hayat, yaşam bulunmayan, ölü, viran, metruk; (من *...den*) mahrum, yoksun;

قَفَز *i* (قَفَزَان, قَفْز) sıçramak; yukarıdan atlamak, kendini bırakma; تَقَفَّز eldiven giymek;

قَفْز sıçrama, atlama [yine atletizm.]; القَفْز بالزَّانَة sırıkla atlama; القَفْز عَلَى الحَبْلِ ip atlama; قَفْز طَوِيل uzun atlama; قَفْز عَالٍ yüksek atlama; قَفْز بِالْمِظَلَّة paraşütle atlama;

قَفْزَة ç. قَفَزَات sıçrama, atlama;

قُفَّاز ç. قَفَافِيز eldiven; eldiven çifti;

قَفِيز ç. أَقْفِزَة bir tahıl ölçüsü;

مِقْفَز tramplen;

قَفْش *u* , *i* (قَفْش) (*bşi*) toplamak, almak; (*bşi*) sıkıca yakalamak, tutmak, kavramak MIS.;

قَفْش önemsiz konuşma;

قَفْشَان [çoğ.] şakalar;

قَفَص ç. أَقْفَاص kafes; kümes, ağıl [çit vb. ile çevrili hayvan beslenilen yer]; [örgü] sepet; göğüs [kafesi]; mahkemede sanık yeri [yine قَفَص الإِتِّهَام];

تَقْفِيصَة kümes;

قُفْطَان ç. قَفَاطِين kaftan;

القَفْقَاس Kafkasya;

قَفَع *a* (قَفْع) kısalmak, bükülmek; küçülmek; buruşmak; قَفَّع [soğuk] (*elleri*) buruşturmak, çatlatmak; قَفَّعَ = تَقَفَّعَ ;

قَفْقَفَ (قَفْقَفَة) ve تَقَفْقَفَ soğuktan titremek;

قَفَل *u*, *i* (قُفُول) geri gelmek, dönmek; _ (قَفْل) (*bşi*)kapatmak; (*bşi*) kilitlemek, sürmek; (*bşi*) biriktirmek, istif etmek; قَفَّل ve أَقْفَل (*bşe*) asma kilit vurmak; (*bşi*)kapatmak; (*bşi, elektrik anahtarı, düğmeyi*) kapatmak, kapalı konuma getirmek; (*bşi*) durdurmak, kesmek, engel olmak; (*bşi*) kilitlemek, sürmek;

قُفْل ç. قُفُول , أَقْفَال asma kilit; kilit; sürgün kilit;

قَفَّال kilitçi;

اقْفَال kapatma; kilitleme; durdurma, engelleme;

قَافِل ç. قَافِلَة , قُفَّال eve, yurda dönen;

قَافِلَة ç. قَوَافِل kervan; konvoy, kafile; kol, sıra;

قَفَا *u* (قَفْو) (أَثَرَهُ *b-nin izini*) takip etmek; (قفو)

قَفَّى (*b-i, b-nin* ya da ب *b-nin*) peşine göndermek; kafiyeli ifade kullanmak; اقْتَفَى : اِقْتَفَى أَثَرَهُ *b-nin* içinde olmak; *b-nin* izini sürmek ASK.; *b-i* örnek almak;

قَفًا müz. ve müe. ç. أَقْفَاء , أَقْف , أَقْفِيَة , قُفِي ense; kafanın arka kısmı; arka; ters;

قَفَاء ense; kafanın arka kısmı;

اقْتِفَاء *b-nin* izinde peşinde olma, *b-i* taklit etme, örnek alma;

قَافِيَة ç. قَوَافٍ kafiye; ense; kelime oyunu MIS.;

قَيْقَب ALF.BKZ.;

قَاقُلَّة , قَاقُلِّي ve قَاقِم ALF.BKZ;

قَلَّ *i* (قِلَّة, قُلّ) [sayı, çoklukça] az olmak ya da azalmak, önemsiz, az miktarda olmak; nadir olmak, nadir bulunmak; azalmak, küçülmek; (عن ...*den*) aşağı olmak; _ (قَلّ) (*b-i, bşi,* عن ...*den, yerden*) kaldırmak; (*bşi*) taşımak; ¶ الأَمَـا قَلَّ وَ نَدَرَ birkaç önemsiz istisnası dışında; قَلَّـلَ (*bşi* ya da من *bşi*) azaltmak, küçültmek; أَقَلَّ ⇑; (من ...*den*) az bir miktar yapmak ya da vermek; (*b-i, bşi* من ...*den*) kaldırmak; (*b-i, bşi*) taşımak, nakletmek; تَقَالَّ (*bşi*) küçümsemek, azımsamak; اِسْتَقَلَّ (*bşi*) az, küçük, önemsiz miktarda görmek, saymak; (*b-i, bşi*) hafif, küçük görmek, küçümsemek; (*b-i, bşi*) kaldırmak; (*b-i, bşi*) taşımak, nakletmek; (*gemi* vb.e) binmek; yükselmek; bağımsız olmak; (ب *bşe*) yalnız [ortaksız] sahip olmak; ¶ اِسْتَقَلَّ بِحِمْلٍ bir yükü üzerine almak; اِسْتَقَلَّ بِصَنْعِه onu yalnız başına yaptı; اِسْتَقَلَّ بِنَفْسِه sadece kendine güvenmek; kendi başına davranmak, bağımsız hareket etmek; اِسْتَقَلَّ بِمُهِمَّةٍ (بِوَاجِبَةٍ) görevi, vazifeyi üzerine almak, üstlenmek;

قَلَّمَا [bağlaç] nadiren; güç bela, zar zor, ancak, güçlükle;

قُلّ azlık, küçüklük; yetersizlik, kıtlık, nadir olma; az miktar; قِلّ titreme, sarsıntı;

قِلَّة hastalıktan kalkma, iyileşme, nekahet; yeniden refaha kavuşma;

قُلَّة zirve, tepe; gülle; (ç. قُلَل) testi;

قِلَّة ç. قِلَل azlık, önemsiz miktarda olma; nadirlik, az bulunma; kıtlık, yetersizlik; ihtiyaç; [soyut isimlere mudaf olarak] ...sizlik: قِلَّة الحَيَاء hayasızlık, utanmazlık; قِلَّة الإِحْسَاس duygusuzluk, hissizlik; قِلَّة الصَّبْرِ sabırsızlık; قِلَّة الوُجُودِ nadirlik, az bulunurluk; kıtlık, yetersizlik; جَمْع القِلَّة üç ile on adet arası için çoğul;

¶ رَحَلُوا بِقِلِّيَّتِهِم hep beraber yola çıktılar; بِقِلِّيَّتِه tamamen, hepsi

قَلِيل ç. قِلَال , قَلَائِل , أَقِلَّاء az; önemsiz; [sayı, nicelik olarak] küçük, yetersiz, az; nadir, az olan bulunan; (من ...*den*) az bir miktar; az bir miktar (من); قَلِيلاً bir az, az bir şey; ¶ قَلِيلاً مَا nadiren; قَلِيلاً قَلِيلاً azar azar, yavaş yavaş; الكُلَّ الاَّ قَلِيلاً hemen her şey; بَعْدَ قَلِيلٍ bir az sonra; yakında; عَنْ قَلِيلٍ ya da عَمَّا قَلِيلٍ yakında, az bir zaman sonra; لَيْسَ مِنْهُ لاَ بِقَلِيلٍ وَ لاَ بِكَثِيرٍ birşey için yapabileceği hiçbir şeyi olmamak; [soyut isimlere mudaf kullanım] ...siz: قَلِيل الأَدَب edepsiz, kaba, yol yordam bilmez; قَلِيل الْحَيَاء hayasız, utanmaz; قَلِيل الإِرْتِفَاعِ alçak; قَلِيل الصَّبْرِ sabırsız; قَلِيل الوُجُودِ nadir, az bulunan; kıt, yetersiz;

أَقَلّ daha az; daha küçük; daha nadir; ¶ عَلَى الأَقَلّ en az, asgari, minimum ya da عَلَى أَقَلّ التَّقْدِيرِ ve بِالأَقَلّ en az; en azından, hiç olmazsa; لا أَقَلَّ مِنْ أَنْ... en azından ...yapılabilir; أَقَلّ من القَلِيلِ çok az, önemsiz, ihmal edilebilecek kadar az; وَ أَقَلَّ من هَذَا وَ ذَلِكَ أَنَّ ...için bir şey söylememek;

اَقَلِّيَّة sayıca azlık veya daha küçük olma; (ç. -آت) azınlık, ekalliyet;

تَقْلِيل azaltma, indirme, küçültme;

اِقْلَال ⇑;

اِسْتِقْلَال bağımsızlık, istiklal;

اِسْتِقْلَالِي [na't] bağımsızlık, özerklik; bağımsızlık taraftarı, savunucusu;

مُقِلّ malı mülkü olmayan, fakir;

مُسْتَقِلّ bağımsız; özerk; ayrı, müstakil, özel;

قَلاَوُوز ve قَلاَوُوظ T.> [gemi] kaptan; vida;

قَلاَّيَة ç. -آت, قَلاَلِي uzlet köşesi; Kipti Patriğinin ikamet yeri HRİ.; (ç. -آت) tava;

قَلَبَ *i* (قَلْب) (*bşi*) çevirmek, döndürmek; (*bşin*) [içini dışına ya da altını üstüne] çevirmek; (*bşi*) devirmek; (*bşi*)ters çevirmek; (*bşi*) alabora etmek; (*hükümeti*) devirmek; (*bşi*, *bşe*) değiştirmek; dönüştürmek; ¶ قَلَبَهُ رَأْسًا *bşin* altını üstüne getirmek, çevirmek; قَلَبَ لَهُ ظَهْرَ الْمِجَنِّ *b-e* sırtını dönmek, *b-den* hoşlanmamak; قَلَبَهُ رَأْسًا عَلَى عَقِبٍ bir şeyin altını üstüne getirmek; قَلَّبَ = قَلَبَ ; (*sayfaları*) çevirmek; (*bşi*) iyice aramak, yoklamak; didik didik etmek; (*bşi*) yuvarlamak; (*bşi*) karıştırmak [kaşıkla vb. ile]; (*b-i*, *bşi*) incelemek, teftiş etmek, gözden geçirmek; (*bşi*, *b-e*) çevirmek, dönüştürmek; ¶ قَلَّبَ بَيْنَ يَدَيْهِ *bşi* elinde oynamak, döndürmek; قَلَّبَهُ بِعَقْلِهِ *bşi* iyice düşünmek, *bş hakkında* uzun uzun düşünmek; قَلَّبَ كَفَّيْهِ pişman olmak; utanmak, mahcup olmak; قَلَّبَ فِيهِ الْبَصَرَ (النَّظَرَ) (*bşi*) iyice incelemek, gözden geçirmek; تَقَلَّبَ çevrilmek, döndürülmek; devrilmek, başaşağı gelmek; devrilip yıkılmak; kıvranmak, debelenmek; değişmek; (فِي *bşde*) değişken olmak, sabit olmamak; (فِي ...*de*) [oradan oraya taşınarak] yaşamak; (فِي ...*i*) tasarrufunda bulundurmak, (فِي ...*i*) emrinde bulundurmak; ¶ تَقَلَّبَ فِي وَظَائِفَ عَدِيدَةٍ pek çok, çeşitli görevlerde bulundu; تَقَلَّبَ فِي النِّعْمَةِ (النَّعِيمِ) veya اعْطَافَ الْعَيْشِ النَّاعِمِ rahat ve bolluk içinde yaşamak; قُلِبَ = اِنْقَلَبَ ; [tersine, içi dışına, altı üstüne] döndürülmek, çevrilmek; devrilmek; baş aşağı olmak; alabora olmak; değişmek; (اِلَى ...*e* ya da *bşe*) dönüşmek; (عَلَى *aleyhine*, لِ *lehine*) dönmek; geri dönmek [muzari fiilden önce] birden ...yapmaya başlamak; ¶ اِنْقَلَبَ ظَهْرًا لِبَطْنٍ alt üst olmak; tamamen harap, viran olmak; اِنْقَلَبَ اِلَى الْهُجُومِ hücuma geçmek;

قَلْب tersine çevirme, döndürme; yukarı çevirme; değişim; dönüştürme; (*hükümeti*) devirme;

قَلْب ç. قُلُوب kalp; merkez; öz, cevher; ilik; en iyi ya da en çok tercih edilen kısım; ruh, can ¶ قَلْبُ الْهُجُومِ santrafor [futbol]; سُوَيْدَاءُ الْقَلْبِ kalbin en derin köşesi; ضَعِيفُ الْقَلْبِ yüreksiz, ödlek, korkak; قَاسِي الْقَلْبِ katı kalpli, acımasız, zalim; قَسَاوَةُ الْقَلْبِ katı kalplilik, acımasızlık, zalimlik; اِنْقِبَاضُ الْقَلْبِ hüzün, mahzunluk; عَنْ ظَهْرِ الْقَلْبِ

ezbere; مِنْ صَمِيمِ القَلْب bütün içtenliğiyle, bütün kalbiyle, en içten; مِنْ كُلِّ قَلْبِهِ bütün kalbi ile; قَلْبًا وَ قَالِبًا seve seve, canı gönülden;

قُلُوبَات (اَلسُّكَّرِ) baklava şeklindeki şekerleme;

قَلْبِي kalple ilgili; samimi, içten; قَلْبِيًّا kalpten, içten, samimi;

قَلَبَة ç. -آت- bir hacim ölçüsü = 20 lt. TUN.;

قَلُب değişmeye müsait, çabuk değişen; çevreye hemen uyum sağlayan, intibak eden; mahir, becerikli, elinden pek çok iş gelen;

قُلَّب = قُلُوب ;

قَالَب ç. قَوَالِب kalıp; şekil; model; pasta kalıbı; ayakkabı kalıbı; matbaa kalıbı; matris; [peynir, sabun] kalıp; قَلْبًا وَ قَالِبًا bkz. قلب ;

قَلِيب müz. ve müe. ç. اَقْلِبَة , قُلُب , قُلُبَان [eski] kuyu;

قَلَّاب değişken, sabit olmayan; sallanan, salınan; tersine dönebilen; [kamyon] damper; ¶ عَرَبَة قَلَّابَة at arabası; قَلَّاب خَلَّاط karıştırıcı, dönerek karıştıran cihaz, mikser;

قَلَّابَة mikser, karıştırıcı;

مَقْلَب ç. مَقَالِب çöp yığını, çöplük MIS.; entrika, desise MIS.;

مِقْلَب ç. مَقَالِب çapa;

تَقْلِيب : عِنْدَ تَقْلِيبِ النَّظَرِ yakından incelendiğinde;

تَقَلُّب ç. -آت- değişim; değişiklik; [fiyatların] düzen, değişim, dalgalanma; değişkenlik, sabit olmama; [çoğ.] hadiseler, değişen durumlar; ¶ تَقَلُّبِ جَوِّي hava [durumu] değişikliği; سَرِيعِ التَّقَلُّبِ anında değişen, dönen, kaprisli [yanar döner];

اِنْقِلَاب tersine çevirme; devrim, inkılap; değişim; gün dönümü ASTR. ¶ دَائِرَة الإِنْقِلَابِ dönence COĞR.;

مَقْلُوب çevirilmiş, döndürülmş; ters yüz edilmiş, alt üst edilmiş; katlanmış [dikiş yeri vb.]; evrik MAT. ¶ بِالْمَقْلُوبِ alt üst olmuş; ters yüz olmuş; aksine, tersine;

مُتَقَلِّب الأَحْوَالِ ve مُتَقَلِّب الأَطْوَارِ ve مُتَقَلِّب değişken, sabit olmayan; bir dediği bir dediğini tutmayan, kaprisli;

مُنْقَلَب ahiret [hayatı]; dönence COĞR.; ¶ مُنْقَلَبِ شِتَوِي oğlak dönencesi; مُنْقَلَبِ صَيْفِي yengeç dönencesi;

قَلَبَق kalpak;

قَلَح[1] [dişte] sarılık;

قُلَاح ⇑;

قَلَّد ⇒ قلد (*kadına*) kolye takmak; (*b-i, bş ile*) sarmak; (*b-i göreve, makama, mevkiye*) getirmek, atamak, (*b-i, …den*) sorumlu kılmak; (*b-e, …i*) ihsan etmek, (*b-e, …i*) lutfetmek; (*b-e, bşin idaresini,*) emanet etmek, (*b-i, …de*) yetkili kılmak; (*b-i*) taklit etmek, öykünmek; (*b-nin*) görüşlerini [tartmadan] benimsemek; (*bşin*) taklidini, sahtesini yapmak; تَقَلَّد kolye vb. takmak; (*bşi*) kuşanmak; (*bşi*) üzerine almak, üstlenmek, deruhte etmek; (*bşi, yetkiyi, otoriteyi*) ele geçirmek;

قَلَادَة ç. قَلَائِد kolye;

مِقْلَد ç. مَقَالِد anahtar;

مَقَالِيد الأُمُورِ ¶ güç, anahtar ç. مَقَالِيد مِقْلَاد yetki; مَقَالِيد الحُكْم idare vasıtaları, güç تَسَلَّمَ مَقَالِيدَ الحُكْمِ ;« سُلِّمَتْ اِلَيْهِ مَقَالِيد الحُكْم» idareyi eline almak, dizginleri eline geçirmek; اَلْقَى اِلَيْهِ مَقَالِيد الأُمُورِ *b-i* yetkili, sorumlu kılmak;

تَقَالِيد ç. تَقْلِيد sahte, taklit; imitasyon; [*b-i*] taklit, öykünme; [düşünceleri, kavramları, tartmadan] benimseme, taklit; (bir kaynağın doğruluğuna ya da yetkinliğine) kesin inanç, kanaat; bir mezhebin görüşlerini tamamen kabullenme ve gereğince davranma; [çoğ.] gelenek, anane; âdet, âdetleşmiş davranış;

تَقْلِيدِى geleneksel, ananevi; [üzerinde düşünülmeden] yapılan, kabullenilen, taklidi;

مُقَلَّد sahte, taklit; imitasyon; göreneklerle belirlenen, uygulanagelen, geleneksel;

اَقْلِيد ç. اَقَالِيد anahtar;

بَحْرُ القَلْزَم Kızıldeniz ESK.;

[1] قَلَسَ *i* (قَلْس) geğirmek; قَلَّسَ (ل *b-e*) [elini göğsüne koyup eğilerek] selam vermek; (على *b-ile*, *bş ile*) dalga geçmek, alay etmek MIS.;

[2] قَلَّسَ (*b-e*) başlık, kapşon, şapka vb. giydirmek;

[3] قَلْس halat, kablo, ip;

قَالُوش [g, o] ç. آت şoson;

قَلَصَ *i* (قُلُوص) [elbise vb.] çekmek, daralmak, kısalmak; azalmak, küçülmek; giderek kaybolmak; zayıflamak, rengi kaybolmak; [gölge] küçülmek; ¶ قَلَصَ ظِلُّهُ saygınlığı, prestiji kaybolmak; قَلَّصَ (*bşi*) [katlayıp] toplamak; (*bşi*) [yukarı] katlamak; قَلَّصَ = تَقَلَّصَ ظِلُّهُ ظِلُّهُ;

اَقْلَص daha kısa;

تَقَلُّص [elbise vb.] çekme, kısalma;

قَلَعَ *a* (قَلْع) (*bşi*) [kökünden, bağlı olduğu yerinden] sökmek, söküp çıkarmak; (*elbiseyi*) çıkarmak; ¶ قَلَعَهُ مِنْ جُذُورِهِ bir şeyi kökünden sökmek, çıkarmak; قَلَعَ = قَلَّعَ ; اَقْلَعَ [denize açılmak için] hazırlanmak; (*gemiyi*, *tekneyi*) suya indirmek; [uçak] uçuşa geçmek, hareket etmek; (عن ...*den*) vazgeçmek; (عن ...*i*) bırakmak, terk etmek [örn. kötü bir şeyi, alışkanlığı]; [bulutlar] açılmak, dağılmak; [sıtma nöbeti] geçmek; اِقْتَلَعَ (*bşi*) kökünden, yerinden sökmek, çıkarmak;

قِلْع ç. قُلُوع , قِلَاع sefere, yola çıkmak [tekne vb. için];

قَلْعَة kale; hisar;

قُلَّاع pamukçuk TIP.;

حُمَّى القُلَاعِي :قُلَاعِي aft humması;

مَقْلَع ç. مَقَالِع taş ocağı;

مِقْلَاع ç. مَقَالِيع sapan; mancınık;

اِقْلَاع [tekne] denize açılma; [uçak] kalkış;

قَلْعَطَ (*bşi*) kirletmek, lekelemek; KNŞ.;

قُلْعُوط kabul edilmiş doğrulara karşı çıkan kişi KNŞ.;

[1] قَلَفَ *i* (قَلْف) (*ağacın*) kabuğunu soymak; _ (قَلْف) ; قَلَفَ قُلْفَتَهُ (*b-i*) sünnet etmek;

قَلْف [ağacın] kabuk;

قُلْفَة ç. قُلَف gulfe, sünnet derisi;

قُلَّافَة [ağaç] kabuk;

اَقْلَف sünnetsiz;

مُـقَلْقَل gevşek, yerinden oynamış; sabit olmayan, kararsız, istikrarsız;

قَلَـمَ *i* (قَـلْـم) (*bşi, tırnağı*) keserek kısaltmak, (*ağacı*) budamak, (*kalemi*) açmak, ucunu sivriltmek; قَلَّمَ = قَلَّمَ ; ¶ قَلَّمَ اَظَافِرَ خَصْمِه düşmanını silahsız bırakmak;

قَلَم ç. اَقْلَام kamış kalem; kalem; yazı stili, hat üslubu; el yazısı; stil tarz; bölüm, büro, daire [kalem]; çeşit, cins [kalem] TİC.; kumaş yolu, çizgi MIS.; şamar MIS. ¶ ...بِقَلَمِ tarafından kaleme alınmış, alınan; قَلَم الحِبْرِ dolmakalem; قَلَم حِبْرٍ جَافّ tükenmez kalem; قَلَم التَّحْرِيرِ yazı işleri bölümü; ⇑ حِبْرٍ نَاشِف [kalem]; قَلَم الحَـرَكَـة trafik dairesi; قَلَم الحِسَابَات muhase-be bölmü; قَلَم الإِدَارَة yönetim, idare; قَلَم الرَّصَـاصِ kurşun kalem; قَلَم السِّيَـاحَة seyahat acentesi, turizm, bürosu; قَلَم الإِسْـتِـعْـلَامَـاتِ danışma bürosu; قَلَم الْمَطْبُـوعَـاتِ basın yayın bölümü; قَلَم الكُتَّابِ arşiv; قَلَم القُيُودَات kalem, yazı işleri bölmü; قَلَم الكُوبِيَة kopya kalemi; قَلَم الْمُرُورِ Trafik Kontrol Heyeti MIS.;

قُلَامَة ç. -آت kırpıntılar, kesilmiş şeyler; kesilmiş tırnaklar;

مَقْلَمَة ç. -آت kalemlik, kalem kutusu;

تَقْلِيم ⇑ mas. ¶ تَقْلِيم الأَظْفَارِ manikür;

مُقَلَّم [tırnağı] kesilmiş; budanmış, ucundan kesilmiş; çizgili, yol yol MIS. ¶ مُـقَلَّم الظُّـفْـرِ güçsüz, zayıf [tehlikesi giderilmiş, dişleri sökülmüş];

اَقْلَمَ[2] (*b-i, bşi*) [bir iklime, bölgeye] alıştırmak,

قلف[2] ⇒ قَلْف (*tekneyi*) kalafatlamak;

قَلَافَة [tekneyi] kalafatlama;

قَلْفَة[3] ç. -آت kalfa TUN.; el işçisi TUN.;

قَلْـفَطَ (*tekneyi*) kalafatlamak; acemice iş yapmak, yaptığı işi yüzüne gözüne bulaştırmak;

قَلِقَ *a* (قَلَق) endişeli, tedirgin olmak; uykusuz, rahatsız bir gece geçirmek; اَقْلَقَ (*b-i*) tedirgin etmek, endişelendirmek, huzursuz etmek;

قَلَق tedirginlik, kaygı, endişe, tasa; huzursuzluk; uykusuzluk; sabırsızlık; heyecan, telaş, vesvese;

قَلِق tedirgin, kaygılı, tasalı, endişeli; huzursuz; uykusuz; rahatsız; sabırsız; vesveseli;

قَلُوق vesveseli MIS.;

اِقْلَاق ⇑ mas.; rahatsız etme;

مُـقْـلِق rahatsızlık veren, huzursuz eden, endişelendiren;

قُلْقَـاس [cin.is.; tek.is. ة] ç. -آت kolokaz, kulas, göleğez, gölevez BOT.;

قَلْـقَلَ (*b-i, bşi*) sarsmak, yerinden oynatmak, hareket ettirmek; (*b-i, bşi*) rahatsız etmek; (*b-i*) heyecanlandırmak; (*b-i*) kışkırtmak; "ق" harfini doğru telaffuz etmek; تَـقَلْـقَـلَ sarsılmak, yerinden oynamak; rahatsız, tedirgin olmak; kışkırtılmak, isyan etmek; (من *yerinden*) oynamak, hareket etmek, kıpırdamak; [durum] kesin, güvenilir olmamak;

قَلَاقِل ç. قَلْقَلَة sallantıda olmak; tedirginlik, telaş, kargaşa; rahatszlık; sarsıntı, şok;

قُلَيْقِلَة ç. -آت kesek, toprak parçası MIS.;

uyum sağlamasını sağlamak; تَأْقْلَمَ [bir iklime, bölgeye] alışmak, uyum göstermek;

اِقْلِيم ç. أَقَالِيم bölge, yöre; eyalet; nahiye; الأَقَالِيم taşra, kırsal bölgeler;

اِقْلِيمِي bölgesel, yöresel; ülkeye ait;

قَلَنْدَار gezgin derviş;

قَلْنَس ⇒ تَقَلْنَسَ başlık giymek;

قَلَانِس ç. قَلَنْسِيَة ve قَلَنْسُوَة ;

قَـلَانِيس başlık : takke, külah; kukuleta [kapşon];

قَلَا (قَلْو ve قَلَى) *u* (قَلْو) (*bşi*) [tavada] kızartmak; قَلَى *i* (قَلْي) ve قَـلاَ *u* (قِـلاً, قَلاَء) ve قَلِيَ *i* (مَقْلِـيَة, قَلاَء, قِلاً) (*b-den*) nefret etmek, iğrenmek;

قِلْو alkali, kalevi, KİM.;

قِلَوِي , قِلْي , قِلًى alkali [s.]; ¶ القِلَوِيَّات alkaliler, bazlar KİM.;

قَلَّايَة tava; [rahip için] hücre, uzlet kalesi; Kıpti Patriğinin ikametgahı;

مِقْلَى ve مِقْلاَة ç. مَقَالٍ kızartma tavası;

مَقْلِيّ , مَقْلُوّ kızarmış; kavrulmuş;

تَقْلِيَة sarımsak, kişniş otu, ve eritilmiş yağ ile hazırlanan, çeşni olarak yenen bir çeşit sos, salça;

قَمَّ *u* (قَمّ) (*bşi, evi*) süpürmek; قَـمَّمَ (*bşi*) kurutmak;

قِمَّة ç. قِمَم tepe, zirve, doruk; zirve toplantısı, konferansı; قِمَّة المَوْجَة tepe noktası ELK.; هُوَ حَسَنُ القِمَّةِ [onun] boyu posu yerindedir, boylu, posludur; مِنْ قِـمَّـة الرَّأْسِ الى اَخْـمَص tepeden tırnağa;

قُـمَامَة süprüntü; ¶ صُنْدُوق القُـمَـامَةِ çöp kutusu;

قَمَائِم süprüntü;

مَقَامّ ç. مَقَمَّة saplı süpürge;

قَمُؤَ *u* (قَمَاءَة) ufak tefek olmak; kendini küçük, değersiz görmek, aşağılık hissine kapılmak;

قَمِيء küçük; değersiz, kıymetsiz;

قَمَـاءَة küçüklük, ufak tefek olma; değersizlik, kıymetsizlik;

قَـمَّحَ (*b-e*) bir taksit ödemek, ödemede bulunmak; اَقْمَحَ [ürün] başaklanmak ¶ اَقْمَحَ بِأَنْفِه kibirlenmek, kasılmak;

قَمْح buğday;

قَمْحِي buğday rengi;

قَمْحَة ç. -ات buğday tanesi; [MIS. 0.4875 = 1/ 4 قِيرَاط] ağırlık ölçüsü;

شَهْرَا قُمَاح kışın en soğuk iki ayı;

قَمَّاح tahıl tüccarı;

قَمَرَ *i* (قَمْر) kumar oynamak; _*u* , *i* (*b-i*) kumarda yenmek; قُـمِـرَ [edil.] kumarda kaybetmek;

قَمِرَ *a* (قَمَر) gözü kamaşmak, [ışıktan dolayı] görememek; قَمَّرَ (*ekmeği*) kızartmak; قَـامَـرَ (*b-ile*) kumar oynamak; (ب *bşi*) tehlikeye atmak, [(ب *ile*) kumar oynamak; (على için, üzerine) bahse girmek ¶ قَـامَـرَ عَلَى الْجَـوَادِ الخَاسِرِ yanlış, kaybedecek, kötü şıkkı seçmek ≈ yanlış ata oynamak; اَقْـمَـرَ [gece, ayışığı ile] aydınlanmak; تَقَامَرَ kumar oynamak;

قَمَر ışık sebebi ile görememe, göz kamaşması; (ç. أَقْـمَـار) ay [gökcismi]; uydu, peyk

قُمَاش ¶ çöp, atık; (ç. اَقْمِشَة) kumaş

قُمَاشُ البَيْتِ ev eşyası; قُمَاشُ النَّاسِ ayak takımı;

قمَّاش kumaş tüccarı;

قَمْشَة deri kemer, kayış; kamçı;

قَمَصَ[1] *u, i* (قُمَاص, قَمْص) dörtnala gitmek; sıçramak, zıplamak; çifte atmak; قَمَّصَ = قَمَصَ;

قَمْص dörtnala gidiş;

قمص ⇒ قَمَّصَ[2] (*b-e*) "قَمِيص" giydirmek; (*bşe*) sarınmak, *bş ile*) örtünmek [yine MEC.]; [ruh] başka vücuda geçmek;

قَمِيص ç. قُمُص , اَقْمِصَة , قُمْصَان gömlek; uzun elbise, fistan; örtü, örtünülen şey; ceket; cisimlenme, başka bir vücutta canlanma; قَمِيصُ النَّوْمِ gömlek; قَمِيص اَفْرَنْجِي ¶ gecelik;

تَقَمُّص ve تَقْمِيص ruh göçü, tenasüh, reenkarnasyon;

قَمَطَ *u , i* (قَمْط) (*bebeği*) kundaklamak, kundağa sarmak; (*b-i*) zincire vurmak, bağlamak; (*yarayı*) sarmak; قَمَّطَ = قَمَطَ ;

قِمْط ç. اَقْمَاط ip, bağ;

قِمَّطَة eşarp, yazma MIS.;

قِمَاط ç. قُمُط , اَقْمِطَة kundak;

قَمَعَ *a* (قَمْع) (*b-i, bşi*) kontrol altına olmak, zaptetmek; (*b-e, bşe*) hakim olmak; (*b-i*, عن *...den*) vazgeçirmek, (*b-i*, عن *...yapmasına*) engel olmak; (*kabın*) ağzına huni koymak; اَقْمَعَ = قَمَعَ;

قَمْع kontrol altına alma; hakim olma, zaptetme; engelleme, mani olma;

قَمَع ç. اَقْمَاع huni; (ç. قُمُوع) [çiçekte,

قَمَر ASTR.; güneş ve ay; حَجَرُ القَمَرِ selesit;

قَمَرَة ç. آت- hilal [amblem olarak]; mehtap MIS.; dam penceresi MIS.;

قَمَرِي ayla ilgili; ay, ay şeklinde; الأَشْهُرُ القَمَرِيَّة kameri aylar;

قُمْرِي [cin.is.; tek.is. ة] ç. قَمَارِي kumru, üveyik; yusufcuk MIS.;

لَيْلَة قَمْرَة mehtaplı gece;

قَمْرِيَّة ç. آت- dam penceresi, MIS.;

قَمْرَاء mehtap;

قَمِير ç. اَقْمَار kumar arkadaşı;

اَقْمَر müe. قَمْرَاء mehtaplı [gece]; parlak, ay gibi;

مَقْمَر ve مَقْمَرَة ç. مَقَامِر kumarhane, kumar oynanan yer;

قِمَار kumar oynama; bahis; آلَةُ لَعْبِ القِمَارِ [kumar oynanan] oyun makinası;

مُقَامَرَة kumar oynama;

مُقَمَّر ve مُقَمَّر كَهْرَبَائِي tost makinası;

مُقَمَّر tost, MIS.;

مُقَامِر kumar oynayan;

مُقْمِر mehtaplı [gece];

قَمْرَة[2] İt.> ç. آت- kamera;

قُمْرُق ç. قَمَارِق gümrük TUN.;

قَمَزَ *u, i* (قَمْز) (*bşi*) parmak uçları ile almak;

قَمَسَ *u , i* (قَمْس) (*bşi*, في içine) batırmak, daldırmak;

قَامُوس ç. قَوَامِيس okyanus; kamus, sözlük;

قَوْمَس ç. قَوَامِيس denizin derinlikleri;

[çoğ.] aksilikler, terslikler;

قَمَشَ *u , i* (قَمْش) (*çöp*) toplamak; قَمَّشَ ⇑;

hurma vb. de] çanak ¶ قَمْع الخَيَّاطِ [dikiş için] yüksük; قَمْع السِّيكَارَة izmarit;

تَقَمْقَمَ ve قَمْقَمَ homurdanmak, söylenmek; (*bşi*) toplamak;

قُمْقُم ve قُمْقُمَة ç. قَمَاقِم gümüş ya da bakır ibrik;

قَمَلَ *a* (قَمَل) bitlenmek; ⇑ تَقَمَّلَ;

قَمْل [cin.is.; tek.is. ة] bit, kehle;

قَمِل bitli, bitlemiş;

مُقَمَّل ⇑;

قمن[1] ⇒ تَقَمَّنَ (*bşe*) niyetlenmek, (*bşi yapmayı*) içinden geçirmek;

قَمِن (ب...*e*) değer, layık;

قَـمِين (ب ...*e*) değer; (ب ...*e*) uygun, münasip; (ب ...*e*) yetenekli;

مُقْتَمِن (ل...*e*) uygun, münasip;

قمين[2] ve قَمِينَة ç. آت- fırın, ocak;

قُنّ[1] ç. قِنَان kümes;

قِنّ ç. اَقِنَّة , اَقْنَان köle;

قِنَّة şeytan tersi, BOT.;

قُنَّة ç. قُنُون , قِنَان , قُنَن ,-آت dağın zirvesi, doruğu;

قُنُونَة kölelik;

قَنِينَة ç. قِنَانٍ şişe; küçük;

قنن[2] ⇒ قَنَّنَ kanun koymak; (*bşi*) belirlemek, tayin etmek;

قَانُون ç. قَوَانِين kanun, yasa; temel kural, prensip, düstur, ilke; yönerge, talimat; hukuk; vergi; hurma ve zeytin vergisi; TUN; aksiyon; kanun [çalgı] ¶ القَانُون الأَسَاسِي anayasa; قَانُون التَّأْسِيس tüzük, nizamname; الْقَانُون الجِنَائِي ceza hukuku; cezai hükmü ihtiva eden kanun; قَانُون الأَحْوَالِ الشَّخْصِيَّة kişileri takip eden kanunlar; القَانُون الدُّسْتُورِي anayasal kanun veya anayasa hukuku; esas teşkilat hukuku, tüzük maddesi; القَانُون الدُّوَلِي Devletler Hukuku; قَانُون الْمُرَافَعَة Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu MIS.; قَانُون أُصُولِ الْمُحَاكَمَات الحُقُوقِيَّة ⇑ SUR.; قَانُون كِيمَاوِي kimya kanunu; القَانُون الْمَدَنِي medeni kanun;

قَانُونِي kanuni, yasal, kanuna uygun; hukuki; hukukçu ¶ صَيْدَلِي قَانُونِي resmi eczacı, ruhsatlı eczacı; غَيْر قَانُونِي kanunsuz, gayrı kanuni, kanuna aykırı;

قَانُونِيَّة kanuna uygunluk;

تَقْنِين kanun koyma; kanun halinde toplama kodifikasyon HUK.; kanuni düzenleme; karne ile dağıtma;

مُقَنِّن kanun koyucu, koyan, yapan; yasama yetkisini elinde bulunduran;

مُقَنَّن belirlenmiş, belli, muayyen;

قَانِي koyu kırmızı;

قَنَال kanal ¶ قَنَال السُّوَيْس Süveyş Kanalı;

قَنَب ç. قُنُوب çanak, çiçek zarfı;

قُنَّب kenevir, kendir BOT.;

قُنَّبِي [na't] kenevir , kendir(den);

مِقْنَب ç. مَقَانِب süvari bölüğü;

قُنَّبَار[1] hasır IR.;

قُنْبُر[2] [cin.is.; tek.is. ة] ç. قَنَابِر tarlakuşu ZOO.;

قُنْبَاز ç. قَنَابِيز uzun kollu ve önü açık uzun erkek giyeceği SUR.;

مَقْنُوص [avlanan] av;

قُنْصُول ç. قَنَاصِل konsolos[şehbender]; ¶ وَكِيل قُنْصُل عَامّ konsolons vekili; القُنْصُلِ (نَائِب) başkonsolos;

قُنْصُلِي konsoloslukla ilgili;

قُنْصُلِيَّة ç. -آت konsolosluk; ¶ قُنْصُلِيَّة عَامَّة baş konsolosluk;

قُنْصُلَاتُو konsolosluk;

قَنِطَ a (قَنَط) ve قَنَطَ u (قُنُوط) ve قَنُطَ u (قَنَاطَة) ümitsizliğe kapılmak, cesaretini yitirmek, yeise kapılmak; قَنَّطَ (*b-nin*) ümidini kırmak; cesaretini kırmak; ⇑أَقْنَطَ;

قَنَط ve قُنُوط umutsuzluk, umudunu yitirme, cesareti kırılma;

قَنِط ve قَنُوط umutsuzluğa düşmüş, cesareti kırılmış;

⇑قَانِط;

قَنْطَرَ (*bşi*) [yapı vb.i] kemerli yapmak; çok zengin olmak [çuval dolusu parası olmak];

قَنْطَرَة ç. قَنَاطِر kemerli taş köprü; kemer MİM.; viyadük [özl. çoğ.]; set, büğet

قِنْطَار ç. قَنَاطِير bir ağırlık birimi = 100 رَطْل [MIS. 44.93 kg.; TUN. 53.9 kg., SUR. 256.4 kg] ¶ قَنَاطِير مُقَنْطَرَة yığılmış, biriktirilmiş servet; dünya kadar, hadsiz hesapsız;

قَنْطَارِيُون kantaron BOT. Erythrea centauricum;

قَنَع a (قَنَاعَة, قُنْعَان, قَنَع) (ب *bşe*) razı olmak (ب ...*ile*) yetinmek, kanaat etmek; (ب ...*den*) emin olmak, (ب ...*e*) kanaat getirmek; قَنَّع (*yüze*) maske takmak; (*yüzünü*) [peçe ile]

قَنْبَل (*bşi*) bombalamak, bombardıman etmek;

قُنْبُلَة ç. قَنَابِل bomba; el bombası; ¶ قُنْبُلَة حَارِقَة kundak bombası; قُنْبُلَة ذَرِّيَّة atom bombası; قُنْبُلَة غَازِيَّة gaz bombası; قُنْبُلَة مَائِيَّة su altı bombası; قُنْبُلَة مُحْرِقَة kundak, yangın bombası; قُنْبُلَة مُنْفَجِر tahrip gücü yüksek bomba; قُنْبُلَة هِيدروجِينِيَة hidrojen bombası; قُنْبُلَة يَدَوِيَّة ya da قُنْبُلَة اليَد el bombası;

قَنْبَل ç. قَنَابِل birlik, grup; süvari bölüğü; طَائِرَة مُقَنْبِلَة bombardıman uçağı; مُقَنْبِلَات bombardıman uçakları;

قُنَّبِيط karnabahar;

قَنَت u (قُنُوت) itaatkar, muti olmak;

قُنُوت Allah'a itaat, boyun eğme;

قَنْد ç. قُنُود şekerleme;

قَنْدُز ve قُنْدُس kunduz;

قَنْدَق ç. قَنَادِق [tüfeğin] kundak;

قَنْدَلَفْت zangoç HRİ.;

قَنْدِيل ç. قَنَادِيل lamba; şamdan;

قُنْزُعَة ve قِنْزِعَة saç lülesi; horozun ibiği, sorguçu;

قَنَص i (قَنْص) ve اقْتَنَص (*bşi*) avlamak; (*bşi*) eline geçirmek; (*bşi*, *fırsatı*, *şartları*) kullanmak, faydalanmak, istifade etmek;

قَنْص avlama;

قَنَص av;

⇑قَنِيص; avcı;

قَنَّاص ç. قَنَّاصَة avcı;

⇑قُنَّاص;

قَانِص ç. قُنَّاص;

قَانِصَة ç. قَوَانِيص taşlık BİY; "قَانِص" ın müennesi;

قَانِصَة ç. -آت tank ESK., SUR.;

örtmek; (*b-i*) hoşnut, razı etmek; (*b-i*, ب ...*e*) inandırmak; (*b-i*) ikna etmek; اَقْنَع (*b-i*) hoşnut, razı etmek; (*b-i*, ب ...*e*, ...*yapmaya*) ikna temek; تَقَنَّع yüzü [maske ile] gizlemek; peçe ile yüzünü örtmek; (ب ...*e*) razı olmak, (ب ...*e*) kanaat göstermek; (ب ...*e*) emin, kani olmak, kanaat getirmek;

قِنْع ç. اَقْنَاع silahlar;

قَنَع razılık, hoşnutluk; kanaat etme, yetinme;

قَنَاعَة hoşnutluk; rıza gösterme, razı olma; kanaat, yetinme;

قَنِع razı, hoşnut; kanaatler;

قِنَاع ç. قُنُع silahlar; (ç. اَقْنِعَة , قِنَاعَات) peçe; maske; dış kalp zarı, perikard ANAT.; ¶ قِنَاع وَاقٍ gaz maskesi;

قُنُوع ç. قُنُع (ب ...*e*) razı, hoşnut; kanaatkar;

مَقْنَع razı olma, yetinme, kanaat etme; مَقْنَع له في ذَلِكَ bununla yetinecektir, bu ona yeter;

اِقْنَاع [*b-i*] hoşnut, razı etme; ikna etme; kandırma;

تَقَنُّع maskeli balo;

اِقْتِنَاع kanaat etme; inanma, kanaat getirme;

قَانِع (ب ...*e*) razı, (ب ...*den*) hoşnut;

مُقَنَّع peçeli, maskeli;

مُقْتَنِع (ب ...*e*) razı, (ب ...*den*) hoşnut; kani, kanaat getirmiş;

قُنْفُذ ç. قَنَافِذ kirpi ¶ قُنْفُذ بَحْرِي ya da deniz kestanesi ZOO. Echinus; kirpi balığı ZOO. Diodan hystrix;

قَنْقَر kanguru;

قَنَّال ALF.BKZ.;

قَنِم *a* (قَنَم) [yemek vb.] bozulmak, kokmak ya da kokmuş, bozulmuş olmak;

اُقْنُم ç. اَقَانِيم uknum HRİ.; öz, temel madde;

قَنَا *u* (قُنُوّ, قُنُوّ, قُنُوَان) (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; (*bşin*) sahibi olmak; (قَنَى ve قَنَو)

قَنَى *i* (قَنْي, قُنْيان) (*bşi*) elde etmek, kazanmak;

قَنِيَ *a* (قَنًى) [burun] kemerli olmak; قَنَّى (*kanal*) kazmak; اِقْتَنَى (*bşi*) elde etmek; (*bşi*) tedarik etmek, edinmek;

قِنْو ç. اَقْنَاء , قِنْوَان , قُنْيَان hurma dalı;

قُنْوَة elde etme, ele geçirme; servet, mal; قِنْوَة mal, mülk;

قَنَاة ç. قَنَوَات , قِنَاء , قُنِي , قُنًى mızrak, kargı; mil; tüp, boru; (ç. اَقْنِيَة , قَنَوَات) kanal; su yolu; ¶ قَنَاة دَمْعِيَّة göz pınarı; قَنَاة العَلَمِ gön-der, bayrak direği; لاَنَت قَنَاتُهُ yumuşamak; teslim olmak, dayanamamak, boyun eğmek;

قَنَاية ç. -آت küçük akıntı, ark, arık;

اَقْنَى kemerli, kıvrık [bùrun];

اِقْتِنَاء elde etme; tedarik etme;

قَانٍ ç. قَانِيَة [mal, mülk] sahip; ALF.BKZ.;

مُقْتَنَى ç. مُقْتَنَيَات elde edilen, ele geçirilen şey;

قَهَر *a* (قَهْر) (...*i*) yenmek, (...e) galebe çalmak hakkından gelmek; (*b-i*, على ...*e*) zorlamak, mecbur etmek;

مَقْهًى ve مَقْهَاةٌ ç. مَقَاهٍ kahvehane;

مَقْهَايَة kahvehane YEM.;

أَقْهَى من الطَّعَامِ ve قَهِيَ مِنَ الطَّعَامِ : *a* قَهِيَ iştahsız olmak, iştahı olmamak;

قَاه bolluk, refah içinde, müreffeh;

قَوَّبَ ⇑; قَابَ (قَوْب) *u* (yeri) kazmak; تقوب [yumurta] yarılmak, çatlamak;

قَاب kısa mesafe [yayın kavrama yeri ile ucu arasındaki]; ¶ عَلَى قَابِ قَوْسَيْنِ çok yakın; olmak, gerçekleşmek üzere, [eli kulağında]; عَلَى قَابِ لَحْمَةٍ göz açıp kapayıncaya kadar;

قُوب ç. أَقْوَاب yavru kuş;

قُوَب temriye TIP.; قُوبَة ç. قُوبَاء ve قُوبَاء (قَيَاتَة, قَوْت, قُوت) (*b-i*) doyurmak, yiyeceğini vermek; قَوَّت ve أَقَاتَ ⇑; تَقَوَّتَ doymak; (ب *...ile*) yaşamını sürdürmek, yaşamak; (ب *bşi*) yemek; اقْتَاتَ = تَقَوَّتَ (*bşi*) [besin olarak] almak; (*bşi*) azık yapmak;

قَات kat BOT. Cath edulis; bu bitkinin çiğnendiğinde uyarıcı etkisi bulunan yaprakları; ¶ قَات الرُّعْيَانِ bir salata bitkisi BOT. Lactuca inermis;

قُوت ç. أَقْوَات yiyecek, besin; azık ¶ مَوَادّ القُوت besinler;

تَقَوُّت beslenme;

الْمُقِيت Mukît, Doyuran [Allah];

قَاحَ (قَوْح) *u* [yara] iltihaplanmak, azmak; (*bir yeri, evi*) süpürmek; قَوَّح ⇑; قَاوَح tartışma çıkarmak; ağız dalaşına girmek KNŞ.; تَقَوَّح [yara] iltihaplanmak, azmak;

قَاحَة ç. قُوح avlu, iç bahçe;

قَهْر yenme, galip gelme; mecbur bırakma, zorlama; üzüntü, sıkıntı MIS.; قَهْرًا zor ile, zor kullanarak; zorunlu olarak;

قُهْرَة zorlama, icbar, mecbur etme;

قَهْرِي zorlayıcı, baskı yapan, baskıcı; mecburi; ¶ اِبْتِسَامَة قَهْرِيَّة [zorlama] yapmacık gülümseme; سبب قهري zorlayıcı sebep;

قَاهِر zorlayan, karşı konulmaz, önünde durulmaz; galip, muzaffer; القَاهِر Mars gezegeni; مَصْر القَاهِرَة ya da القَاهِرَة Kahire;

قَاهِرِي Kahire ile ilgili; (ç. ـون) Kahireli;

قَهَّار muzaffer, galebe çalan, yenen; القَهَّار Kahhar, [Allah];

قَهْرَمَان ç. قَهَارِمَة kahya, vekil; hizmetli;

قَهْرَمَانَة ç. ـآت ev kahyası [kadın];

قَهْقَر gerilemek, geriye çekilmek, kaçmak; geride kalmak; bozulmak, yozlaşmak, dejenere olmak; تَقَهْقَر = قَهْقَرَ ; kötüleşmek, gidişatı bozulmak;

قَهْقَرَة gerileme, geri çekilme, ricat; bozulma, yozlaşma, dejenere olma;

قَهْقَرَى = قَهْقَرَة ¶ عَادَ القَهْقَرَى bozguna; uğrayıp dönmek, geri çekilmek;

تَقَهْقُر ⇑ mas;

قَهْقَهَ kahkaha atmak;

قَهْقَهَة kahkaha;

قَهْوَة kahve; (ç. قَهَاوِي ve قَهْوَات) kahvehane; قَهْوَة سَادَة sade kahve;

قَهْوَاتِي ç. قَهْوَجِيَّة kahveci, kahvehane sahibi SUR.;

قَهْوَجِي ⇑; kahve pişiren;

(قود) قَادَ *u* (قَوْد, قِيَاد, قِيَادَة, مَقَادَة) (*bşi*) yedmek, götürmek; (*bşe*) rehberlik önderlik etmek; (*bşi, arabayı*) sürmek, (*uçağı*) kullanmak; muhabbet tellallığı, pezevenklik yapmak; انْقَادَ yönetilmek, yönlendirilmek; (ل *b-e*) boyun eğmek, tâbi olmak, uymak; اِقْتَادَ (*b-i, bşi*) götürmek, sürmek; sürülmek;

قَوْد liderlik, yöneticilik; pezevenklik;

قَوَد [kısas gereği] öldürme;

قَوَّاد kavat, pezevenk;

قَؤُود uysal, muti, itaatkar, yumuşak başlı; eğitilmiş [at];

أَقْوَد uysal, yumuşak başlı;

قِيَاد önderlik, liderlik; yular ¶ سَلِس القِيَاد yumuşak başlı, uysal, itaatkar; صَعْب القِيَاد serkeş, asi, dik kafalı;

قِيَادَة önderlik, liderlik; [vasıtayı] sürme, kullanma; komuta; القِيَادَة العُلْيَا (العَامَّة) başkomutanlık; عَجَلَة القِيَادَة direksiyon, dümen;

مِقْوَد ç. مَقَاوِد yular; dümen donanımı; direksiyon, dümen;

اِنْقِيَاد itaat gösterme;

قَائِد ç. قَادَات, قَادَة, قُوَّد, قُوَّاد reis, lider; yönetici, müdür; başkan, şef; komutan; üst [rütbeli]; dümenci; şoför; pilot ¶ قَائِد الجَيْش komutan, ordu komutanı; قَائِد عَامّ başkomutan; القَائِد الأَعْلَى başkomutan, MIS. [deniz kuvvetlerinde]; قَائِد عَامّ الأَسَاطِيل الجَوِّيَّة [Hava Kuvvetleri] tuğgeneral MIS. 1939; قَائِد الأَسَاطِيل الجَوِّيَّة tümgeneral [MIS. Hava Kuvvetleri1939]; قَائِد لِوَاء جَوِّيّ yarbay [MIS. Hava Kuvvetleri 1939]; قَائِد فِرْقَة جَوِّيَّة binbaşı [Hava Kuvvetleri, MIS. 1939]; قَائِد جَنَاح hava filosu komutanı MIS. 1939; قَادَة الفِكْر düşünürler, öncü fikir adamları, teorisyenler;

قَوَّر ⇒ قور (*bşde*) [ortasında] yuvarlak delik açmak; (*bşi*) oymak, oyup içini boşaltmak; (*bşi*) yuvarlak bir şekilde kesmak; [yılan] çöreklenmek; اِقْتَار ve اِقْتَوَر = قَوَّرَ;

قَار zift; katran;

قَارَة ç. قُور, آت, قِيرَان tepe; قَارَّة bkz. قَرّ;

مِقْوَرَة oluklu keski, marangoz kalemi;

تَقْوِير oyma, oyup içini çıkarma;

مُقَوَّر yuvarlak bir şekilde kesilip çıkarılmış; içi oyulmuş; yakası açık, dekolte;

قَاوُرمَة T.> kabak ya da soğan ve domatesli kavurma;

قُوزِي içi pirinç ve et ile doldurulmuş kuzu kebabı KNŞ.;

قَوَّسَ *a* (قَوَس) eğrilmek, bükülmek; قَوَّسَ ⇑; (*bşi*) eğmek, bükmek; (*silahı*) ateşlemek, (*silah ile*) ateş açmak KNŞ.; تَقَوَّسَ = قَوِسَ;

قَوْس müz. ve müe. ç. قِسِيّ, أَقْوَاس yay [ok için]; yay parçası GEO.; kemer, MİM.; keman yayı; [yarı daire şeklinde] masa; قَوْسَان parantez; القَوْس yay burcu ASTR. ¶ بَيْنَ قَوْسَيْنِ parantez içinde; قَوْس قُزَح gökkuşağı; قَوْس النَّدْف [pamuk vb.nin atılması, ditme işinde kullanılan] yay; قَوْس النَّصْر zafer takı; لَمْ يَبْقَ فِي قَوْسِ صَبْرِي مِنْزَع [lafzen: sabır yayımda hiç ok kalmadı] bende sabırdan eser

mek salonu; قَاعَـة الْمُطَالَعَة okuma salonu;
قَاعَة الإفْرَاح eğlence salonu;
قَاقَ u (قَوْق) [tavuk] gıdaklamak; قَوْقَ ⇑; (قوق)
قَـاق المَاءِ ¶ قِـيقَـان ç. قَاق kuzgun SUR.;
karabatak ZOO.;
أُمّ قُوَيْق baykuş, puhu MIS.;
قَاوُق ve قَاوُوق ALF.BKZ.;
القَوْقَاس ve القَوْقَاز Kafkasya;
القَوْقَازِيُّون Kafkas(yalı)lar;
قَوْقَع deniz kabuğu;
قَوْقَعَة ç. قَوَاقِع salyangoz, sümüklüböcek;
قَالَ u (قَوْل) (ل *b-e, bşi*) söylemek, demek; (قول)
(*bşi*, hakkında عن veya في *bş hakkında*) konuşmak, (عن ...*den*) bahsetmek, sözetmek; (ب *bşi*) savunmak, iddia etmek; (ب *görüşe, düşünceye, inanca, fikre*) sahip olmak, desteklemek, taraftar olmak, benimsemek; (ب *bşi*) ileri sürmek; (على *b-nin*) aleyhinde konuşmak, (على *biri hakkında*) atıp tutmak; ¶ قَالَ بِرَأْسِهِ başı ile ima etmek, işaret vermek, etmek; ... قِـيلَ فِي الْمَـثَلِ atasözünde, özdeyişte ifade edildiği, geçtiği gibi ...; ... وَ لاَ يُقَالُ انَّ ...duğu söylenemez, ...duğunu kimse söyleyemez; وَ قِيلَ مِثْلَ هَذَا وَ كَذَلِكَ ya da وَ قُلْ مِثْلَهُ فِي ... ya da فِي ... ...için de aynısı söylenebilir, قُلْ فِـي ... söylenmeli, ...içinde aynısı geçerli [olmalı];
قَاوَلَ (*b-ile*) قَوَّلَ (*b-e*) asılsız şeyler atfetmek; görüşme yapmak, müzakerede bulunmak; (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; (*b-ile*) [fiyat üzerinde] pazarlık yapmak; kontrat,

kalmadı;
قَـوَّاس yay imal eden, yapan; okçu, ok atan; kavas, konsoloslukdaki bekçi;
قُوَيْسَة adaçayı BOT.;
مُقَوَّس yay gibi, eğri, kemerli;
قُوش ç. أَقْوَاش kuskun; kayış;
قَـوَاوِيش ç. قَـاوُوش [mahpus için] hücre; hastane koğuşu;
قَوَّاص bkz. قَوَّاس KNŞ.;
قَاضَ u (قَـوْض) yerle bir etmek (*binayı*) (قوض) yıkmak, harap etmek (*çadırı*) bozmak; قَـوَّضَ ⇑; (*bşi*) kırıp ayırmak; (*bşi*) ezmek; تَقَـوَّضَ yıkılmak; çökmek; [kalabalık, saf, topluluk] dağılmak; (عن ...*den*) çekilmek (عن ...*in*) peşini bırakmak;
تَقْـوِيض yıkma, harap etme, yıkım; yok etme;
مُقَاوَضَـة trampa, mübadele, değiş tokuş, takas , karşılıklı değiştirme;
قَوْط[1] ç. أَقْوَاط koyun sürüsü;
القُوط[2] Got kavmi, Gotlar;
قُوطِي Gotik;
قَوْطَة[3] küçük meyva sepeti;
قُوطَة domates MIS.;
قَاع ç. أَقْوَاع , أَقْـوُع , قِيعَان ova, düz arazi; (قوع) dip, taban en alt kısım; [kuyu için] dip; [nehir için] yatak; çok derin çukur; maden yatağı; dalga derinliği FİZ. ¶ بِلاَد القَاعِ Hollanda;
قَاعَـة ç. آت- avlu; giriş, koridor; [büyük] oda; salon ¶ قَاعَة الْمُخَابَرَات konferans salonu; قَاعَة التَّدْرِيسِ dershane, sınıf; قَاعَة الطَّعَامِ ye-

mukavele yapmak; (*b-ile*) pazarlığı bitirmek; تَقَوَّلَ (على *hakkında*) dedikodu çıkarmak, yalanlar uydurmak; (*bşi*) iddia etmek; ¶ تَقَوَّلَ الأَقَاوِيلَ saçma sapan konuşmak;

قَالَ وَقِيلَ veya قِيلَ وَ قَالَ boş söz; dedikodu;

قَالَة söz, laf, konuşma; سُوءُ القَالَةِ dedikodu, karalama, iftira;

قَوْل ç. أَقْوَال , أَقَاوِيل söz, laf; ifade, beyanat, «اِسْتَمَعْتُ الْمَحْكَمَةَ الى اقْوَالِ الشُّهُودِ»; öğreti, doktrin; görüş, düşünce, rey; [çoğ.] أَقَاوِيل [mahkemede] tanıklık, şahitlik; [çoğ.] أَقَاوِيل söylentiler, dedikodular, asılsız sözler; atasözleri, deyişler; قَوْلاً وَ عَمَلاً veya بِالقَوْلِ وَ الْعَمَلِ hem söyleyip hem yaparak, teori ve pratik olarak; أَقْوَال الشُّهُود tanık[ların] ifadeleri; اعطى قوله [müzayede] fiyat söylemek;

قَوْلَة söz, laf; telaffuz;

قَوَّالَة geveze, konuşkan;

قَوَّال ⇑; aşık, gezgin müzisyen vb.;

مِقْوَل ç. مَقَاوِل gramafon, fonograf;

مَقَال söz, konuşma; öğreti, doktrin; makale; tez, bilimsel inceleme; yazı, yazılı şey;

مَقَالَة ç. -آت makale; deneme EDB.; [yazılı] yazı; ¶ مَقَالَة افْتِتَاحِيَّة başmakale, başyazı;

مُقَاوَلَة karşılıklı konuşma, diyalog; tartışma; mukavele, kontrat; anlaşma, karara varma; pazarlık ¶ بِالْمُقَاوَلَة mukaveleye dayanan, sözleşmeli;

تَقَوُّل ç. -آت dedikodu, söylenti;

قَائِل ç. قُوَّل söyleyen; hikaye eden, rivayet eden; (ب *bşin*) taraftar, savunan; ileri süren;

مَقُول ç. -آت- sözü edilen, lafı geçen; söz;

مُقَاوِل sözleşme yapan, mukavele yapan, müteahhit;

قَوَّالِجَة ç. قَوَالِج [mısır vb.] koşan;

قُلُنْج [kolon iltihabından kaynaktan] mide ağrısı;

قُلُون kolon, kalan barsak ANAT.;

قَامَ (قوم) *u* (قِيَام, قَوْمَة) [yukarı] kalkmak; ayağa kalkmak; dikilmek; [ses, gürültü, uğultu] yükselmek MEC.; قَامَ عَلَيْهِ *b-e* karşı olmak, çıkmak, *b-e* isyan etmek, *b-e* saldırmak; (ل ...*için*) [hürmeten] ayağa kalkmak; yeniden dirilmek; yukarı doğru gitmek, çıkmak; başlamak; [tren] hareket etmek, kalkmak; (الى ...*e*) gitmek; ayakta durmak; olmak, var olmak; yer almak, bulunmak; (ب ...*i*) içine almak, kapsamak; (على ya da ب ...*e*) dayanmak, (على ...i ya da ...*i*) temel almak, kabul etmek; [kitap vb.] (على ...*i*) konu olarak almak, işlemek; [muz. fiil. öncesi] (يَفْعَلُ ...*yapmaya*) başlamak; (ب *bşi*) yapmak, yerine getirmek, icra etmek; (ب ...*i*) desteklemek, (ب ...*e*) taraftar olmak; (على ...*den*) sorumlu, mesul olmak,(على ...*i*) korumak gözetmek, kollamak; (ب ...*e*) değer olmak, değmek, (ب kadar) etmek ¶ قَامَ الْبُرْهَانَ عَلَى... için delil bulunmak; قَامَ بِأَعْبَاءِ الْحُكْمِ idareyi üstlenmek; قَامَ بِأَوَدِهِ *b-nin* ihtiyaçlarını karşılamak, ihtiyaç duyduğunda *b-i* desteklemek; قَامَ بِدَوْرٍ rol oynamak; قَامَ بِشَأْنِهِ *b-i* himaye etmek, kollamak; قَامَ

biçilmez; قَاوَمَ (*b-e*) karşı olmak, karşı çıkmak; (*bşe*) direnmek, direnç, mukavemet göstermek; (*b-e*, في ...*için, sebebiyle*) itiraz etmek, (*b-e*) denk eşit olmak ¶ لاَ يُقَاوَمُ karşı konulmaz, karşısında durulmaz; أَقَامَ (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek; (*b-i*) ayağa kaldırmak; (*b-i*) [yeniden] diriltmek; (*bşi*) yukarı kaldırmak; (*bşi*) kaldırıp dikmek; (*bşi*) başlatmak, ilk olarak yapmak, (*bşi*) belirlemek, tayin etmek; (*b-i*, ...*olarak*) atamak, görevlendirmek; (*b-i*, على ...*e*) mesul, sorumlu atamak; (*bşi*) canlandırmak, harekete geçirmek; (*piyasaya*) canlılık getirmek; (*toplantıyı, merasimi, kutlamayı*) gerçekleştirmek, yerine getirmek; sürekli (على ...*ile*) meşgul olmak; (ب *bir yere*) yerleşmek, (ب *bir yerde*) ikamet etmek, oturmak, yaşamak; (على...*i*) sürdürmek, [ısrarla] devam etmek; أَقَامَ أَوَدَهُ ¶ *b-nin* ihtiyaçlarını karşılamak; أَقَامَ الْبُرْهَانَ الْجَلِيَّ *b-nin* geçimini sağlamak; عَلَى... ...i kesin, şüphe bırakmayacak şekilde ispat etmek; أَقَامَ الْحُجَّةَ ⇑; itiraz etmek; أَقَامَ حِسَابًا ل... *b-e* hesabı göstermek; aklını ...e vermek, ...ile ilgilenmek; أَقَامَ الدَّلِيلَ عَلَى أَنَّ... ...i, ...olduğunu ispat etmek; أَقَامَ الصَّلاَةَ namazı [dosdoğru] kılmak; أَقَامَ قَضِيَّةً adaletle yönetmek; أَقَامَ الْعَدْلَ ...e dava açmak, ...i mahkemeye vermek; أَقَامَ لَهُ وَزْنًا ...e önem atfetmek; لاَ يُقَامُ لَهُ وَزْنٌ önemsiz olmak, ihmal edilmek; أَقَامَ مُبَارَةً karşılaşma yapmak; أَقَامَ بِالْمَصَارِيفِ masrafları karşılamak; قَامَ بِالْوَاجِبِ عَلَيْهِ [kendi] görevini yerine getirmek, üzerine düşeni yapmak; قَامَ بِوَعْدِهِ sözünü tutmak, yerine getirmek; قَامَتِ الْحَرْبُ عَلَى سَاقٍ savaş şiddetli idi ya da şiddetlendi, kızıştı; savaş çıkmak [patlak vermek]; قَامَتِ الْحَقُّ hakikat ortaya çıktı; قَامَتِ الصَّلاَةُ namaz vakti geldi; قَامَ عَلَى قَدَمٍ وَ سَاقٍ bütün hızı ile ilerlemek, işlemek, gelişmek; لَمْ تَقُمْ لَهُ قَائِمَةٌ بَعْدُ artık en ufak bir direnç bile gösteremezdi; لاَ تَقُومُ لِلأَعْدَاءِ قَائِمَةٌ düşmana [en ufak, herhangi] bir direnme, mukavemet yok; قَامَتْ قِيَامَتُهُ çok kızmak, sinirlenmek, kıyameti koparmak; çok fazla gürültü, kargaşa çıkmak [bir olay sebebiyle] ortalık bbe girmek, kıyamet kopmak; قَامَتْ قِيَامَتُهُ لِ(مِنْ) ... ...e çok kızmak, sinirlenmek, ...için kıyameti koparmak; قَامَ فِي وَجْهِهِ *b-e* karşı olmak, çıkmak; قَامَ مَقَامَهُ *b-nin* yerini almak, doldurmak; bir şeyin yerini almak, tutmak; قَامَ وَ قَعَدَ (ل ...*den dolayı*) telaş içinde olmak, büyük bir tedirginlik içinde olmak ≈ hop oturup hop kalkmak; لاَ قَامَ وَ لاَ قَعَدَ hiç sürmemek, hemen olup bitmek; قَوَّمَ (*bşi*) [ayağa, yukarı] kaldırmak, dikmek; (*bşi*) düzenlemek, (*bşe*) biçim vermek; (*bşi*) [eğriliğini] düzeltmek; (*bşi*) doğru, yerinde yapmak; (*bşi*) düzene koymak, ayarlamak, (*bşi*) doğrultmak, ıslah etmek; doğrultmak ELK.; (*bşe*, ب ...*kadar*) fiyat, paha biçmek, ¶ لاَ يُقَوَّمُ بِثَمَنٍ paha

مَقَامَهُ *b-i*, başka birinin yerine geçirmek, koymak; أَقَامَهُ وَ أَقْعَدَهُ *b-i* çok üzmek, أَقَامَ الدُّنْيَا وَ أَقْعَدَهُ her çareye baş vurmak; ortalığı telaşa vermek, karışıklık yaratmak; لاَ يُقِيمُ لَه قِيَامَةً kendisine gelecek herhangi bir kötülüğe müsaade etmez ≈ yaş tahtaya basmaz; اِسْتَقَامَ [yukarı] kalkmak; [ayağa] kalkmak; dik durmak, dikilmek; düz [eğri karşıtı] olmak ya da düzelmek; doğru, yerinde, isabetli olmak; (في ...*i*) [ısrarla] sürdürmek (في ...*e*) devam etmek; ¶ اِسْتَقَامَ لَهُ الكَلاَمَ في ... hakkında isabetli, doğru konuştu;

قَوْمٌ ç. أَقْوَام akrabalar, hısımlar; kabile, kavim, millet; insanlar ¶ عَالِم الأَقْوَام etnolog, budun bilim uzmanı;

قَوْمَة kalkma, yükselme; ayaklanma, isyan;

قَوْمِي milli; etnik, ırka ait; قَوْمِيَّات milli özellikler;

قَوْمِيَّة milliyetçilik, nasyonalizm; millilik, ulusal olma;

قَامَة boy, boy pos; 6 fitlik uzunluk ölçüsü; üç ayak; destek;

قَيِّم değerli, kıymetli, doğru [eğri karşıtı]; [bakım, koruma vb.den sorumlu] yönetici, müdür, şef; القَيِّمَة hakiki inanç ¶ كُتُب قَيِّمَة değerli kitaplar;

قِيمَة ç. قِيَم değer, kıymet; miktar; fiyat ; ذُو قِيمَة kıymetli; لاَ قِيمَةَ له kıymetsiz;

قِيَمِي değer, kıymet ile ilgili;

قَوَام dik durma; düz olma [eğri karşıtı]; yapı, fizik; boy pos, boy; doğruluk, yerinde olma, isabetlilik; dayanma gücü, tahammül; sabitlik, yerinden oynamama; destek, payanda, ayak; geçim;

قِوَام ayak, destek, payanda; temel; stok, mevcut; geçim; ¶ قِوَامَ اَهْلِه [kendi ailesinin] geçimini sağlayan; eve ekmek getiren;

قَوَّام (على *bşin*) yönetici, müdür, nezaret eden, koruyan;

قِوَامَة bekçilik, koruma;

قِيَام ç. قَوِيم dik, doğru, yerinde, aslına uygun; hak [din]; katı, sert;

قِيَام [yukarı] kalkma; ayakta durma; var olmak, mevcudiyet; [isyan vb.] çıkma, patlak verme; ayrılma, yola çıkma [yine tren için]; (ب *bşi*) yerine getirme, icra etme, uygulama, yapma; destek, ayak, payanda; geçim ¶ الى قِيَامِ السَّاعَة kıyamete [kopuncaya] kadar; قِيَام اَهْلِه [aileye, eve] bakan, geçimi sağlayan; القِيَام بِالعَمَلِ uygulama, icra etme, yerine getirme; çalışma, işleme;

قِيَامَة yeniden dirilme; isyan, ayaklanma, devrim, ihtilal; muhafızlık, bekçilik ¶ قَامَت قِيَامَتُهُ çok kızmak, köpürmek, kıyameti koparmak; [olay, hadise sebebiyle] ortalık birbirine girmek, kıyamet kopmak; قَامَت قِيَامَتُهُ ل(عَنْ) ... ...den çok müteessir olmak, ...e çok üzülmek;

القَيُّوم Kayyum, [Allah cc];

أَقْوَم daha düz; daha doğru, isabetli; daha uygun, münasip;

مَـــحَلّ eşitliği sağlama, adaleti tesis etme; الإقَامَة ikametgah; adres;

اِسْتِقَامَة düz olma; dürüstlük, doğruluk, samimi olma; doğruluk;

قَائم ç. قُوَّم , قُيَّم , قُوَّام , قُيَّام [yukarı] kalkan; ayakta duran; dik; var, mevcut; görünen; sağlam, sabit; (على ...*e karşı*) isyan eden, ayaklanan; (على ...*e*) dikey; ¶ قَائم بِالأَعْمَال ya da قَائم بِأَعْمَالِ الْمُفَوَّضِيَّة maslahatgüzar, sefir vekili DİPL.; قَائم الذَّات ya da قَائم بِذَاته bağımsız; في ya da قَائم بِنَفْسِه ve قَائم بِرَأْسِه hayatı boyunca, süresince; قَائم حَيَاته dik açılı MAT.; الزَّاوِيَة القَائمَة dik açı; قَائمَقَام kaymakam IR. SUR. LÜB.; yarbay TUN. [ESK. MIS.]; [deniz] binbaşı MIS.;

قَائمَقَامِيَّة ilçe, kaza IR.;

قَائمَة ç. قَوَائم [masa vb. için] ayak; [hayvan için] ayak, bacak; destek, payanda; kılıç kabzasının başı; direk, sütun; direk MEC.; (ç. -آت, قَوَائم) liste, tablo; katalog; fatura ¶ قَائمَة الطَّعَام yemek listesi; bkz. قَوَم ;

مُقَوِّم değer, kıymet belirleyen, paha biçen; (ç. مُقَوِّمَات) teşkil eden, oluşturan unsur, öğe; doğrultucu ELK.; [çoğ.] مقومات temel unsurlar, öğeler, faktörler, etmenler; ¶ مُقَوِّمَات الحَيَاة geçim vasıtaları; mal, mülk; مُقَوِّمَات الجَمَال makyaj malzemeleri; مُقَوِّمَات العُمْرَان kültürel unsurlar;

مُقَوَّم değerli, kıymetli, beğenilen, takdir gören; مُقَوَّمَات [çoğ.] kıymetli mal, mülk; aktifler, mevcudat;

مِقْوَم sabanın tutulan yeri;

مَقَام ç. -آت yer, mahal; pozisyon; durum, vaziyet; istasyon; makam, mevki; türbe; kutsal yer; anahtar, tuş, ses perdesi MZK.; ¶ في هَذَا الْمَقَام bu durumda; مَقَام الحَدِيث konuşmanın, sözün konusu, mevzusu; الْمَقَامَات السِّيَاسِيَّة (الرَّسْمِيَّة) siyasi (resmi) makamlar; مَقَام الكَسْر kesrin paydası; كَانَ عِنْدِي فِي مَقَام وَلَدِي o benim için baba gibiydi; مُقَام için bkz. قَمّ ;

مَقَامَة ç. -آت oturum, celse; nasihat vb. niteliğinde, secili kısa hikaye;

تَقْوِيم ç. تَقَاوِيم kaldırma; [kaldırıp] dikme; kıymet takdir etme, paha biçme; doğrultma ELK.; yüzölçüsü; enlem ve boylamın tayini; COĞR; stok sayımı, envanter yapma; almanak; takvim; kronoloji; ¶ التَّقْوِيم الجريجُورِي miladi takvim; تَقْوِيم زَمَنِي kronoloji; عِلْم التَّقْوِيم البُلْدَان coğrafya;

مُقَاوَمَة direnç, mukavemet; karşı çıkma, direnme; [mud. kul.] (...*e karşı*) mücadele; direnç, ELK.; ¶ مُقَاوَمَة جَوِّيَّة hava [karşı] savunması; مُقَاوَمَة سَلْبِيَّة pasif direniş; دُون مقاومة karşı koymaksızın;

اقَامَة [yukarı] kaldırma; [kaldırıp] dikme; [akademi] kurma, tesis etme; icra etme, uygulama, yerine getirme; [toplantıyı, kutlamayı] gerçekleştirme, yapma; [ölüyü] yeniden diriltme; kalma, ikamet etme, oturma; valilik, vali konağı MAĞR.; اقَامَة شَعَائِر الدِّينِيَّة dini vecibeleri yerine getirmek; اقَامَة العَدْل

مُقَاوِم direnen, karşı çıkan; rakip, hasım;

مُقِيم kalan, kalıcı, uzun süre devam eden; ikamet eden, oturan, mukim; [sömürge ya da himaye altındaki bir ülkede] devlet mümessili; مُقِيم بِوَاجِبَاتِه görevini bilen, vazifeşinas, ödevine, işine bağlı, sadık, vefalı; مُقِيم عَامّ genel vali TUN.; [Fransız sömürgesi iken, Fransa temsilcisi];

مُقِيمِي ikamet edilmeye mahsus;

مُقَام kaldırılmış, dikilmiş; derdest, karara bağlanmamış [dava]; konukluk; [*bşin*, olduğu, bulunduğu] yer; ikametgah, mesken; [bir yerde] kalma süresi; bkz. قَمَّ ;

مُسْتَقِيم dik; düz; dümdüz; düz, dosdoğru; doğru, yerinde, isabetli; düzenli; simetrik; [bir düzene] uygun; dürüst; (ç. ـآت) doğru MAT.; rektum ANAT.;

قُومِسِير Fr.> Komiser;

قُومَنْدَان komutan, kumandan;

قُونَة ç. قُوَن ikon;

قُونِيَة Konya;

قَوِيَ *a* (قُوَة) güçlü, kuvvetli olmak ya da güçlenmek, kuvvetlenmek; daha güçlü olmak, gücü kuvveti, şiddeti artmak, (على ...*i*) yapabilmek; (على ...*ile*) başa çıkabilmek, (على ...*in*) hakkından gelebilmek; (على *b-den*) üstün olmak; _ (قَوَايَة, قِيّ) [yer] terk edimek; metruk olmak; _ (قَوًى) çok fazla acıkmak, açlık çekmek; [yağmur] yağmamak; قَوَّى (*b-i*, *bşi*) kuvvetlendirmek, güçlendirmek, takviye etmek; (*b-e*) cesaret vermek; (*bşin*) şiddetini artırmak; قَاوَى (*b-ile*) güç, kuvvette yarışmak; (*b-e*) denk olmak, (*b-den*) aşağı olmamak; اَقْوَى fakir olmak; [yer] terkedilmek, metruk olmak; تَقَوَّى güçlü olmak veya güçlenmek; şiddetlenmek; cesaretlenmek, cesaret bulmak; اِقْتَوَى (*bşi*) kendine almak, sahiplenmek; اِسْتَقْوَى = تَقَوَّى ;

قِوَاء ve قِيّ metruk, terk edilmiş arazi;

قَوًى ve قِوَاء [kuvvetli] açlık;

قُوَّة ç. ـآت قُوًى , kuvvet, güç; enerji, dinçlik; şiddet, güç; yapabilme, kadir olma; [elektrik] enerji, güç, kapasite; [silahlı] birlik, kuvvet; [çoğ.] قُوَّات kuvvetler, birlikler ASK.; ¶ بِالْقُوَّةِ zorla, zor kullanarak; fiilen, fiili olarak FELS.; بِقُوَّةٍ وَ جَلَاء yüksek ve net bir şekilde [konuşmak]; مُنْسَرِق الْقُوَّة gücü tükenmiş, bitmiş; قُوَّة اِحْتِيَاتِيَّة yedek birlikler ASK.; قُوَّة الإِرَادَة irade; قُوَّة الإِسْتِمْرَار süredurum, atalet FİZ.; قُوَّة حَافِظَة hafıza; قُوَّة دَافِعَة كَهْرَبَائِيَّة الْحُدُود sınır birliği; elektromotor kuvveti; قُوَّة الشِّرَاء alım gücü; قُوَّة الصَّوْت ses şiddeti; قُوَّة عَاقِلَة zihin gücü; zeka; لِقُوَّة عَلَى الْعَمَلِ çalışma gücü; çıkış kapasitesi; قُوَّة الْقَلْب cesaret; قُوَّة قَاهِرَة zorlayıcı sebep, forsmajör; قُوَّة مَرْكَزِيَّة merkezi kuvvet; قُوَّة مَرْكَزِيَّة جَاذِبَة merkezcil, merkeze doğru olan kuvvet; قُوَّة مَرْكَزِيَّة طَارِدَة merkezkaç kuvveti; قُوَّة مُضَادَّة للطَّائِرَات hava savunması; قُوَّة نِظَامِيَّة düzenli ordu; قُوَّة بَرِّيَّة وَ بَحْرِيَّة وَ جَوِّيَّة kara, deniz ve hava kuvvetleri;

قَوِي ç. اَقْوِيَاء kuvvetli, güçlü; dinç; kudretli, kadir; şiddetli; şiddeti yüksek, çok güçlü; katı, sert;

اَقْوَى daha kuvvetli;

تَقْوِيَة kuvvetlendirme; tahkim etme, sağlamlaştırma, takviye etme; şiddetini artırma; cesaretlendirme;

تَقَاوِى [serpilen] tohum KNŞ.;

اِقْوَى [evi vb.i] boşaltma, terketme; yarım kafiye;

مُقَوٍّ güçlendirici, kuvvet veren; takviye; (ç. مُقَوِّيَات) kuvvet verici, ilaç vb.; kuvvetlendirici ELO.;

مُقَوًّى kuvvetlendirilmiş, takviye edilmiş, sağlamlaştırılmış; ¶ وَرَق مُقَوًّى mukavva;

قِىّ bkz. قوى

قَاءَ (قَيْء) *i* (قَيْء) kusmak; قَيَّأَ [ilaç] (*b-nin*) kusmasını sağlamak; kusturmak; تَقَيَّأَ = قَاءَ;

قُيَاء kusmuk;

مُقَيِّئ ç. مُقَيِّئَات kusturucu ilaç; اَلْجَوْز اَلْمُقَيِّئ kargabüken BOT.;

قِيثَار ç. قَيَاثِير , قِيثَارَة ç. قَيَاتِير gitar; lir;

قَاحَ (قَيْح) *i* (قَيْح) [yara] iltihaplanmak, cerahat toplamak; قَيَّحَ ve تَقَيَّحَ ⇑;

قَيْح ç. قُيُوح irin, cerrahat;

تَقَيُّح iltihaplanma, irin, cerahat toplama;

مُتَقَيِّح iltihaplanmış, irin toplamış;

قَيَّدَ ⇒ قَيْد (*b-i*, ب ...*ile*) [aynı zamanda MEC.] bağlamak; (*bşi*) sınırlamak; (*bşe*, *b-e*) sınır koymak; (*bşi*) belirlemek, tayin emek; (*bşi*) kaydetmek, yazmak; (*bşi*) not etmek; (*b-i*, *listeye*) dahil etmek, almak, kaydetmek; (*bşi*, على *b-nin hesabına*) yazmak; (*bşi*, ل *b-nin hanesine*) geçirmek; قُيِّدَ = تَقَيَّدَ; kendini (ب ...*in*) bağlayıcılığı altına sokmak, (ب ...*ile*) kayıtlı kılmak, mukayyed tutmak; (ب ...*ile*) sınırlanmak, sınırlı olmak; kaydolmak, ismini kaydettirmek;

قَيْد ç. اَقْيَاد , قُيُود zincir, pranga; bağ; bağış; kaydolma, kayıt; kaydetme; belirleme, tayin etme; döküman, vesika; sınırlama; koşul, şart, kayıt; miktar, ölçü; uzaklık, mesafe; ¶ قَيْد الأَسْنَان dişeti; قَيْد الأَنْسَاب soy ağacı; مِنْ غَيْرِ قَيْدٍ اَوْ رَابِطٍ herhangi bir sınırlama olmaksızın; ⇑ بِلاَ قَيْدٍ وَلاَ شَرْط; kayıtsız şartsız; قَلَم القُيُودَات kayıt bürosu; عَلَى (ب) قَيْدَ الحَيَاة hayatta, yaşıyor [ölmedi]; لا ... قَيْدَ اَنْمُلَةٍ شَعْرَةٍ ramak kaldı, kılpayı; kılın ucu kadar ...değil, çok az...; عَلَى قَيْدِ ساعَةٍ مَعْدُودَة bir kaç saat içinde; عَلَى قَيْدِ عَشَرَة كِيلُومِتْرَات 10 km uzaklıkta, mesafede; عَنْ قَيْدِ البَصَرِ görüş alanı içinde;

قَيْدَ [meb. mud. kul.] (henüz) ...de, ...halinde, durumunda, altında; اَلْمَشْرُوع قَيْدَ الدَّرْسِ proje incelemededir, henüz inceleme aşamasındadır; اَلْمَسْأَلَة قَيْدَ البَحْث konu araştırılıyor;

قَيْدِي [na't.] kayıt..., kayıt ile ilgili; رُسُوم قَيْدِيَّة kayıt, tescil vergileri;

تَقْيِيد ç. ـآت, تَقَايِيد bağlama, [yine MEC.]; sınırlama, sınır koyma; kayıt, sicil; kaydetme; تَقْيِيد النَّسْلِ doğum kontrolü; رَسْم التَّقْيِيد kayıt ücreti;

تَقْيِيد ç. -آت zorunluluk, zorunlu hissetme; sınırlama;

مُقَيَّد bağlı; sınırlı; kayıtlı, tescilli; ¶ غَيْر مُقَيَّد sınırsız; مَسْلَك مُقَيَّد meşruti monarşi, meşrutiyet;

قِيَاد ve قِيَادَة bkz. قود;

قَيَّرَ ⇒ قير (*bşi*) katranlamak, ziftlemek;

قَار ve قَيْر katran; zift;

قِيرَاط ç. قَرَارِيط parmak [ölçü birimi]; hacim ölçüsü [MIS. = 0.064 lt.]; 1/24 24 de bir ağırlık ölüsü (Mısır = 0.195);

قَاسَ(قيس) *i* (قِيَاس, قَيْس) (*bşi*) ölçmek, (elbiseyi) denemek, denemek için giymek; (*bşi*, ب veya على ...*e*) kıyas etmek, kıyaslamak; (*bşi*, ب veya على ...*ile*, ve *bşi*, الى ...*ile*) karşılaştırmak, ¶ وَقِس عَلَيْه vesaire, ve benzerleri; قَيَّس (*bşi*) ölçmek; قَايَس (*bşi*, بَيْنَ شَيْئَيْنِ...*leri*, *iki şeyi* الى veya ب ...*ile*) kıyaslamak karşılaştırmak; اِقْتَاس (*bşi*) ölçmek; (*b-i*) örnek almak, (*b-nin*) izinde olmak;

قِيَاس ç. أَقِيسَة ölçüt; ölçüm; örnek; ilişki, bağıntı, rekor SPO.; karşılaştırmak; kıyas [elbise] büyük beden; kıyasla sonuç çıkarma; ¶ قِيَاسًا عَلَى ذَلِكَ buna kıyasla; buna karşılık, bunun mukabilinde; بِالقِيَاس اِلَى... ...ile karşılaştırıldığında; ...e nisbetle, ...e oranla; ...e nazaran, karşısında; عَلَى القِيَاس kıyasen; örneğe uygun, uyan; kaideye uygun; بِغَيْرِ قِيَاسٍ mantıksız; اَخَذَ قِيَاسَهُ [tersi] *b-nin* ölçüsünü almak; مُتَنَاسِب القِيَاسِ bbe uygun, münasip; orantılı; قِيَاس عَالَمِي dünya rekoru; قِيَاس فَاسِد hatalı kıyas, çıkarsama; شَرِيط القِيَاس mezura metre şeridi;

قِيَاسِي kıyasa dayanan; modele/ kalıba/ norma uygun, tutarlı; karşılaştırılabilir, karşılaştırarak; mantık ¶ رَقْم قِيَاسِي rekor SPO.;

قَيَّاس jeodezi uzmanı;

مِقْيَاس ç. مَقَايِيس ölçü, miktar, büyüklük, çokluk; ölçü cihazı; ölçek; standart; ölçüt, kıstas, mikyas, kriter; ölçüm birimi; nehirlerin derinliğinin ölçümünde kullanılan alet; ¶ تَحْتَ المِقْيَاس standardın altında; مِقْيَاس التَّيَّار ampermetre ELK.; مِقْيَاس الجَهْد voltmetre ELK.; مِقْيَاس الحَرَارَة termometre; مِقْيَاس الزَّلَازِل sismograf; مِقْيَاس الزَّوَايَا iletki, açıölçer, minkale; مِقْيَاس المَطَر plüviyometre, yağış ölçer; مِقْيَاس المَغْنَطِيسِيَّة manyetometre; مِقْيَاس التَّنَفُّس nefesölçer, spirometre; مَقَايِيس الأَطْوَال uzunluk ölçüleri, birimleri; مَقَايِيس المُسَطَّحَات alan ölçüleri, alan ölçü birimleri; مَقَايِيس الحَجْم ⇑; مَقَايِيس السُّطُوح hacim birimleri, ölçüleri; مَقَايِيس الكَيْل hacim birimleri [sıvılar, tahıllar vb. için];

مَقَاس ç. -آت ölçüm; ölçü, boyut, büyüklük, ebat; مقاسات [çoğ.] ebat, ölçüler;

مُقَايَسَة ölçme; karşılaştırma; mukayese etme, kıyaslama; paha biçme; orantı, nisbet; detaylı olarak listeleme; [fiyatların, birimlerin vb.nin madde madde belirtildiği] liste;

قَيْسَرِي ç. قَيَاسِرَة, قَيَاسِر çok büyük, kocaman;

قَيْسَرِيَّة Kayseriyye [Filistinde antik bir liman şehri];

قَيْف⇒ قيف (*b-nin izini*) sürmek; (*bşi*) incelemek, tetkik etmek; (*bşi*) eleştirmek;

قِيَافَة iz sürme; kıyafet;

قَيْقَب isfendan, akçaağaç BOT.;

[1] قَالَ (قيل) *i* (قَيْلُولَة, قَائِلَة, قَيْل) öğle uykusuna yatmak; öğle istirahati yapmak; قَيْل ⇑; ⇑;

أَقَالَ (*bşi*) iptal etmek, hükmünü kaldırmak, geçersiz saymak; (*bşden satıştan*) vazgeçmek, (*bşi*) feshetmek, bozmak; (*b-i*, مِنْ *makamından, işinden*) atmak, (*b-i*) işinden çıkarmak; (*b-den* من *bir yükümlülüğü*) kaldırmak; (*b-i* من ...*den*) muaf tutmak, kaldırmak; ¶ أَقَالَ اللّٰهُ عَثْرَتَكَ Allah günahını yapılmamış kabul etsin, Allah günahını affetsin; اِسْتَقَالَ (*satışın*) feshini, iptalini istemek; (*bşden*) muaf tutulmayı istemek; (من veya عن *den*) istifa etmek; işi bırakmak, işten çıkmak; (*b-den*) özür dilemek;

قَيِّل ç. أَقْيَال küçük prens; şef, reis;

قَيْلُولَة öğle uykusu; öğle istirahati;

مَقِيل mola yeri, dinlenme yeri;

اِقَالَة [özl. satışı] feshetme, bozma, iptal etme; ilga, hükmü kaldırma; işten çıkarma;

اِسْتِقَالَة [işten] istifa; emekliye ayrılma;

قَائِلَة öğle uykusu; öğle vakti;

مُسْتَقِيل istifa eden, işi bırakan;

[2] قَيْلَة, قِيلَة قِيلَة مَائِيَّة hidrosel TIP.;

قَيُّوم, قِيمَة, قِيَام bkz. قوم ;

قَيْن ç. قُيُون demirci;

قَيْنَة ç. قِيَان kadın şarkıcı; hanımın oda hizmetçisi; ⇑;

قَيْسَارِيَّة ⇑; (ç. قَيَاسِير) [üst kapalı] çarşı;

قَايِش ç. قَوَايِش ALF.BKZ.;

قَيْشَانِي fayans; porselen, çini;

قَيْصَانَة aybalığı, pervane balığı ZOO.;

قَيْصَر ç. قَيَاصِرَة, قَيَاصِر Sezar; imparator, kayser; çar;

قَيْصَرِي ⇑; imparator...; ¶ العَمَلِيَّة القَيْصَرِيَّة sezeryan [ameliyatı] TIP.

قَيْصَرِيَّة imparatorluk; imparatorluk makamı; çarlık; sezeryan [ameliyatı] TIP.; [üstü kapalı] çarşı; Kayseriyye [antik bir liman şehri, Filistin];

قَاضَ (قيض) *i* (قَيْض) yarılmak; (*bşi*) yarmak çatlatmak; (*bşi*, من ...*ile*) değiştirmek; قَيَّض [Allah] (*bşi* ل *b-e*) nasip, kısmet etmek; [Allah] (*b-i*, ل *b-e*) göndermek, yollamak; قَايَض (*b-e*, *bşi*, ب ...*in*) bedeli, karşılığı olarak vermek, (*b-ile*, *bşi* ب *bş ile*) trampa değiş tokuş etmek; تَقَيَّض ve اِنْقَاض yarılmak, çatlamak; çökmek, göçmek, yıkılmak;

قَيْض yumurta kabuğu; değiş tokuş; trampa, değiş tokuş edilen şey, bedel;

قِيَاض değiş tokuş, mübadele, trampa;

مُقَايَضَة ⇑; mübadele, trampa alışverişi; bedel, karşılık;

قَيْطَان bkz. قطن ;

قَيْطُوس Balina takımyıldızı;

قَيْظ yaz sıcağı; yaz ortası; kuraklık ¶ قَيْظ النَّهَارِ gündüz sıcağı;

مَقِيظ sayfiye evi, yazlık;

قَائِظ kavurucu sıcak;

ك

كَ [harfi cer] ...gibi; ...nin kapasitesinde, ...kadar; ¶ كَالأَوَّلِ önceki gibi, başta olduğu gibi; كَهَذَا böyle, رَجُلٌ كَهَذَا böyle bir adam; هُمْ كَالْمُجْتَمِعِينَ فِي ذَلِكَ bu konuda anlaşmış, ittifaka varmış gibiler; اَنَا كَمُسْلِمٍ ben müslüman gibiyim, ben müslüman sayılırım;

كَـأَنَّ [isim cümlesinden önce, ismi nasbeder, haberi refeder] sanki, güya;

كَأَنَّما , كَأَنْ sanki; güya;

كَذَا böyle, bu şekilde; şöyle şöyle, şu şu kadar; ¶ كَذَا وَ كَذَا şu şu kadar, şöyle şöyle; بِمَكَانٍ كَذَا وَ كَذَا şurda burda; عُمْرُهُ كَذَا سَنَوَاتٍ كَذَا وَ كَذَا yaşı şu şu kadardır;

كَذَلِكَ böyle, şöyle, bu şekilde; eşit olarak; keza, aynı şekilde;

كَمَا [bağlaç] fiil cümlesinden önce, olduğu gibi; ...e benzer şekilde; ¶ كَمَا اَنَّ ...de olduğu gibi [isim cümlesinden önce]; كَمَا هُوَ olduğu gibi, ne haldeyse; nasılsa öyle; كَمَا لَوْ كَانَ حَاضِرًا sanki o varmış, mevcutmuş gibi;

كَئِبَ *a* (كَآبَة , كَأْبَة , كَأْب) (على veya ل ...*e*, *sebebiyle*) morali bozulmak, keyfi kaçmak, üzgün olmak; اَكْـأَبَ (*b-i*) üzmek, mahzun etmek; (*b-nin*) cesaretini kırmak; اِكْتَأَبَ (على veya ل*sebebiyle*) morali bozulmak, keyfi kaçmak, kederlenmek; [renk] kararmak; somurtmak; كَأْب ve كَآبَة , كَأْبَة , اِكْتِئَاب keder, üzüntü, moral bozukluğu; depresyon, melankoli;

كَئِيب ve كَئِب kederli, tasalı; morali bozuk, keyifsiz, mahzun; somurtkan; ciddi;

مُكْتَئِب ⇑; ⇑; ⇑; kararmış, koyu renkli;

كَابِل[1] Fr.> kablo;

كَابُول[2] Kabil şehri;

كَابُولِي Kabil ile ilgili; maun ağacı MIS.;

كَاتِدْرَائِيَّة katedral;

كَاثُلِيكِي Katolik [s. ve is.]; bk. كَثَلِك;

كَاخِيَة ç. كَوَاخٍ kahya;

كَأَدَ *a* üzülmek, kederlenmek;

كَأْدَاء üzüntü, keder, hüzün; tasa, kaygı; karanlık gece; zorlu, çetin; ¶ عَقَبَة كَأْدَاء aşılmaz, zorlu engel;

عَقَبَة كَؤُود : كَؤُود ⇑;

كَادِر Fr.> [askeri birlik, müessese vb.de] kadro;

كَادْمِيُوم kadmiyum;

كَار ç. آت- iş, görev, vazife; meslek; ¶ اِبْن كَار zenaatkar, sanatkar MIS.; اَرْبَاب الكَارَات sanat erbabı, zanaatkarlar; عَـدَاوَة الـكَارِ mesleki rekabet;

كَارْتُون karton, mukavva; (ç. آت-) karton, mukavva kutu;

كَارْدِينَال ç. كَرَادِلَة kardinal;

كَارِيكَاتُورِيَّة karikatür;

غَاز ve غَازْ gaz;

كَازِينُو ç. كَازِينُوهَات gazino;

كَأْس müe. ç كُؤُوس , كِئَاس , كَأْسَات fincan; bardak; çiçek zarfı, çanak BOT.;

كَاسْكِيت şapka, kasket;

كَاغَذ kağıt FAS.;

كَاف "ك" harfinin adı;

كَافُور kafur, kafur ağacı BOT. Cinnamonum camphora; sıtma ağacı, ökaliptus BOT. Eucalyptus globulus MIS.;

كَاكَنْج güveyfeneri [gelinfeneri, gelinotu, kembel otu, kandil otu, kızıl kaytarma, yabani biber, teleme otu] BOT. Physalis alkekengi;

كَالُو ç. كَالُهَات İt.> ayak nasırı;

كَالُون [g] ç. -آت galon; [k] ve ç. كَيْلُون كَوَالِين [kapı] kilit MIS.;

كَوَالِينِي ç. -ة kilitçi;

كَامبُودْيَا Kamboç;

كَامْبِيُو İt.> kambiyo sürümdeğeri;

كَامِخ ç. كَوَامِخ sirke sosu vb. gibi iştah açıcı şey; turşu;

كَامِيرَا ç. -آت kamera;

سُوق الكَانْتُو halı pazarı, halı çarşısı;

كَانْتِين kantin;

كَاهِيَة bkz. كهى ;

كَاوْتْشُوق kauçuk;

كَبَّ u (كَبّ) (*b-i* لِوَجْهِهِ veya عَلَى وَجْهِهِ *yüzüstü*) yere vurmak, atmak; (*bşi*) [kabı, tencereyi vb., ters çevirip] boşaltmak, dökmek; (*bşi*) ters çevirmek, altını üstüne getirmek; كَبَّبَ (*bşi*) küme haline getirmek, top top yapmak; çile haline getirmek; أَكَبَّ (*b-i*) yüzüstü yere atmak, vurmak; yüzüstü yere kapanmak; (على *bşin üzerine*) eğilmek; (على *bş ile*) [merakla] ilgilenmek, uğraşmak; اِنْكَبَّ (عَلَى وَجْهِهِ) yüzüstü düşmek, kapaklanmak; yere atılmak; (على *üzerine*) eğilmek; (على *...ile*) ilgilenmek, uğraşmak; (على *...e*) sokulmak, yaklaşmak [sevgi veya himaye arayışıyla]; ters çevrilmek, ters dönmek; [tencere ters çevrilerek] boşaltılmak, dökülmek; ¶ اِنْكَبَّ عَلَى قَدَمَيْ فُلَان birinin ayaklarına kapanmak;

كَبّ yüzüstü kapanma, yere kapaklanma; ters dönme; eğilme, meyletme;

كُبَّة ç. كُبَب top gibi yuvarlak şey; kangal; çile, yumak; köfte SUR. IR.; çıban MIS.;

كَبَاب kebap; köfte MIS., SUR. ¶ كَبَاب صِينِي kübabe BOT. Piper cubeba;

كُبَابَة kübabe BOT.;

كُبَيْبَة köfte ¶ كُبَيْبَة بَطَاطِس içine et doldurulmuş patates, patates dolması MIS.;

كُبَّابَة ç. -آت bardak;

مَكَبّ ç. مَكَابّ yumak, çile; kangal; bobin, makara;

اِكْبَاب (على *...ile*) ilgilenme, uğraşma, (على *...ile*) meşgul olma;

اِنْكِبَاب ⇑;

مُكِبّ (على *...ile*) uğraşan, ilgilenen, bütün vaktini (على *...e*) veren;

مُنْكَبّ ⇑;

كَبَارِيَة ç. -آت Fr.> kabare;

كَبَّتَ[1] *i* (كَبْت) [özl. MEC.] (*bşi*) bastırmak, sindir-

mek, (*bşe*) hakim olmak zaptetmek; (*bşi*) bilinç altına itmek PSK.; ¶ كَبَتَ غَيْظَهُ في جَوْفِه öfkesini, sinirini içine atmak, tutmak;

كَبْت bastırma, sindirme, zaptetme; bastırma, bilinç altına itme PSK.;

كُبُّوت[2] ç. كَبَابِيت kukuleta, kapşon, başlık; kapşonlu giyecek; kaporta;

كُبَّوْلَة yumru; öbek, küme;

مُكَبَّل yuvarlak;

كَبْتَن İng.> kaptan;

كَبَحَ *a* (كَبْح) (*atın*) dizginlerini çekmek, (*arabayı*, vb.i) [frene basarak] durdurmak; (*bşi*) zaptetmek, kontrol altına almak; (*b-nin* من ...*den*) alıkoymak, (*b-i*, عن ...*e*) bırakmamak, ¶ كَبَحَ جِمَاحَهُ ...in direncini kırmak, bastırmak, sindirmek;

كَبْح kontrol altına alma, zaptetme; bastırma, sindirme; engelleme, mani olma;

مِكْبَح fren;

كَبَدَ *u, i* (كَبْد) [acılar, dertler vb.] (*b-i*) çok üzmek, yıkmak, harap etmek; كَبَّدَ (*b-nin*) başına, bir şeyin gelmesine sebep olmak [özl. hasar, zarar]; (*yıldız*) en yüksek noktaya, tepeye gelmek, [güneş] tam tepeye gelmek; كَابَدَ (*bşe*) tahammül etmek, sabretmek, katlanmak; تَكَبَّدَ ⇑; (*bşi*) üstlenmek zorunda kalmak; (*giderleri*) karşılamak; (*bir yerin*) merkezine doğru yürümek; (*yıldız*) tam tepede olmak;

كَبْد, كِبْد müz. ve müe. ç. كُبُود , أَكْبَاد karaciğer; iç; orta, merkez, göbek; كَبِد başucu noktası, semtürreis, göğün ortası;

كُبَّاد karaciğer rahatsızlığı;

كُبَّاد ağaçkavunu BOT. citrus medica;

كَبُرَ *u* (كِبَر, كُبْر) (*b-den*, ب ...*kadar*) [yaşça]; büyük olmak; كَبُرَ *u* (كِبَر, كِبَر, كُبْر, كَبَارَة) büyük olmak ya da büyümek; gelişmek, artmak; önem kazanmak, kıymete binmek, değeri artmak; (عن ...*için*) çok, haddinden fazla büyük olmak; (عن *bşi*) küçümsemek; çok eziyetli, meşakkatli olmak; (على *b-e*) sıkmaya başlamak, (على...*için*) katlanılmaz hal almak;

كَبَّرَ (*bşi*) büyütmek; (*bşi*) genişletmek; (*bşi*) artırmak; (*bşin*) şiddetini artırmak; (*bşi*) abartmak, büyütmek; (*bşi*) kötüleştirmek, vahim hale getirmek; (*b-i*, *bşi*) övmek, methetmek, yükseltmek; tekbir getirmek;

كَابَرَ (*b-e karşı*) kibirlenmek, büyüklenmek, (*b-i*) küçümsemek, hakir görmek; (*b-i*) geçmeye, (*b-e*) üstün gelmeye çalışmak, uğraşmak; (*b-ile*) rekabet etmek, çekişmek; (*b-e*) karşı koymak, çıkmak, direnmek; (*bşi*) reddetmek, tanımamak, (*bşe*) karşı olmak; kendi görüşünde ısrar etmek, diretmek; أَكْبَرَ *bşi* büyük, önemli, kıymetli vb. görmek; (*b-i*) övmek, methetmek, yüceltmek; (*b-e*) saygı göstermek, hürmet etmek; (*bşe*) hayran olmak; تَكَبَّرَ ve تَكَابَرَ kibirlenmek, büyüklük taslamak; (على *b-e karşı*) büyüklük taslamak, küstahça davranmak; اِسْتَكْبَرَ (*bşi*) gücünde büyütmek, büyük addetmek; (على *b-e karşı*) büyüklenmek, kibirlenmek, kasılmak;

كِبْر büyüklük; azamet, ihtişam; ehemmiyet, önem; prestij, saygınlık; kibir, gurur;

كُبْر azamet, ululuk; büyüklük, büyük olma; boy, hacim, büyüklük; güç, kuvvet; şöhret, tanınmışlık;

كِبَر büyüklük; azamet, ihtişam; yaşlılık;

كِبَرَة yaşlılık;

كَبِير ç. كُبَرَاء , كِبَار büyük, geniş; şumüllü, kapsamlı, geniş; önemli; kocaman; nüfuzlu; mümtaz, üstün; yaşlı, ihtiyaç; كَبِيرَة الخَدَم [kadın] kahya; كَبِير الأَسَاقِفَة başpiskopos; كَبِير السِّنّ yaşlı, ihtiyar; كَبِير القُضَاة başyargıç; أَبُو كَبِير şeytantersi, çadır uçağıotu BOT. كُلّ صَغِيرٍ وَ كَبِيرَةٍ büyük küçük herşeyi, en küçük ayrıntısına kadar; كِبَار الضُّبَّاط üst rütbeli subaylar; كِبَار المُوَظَّفِين kıdemli memurlar; كِبَار الهَيْآت kamu kuruluşlarının ileri gelenleri;

كَبِيرَة ç. كَبَائِر , كُبُر büyük günah, ağır suç;

كُبَّار ve كُبَار çok büyük;

كِبْرِيَاء azamet, yücelik, ululuk, ihtişam; kibir, gurur;

أَكْبَر ç. -ون , أَكَابِر müe. كُبْرَى ç. كُبْرَيَات daha büyük; daha yaşlı; kıdemli ya da üst; أَكَابِر القَوْمِ ¶ ekabir, ileri gelenler; الأَكَابِر وَ الأَعْيَان ileri gelenler ve önemli şahsiyetler;

تَكْبِير büyütme; artırma; genişletme; şiddetini artırma; abartma; övme, yüceltme; tekbir getirme;

مُكَابَرَة büyüklenme, kibirlenme, gururlanma; kendini beğenmişlik; inatçılık, dikkafalılık, diretme;

اِكْبَار hayranlık; itibar, saygı, ihtiram;

تَكَبُّر ve تَكَابُر büyüklenme, kibirlenme, gururlanma;

مُكَبِّر ç. -آت kuvvetlendirici, amplifikatör ELO.; ¶ مُكَبِّر صَوْتِي veya مُكَبِّر الصَّوْت hoparlör; نَظَّارَة مُكَبِّرَة büyüteç;

مُكَبِّرَة ç. -آت ⇑;

مُكَبَّر büyütülmüş ¶ بِصُورَةٍ مُكَبَّرَةٍ artarak, giderek artan bir şekilde;

مُكَابِر gururlu, kibirli, büyüklenen; tartışmacı, cedelci; inatçı, dikkafalı; sabit fikirli;

مُتَكَبِّر mütekebbir, çalımlı, kasıntı;

كَبَر[2] kebere [berikemberi, gebele, gebre, keditırnağı, tırmık] BOT. Capparis spinosa; bu bitkiden elde edilen şurup, şerbet;

كُبْرَا kobre yılanı;

كَبْرَتَ (*bşi*) kükürt ile kaplamak; *bşe*) kükürt karıştırmak; (*bşi*) kükürtle sertleştirmek (*kauçuğu*) ebonitleştirmek;

كِبْرِيت kükürt; kibrit; عُود كِبْرِيت kibrit çöpü;

كِبْرِيتَة kibrit çöpü;

كِبْرِيتِي kükürtlü, sülfürik, kükürt [s.];

كِبْرِيتَات sülfat;

كُبْرِي ve كُوبْرِي ç. كَبَارِي T.> köprü; güverte;

كَبَّس *i* (كَبْس) (على *bşi*) preslemek, sıkıştırmak; (*bir yere, b-nin evine, b-e*) baskın düzenlemek, (*bir evi*) basmak; (السَّنَةَ بِيَوْمٍ) [artık yıla] bir gün eklemek; (*bşin*) turşusunu kurmak, yapmak; (*bşi*) salamuraya yatırmak;

(*bşin*) konservesini yapmak; كَبَّسَ (*bşi*)iyice sıkıştırmak, basmak; (*b-e*) masaj yapmak;

كَبْس bastırma, sıkıştırma, presleme; baskın, saldırı; turşu yapma, kurma; gün ilave etme ASTR;

كَبْسَة baskın, saldırı;

كَبَّاس piston; pres; tüfek harbisi; ¶ موسى كَبَّاس çakı;

كَبِيس turşu halinde; salamura yiyecek; eklenen gün ASTR.; ¶ سَنَة كَبِيسَة artık yıl;

كَابُوس ç. كَوَابِيس kabus, karabasan, ağırlık basması; hayalet, umacı; مَا هَذَا الكَابُوس ne kadar da boğucu bir hava;

مِكْبَس ç. مَكَابِس ya da مِكْبَاس ç. مَكَابِيس pres, cendere, mengene; piston; tüfek harbisi; ¶ مِكْبَس مَائِي hidrolik pres;

تَكْبِيس masaj;

آلَة كَابِسَة kompresör;

مَكْبُوس baskına, saldırıya maruz kalan; sıkıştırılmış, preslenmiş; turşu [halinde], salamura; مَكْبُوسَات konserve yiyecekler;

كَبْسُول veya كَبْسُولَة ç. كَبْسُولَات kapsül TIP.; fitil, fünye, kapsül; çıt çıt;

كَبَّش *u* (كبش) (*bşden*) bir avuç almak; (*bşi*) eliyle, avcuyla kavramak, tutmak;

كَبْش ç. كِبَاش , أَكْبَاش koç; kösemen; lider, başkan, reis; koç başı [surda gedik açmak ya da kale kapılarını kırmak için]; şahmerdan; (ç. كُبُوش) kazık, payanda, destek, ayak; dut; ¶ كَبْش التَّصَادُم (ç. كُبُوش) [tren] tampon; كُبُوش قَرَنْفُل karanfil [baharat];

كَبْشَة avuç [miktarı]; [avuçla] kavrama;

كَبْشَة kepçe;

كُبْشَة ç. كُبَش çengel, kenet; çengelli iğne, kepçe;

كَبْكَبَ (*bşi*) kaldırıp yere vurmak; (*bşi*) devirmek, yıkmak, ters çevirmek; (*dağınık sürüyü*) toplamak; (*bşi*) derin çukura/ kuyuya atmak;

كَبِيكَج Acem düğün çiçeği BOT. Ranunculus asiaticus;

كَبَّلَ[1] *i* (كَبْل) (*b-i*) zincire vurmak; (*b-e*) pranga vurmak (*b-e, bşi, alacaklıya borcu*) geciktirmek; كَبَّلَ (*b-i*) zincire vurmak; كَابَلَ (*b-e, bşi*, özl. a*lacaklıya borcu*) geciktirmek;

كَبْل ç. كُبُول bukağı; pranga;

كَوَابِل ç. كَابُولِي ve كَبُولِي destek, dirsek MİM.; sundurma;

كَابُل[2] ve كَابُلِي ALF.BKZ.;

كَابِين ç. كَبَائِن ALF.BKZ.;

كَبَا (كبو) *u* (كُبُوّ, كَبْو) [لِوَجْهِهِ] yüz üstü düşmek, kapaklanmak; [ayağı] sürçmek, tökezlemek, sendelemek; كَبَا *u* (*kabı*) boşaltmak; [ışık] zayıflamak; [renk] solmak, matlaşmak; [toz] kalkmak; أَكْبَا [çakmak] çakmamak, yanmamak; انْكَبَا

كَبْوَة ç. كَبَوَات yüzüstü düşme, kapaklanma; tökezleme, sendeleme; toz.;

كَاب soluk, donuk, mat [renk]; loş; zayıf, dermansız; ALF.BKZ. كاب ;

كبّ bkz. كباية ;

كبت bkz. كبوت ;

كَتَّ *i* (كَتّ) (*bşi*) yavaş yavaş kaynatmak;

كَتَّ ve كَتِيت ⇑ mas.;

كَتَالُوج ç. آت- katalog;

كَتَبَ *u* (كِتَابَة, كِتْبَة, كَتْب) (*bşi*) yazmak; (*bşi*) telif etmek, kaleme almak, yazıya dökmek; (*bşi*, ل *b-e*) vasiyetle bırakmak; (*bşi*, على *b-e*) [reçetede] yazmak; [Allah] (*bşi*, ل veya على *b-e*) takdir etmek, yazmak; كُتِبَ [edil.] (ل *b-nin*) kaderinde, yazgısında, nasibinde, kısmetinde olmak, (ل *b-e*) takdir edilmek [Allah tarafından]; ¶ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ اَنْ . . . kendini …yapmakla yükümlü tutmak, zorunlu kabul etmek; كَتَبَ كِتَابَهُ ; كَتَبَ عَنْهُ *b-i* (على *b-ile*) evlendirmek, nikahlamak; كَتَّبَ (*b-e*, *bşi*) yazdırmak, dikte etmek; (*birlikleri*) taburlara ayırmak; كَاتَبَ (*b-ile*) yazışmak, mektuplaşmak; تَكَاتَبَ ; كَتَّبَ=اَكْتَبَ birbiri ile mektuplaşmak, yazışmak; اِكْتَتَبَ (*bş*) yazmak; (*bşi*) kopye etmek, (*bşi*) kopyasını almak; kendi ismini yazmak, kaydetmek; (ل …*e*) üye yazılmak; (ب *parayı*, ل…*e*) bağışlamak, bağış, iane olarak vermek; kaydolmak; اِسْتَكْتَبَ (*b-den*, *bşi*) yazmasını istemek; (*b-e*, *bşi*) yazdırmak, dikte etmek;

كِتَاب ç. كُتُب yazılı şey, yazı; mektup, mesaj, not; vesika, döküman; belge; kontrat, akit [özl.evlilik için]; kitap; كِتَاب الزَّوَاج evlilik belgesi; كِتَاب الطَّلَاق boşanma belgesi; كِتَاب تَعْلِيمِي ders kitabı; كِتَاب الإِعْتِمَاد itimatname DİPL.; دَار الكُتُب kütüphane;

كُتَبِي ç. كُتُبِيَّة kitapçı;

كُتُبْخَانَة ve كِتَابْخَانَة kütüphane; kitapevi;

كُتَيِّب kitapçık, risale;

كِتَابَة yazma; hattatlık; yazıt, kitabe; yazı; afiş, duvar ilanı; sekreterlik, katiplik [yazılı] tılsım; [çoğ.] كِتَابَات makaleler, yazılar; بِدُونِ كِتَابَةٍ yazılı [olarak]; بِالكِتَابَةِ yazılı; كِتَابَةٍ söz-lü; boş [yazısız]; كِتَابَة التَّارِيخ tarih yazarlığı; كِتَابَة الدَّوْلَة resmi katiplik MAĞ.; كِتَابَة عَامَّة ge-nel sekreterlik; اسْم الكِتَابَة takma ad, müstear isim; آلَة كِتَابَة daktilo; لُغَة الكِتَابَة yazı dili;

كِتَابِي yazılı; yazı ile ilgili; edebi; [Kuran] metin ile ilgili; ehli kitap [-tan olan kişi]; [imtihanın, sınavın] yazılı bölümü; أُسْلُوب كِتَابِي yazı üslubu; ; غَلْطَة كِتَابِيَّة yazı yanlışı, sürçü kalem; أَعْمَال كِتَابِيَّة yazı işleri; لُغَة كِتَابِيَّة yazı dili; مُوَظَّف كِتَابِي katip [resmi];

كَتِيبَة ç. كَتَائِب tabur; süvari birliği; yazı, kayıt, belge; yazılı tılsım;

مَكْتَب ç. مَكَاتِب ofis, büro; iş yeri; çalışma odası; [ilk-] okul; bölüm, ajans departman; sıra [yazı için]; ¶ مَكْتَب الأَخْبَارِ ve مَكْتَب الأَنْبَاء haber ajansı; مَكْتَب البَرِيد postahane; مَكْتَب البَرِيد الرَّئِيسِي merkez postahane; مَكْتَب التَّحْرِير yazı işleri bölümü; مَكْتَب السَّفَرِيَّات seyahat acentesi; مَكْتَب الصِّحَّة sağ-lık ocağı; مَكْتَب الإِسْتِعْلَامَات danışma bürosu; haber ajansı;

مَكْتَبَة ç. مَكَاتِب kütüphane; kitabevi; [üzerinde yazı yazılan] sıra;

مَكْتَاب daktilo;

مُكَاتَبَة yazışma, mekturlaşma;

اِكْتِتَاب [ismini] kaydetme, yazma; (ç -آت) üyelik bağış, iane;

اِسْتِكْتَاب ⇑ mas.; dikte;

اِسْتِكْتَابِي : آلَة اِسْتِكْتَابِيَّة diktafon;

كَاتِب ç. كَتَبَة, كُتَّاب, ـون yazıcı, yazan; katip, yazman; sekreter; noter; yazar; كَاتِب الدَّوْلَة katip, resmi sekreter MAĞR.; كَـاتِب السِّرّ özel sekreter; كَـاتِب قِصَـصِي romancı, yazar; آلَة كَاتِبَة daktilo;

كَاتِبَة ç. [kadın] sekreter; [kadın] yazar;

مَكْتُوب yazılı; kayıtlı; (ل veya على *b-nin*) kaderinde olan, alın yazısındaki; yazılı şey, yazı; (ç. مَكَاتِب) mesaj, not; mektup;

مُكَـاتِب mektuplaşan, mektup arkadaşı; gazeteci, muhabir;

مُكْتَتِب [ortaklık vb.e katılıp bağışta bulunan] üye;

كَتَابِخَانَة ve كُتُبْخَانَة bkz. كتب ;

أَكْتَع ç. كُتْع parmakları sakat olan; tek kollu;

كَتَفَ *i* (كَتْف) (*b-nin*) ellerini arkadan bağlamak; (*bşi*) bağlamak; كَتَّفَ (*b-nin*) ellerini arkadan bağlamak; تَكَتَّفَ ve اِسْتَكْتَفَ ellerini göğsünde bağlamak; تَكَاتَفَ omuz omuza durmak; birbirini desteklemek; dayanışma içinde olmak;

كَتِف, كِتْف müe. ç. أَكْتَاف, كَتِفَة omuz; kürek kemiği; yamaç; (ç. أَكْتَاف) kemer, köprü ayağı ¶ مَا هَكَذَا تُؤْكَلُ الكَتِف [bu konuda] böyle davranılmaz!, bunun yolu bu değildir.; يَعْـرِفُ من أَيْنَ تُؤْكَلُ الكَتِفُ o zeki ve tecrübelidir!, o gün görmüş, görmüş geçirmiş [işini bilir] birisidir; هَزَّ كَتِفَيْهِ omuz silkmek;

كِتَاف ç. كُتُف elleri bağlamakta kulanılan bağ, kelepçe;

أَكْتَف müe. كَتْفَاء ç. كُتْف geniş omuzlu;

كَتْكُوت civciv;

كَتَّلَ *u* (كَـتْل) ve تَكَتَّلَ (*bşi*) bir araya getirmek, kümelemek, yığmak; تَكَتَّلَ yığılmak, toplanmak, küme oluşturmak, kümelenmek; kutuplaşmak, kamplara ayrılmak;

كُتْلَة ç. كُتَل yığın, küme, öbek; kütle; blok; kiriş, dirsek; ¶ كُتْلَة بَشَـرِيَّة kitleler; كُتْلَة من الأَعْصَاب korkusuz, gözüpek delikanlı;

مِكْتَل ç. مَكَاتِل büyük sepet;

تَكَتُّل bloklaşma, kutuplaşamkamplara ayrılma SİY.;

مُتَكَتِّل kümelenmiş, öbeklenmiş; kutuplara ayrılmış, kamplaşmış; kesif, yoğun; güçlü, gürbüz, sıkı [vücut];

كَتَمَ *u* (كِتْمَـان, كَـتْم) (*bşi*, عن *b-den*) gizlemek, saklamak; (*bşi*, عن *b-den*) gizli tutmak, (*bşi*, عن *b-e*) açmamak; (*bir hissi*) kontrol etmek, zaptetmek, açığa vurmamak; (*nefesini*) tutmak; (*sesini*) alçaltmak; (*ateşi*) söndürmek; ¶ كَتَمَ أَنْفَـاسَهُ *b-nin* boğazına yapışmak; كَتَّمَ (*bşi*) gizlemek, saklamak; كَـاتَمَ (*b-den*, *bşi*) gizlemek, saklamak; تَكَتَّمَ (*bşden*) bahsetmemek, (*bşi*) gizlemek; اِكْتَتَمَ = كَتَّمَ ; اِسْتَكْتَمَ (*b-den*, *bşi*) gizlemesini, sır olarak tutmasını istemek; (*b-e*, *bşi*) sır olarak söylemek;

كَتْم ve كِتْمَان gizlilik saklılık [*bşi*] açma-

ma, bahsetmeme; [b.hissi] zaptetme, hakim olma;

كَتِيم gizli, saklı; sıkı bir şekilde kapalı, nüfuz edilmez, içine girilmez;

كَتُوم ağzı sıkı, az konuşur, sır saklayan, ketum;

كَتَام katılık, peklik MIS.;

تَكَتُّم gizlilik, sır tutma [haber vb.i] açıklamama, bahsetmeme, saklama; ağzı sıkılık;

اِكْتِتام [haberi, sırrı] gizleme; kabızlık MIS.;

كَاتِم : كَاتِم السِّرِّ [özel] sekreter;

مَكْتُوم gizli, saklı, açığa çıkmamış [sır]; kabız MIS.;

كَتَنَ[1] *a* (كَتَن) ise, kire bulanmak, kirlenmek;

كَتَّنَ (*bşi*) ise, kire bulamak;

كَتَن kir, is;

كَتَّان[2] keten; keten bezi;

كَتَّانِي keten(den) [na't];

كَثَّ *a, i* (كَثُوثَة, كَثَاثَة, كَثَث) [özl. saç] gür, sık ya da yoğun olmak;

كَثَث sıklık, yoğunluk;

كَثّ ve كَثِيث sık, gür ya da yoğun;

كَثَب yakınlık ¶ ...in عَلَى (عَنْ) كَثَبٍ مِنْ... yakınında, civarında; مِنْ (عَنْ) كَثَبٍ yakından, yakın mesafeden;

كَثِيب ç. كُثْبَان, كُثُب, أَكْثِبَة kumul, kum tepesi;

كَثُرَ *u* (كَثْرَة, كَثْر) (...*den*) çok bulunmak; كَثُرَ çok [miktar, sayıCA] olmak; (عن ...*den*) çok olmak; sık sık olmak, sıklıkla meydana gelmek; çoğalmak, artmak; كَثَّرَ (*bşi*) artırmak, çoğaltmak; كَاثَرَ (*b-den, bşden*) sayıca çok olmak; (*b-den, bş ile*) sayı ya da çoklukça rekabet etmek; أَكْثَرَ (من *bşi*) çok(ca) yapmak, (ل *b-e*, من *bşi*) çok veya sık sık vermek; (من veya في *bşi*) sürekli, devamlı veya sık sık yapmak; (*bşi*) artırmak, çoğaltmak; تَكَاثَرَ çoğalmak, artmak; (على ...*e karşı*) birlik oluşturmak, bir araya gelmek; اِسْتَكْثَرَ = أَكْثَرَ (*bşi*) çok olduğunu düşünmek; (*bşin*) zahmetli, meşakkatli olduğunu düşünmek; (على *b-e, bşi*) çok görmek; fazla istemek; اِسْتَكْثَرَ بِخَيْرِهِ *b-e* teşekkür etmek;

كَثْر bolluk, çokluk; ekseriyet, daha çok olan kısım;

كَثْرَة bolluk, çokluk; (من ...*in*) çoğunluğu, ekseriyeti; ¶ بِكَثْرَةٍ bolca, çokça; جَمْع كَثْرَةٍ çokluk cemi, çoğulu, ondan fazla için çoğul;

كَثِير ç. كِثَار çok, bol; sık sık olan; çok miktarda, ekseriyet; الكَثِير (من ...*in*) büyük kısmı, ekseriyeti; كَثِيراً [zarf.] çok, çok miktarda; sık sık, sıklıkla ¶ كَثِيراً مَا sık sık, pek çok zaman; [karşılaştırma ifadesinden sonra]; بِكَثِيرٍ oldukça, hatırı sayılır derecede, epey, küçümsenmeyecek derecede; الكَثِير ...in çoğunluğu, الكَثِيرُونَ مِنْ... ya da من... ekseriyeti, büyük kısmı; epey, çokça; كَثِير الشَّيْء için [haddinden] çok, fazla; عَلَى çoğu; فِي أَحْيَانٍ كَثِيرَة ve فِي الكَثِير من... كَثِير مِن الأَوْقَات çoğu zaman, genellikle;

كَثِيرَاء akgeven, püs geveni, zamk geveni BOT. Astragalus gummifer; kitre zamkı, püs;

أَكْثَر daha çok; daha sık [meydana gelen]; daha fazla; çoğunluk, ekseriyet; الأَكْثَرُونَ çoğunluğu, ekserisi ¶ أَكْثَر فَأَكْثَر daha daha fazla; عَلَى الأَكْثَر en çok; en geç, en son; أَكْثَر عَدَدًا sayıca daha çok, fazla; أَكْثَر مِرَارًا daha sık [meydana gelen]; أَكْثَر الأَمْرِ en iyisi, en iyi ihtimal; أَكْثَر مِنْ ذَلِكَ bunun yanında bir de;

أَكْثَرِيَّة çoğunluk, ekseriyet;

مِكْثَار geveze, çenesi düşük;

تَكْثِير artırma, çoğaltma;

اِكْثَار ⇑;

تَكَاثُر artma, çoğalma, büyüme; yayılma;

مُكْثِر varlıklı, variyetli zengin;

مُتَكَاثِر çok sayıda, bol; kat kat; ¶ مُتَكَاثِرُ الرِّقَاع her tarafı yama içinde;

كَثُفَ *u* (كَثَافَة) yoğun ya da sık olmak; yoğunlaşmak, ya da sıklaşmak, gürleşmek; كَثَّفَ (*bşi*) yoğunlaştırma sıklaştırma; (*bşi*) koyultmak; sığayı artırmak ELK.; تَكَاثَفَ ve تَكَثَّفَ [giderek] yoğunlaşmak, sıklaşmak; koyulmak; تَكَاثَفَ toplanmak, kütle oluşturmak;

كَثِيف ç. كِثَاف sık, gür; yoğun; sıkı, sıkıştırılmış; koyu, ağdalı;

كَثَافَة sıklık, gürlük; yoğunluk, kesafet; koyuluk; peklik, sertlik; sıkılık; yoğunluğun veya koyuluğun derecesi, kıvamı; sığa ELK.; ¶ كَثَافَةُ السُّكَّانِ nüfus yoğunluğu;

تَكْثِيف yoğunlaştırma, sıklaştırma, katılaştırma, pekleştirme; koyultma;

تَكَاثُف yoğunlaşma; katılaşma, pekleşme, koyulma;

مُكَثِّف ç. مُكَثِّفَات -آت kondansatör ELK.; ¶ مُكَثِّف مُتَغَيِّر değişken kondansatör;

مُكَثَّف yoğunlaşmış;

مُتَكَاثِف toplanan, kümelenen, yoğunlaşan; yoğun;

تَكَثْلَكَ ⇒ كثلك katolik olmak;

كَثْلَكَة ç. كَثُولِيكِيّ Katolik [s. ve is.];

الكَثْلَكَة Katoliklik;

كَثِيرَاء akgeven, püs geveni BOT.; kitre, püs;

كَحَّ (كَحَحْتُ) u (كَحّ) öksürmek;

كُحَّة öksürük;

كَحَتَ *a* ve كَحَّتَ (*bşi*) [rendeleyerek] kabuğunu soymak MIS.;

كَحْكَحَ [hafifçe] öksürmek;

كَحْكَحَة hafif öksürük;

كَحَلَ *a, u* (كَحْل) ve كَحَّلَ (*göze*) sürme çekmek; ¶ مَا اِكْتَحَلَ غُمَاضًا ⇑; اِكْتَحَلَ ve تَكَحَّلَ (غُمْضًا) gözünü bile kırpmamak, gözüne bir damla uyku girmemek;

كُحْل ç. أَكْحَال rastık taşı, antimon; sürme; göz kapaklarını boyamada kullanılan diğer süs malzemeleri;

كَحْل sürme[göz için];

كَحِل sürme çekilmiş [göz kapağı];

كُحْلِيّ lacivert [renkli];

أَكْحَل müe. كَحْلَاء ç. كُحْل kara [göz];

كَحْلَاء engerek otunun bir türü MIS. BOT. Echium cericeum;

كَحِيل ç. كَحَائِل sürme çekilmiş, sürmeli [göz]; safkan [at];

كُحُول alkol;

كُحُولِي alkollü;

كُحَيْلَاء ve كُحَيْلَى küheylan;

كحَال sürme [tozu];

كَحَّال göz hekimi ESK.;

مكْحَل ve مكْحَال sürme kalemi;

مكَاحِل ç. مكْحُـولَة sürmelik, sürmedan; tüfek SUR.;

تكْحِيل göze sürme çekme [ve bu şekilde yapılan tedavi];

كَوَاحِل ç. كَاحِل ayak bilek kemiği;

كَوَاخٍ ç. كَاخِيَة ve كَخْيَة kahya;

كَـدَّ *u* (كَـدّ) çok sıkı çalışmak; (*b-i*) yormak, bitkin, yorgun düşürmek; كَـدَّدَ (*b-i*) uzaklaştırmak, kovmak; اكْتَـدَّ ve اسْتَكَدَّ (*b-i*) itmek; (*b-i*) yormak, yorgun, bitkin düşürmek;

كَدّ zor, ağır iş;

كَدُود çalışkan, sıkı çalışan;

مكْدُود bitkin, yorgun;

كَدَح *a* (كَدْح) (في *bş için*) çabalamak, çok çalışmak; اكْتَـدَحَ (*e* ... ل) bakmak, (ل *için*) para kazanmak;

كَدْح çok, sıkı, ağır çalışma, çabalama;

كَدُرَ *u* ve كَدِرَ *a* (كُدْرَة, كُدُور, كُدُورَة, كَدَارَة, كَدَر) [sıvı] bulanık olmak; كَدِرَ *a* (كدرة, كدر) [renk] bulanık, isli, kararmış olmak; _ (كُدُورَة, كَدَر) [hayat, yaşam] sıkıntılı, zor, kederli olmak; (على *b-e*) kızmak; كَـدَّرَ (*bşi*) bulandırmak; (*bşi*, على *b-nin huzurunu, aklını*) karıştırmak, bozmak, [bulandırmak]; (*b-i*) üzmek, kederlendirmek; تَكَدَّرَ [su] çamurlu, bulanık olma; (من *bşe*) kızmak, kızgın olmak, canı sıkılmak; انْكَدَرَ bulanmak, çamurlanmak; [kuş, avı için] dalışa geçmek;

كَدَر bulanıklık, çamurluluk; tasa, keder, üzüntü, can sıkıntısı;

كُدْرَة bulanıklık; isli, kararmış renk;

كَدَرَة kir;

كَدِر ve كَدِير bulanık, çamurlu; isli, kararmış [renk]; kederli, üzgün, tasalı;

أَكْدَر müe. كُدْر ç كَدْرَاء isli, kararmış [renkli] bulanık;

تَكْدِير bulandırma; kızdırma, kaba muamele etme;

مُتَكَدِّر (*e* ... من) kızgın, canı sıkılmış, bozulmuş;

كَادِر ALF.BKZ.;

كَدَّسَ *i* (كَدْس) ve كَـدَّسَ (*bşi*) biriktirmek, yığmak; (*bşi*) sıkıştırmak, preslemek; (*b-i*) yaralamak; تَكَدَّسَ yığılmak, kümelenmek; sıkıştırılmak, preslenmek;

كُدْس ç. أَكْدَاس küme, yığın; tınaz, [ekin vb.] yığın;

كُدَّاس ç. كَدَادِيس ⇑; ⇑;

كُدَاسَة yığın, küme; tınaz;

تَكْدِيس biriktirme; yığma, istifleme;

كَدَشَ *i* (كَدْش) kazanç sağlamak;

كُدْش ç. كَدِيش yaşlı beygir, yılkı atı;

كَـدَمَ *u, i* (كَـدْم) (*bşi*) [ön dişleri ile] ısırmak; berelemek, çürütmek;

كَدْمَة ç. كَدَمَات ısırma; ısırık [iz]; bere, çürük;

كَدَى *i* (كَدْي) az vermek, cimri, pinti davranmak;

كَدَى = اَكْدَى ;

كُدْيَة dilencilik;

كَذَا bkz. ك;

كَذَبَ *i* (كِذْبَة, كَذِب, كَذْب) yalan söylemek; hile yapmak, yanıltmak, (*b-e* ya da على *b-e*) yalan söylemek; كَذَّبَ (*b-i*) yalancılıkla suçlamak, itham etmek, (*b-e*) inanmamak; (*bşi* veya ب *bşi*) inkar etmek ¶ مَا كَذَبَ اَنْ فَعَلَ كَذَا böyle davranmakta [hiç] tereddüt göstermedi; اَكْذَبَ (*b-e*) yalan söyletmek; (*b-i*) yalancı kabul etmek, (*b-e*) inanmamak;

كَذْب , كَذِب ve كِذْبَة yalan; hile ¶ كِذْبَةُ اَبْرِيل bir nisan şakası;

كَذُّوب yalancı;

كَذَّاب ⇑; aldatıcı; hileli;

اَكَاذِيب ç. أُكْذُبَة yalan

اَكْذَب daha yalancı, daha aldatıcı; اَكْذَبُ مِنْ مُسَيْلَمَةَ [lafzen: Müseyleme'den daha yalancı] çok yalancı;

تَكْذِيب inkar, yalanlama;

كَاذِب yalancı; aldatıcı; sahte, hileli; hilekar, düzenbaz; ¶ اَمَل كَاذِب boş umut; بَلَاغ كَاذِب hakaret HUK.;

مَكْذُوب uydurma, asılsız, yalan;

كَذلك bkz. ك;

كُرَة bkz. كرو[2];

كَرَّ *u* (تَكْرَار, كُرُور, كَرّ) geri dönmek; (على *b-e*, *bşe*, *düşmana*) saldırmak; geri çekilmek; _*a* (كَرِير) hırıldamak; كَرَّرَ (*bşi*) tekrarlamak, yinelemek; (*bir soruyu*, على *b-e*) sürekli sormak, tekrar tekrar sormak; (*bşi*) arıtmak, tasfiye etmek, rafine etmek; (*bşi*) süzmek, filtre etmek; (*bşi*) saflaştırmak; تَكَرَّرَ tekrarlanmak, yinelenmek, tekerrür etmek; arıtılmak, tasfiye olmak, safileştirilmek, rafine edilmek;

كَرّ saldırı, hücum; الكَرّ وَ الْفَرّ saldırıp geri çekilme; بَيْنَ كَرٍّ وَ فَرٍّ ara ara, kesik kesik; عَلَى كَرِّ الدُّهُورِ ve عَلَى كَرِّ الزَّمَنِ zamanla;

كَرَّة atak, saldırı; geri dönüş; (ç. -آت) kere, defa; yüzbin; كَرَّةً bir kere, defa; bazen, ara sıra; bir ara; ¶ كَرَّةً أُخْرَى bir kez daha, tekrar, yeniden [zarf.]; كَرَّةً بَعْدَ كَرَّةٍ tekrar tekrar;

كرار ALF.BKZ.;

كُرُور geri dönüş; peş peşe gelme; birbirini izleme, ardışıklık;

كَرِير hırıltı;

كُرَيَّة ç. آت- makara, bobin MIS.;

مَكَرّ ç. آت- makara, bobin;

تَكْرِير tekrar, yineleme; arıtma, tasfiye, saflaştırma ¶ مَعْمَل تَكْرِير السُّكَّرِ şeker fabrikası; تَكْرِير النَّفْط petrol arıtımı;

تَكْرَار tekrar, yineleme; تَكْرَارًا yinelenerek, tekrar tekrar, sık sık; مِرَارًا وَ تَكْرَارًا ⇑;

مُكَرَّر tekrarlanan, tekrarlı; iki kere [sayıdan sonra]; kat MAT.; saf, arıtılmış, tasfiye edilmiş ¶ سُكَّر مُكَرَّر arıtılmış şeker;

مُتَكَرِّر yinelenen, tekrarlanan; sık sık olan, tekerrür eden;

كَرَاج ç. آت- garaj SUR.;

كَرَار ç. آت- kiler, mahzen;

كَرَافَتَة ç. آت- kravat;

كَارِث üzücü, tasalandıran, acı;

كَارِثَة ç. كَوَارِث felaket, afet; كَارِثَة الأَمْطَارِ sel felaketi;

كَرَّاخِين ,-آت ç. كَرْخَانَة dükkan, işyeri; randevu evi, kerhane; MIS.;

كَرْخَانْجِي endüstri işçisi, zanaatkar;

الكُرْد Kürtler;

كُرْدِي [s.] Kürt; (ç. أَكْرَاد) Kürt [is.];

كِرْدَان ç. كَرَادِين boyun, gerdan;

كَرْدَسَ (*bşi*) yığmak, istif etmek; (*ordıyu, sürüyü*) toplamak; تَكَرْدَسَ yığılmak; toplanmak, bir araya gelmek;

كَرَزَ *i* (كُـرُوز) (الى ...*e*) sığınmak, saklanmak; (كَرْز_ بِالإِنْجِيلِ) İncil'den) vaaz vermek;

كَرَّازَة ,كَرْز vaaz HRİ;

كَارِز vaiz HRİ.;

كَرَز[2] [cin.is.; tek.is. ة] kiraz;

كَرَزِي kiraz kırmızısı;

كَـرَّسَ ⇒ كَـرَسَ[1] (*binanın*) temelini atmak;

تَكَرَّسَ birbirine yapışmak;

كَرَاسِي ,كَرَاس ç. كُرْسِي sandalye; taht; [oturacak] yer; kürsü; dayak, kaide, temel; yatak, mil ayağı TEKN. ¶ كُـرْسِي بِـيل veya كُرْسِي دَائِر bilyeli yatak TEKN.; كُرْسِي دَائِر döner iskemle; كُرْسِي طَوِيل şezlong; كُرْسِي الْمَـمْلَكَة başkent; كُرْسِي الْمَلِك taht; هَزَّاز sallanan sandal-ye; أُسْتَاذ كُـرْسِي kürsü başkanı;

كَرَّارِيس ,-آت ç. كُرَّاسَة küçük defter; not defteri; karalama defteri; broşür, kitapçık; fasikül, forma;

كَرَامِيل karamel;

كَرَبَ *u* (كَرْب) (*b-i*) üzmek, tasalandırmak, (*b-e*) ağır gelmek; أَكْرَبَ acele etmek; اِنْكَرَبَ ve اِكْتَرَبَ üzülmek, tasalanmak, endişelenmek;

كَرْب ç. كُرُوب üzüntü, tasa; endişe, tedirginlik; zorluk, meşakkat; acı, ızdırap;

كَرْب = كُرَب ç. كُرْبَة ;

مَكْرُوب üzgün, kederli; endişeli, tedirgin;

ALF.BKZ.;

مُكْتَرِب ⇑; ⇑;

كَرْب[2] krep ¶ كَرْبِ دِيشِين ve كَرْبِشِين krepdöşin;

كُرْبَاج ç. كَرَابِيج kırbaç;

كِرْبَاس ç. كَرَابِيس beyaz; pamuklu kumaş;

كِرْبَال ç. كَـرَابِـيل [pamuk vb.nin atılmasında, ditilmesinde kullanılan] yay; kevgir;

كَرْبَلاَء Kerbela;

كَرْبُون kömür ¶ وَرَق كَرْبُون karbon kağıdı;

اَكْرَت kıvırcık [saç];

كَرْتَنَ (على *b-i*) karantinaya almak; تَكَرْتَنَ karantinaya alınmak;

كَرْتُون ç. كَرَاتِين karton; mukavva; koli;

كَرَثَ *u, i* (كَرْث) (*b-e*) zor, ağır, zahmeli gelmek, (*b-i*) etkilemek, (*b-e*) tesir etmek; أَكْرَثَ = اِكْتَرَثَ ; كَرَثَ (ل ...*e*) özen, itina göstermek, dikkat etmek, (ل ...*i*) dikkate almak; (ل ...ile) ilgilenmek, alaka göstermek;

كَرِيث sıkıntılı, zorluk çeken, canı sıkkın, morali bozuk, kederli, üzgün;

كَرَّاث pırasa BOT.;

اِكْتِرَاث ilgi, alaka, ihtimam; قِلَّة الإِكْتِرَاث kayıtsızlık, aldırmama, umursamazlık;

كَـوَارِع ç. كَـارِع ayak [özl. hayvan için]; ayak bileği; paça yemeği MIS.;

كَرْفَس kereviz BOT.;

كُرْك[1] T.> kürk SUR.;

كَرَكَة[2] [boynuzlu] imbik;

كُرْكِي[3] ç. كَرَاكِي turna kuşu ZOO.

سمك الكراكي turnabalığı ZOO.;

كَرَّاكَة[4] ç. -آت [nehir vb.nin dibinin temizlenmesinde kullanılan] tarak makinesi; hapishane;

كريك[5] ALF.BKZ.;

كَرْكَبَ (*bşi*) karıştırmak, düzenini bozmak; gürültü çıkarmak, MIS.;

كَرْكَبَة kargaşa, gürültü, karışıklık;

كَرْكَدَنّ, كَرْكَدَن gergedan ZOO. ¶ كَرْكَدَن بَحْرِي deniz gergedanı ZOO. Monodon monocceros;

كَرْكَرَ (*bşi*) tekrarlamak, tekrar tekrar yapmak; [mide] guruldamak; gıdıklanmak; ¶ كَرْكَرَ في الضَّحِك kahkaha atmak;

كَرْكَرَة kahkaha; [mide] gurultu;

كُرْكُم zerdali BOT. Curcuma longa;

كَرْكَنْد bir tür lal taşı; ıstakoz MIS.;

كَرَكُوز T.> karagöz;

كَرَكُون T.> karakol MIS.;

كرم *u* (كَرَامَة, كَرَمَة, كَرَم) cömert, eliaçık olmak; kıymetli, değerli olmak; كَرَّمَ (*b-e*) ihtiram, hürmet, saygı göstermek; (*b-i*, على *b-e*) övmek, (*b-i* على *başkalarının yanında*) onurlandırmak; ¶ كَرَّمَ اللّٰهُ وَجْهَهُ Allah onu şereflendirsin; كَارَمَ (*b-ile*) cömertlikte rekabet etmek; (*b-e*) saygıyla, hürmetle davranmak;

أَكْرَم (*b-i*) kerim, şerefli, yüce gönüllü olarak

كرس[2] ⇒ كَرْسَ (*bşi, kiliseyi*) [takdis ederek] açmak, açılışını yapmak HRİ.; [*bşi, prensipleri*] onaylamak, (*bşi*, ل *b-e*) tahsis etmek;

تَكْرِيس takdis etme, merasimle hizmete açma HRİ.; tahsis etme, ayırma;

مُكَرَّس takdis edilmiş, kutsanmış HRİ.; tahsis edilmiş, ayrılmış, vakfedilmiş;

كُرْسُوع ç. كَرَاسِيع [el] bilek kemiği;

كَرْسَفَ (*hayvanı*) sakat etmek, topal etmek;

كَرْسَنَّة baklagillerden bir cins bitki BOT.;

كَرِشَ *a* (كَرَش) [özl. deri, yandıktan sonra] buruşmak, büzülmek; pörsümek; كَرَّشَ kaşlarını çatmak, yüzünü buruşturmak; تَكَرَّشَ buruşmak;

كَرِش müe. ç. كُـرُوش, أَكْـرَاش hayvan midesi; göbek; karın;

كَرْشَة işkembe MIS.;

كُرَيْشَة kırışık, ince kumaş MIS.; krep MIS.;

أَكْرَش ve مُكْرِش göbekli;

كَرْشُونِي Kerşuni, Süryani harfleri ile yazılmış Arapça;

كَرَعَ *a* (كُرُوع, كَرْع) (في *bşi*, في *bşden*) yudumlayarak içmek; (*bşi*) yutuvermek; تَكَرَّعَ ayağını [dizinden aşağısını abdest için] yıkamak; geğirmek;

كَرْعَة yudum; yutma [yuvarlama];

كُرَاع müz. ve müe. ç. أَكْرُع ve أَكَارِع [özl. öküz veya koyunun] ayak; [insanın] bacağının dizden aşağı olan kısmı; uzuv, organ; ¶ أَكَارِعُ الأَرْضِ dünyanın öbür ucu, çok uzaklardaki yerler;

anmak; (*b-i*) şereflendirmek; (*b-e*) hürmetle, saygıyla davranmak; cömertçe, eliaçık bir şekilde davranmak; (*b-e* ب *bşi*) ikram etmek, sunmak; تَكَرَّمَ cömert gibi davranmak; kibar, nazik olmak; (ب *bş yaparak*, على *b-e*) incelik, nezaket göstermek; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, lutfetmek, ikram etmek;

كَرْم ç. كُرُوم üzüm; üzüm bağı; bağ; بِنْت الكَرْمِ şarap

كَرْمَة üzüm;

كَرَم asalet; cömertlik; kibarlık, naziklik; كَرَم الأَخْلاَقِ alicenaplık, geniş yüreklilik; كَرَم الْمَحْتِد asalet;

كُرْمَة: كُرْمَةً لَكَ ya da كُرْمَانًا لَكَ senin lehine, iyiliğine;

كَرَامَة asalet; yüce gönüllülük; cömertlik, eli açıklık; şeref, onur; prestij, saygınlık, hürmet, itibar; saygınlığın belirtisi; (ç. -آت) keramet ¶ حُبًّا وَ كَرَامَةً لَكَ sana olan sevgi ve saygımızın bir göstergesi olarak; canı gönülden, memnuniyetle;

كَرِيم ç. كِرَام, كُرَمَاء asil; seçkin,mümtaz; yüce gönüllü, geniş yürekli; cömert, eliaçık; iyilik yapan, hayır işleyen; kibar, nazik; şerefli, onurlu, saygın; değerli, kıymetli; saf kan; ALF.BKZ.; الكَرِيمَان Cihat ve Hac; ¶ كَرِيم الأَخْلاَقِ asil,soylu, yüce ahlaklı, yüce gönüllü; كَرِيم الأَصْلِ soylu, asil, asaletli; حَجَر كَرِيم kıymetli, taş; دَخْل كَرِيم [alınteri ile kazanılan] helal kazanç; الْمَعَادِن الكَرِيمَة kıymetli madenler; مَرْمَر الكَرَام bkz. مَرْمَر;

كَرِيمَة ç. كَرَائِم değerli, kıymetli şey; hayati organ [örn. göz]; kız evlat [kerime]; ALF.BKZ.; كَرَائِم الْمَال ¶ الكَرِيمَتَان [iki] gözler; الأَمْوَال) en kıymetli mallar;

كَرَّام ç. ـون- şarap imal eden;

أَكْرَم ç. أَكَارِم daha asil, daha seçkin; daha kıymetli; çok cömert, eli açık;

مَكْرَم ve مَكْرَمَة ç. مَكَارِم asalet ¶ مَكَارِم الأَخْلاَق asalet göstergesi nitelikler;

مَكْرُمَة ç. مَكَارِم asil, soylu davranış;

تَكْرِيم ve تَكْرِيمَة [*b-e* bahşedilen] şeref, onur; ¶ تَكْرِيمًا له birinin şerefine, onuruna;

إِكْرَام şeref, saygınlık, itibar; hüsnü kabul, konukseverlik; cömertlik; kibarlık; [takdire kalmış] ücret ¶ إِكْرَامًا لَه *b-nin* şerefine;

إِكْرَامِيَّة ç. -آت- ikramiye [çalışan kişiye];

مُكَرَّم şerefli, saygın; saygıdeğer; الْمُكَرَّمَة Mekke'nin lakabı;

كريم ve كريمة ALF.BKZ.;

كَرْمَشَ buruşmak, kırışmak, MIS.; büzülmek, MIS.; تَكَرْمَشَ ⇑;

كَرْمَشَة buruşukluk, kırışıklık; örgü MIS.;

كَرَمِلَّاء karamela;

كَرَامِيل ALF.BKZ.;

الكَرْمِلِين Kremlin;

كُرْنَب [cin.i] lahana;

كُرْنَبَة [tek.i] lahana;

كُرَنْتِينَا ç. -آت- karantina;

كُرَنِيش ALF.BKZ.;

كُرَنَاف ç. كَرَانِيف hurma kütüğü;

كُرَنَافَة ç. -آت- dipçik;

كَرْنَك ç. آت- krank mili;

كَرْنَك Mısır'da yetişen bir tür pamuk cinsi;

كُورْنِيش ve كَرَانِيش ç. كُورْنِيش Fr.> tiriz, silme, korniş, pervaz; sahil yolu;

كَرِهَ *a* (كَرَاهِيَة, كَرَاهَة, كَرْه) (*bşi*) sevmemek, hoşlanmamak, çirkin bulmak; (*b-den*) nefret etmek; كَرُهَ *u* (كَرَاهَة) kötü, sevimsiz, çirkin olmak; كَرَّهَ (*b-i* veya على *b-i*, *bşden*) nefret ettirmek, soğutmak, (*b-e* veya الى ...*i*) çirkin göstermek; أَكْرَهَ (*b-i* على ...*e*) zorlamak, mecbur etmek; تَكَرَّهَ (*bşi*) sevmemek, (*bşden*) nefret etmek, iğrenmek; اِسْتَكْرَهَ ⇑; (*b-i* على ...*e*) zorlamak, mecbur emek;

كَرْه nefret, sevmeme, hoşlanmama, antipati; iğrenme, tiksinme; عَلَى كُرْهٍ ve كَرْهًا veya عَلَى كُرْهٍ مِنْه isteksiz, gönülsüz; zorla;

كَرِه iğrenç, menfur;

كَرِيه kötü, çirkin, iğrenç, menfur;

كَرَاهَة nefret; sevmeme, hoşlanmama, antipati; iğrenme, tiksinme;

كَرَاهِيَّة sevmeme, hoşlanmma, antipati, iğrenme; geçimsizlik [boşanma sebebi]; kerahet İSL.HUK.; عَلَى كَرَاهِيَّةٍ isteksiz, gönülsüz, istemeye istemeye;

كَرِيهَة ç. كَرَائِه güçlük, zorluk, meşakkat; felaket, afet;

مَكْرَه iğrenç şey, kötü durum, hal;

مَكْرُهَة , مَكْرَهَة nefret, sevmeme;

مَكَارِه kötü, hoşlanılmayan şeyler; sıkıntılar, meşakkatler, güçlükler;

اِكْرَاه zorlama, mecbur etme, ikrah; zor kullanma ¶ بِالإِكْرَاهِ zorla;

اِكْرَاهِي zorunlu olarak, mecburi;

تَكَرُّه hoşlanmama, sevmeme, antipati;

كَارِه isteksiz, gönülsüz;

مَكْرُوه kötü, sevimsiz, hoş olmayan, çirkin; mekruh İSL.HUK.; مَكْرُوهَة ve مَكْرُوهَة zahmet, sıkıntı, güçlük; aksilik, talihsizlik, terslik;

مُكْرَه zorla yaptırılan, mecburi;

مُتَكَرِّه isteksiz, gönülsüz;

كَرَى *i* (كَرْي) ve كَرَا *u* (كَرْو) ve كرى ve كرو[1] (*bşi*) kazmak;

كَرْو kazı, kazma;

كُرَة[2] ç. كُرًى küre; top; ¶ كُرَة الأَرْض ve كُرَة ارْضِيَّة yerküre; كُرَة الثَّلْج kartopu; كُرَة السَّلَّة basket-bol; كُرَة الطَّاوِلَة masa tenisi; كُرَة القَدَم futbol; كُرَات اللَّحْم köfte; كُرَة المَاء sutopu; كُرَة اليَد hentbol; نِصْف الكُرَة yarıküre; كُرَوِيَّات الحَمْرَاء (الحُمْر) küçük küre; [küçük şeklinde] hap; hücre, yuvar; alyuvarlar;

كُرَوِي ve كُرِي küresel;

كُرَوِيَّة küresellik, yuvarlaklık;

كُرُوَاتِيَا Hırvatistan;

كِروَان ve كروان yağmur kuşunun bir türü ZOO. Charadrius oedicnemus;

كَرُوبِيم , ـون ç. كَرُوبِي ve كَرُوب [büyük] melek;

كَرُوسَة ç. آت- İt.> karavan [o];

كَرُوكِيَّات ç. كَرُوكِي Fr.> [o] kroki;

كَرُوم [o] krom;

كَرَوِيَا frenk kimyonu [karaman, ermeni kimyonu, nemse kimyonu, keraviye] BOT.;

كَرِيَ *a* (كَـرًى) uyumak; كَرَى *i* (كَرْي) (*kanal* vb.) kazmak; كَارَى ve اَكْرَى (*b-e, bşi*) kiralamak, تَكَرَّى uyumak; اِسْتَكْرَى ve اِكْتَرَى (*bşi*) kiralamak; (*b-i*) ücretli çalıştırmak, ücretle tutmak;

كَرًى uyku;

كِرَاء kira; rant; ücret;

اِكْرَاء kiralama, kiraya verme;

اِكْتِرَاء ⇑ mas.;

مُكَارٍ ç. [hayvanı vb.i] kiralayan, kira ile tutan; eşeğe binen;

مُكْرٍ kiraya veren; arazi sahibi, yer sahibi, ev sahibi;

مُكْرًى kiralanmış;

مُكْتَرٍ ve مُسْتَكْرٍ kiracı; مُكْتَرٍ ثَانٍ kiracının kiracısı;

كُرَيْك ç. آت- T.> fırıncı küreği; kriko;

كْرِيم Fr.> krem ¶ كْرِيم الحَلاَقَةِ tıraş kremi;

كْرِيمَة krom, krema MIS.;

كَزَّ (كَـزَزْتُ) *u* (كُـزُوزَة, كَـزَازَة) iyice kurumak, gevretmek, kuruyup sertleşmek; buruşmak, büzülmek; çekmek, kasılmak; (من *...den*) nefret etmek, iğrenmek, hoşlanmmak MIS.; _(كَزّ) (*bşi*) daraltmak, büzmek; كُـزَّ [edil.] tetanoz olmak ¶ كَزَّ عَلَى اَسْنَانِه dişleri kamaşmak MIS.;

كَزّ ç. كُزّ iyice kuruma, gevremiş; büzülmüş, buruşmuş; sert, katı, esnek olmayan; كَزّ اليَدَيْنِ eli sıkı, cimri;

كَزَز cimrilik, eksiklik;

كُزَّاز, كُزَاز tetanoz;

كَزَازَة kuruluk, gevreklik; sıkıcılık, monotonluk; cimrilik; katılık, esnek olmama;

كُزْبُـرَة kişniş otu [aş otu, kinzi, kuzbere, yumurca] BOT. Coriandrum sativum; كُزْبُـرَة الثَّعْلَبِ farekulağı, sıçan kulağı, sıçan otu BOT. Anagallis; كُزْبُـرَة خَضْرَاء frenk/ eşek maydanozu BOT. Anthriscus cerefolium;

كَسَبَ *i* (كَسْب) (*bşi*) [mal, para, savaş, dava, dostluk, bilgi vb.i] kazanmak, elde etmek; كَسَبَ هُتَافًا ل... ¶ ...için alkış toplamak, almak; مَاكَسَبَ يَدَاهُ bu dünyada yaptığı iyi veya kötü ameller; كَسَّبَ (*b-e, bşi*) kazandırmak; (*b-e*) kârdan pay vermek; اَكْسَبَ (*b-e, bşi*) kazandırmak; (*b-e , bşi*) sağlamak, temin etmek; (*...e , bş*) ifadesi, anlamı vermek, getirmek [yüze, kızgınlık ifadesi vb.]; ¶ اَكْسَبَ مَنَاعَةً ضِدَّ ... ...e karşı bağışıklık kazandırmak; تَكَسَّبَ (*bşi*) kazanç olarak elde etmek; (*bşi*) kazanmak; (*bşi*) elde etmek; اِكْتَسَبَ= تَكَسَّبَ (*bşe*) sahip olmak, (*bşin*) sahibi olmak; (*yeni bir vasfa, hale, duruma, renge*) dönüşmek;

كَسْب elde etme, kazanma; kazanç elde etme; kâr, kazanç;

كُسْب ve كُسْبَة Far.> küspe;

مَكْسَب ç. مَكَاسِب ve مَكْسَبَة kazanç, kâr;

تَكَسُّب kazanma; elde etme; kazanç elde etme; kazanç, kâr;

اِكْتِسَاب elde etme; kazanma; ¶ اِكْتِسَاب بِمُـرُورِ الزَّمَنِ müruru zaman [zaman aşımı] yolu ile iktisap HUK.;

كَاسِب kazanan; [mal, para, kazanç] elde eden;

مُكْسِب kârlı, kâr, kazanç getiren;

كُسْبُرَة kişniş otu BOT. Coriandrum satirum;

كُسْتَاك = كستك ;

كُسْتَبَان ç. كَسَاتِبِين yüksük;

كُسْتُك ve كُسْتِيك ç. كَسَاتِيك T.> [saat için] köstek;

كُسْتُلِيتَة İt.> pirzola;

كَسْتَنَة kestane;

كَسْتَنَائِي kestane rengi;

كَسَحَ *a* (كَسْح) (*bşi, evi*) süpürmek; temizleyip boşaltmak; كَسِحَ *a* (كَسَح) kötürüm olmak, sakat olmak [özl. ayaklar]; sakat kalmak [özl. ayaklar]; كَسَّحَ (*b-i*) sakat, kötürüm bırakmak MIS.; (*bşi*) eğmek, bükmek; اِكْتَسَحَ *bşi*) sürükleyerek götürmek; (*bşi*) yıkayarak gidermek, izale etmek; (*bşin*) üzerine yayılmak, taşmak; (*şehri, bölgeyi*) yağmalamak, talan temek; (*bşi*) zorla almak, ele geçirmek;

كَسْح süpürme; temizleme; arıtma; (*tuvalet çukuru* vb.ni) boşaltma, akaçlama; sakatlık, kötürümlük, felçli olma;

كَسَاح raşitizm TIP.;

كُسَاحَة süprüntü; çöp, atık;

كَسِيح sakat, kötürüm; felçli;

أَكْسَح ⇑;

مِكْسَحَة süpürge;

اِكْتِسَاح süpürme, süpürüp götürme; eleme, arıtma; taşma, yayılma; zorla alma, elde etme, gasp;

كَاسِحَةُ الأَلْغَامِ : كَاسِحَة lağım arıtıcı;

مُكَسَّح kötürüm, sakat; felçli, [s. ve i.];

كَسَدَ *u* (كُسُود, كَسَاد) [mal] sat(ıl)mamak, piyasası olmamak, gitmemek; [iş, piyasa] durgun, kesat olmak, iş yapmamak; أَكْسَدَ [piyasa] durgun, kesat olmak;

كَسَاد [malın] satmama, gitmeme, piyasası olmama; [piyasa] durgunluk, kesat gitme, hareketsizlik;

مُكَاسَدَة damping, fiyat indirme;

كَاسِد ve كَسِيد az satılan, satmayan, iyi gitmeyen, piyasası olmayan [mal]; [piyasa] durgun, kesat;

كَسَرَ *i* (كَسْر) (*bşi*) kırmak; (*kapıyı* vb.i) kırarak açmak; (*gücü, direnci*) kırmak MEC.; (*kuralı, kanunu*) çiğnemek; (*bşi*) yok etmek, mahvetmek; (*orduyu*) bozguna uğratmak; (*bşi*) katlamak; (*harfi*) 'i' sesi ile veya "ـِـ" ile okumak; ¶ كَسَرَ خَاطِرَهُ *b-i*, gücendirmek, hatırını kırmak; كُسِرَتِ الرِيحُ rüzgar kesilmek; كَسَرَ العَطَشَ susuzluğu kesmek; كَسَرَ الصَّمْتَ sessizliği bozmak; كَسَرَ عَنْ مُرَادِهِ *b-i* amacına ulaşmasına engel olmak veya vazgeçirmek, caydırmak; كسر عينه *b-i* utandırmak, rezil etmek, haddini bildirmek, MIS.; كَسَرَ قَلْبَهُ birinin kalbini kırmak; birinin cesaretini kırmak; كَسَرَ مِن حِدَّتِهِ ...i yumuşatmak, hafifletmek, yatıştırmak; كَسَّرَ (*bşi*) parçalamak, parçalara ayırmak; (*bşi*) ezmek; تَكَسَّرَ parçalanmak, parçalara ayrılmak; kırılmak [yine ışın vb. için]; çıtkırıldım davranmak اِنْكَسَرَ kırılmak;

[kuvvet, direnç vb.] kırılmak, kesilmek; bozguna uğramak; [ışın vb.] kırılmak FIZ.; [sıcak, susuzluk vb.] hafiflemek, yatışmak;

كَسْر kırma; parçalama; (ç. كُسُور) kırık; çatlak; [kemik] kırık; (ç. كُسُورَات , كُسُور) kesir MAT; ¶ كَسْر عُشْرِي (اَعْشارِي) ondalık kesir; وَ كُسُور ...kusur, örn.: جُنَيْه وَ كُسُور bir cüneyh kusur;

كِسْر köşe; كِسْر البَيْت evin yanı; جَثَمَ في كَسْرِ بَيْتِه dört duvar arasında yaşamak;

كَسْرَة yenilgi, bozgun; 'i' sesi veren işaret;

كِسْرَة ç. -آت, كِسَر [parça] kırık; küçük, parça, kırıntı; ekmek parçası; [ekmek] dilim;

كَسِير : كَسَارَى , كَسْرَى kırılmış, parçalanmış; bozguna uğramış; ALF.BKZ. كسرى ;

كَسَّارَة fındıkkıran [alet];

كُسَيْرَة diyopter;

صُلْب المَكْسِر مِكْسَر zor kırılır, çetin, sert; طَيِّب الْمَكْسِر mükemmel; لَيِّن الْمَكَاسِر yumuşak, nazik;

تَكْسِير kırma; parçalama; جَمْع التَّكْسِير kuralsız çoğul DİLB.;

تَكَسُّر kırılma [yine optik]; çıtkırıldım olma;¶ تَكَسُّر الأَشِعَّة ışınların kırılması;

اِنْكِسَار kırılma; kırıklık; kırık; çatlak; yenilgi, bozgun; [kalben] kırılma; kırılganlık, kolay kırılmak; pişmanlık; kırılma [ışın, ışık vb. için FIZ.];

كَاسِر kıran, kırıcı; (ç. كَوَاسِر) yırtıcı, vahşi [hayvan]; ¶ كَاسِر الحَجَرِ taşkıran çiçeği BOT. Saxifraga; طَيْر كَاسِر yırtıcı kuş; كَوَاسِر الطَّير yırtıcı kuşlar;

مَكْسُور kırık, kırılmış; parçalanmış; bozguna uğramış; başarısızlığa uğramış, iflas etmiş, müflis; meksur, kesralı, DİLB.;

مُكَسَّر parçalanmış, eşilmiş; kırık, [örn. dil için]; مُكَسَّرَات [fındık, ceviz, badem gibi] kuru yemiş; ¶ جَمْع مُكَسَّر kuralsız çoğul DİLB.; اِكْسِير iksir;

كَزْرُونَة ; كَسْرُونَة MIS. bkz.

كِسْرَى ç. أَكَاسِرَة , أَكَاسِر kisra, Pers hükümdarlarının genel ismi, Pers kralı; Hüsrev;

كَسَعَ *a* (*b-i*) kovmak; (*b-nin*) arkasına [el ile veya ayak ile] vurmak, tekme atmak;

كَسَفَ *i* (كُسُوف) karanlık olmak, ya da kararmak; [güneş] tutulmak; _ (كَسْف) azarlamak, paylamak, tekdir etmek; (*b-i*) utandırmak;

اِنْكَسَفَ [güneş] tutulmak; utanmak; [utanıp] kızarmak;

كَسْف kararma; [güneş] tutulma; karanlık;

كُسُوف [güneş] tutulması;

اِنْكِسَاف ⇑;

كَاسِف üzgün, tasalı; kapanık, karanlık;

كَسْكَس (*bşi*) toz haline getirmek, ufalamak; geri çekilmek, geri gitmek MIS.;

كُسْكُسُو ve كُسْكُسِي Kuzey Afrika'da yaygın irmikli buharda pişirilen bir yemek türü;

كُسْكَاس içinde kuskus pişirilen kap;

كَسِلَ *a* (كَسَل) tembel, haylaz, ihmalci olmak; tembellik, haylazlık yapmak; كَسَّلَ (*b-i*) tembelleştirmek; اَكْسَلَ = كَسَلَ ;

كَسَلٌ tembellik, haylazlık, ihmalcilik, çalışmama;

كَسِل ve كَسُول tembel, haylaz;

كَسْلاَن müe. كَسْلاَنَة ç. كَسْلَى ve كُسَالَى, كَسْلَى tembel, haylaz;

مِكْسَال tembel kişi;

تَكَاسُل tembellik;

مُتَكَاسِل tembel, haylaz;

كَسَمَ *i* (كَسْم) (عَلَى عِيَالِه *ailesinin*) geçimini sağlamak; كَسَّمَ (*bşe*) şekil, biçim vermek KNŞ.;

كَسْم T.> [elbisenin] kesim; elbise, kıyafet; şekil, biçim; hal, tavır KNŞ.;

كَسْم vergi, taksit KNŞ.;

تَكْسِيم (*bşe*) şekil, biçim verme KNŞ.; freze den geçirme KNŞ.;

مُكَسَّم biçimli, şekli düzgün KNŞ.;

كَسَا *u* (كَسْو) (*b-e, bşi*) giydirmek; (*bşi, bş ile* veya ب *ile*) kaplamak, örtmek; ¶ كَسَاهُ صِبْغَةَ كَذَا *bşe*, ...görüntüsü/ havası vermek, ...e benzetmek; كَسِيَ *a* (كَسًا) giyinmek اِكْتَسَى (*b-e, bşi*) giydirmek; تَكَسَّى giyinmek; (ب ...*e*) sarınmak; (ب ...*ile*) örtünmek; اِكْتَسَى ⇑; [ağaç] yapraklanmak, [yer] (بِالنَّبَات yeşillikle) kaplanmak;

كَسَاوٍ, كُسًى ç. كِسْوَة örtü, örtünülen şey; elbise; takım elbise; üniforma; [duvar vb ile] örtme, kapatma; (اَلشَّرِيفَة) اَلكِسْوَة Kabe nin örtüsü;

كِسَاء ç. اَكْسِيَة elbise;

تَكْسِيَة [elbise] giydirme; [duvarları vb.i] örtme, kaplama, donatma;

كَشَّ *i* (كَشِيش) hışırdamak; tıslamak; kaynamak; (مِن ...*den*) geri çekilmek, kaçınmak; [elbise] çekmek;

كُشَّة saç buklesi, lülesi;

كُشَّبَان ç. كَشَاتِبِين yüksük;

كَشَحَ *a* (كَشْح) : كَشَحَ لَه بِالعَدَاوَة *b-e* düşmanca davranmak; (*kalabalığı*) dağıtmak; (*b-i*) kovmak, sürmek; (*bşi*) süpürmek; كَاشَحَ : كَاشَحَهُ بِالعَدَاوَة *b-e* düşmanca davranmak; اِنْكَشَحَ [topluluk] dağılmak; dağıtılmak, kovulmak;

كَشْح ç. كُشُوح böğür, ¶ طَوَى كَشْحَهُ عَلَى ... ...i gizlemek, sıralara saklamak; طَوَى كَشْحَهُ (كَشْحًا) عَن ... *b-i* bırakmak, *b-den* yüz çevirmek; وَلَّاهُ كَشْحَهُ *b-e* sırt çevirmek;

كُشَاحَة kin, gizli nefret;

كَاشِح gizli düşman;

كَشَرَ *i* (كَشْر) ve كَشَّرَ [gülerken ya da düşmanlık belirtisi olarak] dişlerini göstermek; yüzünü buruşturmak; (الى veya ل *b-e*) tebessüm etmek, gülümsemek; kaşlarını çatmak; ¶ كَشَّرَ عَن أَسْنَانِه *dişlerini* [gülerken ya da kızgınlık belirtisi olarak] göstermek; كَشَّرَ عَن نَابِه (اِبْيَه) ⇑;

كَشْرَة yüzünü buruşturma; [gülerken ya da kızgınlık belirtisi] dişlerini gösterme;

تَكْشِيرَة ⇑;

هُوَ جَارِي مُكَاشِرِي o benim en yakın komşumdur;

اِنْكِشَارِي ALF.BKZ.;

كَشَطَ *i* (كَشْط) (*örtüyü* vb.i) kaldırmak, açmak;

(*bşi*) çekerek çıkarmak; (*yazıyı*) silmek, kazımak; (*bşi*) yerinden çkanmak; (*bşi*, ب *...ile*) soymak, yüzmek;

مِكْشَط kazıma işinde kullanılan bıçak;

كَشَفَ *i* (كَشْف) (عن *...den, bşi*, örtüyü, kapağı, perdeyi) kaldırmak, açmak; (*bşi* ya da عن *bşi*) açığa, ortaya çıkarmak; (*bşi* veya عن *bşi*) aydınlatmak; (*bşi* veya عن *bşi*) göstermek, (عن *bşi*) incelemek, yoklamak; (على *b-i*) muayene etmek; ¶ كَشَفَ القِنَاعَ عَنْ ... *b-i, bşi* gizleyen örtüyü açmak, *b-nin, bşin* maskesini düşürmek; كَشَفَ عَلَيْهِ طَبِيًّا *b-i* muayene etmek; كَشَفَتِ الحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا savaş kızışmak; savaş patlak vermek, çıkmak; كَاشَفَ (*b-e*, ب *bşi*) göstermek, [kapalı ya da kolay görünmeyen bş]; (*b-e, bşi* veya ب *bşi*) bildirmek, haber vermek; ¶ كَاشَفَهُ بِالْعَدَاوَةِ *b-e* karşı açıkça düşmanlık etmek; تَكَشَّفَ ortaya, meydana çıkmak, örtüsü kalkmak; belirmek, görünmek; (*bşi* عَنْ شَيْءٍ) [ortaya çıkarmak için] açılmak ¶ تَكَشَّفَ الأَمْرُ عَنْ لاَ شَيْءٍ hiç bir netice ortaya çıkarmamak; تَكَشَّفَ عَنْ مُنْتَهَى العَجْزِ son derece aciz olduğu ortaya çıkmak; اِنْكَشَفَ [örtü] açılmak, kalkmak; (ل *biri için*) açık, belirgin, görünür olmak; اِكْتَشَفَ (*bşi*) keşfetmek; (*bşi*) bulup çıkarmak, (*bşin*) gizliliğini, kapalılığını gidermek; اِسْتَكْشَفَ (*bşi*) bulmaya, ortaya çıkarmaya çalışmak; (*bşi*) keşfetmek; (*bşi*) araştırmak, soruşturmak; keşfe, gözcülüğe çıkmak mask.; (*bşi*) bulup çıkarmak;

كَشْف örtüyü, gizliliği kaldırma; ortaya, meydana çıkarma, açma; gizliliklere ulaşma, erme TSV.; araştırma, inceleme; kontrol, teftiş; izcilik; (ç. كُشُوف , كُشُوفَات) rapor, açıklama; hesap raporu, hesap hülasası; tablo, çizelge, bordro, cetvel; liste, dizin, indeks; [çoğ.] كُشُوف keşifler ¶ كَشْف طِبِّي muayene; كَشْف الإِقْتِرَاع yoklama defteri; كَشْف المَاهِيَّات maaş bordrosu; كَشْف الحِسَاب fatura; حَرَكَة كَشْفِيَّة ¶ izcilik; كَشْفِي izcilikle ilgili

كَشَّاف ç. كَشَّافَة kaşif, keşfeden; gözcü; كَشَّاف كَهْرَبَائِي ¶ ışıldak, projektör YEN.; izci ⇑ أَنْوَار كَشَّافَة ç. نُور كَشَّاف ve مِصْبَاح كَشَّاف;

كِشَافَة araştırma, inceleme; keşif, gözcülük ASK.; izcilik;

كِشَافِي izci [na't];

كَشِيف gizli olmayan, açık;

اِكْتِشَاف ortaya, meydana çıkarma; (ç. -آت) keşif [bilimsel];

اِسْتِكْشَاف açığa çıkarma, açıklama; keşif, gözcülük, keşif ASK.; ¶ طَائِرَة الإِسْتِكْشَاف keşif uçağı; لِإِسْتِكْشَاف البَعِيد المَدَى uzak bölgeleri içine alan keşif, gözcülük;

اِسْتِكْشَافِي [na't] keşif ile ilgili, keşif amaçlı, anlamaya yönelik;

كَاشِف ç. كَشَفَة keşfeden, ortaya çıkaran, açığa çıkaran; açıklayıcı; inceleyen, gözden geçiren; kontrol eden, müfettiş; dedektör ELK.; milgar, belirteç KİM.; ¶ ضَوْء كَاشِف ç. أَنْوَار كَاشِفَة ve نُور كَاشِف ç. أَضْوَاء كَاشِفَة ışıldak, projektör; كَاشِف بِلُّورِي kristal

dedektör ELK.; كَاشِف الْمُحِيط periskop; بَانَ بالكَاشِف kendini doğru ve açıkça göstermek; مَكْشُوف açık, gizli olmayan, üstünde örtü bulunmayan; savunmasız, saldırılara karşı koyamayacak durumda olan; karşılıksız TİC. ¶ مَكْشُوف الرَّأْس kel; عَلَى مَكْشُوفٍ veya بالْمَكْشُوف aleni, apaçık, herkesin göreceği şekilde;

مُكْتَشِف keşfeden, kaşif;

مُكْتَشَفَات [bilimsel] keşifler;

كُشْك ç. اَكْشَاك [gazete, meşrubat vb. satan] büfe; yazlık, köşk, villa; kulübe, baraka; telefon kulübesi; stand [fuar vb.de]; ¶ كُشْك الإسْتِحْمَام banyo; plaj kabini; كُشْك الإشَارَات manevra merkezi [demiryolu] كُشْك الدَّيْدَبَان nöbetçi kulübesi;

كَشْكَشَ hışırdamak; kaçmak; (*elbiseye*) pli yapmak MIS.;

كَشْكَش ç. كَشَاكِش dikiş yeri; uç, sınır;

رِوَايَة كَشْكِيَّة fıkra;

كَشْكُول dilenci heybesi; albüm, koleksiyon defteri;

كَشْمِش bir çekirdeksiz üzüm cinsi;

كَشْمِير Keşmir; keşmir kumaşı;

كَظَّ *u* (كَظّ) (*bşi*) doldurmak, fazla doldurmak; (*bşi*) yüklemek; (*mideyi*) tıka basa doldurmak; اكْتَظَّ (ب *ile*) dolup taşmak, her yerde تَكْتَظُّ الشَّوَارِعُ «[özl. insan] ...olmak (ب) بِالْمُتَظَاهِرِين caddeler göstericilerle dolup taştı»; tıka basa, aşırı yemek; (ب *ile*) dolup taşmak; bol olmak, her yerde bulunabilmek;

كَظَّة [mideyi] aşırı, çok, tıka basa, lebaleb doldurma; şişkinlik;

كَظِيظ çok, tıkabasa, iyece dolu;

مُكْتَظّ (ب ...*ile*, özl. *insanlarla*) dolup taşan tıklım tıklım (ب ...*ile*) dolu «مَسَاجِد مُكْتَظَّة بِالْمُصَلِّين camiler tıklım tıklım.»;

كَظَمَ *i* (كُظُوم, كَظْم) (*öfkesine*) hakim olmak, zaptetmek; (*bşi*) tutmak; sesini çıkarmamak, susmak;

كَظِيم içi öfke ile dolmuş;

مَكْظُوم ⇑;

كَعَبَ *u, i* (كُعُوب) [kadın göğsü] tomurcuklamak;

كَعْبَ (*bşi*) küp haline getirmek; (*bşi*) küp gibi parçalara bölmek, ayırmak;

كَعْب ç. كُعُوب , كِعَاب boğum [kamışta]; eklem, mafsal; aşık kemiği: [yağın, ayakkabının] topuk, demir halka; zar [oyunda kullanılan]; küp; un, nam, şöhret, şeref; (ç كُعُوب) kitabın sırtı [yine كَعْب الكِتَاب]; ¶ اَرْقَى رَجُلٌ عَالِي الكَعْبِ daha üstün; كَعْبًا başarılı/ üstün/ mümtaz adam; عُلُوّ الكَعْب yüksek mevki, konum; ذَهَبَ كَعْبُهُم parlak günleri geride kaldı;

كُعْب meme, göğüs;

كَعْبَة ç. كَعَبَات küp; küp şeklindeki yapı; الْكَعْبَة Kabe; türbe MEC.;

كَعْبِي kübik, küp şeklinde;

كُعْبَة bakirelik;

كَعَاب göğüsleri tomurcuklanmış [kız];

اَبُو كُعَيْب kabakulak TIP. MIS.;

تَكْعِيبَة çerçeve, kafes, çardak, kameriye

[meyve ağaçları için];

تَكْعِيبِي kübik, küp şeklinde;

كَوَاعِب ç. كَاعِب tomurcuklanmış [meme vb.]; göğüsleri belirginleşmiş [kız];

كَوَاعِب [çoğ.] tomurcuklanmış göğüslü kızlar;

قَدَم مُكَعَّب kübik, küp şekilli; (ç. -آت) متر مُكَعَّب küp ¶ قَدَم مُكَعَّب ayak küp 0.028 m^3; مِتْر مُكَعَّب metre küp

كُعْبَرَة ve كُعْبُورَة ç. كَعَابِير düğüm, boğum; كُعْبَرَة önkol kemiği, radius [yine عَظْم الكُعْبَرَة];

مُكَعْبَر düğümlü, boğumlu;

كَعْبَلَ (*b-e*) çelme takmak, (*b-nin*) ayağına takılmak MIS. tökezlemek MIS.;

كَعْك [cin.is.; tek.is. ة] un, şeker, süt ve yağ ile yapılan, yuvarlak şekilli hamurişi yiyecekler: kek, pasta vb.; simit, gevrek SUR.;

كَعَمَ *a* (كَعْم) (*devenin*) ağzını bağlamak [ısırmaması ya da bir şey yememesi için]; (*b-nin*) ağzını bağlamak; (*kabın*) ağzını kapamak;

كغم : كِيلُوغْرَام için kısaltma;

كَفَّ *u* (كَفّ) (*elbisenin*) kenarını çevirmek, bastırmak; (عن *den*) geri durmak, kaçınmak; (عن ...*yapmayı*) bırakmak, kesmek; (عن ..*den*) vazgeçmek; (*b-i*, عن ...*e*) bırakmamak; (*b-i*, عن ...*den*) vazgeçirmek; (عن *bşi*) kontrol altına almak; كَفَّ (كُفُوف) بَصَرُهُ ¶ gözlerini kaybetmek, kör olmak; كَفْكَف (*elbisenin*) kenarlarını çevirmek, bastırmak; تَكَفْكَف dilenmek; انْكَفَّ (عن ...*den*) geri durmak, kaçınmak; اسْتَكَفَّ avuç açmak, dilenmek; elini gözlerine siper yapmak; (ل veya حَوْلَ *b-i* veya *bşin çevresini*) kuşatmak, sarmak;

كَفّ (عن ...*den*) kaçınma, geri, uzak durma; (عن ..*i*) bırakma, vazgeçme, kesme (عن ...*e*) sürdürmeme; müe (ç. أَكُفّ , كُفُوف) avuç içi; eldiven; pençe; şamar; avuç miktarı/dolusu; terazi gözü, kefe; ¶ كَفّ مَرْيَم hayıt [acı ayıt, beşparmak otu] BOT. MIS.; وَضَعَ حَيَاتَهُ عَلَى كَفِّه hayatını tehlikeye atmak; اسْتَدَرَّ الأَكُفَّ yardım sağlamak;

كَفَاف , كَفَف ç. كَفَّة avuç içi; terazi kefesi;

كُفَف ç. كُفَّة [elbise] kıvrım, kenar, baskı;

كَفَاف ancak yeten, ne fazla ne eksik gelen يَعِيشُ مِنْ عَرَقِ جَبِينِهِ فِي كَفَافٍ» alınteri ile [kazanıp], kıt kanaat geçiniyor»;

كَفَاف [elbisede] kıvrım, kenar, baskı;

كَفَافَة elbisenin kenarlarını kıvırma; [elbisede] kıvrım;

كَفِيف kör, âmâ [yine كَفِيف البَصَرِ];

كَافَّة bütünlük, tamamlık; [mud. kul.] ...in hepsi, tamamı, bütün insanlar, [bütün millet];

كَافَّةً hep beraber; istisnasız herkes;

مَكْفُوف ç. مَكَافِيف bar;

كَفَأَ *a* (كَفْء) (*kovayı, tencereyi*) ters çevirmek; (من ...*den*) uzaklaşmak (من ...*e*)sırtını dönmek; كَافَأَ (*b-i*) ödüllendirmek, mükafatlandırmak; (*bşi*, ب ...*ile*) telafi etmek, karşılamak; (*bşe*, *b-e*) denk, eşit olmak «كَافَأَهُ فِي الرُّتْبَة»; أَكْفَأَ (*kabı, tencereyi*) ters çevirmek; تَكَافَأَ denk olmak; bbe tam olarak uymak, denk gelmek; تَكَفَّأَ (في *yürüşünde*) kibirli ol-

mak; (عن..*den*) yüz çevirmek; solmak, atmak [renk]; değiştirilmek; geri çekilmek; ters çevrilmek [kap vb.]; devrilmek, yıkılmak;

كِـفَـاء, اَكْـفَـاء ç. كَـُفـْءٌ benzer; (ل ...*e*) uygun, münasip; (ل ...*e*) denk; [bir şey yapmaya] gücü yeten, kadir;

كُفُوء, كُفْؤ (ل ...*e*) denk,

كَفَاء denk [is.];

كَفَاء eşitlik; uygunluk, münasiplik;

كَفَاءَة eşitlik; uygunluk, münasiplik; [güç] yeterlilik, yapabilme; çoğ. كَفَاءَات yetenekler, kabiliyetler, maharetler;

مُكَافَئَة ç. ـآت karşılık, mükafat; teminat, bedel; telafi etme; maaş;

تَكَافُؤ denklik; aynılık, farksız olma;

اِنْكِفَاء geri çekilme;

مُكَافِئ benzer, aynı cins, eş; denk;

مُتَكَافِئ ⇑;

كَـفَتَ *i* (كَـفْت) (*b-i*, من ...*den*) uzaklaştırmak, vazgeçirmek, caydırmak, (*b-i*, من ...*e*) bırakmamak; كَفَّتَ (*bşi*, ب ...*ile*) kaplamak; (*bşi*) kaplama ile süslemek;

كُفْتَة köfte ¶ سَمَك كُفْتَة kızarmış balık;

كُفْتَة بَطَاطِس patates dolması;

تَكْفِيت kaplama; kaplama ile süsleme;

مُكَفَّت kaplama, kaplanmış;

كَفَح *a* (كَفْح) (*b-ile*) yüz yüze gelmek, karşılaşmak; كَافَحَ ⇑; (*b-ile, bş ile*) mücadele etmek, (*b-ile*) dövüşmek, kavga etmek; (عن *bşi*) müdafaa etmek; كَافَحَ اُمُورَه işlerini bizzat halletmek, yürütmek;

مُكَافَحَة ve كِفَاح [mud. kul.] (...*e karşı*) mücadele etme, savaşma; çekişme, didişme;

كَفَرَ *i* (كَفْر) (*bşi*) gizlemek, saklamak; _ (كُفْر, كُفُور, كُفْرَان بِاللّٰه *Allah'ı*) inkar etmek, tanımamak, inanmamak; mukaddesata küfretmek; kafir olmak; (*bşe* veya ب *bşe*) nankörlük etmek; كَفَّرَ (*bşi*) gizlemek, saklamak; (عن *bşin*) cezasını çekmek, kefaretini ödemek; (عن *için*, ب ...*i*) kefaret olarak vermek, yapmak; (عن *b-nin günahlarını*) bağışlamak, (*bşi*, ل veya عن *b-e*) bağırtmak; (*b-i*) küfre sokmak; (*b-e*) küfür, kafirlik isnadında bulunmak; اَكْفَرَ (*b-i*) küfre sokmak; (*b-e*) kafirlik isnat etmek, (*b-i*) kafirlikle suçlamak;

كَفْر ç. كُفُور küçük köy;

كُفْر ve كُفْـرَان kafirlik, küfür; كُفْرَان بِالنِّعْمَة nankörlük;

كَفَّار kafir;

كَفَّارَة (عن günahın) kefareti; tazminat, zarar ödentisi; ölünün günahlarına kefaret olması için dağıtılan şeyler;

تَكْفِير (عن ...*in*) kefaretini ödemek; kafir ilan etme; tekfir; küfre sokma;

كَافِر كِفَار, كَفَـرَة, كُفَّار ç. kafir; inançsız, ateist; nankör [yine كَافِر بِالنِّعْمَة]

كَافُور[2] ALF.BKZ.;

كَفَسَ *a* (كَفَس) çarpık bacaklı olmak; اِنْكَفَسَ ⇑; اَكْفَس müe. كَفْسَاء ç. كُفْس çarpık bacaklı;

كَفْكَفَ (*gözyaşlarını*) tutmak, zaptetmek;

كَفَلَ *u* (كَفَـالَة, كَفْل) (*b-i*) doyurmak, (*b-e*, عَـائِلَةً *aileye*) bakmak; كَـفِلَ *a* ve كَـفُلَ *u* كَـفَلَ *i*,

(كَفَالَة , كُفُول, كَفْل) (ب bşe) kefil olmak; (ب bşi) garanti etmek; (ل b-e, bşi) garanti etmek; كَفَّلَ (b-e) bakmak, (b-i) doyurmak; (b-nin) geçimini sağlamak (b-e) kefil ya da vekil kabul etmek; (b-i) kefil yapmak; كَافَلَ (b-ile) sözleşme yapmak, anlaşma, kontrat imzalamak; اَكْفَلَ (b-i) vekil ya da kefil tayin etmek, (b-e) kefaleti ödettirmek; تَكَفَّلَ (ب b-e ل ...için) kefil olmak, (ل b-e, ب ...i) garanti/temin emek; (ل b-e, ب ...yapacağına dair) teminat vermek, (ل b-e, ب ..i) taahhüt etmek; تَكَافَلَ (ب bşi) üstlenmek, üzerine almak; (bbe) kefil olmak; garanti vermek;

كَفَل garanti;

كَفَل ç. كُفُول , اَكْفَال but, arka, kıç;

كَفَالَة kefalet, garanti; teminat, depozit; ¶ كَفَالَة مَالِيَّة teminat akçesi, depozito, kefalet; كَفَالَة بالنَّفْسِ kefil olma; في كَفَالَةِ فُلاَنٍ birinin korumasında, himayesinde;

كَفِيل ç. كُفَلاَء sorumlu, mesul; kefil; (ب bşde) garanti, teminat veren; (ب bşe) kefil; hami, vekil; veli; كَفِيل بِالنَّفْس kefil İSL.HUK.;

تَكَافُل karşılıklı ya da müşterek sorumluluk; karşılıklı anlaşma;

كَافِل ç. كُـفَّل geçimi sağlayan, [aile, kişi vb.e] bakan; kefil; hami, koruyucu; veli;

مَكْفُول بِه (ç. -ون) teminat altındaki; başkasının kefaletinde olan; [altın] karşılığı bulunan [tedavüldeki para];

كَفَّنَ i (كَفْن) (ölüyü) kefene sarmak, kefenlemek; كَفَّنَ ⇑; (bşi, ب ...ile) sarmak, örtmek;

اَكْفَان ç. كَفَن kefen;

اِكْفَهَرَّ ⇐ كَفْهَر (اِكْفِهْرَار) karanlık olmak ya da kararmak; giderek rengi koyulaşmak [bulut];

اِكْفِهْرَار karanlık; koyu renklilik [bulut];

مُكْفَهِرّ bulanık, bulutlu; mahzun, hüzünlü;

كَفَى i (كِفَايَة) (b-e) yetmek, yeterli olmak; tüm ihtiyaçları karşılanmak; (b-i, b-den, bşden) korumak, muhafaza etmek; (b-i, sıkıntıdan) kurtarmak; ¶ وَ كَفَى yeter! tamam!; كَفَى اللّٰهُ عَنْكَ [özl.teselli için]; Allah yardımcın olsun! Korkma, bir şey olmaz!; كَفَى بِاللّٰهِ وَكِيلاً Allah himaye edenlerin en iyisidir [başkasının himayesine gerek yok.]; كَـفَى حَـزَنًا اَنْ... ...olması yeterince üzüntü vermektedir;

كَافَى b-i zorluğundan, sıkıntısından kurtarmak; (b-e) yetmek, yeterli olmak; (b-i, ب ile) mükafatlandırmak, (b-e, ب ...i) karşılık olarak vermek; اِكْتَفَى (ب bş ile) yetinmek;

كِفَايَة yeterli miktar; yeterlilik; kudret, yapabilirlik; uygunluk, münasiplik; kabiliyet, maharet ¶ بِالْكِفَايَة yeterince, yetecek kadar; عَـدَم كِـفَـايَة muharebe gücü; كِـفَـايَة الـقِـتَـال cinsel iktidarsızlık; في هٰذَا كِـفَـايَة bu kadar yeterli;

كَفِيّ yeterli;

مُكَافَـاة mükafatlandırma, ödüllendirme; memnuniyet;

اِكْتِفَاء yetinme, kanaat etme;

كَافٍ ç. كُفَاة yeterli, kafi; uygun, münasip, yerinde; güç yetiren, kadir, yapabilir, hakkından gelir;

مُكْتَفٍ yetinen, kanaat eden;

كِلَا[1] müe. كِلْتَا [mud.kullanım, tesniye irabı] ...in ikiside, her ikiside;

كَلَّ[2] *i* (كُلُولَة ,كُلُول ,كَلَالَة ,كَلَال ,كَلَّة ,كَلَ) yorgun, bitkin, halsiz olmak ya da yorulmak, bitkin düşmek; [göz, bakış] boş, anlamsız olmak; [kılıç] körelmek, kesmez olmak ¶ لاَ يَكِلُّ yorulmak bilmez, yorulmaz; كَلَّلَ (*b-e*) taç giydirmek, [*bşe*MEC.]; [papaz] düğün merasimini yerine getirmek HRİ.; [yüz] ifadesizleşmek; [kılıç] körelmek; ¶ كُلِّلَ بِالنَّجَاحِ başarı ile sonuçlanmak; أَكَلَّ (*b-i*) yormak, bitkin, halsiz düşürmek; [göz yaşı sebebiyle] (*görüşünü*) bulanıklaştırmak; تَكَلَّلَ taç giymek; düğün yapmak HRİ.;

كَلَل yorgunluk, bitkinlik;

كَلَّل , كِلَل ç. كَلَّة tül; cibinlik;

كَلَال ve كَلَالَة bitkinlik, yorgunluk;

كَلِيل bitkin, yorgun, halsiz; zayıf; cılız; kesmez, kör [bıçak vb.]

اَكْلِيل ç. اَكَالِيل , اَكِلَّة taç; Katolik papazların başlarındaki başlık HRİ.; düğün HRİ.; şemsiye durumu BOT.; ¶ اكْلِيل الجَبَلِ biberiye [beyaz püren, kuşdili] BOT. Rosmarinus officinalis; اكْلِيل الْمَلِك eşek yoncası, kokulu yonca BOT. Melilotus officinalis;

تَكْلِيل taç giyme töreni;

كَالّ yorgun, bitkin, halsiz;

مُكَلَّل başında taç olan; evli HRİ.;

كُلّ[3] bütün herkes; [marife isimden önce] ...in tamamı, hepsi; [nekra isimden önce] her; الكُلّ hepsi, herşey, herkes; ¶ بالْكُلّ tamamen, bütün olarak, herkes birden; الكُلّ في الْكُلّ herşey; عَلَى كُلّ her halükarda, ne olursa olsun; كُلّ ذَلِكَ bunun tamamı hepsi; كُلّه tamamı hepsi; كُلّ البَيْت veya البَيْت كُلّه evin tamamı, hepsi; كُلّ الرِّجَال veya الرِّجَال كُلّهم bütün insanlar, herkes; كُلّ الْحَقِيقَة bütün gerçeği, gerçekten başka hiç bir şeyi; كُلّ السِّرّ çok büyük bir sır; كُلّ الخَيْر gerçek ya da tam mutluluk, iyilik; كُلّ رَجُل her kes; كُلّ شَيْء herşey; كُلّ وَاحِد ve كُلّ اَحَد her bir; كُلّ مَا ...olan, ...yapan herkes; كُلّ مَنْ ... ...yapılan herşey; كُلّ مَا فِي الأَمْرِ اَنَّ ... bu konuda sadece ...dir, bu ...dan ibarettir; كُلّ وَقْت her zaman, daima; فِي كُلّ سَبْعَة اَيَّام her yedi günde bir; لِكُلّ اَلْف binde; her bin başına; كُلَّمَا ne zaman olsa, her ...yapışında, her ...oluşunda, ...yaptıkça; ...ile aynı ölçüde; ¶ كُلَّمَا ... كُلَّمَا ne kadar çok..., o kadar...;

كُلِّي toplam, total, bütüncül, külli; mutlak;

كُلِّيَة tam olma; bütünlük; (ç. كُلِّيَات) fakülte; akademi; yüksekokul; كُلِّيَات [bir yazarın] bütün eserleri, külliyat; كُلِّيَّةً tamamen, bütün olarak; ¶ بِالكُلِّيَّة hep birden, topluca; ... لاَ بِالكُلِّيَّة asla, kesinlikle olmaz; بِكُلِّيَّة tamamen, bütün olarak; كُلِّيَّة حَرْبِيَّة harp akademisi;

كُلَّة[4] ç. كُلَل mermi, kurşun; gülle, top mermisi; el bombası; bilye;

كَلَّا kesinlikle hayır, mümkün değil!, asla!; tam aksine; bkz. كَلَ; ¶ كَلَّا ثُمَّ كَلَّا asla! binlerce kere hayır!;

كَلَأَ *a* (كَلْء, كَـلاَء) (*b-i*) korumak, gözetmek, himaye etmek; اِكْتَلأَ [göze] uyku girmemek, [gözü] uyku tutmamak;

كَلأ ç. أَكْلاَء [kuru ya da yaş] ot;

كَلُوء : كَلُوء الْعَيْنِ uykusuz;

كلاسكي klasik;

كلاكس ç. ـآت araba kornası, klakson;

كَلَبَ *a* (كَلَب) kuduz olmak; delirmek, çıldırmak; (على *bşi*) çok fazla istemek, (على *bş için*) deli olmak; تَكَالَبَ (*bşe*) öfkelenmek, köpürmek; (على *b-e*) saldırmak, (على *b-nin üzerine*) atılmak, hamle yapmak; birbirine saldırmak, hücum etmek; اِسْتَكْلَبَ kudurmak, öfkelenmek, çılgına dönmek;

كَلْب ç. كِلاَب köpek ¶ كَلْب الْبَحْرِ köpekbalığı; كَلْب الْمَاء su samuru; kunduz;

كَلْبَة ç. dişi köpek;

كَلْبِي [na't] köpeğe ait, köpek...si;

كَلَب kuduz hastalığı; çok aşırı susuzluk; (على ...*e*) hırs, aşırı tamah;

كَلِب kuduz [hasta]; çılgın; hırslı, tamahkar;

كُلاَّب ve كُلُّوب ç. كَلاَلِيب kanca; mahmuz; kramp;

كُلاَّبَة ç. ـآت- kerpeten;

كَلِيب ç. كَلْبَى kuduz [hasta];

تَكَالُب şiddetli kavga; hırs, aşırı istek;

مَكْلُوب kudurmuş, çılgına dönmüş, öfkeli;

كَلْبَش kelepçe;

كَلَتَ *i* (*bşi*) dökmek;

كَلَّحَ *a* (كُلُوح, كُـلاَح) yüzünü asmak, kaşlarını çatmak; اِكْلَحَّ ve تَكَلَّحَ ÎÎ;

كَلْحَة çehre, yüz ifadesi;

كَالِح asık suratlı, somurtkan; soluk, rengi kaçmış;

كَلَّخ at kasnısı BOT. Ferula communis/ sinaica;

كَلَّخ amonyak, MIS.;

الكَلْدَان Kildani kavmi;

كَلْدَانِي Kildani [s. ve is.]; müneccim;

كَلَّسَ[1] ⇒ كلس (*bşi*) kireçle boyamak;

كَلْس kireç;

كَلْسِي kireçli, kalsiyumlu [na't]; حِجَارَة كَلْسِيَّة kireç taşı;

كَلاَّسَة kireç ocağı;

مُكَلَّس kireçlenmiş;

كَلْسَة[2] ç. ـآت- İt.> çorap;

كَوَالِيس bkz. كَوْلِيس;

كَلْسُون ç. ـآت- Fr.> [erkek için] külot; [çocuk için] kısa pantolon;

كَلْسِيُوم kalsiyum;

كَلِفَ *a* (كَلَف) [yüz] kararmak; çilli olmak [yüz]; (ب *bşden, b-den*) çok hoşlanmak (ب *bşe*) düşkün olmak, çok ilgilenmek, meraklı olmak; (ب *b-e*) aşık olmak; كَلَّفَ (*b-i*, *bş ile* ya da ب *bş ile*) görevlendirmek, vazifelendirmek, (*b-i*, *bşe* veya ب *bşe*) atamak, tayin etmek; (*b-e*) mal almak; ¶ كَلَّفَ خَاطِرَهُ sıkıntıya düşmek, kendini zora sokmak MIS.; *b-i* sıkıntıya düşürmek, *b-e* zorluk çıkarmak MIS.; كَلَّفَهُ شَطَطًا birden yapamıyacağı şeyi beklemek veya istemek; كَلَّفَ نَفْسَهُ عَنَاءَ

مُكَلَّف (ب ...*ile*) görevli, yükümlü, mükellef; (ب ...*yapmaya*) mecbur, zorunda olan; vergiye tabi; vergi mükellefi; dinin emirlerine uymakdan sorumlu kişi, mükellef İSL.HUK.; aklen sorumlu tutulabilir, mükellef İSL.HUK. ¶ مُكَلَّف بالشُّؤُون maslahatgüzar;

مُكَلَّفَة ç. [bir semtteki fertlerin ya da şirketlerin] emlak sicili MIS.;

مُتَكَلَّف resmi; yapmacık, suni, zorlama; ¶ ضِحْك مُتَكَلَّف yapmacık gülümseme;

كَلْكَتَا Kalküta şehri;

كَلاكِيع : كَلاكِيع العظَامِ kemik parçaları;

كَلْكَلَ ve تَكَلْكَلَ [deri] nasır bağlamak;

كَلْكَل ç. كَـلاكِل göğüs; تَحْتَ كَـلاكِله ve تَحْتَ كَلْكَله bir şeyin ezici ağırlığı altında; نَاءَ بِكَلْكَلِه brine iyice yüklenmek;

كَلْكَلَة nasır, nasırlanma;

مُكَلْكَل nasırlı [deri];

كلم ⇒ كَلَّمَ (*b-ile*) konuşmak; كَالَمَ (*b-ile*) konuşmak; تَكَلَّمَ (مَعَ *b-ile*, عن veya على ...*hakkında*) konuşmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) söylemek;

كَلْم ç. كُلُوم , كِلاَم yara, kesik;

كَلِمَة ç. آت [cin.is. كَلِم] kelime; söz; söyleme; vecize, darbı mesel; anons; önemlilik, nüfuz; ¶ كَلِمَةً فَكَلِمَةً kelimesi kelimesine; بِكَلِمَةٍ أُخْرَى başka bir deyişle; أَلْقَى كَلِمَةً konuşma yapmak; لِي كَلِمَةٌ مَعَك seninle konuşmalıyım; جَمَعُوا كَلِمَتَهُم عَلَى... oy birliğiyle ...de karar kıldılar, hakkında ortak bir karara vardılar; اجْتَمَعَت كَلِمَتُهُم birleştiler, anlaşmaya vardılar; اجْتَمَعَت كَلِمَتُهُم عَلَى... ...hak-

... (مَؤُونَة، مَشَقَّة) sıkıntısına girmek, meşakkatine katlanmak; مَهْمَا كَلَّفَه الأَمْرُ neye mâl olursa olsun; كَلَّفَه ثَمَنًا بَاهِظًا pahalıya mal olmak; تَكَلَّفَ (*bşi* veya ب *bşi*) yüklenmek; (*işi*, *görevi*, *masrafları*) üstlenmek, üstüne almak; (*bşi*) isteksiz veya çekingen veya zorlama yapmacık tavırla yapmak; (*bşi yapmaya*) kendini zorlamak; تَكَلَّفَ الضَّحْك zorla gülmek; zorlama/ gayrı tabii olmak; (*bşi* على ...*e*) harcamak; (على *b-e*, ...*e*) mâl olmak;

كَلَف (cin.is.; tek.is. ة) çil, leke; ¶ كَلَف الشَّمْسِ güneş lekesi;

كَلِف (ب ...*e*) tutkun, düşkün;

كُلْفَة ç. كُلَف rahatsızlık; sıkıntı, meşakkat, zahmet, külfet; dert, bela; yapmacık tavır; masraflar; aksesuarlar, takılar (düğme); nedime; ¶ الكُلَف الشَّمْسِيَّة güneş lekeleri;

كَلاَّف seyis;

أَكْلَف müe. كَلْفَاء ç. كُلْف kahverengiye çalan kırmızı renk; çilli, lekeli, benekli;

تَكْلِيف ç. تَكَالِيف zorluk, sıkıntı, meşakkat verme; [*b-e*] sorumluluk verme; görevlendirme; sıkıntı, zorluk, meşakkat; formalite; masraflar; maliyet fiyatı; vergiler; vergilendirme; mükellefiyet, sorumluluk İSL.HUK.; بِلاَ تَكْلِيف gayri resmi olarak, teklifsizce; كَشْف التَّكْلِيف [belirli bir semtteki fertlerin ya da şirketlerin] emlak sicili; تَكَالِيف المَعِيشَة geçim masrafı;

تَكَلُّف yapmacıklık, sunilik; yapmacık tavır; ikiyüzlülük;

kında karara vardılar; ...de anlaşmaya vardılar; جَمْع الكَلِمَة veya تَوْحِيد الكَلِمَة birleşme, ittifak; تَقْسِيم الكَلِمَة bağdaşma; اتِّحَاد الكَلِمَة ihtilaf, ayrılık, dağılma; أَعْلَى كَلِمَتَهُ *b-nin* itibarını/ saygınlığını artırmak; عُلُوّ الكَلِمَة ve egemenlik; قَالَ كَلِمَتَهُ söyleyeceğini söylemek; الكَلِمَات الْمُرُور parola; كَلِمَة العَشْر On Emir; كَلِمَة تَمْهِيدِيَّة giriş [konuşması] mukaddime; كَلِم السِّرّ , كَلِمَة السِّرّ parola;

كَلَام konuşma; söz; ifade şekli; diyalog, karşılıklı konuşma; özdeyiş, darbı mesel, deyim; [tam] cümle DİLB. ¶ بِالكَلَام sözlü olarak; فَتَحَ فَمَهُ بالكَلَام *bşi* söylemek için ağzını açmak; كَلَام فَارِغ boş, bir amaca yönelik olmayan, önemsiz konuşma; طَرِيقَة الكَلَام konuşma tarzı, dikisyon; عِلْم الكَلَام kelam ilmi; كَثِير الكَلَام geveze, konuşkan, çenesi düşük;

كَلَامِي konuşma, söz ile ilgili; sözlü, şifahen yapılan; kelam ilmi ile ilgili; مُشَادَّة كَلَامِيَّة ağız dalaşı, ağız kavgası;

كَلِيم ç. كَلْمَى yaralı; acı veren; ç. كُلَمَاء muhatap; sözcü; ¶ كَلِيم اللَّه Musa (as.);

كلِيم ALF.BKZ.;

كَلْمَانِي , كِلْمَانِي beliğ, güzel konuşan; akıcı konuşan;

تِكَلَّامَة , تِكْلَامَة ya da تِكِلَّام, تَكْلَام beliğ; iyi konuşan; konuşkan, geveze;

مُكَالَمَة konuşma, diyalog; مُكَالَمَة تِلِيفُونِيَّة telefon konuşması;

تَكَلُّم konuşma; diyalog; sohbet;

مُتَكَلِّم konuşan; sözcü; birinci şahıs DİLB.;

kelam alimi;

كُلَّمَا bkz. كُلّ[3] ;

كَالُون ALF.BKZ.;

كُلَاوِي , كُلًى ç. كُلْوَة ve كُلْيَة böbrek;

كُلْوِي böbrekler ile ilgili; ¶ اِلْتِهَاب كُلْوِي böbrek iltihabı, nefrit;

مَغَص كُلْوِي böbrek sancısı;

كُلِيشَة ç. -آت klişe;

كِلِيم ç. أَكْلِمَة kilim;

كَمْ[1] [soru edatı ya da ünlem edatı olarak mensup isimden önce] kaç?; ¶ كَمْ وَلَدًا لَكَ؟ kaç tane oğlun var; كَمْ مِنْ مَرَّةٍ؟ veya كَمْ مَرَّةً؟ kaç kez? kaç kere?; kaç kere!; كَمْ بِالْحَرِي ne kadar çok ...!; بِكَم؟ kaça?, ne kadar?;

كَمّ[2] çokluk, kemiyet, nicelik ¶ نَظَرِيَّة الكَمّ kuantum teorisi;

كَمِّي nicel, niceliğe ait;

كَمِّيَّة ç. -آت kemiyet, nicelik, çokluk;

كَمَّ[3] *u* (كَمّ) (*bşi*) örtmek, örtmek gizlemek; (*bşi*) tıkamak; (*b-i*) susturmak; ¶ كَمَّ فَمَهُ birinin ağzını kapatmak, *b-i* susturmak; كَمَّم (*b-i*) susturmak; (*b-nin*) ağzını tıkamak; (*topu*) falya deliğini çivi ile tıkamak ASK.; (*elbiseye*) kol yapmak; أَكَمَّ (*elbiseye*) kol, yen yapmak;

كُمّ ç. أَكْمَام , كُمَّة [elbise] yen;

كِمّ ç. أَكْمَام, أَكِمَّة, كِمَام, أَكَامِيم çiçek zarfı, çanak BOT.; çiçek örtüsü BOT.;

كِمَام tıpa, tıkaç;

كِمَامَة ç. -آت كَمَائِم tıpa, tıkaç; ağza tıkanan bez; maske; gaz maskesi; çanak, BOT.;

كَمْء ç. أَكْمَاء BOT yermantarı, domalan; mantar;

كَمْءَة [çoğ.] yermantarları BOT.;

كَمَا bkz. ك;

كَمَان keman;

كَمَانْجِي "كَمَنْجَة" çalan;

كَمْب İng.> kamp;

كَمْبِيَالَة ç. ـآت poliçe, çek;

كَمْبِرِيت patiska;

كَمْبِيُو kambiyo;

كَمَتَ *u* (كَمْت) (*öfkesini*) tutmak, zaptetmek;

كُمَيْت [müz. ve müe.] kestane rengi;

كُمَّثْرَى [cin.is.; tek.is. كُمَّثْرَاة] ç. كُمَّثْرَيَات armut;

كَمَحَ *a* (كَمْح) (*hayvanın*) dizginlerini çekmek;

اَكْمَحَ ⇑;

كَمَخَ[1] *a* (كَمْخ) başını dikmek, kibirlenmek;

اَكْمَخَ ⇑;

كُمَاخ gurur, kendine güven duygusu;

كَامِخ[2] ç. كَوَامِخ turşu, sirkeli sos;

كَمْخَا[3] ipek kumaş;

كَمِدَ *a* (كَمْد) kırılmak, üzülmek; [renk] isli, siyahımsı olmak; rengi olmak; كَمَّدَ (*uzva*) sıcak kompres yapmak; اَكْمَدَ (*b-i*) kırmak, üzmek; اِسْتَكْمَدَ [renk] kararmış, isli gibi olmak; donuk, mat olmak;

كَمِد, كُمْدَة mat, donuk [renk]; matlık, donuk renklilik; keder, üzüntü;

كَمِد ve كَمِيد üzgün, kalbi kırılmış, tasalı, kederli; bulanık, isli kararmış;

كَمَاد ve كِمَادَة kompres, tampon TIP;

اَكْمَد rengi kararmış;

تَكْمِيد pansuman TIP.;

كَامِد üzgün, kırgın, kederli, tasalı; karanlık; kararmış [renkli];

مُكَمَّد ve مُكَمَّدَة ç. ـآت kompres, tampon TIP;

كَمَرَ[1] ç. اَكْمَار T.> kemer;

مَكْمُور[2] MIS. doğranmış et ve sebze ile yapılan bir yemek;

كُمْرُك ç. كَمَارِك [g] gümrük resmi, vergisi SUR.; gümrük dairesi SUR.;

كُمْرُكِي [g] gümrük...i, gümrüğe ait [na't.];

كُمْسَارِي ç. كُمْسَارِيَّة kondüktör [tren] MIS.;

كَمَشَ *u* (كَمْش) (*bşi*) sıkıca tutmak, kavramak; büzülmek; kısalmak, çekmek; sinmek; اِنْكَمَشَ büzülmek; kısılmak, çekmek; kasılmak; kramp girmek; içine kapanmak; içine kapanık olmak; düşünceler [yine عَلَى نفسه];

كَمْشَة bir avuç (miktarı);

كَمِيش, كَمِش usta, tecrübeli, kalifiye; ¶ كَمِيش الإِزَارِ ⇑; çalışkan, hamarat;

كَمَّاشَة ç. ـآت kerpeten;

اِنْكِمَاش içine kapanıklık; düşüncelere dalma; kasılma, ihtilaç;

مُنْكَمِش kısalmış, çekmiş; kramp girmiş, ihtilaç halinde, kasılmış; içine kapanık; düşüncelere dalmış;

كَامَعَ ⇒ كمع (*b-ile*) yatmak, (*b-ile*) cinsel ilişkide bulunmak;

كَمِيع yatak arkadaşı;

كَمُلَ *u* ve كَمِلَ *a* (كَمَال, كُمُول) tamam, eksiksiz olmak ya da tamamlanmak; sona ermek, bitmek; neticelenmek; اَكْمَلَ ve كَمَّلَ (*bşi*) bitir-

mek, tamamlamak; (*bşi*) yapmak, yerine getirme, icra etmek, uygulmak; (*bşi*) ek, ilave yapmak; تَكَامَلَ ve اِكْتَمَلَ bitmek, tamamlanmak, yapılmak, sonuna gelmek, başarı ile tamamlanmak; kemale ermek; اِسْتَكْمَلَ (*bşi*) tamamlamak, bitirmek; (*bşi*) (*bşe*) ek ilave yapmak, tamamlamak; (*şartları* vb.i) yerine getirmek, sağlamak;

كَمَال ç. ـآت tam olma, eksiksizlik, kemal; bitirme, tamamlama; olgunluk, zamanı gelme; ¶ بِكَمَالِه tamamen, topluca, bütünüyle;

كَمَالِي lüks, zaruri olmayan; كَمَالِيَّات zaruri olmayan, lüks;

كَمَالَة KNŞ. ek, ilave; [sayı, miktar ya da ölçüyü] tamamlayan;

أَكْمَل tam, daha eksiksiz; بِأَكْمَلِه tamamen, topluca, bütün; اِسْتَنْبُول بِأَكْمَلِهِ bütün İstanbul;

تَكْمِيل tamamlama; bitirme sona erdirme; yapma, uygulama, icra; (*şartları*) sağlama;

تَكْمِيلِي [na't] ek, ilave, ilave mahiyetinde, tamamlayıcı; ¶ اِنْتِخَاب تَكْمِيلِي ara seçim;

تَكْمِلَة ek, ilave;

اِكْمَال = تَكْمِيل;

تَكَامُل tamamlanma; bütünü oluşturmak için birleşme; olgunlaşma, tekamül; حِسَاب التَّكَامُل integral hesap;

تَكَامُلِي [na't] bütünü oluşturan, tamamlayıcı; entegre;

اِكْتِمَال tamamlama; kemal, olgunluk;

اِسْتِكْمَال sona erdirme; tamamlama;

ç. كَمَلَة tam, eksiksiz, kamil; hakiki, gerçek; tamam; bütün; sona ermiş, bitmiş; bir şiir ölçüsü; ¶ بِكَامِلِه topluca, tamamen, bütünüyle;

مُتَكَامِل tam, eksiksiz; tamam; entegre;

كَمَنَ *u* ve كَمِنَ *a* (كُمُون) saklanmak, gizlenmek, sinmek; gizli, saklı olmak; (في ...*e*) gizlenmek, sinmek saklanmak; (ل *b-e*) pusu, tuzak kurmak; (ل *b-i*) pusuda beklemek; تَكَمَّنَ (ل *b-i*) ⇑; اِسْتَكْمَنَ [bir yerde] gizlenmek, saklamak, sinmek pusmak;

كُمَّة katarakt, perde TIP.;

كُمَان ALF.BKZ.;

كَمُّون kimyon BOT. ¶ كَمُّون أَسْوَد (بَرِّي) çörekotu, siyah kimyon, otçam BOT. Nigella sativa; كَمُّون حُلْو anason;

كَمِين ç. كُمَنَاء pusuya yatan, gizlenen; pusu; entrika, komplo; ¶ دَبَّرَ كَمِينًا entrika, düzen çevirmek, gizli plan kurmak; نَصَبَ لَهُ كَمِينًا birine tuzak kurmak, biri için pusuya yatmak;

مَكْمَن ç. مَكَامِن *bşin* gizli, saklı olduğu yer; pusu; pusu yeri; barınak, sığınak; ¶ هُنَا مَكْمَنُ السِّرِّ işte işin sırrı burada!;

كَامِن gizli, saklı; sır; ç. كَوَامِن arka plandaki etkenler, faktörler;

كَمَنْجَا ve كَمَنْجَة kemençe; keman;

كَمِهَ *a* (كَمَه) kör olmak; bulanık olmak;

أَكْمَه müe. كَمْهَاء ç. كُمْه [doğuştan] kör, âmâ;

كَمَه [doğuştan] körlük;

كَمِّيٌ ç. كُمَاة , أَكْمَاء zırh kuşanmış, giymiş; cesur, yiğit;

كَمْيُون ç. آت- Fr.> kamyon;

كَنَّ u (كُنُون, كَنّ) (*bşi*) gizlemek, saklamak; (*bşi*) örtmek; (*bşi*) barındırmak, korumak [örn. evi, rüzgardan vb.]; (ل *b-e karşı*) dostluk, sevgi beslemek; [rüzgar] sakinleşmek; كَنَّنَ (*bşi*) gizlemek, saklamak, sır olarak tutmak; (*bşi*) sakinleştirmek, yatıştırmak; أَكَنَّ (*bşi*) saklamak, gizlemek, sır olarak tutmak; اِكْتَنَّ saklanmak, gizlenmek; اِسْتَكَنَّ ⇑; barınak, sığı-nak aramak; yuvasına dönmek; sakinleş-mek, yatışmak;

كَنّ ç. أَكْنَان , أَكِنَّة barınak, sığınak; örtü, siper; yuva; ev, kulübe; çardak, kameriye;

كَنَّة ç. كَنَائِن gelin [akrabalık ilişkisi olarak];

كَنَّة siper, örtü;

كُنَّة ç. آت-, كِنَات tente, güneşlik;

كَنَان ç. أَكِنَّة tente, güneşlik;

كَنَانَة ç. كَنَائِن sadak, ok kılıfı;

كَانُون ç. كَوَانِين ocak;

كَانُون : كَانُون الأَوَّل Aralık ayı, Kanunu evvel; كَانُون الثَّانِي Ocak ayı, Kanunu sani SUR., LÜB., ÜRD., IR.;

كَنِين gizli, saklı; iyi korunan, muhafazalı;

مَكْنُون gizli, saklı; iyi korunan, muhafazalı; gizlenen şey;

كَنَار[1] kenar, uç, sınır;

كَنَارِي[2] kanarya;

كَنَب nasır, nasır bağlama;

كَنَب ve مُكَنَّب nasırlı [deri];

كَنَبَة ya da كَنَبِيه ç. آت- Fr.> sofa, divan;

الكُنْج Kongo;

كَنْجَرُو [g] kanguru MIS.;

كَنُود[1] nankörlük;

كَنُود nankör;

كَنَدَا[2] Kanada;

كَنَدِي [na't] Kanada'ya ait; Kanadalı;

كُنْدُر[1] buhur, tütsü;

كُنْدُرَة[2] ç. آت- ayakkabı SUR.;

كنار ALF.BKZ.;

كَنَز i (كَنْز) (*hazineyi,* فِي الأَرْضِ *oprağa*) gömmek; (*bşi*) biriktirmek, yığmak, toplamak; اِكْتَنَزَ sağlam, sıkı, güçlü olmak; (*parayı, serveti*) biriktirmek, yığmak; (*parayı, hazineyi*) gizlemek;

كُنُوز ç. كَنْز hazine;

كَنِز sıkı, sert [et]; sağlam, güçlü, gürbüz;

اِكْتِنَاز sağlamlık, gürbüzlük, dinçlik;

مُكْتَنِز sıkı, sert [et]; sağlam, güçlü, [vücut]; sıkı sıkıya kapalı [dudak]; kuvvetli, kudretli;

مُكْتَنَز biriktirilmiş, toplanmış, gizli, saklı;

كَنَس u (كَنْس) (*evi*) süpürmek; كَنَّسَ ⇑;

كَنْس süpürme;

كَنَّاس süpüren; [süpürerek temizleyen] çöpçü;

كُنَاسَة çöp, süprüntü;

كَنِيس [at için] yem torbası;

كَنِيس sinagog;

كَنِيسَة ç. كَنَائِس kilise HRİ.; sinagog YAH.;

asıl ¶ يَعْرِفُهُ كُنْهَ الْمَعْرِفَةِ onu en ince noktasına kadar biliyor;

اِسْتِكْنَاه ve اِكْتِنَاه derinlemesine inceleme/ araştırma;

كَنَى *u* ve كَنَّى *i* (كِنَايَة) (ب *bş ile*, كَنَا ve كنى ve كنو) عن *bşi*) ima etme; كَنَّى *i* (كُنْيَة) ve كَنَّى (*b-e*, ب ...*i*) künye/ lakap olarak vermek; تَكَنَّى ve اِكْتَنَى (ب ...*künyesi, lakabı*) ile anılmak (ب ...*i*) künye / lakap olarak almak;

كُنْيَة [ابو ya da امّ lafzının erkek çocuğun ismine mudaf yapılarak oluşturulan] künye, lakap;

كِنَايَة dolaylı ifade, imalı söz,kinaye; ima etme ¶ بِالْكِنَايَة dolaylı, imalı, açık olmayan [صَرِيح karşıtı]; هُوَ كِنَايَة عَنْ . . . bu ...anlamına gelmektedir, ...anlamını taşımaktadır; كِنَايَةً ...anlamına olmak üzere; ...in yerine; عَنْ . . .

مَكْنِيّ عَنْه ima ile ifade edilen;

مُكَنًّى künyeli;

كَهْرَبَ (*bşe*) elektrik yüklemek; (*bşi*) iyonlaştırmak; تَكَهْرَبَ elektrik yüklemek; elektriklenmek; iyonlaşmak;

كَهْرَبَة elektriklenme; elektrik;

كَهْرَب ç. كَهَارِب elektron;

كُهَيْرِب ç. -آت elektron;

كُهَيْرِبِي elektron... [na't.]; الْمِجْهَر الكَهَيْرِبِي elektron mikroskobu;

كَهَارِبِي elektronlar ile ilgili, [na't];

كَهْرَبَاء ve كَهْرَبَا kehribar; elektrik; الكَهْرَبَاء tramvay MIS.;

كَهْرَبَائِي ve كَهْرَبِي [na't] elektrik ile ilgili, كَنَائِسي ve كَنَسِي [na't]kilise [kurumu] ile ilgili , kilise...si ;

مِكْنَسَة كَهْرَبَائِي süpürge; مَكَانِس ç. مِكْنَسَة elektrikli süpürge;

مِكْنَاسَة Meknes şehri [Fas]; مِكْنَاس , كُنَّاش albüm; كُنَّاشَات [çoğ.] temel prensipler/ kaideler;

كَنْغَر kanguru;

كَنَفَ *u* (كَنْف) (*b-i*) korumak, himaye etmek; (...*i*) sarmak, kuşatmak; (*bşi*) [çit vb ile] çevrelemek; (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak; كَانَفَ ve اَكْنَفَ (*b-i*) korumak, himaye etmek, desteklemek; اِكْتَنَفَ (*bşi*) iki yanından sarmak; her iki yanını çevrelemek;

كَنَف ç. اَكْنَاف yan, taraf; kanat, gölgelik; kucak; فِي اَكْنَافِه birinin korumasında/ vekaletinde;

كُنَافَة ç. -آت künefe;

كَنِيف ç. كُنُف tuvalet, [kenef];

مُكْتَنَف (ب ...*ile*) çevrili, kuşatılmış;

كَنَفَاش İng.> keten bezi, kanava;

كَنَكَة [= تَنَكَة , MIS.] ç. -آت cezve;

كَنْكَنَ evde kalmak; eve yerleşmek;

كَنْكَنَا kinin;

كنه ⇒ اِكْتَنَهَ (*bşi*) iyice/ derinlemesine incelemek, araştırmak; (*bşin*) aslını anlamak, içyüzünü öğrenmek [künhüne varmak]; (*bşi*) kapsamlı/ etraflı olarak/ iyice anlamak, kavramak; اِسْتَكْنَهَ (*bşi*) bulmaya/ keşfetmeye çalışmak; (*bşi*) bulup çıkarmak, anlamak;

كُنْه en uç nokta,/derece/ sınır; öz, cevher

elektrik…; elektrikçi; ¶ تَيَّار كَهْرَبَائِي elektrik akımı; مِصْبَاح كَهْرَبَائِي akü; جَامِعَة كَهْرَبَائِيَّة elektrik ampülü; عِلَاج كَهْرَبَائِي fizik tedavi, diyatermi; مَغْنَطِيسِيَّة كَهْرَبَائِيَّة elektromanyetizma; نُور كَهْرَبَائِي elektrik ışığı;

كَهْرَبَائِيَّة ve كَهْرَبِيَّة elektrik;

مُكَهْرَب elektrik yüklü, elektriklenmiş; elektriği ileten, iletken; elektrik ile çalışan, elektrikli;

كَهْرَمَان kehribar;

كَهْف ç. كُهُوف mağara; boşluk; ¶ كَهْف رِئَوِي akciğerdeki cerahat kesesi TIP.; أَصْحَاب الكَهْف Mağara Ashabı, Ashabı Kehf;

كَهَلَ *a* (كُهُولَة) ve اكْتَهَلَ orta yaşlı olmak;

كَهْل ç. كُهُول, كِهَال, كُهَّل, كُهْلَان orta yaşlı, yaşı otuz ile elli arasında olan;

كُهُولَة orta yaşlılık;

كَاهِل ç. كَوَاهِل sırtın üst kısmı; cıdağı; ¶ ثَقَّلَ كَاهِلَهُ sırtına yük olmak; تَخْفِيف العِبْءِ عَنْ كَاهِلِه *b-nin bşin* yükünü hafiflet-mek, *b-nin* sırtındaki yükünü azaltmak;

كَهَامَة [bıçak vb. için] körlük, kesmezlik; halsizlik, bitkinlik, zayıflık;

كَهَنَ[1] *u, a* (كَهَانَة) (ل *hakkında*) kehanette bulunmak, (ل *b-nin*) geleceği ile ilgili haberler vermek; تَكَهَّنَ (ب . . .) ...kehanetinde bulunmak, …olacağını söylemek;

كَهَانَة tahmin; kehanet;

كِهَانَة kahinlik, falcılık;

كَهَنُوت rahiplik, hahamlık; ¶ رِجَال الكَهَنُوت din adamları, papazlar, hahamlar, [kurum olarak] kilise;

كَهَنُوتِي [na't] papazlara/ hahamlara mahsus; kilise ile ilgili;

تَكَهُّن olmadan haber verme, gaypten haber verme; zan, tahmin;

كَاهِن ç. كَهَنَة, كُهَّان kahin, falcı, gaypten haber veren; papaz; ¶ رَئِيس الْكَهَنَة veya كَبِير الكَهَنَة başpapaz;

مُتَكَهِّن kahin, falcı;

كُهْنَة eski eşyalar, eskiler; eskimiş, yıpranmış;

كُهْنَجِي eski eşyalar, eskiler; eskimiş, yıpranmış;

كُوَّة ç. كُوًى, كِوَاء delik, gedik, menfez; küçük pencere, dam penceresi; gözetleme deliği;

كُوب ç. أَكْوَاب bardak, kupa;

كُوبَة bardak; kupa [oyun kağıtlarında];

كُوبْرِي ç. كَبَارِي T.> köprü MIS.;

كُوبَنْهَاج Kopenhag;

كُوبَنْهَاجِن Kopenhag;

كُوبُون ç. -آت kupon;

كُوبِيَا İt.> kopya ¶ قَلَم كُوبِيَا kopya kalemi;

كُوبِيَّة İt.> kopya;

الكُوَيْت Kuveyt;

كَوْثَة verimlilik; bereket, bolluk;

كَوْثَر çok, bol, mebzul; büyük miktar; الكَوْثَر Kevser, Cennetteki bir ırmağın adı;

كَوْثَل kıç, pupa DNZ.;

مكوجي bkz. كوى ;

كُوخ ç. أَكْوَاخ kulübe;

كَاخِيَة ALF.BKZ.;

كُورْدُون ç. آت- Fr.> kordon; kurdela;

كُورَس İng.> koro;

كُورْسِيهَات ç. كُورْسِيَة korse;

كُورِيك, كُورَك T.> zoraki iş MIS.;

كُورَنِيش = كُرْنِيش ;

كُورِيَا Kore;

كُورِي Kore, Kore'ye mahsus, Koreli;

كُوريك bkz. كُورك ve كريك ;

كُوز ç. اَكْوَاز, كِيزَان küçük/ saplı testi; maşrapa gibi büyük bardak ¶ كُوز الذُّرَّة mısır koçanı MIS.;

[1]كُوس ç. آت- küçük davul;

[2]كَاس ç. اَكْوَاس bkz. كَأْس ;

[3]كُوَيِّس güzel, iyi, hoş MIS.;

اَكْوَس daha iyi/ güzel;

كُوسَا ve كُوسَى [cin.is.; tek.is. كُوسَاة] sakız kabağı BOT. Cucurbito pepo MIS. SUR.; bkz. كيس ;

كُوسَج kılıçbalığı ZOO.;

كُوشَة ç. كَوَاش kireç ocağı;

كُوع ve كَاع ç. اَكْوَاع , كِيعَان bilek kemiği; dirsek ANAT.; dirsek [boru]; kıvrım, viraj [yol]; لاَ يَعْرِفُ الكُوعَ مِنْ البُوع ; كُوع الْمَأْسُورَةِ [lafzen; dirseğini dizinden ayırdedemez] elifi görse mertek sanır;

تَكَوُّف ⇒ كوف toplanmak, bir araya gelmek, kalabalık,/ yığın oluşturmak;

الْكُوفَة Kufe şehri;

كُوفِي Kufe ile ilgili; Kufi hattı;

كُوفِيَّة ç. آت- kare şeklinde olup üçgen oluşturacak şekilde katlanıp "عِقَال" altına

[1]كَاد (كِدْتُ) يَكَاد (كود) yapmak üzere olmak; [muzari olarak] den daha fazla olmamak/ sürmemek; hemen hemen, neredeyse; ¶ كَادَ يَمُوتُ neredeyse ölüyordu; كِدْتُ اَذْهَبُ tam gitmek üzereydim; يَكَادُ يَكُونُ فِي حُكْمِ العَدَمِ neredeyse yok gibi bir şeydi; [olumsuzluk edatı ile] ...yapar yapmaz, ...olur olmaz; مَا كَادَ يَقُومُ hemen kalktı; اَ تَكَادُ تَرَى [sen] görür görmez, hemen gördüğünde; لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا onu görür görmez; لَمْ يَكَد ... حَتَّى ... veya مَا كَادَ ... حَتَّى ... ; ...yapar yapmaz, ...yaptı;

بِالكَاد neredeyse, hemen hemen; ALF.BKZ.;

[2]كَوَّد ⇒ كود (*bşi*) yığmak;

كَوْدَة ç. اَكْوَاد yığın, küme;

[1]كَوَّر ⇒ كور (*bşi*) top gibi/ yuvarlak yapmak; (*sarığı*) sarmak; (*elini* قَبَضَتَهُ) yumruk yapmak; تَكَوَّر yuvarlak/ küre/ top gibi olmak veya bu şekli almak; [yatar durumda iken] ayaklarını karnına çekip kıvrılmak; yumak gibi toplanma;

كُور ç. كِيرَان, اَكْوَر, اَكْوَار deve semeri; demirci ocağı; [eritme] fırın(ı); körük;

كُورَة ç. كُوَر küçük kasaba; köy; top [= كرة];

كُورِي ALF.BKZ.;

كُوَارَة ç. كَوَائِر arı kovanı;

كُورَوِي küre şeklinde, küresel;

مِكْوَر ve مِكْوَرَة tarık;

مُكَوَّر yuvarlak, top, küre gibi, küresel;

[2]كَار ALF.BKZ.;

بِالكَوْرَجَة toptan;

giyilen baş örtüsü, kufiye;

كُوك İng.> kok kömürü;

كَوْكَب ç. كَـوَاكِب yıldız [aynı zam. MEC. film yıldzı vb.] ¶ كَوْكَب سِينَمَائِي film yıldızı;

كَوْكَبَة yıldız; grup, topluluk; (ç. كَوَاكِب) bölük, birlik SUR. ASK;

كَوْكَبِي yıldız, yıldız şeklinde; yıldızlar ile ilgili; yıldızlı;

كُوكْتِيل kokteyl;

كَوْلاَن , كُولاَن papirüs BOT.

كُولُمْبِيَا Kolombiya;

كُولُونْيَا Kolonya;

كُولِيرَا Fr.> kolera;

كُولِيس ç. كَـوَالِيس kulis [tiyatro]; ¶ وَرَاء الكَوَالِيس perde arkasında;

كَوَالِين ["كَالُون" ın çoğulu] ALF.BKZ.;

كوم ⇒ كَوَّمَ (*bşi*) yığmak, istif etmek; تكَوَّمَ [üst üste] yığılmak; birikmek; çökmek, yığının içine düşmek;

كَوْم ç. أَكْوَام ,كِيمَان yığın, küme, öbek; tepe; [çoğ.] كِيمَان özl. çöp yığınları;

كَوْمَة , كُومَة yığın, küme, öbek; kütle;

كُومَنْدان komutan, kumandan;

كُومْسَارِي bkz. كمسَاري ;

كُومِسْيُونْجِي komisyoncu, aracı, simsar;

كُومُودِينُو İt.> komodin;

كُومِيدِيَا komedi;

[1](كون) كَانَ *u* (كَيْنُونَة ,كِيَان ,كَوْن) olmak; var/ mevcut olmak; meydana gelmek, ortaya çıkmak; [mansup haber ile]; ...olmak veya …dir; mazi fiillerden önce kullanılması halinde mişli geçmiş zamanı ifade eder; muzari fiillerden önce geçmiş zamanın hikayesini ifade eder; "لِ" ile birlikte kullanılır: …e ait olmak, ...in olmak; «كَانَ لَه بَيْت onun bir evi vardı»; ل …*için*: uygun/ münasip kişi olmak; "مِنْ" ile: …e ait/ mahsus olmak; "عَلَى"ile: …in görevi/ vazifesi olmak; "اِلَى" ile: ..in payına düşmek, ...in hakkı olmak; ¶ عَـلَى أَتَـمّ (أَحْسَن) مَـا يَكُونُ en mükemmel/ (iyi) bir şekilde; أَقْوَالُهُم أَقْرَب مَا تَكُونُ الى الصَّوَابِ sözleri doğruya çok yakındı; لَمْ يَكُنْ لِ. . . veya مَا كَانَ لِ. . . ..yapacak durumda/ konumda değildi, ...i yapacak kişi değildi; …e uygun/ elverişli olmamak; لَمْ يَكُنْ لِيَصْعَب عَلَيْـهِ أَنْ. . . onun için yapmak [hiç de] zor değildi; مَا كَانَ (لَمْ يَكُنْ) مِنْهُ إِلاَّ أَنْ. . . onun için tek seçenek …di, onun için …yapmaktan başka yol yoktu; …den daha fazlasını yapmadı; مَا كَانَ لَهُ أَنْ. . . onun için ...yapmak imkansızdı; o ...yapamaz(dı).; أَصْبَحَ فِي خَبَرِ كَانَ geçmişte kaldı, mazi oldu; كَـانَ وَ كَـانَ dörtlüklerden oluşan yaygın bir şiir türü; كَانَ مَـا كَانَ masal başlangıç ifadesi ≈ bir varmış bir yokmuş; كَـوَّنَ (*bşi*) yaratmak, oluşturmak, meydana getirmek; تَكَوَّنَ yaratılmak, oluşmak, şekillenmek; vücut bulmak; (من *den*) meydana gelmek; اِسْتَكَانَ aşağılanmak, gururu kırılmak; boyun eğmek, teslim olmak; kendini (الى *bşe*) bırakmak;

كَوْن ç. أَكْوَان olma, varolma, mevcudiyet; olay, hadise; الكَوْن mevcudat, varlık; dünya;

için] oluşum JEO:. ¶ جَمِيل التَّكْوِينِ biçimli, düzgün şekilli; سِفْر التَّكْوِينِ [Ahdi Atik'de] İlk kitap;

تَكَوُّن ortaya çıkma, meydana gelme, yaratılma, oluşma; oluşum; yaratılış;

اِسْتِكَانَة boyun eğme, itaatkarlık, uysallık;

كَائِن olan; varolan; varlık, yaratık; bir yerde/ mekanda bulunan; (ç. -آت) şey, nesne; varlık ¶ الكَائِن الْمُطْلَق Mutlak Varlık, Allah; كَائِنًا مَن (مَا) الكَائِنَات yaratıklar; kainat; كَانَ... kim (ne) olursa olsun;

مُكَوِّن yaratıcı, meydana getiren;

مُكَوَّن yaratık, mahluk; (من ...*den*) oluşan, meydana gelen;

مُسْتَكِين boyun eğen, itaatkar;

كيوان ALF.BKZ.;

كُنْتْرَاتُو İt.> [o, o] kontrat, mukavele anlaşma;

كُنْكُرْدَاتُو İt.> (borçlu ve alacaklı arasındaki) anlaşma, uzlaşma;

كُنْيَاك konyak;

كَوَى [1] *i* (كَيٌ) (*bşi*) yakmak; (*bşi*) dağlamak; (*b-i*) dağlayarak tedavi etmek; [asit] yakmak; [akrep] sokmak; (*çamaşır* vb.i) ütülemek;

اِكْتَوَى yanmak, dağlanmak alazlanmak; ütülenmek; kendini dağlamak;

كَيّ yakma; dağlama; ütüleme; ¶ حَجَر الكَيّ cehennem taşı, gümüş nitrat; diyatermi;

كَيَّة yanık, dağlama;

كَوَّاء iftiracı, leke süren, karalayan; ütücü;

كَوَّايَة ütücü [kadın], ütü yapan;

كَوِيَة [pantalonda] ütü çizgisi SUR.;

kainat, evren ¶ الكَوْن الأَعْلَى Mutlak Varlık, Allah; mudaf ya da mansup haber ile birlikte kullanım: ...*in* olması/ örn. لِكَوْنِهِ مَجْنُونًا deli olması sebebi ile, deli olduğu için مَعَ كَوْنِهِ مَجْنُونًا deli olmasına rağmen;

كَوْنِي evren/ kainat ile ilgili, evrensel, kozmik ¶ الأَشِعَّة الكَوْنِيَّة kozmik ışınlar; نِظَام كَوْنِي evrensel nizam, kozmik sistem;

كِيَان olma; mevcudiyet, varlık; öz, cevher; tabiat;

اليَكُون yekün, toplam;

مَكَان ç. اَمَاكِن , اَمْكِنَة *b-nin* bulunduğu yer; mekan, mahal, yer; mevki, konum; önem, ehemmiyet; durum, ahval, şartlar; مَكَانَ... [mud. kul.] ...in yerine, ...e bedelen; ¶ لَوْ كُنْتُ مَكَانَك senin yerinde olsaydım; مَكَانَه derhal, hemen; مَكَانَكَ dur! kıpırdama!; فِي كُلِّ مَكَان her yerde; اَخْلَى مَكَانًا yer açmak; احْتَلَّ مَكَانًا مَكِينًا güçlü bir konum elde etmek; هُوَ مِنْ الشَّجَاعَة بِمَكَان o gerçekten cesurdur; ذَلِكَ مِنْ الأَهَمِّيَّة بِمَكَان bu oldukça önemli(dir); هَذِه النَّظَرِيَّة مِنْ الضَّعْف بِمَكَان bu teori oldukça zayıfdır; مَكَان الشَّيْء مِنْ نَفْسِه bir şeyin ...için [katındaki] önemi, yeri; مَكَان الحَادِث olay yeri, hadise mahalli; ظَرْف الْمَكَان yer zarfı DİLB.; اَمَاكِن وَعْرَة engebeli arazi;

مَكَانَة ç. -آت yer; durum; konum, mevki; ¶ مَكَانَة الصَّدْر en ön;

مَكَانِي mahalli, bölgesel;

تَكْوِين yaratma, oluşturma, meydana getirme; şekillendirme; (ç. تَكَاوِين) [kaya vb

مِكْوَاة ve مِكْوًى ç. مَكَاوٍ ütü [cihaz]; dağlama işinde kullanılan kızgın demir; مِكْوَاة الشَّعْرِ saç maşası;

مَكْوًى ütüleme işinin yapıldığı yer;

مَكْوَجِي ütücü; çamaşırcı KNŞ.;

كَاوٍ yakıcı madde;

[1]كَيْ, لِكَيْ [mansup muzari fiilden önce] yapmak için, yapmak amacı ile, yapsın diye; ¶ كَيْ لاَ ve لِكَيْ لاَ ...yapmamak için, yapmasın diye;

كَيْمَا ve لِكَيْمَا yapmak için/ amacıyla;

[2]كَيْ, كَيَّة bkz. كوى ;

كِيت elbise yapımında kullanılan bir çeşit Hint kumaşı;

كَيْتَ وَ كَيْتَ ve كِيتَ وَ كِيتَ keza keza, şöyle şöyle;

[1](كيد) كَادَ *i* (مَكِيدَة, كَيْد) (*b-i*) kandırmak, tuzağa düşürmek, oyuna getirmek; (ل *b-e karşı*) entrika çevirmek; كَايَدَ (*b-i*) kandırmak, oyuna getirmek; (*b-i*) aldatmaya çalışmak;

كَيْد ç. كِيَاد tuzak; hile, kurnazlık, desise, düzen, aldatmaca, hilekarlık; entrika;

مَكِيدَة ç. مَكَايِد bkz. كَيْد ;

[2]كَاد ALF.BKZ.;

كِير ç. كِيرَان, أَكْيَار körük;

كِيرُوسِين İng.> gaz [yakacak];

(كيس) كَاسَ *i* (كَيْس, كِيَاسَة) zeki/ akıllı/ uyanık olmak; zarif/ ince/ kibar/ şık olmak; كَيَّسَ zarif/ ince/ şık bir hale getirmek;

كَيْس zekilik, akıllılık, uyanıklık; zerafet, nezaket, incelik;

كِيس müz. ve müe. ç. أَكْيَاس, كِيسَة torba, kese [yine ANAT.; çuval; çanta; para çantası; havlu; ¶ كِيس الوِسَادَةِ yastık kılıfı; كِيس الصَّفْرَاءِ safra kesesi; عَلَى كِيسِهِ kendi cebinden;

كِيَاس ç كَيْسَة müe. كَيْسَاء, أَكْيَاس ç. كَيِّس zeki; kurnaz; zarif, şık, cazibeli, yakışıklı;

كِيَاسَة kurnazlık; zekilik; zerafet; nezaket, naziklik; şıklık;

أَكْيَس müe. كَيْسَى ve كُوسَى ç. كِيس daha zeki; daha kurnaz; daha güzel, hoş, şık;

مُكَيَّس ve مُكَيِّسَاتِي masör MIS.;

مُكَيِّس zeki; kurnaz; zarif;

كَيَّفَ ⇒ كيف (*bşe*) şekil, biçim vermek; (*bşi, kendini*) uyum sağlatmak, ayarlamak, uyarlamak, uygun hale getirmek; (*bşi*) düzene sokmak, tertip etmek; (*b-i*) eğlendirmek/ moralini düzeltmek; [uyuşturucu madde] (*b-i*) hafifçe sarhoş etmek, çakırkeyf etmek; تَكَيَّفَ şekillenmek, bir şekil/ biçim kazanmak; kendini adapte etmek, uyum sağlamak; neşelenmek, eğlenmek; neşeli olmak; çakırkeyf olmak, hafifçe sarhoş olmak; (*tütün* vb.) içmek;

كَيْف [soru ve nida edatı] nasıl?, nasıl ...! ¶ كَيْفَ حَالُكَ nasılsın?; ...كَيْفَ لاَ وَ... olduğuna göre, bunun [böyle] olmaması için ne gibi bir sebep var?;

كَيْفَمَا bununla birlikte, yine de; ¶ كَيْفَمَا كَانَ الحَالُ ne olursa olsun; her halukarda;

كَيْف hal, durum; keyif, ruh hali; neşelilik, keyiflilik; istek, keyif; (ç. كُيُوف) uyuşturucu

madde; ¶ عَلَى كَيْفِكَ nasıl isterseniz! [keyfinize kalmış]; اصحَاب الكَيْف keyif ehli ≈ ağzının tadını bilenler;

كَيْفِي isteğe bağlı, keyfi; niteliğe ait, keyfiyet ile ilgili;

كَيْفِيَّة tarz, usul; hal, durum, vaziyet; nitelik, keyfiyet; [bir olayla ilgili] ahval, gidişat ¶ كَيْفِيَّة العَمَل [makine vb.] çalışma, işleme; كَيْفِيَّة الإِسْتِعْمَال kullanım talimatı;

تَكْيِيف şekillendirme, şekil/ biçim verme; uyarlama, adapte etme; düzene, tertibe sokma; nitelik, vasıf, meziyet; havalandırma [yine تَكْيِيف الهَوَاء];

تَكَيُّف intibak, uyum sağlama, adaptasyon;

مُكَيِّفَة [ve مُكَيِّفَة الهَوَاء] ç. آت- havalandırma cihazı, klima;

مُكَيِّفَات uyuşturucu maddeler;

[1] كَيْكَة ç. كَيَاكِي yumurta;

[2] كَيْكَة , كِيكَا saklambaç oyunu MIS.;

كَالَ (كِيل) *i* (مَكِيل, مَكَال, كَيْل) (*bşi*) ölçmek; (*bşin*) ağırlığını tartmak; (*bşi*, ب *...ile*) ölçmek; (*bşi*, ل *b-e*) pay/ hisse olarak vermek; كَالَ لَهُ الشَّتَائِمَ ¶ birine sövüp saymak; كَالَ لَه اللَّطَمَاتِ (الضَّرَبَات) birine ardarda vurmak;

كَيَّلَ (*bşi*) ölçmek; كَايَلَ (*b-e*) aynısıyla/ misliyle karşılık vermek, misilleme yapmak;

كَيْل ç. أَكْيَال ölçü, ölçek; tahıl ölçeği;

كَيْلَة ç. آت- kile, bir tahıl ölçeği;

كَيْلِي ve مَكِيل [hacmi] ölçülebilir;

كَيَّال tahıl vb.i ölçen/ tartan kişi; doğru ölçeği belirleyen, koyan [kişi, hükümdar];

مِكْيَال ç. مَكَايِيل ve مِكْيَل , مِكْيَلَة ç. مَكَايِيل

ölçek; tahıl ölçeği;

كِيلُو ve كِيلُوجْرَام ç. آت- kilogram;

كِيلُومِتْر ç. آت- kilometre;

كِيلُوَاط kilovat;

كِيلُون = كَالُون ALF.BKZ.>

كِيمَا bkz. كَي ;

كِيمُوس mide suyu;

كِيمْيَاء kimya; simya ¶ الكِيمْيَاء الإِحْيَائِيَّة biyokimya;

كِيمِي kimyasal;

كِيمْيَاوِي, كِيمِيَائِي kimyasal; (ç. آت-) kimya bilgini, kimya tahsili görmüş; simya bilgini; كِيمْيَاوِيَات kimyevi, kimyasal maddeler;

كَانَ (كَين) *i* (كَـين) zelil olmak, küçük düşmek; ⇑ اسْتَكَانَ;

كِينَا kinin; خَشَب الكِينَا kına kına [ağacının] kabuğu;

كِينِين kinin;

كِيهَك, كِيهَك Kıpti takviminin dördüncü ayı;

كَيْوَان Satürn gezegeni;

ل

ل[1] gerçekten, doğrusu, kesinlikle; genellikle انّ 'den sonra haber'in başında: اِنَّ رَبِّي لَسَمِيع Doğrusu rabbim dua(ları) işitendir الدُّعَـاء [işitir]; لَوْ veya لَوْلا edatlarının karşılık cümlelerinin başında kullanılır: لَوْ كُنْتَ تَفْـعَلُ هَذا eğer bunu (böyle) yapmış olsaydın, لَكَانَ اَنْفَع daha faydalı olurdu; لَوْلا تَابَ لَهَلَك eğer tövbe etmemiş olsaydı, helak olurdu; yemin ifadesinin başında لَعَمْرُكَ hayatın üzerine yemin ederim ki!

ل[2] 1. [harfi cer]: ...e; ...için; ...in lehine; ...den dolayı, .nedeniyle, sebebiyle; diye, uğruna;. yüzünden; ...olduğundan; ...tarafından hazırlanmış, yazılmış; bazen "الى" anlamında kullanılır; ¶ لي, لنا, لَكُم, benim (senin, bizim, sizin) ...im (…in, …imiz) var; اَنا لَهَـا buna [bu işe] uygun olan benim; لِي عَلَيْهِ مَال onun bana borcu var; ما لهُ وَ ما عَلَيْه onun hakkı ve onun görevi; onun alacağı ve onun borcu; لَه ...اَنْ ...yapmak onun hakkıdır, …yapabilir, ...yapsa yeridir.; …yapabilir, …yapmaya gücü yeter/ kadirdir; لَيْسَ لي اَنْ... ...yapmak bana yakışmaz, ...yapmam doğru olmaz; مَا لَكَ تَفْعَلُ كَذَا bunu ne diye yapıyorsun, niye böyle yapıyorsun;لَكَ هَذَا veya لَكَ ذلك bu size kalmış, size bağlı; tamam! kabul!

anlaşttık! ...هَلْ لَكَ في... ya da ...(i) اَلَكَ في... arzu eder misiniz, ister miydiniz; قَـرَأْتُ لَهُ onun [yazdığı] bir kitabını okudum; لا كِتَابًا تَدُومُ لَهُ حَال [onun kararı yoktur] hiç bir şeyde istikrar göstermez, قَـامُـو لِمُـعَـاوَنَتِنَا bizi desteklemeye başladılar; لِسَبْعِ لَيالٍ خَلَوْنَ مِنْ شَـعْبَـان Şaban ayının sekiz gecesi geçmişti; لِلمَرَّة الأولى ilk olarak, ilk kez; لِأول وَهْلَة ilk anda, ilk görüşte; اَخُوه لِأَبِيه و أُمِّه özkardeşi, ana baba bir kardeşi;

2. [bağlaç]: ..yapmak için, …yapmak amacıyla; [dilek kipi için edat] لِيَكْتُبْ yazsın! [bu kullanımda eğer öncesinde 'ف' veya 'و' var ise 'ل' sakin olarak okunur وَلْيَكْتُبْ;

لِأَجَل... [mud. kul.] ...için, ...sebebiyle;

لِكَيْما /لِكَيْ /لِأَنْ... [fiilden önce, bağlaç] ...yapmak için, …yapmak amacıyla;

لِكَيْلا ve لِألاّ ...olmasın diye, …yapmasın diye, …yapmamak için;

لِأَنَّ... [isim cümlesinden önce] …sebebiyle; …için; zira… çünkü;

لِهَذا ve لِذَلِك bu yüzden, bu sebeple;

لِمَ [لِمَا] niçin, ne diye;

لا [olumsuzluk edatı]; hayır!; [olumsuz emir, nehiy edatı] لا تَنَم uyuma!; [mansub nekra isimden önce olumsuzluk için kullanıllır];

لا مَسْؤُولِيَّة sorumsuzluk, mesuliyetsizlik;
لا نِظَام kargaşa, sistemsiz;
لا نِهَايَة sonsuzluk;
لا نِهَائِي sonsuz;
اللاَتِين Latin'ler, Latin halkı;
لاَتِيني Latin;
اللاَتِينِيَّة Latince;
لاَدَن afyon tentürü ECZ.;
لاَزُورَد lacivert taş; gökyüzü;
لاَزُوَردِي açık mavi, gök mavi;
لأَكَ ⇒ الأَكَ (*b-i*, الى ...*e*) elçi olarak göndermek;
مَلاَئِكَة, مَلاَئِك ç. مَلأَك, مَلاَك, مَلَك melek; elçi, haberci;
مَلاَئِكِي melekler ile ilgili, melekler gibi; semavî;
لاَئِكِي alf. bkz;
لأَلأَ (لأَلأَة) parıldamak, ışıldamak, [şimşek] çakmak; (بِذَنَبِه *kuyruğunu*) sallamak; تَلأَلأَ parıldamak, ışıldamak; [şimşek] çakmak;
لأَلأَة parıldama, ışıldama, ışık saçma;
لأَلاء parıltı, ışıltı; sevinç, [yüzdeki] sevinç parıltısı; inci taciri;
لُؤْلُؤ [cin.is.; tek.is.. ة] ç. لآلِي inci ¶ زَهْرُ اللُّؤْلُؤ papatya, margarit, ilkbahar çiçeği; عِرْق اللُّؤْلُؤ sedef;
لُؤْلُئِي inci gibi; inci beyazlığında; ¶ شَعِير لُؤْلُئِي kabuğu soyulmuş ve yuvarlak hale getirilmiş arpa;
تَلأْلُؤ parıltı, ışıltı;
مُتَلأْلِئ parıldayan, ışıldayan, ışık saçan;
لأَمَ (*yarayı*) sarmak; (*bşi*) onarmak, tamir etmek;

yok[tur]!; ¶ لا إلَهَ إلاَّ الله Allah'dan başka tanrı yoktur; لا بُدَّ مِنه bu kaçınılmaz/zorunludur; لا خَيرَ فِيه bundan bir fayda gelmez; لا جَرَمَ kesinlikle; لاَ شَكَّ şüphesiz; şüphe götürmez;
لا سِيَّما özellikle, hassaten, hele hele;
لا buraya dikkat edin! bakın! hey!;
بِلاَ ...siz, ...olmaksızın;
وَلاَ [olumsuzluk ifadesinden sonra] ne de [yapmadı, olmadı vb.]; hatta, bile [yine حَتَّى] örn. لَمْ يُعْطِنِي حَتَّى وَلاَ قِرْشًا bana bir kuruş bile vermedi; لا ... وَلا ne ...ne de...
لا أُبَالِيَّة kayıtsızlık, aldırmazlık;
لاَ أَدْرِيَّة şüphecilik, septisizm; bilinemezcilik, agnostisizm;
أَلاَ انا nesnel kainat FELS.;
لاَ أَنَانِيَّة özgecilik, diğerkamlık;
لاَ جِنْسِيَّة vatansız, haymatlos;
لا دِينِي dinsiz, tanrıtanımaz;
لا دِينِيَّة dinsizlik, tanrıtanımazlık;
لاَ سَامِي Yahudi aleyhtarı;
لاَ سَامِيَّة Antisemitizm;
لاَ سِلْكِي telsiz; kablosuz haberleşme, telsiz yayını; ¶ اشَارَة لاَ سِلْكِيَّة telsiz mesajı;
اللاَّ شُعُور şuursuzluk, bilinç kaybı
لاَ شُعُورِي bilinçsiz, şuursuz;
لاَ شَيء hiç, hiç bir şey;
لاَ شَيْئِيَّة yokluk; hiçlik,
لا مُبَالاَة ve لا مُبَالِيَّة kaygısızlık, aldırmama;
لاَ مَرْكَزِيَّة sorumluluğun dağıtılması, ademi merkeziyetçilik;

(*bşi*) kaynak/ lehim yapmak; لَأَمَ *u* (لُؤْم, لآمَة, مَلأَمَة) kötü/ adi/ şerli/ aşağılık/ adi olmak; لاءَمَ (*b-ile*) anlaşmak, [elbise] (*b-e*) uymak, yakışmak, gitmek; (*bşe*) uymak, münasip/ uygun, yerinde olmak; (*bş ile*) uyum/ ahenk içinde olmak; [iklim, hava, yiyecek] (*b-e*) yaramak, sıhhatine/ sağlığına iyi gelmek; (بَيْنَ ... وَ ... *...ile ...in aralarını*) bulmak, (بَيْنَ ... وَ ... *...ile,...i*) uzlaştırmak, birleştirmek; (بَيْنَ *farklı şeyleri*) bir düzene koymak; اَلْأَمَ şerefsizce davranmak; تَلاءَمَ ⇑; onarılmak, düzeltilmek, tamir edilmek; (مَعَ *...ile*) uyum göstermek; اَلْتَأَمَ onarılmak, tamir edilmek, ıslah edilmek; birbirine kaynamak, lehimlenmek; uyum/ ahenk içinde olmak, uyum/ ahenk göstermek, birleşmek; birbirine yapışmak; [yara] kapanmak, iyileşmek; [insanlar] toplanmak, bir araya gelmek; [heyet, komite, kongre] toplanmak; toplanmak;

لأْم [yarayı] sarma; birleşme, birbirine kaynama; onarım, tamirat;

لُؤْم adilik, alçaklık, kötülük; cimrilik;

لِئْم barış; anlaşma, birleşme, uyuşma, uzlaşma; uyum gösterme;

لَئِيم ç. لِئام, لُؤَماء, لُؤَمان alçak, adi, şerefsiz; cimri, pinti;

مُلاءَمَة uygunluk, uyum, ahenk, uyuşma; uzlaşma, bağdaşma; katılma, muvafakat;

مُلائِم (*...e* لِ) uygun, münasip, yerinde; (*...ile* لِ) uyum/ ahenk içinde, uyum gösteren;

لام "ل" harfinin adı;

لاما zoo.; لانْش İng.> ç. ـات motorlu tekne, bot;

لاهاي Lahey şehri;

لاهُوت ilah, tanrı; kutsal, varlık; ¶ علم الاَهُوت ilahiyat, teoloji;

لاهُوتي ilahiyat ile ilgili; ilahiyat bilgini, teolog;

لاهُوتِيَّة ilahiyat, teoloji;

لاهُور Lahor şehri;

لأْواء sertlik, katılık;

لأْي yavaşlık, ağır hareket etme; sıkıcılık, bunaltıcılık; ¶ بَعْدَ لأْي sonunda, nihayet!;

لائِكي Fr. > laik, seküler;

لائِكِيَّة laiklik, sekülerizm

لَبَّ *u* (لُبّ) (ب *bir yerde*) kalmak, yaşamak; _ (لَبَبْت) *u* (لَبابَة) ve *a* (لَبَب) _ (لَبِبْت) zeki, akıllı olmak; لَبَّبَ [ekin] tanelenmek; تَلَبَّبَ (ل...*e*) hazırlanmak;

لُبّ ç. لُبُوب [ceviz, badem vb.] iç; öz, cevher; asıl, en iyi kısım; kalp; akıl, zekâ;

لَبَّة ç. ـآت göğsün üst kısmı;[hayvan] boğaz;

لَبَّة altın kolye MIS.;

لَبَب ç. اَلْباب göğsün üst kısmı; hayvanın boğazı; martingal kayışı;

لُبَاب öz, cevher; asıl, en iyi kısım; لُبَاب خَشَب selüloz;

لَبِيب anlayışlı, zeki;

تَلْبِيب ç. تَلابِيب yaka; ¶ اَخَذَ بِتَلابِيب ... birinin yakasına yapışmak;

لَبُّوَة ç. ـآت- dişi aslan;

keçe külah

لُبْدَة ç. لُبَد keçe, birbirine geçmiş yün;

لَبَّاد keçe imal eden, keçeci; keçe;

لُبَّادَة eğerin altına koyulan örtü; (ç. لَبَابِيد) keçe başlık;

مُلَبَّد bulutlu, bulutlarla kaplı [gökyüzü]

ç. -آت مُتَلَبِّد

لَبِسَ *a* (لُبْس) (*elbiseyi* vb.i) giymek; لَبَّسَ (*b-e*, *bşi*) giydirmek; (*bşi*, ب...*ile*) sarmak, örtmek; (*bşi*, ب...*ile*) kaplamak; (*b-nin*) her tarafını kaplamak [titreme, solgunluk vb.] her tarafına yayılmak; (*bşi*, على *b-nin*) anlayamayacağı şekilde vermek, (*bş ile* على *b-nin*) aklını karıştırmak, zihninde karışıklığa sebep olmak; (على *b-i*) aldatmak, kandırmak; لابس (*b-ile*) samimi/ yakın olmak; (*b-ile*, *bş ile*) yakın ilişkisi bulunmak; [çevre, şartlar] (*b-i*) kuşatmak, sarmak; اَلْبَسَ (*b-e*, *bşi*) giydirmak; (*bşi*) sarmak, kaplamak; تَلَبَّسَ (ب *bşi*) giymek; (ب *bşe*) sarınmak; giyinmek; (ب *bşe*) karışmak, dahili bulunmak; (ب *bşe*) burnunu sokmak; (على *b-e*) karışık/ zor/ içinden çıkılmaz gelmek; اِلْتَبَسَ (على *b-e*) karışık/ zor/ içinden çıkılmaz gelmek; (ب *bşe*) karışmak; (*bşi*, ب *bş ile*) karıştırmak, (*bşi*, ب bş) zannedip yanılmak; (ب *bşden dolayı*) kafası karışmak;

لُبْس ve لَبْسَة karışıklık, şüphelilik, kesin olmama, anlaşılmazlık; كَانَ فِي لُبْسٍ مِن اَمْرِهِ biri hakkında şüpheleri bulunmak;

لِبْس ç. لُبُوس giyecek; kıyafet;

لَبْتَة sazan ZOO. Cyprinus carpio;

لَبِثَ *a* (لُبَاث, لَبَث, لُبْث) oyalanmak; (ب *bir yerde*) kalmak, [bir süre] bulunmak; [muzari fiil ile birlikte kullanım] ...yapmaya devam etmek, ...yapmayı sürdürmek, ...yapıp durmak ¶ ما لَبِثَ انْ ya da حَتَّى/لَمْ يَلْبَثْ اَنْ ...yapması hiç vakit almadı,...çabucak oldu/ bitti, ...ile hiç oyalanmadı; لَبِثَ يَفْعَلُهُ bir süre böyle yaptık, bunu yaptık; تَلَبَّثَ oyalanmak; (ب *bir yerde*) bir süre kalmak/ durmak;

لُبْث oyalanma, gecikme; kısa bir süre durmak, kalma;

لُبْثَة kısa süreli gecikme; rotar; mola

لَبْخ [cin. is; tek.is. ة] bir akasya cinsi BOT.;

لَبْخَة ç. لَبْخَات yakı, yara lapası; lapa; deriyi yumuşatıcı merhem;

لَبِيخ şişko, yağlı;

لَبَدَ *u* (لُبُود) (ب *bşe*) yapışmak, (ب *bir yerde*) kalmak, bulunmak; لَبَّدَ (*yünü*) keçeleştirmek; (*bşi*) keçe kaplamak; büzüp kalınlaştırmak; اَلْبَدَ (ب...*e*) sıkıca yapışmak; تَلَبَّدَ ⇑; birbirine yapışmak; keçeleşmek; sıkıştırılmak, preslenmek; bulutlanmak; [gökyüzü] (بِالغُيُوم *bulutlar ile*) kaplanmak; [yüz] kararmak;

لِبْد ç. لُبُود, اَلْبَاد keçe; لُبُود مِن الْغَمَائِم yoğun bulut kümeleri;

لَبَد yün

لَبِد yapışık, yapış yapış, sıkıca birbirine geçmiş;

لِبْدَة ç. لِبَد [aslan] yele; fesin altına giyilen bir çeşit yün başlık MIS.; [dervişlerin giydiği]

لِبْسَة giyiniş, giyim tarzı;

لِباس ç. آت-, اَلْبِسَة giyecek, elbise; kıyafet; kılık; erkek külodu MIS., SUR.; لِباس الرَّأس ¶ başlık; لِباس التَّقْوَى alçak gönüllülük, tevazu; لِباس عَسْكَرِي ve لِباس رَسْمِي resmi/ askeri elbise, üniforma; لِباس السَّهْرَة gece elbisesi; لِباس وطَنِي milli kıyafet; اَلْبِسة جاهِزة hazır elbiseler;

لَبِيس giyilmiş; (ç. لُبُس, لَبَائِس) kullanılmış, müstamel elbise; eş, benzer, Nil sazanı ZOO.;

لَبُوس elbise; fitil, supozituvar TIP.; لَبُوس رَسمِيّ üniforma, resmi elbise;

مَلْبَس ç. مَلابِس elbise, giysi, giyecek; [çoğ] kıyafet; kostüm ¶ مَلْبَس الوِقَـايَـة koruyucu elbise; مَلابِس التَّشْرِيف tören elbisesi; مَلابِس الدَّاخِلِيَّة وَ خَارِجِيَّة elbise ve iç çamaşırları; مَلابِس رَسْمِيَّة üniforma, resmi elbise; مَحَلّ المَلابِس hazır elbiselerin satıldığı mağaza;

تَلْبِيس giydirme; (ب...*ile*) kaplama; kaplama işi; duvar sıvama; hile, kandırma;

تَلْبِيسَة fitil, supozituvar TIP.;

مُلابَسَة ilişki, yakınlık; مُلابَسَات [çoğ] ilişkiler; birlikte gelişen olay/ vakıa; çevre, çevreleyen şartlar;

اَلْبَاس giydirme;

تَلَبُّس: قَضَايَا التَّلَبُّس cürmü meşhut suçlar, sanığın suç üstü yakalandığı suçlar HUK.;

اِلْتِبَاس karışıklık, karmaşıklık, şüphelilik, şüphe / رَفْع الاِلْتِبَاس şüphenin, karışıklığın, anlaşılmazlığın giderilmesi; اَحَاطَ بِه الاِلْتِبَاسُ anlaşılmaz/ içinden çıkılmaz olmak;

مَلْبُوس kullanılmış, müstamel, eski [giysi]; çıldırmış ya da vecid halinde MIS.;

مَلْبُوسَات giyecekler;

مُلَبَّس karışık, anlaşılmaz; kaplama; şeker kaplı; (ç. آت-) şekerleme;

مُتَلَبِّس suçüstü, cürmü meşhut halinde;

مُلْتَبِس karışık, anlaşılmaz, içinden çıkılamayan; şüpheli, kesin olmayan;

لَبَطَ *u* (لَبْط) (*b-i*) yere vurmak, yere atmak, yere çalmak/ yıkmak; لَبَّطَ *i* tekmelemek ;

لَبُقَ *u* (لَبَاقَة) becerikli/ mahir/ usta/ kabiliyetli olmak; لَبِقَ *a* (لَبَق) ⇑; [elbise, giyecek] (ب *b-e*) uymak, olmak; لَبَّقَ (*bşi*) uydurmak, ayarlamak;

لَبَق beceriklilik, ustalık; maharet, hüner; uygunluk, münasip olma;

لَبَاقَة beceriklilik, ustalık; maharet, hüner; münasip olma, uygunluk; zariflik, zerafet, incelik, nezaket;

لَبِق mahir, hünerli; usta, becerikli; zarif, ince, nazik; uygun, münasip;

لَبِيق becerikli, usta; mahir, hünerli, zarif, ince;

لَبَّكَ[1] *u* (لَبْك) ve لَبَّكَ (*bşi*) karmak, karıştırmak; (*işi*) karıştırmak, birbirine sokmak; لَبِكَ *a*, اِلْتَبَكَ ve تَلَبَّكَ karışmak, birbirine girmek, düzeni bozulmak;

لَبْك ve لَبَكَة karışım; karışıklık, düzensizlik, kargaşa

لَبَّيْك[2] bkz. لبي

لَبْلَبَ [anne] (*çocuğunu*) okşamak, sevmek;

لَبُلُبَ, لَبْلَب sevgi, şefkat [özl. anne sevgisi];

لَبَّالِبَ ç. لَبْلُوب filiz, sürgün MIS.;

لَبَّنَ ⇒ لبن tuğla yapmak; اَلتَّبَنَ [bebek] süt emmek;

لَبِن, لِبْن [cin.is.] pişirilmemiş tuğla, kerpiç;

لَبِنَة [tek.is.] ç. -آت tuğla, kerpiç;

لَبَان, لِبَان süt; yoğurt SUR.; اَلْبَان ç. لَبَن [çoğ.] süt mamülleri ¶ لَبَن الخَضّ yayık ayranı; شِرْش اللَّبَن kesilmiş sütün suyu;

لَبَنِي süte ait, süt [na't]; sütlü, süt özelliğinde, süt gibi;

لَبَنِيَّة sütlü bir yiyecek;

لَبَّان göğüs;

لُبَّان reçinesi elde edilen bir bitki;

لِبَان süt emme; çekme halatı MIS. ¶ اَخُوهُ بِلِبَانِ اُمِّهِ (اُخْتُهُ) *b-nin* süt kardeşi;

لَبَّان tuğla/ biriket imal eden; sütçü;

لُبَانَة ç. -آت, لُبَان amaç, gaye, istek, hedef; iş, girişim, teşebbüs, yatırım;

لِبَانَة süt mamülleri üretimi, mandıracılık, sütçülük;

لَبِنَة, لَبُون, لَبُونَة, لِبَان ç. لَبَائِن sağmal, süt veren, ¶ حَيَوَان لَبُون memeli hayvan;

لُبْنَان Lübnan;

لُبْنَانِي Lübnan... Lübnana ait, Lübnan'a ait; (ç. -ونَ) Lübnanlı

مَلْبَن Mısır nişastası, şeker, fıstık ile yapılan bir tatlı çeşidi;

مَلْبَنَة mandıra;

لَبُوَة ç. لَبُوَات dişi aslan;

لَبَّى ⇒ لبي (*davete, çağrıya*) karşılık vermek, icabet etmek; (*isteği, emri*) yerine getirmek; لَبَّى دَاعِيَ رَبِّه veya لَبَّى نِدَاءَ رَبِّهِ ¶ Hakkın rahmetine kavuşmak, vefat etmek; لَبَّيْكَ Emret!, buyur!, ≈ sana karşı boynum kıldan ince;

تَلْبِيَة [*çağrıya, isteğe, davete*] karşılık verme, itaat etme, boyun eğme; ¶ تَلْبِيَةً لـ... ...e uygun olarak, uyarınca; تَلْبِيَةً لدَعْوَتِه davetine icabet ederek, karşılık vererek, veya davetine icabet olsun diye, karşılık vermek için;

لِيبِرْيَا Liberya;

لَتَّ *u* (لَتّ) (*bşi*) ezmek, ezip toz haline getirmek; (*unu*) su ile karıştırmak; (*hamuru*) yoğurmak; (*bşe*, ب ...*i*) dolamak, sarmak; gevezelik etmek MIS.; ¶ لَتَّ عَجَنَ في مَسْأَلَة bir meseleyi ağzında [yeni bir şeyler söylemeden] geveleyip durmak;

لَتَ gevezelik, boş konuşma. MIS.;

لَتَّات geveze, çalçene, çenesi düşük MIS.;

لِتْر ç. -آت litre;

لِتُوَانِيَا Litvanya;

اَلَّتِي "اَلَّذِي" kelimesinin müennesi;

لَتَة bkz. لثو

لَثِغَ *a* (لَثْغ) peltek olmak, bazı harfleri doğru telaffuz edememek [özl. س harfini ث veya ر harfini غ telaffuz etmek] ¶ لَثِغَ بِالسِّين س harfini ث telaffuz etmek;

لُثْغَة pelteklik, telaffuz bozukluğu [özl. س yerine ث ya da ر yerine غ];

اَلْثَغ müe. لَثْغَاء ç. لُثْغ peltek; [ر harfini غ

olarak] telaffuz eden;

لَثَمَ *a* (لَثْم) (*bşi*) öpmek; لَثَّمَ (*ağzını*) örtü ya da elbisesinin ucuyla 'لِثام' ile kapamak, تَلَثَّمَ ve اِلْتَثَمَ (*ağzını*) örtü, 'لِثام' ile örtmek; örtünmek, kendini örtmek, sarınmak;

لُثْمَة öpücük;

لِثـــام (sadece) ağzı örtmekte kullanılan peçe gibi örtü; örtü, örtünülen şey;

مُلَثَّم ve مُلْتَثِم ağzını örtmüş;

لِثَة ç. لِثًى, -آت dişeti;

لِثَوِي dişeti ile ilgili;

الحُرُوف اللِثَوِيَّة peltek telaffuzlu harfler;

لَجَّ (لَجَاجَة, لَجَاج, لَجَج) *a* ve (لَجَجْت)i (لَجِجْت) inatçı/ dik kafalı/ söz dinlemez olmak; (في ...*de*) diretmek, inat etmek; (في ...*de*) ısrar etmek, ısrarcı davranmak; (في ...*i*, *yapmayı*) sürdürmek; (على *b-i*, ب...*için*) sıkıştırmak, (على *b-den*, في...*i*, *yapmasını*) ısrarla istemek; [kavga, açlık vb.] (ب*b-i*) bitkin/ halsiz düşürmek, takatini kesmek; لاَجَّ (*b-ile*) inatla tartışmak ya da çekişmek; اِلْتَجَّ gürültü olmak, [sesler] birbirine girmek; [deniz] azmak, köpürmek, çok dalgalı olmak; gürüldemek;

لُجَّ ve لُجَّـة ç. لِجَـج, لُجَج denizin derinlikleri; derin boşluk/ çukur; gecenin koyu karanlığı;

لُجِّي dibine ulaşılmaz, çok derin;

لَجَّة gürültü, yaygara;

لَجَاجَة münakaşacılık, inatçılık, dikkafalılık, ısrarcılık, diretme;

لَجُوج ve لاَجّ inatçı, dikkafalı, ısrarcı, diretten, dediğim dedik;

لَجَأَ *a* (لَجْء) (الى...*e*) sığınmak; (الى ...*e*) başvurmak; لَجَّأَ (*b-i*, الى ...*e*) zorlamak, mecbur etmek; اَلْجَأَ (*b-i*) sığındırmak, korumak, himaye etmek; (أَمْرَه, *işlerini* الى *b-e*) bırakmak, emanet etmek; اِلْتَجَأَ (الى ...*e*) sığınmak,

مَلْجَأ ç. مَلاَجِئ sığınma yeri; sığınak, barınak; ev, ¶ مَلْجَأ الأَطْفَال anaokulu, kreş; مَلْجَأ الأَيْتَام yetimevi, yetimhane; مَلْجَأ الشُّيُوخ huzurevi; مَلْجَـأ العُمْـيَـان körler okulu; مَلْجَـأ مُضَـاد (ضِدّ) للغَـارَات العَجَزَة huzurevi; مَلْجَأ النَّوَوِي hava saldırısı sığınağı; مَلْجَأ الجَوِّيَّة hava saldırısı sığınağı; nükleer saldırı sığınağı;

اِلْتِجَاء (الى...*e*) sığınma; iltica;

لاَجِئ sığınan; mülteci, sığınmacı; göçmen, muhacir; sığınak, huzurevi, yetimhane vb.de kalan;

لَجَب gürültü, kargaşa; büyük ordu;

لَجِب gürültülü;

لَجْلَجَ ve تَلَـجْلَـجَ sözü tekrarlayıp durmak, lafı ağzında gevelemek; kekelemek;

لَجْلَجَة kekeleme;

لَجْلاَج kekeleyen, kekeme;

مُلَجْلَج (sürekli) tekrarlanan, [söz vb.]

لَجَمَ *u* (لَجْـم) (*bşi*) dikmek; (*ata*) gem vurmak KNŞ; اَلْجَمَ ve لَجَّـمَ (*ata*) gem vurmak; (*b-i*) zaptetmek, durdurmak, frenlemek; (*atın*) dizginlerini çekmek, dizginlemek; اِلْتَـجَمَ gem vurulmak, kontrol altına alınmak, dizginlenmek [yine MEC.];

doğru yoldan sapmak, istikametten ayrılmak; inancını terk etmek; (الى ...*e*) eğilmek, meyletmek; اَلْتَحَدَ bkz. لَحَدَ; اِلْتَحَدَ sapmak, yoldan çıkmak; inancını yitirmek, kâfir olmak; (الى ...*e*) eğilmek, meyletmek;

لَحْد ç. لُحُود mezar [lahit];

لَحَّاد mezar kazan, mezarcı;

اَلْحَاد ilhat, dinden çıkma, irtidat; bir inanca/ kabul edilmiş doğruya karşı çıkma;

اَلْحَادِي [na't] inkârcılıkla ilgili, inkârcı..., Allah'ı inkâr eden;

مُلْحِد inkârcı, münkir, mülhit, inançsız; (ç. مَلَاحِدَة, -ون) mürtet; inançsız kişi;

لَحَسَ *a* (لَحْس) [güve, kurt vb.] (*bşi*) yiyip bitirmek; لَحِسَ *a* (لَحْس) (*bşi ,tabağı*) sıyırmak, [dil ile] yalamak;

لَحْسَة sıyırış; az bir şey, miktar;

مَلْحُوس sıyrılmış, yalanan [yiyecek vb.];

مَلَاحِيس ç. geri zekalı MIS.;

لَحَظَ *a* (لَحَظَان, لَحْظ) (*b-e, bşe*) bakmak, (*bşi*, ...*oluşunu*, اَنّ ...*i*) gözlemek, izlemek; لَاحَظَ = لَحَظَ ; (*bş*) gözüne çarpmak, (*bşi*) bir an farketmek; (... اَنّ ...*e*, ...*olduğuna*) dikkatleri çekmek; (*bşe*) hesaba katmak, (*bşi*) göz önüne almak; (*bşe*) dikkat etmek; (*bşi*) gözden geçirmek; ¶ ... مِمَّا يُلَاحَظ اَنّ ...olduğu gözlenmiştir/ dikkati çekmektedir, لَاحَظَ عَلَيْهِ شَيْئًا birindeki bir şey dikkatini çekmek;

لَحْظ ç. اَلْحَاظ bakış;

لَحْظَة ç. لَحَظَات bir anlık bakış, göze çarpma; an, çok kısa süre ¶ اَللَّحْظَة الرَّاهِنَة

لَجَام ç. لُجُم, اَلْجِمَة gem;

مُلْجَم ve مُلَجَّم gem vurulmuş;

لَجِنَ *a* (لَجَن) (ب ...*e*) yapışmak, yapışık olmak; [tarak] kirlenmek;

لَجْنَة ç. لِجَان, لِجَن, -آت komite, komisyon, heyet, kurul ¶ لَجْنَة التَّحْقِيق inceleme, teftiş kurulu/ heyeti, tahkikat kurulu; لَجْنَة اِدَارِيَّة yönetim kurulu, idari kurul; لَجْنَة الاِمْتِحَان imtihan heyeti; لَجْنَة الاِنْضِبَات disiplin kurulu; لَجْنَة التَّنْفِيذِيَّة icra kurulu; لَجْنَة صُلْحِيَّة jüri, hakemler kurulu; لَجْنَة فَرْعِيَّة alt kurul; لَجْنَة قَارَّة (مُسْتَدِيمَة) daimi kurul; لَجْنَة الْمُرَقَبَة denetim kurulu;

لُجَيْن gümüş;

لُجَيْنِي gümüş [na't];

لَحَّ *u, i* (لَحّ) [akrabalık] yakın olmak; اَلَحَّ yalvarmak, (في ...*de*) ısrar etmek, ısrarcı olmak; (على *b-i*) sıkıştırmak, (على *b-e*) rahat vermemek; (على *b-i*, في veya ب ...*e*, *yapmaya*) zorlamak, mecbur etmek;

لَحِح ve لَاحّ yakın, dar;

لَحُوح inatçı, dikkafalı;

مُلْحَاح ⇑; zorlayan; ısrarcı davranan;

اَلْحَاح zorlama, mecbur etme; ısrarcılık; kaçınılmaz, zorunluluk, ihtiyaç; ¶ فِي اَلْحَاحٍ ya da بِاَلْحَاحٍ ısrarla, ciddi bir şekilde;

مُلِحّ zorlayan, zorlayıcı; inatçı; azimli, sebat gösteren; sıkıştıran; ısrarlı;

لَاحِب açık, kullanılan [yol]; elektrot;

لَحِج Lahec [Yemen'de bir şehir ve sultanlık];

لَحَدَ *a* (لَحْد) mezar kazmak; (*b-i*) gömmek;

[içinde bulunduğumuz] şu an, tam şimdi; في لَحْظَة [göz açıp kapayıncaya kadar] hemen, çabucak; في هـذه اللَـحْظَـة şu an; في لَحَظَات bir kaç dakika içinde;

لَحْظَتَئِذ o an;

مُلاَحَظَة ç. آت- görme; gözlem; not, açıklama, yorum; dikkat; kontrol, gözden geçirme; ¶ ذو مُلاَحَظَة önemli, dikkat çekici;

لَحْظَة ç. لَوَاحِظ göz; bakış;

مَلْحُوظ dikkatleri çeken, önemli;

مَلْحُوظَة ç. آت- gözlem; not; fikir/ düşünce beyanı;

مُلاَحِظ yönetici, teftiş eden, gözden geçiren, kontrol eden, gözetmen;

مُلاَحَظ : وَ الْمُلاَحَظ اَنَّ... [yine] ...olduğu açıkça görülmekte/ dikkatleri çekmektedir;

لَحَفَ *a* (لَحْـف) (*b-nin*) üstünü örtmek; اَلْحَـفَ (*bşi*) ısrarla istemek, (*bşde*) ısrarcı davranmak; تَلَحَّفَ ve اِلْتَحَفَ (ب *ile*) örtünmek;

لِحْف [dağ için] etek;

لِحَاف ç. لُحُف, اَلْحِـفَـة örtü, battaniye; çarşaf; [kendisine sarınılan] örtü, çarşaf;

مِلْحَف ve مِلْحَفَة ç. مَـلاَحِف örtü, battaniye; [kadın örtüsü olarak] çarşaf; [yatak örtüsü] çarşaf;

اَلْحَاف aşırı ısrar, sıkıştırma

مُلْتَحِف (ب *ile*) örtünmüş, sarınmış;

لَحِقَ *a* (لَحَاق, لُحُق) (*b-i* ya da ب *b-i*) yakalamak, ele geçirmek; (*bşe* ya da ب *bşe*) yetişmek, ulaşmak; (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak; (*b-i*) izlemek, (*b-nin*) peşinden gelmek; (ب ...*ile*) birleşmek; (ب *okula*, *kuruma* vb.e) girmek, katılmak (ب *bir hizmete*, *askere* vb.e) başlamak, gitmek; [felaket, afet,hasar] (*b-nin*) başına gelmek, [felakete, hasara] uğramak; (*b-e*) düşmek, (*b-nin*) vazifesi olmak; لاَحَقَ (*b-i*) izlemek; (*b-nin*) peşinde olmak, (*b-nin*) izini sürmek; اَلْحَقَ (*bşi*, ب ...*e*) katmak, ilave etmek, dahil etmek, (*bşi* ب ...*in*) içine almak; (*bşi*, ب *ile*) birleştirmek; (*bşi*, ب *kuruma*, *kuruluşa*) dahil etmek, sokmak, almak; (*bşi*, ب *b-nin*) başına getirmek (*b-i*, *bşe*, *hasara*, *zarara*) uğratmak; اُلْحِقَ [edil.] (*kuruluşa*, *hizmete*, vb.e) girmek, kabul edilmek, alınmak; تَلاَحَقَ hemen peşinden gelmek; birbirini izlemek; birbirinin peşinde olmak; sıraya, diziye katılmak اَلْتَـحَقَ (ب ...*e*) yetişmek; (ب ...*i*) yakalamak, (ب *okula*, *üniversiteye*, *derneğe*, *işe*, *orduya*) girmek, katılmak, kaydolmak; (ب *göreve*, *makama*) gelmek, geçmek; (ب ...*ile*) bağlantılı/ ilintili olmak; sadık/ bağlı olmak ¶ اِلْتَحَقَ بِالْحُكُومَة kamu teşebbüsünde devlet hizmetinde çalışmaya başlamak; اِسْتَلْحَقَ (*bşi*) kendine nisbet etmek, sahiplenmek;

لَحَق ç. اَلْحَاق ekime müsait, selin getirdiği toprak, alüvyon;

لَحَقِي : مَـوَاد لَحَـقِـيَّـة aşıntı JEO.; selin getirdiği toprak, alüvyon;

لَحَاق (ب ...*e*) girme, katılma, dahil olma; (ب ...*e*) üyelik

مُلاَحَقَة ç. آت- iz sürme, peşine düşme,

takip; kovuşturma, takibat;

اَلْحَـاق ekleme, ilave etme, katma, (ب *kuruluşa*) girme, kabul edilme, üye olma;

اِلْتِحَاق (ب ...*e, işe, derneğe*) girme; (ب ...*e*) katılma, kaydolma, yazılma (ب ...*e*) yetişme, ulaşma;

اِسْتِلْحَاق ilhak etme, sahiplenme; babalığın kabulu HUK.;

لاَحِق ulaşan, yetişen; yakalayan, daha sonraki, izleyen, peşi sıra gelen; eklenen, ilave, ek [s.]; لاَحِقًا sonradan, peşisıra gelerek

لاَحِقَة ç. لَوَاحِق ek, ilave; لَوَاحِق [çoğ.] ekler, ilaveler; müştemilat, aksesuarlar;

مُلْحَق (ب *bşe*) eklenmiş, ek, ilave (ب ...*e*) dahil edilmiş; (ب *bşe*) bitişik; haşiye olarak, dipnot olarak yazılı/ basılı; bağlı, tabi; içine alınmış, dahil edilmiş, ilhak olmuş; ek, ilave; (ç. مَلاَحِق, -آت) ek, ilave, zeyl, lahika, [yine gazete, dergi vb. için]: [zarf içindeki] mektup; madalyon, pandantif; römork; müştemilat, ek yapılar; ç. (-ون) ataşe DİPL.; asistan; مُلْحَقَات [çoğ.] bağlı bölgeler, bağlı semtler; مُلْحَق بَحْرِي deniz ateşesi; مُلْحَق عَسْكَرِي askeri ateşe; مُلْحَق حَرْبِي basın ateşesi;

مُتَلاَحِق kesintisiz, ard arda, peşpeşe, sürekli ¶ مُتَلاَحِق الحَرَكَة sürekli hareket eden;

لَحَمَ *u* (لَحْم) (*bşi*) [kaynak yaparak] birleştirmek, lehimlemek; لَحِمَ *a* yapışmak, yapışıp kalmak; لَحَّمَ (*bşi*) lehimlemek, kaynakla birleştirmek; تَلاَحَمَ karşılıklı/ birbirine karşı çetin bir savaşa girmek; birbirine yapışmak/ geçmek; birbirine sıkıca tutunmak, birleşmek; اِلْتَحَمَ (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak; [iki ordu] birbirine girmek, karşılaşmak; birbirine yapışmak; birbirine geçmek; [yara] kapanmak, iyileşmek;

لَحْم ç. لُحُوم, لِحَام et; بِلَحْمِهِ و شَحْمِهِ etiyle kemiğiyle;

لَحْمَة [tek. is.] et parçası

لُحْمَة ya da لَحْمَة ç. لُحَم [kumaşta] atkı, argaç; motif;

لُحْمَة akrabalık, yakınlık;

لَحْمِيَّة konjonktiv TIP;

لَحِم etli, yağlı, şişman; etobur;

لِحَام ç. -آت lehimleme; kaynak ile birleştirme, kaynak; kaynak; kaynak lehim yeri;

لَحَّام kasap; kaynakçı; lehimci;

لَحِيم etli, şişman;

لَحَامَة etlilik, yağlılık, şişmanlık;

مَلْحَمَة ç. مَلاَحِم savaş, cenk;

شِعْر مَلْحَمِي :مَلْحَمِي kahramanlık şiiri;

اِلْتِحَام birleşme; yapışma; birlik, bağlanma; ayrı parçaların birleşmesi, kaynama TIP.; kavga, dövüş;

مُلْتَحَمَة konjonktiv TIP;

لَحَنَ *a* (لَحَانَة, لُحُون, لَحْن) (*konuşmasında* فِي كَلاَمِهِ) [dilbilgisi/ irab olarak] hatalar yapmak; لَحِنَ *a* zeki, akıllı olmak; لَحَّنَ şarkı söylemek; terennüm ile/ makam ile okumak, söylemek; (*şarkıyı*) seslendirmek, (*bşi. konuşmayı*) kırık/ bozuk bulmak;

لَحْن ç. اَلْحَانَ ezgi, melodi, nağme, beste;

dilbilgisi hatası, irab hatası;

لَحِن zeki, akıllı,

تَلْحِين ç تَلاَحِين düzenleme. aranjmanMÜZ..;

تَلْحِينِي şarkı gibi söylenebilen, terennüm edilebilen;

مُلَحُون [irab açısından] hatalı, yanlışları bulunan [ifade]; fasih olmayan, konuşma dilinde olan şiir MAĞR.;

مُلَحِّن düzenleyen, besteleyen MZK.;

لَحَى *a* ve لَحَا *u* (لَحْي) (*b-e*) sövmek, kaba sözler söylemek/ sarfetmek; تَلاَحَى birbirine karşı⇑; اِلْتَحَى sakal bırakmak;

لَحْو ve لَحْي sövme, çirkin/ kaba söz sarfetme/ söyleme;

لَحْي müs. لَحْيَان , ç. أَلْحٍ, لُحِي çene kemiği; لِحْيَة ç. لُحًى sakal ¶ أَطْلَقَ لِحْيَتَه sakal bırakmak, لِحْيَة التَّيسِ teke sakalı BOT. Tragopogon porrifolium;

لِحَاء [bazı ağaçlardaki] iç kabuk; [beyin, böbrek vb.] kaplayan dış tabaka, zar;

أَلْحَى uzun sakallı

مُلْتَحٍ sakallı, مُلْتَحٍ بِلِحْيَة سَوْدَاء kara sakallı bir adam

لَخَّص ⇒ لخص (*sözü, yazıyı*) kısaltmak; (*bşi*) özetlemek, özetini çıkarmak; (*bşi*) iktibas etmek, (*b-den*) alıntı yapmak; (*bşin*) özünü vermek, anahatlarını vermek; يُلَخَّص [edil.]. . . في أَنَّ ...olarak özetlenebilir, özet olarak, ...olduğu söylenebilir; تَلَخَّص (في *ile*) özetlenmek, kısaca(في ...*ile*) ifade edilmek; تَلْخِيص (*metni, konuşmayı*) kısaltma; özetleme; özet; önemli/ temel noktalar;

مُلَخَّص kısaltılmış; özet; (ç. -آت) alıntı, iktibas, özet;

لَخْلَخَ (*bşi*) sarsmak, sallamak; تَلَخْلَخَ sallanmak;

مُلَخْلَخ sallanan, yerinde sabit olmayan;

لُخَمَة ağır kanlı, ağır hareket eden; beceriksiz, elinden iş gelmez;

لَخَن pis/ iğrenç koku;

أَلْخَن müe. لَخْنَاء ç. لُخْن iğrenç/ pis kokulu;

لدد bkz. ولد

لَدَّ² *u* (لَدّ) (*b-ile*) şiddetli bir tartışma yapmak, لَدَّد (ب *b-nin*) ayıplarını/ kusurlarını yaymak, ifşa etmek; (*b-i*) şaşırtmak, kafasını karıştırmak; تَلَدَّد şaşırıp kalmak, nereye gideceğini bilememek; inatçı/ dikkafalı olmak;

لَدَد şiddetli tartışma, anlaşmazlık;

أَلَدّ, لُدُود müe. لَدَّاء ç. لُدّ, لِدَاد, أَلِدَّاء kızgın, öfkeli, azılı, amansız, acımasız [düşman, hasım]; ¶ عَدُوّ أَلَدّ baş düşman, kanlı bıçaklı düşman; ⇑ عَدُوّ أَلَدّ;

مُتَلَدِّد dikkafalı, söz dinlemez, serkeş, asi;

لَدَغ *u* (لَدْغ) [yılan] (*b-i*) sokmak; (*b-e* بِكَلِمَة *söz ile*) sataşmak (*b-i*) incitmek, (*b-i*) iğnelemek, iğneleyici söz söylemek;

لَدْغَة [yılan] sokma; ısırık [yılan];

لَدِيغ [müz. ve müe] ç. لُدَغَاء, لَدْغَاء yılan sokmuş; [havyan tarafından] ısırılmış;

لَدُنَ¹ *u* (لُدُونَة, لَدَانَة) yumuşak/ esnek/ elastiki olmak; لَدَّنَ (*bşi*) yumuşatmak; (*bşi*) yatıştırmak, sakinleştirmek, hafifletmek;

لَدْن ç. لُدْن, لِدَان yumuşak; esnek, elastiki;

plastik; yumuşak huylu;

لأدن afyon tentürü ECZ.;

لُدُونة ve لَدَانة yumuşaklık, esneklik, elastikiyet;

لَدائن plastik eşyalar;

لَدُن[2] [mud. meb. kullanım] …yanında, …de, yakınında; …in önünde/ huzurunda; …in hakimiyetinde, …in mülkiyetinde; من لَدُن ...den, ...tarafından, ...katından; ...den beri/ itibaren, …olalı; [bağlaç] …den beri, …olalı, …dığından beri; ⇑ لَدُن ان ...;

لَدُني [من لَدُن الله] ledünni, ilhami, ilham yolu ile; العُلُوم اللَدُنيَّة, العِلْم اللَدُنّي ilmi ledün, ilham yolu ile kazanılan bilgi TSV.;

لَدَى [meb. mud. kullanım] [zaman ve yer için] …de; …in önünde/ huzurunda; ¶ لَدَى الحَاجَة ihtiyaç halinde, gerekmesi halinde; لَدَيْه onun ...i var; ما لَدَيْك senin durumun, içinde bulunduğun hal; لَيْسَ لَدَيْنَا غَيْرُ ما ... ...den başka/ fazla bir şey bilmiyoruz.;

لَذَّ (لِذْت) *a* (لَذَاذَة, لَذَاذ) lezzetli/ leziz/ hoş tadı olmak; لَذَّذ ve الَذَّ (*b-e*) lezzet/ tat vermek; (*b-i*) memnun/ hoşnut etmek; تَلَذَّذ ve الْتَذَّ (ب *bşden*) tat almak, hoşlanmak; (ب *bşi*) leziz/ lezzetli bulmak; اِسْتَلَذَّ (*bşi*) lezzetli/ leziz ya da tadı yerinde bulmak; (*bşden*) zevk almak;

لَذَّة ç. -آت- lezzet, tat; zevk, haz;

لَذِيذ ç. لِذَاذ, لُذٌّ leziz, lezzetli, tadı yerinde; hoş, zevkli; güzel;

لَذَائِذ ç. لَذَاذَة lezzet, tat; zevk, haz; hoşnutluk;

لَذَّة ç. -آت, مَلَاذّ lezzet; zevk, haz; eğlence; neşe;

مُتَلَذِّذ zevk/ eğlence düşkünü

لَذَعَ *a* (لَذْع) (*bşi*) yakmak; (*b-i*) dağlamak; (*b-i*) [söz ile] incitmek, kırmak, (*b-e*) eziyet etmek; تَلَذَّع yanmak [acı türü];

لَذْع yanma [acı türü]; mide yanması ya da ekşimesi;

لَذَّاع yakıcı; çok sıcak, kavurucu; buruk, [ağzı, dili] buran; inciten, iğneleyen, iğneleyici, kırıcı [söz vs];

لَوْذَعي ve لَوْذَع çabuk anlayan/ kavrayan, keskin zekalı, zeyrek, uyanık;

لَوْذَعِيَّة keskin zekalılık, çabuk anlama;

لاذِع yakıcı; [ağzı, dili] buran; buruk; keskin, sert, acımasız;

لَوَاذِع ç. لاذِعَة iğneleyici söz;

اللاذِقِيَّة Laskiye şehri SUR.

لَذِيَ *a* (لَذًى) (ب ...*e*) yapışmak, bırakmamak;

اَلَّذِي ALF.BKZ.;

لَزَّ (لَزْز, لَزَاز, لَزَز, لَزّ) *u* (لَزْزْت) (*bşi*) bağlamak, yapıştırmak; لَزَّز (*bşi*) sıkıştırmak, preslemek; (*b-i*, الى ...*e*, ...*yapmaya*) zorlamak, mecbur bırakmak; تَلَازَّ sıkışmak; birbirine çok yakın bulunmak; تَلَزَّز ve اِلْتَزَّ (ب ...*ile*) birleşmek; (ب ...*e*) yapışmak, (ب ...*i*) bırakmamak;

لَزّ ve لَزَّة 'U' şeklindeki kanca; mengene;

مُلَزَّز sıkıştırılmış; birbirine geçmiş;

لَزُبَ *u* (لُزُوب) sağlam/ sıkı olmak, yerinden oynamamak; (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak,

(ب ...*i*) bırakmamak; لَزِبَ *a* (لَزَب) birbirine yapışmak;

لَزِب ç. لِزاب az;

لَزَبة ç. لِزَب felaket;

لازِب yapışan, bırakmayan; sağlam, sıkı, yerinden oynamayan; صَارَ ضَرْبَةَ لازِب kaçınılmaz/ zorunlu olmak; ضُرِبَ ضَرْبَةَ لازِب felakete uğramak;

لَزِجَ *a* (لُزُوج, لَزَج) yapışkan/ ağdalı/ sakızlı/ sakızlı gibi/ yapış yapış olmak; (ب ...*e*) yapışmak;

لَزِج yapışkan, ağdalı, sakız gibi;

لُزُوجِيَّة yapışkanlık, ağdalı olma;

لَزَقَ *a* (لُزُوق) (ب...*e*) yapışmak; لَزَّقَ (*bşi*, *ilanı*) yapıştırmak; (*bşi*) birbirine yapıştırmak; (*bşi*, ل*b-e*) yutturmak, hileyle kabul ettirmek MIS.; اَلْزَقَ yapıştırmak; اَلْتَزَقَ bkz. لَزِقَ

لَزْق yapıştırılan şey, ek; ¶ لِزْقَهُ ve بِلِزْقِهِ yan yana, hemen yanında;

لَزِق yapışkan, yapışıcı;

لَزُقَة yakı, yara bandı; kompres;

لَزّاق yapışkan, zamk, tutkal; yapıştırıcı;

لَزُّوق ve لازُوق kompres; yakı, yara bandı, plaster;

لَزِمَ *a* (لُزُوم) (*bşi*) bırakmamak; (*bşe*) ısrarla devam etmek, (*bşi*) sürdürmek; (*b-e*) yakın olmak, yanından ayrılmamak; (*b-den*, *bşden*) ayrılmaz olmak; (*bir yerden*) ayrılmamak, sürekli kalmak; zorunlu/ kaçınılmaz olmak; gerekli olmak; (*b-e*) düşmek, (*b-nin*) vazifesi olmak; (*b-e*) düşmek, (*b-nin*) vazifesi olmak;

¶ لَزِمَ دارَهُ (فِراشَهُ) (*evden*, *yataktan*) çıkmamak; لَزِمَ الصَّمْتَ sessizliği muhafaza etmek, sürdürmek; لازَمَ (*bşe*) devam etmek; (*bşden*) ayrılmamak, (*bşe*) yapışmak; (*bşe*) ara vermemek, (*bşi*) kesintisiz devam etmek; (*b-nin*) yanından/ peşinden ayrılmamak, kopmamak; (*b-e*) eşlik etmek; (*b-den*, *bşden*) ayrılmamak; (*bşi*) kesintiye uğratmamak, (*bşe*) ısrarla devam etmek, (*bşi*) ısrarla sürdürmek; (*bş için*) canla başla/ durup dinlenmeden çalışmak, uğraşmak; اَلْزَمَ (*b-i*, *bşe* veya ب *bşe*) zorlamak, mecbur etmek; (*b-i*, *bş ile* veya ب *bş ile*) yükümlü tutmak; ¶ اَلْزَمَهُ الحُجَّةَ (*b-i*) [tartışmada] delil ile yenmek; اَلْزَمَهُ الْفِراشَ [hastalık] (*b-i*) yatağa bağlamak; اَلْزَمَهُ (بِ) المَالَ (*b-i*) ödemekle yükümlü kılmak; تَلازَمَ birbirine bağlanmak, ayrılmaz olmak; اِلْتَزَمَ (*bşe*) yapışmak, tutunmak; (*bşi*) sürdürmek, ısrarla devam etmek; (*bşi* ya da ب *bşi*) üstlenmek, görev olarak almak, (*bş ile* ya da ب *bş ile*) kendini yükümlü tutmak; (*bşden* ya da ب *bşden*) sorumlu/ mesul olmak; (*bşin*) tekelini eline geçirmek; (*işi*, *araziyi*) kiraya vermek; اِسْتَلْزَمَ (*bşin*) gerekli/ zorunlu olduğunu düşünmek; (*bşi*) mecburi kılmak, zorunlu tutmak; (*bşin*) ihtiyacını/ gereksinimini duymak, hissetmek;

لَزْمَة ç. -آت resmi ayrıcalık, imtiyaz;

لُزُوم gereksinim, ihtiyaç; zorunluluk; lüzum; istek; ¶ حَسَبَ اللُّزُوم ihtiyaca göre, nasıl ihtiyaç hasıl olursa; عِنْدَ اللُّزُوم gerekirse,

ihtiyaç halinde, lüzumu halinde;

لِزَام gereksinim; ihtiyaç; zorunluluk; yükümlülük, gereklilik; ¶ كَانَ لِزَامًا عَلَيهِ اَن... ...yapmak birinin görevi olmak, birine düşmek, birinin vazifesi olmak;

اَلْزَم daha gerekli, daha lazım;

مِلْزَمَة ç. مَلَازِم fasıl, bölüm;

مِلْزَمَة ç. مَلَازِم mengene; pres, cendere;

مُلَازَمَة bırakmama, ayrılmama, yapışma; kalma, terketmeme; yakınlık; bağımlılık; ayrılmazlık, aslında, özünde olma; izleme, peşinden/ yanından ayrılmama; sebat, gayret;

اِلْزَام zorunlu tutma; ⇑ mas.;

اِلْزَامِي zorunlu, mecburi; gerekli;

اِلْتِزَام ç. -آت zorunluluk, gereklilik; vazife, yükümlülük; bağlayıcılık HUK., FELS.; sözleşme, kontrat, mukavele; arazi veya bölgeden vergi alma [mültezimlik]; resmi imtiyaz/ ayrıcalık; tekelcilik; اِلْتِزَامًا anlaşma/ mukavele ile; ¶ قَامَ بِالْتِزَامَاتِه görevlerini/ yükümlülüklerini yerine getirmek;

لَازِم ayrılmaz, kopmaz; asli, temel; zorunlu, mecburi; kaçınılmaz, gerekli; geçişsiz, intransitiv, lazım [fiil] DİLB.; bağlayıcı, yükümlülük getiren; ¶ كَاللَازِم olması gerektiği gibi, icap ettiği şekilde, nasıl gerekiyorsa;

لَازِمَة huy;

لَوَازِم [çoğ.] ihtiyaçlar; müştemilat;

مَلْزُوم zorunlu, mecburi; ¶ مَلْزُوم بِالْاَدَاء vergiye tabi;

مَلْزُومِيَّة yükümlülük, vazife, zorunluluk;

مُلَازِم [mud. kul.] ...den ayrılmayan, ...i bırakmayan; ısrarla devam eden, sürdüren; ayrılmaz; yakın; eşlik eden, refik; taraftar, bağlı, partizan; teğmen BAE., TUN.; ¶ مُلَازِم اَوَّل üsteğmen BAE., LÜB., ÜRD., IR.; مُلَازِم ثَانٍ teğmen LÜB., ÜRD., IR., eskiden MIS., Sur;

مُلْتَزِم zorunlu, yükümlü; bir imtiyazı veya tekeli elinde bulunduran; bir arazi veya bölgeden vergi alan [mültezim]; imtiyaz sahibi; mukavele/ kontrat yapmış olan;

مُلْتَزَم ç. -آت ihtiyaç;

مُسْتَلْزَمَات ihtiyaçlar; kaçınılmaz sonuçlar;

لَسْتِك ve لَسْتِيك lastik, kauçuk; silgi;

لَسَع a (لَسْع) [akrep, yılan vb.] (*b-i*) sokmak; [yiyecek] (*ağzı* vb.i) burmak, yakmak; (*b-e*) [söz ile] eziyet etmek, iğnelemek;

لَسْعَة [hayvan için] sokma, ısırma; iğneleyici/ eziyet veren sözler;

لَسِيع ç. لَسْعَى, لَسْعَاء [akrep, yılan vb. tarafından] sokulmuş, ısırılmış;

لَاسِع iğneli, sokucu [hayvan]; yakıcı; [ağzı, dili] buran, keskin;

لَسَن a (لَسَن) beliğ/ fasih/ akıcı ifadeleri olmak; (*bşi*) sivriltmek;

لَسَن belağat, fesahat;

لَسِن ve اَلْسَن müe. لَسْنَاء ç. لَسْنَاء beliğ;

لِسَان müz. ve müe. ç. اَلْسُن, اَلْسِنَة dil; lisan, dil; sözcü, haber organı ¶ عَلَى لِسَانِه birinin ağzından; عَلَى لِسَانِ الصُحُف basın yoluyla/ vasıtasıyla; قِيلَ عَلَى لِسَانِه مَا...

...dediği söyleniyor; لِسَان رَسْمِي resmi sözcü; resmi haber organı; مُتَحَدِّث بِلِسَان ...sözcüsü; دَارَ عَلَى اَلْسِنَةِ لِسَانًا ya da بِلِسَانِ sözlü olarak; الْخَاص وَالْعَام herkesin dilinde olmak/ dolaşmak/ gezmek; لِسَان الثَّور hodan BOT. Borago officinalis; لِسَان الحَال lisanı hal, görünüşün ifade ettikleri; [bir partinin, gazetenin vb.] organ; ... لِسَان حَالِه يَقُول hali sanki ...der gibi(ydi), lisanı hali ...diyor(du.) لِسَـــان العُصْفُور dişbudak BOT. Fraxinus excelsior; لِسَـــان الْقَـــوْم [kilitin] dil; لِسَـــان الـقُـــفْلِ [topluluğun] sözcü; لِسَان الكَلْب köpek dili BOT. Cynoylossum; لِسَان الْمَفْتُوح [anahtarda] diş; ذو لِسَانَين çataldilli, ikiyüzlü;

لِسَانِي sözlü, şifahen ifade edilen, şifahi;

مُلَسْوِن yalancı;

لِشْبُون Lizbon;

لاَشَى ⇒ لِشِي (*bşi*) yok etmek, telef etmek;

تَلاَشَى yok olmak, telef olmak; başarısız olmak, sonuç getirmemek; gözden kaybolmak;

مُلاَشَاة telef/ yok olma;

تَلاَشٍ yok olma, başarısızlık; gözden kaybolma; batma, çökme, inhitat, zeval;

مُتَلاَشٍ solan, giderek kaybolan; yok edilebilir, imhası mümkün; geçici, kısa ömürlü;

لَصَّ *u* (لَصّ) (*bşi*) gizlice ya da sinsice yapmak; (*bşi*) çalmak; تَلَصُّص hırsız olmak, hırsızlık yapmak; sinsice davranmak;

لِصّ ç. لُصُوص, اَلْصَاص hırsız;

لُصُوصِيَّة hırsızlık;

مُتَلَصِّص hırsız gibi davranan; اَتَى مُتَلَصِّصًا ...e sinsice yaklaşmak; الى...

لَصَقَ *a* (لُصُوق, لَصْق) (ب ...*e*) yapışmak; (*bşi*) birbirine yapıştırmak; لاَصَقَ (*bşe*) bitişik/ yapışık olmak; (*b-ile*) teması bulunmak; اَلْصَقَ (*bşi*, ب ...*e*) yapıştırmak; (*bşi*, ب ...*e*) tutturmak, bağlamak; (*bşi*, ب ...*e*) yakınlaştırmak; (*bşi*, ب ...*e doğru*) iyice bastırmak ¶ اَلْصَقَ لَوْحَةً *afiş* vb. asmak; اَلْصَقَ به تُهْمَةً birini suçlamak, *birine* bir suçu yamamak; تَلاَصَقَ birbirine yapışmak; toplanmak, kümelenmek; harman olmak, karışmak; اَلْتَصَقَ = لَصِقَ ; (ب ...*e*) asılmak, tutunmak; (ب *bşe*) tam uymak, oturmak;

بِلِصْقِه yapışma ¶ لَصْقٌ hemen yanında; هُوَ بِلِصْقِي veya هُوَ لَصِيقِي biz birbirimizden ayrı-lamayız;

لَصِق yapışkan; yapışıcı; özlü, sakız gibi;

لَصِيق (ب ...*den*) ayrılmayan, kopmayan; bitişik, komşu; dar, iyice oturmuş [elbise];

لاَصُوق yara bandı, plaster;

مُلاَصَقَة temas, ilişki, bağıntı; bitişiklik; yapışma TIP;

اَلْصَاق afiş, levha;

اِلْتِصَاق ve تَلاَصُق yapışma; temas, bağıntı;

مُلاَصِق bitişik, komşu, yanyana; refakat eden; komşu; bağlı, yapışık;

مُلْصَق bağlı, sabit; yapışık; yakına getirilmiş; bağıntılı, teması olan; (ç. ...-آت) afiş, poster, ilan vb.;

مُتَلاَصِق birbirine yapışık; bbe geçmiş;

مُلْتَصِق yapışmış, bağlı, sabit; bitişik, kom-

şu; ilintisi, bağıntısı olan; (ب ...*e*) çok yakın;

لَطَخَ*a* (لَطْخ) (*bşi*, ب ...*ile*) kirletmek, pisletmek, (*bşi*, ب ...*e*) bulamak; لَطَخ ↑↑; تَلَطَّخ kirlenmek, pislenmek, (ب ...*e*) bulanmak;

لَطْخَة ç. لَطَخَات leke; kir;

لُطْخَة ç. ـآت aptal, ahmak;

لطس*u* (لَطْس) (*b-e*) vurmak;

لَطَشَ*u* (لَطْش) (*b-e*) vurmak;

لَطَعَ*a* (لَطْع) (*b-e*)tekmelemek; (*bşi*) silmek, kazımak;

لَطْعَة kir;

لَطَفَ*u* (لُطْف) (ـِ ل ya da ب *b-e karşı*) yumuşak davranmak, yumuşak olmak; لَطُفَ*u* (لَطَافَة) ince olmak; hoş/ memnun edici olmak; şık olmak; sevecen/ canayakın olmak; لَطَّفَ *bşi* yumuşatmak; (*bşi* veya من *bşi*) yatıştırmak, sakinleştirmek, yatıştırmak, hafifletmek; لاَطَفَ (*b-e*) yumuşak davranmak, şefkat ve sevgi ile yaklaşmak, (*b-e karşı*) kibar davranmak; (*b-e*) hoşgörülü, müsamahakar davranmak; (*b-i*) pohpohlamak, sırtını sıvazlamak; (*b-i*) okşamak, sevmek ¶ لاَطَفَ على كَتِفِه birinin sırtını sıvazlamak; تَلَطَّفَ yatışmak, sakinleşmek, hafiflemek; (ب ...*ile*) kibarlık/ incelik/ nezaket göstermek; (ب ...*i*, على *b-e*) bol bol/ cömert bir şekilde ihsan etmek; (ب *b-e karşı*) yumuşak/ şefkatli/ sevecen olmak; (في ya da ب *bir şeyi*) dikkatli ya da hassas bir şekilde ele almak; (ب *b-e*) güler yüz gösterip içini dışını öğrenmek; (ب *bşi*) gizlice/ belli etmeden/ sinsice yapmak;

تَلاَطَفkendini dost/ sevecen göstermek; kibar/ nazik olmak; اِسْتَطْلَفَ (*bşi*) güzel/ hoş bulmak, (*bşden*) hoşlanmak;

لُطْف ç. اَلْطَاف şefkat, canayakınlık, sevecenlik; yumuşaklık, halim selim olma; kibarlık, naziklik, nezaket; zerafet, zariflik; ¶ بِلُطْف kibar bir şekilde;

لَطَافَة zerafet, incelik; hoşa gitme, hoşluk; şefkat, sevecenlik; kibarlık, nezaket; [düşüncede] incelik; tatlı dillilik;

لَطِيف ç. لُطَفَاء, لِطَاف ince; zarif; yumuşak huylu; makbul; dost, sevecen, sevimli, hoş; kurnaz, ince zekası olan; şık; اللَطِيف Latif [Allah] ¶ يا لَطِيف Aman ya Rabbi!, Allah Allah!; الجنس اللَطيف kadınlar, cinsi latif;

لَطِيفَة ç. لَطَائِف nükteli söz, latife; şaka, espri; kurnazlık; ¶ لَطَائف الحِيَل kurnazca hileler; لَطَائِف النُكَت latifeler, nükteler;

اَلْطَف daha zarif; daha ince; daha hoş; daha şık;

مُلاَطَفَة canayakınlık, şirinlik; kibarlık, nezaket; dostluk; şefkat, sevecenlik; okşama, sevme;

تلاطف (ب ...*e karşı*) canayakınlık, sevimlilik; kibarlık, nezaket; müsamaha gösterme;

مُلَطِّفَات yatıştırıcı/ teskin edici ilaçlar vb.;

لَطَمَ*a* (لَطْم) [feryat, dövünme esnasında] elini (*yüzüne*) vurmak; (*b-e*) tokat atmak, şamar vurmak; sarsılmak; (*bşe*) çarpmak, bindirmek; (*bşe*) vurmak; تَلاَطَمَ birbirine tokat atmak; [dalgalar] birbirine vurmak, çarpmak;

التَّطَمَ ⇑;

لَطْمَة ç. لَطَمَات tokat, şamar; sarsıntı; darbe;

لَطِيم yetim

مَلْطَم yanak

مُلْتَطَم çarpışma, birbirine vurma [özl. dalgalar için], kargaşa, birbirine girme [kavga vb.de]; dövüş yeri; kıyasıya dövüş;

لَظِيَ *a* (لَظًى) [ateş] tutuşmak; [ateş] (*bşden*) parlamak; تَلَظَّى ve اِلْتَظَى bkz. لَظِيَ

لَظًى büyük yangın;

لَعِبَ *a* (لَعْب) salyası akmak; [bebeğin] ağzı sulanmak; لَعِبَ *a* (لُعْب, لَعِب, تَلْعَاب) (ب *bş ile*, مع *b-ile*) oynamak; (على *enstrüman*) çalmak; (ب *b-ile*) oyalanmak, vakit geçirmek; (على *b-i*) kandırmak; لَعِبَ الأَوْرَاقَ ¶ iskambil kartları ile oyun oynamak, kağıt oynamak; لَعِبَ دَوْرًا rol oynamak; لَعِبَ بِالشَّطْرَنْج satranç oynamak; لَعِبَ به الهُمُوم dertler birini çok uğraştırmak, peşini hiç bırakmamak; لَعِبَ في عَقْلِه birini överek kendini bir şey zannetmesine sebep olmak [doldurmak]; لَعَّبَ (*b-i*) oynatmak; (*kuyruğunu*) sallamak; لاَعَبَ (*bile*) oynamak; (*b-ile*) şakalaşmak, oynaşmak; اَلْعَبَ (*b-i*) oynatmak; تَلَعَّبَ oynamak; oyun/ dolap çevirmek, bir şeyler çevirmek KNŞ.; hile yapmak KNŞ.; تَلاَعَبَ (ب *bş ile*) oynamak; (ب *ile*) alay etmek, dalga geçmek; oyun yapmak, dolap çevirmek, hile yapmak;

لَعْب, لَعِب ç. اَلْعَاب oyun; şaka; eğlence; ¶ لَعْبُ القِمَار kumar oynama; اَلْعَاب الرِّيَاضِيَّة Olimpiyat oyunları; اَلْعَاب الأُولُمْبِيَّة Olimpiyat oyunları; اَلْعَاب السِّحْرِيَّة sihirbazlık [numaraları]; اَلْعَاب القُوَى atletizm karşılaşmaları; اَلْعَاب النَّارِيَّة donanma fişekleri; سَاحَة الأَلْعَاب oyun alanı; مُدَرِّس الأَلْعَاب antrenör, koç;

لَعِب neşeli, eğlendirici;

لُعْبَة [tek. is.] oyun; hile, dolap, oyun;

لُعَبَة ç. لُعَب oyuncak; oyuncak bebek; alay konusu olan kişi ya da şey;

لَعُوب, لَعَّاب ve لَعِيب oyuncu, oyunu seven;

لُعَاب salya ¶ لُعَاب الشَّمْس sıcakta, havada uçuşan örümcek ağı gibi ipliği andırır şeyler; سَالَ لُعَابُهُ على... ...e ağzı sulanmak, ağzının suyu akmak;

لُعَابِي salya ile ilgili; salya, tükürük gibi; sümüksü yapıda;

لُعَيْبَة ç. -آت [oyuncak] bebek;

لَعُوب cilveli; oyuncu, oyunu seven;

اَلْعُوبَة ç. اَلاَعِيب oyuncak; oyun, eğlence; şaka; kaba oyun, eşek şakası; hile, dolap;

مَلْعَب ç. مَلاَعِب oyun yeri, alanı; stadyum; sahne; ¶ oyun] saha; مَلاَعِب [çoğ.] karşılaşmalar SPO.;

مَلْعَبَة oyuncak;

تَلاَعُب kumar;

لاَعِب ç. -ون oynayan; oyuncu; sporcu; atlet; ¶ لاَعِب الجُنْبَاز atlet, jimnastikçi;

مَلاَعِيب ç. مَلْعُوب her tarafı tükürüklü; salya/ tükürük salgılayan; hile, oyun, dolap;

مُلاَعِب oyun arkadaşı; hilekar;

تَلَعْثَمَ ⇒ لعثم tereddüt etmek, duraklamak; oyalanmak, gecikmek;

لَعْثَمَة ve تَلَعْثُم tereddüt, duraklama; oyalanma, gecikme;

مُتَلَعْثِم اللِّسَان ve مُتَلَعْثِم duraklayarak konuşan;

لَعِجَ *a* (لَعَج) [darbe] acıtmak, yakmak; لاعج (*b-e*) ağır/ tahammülü zor gelmek;

لَعْجَة acı, ağrı, sancı;

لاعِج ç. لَوَاعِج acı çektiren/ veren [özl. sevgi, aşk]; لَوَاعِج [çoğ.] şiddetli sevgi, aşk;

لَعِقَ *a* (لَعْق, لُعْقَة) (*bşi*) [parmağı ile] sıyırmak ya da yalamak ¶ لَعِقَ اِصْبَعَهُ ölmek;

لُعْقَة bir kaşık miktarı;

لَعُوق [ilaç olarak yalanarak alınan] bal, macun, elektuvar;

مِلْعَقَة ç. مَلَاعِق kaşık; مِلْعَقَة الشَّاي çaykaşığı;

لَعْل[1] Lal taşı;

لَعَلَّ[2] bkz. عَلَّ[2];

لَعْلَعَ gürlemek, gümbürdemek; تَلَعْلَعَ titremek, titreşmek; açlık çekmek; [susuzluktan] kavrulmak, kurumak; bitkin düşmek;

لَعْلَع ç. لَعَالِع serap;

لَعَنَ *a* (لَعْن) (*b-e*) lanet etmek, beddua etmek, ilenmek; لاعَنَ "لِعَان" ifadelerini söylemek, lanetleşmek; تَلَاعَنَ lanetleşmek;

لَعْن lanet etme, ilenme;

لَعْنَة ç. لَعَنَات , لِعَان lanet, beddua, ilenç; ¶ لَعْنَةُ اللهِ عَلَيْهِ Allah'ın laneti onun üzerine olsun, Allah ona lanet etsin;

لُعَنَة lanetli, lanetlenmiş; iğrenç, menfur;

لِعَان lanet, beddua, ilenç sözü; 'lian', lanetleşme, eşlerden birinin diğerini (şahitlerin bulunmaması halinde) zina ile suçlaması ve Allah'ın lanetinin zina işleyenin üstüne olmasını ifade eden sözler İSL.HUK.

لَعِين ve مَلْعُون ç مَلَاعِين lanetli, melun; kovulmuş, reddedilmiş; menfur, iğrenç; اللَّعِين Şeytan;

مُتَلَاعِن birbirini lanetleyen, düşman;

لَعًا لَكَ ayağı tökezleyen kişiye hayır dua, ≈ bir şey olmamıştır inşallah., لاَ لَعًا لَهُ ayağı tökezleyen kişiye beddua ≈ beter olsun!;

لَغُوب bitkinlik, yorgunluk, halsizlik; sıkıntı, zorluk, meşakkat;

لاغِب ç. لُغَّب bitkin, yorgun;

لُغْد ç. لُغُود ve لُغْدُود ç. لَغَادِيد gerdan;

لَغَزَ *u* (لَغْز) üstü kapalı konuşmak, bilmece gibi/ esrarlı konuşmak;

لَغَز bkz. اَلْغَز ve لاغَز

لُغْز ç. اَلْغَاز bilmece, bulmaca; muamma; sır, gizem; لُغْز الكَلِمَات المُتَقَاتِعَة bulmaca;

مُلْغَز bilmece kabilinden, esrarlı, gizemli; müphem, kapalı, karışık;

لَغَطَ *a* (لَغَاط, لَغْط) gürültü çıkarmak/ yapmak; bağırmak; لَغَّطَ ve اَلْغَطَ bkz. لَغْطَ

لَغْط ç. اَلْغَاط gürültü, yaygara; bağırma; (عن ...*için*) feryat, figan; kargaşa;

لَغَمَ[1] *u, a* (*bşe*) mayın döşemek, mayınlamak

لَغْم, لُغْم ç. اَلْغَام mayın

لَغْم ve اَلْغَام [yol, liman vb.] mayın döşeme

kazma

لغم[2] ⇒ اَلْغَمَ cıva ile başka bir madeni birbirine karıştırmak;

لُغَام [deve için] köpük; salya;

اَلْغَام cıva ile bir madeni karıştırma;

لَغَا (لغو) u (لَغْو) konuşmak; hükmü kalmamak, geçersiz olmak; لَغِيَ a (لَغًا) ve لَغَا u (لَغْو) saçmalamak; (مَلْغَاة, لاَغِيَة *sözünde*) hatalı yanlış olmak; اَلْغَى (*bşi*) etkisiz/ tesirsiz hale getirmek; (*bşi*) iptal/ ilga etmek, hükümsüz/ geçersiz kılmak; (*proje, tasarıdan*) vazgeçmek; (*teklifi*) geri almak;

لَغْو boş söz; saçmalık; hükümsüzlük, geçersizlik; hatalı, yanlış kullanılan ifade;

لُغَة ç. -آت lisan, dil, lehçe; terim, ifade, deyim; bir sınıfın/ grubun dili, jargon; اللُّغَة fasih Arapça ¶ لُغَة اَجْنَبِيَّة yabancı dil/ lisan; لُغَة عَامِّيَّة konuşma dili, lehçe [ammi lisan, الفَصِيح karşıtı]; لُغَة الكِتَابَة yazı dili; لُغَة المِهْنَة konuşma dili; لُغَة المُحَادَثَة jargon, argo, bir sınıfın kullandığı dil; لُغَة المَوْلِد anadil; اهْل اللغَة dilbilginleri, dilciler, filologlar; عِلْم اللُّغَة dilbilim, linguistik, filoloji;

لُغَوِيَّة lehçe;

لُغَوِي dil ile ilgili, dilbilimsel, linguistik; filolojik; dilbilimci, filolog;

لُغَوِيَّات dilbilim, filoloji ile ilgili konular;

اَلْغَاء iptal, ilga, hükümsüz/ geçersiz kılma; fesih, bozma; iptal emri;

لاغٍ iptal edilmiş, geçersiz, hükümsüz;

لاَغِيَة gramer hatası, yanlış kullanım;

مَلْغِيّ iptal edilmiş, geçersiz, hükümsüz; ilga edilmiş; süresi geçmiş;

لَفَّ u (لَفّ) (*bşi*) sarmak, dolamak; (*bşi*, على ...*in üzerine*) dolamak, (*bşi* حَوْلَ ...*in çevresine*) sarmak, dolamak; (*bşi*, في veya ب ...*ile*) örtmek, kaplamak; (على ...*i, insanları*) dolaşmak, ziyaret etmek; (*bşe*) dolaylı yoldan gitmek ya da sadede gelmemek, işi/ sözü uzatmak MIS. ¶ لَفَّ لَفَّهُ biri ile aynı şekilde davranmak; لَفَّفَ (*bşi*) iyice sarmak; تَلَفَّفَ (في ...*e*) sarınmak; اِلْتَفَّ ⇑, dolanmak; [araba vb.] dönmek; birbirine geçmek, karma karışık olmak; (حَوْلَ ...*in çevresinde*) toplanmak, (ب *bşi*) kuşatmak, sarmak, çevrelemek;

لَفّ sarma; dolama; katlama; ambalaj yapma; sadede gelmeme, sözü/ lafı evirip çevirme, bahaneler uydurma MIS.; işi uzatma, dolaylı yola gitme MIS.; اَلْفَاف [çoğ.] kundak bezleri; ¶ اللَّفّ وَ الدَّوَرَان bahaneler, kıvırma, sadede gelmeme, gerçeği/ aslı gizlemek için lafı uzatma; لَفّ وَ نَشْر katlama ve açma; مِنْ غَيْرِ لَف mesele yapmadan, işi uzatmadan;

اَلْفَاف birbirine geçmiş ağaçlar; لَفّ ç. [çoğ] çalılık, fundalık;

لَفَّة ç. -آت dönme, tur; kıvrım, helezon, sarmal; paket; sarık; لَفَّة بَرِيدِيَّة posta pakedi;

لِفَافَة ç. -آت, لَفَائِف ambalaj, paket sargısı, sarılan şey; sarma, kaplama; sargı; dolak; sarma sigara [yine لِفَافَة من التَّبْغ]; لَفَائِف [çoğ.] aldatıcı görünüm, kisve;

لَفِيف toplu halde olan; kalabalık; (من *in-*

san) kalabalığı, topluluğu; ¶ لَفِيف النَّاس insan topluluğu, kalabalık;

لَفِيفَة buket; paket; sarma sigara;

أَلَفّ müe. لَفَّـاء dolgun, şişman [vücut], enli, şişkin [şekil];

ملَفّ ç. ـآت- bobin, makara; bobin ELO.; battaniye; kap, kapak [kitap vb. için]; [mektup] zarf; dosya; klasör;

ملْتَاف örtü, kap, sarılan şey;

تَلْفِيف ç. تَلَافِيف sarma; sarmal, helezon, spiral; تَلَافِيف [çoğ. veya في den sonra mudaf kul.] ...in derinliklerinde فِي تَلَافِيف سُوَيْدَائِهَا kalbinin derinliklerinde; فِي تَلَافِيـف الظَّلَام gecenin karanlığında; فِي تَلَافِيفه ...in içinde;

اِلْتِفَاف dönme; dolanma, sarılma; çevirme, kuşatma;

مُلْتَفّ sarılı, dolanmış; (فِي ...*e*) sarılı, paketlenmiş; (عَلَى ...*in üzerine*) sarılı, dolanmış; (عَلَى ...*e*) bağlı, bağlanmış; (ب ...*ile*) sarılmış; dolgun, şişman [vücut]; lahana SUR.;

مُلْتَفّ sarılı; sarılmış, dolanmış; sarmal; birbirine geçmiş/ karışmış; (حَوْلَ ...*in çevresinde*) toplanmış; (ب *bşi*) kuşatan, saran;

لَفَتَ *i* (لَفْت) ve ـِـت (*bşi*, إِلَى ...*e*, ...*e doğru*) döndürmek, çevirmek/ yöneltmek; (*bşi*, عَن ...*den*) uzaklaştırmak, ayırmak ¶ لَفَتَ نَـظَرَهُ اَلْفَـتَ نَظَـرَهُ إِلَى... ve ... إِلَى... da dikkatini ...e çevirmek, yöneltmek; لَفَتَ النَّظَرَ dikkat çekmek, bakışları üzerinde toplamak; çarpıcı olmak; لَفَـتَ ⇑; اَلْـفَـتَ النَّـظَـرَ النَّاس insanların ilgisini/ dikkatini çekmek, cezbetmek; تَلَفَّتَ (إِلَى ...*e*) yüzünü çevirmek, yönelmek; çevresine bakınmak; çevresine belli etmeden bakmak [kesmek]; ¶ تَلَفَّتَ حَـــوْلَهُ çevresine bakmak, göz gezdirmek; تَلَفَّتَ يَمْنَةً وَ يَسْرَةً sağa sola bakınmak; اِلْتَفَتَ (إِلَى ...*e*) yönelmek, yüzünü çevirmek, dönmek vb.; bkz. تَلَفَّتَ; dikkatini (إِلَى ...*e*) vermek; (إِلَى *bşi*) gözönüne almak, hesaba katmak; (إِلَى ...*e*) bakmak, (إِلَى ...*ile*) ilgilenmek; اِسْتَلْفَتَ (*bakışları, dikkatleri*) üzerine çekmek, cezbetmek, üzerinde toplamak; (مِن *b-nin, dikkatini, ilgisini*) çekmek ¶ اِسْتَلْفَتَ نَظَرَهُ ya da اِسْتَلْفَتَ اَنْظَارَهُ birinin dikkatini/ ilgisini çekmek;

لِفْت şalgam BOT.

لَفْتَة geriye dönüş; (ç. لَفَتَات) dönüş; jest; göze çarpma, tesadüfen görme ya da ani/ bir anlık bakış;

لَفْتِيّ ve لَفْتِيّ huysuz, aksi, ters;

لَفْتَاء müe. ç. لُفْت solak;

اِلْتِفَات (إِلَى ...*e*) yönelme; ilgi, dikkat; ihtimam, özen; itibar etme, dikkate alma, hesaba katma; gözetim ¶ بِدُونِ الاِلْتِفَات dikkat etmeksizin, aldırmadan, ilgilenmeksizin; بِدُونِ الاِلْتِفَات إِلَى... ...i hesaba katmaksızın, ...e itibar etmeden, ...i gözönüne almadan; عَدَم الاِلْتِفَات ilgilenmeme, ilgisizlik;

اَلْتِفَات (إِلَى ...*e*, ...*e doğru*) yöneliş; [yüz ya da bakış] yönelme; göz ucuyla bakış;

اِسْتِلْتَاف dikkatleri üzerine çekme;

لَافِتَة tabela, işaret;

مُلْفِت النَّظَر : مُلْفِت ilgi çeken, çarpıcı;

مُلْتَفِت (الى ...*e*) yönelen, bakan; dikkatli; (الى ...*i*) itibar eden, hesaba katan;

لَفَحَ *a* (لَفْح, لَفَحَان) (*b-i*, *bşi*) yakmak, alazlamak; (لَفْح-) hafifçe dokunmak; [esinti, hava akımı] (*bşe*) hafifçe dokunmak, yalamak;

لَفْحَة ç. لَفَحَات ateş [özl. nöbet, sıtma];

لَفُوح ve لافِح ç. لَوَافِح yakma, alazlama;

لُفَّاح adamotu, kankurutan, adamkökü, muhabbetotu, hacıotu BOT.;

لَفَظَ *i* (لَفْظ) (*bşi* veya ب *bşi*) [içinden çıkararak: deniz, balığı; yılan, zehirini] atmak; [*b-i* من *den*) atmak; (*bşi* veya ب *bşi*) söylemek, telaffuz etmek, demek; لَفَظَ النَّفَسَ (انْفَاسَهُ) الأَخِير son nefesini vermek; ölüm döşeğinde olmak; لَفَظَهُ لَفْظَ النَّوَاة [lafzen bir şeyi hurma çekirdeği gibi atmak] *bşe* hiç önem vermeyip reddetmek, ilgilenmemek ≈ elinin tersiyle itmek; تَلَفَّظَ (*bşi*) telaffuz etmek, söylemek;

لَفْظ ç. اَلْفَاظ söz, lafız; ifade; kelime; telaffuz; üslup, yazı tarzı; لَفْظًا kelimesi kelimesine; لَفْظًا وَمَعْنًى söz ve anlam olarak, lafız ve mana olarak; اَخْطَأَ اللَّفْظَ yanlış telaffuz etmek;

لَفْظِي kelimeler, söz ile ilgili [mana karşıtı]; edebi, yazın ile ilgili; telaffuz edilen; sözlü, şifahi [yazılı değil];

لَفْظَة ç. لَفْظَات kelime; söz;

لَفِيظ [içeriden çıkarılıp] atılan; telaffuz edilen, söylenen;

تَلَفُّظ telaffuz, söyleme;

لَفِيظ bkz. مَلْفُوظ

لَفَعَ *a* (لَفْع) : لَفَعَ الشَّيْبُ رَأْسَهُ saçı ağarmak, saçı bembeyaz olmak; لَفَّعَ (*bşi*, ب ...*ile*) kaplamak, sarmak; الْتَفَعَ ve تَلَفَّعَ (ب ...*e*) sarınmak, her tarafı (ب ...*ile*) kaplanmak;

مِلْفَع boyun atkısı, fular;

لَفَّقَ ⇒ لفق (*bşi*, *hikayeyi*, *yalanı*) uydurmak, türetmek; (*bşi*) tertip etmek, kurmak, tasarlamak; (*bşi*, الى ...*de*) birleştirmek, bir araya getirmek;

تَلْفِيق uydurma, türetme;

تَلْفِيقَة ç. -آت uydurma, yalan hikaye, uydurma, asılsız söz, palavra;

مُلَفَّق uydurma, türetilmiş, asılsız; tertip, düzen ürünü, tertip edilmiş; birbirine eklenmiş, birleştirilmiş; yalan dolan ile abartılmış [şişirilmiş];

لَفْلَفَ (*bşi*) sarmak, örtmek; تَلَفْلَفَ (ب ya da في ...*ile*) örtünmek, (ب ya da في ...*e*) sarınmak;

لَفَى ⇒ لفو (*b-i*, *bşi*) bulmak; تَلَافَى (*bşi*) onarmak, düzeltmek, doğrultmak; (*bşi*, *meseleyi*, *problemi*, *tehlikeyi* vb.i) halletmek, atlatmak, içinden çıkmak; (*bşi*, *kaybı*, *hasarı*) karşılamak, telafi etmek;

مُلَافَاة [eksikliği, noksanı, problemi vb.i] giderme, halletme, düzeltme;

تَلَافٍ doğrultma, düzeltme; (*noksanı*) giderme; (*tehlikeyi*) atlatma, geçirme; (*zararı*) telafi etme, karşılama;

لَقَّبَ (*b-i*, ب *ile*) isimlendirmek, (*b-e*, ب ...) ...lakabını/ soyadını vermek; تَلَقَّبَ

لقب ⇒

(ب) lakabı …olmak; (ب …*ile*) adlandırılmak, (ب) …soyadı olmak;

لَقَب ç. اَلْقَاب lakap, takma ad; ünvan; soyadı ¶ لَقَب البُطُولَة şampiyonluk ünvanı;

مُلَقَّب (ب …) lakaplı, soyadlı, (ب …*diye*) anılan, bilinen, adlandırılan;

لَقَّح *a* (لَقْح) ve لَقَّح (*bşi*) döllemek, (*bitkiyi*) tozaklamak; (*ağacı*) aşılamak; (*b-e*) aşı yapmak, vurmak;

لَقْح dölleme, tozaklama;

لَقاح döl; çiçek tozu; aşı; virüs; ¶ لَقاح الجُدَرِي çiçek hastalığı aşısı; لَقاح الوِقَيَة serom;

تَلْقِيح dölleme, tozaklama; (*ağacı, kişiyi*) aşılama ¶ تَلْقِيح الجُدَرِي çiçek hastalığı aşısı;

دَقِيق اللَّوَاقِح çiçektozu;

مُلَقَّح aşılanmış;

لَقِس : لَقِس النَّفْسِ canı sıkkın, sıkılmış;

لَقَط *u* (لَقْط) (*bşi*) yerden almak; [kuş] (*bşi, taneyi*) yerden toplamak, gagası ile almak; لَقَّط bkz. لَقَطَ ; تَلَقَّط bkz. لَقَطَ ; (*bşi*) oradan buradan toplamak; «يَتَلَقَّطُ اَخْبَارَ النَّاسِ »; اَلْتَقَط bkz. لَقَطَ ; (*radyo yayını*) çekmek, almak; (*fotoğraf*) çekmek;

لَقَط toplanan/ devşirilen şey, geride bırakılmış şeyler, kalan şeyler;

لُقَطَة toplanılan/ devşirilen şeyler; bulunan nesne, buluntu; oradan buradan toplanılan çer çöp MIS.;

لُقَاط ve لُقَاطَة toplanılan/ devşirilen ya da yerden alınan şey; hasattan sonra geriye kalan toplanmamış ürün; çer çöp, süprüntü;

لُقَطَاء ve لَقِيط devşirilen; bulunan, buluntu; sokakta bulunan çocuk;

لَقِيطَة sokakta bulunan kız çocuğu;

مِلْقَط ç. مَلاَقِط maşa; cımbız; kıskaç, pense; ¶ مِلْقَط الجَنِين pens, kıskaç, forseps; مِلْقَط النَّار maşa;

اَلْتِقَاط toplama, devşirme; yerden alma; [televizyon, radyo vb. yayınını] çekme, alma; جِهَاز الاِلْتِقَاط alıcı cihaz ELO.;

لاَقِط alıcı, radyo; toplayan, devşiren; yerden alan, toplayan ¶ لاَقِط الصَّوْت pikap;

لَقَع *a* (لَقْع) (*bşi*) savurup/ fırlatıp atmak;

لَقَف *a* (لَقْف, لَقَفَان) (*bşi*) kapmak, çabucak tutmak, yakalamak, «لَقِفَ حَارِسُ المَرْمَى الكُرَةَ »; (*bşi, من b-nin*) elinden almak, kapmak; لَقِفَ = اَلْتَقَفَ ; (*bşi*) gasbetmek, zorla almak; ve تَلَقَّفَ

لَقْلَقَ [leylek] ötmek; ondan bundan konuşmak, çene çalmak;

لَقْلَق ç. لَقَالِق ve لَقْلاَق leylek;

لَقْلَقَة [leylek için] ötüş, ötme; gevezelik, çene çalma; dedikodu MIS.;

لَقَم[1] *u* (لَقْم) (*yolu, kanalı*) kapamak, tıkamak, geçişi engellemek; لَقِم *a* (لَقَم) (*bşi*) çabucak yemek [mideye indirmek]; لَقَّم (*b-e, bşi*) lokma lokma yedirmek; (*silahı*) doldurmak SUR. ¶ لَقَّمَ القَهْوَةَ çekilmiş kahveyi sıcak veya soğuk suda karıştırmak; اَلْقَم (*b-e , bşi*) yuttur-mak; (*b-e, bşi*) lokma lokma/ azar azar yedirmek; اَلْتَقَم (*bşi*) yutmak, çabucak yemek [mideye indi-

لُقْمَة ç. لُقَم lokma, sokum; küçük parça; جَعَلَه لُقْمَةً en tatlı/ leziz kısım; لُقْمَةً سَائِغَةً ¶ سَائِغَةً لِ... (*b-i, b-nin*) ağına, eline düşürmek; لُقْمَةُ الْقَاضِي lokma, yağda kızartılıp, şeker veya bal ile yenilen hamur işi yiyecek; لُقْمَةُ العَيْش karnını doyuracak/ belini dik tutacak kadar yiyecek, «فلان يَجْرِي لُقْمَةَ العَيْشِ»;

لُقَيْمَة ç. -آت lokmacık, küçük lokma;

مُلَقِّم ç. -ون top vb.i dolduran SUR. ASK.;

لَقْمِي[2] ya da لاَقْمِي hurma şarabı;

لُقْمَان[3] Lokman (as.) ¶ بَقِيَتْ دَارُ لُقْمَانَ على حَالِهَا hiç bir şey değişmedi, her şey olduğu gibi kaldı;

لَقِنَ *a* (لَقَانِيَّة, لَقَانَة) (*bşi*) anlamak; (*bşi*) çıkarsamak, istihrac etmek, (...) sonucuna varmak; لَقَّنَ (*b-e*, *bşi*) öğretmek, (*b-e*, *bşi*) telkin etmek, (*b-nin*) aklına (*bşi*) sokmak; suflörlük yapmak; [ölmek üzere olan] (*b-e*) telkin [talkın] vermek; تَلَقَّنَ = لَقِنَ ; (*bşi* من *b-den*) öğrenmek, (*ilmi, bilgiyi b-den*) almak, tahsil etmek, okumak;

لَقَانَة ve لَقَانِيَّة kıvrak zekalılık;

تَلْقِين talimat, emir; telkin etme; suflörlük; ölüye telkin [talkın];

مُلَقِّن ölüye telkin [talkın] veren; suflör;

لَقْوَة yüz felci;

لَقِيَ *a* (لُقِيّ, لُقْيَة, لُقْيَان, لِقَاء) (*b-ile*, *bş ile*) karşılaşmak; (*b-ile*) buluşmak; (*b-ile*, *bş ile*) yüzyüze gelmek; (*b-i*, *bşi*) bulmak; (*bşe*) katlanmak, çekmek; (*b-e*) uğramak; (*b-nin*) payına/ hissesine düşmek; لَقِيَ = لاَقَى ; (*b-ile*) buluşmak; (*b-ile*) karşılaşmak; (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek ¶ لاَقَى آذَانًا صَغِيَةً sözünü dinleyecek/ sayacak, sözünü tutacak insanlar bulmak; أَلْقَى (*bşi*) atmak, fırlatmak; (*bşi*, *sorunu* vb.i, على *b-e*) götürmek, sunmak, arzetmak; (*bşi*, على ya da الى *b-e*) iletmek, haber vermek; (*şarkı* vb.i) söylemek, çalmak, icra etmek; (*konferans*) vermek, (*konuşma*) yapmak; (*b-e*, *selam*) götürmek, iletmek; (*bşi*, على *b-e*) yüklemek, (*bşi*, على *b-nin*) sırtına vermek ¶ أَلْقَى بَالاً لِ... ya da أَلْقَى بَالَهُ الى... ...e dikkat etmek, dikkatini ...e yöneltmek; أَلْقَى بَيَانًا عَنْ... ...hakkında açıklamada bulunmak, beyanat vermek; أَلْقَى البَيْض yumurtasını bırakmak, yumurtlamak; أَلْقَى مَقَالِيدَ أَمْرِهِ veya أَلْقَى بِزِمَامِهِ الى... kendini ... in eline bırakmak; أَلْقَى بِنَفْسِهِ في... ...e dalmak, atılmak; أَلْقَى بِنَفْسِهِ في أَحْضَانِهِ kendini brinin kollarına/ kucağına atmak; أَلْقَى بِنَفْسِهِ في... بِيَدِهِ kendini ...e bırakmak, teslim etmek; أَلْقَى الحَبْلَ على الغَارِب serbest bırakmak, herhangi bir sınırlama getirmemek; أَلْقَى الدَّرْسَ ders anlatmak, [topluluğa] ders vermek; أَلْقَى الرُّعْبَ في قَلْبِهِ *b-nin* içine/ kalbine korku düşürmek, *b-i* endişelendirmek; أَلْقَى السِّلاَحَ silah bırakmak; أَلْقَى السَّمْعَ الى... *b-e* kulak vermek «أَلْقَوْا إِلَيْهِ أَسْمَاعَهُم hepsi ona kulak verdiler»; أَلْقَى عَلَيْهِ السُّؤَالَ birine bir soru yöneltmek; أَلْقَى على عَتِقِهِ شَيْئًا *bşi* üstlenmek, sorumluluğu kabul etmek; أَلْقَى

di isteği ile, zorlama olmaksızın olan; تِلْقَائِيًّا kendi isteği ili, zorlamadan; kendiliğinden; مُلْتَقَى ç. مَلَاقٍ buluşma yeri; kesişim yeri; kavşak;

لِقَاء karşılaşma; buluşma; toplanma, bir araya gelme; yeniden birleşme; görüşme, röportaj; لِقَـاءَ [meb. mud. kul.] ...in yerine, ...için ¶ لِقَاءَ كَفَالَةٍ kefalet ile; اللِّقَاءِ الى görüşmek üzere! Allah'a ısmarladık;

مُلَاقَاة karşılaşma; buluşma; toplanma;

اَلْقَاء atma; anlatma; yazdırma, dikte etme; şarkı vb. söyleme, icra etme; عِلْم الإِلْقَاء hitabet sanatı;

تَلَقٍّ kabul etme; elde etme, kazanma [yine bilgiyi, ilmi, sanatı] öğrenme, tahsil etme; [ilmin, bilginin] peşine düşme, elde etmeye çalışma ¶ تَلَقِّي الـعُلُومَ في... [üniversite vb. de] tahsil/ öğrenim görme;

تَلَاقٍ karşılaşma;

اَلْتِقَاء (مع ...*ile*) yeniden bir araya gelme, toplanma;

مُلْقًى atılmış, çıkarılmış vb.;

مُلْتَقَى ç. مُلْتَقَـيـات buluşma yeri; toplantı yeri; kesişim noktası; kavşak, çatal; ¶ الى اَلْمُلْتَقَى görüşmek üzere! Allah'a ısmarladık;

لَكَّ *u* (لَكّ) (*b-e*) yumruk vurmak, yumruk atmak; اَلْتَكَّ sıkışmak, kalabalıklaşmak; kümelenmek, bir yerde toplanmak; konuşmasında [dilbilgisi açısından] yanlış/ hata bulunmak;

لَكّ[2] ç اَلْكَاك, لُكُوك yüzbin [rupi];

لُكّ[3] reçine; yüzbin [rupi]; mühür mumu;

اَلْقَى الْقَنَابِلَ عَلَى *b-i* tutuklamak; اَلْقَى الْقَبْضَ عَـلَيهِ ...i bombalamak, bombardıman etmek; اَلْقَى الْقَـوْلَ عَلَيـهِ *b-e* yazdırmak, dikte etmek; *b-e* emretmek, talimat vermek; اَلْقَى عَلَيـــهـــا كَلِمَـــاتِ الطَّلَاقِ *b-e*, boşanma/ talak gerektirecek sözler söylemek; اَلْقَى مُحَاضَرَةً konferans vermek; اَلْقَى الْمَسْؤُولِيَّةَ عَلَى... sorumluluğu *b-e* bırakmak; اَلْقَى نَظْرَةً عَلَى... ...e bir göz atmak, ...i bir gözden geçirmek; تَلَقَّى (*b-i*, *bşi*) karşılamak, kabul etmek; (*bşi*) almak, elde etmek; (*bşi*, *bilgiyi*, *ilmi*, عن ya da على ...*den*) almak, öğrenmek; (*b-den*) ders almak; تَلَقَّى اَمْـرًا ¶ [asker] emir almak; تَلَقَّى تَلَقَّـــاهُ بِالتَّـــسْلِيمِ sipariş almak TİC.; الأَوَامِـرَ والقَبُول bir şeye canı gönülden rıza göstermek, hüsnü kabul ile karşılamak; تَلَـقَّـى الدُّرُوسَ فِي... [bilim, sanat vb. için] ders almak, ...dersi almak; تَلَقَّى الْعُلُومَ فِي الْجَامِعَةِ üniversitede tahsil/ öğrenim görmek; تَلَاقَى buluşmak, bir araya gelmek; اَلْتَـقَى ⇑; (ب ...*ile*) karşılaşmak; اِسْتَلْقَى uzanmak, yatmak;

لَقًى ç. اَلْقَاء çerçöp, süprüntü;

لُقْيَة karşılaşma; ve لَقِيَة buluntu;

لَقَيا karşılaşma;

لَقَايَة karşılaşma; buluntu;

اَلْقِيَة bulmaca;

تِلْقَاء [meb. mud. kullanım] ...in karşısında, karşı tarafında; ...in önünde; ¶ مِنْ تِلْقَـاءِ نَفْسِـهِ veya مِنْ تِلْقَاءِ ذَاتِهِ kendi isteğiyle, zorlama olmaksızın; otomatik, kendiliğinden;

تِلْقَائِي otomatik, kendiliğinden olan; ken-

لَكَأَ *a* (لَكْء) (*b-e* [kırbaç vb. ile] vurmak; لَكِئَ *a* (لَكَأ) (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek; تَلَكَّأَ (عن veya في ...*de*) ağır/ yavaş davranmak, (عن veya في ...*i*) geciktirmek; aylak aylak dolaşmak; تَلَكَّأَ في الأَدَاءِ borcunu ödeyememek;

لُكَأَة yavaş davranan, ağırdan alan, oyalanan; ödenmemiş, açık [borç];

لَكَزَ *u* (لَكْز) yumruk atmak; (*b-e*) tekme atmak; (*b-i*) itmek;

لَكِز cimri, pinti, hasis;

لَكَاز iğne; çivi;

لَكِيع ç. لُكَعَاء kötü, şerefsiz, adi; aptalca;

لَكَاعَة adilik, şerefsizlik; şerlilik, kötülük;

لَكَمَ *u* (لَكْم) yumruk atmak; لاَكَمَ (*b-ile*) yumruklaşmak; boks yapmak;

لَكْمَة ç. لَكَمَات yumruk [darbe, vuruş];

مِلْكَمَة boks eldiveni;

مُلاَكَمَة yumruklaşma; boks karşılaşması;

مُلاَكِم boksör;

لَكِنَ[1] *a* (لُكْنَة, لُكُونَة, لُكْنُونَة) dili düzgün/ iyi konuşamamak, çatra patra konuşmak; tutuk konuşmak;

لُكْنَة [dildeki] tutukluk; yanlış kullanım, gramer hatası; kötü/ hatalı telaffuz;

لَكَانَة : لَكَانَة فِي الْكَلاَمِ konuşma/ ifade bozukluğu; tutuk/ ağır konuşma;

اَلْكَن müe. لَكْنَاء ç. لُكْن konuşması bozuk, dili kırık; tutuk/ ağır konuşan;

لَكَن[2] ç. اَلْكَان çanak, tas;

لَكِنَّ[3] ve لَكِنَّ [isim cümlesinin ismini nasbeden edat] fakat, ama, bununla birlikte, yine de; لَكَيْ ve لِكَيْمَا için bkz. لِ

لَمْ[1] [muzari fiilden önce, cezmeden edat] ...yapmadı, olmadı; لَمْ يَكْتُبْ yazmadı; لم ... إلاَّ ... sadece, yalnızca; henüz ...olmadı/ yapmadı;

لِمْ[2] bkz. ل

لَمَّ *u* (لَمّ) (*bşi*) toplamak, yığmak; (*bşi*) yeniden birleştirmek, bir araya getirmek; (*bşi*) düzenlemek, tertiplemek, düzene koymak; لُمَّ [edil.] kaçık olmak; ¶ لَمَّ شَعَثَهُ *bşi* yeniden düzene/ yoluna koymak; iyileşmek, kendini toplamak; *b-nin* kendini toplamasına yardımcı olmak; لَمَّ شَمْلَ القَطِيع dağınık sürü-yü toplamak; اَلَمّ [zayıflık, korku, sıkıntı, bela vb.] (ب *b-nin*) başına gelmek; (ب *b-e*) uğramak; (*b-ile*) cinsel ilişkide bulunmak; (ب *bşe, konuya, meseleye*) değinmek, (ب *konuyu, meseleyi*) tartışmak, müzakere etmek; (ب *bş hakkında*) bilgisi olmak, (ب *bşe*) aşina olmak, yabancı olmamak; (*bşi*) tanımaya başlamak; (ب *suçu*) işlemek, irtikab etmek; (ب *yiyeceği, içeceği*) tüketmek; اِلْتَمَّ (*bşi*) toplamak, yığmak; birleşmek, bir araya gelmek; (*b-e*) uğramak;

لَمَّة ç. لِمَام toplama, bir araya getirme; uğrama; felaket, afet; kaçıklık;

لِمَّة ç. لِمَم saç lülesi;

لُمَّة yolculuk grubu; grup, topluluk;

لِمَم kaçıklık;

لِمَامًا arasıra, bazen;

لَمْحani bakış ¶ لَمْحَ البَصَرِ ani bakış; في göz في اقَلِّ البَصَرِ ,كَلَمْحِ البَصَرِ ,(دُونَ) البَصَرِ açıp kapayıncaya kadar, şimşek gibi, bir anda, kaş ile göz arasında;

لَمْحَةç. لَمَحَات ani/ seri bakış; tesadüfi bakış; göz kırpma; çakış, birden parlayış [şimşek] ¶ فيهِ لَمْحَةٌ مِنْ اَبِيهِ babasına çekmiş, babasına benziyor;

لَمَّاحbirden parlayan, çakan;

مَلَامِحçehre, şemal; benzerlikler, [özl. mud. kul.] ...i andıran yönler/ tavırlar; ¶ فيهِ مَلَامِحُ مِنْ اَبِيهِ babasını andıran tarafları var, babasına çekmiş;

تَلْمِيحç. تَلَامِيح gönderme, referans, işaret etme; تَلْمِيحًا (الى ...*ile*) ilgili olarak, (الى ...*e*) işaret ederek; dolaylı olarak, ima ile;

لَمَزu, i (لَمْز) (*b-e*) gizlice söylenerek, gözü ya da başı ile işaret etmek; (*b-i*) ayıplamak, kusurlarını sayıp dökmek;

لَمَّازve لُمَزَةayıplayan, kusur arayan [eksik güden];

لَمَسu,i (لَمْس) (*bşe*) eli ile dokunmak, değmek; (*bşi*) aramak, bulmaya çalışmak; (*bşin* veya ...*in* الى, ...*olduğunun*) farkına varmak, anlamak ¶ لَا يُلْمَسُ erişilmez; لَمَسَ الحَقَائِقَ gerçeklere değinmek; لَامَسَ(...*e*) dokunmak; (*b-ile*, *bş ile*) temas halinde olmak; (هَا *kadınla*) cinsel ilişkide bulunmak; تَلَمَّسَ(*bşe*) dokunmak, el ile değmek; (*bşi*) el yordamı ile aramak; (*b-i*) aramak, bulmaya çalışmak; تَلَامَسَbirbirine dokunmak, değmek; اَلْتَمَسَ

لَمَّامyabani kekik BOT.;

اَلْمَامِ(ب *bşi*) tanıma, bilme; (ب *bşe*) aşinalık; (ç. آت-) özet, hülasa, anahatlar;

لَأْمَةnazar, göz;

مَلْمُومtoplanmış, yığılmış, bir araya getirilmiş; bir noktada yoğunlaşmış; kaçık;

مُلِمّ(ب *hakkında*) bilgili, bilgi sahibi; uzman, mütehassıs; مُلِمٌّ بِالكِتَابَةِ وَ القِرَاءَةِ okur-yazar;

مُلِمَّةç. آت felaket, afet;

[1] لَمَاbkz. لِ

[2] لَمَّا[mazi fiilden önce] ... olduğunda, ...olduğu zaman; zira; [muz. fiilden önce, cezmedici edat] henüz ... olmadı, yapmadı;

لَمْبَاجُوlumbago, bel ağrısı;

لَمْبَةç. آت- lamba;

لمج ⇒ تَلَمَّجَatıştırmak [özl. öğle ile akşam öğünleri arasında]

لُمْجَةhafif yiyecek; atıştırma [özl. öğle ile akşam öğünleri arasında];

لَمَحa (لَمْح) (*b-e*) belli etmeden/ göz ucuyla bakmak; [bakış] (*b-e*, *bşe* ya da الى ...*e*) yönelmek; (... اَنَّ, ...*olduğunun*) farkında olmak, (... اَنَّ ...*i*) farketmek; _ (تَلْمَاح, لَمَحَان, لَمْح) birden parlamak/ çakmak; لَمَّحَ(الى ...*e*) işaret etmek, göndermede bulunmak, referansta bulunmak, değinmek; لَاْمَحَ(*bş*) kazara gözüne çarpmak, (*bşi*) tesadüfen görmek, (*bir şey*) gözüne çarpmak veya (*bşe*) belli etmeksizin/ gizlice göz ucuyla bakmak; اَلْمَحَ(...*e* veya الى ... e) ⇑;

(من *b-den, bşi* لِ *için*) istemek, rica etmek, dilemek; (...*i*) aramak, bulmaya çalışmak;

لَمْس dokunma, değme; el ile yoklama; حَاسَّة اللَّمْس ¶ dokunma duyusu;

لَمْسِي dokunma ile ilgili, dokunma duyusu ile ilgili;

لَمْسِيَّة tam olgunlaşmamış hurma TUN.;

لَمْسَة dokunuş, değiş; (ç. -آت) rötuş, düzeltme [لَمْسَة أَخِيرَة];

لَمِيس yumuşak, dokunulması hoşa giden; yumuşak tenli kadın;

مَلْمَس ç. مَلَامِس dokunulan mahal, değilen yer, temas noktası; ten; dokunaç ZOO.; lamise, anten, duyarga ZOO.; dokunuş; temas ¶ نَاعِم الْمَلْمَس yumuşak, dokunulması hoşa giden;

مَلْمَسِي dokunma ile ilgili, dokunma duyusu ile ilgili;

مُلَامَسَة dokunma, değme; temas; cinsel ilişki, cima;

تَلَمُّس arama;

اِلْتِمَاس dileme, ricada bulunma, talepte bulunma; dilek, talep, istek; dilekçe;

مَلْمُوس dokunulan; erişilebilir;

مَلْمُوسَات dokunulabilen/ değilebilen şeyler;

مُلْتَمَس ç. -آت dilek, istek, talep; davalı, müddea aleyh HUK.;

مُلْتَمِس davacı, dava açan HUK.;

[2] اَلْمَاس ALF.BKZ.

لَمَصَ *u* (لَمْص) (*b-e*) küfretmek, sövmek; (*b-ile*) [yüzünü gözünü eğerek] alay etmek;

لَمَظَ *u* (لَمْظ) yalanmak, dili ile dudaklarını, ağzının çevresini yalamak; ağzını şapırdatmak; تَلَمَّظَ بِذِكْرِهِ ¶ لَمَظَ = تَلَمَّظَ birini çekiştirmek, birinin gıybetini yapmak;

لَمَعَ *a* (لَمْع, لَمَعَان) parlamak, parıldamak, ışıldamak; ¶ لَمَعَ بِسَيْفِهِ *kılıcını* sallamak; لَمَعَ بِيَدِهِ el sallamak, el ile işaret etmek; لَمَعَ فِي رَأْسِهِ خَاطِرٌ [fikir, düşünce] birden aklına gelmek;

لَمَّعَ (*bşi*) parlatmak; (*bşi*) cilalamak; اَلْمَعَ [el] sallamak; (...*e* الى) işaret etmek, (...*i* الى) kasdetmek, ima etmek; اِلْتَمَعَ parıldamak, ışıldamak, parlamak; birden parlamak, çakmak;

لَمْع ve لَمَعَان parıltı, ışıltı; parlaklık;

لُمَاع, لُمَع ç. لُمْعَة parıltı, ışıltı; parlaklık; bir az, bir miktar;

لَمَّاع parlak; parıldayan, ışıldayan; cilalı, perdahlı ¶ جِلْد لَمَّاع güderi;

اَلْمَع ve اَلْمَعِي zeki, akıllı; اَلْمَع daha parlak;

اَلْمَعِيَّة zekilik, akıllılık;

تَلْمِيع parlatma;

اَلْمَاعَة işaret etme, ima etme;

لَامِع ç. لَوَامِع parlak, parıldayan, ışıldayan;

لَامِعَة bıngıldak ANAT.; (ç. لَوَامِع) parıltı;

مُتَلَمِّع parlak, parıldayan, ışıldayan;

لَمْلَمَ (*bşi*) toplamak, yığmak;

مُلَمْلِمَة [fil için] hortum;

لَنْ [muzari fiili nasbeden edat] ...olmayacak, yapmayacak;

لُنْدُرَة Londra;

لَنْدَن Londra;

لَنْش ç. -آت İng.> denizmotoru, motorbot;

لَنِينْغْرَاد Leningrat;

لَهِبَ *a* (لَهَبَان, لَهِب, لُهْبَان, لَهَب) yanmak, tutuşmak, ateş almak; لَهَّبَ ve أَلْهَبَ (*bşi*) ateşe vermek, yakmak, tutuşturmak; (*bşi*) harekete geçirmek, kışkırtmak, tahrik etmek; تَلَهَّبَ tutuşmak, ateş almak; yanmak [yine MEC. suzluktan/ öfkeden vb. den]; تَلَهَّبَ = اِلْتَهَبَ tutuşmak; iltihaplanmak;

لَهَب ve لَهِيب لُهَاب alev;

لَهْبَان müe. لَهْبَى ç. لِهَاب [susuzluktan] kavrulmuş;

اِلْهَاب yakma, tutuşturma; iltihaba sebep olma;

اِلْتِهَاب yanma; iltihaplanma; اِلْتِهَاب الشُّعَب bronşit;

اِلْتِهَابِي yanıcı; iltihaplı;

مُلْتَهِب tutuşmuş, alev almış; iltihaplı; heyecanlı, ateşli «كَلِمَات الْمُلْتَهِبَة ateşli sözler»; ¶ قُطْن مُلْتَهِب pamuk barutu;

لَاهُوت ALF.BKZ.

لَهِثَ *a* (لُهَاث, لَهْث) [köpek vb.] yorgunluk veya susuzluktan dilini çıkarmak; nefes nefese kalmak; zor nefes almak;

لُهَاث nefes nefese kalma; لهاث الموتِ can çekişme;

لَهْثَان müe. لَهْثَاء nefes nefese kalmış; susuzluk;

لَهِجَ *a* (لَهَج) (*bşi*, *b-i*) çok sevmek, (*b-e*, *bşe*) tutkun/ düşkün olmak, (*bşin*) tiryakisi olmak; (ب ...*e*) meraklı/ hevesli olmak, (ب *için*) ölüp gitmek; (ب *bşi*) sürekli olarak veya şevkle yapmak; ¶ لَهِجَ بِالثَّنَاء عليه birini çok övmek, göklere çıkarmak, öve öve bitirememek; لَهِجَ بِذِكْرِه *b-i* dilinden düşürmemek, hep *b-den* bahsetmek, hep *b-den* söz etmek; لَهِجَ بِشُكْرِه *b-e* bol bol teşekkür etmek; اَلْهَجَ hep şükür etmek, şükür ağzından düşmemek; الهاج [süt] kesilmek;

لَهْجَة dilin ucu; dil; konuşma şekli; lehçe; lisan; ses tonu; ¶ بِلَهْجَة العَاتِب sitem/ serzeniş dolu, ayıplayan bir ses tonu ile veya tarzda; شَدِيد اللَّهْجَة sert bir ifadeyle, sert bir şekilde;

لَهَدَ *a* (لَهْد) (*b-e*) kaldırabileceğinden fazla yüklemek;

لَهْزَم sivri;

لَهَطَ *a* (لَهْط) (*b-e*) tokat atmak;

لَهِفَ *a* (لَهَف) (على [kaybolan, yitirilen] (*bş için*) üzülmek, tasalanmak, yerinmek, hayıflanmak; تَلَهَّفَ ⇑; (على ya da لِ ...*için*) özlem duymak, (على ya da لِ ...*in*) hasretini çekmek;

لَهْف yerinme, [kaybedilen şey için] üzüntü, tasalanma, hayıflanma; ¶ يَا لَهْفَ veya يَا لَهْفَا ne yazık!, vah vah!, tüh!; ... يَالَهْفَ [mud. kul.] ...e ne kadar da yazık olmuş!, vay ...in başına gelenlere!; يا لهفي عليك demeyin!, sizin adınıza çok üzüldüm!;

لَهْفَة yerinme, hayıflanma; tasa, üzüntü; özlem, hasret;

لَهْفَان müe. لَهْفَى ç. لَهَافَى yerinen, hayıflanan; üzgün; özlem duyan, hasret çeken;

لَهِيف ç. لِهَاف üzgün, tasalı;

لَاهِف ⇑;

مَلْهُوف ⇑; ilgili, ilgilenen; (على ya da إلى ...*e*) meraklı, hevesli; istekli; özlem duyan, hasret çeken;

مُتَلَهِّف özlem duyan, hasret çeken; meraklı, hevesli;

لَهِقَ kar gibi, bembeyaz olmak;

لَهْلَقَ susuzluktan dilini çıkarmak;

لَهِمَ *a* (لَهْم) ve اِلْتَهَمَ, تَلَهَّمَ (*bşi*) yutuvermek, çabucak yutmak [yalamadan yutmak]; [ateş] (*bşi*) yakıp kül etmek; اَلْهَمَ (*b-e, bşi*) yuttur-mak; (*b-e, bşi*) ilham etmek; اِسْتَلْهَمَ (*...den*) ilham beklemek; (*bşi*) aramak, bulmaya çalışmak; (*Allah'dan, doğruyu, iyiyi*) göster-mesini/ ilham etmesini dilemek;

لَهِم ve لهوم obur, açgözlü, pisboğaz;

اِلْهَام ç. ـآت– ilham, esin;

مُلْهَم ilham ile gelen, ilham edilmiş;

لَهَا *u* (لَهْو) (ب ...*ile*) eğlenmek, vakit geçirmek; oyalanmak (بِوَقْتِه *vaktini*) ziyan etmek, boşa geçirmek; eğlenmek, hoş vakit geçirmek; (إلى veya ب ...*den*) hoşlanmak, zevk almak; (ب ...*ile*) oynamak; _(لُهِي, لهو) (عن ...*ile*) ilgilenmemek; (عن ...*i*) ter-ketmek, unutmaya çalışmak, yüz çevirmek; لَهِيَ *a* (لَهًا (ب *bşi*) çok sevmek; =_ (لُهِيَ, لِهْيَان); لَهَّى (*b-i*, ب ...*ile*) oyalamak, eğlendir-mek; (*b-i*, عن ...*den*) uzaklaştırmak, (*b-nin*, عن ...*e*) ilgisini azaltmak, (*b-i*, عن *den*) yüz çevirmek; لَاهَى (*b-e*) yaklaşmak, yakın ol-mak; الهَى = لَهَّى, تَلَاهَى ve تَلَهَّى (ب *ile*) eğ-lenmek, vakit geçirmek; (ب *ile*, عن *den*) uzaklaşmaya çalışmak; اَلتَهَى = تَلَهَّى;

لَهْو eğlence, oyun; boşa vakit geçirme; ¶ دُورَ اللَهْوِ ve اَمَاكِن اللَّهْو eğlence yeleri, eğlence merkezleri;

لِهَاء, لهًا, لُهِي, لَهَيَات, لَهَوَات .ç لَهَاة küçük dil;

لَهَوِي damakla ilgili, damaksı; ¶ الحَرْفَان اللَّهْوِيَتَين damaksı harfler [ك ve ق];

مَلْهَاة kendisi ile vakit geçirilen şey, eğlen-celik; komedi ¶ مَلْهَاة عَامِّيَّة halk eğlencesi;

مَلْهًى ç. مَلَاهٍ eğlence yeri/ merkezi; eğlence;

مَلْهًى ç. مَلَاهٍ oyuncak; [çoğ.] müzik aletleri [yine آلَات المَلَاهِي];

تلهِية dikkatini başka yere verme; eğlen-me;

لَاهٍ (عن ...*ile*) ilgilenmeyen, (عن ...*i*) bırakan, umursamayan, (عن ..*den*) uzaklaşan;

مُلْهٍ eğlendirici; dikkat dağıtan, dikkati başka noktaya çeken;

لَوْ [gerçekleşmemiş şart cümlelerinde önce] eğer ...olsaydı, yapsaydı; ¶ لَوْ اَنَّ . . . [isim cümlesinden önce] ...olmuş/ yapmış olsaydı; لولا . . . eğer ...olmasaydı, yapmasaydı; فيما . . . لَوْ ...olduğu takdirde; وَلَوْ . . . ...dığı halde, ...olsa da; ...e rağmen; [istek için] keş-ke; [azımsama/ küçümseme ifadelerinden önce] ..bile olsa «اِتَّقُوا النَّارَ وَلَو بِشَقِّ تَمْرَة»;

لُوبِيَا fasulye ¶ لُوبِيَا بَلَدِي börülce MIS. BOT.;

لُوبِيَاء fasulye;

لُوبِيَا Libya;

لُوبِي Libyalı; Libya ya mahsus;

لاَتَ (لوت)[1] لاَتَ حِينَ مَنَاص : [artık] kaçmak için çok geç;

لُوت[2] sarıağız MIS. BOT. Sciaena aquila;

لاَثَ (لوث) *u* (لَوْث) ve لَوَّثَ (*bşi*) kirletmek, pisletmek; لَوِثَ *a* (لَوَث) yavaş davranmak, ağırdan almak; oyalanmak; تَلَوَّثَ (ب *ile*) pislenmek, kirlenmek, (ب ...*e*) batmak; اِلْتَاثَ ağırdan almak, yavaş davranmak; (على *b-e*) karışık, karmaşık, anlaşılmaz gelmek;

لَوْثَة kir, pislik, leke;

لُوثَة bitkinlik, cansızlık, gevşeklik; ¶ في لُوثَة (بِهِ) hafif kaçık olmak [bir kaç tahtası/ çivisi eksik olmak];

مُلَوَّث kirli, pis; [kolera, veba vb. gibi] salgın hastalığa yakalanmış;

مُلْتَاث zihni karışık;

لُوج [ô] Fr.> ç. -آت, اَلْوَاج [tiyatro vb.de] loca; loca [mason vb.];

لاَحَ (لَوْح) *u* (لَوْح) görünmek; (لِ *b-e*) görünür olmak, (لِ *b-i tarafından*) görülmek; [şafak] sökmek; parlamak, parıldamak; (لِ *b-e*) ...gibi görünmek/ gelmek, zannını vermek; kurumak, kavrulmak; [güneş] (*b-i*) esmerleştirmek ¶ يَلُوحُ لي انَّ... bana, ...olacakmış gibi geliyor/ görünüyor, على ما يَلُوحُ görünüşe göre, bakılırsa, göründüğü kadarıyla; على ما يَلُوحُ لي anladığım kadarıyla; لَوَّحَ (الى ya da لِ *b-e*, ب ...*ile*) işaret vermek; işaret etmek, işaretle haber göndermek, sinyal vermek; (ب ...*e*) işaret vermek, imada bulunmak; (ب *bşi*) sallayarak işaret vermek; [saç] ağarmak; [güneş] (*b-i*) esmerleştirmek, yakmak; (*zemini*) tahta döşemek ¶ لَوَّحَ بِيَدَيْهِ ellerini sallamak, ellerini sallayarak işaret vermek; اَلاَحَ görünmek; parlamak, parıldamak; (*bşi*) sallamak;

لَوْح ç. اَلْوَاح, اَلاَوِيح levha; karatahta; kitabe, yazıt; plaka, tabaka; pano; işaret levhası; kürek kemiği ¶ لَوْح مُجَعَّد oluklu demir levha; لَوْح الجَلِيد buz kalıbı; لَوْح حَدِيد sac [demir]; لَوْح زُجَاج cam levha; لَوْح مُتَحَرِّك tramplen, sıçrama tahtası; لَوْح مَعْدِنِي metal tabaka/f plaka; لَوْح النَّافِذَة pencere camı;

لَوْحَة ç. -آت, اَلاَوِيح levha; kitabe, yazıt; karatahta; plaka, tabaka; pano; resim, tablo; paravan, perde ¶ لَوْحَة التَّوْزِيع anahtar, tevzi tablosu ELK.; لَوْحَة الإسْم [isim yazılı] kapı tabelası; لَوْحَة الدَّامَا dama tahtası; لَوْحَة الزَّيْتِيَّة yağlıboya tablo; لَوْحَة السَّوْدَاء karatahta; ilan tahtası; لَوْحَة الكِتَابَة kitabe, yazıt; karatahta;

لَوَّاح yakıcı, kavurucu;

تَلْوِيح ç. -آت işaret, sinyal; işaret, ima; [çoğ.] notlar, referanslar, göndermeler;

لائحَة ç. -آت, لَوَائح program, proje; teklif, önerge, tasarı [özl. mecliste]; kararname; kanun; liste; hareket cetveli; tablo; لَوَائح [çoğ.] dış görünüş ¶ لائحَة (القَانُون) قَانُونِيَّة kanun tasarısı [layihası]; لائحَة السَّفَرِ tarife, hareket zamanını gösteren tablo; لائحَة الطَّعَامِ menü;

مُلَوِّحَة semafor, işaret levhası;

مُلْتَاح güneşte yanmış, esmerleşmiş;

لاَذَ (لَوْذ) *u* لِيَـاذ, لُوَاذ, لَوْذ (ب ...*e*) sığınmak, (ب ...*e*) saklanmak;

مَلاَذ sığınma, korunma; barınak; sığınak; hami, koruyucu;

لاَئِذ sığınan, saklanan;

لوذعي ve لذع bkz.

لُور harp, savaş, cenk;

لُورْد İng> ç. آت- lord;

لُورى İni> kamyon;

لوز ⇒ لَوَّزَ (*bşin*) içini bademle doldurmak;

لَوْز [cin. is.] badem; [ayakkabıda] yama MIS.; لَوْز القُطْن [pamuk] tohum kabuğu MIS.; دُودَة اللَّوْز pamuğa zarar veren bir kurtçuk

لَوْزَة ç. آت- badem; اللَّوْزَتان bademcik[ler] ANAT. ¶ اِلْتِهَاب اللَّوْزَتَيْنِ bademcik iltihabı;

لَوْزِي badem şeklinde, badem gibi [na't];

لوص (لَوْص) *u* لاَصَ [bir yerden delikten] gözetlemek, gizlice bakmak; لاَوَصَ (*b-i*) gözetlemek; bakışlarını/ gözünü (*b-e* veya اِلى ...*e*) dikmek; (*b-i*) kandırmak, oyuna getirmek;

مُلاَوِص kurnaz;

لوط (لَوْط) *u* لاَطَ (ب ...*e*) yapışmak; (*duvarı*) sıvamak;

لُوط Lut (as.);

لُوطِي kulampara, homoseksüel;

لِوَاط ve لِوَاطَة [erkekler arasındaki] homoseksüellik, livata;

لوع (لَوْع) *u* لاَعَ sabırsız olmak veya katlanamamak; hastalanmak; [aşk] (*b-i*) hasta etmek, yatağa düşürmek; [güneş] (*b-i*) esmerleştirmek; لَوَّعَ (*b-e*) acı çektirmek, eziyet vermek;

اِلْتَاعَ [sevgi/ özlemden] yanıp tutuşmak; (على *için*) çok telaşlanmak, kaygılanmak;

لَوْعَة karasevda; acı, eziyet, keder;

اِلْتِيَاع yanıp tutuşma; aşırı telaş; acı, eziyet, keder;

مُلاَوِع kurnaz, üçkağıtçı, hilebaz;

لُوغَرِيتْمَات logaritma;

لوف[1] (لَوْف) *u* لاَفَ [deve] (*bşi, otu*) gevmek, ağzında çiğnemek;

لُوف[2] lif kabağı BOT;

ملْوَق ç. مَلاَوِق spatüla;

لوك (لَوْك) *u* لاَكَ (*bşi*) [ağızda] çiğnemek; (*bşi*) ağzından düşürmemek, (*bşi*) ağzına sakız yapmak; (سُمْعَته) *b-nin* saygınlığına leke düşürmek ¶ لاَكَ الكَلام sözü ağzında gevelemek; السُّؤال الذي تَلُوكُه لأَلْسِنَةُ herkesin ağzında gezen/ dilinden düşürmediği soru; ما تَلُوكُه الأَلْسُنُ herkesin ağzında sakız olan;

لائكي ve لائكِيَّة ALF.BKZ.

لُوكَنْدَة ve لُوكَانْدَة [ô] İt.> otel;

لَوْلَب ç. لَوَالِب vida; helezon; yay, zemberek; dingil, mil; MEC. asıl sebep;

لَوْلَبِي vida şeklinde; helis, helezon, spiral şeklinde; دُرْج لَوْلَبِي döner merdiven;

لوم (لَوْم, مَلاَم, مَلاَمَة) *u* لاَمَ (*b-i*, على ya da في *...den dolayı, ...sebebiyle*) azarlamak, paylamak; لَوَّمَ (*b-i*) şiddetle azarlamak; اَلاَمَ = لاَمَ; تَلَوَّمَ kendini ayıplamak; (في ya da على *bş ile*) oyalanmak, vakit geçirmek, (في ya da على *bşi*) geciktirmek, ağırdan almak; تَلاَوَمَ

birbirini ayıplamak; اَلْتَام azar işitmek, azarlanmak; اِسْتَلاَمَ azarlanmayı hakketmek;

لَوْم ve لَوْمَة azar, paylama, tekdir;

لُوَّمَة ve لَوَّام çok azarlayan; kusur bulan;

مَلاَم ve مَلاَمَة ç. مَلاَوِم azar, paylama, tekdir;

تَلْئِيم azarlama, paylama;

لاَئِم ç. لُيَّم, لُوَّام, لُوَّم azarlayan, ayıplayan, kusur bulan;

لاَئِمَة ç. لَوَائِم ayıp, kusur, kabahat;

مَلِيم , مَلُوم ve مُلاَم azarlanan, paylanan; azarı hakkeden;

لُمَان cezaevi, hapishane KNŞ.;

لُمَانْجِي mahpus, mahkum;

لَوَّنَ ⇒ لون (*bşi*) renklendirmek; (*bşi*) boyamak; (*yüze*) makyaj yapmak, allık sürmek; تَلَوَّنَ renklenmek; rengi değişmek; renkli olmak; dönek olmak;

لَوْن ç. اَلْوَان renk; ten [renk]; cins, tür; çeşni; [çoğ. mud. kul.] …in her cinsi, envai çeşit…; ¶ اَلْوَان الأَطْعِمَة her çeşit yiyecek; مُخْتَلِف الأَلْوَان renkli, rengarenk; جَلَّى اَلْوَانَهُ bir şeyin farklı yönlerini ortaya koymak;

لَوْنِي [na't] renkli, kromatik;

تَلْوِين renklendirme, boyama;

مُلَوَّن renkli; rengarenk;

مُتَلَوِّن renkli; rengarenk; yanardöner; değişken, istikrarsız; dönek;

لاَوَنْجِي ve لَوَنْدِي hizmetçi KNŞ.;

لَوَنْجِيَّة kadın hizmetçi KNŞ.;

لَوِيَ, لَيَ (لُوِيَ) (*bşi*) bükmek, kıvırmak, eğmek; (*bşi*) saptırmak; (*başını, yüzünü*) çevirmek; (على …*e*) yönelmek, yüzünü dönmek; (على …*i*) hatırlamak; (على …*i*) gözetmek, dikkatini (على …*e*) vermek ¶ لَوَى فِي… اللِّسَانَ *b-i* çekiştirmek, *b-nin* gıybetini yapmak; لاَيَلْوِي على شَيْءٍ hiç bir şeye aldırmamak, hiç bir şeyi umursamamak; _(لَيَّان, لَيِّ)

(*bşi*, عن …*den*) gizlemek; لَوِيَ *a* (لَوًى) eğilmek, bükülmek; kıvrılmak; لَوَّى (*bşi*) eğmek, bükmek, kıvırmak; (*bşi*) saptırmak, karmaşık hale sokmak; اِلْتَوَى (*bşi* ya da ب *bşi*) eğmek, bükmek; (*bşi*, عن …*den*) çevirmek, döndürmek; (بِيَدِهِ *el*) sallamak; (*bayrak*) çekmek; (ب *bşi*) çıkarmak, uzaklaştırmak; ¶ اَلْوَى عِنَانَ الشَّيْءِ (*bşi*) kontrol etmek, zaptetmek, (عن …*den*) alıkoymak, (عن …*yapmasına*) engel olmak; تَلَوَّى kıvrık/ eğik olmak; kıvrılmak, eğilmek; yılankavi şekli olmak; اِلْتِوَاء bükülmek, eğilmek; kıvrılmak; (عن *bşe*) sırtını dönmek, (عن ..*den*) yüz çevirmek; (على *b-e*) anlaşılmaz/ zor/ karmaşık gelmek;

لَيّ bükülme, eğilme; ¶ لَيّ الشِّيشَة nargile kordonu MIS.;

لَيَّة ç. لَوًى kıvrım, kıvrılma, kavis, yılankavi şekil; eğri;

لَوًى ç. اَلْوَاء sancı, karın ağrısı; acı, ızdırap;

لِوْيَة ç. اَلْوَاء, لِوًى kavis, kıvrım; eğrilik;

لِوَاء sancak; tugay B.A.E., LÜB. IR.; tuğgeneral B.A.E.; tuğamiral MIS.; vilayet, il IR. ¶ أَمِير اللِّوَاء tuğgeneral IR.; لِوَاء الجَوِّي hava tugayı; عَقَدَ لِوَاءَ الشَّيْءِ bir şeyi başlatmak, türetmek

ilk çıkaran olmak;

لَوَّاء dönerboyun ZOO. Jynx torquilla;

مِلْوَى ç. مَلاَوٍ İngiliz anahtarı;

اِلْتِوَاء eğrilik; kavis; kıvrım, büküm; çarpıklık; sapkınlık, saçmalık; engebelilik;

اِلْتِوَاءَة ç. ـآت eğiliş, kıvrılış;

لاَوٍ ç. لُوَاة kıvrılan, dönen; غَيْر لاَوٍ على ...e aldırmayan, ...i umursamayan, ...e karşı lakayt;

مَلْوِيّ eğri, kıvrık; bükülmüş; kavisli, yılankavi; yanlış, hatalı, saçma;

مَلْوِيّ = مُلْتَوٍ;

مُلْتَوَى ç. ـآت dönemeç, viraj; kıvrım, kavis;

لي[1] ve لية bkz. لوي

لَيَّاء[2] dikburunlu harharyas ZOO. Lamna nasus;

لِيبِرْيَا Liberya;

لِيبْيَا Libya;

لِيبِيّ Libyalı; Libya...; Libya ile ilgili;

لَيْتَ ve يَا لَيْتَ [isim cümlesinin mübtedasını nasbeden edatlardan] keşke لَيْتَنِي مُتُّ لأَجْلِكَ keşke senin uğruna canımı verseydim; لَيْتَ كَانَ هُنَا keşke burada olsaydı; يَا لَيْتَ كَانَ يَذْهَبُ keşke gitmiş olsaydı; لَيْتَ شِعْرِي ne acayip, ne kadar da garip!;

لِتُرُوجِيَّة ç. ـآت dua usulü HRİ.;

لِيتُوَانِيَا Litvanya;

لِيتُوَانِيّ Litvanya'ya mahsus;

لَيْث ç. لُيُوث aslan;

لِيَاذ bkz. لوذ;

لِيرَة ve لِيرَا ç. ـآت lira ¶ لِيرَة إِنْكِلِيزِيَّة paund;

لَيْسَ[1] [muzari ve emir sîğası bulunmayan fiil] haber mansup, isim cümlesinden önce gelir [haberin başında 'ب' bulunabilir] ...değil; mevcut olmamak, yok olmak; hayır [ret cevabı]; ¶ لَيْسَ إِلاَّ [cümle sonunda] sadece, yalnız; لَيْسَ ... سِوَى... sadece..., yalnız ve yalnız...; لَيْسَ عَلَى شَيْءٍ مِن الحَقِيقَةِ gerçekle uzaktan yakından ilgisi yok, en küçük bir doğruluk payı bile yok; لَيْسَ ... فَقَط بَلْ ... sadece ... değil bir de ...; لَيْسَ لِ... olmamak, ...i bulunmamak; لَيْسَ لَنَا بِشَيْءٍ bizim hiç bir şeyimiz yok; لَيْسَ لَهُ أَنْ... yapamaz, ...i yapmaya hakkı yok, ...i yapmamalı; لَيْسَ مِنْ... ...e ait olmamak; أَلَيْسَ كَذَالِكَ öyle değil mi?; [haberden önce 'ب' bulunması halinde] ...e kadir olamamak, ...yapamamak, ... لَسْتُ بِفَاعِلٍ ...yapamam;

لَيِسَ[2] *a* (لَيَس) cesur/ yürekli olmak;

لِيس ç. لُيَسَاء cesur, yürekli; اَلْيَس, müe.

لِيسَانْس Fr.> lisans;

لَيَّفَ ⇒ ليف (*bşi*) hurma ağacının lifleri ile ovalamak; تَلَيَّفَ lif lif/ tel tel olmak;

لِيف [cin. is.; tek.is. ة] ç. أَلْيَاف lif, fiber; لِيف هِنْدِي ¶ hindistan cevizi lifi; أَلْيَاف الكَتَّان keten lifi;

لِيفَة [tek.is.] lif, fiber; hurma lifinden püskül, fırça; لِيفَة الإِسْتِخْدَام banyo lifi;

لِيفِيّ ve لِيفَانِيّ lifli, tel tel, iplik iplik;

تَلَيُّف liflenme, iplik iplik olma;

لاَقَ (لِيق) *i* (لَيْق) (ب *b-e*) layık/ uygun/ münasip olmak, yaraşmak; (ب *bşe*) uymak; [elbise]

oturmak, uymak;

لِيقَة ç. لِيَق hokka içindeki pamuk ya da ipek iplikçikleri; sıva; balçık, kil; harç;

لِيَاقَة layık olma, liyakat, uygunluk; edepli davranış; kabiliyet, yetenek; yeterlik, kifayet; değer; yerinde/ doğru davranış; ¶ مُخِلّ بِاللِيَاقَة uygun olmayan, yakışık almayan, aykırı;

اَلْيَق (ب ...için, ...*e*) daha uygun, daha münasip, daha yakışık alan; daha layık, daha fazla hakeden;

لَيْل [genellikle müz.] gece; [çoğ.] bir şarkı makamı SUR.; لَيْلاً geceleyin; ¶ لَيْلَ نَهَارَ gece gündüz;

لَيْلَة ç. لَيَالٍ, لَيَائِل gece; akşam; gece toplantısı; اللَّيْلَة bu gece ¶ بَيْنَ لَيْلَةٍ وَ ضُحَاهَا geceleyin; لَيْلَة اَمْسِ dün gece; لَيْلَة خَيْرِيَّة [yardım toplamak için düzenlenen] yardım gecesi; لَيْلَة الدُخْلَة düğün gecesi; لَيْلَة زَاهِرَة muhteşem gece partisi; لَيْلَة شَادِيَّة müzikli gece toplantısı; لَيْلَة لَيْلاَء karanlık gece; في لَيْلَة النُقْطَة gecenin karanlığında; لَيْلَة لَيْلاَء Haziran'ın 17. gecesi [yaygın inanışa göre, bu gecede gökden mucizevi bir damla iner ve Nil'in senelik yükselişine neden olurmuş];

لَيْلَتَئِذ o gece;

لَيْلِي gecelik, gece ile ilgili, gece ... [na't];

لَيْلَى Leyla [özel isim]; ¶ كُلٌّ يَبْكِي (يُغَنِّي) عَلَى لَيْلَيْهُ herkes bildiğini okuyor, her kes canının istediğini yapıyor; كُلٌّ يَدَّعِي وَصْلاً بِلَيْلاَه herkes kendisinin seçilmesini ister;

لَيْلاَء bkz. لَيْلَة ;

لَيْلَك İng.> leylak BOT.

لَيْمُون [tek.is. ة] ç. ـآت limon; لَيْمُون حَامِض misket limonu; شَرَاب اللَّيْمُون limonata;

لاَنَ (لين)[1] *i* (لَيَان, لَيْن) yumuşak olmak; yumuşamak; daha yumuşak huylu olmak; ¶ لاَ يَلِينُ esnemez, kıvrılmaz; لاَنَتْ قَنَاتُه teslim olmak, boyun eğmek, pes etmek; لَيَّنَ ve اَلاَنَ (*bşi*) yumuşatmak, (*bşi, havayı, gerginliği*) yatıştırmak, sakinleştirmek; لاَيَنَ (*b-e karşı*) kibar/ nazik/ yumuşak olmak; (*b-e*) kibar/ nazik/ yumuşak davranmak, şefkatli olmak;

لِين yumuşaklık; yumuşak huyluluk; kibar/ nazik davranış; esneklik, elastikiyet; yumuşakbaşlılık; pürüzsüzlük; şefkat; ishal, amel, sürgün ¶ لِين العِظَام kemik erimesi TIP.; لِين القِيَاد yumuşakbaşlılık; حُرُوف اللِين yumuşak harfler [ا, و, ي];

لَيِّن ç. لَيِّنُون -ون yumuşak; ve اَلْيَنَاء ç. لُيْن -ون gevşek; kibar, nazik; yumuşak huylu; esnek, elastiki; yumuşakbaşlı; ¶ لَيِّن العَرِيكَة yumuşak huylu, halim selim; لَيِّن القِيَاد yumuşak başlı, itaatkar; بَطْنُه لَيِّن ishal olmuş;

لُيُونَة yumuşaklık; yumuşak huyluluk; kibarlık, naziklik; esneklik, elastikiyet ¶ لُيُونَة الجَانِب uyumluluk, açıklık, sosyallik, çabuk çevre edinme; itaatkarlık, yumuşakbaşlılık;

مُلاَيَنَة kibarlık, naziklik, yumuşaklık;

مُلَيِّن yumuşatıcı; çözücü, sulandırıcı; müshil; مُلَيِّنَات [çoğ.] müshiller;

لِيَان[2] bkz. لوى ;

م

مَا 1. [soru edatı] ne? ¶ لِـمَ niçin?, neden? مَـاذَا ne? لِمَاذَا niçin?, مَا لَكَ sana ne oldu? ne bu halin? مَـالِي ne diye? niçin? neden yapmalıyım? مَا لَكَ neden yapmalısın?; مَا اَنْتَ وَ ذَاكَ bu konuda ne biliyorsun?; مَا اَجْمَلَهُ ne kadar da yakışıklı!, ne kadar da güzel;

2. [ismi mevsul] ...yaptığı, ...olduğu [ki o]; ...yaptığı, ...olan şey; ne ...olursa, yaparsa, ...yaptığı her şey ¶ مَـا شَـاءَ اللّٰه bkz. شـاء ; كَثِيراً ما... pek çok kere/ defa..., sık sık ...; بِمَا فِيه içindeki ile, ...de dahil olarak; مَا كَانَ مِنْ اِمْضَاءِ الْمُعَاهَدَةِ anlaşmanın imzalanması;

3. [belirsizlik edatı] nekra bir isimden sonra : bir, herhangi bir [konuşma dilimizdeki 'bi kalem versene' ifadesindeki 'bi' anlamıyla] ¶ لِأَمْـرٍ مَـا bir [bi] şey sebebiyle, bir şeyden dolayı; يَوْمًا مَا [günlerden] bir gün, [bi gün], herhangi bir gün; 4. [olumsuzluk edatı] muzari fiilden önce kullanıldığında şimdiki zamanın olumsuzu: ...yapmıyor, ...olmuyor; maziden önce kullanılması halinde dili geçmiş zamanın olumsuzu: ...yapmadı; مَا إِنْ ¶ [kuvvetli] olumsuzluk ifadesi;... حتي ... ما ان daha ...yeni yapmıştı ki ...oldu; مَا هِيَ إِلا اَنْ ... حَتَّي üzerinden çok geçmemişti ki ...; 5. [bağlaç] : ..olduğu müddetçe; مَا دُمْتُ حيًا sağ kaldığım müddetçe ... مَا لَمْ... olmadığı sürece, eğer ...olmazsa; 6. ne zaman olursa, her olduğunda; ...kadar ¶ مَـا وَ اَتَتنِي الْفُـرَصُ her elime fırsat geçişinde, ne zaman fırsatını bulsam; 7. harfi cerlerden sonra 'ne ...?' anlamına [ا ' i düşürülerek yazılır] اليـمَ nereye?; بِمَ ne ile, لِمَ niye, ne diye?; حَتَّـي مَا nereye kadar?;

ماء bkz. موه ; ve مائي

مَاتِينِيه Fr.> matine;

مَاجريات bkz. جري ;

مَاجِسْتِير mastır;

مَاخُور ç. مَوَاخِير kerhane, genelev;

مَـــار [azizlerin isimlerinin başında kullanılır] Aziz... HRİ.;

مَارِس Mart ayı;

مَارِسْتَان akıl hastanesi;

مَارْش marş müz.

مَارْشَال mareşal;

مَارْشَالِيَّة mareşallik [rütbesi, makamı];

مَارْك ç. ـآت mark [para birimi];

مَارْكْسِي Marksist;

مَارْكْسِيَّة Marksizm;

مَـارْكَـة ç. ـآت- işaret, alamet, marka ¶ مَـارْكَـة تِجَارِيَّة [ticari] marka;

مَارُونِي ç. ـون Maruni [s. ve is.];

مَازُوت mazot;

مَاس [cin.is..; tek. is. ة] elmas;

مَاسِي elmas [na't];

مَاسُورَة ç. مَوَاسِير boru; hortum; pipo sapı; su borusu; tüfek namlusu; oluk, su yolu, kanal; petrol hattı;

مَاسُون Fr.> mason;

مَاسُونِي mason [na't];

مَاسُونِيَّة masonluk;

مَأَقَ *a* (مَأْق) hıçkırmak, içini çekerek, hıçkırarak ağlamak;

مَأْق ç. مَآق gözün buruna yakın olan ucu;

مَأْقَة içini çekme, [ağlarken] hıçkırık;

مُوق ç. آمَاق bkz. مَأْق ;

مَاكيَاج Fr.> makyaj;

مَاكِينَة ç. -آت, مَكَائِن makine;

مَالْطَة Malta;

مَالْطِي Malta'ya ait, Maltalı [sıf. ve is.];

مَالِنْخُولِيَا [ô] ya da مَالِيخُولِيَا [ô] melankoli;

مَأْمَأَ [koyun] melemek;

مَأْنَ *a* مَأْن (*b-e*) bakmak, yiyecek/ erzak temin etmek, sağlamak;

مَأْنَة ç. مُؤُون, مَأْنَات göbek; göbek bölgesi;

مُؤْنَة ve مُؤُونَة ç. مُؤَن yiyecek; erzak; zahmet, sıkıntı ¶ مُؤَن حَرْبِيَّة [harpte kullanılmak üzere] erzak;

مَانجُو mango BOT.;

مَانجِسْت [g, ô] firavun faresi ZOO. Herpestes ichnevman;

مَانْش Fr.> Manş kanalı;

مَانُولِيَا manolya BOT. Magnolia grandiftora;

مَانَوِي Mani'ci, Maniheist;

مَانَوِيَّة Mani'cilik, Maniheizm;

مَانِيفَاتُورَة dokuma ürünler, manifatura;

مَانِيفِسْتُو yük senedi, manifesto DNZ.;

مَانِيكَان ve مَانُوكَان ç. -آت manken;

مَاهِيَة ç. -آت mahiyet, yapı, keyfiyet; gelir, ücret;

مَايِسْترُو [ô] orkestra şefi;

مِائَة ve مِئَة ç. مِئَات , مِئُون yüz [sayı olarak] ¶ في الْمِئَة yüzde [oran];

مِئَوِي ve مِئِينِي yüzde bir; yüzbirim başına düşen miktar, yüzdelik ¶ عيد مِئَوِي yüzüncü yıl kutlaması;

نِسْبَة مِئَوِية ve نِسْبَة مِئِينِيَّة yüzde, yüzdelik oran; درجة مِئَوِية santigrat [termometrede] derece;

مَايُو[1] Mayıs ayı;

مَايُو[2] ve مَايُوه Fr.> mayo; külotlu çorap;

مَتَّ *a* (مَتّ) (*bşi*) yaymak, açmak; (ب *b-ile*, الى *evlilik vasıtası ile*) akrabalık bağı kurmak; (الى *b-ile*) [evlilik vasıtası ile] akraba olmak; (الى ...*e*) ait olmak; (الى ...*ile*) ilişkisi olmak ¶ مت بصلة الى... *b-ile* [evlilik vasıtası ile] akraba olmak; مت له باقرب صلة *b-e* çok yakın olmak;

مَاتَّة yakınlık, yakın ilişkiler; akrabalık, akrabalık bağları;

مَتَّح *a* (مَتْح)kuyudan (su) çekmek;

مِتْر ç. أَمْتَار metre [uzunluk ölçüsü];

مِتْرِي metrik, metre ölçü sistemine bağlı;

مِتْرَالْيُوز [ô] Fr.> mitralyöz, makinalı tüfek;

متع *a* (مُتْعَة, مَتْع) (ب *bşi*) götürmek; _(مُتُوع); sağlam/ sert olmak ¶ مَتَّعَ النَّهَارُ güneş yükselmek; مَتَّعَ (*b-i*, ب *bş ile*) eğlendirmek, hoş vakit geçirtmek; (*b-i*, ب ...*ile*) donatmak, teçhiz etmek; (*boşanmış kadına*, *bşi*) nafaka olarak vermek ¶ مَتَّعَهُ الله Allah *b-e* mutlu bir hayat vermek; مَتَّعَ البَصَرَ ≈ ..ile gözü gönlü açılmak, gözü gönlü bayram etmek; أَمْتَعَ (*b-e*, ب ...*ile*) hoş vakit geçirtmek, (*b-i*, ب ...*ile*) eğlendirmek; (ب ...*den*) faydalanmak, istifade etmek; تَمَتَّعَ ve استمتع (ب ...*den*) faydalanmak; (ب ...*in*) tadına varmak, zevkini almak; مُتْعَة ç. مَتْع eğlenme, hoş vakit geçirme, memnunluk duyma; eğlence; kadına boşanma durumunda verilen mal/ para İSL.HUK; [yine نِكَاح المُتْعَة] belli bir süre için evlilik, muta nikahı; أَمَاكِن المُتْعَة eğlence merkezleri; مَتَاع ç. أَمْتِعَة eğlenme, hoş vakit geçirme; eğlence; hayatın gerekleri; mal, mülk, varlık; eşya; bagaj, yük; her gün kullanılan, kullanışlı nesne ¶ مَتَاع العَيْن gözü gönlü açan, bakması/ seyri hoş olan şey, seyirlik; سَقَط المَتَاعِ çer çöp, artık; الأَمْتِعَة الشَّخْصِيَّة kişisel eşyalar;

أَمْتَع daha eğlenceli, zevkli; eğlence kabilinden;

إِمْتَاع memnuniyet, hoşnutluk;

تَمَتُّع eğlence; ¶ اسهم تَمَتُّع kar ortaklığı;

اِسْتِمْتَاع eğlence; zevk; eğlenceye düşkünlük;

مَاتِع uzun;

مُمْتِع hoş, eğlenceli, zevkli;

مُتْعَة (ب ...*den*) hoşlanan;

مُمْتِع hoş, eğlenceli, zevkli; ilginç;

مَتَّنَ *u* (مَتَانَة) sağlam/ sert olmak; مَتَّنَ (*bşi*) sağlamlaştırmak, ya da güçlendirmek;

مَتْن ç. مُتُون, مِتَان yan, arka; sırt [özl. hayvanlar için, aynı zam. MEC.]; asıl kısım; metin ['şerh, haşiye' karşıtı; 'senet' karşıtı HAD. ve genel]; yolun ortası; güverte ¶ عَلَى مَتْنِ ... [gemi ya da uçak için] ...da; عَلَى مَتْنِ البَحْر deniz yolu ile; عَلَى مَتْنِ الهواءِ hava yolu ile;

مَتِين ve مَتْن sert, sağlam;

مَتَانَة sertlik, sağlamlık; [karakterde, kişilikteki] güçlülük; kısa ve özlü olma;

تَمْتِين sağlamlaştırma, takviye;

متى 1. [soru ismi] ne zaman? ¶ الى متي veya حتي متي ne zamana kadar? ne kadar süreyle?

2. [bağlaç] ...dığı zaman, ne zaman yapsa ... ¶ متي ما ne zaman yaparsa ...;

مَثَّلَ *u* (مُثُول) (*b-e*) benzemek, (*b-i*) andırmak; (*b-i*) taklit etmek; (*b-i*, ب ...*ile*) karşılaştırmak; (*bşi*) göstermek, (*bş*) anlamına gelmek, (*bşi*) ifade etmek; (بين يديه *b-nin önünde*) durmak, dikilmek, (بين يديه *b-nin önüne*) çıkmak; kendini *b-e* takdim etmek; ortaya çıkmak, görünmek; ayakta durmak, dikilmek; [özl. aktör vb., sahneye] çıkmak ¶ مَثَّلَ بَيْنَ يَدَيِ الْمَلِكِ kralın huzurunda [dinleyici olarak] bulunmak; Kralın konuşmasını dinlemek; مَثَّلَ *u* (مَثْل) (ب *b-i*) sakatlamak; kötürüm etmek, sakat bırakmak; مَثَّلَ *u* (مُثْلَة, مَثْل) (ب *b-i*) örnek almak, örnek olarak benimse-

iyileşmeye yüz tutmak, toparlamaya başlamak; اِمْتَثَلَ (*bşi*) örnek almak, (*bşi*) taklit etmek; (ل *e*) boyun eğmek; (emre) itaat etmek; مِثْل ç. اَمْثَال benzer, eş, aynı cinsten olan şey; benzer; denk, küfüv; [mud. kul.] ...e benzer, benzeri, misli, ...gibi; مِثْلَ ve كَمِثْلِ [mud. kul.] ...e benzer, ...in aynı; benzer, eş; ...in aynısı ¶ هُمْ مِثْلُهُم onun gibiler, ona benziyorlar; بِالْمِثْلِ aynı, benzer şekilde; ...de, ...dahi; مِثْلَ ما ...in aynı, ...gibi; بِمِثْلِ ما ...ile aynı şekilde, ...e benzer şekilde; اجـر المِثْلِ uygun/ münasip ücret; عَامَلَهُ بِالْمِثْلِ birine aynı şekilde karşılık vermek, misilleme yapmak; مَبْدَأ الْمُعَامَلَة بِالْمِثْلِ misilleme ilkesi/ prensibi; مُقَابَلَة الْمِثْلِ بِالْمِثْلِ misilleme, aynı şekilde karşılık verme; امثاله onun gibi olanlar, emsali; اَمْثَاله الى ثلاثة üç katına kadar;

مِثْلَي [bağlaç] gibi;

مُثَلَّي bkz. امثل

مَثَل ç. أَمْثَال benzerlik; darbı mesel; atasözü, özdeyiş; örnek; ibret, ders; örnek alınan, örnek; مَثَلاً mesela, örneğin; ¶ ... مَثَلُهُ كَمَثَلِ onun durumu ...ki gibidir; مثل اسـمي veya ideal; مَثَل اَعْلَي bkz. ضرب ; ضرب الأمثال mesel, atasözü; عَلَي رَأْي الْمَـثَلِ الأمْـثَـال atasözünde geçtiği gibi, hani ...derler ya!;

مِثَال ç. مُثُل, أَمْثِلَة eş, denk; benzer; mesel; örnek, misal; model; imaj ¶ ... على مِثَال ..şeklinde, durumunda; ...modeline, ...standardına uygun olarak; مِثَال اَعْلَي ç. مُثُل عُلْيَا ideal; مُثُل عَالِيَة idealler;

mek; مثل *u* (مثول) (بَيْنَ يَدَيْه *b-nin huzurunda*) [dinleyici olarak] durmak, bulunmak; مَـثَّلَ (*bşi*, ب *başka bşe*) benzetmek, (*bşi*, ب ...*in*) benzeri olarak görmek; (*bşi*, على ...*e*; ب *bşi*, لِي...*e*) örnek göstermek; (ب *b-e*) sert davranmak, sert bir şekilde cezalandırmak; (ب *b-i*) sakatlamak, kötürüm/ sakat bırakmak; (*b-e*, *bşi*) resim/ grafik/ şekille göstermek, anlatmak; (*b-nin*) reşmini yapmak, heykelini/ büstünü yapmak; (*b-i*, *bşi*) temsil etmek; [sahnede vb. de] aktörlük yapmak (دَوْرًا *bir rolü*) oynamak, sahneye koymak; oluşturmak KIM. مَثَّلَ بِهِ اَشْنَعَ تَمْثِيلٍ ¶ birini çok sert/ kötü bir şekilde cezalandırmak; ماثَل (*b-e*, *bşe*) benzemek, (*b-i*, *bşi*) andırmak; (*b-e*, *bşe*) tekabül etmek, uymak; (*b-i*, ب ..*e*) benzetmek; تَمَثَّل kendini (ب *b-e*) benzetmek; (ب *b-e*, *bşe*) benzemek; (ب *b-nin*) izinde/ yolunda olmak; (ب *b-nin*) kılığına girmek; (*bşi*) hazmetmek, özümsemek; (ب *b-i*, *bşi*) taklit etmek, (ب *b-i*, *bş gibi*) olmaya çalışmak; (ب *bşi*; *b-i*, *bş yaparken*) hayal etmek, düşünmek, aklından geçirmek, tasavvur etmek; (*bşi*) örnek göstermek, örnek olarak vermek; (ب *bir beyti*) şahit getirmek, delil olarak kullanmak/ getirmek; (في ...*de*) kendini göstermek, ifadesini bulmak, görünmek; (*bşi*) kişileştirmek, canlandırmak; (بَيْنَ يَدَيْه *b-nin önünde*) durmak, çıkmak; تَمَاثَلَ birbirine benzemek, uymak; (من *hastalıktan, rahatsızlıktan*) şifa bulmak, iyileşmek ¶ تَمَاثَلَ الى الشِّفَاء (للشِّفَاء)

مُماثَلة benzerlik, benzeme, andırma; benzeşme;

تَماثُل benzerlik; uygunluk; iyileşme;

تَمَثُّل özümseme, hazmetme BİY.

اِمْتِثال boyun eğme, itaat;

ماثِل [konuşmacı vb.nin huzurunda] önde duran, dikilen; yerleşmiş; gösterimde; meydana, ortaya çıkan, beliren, görünen; ¶ ماثِل امامَ عَيْنَيْه önünde olan, gözünün önünde duran; ماثِل لِلْعِيان görünen, apaçık, ayan beyan; ماثِل في حَضْرَتِه *b-nin* huzurunda;

ماثِلة lamba, avize;

مُمَثِّل mümessil, temsilci, temsilci; (ç. ـون) temsilci [yine DİPL.], ajans; oyuncu, oyunda rol alan; aktör; ممثل تِجارِي ticari temsilcilik, ajans;

مُمَثِّلة ç. ـآت aktris;

مُمَثِّلِيَّة temsilcilik, ajans ¶ مُمَثِّلِيَّة سِياسِيَّة siyasi/ diplomatik temsilcilik;

مُمَثَّل resimle ifade edilmiş, resimli; temsil edilen; özümsenmiş, hazmedilmiş BİY.;

مُماثِل benzer, benzeyen, andıran; benzeşen, benzerlik arzeden;

مُتَماثِل birbirine benzeyen, aynı cinsten; aynı;

مُمْتَثِل itaatkar, boyun eğen, itaat eden;

مَثانَة ç. ـآت mesane TIP.;

مَجَّ *u* (مَجّ) (*bşi*) [yararsız diye] atmak; (*bşi*) ihraç etmek, tardetmek; مَجِجَ olgunlaşmak, ermek;

مُجاج ve مُجاجَة tükürük; meyva suyu;

مَجُدَ *u* (مَجْد) ve مَجَدَ *u* (مَجادَة) yüce/ ulu olmak;

مِثالِي mecazi; remiz niteliğinde; tipik; örnek; model; ideal ¶ مِثال نَزْعَة idealist;

مَثّال ç. ـون heykel yapan, heykeltıraş;

مَثالَة mükemmellik, ideal olma; (ç. ـآت, مَثائِل) ibret, ders;

مِثْل ç. مُثُل benzer; denk; ¶ مَثيله [müe. مِثيلته] *b-nin* benzeri; لَيس له مِثيل, لا مَثيلَ له eşsiz, eşi benzeri olmayan, misli manendi olmayan;

مُثُول dik, ayakta duran, dikilen; görünüş; huzura çıkma; dinleyiciler [huzurdaki];

أُمْثولَة ç. ـآت أَماثيل örnek, misal; ibret, ders; atasözü, mesel;

أَمْثَل müe. مُثْلَى ç. أَماثيل mükemmele/ ideale daha yakın; ideal [konum/ durum vb.de]; örnek/ timsal teşkil eden; السبيل مُثْلَى ل . . . ...için en mükemmel/ ideal yol;

تِمْثال ç. تَماثيل heykel ¶ نِصْفِيتِمْثال büst;

تَمْثيل ç. تَماثيل örnekleme, örnek getirme; benzetme; resim ile ifade etme; temsil etme; diplomatik temsilcilik; [aktör] canlandırma, rolü oynama; oyun sergileme; gösteri; tiyatro sanatı [temsil]; ibret olacak ceza; ¶ تَمْثيل تِجارِي ticari temsilcilik; تمثيل فلان [film afişlerinde] başrolde ...!; بدل تَمْثيل masraflar için ödenek/ tahsisat; دار تَمْثيل tiyatro/ opera binası; فَنّ التَّمْثيل tiyatro sanatı; heykeltıraşlık; على سبيل التَّمْثيل açıklayıcı olarak;

تَمْثيلي gösteri ile ilgili; dramatik ¶ مَلْعَب التَّمْثيلي tiyatro [binası, yeri];

التَّمْثيلِيَّة الْغِنائِيَّة: opera;

تَمَاجَنbirbiri ile alay etmek;

مَجَانَةmaskaralık; (ç. -آت) kaba şaka, eşek şakası; soytarılık, maskaralık;

مَجَّانarsız, utanmaz, hayasız; şakacı, maskara, soytarı; bedava, karşılıksız; مَجَّانًا veya بالْمَجَّان [zarf] bedava, karşılıksız;

مَجَّانِيbedava, karşılıksız;

مَجَّانِيَةbedava olma, karşılıksızlık;

مُجُونmaskaralık, soytarılık; utanmazlık, arsızlık;

مُجُونِيalaycı, müstehzi, kinik, sinik;

مُجَّانç. مَاجِن arsız, yüzsüz, hayasız, utanmaz; şakacı, maskara;

مَاجِن[2] ç. مَوَاجِن TUN. sarnıç, mahzen, su deposu;

مَجْنِيزْيُومmağnezyum;

مَجُوسMecusiler;

مَجُوسِيMecusi;

مَجُوسِيَّةZerdüştlük;

مَحeskimiş, eski püskü, yırtık pırtık;

مُحen iyi, en çok sevilen kısım; yumurta sarısı;

مَحَّصa (مَحْص) (*bşi*) arıtmak, saflaştırmak; مَحَّصَ ⇑; (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek; (*bşi*) sınamak, denemeye tabi tutmak; (*bşi*) yakından incelemek; اِمْحَصَ tekrar görünmek, ortaya çıkmak; تَمَحَّصَ ⇑; arınmak, saflaşmak, daha arı, saf olmak; اِنْمَحَصَ ⇑;

مُحَيِّصparlayan [kılıç];

تَمْحِيصç. -آت arıtım, saflaştırma; [kapsamlı] inceleme, yoklama;

مَحَضa (مَحْض) (*b-e, bşi, sevgisini, samimiye-*

مَجَّدَ ve أَمْجَدَ (*b-i*) övmek, yüceltmek; تَمَجَّدَ övülmek, yüceltilmek; böbürlenmek;

مَجْدç. أَمْجَاد övgü, sena, medih; şeref, onur; asalet;

مَجْدِيövgüye layık;

مَجِيدşerefli, onurlu; meşhur, ünlü; yüce; övgüye layık; asil; الكتاب الْمَجِيد Yüce Kitap [Kur'anı Kerim];

الْمَجِيدِيMecidiye [sikke];

أَمَاجِد ['مَجِيد' in çoğulu] ileri gelenler, önde gelen kişiler;

أَمْجَدç. أَمَاجِد daha şerefli, daha şanlı; daha seçkin;

تَمْجِيدövme, yüceltme;

مَجَرَ[1] *u* (مَجْر) susamak;

مَجْرçok kalabalık [ordu için];

مَاجُورç. مَوَاجِير topraktan hamur teknesi MIS.;

الْمَجَر[2] Macarlar; Macaristan;

مَجَرِيMacar [sıf. ve is.];

مَجَر[2] ağırlık ölçüsü = 3.51gr. MIS.;

مَاجَرِيَاتbkz. جري

مَاجَرِيطMadrit;

مَجُوسALF.BKZ.;

مَجَلَةç. مِجَال [cin. is. مَجَل] fiskül, kabarcık [yanık ya da tahrişden dolayı meydana gelen]; bkz. جَلَّ;

مَجْمَجokunaksız, seçilmez, okunmaz;

مَجَنَ[1] *u* (مَجَانَة, مُجُون, مُجْن) şaka yapmak; alay etmek; مَاجَنَ (*b-ile*) şakalaşmak, (*b-ile*) alay etmek; تَمَاجَنَ arsızca şakalar yapmak;

tini) açıkça göstermek; مَحُضَ *u* (مُحُوضَة) temiz soyu olmak, asil olmak; saf/ arı/ katışıksız olmak; امْتَحَضَ (*b-e*, *bşi*, *sevgiyi*, *samimiyeti*) açıkça göstermek; تَمَحَّضَ kendini (ل *bşe*) adamak, hasretmek;

مَحْض asil, temiz soydan gelmiş; katışıksız, saf, arı; samimi, içten gelen; düpedüz, apaçık, su götürmez [yalan, saçmalık vb.]; مَحْضاً yalnız, ancak, sadece ¶ بِمَحْضِ اخْتِيَارِه tamamen kendi isteği ile; لِمَحْضِ صَالِحِها sadece onun iyiliği için, maslahatı gereği;

اُمْحُوضَة samimi, içten öğüt;

مَحْق مَحَقَ *a* (*bşi*) silmek, kazımak; (*bşi*) yok etmek; اِمَّحَقَ [ay] görünmez olmak, kaybolmak; yok olmak, telef olmak; اِنْمَحَقَ, تَمَحَّقَ ya da اِمَّحَقَ ve اِمْتَحَقَ silinmiş olmak ya da silinmek, kazınmak; yok olmak, telef olmak;

مَحْق silinme, kazınma; yok olma;

مُحَاقَة ve مَحَاقَة [ay] kaybolma, gizlenme;

مَحْك مَحَكَ *a* (مَحْك) ve مَحِكَ *a* (مَحَك) tartışmacı/ cedelci olmak; tartışmak, münakaşa etmek; diretmek, inatla iddia etmek; مَاحَكَ (*b-ile*) tartışmaya girmek, tartışma yapmak, cedelleşmek; اِمَّحَكَ ve تَمَحَّكَ bkz. مَحَكَ ;

مَحِك tartışmacı/ cedelci kişi;

مُمَاحَكَة huysuzluk; tartışma, münakaşa etme, cedelleşme; (ç. -آت) hile, şike; tartışma, cedel, münakaşa;

مَاحِك ve مُمَاحِك tartışmacı, cedelci; huysuz, ters;

مَحْل مَحَلَ *a* (مَحْل مُحُول) ve مَحُلَ *u* (مَحَالَة) [toprak] kısır/ verimsiz olmak, [sene] verimsiz geçmek; مَحَلَ ve مَحَلَ *u* (مِحَال, مَحْل) (ب *b-e karşı*) komplo hazırlamak, oyun düzmek, entrika çevirmek; اَمْحَلَ [toprak] kıraç ve verimsiz olmak; (*toprağı*) kıraçlaştırmak; [yağmur] yağmamak; تَمَحَّلَ (*bşi*) kurnazlıkla ya da entrikalarla elde etmeye çalışmak; bahane aramak; (ل *bşin*) hileli ya da dürüst olmayan yollardan reklamını ya da propagandasını yapmak ¶ تَمَحَّلَ الْعُذْرَ bahane ileri sürmek, mazeret göstermek;

مَحْل kıraçlık, verimsizlik; yokluk, kıtlık; hile, oyun, desise; bkz. حلّ ;

مَحَالَة ç. مَحَال palanga, takım, makara; bkz. حول ;

مِحَال kurnazlık, şeytanlık, hinlik;

مَاحِل verimsiz, kıraç; çıplak [arazi];

مُمْحِل verimsiz, kıraç olan, bitek olmayan;

مَحْن مَحَنَ *a* (مَحْن) ve اِمْتَحَنَ (*b-i*, *bşi*) sınamak, denemek; (*b-i*) müptela etmek, bela ile sınamak; (*b-i*) imtihan etmek, sınava tabi tutmak;

مِحْنَة ç. مِحَن büyük sıkıntı, musibet, ateşten gömlek; bela ile sınama; sıkıntı, zorluk;

اِمْتِحَان ç. -آت deney, test; imtihan, sınav ¶ اِمْتِحَانُ الدُّخُولِ giriş imtihanı; اِمْتِحَانٌ نِهَائِي mezuniyet imtihanı, çıkış sınavı;

مُمْتَحِن sınayan, teste/ denemeye tabi tutan; imtihan eden;

مُمْتَحَن imtihan edilmiş; denenmiş, test edilmiş; aday, imtihana/ sınava giren;

(محو) مَحَا *u* (مَحْو) (*bşi*) silmek, kazımak, silip yok etmek; (*bşi*) yok etmek; (*bşi*) iptal etmek, hükmünü kaldırmak; ¶ لا يُمْحَى silinmez, çıkmaz; مَحَّى (*bşi*) yok etmek; اِنْمَحَى, تَمَحَّى ya da اِمَّحَى ve اِمْتَحَى silinmek, yok olmak; görünmez olmak;

مَحْو silme, okunmayacak hale getirme; kazıma; iptal etme, hükmünü kaldırma; eleme, hesap dışı bırakma;

مِمْحَاة ve مَحَّايَة silgi;

اِمِّحَاء yok etme, imha;

مَاحِيَة silgi, silici şey;

مُخّ ç. مِخَاخ, مِـخَـخَـة beyin; ilik; öz, cevher; en özlü ve en çok tercih edilen kısım;

مُخّي [na't] beyin ..., beyin ile ilgili;

مخر *a* (مُخُور,مَخْر) [gemi] suyu yararak ilerlemek; ilerlemek, hareket etmek; (*denizi*) yarıp gitmek;

مَاخِر suyu yararak ilerleyen [gemi];

مَاخِرَة ç. مَوَاخِر gemi;

مَاخُور ç. مَوَاخِير genelev;

مخض *u, a, i* (مَخْض) (*sütü*) yayıkta çalkalamak, köpürtmek; (*bşi*) kuvvetlice sallamak, çalkalamak; مخض *a* (مَخَاض) [hamilenin, doğumu yaklaşıp] sancıları başlamak, doğumu yaklaşmak; تَمَخَّضَ = مَخِضَ ; [cenin, ana karnında] oynamak, hareket etmek; (عن *bşi*) ortaya çıkarmak, meydana getirmek; [süt, yayıkta] çalkalanmak ¶ تَمَخَّضَ الإجْتِمَاعُ عن مَوْقِفٍ سِيَاسِيٍ مُوَحَّدٍ toplantı siyasi bir birleşme sonucunu getirdi; تَمَخَّضَ الجَبَلُ فَوَلَدَ فَأْرًا dağ doğura doğura bir fare doğurdu;

مَخَاض doğum sancıları;

مَخِيد yayık ayranı;

مَمَاخِض ç. مَمْخَضَة ve مَخَّاضَة yayık;

مَخَطَ *u, a* (مَخْط, مُخُوط) ve تَمَخَّطَ sümkürmek;

مُخَاط sümük; ¶ مُخَاطُ الشَّمْسِ ve مُخَاطَ الشَّيْطَانِ havada uçuşan, ince örümcek ağı gibi olan iplikçikler;

مُخَاطِي sümüklü; sümüksü; cıvık, yapış yapış;

تَمَخْطَرَ ⇒ مخطر salına salına yürümek;

مُخْل[1] ç. مَخَال, أَمْخَال مُخُول kaldıraç, manivela;

مَخْلَة[2] (مِخْلاَة) ç. مَخَالِي, مِخَل [-آت] yem torbası;

مَخْمَضَ ağzı çalkalamak;

مَدَّ *u* (مَد) (*bşi*) açmak, genişletmek; (*bşi*) uzatmak, (*boynunu*) uzatmak; (*bşi*) çekip uzatmak, esnetmek, sündürmek; (*bşi*) yaymak; (*ray, hat* vb.) döşemek; (*ağ*) atmak; mühlet vermek, zaman tanımak; [nehir vb.] taşmak, yükselmek; (*b-e*) yardım etmek, (*b-i*, ب ...*ile*) desteklemek; (*ordıya*) takviye göndermek; (*toprağı*) gübrelemek; ¶ مَدَّ عُمْرَهُ [Allah] birinin ömrünü uzatmak; مَدَّ الْبَصَرَ bakışlarını ...e çevirmek; مَدَّ جِذْرًا فِي الأَرْضِ [ağaç] kök salmak; مَدَّ الحِبَالَةَ لَه birine tuzak kurmak; مَدَّ رِجْلَهُ بِقَدْرِ كِسَائِه ayağını yorganına göre uzatmak; مَدَّ سَمْعَه ⇑; kulak kabartmak; مَدَّ المَائِدَةَ sofra[yı] kurmak; مَدَّ فِي الْمَشْيِ büyük adımlar atarak/ adımlarını açarak yürümek; مَدَّ الْمَوَاسِيرَ boru döşemek; مَدَّ اليه يَدَه *b-e* elini uzatmak, yardım etmek;

مَدَّ سَيْطَرَتَه nüfuzunu artırmak; مَدَّدَ (*bşi*) açmak, genişletmek, yaymak; (*bşi*) uzatmak; (*bşi*) sündürmek, esnetmek; iltihaplanmak, cerahat toplamak, azmak; مَادَّ (*bşi*) geciktirmek, ağırdan almak; tehir etmek, ertelemek; أَمَدَّ (*b-e*) yardım etmek, (*b-i*, ب *ile*) desteklemek (*b-e*, *bşe*, ب ...*i*) sağlamak, tedarik etmek; (*ordıya*) takviye göndermek; mühlet/ süre vermek, zaman tanımak; iltihaplanmak, cerahat toplamak ¶ أَمَدَّ بِأَجَلِه [Allah] birinin ömrünü uzatmak, biraz daha yaşamasını takdir etmek; تَمَدَّدَ yayılmak, açılmak, genişlemek; uzamak; yayılmak, serilmek [yatakta vb. de]; اِمْتَدَّ yayılmak, genişlemek, açılmak; [kablo, boru] döşenmek; (الى *bşe kadar*) uzanmak, varmak, ulaşmış olmak; çekilip uzamak, sünmek, esnemek; uzun olmak; (الى ...*e kadar*) gelişmek; اِسْتَمَدَّ (*bşi*, من ...*den*) tedarik etmek, sağlamak, temin etmek; (*birinin*) yardımını istemek;

مَدّ ç. مُدُود yayılma, genişleme; açılma; uzama, esneme; [harfi] uzatma, uzun okuma, med; [suyun, nehrin] kabarma, yükselme; (ب ...*i*) sağlama, tedarik etme, temin etme ¶ مَدّ البَصَر görüş alanı/ sahası/ menzili; göz alabildiğine; مَدّ النَّظَر uzağı görebilme, basiret; حُرُوف المَدّ med harfleri ا, و, ي ' DİLB.;

مَدَّة med işareti;

مُدّ ç. أَمْدَاد ,مِدَاد müd, bir tahıl ölçeği ESK.;

مِدَّة irin, cerahat;

مُدَّة ç. مُدَد müddet, süre, zaman aralığı, periyot [aynı zam. مُدَّة من الزَّمَن]; süreç; sınırlanmış veya önceden belirlenmiş vakit, vade; ... مُدَّةَ [mud. kul.] ...süresince, ...esnasında, ...zarfında]¶ .. في مُدَّة ...süresince, مُدَّةٌ من ; مُدَّة من الزَّمَن bir süre/ müddet; الزَّمَن bir süredir, bir süreden beri;

مَدَد ç. أَمْدَاد yardım, destek, takviye; [çoğ] imkanlar, olanaklar; yardımcı kuvvet, takviye birliği;

مِدَاد mürekkep; kandil yağı; gübre; tarz, usül, stil ¶ سجله بِمِدَاد الفَخْر *bşi* altın harflerle kaydetmek; على مِدَادٍ وَاحِد aynı tarzda;

مَدِيد ç. مُدُد uzatılmış, yayılmış, açılmış; uzun; uzatılmış, esnetilmiş; yüksek; المَدِيد şiirde bir vezin; ¶ زمان مَدِيد veya مدَّة مَدِيدة uzun süre/ müddet; عُمْر مَدِيد uzun ömür; مَدِيد البَصَرِ basiretli, uzak görüşlü;

مَدَّاد sarmaşık türü bir bitki;

أُمْدُة [dokumada] arış, çözgü;

تَمْدِيد ç. -آت uzatma, açma, genişletme, esnetme;

إِمْدَاد yardım, destek; erzak, levazım ASK.; (ç. -آت) yardımcı kuvvet, takviye birlikleri;

تَمَدُّد açılma, yayılma; genişleme;

اِمْتِدَاد açılma, yayılma; genişleme; büyüme; uzama; esneme, sünme; ebat, büyüklük, alan, saha; ... على اِمْتِدَاد ...boyunca;

اِسْتِمْدَاد takviye kuvvet/ yardım istemek; levazım ASK.;

مُمَادّ yayılmış, uzanmış, açılmış; saran,

sarmaşık [bitki];

مَادَّة ç. مَوَادّ madde; malzeme; öğe, unsur; konu, mevzu; ders/ etüt konusu; bilim dalı; paragraf, fıkra, madde [anlaşmanın, yasanın vb.]; mukavele, anlaşma şartı; [çoğ.] malzemeler; maddeler, unsurlar; alametler ¶ مَادَّة أَصْلِيَّة kelimenin kökü; مَوَادّ أَوَّلِيَّة temel unsurlar, asli öğeler; hammaddeler; مَوَادّ تِجَارِيَّة ticari mallar; مَوَادّ التَّجْمِيل makyaj/ kozmetik malzemeleri, güzellik malzemeleri; مَوَادّ جِنَائِيَّة suça müteallik meseleler HUK.; مَوَادّ حَرْبِيَّة savaş malzemeleri; مَوَادّ خَام hammaddeler; مَوَادّ الصِّبَاغَة boya malzemeleri; مَوَادّ صُلْبَة katı parçacıklar; مَوَادّ مَصْنُوعَة hazır eşyalar; مَوَادّ التَّطْبِيب ilaçlar; مَوَادّ (الْمَعِيشَة) الإِعَاشَة yiyecekler; مَوَادّ غِذَائِيَّة gıdalar, besinler; yem; مَوَادّ اللُّغَة dilin/ lisanın kelime hazinesi; مَوَادّ مُضَادَّة لِلْحَيَوِيَّة antibiyotikler; مَوَادّ مُلْتَهِبَة yanıcı maddeler; yakacak; مَوَادّ مَدَنِيَّة medeni hukuk yasaları HUK.; مَوَادّ النَّسِيج tekstil ürünleri;

مَادِّيّ maddi, maddesel; fiziksel; maddeci, materyalist; (ç. ـون) maddeci, materyalist; objektif, nesnel [شخصي karşıtı];

مَادِّيَّة maddecilik, materyalizm; الْمَادِّيَّات maddiyat ve maneviyat; و الْمَعْنَوِيَّات

مَمْدُود yayılmış; açılmış; genişletilmiş; uzatılmış; esnemiş, sünmüş; geniş, büyük; üzerinde 'med' işareti bulunan DİLB.;

مُمَدَّد yayılmış, açılmış; serilmiş, uzatılmış; esnetilmiş, sünmüş;

مُمْتَدّ açılmış, yayılmış; esnetilmiş; uzatılmış; döşeli; geniş, kapsamlı;

مُسْتَمَدّ (مِن ...*den*) türetilmiş, alınmış;

مِدَالِيَة ç. madalya;

مِدَالِيُون madalyon;

مَدَحَ *a* (مِدْحَة, مَدْح) (*b-i*) övmek, methetmek; (*b-e*) methiye yazmak; مَدَّحَ ⇑; تَمَدَّحَ övülmek, methedilmek; (ب ...*ile*) övünmek, gurur duymak, onurlanmak; اِمْتَدَحَ = مَدَحَ;

مَدْح methetme, övme; övgü, medih; methiye edebiyatı;

مَدِيح ç. مَدَائِح övgü, medih; methiye; مَدِيح bkz. أَمَادِيح ç. أُمْدُوحَة;

تَمَدُّح övünme; böbürlenme;

مَادِح ve مَدَّاح methiye yazarı;

مَدَر[1] [cin. is.; tek. is. ـة] çamur; أَهْل الْوَبَر وَ الْمَدَر yerleşik hayat sürenler ve göçebeler;

مَدَرَة çamur; küçük tepe, tümsek;

مُدَرَاء[2] ['مدير 'in çoğulu] bkz. دور;

مَدْرَاس Medres şehri [Hindistanın kuzeyinde];

مَدْرِين Madrit şehri;

مَدَّنَ ⇒ مدن şehir kurmak; تَمَدَّنَ medenileşmek, uygarlaşmak; تَمْدِين ⇑;

مَدِينَة ç. مُدُن, مَدَائِن şehir ¶ مَدِينَة النَّبِي ve مَدِينَة الْمُنَوَّرَة) الْمَدِينَة Medine-i Münevvere; مَدِينَة السَّلَام Bağdat; الْمُدُن الْكُبْرَى büyük şehirler;

مَدَنِي şehirli, şehirde oturan, yerli; uygar, medeni; sivil [askeri karşıtı]; seküler, laik; Medineye ait, Medine ...[sıf. ve is.]; دَعْوَى مَدَنِيَّة özel hukuk davası HUK.; الطَّيَرَان الْمَدَنِي sivil havacılık; قَانُون مَدَنِي medeni kanun;

مدين bkz. مدن

مُذْ [مُنْذُ] ...den beri, ...dir;

مَذَرَ a (مَذْر) [yumurta] çürümek, bozulmak; مَذَّرَ (*bşi*) dağıtmak, saçmak; تَمَذَّرَ = مَذِرَ ;

شَذَر مَذَر oraya buraya dağılmış, saçılmış;

مَذِر çürük, bozuk [özl. yumurta];

مَذَقَ u (مَذْق) (*bşi*) su ile karıştırmak, sulandırmak;

مَذُق içine su karıştırılmış şarap;

مَذِيق sulu, sulandırılmış;

مُذَاقَة ve مُمَاذَقَة iki yüzlü, riyakar;

مَذَلَ a (مَذَال, مَذْل) (ب *gizli bşi*) açıklamak, ifşa etmek;

مَذْهَب bkz. تَمَذْهَبَ ve ذهب ;

مَرَّ u (مَرّ, مُرُور, مَرَر) (ب veya على ...*i*) geçmek, (ب veya على *b-e*, *bşe*) uğramak; (أَمَامَ *b-nin önünde*) yürüyüş/ geçit resmi/ geçit töreni yapmak ASK; [vakit, zaman] geçmek; (ب veya على *bş boyunca*) yürümek, gitmek; (ب, من ya da على ...*in içinden, arasından*) geçmek, gitmek, (من *bir yeri, ülkeyi*) bir baştan bir başa geçmek, katetmek; arasından/ içinden akmak, geçmek; [sınır, hudut] (في *bölgesinden*) geçmek, (في ...*de*) yer almak; (على *sınırı, hududu, dağı, hattı*) aşmak, geçmek; [uçak] (فَوْقَ ...*in üzerinden*) uçmak, geçmek; ayrılmak, terketmek, uzaklaşmak; [muz. fiilden önce] ...yapmayı sürdürmek, ...yapmaya devam etmek; ¶ مَرَّ ذِكْرُهُ sözü daha önce geçmek, edilmek; كما مَرَّ بِنَا daha önce değindiğim gibi; مَرَّ بِسَلَامٍ sağ/salim/

مَدَنِيَّة medeniyet, uygarlık;

تَمْدِين şehirleşme, sosyalleşme;

تَمْدِيني şehirleşme ile ilgili;

تَمَدُّن şehirleşme; uygarlaşma, medenileşme;

تَمَدُّنِي medeni, uygar;

مُتَمَدِّن medeni, uygar; ince, eğitim görmüş [çelebi];

مُتَمَدِّين medeni, uygar;

مَدَى (*b-e*) mühlet/ süre vermek, zaman tanımak;

تَمَادَى ⇑ أَمْدَى (ب ...*de* veya على veya في) ısrarcı davranmak, diretmek; (في *bşi*) sürdürmek, kesmemek, devam etmek; (في ...*de*) aşırı gitmek; devam etmek, sürmek;

مَدَى alan, saha; mesafe, menzil; sınır, uç, had, limit; süre, müddet; مَدَى [mud. kul.] ...esnasında, ...süresince, ...zarfında ¶ مَدَى الْبَصَر görüş alanı/ sahası/ menzili; مَدَى الْحَيَاة hayat boyu; مَدَى الدَّوَرَان sürekli, devamlı; مَدَى الصَّوْت sesin ulaşabileceği mesafe; مَدَى الْعُمْرِ ömür boyu; مَدَى الأَيَّامِ günlerdir, günlerce; الى مَدَى بَعِيد çok uzakta, çok uzak mesafede; على مَدَى عَشَر أَمْتَار on metrelik mesafede; بَعِيد الْمَدَى uzak mesafede; مِدْفَع بَعِيد الْمَدَى uzak menzilli top; في المدى الأَخِير son olarak;

مُدْيَة ve مُدْيَة ç. مُدًى , مُدْيَات büyük bıçak;

مُدْوِي ve مُدَوِي bıçakçı;

تَمَادٍ : مع طُولِ التَمَادي , مع التَمَادي zamanla;

مُودِيل [ô, ê] Fr.> ç. آت- model;

kez, son olarak; لاول مَرَّةٍ ilk olarak, ilk defa; مِرَارًا وَ عَدِيدًا tekrar tekrar, sık sık; مِرَارًا عَدِيدًا üst üste, ardarda;

مُرُور geçme, geçiş; (...امام ...*in önünde*) düzenlenen geçit töreni/ resmi; (ب veya على veya من ...*den*) geçiş; katetme, bir baştan bir başa geçme; bir başa geçme; ardarda/ kesintisiz gelme; trafik; [zaman] geçme; teftiş MIS.; ¶ مُـرُور تَذْكِرَة الزمـان zaman aşımı, müruru zaman; حَـرَكَـة الْمُرُور geçit izni, lesepase; pasaport; نِظَام شُرْطَة الْمُرُور trafik polisi; الْمُرُور trafik; الْمُرُور trafik kuralları;

ممر geçiş, geçme; [zaman] geçme; zaman aşımı; katetme, bir baştan bir başa geçme; erişim, yaklaşım; (ç. -آت) geçit, pasaj; nehir geçidi, sığ geçit ¶ مَـمَـرّ سُـفْلِي altgeçit; على مَمَرّ العُصُور asırlardır;

امْرَار aradan/ içinden geçirme; araya sokma;

اسْتِمْرَار süreklilik, devamlılık, devam etme, kalıcılık; ısrarcılık, diretme; ¶ بِاسْتِمْرَار دَوَامًا و اِسْتِمْرَارًا sürekli olarak, daimi olarak; ⇑, hep, daima; قوة الاسْتِمْرَار atalet kuvveti;

مارّ geçen, geçici; (ç. مارّة, -ون) yaya(n); الْمارّ ذِكْرُهُ ¶ yukarıda anılan, daha önce bahsedilen, anılmış olan;

مُسْتَمِرّ sürekli, daimi, kesintisiz, devamlı, kalıcı; تَيَّار مُسْتَمِرّ ¶ doğru akım ELK;

مَـرَّ[2] *u, a* (مَـرَارَة) [ayva, salatalık vb.nin acısı türünden] acı olmak ya da acımak, acılaşmak; (*bşi*) acılaştırmak, acı yapmak; مَرَّر acı olmak

selametle dönmek; مَرَّ عَلَيْهِ بِبَصَرِهِ bir şeye göz gezdirmek, göz atmak; مَرَّ مَرَّ الْبَرْق yıldırım gibi geçmek; مَرَّ مَرَّ الْكِرَام hiç bir şey olmamış gibi geçmek; مَرَّ بِهِ (عليه) مَرَّ الْكِرَام bir şeye tepeden bakmak, küçümsemek.; مَـرَّرَ (*bşi*) geçirmek; (*bşi*) aradan taşımak, geçirmek; (*top ile*) pas atmak [futbol] ¶ مَرَّرَ السَّفِينَةَ فِي القَنَاة gemiyi kanaldan geçirmek; أَمَرَّ (*b-nin*, ب veya على ...*i*) geçmesini sağlamak; (*b-i* ب veya على ...*den*) geçirmek, (*b-i*, ب veya على ...*in içine*) sokmak; ¶ أَمَرَّ نَظَرَهُ على... على bakışlarını ...in üzerinde gezdirmek; اِسْتَمَرَّ devamlı/ sürekli olmak; kalmak, ayrılmamak; (على veya فِي *bşi*, veya يَفْعَلُ ...*yapmayı*) sürdürmek, ısrarla devam etmek;

مَرّ geçme; geçit; baştan sona geçme, katetme; [vakit] geçiş; kürek, bel; halat, ip ¶ على مَرّ الزَّمَان zamanla;

مَرَّة ç. مـرَار, ...-آت kere, defa, kez; مَرَّةً bir kere/ defa/ kez; مَرَّتَيْن iki kez; مَرَّات tekrar tekrar; sık sık; مِرَارًا birkaç kez; arasıra, bazen مَرَّةً veya ذات مَرَّةٍ bir keresinde; مَرَّةً ما ¶ ya da أُخْرَى مَرَّةً جَدِيدَةً tekrardan, yeniden, bir kere daha; مَرَّةً عَن مَرَّةٍ veya مَرَّةً بَعْد مَرَّةٍ tekrar tekrar, üst üste; مَـرَّةً ⇑; اَلْمَرَّة تِلْوَ الْمَرَّة birkez, bir defa; son olarak; أَكْثَر من وَاحِدَةً bir çok defa, defalarca; بِالْمَرَّة hep birden, topluca; [olumsuz ifadede] asla, hiç bir şekilde; غير مَرَّةٍ veya غير ما مَرَّةٍ bir kaç kez; كَمْ مَرَّةً kaç kez/ kere/ defa; لِلْمَرَّةِ السَّادِسَة altıncı defa/ kez; لِلْمَرَّةِ الأَخِيرَة veya لآخِرِ مَرَّة son

ya da acımak, acılaşmak; (*bşi*) acılaştırmak; تَمَارَّ birbiri ile dövüşmek; اِسْتَمَرَّ (*bşi*) acı bulmak, acı olduğunu düşünmek;

مُرّ ç. أَمْرَار [ayva, salatalık vb. bulunan gibi] acı; acı veren; acılık; mür, mürrüsafi; ¶ مُرّ الصَّحْرَى acıelma, acıhıyar, ebucehil karpuzu BOT. Cytrallus colocynthis;

مِرَّة ç. مِرَر safra, öd; (ç. أَمْرَار) güç, kuvvet; مَرَارَة ç. مَرَائِر [salatalık, marul vb. bulunan] acılık, acı; safra, öd; ruh, can; ¶ اِنْشَقَّتْ مَرَارَتُهُ غَيْظًا öfke ile parlamak;

مَرِير ç. مَرَائِر sağlam, sarsılmaz, güçlü, metin, köklü, derin [özl. his, duygu için];

مَرِير ç. مَرَائِر sağlamlık, sarsılmazlık; sebat; kararlılık; gayret;

أَمَرّ daha sağlam/ güçlü; daha acı; الأَمَرَّان [lafzen: iki acı] fakirlik ve kocamışlık; قَاسَى الأَمَرَّيْن büyük zorluklarla karşılaşmak;

مَمْرُور safra kesesi ile ilgili;

مَرِئَ مَرَأ *a* ve مَرُؤَ *u* (مَرَاءَة) [yiyecek] sıhhi/ sağlığa uygun olmak; مَرُؤَ *u* (مُرُوءَة) mert olmak; مَرُؤَ *u* (مَرَاءَة) [iklim] sıhhi/ sağlığa elverişli olmak; اِسْتَمْرَأَ (*yiyeceği*) leziz ve faydalı bulmak; (*bşin*) tadını/ zevkini çıkarmak; (*bşi*) hazmedebilmek, sindirebilmek [yine MEC.];

اِمْرُؤ ve اِمْرَأ, اِمْرَء [harfi tarif ile beraber الْمَرْء] adam; kişi, şahıs; الْمَرْء kişi, insanoğlu, insan «يَظُنُّ الْمَرْءُ insanoğlu, kişi, insan …olduğunu zanneder», ya da cümle edilgen çatı ile de ifade edilebilir: …olduğu zannedilir;

اِمْرَأَة [harfi tarif ile الْمَرْأَة] ç. bkz. نسو; kadın; karı, hanım, zevce, eş;

مُرُوءَة ve مُرُوَّة yiğitlik, mertlik, cömertlik vb. faziletli davranış biçimleri, özellikleri;

مَرِيء mert, yiğit; sıhhi, sağlığa elverişli; ¶ هَنِيئًا مَرِيئًا afiyetle, afiyet olsun!

مَرِيء, مُرُوء, اُمْرِئَة ç. مَرِيء yemek borusu ANAT.;

مَرَّاكِش ve مُرَّاكُش Merakkeş şehri [Fas]; Fas;

مَرَّاكُشِي Fas …, Fas'a ait [sıf. ve is.];

مَرَثَ *u* (مَرْث) (*bşi*, *parmağını*, *memeyi*) emmek; (*bşi*) ezmek, püre gibi yapmak; (*bşi*) suda bekletmek, yumuşatmak;

مَرْج[1] ç. مُرُوج otlak, mera; çayır;

هَرْج و مَرْج kargaşa, fitne;

مَرْج düzensizlik, kargaşa;

مَرْجَان[2] ve مُرْجَان [cin. is.; tek. is. ة] küçük inci taneleri; mercan ¶ سَمَك مَرْجَان havuz balığı, kırmızı balık ZOO. Carassius auratus.;

مَرْجَانِي [na't] mercan …, mercan ile ilgili; mercan kırmızı ¶ جَزِيرَة مَرْجَانِيَّة mercanada, atol; شُعَاب مَرْجَانِيَّة mercan kayalığı;

مَرْجَح sallanmak; تَمَرْجَحَ sallanmak, ileri geri sallanmak; muallakta/ askıda olmak/ kalmak;

مَرِح *a* (مَرَح) neşeli/ şen olmak; mutlu/ mesut olmak; sevinmek ¶ سَرِحَ مَرِحَ canının istediği gibi davranmak, keyfi hareket etmek;

مَرَح neşe, şen olma, mutluluk;

مَرِح ç. مَرَاحَى, مَرْحَى neşeli, şen;

مَرَاح neşe, sevinç, coşkunluk;

مَرِيح neşeli, şen, coşkun, coşmuş;

مَرْحَى aferin!, bravo! helal sana! ¶ مَرْحَى

. . . ب . . .e aferin !, …e bravo!, yaşa!;

ممرّاح neşeli, şen;

مرحب (*b-e*) merhaba demek, hoşgeldin demek; bkz. ;

مرخ *a* (مَرْخ) (*vücudu*) yağlamak, yağ sürmek; ⇑ مرّخ; تمرّخ yağlanmak, vücuduna yağ sürmek;

مَرِخ yumuşak; gevşek, sarkık;

مَرُوخ merhem, pomat; vücuda sürülen yağ;

مرّيخ Mars, Merih astro.;

مرد *u* (مُرُود) ve مَرَد *u* (مُرُودَة, مَرَادَة) inatçı/ serkeş/ dikkafalı/ asi tabiatlı olmak; (على …*e*) karşı çıkmak, isyan etmek; مرّد (*ağacın dalını, yapraklarını*) kesmek; (*binaya, yapıya*) sıva vurmak; تمرّد dikkafalı/ inatçı/ serkeş olmak; (على …*e*) karşı çıkmak, isyan etmek, baş kaldırmak; küstah olmak;

مُرْدِي ç. مَرَادٍ kayığı iterek ilerlemekte kullanılan sırık;

مِرَاد ve مِرَّاد ç. مَرَاريد boyun;

مِرِيد ç. مُرْدَاء dikkafalı, serkeş, asi;

تِمْرَاد ç. تَمَارِيد güvercinlik;

أمرد, müe. مرداء ç. مرد bıyığı çıkmamış, sakalı bitmemiş genç; yapraksız [ağaç]; [susuz kalıp] kurumuş;

تمرّد dikkafalılık, inatçılık; isyan, baş kaldırma, ayaklanma;

مَارِد ç. –ون, مُرَدَة, مُرَّاد inatçı, dikkafalı, serkeş, söz dinlemez; asi, başkaldıran, ayaklanan; şeytan; dev;

متمرّد dikkafalı, söz dinlemez, serkeş; asi, isyancı, baş kaldıran;

مرْدَقُوش merc.ınköşk;

مرزبان ç. vali [eski Fars beldelerinde];

مرزجُوش, مرزَنْجُوش bkz. مَرْدَقُوش ;

مرس *u* (مَرْس) (*bşi*) suda bırakarak yumuşatmak;

مارس (*bşi*, özl. *mesleği*) uygulamak, yapmak, yerine getirmek; pratik/ uygulama yapmak, tatbiki çalışmak; (*işi*, *faaliyeti*) yerine getirmek, uygulamak, icra etmek; (*bş ile*) uğraşmak, ilgilenmek, iştigal etmek; تمرّس (ب *bşi*, *mesleği*, *eylemi*, *işi*, *faaliyeti*) yürütmek, yapmak, uygulamak, yerine getirmek; (ب …*ile*) uğraşmak, ilgilenmek; (ب *ile*) problemi olmak/ bulunmak; تمارس birbiri ile dövüşmek/ dalaşmak;

أمْرَس ç. مِرِس deneyimli, tecrübeli, alışkın;

أمْرَاس ç. مِرَسَة ip, bağ; kablo;

مِرَاس ve مَرَاسَة güç, kuvvet ; ¶ سَهْل الْمِرَاس uysal, yumuşak başlı; شديد الْمِرَاس veya صَعْب الْمِرَاس dikkafalı, serkeş, söz dinlemez; صُعُوبَة الْمِرَاس dikkafalılık, serkeşlik;

مريسة bir tür bira;

مريسي sıcak güneş rüzgarı MIS.;

مُمَارَسَة [bir mesleği, işi, eylemi, faaliyeti] yürütme, uygulama, yapma, icra etme, yerine getirme; tatbikat, uygulama, pratik; deneyim; müzakere, görüşme KNŞ.;

تمرّس (ب *mesleği*, *işi*, *faaliyeti*] yürütme, icra etme, uygulama;

مَرْسِيلْيَا Marsilya limanı [Fr.];

مُرْسِين mersin BOT. Myrtus;

مَرْشَال mareşal;

مُرْص mors alfabesi;

مَرِضَ *a* (مَرَض) hasta olmak ya da hastalanmak; hastalığa yakalanmak; مَرَّضَ (*b-i*) hasta etmek; (*hastaya*) bakmak; اَمْرَضَ (*b-i*) hasta etmek; تَمَارَضَ hastalıklı olmak; تَمَرَّضَ hastaymış gibi yapmak, temarüz etmek;

مَرَض ç. اَمْرَاض hastalık, rahatsızlık; hasta olma hali; ¶ مَرَض عَصَبِي sinir hastalığı; مَرَض عَقْلِي akıl hastalığı, ruh hastalığı; مَرَض مُعْدٍ bulaşıcı hastalık; اَمْرَاض بَاطِنِيَّة iç hastalıklar; اَمْرَاض سِرِّيَّة zührevi hastalıklar; اَمْرَاض صَدْرِيَّة göğüs hastalıkları;

مُرْض bkz. رضي ;

مَرَضِي hastalık ile ilgili, patolojik;

مَرِيض ç. مَرْضَى, مَرَاضِي rahatsız; hasta [sıf. ve is.]; مَرِيض نَفْسِي ruh hastası, piskopat;

مُمْرِض hastalıklı;

تَمْرِيض hasta bakımı; hemşirelik;

مُمَرِّض [erkek] hastabakıcı; ilk yardım görevlisi;

مُمَرِّضَة hemşire, hastabakıcı [kadın];

مُتَمَرِّض hastalıklı;

مَرَط *u* (مَرْط) (*kılı*) yolmak, koparmak; مَرْط ⇑;

تَمَرَّطَ [kıl] dökülmek;

مَرِيط ve اَمْرَط , müe. مَرْطَاء ç. مُرُوط kılları ya da tüyleri dökülmüş/ seyrelmiş;

مَرَع *a* (مَرْع) (*bşi*) yağlamak;

مَرْع ç. اَمْرَاع, اَمْرُع ot;

مُرْعَة yağ;

مَرِيع verimli, bitek [arazi];

مِمْرَاع gelişmiş, mamur, büyük;

مَرْغَ ⇒ مَرَّغَ [toz içinde] yuvarlanmak; (*bşi*) ovalamak; اَمْرَغَ (*bşi*) kirletmek, pisletmek; تَمَرَّغَ [özl. toz içinde] yuvarlanmak; teredütlü davranmak;

مَرْغَرِين margarin;

مُرْفِين morfin;

مَرَقَ *u* (مروق) [özl. ok] (من *b-e*, *bşe*) batmak, (من *bşin*) arasından/ içinden geçmek; fırlamak, atılmak, ok gibi fırlamak; konu dışına çıkmak, konudan sapmak; [özl. من الدِّين dinden] çıkmak; ¶ مَرَقَ السَّهْم ok yaydan çıkmak; مَرَق şarkı söylemek;

مَرَق ve مَرَقَة etsuyu; sos;

مُرُوق sapma; [okun yaydan] fırlayış; dinden çıkma, irtidat etme;

مُرُوقِي hafız TUN.; tabutu taşayan ya da cenazeye katılan TUN.;

مَارِق ç. مُرَّاق, مَرَقَة [doğru yoldan/ inançtan] sapan, çıkan; mürtet, dinden dönen, çıkan; kabullenilmiş doğrulara karşı çıkan;

مُمَارِق küstah, haddini bilmez;

تَمَرْكَزَ ⇒ مَرْكَز (في ...*de*) yoğunlaşmak, konsantre olmak, odaklaşmak; yerleşmek, kök salmak; konumunu sağlamlaştırmak;

مَرْكَز, مَرْكَزِيَّة bkz. ركز ;

مَرْكِيز ALF.BKZ.;

تَمَرْكُز yoğunlaşma, konsantre olma, odaklaşma; konumunu sağlamlaştırma;

مراكش ALF.BKZ.;

مَرْكَز markiz;

[1] مَرْمَر acı olmak ya da acımak, acılaşmak; kızmak, sinirlenmek; تمرمر homurdanmak; mırıldanmak, söylenmek;

[2] مَرْمَر mermer;

مَرْمَري mermer [na't];

مَرَّطَ (*bşi*) mahvetmek, hasar vermek MIS.;

مَرَنَ *u* (مُرُونَة, مُرُون, مَرَانَة) esnek, elastiki olmak, eğilip bükülebilmek; _ (مَرَانَة, مُرُون) (على ...*e*) alışkın olmak ya da alışmak; (على ...*e*) yabancı olmamak; مَرَّنَ (*b-i*) eğitmek, (*b-e*) eğitim/ talim yaptırmak; (*b-i*, على ...*e*) alıştırmak; تَمَرَّنَ (على ...*e*) alışmak; (على *bşin*) uygulamasını/ pratiğini yapmak, (على *bşi*) alıştırma/ eğitim/ talim olarak yapmak; eğitimli/ talim görmüş olmak;

مَرِن esnek, elastiki; uysal, itaatkar; kıvrak;

مَرَانَة ve مُرُونَة esneklik, elastikiyet; kıvraklık, çeviklik, atiklik; geri tepme, seğirdim;

تَمْرِين ç. ...ـآت, تَمَارِين alıştırma, uygulama; eğitim, talim; pratik, deneyim; eğitimlilik, ustalık, kalifiye elemanlık; eğitim dönemi; ¶ تَمْرِين ابتدائي temel eğitim; تَمَارِين تَمْرِينات عَسْكَرِيَّة ve جُنْدِيَّة askeri eğitim; tatbikat; تَمْرِينات رِيَاضِيَّة idman, egzersiz; تحت التَّمْرِين eğitim döneminde, aşamasında, eğitim görmekte olan [asker, memur, işçi vb.];

مِرَان ustalık, kalifiye elemanlık, deneyimlilik; eğitim, uygulama, alıştırma, pratik, egzersiz; huy; alışkanlık; deneme; rutin;

تَمَرُّن pratik, uygulama, egzersiz yapma;

مُمَرِّن eğitimci; gözetmen, teftiş eden; eğitim çavuşu;

مُمَرَّن (على ...*de*) deneyimli, tecrübeli, eğitim görmüş, eğitimli; (على ...*e*) alışmış, alışkın, (على ...*de*) acemi olmayan;

مُتَمَرِّن (على ...*de*) ⇑; ⇑; eğitim altında, eğitim aşamasında olan;

مَارُونِي ç. ALF.BKZ.;

[1] مَرْو Merv şehri;

مَرْوِي Mervli;

[2] مَرْو [2] [cin. is.; tek. is. ة] çakıl taşı; çakmaktaşı;

مَرْوَة bkz. مُرُوءة;

[1] مري ⇒ مارى (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; (*b-e*) karşı çıkmak, direnmek; (في *bşe*) itiraz etmek, karşı çıkmak; امترى (في *bşden*) şüphelenmek, şüphe etmek;

مِرْيَة münakaşa, tartışma, cedel; şüphe;

مِرَاء münakaşa, tartışma; şüphe; ¶ بلا مِرَاء veya لا مِرَاءَ فِيه tartışılmaz, karşı çıkılmaz, sorgulanamaz, su götürmez; لا مِرَاءَ فِي ...olduğunda şüphe yoktur, ...olduğu أنَّ... su götürmez bir gerçektir;

[2] مرآة [مرايا ın çoğulu] bkz. رَأَى;

مَرْيَم Hz. Meryem;

مَرْيَمِيَّة adaçayı BOT.;

مَزَّ *u* (مَزّ) (*bşi*) emmek;

مَزّ mayhoş, ekşice;

مَزَّة ç. ـآت- ve مَازَّة meze MIS. SUR.;

مَزَجَ *u* (مِزَاج, مَزْج) (...بَيْن, *farklı şeyleri*; *bşi*,

ب ...*ile*) karıştırmak; مَازَجَ (*bş ile*) karışmak, karışım oluşturmak; (*b-e*) uymak, uyum sağlamak; تَمَازَجَ birbirine karışmak, birbirinin içine işlemek; اِمْتَزَجَ (ب ...*ile*) karışmak;

مَزْج karışma;

مِزَاج ç. اَمْزِجَة karışım; mizaç, yapı; ruh hali; sağlık durumu, sıhhat ¶ مِزَاج سَوْدَائِي melankolik mizacı olan; اَلْمِزَاج الْعَامّ yaygın, zevk; مِزَاج لَطِيف ince tabiat/ yapı; مَحْرُور اَلْمِزَاج asabi, çabuk öfkelenen; مُنْحَرِف المِزَاج rahatsız, keyifsiz; هَذَا لا يُوَافِقُ مِزَاجِي bu benim mizacıma, yapıma uymuyor, bu benim yapabileceğim bir şey değil;

مَزِيج (من ...*den*, ...*in karışımından*) oluşmuş; (من ...*in*) karışımı;

تَمَازُج birbiri ile karışma;

اِمْتِزَاج karışım;

مَزَحَ *a* (مَزْح) şaka yapmak; مَازَحَ (*b-ile*) şakalaşmak, (*b-e*) şaka yapmak;

مَزْح , مُزَاح ve مُزَاحَة şaka;

مَزَّاح ve مَازِح şakacı, şaka yapan, güldüren;

مِزْر bir tür bira;

مَزَعَ *a* (مَزْع) koşmak, dörtnala gitmek; (*bşi*) yırtıp koparmak KNŞ.; (*bşi* من *den*) yırtmak; (*yünü,pamuğu*) ditmek, atmak; (*bşi*) parçalara ayırmak;

مُزْعَة ç. مُزَع (*bşden*) az miktar, bir parça; yumak;

مَزَقَ *i* (مَزْق) (*bşi*) yırtmak; مَزَّقَ (bşi) yırtmak; (*bşi*) yırtıp parçalamak; تَمَزَّقَ yırtılmak; yırtılarak parçalara ayrılmak; yarılmak, çatlamak;

مَزْق yırtma; yırtık;

مِزْقَة ç. مِزَق yırtılmış parça;

تَمْزِيق parçalama, yırtma;

مَزْمَزَ yudumlamak ;

مُزْن [cin. is.; tek. is. ة] ç. مُزْن yağmur bulutu;

مَزِيَّة ç. مَزَايَا ve مَآزِي ç. آت- avantaj; ayrıcalık, imtiyaz; mükemmellik; fazilet, erdem, üstünlük, meziyet;

مَسَّ *a* (مَسّ, مَسِيس) (*b-e*, *bşe*) dokunmak, değmek; (*kutsal bşe*) saygısızlık etmek; (*bşi*) ihlal etmek, bozmak, çiğnemek; (*kadınla*) cinsel ilişkide bulunmak; [felaket, musibet] (*birinin*) başına gelmek ¶ مَسَّ بِأَذَى veya مَسَّهُ بِسُوءٍ (*b-e*) eziyet/ zarar/ hasar vermek; مَسَّت الحَاجَة الى... ...e ihtiyaç var, şartlar ...i gerektiriyor; مَسَّ لُغْمًا maden bulmak;

مَاسَّ (*b-e*) dokunmak; (*b-ile*) teması olmak;

تَمَاسَّ birbirine dokunmak;

مَسّ dokunma; temas, kontakt; felaket, musibet, afet; [hastalık] nöbet; delilik ¶ مَسّ اَلْحُمَّى sıtma nöbeti; اَصَابَهُ مَسٌّ مِن الْجُنُون delirmek, çıldırmak;

مَسَّة dokunuş;

مِسَاس dokunma, değme; (ب ...*e*, *hakka* vb.e) tecavüz, saygısızlık; temas, bağlantı, kontakt; ...له مِسَاس ب ...ile bağlantısı/ ilişkisi vardır; ...فيما له مِسَاس ب ...ile ilgili, bağlantılı olarak;

مَسِيس dokunan, değentemas eden; ¶ عِنْد

مَسيس الْحَاجَة ihtiyaç duyulması halinde; هوَ فِي مَسيس الْحَاجَة الى... ...e acil ihtiyacı var;

مُمَاسَّة dokunma, değme; temas, bağlantı; bitişiklik;

تَمَاسّ [karşılıklı] dokunma, temas;

مَاسّ (ب *bşe*) dokunan, değen; bitişik; acil, önemli ¶ حَاجَة مَاسّة acil ihtiyaç; الْحَاجَة الْمَاسَّة الى... ...e çok acil ihtiyaç vardır;

مَاسّ كَهْرَبَائِي kısa devre;

مَمْسُوس dokunulan; kaçık [cinli];

مُمَاسّ tanjant MAT.;

مُسْتَرْدَه İt> hardal;

مُسْتَكّه bkz. مصطكاء;

مَسَحَ *a* (مَسْح) (*bşi*) meshetmek, elini (*bşin*) üzerinden [hafif değdirerek] geçirmek; (*bşi*) silmek, silip gidermek, çıkarmak; (*bşi*) kazımak; (*bşi*) temizlemek; (*bşi*) düzlemek, planya vb. ile düzlemek; (*b-i*, ب ...*ile*) ovalamak, (*b-i*, ب ...*ile*) yağlamak; (*b-i*, من ...*den*) yoksun bırakmak, (*b-nin*) elinden (من ...*i*) almak, (*b-nin*, من *bir şeyine*) el koymak;

مَسْح silme; temizleme; meshetme; ovalama; mesaha, yüzölçümü;

مِسْح ç. مسوح çul, çuval bezi; [çoğ.] rahip cübbesi ¶ لَبِسَ الْمُسُوح papaz olmak, rahip cübbesi giymek;

مَسْحَة meshetme; ovalama; yağlama, yağ sürme HRİ.; gösteriş, sahte tavır, hava MEC.; dokunuş; مَسْحَةالْمَرِيض Katoliklerde ölmekte olan kişiye yağ sürme ayini; مَسَّ المريض بالْمَسْحَة ölmekte olan kişiye yağ sürmek HRİ.;

مَسَّاح yüzölçümü memuru, mesaha'cı; ayakkabı boyacısı, lostracı;

مَسَاحَة ç. -آت yüzey; alan, saha; arazi; yüzölçümü, mesaha; kadastro, tapu sicili; مِسَاحَة الأَرَاضِي arazi yüzeyi; alan, arazi alanı, dönüm miktarı; مِسَاحَة مَائِيَّة su alanı/ sahası; مَصْلَحَة الْمِسَاحَة kadastro müdürlüğü;

مَسِيح ç. مُسَحَاء , مَمْسُوحَى silinmiş, temiz, meshedilmiş, yağlanmış HRİ.; الْمَسِيح İsa (as.); Deccal;

مَسِيحِي Hıristiyan, İsevi; (ç. -ون) Hıristiyan kişi; ¶ الدين الْمَسِيحي Hıristiyanlık;

الْمَسِيحِيَة Hıristiyan olma; Hıristiyanlık, Hıristiyan inancı;

مِمْسَح ç. مَمَاسِح ve مِمْسَحَة toz bezi, temizlik/ silgi bezi; paspas; [kapıdaki] demir çamurluk;

مَاسِح ayakkabı boyacısı;

مَمْسُوح silinmiş; temizlenmiş; düz, pürüzsüz; parlamış; yağ sürülmüş, yağlı; aşınmış [sikke]; مَمْسُوح مِن الْمَعْنَى anlamsız, manasız;

تِمْسَاح ç. timsah ZOO.;

مَسَخَ *a* (مَسْخ) (*b-i*, *bşi* من ...*den*, الى ...*e*) çevirmek, dönüştürmek; (*bşi*) bozmak, tahrif etmek; (*bşi*) bozmak, mahvetmek, halel getirmek, zarar vermek;

مَسْخ dönüştürme, [bir halden bir hale] çevirme; tahrif etme, bozma; tenasuh;

مَسْخ ç. مُسُوخ bir hayvana dönüştürülmüş; deforme, şekil bozukluğuna uğramış; çirkin, sakatlığı bulunan cüce; ucube görünüşlülük,

garip görünüşlülük; acaip yaratık, ucube;

مُسْخَة maskara, soytarı, palyaço MIS;

مَسِيخ [...e] dönüştürülmüş, çevrilmiş; garip, acaip, ucube; tatsız, yavan, lezzetsiz, tadı kaçmış, bayatlamış;

مَمْسُوخ [... e] dönüşmüş, [şekline] çevrilmiş; bozulmuş, halel getirilmiş; ucube, eciş bücüş, acaip, çirkin;

مَسْخَرَ (*b-ile*) alay etmek; تَمَسْخَرَ (على ...*ile*) eğlenmek, (على ...*e*) gülmek;

مَسَّدَ ⇒ مسد (*b-e*) masaj yapmak;

تَمْسِيد masaj;

مَاسُورَة ALF.BKZ.;

مِسْرِي Kıpti takviminde 12. ay;

مَسْطَرَة İt.> ç. مَسَاطِر örnek, nümune; bkz. سطر ;

مَسْقَط Maskat [Umman'ın başkenti ve limanı];

مَسَكَ *u, i* (مَسْك) (*bşi* ya da ب *bşi*) kavramak, tutmak; (ب ..*e*) yapışmak, tutunmak, (ب ...*i*) bırakmamak ¶ مَسَكَ الْحِسَابَات hesaplara bakmak, hesabı tutmak; مَسَكَ الدَّفَّةَ الأُمُور iş-leri/ idareyi eline almak, işleri kendi çekip çevirmek; مَسَكَ لِسَانَه dilini tutmak, ağzını açmamak; مَسَكَ (*bşe*) misk/ güzel koku sürmek; أَمْسَكَ (*b-i*) tutmak, kavramak; أَمْسَكَ (*bşi* ya da ب *bşi*; *b-i*, من ...*den*, *saçından*) tutmak, yakalamak; (*b-i*, *bşi*, عن ...*e*) bırakmamak, (*b-nin*, *bşin*, عن ...*yapmasına*) engel olmak; (*bşi*) kısıtlamak, bol bol vermemek; (عن *bşden*) kaçınmak, sakınmak, uzak durmak, (عن ...*i*, *yapmayı*) kesmek, durdurmak; (*bşi*, على نَفْسِه *kendi için*) alıkoymak; ¶ أَمْسَكَ بِيَدِه *bşi* eli ile kavramak, tutmak; أَمْسَكَ يَدَه *b-nin* elini tutmak; أَمْسَكَ عَنِ الصُّدُور [gazete] yayınını durdurmak, kapanmak; أَمْسَكَ لِسَانَهُ dilini tutmak, ağzını açmamak; أَمْسَكَ الْبَطْنَ kabızlık/ peklik yapmak, kabızlığa sebep olmak; تَمَسَّكَ (ب ...*e*) tutunmak, yapışmak, (ب ...*i*) bırakmamak, sıkıca kavramak; (ب ...*in*) peşini bırakmamak, azimle/ sebatla devam etmek; [fiyatlar, piyasa rayici, kur vb.] yükselmek ¶ تَمَسَّكَ بِأَهْدَابِه birinin sözünden çıkmamak, birine son derece bağlı olmak; تَمَسَّكَ بِأَهْدَابِ الشَّيْء *bşe* yapışmak, *bşi* bırakmamak; تَمَسَّكَ بِرَأْيِه görüşünü/ düşüncesini bırakmamak, ...i elden bırakmamak; تَمَاسَكَ birbirine bağlı olmak, birbiri ile kenetlenmek; kendine hakim olmak, sükunetini muhafaza etmek; gücü kuvveti yerinde olmak; (عن ...*den*) sakınmak, kaçınmak, uzak durmak; (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak, (ب ...*i*) sımsıkı tutmak, kavramak; (عن ...*den*) sakınmak, kaçınmak, uzak durmak;

مَسْك sıkıca tutma, kavrama; alıkoyma; مَسْكُ الدَّفَاتِر ¶ muhasebecilik, defter tutma; مَسْكُ الْحِسَابَات muhasebecilik, hesap tutma;

مَسْكَة ç. مَسَكَات sıkıca tutma, kavrama;

مِسْك [müz. ve müe.] misk; مِسْكُ الْجِنّ kazayağı bitkisinin bir türü BOT. Chenopodium botrys; مِسْكُ الْخِتَام ağızda kalan son tat;

مَسْكَة (من ...*den*) bir tutam, bir tutam...;

مُسْكَة ve مُسُوك cimri, pinti;

مَسَاكِين, -ون ç. مِسْكِين fakir, yoksul, sefalet içinde; dilenci; garip, zavallı;

مَسَّى ⇒ مسو (*b-e*) iyi/ hayırlı akşamlar dilemek ¶ مَسَّاك اللّٰهُ بِالْخَيْر [lafzen: Allah akşamınızı hayırlı kılsın!] iyi akşamlar; مَاسَى bkz. صبح;

امْسَى akşam vaktinde/ akşamleyin olmak; يفعله اذا اصبح و يفعل اذا امسى ¶ bunu sabah akşam yapıyor;

مَسَاء ç. اَمْسِيَات , اَمْسَاء akşam; مَسَاءً akşamleyin, akşam; مَسَاءَ امسِ dün akşam; مَسَاءَ الْخَيْرِ ya da مَسَاؤكم بالْخَيْرِ iyi akşamlar!; صَبَاحَ مَسَاء sabah akşam;

مَسَائِي [na't] akşam …, akşama ilişkin; الأَخْبَار المَسَائِيَّة ¶ akşam haberleri/ bülteni;

أُمْسِيَة ç. اَمَاسِيّ akşam;

مسورة ALF.BKZ. ماسورة;

مَسَى *i* (مَسْي) [sıcak] (*çiftlik hayvanlarını*) zayıflatmak, arıklaştırmak;

مسيو Fr.> Bay …; beyefendi;

مَشّ *u* (مَشّ) (*kemiğin*) iliğini emmek; (*bşi*) suda bekleterek yumuşatmak;

مَشّ kesilmiş sütün suyu;

مَشُوش peçete;

مشيج gamet, tohum hücre;

مَشَط *u, i* (مَشْط) taramak; مَشَّط ⇑; تَمَشَّط ve انْمَشَط taranmak, saçını taramak;

مِشَاط , اَمْشَاط ç. مُشَّط tarak; tırmık; köprü MZK. ¶ مُشْط الرِّجْلِ ayak tarak kemiği; el tarak kemiği;

مُشْطِي [na't] tarak şeklinde, taraklı, diş diş; dişli;

مُسَكَة ve مِسَاكَة su seddi, bent, büğet, bağlağı; [elbise] kenar;

مَسَاك avans, pey akçesi, kaparo, teminat;

مُسْكَان tutan, bırakmayan, vazgeçmeyen; cimri, pinti; su geçirmez, sızma yapmaz;

اِمْسَاك yakalama, tutma; zabtetme, kontrol etme; durdurma, kesme; perhiz; cimrilik; kabızlık, peklik TIP.; imsak;

اِمْسَاكِيَّة imsakiye;

تَمَسُّك yapışma, tutunma; bağlılık, sadakat; [yazılı] senet;

تَمَاسُك kenetlenme, birbirine geçme; yapışma, tutunma; sabitlik; sebat, peşini bırakmama, vazgeçmeme;

اِسْتِمْسَاك (ب …*e*) bağlılık, sadakat;

مِمْسَك misk kokulu, hoş kokulu;

مُمْسِك sıkıca tutan, kavrayan; zapteden, kontrol eden, engelleyen; ekonomik, hesaplı; cimri, pinti;

مُمْتَسِك sıkıca tutan, kavrayan, yapışan, yapışkan; bırakmayan, vazgeçmeyen; sabit, sağlam;

مُتَمَاسِك birbirine kenetlenmiş/ geçmiş/ yapışmış, birbirini tutan; sürekli, devamlı, kesintisiz; sabit, sağlam; bırakmayan, vazgeçmeyen;

مُسْتَمْسِك sakin, heyecansız, soğukkanlı;

تَمَسْكَنَ ⇒ مسكن fakirleşmek; fakir gibi davranmak; garip/ boynu bükük/ zavallı olmak;

مَسْكَنَة fakirlik, sefalet, yoksulluk; gariplik, boynu büküklük, zavallılık;

تَمْشِيط ⇑ mas.; [yünü] ditme;

ماشِط berber;

ماشِطَة hizmetçi, hanımının işlerine yardımcı olan kadın; kuaför [kadın];

مُمَشَّط ditilmiş, atılmış [yün];

مَشَقَ *u* (مَشْق) (*bşi*) uzatmak, germek; (*bşi*) taramak; (*bşi*) çekip yırtmak; (*b-i*) kamçılamak; تَمَشَّقَ yırtılmak; yırtılıp kopmak; اِمْتَشَقَ (*bşi*, من ...*den*) aniden çekip almak, kapmak; kılıcı [kınından] çekmek/ çıkarmak;

مَشْق ç. أَمْشَاق [çoğaltılacak] örnek, nüsha;

مَشْق ince yapılı/ dal, fidan gibi;

مِشْقَة ç. مِشَق yün ya da pamuk yumağı; yırtılmış kısım, parça; yün kırpıntısı; üstüpü;

مَشِيق ince yapılı, dal/ fidan gibi;

مُشَاق [keten]artık, kırpıntı; üstüpü;

مُشَاقَة ⇑; ⇑ ¶ مُشَاقَة حَرِير floş, bükülmemiş, ham ipek;

اِمْتِشَاق incelik, narinlik, fidan gibi olma;

مَمْشُوق ince, fidan/ dal gibi; ¶ مَمْشُوق كَالْحُسَامِ çubuk gibi;

مَاشَك ALF.BKZ.;

مِشَلَّوز [çekirdeğinin içi tatlı olan] kayısı;

مِشْمِش [cin. is.; tek. is. ة] kayısı [meyva]; kayısı ağacı; مِشْمِش كَلاَبِي [çekirdeğinin içi acı] kayısı; مِشْمِش حَمَوِي veya مِشْمِش لَوْزِي [çekirdeğinin içi tatlı olan] kayısı;

مَشْمَلاً ve مُشْمُلاً muşmula, beşbıyık, döngel BOT.;

مِشْمِلة muşmula BOT.;

اَلْمَشْهَد Meşhed şehri;

مَشَى *i* (مَشْي) ve (مِشْي مَشْو) yürümek, yaya gitmek; gitmek; adım atmak; ilerlemek, ileri gitmek; saf düzeninde yürümek; ¶ مَشَى بِالنَّمِيمَة iftiralar atmak, asılsız sözler yaymak; مَشَّى (*b-i*) yürütmek; (*bşi*, مع ...*e*) uydurmak, uygun hale getirmek; مَاشَى (*b-ile*) birlikte yürümek; (*b-e*, *bşe*) uygun olmak, uygunluk göstermek, (*b-nin*) tarafında olmak; (*b-ile*, في ...*de*) hemfikir/ mutabık/ aynı fikirde olmak, (*b-ile*, في ...*hakkında*) aynı görüşü paylaşmak; أَمْشَى = مَشَّى; (*b-i*) ishal etmek TIP; تَمَشَّى yürümek, yaya gitmek; yürüyüşe çıkmak, gezinmek, turalamak; adımlamak; ilerlemek; (مع ...*ile*) uymak, uyum/ uygunluk göstermek, gitmek, uyum içinde olmak, uyumlu olmak; (على *prensibe*, *metoda*, *usule uygun olarak*, *uyarınca*) ilerlemek, sürmek, devam etmek; (على *prensibe*, *kurala*) uymak, çelişmemek ¶ تَمَشَّى فِي أَوْصَالِه [duygu, his] = bütün vücudunu sarmak/ kaplamak; تَمَشَّى جِيئَةً و ذَهَابًا bir aşağı bir yukarı gitmek;

مَشُو bir çeşit müshil;

مَشْي yürüme; yürüyüş;

مَشْية yürüyüş; adım;

مَشَّاء ç. ـون çok yürüyen; yürüyüşçü SPO;

مَشَّاية ç. ـآت kilim, yolluk; çocuğun yürümesine yardım eden tekerlekli araba; koridor; patika, keçiyolu;

مَمَاشٍ ç. مَمْشَى koridor, hol; pasaj, geçit; patika, keçiyolu; dar sokak/ yol; gezinti yeri, mesire; üst geçit, köprü; kilim, küçük halı;

تَمَشِّيًا : (على ya da مع ...*e*) uygun olarak, ...gereği, ...mucibince, ...göre;

مَاش ç. مُشَاة yürüyen; yaya; piyade; الْمُشَاة piyade[ler]; مَاشِيًا yaya, yürüyerek; مَاشِيَة ç. مَوَاشٍ çiftlik hayvanı, mal, büyükbaş hayvan;

مَصَّ (مصصت) *a* ve (مصصت) *u* (مص) (*bşi*) emmek; (*bşi*) yudumlayarak içmek; تَمَصَّصَ (*bşi*) yudum yudum içmek, yudumlamak; اِمْتَصَّ (*bşi*) emmek, içine çekmek; (*bşi*) yudumlamak, yudum yudum içmek; (*bşi*) içine almak, absorbe etmek;

مَصّ emme, içine çekme; قَصَبُ الْمَصّ şeker kamışı;

مَصَّة emiş, bir kere emme; yudum;

مَصَّاص emen, emici; vantuz; kan emici, insanı sömüren, insafsız;

مُصَاصَة emilen şey ¶ مُصَاصَةُ الْقَصَبِ şeker kamışı posası;

مَصَّاصَة cüce baykuş ZOO.; vampir;

مَصِيص nemli, rutubetli (toprak);

مَصِيص ip, sicim, paket ipi;

مِمَصّ emici kısım, vantuz; sifon YEN.;

اِمْتِصَاص emme; içine çekme, içine alma;

مَمْصُوص emilen, emilmiş; suyu çekilmiş; çok zayıf, arık

مُمْتَصّ emen, emici;

مَصَّرَ ⇒ مصر (*bir yeri*) mamur etmek, imar etmek, şehir haline getirmek; (*bşi*) Mısırlılaştırmak; تَمَصَّرَ şehirleşmek, gelişmek, büyük şehir olmak; Mısırlılaşmak, Mısırlı olmak;

مِصْر ç. أَمْصَار büyük şehir; başkent; Mısır; Kahire ¶ مِصْرُ الْقَاهِرَة Kahire;

مِصْرِي Mısırlı; Kahireli; (ç. ـون-) Mısırlı [is.]; Kahireli [is.];

مِصْرِيَّة Mısırlılık; (ç. ـآت-) Mısırlı [kadın];

مَصَارِين, مُصْرَان, أَمْصِرَة ç. مِصِير bkz. صير;

تَمْصِير şehirleştirme, binalar dikme, imar etme; Mısırlılaştırma;

مُتَمَصِّر Mısırlılaşmış, Mısırlı karakteri kazanmış;

مَصْطَكَى ve مُصْطَكَاء sakız ağacının reçinesi; sakızlı rakı, mastika ¶ شَجَرَةُ الْمَصْطَكَاء sakız ağacı BOT. Pistacia lencitus;

مَصَلَ *u* ([süt] kesilmek; (*bşi*) süzmek, süzgeçten geçirmek;

مَصْل kesilmiş sütün suyu; (ç. مُصُول) serum TIP. ¶ عِلْمُ الْمُصُول seroloji, serum ve tesirlerini inceleyen bilim;

مَصْلِي serumla ilgili, seruma ait; serum meydana getiren;

مَصْمَصَ (*bşi*) emmek; (*bşi*) içine emmek; (*sıvıyı*) ağzında çalkalamak; تَمَصْمَصَ (*sıvıyı*) ağzında da çalkalamak;

مَضَّ *u* (مَضِيض, مَضّ) (*b-e*) acı vermek, acıtmak; (*b-e* ب ...*ile*) eziyet etmek, acı vermek; مَضَّ (مَضَاضَة, مَضِيض, مَضَض) *a* (مَضِضْت) acı duymak, canı acımak; (من veya ل ...*den*, *sebebiyle*) üzüntü duymak, üzgün olmak; أَمَضَّ (*b-e*) acı vermek, acıtmak, canını yakmak; (*b-e*) eziyet etmek, (*b-i*) üzmek;

مَضّ acı; eziyet; acı veren, can yakan, acıtan, iğne gibi batan;

مَـضَض acı, elem; eziyet, eza; ekşi süt; ¶ على مَـضَضٍ istemeye istemeye, isteksiz, gönülsüz;

مُضَاض tuzlu, acı su;

مضاضة eziyet, acı;

مُمِضّ acı veren, üzen, elim;

مَضُر *u*, مَضِر *a* (مُضُور, مَضْر) [süt] ekşimek; مَضِر ve مَاضِر ekşi(miş) [süt];

لُغَة مُضَر Mudar lisanı, Arapça;

مَـضَغ *u, a* (مَـضْغ) (*bşi*) [ağızda] çiğnemek; ¶ مَضَغَ الْكَلَامَ lafı ağzında gevelemek, sözü açıkça ifade etmemek; هُوَ يَمْـضَغُ لَحْمَ اَخِـيه *b-nin* gıybetini yapmak, eksiğini gütmek;

مَضْغ çiğneme;

مُضْغَة ç. مُضَغ çiğnenecek şey; çiğnenmiş lokma [çiğnem]; et parçası; oğulcuk, rüşeym, embriyo BİY.; sakız YEN. ¶ مُـضْغ طَيِّبَـة a'la lokma, çok iyi/ lezzetli parça; جعله مُضْغَةً في الأَفْوَاهِ birini milletin/ insanların ağzına sakız etmek; هو مُـضْـغَـةٌ في أَفْوَاهِ النَّاسِ insanların/ mil-letin ağzına sakız oldu;

مضاغة çiğnenen şey, çiğnem;

مَضْمَض (*suyu* vb.i في فَمِه *ağzında*) çalkalamak; (*kabı*) durulamak;

مَـضَى *i* (مُـضِيّ ayrılmak, uzaklaşmak; (ب *bşi*) alıp götürmek; [vakit] geçmek; (في *...de*) ilerlemek; (في ya da ب *...i*) sürdürmek, (في ya da ب *...e*) devam etmek; (في *bşi*, ve في مِـهْنَة *bir mesleği*) uygulamak, (في *...çılık*) yapmak, yürütmek; (في *bşde*) ilerlemek; (على *bşi*) bitirmek, sona erdirmek, sonuna gelmek [başarı ile] tamamlamak; *bşe* koyulmak, kalkışmak; مَضَى *i* (مَضَاء) [kılıç] keskin olmak ¶ مَضَى سَبِيلَهُ (لِسَبِيلِه) ölmek; مَضَى عَلَى ذٰلِكَ الْبَيْعِ alışverişi bitirmek; مضى في شهور bunun üzerinden aylar geçti; مَـضَى مَـا كَـلَامَـه konuşmasına devam etti; مَضَى olan oldu artık!, bunlar mazide kaldı!, geçmişi unutalım artık! فِيما مَضَى ya da فِيما مَضَى eskiden, önceleri, zamanında; لَم يَمْضِ غَيْرُ قَلِيلٍ حَتَّى... çok geçmeden..., çok geçmemişti ki...; من سنة مَضَت bir sene önce; وَ مَـضَى فَـقَـالَ ...diyerek devam etti; مـضى (*bşi*) geçirmek, geçmesine sebep olmak; (*vakti*, في *...ile*) geçirmek; أَمْضَى (*vakit*) geçirmek; (*bşi*) bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek, yerine getirmek; (*imtihanı, sınavı*) geçmek, vermek; (*bşi*) imzalamak ¶ أَمْـضَى أَمْرَهُ *bşe* tüm samimiyeti ile destek olmak;

مُـضِيّ ayrılma, uzaklaşma; geçme [yine vakit için]; (في *bşi*) sürdürme; (في *...de*) derinleşme, mesafe katetme; (في *bşi, niyeti, planı*) yapma, uygulama, yerine getirme; ¶ التَّـمَلُّك بِمُـضِيِّ الْمُـدَّة müruru zaman/ zaman aşımı ile hak kazanma, iktisap HUK; على مُضِيِّ الزَّمَن devamlı surette, daimi olarak; الْمُضِيّ في الْحَرْب savaşın devamı;

مَضَاء keskinlik [kılıç için]; keskin zekalılık, zeyreklik; dinçlik ¶ مَضَاء الْعَزِيمَة kararlılık, azim, sebat, gayret;

dermek MEC.; ¶ ... اَمْطَرَ عليـه وابلاً من veya اَمْطَرَهُ بِوَابِلٍ من ... *b-nin üzerine* [taş, hakaret, tehdit vb.] yağdırmak; اِستمطر yağmur yağmasını istemek; (*b-den* veya من ...*den*) bir iyilik beklemek/ istemek; (*bşi*) dilemek; (على *b-e bş için*) yalvarmak, niyaz etmek;

مَطَر ç. اَمْطَار yağmur; مَحَطَّة لِرَصْدِ الاَمْطَارِ yağmur ölçüm istasyonu;

مَطْرَة ç. ـآت ... sağanak yağış;

مَطِير ve مَطِر bol yağmurlu;

مِمْطَر ve مِمْطَرَة ç. مَمَاطِر yağmurluk;

مَاطِر yağmurlu;

مُمْطِر yağmurlu; اَلْمَوَاسِم المُمْطِرة yağmur mevsimleri;

مُطْرَان ç. مَطَارِين, مَطَارِنَة başpiskopos HRİ.;

مَطْرَنَة başpiskoposluk;

مُطْرَنِيَّة ç. ـآت başpiskoposluk bölgesi;

تَمَطَّقَ ⇒ مطق ağzını şapırdatmak;

مَطَلَ *u* (مَطْل) (*bşi*) uzatmak, açmak, genişletmek; (*demiri*) dövmek, çekiçle işlemek; [özl. *hakkını* ya da ب ...*hakkını*] ertelemek, tehir etmek; مَاطَلَ oyalamak, vakit almak; (*b-nin*, ب *bir şeyini*) ertelemek, tehir etmek;

مَطُول geciken, ertelenmiş, ağır giden, yavaş seyreden;

مَطِيلَة ç. مَطَائِل dövme demir;

مُمَاطَلَة tehir, erteleme;

مَطَا *u* (مَطْو) (مطو) hızlı yürümek, adımlarını sıklaştırmak; اَمْطَى (*ata* vb.e) binmek; تَمَطَّى uzanmak; (ب *bşi*, *vücudunu*, *uzvunu*) germek; çalımlı yürümek; اِمْتَطَى (*hayvana*) bin-

اَمْضَى daha şiddetli/ tesirli, daha etkili;

تَمْضِيَة icra etme, uygulama, yapma, yerine getirme; [vakti] geçirme ¶ تَمْضِيَةُ الْوَقْت vakit geçirmeye yarayan şey, eğlencelik;

اِمْضَاء uygulama, yapma, yerine getirme; bitirme, tamamlama; imza; صَاحِب الاِمْضَاء imza sahibi;

مَاضٍ ç. اَلْمَوَاضِي keskin; şiddetli, sert, etkili; geçen, geçip giden; اَلْمَاضِي geçmiş, mazi; geçmiş zaman DİLB. ¶ مَاضِي الْعَزِيمَة kararlı, sebat eden, azimli, gözü kara; اَلشَّهْر الْمَاضِي geçen ay;

مُمْضٍ imzalı, imzalanmış;

مَطَّ *u* (مَطّ) (*bşi*) germek, çekip uzatmak; مَطَّطَ (*bşi*) genişletmek, açmak; (*b-e*) küfretmek, sövmek; تَمَطَّطَ genişlemek, açılmak; gerilmek; esnek/ elastiki olmak; lastik/ kauçuk gibi olmak;

مَطّ açılma, genişleme, gerilme;

مَطَّاط esnek, elastik; ağırdan alan, yavaş; lastik gibi; lastik; kauçuk;

تَمَطُّط esneklik, elastiklik;

مَطَرَ *u* [مَطَرَتْ السَّمَاء] yağmur yağmak; [gökyüzü] (*birini*) yağmur ile ıslatmak; (...*üzerine* ب *bşi*) dökmek, serpimek; (*birine*, بِخَيْرٍ *bir iyilik*) yapmak, (*b-e*, بِخَيْرٍ *bir iyiliği*) dokunmak; [at] süratle geçmek; اَمْطَرَ [gökyüzü] yağmur yağdırmak, yağmur yağmak; (على ...*in üzerine*, *bşi*) yağdırmak; (*b-nin üzerine*, ب *bşi* veya على *b-nin üzerine*, ب *bşi*) yağdırmak, dökmek, serpiştirmek, ardarda gön-

مَعَرَ a (مَعْر) [saç, kıl] dökülmek, seyrelmek; أَمْعَرَ fakirleşmek, sefalete düşmek; = تَمَعَّرَ; مَعِرَ;

مِعَّار palavracı, yüksekten/ keseden atan MIS;

مَعْز [cin. is.; tek. is. ة] ç. أَمْعُز ; مَعِيز keçi; مَوَاعِز ç. مَاعِز keçi;

مَعَّاز keçi çobanı, keçi güden;

مَعَسَ a (مَعْس) (*bşi*) sert bir şekilde ovalamak; (*bşi*) ezmek;

مَعِضَ a (مَعْض) ve اِمْتَعَضَ (على *bşe*) canı sıkılmak, bozulmak, (من *bşe*) kızmak;

اِمْتِعَاض canı sıkılma, bozulma, kızma, memnuniyetsizlik;

مُمْتَعِض canı sıkılmış, bozuk, kızgın;

مَعَطَ a (مَعْط) (*tüyü, kılı*) yolmak;

مَعِط ve أَمْعَط, müe. مَعْطَاء ç. مُعْط üzerinde tüy ya da kıl olmayan, kel;

مَعَكَ a (مَعْك) (*bşi*) ovalamak;

مَعْكَرُونَة makarna;

مَعْمَعَة[1] ç. مَعَامِع kargaşa, karmaşa; gürültü, yaygara; [çoğ.] savaşlar, kavga gürültü;

مَعْمَعَان [fırtınanın, kavganın] gürültü, uğultu; [sıcağın, soğuğun] en yüksek olduğu zaman;

مَعَمِّي[2] evet efendimci;

مَعَنَ ⇒ أَمْعَنَ kendini tamamen (في ...*e*) vermek, bütün çabasını/ gücünü (في ...*e*) vermek; (في ...*e*) meraklı/ hevesli olmak; (في *bşi*) dikkatle incelemek, etüd etmek; (في *bşde*) aşırı gitmek, en uç noktaya kadar gitmek;

mek; (*araca, vasıtaya*) binmek;

مَطْوَة süre;

مَطِيّ, مَطَايَا ç. مَطِيَّة binek hayvanı; vesile, vasıta «اِتَّخَذَهُ مَطِيَّةً لِبُلُوغِ أَغْرَاضِهِ»;

مع [meb. mud. kul.] ...ile, ...beraber, ...ile birlikte; ...kabulü ile, ...düşüncesi ile; ...e rağmen; ...ilişkisi ile, ...münasebeti ile; معا hep beraber, birlikte; aynı anda, bir biri ile; مَعَ أَنَّ ... ... olmasına rağmen; ¶ ... إِلاَّ أَنَّ ...olmasına rağmen, yine de ...; مَعَ ذَلِكَ ya da مَعَ هَذَا buna rağmen, bununla birlikte; مَعَ كُلِّ هَذَا bütün bunlara rağmen; مع كَوْنِهِ غَنِيًّا zengin olmasına rağmen, her ne kadar zenginse de...; لَيْسَ مَعَ الْحُكُومَةِ o hükümetten yana değildir; مع الحائط duvar boyunca; كَانَ مَعَهُ onunla birlikteydi; أَلَسْتَ مَعِي فِي أَنَّ ...için sen de benim gibi düşünmüyor musun?, ...için benim görüşümü paylaşmıyor musun?; اِسْتَعْمَلَ وَسَائِلَ الْقَسْوَةِ مَعَهُ birine karşı sert yöntemlere başvurmak;

مَعِيَّة maiyet; refakatçiler; ... فِي (ب)مَعِيَّة birinin beraberinde, yanında, maiyetinde; بِمَعِيَّةِ هَذَا ilişikte;

تَمَعَّجَ ⇒ مَعَجَ kıvrıla kıvrıla/ yılankavi bir şekilde gitmek;

مُعِدَ [edil] karnı ağrımak;

مَعِدَة, مِعْدَة ç. مِعَد mide;

مَعَدِيّ, مِعَدِيّ mide ile alakalı ¶ أَمْرَاض مَعِدِيَّة mide hastalıkları; حُمَّى مَعِدِيَّة mide humması;

مَمْعُود midesi rahatsız olan;

¶ أَمْـعَنَ النَّظَرَ في... *bşe* gözlerini dikmek, *bşi* yakından incelemek, *bşi* baştan sona yoklamak; تَمَعَّنَ (في *bşin*) derinlerine inmek, (في ...*e*) kendini kaptırmak, tamamen vermek; (في *bşi*) dikkatle incelemek, (في *b-e*, *bşe*) yakından bakmak;

ماعون ç. alet; kap kacak; alet edevat; kağıt topu SUR.;

ماعُونَة ç. آت- ,مَوَاعِين mavna MIS.;

امْعَان ve امْعَانُ النَّظَرِ (فِي *bşi*) iyice gözden geçirme/ inceleme; اِمْـعَـان (في *bşe*) kendini adama, vakfetme; dikkatlilik, özen, itina;

تَـمَـعُّن yakından inceleme, tahkik; dikkat özen, itina ¶ بِتَمَعُّنٍ dikkatle özenle;

[1] مَعَا (معو) u [kedi] miyavlamak;

[2] مَعًى ve مَعْيٌ ç. مِعَاء ,أَمْعَاء ,أَمْعِيَة barsak, barsaklar, ema ¶ الأَمْـعَـاء الدَّقِـيـقَـة ince barsak; الْـمِـعَى الْغَلِيظ kalın barsak;

مَعَوِي barsaklar ile ilgili ¶ الْحُمَّى الْمَعَوِي tifo TIP.;

[3] مَعِيَة bkz. مع ;

مَغَر ve مُغْرَة koyu kırmızı;

أَمْغَر koyu kırmızı;

مَغْرَبَة Faslılaştırma FAS.;

مَغَصَ *a* (مَغْص) sancıya sebep olmak; مُغِصَ [edil] karnı ağrımak, sancılanmak;

مَغْص ve مَغِيص sancı; karın ağrısı ¶ مَغْص كُلَوِي böbrek ağrısı/ sancısı;

مَمْغُوص karnı ağrıyan; sancısı olan;

مَغَطَ *a* (مَغْط) açmak, yaymak;

مَتَمَغِّط esnek, elastik; yapışkan;

مَغْنَطَ (*bşi*) mıknatıslamak, manyetize etmek;

تَـمَـغْـنَـطَ mıknatıslanmak, manyetik özellik kazanmak;

مَغْنَطَة manyetizma;

مُمَغْنَط manyetik, mıknatıslanmış;

مُغْنَة: خَشَب الْمُغْنَى ya da خَشَب الْمُغْنَة maun [ağaç, malzeme];

مَغْنَطَ (*bşi*) mıknatıslamak, manyetikleştirmek;

مَغْنَطِيس mıknatıs; مَغْنَطِيس كَهْرَبَائِي elektromıknatıs;

مَغْنَاطِيس mıknatıs; manyetizma;

مَغْنَاطِيسِي manyetik; uyutucu, hipnotik;

مَغْنَطِيسِيَّة ve مَغْنَاطِيسِيَّة manyetizma;

مَغْنِيسْيَا mağnezyum oksit;

بِلَادُ الْمُغُول Moğolistan; الْمُغُول Moğollar ¶ مُغُولِي Moğol [na't];

مَقَتَ *u* (مَقْت) (*b-den*, *bşden*) hoşlanmamak; (*b-i*, *bşi*) sevmemek, iğrenmek; مَقُتَ *u* (مَـقَـاتَة) iğrenç olmak, menfur olmak; مَقَّتَ = مَقَتَ ; (*b-i*, الى *b-e*) sevimsiz/ kötü göstermek;

مَـقْـت iğrenme, nefret, tiksinme; iğrenç, menfur;

مَمْقُوت ve مَقِيت nefret edilen, sevilmeyen; iğrenç, menfur;

مَقْدُونِس maydanoz;

مَقْدُونِي Makedonyalı [s. ve is.];

مَقَعَ *a* (مَـقْع) (*bşi*) çabucak içmek; أُمْتُقِعَ [edil.] rengi uçmak/ atmak, beti benzi uçmak [üzüntü, korku vb. den];

مُمْتَقِع uçuk, soluk, renksiz, kireç gibi;

مَقَلَ *u* (مَقْل) (*b-e*) bakmak, (*b-i*) seyretmek;

مُقْلَة ç. مُقَل göz; مُقْلَةُالْعَيْنِ ¶ göz küresi;

مَقَانِق(نَقَانِق) küçük sucuk SUR.;

مَكَّة Mekke;

مَكِّي [na't] Mekke..., Mekke'ye ait; Mekkî; Mekkeli [is.];

مَكُّوك ç. مَكَاكِيك fincan; mekik;

مَاكُوك ç. مَوَاكِيك fincan; mekik;

مَكَثَ *u* (مُكُوث, مَكْث) (ب *bir yerde*) oturmak, yaşamak, ikamet etmek;

مَكْث ve مُكُوث ⇑ mas.; konukluk;

مكوجي bkz. كوى ;

مَكَدَام İng.> şase, makadam;

مَكْدُونِي [na't] Makedonya...; Makedonyalı [is.];

مَكْدُونِيا Makedonya;

مَكَرَ *u* (مَكْر) (ب *b-i*) aldatmak, kandırmak;

مَاكَرَ (*b-i*) kandırmaya çalışmak;

مَكْر kurnazlık, hilekarlık;

مَكْرَة kurnazlık, hile, oyun;

مَكَّار ve مَكُور kurnaz, hilekar [sıf. ve is.];

مَاكِر ç. مَكَرَة kurnaz, hilekar;

مِكْرُوب ç. مَكَارِيب, ـآت mikrop;

مَكَرُونَة makarna;

مَكَسَ *i* (مَكْس) ve مَكَّسَ vergileri toplamak;

مَاكَسَ (*b-ile*) pazarlık etmek;

مَكْس ç. مُكُوس vergi [özl. vasıtalı vergi], alım satım vergisi; ¶ دَار الْمُكُوس gümrük [daireleri];

مكّاس vergi tahsildarı;

الْمَكْسِيك Meksika;

مَكُنَ[1] *u* (مَكَانَة) güçlü olmak ya da güçlenmek; (عِنْدَ *biri katında*) nüfuzu olmak veya nüfuz edinmek; مَكَّنَ (*bşi*) sağlam yapmak; (*bşi*) sağlam bir şekilde oturtmak; (*b-i*, من *bşi yapabilecek*) konuma getirmek, (*b-e*, من ...*i*) mümkün kılmak, (*b-e*, من ...*i*) yaptırmak, (*b-e*, من ...*i yapma*) imkanı vermek, tanımak; (*b-e*, من *bşi*) sağlamak, tedarik etmek; (ل ...*b-e*, في ...) gücünü kazandırmak; اَمْكَنَ (*b-e*, من *bşi yapmayı*) mümkün kılmak, imkanı tanımak; (*için*) mümkün olmak, yapılabilmek, olabilmek ¶ يُمْكِنُهُ اَنْ... biri ...yapabilmek; هَلْ يُمْكِنُ اَنْ... ...yapabilir miyim?; يُمْكِنُ اَنْ... ...olması muhtemeldir; ...olabilir, belki de ...dir; اَكْثَرَ مَا يُمْكِنُ .. mümkün olduğu kadar; لَا يُمْكِنُ imkansız, olamaz, mümkün değil; تَمَكَّنَ (عِنْدَ *biri katında*) nüfuzu/ saygınlığı/ itibarı olmak ya da kazanmak; yerli olmak [yabancı, el olma karşıtı]; arazi kazanmak; yayılmak; sağlamlaşmak, iyice yerine oturmak, pekişmek; güçlenmek; (من *bşe*) sahip olmak; (من *bşe*) hakim olmak; (من *bşi*) yapabilmek, yapabilecek konumda olmak; اِسْتَمْكَنَ sağlamlaşmak, iyice yerine oturmak; (من *bşe*) sahip olmak; (من *bşe*) hakim olmak; (من *bşi*) yapabilmek, (من *bşi*) yapabilecek durumda olmak;

مَكِنَة , مُكْنَة kudret, yapabilme, güç yetirme; mümkünlük, olabilirlik; sağlamlık, sabitlik;

مَكَان ç. اَمْكِنَة , اَمَاكِن ve مَكَانَة bkz. كون ;

مكين ç. مُكَنَاء sağlam, muhkem; yerine oturmuş, sıkı, yerinden oynamaz; derin, kökleri derinde olan [his, duygu]; nüfuzlu, saygın, muteber, itibarlı; güçlü;

امكن bkz. مُتَمَكِّن

تمكين sağlamlaştırma, pekiştirme; yerine oturtma, kurma; mümkün kılma, imkan verme; tayin, resmi atama İSL.HUK.;

امكَان yapabilirlik, güç yetirme; imkan, mümkünlük ¶ قَدْرِ الإمْكَان(ب) mümkün olduğu kadar; عدَم الإمْكَان imkansızlık, mümkün olmama, olanaksızlık; عندَ الإمْكَان mümkün olduğunda; ... في امكَانه ان ...yapabilir, ...yapmak onun imkanı dahilindedir; هوَ في الإمْكَان bu olasıdır, bu ihtimal dahilindedir; لَيْسَ في الإمْكَان [bu] imkansızdır, mümkün değil, olamaz;

امكَانِيَة ç. -آت mümkünlük, olanak; potansiyel FIZ.;

تمكُّن hakimiyet/ kontrol altında tutma; yapabilirlik, iktidar; kendine hakim olma, kendini tutma, soğukkanlılık [yine تَمَكَّن مِنَ النَّفْسِ];

ماكِن güçlü, sağlam, muhkem, dayanıklı; derinde olan [duygu]; dayanıklı; çekimli ¶ غير مُتَمكِّن DİLB. [... i] yapamayan; çekimsiz DİLB.; مُتَمكِّن في جلْسَتِه sağlam bir şekilde oturmuş;

مكَائِن ve -آت ç. مَاكِنَة ve مكِنَة[2] makina; مكَنِي mekanik; مكوجي bkz. كوى ;

مَلَّ[1] (مَلَلت) a (مَلَل, مَلَال, مَلَالَة) (*bşden*) bıkmış/ usanmış olmak ya da bıkmak, usanmak, gına gelmek ¶ لا يَمَلّ usanmaz, bıkmaz; أَمَلّ sıkıcı olmak, usandırmak, bıktırmak, bıkkınlık vermek; (على *b-i* ya da *b-i*) rahatsız etmek, canını sıkmak; [=أَمْلَى] (*bşi*, على *b-e*) yazdırmak; تَمَلَّل bıkmak, usanmak; sıkılmak; durduğu yerde duramamak, kıpır kıpır olmak; (مِلَّةً *bir dini*) kabul etmek; امْتَلّ (مِلَّةً *bir dini*) kabul etmek;

مَلّ usanmış, bıkmış; sıkılmış;

مِلَّة köz, kor;

مِلَّة ç. مِلَل dini cemaat; din, inanç;

مِلِّي din ile alakalı;

مَلَل ve مَلَال bıkma, usanma; sıkılma; kayıtsızlık; canı sıkılma;

مَلال huzursuzluk, rahatsızlık;

مَلَالَة usanç, bıkkınlık, bezginlik, can sıkıntısı;

مَلُول bıkmış, usanmış; bezgin;

مُلِّي közde pişirilmiş ekmek;

مَمْلُول iğrenç, tiksinti veren;

مُمِلّ usandırıcı, bıktıran, bezdiren, sıkıcı;

مِل[2] ç. -آت Filistin ve Ürdün'de en küçük binde

birlik para birimi ESK.;

ملأ *a* (مِلْء, مَلْأَة (*bşi, bş ile* veya ب veya من *bş ile*) doldurmak; (*formu, belgeyi, boş yeri*) doldurmak; (*boş mevkiyi*) işgal etmek, doldurmak ¶ مَلأَ الدَّهْرَ ünü dört bir yana yayıldı, adını dünya alem duydu; مَلأَ السَّاعَة saati kurmak; مَلأَ شِدْقَيْه بِالْهَوَاء avurtlarını şişirmek, yanaklarını şişirmek; مَلأَ الْعَيْنَ hoşa gitmek; مَلأَ الْفَضَاءَ بِالشَّكْوَاء feryadı figan etmek, ortalığı birbirine katmak; مَلأَ فاهُ ب ...hakkında atıp tutmak, avurt satmak; مَلِئَ dolu olmak ya da dolmak; مَالأَ (*b-i*, على ...*de*) desteklemek, (*b-e*, على ...*de*) desteklemek, yardımcı olmak, (*b-den*) yana olmak; (*b-ile*, على ...*e karşı*) birleşmek, güç birliği oluşturmak; أَمْلأَ (*bşi*) doldurmak; تَمَلَّأَ dolmak; (*bş ile* ya da من *bş ile*) dolu olmak, doldurulmak; اِمْتَلأَ dolmak; (*bş ile* ya da ب ya da من ...*ile*) dolmak [yine bir duygu ile]; (*bşi*) doldurmak; (*b-i*, *bir hisle*) doldurmak;

مَلْء doldurma;

مِلْء ç. أَمْلاء bir şeyin içini dolduracak miktar, [gen. mud. kul.] ...dolusu; ...miktarı: مِلْء الْيَد bir açuç, avuç dolusu, مِلْء الْفَم ağzın alabileceği kadar; *bşin* içini dolduran nesne مِلْء الْبَطْن ¶ midesinin alabileceği kadar, yiyebileceği kadar; مِلْء قَدَح bir fincan miktarı; مِلْء كِسَائِه etli butlu; بِمِلْءِ فَمِه avazı çıktığı kadar, var gücüyle [bağırarak]; بِمِلْءِ فِيه emin , tam bir kanaat ile [söylemek, ifade etmek vb. gibi fiillerle]; avazı çıktığı kadar; مِلْء (بِ...) ضَحِك sırıtmak [≈ağzı kulaklarına varmak, otuz iki dişini göstermek]; قَالَ بِصَوْتٍ مِلْؤُهُ الشَّفَقَة şefkat dolu bir ses tonu ile ...dedi; لِي مِلْءُ الْحُرِّيَّة فِي... ...hususunda tamamen serbestim, benim için herhangi bir sınırlama yok; أَنْتَ مِلْءُ حَيَاتِي sen benim hayatım[ın anlamı]sın; يَنَامُ مِلْءَ جَفْنَيْه ≈ deliksiz bir uyku çekmek;

مَلأ ç. أَمْلاء topluluk, bir grup insan, cemaat; dinleyiciler; ileri gelenler, ekabir; ahali, halk ¶ عَلَى الْمَلأ alenen, açık açık; عَلَى لُمَلأ الْعَالَم herkesin gözü önünde ≈ elalemin önünde; الْمَلأ الأَعْلَى ruhlar alemi;

الْمُلاءَة ç. الْمُلاءَات Mısırlı kadınların bir giysisi; yatak çarşafı;

مَلِئ, مَلِيء (ب ...*ile*) dolu, dolmuş; (ب ...*ile*) kabarma, şişme; kabarık, şiş; şişman, yağlı; (ب ...*i*) bol, (ب ...*ile*) dolu; hali vakti yerinde, varlıklı ¶ مَلِئَ الْبَدَن şişman, etli butlu;

مَلآن müe. مَلآى veya مَلآنَة ç. مِلاء dolu; kabarık, şiş;

مُمَالأَة tarafgirlik, taraf tutma; işbirliği, işbirlikçilik SIY.;

امْلاء doldurma;

اِمْتِلاء dolma, dolu olma; doluluk, kabarıklık, şişlik; şişmanlık; irilik;

مَمْلُوء dolu, dolmuş; [bir his vb. ile] dolu;

مُمَالِئ tarafgir, taraf tutan; işbirlikçi SIY.;

مُمْتَلِئ dolu, dolmuş; مُمْتَلِئ الْجِسْم şişman, etli butlu;

مَلاَرِيَا sıtma;

ملايو: جُزُر مَلايُو Malaya takım adaları;

مَلَجَ *u, a* (مَلْج) [bebek] (*annesini*) emmek; امتَلَجَ emmek;

مالِج ç. مَوالِج mala;

مَلَحَ *u*,a ve مَلُحَ *u* (مَلاحَة, مُلُوحَة, مُلُوح) tuzlu olmak veya giderek tuzu artmak; مَلُحَ *u* (ملاحة, ملوحة, ملوح) güzel/ yakışıklı/ şık olmak; مَلَّحَ (*bşi*) tuzlamak; اَمْلَحَ tuzlu olmak; اِسْتَمْلَحَ (*bşi*) güzel/ hoş bulmak;

مِلْح müz. ve müe. ç. مِلاَح , اَمْلاَح tuz; barut; nükte, latife, espri ¶ مِلْح اِنْكِلِزي İngiliz tuzu; مِلْح الْبَارُود güherçile; barut; مِلْح النِّشَادِر nişadır; madensel tuzlar;

مِلْحي tuz, tuzlu, tuz ile ilgili;

مُلْحَة zorunluluk, bağlayıcılık;

مُلْحَة ç. مُلَح nükteli hikaye, anekdot;

مَلَّاح denizci;

مَلاَحَة hoşluk, hoşa gitme, güzellik; şıklık; zarafet, kibarlık, incelik; tuzluluk;

مَلَّاحَة ç. -آت tuzla, tuz ocağı; tuzluk;

مِلاَحَة denizcilik ¶ مِلاَحَة تِجَارِيَّة ticari denizcilik, deniz nakliyeciliği; مِلاَحَة الْجَوِّيَّة havacılık; مِلاَحَة دَاخِلِيَّة yurtiçi denizcilik; مِلاَحَة نَهْرِيَّة nehir ulaşımcılığı; صَالِح لِلْمِلاَحَة denizciliğe uygun;

مِلاَحي denizcilik …, denizcilik ile ilgili; gemiciliğe ait;

مُلُوحَة tuzluluk;

مِلْح ç. اَمْلاَح , مِلاَح tuzlu; hoş, güzel, yakışıklı; makbul; esprili, nükteli; عَلْقَة المَلِيحَة tam bir galibiyet MIS.;

أُمْلُوحَة ç. اَمَالِيح nükte[li söz]; anekdot;

مَمْلَحَة ç. مَمَالِيح tuzla; tuz ocağı; tuz madeni; tuzluk;

تَمْلِيح tuzlama; tuza yatırma;

مالِح tuzlu;

مَوالِح [مَالِحَة 'nın çoğulu] tuzlu badem, fıstık, fındık gibi yiyecekler SUR.;

مَمْلُوح tuzlu;

مُمَلَّح tuzlu, tuzlanmış;

مُمْتَلِح zeki, uyanık, anlak;

مَلَخَ[1] *a* (مَلْخ) (*bşi*) yırtıp, çekip koparmak, ayırmak; (*bağı, bağıntıyı*) koparmak, ayırmak; اِمْتَلَخَ (*bşi*) şiddetle koparmak;

مَلِيخ tatsız, tadı kaçmış, yavan, lezzetsiz;

مُلْخِيَّة[2] bir tür ebegümeci BOT. Corchorus olitorius; bu bitkiden yapılan koyu içecek SUR MIS.;

مَلَدَ *a* (مَلَد) [dal] taze olmak;

أَمالِيد sürgünler, taze dallar;

اَمْلَد, müe. مَلْدَاء yumuşak, körpe, taze;

مَلَسَ *a*, مَلُسَ *u* (مَلاَسَة) düz/ pürüzsüz/ yumuşak olmak; مَلَّسَ (*bşi*) düzlemek, pürüzsüz yapmak; (*bşi*) kayganlaştırmak; (*bşi* على) eliyle okşamak, sıvazlamak; تَمَلَّسَ düzleşmek, pürüzü kalmamak; kaymak; el yordamı ile aramak; kaçmak; اِمْتَلَسَ [yine اِمَّلَسَ] düzleşmek, pürüzsüz olmak; kaymak; kaçmak;

مَلَس üste giyilen ince bir giysi MIS.; kadın elbiseleri için ipek kumaş MIS.;

مَلَس düz, pürüzsüz, yumuşak;

مَلاَسَة düzlük, pürüzsüz ve yumuşak olma

أَمْلَس , müe مَلْسَاء ç. مُلْس düz, pürüzsüz ve yumuşak;

مَلَص *a* (مَلَص) kaymak, kayıp gitmek [kayganlığından doylayı]; kaçmak, firar etmek; (من veya عن *bir zorunluluktan, yaptırımdan*) yakasını kurtarmak; تَمَلَّص (من *bşden*) kurtulmaya çalışmak (من ...*i*) atlatmaya çalışmak, kaçamak yol aramak, (من ...*den*) kaytarmak;

مَلْص düz, pürüzsüz, kaygan;

مَلِيص düz, pürüzsüz, kaygan; düşük, sakıt, cenini sakıt;

تَمَلُّص kaçma, firar;

مَلَط *u* (مَلْط) (*duvarı*) sıvamak, sıva vurmak; (*saçı*) tıraş etmek; تَمَلَّط (*duvarı*) sıvamak;

مَلْط anadan doğma, anadan üryan, çırılçıplak MIS [yine عُرْيَان مَلْط];

مِلْط ç. مُلُوط , أَمْلَاط onur kırıcı, ayıplanacak, küçük düşürücü; piç; ¶ خِلْط مِلْط ya da خَلْط مَلْط karma karışık, karman çorman;

مِلَاط ç. مُلْط harç, sıva;

مَلِيط ve أَمْلَط ç. مُلْط kılsız, tüysüz, çıplak;

مَلْطَة Malta;

مَلْطِي Malta'ya ait, Malta...; Maltalı [is.];

مَلَق *a* (مَلَق) (*b-i*) pohpohlamak, (*b-e*) yağ çekmek, (*b-nin*) sırtını sıvazlamak; مَلَّق ⇑; (*bşi*) düzlemek, düz hale getirmek; مَالَق = مَلِقَ ; أَمْلَق fakirleşmek, sefalete düşmek; (*b-i* veya لِ ya da الى *b-i*) pohpohlamak; yağ çekmek;

مَلِق ve مَلَّاق pohpohlayan, yağ çeken, yağcı, yaltak, dalkavuk;

مَلَقَة ç. -آت, أَمْلَاق yaklaşık bir saatde yürünen mesafe MIS.;

تَمْلِيق ve تَمَلُّق yağcılık, pohpohlama, dalkavukluk, yaltaklık;

مَلَك *i* (مِلْك) (*bşe*) sahip olmak, (*bşi*) elde etmek, eline geçmek; (*bşin*) sahibi olmak; (*bşi*) kontrolü altında tutmak, hakim olmak; (*bş üzerinde* veya على *bş üzerinde*) nüfuzu olmak, otorite sahibi olmak ya da (*bşi* ya da على *bşi*) yönetmek; (*bşe*) gücü yetmek, (... أَنْ ...*e*, ...*yapmaya*) gücü yetmek, (... أَنْ ...*i*) yapabilmek ¶ مَلَكَ الغَيْظَ öfkesine yenilmek; مَلَكَ عَلَيْهِ جَمِيعَ مَشَاعِرَهُ onun bütün duygu ve düşüncelerini kontrolü altına almak; مَلَكَ عَلَيْهِ حِسَّهُ *b-i* etkileyebilmek, *b-nin* duygularını kontrol edebilmek; مَلَكَ عَلَيْهِ لُبَّهُ (*b-nin kalbini* ya da *aklını*) meşgul etmek; مَلَكَ عَلَيْهِ نَفْسَهُ *b-i* kontrolü/ hakimiyeti altına almak, yönlendirebilmek; مَلَكَ عَلَى نَفْسِهِ أَمْرَهَا kendine hakim olmak; مَلَكَ الْعَيْنَيْنِ مِنَ الْبُكَاءِ göz yaşlarını zaptetmek, ağlamamak; مَلَكَ نَفْسَهُ kendini tutmak, kendine hakim olmak; لَمْ يَمْلِكْ أَنْ ... ...yapmak zorundaydı, yapmalıydı, ...yapmaktan başka çaresi yoktu; مَا مَلَكَتْ يَمِينُهُ sahibi oldukları; مَلَّك ve أَمْلَك (*b-i*, *bşin*) sahibi yapmak; (*b-i*, *bşe*) atamak, (*b-i*, على ...*e*, ...*in üzerine*) sultan/ kral ya da hükümdar olarak atamak; تَمَلَّك (*bşin*) sahibi olmak, (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; (*bşi*) olmak; (على ...*e*, ...*in üzerine*) kral/ sultan/ melik ya da hükümdar olmak; [huy, adet] yerleşmek, iyice kök sal-

mak; تَمالَك (*hissi, duyguyu, kendini*) kontrolü/ hakimiyeti altına almak; kendine hakim olmak, (على *bşden*) geri durmak, kaçınmak ¶ ما تَمالَكَ عَنْ... kendini ...yapmaktan alıkoyamadı; امتَلَك (*bşe*) sahip olmak, (*bşi*) olmak, bulunmak; (*bşi*) kazanmak; (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; ¶ امْتَلَكَ نَواصِيَ الشَّيء *bşi* kontrolü altına almak, *bşin* dizginlerini eline geçirmek; اسْتَمْلَك (*bşi*) sahiplenmek; (*bşi*) kontrolü altına almak; (*bşin*) sahibi olmak, (*bşi*) bulunmak, olmak;

مُلْك otorite, güç, yetke, sulta; hükümdarlık, krallık, sultanlık; saltanat, monarşi; sahiplik, sahibiyet [mülkiyet];

مِلْك ç. أَمْلاك mal, mülk, servet, zenginlik; gayri menkul, emlak; [çoğ.] servet, zenginlik; gayri menkuller, emlak ¶ أَمْلاك أَميرِيَّة veya أَمْلاك الحُكومَة devlet arazisi; مِلْك ثابِت gayri menkul; مِلْك مَنْقُول menkul mal; مِلْك ذُو الأَمْلاك, صاحِب الأَمْلاك arazi sahibi; مِلْك شائِع أَميري devlet arazisi; ortak/ müşterek mülkiyet, ortak mal;

مَلِك ç. أَمْلاك, مُلُوك kral, sultan, hükümdar; مَلِكَة ç. آت kraliçe ¶ مَلِكَة الجَمال güzellik kraliçesi;

مَلَك melek ¶ مَلَك حارِس koruyucu melek;

مُلْكي sahiplik ile ilgili, mal sahipliğine ait; sivil, mülki [askeri karşıtı] ¶ بَدْلَة المُلْكيَّة sivil elbise; مُوَظَّف مُلْكي sivil memur;

مَلَكي krallık ile ilgili; monarşik; monarşizm taraftarı; melekler ile ilgili;

مَلَكيَّة krallık, monarşi;

مِلْكيَّة ç. آت- gayri menkul, mülkiyet HUK. ¶ نَزْع مِلْكيَّة istimlak, kamulaştırma;

مَلَكَة ç. آت- fıtri, doğuştan gelen temayül; yetenek, kabiliyet, meleke;

مَلَكُوت krallık, kralın hükümdarın bölgesi; krallık, hükümdarlık, kral olma;

مَلَكُوتي kutsal;

مَلاك temel, esas;

مَلاك TUN. nişan, söz; nişan hediyesi;

مُلُوكي krallık ile ilgili; monarşik; monarşi taraftarı;

مُلُوكيَّة krallık, monarşi; krallık taraftarı olma, monarşik eğilim;

مَلاك ç. ون- sahip; arazi sahibi; كِبار المَلّاكين büyük toprak sahipleri;

مَلاكي özel, hususi;

مَلِيك ç. مُلَكاء kral; sahip;

مَلِيكَة kraliçe;

مَمْلَكَة ç. مَمالِك krallık, ülke, memleket; hükümdarlık;

تَمْلِيك sahipliğin/ mülkiyetin devri;

تَمَلُّك sahip olma, ele geçirme; sahiplik; mülkiyet hakkı; kontrol, hakimiyet;

تَمالُك kendini tutma, kendine hakimiyet; ¶ تَمَلُّك = امْتِلاك kendine hakim olma, kendini tutma;

اسْتِمْلاك ç. آت- elde etme, edinme; ele geçirme, sahip olma;

مالِك ç. مُلَّك, مُلّاك hükmeden, hakim; sahip olan; sahip, malik; مالِك الحَزين balıkçıl kuşu;

مَالكي Maliki; Maliki mezhebi ile ilgili;
اَلْمَالكيَّة Maliki mezhebi;
مَملُوك (...*in* لِ) malı, mülkü, sahipliğinde olan (...*e* لِ) ait; (ç. مَـمَـالِك) köle ¶ غَـيْـر مَملُوك şahsi mala sahip olamayan İSL.HUK.;
مُمَلِّك mülkiyeti devreden;
مُمتَلِك sahibi olan, ..*in* mülkiyetinde olan;
مُمتَلَكات mal, mülk; gayri menkul; sömürge, müstemleke ¶ مُمتَلَكات اَمِيرِيَّة devlet arazisi;
مَلْمَل acele etmek, çabuk davranmak; (*b-i*) rahatsız/ huzursuz/ tedirgin etmek; تَمَلْمَل homurdanmak; mırıldanmak; söylenmek; rahatsız/ tedirgin/ kızgın olmak; tiki tutmak, sinirden seğirtmek; belirsiz olmak, kesin olmamak veya belirsizleşmek;
مَلْمَلَة ve تَمَلْمُل rahatsızlık, tedirginlik, sinirlilik [hop oturup hop kalkma];
مَلَنخُولِيا melankoli, karasevda;
مَـلاَ (ملو)[1] *u* (مَلْو) koşuşturmak, çabuk çabuk yürümek; مَلَّى [Allah] (*b-i*, *bşden*) uzun zaman nasiplendirmek; (على *b-e*) yazdırmak, dikte etmek; اَمْلَى (على *b-e*, *bşi*) yazdırmak, dikte etmek; اِسْتَمْلَى [söylenen, dikte edilen] (*bşi*) yazmak;
مَلاَ ç. اَمْلاَء açık arazi; ova, step;
اَلْمَلَوَان gece ve gündüz;
مَلْوَة bir tahıl ölçeği;
مَلِيّ uzunca süre; مَلِيًّا [uzun] bir süredir;
اِمْلاَء dikte etme, yazdırma;
مِـلاَيَة ç. -آت [مُـلاَءَة] Mısırlı kadınların giydiği bir çeşit örtü, çarşaf MIS.; yatak çarşafı MIS.;

مَلَيَّة ç. مَلاَيَة bedevi kadınların giydiği bir elbise türü TUN;
مِلْيَار Fr.> ç. -آت milyar;
مِلْجْرَام [g] ç. -آت miligram;
مِلِّيم, مِلِيم Fr.> ç. -آت , مَلاَلِيم Mısır'da cüneyhin binde biri, milim; bkz. لوم;
مِلِّيمِتْر ç. -آت milimetre;
مِلْيُون ç. -آت , مَلاَيِين milyon ¶ اَصْحَاب مَلاَيِين milyonlarca kişi;
مم milimetre için kısaltma;
مِمَّا ve مِمَّ =مِنْ +ما bkz. مِنْ;
مِمَّن =مِنْ +مَنْ;
مِنْ[1] [soru edatı] kim?; [ilgi zamiri, ismi mevsul] ...yapan, ...olan; [şart cümlesinde] her kim ..., kim ...yaparsa, ise;
مِنْ[2] [harfi cer] ...den; ...den beri; [karşılaştırma ifadesinde] ...den [daha büyük, iyi vb.];
مِنْهُم مَنْ onların bir kısmı, bazısı; مَنْ... و مِنْهُم مَنْ... kimisi ...ve kimisi ..., onların bir kısmı ..., diğerleri ise ...; يَوْم مِنَ الأَيَّام [günlerden] bir gün, günün birinde;
اَمْر مِنَ الأُمُور [herhangi] bir iş; [nekra isimden önce kullanıldığında] hiç bir: مَـا لِلَّه مِنْ شَرِيك Allah'ın hiç bir şeriki/ ortağı yoktur;
مَـا مِنْ اَحَـد hiç kimse ...yapamaz, ...i yapabilecek kimse yoktur; ما من شَخْص... hiç bir kişi [yoktur ki]...; مِـنْ... ...den yapılmış, imal edilmiş [malzeme]; ثَوْب من الحَرِير ipek[den] elbise; ...de, ...zamanı; من اللَّيْل geceleyin; من يَوْمِه aynı gün; مِنْ سَاعَتِه anında; nida ifadelerinde: يَا طُولَهَا مِنْ لَيلَة ne

مَنْتول mentol;

مَنْجَنيق müe. ç. مَجَانِق, آت mancınık;

مَنْجو [g] mango;

مَنَح *a* (مَنْح) (*b-e*, *bşi*) ihsan etmek, [ödül, hediye, süre] vermek ; مانَح (*b-e*) iyilikte bulunmak;

مَنْح ihsan etme, verme, lutfetme;

مِنْحَة ç. مِنَح cömertlik, cömertçe yapılan iş; imtiyaz, ayrıcalık; hediye, armağan; karşılık, bedel, tazminat; izin, ruhsat; ödenek, tahsilat; burs; مِنْحَةالإقَامَة oturma izni; مِنْحَة جامِعِيَّة akademik burs; مِنْحَة السُّكْنَى oturma izni, iskan izni;

مانِح ihsan eden, lutfeden;

مندل[1] bkz. ندل

مَنْدِيل[2] ç. مَنَادِيل mendil; eşarp; fular;

مُنْذُ ve مُذْ 1. [harfi cer] ...den beri, ...dir,; ...kadar önce ¶ مُنْذُ شَهْرٍ bir aydan beri; bir ay önce; مُنْذُ أيَّامٍ günlerdir, günlerden beri; bir kaç gün önce; مُنْذُ عَهْدٍ قَرِيبٍ bir süredir, yakın bir zamandan beri, son zamanlarda; مُنْذُ الآن bundan sonra, artık; مُنْذُ اليَومِ bugünden itibaren;

2. [bağlaç] ...olduğundan/ yaptığından beri; ...dan bu yana ¶ مُنْذُ كُنْتُ طِفْلاً صَغِيراً küçüklüğümden beri, küçük bir çocuk olduğum zamanlardan bu yana;

مَنْش : بَحْر المَنْش Manş denizi;

مَنْشُورِيا Mançurya;

مَنْشُورِي Mançurya'ya ait;

مَنْصُون muson;

مَنْطَر (*bşi*) fırlatıp atmak, fırlatmak;

ما أخَفَّه مِنْ حِمْل ne kadar da uzun bir gece!; ne kadar da hafif bir yük!; vay ahmak!; ...ile ilgili/ bağlantılı «مَقَاصِد أمْرِيكَا مِن العِرَاك»; ...tarafından; من قِبَلِ ... ya da من طَرَف... كَانَ مِنْهُ وَ إلَيْه tamamen ona bağımlı; مِن شَهْرٍ bir aydır; مِن مُدَّةٍ bir süredir; بَعْدَ أيَّامٍ مِن هذِه الأحَادِيث bu olaylardan günler sonra;

مَنَّ *u* (مَنّ) (على *b-e karşı*) cömert/ iyi niyetli/ hayırhah/ yumuşak huylu olmak; (على *b-e*) iyilikte bulunmak; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, sunmak, karşılıksız vermek; أمَنَّ (*b-i*) bitkin/ yorgun düşürmek; امْتَنَّ ⇑; تَمَنَّن (على *b-e karşı*) cömert/ hayırhah/ iyilik sever davranmak; (على *b-e*) iyilikte bulunmak, (على *b-e*) nimetler vermek; (على *b-e*, ب *bşi*) cömertce/ bol bol vermek, ihsan etmek;

مَنّ ihsan etme; iyilik, hayır, fayda, yarar; hediye; bazı bitkilerdeki tatlı özsu; kudret helvası; (ç. أمْنَان) iki رِطْل'lık ağırlık birimi; بِمَنِّ تَعَالى ¶ Allah'ın ihsanı/ yardımı ile;

مِنَّة ç. مِنَن cömertlik; iyilik, hayır; hediye; iyiniyetli; minnettarlık, şükran;

مُنَّة ç. مُنَن güç, kudret ¶ شَدِيد المُنَّة güçlü;

مَنَّان cömert, bol veren; iyiliksever, hayırhah; المَنَّان [pek çok] 'Nimetler veren', Allah;

مَنُون kader; ecel;

امْتِنَان minnettarlık, şükran;

مَمْنُون (لِ *b-e*) minnettar, şükran borcu olan, müteşekkir; zayıf, bitkin, takatsiz;

مَمْنُونِيَّة şükran, minnettarlık;

مُمْتَنّ (لِ *b-e*) minnettar, şükran borcu olan

منطق (*bşi*, ب ...*ile*) sarmak, sarıp kuşatmak, (*bşe* ب ...*i*) dolamak; تمنطق (ب...*i*) vücuduna dolamak, (ب ...*ile*) kendini sarmak;

منطقة terlik SUR.;

منع *a* مَنْع (*b-i*) durdurmak, geçmeye veya girmeye bırakmamak; (*bşe*) engel olmak, (*b-i*, من veya عن ...*den*) alıkoymak; (*b-i*, من veya عن *bşden*) yoksun bırakmak; (*b-e*, *bşi* veya من veya عن *bşi*) yasaklamak, (*b-i*, *bşden* veya من, عن...*den*) menetmek; (*b-e* ya da عن *b-e*, istediği ihtiyaç duyduğu *bşi*) vermemek; (عن *b-ile* ilgili olarak, *bşi* ya da *bşi yapmayı*) durdurmak, kesmek; (*bşi*, عن *b-den*) uzak tutmak; (*b-i*, *bşden* ya da عن *bşe karşı*) korumak, muhafaza/ himaye etmek; منع *u* (مَنَاع, مَنَاعَة) fethedilememek, çok iyi korunmak; منّع (*bşi*) güçlü/ sağlam/ muhkem yapmak, ele geçmez/ zaptedilmez hale getirmek; مَانَع (*b-e*) karşı çıkmak, ayak diremek; (في *bşe*) itiraz etmek, mukavemet göstermek; (*b-i*, *bşe*) bırakmamak, (*b-nin*, *bir işi yapmasına*) engel olmak; تَمَنَّع (عن *bşi yapmayı*) reddetmek, kabul etmemek; (عن *bşi yapmaktan*) kaçınmak, geri durmak, (عن...*e*) yanaşmamak; ele geçmez/ zaptedilmez/ fethedilmez olmak ya da bu hali olmak; güçlenmek; (ب *ile*) korunmak, korunmaya çalışmak; اِمْتَنَع (عن...*den*) uzak durmak, kaçınmak, imtina etmek, geri durmak; (عن...*e*, *yapmasına*) engel bulunmak, engellenmek; (على *için*) imkansız/ muhal olmak; (عن *bşi yapmayı*) reddetmek, kabul etmemek; (على *bşe*) hiç yanaşmamak, soğuk bakmak;

مَنْع engellenme, durdurma; yasaklama, menetme; yasak; durdurma, ambargo;

مَنَعَة mukavemet, direnç, dayanma gücü; zaptedilmezlik, fethedilmezlik;

مَنِيع ç. مُنَعَـاء erişilmez, nüfuz edilmez, kapalı; güçlü; iyi korunan; zaptedilmez, ele geçmez; dokunulmazlığı olan ¶ مَنِيع الجَانِب sağlam yapılı, güçlü; حَـاجِز مَنِيع aşılmaz, geçilmez engel;

مَنَاعَة erişilmezlik; ele geçmeme , iyi korunma; dayanma, mukavemet gücü; bağışıklık; dokunulmazlık DİPL.;

أَمْنَع ulaşılması/ ele geçirilmesi daha zor; daha çok direnç gösteren, direnen;

مُمَانَعَة karşı çıkma; direniş; direnç, mukavemet; endüktif rezistans ELK.;

تَمَنُّع ret, kabul etmeme;

اِمْتِنَاع (عن...*den*) kaçınma, imtina etme, (عن ...*e*) yanaşmama; kabul etmeme, ret; imkansızlık, mümkün olmama;

مَانِع durduran, engelleyen [مَنَعَ 'dan ismi fail]; meneden, yasaklayan; _ (ç. مَوَانِع) engel, mani, mania; itiraz ¶ مَا رَأَى مَانِعًا herhangi bir engel görmemek, itirazı bulunmamak; لا مَانِعًا (عن ...*için*) herhangi bir engel yok;

مَمْنُوع yasak, yasaklanmış, izin verilmeyen, memnu; çekimsiz DİLB.; yasak levhalarında vb. deki yasak ifadelerinde kullanılır:

مَمْنُوع التَّدْخِين sigara içmek yasaktır!; مَمْنُوع الدُّخُول giriş yasaktır!

مَمْنُوعِيَّة yasak olma, yasaklık;

مُمْتَنِع kaçınan, uzak duran, yanaşmayan; reddeden, kabul etmeyen; engellenen; yasaklanan, yasak; (على ...*için*) erişilmez, ulaşılmaz; ele geçmez, zaptedilmez; imkansız;

مَنْغَنِيس manganez;

مَنْغُولِيا Moğolistan;

مَنْقِيلا İt.> vinç;

مَنْلُوج [g] bkz. ;

مَنَى (منو) *u* ve مَنَّى (منّي) *i* [Allah] (*b-i* ب *ile*) imtihana çekmek, sınamak; مُنِيَ [edil.] (ب ...*e*) uğramak, çatmak, (ب ...*ile*) karşılaşmak, başına (ب ...) gelmek; (ل bir şey) nasip olmak, kısmetine karşısına çıkmak; مَنَّى (*b-nin*, *bşi* ya da ب *bşi*) istemesini sağlamak, (*b-e*, ب ...umudunu) aşılamak; (*b-e*, ب ...*i*, أَنَّ ...yapma) sözü vermek, vaat etmek ¶ مَنَّى نَفْسَهُ بِـ... ...den çok umutlu olmak; أَمْنَى (kan) akıtmak, dökmek; (meniyi) boşaltmak, dışarı akıtmak; تَمَنَّى (bş; *bşi*, لِ ...*için*) dilemek, temenni etmek, arzulamak; اِسْتَمْنَى istimnada bulunmak, masturbasyon yapmak;

مَنَى ve مَنِيَّة ç. مَنَايَا kader; ecel; ölüm;

مَنِيّ meni, bel, er suyu;

مَنَوِيّ meni kabilinden, sperm ile ilgili;

مِنَى müz ve مِنًى müe. Mina vadisi;

مُنْيَة ç. مُنًى arzu, istek, temenni; temenni edilen, arzulanan şey;

أَمَانِيّ ç. أَمَانَة, أَمَانِي emel, istek, temenni;

اِمْنَاء ve تَمْنِيَة meniyi dışarı atma, boşaltma;

تَمَنٍّ ç. -آت temenni; arzu, istek; rica, talep;

اِسْتِمْنَاء istimna, masturbasyon, onanizm;

مُنَلِّج [g] ç. -آت monolog; (kabarede) oyun TİY.; ¶ مُنَلِّجَات فُكَاهِيَّة skeçler, kısa komedi türünden oyunlar;

مَنْوَمِتْر ç. -آت manometre;

المِنْيَا Minya şehri MIS.;

مُهْجَة ç. مُهَجَات, مُهَج [hayatı idame ettiren] kan; ruh, can; hayat; ¶ طُعِنَتْ الأَعْمَالُ فِي مُهْجَتِهِ umutlar sona ermek, ölmek;

مَهَّدَ (*bşi*) [düz bir şekilde] açmak, yaymak, yazmak; (*bşi*) düzlemek, düz yapmak; (*bşi*) düzenlemek, düzeltmek, bir düzene koymak; (*bşi*, özl. yolu, لِ ...*için*) düzlemek, engebelerini gidermek; (*bşi*, لِ *b-e*) kolaylaştırmak; (*bşi*, yatağı vb.i) hazırlamak, hazır etmek, kurmak; (الْكُرَةَ topu, لِ *b-e*) atmak, pas vermek; (لِ ...için, ب ...*ile*) yolu düzlemek, onarmak; تَمَهَّدَ [yol] düz/ açık/ kullanılır durumda olmak; düzenlemek; iyi/ düzgün gitmek; tamam/ düzgün/ eksiksiz olmak;

مَهْد ç. مُهُود yatak; beşik ¶ مِنَ المَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ beşikten mezara kadar; قَتَلَهُ فِي مَهْدِهِ *bşi* dal budak salmadan önünü almak, sona erdirmek ≈ [olumsuz anlamda] yılanın başını küçükken ezmek; كَانَ فِي مَهْدِهِ başlangıçta/ daha başlarda olmak, dallanıp budaklanmış olmak, dallanıp budaklanmamış olmak;

مِهَاد istirahat yeri; yatak, kucak, sine;

تَمَـــهَّـلَ فِي ¶ yavaşça/ acelesiz davranmak; تَمَهَّلْ يَقُولُ خُطَاهُ adımlarını yavaş atmak; تَمَهَّلْ ya-vaşça …dedi; تَمَهَّلَ = تَمَاهَلَ ; اِسْتَمْهَلَ (*b-den*) mühlet/ süre istemek; (*b-den*) beklemesini istemek;

مَهْلاً yavaş davranma, acele etmeme ↑; على مَـــهْلِ ¶ yavaş yavaş, acele etmeden ↑; مَهْلَك acele etme; على مَهْلَك ↑;

مُهْلَة mühlet, süre;

مُهَيْلَة büyük sandal IR.;

اِمْهَال süre/ mühlet verme/ tanıma;

اِمْهالي gecikecek gibi olan, yavaş;

تَمَهُّل yavaşlık, acelesizlik; بِتَمَهُّل yavaşça; kademe kademe;

مُتَمَهِّل yavaş/ağır davranan, acelesiz; مُتَمَاهِل ↑;

مَهْمَا [bağlaç] her ne …olursa olsun, yaparsa yapsın; ne kadar …olursa; ne zaman …olursa olsun ¶ مَهْما يَكُن مِن الاَمْر ne olursa olsun;

مَهَّنَ *a, u* (مَهْنَة, مَهْن) (*b-e*) hizmet etmek, (*b-nin*) hizmetinde/ işinde çalışmak; (*b-nin*) kibrini kırmak, burnunu sürtmek; (*bşi, elbiseyi*) [kullanarak] eskitmek, yıpratmak; مَـــهُنَ *u,* (مَهَانَة) rezil/ şerefsiz/ adi olmak; مَاهَنَ (*mesl-eği, işi*) yapmak, yürütmek, (*bir işle*) iştigal etmek; اِمْتَهَنَ (*b-nin*) kibrini kırmak, burnunu sürtmek; (*b-e*) hakaret etmek, (*b-i*) hor gör-mek; (*b-i*) adi işlerde veya ayak işlerinde kullanmak; (*bşi*) [kullanarak] yıpratmak, eskitmek; (*bş ile*) meslek olarak ilgilenmek, iştigal etmek; (*bşi*) meslek olarak yapmak;

تَمْهِيد düzleme, engebeleri giderme; kolaylaştırma; hazırlama; mukaddime, önsöz; giriş, başlangıç; ön hazırlık; تَمْهِيدًا لَهُ ...i kolaylaştırmak için; …e hazırlık amacıyla, …için ilk adım olarak;

تَمْهِيدِي giriş, başlangıç veya hazırlık niteliğinde ¶ اِجْرَاءَات تَمْهِيدِيَّة hazırlıklar, hazırlık işlemleri HUK.; حُكْم تَمْهِيدِي ara kararı HUK.; قَرَار تَـمْهِـيدِي geçici emir; شَرْح تَـمْهِـيدِي ön açıklama;

مُـمَـهَّـد düz, engebesiz; iyi düzenlenmiş, tertipli; hazır, kullanıma açık yol;

مُمَاهِد onarılmış, tadilatı yapılmış [yol];

[1] مَهَرَ *a, u* (مُهُور, مَهَارَة, مَهَار, مَهْر) hünerli/ mahir/ usta/ kalifiye olmak; _ *a, u* (مَـهْـر) (*geline*) mihrini vermek; مَاهَرَ (*b-ile*) ustalıkla yarış-mak; اَمْهَرَ (*geline*) mihrini vermek;

مَهْر ç. مُهُور mihir; fidye;

مُهْر ç. اَمْهَار tay;

مُهْرَة ç. مُهَرَات, مُهُر kısrak;

مَهَارَة maharet, ustalık, el yatkınlığı;

مَاهِر ç. مَهَرَة mahir, hünerli, usta, kalifiye, deneyimli, eli yatkın;

[2] مَهْر mühür [zarf vb.nin]; damga, mühür;

مُهَرْدَار mühürdar;

مَهْرَجَان ç. -آت şenlik, festival;

مَهَكَ *a* (مَهْك) (*bşi*) ezmek, öğütmek;

مُهْكَة gençliğin baharı, en güzel devresi;

مَهَّلَ *a* (مُهْلَة, مَهْل) (في *bş ile*) oyalanmak, vakit geçirmek, meşgul olmak; اَمْهَلَ ve مَهَّلَ (*b-e*) süre tanımak, mühlet vermek; تَمَهَّلَ (في *bşi*)

مِهْنَة ç. مِهَن meslek, iş, meşguliyet;

مِهْنِي mesleki; para karşılığı çalışan, profesyonel; ¶ الإِرْشَاد المِهْنِي mesleki rehberlik;

مِهِين ç. مُهَنَاء adi, şerefsiz, aşağılanacak, aşağılık, rezil;

اِمْتِهَان küçümseme, hor görme; kötü kullanım, yanlış davranış;

مَاهِن ç. مَهَّان pis işleri yapan hizmetçi;

مَهَاة ç. مَهَيَّات, مَهَوَات manda;

[1](موء) مَاءَ *u* (مُوَاء) miyavlamak;

مُوَاء miyavlama;

[2]مَاء ve مَائِي bkz. موه ;

مُوبِيلِيَات [çoğ.] mobilya;

(موت) مَاتَ *u* (مَوْت) ölmek; yok olmak, helak olmak; [rüzgar, sıcaklık vb.] yatışmak, dinmek, şiddetini yitirmek; مَوَّتَ ve أَمَاتَ (*b-i*) öldürmek; (*b-nin*) ölüm sebebi olmak, ölmesine sebep olmak; أَمَاتَ نَفْسَهُ (*nefsini*) körletmek, isteklerini kırmak; (*bşi*) bastırmak, sindirmek; تَمَاوَتَ ölüymüş gibi davranmak; [ibadet, oruç vb.e] güç yetiremiyormuş gibi davranmak; (في *...de*) üşengeçlik etmek; اِسْتَمَاتَ ölmeyi istemek; hayatını tehlikeye sokmak/ riske atmak; (في *...için, ...yapmak için*) herşeyi göze almak [kelleyi koltuğa almak; ölesiye/ ölümüne/ kıyasıya dövüşmek;

مَوْت ve مَوْتَة ölüm ¶ مَوْت أَبْيَض normal ölüm [eceliyle ölüm];

مَوَات hayat bulunmayan, cansız; çıplak, çorak;

مُوتَان ve مُوتَان ölüm; salgın;

مَيِّت ve مَيْت ç. مَوْتَى, أَمْوَات ölü, cansız; مَيْتَة ceset; İslami şartlara uymadan kesilmiş ya da ölmüş hayvan, murdar hayvan; مِيتَة ölüm şekli ¶ مِيتَة الأَبْطَال kahramanca ölüm;

مَمَات ölüm yeri; ölüm;

إِمَاتَة öldürme; nefsin isteklerini kırma, nefsi köreltme;

اِسْتِمَاتَة ölüme meydan okuma; (في *için*) herşey göze alınarak sarfedilen gayret/ çaba;

مَائِت ölen, ölmekte olan;

مُمِيت öldürücü, ölümcü, ölüme sebebiyet veren;

مُمَات demode, modası geçmiş, antika;

مُسْتَمِيت ölüme meydan okuyan, kahraman tavırlı; şehit;

مُوتُوسِكْل [o, o] Fr.> ç. -آت motosiklet;

(موج) مَاجَ *u* (مَوْج, مَوَجَان) [deniz] dalgalanmak; (ب *sebebiyle*) heyecanlanmak; مَوَّجَ (*suyun yüzeyini*) hafifçe dalgalandırmak; (*saçını*) dalgalandırmak; تَمَوَّجَ = مَاجَ ; dalgalarla yükselmek; (*su yüzeyi*) hafifçe dalgalanmak; dalga dalga olmak, dalga şeklinde hareket etmek; sallanmak; تَمَاوَجَ dalgalı olmak; dalga dalga olmak; (حَوْلَ *...in çevresinde*) dalgalı bir hat oluşturmak; kabarmak, taşmak;

مَوْج ç. أَمْوَاج dalga; [tek. is. ة ç.] dalga [yine ELK.]; dalga hareketi, salınım; ¶ مَوْج طَوِيل uzun dalga; مَوْج قَصِير kısa dalga ELO.; مَوْج مُتَوَسِّط orta dalga ELO.; أَمْوَاج صَوْتِيَّة ses dalgaları; أَمْوَاج مُضْمَحِلَّة sönümlü dalgalar;

أَمْواج مُوَجَّهَة yansıyan dalga; أَمْواج مُنْعَكِسَة yönlendirilmiş ışınlar ELO.; مَوْجة الشَّبَاب gençliğin baharı; سَعَة المَوْجَة genlik ELK.; طُول المَوْجة dalga uzunluğu tek.;

مَوَّاج dalgalı, dalga dalga; sallanan; dalgalanan; ç. آت- verici [istasyon] ELO.;

تَمْوِيج [saç] dalgalanma; ¶ التَّمْوِيج على البَارِد perma;

تَمَوُّج ç. آت- titreme, salınım; dalgalanma, dalgalılık; sallanma ¶ تَمَوُّجات صَوْتِيَّة ses dalgaları; تَمَوُّج الهَوَاء hava titreşimleri;

مَائِج dalgalı [deniz];

مُمَوَّج dalgalı, dalga dalga;

مُتَمَوِّج ⇑; dalgalı [saç] ¶ الحُمَّى المُتَمَوِّجة Malta humması;

مُتَمَاوِج dalgalı; kıvırcık;

مُودَة ç. آت- moda; modaya uygun; [çoğ.] şapkalar ¶ على الْمُودَة son moda, modaya ugun;

مُودِل ve مُودِيل ç. آت- model, kalıp;

[1]مَارَ (مَوْر) *u* bir o yana bir bu yana hareket etmek, salınmak, salınım hareketi yapmak; تَمَوَّرَ ⇑;

مَوَّار sarkaç, rakkas;

تَمَوُّر salınım hareketi; تَمَوُّرًا bir o yana bir bu yana;

[2]مار ALF.BKZ. ve bkz. مرّ ;

[3]المُورة Moro adası;

مُورِتِزم romatizma MIS.;

مُورِني ALF.BKZ. مَارُوني SUR;

مُورْفِين morfin;

مُورِينَة ç. آت- tahta çatı kirişi;

مُوز [cin. is.; tek.is. ة];

[1]مَاس elmas [bkz. المَاس];

مَاسي elmas[dan] [na't];

[2]مُوسَى Musa (as.) ¶ سمك مُوسَى pisi balığı;

[3]مُوسَى müe. ç. مَوَاسٍ, أَمْوَاس ustura;

مُوسْطَرْدَة İt.> hardal;

مُسْكُو [o] Moskova;

مُوسِيقَار müzisyen;

مُوسِيقَى müe. müzik;

مُوسِيقِي müzisyen; müzik ile ilgili; ¶ آلَة مُوسِيقِيَّة müzik aleti;

مُوصِل Musul şehri;

مُوضَة (= مُودَة) moda;

مَوق bkz. مَائِق ;

[1]مَوَّلَ ⇒ مول (*b-i*) zenginleştirmek, zengin etmek; (*bşin*) masraflarını karşılamak, finanse etmek; تَمَوَّلَ masrafları karşılanmak, finanse sağlanmak; zenginleşmek, zengin olmak; اسْتَمَالَ zenginleşmek, zengin olmak;

مَال ç. أَمْوَال mal, mülk; zenginlik, servet; gayri menkul; para, gelir; anamal, sermaye vb.; vergi [özl. toprak sergisi] MIS.; [çoğ.] mal mülk, emval; sermaye, anamal; vergiler ¶ ذُو مَال varlıklı, servet sahibi; مَال احْتِيَاتِي ihtiyat akçesi; مال الاطيان toprak vergisi MIS.; مال الحُكُومَة haram kazanç/ mal; مال الحَرَام vergiler; أَمْوَال مُقَرَّرَة vasıtasız vergi; مال مَنْقُول veya مال نَقْلِي menkul mal; مال ثَابِت gayri menkul; مال غير متَقَوِّم ticari değeri olmayan mal İSL.HUK.; بَيْت الْمَال bkz. رَأْس مال ;

مَـالِي mali, parasal, finansman ile ilgili; sermayedar, sermaye sahibi, finanse eden, finansör; ¶ بَيت مَـالِي banka binası; تَضَـخُّم مَالِي enflasyon; سَنَة مَـالِيَّـة mali yıl; غَـرَامَـة مَالِيَّة(عُقُوبَة) para cezası;

مَالِيَّة mali, parasal işler, maliye; mali durumlar ¶ وِزَارَة مَالِيَّة maliye bakanlığı;

مَوَّال ç. ـون- sermayedar IR.;

تَمْوِيل mali işleri çözme, halletme; vergi ödeme MIS.;

مُمَوِّل ç. ـونَ- vergi ödeyen MIS.;

مُمَوَّل varlıklı, zengin;

مُتَمَوِّل ⇑; sermaye sahibi;

مَوَّال[2] ç. مَوَاوِيل halk dilinde yazılmış, genellikle nefesli bir çalgıyla birlikte söylenilen şiir; ⇑ مَوَالِيا

مُومِيَا ç. ـآت- mumya;

مَانَ (مون) *u* (مَـوْنَة, مَـوْن) ve مَـوَّنَ (*b-e*) bakmak, geçimini sağlamak, erzakını getirmek; (*b-e*, ب *bşi*) getirmek, sağlamak, sunmak; تَمَـوُّنَ yiyeceğini/ erzakını biriktirmek;

مُونَة erzak; harç MIS.;

تَمْوِين erzak, gıda, yiyecek; ikmal, tekrar doldurma;

مَوَانِيء 'مِينَاء' nın çoğulu;

مُونِخ Münih;

مَـاهَ (موه) *u* (مَـوْه) (*bşi*, ب *...ile*) karıştırmak; _ *u, a* (مَـاهَة, مَوْه) suyu bol olmak; مَـوَّهَ suyu bol olmak; (*bşe*) su ilave etmek/ katmak, su ile inceltmek, sulandırmak; (*bşe*) su dökmek; (*bşi* ya da على *bşi*) çarpıtmak, tahrif etmek; (على *b-e*, ب *bşi*) yanlış/ gerçeğe muhalif olarak aktarmak; (*bşi*) kamufle etmek SUR ASK; (*metali* vb.i, ب ...altınla, gümüşle) kaplamak; أَمَاهَ (*bşe*) su ilave etmek, katmak; مَاء ç. أَمْوَاه, مِيَاه su ¶ كَالمَاءِ الجَارِي su gibi, akıcı bir şekilde, muntazam; مَاء أَبْيَض katarakt; مَاء الشَّبَاب gençliğin baharı; مَاء عَذْب içme suyu; مَاء غَازِي ç. مِيَاه غَازِيَّة maden suyu; مَاء الكُلُونِيا kolonya; مَاء الوَجْه şeref, izzeti nefis, kendine saygı; أَرَاقَ مَاءَ وَجْهِهِ kendini küçültmek, alçaltmak ≈ yüz suyu dökmek; ⇑ بَذَلَ مَاءَ وَجْهِه; مَاء الوَرْد gül suyu; مِيَاه اقْلِيمِيَّة kara suları; مِيَاه الامْطَار yağmur suları; مِيَاه جَوْفِيَّة yeraltı suyu; مِيَاه سَاحِلِيَّة sahil suları; بَنُو مَاءِ السَّمَاء Araplar;

مَائِي ve مَاهِي sulu;

مَائِي sulu; sıvı, mayi; hidrolik;

مَاهِيَّة ALF.BKZ.;

مَائِيَّة ve مَاوِيَّة özsu, usare;

تَمْوِيه [altın, gümüşle] kaplama; kıyafet, kılık, üstbaş; aşırı doldurma; mahsusdan yapma, sahte tavır takınma, yapmacıklı davranma; kamuflaj SUR MIS.; (gerçekler için) saptırılma, çarpıtılma, tahrif edilme;

تَمْوِيهِي sahte tavırlı, gerçek olmayan, aldatma amaçlı ¶ غَارَة تَمْوِيهِيَّة sahte saldırı;

مَاوِيَة bkz. موه ;

مَيِّت ve مَيتَة bkz. موت ;

مَاحَ (ميح) *i* (مَيْحُوحَة, مَيْح) kasıla kasıla/ çalımla yürümek; paytak/ badi badi yürümek; تَمَيَّحَ ve تَمَايَحَ yalpalamak; اِسْتَـمَاحَ(*b-den*, *bir*

iyiliği) dilemek, talep etmek; ¶ اِسْتَمَاحَ عُذْرًا ... من *bş için* özür dilemek;

(ميد) مَادَ *i* (مَيَدَان, مَيْد) müteessir olmak, üzülmek, kederlenmek, tasalanmak; sallanmak, yalpalamak; kibirle yürümek; başı dönmek; ... مَادَ ب *bşi* şiddetli bir şekilde sarsmak; تَمَايَد yalpalamak;

مِيدَة ç. مِيد üst eşik, lento MIM.;

مِيدَاء mesafe, uzunluk; ... مِيدَاءَ [mud. kul.] ...in karşısında;

مَيْدَان ç. مَيَادِين meydan, alan, saha; savaş meydanı; yarış alanı; çalışma sahası/ alanı; ¶ مَيْدَان التَّدْرِيب eğitim alanı; مَيْدَان الحَرْب savaş alanı; مَيْدَان السِّبَاق yarış alanı; مَيْدَان العمل çalışma sahası/ alanı; مَيْدَان القِتَال savaş alanı; خَرَجَ مِنْ مَيْدَان العَمَل hizmet dışı kalmak; ظَهَرَ فِي المَيْدَان meydana çıkmak; مَدَافِع المَيْدَان hafif toplar;

مَيْدِي ç. مَائِد başı dönen;

مَائِدَة ç. مَوَائِد, -آت sofra; masa ¶ مَائِدَة التَّشْرِيح ameliyat masası; مَائِدَة الزِّينَة tuvalet masası; مَائِدَة السُّفْرَة sofra;

مَدَالِيُون [o] madalyon;

مَارَ (مير)[1] *i* (مَيْر) ve أَمَارَ (عِيَالَهُ *ailesine*) bakmak, geçimini sağlamak;

مِيرَة ç. مِير erzak, yiyecek, azık;

مِيَار gereksinimleri/ yiyeceği sağlayan kişi, eve ekmek getiren kişi;

مِيري[2] [= أَمِيري] [na't] devlet/ hükümet ..., devlete ait, mali; المِيري hükümet/ devlet hazinesi ¶ مَال مِيري hükümet vergileri; أَمْلَاك المِيري devlet arazisi;

مِيرَالَاي miralay, albay ESK. MIS.;

مِيرلِوَاء tuğgeneral IR.;

مِيرْ[3] Fr.> ç. أَمْيَار belediye başkanı MAĞR.;

مِيرُون kutsal mesh yağı HRİ.;

مَازَ (ميز) *i* (مَيْز) (بين *iki şeyi, iki şeyin arasını*) ayırmak; (*b-i*) üstün tutmak, kayırmak; مَيَّزَ (*b-i*, عن veya على *bir başkasından*) ayrı tutmak, üstün görmek, daha çok önem vermek; (*bşi*, *b-i*, من ya da عن... den; بين *iki şeyi*) ayırdetmek, temyiz etmek; (*b-i*, *bşi*) ayırmak, seçmek, ayrı tutmak; (*b-e*) ayrıcalık/ imtiyaz tanımak; أَمَازَ (*bşi*) ayırdetmek, temyiz etmek; (*bşi*) tercih etmek; تَمَيَّزَ ayırdedilmek; temayüz etmek, göze çarpmak; tercih edilmek; ¶ تَمَيَّزَ غَيْظًا kendini tutamamak, öfkesini zaptedemeyip patlamak; تَمَايَزَ (في ...*de*) ayırdedilmek, temayüz etmek; ihtilafa düşmek; اِمْتَازَ (ب ...*ile*, في ...de; عن veya على ...*den* veya من *b-e oranla*) üstün olmak; (ب ...*ile*) ayırdedilmek, seçilmek; (ب ...*ile*) belirlenebilmek, (ب ...) karakteristik özelliği olmak; (عن veya على *b-i* veya *bşi*) geçmek, (عن veya على ...*den*) daha iyi/ üstün olmak, tercihe şayan olmak; (عن veya على *b-den*, في veya ب ...*de*) farklılık göstermek, ayrılmak;

مَيْز üstün tutma; kayırma, tercih etme;

مِيزَة ayırdedici özellik, nitelik, alameti farika; ayrıcalık, imtiyaz;

أَمْيَز (على ...*e*) tercih edilebilecek olan, (على ...*e nisbetle*) tercihe şayan;

تمييزayırdetme, temyiz; üstün tutma, tercih etme, yeğleme; ayrıcalık tanıma; kayırma, taraf tutma, tarafgirlik; ayırma, seçme; temyiz DİLB.; farkı belirtme; temyiz, anlama; kasıt ¶ سِنّ التَمْييز [doğruyu yanlışı] temyiz yaşı HUK.; مَحْكَمَة التَّمييز temyiz mahkemesi SUR.; من غَيرِ تمييزٍ kasıtsız olarak, kasıt bulunmaksızın; اَخْرَجَه عَنْ دائرَة التَّمْييز *b-nin* tarafsız karar vermesine engel olmak;

امْتِيَازç. آت- üstünlük, seçkinlik; avantaj; fark, farklılık; imtiyaz, ayrıcalık; izin, ruhsat; öncelik ¶ الامْتِيَازات الأَجْنَبِيَّة yabancılara tanınan ayrıcalıklar, kapitülasyonlar; الامْتِيَازات الدِّبْلُومَاسِيَّة diplomatik ayrıcalıklar; صَاحِب الامْتِيَاز imtiyaz sahibi [yine gazetecilikte];

مُمَيِّزayırdedici, ayırdeden, mümeyyiz; karekteristik, özel, belirleyici nitelikte; ayırt edebilecek vasıfta, mümeyyiz İSL.HUK.;

مُمَيِّزَةç. آت- ayırdedici özellik, nitelik, alameti farika; üstünlük; avantaj;

مُمَيَّزayırdedilen; önemli, sivri; seçkin; ayrıcalıklı, imtiyazlı;

مُتَمَيِّزayırdedilen, dikkat çeken, sivri, göze çarpan;

مُمْتَازayırdedilen; seçkin, güzide; çok iyi, mükemmel; imtiyazlı, ayrıcalıklı; özel, fazladan ¶ دُيُون مُمْتَازَة öncelikli borçlar; عَدَد مُمْتَاز özel sayı [dergi vb.];

مِيزَانِين İt.> asma kat;

[1](ميس) مَاسَ *i* (مَيَسَان, مَيْس) bir o yana bir bu yana sallanmak, salınmak; kibirli/ mağrur bir şekilde yürümek; تَمَيَّسkibirli/ mağrur bir şekilde yürümek;

مَيْسkibirli yürüyüş;

مَيَّاسç. أَمْيَاس hedef MIS.;

مَيَّاسkibirle yürüyen;

ميس الضُّبَّاط İng.> subay gazinosu/ dinlenme salonu;

[2](ميط) مَاطَ *i* (مَيْط, مَيَطَان) (*bşi*) uzaklaştırmak; أَمَاطَ اللِّثَامَ ¶ مَاطَ=أَمَاطَ *bşin* örtüsünü açmak, *bşi* ortaya/ meydana çıkarmak;

(ميع) مَاعَ *i* (مَيْع) akmak, akıp gitmek; yayılmak; [yağ] erimek; مَيَّع(*bşi*) yumuşatmak, sulandırmak, sıvılaştırmak; أَمَاعَ(*bşi*) eritmek, sıvılaştırmak; تَمَيَّعve انْمَاعَ[yağ, buz] çözülmek, erimek;

مَيْعakma; sıvılık, akıcılık;

مَيْعَةgünlük, aselbent [ağacı ve reçinesi] BOT. Styrax officinalis; yumuşaklık; kararsızlık, istikrarsızlık;

مَيُوعَةsıvı hal; istikrarsızlık;

مَاعَةerime;

تَمَيُّعsıvılaşma, çözülme; çözünme;

مَائِعerimiş, sıvı; eriyebilir, erimeye müsait; müphem, kapalı, anlaşılmaz [ifade]; karara bağlanmamış, askıda; istikrarsız;

مِيكَاİng> mika;

مِيكَانِيmekanik [na't];

مِيكَانِيكَاmekanik bilimi;

مِيكَانِيكِيmekanik; motorize; makine uzmanı;

مِيكْرُوبç. آت- mikrop;

(الى ...*den*) yana, (الى ...*in*) tarafını tutan;

اَمْيَل fazlaca meyli bulunan;

اِمَـالَة harfi ya da harekeyi ince okuma, inceltme, 'fetha'yı 'kesra'ya yakın bir telaffuzla ["kedi" kelimesi örneğindeki 'e' sesi gibi] okunması;

تَمَايُل sallanma, salınma, titreşim;

مَائِل (الى ...*e doğru*) eğilen; eğik; eğimli, meyilli ¶ سَطْح مَائِل eğik düzlem MAT.;

[2]مِيل ç. اَمْيَـال mil [4000 ذِرَاع]; kilometre taşı; ¶ مِيل بَحْرِي deniz mili;

[3]مِيلِي mili..., 1/1000;

مَانَ *i* (مَيْن) yalan söylemek;

مِين ç. مُيُون yalan;

مَيَّان ve مَائِن yalancı;

[1]مِينَا ve مِينَاء mine, sır, perdah; [dişdeki] mine; [malzeme] mine, sır, emaye; (ç. مَـوَانِيء) [saatte] kadran ¶ مَطْلِيّ بِالْمِينَاء emaye, mine ile kaplanmış;

[2]مِينَاء müe. ve مِينَة ç. مَوَان, مِيَن liman ¶ مِينَاء جَوِّيَّة havalimanı;

مِيكْرُوسْكُوب mikroskop;

مِيكْرُوسْكُوبِي mikroskobik;

مِيكْرُوفُون ç. آت- mikrofon;

[1]مَالَ (ميل) *i* (مَيَـلاَن, مَيْل) (على ...*e doğru*, الى ...*in üzerine*) eğilmek; (على *b-nin önünde*) eğilmek; eğik olmak; (الى ...*e*) eğilimi/ temayülü bulunmak, meyletmek, (الى ...*e*) sempati duymak, bir sevgisi bulunmak; (مع ...*in*) tarafını tutmak, (مع ...*den*) yana olmak; (على ...*e*) dayanmak, yaslanmak; (على ...*e*) karşı çıkmak, baş kaldırmak; (عن *bşe*) isteksiz/ gönülsüz olmak; (عن ...*den*) hoşlanmamak, (عن...*i*) pek sevmemek, (عن...*e*) antipatisi bulunmak; (عن...*den*) sapmak, ayrılmak; ... مَالَ بِهِ الى *b-i* ya da *bşi*, ...e kadar sürüklemek; _ (مُـيـول) [güneş] tepeden batıya doğru yaklaşmak; [gündüz, gece] sonuna doğru yaklaşmak; مَيَّلَ *a* (مَيْل) eğilmek, eğik olmak; مَيَّلَ ve اَمَالَ (*bşi*) eğmek, eğdirmek; (*b-e*, الى ya da نَحْوَ ...*i*) sevdirmek, (*b-nin*, الى ya da نَحْوَ ...i) sevmesini sağlamak; (*b-i*, عن...*den*) soğutmak, uzaklaştırmak, (*b-nin*, عن...*i*) sevmemesini sağlamak;

تَمَـايَلَ ve تَمَيَّلَ sendelemek; [ses] titremek; sallanmak; اِسْتَمَـالَ (*bşi*, الى ...*e doğru*) eğmek; (*b-i* ya da *kalpleri*) fethetmek, kendini beğendirmek;

مَيْل ç. اَمْيَـال, مُيُـول meyil, eğim; eğiklik; eğilim, meyil, temayül; sapma ASTR.; (الى ...*e*) sevgi muhabbet, sempati;

مَيَّال (الى ...*e*) eğilimi/ temayülü bulunan;

ن

نَابُلِي Nablus [Ürdün'ün batısında bir kasaba]; نابلي ve نابولي Napoli; نَارَجِيل [cin.is.] hindistan cevizi; نَارَجِيلَة [tek.is.] hindistan cevizi; nargile; نَارَدِين hint sümbülü BOT.; نَارَنْج turunç BOT. Citrus aurantium; نَازِي Nazi; نَازِيَة Nazizm; نَاس insanlar [bkz. انس]; نَاسُوت insanlık, beşeriyet ;

نَأَمَ[1] *a,i:* ses çıkarmak; [yay] vınlamak, [aslan] kükremek; inlemek;

نَأْمَة ses;

نَؤُوم bkz. نوم

نَأَى *a* (نَأْي) (عن *...den*) uzakta olmak; (عن *...den*) uzak durmak, (عن *...den*) ayrılmak; uzaklaşmak; نَاءَى (*b-i*, *bşi*, عن *...den*) uzak tutmak, (*...ile* عن *...arasında*) mesafe bırakmak; اَنَاى (*b-i*, عن *...den*) uzaklaştırmak, uzak bir konuma/ yere getirmek; تَنَاءَى birbirinden uzaklaşmak; bbden uzakta/ ayrı olmak; (عن *...den*) uzakta olmak (عن *...e*) ırak olmak; انْتَأَى = نَأَى ;

نَأْي uzakta, ırak olma;

نُؤَي ve نَأْي ç. آنَاء hendek;

اَنَأَى daha uzakta, ırak;

كَانَ بِمَنْأًى عَنْ . . . ¶ uzak yer, ırak; مَنْأًى ...den uzak durmak, ...e hiç yaklaşmamak; ile alakası olmamak;

تَنَاء ıraklık, çok uzak olma;

نَاء uzak, ırak; sapa, kuytu;

نَأْي[2] ç. آت- ney;

أُنْبُوب ve أُنْبُوبَة ç. أَنَابِيب boru; tüp [diş macunu vb.]; [tüp gibi] lamba; أُنْبُوب الرِّئَة nefes borusu ANAT.; أُنْبُوب الطُّرْبِيد torpil atmak için kovan; خَطّ الأَنَابِيب boru hattı;

أُنْبُوبِي boru gibi, boru şeklinde;

نَبَأَ *a* (نُبُوء, نَبْء) yüksek ya da çıkıntı şeklinde olmak; (على *b-i*) yenmek, altetmek; (عن *...den*) dönmek, geri çekilmek; (عن *...den*) tiksinmek, (عن *bş*) tiksinti vermek; نَبَّأَ (*b-e*, ب *bşi* veya عن *bşi*) haber vermek, bildirmek, iletmek; (عن *...i*) göstermek, ispatı/ göstergesi olmak; اَنْبَأَ (*b-e*, ب *...i*) haber vermek, bildirmek, iletmek; تَنَبَّأَ (ب *bşi*) önceden/ olmadan haber vermek, bildirmek; peygamberlik iddia etmek; اسْتَنْبَأَ haber edinmeye çalışmak; (*bşi*) soruşturmak;

نَبَأ ç. أَنْبَاء haber, bilgi; duyuru, ilan; rapor, haber bülteni; ¶ وَكَالَة الأَنْبَاء ya da مَكْتَبَة الأَنْبَاء haber ajansı;

نَبْأَة hafif ses/ gürültü;

نُبُوءَة ç. آت- peygamberlik;

إِنْبَاء ç. آت- haber verme, iletme;

تَنَبُّؤ ç. آت gerçekleşmeden önce haber verme; peygamberlik;

نَبَتَ *u* (نَبْت) [özl. bitki] bitmek, çıkmak [yine diş, saç.vb.]; filizlenmek; [toprak] bitkili olmak; üzerinde bitki bitmek; أَنْبَتَ (*bşi tohumu*) ekmek, (*ağacı*) dikmek; نَبَّتَ (*tohumu*) filizlendirmek; (*bşi*) yetiştirmek; (*bşi*) büyütmek; اِسْتَنْبَتَ (*bitki*) yetiştirmek; üretmek;

نَبْت filizlenme, bitme, yetişip; çıkma; bitki, nebat; ot; ¶ قُوَّة النَّبْت filizlenebilirlik;

نَبْتَة bitki, filiz;

نَبَات [cin.is.] bitki; (-آت) bitki, nebat; ot; ¶ نَبَات الزِّينَة süs bitkileri; آكِل النَّبَات otobur; سُكَّر النَّبَات akide şekeri; عِلْم النَّبَات botanik, bitki bilim, nebatat;

نَبَاتِي bitkisel, nebati, bitki; botanik ile ilgili; botanik uzmanı; vejeteryan [s. ve is.];

نَبُّوت ç. نَبَابِيت düz, kalın sopa [özl. silah olarak kullanılan];

مَنْبِت ç. مَنَابِت ekili yer, ekenek, ekili dikili yer.; ocak, yatak, kaynak;

تَنْبِيت ekim, dikim;

اِسْتِنْبَات ⇑;

نَابِتَة nesil;

مُسْتَنْبَت yetişmiş; fidanlık; مُسْتَنْبَت البَكْتَرِيَا bakteri kültürü;

نَبَحَ *a* (نَبْح, نُبَاح, نَبِيح) (على ...*e*) havlamak;

تَنَابَحَ [köpekler] karşılıklı havlamak;

نَبْح ve نُبَاح , نَبِيح havlama;

نَبَّاح havlayan;

نَبَذَ *i* (نَبْذ) (*bşi*) fırlatmak, savurmak, atmak; (*bşi*) ıskartaya çıkarmak, işe yaramayacağı için atmak; (*b-i*, *bşi*) devre dışı bırakmak, terketmek, bir köşeye atmak; (*..den*) caymak, çekilmek, vazgeçmek; (*anlaşma* vb.) bozmak; (الى*ile*) anlaşmasını bozmak ¶ نَبَذَه نَبْذَ النُّوَاة *b-i*, *bşi* küçümseyerek/ hor görerek reddetmek ≈ elinin tersi ile itmek; نَبَذَ الخِلَافَات جَانِبًا anlaşmazlıkları bir tarafa bırakmak; نَبَّذَ = نَبَذَ ; (*üzümden*, *hurmadan*) şıra yapmak, sıkıp suyunu çıkarmak; نَابَذَ (*b-den*) [kızgınlık ya da anlaşmazlık sebebiyle] ayrılmak; (*b-e*) karşı çıkmak, itiraz etmek ¶ نَابَذَه الحَرْبَ *b-e* savaş açmak; أَنْبَذَ (*üzümden*, *hurmadan*) şıra yapmak, sıkıp suyunu çıkarmak; اِنْتَبَذَ insanlardan uzaklaşmak ¶ اِنْتَبَذَ نَاحِيَةً bir kenara/ bir köşeye çekilmek;

نَبْذ fırlatma, atma; işe yaramaz diye atma, ıskartaya çıkarma; cayma, vazgeçme, terketme, bırakma; (ç. أَنْبَاذ) biraz, az bir şey/ miktar; ¶ نَبْذ الطَّاعَة itaatsizlik;

نُبْذَة ç. نُبَذ küçük parça, kısım; [kitap vb.den] parça; broşür, kitapçık; küçük ilan;

نَبِيذ işe yaramaz diye atılan/ çıkarılan, ıskartaya çıkarılan, sahipsiz; (ç. أَنْبِذَة) şarap; ¶ رُوح النَّبِيذ alkol, şarap alkolü;

نَابِذ : القُوَّة النَّابِذَة santrifüj, merkezkaç kuvveti;

مَنْبُوذ atılmış; ıskartaya çıkarılmış; terkedilmiş; kovulmuş, terkedilmiş; sokakta bulu-

nan, kimsesiz; ihmal edilen, önemsenmeyen, ilgilenilmeyen; اَلْمَنْبُوذُون [Hindistan'da] paryalar, en alt kast;

نَبَرَ *i* (نَبْر) sesini yükseltmek, (*bşi*) yükseltmek; (*bşi*) uygulamak, vurgu ile söylemek; (*b-e*) bağırmak; yüksek sesle bağırmak; اِنْتَبَرَ şişmek, kabarmak; [hatip] minbere çıkmak;

نَبْر vurgu, kelime vurgusu, aksan;

نِبْر ve. اَنْبَار ç. اَنَابِير , اَنَابِر [anbar] ambar, tahıl/ zahire ambarı;

نَبْرَة şişkinlik, tümsek, çıkıntı, yükselti; vurgu, aksan; ton [ses]; hemze; [çoğ.kul.] نَبَرَات tonlama, sesin iniş çıkışları;

مِنْبَر mimber; kürsü;

مِنْبَار ç. مَنَابِير bağırsak ¶ مِنْبَار مَحْشِي sucuk; نَبْرَاس ç. نَبَارِيس lamba ¶ اِتَّخَذَ مِنْهُ نِبْرَاسًا birini kendine örnek almak;

نَبَزَ *i* (نَبْز) (*b-e*) [kötü] lakap takmak; ⇑ نَبَّزَ;

نَبْز ç. اَنْبَاز [kötü] lakap;

نَبَسَ *i* (نُبْسَة, نَبْس) (*bşi*, *sözü*) ağzından çıkarmak, söylemek, demek [genellikle olumsuzluk edatı ile]; ⇑ نَبَّسَ ¶ مَا نَبَسَ بِكَلِمَةٍ (لَمْ يَنْبَس) bir tek kelime etmemek; (بِبِنْتِ شَفَةٍ)

نَبَشَ *u* (نَبْش) (*kabir* vb.) kazmak; (*bşi*) ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak, (*sırrı*) açıklamak, ifşa etmek, (*hazine*) bulmak, çıkarmak;

نَبْش [kabir vb.] kazma, kazı; araştırma, inceleme, teftiş; ortaya/ açığa çıkarma, [sırrı] açma, ifşa etme, [define] çıkarma;

نَبَّاش mezar kazıcı; mezar soyguncusu;

نَبِيش kazılmış [özl. mezar];

اَنَابِيب ç. اُنْبُوبَة ve اُنْبُش kazı, kazılı şey;

نَبَضَ *i* (نَبَضَان, نَبْض) [kalp vb.] atmak, çarpmak, nabzı vurmak atmak; نَبَضَ *u* (نُبُوض) [kuyu suyu vb.] çekilmek, kaçmak;

اَنْبَاض ç. نَبْض nabız [gibi] atma, çarpma, kesik kesik/ darbeli vurma; vuru;

نَبْضَة nabız, vuru, kalp atışı;

نَابِض atan, çarpan, darbeli vuran; yay, zemberek; ¶ نَابِض بِالْحَيَاة coşkulu, hayat dolu;

مَنْبِض kalp atışının/ nabzın/ vurunun duyulduğu, hissedildiği yer;

نَبَطَ *u* (نُبُوط, نَبْط) [su] çıkmak, doğmak; (اَلْبِئْرَ *kuyudan*) su çıkarmak; نَبَّطَ (على *b-i*) beğenmemek, tenkit etmek, (على *b-e*) kusur bulmak MIS.; اَنْبَطَ (*bşi*, *suyu*, *madeni*, *petrolü*) çıkarmak, bulmak; اِسْتَنْبَطَ (*su*, *petrol*, *maden*) bulmak, çıkarmak; [kolay farkedilmeyen, görülmeyen] (*bşi*) bulup çıkarmak; (*bşi*, من *den*) [sonuç olarak] çıkarmak, (من ...*den*, *sonucunu*) çıkarmak, çıkarsamak;

نَبْط derinlik, kalp, iç, derinler;

اَلنَّبَط ve اَلْأَنْبَاط Nabat'lar;

نَبَطِي Nabat, Nabatlar ile ilgili [s. ve is.];

اِسْتِنْبَاط bulup çıkarma, keşif, icat; istinbat İSL.HUK.;

مُسْتَنْبِط bulup çıkaran, keşfeden, kaşif;

مُسْتَنْبَطَات keşifler, icatlar;

نَبَعَ *a* (نَبَعَان, نُبُوع, نَبْع) [sıvı örn. su, petrol, ter vb.] (من ...*den*) çıkmak, [nehir] (من ...*den*) doğmak; اَنْبَعَ (*bşi*) çıkarmak [suyu vb.i];

نَبْع ok yapımında kullanılan bir ağaç;

kaynak, menba ¶ قَرَعَ النَّبْع بِالنَّبْعِ ≈ kılıç kılıca birbirine girmek;

مَنْبَع ç. مَنَابِع kaynak, menba, pınar [yine MEC.] ¶ مَنْبَع الزَّيت veya مَنْبَع البَتْرُول petrol kuyusu;

يَنْبُوع ç. يَنَابِيع kaynak, menba; pınar;

نَبَغ *a, u, i* (نبوغ , نبغ) (من *...den*) kaynaklanmak, doğmak, ortaya çıkmak; yayılmak (في *...de*) dikkat çekmek, üstün vasıfları olmak, temayüz etmek, sivrilmek, çok iyi olmak; dikkat çeken/ sivri/ ayrıcalıklı bir kişi olmak;

نُبُوغ temayüz etme, dikkat çekme; üstün vasıfları olan; ayırdedilme; deha; dahilik; [bir faaliyet alanında] çok iyi olma;

نَابِغ dikkat çeken, sıradan olmayan, sivri; yetenekli, kabiliyetli; dahi; üstün, çok iyi;

نَابِغَة ç. نَوَابِغ temayüz eden, önemli, sıradan olmayan kişi;

نَبِق , نَبْق [cin.is.; tek.is. ة] sidre, Arabistan kirazı BOT. Zizyphus spina christi; hünnap, çiğde BOT. Zizyphus jujuba;

اَنْبِيق ç. اَنَابِيق imbik, [inbik];

نَبْكَة tümsek, tepecik;

نَبَل *u* (نبل) (*b-e*) ok atmak; نَبَالَة *u* (نبالة) asil/ soylu olmak; (عن *...e*) tenezzül etmemek;

نَبْل [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَبِيل, اَنْبَال ok;

نُبْل ve نَبَالَة şeref, soyluluk, asalet; yüce gönüllülük, ali cenablık;

نَبَال ve نَبِيل ç. نُبَلَاء asil, soylu; yüce, şerefli; yüce gönüllü, alicenap; mükemmel, çok iyi; muhteşem;

النُّبَلَاء ç. النَّبِيل ESK. Mısır'da kral ailesi üyelerinin lakabı;

نَبَّال ç. نَبَّالَة ve نَابِل ç. نُبَّل okçu;

نَبَهَ *u* (نَبَاهَة) bilinmek, meşhur olmak, tanınmak; نَبُهَ *u* ve نَبِهَ *a*, نَبَه *a* (نَبَه) (ل *...e*) dikkat etmek, dikkatini (ل *...e*) vermek, (ل *...i*) dikkate almak; uyanmak; نَبَّه (*b-nin*) dikkatini (على veya الى *...e*) çekmek, (*b-e*, الى veya على *...i*) göstermek, işaret etmek; (*b-e*, الى veya على *...i*) bildirmek, haber vermek; (*b-e* , الى *...i*) hatırlatmak; (*b-e*, على hakkında) bilgi vermek; (*b-i*) uyarmak, ikaz etmek; (*b-i*, مِنْ نَوْمِه *uykudan*) uyandırmak; (*b-e*) tenbih etmek, tenbihte bulunmak; اَنْبَه (*b-i*, *bşi*) uyarmak; تَنَبَّه (ل veya الى *bşi*) anlamak, idrak etmek, farkına varmak; (ل veya الى veya على *...e*) dikkat etmek, (على, الى, ل *...e karşı*) dikkatli/ uyanık/ tetikte olmak; uyanmak; (لِنَفْسِه *kendine*) gelmek; اِنْتَبَه dikkatli/ uyanık/ tetikte olmak; uyanmak; (الى veya ل *bşi*) idrak etmek, anlamak; (الى veya ل *bşin*) farkında/ şuurunda olmak; (الى veya ل *...e*) dikkat etmek, dikkatini (الى veya ل *...e*) vermek; (لِنَفْسِه *kendine*) gelmek;

نَبْه idrak, anlayış, zeka, algılama; dikkatlilik; uyanık bulunma, tetikte olma;

نَبِه ve نَبِيه ç. نُبَهَاء asil, soylu, asil; dikkat çeken, önemli, temayüz eden, seçkin; meşhur, tanınmış; çabuk kavrayan, zeki;

نَبَاهَة şöhret, meşhurluk, tanınmışlık; asalet, soyluluk; uyanıklık, tetikte olma; zeka,

kavrama gücü;

منبهة (على ...e) çağrı, (على için) uyarı;

تنبيه uyandırma; uyarma, harekete geçirme; uyarma, ikaz; tenbih, öğüt verme, haber verme; not, mülahaza [kitapta]; ¶ آلة التَّنْبِيه korna; alarm;

تنبه uyanıklık [yine MEC.];

انتباه dikkat etme; uyanıklık, tetikte olma; özen, dikkat, bakım; müşahede, gözetleme ¶ بانْتِبَاهٍ dikkatle;

نابه asil, soylu; seçkin; meşhur, tanınmış; önemli, mühim;

منبه uyandırıcı, uyandıran; uyarıcı, ikaz edici; uyarıcı [ilaç] tenbih eden; (ç. -ون) çalar saat; uyarıcı ilaç vb.;

متنبه uyanık [yine MEC.];

متنبه ↑; ↑; dikkatli, titiz, ihtiyatlı;

نَبَا u (نُبُوّ, نَبْو) (نبو) uzak/ ırak olmak; uzaklaşmak, uzaklara gitmek; [ok] (عن *hedefi*) vuramamak, isabet etmemek [ıskalamak]; [top] (عن *den*, إلى ...*e*) sıçramak, fırlayıp gitmek; (عن ...*ile*) ayrılığa düşmek, anlaşamamak; (عن ...*ile*) zıt/ ters/ muhalif olmak; (عن *biri için*) çirkin/ itici gelmek; (عن *bşi*) sevmemek, (عن ...*den*) hoşlanmamak; ¶ نَبَا بِهِ المَكَانُ bir yerde kalamamak لِكُلِّ سَيْفٍ نَبْوَةٌ her kes yanılır, herkes için başarısızlık anları vardır;

نَبِيّ ç. -ون, أَنْبِيَاء nebi, peygamber;

نَبَوِيّ peygamberlik ile ilgili, ya da özel olarak Muhammed (sav) ile ilgili;

نُبُوَّة peygamberlik, nübüvvet;

نَابٍ çirkin, itici, kötü, iğrenç;

نَتَأَ a (نُتُوء, نَتْء) şişmek, kabarmak; çıkıntı yapmak, tümsek oluşturmak;

نَتْأَة tümsek, tepecik, yükselti;

نُتُوء şişme, kabarma; yumru, şiş, tümör; kabartı, şişlik; tümsek, tepecik, yükselti; ¶ نُتُوء الجَبْهَة dış açı ASK.;

نَاتِئ ç. نَوَاتِئ şiş, kabarık; çıkıntı, şişlik, yükselti;

نَاتِئَة ç. نَوَاتِئ şişlik, kabartı; çıkıntı, tümsek;

نَتَجَ i (نِتَاج) (*yavru*) vermek, yavrulamak; (من veya عن ...*den*) doğmak, türemek, kaynarlanmak, (من veya عن ...*in*) neticesi olmak; أَنْتَجَ (*yavru*) vermek, yavrulamak; (*bş*) üretmek, (*bşin*) üretimini yapmak; (*bşi*) imal etmek, yapmak, üretmek; اسْتَنْتَجَ (من ...*den*, *bşi*) çıkarmak (من ...*den*, *sonucuna, neticesine*) varmak, (من ...*den*, *çıkarımını*) yapmak;

نِتَاج yavrulama, yavru verme; yavru; ürün ¶ نِتَاج الخَيْل tay;

نَتِيجَة ç. نَتَائِج netice, sonuç, çıkarım; ürün, mahsul; semere, elde edilen kazanç; çıkarsama, sonuç çıkarma, istidlal; almanak, yıllık, takvim; نَتِيجَةَ ... [mud. kul.] ...in sonucu/ neticesi olarak/ sebebiyle/ yüzünden ¶ نَتَائِج إِيجَابِيَّة olumlu sonuçlar; نَتَائِج سَلْبِيَّة olumsuz sonuçlar, menfi neticeler; بِالنَّتِيجَة netice olarak, sonuç olarak, böylece; نَتِيجَةَ الجَيْب cep takvimi; نَتِيجَةَ الحَائِط duvar takvimi;

إِنْتَاج yapım, imalat; üretim; [bitki] yetiş-

tirme, büyütme; verimlilik; verim, elde edilen ürün miktarı; yapım, prodüksiyon; رَسْم الإنْتَاج vasıtalı vergi;

اِسْتِنْتَاج ç. -آت çıkarım, yargı, çıkarsama, istidlal, sonuç çıkarma;

نَاتِج (عن ...*den*) kaynaklanan, ortaya çıkan, (عن ...*in*) sonucu, neticesi; netice, sonuç; imalatçı, üretici; yapımcı;

مُنْتُوج ç. -آت ürün, mamul;

مُنْتِج doğuran, yavrulayan, yavru veren; verimli; ürün getiren; sonuç getiren, kati [delil]; üretici, imalatçı; yapımcı, prodüktör;

مُنْتَجَات زِرَاعِيَّة ürünler, mamüller منتجات ziraai ürünler;

مُسْتَنْتِج üretici, imalatçı;

نَتِحَة ter; sızan şey [ağacın ...hesi vb.];

نَتَرَ[1] *u* (نَتْر) (*bşi*) hızla, kuvvetli bir şekilde çekmek, çekip almak «نَتَرَ الصَّبِيُّ أَمَامَ السَّيَّارَة»;

نِتْرَات[2] nitrat;

نِتْرُوجِين nitrojen;

نَتَشَ *i* (نَتْش) (*bşi*) kuvvetle çekip çıkarmak, yolmak; (*bşi*) [dişleriyle ya da eliyle] koparmak, parçalamak; vurmak;

مِنْتَاش cımbız;

نَتَعَ *a, u* (نُتُوع) [kan, ter vb.] yavaş yavaş çıkmak/ sızmak; (*bşi*) kaldırmak MIS.; ¶ رَبُّنَا يَنْتَعِكُ بِالسَّلَامَة [hamile kadına hitaben, lafzen: Rabbımız, ağırlığını sağ salim hafifletsin] inşaallah hayırlısıyla doğum yaparsınız! MIS.;

نَتَفَ *i* (نَتْف) (*kıl, tüy* vb.i) yolmak, çekip koparmak; نَتَّفَ ⇑;

نُتْفَة ç. نُتَف saç tutamı; az miktar, bir az, bir tutam;

نَتِيف yolunmuş, koparılmış [kıl, tüy vb.];

نَتَنَ *u* (نَتْن) , نَتِنَ *a* (نَتْن) , نَتَنَ *i* (نُتُونَة, نَتَانَة) pis/ iğrenç kokmak, tiksindirici bir kokusu olmak; çürümek, bozulmak; نَتَّنَ (*bşi*) çürütmek, bozulmasına sebep olmak; أَنْتَنَ = نَتَّنَ;

نَتْن ve نَتَانَة pis/ iğrenç/ tiksindirici/ kötü koku; çürüme, bozulma;

نَتِن kötü/ iğrenç/ pis kokulu, leş gibi kokan; çürümüş, bozulmuş; varyemez, pinti, cimri, eli sıkı MIS.;

مُنْتَن çürümüş, bozulmuş;

مُنْتِن kötü/ iğrenç/ pis/ leş gibi kokan; bozuk, çürümüş;

نَثَرَ *u, i* (نِثَار, نَثْر) (*bşi,* على ...*in üzerine*) saçmak, yaymak, serpiştirmek; (*bşi*) düzyazı/ nesir olarak yazmak; نَثَّرَ (*bşi*) saçmak, dağıtmak; تَنَاثَرَ ve اِنْتَثَرَ dağılmak, yayılmak, saçılmak;

نَثْر saçma, dağıtma; düzyazı, nesir;

نَثْرِي düzyazı/ nesir şeklinde; az, önemsiz, bir miktar نَثْرِيَات ufak tefek şeyler [ıvır zıvır]; مَصَارِيف ¶ «خَصَّصَ مَبْلَغًا صَغِيرًا لِنَثْرِيَاتِه»: نَثْرِيَّة ufak tefek harcamalar, giderler;

نُثَار dağılmış/ saçılmış parçalar; uçuşan tanecikler [toz]; ufacık şeyler; konfeti;

نَثِير saçılmış, dağılmış, serpiştirilmiş;

تَنَاثُر saçılma, dört bir yana yayılma;

نَاثِر düzyazı yazan, nesir yazarı;

مَنْثُور saçılmış, dağılmış, yayılmış; düzyazı/ nesir; sarı şebboy BOT.; bkz. هَبَاء;

مُتَنَاثِر saçılmış, yayılmış, dört bir yana dağılmış;

نَجُبَ *u* (نَجَابَة) soylu/ asil olmak; أَنْجَبَ ⇑; (*çocuk*) doğurmak; (*b-nin*) babası olmak; أَنْجَبَ مِنْهَا ¶ bir kadından çocuğu olmak;

انْتَجَبَ ve اسْتَنْجَبَ (*bşi*) seçmek, seçip almak; نَجِيب ve نَجِيبَة asil, soylu, cömert, ali cenap;

نَجَابَة asalet, soyluluk; seçkinlik, üstünlük, mümtaz oluş;

نَجِيب ç. أَنْجَاب , نُجَبَاء , نُجُب soylu, asil; mümtaz, seçkin, güzide;

انْتِجَاب seçenek, seçim;

نَجَحَ *a* (نَجَاح, نُجْح) başarılı olmak; iyi gitmek/ ilerlemek; (فِي ...*de*) başarılı/ muvaffak olmak; (فِي الامْتِحَان *imtihanı, sınavı*) geçmek/ vermek; نَجَّحَ ve أَنْجَحَ (*b-e, bşi*) kazandırmak, (*b-nin, bşde*) başarılı olmasını sağlamak;

نُجْح başarı, muvaffakiyet, mutlu son, akibet; başarılı, müspet gelişme;

نَجَاح ⇑; ⇑; ⇑; [sınavı, imtihanı] geçme/ verme ¶ لَقِيَ نَجَاحًا başarılı olmak, başarı elde etmek;

نَجِيح yerinde, iyi, isabetli [görüş];

انْجَاح başarı;

نَاجِح başarılı, muvaffak; [sınavı] geçen, veren, başarılı;

نَجَدَ *u* (نَجْد) (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak, (*b-i*) desteklemek; نَجِدَ *a* (نَجَد) terlemek; نَجَّدَ (*bşi, evi*) dayayıp döşemek; (*pamuğu*) ditmek; نَاجَدَ = نَجَدَ ; أَنْجَدَ = نَجَدَ ; اسْتَنْجَدَ (*b-den* veya ب *b-den*) yardım istemek; (عَلَى *b-e*) küstahlık etmek; (عَلَى..*e karşı*) cüretkar davranmak;

نَجْد plato; Necd;

نَجْدِي Necd ile ilgili;

نَجْدَة ç. نَجَدَات yardım, destek; zorluk, sıkıntı, buhran, kriz; cesaret; [çoğ.] yardımcı, takviye kuvvetler; النَّجْدَة ! النَّجْدَة ! imdat!; بُولِيس النَّجْدَة ≈ toplum polisi MIS.;

نِجَاد kılıç bağı ve kemeri; ¶ طَوِيل النِّجَاد uzun [sırık gibi];

نَجَّاد döşemeci; izci SUR.;

نَجَّادَة döşemecilik;

تَنْجِيد ⇑;

نَجَذَ *i* (نَجْذ) (*b-den*) ısrarla istemek, (*b-e*) ısrar etmek.

نَاجِذ ç. نَوَاجِذ azıdişi; ¶ أَبْدَى عَن نَوَاجِذِه (ل *b-e*) dişlerini göstermek, (ل ..*e karşı*) tehdit eder bir tavır almak; عَضَّ بِالنَّوَاجِذ dişlerini gıcırdatmak; عَضَّ عَلَى نَاجِذَيْه buluğa ermek; عَضَّ بِالنَّوَاجِذ عَلَى... ...e hırsla sarılmak;

نَجَرَ *u* (نَجْر) (*tahtayı*) düzlemek, kesmek;

نَجْر günün sıcak vakti;

نَجَّار ç. ـُو- marangoz;

نُجَار kaynak, kök, asıl;

نُجَارَة talaş;

نِجَارَة marangozluk;

مِنْجَر ç. مَنَاجِر marangoz rendesi;

مِنْجُور palanga makarası; makara dili;

نَجَزَ *u* (نَجْز) (*bşi*) yapmak, yerine getirmek, uygulamak, icra etmek; gerçekleştirmek;

نَجِز *a* (نَجَز) yapılmak, yerine getirilmek, uygulanmak, icra edilmek; نَجَّز (*bşi*) = نَجَز ; نَاجَز (*b-ile*) savaşmak انْجَز = نَجَز ; (*işi*) yapmak, (*görevi*) yerine getirmek; (*sözü, vaadi*) tutmak; (على *b-e*) öldürücü darbeyi vurmak; اسْتَنْجَز (*sözü*) yerine getirmeye çalışmak;

نَجْز ve نَجَاز yapma, ifa etme, yerine getirme, uygulama, icra etme, gerçekleştirme;

تَنْجِيز ⇑;

مُنَاجَزَة ve تَنَاجُز savaşma;

نَاجِز tamamlanmış, tam, tamamen;

نَجُس *u* (نَجَاسَة), نَجِس *a* (نَجَس) pis/ kirli olmak;

نَجَّس ve تَنَجَّس (*bşi*) kirletmek, pisletmek;

نَجَس ve نَجَاسَة pislik, kirlilik;

نَجِس ç. أَنْجَاس pis, kirli;

نَجِس ve نَجِيس amansız [hastalık];

تَنْجِيس kirletme, pisletme;

نَجَاشِي Habeş krallarının genel ismi;

نَجَع *u* (نُجُوع, نَجْع) [ilaç vb] iyi gelmek, faydası dokunmak; نَجَّع ve أَنْجَع ⇑; اِنْتَجَع (*b-e*) sığınmak; otlak/ mera aramak, ot bulmaya çalışmak; اسْتَنْجَع ⇑;

نَجْع ç. نُجُوع küçük köy;

نُجْعَة ot, su vb.nin bulunduğu yer;

نَجِيع iyi gelen, faydalı olan [özl. ilaç]; sıhhi, sağlıklı, sağlığa elverişli olan;

نَاجِع ⇑;

مُنْتَجَع yiyecek içeceğin bulunabildiği mekan; eğlence merkezi; sağlık merkezi, sağlık ocağı; sanatoryum;

نَجَف ç. نِجَاف kumul, kum tepesi; set, bent; النَّجَف Necef şehri;

نَجَفَة ç. آت- avize;

نَجَل *u* (نَجْل) (*çocuğun*) babası olmak;

نَجْل ç. أَنْجَال çocuk, evlat, torun; soy, nesil, döl;

نَجْلاء müe. نَجْلاوَان iri gözlü; iri [göz]; derin, büyük [yara]; ¶ طَعْنَة نَجْلاء derin yara açan darbe; şiddetli darbe;

مِنْجَل ç. مَنَاجِل tırpan;

مِنْجَلَة mengene;

أُنْجِيل ALF.BKZ.;

نَجَم *u* (نُجُوم) [yıldız] belirmek, doğmak, çıkmak; (عن veya من *den*) doğmak, kaynaklanmak, ortaya çıkmak (عن veya من ..*in*) neticesi olmak ¶ نَجَمَ قَرْنُهُ görünmeye başlamak, yavaş yavaş ortaya çıkmak; نَجَّم yıldızları [hareketleri vb. açısından] incelemek, gözlemek; yıldız falcılığı/ müneccimlik yapmak; astroloji ile uğraşmak; taksitle ödeme yapmak; تَنَجَّم yıldızları gözlemek; yıldız falcılığı/ müneccimlik yapmak;

نَجْم ç. نُجُوم taksit; نُجُومًا taksitle;

نَجْم ç. أَنْجُم , نُجُوم gök cismi; yıldız; takımyıldız, burç; [cin.is.] ot; ¶ نَجْم ذُو ذَنَب kuyruklu yıldız; نُجُوم السِّينِمَا film yıldızları;

نَجْمَة ç. نَجَمَات yıldız; yıldız işareti matbaacılık; ¶ نَجْمَة سِينِمَائِيَّة film yıldızı; مرض النَّجْمَة bir at hastalığı;

نَجْمِي yıldız gibi, yıldızı andıran; yıldızlar ile ilgili; taksitli [bir.kul.];

نُجَيْمَة yıldızcık, küçük yıldız;

نَجَّام ve مُنَجِّم yıldız falcısı, müneccim, astrolog;

مَنْجَم ç. مَنَاجِم kaynak, *bşin* kaynaklandığı/ doğduğu yer; maden, ocak; çıkış yolu, çıkar yol;

تَنْجِيم yıldız falcılığı, müneccimlik, astroloji;

نَجَا *u* (نَجَاة, نَجَاء, نَجْو) (من ...*den*) kendini/ canını kurtarabilmek, kurtulmak, kaçabilmek; ¶ نَجَا بِرُوحِهِ veya نَجَا بِنَفْسِهِ kendini, canını (من ...*den*) kurtarabilmek; نَجَا بِحَيَاتِهِ ⇑; _ (نَجْوَى, نَجْو) (*b-e*) gizli bir şeyi/ sırrını/ hislerini açmak, gizlice söylemek; نَجَّى ve أَنْجَى (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak, kurtulmasını sağlamak; نَاجَى (*b-e*, ب *bşi*, *sırrını*, *sıkıntılarını*) açmak, gizlice söylemek, (*b-e*) açılmak; ¶ نَاجَى نَفْسَهُ kendi kendine konuşmak; تَنَاجَى birbirine açılmak, (*sırlarını*, *duygularını* vb.i) birbirine açmak; fısıldaşmak; görüş alışverişi yapmak, fikir teatisinde bulunmak; اِنْتَجَى (*bşi*) bir başkasının kulağına söylemek; اِسْتَنْجَى (من ...*den*) kurtulmak, canını kurtarmak; (من ...*den*) temizlenmek;

نَجَا kurtulma;

نَجَاة kaçış; kurtuluş, kurtulma; günahtan kurtulma, necat bulma; emniyet, selamet, güvende olma;

نَجْو pislik, dışkı;

نَجْوَة ç. نِجَاء yayla, yüksek arazi فِي نَجْوَةٍ ...*den* uzakta, ırak; مِن ...

نَجْوَى ç. نَجَاوَى gizli konuşma; fısıltı;

نَجِيّ ç. أَنْجِيَة sır, sırdaş, yakın arkadaş, dost;

مَنْجَى (من *den*) güvende, emniyette olma;

مَنْجَاة ç. مَنَاجٍ güvenli yer, barınak, sığınak; koruma, himaye; kurtuluş; ... كَانَ بِمَنْجَاةٍ مِنْ ...*den* emniyette, ...*den* uzak;

تَنْجِيَة kurtarma;

مُنَاجَاة gizli konuşma; sır vb.i açma/ açılma; مُنَاجَاتُ الأَرْوَاحِ ruh çağırma, ispritizma;

مُنْجٍ kurtarıcı;

نَحَبَ *a*, *i* (نَحِيب, نَحْب) ve اِنْتَحَبَ sesli ağlamak, feryat ile ağlamak;

نَحْب sesli ağlama, feryat ile ağlama; süre, zaman aralığı, müddet; ölüm ¶ قَضَى نَحْبَهُ sözünü tutmak, vadini yerine getirmek, ölmek, vefat etmek;

نَحِيب sesli ağlayış, feryat ile ağlama;

نَحَتَ *u*, *i* (نَحْت) (*taşı*, *tahtayı*, *madeni*) işlemek, istenilen şekli vermek; bir kaç kelimeden (*terim*) oluşturmak;

نَحْت tahta, maden veya taşı işleme; heykeltıraşlık;

نَحَّات taşı işleyen, taşa şekil veren kişi; heykeltıraş;

نُحَاتَة ç. نُحَاتَات yonga, kamga, talaş;

مِنْحَت ç. مَنَاحِت çelik kalem, kalem keski;

نَحَرَ *u* (نَحْر) (*hayvanı*) kesmek, boğazlamak, boğazını almak, kesmek; تَنَاحَرَ savaşmak; birbirini boğazlamak; اِنْتَحَرَ intihar etmek, kendini öldürmek; gemi [deniz musluğu

açılarak] batırılmak; ¶ اِنْتَحَرَ شَنْقًا kendini asarak intihar etmek, kendini asmak;

نَحْر boğazını kesme, boğazlama; kurban olarak kesme; ¶ يَوْم النَّحْر Kurban bayramının birinci günü, Zilhicce'nin 10. günü;

نَحْر ç. نُحُور boğaz;

نِحْرِير ve نَحْرِير ç. نَحَارِير (في ..*de*) usta, deneyimli, tecrübeli;

نَحِير ve مَنْحُور boğazlanmış, boğazı kesilmiş [hayvan];

مَنْحَر boğaz;

اِنْتِحَار intihar, kendini öldürme; [deniz musluğu açılarak gemi] batırılma;

مُنْتَحِر intihar eden;

نَحِيزَة mizaç, yapı, huy ¶ طَيِّب النَّحِيزَة iyi huylu, hoş mizaçlı; كَرِيم النَّحِيزَة yüce gönüllü, ali cenap, babacan;

نَحَسَ *a* (نَحْس) (*b-i*) sıkıntıya sokmak, (*b-nin*) başını derde sokmak; نَحُسَ *u* (نُحُوسَة, نَحَاسَة) ve نَحِسَ *a* (نَحَس) kısmetsiz olmak, talihi gülmemek, yaz(g)ısı kara olmak; نَحَّسَ (*bşi*) bakır kaplamak;

نَحْس ç. نُحُوس felaket, bela, afet;

نَحِس kısmetsiz, talihsiz, şanssız, bahtı kara, yazısı kötü;

نَحَّاس bakırcı;

نُحَاس bakır; bakır para TUN.; نُحَاس أَصْفَر pirinç [alaşım];

مَنَاحِس belalar, sıkıntılar;

مَنْحُوس bahtı kara, talihsiz;

نَحُفَ *u* (نَحَافَة) [yaratılıştan] zayıf/ ince olmak; zayıflamak, kilo vermek; اِنْتَحَفَ zayıflamak;

نَحَافَة zayıflık, incelik; zayıflama;

نَحِيف ç. نِحَاف , نُحَفَاء zayıf, ince; kırılgan, ince yapılı; zayıf düşmüş, bitkin;

مَنْحَف zayıflama merkezi;

مَنْحُوف zayıf, ince; zayıf düşmüş, bitkin;

نَحَلَ *u, a*, نَحُلَ *u*, نَحِلَ *a* (نُحُول) zayıf, bitkin düşmek; kilo vermek, zayıflamak; نَحَلَ *a* (نُحْل) (*b-e*) tasaddukta bulunmak, hibe etmek, karşılıksız bir şeyler vermek; (*b-e, bşi, sözü*) [haksız yere] isnat etmek; اَنْحَلَ (*b-i*) zayıf düşürmek, bitkin hale getirmek; (*bşi*) zayıflatmak; تَنَحَّلَ ve özl. اِنْتَحَلَ (*bşi, لِنَفْسِه kendine*) [haksız olarak] mal etmek, (*bşe*) sahiplenmek; (*bir dini*) kabullenmek, (*bir dine*) girmek; (*yabancı kelimeyi*) almak, kabullenmek, benimsemek; ¶ اِنْتَحَلَ اِسْمَهُ *b-nin* ismini almak; اِنْتَحَلَ الأَعْرَابِيَّة Bedevi olduğunu iddia etmek; اِنْتَحَلَ الأَعْذَارَ bahaneler bulmak, mazeret bulmak; اِنْتَحَلَ شَخْصِيَّةَ فُلَان *b-nin* şahsiyetine bürünmek, kendine …süsü vermek, kendini …diye satmak;

نَحْل [cin.is.; tek.is. ة] arı;

نِحْلَة ç. نِحَل hibe, armağan; inanç, akide;

نَحَّال arıcı;

نَحَالَة arıcılık;

نُحُول zayıflık, incelik; zayıf düşme;

نَحْلَى , نَحْلَى ç. نَاحِل ve نَحِيل zayıf, ince; zayıf düşmüş;

مَنْحَل ç. مَنَاحِل kovan; arıcılık yapılan yer;

اِنْتِحَال [haksız] sahiplenme, kendine mal

etme; edebi eseri kendininmiş gibi yayınlama, aşırma;

منتحل edebi eseri kendisinin diye yayınlayan kişi;

منتحل : اِسْم مُنْتَحَل takma ad;

نحن biz [zamir];

نحنح ve تنحنح boğazdaki gıcığı gidermek, öksürmek, boğazını ["ehm ehm" diyerek] temizlemek,;

نَحْنَحَة boğazı temizlemek için öksürürken çıkan ses, hafif öksürük, "ehm" sesi;

نَحَا (نَحْو) *u, a* (نَحْـو) (...*e*) yönelmek; ¶ نَحَا نَحْوَه *b-i, bşi* kendine örnek almak; (*b-i*) taklit etmek; (*biri* ya da *bş ile*) aynı yapıda olmak, aynı cins olmak, benzerlik göstermek; نَحَا نَحْوَ البَاب kapıya doğru gitmek/ yürümek; نَحَا بِهِ نَحْوَ البَابِ *b-e* kapıyı göstermek; نَحَّى (*bşi*) öteye atmak/ koymak; (*bşi*, من ...*den*) uzaklaştırmak, gidermek, izale etmek; أَنْحَى (بَصَرَهُ *bakışını*, عن *den*) çevirmek; (على *b-e*, ب *ile*) saldırmak, üstüne yürümek (على *b-e*, ب *hakaret, iftira*) yağdırmak; (على ..*e*) yönelmek; تَنَحَّى (من veya عن ...*den*) çekilmek, vazgeçmek, caymak, bırakmak; bir yöne yönelmek; (*yeri*) terketmek, (*bir yerden*) geri çekimek, ricat etmek; (ل ...*e*) yaslanmak, dayanmak; اِنْتَحَى (*bşe, b-e*) yönetmek; (ل ...*e*) dayanmak, yaslanmak ¶ اِنْتَحَى نَاحِيَةً bir yana dönmek; اِنْتَحَى جَانِبًا ⇑; geri çekilmek;

نَحْو ç. أَنْحَاء yön; taraf, yan; kısım, bölüm; usül, metot, yöntem, tarz; [mud. kul.] ...gibi, ...e benzer şekilde; dilbilgisi, gramer DİLB; cümle bilgisi DİLB. ¶ ... عَلَى نَحْوِ ما ...olduğu, ...yaptığı şekilde, ...gibi; عَلَى نَحْوٍ ما hemen hemen, yaklaşık olarak; عَلَى هَذَا النَّحْو böylece, bu şekilde; bu münasebetle; و عَلَى هَذَا vesaire, ve benzerleri; فِي نَحْوِ السَّاعَةِ التَّاسِعَة saat 9 sularında, 9 civarı, 9 gibi; نَحْوِي bana kalırsa, bence; نَحْوًا مِنْ yaklaşık olarak, takriben; فِي أَنْحَاءِ الأَرْضِ bütün dünyada, dünyanın dört bir yanında; فِي كُلِّ أَنْحَاء العَالَم ⇑; النَّحْو المُقَارَن karşılaştırma-lı dilbilgisi; ... نَحْوَ [meb. mud. kul.] ...e doğru, ...yönüne; ...e benzer şekilde, ...gibi; yaklaşık, takribi, kabaca...;

نَحْوِي sözdizisi açısından, cümle bilgisi ile ilgili; dilbilgisi, gramer ile ilgili; [is.] filolog; gramerci, dilbilimci;

مَنْحًى ç. مَنَاحٍ amaç, hedef, gaye; tavır, davranış; yön; [edebî açıdan] biçim; alan, saha, dal MEC. مَنَاحِي الحَيَاة geçim yolları;

نَحَاة ç. نَاحٍ gramerci, dilbilimci; filolog;

نَاحِيَة ç. نَوَاحٍ yan, taraf; yön, cihet; bakış açısı; bölge, kesim; alan, saha, ilgi alanı, dalı; nahiye, "قَضَاء"den küçük yerleşim birimi IR.; köşe, kuytu; ... نَاحِيَةَ [mud. kul.] ...e doğru ¶ ... مِنْ نَاحِيَة ...e göre, açısından, ...e nazaran; مِنْ نَاحِيَةٍ أُخْرَى diğer, öte taraftan; مِنْ نَاحِيَةِ العَسْكَرِيَّة askeri açıdan; مِنْ نَاحِيَةٍ قَانُونِيَّة hukuki açıdan/ olarak; سَلِيم وَاقِعِيًّا fiilen, bilfiil, edimli olarak; مُتَعَدِّد النَّوَاحِي çok

yönlü; من جَميع النَّوَاحي her açıdan/ yönden;

اَنْخَاخ ç. نَخّ kilim;

نَخَبَ *u* (نَخْب) ve انْتَخَبَ (*bşi*) seçip almak, seçmek; tercih/ seçim yapmak; oylama yapmak; (*b-i*) oy ile seçmek;

نَخْب seçim; *b-nin* şerefine içme; شَرِبَ نَخْبَهُ (على نَخْبِه) *b-nin* şerefine içmek, kadeh kaldırmak;

نُخْبَة ç. نُخَب seçim, seçilen nesne/ parça; seçkin, güzide, en iyi, elit;

انْتِخَاب ç. -آت seçimsiy.; seçme, seçim;

انْتِخَابِي [na't] seçim, seçim ile ilgili; seçici ¶ مَعْرَكَة انْتِخَابِيَّة seçim kampanyası;

نَاخِب ve مُنْتَخِب ç. [özl.siy.] seçmen, seçime katılan;

مَنْخُوب zayıf düşmüş;

مُنْتَخَب seçilen, seçilip derlenen; seçimi kazanmış; (ç. -آت) takım spo.; مُنْتَخَبَات seçmeler, derlemeler, seçki, güldeste, antoloji;

نَخَرَ *u, i* (نَخِير, نَخْر) horlamak; [at için] horlar gibi ses çıkarmak, ["pruss" diye] ses çıkarmak; (في *bşi*) [kurtçuk] kemirmek, yemek delik deşik etmek; (*bşi*) yavaş yavaş yiyip bitirmek, (*bşi b-i*) kuvveten düşürmek, takatını kesmek; نَخِرَ *a* [kurtlar tarafından] delik deşik olmak, yenmek, kemirilmek; kurtlanmak; içten içe çürümek; ufalanmak;

نَخْر horlama; [at için "pruss" şeklinde] ses çıkarma; çürük, çürüklük; diş çürüğü;

نَخِر ve نَاخِر kurtlanmış, kurt elemiş, [kurtlar tarafından] delik deşik olmuş, yenmiş; çürük, çürümüş;

نَخِير horlayan, horuldayan; horultu;

مَنْخَر, مِنْخَر ç. مَنَاخِر burun deliği; burun; ⇑; مَنَاخِير ç. مِنْخَار;

نَخَارِيب ç. نُخْرُوب delik; oyuk, kovuk; göz, hücre;

نخز *a* (نخز) [kurtçuk, kurt] delmek;

نَخَسَ *a, u* (نَخْس) (*hayvanı*) [vurarak] yürüyüşünü hızlandırmak, dürtmek;

نَخَّاس çoban; celep; köle tüccarı;

نِخَاسَة hayvan ticareti, alım satım; köle ticareti;

مَنَاخِيس ç. مِنْخَاس üvendire, hayvan güderken kullanılan sopa vb.;

مَنَاخِس ç. مِنْخَس ⇑;

نَخَاشِيش ç. نَخْشُوش solungaç;

تَنَخَّعَ : نخع boğazdaki/ burundaki *bşi* çıkarmak: sümkürmek, balgam atmak, tükürmek vb.;

نُخَاع ç. نُخُوع omurilik; ilik [kemik içindeki]; beyin;

نُخَاعَة balgam, tükürük;

نَخَلَ *u* (نَخْل) (*bşi*) kalburdan geçirmek, elemek; (*bşi*) süzgeçten geçirmek; تَنَخَّلَ ve انْتَخَلَ ⇑;

نَخْل [cin.is.; tek.is. ة] ve نَخِيل hurma; hurma ağacı;

نُخَالَة eleğin üstünden kalanlar; kepek [un elendikten sonra elekte kalan]; artık, işe yaramayan şeyler; لا يُسَاوِي مِلْءَ أُذُنِهِ نُخَالَة ≈ beş para etmez;

مُنْخُل ç. مَنَاخِل elek, kalbur;

نَخِمَ *a* (نَخَم) ve تَنَخَّمَ bkz. نخع;

نُخَامَة sümük, balgam; غُدَّة النُّخَامَة hipofiz bezi;

نَخَا (نَخـو) *u* (نَخْـوَة) (على *b-e*) büyüklenmek, büyüklük taslamak; نَخَّى ve أَنْخَى (*b-i*) kışkırtmak, heyecan getirmek;

نَخْوَة büyüklenme, kibir; gurur, izzeti nefis, özsaygı; ali cenaplık, yüce gönüllülük;

نَدَّ *i* (نَدِيد , نُدُود , نِدَاد, نَدَد, نَدّ) kaçmak, savuşmak; sıvışmak; (عن *b-den*) kaçmak; نَدَّدَ (ب *b-nin*) ayıbını/ kusurunu ortaya dökmek (ب *b-i*) eleştirmek kınamak;

نَدّ yüksek tepe;

نَدّ tütsü, buhur, günlük;

نِدّ ç. أَنْدَاد benzer, denk; eşit; eş, ortak; [denk, karşı çıkabilecek] rakip;

نَدِيد ç. نُدَدَاء denk; rakip;

تَنْدِيد ç. -آت eleştiri; yerme, kınama;

نَدَبَ *u* (نَدْب) (*b-nin*) yasını tutmak, (*biri için*) mateme girmek; (*b-i*, ل ...*e*, *işe*, *göreve*) atamak/ getirmek; (*b-i*) temsilci/ elçi/ delege olarak göndermek; (*b-i*, ب ...*ile*) görevlendirmek, memur etmek; نَدُبَ *a* (نَدَب) [yara] iyileşmek, kapanmak; أَنْدَبَ ⇑; انْتَـدَبَ (*b-i*, ل ...*e*, *göreve*, *işe*) atamak, getirmek; (*b-i*, ل ...*yapmakla*, ya da ب ...*ile*) görevlendirmek, memur etmek; (نَفْسَـهُ *kendini*, ل ...*e*) adamak, hasretmek, vermek; (*bir ülkeyi*, على ...*in*) mandasına/ garantörlüğüne bırakmak/ vermek; (ل ...*e*) hazır, amade olmak; (الى *b-e*) kendini arzetmek;

نَدْب matem, yas; yas tutma; atama, görevlendirme; delegelik, temsilcilik;

نَدَب ç. أَنْدَاب , نُدُوب yara kabuğu; ⇑ نُدُوب , أَنْدَاب .ç نَدَبَة; kabuk bağlamış yara;

نُدْبَة yas, matem; ağıt, mersiye;

نَدَّابَة ç. -آت para ile tutulan ağıtçı kadın; مَنْدَب ç. مَنَادِب matem; بَاب الْمَنْدَب Mendeb Geçidi [Arabistan ve Afrika arasında];

انْتِدَاب atama, tayin; görevlendirme, memur etme; (ç -آت) manda SİY.; دَوْلَة الإِنْتِدَاب mandater devlet; لَجْنَة الإِنْتِـدَاب Manda Komisyonu [Milletler Cemiyetinin];

إِنْتِدَابِي mandacı SİY.; ¶ إِدَارَة إِنْتِدَابِيَّة manda yönetimi SİY.;

نَادِبَة ç. نَوَادِب para karşılığı ağıt yakan/ dövünen kadın;

مَنْدُوب yaslı, matem tutan; üzücü, kederli; delege elçi; temsilci; gazete muhabiri, tam yetkili elçi; mendup İSL.HUK.; مَنْدُوب التَّأْمِين sigorta temsilcisi; مَنْدُوب سَامٍ büyükelçi dengi temsilci; مَنْدُوب فَوْقَ العَادَة olağanüstü elçi; مَنْدُوب مُفَوَّض tam yetkili elçi; bakan;

مَنْدُوبِيَّة delegelik, elçi olma;

مُنْتَـدَب elçi olarak gönderilmiş, delege, elçi; görevli, memur kılınmış; [bir göreve] atanmış, getirilmiş, atanan;

دَوْلَة مُنْتَدَبَة mandater, mandacı devlet;

نَدَحَ *a* (نَدْح) (*bşi*) büyütmek, açmak, genişletmek;

نُدْحَة seçenek, sık; serbestlik; لا نَدْحَةَ عَنْهُ ...kaçınılmaz, ondan kaçış yok; لا أَجِـد لي

نَدْحَةً عن... kendimi ...*e*/ yapmaya zorunlu görüyorum/ hissediyorum;

مَنْدُوحَة ç. مَنَادِح ve مُنْتَدَح alternatif, seçenek, şık; [bir işten] serbest kalma, soluklanma, ¶ لا مَنْدُوحَةَ لهُ عن... onun için bu kaçınılmaz/ zorunludur; (مُنْتَدَح) لَكَ عَنْهُ مَنْدُوحَة bu sana kalmış, bu konuda seçim size kalmış; لم يرَ مَنْدُوحَةً منْ... kendini ...*e*, ...ile zorunlu hissetmek/ görmek;

نَدَر *u* (نُدُور, نَدْر) az olmak/ bulunmak, nadir olmak; pek bilinmemek, tanınmamak; نَدُر *u* (نَدَارَة) garip/ acayip/ alışılmamış/ tuhaf olmak; تَنَدَّر (ب veya على *ile*) eğlenmek, alay etmek; şaka yapmak; تَنَادَر birbirine fıkralar/ hikayeler anlatmak;

نَدْر nadir, az olan/ bulunan; tuhaf, acayip;

نُدْرَة ve نُدُورَة az bulunma, nadirlik; نَدْرَةً nadir olarak, nadiren ¶ في النُدْرَة ⇑;

اَنْدَر ç. اَنَادِر harman yeri TUN.;

اَنْدَر daha az olan/ bulunan, daha nadir, daha ender;

مِنْدَر ç. مَنَادِر harman yeri TUN.; aşğ. bkz.;

مُنَادَرَات fıkralar, gülünç hikayeler;

تَنَدُّر eğlenme, şakalaşma;

تَنَادُر muhabbet, eğlenceli sohbet;

نَادِر nadir, az bulunan/ olan; tuhaf, garip, pek bilinmeyen; çok kıymetli, mükemmel; nüktedan/ esprili/ enteresan/ ilginç kişi; نَادِرًا nadiren, nadir olarak; ¶ في النَّادِر ⇑; المِثَال benzersiz, tek, yegane;

نَادِرَة ç. نَوَادِر az olan/ bulunan, söz konusu olan durum, nadirat; az kullanılan kelime; ilginç/ pek rastlanmayan/ enteresan kişi/ tip; fıkra, nükteli hikaye; hadise, olay;

نَدَس *u* (*b-i*) yere vurmak, çarpmak; (*b-i*) yermek, kötülemek;

نَدَف *i* (نَدْف) [pamuğu] ditmek, atmak;

نَدْف ⇑ mas.; جِهَاز النَّدْف yün/ pamuk tarağı, yay ve tokmak;

نُدْفَة ç. نُدَف [pamuk] yumak; uçuşan tanecik; ¶ نُدْفَة الثَّلْج [lapa lapa yağan] kar tanesi;

نَدِيف ve مَنْدُوف atılmış, ditilmiş [pamuk];

نَدَّاف hallaç, atımcı;

مِنْدَف ç. مَنَادِف [pamuk ditmek için kullanılan] yay;

نَدَلَ[1] *u* (نَدْل) (*bşi*) süratle kapmak;

مَنْدَلَة şahmerdan;

نَادِل ç. نُدُل garson; yemek hizmeti veren uşak;

مَنْدَلَ[2] : ضَرْب المَنْدَل MIS. küre vb. şeyden kehanette bulunmak;

مِنْدِيل[3] ALF.BKZ.;

نَدِمَ *a* (نَدَامَة, نَدَم) (على ...*e*) pişman olmak, (على ...*den*) pişmanlık duymak; نَادَمَ (*b-ile*) beraber içmek, içki alemi yapmak; تَنَدَّم = نَدِمَ; تَنَادَم birlikte içmek, içki alemi yapmak [kafaları çekmek];

نَدَم , نَدَامَة pişmanlık, nedamet;

نَدِيم ç. نُدَمَاء , نِدَام içki arkadaşı; arkadaş, dost, yaren;

نَدْمَان ç. نَدَمَاء pişman, üzgün;

مُنْدَم pişmanlık, nedamet;

مُنَادَمَة içki arkadaşlığı;

تَنَدُّم pişmanlık;

نَادِم ç. نُدَّام pişman, [yaptığına, olana] üzgün;

مُنَادِم içki arkadaşı;

مُتَنَدِّم pişman, [yaptığına, olana] üzgün;

نَدَا (ندو) *u* (نَدْو) (*b-e*) seslenmek; (*b-i*) davet etmek; (*toplantıya*) çağırmak; toplantı yapmak; نَدِيَ *a* (نُدُوَّة, نَدَاوَة, نَدًى) ıslak olmak, ıslanmak; ¶ شَيْء يَنْدَى لَه جَبِين utandıran şey; نَدَّى (*bşi*) ıslatmak; نَادَى yüksek sesle bağırmak; (*b-e* veya ب veya على *b-e*) seslenmek, çağırmak; (*b-e*) bağırmak; (ب *bşe*) davet etmek, çağırmak; (ب *bşi*) duyurmak, ilan etmek; (على ..*in*) çığırtkanlığını yapmak, (على [satılacak] *mal için*) bağırmak ¶ نودي به رَئِيسًا başkan ilan edilmek; نَدَّى = أَنْدَى; cömert olmak; تَنَدَّى ıslanmak; cömert gibi davranmak; تَنَادَى ve اِنْتَدَى toplantı yapmak, [toplantı için] bir araya gelmek;

نَدْوَة divan, konsey, meclis; encümen; kulüp ¶ دَار النَّدْوَة belediye binası; meclis;

نُدُوَّة ve نَدَاوَة ıslaklık;

نَدًى ç. أَنْدَاء , أَنْدِيَة ıslaklık; cömertlik, eli açıklık;

نَدِي ¶ نَدْيَان ve نَد subuharı; kırağı, çiğ cömert, eli açık; الكَفّ

نَدِيّ الكَفّ ıslak; hassas, narin; نَدِى cömert, eli açık;

نِدَاء ç. -آت seslenis; bağırma; nida, celp, çağrı; ilanat, duyuru; hitap şekli, vokatif DİLB. ¶ نِدَاء الإسْتِغَاثَة yardım çağrısı; حَرْف النِّدَاء nida, ünlem DİLB.; اَصْدَرَ نِدَاءً ل . . . *b-e* çağrıda bulunmak;

مُنَادَاة sesleme, seslenmiş; bağırmak; hitap tarzı; çağrı; ilanat, duyuru; بَيْع الْمُنَادَاة açık artırma [müzayede] ile satış;

نَاد ç. نَوَادٍ , أَنْدِيَة kulüp, cemiyet; kulüp binası; ¶ نَادِي رِيَاضِي spor kulübü; دَار النَّادِي kulüp binası; نَادِي الضُّبَّاط orduevi;

مُنَدًّى ıslak, rutubetli,çiğ ile ıslanmış; taze;

مُنَادٍ seslenen; haberci, müjdeci; çığırtkan, tellal; mezatçı;

مُنَادَى vokatif, münada DİLB.;

مُنْدِيَة ç. -آت insanı utandıran, nahoş olay; aşağılama, hor görme, hakaret;

مُنْتَدَى ç. مُنْتَدَيَات toplantı yeri/ merkezi; kulüp;

نَذَرَ *u, i* (نُذُور, نَذْر) (*bşi, Allah'a*) adamak; adağı olmak; نَذَرَ لله اَنْ . . Allah'a ...yapmayı adamak, ..için yemin etmek; نَذَرَ نَفْسَهُ ل . . kendini ...e adamak; نَذِرَ *a* (نَذَر) (ب ...*e karşı*) uyanık/ temkinli olmak; أَنْذَرَ (*b-i*, ب ..*e karşı*) uyarmak, ikaz etmek; (*b-e*, ب *bşi*) haber vermek, duyurmak; ¶ أَنْذَرَه بِتَسْلِيمِ مَنْزِلِه evini teslim etmesi için uyarıda bulundu;

نَذْر ç. نُذُور , نُذُورَات adak, nezir;

نَذِير ç. نُذُر Allah'a adanmış; adanan, adanmış, adak; uyarıcı, haber verici, haberci, ikaz eden; uyarı, ikaz; alarm ¶ نَذِير الخَطَر hava saldırısı alarmı;

اِنْذَار ç. -آت ikaz, uyarı; anons; ihtar, tembih; hava saldırısı alarmı; اِنْذَار بِوُقُوعِ غَارَات

انْذَار الخَطَر الجَـوِّيَّة veya جَـوِّيَّة hava saldırısı alarmı; انْذَار نِهَائي ultimatom; صَفَّارَة الإنْذَار siren, alarm;

تَنَاذُر emare, belirti TIP;

نَاذِر adakta bulunan;

مَنْذُور Allah'a adanmış, adak;

مُنْذِر uyarıcı, haberci;

مُنْذِرَة alarm işareti; (ب ...*e karşı*) uyarı işareti;

نَذُلَ *u* (نُذُولَة, نَذَالَة) aşağılık/ adi/ rezil/ şerefsiz olmak;

نَذْل ç. اَنْذَال , نُـذُول aşağılık, adi, rezil, şerefsiz, sefih; ödlek, korkak, yüreksiz;

نَذِيل ç. نُذَلاء ⇑; ⇑;

نَذَالَة sefahat, sefihlik, adilik, rezillik;

نَرْبِيج ç. نَرَبِيج nargile ağızlığı;

نَرْبِيش ç. نَرَابِيش ⇑;

نَرْجِس nergis, fulya BOT;

نَرْد tavla oyunu;

نَرْدِين Hint sümbülü;

نَرْفَزَة sinirlilik;

مُنَرْفَز sinirli, asabi. FIL., SUR.;

نَرَنْج turunç BOT.;

نُرْوج Norveç;

نُرْوِيج Norveç;

نُرْوِيجي [na't] Norveçli, Norveç ile ilgili, Norveç...si;

نَزَّ *i* (نَزِيز, نَزّ) sızmak, sızıntı yapmak veya damlamak, damla akmak; [yayın, kirişi] titreşmek;

نَزّ ç. نُزُوز , نُزَازَة sızıntı, sızan su vb.;

نَزّ çevik, tez, atik; değiştikrarsız, dönek;

نَزَة şehvet, ihtiras;

نَزِيز istikrarsız, değişken; şehvetli;

نَزَح *i, a* (نُـزُوح, نَزْح) uzakta, ırak olmak; (من ...*bşi, yeri*) terketmek, (عن ...*den*, الى ...*e*) göçmek; نُزِحَ به [edil.] memleketi dışında yaşamak; _(نزح) ve اَنْزَح (*bşi, suyu*) boşaltmak, akaçlamak (*kuyu, hela çukuru*) kurutmak,

اِنْتَزَح göçmek, göç etmek;

نَزْح [su vb.] boşaltma, akaçlama; [kuyu vb.i] kurutma;

اِنْزَاح ç. نَزَح çamurlu su;

نُزُوح göç;

نَزِيح ve نَزُوح ırak, uzakta olan;

نَازِح ırak, uzak; göçen, göç eden; gurbetçi, gurbette yaşayan; göçmen; [kuyu vb.i] boşaltan, kurutan, temizleyen, akaçlayan;

نَزْر ve نَزِيـر küçük; önemsiz; az, ihmal edilebilecek kadar olan; نَزْر الحَدِيث üç beş kelime; نَزْر قَلِيل az bir şey/ miktar;

نَزَع *i* (نَـزْع) (*bşi*) sökmek, kuvvetle söküp yerinden çıkarmak; (*bşi*, من ...*den*) çıkarmak, atmak, uzaklaştırmak; (*elbiseyi*) çıkarmak; (عن ya da من *b-i, bşden*) yoksun bırakmak (من *b-den, bşi, hakkı, malı*) elinden almak; (*b-i*) azletmek, görevden almak; (ب *bşi*) delil/ ispat olarak göstermek/ getirmek/ sunmak; (الى ...*e*) gitmek; (الـى ...*e*) göçmek; _(نُزُوع) (الى *bşi*) istemek, arzulamak, özlemek; (الى ...*e*) meyletmek, meyli/ eğilimi bulunmak; (الى ...*e*) [çare olarak] baş vurmak, benimsemek (örn. الى *bir yönteme*);

(عن ...*den*), ayrılmak; (عن ...*i*) terketmek, bırakmak, elini çekmek; ölmek üzere olmak; نَزَعَ مِنْهُ نَازِعٌ الى... ¶ içinden ...yapmak gelmek, ...için içinden bir istek gelmek; نَزَّعَ (*bşi*) çıkarmak uzaklaştırmak; نَازَعَ (*b-ile*) çekişmek, [kapışmak], rekabet etmek, (*bş ile*) mücadele etmek; (في *bşe*) itiraz etmek, karşı çıkmak; (*b-nin*, *bşe*, *hakkına* vb.e) karşı çıkmak, itiraz etmek; ölmek üzere olmak, son nefesini vermek üzere olmak; تَنَازَعَ birbiri ile çekişmek; birbirinin hakkına karşı çıkmak; اِنْتَزَعَ (*bşi*, من ...*den*) sökmek, söküp çıkarmak, (من *b-den*, *bşi*) zorla almak, kapmak; (*bşi*) almak, borç almak; çıkarılmak, ihraç edilmek;

نَزْع çıkarma, atma; ayırma, devre dışı bırakma; azletme; görevden alma; son nefes, can çekişme ¶ نَزْع السِلاَح silahsızlanma, silahları bırakma; مُؤتَمَر نَزْع السِّلاَح silahsızlanma konferansı; نَزْع المِلْكِيَّة istimlak;

نَزْعَة ç. نَزَعَـات meyil, eğilim, temayül; mevki, konum;

نُزُوع (الى ...*i*) özleme, özlemini çekme;

نَزَّاع (الى ...*e*) meyyal, eğilimi olan;

نَزِيع ç. نَزَّاع yabancı, el;

مَنْزَع ç. مَنَازِع niyet, kasıt; amaç, hedef, gaye; yol, yöntem; metot; tavır, eda, hâl;

مِنْزَع ok;

نِزَاع çekişme, niza, kapışma; mücadele, can çekişme, son nefes; ¶ بِلا نِزَاع tartışma, şüphe götürmez, lamı cimi yok; عَلَيْـهِ نِزَاع tartışılır, tartışma götürür; لا نِزَاعَ فيه tartışma kaldır-maz, su götürmez;

مُنَـازَعَـة ç. -آت çekişme, niza; tartışma; dava, mesele, problem;

تَنَازُع çekişme, niza, mücadele; ¶ تَنَـازُع البَقَاء ölüm kalım meselesi;

اِنْتِزَاع çıkarma; istimlak, kamulaştırma;

نَوَازِع ç. نَازِعَة meyil, temayül, eğilim;

مَنْزُوع çıkarılmış, atılmış ¶ مِنْطَقَـة مَنْزُوعَة السِّلاَح silahsızlandırılmış bölge, silahlardan arındırılmış bölge;

مُنَـازِع can çekişen, son nefesinde olan; mücadele veren, savaşan, kavgacı ¶ لَيسَ مِنْ مُنَازِعٍ في... ...e kimse karşı çıkamaz, ağzını açamaz, ...in aksini kimse iddia edemez;

مُتَنَازَع tartışmalı;

مُتَنَازِع çatışan, uyuşmayan

مُتَنَازَع فيه ve مُتَنَازَع عَلَيْه tartışmalı; davalı, sorunlu;

مُنْتَزَع (من ...*den*) alınmış, çekilmiş;

نَزْغ ¶ نَزْغ tahrik, kışkırtma ve نَزْغَة ç. نَزَغَـات Şeytanın dürtmesi, kışkırtması;

نَزَفَ *i* (نَزْف) (*bşi*) tüketmek, bitirmek; (*kuyuyu*) kurutmak, suyunu boşaltmak; (*kan*) almak [hacamat vb. ile]; bitmek, tükenmek; نُزِفَ دَمُـهُ [edil.] çok kan kaybetmek; نُزِفَ الشَّخْصُ adamın aklı başından gitmek; نُزِفَ في الخُصُـوصَة söyleyecek söz bulamamak;

اَنْزَف (*kuyuyu*) boşaltmak, suyunu bitirmek; bitmek, tükenmek; اِسْتَنْزَفَ (*bşi* من *den*) çıkarmak, hepsini almak [kuyudan, suyu]; (*bşi*)

bitirmek, tüketmek sonuna kadar kullanmak;

نَزْف bitirme, tüketme; kanama TIP.; kan kaybı ¶ النَّزْف الدَّمَوِي hemofili TIP.;

نُزْفَة az miktarda [sıvı], ≈ iki damla;

نَزِيف kan kaybından zayıf düşmüş; kanama olayı; kanama, nezif TIP.;

مَنْزُوف kan kaybından bitkin düşmüş;

نَزَق *i* (نَزْق) ve نَزِق *a* (نَزَق, نُزُوق) ileriye doğru fırlamak, sıçramak; aceleci/ sabırsız/ taşkın olmak; أَنْزَق (*atı*) sürmek, koşturmak;

نَزَق acelecilik, sabırsızlık; düşüncesizlik, hafiflik, taşkınlık;

نَزِق aceleci; sabırsız, düşüncesiz, pervasız;

نَزَك *u* (نَزْك) [bıçak, kargı vb. ile] yaralamak;

نَيْزَك ç. نَيَازِك kısa mızrak, kargı; meteor, akan yıldız, ağma, şahap;

نَزَل *i* (نُزُول) [araba, tren, at, binek vb.den] inmek; [bir yerde] konaklamak; [uçak] iniş yapmak; [yağmur] yağmak; [gökten, Kur'an Ayetleri] inmek, nazil olmak; [fiyatlar, su seviyesi] alçalmak, düşmek; azalmak; konaklamak, mola vermek; (على veya ب *b-nin evinde* veya عِنْدَ ... *b-nin yanında*) kalmak, yerleşmek, oturmak, (*bir yerde*) yaşamaya başlamak; sahaya/ oyun alanına çıkmak [spor]; (من *bşden*, لِ ...*için*) feragat etmek, bırakmak, vazgeçmek, (عن ...*den*) caymak; [ceza, felaket vb.] (على *b-nin*) başına gelmek, gelip bulmak, uğramak; (على *b-e*) saldırmak, hücum etmek; (على *bşe*) başlamak; (ب ...*i*,

نَزَل *a* (نَزْلَة) nezle olmak; نَزَل (... الى *e*) indirmek; نَزَلَ الى البَرّ ¶ karaya ayak basmak; نَزَلَ بِهِ مَكْرُوهٌ الْمَيْدَانَ sahaya çıkmak SPO.; başına kötü bir iş/ bela gelmek/ uğramak; نَزَلَ فُلاَن عَنْ الأَمْرِ وَالحَقِّ hakkından feragat etmek, işin peşini bırakmak, çekilmek; نَزَلَ دُونَ مَنْزِلته alçalmak, sahip olduğu mevkiden dağa aşağı bir mevkiye inmek; نَزَلَ ضَيْفًا ... على misafiri olmak; نَزَلَ على حُكْمِه *b-nin* kararını/ hükmünü kabul etmek, birine boyun eğmek; bir standardı/ ölçüyü kabul etmek/ tanımak; نَزَلَ عِنْدَ ارَادَتِه *b-nin* isteğine rıza göstermek/ uymak; نَزَلَ عِنْدَ رَغْبَتِهِ (طَلَبِه) *b-nin* isteğini kabul etmek veya yerine getirmek; نَزَلَ مَنْزِلاً bir yere yerleşmek; نَزَلَ مَنْزِلَهُ اللاَئِق [gerçek, hakkettiği] yeri-ni bulmak; نَزَلَ مَنْزِلَةَ فُلاَن *b-nin* yerini almak, doldurmak; نَزَّل (*b-i*) [arabadan, attan, binekten vb.den] indirmek; [perde vb.i] aşağı bırakmak, indirmek; (*ayeti, vahyi,* على *peygambere*) indirmek; (*bşi* ya da من *bşi*) azaltmak, indirmek, küçültmek, alçaltmak; (*bayrağı*) indirmek; (*b-i,* عن ...*den, makamdan, tahttan*) indirmek, alaşağı etmek; (*bşi, yükü*) boşaltmak, indirmek; (*b-i*) ağırlamak; misafir etmek; (*bşi* من ...*den*) çıkarmak, eksiltmek; (*bşi,* في ...*e*) kakmak, kakma ile süslemek; ¶ نَزَّلَ دَرَجَتَه *b-nin* rütbesini indirmek; نَازَلَ (*b-ile*) mücadele etmek; أَنْزَلَ (*b-i, bşi*) aşağı indirmek; [Allah] (*bşi,* على *b-e*) indirmek, inzal buyurmak; [Allah] (*bşi*) bahşet-

mek, lutfetmek; (*b-i, bir yere*) yerleştirmek, konaklatmak, indirmek; (*bşi, yükü*) boşaltmak, indirmek; (*bşi* البَرّ الى *karaya*) bırakmak, indirmek; (*birlikleri*) karaya indirmek; (*bayrağı*) indirmek; (*sayıyı, fiyatı* vb.i الى ...*e*) düşürmek, indirmek, alçaltmak; (*b-i* ب , *hasara, kayba*) uğratmak; (*b-i,* على ...*e*) zorlamak, (*b-e,* على ...*i*) [mecburen] yaptırmak; ¶ ما انْزَلَ الله به من السُّلطان [Allah ona hiç bir yetki vermemiştir] beyhude, anlamsız, faydasız; انْزَلَ السَّفينَة الى البَحْر gemiyi suya indirmek; اَنْزَلُوهم ضُيُوفًا Onları misafir ettiler; اَنْزَل به خَسَارَةً فَادِحَةً *b-e* büyük kayıp verdirmek, ≈ pahalıya mal olmak; اَنْزَلَه منْزِلَةَ ... *b-i*, ...in yerine koymak; تَنَزَّلَ (الى ...*e doğru*) alçalmak; kendini alçaltmak, küçültmek, gurunu kırmak; (عن *bşden, hakkından*) caymak, vazgeçmek, feragat etmek; تَنَازَلَ (عن *bşi*, ل için) bırakmak, vazgeçmek, feragat etmek; (عن *bşi* ل ...*e*) bırakmak, devretmek; alçalmak yavaşça inmek ¶ تَنَازَلَ (تَنَزَّلَ) عن العَرْشِ ل... ..için tahtı terketmek, tahttan inmek; تَنَازَلَ عن مَنْصِبٍ bir makamdan/ mevkiden istifa etmek; اسْتَنْزَلَ (*b-den*) [at vb.den] inmesini istemek: (*bşi*) aşağı çağırmak; (*b-i*) indirmek; (*b-nin,* عن ...*den*) feragat etmesini, vazgeçmesini istemek; [çevresi kuşatılan kişi] teslim olmaya zorlamak; (*bşi,* من ..*den*) eksiltmek, çıkarmak;

نَزَل ç. نُزُل , نُزُول pansiyon, konak yeri; otel; (ç. نُزُول) küçük [Bedevi] topluluk; oba, göçebelerin konak yeri;

اَنْزَال ç. نُزُل misafir yemeği;

نَزْلَة konaklama, mola;

نَزْلَة ç. نَزَلَات nezle; akıntı; ¶ نَزْلَة صَدْرِيَّة bronşit; نَزْلَة وَافِدَة grip;

نَزَالَة yerleşim yeri;

نُزُول iniş; [hayvan, araba, binekden] inişi; [uçak] inme; konaklama, durma; feragat etme, vazgeçme, bırakma; düşük, alçalma; indirim ¶ نُزُولاً على ... ...e göre, ...e nazaran; نُزُولاً عنْدَ رَغْبَتِه (طَلَبِه) isteği doğrultusunda, isteğine göre; نُزُل المَطَرِ yağış miktarı;

نُزُولي indirimle ilgili, düşen;

نُزَلاَء ç. نَزِيل misafir, konuk; yabancı, el; pansiyoner; [başkası ile aynı yerde] oturan kimse; kiracı;

مَنَازِل ç. مَنْزِل mola, konak yeri; daire; ev; [ay için] evre; [yine bkz. نَزَلَ] ¶ مَنْزِل الاسْتِرَاحَة konuk evi, misafir evi; مَنَازِل اللَّعب و اللَّهب eğlence merkezleri; اهْل المَنْزِل ev ahalisi; صَاحِب المَنْزِل ev sahibi;

مَنْزِلي ev ile ilgili, eve ait, ev [s.]; özel;

مَنْزِلَة derece, seviye, mertebe; mevki, konum, statü; bkz. نَزَلَ ve انْزَلَ ;

تَنْزِيل indirme; (*ayet, peygamber, elçi*) gönderme, inzal etme; azaltma, alçaltma, indirme; (ç. -آت) [fiyat] indirim; çıkarma MAT.; iskonto; kakmacılık ¶ تَنْزِيل الرَّتْبَة veya تَنْزِيل الْمَقَام rütbe, mevkiyi düşürme, indirme; تَنْزِيل النَّقْدِي devalüasyon;

مُنَازَل ve نِزَال savaş için saf tutma; savaş;

انْزَال aşağı indirme; karaya, taşıttan indirme; meniyi dışarı atma; انْزَال الْبَحْرِ [gemiyi] denize/ suya indirmek; انْزَال الى العَمَل [gemiyi] sefere koymak;

تَنَازُل alçalma; uyuşma, [hakkı vb.] vazgeçme, feragat etme, bırakma, terketme; [görevi vb.i] devretme, nakletme; [tahtı vb.i] bırakma; kavga/ savaş için saf tutma; kavga, dövüş, savaş; (ç. ـآت) taviz, ödün; ¶ عَـدَم التَّنَازُل uyuşmazlık; عَقْد التَّنَازُل terketme/ çekilme anlaşması; تَسْتَحِيلُ التَّنَازُلَات في... ...den taviz/ ödün verilemez

اسْتِنْزَال indirim, iskonto;

نَازِل [bir yerde] konaklayan, oturan, sakin;

نَازِلَة ç. نوازِل hadise, olay; bela, musibet, felaket; dava TUN.; ¶ نَازِلَة مَدَنِيَّة medeni hukuk davası HUK., TUN.; اَوْرَاق النَّازِلَة dava evrakı/ belgeleri HUK., TUN.; قِسْم النَوَازِل ihtilaflı/ davalı meseleler bölümü TUN.; قَـامَ بِنَازِلَة dava açmak, mahkemeye başvurmak TUN.;

مُنْزُول bir uyuşturucu türü MIS.;

مُنْزُولِي keş, uyuşturucu müptelası MIS.;

مُنْزَل üzerine [gümüş vb.] katılmış;

مُنْزَل nazil olmuş [gökden] indirilmiş;

مُتَنَازِل [*hakkı, mevkiyi, görevi, tahtı*] terkeden, bırakan, feragat eden, çekilen, vazgeçen ya da devreden;

نَزْنَز (*bebeği*) kolda ya da dizde hoplatmak;

نَزُه *u* (نَزَاهَـة) (عـن ...*den*) [kötü şeyden] beri/ uzak olmak; نَزِه *a* saygın/ onurlu/ şerefli olmak; نَزَّه (*b-i*, عن ...*den*) berî/ uzak görmek veya beri olduğunu beyan etmek/ ifade etmek; نَزُّه = تَنَزَّه ; (عن *bşden*) beri/ uzak olmak; gezmeye çıkmak, gezinti yapmak; hoş vakit geçirmek;

نِزَاه , نُزَهَاء ç. نَزِيه ve نَزِه temiz, pak, beri, lekesiz; şerefli, onurlu, saygın; dürüst, hakşinas; tarafsız, taraf tutmayan;

نَزَاهَة ve نَزَاهَة temizlik, pak olma, beri olma; dürüstlük, doğruluk, onurluluk, şereflilik; tarafsızlık;

نُزْهَة ç. نُزَه gezinti; gezi; eğlence; istirahat, dinlenme; mesire yeri, piknik yeri;

مَنْتَزَهَة ç. مَنَازِه dinlenme yeri; park; bahçe;

تَنْزِيه tenzih etme, ayıp, kusur vb.den uzak/ berî olduğunu ifade etme;

تَنَزُّه ç. ـآت- gezinti;

مُتَنَزَّه (عن ...*den*) beri, uzak; مُتَنَزَّه عَنْ الخَطَأ yanılmaz, hata yapmaz;

مُـتَنَزِّه ç. ـون- gezinti yapan, dolaşmakta olan;

مُتَنَزَّه park;

مُتَنَزَّه ç. ـآت- gezinti, dolaşma; gezinti yeri, piknik yeri; park;

نَزَا (نزو)[1] *u* (نَزَوَان, نُزُوّ, نَزْو) sıçramak, zıplamak; نَزَا به قَلْبُهُ الى ¶ ; (عن *bşden*) kaçmak; (نَزَوَان)_ ...in özlemini/ hasretini çekmek; تَنَزَّى sıçramak, zıplamak; çok heyecanlanmak; [gögüs] alçalıp yükselmek;

نَزَوَان çıkış, çemberi yarma; huruç hareketi; patlama, sıçrama;

نَزْوَة ç. نَزَوَات sıçrayış, zıplayış; çıkış, çemberi yarma, huruç hareketi; patlama; parlama, alevlenme; şiddetlilik; saldırganlık, saçma arzu, kapris;

نَازِيَّة ve نَازِي[2] ALF.BKZ.;

نَسَأَ *a* (نَسْء) (*bşi*) ertelemek, tehir etmek, geciktirmek; _ (نَسَاء) (*b-e*) [ödemesi için] mühlet vermek, süre tanımak; أَنْسَأَ = نَسَأَ ;

نَسَاء uzun ömür;

نِسَاء kadınlar bkz. نسو ;

نَسِيئَة [ödemek için] mühlet, vade, süre; نَسِيئَةً taksitle, vadeli;

مِنْسَأَة değnek, sopa;

نَسَبَ *u, i* (نِسْبَة, نَسَب) (*bşin*, الى...*ile*) ilgisini/ ilişkisini kurmak; (*bşi*, الى ...*e, aslına, ilk yapan, ortaya çıkaranına*) nisbet etmek; (*bşi*, الى *b-e* ya da ل *b-e*) atfetmek, isnat etmek, yüklemek, yıkmak, [yamamak]; نَاسَبَ (*b-e*, *bşe*) uymak, münasip olmak, denk gelmek; (*bş ile*) uyum göstermek, uyumlu olmak; (*b-e*, *bşe*) benzemek, andırmak; (*b-ile*) akraba/ hısım olmak; تَنَاسَبَ bb ile akraba olmak; birbirine uygun/ münasip olmak, uymak; (مَعَ...*ile*) uyumlu olmak, uyum göstermek; انْتَسَبَ (الى *b-ile*) akraba olmak; soyu (الى ...*e*) uzanmak, dayanmak; ismini (الى ...*den*) almak; (الى ...*e*) ait olmak; (الى ...*e, gruba, kabileye, cemaate*) bağlı olmak, ferdi olmak, [intisab etmek], üye olmak, katılmak, dahil olmak; اسْتَنْسَبَ soyu (*b-e*) dayanmak, (*b-e kadar*) uzanmak; (*bşi*) uygun görmek;

نَسَب ç. أَنْسَاب nesep, soy; akrabalık, hısımlık; سِلْسِلَة النَّسَب soyağacı, şecere; عُلَمَاء الأَنْسَاب nesep uzmanları, soy bilginleri;

نِسْبَة nisbet etme; atfetme, hamletme; akrabalık, hısımlık, yakınlık; bağ, ilişki; uygunluk, münasiplik; (ç. نِسَب) bağıntı, ilgi, münasebet; orantı, oran, nisbet; ölçü; kesir MAT; yüzdelik oran, yüzde; ilgiyi ifade eden, sonunda "ي" bulunan sıfat "تُرْكِي" gibi; نِسْبَةً الى(لِ)... ...e nisbetle, ...ile karşılaştırıldığında; ...e göre; ..ile ilgili olarak, münasebeti ile; بِنِسْبَةِ الى(لِ).. ..e göre, ...ile orantılı olarak; نِسْبَة الْمَوْت ölüm oranı; نِسْبَة مِئَوِيَّة yüzdelik oran;

نِسْبِي göreli, izafi, rölatif, nisbi; orantısal; orantılı; ¶ وَزْن نِسْبِي bağıl ağırlık;

نِسْبِيَّة görecelik, bağıllık, izafiyet, nisbi olma , rölativite;

نَسَّاب soy bilgini;

نَسِيب eski Arap kasidesinde, konusu aşk olan başlangıç kısmı; (ç. أَنْسِبَاء) akraba, hısım, yakın; kayın birader; damat [akrabalık ilişkisi]; soylu, asil, soyu temiz;

أَنْسَب daha uygun/ münasip/ yerinde;

مُنَاسَبَة uygunluk, münasip olma; uyma, uyum gösterme; akrabalık, hısımlık; (ç. -آت) bağıntı, ilgi, münasebet; ilişki; fırsat, vesile; ¶ ... فِي(لِ، بِ) مُنَاسَبَة ...münasebeti ile, ...ile ilgili olarak; بِهَاذِهِ الْمُنَاسَبَة bu münasebetle, bu bağlamda; لِهَذِهِ الْمُنَاسَبَة bu yüzden, bu sebeple; فِي كُلِّ مُنَاسَبَةٍ her fırsatta;

تَنَاسُبorantılılık; dengeli olma; dengelilik, düzenlilik, ahenk; orantı MAT.; karşılıklı ilişki/ münasebet; bağ, ilişki ¶ عَدَمُ التَّنَاسُب orantısızlık;

اِنْتِسَاب[topluluğa, cemiyete, partiye] katılma, üyesi olma, üyelik ¶ طَالَبَ بِالإِنْتِسَاب üyelik için başvurmak;

مَنْسُوبbağlantılı, ilgili; (الى ...*e*) nisbet edilen; (الى ...*e*) ait; [*b-i*, *bşi*] ilgilendiren; (ç. مَنَاسِيب) seviye, yükseklik; su seviyesi; ¶ مَنْسُوبُ البَحْر deniz seviyesi;

مَنْسُوبِيَّةakraba kayırma;

مُنَاسِبuygun, münasip, yerinde; uyumlu, uyum gösteren; orantılı sayı MAT;

مُتَنَاسِبorantılı; orantılı sayı MAT.; birbirine uyan, uyum gösteren; ¶ مُتَنَاسِبُ الأَجْزَاء orantılı, düzgün, parçaları/ kısımları orantılı;

مُنْتَسِب[bir topluluğun, ailenin, cemiyetin] fert, üye, bağlı; ¶ عُضْوٌ مُنْتَسِب tam üye;

نَاسُوتinsan yapısı;

نَسَجَ *u*, *i* (نَسْج) (*bşi*) dokumak; نَسَجَ عَلَى مِنْوَالِهِ *b-nin* yaptığı gibi yapmak, aynı şekilde davranmak ≈ aynı yolun yolcusu olmak; نَسَجَ نَسْجَهُ ⇑; اِنْتَسَجَ dokunmak;

نَسْجdokuma [iş]; dokuma [ürün]; نَسْجُ الخَيَال hayal kurma;

نَسَّاجdokumacı;

نَسَّاجَةdokumacılık mesleği; dokuma ticareti, tekstil sanayi;

نَسِيجç. أَنْسِجَة , نُسُج , أَنْسَاج dokuma, kumaş; örgü; doku; ¶ نَسِيج خَلَوِي hücreli, gözenekli doku; نَسِيجُ العَنْكَبُوت örümcek ağı; نَسِيجُ وَحْدِهِ cinsinin tek örneği, yegane, biricik; نَسِيجُ عَصْرِهِ devrinin yıldızı;

مَنْسِجç. مَنَاسِج dokumacı atölyesi;

مِنْسَج[dokuma] tezgah;

مَنْسُوجdokuma [s. ve is.]; örgü; doku; [çoğ.] مَنْسُوجَات dokuma, mensucat, tekstil ürünleri ;

نَسَخَ *a* (نَسْخ) (*bşi*) silmek, gidermek; (*bşin*) hükmünü kaldırmak, (*bşi*) geçersiz kılmak; (*bşi*) feshetmek, iptal etmek, (*kontratı, sözleşmeyi*) bozmak; (*bşi*, ب...*ile*) değiştirmek, (*bşi*) alıp yerine (ب ...*i*) koymak; (*bşin*) nüshasını çıkarmak, kopyasını almak; نَاسِخ (*bşin*) yerine geçmek, yerini almak; تَنَسَّخ silinmek, hükmü kalmamak, geçersiz olmak; تَنَاسَخbbi izlemek, ardarda gelmek; [ruh] bir vücuttan diğerine geçmek, tenasuh etmek; اِنْتَسَخ (*bşi*) iptal etmek, hükmünü kaldırmak, geçersiz kılmak, feshetmek; (*bşin*) nüshasını çıkarmak, kopyasını almak; اِسْتَنْسَخ (*bşin*) feshedilmesini/ iptalini/ ilgasını/ geçersiz kılınmasını istemek; (*bşin*) nüshasını çıkarmak, kopyasını almak;

نَسْخgeçersiz kılma, iptal etme, feshetme, ilga etme; kopyasını alma, nüsha çıkarma; ¶ قَلَمُ النَّسْخ Nesih hattı; آلَةُ النَّسْخ teksir makinesi; fotokopi makinesi; kopya presi;

نَسْخِيNesih hattı ile ilgili;

نُسْخَةç. نُسَخ [kitap vb] nüsha, kopya, suret;

نَسَّاخ ç. نَسَّاخَة nüsha çıkaran, kopya alan; katip, yazman;

تَنَاسُخ ardarda peş peşe gelme; reenkarnasyon, tenasuh;

اِسْتِنْسَاخ nüsha çıkarma, kopya alma;

نَاسِخ ç. نُسَّاخ ilga eden/ geçersiz, hükümsüz kılan; kopya alan, nüsha çıkaran; ¶ آيَة نَاسِخَة nasih, bir ayetin hükmünü kaldırıp yerine geçen ayet;

مَنْسُوخ mensuh, hükmü kaldırılan, neshedilen [ayet];

نسر : تَنَسَّرَ parçalanmak; lime lime olmak; kırılmak; اِسْتَنْسَرَ kartallaşmak, kartal gibi olmak; ¶ اِسْتَنْسَرَ الْبُغَاثُ zayıf birisi/ bir şey güçlü gibi davrandığında söylenir ≈ yiğitlik taslamak, aslan kesilmek;

نَسْر ç. نُسُور , نُسُورَة kartal; akbaba;

نُسَارِيَّة kartal;

نَاسُور ç. نَوَاسِير fistül, akarca; basur;

مِنْسَر ve مِنْسِر ç. مَنَاسِر [yırtıcı kuşta] gaga;

نُسْطُور Nesturi mezhebine ait;

نُسْغ bitki özü;

نِسْغ : نِسْغ الْيَد el bileği;

نَسَفَ *i* (نَسْف) (*bşi*) toz haline getirmek; [rüzgar] tozu dumana katmak, ortalığı tozutmak; (*bşi*) kökünden söküp atmak; (*binaları* vb.i) yerle bir etmek; (*bşi*) havaya uçurmak; (*geniyi*) torpillemek; أَنْسَفَ (*bşi*, özl. *tozu*) [rüzgar] dağıtmak, bbe katmak, darmadağın etmek; اِنْتَسَفَ (*bşi*) temelinden yıkmak, yerle bir etmek; (*bşi*) havaya uçurmak, patlatmak;

نَسْف havaya uçurma, patlatma, yok etme, imha etme;

نُسَّاف ç. نَسَاسِيف bir kırlangıç türü;

نُسَافَة saman çöpü, çöp;

نَسَّافَة ç. آت- torpido [bot];

مِنْسَف ve مِنْسَفَة ç. مَنَاسِف harman savurma küreği, yaba;

نَاسِف ve نَاسِفَة patlayıcı, dinamit;

نَسَقَ *u* (نَسْق) ve نَسَّقَ *u* (نَسْق) (*bşi, inciyi*) dizmek, (*kolye*) dizmek; (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak, organize etmek; (*bşden*) saf/ sıra/ dizi oluşturmak; تَنَسَّقَ düzenli/ düzgün/ yerli yerinde olmak; düzenlenmek, tanzim edilmek, dizilmek; تَنَاسَقَ = تَنَسَّقَ ; koordine, uyumlu olmak; اِنْتَسَقَ = تَنَسُّق ;

نَسْق dizme, düzenleme, sıraya koyma, dizi/ sıra oluşturma;

نَسَق düzen, tertip; dizi, sıra; tarz, usul, sistem, yöntem; simetri; نَسَقًا düzenli, sıralar/ diziler halinde ¶ ... عَلَى نَسَقِ ...tarzında/ düzeniyle; عَلَى نَسَقٍ وَاحِدٍ tek bir şekilde, aynı tipte, aynı tertip üzere; حُرُوف النَّسَق bağlaçlar DİLB.; نَسَق مُطَّرِد tekdüze, yeknesak;

نَسِيق düzenli, tertipli, muntazam, aynı tarzda, bir düzen içinde;

تَنْسِيق dizme; sıralama; yerleştirme; düzenleme, tanzim etme; planlı ekonomi, iktisat :¶ تَنْسِيق دَاخِلِي iç dekorasyon, düzenleme;

تَنَسُّق aynı tipte/ tarzda olma, tertip, düzen;

تَنَاسُق düzen, tertip simetri; ahenk;

مُنَسَّق muntazam, düzenli, tertipli; uyum-

lu, ahenkli; birbiri ile çakışmayacak/ aynı zamana rastlamayacak şekilde düzenlenmiş;

مُتَنَاسِق düzenli, tertipli, muntazam, simetrik;

نَسَكَ *u* ve نَسُكَ *u* (نَسَاكَة) züht hayatı sürmek; ibadet ve taat içinde bir hayat sürmek; نَسَكَ = تَنَسَّكَ;

نَسْك, نُسُك dindarlık, dinin emirlerini, yasaklarını gözeterek yaşama; zahit hayatı yaşamak; inzivaya çekilme;

نُسُكِي zahit, münzevi [na't];

نُسُك kurban; hac ile ilgili ibadetler;

ناسِك ç. نُسَّاك münzevi, dünyadan elini eteğini çekmiş; zahit; dindar, dinin emirlerini/ yasaklarını gözeten;

مَنْسَك ç. مَنَاسِك zaviye, inzivaya çekilinen yer; kurban yeri; [özl. çoğ.] hacda yapılması gereken işler/ ibadetler;

نَسَلَ *u* (نَسْل) (*çocukları*) olmak; (*tüy, kıl* vb.i) koparmak, yolmak; dokumayı vb. sökmek, çözmek (*bşi*) eskitmek; tüylerini dökmek; _ (نُسُول) [saç, kıl, tüy] dökülmek; نَسَّلَ (*halıyı, kilimi*) eskitmek; iplik iplik etmek; (*örgüyü, dokumayı*) sökmek, bozmak, çözmek; [saç, kıl, tüy] dökülmek; تَنَاسَلَ üremek; nesli çoğalmak; soyu (من ...*den*) gelmek, soyu (من ...*e*) uzanmak;

نَسْل ç. أَنْسَال nesil, soy, döl; ¶ تَقْلِيل النَّسْل ve ضَبْط النَّسْل ve تَحْدِيد النَّسْل doğum kontrolü; الحَرْث وَ النَّسْل beşeri medeniyet;

نُسَالَة kumaş vb.nin kırpıntı; sökülen iplik vb.ler; keten tiftiği;

نَسَّالَة hallaç makinesi;

نَسُولَة damızlık hayvan;

اِنْسَال nesil verme, neslini sürdürme;

تَنَاسُل üreme; أَعْضَاء التَّنَاسُل üreme organları, tenasül uzuvları; ضُعْف التَّنَاسُل iktidarsızlık

تَنَاسُلِي üreme..., tenasül..., üreme ile ilgili [na't]; ¶ مَرَض تَنَاسُلِي zührevi hastalık;

تَنَاسُلِيَّات üreme organları, tenasül uzuvları;

نَسَمَ *i* (نَسَمَان, نَسْم) hafif esmek, esinti gelmek; نَسَّمَ (فِي *bşe*) başlamak; تَنَسَّمَ esmek; esinti yapmak; (*bşi*) solumak, teneffüs etmek; (ب *güzel, hoş koku*) salmak/ vermek ¶ تَنَسَّمَ الخَبَر haber yakalamaya çalışmak, haber yakalamak için sürekli tetikte olmak;

نَسَم ç. أَنْسَام esinti; nefes, soluk;

نَسَمَة ç. -آت esinti; hafif [az gelen] koku; hafif rüzgar, meltem; [bir şeyin saçtığı] buhar, koku; canlı; [sayımda, istatistikte vb.de] kişi, adet, baş;

نَسِيم ç. نِسَام , نَسَائِم temiz hava; hafif rüzgar, esinti, meltem;

مَنْسِم ç. مَنَاسِم [hayvanların] ayak tabanı;

مُتَنَسَّم [mud. kul.] bir şeyin kokusunun duyulduğu/ estiği yer;

نَسْنَاس ç. نَسَانِس tek kollu ve tek bacaklı hurafelerde bulunan yaratık; maymun MIS.;

نِسْوَة ve نِسْوَان ve نِسَاء kadınlar ["اِمْرَأَة" nin çoğulu]

نَسَوِي ve نِسَائي kadınlara ait, kadın...;
نِسَائِيَّات kadınların meseleleri, kadınlar alemi
نِسَائِيَّة feminist hareket;

نَسِيَ *a* (نِسْيَان, نَسْي) (*bşi*) unutmak (*bş*) aklından gitmek; ¶ مَا أَنْسَ لاأَنْسَى asla unutmayacağım;

أَنْسَى ⇑; إِنْ أَنْسَ فَلا أَنْسَى ve ما أَنْسَ لا أَنْسَي (*b-e, bşi*) unutturmak; تَنَاسَى (*bşi*) unutmuş gibi yapmak; (*bşi*) unutmak, ihmal etmek, (*bş*) aklından gitmek;

نَسْي unutma; unutulan şey; ¶ أَصْبَحَ نَسْيًا مَنْسِيًا tamamen unutulmak;

نَسِيّ ve نَسَّاء ve نَسْيان unutkan, dalgın;

نِسْيَان unutma, unutkanlık;

مَنْسِي unutulan, unutulmuş; [çoğ.kul.] مَنْسِيَّات ["مَحْفُوظَات" karşıtı] unutulanlar, mazide kalanlar, hatırlardan silinenler;

نَشَّ *i* (نَشِيش, نَشّ) cızlamak, cızırdamak, vızıldamak; tıslamak; (*sineği*) kovmak;

وَرَق نَشَّاش kurutma kağıdı;

مِنَشَّة ç. -آت sineklik, sinekleri kovmaya yarayan ucu püsküllü değnek;

نَشَأَ *a*, ve نَشُؤَ *u* (نَشْأَة, نُشُوء, نشْء) (من veya عن ..*den*) ortaya çıkmak, doğmak, kaynaklanmak, neşet etmek, (من veya عن ...*den*) türemek; (من veya عن ...*in*) neticesi/ sonucu olmak; yetişmek, gelişmek, serpilmek, büyümek ¶ نَشَأَ نُشُوءًا ذَاتِيًّا kendi kendine ortaya çıkmak, meydana gelmek; نَشَّأَ (*bşi*) büyütmek, (*b-i*) yetiştirmek, büyütmek «نَشَّأَهُ على البِرِّ وَ التَّقْوَى »; أَنْشَأَ [Allah] (*bşi*) yaratmak; (*bşi*) üretmek, meydana getirmek; (*bşi*) imal etmek, yapmak; (*bşi*) bina etmek; kurmak, inşa etmek, tesis etmek; (*bşi*) dikmek [dik hale getirmek]; (*makale, kitap* vb.i) yazmak, telif etmek; (*çocuğu*) yetiştirmek, büyütmek; (*bşe*) başlamak; تَنَشَّأَ gelişmek, büyümek, yayılmak; اِسْتَنْشَأَ (*haber* vb.i) araştırmak;

نَشْء gençlik; yeni nesil; ¶ النَشْء الجَدِيد genç nesil, gençler;

نَشْأَة büyüme, yetişme; gençlik devresi, gençlik; doğma, çıkma, neşet; menşe, kaynak; genç, yeni nesil, gençler; [kişinin daha önce aldığı] eğitim, terbiye; ¶ نَشْأَة مُسْتَأْنَفَة yeniden doğuş, yenilenme;

نُشُوء yetişme, büyüme, gelişme; مَذْهَب النُّشُوء وَ التَّرَقِّي (الإِرْتِقَاء) evrim teorisi;

مَنْشَأ menşe, kaynak; memleket; vatan, yurt; başlangıç, çıkış doğuş;

تَنْشِيء yetiştirme, büyütme, eğitim terbiye;

تَنَشْئَة ⇑;

إِنْشَاء yaratma; ortaya çıkarma, ilk kez yapma; kurma, tesis; yapılandırma; [bina vb] dikme, inşa etme; imal etme, üretme; [makale, kitap vb.]; yazma, telif etme; kompozisyon, tahrir; makale, yazı; إِنْشَاءَات عَسْكَرِيَّة askeri üs; إِعَادَة الإِنْشَاء yeniden yapılanma;

إِنْشَائي yaratılış ile ilgili; yapısal; kompozisyon ile ilgili; yazı işleri ile ilgili, tahriri; ¶ بَرْنَامَج إِنْشَائِيَّة üretim programı; قِطْعَة إِنْشَائِيَّة deneme, kompozisyon çalışması; مَوْضُوع إِنْشَائي tema, konu;

نَاشِئ yetişen, büyüyen; (عن ...*den*) kaynaklanan, doğan, sebebi (عن) ...olan; başlayan; gençler takımından olan SPO.; genç [yeni nesil, gençler çağrışımı ile];

نَاشِئَة yeni nesil, gençler;

مُنْشِئ yaratan, yaratıcı; inşa eden, kuran, yapan; [makale vb.] yazar;

مُنْشَأة ç. آت- ürün, iş, mamul; kuruluş, tesis; üs; enstitü; [çoğ.] tesis;

نَشِبَ1 *a* (نُشُوب, نُشْبَة, نَشْب) (في *bşe*) takılmak, (في ...*de*) kalmak, (في ...*den*) kendini kurtaramamak, (ب *bşe*) bağlı/ tabi olmak; (في ...*e*) karışmak, katılmak; [savaş] çıkmak, patlak vermek ¶ مَا نَشِبَ أَنْ فَعَلَ كَذَا ya da لَمْ يَنْشَبْ أَنْ فَعَلَ كَذَا yapmak da hiç tereddüt etmemek; hemen yapmak, yapıvermek; oluvermek; نَشَّبَ ve أَنْشَبَ (*bşi*) takmak, geçirmek, asmak, tutturmak;

نَشَب mal, mülk, varlık;

نُشُوب (في ...*e*) takılma, (في ...*de*) kalma, (في ...*den*) kurtulma; [savaş, anlaşmazlık] çıkma, patlak verme;

نَشَّاب ok yapan, imal eden; ok atan, okçu;

نَشَّاب [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَشَّاشِب ok;

مُنْتَشِب şiddetli, hararetli [harp, kavga];

مَنْشُوبِيَّة ALF.BKZ.;

نَشَجَ *i* (نَشِيج) hıçkıra hıçkıra ağlamak, içini çekerek ağlamak;

نَشِيج hıçkırarak ağlama;

نَشَدَ *u* (نَشْدَان, نَشْد, نَشْدَة) (*bşi*, özl. *kaybolan bşi*) arayıp sormak; (*b-den*, [özl. Allah] ...*adına*) istekte bulunmak; نَاشَدَ (*b-den bşi* ya da أَنْ يَفْعَلَ ...*yapmasını*) [Allah adına] نَشَدْتُكَ اللهَ أَنْ تُسَاعِدَنِي عَلَى قَضَاءِ حَاجَتِي istemek «Senden, Allah adına ihtiyacımı gidermeme yardım etmeni istiyorum»; أَنْشَدَ (*bşi*, özl. *yitirdiği şeyi*) arayıp sormak, araştırmak; (*şiir, şarka* vb.i) yüksek sesle okumak/ söylemek; تَنَاشَدَ karşılıklı şiir okumak; (*b-den*, *şiir*) okumasını istemek;

نَشِيد ve أُنْشُودَة ç. نَشَائِد, أَنْشَاد, أَنَاشِيد ilahi; marş; النَّشِيد الأُمَمِي Enternasyonal Marşı; نَشِيد حَمَاسِي kahramanlık türküsü; نَشِيد عَسْكَرِي askeri marş; نَشِيد قَوْمِي (وَطَنِيّ) ulusal/ milli marş; نَشِيد مَلَكِي kraliyet marşı;

مُنَاشَدَة acil istek, talep;

إِنْشَاد yüksek sesle [şiir, şarkı] okuma;

مَنْشُود elde edilmeye/ bulmaya/ ulaşılmaya çalışılan, [amaç, istek];

مُنْشِد şarkıcı;

نُشَادِر ve نُوشَادِر nişadır;

نَشَرَ *u* (نَشْر) (*bşi*) yaymak, açmak, sermek; (*bayrağı*) çekmek; نَشَرَ *u*, *i* (*bşi*, örn. *güzel kokuyu*) yaymak, saçmak; (*bşi*) ilan etmek; (*kitabı*) basmak ve dağıtımını yapmak, neşretmek; (الرِّسَالَة *mesaj*) yayınlamak; نَشَرَ *u* (نُشُور, نَشْر) (*b-i*) ölümünden sonra diriltmek; (*bşi*, *tahtayı*) yarmak, biçmek; نَشَّرَ (*bşi*) açmak, yaymak, sürmek; أَنْشَرَ (*b-i*) ölümünden sonra diriltmek; تَنَشَّرَ yayılmak, açılmak, serilmek; اِنْتَشَرَ ⇑; [haber, dalgalar, hastalık] yayılmak; saçılmak;

نَشْر açma, yayma; yayılma; basım; yayın; neşretme; duyuru, ilan; yeniden diriltme/ canlandırma; نَشْرَة الدَّعْوَة propaganda; دَار النَّشْـــر جَـــوِيَّة Yeniden Diriliş Günü; yayınevi;

نَشْـرَات ç نَشْـرَة ilan, yayıncılık; bülten; duyuru; reklam; genelge, sirküler; risale, broşür; süreli yayın, dergi; emir, buyruk; نَشْرَة الأَخْـبَـار ya da نَشْـرَة اِخْـبَـارِيَّة haber bülteni; نَشْرَة دَوْرِيَّة süreli yayın; نَشْرَة أُسْبُوعِيَّة haftalık yayın, dergi; نَشْرَة جَوِّيَّة hava durumu raporu; نَشْرَة خَاصَّة بالإسْعَار fiyat listesi; نَشْرَة رَسمِيَّة resmi gazete; نَشْرَة شَهْرِيَّة aylık yayın; نَشْرَة يَوْمِيَّة günlük emir ASK.;

نَشَّار bıçkıcı, hızarcı;

نَشَارَة [tahta vb.i] biçme işi;

نُشَارَة testere talaşı, bıçkı tozu;

نُشُور yeniden diriliş ¶ يَوْم النُّشُور Yeniden Diriliş Günü;

مِنْشَار ç. مَنَاشِير testere;

اِنْتِشَار yayılma, dağılma, saçılma;

نَاشِر yayıncı;

مَنْشُور yaygın; biçilmiş [parça]; (ç مَنَاشِير) risale, broşür; genelge, tamim, sirküler; fiyat listesi; ilan; emir, buyruk; prizma MAT.;

مَنْشُوري ALF.BKZ.;

مُنْتَشِر yayılmış, dağılmış, açılmış; yaygın; olagelen, hüküm süren, kabul görmüş;

نَشَزَ *u, i* (نَشْز) yukarıda/ yüksekte olmak; kalkmak; _ (نُشُوز) [kadın] (على, من veya ب *kocasına*) karşı çıkmak, itaatsizlik etmek; [koca] (على veya من *karısına*) sert/ kötü davranmak; اَنْشَزَ (*ölünün kemiklerini*) yeniden kaldırmak, bir araya getirmek;

اَنْشَاز ç. نَشَز yüksek yer;

نَشَاز ahenksiz, akortsuz;

نُشُوز düşmanlık, nefret; hoşlanmama, antipati; ahenksizlik, akortsuzluk; geçimsizlik [özl. kadının, kocasına karşı çıkışı, itaatsizliği; kocanın, karısına sert, kötü davranması] İSL.HUK.;

نَاشِز çıkıntı yükselti; ahenksiz, uyumsuz, akortsuz [çatlak]; yeniden canlandıran, geçinmeyen, geçimsiz

نَوَاشِز ç. نَاشِزَة geçimsiz kadın, itaat etmeyen kadın;

نَشِطَ *a* (نَشَاط) canlı, hayat dolu/ hareketli/ kıpır kıpır olmak; (في *bir işte*) iyi çalışmak, yüksek performans göstermek; (الى veya ل *için*) can-la başla çalışmak; (ل ...*e*) hazır olmak; (ل ...*e*) meraklı olmak ¶ نَشِطَ مِنْ عِقَالِه serbest kalmak; نَشَطَ *u* (نَشْـط) (*ipe*) ilmik atmak; نَشَّطَ ve اَنْـشَـطَ (*b-e, bşe*) canlılık vermek/ kazandırmak, (*b-i, bşi*) harekete geçirmek; (*b-e,* الى ...*i yapacak*) cesareti vermek; (*ipe*) ilmik atmak, ilmek; تَنَشَّطَ = نَشِطَ ;

نَشِط canlı, hayat dolu, kıpır kıpır; çalışkan, hamarat; aktif, faal;

نَشَاطَة canlılık, dinamizm; meraklılık, şevk, heves;

نَشَاط canlılık, hareketlilik; heves, merak, şevk; aktiflik, faallik, faaliyet; güç, kudret

نَشَقَ a (نَشْق) (*bşi*) koklamak, kokusunu almak; (*bşi*) buruna çekmek; نَشَّقَ ve أَنْشَقَ (*b-e, bşi*) koklatmak; تَنَشَّقَ ve اِنْتَشَقَ (*bşi*) içine çekmek; (*bşi*) burnuna çekmek; ¶ اِنْتَشَقَ الهَوَاءَ biraz temiz hava almak; اِسْتَنْشَقَ = نشق ; (*bşi*) kollamak, (*bş*, *haber için*) tetikte olmak «صحافي فَطِن يَسْتَنْشِق الأَخْبَارَ»;

نَشْق, تَنَشُّق ve اِسْتِنْشَاق koklama; içine çekme, soluma; burnuna çekme;

نُشُوق ç. أَنْشِقَة enfiye ve burna çekilen her türlü ilaç;

تَنْشِيقَة bir tutam [enfiye] KNŞ;

نَشَلَ u (نَشْل) (*bşi*) kapıp götürmek, aşırmak, yürütmek; (*b-i*) [tehlikelerden, zorluklardan] kurtarmak; اِنْتَشَلَ = نَشَلَ ; (*boğulmak üzere olanları , deniz kazazedelerini,*) kurtarmak;

نَشْل yankesicilik;

نَشَّال yankesici;

نِشَان ve نِيشَان ç. نِيَاشِين nişan, madalya; hedef; alamet, nişan; düğün hediyesi MIS.;

نَشَّانْجِي ve نَشَانْجِي [keskin] nişancı, iyi atış yapan;

نِشَنْكَاه [ateşli silahlarda] nişahgah;

نَشْنَشَ [tencere] fokurdamak; eli çabuk/ hamarat olmak; تَنَشْنَشَ eli çabuk/ hamarat olmak; [yeniden] canlanmak, canlılık kazanmak;

نَشِيَ a (نُشْوَة) sarhoş olmak, esrimek; نَشَّى (*kumaşı* vb.i) kolalamak; اِنْتَشَى = نَشِيَ ; اِسْتَنْشَى (*güzel kokuyu*) koklamak, kendinden geçmek, mest olmak;

نَشْوَة güzel, hoş koku, rayiha; sarhoşluk;

[fiziki veya zihinsel] نَشَاط اِشْعَاعِي radyoaktivite; مَوَاد ذَات ذُو نَشَاط اشْعَاعِي radyoaktif; نَشَاط اشْعَاعِي radyoaktif maddeler, malzeme; صَاحِب نَشَاط aktif, faal; عَدِيم النَّشَاط işlek olmayan, kör [piyasa vb.]; نَشَاطَات تَأَمُّرِيَّة komplo çalışmaları/ faaliyetleri;

نَشِيط ç. نشَاط canlı, hayat dolu; aktif, faal, dinamik; (*e*..ل) meraklı, hevesli, şevkli;

أُنْشُوطَة ç. أَنَاشِيط ilmik, eğreti düğüm;

مُنْشِط hoş şey;

تَنْشِيط canlandırma, harekete geçirme; cesaretlendirme, şevk verme; faaliyete getirme;

نَاشِط canlı, hayat dolu; faal, aktif; işler;

مُنْشِط harekete geçiren, itici;

نَشَعَ a (نَشْع) (*bşi*) çekip, yırtıp koparmak; اِنْتَشَعَ çekerek, yırtarak koparmak;

نَشْع sızan su, sızıntı;

مُنْشَع ıslak, yaş;

نَشَفَ u (نَشْف) (*bşin*) suyunu almak, emmek, (*bşi*) kurutmak; نَشِفَ a kurumak, kuru olmak; نَشَّفَ (*bşi*) kurutmak; (*bşi*) bez, havlu vb. ile kurulamak, silmek; ¶ نَشَفَ بِرِيقِه zahmete girmek, uğraşmak, ≈ ter dökmek; *b-e* bıkkınlık vermek, canını sıkmak; تَنَشَّفَ = نَشِفَ ; kurulanmak; kurutulmak;

نَشَف kuruluk; suyu çekilme/ alınma;

نَشَّاف kurutma kağıdı;

نَشَّافَة kurutma kağıdı [tabakası]; havlu;

مَنَاشِف ç. مَنْشَفَة havlu; peşkir; peçete;

تَنْشِيف kurutma;

نَاشِف kuru, kurumuş; sert;

çoşkunluk; taşkınlık, çılgınlık; نَشوَة الطَّرَب coşkunluk, sevinçden kendini kaybetme;

نَشَا güzel koku, rayíha; kola [elbise vb.de kullanılan]; nişasta;

نَشَاء kola; nişasta;

نَشَوي kolalanmış, kolalı; nişastalı; [çoğ.] نَشَوِيَّات nişastalı yiyecekler;

نَشْوَان müe. نَشْـوَى ç. نَشَـاوَى sarhoş; sevinçten kendini kaybetmiş, mestolmuş;

انْتِشَاء sarhoşluk;

نَصَّ *u* (نَصّ) (على *bşi*) belirlemek, tayin etmek «نَصَّت الإتِّفَاقِيَّةُ على طَرِيقَة سِدَاد القرض»; (*bşin, mektubun* vb.nin) metnini belirlemek, yazmak; (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak; (*bşi*) dizmek, sıralamak;

نَص ç. نُصُـوص metin; yazı tarzı, üslup; ifade, ibare; ifade tarzı, kullanılan dil; şart, koşul; düzenlenme, tanzim, tertip; delil, kanıt; ¶ بِنَصِّـه وَ kelimesi kelimesine; فَصّه hiç eksiksiz, tamamen; نَصًّا وَ رُوحًا manen ve madden, her şeyiyle;

نُصَّة ç. نُصَص perçem, kakül;

مِنَصَّة ç. مَنَاصّ ,آت- kürsü, platform; ressam sehpası, şövalye; ¶ مِنَصَّة الحُكْم saltanat tahtı, iktidar koltuğu; مِنَصَّة الخَطَابَة kürsü;

تَنْصِيص [söz vb.i] iktibas, aktarma, alıntı yapma; ¶ عَلامَة التَّنْصِيص parantez işareti, tırnak; مَنْصُوص عَلَيْه belirlenmiş, belirli, muayyen; yazılı ifade edilmiş, yazıya dökülmüş;

نَصَبَ *u* (نَصْب) (*bşi*) dikmek, dik hale/ konuma getirmek; (*bşi*) kurmak, hazır duruma getirmek; (*çadırı*) dikmek, kurmak; (*bayrağı, sancağı* vb.i) dikmek; (*ağacı*) dikmek; (*topu* [silah]) nişanlamak, doğrultmak; (*b-i*) bir mevkiye/ makama getirmek/ atamak; (ل *b-e, bir kötülük, düşmanlık*) göstermek; (على *b-e, bşi, eleştiri* vb.i) yöneltmek, (على *b-i, bşe*) hedef kılmak; (على *b-i*) kandırmak, oyuna getirmek MIS.; [son harfi] 'fetha' ile harekelemek, (*kelimeyi*) mansup yapmak DİLB.; ¶ نَصَبَ له الحَـرْبَ *b-e* karşı harp ilan etmek, *b-e* savaş açmak; نَصَبَ له شَـرَكًـا ya da نَصَبَ لـه فَـخًّـا *b-e* bir tuzak kurmak, *b-e* bir oyun hazırlamak; نَصَبَ له كَمِينًا *b-e* pusu kurmak; نَصَبَ مَكِيدَةً bir oyun düzmek, entrika çevirmek ≈ komplo hazırlamak; نَصَبَ *u* (نَصْب) [hastalık, üzüntü vb.] (*b-i*) yıkmak, bitkin düşürmek, harap etmek; (*b-i*) çok yormak ¶ نَصَبُوا أَنْفُسَهُم ل... ...için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, çok uğraştılar; نَصِبَ *a* (نَصَب) yorgun/ bitkin olmak; (في *için*) elinden geleni yapmak, çok uğraşmak, didinmek; نَصَّبَ (*bşi*) dikmek, dik ve sabit konuma getirmek; (*b-i, ...olarak*) atamak, görevlendirmek, (bir *mevkiye, makama*) getirmek; ناصَبَ (*b-e*) kötü davranmak, düşmanca tavır takınmak [*b-e*, الشَّـرَّ veya العَـدَاءَ]; [*b-e*, الحَـرْبَ *savaş*] açmak; انْتَصَبَ (*b-i*) yormak, bitkin düşürmek; (*b-e*) pay/ hisse vermek; انْتَصَبَ dik durmak; ayakta durmak; ayağa kalkmak; dikilmek; (ل *bir mevkiye, makama*) atanmak, getirilmek; [son harfi] 'fetha' ile

harekelemek; [kelime] mansup yapılmak; DİLB.; ¶ اِنْتَصَبَ لِلحُكْمِ duruşma yapmak, duruşmayı yönetmek;

نَصْب dikme, dik ve sabit konuma getirme; atama, [makama, mevkiye] getirme; [son harfi] 'fetha' ile harekeleme, [kelimeyi] mansup kılma, nasbetme DİLB.; hastalık; tuzak, hile, oyun, dolap MIS.;

نَصْب ç. اَنْصَاب dikili şey, dik nesne; [tek.is. ة] fidan, fide;

نُصْب ç. اَنْصَاب mevki, makam, statü; put; anıt, abide [yine نُصْبِ تِذْكَارِى];

نُصْبَ... [meb. mud. kul.] ...in karşısında ¶ نُصْبَ عَيْنَيَّ gözlerinin önünde, önüne [yine MEC.]; جَعَلَ (وَضَعَ) الشَّيْءَ نُصْبَ عَيْنَيْه *b-nin* dikkatini *bşe* çekmek;

نَصَب yorgunluk, bitkinlik; (ç. اَنْصَاب) yere dikili bayrak/ sancak;

نَصَبَة ç. -آت fidan, fide;

نُصْبَة kazık; direk; dikme; yol gösteren levha, işaret direği;

نِصَاب menşe, kaynak; zekatı gerekli kılacak olan asgari mal miktarı İSL.HUK.; en küçük çokluk veya en az miktar; yeter sayı, nisap; (ç. نُصُب) kılı/ çakı kabzası/ sapı/ tutamağı; ¶ فِي نِصَابِه olması gerektiği gibi, yerinde; اِسْتَقَرَّتِ الأُمُورُ فِي نِصَابِهَا her şey normalleşti, yerini buldu; وَضَعَ الحَقَّ فِي نِصَابِه adaleti sağlamak, hakkı sahibine vermek; رَدَّ (اَعَادَ) اَمْرًا اِلَى نِصَابِه ya da وَضَعَ bir işi düzeltmek, halletmek, aksaklığını gidermek; عَادَ الهُدُوءُ اِلَى نِصَابِه [ortalık] sükunete kavuştu, huzur [tekrar] geldi; اِتْمَامًا لِلنِصَاب [belli bir] miktarı tamamlamak için, düz hesap olsun diye;

نَصَّاب dolandırıcı, sahtekar, hilebaz;

نَصِيب ç. نُصُب , اَنْصِبَاء , اَنْصِبَة (في ...*de*) pay, hisse [nasip]; kısmet, nasip; ¶ كَانَ مِن نَصِيبِه *b-nin* nasibi olmak, *b-nin* payına düşmek; كَانَ مِن نَصِيبِه اَنْ... ...yapmak, ...olmak nasibi/ kısmeti olmak; كَانَ نَصِيبُهُ مِن ذَالِكَ الإِخْفَاق *bşde* talihi yaver gitmemek, *bşden* yana kısmetsiz olmak; هُوَ عَلَى نَصِيب وَافِر ...مِن *b-den* büyükçe bir payı olmak/ bulunmak; يَا نَصِيب piyango;

مَنْصِب ç. مَنَاصِب *bşin* dikildiği, dikili olduğu yer; makam, mevki ¶ اَرْبَاب (اَصْحَاب) الْمَنَاصِب makam/ mevki sahibi kişiler;

مَنْصَب ç. مَنَاصِب mutfak ocağı;

تَنْصِيب [mevki, makama] atama, getirme;

اِنْتِصَاب dikili olma, dikilme; kurulma;

نَاصِب yoran, yorucu; (ç. نَوَاصِب) nasbedici kelime;

مَنْصُوب dik duran; dik, dikilmiş; [mevki veya makamda] bulunan, [mevkiyi] işgal eden; (عَلَى ...*e*) yöneltilmiş, tevcih edilmiş [top silahı]; (ç. -آت) mansup kelime DİLB.;

مُنْتَصِب dik duran; dikili; dik, dikey;

اَنْصَتَ ve (نَصْتَ) نَصَتَ *i* (اِلَى ya da لِ *b-e*, لِ *bşe*) kulak vermek, (اِلَى ya da لِ *b-e*, لِ *bşi*) dinlemek; تَنَصَّتَ dinlemeye çalışmak; kulak kesilmek; gizlice dinlemek;

مُتَنَصِّت gizlice dinleyen;

نَصَحَ a (نَصِيحَة, نَصَاحَة, نُصْح) (*b-e* veya ل *b-e*) nasihat etmek, nasihatte bulunmak, (*b-e* veya ل *b-e*, ب ..*i,yapmasını*) nasihat etmek; نَصَحَ a (نُصُــوح, نَصْح) samimi/ içten olmak; (ل *b-e karşı*) hüsnü niyet beslemek, iyi/ müsbet düşünceleri olmak; نَاصَحَ (*b-e*) nasihatte bulunmak; (*b-e karşı*) samimi/ içten olmak; تَنَاصَحَ bbe karşı samimi/ içten olmak; اِنْتَصَحَ nasihat kabul etmek/ söz dinlemek/ anlamak; *b-den* nasihat istemek, (*b-nin*) fikrini/ görüşünü sormak, danışmak;

نُصْح nasihat; öğüt; yol gösterme;

نَصِــيح samimi, içten, candan; nasihat eden, öğüt veren;

نَصِيحَة ç. نَصَائِح nasihat, öğüt , tavsiye, öneri; ¶ بَذَلَ نَصِيحَةً çok nasihat etmek, çok diller dökmek, bir çok öğüt vermek, önerilerde bulunmak;

نَصُوح samimi, içten, candan;

اِنْتِصَاح danışma, nasihat isteme;

نَاصِح ç. نُصَّح , نُصَّاح samimi, içten, candan; nasihat eden, öğüt veren;

نَصَرَ u (نُصُــور, نَصْــر) (*b-e*, على ...*e karşı*) [kazanması için] yardım etmek, destek olmak; [Allah (cc)] (*b-i*, على ...*e karşı*) galip kılmak; (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak, emniyete almak; نَصَّرَ (*b-i*) hıristiyanlaştırmak; نَاصَرَ (*b-e*) yardım etmek, yardımcı/ destek olmak, (*b-i*) savunmak; تَنَصَّرَ (ل *b-e*) yardımcı olmaya çalışmak, destek vermek; hıristiyanlaşmak; تَنَاصَرَ yardımlaşmak; اِنْتَصَرَ (ل *b-den*) yana/ taraf olmak, (ل *b-nin*) tarafını tutmak; (على ...*e*) galip gelmek, zafer kazanmak, galebe çalmak; galip olmak; (من ...*den*) intikamını almak, hıncını çıkarmak; اِسْتَنْصَرَ (*b-den*) yardımını/ desteğini istemek, aramak;

نَصْــر yardım, destek, arka çıkma; zafer; galibiyet;

نُصْرَة yardım, destek;

نَصْرَانِي ç. نَصَارَى Hıristiyan;

نَصْرَانِيَّة Hıristiyanlık;

نَصِير ç. نُصَرَاء destek veren, arka çıkan, kollayan, yardım eden; müttefik, bağlaşık; taraftar, yandaş, partizan; veli, hami;

النُّصَيْرِيَّة Nusayrilik;

نَاصُور ç. نَوَاصِير kabarcık, fistül;

مَنْصَر ç. مَنَاصِر çete. eşkiya topluluğu MIS.;

تَنْصِير Hıristiyanlaştırma; vaftiz töreni;

مُنَاصَرَة destek, arka çıkma, kollama, yardım etme;

اِنْتِصَار (ç. -آت) zafer, galibiyet; intikam;

نُصَّــار , اَنْصَــار ç. نَاصِــر yardımcı, yardım eden; kollayan, himaye eden, hami; zafer bahşeden ¶ اَخَذَ بِنَاصِرِهِ *b-e* yardımcı olmak;

انْصَــار [çoğ.kul.] taraftarlar, yandaşlar, izleyenler, arka çıkanlar; الأَنْصَار Ensar (ra.);

النَّاصِرَة Nasıra şehri FIL.;

نَاصِرِي Nasıra'lı ve Nasira'ya ait;

مَنْصُــور [Allah tarafından] desteklenen, yardım olunan, kollanan; muzaffer, galip; zaferle sonuçlanan; الْمَنْصُورَة Mansura şehri;

مُنَاصِر destekleyen, yardımcı olan;

منتصِر galip, muzaffer;

نَصَع *a* (نُصُوع) saf/ arı olmak; açık/ net olmak; (ب *bşi*, özl. *iddia edilen bir hakkı*) tanımak, ikrar etmek, doğruluğunu/ geçerliliğini onamak; اَنْصَع (ب *bşi*) tanımak ⇑;

نُصُوع beyazlık; [renk için] parlaklık;

نَصِيع saf, arı; açık, net, ayan beyan, apaçık;

نَصَاعَة saflık, arılık; [ifade, ibarede] açıklık, netlik, anlaşılırlık, vuzuh;

نَاصِع saf, arı; açık, net, ayan beyan, apaçık, vazıh; beyaz; ¶ نَاصِع البَيَاض bembeyaz; حَقّ نَاصِع apaçık hakikat/ gerçek; لَهُمْ جِبَاه نَاصِعَة ≈ onların tertemiz bir geçmişi vardır.;

نصف *u* , *i* (نَصْف) [gün] öğle olmak; نَصَّف (*bşi*) ikiye bölmek/ ayırmak; نَاصَف (*b-ile*, *bşi*) yarı yarıya paylaşmak, eşit bir şeklide bölüşmek; اَنْصَف hakkı gözetir olmak, adil olmak; (*b-e karşı*) adil davranmak hakkı gözetmek; (*b-e*) insaflı davranmak; (من *zalim b-den*, *b-nin*) hakkını almak, (من *b-den*) hakkını tamamen almak; (*b-e*) hizmet etmek; تَنَصَّف (*b-e*) itaat etmek, boyun eğmek, hizmet etmek; (*b-den*) adalet beklemek; (من ...*den*) öcünü/ intikamını almak; اِنْتَصَف [gün, gece, ömür] yarıyı bulmak, yarısına gelmek, yarılanmak; (من ...*den*) hakkını istemek talep etmek; (ل *b-e*) hakkını vermek; (من *b-den*) intikamını/ öcünü almak, hıncını çıkarmak; اِسْتَنْصَف hakkını istemek, aramak;

نِصْف ç. أَنْصَاف yarım, yarı; bir şeyin ortası ¶ نِصْف الدَّائِرَة yarım daire; نِصْف شَهْرِي onbeş günlük; نِصْف القُطْر yarıçap; نِصْف اللَّيْل gece yarısı; نِصْف النَّهَار öğle; القِسط نِصف السَّنَوي altı aylık taksit;

نَصَف orta; orta boyda, orta büyüklükte; orta yaşlı;

نِصْفِي [na't] yarı, orta, yarım; تِمْثَال نِصْفِي büst;

شَلَل نِصْفِي yarı felç; عَمًى نِصْفِي yarı körlük;

نَصَف ve نَصَفَة hakkı gözetme, adalet, insaf;

نَصِيف başı örtmekte kullanılan örtü: başörtüsü, sarık vb; [mud. kul.] ...in yarısı/ ortası;

تَنْصِيف ikiye bölme, ayırma;

مُنَاصَفَةً [zarf] yarı yarıya, eşit parçalarla, eşit bir şekide;

اِنْصَاف hakkı gözetme, adalet, adillik; hakkın gözetildiği/ insaflı davranış;

نَاصِف ç. نُصَّاف , نَصَف , نَصَفَة uşak hizmetçi;

مُنَصِّف ikiye bölen, ayıran;

مُنْصِف hakkı gözeten, hakşinas, adil, insaf sahibi [is. ve s.];

مُنْتَصَف yarı, orta; في مُنْتَصَف الطَّرِيق yarı yolda; مُنْتَصَف 9.30; مُنْتَصَف السَّاعَة العَاشِرَة gece yarısı; مُنْتَصَف اللَّيل öğle [vakti];

نَصَل *a*, *u* (نُصُول) yere düşmek [renk] solmak, uçmak; (من ...*den*) serbest kalmak, yakasını kurtarmak, kurtulmak, (من ...*i*) üzerinden atmak; تَنَصَّل (مِنْ ...*den*) yakasını kurtarmak,

kurtulmak, (مِنْ ...*i*) üzerinden atmak; (مِنْ*den*) çekilmek, ayrılmak, (مِنْ ...*i*) bırakmak; (مِنْ ...*den*) temize çıkmak, beraat etmek; تَنَصَّلَ مِن الْمَسْؤولِيَّة veya تَنَصَّلَ مِن التَّبعة sorumluluğu atmak, mesuliyetten kurtulmak;

نَصْل [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَنْصُل , نِصَال نُصُول temren;

ناصِل [yere] düşen; soluk, uçuk [renk];

نَصَمَة kabartma resim, ikon(a); put;

ناصِيَة ç. نَوَاصٍ perçem; alın; [cadde için] köşebaşı; اِمْتَلَكَ (مَلَكَ) نَاصِيَتَهُ *bşe* hakim olabilmek, *bşi* kontrolü altına almak; أَخَذَ بِنَاصِيَتِه bir şeyi sıkıca kavramak/ tutmak; كُلُّ الآمَالِ مَعْقُودَةٌ بِنَاصِيَتِه bütün umutlar ona bağlı;

نَضَّ *i* (نَضِيض , نَضّ) sızmak, süzülerek akmak, damla damla akmak; نَضَّضَ (*bşi*) hareket ettirmek, sallamak;

نَضّ peşin, nakit, sikke, madeni para;

نَضّاً peşin/ nakit olarak;

مَال نَاضّ peşin;

نَضَبَ *u* (نُضُوب) [kuyu suyu vb.] çekilmek; kurumak; azalmak; ölmek; ¶ لا يَنْضُبُ bitmez, tükenmez; أَنْضَبَ (*bşi*, *suyu*, *kuyuyu*) kurutmak, bitirmek;

ناضِب ç. نُضَّب kuru, kurumuş [kuyu vb.]; kurak, çorak;

نَضِجَ *a* (نُضْج) olgunlaşmak, ermek [yine fikir, kişilik MEC.] vb., yenecek kıvama gelmek, olmak; [et] pişmek; [sivilce, yara vb.] iyice şişmek, patlayacak konuma gelmek; أَنْضَجَ (*bşi*) olgunlaştırmak, olgun hale getirmek; (*eti*) pişirmek, pişkin hale getirmek;

نُضْج olgunluk, ermiş olma; [et] pişmişlik; نُضُوج ⇑; ⇑;

نَضِيج olgun, olmuş, ergin, ermiş; pişmiş; ناضِج ⇑; ⇑;

نَضَحَ *i* (نَضْح) (*bşe*, ب ...*i*) serpmek [*elbiseye*; *su*, *koku*], (*bşi*, ب...*ile*) ıslatmak; (*bitkileri*) sulamak; (*susuzluğu*) gidermek; (عن *bşi*, *kendini*) savunmak, (عن *bşden*) kendini temize çıkarmak, (عن *töhmeti*, *suçlamayı*) cevaplamak; نَضَحَ *a* (نَضْح) (ب *sıvıyı*) sızdırmak, dışarı vermek; «نَضَحَ الإِنَاء بِمَا فِيه »; sızıntı yapmak, ter gibi dışarı atmak, ifraz etmek; [göz] yaş dökmek; (*bşi*) dışarı akıtmak, dökmek;

نَضَّاحَة püskürgeç, pulverizatör;

مِنْضَح duş;

مِنْضَحَة [ucunda süzgeç gibi olan akcam ile suyu dağıtarak veren] duş veya kova;

نَضَّدَ *i* (نَضْد) (*bşi*) dizmek; istif etmek, düzenlemek, tanzim etmek; نَضَّدَ ⇑; (*bşi*, *metni*) dizmek, dizgiye geçmek MATB.;

نَضَد ç. أَنْضَاد karyola; dizi, saf, sıra, küme; نُضُد masalar;

نَضِيد istif edilmiş, üstüste yığılmış, dizi dizi, tanzim edilmiş, düzenli;

نَضِيدَة ç. نَضَائِد yastık;

مِنَضَّدَة ç. -آت, مَنَاضِد masa; [üzerinde çalışılan] sıra; karyola; sehpa;

تَنْضِيد dizgi MATB.;

مُنَضِّد ç. -ون dizgici MATB.;

(نضو) نَضَا u (نَضْو) (*elbiseyi*) çıkarmak; (عن *b-nin*) elbisesini çıkarmak; نَضَى عن نَفْسِهِ soyunmak; _ (نُضُوّ, نَضْو) azalmak; [renk] solmak; نَضَّى (*elbiseyi*) çıkarmak, (عن *b-i*) soymak, elbisesini çıkarmak; أَنْضَى (*bineği*) yormak, bitkin düşürmek; (*hayvanı*) zayıflatmak; اِنْتَضَى (*kılıcını*) [kınından] çekmek;

نَضْو ç. أَنْضَاء [üstten çıkarılmış] elbise;

نَضْو ç. أَنْضَاء zayıf, arık;

نَطّ u (نَطّ) sıçramak, zıplamak; sekmek;

نَطّ sıçrama ¶ نَطّ الحَبْل ip atlama [oyun]; نَطّ طُولى uzun atlama;

نَطّة sıçrayış, sekiş;

نَطّاط zıp zıp zıplayan, sıçrayan; bir çekirge türü; boş boğaz, zevzek;

نَطَح a (نَطْح) süsmek, tos vurmak; نَاطَحَ (*bşe*) bindirmek [toslamak]; (*bşe*) dokunmak; اِنْتَطَحَ ve تَنَاطَحَ bb ile toslaşmak, bbe tos vurmak; birbirine diklenmek [horozlanmak];

نَطْح süsme, tos vurma;

نَطْحَة tos;

نَطّاح çok tos vuran;

نَطِيح süsülmüş, tos vurulmuş;

مُنَاطَحَة boğa güreşi;

نَوَاطِح السُّحَب ç نَاطِحَة السَّحَاب : نَاطِح gökdelen;

نَظَر u (نَظْر, نَظَارَة) (*bşi, ekini*) beklemek, kollamak, gözetmek;

نَظْر bekleme, kollama, gözetme;

نَظَارَة ⇑;

نُظَّار bostan korkuluğu;

مُنَضَّد dizili, dizi dizi [özl. dişler];

نَضَر u ve نَضِر a , نَضُر u (نَضَارَة, نُضُور, نَضْرَة) güzel görünmek, taze olmak; parıl parıl olmak, parıldamak; نَضَّر (*bşi*) parlatmak;

تَنَضَّر parlak ve güzel olmak;

نَضِر parlak ve güzel;

نَضْرَة tazelik, körpelik; parıltı; güzellik; servet, zenginlik; dinçlik;

نُضَار altın;

نَضَارَة tazelik, körpelik, gençlik; letafet, zerafet; dinçlik,

نَضِير güzel ve parlak; altın;

نَاضِر güzel ve parlak;

نَضَف a (نَضْفًا) (*bşi*) sonuna kadar içmek;

نَضَف keklik otu, yer fesleğeni BOT. Origanum vulgare;

نَضِف pis, kirli;

نَضِيف ⇑;

نَضَل u (نَضْل) (*b-i*) yenmek altetmek; (*b-e*) galip getlmek; نَاضَلَ (*b-i*) yenmeye çalışmak, (*b-ile*) mücadele etmek; (عن *b-i*) savunmak, müdafaa etmek; تَنَاضَلَ (*b-ile*) mücadele etmek, çekişmek, rekabet etmek;

نِضَال mücadele, çekişme, rekabet; dövüş, kavga; savunma, müdafaa [savaşı]

مُنَاضَلَة = نِضَال ;

نِضَالِي çekişmeli, mücadeleci; hırçın, kavgacı;

مُنَاضِل mücadele eden; savaşan, dövüşen; müdafa eden, savunan;

نَضْنَاض tehdit eder şekilde dilini çıkaran [yılan];

نَاطِر ç. نَوَاطِر , نَطَرَة , نُطَرَاء , نُطَّار korucu; gemilerde direk üstündeki gözcü;

نَاطُور ç. نَوَاطِير korucu; gemilerdeki direk üstündeki gözcü;

نَاطُورَة bir genç kıza refakat eden yaşlı kadın, şaperon SUR.;

نطرون natron [özl. MIS.'da elde edilen];

تَنَطَّس ⇒ نطس (عن *bşi*) iyice/ dikkatle incelemek, tahkik/ tetkik etmek; (ب ...*de*) maharet/ ustalık görtermek;

نَطُس bilgili, tecrübeli; mahir, usta;

نِطَاسِي ⇑; (ç. نُطْس) deneyimli, bilgili fizikçi;

نُطِع [edil.] rengi değişmek;

تَنَطَّع müşkülpesent, güç beğenir olmak, güç beğenmek, kolay beğenmemek; dikkafalı/ inatçı olmak;

نِطْع ç. نُطُوع , اَنْطَاع masa üzerine serilen/ ya da oyun tahtası olarak kullanılan [eskiden, infaz öncesinde, mahkumun altına serilen] deri sergi;

نِطْع , نِطَع ç. نُطُوع damak; الحُرُوف النِّطعيَّة damak harfleri

نَطَف *u, i* (نَطْف , تَنْطَاف , نَطَفَـان , نِطَافَـة) damla akmak, süzülmek;

نُطْفَة ç. نُطَف damla; meni;

نَطَق *u* (مَنْطِق , نُطُوق , نُطْق) açık/ net bir şekilde [telaffuz ve anlam olarak] konuşmak; (ب *bşi*) söylemek, demek; (ب *bşi*) telaffuz etmek; نَطَّق (*b-i*) konuşturmak; (*b-e*) kuşak bağlamak (*b-nin*) beline kuşak sarmak; اَنْطَق (*b-i*) konuşturmak; تَنَطَّق beline kuşak sarmak/ dolamak; çevresi kuşatılmak, çevresi sarılmak; اِسْتَنْطَق (*b-i*) sorgulamak, sorguya çekmek, (*b-nin*) ifadesini almak; (*b-den*) konuşmasını/ cevabını beklemek/ istemek;

نُطْق açık, net [telaffuz ve anlam olarak] konuşma; telaffuz; söyleyiş, söyleniş; emir, buyruk ¶ ...صَدَرَ النُّطْق السَّامِي ب... ...olması, yapılması, Haşmetli, Majesteleri tarafından emredildi; نُطْق بالحُكْم yargı, hüküm ifadesi; فَاقد النُّطْق dilsiz, konuşma özürlü;

نُطْقِي telaffuz ile ilgili;

نِطَاق ç. نُطُق kuşak; kemer; halka, halka şeklinde saran, kuşatan şey; sınır, had, limit; alan, saha, kapsam, genişlik; kordon, kuşatma ¶ نِطَاق الحِصَار abluka, kuşatma; فِي نِطَاق وَاسِع bu konu çerçevesinde; هَذَا المَوْضُوع النِّطَاق kapsamlı, geniş, etraflı; geniş çapta,

مَنْطِق konuşma [yeteneği]; söyleyiş, telaffuz; diksiyon; mantık; ...لَيْسَ من المَنْطِق اَنْ ...yapması/ olması makul/ mantıki değildir; عِلم المَنْطِق mantık bilimi;

مَنْطِقِي mantıki; mantık ve münazaraya ait; (ç. مَنَاطِقَة) mantıkçı, mantık bilgini;

مِنْطَقَة ç. مَنَاطِق kuşak, kemer;

مَنْطَقَة ç. مَنَاطِق kuşak, kemer; bölge, mıntıka; civar, havali, yöre, kesim; mıntıka ASK.; مِنْطَقَة الإحْتِلَال ¶ işgal bölgesi; المِنْطَقَة الحَارَّة tropikal bölge; مِنْطَقَة البَتْرُول petrol alanları; مِنْطَقَة البُرُوج burçlar kuşağı, zodyak; مِنْطَقَة الحَرْب yasak bölge; مَمْنُوعَة(حَرَام)

savaş bölgesi; مِنْطَقَـة حُـرَّة serbest bölge; مِنْطَقَة الضَّرْب sanayi bölgesi; مِنْطَقَة صِنَاعِيَّة çarpışma bölgesi; مِنْطَقَة كُرَوِيَّة küresel bölge; الْمِنْطَقَتَان الْمُعْتَدِلَان Ilıman Bölgeler [dönenceler ve kutuplar arasında kalan iki bölge]; مِنْطَقَة مُجَرَّدَة من التَّجْهِيزَات الحَرْبِيَّة silahlardan arındırılmış bölge; مِنْطَقَة النُّفُوذ etki alanı;

مِنْطَقِي bölgesel;

مِنْطِيق beliğ/ güzel konuşan;

اِسْتِنْطَاق cevaplamasını isteme; sorgulama, sorguya çekme, ifadesini alma;

نَاطِق konuşan, söyleyen; konuşabilen, konuşma yetisine/ melekesine sahip; beliğ/ güzel konuşan; ses çıkaran sesli, açık, net, anlaşılır; makul, akla yatan; konuşmacı, hatip; sözcü; ¶ النَّاطِقُونَ بِالضَّـاد [lafzen: "ض" ile konuşanlar] Arapça konuşanlar, Araplar; دَلِيل نَاطِق apaçık, ayan beyan delil; شَـرِيط جَـرِيدَة نَـاطِقَـة sesli sinema filmi; النَّاطِق aktüalite [filmi]; لَيسَ عِنْدَهُ نَاطِق و لا صَامِتٌ ne hayvanı, ne de malı var, çok fakir; نَاطِق ...sözcüsü; ...بِاسْمِ

مَنْطُوق söylenilen, ifade edilen, telaffuz edilen; ifade, ibare; metin; بِالمَنْطُوق metne göre; açık/ net bir şeklide, kesin olarak; مَنْطُوق الحُكْم [yargı] karar HUK.; مَنْطُوق العَقْد sözleşme metni; مَنْطُوق القَانُون kanun metni; مَنْطُوق الكَلِمَة kelimenin sözlük anlamı;

مُسْتَنْطِق sorgu hakimi; sorgulayan;

نَطَلَ *u* (نَطْل) (*bşi*) sıkıp suyunu çıkarmak; (*bşe*) pansuman yapmak;

نُطُول sıcak kompres; pansuman;

نَطْنَطَ sekmek, sekerek gitmek;

نَظَرَ *u* (مَنْظَر, نَظَر) (*bşe, b-e* ya da الى ...*e*) bakmak, bakışlarını çevirmek, yöneltmek; (*bşi* ya da فِي *bşi*) düşünmek, tasarlamak, aklından geçirmek; dikkatini (الى ...*e*) çevirmek/ vermek; (فِي *mahkemeye, davaya, duruşmaya*) bakmak; (بَيْنَ ...*ler arasında*) hakemlik etmek; (ل *b-e*) bakmak, (ل *b-i*) gözetmek, bakımı ile ilgilenmek; ¶ نَظَرَ اليـه شَـزْرًا *b-e* şüphe ile bakmak; نَظَرَ (فِي) القَضِيَّة davaya bakmak HUK.; نَظَرَ فِي طَلَبِ فُلان *b-nin* başvurusu, talebi ile ilgilenmek, işleme sokmak; نَظَرَ من فُرْجَة الْمِفْتَاحِ (من فُوهَة المِفْتَاح) anahtar deliğinden bakmak; اُنْظُر بَعْدَهُ aşağıya bakınız!; اُنْظُر ظَهْرَهُ arkaya bak(ınız)! lütfen arkasını çevirin! [uyarı notu]; نَاظَرَ (بَيْنَ ...*in arasında*) benzerlikler, paralellikler kurmak, karşılaştırma yapmak; اَنْظَرَ (*b-e, bşe*) denk olmak; (*b-i, bşi*, ب ...*e*) denk görmek, benzetmek (*b-i, bşi*, ب*ile*) aynı görmek, aynı mesabeye koymak; (*b-ile*) rekabet etmek, rakip olmak; (*b-ile*, ب *bşi*) tartışmak, (*b-ile* ب ...*hakkında*) münakaşa etmek, (*b-e*, ب ...*ile ilgili olarak*) itirazda bulunmak; (*bşi*) teftiş/ kontrol etmek; تَنَظَّرَ (*b-nin* veya ل *b-nin borcunu*) ertelemek, geciktirmek; (*b-e*) süre tanımak; تَنَاظَرَ (*b-i, bşi*) seyretmek, gözlemek, incelemek, tetkik etmek; uygun zamanı beklemek; اِنْتَظَرَ karşı karşıya olmak; simetrik olmak MAT; münakaşa etmek, tartışmak;

yen ≈ dar görüşlü; الْمَحْكَمَة ذَات النَّظَر yetkili mahkeme; مَسْأَلَة فِيهَا نَظَر çözümlenmemiş, üzerinde düşünülmesi gereken mesele; مَنْ له نَظَر önemli, kişi; yetkili ya da söz sahibi kişi; رَاجَعَ ...i gözü ile süzmek; اَدَارَ نَظَرَهُ في ...in sorumluluğu altında olmak, ...in yetki alanına girmek; سارق النَّظَرَ اليه ya da اسْتَرَقَ النَّظَرَ اليه *b-e* gizlice [çaktırmadan] bakmak; في هَذا الأَمْرِ نَظَر bu konunun dikkatle incelenmesi gerekir; قَطَعَ النَّظَرَ عن ...*i* hesaba katmamak, göz önüne almamak; هُوَ تَحْتَ نَظَرِ فلان o falanın koruması altındadır, falanın himayesindedir;

نَظِير benzer; denk ¶ عَدِيم النِظْر benzersiz, eşsiz, yegane, biricik;

نَظْرَة ç. نَظَرَات bakış; görünüm, görünüş; نَظَرَات (الى *bşi*) gözden geçirme; ç. نَظَرَات düşünceler;

نَظْرَة tehir, ertelenme;

نَظَرِي bakış ile ilgili, görüntü ile ilgili; teorik, nazari, kuramsal; tahmine dayalı;

نَظَرِيَّة kuram, nazariye, teori; tefekkür, derin düşünme;

نَظِير ç. نظراء müe. ç. نظائر benzer, karşılaştırılabilir, denk; karşısında olan, paralelinde olan; [mud.kul.] ...*de* olduğu gibi, ...ile aynı şekilde; nüsha, kopya; ¶ ... نَظِيرَ [meb. mud. kul.] ...in yerine, ...e mukabil, ...e karşılık örn: نَظِير دَفْعِ خَمْسِينَ مِلِيمًا 50 milim ödeyerek, 50 milime karşılık; نُظَرَاؤُهُ emsali, onun gibi insanlar; نَظِير السَّمت veya النَّظِير en aşağı

(على *bşi*) tartışmak, tartışma konusu yapmak; اِنْتَظَرَ (على *bş hiçin*) rekabet halinde olmak; اَلشَّيء الكَبِيرَ من .. (...*i*) beklemek; (*birbirini*) seyretmek; uygun zamanı beklemek; اِنْتَظَرَ من وَرَائه كُلَّ خَيرٍ ...*den* çok beklentisi bulunmak; اِستَنْظَرَ beklemek; sabretmek; mühlet/ süre istemek; (*b-den*) beklemesini istemek;

نَظَر ç. اَنْظَار bakış; manzra, görünüş, görüntü, görünüm; anlayış, idrak; (...*i* في) inceleme, tetkik, tahkik; düşünme, tasarlama; nazariye, teori; (, في *konuyu, mevzuyu*) ele alma; (في *davaya*) bakma; teftiş, kontrol; yetki, salahiyet; dikkat, özen, ihtimam, bakım ¶ ... نَظَرًا الى(ل) ...i de göz önüne alarak, ...e bakarak, ...sebebiyle, ...yüzünden; ... بِصَرْفِ النَّظَرِ عن ⇑; ... بِالنَّظَرِ ل veya ...e itibar etmeden/ etmeksizin, ...i göz önüne almadan/ almaksızın; ... تَحْتَ النَّظَرِ incelenmekte, üstünde durulmakta; ... دُون نَظَرٍ الى ...i göz önüne almaksızın, ...e itibar etmeksizin; في نَظَرِي bence, bana sorarsanız, benim düşünceme göre; ... لِلنَّظَرِ في ...in incelenmesi/ tetkiki için, ...i incelemek amacıyla; النظر في الحياة dünya görüşü; اِعَادَة النَّظَرِ tekrar gözden geçirme, yeniden inceleme/ ele alma; اَهْل النَّظَر kuramsal düşünürler, teorik/ nazari düşünce sahipleri; teorisyenler, nazariyeciler; بَعِيد النَّظَر veya طَوِيل النَّظَر fera-set sahibi, uzağı gören, ileri görüşlü; قِصَر النَّظَرِ ileriyi görememe ≈ dar görüşlülük; قَصِير النَّظَر ilerisini göreme-

انتِظَار bekleme; umma, beklenti içinde olma; عَلى غَيرِ انتِظَار beklenmedik bir şekilde/ zamanda;

نُظَّار ç. نَاظِر bakan, gözleyen, gözcü; denetleyen, teftiş/ kontrol eden; müfettiş; yönetici, idareci, müdür; nazır, bakan ESK.; korucu; ¶ نَاظِر الوَقْف vakıf müdürü;

نَاظِرَة [kadın] yönetici, idareci, müdire;

نَاظِر ve نَاظِرَة ç. نَوَاظِر göz; bakış ¶ بَيْنَ نَاظِرِيه gözünün önünde;

مَنْظُور bakılan, görülen; [olması, gelmesi] beklenilen, tahmin edilebilen; kontrol edilen, denetlenen; nazar değmiş olan; ...أَمَامَ ...*de*] incelenmekte/ görüşülmekte olan [dava vb.]; ¶ مَنْظُور عليْه korunan, himaye edilen, vesayet altında olan; غَيْر مَنْظُور görünmez; beklenmeyen, daha önceden tahmin edilmeyen; دَعْوَى مَنْظُورَة görüşülmekte olan dava; أَدَوَات مَنْظُورَة görsel eğitim araçları; الشَّخْص المَنْظُور في أَمْرِه durumu incelenmekte/ görüşülmekte olan kişi;

مُنَاظِر benzer, denk; rakip, karşı taraf [özl. tartışmada]; konuşmacı [tartışmada];

نَظُفَ *u* (نَظَافَة) temiz olmak; نَظَّفَ (*bşi*) temizlemek; تَنَظَّفَ temizlenmek;

نَظَافَة temizlik;

نَظِيف ç. نُظَفَاء , نَظَّاف temiz; ¶ نَظِيف السَّرَاوِيل namuslu, ifetli; نَظِيف اليَدَيْن dürüst, namuslu, harama el sürmez, haram lokma yemez; نَظِيف الأَخْلَاق terbiyeli, sebepli;

أَنْظَف daha temiz;

مُنْقَطِع النَّظِير ve مَقْطُوع النَّظِير nokta ASTR.; لَيْسَ له نَظِير eşsiz, emsalsiz, karşılaştırılmaz; benzersiz, eşsiz, emsalsiz;

نَظِيرَة baş kısım, en üst mevki; في نَظِيرَة ... [mud. kul.] ...in başında;

نَظَّار keskin gözlü; (ç. نَظَّارَة) [oyunu, temsili] seyirci;

نَظَّارَة ç. -آت teleskop; dürbün; gözlük; نَظَّارَة مُعْظَمَة monokl; نَظَّارَة فَرْدِيَّة (وَاحِدَة) ¶ büyüteç; نَظَّارَة الْمَيْدَان dürbün; نَظَّارَة طِبِّيَّة numaralı gözlük;

نَظَّارَاتِي görme bozukluğunu ölçen, gözlükçü; gözlükçü;

نِظَارَة teftiş, kontrol, yönetme; bakanlık ESK.;

نَاظُور dürbün;

مَنْظَر ç. مَنَاظِر görünüş; görünüm, manzara; perspektif; bakılan şey; sahne [oyuna ait]; sahne dekoru; bir yere hakim konum; nöbetçi kulesi; ¶ مَنْظَر عَامّ genel görünüm, umumi manzara; مَنَاظِر طَبِيعِيَّة tabiat manzaraları;

مَنْظَرَة ç. مَنَاظِر hakim yer, tepe, yükselti; manzara, görüntü; gözcü/ nöbetçi/ bekçi kulesi; misafir odası;

مِنْظَار gözlük YEN.; teleskop;

مِنْظَار ç. مَنَاظِير teleskop; büyüteç; [metal] ayna, spekülom; ¶ مِنْظَار مُعَظِّم büyüteç; مِنْظَار أَسْوَد olaylara kötümser yaklaşım;

مُنَاظَرَة çekişme, rekabet; tartışma, münakaşa [münazara]; teftiş, kontrol;

تَنَاظُر ağız dalaşı; simetri MAT.;

تَنْظِيف الأَظْفَار ¶ temizleme -آت ç. تَنْظِيف manikür;

نَظَم *i* (نِظَام, نَظْم) ve نَظَّم (*inci*) dizmek; (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak, tanzim etmek; (*bşi*) sınıflamak, tasnif etmek; (*bşi*)ayarlamak; (*bşi*) hazırlamak; (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek; (*bşi*) organize etmek; (*bşi*) sahneye koymak; (*şiir*, vb.) yazmak; derlemek; تَنَظَّم ve تَنَاظَم dizilmek; düzenlenmek, düzene girmek, tanzim edilmek; اِنْتَظَم ⇑; tasnif edilmek, sınıflara/ gruplara ayrılmak; (في ...*e*) üye olmak katılmak, girmek; [his, titreme, ürperti vb.], (*b-nin azalarını* kaplamak, her tarafını sarmak, (...*e*) yayılmak, nüfuz etmek;

نَظْم sıra, tertip; , düzen; dizi; sistem, nizam; organizasyon, kuruluş, örgüt; beyit;

نِظَام ç. نُظُم , اَنْظِمَة düzenlilik, tertip, intizam; uygunluk, uyum, düzenli yapı; kuruluş organizasyon; sıra, dizi; metot, yöntem; sistem, nizam; adalet sistemi; ¶ عَلَى هَذَا النِّظَام bu düzenle; نِظَام اَحْوَال الشَّخْصِيَّة özel hukuk, şahsı ilgilendiren kanunlar; نِظَام اَسَاسِي tüzük; anayasa; نِظَام اِقْتِصَادِي ekonomik sistem; النِّظَام البَرْلَمَانِي ziraat sistemi; نِظَام البَادِيَة الدِّيمُوقْرَاطِيَّة demokratik parlementer düzen; نِظَام البُولِيس و الإِدَارَة polis ve idare teşkilatı, ≈ emniyet teşkilatı; نِظَام جَوَازَات السَّفَر pasaport kanunu; نِظَام الحَيَاة hayat tarzı; نِظَام دَاخِلِي iç tüzük; yönetmelik; النِّظَام الرَّأْسمَالِيَّة kapitalist sistem; النِّظَام العَامّ kamu düzeni; النِّظَام القَائِم mevcut düzen; نِظَام المُرُور trafik yasaları kanunu; نِظَام نِيَابِي parlementer rejim;

نِظَامِي düzenli, kurallı, düzene uygun, nizami; sistematik, sistemli, bir düzen dahilinde işleyen; düzenli [ordu, birlik];

تَنْظِيم düzenleme, düzene koyma, tanzim etme; yeniden düzenleme, ıslah etme, reform; ayarlama; organize olma; manevra, taktik; yol yapımı MIS. ¶ تَنْظِيم المُرُور trafik düzenlemesi; اِعَادَة التَّنْظِيم tekrar düzenleme;

اِنْتِظَام düzen, intizam; sistemlilik, bir sistem dahilinde hareket etme ¶ بِاِنْتِظَام düzenli bir şekilde; فِي اِنْتِظَام düzenli, düzen içinde; sistemli bir şekilde;

نَاظِم düzenleyen, tertip eden; ayaflayan; organize eden; [şiir, beste, yazan]; derleyen; (ç. نَوَاظِم) su seddi, bent IR.;

مَنْظُوم düzenli, tertipli; nazım şeklinde, manzum, şiirsel; [vezne göre yazılmış] şiir; [çoğ.] -آت manzum eserler, [ölçülü, vezne göre yazılmış] şiirler;

مَنْظُومَة ç. -آت didaktik/ öğretici şiir; sıra, dizi;

مُنَظِّم düzenleyen, tertip eden; organize eden, organizatör;

مُنَظَّم düzenli, tertipli, muntazam; sistemli, bir düzene göre derlenmiş; جَيْش مُنَظَّم düzenli ordu; غَيْر مُنَظَّم düzensiz; sistemsiz;

مُنَظَّمَة ç. -آت kuruluş, organizasyon örgüt ¶ مُنَظَّمَة التَّغْذِيَة و الزِّرَاعَة لِلأُمَم المُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, F.A.O.; مُنَظَّمَة التَّحْرِير الفِلِسْطِينِيَّة Filistin Kurtuluş ör-

gütü; مُنَظَّمَة الصِّحَّة العَالَمِيَّة Dünya Sağlık Örgütü; مُنَظَّمَة الأَقْطار المُصَدِّرَة للنَّفْط Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü, OPEC; مُنَظَّمَة الأُمَم المُتَّحِدَة للتَّنْمِيَة الصِّنَاعِيَّة Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü, UNIDO; المُنَظَّمَة الإِسْتِشَارِيَّة الحُكُمِيَّة الدُّوَلِيَّة للمَحَلاَّت البَحْرِيَّة IMCO, Uluslararası Denizcilik Danışma Örgütü; مُنَظَّمَة الطَّيَرَان المَدَنِي الدُّوَلِيَّة ICAD, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü; مُنَظَّمَة العَمَل الدُّوَلِيَّة Uluslararası Çalışma (İşçi) Örgütü, ILO; مُنَظَّمَة الأُمَم المُتَّحِدَة للتَّرْبِيَة و العُلُوم و الثَّقَافَة (اليونسكو) UNESCO, Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü; المُنَظَّمَة العَالَمِيَّة للإِرْصاد الجَوِّيَّة Dünya Meteoroloji Örgütü, WMO;

مُنَظَّم düzenli, bir düzene göre işleyen/hareket eden; tertipli, muntazam; sistematik, sistemli; metotlu, metodik;

نَعَبَ *a, i* (نَعِيب, نَعْب) [özl. karga] ötmek; çığlık atmak; نَعَبَ *a* (نَعْب) [deve] hızla gitmek;

نُعَاب [karga] ötüş, ötme sesi;

نَعَّاب [karga] öten, uğursuz, meşum;

نَعَتَ *a* (نَعْت) (*b-i, bşi*) vasıflamak, nitelemek;

نَعْت nitelik, vasıf, sıfat; _ (نعـــوت) niteleyici, tasvif edici kelime; sıfat; lakap;

نَعْتِي niteleyici, niteleyen, tavsif eden;

مَنْعُوت nitelenen, vasıflanan, mevsuf;

نَعْجَة ç. نَعَاج , نَعَجَات dişi koyun;

نَعَرَ *a, i* (نُعَار, نَعِير) [hayvan] hırıldamak, hırıltı çıkarmak; böğürmek; [kan] fışkırmak;

نَعْرَة gürültü; böğürme sesi; hırıltı;

نُعْـرَة burun; burun delikleri;

نُعْـرَة ç. نُعَر, -آت atsineği;

نَعْـرَة ç. -آت kibir, gurur; نعرة اقْلِيمِيَّة şovenizm, aşırı milliyetçilik;

نَعَّار gürültü çıkaran, bağırıp çağıran, yaygaracı; [saldırı, isyan için] kışkırtan, tahrik eden, provokatör;

نَعِير gürültü; böğürme sesi [özl. öküz];

نَعَّارَة toprak testi [çoğunlukla iki kulplu];

نَاعُور hemofili [yine نُزَاف];

نَوَاعِير ç. نَاعُورَة su dolabı;

نَعَسَ *u, a* uyuklamak; şekerleme yapmak; [piyasa, alışveriş] durgun olmak, iş yapmamak, kesat gitmek; نَعَّسَ ve اَنْعَسَ (*b-i*) uyutmak; تَنَاعَسَ uyuyor gibi yapmak; uyuklamak;

نَعْسَة şekerleme, kestirme;

نُعَاس uyuklama; uyuşukluk;

نَعْسَان uyuklayan;

نَاعِس ç. نُعْس ⇑; şekerleme yapan, kestiren;

نَعَشَ *a* (نَعْش) ve نَعَّشَ ve اَنْعَشَ [yere düşmüş olanı ya da kötü duruma düşmüş olanı] kaldırmak; [Allah] (*ölüyü*) canlandırmak, hayata döndürmek; [bahar] (*insanlara*) canlılık getirmek; [eğilmiş bir ağacı] kaldırmak; (*b-i*) fakirlikten kurtarmak; اِنْتَعَشَ düştükten sonra kalkmak; hastalıktan kalkmak; canlanmak, dirilmek, hayata dönmek;

نَعْش cenaze teskeresi veya sedye; ¶ بَنَات نَعْش Küçük Ayı ASTR.; نعش الصُّغرَى Küçük Ayı astro. Büyük Ayı ASTR; الكُبْرَى

(*b-i*) bolluğa/ müreffeh bir hayata alıştırmak, bolluk içinde yaşatmak; أَنْعَمَ (*bşi* ya da ب *bşi*) güzel/ hoş/ memnun edici kılmak/ hale getirmek; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, bahşetmek; (على *b-e*) nimetler vermek, kendini (في ...*e*) hasretmek, adamak; ¶ أَنْعِمْ صَبَاحَكَ الله hayırlı sabahlar, günaydın; أَنْعِمْ النَّظَرَ في... *bşe* dikkatle bakmak, baştan ayağa süzmek iyice incelemek; تَنَعَّمَ bolluk içinde yaşamak, müreffeh bir yaşam sürmek; (ب *bşden*) hoşlanmak, (ب *bşe*) sevinmek;

نِعْمَ [övgü, metih fiili, çekimsiz, isim cümlesinin başına gelir] ...ne kadar da güzeldir, mükemmeldir.! iyidir!; نِعْمَ الرَّجُلُ زَيْدٌ Zeyd ne de iyidir; نِعْمَ الشَّبَابُ شَبَابُهُمْ Gençleri ne kadar da mükemmel! [Gençler karşılaştırılsa, onların gençleri en iyileridir muhakkak!]; فَبِهَا وَ نِعْمَتْ o gerçekten iyi bir dosttur; إِنَّهُ نِعْمَ الخَلِيل böyle olursa ne ala! eğer böyleyse, kabul!; نِعْمَ ما فَعَلْتَ Aferin sana!;

نَعَمْ evet!; [fiil cümlesinden önce] doğrusu!; نَعَمْ؟ [yükselen bir ses tonu, soru vurgusu ile] ne dediniz? efendim? KNŞ.;

نَعَم ç. أَنْعَم mal, koyun, deve hayvan [nimet olduğu ve faydalı olduğu için];

نَعْمَة bolluk içindeki, rahat yaşam; refah, bolluk; mutluluk, saadet;

نَعْمَة ç. نِعَم , نِعْمَات , أَنْعُم nimet; insanın hoşuna giden durum, mal, mülk; ihsan, lütuf, iyilik «عِنْدِي نَعْمَةٌ لا تُنْكَرُ»; yararlanılan imkan, nimet ¶ بِنِعْمَةِ الله Allah'ın

نَعْمَةُ الْمَوْت : نَعْشَة öfori, aşırı zindelik;

اِنْعَاش canlandırma, hayata döndürme; canlılık kazandırma; iyileştirme;

اِنْتِعَاش hayata dönme; eski canlılığına kavuşma, canlanma; yenilenme;

مُنْعِش hayat veren, hayata döndüren; iyileştiren;

نَعَظَ *a* (نُعُوظ, نَعَظ, نَعْظ) [erkeklik organı] sertleşmek; اِنْعَظَ şehvete gelmek/ kapılmak;

نَاعُوظ cinsel gücü artırıcı şey, afrodizyak;

نَعَقَ *a, i* (نَعِيق, نَعْق) [karga] ötmek; [koyun] melemek; bağırmak;

نَاعِق : كُلَّ نَاعِقٍ وَ نَاعِر istisnasız herkes, kim varsa;

نَعَلَ *a* (نَعْل) ve نَعَّلَ ve أَنْعَلَ (*b-e*) ayakkabı, giydirmek; (*hayvanı*) nallamak; نَعِلَ *a* (نَعَل) ayakkabı giymek; اِنْتَعَلَ ; نَعِلَ = تَنَعَّلَ nalın/ terlik vb. giymek; ayakkabı giymek;

نَعْل ç. نِعَال , أَنْعُل ayakkabı; nalın, sandalet; nal;

نَاعِل ayağında ayakkabı olan; pençeli, pençe vurulmuş;

نَعُمَ *u, a* ve نَعِمَ *a* (نَعْمَة, مَنْعَم) rahat/ müreffeh bir hayat sürmek, yaşamı olmak; (ب *bşden*) hoşlanmak, memnun olmak, (ب ...*i*) sevmek; ¶ نَعِمَ بَالاً ب... ...*den* emin olmak, ...e güveni olmak; نَعَم *a* (نَعَم) [ince dal, sürgün] yeşil ve taze; yumuşak olmak; ince, toz gibi olmak ya da tozlaşmak, toz halini almak; نَعُمَ *u* (نُعُومَة) yumuşak, pürüzsüz olmak; نَعَّمَ (*bşi*) yumuşatmak; (*bşi*) toz haline getirmek;

(cc) lütfu keremiyle; وَاسِعِ النِّعْمَةِ hali vakti yerin-de; (نِعَمِهِ) وَلِيِّ نِعْمَتِهِ birine iyilikte bulunan;

نُعْمَى mutluluk, saadet;

نَعْمَاء iyilik, ihsan, lütuf; فِي النَّعْمَاءِ وَ البَأْسَاءِ iyi ve kötü günde/ zamanda;

نُعْمَان kan; شَقَائِقُ النُّعْمَانِ Dağ lalesi, anemon BOT. Anemone;

نَعَام [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَعَائِم devekuşu.;

نَعِيم bolluk, refah, rahatlık [özl. Allah'ın bahşettiği]; mutluluk, saadet; Cennet; ¶ نَعِيمُ اللهِ Allah'ın (cc) lütfu keremi, ihsanı; نَعِيمُ البَالِ sakin, huzurlu;

النَّعَائِم Nişancı takımyıldızı ASTR.;

نُعُومَة [hoşa giden]yumuşaklık, incelik; ince toz hali; ¶ نُعُومَةُ أَظْفَارِهِ (مُنْذُ) çocukluğundan beri;

أَنْعَم daha yumuşak;

مِنْعَام çok veren, ihsan eden;

مَنَاعِم nimetler, lutfedilen şeyler, iyilikler; bolluk, refah;

تَنْعِيم ⇑ mas.;

إِنْعَام nimet verme; ihsan da bulunma, iyilik yapma; lütuf, ihsan, nimet; ¶ إِنْعَامُ النَّظَرِ iyice bakma, gözden geçirme;

نَاعِم yumuşak; pürüzsüz; taze, körpe; toz gibi ¶ نَاعِمُ الظُّفْرِ genç; سُكَّرٌ نَاعِمٌ toz şeker;

مُنْعِم nimet veren, lütufta bulunan;

نَعْنَع ve نَعْنَاع nane BOT.;

نَعْنَاعِي naneli; nane gibi [na't];

نَعَى a (نَعْيٌ, نَعْيَان) (*b-nin*) ölümünü (الى *b-e*) haber vermek, duyurmak; (على *b-nin*, *toplulluğun ayıplarını*, *ahlaksızlarını*) açıklamak, teşhir etmek, sayıp dökmek; (على ...*i*) yermek; نَعَى *i* feryat figan etmek; (*bşe*) acımak; نَعْيُ *b-nin* ölümünü haber veren/ duyuran; yerme, ayıplama, ayıbını/ kusurunu söyleme; نَعْيَة ç. نَعَيَات ölüm haberi, ilanı; مَنْعَى ve مَنْعَاة ç. مَنَاعٍ ölüm haberi;

نُغْبَة yudum, içim;

نَغْبَة gürültü;

نَغَزَ a (نَغْز) (*b-i*, *çocuğu*) gıdıklamak; (*b-e*) iğne vb. batırmak; (بَيْنَ ...*in arasında*) karışıklık çıkarmak;

نَغَشَ a (نَغْش, نَغَشَان) kıpırdamak, hareket etmek; تَنَاغَشَ (*b-ile*) şakalaşmak, oynaşmak, (*b-e*) takılmak KNŞ; تَنَغَّشَ = نَغَشَ;

نَغْشَة ç. نَغَشَات kıpırtı, hareket;

نُغَاش ve نُغَاشِي çok küçük; cüce, bodur;

نَغَاشَة şakalaşma, oynama; zerafet, şıklık; takılma KNŞ;

نَغَّصَ ve أَنْغَصَ (على *b-nin*, *bşini*, *eğlencesini*, *hayatını*, *zevkini*) zehir etmek, bozmak, çekilmez kılmak; تَنَغَّصَ [hayat, yaşam] kötüleşmek, çekilmez olmak; ⇒ نغص

مُنَغِّص rahatsızlık veren, can sıkıcı;

نَغِلَ a (نَغَل) [yara] iltihaplanmak, azmak; ¶ نَغِلَ قَلْبُهُ على... ...e karşı kini olmak;

نَغَل gayrı meşru çocuk; piç;

نُغُولَة gayrı meşruluk [çocuk için]

نَغَمَ u, i ve نَغِمَ a (نَغْم) (*şarkı* vb.) mırıldanmak, terennüm etmek; şarkı söylemek; نَغَّمَ ve

انغم = نعم ⇑;

نَغْم ç. أَنْغَام mırıltı, mırıldanma; nağme, ezgi, melodi; ton; ses;

نَغْمَة ç. نَغَمَات ton, perde; ses, terennüm, mırıltı; nağme, melodi, ezgi; şarkı;

تَنَاغُم [ses vb.] uyum, (h)armoni;

منغوم ahenkli, melodik, hoş [ses];

نَغَا (نغو) *u* (نَغْو), نَغَى *i* (نَغْي) (الى *ile*) konuşmak; نَاغَى (*b-nin kulağına*) fısıldamak; (*b-ile*, özl. *çocukla*) hoşuna gidecek şekilde konuşmak; (*b-e*) kur yapmak; [kuş] cıvıldamak; [bebek] anlamsız sesler ["agu, bıgı bıgı" gibi] çıkarmak MIS.;

نَفَّ *i* sümkürmek; burnunu çekmek;

نَفَّة tutam [enfiye] TUN.; enfiye TUN;

نَفَّاف enfiyeci;

نَفَثَ *u, i* (نَفْث) (*bşi*) tükürmek, boğazından/ ağzından çıkarıp atmak, [yılan] (*zehirini*) boşaltmak; [sigara vb.] (*dumanı*) dışarı vermek, üfürmek; (*bşi*) telaffuz etmek, ağzından çıkarmak; (*bşi*, في ...*e*, *kalbe*, *ruha*) ilham etmek, içine doğmasını sağlamak, esinlemek;

نَفْث boğazdan, ağızdan dışarı atılan şey; tükürük; ¶ نَفْث الشَّيْطَان erotik, kösnül şiir [lafzen: Şeytanın tükürüğü];

نَفْثَة ç. نَفَثَات tükürük; [çoğ.kul.] ithamlar hakaretler; ¶ نَفَثَات الأَقْلَام edebiyat ürünleri;

نُفَاثَة tükürük;

نَفَّاثَة (طَائِرَة) jet uçağı;

نَفَّاثِي tepkili, jet [na't]; تَيْسِير نَفَّاثِي jet tepkili sürme, çalıştırma;

نَفَّاثَة ç. آت- düğümlere üfleyen büyücü;

نَفَجَ *u* (نُفُوج, نَفَجَان, نَفْج) [av] ürküp kaçmak; sıçramak; böbürlenmek; تَنَفَّجَ böbürlenmek; نَفَجَ = انْتَفَجَ;

نَفْج böbürlenme;

نَفَّاج böbürlenen, gösterişçi; züppe, snop;

نَافِجَة ç. نَوَافِج misk kesesi [hayvanın vücudunda]; misk kokusunun bulunduğu kutu;

نَفَحَ *a* (نُفَاح, نَفَحَان, نَفْح) [rayiha, güzel koku] yayılmak, hoş, güzel kokmak; [rüzgar] esmek; (*b-i*, ب *b-e*) arzetmek, takdim etmek; (*b-e*, *bş*) ikram etmek; نَافَحَ (عن *bşi*) savunmak, müdafa etmek;

نَفْحَة ç. نَفَحَات hafif rüzgar, esinti; soluk; nefes; rayiha, güzel/ hoş koku [yayılan]; hediye, sunulan/ arzedilen şey;

مُنْفَحَة yoğurt [ya da peynir] mayası;

نَفَخَ *u* (نَفْخ) üflemek, üfürmek, solumak; (*bşi* veya في *bşi*) şişirmek; (*lastiği*, *tekerleği balonu* vb.i) şişirmek; (*bşi*, *melodiyi* في *nefesli sazda*) çalmak; (*bşi*, في *b-e*) ilham etmek, (في *b-e*) ...ilhamını vermek; (*b-nin*) gurura kapılmasını/ büyüklenmesini sağlamak [doldurmak, şişirmek] ¶ نَفَخَ في البُوق nefesli saz çalmak, düdüğü öttürmek; نَفَخَ في رُوحِه bir şeye hayat vermek/ bahşetmek; نَفَخَ في صُورَتِه *bşi* meydana/ ortaya çıkarmak; نَفَخَ في زَمَّارَةِ رُوحِه *b-i* çileden çıkarmak, küplere bindirmek; نَفَخَ الشَّمْعَةَ mumu [üfleyerek] söndürmek; نَفَخَ شِدْقَيْه böbürlenmek, şişinmek, avurtlarını şişirmek; انْتَفَخَ şişmek, içi

hava dolmak; kabarmak; böbürlenmek [şişinmek] ¶ اِنْتَفَخَ سَحْرُهُ ve اِنْتَفَخَتْ مَسَاحِرُهُ göğsü kabarmak [korku veya kibir sebebi ile];

نَفْخ üfürme, üfleme; şişirme;

نَفْخَة üfleme, üfürüş; soluk, nefes; şişme kabarma; kibirlenme, böbürlenme [şişinme]; نَفْخَةُ كِبْرِيَاءَ (كَاذِبَة) ¶ kendini beğenmişlik, boş gurur;

نَفَّاخ midede şişkinlik/ gaz yapan;

نُفَّاخ şişlik [hastalık vb.den];

نُفَّاخَة kabarcık;

مِنْفَخ ç. مَنَافِخ körük; مِنْفَاخ ç. مَنَافِيخ körük; hava pompası; üfleç; kamışçık;

تَنَفُّخ şişme, kabarma; böbürlenme;

اِنْتِفَاخ şişme işlemi; şişkinlik, kabarıklık; gazlı olma hali, gazlılık TIP;

نَافِخ esen; üfleyen; gaz yapan; gazlı ¶ مَا بِالدَّارِ نَافِخ ضَرْمَة evde ses soluk yok;

مَنْفُوخ şişmiş; kabarık; şişkin; şişko, şişman; kendini beğenmiş, züppe, snop;

مُنْتَفِخ şişmiş; kabarık;

نَفِدَ *a* (نَفَاد, نَفَد) tükenmek, bitmek, kalmamak; başka kalmamak ¶ نَفِدَ لَهُ مَعِينُ الصَّبْرِ sabrı tükenmek, tahammülü kalmamak; أَنْفَدَ ve اِسْتَنْفَدَ (*bşi*) bitirmek, tüketmek, hiç bırakmamak; (*bşin*) iyice tadını çıkarmak ¶ اِسْتَنْفَدَ كُلَّ وُسْعِهِ eline geçen her imkanı kullanmak,

نَفَدَة ç. نَفَدَات [kayıtta, kitapta] madde, girdi, kayda geçilen şey;

نَفَاد bitme, tükenme, kalmama;

النَّفُود Nefud çölü;

نَافِد sabrı tükenmiş;

نَافِدَة boşluk, vakum;

نَفَذَ *u* (نُفُوذ, نَفَاذ) (*bşi* veya من *bşi*) delip geçmek, delmek, (*bşin* ya da ب *bşin içinden*) geçmek; (...*e* الى) [*bşin* içinden, arasından geçerek] gitmek, varmak; (...*i* من ya da في) yararak geçmek ASK.; (*b-e* الى, *b-nin yerine*) ulaşmak, varmak; [kapı, pencere vb.] (...*e* الى) açılmak, geçit vermek; [ev ve müştemilatı vb.] (...*ile* الى) arasında geçit olmak, bağlantısı bulunmak; uygulanmakta, geçerli, yürürlükte olmak; (...*de* في) iyi/ usta/ mahir olmak; أَنْفَذَ ve نَفَّذَ (*bşi*) delip geçmek, delmek; (*bşi planı, projesi, düşünceyi, görevi, kararı, programı*) uygulamak, yerine getirmek, yapmak, icra etmek, gerçekleştirmek, başarı ile pratiğe dökmek; (...*hakkındaki, bir hükmü kararı* في) uygulamak, infaz etmek; (*bşi*, الى *b-e*) göndermek, nakletmek; ¶ نُفِّذَ بِإِشْرَافِ ... ...in gözetimi ile yerine getirilmek; تَنَفَّذَ uygulanmak, yapılmak, yerine getirilmek vb.

نَفَذ ç. أَنْفَاذ gedik, delik; çıkış, kaçış yeri;

نَفَاذ delip geçme, delme; yapma, ifa etme, gerçekleştirme; infaz; yürürlüktelik; ¶ نَفَاذُ الْبَصِيرَة keskin zekalılık, zeyreklik;

نَفَّاذ delip geçen, delen; etkin, yürürlükte olan; geçirgen, nüfuz edilebilir;

نُفُوذ delip geçme, delme; etki; nüfuz, prestij, saygınlık; ¶ نُفُوذ مُطْلَق tam yetki; ذُو نُفُوذ etkili, tesirli; نِطَاق النُّفُوذ etki alanı;

مَنْفَذ ç. مَنَافِذ duvardaki yarık, gedik, hava

deliği; geçit; menfez; çıkış yolu; giriş, giriş yeri; [kanun vb.de] açıklık, boşluk; ¶ مَنْفَـذ الْمِيَاه set/ bent kapağı; الْمَنْفَذ البَحْرِي denize açılan geçit;

تَنْفِيذ uygulama, yapma, ifa etme, yerine getirme, gerçekleştirme, icra etme; hükmün icrası, kararın tenfizi HUK.; ¶ دخل في طور التَّنْفِـيذ (دَوْر) yürürlüğe girmek, geçerlilik kazanmak; عَوْن التَّنْفِيذ icra memuru; TUN.; قِسْم التَّنْفِيذ [mahkemede] icra bölmü; اَحْكَام قَابِلَة التَّنْفِيذ icrai kararlar;

تَنْفِيذِي [na't]icra..., yürütme..., uygulama ile ilgili; ¶ لَجْنَة تَنْفِيذِيَّة icra komitesi;

اِنْفَاذ gönderme, yollama, nakletme; yapma, ifa etme, yerine getirme, uygulama;

نَافِذ delip geçen, delen; etkili; yürürlükte, geçerli; اَصْبَحَ نَافِذًا yürürlüğe girmek, geçerlik kazanmak; الحُكْم النَّافِذ فِـيه karar infaz edilecektir; نَافِـذ الكَلِمَـة etkili, güçlü; sözü geçen; نَافِذ المَفْعُول geçerli, yürürlükte;

نَافِذَة ç. نَوَافِذ gedik, hava deliği; pencere; ¶ نَافِـذَة الإطْلَاق [sığınak vb.deki ateş etmek için kullanılan] göz, ızgara;

مُنَفِّذ uygulayan, yapan, ifa eden, icra eden ¶ مُنَفِّذ الوَصِـيَّة vasiyeti tenfiz memuru HUK; عَوْن مُنَفِّذ icra memuru TUN.;

مُتَنَفِّذ etkili, tesirlik;

نَفَرَ *u, i* (نِفَار, نُفُور) [hayvan] ürküp kaçmak; نَفَرَ *i* (نَفَـر) kaçmak, firar etmek; (من veya عن ...*den*) sakınmak, kaçınmak; (من ...*den*) hoşlanmamak, (من ...*i*) sevmemek; ل veya (نُفُور ...*için*) acele davranmak/ etmek; _ الى ...*için*) acele davranmak/ etmek; _ (نُفُور) [göz vb.] şişmek, çıkıntı oluşturmak; نَفَّرَ (*bşi*) ürkütmek, ürkütüp kaçırmak; (*b-i*, من ...*den*) nefret ettirmek, nefret etmesini sağlamak, (*b-e*, من ...*i*) iğrenç/ kötü göstermek; نَافَـرَ (...*den*) hoşlanmamak; (*bşe*) ters düşmek, (...*ile*) tezat teşkil temek; تَنَافَرَ bbden nefret etmek; uyuşmamak, zıtlaşmak, bbe ters düşmek, muhalif olmak; اِسْتَنْفَرَ ürküp kaçmak; (*b-i*, على *ile*, ...*e karşı*) savaşmaya çağırmak;

نَفَر ç. اَنْفَار grup, topluluk; askeri birlikler, kuvvetler; fert, birey; nefer ASK.; kişi [sayı sıfatı ile beraber kullanılır örn: 3 kişi, 5 kişi];

نَفْرَة hoşlanmama, sevmeme, antipati;

نُفُور kaçma; [hayvan] ürküp kaçma; hoşlanmama, sevmeme;

نَفُور ürkek; çekingen, sıkılgan, utangaç;

نَفِير ç. اَنْفَار , اَنْفِرَة grup, topluluk, cemaat, kalabalık; savaşa gidiş; borazan ¶ نَفِـير عَـامّ silahbaşı çağrısı; genel alarm;

نَافُورَة ç. نَوَافِير fıskiye;

⇑ نَوَافِير ç. نَوْفَرَة;

تَنْفِير sevdirmeme, nefret ettirme; uzaklaştırma, iticilik;

تَنَافُر karşılıklı sevgisizlik, iticilik, nefret; anlaşmazlık, uyuşmazlık;

نَافِر ç. نُفَّـر , نَفْـر ürkek; (من ...*den*) [hiç] hoşlanmayan, nefret eden; şiş, çıkıntı oluşturmuş çıkık; kabartma; üç boyutlu film;

مُنَفِّر ve مُنْفِر itici, sevimsiz;

نَفَسَ *u* (نَفَـاسَـة, نِفَـاس, نَفَس) kıymetli/ değerli/

paha biçilmez olmak; نَفِسَ a (نَفَس) (ب ...de) cimri davranmak, cimrilik etmek; _ (نَفَاسَة) (على b-nin, bşini) kıskanmak; نُفِسَ ve نَفِسَ [edil] (نِفَاس) loğusa/ nifas döneminde olmak; نَفَّسَ (b-i) rahatlatmak, avutmak, yatıştırmak; (عن b-nin, b-den, bşi sıkıntısını, kaygısını, üzüntüsünü) gidermek; (عن b-nin, gizlediği hislerini, duygularını, korkularını) açığa çıkarmak, (عن bşi yapmayı) bırakmak, kesmek; نُفِّسَ (عن b-nin) [üzüntüsü, tasası, vb.i] kalmamak, yatışmak, gitmek; loğusa olmak; نَافَسَ (b-ile عن bşde) rekabet etmek, yarışmak; (على ...için) mücadele etmek, savaşım vermek; تَنَفَّسَ solumak, teneffüs etmek; soluklanmak, [kısa bir süre için] mola vermek; تَنَفَّسَ الحَسَرَاتِ المُؤْلِمَة ¶ [üzüntü ile] içini çekmek, iç geçirmek, çekmek; تَنَفَّسَ الصُّعَدَاء [yorgunluk, ya da üzüntüden] derin derin nefes almak; nefes nefese kalmak; تَنَفَّسَ نَفَسَ الأَخِير ≈ ölüm döşeğinde olmak, son nefesini vermek üzere olmak; تَنَفَّسَ عن الحَيَاة son nefesini vermek; تَنَافَسَ (على bşde, في ...için) rekabet etmek, yarışmak;

نَفْس müe. ç. نفوس , انفس ruh, can; canlı, beşer [bu anlamda müz.]; öz; istek, iştiha; kendi [dönüşlülük zamiri]; aynı; ¶ بِنَفْسِه kendisi; şahsen, bizzat; نَحْنُ بِنُفُوسِنَا kendimiz; فِي نَفْسِ الأَمْرِ gerçekte, hakikatte, aslında; عِنْدَ ⇑ فِي نَفْسِ الوَاقِع [filvaki]; عِنْدَ انْفُسِهِم onların görüşüne göre, onların nazarında; (بِنَفْسِه) جَاءَنِي هُوَ نَفْسُه bizzat o [beni görmeye] bana geldi; جَاء من نَفْسِه kendiliğinden/ kendi arzusu ile geldi; مَا... وَعَدْتُ بِه فيما بيْنِي و بيْنَ نَفْسِي kendi kendime söz verdiğim ...; نَفْس الأَمْر meslelenin/ konunun aslı/ özü; نَفْس الشَّيْء bir şeyin kendisi; aynı şey; الإِعْتِمَاد على النَّفْسِ ve الثِّقَة بالنَّفْس özgüven, kendine duyulan güven; لا ... إلاَّ ...] بِشِقِّ الأَنْفُس veya بِشِقِّ النَّفْس den sonra] çok zor bir şekilde, zar zor; صَغِير النَّفْس adi fikirli; عَفِيف النَّفْس diğerkam, özgeci; عِلم النَّفْس ruhbilim, psikoloji; كَبِير النَّفس gururlu, kibirli; مَحَبَّة النَّفْس kendini beğenmişlik; بَذَلَ النَّفْسَ و النَّفِيس varını yoğunu harcamak, ≈ canı cananı feda etmek; لَيْسَ لَهُ نَفْس canı istemiyor KNŞ;

نَفْسِي ruhi, ruhsal: psikolojik (ç. ـون-) psikolog; التَحْلِيل النَّفْسِي psikanaliz; حَالَة نَفْسِيَّة ruh hali, haleti ruhiye;

نَفْسِيَّة ruhi durum, ruh haleti; zihniyet, düşünme tarzı; psikoloji;

نَفَس ç. أَنْفَاس nefes, soluk [yine sigara vb.için]; yudum, içim; [yazarın] tarz; ¶ حَتَّى النَّفَسِ الأَخِير son nefesine kadar; ذُو نَفَس susuzluğu giderecek kadar; serinlik veren, verici [içecek]; ضِيق النَّفَس nefes darlığı, astım; هُوَ فِي نَفَس من أُمُورِه canının istediği gibi, nasıl isterse öyle davranır/ davranıyor; انْتَ فِي نَفَس من امْرِكَ nasıl istersen öyle yap/ davran!; أَمْسَكَ انْفَاسَهُ nefesini tutmak; فَاضَتْ انْفَاسُهُ ruhunu teslim etmek;

نُفْسَة mühlet, süre;

mış; darmadağınık [saç]; kabarık [tüy vb.];

نَفَضَ u (نَفْض) (*bşi*) [tozunu çıkarmak için] silkmek, tozunu silkmek; (*sigaranın*) külünü dökmek; [nöbet] (*b-i*) titretmek; نَفَضَ u (نُفُوض) (من ...*den*) kalkmak, (من ...*i, hastalığı*) atlatmak ¶ نَفَضَ عَنْهُ الكَسَل veya نَفَضَ عنه غُبَارَ الكَسَل üzerindeki miskinliği/ uyuşukluğu atmak; نَفَضَ غُبَارَهُ [lafzen: *bşin* tozunu silkmek] *bşin* sonuna gelmek, bitirmek; نَفَضَ عنْهُ الهَمَّ üzüntüsünden/ tasasından kurtulmak, açılmak; نَفَضَ يَدَهُ من الأَمْرِ *bşden* kurtulmak, yakasını/ paçasını kurtarmak; نَفَضَ يَدَهُ مِن يَدِ فلان *b-ile* ilişkilerini kesmek/ koparmak; نَفَّضَ (*bşi*) [özl. tozunu] silkmek; اِنْتَفَضَ (*stokları, erzakı*) tamamen bitirmek, tüketmek; fakirleşmek, düşkün olmak, varını yoğunu yitirmek; (*b-i*, عن *den*) kurtarmak; (*b-i* عن *den*) çıkarmak, atmak, uzaklaştırmak; اِنْتَفَضَ silkelenmek; sarsılmak; (من *den dolayı*) titremek; اِنْتَفَضَ وَاقِفًا iki ayağının üzerine sıçramak; اِنْتَفَضَتِ الثَّوْرَة [devrim] başlamak;

نَفْض silkildiğinde dökülen şeyler;

نَفْضَة keşif kolu;

نُفْضَة nöbet, titreme;

نِفَاض ⇑;

نُفَاضَة silkildiğinde dökülen düşen şeyler;

نَفِيض ç. نَفَائِض keşif kolu;

مِنْفَض kalbur, elek; yaba, harman savurma küreği;

مِنْفَضَة ç. مَنَافِض kül tablası; tüy [toz almak için];

نَفَّضَ ç. نَوَافِض loğusa [s. ve is.];

نَفَسَاء ruhi, ruh ile ilgili; طِبّ نَفْسَانِي psikiyatri; طَبِيب نَفْسَانِي psikiyatrist; عَالِم نَفْسَانِي psikolog;

نَفْسَانِيَّة psikoloji;

نِفَاس doğum, çocuk doğurma; loğusalık, nifas; = مُنَافَسَة;

نَفَاسَة kıymetlilik, değerlilik;

نَفِيس kıymetli, değerli;

نَفِيسَة ç. نَفَائِس kıymetli, diğerli şey;

مِنْفَس ç. مَنَافِس hava deliği;

تَنْفِيس açığa çıkarma; mas. ⇑;

مُنَافَسَة ç. -آت rekabet, yarışma; mücadele, çekişme [yine TİC.]; maç, karşılaşma SPO.;

تَنَفُّس solunum, teneffüs;

تَنَفُّسِي solunum..., teneffüs ile ilgili; جِهَاز تَنَفُّسِي solunum sistemi;

تَنَافُس karşılıklı rekabet, (على için) mücadele, savaşım verme; تَنَافُس حَيَوِي ¶ hayatta kalma savaşı, ≈ ölüm kalım savaşı;

مُنَافِس rakip : karşı taraf;

مُتَنَفَّس havadar; [*bş için*] serbest/ özgür ortam; çıkış, çıkar yol;

نَفَشَ u (نَفْش) (*yünü*) ditmek, atmak; şişmek, kabarmak; [kuş] tüylerini kabartmak; نَفَّشَ (*pamuğu*) taraklamak, taraktan geçirmek; تَنَفَّشَ şişmek, kabarmak; [kuş] tüylerini kabartmak;

نَفَش yün;

نَفَّاش bir cins büyük limon;

مَنْفُوش şişmiş, kabarmış; tüylerini kabart-

انتفاض sarsılma, titreme, silkinme;

انتفاضة titreme; silkinme; hareket, eylem; uyanış «انتفاضات العمّال», «انتفاضة الشعب»;

نفط ı (نَفْط) kaynamak; kızmak, sinirlenmek;

نفط a (نَفْط, نَفِيط) [özl. el çalışmadan dolayı, tahriş olup] su toplamak;

نفط neftyağı; petrol;

نفطي neftyağı ile ilgili, neftyağı ile yağlanmış; petrol, petrol ile ilgili [na'l]; مصباح نفطي gaz lambası;

نفطة kabarcık, [derideki] su toplanması;

نفطة derisi çabuk tahriş olan; cildi nazik; çabuk kızan, sinirlenen;

منفط tahriş edici, kabarcık oluşturan;

نفع a (نَفْع) (*b-e*) yaramak, faydalı olmak, yardımcı olmak; (لـ ...*e*) kar etmek, yaramak, (لـ ...*de*) iş görmek; ¶ لا ينفع yaramaz, işe yaramayan, iş görmeyen; ع (*bşi*) kullanma geçirmek, kullanmaya başlamak; (*bşi*) kullanmak; انتفع (ب *bşiden* veya من *bşiden*) faydalanmak (ب veya من ...*i*) kullanmak; (ب veya من *bşi*) iyi/ elverişli/ avantajlı konuma getirmek; (ب ya da من *bşiden*) kâr/ kazanç elde etmek; تنفّع = انتفع ; استنفع = نفّع ;

نفع fayda, yarar; kar, kazanç, menfaat, avantaj; iyilik, yardım;

نفعي bencil, egoist, esanî; yurgusucu;

نفّاع çok faydalı, yararlı;

نفوع ç. نفّاع fl.

منفعة ç. منافع fayda, yarar; avantaj, menfaat, kâr, kazanç; bir hükmün faydalı bir şeyin ürünü br.sn/sz.; kamu hizmeti; [çoğ.] kamu kuruluşları; intifa hakkı; ¶ منافع عامّة (عمومي) kamu hizmetleri; منافع صحّية sağlık hizmetleri;

انتفاع kullanım, işletim; yararlanma, intifa hakkı; avantaj, menfaat, kâr, kazanç;

نافع faydalı, yararlı; iş görür, işe yarar; elverişli; sıhhi, sağlığa yararlı;

نافعة bayındırlık işleri; وزير النافعة Bayındırlık bakanı;

منتفع faydalı, yararlı vb. = نافع ;

نفق u (نَفَاق) [mal] iyi sat(ıl)mak, gitmek; [piyasa] iş yapmak, açık olmak [كسد karşıt]; نفد ve نفق a (نَفْد) [stoklar, erzaklar, para vb.] bitmek, tükenmek, kalmamak; نفق a (نُفُوق) [özl. hayvan] telef olmak, ölmek; نفق (*malın*) çok satılmasını sağlamak; نافق ikiyüzlülük yapmak; münafık olmak; ¶ نافق ضميره vicdanının sesini dinlememek; انفق (*parayı*; على ...*e, için*) harcamak, sarfetmek; (*bşi*) kullanıp/ harcayıp bitirmek, tükenmek; (*vakti*) geçirmek; (على *b-nin*) ihtiyaçlarını/ giderlerini/ geçim masraflarını karşılamak; تنفّق b-e bir yalan uydurmak; تنفّق بكذبة (*parayı* على ...*e*) harcamak, sarfetmek; على..

نفق ç. أنفاق tünel; altgeçit;

نفقة ç. ـات, نفاق harcama, gider; geçim masrafı; nafaka bz.sn/sz.; yardım, bağış, iane; قليل النفقة على *b-nin* hesabına; ¶ قليل النفقة masrafsız, fazla masrafı olmayan;

نفّاق iyi işleyen/ yürüyen [tüccarda] iş; [mal

için] piyasası olma, alıcısı bulunma;

مُنْفَاق savurgan, müsrif, çarçur eden;

مُنَافَقَة münafıklık; ikiyüzlülük;

نِفَاق ⇑; ⇑;

اِنْفَاق harcama, safetme;

نَافِق iyi sat(ıl)an, giden, piyasası olan, alıcısı bulunan [mal]

مُنَافِق münafık; ikiyüzlü;

اِنْتَفَلَ ve تَنَفَّلَ ⇒ نفل [istenilen, yapılması zorunlu olandan] fazladan yapmak, nafile olarak yapmak, vermek [özl. ibadet, bağış vb.de];

نَفْل fazladan yapılan iş; nafile;

نَفَل ç. أَنْفَال , نُفُول , نِفَال ganimet; hibe, bağış;

نَفَل yonca;

نَافِلَة ç. نَوَافِل fazladan yapılan iş/ amel; nafile; ganimet; hibe, bağış; ¶ مِنْ نَافِلَةِ القَوْلِ hiç kuşku yok ki ..., ...duğunu söylemeye zaten gerek yok.;

نَفْنَف ç. نَفَانِف hava, atmosfer; uçurum, yar;

نَفَا *u* (نَفْو) ve نَفَى *i* (نَفْي) (*b-i*, عن ve نفو ve نفي) veya من ...*den*) atmak, çıkarmak, ihraç etmek, sürmek; (*b-i*) sürgüne yollamak; (*bşi*) çürütmek, asılsız olduğunu ispat etmek/ göstermek; (*bşi*) inkar etmek, kabul etmemek, reddetmek; (*bşi*) olumsuz kılmak, nefyetmek DİLB.; نَافَى (*b-nin*) peşinde olmak, izini sürmek; (*bşe*) karşı çıkmak; (*bşe*) zıt olmak, tezat teşkil etmek; تَنَافَى birbiri ile çelişmek, çelişkili olmak, bbi nakzetmek, bbe zıt olmak; (مع ...*ile*) çelişmek, (مَعَ ...*e*) aykırı düşmek; اِنْتَفَى çıkarılmak, atılmak, sürülmek [örn. ülkeden]; [delil vb.] çürütülmek, aksi ispatlanmak; yok olmak, [artık] bulunmamak; اِسْتَنْفَى (*bşi*) [işe yaramaz, faydasız, değersiz veya itibar edilmez, kabul edilmez diye] atmak, çıkarmak;

نَفْي kovma, çıkışma, ihraç; sürgün; çürütme, aksini ispat etme; yasaklama; olumsuzluk, nefiy DİLB.; شَاهِد النَّفْي savunma şahidi [شَاهِد اثْبَات karşıtı];

نَفْي olumsuz, menfi, negatif;

نَفِيّ inkar edilen, kabul edilmeyen; ihraç edilen, çıkarılan, terkedilen;

نَفَاء , نَفَاة ve نَفَاوَة kıymetsiz ya da faydalı olmadığı için atılan şey; atık, çöp;

نُفَايَة ç. -آت ⇑; ⇑; kalıntı, döküntü, artık;

مَنْفَى ç. مَنَافٍ sürgün yeri; sürgün;

مُنَافَاة çelişki, tenakuz, uyuşmazlık;

تَنَافٍ karşılıklı uyuşmazlık;

اِنْتِفَاء yokluk, mevcut olmama;

مَنْفِيّ reddedilen, kabul edilmeyen; olumsuz, menfi, negatif; tardedilmiş, kovulmuş; sürülmüş, sürgünde olan;

مُنَافٍ çelişen, tezat teşkil eden;

نَقَّ *i* (نَقِيق) [kurbağa] ötmek, vıraklamak; [tavuk] gıdaklamak; ¶ نَقَّ ضَفَادِعُ بَطْنِه [lafzen: karnındaki kurbağalar vıraklamak] çok acıkmak ≈ karnı zil çalmak;

نَقَّاق ters, aksi, huysuz kişi; tenkitçi, kusur bulan;

نَقَّاقَة kurbağa;

نَقِيق vıraklama [kurbağa]; gıdaklama;

نَقَبَ[1] *u* (نَقْب) (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) delmek; (*bşi*) kazmak, (*bşde*) oyuk açmak; (في *ülkeyi*) katetmek, bir başından diğerine geçip gitmek; (عن *bşi*) araştırmak; incelemek; نَقِبَ *a* (نَقَب) delik deşik olmak; نَقَّبَ (عن ...*için*, örn. *petrol için*) delmek, kuyu açmak; (عن *bşi*) araştırmak, incelemek; (في ...*i*) katetmek, baştan sona geçmek; نَاقَبَ (*b-ile*) fazilet/ erdem yarışına girmek; تَنَقَّبَ (عن *bşi*) araştırmak, incelemek; [kadın] yüzünü peçe ile örtmek; delik deşik olmak; اِنْتَقَبَ yüzünü peçe ile örtmek;

نَقْب delme, kuyu vb. kazma; delik açma; (ç. نِقَاب , انقاب) delik; gedik; tünel;

نَقَّاب zımba, delgi;

كَشَفَ النِّقَابَ ¶ اَنْقِبَة , نُقُب ç. نِقَاب peçe

... عن ...i meydana çıkarmak;

نِقَابَة ç. -آت kooperatif; esnaf birliği, lonca, dernek; sendika; oda [birlik]; baro; نِقَابَة العُمَّال işçi sendikası;

نِقَابِي kooperatif ile ilgili; dayanışmaya dayalı; sendika ile ilgili; sendikacı; sendikalı;

نِقَابِيَّة sendikacılık; sendikalılık;

نَقِيب ç. نُقَبَاء başkan, lider, reis; müdür, şef; birlik başkanı; muşavir; yüzbaşı [deniz; MIS. 1939 ve B.A.E.];

نَقِيبَة ç. نَقَائِب zihin, zeka; karakter, yapı, mizaç;

مِنْقَب ve مِنْقَبَة ve مِنْقَب ç. مَنَاقِب geçit, [dağlar arasında];

مِنْقَب ve مِنْقَبَة delgi, zımba; matkap; neşter;

تَنْقِيب ç. -آت delme, kuyu açma [özl. petrol için]; kazma, kazı yapma; inceleme;

مُنَقِّب araştırmacı;

النَّقَب[2] Nakab çölü;

نَقَّحَ *a* (نَقْح) (*bşi, ağacı*) budamak; نَقَّحَ ⇑; (*yazıyı*) gözden geçirmek, düzeltmeler yapmak; اِنْتَقَحَ (*bşi*) kontrol etmek, yeniden gözden geçirmek;

تَنْقِيح gözden geçirme, düzeltme, kontrol; düzenlenme; tashih etme;

نَقَدَ *u* (نَقْد) (*b-e*, *bş için*) peşin ödeme yapmak; (*bşi*) gagası ile almak; (*bşi*) yoklamak, incelemek [eleştirici bir göz ile]; (على *b-i*, *bş için*, ...*den dolayı*) eleştirmek, tenkit etmek; نَاقَدَ (*b-i*) hesap vermeye/ hesaplaşmaya/ çağırmak, eleştirmek «نَاقَدَ الأَطِبَّاءُ زَعِيمَهُم»; اِنْتَقَدَ (*b-e*, *bşi*) peşin olarak vermek/ ödemek; اِنْتَقَدَ (*bşi* veya على *b-i*) eleştirmek, tenkit etmek, eksiğini/ kusurunu sayıp dökmek; ödemeyi peşin almak, peşin ticaret yapmak;

نَقْد eleştiri, tenkit; (ç. نُقُود) peşin, nakit; [çoğ.kul.] madeni paralar; نَقْداً peşin/ nakit olarak; peşin para ¶ بِالنَّقْد peşin/ nakit olarak; peşin para; نَقْد بَنَّاء yapıcı eleştiri; وَرَق النَّقْد kağıt para, banknot; حَافِظَة النُّقُود para çantası;

نَقْدِي paraya ait, parasal, para; metal, madeni paralar ile ilgili, sikkeler ile ilgili; peşin [na't] ¶ تَضَخُّم النَّقْدِي enflasyon; جَزَاء نَقْدِي para cezası;

نَقْدِيَّة peşin para;

نَقَّاد [çok] eleştiren, yeren; eleştirmen;

نَقَّادَة kılı kırk yaran, titiz;

مِنْقَد mangal MIS.;

مِنْقَاد ç. مَنَاقِيد gaga;

اِنْتِقَاد ç. ـآت- itiraz; eleştiri, yergi; yeniden gözden geçirme, kritiğini yapma;

نَاقِد ç. نَقَدَة , نُقَّاد , ـون- eleştiren, yeren; ⇑ مُنْتَقِد;

مُنْتَقَد eleştiriye açık, itiraz edilebilir;

نَقَذَ *a* (نَقْذ) (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak; نَقِذَ *a* *u* (نَقْذ) kurtulmak [canını kurtarmak]; أَنْقَذَ (*b-i* من ..*den*) kurtarmak; (*bşi*) [sıkıntıdan, açmazdan] kurtarmak, mağduriyetini gidermek, çözüm üretmek; اِسْتَنْقَذَ = أَنْقَذَ ;

اِنْقَاذ [canını] kurtarma; [sıkıntıyı, çıkmazı] atlatma, kurtarma; kurtarmaya gelen kuvvetler, imdat kuvvetleri;

اِسْتِنْقَاذ = اِنْقَاذ ;

مُنْقِذ kurtarıcı, kurtaran;

نَقَرَ *u* (نَقْر) kazmak; (*bşi*) oymak, (*bşde*) oyuk açmak, (في ...*i*) oymak; [kuş] (*taneyi*) gaga ile almak, gagalamak; (*b-i*) ayıplamak, eleştirmek; (على ...*e*) vurmak, çarpmak; (*bşe*) [davul çalar gibi] vurmak; parmaklarını şaklatmak; (*b-i*) gücendirmek, darıltmak, kırmak, (*b-e*) imalı sözler söylemek, dokundurmak; (عن *bşi*) incelemek, tetkik etmek;

نَقِرَ *a* (نَقَر) (على ...*e*) gücenmek, darılmak, kırılmak; نَقَّرَ (*bşi*) gagalamak; (*bşi*) gaga ile almak; (عن *bşi*) incelemek, tetkik etmek;

نَاقَرَ (*b-ile*) tartışmak, münakaşaya girmek, ağız dalaşı yapmak;

نَقْر oyuk; kovuk; [parmakları] şaklatma;

نَقِر gücenmiş, dargın, kırgın;

نَقْرَة ç. نَقَرَات darbe, çarpma; vuru [davula vb.e]; [telli çalgıya] parmakla vurma;

نِقَار, نُقَر ç. نُقْرَة oyuk; kovuk; göz çukuru;

نُقْرَة ağız dalaşı, münakaşa;

نَقَّار oymacı ¶ نَقَّار الخَشَب ağaçkakan ZOO.;

نُقَّارِيَّة ç. ـآت- dümbeleği andıran bir çalgı MIS.;

نَقِير hurma çekirdeğinin üzerindeki yarık; hiç bir önem taşımayan/ zerre kadar kıymeti olmayan şey; لا يُجْدِي شَرْوَى نَقِير en ufak bir yararı olmaz; لايَمْلِكُ شَرْوَى نَقِير ≈ metelik-siz, elde yok avuçta yok, çok fakir; لا فَتِيلَ ولا نَقِير hiç bir şey;

نَقَّارَة darbuka;

نَاقُور ç. نَوَاقِير bir nefesli saz;

نَقُورَة gevezelik, lakırdı MIS.;

مِنْقَار ç. مَنَاقِير gaga; kazma;

مُنَاقَرَة ağız dalaşı, münakaşa;

نَاقِرَة ç. نَوَاقِر ⇑; felaket, afet;

نِقْرِس gut, nıkris TIP.; deneyimli, iyi [doktor];

نَقْرِيس deneyimli, iyi [doktor];

نَقَزَ *u*, *i* (نَقْز, نِقَاز, نَقَزَان) sıçramak, hoplamak;

نَقَّزَ (*bebeği*) hoplatmak [hoppidik yapmak];

نَقْزَة sıçrama, hoplama;

نَاقُوس [kilise] çan; el çanı, zil;

نَقَشَ *u* (نَقْش) (*bşi*) rengarenk yapmak, tezyin etmek süslemek; (*bşi*) kalemle oymak/ yont-

mak; (*bşi* على ..*e*) nakşetmek, işlemek; نَقَّشَ (*bşi*) nakşetmek, işlemek; kalem ile yontmak; boyamak, tezyin etmek; نَاقَشَ (*b-ile*) tartışmak, müzakere etmek; (*b-ile*) münakaşa etmek, ağız dalaşı yapmak; (*sorunu, meseleyi*) müzakere etmek, tartışmak; (*bşe*) karşı çıkmak, itiraz etmek; (*b-nin*) ifadesini almak, (*b-i*) sorguya çekmek HUK.; تَنَاقَشَ (في *hakkında*) münakaşa etmek; اِنْتَقَشَ (*dikeni, iğneyi*) çekip çıkarmak;

نَقْش ç. نُقُوش [nakşedilen işlenen] resim, yazı, işleme, şekil;

نَقَّاش nakşeden, işleyen; heykeltraş;

نَقَّاشَة nakşetme, işlemecilik sanatı ya da mesleği; heykeltraşlık;

مِنْقَش ç. مَنَاقِش [işlemecilik vb. de kullanılan] kalem;

مِنْقَاش ç. مَنَاقِيش ;

مُنَاقَشَة münakaşa, ağız dalaşı, tartışma, anlaşmazlık; itiraz, karşı çıkma;

نِقَاش münakaşa, anlaşmazlık, tartışma;

مَنْقُوش işlemeli, üzerinde; işlemeleri olan, üzerinde nakış bulunan; kalem ile yontulma, ya da işlenmiş;

مُنَاقِش [tartışmada] taraf, tartışmacı;

نَقَصَ *u* (نَقْص, نُقْصَان) [sayı] azalmak, küçülmek (*miktarı*) (*bşi*) azaltmak, eksiltmek; (*bşi*) kısıtlamak; yetersiz/ az/ eksik/ noksan olmak; (عن ...*e*) yetmemek; نَقَصَه الشَّيْءُ *bşi* eksik/ noksan olmak, *bşi* olmamak, bulunmamak, bir şeye ihtiyacı olmak; ¶ عَامًا ١٣ تَنْقُصُ شَهْرًا وَاحِدًا bir ayı hariç onüç yıl, onüç yıldan bir ay eksik süre; نَقَّصَ ve أَنْقَصَ (*bşi*) azaltmak, eksiltmek; (*bşi*) indirmek kısıtlamak; (*bşde*) kesinti yapmak, kesintiye gitmek; نَاقَصَ (*bşi*) ihaleye açmak; تَنَاقَصَ yavaş yavaş/ kademe kademe/ giderek azalmak, eksilmek; اِنْتَقَصَ azalmak, eksilmek; (*bşi*) azaltmak, eksiltmek; اِنْتَقَصَ من قَدْرِه ¶ (*b-i*) gözden düşürmek; اِسْتَنْقَصَ (*bşin*) azalmasını/ eksilmesini istemek; (*bşi*) az/ yetersiz bulmak; (*fiyatı*) indirmeye çalışmak; [indirmek için] pazarlık yapmak; (*bşin*) yokluğunun farkına varmak; (*bşi*) [elden] kaçırmak;

نَقْص azalma, eksilme; kayıp, hasar; (في ...*de*) ihtiyaç, noksan, eksiklik; boşluk, aralık, açıklık; kusur, ayıp; yetersizlik, azlık ¶ نَقْص الْمَوَالِيد doğum oranının düşmesi; مُرَكَّب نَقْص aşağılık duygusu, kompleksi;

نَقْص = نُقْصَان ;

نَقِيصَة ç. نَقَائِص kusur, ayıp; defo;

تَنْقِيص azaltma, eksiltme;

مُنَاقَصَة ç. -آت ihale; ihale kararı;

اِنْتِقَاص azaltma, eksiltme;

تَنَاقُص [yavaş yavaş, tedrici olarak] azalma;

اِنْتِقَاص azaltma;

نَاقِص ç. نُقَّص azalan, eksilen; kusur, ayıp; eksik, yetersiz, az; (عن ...*den*) daha az; eksi MAT.; nakış DİLB.;

مَنْقُوص eksik, noksan; yetersiz, az;

نَقَضَ *u* (نَقْض) (*bşi*) bozmak; (*binayı* vb.i) yık-

mak, harap etmek, yerle bir etmek; (*bşi*) geri almak, yapmaktan vazgeçmek; (*bşi, sözleşmeyi*) çiğnemek (*anlaşmayı*) bozmak, ihlal etmek; çiğnemek (*bşi*) iptal etmek, geçersiz/ hükümsüz olduğunu beyan etmek; (*zanni, şüpheyi*) asılsız çıkarmak, geçersizliğini göstermek; (*hükmü, kararı*) iptal etmek; ¶ نقض الوَلاَء idareyi/ sultayı tanımamak, idareye, yönetime aykırı davranmak; لاَ يُنْقَض itiraz kaldırmaz, su götürmez; geri alınmaz, feshedilmez [gayrı kabili rücû']; نَاقَضَ (*bşe*) zıt/ tezat/ muhalif olmak, tezat teşkil etmek; تَنَقَّضَ harap olmak, yerle bir olmak, imha olmak; [anlaşma, sözleşme, kural vb.] bozulmak, ihlal edilmek, çiğnenmek; geri alınmak, vazgeçilmek; çökmek, göçmek; giderek hissedilmez./ duyulmaz veya görünmez olmak; تَنَاقَضَ birbirine zıt olmak, tezat teşkil etmek; çelişkili olmak; تَنَقَّضَ = انْتَقَضَ (*e*... على); başkaldırmak, isyan etmek;

نَقْض harap etme, yıkma; ihlal etme, çiğneme; feshetme, iptal etme, geçersiz kılma; vetosıy.; tezat, zıtlık; ¶ نَقْض الحُكْم kararın/ hükmün feshi/ iptali; نَقْض السَّلام barışın ihlali/ bozulması; و مَحْكَمَة النَّقْض Temyiz Mahkemesi MIS.; لاَ يَجُوزُ الإبْرَام نَقْضُهُ geri dönülmez, feshedilmez [gayrı kabili rücu; hüküm, karar]; حَقّ النَّقْض itiraz, kararı bozma, veto hakkı;

أنْقَاض ("نُقْض"un çoğulu) enkaz, yıkıntı, moloz, «أُسْتُخْرِجَتْ جُثَثُ الضَّحَايَا من تَحْتِ الأنْقَاض kaza kurbanlarının cesetleri enkaz altından çıkarıldı.»;

نَقِيض zıt, tezat, karşıt; zıtlık, tezat; على نَقِيض ... [mud. kul.] ...in tersine, aksine, ...in zıttına; على النَّقِيض [zarf] aksine olarak, bilakis; مِن النَّقِيض ال نَقِيضه bir uçtan diğerine; طَرَفَا النَّقِيض karşılıklı iki uç/ taraf; على طَرَفَي نَقِيض birbirinin zıttına/ tersine;

نَقَائض ç. نَقِيضَة hiciv; zıt, tezat, karşıt;

مُنَاقَضَة tezat, zıtlık; çelişki, tenakuz; birinin bir şeyi yapma hakkına itiraz;

تَنَاقُض çelişki, tenakuz; zıtlık, tezat;

انْتِقَاض çökme, göçme; [idareye, sultaya] karşı çıkma, aykırı davranma, baş kaldırma, isyan;

مَنْقُوض harap, yerle bir olmuş, enkaz halinde; iptal edilmiş, feshedilen, geçersiz kılınmış; itiraza açık, tartışmalı;

مُنَاقِض zıt, tezat; çelişkili, çelişen, ...i bozar nitelikte; ¶ مُنَاقِض ذَاتَهُ kendi kendisini nakzeden, kendi içinde çelişkili;

مُتَنَاقِض çelişkili, tenakuz içinde; [çoğ. kul.] مُتَنَاقِضَات çelişkiler;

نَقَّطَ *u* (نَقْط) (*harfi*) noktalamak, (*harfin*) noktalarını koymak; نَقَّطَ ↑; (*bşi*) benek benek/ nokta nokta yapmak; damlamak; (*bşi*) damlatmak; (*bşi* ya da ب *bşi, malı*) hediye olarak (على *b-e*) vermek/ bölüştürmek; (*geline*) düğün hediyesi vermek;

نُقَط ç. نُقْطَة , نِقَاط nokta; benek; [harf için] nokta; [noktalama işareti olarak] nokta;

zerre, az miktar; [özl. motor, makina için] parça; konu, mevzu; detay, tafsilat; mahal konum; yer; şube, bölüm; üs, ileri karakol ASK.; düğün hediyesi MIS.; النُّقطَتَان iki nokta üstüste; ¶ نُقْطَة الإتِّصـــال kavşak; نُقْطَة الإرْتِكَاز toplanma yeri ASK.; نُقْطَة اسَاسِيَّة can alıcı nokta; نُقْطَة الإسْتِفْهَام soru işareti; نُقْطَة الإطْفَـــاء (المُطَافئ) itfaiye karakolu; نُقْطَة البُولِيس polis karakolu; نُقْطَة التَّحوُّل dönüm noktası; نُقْطَة التَّشْحِيم [motorun] yağlanacak bölümleri; نُقْطَة جُمْرُكِيَّة [g] gümrük kapısı; نُقْطَة خَرِجيَّة ileri karakol; نُقْطَة الحُدُود sınır kapısı; نُقْطَة الذَّنَب yer öte, evç ASTR.; نُقْطَة الرَّأس hadit noktası, yörüngenin güneşe en yakın noktası ASTR.; نُقْطَة العَنْبَـر ben; نُقْطَة العَين korneadaki beyaz leke TIP.; نقطة القِتال çatışma/ çarpışma yeri; cephe; دَاء النُّقْطَة sara, tutarak, tutarık; فَوْز بالنُّقَط sayı ile kazanma SPO.; وَضَعَ النُّقَطَ على الحُرُوف *bşi* iyice açıklığa kavuşturmak, belirlemek, kesinleştirmek;

نُقُوط düğün hediyesi SUR., MIS.;

نُقَيْطَة küçücük nokta;

نُقَّاطَة damlalık [ilaç vb.de kullanılan];

منقوط noktalı [harf]; benekli, nokta nokta; ¶ فصلة منقوطة noktalı virgül;

مُنَقَّط noktalı (harf); benekli, nokta nokta;

نَقَعَ *a* (نَقْع) (*bşi*, في *...e, sıvıya, ...in içine*) yatırmak; (*çay* vb.i) demlendirmek; (*susuzluğu*) bastırmak, yatıştırmak, kesmek; [su, sıvı] (في *...de*) birikmek, toplanmak «نَقَعَ السَّـمُّ», «نَقَعَ المَاء في بَطْنِ الوَادِي», «في اَنْيَـابِ الحَيَّـة»;

اَنْقَعَ (*bşi*, في *suya, sıvıya*) yatırmak, (*bşi*, في *suda, sıvıda*) [bir süre] bırakmak; (*susuzluğu*) yatıştırmak; اَنْقَعَ [لَوْنَهُ] benzi atmak [edil.]; اِسْتَنْقَعَ [sıvı, su; bir yerde] birikmek, toplanmak; [su, bir yerde durarak] pislenmek; [toprak] bataklık olmak;

نَقْع [*bşi, sıvıya, sıvıya*] yatırma; [çay vb.] demlenme; (ç. اَنْقُـع) bataklık, batak; (ç. نُقُوع, نِقَاع) [kalkmış] toz;

نُقَاعَة [çay vb.] dem;

نُقَاعِيَّات haşlamlılar ZOO.;

نَقِيع demlenmiş sıvı; kurutulmuş meyvalardan [özl. kuru üzümden] elde edilen içecek, ≈ hoşaf;

نَقُـــوع kak, kurutulmuş meyva; ¶ رَجُلٌ نَقُوع اُذُن safdil kişi;

مَنْقَع ç. مَنَـاقِـع batak, bataklık; suyun toplandığı, biriktiği yer ¶ مَنْقَع الدَّم infaz yeri;

مَنْقُوع [suya, sıvıya] yatırılmış; demlenmiş;

مُسْتَنْقَع ç. آت- bataklık, batak; ¶ حُمَّى المُسْتَنْقَعَات sıtma;

نَقَفَ *u* (نَقْف) (*bşi*, özl. *yumurta kabuğunu*) kırmak, kırarak açmak; fiske vurmak;

نَقْف civ civ;

نَقَلَ *u* (نَقْل) (*bşi*) aktarmak; (*bşi*, الى *...e*) göndermek, götürmek, (*bşin*) yerini (الى *...e*) almak; (*b-i, bşi*, من *...den*, الى *...e*) nakletmek, (*b-nin, bşin*) yerini (من *den*, الى *...e*) almak; (*bşi*, الى *b-e*) yollamak, getirmek; (من *...den*) nakletmek, alıntı yapmak; (من *bir dilden*,

gönderilmek; [radyo yayını ile] iletilmek; taşınmak, göçmek, başka yere intikal etmek; başka yere konuşlanmak ASK.; (في ..*de, arasında*) gezinmek; atanmak; [mal] nakliyesi tamamlanmak, teslim edilmek; [hastalık] (الى ...*e*) bulaşmak, yayılmak; [söylenti, dedikodu] yayılmak, ağızdan ağıza gezmek; [organ; bitki vb.] (الى ...*e*) nakledilmek [زرع' daha yaygın]; seyahat etmek; (الى ...*e*) gitmek, (الى ...*e doğru*) yol almak; (الى ...*e*) yönelmek, ilgilenmeye başlamak (الى ...*ile*); [araba] (الى *başka bir caddeye, yola*) dönmek, sapmak; (من ...*den*, الى ...*e*) devrolmak, el değiştirmek; [elektromanyetik dalgalar, الى ...e; في ...*de*) yayılmak; [kıvılcım] çıkmak; (من veya عن *den*) ayrılmak, uzaklaşmak; ¶ انتقل به الى... *bşi*, ...e götürmek, aktarmak; انتقل الى رحمة الله Hakk'ın rahmetine kavuşmak, rahmetli olmak; انتقل الى جوار ربّه Ⓘ, Mevlasına kavuşmak;

نَقْل aktarma, nakletme; taşımacılık; nakil; nakliyat; yer değiştirme; taşınma, göçme; [radyo vb. ile] ilan, duyurma; nüsha, kopya; tercüme; girdi, kayıt [mushasebecilikte]; atama; haber; nakil [رأي karşıtı] ¶ نقلاً ...*den* nakil ile, ...i kaynak kabul ederek, ...e göre; نقل الدم ya da نقل الدماء kan nakli; أجرة النقل nakliye ücreti, navlun; سيارة النقل kamyon, yük arabası; معاليم النقل transfer ücreti; وسائل النقل nakil vasıtaları;

نَقْلِي [na't] nakle dayanan, naklî, nakli

الى *bir başka dile*) çeviri/ tercüme yapmak; (*bşi*, الى *b-e*, عن *den, kaynaktan*) [nesilden nesile] devretmek, ulaştırmak; (عن *bir yazardan veya edebi eserden*) aktarmada bulunmak; (*kaydı, girdiği*) girmek, kayda geçmek [muhasebecilikte]; (hastalığı, الى ...*e*) bulaştırmak, yaymak; (*bşi*, özl. *hakkı* الى *b-e*) devretmek; نَقَّلَ (*bşi*) [özl. çok miktarda/ sayıdaki şeyleri, ardarda, peşpeşe] göndermek, aktarmak, nakletmek; (*b-e*) imla ettirmek, yazdırmak KNŞ; ¶ نَقَّلَ خُطَاهُ çabuk çabuk, uzun adımlarla yürümek; نَاقَلَ (*b-ile*, özl. الحَدِيثَ) karşılıklı konuşmak; (*bakışlarını, b-e*) çevirmek, yöneltmek; (*bşi, b-e*) nakletmek, iletmek, aktarmak; (*bşi, b-e*) uzatmak, el ile vermek; تَنَقَّلَ aktarılmak, nakledilmek; nakli çıkmak, atanmak; (*radyo yayını ile*) ilan edilmek, duyurulmak; taşınmak, göç etmek yerini değiştirmek; başka yere konuşlanmak ASK.; oradan oraya gidip durmak; ¶ تَنَقَّلَ في مَنَازِلِ البَلاَغَة belagatta usta/ iyi/ ileri olmak; تَنَاقَلَ (*bşi*) nakletmek, aktarmak; (*bşi*) bbe söylemek, aralarında konuşmak; (*bşi*) tebadül etmek; (*hikaye* vb.i) nakletmek, [sonraki nesillere] ulaştırmak, aktarmak; (*bşi*) şifahi olarak, ağızdan yaymak ¶ تَنَاقَلَتْه الأَلْسُن ağızdan ağıza yayılmak; تَنَاقَلَتْهُ الأَيْدِي elden ele geçmek, ellerde gezmek; تَنَاقَلَ الكَلاَم karşılıklı konuşmak, söyleşmek; تَنَاقَلَت الجَرَائِدُ الخَبَرَ gazeteler haberi yayınladı; اِنْتَقَلَ nakledilmek, aktarılmak; naklolmak,

asıl alan [رأي karşıtı]; aktarma ile ilgili, nakil..., nakliye...; ¶ سَيَّارَة النَّقْلِيَّة nakliye aracı, yük arabası, kamyonet; نَقْلِيَّات nakliye araçları; ¶ نَقْلِيَّات عَسْكَرِيَّة askeri vasıtalar;

نُقُول ç. نَقْل şekerleme, badem şekeri;

نَقَل moloz, yapı döküntüsü;

نُقْلَة göç;

نُقْلَة ç. نُقَل dedikodu; kalıp, model;

نَقَّال portatif, taşınabilir;

نَقَّالَة ç. -آت sedye, teskere; ambülans; nakliye aracı;

نَقِيل geçit, boğaz YEM.;

مَنْقَل ve مَنْقَلَة ç. مَنَاقِل mangal;

مَنْقَلَة mola yeri, istasyon; iletki, minkale;

تَنَقُّل yer değişikliği; seyahat; taşınma, göçme; nakil; gezinme, göç; nakliyat; transfer, geçiş; iletim ELO.; kadro değişikliği;

اِنْتِقَال yer/ konum değişikliği; naklolma; nakil, transfer; nakliye; (من ...den, الى ...e) geçiş; iletim; bulaşma, sirayet etme; ¶ طَوْر اِنْتِقَالِي geçiş süresi/ periyodu; فَتْرَة الإِنْتِقَال ge-çici devre, geçici durum; عِيد اِنْتِقَال العَذْرَاء 15 Ağustosta kutlanılan Hz. Mer-yem'in urucu yortusu HRİ.;

عَهْد اِنْتِقَالِي : اِنْتِقَالِي geçiş süreci;

نَاقِل ç. نُقَّال , نَقَلَة , -ون aktaran, nakleden; taşıyan, taşıyıcı; mütercim, çevirmen; nüsha çıkaran, kopya alan; iletken; اِقِل السُّرْعَة vites;

نَاقِلَة ç. -آت vasıta, nakliye aracı; نَاقِلَة الزَّيت ve نَاقِلَة البُتْرُول tanker; نَاقِلَة الجُنُود asker gemisi; نَاقِلَة الطَّائِرَات uçak gemisi;

نَاقِلِيَّة iletkenlik ELK.;

مَنْقُول aktarılan, nakledilen; iletilen; tercüme [edilmiş]; nüshası çıkarılmış; portatif, taşınabilir; nakil yolu ile gelen, nesilden nesile geçen; (ç. -آت) taşınabilir, aktarılması mümkün; اَمْوال (اَمْلاك) مَنْقُولَات (مَنْقُولَة) menkul mallar; مَنْقُولَات المَنْزِل ev eşyaları;

مُتَنَقِّل nakledilebilir, aktarılabilir; portatif, taşınabilir; geçici seyyar; göçebe; مُسْتَشْفَى مُتَنَقِّل seyyar hastane;

مُتَنَقِّل seyyar, gezici; hareketli, hareket edebilen; bulaşıcı; عِلَّة مُتَنَقِّلَة bulaşıcı hastalık;

نَقَم *i* (نَقْم) ve نَقِم *a* (نَقَم) (من *b-den*) hıncını çıkarmak, intikam almak; (على *b-e karşı*) kin beslemek/ gütmek; (على *b-e*, *bş sebebiyle*) düşman olmak, çok kızgın olmak; (على *b-den*) nefret etmek; (على *b-e karşı*, *bşi*) koz olarak elinde tutmak; اِنْتَقَم (من *den*) intikam almak, hıncını çıkarmak; (ل *bşin*) hıncını çıkarmak, intikamını almak;

نَقْمَة intikam, öç; kin, hınç, garez; cezalandırma, ceza, gazap; misilleme;

نِقَمَات , نِقَم ç. نَقِمَة , نَقْمَة intikam, öç; kin, hınç, garez; ceza; felaket, afet, gazap;

اِنْتِقَام intikam, öç;

نَاقِم intikamcı, öç alan; kindar; (على ...*e*) düşman; (على ...*e*) kızgın;

مُنْتَقِم intikam/ öç alan; kindar; kin güden;

نَقْنَق[1] [kurbağa] vıraklamak, [tavuk] gıdaklamak; kemirmek, az az ısırmak;

نَقَانِق[2] koyun etinden küçük sucuk[lar] SUR.;

نَقَه a (نُقُوه) ve نَقِه a (نَقَه) iyileşmeye yüz tutmak, nekahet dönemine girmek, iyileşmeye başlamak; (من ...*den*) kurtulmak, (من *hastalığı*) atlatmak; انْتَقَه = نَقَه ;

نَقَه ve نَقْهَة iyileşme, iyileşmeye yüztutma, nekahet;

نَقاهة ⇑;

ناقِه iyileşmeye yüz tutmuş, nekahet dönemine girmiş;

نَقِيَ a (نَقَاء, نُقَاوَة) ve نَقِي (نقي ve نقو) saf/ katıksız/ arı olmak; نَقَّى (*bşi*) arıtmak, saflaştırmak, (*bşi*) [tali, ikincil meselelerden] arıtmak, (bşin) ana hatlarını oluşturmak; (*bşi*) seçerek almak, toplamak; ayıklamak; اِنْتَقَى (*bşi*) seçerek almak, toplamak;

نَقَاء saflık, katışıksızlık;

نُقَاوَة saflık, katışıksızlık; ayar [altın vb. için]; seçip alma; seçkin, mümtaz; elit;

نَقَاوَة seçkin, mümtaz, güzide; elit;

أَنْقِيَاء , نِقَاء ç نَقِيّ saf, katışıksız; pak, tertemiz; tali/ ikincil meselelerden arınmış, öz;

تَنْقِيَة arıtım, saflaştırma; ayıklama; sınıflama, tasnif etme;

اِنْتِقَاء seçerek alma, seçme; قُدْرَة على الإِنْتِقَاء [frekans] seçicilik ELO.;

مُنْتَقًى seçilip toplanmış, seçilmiş; ayıklanmış;

نَكَأَ a (نَكْء) (*yaranın*) kabuğunu iyileşmeden kaldırmak, (*yarayı*) yolmak;

نَكَبَ u (نَكْب, نَكَب) [kader] (*b-i*) sıkıntıya/ zor duruma düşürmek; (*b-i*) gözden düşürmek;

نَكَبَ u (نُكُوب) [rüzgar] yön değiştirmek; _(نَكْب, نُكُوب) (عن ...*den, rotadan, yoldan*) sapmak, (عن ...*in*) dışına çıkmak; نَكَّبَ (*bşi*, عن ...*den*) saptırmak, (*bşi*, عن ...*in*, *yol*, *rota* vb.nin) dışına çıkarmak; (*bşi*) ıskartaya çıkarmak, atmak; تَنَكَّبَ (*bşden* veya عن *bşden*) sapmak, (*bşin* veya عن *bşin*) dışına çıkmak; (*bşden* veya عن *bşden*) kaçınmak, sakınmak, uzak durmak; (*bşi*) üstlenmek; ¶ تَنَكَّبَ به عن ... *b-i*, ...*den* saptırmak, ayırmak;

نَكْب ç. نُكُوب ve نَكْبَة ç. نَكَبَات felaket, afet; sıkıntı, zorluk;

مَنْكِب ç. مَنَاكِب omuz; taraf, yan; yüksek arazi, yayla;

مَنْكُوب kötü talihli, sıkıntılı, çileli; felaketzede;

نَكَتَ u (نَكْت) [düşünürken, parmakla, sopayla] (*yeri*) çizmek; نَكَّتَ (على *b-e*) nükteli söz söylemek, latife etmek;

نُكْتَة ç. نُكَت , نِكَات zerre, nebze, az miktar; latife, nükte; nükteli söz, anekdot; kelime oyunu; kelime oyunu; esprili nokta; ¶ حَاضِر النُكْتَة hazırcevap;

نَكَّات nükteci, nükteli, esprili; komik, güldüren; alaycı [dalgacı] kişi;

تَنْكِيت latife/ nükte yapma; alaycılık;

مُنَكِّت alaycı [dalgacı];

نَكَثَ u, i (نَكْث) (*anlaşmayı*, *kontratı*, *mukaveleyi*) bozmak, iptal etmek; اِنْتَكَثَ [anlaşma, kontrat vb.] bozulmak, iptal olmak;

نَكْث [anlaşma, kontrat vb.i] bozma, iptal;

نَاكِث güvenilmez, sadakatsiz, sadık olmayan/ kalmayan;

نَكَحَ *a, u, i* (نِكَاح) (*kadını*) nikahlamak, (*kadın ile*) evlenmek; اِنْتَكَحَ (*b-ile*) [evlilik yolu ile] akraba olmak; اَنْكَحَ (*b-i, b-ile*) evlendirmek;

نِكَاح nikah, evlenme; nikah akdi; evlilik, evli olma;

مَنَاكِح [çoğ.kul.] kadınlar;

نَكِدَ *a* (نَكَد) çetin/ zor/ zorlu olmak; [hayat, ömür] çileli/ tasalı olmak; نَكَّدَ *u* (نَكْد) (*b-e*) az vermek; (*b-e*) sıkıntı vermek/ çektirmek; نَكَّدَ (*b-e*) çektirmek, hayatı çekilmez kılmak; نَاكَدَ (*b-e*) çektirmek, eziyet etmek, eza vermek, cefa çektirmek; تَنَكَّدَ [hayat, ömür] çileli/ çekilmez olmak; (مِن *den*) çok çekmek;

نَكْد ç. اَنْكَاد çile, dert; zorluk, zorluluk; sıkıntı, eza, cefa; tasa, üzüntü ¶ نَكْد الطَّالِع çileli/ karayazılı olma;

نَكِد ç. اَنْكَاد, مَنَاكِيد zorlu, çetin; sıkıntılı, dertli, çileli; ters, huysuz, aksi;

اَنْكَد çileli, dertli;

مُنَاكَدَة ç. -آت rahatsızlık, sıkıntı, eziyet;

مَنْكُود dertli, üzgün; karayazılı, ¶ مَنْكُود الحَظّ ç. مَنَاكِيد الحَظّ kötü talihli, bahtı kara;

نَكِرَ *a* (نَكَر, نُكْر, نُكُور, نَكِيـر) (*bşi*) bilmemek, (*bşden*) haberdar olmamak; (*bşi*) inkar etmek, kabul etmemek; نَكَّرَ (...*i*) gizlemek, saklamak; (*ismi*) belirsiz/ nekra yapmak DİLB.; نَاكَرَ (*b-i*) beğenmemek, kabul etmemek, tanımamak; اَنْكَرَ (*b-i, bşi*) inkar etmek, yadsımak; (*bşi*) bilmezden gelmek; (على *b-nin, bşini*) reddetmek, kabul etmemek, tanımamak; (على *b-nin, bşini*) beğenmemek, uygun görmemek; (*b-i*, على *bşden dolayı*) yermek, ayıplamak, kınamak (مِن *b-nin, bşini*) eleştirmek; ¶ اَنْكَرْتُ اَنِّي اَرَاهُ Onu görmezden geldim; تَنَكَّرَ kılık değiştirmek, fark edilmeyecek şekilde değişmek; (لـ *bşe*) uzak/ yabancı olmak; (لـ *b-e*) kaba/ ters davranmak; (لـ *bşi, hissi, duyguyu*) kabullenmemek; تَنَاكَرَ (*bşi*) bilmemek, (*bşin*) farkında olmamak; (*bşi*) bilmezden gelmek [tecahül]; (*b-i*) reddetmek, tanımamak, birlikte bir şey yapmayı istememek; اِسْتَنْكَرَ (*b-i, bşi*) bilmemek, tanımamak, (*bşin*) farkında olmamak; (*bşin*) farkında olmamak; (*bşi*) kabul etmemek, reddetmek; (*bşi*) hiç sevmemek, iğrenmek;

نُكْر inkar, ret;

نُكْر bilinmeyen, meçhul, belirsiz;

نَكِرَة belirsiz isim, nekra DİLB.; meçhul, kim olduğu bilinmeyen kişi;

نُكْرَان inkar ¶ لَا نُكْرَانَ şüphesiz, su götürmez, tartışılmaz; نُكْرَان الجَمِيل nankörlük, kıymet bilmeme; نُكْرَان الذَّات feragat, özveri;

نَكِيـر inkar; ret, kabul etmeme; iğrenç, menfur, nefret uyandırıcı, kabul edilemez, Nekir [melek] bkz. مُنْكَر; ¶ شُدَّ عليه نَكِيـر ≈ *b-i* yerden yere vurmak, amansızca kınamak;

اَنْكَر [müe. نَكْرَاء] kabul edilmez, çok kötü, iğrenç, menfur; ¶ اِبْتِسَامَة نَكْرَاء pis bir şekilde gülme, pis gülüş;

tersi yüzüne veya önü başına getirilmek; öne eğilmek, düşmek; nüksetmek, depreşmek; نُكْس ve نَكْسَة nüksetme, depreşme; yozlaşma, dejenere olma; çöküş, gerileme; تَنَكُّس yozlaşma, nesil bozulması BİY.; اِنْتِكَاس nüksetme, depreşme; مَنْكُوس ters yüz, alt üst ya da önü arkasına gelmiş, olmuş; nükseden, depreşen; مُنَكَّس ters yüz olmuş, altı üstüne ya da önü arkasına gelmiş ¶ مُنَكَّس الرَّأس başı öne eğik, başı önüne düşmüş; مُنْتَكِس nükseden, depreşen;

نَكَشَ *a, i* (نَكْش) (*bşi*, özl. *kuyuyu*) arıtmak; (*yeri*) kazıp toprağını çıkarmak; (*bşi*) adam-akıllı/ iyice araştırmak; altını üstüne getirmek; (*bşi*) karma karışık/ darma dağın etmek; (*ağaçları*) sallamak;

مِنْكَش ç. مَنَاكِش kazma [alet]; tırmık, tarak;

مِنْكَاش ç. مَنَاكِيش ocak demiri; kazma MIS.;

نَكَصَ *u, i* (نَكْص, نُكُوص, مَنْكَص) (عن *bşden*) geri çekilmek, dönmek, caymak; ¶ نَكَصَ على عَقِبَيْهِ [iyi, doğru, hayırlı şeyi] bırakmak, terketmek; نَكَّصَ (*b-i*) caydırmak; اِنْتَكَصَ geri çekilmek, dönmek;

نَكَفَ *u* (نَكْف) (*bşi*) durdurmak; (عن *bşi*) küçümsemek; (عن *bşi*) reddetmek; ¶ لا يُنْكَف karşı konulmaz, direnilmez; ölçülemez, ucu bucağı tayin edilemez, büyüklüğü/ sayısı belirlenemez; ناكَفَ (*b-i, bş ile*) kızdırmak, canını sıkmak, bozmak; اِسْتَنْكَفَ gururlu/ kibirli ol-

اِنْكَار inkar; reddetme; اِنْكَار الذَّات özverililik, özgecilik, diğerkamlık; اِنْكَار لِجَمِيلِهِ ...e karşı nankörlük;

اِنْكَارِي inkarcı; olumsuz, menfi;

تَنَكُّر [kıyafet değiştirerek, maske vb. ile] gizlenme, ¶ مَحْفَل التَّنَكُّر maskeli balo; حَفْل تَنَكُّرِي : تَنَكُّرِي maskeli balo;

اِسْتِنْكَار inkar; kabul etmeme, ret; nefret sevmeme, hoşlanmama;

نَاكِر inkarcı, inkar eden, kabul etmeyen; hakir/ hor gören; ¶ نَاكِر الجَمِيل nankör;

نَاكِر الجَمِيل muayyen, belirli olmayan [yine DİLB.];

مُنْكَر inkar edilen; kabullenilmeyen tanınmayan; makbul olmayan, kabul edilemez; iğrenç, kötü; [çoğ.kul.] مُنْكَرَات kötü işler, kabul edilmez, davranışlar, yasak işler/ ameller ¶ مُنْكَر و نَكِير Münker ve Nekir;

مُتَنَكِّر kılık, kıyafet değiştirmiş veya maske vb. ile gizlenen; kimliğini gizleyen; رَقْص مُتَنَكِّر maskeli balo;

مُسْتَنْكَر kabul edilemez ⇑; garip, acayip;

نَكَزَ *u* (نَكْز) (...*e*, ب *sivri bşi*) batırmak; (*b-i*) [harekete geçsin diye] dürtmek, sıkıştırmak;

نَكَسَ *u* (نَكْس) (*bşi*) ters yüz/ alt üst etmek ya da önünü arkasına getirmek, çevirmek; (*bayrağı*) yarıya indirmek; (رَأْسَهُ veya بِرَأْسِهِ *başını*) eğmek; (*hastalığın*) nüksetmesine/ depreşmesine sebep olmak; نُكِسَ [edil.] hastalığı nüksetmek/ depreşmek; نَكَّسَ = نَكَسَ ; (*bayrağı*) yarıya indirmek; اِنْتَكَسَ altı üstüne/

mak; (عن veya من *bşi*) küçümseyip reddetmek, tepeden bükmek, (*bşi* عن veya مـن *bşden*) hoşlanmamak; (أنْ ...*yapmayı*) istememek; gönülsüz olmak;

نكَفَة kulak altı tükrük bezi;

نكَفي [na't] kulak altı bölgesi ile ilgili; ¶ الْتِهَاب الغُدَد النَّكَفِيَّة kulak altı tükürük bezi iltihabı, kabakulak hastalığı TIP.;

نُكَاف kabakulak hastalığı TIP.;

نَكَلَ *i, u* (نُكُول) ve نَكِلَ *a* (نَكَـل) (عن ya da من *bşden*) kaçınmak, sakınmak, imtina etmek, geri durmak, geri çekilmek; نَكَلَ (نَكْـلَة) ve نَكَّل (*b-i*, [ibret olsun diye] cezalandırmak; (ب *b-e*) eziyet etmek; نَكَّلَ ve أنْكَلَ (*b-i*, عن *...den*) vazgeçirmek, (*b-i*) ayartmak;

نِكْل ç. أنْكَال , نُكُول bukağı, pranga, zincir; gem;

نَكَال [göz dağı, ibret için verilen] ceza;

نُكُول mahkemede tanıklığın kabul edilmemesi İSL.HUK.;

تَنْكِيل [gözdağı, ibret için] ceza, vazgeçirme, caydırma, ayartma; eziyet, eza, cefa;

[2] نِكْل ve نِيكَل nikel [metal];

نِكْلَة ç. ـآت yarım kuruş SUR.;

نَكَهَ *a, i* (نَكْه) (على ya da ل *b-nin yüzüne*) üflemek; (*b-nin*) ağzını koklamak;

نَكْهَة ağız kokusu, nefes, soluğun kokusu; yemeğin kokusu;

نَكَى *i* (نِكَايَة) zarar/ hasar vermek; (*b-i* veya في *b-i*) yaralamak; (ب *b-i*) kızdırmak, sinirlendirmek, canını sıkmak;

نِكَايَة zarar, hasar; sinirlenme; نِكَايَةً فـيـه *b-e* nispet için, nispet olsun diye;

أنْكَى daha kötü; daha büyük hasar veren ya da daha çok kızdıran;

نَمَّ *u, i* (نَمّ) (على ya da عن *bşi*) göstermek, açığa vurmak (عن *bşe*) delalet etmek; (على ...*hakkında*, *bşi*) [iftira gibi] yaymak; (بَيْنَ ...*arasında*) kargaşa/ huzursuzluk çıkarmak;

نَمّ iftira, kara(lama); (ç. ـون, أنمَّـاء) laf taşıyan, dedikoducu kişi;

نَمَّة bit, kehle;

نَمَّـام bir nane türü, MIS., BOT. Mentha sativa;

نَمَّام dedikoducu, laf taşıyan;

نَمِيمَة ç. نمائم iftira, kara(lama);

نَامَة koşuşma, telaş;

عِلم النُّمَيَّات ç. نُمَيّ madeni para, sikke; nümizmatik;

نموذج ALF.BKZ.;

[1] نمر ⇒ تَنَمَّرَ (ل *birine*) çok kızmak, sinirlenmek [lafzen: kaplanlaşmak]; böbürlenmek;

نَمِر ç. نُمُر , أنْمَار kaplan; leopar;

نَمِر sıhhi, temiz, saf [özl.su];

نَمِرَة [dişi] kaplan; [dişi] leopar;

نُمْرَة ç. نُمَر benek, nokta;

أنْمَر [müe. نَمْرَاء] ç. نُمْر benekli;

مُنَمَّر benekli, benek benek;

[2] نمر ⇒ نَمَّرَ (*bşi*) numaralamak, (*bşe*) numara/ rakam vermek;

نُمْرَة ç. نُمَـر numara; rakam; نمرَة وَاحِـد birinci sınıf/ kalite;

[güzel yazı ile yazı] yazma;

مُنَمَّق süslü, tezyin edilmiş; güzel, düzgün [metin, ifade];

نَمِلَ a (نَمَل) [uzuv] karıncalanmak, uyuşmak;

نَمْل [cin.is.; tek.is. ة] ç. نِمَال karınca;

نَمْـلِي [na't] karınca gibi; karınca..., karınca ile ilgili;

تَنْمِلَة tel dolap;

نَمَل karıncalanma, uyuşma; kaşınma;

نَمِل [böcek vb.] kaynayan; karınca dolu; usta, mahir;

أُنْمُلَة ç. أَنَامِل parmak ucu;

تَنْمِيل kaşınma; karıncalanma, uyuşma;

مَنْمُـول karınca dolu, her yerini karınca sarmış; kaşınan;

نَمْنَمَ (*bşi*) çizgi çizgi yapmak; (*bşi*) süslemek;

نِمْنِم [rüzgarın meydana getirdiği, kum üzerindeki] çizgiler, yol yol şekiller;

نَمْنَمَة ve نِمْنِمَة çıt kuşu ZOO;

مُنَمْنَم süslü; işlemeli; ince işçiliği olan;

نَمَا u (نُمُوّ) (نمو) yetişmek, büyümek, serpilmek; artmak; yükselmek;

نُمُوّ yetişme, serpilme, gelişme;

نَمُـوذَج ç. -آت ve نَمَـاذِج örnek, nümune; tip; kalıp; model; misal;

نَمُوذَجِي örnek, model niteliğinde;

نَمَى i (نَمِيَّة, نَمَاء, نَمْي) serpilmek, yetişmek; artmak, çoğalmak; yükselmek; gelişmek, ilerlemek; (الى *b-nin* vasfı/ niteliği olmak; (*bş ile*, الى *b-i*) nitelemek, vasıflamak; [olay] (الى *b-e*) iletilmek, [haber] (الى *b-e* kadar)

نَمَّارَة ç. آت tarih mührü, numaratör;

تَنْمِير numaralama, numara/ rakam verme;

مُنَمَّر numaralanmış, numara verilmiş;

نُمْرُسِي ç. نَمَارِسَة çini işi şeyler satan, MIS.;

نُمْرُق ve نُمْرُقَة ç. نَمَارِق yastık;

نَمَسَ i (نَمْس) (*bşi*) gizlemek, saklamak, gizli tutmak; (*b-e*) açılmak, bir sırrını açmak;

نَمْس [cin.is.; tek.is. ة] ç. نُمُـوس firavun faresi ZOO.; dağ gelinciği;

نَامُوس ç. نَوَامِيس kurnaz, uyanık; sırdaş; [cin.is.; tek.is. ة] sivrisinek; yine ALF.BKZ.;

¶ النَّامُوس الأَكْبَر Cebrail (a.s.);

نَامُوسِيَّة cibinlik;

النَّمْسَى ve نَمْسَى Avusturya;

نَمْسَاوِي Avusturya(lı), Avusturya'ya ait [s. ve is.];

نَمَشَ a (نَمْش) benek benek ya da çil çil olmak;

نَمَش [cin.is.; tek.is. ة] benek; [deri üzerindeki, renksiz] leke;

نَمِش çilli;

اَنْمَش müe. نَمْشَاء ç. نُمْش ⇑;

نَمَط ç. اَنْمَاط , نِمَاط hal, tavır, eda; şekil, biçim; tür, cins; ¶ . . . على نَمَط ...haliyle, ...tavrında; على هَذَا النَّمَط böylece, bu şekilde; حَدِيث النَّمَط yeni, modern; عَتِيق النَّمَط eski, demode; هُوَ على نَمَطٍ وَاحِـدٍ Onların hepsi birbirine benzer; نَمَط الدَّفْع ödeme şekli;

نَمَطِي resmi, kuralcı; rutin; süregelen;

نَمَّقَ ⇒ نَمَّقَ (*bşi*) süslemek, tezyin etmek; (*bşi*) güzel bir yazı ile yazmak; (*metni*) yazmak;

تَنْمِيق süsleme, tezyin; yüceltme, ululama;

ulaşmak; نَمَّى ve اَنْمَى (*bşi*) büyütmek, geliştirmek, artırmak, yetiştirmek, ilerletmek; اِنْتَمَى soyu (الى ...*e kadar*) uzanmak, (الى ...*ile*) akrabalık [ilişkisi] olmak; (الى ...*ile*) ilişkisi/ bağlantısı bulunmak; (الى ...*e*) bağımlı olmak; (الى ...*e*, *kuruluşa, teşkilata*) ait olmak, üyesi olmak;

نَمَاء serpilme, büyüme, gelişme, artma;

نَمِي = نَمَاء ;

نَمَاة ç. نَمًى küçük bit;

تَنْمِيَة gelişme, büyüme, ilerleme, artma; serpilme, yatışma;

اِنْمَاء = تَنْمِيَة ; [bitki] yetiştirme;

اِنْتِمَاء [kuruma vb.e] üyelik;

نَامِية ç. نَوَامٍ ürün; ur, tümör TIP.; اَلنَّوَامِي السَّرَطَانِيَّة kanser hücreleri, kanserli hücreler;

مُنْتَمٍ [topluluğa, kuruluşa] katılan, üye;

مُنْتَمًى menşe, kaynak; akrabalık; üyelik;

نَهَبَ *u, a* ve نَهِبَ *a* (نَهْب) (*bşi*) gasbetmek, zorla almak, soymak; ¶ نَهَبَ الأَرْضَ ve نَهَبَ الطَّرِيقَ (الى ...*e olan yolu*) çabucak katetmek/ almak; اَنْهَبَ (*b-nin*, *bşi*) çalmasına izin vermek; (*bşi*, *b-e*) ganimet olarak bırakmak; تَنَاهَبَ (*ruhunu, canını*) almak; ¶ تَنَاهَبَ الأَرْضَ عَدْوًا bb ile şiddetli bir yarışa girmek; اِنْتَهَبَ (*ruhunu, canını*) almak; (*bşi*) zorla almak; [gözler] (*bşe*) merakla/ istekle bakmak; ¶ اِنْتَهَبَ الطَّرِيقَ (الى ...*e*) yıldırım gibi varmak;

نَهْب soygun, soygunculuk, yağmacılık; dört nal; (ç. نِهَاب) yağma, ganimet; نَهْبًا soygunla, soygunculukla;

نُهْبَة yağma, çapul;

نُهْبَى ⇑;

نَهَّاب soyguncu; yağmacı, çapulcu;

نُهْبَرَة dipsiz uçurum; Cehennem;

نَهَجَ *a* (نَهْج) davranmak, hareket etmek, yürümek, işlemek; (*yol, rota, güzergahı*) izlemek, tutmak; (*bşi*) netleştirmek, açıklığa kavuşturmak; açık/ belirgin olmak; نَهِجَ *i* ve نَهِجَ *a* (نَهَج) nefes nefese kalmak ¶ نَهَجَ خُطَّةً bir plan izlemek, bir plana göre/ plan uyarınca hareket etmek; نَهَجَ على مِنْوَالِه *b-nin* yolunu izlemek/ tutmak; نَهَّجَ (*b-i*) nefes nefese bırakmak; اَنْهَجَ = نَهَّجَ ; (*meseleyi, konuyu*) açıklığa kavuşturmak; (*bşi*) açıklamak netleştirmek; اِنْتَهَجَ (*yolu, rotayı, güzergahı, yöntemi*) izlemek, tutmak; ¶ اِنْتَهَجَ سَبِيلَهُ ya da اِسْتَنْهَجَ سَبِيلَهُ *b-nin* tuttuğu yolu tutmak, *b-nin* yolunu izlemek, *b-i* örnek almak;

نَهْج ç. نُهُوج yol; hal, tavır; metot, yöntem ¶ نَهَجَ نَهْجَهُ *b-nin* yöntemini/ metodunu izlemek, uygulamak; اَلنَّهْجُ القَوِيم doğru yol, olması gereken, isabetli tavır;

نَهَج nefes nefese kalma;

نَهِيج = نَهَج ;

نَاهِج düz açık, yol.;

مَنْهَج ç. مَنَاهِج açık, belirgin izlenmesi rahat yol; metot, yöntem; program; rota; ¶ مَنْهَجُ التَّعْلِيم müfredat, ders programı; مَنَاهِجُ البَحْث araştırma yöntemleri/ usulleri;

مِنْهَاج ç. مَنَاهِيج yol; yöntem, metot; prog-

ram, öngörülen işler bütünü;

نَهَدَ *a, u* (نُهُـود) [göğüs] büyümek; [kadın] iri/ dolgun göğüslü olmak; تَنَهَّـدَ iç çekmek; تَنَاهَدَ masrafları/ giderleri paylaşmak; (*bşi*) [eşit olarak] bölüşmek, paylaşmak, üleşmek;

نَهْد ç. نُهُود [kadın] göğüs, meme; kabartı, şiş;

تَنَهُّد ç. ـآت iç çekme;

نَـاهِـد iri, yuvarlak [göğüs, meme]; gençliğinin baharında; iri göğüs;

نَهَرَ *a* (نَهْر) dere/ ırmak gibi akmak; (*b-e*) çıkışmak, azarlamak; (*b-i*) kızdırmak, sinirlendirmek, çileden çıkarmak; اِنْتَهَرَ (*b-e*) çıkışmak, azarlamak; (*b-i*) çileden çıkarmak, kızdırmak, sinirlendirmek;

نَهْر ç. نُهُور, أَنْهَـار, أَنْهُر nehir, ırmak; (ç. أَنْهُـور ve أَنْهُـر) sütun, [gazetede] ¶ مـا بينَ نَهْرَيْن Mezopotamya; نَهْر الـسَّلام Dicle; نَهْر الشَّرِيعَة Ürdün nehri;

نَهْرِي nehir, nehir ile ilgili;

نَهَار ç. نُهُـر, أَنْهُـر gündüz, ¶ نَهَارٌ و لَـيلاً gece gündüz; لَيلَ نَهَار gece gündüz; نَهَارَ انْهَر harika, muhteşem bir gün;

نَهَـارِي gündüz ile ilgili, gün..., gündüz...si; seçmeler [gazete sütun başlığı];

نَهَارِيَّات bkz. أَنْهَر ;

نَهِير bol, çok, mebzul;

نُهَير ç. ـآت- dere, çay; ırmak ayağı, kol;

اِنْتِهَار çıkışma, azarlama; çileden çıkma, sinirlenme;

نَهَزَ *a* (نَهْـز) (*b-i*) itmek, dürtmek; (*b-i*) teşvik etmek, yönlendirmek; (*b-i*) teşvik etmek, yönlendirmek; (*b-i*) geri püskürtmek, yaklaştırmamak, uzak tutmak; نَاهَزَ [özl. mecazi olarak] (*bşe*) yaklaşmak, yakınlaşmak, ermek; ¶ نَاهَزَ البُلُوغَ buluğa ermek, erişkin olmak; نَاهَزَ الخَمْسِينَ ellisine yaklaşmak [ellisine vardı oldu]; ناهز الفرصة eline fırsat geçmek, imkan bulmak, fırsat yakalamak; اِنْتَهَزَ اِنْتَهَزَ الشَّيْءَ فُرْصَةً ل... ;اِنْتَهَزَ الفُرصَةَ bşi, ...için fırsat bilmek;

نُهْزَة fırsat, imkan, olanak;

نَهَّاز الفُـرَص : نَهَّاز fırsatları kaçırmayan, kollayan; fırsatçı, oportunist;

اِنْتِهَاز الفُرْصَة : اِنْتِهَاز fırsatları yakalama, imkanları kullanma; fırsatçılık, oportunizm;

اِنْتِهَازِي eyyamcı; fırsatçı, oportunist;

اِنْتِهَازِيَّة fırsatçılık, oportunizm;

نَهَشَ *i*(نَهْش) (*bşi*) dişlerinin arasına almak, dişlemek, ısırmak;

نَهَّاش keskin, kesici, ısırıcı;

نَهَضَ *a* (نُهُـوض, نَهْض) (عن *yataktan, oturduğu yerden*) kalkmak; [uçak] ayrılmak, kalkmak; (الى *b-nin, bşin*) üstüne saldırmak; (ب, *b-i, bşi*) kaldırmak, yükseltmek, (ب *bşi*) yürütmek, yönetmek; (ب *bşi, hasarı* vb.i) üstlenmek; (ب *bşin*) destekleyicisi olmak, (ب *bşe*) destek vermek, arka çıkmak; (على ...*e*) karşı çıkmak, isyan emek; (ل *bş için*; özel *görev için*) hazır olmak, hazırlanmak, (ل ...*e*) girişmek, kalkışmak; ¶ نَهَضَ قَائِمًا ayağa kalkmak; نَـهَضَ بـالأَمْـر idareyi/ işleri eline almak;

نَهَضَت الحُجَّة ب... delil, ...i gösteriyordu, ispatlar durumda idi; نَهَضَ بالخَسائر و الضَّحَايَا [bütün] zarar ve ziyanı üstlenmek; نَاهَضَ (*b-e karşı*) direnmek, mukavemet göstermek; (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; أَنهَضَ (*b-i*) ayağa kaldırmak; (*b-i*) canlandırmak, ayağa kaldırmak, canlılık kazandırmak; تَنَاهَضَ kalkmak, yükselmek; اِستَنهَضَ (*b-i*, الى ...*e*) teşvik etmek, yönlendirmek, yöneltmek; ⇑ اِنتَهَضَ;

نَهْض kalkma, yükselme; ilerleme, gelişme;

نَهْضَة ç. آت- [ayağa] kalkış, yükseliş; kalkınma, ilerleme, canlanma; yenilenme, tecdit, reform; [manevi] hareket, güç, kudret, [kapasite]; ¶ عِيد النَّهْضَة 'Nahda Bayramı' [IR., Şaban ayının dokuzuncu günü];

نُهُوض kalkınma, ilerleme, gelişme; (ب ...*e*) teşvik, destek;

مُنَاهَضَة direnme, mukavemet;

اِنهَاض canlılık kazandırma, harekete geçirme; ilerletme, geliştirme; = اِستِنهَاض;

نَاهِض [ayağa] kalkan; aktif, faal ¶ دَلِيل النَّاهِض [tartışma vb.i sona erdiren] delil;

نَهِقَ *a* (نَهِيق, نُهَاق, نَهْق) anırmak;

نَهَكَ *a* (نَهَاكَة) (*bşi*; özl. *elbiseyi*) eskitmek; (*bşi*) bitirmek, tüketmek; (*bşi*) ezmek, öğütmek; _ (نَهْك) ve نَهِكَ *a* (نَهْكَة, نَهْك) (*b-i*) bitkin düşürmek, adamakıllı yormak [canını çıkarmak]; نَهِك ve نُهِك [edil.] elden ayaktan kesilmek, çok bitkin düşmek; ¶ نَهَكَ عِرْضَهُ *b-nin* namusuna dil uzatmak; اِنهَك (*b-i*) adamakıllı yormak, bitkin düşürmek; ⇑ اِنتَهَكَ (*b-i*); (*bşe*) sövmek; (*yasayı*) çiğnemek, tanımamak, (*kuralı*) bozmak, ihlal etmek; (*kadının*) ırzına geçmek, (*kadına*) tecavüz etmek; (*b-i*) lekelemek, karalamak; ¶ لا يُنتَهَك çiğnenemez, bozulmaz, dokunulmazlığı olan;

نَهْك zayıf, yorgun, bitkin düşürme; yıpratma; bitirme, tüketme; sövme; çiğneme, tanımama, bozma, ihlal etme; kutsal şeylere saygısızlık, küfür;

نَهْكَة bitkinlik, kuvvetten düşme; tükenme;

اِنهَاك bitkin düşürme;

اِنتِهَاك ⇑; adamakıllı yorma; bitirme, tüketme; [*kanun, töre* vb.i] çiğneme, bozma, ihlal etme, saymama; saygısızlık gösterme; tecavüz, ırza geçme; نتِهَاك الحُرْمَة [kutsal şeylere] saygısızlık; اِنتِهَاك العَوْرَة ahlaksızlık, ahlak bozukluğu;

مُنهِك adamakıllı yoran, bitkin düşüren;

نَهِلَ *a* (نَهَل, مَنهَل) [içeceğe] konmak;

نَهْلَة ç. نَهَلَات içim, yudum;

مَنهَل ç. مَنَاهِل suyun oyalandığı, bulunduğu, içilebildiği yer, pınar, kaynak vb.;

نَهِمَ *a* (نَهَامَة, نَهَم) iştahı açık, iyi, yerinde olmak; (في ...*e*) iştahı olmak; (في ...*e*) aç, meraklı, hevesli olmak;

نَهَم iştahlılık; meraklılık, heveslilik;

نَهْمَة merak, heves, tamah, düşkünlük,

tutkunluk;

نَهِم meraklı, hevseli; iştahlı, iştahı açık, iştahı iyi, yerinde; obur, boğazına, düşkün;

نَهِيم = نَهِم;

مَنْهُوم meraklı, hevesli, tamahkar; iştahı, yerinde; (ب ...*e*) istekli;

نَهَنَه (*b-i*, عن ...*den*) alıkoymak, uzak tutmak; (*b-nin*, عن ...*yapmasına*) engel olmak, hıçkırmak; تَنَهْنَه hıçkırmak;

نَهَا *u* (نَهْو) ve نَهِيَ *a* (نَهْي) (*b-e*, عن ...*yapmasını*; *b-e*, عن *bşi*) yasaklamak; (*b-i*, عن ...*den*)alıkoymak, uzak tutmak, (*b-nin*, عن ...*yapmasına*) engel olmak, engellemek; نُهِيَ [edil.] [haber] (الى ...*e kadar*) gelmek, (الى *b-nin*) kulağına gelmek; اَنْهَى (*bşi*, الى *b-e*) iletmek; (*bşi*, الى *b-e*) bildirmek, bilgisine sunmak arzetmek; (*bşi*) bitirmek, sona erdirmek; (*bşi*) sonuca bağlamak; تَنَاهَى [süre] bitmek, sona ermek; yüksek bir konuma gelmek, ulaşmak; (الى *b-e*) varmak, gitmek; (عن *b-den*) uzak durmak, sakınmak, kazınmak, (عن ...*i*, *yapmayı*) bırakmak, kesmek, sona erdirmek; ¶ تَنَاهَى الى اَسْمَاعِهِم ≈ [haber] biri-nin kulağına kadar gitmek, birine kadar gitmek; اِنْتَهَى bitmek, sona ermek; [tartışma, mesele vb.] kapanmak, sonuca bağlanmak; [süre] bitmek; (ب *bşi* ya da عن *bşi*) bitirmek, sona erdirmek, sonuna gelmek; (من ...*ile*) işi bitmek, işi kalmamak; sonunda (الى ...*e*) varmak/ gelmek; (...اِلَى اَنْ ...*e kadar*,*yapacak, olacak duruma*) ulaşabilmek, gelebilmek; (الى *b-e kadar*) ulaşmak (الى *b-nin*) kulağına kadar gelmek; (*b-i*, الى ...*e*) getirmek; (عن *bşi*) bırakmak, terketmek, (عن ...*yapmayı*) kesmek ¶ اِنْتَهَى الأَمْرُ الى ...اَنْ uzun sözün kısası şu ki ..., özetle..., hasılı kelam; اِنْتَهَى بِهِ الأَمْرُ الى اَنْ... iş ...yapacak/ olacak noktaya kadar geldi, iş ...yapmaya kadar uzandı/ ...raddesine geldi;

نَهْي yasak, yasaklama, nehiy; اَلنَّهْي وَالأَمْر sınırsız otorite, emretme ve yasak koyma yetkisi;

نَهْيِي yasaklama ile ilgili, yasak;

نُهًى zeka, zihin; anlayış, idrak;

نُهْيَة akıl, zeka;

نِهَايَة [en son] uç, limit, sınır; ç. نِهَايَات- son; sona erdirme; netice, sonuç; sınır, limit, uç; نِهَايَةً sonunda; ¶ فِي النِّهَايَة sonunda; اِلَى النِّهَايَة sonuna kadar; بِلا نِهَايَة sonsuz, namütenahi; اِلَى غَيْرِ نِهَايَة veya اِلَى مَا لا نِهَايَةَ لَه sonsuza kadar, uçsuz bucaksız, bitmek tükenmek bilmez; لِلنِّهَايَة son derece, pek çok, ziyadesiyle; نِهَايَةُ الأَرَب asıl hedef, asıl gaye; اَلنِّهَايَةُ الصُّغْرَى minimum, asgari [derece, miktar]; اَلنِّهَايَةُ الكُبْرَى maksimum, en büyük, azami [nokta, derece, miktar vb.]; اَلنِّهَايَةُ العُلْيَا pekiyi, [başarı notu]; حَدُّ النِّهَايَة son sınır; كَانَ نِهَايَةً فِي الحِذْق çok usta/ mahir olmak, işinin tam ehli olmak;

نِهَائِي nihai, son; uç, sınır; sonucu belirten, sonucu bağlayan; نِهَائِيًّا sonunda ¶ اِنْذَار

[geçerlilik];

مُنتَهى bitmiş, sona ermiş; son; uç, sınır; en uç nokta; ¶ بِمُنتَهى الشِّدَّة çok şiddetli bir şekilde; في مُنتَهى الدِّقَّة son derece ince/ titiz/ hassas; بَلَغ مُنتَهاه had safhaya ulaşmak, en üst/ yüksek dereceye ulaşmak;

نَاءَ (نوء) *u* (نوء) (ب ...*in*) altında kalmak; [yük] (ب *b-e*) ağır gelmek ¶ نَاءَ بالحِمْل bir yükü/ ağırlığı güç bela/ zar zor kaldırmak; yükün altında ezilmek; نَاوَأَ (*b-e*) karşı çıkmak, ayak diremek; (*b-ile*) rekabet etmek, çekişmek; نَاوَأَهُ العَدَاء ¶ (*b-e*) düşmanca davranmak; أَنَاءَ düşmanca davranmak; (*b-e*) ağır gelmek, (*b-nin*) belini bükmek;

نَوْء ç. أَنْوَاء , نُوآن fırtına; bora, kasırga;

مُنَاوَأَة direnme, mukavemet gösterme, boyun eğmeme; husumet, düşmanlık, çekişme;

نَابَ (نوب)[1] *u* (نَوْب, مَنَاب, نِيَابَة) (عن *b-i*) temsil etmek, (عن *b-nin*) temsilcisi olmak, vekili olmak, (عن *b-e*) vekalet etmek; belli aralıklarla, fasılalı olarak (الى *b-i*) ziyaret etmek, (الى *b-e, b-nin makamına*) uğramak; _ (نَوْب, نَوْبَة) [felaket, sıkıntı, dert vb.] (*b-nin*) başına gelmek, (*b-e*) gelip çatmak, [belaya] uğramak; نَوَّبَ (*b-i*, عن...in yerine; *b-i* في ...*de*) temsilci/ vekil tayin etmek; نَاوَبَ (*b-ile*) nöbetleşe/ dönüşümlü/ münavebeli olmak/ çalışmak; أَنَابَ (*b-i*, عن *b-e*) vekil/ temsilci yapmak; (*b-e*, عن *b-nin*) yetkilerini vermek; (الى *b-e* veya *b-nin yerine*) bazen/ ara sıra uğramak; ¶ أَنَابَ الى اللّٰه [günahından tövbe

بَلاَغ نِهَائي ya da نِهَائي son ikaz, ultimatom; حُكْم نِهَائي son/ nihai karar HUK.; عِلاَج نِهَائي son tedavi; فَوْز نِهَائي son [sonucu getirecek] başarı, zafer; مُبَارَة نِهَائيَّة final, son karşılaşma, final maçı SPO.; لا نِهَائي sonsuz, namütenahi; لا نِهَائيَّة sonsuzluk;

اِنْهَاء bitirme, sona erdirme; netice/ sonuca bağlama; tamamlama; kesme, yapmaz olma;

تَنَاهٍ sonluluk, sınırlılık; [süre için] bitim, bitme;

اِنْتِهَاء bitirme, sona erdirme; tamamlama; neticeye bağlama; [süre] geçme, bitme; ¶ اِنْتِهَاء الأَجَل ölüm, ömrün sonu;

نَاهٍ yasaklayıcı, menedici, yasaklayan, ¶ هٰذَا رَجُلٌ نَاهِيكَ من رَجُل meneden bu kişi sana [hayli hayli] yeter! [artık başkasına ihtiyacın kalmaz]; نَاهِيكَ مِن (عن) ... ne kadar da mükemmel bir..., ...şaheser (dir)!; ...i saymasak, ...bir tarafa; mesela ...i alalım; نَاهِيكَ ب... yeter (artık)! ...*den* bahsetme!; نَاهِيكَ بِأَنْ... yeter [artık] ...olmasının/ yapmasının yanında, bir de ...yapıyor;

نَاهِيَة ç. نَوَاهٍ yasak;

مَنْهِيّ yasak(lanmış), izin verilmeyen, menedilmiş;

مُتَنَاهٍ bitmiş, sona ermiş; sınırlı, sonlu; uç sınır; aşırı had/ derecede; ¶ غَيْر مُتَنَاهٍ sonsuz, sınırsız; مُتَنَاهٍ في الدِّقَّة çok hassas, öncelikleri bulunan; مُتَنَاهِي الصِّغَر aşırı derecede küçük;

مُنْتَهٍ [bir faaliyeti] kesen, bırakan, artık yapmayan; bitmiş, sona ermiş; süresi dolmuş

مُنَاوَبَة dönüşüm, nöbetleşme, sıra değişme, münavebe, rotasyon; مُنَاوَبَةً dönüşümlü olarak, sırayla, nöbetleşe; ¶ بِالْمُنَاوَبَةِ ı مُنَاوَبَة sulama, sırası; الرَّيّ

اِنَابَة yetkilendirme, yetki verme; yetki ile, vekil olarak atama;

تَنَاوُب dönüşümlü hareket, nöbetleşme, rotasyon; alternatif davranış ELK.; ¶ بِالتَّنَاوُبِ sırayla, nöbetleşe, dönüşümlü, münavebeli olarak;

نَائِب ç. نُوَّاب temşilci, vekil; delege; [mud. kul.] yardımcı, muavin, ikinci; yetkili temsilci; çavuş ESK. SUR. ASK.; kadı/ hakim vekili [yine نَائِب شَرْعِي] İSL.HUK.; ¶ نَائِب الرَّئِيس başkan vekili; meclis başkanı yardımcısı; نَائِب عُمُومِي veya نَائِب عَامّ savcı [müddei umumi]; نَائِب العَرِيف onbaşı ASK., IR.; نَائِب القُنْصُل viskonsül, konsolos yardımcısı; نَائِب المَلِك kral vekili; مَجْلِس النُّوَّاب parlemento, meclis;

نَائِب pay, hisse, parça; kontenjan; kota;

نَائِبَة ç. آت , نَوَائِب [şans, mücadele vb. için] inişler ve çıkışlar; felaket, çile, dert, musibet, afet;

مُنَوَّب mandacı, mandater HUK.; seçmen; ضَابِط مُنَوَّب : مُنَوَّب nöbetçi subay;

مُنَاوِب nöbette olan [özl. subay];

مُنِيب tövbekar;

مُتَنَاوِب dönüşümlü, nöbetleşe, sırayla işleyen; ¶ تَيَّار مُتَنَاوِب alternatif akım ELK.;

نَاتَ (نوت) [1] u (نَوْت) sarsılmak, sendelemek;

edip] Allah'a dönmek; تَنَاوَبَ (على veya في *bşi* veya *bşi*) dönüşümlü/ nöbetleşe yapmak; (*b-e*) sık sık uğramak; ¶ تَنَاوَبَتْـــه الخُطُوب felaketlerin/ musibetlerin ardı arkası kesilmemek, peşpeşe gelmek; اِنْتَـــابَ [bela, musibet] (*b-nin*) başına gelmek;

نَوْبَة ç. نُوَب sıra, tur; dönüşüm, rotasyon; (ç. -آت) [öksürük, vb.] nöbet TIP.; kriz buhran; nöbet ASK.; [müzisyen] grup, topluluk SUR.; ¶ بالنَّوْبَة nöbetleşe, dönüşümlü olarak, sırayla, rotasyon ile; نَوْبَة عَصَبِيَّة sinir krizi, buhran; نَوْبَات غَضَبِه sinir krizleri; نَوْبَة قَلْبِيَّة kalp krizi; نَوْبَات المَطَر yağmur mevsimleri; جَاءَت نَوْبَتُه sırası geldi;

نَوْبَتْجِي nöbetçi KNŞ; nöbette olan KNŞ;

نُوبَة ç. نُوَب felaket, musibet, sıkıntı, bela, dert;

نِيَابَة temsilcilik, vekillik; acente; delegasyon, temsilciler heyeti; savcılık; نِيَابَةً عَنْ . . . ...in yerine, ...in vekili, ...in temsilcisi olarak; مُدِير المَصْلَحَة بالنِّيَابَة bölüm müdür vekili; نِيَابَة عُمُومِيَّة savcılık; بالنِّيَابَة عن . . . ..in yerine; رَئِيس النِّيَابَة başsavcısı; وَكِيل النِّيَابَة savcı;

نِيَابِي temsilci, temsilci niteliğinde, vekil [na't]; [is.] temsilci, vekil; parlementoya ait, ¶ حُكُومَة النِّيَابِيَّة geçici hükümet; مَجْلِس نِيَابِي parlemento;

مَنَـــاب vekillik, temsilcilik; vekalet makamı, vekil olarak işgal edilen mevki; pay, hisse; ¶ نَابَ مَنَابَهُ birinin yerine vekalet etmek, birinin yerine [vekaleten] geçmek;

نُوت ve نُوتَة nota [yine نُوت المُوسِيقَى] MZK.;
نُوتَة not, işaret;
نُوح[1] Nuh. (as.);
نَاحَ (نوح)[2] *u* (مَنَاح, نِيَاحَة, نِيَاح, نُوَاح, نَوْح) (*ölüye* veya على *ölü için*) ağlamak, dövünmek, feryadı figan etmek; [güvercin "gugu guk" sesiyle] ötmek; نَاوَح (*bşin*) karşısında olmak, (*bş ile*) yüz yüze olmak; تَنَوَّح salınmak, sallanmak; تَنَاوَح [rüzgar] uğuldamak;
نَوْح ve نُوَاح [ölü için] dövünme, feryat figan etme;
نَوَّاح [ölü için] dövünen, feryat figan eden;
نَوَّاحَة [ölünün arkasından para karşılığı] dövünen, feryat figan eden kadın;
نَائِحَة ç. نَوَائِح , نَوَّاحَات = نَائِحَات ;
مُنَاحَة [ölü için] feryat etme, dövünme;
نَوَّخَ ⇒ نوخ mola vermek; أَنَاخَ (*deveyi*) çöktürmek, ıhdırmak; (ب *bir yerde*) kalmak أَنَاخَ عليه البُؤْسُ بِكَلْكَلِه büyük sıkıntı içinde olmak;
اِسْتَنَاخَ çökmek, ıhmak [deve];
مُنَاخ ç. -آت mola yeri, uğrak; ikametgah, mesken;
مُنَاخ hava şartları; iklim;
مُنَاخِي iklimle ilgili;
نَادَ (نود) *u* (نَوَدَان, نُوَاد, نَوْد) ve تَنَوَّدَ sallanmak, sendelemek; salınmak;
نَوَّرَ ⇒ نور[1] çiçek açmak; çiçeklenmek; (*bşi* ya da ل *bşi*) aydınlatmak, ışıklandırmak; (ل ya da *bşe*) ışık vurmak; (*b-i* ya da ل *b-i*) aydınlatmak, münevver kılmak; (*lambayı*) yakmak;
أَنَارَ (*bşi*) aydınlatmak; (*problemi, sorunu*) açıklığa kavuşturmak, netleştirmek; اِنْتَوَرَ meydana çıkmak; تَنَوَّرَ aydınlanmak [yine MEC.]; اِسْتَنَارَ bilgilenmeyi/ aydınlanmayı istemek; aydınlanmak; bilgilenmek;
نَار [müe.] ç. نِيرَان ateş; atış, ateş [tüfek]; büyük yangın; جَهَنَّم النَّار Cehennem ¶ شَرِيط النَّار fitil, fünye; شَيْخ النَّار volkan; كَانَ على نَار شُهْرَة من نَار عَلَم Şeytan; çok meşhur; merak içinde olmak, endişeli olmak, dokuz doğurmak; نِيرَان حَامِيَة aralıksız/ koruyucu ateş ASK.;
نَارِي ateş ile ilgili, ateş…, ateşli; yakıcı, kızgın; ¶ آلَة نَارِيَّة motorlu [araç]; دَرَّاجَة نَارِيَّة motosiklet; سِلَاح نَارِي ateşli silah; سَهْم نَارِي roket; طَلْق نَارِي ateş, atış [ateşli silahtan yapılan]; لُعَاب نَارِيَّة donanma fişekleri; مَقْذُوف نَارِي mermi;
نَوْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَنْوَار çiçek;
نُور ç. أَنْوَار ışık, ışın, hüzme; parıltı; aydınlanma; lamba; far; sokak lambası; ¶ نُور بَرَّاق yanıp sönen ışık; نُور كَشَّاف veya ışıldak projektör ASK.; أُمّ النُّور Meryem (as.); Paskalya Cumartesisi HRI.; عَلَيْكَ نُور! bravo! aferin (sana)! helal sana!; رَأَى النُّورَ doğmak, dünyaya gelmek;
نُورِي ışık ile ilgili; ışık gibi ışıklı; parlak;
نُورَانِي ışıklı;
نُورَانِيَّة ışıklılık, parlaklık;
نَوْر [top.is.] çingeneler; serseriler, avareler;
نَوَرِي çingene; serseri, avare;

نَاسَ u (نَوَسَان, نَوْس) (نوس)[1] salınmak, [bir öne bir geri] sallanmak, [bir yerde asılı olmak] sallanmak;

نَوَّاس salınan, [bir öne, bir geri] sallanan; sarkaç SUR.;

نَاؤُوس, نَوَاوِيس ç. نَاعُوس[2] lahit; sanduka;

نَاس[3] insanlar bkz. انس ;

نوسر fistül, kabarcık, çıban oluşturmak;

نَاوَشَ ⇒ نوش (*b-nin*) [kuvvetini, gücünü anlamak için] yoklamak;

نَوْشَة tifo nöbeti MIS.;

مُنَاوَشَة [karşı tarafın gücünü/ kuvvetini] yoklama; çatışma, muharebe; مُنَاوَشَة حَرْبِيَّة çarpışma, silahlı çatışma; [çoğ.] çarpışmalar;

مَنَاوِيشِي ve مَنَاوِيش mor, erguvan, [menekşe] rengi MIS.;

نُوشَادِر nişadır;

نَاصَ u (نَوْص, مَنَاص, مَنِيص) (نوص عن *bşden, iş* vb.den) kaytarmak, (عن ...*e*) yanaşmamak; اناص [ışık vb.] giderek zayıflamak;

نَوْص yaban eşeği ZOO. Asinus onaper;

مَنَاص ve مَنِيص [iş vb.] kaytarma, yanaşmama; kaçış, kurtuluş; لَا مَنَاصَ له kaçınılmaz;

نَاطَ u (نَوْط, نِيَاط) (نوط *bşi*, ب ...*e, in üzerine*) asmak; (*işi* vb.i, ب *b-e*) bırakmak, vermek, yüklemek, (işi vb.i, ب *b-nin*) sorumluluğuna vermek; (*bşi*, ب veya على ...*e*) bağ(ım)lı kılmak; نِيطَ [edil.] (ب *bşe*) bağ(ım)lı olmak, (ب...*e*) ait olmak; (ب*b-nin*) sorumluluğunda [sırtında, omuzunda] olmak; (على ...*e*) asılı olmak; نَوْط ve اَنَاطَ = نَاطَ ; ¶ نَاطَه بِشَرْطٍ *bşi*

نُورَة kireç; yanıcı madde;

نَيِّر ışıklı, aydınlık; parlak; açık, net; النَّيِّرَان güneş ve ay;

نُوَّار [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَوَاوِير çiçek;

مَنَار ve مَنَارَة ç. مَنَائِر, مَنَاوِر fener kulesi; minare;

منور [duvardaki, ışığı içeri alan] delik; tepe penceresi;

تَنْوِير çiçek açma, çiçeklenme; aydınlatma [yine MEC.]; تَنْوِير العُقُول ve التَّنْوِير Aydınlanma;

مُنَاوَرَة = اِنَارَة aşğ. bkz.;

اِنَارَة ışıklandırma, aydınlatma [yine MEC.];

نَائِرَة kin, nefret;

مُنَوَّر ışıklanmış, aydınlık, ışıklı; aydın, münevver; parlak; parıltılı; ¶ الْمُنَوَّرَة Medine şehrinin lakabı, Nurlu;

مُنِير parlak, aydınlık veren, aydınlatan, aydınlatıcı [yine MEC.];

مُتَنَوِّر aydınlık, ışıklı;

مُسْتَنِير aydınlık, ışıklı; aydın [is. ve s.];

مُنَاوَرَة manevra; hile, oyun, dolap;

مُنَاوَرَات askeri manevralar; مُنَاوَرَات جَوِّيَّة hava manevraları; مُنَاوَرَات دِبْلُومَاسِيَّة diplomatik manevra; عَامِل الْمُنَاوَرَات makasçı [demiryolu];

نَوْرَج ç. نَوَارِج harman dövme makinası;

نورز [cin.is.; tek.is. ة] martı ZOO.;

نورستانيا sinir zayıflığı;

نَوْرُز Nevruz;

مُنَوَّع envai çeşit, çeşitli, çeşit çeşit; tek unsurdan oluşmayan, mürekkep, kompleks;

مُتَنَوِّعَات ; مُنَوَّع = مُتَنَوِّع seçmeler [gazetede sütun başlığı];

نَافَ *u* (نَوْف) yüce/ ulu olmak; [özl. sayı] (عن veya على ...*i*) geçmek, aşmak, (عن veya على ..*den*) fazla olmak ¶ مَا يُنَوِّفُ عن الثَلاَث üç yıldan fazla zamandır...; سَنَوَات

نَوْف ç. أَنْوَاف [ölçüyü, sayıyı geçen] fazla; وَ ya da نَيِّف وَ... ¶ نَيِّف fazla, ziyade

نَيِّف [yaklaşık, rakam vermek için] küsur; ثَلاَثُونَ وَ نَيِّف Otuz küsur;

نِيَافَة Ekselans [piskopos ve papazlara hitaben] MIS., HRİ.;

مُنِيف yüksek; yüce, ulu; mükemmel;

مُنُوفِي[2] bir Mısır pamuğu türü;

نُوفَمْبِر ["f" ve "v"] Kasım ayı;

تَنَوُّق ve تَنَيُّق ⇒ نوق (في ...*de, giyim, yiyecek* vb.de) titiz davranmak, özen göstermek;

نَاقَة ç. نُوق , نِيَاق , نَاقَات dişi deve; لاَ نَاقَةَ لي فِي الأَمْرِ وَلاَ جَمَل benim bu işle bir ilgim yok, müdahelem söz konusu olamaz, ≈ at elin it elin bize ne!;

نَيِّق titiz, özen gösteren, itina eden;

أَنْوَك ahmak, aptal;

نَالَ *u* (نَوْل) (*b-e* ya da ل *b-e*, ب *bşi*) (نول) sunmak, arzetmek; نَوَّلَ (*b-e*, *bşi*) sağlamak, temin etmek; نَاوَلَ (*b-e* ya da ل *b-e*, *bşi*) şartа/ kayda bağlamak; أَنَاطَهُ بِعُهْدَتِهِ *bşin* sorumluluğunu *b-e* yüklemek, vermek;

نَوْط ç. أَنْوَاط , نِيَاط asılı şey; madalya; ¶ نَوْط الجَدَارَة şeref madalyası;

نَيْط ç. نِيَاط aort; مَنْظَر يُشَقُّ له نِيَاط القُلُوب yürekler parçalayıcı/ çok acıklı görüntü; قَطَّعَ نِيَاط القُلُوب kalpleri parçalamak;

مَنَاط *bşin* asılı olduğu yer, askı; [alay vb.nin] hedef, konu, malzeme; güven kaynağı, dayanak; مَنَاط الثُّرَيَّا (الجَوْزَاء) ≈ gökteki yıldızlar kadar uzak(ta);

تُنُوُّط , تَنُوُّط dokumacıkuşu ZOO.;

مَنُوط (ب...*e*) bağ(ım)lı;

مُنَوَّط (ب...*den*) sorumlu, mesul;

مُنَاط (ب...*den*) sorumlu, mesul;

نَوَّعَ (*bşi*) çeşitlere ayırmak, çeşit çeşit yapmak, sınıflamak; (*bşi*) farklı/ değişik yapmak; (*bşi*) değişik bir hale sokmak, görüntüsünü değiştirmak; تَنَوَّعَ çeşit çeşit olmak; ⇒ نوع

نَوْع ç. أَنْوَاع çeşit; cins, tür; tarz, usul; şekil; yapı, karakter; نَوْعًا biraz, bir miktar, az bir şey; belli bir ölçüde; نَوْعًا مَا bir miktar, bir az; نَوْعًا وَ كَمِّيَّةً nicelik ve nitelik, kemiyet ve keyfiyet olarak; بِنَوْعٍ خَاصٍ özel bir şekilde; عَلَى أَنْوَاعِهِم her çeşit(ten); نَوْع الإِنْسَان ya da النَّوْع الإِنْسَانِي beşer, insanoğlu;

نَوْعِي [na't] cins..., türe ait; karakteristik, tipik; temel; has, özel; ثِقْل (وَزْنِي) نَوْعِي özgül ağırlık;

تَنْوِيع değiştirme, çeşit çeşit yapma;

تَنَوُّع çeşitlilik, türlü türlü olma; değişme;

arzetmek, sunmak, takdim etmek, teslim etmek, vermek; ¶ نَاوَلَه القُـرْبَان ...için ayin düzenlemek HRİ.; تَنَاوَلَ (*bşe*) [uzanıp] almak; (*bşi*) kabul etmek; (*bşi*) elde etmek; (*yiyeceği*) yemek, (*içeceği, çayı, kahveyi*) içmek; (*bşi*, من ...*den*) elde etmek; (*bşden* anlamını) kavramak; (*konuyu*) ele almak, işlemek ,incelemek; (*bşi*) içine almak, kapsamak; ayine katılmak HRİ.;

نَوْل ç. اَنْوَال hediye; tarz, usul; [dokuma] tezgah; taşıma ücreti, navlun;

نوال hediye: kâr, fayda, kazanç; doğru, isabetli olan; ¶ نَوالك اَنْ تَفْعَل كذا böyle yapmalısın; لَيْسَ ذَلِكَ بِنَوَال bu hiç de doğru değil;

مِنْوَل ve مِنْوَل [dokuma] tezgah;

مِنْوَال tarz, usul, yol, metot; prosedür, şekil gidişat ¶ عَلى هَذَا الْمِنْوَال böyle, bu şekilde; هُم عَلى مِنْوَال وَاحِد hepsi birbirinin aynı; مِنْوَالُكَ اَنْ تَفْعَلَ كَذَا böyle yapmalısın;

مُنَاوَلَة sunma, takdim, teslim; ayin HRİ;

تَنَاوُل yeme, içme, anlayış, idrak; ayin HRİ.;

مُتَنَاوِل uzanıp alan; ayine katılan HRİ.;

مُسْتَنَاوَل elde edilebilir, ulaşılması mümkün; elde edilebilirlik; erim, menzil ¶ اَعْسَر مُسْتَنَاوَلاً ulaşılması/ elde edilmesi zor; تَحْتَ مُسْتَنَاوَلِ يَدِه (فِي) elinin altında, (biri için) erişilebilir, elde edilebilir yerde/ konumda; فِي مُسْتَنَاوَلِه biri için ulaşılabilir, erişilebilir; فِي مُتَنَاوَلِ الجَمِيع herkese açık, herkes tarafından erişilebilir; فِي مُتَنَاوَلِ كُلِّ الأَفْهَام herkes tarafından anlaşılır, anlaşılabilir; جَعَلَ شَيْئاً فِي مُتَنَاوَلِه bir şeyi birine [ulaşılması, erişilmesi] mümkün kılmak;

نَوْلُون ve نَاوْلُون ç. نَوَالِين navlun, taşıma ücreti;

(نِيَـام, نَوْم) يَنَامُ نَام (نوم) [1. tekil şahıs نِمْتُ] uyumak; [rüzgar, deniz vb.] yatışmak, sakinleşmek; [piyasa] kesat/ durgun olmak, iş olmamak; [uzuv, organ] uyuşmak; (عن *bşi*) ihmal etmek, göz ardı etmek, önemsememek; (الى *bşi*) kabul etmek, rıza göstermek, muvafık olmak; (الى *b-e*) güvenmek, (الى *bşi*) mesnet kabul etmek; ¶ يَنَامُ مِلْءَ جَفْنِه derin bir uyku uyumak; نَوَّم (*b-i*, özl. *çocuğu*) uyutmak; (*b-i*) bayıltmak,(*b-e*) anestezi uygulamak; نَوَّمَ = اَنَامَ ; تَنَاوَمَ uyuyor gibi yapmak; اِسْتَنَامَ (ل الى *b-e*) güvenmek, itimat etmek; (ل *bş ile*) kendini uyutmak veya bayıltmak; (ل *bşe*) razı olmak, (ل *bşi*) kabul etmek; (الى *b-e*) güvenmek, itimat etmek; (ب الى *bşi*, *b-e*) emanet etmek; (الى *bşi*) kabullenmek, (الى *bşe*) rıza göstermek;

نَوْم uyku ¶ نَوْم الغُرْفَة yatak odası; قَمِيص النَّوْم gecelik;

نَوْمِي uyku, uyku ile ilgili [na't];

نَوْمَة kestirme, şekerleme;

نُوْمَة uykucu, çok uyuyan;

نَوَّام uykucu, uykusuna düşkün;

نَؤُوم horultulu uyuyan; uykucu; sabahları geç kalkan;

مَنَام uyku; (ç. آت-) rüya, düş;

مَنَام uyunulan yer; yatak odası;

مَنَامَة ⇑; ⇑; gecelik;

المَنَامَة Manama;

تَنْوِيم uyutma; bayıltma, anestezi; hipnotizma;

نَائِم ç. نِيَام , نُوَّم , نُيَّم , نُوَّام , نُيَّام uyuyan; uyuşmuş [uzuv]; sakin, asude [gece];

مُنَوِّم uyku verici; uyuşturucu; hipnotizmacı; (ç. -آت) uyku ilacı; دَوَاء مُنَوِّم uyku ilacı;

نَوَّنَ ⇒ نون (*ismin*) sonuna tenvin koymak, (*ismi*) tenvinli kılmak DİLB.;

نُون ç. آت- "ن" harfinin adı; (ç. نِينَان , أَنْوَان) çok büyük balık; ذُو النُّون Yunus (as.);

نُونِي [na't] hilal gibi, ay şeklinde, ay...;

نُونَة çene çukuru;

تَنْوِين kelimeyi nunlama, sonuna tenvin koyma DİLB.; ≈ هُمَا كَالتَّنْوِين وَ الإضَافَة aralarında dağlar kadar fark var;

نَوَّهَ ⇒ نوه (*bşi*) [yukarı] kaldırmak; (ب *b-i*) övmek, yüceltmek; (ب *bşi*) vurgulamak; (ب ...*i*) anmak, (ب veya عن ...*e*) atıfta bulunmak; (عن veya ب veya الى *bşi*) kasdetmek;

تَنْوِيه övgü, medih; anma, zikretme; atıfta bulunma, gönderme, referans; ima;

نَوَى *i* (نَوَاة, نِيَّة) (*bşe*) niyet etmek, niyetlenmek, (*bşi*) yapmaya karar vermek; نَوَى *i* (نَوًى) (من ...*den*, الى ...*e*) geçmek; uzaklaşmak; نَوَّى miyavlamak; نَاوَى (*b-ile*) düşman olmak; اِنْتَوَى (*bşe*) niyet etmek, (*bşi*) hedeflemek, (*bş yapmayı*) istemek;

نَوًى ıraklık, uzaklık; varılacak yer, hedef;

نَوًى [cin.is.] hurma, meyva çekirdeği;

نَوَاة [tek.is.] ç. نَوَيَات hurma çekirdeği; meyva çekirdeği; öz, esas; merkez; atom çekirdeği; çekirdek, kaynak, menşe; نَوَاة الذَّرَّة atom çekirdeği;

نَوَوِي çekirdek ile ilgili; nükleer; nükleer fiziğe ait; ¶ أَسْلِحَة نَوَوِيَّة nükleer silahlar;

نَيِ şişman; bkz. ;

نِيَّة ç. آت- , نَوَايَا niyet, kasıt, amaç, plan; temayül, eğilim ¶ ... على نِيَّة niyetiyle; في ...yapmak amaçlanmıştır, bundan النِّيَّة أَنْ... kasıt ...yapmaktır, ...olmasıdır.; حُسْن النِّيَّة iyi niyet, hüsnü niyet, olumlu yaklaşım; سَلَامَة النِّيَّة masumluk; hüsnü niyet HUK.; سَلِيم النِّيَّة içten, samimi, [içten pazarlıklı olmayan]; açık yürekli/ kalpli; سُوء النِّيَّة kötü niyet, içten pazarlıklılık [yine HUK.]; بِسُوء النِّيَّة kötü niyetle [yine HUK.]; صَافِي النِّيَّة içten, samimi, açık kalpli; أَخْلَصَ لَهُ النِّيَّة *b-e* ya da *bşe* karşı içten davranmak/ yaklaşmak/ yapmak; حَسُنَتْ نِيَّتُهُ ya da أَخْلَصَ نِيَّتَهُ ل... ⇑; ...e karşı iyi niyetli olmak; أَصْلَحَ نِيَّتَه samimi/ yapmacıksız olmak [ahlaki ve dini anlamda]; عَقَدَ النِّيَّةَ عَلَى ...*de* karar kılmak, yapmaya niyetlenmek;

مُنَاوِ düşman tavırlı;

نَاءَ (نَيْء) *i* (نَيْء, نُيُوء, نُيُوءَة) [özl. et] çiğ/ pişmemiş olmak;

نِيّ , نِيء çiğ; ham; brüt; bkz. نوى ;

نَاب ç. أَنْيَاب , نُيُوب , أَنَايِيب köpekdişi; fildişi; yılanın zehirli dişi; ¶ كَشَرَ عَنْ أَنْيَابِهِ dişlerini

göstermek; عَضَّهُ الدَّهْرُ بِنَابِهِ (بِأَنْيَابِهِ) birinin başına, çetin sıkıntılar gelmek;

نَاب ç. أَنْيَاب , نُيُوب , نِيب yaşlı dişi deve;

نَتْرَجِين [o, e] nitrojen;

نَتِيح merhum MIS., HRİ.;

نَيْر[1] bkz. نور ;

نَيْر[2] ç. أَنْيَار , نِيرَان boyunduruk [öküz için];

نَيرَة dişeti;

نَيْزَك ç. نَيَازِك kısa mızrak, kargı; meteor;

نِيس Nis limanı;

نِيسَان Nisan ayı SUR., LÜB., ÜRD., IR.;

نِيشَان = نِشَان bkz. نشن ;

نِيص oklukirpi;

نِيط , نياط bkz. نوط ;

نِيف bkz. نوف ;

نِيق bkz. نيق ;

نِيقُوسِيا Lefkoşe;

(نِيك) *i* نَاك (*kadınla*) cinsel ilişkide bulunmak; [konuşma dilinde bu kökten türeyen küfür ifadeleri bulunmaktadır.];

نِيكَل = نِكْل

نِيكُوتِين nikotin;

[1](نيل) نَالَ *a* (نَيل, مَنَال) [I. tekil şahıs نِلتُ] (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; (*bşi*) kazanmak, haketmek; (*bşi*, ل *b-e*) sağlamak, tedarik/ temin etmek; (*bşi*, من *b-ile*) erişmek, ulaşmak; (من *b-i*, *bşi*) etkilemek; (من ...*e*) hasar/ zarar vermek ¶ نَالَ من عِرْضِه birinin namusuna leke sürmek, *b-i* lekelemek, *b-e* iftira atmak; نَالَ منهُ أَوْفَرَ مَنَالٍ *b-e* büyük hasar vermek; نَالَه بِسُوء ...*e* hasar vermek; نَالَه بضُر ⇑;

نَالَ الثِّقَةَ ;مَنَال bkz. نَالَ من نَفْسِه أَبْلَغَ مَنَالٍ [hükümet] güvenoyu almak; أَنَالَ (*b-e* veya ل *b-e*, *bşi*) sağlamak, temin/ tedarik etmek;

نَيْل elde etme, ele geçirme; [elde edilmiş] fayda, kazanç;

مَنَال elde etme, erişme; ¶ بعيد الْمَنَال elde edilmez, ele geçmez, erişilmez; kavranılmaz; idrak edilmez; صَعْب الْمَنَال elde edilmez, erişilmez; قَرِيب (سَهْل) الْمَنَال kolay elde edilen, çabuk ele geçen; مُمْكِن الْمَنَال elde edilmesi/ erişilmesi mümkün, olası; نَال من نَفْسِه أَبْلَغَ مَنَال biri üzerinde büyük tesir yapmak, birini çok etkilemek;

نَائِل elde eden, erişen, kazanan, ele geçiren; [elde edilmiş] fayda, kazanç;

[2]نيل ⇒ نَيَّل (*pamuğu, yünü*) çivit ile boyamak;

نِيل , نِيلَة çivit;

مُنَيَّل çivit ile boyanmış;

[3]نيل ⇒ نَيَّل Nil'in suyunu araziye vermek MIS.;

النِّيل Nil nehri ¶ عَرَائِس النِّيل nilüfer;

نِيلِي Nil, Nil'e ait;

مِنْيَل Nil'in kabardığı zaman yüksekliğini ölçen alet, Nilometre;

تَنْيِيل mas. ⇑;

نِيلَج çivit;

نِيلُوفَر nilüfer;

نَيْلُون ve نِيلُون [o] naylon;

نِيَة bkz. نوى ;

نِيُورَلْجِيَا nevralji, şiddetli sinir ağrısı;

نِيُوزِيلَانْدَا Yeni Zelanda;

ضَوْء نِيُونِي neon ışığı;

هَـ

مِـدْفَع ¶ havan, dibek; هَوَاوِين ç. هَاوُون, هَاوُون الهَوَان havan topu ASK.;

هَايتي Haiti;

هَبْ[1] "وَهَبَ"nin emir sıygası;

هَبَّ[2] *u* (هَـبّ) kıpırdamak, harekete geçmek; (الى veya ل *bşe*) girişmek, başlamak; [muzari fiil öncesinde] yapmaya koyulmak, yapmaya kalkışmak; (الى *b-nin üzerine*) atılmak; (من *...den*, özl. *uykudan*) kalkmak; (على *b-e*) baş kaldırmak, isyan etmek; _ (هَبّ, هُبُـــوب, هَبِـــيب) [rüzgar] esmek; [fırtına] kopmak, [yangın] çıkmak; [güzel, hoş koku] (على *b-i*) sarmak; ¶ هَبَّ لِلْحَرْب harbe girmek, başlamak; هَبَّ لِلْمُقَاوَمَة direniş için hazırlanmak; هَبَّتْ رِيحُـهُ talihi ayakta durmak; هَبَّ وَاقِـفًا yaver gitmek; هَبَّ فِيـهِ الكَلْبُ köpek üzerine saldırdı; كُـلُّ مَنْ هَـبَّ وَ دَبَّ herkes, [her sınıftan, yaştan] insanlar; هَبَّبَ (*bşi*) yırtmak, parçalamak; (*bşi*) isle karartmak; (*bşi*) yüzüne gözüne bulaştırmak, (*bşi*) kötü yapmak, berbat etmek; أَهَبَّ (*b-i* من *uykudan*) uyandırmak; تَهَبَّبَ yırtılmak;

هَبَّة ani rüzgar;

هِبَة bkz. وهب ;

هَبَاب toz [ince];

هِبَاب is;

هَا işte! [hah!]; هَا أَنْتُم sizler; هٰذَا müe. هٰذِهِ, هٰذِي ç. هٰؤُلَاءِ müs. هٰذَان müennesi هٰتَان bu; ALF.BKZ.; هُذَاكَ müe هٰتِيكَ ç هٰؤُلَائِكَ şu, o; هٰكَذَا böyle, böylece; وَ هٰكَذَا ve bunlar gibi; هَـاهُنَـا [işte!] burası, burada; هَـأَنَـاذَا, هَا نَحْنُ, هَا هُـوَ ذَا, هَأَنْتَـذَا, هَا أَنْتَ ذَا, هَاءَنَذَا أُولَاءِ [pekiştirilmiş ifade] ben, sen..., [≈ işte şu gördüğün] ben, sen...; bu, şu...; [iyelik zamirleri veya birleşik zamirlerle]; هَاكَ ç. هَاكُم işte, burada ! [alabilirsin!]; هَاكَـه İşte o!, bak!;

هَاء ç. هَـآت "هـ" harfinin adı;

هَابِيل Habil;

هَات ç. هَاتُوا bana [bize] getir!, ver!;

هَاتَان bkz. هَا ;

هَاتُور [o] Hatur, Kıpti takviminin üçüncü ayı;

هَارْب arp, harp MZK;

هَاشِمِي bkz. هشم ;

هَاك , هاكم ve هاكه bkz. ها ;

هَؤُلَاءِ bkz. هَا ;

هَأَنَاذَا, هَأَنْتَذَا bkz. هَا ;

هَانُم ç. هَوَانِيم hanım;

هَوَانِمِي hanımlara ait, hanım..; kadınımsı;

هَأْهَأَ kahkaha atmak/ koparmak;

هَاهُنَا bkz. هَا;

هَاوَايِي Havai;

هُبُّوب bora, kasırga;

هُبُوب esme [rüzgar];

مَهَبّ ç. مَهَابّ rüzgarın estiği/ esmeye başladığı yer; rüzgarın yeni; [rüzgar] esme; rüzgarlı yer; فِي مَهَبِّ الرِّيَاحِ rüzgar alan, kasırga/ fırtınaya maruz kalabilen;

هَبَتَ *i* (هبت) (*b-i*) yere yıkmak/ devirmek;

هُبِتَ [edil.] ağzını açamamak, cevap verememek, korkup susmak;

هَبِيت cesareti kırılmış, korkmuş;

هَبَرَ *u* (هبر) (*eti*) büyük parçalara bölmek;

هَبْر [kemikleri ayıklanmış] et;

هَبْرَة et parçası, dilimi;

هُبَيْرَة sırtlan ¶ أَبُو هُبَيْرَة kurbağa;

هَبَسَ *i* (هبس) (*bşi*) toplamak, derlemek; (ب *el ile* veya *pençe ile*) tutmak, yakalamak;

هَبَطَ *u, i* (هُبُوط) inmek; düşmek; alçalmak; batmak; aşağı meyletmek; yerin içine batmak/ çökmek; çökmek, göçmek [çatı]; [uçak, yolcular] (*şehre* vb.e) iniş yapmak, inmek; [vücut] zayıflamak, kilo vermek; [rüzgar, ateş vb.] yatışmak, sakinleşmek; [fiyatlar] düşmek, inmek; (...*e*) gitmek, inmek; _*u* (هَبْط) ve اهبط (*b-i, bşi*) aşağı indirmek, göndermek, yollamak, alçaltmak; (*fiyatları*) indirmek, düşürmek; (*bir yere*) inmek, gelmek;

هَبْط indirme, azaltma, alçaltma;

هَبْطَة iniş, azalma, düşüş; eğilme; arazi çöküntüsü, çukur COĞR.;

هُبُوط batma; düşme, inme, azalma; küçültme; [fiyatta] indirim, düşme; zayıflama; [borsada] düşme, değer kaybetme; [uçak] iniş; ¶ هُبُوط اِضْطِرَارِي zorunlu/ mecburi iniş;

هُبُوط düşüş, eğim;

هَبِيط sıska, çelimsiz, bir deri bir kemik;

أُهْبُوطَة ç. أَهَابِيط paraşüt YEN.;

مَهْبِط ç. مَهَابِط düşülen/ inilen yer; iniş alanı; düşme, iniş; doğum yeri MEC.; katot ELK.; ¶ مَهْبِط الوَحْيِ Vahyin Beşiği, İslamın doğduğu yer; فِي مَهْبِطِ الغُرُوبِ gün batımında;

هَابِط inen, düşen, alçalan, azalan ¶ هَابِط بِالمِظَلَّة الوَاقِيَة paraşüt ile atlayan, paraşütçü;

مَهْبُوط bir deri bir kemik, çok zayıf, sıska;

هَبَلَ *a* (هَبَل) [anne, ölüm sebebi ile] (*oğlunu*) yitirmek; ¶ هَبِلَتْهُ أُمُّهُ [ve هَبِلَتْكَ أُمُّكَ vd.] ne kadar doğru/ iyi söyledi ≈ aferin, bravo ona; (*b-i*) çılgına çevirmek KNŞ; اِهْتَبَلَ (*fırsatı, imkanı*) kullanmak; entrika çevirmek; اِهْتَبِلْ هَبَلَكَ kendi işine bak!;

هَبَل uzun, dinç adam;

هَبِيل ahmak, kalın kafalı;

أَهْبَل müe. هَبْلَاء ç. هُبُل ahmak, budala;

مَهْبَل ç. مَهَابِل döl yolu, vajina;

مَهْبَلِي [na't] döl yolu ile ilgili, döl yolu...;

مُهْبَل çevik, atik;

مُهَبَّل ahmak, budala;

هَبْهَبَ havlamak;

هَبْهَاب serap; çevik, atik;

هَبَا (هبو) *u* (هُبُوّ) [toz, duman] kalmak; kaçmak, kaçıp gitmek;

هَبْوَة toz kalkışı;

هَبَاء ç. أَهْبَاء toz; [havada uçuşan] toz par-

çaları ¶ ذَهَبَ هَبَاءً boşa gitmek, heba olmak; ذَهَبَ بِهِ هَبَاءً ⇑; ذَهَبَ (ضَاعَ) هَبَاءً مَنْثُورًا (*bşi, planı*) bozmak; (*bşi*) dört bir yana saçmak;

هَبَاءَة [tek.is.] toz zerresi;

[1] هَتَرَ *i* (هَتْـر) (*bşi*) parçalamak; هَاتَرَ (*b-e*) ad/ lakap takmak; أَهْتَرَ [ve edil. أُهْتِرَ] [yaşlı kişi, üzüntü, hastalık ya da yaşlılıktan dolayı] çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak; تَهَاتَرَ bbi suçlamak, bbi hakkında suçlamalarda bulunmak; [deliller] bb ile çelişmek İSL.HUK.; اِسْتَهْتَرَ dikkatsiz veya ihmalkar olmak; sorumsuzca davranmak; (ب *bşi*) küçümsemek, önemsememek; (ب *b-ile*) alay etmek, eğlenmek; أُسْتُهْتِرَ (ب ...*i*) [edil.] delicesine sevmek, (ب *için*) deli divane olmak;

هَتْر ç. أَهْتَار saçma, çocukça söz; yalan;

هُتْر bunaklık;

مُهَـاتَرَة karşılıklı suçlama; ç. ـآت ağız kavgası/ dalaşı;

تَهَاتُر [deliller vb. için] çatışma İSL.HUK.;

اِسْتِهْتَار düşüncesizlik, sorumsuzluk; küçümseme;

مُهْتِر saçmalayan, saçma sapan sözler söyleyen; çocuk gibi davranan yaşlı adam;

مُسْتَهْتِر dikkatsiz; düşüncesiz, sorumsuz;

مُسْتَهْتَر (ب ..*e*) tutkun, (ب *için*) deli divane olan, (ب ...*in*) hastası;

[2] هَاتُور ALF.BKZ.;

هَتَفَ *i* (هُتَاف) bağırmak; neşe ile bağırmak; (ل ya da ب *b-e, için*) tezahürat yapmak «هَتَفَ الْقَوْمُ بِحَيَاةِ زَعِيمِهِم قَائِلِينَ يَحْيَا يَحْيَا [...in ömrü] için "çok yaşa! çok yaşa!" diye tezahürat yaptılar.»; (ضِدَّ ... *b-i*) yuhalamak, (ضِدَّ .. *b-e*) karşı tezahürat yapmak; (ب *bşi*) övmek, methetmek ¶ هَتَفَ بِهِ *b-e* seslenmek; هَتَفَ بِهِ هَاتِفٌ içinden bir ses [...yapmasını] söylemek; هَتَفَ بِحَيَاتِهِ *b-e* tezahürat yapmak, çok yaşa! demek; هَتَفَ ثَلَاثًا (ل *b-e*) [üç kere] çok yaşa demek; تَهَاتَفَ (على *bş yapmak için*) bağırarak bbe cesaret vermek;

هَتْفَة seslenme, bağırma;

هُتَاف ç. ـآت -⇑; tezahürat; (ل ...*için*) çok yaşa! nidası; ¶ هُتَـاف الحَـرْب savaş narası; عَاصِفَةٌ مِنْ الْهُتَافِ tezahürat tufanı;

هَاتِف bağıran, seslenen; insanın içinden gelen ses; (ç. هَوَاتِف) telefon; hoparlör YEN.; [çoğ.] هَوَاتِف tezahürat; naralar; هَاتِف القَلْبِ insanın içinin söylediği ses; بِالهَاتِفِ telefonla

هَاتِفِي [na't] telefon... , telefon ile ilgili;

هَتَكَ *i* (هَتْك) (*bşi, perdeyi* vb.) çekip yırtmak, koparmak; (*bşin*) örtüsünü açmak, (*bşi*) ortaya çıkarmak; (*kadının*) namusuna leke sürmek; (kadına) tecavüz etmek; ¶ هَتَكَ عِرْضَهُ *b-nin* namusuna leke sürmek; هَتَكَ (*bşi*) parçalamak; تَهَتَّكَ yırtılmak; ortaya çıkmak; leke sürülmek; rezil/ utanmaz olmak; utanmaz/ hayasız olmak; اِهْتَتَكَ = هُتِكَ ;

هَتْك yırtarak/ çekerek koparma; ortaya/ meydana çıkarma; lekeleme, namusuna, şerefine leke sürme; ¶ هَتْك الأَسْتَارِ gizlilikleri kaldırma, kapalı kapıları açma;

هُتْكَة lekeleme, leke sürme [namusa];

هَتِيكَة rezalet, skandal;

تَهَتُّك ahlaksızlık, edepsizlik;

مُتَهَتِّك ahlaksız, terbiyesiz, utanmaz;

مُسْتَهْتَك ⇑;

هُتَامَة parça [kırılıp ayrılan];

اهتم müe. هَتْمَاء ç. هُتْم ön dişleri olmayan; dişsiz;

هتن *i* (هُتُون, هَتْن) [gök] şiddetli yağmur yağdırmak;

هَتُون yağmur yüklü [bulut];

هج *u* (هَجِيج) tutuşmuş olmak; yanmak; هَجَّجَ (*ateş*) yakmak;

هجأ *a* (هُجُوء, هَجْء) [açlık] yatışmak;

هجد *u* (هُجُود) ve تَهَجَّدَ sabahlamak, geceyi uykusuz geçirmek; geceyi ibadetle geçirmek;

هجر *u* (هِجْرَان , هَجْر) göç etmek, göçmek; (...*i*) terk etmek, bırakmak; (*bşi*) kesmek, bırakmak, yapmaz olmak; (*bşi* الى *b-e*) bırakmak, terketmek; هَجَّرَ (*b-i*) göç ettirmek; هَاجَرَ göç etmek; اَهْجَرَ (*bşi*) bırakmak, terketmek; saçmalamak, abuk sabuk konuşmak; تَهَاجَرَ birbiri ile ilişkiyi kesmek, ayrılmak;

هجر [sevdiği kişiyi, evi] terketme, bırakma; günün en sıcak vakti;

هُجْر müstehcen/ açık saçık söz;

هِجْرَة ayrılma, bırakma; göç; (...*e* الى) göç; اَلْهِجْرَة Hicret, Hz. Muhammed'in (as.) 622 de Mekke'den, Medine'ye hicreti; هِجْرَة العُقُول beyin göçü; دَار الهِجْرَة Medine;

هِجْرِي Hicrî; سَنَة هِجْرِيَّة hicri yıl;

هِجْرَاء müstehcen/ açık saçık söz, ifade;

هَجِير öğle sıcağı;

هَجِيرَة ⇑; öğle;

مَهْجَر ç. مَهَاجِر göç edilen yer, sığınılan yer; göç; koloni, sömürge; مَهَاجِر müstehcen/ açık saçık şeyler;

مُهَاجَرَة göç;

هَاجِرَة ç. هَوَاجِر öğle sıcağı, öğle; (ç. آت-, هَوَاجِر) müstehcen/ açık saçık ifade/ söz;

هَاجِرِي [na't] öğle ile ilgili, öğle...si;

مَهْجُور terkedilmiş, metruk, bırakılmış; yalnız, tek başına olan; [artık] kullanılmayan;

مُهَاجِر göçmen, muhacir;

اَلْمُهَاجِرُون Muhacirler;

هجس *u, i* (هَجْس) birden aklına gelmek, aklına gelivermek; kendi kendine söylenmek;

هَجْس düşünce, fikir [birden akla gelen]; saçma söz;

هَجْسَة ç. هَجَسَات düşünce, fikir [birden akla gelen]; kavram; kuşku, endişe, kaygı; هَجَسَات kaygılar, endişeler;

هَجَّاس övüngen; palavracı;

هَاجِس ç. هَوَاجِس fikir, düşünce [akla gelen, esen]; kavram; kuşku, endişe, kaygı;

هجع *a* (هُجُوع) güzel bir uyku çekmek; sakin olmak veya sakinleşmek, yatışmak [yine kargaşa, heyecan; _ (هَجْع) (*açlığı*) yatıştırmak, bastırmak; اَهْجَع (*açlığı*) yatıştırmak;

هَجْعَة uyku;

هُجُوع uyku; yatışma, dinme, kesilme;

مَهْجَع ç. مَهَاجِع yatak odası; kışla SUR. ASK.; رَئِيس المَهْجَع kışla komutanı SUR. ASK.

هَجَلَ *u* (هَجْل) baygın baygın bakmak;

هَجَمَ *u* (هُجُوم) (على ...*e*) saldırmak; (على ...*e*) akın düzenlemek, hücum etmek; (على *bşin üzerine*) aniden saldırmak; (على ...*e*) zorla/ izinsiz girmek; sessiz kalmak; هجّم (*b-i*) saldırtmak, (*b-e*) saldırmasını emretmek; هاجم (*b-e,bşe*) saldırmak; (...*e*) saldırıya geçmek; (...*e*) hücum etmek; (...*e*) izinsiz girmek, tecavüz etmek; اهجم = هجّم ; تهجّم (على ...*e*) saldırmak; تهاجم bbe saldırmak; انهجم [ev] çökmek, yıkılmak; zayıf bünyeli olmak; [göz yaşı, ter] akmak; [göz] yaş akıtmak;

هجمة ç. هَجَمَات saldırı, akın; hücum; [kış soğuk] bastırma; ¶ هَجْمَة مُعَاكِسَة karşı atak;

هجمي saldırgan, şiddetli;

هجوم şiddetli rüzgar;

هُجُوم hücum; saldırı, akın; nöbet [hastalık]; forvet, ileri [futbol vb.de]; هُجُوم جَانِبِي yandan saldırı, yan atak; هُجُوم جَوِّي hava saldırısı; هُجُوم مُضَادّ veya هُجُوم مُعَاكِس karşı atak; خَطّ الهُجُومِ forvet, ileri [futbol vb.]; قَلْب الهُجُومِ santrafor [futbol vb.];

هجومي [na't] saldırı..., saldırı niteliğinde, saldırgan;

مُهَاجَمَة saldırı, akın; hücum; baskın;

تهجّم ç. -آت saldırı, akın;

مُهَاجِم saldıran, atak yapan, akın eden; forvet, ileri [futbol vb.];

هَجَنَ *u* (هُجُونَة, هَجَنَات, هُجْنَة) yanlış olmak; هجّن (*b-i*) sert bir dille eleştirmek, ayıplamak; استهجن (*bşi*) hatalı/ kötü bulmak; (*bşi*) uygun bulmamak, beğenmemek;

هُجْنَة hata, kusur, noksan; adilik, bayağılık;

هَجَّان ç. هَجَّانَة deve binicisi;

هَجِين ç. هُجُون, هُجَنَاء, مَهَاجِين, مَهَاجِنَة adi, bayağı; (ç. هُجُون) yarış devesi;

هَجِينَة ç. هَجَائِن yarış devesi;

اسْتِهْجَان uygun bulmama, beğenmeme;

هَجَا *u* (هِجَاء, هَجْو) (*b-nin*) kusurlarını ortaya dökmek; (*bşi*) hicvetmek; هجّى ve تهجّى (*bşi*) hecelemek; هاجى (*b-i*) hicvetmek; تهاجى bbi hicvetmek;

هجو mas. ⇑⇑; alay; yergi; hiciv;

هجوي yeren, eleştiren, hicveden;

هجاء yergi, eleştiri; hiciv; (ç. اهْجِيَة) hece; alfabe;

هجائي alfabetik; hiciv niteliğinde;

أُهْجُوَة ve أُهْجِيَة ç. أَهَاجِي hiciv;

تهجئة ve تَهَجٍّ heceleme;

هاجٍ heceleyen; hicveden; yeren, eleştiren

هَدَّ *u* (هُدُود, هَدّ) (*bşi*) yıkmak, devirmek [gürültülü bir şekilde]; (*b-i*, *bşi* ya da من *b-i* , *bşi*) zayıflatmak zayıf bırakmak, takatini kesmek; _ *i* (هَدِيد) çökmek, göçmek, yıkılmak; _ *i, a* (هَدّ) iyice yaşlanıp, eli ayağı tutmaz olmak; هدّد (*b-i*, ب *ile*, بِأَنْ *yapmakla*) tehdit etmek, gözdağı vermek, gözünü korkutmaya çalışmak; تهدّد ⇑; انهدّ yıkılmak enkaz haline gelmek; çökmek, göçmek; zayıf düşmek, elden ayaktan kesilmek;

هَدّ yıkma, harabetme; zayıf düşürme;

تَهْدِئَة sakinleştirme, yatıştırma; yavaş sürme, hareket ettirme;

هَادِئ sakin, huzurlu, sükunet halinde, asude ¶ هَادِئ الـقَلْـبِ huzurlu, sakin; هَادِئ الْمُـحِـيط الهَـادِئ sakin, rahat; البَـالِ Pasifik Okyanusu;

هَدَبَ *a* (هَدَب) [göz] uzun kirpikli olmak; [ağaç] uzun, sarkan dalları olmak; هَدَّبَ (*elbiseye*) püskül yapmak, (*elbiseyi*) püsküllü yapmak;

هُدْب بُهْدُب (cin.is.; tek.is. ة) ç. اَهْـدَاب kirpik; püskül, saçak ¶ بِاَهْـدَابٍ püsküllü; تَمَسَّكَ بِاَهْدَابِه ≈ *b-nin* sözünden çıkmamak, birinin bir dediğini iki etmemek; تَمَسَّكَ بِاَهْدَابِ الشَّيْءِ veya *bşin* [dinin vb.nin] buyruklarına tamamen riayet etmek/ uymak; اَخَذَ بِـاَهْدَابِ الشَّيْءِ kendini tamamen *bşe* vermek, *bşe* ile uğraşmak;

هَدْب uzun kirpikli;

اَهْدَب müe. هَدْبَاء ç. هُدْب uzun kirpikli;

هُدَّاب [cin.is.; tek.is. ة] püskül, saçak; dantel(a); kenar süsü, bordür;

هَدَجَ *i* (هُدَاج, هَدَجَان, هَدْج) [yaşlı kişi] sallana sallana/ titreyerek yürümek [yine فِي مِـشْيَـتِه]; هَدَّجَ (*bşi*) titretmek; تَهَدَّجَ [ses] titremek;

هَوْدَج ç. هَـوَادِج [özl. deve üzerindeki] tahtırevan;

هَدَرَ *i* (هَدِير, هَدْر) [gökgürültüsü] gürlemek; [deniz] kıyıya vurmak; kabarmak, [sahile vurup, ses çıkarmak], [aslan] kükremek, [eşek] anırmak, [deve] böğürmek; gürültü çıkarmak, yapmak; bağırıp çağırmak, esip yağ-

هَدَّة ve هَدِيد gürültülü bir şekilde yıkılma, çöküş, göçme; çöküş, yıkılış sesi;

هَدَاد yavaşlık, acelesizlik ¶ هَدَادَيْك acele etme(yin)! yavaş davranın!;

مِهَدَّة konkasör, kırma değirmeni;

تَهْدِيد ç. -آت tehdit, gözdağı; tehdit etme ¶ تَهْدِيد بِالتَّشْهِير şantaj HUK.;

تَهْدِيدِي tehdit edici; tehdit niteliğinde;

تَهَدُّد tehdit etme, gözdağı verme;

مَهْدُود yıkılmış, enkaz halinde; ¶ مَهْدُود الْقُوَى takatsiz, zayıf düşmüş, bitkin [elden ayaktan kesilmiş];

مُهَدِّد tehdit edici, tehditkar [s. ve is.];

مُهَدَّد tehdit edilen;

هَدَأَ *a* (هُدُوء, هَدْء) sakin/ sessiz/ asude olmak; sakinleşmek, yatışmak, [fırtına, keder, elem vb.]; (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek, oturmak; (عن *bşi*, *bş yapmayı*) kesmek, artık yapmamak, yapmaz olmak; ¶ هَدَأَ رَوْعَهُ sakinleşmek, yatışmak; حِينَ هَدَأَتْ الْعَـيْنُ وَ الرِّجْلُ el ayak çekildikten sonra [çekildiğinde]; هَدَّأَ (*bşi*, *b-i* veya مِن *bşi*, *b-i*) sakinleştirmek, yatıştırmak; yavaşça hareket ettirmek, sürmek; ¶ هَدَّأَ اَعْصَابَهُ birinin sinirlerini yatıştırmak; هَدَّأَ رَوْعَهُ birini yatıştırmak, sakinleştirmek; هَدِّئْ رَوْعَكَ sakin ol! üzülme! endişelenmek; هَدَّأَ مِنْ رَوْعِكَ ⇑; اَهْدَأَ= هَدَّأَ; (*bebeği*) uyutmak [özl sırtını tapışlayarak sallayarak];

هُدُوء sükunet, sakinlik, yatışma;

هُدُوءَة ⇑;

بِهُدُوءٍ ¶ ⇑هُدُوء sakin bir şekilde;

mak; söylenmek, homurdanmak; [fokur fokur] kaynamak; (ب ...*i*) yüksek sesle duyurmak, ilan etmek; هدر *i, u* (هَدْر, هَدْر) [çaba, gayret] boşa gitmek, sonuç getirmemek, heder olmak; [para, masraf] boşa gitmek, heder olmak; [kan] dökülüp karşılığı alınmamak, [kanı yerde kalmak]; _ (هَدْر) (*kanını*) dökmek ve kısas vb. uygulanmamak; (*parayı, çabayı, gayreti*) boşa harcamak; (*sıhhati*) bozmak; اهدر (*bşi*) yok kabul etmek; (*bşi*) geçersiz saymak; (*bşi*) bozmak, berbat etmek;

هدرًا faydasız, boşa, boş yere; ذَهَبَ هَدْرًا boşa gitmek, heder olmak;

هُدْر düşüş;

هدّار gürleyen; kıyıya vuran, azgın [deniz]; su bendi, set; taşma savağı;

هدّارة çağlayan, şelale;

هدير gürleme, büyük gürültü; çağıldama; dalgaların çarpması;

مُهْدَر boşa gitmiş, heder olmuş;

هدف *u* (هَدْف) (الى *b-e bşe*) yakın olmak, yaklaşmak; (الى ...*i*) hedeflemek, (الى ...*e*) nişan almak; (الى ...*i*) hedeflemek, amaç edinmek; اهدف (الى ...*e*) yaklaşmak; تهدّف göğsünü kabartarak yürümek; اِسْتَهْدَفَ (ل veya الى ...*e*, *tehlikeye*) açık olmak; (ل ...*e*) hassas/ duyarlı olmak; (*bşi*) amaç/ gaye edinmek;

هَدَف ç. أَهْدَاف hedef, nişan; amaç, gaye, hedef, erek, niyet; gol SPO. ¶ جَعَلَهُ هَدَفًا كَانَ ... لِ birini, bir şeye maruz bırakmak; ... هَدَفًا لِ ...e açık olmak/ bulunmak; أَهْدَاف حَرْبِيَّة askeri hedefler;

هَدَّاف [keskin] nişancı;

مُسْتَهْدَف (ل ...*e*) maruz, açık;

هَدَلَ *i* (هَدِيل) [güvercin] ötmek; _ *i* (هَدَل) (*bşi*) sarkıtmak; هدل *a* (هَدَل) ve تَهَدَّلَ sarkmak, sarkık olmak; [elbise] bol/ dökümlü olmak; اهدل müe. هَدْلاَء ç. هُدْل, sarkan, sarkık; bol, dökümlü [elbise];

مُهَدَّل ⇑;

هدم *i* (هَدْم) (*bşi*) yıkmak, enkaz haline getirmek; هَدْم [edil] deniz tutmak; هَدَّمَ (*bşi*) yıkmak; تَهَدَّمَ yıkılmak; bakımsızlıktan harap olmak; çökmek, göçmek; اِنْهَدَمَ ⇑;

هَدْم [bina vb.i] yıkma; tahrip etme;

هدم ç. أَهْدَام, هِدَام eski, yıpranmış elbise; هُدُوم ç. elbise [özl. MIS.];

هَدَّام tahrip eden, yıkan, yıkıcı;

هُدَام deniz tutması;

تَهْدِيم yıkma; tahrip etme;

تَهَدُّم yıkılma, çökme, göçme;

هَادِم yıkıcı, yıkan; tahrip edici;

مَهْدُوم yıkılmış, yıkık, harap;

مُتَهَدِّم ve مُهَدَّم ⇑; harap;

مُسْتَهْدَم harap, yıkık [duvar];

هدن *i* (هُدُون) sessiz olmak; sakinleşmek, yatışmak; هَادَنَ (*b-ile*) ateşkes yapmak;

هُدْنَة ç. ـآت sakinlik, sükunet, yatışmış olma hali; ara, fasıla, mola; ateşkes;

هُدَانَة ateşkes; hazar, barış;

هُدُون sakinlik, sükunet, yatışma;

مُهَادَنَة ateşkes, ateşkes görüşmeleri;

هدهد (*çocuğu*) [uyuması için] sallamak;

هدهد ç. هَدَاهِد çavuşkuşu, ibibik, hüthüt;

هدى *i* (هِدَايَة, هُدًى, هَدْي) (*b-e*) yol göstermek, rehberlik etmek; (*b-e, bir yol, rota üzerinde*) rehberlik etmek; (*b-i*, الى...*e*) götürmek, (*b-e*, الى...*e*) [giden yolu] göstermek; (*b-e, doğru inancı, doğruyu*) göstermek; _i (هِدَاء) (*gelini, damada*) götürmek; (*bşi*, ل, الى...*e*) getirmek, arzetmek; هَادَى (*b-ile*) hediyeleşmek; هدى (*gelini*, الى *damada*) götürmek; (*bşi*, ل veya الى *b-e*) hediye etmek; (*bşi*, الى veya ل...*e*) vakfetmek, ithaf etmek; (*bşi, siparişi, mükafatı* vb.i) vermek; (*bşi, b-e*) göndermek, iletmek; تَهَدَّى iyi bir rehberlikle yol almak; (الى..*e*) varmak, ulaşmak; تَهَادَى hediyeleşmek; (*bşi*, التَّحِيَّة *iyi niyet dileklerini* vb.i) karşılıklı yapmak; (ب) rehberlik etmek; [yürürken] salınmak, [salınarak] yürümek; uzun adımlarla yürümek; ilerlemek; (الى...*e*, *bir yere*) varmak, gitmek; (الى *b-nin çevresine, başına*) toplanmak, üşüşmek; اهْتَدَى [iyi bir rehberlikle] yol almak, ilerlemek; (الى veya ل...*e*) götürülmek [*b-nin rehberliğinde*]; (الى *bşi*) bulmak, keşfetmek, bulup çıkarmak; (الى ya da ل *bş, fikir*) birden aklına gelivermek, (الى ya da ل *bş, düşüncesi*) hasıl olmak «اِهْتَدَيْتُ اِلَى اَنَّهُ مِصْرِي»; (من *kötü yol, kötü düşünceden* الى *hayra, iyiye, iyi yola, düşünceye*) kavuşmak; (ب *b-nin*) önderliğinde, rehberliğinde yol almak, (ب...*i*) örnek almak, izinde olmak; اسْتَهْدَى doğru yolu/ düşünceyi aramak;

هدى yol gösterme, rehberlik, kılavuzluk [yine MEC.]; yön, rota [tutulan]; hal, tavır;

هدى doğruyu/ hakkı gösterme [özl.dini anlamda]; (*b-e*) yol gösterme; hak yol, doğru inanç, hidayet; ¶ كَانَ عَلَى هُدًى doğru/ hak yol üzere olmak; hak dini inancı kabul etmek; عَلَى غَيْرِ هُدًى bir amaç bulunmaksızın, rastgele, öylesine; سَارَ عَلَى غَيْرِ هُدًى öylesine, belli bir yere gitmeyi amaçlamadan gezmek;

هَدِيَّة ç. هَدَايَا hediye; sunu, kurban;

هِدَايَة yol gösterme;

اَهْدَى daha iyi yol gösterilmiş; daha doğru/ hak, daha yerinde, daha iyi;

اهداء hediye etme; sunma, arzetme; [kitap için] ithaf;

هَادٍ ç. هُدَاة, -ون yol gösteren, yol gösterici, rehber, kılavuz; önder, lider, başkan;

مَهْدِي [kendisine] doğru/ hak yol gösterilmiş olan;

مُهْتَدٍ ⇑;

هَذَا [â] müe. هَذِهِ, هَذِي ç. müs. هَذَانِ müe.müs. هَتَانِ bu ¶ بِهَذَا bundan dolayı, bu vesile ile; لِهَذَا bu sebeple, bu yüzden; مَعَ هَذَا bununla birlikte; buna rağmen; هَذَا اِلَى اَنْ... bir de, bunun yanında, üstelik; هَذَا وَ ⇑; diğer taraftan, öte yandan; هَذَا وَ يُوجَدُ sadece bu kadar değil, ...de var, bir de, ... var;

هَذَّبَ *i* (هَذْب) (*bşi*) budamak, kırkmak; (*bşi*) arıtmak, saflaştırmak, [yine MEC.] netleştirmek; هَذَّبَ = هَذَبَ; (*bşi*) işlemek, arıtmak;

(*bşi*) düzeltmek; (*bşi*) kontrol etmek gözden geçirmek; (*çocuğu*) eğitmek, terbiye etmek, yetiştirmek; هُذِّبَ = تَهَذَّبَ ;

تَهْذِيب düzeltme, doğrultma; arıtma; gözden geçirme; eğitim; terbiye, yetiştirme; kültür; öğretim;

تَهْذِيبِي [na't] eğitim ile ilgili, eğitime ait, eğitsel, eğitim...; öğretici, didaktik;

تَهَذُّب terbiyelilik, edeplilik;

مُهَذَّب terbiyeli, edepli, uslu, kibar;

مُتَهَذِّب ⇑;

هَذَرَ *u, i* (هَذْر) saçmalamak, saçma sapan konuşmak; (ب *bşi*) ağzından kaçırmak, düşünmeden söyleyivermek; هَذَّرَ şaka yapmak;

هَذْر saçma söz, zırva; alaylı söz;

هَذَر ⇑; alay;

هَذْر saçmalama;

هَذْرَم saçmalama, saçma sapan konuşma;

هُذَّلُول ç. هَذَالِيل tümsek, tepecik; dere, çay;

خَطّ هُذَّلُولِي hiperbol MAT;

هَذَى *i* (هَذَيَان, هَذْي) sayıklamak;

هُذَاء sayıklama;

هَذَيَان sayıklama, hezeyan;

هَاذٍ sayıklayan;

هَرَّ *i* (هَرِير) hırlamak; mırıldamak;

هِرّ ç. هِرَرَة erkek kedi; kedi;

هِرَّة ç. هِرَر kedi;

هَرِير hırıltı; mırıltı; [kedi] tıslama;

هُرَيْرَة küçük kedi;

هَرَأَ *a* (هَرْء) (*elbiseyi*) yıpratmak, eskitmek; (*b-i*) incitmek, kırmak; (*deriyi*) tahriş etmek [rüzgar, soğuk] sert olmak; هَرَأَ (*eti*) yakmak, ateşte fazla tutmak; أَهْرَأَ = هَرَّأَ ; تَهَرَّأَ kesilmek, doğranmak; [et] yanmak, ateşte haddinden fazla kalmak; اِهْتَرَأَ kesilmek, doğranmak; eskimek, yıpranmak;

هُرَاء saçma söz, zırva;

مُهْتَرِئ çok [haddinden fazla] pişmiş, yanmış; doğranmış, kesilmiş; eski, yıpranmış;

هَرَبَ *u* (هَرَبَان, مَهْرَب, هُرُوب, هَرَب ...*den*, من ...e) kaçmak; uzak durmak; (*b-ile* مَعَ) kaçmak [evlenmek vb. için]; هَرَّبَ (*b-nin*) kaçmasına yardım etmek; (*b-i*) kaçırmak; (*bşden*) haczi/ ipoteği kaldırmak HUK; karaborsa ticareti yapmak; kaçakçılık yapmak; تَهَرَّبَ (*bşden* من) kaçmak; (*vazife*, *görevden* من) kaytarmak, kaçmak;

هَرَب kaçış; uzak durm; [aşığı vb ile] kaçma

هُرُوب kaçma;

هَرَبَان kaçan; firari, kaçak;

هَرَّاب ödlek, korkak;

مَهْرَب ç. مَهَارِب sığınak, kaçış yeri; ¶ لا مَهْرَبَ مِنْهُ kaçışı olmayan;

تَهْرِيب karabosra(cılık); kaçakçılık;

هَارِب kaçan; kaçak, firari; uzak duran; ALF.BKZ.;

مُهَرِّب karaborsacı; kaçakçı;

مُهَرَّب ç. آت- kaçak mal/ eşya;

هَرِجَ *i* (هَرَج) heyecanlanmak, heyecana kapılmak; تَهَرَّجَ (*bşin*) aklını/ kafasını karıştırmak; (في *konuşmasında*) komiklik yapmak;

هَرْج heyecan; karmaşa; هَرْج و مَرْج kargaşa, kaos;

مُهَرِّج palyaço, maskara, soytarı;

هَرَس *u* (هَرْس) (*bşi*) ezmek, [ezip yumuşatmak, düzlemek]; [eti] dövmek;

هَرِيسَة et ve bulgurdan yapılan bir yemek; yağ, un ve şeker ile yapılan bir pasta MIS.;

هَرَّاس ç. آت- yol silindiri; ⇑ آلَة هَرَّاسَة YEN.;

مِهْرَاس ç. مَهَارِس havan, dibek;

هرش ⇒ هَرَّشَ (بَيْنَ ... *...arasında*) ihtilaf çıkarmak; هَارَشَ (*b-ile*) tartışmak, ağız dalaşı yapmak; (*b-e*) takılmak, şaka yapmak;

هَرْش [yüzeyi, deriyi] çizme [olumsuz anlam]; [alet, makine vb.de] aşınma, yıpranma;

هِرَاش tartışma, ağız dalaşı;

مَهْرُوش yapranmış, aşınmış;

هَرْطَقَ Yun.> bidat ehli olmak HRİ.;

هَرْطَقَة bidatçilik, HRİ.;

هَرْطَقِي ç. هَرَاطِقَة bidatçi HRİ.;

هِرَاطِقِي bidatçi HRİ.;

هَرَعَ *a* (هَرْع) ve هُرِعَ [edil.] (الى *için*) acele etmek; هُرِّعَ [edil] ve ⇑ أَهْرَعَ;

هَرَع ve هُرَاع acele(cilik);

هَرَفَ *i* (هَرْف) (ب *bşi, b-i*) abartarak övmek, abartmak;

هَرَقَ *a* (هَرْق) (*bşi*) dökmek; ⇑ أَهْرَقَ; (*bşi*) kurban etmek;

مُهْرَاق dökülmüş, dökülen;

مُهْرَقَان sahil, kıyı; okyanus;

إِهْرَاق dökme ¶ إِهْرَاقُ الدِّمَاءِ kan dökme;

مُهْرَق dökülmüş, dökülen; (ç. مَهَارِق) parşömen, tirşe; mumlu kağıt;

هِرَقْل Herakliyus; Herkül;

هَرِمَ *a* (هَرَم, مَهْرَم, مَهْرَمَة) iyice ihtiyarlamak, kocamak; هَرَّمَ (*bşi*) dilimlemek [satır ile];

هَرَم iyice yaşlılık; elden ayaktan kesilme; ç. أَهْرَام, أَهْرَامَات Piramitler ¶ هرم نَاقِص kesik piramit MAT;

هَرَمِي piramit şeklinde, piramit gibi; ⇑ أَهْرَامِي;

هَرِم iyice kocamış, elden ayaktan düşmüş; ihtiyar; ihtiyar adam;

هَرْهَرَ (*bşi*) sallamak; (على *b-e*) saldırmak;

هَرَا *u* (هَرْو) (*b-i*) dövmek, (*b-e*) dayak atmak [sopa vb. ile];[1]

هِرَاوَة ç. هَرَاوِي sopa, değnek, çomak;

هَرَاة[2] Herat şehri;

هَرَوِي Herat'a ait, Herat ile ilgili;

هَرْوَلَ çabuk çabuk yürümek, koşuşturmak; (الى *...için, ...e*) acele etmek;

هَرْوَلَة [seri] adım; koşuşturma; acele;

مُهَرْوِل koşuşturan; acele eden; acelesi olan;

هُرِيّ ç. أَهْرَاء tahıl ambarı;

هَارٍ sendeleyen, yalpalayan;

هَزَّ *u* (هَزّ) (*bşi* veya ب *bşi, b-i*) sarsmak, sallamak, silkmek; (*kılıcı* vb.i) savurmak; ¶ هَزَّ كَتِفَيْهِ omuz silkmek; هَزَّ ذَيْلَهُ kuyruğunu sallamak; هَزْهَزَ (*bşi*) [bir o yana bir bu yana] sallamak; تَهَزْهَزَ sarsılmak, şok olmak; sallanmak, titreşmek salınım hareketi yapmak; اِهْتَزَّ =

تهزّز ; titremek; (ل ...*den*) çok müteessir olmak, etkilenmek; ¶ لاَ نَهْتَزُّ لَهُ كَثِيراً bu bizi fazla etkilemeyeccektir [teklifsiz ifadelerdeki "bundan tınmayız bile"]; ≈ اِهْتَزَّ فَرَحًا sevinçten havalara uçmak; اِهْتَزَّ اِلَيْهِ قَلْبُهُ *bşden* dolayı sevinmek, ≈ havalarda uçmak;

هَزَّة [tek.is.] ç. ـآت kargaşa, karışıklık, hareket; sarsıntı; titreşim; silkme; [elektrik] şok; titreme; هَزَّة اَرْضِيَّة zelzele, deprem, yer sarsıntısı; هَزَّة السُّرُورِ (الطَّرَب) sevinç dalgası; ⇑ هَزَّة الْفَرَحِ;

هَزَّة canlılık, neşelilik;

هَزَّاز sarsan; sallanan; salınan; karıştırıcı [harç, beton vb. için];

هَزِيز [rüzgar] uğultu; [gök gürültüsü için] gürleme, gümbürtü;

مَهْزَة heyecanlanma, telaş;

تَهْزِيز sarsma, sallama;

اِهْتِزَاز sarsıntı; sallantı; titreme; titreşme, salınım; kargaşa telaş;

اِهْتِزَازَة titreşim, salınım;

مُهْتَزّ sarsılan, sarsıntılı, titreyen, sallanan;

هَزَأَ, هَزِئَ *a* (مَهْزَأَة, هُزُوء, هُزُؤ, هَزْء, هُزْء) (من ya da ب ...*ile*) alay etmek, oyun oynamak; تَهَزَّأَ ve اِسْتَهْزَأَ (من veya ب veya على ...*ile*) ⇑;

هَزْء, هُزْء ve هُزُؤ küçümseme; alay;

هُزْئِي alaycı, müstehzi;

هُزْأَة alay konusu;

هُزَأَة alay eden, müstehzi, alaycı; küçümseyen;

مَهْزَأَة küçümseme; alay alaycı gülümseme

اِسْتِهْزَاء alay; küçümseme; بِاسْتِهْزَاء alaycı bir tavırla, alay ederek;

هَازِئ alay eden, alaycı, müstehzi;

مُسْتَهْزِئ ⇑;

هِزَبْر, هِزْبِر ç. هَزَابِر aslan;

هزج *a* (هَزْج) şarkı söylemek;

هَزَج bir şiir vezni;

أُهْزُوجَة ç. أَهَازِيج şarkı;

[1] هزر *i* (هَزْر) gülmek; هَزَّرَ şaka yapmak, MIS.;

هزار şaka yapan, şakacı MIS.;

[2] هزار ç. ـآت bülbül;

هزع *a* (هَزْع) koşmak; تَهَزَّعَ ⇑;

هزيع [مِنَ اللَّيْلِ] gecenin bir kısmı;

هزل *i* (هَزْل) ve هزل *a* ve هُزِلَ [edil.] çok zayıf/ bir deri bir kemik/ cılız/ arık olmak; çok zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak; هزل *a* (هَزْل) (*b-e*) takılmak, şaka yapmak; (*b-i*) çok zayıflatmak, cılızlaştırmak, bir deri bir kemik bırakmak; هَزَّلَ ⇑; هَازَلَ (*b-ile*) şakalaşmak; اِنْهَزَلَ çok zayıf olmak ; هَزَّلَ = اِهْزَلَ veya çok zayıflamak, bir deri bir kemik olmak veya kalmak;

هَزْل şaka;

هَزْلِي eğlenceli, zevkli, hoş; şakacı; güldüren, komik;

رِوَايَة هَزْلِيَّة ya da هَزْلِيَّة komedi TİY.;

هَزِل şakacı, komik kişi;

هُزَال [çok] zayıflık, cılızlık, arıklık;

هَزَّال = هَزِل ;

هَزِيل ç. هَزْلَى cılız, çok zayıf, arık;

مَهْزَلَة ç. ـآت komedi;

هَازِل şakacı; komik, güldüren; ¶ صُحُف هَازِلَة mizah dergisi;

مَهْزُول ç. مَهَازِيل cılız, bir deri bir kemik, çok zayıf, arık;

هزم *i* (هَزْم) (*düşmana*) galebe çalmak, (*düşmanı*) hezimete uğratmak, bozguna uğratmak, yenmek; (*rakibini*) yenmek, yenilgiye uğratmak;

انهزم yenilmek, hezimete uğramak;

هَزْم yenme, hezimete uğratma; kayırma;

هَزِيم gümbürtü; [yenilip] kaçan;

هَزِيمَة ç. هَزَائِم yenilgi, hezimet, mağlubiyet;

انهِزَام yenilme, mağlup olma; bozguna uğrama, darmadağın olma;

انهِزَامِي ç. ـون- bozguna uğratan;

انهِزَامِيَة bozguna uğratma;

هزهز (*b-i, bşi*) sallamak, sarsmak; تهزهز sarsılmak, sallanmak;

هَزْهَزَة ç. هَزَاهِز sarsıntı, sallantı, yerinden oynama;

هس *i* (هَسّ) fısıldamak;

هَسّ fısıltı; kendi kendine konuşma, mırıldanma;

هس! hşşşt! şşş! sessiz ol!;

هسيس fısıltı;

هستولوجيا dokubilim, histoloji;

هستيريا ve هِسْتِيرِيَا (h)isteri, peri hastalığı;

هستيري (h)isterik;

هش *i* (هُشُوشَة) [ekmek, dal vb.] gevrek/ kuru olmak; هش *u, i* (هَشَاشَة, هَشَاش) neşeli olmak, yüzü gülmek; (ل veya ب *b-i*) güler yüzle karşılamak; (ل ...*den dolayı*) sevinçli olmak; _*u* (*sinek* vb.i) uzaklaştırmak, kovmak; _*u*, على *i* (هَشّ) [بِعَصًا *değnek ile yaprakları*, *sürü için*] yere düşürmek; هَشَّش (*b-i*) neşelendirmek, canlandırmak, kanını kaynatmak;

هش gevrek, kuru; kırılgan; körpe, taze; neşeli, şen, mutlu;

هشاش gevrek, kolayca ufalanan, kuru;

هشيش ⇑;

هَشَاشَة neşelilik, mutluluk;

هَاشّ gevrek, kuru; şen, yüzünde gülücükler açan ¶ هَاشّ بَاشّ ≈ şen şakrak;

هُشّ![2] hşşşt! şşş! sessiz ol!;

هشم *i* (هَشْم) ve هشّم (*bşi*) yerle bir etmek, harabetmek, (*bşi*) kırmak; (*bşi*) parçalamak; تهشّم ve انهشم harabolmak, parçalanmak;

هشيم kırılgan; saman;

هَاشِمِي Haşimi;

مُهَشَّم harap olmuş, yerle bir olmuş [şehir]; parçalanmış, paramparça;

هصر *i* (هَصْر) (*bşi, dalı*) eğdirmek; (*bşi*) çatlatmak, yarmak;

هَصُور aslanın lakabı;

هض *u* (هض) ilerlemek, öne gitmek;

هضب *i* (هَضْب) sürekli yağmak; incir çekirdeğini doldurmayacak şeyler söylemek;

هَضْبَة ç. هِضَاب tepe, tümsek;

هضم *i* (هَضْم) [mide] (*yemeği*) hazmetmek, sindirmek; (*b-e*) zulmetmek, zorbaca davranmak, hakkını vermemek; (*b-e*, *bşe*) katlanmak, tahammül etmek, çekmek; انهضم sindi-

rilmek, hazmedilmek; اِهْتَضَمَ (*b-e*) zulmetmek, (*b-nin*) hakkını yemek;

هَضْم sindirim, hazım; katlanma, çekme, tahammül ¶ هَضْمُ الجَانِبِ göz yumma, hoşgörü; سَهْلُ الهَضْمِ kolay hazmedilen, sindirimi kolay, hafif;

هَضْمِيّ sindirimle ilgili, sindirim...; جِهَاز هَضْمِيّ sindirim sistemi;

هَضُوم hazmı kolay, sindirilebilir, faydalı,

هَضِيم sindirilmiş, hazmedilen; sindirilebilir, hazmı kolay; zulme uğramış, hakkı yenmiş; ince, narin;

هَضِيمَة zulüm, haksızlık, adaletsizlik;

اِنْهِضَام sindirim, hazım; sindirilebilirlik, kolay hazmedilme;

مَهْضُوم hazmedilen, sindirilen; sindirimi/hazmı kolay; mazlum, mağdur, haksızlığa uğramış, hakkı yenmiş;

هطع ⇒ أَهْطَعَ [deve koşarken] boynunu uzatmak ¶ أَهْطَعَ فِي العَدْوِ çok hızlı koşmak;

هَطَلَ *i* (تَهْطَال, هَطَلَان, هَطْل) [yağmur iri taneli ve yoğun bir şekilde] yağmak; أَهْطَلَ ⇑;

هَطْل : مَطَر هَاطِل şiddetli yağmur [yine مَطَر هَطَّال];

هَطْل kurt;

هُطُول : هُطُول الأَمْطَارِ [iri taneli, şiddetli yağan] yağış, yağmur;

هَيْطَل ç. هَيَاطِل, هَيَاطِلَة tilki;

هَفَّ *i* (هَفِيف) hızlı geçmek; parıldamak; hafif dokunmak, yalayıp geçmek KNŞ; هَفَّ *i* (هَفّ, هَفِيف) [rüzgar] uğuldamak; [koku] etrafı sarmak, yayılmak ¶ هَفَّتْ نَفْسُهُ الى... ...in özlemini çekmek, ...i arzulamak; هَفَّ عَلَى بَالِهِ birden aklına gelmek ≈ esmek;

هَفّ boş; hoppa, düşüncesiz;

هَفَّاف parlayan; uğultulu [rüzgar]; şeffaf;

الهُفُوف Hufuf kasabası Suud.A.;

مِهَفَّة pervane; vantilatör; yelpaze; [toz almak için] tüy;

مَهْفُوف düşüncesiz, sorumsuz.;

هَفَتَ *i* (هُفَات, هَفْت) çökmek, göçmek; saçma/tutarsız olmak; saçmalamak, zırvalamak; تَهَافَتَ (على ...*e*, ...*in üzerine*) atılmak, saldırmak, hamle yapmak; (على ...*e*) yığılmak, üşüşmek; çökmek, çöküntüye uğramak [yine MEC. sinirler, moral vb.];

هَفْتَان bitkin, yorgun MIS.;

تَهَافُت çökme, göçme ¶ تَهَافُتُ الأَعْصَابِ moral bozukluğu;

هَافِت yanlış, tutarsız [görüş];

مَهْفُوت şaşırmış, şaşıp kalmış;

الهَافِر ALF.BKZ.;

هَفْهَفَ ince yapılı olmak; uçuşmak; تَهَفْهَفَ ince yapılı olmak;

هَفْهَفَة [rüzgar için] uğultu;

هَفْهَاف ince yapılı; ince; az, ince [sakal vb.]; şeffaf; hafif; uçuş;

مُهَفْهَف ince yapılı;

هفو هَفَا *u* (هَفَوَان, هَفْوَة, هَفْو) hataya düşmek, hata yapmak; [açlıktan] zayıflamak; (الى *için*) acele etmek, (الى ...*e*) koşuşturmak; (الى *bşe*) çabucak ulaşmak; (*b-e b-i*, الى ...*e*,

yapmak, yaşa vb. diye bağırmak; اِنْهَلَّ [yağmur] boşanmak, iri iri yağmak; (في ...*e*) girişmek, kalkışmak; اِسْتَهَلَّ [hilal] belirmek, görünmek; sesini yükseltmek; [nağme vb] terennüm etmek, okumak; (*göreve*) girişmek, başlamak; (*bşe* ب *ile*) başlamak, başlangıcı yapmak;

هِلَال ç. أَهِلَّة ,أَهَالِيل hilal; parantez işareti; [hilal] ay şekilli şey;

هِلَالِي ay ile ilgili, aya [gökteki] ait; ay [hilal] şeklinde, şekilli;

هَلَل korku;

تَهْلِيل ç. تَهَالِيل "لاَ اِلهَ اِلاَّ اللّٰه" demek; tezahürat; yaşa, sağol vb. diye bağırma;

تَهَلُّل eğlence sebebi ile bağırma;

اِسْتِهْلَال başlama, girişme, kalkışma;

اِسْتِهْلَالِي [na't] ilk, başlangıç niteliğinde;

مُهَلَّل ay [hilal] şeklinde;

مُتَهَلِّل tezahürat yapan, neşe ile bağıran, coşan; parlayan, parlak;

مُسْتَهَلّ başlangıç, ilk;

هَلَبَ *a* (هَلَب) kıllı olmak;

هَلِب kıllı;

هُلَّب [cin.is.; tek.is. ة] kıl;

هِلْب ç. أَهْلاَب çapa, gemi demiri;

أَهْلَب müe. هَلْبَاء ç. هُلْب kıllı;

مُهَلَّبِيَّة muhallebi;

هَلِيلَج ve اِهْلِيلَج helile ağacının meyvası BOT. Phyllanthus emblica; elips GEO;

اِهْلِيلَجِي elips şeklinde, eliptik, beyzi;

هَلَسَ[1] *i* (هَلْس) [hastalık] (*b-i*) eritmek, zayıflatyapmaya) teşvik etmek, kışkırtmak; ikna etmek; _(هَفْو, هُفُوّ) havada uçuşmak; [kalp; özl. sevgi, aşktan dolayı] güm güm atmak; (الى ...*i*) arzulamak, istemek, özlem duymak;

هَفْوَة ç. هَفَوَات sürçme, hata, yanlış, kusur, günah;

هَاف çok aç;

هِكْتَار ç. ـآت hektar;

هٰكَذَا böyle, bu şekilde;

هَيْكَل ALF.BKZ.;

هكم ⇒ تَهَكُّم harap/ viran olmak, harabeye dönmek; çökmek, göçmek; (ب veya على *b-ile*) dalga geçmek, alay etmek; (على ...*e*) tasalanmak, canı sıkılmak [على ...*i*, kafaya takmak];

أُهْكُومَة alay, istihza;

تَهَكُّم ⇑;

تَهَكُّمِي alaylı, alaycı, alaya alan;

مُتَهَكِّم ⇑;

هَلَ[1] [soru eki] ...mı, mi?; ...أَمْ... هَل ...mi, yoksa ...mi?;

هَلاَّ [هَلْ + لاَ] değil mi?; niçin ...değil?;

هَلَّ *i* (هَلّ) [hilal] görünmek, çıkmak; [takvim ayı] girmek; هَلَّلَ ; "لاَ اِلـهَ اِلاَّ اللّـه" demek; neşe ile haykırmak/ bağırmak; (ل *b-e*, ...*için*) tezahürat yapmak; اَهَلَّ [hilal] çıkmak, görünmek; neşe ile bağırmak ["yaşa, sağlığına vb." diye bağırmak]; (ب *hayvanı* ل ...*e*) sunmak; تَهَلَّلَ parlamak, parıldamak; [yüz] neşe ile parlamak, [yüzünde] gülücükler açmak; "yaşa! sağlığına!" diye bağırılmak; tezahurat

mak; هُلِسَ [edil.] verem olmak; هَلَّسَ çok zayıflamak, erimek; saçmalamak, saçma sapan konuşmak; اَهْلَسَ gülmek;

هَلْس zayıflama; verem; saçma söz, zırva;

هَلْوَسَة[2] ALF.BKZ.;

هلسنكي Helsinki;

هَلِعَ *a* (هَلَع) tedirgin/ kaygılı/ endişeli olmak;

هَلَع endişelilik, tedirginlik; endişe, kaygı,

هَلِع endişeli, tedirgin, kaygılı; korkmuş;

هَلَوع = هَلِع ;

هَلُوف sakallı; kıllı; sık sakallı;

هَلْقَمَ (*bşi*) yutmak, [mideye indirmek];

هِلْقَام kocaman, dev gibi; aslan;

هَلَكَ *i* (هَلْك, هَلاَك, تَهْلُكَة) yok olmak; ölmek; helak olmak, harap olmak; هلك ve اهلك (*bşi*) yok etmek; اَهْلَكَ الحَرْثَ وَ النَّسْلَ ¶ canlı cansız her şeyi yok etmek; تَهالَكَ (في *için*) çok çabalamak; (على ...*in üzerine*) atılmak, hamle yapmak, saldırmak; (على *için, uğrunda*) delicesine/ hırsla savaşmak; (على *bşi*) şiddetle arzu etmek/ istemek; (على ...*e*) canla başla sarılmak; yorulmak, bitkinleşmek; çökmek, göçmek; اِنْهَلَكَ ve اِهْتَلَكَ tehlikeye atılmak; اِسْتَهْلَكَ (في *için*) canla başla uğraşmak, büyük çaba sarfetmek; (*bşi*) bitirmek, tüketmek; (*borcu*) kapatmak; اُسْتُهْلِكَ [edil.] ölmek, yok olup gitmek;

هُلْك ölüm; yok olma; sonsuz yok oluş;

هَلَكَة [tamamen] yok olmak; felaket, afet; tehlike;

هَلاَك [tamamen] yok olma; yokluk; ç. مَهالِك tehlikeli yer; tehlikeli durum; tehlike;

تَهْلُكَة yok olma, helak olma; tehlike;

تهالُك (على için) hırsla, canla başla sarılma; bitkinlik, yorgunluk;

اِسْتِهْلاك tüketme, tüketim; aşınma, yıpranma [borcu] kapatma, amortize etme;

اِسْتِهْلاكِي tüketim ile ilgili, tüketim...;

هالِك ç. هَوالِك, هُلاَّك, هُلَّك, هَلْكَى yok olan, ölüp gitmekte olan; ölü; ölümlü, yok olabilir; lanetli; geriye getirilemeyen;

مُهْلِك yok eden, helak eden, ölümcül, tehlikeli;

مُتْهالِك bitkin;

مُسْتَهْلِك tüketici;

مُسْتَهْلَك tüketilen, bitirilen; tüketim;

هلليلويا İbr.>Allah'a şükür!

هَلُمَّ[1] hadi!; [mansub isim ile] ...i getir!, ...i bul! ¶ هَلُمَّ اِلَيْه hadi git ona! [kadına hitaben]; وَ هَلُمَّ جَرّاً hadi! hadi gidelim! kalk!; هَلُمَّ بِنا vesaire, ve bunlar gibi;

هَلِم[2] halsiz, bitkin;

هُلَّم jelatin;

هُلَّمي jelatin(li) [na't];

هلاميات yumuşakçılar;

هلام yapışkan;

هَلْهَلَ (*bşi* şiiri) ince ince dokumak/ işlemek; (*elbiseyi*) eskitmek, yıpratmak;

هَلْهَل ince, hassas; zarif; seyrek;

هُلاهِل ⇑; ⇑;

هَلْهِيلَة ç. هَلاهِيل eski elbise; halı, kilim

vb. MIS.;

مُهَلْهَل ince; seyrek; eski(miş) [elbise vb.];

هَلْوَسَة halüsinasyon; görüntü; sayıklama;

هِلِيكُوبْتَر helikopter;

هَلِيلَج ve اِهْلِيلَج helile ağacının meyvası BOT. Phyllanthus emblica; elips GEO;

اهْلِيلَجِي [na't]elips şeklinde, eliptik;

هَلْبُون kuşkonmaz BOT;

[1] هُمْ [zamir, müz.] Onlar;

[2] هَمَّ *u* (هَمّ, مَهَمَّة) (*b-i*) tedirgin etmek, kaygılandırmak, endişelendirmek, tasalandırmak, üzmek; (*...i*) ilgilendirmek, (*b-nin*) zihnini meşgul etmek, (*b-i*) üzmek; (*...için*) önemli/ mühim olmak; _(هَمّ) (ب *...e*) üzülmek, (ب *...için*) endişelenmek; (ب *bşe, bş yapmaya*) niyeti olmak, (ب *...i*) tasarlamak; (ب *...i*) aklından geçirmek; (ب veya بِأَنْ *...i*) yapayazmak, tam ب veya بِأَنْ ...yapacak olmak; kalkmak; اَهَمَّ (*b-nin*) zihnini meşgul etmek, aklına takılmak; (*b-nin*) aklında/ düşüncesinde olmak; (*b-i*) üzmek, kederlendirmek; (*b-i*) ilgilendirmek; (*...için*) önemli/ mühim olmak; اِهْتَمَّ (ب *...için*) tasalanmak, üzülmek; (ب veya ل *...ile*) ilgilenmek; (ب *...e*) önem atfetmek, (ب *...i*) önemli/ mühim görmek; (ب *...e*) bakmak, (ب *...i*) gözetmek; (ب *...i*) aklından çıkarmamak, (ب *...e*) dikkat etmek; (ل *b-nin* ب *bş için*) zahmete/ sıkıntıya girmek; (ب *b-i*) kollamak, desteklemek; (ل *için*) tedirgin/ endişeli olmak;

هُمُوم ç. هَمّ tedirginlik, endişe; tasa, kaygı; niyet, tasarlama, akıldan geçirme; önemli konu, mesele; önem, ehemmiyet;

هِمَم ç. هِمَّة müe. اَهْمَام ç. آت- , هَمَائِم dermansız/ eli ayağı tutmaz kişi; yaşlı adam;

هِمَّة ç. هِمَم niyet, maksat, [akıldan geçirme]; gayret; azim, sebat, kararlılık; heves, merak; alicenaplık, yüce gönüllülük; ¶ بَعِيد الهِمَّة ya da عَالِي الهِمَّة büyük emelleri olan, beklentileri büyük; alicenap, yüce gönüllü;

هَمْسَام tasalı; kaygılı, endişeli, tedirgin; hevesli, gayretli, istekli, can atan;

هُمَام ç. هِمَام alicenap, yüce gönüllü; cömert; cesur; yiğit;

اَهَمّ daha önemli, daha mühim;

اَهَمِّيَّة önem; ilgi ¶ عَدِيم الأَهَمِّيَّة önemsiz; عَلَّقَ اَهَمِّيَّةً عَلَى... ...e önem atfetmek, ehemmiyet vermek; كَانَ مِنَ الأَهَمِّيَّةِ بِمَكَانٍ عَظِيمٍ çok mühim olmak;

مَهَمَّة ç. مَهَامّ önemli konu/ mevzu/ mesele; görev, vazife; özel görev, misyon; ¶ مَهَامّ الأُمُورِ mühim meseleler işler; مَهَامّ الْمَنْصِبِ resmi görevler, vazifeler;

تَهْمِيم bebeği ninni ile uyutma;

تَهْمِيمَة ninni;

اِهْتِمَام ç. -آت özen, itina, ihtimam; tasa, kaygı; gayret, şevk, heves;

هَامّ önemli, mühim; ciddi, geçiştirilmez;

هَوَامّ ç. هَامَّة haşarat; sıkıntı/ rahatsızlık veren şey; sürüngen; bkz. هوم;

مَهْمُوم üzüntülü, üzgün, mahzun, kederli; düşünceli [bir hali bulunan]; zihni meşgul;

مُهِمّ önemli, mühim; ilginç;

مُهِمَّة ç. آت- önemli/ mühim konu, mesele; [çoğ.] ihtiyaçlar; teçhizat, donanım; erzak; ¶ مُهِمَّات حَرْبِيَّة mühimmat, harp teçhizatı;

مُهْتَمّ (ب ...*e*) önem veren, ilgilenen; dikkat eden; (ب için) kaygılanan, tasalanan, (ب ...*i*) dert edinen;

مُهْتَمَّات vazifeler, görevler;

هُمَا O ikisi, Onlar [iki kişi için]; bkz. همو;

هُمَايُونِي imparatorluğa ait;

هَمِجَ *a* (هَمَج) acıkmak; açlık çekmek;

هَمَج [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَهْمَاج tatarcık, üvez vb. gibi küçük sinek; ayaktakımı, avam; vahşi, barbar; medeni/ uygar olmayan;

هَمَج açlık; هَمَج هَامِج açgözlülük; doymak bilmeme;

هَمَجِي barbar, vahşi [s. ve i.]; medeni olmayan, uygar olmayan; kaba, hodul;

هَمَجِيَّة barbarlık, vahşilik; kabalık; medeni/ uygar olmama;

هَمَدَ *u* (هُمُود) sakinleşmek, yatışmak, dinmek, giderek sönmek; küçülmek, çekmek; هَمَّدَ ve أَهْمَدَ (*bşi*) söndürmek, yatıştırmak, durdurmak, bastırmak;

هُمُود sönme, dinme, yatışma [aynı, zam. MEC. sevgi vb. için]; sükunet, dinginlik; yorgunluk, bitkinlik; hareketsizlik; katılık, eğilip bükülmezlik; ölüm;

هَامِد sönmüş, dingin, yatışmış; cansız; katı, kaskatı [vücut];

هَمَرَ *u, i* (هَمْر) [su, göz yaşı vb.] dökmek; انْهَمَرَ dökülmek; [yağmur, gözyaşları] boşanmak;

هَمْرَة [yağmur] yağış;

هَمَزَ *u, i* (هَمْز) batmak; (*bşi*, *b-e*) batırmak, sokmak; (*atı*) mahmuzlamak, dürtmek; (*harfi* veya *kelimeyi*) hemze ile ifade etmek DİLB.;

هَمْز batırma, sokma, dürtme; karalama, iftira ¶ هَمْز و لَمْز imalı/ kinayeli sözler; iğneleyici/ alaycı sözler;

هَمْز ⇑ mas.;

هَمْزَة ç. هَمَزَات hemze DİLB.; هَمْزَة القَطْع kat hemzesi; هَمْزَة الوَصْل vasıl hemzesi; هَمْزَة الوَصْلِ بَيْنَ... ...in arasındaki ilinti;

هَمَّاز karalayan, iftira atan;

مِهْمَز ç. مَهَامِز mahmuz; üvendire;

مِهْمَاز ç. مَهَامِيز mahmuz; üvendire;

هَمَسَ *i* (هَمْس) mırıldanmak; (ب *bşi* الى *b-e*) fısıldamak; ¶ هَمَسَ في أُذُنِهِ *b-nin* kulağına fısıldamak; تَهَامَسَ fısıldaşmak;

هَمْس mırıltı, mırıldanma; fısıltı, fısıldama;

هَمْسَة fısıltı; [çoğ.] هَمَسَات fısıltılar;

هَوَامِس [çoğ.kul.] mırıldanarak söylenen veya fısıldanan sözler;

هَمَشَ *u* (هَمْش) (*b-i*) ısırmak;

هَامِش [kitap, sayfa vb. için] marj ¶ عَلَى هَامِشِ... ...ile bağlantılı, ...çerçevesinde; عَلَى هَامِشِ الأَخْبَارِ haberlerin yorumu; هَامِش الرِّبْح kar marjı;

هَامِشِي [na't] haşiye, dipnot;

هَمَعَ *a* , *u* (هَمَعَان, هُمُوع, هَمْع) [göz] yaş dökmek; [nehir vb.] akmak;

الْمُهْمَلاَت çöp sepeti; كَمِيَّة مُهْمَلَة ihmal edilebilir miktar;

هَمْلَج [at] eşkin gitmek;

هَمْلاَج ç. هَمَالِج eşkin, rahvan giden [at];

هَمْهَم "hımm" demek; mırıldanmak; homurdanmak; söylenmek; vızlamak, uğuldamak;

هَمْهَمَة ç. -آت هَمْهَام, "hımm, hımm" deme [şaşkınlık vb. sebebiyle]; mırıltı, homurtu, söylenme; vız vız sesi, uğultu, [uçak vb.]

هَمَا *u* (هَمْو) akmak; [ırmak vb.] dökülmek; (همو) ALF.BKZ.;

هَنَّ[1] *i* (هَنِين, هَنّ) ağlamak, iç çekmek; (...*in* الى) özlemini çekmek, (...*i* الى) çok istemek;

هُنَّ[2] Onlar [dişil, müennes];

هِنَة[3] bkz. هنو ;

هُنَا ve هَـهُنَا burada, burası, bura; هُنَـا [fiilden önce] işte şimdi, burada; ¶ لِهُنَا ya da اِلَى هُنَا burada; buraya kadar; bu dereceye/ noktaya kadar; مِنْ هُـنَا buradan; bundan dolayı, işte bu sebeple; bununla, böylece; bu vasıtayla; هُنَا وَ هُنَاك şurada burada;

هُنَاك ve هُنَالِكَ orada; orası; orada vardır, oradadır; ¶ هُنَاكَ قَوْلٌ مَأْثُورٌ Şöyle bir özdeyiş vardır, ...; اِلَى هُنَاكَ oraya; مِنْ هُـنَاك oradan; مَذَا هُنَاك ne oluyor, ne var?;

هَنَأَ *a, u , i* (هَنْء (*b-e* veya ل *b-e*) yararlı/ faydalı olmak, iyi gelmek, sıhhi/ sağlıklı olmak;

هَنِئَ *a* (هَنَأ) (ب *bşden*) hoşlanmak, zevk almak; هَنَّأَ (*b-nin*, ب ya da على *bşini*) kutlamak, tebrik etmek «هَنَّأَهُ بِنَجَاحِهِ فِي الإِمْتِحَانِ»; (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek; تَهَنَّأَ (ب *bşden*)

هَمَلَ *u* (هَمْل) (*b-i*, في ...*e*, *yapmaya*) zorlamak, (*b-i* في *için*, *yapması için*) sıkıştırmak;

اِنْهَمَكَ kendini iyice (في veya على ..*e*) vermek, kaptırmak, dalmak, bütün mesaisini (في veya على ...*e*) vermek;

اِنْهِمَاك kendini iyice verme, kaptırma, dalma; zihnini tamamen meşgul etme;

مُنْهَمِك tamamen/ iyice (في ...*e*) dalmış, kendini vermiş, kaptırmış; (في ...*e*) müptela, tutkun, düşkün;

هَمَلَ *u, i* (هُمُول, هَمَلاَن, هَمْل) [göz] yaş dökmek;

أَهْمَلَ (*bşi*) ihmal etmek; (*bşi*) göz ardı etmek, devre dışı bırakmak; (*bşi*) kullanmaz olmak; (*harfin*) noktalarını koymamak DİLB.; تَهَامَلَ ihmalkar/ umursamaz olmak; اِنْهَمَلَ [göz] yaş dökmek; [yağmur] boşanmak;

هَمَل yalnız bırakılan; ihmal edilen; gözardı edilen;

اِهْمَال ihmal; dikkatsizlik; ihmalkarlık; göz ardı etme, hesaba katmama;

هَامِل ç. هُمَّل dolaşan, gezinen; avare;

مُهْمِل ihmalkar, ihmalci; dikkatsiz, itina göstermeyen;

مُهْمَل ihmal edilmiş; hesaba katılmayan, devre dışı bırakılan, göz önüne alınmayan, gözardı edilen; eski, artık kullanılmayan; yoksun, muhtaç; [harf. kelime] noktaları belirtilmemiş, noktalanmamış DİLB.; الْمُهْمَلاَت [postahane vb.de] sahibinin gelip almadığı pakedin bulunduğu bölüm; ¶ مُهْمَل الإِمْضَاء imzasız; رِسَالَة مُهْمَلَة sahipsiz mektup; سَلَّة كَمِيَّة مُهْمَلَة

hoşlanmak, zevk almak;

هَنَاء ve هَنَاءَة neşe, sevinç; sıhhat, afiyet, esenlik, sağlık; kutlama, tebrik etme;

هِنَاء katran;

هَنِيء sıhhi, sağlıklı, faydalı; hoş, güzel; rahat, sıkıntısız, problemsiz; ¶ هَنِيئًا لَكَ veya هَنِيئًا مَرِيئًا afiyet [şeker] olsun!, [yarasın!];

تَهْنِئَة ç. تَهَانِئُ kutlama, tebrik;

هَانِئ şen, mutlu, neşeli; hizmetçi, uşak;

هَانِئَة hizmetçi kız;

مُهَنِّئ kutlayan, tebrik eden;

الْهِنْد Hindistan; Hintliler; الْهِنْد الصِّينِيَّة Çin Hindi

هِنْدِي Hintli, Hint (ç. هُنُود) Hintli [kişi]; الْمُحِيط الهِنْدِي ¶ Hint Okyanusu; الهُنُود الحُمْر Kızılderililer;

مُهَنَّد Hint [çeliğinden yapılma] kılıcı;

هِنْدِبَاء, هِنْدَب hindiba, Frenk salatası BOT. Chichrium endivia;

هِنْدَاز ölçü;

هِنْدَازَة zira, [ölçü birimi, MIS., = 65.6 cm.]; هندسة mühendislik; mimarlık; geometri; jeodezi; عِلْم الهَنْدَسَة geometri; الهَنْدَسَة الزِّرَاعِيَّة ziraat mühendisliği; الْهَنْدَسَة السَّطْحِيَّة yüzölçümü ölçme bilgisi; الْهَنْدَسَة الفَرَاغِيَّة hacim ölçüm bilgisi; هَنْدَسَة الْمُدُن şehir planlama; الْهَنْدَسَة الْمِعْمَارِيَّة mimarlık; الْهَنْدَسَة الكَهْرَبَائِيَّة elektrik mühendisliği; الهَنْدَسَة الْمَدَنِيَّة inşaat mühendisliği; الهَنْدَسَة الْمِيكَانِيكِيَّة makina mühendisliği;

هَنْدَسِي teknolojik, teknik; geometrik; mekanik, makina mühendisliği ile ilgili; endüstriyel; ¶ فِرْقَة هَنْدَسِيَّة mühendisler birliği/ odası; ⇑ القُوَّات الهَنْدَسِيَّة; istihkamcılar ASK.;

هِنْدَازَة = هِنْدَاسَة yukarı bkz

مُهَنْدِس mimar; mühendis; teknik eleman; مُهَنْدِس زِرَاعِي ziraat mühendisi; مُهَنْدِس ¶ مِعْمَارِي كَهْرَبَائِي elektrik mühendisi; mimar [mühendis];

هَنْدَم (*bşi*) düzenlemek, tanzim etmek; düzgün/ biçiml/ zarif yapmak; (*b-i*) giydirip kuşatmak, giydirmek;

هَنْدَمَة uyum; düzenlilik, intizam;

هِنْدَام ⇑; ⇑; kılık, kıyafet; ¶ أَصْلَحَ هِنْدَامَهُ üstüne başına çeki düzen vermek, kılık kıyafetini düzeltmek; giyinip kuşanmak;

مُهَنْدَم düzenli, tertipli, muntazam; şık, zarif; kılık kıyafeti yerinde; terzi elinden çıkma, terzi dikişi [elbise];

هُنْغَارِي Macar [s. ve is.];

هنف ⇒ هَنَفَ acele etmek, çabuk davranmak;

تَهَانَفَ ve هَانَفَ kıs kıs gülmek; hıçkırarak ağlamak;

هنا ; bkz. هنالك ve هناك

1هَنَم kuru hurma;

2هانم ALF.BKZ.;

هَنِيهَة kısa süre, an;

هُنَيْهَة kısa bir süre, bir an;

هَنْهَن (ل *bebeğe*) ninni söylemek;

هَنْهُونَة ninni;

هَنَة ç. هَنَوَات , آت şey; ufak/ önemsiz bir şey; kusur, defo;

هَنُو zaman;

مُتَهَوِّد Yahudileşmiş;

مُتَهَاوِد normal, aşırı olmayan [fiyat];

هَوْدَج bkz. هدج ;

هوذا bkz. ذا ;

هَارَ (هور) *u* (هُؤُور, هَوْر) yıkılmak, çökmek; (هَوْر) (*bşi*, özl. *binayı*) yıkmak; (*b-i*)yere yıkmak, devirmek; هَوَّرَ (*b-i*) tehlikeye atmak/ sokmak; (*b-i*) yere yıkmak, devirmek; تَهَوَّرَ yıkılmak, devrilmek; göçmek, çökmek; tehlikeye girmek; düşüncesiz, tedbirsiz, sorumsuz; [vakit] geçip gitmek; [araba] kaza yapmak, kazaya uğramak; اِنْهَارَ yıkılmak, devrilmek; çökmek, göçmek; [tartışma vb.nin akışı] sapmak, konu dışına çıkmak;

هَوْر ç. أَهْوَار göl;

هَوْرَة ç. -آت tehlike, risk;

هَوَّارَة ç. هَوَّارِي gönüllü; gönüllü asker

الْهَوَّارَة yeni.; gönüllü birlikleri;

هَيِّر düşüncesiz, tedbirsiz, ihtiyatsız;

تَهَوُّر dikkatsizlik, sorumsuzluk; acelecilik, ihtiyatsızlık, tedbirsizlik;

اِنْهِيَار devrilme, yıkılma; çökme, göçme;

مُتَهَوِّر düşüncesiz, tedbirsiz, ihtiyatsız, aceleci; dikkatsiz, sorumsuz; deli dolu, enini sonunu düşünmeden hareket eden;

تَهْوِير kaza, çarpışma KNŞ.;

هُورْمُون ç. -آت hormon;

هَوِسَ[1] *a* (هَوَس) kafası/ zihni karışmak; kafası allak bullak olmak; هَوَّسَ *b-nin*) kafasını/ zihnini karıştırmak; (*b-nin*) aklını başından almak; (*b-i*) aptal etmek, (*b-nin*) başını dön-

هَنِيّ (= هَنِيء) sıhhi, sağlığa uygun;

هه tüh! eyvah!;

هُنَا bkz. هُنَا ;

هُوَ[1] o [müzekker zamir]; هُوَذَا bkz. ذَا ;

هُوِيَّة öz, asıl; kimlik; kimlik kartı [yine اَوْرَاق الهُوِيَّة ¶ [تَذْكِرَة الهُوِيَّة, بِطَاقَة الهُوِيَّة matname, güven belgesi; SUR., IR. kimlik kartı; عُرِفَت هُوِيَّتُهُ kimlikleri tespit etmek;

هوة[2] bkz. هوى ;

هُوَّت ç. هُوَت, هُوتَة çukurluk, çökek; çok derin/ dipsiz çukur;

هَوَج ahmaklık, kalın kafalılık;

أَهْوَج müe. هَوْجَاء ç. هُوج dikkatsiz, sakar; aceleci, sabırsız, enini sonunu düşünmeden hareket eden; çoşkun, çılgın, şiddetli;

هَوْجَاء ç. هُوج kasırga;

هَادَ (هود) *u* (هَوْد) Yahudi olmak; هَوَّدَ yavaş işlemek; [şarap] (*b-i*) sarhoş etmek, başına vurmak; (*b-i*) Yahudileştirmek, Yahudi yapmak; هَوَّدَ الثَّمَنَ ¶ az bir indirim yapmak KNŞ.; هَاوَدَ (*b-i*) hoş görmek, (*b-e*) müsamaha göstermek, katlanmak; (*b-den*) uzak durmak (*b-e*) sokulmamak; تَهَوَّدَ Yahudileşmek, Yahudi olmak;

اَلْيَهُود Yahudiler;

هَوَادَة katlanma, müsamaha gösterme; yumuşak kalplilik, şefkat; [kanunlar için] yumuşaklık, katı olmama;

تَهْوِيد Yahudileştirme;

مُهَاوَدَة katlanma, müsamaha ile karşılama, hoş görme; مُهَاوَدَةَ الأَسْعَارِ fiyat düşürme

dürmek (*b-i*) delirtmek; تَهَوُّس aptallaşmak, aptala dönmek, kafası karma karışık olmak; hayalci/ hayalperest olmak; اِنْهَاس aptallaşmak, aptala dönmek, kafası karışmak;

هَوَس çılgınlık, uçarılık; hayalcilik, hayalperestlik; hayal, fantazi; coşkunluk, taşkınlık; tutkunluk, gözü başka şeyi görmeme;

هَوِيس düşünce, fikir;

هَوِيس ve هَاوِيس ç. اَهْوِسَة kanal kapağı MIS.;

اَهْوَس çılgın; uçarı; tutkun, aklı başından gitmiş, gözü başkasını görmeyen;

مَهْوُوس [dinî] görünmeyen şeyleri gören;

مُهَوَّس = اَهْوَس ;

مُتَهَوِّس ç. ـون hayalci, hayalperest;

هَوْسَة şiddetli gürültü, gümbürtü;

هَوِش *a* (هَوَش) ve هَاشَ *u* (هَوْش) [insanlar] birbirine girmek, aralarında kargaşa/ ayrılık çıkmak; هَوَّش (*b-i, bşi*) heyecanlandırmak, kışkırtmak; (*kalabalığı, grubu*) kışkırtmak, arasında kargaşa çıkartmak; (*köpeği*, على *...in üzerine*) salmak, (*b-i*, على *...e karşı*) kışkırtmak [doldurmak]; (على *...in üzerinde*) kötü/ menfi etkisi olmak; هَاوَش [köpek, havlayarak] (*b-e*) saldırmak; تَهَوْش [kalabalık] arasında kargaşa çıkmak, ayaklanmak;

هَوْشَة ç. ـآت ,هَوْشَات kargaşa, huzursuzluk; ayaklanma, isyan, başkaldırı; kavga, gürültü, hengame, patırtı;

تَهْوِيش kışkırtma; tahrik etme, fitleme, körükleme;

مُهَوِّش kışkırtan, kışkırtıcı, tahrik eden, provokatör;

هَاعَ (هوع) *u, a* (هَوْع) kusmak, istifrağ etmek; öğürmek; هَوَّع (*b-i*) kusturmak; تَهَوَّع = هَاعَ; هَاكَ[1] bkz. هَا ;

هُوكِي[2] [ô] hokey ¶ هُوكِي الإنْزِلاَق buz hokeyi;

هَالَ (هول) *u* (هَوْل) (*b-i*) korkutmak, ürkütmek; هَوَّلَ (*b-i*) ürkütmek, korkutmak, (على *b-i*, ب *ile*) korkutmak; (*bşi*) korkunç/ feci göstermek (*bşi* ya da من *bşi*) abartmak, büyütmek; اِسْتَهَالَ (*bşi*) önemli/ mühim görmek/ saymak; (*bşi*) gözünde büyütmek; (*bşden*) gözü yılmak, korkmak;

هَوْل ç. هُوُول, اَهْوَال korku, ürkme; güç, kuvvet ¶ ابو الهولِ Sfenks; يا لِلْهولِ aman ya Rabbi! ne feci ! ne korkunç!; هَوْل هَائِل korkunç bir şey;

هَوْلَة korkunç, korkutan şey;

هَالٌ serap; kakule, hemame [baharat] BOT. elettaria cardamomum.;

هَالَة ç. ـآت hale, ağıl, ayla, ışık halkası; [özl. göz çevresindeki] halka;

تَهْوِيل ç. ـآت, تَهَاوِيل ürkütme, korkutma; abartma, büyütme; kabus; ç. تَهَاوِيل süsler, süslemeler;

هَائِل korkulu, ürkünç, ürkütücü, feci; dev gibi, heyula devasa, anormal, garip, şaşırtıcı; şiddetli, sert [savaş, harp, dövüş];

مُهَوِّل korkunç, ürkünç;

هُلاَنْدَا veya هُلاَنْدَه Hollanda; هُلاَنْدِي Hollandaya ait, Hollanda... ; (ç. ـون) Hollandalılar;

هُلِيوُد [ô]Hollywood;

هوم ⇒ هَوَّمَ uyuklamak; uyuya kalmak; kestirmek, şekerleme yapmak; تَهَوَّمَ uyuyakalmak; kestirmek, şekerleme yapmak;

هَامَة ç. -آت, هَام baş; tepe, zirve; başın en üst kısmı; bkz. همّ;

هَانَ(هون)[1] *u* (هُوْن) (على ...*için*) pek önemli olmamak, bir ehemmiyet taşımamak; هَانَ عَلَيْهِ أَنْ... ...olmasına/ ...yap(ıl)masına aldırmamak, ...olmasını/ yap(ıl)masını umursamamak, ...olmasının/ yap(ıl)masının biri için bir anlamı olmamak; _(مَهَانَة, هَوَان, هُون) alçak/ adi/ rezil olmak ya da alçalmak, adileşmek; هَوَّنَ (*bşi*, على ...*için*) kolaylaştırmak, basitleştirmek, ağırlığını gidermek; (*bşi* ya da من *bşi*) küçültmek, hafifletmek, ağırlığını gidermek, azaltmak ¶ هَوِّنْ عَلَيْكَ boş ver! üzülme! [takma kafana!]; اَهَانَ (...*i*) hor görmek, küçümsemek, aşağılamak; تَهَاوَنَ (ب *bşi*) önemli görmemek, basite almak, küçümsemek; (ب veya في *bşi*)ihmal etmek, gözardı etmek, önemsememek; [olumsuzluk edatıyla] (في ...*i*, *yapmayı*) ihmal etmemek, mutlaka yapmak; اِسْتَهَانَ ve اِسْتَهْوَنَ (ب *bşi*) basite almak; kolay görmek, küçümsemek, önemsememek; (ب *bşi*) yanlış anlamak, yanlış değerlendirmek ¶ لاَ يُسْتَهَانُ بِهِ küçümsenmemesi gereken, küçümsenmeyecek kadar;

هَوْن kolay, rahat; kolaylık, ağır/ zor olmama; هَوْنًا yavaşça, çok hafif olarak; neredeyse hissedilmeyecek bir şekilde; عَلَى هَوْنِكَ yavaşça, neredeyse hissedilmeyecek bir şekilde, çok hafif olarak; عَلَى هَوْنِكَ uygun bir zamanınızda, müsait bir vaktinizde;

هُون alçaklık, adilik, düşük seviyelilik;

هَوَان ⇑; önemsizlik, değersizlik;

هَيِّن ve هَيْن ç. -ون, اَهْوَنَاء kolay, basit; önemsiz, ihmal edilebilir, çok küçük, az; sade, şatafatsız; هَيِّن لَيِّن sade ve hoş;

هِينَة kolaylık, rahat yapılabilirlik; yavaşlık, telaşsız olma;

هُوَيْنَة yumuşaklık, kibarlık, nezaket; yavaşlık, telaşsızlık; اَلْهُوَيْنَا yavaşça, acele etmeden, telaşsız bir şekilde;

اَهْوَن müe. هَوْنَاء kolay; rahat [üstünlük ismi] daha kolay; daha küçük; daha önemsiz; daha değersiz; ¶ مَا اَهْوَنَهُ hiç bir önemi yok! ne önemi var!; çocuk oyuncağı!; اَهْوَنُ الشَّرَّيْنِ iki kötü seçenekten göreli olarak iyi olanı, ehveni şer;

مَهَانَة aşağı, düşük olma; alçaklık, adilik;

اِهَانَة hakaret, sövgü;

تَهَاوُن küçümseme, basite alma; (ب *bşe*) kayıtsızlık, ilgisizlik;

اِسْتِهَانَة küçümseme, basite/ hafife alma, önemsememe, umursamama, itibar etme;

مُهِين söven;, hakaret eden, aşağılayıcı, aşağılayan, alçaltan;

مُتَهَاوِن ihmal eden, küçümseyen, önemsemeyen, umursamayan, basite alan, kayıtsız;

مُسْتَهِين küçümseyen, aşağılayan;

هاون[2] ALF.BKZ.;

هَوَى *i* (هُوِيَ) aşağı gitmek, batmak; devrilmek; [yırtıcı kuş] dalışa geçmek; (...*in üzerine*) çullanmak, atılmak; [rüzgar] esmek; (ب *b-i, bşi*) yıkmak, devirmek; ¶ هَوَى عَلَى رَقَبَتِهَا *b-e* [kadına] sarılmak; هَوِيَ *a* (هَوًى) (...*i*) sevmek; (...*den*) hoşlanmak; (*bşi*) hobi edinmek, hobi olarak yapmak; هَوَّى (*bşi*, *oda-yı*) havalandırmak; hava vermek, üflemek; هَاوَى (*b-e*) müsamahakar, hoşgörülü davranmak, (*b-nin*) suyuna gitmek; (*b-nin*) sırtını sıvazlamak, pohpohlamak; أَهْوَى düşmek; (ب *bşi*) düşürmek; (على ...*in üzerine*, ب ...*ile*) çullanmak, atılmak; (على ...*e*) yaslanmak, dayanmak; (الى ...*i*) kavramak, sımsıkı tutmak (الى ...*e*) uzanmak; (الى *bşi*) istemek, arzulamak ¶ اَهْوَى بِيَدِهِ الى ... ..e eli ile uzanmak; تَهَوَّى havalanmak, havası değişmek, yenilenmek; تَهَاوَى çökmek, göçmek; devrilmek; انْهَوَى düşmek; batmak; اسْتَهْوَى (*b-i*) cezbetmek; (*b-i*) ayartmak, baştan çıkarmak; هَوًى ç. اَهْوَاء, هَوَايَا sevgi, muhabbet; şefkat; arzu; özlem, hasret; zevk; kapris; اَهْوَاء dine aykırı meyiller/ eğilimler/ düşünceler ¶ على هواه *b-nin* [kendi] isteği doğrultusunda, canının istediği gibi; وَقَعَ فِي هَوَاهَا ona aşık oldu, tutuldu; اَصْحَاب الأَهْوَاءِ dinin tayin ettiği doğrulardan sapan kişiler [hevasına uyanlar];

هُوَّة ç. هُوًى, -آت dipsiz çukur, çok derin çukur; oyuk; delik; körfez MEC.;

هَوَاء ç. اَهْوَاء, اَهْوِيَة hava; atmosfer; esinti, hava akımı; hava [durumu] ¶ الْهَوَاء الأَصْفَر veba; هَوَاء طَلْق açık hava; temiz hava; في الهَوَاءِ الطَّلْقِ açık havada; هَوَاء مَضْغُوط sıkıştırılmış hava; سَلَّك الهَوَاء havacılık; طُلُمْبَة الهَوَاء hava pompası;

هَوَائِي hava ile ilgili, hava basıncı ile çalışan; iç, dahili [çap, genişlik vb. için]; anten [yine سِلْك هَوَائِي]; havai, kaprisli; hayalci; uçucu; دُولاَب هَوَائِي yeldeğirmeni çarkı; هَوَائِي ¶ إِطَارِي çerçeve anten; هَوَائِي طَوْقِي çerçeve anten; هَوَائِي مُرْتَفِع harici anten; هَوَائِي مُرْسِل verici, anten; هَوَائِي مُزْدَوِج çift kablolu anten; هَوَائِي مُسْتَقْبِل alıcı anten; هَوَائِي مُفْرَد tek kablolu anten;

هَوَاء amatör;

هَوَايَة ç. -آت hobi; amatör olarak ilgilenilen spor; amatörlük;

هَوَّايَة pervane; vantilatör;

اَهْوَى daha çok istenilen; tercihe şayan;

اَهْوِيَة çok derin çukur; derinlik;

مَهْوَى ç. مَهَاوٍ, مَهْوَاة çok derin çukur; istenilen, arzulanılan şey; atmosfer, hava;

مِهْوَاة vantilatör;

تَهْوِيَة havalandırma;

اِسْتِهْوَاء büyüleme, aklını başından alma; cezbetme; ayartma, baştan çıkarma; önerme;

هَاوٍ ç. هُوَاة batan, aşağı giden; seven; muhabbeti olan; aşık; amatör; هَاوٍ الى الْمُرَاسَلَة mektup arkadaşı; yazışmak isteyen;

هَاوِيَة dipsiz, çok derin çukur; cehennem;

هُوِيَّة[2] bkz. هو;

هَيْئَة طِبِّيَّة sağlık kurulu; هَيْئَة نِيَابِيَّة temsilci heyet, temsilciler kurulu; عِلْم الْهَيْئَة astronomi;

هَيِّئ ve هَيِّئ yakışıklı, güzel; alımlı; şık;

تَهْيِئَة hazırlık; eğitim, idman; uyarlama;

مُهَايَئَة kar ortaklığı İSL.HUK.;

تَهْيِئ hazırlanma ASK.;

تَهَايُؤ uyuşma, karşılıklı uyum;

مُهَيَّأ hazır(lanmış);

هَابَ (هيب) a [هِبْت] (مَهَابَة, هَيْبَة) (*b-den, bşden*) çekinmek, korkmak; (*b-e, bşe* karşı) huşu hissetmek; (*b-e*) saygı duymak, hürmet göstermek; هَيَّبَ (*bşden*, الى *b-nin*) huşu duymasını/ [saygı ile karışık] çekinmesini/ korkmasını sağlamak; (على *b-i*) korkutmak, korkmasını/ çekinmesini sağlamak, tehditkar olmak; أَهَابَ (ب *b-e*) seslenmek; (ب *b-i*) çağırmak, davet etmek; (ب *b-i*, الى ...*e*) teşvik etmek; İkna etmek, yönlendirmek; تَهَيَّبَ = هَابَ ; (*b-i*) korkutmak, gözünü yıldırmak, هَابَ = (*b-e*) tehditkar davranmak; اِهْتَابَ

هَيْبَة huşu, haşyet, saygı ile karışık korku; saygı; heybet; prestij saygınlık;

هَيَّاب ürkek, çekingen; saygılı;

هَيُوب ürkek, çekingen; saygılı, hürmetkar; heybetli; huşu veren; ürküten;

مَهَاب hürmet edilen, saygı duyulan şey;

مَهَابَة heybetlilik, ürkütücülük;

تَهَيُّب huşu, haşyet; ürkme, çekinme;

مَهُوب ve مَهِيب ürküten, göz yıldırıcı;

مُهِيب huşu veren; heybetli; ürkütücü;

هِيَ o [müennes, zamir];

هَيَّا hadi!;

هَاءَ (هيء) *a, i* , هَيُؤَ *u* (هَيْـاءَة, هَيْـأَة) yakışıklı/ güzel olmak; _a (هَيْئَة) (الى *bşi*) çok istemek/ arzulamak; هَيَّأَ (*bşi*) hazırlamak; (*bşi*) kurmak; (ل için) hazırlık yapmak; hazırlıkları tamamlamak, mevzi almak ASK.; (*bşi*) düzenlemek, düzene/ nizama koymak, tertip etmek; (*b-e*, ل ...*i*) sevdirmek; ¶ هَيَّأَ الأَسْبَاب ... لِ için hazırlık yapmak; هَيَّـأَ ذَاتَهُ ل... kendine ...e hazırlamak; هَيَّأَ فُرْصَةً مُلائِمَة ... لِ ...e iyi bir fırsat vermek, hazırlamak; هَايَأَ (*b-ile*, في ...*için, hakkında*) anlaşmak, uyuşmak; (*b-e*) uyum sağlamak, (*b-ile*) mutabakat içinde olmak; تَهَيَّأَ (ل ...*e, için*) hazırlanmak; (ل ...*e*); hazırlıkları tamamlamak, mevzi almak ASK; hazır olmak; (ل ...*için*) mümkün olmak; şık olmak; ¶ تَهَيَّأْ ! hazrol! ASK.; تَهَايَأَ karşılıklı anlaşmak; mutabakata varmak, hemfikir aynı görüşte olmak;

هَيْئَة ç. -آت şekil, biçim; görünüm; hava, eda; tavır; hal, durum; grup, [sosyal] sınıf; birlik; kuruluş, teşkilat, organizasyon; heyet, kurul; topluluk,kadro; çatı, iskelet ¶ هَيْـئَـة الْهَيْئَة الأُمَمِيَّة ve الأُمَم الْمُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler Teşkilatı; الْهَيْئَة الإِجْتِمَاعِيَّة beşeriyet; هَيْئَة أَرْكَان الحَرْب genel kurmay heyeti; هَيْئَة بَرْلَمَانِيَّة parlemento heyeti; هَيْئَة التَّحْكِيم yönetim kurulu; hakem kurulu SPO.; هَيْئَة التَّدْرِيس öğretim kurulu; هَيْئَة حَاكِمَة (حُكُومِيَّة) Hükümet heyeti; هَيْئَة دِبْلُومَاسِيَّة diplomatik heyet;

مُتَهَيِّب saygılı, hürmetkar;

هَيَّبَ ⇒ هيت (ب *b-i*) çağırmak;

هَيْتَ لَكَ, لَكُم, لَكُمَا ...] yanıma gel! buraya gel! [gelin ...];

هَاجَ(هيج) *i* (هِيَاج, هَيَجَان, هَيْج) heyecanlanmak; yükselmek; [istek] uyanmak, doğmak; (على *...den dolayı*) çok heyecanlanmak, telaşa kapılmak; [deniz] dalgalanmak, çalkalanmak; هَاجَ ve هَيَّجَ (*bşi*) harekete geçirmek, canlandırmak; (*bşin*) sükunetini bozmak; (*bşi*) körüklemek, kışkırtmak, tahrik etmek; (*istek*) uyandırmak; (*bşi*) meydana çıkarmak; (*b-i, bşi*, على *...e, için*) kışkırtmak, tahrik etmek; (*kuşu*) uçurmak [≈ kışkışlamak]; اَهَاجَ = هَيَّجَ; تَهْيِيج ve اِهْتَاجَ heyecanlanmak, telaşlanmak, telaşa kapılmak kontrolünü kaybetmek; uyarılmak, harekete geçirilmek [istek vb.];

هَيْج heyecan; telaş; sükunetini kaybetme; şiddetli anlaşmazlık; kavga, dövüş;

هَيْجَا ve هَيْجَاء dövüş, kavga, savaş;

هَيَجَان heyecan; telaş; sakin olmama, sükuneti kaybetme; öfkeyle parlama, kızma;

هَيَّجَان = هِيَاج; kargaşa, velvele;

تَهْيِيج heyecanlandırma, telaşa verme; kışkırtma, tahrik etme; (*istek*) uyandırma; [denizi] dalgalandırma; indüksiyon ELK.;

تَهَيُّج sükunetin bozulması, sakin olmama; heyecan; telaş, tedirginlik;

هَائِج heyecanlı, telaşa kapılmış; sükuneti bozulmuş; dalgalı, azgın [deniz]; uyanmış, uyarılmış [istek vb.]; sinirlenmiş; ¶ هَاجَ هَائِجَهُ sinirlenmek, köpürmek, tepesi atmak;

مُهَيِّج heyecanlandıran, heyecanlı; telaşa veren; kışkırtan, tahrik eden; [istek vb.] uyandıran, doğuran; provakatör; yaygaracı, velveleci; (ç. -آت) uyarıcı [ilaç];

مُتَهَيِّج ve مُهْتَاج heyecanlı, telaşlı;

هِيدْرُوجِين [ô] hidrojen;

هَيَّرَ ⇒ هير (*bşi*) devirmek, yıkmak;

هَيَّر bkz. هور ;

هِيرُوغْلِيف hiyeroglif [yazı];

هِيرُوغْلِيفِي hiyerogliflerle ilgili, ait;

هِيرُوِين eroin;

هَاشَ(هيش) *i* (هَيْش) telaşlanmak;

هَيْش çalılık;

هَيْشَة telaş; kargaşa; isyan;

هَاضَ(هيض) *i* (هَيْض) (*bşi*) kırmak; (*bşi*) ufalamak; koleraya yakalanmak; ¶ هِيضَ جَنَاحُهُ güçsüz kalmak [lafzen: kanadı kırılmak];

هَيْضَة kolera;

مَهِيض kırık ¶ مَهِيض الجَنَاحِ kanadı kırık, güçsüz, elinden bir şey gelmez;

هَاطَ(هيط) *i* (هَيْط) bağrışmak, bağırıp çağırmak;

هَيْط bağrışma, bağırıp çağırma;

هِيَاط bağırma, bağrışma; ¶ هِيَاط مِيَاط bağrışma, bağırıp çağırma;

هَيْطَل bkz. هطل ;

مَهْيَع ç. مَهَايِع geniş, düz yol;

هَافَ(هيف) *i* (هَيْف) susamak; _a (هَيْف) [köle] firar etmek, kaçmak; هَيَفَ ve هَافَ *a* (هَيْف, هَيَف) zarif/ narin/ ince olmak;

هَيْف kavurucu, yakan rüzgar;

هَيَفٌ zariflik, incelik;

هَيُوفٌ susuzluktan kavrulmuş;

هَيْفَانُ kavrulmuş [güneşten]; susuz;

أَهْيَفُ müe. هَيْفَاءُ ç. هِيَفٌ zarif, ince;

هَيْكَلٌ ç. هَيَاكِلُ mabet, tapınak; büyük yapı, bina; tapınakta tanrıya sunulan şeylerin üzerinde bulunduğu masa; iskelet; [bina vb.nin] iskelet, çatı; şasi; dev gibi, kocaman şey;

هَيْكَلِيٌّ iskelet, çatı niteliğinde [na't];

[1] هَالَ (هيل) i (هَيْلٌ) (*bşi*, على *üzerine*) serpmek, saçmak; هَيَّلَ ve أَهَالَ ⇑; [rüzgar] (*toprak, kum*) toplayıp yığmak; اِنْهَالَ yığılmak, yığın/ tepe oluşturmak; [bombalar] yağmak; (على *b-e*, ب *ile*) saldırmak, (على *b-e*, ب ..*i*) peşpeşe göndermek [masdar ile birlikte kullanıldığında "ب" olmadan gelebilir; ¶ اِنْهَالَ عَلَيْهِ ضَرْبًا وَ شَتْمًا hem dövdüler hem sövdüler;

هَيْلٌ kum yığını, kumul; اَلْهَيْلُ وَ الْهَيْلَمَانُ kucak kucak para, harcamakla bitmez para;

هَيْلَانٌ kum yığını;

اِنْهِيَالُ اَرْضِيٌّ toprak kayması, heyelan;

[2] هَيُولٰى zerre;

[3] هَيُولَى ve هَيُّولَى malzeme; madde; ham madde;

هَيُولِيٌّ ve هَيُولَانِيٌّ malzeme ile ilgili;

هَامَ (هيم) i (هَيَمَانٌ, هَيْمٌ) (ب *b-e*) aşık olmak; (ب *b-e*) tutulmak, aşık olmak; heyecanlı/ coşkulu olmak; (ب ...*e*, *için*) deli olmak; yanıp tutuşmak; gezinmek amaçsız gezmek; ¶ هَامَ عَلَى وَجْهِهِ gezinmek, amaçsız/ avare avare dolaşmak; هَامَ فِي وِدْيَانٍ kendinden geçmek, coşmak [uçmak]; هَامَ بِأَنْظَارِهِ göz gezdirmek, ortalığı süzmek; _(هُيَام) (ب ...*e*) susamak; هَيَّمَ (*b-nin*) kafasını/ zihnini karıştırmak; [aşk] (*b-nin*) aklını başından almak; اُسْتُهِيمَ [edil.] tutulmak, kapılmak;

هُيَامٌ tutku, kara sevda, insanı saran aşk; yakıcı susuzluk;

هَيُومٌ kafası/ zihni karışmış, afallamış;

هَيْمَانُ müe. هَيْمَى ç. هِيَامٌ tutkun, kara sevdalı; içi yanan, çok susamış;

هَائِمٌ ç. هُيَّمٌ kafası/ zihni karışmış; kaybetmiş, coşmuş; tutkun, kara sevdalı;

مُسْتَهَامٌ tutkun, kara sevdalı;

هَيْمَنَ 'Amin' demek; (على *b-i*) gözetmek, kollamak; (على ...*i*) kontrol etmek, nezaret etmek;

هَيْمَنَةٌ teftiş etme; kontrol, nezaret; hükümranlık, egemenlik, hegamonya;

مُهَيْمِنٌ kontrol eden; gözeten, kollayan; nezaret eden, gözcü; (على ...*de*) gözetmen;

هَيْنَ ve هَيْنَةَ bkz. هَوْنَ ;

هَيْهِ ! [nida] hadi!,

هَيْهَاتَ ne kadar da yanlış! bu nasıl düşünce böyle! hiç öyle şey olurmuymuş! ¶ هَيْهَاتَ اَنْ... ...olması, ...yapması söz konusu bile olamaz, mümkün değil; هَيْهَاتَ اَنْ يَفْعَلَ كَذَا onun böyle bir şeyi yapması ihtimal dahilinde değildir. o nerede bunu yapmak nerede!; هَيْهَاتَ بَيْنَ هٰذَا وَ ذَاكَ birbirlerinden ne kadar da farklılar, bununla onun arasında dağlar kadar fark var; وَ هَيْهَاتَ لَكَ ذٰلِكَ böyle bir şey senin için söz konusu bile olamaz, sen nerede bu işi yapmak nerede;

و

وَ 1. ve; de, dahi; ¶ وَ لاَ وَاحِدَ [tek] bir tane de değil; 2. [mansub isimden önce] ile ¶ وَ اِيَّاهُ onunla; وَ لاَ يَتَّفِقُ وَ مَبَادِئُهُم [Onların] ilkeleri, prensipleri ile bağdaşmıyor; 3. hal cümlelerinden önce:...yaparak; ¶ قَالَ وَ هُوَ يَضْحَكُ gülerek dedi جَاءَ وَ الشَّمْسُ طَالِعَةٌ güneş doğarken [tan vaktinde] geldi; 4. [mecrur isimden önce] ..e and olsun, adına yemin ederim; وَاللّٰهِ Vallahi, Allah'a yemin ederim; 5. [mecrur isimden önce] nice, pek çok ¶ وَكَأْس شَرِبْتُ nice kadehlerden içtim; اَوَ bkz اَ

وَ اَلاَّ aksi takdirde, ya da, diğer şık, alternatif ise ...;

وَ اِنْ ...e rağmen, hatta..., ...bile;

وَ لَوْ olsa bile, hatta;

وَ لَكِنَّ , وَ لَكِنْ [mansub bir isimden ya da bitişik zamirden önce] fakat, ama, lakin;

وَا [öncesindeki isim sonunda "آه" bulunur] vay ...e; ¶ وَا اَسَفَاه vah vah, ne yazık!; وَاهًا عَلَى ما فَاتَ مِنَ الاَيَّامِ hey gidi eski günler hey!;

وَابُور ç. ـآت Fr.> KNŞ. buharlı motor; vapur; lokomotif; fabrika; makina; وَابُور اَكْسْبْرِيس ekspres tren; وَابُور البِضَاعَة yük treni; وَابُور الرُّكَّاب yolcu treni; وَابُور الرَّيّ sulama motoru; وَابُور الزَّلَط buharlı yol silindiri; وَابُور طَارَة yandan çarklı gemi; وَابُور العَادَة banliyö treni;

وَات vat ELK.;

وَاحَة ç. ـات- vaha;

وَأَدَ , يَئِدُ (*yeni doğmuş kız çocuğunu*) diri olarak gömmek; تَوَأَّدَ ve اِتَّأَدَ (في *bşde*) ağır/ yavaş davranmak, (في ...*i*) ağırdan almak; اِتَّأَدَ في مِشْيَتِه ağır ağır yürümek;

وَئِيد yavaş, sakin, acelesiz; sakinlik, acele etmeme, teenni; وَئِيداً yavaşça, yavaş yavaş; kademe kademe, aşama aşama;

تُؤَدَة yavaşlık, acele etmeme; عَلَى تُؤَدَةٍ yavaş yavaş, sakin olarak, acele etmeden;

مُتَّئِد sakin, acelesiz, yavaş;

وَأَرَ , يَئِرُ (وَأْر) (*b-i*) korkutmak; اِسْتَوْأَرَ ürkmek;

وَارْسُو Varşova;

وَاشِنْطُون [o] Washington;

وَاط vat ELK.;

وَأَلَ , يَئِلُ (وَئِيل ,وُؤُول ,وَأْل) (الى ...*e*) sığınmak;

مَوْئِل melce, sığınak, barınak;

وَأَمَ ⇒ وأم (*b-ile*) anlaşmak, mutabık kalmak, hemfikir olmak; (*b-e*, *bşe*) uymak, uygun gelmek; تَوَاءَمَ uyuşmak, uyum göstermek;

وِئَام anlaşma, mutabık kalma, hemfikirlik; uygunluk, uyum;

مُوَاءَمَة ⇑; ⇑;

وَاهَا [nida] "ل" ya da "ب" ile hayranlık ifade eder, ...ne kadar da mükemmel, iyi;

"على" ile ise hayıflanma, üzüntü ifade eder: vay …*e*, vay …in başına gelenlere vb.;

وَاو "و" harfinin adı;

وَثِيَة kazan;

وَبِئَ ve وَبُؤَ *u* (وَبَاءَة , وَبَـاء) ve وَبِـيَ (وَبَـأ) يَوْبَأُ , وَبِيَ [edil.] veba hastalığına yakalanmak, mikrop kapmak, hastalık kapmak;

وَبَأ ç. أَوْبَاء bulaşıcı hastalık; salgın;

وَبَاء ç. أَوْبِئَة ⇑; ⇑;

وَبَائِي bulaşıcı; salgın;

وَبِيّ ve وَبِيء hastalık bulaşmış; vebalı;

مَوْبُوء hastalık bulaşmış; (ب …*e*) yakalanmış, kapılmış, yakalanan;

وبخ ⇒ وَبَّخَ (*b-i*, على …*den dolayı*) azarlamak, haşlamak;

تَوْبِيخ azar, tekdir; ayıplama, kınama;

وبر يوبر , وَبِرَ kıllı ya da bol tüylü olmak;

وَبْر ç. وِبَـارَة ,وِبَـار ,وُبُـور tavşan büyüklüğünde, kısa kuyruklu, gri renkli çöl sıçanı türü ZOO. Hyrax syriaca;

وَبْر ç. أَوْبَـار [özl. deve, keçinin çadırda kullanılan] post; ¶ أَهْل الوَبَر Bedeviler; أَهْل الْمَدَر karşıtı];

وبر tüylü, üzerinde kıl, tüy bulunan;

مُوَبَّر müe. وَبْرَاء ⇑;

مُوَبَّر üzerinde post bulunan;

وبش çer çöp, ıvırzıvır; ç. أَوْبَاش kalabalık, güruh;

وبق يوبق ,يِبِق , وَبَقَ (مَـوْبِق ,وُبُوق , وَبَق) telef olmak, yok olmak, harap olmak; أَوْبَقَ (*b-i*) öldürmek, helak etmek; (*b-i*) rezil etmek, alçaltmak;

مَوْبِق telef olunan yer; hücre, kodes;

مُوبِقَة ç. آت- ağır suç; şiddet suçu; büyük günah;

وبل يَبِل ,وَبْل (وَبْل) [gök] yağmurlar yağdırmak, sanki gök delinmek; وَبَلَ , يَوْبُلُ (وَبَل ,وَبَـال ,وَبَالَـة , وُبُول) [iklim, hava] sıhhi olmamak, sağlığa uygun olmamak;

وَبْل sağanak;

وَبَـال havanın, iklimin sağlığa uygun olmaması; bir işin/ eylemin kötü sonuçları, vebal; kötülük;

وَبِيل sıhhi olmayan, sağlığa elverişli olmayan [iklim, yiyecek]; zararlı, iyi gelmeyen, kötü sonuçlar doğuran;

وَابِل şiddetli sağanak; yağdıran, topu tutan MEC.; أَمْطَرَهُ وَابِلاً مِنْ الرَّصَاص *b-i* kurşun yağmuruna tutmak, *b-e* yaylım ateşi saçmak; أَمْطَرَ عَلَيْهِ وَابِلاً مِنْ الشَّتْمِ birine ağzına geleni söylemek, demediğini bırakmamak;

وبه , يَوْبَهُ (وَبْه) ve أَوْبَهَ (ل ya da ب …*e*) dikkat etmek, dikkatini (ل ya da ب …*e*) vermek;

وتد ⇒ وَتَّدَ (*bşi*, *kazığı*) çakmak; (*bşi*) yerleştirmek, oturtmak ¶ وَتَّدَ فِي بَيْتِه evden çıkmamak;

وَتَد ç. أَوْتَاد kazık;

وتر , يتِر (وتر) (*yaya*) kiriş bağlamak; (*b-i*, *bşde*) aldatmak kazdırmak; وَتَّرَ (*ipi*, *teli*, *müzik aletinin vb.nin telini*) germek; وَاتَرَ (*bşi*) aralıklı/ fasılalı olarak yapmak; أَوْتَرَ (*yaya*) kiriş bağlamak تَوَتَّرَ gerilmek, gerginleşmek ¶ تَوَتَّرَتْ الْعَلاَقَات ilişkiler gerginleşti; تَوَاتَرَ ardarda olmak, kesintisiz sürmek; yinelenmek;

وِتْر tek [sayı]; وِتْرًا tek/ yalnız/ ayrı olarak;

وِتْرِي tek [sayı];

وَتَر ç. أَوْتَار [yay] kiriş; [çalgıda] tel; veter, kiriş, tendon ANAT.; kiriş GEO.; hipotenüs GEO.; ضَرَبَ عَلَى الوَتَرِ الحَسَّاسِ can alıcı noktaya değinmek; وَتَر صَوْتِي ses teli;

وَتَرِي telli, tel ile ilgili, kiriş, tel [na't];

وَتِيـرَة ç. وَتَائِر hal, tavır; süreç, proses, vetire; prosedür, işleyiş; tarz, stil; ton ¶ عَلَى هَذِهِ الوَتِيـرَة böylece; bu tonda; عَلَى وَتِيـرَةٍ وَاحِدَةٍ aynı tarzda, aynı şekilde; اِسْتَمَرَّ عَلَى هَذِهِ الوَتِيرَة bu hal üzere devam etti;

تَتْرَى peşpeşe, ardarda;

تَوَتُّر gerilim; gerginlik; تَوَتُّر الأَعْصَاب sinir gerginliği; تَوَتُّر سِيَاسِي siyasi gerginlik;

تَوَاتُر peşpeşe olma, ardışıklık; yinelenme; sıklık, devamlılık; frekans ELK.; ¶ عَلَى تَوَاتُرٍ peşpeşe, ardarda, aralıksız;

مُوَتُّور akrabasının kanı heder olan;

مُتَوَتِّر gergin, gerilmiş, sert;

مُتَوَاتِر ardarda, peşpeşe, aralıksız olan;

وَتِين ç. أَوْتِنَة, وُتُن aort ANAT.;

وَتَى ⇒ وَاتَى [memnunluk verici bir şey] (*b-e*) rastlamak; (*b-e*) hoş/ nazik davranmak; (*biri için*) elverişli/ uygun olmak; (*b-nin*) lehine olmak, (*biri lehine*) başarı ile sonuçlanmak; [yiyecek] (*b-e*) yaramak, iyi gelmek;

مُوَاتٍ elverişli, makbul, yerinde, cazip; hoş uygun;

وَثَأَ, يَثَأُ (وَثْء) (*uzvu*) berelemek; (*uzvu*) incitmek; وُثِئَ, يَثَأُ (وُثُوء, وَثَأ) ve وُثِئَ [edil.] [uzuv] berelenmek; incinmek, burkulmak أَوْثَأَ = وَثَأَ

وَثْء çürük, bere; incinme;

وَثَّاءَة ⇑; ⇑;

وَثَبَ, يَثِبُ (وَثَبَان, وَثِيب, وُثُوب, وَثْب) sıçramak; zıplamak; sekmek; (*e doğru* ...الى) sıçrayıp koşmak; (*e* ...الى) acele etmek; (*in üzerine* ..على) atılmak, hamle yapmak, çullanmak; أَوْثَبَ (*b-i, bşi*) ve وَثَّبَ zıplatmak, sektirmek; وَاثَبَ (*bşe*) saldırmak; تَوَثَّبَ fırlayıp harekete geçmek; (*e doğru* ...الى) fırlamak, atılmak; (*e* ...الى) seğirtmek; sıçramak, zıplamak, sekmek; (*e* ...الى) merakla yaklaşmak; (*b-e* على *kendi toprağında*) saldırmak; kendine gelmek, uyanmak; تَوَاثَبَ sıçramak, zıplamak, sekmek; [soluk] kesik kesik olmak;

وَثْب zıplama, sıçrama, sekme; ¶ وَثْب الزَّانَة sırıkla atlama; وَثْب طَوِيل uzun atlama; تَخَطَّى وَثْبًا مِنْ ... وَثْب عَالٍ yüksek atlama; ...in üzerinden atlayıp geçmek;

وَثْبَة ç. وَثَبَات sıçrayış, zıplayış, sekiş, sıçrama; hamle, atak, çullanış; cesaret isteyen girişim, teşebbüs; yükseliş; uyanış; ¶ وَثْبَـة عُرْوِيَّة taklak, perende;

وَثَّاب yerinde durmayan, hareketli; çabuk kızan/ sinirlenen [celalli]; girişken, atılgan;

مُوَاثَبَة bir iddianın, şahitler huzurunda, o an ileri sürülmesi İSL.HUK.;

مُتَوَثِّب uyanan, yükselen; dinç;

وَثَّرَ, يُوَثِّرُ (وَثَارَة) [döşek] düz ve yumuşak olmak; وَثَرَ, يَثِرُ (وَثْر) [döşeğini] yumuşak ve düz yapmak, düzeltmek; toplamak, şişmanlamak; وَثِر [döşek, sedir vb] rahat, yumuşak, düz

وَثِير yumuşak, rahat [yatak, döşek]; düz;

وِثَار yumuşak yatak, döşek;

مِيثَرَة ç. مَيَاثِر, مَوَاثِر haşa, belleme, yapık;

وَثِقَ, يَثِقُ (وُثُوق, ثِقَة) (ب ...*e*) güvenmek, itimat etmek, (ب ...e; مِنْ أَنَّ ...olduğuna, ...*e*) kani olmak; ¶ يُوثَقُ بِهِ güvenilir, emin; وَثِقَ مِنْ النَّفْسِ kendine güveni olmak; وَثُقَ , يَوْثُقُ (وَثَاقَة) sağlam olmak; (من ...*den*) emin olmak, şüphesi olmamak; وَثَّقَ (*bşi*) sağlamlaştırmak, dayanıklı yapmak; (*bşi*) [özl. aslına uygunluğunu] onaylamak, tasdik [vermek] etmek; (بين ...*b-nin*, ...*ile*) ilişkisini/ bağını kuvvetlendirmek, perçinlemek; وَاثَقَ (*b-ile*) uzlaşmak, anlaşmaya varmak; ¶ وَاثَقَ نَفْسَهُ عَلَى ... (*bşi yapmaya*) kesin kararlı olmak, (*bş yapmayı*) aklına/ kafasına koymak; اَوْثَقَ (*bşi*, ب ...*e*) bağlamak; (*b-i* ب *bş ile*) bağlamak; (sözünü, ahdini) sağlam/ güvenilir yapmak; تَوَثَّقَ sağlam/ sıkı/ yerinden oynamaz olmak, iyice oturmak; (في *bşde*) güvenli davranmak, [kendini sağlama almak]; اِسْتَوْثَقَ (من *bşden*) emin olmak; (من *bşi*) [doğruluğunu/ aslına uygunluğunu] kontrol etmek; (*b-e*) güvenmek, itimat etmek;

ثِقَة güven, itimat ¶ عَلَى ثِقَةٍ (من ...*e*) güvenen, itimat eden, (من ..*den*) emin olan, şüphesi bulunmayan; ... هُوَ عَلَى ثِقَةٍ مِنْ أَنَّهُ ...olduğundan/ yaptığından kesinlikle emin/ en ufak bir şüphesi bile yok; ثِقَة بِالنَّصْرِ kazanacağından emin olma, zafer inancı ثِقَة بِالنَّفْسِ veya ثِقَة بِنَفْسِهِ özgüven, kendine güvenme;

اَخُو ثِقَةٍ güvenilir, güvene layık, dost; güvensizlik, itimatsızlık; طَلَب عَدَمِ الثِّقَة güven oylaması; ثِقَة ç. ـآت güvenilir/ emin kişi/ kaynak vb.; [çoğ.kul.] güvenilir/ söz sahibi kişiler; ¶ ثِقَة عَسْكَرِيَّة askeri uzman;

وُثُق ç. وِثَاق bağlanılan şey, zincir, pranga vb. [yine MEC.]; ¶ شَدَّ وِثَاقَهُ *b-i* bağlamak, zincire vurmak;

وَثَاقَة sağlamlık;

وَثَاق ç. وِثَاق sağlam; güvenilir, emin;

وَثِيق ç. وَثَائِق vesika, döküman, belge, evrak, kayıt, senet; diplomatik belge; الْوَثِيقَة الْعُظْمَى Magna Charta; وَثِيقَة التَّفْوِيض vekalet-name HUK.; وَثِيقَة التَّأْمِين sigorta poliçesi; وَثِيقَة القَبُول akseptans, kabul belgesi;

اَوْثَق müe. وُثْقَى daha sağlam;

مَوْثِق ç. مَوَاثِق antlaşma, pakt; kontrat, ahit;

مِيثَاق ç. مَوَاثِيق anlaşma, misak, antlaşma, pakt; ahit, taahhüt, kontrat; ¶ مِيثَاق عَدَم الإِعْتِدَاء dostluk antlaşması;

تَوْثِيق sağlamlaştırma; tevsik, [aslına uygunluğu, doğruluğu, geçerliliği] onaylama; noter tasdiki ¶ تَوْثِيق الدُّيُون konsolidasyon, tahkim;

تَوَثُّقَة eminlik, emin olma, garanti;

وَثَّاق bkz. وَثَاق ;

وَاثِق güvenen, itimata eden; emin, kani;

مَوْثُوق : مَوْثُوق بِهِ güvenilir, emin, sakıncası olmayan; مِنْ مَصْدَرٍ مَوْثُوق بِهِ güvenilir bir kaynaktan;

مُوَثِّق noter;

وَثَل ve وَثِيل sicim, kınnap;

وَثَن ç. وُثُن , اَوْثَان put;

وَثَنِي putperest; puta tapan, puta tapıcı;

وَثَنِيَّة putperestlik;

وَجَب , يَجِبُ (وُجُوب) zorunlu, kaçınılmaz, mecburi; (على ...için) zorunlu/ şart/ kaçınılmaz olmak; (على *b-nin*) görevi olmak ¶ وَجَبَ عَلَيْـهِ اَنْ... ...yapmalı, yapması gerekiyor, yapmak zorunda; كَمَا يَجِبُ icap ettiği/ gerektiği şekilde, olması gerektiği gibi; _(وَجْب, وَجَبَان, وَجِيب) [kalp] atmak; وَجَّب (على *b-i, bş ile*) yükümlü tutmak, (على *b-e, bşi*) mecburi kılmak, [zorla] yaptırmak; اَوْجَبَ (على *b-i, bş ile*) ⇑; (*bşde*, ل *b-nin*) lehine/ olumlu karar vermek, (ل *b-e*, *bşi*) uygun görmek; اِسْتَوْجَبَ (*bşi*) haketmek, (*bşde*) hakkı olmak; (*bşe*) hakkı/ yetkisi olmak; (*bşi*) gerekli/ kaçınılmaz veya zorunlu/ mecburi kabul etmek; عَمَل يَسْتَوْجِبُ الشُّكْرَ ¶ teşekkürü gerektiren bir eylem/ davranış,/iş;

وَجْبَة ç. وَجَبَـات öğün; menü SUR.; takma dişler KNŞ.; وَجْبَة الطَّعَامِ ¶ öğün; وَجْبَة نَـاشِفَة kuru erzak ASK.;

اِيجَاب zorunluluk; tasdik, teyit; muvafakat, onay; olumluluk, olumlu karşılık; teklif, anlaşma teklifi HUK. ¶ اِيجَـابًا لَهُ ...in gereği olarak/ uyarınca, ...e göre; مَـحَلّ الإِيجَـاب yetkili [kişi, makam]; مَرَاجِع الإِيجَاب yetkili makamlar, merciler; رَدَّ (اَجَابَ) بِالإِيـجَاب olum lu cevap vermek, evet demek, kabul etmek;

اِجَابِي olumlu; pozitif; aktif [savunma];

اِيجَابِيَّة pozitivizm;

وَاجِب gerekli, kaçınılmaz, elzem; mecburi, zorunlu, şart; görev niteliğinde; (ç. -آت, وَجَائِب) görev, vazife; zorunluluk; ödev; ihtiyaç, gereksinim; ¶ وَاجِب عَلَيْكَ senin görevin, [bunu] yapmalısın, yapman gerekiyor; يَرَى مِن وَاجِبِه bunun görevi olduğunu düşünüyor; مِنْ وَاجِبِكَ اَنْ... yapmak senin görevindir; yapmalısın; بِالوَاجِب zorunlu olarak; görev olarak; hakkı olarak; وَاجِب الْعَـرْضِ işleme koyulabilecek nitelikte [dilekçe vb.]; وَاجِب قَـوْمِي ulusal görev, milli vazife; وَاجِبَـات مَنْزِلِيَّة [öğrencinin] ev ödevleri;

مَوْجُوب ahlaki zorunluluk;

مُوجِب zorlayan; gerektiren, sebep olan; (ç. -آت) neden, sebep; ihtiyaç, gereksinim, gerek; işlem, formalite; ¶ ...بِمُـوجِبِ ve ...عَلَى مُوجِبِ... ...gereği, uyarınca, ...e göre; ...sebebiyle, ...den dolayı; ...e dayanarak; لاَ مُوجِبَ لِ... için herhangi bir neden/ sebep yok, ...in alemi/ gereği yok;

مُوجِبَة [belli sonuçları doğuran, kaçınılmaz] sebep, neden;

مُوجَب zorunlu, mecburi; sonuç, netice; olumlu DİLB.; pozitif;

مُوجَبَة ç. -آت olumlu cümle;

مُسْتَوْجِب (*bşi*) hakkeden, (*bş*) hakkı olan;

وَجَدَ , يَجِدُ (وُجُود) (*bşi*) bulmak; (*bşe*) rastlayıvermek, rasgelmek; (*bşi*) elde etmek; (*bşi*) [iyi, kötü] bulmak; وُجِدَ [edil.] (وُجُود) bulun-

mak, mevcut/ var olmak; يُوجَد [edil.] var [olmak]; _(وَجْد) (*bşi, sevgiyi, hissi, acıyı*) duymak; (ب *b-e*) tutulmak, aşık olmak, (ب ...*i*) arzulamak; وَجَد *u, i* (وَجْد) (على ...*e*) kızmak, sinirlenmek; أَوْجَد (*bşi*) üretmek, türetmek/ ortaya meydana çıkarmak, (*bşe*) sebep olmak; (*bşi*) başarmak, hakkından gelmek; (*bşi*) icat etmek; (*b-e, bşi*) buldurmak veya ele geçirmesini sağlamak, (*b-e, bşi*) sağlamak, temin etmek; (*b-i,* على ...*e*) zorlamak, mecbur etmek; تَوَجَّد (ب ...*e*) aşık olmak; (ل ya da ب ...*e*) kederlenmek, üzülmek; تَوَاجَد gözükmek; mevcut olmak, bulunmak; sevgi duymak; اِتَّوْجَد var/ mevcut olmak KNŞ.;

وَجْد sevgi, muhabbet; aşk; güçlü duygu; çoşkunluk; aşk sarhoşluğu; vicdan; duyarlılık; his; niyet; الوِجْدَان البَاطِن bilinç altı;

وِجْدَانِي hissi, duygusal; zihinsel; içli; vicdan sahibi;

وُجُود bulma; varlık, olma; mevcudiyet, hazır bulunma; ziyaret ¶ كُلِّي الوُجُودِ Vücudu Mutlak, her yerde ve her zamanda var olan;

وجودي [na't] varlık..., mevcudiyete ilişkin, varlığa ait(ç. ون-) eksistansiyalist, varoluşçu FELS.; ¶ الفَلْسَفَة الوُجُودِيَّة varoluşçuluk, eksistansiyalizm FELS.;

مَوْجِدَة his, duygu, heyecan; kızgınlık;

إِيجَاد yaratma, meydana getirme, türetme; tedarik etme, sağlama; hesaplama;

وَاجِد bulan; (على ...için) tedirgin olan, heyecanlanan; (ب ...*e*) aşık, tutkun;

مَوْجُود bulunan; var, mevcut; [ders, toplantı vb.de] mevcut, var olan, katılan; yaratık; mal mevcudu; (ç. آت-) mevcudat; mal mevcudu, stoktaki mallar TİC.;

مُوجِد ilk kez yapan, bulan [mucit]; yazar;

وَجْر ç. أَوْجَار mağara; in;

وَجْرَة [tuzak olarak kazılan] çukur;

أَوْجِرَة ç. وِجَار in;

مَوَاجِير ç. مِيجَار raket;

وَجَز (وُجُوز , وَجَازَة , وَجْز) يَجِز ve يَجِزُ , وَجُز veciz/ kısa ve özlü olmak; أَوْجَز ⇑; (في *bşi* ya da *bşi*) uzatmamak, kısa tutmak; (*bşi*) özetlemek, özetini çıkarmak, hülasa etmek;

وَجْز özet, hülasa; kısa ve özlü;

بِوَجِيز العِبَارَة ¶ ⇑; ⇑ وَجِيز sözün kısası, kısacası, hasılı kelam; kısa ve özlü bir şekilde;

إِيجَاز kısa ve özlülük, veciz olma; özet; özet olma; ¶ إِيجَازًا veya بِالإِيجَاز kısaca, özetle; وَ إِلَيْكُم بِالإِيجَازِ sözün kısası, yani kısaca;

مُوجَز özetlenmiş; özet; kısa ve özlü, veciz; öz, hülasa;

وَجَس (وَجَسَان , وَجْس) يَجِس , وَجُس [sesten, aklına, kalbine doğan bir şeyden] ürkmek; farkedilmemek, gizli kalmak; أَوْجَس içine doğmak, önceden sezmek; (*bşi*) [önceden sezip] tedirgin olmak, (*bşden*) kaygılanmak; (*bşin*) farkında olmak, (*bşi*) hissetmek, sezmek, duymak; ¶ أَوْجَسَ خِيفَةً içine bir korku düşmek; أَوْجَسَ فِيهِ الْمَلَلَ *b-nin* sıkıldığının farkına var-

mak/ sezmek; تَوَجَّسَ = أَوْجَسَ ; kaygıyla (ل veya ب ...*için*) kulak kesilmek; (*bşi*) tatmak, (*içecekten*) yudum almak, (*yiyecekten*) az az yemek ¶ تَوَجَّسَ شَـرًّا مِن... ...de kötü bir şeyler sezinlemek [...den huylanmak];

وَجْس kaygı,tasa, tedirginlik;

تَوَجُّس çekinme, çekingenlik;

وَاجِس endişe, kaygı;

وَجِعَ , يَجَعُ [ve yine يَيْجَعُ] (وَجَع) acı duymak; (*b-e*) acı vermek, [özl. baş, karın] ¶ يُوجِعُهُ رَأْسُهُ veya (بَطْنُهُ) يُوجِعُ رَأْسَهُ başı (*karnı*) ağrımak; أَوْجَعَ (*b-e*) acı vermek; (*b-nin*) [...i] ağrımak; تَوَجَّعَ ağrımak, sancılanmak; [acıdan dolayı] inlemek; (ل*b-e*, من ...*den dolayı*) acımak;

وَجَع ç. أَوْجَاع ,وِجَاع ağrı; sancı; rahatsızlık [hastalık]; ¶ اَلْوَجَع وَجَعُ السِّنِّ diş ağrısı; بِكَبِدِكَ [beddua] ≈ eline dizine dursun!;

وَجِيع acı, ızdırap veren; üzücü;

تَوَجُّع acı, sancı;

مَوْجُوع ağrıyan, sancıyan; rahatsız keyifsiz; acı duyan/ çeken;

وَجِفَ , يَجِفُ (وَجِيف, وُجُوف, وَجْف) korku içinde olmak; [kalp] küt küt atmak, güm güm vurmak; اِسْتَوْجَفَ (*kalbini*) titretmek;

وَاجِف küt küt atan, güm güm vuran [kalp] ¶ فِي صَوْتٍ وَاجِفَةٍ titrek bir sesle;

وُجَق T.> jandarma TUN.;

وُجَاق , أُوجَـاق ç. وُجَاقَـات ocak; soba; mutfak; yeniçeri ocağı;

وَجِلَ , يَوْجَلُ (مَوْجِل, وَجَل) ürkmek; ürkek/ ödlek olmak; وَجَلَ , يَوْجَلُ (وَجَـالَة) eski olmak;

أَوْجَلَ (*b-i*) korkutmak;

وَجَل ç. أَوْجَال korku;

وَجِل ürkek, ödlek, yüreksiz; وَجِلٌ ,ـونَ ç.

وَجَمَ , يَجِمُ (وُجُوم, وَجْم) [öfke ya da korkudan] sesini çıkaramamak ≈ dilini yutmak; sessiz olmak; kederli/ mahzun olmak; (*bşden* veya من *bşden*) hoşlanmamak, kaçınmak;

وَجِم [sinirlendiği, korktuğu veya üzüldüğü için] susup kalmış, sesini çıkaramayan, ≈ kelimeler boğazına dizilmiş. ≈ [korkudan] dilini yutmuş; kederli, mahzun;

وُجُوم sesini kesme, suskunluk; tedirginlik suskunluk; [kızgınlıktan] susma; mahzunluk, kederli olma; çekingenlik, tedirginlik;

وَاجِم = وَجِم ⇑;

وَجَنَة , وُجْنَة ç. وَجَنَات yanak;

وَجَنِي الْعَظْم : وَجْنِي elmacık kemiği;

وَجَهَ , يَجِهُ (وَجَاهَة) önemli kişilerden/ meşhurlardan olmak; وَجَّهَ , يُوَجِّهُ (وَجْه) (*birinin*) yüzüne tokat atmak; وَجَّهَ (*b-i*) seçkin/ mümtaz kılmak, (*b-e*) şeref vermek, kazandırmak; yüzünü (الى ...*e*) çevirmek, (الى ...*e*) yönelmek; (*b-i*, الى ...*e*) yollamak, göndermek; (*bşi*, الى veya ل ...*e*) doğrultmak, çevirmek; (*yüzünü, dikkatini, isteğini, talebini, suali* , الى veya ل ...*e*) yöneltmek; (*mektubu*, ل veya الى ...*e*); ¶ وَجَّهَ عَلَيْهِ تُهْمَةً *b-e* bir suçlamada bulunmak; ...e çağrıda وَجَّهَ نِدَاءً الَى... bulunmak; وَجَّهَ النَّظَرَ الَى... bakışlarını ...e çevirmek; وَاجَهَ (*bşin*) karşısında olmak, (*bş*

ile) karşı karşıya/ yüz yüze olmak; (*bir yere*) bakmak (*bir yeri*) gören/ bakan yanı bulunmak; (*b-ile*) karşılaşmak, yüz yüze gelmek; (*b-ile*) görüşmek, (*b-ile*) görüşme yapmak; (*sorun, problem, tehlike* vb.ile) karşılaşmak, karşı karşıya kalmak; (*b-e*) karşı çıkmak, ayak diremek; (*bşe*) direnmek, karşı koymak; (*bşi*) aklından geçirmek, düşünmek; (*b-e*, اَنَّ ...*olduğunu*) açıkça/ samimiyetle söylemek; ifade etmek; (*b-i*, ب...*ile*) karşı karşıya getirmek, yüzleştirmek; اَوْجَهَ (*b-e*) şeref vermek, (*b-i*) seçkin/ güzide/ mümtaz yapmak; تَوْجِيهٌ (نَحْوَ ya da الى ...*e*) yönelmek, yüzünü (ل ya da الى *b-e*) çevirmek; (الى *b-e*, ب ...*için*) başvurmak; « تَوَجَّهَتِ النَّقَابَةُ الى الحُكُومَةِ بِطَلَبَاتٍ مُعَيَّنَةٍ »; تواجه karşılaşmak, yüzyüze gelmek; اتَّجَهَ (نَحْوَ veya الى ...*e*, *tarafına*) doğrultulmak, yöneltilmek, çevrilmek; (الى ...*e*) yönelmek; [yol] (نَحْوَ veya الى ...*e*) gitmek, [الى ...*e kadar*] uzanmak; [işaret levhası] (نَحْوَ veya الى ...*i*) göstermek; [fikir, düşünce] (ل *b-nin*) aklına gelmek;

جِهَة ç. آت- taraf, yan, yüz; yön; bölge, alan; semt; makam, idare; الجِهَات civar semtler, kenar semtler, dış mahalleler, şehrin varoşları; ¶ ... الى جِهَةِ tarafına, ...e doğru; ... مِنْ جِهَةِ ...tarafından, yönünden; ...ile ilgili olarak, itibarı ile; مِنْ جِهَةِ الشَّمَالِ kuzeyden, kuzey yönünden; مِنْ جِهَةٍ... وَ مِنْ جِهَةٍ bir taraftan ..., öte taraftan ise...; (ثَانِيَةً) اُخْرَى bence; مِنْ جِهَتِي dört bir yandan; مِنْ كُلِّ جِهَةٍ bu açıdan, bu yaklaşımla; مِنْ هَذِهِ الجِهَةِ ya da الإِخْتِصَاصِ الْجِهَةَ الْمُخْتَصَّةَ uzmanlık alanı; جِهَةَ اليَسَارِ solda, sol kolda; sola;

جِهَوِيّ merkez ilçe ile ilgili TUN.;

وَجْه ç. وُجُوه yüz [başın ön tarafı]; ön taraf, cephe, yüz; dış yüz, cephe; yüzey; kumaşın yüzü [normalde dışarı gelmesi gereken tarafı]; [saatin] kadran; [metal parada] tura, resimli yüz; önemli/ mühim/ seçkin/ güzide kişi, şahsiyet; görüntü, görünüş, [*bşin*] dıştan görünüşü; taraf, yan; yön, cihet; niyet, kasıt, amaç; temel prensip, ilke; yol, yöntem, metot; sebep, neden; mana, anlam; [muayyen bir sürenin] başlangıç, evvel; (ç. وُجُوه ve اَوْجُه) görüş; bakış açısı, yaklaşım; (ç. اَوْجُه) [ay için] evre; faz ELK.;

1. Zarf olarak kullanım: وَجْهًا apaçık görünecek şekilde; وَجْهًا لِوَجْهٍ (بِوَجْهٍ) karşılıklı, bizzat, yüz yüze, şahsen; وَجْهًا مِنَ الوُجُوهِ [öncesinde olumsuz ifade ile] hiç bir şeklide, asla [ve kat'a]; بِوَجْهِ الاِجْمَال genel bir şekilde, genel olarak, ayrıntıya inmeksizin; بِوَجْهٍ التَّقْرِيب (عَلَى وَجْهٍ) kabaca, yaklaşık olarak, üç aşağı beş yukarı; بِوَجْهٍ خَاصٍّ (عَلَى وَجْهٍ) özel olarak, özel bir şeklide, hassaten; بِوَجْهٍ عَامٍّ (عَلَى وَجْهٍ) genel olarak; بِوَجْهٍ مَا herhangi bir şekilde; belli bir yere kadar; بِدُونِ وَجْهِ حَقٍّ en ufak bir hakkı bulunmaksızın, geçerli hiç bir hakkı bulunmadığı halde; عَلَى وَجْهِ... ...şeklinde, ...olacak tarzda; ...bakımından, ...e nazaran; عَلَى وَجْهِهِ doğru bir

şekilde, haklı olarak, yerinde olarak, olması gerektiği gibi; عَلَى غَيْرِ وَجْهِهِ yanlış bir şekilde, olması gerekenin aksine; عَلَى هَذَا الوَجْـهِ böyle(ce), bu şekilde; عَلَى وَجْهِ الإِجْمَالِ genel olarak, genelde; bir bütün olarak, topluca; عَلَى وَجْهِ التَّالِي aşağıdaki şekilde; عَلَى وَجْهِ التَّفْصِيلِ detaylı/ tafsilatlı/ ayrıntılı olarak; عَلَى وَجْهِ الحَصْرِ kısaca, özet niteliğinde, özet olarak; عَلَى وَجْهِ العُمُومِ genelde, genel olarak; عَلَى وَجْهِ اليَقِينِ kesin bir şekilde; فِي وَجْهِهِ önünde, huzurunda; yüzüne karşı; gözü önünde, [o] bakıp dururken; لِوَجْهِ اللَّه [Yalnız] Allah rızası için; مِنْ كُلِّ وَجْـهٍ her açıdan, neresinden bakarsan bak; مِنْ وُجُوهٍ كَثِيرَةٍ bir çok yönden/ açıdan; مِنْ بَعْضِ الوُجُوهِ birkaç yönden; مِنْ كُلِّ الوُجُوهِ ya da مِنْ كُلِّ وَجْهٍ her açıdan/ yönden veya hangi yolla olursa, mümkün bütün yollarla; tamamen;

2. Fiille birlikte kullanım: أَبْيَضَ وَجْهُهُ iyi/ övülecek bir iş yapıp adı duyulmak; اِسْوَدَّ وَجْهُهُ kötü iş yapıp itibarını/ saygınlığını yitirmek; أَخَذَ وَجْهًا saygınlık/ itibar/ prestij kazanmak; أَخَذَ وَجْهَ العَرُوسَةِ evlilik yapmak; أَهَانَهُ فِي وَجْـهِـهِ *b-nin* yüzüne hakaret emek; بَيَّضَ وَجْـهَـهُ *b-i* temize çıkarmak, aklamak, (*b-e*) şeref kazandırmak; خَلاَ لَهُ وَجْهَ الطَّرِيقِ yolunda hiç bir engel yoktu, sorunsuz bir sefer yaptı; سَوَّدَ وَجْـهَهُ ya da سَفَّـهَ وَجْهَـهُ *b-nin* şerefine kara leke çalınmak, *b-nin* itibarını sarsmak, biri için ar/ ayıp olmak; شَـوَّهَ وَجْـهَ الْحَقِيقَـةِ hakikati tahrif etmek, gerçeği saptırmak; ضَـرَبَ وَجْـهَ الأَمْرِ وَعَـيْنَهُ can alıcı noktaya değinmek, tam üstüne basmak; قَـامَ فِي وَجْـهِ فُـلاَنٍ *b-e* ayak diremek, *b-e* karşı durmak; هَرَبَ مِنْ وَجْهِ فُلاَنٍ *b-den* kaçmak;

3. İsimler ile birlikte kullanım: الوَجْـــهُ البَـحْـرِي Aşağı Mısır; الْوَجْـهُ القِـبْلِي Yukarı Mısır; وَجْهُ الحَـالِ [içinde bulunulan] durum; وَجْـهُ الشَّبَـهِ benzer yan, ortak nokta; وَجْـهُ النَّهَـارِ gündüz vakti, gündüzleyin; كَـلاَمٌ ذُو وَجْـهَـيْنِ iki anlamlı söz; أَوْجُـهُ القَـمَـرِ ayın evreleri; وُجُـــوهُ النَّاسِ önde gelen kişiler, büyükler; لاَ وَجْـهَ لِ... ...için herhangi bir neden yok, ...yapmanın, ...olmasının alemi yok; لاَ وَجْـهَ لَهُ مِنَ الصِّحَّةِ bunda en ufak bir gerçeklik payı yok;

وَجْهِي [na't] yüz ile ilgili, yüze ait.;

وِجْهَةٌ ç. ـَات yön; rota; amaç, gaye, hedef; ilgi, bağlam; bakış açısı, yaklaşım; [ve مِنْ هَذِهِ الوِجْـهَةِ ¶ [وِجْهَـةُ النَّظَرِ bu bağlamda; bu açıdan [bakıldığında]; مِنْ جِهَةٍ أُخْرَى başka bir bakış açısıyla, yaklaşımla; وِجْهَـتُهُ بَارِيس (o) Paris yolunda;

وَجَاهَةٌ itibar, saygınlık, prestij, nüfuz, söz geçirme; doğruluk, geçerlilik, sıhhat; ¶ ذُو وَجَاهَةٍ saygın, prestij sahibi; seçkin, mümtaz; أَهْلُ الوَجَاهَةِ meşhurlar, tanınmış kişiler;

وِجَاهِي [na't] karşı, muhalif HUK.;

وَجِيهٌ ç. وُجَـهَـاء mümtaz, seçkin, önemli; mümtaz kişi, mühim şahsiyet; reis, başkan; mükemmel; kabul edilebilir, geçerli, makbul, doğru; الوُجَهَاء meşhur kişiler; ¶ سَبَبٌ وَجِـيهٌ

geçerli neden;

وَجِيهَة ç. آت- saygın/ şerefli kadın;

تُجَاهَ [mud.meb.] …in karşısında;

توجيه yöneltme, doğrultma, yönlendirme; rehberlik etme, yönetme; talimat; (ç. آت-) talimat, direktif; tahsis etme, dağıtım; nakletme, atama;

تَوْجِيهِي [na't] talimat, direktif niteliğinde; orta dereceli okullarda beşinci seneye ait MIS.;

مُوَاجَهَة karşı karşıya olma; karşılaşma; hesaplaşma, yüzleşme; [yüz yüze, şahsen yapılan] görüşme; ropörtaj; huzura kabul, resmi görüşme; مُوَاجَهَةً bizzat, karşı karşıya, şahsen ¶ بِمُوَاجَهَتِه [gözü] önünde;

توجه yönelme; meyil;

اتِّجَاه ç. آت- yön; meyil, eğim; temayül, eğilim; rota; yönelme; ¶ طَرِيق ذُو اتِّجَاهٍ وَاحِدٍ tek yönlü yol; اتِّجَاه وَاحِد Tek Yön [trafik işareti levhasında];

وَاجِهَة ç. آت- ön/ yüz/ cephe tarafı; dış yüz; vitrin [yine وَاجِهَة زُجَاجِيَّة]; ¶ وَاجِهَة الْقِتَالِ cephe [savaşda];

مُوَجِّه ikinci kaptan [MIS. 1939];

مُوَجَّه güdümlü;

مُتَّجِه (...e في) yönelmiş;

مُتَّجَه yön ¶ فِي كُلِّ مُتَّجَهٍ her yönde; her sahada, her alanda;

وَحَّدَ (وَحْدَة, وَحَادَة) يُوَحِّدُ ve وَحُدَ, يَحِدُ, وَحْدَة) tek/ yalnız/ eşsiz/ bir tane olmak; وُحُودَة) tek yapmak; (*bşi*) وَحَّدَ (*bşi*) tek tip yapmak, standartlaştırmak; (بَيْنَهُم *birilerini*) birleştirmek, bir araya getirmek ¶ وَحَّدَ اللَّهَ Allah'ın bir olduğunu ifade etmek; Allah'ın yegane olduğuna inanmak; وَحَّدَ الدُّيُونَ borçları birleştirilmek; تَوَحَّدَ tek/ yalnız olmak; yalnız yaşamak, yalnız bir yaşam sürmek; (ب *bşi*) yalnız olarak, tek başına yapmak, (ب *bşde*) tek başına olmak; tek başına kalmak, yalnız kalmak; birleşmek, bir araya gelmek; tekleşmek; ¶ تَوَحَّدَ بِرَأْيِه görüşünden yalnız kalmak, bir görüşü tek [o] savunmak; تَوَحَّدَ بِعِنَايَتِه *b-ile* özellikle ilgilenmek; اتَّحَدَ tek/ bir olmak; birleşmek, bütünleşmek; (ب...*ile*) birleşmek; hemfikir, mutabık olmak, uyuşmak; birlikte hareket etmek, ortak tavır almak;

حِدَة yalnızlık ¶ عَلَى حِدَةٍ yalnız olarak, tek başına; ayrı olarak; كُلٌّ عَلَى حِدَةٍ herkes kendi başına, kendi kendine;

وَحْدَه müe. وَحْدَهَا [ya da عَلَى وَحْدِه vd.] yanlız olarak, tek başına ¶ جَاءَ وَحْدَه yalnız geldi; لاَ ... وَحْدَهُ بَلْ ... sadece ... değil, bir de, ... ile kalmaz, bir de ...;

وَحْدَة tek olma, birlik, teklik; yalnızlık; bağlantısızlık; birlik; (ç. آت-) birlik ASK.; mürettebat; grup, topluluk; şube; birim; وَحْدَات toprak bütünlüğü; ¶ وَحْدَة الأَرَاضِي muhabere, haberleşme birimleri ASK.; الإِشَارَة وَحْدَة الزَّمَنِ zaman birimi; وَحْدَة سَكَنِيَّة yerleşim birimi; وَحْدَة طَائِفِيَّة dini grup, cemaat; الْوَحْدَة الْعُمْلَة Arap Birliği; الْوَحْدَة الْعَرَبِيَّة para birimi; وَحْدَة الْعِنَايَة الْمُرَكَّزَة yoğun bakım bölümü; وَحْدَة الوَطَنِيَّة milli birlik;

li; federal ¶ حُكُومَة اِتِّحَادِيَّة federal hükümet; وَاحِد bir [sayı]; biri; yalnız; (ç. وُحْدَان) tek, yalnız, ayrı, kendini soyutlamış ¶ وَاحِدًا وَاحِدًا بَعْدَ veya وَاحِدًا فَوَاحِدًا veya وَاحِدًا وَاحِدًا بَعْدَ الآخَرِ veya وَاحِدٍ tek tek, sırayla; الْوَاحِد منْهُم Vahid, Tek [Allah]; الوَاحِد onların her biri; وَاحِد كَهَذَا böyle biri; böyle bir kişi; كُلّ وَاحِد herkes; فِي مَوْضِعٍ وَاحِدٍ sadece bir yerde, tek bir yerde; وَ لاَ وَاحِـد birden fazla; زَرَفَات وَ وُحْدَانًا guruplar halinde ve yalnız olarak; وَاحِدَة تِلْوَ أُخْرَى birer birer;

مُوَحِّد Tanrı'nın birliğini ikrar eden, muvahhit;

مُوَحَّد birleşik, birleşmiş; tek tip halinde, standart; tek kutuplu ELK.; tek noktalı [harf];

مُتَوَحِّد tek başına, tek, yalnız; münzevi;

مُتَّحِد birleşik, birleşmiş; tek tip, standart; uyumlu, hemfikir ¶ الوِلاَيَات الْمُتَّحِدَة Amerika Birleşik Devletleri; الأُمَم الْمُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler;

مُسْتَوْحِد yalnız, tek başına;

أَوْحَشَ ⇒ وحش [yer, bölge] yaban olmak [ve genellikle vahşi hayvanlar gezinmek]; (*b-i*) tedirgin/ rahatsız etmek; (*b-e*) yalnızlık hissi vermek; yokluğu ile (*b-i*) üzmek; تَوَحَّشَ yaban/ ıssız/ boş olmak; vahşi/ yabani olmak veya vahşileşmek, yabanileşmek; اِسْتَوْحَشَ [yer, bölge] yaban olmak, ıssızlaşmak, insanlar tarafından terkedilmek; yalnızlık hissetmek; (ل *b-nin*) yokluğuna üzülmek; (من ...*den*) hiç hoşlanmamak, (من ...*i*) sevme-

وَحْدَانِي tek, ayrı, ferdi; biricik, yegane; eşsiz, benzersiz; bekar;

وَحْدَانِيَّة yalnızlık; kendini tecrit, soyutlama, inziva; teklik, tek olma, biricik, yegane, eşsiz olma [özl. Allah (cc) için];

وَحِيد yalnız; tek; ayrı, tek başına; yegane, biricik; eşsiz, benzersiz; ¶ وَحِيدَة أَبَوَيْهَا ana babasının biriciği [biricik kızı] وَحِيد الطَّرَف tek taraflı;

أَوْحَد tek, bir tane;

تَوْحِيد birleştirme; tek tip haline sokma, standartlaştırma; bir araya getirme, bir yerde toplama; Allah'ın birliğine iman; Allah'ın birliğini ikrar etme; tektanrıcılık; ¶ تَوْحِيد الدُّيُون borçların birleştirilmesi, [konsolidasyon]; تَوْحِيد الكَلِمَة tek eşlilik; تَوْحِيد الزَّوْجَة güçleri birleştirme تَوْحِيد الْمُنْتَجَات sanayi ürünlerinin standartlaştırılması;

تَوَحُّد tek olma, teklik; kendini soyutlama, tecrit; inziva; yalnızlık;

اِتِّحَاد tek olma, teklik; uyuşma, anlaşma, uyum; birleşme, bir araya gelme; ittifak, birlik, federasyon; birleşik KİM.; ¶ بِاتِّحَاد birlik içinde/ halinde/ toplu olarak; اِتِّحَاد الآرَاء görüş birliği; بِاتِّحَاد الآرَاء görüş birliğiyle, fikir birliği ile; اِتِّحَاد الْبَرِيد العَامّ Uluslararası Posta Birliği; اِتِّحَاد جَنُوب أَفْرِيقِيَّة Güney Afrika Birliği; اِتِّحَاد الدُّوَل العَرَبِيَّة Arap [Devletler] Birliği; اِتِّحَاد السُّفْيِت veya السُّفْيِتِي (السُّفْيِيتِي) Sovyetler Birliği;

اِتِّحَادِي [na't] birlik taraftarı; birlik ile ilgi-

mek, (من ...*den*) tiksinmek; (من ...*e*) ısınamamak, [bir türlü] yakınlık duyamamak; yabanileşmek; ürkmek;

وَحْش yaban, ıssız [ve genellikle yabani hayvanların gezindiği]; yabani, yaban, vahşi [hayvan]; (ç. وُحْشَان, وُحُوش) yabani hayvan, vahşi hayvan; canavar; ¶ اَلْوُحُوش الضَّارِيَة yırtıcı hayvanlar [zararlı hayvanlar];

وَحْشَة yabanlık, ıssızlık; [duygusal veya ilişkilerde] soğukluk MEC.; hüzün, melankoli; uzak durma, yabancılık;

وَحْشِي yaban, yabani, vahşi; barbar; zalim; zorba; çirkin; iğrenç; dış, harici, dış yüzeye ait [özl. ANAT.];

وَحْشِيَّة yabanilik, vahşilik; zalimlik, zorbalık, barbarlık, vahşilik;

اِيحَاش yabanlık, ıssızlık;

تَوَحُّش vahşileşme, yabanlaşma; zalimleşme; zalimlik;

اِسْتِيحَاش uzak durma, yabancılık, [sosyallik karşıtı]; tekin olmama, endişe vericilik;

مُوحِش ıssız, vahşi, yaban; tedirgin, endişeli; tekin olmayan, ürküten, ürkütücü;

مُتَوَحِّش yabani, yaban, vahşi [hayvan]; barbar; zalim [s. ve is.];

مُسْتَوْحِش yabani, vahşi; vahşi hayvan; yanlız, tek başına; hüzünlü, kederli, mahzun, melankolik;

وَحِف siyah ve sık [saç];

وَحِلَ, يَوْحَلُ çamura batmak; batağa saplanmak, çıkmaza girmek, tıkanmak; وَحَّلَ (*bşi*) çamura bulamak, çamur ile kirletmek KNŞ.; [yer] çamurlu olmak veya çamur/ batak içinde kalmak, bataklığa dönüşmek; أَوْحَلَ (*b-i*) çamura düşürmek, çamura batmasına sebep olmak; ¶ أَوْحَلَ فُلَانًا شَرًّا birini batağa düşürmek, bata-ğa sürüklemek; تَوَحَّلَ çamurlu olmak veya çamurlanmak; اِسْتَوْحَلَ = تَوَحَّلَ;

وَحَل ç. وُحُول , أَوْحَال batak(lık), çamur;

وَحِل batak halinde, çamurlu;

مُوحِل batak(lık); çıkmaz, batak MEC.;

مُوَحَّل çamurlu; çamur kaplı, çamura bulanmış; kirli, pis;

وَحِمَ (وَحَم) يَوْحَمُ , يَحِمُ (*bşi*) çok istemek, canı çekmek; [hamile kadın] aş(y)ermek;

وَحَم aş(y)erme; aşırı istek, iştiha;

وَحَام aş(y)erme; aşırı istek, iştiha;

وَحَمَى ç. وِحَام , وَحَامَى aş(y)erme;

وَحْوَحَ (من ...*den*) [soğuktan] içi titremek, nefesini içine titreyerek çekmek, [soğuktan] ellerini birleştirip içine üflemek;

وَحَى (وَحْي) يَحِي (*b-e*, ب ...*i*) vahyetmek; (*b-e*, ب ...*i* الى) ilham etmek; (*b-e*, ب ...*i* الى veya ل) göstermek, işaret etmek; أَوْحَى (*b-e*, ب ...*i* الى) vahyetmek [Allah]; (*b-e*, ب *bşi* الى) göstermek, işaret etmek; (*b-e*, *bşe*) ilham etmek; (*b-nin* من ...*den*) esinlenmesini sağlamak; (*b-e*, ... أَنْ *yapma*) fikrini vermek; أُوحِيَ إِلَيَّ [edil.] bana vahyolundu; içimden ...geldi, birden içimden bir ses ...dedi, içime ...doğdu; اِسْتَوْحَى (*b-e*) fikir sormak, danışmak; (*bşi*, *b-den*) vahiy olarak

almak; (*bşi*, من *den*) esinlenmek; ¶ اِسْتَوْحَى الفِكْرَةَ fikir içine doğmak; اِسْتَوْحَى مَوْعِظَةً مِنْ... ...*den* ders almak, ...*den* kendine ibret çıkarmak;

وَحْي vahiy; ilham, esin;

اِيحَاء telkin; ¶ اِيحَاء ذَاتِي kendi kendine telkin;

وَاحٍ radyo YEN.;

مُوحٍ vahyeden; ilham veren, verici; ilham kaynağı;

مُوحَيَات ç. مُوحًى vahiy; ilham, esin;

مُسْتَوْحًى (من *den*) vahiy alan; (من ...*den*) ilham alınmış esinlenilmiş;

وَخَزَ, يَخِزُ (وَخْز) (*b-e*, ب *bşi*) batırmak; (*b-e*) sıkıntı vermek, (*b-nin*) canını sıkmak; (*b-e*, ب *bşi*) batırarak öldürmek;

وَخْز batma [sivri bir şey]; sancı; وَخْز الضَّمِير vicdan azabı;

وَخْزَة batış [sivri birşey];

وَخْزَان dırdırlanma, başının etini yeme;

وَخَّاز batan, batıcı, sivri; iğneli, sert, acı, şiddetli MEC.;

وَاخِز ⇑; ⇑;

وَخَطَ, يَخِطُ (وَخْط) [yaşlılık] (*b-nin*) saçını ağartmak; (*b-e*, ب ...*i*) batırmak;

وَخُمَ, يَوْخُمُ (وُخُوم, وُخُومَة, وَخَامَة) [hava, iklim] sağlığa uygun olmamak; [yiyecek] hazmı zor/ ağır olmak; وَخِمَ, يَوْخَمُ (وَخَم) hazımsızlık çekmek; اِتَّخَمَ hazımsızlık çekmek;

تُخَمَة ç. تُخَم, آت [aşırı yemekten] şişkinlik; hazımsızlık; mide bozukluğu;

وَخَم kirli hava; (ç. أَوْخَام) kir, pislik;

وَخِم sıhhate uygun olmayan; hazmı zor, ağır; kirli, pis;

وَخِيم ç. أَوْخَام sağlığa zararlı; hazmı zor; kötü, tehlikeli; وَخِيم العَاقِبَة sonucu kötü;

وَخَامَة ve وُخُومَة sağlığa uygun olmama; kötü çevre şartları;

أَوْخَم sağlığa daha zararlı; daha kötü;

مُسْتَوْخَم hazmı zor, ağır; sağlığa zararlı; ¶ مَجَاز مُسْتَوْخَم nüktesi bulunmayan mecaz;

وَخَى, يَخِي (وَخْي) (*bşe*, *bş yapmaya*) niyetli olmak (*bşi*) amaçlamak, hedeflemek; وَخَّى ⇑; (*b-e*) yol göstermek; تَوَخَّى (*bşe*, *bş yapmaya*) niyetli olmak, (*bşi*) amaçlamak, hedeflemek ¶ تَوَخَّى طَرِيقَةً bir metodu/ usulü takip etmek, sistematik yol izlemek; تَوَخَّى غَايَةً bir amacı bulunmak, kafasında bir şey olmak;

وِخْي ç. وُخِيّ niyet, kasıt, amaç;

تَوَخٍّ tasarlama, niyet;

وَدَّ (مَوَدَّة, وُدَاد, وِدَاد, وَدّ, وُدّ) *a* (وَدِدْتُ) (*b-e*) sevgisi olmak, muhabbeti olmak, (*b-den*) hoşlanmak (*bşi*, أَنْ ya da لَوْ ya da ... لَوْ أَنَّ *olmasını*, ...*yapmayı*) temenni etmek, dilemek ¶ أَوَدُّ أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ onun böyle yapmasını isterim; كَمَا يَوَدُّ nasıl isterse; وَدِدْتُ لَوْ كَانَ keşke zen gin olsaydı; وَدَّ نَفْسَهُ بَعِيدًا غَنِيًّا ...den uzak olmayı istemek; عَنْ...

وَادَّ (*b-ile*) arkadaş olmak, arkadaşlık/ dostluk kurmak;

تَوَدَّدَ (*b-e* الى veya ل) sevgi/ muhabbet veya şefkat,/sıcaklık göstermek; (*b-nin* الى) dostluğunu kazanmaya çalışmak; (*b-nin* الى)

وَدَعَ, يَدَعُ (وَدْع) (*bşi*) emaneten bırakmak, koymak; [genellikle muzari ve emir olarak kullanılır] bırakmak; (*bşi*) kesmek, durdurmak; (*bşi*, الى başka bir şeyle dönmek için] terketmek, bırakmak; ¶ دَعْ عَنْكَ! yeter! tamam! kes!; دَعْكَ مِنْ... ya da ...دَعْ عَنْكَ ...den bahsetme!, ...ler bir tarafa kalsın!; دعك من هَذَا kes şunu! şunu yapma artık!; دَعْنَا مِنْ هَذَا yeter artık!, tamam!, bunu keselim artık; دَعْنَا نَذْهَبُ gidelim!; يَدَعُ مَحَلاً odayı terketmek; وَدَاعَة) يَوْدَعُ, وَدُعَ ve يَدُعُ, وَدِعَ) yumuşak huylu/ halim selim olmak; وَدَّعَ (*b-i*) uğurlamak, yolcu etmek; (*b-ile*) vedalaşmak; أَوْدَعَ (*b-i*, *bşi*, bir yere; yine MEC. bir konuyu vb.i, bir kitaba] koymak, yerleştirmek, (*bşi*, *bir yere*) [emaneten] bırakmak, emanet etmek; ¶ أَوْدَعَهُ فِي السِّجْنِ *b-i* hapse atmak, *b-i* hapsetmek; اِسْتَوْدَعَ (*bşi*, *bir yere*) [geçici olarak, emaneten] bırakmak, koymak; (*bşi*, *b-e*) emanet etmek; (*memuru*) muvakkat/ geçici emekliliğe ayırmak; yedeğe almak ASK.; (*bşi*) depolamak; ¶ اِسْتَوْدَعَهُ اللَّهَ *b-i* Allah'a emanet etmek; اَسْتَوْدِعُكَ اللَّهَ Allah'a emanet ol, Allahaısmarladık;

تَدَاعَة , تُدْعَة , دَعَة yumuşak huyluluk, yumuşak kalplilik; sakinlik, sükunet;

وَدْع [yeniden almak üzere] bırakma;

وَدَعَان , وَدَع, وَدْع ç. وَدْعَة deniz [hayvanı] kabuğu;

وَدَاع uğurlama, yolcu etme; vedalaşma, veda; وَدَاعًا ve الوَدَاع Allah'a emanet ol!

gözüne girmeye çalışmak, (الى ...*e*) yaltaklanmak; تَوَادَّ birbirine karşı sevgi/ muhabbet beslemek, birbiri ile dostluk içinde olmak;

وُدّ , وِدّ muhabbet, dostluk, sevgi; istek, arzu, temenni; ¶ ... كَانَ بِودِّنَا لَوْ [hep] ...*i*, ...olmasını/ yapmasını vb.i temenni etmişizdir, [hep] içimizde ..olması yatmıştır; [بِوِدِي, بِدَّك vd. ifadeleri lehçelerde" بِدِّي , بِوِدِّكَ vd. istiyorum..." şekline dönüşmüştür.];

وَدُود , وُدّ ç. أَوْدَاد , أَوِدّ ; şefkatli; seven, muhabbet besleyen; aşık; tutkun;

وِدِّي, وُدِّي [na't] dostluk...i , sevgi...i, sevgi, muhabbettle ilgili;

وِدَاد , وُدَاد sevgi, dostluk, muhabbet;

وِدَادِي dostça; sevgi, dostluk, muhabbet ile ilgili;

وَدُود çok seven, aşırı sevgisi olan, düşkün, tutkun;

وَدُود = وَدِيد ;

مَوَدَّة sevgi; dostluk;

تَوَادّ dostluk bağları, arkadaşlık ilişkileri;

وَدَج ç. أَوْدَاج şahdamarı; اِنْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ [lafzen: şahdamarı şişmek] çok sinirlenmek, çılgına dönmek [tepesi atmak]; böbürlenmek, şişinmek; هُمَا وَدَجَانِ onlar kardeş (gibi)dirler;

وِدَاج şahdamarı;

وَدِرَ , يَدِرُ (وَدَر) [zil zurna] sarhoş olmak veya esrimek; [kafayı bulmak]; وَدَّرَ (*b-i*) tehlikeye atmak; (*bşi*, *malı*) israf etmek, saçmak; تَوَدَّرَ (*b-i*) tehlikeye atmak; [mal vb.] israf edilmek, saçılıp dağıtılmak;

Yolun açık olsun! Selametle! Uğurlar ola!;

وَدَاعَة yumuşak huyluluk, halim selimlik;

وَدِيع ç. وُدَعَاء yumuşak huylu, halim selim, sakin;

وَدِيعَة ç. وَدَائِع emanet [vedia, inam]; depozit(o).; mevduat; avans; ¶ وَدِيعَة تَحْتَ الطَّلَبِ vadesiz mevduat;

مِيدَعَة önlük, iş kıyafeti;

تَوْدِيع uğurlama, yolcu etme; vedalaşma;

اِيدَاع [geçici olarak, emaneten] bırakma; ¶ بِطَاقَة الإِيدَاعِ mevduat fişi; tevkif müzekeresi, tutuklama kararı [belgesi]; مَحْضَر الإِيدَاعِ resmi teminat kaydı HUK;

اِسْتِيدَاع [emaneten, geçici olarak] bırakma; stok, yedek; geçici, muvakkat emeklilik; yedeğe alınmış ASK. ¶ فِي الإِسْتِيدَاعِ muvakkaten, geçici emeklilik durumunda; yedeğe alınmış; مَخْزَن الإِسْتِيدَاع depo YEN.;

وَادِع [*bşi* emaneten, geçici olarak] bırakan; yumuşak huylu, halim selim; ılımlı; alçak;

مُودِع = وَادِع;

مُودَع [emaneten, geçici olarak, bir yere] bırakılan; depozit(o); [banka vb.e] yatırılmış, mevduat; اَلْمُودَع لَدَيْه emanetçi;

مُسْتَوْدِع mudi;

مُسْتَوْدَع [emaneten, geçici olarak] bırakılan; stoğa/ depoya bırakılmış; geçici/ muvakkaten emekli; yedeğe alınmış, yedek ASK.; (ç. -آت) emanetçi; depo, ardiye ambar; hangar; [sıvının muhafaza edildiği mekan] depo, tank; ¶ مُسْتَوْدَع التَّدْرِيب eğitim merkezi ASK.;

وَدِيقَة ç. وَدَائِق çayır, çimen;

وَدِكَ a (وَدَك) [et] yağlı olmak;

وَدَك [etteki] yağ;

وَادِك , وَدِيك , وَدُوك , وَدِك [s.] yağlı;

دَكَة yağlılık;

وَدَى (دِيَـة , وَدْي) يَدِي (*öldürülen kişinin*) diyetini ödemek; _(وَدْي) [nehir] akmak;

وَدَّى (*b-i, bşi*) göndermek, nakletmek KNŞ.; (*bşi*) uzağa yollamak; اَوْدَى ölüp gitmek, ölmek; [ölüm] (ب *b-i*) alıp götürmek, hayatını sona erdirmek, [hastalık] (ب *sıhhati*) bozmak; ¶ اَوْدَى بِحَيَاتِه *b-nin* hayatını/ yaşamını sona erdirmek; اَوْدَى بِصِحَّتِه *b-nin* sıhhatini bozmak;

دِيَة ç. -آت diyet; vücuda verilen hasarın tazminatı;

وَادٍ ç. اَوْدِيَة , وِدْيَان vadi; nehir yatağı; sütun [gazetede] ¶ نَحْنُ فِي وَادٍ وَ اَنْتُم فِى وَادٍ [veya değişik sırayla] sizle biz farklı gruplardan/ taraflardanız; sizinle bizim aramızda dağlar var, siz ile biz başka dünyaların insanıyız; حَوَّمَ بِهِ الفِكْرُ فِي اَوْدِيَةٍ شَتَّى ≈ bu düşünce onu başka başka alemlere götürdü; ذَهَبَ صَيْحَةً فِي وَادٍ [sesleniş] duyulmamak ≈ kaynayıp gitmek; هَامَ فِى وِدْيَان kendinden geçmek, çılgına dönmek; فِي كُلِّ وَادٍ dört bir yanda, her yerde; وَادِي حَلْفَا Halfa Vadisi [Sudan];

وَذَرَ (وَذْر) يَذِرُ, [eti] ince ince doğramak; [sadece muzari ve "ذَرْ" emir olarak : peşini/ yakasını]

bırakmak; yalnız bırakmak; durmak, [yarıda] kesmek; ortada bırakmak;

وَذْر (cin.is., tek.is. ة) kemiksiz et;

الوَذْرَتان dudaklar;

وَراء bkz. وَرى ;

وَرَّبَ *i* (*bşi*) çapraz koymak KNŞ.; ¶ وَرَّبَ الْبَابَ kapıyı aralık bırakmak KNŞ.; وَرِبَ *a* (ورب) bozuk/ bozulmuş olmak ya da bozulmak; çürük olmak veya çürümek; وَرَّبَ (عن *bşi*) müphem/ kapalı olarak ifade etmek; وَارَبَ (*b-i*) aldatarak alt etmek/ üstün gelmek/ oyuna getirmek;

وَرْب ç. أَوْراب eğimlilik, eğim, meyil; çapraz; ¶ بِالْوَرْب eğimli olarak, meyilli; çapraz;

وِراب meyil, eğimlilik;

مُوارَبة müphemlik, kapalılık; بِدونِ مُوارَبة veya في غَيْرِ مُوارَبة müphem olmayacak şekilde [açıklıkla, sarih bir şekilde, net olarak];

مُوَرْوَب meyilli, eğimli; çapraz, köşegen şeklinde; yarı açık, aralık [kapı] KNŞ.;

مُوارَب aralık, yarı açık [kapı] KNŞ.;

وَرِثَ , يَرِثُ (وِرْث, وِراثَة, إِرْثَة, رِثَة, تُراث) (*b-e*) miras kalmak; (*bşi*, *b-den* veya من veya عن *b-den*) miras olarak almak; وَرَّثَ (*b-i*) varislerinden kabul etmek; (*bşi*, *b-e*) miras olarak bırakmak/ devretmek; وَرَّثَ = أَوْرَثَ ; (*b-e*, *bşi*) aktarmak, miras bırakmak MEC.; تَوارَثَ (*bşi*) miras olarak almak; (*bşe*) miras olarak almış olmak;

إِرْث miras, tereke;

وِرْث miras, tereke;

وِراثَة miras, tereke; ırsiyet, kalıtım, soyaçekim;

وِراثي kalıtsal, ırsi ¶ أَمْراض وِراثِيَّة kalıtsal/ ırsi hastalıklar;

وَرِيث ç. وُرَثاء miras bırakan;

تُراث miras, tereke;

مَواريث ç. مِيراث miras, tereke;

تَوارُث miras ile geçme; kalıtım, ırsiyet;

وارِث ç. وَرَثَة , وُرَّاث miras kalan; varis, miras sahibi;

مَوْرُوث miras kalan; nesilden, nesile geçen; kalıtsal, ırsi;

مُوْرِث ve مُورِث miras bırakan;

مُتَوارَث miras olarak kalan;

وَرَدَ[1] يَرِدُ , (وُرود) gelmek, ulaşmak; görünmek, ortaya çıkmak, belirmek; (في *kitapta*, *mektupta* vb.de) geçmek; (*bir yere*, *bşe* veya الى *bşe*, *bir yere*) ulaşmak, varmak; [para, mektup vb.] (على *b-nin*) eline ulaşmak, (على ...*tarafından*) teslim alınmak; [kazanç, gelir vb.] (على *b-e*) gelmek; ¶ وَرَدَ في جَدْوَلِ الأَعْمال gündemde yer almak; وَرَّدَ (*b-i*, *bşi*, ب ...*e*) ulaştırmak, götürmek; (*bşi*) ithal etmek; (*bşi*, ب ...*e*) vermek, sağlamak; (*b-i*, *bşi*, على ya da الى ...*e*) getirtmek; (*bşi*, الى *bir yere*) nakletmek; (*bşi*) ithal etmek; (*bir miktar parayı*) hesaba yatırmak, tevdi etmek; (*bşi*) üretmek, sunmak, arzetmek; (*bşi*) sağlamak, tedarik etmek; (*bşi*) [delil, kanıt olarak] anmak, beyan etmek, öne sürmek; (*bşi* ب *sözleri arasında*) aktararak söylemek;

kullanmak, söylemek; تَوَارَدَ peşpeşe/ ardarda gelmek; ardarda olmak; [haber vb.] gelmek, ulaşmak; [düşünceler, fikirler] bir olmak, birbirini tutmak, benzerlik arzetmek; اِسْتَوْرَدَ (*bşi* من *den*) almak, tedarik etmek, sağlamak; (*bşi*, من *...den*) ithal etmek;

وِرْد su başı; suya gelen hayvan; (ç. أَوْرَاد) günün zikre ayrılan [farz namazlardan ayrı olarak] muayyen zaman ve bu vakitte okunan Kuran, vird;

بَنَات وَرْدَانَة ç. بِنْت وَرْدَان hamamböceği

وُرُود وِرْد , أَوْرِدَة ç. وَرِيد toplardamar; şahdamarı; ¶ حَبْل الوَرِيد şahdamarı; مُنْتَفِخ الوَرِيد çok sinirlenmiş;

وُرُود gelme, ulaşma; [özl. metinde] geçme; teslim alınma, ele ulaşma; ortaya çıkma;

مَوْرِد ç. مَوَارِد varılacak yer, hedef; suya/ su başına varış; pınar, kaynak; kaynak, menşe; zenginlik kaynağı; gelir; sağlama, tedarik etme; ithal etme; ¶ مَوَارِد الدَّوْلَة devletin gelir kaynakları; مَوَارِد الزَّيْت petrol kaynakları; مَوَارِد الْمَعِيشَة geçim kaynakları;

مَوْرِدَة su başı; iskele, rıhtım, KNŞ.;

تَوْرِيد ç. -آت tedarik, sağlama; ithalat; [makine vb.] besleme; تَوْرِيد البَضَائِع mal tedariki;

إِيرَاد [*bşi*] zikretme, anma, beyan etme, aktarma, [delil vb.]; (ç. -آت) ithalat; tedarik; gelir; akar, gelirler; kâr, kazanç;

تَوَارُد ardarda, peşpeşe geliş; fikirler/ düşüncelerdeki tesadüfi benzerlik;

اِسْتِيرَاد ithalat;

وَارِد ç. وُرَّاد gelen, ulaşan; zikredilen, geçen, anılan [özellikle kitap vb.]; yeni gelen kişi; ç. -آت ithal malı [s.]; gelir, kâr; وَارِدَات وَ صَادِرَات ithal ve ihraç malları;

مُورِّد tedarik eden, sağlayan;

مُسْتَوْرِد ithalatçı;

مُسْتَوْرَدَات ithal malları, ithal eşyalar;

وَرُدَ[2] , يَوْرُدُ (وُرُودَة) [at rengi, don] kahverengiye çalan kırmızı renkte olmak; وَرَّدَ [ağaç] çiçeklenmek; (*bş ile*) makyaj yapmak, allık sürmek; (*bşi*) kırmızıya boyamak; تَوَرَّدَ kırmızı renkte olmak ya da kırmızılaşmak; [yanak] al al olmak; kızarmak; تَوَارَدَ = تَوَرَّدَ;

وَرْد [cin.is.; tek.is. ة] ç. وُرُود gül; çiçek;

وَرْدَة [tek.is.] ç. -آت gül; gül ağacı; metal pul, rondela MIS.;

وَرْدِي gül rengi; pembe;

وَرْدِيَة gül bahçesi;

وُرْدَة kırmızıya çalan renk;

تَوَرُّد kırmızılaşma, kızarma;

مُوَرَّد kırmızılaşmış, kırmızı;

مُتَوَرِّد ⇑;

وَرَّشَ , يُوَرِّشُ (وَرْشَ) على (*b-nin* planlarına, *b-nin* konuşmasına) müdahale etmek, müdahalede bulunmak; وَرْشَ huzuru kaçırmak, tedirginlik yaratmak;

وَرِش canlı, hareketli; sabırsız, rahat durmayan;

وَارِش sıkıntı veren, rahatsız edici; davetsiz misafir; tüfeyli, asalak;

وَرْشَة ç. -آت , وِرَش dükkan; ¶ وَرْشَة الإِصْلَاح

وَرَق [cin.is; tek.is. ة]ç أَوْرَاق yaprak; kağıt; kağıt para, banknot; [metal] plaka; ¶ وَرَق الرَّسْم resim kağıdı; وَرَق مُزَرْكَش duvar kağıdı; وَرَق السَّنْفَرَة zımpara kağıdı; وَرَق شَفَّاف ince kopya kağıdı; وَرَق الشَّـاهِد karbon kağıdı; وَرَق الْمُسْتَرَاحِ tuvalet kağıdı; وَرَق مَطْبُوع damga pulu TUN.; وَرَق عَـادِم kullanılmış kağıt, atılacak kağıt; وَرَق مُـقَـوًّى mukavva; وَرَق الكِتَابَة dosya kağıdı; وَرَق اللَّعِب oyun kartları, iskambil kağıdı; وَرَق اللَّـفّ ambalaj/ paket kağıdı; وَرَق نَشَّاش (نَشَّاف) kurutma kağıdı; وَرَق الِيَـا kağıt para, banknot; وَرَق نَقْـدِي نَصِيب piyango bileti; أَوْرَاق الأَشْغَال ticari evrak; أَوْرَاق الإِعْـتِـمَـاد itimatname; أَوْرَاق القَـضِـيَّـة الْحُكُومَة tahvil senedi; dava belgeleri; أَوْرَاق مَالِيَّة senetler; kağıt paralar, banknotlar; أَوْرَاق الْمُوسِيقَى nota sayfaları; وَرَق النَّقْـد ya da أَوْرَاق نَقْـدِيَّة banknot, kağıt para; حِبْر عَلَى وَرَق davranış, ittifak, anlaşma vb. için] hiç bir etkisi olmayan, hiç bir fayda sağlamayan;

وَرَقَة [tek.is.] yaprak [ağaç, bitki]; çiçek yaprağı, petal; [kağıt] yaprak, kağıt parçası; kart; bilet; evrak, döküman; [metal] plaka; ¶ وَرَقَة أَخِيرَة son koz; وَرَقَة البَرِيد tebrik kartı; وَرَقَـة مَدْمُـوغَـة mühürlü banknot; وَرَقَة البَنْك kağıt; وَرَقَة اللَّعِب oyun kartı; وَرَقَة مَالِيَّة banknot; senet, bono; وَرَقَة الإِتِّهَام ithamname;

وَرَقِي : نُقُود وَرَقِي kağıt para, banknot;

وَرِق yapraklı, yapraklanmış;

وَرَّاق ç. ـونَ kağıt imalatçısı; kırtasiyeci; tamirhane, servis; وَرْشَة غَسِيل çamaşırhane;

وَرَّطَ ⇒ ورط (*b-i*, في müşkül duruma, çıkmaza, açmaza) sokmak, düşürmek; تَوَرَّطَ zor/ güç duruma düşmek; (في ...*e*) karışmak, bulaşmak [kötü bir işe vb.e]; اِسْتَـوْرَطَ (في ...*e*) karışmak, bulaşmak [kötü bir işe vb.e], burnunu sokmak;

وَرْطَة ç. وِرَاط, وَرَطَات zor/ güç veya kritik durum, açmaz, çıkmaz, ikilem; burnunu sokma, müdahele;

تَوَرُّط (في ...*e*. kötü, tehlikeli bir işe) burnunu sokma, müdahele etme, karışma;

مَوْرُوط çıkmaz içinde, açmazı olan, çıkmaza girmiş;

مَوْرُوط = مُوَرَّط ;

وَرِع (وَرَع) يَرِعُ, وَرِع ve (وَرَاعَة) وَرُع Allah'tan korkmak veya korkar olmak [ve harama helale dikkat etmek], müttaki olmak; تَوَرَّعَ (عن ya da من ...*den*) sakınmak, kaçınmak;

وَرَع Allah'tan korkma, sakınma, takva; dikkatlilik; çekingenlik, ürkeklik;

وَرِع ç. أَوْرَاع müttaki, Allah'tan korkan, dindar; dikkatli; çekingen;

وَرِف, وَرُف (وَرْف, وَرِيف, وُرُوف) [gölge] yayılmak, büyümek; [bitki] filizlenmek, sürmek;

وَرَّفَ ve أَوْرَفَ [gölge] yayılmak, büyümek;

وَارِف yayılmış, büyümüş [gölge]; filizlenmiş, sürgün vermiş; çok bol, fazla;

وَرَّقَ ⇒ ورق yapraklanmak; (kitabın) sayfalarını çevirmek; (duvarı) duvar kağıdı ile kaplamak; أَوْرَقَ yapraklanmak;

atık kağıtları satın alan, toplayan kişi; nüsha çıkaran, kopya alan;

وِرَاقَة kağıt imalatı; kırtasiyecilik;

وَارِق yapraklı, yapraklanmış;

مُوَرِّق kırtasiyeci;

مُورِق yapraklı;

وَرِك , وَرْك müe. ç. أَوْرَاك kalça; baldır;

وَرَل ç. أَوْرَال , وِرْلَان varan ZOO.;

وَرِمَ , يَرِمُ (وَرَم) [hastalık vb.den dolayı veya olumsuz bir çağrışım ile] şişkin olmak veya şişmek, kabarmak; وَرَّمَ (*bşi*) şişirmek, kabarmasına neden olmak ¶ وَرَّمَ أَنْفَهُ *b-i* kızdırmak, sinirlendirmek; وَرَّمَ بِأَنْفِهِ kibirlenmek, kabarmak; تَوَرَّمَ = وَرِمَ ;

وَرَم ç. أَوْرَام şiş, kabartı; yumru, tümör, ur ¶ فِي أَنْفِهِ وَرَم ≈ burnu büyüdü;

تَوَرُّم şişme, kabarma;

وَارِم şiş, kabarık;

مُوَرَّم şiş, kabarık;

وَرَن varan ZOO.;

وَرْنَشَ (*bşi*) cilalamak, verniklemek;

وَرْنِيش vernik, cila; وَرْنِيشُ الأَرْضِيَّة zemin cilası; دَهَنَهُ بِالْوَرْنِيشِ . verniklemek;

اوره müe. ورهاء ahmak, aptal; pişkin, yüzsüz, sıyrık ¶ رِيح وَرْهَاء şiddetli rüzgar;

وَرْوَار arıkuşu ZOO. Merops;

وَرَى[1] , يَرِي (وَرْي) [çakmak, ateş] yanmak, tutuşmak; وَرَّى ⇑; kıvılcım çıkarmak, çakmak; (*bşi*) gizlemek, saklamak; (*b-i* عن ...*ile*) ima etmek; (ب ...) ...gibi yapmak, (ب *bş*) havasını vermek; (*b-e bşi*) göstermek KNŞ.; وَارَى (*bşi*) gizli tutmaya çalışmak; (*bşi*, *bşde*) gizlemek; وَارَهُ التُّرَابَ ¶ *b-i* gömmek; أَوْرَى = وَرَى ; kıvılcım çıkarmak; تَوَرَّى (من ya da عن ...*den*) gizlenmek, saklanmak; تَوَارَى ⇑; (عن *b-e*) görünmemek (عَنْ الأَنْظَارِ) göze çarpmamak, görünmemek;

الوَرَى ademoğlu, insan; ¶ خَيْرُ الوَرَى İnsanların en hayırlısı, Hz. Muhammed (sav);

وَرَاء [mud. kul.] ...in arkasında, ardında, gerisinde; ...den sonra; ...den öte; ...e ilaveten, ...in yanında; [zarf olarak] arka, arkada ¶ الى الوَرَاء arkaya; geriye; كَانَ وَرَاءَهُ *b-i* desteklemek, *b-e* arka çıkmak, *b-nin* arkasında olmak; مَا وَرَاء الأُرْدُن Eski Ürdün [devleti]; مَا وَرَاءَ الأَكَمَة bakalım bunun ardında ne var; وَرَاء الأَكَمَة مَا وَرَاءَهَا bunun altında başka şeyler var, göründüğü gibi değil, bu işte bir iş var; مَا وَرَاء البَحْرِ deniz aşırı; مَا وَرَاء الطَّبِيعَة tabiatüstü, doğa üstü; مِنْ وَرَاءِ . . . [mud. kul.] ...in arkasında/ ardında; ...den ötede; ...in üzerinde, ...i aşan; ...vasıtasıyla, yoluyla; التَّكَسُّب مِنْ وَرَاء الدِّعَارَة fahişelikle geçim sağlama; كَانَ مِنْ وَرَاء مَقْدِرَة العَقْل البَشَرِي insan kavrayışının [çok] ötesinde olmak;

وَرَائِي [na't] arka ile ilgili, arka..., art;

أَوْرَى [ل *bşi*] daha iyi gizleyen, örten;

تَوْرِيَة gizleme, saklama; sahte tavır; ikiyüzlülük; ima, kinaye;

تَوْرَاة[2] ALF.BKZ.;

وَزَّ[1] , يَوُزّ (وَزّ) (*b-i* على ...*e karşı*) kışkırtmak, tahrik etmek;

وِزَارَة الاِرْشَاد القَوْمِي ya da التَّرْبِيَّة وَ التَّعْلِيم Milli Eğitim Bakanlığı [Talim ve Terbiye Bakanlığı]; وِزَارَة الحَقَّانِيَّة Adalet Bakanlığı; وِزَارَة الخَارِجِيَّة Dışişleri Bakanlığı; وِزَارَة الزِّرَاعَة Tarım İçişleri Bakanlığı; وِزَارَة الدَّاخِلِيَّة Sosyal İşler Bakanlığı; وِزَارَة الشُّؤُون البَلَدِيَّة وَ القَرَوِيَّة Köyişleri Bakanlığı MIS.; وِزَارَة الصِّحَّة Sağlık Bakanlığı; وِزَارَة العَدْل العُمُومِيَّة Adalet Bakanlığı; وِزَارَة المَالِيَّة (العَدْلِيَّة) Maliye Bakanlığı; وِزَارَة المَعَارِف Milli Eğitim Bakanlığı; وِزَارَة المُوَاصَلاَت Ulaştırma Bakanlığı;

وزاري [na't] bakanlık..., bakanlık ile ilgili; bakanlık düzeyinde;

وزع (وَزْع) يَزَعُ , وزع (*b-i*) durdurmak, alıkoymak, tutmak; وزّع (*bşi*, على veya بين ...*lere*, *..ler arasında*) dağıtmak, paylaştırmak, tevzi etmek, (*bşi*, على ya da الى *b-e*) pay/ hisse olarak vermek; (*bşin*) dağıtımını yapmak, (*posta* vb.i) teslim etmek; وُزِّع (بين ...*ler arasında*) dağıtılmak, dağıtımı yapılmak, bölüştürülmek; توزّع dağıtılmak, dağıtımı yapılmak; bölüştürülmek; [endişeler, tasalar, fikirler] (*b-i*) iyice sarmak, kuşatmak;

اوزاع gruplar, topluluklar, kalabalıklar

وزيعة ç. وَزَائِع pay, hisse;

توزيع dağıtım, tevzi; bölüştürme, paylaştırma; teslim etme, teslimat; ¶ تَوْزِيع الثَّرْوَة milli zenginlik dağılımı/ paylaşımı [dağıtımı]; تَوْزِيع العَمَل iş bölümü; تَوْزِيع الجَوَائِز

وزر² = اوزر [ALF.BKZ.];

وزب (وُزُوب) يَزِبُ , وزب [su] akmak;

ميزاب ç. مَيَازِيب lağım, su yolu; kanalizasyon sistemi; [çatı] oluk;

وزر , وزر (وِزْر) يَزِرُ , وزر ([sırtındaki] yükü) taşımak; وزر ve وُزِر [edil.] günah işlemek, günaha girmek; وازر (*b-e*, على ...*de*) destek olmak/ vermek, yardımcı olmak; اوزر (*b-e*) yardımcı olmak, destek vermek; تَوَازَر birbirine yardım etmek; اتّزر peştemal tutunmak; (*elbiseyi*) giymek; günah işlemek, günaha girmek;

وِزْر ç. أَوْزَار ağır yük; günah; sorumluluk, mesuliyet; حَمَّلَهُ وِزْرَهُ *b-i bşin* sorumlusu yapmak; وَضَعَت الحَرْبُ أَوْزَارَهَا savaş sona erdi;

وِزْرَة ç. وِزَارَات peştemal;

وِزْرَة ç. -آت futa, etek, izar ESK.;

وزّر² ⇒ تَوَزَّرَ bakan olmak; اِسْتَوْزَرَ (*b-i*) bakan olarak atamak; bakan olarak atanmak;

وَزِير ç. وُزَرَاء bakan; vezir; vezir [satrançta] ¶ وَزِير بِلاَ وِزَارَة devlet bakanı; وَزِير مُفَوَّض orta elçi DİPL.; الوَزِير الأَكْبَر Başbakan TUN.; مَجْلِس الأَكْبَر bakanlar kurulu, kabine; bkz. وزارة;

وِزَارَة ç. -آت bakanlık; [daha nadir olarak] kabine, hükümet; ¶ وِزَارَة الإِسْتِعْلاَمَات Enformasyon Bakanlığı; وِزَارَة الأَشْغَال العُمُومِيَّة Bayındırlık Bakanlığı; وِزَارَة (العَامَّة) الأَوْقَاف Vakıflar Bakanlığı [Müdürlüğü]; وِزَارَة البَحْرِيَّة Denizcilik Bakanlığı [Müdürlüğü]; وِزَارَة التِّجَارَة Ticaret Bakanlığı; وِزَارَة

ödül dağıtımı; تَوْزِيع الأَرْبَاحِ kar paylaşımı; تَوْزِيع مُسْتَعْجِل acele dağıtım, acil [posta];

وَازِع engel, mani;

مُوَزِّع dağıtan, dağıtım yapan; مُوَزِّع البَرِيدِ postacı;

مُوَزَّع dağıtımı yapılmış, dağıtılmış; saçılmış, dağınık ¶ مُوَزَّع الخَوَاطِر veya الأَفْكَارِ zihni dağınık, aklı başka yerde; dalgın;

وَزَّال katır tırnağı [borcak, boruk, kuş çubuğu] BOT. Spartium junceum;

وَزَنَ, يَزِنُ (زِنَة, وَزْن) (*bşi*) tartmak; (*bşi*) dengelemek, dengeye getirmek; (*bşi*, ل *b-e*) tartı/kilo ile satmak; وَازَنَ (*bşe*) [ağırlıkta] denk olmak, (*bş ile*) aynı ağırlıkta olmak; (*bşi*) dengelemek, karşılamak, telafi etmek; (بَيْنَ شَيْئَيْنِ *iki şeyi*) dengelemek, dengeye getirmek; (بَيْنَ ... وَ ... *...ile ...i*) karşılaştırmak; (بَيْنَ ... بَيْنَ ... *...ile ...in arasında*) karşılaştırma yapmak; (*bşi*) eşit bir şekilde dağıtmak;

تَوَازَنَ dengede olmak ya da dengeye gelmek;

زِنَة tartma; ağırlık;

وَزْن ç. أَوْزَان ağırlık; [şiirde] ölçü, vezin; [isim veya fiil için] kalıp, vezin DİLB.; tonaj, taşıma kapasitesi, [gemilerde]; siklet [boks vb.] ¶ عَدِيم الوَزْنِ ya da لاَ وَزْنَ لَهُ tartılamayan; ihmal edilebilir, önemli olmayan, kayda değmez; أَقَامَ وَزْنًا كَبِيرًا لِ... ...e çok önem ver-mek; مَصْلَحَة الوَزْن وَ الكَيْلِ ağırlık, hacim birimlerini tetkik eden kuruluş ≈ standartlar enstitüsü; وَزْن الدِّيك horoz siklet; الوَزْن الفَارِغ dara;

وَزْنَة ç. وَزَنَات ağırlık; [gümüş ve altın için] ağırlık; vezne ≈ 100 kg.lık ağırlık birimi IR.; ¶ وَزْنَة اِضَافِيَّة kilo fazlası, fazla, fazlalık;

وَزْنِي ağırlıkla ilgili [na't]; tartılabilir, tartılması mümkün; ağır;

وِزَانَ... [mud.kul.] ...ölçüsünde, uyarınca, ...in kalıbında, yapısında şeklinde;

وَزِين ağır ¶ وَزِين الرَّأْيِ sağduyulu, aklı selim sahibi;

مِيزَان ç. مَوَازِين terazi; tartı; ölçü; [şiirde] ölçü, vezin; kural, kaide; adalet, eşitlik; الْمِيزَان Terazi ASTR.; ¶ مِيزَان الحَرَارَة termometre, ısı ölçer; مِيزَان رَاصِد otomatik tartı; مِيزَان طَبْلِي kantar, baskül; مِيزَان المَاءِ düzeç, tesviye aleti, su terazisi;

مِيزَانِيَّة denge, eşitlik; bilanço TİC.; bütçe; ¶ مِيزَانِيَّة مُلْحَقَة ek bütçe;

مُوَازَنَة denge, muvazene; dengeleme, karşılama; telafi; dengeleyici faktör/ etken; karşılaştırma, ölçüp biçme; (بَيْنَ ...*ler arasındaki*) benzerlik kurma, karşılaştırma yapma; bütçe; tarife TUN.;

تَوَازُن dengelilik; denge; dengeye gelme veya dengede olma; ¶ تَوَازُن سِيَاسِي politik denge; تَوَازُن القُوَى kuvvet[ler] dengesi; عَادَ التَّوَازُن بَيْنَ... ...ler arasında [yeniden] dengeyi sağlamak;

اِتِّزَان dengelilik; zihinsel denge, [akli müvazene]; uyum; eşitlik, adalet;

وَازِن tartıcı, ölçen; ağırlıklı; sarhoş KNŞ.;

وَسَائِد , -آت ç. وِسَادَة yastık;

مُوَسَّد düz, engebesiz [yol];

موسر bkz. يسر;

وسط ⇒ وَسَّطَ (*bşi*) ortaya koymak/ yerleştirmek; (*b-i*, بَيْنَ ...*arasında*) aracı tayin etmek/ seçmek; تَوَسَّطَ (*bşin*) ortasında/ merkezinde/ göbeğinde olmak; orta yolu tutmak, aşırıya kaçmamak; (ل *biri adına*, ب ...*de*; بَيْنَ ...*arasında*) aracılık yapmak, aracı olmak [yine في ...*de*, *hakkında*];

وَسَط ç. أَوْسَاط orta; merkez, göbek; çevre, muhit; vasıta; orta, vasat, [çoğ.] çevreler, sınıflar; وَسَط ç. أَوْسَاط [özl. sıfat olarak] orta, merkezi; ortada; orta seviyede [aşırı değil]; orta büyüklükte; وَسْطَ ... [mud. kul.] ...in ortasında/ merkezinde/ orta yerinde/ göbeğinde/ arasında; ¶ في وَسَطِ مِنْ... ...in ortasında veya arasında; فِي الوَسَطِ tam ortasında; ortada; orta kalitede/ vasıfta; فِي وَسَطِنَا aramızda, içimizde; وَسَط الصَّيْف yaz ortası; حَجْم وَسَط orta büyüklük/ hacim; حَلّ وَسَط orta [yollu] bir çözüm; السِّيرَة الوَسَط hızlı veya yavaş olmayan yürüyüş; tarafsız tavır/ hareket/ gidişat; الأَوْسَاط الدِّبْلُمَاسِيَّة diplomatik çevreler; الأَوْسَاط العَامَّة kamuoyu; أَوْسَاط النَّاسِ orta halli insanlar;

وَسَطِي [na't] çevre/ muhit ile ilgili;

وَسْطَانِي [na't] merkezi, ortada yer alan; orta, vasat; orta vasıfta/ kalitede;

وَسْطِيَّة ç. آت avlu, iç bahçe;

وَسَاطَة ortalık, vasatlık, orta olma; ara-

مُوَزَّن tartılan, tartılmış; dengeli; iyice/ inceden inceye düşünülmüş; ölçülü, dengeli; ölçülü [şiir]; sağduyulu, aklı selim sahibi;

مُوَازِن dengeleyen, dengeleyici;

مُتَوَازِن dengeli, dengede;

مُتَّزِن dengeli, ölçülü, iyi dengelenmiş, ölçülü kullanılmış, uyumlu [renkler vb.];

وزى ⇒ وَازَى (*bşe*) paralel olmak; (*bşin*) karşı tarafında olmak; (*bşe*) eş/ denk olmak; تَوَازَى paralel olmak, paralel gitmek; birbirine denk/ eşit olmak;

مُوَازَاة paralellik; eşlik, denklik;

تَوَازِي paralellik; eşlik, denklik; ¶ عَلَى التَّوَازِي paralel, yanyana, karşılıklı;

مُوَاز paralel; eş, denk;

مُتَوَازٍ paralel; benzer ¶ مُتَوَازِي الأَضْلَاعِ paralelkenar GEO;

وسخ , يَسِخُ (وَسَخ) kirli/ pis olmak ya da kirlenmek, pislenmek; وَسَّخَ ve أَوْسَخَ (*bşi*) kirletmek, pisle(t)mek; تَوَسَّخَ ve اِتَّسَخَ = وَسِخَ ;

وَسَخ ç. أَوْسَاخ kir, pislik; bakımsızlık;

وَسِخ kirli, pis;

وَسَاخَة kirlilik, pislik, bakımsızlık;

وسد ⇒ وَسَّدَ (*b-nin*) başının altına (*yastık*) koymak, (*b-i*, *bşin üzerine*) yatırmak; ¶ وَسَّدَهُ التُّرَابَ ...*i* toprağın üzerine yatırmak; وَسَّدَ صَدْرَهُ *b-i* bağrına basmak; تَوَسَّدَ (*bşin*) üzerine başını koymak; yastığın üzerine uzanmak;

وِسَاد , وُسُد ç. وُسَاد yastık; ¶ لَزِمَ الوِسَادَ yataktan çıkmamak; عَرِيض الوِسَادِ kalın kafalı, ahmak;

الْبَحْر الأبْيَض الْمُتَوَسِّط orta kalite(de); النَّوْعِ Akdeniz; مَوْجَات مُتَوَسِّطَة ortadalga ELO.; مُتَوَسِّط الهُجُوم santrafor [futbol];

وَسِعَ, وَسُعَ يَوْسَعُ (وَسَاعَة) geniş/ engin olmak; وَسِعَ, وَسُعَ يَسَعُ (سَعَة) geniş olmak; zengin/ hali vakti yerinde/ varlıklı olmak; (*b-i, bşi*) alacak/ barındıracak kadar yeri olmak; (*bşi*) içine almak, kapsamak, kuşatmak; (*b-e, bşe*) yetecek kadar/ kafi miktarda büyük olmak; وَسِعَ, وَسُعَ يَسَعُ (سَعَة, وُسْع) [özl. olumsuz kullanım] (*...için*) mümkün olmak, (*...tarafından*) yapılabilmek, yapılmasına izin verilmek; (*bşi*) yapabilmek; (*bş yapmaya*) izinli olmak, (*bşi*) yapabilmek; لاَ يَسَعُنِي اَنْ اَقُولَ ¶ diyemem, söyleyemem; مَا اَسَعُ ذَلِكَ bunu yapamam; وَسَّعَ (*bşi*) daha da büyütmek, genişletmek; (*bşi*) yaymak, açmak; (*bşi* ya da من*bşi*) genişletmek, büyütmek; (على *b-e*) zenginlik vermek, (*b-e, bşi*) bolca vermek; وَسَّعَهُ خُطَاهُ ¶ büyük adımlar atarak yürümek; وَسَّعَ الْمَكَانَ ...için yer açmak; وَسَّعَ=اَوْسَعَ ; zengin olmak ya da zenginleşmek; ¶ اَوْسَعَهُ بِرًّا *b-e* pek çok iyilikte bulunmak, *b-e* elinden gelen iyiliği yapmak; اَوْسَعَهُ شَتْمًا *b-e* çok sövmek ≈ birine ağzını açıp gözünü yummak, sövüp saymak; اَوْسَعَهُ ضَرْبًا birini iyice dövmek [birini eşek sudan gelinceye kadar dövmek]; اَوْسَعَ النَّفَقَةَ pek çok harcamada/ masrafta bulunmak; تَوَسَّعَ genişlemek; yayılmak, açılmak [dürülü, kapalı bş]; yeterince geniş/ ferah olmak; (فِي *...de*) rahatına bakmak,

...vasıtasıyla; بِوَسَاطَة... aracılık; bonservis, referans; عَنْ وِسَاطَةِ فُلاَن tasıyla; sayesinde, yoluyla; قَدَّمَ وِسَاطَتَهُ birinin referansıyla, aracılığıyla; لِ... bonservislerini, referanslarını ...e vermek/ takdim etmek;

وَسِيط ç. وُسَطَاء orta, orta seviyeli; aracı; arabulucu; simsar; medyum; العَصْر الوَسِيط Orta Çağ;

وَسَائِط ç. وَسَائِط aracı, vasıta; ¶ وَسَائِطُ الْمُوَاصَلَة وَ النَّقْلِ nakliyat ve ulaşım araçları, vasıtaları;

اَوْسَط ç. اَوَاسِط müe. وُسْطَى ç. وُسَط orta-daki, merkezi; الْوُسْطَى orta parmak; ¶ فِي اَوْسَاطِ هَذَا الأُسْبُوعِ bu haftanın ortalarında; اَوَاسِط الشَّهْرِ ayın ortaları, ortası; اَفْرِيقِيَّة Orta Afrika; اُورُبَّا الوُسْطَى Orta Avrupa; الشَّرْق الأَوْسَط Ortadoğu; الطَّبَقَات القُرُون (العُصُور) الوُسْطَى orta sınıf; الوُسْطَى Ortaçağ; نَتِيجَة الوُسْطَى ortalama sonuç;

تَوَسُّط orta olma hali, ortalık; orta kalite/ vasıf/ konumda olma; aracılık;

وَاسِطَة ç. وَسَائِط aracı; simsar; vasıta araç; ¶ ...بِوَاسِطَة ...vasıtasıyla, yoluyla, ...sayesinde; ...tarafından; بِالوَاسِطَة dolaylı olarak; بِهَذِه الوَاسِطَة bunun vasıtasıyla; bunun sayesinde; بِوَاسِطَة ذَلِكَ ⇑;

مُتَوَسِّط orta; orta vasıfta/ kalitede/ seviyede; merkezi, merkezde bulunan; aracı simsar; ortalama; ¶ مُتَوَسِّطُو الحَال orta halliler; مُتَوَسِّط الحَجْم orta büyüklükte; مُتَوَسِّط العُمْرِ orta yaşlı; مُتَوَسِّط القَامَة orta boy(lu); مُتَوَسِّط

kendi evindeymiş gibi davranmak; (في ...*de*, hakkında) uzun uzun konuşmak/ tartışmak, (في ...*i*) uzun uzun ele almak/ incelemek; (في *bşe*) devam etmek, (في *bşi*) sürdürmek; ¶ تَوَسَّعَ في النَّفَقَة büyük harcamalar yapmak; اتَّسَعَ genişlemek; büyümek; artmak, giderek yayılmak; çok geniş/ vasi/ engin olmak; zenginleşmek [eli bol olmak, eli genişlemek]; (ل ...için) yeteri kadar büyük ya da geniş olmak; (ل *b-nin*) emrinde olmak; (ل ...*den*) çabuk etkilenir, (ل ...*e karşı*) hassas olmak; (*bşi*) yapabilmek ¶ بِكُلِّ مَا تَتَّسِعُ لَهُ الكَلِمَةُ ifade edebildiği kadar, dili döndüğü kadar; اِسْتَوْسَعَ genişlemek, giderek genişlemek; daha da büyümek; (*bşi*) geniş veya büyük saymak, addetmek;

سَعَة genişlik; menzil, sınır; hacim, kapasite; yapabilme gücü, kudret, ferahlık; bolluk, zenginlik; servet ¶ ذُو سَعَةٍ varlıklı, hali vakti yerinde; عَنْ سَعَةٍ veya بِسَعَةٍ bol bol; عَلَى الرُّحْبِ وَ السَّعَةِ hoşgeldiniz [safa geldiniz]!; عَلَى قَدْرِ سَعَتِي elimden geldiği kadar, yapabildiğim kadar; كَانَ في سَعَةٍ مِنْ رِزْقِه bolluk/ refah içinde olmak ya da yaşamak; سَعَةُ الصَّدْرِ sabır, tahammül; سَعَةٌ كَهْرَبَائِيَّة sığa, kapasite ELK.; سَعَةُ الْمَوْجَةِ genlik ELK.;

وُسْع yapabilme gücü, kudret; kapasite; güç, kuvvet ¶ وُسْعُه yapabileceği, elinden gelen; ...في وُسْعِه أَنْ... yapabilir, yapmaya kadirdir; في وُسْعِي أَنْ أَقُولَ diyebilirim ki, söyleyebilirim ki..., ...dığını söyleyebilirim; لَيْسَ في وُسْعِه إلاَّ ...den başka birşey elinden gelmez, ...den başka seçeneği yok; بَذَلَ وُسْعَه elinden geleni yapmak;

وَسْع enginlik, çok geniş olma;

وُسْعَة genişlik; sınır, hudut, uç; (من ...*in*) bolluğu, çokluğu;

وَسِيع ç. وِسَاع geniş; büyük; uçsuz bucaksız, engin; çok şeyi içine alabilen;

أَوْسَع daha geniş ¶ أَوْسَعُ صَدْرًا daha sabırlı أَوْسَعُ مَدًى daha enli, daha geniş;

تَوْسِيع genişletme; büyütme, artırma;

تَوْسِعَة : أَجَلُ التَّوْسِعَةِ [karar] infaz tehiri HUK.;

تَوَسُّع genişleme, büyüme, artma; yayılma ¶ مَعَ التَّوَسُّعِ daha da genişleyerek, büyüyerek; تَوَسُّعٌ اسْتِعْمَارِي sömürgeci, emparyalist yayılma; تَوَسُّعُ الحَرْب savaşın yayılması; سِيَاسَةُ التَّوَسُّعِ yayılmacılık politikası;

تَوَسُّعِي yayılmacı [na't]; سِيَاسَةٌ تَوَسُّعِيَّة yayılmacılık politikası;

اِتِّسَاع genişleme, genişlik, büyüklük, enginlik; sınır, hudut, uç; genlik ELK.; [raylar arasında] açıklık; yeterlilik; اِتِّسَاعٌ في الكَلَامِ sözü uzatma; ...عَدَمُ الإِتِّسَاعِ لِ ...için yetersizlik, ...e uygun olmama;

وَاسِع geniş; enli; büyük, engin, uçsuz bucaksız ¶ وَاسِعُ الأُفُقِ ufku geniş; وَاسِع الاِنْتِشَارِ yaygın, büyük oranda yayılmış; وَاسِعُ الرَّحْمَةِ (العَدْلِ) şefkati (adaleti) pek çok; وَاسِعُ الصَّدْرِ sabırlı; müsamahakar, hoşgörülü, yüce gönüllü; وَاسِعُ النِّطَاقِ yaygın-

laşmış, yaygın; etraflı, kapsamlı, geniş; büyük çapta; رَجُل وَاسِع الحِيلَة becerikli/ açıkgöz/ karşılaştığı sorunları çözen adam; ثَوْب وَاسِع bol elbise; سَهْل وَاسِع engin, [alabildiğine] dümdüz ova; شَارِع وَاسِع büyük cadde

مَوْسُوعَة ç. آت- kapsamlı çalışma/ inceleme, eser; ansiklopedi, büyük sözlük, lugat;

مَوْسُوعِي ansiklopedik;

مُوسِع varlıklı, hali vakti yeride, zengin;

مُتَّسَع geniş; engin; bol, çok miktarda, yetecek kadar;

مُتَّسَع boş mekan, yer; boşluk; لَمْ يَجِدْ لَمْ يَكُنْ مُتَّسَعٌ فِي veya مُتَّسَعًا مِنْ الوَقْتِ لِ... الوَقْتِ لِ... için hiç (boş) vakit bulamak, ...için hiç vakit bulamamak;

وَسَقَ (وَسْق) يَسِقُ , وَسَقَ (*gemiye*, *bşi*) yüklemek; اَوْسَقَ ⇑; اتَّسَقَ muntazam/ düzenli/ sıralı olmak; (مَعَ ...*ile*) uyum içinde olmak, (مَعَ ...*e*) uymak, uygun düşmek; اِسْتَوْسَقَ (ل *biri için*) mümkün olmak veya mümkünleşmek, olabilir hale gelmek;

وَسْق ç. وُسُوق , اَوْسَاق yük, kargo;

اتِّسَاق düzen, intizam; uyum;

مُتَّسِق düzenli, muntazam; uyumlu, uyum içinde;

وِسْكِي viski;

وَسَلَ , يَسِلُ (وَسِيلَة) (الى *b-nin*) sevgisini kazanmaya çalşımak; (الى *b-e*) yalvarmak; وَسَلَ ¶ اِلَى اللّٰهِ بِ... [özl. salih amel ile] ...ile Allah'tan yardımını dilemek; وَسَلَ = وَسِلَ ; (ب *b-nin*) yardımını istemek; تَوَسَّلَ = وَسِلَ

(ب *bşi*) vasıta etmek, araya koymak;

وَسِيلَة ç. وَسَائِل vasıta, araç; vesile; derece, aşama, kademe; aracı ¶ وَسَائِل الإحْتِيَاط tedbir vasıtaları; önlemler; وَسَائِل التَّعْلِيم öğretim vasıtaları; وَسَائِل الْمُوَاصَلَات ulaşım araçları; اِبْتَغَى الوَسِيلَةَ اِلَيْهِ وَسَائِل النَّقْل nakil vasıtaları; ب... *b-e*, ...ile yakınlaşmaya çalışmak; اِتَّخَذَ مِنْهُ وَسِيلَةً لِ... ...*i*, ...için kullanmak;

تَوَسُّل rica, dilek; yalvarma, niyaz; dilekçe

تَوَسَّلَ اِلَى... ¶ ...e ulaşabilmek/ erişmek için;

وَسَمَ , يَسِمُ (سِمَة, وَسْم) (*büyükbaş hayvanı*) dağlamak, (*hayvana*) damga vurmak; (*b-e*, *bşe* ب) ...damgası vurmak; (ب ...*ile*) nitelenmek MEC.; وَسَمَهُ بِالعَار ¶ *b-e* leke sürmek; وُسِمَ جَبِينُهُ بِ... alnına ...damgası vurulmak;

وَسْم (*b-e*) [ayırdedici] bir alamet/ nişan koymak; تَوَسَّمَ (*bşi*) yakından gözlemek; (*bşi*) dikkatle incelemek/ bakmak; (*bşi*) seyretmek; (ب*ile*) işaretli olmak, simgelenebilmek; تَوَسَّمَ فِيهِ خَيْرًا ¶ *b-de* gelecek görmek, *b-den* umutlu olmak; اتَّسَمَ dağlanmak, damga vurulmak; (ب*ile*) işaretli olmak; (ب ...*in*) mührünü/ alametini vb.ni taşımak;

سِمَة ç. آت- nişan, alamet; karakteristik, tipik özellik, vasıf; hususiyet, özellik; damga; vize SUUD.; سِمَات [çoğ.kul.] sima çehre;

وَسْم ç. وُسُوم kabile işareti; karakteristik, tipik özellik; arma;

وِسَام ç. اَوْسِمَة nişan; rozet; madalya; şeref madalyası; وِسَام الإسْتِحْقَاق ¶ üstün başarı madalyası; وِسَاط رَبْطَة السَّاق dizbağı nişanı;

وِسَام الشَّرَفِ (جوقة الشَّرَفِ) şeref madalyası;

وَسَامَة zerafet, incelik, nezaket;

وِسَام , وُسَمَاء .ç وَسِيم zarif, ince; güzel, biçimli [yüz];

مَوَاسِيم .ç مَوْسِم bayram/ panayır zamanı; [özl. الْمَوْسِم] hac zamanı; bayram/ tatil günleri; bayram, panayır, fuar; belirli zaman; hasat zamanı; [özl. mudaf kul.] ...sezonu, ...mevsimi, ...zamanı; ¶ الْمَوَاسِم وَ الأَعْيَاد tatil ve bayramlar; مَوْسِم الإِصْطِيَاف yaz mevsimi; مَوْسِم مَسْرَحِي veya مَوْسِم تَمْثِيلِي tiyatro sezonu; مَوْسِم الحَجّ hac zamanı; مَوْسِم القُطْنِ pamuk sezonu, hasat zamanı;

مَوْسِمِي: الرِّيح الْمَوْسِمِي muson rüzgarı;

مِيسَم ç. مَوَاسِم , مِيَاسِم dağlamakta kullanılan kızgın demir; damga, dağ; leke, kötü damga;

مَوْسُوم damgalanmış, dağlanmış; lekeli, [kötü birşey ile] lekelenmiş; (ب*ile*) nişanlı, (. . . ب) ...alameti olmuş, (ب*ile*) vasıflanan, nitelenen;

وَسِن , يَوْسَن (سِنَة , وَسَن) uyuklamak;

وَسَن uyuklama;

سِنَة uyuklama [bir an dalma, kendinden geçme] ¶ سِنَة مِنَ النَّوْمِ kestirme, şekerleme;

وَسِن uyuklayan, uyku basmış;

وَسْنَان müe. وَسْنَى ⇑;

وَسْوَس (ل ya da الى *b-nin*) kulağına fısıldamak; [şeytan; kötülüğe yönelmesi için] (ل veya الى *b-nin*) kulağına fısıldamak; [vicdanı] (ل veya الى *b-nin*) rahatsız etmek, vesvese vermek;

تَوَسْوَس tedirgin/ endişeli/ kaygılı olmak; vesveseye/ kuruntuya kapılmak;

وَسْوَسَة .ç وَسَاوِس [kötülüğe] kışkırtma; iç huzursuzluk, vesvese; zan, şüphe; hışırtı [yaprakların vb.nin];

وَسْوَاس .ç وَسَاوِس [kötülüğe] kışkırtma; vesvese; endişe, kaygı; saplantı; zan, şüphe; hüzün; الوَسْوَاس [Hep Kötülüğü] Fısıldayan, Şeytan; ¶ وَسْوَاس القُطْنِ pamuk goncası;

مُوَسْوَس vesveseli;

[1] وسى ⇒ أَوْسَى (*başı*) tıraş etmek;

مُوسَى [müe.] ç. مَوَاسٍ , أَمْوَاس ustura; ALF.BKZ.;

[2] وسى , واسى , آسَى ve مُوَاسَاة bkz. اسى;

وِشْب ç. أَوْشَاب kalabalık, güruh;

وَشَّحَ (*b-e*) "وِشَاح" giydirmek; تَوَشَّحَ ve اِتَّشَحَ (ب *kemer*, *kuşak*) kuşanmak; (*cüppeyi*,*pelerini*,*abayı*) üzerine almak, omzuna atmak (بِسَيْفٍ *kılıç*) kuşanmak; (. . . ب) ...ismini almak; ⇐ وشح

وِشَاح ç. وُشُوح , أَوْشِحَة , وَشَائِح kadınların omuzlarına çapraz olarak bağladıkları kuşak; şal; boyun atkısı; bant; bağ, ilişki MEC.; kayış; وِشَاحَة kılıç;

تَوْشِيح ç. تَوَاشِيح beste MZK.; kıtalar halinde yazılan bir Arap şiir türü;

مُتَشَّح (ب ...*i*) kuşanmış, (ب ...*e*) sarınmış;

وَشَرَ , يَشِرُ (وَشْر) (*başı*) biçmek, biçip bölmek;

مَوْشُور ç. مَوَاشِير prizma;

مَوْشُورِي prizmatik;

وَشَعَ (*pamuğu*) çite, tura yapmak, ma- ⇐ وشع

karaya sarmak;

وَشِيع çit;

وَشِيعَة makara, bobin;

وَشَق vaşak ZOO.;

وَشَكَ , وَشْك (وَشَاكَة , وَشْك) يَوْشَكُ ve وَشَّكَ çabuk/ tez olmak; اَوْشَكَ (اَنْ ...*yapmasına, olmasına*) az kalmak, (. . . اَنْ) ...yapayazmak, tam (على veya اَنْ ...*yapmak/ olmak*) üzere olmak; ¶ . . . يُوشِكُ اَنْ neredeyse..., tam ...yapacaktı olacaktı ki;

وُشْك tezlik, çabukluk; ¶ عَلَى وُشْكِ tam ...i yapacakken, yapmasına ramak kaldı ki; عَلَى وُشْكِ الخُرُوجِ tam çıkacakken, çıkmak üzereyken;

وُشْكَان tezlik, çabukluk;

وَشِيك çok yakın, olmasına az kalmış [eli kulağında]; ¶ وَشِيك الزَّوَالِ yok olmak üzere; وَشِيك الحَال çözülmek üzere olan [sorun];

وَشَل damla; gözyaşı; اَوْشَال ç. جَاؤُوا اَوْشَالاً peşpeşe geldiler;

وَشَم , وَشْم (وَشْم) يَشِمُ ve وَشَّمَ (*bşe*) dövme yapmak;

وَشْم dövme, dövme işareti; ç. وُشُوم , وِشَام

وَشِيمَة düşmanlık, husumet;

وَشْنَة vişne MIS.;

وَشْوَشَ (*b-nin*) kulağına fısıldamak; تَوَشْوَشَ fısıltı ile söylemek, fısıldamak;

وَشْوَشَة fısıltı;

وَشَى , وَشْي (وَشْي) يَشِي (*kumaşı*) [renk renk] işlemek, süslemek; _(وِشَايَة , وَشْي) (*b-i*, ب الى ...*in yanında*) [özl. sultanın yanında] kötülemek, çekiştirmek; (*b-i* ب) ihbar etmek; وَشَّى (*kumaşı*) [rengarenk] işlemek;

شِيَة ç. آت- [hayvan vb.de] benek; defo, kusur; nişan, alamet;

وَشْي ç. وِشَاء rengarenk süsleme, işleme; rengarenk süslenmiş veya işlenmiş kumaş;

وَشَّاء işlemeli kumaş tüccarı;

وِشَايَة çekiştirme, kötüleme;

تَوْشِيَة işleme, süs; işleme, süsleme;

وَاشٍ ç. وُشَاة , وَاشُون hain; iftiracı; muhbir;

وَصَبَ , وَصْب (وُصُوب) يَصِبُ sürmek, sürekli olmak; (على *bşe*) istikrarlı ve itinalı bir şekilde devam etmek; وَصِبَ , وَصَب (وَصَب) يَوْصَبُ ve تَوَصَّبَ kronik/ müzmin hastalığı bulunmak;

وَصَب ç. اَوْصَاب hastalık; hasta olma hali; [hastalık] rahatsızlık, acı çekme;

وَاصِب sürekli, kalıcı; müzmin, kronik;

وَصَابَى , وِصَاب ç. وَصِب hasta, rahatsız;

وَصَدَ , وَصْد (وَصَد) يَصِدُ sağlam/ sıkı durmak; sabit olmak; _(وَصْد) (*bşi*) dokumak; اَوْصَدَ (*kapıyı*) kapatmak; ¶ اَوْصَدَ البَابَ فِي وَجْهِهِ *b-nin* önünü kesmek, yolunu kapamak;

وَصِيد ç. وُصْد eşik;

وَصَفَ , وَصْف (وَصْف) يَصِفُ (*b-i, bşi*) nitelemek, tasvir etmek; (*b-i*, *bşi*) vasıflamak, karakterize etmek; (*b-i*) övmek, methetmek; (*b-i*, ب *bş ile*) nitelemek, vasıflamak, övmek; [doktor] (ل *b-e bir ilacı*) reçetede yazmak, salık vermek; ¶ لاَ يُوصَفُ anlatılamaz, nitelikleri tam olarak ifade edilemez; tanımlanamaz; sıradan, alelade; تَوَاصَفَ (*bşi*) bbe anlatmak; اِتَّصَفَ vasıflanmak, nitelenmek; (ب...*ile*) ta-

مُسْتَوْصَف ç. آت- klinik;

وَصَلَ (صِلَة , وَصْل) يَصِلُ, وَصَّلَ (*bşi*, ب *bş ile*) birleştirmek, bir araya getirmek; (... و ... بَيْنَ *...ile ...i arasında*) (صِلَةً *bağ, ilgi; ilişki*) kurmak, tesis etmek; (*b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, lutfetmek; _(وُصُول) (*bir yere* ya da الى *bir yere*) varmak, ulaşmak, gelmek; (*b-e* ya da الى *b-e*) ulaşmak, eline geçmek; (*bşe*, *b-e* ya da الى *...e*) erişmek; (*bir miktara* ya da الى *...e kadar*) ulaşmak, (*...i* ya da الى *...i*) bulmak; (الى *bir evreye*) girmek, geçmek; (ب *b-i*, الى *...e*) getirmek, ulaştırmak; ¶ وَصَلَنِي خِطَابٌ Bana bir mektup geldi, Bir mektup aldım; وَصَلَهُ الخَبَرُ haber *b-e* ulaşmak; يَصِلُ هَذَا الَى حَدٌّ كَذَا bu, şu şu dereceye varacaktır; وَصَلَ الَى صَفْحَةٍ حَاسِمَةٍ son aşamaya/ evreye gelmek; وَصَّلَ (*bşi*, ب*...ile*) birleştirmek, bağlamak; (*b-i*, *bşi*, الى *...e*) ulaştırmak, götürmek; (*b-i*) arabasına/ aracına almak; (*bşi*, الى *...e*) nakletmek, taşımak; (*bşi*, الى *...e*) iletmek; iletimi sağlamak, iletken görevi görmek ELK.; (*b-i*, الى *...e*) geçirmek, (*b-e*, الى *...e kadar*) eşlik etmek; (*bşi*, الى *devreye*) bağlamak, (*bşi*, ب *prize*) takmak (*bir cihazı*, ب *bir diğerine*) bağlamak; (*bşi*) açmak, açık konuma getirmek [radyo vb.i]; وَاصَلَ (*bşi* ya da في *bşi*) sürdürmek; (*bşe* ya da في *bşe*) ısrarla devam etmek; (*bş ile*) bağlantılı olmak; (*b-ile*) yakın [arkadaş] olmak; (*kadın ile*) cinsel ilişkide bulunmak; ¶ وَاصَلَ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ geceyi gündü-ze katmak, gece gündüz

nımlanabilmek; temel özelliği (ب...) ...olmak; (ب*...ile*) ayırdedilmek [bir özelliği ile]; اسْتَوْصَفَ (*doktora*) gitmek, görünmek;

صِفَة ç. آت- nitelik; vasıf; ayırdedici özellik, hususiyet; sıfat DİLB.; sıfat cümlesi DİLB.; tavır, eda, hal; ¶ ...بِصِفَةِ ...olarak, ...olmak sıfatıyla; بِصِفَتِهِ وَزِيراً bakan olarak, bakan sıfatıyla; بِصِفَةٍ خَاصَّةٍ özellikle, hassaten; بِصِفَةٍ غَيْرِ رَسْمِيَّةٍ gayri resmi olarak;

وَصْف niteleme, tasvir etme; (ç. اَوْصَاف) nitelik, vasıf; ayırdedici/ özellik, hususiyet; sıfat DİLB.; çoğ. اَوْصَاف bir kişinin nitelikleri/ evsafı ¶ شَيْءٌ يَفُوقُ الْوَصْفَ tarif edilemez, anlatılamaz, tanımlanamaz bir şey; اَخَذَ اَوْصَافَهُ *b-nin* evsafını/ niteliklerini kaydetmek/ tesbit etmek;

وَصْفَة tasvir, niteleme; reçete;

وَصْفِي tasvir eden, niteleyen, niteleyici;

وَصَّاف niteleyen, tasvir eden;

وَصِيف ç. وُصَفَاء hizmetçi, uşak; sayfa;

وَصِيفَة ç. وَصَائِف hizmetçi kız; nedime;

مُوَاصَفَة detaylı tasvir; açıklama, şerh; belirleme; (ç. -آت) ayrıntılı tanımlama; açıklama, tarif ¶ مواصفة العِلاجِ tedavide izlenecek yol;

مَوْصُوف vasıflanmış, nitelenen, nitelenmiş; (ب*...ile*) tanımlanabilen, karakterize edilen; nitelenen DİLB.; reçeteli;

مُتَّصِف (ب *...ile*) vasıflanan, nitelenen, tavsif edilen; (ب *...ile*) karakterize edilen; (ب *...özelliğini*) kendisinde bulunduran;

أَوْصَالَهُ *bşi* parçalarına ayırmak;

وَصْلَة elif harfinin üzerine koyulan vasıl/ ulama işareti;

وُصْل, ç. -آت bağ, bağlantı; birleşme; bağlantı ELK.; bağlama; menteşe; bir arada tutan parça/ kısım; ilave, ek [özellikle araya]; haberleşme, iletişim hattı; tire;

وُصْلِيَّة tali yol; besleme hattı;

وُصُول varma, ulaşma; erişme, elde etme; [*b-nin eline*] geçme, ulaşma; (ç. -آت) alındı, makbuz;

وُصُولِي sonradan görme, türedi; fırsatçı, oportunist;

وَصِيل dost, can yoldaşı;

الْمَوْصِل Musul;

تَوْصِيل birleştirme, bağlama, bir araya getirme; verme, besleme [üretim bandında]; bağlantı; şebeke, besleme hattı; devre, bağlantı ELK.; iletkenlik ELK.; iletişim; İletme, ulaştırma; nakliyat; (ç. تَوَاصِيل) alındı, makbuz; ¶ تَوْصِيل الى الأَرْض toprak hattı ELK.; تَوْصِيل عَلَى التَّوَازِي paralel bağlama ELK.; تَوْصِيل عَلَى التَّوَالِي seri bağlama ELK.; جَيِّد التَّوْصِيل iyi iletkenlik ; سَدَّاد التَّوْصِيل fiş ELK.; تَوْصِيلَة bağlantı ELK.; تَوْصِيلَة الأَرْض toprak [hattı] ELK.;

وِصَال [sevgililer için] kavuşma, vuslat;

مُوَاصَلَة bağ, bağlantı; süreklilik, devamlılık; ardarda gelme; مُوَاصَلَات [çoğ.] iletişim hatları ¶ مُوَاصَلَة حَدِيدِيَّة tren yolu ile ulaşım; مُوَاصَلَة سِلْكِيَّة telegraf ile haberleşme;

وَاصَلَ جُهْدَهُ (سَعْيَهُ) فِي... çalışmak; durup dinlenmeden ...için çaba sarfetmek, çaba harcamak; أَوْصَلَ = وَصَّلَ : ¶ أَوْصَلَ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ herkese hakkını vermek; تَوَصَّلَ (الى ...*e*) erişmek; (الى ...*e*) ulaşmak, varmak; تَوَاصَلَ birbiri ile bağlantılı olmak; peş peşe olmak/ gelmek; اِتَّصَلَ (ب...*ile*) birleşmek; (ب...*e*) bağlanmak; (ب...*ile*) temas halinde olmak; (ب *b-e*) telefon etmek; (ب *b-ile*) bağlantı kurmak; (ب...*ile*) bağıntılı/ ilişkili olmak; (ب ...*e*) katılmak; (ب...*ile*) komşu/ yan yana olmak; (ب *b-nin*) kulağına gelmek; sürmek, devam etmek; sürekli/ devamlı olmak; soyu (الى ...*e*) kadar uzanmak; (الى ...*e*) varmak, ulaşmak; ¶ قَدْ اتَّصَلَ بِنَا أَنَّ... ...olduğu vb. kulağımıza geldi; اِتَّصَلَ بِهِ تِلِفُونِيًّا *b-ile* telefon görüşmesi yapmak, *b-ile* telefonda konuşmak; اِتَّصَلَتْ بِهِ النَّارُ tutuşmak;

صِلَة ç. -آت bağ; ilinti; ilişki; bağlantı; alaka, münasebet; hediye, armağan; sıla cümlesi [ismi mevsulden sonraki] sıfat cümlesi, yan cümle DİLB.; ¶ صِلَةُ الوَصْلِ bağlantı, irtibatı sağlayan bağ;

وَصْل bağ, bağlantı; birleşme; rabıta, ilgi; özet; vuslat, sevgiliye kavuşma; (ç. أَوْصَال) bağ, bağlantı; bağlantı ELK.; (ç. وُصُولَات) alındı, makbuz; ¶ وَصْلُ الفَائِت [gazetelerdeki bir yazı dizisinin geçmiş bölümlerine ait] özet; لَيْلَةُ الوَصْلِ kameri ayın son günü;

وَصْل ç. أَوْصَال [vücudun] aza, [çoğ.kul.] mafsallar, eklemler; ¶ حَلَّ أَوْصَالَهُ ya da قَطَّعَ

وَصَمَ يَصِمُ ، وَصْم (وَصْم) (*şerefe, ada*) leke sürmek; (*b-i*, ب...*ile*) suçlamak; وَصَّمَ [hastalık] (*b-i*) zayıf düşürmek; تَوَصَّمَ [hastalıktan dolayı] zafiyet geçirmek, zayıf düşmek; [ad, şeref] lekelenmek, leke sürülmek;

وَصْم leke, sürme, lekeleme;

وَصْمَة leke, kara; leke sürme; kusur, noksan, rahatsızlık;

تَوْصِيم rahatsızlık;

وَصْوَصَ [delik ya da yarıkdan] gözetlemek, sezdirmeden bakmak; [= وَسْوَسَ] fısıldamak;

وَصَاوِص ç. وَصْوَص ve وَصْوَاص gözetleme deliği;

وَصْوَصَة gözetleme, sezdirmeden gerçekleştirilen bakış;

أَوْصَى ve وَصَّى ⇒ وصى (ب *b-i, bşi, b-e, b-nin*) sorumluluğuna/ gözetimine bırakmak; (*b-e*, ب *bşi*, *bş yapmasını*) tavsiye etmek, salık vermek; (*b-i*, ب *bş yapmakla*) görevlendirmek, (*b-i*, ب *bş ile*) vazifelendirmek; (*b-i*, ب *bş ile*) vazifelendirmek; (*b-den*, ب *bşi*) talep etmek; (ب *bşi*) emretmek; kendi isteğini yerine getirmek; (أَنْ ...*olmasını*) dilemek, dileğinde bulunmak; (ل *b-e*, ب *bşi*) vasiyet etmek; (الى *b-i*) vasiyeti uygulamak üzere seçmek, ¶ أَوْصَاهُ خَيْرًا بِ... *b-den* ...i gözetmesini istemek; اِسْتَوْصَى بِهِ بِاسْتِوْصَى خَيْرٍ (*bşe*) özen göstermek, ilgilenmeye başlamak; iyi niyetli olmak; اِسْتَوْصَى بِالأَجْرِ خَيْرًا fiyatı yüksek tutmamak;

أَوْصِيَاء ç وَصِيّ vasi; yetkili koruyucu; man-

أَسْبَاب الْمُوَاصَلَة ulaşım araçları/ vasıtaları; طُرُق الْمُوَاصَلَات وِزَارَة ulaşım yolları; الْمُوَاصَلَات ulaştırma bakanlığı;

اِيصَال birleştirme, bir araya getirme; birleşme; bağlantı; iletişim; nakliyat, taşıma; teslim etme, teslimat; (ç. ـآت) alındı makbuz;

تَوَصُّل (الى ...*e, bir amaca, hedefe*) erişme, (الى ...*i*) elde etme; varma, ulaşım; [yeniden] buluşma, bir araya gelme;

تَوَاصُل süreklilik, devamlılık; peşpeşe gelme; ¶ بِتَوَاصُلٍ sürekli olarak, daimi olarak;

اِتِّصَال birleşme; birleşme, bağlantı yeri/ noktası; bağlantı; temas; irtibatı/ bağlantı/ irtibatın tesisi/ kurulması; [radyo] yayını alma/ çekme; (ب...*ile*) temasa geçme; kavşak; süreklilik, devamlılık; peş peşe ardarda gelme; ¶ عَلَى اتِّصَالٍ بِ... ...ile temas halinde; اِسْتَمَرَّ فِي اتِّصَالِه بِهِ ...ile irtibatını sürdürmek; نُقَط الإِتِّصَال irtibat noktaları; اِتِّصَال تِلِيفُونِي telefon bağlantısı;

مَوْصُول bağlı; (ب ...*e*) dikilmiş [göz]; ilgi zamiri, ismi mevsul DİLB.; أَيَّامًا مَوْصُولَةً bir süredir;

مُوَصِّل ç. ـآت- iletken ELK.; مُوَصِّل أَرْضِي toprak hattı ELK.;

مُتَوَاصِل sürekli, devamlı, kesintisiz, aralıksız;

مُتَّصِل sürekli, devamlı, kesintisiz, aralıksız; bitişik, komşu; ¶ ضَمِير مُتَّصِل bitişik, muttasıl zamir DİLB.; مُتَّصِل الحَلَقَات iyice birbirine geçmiş/ kenetlenmiş;

dater; veli; kayyim, tereke idare memuru; kral naibi; vasiyet sahibi; müvekkil; وَصِيّ عَلَى الْعَرْشِ kral naibi;

وَصِيَّة ç. وَصَايَا talimat, direktif; emir; tavsiye; dilek, talep; vasiyet; الْوَصَايَا الْعَشْر On Emir;

وِصَاة ve وَصَايَة yönerge; talimat, direktif; tavsiye;

وِصَايَة vasilik; velayet, velilik; kayyimlik; manda SIY.; vekillik, vekalet; مَجْلِس الوِصَايَة naipler kurulu;

تَوْصِيَة ç. -آت ,تَوَاصٍ tavsiye; öğüt, nasihat; öneri, teklif; talimat, direktif; sipariş, istek; ¶ بالتَوْصِيَة siparişle; خِطَاب تَوْصِيَة tavsiye mektubu; شَرِكَة تَوْصِيَة limitet ortaklık;

تَوْصِيَة = إِيصَاء ; birini vasiyeti yerine getirmek üzere vekil tayin etme İSL.HUK.;

مُوَصٍّ ve مُوصٍ müvekkil; vasiyetçi, vasiyetname sahibi; ¶ شَرِيك مُوصٍ komanditer;

مُوصًى بِه [yapılması, sorumluluğu] başkalarına bırakılan; vasiyet edilen; vasiyet; buyrulan, emredilen; tavsiye edilen; ¶ مُوصٍ taahhütlü [mektup]; الْمُوصَى لَهُ varis, mirasçı; الموصي اليه vasiyet tenfiz memuru;

وَضَأَ (وَضَاءَة , وُضُوء) يَوْضُؤُ , وَضُؤَ arı/ saf olmak; تَوَضَّأَ abdest almak;

وُضَّاء parlak, parıl parıl;

وَضَاءَة saflık, arılık, tertemizlik;

وُضُوء ⇑; abdest;

وَضُوء abdest suyu;

وَضِيء ç. وِضَاء saf arı, temiz;

تَوَضُّؤ abdest alma;

مِيضَأَة ve مِيضَاءَة apteslik [yer];

وَضَّبَ ⇒ وضب (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak; (*bşi*) hazırlamak; (*bşi*) işlemek [maden endüstrisinde];

وَضَحَ , يَضَحُ (وُضُوح) açık/ aşikar/ ayan beyan olmak veya açıklığa kavuşmak, müphem/ kapalı tarafı kalmamak; görünmek, belirmek ortaya/ meydana çıkmak; وَضَّحَ ve أَوْضَحَ (*bşi*) netleştirmek; (*bşi*) açıklamak, açıklığa kavuşturmak; (*bşi*) göstermek, ortaya koymak; (*bşi*) ifade etmek, göstermek; تَوَضَّحَ = وَضَحَ ; açık/ net/ aşikar olmak; gösterilmek, ifade edilmek; apaçık, şüphe/ söz götürmez olmak; تَوَضَّحَ ve وَضَحَ = اتَّضَحَ (*...ile* مِن) açıklığa kavuşmak; اسْتَوْضَحَ (*b-den, bşin*) açıklamasını istemek; (*bşi* veya عن *bşi*) incelemek, gözden geçirmek, araştırmak; (*bşi*) iyice anlamaya çalışmak;

وَضَح ç. أَوْضَاح parlaklık; فِي وَضَحِ النَّهَارِ gün ışığında;

وَضَّاح parlak, parıl parıl;

وُضُوح netlik, açıklık; görünme; aşikar olma, apaçıklık; görüntü ¶ بِوضُوحٍ net bir şekilde, açıkça;

أَوْضَح daha net, daha açık;

تَوْضِيح açıklama, izah; gösterme; تَوْضِيح = ç. -آت إِيضَاح;

إِيضَاحِي açıklayıcı, izah edici;

اتِّضَاح netlik, açıklık; ayan beyan olma;

اسْتِيضَاح ç. -آت açıklama isteme , sorgu-

(وَضَاعَة) seviyesiz/ düşük seviyeli/ adi olmak; وَضَعَ الحَجَرَ الأسَاسِي veya وَضَعَ أسَاسًا ¶ وَضَعَ... أكَاليل ...in temelini atmak; ل... الزُّهُور ...e çelenk koymak;; وَضَعَهُ جَانِبًا ya da وَضَعَهُ عَلَى الجَانِب *bşi* koymak, yanına koymak; وَضَعَهُ فِي جَيْبِه *bşi* cebine koymak; وَضَعَ حَدًّا لِ... ...e bir sınır koymak, sınırlama getirmek; وَضَعَ خُطَّةً ل... ...için bir proje hazırlamak, plan yapmak; وَضَعَ مُخَتمًا ...e mühür vurmak; عَلَى... وُضِعَت السَّلَسَلَةُ فِي عُنُقِه silahları bırakmak; ≈ iyice kapana kısmak; وَضَعَ مَشْرُوعًا bir plan yapmak; وَضَعَ مِنْ قَدْرِه *bşin* değerini düşürmek; وَضَعَ تَقْرِيرًا rapor hazırlamak; وَضَعَ اقْتِرَاحَات öneriler ge-tirmek/ sunmak; وَضَعَهُ فِي مُقَدَّمَةِ اهْتِمَامِه bir şeye öncelik tanımak, bir şeye özel bir önem atfetmek; وَضَعَ لَفْظًا ...için bir ifade/ kelime bulmak; ل... وَضَعَ لِلَّفْظِ مَعْنًى خَاصًّا بِه kelimeye/ ifadeye yeni bir anlam vermek/ atfetmek; وَضَعَهُ نُصْبَ عَيْنَيْه *bşi* birinin gözünün önüne koymak; وَضَعَ نَظَّارَتَهُ عَلَى عَيْنَيْه gözlüğünü takmak; وَضَعَهُ عَلَى وَضَعَ نُظُمًا kural[lar] koymak; حِدَّة *bşi* ayırmak, ayrı bir yere koymak; وَضَعَهُ مَوْضِعَه bir şeyi başka bir şeyin yerine koymak; bir şeyi kendi yerine koymak; وَضَعَهُ مَوْضِعَ التَّنْفِيذ *bşi* uygulamaya koymak; yerine getirmek; وَضَعَهُ مَوْضِعَ الشَّكِّ *bşden* kuşkulanmak; وَضَعَهُ مَوْضِعَ العَمَلِ *bşi* fiiliyata dökmek, *bşi* eyleme geçirmek, uygulamak; وَضَعَ الفِكْرَةَ مَوْضِعَ الفِعْلِ düşünceyi eyleme

lama; gensoru; soruşturma;

وَاضِح açık, net; aşikar; apaçık, ayan beyan; görünen; belli; ¶ وَاضِح بِذَاتِه zaten apaçık olan; kendi kendini açıklayan; مِنَ الوَاضِحِ أنَّ... ...olduğu, ...yaptığı vb. apaçık görünmektedir; الأمْر وَاضِحٌ وُضُوحَ الشَّمْسِ في أرْبَعِ النَّهَارِ mesele gün gibi aşikar/ açık/ ortada;

مُتَّضِح açık, net; ayan beyan, aşikar, sarih;

وَضِر (وَضَر) يَضِرُ, وَضِر kirli/ pis olmak;

وَضَر ç. أوْضَار kir, pislik;

وَضِر kirli, pis;

وَضْع, وَضَع (وَضْع) (*bşi*) (على ...*e*, ...*in üzerine*, في ...*e*, ...*in içine*) koymak, bırakmak; (*bşi*) indirmek, aşağı bırakmak; (*bşi*) yerleştirmek; (*bşi*) dikmek, dik olarak koymak; (*bşi*, في ...*e*, ...*in içine*) yerleştirmek, oturtmak; (على *b-e*, *bşi*) yüklemek, koymak [vergi vb. gibi]; (*bşi*, عن *b-den*, yük olmaktan çıkarmak, (عن *b-den*, *bşin*) yükünü/ [manevi] ağırlığını kaldırmak/ hafifletmek; (عن *attan*) eğerini almak; [kadın] (*çocuğunu*) doğurmak; (*bşi*) ilk olarak yapmak, ortaya atmak, ihdas etmek, çıkarmak, (*bir gelenek, adet*) türetmek, çıkarmak; (*bşi*) kurmak, tesis etmek; (*bşi*) yazıya geçmek, yazarak kaydetmek; (*kitap, beste*) telif etmek, yazmak; derlemek; (*yeni bir terim, kelime*) türetmek, kullanmak; (*b-i*, veya من *b-i*) küçük düşürmek, saygınlığını bozmak; _(وَضْع, ضِعَة, وُضُوع) (نَفْسَه *kendini*) يَوْضَع, وَضَع alçaltmak, gurununu kırmak;

dönüştürmek; وَضَعَ نَفْسَهُ مَوْضِعَ فُلَانٍ kendini *b-nin* yerine koymak; وَضَعَهُ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ *bşi* [asıl] yerinden başka bir yere koymak; وَضَعَ يَدَهُ عَلَى... ...i ele geçirmek; وَضَعَهُ عَلَى أَلْفِ أَسِيرٍ bin esir ele geçirmek; وَضَعَهُ مِنْ يَدِهِ *bşi* [elinden] bırakmak; وَضَعَ تَحْتَ يَدِهِ *bşi* hakimiyeti altına almak; وَضَعَ الهَامِشَ dip not düşmek; أَوْضَعَ acele etmek; أُوضِعَ (فِي ...*e*) faal/ aktif olarak katılmak; تَوَاضَعَ [edil.] (فِي...*de*) kayba uğramak; تَوَاضَعَ alçak gönüllü davranmak, tevazu göstermek; kendi gururunu kırmak; (عَلَى...*de*, *hakkında*) anlaşmak, uyuşmak, hemfikir olmak; اتَّضَعَ kendi gururunu kırmak;

ضَعَة adilik, seviyesizlik; düşkünlük, fakirlik, yoksulluk;

وَضْع koyma, bırakma; yerleştirme, (فِي ...*e*) oturtma; dikme, dik olarak koyma; kaydetme, yazıya geçme; [rapor, belge] hazırlama; (kitap, beste vb.) derleme, yazma, telif etme; ilk kez yapma, ortaya atma/ çıkarma, ihdas etme; (kelime, terim) ortaya atma, türetme; [anlaşma ile ilgili] karar, sonuç; [çocuk] doğurma; kural; taslak, kroki; poz; pozisyon; durum, vaziyet; ifade MAT.; temel; gururunu/ kibrini kırma; (ç. أَوْضَاع) vaziyet, durum, hal; poz; pozisyon; أَوْضَاع [çoğ.] ahval, durumlar; şartlar; gelenekler, töreler; kurallar, statüler, konumlar; davranışlar, tavırlar; ¶ وَضْعًا وَقَوْلاً söz ve işle, hem söyleyerek hem yaparak; الوَضْع الحَالِي [Şu] içinde bulunduğumuz durum; وَضْع اليَد (من ...*i*) elden bırakma; (على ..*i*) ele geçirmek;

وَضْعَة vaziyet, durum, hal; pozisyon, konum;

وَضْعِي [na't] vaziyet, durum ile ilgili veya pozisyon/ konum itibariyle; pozitif; pozitivist FELS.; suni; geleneksel; ¶ قَانُون وَضْعِي pozitif hukuk, meri hukuk HUK.; الْقِيَم الوَضْعِيَّة On ve katları MAT.;

وَضْعِيَّة vaziyet, durum; pozitivizm, olguculuk FELS.;

وَضَاعَة seviyesizlik, adilik;

وَضِيع ç. وُضَاعَة adi, sıradan, aşağı tabakadan; aşağı, alt; الطَّبَقَة الوَضِيعَة alt sınıf, tabaka [toplumun] alt ve üst sınıfdan olanlar, herkes;

وَضِيعَة ç. وَضَائِع [bir yere] konulan, bırakılan veya emanet/ rehin bırakılan şey; emanet, birinin himayesine/ gözetimine bırakılan şey: zarar ile yeniden satış İSL.HUK.; [fiyat] indirim, tenzilat;

مَوْضِع ç. مَوَاضِع [bir şeyin bırakıldığı] yer, mahal; [kitapta] bölüm, yer; durum, vaziyet; hal; seviye, düzey; [özl. masdara mudaf olarak] ...in yapıldığı şey, nesnesi, ¶ فِي مَوْضِعِهِ yerinde, doğru yerde, doğru zamanda; فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ asıl, olması gerektiği yerden başka bir yerde; فِي مَوْضِعِ الحَالِ bu durumda, şu içinde bulunduğumuz durumda; كَانَ مَوْضِعَ حَفَاوَةٍ iyi bir şekilde karşılanan o idi, iyi bir şekilde karşılandı; مَوْضِعَ الإِعْجَابِ hayranlık uyandıran ya da hoşa giden şey, kişi; مَوْضِع

değmemiş, bakir; وَطَأً , يَطَأُ (وَطْء) [özl. *yolu*] düzlemek; [özl. döşek vb.i, ل...*için*] hazırlamak, yaymak ve yumuşatmak; (*bşi*) hazırlamak; (*bşin üzerine*) kuvvet uygulamak; (*bşi*) alçaltmak; وَطُؤَ , يَطُؤُ (وُطُوءَة , وَطَاءَة) engebesiz olmak, düz olmak; düzleştirilmek; hazırlanmak; وَطَّأَ = وَطَأَ ; (*fiyatı*) indirmek, düşürmek; ¶ وَطَّأَ صَوْتَهُ sesini alçaltmak; وَاطَأَ (*b-ile*, على ...*üzerinde*) anlaşmaya varmak, uyuşmak, hemfikir olmak; أَوْطَأَ (*b-nin, bşin*) üzerine basmasını sağlamak; (*b-e, bşi*) [ayağı altında] çiğnetmek; تَوَاطَأَ (على *bşde*) anlaşmaya varmak, ittifak etmek, el ele vermek, birlikte hareket etmek;

وَطْء ve وَطَاء çukur, basık arazi;

وَطْأَة [ayak] barış; baskı, zor; yer çekimi; şiddet ¶ شَدِيد الوَطْأَةِ (على ...*in üzerinde*) اشْتَدَّت وَطْأَةُ الشَّيْءِ çok baskısı/ etkisi olan; [sıkıntı, ağrı vb.] giderek ağırlaşmak, daha şiddetli olmak; لإِشْتِدَادِ الْمَرَضِ hastalık giderek ağırlaştığından;

وَطِئ alçak; düz;

أَوْطَأ daha alçak;

مَوْطَأ ve مُوطِئ ç. مَوَاطِئ ayak basılan yer; ayak izi; ayak taburesi; مَوَاطِئ الأَقْدَامِ zemin, yer;

تَوْطِئَة giriş, başlangıç; hazırlık; alçaltma, düşürme; indirim ¶ لِتَوْطِئَةِ ...e hazırlık olarak/ amacıyla; تَوْطِئَةُ الصَّوْتِ sesi alçaltma;

مُوَاطَأَة anlaşma, uyuşma, hemfikir olma; gizli anlaşma, suç ortaklığı;

الحَنَان özlenen, özlemi çekilen şey, kişi; bkz. وَضَع ;

مَوْضِعِي [na't] yer, mahal ile ilgili;

تَوَاضُع tevazu, alçakgönüllülük; adilik, seviyesizlik, düşük seviyelilik;

تَوَاضُع = اتِّضَاع ;

وَاضِع yazar, müellif; mucit; [kural, metot vb.i] ilk olarak yapan ortaya koyan [...in babası]; loğusa, çocuğunu yeni doğurmuş; peçesiz; ¶ وَاضِع اليَدِ işgalci, işgal etmiş olan; malik, sahip HUK.;

مَوْضُوع ç. -آت , مَوَاضِيع konu, mevzu; mesele, problem, sorun; tema, işlenen/ ele alınan konu; yazı, makale; aksiyom, postula MAT.; mevzu, uydurma HAD.; ¶ فَهْرَس الْمَوْضُوعَات içindekiler, konular fihristi; اَدْرَكَ الْمَوْضُوعَةَ konuyu anlamak; خَارِج الْمَوْضُوعِ konu dışı/ harici, konuyla alakasız; غَيْر ذِي مَوْضِع yersiz/ zamansız olarak;

مَوْضُوعِي nesnel, objektif, tarafsız; konu/ mevzu ile ilgili;

مَوْضُوعِيَّة nesnelcilik, objektivizm;

مُتَوَاضِع mütevazi; basit, sıradan; önemsiz miktarda, az;

وَضَم ç. أَوْضَام kasap tezgahı;

وَطِئَ , يَطَأُ , (وَطْء) (*bşin*) üzerine [ayağıyla] basmak, (*bşin*) üzerinde yürümek; ayağını (*bşin*) üzerine koymak; (*ata*) binmek, (*atın*) üzerine çıkmak; (*bşi*) ayağının altına almak, [ayağıyla] çiğnemek; (*kadınla*) cinsel ilişkide bulunmak ¶ لَمْ تَطَأْهُ قَدَمٌ ayak basılmamış, el

وَطِيس fırın [kolorifer vb.] ocak; (ç. اَوْطِسَة, وُطُس) çarpışma; kavga, dövüş; حَمِيَ الوَطِيس sert bir kavga ya da çetin bir çarpışma oldu; حَامِي الوَطِيس çetin, sert, sıkı [çarpışma, dövüş vb.];

وطش, وَطِفَ (وطش) يَطِشُ, (وَطْف) يَطِفُ gür kaşlı, uzun kirpikli olmak;

اَوْطَف müe. وَطْفَاء ç. وُطْف gür kaşlı; uzun kirpikli; وَطْفَاء yağmur yüklü ve alçakta seyreden [bulut];

وَطَنَ (وَطْن) يَطِنُ (ب *bir yerde*) yaşamak, ikamet etmek; وَطَنَ (*bir yeri*) yurt edinmek, (*bir yerde*) yaşamaya başlamak; وَطَّنَ نَفْسَهُ ¶ ...e uyum sağlamak, alışmak; zihnen hazır olmak; ..yapmaya karar vermek; تَوَطَّنَ (*bir yere* veya ب ...*de*) yerleşmek; ¶ تَوَطَّنَت اِسْتَوْطَنَ : وَطَّنَ نَفْسَهُ عَلَى = نَفْسَهُ عَلَى... (*bir yeri*) yurt edinmek; (*bir yerde*) yaşamaya başlamak, *(bir ülkeye)* yerleşmek;

وَطَن ç. اَوْطَان vatan, yurt; memleket; اَهل وَطَنِه yurttaşı, memleketlisi; hemşehrisi; شَائِع (مُشَاع); حُبُّ الْوَطَنِ vatanperverlik; فَاقد الْوَطَن kozmopolit; سُرگün [kişi]; وَطَنِي yerli; vatan/ yurt ile ilgili; milli; milliyetçi; vatanperver (ç. -ونَ) milliyetçi; vatanperver, yurtsever; ¶ الجَبْهَة الوَطَنِيَّة Milli Cephe; الْجَمْعِيَّة الوَطَنِيَّة Millet Meclisi; الْمُؤْتَمَر الوَطَنِي Milli Kongre; مَصْنُوعَات وَطَنِيَّة yerli ürünler, yerli mal[lar]ı;

وَطَنِيَّة milliyetçilik, nasyonalizm; yurt-

مُوَاطَأَة = تَوَاطُؤ;

وَاطِئ alçak; alçak [ses]; ¶ الأَرَاضِي الوَاطِئَة Hollanda;

اَوْطَاب, اَوْطَب, وِطَاب ç. وَطْب [süt için] kırba

مَمْلُوء الوِطَاب بِ... ...ile dolup taşan; ¶ خَالِي الوِطَاب fakir, otsuz ocaksız, ne ot ne ocak; صَفَرَت وِطَابُهُ ölmek [lafzen: kırbası boşalmak];

وَطَّدَ (وَطْد) يُوَطِّدُ, وَطَدَ ve (*bşi*) sağlamlaştırmak, pekiştirmek; (*bşi*, *toprağı*) vurarak, çiğneyerek sıkıştırmak, yerleştirmek; (*yolu*, *bşi*, ل *biri için*) hazırlamak; ¶ وَطَّدَ ثِقَتَهُ فِي ...e olan güveni artmak; وَطَّدَ الْعَزْمَ اَنْ... ...yapmaya kesin olarak karar vermek; وَطَّدَ عُرَى الْمَحَبَّة (الصَّدَقَة) dostluk bağlarını güçlendirmek; وَطَّدَ اَقْدَامَهُ فِي... ...deki yerini, konumunu sağlamlaştırmak;

وَطِيد sağlam; güçlü; sabit, sıkı; وَطِيد الأَمَل بِ... ...den çok ümitli;

اَوْطَاد dağlar;

مِيطَدَة şahmerdan;

تَوْطِيد güçlendirme, sağlamlaştırma, pekiştirme; تَوْطِيد السِّلْم barışın/ huzurun muhafazası/ korunması; تَوْطِيد سِعْر اللِّيرَة التُّرْكِيَّة Türk Lirasının değerinin korunması;

مُوَطَّد sağlam; sıkı; مَوْطِد الأَرْكَان sağlam, güçlü [temelleri olan], köklü;

وَطَر ç. اَوْطَار arzu, dilek; hedef, gaye; قَضَى وَطَرَهُ (اَوْطَارَهُ) amacına ulaşmak;

وطس, وَطَسَ (وَطْس) يَطِسُ (*bşi*) vurarak, yerleştirmek, oturtmak;

severlik, millet duygusu;

مَوْطِن ç. مَـوَاطِن yurt, vatan; memleket; bölge, alan, nokta; [*bşin* olması gerektiği] yer, zaman; ¶ (العِلَّة) مَـوْطِن الضُّـعْـف zayıf nokta; nazik/ hassas nokta; وَضَـعَ يَدَهُ عَـلَى مَوْطِنِ الْعِلَّة hassas noktaya dokunmak/ değinmek; الموطِن الوضيع en alt nokta, dip;

اسـتِـطَان göç, iç göç; [sömürgeci olarak] yerleşme; [bir yeri] sömürgeleştirme; "İstîtân" vergisi TUN.;

مـواطِن vatandaş, yurttaş; hemşehri, memleketli; مُوَاطِن عَالَمِي kozmopolit, ulusallığını yitirmiş [kişi];

مُسْتَوْطِن yerli [yabancı değil, ülkenin kendisinin ürettiği]; [bir yerde] yaşayan, oturan, sakin; köklü; yöresel [hastalık] TIP;

مُسْتَوْطِن yerli ⇑; ⇑ sakin; köklü;

وَطْوَاط ç. وَطَاوِيط , وَطَاوِط yarasa ZOO.;

وَطَّى ⇒ وطى (*bşi*) alçaltmak KNŞ.;

وَاطٍ alçak; yumuşak; ALF.BKZ.;

وَظَبَ , يَظِبُ (وُظُوب) (*bşi* veya على *bşi*) istikrarlı/ düzenli bir şekilde sürdürmek, devam etmek;

وَاظَبَ ⇑; (على ...için) çabalamak, gayret sarfetmek, uğraşmak;

مُوَاظَـبَـة gayretlilik, uğraşma, çabalama; devamlılık, sürdürme;

مُوَاظِب gayretli, çabalayan, uğraşan, ısrarcı, peşini bırakmayan;

وَظَّفَ ⇒ وظف (*bşi*, على *b-e*) [görev vb. olarak] vermek; (على *b-i*, *bş ile*, *vergi ile*) yükümlü tutmak; (*b-i*) görevlendirmek, (*b-e*) iş vermek; (*parayı*) işletmek; تَوَظَّفَ bir göreve getirilmek, görevlendirilmek; bir görevi/ işi olmak, bir görevde çalışmak: تَـوَظَّفَ فِـي الْحُكُومَـة devlet memuru olarak çalışmak, devlet işinde çalışmak;

وَظِيفَة ç. وَظَائِف günlük tayin; ücret; iş; görev, vazife; ev ödevi; hizmet; fonksiyon, işlev ¶ أَدَّى وَظِيفَةً bir görevi yerine getirmek; işlevi/ fonksiyonu görmek; وَظَائِف خَالِيَة boş kadrolar; [gazetede başlık olarak] iş ilanları; عِلْم وَظَائِف الأَعْضَاء veya عِلْم الوَظَائِف fizyoloji;

وَظِيفِي işlevsel, fonksiyonel;

تَوْظِيف görevlendirme, iş verme, göreve getirme, atama; ¶ تَوْظِيف الْمَـالِ yatırım, teşebbüs, girişim;

مُـوَظَّف muayyen, sabit [maaş]; görevli, vazifeli; (ç. ـون) çalışan, işçi; memur; görevli memur; ¶ مُوَظَّف الحُكُومَة devlet memuru; مُوَظَّف عُمُومِي kamu görevlisi;

وَعَبَ , يَعِبُ (وَعْـب) (*bşin*) tamamını/ hepsini almak; أَوْعَبَ ⇑; (*bşi*, في ...*in içine*) sokmak; وَعَبَ = اسْـتَـوْعَبَ ; (*bşi*) kökünü kurutmak, (*bşden*) geride eser bırakmamak; (*b-i*, بين *kollarının arasına*) almak (*b-i*) (بين ذِرَاعَيْه) kucaklamak; (*bşi*) içine almak, koparmak; (*bşi*) kavramak, idrak etmek; (*bş için*) yeri bulunmak (*bşi*) alacak yeri olmak;

اسْتِيعَاب kapasite [istiap]; kavrama, idrak;

وَعَـثَ , يَعُوثُ (وَعْـث) ve وَعِثَ , يَوْعَثُ (وُعُوثَة) zor/ güç olmak ya da zorlaşmak, güçleşmek;

وَعْث zor, güç; ¶ أَرْض وَعِثَة engebeli arazi;

وَعْثاء güçlük, zorluk, sıkıntı;

وَعَدَ , يَعِدُ (وَعْد) söz vermek; vaatte bulunmak; (*b-e*, ب *bşi* ya da *bşi*) vaad etmek, söz vermek; (*b-i*, ب...*ile*) tehdit etmek ¶ وَعَـــدَ بِشَرَفِه şeref sözü vermek; وَعَدَ نَفْسَهُ بِأَنْ... kendi kendine yapacağına dair söz vermek, karar almak; وَاعَـدَ sözleşmek, (*b-ile*, *belli bir gün, zaman* veya *yerde*) buluşmak için sözleşmek, randevu vermek; وَعَدَ = أَوْعَدَ ; تَوَعَّدَ (*b-i*) tehdit etmek; (*b-nin*) gözünü korkutmak, yıldırmak; تَوَاعَدَ sözleşmek; buluşma/ toplantı vb. için anlaşmak, randevulaşmak; اِتَّعَدَ ve اِيتَعَدَ (أَنْ ...*yapmak için*) anlaşmaya varmak, (أَنَّ ...*olduğunda*) fikir birliğine varmak; birbirini tehdit etmek;

عِدَة ç. آت söz, vaat;

عِدِيّ ve عَـدَوِيّ vaat eden, sözveren;

وَعْد ç. وُعُود söz, vaat; أَخْلَفَ وَعْدَهُ sözünü, vaadini tutmamak;

وَعِيد tehdit;

وَعِـيـدِي tehdit eden, tehdit edici, tehditvari; göz korkutucu, yıldıran;

مَوْعِد, مَوْعِدَة ç. مَوَاعِد söz, vaat; taahhüt, bağlantı, randevu, buluşma sözü; randevu yeri/ zamanı, sözleşilen yer/ zaman; [muayyen, önceden verilmiş, belirlenmiş] zaman; son tarih [teslim, ödeme, kullanım]; yıldönümü; ¶ كَانَ عَلَى مَوْعِـدٍ مَعَـهُ (مِنْهُ) biri ile buluşacak olmak, biri ile randevusu bulunmak; أَرْض الْمَوْعُود Vaadedilmiş Topraklar;

مِيعَاد ç. مَوَاعِـيد söz, vaat; buluşma sözü, randevu; belirlenmiş zaman; randevu, buluşma vakti; [ödeme, kullanım vb.nin] son tarihi; muayene saatleri; ziyaret saatleri [müzelerde vb.de]; [tren, otobüs vb.nin] hareket saati/ zamanı; فِي الْمِيعَاد ya da فِي مِيعَادِه tam vaktinde/ zamanında; عَلَى غَيْـرِ مِيـعَـادٍ [verilen, belirlenen] zamanında olmayan/ yapılmayan/ ödenmeyen vb.; مِنْ غَـيْرِ مِـيعَـادٍ hiç beklenmedik bir anda, ansızın; كَانَ عَلَى مِيـعَـادٍ مَعَ... ...ile randevusu olmak, ...ile buluşacak olmak; بَيَان الْمَوَاعِيد [tren] tarife; مِيعَاد الأَكْلِ yemek saati; مِيعَاد التَّسْلِيمِ teslim tarihi; مِـيـعَـاد الْمَـرْأَة adet, aybaşı [vakti]; أَرْض الْمِيعَادِ مَوَاعِـيد العُرقُـوبِيَّة yalan vaatler; Vaadedilmiş Topraklar;

مُوَاعَدَة sözleşme, anlaşma; randevu, buluşma sözü;

إِيعَاد tehdit;

تَوَعُّد tehdit;

تَوَعُّدِي tehdit eden/ edici, göz korkutan, yıldıran, yıldırıcı;

مَوْعُود söz verilen, verilmiş, vaadedilmiş; tayin edilmiş, belirlenmiş [vakit, tarih];

مَوْعُود ve مَوْعُودَة ç. مَوَاعِيد söz, vaat;

وَعَرَ (وَعَـر) يَوْعَرُ , وَعِـرَ ve (وُعُورَة , وَعَـارَة) يَوْعَـرُ , وَعِرَ olmak; وَعَرَ = تَوَعَّرَ ;

وَعْر moloz, yıkıntı; engebeli, yolsuz, ulaşımı zor arazi;

أَوْعَـار , وُعُور ç. وَعْـر enkaz halinde, her yerde moloz yığınları bulunan; engebeli;

عِظَة = وَعْظَة ve وَعْظ ;

مَوْعِظَة ç. مَـوَاعِظ vaaz, dini öğüt; öğüt, ibret dersi;

وُعَاظ ç. وَاعِظ vaiz;

وَعَقَ , يَوْعَقُ (وَعْقَة) hırçın/ huysuz/ ters olmak;

وَعِق ve وَعِقَـة hırçın, huysuz, ters; çabuk sinirlenen, sinirli;

وَعَكَ , يَعِكُ (وَعْكَة , وُعُك) [sıcak] boğucu/ bunaltıcı olmak; [hastalık ateşi] (*b-i*) zayıf düşürmek; rahatsız/ keyifsiz olmak; تَوَعَّكَ rahatsız/ keyifsiz olmak, keyfi yerinde olmamak;

وَعِك rahatsız, keyifsiz;

وَعْكَة rahatsızlık, keyifsizlik; boğucu olma, bunaltıcılık [sıcak] ;

تَوَعُّك rahatsızlık, keyifsizlik;

مُوَعْوَك rahatsız, keyifsiz; hasta;

مُتَوَعِّك rahatsız, keyifsiz; hasta;

وَعِل ç. أَوْعَال , وُعُول dağ keçisi; antilop;

وَعْـل ç. أَوْعَـال , وُعُـول korunak; melce; önemli/ mühim kişi;

وَعْوَع ulumak;

وَعْوَع ç. وَعَاوِع çakal;

وَعْوَاع , وَعْوَعَة uluma;

وعم عِمْ صَبَاحًا [emir yapısı عِمْ] günaydın; مَسَاءً iyi akşamlar;

وَعَى , يَعِي (وَعْي) (*bşi*) içinde tutmak; (*bşi*) aklında/ hafızasında tutmak, ezberine almak; dikkatini (*bşe* ya da الى *bşe*) vermek; (*bşi*) duyup anlamak, duymak; (الى ...için) uyanık/ tetikte/ dikkatli olmak; ¶ وَعَى عَلَى نَفْسِهِ ...için belirginleşmek, anlaşılır hale gelmek; لَا يَعِي yolsuz; zorlu, çetin;

وَعِر ve وَعِير ⇑⇑;

وَعُورَة engebelilik; zorluk, güçlük; وُعُورَة الأَرْضِ arazinin engebeliliği, ulaşım zorluğu;

أَوْعَر daha engebeli;

وعـز ⇒ أَوْعَـزَ (الى *b-e*, ب ya da في *bşi*) üstü kapalı anlatmak, dolaylı anlatmak, (الى *b-e*, ب veya في *bşi*) işaretle ima etmek; (الى *b-e*, ب veya في *bşi*) önermek; (الى *b-e*, الى veya ب veya في *bşi*) fikrini/ ilhamını vermek; (الى *b-e*, ب veya في *bşi*) tavsiye etmek; (الى *b-i*, ب *bşe*) teşvik etmek, (الى *b-e*, ب *bş yapmasını*) söylemek;

إِيعَاز tavsiye; öneri, teklif; ima;

إِيعَازِي tavsiye eden, fikir veren;

مُوعَز بِهِ tavsiye edilen, öğütlenen, önerilen;

وَعَس , يَعِسُ (وَعْس) [hayat, kader] (*b-i*) tecrübeli yapmak, (*b-i*) pişirmek, (*b-e*) tecrübe kazandırmak; (*bşi*) ezip parçalamak, kırmak;

وَعْس ç. أَوْعَاس ayak izi; bataklık kumu;

أَوْعَس müe. وَعْسَاء ç. وُعْس kumlu;

مِيعَاس ç. مَوَاعِيس bataklık kumu;

وَعَظَ , يَعِظُ (عِظَـة , وَعْـظ) (*b-e*) nasihat etmek, (*b-e*) öğüt vermek; (*b-e*) vaaz vermek; (*b-i*, عن ...*e karşı*) uyarmak, (*b-e*, عن ...*ile ilgili*) tenbihte bulunmak; اِتَّعَظَ nasihat dinlemek; öğüdü/ sözü tutmak; (ب ...*den*) kendine ders çıkarmak, ibret almak;

عِظَة ç. ـآت vaaz; ders, ibret; tenbih, ihtar; öğüt;

şuurunu kaybetmiş, bilinçsiz [sıfat cümlesi olarak]; لاَ يَكَادُ يَعِي neredeyse bilincini kaybetmiş; لاَ يَعِي مَا يَقُولُ ağzından çıkanı kulağı duymuyor, ne dediğini bilmiyor; وَعَّى (*b-i*, من ...*e karşı*) bilinçlendirmek; أَوْعَى (*sıvıyı bşi*, *kaba*) koymak; تَوَعَّى dikkatle/ ihtiyatla hareket etmek/ davranmak; (من ...*e karşı*) dikkatli/ hazırlıklı/ tetikte olmak, (من ...*e*) gafil avlanmamak;

وَعْي dikkatlilik; şuur, bilinç; uyanıklılık, bilinçlilik; his, duygu; tetikte olma, hazırlıklı olma, gafil olmama ¶ فِي غَيْرِ وَعْيٍ bilinçsiz olarak, bilmeden, dikkat etmeksizin; وَعْي قَوْمِي milli şuur, ulusal bilinç; مَا وَرَاءَ الوَعْيِ bilinçaltı; عَادَ إِلَى وَعْيِهِ ya da اِسْتَرْجَعَ وَعْيَهُ kendine gelmek, şuurunu/ bilincini yeniden kazanmak; فَقَدَ وَعْيَهُ bilincini kaybetmek, şuurunu kaybetmek, bilincini yitirmek; دُونَ وَعْيٍ bilinçsiz [olarak];

وِعَاء ç. أَوْعِيَة , أَوْعِيَة kap; damar anat; أَوْعِيَة دَمَوِيَّة kan damarları;

وَاعٍ dikkatli, uyanık; şuuru/ bilinci yerinde;

وَغْد ç. أَوْغَاد , وَغْدَان ahmak, aptal; sefil; hain, alçak;

وَغَرَ (وَغْر) يَوْغَرُ , وَغِرَ ve يَغِرُ , وَغُرَ kızmak, sinirlenmek; وَغَرَ ¶ يَغِرُ , وَغُرَ boğucu sıcak olmak; صَدْرُهُ عَلَى ... e karşı içi kin dolmak, ...*den* nefret etmek; أَوْغَرَ صَدْرَهُ عَلَى ... : أَوْغَرَ *b-nin* içini, ...e karşı kinle doldurmak, birinin ...den nefret etmesini sağlamak; تَوَغَّرَ çok öfkelenmek, köpürmek;

وَغْر kin, nefret;

وَغْرَة boğucu, aşırı öğle sıcağı;

وَغَلَ (وُغُول) يَغِلُ , وَغَلَ (فِي ...*in içinde*) derine batmak/ gitmek; (وَغَلاَن , وُغُول , وَغْل) (عَلَى ...*e*, *b-nin yanına*) davetsiz girmek/ gelmek; أَوْغَلَ (فِي ...*in içinde*) derine batmak/ gitmek; kendini iyice (فِي ...*e*, *bir etkinliğe*, *faaliyete*) vermek; (*b-i*, فِي ...*in içine*) itmek; acele etmek; أَوْغَلَ فِي السَّيْرِ ¶ çabuk çabuk yürümek; أَوْغَلَ فِي الْكَلاَمِ abartmak, büyütmek, mübalağa etmek; تَوَغَّلَ (فِي ...*in içine*) iyice batmak, derinlere batmak/ girmek; giderek ilerlemek;

وَغْل davetsiz misafir, asalak, tüfeyli;

تَوَغُّل derine batma/ girme; zihin meşguliyeti;

وَاغِل davetsiz misafir, tüfeyli, asalak; konu dışı, alakasız, bağlantısız; derin, köklü [his];

مُوغِل kökü derinlerde, köklü;

وَغًى , وَغْي gürültü, kargaşa;

وَفَدَ (وِفَادَة , وُفُود , وَفْد) يَفِدُ , وَفَدَ [özl. elçi, temsilci] (عَلَى veya إِلَى *b-e*) gelmek; (عَلَى veya إِلَى *b-nin*) huzuruna çıkmak; (عَلَى *b-i*) ziyaret etmek, görmeye gelmek; أَوْفَدَ ve وَفَّدَ (*b-i*, *heyeti*, عَلَى veya إِلَى ...*e*) göndermek; (*b-i*, *heyeti*, عَلَى veya إِلَى ...*e*) temsilci olarak göndermek; وَافَدَ (*b-ile*) birlikte gelmek veya varmak; تَوَافَدَ birlikte varmak; (عَلَى ...*in*) başına üşüşmek/ toplanmak;

وَفْد varma, gelme; (ç. اَوْفَاد , وُفُود) heyet, temsilci grup; delegeler; ¶ الوَفْـد الْمُـرَافِق ...in beraberindeki heyet; ...ل

وَفَادَة varış, varma; اَكْرَمَ (اَحْسَنَ) وِفَادَتَهُ *b-i* iyi, hüsnü kabul ile karşılamak, *b-e* misafirperver davranmak;

وُفُود varış;

اِيفَاد heyet gönderme;

وَافِد ç. وُفَّاد, اَوْفَاد , وُفُود varan, ulaşan; [şimdi, daha yeni] gelen; heyet; salgın [s.] [hastalık]; [zihne] peş peşe/ ardarda gelen [düşünceler, hatıralar];

وَافِدَة salgın [is.];

وَافِد [gen. وَافِدَان] elmacık kemiği;

مُوفَد görevle gönderilen veya atanan; elçi;

وَفَرَ , يَفِرُ , وَفْر (وَفَارَة) يَوْفُرُ , وَفُر ve (وُفُور , وَفْـر) bol, mebzul, pek çok olmak; artmak, çoğalmak;

وَفَّرَ (*bşi*) artırmak, çoğaltmak; (*bşi*, ل *b-e*) bol bol vermek; (*delil, kanıt*) getirmek/ bulmak; (*bşde*) tasarruf etmek, tutumlu davranmak; (*bşi*, özl. *parayı*) biriktirmek; (على *b-*, *bşden*) [*yükten, masraftan*] kurtarmak, tasarruf etmesini sağlamak; ¶ وَفَّرَ عَلَيْهِ مَصَارِيف كَثِيرَة *b-i* pek çok masraftan kurtarmak; اوفر (*bşi*) artırmak, çoğaltmak; تَوَفَّرَ bol/ mebzul pek çok olmak; yeterli/ yeterince/ yeteri kadar olmak/ bulunmak; [şart, koşul] sağlanmak, yerine getirilmek; uygun/ yerinde/ geçerli olmak, başarı göstermek, iyi gitmek, başarılı olmak; bütün dikkatini (على ...*e*) vermek, kendini (على ...*e*) hasretmek; tasarruf edilmek; ¶ تَوَفَّرَت فِيهِ الصِّفَاتُ اللاَزِمَة gerekli tüm nitelikler kendisinde bulunmak, gerekli niteliklerin hepsini haiz olmak; تَوَفَّرَت فِيـهِ الشُّـرُوط [istenilen] bütün şartları/ koşulları sağlamak; تَوَافَرَ bol, mebzul, pek çok olmak; artmak, çoğalmak; [şartlar, koşullar] sağlanmak, bulunmak; [nitelikler, vasıflar vb.] (ل *b-de*) yeterince, hayli hayli bulunmak; تَوَافَرَ فِيهِ الشَّبَابُ وَ الجَمَالُ gençlik ve güzellikten yana nasibini almıştı;

وَفْر bolluk, zenginlik; (ç. وَفْـرَات , وُفُـور) fazla, fazlalık; tasarruf, tutum; biriktirme;

وَفْرَة bolluk;

وَفِير bol, mebzul;

اَوْفَر [...i] daha çok olan; bulunduran [genellikle kendisinden sonra mansub isimle]; daha ekonomik ¶ اَوْفَر حَظًّا daha şanslı;

تَوْفِير artırma, çoğaltma; tasarruf yapma; tutumluluk; صُنْدُوق التَّوْفِير tasarruf bankası;

تَوَفُّـر bolluk; aşırı bolluk; artış, çoğalış, yayılma; [şart, koşul vb.i] bulundurma, sağlama ¶ عِنْدَ تَوَفُّـر الشُّـرُوطِ şartların/ koşulların sağlanması/ yerine getirilmesi halinde;

وَافِـر bol, mebzul; pek çok, aşırı, [mud. kul.]; pek çok ...i bulunan, ...i bol; الْوَافِـر vafir şiirde bir vezin;

مَوْفُور bol, mebzul, pek çok; paralı, zengin, varlıklı; dolu, işi başından aşkın; tam, eksiksiz; ¶ مَوْفُور الْمَطَالِب pek çok isteği olan;

مُتَوَفِّـر bol, mebzul; tutumlu, ekonomik; tasarruflar; faiz;

مُتَوَافِر bol, mebzul, pek çok;

أَوْفَزَ ⇒ وفز (*b-i*) acele ettirmek; (*b-i*) uyarmak;

تَوَفَّزَ hazır/ tetikte olmak, ¶ أَخَذَ يَتَوَفَّزُ عَلَى فِرَاشِهِ yatağında dönüp durmak; اِسْتَوْفَزَ tetikte olmak; merak içinde beklemek;

وَفَز ç. أَوْفَاز acele, telaş ¶ كَانَ عَلَى أَوْفَازٍ uyanık, tetikte, dikkatli olmak, gözünü dört açmak;

مُسْتَوْفِز uyanık/ tetikte/ canlı [zihin vb.]; heyecanlı, telaşlı;

وَفَضَ, يَفِضُ (وَفْض) koşmak; acele etmek;

وَفْضَة ç. وِفَاض valiz ¶ خَالِي الوِفَاضِ boş, eli boş;

وَفَع ç. وِفْعَان delikanlı, genç [erkek], [s.];

وَفِيعَة ve وَفِيعَة mantar, tıpa; sepet;

وَفِيعَة dolmakalemin ucunun silindiği bez parçası;

وَفَقَ, يَفِقُ (وَفْق) yerinde/ uygun/ münasip olmak; وَفَّقَ (*bşi*) uydurmak, uygun hale getirmek; بَيْنَ ... وَ بَيْنَ ... (بَيْن ...*lerin arasını*; بَيْن ...*ile* ...*in arasını*) bulmak, (بَيْن ...*lerin*) anlaşmasını sağlamak; [Allah] (*b-i*, ل ya da الى *bşde*) başarılı kılmak; وُفِّقَ [edil.] (ل ya da الى ...*de*) başarılı/ muvaffak olmak; (ل ya da الى ...*de*) وُفِّقَ كُلَّ التَّوْفِيقِ ¶ işleri yolunda gitmek ...*de* çok başarılı olmak; ...*de* her şey yolunda gitmek; وَافَقَ (*b-e*) uygun/ münasip olmak; (*b-e*) yakışmak, (*b-nin*) hakkı olmak; (*b-e*) uygun düşmek, uymak; [elbise] (*b-e*) uymak; (*b-ile*, *bş ile*, في ya da على *bşde*) uyuşmak, uyum göstermek; (*b-ile*, في veya على ...*de*, ...*hakkında*) hem fikir olmak, aynı fikirde olmak; (*bşe*) uygun gelmek, (*bş ile*) benzerlik arzetmek; (*bş ile*) uyum içinde olmak; [bir tarihe, bir zamana, olaya] (*bşe*) denk gelmek, rastlamak, tesadüf etmek; [yiyecek, hava, iklim vb.] (*bşe*) uygun olmak, iyi gelmek; (بَيْن ...*leri*) birbirine uydurmak, uyumlu hale getirmek; (على ...*i*) uygun bulmak, münasip görmek; ¶ وَافَقَ عَلَى تَعْيِينِهِ atamasını onaylamak; وَافَقَ عَلَى مَشْرُوعِ القَرَارِ anlaşma taslağını onaylamak, itiraz etmemek; تَوَفَّقَ [*Allah'tan*] yardım görmek; başarılı olmak; تَوَافَقَ (فِي ...*de*, *hakkında*) hemfikir olmak, anlaşmak; uyuşmak, uyum içinde olmak; اِتَّفَقَ anlaşmak, uyuşmak, hemfikir olmak; uyum içinde olmak;(مَعَ ... ya da ...و ...*ile*) uyumlu olmak, uyum göstermek; ittifak etmek; sözleşmek, anlaşma yapmak; (مَعَ *b-ile*, على ...*hakkında*) anlaşmaya varmak; (ل *b-e*) tesadüfen/ kazara olmak/ başına gelmek; (ل *b-nin*) ansızın/ beklemediği bir anda başına gelmek; ¶ كَمَا اِتَّفَقَ rastgele, nasıl gelirse; كَيْفَمَا اِتَّفَقَ nasıl olursa olsun; ne olursa olsun; her halukarda;

وَفْق yeter, yeter miktar; yeterlilik, kifayet; uyum, uyma; anlaşma; hemfikirlik; ... وَفْقَ مِنْ وَفْقِ ... veya ... وَفْقًا لِ [mud. kul.] ya da ...e göre, ...e uygun olarak, ...uyarınca; ...gereğince ¶ وَفْقَ الأَصْلِ aslının aynı [nüsha]; وَفْقَ هَذَا الْمَفْهُومِ bu anlayış çerçevesinde;

وَفْقَة : أَجْر بِالْوَفْقَةِ parça başı fiyat;

وَفَلَ , يَفِلُ (وَفْل) (*bşi*) [kabuğunu] soymak;

وَفْل az miktar;

وَافِل iyice yetişmiş; tam, eksiksiz;

وَفِيَ , يَفِي (وُفِيّ) tam, bütün, eksiksiz, kısaltılmamış olmak; _(وَفَاء) (*bşi* ya da ب *bşi, sözü, vaadi, yemini*) tutmak, yerine getirmek; (ب bir *isteği, dileği*); (ب *ihtiyacı* karşılamak; (ب *amaca*) yaramak, hizmet etmek; (ب *görevi, zorunluluğu*) yerine getirmek; (*borcu*) ödemek; (*rehini*) para ödeyerek geri almak; (*masrafları*) karşılamak; (ب ...*e*) yetmek, (ب ...için) yeterli/ kafi olmak; (ب ...*i*) karşılamak, telafi etmek; (ب ...*in*) yerini doldurmak, yerine geçmek; (ب *bşi*) [tamamen, tam olarak] yapmak, gerçekleştirmek; وَفَّى (*bşi*) tamamlamak, bitirmek, (*b-e hakkını, payını*) tam olarak vermek; (*konuyu, mevzuyu*) etraflı olarak işlemek, ele almak; وَافَى (*b-nin önüne, huzuruna*) çıkmak; (*b-e*, ب *bşi*) getirmek, sağlamak, tedarik etmek; (*b-nin*) isteğini/ dileğini yerine getirmek; ¶ وَافَاهُ أَجَلُهُ *b-nin* eceli gelmiş olmak, ölmek; أَوْفَى hepsini/ tamamını vermek; (ب *sözü, yemini* vb.i) tutmak, yerine getirmek; (على *bşe*) yaklaşmak; (على *bşi*) aşmak, geçmek; ¶ أَوْفَى عَلَى عُمْرُهُ الآنَ قَدْ أَوْفَى الإِنْتِهَاءِ sona ermek; العَاشِرَةِ [Artık] yaşı onu geçti/ aştı,,onunu geçti; تَوَفَّى (*bşin*) tamamını almak/ yapmak, (*hakkının, payının*) tamamını almak; تَوَفَّاهُ اللَّهُ = Allah emri olmak, Allah *b-nin* canını almak; تُوُفِّيَ [edil.] vefat etmek; تَوَافَى tam

أَوْفَق daha uygun/ münasip/ yerinde;

تَوْفِيق uygun hale getirme; ayarlama; tekrar anlaşma, anlaşmaya varma; [Allah'ın bahşettiği] muvaffakiyet, başarılılık; başarı; ¶ لَجْنَة التَّوْفِيق hakem kurulu;

وِفَاق uygunluk; uyumluluk; rıza, muvafakat, onay; ittifak, birlik; ... وِفَاقًا لِ ...e uygun olarak, ...e göre; uyarınca, gereği;

مُوَافَقَة anlaşma; uyum; benzerlik; uygunluk, münasiplik; rıza, muvafakat, onay;

تَوَافُق tesadüf, rastlantı; uyum;

اِتِّفَاق anlaşma; uyuşma; tesadüf, raslantı; (ç -آت) anlaşma, sözleşme, ahit, kontrat; itilaf, antant, ittifak, pakt, birlik; اِتِّفَاقًا tesadüfen, kazara; بِالإِتِّفَاق [karşılıklı] anlaşarak, anlaşma yolu ile; اِتِّفَاق الآرَاء fikir birliği; بِاتِّفَاق الآرَاء oy birliğiyle; اِتِّفَاق بَحْرِي deniz anlaşması; اِتِّفَاق تِجَارِي ticari anlaşma/ sözleşme; اِتِّفَاق عَدَم الإِعْتِدَاء saldırmazlık anlaşması

اِتِّفَاقِي tesadüfi, kazara vaki olan; anlaşma, ittifak ile ilgili;

اِتِّفَاقِيَّة ç. -آت anlaşma, sözleşme; ittifak;

مُوَفَّق başarılı, muvaffak, kısmetli;

مُوَافِق uyan, uygun, benzeşen, yerinde, yakışan, doğru, isabetli; makbul, razı olunabilir; sıhhi, sağlığa uygun [hava, yiyecek vb.]

مُتَوَفِّق başarılı, muvaffak, kısmetli;

مُتَّفَق عَلَيْه üzerinde anlaşmaya varılan, ittifak edilen; müttefek aleyh, İmam Buhari ve Müslim'in (rha.) ortak rivayet ettiği HAD.;

olmak; (على ...*in lehinde*) ortaklaşa karar almak; اِسْتَوْفَى (*bşin*) tamamını/ tümünü almak; (ل *b-e*, *bşi*; *payını*, *hakkını*) tam olarak vermek; (*bşi*) tamamlamak, bitirmek; (*programı*, *oyunu*) sonuna kadar izlemek; (*bşe*) tam hakkını vermek; (*konuyu*) eksiksiz bir şekilde işlemek, ele almak; (*bşi*) tüketmek; (*bşi*) detaylı bir şekilde sunmak; (*şartı*) sağlamak, bulundurmak; tazminat vb. nin tamamını almak;

وَفَاء [söz, vaat, yemin, yükümlülük vb.i] tutma, yerine getirme; [borç] ödeme; telafi, karşılama; sadakat, vefa; tamamlama, gerçekleştirme, yerine getirme ¶ وَفَاءً لِ... ...i yerine getirmek için; ...i telafi etmek için; ...in tazmini/ karşılanması için, amacıyla; يَوْم وَفَاء النِّيلُ Nil'in [Taşma] Günü [bayram] MIS.; اِحْتَفَظَ بِالْوَفَاء لِ... ...e olan sadakatini sürdürmek, muhafaza etmek;

وَفَاة ç. وَفَيَات vefat; ölüm; ölüm belgesi; كَثْرَة الوَفَيَات ¶ ölüm oranının yüksekliği;

وَفِيّ ç. أَوْفِيَاء sözünün eri, verdiği sözü/ yemini tutan; sadık, güvenilir; tam, bütün, tüm;

أَوْفَى daha sadık; tamam daha yakın; (ب ...*e*, *amaca*, *hizmete*, *dileğe*) daha uygun, daha iyi hizmet eden;

تَوْفِيَة yeterlilik, yetme; yerine getirme [görevi, yükümlülüğü, sözü];

مُوَافَاة geliş, varış; (ب...*ile*) haberleşme;

اِيفَاء [sözü, yemini vb.i] yerine getirme, tutma; ödeme; ¶ قَادِر عَلَى الاِيفَاء [borcunu, borçlarını] ödeyebilecek/ karşılayabilecek durumda olan;

اِسْتِيفَاء ödeme hakkı; [sözü, yemini vb.i] yerine getirme, ifa; [konuyu] etraflı/ kapsamlı olarak işleme, ele alma; tamamlama, bitirme; ödeme;

وَافٍ sadık, sadakatli; tam, eksiksiz; yeter, yeter miktarda; bol, mebzul; uygun, yerinde;

مُوَفٍّ tamamlayan, [düz hesap yapan, sayı]; ¶ فِي الْمَوَفِّي عِشْرِين (ثَلاَثِينَ) مِنْ الشَّهْرِ Ayın [tam] yirmisinde [otuzunda];

مُتَوَفًّى vefat etmiş;

وُقَّة okka bkz. أُقَّة ;

وَقَبَ, يَقِبُ (وَقْب) [göz] çukur olmak; [karanlık] çökmek; [güneş] batmak; [ay] tutulmak;

وَقْب ç. أَوْقَاب oyuk, çukur, boşluk; göz çukuru;

وَقْبَة boşluk, çukur;

وَقَّتَ, يُقَتُ (وَقْت) (*bş için*) vakit tayin etmek, belirlemek; (*bş için*) süre koymak; وَقَّتَ (*bş için*) vakit tayin etmek; (*bş için*) süre takdir etmek, belirlemek, tayin etmek;

وَقْت ç. أَوْقَات vakit, zaman; süre; an; وَقْتًا bir kere, bir defa; بِوَقْتِه hemen, derhal; فِي وَقْتِه zamanında; فِي غَيْرِ وَقْتِه zamansız olarak; فِي نَفْس الوَقْتِ veya فِي الوَقْتِ نَفْسِه aynı zamanda; فِي أَوَّلِ الْوَقْتِ ilk fırsatta; لِلْوَقْتِ veya لِوَقْتِه hemen, derhal; لِهَذَا الوَقْتِ şu anda, şimdi; مَعَ الوَقْتِ zamanla, yavaş yavaş, zaman geçtikçe; مِنْ وَقْتٍ لآخَر arasıra, bazen; أَوْقَاتًا

ve وَقَح , يَوْقَحُ (وَقَح) arsız/ yüzsüz/ utanmaz bir tavır ile davranmak; تَوَقَّح (*b-e karşı*) yüzsüzlük etmek, kaba saba davranmak;

قَحَة arsızlık, yüzsüzlük, utanmazlık;

وَقِح arsız, yüzsüz, utanmaz;

وَقَّاح [müz. ve müe.] ç. وُقُوح arsız, yüzsüz, utanmaz;

⇑ وَقِيح;

وَقَاحَة arsızlık, yüzsüzlük, utanmazlık;

⇑ وُقُوحَة;

وَقَدَ , وُقُود) يَقِدُ , وَقَد) tutuşmak, ateş almak; وَقَّدَ ve أَوْقَدَ (*bşi*) tutuşturmak, ateşe vermek, yakmak; ¶ أَوْقَدَ فِيهِ النَّارَ *bşi* ateşe vermek, tutuşturmak; وَقَدَ = اتَّقَدَ ; وَقَدَ = تَوَقَّدَ ¶ اتَّقَدَ غَيْرَةً (حَمَاسَةً) عَلَى.. ...e olan kıskançlığından (tutkusundan) içi yanıp tutuşmak, ≈ içi içini yemek; اسْتَوْقَدَ (*bşi*) tutuşturmak, ateşe vermek;

وَقْد tutuşma, ateş alma; ateş; yakıt;

وَقْدَة alev; ateş;

وِقَاد yakacak, yakıt;

وَقَّاد yakıcı; hararetli, heyecanlı; parlak [yıldız]; (ç. ـون-) ateşçi;

مَخْزَن الوَقُودِ ¶ وَقُود yakıt kömür deposu, kömürlük;

وَقِيد yakıt, yakacak;

مَوْقِد ç. مَوَاقِد ocak, şömine; soba; lokomotif kazanı ¶ مَوْقِد الغَازِ gaz sobası;

إِيقَاد tutuşturma, ateşe verme;

تَوَقُّد yanma;

⇑ اتِّقَاد;

أَوْقَاتًا bazen, arasıra; فِي بَعْضِ الأَوْقَاتِ arasıra, bazen; فِي كَثِيرٍ مِنَ الأَوْقَاتِ çoğu zaman, genellide; وَقْت الفَرَاغِ boş vakit; إِشَارَة الوَقْتِ [radyoda] saat [başı] sinyali;

وَقْتَئِذٍ ya da وَقْتَذَاكَ o zaman, o vakit; وَقْتَمَا yaparken, olurken vb.;

وَقْتِي [na't] vakit ile ilgili; vakit, zaman; geçici, muvakkat, süreksiz; anlık; ¶ وَقْتِيًّا bir sürelik;

مَوْقِت ç. مَوَاقِت tayin edilmiş, belirlenmiş zaman; [verilmiş];

مِيقَات ç. مَوَاقِيت tarih; zaman; mevsim; randevu, buluşma yer; [çoğ.kul.] hareket ve varış zamanı ¶ مَوَاقِيت الأَقْلَامِ çalışma/ iş saatleri; مَوَاقِيت الحَجِّ hacıların toplanma yer ve zamanları;

تَوْقِيت vakit belirleme; ¶ تَوْقِيت صَيْفِي yaz saati uygulaması; تَوْقِيت مَحَلِّي yerel saat; فِي السَّاعَةِ العَاشِرَةِ حَسَبَ تَوْقِيتِ جرِينِش Greenwich saatiyle, saat onda;

مَوْقُوت tayin edilmiş, verilmiş, belirlenmiş, [zaman]; zaman ile ilgili; vakitli, belli bir zamanda olacak olan; saatli [bomba];

مُوَقِّت vakit belirleyen, tayin eden; çalışma vakitlerini kontrol eden [kişi, alet];

مُوَقَّت ve مُؤَقَّت belli bir zaman için ayarlanmış; tayin edilmiş, belirlenmiş [zaman]; geçici, muvakkat, kalıcı olmayan; ¶ مُؤَقَّتًا geçici olarak, muvakkaten; ⇑ بِصُورَةٍ مُؤَقَّتَة; حُكُومَة مُؤَقَّتَة geçici hükümet;

وَقُحَ , يَوْقُح (وَقَاحَة , وُقُوحَة) ve وَقِحَ , يَقِحُ (قَحَة)

مَوْقُود tutuşan, tutuşmuş, alev almış, yanan;

مُتَوَقِّد tutuşmuş, yanan, alev almış, yanmakta; ¶ مُتَوَقِّد الذِّهْنِ keskin zekalı, zeyrek;

مُتَّقِد tutuşmuş, alev almış, yanmakta olan;

مُسْتَوْقَد ocak, şömine; [banyo] kazan, termosifon;

وَقَذَ , يَقِذُ (وَقْذ) (*b-i*) yere vurmak/ çalmak;

وَقِيذ ve مَوْقُوذ ölümcül hasta;

وَقَرَ , يَقِرُ (وَقْر) (*bşi*; özl. *kemiği*) kırmak; kesin olmak, kesinlik kazanmak; kalmak ¶ وَقَرَ فى نَفْسِه اَنَّ... ...olduğu onun için kesinlik kazanmıştı; وَقَرَت الصُّورَة في ⇑; وَقَرَ فِي خَلَدِه نفسه resim tüm canlılığıyla gözünde belirdi;

وقر يوقر (وقار) vakur olmak;ağır/ ciddi tavırlı olmak; وَقَّرَ (*b-e*) saygı göstermek, ihtiram göstermek; (*b-i*) ağır görünüşlü, vakur yapmak; اَوْقَرَ (*hayvana*) yük yüklemek; (*b-e*) çok yük yüklemek; [ağaç] çok fazla meyvalı olmak;

وَقْر ç. وُقُور boşluk, oyuk;

وَقْرَة ⇑;

وِقْر ç. اَوْقَار ağır yük;

وَقَار vakar, ağırbaşlılık ve ciddilik, oturaklılık; sakinlik;

وَقُور vakur, ağırbaşlı; saygıdeğer;

تَوَقُّر ağırbaşlılık;

مُوَقَّر saygıdeğer, muhterem; saygı/ hürmet gösterilen;

وَقَصَ , يَقِصُ (وَقْص) (*b-nin*) boynunu kırmak;

وَقِصَ , يَقَصُ (وَقَص) kısa boyunlu olmak;

اَوْقَص müe. وَقْصَاء ç. وُقْص kısa boyunlu;

مَوْقُوص boynu kırılmış;

وَقَظَ , يَقِظُ (وَقْظ) (*b-e*) acımaksızın vurmak;

وَقَّظَ (*bşi*, özl. *öfkeyi*) uyandırmak;

وَقَعَ , يَقَعُ (وُقُوع) düşmek; vuku bulmak, meydana gelmek, vaki olmak; (*b-nin* ل) başına gelmek, (*b-e*) olmak; (*bir tuzağa, duruma* في) düşmek, (...*e* في) uğramak; (...*e* الى) varmak, ulaşmak; (*b-e* على) rastlamak, (*b-ile* على) karşılaşmak; (*b-nin payına, hissesine* على) düşmek; [kuş] (...*e* على) konmak; (*kadınla* على) cinsel ilşkide bulunmak; (...*den* عن veya من) sapmak; [ülke vb.] yer almak, bulunmak COĞR.; _(وَقِيعَة) (*b-i* في ya da ب) çekiştirmek, gıybetini yapmak, arkasından konuşmak; _(وَقْع) (*b-e* ب) saldırmak, üzerine atılmak; ¶ وَقَعُوا فى بَعْضِهِم birbirlerine düşmek; وَقَعَ بِاَيْدِيهِم ellerine düşmek; وَقَعَ تَحْتَ حَوَاسِّه biri için anlaşılır/ kavranılır olmak; وَقَعَ فى الهَوَاء aşık olmak; وَقَعَ فِي الحُبّ sevdaya tutulmak; وَقَعَت الحَرْبُ savaş çıkmak; وَقَعَ الحَقُّ hakikat yerini buldu; وَقَعَ الحَقّ عَلَيْه suçlu bulundu; وَقَعَ فِي الفَخّ tuzağa düşmek, yakalanmak; وَقَعَ فَرِيسَةَ فُلَانٍ *b-nin* avı olmak, kurbanı olmak; وَقَعَ مِن قَلْبِه فِي مَكَانٍ birini etkilemek, ≈ birinin gözüne girmek; وَقَعَ الكَلَامُ عَلَيْه ya da وَقَعَ القَوْلُ عَلَيْه *b-nin, bşin* sözü geçmek; وَقَعَ فِي نَفْسِه اَنْ... aklına gelmek, hatırına gelmek; وَقَعَ الكَلَامُ فِي نَفْسِه söz *b-i* duygulandırmak; وَقَعَ فِي (مِن) نَفْسِه *b-i* etkilemek dikkatini çekmek; وَقَعَ فِـي

salmak; ...e bir ceza ver- اَوْقَعَ عُقُوبَةً عَلَى...
mek; *b-i* pusuya düşürmek; اَوْقَعَهُ فِي كَمِين
(*bşi*) beklemek, ummak; (*bşe*) hazırlıklı تَوَقَّعَ
olmak, hazır bulunmak; (*bşden*) endişe duy-
mak, korkmak; (*b-e* على) ceza olmak;
(*bşi*) beklemek, ummak, beklentisi اِسْتَوْقَعَ
içinde olmak; (*bşden*) endişe duymak;

düşme; devrilme; gümbürtü, düşme وَقْع
sesi; meydana gelme, vuku bulma; etki, tesir
ayak sesi; وَقْع الكَلاَم dokunak- ¶ وَقْع الأَقْدَام
lılık [söz]; كَانَ لَهُ اَحْسَنُ وَقْعٍ فِي النُّفُوسِ insan-
lar üzerinde çok iyi tesir yapmak;

düşüş; düşme sesi, güm- ç. وَقَعَات وَقْعَة
bürtü; hadise, vakıa, olay; dövüş, kavga;

kovucu, arabozucu, fitneci; وَقَّاعَة ve وَقَّاع
düşme, devrilme; vuku bulma, mey- وُقُوع
dana gelme, olma;

olay, vakıa, hadise; çatışma, ç. وَقَائِع وَقِيعَة
savaş; وَقَـائِع [çoğ.kul.] hadiseler, olaylar,
gelişmeler; vak'alar; [toplantının] tutanak,
zabıt; vaka unsurları; ¶ دَفْتَر الوَقَائِع zabıt deft-
eri; الوَقَائِع المِصْرِيَّة Mısır Resmi Gazetesi;

[*bşin*] düştüğü yer; mahal, ç. مَوَاقِع مَوْقِع
yer, mevzi ASK.; sahne; durum, vaziyet; etki,
tesir; düşme zamanı ¶ مَوَاقِع النَّظَرِ görüş alanı;
cephe, ön mevzi[ler] ASK.; مَوْقِع مُتَقَدِّم مَوَاقِع
yıldızların yörüngeleri; لَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ النُّجُوم
gecenin hangi vaktinde مَوْقِعَ وَقْتِهِ ذَلِكَ مِن اللَّيْلِ
olduğunu bilmiyordu; bkz. وَقَعَ;

savaş alanı; savaş; ç. مَوَاقِع مَوْقِعَة
sivriltme ya da keskinleştirme için مِيقَعَة

b-e tutulmak, aşık olmak; وَقَعَ مَوْقِعَهُ هَوَاهَا
b-nin, *bşin* yerine geçmek, yerini almak;
[kelime] yanlış yerde وَقَعَ فِي غَيْرِ مَوْقِعِهِ
kullanılmak; وَقَعَ الأَمْرُ مِنْهُ مَوْقِعًا حَسَنًا bir şey
b-nin çok hoşuna gitmek, pek makbule geç-
mek; وَقَعَ فِي مَأْزِقٍ çıkmaza girmek, saplan-
mak; وَقَعَ عِنْدَهُ مَوْقِعَ الرِّضَى biri tarafından
hüsnü kabul ile karşılanmak, biri tarafından
kabul görmek; وَقَعَ فِى النُّفُوسِ مَوْقِعًا جَلِيلاً
çok etkili olmak, insanları çok etkilemek;
garip karşılanmak, وَقَعَ مَوْقِعَ الإِسْتِغْرَابِ
şaşkınlığa sebebiyet vermek; وَقَّعَ (*b-i*, *bşi*)
düşürmek; (*bşi*) yerine getirmek, uygulamak,
icra etmek; (*bşi* ي veya على ...*e*) kaydetmek,
geçmek, girmek; (*bşi*) imzalamak,(*bşe*) imza
atmak; (على *b-e*, *ceza*) vermek; (على *müzik*
aletini, *sazı*) çalmak; (بَيْنَ ...*ler arasında*)
ayrılık/ tefrika çıkarmak; ¶ وَقَّعَ حَجْزًا
...i haczetmek, ...e el koymak; وَقَّعَهُ عَلَى...
bşi parafe etmek; وَقَّعَ نَفْسَهُ بِالأَحْرُفِ الأُولَى
teslim olmak [kendini teslim etmek]; وَقَّعَ
hassas noktaya değinmek; عَلَى الوَتَرِ الحَسَّاسِ
(*b-e*) saldırmak, (*b-ile*) savaşmak; وَاقَعَ
(*kadınla*) cinsel ilişkide bulunmak; اَوْقَعَ (*b-i*
, *bşi*) düşürmek; (*b-i*, *bşi*) yere atmak/ vur-
mak; (*b-i*, فِي...*e*, bir duruma) sokmak, düşür-
mek [özl. MEC.]; (ب *b-e*) saldırmak, (ب
b-nin) üzerine atılmak; (ب ...*de*) başarı
kaydetmek; (بَيْنَ ... وَ بَيْنَ ...*ile*, ...*ler*
arasında) ayrılık/ tefrika çıkarmak; ¶ اَوْقَعَ
b-nin yüreğine/ kalbine korku الرُّعْبَ فِى قَلْبِهِ

kullanılan alet; bileği taşı;

تَوْقِيع düşürme; yerine getirme, icra etme, uygulama; *(bir işe, eyleme)* girişmek, başlamak; ceza verme, cezalandırma; kaydetme, kayda geçme; (ç. -آت) imza; ¶ فُـلاَنٍ تَحْتَ) تَوْقِيعِ birinin imzasıyla; مُهْمَل التَّوْقِيعِ imzasız;

تَوْقِيعِي ritmik;

وِقَاع cinsel birleşme;

ايقَاع ç. -آت ritim;

ايقَاعِي ritmik;

تَـوَقُّع bekleme, beklenti içinde olma; sezinleme;

وَاقِع ç. وُقَّع, وُقُوع düşen; meydana gelen, vuku bulan; hakiki, gerçek; maddi; vakıa, olay, olgu; gerçekleri gösteren delil; [bir yerde] yer alan, [tarafına] düşen «الأَرَاضِي الوَاقِعَة شَـمَالَ البَلْدَة »; geçişli DİLB.; الوَاقِع maddi alem ¶ فِي الوَاقِعِ veya فِي veya وَاقِعًا aslında, gerçekte, işin hakikatine bakarsınız; gerçekten, hakikaten; ... بِوَاقِـعِ [mud. kul.] ...olacak kadar, ...derecesinde; غَـيْـر وَاقِع gerçek olmayan, hakikate dayanmayan; geçişsiz DİLB.; الأَمْر الوَاقِع gerçekleştirilmiş [şu] iş; وَاقِع الحَالِ hakikatler, gerçekler; ... الوَاقِع اَنَّ gerçekten, hakikaten ...dir, ...olduğu su götürmez bir gerçektir; دُونَ الوَاقِع بِكَثِيرٍ gerçekle uzaktan yakından ilgisi olmayan, hakikatlerden tamamen uzak; مِنْ وَاقِعِ هَذِهِ السِّـجِلاَّت bu kayıtlardan anlaşıldığına göre;

وَاقِعَة vakıa, olay; olayların cereyanı, gelişimi; hakikat, gerçek; kaza, terslik; çarpışma, dövüş;

وَاقِعِي gerçek, hakiki; fiili; gerçekçi; pozitif, gerçeklere deneylere dayalı; pozitivist, olgucu FELS.;

وَاقِعِيَّة gerçeklik;

مُوَقِّع imzalayan, imza sahibi;

مُوَقَّع kayıtlı, kayda geçilmiş; imzalı, [altında, üzerinde] imza bulunan;

مُتَوَقَّع beklenen, umulan; olası, muhtemel, mümkün; ...مِنْ الْمُتَوَقَّع اَنْ ...olması/ yapması beklenmektedir, ...yapacağı/ olacağı düşüncesi var;

وَقَفَ (وُقُوف , وَقْف) يَقِفُ durmak; durmuş olmak; (فَوْقَ ...*in üzerinde*, دُونَ ...*in yolu üzerinde*) [ayakta] durmak, dikilmek, dikili durmak; (عِنْدَ ya da على ...*de*, الى ...*de*, ...*in yanında* , ...*i geçmek, aşmak üzere*) durmak; ara vermek; (فِي *bşde*) tereddüt etmek, geçirmek; kelime sonunu sakin okumak, son harfin harekesini telaffuz etmemek DİLB.; ayağa kalkmak; dikilmek, ayakta durmak; [tüyleri] diken diken olmak; karşı çıkmak, ayak diremek; (مَعَ *b-e*) destek vermek, arka çıkmak; [ismi failden önce] *bşi* yapmayı sürdürmek, *bşi* yapadurmak; _(وُقُـــوف) (على...*ile*) meşgul olmak, ilgilenmek, uğraşmak; kendini (على ...*e*) vermek, vakfetmek; (على *hakkında*) araştırma yapmak, öğrenim görmek; (على *bşi*) anlamak, kavramak; (على

وَقْفَةً durmak; bir duruma, …vaziyetine geçmek, وَقَفَهُ عَنْ الْعَمَلِ …konumuna gelmek; *b-i* işinden alıkoymak; *b-i* görevden almak, el çektirmek; وَقَّفَ (*b-i, bşi*) durdurmak; (*bşi*) yarıda kesmek; (*arabayı*) parketmek; (*bşi*) dik duruma getirmek, dikmek; (*b-i*) tutuklamak, tevkif etmek; (*b-i*, عن *…den*) alıkoymak, (*b-i*, عن *…e*) bırakmamak; (*b-i*, على *…hakkında*) bilgi sahibi olmasını sağlamak, (*b-i*, على *…den*) haberdar etmek; (على *için*) vakıf tesis etmek/ kurmak; ¶ وَقَّفَهُ عِنْدَ حَدِّهِ *b-i*, hakkettiği yere koymak/ getirmek; اَوْقَفَ (*bşi*) dikmek, dik hale getirmek; (*b-i, bşi*) durdurmak; (*bşi*) yarıda kesmek, tamamlatmamak; (*ilişkileri*) kesmek, koparmak; (*gazeteyi*) toplatmak; (*b-i*, على *den*) haberdar etmek; (*b-ile*, على *hakkında*) konuşmak, (*b-i* على *hususunda*) bilgilendirmek; (*bşi*, على *…e*) [hayır, yardım amacıyla] vakfetmek; (*bşi*, على *…e*) devretmek, bırakmak; (*bşi*, على *için*) ayırmak, bir tarafa koymak; (*bşi*, على *…e*) adamak; (على *…için*) çaba sarfetmek, çaba harcamak; ¶ اَوْقَفَ اهْتِمَامَهُ عَلَى… bütün dikkatini …e vermek, …in üzerinde toplamak; اَوْقَفَ تَنْفِيذَ الْحُكْمِ kararın uygulanmasını durdurmak, hükmün infazını durdurmak HUK.; اَوْقَفَ حَرَكَةَ الْمُرُورِ trafiği durdurmak, yolu kesmek; اَوْقَفَهُ عَنِ الْعَمَلِ *b-i* görevden almak, *b-i* işten çıkarmak; تَوَقَّفَ durmak; sakinleşmek, sükunet bulmak, hareketsizleşmek; [görüşmeler, müzakere-

…*in*) farkına varmak, (على …*i*) öğrenmek; (على …*i*) bilmek; _(وَقْف) (*b-i, bşi*) durdurmak; (*bşi*) sona erdirmek; (*b-i*, *bşi* ya da ب *b-i*, *bşi*, عن ya da دُونَ …*den*) alıkoymak, (*b-i*, *bşi* ya da ب *b-i*, *bşi*, عن ya da دُونَ …*e*) bırakmamak, engellemek; (*bşi*, على …*e*) bağımlı kılmak, [edil.] (على …*e*) bağımlı olmak; (*b-e*, على …*i*) bildirmek, (*b-i*, على …*i*) bildirmek, (*b-i*, على …*den*) haberdar etmek; (*b-ile*, على *hakkında*) konuşmak, tavsiyede bulunmak; (*bşi*, على) vakfetmek, adamak; (*bşi*, على …*e*) devretmek; (*bşi*, على *yoluna*), adamak, hasretmek; (*bşi*, ل *için*) ayırmak, bir kenara koymak; (نَفْسَهُ *kendini*, ل *amaç, görev yoluna*) vermek, adamak; ¶ قِفْ ! dur! [komut, trafik işareti vb.de]; وَقَفَ اَمَامَهُ *bşin* önüne çıkmak, durmak, *bşe* ayak diremek; وَقَفَ اِلَى جَانِبِهِ *b-den* yana/ taraf olmak; وَقَفَ سَدًّا دُونَ… …in önünde dikilmek, …in yoluna gerilmek; لاَ يَقِفُ دُونَهُ شَيْءٌ onu hiç bir şey durduramaz [o engel tanımaz]; وَقَفَ حَائِرًا şaşakalmak, afallamak; وَقَفَ عَلَى الْحِيَادِ tarafsız kalmak, tarafsızlığını muhafaza etmek; وَقَفَ عَلَى سَاقِ الْجِدِّ ل… …için çok çaba sarfetmek, ≈canını dişine takmak; وَقَفَ عَلَى شَفِيرِ الْهَلاَكِ uçurumun eşiğinde olmak; وَقَفَ عِنْدَ حَدِّ… tam ...de durmak; وَقَفَ فِي وَجْهِ فُلاَنٍ *b-e* karşı çıkmak, ayak diremek; وَقَفَ مَوْقِفًا مِنْ… …e doğru/ …e nazaran bir yer/ konum edinmek; وَقَفَ وَقْفًا bir duruma, …vaziyetine geçmek; وَقَفَ

ler] çıkmaza girmek; (عن *bşi*) yarıda kesmek, durdurmak; (عن *bşi yapmayı*) [geçici olarak] durdurmak, ara vermek; (عن *...den*) kaçınmak, uzak durmak; (في *...de*) tereddüt etmek, tereddüte düşmek; (على *...e*) dayanmak, (على *...i*) temel almak; (على *...ile*) var olmak, varlığını sürdürmek, kaim olmak; تواقف birbiri ile [muharebede] karşı karşıya gelmek; savaşmak; استوقف (*b-nin*) durması-nı istemek; (*b-i, bşi*) durdurmak; (*b-e*) ara verdirmek, (*b-i*) geçici olarak durdurmak; (*bşin*) gelişmesini/ yayılmasını/ önlemek/ durdurmak, durmaya veya [bir yerden] ayrılmamaya çalışmak; (*bşi*) tutmak MEC.; ¶ استوقف نظره *b-nin* dikkatini çekmek, gözüne çarpmak; استوقف الإنتباه dikkati celbetmek;

وقف durma; yarıda kesme, bırakma; ara verme; durgunluk [piyasada]; kelimenin son harfini sakin, harekesini belirtmeden okuma, vakf DİLB.; mani olma, alıkoyma; kesinti, mani, engel; görevden alma, işten çıkarma; [hesabın] bloke edilmesi; [maaşta] kesinti; (ç. اوقاف) vakıf; bağış, yardım yeniden satılmayan mal ¶ كان وقفا على... tamamen ...e bağlı olmak; وقفا على... ...ile sınırlı/ mahdut/ ...e mahsus; وقف خاص (اهلى ذرية) özel (aile) vakıf; وقف عام [genel] vakıf [وقف خيري TUN.]; ناظر الوقف vakıf müdürü/ yöneticisi; الأوقاف evkaf, vakıflar sistemi; وزارة الأوقاف Vakıflar Bakanlığı [Evkaf]; وقف اطلاق النار ateşkes ASK.; وقف التنفيذ tehiri icra, kararın uygulanmasının ertelenmesi HUK.

وقفي [na't] vakıf..., vakıf ile ilgili veya vakıf niteliğinde, vakıf sistemine ilişkin;

وقفية vakıf sistemi; vakıf emlakının/ mallarının listesi; vakıf tüzüğü;

وقفة ç. ات- duruş, durma; vaziyet, durum; ara verme, mola; nokta [yazıda]; vakfe, Arafat'da hacıların konakladığı yer ve bu konaklama; tavır, politika, izlenen/ tutulan yol; وقفة العيد الصغير ¶ [يوم الوقفة] arefe [yine Ramazan bayram'ının arefesi; وقفة العيد الكبير Kurban Bayramı'nın arefesi;

وقاف gözcü, gözetmen, gözeten; (وقافة ç) korucu SUR.;

وقوف durma; ayakta durma; duruş; (على *...ile*) ilgilenme, meşgul olma; (على *...i*) idrak, kavrama, vukuf (على hakkında) bilgi sahibi olma; (على *...den*) haberdar olma; hakların askıya alınması İSL.HUK.; bkz. "واقف"ın çoğulu;

موقف ç مواقف durulan yer; durak, istasyon [otobüs, tren vb. ve taksi] park yeri; mola yeri, yer, mahal; sahne; vaziyet, durum; konum; tavır; pozisyon; ¶ موقف حربي stratejik konum; موقف سياسي siyasi durum; موقف عدائي düşmanca tavır; مهيمن الموقف duruma hakim; موقفه من... ...e nazaran içinde bulunduğu konum/ durum;

توقيف ayağa kaldırma; dikme; tutuklama, tevkif; [arabayı] park;

ايقَاف ayağa kaldırma; dikme; tevkif, tutuklama; durdurma; yarıda kesme; genelleme; [işden, görevden] alma; geciktirme, tehir; tebliğ, ihbarname ¶ ايقَاف التَّنفِيذ tehiri icra, kararın uygulanmasının durdurulması HUK.; ايقَاف الحُكْم yargının/ hükmün geciktirilmesi HUK.; ايقَـاف الدَّعْـوَى davanın tehiri, HUK.; ايقَاف الدَّفْع ödeme tehiri; konkordato; ايقَاف العمل işin durdurulması, yarıda kesilmesi;

تَوَقُّف durma; ara verme; tereddüt; (على ...e) bağlılık, bağımlı olma; التَّـــوَقُّـف عَنْ الدَّفْع ödemenin tatili HUK.;

وَاقِف duran; hareketsiz, sükunette olan; asude; ayakta duran/ dikilen; dik; (على hakkında) bilgi sahibi, (على ...e) vakıf; [geçit töreninde] seyirci; bağışta bulunan, vakıf sahibi ¶ عَلَى الوَاقِـف hemen, derhal; هَبَّ وَاقِفًا ayağa kalkmak;

مَوْقُـوف durdurulmuş; yarıda bırakılmış, kesilmiş, kesintiye uğramış; tehir edilmiş, geciktirilmiş; tutuklanmış, tevkif edilmiş, tutuklu; görevden alınmış veya işten çıkarılmış; vakfedilmiş; vakıf malı, yeniden satılamaz; vakıf olarak kurulmuş; adanmış, vakfedilmiş; (على için) ayrılmış, bir tarafa koyulmuş; (على ...e) bağlı, bağımlı; (على ...e) dayanan, (على ...i) temel alan; askıya alınmış [haklar] İSL.HUK.; ¶ الْمَـوْقُـوف عَلَيْـه vakıftan faydalanan/ yardım gören; الأَرَاضِي الْمَوْقُوفَة vakıf arazileri; لاَعب مَوْقُوف oyun dışı bırakılmış sporcu; مَوْقُوف قَيْدَ الْمُحَاكَمَة yargılanmak üzere tutuklu;

مُتَوَقِّف (على ...e) bağlı, bağımlı;

تَوَقَّلَ ve وَقَلَ tırmanmak;

وَقْـوَقَ havlamak; [kuş] kanat çırpmak; [kişi] zayıf olmak ya da zayıflamak;

وَقْوَاق ve وَقْوَق guguk kuşu;

وَاقْوَاق ya da وَقْوَاق [Arap coğrafyacılarına göre], biri Çin'in doğusunda, diğeri Hint Okyanusu'nda olan iki takım ada;

وَقْوَقَة geveze, çalcene;

وَقَى ,وَقْي ,وِقَايَة) (*bşi*) korumak, muhafaza etmek; (*b-i*, *bşe* karşı) korumak, himaye etmek; (*bşe karşı*) koruma sağlamak; (*tehlikeden*) sakınmak; تَوَقَّى ve اتَّقَى (*bşe karşı*) ihtiyatlı/ tedbirli olmak; (*bşden*) sakınmak, kendini korumak; müttaki olmak; ¶ اتَّقَى اللَّهَ Allah'dan korkmak/ sakınmak; اتَّقَى اللَّهَ في حَـقِّ شَـيْءٍ ...hususunda,Allah'dan korku,, insaflı davranmak/ hakkı gözetmek;

وَقْي muhafaza; himaye;

وِقَاء muhafaza; [tehlikeyi] engelleme;

وِقَايَة koruma, himaye; tedbir, önlem [tehlikeyi] savma, engelleme; [من ...e karşı] savunma; [hastalıktan] korunma TIP. ¶ وِقَايَة البِيئَة çevre korumacılığı; الوِقَايَة مِن الغَارَات الجَـوِّيَّة hava saldırılarından korunma, hava savunması; مُعَدَّات الوِقَايَة güvenlik önlemleri/ sistemi, emniyet tedbirleri/ sistemi;

وِقَايَة koruyucu tabaka vb.;

وِقَائِي koruyucu ¶ الطِّبّ الوِقَائِي koruyucu hekimlik;

وَقِيّ koruyucu, koruyan; himaye eden, kollayan;

وُقَيَّة KNŞ. bkz. أُقَيَّة ;

تَقْـوَى takva, müttakîlik ≈ haram helale dikkat etme, Allah'tan korkma, sakınma;

تَقْوَى = تُقَى ;

أَتْقِـيَاء ç. تَقِيّ Allah'tan korkup, harama helale dikkat eden, muttaki;

تَقِيَّة sakınma;

وَاقٍ koruyan, muhafaza eden; koruyucu [önlem olarak]; himaye eden, hami, kollayan ¶ دِرْع وَاقٍ koruyucu zırh; صَفْحَة وَاقِيَة bir kitabın başında ya da sonundaki boş yaprak; مِظَلَّة وَاقِـيَة paraşüt; مِعْطَف وَاقٍ yağmurluk; قِنَاع وَاقٍ gazmaskesi;

وَاقِيَة koruyucu; koruyucu kabuk, tabaka;

مُـتَّقٍ muttaki, Allah'dan korkup harama helale dikkat eden;

وكأ ⇒ اَوْكَأَ (على ...*e*, ...*in üzerine*) dayanmak, yaslanmak, abanmak; تَوَكَّأَ ve اِتَّكَأَ = اَوْكَأَ ;

تُـكَـأَة asa; destek, payanda; [sandalye vb.nin] yaslanılacak kısmı; aylak dolaşan, tembel tembel gezen;

تَوَكُّؤ yaslanma, dayanma, abanma;

اِتِّكَاء ⇑;

مُتَّكَأ ç. آت- destek; payanda; yastık; divan; minder;

وَكَبَ, يَكِبُ (وُكُـوب , وَكْب) yavaş yavaş/ ağır ağır yürümek ya da ilerlemek; وَاكَبَ (*b-e*, *bşe*) eşlik etmek; bir eyleme/ işe katılmak, payı bulunmak; (*bş için*) konvoy/ alay/ kortej oluşturmak [özl. ASK.], (*b-nin*, *bşin*) maiyetinde gitmek;

مَوْكِب ç. مَوَاكِب alay, geçit töreni; tören alayı, kafile; maiyet, kortej; مَوْكِب الْمَشَاعِيل fener alayı; مَوْكِب الجَنَازَة cenaze alayı;

مُوَاكَبَة eskort; mas. ⇑;

وكـد i (وكـد) (*bşi*) amaçlamak, hedeflemek; وَكَّـدَ (*bşi*) bağlamak, bağlayıp tutturmak; (*bşi*) doğrulamak, doğruluğunu teyit etmek, teyit etmek, onaylamak; تَوَكَّدَ doğrulanmak, doğruluğu onaylanmak/ tekit almak; (من *bir olaydan*) emin olmak, hiç şüphesi kalmamak;

وَكْد niyet, amaç, maksat;

وَكِـيـد doğruluğu onaylanmış, kesinlik kazanmış;

تَوْكِيد ç. -آت , تَوَاكِيد doğruluğu onaylama doğruluğunu güçlendirme, tekit, teyit; vurgu; ifadeyi güçlendirme DİLB.;

تَوْكِيدِي [na't] onaylayıcı, doğrulayıcı mahiyette;

مُوَكَّد kesin, kesinlik kazanmış;

مُتَوَكِّد emin, kani, kanaat getirmiş;

وَكَرَ, يَكِرُ (وَكْر) [kuş] yuvasına girmek;

وَكْر ç. وكـور , اوكار kuş yuvası [aşiyan]; mesken, ikametgah; uçak hangarı; ¶ وَكْـر اللُّصُـوصِ mikrop yuvası; وَكْـر الجُرْثُوم hırsız yuvası/ yatağı;

وَكْرَة ç. وُكَر kuş yuvası [aşiyan];

وَكَزَ, يَكِزُ (وَكْز) (*b-e*) yumruk atmak/ vurmak; (...*i*) dürtmek; (atı) mahmuzlamak; (*bşi* في ...*e*) batırmak, sokmak; (*b-e*, ب ...*i*, örn.

وَاكَلَ (*b-ile*) karşılıklı birbirine güvenmek, güven içinde olmak; (*b-e*) güvenmek, itimat etmek; اَوْكَلَ (*bşi*, *görevi*, الى *b-e*) vermek; تَوَكَّلَ vekalet almak, vekil olmak; (في ...*de*) komisyonculuk yapmak, ajans görevi görmek; (ب *bşi*) üstlenmek; (ب *bşden*) sorumlu olmak; (على ...*e*) dayanmak, güvenmek, itimat etmek; ¶ تَوَكَّلَ عَلَى اللّٰه Allah'a tevekkül etmek; تَوَاكَلَ birbirine güvenmek; kayıtsız olmak/ kalmak; اتَّكَلَ (على ...*e*) dayanmak, güvenmek;

وَكِيل ç. وُكَـلآء vekil, yetkili temsilci; yönetici; şef; yardımcı, muavin; ajans; mutemet; avukat; ¶ الوَكِيل البَابَاوِي papa vekili; وَكِيل اَمِين iaşe çavuşu [1939] MIS.ASK.; وَكِيل (شَاوِيش (جَاوِيش/ مُجَاهِد) onbaşı; وَكِيل ضَابِط astsubay TUN.; başçavuş SUR.; وَكِيل العَامّ savcı TUN; وَكِيل قُنْصُل konsolos vekili; وَكِيل مُدِير müdür muavini/ vekili,/ yardımcısı; وَكِيل وِزَارَة bakan[lık] vekili, müsteşar;

تُكَلَة kendi işini yapamayan, başkalarının eline bakan;

وَكَالَة ç. -آت temsilcilik; vekillik, vekalet; yönetim, idare; ajans; han, kervansaray MIS.; ¶ وَكَالَة الأنْبَاء haber ajansı; وَكَالَة الإشْهَار reklam ajansı; وَكَالَة اِعْلاَن reklam ajansı/ bürosu;

تَوْكِيل vekil, temsilci olarak atama, görevlendirme; yetkilendirme, yetki verme; vekillik, vekalet;

تَوَكُّل itimat, güven [*b-e*, *bşe*]; Allah'a güvenme, tevekkül;

kargıyı) saplamak; تَوَكَّزَ (على asaya) dayanmak, yaslanmak;

وَكَسَ ، يَكِسُ (وَكْس) değeri düşmek; (*bşin kıymetini* ya da *fiyatını*) düşürmek; وُكِسَ [edil.] (في *işte*) zarar etmek; وَكَّسَ (*bşin değerini*) düşürmek; (*b-i*) azarlamak, paylamak; اُوْكِسَ = وُكِسَ [edil.];

وَكْس [değer ya da fiyattaki] düşüş; zarar, kayıp; değerini düşürme; ¶ بَاعَ بِالْوَكْسِ zararına satmak; لاَ وَكْسَ وَلاَ شَطَطَ ne daha az ne de daha çok ≈ bir kuruş aşağı da olmaz, yukarı da;

وَكُعَ ، يَوْكُعُ (وَكَاعَة) adi/ alçak olmak; sağlam/ sert olmak; وَكَعَ ، يَكِعُ (وَكَع) [akrep] sokmak; (*b-nin*) burnunu kırmak; وَكِعَ ، يَوْكَعُ (وَكَع) parmaklarında sakatlık olmak;

وَكُوع adi, alçak;

وَكِيع adi, alçak; sert, sağlam;

اَوْكَع müe. وَكْعَاء ç. وُكْع ayak başparmağı diğerlerinin üzerine binmiş olan;

مِيكَعَة saban kulağı/ demiri;

وَكَفَ ، يَكِفُ (وَكَافَة , وَكْف) damlamak, damla damla akmak; [ev] çatısı akmak; sızıntı yapmak, kaçak olmak;

وَكَف [gemide] su alan, sızdıran yer;

وَكَلَ ، يَكِلُ (وَكَالَة ve وَكْل) (*bşi*, الى *b-e*) bırakmak, devretmek, (*bşin*) sorumluluğunu (الى *b-e*) bırakmak; وَكَّلَ (*b-i*) vekil ya da temsilci tayin etmek/ seçmek; (ب ...*in*) sorumluluğunu/ mesuliyetini (*b-e*) bırakmak; (*b-e*, في *için*) vekalet vermek; (*b-e*, ب *bşi*) emanet etmek;

تَوَاكُل karşılıklı güven, itimat; ilgisizlik, kayıtsızlık;

اِتِّكَال (*b-e, bşe*) güvenme, itimat etme [sırtını verme, dayama];

مُوَكَّل vekalet veren, temsilcilik veren; mandater;

مُوَكَّل (ب *...den*) sorumlu, mesul; (ب *ile*) görevli;

الْمَمْلَكَة الْمُتَوَكِّلِيَّة اليمنية : مُوَكَّل Yemen Krallığı;

مُوكم kırıcı, sert [söz];

وَكَنَ , يَكِنُ (وُكُون , وكْن) [kuş] yumurtanın üzerine oturmak, [kuş] (*yumurtaların* veya على *yumurtaların*) üzerinde oturmak, kuluçkaya yatmak;

وَكْن ç. وُكُون kuş yuvası;

وُكْنَة ç. وُكُنَات , وَكْنَة yuva;

وَكَى , يَكِي (*bşin, kırba* vb.nin) ağzını bağlamak, kapamak;

وِكَاء ç. اَوْكِيَة kırba, kese vb.nin ağzını bağlayan bağ;

وَلَجَ , يَلِجُ (وُلُوج , لِجَة) (الى *bşe* ya da *bşe*) girmek; وَلَجَ البَابَ ¶ (الى *bşe* ya da *bşe*) nüfuz etmek kapıdan [içeri] girmek; اَوْلَجَ (*bşi*, في *...e, ...in içine*) sokmak; (*bşi* في *...in arasına*) sokmak, koymak; تَوَلَّجَ = وَلَجَ; (*bşi*) üstlenmek;

وُلُوج giriş, girme; nüfuz;

وَلِيجَة dost; en derin nokta [kalbin];

اِيلَاج araya sokma, koyma;

مَوْلِج ç. مَوَالِج giriş;

مَوَالِح bkz. ملح;

وَلَدَ , يَلِدُ (مَوْلِد , لِدَة , وِلَادَة) (çocuk) doğurmak; doğurmak; (*bşi*) meydana getirmek, ortaya çıkarmak; وُلِدَ [edil.] doğmak, dünyaya gelmek; ¶ وَلَدَت مِنْ ... [kadının] ...*den* çocuğu olmak; وَلَّدَ [ebe] (kadına) doğum yaptırmak; (*bşi*, من *...den*) üretmek, türetmek; (*bş*) doğurmak, ortaya çıkarmak, (*bşin*) sebebi olmak; (çocuğu) yetiştirmek, büyütmek; اَوْلَدَ (*b-e*) çocuk doğurtmak; ¶ اَوْلَدَهَا طِفْلاً kadından çocuğu olmak; تَوَلَّدَ doğmak; (من *den*) doğmak, ortaya çıkmak, kaynaklanmak; تَوَالَدَ üremek, çoğalmak; اِسْتَوْلَدَ çocuk istemek, özlemi duymak; (*bşi*, من *...den*) üretmeyi/ çoğaltmayı istemek;

وَلَد ç. اَوْلَاد çocuk; evlat; erkek çocuk; genç; soy sop, çoluk çocuk; ¶ وَلَد الزِّنَا piç; وَلَد الْمُلَاعَنَة anne ve babası "لِعَان lanetleşme" fiilini işlemiş çocuk İSL.HUK.;

وَلْدَة doğum وَلَدَتْ اِثْنَيْنِ فِي وَلْدَةٍ bir doğumda iki çocuk doğurmak, ikiz doğurmak;

لِدَة doğum (ç. لِدَات , لِدُون) akran, yaşıt;

وِلَادَة doğum ¶ وِلَادَة مُعَجَّلَة erken doğum; حَدِيث الوِلَادَة yeni doğmuş; عِلْم الوِلَادَة ebelik, doğum doktorluğu;

وَلُود çok doğuran, doğurgan; verimli, ürün veren;

وَلُود = وَلَّادَة ; çok çocuğu ya da yavrusu olan; doğurgan;

وُلُودِيَّة çocukluk;

وَلِيد ç. وِلْدَان bebek, yeni doğmuş çocuk; oğul; evlat; yeni, genç; [mud.kul.] ...in sonu-

مَوْلُود doğan; doğum; doğum günü, tarihi; (ç. مَوَالِيد) [yeni doğmuş] bebek; çocuk, evlat; مَوَالِيد [bir sektör vb.deki] yenilikler, yeni ürünler [çoğ.kul.];

مُـوَلِّد üreten; türeten; dünyaya getiren; doğum hekimi, doğum doktoru (ç. ـآت) jeneratör TEKN.; ¶ مُوَلِّد كَـهْرَبَائِي veya مُوَلِّد التَّـيَّارِ jeneratör, dinamo; مُوَلِّد التَّيَّـار الْمُتَنَاوِب alternatif akım kaynağı; مُوَلِّد الْمَاءِ hidrojen; مُوَلِّد ذَرِّي atom reaktörü;

مُوَلِّدَة ç. ـآت- ebe;

مُوَلَّد [doğurulmuş] doğan, doğmuş; türemiş; yetişmiş, büyümüş; Araplar arasında doğup büyüyen fakat aslen Arap olmayan; yeni bir anlam kazanan Arapça kelime; rivayet asrından sonra Arapların kullandığı kelime, ibare; melez; (ç. ـآت-) ürün; الْمُـوَلَّدُونَ [çoğ.kul.] 'Yeniler' klasik devreden sonraki Arap şairleri, edipleri;

وِلْـدَنَـة çocukluk; çocukça davranış, hareket, çocukluk;

وَلَس , يَلِسُ (وَلْـس) (*b-i*) aldatmak, kandırmak, oyuna getirmek; وَالَس *b-e* karşı ikiyüzlü davranmak; (*b-i*) kandırmak, aldatmak, oyuna getirmek; (ب *bşi*) tahrif etmek, çarpıtmak, yanlış olarak anlatmak; أَوْلَس (ب *bşi*) yanlış olarak anlatmak, çarpıtmak;

وَلْس aldatma, kandırma, oyuna getirme; hainlik; hinlik;

وَلْس = مُوَالَسَة ;

وَلْط volt ELK.;

وَلِيد سَاعَتِه cu, neticesi, ...*den* kaynaklanan; [birden ya da o an akla gelen, zihinde çakan] fikir, düşünce, plan vb.;

وَلِيدَة ç. وَلَائِد yeni doğmuş kız; kız; ürün, semere;

وُلَيِّد ufak çocuk;

مَوْلِد ç. مَوَالِد doğum yeri; doğum tarihi/günü; doğum yıldönümü ¶ الْمَوْلِد النَّبَوِي veya مَوْلِد النَّبِي Peygamber (sav)'in doğum yıldönümü; لُغَة الْمَوْلِد anadil;

مِيلَاد doğum; doğum tarihi, doğum günü; مَوَالِيد [çoğ.kul.] yaş grupları, devreler, tertipler.; ¶ عِيد الْـمِيلَاد Noel Kutlaması HRİ.; قَبْلَ الْمِيلَاد milattan önce; نُقْصَان الْمَوَالِيد doğum oranındaki düşüklük;

مِيلَادِي [na't.] doğum günü tarihi ile ilgili; miladi; İsa (a.s.)'ın doğumu ile ilgili; ¶ سَنَة مِيلَادِيَّة miladi yıl;

تَوْلِيـد doğurma; yavru verme; üretim, meydana getirme; ebelik; ¶ دَار التَّـوْلِيـد ve مَـصَـحَّة التَّـوْلِيـد memleket, yurt; فَنّ التَّـوْلِيد doğum doktorluğu, ebelik; (مَـحَطَّة) مَـعْـمَل تَوْلِيد الْقُوَّة الـكَهْرَبَائِيَّة elektrik santrali; تَوْلِيد الْهِلَال hilalin ilk belirişi;

تَوَلُّد doğma; ortaya çıkma, meydana gelme, kaynaklanma;

اسْتِيلَاد ⇑; ⇑;

وَالِد dünyaya getiren; baba; الْوَالِدَان ebeveyn, ana baba;

وَالِدَة ç. ـآت- anne; doğum yapmış kadın;

وَالِدِي [na't] baba ya da babalık ile ilgili;

وَلِعَ ,يَلِعُ ,(وُلُوع ,وَلَع) tutuşmak, alev almak; (ب için) deli olmak, çıldırmak, yanıp tutuşmak; (ب ...*e*) tutkun/ düşkün olmak; وَلَّعَ (*bşi*) ateşe vermek, tutuşturmak; (*b-i*, ب ...*e*) iyice sevdirmek, tutkun, düşkün yapmak; اَوْلَعَ = وَلَّعَ ; اُلِعَ [edil.] (ب ...*e*) çok düşkün olmak, çok sevmek; (ب *b-e*) tutulmak; تَوَلَّعَ = وَلِعَ ;

وَلَع tutku; arzu, istek; sevgi;

وَلِع [ب ...için] yanıp tutuşan;

وُلُوع [ب ...e] tutkun, yanıp tutuşan; tutku; sevgi;

وَلْأَعَة ç. ـآت- çakmak;

تَوَلُّع tutku; şiddetli sevgi, tutkunluk; arzu;

مُوَلَّع (ب için) yanıp tutuşan, (ب ...*e*) tutkun; (ب için) deli olan, (ب ...*e*) çok düşkün; (ب ...*e karşı*) hırslı, tutkulu;

وَلَغَ ,يَلَغُ ,(وُلُوغ ,وَلْغ) [özl. köpek] (*bşi*, veya في *bşi*) yalamak, yalayarak (*bşden* veya في *bşden*) yalayarak içmek; (في *b-nin şerefini*) lekelemek ¶ وَلَغَ فِي الدَّمِ kana susamış/ cani ruhlu [hunhar] olmak;

وَلَكِنْ ve وَلَاكِنَّ [ikincisi mansup isimden ya da zamirden önce] fakat, ama, lakin;

وَلَم ⇒ اَوْلَمَ [davette] yemek vermek, yemek yedirmek;

وَلِيم kolan;

وَلِيمَة ç. وَلَائِم davet yemeği;

وَلَهَ ,يَلَهُ ve وَلِهَ ,يَوْلَهُ ,(وَلَه) [üzüntüden, sevdadan vb.den dolayı] çılgına dönmek, ne yaptığını bilmez olmak; وَلَّهَ ve اَوْلَهَ (*b-i*) çılgına çevirmek, ne yaptığını bilmez hale düşürmek; وَلَّهَ = تَوَلَّهَ ; (ب *b-e*) vurulmak, (ب *biri için*) deli divane olmak;

وَلَه çılgına çeviren sevgi, aşk; çılgına çeviren, aklı başta alan üzüntü;

وَلْهَان çılgına dönmüş, kendini kaybetmiş, gözü hiç bir şeyi görmeyen; tutkun, vurulmuş [aşık];

تَوَلُّه çılgına dönme, kendini kaybetme; tutku, hırs; aşk/ sevgiden dolayı gözü başka bir şeyi görmeme, vurulma;

وَلْهَان = وَالِه ; [üzüntüden] yıkılmış;

مُتَوَلِّه çılgına dönmüş, kendini kaybetmiş;

ولو bkz. و ;

وَلْوَل 'vay' diye bağırmak; [örn. ölü vb.nin ardından] bağrışmak, bağırmak, çağırmak;

وَلْوَلَة ç. وَلَاوِل vay vay diye bağırma sesi;

وَلِيَ ,يَلِي ,(وَلْي) (*b-e*, *bşe*) yakın olmak, (*b-nin*, *bşin*) yakınında/ yanında olmak; (*bşe*) bitişik olmak; (*b-i*, *bşi*) izlemek; (*bşe*) sınır olmak; (وَلَايَة ,وَلَاء) (*b-nin*) arkadaşı olmak; (وَلَايَة) (على ...*den* veya ...*den*) sorumlu/ mesul olmak, (على ...*i* veya *bşi*) yönetmek, idare etmek, (على ...*e* veya ...*e*) hükmetmek; مَا يَلِي ¶ izleyen, gelen, aşağıda geçen, verilen; كَمَا يَلِي aşağıda geçtiği gibi; فِيمَا يَلِي aşağıda, izleyen kısımda vb.de olduğu gibi; مَا يَلِي البَدَنَ مِنَ المَلَابِس iç çamaşırlar; غُرْفَة تَلِي السَّقْفَ çatı altındaki oda; وَلِيَ الحُكْمَ hakimiyeti ele geçirmek, yönetimi ele almak; وَلَّى (*b-e*, *bşe*) sırtını dönmek, (*b-den*, *bşden*) yüzünü çevirmek; (عن *bşden* veya *bşden*) ka-

çınmak, sakınmak, uzak durmak; geri(sin geri) dönmek; (*bşden* ya da عن *...den*) kaçmak [tüymek]; [günler, yıllar] geçmek, geçip gitmek; (*b-i*) yönetici olarak atamak, (*b-i*) hakim kılmak; (*b-i, bşin*) sorumlusu yapmak, (*b-i, bşin*) başına geçirmek; (*b-i, ...ile*) görevlendirmek, vazifelendirmek; ¶ وَلَّاهُ دُبُرَهُ veya وَلَّاهُ ظَهْرَهُ *b-e* sırtını dönmek, *b-den* yüz çevirmek; وَلَّوا عَنْهُ الإِدْبَارَ *b-i* terkettiler, *b-e* sırt çevirdiler; وَلَّى وَجْهَهُ kaçıp gitmek; وَلَّى هَارِبًا (*bşe*) yüzünü çevirmek; والى dost/ yardımcı olmak; (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak; (*bşi*) sürekli/ peşpeşe yapmak; (*bşe, bş yapmaya*) ara vermemek, devamlı yapmak, istikrarlı bir şekilde yapmak; (*bş ile*, örn. *sanat ile*) uğraşmak, ilgilenmek, iştigal etmek; [zaman] (*bşi*) izlemek; اولى (*bşi, b-e*) yaklaştırmak; (*b-e, sırtını*) dönmek; (*b-i, bşden*) mesul/ sorumlu kılmak; (*b-e*, مَعْرُوفًا *bir iyilikte*) bulunmak; (*b-i*, [zarar veren] *bşe*) uğratmak, (*b-nin*) başına (*bş*) getirmek; (*b-e karşı, bir tavır*) takınmak; ¶ أَوْلَاهُ ثِقَتَهُ *b-e* olan güvenini göstermek; تولّى (*bir mevkiyi, makamı, görevi*) üstlenmek; (*bşin*) bakımını üstlenmek; hakim duruma geçmek, yönetimi ele almak; (عن *...den*) kaçınmak, uzaklaşmak, yüz çevirmek ¶ تَوَلَّى الْحُكْمَ hakim/ hükmedici olmak; hakimiyeti ele geçirmek, elde etmek; تَوَلَّأَهُ الْيَأْسُ üzüntüye/ yeise kapılmak; توالى peşpeşe/ aralıksız olmak, birbirini izlemek; sürekli (على *...e*) gitmek, (على *bir yerin*) müdavimi olmak; [yürüyüş, ilerleyiş vb.] devam etmek, sürmek; استولى (على *bşi*) ele geçirmek, elde etmek; (على *bşi*) sahiplenmek; (على *...i*) işgal etmek; (على *...i*) yenmek; (على *b-i*) esir almak;

وَلِيّ yakın, yanında olan; bitişik, komşu; (ç. أَوْلِيَاء) yardımcı, destek veren, arka çıkan; dost; akraba; hami, koruyucu; kanun nazarında sorumlu, veli; evliya; efendi, sahip; sahip, malik; ¶ وَلِيّ الأَمْرِ sorumlu, mesul kişi; hükümdar, kanun koyan; veli, kanun nazarında sorumlu; وَلِيّ الدَّم kan davası olan; وَلِيّ السَّجَّادَة [tarikatta] şeyh, ≈ postnişin; وَلِيّ الْعَهْد veliaht; وَلِيّ النِّعْمَة velinimet; اللهُ وَلِيُّكَ Allah yardımcın olsun!; وَلِيّ التَّوْفِيق başarı Allah'tandır; دَار وَلِيَّة bitişik ev;

وَلِيَّة evliya [kadın]; hanım, kadın;

وَلَاء dostluk, arkadaşlık; iyi niyet, hüsnü niyet; bağlılık, sadakat; velilik, vekillik İSL.HUK. ¶ مُعَاهَدَة الوَلَاء dostluk anlaşması;

وَلَائِي dostça, dostane, arkadaşça;

وِلَايَة hükümranlık, egemenlik, hakimiyet; hükümet (ç. ـآت) vilayet; eyalet; الْوِلَايَة الْمُتَّحِدَة Amerika Birleşik Devletleri; وِلَايَة الْعَهْد veliahtlık;

وَلَايَة velilik, velayet; dost olma, dostluk; himaye, koruma ¶ هُمْ عَلَى وَلَايَةٍ وَاحِدَةٍ onlar birbirinden ayrılmazlar, onlar birbirlerinin yardımcısıdırlar;

اَوْلَى (ب *...de*) daha layık, daha çok hak eden; (ب *...e*) daha uygun, daha münasip,

evlâ; bkz. أَوَّل ; ¶ مِنْ بَابِ أَوْلَى ya da بِالأَوْلَى haydi haydi, daha layık, haklı olarak; هُوَ أَوْلَى بِهِ مِنْ... O, buna ...*den* daha layık; «أَحْمَد أَوْلَى بِهَذَا الْمَنْصِب مِنْه»;

أَوْلَوِيَّة öncelik;

مَوْلَى ç. مَوَالٍ efendi, sahip; hami, koruyucu; veli; sorumlu, mesul; dost, eş; الْمَوْلَى Mevla; مَوْلاَيَ veya مَوْلاَنَا efendim! veya efendimiz! [hakim/ hükümran konumda olan kişiye hitap tarzı];

مَوْلاَة sahibe, hanım efendi;

مَوْلَوِي ç. مَوْلَوِيَّة Mevlevi;

مَوَالِيَا bkz. مَوَّال ;

تَوْلِيَة [veliaht, veli, vekil, vali vb. olarak] atama, tayin etme; maliyeti fiyatına yeniden satma İSL.HUK.;

وِلاَء süreklilik, devamlılık, peşpeşe gelme/ olma; وِلاَءً ya da عَلَى وِلاَءٍ peşpeşe, sürekli olarak, kesintisiz;

مُوَالاَة dostluk; velayet, velilik, vekillik anlaşması İSL.HUK.; süreklilik, devamlılık, kesintisiz olma [olay, fiil için];

إِيلاَء kocanın karısıyla bir süre, en az dört ay, cinsel birleşmede bulunmayacağına dair yemini İSL.HUK.;

تَوَلٍّ [görevi, sorumluluğu, mevkiyi] üstlenmek, [göreve, vb.e] getirilmek;

تَوَالٍ ardarda, peşpeşe olma, süreklilik, kesintisiz olma ¶ عَلَى التَّوَالِي sürekli, kesintisiz olarak; peşpeşe, ardarda, sırayla; عَلَى تَوَالِي الأَيَّامِ zamanla, derken; بِتَوَالِي السِّنِين yıllar sonra, yıllar geçtikten sonra;

اِسْتِيلاَء sahiplenme, ele geçirme, elde etme; zorla alma, işgal, istila;

وَالٍ ç. وُلاَة yönetici; hükümdar; vali; وُلاَة وَالِي الأُمُورِ ileri gelenler, yöneticiler; وَالِي مِنْطَقَة olağanüstü hal bölge valisi;

مُوَالٍ destek veren, arka çıkan, dost; destekçi taraftar, yandaş; partizan; bağlı, sadık;

مُوَالِيَّة bağlılık, sadakat;

مُتَوَلٍّ [bir makamı, görevi, sorumluluğu] üstlenen, [bir görev, makam vb.deki] sorumlu, mesul; مُتَوَلِّي الأَعْمَالِ maslahatgüzar, sefir vekili;

مُتَوَالٍ sürekli, kesintisiz; (ç. مُتَوَالِيَة) Mütevâli, Suriyede yaşayan bir Şii gruba mensub kişi;

أَوْمَأَ ⇒ ومأ [el, göz vb.ile] işaret etmek; (الى *bşe*) işaret etmek;

إِيمَاء mimik; el, vb. ile yapılan işaret ¶ فَنّ الإِيمَاء pantomim, sözsüz oyun; إِيمَاءَ إِلَى... ...e işaretle;

إِيمَاءَة ç. -آت el, göz vb. ile yapılan işaret, jest; baş ile işaret;

مُومَأ: الْمُومَأ إِلَيْه adı geçen, söz konusu;

وَمِد sıcak ve boğucu;

وَمَسَ ـُ (وَمْس) silerek çıkarmak, silmek; (*bşi*, ب ...*ile*) parlatmak, silmek;

مُومِس ve مُومِسَة ç. -آت fahişe;

وَمَضَ ـِ (وَمَضَان, وَمِيض, وَمْض) [bir an veya hafif bir şekilde] parlamak; أَوْمَضَ belli etmeden [bir an] bakmak; (*b-e*) göz kırpmak;

yorulmamış;

مُتَوانِق [çabaladığı şeyin] peşini bırakmış, yorgun düşmüş; gevşek, sarkık; ihmalkar, ağırdan alan, oyalanan, üstüne düşmeyen;

وَهَبَ, يَهِبُ (وَهْب) (*bşi*, *b-e* veya ل *b-e*) vermek; (*bşi*, *b-e* veya ل *b-e*) karşılıksız vermek, ihsan etmek; (...*e* veya ل *b-e*) bahşetmek; ¶ وَهَبَتْهُ مِنْ ذَاتِ نَفْسِهَا kendini tamamen ona adadı; هَبْ farzet ki..., ...olduğunu/ yaptığını kabul edelim, kabul edelim ki ...dir; هَبْنِي فَعَلْتُ... farzet ki... yaptım, ...yaptığımı varsayalım; هَبْنِي... هَبْنِي... [kendisinden sonra gelen isim mansub] ...olduğumu veya ...olduğumu kabul edelim; ...وَلْنَهَبْ اَنَّ ...olduğunu/ yaptığını/...i varsayalım

هِبَة ç. هِبَات ihsan edilen, karşılıksız verilen şey; hediye, armağan; ¶ عَقْد الهِبَة hibe senedi; Allah vergisi, yetenek;

وَهْبَة hediye, armağan;

وَهَّابِي Vahhabi;

الوَهَّابِيَّة Vahhabilik;

مَوْهِبَة ç. مَوَاهِب hediye, armağan; Allah vergisi, yetenek;

إيهاب karşılıksız verme, ihsan, hibe etme;

وَاهِب hibe eden, karşılıksız veren;

مَوْهُوب ihsan edilmiş, karşlıksız verilmiş; hediye/ armağan edilmiş; Allah tarafından verilmiş yetenekleri olan, becerikli; مَوْهُوبٌ لَهُ kendisine ihsanda bulunan ya da hediye verilen;

وَهَجَ, يَهِجُ (وَهَجَان , وَهْج) tutuşmak, yanmak;

وَمْضَة ç. آت- bir kere yanıp sönme; [ışığın bir anlık] parıltı;

وَمِيض yanıp sönen;

وَمَقَ, يَمِقُ (وَمْق) (*b-e* karşı) şefkat duymak;

وَمَاة, مَوْمَاء ç. مَوَامٍ çöl;

وَنَّ, يَنُنُّ (وَنّ) [arı] vızıldamak; söylenmek [şikayet olarak]; وَنَّنَ sarhoş olmak KNŞ.;

وَنّ vızıldama, büyük zil MZK.;

وَنَّة ç. آت- vızıltı;

الوَنْدَل Vandallar;

وِنْش ç. آت- ,اَوْنَاش İng.> vinç;

وَنَى, يَنِي ve وَنِيَ, يَوْنَى (وِنَاء , وَنًا , وَنْي , وَنِيّ) yorgu/, bitkin/ zayıf olmak ya da bitkin düşmek, takatsiz kalmak, zayıf düşüp peşini bırakmak; ¶ لاَيْنِي [muz.fiilden önce] (*bş yapmaktan*) bitkin düşmek; بِهِمَّةٍ لاَتَنِي bitmek bilmeyen bir gayret/ şevk ile; وَنَى (في *bir işte*) gevşek davranmak, ihmalkar davranmak (في bir işi) ağırdan almak; تَوَانَى [bir şey için çabaladıktan sonra] gevşemek, peşini bırakmak, yılmak; sarkık/ gevşek olmak veya sarkmak, gevşemek; (في ...*ile*) oyalanmak, vakit geçirmek;

وَنًى [bir gayret çaba vb.den sonra] gevşeme, peşini bırakma; gevşeklik, sarkıklık; bitkinlik, takatsizlik;

وَنَاء = وَنًى ;

تَوَانٍ yorulma, bitkinlik; yavaşlık, ağırdan alma, oyalanma; gevşeklik, sarkıklık; ihmalkarlık, umursamazlık;

وَانٍ bitkin, yorgun, takatsiz; غَيْر وَانٍ zinde,

akkor halinde olmak; parlamak, parıldamak;

أَوْهَجَ (*ateşi*) tutuşturmak; تَوَهَّجَ tutuşmak;

وَهَّجَ akkor halinde olmak; parlamak, parıldamak;

وَهَج alev; akkor, hali; güneşin parıltısı;

وَهَّاج parlayan; akkor halinde tutuşmuş; parlak ¶ نُور وَهَّاج parıltılı ışık; ذَهَب وَهَّاج çil çil altın;

وَهِيج alev; akkor; güneşin parıltısı;

وَهَجَان alev; parıltı;

وَهَّدَ ⇒ وهد (*bşi*, döşeği, *yatağı* ل ...*için*) sermek, hazırlamak;

وَهْد alçak, basık arazi;

وُهَد ,وِهَاد ç. وَهْدَة alçak, basık arazi; çok derin çukur arazi; [ahlaki değerlerde] bozulma, çökmüşlük;

أَوْهَد alçak, basık [arazi];

وهر ,يَهِرُ (وَهْر) (*b-i*) içinden çıkamayacağı bir duruma sokmak, batağa sokmak; (*b-i*) korkutmak; وَهَّرَ = وَهَرَ ; (*b-nin*) kafasını karıştırmak;

وَهْرَة korku, ürkme;

وَهْرَان Vehran Limanı;

وهق ç. أَوْهَاق kement;

وهل ,يَوْهَلُ (وَهَل) ürkmek, korkmak; وَهَّلَ (*b-i*) korkutmak, endişelendirmek;

وَهَل korku;

وَهْلَة korku; an, çok kısa süre ¶ لِأَوَّلِ وَهْلَةٍ ilk bakışta; hemen, derhal; فِي الوَهْلَةِ الأُولَى ilk anda;

وهم ,يَهِمُ (وَهْم) zannetmek, tahmin yürütmek; (فِي *bşi*) yanlış yorumlamak, (فِي *bş hakkında*) kuruntusu olmak;

وهم ,يَوْهَمُ (وَهَم) (فِي ...*hakkında*) yanılmak, yanılgıya kapılmak; أَوْهَمَ ve وَهَّمَ (*bş hakkında*) önyargılı olmak, sebepsiz olarak şüphelenmek, (*b-e* أَنَّ ...*diği*) zannını vermek, inandırmak; تَوَهَّمَ (*bşin*) var olduğu zannına kapılmak, (*bşi*) vehmetmek; (*bşi*, *başka bir şey*) zannetmek, (*bşi*, *başka bir şey gibi*) görmek, algılamak; اِتَّهَمَ (*bir olaydan*, vb.den) şüphelenmek, şüphesi olmak; (*b-i*, ب ...*ile*) itham etmek, suçlamak;

تُهْمَة töhmet, suçlama, itham; şüphe; imalı suçlama, taş;

وَهْم ç. أَوْهَام vehim, kuruntu; zan; tahayyül; önyargı; [zandan kaynaklanan] hata; algılama yanlışlığı, illüzyon; şüphe; [olumsuz] izlenim, kanaat;

وَهْمِي kuruntu, vehim türünden; zanni, zanna dayanan; hayali, aldatıcı; أَمْرَاض نَفْسِيَّة وَ وَهْمِيَّة psikolojik rahatsızlıklar;

وَهْمِيَّة kuruntu, vehim; zan; hayal gücü;

إِيهَام ç. آت- yanıltma, yanlış kanı uyandırma; öneri; رَفْع الإِيهَامِ düzeltme, doğrultma, hatayı giderme;

تَوَهُّم zanna kapılma; hayal gücü; tahayyül, hayal etme;

اِتِّهَام şüphelenme; suçlama, itham etme, töhmet; دَائِرَة الإِتِّهَامِ savcılık; قَرَار الإِتِّهَامِ [savcılığın] iddianame; وَرَقَة الإِتِّهَامِ ithamname; هَيْئَة الإِتِّهَامِيَّة ¶ ithamname TUN.; اِتِّهَامِيَّة savcılık;

وَاهِمَة hayal gücü;

مـوهُوم hayali, hayal edilen; zannedilen, kuruntu niteliğinde;

مُتَّهِم suçlayan, itham eden; savcı;

مُتَّـهَم zannedilen, kuruntu, vehim niteliğinde; itham edilen, suçlanan, töhmet altındaki; sanık ¶ مُتَّهَم الْمَنْظَرِ şüpheli görünen;

وَهَنَ , وَهِنَ ve يَهِنُ , يَوْهُنُ (وَهْن , وَهَن) (في ...de) yetersiz kalmak; zayıf/ bitkin düşmek; cesareti kırılmak ¶ لا يَهِنُ yorulmak bilmez; وَهَّنَ (*b-i*) bitkin düşürmek, çok yormak; (*birinin*) cesaretini kırmak; (*bşin*) zayıf olduğunu beyan etmek; أَوْهَنَ (*b-i*) zayıf düşürmek; (*birinin*) cesaretini kırmak;

وَهْن bitkin, zayıf;

وَهَـن bitkinlik, yorgunluk;

وَهِين ustabaşı;

مَوْهِن gecenin karanlığı;

وَاهِـن ç. وُهُـن bitkin, zayıf düşmüş; (çabalama, gayretten sonra) peşini bırakmış, yenik düşmüş, cesareti kırılmış;

وَهَى , وَهِيَ (وَهْي) يَهِي , (وَهْي) ve وَهِيَ , وَهَى zayıf/ kırılgan olmak; أَوْهَى (*bşi* veya من *bşi*) zayıflatmak, dayanıksız yapmak [duvarı, ipi vb.]

وَاهٍ ç. وُهَاة kırılgan; zayıf; ince, gevrek; çürük, dayanıksız; sebepsiz/ yersiz/ asılsız tartışma; zayıf, sudan [özür];

وَاهًا , وَاهٍ ALF.BKZ.;

وَيْ yazıklar olsun! tüh!; (...*e* ل);

وَيْبَة ç آت- veybe, bir hacim birimi [MIS.= 33 lt]

وَيْحَ [1] [bitişik zamire mudaf] vay ...*e*, [üzüntü nidası olarak]; وَيْحَكَ vay sana, nedir bu başına gelenler ¶ ...وَيْحًا لِ vay ...e;

وَاحَة [2] ç. آت- vaha;

وَيْرُكُو [o] T.> [vergi] Mısır'ın sultana ödediği vergi ESK.; satış vergisi; gayri menkul vergisi FIL.

وَيسْكِي viski;

وَيْكَ [1] [= وَيْ لَكَ] vay sana;

وَيْكَة [2] [= بَامِيَا] bamya MIS.;

وَيْل ⇒ وَيْلَ (*b-e* ya da ل *b-e*) "وَيْلَك" demek;

تَوَيَّل kendi kendine vay bana demek;

وَيْل keder, acı; ["ل" ile ya da bitişik zamire mudaf olarak] vay! ...e!; وَيْلٌ لَكَ ya da وَيْلَكَ vay sana! vay başına gelenlere;

وَيْلَة ç. آت- felaket, afet;

وَائِل ⇑;

ي

ي [uzun okunan illetli harfden sonra" ـيَ "] I. tekil şahıs bitişik zamiri: كِتَـابِي kitabım; عَصَايَ asam, bastonum vb.; إلَيَّ bana;

يَا [seslenme edatı] ey! ¶ يَا حَسْرَتِي vay başıma gelenlere!; يَا سَـلاَم Allah Allah! aman ya Rabbi!; يَا طَالَمَا ne kadar da çok...!; kaç defadır ...!; يَا لَهُ مِنْ رَجُلٍ ne felaket; يَا لَلتَّعْس ne adam!; يَا لَلَّه ne kadar da çok ...!; يَا مَـا . . . olması ne kötü!; يَا تُرَى bkz. رَأَى; مِنْ . . .

يَاء "ي" harfinin adı;

اليَابَان Japonya;

اليَابَانِي Japon [na't]; (ç. ـون) Japon [is.];

يَارْدَه ç. يَارْدَات yarda;

يَازِرْجَة astroloji;

يَازِرْجِي ç. يَازِرْجِيَّة astrolog;

يَئِسَ *a* , *i* (يَأْسَة, يَأْس) (من *bşden*) umudunu kesmek, (من *bşin*) peşini bırakmak; آيْأَسَ (*b-nin*) umudunu kırmak, (*b-i*) ümitsizliğe düşürmek; اِسْتَيْأَسَ = يَئِسَ ;

يَأْس umutsuzluğa düşme, umudu kırılma; umutsuzluk ¶ سِنّ اليَأْس menopoz [yaşı];

يَؤُوس umutsuzluğa düşmüş, umudu kırılmış; umutsuz;

يَائِس umutsuz [kişi];

مَيْـؤُوس مِنْه : مَيـؤُوس umutsuz, kazanılması imkansız [dava];

مُسْتَيْئِس umudu kırılmış, kesilmiş [kişi];

يَاسَمِين yasemin BOT.;

يَاسَنْت sümbül BOT.;

يَاطَاش : يَاطَاش parçabaşı iş TUN.;

يَافَا Yafa limanı FIL.;

يَافِطَة tabela;

يَاقَة ç. آت- yaka;

يَاقُوت [cin.is.; tek.is. ة] ç. يَوَاقِيت sümbül BOT.; يَاقُوت yakut; يَاقُوت اَحْمَر ¶ gökyakut, safir يَاقُوت اخضر gökyakut; ياقوت اصفر topaz;

يَانْسُون anason;

يَاوِر ç. يَاوِرِيَّة yaver;

يَاي ç. آت- T.> yay;

يَبَاب harap, viran;

يَبِسَ *a* (يَـبْبَس) kuru olmak ya da kurumak; يَبَّسَ ve آيْبَسَ (*bşi*) kurutmak;

يَبَس , يَـبْبَس kuruluk;

يَبِس kuru, kurutulmuş; اليَبْس çorak arazi;

يَبُوسَة kuruluk; tatsızlık, yavanlık [ifade];

يَابِس kuru, kurutulmuş; sert; اليَابِسَة çorak arazi;

يَتِمَ *i* , يَتُمَ *u* , يَتِمَ *a* (يَـتْـتَم) yetim olmak veya yetim kalmak; آيْتَمَ (*b-i*) yetim/ anasız babasız bırakmak; يَتَّمَ = تَيَتَّمَ ;

يَتَم , يَـتْـتَم yetimlik;

يَتِيم ç. يَتَامَى , أيْتَام yetim; tek, benzersiz;

يَتِيم müe. يَتِيمَة yegane, tek; yalnız, tek başına; ¶ مَلْجَأُ الأيْتَامِ ve دَارُ الأيْتَامِ yetimhane, kimsesizler evi;

مِيتَم ç. مَيَاتِم yetimlik;

مُيتَم yetim;

يَثْرِب Medine-i Münevverenin eski adı;

مِيحَار asa; tokmak;

يَحْيَى Yahya (as);

يَخْت ç. يُخُوت yat;

يَخْضُور bkz. خضر ;

يَخْنَة ve يَخْنِي yahni;

يَد müe. ç. أَيَاد, أَيْدٍ el; sap; [hayvanda] ön ayak; nüfuz, güç, otorite; yardım, destek; sahiplik İSL.HUK.; fayda, yarar;

1. ön edatlar ile kullanım; يَدًا بِيَد elden ele, bizzat, şahsen; ...بين يدي ...in önünde; بين يديه onun önünde; huzurunda; onun kontrolünde, elinin altında; ya da بَيْنَ بِأَيْدِينَا kendi elimizle, kendi isteğimizle; أَيْدِينَا الكَلَام بَيْنَ أَيْدِيكُم söz [şimdi] sizin; مَا بَيْنَ أَيْدِينَا elde olan ...lar, elde bulunan ...lar; تَحْتَ اليَد elde edilebilir; تَحْتَ يَده tamamen kontrolünde, elinde; عَلَى أَيْدِي ç. عَلَى يَدِي [mud. kul.] ...in elinde; عَلَى يَده veya عَن يَده onun yardımıyla, onun sayesinde; عَلَى أَيْدِي النَّاسِ insanların elinde; başkalarının yardımıyla; في اليَد mevcut, elde bulunan, var;

2. Terkip halindeki kullanım:

يَد bunu asla yapmam; لاَ أَفْعَلُهُ يَدَ الدَّهْرِ şemsiye sapı; ذُو اليَد güçlü, nüfuz sahibi; tam hak sahibi İSL.HUK.; سَاعَة اليَد kol saati; سَبْط اليَد cömert, eliaçık; شَنْطَة اليَد el çantası; شُغْل اليَد ya da عَمَل اليَد el işi, el işçiliği; صِفْر اليَدَيْنِ kelepçe; صِفَاد اليَد elleri boş, hiç bir sonuç elde edememiş; عَرَبَة اليَد el arabası; قُنْبُلَة اليَد el bombası;

3. Diğer kullanımlar::

أَيَاد بَيْضَاء ç. يَد البَيْضَاء fayda, yarar, menfaat; kabiliyet, yeterlilik; ...لَهُ يَد بَيْضَاء في ...*de* deneyimli/ tecrübeli olmak; ...e eli yatkın olmak; يَد مُبْطِلَة batıl hak iddiası, haksız sahiplenme İSL.HUK.; يَد مُحِقَّة haklı sahiplik iddiası, haklı olarak sahiplenme İSL.HUK.; ...بَقِيَ مَكْتُوف الأيْدِي أَمَام ...karşısında çaresiz kalmak; دَقَّ يَدًا بِيَد ellerini kenetlemek; ذَهَبُوا أَيْدِي (أَيَادِي) سَبَا dört bir yana dağıl-mak; أَسْدَى إِلَيْه يَدًا *b-e* bir iyilikte bulunmak; سُقِطَ في يَدِه ya da ... أُسْقِطَ [edil.] şaşırıp kalmak, ne yapacağını bilmez olmak; ...شَدَّ يَدَهُ عَلَى *bşi* sıkıca kavramak; مَصْنُوع بِاليَد ya da مَشْغُول باليَد el işi; طَلَبَ يَدَ المَرْأَة kadına evlenme teklif etmek [desti izdivacını talep etmek]; أَعْطَى شَيْئًا عَنْ ظَهْرِ يَد *bşi* karşılıksız olarak *b-e* vermek; اليَد العَامِلَة iş gücü; الأيْدِي العَامِلَة iş gücü işçiler; قَدَّمَهُ باليَد *bşi* [kendi] eliyle vermek; لَهُ عِنْدِي يَدٌ ona yardım etmek zorundayım; لَهُ اليَدُ ...de onun katkısı var; لَهُ يَدٌ في ...الطُولَى في ...de, ...in üzerinde büyük etkisi olmak/ nüfuzu bulunmak; لَهُ عِنْدَ النَّاسِ يَدٌ onun insanlar üzerinde büyük tesiri/

nüfuzu var, insanlar onun sözünü dinlerler/ onu sayarlar; مَـا لِي بِذَالِكَ يَدَان bu benim elimde [olan bir şey] değil; (العَـوْن ya da الْمَعُونَة) مَدَّ يَدَ الْمُسَاعَدَة yardım elini uzatmak; هُمْ يَدٌ وَاحِـدَة عَلَيَّ onların hepsi bana karşı; وَضَعَ يَدَهُ عَلَى... ...i sahiplenmek, ele geçirmek; يده قَصِيرة onun [buna] gücü yetmez, [bu] onu aşar;

يَدَوِي el ile yapılan, işleyen, çalışan;. el...si; el ile ilgili [na't] ¶ شُـغْل (عَـمَل) يَدَوِي el işi; el işçiliği; صِنَاعَة يَدَوِيَّة el sanatı; طِرَاز يَدَوِي el ile çalıştırılan model, otomatik olmayan [alet için]; العَمَلَة اليَدَوِيُّون işçiler;

يَرْبُوع ç. يَرَابِيع aktavşan, Arap tavşanı ZOO; يَارْدَه ALF.BKZ.;

يَرَع *a* (يَرَع) ödlek olmak;

يَرَاع ödlek, korkak; [cin.is.; tek.is. ة] ateş-böceği; kamış, saz; kamış [kalem];

يَرَقَان bir bitki hastalığı, küf; sarılık [hastalık]; [cin.is.; tek.is. ة] larva, kurtçuk ZOO. ¶ يَرَقَان الضَّفَادِع iribaş, kurbağa yavrusu;

مَيْرُوق [bitki] küflü; sarılığa yakalanmış;

اليَرْمُوق Yermuk nehri ÜRD.;

يَزِيدِي Yezidi;

اليَزِيدِيَّة Yezidilik;

يَزَرْجَه astroloji;

يَزَكِي ç. ة- nöbetçi;

يَازُول geyik körmeni, bir çeşit yaban sarımsağı BOT. Allium roseum;

يَسَر *a* (يَسَـر) kolay olmak ya da kolaylaşmak;

يَسُر *u* (يُسْر) küçük/ önemsiz miktarda olmak; kolay olmak veya kolaylaşmak; يَسَّـر (*bşi*, على *için*) düzeltip hazırlamak, düzlemek; (*bşi* على *b-e*) kolaylaştırmak; ¶ يَسَّرَ السَّبِيلَ أَمَامَهُ ل ..*b-e*, bş yapma imkanı sağlamak, işini kolaylaştırmak; يَاسَرَ (*b-e*) yumuşak/ davranmak; أَيْسَرَ rahat bir yaşam sürmek; zengin olmak veya zenginleşmek; şanslı olmak; [kadın] hafif bir loğusa dönemi geçirmek; تَيَسَّرَ kolaylaşmak; kolaylaştırılmak; başarılı olmak, başarmak; iyiye gitmek; (ل *b-e*, *için*) mümkün olmak, mümkün kılınmak; اِسْتَيْسَرَ kolay olmak; başarmak, başarılı olmak

يُسْر kolaylık; rahat; bolluk, refah;

يَسْرَة sol taraf, sol yan;

يَسَار kolaylık; rahat; zenginlik, bolluk; sol el; sol taraf, yan ¶ يَسَارًا ya da اليَسَار sola

يَسَارِي solcu SİY.;

اليُسْرَى sol el; يُسْرَيَات ç. يُسْرَى sol taraf;

يَسِير (على ...*e*) kolay; küçük, önemsiz miktarda; sade, gösterişsiz; basit;

أَيْسَر daha kolay; daha az, daha küçük; daha varlıklı; sol; sol [el]; sol [yan];

مَيْسِر [Kur'an'ın yasakladığı tüy ve temreni olmayan oklarla oynanan] bir kumar türü;

مَيْسَرَة ç. مَيَاسِر sol taraf; sol cenah [ordu];

مَيْسُرَة rahat, rahatlık; bolluk, zenginlik;

تَيْسِير kolaylaştırma;

مَيْسُور ç. مَيَاسِير kolayca erişilen/ ulaşılan/ elde edilen; kolay; başarılı, işi iyi, yolunda giden; varlıklı, zengin;

مُيَسَّر kolayca erişilen, ulaşılan, elde edi-

len; başarılı, işi yolunda, işi iyi, rast giden; varlıklı, zengin;

مُوسِر ç. -ون, مَيَاسِير varlıklı, zengin;

مُتَيَسِّر kolay; kolay erişilen; elde edilebilir; iyi/ yolunda giden; varlıklı, zengin;

مُتَيَسِّرُ الحَال hali vakti yerinde, varlıklı;

يَسقَجي ve يَسقِي yasakçı, kavas;

يَاسَمِين = يَسْمِين [KNŞ.] yasemin;

يَسُوع İsa (as.);

يَسُوعِي İsa (as.) ile ilgili; (ç. -ون) İsevi;

يَشْب yeşimtaşı;

يَشْم yeşimtaşı;

يَشْمَك ve يَشْمَق T.> yaşmak;

يَصْف ve يَصْب yeşimtaşı;

يَاطَاش ALF.BKZ.;

يَعبُوب bkz. عبّ ;

يَعسُوب bkz. عسب ;

يَعقُوب Yakup (as.); bkz. عقب ;

يَعقُوبِي ç. يَعَاقِبَة Yakubi;

يَافُوخ ç. يَوَافِيخ kafatasının üst kısmı;

يَفْطَة tabela;

يَفَع *a* (يَفْع) gençlik devresine girmek; erginlik çağına/, büluğa ermek; اَيْفَع ve تَيَفَّع ⇑;

يَفْع gençlik; buluğ, ergenlik;

يَفَع tepe; (ç. اَيْفَاع) ergenlik çağında olan; genç;

يَفَاع tepe;

يَافِع yetişkin; genç, buluğa ermiş;

يَاقُوت ALF.BKZ.;

يَقْطِين bkz. قُطْن ;

يَقَظ *a* (يَقَظ) , يَقُظ *u* (يَقَاظَة) uyanık olmak; uyanmak; tetikte olmak, يَقَّظَ ve اَيْقَظَ (*b-i*) uyandırmak; (*bşi*) uyarmak, harekete geçirmek, tahrik etmek; (*b-i*) uyarmak, tetikte olmasını sağlamak; تَيَقَّظَ uyanık olmak; tetikte olmak; اِسْتَيْقَظَ (على ...*ile*, sebebiyle) uyanmak; uyandırılmayı istemek; tetikte olmak;

يَقُظ ç. اَيْقَاظ uyanık; tetikte, gözünü dört açmış;

يَقَظَة uyanıklık hali, uyanıklık; uykusuzluk; tetikte olma; [zihinsel] uyanıklık;

يَقْظَان müe. يَقْظَى ç. يَقَاظَى uyanık; tetikte; dikkatli; ¶ اَبُو اليَقْظَان horoz;

ايقَاظ mas. ⇑;

تَيَقُّظ uyanıklık; tetikte olma;

مُتَيَقِّظ uyanık; tetikte; dikkatle bekleyen;

مُسْتَيْقِظ uyanık;

يَقِن *a* (يَقَن, يَقْن) emin/ kani olmak; (*bşi*, ya da ب *bşi*) kesin bir şekilde bilmek; تَيَقَّنَ, اَيْقَنَ ve اِسْتَيْقَنَ (*bşi*, veya ب *bşi*) kesin bir şekilde bilmek, (*bşden* veya ب *bşden*) emin, (*bşe* veya ب *bşe*) kani olmak;

يَقَن eminlik, kesin bilme;

يَقِن ve يَقِنَة şüphesi olmayan, tamamen inanmış, bütün kalbiyle inanan;

يَقِين (ب ...*den*) eminlik, (ب ...*i*) kesin bilme ¶ يَقِيناً kesin olarak/ tamamen inanmış bir şekilde; اَنَا عَلَى يَقِينٍ (مِنْ) اَنَّ ... ...olduğuna, ...yaptığına [bütün kalbimle] eminim, hiç şüphem yok; كُونُوا عَلَى يَقِينٍ اَنَّ ... ...*den* en ufak bir şüpheniz olmasın , ...dan emin olun; حَقّ اليَقِين kesin inanç;

يَمِين müe. ç. أَيْمَان sağ taraf, yan; sağ el; عَنْ اليَمِين ya da يَمِينًا ¶ sağa ya da sağda; مَا مَلَكَت (تَمْلِكُ) يَمِينًا وَ شَمَالاً sağa ve sola; يَمِينُهُ sahip olduğu şeyler, malı mülkü;

يَمِين müe. ç. أَيْمَان, أَيْمُن yemin, ant; يَمِين الأَمَانَة bağlılık, sadakat yemini; يَمِين الصَّبْر yalan yere edilen yemin; ⇑ يَمِين; يَمِين كَاذِبَة resmi yemin; يَمِين الوَلاَء وَ الإِخْلاَص قَانُونِيَّة veya يَمِين الطَّاعَة وَ الوَلاَء bağlılık ve sadakat yemini; أَيْمُ اللَّه veya أَيْمُنُ اللَّه Vallahi, billahi, Allah'a yemin ederim ki;

يَمِينِي [na't] sağ..., sağa ait vb.; sağcı SİY. ¶ اليَمِينِيُّون sağ partiler, sağcılar; muhafazakârlar;

يُمْنَى ç. يُمْنَيَات sağ el; uğurlu

مَيَامِن ç. مَيْمَنَة sağ yan, sağ taraf; [ordu] sağ cenah;

تَيَمُّن uğurluluk;

مَيَامِين ç. مَيْمُون şanslı, kısmetli; uğurlu, bereketli; maymun; ¶ مَيْمُونُ الطَّائِر uğurlu, kısmetli; عَلَى مَيْمُونِ الطَّائِر ≈ Uğurlar ola!;

مُيَمَّن uğurlu, kısmetli;

يَنَايِر Ocak [ay];

يَنْبُوع bkz.;

يَنْسُون (= يَانْسُون) anason;

يَنَع a, i (يَنُوع, يَنْعِ) olgunlaşmak, ermek; ⇑ أَيْنَعَ

يَنِيع olgun, ermiş;

إِيْنَاع olgunlaşma, erme;

يَانِع ç. يُنَّع olgun, ermiş;

اليَهُود Yahudiler;

يَهُودِي Yahudi;

يَقِينِي kesin, şüphesiz, mutlak; يَقِينَات kesin doğrular, aksiyomlar;

مِيقَان şüphesiz;

مُوقِن (ب ...*e*) kani, (ب ...*den*) şüphesi olmayan, emin;

مُتَيَقَّن ⇑;

اليكون bkz. كون;

يَكِيشَرِي, ve يَنْكِيشَرِي = انْكَشَرِي yeniçeri KNŞ.;

يَمَّمَ ⇒ يَمَّمَ (*bşe* veya صَوْبَ veya نَحْوَ veya شَطْرَ *bşe*) yönelmek; (*bşi*) yöneltmek ¶ يَمَّمَ فِي فَمِ البِرْكَان çok tehlikeli bir işe kalkışmak; يَمَّمَ وَجْهَهُ شَطْرَ... yüzünü ...e çevirmek; تَيَمَّمَ (*bşe*) yönelmek; (*bşi*) hedeflemek, gitmekte olmak;

يَمّ ç. يُمُوم [ucu bucağı görünmeyen] deniz, okyanus; taraf, yan SUR.; مِنْ يَمِّي benim tarafımdan;

يَمَام [cin.is.; tek.is. ـَة] ç. يَمَائِم, -آت kumru; güvercin;

يَمِن *u*, يَمَن *a*, يُمْن *u* (مَيْمَنَة, يُمْن) kısmetli/ şanslı olmak; (على ...*e*, *ailesine*) uğurlu gelmek; يُمِنَ [edil.] kısmetli/ şanslı olmak; يَمَّنَ *u* (يُمْن) [Allah] (*b-i*) uğurlu kılmak veya bahşarılı kılmak; يَمَن *i* (يَمْن) sağa gitmek; يَمَّنَ (ب...*i*) uğurlu saymak; ⇑ اِسْتَيْمَنَ;

يُمْن uğurluluk;

يَمَن ve يَمْنَة sağ el ya da sağ taraf; يَمَنًا sağa veya sağda; ⇑ يَمْنَةً; شَامًا وَ يَمَنًا kuzeye ve güneye; يَسْرَةً وَ يَمْنَةً sağa ve sola;

اليَمَن Yemen;

يَمَنِي Yemen ile ilgili, Yemen; Yemenli;

بَعْدَ birkaç gün önce; şu bir kaç gündür; بَعْدَ اَيَّامٍ bundan birkaç gün sonra; اَيَّام [Cahiliye devrinde] Arapların savaşları ve önemli olayları; يَوْم الأَحَد pazar günü; يَوْم salı; يَوْم الثُّلَثَاء pazartesi; يَوْم الإِثْنَيْنِ çarşamba; يَوْم الخَمِيس perşembe; يَوْم الأَرْبِعَاء cuma; يَوْم السَّبْت cumartesi; يَوْم الجُمْعَة iş günü; يَوْم اَيُّوم kötü/ berbat gün; يَوْم الإِشْتِغَال Kıyamet Günü; يَوْم الدِّيْنِ يَوْم رَأْس السَّنَة Yılbaşı; يَوْم عُطْلَة tatil günü; اِبْن اليَوْمِ zamane; اِبْن يَوْمِه kısa ömürlü; عَلَى تَوَالِي الأَيَّامِ zamanla; يَوْمَئِذ o gün, o zaman; يَوْمَذَاكَ ⇑; يَوْمِيًّا günlük olarak, günlük ¶ يَوْمِي hergün; يَوْمِيَّات hergün ki olaylar; günlük haberler; günlük kayıt vb.; جَرِيدَة يَوْمِيَّة günlük gazete;

يَوْمِيَّة gündelik, günlük ücret; günlük tayin; günlük iş; günlük, jurnal; takım; ajanda; مُيَاوَمَة

gündelikçi olarak çalışma; مُيَاوَمَةً günlük, her gün olan ¶ عَامِل مُيَاوَمَة gündelik işçisi;

اليُونَان Yunanlılar; Yunanistan;

يُونَانِي Yunan; (ç. ـون) Yunanlı;

يُونَانِيَّة Yunanca; Yunanlılık;

يُونُس Yunus (as.);

اليُونَسْكُو , هَيْئَة اليُونَسْكُو UNESCO;

يُونَسْفِير iyonosfer;

يُونِيُو ve يُونِيه Ağustos;

يَهُودِيَّة Yahudilik;

يُوبِيل jübile;

يُحَنَّا Yahya (as)

يُود iyot;

يَاوِد ALF.BKZ.;

يُورَانِيُوم uranyum;

يُزْبَاشِي ç. ة- kaptan; deniz yüzbaşı ESK., MIS.;

يُوسُف Yusuf (as.); يُوسُف اَفَنْدِي [cin.is.] mandalina;

يُوسُفِي mandalina MIS.;

يُوطَنَة Fr.> teğmen TUN.;

يُوغُسْلَافِيَا Yugoslavya;

يُغُسْلَافِي Yugoslavya;

يَافَة ALF.BKZ.;

يُولْيُو ve يُولِيه Temmuz;

يَاوَمَ ⇒ يوم (*b-i*) gündelikle tutmak, gündelikle iş yaptırmak;

يَوْم ç. اَيَّام gün; [çoğ.kul.] çağ, devir ¶ اَلْيَوْم bugün; ... يَوْم ...olduğu gün; ... اَيَّامَ ...zamanında, ...günlerinde; اَيَّامًا birkaç gün; اَيَّامُه ömrü, hayatı; يَوْمَهَا o gün; يَوْمًا ya da يَوْمَ مَا bir gün, günün birinde; ذَاتَ يَوْمٍ [günlerden] bir gün; يَوْمًا يَوْمًا ya da يوما عن يومٍ ya da يوما بعد يومٍ ya da فيوما بَعْدَ اليَوْمِ günden güne, günler geçtikçe; فِي يَوْمِنَا هَذَا bundan [bugünden] sonra; فِي يَوْمٍ وَ لَيْلَة bu günlerde; كُلَّ يَوْمٍ gece gündüz; مِنْ يَوْمٍ لِيَوْمٍ hergün; مِنْ يَوْمٍ اِلَى يَوْمٍ ya da günden güne; مِنْ يَوْمِه o günden itibaren; مُنْذُ اليَوْمِ vakit geçirmeden, hemen gününde; مِنْ bugünden itibaren, bugünden tezi yok;

EKLER

I- Ülkeler

II- Müzekker ve Müennes

ÜLKELER

EK -I

Ike البلد[1]	Milliyet; [2]S fat النعت ؛ الجنسية
Etiyopya اثيوبيا	Etiyopyalı; Etiyopya اثيوبي
İspanya اسبانيا	İspanyol اسباني
Avustralya استراليا	Avustralyalı; Avustralya استرالي
Afganistan افغانستان	Afgan, Afganlı افغاني
Ekvador اكوادور	Ekvadorlu; Ekvador اكوادوري
Arjantin الأرجنتين	Arjantinli; Arjantin الأرجنتيني
Ürdün الأردن	Ürdünlü; Ürdün اردني
Arnavutluk البانيا	Arnavut البانى
Bahreyn البحرين	Bahreynli; Bahreyn بحريني
Brezilya البرازيل	Brezilyalı; Brezilya برازيلي
Portekiz البرتغال	Portekizli; Portekiz برتغالي
Bahama البهاما	Bahamalı; Bahama من البهاما
Tibet التبت	Tibetli; Tibet من التبت
SSCB اتحاد الجمهوريات الاشتراكية السفيتية	Sovyet سوفيتي
Gabon الجابون	Gabonlu; Gabon جابوني
Cezayir الجزائر	Cezayirli; Cezayir جزائري
Danimarka الدانمارك	Danimarkalı; Danimarka دانماركي
Dominik الدومينيكان	Dominikli; Dominik من الدومينيكان
Suudi Arabistan السعودية	Suudi Arabistanlı, Suudi; سعودي
Elsalvador السلفادور	Elsalvadorlu; Elsalvador سلفادوري
Senegal السنغال	Senegalli; Senegal سنغالي
Sudan السودان	Sudanlı; Sudan سوداني
İsveç السويد	İsveç سويدي
Somali الصومال	Somalili; Somali صومالي
Çin الصين	Çinli; Çin صيني
Irak العراق	Iraklı; Irak اراقي
Filipin Adaları الفلبين	Filipinli; Filipin فلبيني
Kamerun الكميرون	Kamerunlu; Kamerun كميروني

[1]Alfabetik düzenleme yapılırken, kelime başındaki "ال" takısı göz önünde bulundurulmuştur.

[2]Buradaki sıfatlar genellikle tamlamanın sıfatı (na't) olarak kullanılmaktadır ve ülkeye mensubiyeti veya mahsus olmayı göstermektedir, örneğin: "قضية فلسطينية Filistin meselesi, الأهرام المصرية Mısır Ehramları"gibi; dolayısı ile ülkenin adı ile karıştırılmamalıdır.

ÜLKELER

EK -I

الكُونغُو	Kongo	كُونغُولِيّ	Kongolu; Kongo
الكُوَيت	Kuveyt	كُوَيتِي	Kuveyt; Kuveytli
اَلْمَانيَا الاتِّحَاديَّة	Batı Almanya	اَلْمَان	Alman
اَلْمَجَر	Macaristan	مَجَرِي	Macar
اَلْمَغْرِب	Fas	مَغْرِبِيّ	Faslı; Fas
اَلْمَغْرِب	Kuzey Afrika	مَغْرِبِي	Kuzey Afrikalı
اَلْمَكْسِيك	Meksika	مَكْسِيكِي	Meksikalı; Meksika
اَلنَّرْوِيج	Norveç	نَرْوجِي	Norveç;
اَلنَّمسَا	Avusturya	نِمْسَاوِي	Avusturyalı; Avusturyalı
اَلنِّيجَر	Nijer	مِن اَلنِّيجَر	Nijerli; Nijer
اَلهِنْد	Hindistan	هِنْدِي	Hintli; Hint
الوِلاَيَات اَلْمُتَّحِدَة الاَمْرِيكِيَّة	ABD	اَمْرِيكِي	Amerikan
اَلْيَابَان	Japonya	يَابَانِي	Japon
اَلْيَمَن	Yemen	يَمَنِي	Yemenli; Yemen
اَلْيُونَان	Yunanistan	يُونَانِي	Yunan
اَنْجُولاَ	Angola	اَنْجُولِي	Angolalı; Angola
اَنْدُونِيسِيَا	Endonezya	اَنْدُونِيسِي	Endonezyalı; Endonezya
اُورُوجُوَاي	Uruguay	مِن اُرُوجُوَاي	Uruguaylı; Uruguay
اُوغَنْدَا	Uganda	اُوغَنْدِي	Ugandalı; Uganda
اِيرَان	İran	اِيرَانِي	İranlı; İran
اِيطَالِيَا	İtalya	اِيطَالِي	İtalyan
بَارَاجُوَاي	Paraguay	مِن بَارَاجُوَاي	Paraguaylı; Paraguay
بَاكِسْتَان	Pakistan	بَاكِسْتَانِي	Pakistanlı; Pakistan
بربَادُوس	Barbados	بربَادُوسِي	Barbadoslu; Barbados
برمودة	Bermuda	برمُودِي	Bermudalı; Bermuda
بُرِيطَانِيَا العُظْمَى	İngiltere	بُرِيطَانِي	İngiliz
بلجيكَا	Belçika	بَلْجِيكِي	Belçikalı; Belçika
بُلْغَارِيَا	Bulgaristan	بُلْغَارِي	Bulgar
بَنْجلاَدِش	Bangladeş	بَنْجلاَدِشِي	Bangladeşli; Bangladeş
بَنَمَا	Panama	مِن بَنَمَا	Panamalı; Panama
بُوتَان	Butan	بُوتَانِي	Butanlı; Butan
بُورمَا	Burma	مِن بورمَا	Burmalı; Burma
بُورُونْدِي	Burundi	بُورُنْدِي	Burundili; Burundi
بُولَنْدَة	Polonya	بُولَنْدِي	Polonyalı; Polonya
بُولِيفِيَا	Bolivya	بُولِيفِي	Bolivya; Bolivyalı
بِيرُو	Peru	مِن بِيرُو	Perulu; Peru

ÜLKELER

EK -I

تَايْوَان	Tayvan	تَايْوَانِي	Tayvan
تُرْكِيَا	Türkiye	تُرْكِي	Türk
تْرِينِيدَاد	Trinidad	تْرِينِيدَادِي	Trinidadlı; Trinidad
تْشَاد	Çad	تْشَادِي	Çadlı; Çad
تْشِيكُوسْلُوفَاكِيَا	Çekoslavakya	تْشِيكُوسْلُوفَاكِي	Çekoslavak
تَنْزَانِيَا	Tanzanya	تَنْزَانِي	Tanzanyalı; Tanzanya
تُوجُو	Togo	مِن تُوجُو	Togolu; Togo
تُونُس	Tunus	تُونُسِي	Tunuslu; Tunus
جَامْبِيَا	Gambiya	مِن جَامْبِيَا	Gambiyalı; Gambiya
جَمَايْكَا	Jamaika	جَمَايْكِي	Jamaikalı; Jamaika
جُمْهُورِيَّة الْمَانِيَا الدِّمُوقْرَاطِيَّة	Doğu Almanya Cumhuriyeti	اَلْمَانِي	Alman
جُمْهُورِيَّة ايرْلَنْدَة	İrlanda Cumhuriyeti	ايرْلَنْدِي	İrlandalı; İrlanda
جَنُوب اَفْرِيقِيَا	Güney Afrika	جَنُوب اَفْرِيقِي	Güney Afrikalı
جُوَاتِيمَالاَ	Guatemela	جُوَاتِيمَالِي	Guatemelalı; Guatemela
جُويَانَا	Guyana	جُويَانِي	Guyanalı; Guyana
رُودِيسِيَا	Rodezya	رُودِيسِي	Rodezyalı; Rodezya
رُوسِيَا	Rusya	رُوسِي	Rus
رُومَانِيَا	Romanya	رُومَانِي	Romen
زَائِير	Zaire	زَائِيرِي	Zaireli; Zaire
زَامْبِيَا	Zambiya	مِن زَامْبِيَا	Zambiyalı; Zambiya
زِمْبَابْوِي	Zimbabvi	مِن زِمْبَابْوِي	Zimbabvili; Zimbabvi
سِرِيلاَنْكَا	Sri Lanka	مِن سِرِيلاَنْكَا	Sri Lankalı; Sri Lanka
سِنْغَافُور	Singapur	سِنْغَافُورِي	Singapurlu; Singapur
سُورِيَا	Suriye	سُورِي	Suriyeli; Suriye
سْوِيسْرَا	İsviçre	سْوِيسْرِي	İsviçreli; İsviçre
شِيلِي	Şili	شِيلِيّ	Şilili; Şili
عُمَان	Umman	عُمَانِي	Umman
غَانَا	Ğana	غَانِي	Ganalı; Gana
غِينِيَا	Gine	غِينِي	Gineli; Gine
فْرَانْسَا	Fransa	فْرَانْسَاوِي	Fransız
فلسْطِين	Filistin	فلسْطِينِي	Filistinli; Filistin
فنزويلاَ	Venezuella	فنزوِيلِي	Venezuellalı; Venezuella
فِنْلَنْدَا	Finlandiya	فِنْلَنْدِي	Fin
فِيتْنَام	Viet-Nam	فِيتْنَامِي	Vietnamlı; Vietnam
فِيجِي	Fiji Adaları	مِن فِيجِي	Fijili; Fiji
قبرص	Kıbrıs	قبرصِي	Kıbrıslı; Kıbrıs

ÜLKELER

EK -I

قَطَر	Katar	قَطَرِي	Katarlı; Katar
كَمبُودِيَا	Kamboçya	كَمبُودِي	Kamboçyalı; Kamboçya
كَنَادَا	Kanada	كَنَادِي	Kanadalı; Kanada
كُوبَا	Küba	كُوبِي	Kübalı; Küba
كُورِيَا	Kore	كُورِي	Koreli; Kore
كُوستَارِيكَا	Kostarika	كُوستَارِيكِي	Kostarikalı; Kostarika
كُولُومبِيَا	Kolombiya	كُولُومبِي	Kolombiyalı; Kolombiya
كِينِيَا	Kenya	كِيني	Kenyalı; Kenya
لاَوس	Laos	لاَوسِي	Laoslu; Laos
لُبنَان	Lübnan	لُبنَانِي	Lübnanlı; Lübnan
لُوكسَمبُورج	Lüksemburg	لُوكسَمبُورجِي	Lüksemburg
لِيبِيَا	Libya	لِيبِي	Libyalı; Libya
لِيبِيرِيَا	Liberya	لِيبِيرِي	Liberyalı; Liberya
لِيسُوتُو	Lesotho	من لِيسُوتُو	Lesotholu; Lesotho
مَالاَوِي	Malavi	مَالاَوِيّ	Malavili
مَالْطَة	Malta	مَالْطِي	Maltalı; Malta
مَالِي	Mali	من مَالِي	Malili; Mali
مَالِيزِيا	Malezya	مَالِيزِي	Malezyalı; Malezya
مَدغَشقَر	Madagaskar	مَدْغَشقَرِي	Madagaskarlı; Madagaskar
مصر	Mısır	مصرِي	Mısırlı; Mısır
مُنغُولِيَا	Moğolistan	مُنغُولِي	Moğol;
مُورِيطَانِيَا	Moritanya	مُورِيطَانِي	Moritanyalı; Moritanya
موزمبيق	Mozambik	مُوزمبِيقِي	Mozambikli; Mozambik
نِيبَال	Nepal	نِيبَالِي	Nepalli; Nepal
نِيجِرِيَا	Nijerya	نِيجِرِي	Nijeryalı; Nijerya
نِيكَارَاجُوَا	Nikaragua	نِيكَارَاجُوِيّ	Nikaragualı; Nikaragua
نِيوزِيلاَنْدَة	Yeni Zelanda	نِيوزِيلاَنْدِي	Yeni Zelandalı
هَايِيتِي	Haiti	من هَايِيتِي	Haitili; Haiti
هُنْدُورَاس	Honduras	هُنْدُورَاسِي	Honduraslı; Honduras
هُولَنْدَة	Hollanda	هُولَنْدِي	Hollandalı; Hollanda
هُونْج كُونْج	Honkong	مِن هُنْكُونْج	Honkonglu, Honkong
يُغسلاَفِيا	Yugoslayva	يُوغُوسْلاَفِي	Yugoslav

MÜZEKKER VE MÜENNES

EK II

[1]*Yapılarında te'nis alameti bulunmayan müennes kelimeler*

أَرْض	yer, arz
بِئْر	kuyu
حَرْب*	savaş, harp
خَمْر*	şarap
دِرْع*	zırh
دِلْو*	kova
دَار*	ev
رَحًى	değirmen
رِيح*	rüzgâr
الشَّمْس	güneş
ضَبُع*	sırtlan
طَاغُوت	tağut; put
عَرُوض	aruz
عَصَا	asa, baston
عُقَاب	[tek.is.] kartal
عَقْرَب	akrep
عِير	kervan
فَأْس	balta
الفِرْدَوْس	Cennet
اَفْعًى	[tek.is.] engerek
قَدُوم	keser
كَأْس	bardak
كِرْش ,كَرِش	mide
مَنْجَنُون	su değirmeni
مَنْجَنِيق	mancınık
مُوسَى	ustura
نَار	ateş
نَعْل	nalın; ayakkabı
نَفْس	can, ruh
نَوًى	varılacak yer, hedef

* Farklı anlam ile müzekker olarak da kullanılabilir.

---

[1]Bu ve sonraki listede yer alan kelimelerin kullanımları ile ilgili bilgiler pek çok gramerci tarafından, uzun uzun tartışılmışsa da, konu tam bir kesinlik kazanmamış ve üzerinde ittifak edilen bir hükme bağlanamamıştır. Bunun, kelimelerin kullanımlarının asırlar boyunca uğradığı değişimlerden kaynaklandığını söylemek pek yanlış olmayacaktır. Örneğin: "فم ağız, مَـرْكَب gemi" kelimeleri ilk zamanlarda müzekker, daha sonraları ise müennes olarak kullanılmış, "كَتِف omuz, بِئْر kuyu" kelimeleri başlangıçta müennes, dahasonraları ise müzekker olarak kullanılagelmiştir.

MÜZEKKER VE MÜENNES

EK II

Müzekker veya müennes olarak kullanılabilen kelimeler.

(Z= çoğunlukla müzekker, S= çoğunlukla müennes; Önceki sayfadaki dipnota bakınız.)

إِبْطٌ z	koltukaltı	بَطْنٌ z	karın
إِزَار	futa, peştemal, izar	بَعِيرٌ z	deve
آل	serap	إِبْهَامٌ s	başparmak
بَشَرٌ	beşer, ademoğlu	ثَدْيٌ	meme, göğüs [kadında]
ثَعْلَبٌ	tilki	إِصْبَعٌ s	parmak
جَنَاحٌ z	kanat	صِرَاطٌ	yol
حَالٌ s	hal, durum	صُلْحٌ	barış; huzur, sükûn
حَانُوت	dükkân	صَاعٌ	sa' [tahıl ölçüsü]
خَيَّال	hayal	ضُحًى	kuşluk vakti
أَرْنَبٌ s	tavşan	ضَرَبٌ	beyaz bal
دُكَّان	dükkân	ضِرْسٌ	[azı] diş
ذِرَاعٌ s	zira'	طِبَاعٌ s	mizaç, yapı; kişilik
ذَنُوبٌ	büyük sepet vb.	طَرِيقٌ	yol
رُوحٌ	ruh	عَجُزٌ s	kıç, arka
زُقَاقٌ	sokak	عُرْسٌ	düğün
سَبِيلٌ	yol	عُنُقٌ	boyun
زَنْدٌ z	Arap çakmağının üst kısmı	عَسَلٌ	bal
سُرًى	gece yolculuğu	عَنْبَرٌ	amber
سِكِّينٌ z	bıçak	عَنْكَبُوتٌ s	örümcek
سِلَاحٌ	silah	فَرَسٌ s	at
سُلْطَان	yetke, sulta, hakimiyet	فُلْكٌ	gemi
سِلْمٌ	barış; huzur, sükûn	فِهْرٌ	koku için kullanılan bir taş
سُلَّمٌ	merdiven	قِدْرٌ s	tencere
سَمَاءٌ	gök	قَفًا	ense
سُورٌ z	duvar, çit vb.	قَلِيبٌ	kuyu
سُوقٌ	çarşı; pazar; piyasa	قَوْسٌ s	yay
كُرَاعٌ	incikteki ön kemik, tibia	كَبِدٌ	akciğer
لِسَانٌ	dil	مِعًى z	barsak
لَيْلٌ z	gece	مِلْحٌ s	tuz
مِسْكٌ z	misk	هُدًى	doğru yol